The Dibner Library
of the History of
Science and Technology

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

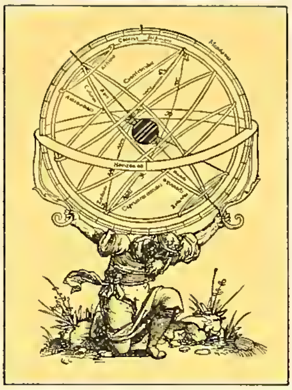

James Franck Bright.

Ex Libris

Jacobi P. R. Lyell.

Chatto Page 2585

The "Hortus Sanitatis" folio printed at Mentz in 1491 by Jacobus Meydenbach is frequently referred to by bibliographers not so much on account of the many wood-cuts which it contains but as being supposed in some degree to confirm a statement in Sebastian Munster's Cosmography and in Serarius De Rebus Moguntinis where a John Meydenbach is mentioned as being a partner with Gutemberg and Faust.

Von Murr (as has been previously noticed) supposed that this Person was a wood engraver. and Prosper Marchand though without any authority calls Jacobus Meydenbach his son — or his relation

This work which is a kind of Natural History explaining the uses & virtues of herbs, fowls fish. quadrupeds minerals drugs & spices, contains a number of wood cuts; many of which are curious. as containing representations of Natural Objects but none which are remarkable

for their execution as Woodengraving
The following is a facsimile of the
cut which forms the headpiece to

the Chapter "De Ovis." The figure
which possesses considerable merit
represents an old woman going
to market with her basket of Eggs
The above is a fair specimen of the
manner in which the cuts in the
Hortus Sanitatis are designed

and executed. amongst the most curious & best designed are: the interior of an apothecaries shop on the obverse of the first leaf. a monkey seated on the top of a fountain in the chapter on water - a butcher cutting up meat - a man selling cheese at a stall. a woman milking a cow & figures of the male & female Mandrake: at chapter 119 "De Pediculo" a woman is represented brushing the head of a boy with a peculiar kind of brush which answers the purpose of a small tooth comb.

and she seems to bestow her labour
on no unfertile field for each
of her "sweepings" which are
seen lying on the floor would
scarcely slip through the teeth of
a garden rake. Meydenbach's
edition has been supposed to be
the first. & Linnaeus in the
Bibliotheca Botanica has
ascribed the work to one
John Cuba a physician of
Mentz. but other writers have
doubted if this person were really
the author. The first edition
of this work under the title of
Herbarius with a hundred & fifty
wood cuts was printed at Mentz
by Peter Sheffer in 1484 & was

1485 he printed an enlarged edition in German containing three Hundred & Eighty cuts under the title of Ortus sanitatis oder "Gart de Gesundheit". Of the work printed by Scheffer, and Breydenbach is said to have been one of the compilers. Several editions of the Hortus Sanitatis were subsequently printed - not only in Germany but in France Holland & Switzerland.

Hain Copinger * 8921
B. M. Cat. Pt I pag 124.

Strassburg, [illegible] Prüss — [illegible]
Not after 21st Oct 1497

Cõuiua raro. vino te tempera ſemper

Ortus Sanitatis

De herbis et plantis.
De Animalibus ⁊ reptilibus
De Auibus et volatilibus
De Piſcibus ⁊ natatilibus (tibus
De Lapidibus ⁊ in terre venis naſcē
De Vrinis et eaꝝ ſpeciebus
Tabula medicinalis Cum directo-
rio generali per omnes tractatus.

liber carthuſienſiũ ppe Aemſtelredam

OMnipotētis eterniq; dei: toti⁹ nature creatoris opa mirabilia admirandaq; mecū vicib⁹ iterat⁹ crebrius ꝓcogitādo reuolui. Qualiter a mūdi exordio celo creato lucidiſſimis ip̄m pornauerit ſtellis. Quib⁹ ⁊ influēdū increata oīa ſub celo vim dedit ⁊ virtutē. Quō etiā elemēta q̄ttuor miro inter ſe modo differētia ex nihilo pulcherrimo ꝓduxerit ordine. Jgnē videlicz calidū ⁊ ſiccū. Aerez calidū ⁊ humidū. Aquā frigidā ⁊ humidā. Terrā ſiccā ⁊ frigidā. Suam ꝓpriā vnicuiq; prebens naturā. Qualiter inſup ſumm⁹ artifex ⁊ magiſter herbis: lapidib⁹: cūctiſq; aīantib⁹ ꝓductis: ad vltimuz hoīem: ceter⁹ oīb⁹ creaturis nobiliorē fecerit atq; formauerit. Ac ſic cuncta diſpoſuit: vt cūcta ſub celo eſſe vitā ac modū hñtia. Stellis mediantib⁹ ſuā ſortirenť naturā ac ſubſiſtentie ꝑmanētiā. Eſſentq; in oīb⁹ ex q̄ttuor erumpētib⁹ elemētis ſiue herbis: lapidib⁹ ſiue etiā aīalib⁹ q̄ttuor elemētoꝝ nature. caliditas: frigiditaſ: hūiditas: ſiccitaſq; ꝑmixte Etiā in hūanis corpib⁹ in mēſura ac tēperamēto optimo vite ac nature hoīs couenieti. Et illo ſtante temperamēto ꝑfecta hō potiretur ſanitate. Jpō vero diſſoluto ꝑ debiti regiminis diſſolutiōem: cum caliditas victrix ſup ceteras exiſteret naturas frigiditatē expellere laboraret. Aut caliditatez frigiditas extinguere velit. Siue hō cū inordiat⁹ repleret humorib⁹. Uel a naturali hūiditate: ſi nimiū ꝑ defectū recederet. Jn magnas ſtatim incideret infirmitates morti appropinquās. Cui⁹ autē ratio diſſolutiōis naturaꝝ. Jn q̄bus hominū vita cōſiſtit ⁊ ſanitas. Nō vna ſed multiplex foret aſſignāda. Nūc eteni celi occulte venenate influētie hoīs nature ꝯtrarie. Tunc vero aeris impuritas: ſeu cib⁹ incouenīens: laborq; inordinat⁹. Alieq; q̄plures a ꝑfecta ſanitate trāſferentes hominem. Quas enumerare oēs ſi velim facili⁹ mihi foret arene maris (vt arbitror) reddere rōnē Profecto cū plus mille circumſtent pericula hoīem. Suntq; accidētia ſanitatē hoīs diſſoluētia. Juxta ſyderū variū influxū fere innumera. Jta vt quo vere ſecur⁹ ſit hō ſanitatis aut vite vix vllū momētum ſit reperibile. Hec tacitus dū mecum reuoluerem. Ex aduerſo memorabar creatoris ſapiētiā: qua ab initio generi humano in tant⁹ ꝑ eum ꝯſtitutis periculis de ſalubri couenietiq; remedio prouiderit: herbis ſcilicet animātib⁹ ceteriſq; creaturis quib⁹ eā virtutē indidit vt naturas diſſolutas reduceret ad debitū temperamentū armoniā ⁊ ꝓportionē. Una eteni herba calefacit. altera frigiditatē inducit. queq; ſm gradum ſue complexionis ⁊ nature. Ceteréq; ſic creature in aq̄s ſeu terra eſſe habētib⁹: ad ꝯſeruationē vite hoīs ꝯferūt. Creatore nature ita diſponēte. Ut harū virtute herbarū creaturarūq; ceteraꝝ homo virib⁹ deſtitutus ꝑ primaꝝ qualitatū diſtemperamētum ī integrā redire poſſit ſanitatē. Et quia ī hac mortali trāſitoriaq; vita cariorē ac deſiderabiliorē vere ſanitatis corꝑis theſarum: hoīem poſſidere ſit impoſſibile. Sapiēte dicente Eccl'iaſtici. xxx. Melior eſt inq̄t oī auro ⁊ argēto ſalus aīe ⁊ validū corp⁹ q̄ cenſus imēſus. Non eſt eni cenſus ſup cēſum ſalutis corporis. Uiſuz eſt mihi fore optimū cum cōponere librū multitudinē figurarum ſub cert⁹ proprijs colorib⁹ effigiataꝝ herbarum: lapidū: aīalium: ceterarūq; creaturaruz cōtinentē ipaꝝ etiā deſcriptā virtutez. Nec laudabilius efficere me potuiſſe hoc opere: cū beneualētib⁹ magnū afferat ſolatiū. patientibuſq; ꝯferat nō modicā vtilitatē. Jdip̄m autē ꝑficiendū me p̄mo p̄ncipaliſſimeq; charitas vrgebat. que coꝝ inopie me fecit cōpati: quib⁹ temperalis nō ſubmīſtrat facultas. pro neceſſitate cōducendi medicos ⁊ apotecarios pecunia eis deficiēte. Nam hi huius doctrina libri adiuti: ſumptib⁹ ad modū exiguis cōcurrētib⁹. Jpſis ſibi cōferre valebūt preſeruatiua remedia ꝑfectaq; medicamina. Ad idem aggrediendū nō min⁹ me mouit: ſ; ⁊ ꝑmaxime nobilis quidā dñs qui regna terraſq; varias peragrando: videlicet alemaniam: Jtaliam: Hyſtriā: Slauoniā: Croaciā: Dalmaciā: Greciā: Corſoniā: Moreā: Candiam: Rhodum: Cypriam: Terrā quoq; ſanctam cum ſua ciuitate Hieruſalē. Ab inde paruā eūdo Arabiā verſus montē Synai. A monte Syna verſus mare rubrū Alcayr ⁊ Babylonē. per Alexandriaz vſq; in Egyptum. ⁊ cetera de ſepe dictis herbis: aīalib⁹: lapidib⁹: ceteriſq; ad cōfectionem medicinarū neceſſarijs. ⁊ ꝑpter raritatē incognit⁹. magnam accepit experientiā: eaꝝ virtutē deſcribens ac earū ſimilitudines ſub lineamentis couenientib⁹: certiſq; colorib⁹ effigiare ꝓcurauit. Que etiā oīa ⁊ ſingula ſub debit⁹ figura: forma: colore: exquiſitoq; ordine in p̄reſenti ope depicta inuenies. His igiť duob⁹ ꝓmotus laudabile hoc opus incepi: dei fretus auxilio. cōfeciq; ex ꝓbatiſſimis medici

narũ mgrĩs: Auicenna videlicet Hypocra
te: Galieno: Uincẽtio: Serapione: Platea
rio: Plinio: Dyaſcoride: Pandecta: Johan
ni meſue. Paladio: Conſtãtino: Almanſori.
Ceteriſq; ꝙplurimis nõ minꝰ exptis. Pla
cuitq; vt ortꝰ ſanitatꝭ appellaret̃. ¶ Diuidit̃
aũt hic totꝰ liber i tractatꝰ octo: qꝝ vnuſqſq;
ſingularẽ ꝯtinet materiã. Primꝰ itaq; tra
ctat de herbis ceteriſq; q̃ ad vſuз medicie cõ
currũt. In q̃ etiã herbaꝝ aptas figuraſ cõpe
ries. Scd's de natura cõplexiõeq; multorũ
aĩaliũ vitã in terrꝭ ducẽtiũ. Tertiꝰ de auibꝫ
earũq; naturꝭ. Quartꝰ de piſcibꝫ earũq; ꝓprie
tatibꝫ ꝛ naturꝭ. Quĩtꝰ de lapidibꝫ p̃cioſis eo
rũq; ꝟtutibꝫ. Sextus de diſpoſitiõe vrine eiꝰ
colore ꝛ ſignificatiõe. Septimꝰ ꝯtinet regi
ſtrũ ꝑ facili inuẽtiõe egritudinũ ꝛ remedioꝝ.
Octauus ꝛ vltimꝰ ꝯtinet tabulã ſm alpha
beti ordinẽ: oĩa i hoc libro ꝯtẽta demõſtran
tẽ. Pergat hic ortus nr̃ redolẽs ameniſſimꝰ
in vniuerſũ orbẽ: cũctoſq; ſeſe ꝯſiderãtes re
creet. Tibi igit̃ o creator celoꝝ terreq; q̃ cũ
ctis herbis aĩalibꝫ: lapidibꝫ ceteriſq; i ope h̃
ꝯtẽtis: influxiſti curatiuã virtutẽ: imẽſas re
fero grãs: cũ theſauꝝ hũc hactenus abſcon
ditum mihi dederis in lucem ꝑducere. Tibi
honor ꝛ gloria in ſecula ſempiterna. Amen.

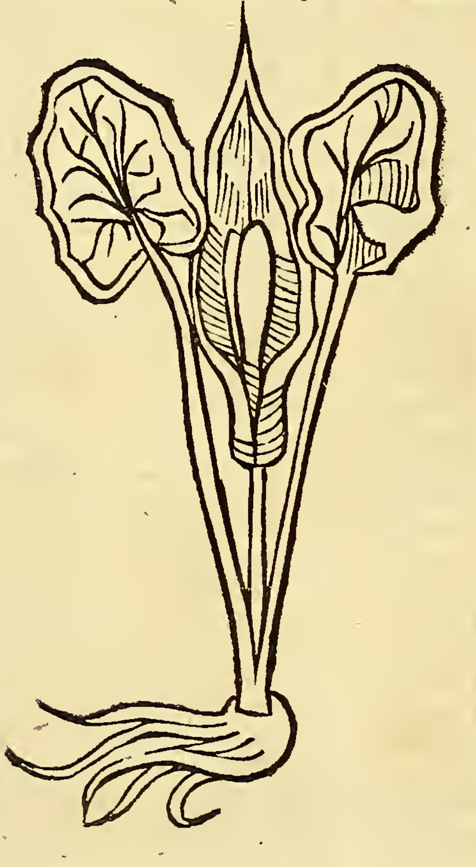

Capitulum. j.

Arona. Pãdecta ca. i. Aaron grece
Arabice Siricantica. Latine vero
Barba aaron: vel laurus: vel ſerpen
taria minor. Ibidẽ aaron herba eſt hñs folia
dragontee ſilia: ſed minora ꝛ plana: nõ varia
hñs virgã duaꝝ palmaꝝ: ꝛ colorẽ purpureũ
Cuius ſemẽ coloris eſt crocei. ꝛ hз radicẽ al
bã habentẽ bulbi rotunditatẽ ſilẽm tragon
tee q̃ cruda ꝛ cocta mãducari põt: q2 non eſt
valde amara. Folia eius poſita in ſale man
ducant̃. Eſt ca. ꝛ ſic. cõplexiõis i. i. gra. virtu
tis diſſoluẽdi: laxãdi ꝛ extenuãdi. ¶ Gal'. li. ij
de cib. circa finẽ ca. d' aarõ. Eſt q̃dẽ radix hu
ius plante ꝯſilis comeſta ei que rape. Et ſub
dit: Et oportet quidẽ prior eſt ipius effunde
re aquã ſm elixationẽ. deinde i alterã calidã
intromittere: vt in caulibꝫ ꝛ lenticula dictuз
eſt. Et idẽ li. vi. ſim. far. ca. Aaron ſiue ſerpen
taria minor. Hec enĩ ex terreſtri ꝑceſſit ſuba
calida. Et ideo abſterſiue virtutis eſt: nõ tñ
violenter ſicut dragontea: ſed i calefaciẽdo ꝛ
ſiccando primi gradus ſm vtrũq;. Sed vtili
ores ſunt radices ipſius. ¶ Paulus ca. Aa
ron calide ꝛ ſicce eſt cõplexiõis in. i. gra.

Operationes

Dyaſ. ca. Aaron. Uirtꝰ ſiue opatio ipſius A
eſt i ſemĩe radice ꝛ folijs: q̃ mixta fimo buba
lino ꝛ cathaplaſmatibꝫ adhibita podagricis B
medet̃. ¶ Radix eiꝰ extenuat pingues humo
res nõ mediocriter. Uñ ad expellẽdũ toracꝭ
humorẽ vtiliſſima ẽ tota herba. Extenuato
riã hз virtutẽ: ſed non fortẽ ſicut dragontea:
ſic tñ calefacit. ¶ Radix eiꝰ collecta reponit̃ C
ſicut dragontea ꝛ ciclamis. ¶ Pandecta ad D
menſtrua ꝑuocanda: ſuccus eius ꝑ peſſariũ
initiatur. ¶ Contra inflatiões auriũ tuburo E
ſitates aaron cũ ipſa herba buliat̃ in vino ꝛ
oleo cõmuni addito cymino fiat inde empla
ſtrũ. ¶ Cõtra emoroides vl' ficus herba ipa F
ꝛ tapſus barbatus decoquant̃ in vino vl' aq̃
ꝛ fiat ſup eis eucatiſma. ¶ Cõtra frigida apo G
ſtemata herba ipa cũ tuburoſitatibꝫ cũ au
xugia veteri terat̃: et in teſta calida ponatur
ꝛ ſupponat̃. ¶ Cõtra ſcrofulas nouellas her H
ba ipa ꝛ ſquilla cũ auxugia ꝟrina veteri ſup
ponat̃. ¶ Ad faciẽ depurandã ꝛ cutim ſubtili I
andam ex tuburoſitatibꝫ ſuis deſiccatis fiat
puluis ſubtiliſſimus: ꝛ ꝯficiatur cũ aqua ro
ſarũ: ꝛ ponat̃ ad ſolẽ donec aqua ex toto ꝯſu
matur. ꝛ ita fiat ter vel quater vel amplius: ꝛ
ex puluere ſolo vel cõfecto cũ aqua roſaꝝ il
liniatur facies. ꝛ hec vocat̃ gerſa vel ceruſa

ſerpentarie minoꝛis. Et ſilr pōt fieri de maio
K ri. ¶ Gal. ij. de cibis. Eſt eni ipſius nutrimen-
tū bonū ſi aliq̄s ex pectoꝛe ⁊ pulmone aliq̄d
expellere vellet in ipſis collectoꝝ ⁊ groſſoꝝ
L ⁊ viſcoſoꝝ humoꝝ iā comeſta. ¶ Gal. de ſim.
far. Radices aaron comeſte incidūt inciſio-
ne tēperata humoꝝ groſſiciē. quare ⁊ excre-
ationib⁹ que ex toꝛace ſunt idonee. Dragon-
tea vero ad hoc magis eſt idonea.

Capitulum .ij.

ABrotanū gre. ⁊ la. ara. heſum. Pli. li.
xxi. Abrotanū eſt herba iocūdi odo-
ris ⁊ grauis. floret eſtate. flos ei⁹ eſt
aurei coloꝛis: vacuum ſponte puenit. Serit̄
aūt ſemie meli⁹ q̄ ſurculo vel radice. ¶ Se.
li. aggre. ca. Abrotanū. Sūt ei⁹ due ſpecies.
vna dr̄ maſculus ⁊ alia femia: ſʒ femia eſt fere
ſicut maſcul⁹. ⁊ drīt ī hoc ꝙ ipa ē plāta ſilis
arbuſto hn̄s folia alba. ⁊ eſt plena folijs que
ſunt ſup ramos ei⁹ ſciſſa parua ſciſſura ſic fo.
feniculi. ⁊ in ſūmitate ei⁹ eſt flos ad rotūdita-
tē tendēs. aurei coloꝛis. apparēs in eſtate. ⁊
habet odoꝛē bonū cū pauca grauedie amari
ſapoꝛis. Maſculus vō hʒ ramos lignoſos
aliq̄ntulū ⁊ ſubtiles. ⁊ eſt hn̄s ſemina parua
ſicut abſinthiū ¶ Dyaſ. ca. de abrotano. Ab-
rotanū qd̄ multi eracleā dicūt aut gliciaco-
non. ⁊ eſt femia: eius frutex eſt cū albis folijs
⁊ minutis ⁊ diuiſis ſicut criſio. circa ipa flo-
res hn̄s auroſos: ⁊ in eſtate naſcētes. ⁊ ipa ē
odoꝛata cū aliq̄ grauedie. guſtū hʒ amariſſi-
mū. tale eni eſt ſiculū abrotanū. ¶ Ga. vi. ſim.
far. ca. i. Abrotanū ex eo ē maſcul⁹ ⁊ femia. ⁊
ipius ſuba eſt terrea quā ſubtiliauit caloꝛ: ⁊
ſapoꝛ ei⁹ eſt amar⁹. ⁊ eſt in eo paꝝ ſtipticitatꝫ.
⁊ ē ca. in. iij. gra. ⁊ ſic. in. ij. Et ē calidi⁹ abſin-
thio ⁊ min⁹ ſtipticū vel acerbū. ⁊ eſt cū q̄daʒ
ſalſedine. ppter qd̄ cacoſtomaticū eſt. Sʒ ab-
ſinthiū euſtomaticū eſt: pꝛecipue ponticum.
¶ Aui. li. ij. ca. de abrotano. Abrotanū eſt ca.
⁊ ſic. in. ij. gra. ⁊ ē ſubtile amaꝝ. et in ipo ſunt
terreitas ⁊ ſubtiliatio. ¶ Pla. Abrotanū eſt
ca. in. i. gra. ſic ī. ij. ſubtile amarū aduſtū.

Operationes

☞ Pan. ca. x. Si ex abrotano fiat cinis: ⁊ ex A
eo facto lixiuio caput lauet̄: curat allopiciā.
hoc opatur ſilr ipa herba in lixiuio bulita.
¶ Semen ei⁹ ī aqua bulitū curat aſma ⁊ pe- B
ctoꝛis ꝯſtrictionē. ¶ Abrotani fumigiū ſerpē- C
tes excludit. Succus ei⁹ bibitus valet ꝯtra
venenū reptiliū. ¶ Eucatiſma ex aq̄ ebulitio- D
nis ipius factū puocat mēſtrua. Ipa herba
cū oleo veteri trita ⁊ puncta: frigoꝛa tiptica
febrium curat. ¶ Gal. in li. vtē. Abrotani fo- E
lia ⁊ floꝛes vlceꝝ mundificatiua apparent et
exacerbatiua. q̄n etiam quotq̄t fm̄ periodos
occupant̄: ſi etiā ſupfricaueris ante inuaſio-
nē min⁹ rigebūt. ꝙ aūt lumbꝛico occidat de-
cens eſt: eo ꝙ ipm eſt amaꝝ. ¶ Et elixū cum F
malo citonio. vel pane appoſitū ſanat inflati-
ones oculoꝝ: ⁊ ꝯfert puſtulis cruda ipa her-
ba ⁊ elixa. ¶ Abrotanū vſtū ca. ⁊ ſic. eſt vtu- G
tis plus q̄ cucurbita ſicca vſta. Idem iſta vl-
ceribꝫ humidis ꝯuenit ſine inflāmatōe: ⁊ ma-
xime ei q̄ in pꝛepucio pudendi exigere cerni-
tur. Et iō ad alopicias ꝯfert cū oleo veteri. ſ.
anetino aut ſiſamino. Eſt eni ſubtiliū partiū
moꝛdicatiuū ⁊ calidū. ¶ Aui. Abrotanū ad-
uſtū ꝯfert alopicie: ppꝛie cū alkerua: aut oleo H
de rafano. Et abrotanū cōfert ad hoc vt na-
ſcat̄ herba q̄ tarde ē natiuitatꝫ: q̄n coquit̄ cū
q̄buſdā oleis ppter ſuā aptionē. ¶ Et cōſtrin-
git ſanguinē gingiue. ⁊ reſoluit apoſtemata I
flegmatica. ¶ Dyaſ. Semē abrotani elixū in K
aqua: aut crudū infuſum in aqua: oꝛtomicis
medet̄ ꝯquaſſatiōibꝫ pleureticis ⁊ paraliticꝭ
cū betonica ⁊ ꝯdito data. ⁊ ſciaticis ⁊ diſſin-
rie ſingulare pꝛeſidium eſt. ¶ Sera. Soluit L
ventrem: expellit lūbꝛicos ⁊ aſcarides: ⁊ ſol-
uit ſupfluitates flegmaticas ab inteſtinis.
Iſto ſemine caremus in partibus iſtis.

Capitulum.iij.

Abſinthiũ la. gre. abſinthion. ara. ſa‑
ricon. Abſinthiũ grecũ nomẽ eſt: cu
ius pbabiliꝰ eſt qđ in ponti regione
naſcit᷑. Unde ⁊ ponticũ appellat᷑. Pla.lib.de
ſim.me. Abſinthij duo ſũt genera. vnũ ĩ pon
to inſula repit᷑. Uel qꝛ ponticũ hꝫ ſaporẽ, co‑
lorẽ hꝫ viridẽ. ſapore amaꝝ. ⁊ tale minorꝭ eſt
effectus. Aliud eſt abſinthiũ romanũ: ⁊ meli
us ex eo eſt qđ eſt remotũ ab odore maris. et
qđ orit᷑ in terris liberꝭ: ⁊ hꝫ folia alba lenia ⁊
plana. in fine veris colligit᷑. ĩ vmbra exſiccat᷑:
⁊ p annũ ſeruat᷑. Abſinthiuꝫ duas ꝟtutes hꝫ
ecõtrarias. ꝯſtrictiuã ex groſſitudine ſubẽ ⁊
ponticitate. laxatiuã ex caliditate ⁊ amaritu
dine. ¶ Gal. in epl'a quã Glutoni miſit. Abſin
thiũ inq̇t ꝟtutes ꝯrias hꝫ. vnã laxatiuã: ⁊ al
terã ſtipticã, ꝓpter hoc ſi dat᷑ in morbo. nõdũ
digeſto. materiã vt fugat inobediẽs indurat.
vñ q̃ſi bellũ facit. Uirtꝰ enĩ laxatiua materi
am mouet: vt cũ egeſtiõe exeat: ⁊ virtꝰ ſtipti‑
ca materiã indurat: et phibet ne moueat᷑ q̃re
laborat natura. Quo dato cũ materia mor‑
bi digeſta eſt fit obediẽs: faciliſq; ad exeũdũ
duob; modis. Uno qꝛ vis laxatiua eiꝰ mate
riã diſſoluit. Altero qꝛ ponticitate ſua cõpe‑
rimẽte adiuuat ad excludẽdũ materiã mor‑
bi: q̃ eſt ĩ ꝯcauitatib; mẽbroꝝ. ¶ Et Ypo. in
quadã epl'a. Abſinthion ẽ calidũ q̇dẽ medio
criter. ſuccus aũt nimis humores colericos
ſi fuerit infuſum ĩ vino. p vrinã purget, ꝓpter
qđ in vẽtre flegma ꝯſiſtẽs nihil iuuat. ꝟtuteꝫ
enĩ ſtipticã hꝫ. ⁊ q̃ in eo eſt amara virtus eſt.
¶ Conſtã. in li. graduũ. Abſinthiũ ca. eſt in. i.
gra. ſic. in. ij. Ex li. de na. re. Unũ eſt genꝰ ab‑
ſinthij viride magꝭ amarũ. aliud vero ſubal‑
bidũ nimis amarũ. Et dr̃ habere qualitates
ꝯtrarias. ſ. ꝯſtrictiuã ex groſſitudine ſubſtan‑
tie. Et laxatiuã ex amaritudine ⁊ caliditate.
¶ Aui. Abſinthiũ eſt herba ſimilis folijs ori
gano. ca. in. i. ſic. in. ij. Et eius ſuccus ſiccior
eſt in. iij. Eſt autem herba amara ⁊ ſtiptica a‑
peritiua ⁊ acuta. ¶ Pli. li. xxvij. Abſinthij ge
nera ſunt plura. Santomicũ dictum a gal‑
lie ciuitate. Ponticũ a ponto vbi eo pingue
ſcunt pecora: ⁊ ob id ſine felle repiunt᷑. Nec ẽ
aliud preſtantius multũq; italico eſt amariꝰ.
Sed medulla pontici dulcꝭ. herba facilima:
⁊ inter paucas vtiliſſima.

Operationes

¶ Pli. li. vtš. Abſinthiũ ſtomachũ roborat: A
⁊ ob hoc hic ſapor trãſfert᷑ in vina. Nauſeas
maris arcet in nauigatiõib; potũ. ¶ Succꝰ B
eius libros ⁊ ligno p multos annos a vermi
bus ac murib; ſeruat ¶ Ad digeſtionẽ etiã ⁊ C
ſtomachũ ꝯfortãdũ multũ valet: ſi coquat᷑ cũ
oleo: ⁊ inungant᷑ corpa humana ex eo a mor
ſu ⁊ moleſtia puli cũ ea preſeruat. ¶ Cõtra lo D
quelã amiſſum optimũ remediũ eſt. Eſt ergo
abſinthiũ herba quidem amariſſima: ſaluti
humane cõmoda. ¶ Aui. Abſinthiũ phibet E
pannos a tineis ⁊ corruptiõe vermiũ. Abſin
thiũ libros a murib; ⁊ tineis tutos reddit.
¶ Cõtra lũbricos ſuccꝰ abſinthij cũ puluere F
betonice vel cẽtaurie: vel pſicarie: vel nucle‑
orũ pſicoꝝ ſucco: vel ſuoꝝ folio det᷑. ¶ Joh. G
me. ĩ ca. de abſin. Abſinthiũ educit colerã a
ſtomacho ⁊ inteſtinis ⁊ epate. ⁊ extẽdit᷑ opa‑
tio eiꝰ ad venas: ⁊ mundificat eas ab hũore
colerico ⁊ aq̇ſo. ⁊ interduꝫ ducit ipm̃ p vias
vrine: ⁊ pſeruat abſinthiũ a putrefactiõe: ⁊ p
prie potus infuſiõis ipiꝰ in vino decoctiõis
ſingulis dieb; circiter. ʒ. i. aut. ij. vel aq̃ ſubli‑
matiõis eiꝰ. ¶ Et oleũ ex eo factũ ꝯfert dolo H
ri aurꝭ ⁊ tinnitui ⁊ ſurditati: ⁊ colluit᷑ os ace‑
to decoctiõis eiꝰ a cortice citri: ⁊ ꝯfert fetori
oris. Et abſin. corroborat ſtomachũ ⁊ epar:
⁊ excitat appetitũ mortuũ. ¶ Opilatões apit I
⁊ morbos opilatiuũ curat: ⁊ vermes iterfi‑
cit ⁊ educit ꝓprie empl'm ĩ hũo mod. ꝝ. abſin.
ʒ. ij. eufor. ʒ. i. cornu cerui aduſti. ʒ. ß. mell'
q̃tum ſufficit. ¶ Confert ⁊ abſin. iuuamentũ K

magnũ febꝛib⁹ longi tpis: ꝛ febꝛib⁹ opilationũ
A ¶ Mod⁹ opatõis ſucci ei⁹ expme ſucci ipi⁹
q̃ntitatẽ quã voluer̃: ꝛ ꝓprie i medio veris: ꝛ
purifica illũ ſm̃ modos notos ꝛ fac ſiccare i
ſole vel cinere ca. i vaſe vitreo ſicut ſiccat̃ alo
es. Aq̃ aũt ſublimatiõis ei⁹ fit ſicut fit aq̃ ro
ſar̃: ꝛ ſilia q̃ fiũt in vaſis ſublimationũ.

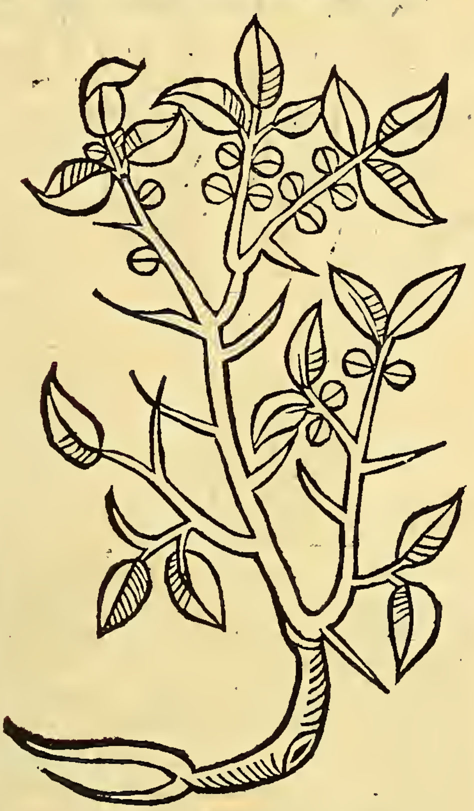

Capitulum. iiij.

a Accatia gre. ꝛ la. ſed ara. altarti. Aui.
li. ij. ca. de accatia dicit: ꝙ eſt ſuccus
altarti. hoc aũt carẽtes facim⁹ d̃ ſuc
co pꝛonelloꝝ. Accatia ſm̃ q̃ſdã eſt ſucc⁹ pru-
nelloꝝ imaturoꝝ: q̃ latine vocant̃ acrinee. ſꝫ
falſo. q2 vt ait Sera. li. ag. Accatia fit ex fru
ctu cuiuſdã ſpinoſe arboꝛis gũmi arabici: q̃
noiat̃ amgailem. ¶ Dyaſ. ca. de acca. Acca-
tia fruct⁹ ẽ arboꝛ̃ ſpinoſe. q̃ maxie i egypto
naſcit̃. Hic fruct⁹ velut oliua ꝓmit̃: ꝛ ſuccus
in ſole ſiccat̃. Eſt ḡ optima q̃ eſt leuis ꝛ ſubꝛu
fa cũ ſuauitate odoꝛis ſubacida: ꝛ guſtu val-
de ſtiptica. Hec eſt maxie de imaturo fructu
ꝓmit̃. Nã nigra ẽ de maturo fructu. Dis au
tẽ accatia ſtringit ꝛ deſiccat nimis: ꝛ infrigi
dat abundãter. frigida ẽ in. ij. gra. ꝛ ſic. in. iij.
¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de acca. Accatie et ipm
q̃dẽ foliũ eſt acerbe. ꝛ fructus ꝛ ſuccus. q̃ q̃dẽ
ꝛ lotus debilioꝛ: ſimul ꝛ min⁹ foꝛtificatiuum
efficit̃: q̃ndã acredinẽ in lotura abijciẽs. Si
ꝑo ꝛ ſupungat̃ alicui mẽbꝛo ſano: ſtati illud
ſiccius ꝛ aridi⁹ oñdit. Et caliditat̃ q̃dẽ ſen-
ſum nunq̃ fert. frigiditatẽ ꝑo nõ valde vehe-
mẽter hꝫ. Palã ergo ꝙ frigidũ ꝛ terreſtre eſt
farmacũ: admixta etiã ſibi quadã aquoſa ſub
ſtãtia. Putabit̃ aũt nec ſubtiliũ partiũ eſſe. ſꝫ
hr̃e quaſdã partes diſperſas ſubtiliũ partiũ.
caliditate in lotura decedente. ponat̃ autẽ et
hmõi tertij quidẽ gradus ſiccantiũ. ſecundi
vero in frigidantiũ: poſtq̃ fuerit lota.

Operationes

¶ Dyaſ. Accatia ignẽ ſacrũ extinguit: ꝛ per- A
mones ſanat. pterigia oculis tollit. vulneri-
bus ꝛ tumoꝛib⁹ oculoꝝ mirifice prodeſt. pro-
fluuium mulieris ſtringit. ſtericis ſubuenit. flu
xum vẽtris bibita ꝛ ſuppoſita ꝓhibet. capil-
los inficit. ꝛ lota ſicut cadimia ſolet oculoꝝ
ꝓtectiõib⁹ miſceri. ¶ Itẽ ſuccus ei⁹ collirijs B
miſcet̃. Humay in li. de tyriaca. accatia ter-
minus ei⁹ eſt ꝙ eſt foꝛtiſſime ſtipticitatis.

Capitulum. v.

a Acetoſa la. gre. oxilapatiũ. Arabi. hu
mad. Sciẽdũ ꝙ acetoſa apud Aui.

li.ij.ꝓrio ca. Et apud Dyaſ.in ꝓrio ca. Et p Sera.ca.de acetoſa Idē eſt ꝙ lappaciū. Verū hoc nomē acetoſa ꝯuenit ꝓrie illi ſpeciei lappacij: qđ eſt acetoſi ſaporis. que đr fuiſſe cognita ab Auicenna cū dixit. Et non eſt in ſilueſtri ſicut dicunt acetoſitas. quaſi dicat: ꝗꝫ bene noui. ¶ Unde Aui.in.ij.ca.de acetoſa vocat lappaciū acutū acetoſaꝫ dicēs. Acetoſa alia domeſtica: alia ſilueſtris. Unde vera acetoſa eſt domeſticū lappaciū in q̄ eſt acetoſitas. quoniā acetoſa ſilueſtris vel lappaciū agreſte nō ē acetoſum. Et ideo dicit Aui. ꝙ nō eſt in ſilueſtri ſicut dicūt acetoſitas. imo forſitan eſt in quadam ex ea acetoſitas: qꝛ in acetoſa domeſtica q̄ lappaciū domeſticū eſt eſt acetoſitas. Et ſubdit ꝙ lappaciū ſilueſtre vel acetoſa ſilueſtris eſt fortior in oī re. ⁊ acutior. ¶ Dyaſcorides q̄tuor dicit eſſe ſpecies lappacij vt inuenies ſi leges lappaciū. De qꝫ eſt vna quā vocant oxilappaciū. i. acetoſum lappaciū. ⁊ illa eſt acetoſa. ¶ Dyaſcori.ca.de acetoſa. Acetoſa ē duplex: maior ⁊ mior. maior eſt oxilappaciū. minor hꝫ folia minuta cū ſtipite paruo ſeminibꝫ pleno. ꝯueniūt in ꝟtutibꝫ: ſed maior efficaciꝰ opaꝝ. Iſta vocabula inuenies etiā p aggre.nicaſi. Sed ſciendum ꝙ maior acetoſa eſt quā moderni vocāt acetoſelam. ¶ Pan.ca.de acetoſa. Acetoſa ē frigida ⁊ ſicca in ſecundo gradu. ⁊ ſemen eiꝰ frigidum in primo: ſiccum in ſecundo.

Operationes

A ☞ Auicēna. Radix acetoſe cū aceto ꝯuenit ſcabiei vlceroſe ⁊ excoriatione vnguis. ⁊ qñ
B coquitur cum vino ꝯuenit emplaſtrū eiꝰ albaras ⁊ empetigini. ¶ Ex ea fit emplaſtrum
C ſcrofulis. ita ꝙ đr ſi radix eiꝰ ſuſpendaꝝ ī collo habētis ſcrofulas iuuet ea. ¶ Et eiꝰ deco
D ctio cū aqua calida ꝯuenit prurituí: ⁊ ſimiliter ipſamet in balneo eſt vltima. ¶ Colluitur os ſucco eius in vino: ⁊ ꝯuenit apoſtematibus que ſunt ſub auribꝫ. Conuenit yctericie nigre cum vino: ⁊ ſedat nauſeam: et comediꝝ ꝓpter deſideriū luti. ipſa ⁊ ſemē eius ſtringūt. ⁊ proprie eius que magna ex eo eſt. Serapio aucto. Dyaſco. Folia acetoſe quando comeduntur ſtringunt ventrem. et ſemen acetoſe habet ſtipticitatem manifeſtam. Semē eiꝰ etiam bibituꝫ cum vino ⁊ aqua. Et ſimiliter flos eius conferūt vlcerationi inteſtinorū: ⁊ fluxui antiquo ⁊ puncture ſcorpionis.

Capitulum.vij.

Acorus. Iſidorus in libro etymologiarꝫ libro.xviij. Acorus eſt herba folijs ſimilibus yridis. radicibus odoris acerrimi: ſed iocundi. propter quod aromatica eſt. Dyaſcori. Acorus: id eſt venerea vel affrodiſia. ⁊ eſt herba habens folia yrilſimilia lata ⁊ oblonga exalbida: in ſummum denſa ⁊ acuta quaſi gladius. auroſum habet florem. radicem diſſimilem. obtortaꝫ geniculatam ⁊ nodoſam: exterius ad rubedinē declinantem: guſtuꝫ acrem ⁊ aliquatenus odoratum. ſemen vero habet planum ⁊ ſpiſſum ⁊ integrum: ⁊ ipſm odoris ſuauis. poteſt quod ⁊ meu: ſed in omnibus efficatior eſt et magis calefacit. ¶ Auicenna in.ij.canone. Acorus eſt radix plante ſuper quam ſunt nodi ad albedinem declinantes: in qua eſt odor horribilis: parumqꝫ boni odoris. ⁊ eſt calidus ⁊ acutus. Dixit autem Galienus: ꝙ in medicina nō adminiſtratur niſi radix eius. Euiſqꝫ virtus eſt propinqua virtuti ariſtologie ⁊ yreos. melior eſt acorus ille qui eſt ſpiſſior: magiſqꝫ ſolidus ⁊ dulcior: ac melioris odoris. Natura calidus eſt ac ſiccus in principio ſecundi gradus ⁊ vſqꝫ ad medium. ¶ Pan. Acorus calidus ⁊ ſiccus in ſecūdo gradu. que ſimiliter gladiolus vocatur: qui non tm̄ in aquo-

ſis locis ſed etiam ſiccis et marinis creſcit. Eſt alia ſpecies gladioli quam inuenies ſi leges capitulum gladiolus de. L.

Operationes

A Contra vitium ſplenis et epatis accipiat libra vna acori aliqntulū triti: ꝛ maceretur ꝑ tres dies in aceto poſtea coquatur ad medium aceti ꝛ coletur ꝛ colature addatur mel: ꝛ iterū ad conſumptionē aceti coquat. Iſtud autem oximel detur quotidie in mane pati-
B enti cū decoctione acori. ¶ Ad idē. Re. lb. ß. ſucci apii ꝛ pulueris eius. ℥. ß. ꝛ aceti lb. ß. olei cōmunis. ʒ. i. ſerapini. ʒ. ii. pulueris armoniaci. ʒ. ii. ſimul permitte per noctē. ꝛ mane coque vſqꝫ ad medium. deinde appone puluerē ipſius acori. ꝛ ex tali vnguento ſplenē ꝛ epar malaxando manibꝫ inunge. Et ſi vis facere cerotum: adde decoctioni ceram: ꝛ ex tali ceroto vnge. Uinum etiā decoctionis eius valet ad idem ſed non detur febricitanti. ¶ Cō-
C tra yctericiā coquatur radix acori in aqua ꝛ coletur: ꝛ in colatura coquatur cicera rubea ꝛ detur ius patienti ſummū remediū eſt ſi fuerit ſine febribꝫ. Balneum eius ad idē valet
D ¶ Dicitur ꝙ ſi quis habet acorū ſup ſe nūqꝫ poteſt incurrere fluxū ſanguinis vel ſpaſmū.
E ¶ Gal. Acorus ꝓuocat vrinas: ꝛ ſplenibꝫ ſcliratis cōfert: ꝛ abſtergit ꝛ ſubtiliat groſſiciē.
F cortice melior eſt ſuccus ei⁹. ¶ Dyaſcorides. Succus radicis eius claritatē oculoꝝ preſtat mirifice. que radix calide et ſicce eſt virtutis nimium ꝛ leptomeris ſclirosim iuuans
G ſplenis: ꝛ mouens vrinā potato ſucco. ¶ Aq vero in qua decocta fuerit diuretica eſt. vtilis etiam eſt ꝛ pleureticis ꝛ toracis paſſionibus ꝛ epatis ꝛ terminoſis ꝛ corruptelis ſpleneticis vtilior eſt: ꝛ ſtrāguirioſis: qui vrinaꝫ faciunt cū dolore. Et ad morſum ſerpētis ef-
H ficax eſt. ¶ Ad mulierū menſtrua ꝑ fomentū vtilis eſt. miſcetur etiam antidotis ꝛ tyriacꝫ
I ¶ Ad duriciē vrine ex radice ei⁹ cū aqua decocta ad tertiam dabis bibere per triduum: ꝛ vrinam mirifice deducit. ꝛ ſtranguiriam ſa-
K nat. ¶ Ne apes examinent ꝛ fugiant herbaꝫ ipſam in vaſe apum ſuſpende: ꝛ a vento nūqꝫ ſeducentur. hec herba raro inuenitur: nec eam ſcire quis poterit niſi cum floſculū emiſerit. Naſcitur locis cultis ꝛ ortis ꝛ aratis. lege eam menſe auguſti. Nam vix inuenitur ſine flore: quia per florem agnoſcitur.

Capitulum. vii.

Affodillus. Iſi. i li. ety. xvii. inqt: Affodill⁹ herba ē quā latini a calore albuciū vocāt. ¶ Dyaſ. Affodillus herba oibꝫ nota: quā mlti albuciū vocāt: hñs folia ſicut porr⁹: virgā lenē: ſup quā bꝫ ſemē nigrū. radices oblōgas ꝛ rotūdas balano ſimiles. Cui radici virt⁹ eſt calida ꝛ viſcida.

Operationes.

¶ Urinā ꝓuocat. mēſtruis impat. dolorē la- A
teris tollit ex ꝯquaſſionibꝫ. ¶ Tuſſiētes medi- B
cat bibita vſqꝫ ad. ʒ. i. cū tepida. letā diē ducit morſibꝫ venenatꝫ occurrit. folia ꝛ radix ei⁹ cathaplaſmatibꝫ adhibita. Flores ei⁹ ſilr cū vino paſcētia vulnera ſordida ſaluberrīe cu-
rāt. ¶ Tumorē teſtiū ꝛ mãmaꝝ ipoſita ſpar- C
git. puſtulas ꝛ ordiolos adbibita ſtrīgit: maxie ſi cū fece vini cocta ꝛ īpoſita fuerit: addito vino ꝛ dulcore ꝛ myrrha ꝛ croco ꝛ cocta ſilr
¶ Ocul' maxie pſtat effectū. dolores aurīū ꝛ D
ſanies vino addito ꝛ liba noti ꝛ melle admixta ꝺtergit. auribꝫ tepid⁹ īfuſ⁹ ſucc⁹ ei⁹ ſi dextre ptꝫ dens doluerit: ſiniſtri auri īfuſus me-
det. ¶ Cinis radicꝫ ei⁹ alopicias emēdat. Ra- E
dix excauata ꝛ cū oleo calefacta ꝑ monibꝫ et
doloribꝫ aurīū ſinglare pſidiū ē. ¶ Radix ei⁹ F
maclas albas ī ſole factas emēdat. ¶ Radix G
ei⁹ bibita cū aq vētrē mollit. Semē ei⁹ ꝛ floſ ſerpentibꝫ ꝯrīū eſt ſi cū vino bibitū fuerit.

Capitulum. viii.

Agaricꝰ gre. ꝛ la. ara. garicꝰ. Dyaſ. A-
garicꝰ eſt radix fungu ſiſis. vel eſt q̄ſi
fungꝰ creſcēs circa radicē arboris.
maxīe in babylonia vel lombardia. Duo eiꝰ
ſūt genera. ſ. maſculꝰ ꝛ femia: q̄ melior eſt. Et
hꝫ formā rotūdā. deſiccat̄ ꝛ fit albiſſimꝰ. Ma
ſculus hꝫ ſubam longā. ꝛ nō eſt adeo albꝫ. Fe
mina ỽo eſt albꝫ lenis ꝛ frāgibilis hñs quaſi
dā tuberoſitates intus: ꝛ fruſtula q̄ſi poroſa.
¶ Pli. li. xvi. Arbores glādi fere galliarū fe
rūt agaricū. Eſt aūt fungꝰ cādidus ꝛ odora
tus: efficax antidotis: in ſūmis arboribꝫ na
ſcens: noctibꝫ relucēs. Signū hoc eiꝰ ꝙ ī te
nebris decerpit̄. Idē in li. xxv. Agaricon vt
fungꝰ naſcit̄ in arboribꝫ circa boſphorꝫ colo
re cādido. Id qđ in gallia naſcit̄: infirmꝰ ha
bet̄. Mas ſpiſſior ꝛ maior exiſtit q̄ ꝛ capitis
dolores facit. Femīa ỽo ſolutior. initia q̄dē
guſtus dulcꝫ: mox ī amaritudīe trāſit. ¶ Se
ra. li. ag. ca. Garicus auc. Dyaſ. Garicus eſt
ſiſis radici anniden: ſed eſt minꝰ durꝰ q̄ ipſa
ꝛ ſpongioſus. ꝛ putāt quidā ꝙ ſit radix her
be. Et quidā dicūt ꝙ generat̄ ex putrefactio
ne arborꝫ ſicut fungus. Et iā repertꝰ eſt ſup
arbores ſerbin. niſi q̄ ē facile frāgibilis ꝛ de
bilis fortiter. ꝛ ē radix ſpongioſa mollis ſub
ſtātie. ꝛ eſt duarꝫ ſpecierꝫ maſculus ꝛ femina:
ſed femia hꝫ gradatim in ſe ſic tunicas. Ma
ſculus ỽo nō hꝫ tunicas: ſed eſt tota ſubſtan
tia eius ꝯtinua. ꝛ femia eſt maior. ¶ Galꝰ. vij.
ſim. far. ca. de agarico. Agaricꝰ eſt ſic radix;
aut eſt plāta q̄ naſcit̄ ſup arbores aliq̄s. ꝛ eſt
ſube ſubtilis in ſua cōpoſitione. ꝛ ſuba eiꝰ eſt
cōpoſita ex ſubſtātia aerea: quam ſubtiliauit
calor. nec in eo eſt aliq̄d aquoſitatis oīno. et
ſapore eius dulcedo aliq̄ in p̄mis cū obuiat
guſtui. ſecūdario vero eſt ſubamarꝰ. ꝛ ī eo ap
paret aliquantulū acuitatis cū ſtipticitate. ꝛ
virtꝰ eius eſt ca. ꝛ ſic. Ex q̄bꝫ oībꝫ cōpoſitum
eſt farmacū ex ſuba aerea ꝛ terreſtri a calore
ſubtilia. Nequaq̄ ỽo ꝑticeps eſt aq̄ſe. ꝛ pro
pterea diaforeticꝰ eſt ſm virtutē et groſſiciei
inciſiuis. Itē aga. eſt ſic radix ſiſis ſilfio: ſed
nō ſic dura. cuiꝰ genera ſūt duo: maſculꝰ ꝛ fe
mina: maſculꝰ rotūdus ē in ſe collectꝰ et ma
ior. femia ỽo pectini ē ſiſis q̄ capilli diſcernū
tur. radios mittit cū albedine: glauca videt̄.
ambobꝫ guſtꝰ ē vnꝰ. p̄mo dulcꝫ: ꝛ poſtea ama
ricans. Naſcit̄ in arabia ꝛ ī ſamaria ꝛ ī pon
to: q̄ oībꝫ ē melior. Eſt ei vtꝰ calida ꝛ ſtiptica
ꝛ diaforetica. ¶ Jo. m. ca. de aga. Agaricꝰ eſt
ex medicinis magni iuuamēti: cuiꝰ ortꝰ ē ſe
cus arbores q̄bꝫ accidit corroſio et putrefa
ctio. Et eiꝰ gñatio ē ſic gñatio fungorꝫ. ꝓpter
qđ q̄dā extimauerūt ꝙ ſit fungꝰ. ꝛ videt̄ ꝙ ſit
Et q̄dā dixerūt ꝙ ſit ſic apa factū ex putrefa
ctione. Eiꝰ aūt duo ſūt gña. ſ. maſculꝰ ꝛ feia.
maſculꝰ ỽo ē malꝰ. ꝛ ē ille q̄ ē longꝰ ꝛ gūis. et
hꝫ in fracturꝫ ſuis ſicut ꝓductōes neruorꝫ. ꝛ ē
durꝰ ꝛ dēſus. Agaricꝰ aūt quē ſapiētes lau
dauerūt eſt feia hñs ꝓprietates q̄ncꝫ bonas.
ꝛ ꝓprie vt ſit albꝫ ꝛ leuis ꝛ velocior frāgibil' et
poroſus ꝛ rarꝰ valde. ꝛ vt appareat ī ꝑncipio
dulcꝫ guſtꝰ eiꝰ. deinde ſuccedit ei amaritudo
ꝛ ſtipticitas. ꝛ melior ps totiꝰ corpis ē ſupe
rior ps ipiꝰ. ꝛ ſtipes eiꝰ ē nō bonꝰ. Eſt ca. i. i.
ſic. in. ij.

Operationes

¶ Pan. ca. xxij. Ad mēſtrua ꝓuocāda accipe A
ſubtiliſſimū puluerē agarici ꝛ ꝯfice cū ſucco
ciclamīs ꝛ oleo ꝛ calefac ad ignē cū bōbice
intincta ſupponat̄. ¶ Cōtra fiſtulā accipe ſa B
lem coſtū: tartarū ꝛ ana: ꝛ facto ſubtiliſſimo
puluere cū melle ꝯfice ꝛ tentā inunge ꝛ impo
ne. oſta fracta extrahit: carnē malā corrodit
ꝛ fiſtulā ſanat. ¶ Cōtra morfeā albā puluerē C
ſalis. coſti tartari ꝛ agarici: pone ſup morfeā
prius facta ſcarificatiōe. ¶ Dyaſ. De alto ca D
dentibꝫ vtiliter adhibet̄. bibitis obulis duo
bus cū vino: ſi nō febriunt. ſi febriūt cū aqua
calida. ¶ Epaticis aſmaticis ꝛ diſſurijs ꝛ ne E
freticis ꝛ ycteris maximū p̄ſtat effectū. ac
cepta de eo. ʒ. i. malū calorē emendat. ptiſim
medicat̄: ſpleneticis cū oximelle auxiliatur.
¶ Agaricꝰ comeſtus reijciētibꝫ ſanguinē ab F

ſtinet.digeſtionē celebrat.obulus vn⁹ cū aq̄
accept⁹ dolorē arteticū cōpeſcit.epilēticꝫ cū
puſca vtiliter daꝛ.ꝛ oēs cās intraneoꝝ dolo
rū curat ſm virtutē hoīs vel etatis dat⁹. Na
alijs cū aqua dādus eſt.alijs cum vino.alijs
B cū oximelle.alijs cū mulſa.¶ Se.au.ag. A-
garicus reſoluit ptes groſſas:ꝛ apit opilati
ones q̄ ſunt i epate ꝛ in renib⁹. Et curat ycte
D riciā q̄ accidit ab opilatiōe epatiſ.¶ Et ꝯfert
epilentie:ꝛ curat rigores febriū: q̄ ꝯtigūt ab
humoriſitatib⁹ groſſis. Et cōfert morſib⁹ ty-
ri vel alteri⁹ aīalis venenoſi qn̄ ponit exteri
us loco emplaſtri. Et bibit de eo q̄ntitas au
rei.i.cū vino mixta aqua.ꝛ ē medicina laxati
I ua.¶ Et idē auc. Redagoras ꝓprietas ei⁹ eſt
ꝯ flegma ꝛ melācoliā. Et idē auc. Raſ. Inue
ni vl̄r ab oīb⁹ hoīb⁹ ꝙ purgat humores noci
K uos.¶ Et idē auc. Hunay in li.d tyriaca.ex
pellit humores a neruis ꝛ cerebro cū ꝓprieta
L te mirabili q̄ eſt i eo.¶ Et idē au.abē meſuay
de ei⁹ ꝓprietate eſt laxare flegma.ꝛ eſt ꝯriū
M venenis.¶ Et idē au. abix. Agaric⁹ purgat
colerā ꝛ fleg̃ ſil.ꝛ fortificat medicias magnaſ
qn̄ miſcet cū eis:ꝛ facit eas penetrare ad ex-
trema corpis.ꝛ eſt ꝯrius medicinis mortife-
ris qn̄ bibit aut miſcet cū alijs medicinis.
N ¶ Gal. Expurgat opilatiōes q̄ i viſcerib⁹:et
iō ycteꝛicos ſanat q̄ ſic ex opilatōne laborāt
epatꝫ.ꝯfert etiā epilenticꝫ ob eandē virtutē.

Capitulum.ix.

Agrimonia eſt herba oīb⁹ nota q̄ dr
ferraria minor. Hyaſ.ſilis eſt in oīb⁹
agreſti papaueri vel herbe āmomi.
Sed in hoc diſcernit ꝙ caput ſupius hꝫ la-
tius ꝛ ſerius floreſcit:nec florē facit ita feni-
ceū ſꝫ croceū. Radix eſt illi rotūda deorſum
ex q̄ dimittit croceū acrioris ꝟtutis ſuccuꝫ
q̄ ꝯuenit nebuli oculoꝝ. Naſcit in cāpis vel
circa ſepes. Radix ei⁹ dicit eupatoriū greco
nomine.¶ Plinius ca.de agrimonia. Agri-
monia habet folia equaliter diuiſa apij mo-
do.caput in cauliculo papaueris ſilueſtrꝫ ra
dicem habet:cuius ſuccus eſt crocei colorꝫ
acris ꝛ acutus. Naſcitur areis apud nos:

Operationes

¶ Pan.ca.de agrimonia. Agrimonia calida A
eſt ꝛ ſicca. Et eſt diuretica valde:que viridis
trita ꝛ potata antraces.i.puſtulas malas ſa
nat.¶ Et ad ſerpentū morſum ꝛ canis et ho- B
minis rabidi ꝛ cōtra venena valet.facit ꝛ ad
ventris dolorem ſic potata.¶ Item vulnera C
canceromata viridis trita ꝛ impoſita ſanat.
¶ Item ſerpentiū morſum.ʒ.ij.cū vini ciatis D
duob⁹ data diſcutit mirifice venenū.¶ Ad ꝑ E
cuſſum ferro cū aceto impoſita facit. Ferru
cas tollit ſic ſimiliter.¶ Ad ſplenis dolorꝫ F
in cibo ſumpta cōſumit.¶ Radix ei⁹ in vino G
cocta ꝛ pōtata paraliticis prodeſt. Galien⁹
libro dinamidiarū capitulo de cancro dicit
ipſam valere cōtra cancrū per os ſumpta.

Capitulum .x.

Agrifolium. Sera.li.agg.ca.ſadar.i. agrifoliũ. Agrifoliũ eſt arbor cuius fruct⁹ vocatur Nabach.cui⁹ due ſũt ſpecies. Una eſt aſri ⁊ alia eſt dabal.ſed aſri nõ habet ſpinas:ſed acuta folia:⁊ folia alte=rius ſpeciei.ſ.dabal ſunt lata ⁊ rotũda:et ei⁹ arbor h₃ ſpinas.⁊ nabach ex aſri ſunt parui: ⁊ meliores ex eis ſunt illi q̃ ſunt ex illa regione.⁊ ſunt dulciores oĩb⁹ aliis ⁊ mediocr̃ odoris:⁊ aromatiſant os comedẽtis ſic alia aromatica. Et nabach ex dabal ſunt maiores. ¶ Et idẽ auc. Iſaac eben aragi. Nabach eſt ſicut ſorba in frigiditate:⁊ plus ea in ſiccitate. Gal'.vij.ſim.far.ca.lotos.i.agrifoliũ. Eſt arbor ſtiptica q̃dẽ nõ multũ participat qualitate:⁊ eſt ſubtiliũ partiũ ⁊ ſiccatiuus.

Operationes

A Sera.auc.Dyaſ. Qñ coquit̃ agrifoliũ cũ aqua aut cũ vino ſm neceſſitatẽ cõfert fluxui matricis:⁊ fluxui ventris qñ fit criſtere cũ ea:⁊ ſtringit radices capillorũ:⁊ ꝓhib₃ caſu₃ eorũ. Decoctio ſerrature ligni ei⁹ qñ bibit̃ ⁊ fit criſtere cũ eo:ꝯfert vlcerib⁹ ⁊ curſui humiditatũ matricis antiq̃:⁊ rubificat capillos:⁊ ꝯſtrin

B git radices eorũ ne cadant. ¶ Et idẽ auc. habengiue fit. Agrifoliũ vel nabach dulcis laxat colerã q̃ eſt i ſtomacho ⁊ inteſtinis:⁊ rep

C mit caliditatẽ. ¶ Et idẽ aucto.albaſari. Nabach ſtringit ventrẽ ⁊ repmit colerã:⁊ ẽ grauis digeſtioni.⁊ qñ nõ bñ eſt matur⁹ ẽ ſtipticus ⁊ retinet ventrẽ fortiter.⁊ matur⁹ dulcis eſt min⁹ ſtiptic⁹ oĩb⁹ aliis:⁊ citi⁹ deſcẽdit ab ore ſtomachi ꝓpter dulcedinẽ q̃ eſt in eo:ſtringit ⁊ reprimit colerã:⁊ vſus ei⁹ nimius indu

D cit faſtidiũ. ¶ Et ide₃ auc. Iſaac eben aram. Quando nabach.i.agrifoliũ comeditur ante cibum eſt melior ⁊ ꝓuocat appetitum. Et huiuſmodi res que ſunt nimis ſicce qñ inueniunt humiditatẽ in ſtomacho aut in inteſtinis premunt eas:⁊ inducũt fluxũ vẽtris. At folia eius cum teruntur ⁊ ponunt̃ ſup apoſte

E mata calida mollificant ⁊ reſoluũt ea. ¶ Galienus. Serrature lignorũ eius ad fluxũ mulierum cõpetunt:⁊ ad yliacas diſpoſitiões. Coquitur autẽ ⁊ qñq₃ quidem in aqua:qñq₃ autẽ in vino ſicut neceſſitas iubet.⁊ non immittitur ſolum ſed bibit̃. Atuero ꝓ eo ꝙ defluentes capillos detinet nõ modicũ ſignu₃ eſt.quoniã ſtiptice quidẽ cum eo ꝙ ſiccat moderate eſt virtutis. Dictum eſt enĩ in ſermone qui de laudamo:talis eſſe oporteret virtutis:q̃d debet detinere capillos defluentes.

Capitulum .xi.

Agnus caſt⁹. Plate.in li.de ſimplici medicina i ca.de agno caſto. Eſt frutex i q̃rto cali.⁊ ſic. Omĩ tpe repit̃ viridis:⁊ mag̃ in loc̃ aquoſis:min⁹ aũt i ſicc̃. Uſui medicine cõpetũt folia:nõ radix.flores etiã mag̃.flos ei⁹ zuccariũ noiat̃. Uirgulta ꝓo a q̃buſdã ſalices marini dicunt̃. Ei⁹ nãq₃ flores q̃ debẽt in receptiõe poni vere colligũtur:ac ꝑ annũ in efficacia multa ſeruant̃. Dicit̃ enĩ ꝙ libidinẽ repmẽdo caſtum reddit vt agn⁹ Ca.⁊ ſic.in.ij.gra. ¶ Aui.li.ij.ca.ꝺ agno caſto Ca.i.i.gra.ſic.i.ij. Et eſt reſolutiu⁹:ſubtiliatiuus:diſgregatiu⁹ ventoſitatũ.⁊ i ipſo eſt aptio cũ ſtipticitate. Et eſt remotiu⁹ doloris. ¶ Sera.li.aggre.ca. amariceſt.i.agn⁹ caſtus.⁊ ẽ arbor abrac.ſemẽ ei⁹.ꝺr ſemẽ agni caſti:⁊ noiat̃ piperella:⁊ eſt pip eunuchorũ.⁊ ſũt ei due ſpẽs.⁊ ꝺr Kiſtos:eo ꝙ religioſi ſternũt hanc plantã ſub lect̃ ad refrenãdũ libidinẽ.⁊ noiat̃ login ꝓpter duriciẽ virgarũ eius.et eſt plãta i magnitudie arborũ. Naſcit̃ ꝓpe aq̃s ⁊ loc̃ aqueſtrib⁹.h₃ v̾gas duras ad frangendũ.⁊ folia eius ſunt ſĩlia foliis oliuarũ:niſi ꝙ ſũt lõgiora maiora ⁊ molliora. Et q̃da₃ ſpẽs huius plante habet florẽ purpureũ.⁊ queda₃

habet florē album: ⁊ hꝫ ſemē ſimile piperi. Et idem auc. Sal'. qđ adminiſtratur ex illa arbore eſt ſemē folia ⁊ flores. Et ſeminis quidē ⁊ florū ſubſtātia eſt ſubtilis valde. Et eſt ca. et ſic. in. iij. gra. ¶ Galie. vi. ſim. far. ca. de agno caſto. Id ad qđ adminiſtratur ex illa arbore in medicina ſunt ſemen ⁊ flos. Et ſeminis quidem eius ⁊ floris ſubſtātia eſt ſubtiliſſima: et in ſapore eius eſt acuitas ſiue acredo ⁊ ſtipticitas: ⁊ ꝟtus eius eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu.

Operationes

A ⁊ Lectus ex eo factus reprimit libidinē. Fomentent ⁊ genitalia ex aq̄ decoctiōis ipſius
B ⁊ ſuccus etiā poteſt. ¶ Contra gomorreā flores ei⁹ vel folia decoquant in aceto: ⁊ addito caſtorio cathaplaſmētur genitalia. Valet eñ agnus caſt⁹ mirabiliter ad libidis extinctionē inaniēdo ſpūs ⁊ cōſumēdo ſperma. Hoc ſimiliter facit ruta: maiorana: ciminum: calamentū ⁊ anetū: ſed hoc potentior eſt agn⁹ caſtus. ſunt enim ca. aperitiua et extenuatiua. Sunt etiā alia que extingunt libidinem inſpiſſando ſperma ⁊ cōgelando: vt pſilliū: ſemē lactuce: citrulli: melonis: cucumeris portulace: ſcariolaꝝ: acetū: agreſta ſumach: cam
C phora ⁊ ſilia. ¶ In ſucco agni caſti ſeminū feniculi. ℥. iij. ⁊ eſule. ℥. ij. coquant: ⁊ mane colatura deꝛ leuco flegmatico. vinū etiā decocti
D onis agni caſti multū cōfert. ¶ Agn⁹ caſtus dimittatur in amurca olei vt putrefiat: ⁊ addito vino forti fiat decoctio coleꝛ: et addita cera ⁊ oleo fiat vnguētū. cuius inunctio ſplenis duriciē exſiccat: ⁊ eius ꝯſumit ſupfluitatem: ⁊ ipſius orificiū anguſtat. ad mēſtrua ꝓuocanda fiat fomentū ex aqua decoctionis
E ipſius ⁊ centrū galli. ¶ Contra litargiā fiat decoctio cū agno caſto apio ⁊ ſaluia in aqua ſalſa: ⁊ fortiter fricetur ex ea poſterior ps ca
F pitis. ¶ Sera. auc. Gal'. Agnus caſt⁹ abſcindit libidinē coitus. ⁊ maxime qñ comeditur
G ſemen eius. ¶ Et ꝓuocat menſtrua ⁊ reſoluit apoſtemata dura que fiūt in membris corpo
H ris. ¶ Dyaſ. Agnus caſtus ꝓhibetur mederi ſerpentum morſum. Item ſemen eius bibitū
I hydropicis ⁊ ſpleneticis medicatur. ¶ Lac mulieris ꝓuocat. mēſtruis imperat. bibitū ℥. i. cum vino veteri. extinguit venerem. dolorem capitis cōmouet: adhibens ſomnum.
K ¶ Galienus. Agnus caſtus abſcindit libidinē coitus. ⁊ maxime qñ comeditur ſemē ei⁹. Et agnus caſtus a mulierib⁹ athenienſibus
L in lecto ſternitur: ⁊ reprimit libidinē. ¶ Auicēna. Quando ex ſtipitib⁹ eius ſternitur ſub dorſo ꝓhibet pollutionem ⁊ virge eiectionē.

¶ Et ſuffumigātur mulieres cum vehemēs M
deſideriū adeſt coit⁹: ⁊ remouet illud. ¶ Sera. auc. Dyaſ. Semen ipſius qñ ſumitur ī potu: confert morſib⁹ venenoſis. ⁊ cōfert ad hydropiſim quādo ex eo ſumūtur. ℥. ij. cum vino. ⁊ ꝓuocat vrinam ⁊ menſtrua: et debilitat virtutem ſpermatis: ⁊ inducit ſodam. N

Capitulum. xij.

Algamarina eſt herba maris hñs folia longa veluti corrigie. ⁊ nr̄o idiomate vocaꝛ alga: q̄ a mari eiecta ī littorib⁹ inueniꝛ. ¶ Pli. ca. de alga. Alga naſcitur in aq̄s ſtātib⁹. ita deniq̄ nomen ſūpſit ab algore aque. vel q̄ alliget pedes: q̄ craſſa ē folijs: aquā ex pte ſupant ib⁹. ¶ Dya. Aloſachyne incidēs q̄dē eſt veluti ſpuma marꝭ q̄ petrꝭ inſidet: ⁊ remanet qđ nos algam vocamus.

Operationes

¶ Dyaſ. Virt⁹ ei⁹ eſt ſilis ſali: inijciꝛ ⁊ ꝑ criſtere in paraliſi: ſeu ex putredine vitiatꝭ inteſtinis. alienitatē circūſcribit. ꝟtutē hꝫ ſimilē ſali: ⁊ intro ſtipticam ſimicticam ⁊ leptincticā. A
¶ Diſſentericis ⁊ ſciaticis antiq̄s confert criſtere eius. Fomento ſimiliter vtilis eſt. B

Capitulum. xiij.

Alcanna la.grece ciprus. Alcanna ē
arbuſtū vnde fit oleum ciprinū. ꝛ eſt
illud quod de alcanna vt apparet ꝑ
cōcordiam.¶ Sera.li.aggre.ca.henne.i.al-
canna.flos alcanne eſt ſimilis floribꝰ nitri.ni
ſi qꝛ eſt in racemis.ꝛ flos eius eſt albꝰ decli-
nans ad glaucedinē acuti odoris.Et idē au
cto.dvaſ.Eſt arbuſtū hñs folia ſupra ramos
ſuos ſiſ'ia folijs oliue.niſi quia ſunt latiora et
molliora ꝛ viridiora.habet florē album ſiſ'em
vſnee.boni odoris.ſemē nigrū ſiſ'e actis.ꝛ qđ
de ipā adminiſtrat̃ ſunt folia ꝛ ſūmitates eiꝰ
¶ Platea.Alcanna eſt herba in trāſmarinis
partibꝰ.ꝛ etiā in Sicilia copioſe inuenitur.
Eſt aūt frigida in ṗmo.ſicca in ṗncipio ſcđi
Et qꝛ nō vbiqꝫ reperiri poteſt:qui eā habent
pulueriſant.ꝛ ſic ꝑ regiones deportāt.puluiſ
qꝫ ſubnigri coloris eſt.ꝑ annos tres ſeruat̃.
Et habet virtutē ꝯſolidandi ꝛ extergendi ac
mūdificandi.¶ Gal.vij.ſim.far.ca.de Cipro
fm trāſlatiōem arabicā.Ciprus.i.alcanna.
huiꝰ arboris folia ꝛ extremitates ad vtilita
tem ꝑuenerūt.ſubſtantia eius eſt compoſita
ex acuta ca.cū tēperamēto:ꝛ ſubſtātia terrea
frigida ꝛ ſicca.ꝛ ſapor eius eſt ſtipticus.ꝛ vir
tus eius deſiccat ſine mordicatione: Unde
virtus eius repercutit ꝛ diſſoluit.

Operationes

☞ Sera.auc.Dvaſ.Uirtꝰ folioꝝ eiꝰ ſtipti- A
ca eſt.Et iđ qñ maſticant̃ curāt alcolā.¶ Et B
infundit̃ decoctio eiꝰ ſuꝑ cōbuſtionē ignis.
¶ Et qñ terit̃ ꝛ infundit̃ i aqua aſtaracios.et C
liniunt̃ inde capilli fiūt rubei.¶ Et vnguēta D
que fiunt ex ea molliūt neruos.ꝛ facit in vul
neribꝰ illud qđ facit ſanguis dracōis.¶ Gal. E
ꝓhibet dilatationē pupille ꝛ combuſtionem
ignis.ꝛ qñ coquit̃ in aqua:et ꝓijcit̃ aqua illa
ſuꝑ locū cōbuſtionis.¶ Et ipā adminiſtrat̃ F
in medicinis heriſipile.¶ Et cōuenit vlceri- G
bus.ſ.alcole que fiunt in ore puerorum.

Capitulum.xiiij.

Allium dictū ē:eo qꝺ olcat. Ambro.
in hexameron li.v. Alliū tantā vim
odoris hꝫ vt leopardus eū ſuſtinere
nō valens:fugiat.Unde ſi q̃s allium alicubi
cōfricauerit:leopardus inde reſilit:nec reſi-
ſtit.¶ Pli.de hiſtoria naturali li.xix.Allium
ad multa ruris ꝓ̃cipue medicamēta prodeſſe
credit̃.¶ Hypocrates in q̃dā epl'a.Alliū cali
de eſt ꝟtutꝫ.Eſt aūt aperitiuū ꝛ abſterſiuum:
ꝯſolidat vlcera fraudulenta.¶ Rabimoyſes
ca.de allio.ꝛ ca.de ſcordeon.i.alliū agreſte ē.
calidum ꝛ ſiccū ꝑueniens vſqꝫ ad quartum.
¶ Palladiꝰ li.ij.menſe Janua.Alliū et vlpꝰ

cum bene ſeri poteſt.ſed alſo alba terra profi/
ciet. Idem in libro.xij. Menſe quoq; Nouem
bri allium z vlpicum ſeritur bene terra maxime
alba foſſa z ſubacta ſine ſtercore. Sulcos in
acris oportet fieri.et in locis altioribꝫ ſemina
poni.quattuor digitis ſeparata: nec altiꝰ.foſſa
equaliter ſarculanda ſunt: et inde puleſcent.
Auicenna i.ij.canone. Allium aliud domeſti/
cum.aliud ſilueſtre: quod eſt amarum z ſtipti/
cum. Eſt etiam aliud quod dicitur porrinum.
Et eſt compoſite virtutis ex allio z porro. Eſt
z aliud quod dicitur allium ſerpentis. Eſt aūt
allium calefactiuum z exſiccatiuum in tertio
vſq; ad quartum. Et ſilueſtre plus alio. ¶ Dya
ſcorides. Allij genera duo ſunt. ſcʒ ortiuum.
aliud quod in egypto naſcitur: ſed non ſatis
diſſimile. Virtus eius eſt viſcida inflatiuis: ſtip
tica: calida. ¶ Conſtantinus. Allium duplex.
Domeſticum z ſilueſtre ſcʒ ſcordeon domeſti/
cum calidū eſt in medio quarti gradus. Idem
in pantegni. Allia calidiora ſunt cepis et ſic/
ciora: acuta ſunt: z dolorem capitis faciunt. q̄
ſi coquantur ardor ille amittitur. potioni q̄ ci
bo meliora ſunt. Cocta magis nutriūt q̄ cru
da. ſanitatem cuſtodiunt: quia naturalem calo
rem confortant. digerere faciunt.

Operationes.

A ¶ Plinius libro viceſimo. Allij magna vis eſt
contra aquarum et quorumlibet locorum mu
tationes.
B ¶ Odore ſerpentes abigit z ſcorpiones odore.
Et omniū beſtiarū ictibꝫ medetur. ac ꝓuatim
contra emorroidas cum vino illinitur.
C ¶ Contra canis morſus et in vulnera cum mel
le imponitur.
D ¶ Suſpirioſis coctum. aliqui crudum. aliqui
et tritum in lacte dederunt.
E ¶ Paraxagoras. et contra morbum regium
vino miſcuit.
F ¶ Et contra yleum in oleo z pulte ſic illiniunt.
Antiqui z inſanientibꝫ dabant crudum.
G ¶ Dyocles autem freneticis elixum. Dentium
dolores tribus capitibus in aceto tritis immi/
nuit. vel ſi aqua decocta colluant̄ z in concaua
dentium addatur.
H ¶ Ptyriaſes z prurigines ſanat potum. item/
q; cum aceto vel nitro tuſum. Compeſcit diſtil
lationes cum lacte coctum vel tritum. vel cum
caſeo molli permixtum. Quo genere z raucita
tem extenuat. Coctum vtilius eſt crudo.
I ¶ Tineas z animalia reliqua intraneorū pel/
lit in aceto mulſo coctum.
K ¶ Tenaſmo in pulte medetur. Tuſſim curat
cū adipe vetuſto vel cū lacte coctū. aut ſi ſan/
guis etiam excreetur vel purulenta ſint.
¶ Facit z ſomnos et totum rubicundiora cor/ L
pora. ventrem quoq; ſtimulat. cum viridi co/
riandro tritum.
¶ Porro vitia eius ſunt: quod oculos ebetat M
inflationes facit: ſtomachum ledit: z copioſiꝰ
ſumptum ſitim gignit.
¶ Platearius. Allium inquit groſſam diſſol/ N
uit ventoſitatem ventrem humefacit: lumbri/
cos z aſcarides excludit. vrinam ꝓuocat: mor/
ſum rabidi canis curat. eis etiam qui malam
aquam potauerunt ſubuenit.
¶ Cataplaſmatum locis groſſos humores ha O
bentibus diſſoluit.
¶ Dolorem dentium de frigiditate mitigat. ſi/ P
tim ꝓpter flegma coagulatum ſtomachꝫ am/
putat ſcabiem: morfeam: impetiginem: et pu/
ſtulas in quocūq; loco fuerint potenter curat
ſi ex eo confricent̄ aut cataplaſmentur.
¶ Menſtrua z vrinas ꝓuocat. ſecūdinā expel Q
lit ſi in eius apozimate mulieres ſederint.
¶ Silueſtre allium virtutē habet ſicut dome/ R
ſticum. tamen calidius z ſiccius eſt. Hec inue/
nies in ſpeculo naturali Vincentij. libro. xi.
cap. xvi. Et ibidem plura alia.

Capitulum .xv.

Altea eſt agreſtis malua ſiue maluaui ſcus. Sed altea dr̄ eo q̄ in altū ſurgit Viſcus aūt q̄ glutinoſus ſit ex ſynonimis. Altea bis malua: euiſcus: maluauiſcus: ibiſcus. Idē eſt maluauiſcus folia hʒ rotunda ſic panis porcinus. flos ei⁹ roſe ſimilis. radix ē muſcilaginoſa. Eſt cōplexio ei⁹ calida cū equalitate. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. Euiſcus ſiue altea. Et eſt malua ſilueſtris dyaforetica eſt ⁊ laxatiua. nō vrens. abſterſiua. mitigatiua. digeſtiua ꝓ difficile digeſtibiliū. ¶ Dyaſ. c. altea. Altea folia ſunt ei rotunda ſimilia ciclamini. florem hʒ roſis ſimilē. haſtā duob⁹ cubitis longā: radix eſt illi muſcilaginoſa. ⁊ int⁹ alba. ⁊ dr̄ altea eo q̄ ſurgat in altum. Euiſcus quia glutinat. Sera. li. ag. c. de maluauiſco. Radix maluauiſci hʒ virtutē ſtipticā. ⁊ totius herbe volo dicere: radicis: ramoꝝ: floꝝ ⁊ folioꝝ: ⁊ ſeminū. vñ virtus ei⁹ eſt q̄ deſiccat: verū radix ⁊ ſemē ſunt magis deſiccatiua: ⁊ pl⁹ ſubtiliatiua. ¶ Gal. vij. ſim. far. cap. ð malua. Altea ſiue maluauiſcus magis dyaforetica eſt q̄ malua. ¶ Auic. li. ij. cap. de altea. Altea ca. eſt cū equalitate. Unde in ipſa eſt lenificatio ⁊ reſolutio: ⁊ ſemen et radix ipſius ſunt in virtute ei⁹ fortiora plurimū. ei plurimū exſiccatiua ⁊ reſolutiua.

Operationes.

A ¶ Pandecta. ca. xxx. Folia eius trita cū axungia ⁊ aliq̄ntulū calefacta ⁊ ſuppoſita apoſtemata maturāt. duriciē relaxāt ⁊ mollificāt. Item herba cū ipa radice decoquat̄ fere ad ɔſūptionem. Et ſic apparebit q̄dam viſcoſitas: q̄ ſuperponatur ⁊ apoſtemata maturat: duricies remollit ⁊ relaxat. Ex aqua etiā ei⁹ addita cera ⁊ oleo fit cōpetens vnguentū ad p̄dicta.

B ¶ Aqua decoctiōis ſeminū ipi⁹ ⁊ malue valet ɔ tuſſim ſiccā: ⁊ ɔfert ethicis. Semina etiā ei⁹ cerata ⁊ in oleo decocta duriciem ſoluūt.

C ¶ Ypocrates. Vulneratis ac ſitientib⁹ defectu ſanguinis bibendū dedit ſuccū decocte radicis. Ipſam ꝓ vulnerib⁹ cū melle ac reſina: idemq̄ conuulſis luxacis tumendidus ⁊ muſculis neruis articulis impoſuit ⁊ aſmaticis ac diſſintericis in vino bibendū dedit.

D ¶ Auic. Altea nomen in greco deriuatū eſt ex plurium iuuamentorum nomine. cuius natura calida eſt cum equalitate. In ipſa ſunt lenificatio ⁊ maturatio ⁊ mollificatio et reſolutio. Semen et radix ſunt in eius virtute fortiora plurimum exſiccatiua ⁊ ſubtiliora

E ¶ Linitur ſup morfeam cum aceto. mollificat apoſtemata et prohibet ea. et reſoluit ſanguinē ⁊ maturat vulnera.

F ¶ Confert apoſtematib⁹ inflatis: et ſcrofulis. ⁊ valet ad duriciem matricis.

G ¶ Sedat dolorem iuncturarum. ⁊ proprie cū adipe anſeris.

H ¶ Tumorē ⁊ inflatōēs reſoluit q̄ ſūt ī palpebꝛ.

I ¶ Semen eius tuſſi calide confert. ⁊ facile ſputum efficit. prohibetq̄ fluxum ſanguinis cum virtute ſua ſtipticitas. eius folia conferūt apoſtematibus mammille.

K ¶ Et ponit̄ in emplaſtris pleureſis ⁊ peripleumonie. eius q̄z gūmi ſitim ſedat.

L ¶ Decoctio radicis ei⁹ bibita ɔfert vrine et inteſtinoꝝ ardori. ⁊ apoſtematib⁹ ani.

M ¶ Dyaſ. cap. Molochia cum adipe anſeri genitali parti ſuppoſita aborſum facit. Inutilis eſt ſtomacho. ventrem mollit.

N ¶ Itē vulnera recētia folijs ei⁹ curant̄: folia ei⁹ trita ⁊ ipoſita ſcorpiōib⁹ credūt̄ afferre torporē. Eadē femori alligata ſtimulat in ventrem.

O ¶ Eadem nigra lana obuoluta ⁊ alligata māmarū vicia cōpeſcit. Item ⁊ idem cap. Altea. Flos eius in mulſa coctus aut vino ⁊ tunſus ⁊ impoſit⁹ vulnera curat. ſcrofas ſpargit. Itez cicatrices vulneꝝ curare facit.

P ¶ Elixa ꝓ ⁊ trita addita axungia porcina aūt anſerina ⁊ reſina ⁊ terebentina: tumores ſtericos ⁊ offocatōēs apoſita medet̄. Itē elixatura ei⁹ hec oīa facere nouit. ⁊ ſecūdinas excludit.

Q ¶ Sola in aqua cocta ⁊ fomentata inteſtinorum dolorem tertio die ſanabit. Nos ipſi experti ſumus q̄ trita cū axungia veteri ⁊ impoſita podagram tertia die ſanat. Et multi dicūt auctores collectiones omnes vel duricies que in corpore naſcunt̄: decocta cū fenugreco ⁊ lini ſemie pelline impoſita ɔfert.

R ¶ Serapiō. Altea ꝓhibet apoſtemata: ⁊ ſedat dolorem: ⁊ maturat exituras dum eſt recens. ⁊ radix quidem eius ⁊ ſemen: q2 in eis eſt virtus abſterſiua: curat morfeam.

S ¶ Et ſemen eius frāgit lapidem renū. ⁊ aquā in qua decoquit̄ radix eius ꝓpter ſtipticitatem que eſt in ea vlcerib⁹ inteſtinoꝝ ⁊ fluxui vētris ⁊ ſputo ſanguinis confert.

T ¶ Et qñ coquit̄ ſola ⁊ teritur: ɔfert exituris et apoſtematib⁹ q̄ apparent poſt aurē ⁊ ſcrofulis Et ɔfert apoſtematib⁹ ani calidis.

V ¶ Galien⁹. Radix maluauiſci ⁊ ſemen maluauiſci virida intenſius q̄dem operant̄ q̄ herba: et magis abſterſiuam oſtendunt virtutem: vt morfeam abſtergant. Et ſemē diuidat lapides in renibus conſiſtentes.

X ¶ Radix autem ⁊ diſſinterie ⁊ diarrie: necnon emiſſionib⁹ ſanguinis eſt vtilis.

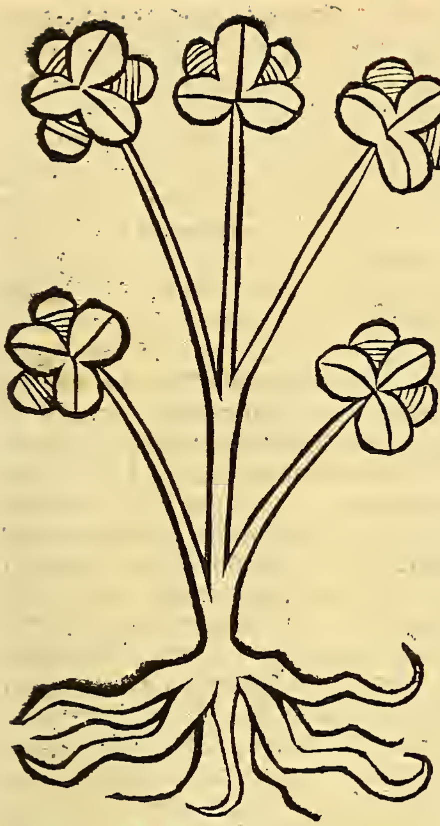

Capitulum.xvi

Alleluia vel luyula vel panis cuculi.
Luyula herba eſt acetoſi ſaporis. fo/
lium eius eſt paruum ꝛ tripliciter diui
ſum. ꝛ in cacumine cuiuſlibet ꝑtis eſt alia inci
ſura. Semina eiꝰ ſunt in vaginulis ſimilibus
corniculis. que cum tanguntur tempore ma/
turationis euolant ab eis. ſemina ſimilia an/
dachuce tendentia ad rubedinem. et vocatur
trifolium acetoſum. ſicut apparet in cap̄. trifo/
lium. Trifoliū acetoſum id eſt alleluia. ponit̄
a damaſceno in vnguento dyafinicon. et voca
tur ipſum trifoliū. ¶ Plinius ca. bachael id eſt
trifolium acetoſum. folia flores ꝛ fructus ſūt
frigidi ꝛ ſicci. folia tamen ſunt humidiora pre
dictis. Fructus vel ſemina eius matura ali/
qualem habent dulcedinem.

Operationes

A ¶ Luyula ſiue alleluia medet̄ vlceribus oris ꝛ
fiſtulis. ſimilatur in virtute acetoſe ſilueſtri.
B eſt ſtiptica. cōſolidat vulnera ꝛ vlcera. ¶ Suc/
cus eius valet vlceribus oris antiquis ꝛ alco/
C le. ¶ Plinius cap̄. bachael propter acetoſitatē
exiſtentē in ipſo valet ad alcolam. et alias egri
tudines oris.

Capitulum.xvii.

Alkekengi vel kekengi. Serapion li/
bro aggre. Alkekengi eſt ſpecies ſola
tri quod dicitur kekengi. quod habet
folia ſimilia folijs ſolatri. niſi quia ſūt latiora
eis ꝛ rami eius quando elongantur. declināt
inferius verſus terram. ꝛ habet fructū in chi
ſti rotundum ſimilem veſice. ꝛ eſt fructus eius
granum rubicundū. ſimilem vue quem quidā
kikilium vocant.

Operationes

¶ Serapion. Kekengi quod quidā nominant A
kakabum virtus eius eſt ꝙ fructus eius pro/
uocat vrinā. ¶ Et ideo admiſcet̄ iſte fructus B
in multis medicinis que conferūt epati veſice
ꝛ renibꝰ. ꝛ hec herba adminiſtrat̄ in medicinis
ꝛ non comedit̄. ꝛ fructus hic mūdificat icteri
tiā ꝛ ꝓuocationē vrine. ¶ Et idem auc. habix. C
Alkekengi eſt aliud montanū aliud ſilueſtre.
ꝛ eſt albuȝ. ꝛ eſt ſimile in forma ſolatri ſuperio
ri. ¶ Et ſuccus eius bibitus cōuenit apoſtema D
tibus tam intrinſecis ꝙ̄ extrinſecis. ¶ Et quā E
do linit̄ ſup apoſtemata extrinſeca cōuenit eis
¶ Et granum eius quando bibitur conuenit F
vlceribus renum ꝛ veſice. ꝛ granū eius eſt for/
tius domeſtico. ¶ Succus granoꝝ alkekengi G
ꝓuocat vrinam ꝓuocatione forti.

Capitulum.xviij.

Aloe. yſidorus in libro ethimologiarum. Aloa'eſt herba ſucci amariſſimi ¶ Platearius. Aloe fit ex ſucco herbe que appellatur eodem nomine. hec herba nō ſolum in grecia reperitur et in india et perſia. Verūetiam in apulia. Et ſuccus vtilis eſt ad multa. ſicut dicetur infra. Aloes tria ſunt genera. Epaticum. Succotrinū et Caballinū. Modus autē factionis eius diuerſimode creditur. quidam dicunt ꝙ herba ipſa teritur et ſuccus extrahitur ⁊ ad ignem ponitur quouſqꝫ buliat. ⁊ poſtea ſoli exponitur ⁊ exſiccatur. Illud enim qđ ſuperius colligitur prius appellatur ſuccotrinū. Quod in medio minus purum eſt. Epaticū dicitur. Quod in fundo feculentum vocatur caballinū. Aliqui aſſerunt aloes diuerſas maneries fieri ex herbis diuerſis: nō genere ſed bonitate. ex quibus iſte tres maneries fiunt aloes. Alij dixerunt ꝙ aloes tribus modis eſt. Vnū rubeū de quadam inſula indie. que dicit̄ Scotra. Aliud eſt nigrū quod eſt de perſia. Aliud citrinū. ⁊ fit in Arabia. quibus oīmibus laudabilius eſt ſcotrenſe. precipue ſi fuerit prelucidū. et rubeum quaſi color epatis. cito qꝫ frangibile et odoriferum ⁊ amariſſimū. Sed prima opinio melior. Diſcernitur autem quod eſt optimū ſuccotrinū ex citrino colore ſeu rufo. Et p̄cipue cum frangitur eius puluis. apparet quaſi puluis croci. et ꝙ leniter frangitur nec fetidum. nec valde amarū. Epaticum autem colori epatis ſimilatur ſcilicet quod eſt ſubnigrum. ⁊ hincinde habet foramina vt ora venarum. et obtuſam habet ſubſtantiā ⁊ non claram. Caballinū autē eſt nigrum. ⁊ obſcuram ⁊ feculentā habet ſubſtantiam amariſſimā. et horribilem protendit odorem. quia valde fetidum eſt. Sed attende ꝙ illud quod de natura ſua eſt aromaticū. quāto eſt aromaticius tanto melius. Et quod eſt fetidum. quāto fetidius tanto melius excepto aloe. Similiter omne quod debet habere aliq̄uem ſaporem. quanto in ſuo ſapore eſt intenſius tāto melius excepto aloe. Nam cūm ſit de natura rerum amaritudinē habentium. quanto minus amarum. tanto laudabilius. Et eſt ſciendum ꝙ quando aloe ſimpliciter ponitur. pro ſuccotrino intelligit̄. licet ſm Alexandrū intelligat̄ ꝓ epatico. ¶ Serapion libro aggre. capl̄. ſabet. id eſt aloe. Aloe fit ex plāta que habet folia ſimilia folijs ſquille in quibus eſt humiditas viſcoſa multa. tenax adherēs manui: et ſunt latiora folijs ſquille parum. ⁊ quaſi rotunda. ⁊ indurantur ⁊ inclinantur ad poſteriora. ⁊ ſunt in eis ſpine que egrediuntur a lateris breues ⁊ rare. et habet ſtipitem ſimilem ſtipiti affodillorū. Et tota herba habet odorē grauē. ⁊ ſaporem amarum multum. Et radix eius eſt vna ſimilis canniculę lignee. Naſcitur multum in india ⁊ in terris arabum: ⁊ in terris dictis atima ⁊ in maritimis ⁊ ripis et inſulis que dicuntur ancaros. Et non ſolum eius gummi eſt iuuamenti magni. ſed etiam flos eius. Nam quando teruntur ⁊ ponuntur ſuper vulnera faciunt ipſa adherere. Et aloes ſunt due ſpecies. quarū vna eſt arenoſa. ⁊ eſt fex. et alia eſt epatica. Jo. meſue cap̄. de aloe. Aloe eſt de ſublimioribus medicinis ⁊ melioribꝰ. habēs prerogatiuā ſup̱ alias medicinas. Nam q̄uanqꝫ intentio vniuſcuiuſqꝫ ſolutiui ſit ſm plurimum debilitare virtutes et membra que ſunt minere virtutum. hec tamen intentio cadit ab aloe. quia non ſolum non nocet. ymo inuenitur ad confortationeꝫ membrorum debilium addere.

Operationes.

¶ Pandecta capitulo. xxxiij. Aloe purgat coleram et flegma. viſum clarificat. opilationem ſplenis ⁊ epatis aperit. menſtrua prouocat ſuperfluitates circa pudēda ſi ſint ex frigida cau A

B ſa extergit ⁊ ſcabiem curat. ¶ Corpus diſcoloratū coloratū reddit. Contra ſcabiem ⁊ putredinem pudendarū ⁊ pruritum digitorū qui fit ex ſerioribus aloe cum aceto confectum ⁊ ſic inunctum valet. Cōtra arteticam detur cum ſucco bardane.

C ¶ Contra alopitiam ⁊ caſum capillorū in fortiſſimo bulliat aceto. radix oliue vetuſte ⁊ poſtea coletur ⁊ in colatura ponantur due partes farine lupinorū amararū et tres aloes. que ſimul conficiant. et addatur puluis ſtafiſagrie. ⁊ inungatur caput per diſcriminalia

D ¶ Aloes puluis optime diſtemperatum cum vino albo ⁊ aqua roſarum multū valet ad pruritum oculorum.

E ¶ Suppoſitoriū factum ex trifera magna cū puluere aloes et maſtice prouocat menſtrua.

F ¶ Puluis eius cum melle datus. lumbricos occidit. Et cum ſucco perſicarie auribus inſtillatus vermes necat

G ¶ Dyaſcorides capitulo de aloe. Uirtus eſt ei ſtiptica et mediocriter calida. et ſic nimis ventrem mollit. purgat putredinem. coleram ⁊ flegma deducit.

H ¶ Galienus. Aloe ſanat difficile cicatriſabilia vlcera. ⁊ preſertim que in ano ⁊ pudendis. cōfert etiam flegmoni eorum collectū cum aqua Eodem quoqꝫ modo vulnera ſolidat.

I ¶ Johānes meſue. Aloe ſolutione educit coleram ⁊ flegma: ⁊ mundificat caput ab eis et ſtomachū. ⁊ cōfert iuuamentū magnū doloribus eorum. Et confert etiam inflationi ſtomachi ⁊ ſiti ⁊ dolori eius ex colera factis.

K ¶ Et qui aſſiduat acceptionē eius diebus continuis. nō videbit in corpore ſuo. ⁊ in inſtrumentis ſenſuum eius egritudinem. que nō ſit abilis ſanari. ⁊ preſeruat a putrefactione. ita ꝙ etiam cadauera ⁊ proprie mixtum cum myrra Caue id dare temporibus frigoris. excoriat enim. Et ſolutione educit ſanguinem. Quantitas que poteſt adminiſtrari ex eo eſt ab aureo. ß. vſqꝫ ad. ʒ. iij. Et infuſionibus ab aureo. id eſt vſqꝫ ad. ʒ. iij.

L ¶ Serapion autem libro aggre. capitulo proprio multa dicit de aloe. que omīa ſunt de mente Dyaſcoridis

M ¶ Galienus autē aliorum hic implicite vel explicite tacta. quare propter breuitatē ea hic ponere obmitto.

Capitulum. xix

Aloes lignūm. Aloa vel agalaym eſt arbor ſuauiſſimi odoris. Unde grece ſic nominat. Arabice vero hoab. Latine lignū aloes vel xiloaloes vel aloes lignū. Aloa dicitur eo ꝙ lignū tale altaribus adoletur. reperit autē in magno flumine ſuperioris babylonie. cui coniungitur fluuius paradiſi. Unde quidam dicunt ꝙ impulſione fluuij ab arboribus terreſtris paradiſi conducit. Nullus tamen huius arboris fertur vidiſſe originem. Alij dicunt ꝙ in cacuminibus montiū ſupradictoꝝ locorū circa predicta loca exiſtentiū oriatur hoc lignū. ⁊ impulſu venti aut temporis vetuſtate cadit in fluuium. Eſt calidum ⁊ ſiccum in ſecundo gradu. Sed ſciendum ꝙ ſunt aliqui deceptores. qui accipiunt radices camellee in mōtibus amalfie. et qtoniā videntur aſſimilari. vicūqꝫ in colore pondere ⁊ ſapore cum ligno aloe. ſophiſticant ipas. ponendo in vino ebullitionis pulueris ligni aloes per aliquos dies. quod deo ⁊ hominibus abominabile eſt. quoniā camelea multū laxatiua eſt. Lignū aloes vero eſt ſtipticū. Et camelea de ſe nullū habet odorem. ſed lignū aloes eſt ſuauiſſimi odoris. ¶ Caſſi. fe. cap. de ligno aloes. Lignū aloes tribus modis eſt Uno modo fit in quadā regione. ⁊ dicit caume. Eſt aliud qđ fit in inſula Indie maioris. et vocatur cumar. Terciū oritur in quadā regione Indie. ⁊ dicit fales. Eligēdū eſt autem lignum aloes quod non eſt coctum in aqua. Nam arabes faciūt ipſum bulire in aqua. et illa aqua vtuntur ad multa cōmoda. tale ergo lignū amiſit ſpiritū.

⁊ paucã aut nullã habet operationē. ¶ Auicē-
na libro .ij. ca. xilo aloes calida eſt ⁊ ſicca in ſcďo
gradu. ⁊ eſt ſubtile aperitiuũ opilationũ. fran-
gitiuum ventoſitatũ.

Operationes

A ¶ Pandecta cap. xxxij. Lignũ aloe valet con-
tra debilitatē cordis. ſtomachi. epatis ⁊ cere-
B bri. ¶ Cōtra cordiacã. ꝯtra retētionē mēſtruo-
rũ. ꝯtra oēs paſſiões ⁊ debilitates cordis po-
C tiſſime ex frigidtate. ¶ Uinũ decoctiõis eiꝰ di-
D geſtionē ꝯfortat. ¶ Et ſtomachũ infrigidatũ
calefacit. Et ſi abominabile fuerit ponat̃ parũ
ligni aloes integri in vino per noctē. mane vi-
E nũ exhibeat̃. ¶ Suffumigiũ ex eo factũ ⁊ rece-
ptũ inferius a muliere perembotũ ꝓuocat mē-
F ſtrua. ⁊ ſuffocatiões matricis medet̃. ¶ Simi-
liter trifera magna ſumpta cũ decoctiõe ligni
G aloes menſtrua ꝓuocat. ¶ Fumus eius ꝑ na-
H res receptus cerebrũ confortat. ¶ Similiter ſi
accipit̃ puluis ligni aloes ⁊ gariofiloꝝ ⁊ oſſis
I de corde cerui. ¶ Et conficiant̃ cũ oleo ⁊ inun-
gatur caput galli. in die illa ⁊ nocte non ceſſa-
K bit cantare. ¶ Caſſius felix lignũ aloes confor-
tat ſtomachũ. ⁊ oĩa mēbra interiora. ſupfluã
corporis humiditatē expellit. maxime de ſto-
macho ventoſitatē diſſoluit. opilationē aperit.
L ventrē cõſtipat. fluxui vrine repugnat. ¶ Se-
rapion. Lignũ aloes eſt cōpetens multũ ha-
bentibꝰ egritudines in epate. ⁊ ad diſſinteriã.
Et ſedat dolorē lateris ⁊ eſt ex fumigijs bonis
⁊ datur ex eo aureus vnus ⁊ remouet putredi-
M nē a ſtomacho ⁊ fortificat ipm̃. ¶ Et idem auc.
atabari. Lignũ aloes ſtringit ventrē. ⁊ corro-
borat viſcera ꝓpter virtutē ſtipticã que eſt in
eo cum aromaticitate. Et eijcit ſupfluitatē hu-
N miditatũ corruptaꝝ a corpore. ¶ Et idem auc.
Raſis. Lignũ aloes eſt bonum ſtomacho hu-
O mido. ¶ Et idem auc. yſaac aben arã. Lignũ
aloes eſt bonũ cerebro. ⁊ fortificat viſcera. Et
expellit ſupfluitates humidas. ⁊ facit deſcēde-
re flegma a cerebro quãdo fit ſuffumigatio cũ
eo. ⁊ maxime illud flegma quod generat̃ ex va-
poribus aſcendentibus a ſtomacho. ⁊ expellit
P vētoſitates ¶ Lignũ aloes remouet ſupfluita-
tes humiditatis. ⁊ confortat viſcera. ⁊ ꝓhibet
Q iram. ¶ Et maſticatio eius facit oris odorē bo-
nũ. ⁊ confortat neruos. ⁊ acquirit eis vnctuo-
ſitatē ſubtilem. ⁊ confert cerebro valde. ⁊ cõfor-
tat cor ⁊ letificat ipm̃. ⁊ cõfortat epar. ⁊ in ipo
R eſt virtus cõſtringens naturã. ⁊ confert diſſin-
terie melãcolice. ¶ Et idem de viribus cordis
dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum .xx.

Ambra gre. ⁊ latine nũcupat̃. Ambra
ſm quoſdam eſt ſperma ceti piſcis. Et
ſm quoſdã eſt fructꝰ arboris ſub ma-
ri creſcētis. vel gummi. vel mana cor fontis in
mari. Et ſm quoſdam eſt iecur piſcis. Et ſm
quoſdã ſpuma maris. Et ſm alios eſt ſtercus
aĩalis maris. ſed falſo. qm̃ ambra generat̃ ſub
mari in ſpeciē fungoꝝ. q̃ generãt̃ in terra. Ca-
lida eſt i .ij. gradu ſicca in .i. circa finē. Sophi-
ſticat̃ aũt ambra cum ligno aloes ſtorace cala-
mita ⁊ laudano reſolutis. addito muſco reſo-
luto in aqua roſarũ. ⁊ appoſita aqua in parua
quãtitate. Sed cognoſcit̃. q̃a ſophiſticata po-
teſt malaxari ſicut cera. vera aũt ambra non.
¶ Sera. li. aggre. cap. Hambar id eſt ambra.
Naſcit̃ in mari ⁊ generat̃ in ſpeciē fungoꝝ q̃
generant̃ in terra. Et qñ mare turbat̃ eijcit a
fundo eiꝰ lapides magnos. ⁊ cũ eis eijcit fru-
ſta ambre. Et plurimũ ex ea ingredit̃ in mari
qď eſt in terris gingios. ⁊ in occidēte. ⁊ illa de-
fert̃ almaca vde. Deferũt em̃ illuc hões q̃ no-
minant̃ mihere. i. veloces. qñ nouerũt ꝙ mare
eoꝝ eiecit ambrã. Melior aũtē ex ea eſt illa q̃
inuenit̃ in inſulis illarũ regionũ. ⁊ in littoribꝰ
ipiꝰ cũ figura rotũda coloris celeſtis. Illa ſo q̃
eſt alba ſicut ouũ ſtrutiõis eſt mala. ⁊ eſt illa
quã deuorãt quidã piſces magni q̃ dicunt̃ azel
q̃ cũ deglutiũt eã occidunt̃ ab ea. ⁊ natãt ſuper
aquas. quos vidētes hões de zingios ꝓijciũt

ſuper eos vncos ferreos. ꝛ extrahunt ipſos d̃
mari. ꝛ extrahunt ambram de ventre eoꝝ ꝛ eſt
ambra nõ bona: maxime que in vẽtre reperit̃
ꝛ nominãt eã apotecarij perſie maioris madi.
Vex illa q̃ reperit̃ iuxta ſpinã dorſi. ꝛ eſt pura
et munda multũ ꝛ bona valde. ¶ Aui. li. ij. ca.
de ambra. Ambra eſt cali. ꝛ ſic. Et dꝛ ꝙ ſit cali/
ditas eius in. ij. ꝛ ſiccitas in primo gradu.

Operationes

A ¶ Pan. ca. xxxviij. Contra ſincopim accipe. ʒ.
i. ambre. et. ʒ. i. ligni aloes. et. ʒ. ij. oſſis de coꝛ
de cerui. q̃ oĩa reſoluant̃ in aq̃ro. ꝛ fiant pillule
B et ꝓpinent̃. ¶ Contra epilentiã. pone ambram
ꝛ cornu cerui in vaſe vitreo ſup carbones et pa/
tiens ſuſcipiat per os et nares. ꝛ multũ valet
C ¶ Cõtra ſuffocationẽ matricis q̃ opprimit ſpi/
ritualia. ponat̃ ſil'r in vaſe vitreo cũ alijs aro/
D maticis: et recipiat̃ fumus ꝑ os vulue. ¶ Se/
ra. Ambra ꝯfortat cerebꝝ ꝛ corroborat ipſum
et ſenſus oẽs ꝛ coꝛ: et ꝯfert ſenibꝫ ꝛ frigidis cõ/
E plexionibꝫ. ¶ Sera. Ambra virtuteꝫ cerebro
preſtat. ꝛ ceteris ſenſibꝫ ſeu cordi. adiuuat q̃ꝫ ſe
nes ꝛ illos q̃ a frigidis humoribꝰ poſſidentur.
F ¶ Aui. Ambra cõuenit decrepitis ſubtilitate
ſua. ꝛ cõfert cerebro ꝛ ſenſibꝰ. ꝛ cõfert pectori.
Et idem de viribꝰ cordis ait. ꝙ ꝯfortat coꝛ. Al
manſoꝛ. tra. iij. ca. de ambra. Ambra calida eſt
Cerebrum quoqꝫ atqꝫ corrobuſta efficit.

Capitulum. xxi.

Ambroſia alias ambria vagi noĩs eſt
Pli. li. xxvij. Ambroſia circa alias her
bas fluctuãs. vnũ fruticẽ denſum ra/
moſum tenuẽ. triũ fere palmoꝝ hꝫ. tertia ꝑte
radice breuiore. folijs rute. circa imũ caulem.
ſemen eſt vuis dependentibus. odore vinoſo
Qua de cauſa botris a quibuſdã vocat̃. ab a/
lijs arthemiſia. Coronant̃ illa capadoces. ꝛ v/
ſus eius ad ea que diſcuti opus ſit. ¶ Yſid. li.
ethi. Ambroſia eſt herba quã latini apiũ ſilua
ticũ vocãt. De qua Virgilius ait. Ambroſieqꝫ
come diuinũ virtute odorem aſpirauere ¶ Dy
aſcorid. Ambroſia quã multi botrim vel ar/
themiſiam dicũt frutex eſt multas habens vir
gas tribꝫ palmis longas. ꝛ folia initio minu/
ta rute ſimilia. virge ſunt plene ſemine.

Operationes

¶ Galienꝰ vi. ſim. far. ca. de ambroſia ſiue apiũ A
vim habet ſtipticã ꝛ repercutientem. ¶ Omne B
corporis reuma ꝓhibet/ cathaplaſmati adhi/
bita ¶ Ipſaqꝫ cum vino bibita rotundos lum C
bricos excludit. Et ſuccus eius cum lana im/
poſita mulieris fluxum extinguit. Eademqꝫ
turbores oculis inuncta prohibet.

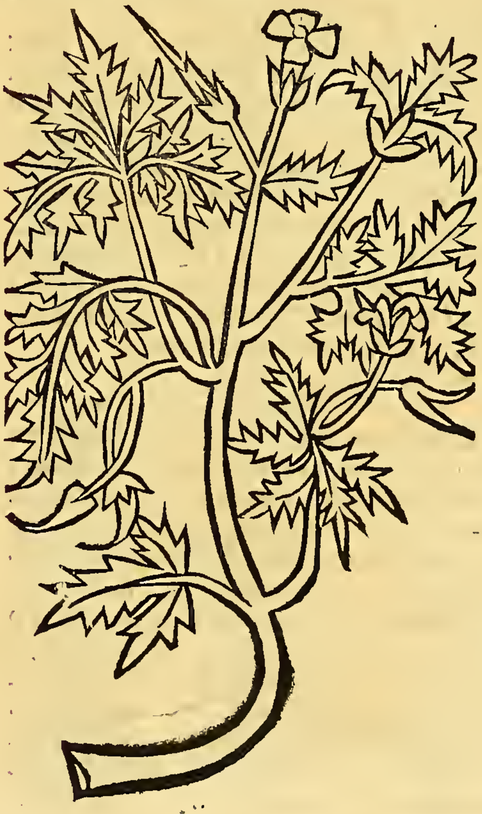

Capitulum.xxij.

Amomū. Pyaſ.ca.de amomo. Amo-
mū genus eſt adoratiſſime herbe cuiꝰ
frutex eſt ſil'is botruo: in circūitu cu-
iuſlibet arboris naſcēs.ramulos habet ſiccos
ꝛ duros ꝟgulis ſilēs coloris ſubruffi.circa q̄s
foliola iuncta ꝛ copioſa ex tirſo butruoſum ſe-
mē rodēs et ſibi cōnexū florē albū veluti viole
folijs ſil'ibꝫ brionie. Cuiꝰ triplex daꝛ ſpēs. Eſt
enī qđ appellaꝛ frumētū.ceteris melius auroſi
coloris vel flaui:odoris boni. Aliud eſt quod
appellaꝛ medicon ꝑmo inferius naſciꝛ in locis
humectis:ꝛ ꝓpterea forma maius atqꝫ viride ꝛ
lene tactu.ſaporē origani habēs. Terciū vero
qđ appellaꝛ ponticū.rufum eſt ꝛ nō longū:nec
difficile frangibile: butruoſo ſemine plenū. et
odore ꝑcuſſibile.id eſt ſtipticū. Eligēdū aūt eſt
recēs ꝛ albū. virgas purpureas habēs expan
ſum ꝛ ſemīe plenū. ¶ Pli.ca.de amomo. Amo
mū vocaꝛ eo ꝙ veluti odorē cinamomi inferat
naſciꝛ in ſyria ꝛ armenia.frutex eſt botruoſuꝫ
ſemē reddēs ſibi cōnexū. flore albo velūti viole
figura folijs ſimilibꝫ brionie. odore etiā bono
ſomnū incitat. Et eſt ca.ꝛ ſic in iij.g. ¶ Gal'.vi.
ſim.far.ca.de amomo. Amomū hoc quidē vi-
detur ſm virtutē aſſimilari acoro.niſi ꝙ ſiccus
plus eſt acorus. digeſtibilius vero amomum.
Et dixit. Gal'.in q̄nta amphoriſmoꝝ. ꝙ oīa
alia calida forti caliditate ſunt ſilia.ſcꝫ in hoc
amomo.ſicut ſūt caſſia lignea.tapſus.amomū
cinamomū. ꝛ faciūt ſodā. Et ſiliter faciūt plu-
res alie ex ſpeciebꝫ q̄ ſunt ſubtiles ꝛ calide. Et
quidā adulterāt amomū cū plāta q̄ diciꝛ amo-
mides.eo ꝙ ſimilaꝛ amomo. niſi q̄a non habet
odorē eiꝰ nec tale ſemen.ꝛ naſciꝛ in armenia.ꝛ
flos eius eſt ſil'is origani. Si vis nō decipi ab
hac vel a ſil'ibꝫ caue a planta q̄ eſt nimis iuue-
nis.ꝛ elige illā cuiꝰ rami egrediunꝛ ab vna ra
dice. Uirtus eius eſt calefactiua.

Operationes.

A ¶ Pyaſ. Amomū eſt ꝑſtans ſomnū.tumores
etiā cathaplaſmatibꝰ admixtū ſedat. Miſceꝛ
diuerſis antidotis et miris et varijs odoribus
B grate miſceꝛ. ¶ Serap. Amomū inducit ſom-
nū ꝛ ſedat ſodā q̄n emplaſtrū cū eo fit ſup fron
tem.ꝛ maturat apata calida. ꝛ ꝓfert puncture
ſcorpionis:q̄n fit emplaſtꝝ cū eo ꝛ oīmoꝝ po
C niꝛ ſup locū puncture. ¶ Et idē auc. humaym
filij Iſaac. Amomū eſt res q̄ inebriat.etenī de
ꝓprietate eius eſt ꝙ inebriat et facit dormire.
D ¶ Aui. Amomū maturat apata ca. Et eius de
coctio bibiꝛ ad podagrā ꝛ ſedeꝛ in ea. Et ꝓfert
doloribꝫ matricis. ꝛ intrat in peſſarijs matri-
cis. ꝛ ſedeꝛ in decoctione eius ad dolorē renū E
¶ Almāſor tra.iij.ca.de amomo. Amomū ca.
eſt ꝛ ſic. qđ ad opilationē epatis ex frigiditate
eſt ꝓficiēs. dolorē aufert matricis.in capite tñ
grauedinē ꝛ dolorē atqꝫ ſcothomiā generat

Capitulum.xxiij.

Ameos. Serap.li.aggre.ca.nachana
id eſt ameos.auc. Pyaſ. q̄dā noīant
ipm pomū anthomation. id ē ciminū
ethiopiū. Uex natura cimini ethiopij eſt alia
a natura ameos ꝛ eſt notū. Eſt nāqꝫ ſemē fere
ſilē cimina ethiopio.niſi q̄a eſt minꝰ eo multū
ꝛ albiꝰ ꝛ duriꝰ. ꝛ in ſuo ſapore eſt de ſil'itudine
ſaporis origani. Et illud qđ eſt eligendū ex eo
eſt illud qđ eſt recēs ꝛ mūdū. ¶ Et idē auc. gal'.
Magis iuuatiuū qđ eſt ex eo eſt ſemē eiꝰ. ꝛ in
ſapore eiꝰ eſt amaritudo pauca ꝛ acuitas.ꝛ vir-
tus eius eſt q̄ calefacit ꝛ ſiccat in tercio gradu.

Operationes.

¶ Pyaſ.auc. aben meſuay dixit ꝙ ꝓuocat vri- A
nā.ꝛ ſemē eſt bonū fe.antiq̄s. ¶ Et q̄n eius de
coctio poniꝛ ſupra puncturā ſcorpionis aufert
dolorē. ꝛ eſt bonū frigiditati ſtomachi ꝛ epatis
ꝛ aufert opilationē. ꝛ ſedat nauſeā. ꝛ deſiccat
humiditates ſtomachi. ¶ Et eſt bonū humidi B

tati q̃ eſt in pectore. ⁊ mũdificat vias renũ ⁊ ve
ſice. ⁊ extrahit lapidẽ ex eis poſtꝙ̃ fuerit fact⁹.

Capitulum. xxiiij.

Amidũ vel amilũ. ⁊ eſt ſuccus frũmẽ
ti. et dr̃ amilũ ab a qđ eſt ſine ⁊ melos
grece. i. mola eo ꝙ ſine mola fit. vnde
amidũ ſiue amilũ eſt medulla frũmẽti qđ infũ-
dit̃ ⁊ tundit̃ donec furfur ſuũ dimittat. deinde
cũ aqua mittit̃ in ſportulã. ⁊ cũ pſſura colat̃. et
cũ ĩ vno vaſe velut fex recederit aqua effuſa in
ſole ſiccat̃ poſt hoc leuiter ſtringat̃. ¶ Caſſius
felix ca. de amilo. Amidũ tẽꝑate caliditatis
eſt ⁊ humidũ qđ ſic fit. Frumẽtũ in aq̃ frigida
ponat̃ ꝑ diẽ ⁊ noctẽ ⁊ de die in diẽ aqua remo-
ueat̃ quouſqꝫ frumẽtũ videat̃ putrefieri. dein-
de aqua remota optime teratur ⁊ cũ eadẽ aqua
optime cõfectũ ꝑ pannũ exprimat̃. ⁊ ſoli expo
nat̃ vt exſiccet̃ vſqꝫ ad aque cõſumptionẽ. ⁊ fre
quẽter remoueat̃ aqua frigida donec dealbet̃
qđ reſidet deſiccat̃ ⁊ indurat̃. ¶ Sera. li. aggre.
ca. de ami. Amilũ infrigiditat ⁊ deſiccat plus
q̃ꝫ frumentũ. Et melius ex eo eſt illud qđ fit in
eſtate. Et modus operatiõis ei⁹ eſt vt accipiaſ
de frumẽto: ⁊ ipm̃ bene purges: ⁊ infundes in
aq̃ dulci ⁊ laues ipm̃ cũ ea. ⁊ poſt proijce aquã
illã cũ qua ipm̃ lauiſti ⁊ funde ſuꝑ ipſum aquã
aliã. ⁊ facies ita q̃nquies in die ⁊ ſi potes in no
cte ſilr̃. ⁊ qñ mollificat̃ oportet ꝙ eijcias aquã
eius cũ facilitate ſine agitatiõe aliq̃: ne cũ aq̃
egrediat̃ aliquid de lacte. Et poſtq̃ꝫ hoc feceris
calca cũ pedibus ⁊ ꝓijce ipam aquã. ⁊ qđ ſuꝑ-
natauerit ſuꝑ aquã ex furfure collige cum cac-
cia ꝑforata. ⁊ abijce reſiduũ. poſtq̃ꝫ vero pur-
gatũ fuerit a furfure ⁊ colatũ pone ſuꝑ lateres
nouos ⁊ expone ſoli calido. ⁊ ſi remãſerit in eo
aliqua humiditas pone ſuꝑ ignẽ. Et ſapor ei⁹
eſt acetoſus. ⁊ virtus ei⁹ eſt pauce calid[illegible]tis.
ſed eſt cõpoſitũ ex virtutib⁹ cõtrarijs. Nã vna
eſt frigida ꝓpter acetoſitatẽ q̃ eſt ĩ eo ⁊ alia cali
da a caliditate ei⁹ q̃ eſt a farina. q̃ eſt in eo a ca
lore putrefaciẽte. Eſt aũt optimũ amilũ recẽs
⁊ cãdidũ ⁊ leue ſine vllo acere ⁊ inq̃noſo odore

Operationes.

¶ Dyaſco. Amilũ facit ad abſtinendũ reuma A
oculorũ. alta vulnera oculis replet. aſpredinẽ
oculoꝝ tollit. ¶ Sanguinẽ reijcientibus bibi B
tum ſingulare pſidiũ eſt. ¶ Aſpredines arte C
riarũ diſſenit. Ius collo lactis miſcetur ⁊ pro-
fluuium ventris ſtringit valde. poteſt autẽ leui-
ter ſtringere ꝓpter quod in collirijs lachrymas
ſtringentib⁹ miſcetur. valet ſimiliter cõtra apo
ſtemata ſpiritualiũ ⁊ tuſſim coctũ in aqua or-
dei cum lacte amigdalarum additis penidijs
¶ Serapio. Amilũ confert humoribus currẽ- D
tibus ad oculos ⁊ vlceribus que dicuntur fel
feoles. ¶ Et quando bibitur abſcindit ſangui E
nem qui venit a pectore. ⁊ lenit aſperitatẽ gut
turis. ¶ Et quando miſcetur cum lacte in ali- F
quo cibo hoc idem facit.

Capitulum.xxv

Amigdala grecū nomē eſt. latine nux longa dr. Cunctis arborib9 por ſe flore veſtit. ⁊ ad ferenda poma arbuſta: cetera preuenit. Ex his alie ſunt dulces: alie amare. Sed agricole huic generi ſic mederi ferunt. Terebrāt eius radicem ⁊ in mediū inſerunt ſurculum arboris q̄ pice dicit̄. quo facto ſucci amaritudo deponit̄. Hec yſidor9. ¶ Pli li.ij. Arbores quedā prime germināt. ⁊ inter nouiſſimas nudant̄. vt amigdali ⁊ fraxini ⁊ ſambuci. ex his nempe que aquila hieme oriente cōcipiūt. Primo oīm amigdale florent menſe ianuario. Pomū vero maturāt menſe martio Perditq₃ facillime fructu₃ ante maturitatem amigdala. ſicut et ficus et palma. ¶ Ex libro d̄ natu. reꝝ. Amigdalus in locis calidis fructu abundat. Frigidioribus aūt locis arbor vetuſta flore fecunditatem negat.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxiiij. Amigdale amare radix decocta cutem in facie corrigit ⁊ colorem hilariorem facit. Nuces ipſe ſomnum faciunt ⁊ auiditatem

B ¶ Aui. Arbor amigdalaꝝ amaraꝝ cū optime terit̄. atq₃ cū aceto ⁊ oleo roſaceo permiſcet̄: et inde fit emplaſtrū fronti confert ſoda. Radix etiā eius decocta ⁊ ſup pannū linita. fortis eſt

C medicina. ¶ Conſtantinus in libro gra. Radix amigdale amare pulueriſata: ⁊ cū aceto tēperata: fit bonū vnguentū ꝯtra lentigines et impetiginem. omneſq₃ ſordicies cutis. ⁊ maxime ꝯtra morfeam. Cu₃ vino potui data tuſſi in

D cūrat. lapidem frangit. ¶ Dyaſ. ca. de amigdalis. Arbor amigdalaꝝ dulciū eſt debilioris operationis q̄₃ amaraꝝ arboꝝ. amare ſunt ſubti

E liatiue ⁊ prouocatiue vrine. ¶ Sera. aucto. archigenis dulces amigdale ſunt calide ⁊ humi

F de in primo gradu. ¶ Et idem aūcto. meſuay Quando comedunt̄ cū cortice ſuo ſtringunt gingiuas. ⁊ ſedat qđ accidit in ore ꝓpter ſuā pōticitatem. Et qn̄ comedunt̄ cū ȝuccaro deſcendunt a ſtomacho. ⁊ qn̄ ſicce torrefiunt ſunt cōuenientiores ſtomacho ⁊ augent ſperma ſicut

G auellana ⁊ fiſtici. ¶ Idem auc. albugerig. Gūmi eaꝝ adminiſtrat̄ ſicut gūmi arabicū ⁊ pru

H naꝝ. ¶ Gal'. vi. ſim. far. de amigđ. Dulces amigdale in eis eſt amaritudo eaꝝ occulta que nō apparet ſenſui q2 vincit in eis dulcedo. verū qn̄ veteraſcunt apparet manifeſte. Virtus eaꝝ temperata eſt cum caliditate. preualet eīn in ipſis abſterſiua ⁊ ſubtiliatiua ſubſtantia. ꝓpter quam expurgat viſcera. ⁊ pulmonem ⁊ tora

I cem. expuitiones operantur humorū. ¶ Rabbi moyſes ca. de amigdalis. Dulces amigdale prouocant ſomnum temperatum. et coquinatum cum eis humectat ventrem. ⁊ ſunt laudabiles. ⁊ ſaluant ſubſtantiam cerebri.

Capitulum.xxvi

Anacardus pediculus elephantis ab imperitis medicis dicit̄. qđ eſt falſum ſed eſt fructus cuiuſdam arboris que vocatur pediculus elephantis. ¶ Auicenna libro ſcđo. Anacardus eſt fructus ſi'lis oſſi dactili. ⁊ medulla eius eſt ſi'lis medulle nucis dulcis in quo non eſt nocumentum. Et cortex ipſius eſt rarus frangibilis: in cuius raritate eſt mel: viſcoſum habens odorem. Et ſunt homines qui ipſum maſticant ⁊ non nocet eis. ⁊ proprie cum nuce. calida eſt ⁊ ſicca in quarto.

Operationes.

¶ Auicenna. Eius mel eſt vlceratiuum apoſtematum ⁊ aduſtiuum ſanguinis ⁊ humoꝝ. Eradicat verrucas. ⁊ aufert albaras: ⁊ eradicat barulos. ⁊ ſanat alopitiam flegmaticam. Commouet etiam calida apoſtemata in interioribus. ¶ Confert frigori neruorum. ⁊ eorum mollificationi et paraliſi et torture. ¶ Confert corruptioni memorie: cum eius confectio nota anacardinum ſumitur. Sed tamen commouet alienationem ⁊ melancoliam. ¶ Suf A B C D

fumigant̄ cum eo emoꝛroides ⁊ exſiccant̄. Eſt
E ex ſumma venenoꝝ. ⁊ adurit humores ⁊ inter
ficit. ¶ Et eius quidem tiriaca eſt lac vaccinū
butiro inde extracto. Et oleū nucis eius fran
git virtutē. loco eius ponit̄ quintuplū ponde/
ris eius de badaham. ⁊ quarta ponderis ipſi⁹
de oleo balſami. ⁊ tercia pōderis ipſius de na/
pta alba.

Capitulum. xxviij.

ANetum eſt herba oꝛtulana odoꝛifera pla. Aneti ſemē pꝛincipaliter cōuenit vſui medicine. radix ſecūdario. herba vo tercio. ¶ Palla. Menſe februario anetū ſeritur locis frigidis. Omnē ſtatū celi patit̄ ſed tepidioꝛe locat̄. Rigandū eſt ſi ſe abſtineat imber: ſerendū eſt rarius. aliqui ſemē eius nō obruūt. Opinātes ꝙ a nulla aue tangat̄. ¶ Serapion. li. aggre. ca. Hebet id eſt anetū oībus notum eſt. virtus eius eſt, que calefacit in fine tercij gradus. ⁊ deſiccat in pꝛincipio ſcdi. ¶ Galienus. vi. ſimpli. far. ſm tranſlationē grecam Anetū calefacit quidē adeo ſemp vt ſcdi gradus ipm intenſi putandū. vel. iij. remiſſi. in ſic. vero. ij. gradus eſt inchoanter. vel pmi intenſi

Operationes

¶ Merito ergo coctū in oleo diafoꝛetici ⁊ im A
moleſtū ſomnicꝫ factiuū ⁊ degeſtiuū cru oꝛū.
necnon indigeſtoꝝ humoꝝ exiſtit: appꝛopin/
quat vtiqꝫ oleū quod ex eo aperitiuis ⁊ digeſti/
uis farmacis dictis niſi quia paulo calidius il
lis ⁊ ſubtiliū paꝛuum eſt. Et ideo diafoꝛeticū.
vſtū vero tercij fit gradus calefactiuū ⁊ ſiccū.
Et ideo mollibꝫ vulneribꝫ appoſitū pſtat ope/
ram. ⁊ pſertim eis que in pudendis. humidius
aūt ⁊ minus calidus ridere eſt ad hec. ⁊ eūchi
mū qſi digeſtibilius eſt ⁊ ſomni factiuū. ¶ Et B
idem Serapion auc. a ben meſuay. Anetum
eſt calidū. Inducit ſomnū. ⁊ oleū eius eſt bo/
num ventoſitatibꝫ. Et ſemen eius in polentis
poſitum multiplicat lac quando accipit̄ ſolum
minuit ſperma. ⁊ debilitat viſum. maxime ni/
mius vſus eius. ¶ Paulus cap. de aneto. De/ C
coctio eius valet ſtranguirioſis ⁊ diſſurijs da
ta. et potiſſime ſyrupus factus ex decoctione
eius ⁊ zuccaro. ¶ Plinius libꝛo. xx. Anetum D
ructus mouet. ⁊ toꝛmina ſedat. alitū ſiſtit. Ci
nis eius vuam leuat. oculos ⁊ genitura ʒ ebe/
tat. ¶ Ad emoꝛroidas accipe puluerem vrti/ E
ce ⁊ puluerē aneti. confice cum melle. et emoꝛ/
roidas inunge.

Capitulum. xxviij.

Anteflorū vel flos vitis agreſtis. Uel flos vitiſſi. Idē ſunt Dyaſ.ca. Enantiū id eſt anteflorꝫ. vel flos vitis agreſtis q̄ cū ceperit florere. colligēdi ſūt flores ipſi ⁊ deſiccādi. ⁊ alio noīe vocat᷑ vitis iſta labruſta flores eius optime redolēt ⁊ ſiccant᷑ in vmbra: ⁊ in teſta reponēdi ſūt. ⁊ melius naſcit᷑ in ſyria.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Uirtus eſt ei ſtiptica. vnde ſi bibitū fuerit euſtomaticū eſt ⁊ diureticū. ventrē ſtringit. ſanguinē reijciētibꝫ ſubuenit. ⁊ bibitū ⁊ impoſitū ſtomacho fetorē oris emūdat. digeſtionē ſtomachi celebrat. mixtū oleo ⁊ ace
B to dolorē capitis fomēto tollit. ¶ Succus viridis in cathaplaſmatibꝫ adhibit⁹ vulnera recētia ſine tumore ſeruat. Egilopas ī initio vul
C neribꝫ oris ⁊ gingiuarꝫ vtile eſt. ¶ Uulnera ad ſanitatē perducit. melle addito ⁊ oleo roſarū ⁊
D croco ⁊ mirrha ¶ Peſſarijs neceſſarie adhibet᷑ fluxus matricis peſſario facto ſtringit. reuma
E oculis ſuſpēdit. ¶ Cathaplaſmatibꝫ adhibitū ſtomachi egeſtionē ſoluit. ⁊ maxime cū polen
F ta a vino mixtū ⁊ impoſitū. ¶ Cōbuſtū ꝓ in teſta cū carbonibꝫ collirijs bene miſcet᷑. Panaricia oculorum ⁊ pterigea purgat melle addito reuma gingiuarū. ⁊ vulnera curat.

Capitulum. xxix.

Aniſum. Platearius. Aniſum quod alio nomine ciminū dulce dicit᷑: ſemen eſt cuiuſdā herbe ſimili nomine appellate. Et eſt calidū ⁊ ſiccū in tercio gradu. Uirtutē habet diſſoluēdi ⁊ cōſumendi. ¶ Dyaſco. ca. de aniſo. Aniſum feruētis eſt virtutis. ſcꝫ calidū ⁊ ſiccū. ⁊ nature mictualis ⁊ ſcarotice id eſt incēſiue. ¶ Sera. libro aggre. cap. Aneiſin auc. Dyaſcori. Aneiſin qđ de eo eſt recens eſt bonū. habens groſſa grana plena ⁊ non excoriatur quando fricat᷑ excoriationibꝫ ſimilibus furfuri. Et habet odorē bonū fortem. Et illud quod eſt ex inſula Cretenſi eſt melius. Et poſt illud eſt Babylonicū. Hyſpanicū vero eſt deterius. Et quod ex planta eius eſt magis iuuatiuū eſt ſemen eius. ¶ Galienus. vi. ſimpli. farma. ca. de aniſo. Sapor eius eſt acutus. amarus modicū. Et virtus eius eſt que calefacit ⁊ deſiccat in tercio gradu. Propterea ergo ⁊ diureticū eſt. Uentoſitates aūt que ſm̄ ventrem ſiſtit. ¶ Auicēna libro. ij. ca. de aniſo. Aniſum eſt ſemē feniculi romani acuitatis maioris q̄ꝫ nabati. Et ex eo melius eſt quod eſt ponderoſum. ⁊ eſt calidum ⁊ ſiccum in tercio gradu.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Aniſum q̄a mictualis eſt virtutis yctericis medetur. ſitim tollit bibitū ve
B nenis occurrit. inflatiōes amputat. ventrem ſtringit. menſtruis imperat. ¶ Lac mulieribꝫ prouocat ⁊ auget. bibitū ventrē ſtimulat. Fumi
C gatiōe naribus adhibitū dolorē capitis tollit. ¶ Auriū dolorem cum oleo roſarū adhibitū
D mitigat. ventoſitatē ventris tollit et dolorem. ¶ Optimū autem eſt creticum. deinde egyptiū
E Gallicū vero meritiſſimū. ¶ Paulus cap. de aniſo. ¶ Contra liuorem ex percuſſione conterat᷑
F ciminū ⁊ aniſum. ⁊ incorporent᷑ cum cera ⁊ calidum ſuperponat᷑. Aniſum ſimiliter auget
G lac ⁊ ſperma aperiendo meatus. ⁊ mūdat humiditatem matricis. ¶ Almanſor tractatu tercio capitulo de aniſo. Aniſum calidum eſt qđ ventoſitatis diſſolutiuum exiſtens. epatis ape
H rit opilationem coeundi preterea voluntatem ſtimulat. ¶ Serapion libro aggregatorꝫ auctoritate. Dyaſcorides Uirtus eius eſt deſiccatiua et calefactiua. Et expellit ventoſitates a corpore ⁊ ſedat dolorem. Et prouocat vrinam
I ⁊ ſudorē. ⁊ cōfert hydropiſi. ¶ Et abſcindit ſi
K timq̄ fit ab humoribꝫ ſalſis qn̄ ſumit᷑ in potu. ¶ Et eſt conueniens venenis ⁊ inflationibus et ſtringit ventrem. et abſcindit humiditates

K albas a matrice fluentes. ⁊ prouocat lac. ¶ Et excitat libidinem. et quādo attrahitur odoratu fumigatio vaporis eius ſedat ſodam. ¶ Et
L quando teritur ⁊ miſcetur cum oleo ro. diſtillatur in aurem. curat quod intra ipam accidit ex caſu aut percuſſione. ⁊ ſedat dolorem eius.
M ¶ Et idem auc. bugeri. Aperit opilatiōes epatis. ſplenis renum ⁊ matricis. Et mundificat vias que ab humoribus opitulantur. Et propter hoc confert febribus antiquis. ⁊ habet in ſe acuitatem ꝓpinquam aduſtioni. quare ſoluit ventoſitates. maxime cum ipſum aſſatur.
N ¶ Auicenna. Aniſum eſt aperitiuū cum ſtipticitate parua. Et eſt ſedatiuum dolorum. et reſolutiuum ventoſitatū: et proprie ſi aſſetur. et in ipſo quidem eſt acuitas qua medicinis adurentibus fit vicinum.

Secūda eſt que folia ⁊ haſtas ſimiles camepithi habet. ſed aſperiora ⁊ minora. florem purpureū ⁊ odorē grauē: radix cicorce ſimilis.

Operationes.

¶ Galienus ſexto ſimpliciū farmacorū. capl'. Antillis. Duplex quidem eſt. ambe tamen mediocriter ſiccant. vt ⁊ vlcera ſolidēt. Altera vero que camepitheos aſſimulatur. plus vtiqꝫ ꝙ alia ſubtilium partium eſt: vt epilenticis conferat. hec autē ⁊ abſterſiuior ꝙ altera eſt. ¶ Almanſor tractatu tercio capl'. vſnen. id eſt. antillis calida eſt ⁊ ſicca que purgat ⁊ aperit epilationē. carnemqꝫ corrodit ſuperfluam. vniuerſaliter autem omniū iſtarum herbarū bonum habentiū odorem ꝙ plures calide ſunt. niſi ille ex quibus ſentitur illud quod diximus. ſcilicet frigiditas manifeſta: ſicut ſentitur in aqua roſata ⁊ camphora atqꝫ ſandalis. A B

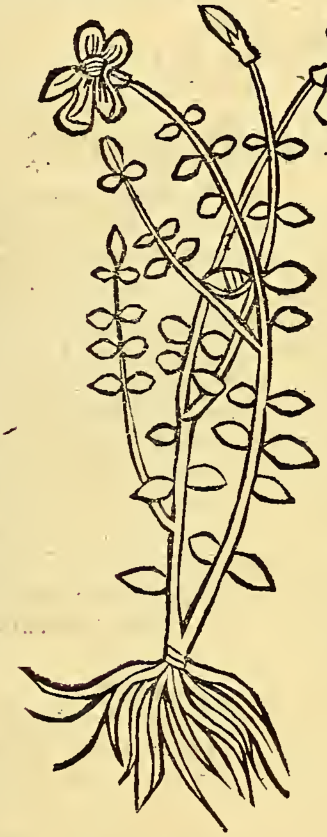

Capitulum. xxx.

Atilis eſt herba de qua fit ſal alkoli. Dyaſcorides. Duo ſunt eius genera. Unum habet folia lenticulis ſimilia Alia habet folia ſimilia camepithi. Prima habet haſtam altam duobus palmis erectam cū folijs mollibus. Radix eſt illi minor ⁊ tenuis Naſcitur locis herboſis ⁊ ſolaris guſtu ſalſa.

Capitulum. xxxi.

Athos vel Roſmarinus qđ idem eſt. ¶ Sera. li. aggre. ca. laicramarien id eſt anthos inquit. Eſt arbor maris. ⁊ eſt alpinal fac ⁊ xacola. Et dicit auctor Dyaſ. Species roſmarini ſunt tres. Una earū habet ſemē quod nominatur ſachi. Et habet folia ſimilia folijs maratri. niſi quia ſunt la-

tiora parum groſſiora. et extenditur ſuper terram circulariter. habens bonũ odorem ⁊ longitudo ſtipitis eius eſt vnius brachij ⁊ plus. ⁊ habet multos ramulos ſup quoꝝ ſummitates ſunt capitella in quibus eſt ſemen album ſimile ſemini plante que dicitur ſpondilion mũdũ anguloſum. acuti ſaporis. in cuiꝰ odore eſt ſimile odori reſine pini. ⁊ quãdo maſticatur mordicat linguã. Radix vero eius eſt alba multũ. cuius odor eſt ſicut odor thuris. Et eſt ſpecies alia ſupradicte. niſi quia ſemen eius eſt latum nigrũ ſimile plante ſpondilion. habens odorẽ bonũ ſed mordicat linguã. ⁊ habet radicẽ exterius nigram. interius vero albã. Eſt ſpecies alia ſimilis ſupradicte. niſi quia ipſa nõ habet ſtipitem nec ſemen nec florem. ⁊ naſcitur libanotis locis petroſis ⁊ agreſtibꝰ. ¶ Yſi. Roſmarinum latini ab effectu herbã ſalutarẽ vocant. folia habet feniculi ſimilia atqꝫ aſpera. et rotatim terra proſtrata. ¶ Pla. Roſmarinꝰ eſt herba calida ⁊ ſicca cuius folia et flores competunt vſui medicine. flos autem anthos dicitur. vnde fit electuariũ qđ dicitur dyanthos. In locis marinis creſcit vnde ⁊ nominatur. habet virtutẽ cõfortandi ex aromaticitate: diſſoluẽdi ex caliditate. extergendi ⁊ mũdificãdi. ⁊ cõſumẽdi ex ſiccitate et virtutem diaforeticã ex calore aperiente. Lũqꝫ calida ⁊ ſicca eſſe dicatur in exceſſibus ab auctoribus nõ determinatur. herba ipa libanotides vel dentrolibanũ dicitur. quidã tamen dicunt ꝙ ſit frutex. alij vero ꝙ herba ſit Lum inuenitur in medicinis receptio anthos vel roſmarini. debent poni flores folia vel libanotidis vel dentrolibani. Flores ad ſolem deſiccati. per annum ſeruantur in efficacia multa. Similiter ⁊ folia.

Operationes

A ¶ Contra ſincopim ⁊ cardiacã paſſionẽ datur
dianthos cũ vino oſſis de corde cerui. Uel de
B coctio fit in vino vel aqua roſarũ. ipmqꝫ vinũ
datur patiẽti. ¶ Cõtra frigiditatẽ aut debilita
C tẽ cerebri roſmarini decoctio in vino fit. ⁊ pa
tiens diſcooperto capite fumũ recipit. ¶ Con
D tra vue humiditatẽ acetum vel vinũ decoctio
nis eius gargariſatur. ¶ Contra ſtomachi frigi
ditatem ⁊ ad digeſtionem confortandã dyan
thos vel vinum decoctionis eius. ⁊ maſticis
naſcitur. ¶ Contra ſtomachi dolorem ⁊ inteſti
E norũ ex ventoſitate. vinũ decoctionis eius. ac
F cimini ponatur. ¶ Ex ſinonomis notandũ ꝙ
hoc nomen anthos apud grecos pro quolibet
flore ſumitur. ſed apud nos proprie roſmarini
vel libanotidis anthos dicitur.

Capitulum. xxxij

Ancuſa eſt herba cuius radix digitos inficit cõtrita. Sanguinei quoqꝫ coloris eſt. vnde etiam pictoribꝰ ad purpuram effigiendam vel efficiendam in vſu eſt Ex herbario ancuſa duplex eſt. Unam quam affabatam vocant. alia que maxime medicine apta eſt. hec in terra preſſa. ſpinoſis folijs ſine caule naſcitur. et menſe februario legitur. ¶ Dyaſcorides. Ancuſe duo ſũt genera Una ſiquidem habet folia lactuce ſimilia. ſed acuta ⁊ aſpera ⁊ integra ⁊ ſpinoſa. Radix eſt ei groſſitudinem habens digiti. coloris ſanguinei. in eſtate digitos inficiẽs. Naſcitur in locis cultis. habens in egypto folia ſuper terram ſparſa. virtutis redarguẽtis eſt. radix medetur cõbuſtionibus.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Cera ⁊ oleo additis vulnera A
renum optime curat. ¶ Ignem ſacrũ cum po B
lenta extinguit. maculas corporis ⁊ lepras cũ
aceto impoſita emundat. ¶ Suppoſita men C
ſtruis imperat. abortum facit. ¶ Eius elixatu D
ra recte mulierũ ſtericis adhibetur. Nefreticis
aũt ſpleneticis opitulatur. ⁊ cũm vino febrienti
bus ¶ Eius quoqꝫ folia ventrem ſtringunt cũ E
vino bibita. Ipius herbe decoctio membrum
arcuatum ſanat. ¶ Radix eius in oleo deco F
cta ⁊ cera facit ad combuſtionẽ.

Capitulum. xxxiij.

Apium. yſidorus in libro ethimologi-
arum. Apium dicitur eo ꝙ apex id eſt
caput antiquorũ eo coronabat̃. Hanc
herbam hercules primus capite circumtulit.
¶ Auicenna Apium aliud montanũ aliud ſil-
ueſtre aliud domeſticũ. et aliud quod oritur in
aqua domeſtico minus. cuius eſt ſicut dome-
ſtici virtus. Eſt ⁊ alia ſpecies ei⁹ que nominat̃
ſumurion minus domeſtico. Crus habens cõ
cauũ ad albedinem decliue. fortius eſt roma-
nũ montanũ. Eſt autem in primo calidum in
ſecundo ſiccum. ¶ Pandecta capitulo quin-
quageſimo. ¶ Apij plures ſunt ſpẽs. Nam eſt
apium domeſticum vel ortiuum. Et eſt apium
ramnum ſiue apium riſus. Et eſt apium emor-
roidarum. Et eſt apium quod dicitur cerefo-
lium. Et eſt apium campeſtre. Et eſt apiũ hy-
ſpanũ. Et eſt apium perſicũ. Et eſt apiũ agre-
ſte. Et eſt apium montanũ. Et eſt apium aqua
ticum. Et eſt apium ruſticũ. Et eſt apium qđ
dicitur regalia. Apium domeſticum om̃ibus
notum. qđ Dyaſcorides vocat ortiuum. quod
calidum eſt in principio tercij gradus. ſiccum
in medio eiuſdem cuius ſemen maioris eſt effi
cacie. ſecundario radix. tercio herba. Cũ autẽ
in medicina receptio apij ſimpliciter inuenit̃.
ſemen apponendũ eſt. quod a multis ſelinum
appellatũr. licet tota herba ſic vocetur.
¶ Palladius. Et apij genere eſt yposelinon
durius. aut auſterius. ⁊ oleoſelinon molli fo-
lio ⁊ caule tenero. quod naſcit̃ in lacunis. Et
petroſelinon quod maxime in locis aſperis.
hec om̃ia genera poſſunt habere diligentes in
orti cultura. ¶ Conſtantinus. Eſt autem apij
genus quod vulgus cerefolium vocat de quo
ſcilicet dicetur inferius.

Operationes.

¶ Apium domeſticũ ꝓuocat vrinã ⁊ menſtrua A
⁊ reſoluit ventoſitates. ⁊ ꝓprie ſemen eius.
¶ Succus ei⁹ in quo ſaxofragia decocta fue- B
rit ſtrãguiriosis ⁊ diſſurrioſis ſubuenit. Vel
ſaxafragia. grana ſolis. filipendula ⁊ lapis lin
cis coquãtur in ſucco apij. ⁊ in colitura addi-
to zuccaro fiat ſirupus. qui mane detur cum
calida.
¶ Succus apij agreſtis vel acetum et oleum C
violarum vel roſarum miſceantur. et buliãt in
vaſe vitreo ad ignem. Et cum tali oleo calido
caput patientis inungatur. valet contra litar-
giam ⁊ freneſim. prius capite raſo
¶ Succus decoctiõis apij ⁊ tammariſci ſple- D
nis ⁊ epatis opilationem ſoluit ⁊ duritiem ſed
proprie ſplenis.
¶ Aliud. Sumatur decoctio radicis apij feni E
culi petroſilini. fiat ſyrupus contra ycteritiam
ex ſucco apij ⁊ ſcariolarũ. ⁊ detur cum calida.
¶ Contra hydropiſim radix apij ⁊ feniculi bu
liat in ſucco fumi terre. et in aqua decoctionis F
addito zuccaro. fiat ſyrupus. miro modo con-
ſumit flegma.
¶ Fiant etiam iſti leucoflegmaticis ⁊ yposar- G
tica laborantibus. Recipe ſucci apij. lb. i. ſuc
ci ſcariolarũ lb. ß. maſticis. ℥. i. facta decocti-
ne coletur. poſtmodũ addito zuccaro. fiat ſyru
pus in fine decoctionis addatur pulueris eſu
le. ʒ. ij. ⁊ pulueris reubarbari. ℥. ß. mane cum
calida exhibeat̃ contra amphimerinã p̄cedat
purgatio. deinde coquatur agaricus cum ſuc
co apij in pomo coloquintide. vel in malo ter-
re vacuato ſeu cauato. et decoctio talis detur
quotidie patienti.
¶ Nota ꝙ apium nocet pregnãtibus: quia vir H
tute ſua diſſoluit retinacula fetus.

Capitulum. xxxiiij.

Apium ſilueſtre. ¶Galienus octauo ſimplicium farmacoꝝ capitulo apium ſilueſtre aliĳ ſelinum vel equinum. aliĳ vero alexandrinum nominant. ex eodem genere eſt. Et hoc cum ſelino ⁊ petroſelino macedonico. ⁊ erit quidam ſelino fortius. petroſelino vero debilius. menſtruoꝝ vtiqꝫ ductiuum eſt ⁊ vrinatiuum.

Operationes

A ¶Apiū ſilueſtre virtutē habet in ſemine eius

B ¶Auicenna. Apium ſilueſtre eſt vlceratiuum impediens ⁊ magis calefactis cōueniens.

C ¶Apium ſilueſtre confert alopiciam habenti ⁊ fiſſuris frigoris ac verrucis.

D ¶Apium ſilueſtre in emplaſtro vlcerat ⁊ confert ſcabiei ⁊ empetigini. ac vulnerib⁹ vſqꝫ ad ſigillationem.

E ¶Eſt autem malum epilentie exſiccans eam Piſces quoqꝫ ſi egrotant in piſcinis apio ſilueſtri viridi recreantur.

F ¶Contra opilationem ſplenis et epatis valet ſemen apiĳ ſilueſtris ſumptum cum vino.

Capitulum. xxxv.

Apium ruſticum eſt apium quod dicitur regalia. et eſt herba cuius ſuccus ingreditur in quadam cōfectione ad ſcabioſa vlcera in antidotario virili.

Operationes

¶Succus eius radicis cū aceto fricatus valet contra ſcabiem ⁊ vlcerationem. A

¶Galienus ſexto ſimplicium farmacoꝝ capitulo de ambroſia ſiue apium ruſticū habet vim ſtipticantem ſiue repercutientem. B

¶Oculis valet illitum cum melle ita vt ſubin defoneantur. C

¶Opilationem epatis ſoluit. D

¶Et eſt reſolutiuū inflationis aperitiuū opilationis ⁊ ſedatiuum dolorum. E

Capitulum. xxxvi.

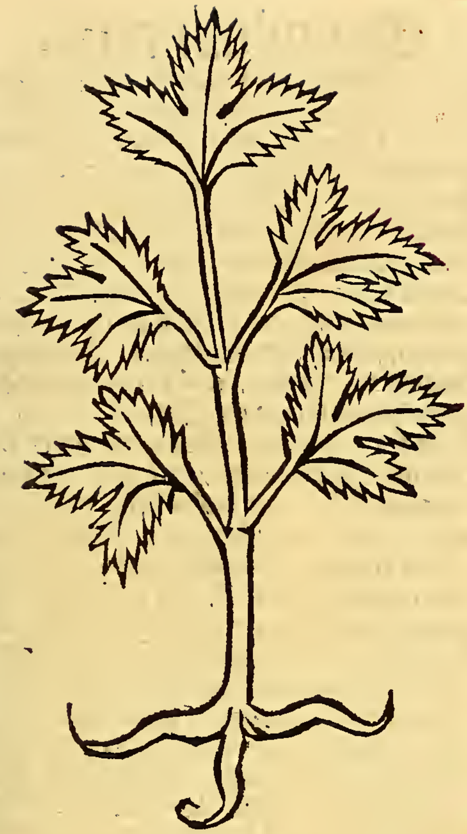

Apium emorroidaꝝ. ¶ Galienus ſexto
ſimplicium farmacoꝝ capitulo botra
chion inquit. Apium emorroidarum
eſt cum folijs guttaticis guttis quaſi ſangui/
nis melancolici calide et ſicce eſt vehementer
radix. ꝛ ſimiliter tota herba.

Operationes.

A ¶ Apium emorroidarū in vino coctum cathā/
plaſmetꝰ naribus. emorroidas inflatas. et fle/
gmaticas excitat.

B ¶ Cauendum tamen eſt ne eis fluentibus hoc
fiat ſi ſine fluxu cum tumore ꝛ dolore ꝛ extenſio
ne illarum venarum fuerit dolor mitigatur. et
tumorem ſiccat. Et ob hoc apium emorroida/
rum dicitur.

C ¶ Item ſcabies ꝛ lepras excoriat ꝛ vngues le/
proſos.

Capitulum. xxxvij.

Appios id eſt camebalanos. Et ſecun
dū quoſdam dicitur raffanus agre/
ſtis. Et dico ſm quoſdam. quoniam
ſm veritatem raffanus agreſtis eſt ille qui de/
ſcribitꝰ infra. in capitulo Raffanus agreſtis.
¶ Dyaſcorides capitulo appios. Appios ha/
ſtas habet duas vel tres viſcoſas ꝛ teneras et
rufas. Folia ſunt ei rute ſimilia oblonga ꝛ vi/
ridia et parua. ſemen paruum cuius radix eſt
affodillo ſimilis: ſed obrotunda ſimilis pile la
chrymo plena. deforis nigra intus alba. Radi
ces eius duo ſunt ſuper terram.

Operationes.

¶ Radices accepte vomitum faciunt. coleram A
ꝛ flegmam excludunt. radices eius de ſubtus
id faciunt. Omnis vero cauſa ꝛ accepta oīa
ſimiliter facere nouit.

¶ Lachrymū eius ſic colliges Incide radices B
ꝛ in aquam mitte quod ſupernatauerit cū pen
na collige ſicca ꝛ repone.

¶ Dyaſcorides. Si obulorum ſemi trium mo C
do datum potui per ventrem purgationem fa
cit. Herbe autem ipſius ſuperiora vomitū fa/
ciunt ꝛ inferiora ventrem purgant.

Capitulum. xxxviij.

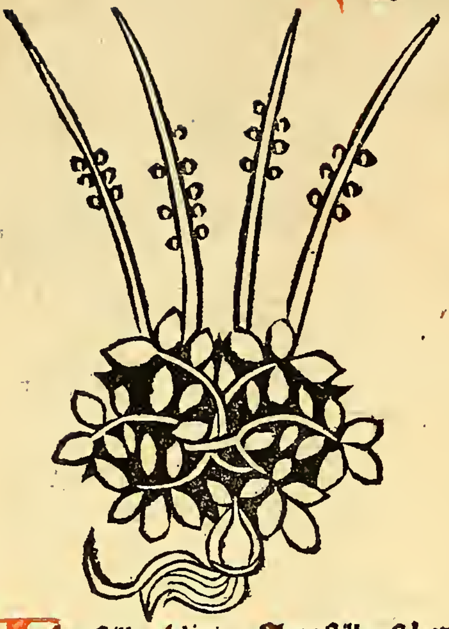

Aproſtilla. Plini. ca. Aproſtilla eſt herba vncos duos ſiue tres ſpargit in terra rubētes. folia habet rute ſimilia. radices vt cepe ſed ampliores quā quidā raffanū agreſtē vel ſilueſtrē vocāt. intus habet medullā candidā. extra cortices nigros. naſcit̄ in mōtibus ꝛ aſperis aliquādo ꝛ vmbroſis locis.

Operationes.

A ¶ Pliniꝰ. Aproſtilla purgat inferiꝰ ꝛ ſuperiꝰ.
B ¶ Excitat libidinem in viris ꝛ mulieribus.
C ¶ Et ꝑpter hanc cauſam prohibet̄ nutricibꝰ.

Capitulum. xxxix.

Arthemiſia. Iſidorus. Arthemiſia eſt herba dyane agētibꝰ cōſecrata. vnde ꝛ nūcupata. Dyana ſiquidem grece arthemis dr̄. ¶ Pli. li. xxv. Arthemiſia q̄ antea arthemis vocabat̄ ab arthemide cognominatam. ſicut quidā putant. Etiā dicit̄ arthemiſia qm̄ ſic vocabat̄ vxor regis manſolei qui voluit eam ſic vocari que antea (vt inquit Plinius) arthemis vocabatur. ꝛ ſunt qui ab arthemide arthemiſiā cognominatā putāt. qm̄ priuatim medicat̄ feminarū malis. ¶ Dyaſcorides. Arthemiſie tria ſūt genera. Vnū eſt qd̄ vocat̄ arthemiſia monodos. id eſt mater herbarū que eſt fructicoſa ꝛ ſimilis abſinthio folia maiora ꝛ pinguiora habēs: ꝛ haſtas longas. naſcitur in maritimis locis et lapidoſis. Floreſcit antē eſtatis tempore. floribus albis paruulis graueolentibus amaris. Altera arthemiſia tagetes nominat̄. que tenera eſt. ſemen habens minutū ꝛ vnam haſtam folijs plenam. Naſcit̄ in locis mediterraneis ꝛ altioribus florē mellinū atq3 tenuem ꝛ iocundiorē cōparatōe prioris ferens. hec a grecis vocatur tagetes vel tanacetum. Et nos in lingua latina vocamus eam thanaſiam. vel ſm̄ quoſdam athanaſiā. Et eſt tercia arthemiſia q̄ lepta fillos dicit̄. naſcit̄ circa foſſas ꝛ agros. Floſculū eius ſi cōtriueris ſamſuci odorem habet. ꝛ ipa amara. Has ſpecies arthemiſie dyanā dicūt inueniſſe ꝛ virtutes eaꝝ ꝛ medicamina chironi centhauro tradidiſſe. Hec herba ex nomīe dyane que arthemis dicit̄. accepit nomē arthemiſia que caleſacit ꝛ ſiccat. ¶ Galienꝰ. vi. ſim. far. cap. de arthemiſia. Arthemiſia duplex quidē eſt herba. ambe tamen caleſaciūt mediocriter ꝛ ſiccāt. ꝛ ponantur in caliſaciēdo quidē ſecūde. in ſiccando vero prime intēſe vel ſecūde incipiētes ſunt quoq3 mediocriter ſubtilium partium

Operationes

¶ Dyaſcorides. Arthemiſia virtutem habet A
acerrimā. purgatiuam attenuantem calidam
leptinticam. ¶ Elixatura eius cauſas mulieris B
mitigat. menſtruis imperat. ſecundinas exclu
dit. mortuos infantes in vtero deponit. cōſtri
ctiones matricis reſoluit. omēs tumores ſpar
git. accepta calculos frangit. vrinam ꝓuocat.
herba ipa tunſa ꝛ in vmbilico poſita mēſtruis
imperat. ¶ Succus eius mirre mixtus ꝛ ma C
trici ſuppoſitus omnia ſimiliter facere nouit.
¶ Coma eius ſicca bibita. ʒ. iij. ſtericas cauſas D
componit. ¶ Si quis iter faciens eum ſecum E
portauerit non ſentiet itineris laborem. ¶ Fu F

gat etiam demonia in domo poſita. Prohibet
etiā maledicamēta ⁊ auertit oculos malorum
G ¶ Item ipſa tunſa cum axungia ⁊ ſuperpoſi-
ta pedum dolorem ex itinere tollit. In puluere
redacta. ⁊ cum aqua vel mulſa potui data in-
teſtinorum dolorem tollit.
D ¶ Artemiſia que tagetes vocatur facit ad veſi-
ce dolorem ⁊ ſtranguiriam ſucco dato ex vino
vncias duas.
J ¶ Febricitāti ex aqua ea ciatis duas potui dat.
K ¶ Succus tunſa cum axungia ⁊ aceto corax
dolori medicatur ligata vſqꝫ in terciū diem.
L ¶ Ut infantē hilarem facias incende ⁊ ſuffu-
migabis. et oēs incurſiones malorum a uer-
tet et hilariorem faciet infantē. neruorum do-
lorem ⁊ tumorem trita cum oleo bene ſubacta
mirifice ſanat.
M ¶ Dolore pedum grauiter vexatis radicē eius
da cum melle manducare et ita ſanabit vt vix
credi poſſet eam tantam virtutem habere.
N ¶ Succo eius cum oleo roſarum febrēs per-
unctus curatur ea. Hanc herbam ſi confrica
ueris laſaris odorem habet.
O ¶ Galienus. Ambe ſpecies arthemiſie conue
niūt lapidibus in renibus exiſtentibus ⁊ ad
calefactiones ⁊ extractiones ſecundarū.

Capitulum .xl.

ARiſtologia rotūda. ¶ Yſidorus
Ariſtologia dicitur eo ꝙ mulieri
bus fetis optima eſſe comprobe-
tur. Nam poſt partum ſuperſeſ-
ſa. matricē beneficio vaporis ex-
purgat. Huius genera ſunt duo. Una dici-
tur rotunda. eo ꝙ habet radicem rotūdam. Al
tera vero longam habet. cum ramis et folijs
longioribus. Quin etiam dactilinam vocant
eo ꝙ radice ſit robore digitali ⁊ lōga. ¶ Plini⁹
libro viceſimoquinto. Ariſtologie nomen in-
ter nobiliſſimas herbas grauide dediſſe viden
tur quoniā eſſet ariſte recūſes. Noſtri materre
vocant. Et quatuor eius genera ſeruant. vnū
tuberibus radicum rotundis folijs inter mal-
uam et hederam nigrioribus ac mollioribus.
Alterum maſcula radice. quatuor digitorum
longitudine baculi caſſitudine. Tercium ve-
ro longiſſime tenuitatis vitis nouelle cui ſit p̄
cipua vis omnes colore buxeo caulib⁹ paruis
flore purpureo. ¶ Platearius. Ariſtologia
vtraqꝫ calida in primo gradu. ⁊ ſicca in ſecūdo
Rotūnda magis competit medicine. et radix
magis ꝙ̄ folia. Radix colligitur in hyeme an-
te productionem florum. Habet autem virtu
tem diſſo luendi conſumendi et expellendi ve-
nenum. poſſunt autem per beiennium ſeruari
¶ Serapion libro aggregatoris capitulo aca-
nug. id eſt ariſtologia. Eius ſunt due ſpecies:
maſculus ⁊ femina. Et longa eſt maſculus: et
rotunda femina. Rotunda vero duas habet
ſpecies. Una habet folia ſimilia ſciſſos quaſi
rotūda odorifera mollia ⁊ lenia ⁊ habet ramū
los oblongos egredientes ab vna radice ⁊ flo
rem habens album interius rubeū fetidi odo
ris ⁊ nullius vtilitatis. ⁊ habet radicem rotun-
dam ſimilem rape. ſed longa habet folia longi
ora ꝙ̄ rotunda. ⁊ virgas ſubtiles longas circi
ter palmi mēſuram. Flos eius eſt coloris pur-
purei ⁊ odoris fetidi: qui eſt in ſua operatione
ſimilis flore herbe. que dicitur actu. Et habet
radices in longitudine vnius palmi ⁊ plus: et
in groſſitudine digiti: et quod eſt inter radices
eſt ſimile ligno buſſi: et odor eius eſt pinguis.
Et eſt ariſtologia longa. Eſt ⁊ alia ſpecies ro-
tunde ꝙ̄ virgas ſubtiles habet ſup quas ſunt
multa folia rotūda ſilia folijs ſemp viue mino
ris. ⁊ flos eius eſt ſimilis flori rute. ⁊ radix ei⁹
eſt longa ſubtilis. ſuper quam eſt cortex groſ-
ſus boni odoris qua apotegarij vtuntur in cō
fectionibus vnguentorum et electuariorum.
¶ Auerrois libro colliget. capitulo de ariſtolo

gia. Ambe ſpecies eius calide ſunt et ſicce in ſecundo gradu.

Operationes

A ¶ Ariſtologia rotunda valet contra aſma humida due partes pulueris ariſtologie. et dimidia gentiane cõficiantur cum melle. et tale electuarium detur.

B ¶ Contra epilentiam ariſtologie rotunde euforbij. caſtorei ſulphuris viui. fiat decoctio in oleo petroleo vel muſtellino vel ſaltem cõmuni. et inungatur ſpina a collo inferius.

C ¶ Ipſe etiam puluis confectus in aceto ſcabiem et ſaniem curat.

D ¶ Contra venenum et morſum venenatorum animalium detur puluis eius cum ſucco mente vel vino.

E ¶ Puluis eius mortuam carnem corrodit ſiue ſit in vulnere ſiue ĩ fiſtula. formetur liciniũ ſm profunditatem eius et melle inunctũ aſpergatur puluere ariſtologie et immittatur.

F ¶ Ad expellendũ fetum ſiue viuũ ſiue mortuũ coquatur radix in vino ⁊ oleo ⁊ fiat fomentũ.

G ¶ Dyaſcorides. Morſibꝰ venenatis aut potionibus venenatis cum vino ariſtologie ro. ʒ. i. data medetur. et impoſita id etiam preſtat.

H ¶ Secundinas deponit. Aborſum facit bibita cũ pipere ⁊ myrrha peſſario adhibita. Similem effectum habet longa ſicut rotunda.

I ¶ Sed rotunda plus aſmaticis confert et ſubglutionibus et frigoribus et pleureticis cum aqua bibita ſingulariter medetur.

K ¶ Infixa corpori euocat vulneribus ſordiciem ⁊ putredinem tollit. alta vulnera replet.

L ¶ Mellis et yris ilirice mixta gingiuas ⁊ dentes a putredine purgat.

M ¶ Dyaſcorides. Virtus eſt omnibus ſpeciebus eius calida et feruens. faciunt deniqȝ ad putredines. et purgamenta oſſium deſpuẽda. Et ad frigidas febres. et ſolitã in feminis purgationem prouocat. potui data. ʒ. i. vel cathaplaſmatibus impoſita.

N ¶ Ad vſum tamẽ medicine aptior eſt ro. guſtu amara. hec enim in emplaſtris miſſa caua vulnera replet.

O ¶ Facit et ad viperatum morſum. Et ad alia venena extrinſecus poſita ⁊ dolorem de ventoſitate pingui ⁊ indigeſta curat et adiuuat.

P ¶ Etiam aſmaticos cum aqua bibita. Ad reuma et ſpaſmata ſuper omne medicamen vtilis eſt.

Q ¶ Frigore extiſtos in oleo vel axungia porcina cocta calefacit.

¶ Cancrinomata que in naribus naſcuntur cum cipero et dragontea ſemina cum melle trita. et in naribus ſemel et iterum vel tertio impoſita perfecte ſanat. R

¶ In febribus acerrimis ariſtologiam ſiccam ſuffumiga fugatqȝ demonia. Et hilariorem facit infantem ſuffumigata. S

¶ Radix eius purgat fiſtulam et ad ſanitatem perducit. Et podagricis cum aqua datur. T

¶ Galienus. Ariſtologia dolores qui ꝓpter opilationem vel aliquã groſſiciem ſpiritus indigeſti rotunda ſanat magis q̃ longa. Et ſtimulos educit. et putrefactionem ſanat. V

¶ Et ſordida mundificat vlcera. ⁊ dentes ⁊ gingiuas clarificat. Adiuuat autem aſmaticos et ſingultiantes. Et epilenticos et podagricos cum aqua bibita. X

¶ Sed ⁊ rupturis ⁊ conquaſſationibus ſuper aliquod aliud farmacum idonea eſt. Y

Capitulum. xlj.

Ariſtologia longa. Dyaſcorides capitulo de ariſtologia. Ariſtologia dicitur a grecis fetalogos et apiſton. Cuius tria ſunt genera. Longa rotunda ⁊ clematitis. Longa maſculus eſt. que et dactilis dicitur. folia habens oblonga et virgellas tenues longitudine duorum palmorum. florem purpureum profert. Radix eſt illi robore digitali ⁊ odoris boni. Rotunda de qua ſupra dictũ eſt appellatur femina. folia habens edere ſimilia. odorata cum viſcitudine obrotunda et mollia et lenia tactu. multas virgas habens ex vna radice oblongas: florem album et rotundum habet. in medio florem croceum ſed eſt inutilis. Radix eſt illi rotunda et odore non iocunda: guſta tamen bramoſa. de illa in precedenti capitulo dicta. Illa que dicitur clematitis virgas habet tenues et longas. folia rotunda et florem ſimilem rute. Radicem oblongam ⁊ tenuem. corium habentem groſſum et odoratũ. quam pigmentarij ad confectionem oleorum miſcẽt. et reliquis medicaminibus ſicut rotundam. Galienus ſexto ſimplicium farmacarũ capitulo de ariſtologia inquit. Ariſtologia lõga eſt ſubtilium partium q̃ʒ rotunda. nõ tamẽ ipſa inutilis eſt. immo eſt abſterſiue et calefactiue virtutis. et minus quidem q̃ʒ rotunda abſtergit et euaporat. calefacit autem non minus ſed forte magis. Unde in quibus opus eſt mediocriter abſtergere longa eſt melior. ſicut in vlcerum incarnationibus. In quibus vero volumus groſſum humorem fortius ſubtiliare rotunde eſt opus.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Ariſtologia duplex eſt. Quedaʒ eſt longa. quedam rotunda. Operationes rotunde in precedenti capitulo dictu. Sed longa in naſcentijs et vlceribus dignior eſt. quia calidior et magis abſterſiua.

B ¶ Mundificat quoqʒ pectus et pulmonem et confert dolori lateris cum aqua bibita.

C ¶ Mundificat etiam vlcera ſordida. et excoriationi generat carnem proprie longa.

D ¶ Probibet fraudeʒ vlcerũ putridorũ. Confert etiam puncture ſcorpionis et ad multa ꝓficit.

E ¶ Platearius. Ariſtologia vtraqʒ calida in primo gradu et ſicca in ſecundo. Rotunda magis competit medicine. et radix magis q̃ʒ folia. De qua in precedenti capitulo dictum eſt.

Capitulum. xlij.

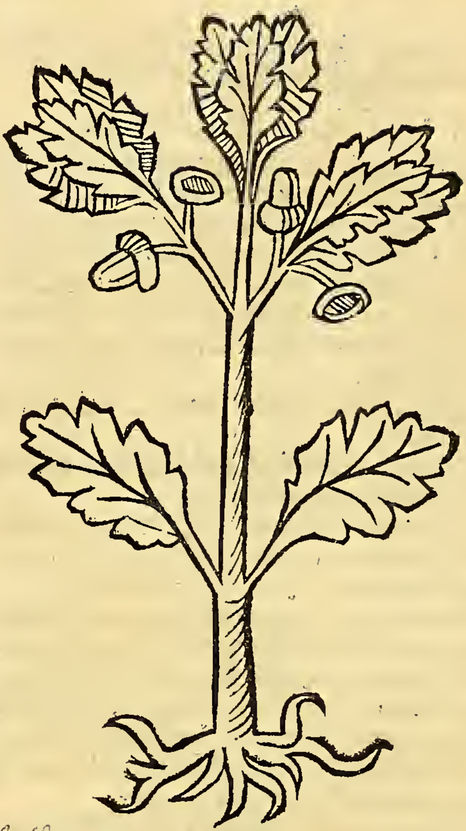

Arbor glandis. Sera. li. aggre. ca. huſſos auc. galie. Sapor omniũ ptiũ hu' arboris ẽ ſtiptic' ⁊ maxie corticis medij inter exteriorẽ corticẽ ⁊ lignũ. Et ſiĺiter pellicula q̃ eſt inter fructũ et corticẽ ſuũ ⁊ noiat̃. Geſt. ⁊ abulos. Et fruct' q̃dem infrigidat in frigidatione pauca. ⁊ poſſibile ꝙ fit in h̃ ſicut medicine tepide ꝑmi gradus ⁊ deſiccat. ¶ Dyaſco. ca. de arbore glandiũ. Arbor glandis eſt totaliter ſtiptica. ⁊ id in q̃ eſt maior ſtipticitas eſt pellicula q̃ eſt inter corticẽ exteriorẽ ⁊ lignũ. ⁊ ſiĺiter pellicula q̃ ẽ inter fructũ ⁊ corticẽ. ¶ Pli. li. xiij. Arbor glandis ſiue quercus in alto mari naſcitur quercus et abies cubitali altitudine: et ramis eoꝝ adherẽt conche. Quercu etiã tingi lanas tradunt. Gloſa ſup yſaiã. Quercu ariditate ꝯcuſſa defluũt folia. Unde ꝓpheta Iudeis. Eritis inquit velut quercus defluentibꝫ folijs. Et iterum. Baſan habet glandiferas quercus que non hominum ſed porcorum eſt cibus. Unde iuxta prophetam. Dies domini veniet ſup quercu baſan. ¶ Palladius. Arbor glandis ſiue querc' d̃r q̃ſi quernus. putredine enĩ difficile cedit ĩ ſicco ſeruata. ¶ yſi. Querc' ſiue arbor glandis eſt arbor multum annoſa. Sic legit̃ de quercu mãbre. ſub qua habitauit

abraham que fertur vſqꝫ ad conſtantini regis imperium per multa ſecula perduraſſe.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Cinis quercus cum oleo mixtus ꝛ inunctus mouet ſudores. Hoc ceteri preſtant cineres. ſed magis quercinus. Lixinia quoqꝫ ex cineri quercus ad vſus medicine efficaciſſima eſt hominibꝰ ꝛ pecoribus que tenſione pulmonis vexant. et quibus aliqua venenata res obſiſtit. Bibita nanqꝫ ſtatim ſalutem affert.

B ¶ Utilis etiam eſt vulneribus humectis. et in fiſtulis.

C ¶ Et vulnera difficilia ad ſanandū ꝛ calloſa longis temporibus ſordida.

D ¶ Quotidie itaqꝫ lauanda ſunt. ꝛ ſic apto medicamine ſananda. quia virtus lixinie non ſanat ſed ad ſanitatem diſponit vulnera.

E ¶ Sera. au. gal. Curat nimium fluxū ſanguinis menſtruorū ꝛ ſputū ſanguinis. Et conuenit vlceribus inteſtinorꝫ ꝛ fluxui ventris.

F ¶ Et idem. Et ego quidem conglutinaui vulnus in quodam quod factum fuit cum enſe.

G ¶ Cum folio glandis poſtquā triui in petra et poſui ſuper vulnus in circuitu eius.

H ¶ Et vniuerſaliter fructus eius eſt ſiliis huius virtutis.

I ¶ Et aliquando adminiſtrat in apoſtematibꝰ calidis in principio eorum ꝛ in augmento.

Capitulum. xliij.

a Arbor vel lignum vite paradiſi.

Operationes.

A ¶ Hanc naturaliter habet virtutem. vt qui ex eius fructu comederet perpetua ſoliditate firmaretur ꝛ beata immortalitate veſtiretur. nulla infirmitate vel anxietate vel ſenij laſſitudine vel imbecillitate fatigaretur.

B ¶ Auguſtinus ſuper geneſim. Arbor quidem vel lignum ſcientie boni vel mali erat corporale ſicut arbores alie in paradiſo terre ſunt nec cibo erat noxium. Sed dictum eſt lignū ſcientie: cognoſcendi bonum ꝛ malum: quia poſt prohibitionē erat in illo futura trāſgreſſio qua homo experiendo diſceret quid inter obedientie bonum ꝛ inobedientie malum intereſſet.

C ¶ Hieronymus ſuper leuiticum. xxvij. facies (inquit dn̄s) altare de lignis ſethim. ꝛc. Ecce altaris ligna que de lignis paradiſi ſunt igne vicino non cremantur ſed puriora reddunt. Nec mirum cum etiam amithon genus ligni. quanto plus areſcit tanto mundius inueniat.

D ¶ Gloſa ſuper tercium regum decimo. Tina ligna imputribilia ſunt ꝛ ſpinoſa in ſimilitudinē albe ſpine. rotunda quoqꝫ ſunt ꝛ candida. Ex eis facta ſunt fulcra. ſcilicet ad fortitudinē tēpli ſuſtētacula ꝛ omniū muſicarꝫ inſtrumēta

Capitulum.xliiij.

Abies dicta eo ꝙ p̄ ceteris arboribus longe abeat. et in excelſum promineat Huius natura eſt expers terreni hu‑moris ac perinde abilis habetur et leuis. Eſt autem ſine modo. Et de hac fiunt naues. hāc propter candorem gallicam vocant quidam.

Operationes

A ¶ Palladius libro duodecimo. Abies quam vocant gallicam vtilis eſt materia. que niſi p[illegible] pluatur. eſt leuis rigida et in operibus ſiccis perhenne durabilis

B ¶ Gloſa ſuper ezechielem.xvij. Ex abietibus tabulata ceduntur. quibus nauis texitur propter leuitatem. iuncturaſqꝫ tabularum mollibus inuicem ſeſe tenentium atqꝫ mordentium

C ¶ Ex libro de naturis rerum. Abies arbor eſt leuis. et abſqꝫ nodoſitate que difficilime cedit

D putredini vermibus autem nunqꝫ. ¶ Plinius libro duodecimo. Abietis vmbra ſicut in glan‑dium quacunqꝫ attigerit eſt venenū. ¶ Abieti

E et pinoſi quis detraxerit corticem ſole thaurū vel geminas tranſeunte. cum geminat ſtatim moriuntur.

Capitulum.xlv.

Armoniacū. Serapion libro aggre‑gatoris. capł. vaſac. auctoritate dyaſcoridis Armoniacum eſt gummi plā‑te ſilueſtris ſimilis plāte galbani in figura ſua Et naſcitur in terra dicta a regemonis. et eſt in partibus codi. Hec herba grece dicit̄ aſios cuius radix vulnerat̄. ꝛ egredit̄ lachrymus qui colligitur ꝛ ſeruatur. ſed aliquando de ipſo ca‑dit ſuper terram. quare admiſcetur cum eo ter‑ra ꝛ lapilli ꝛ aliꝫ ſordes. ſed melius ex eo eſt ha‑bens odorem bonum in quo non ſunt lapides nec ligna. ꝛ tendens ad albedinem. cuius fra‑ctiōes ſunt ſimiles fructus olibani. ꝛ eſt purū ſine ſorde. ꝛ eius odor vergit ad odorem caſto‑rei. ꝛ ſapor eius eſt amarus. ꝛ habet in ſe pin‑guedinem ꝛ ſplendorem cum ſoliditate ꝛ illud quod eſt huiuſmodi dicit̄ carniſſima ſed illud quod continet terram ꝛ lapillos nominat̄ chi‑ronia. Et defertur de terra que dicitur mona‑con ꝛ eſt ſuccus plante ſimilis plante galbani

Operationes.

¶ Paulus capitulo de armoniaco valet cōtra tuſſim antiquam ꝛ humidam et aſma ex groſ‑ſo ꝛ viſcoſo flegmate in gutture. A

¶ Pillule armoniaci accipiūntur in ouo ſor‑bili: vel diſtemperentur in melle et dentur. vel fiunt pillule ex eo et melle. dentur tamen prius pectore mollificato cum dyaltea ꝛ aliꝫs. B

¶ Contra ſcrofulas in principio accipe armo‑niacum. ſal gemma. [illegible]trum ſuccum marubiꝫ ceram ꝛ reſolue armoniacum cum aceto ꝛ di‑mitte p noctē ꝛ poſtea reſolue cum cera et aliꝫs rebus ꝛ inunge. C

¶ Contra lumbricos detur armoniacum cum ſucco abſinthiꝫ et reſolue ipſum in aceto. et fiat emplaſtrum in vmbilico. D

¶ Ut dentes cadant accipe armoniacū. ꝛ ſuc‑cum iuſquiami ꝛ inunge dētes ꝛ cadant. E

¶ Auerrois quinto colliget. ca. de armoniaco calida eſt in tercio. ſicca in primo. F

Capitulum.xlvj.

Asa fetida. Sciendum quod asa est gummi quoddam quod vocatur asa. ⁊ huius quedam est oderifera. quedam fetida. Et dicitur odorifera quia paruum habet fetorem vel paruum odorem. Et dicitur fetida quia per excellentiam habet fetorem. Et est gummi herbe anuidē. ⁊ est habens vehementem igneitatē. sed asa odorifera fit ex succo ipſius herbe habens aliqualem odorē herbe predicte. Serapion libro aggregato. capitulo anuiden. Anuiden id est planta cuiꝰ gūmi est alibit id est asa fetida. radix eius dicitur maharoch. planta eiꝰ habet stipitem qui dicitur mastates ⁊ est similis ferule. et folia eius sunt similia folijs apij ⁊ semen eius latum. ¶ Galienus octauo simpliciū farmacorū. capitulo de silfio. substantia eius est aerea. ⁊ virtus gūmi eius quod est asa. ⁊ virtus ramorum ⁊ radicū ⁊ floris eius est que calefacit calefactione forti ⁊ est ca. ⁊ sic. in tercio gradu ⁊ illud quod est de ipſo maioris saporis est gummi. ⁊ ipſa planta est calidior ⁊ subtilior aliarum plantarū omnium. Et propter hoc est magis resolutiua. et ita lac aliarum arborum omnium. et est in fine caliditatis. ⁊ est substantie venenose. niſi quia est plus in ea substantia ignea aerea. Et idem ſm aliam translationē silfij. calidiſſimus quidem opos quinymo folia ⁊ stipes ⁊ radix calefacit generose sunt autem ventoſioris substantie omnia. ⁊ ſm hoc difficile digestibilia. extorſum tamen corpori appoſita operatiora sunt. et maxime omnium opos attractiue sufficienter existens virtutis ⁊ cōsumere carnem. et destruere habet propter predictam eius complexionem ¶ Auicenna libro secūdo capitulo de asa. Asa est duarum specierū quarum vna est fetida et altera odorifera. non fortem habens odorem. sed calidior earum est fetida. ⁊ est herba vehemētis igneitatis. in se tota ⁊ plurimū quidem huius speciei est cirmēse ⁊ est gumma almaroch. Et ca. in primo. sic. in secūdo.

Operationes.

¶ Dyascorides capl'. silfium. id est asa fetida. A
Virtus eius radicis est termantica. stomachum inflat. ructuationē ꝓuocat. indigestabilis est. ⁊ veſice cōtraria accepta.

¶ Cerotis mixta ⁊ impoſita pustulas ⁊ scro- B
fas spargit.

¶ Oleo addito liuores corporis limpidat. C

¶ Oleo ciprino vel yrino addita sciaticis frigi- D
dum humorē ſiccat. in aceto cocta et cathaplasmatibus impoſita ani causas competit.

¶ Bibita venenis occurrit eustomaca est. E

¶ Et idem Calasar. Vino additum alopitias F
emendat. melius id agens si piper ⁊ acetū acceperit. suffuſiones oculorū in inicio detergit. melle caligines oculorū limpidat.

¶ Auicenna. Asa disrumpit ventoſitates. effu- G
gat eas propter resolutionē suam ⁊ est cum hoc inflatiua ⁊ incidit ⁊ resoluit sanguinē congelatum in ventre. confert alopitie illinita cū aceto ⁊ pipere.

¶ Et quando administratꝰ in cibarijs facit bo- H
num colorē. Et abscindit verrucas que sunt vt claui.

¶ Et cum inciduntur apostemata fraudulen- I
tia mortificātia membrum. si ponatur asa super ea confert.

¶ Et est bona in cura duballet apparentium ⁊ K
occultorum. confert empetigini quando bibitur cum aqua granatorū. Confert contritioni lacertorum.

¶ Et confert dolori neruorꝫ sicut tetano ⁊ pa- L
ralisi si accipiatꝰ ex ea aureus et misceatꝰ ſm ꝙ dicitur. cū cera ⁊ degluciatꝰ aut si bibatur cum vino pipere ⁊ menta.

¶ Serapion aucto. dyasco. Radix huius ar- M
boris est deſiccatiua difficilis digestionis. et est nociua veſice. quando miscetur cum ceroto resoluit scrofulas ⁊ exituras.

¶ Et quādo fit ex ea emplastrū cū oleo aufert N
liuorem qui fit sub oculo. ⁊ quando coquitꝰ in

O aceto ⁊ cortice granati. ⁊ fit inde emplaſtrũ cu/
rat emorroidas ani. ¶ Et quando bibitur cũ
tiriaca. eſt medicamen mortiferorũ. ⁊ veneno/
ſorũ. Et ipſa preparat̃ ⁊ comeditur ſcilicet cũ
ſeminibꝰ ⁊ ſale ⁊ eſt bona ſtomacho. Et homi/
nes ſcindnnt ſtipitem ⁊ radicem. ⁊ egreditur
inde lachrymus qui colligitur ⁊ ſiccatur. Et
P eſt illud quod dicit̃ aſa. ¶ Et melior ex aſa eſt
illa que vergit ad rubedinem. et eſt clara ſimi/
lis myrre habẽs bonum odorem non ſimilem
odori porri. nec odorem horribilẽ ſubito ⁊ quã
do teritur ⁊ infundit̃ cito reſoluitur. Et quan/
do tenetur in ore ꝓuocat ſaliuam cito. fortius
autem ꝙ in tota hac planta eſt. eſt gũmi ⁊ poſt
illud eſt folium. ⁊ poſt illud eſt ſtipes. gummi
autem eſt acutum inflatiuum quod quãdo mi
ſcetur cum aceto vino ⁊ pipere. ⁊ ponitur ſuꝑ
Q alopitiam: curat eam. ¶ Alia autem que dicit
Serapion ſunt hic poſita ſm mentem dyaſ.
galie. ⁊ auicen. quare pro nunc tranſeo.

Capitulum. xlviij.

Asarum. yſidorus Aſarum naſcitur
a in vmbroſis montibus. herba floribꝫ
caſie ſimilibus. Ineſtqꝫ flos iuxta radicem
purpureus in quo ſemen continetur vuarum
ſimile. radicibꝰ pluribus ac tenuiſſimis. ⁊ be/
ne redolentibus. ⁊ eſt virtute ſimilis nardo.
¶ Dyaſcorides. Aſarus eſt quã multi nardũ
agreſtam appellant. habet folia edere ſimilia
tenuia ⁊ rotunda. florem inter folia iuxta radi
cem purpurei coloris in ſimilitudine. Juſqui/
ami ſemen vero ſimile vuis. habet et radices
plurimas tenues atqꝫ nodoſas ⁊ geniculoſas
ſimiles agreſti id eſt gramini. odore ſuaues ac
linguam remordentes cum feruore ſufficienti
¶ Auicenna. Aſarum eſt herba habens ſemi/
na plurima. cuius radicum nodus eſt tortus ⁊
aſſimulatur piperi boni odoris linguam mor/
dicantis. habet florem inter folia apud radi/
cem ſuam. cuius calor eſt purpureus ſimilis
flori iuſquiami. Radix eius eſt magis iuuans
ꝙ̃ aliquid quod in eo fit. Et eius virtus eſt
virtus acori vel eo fortior. Et eo melius eſt ꝙ
ſubtilis odoris eſt Nam calidum eſt ⁊ ſiccum
in tercio gradu. Et dicit̃ ꝙ ſiccitas eius eſt ma
ior caliditate ipſius. ¶ Pliniꝰ libro. xxvij. Aſa
rũ eſt herba habens folia edere ſimilia. ramos
longos. radices numeroſas. tenues. odorati/
uas. flos eius aureus. grane ſemine ſerrula/
tum. naſcitur in montibus.

Operationes.

¶ Contra ſerpentem ictus valet non ſolum A
modo. ſed etiam linitum. ¶ Plinius libro. xxi. B
Aſarum eſſe ſalutare iecoris traditur viciis.
Axũgia ſumptum in emina mulſi mirti aluũ
purgat ellebori modo ydropicis quoqꝫ ꝓdeſt
ac precordiis vulſis ⁊ morbo regio. in muſco ſi
addas facit vinum vrinis eiiciendis. Cum fo/
lia mittit in vmbra effodit̃ atqꝫ ſiccat̃. ¶ Aui/ C
cenna. Aſarum aperit ⁊ ſedat om̃es dolores
extrinſecus proprieqꝫ infuſio eius. ⁊ ſubtiliat
⁊ reſoluit. membraqꝫ frigida calefacit. ¶ Con D
fert etiam ſciatice ac dolori aurium antiquo et
proprie ipſius infuſis. ¶ Confert iterum groſ E
ſitudini cornee ⁊ opilationi epatis. Eiuſqꝫ du/
ricie i ſplenes veſicam ⁊ renes. Prouocat eiuſ
qꝫ potio ſicut elleborus albus in purgatiõe vẽ/
tris cum aqua mellis ſoluit ¶ Johãnes meſue
Melius eſt ꝙ ei miſcetur ad ſolutionẽ facien/ F
dam eſt aqua caſei cũ ſpica ⁊ aqua mellis. Et
quidam infundunt aliquid ex eo in muſco. et
conſeruatur in vaſe per tres menſes. Et eſt il/
lud vinum medicina ad ydropiſim ⁊ ſplenem
¶ Subſtinet autem aſarum de decoctione et G
cõtritione rem mediocrẽ ⁊ elaboratio in cõtri
tiõe eiꝰ facit ipm̃ magis ꝓuocatiuũ ꝙ̃ ſolutiuũ

D ¶ Et eſt ex rebus facientibus vomitũ. Et edu-
cit per ventrem. Et eſt ꝓuocatiuũ vrine. ꝛ edu
cit coleram ꝛ flegma. Et eſt ex rebus bonis.
In quibus eſt ſpecies iuuamẽtoꝝ ad opilatio-
nem epatis ꝛ ſplenis ꝛ duriciem eorum ꝛ mor
bos opilationũ. ſicut eſt ydropiſis ꝛ ycteritia
ꝛ duricies ſplenis. ꝛ ꝓprie vinũ infuſionis eius
I quod diximus. ¶ Et confert iuuamentũ ma-
gnũ febribus opilationũ. ꝛ febribus antiquis
ꝛ inungitur dorſum et ſpina ex oleo ipſius cum
K laudano ꝛ facit ſudare. ¶ Et confert opilatio-
ni febrium ꝛ prouocat vrinam. Et in ſpermate
augmẽtum facit. Doſis eius infuſi potio eſt
ab aureis .ij. vſq; ad .ʒ. iiij. ꝛ pulueris eius .ʒ. i.
vſq; ad aureos .ij.

Capitulum .xlviij.

Aſtragulos vel aſtragallos herba eſt
que folia habet longa cum inciſuris
multis. obliqua circa radicem caules
tres aut quatuor florem iacincti. radices vil-
loſas implicatas rubeas preduras habet. Na
ſcitur in petroſis ꝛ aſperis locis. ¶ Galienus
vi. ſimpli. farma. cap̃. Aſtragulus ſiue ficus
terre ſiue glandula fruticuloſus eſt habẽs ra-
dices ſtipticas. quapropter ex deſiccãtibus eſt

Operationes.

¶ Galienus. Non debiliter cicatrizat vulne- A
ra vetera. ¶ Et ventrẽ fluentẽ ſtringit ſi quis B
radicem eius coquens in vino bibat. Naſcit̃
autem plurima hec herba in neuete arabie.

Capitulum .xlix.

Spergula id eſt herba minuta habẽs
folia ſtipitem nodoſum. ꝛ in quolibet
nodo folia in gyro poſita quinq; vel
ſex vel ſeptem ordinata ad modum ſtelle ſicut
herba que dicit̃ rubea vel ſicut algua ſcẽ. ꝛ ab
eiſdem nodis procedunt alij rami ſimili modo
facti cum nodis et folijs vt ſupra in figura cũ
floribus paruis albis ſicut flores oliuarum.
Eſt enim calide ꝛ ſicce cõplectionis.

Operationes.

¶ Omnẽ duriciem ꝛ apoſtemata durare ſol- A
uens eſt. ¶ Quando fit emplaſtrũ cum ea hu B
mida cõfert apoſtematibus ꝛ reſoluit exterio-
ra apoſtemata.

Capitulum.l.

Atriplex. Serapio li. aggre. capitulo
araf. Auctori. Dyaſcorides. Araf. id
eſt atriplex. Olus eſt de genere dupli-
ci ortinũ ⁊ agreſte frigidũ eſt: ſʒ domeſtica mul
to frigidior ẽ agreſti. Galien⁹. vi. ſimpliciũ far
macoꝝ capitulo andrafaſis. Andrafaſis ſiue
atriplex ſiue criſolocãna frigide ⁊ humide vir
tutiſ eſt. humida q̃dẽ in ſecũdo gradũ. a medijs
frigida in ꝑmo: quã q̃deʒ tepidã dicebant eſſe
qualitatẽ qualis ⁊ roſis nr̃is dam⁹: niſi qꝛ nõ
eſt particeps ſtipticitatis. ſed eſt aquoſa ⁊ mi-
nime terreſtris: ſic malua. ſed ſecundũ ventrẽ
facile tranſit ſic illa ꝓpter viſcoſitatẽ. om̃ino ãt
modicũ quod diaforeticũ eſt ei. Sunt etiam ⁊
ortulane tam malua q̃ʒ anfradaſis multo hu-
midiores et frigidiores agreſtibus.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Andrafaſis. id eſt atriplex ca-
thaplaſmatib⁊ adhibita cruda ⁊ cocta papulis
B impoſita medeṫ. ¶ Semen eoꝝ cũ mulſa bibi-
tũ ictericos curat. Eius virt⁹ eſt leptintica cũ
polenta cathaplaſmatib⁊ adhibita ⁊ impoſita
C dolorem capitis tollit. ¶ Tumorib⁊ oculoruʒ
neceſſe adhibeṫ. ⁊ fatigationẽ ſtomachi impo-
D ſita tollit. ¶ Semen ei⁹ nefreticis medeṫ. Et
folia eius contuſa ⁊ impoſita ignem ſacrũ com
peſcũt. ¶ Folia ei⁹ comeſta dolores veſice am- E
putant. ¶ Similiter ⁊ reuma ſtomachi ⁊ ven F
tris ꝓhibet. comeſtũ febres acutas extinguit.
¶ Et lumbricos rotũdos educit. Sanguineʒ G
reijciẽtib⁊ ꝓdeſt. Diſſintericiſ comeſtũ auxiliaṫ
¶ Cataplaſmatib⁊ oculoꝝ vtiliter adhibetur. H
Reumatiſmum inteſtinorum ſi adhibeṫ com-
peſcit. Dolores matricis ſuppoſitum mitigat.
¶ Serapion auctoritate Raſis. Semen ei⁹ I
facit vomere fortiter. Et vidi hominẽ q̃ bibit
ex eo. ʒ. ij. et aſſelauit vſqʒ ad debilitatẽ magnã.
¶ Galienus. Atriplex domeſtica multo frigi- K
dior eſt agreſti. quapropter et flegmonib⁊ etiam
frigidis incipientibus quidem ⁊ creſcentibus
ac mollibus adhuc et quaſi feruentib⁊ ortula-
na. eis vero que in ſtatu et declinatione et in-
dureſcentibus et frigeſcentibus agreſtis ſunt
conuenientiores. Fructus autem eius abſter
ſiue virtutis eſt. Unde ⁊ ad ictericos ex opila
tione epatis vtilis exiſtit. ¶ Almanſor tracta- L
tu tertio capitulo de atriplice. Atriplices fri-
gide ſunt et humide. que ventrẽ mollificãtes
bene nutriunt. Ictericis quoqʒ et calidum ha
bentibus epar beneficium preſtant.

Capitulum.lj.

AUellana Inda ſimilat᷑:ſiue ē ſimillima nuci muſcate:niſi ꝙ pars vna eſt aliq̄liter acutioꝛ. ⁊ alia ē plana:ita ꝙ poſſit ſtare recta ſic̄ calcul⁹ q̄ in ludo ꝺꝛpedes.ī ceteris int⁹ ⁊ extra nuci muſcate ſilis eſt. ſine odoꝛe et ſine ſapoꝛe naſcit᷑.incluſa in q̄dā lanugine ſili ſolliculo ſerici. mltotiēs ꝺefert᷑ inter alias ſpecies:maxīe cū cinamomo a caſu. ⁊ ego vidi ipaȝ in ſuo folliculo eſt ſtipticū valde. et equiparat᷑ ſandalis ī frigiditate. ¶ Sera. li. aggre. ca. faufel. i. auellana inda. Eſt em̄ arboꝛ faufel ſic̄ arboꝛ netegel. ⁊ emittit canulas i q̇bꝫ naſcit᷑ faufel ſic̄ ꝺactuli. Et iſta herba nō ē ī terris arabū Et ideȝ auc. yſaac benarā faufel eſt auellana indica. ⁊ ē fruct⁹ ſilis nuci muſcate in q̄ltate et coloꝛe ſuo. ⁊ ſunt in ea ruge. ⁊ in ſapoꝛe eius eſt parū caliditatis cū pauca amaritudīe. ⁊ ꝺefert᷑ ex ſini. ⁊ eſt frigida ⁊ foꝛtiter ſtiptica.

Operationes

A ¶ Sera. Foꝛtificat mēbꝛa. ⁊ ꝟt⁹ eius eſt ſicut ꝟtus ſandali rubei. ⁊ ꝯfert apoſtematibꝫ calidis. q̄ qn̄ nō inuenit᷑ ponit᷑ ꝑ eo ex ſandalo rubeo. ⁊ medietas pōderis excoꝛiādo recenti.

B ¶ Eſt em̄ foꝛtiter ſtipticū: ⁊ foꝛtificat mēbꝛa.

C ¶ Et ē bonū ꝺoloꝛibꝫ ꝺētiū: ꝯfirmat ꝺētes ꝯmotos: ⁊ gingiuas ſua ſtipticitate. et repꝛimit caliditatē oculi qn̄ fit ex eo cobol aut emplaſtrū.

Capitulum. lij.

AUena. Plinius capitulo ꝺe auena. ſiue vt greci egilops. Herba eſt que creſcit in ſegetibus cum folijs tritico ſimilibus ſimplicibus quidem ſed hirſutis cū tenui calamo. habenti in ſūmitate tribus tegminibus ambitum: ex quibus ariſte ſimiles capillis extant. ¶ Serapion libꝛo aggregatoris. capitulo Kuſir. auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis. Kuſir ſiue cauſir vel ꝺolara. id eſt auena. Eſt herba cuius folia ſunt ſimilia folijs frumenti. niſi quia ſunt molliora. ⁊ in ſummitate calami eius eſt ſemen ꝺuabus vel tribus tunicis veſtitum. ex quibus exeunt ariſte ſimiles capillis in ſubtilitate.

Operationes.

¶ Galienus ſexto ſimplicium farmacoꝛum capitulo ꝺe egilops. Sapoꝛ eius eſt acutus parum et acris. Et virtus eius eſt ꝺyafoꝛetica. ſic ꝙ reſoluit apoſtemata ꝺura. A

¶ Et confert fiſtulis que fiūt iuxta oculum: que egilope vocantur. B

¶ Et quando fit cum ea emplaſtrum cum farina curat ſcabiē ⁊ reſoluit apoſtemata ꝺura. Eſt autem vtcunqꝫ ſtipticitatem habens vt et ꝺiarrijs que ſ̄m ventrem conferat. C

¶ Et idem libꝛo pꝛimo ꝺe cibis. caplo ꝺe auena Auena eſt cibus ſubiugalium nō hominum. niſi foꝛte alicubi fameſcentes extreme cogantur ex hoc ſemine paneȝ facere. Extra famem autem per aquam elixum: comeditur cum vino ꝺulci. aut melle conſimiliter cyſe. Caliditate autem ſufficiente participat conſimiliter illi. Quis non ſimiliter illi ꝺurum exiſtens. pꝛopter quod alimentum minus exhibet coꝛpoꝛi. Et aliter autem indelectabilis eſt. quia ex ipo fit panis: non tamen retentiuus ventris. aut pꝛouocatiuus vt pꝛius. ſed in medium ſecundum hoc oꝛdinatus eſt. D

¶ Serapion. Mollit ꝺuritieſ. Et ideo ad egilopas farina eius cathaplaſmatibus cōmixta congrue facit. E

¶ Item eius ſuccus ſeruatus admixtus farine ſextarij in paniſculos redigitur. et iterum reſoluitur aqua in ſucci qualitatem quoniam vſus eius eſt neceſſarius. vires autem habet leniter et efficaciter relaxantes. Et ad omnes tumoꝛes facientes. F

Capitulum. liij.

Auricula muris. Auicenna. Auricula muris est herba ꝓximi herbe q̄ vitrū abstergit̄ similis. Et h̄ nomen absolutū est duab⁹ herbis. quaꝝ vna est quā nomīat Galien⁹ habens malue odoꝛē ⁊ nō habens duriciā. Alterā quā nominauit Dyascorides est i mansq̄ sit similis volubili: nisi q̄ habet folia minoꝛa cōparata ad ipm̄. Et est herba expāsa sup faciē terre. paruas stipites habēs. domestica bona sine odoꝛe. nec habēs sapoꝛē foꝛtē. flores azulinos habens. Cui⁹ semen assimilatur semini coꝛiandri. Et yrūdines ex ipso edunt. Est aūt calida ⁊ ꝓp̄ie cuius oꝛigo nō est aque ꝓpinqua. Juuamentū eius est (vt ait Musaiach) iuuamentum absinthij. et est res q̄ nō est mōstrata simul in duab⁹ plantis. Que nota ē ex eis (teste Galieno) frigida est et humida in gradu p̄mo. Altera vero est ex summa medicinarum calidarum. In p̄ma vero est stipticitas. Altera est desiccatiua rubificatiua.

Operationes.

A ¶ Galienus. Spinas et surculos extrahit: et plagas adherere facit. Confert epilentie bibita. Cōfert quoq̄ sternutatione facta ex ea. et eius sternutatio cerebrum mundificat.

B ¶ Succus eius curat oculoꝝ caligines. Confert hydropicis ⁊ calculosis et epaticis.

¶ Et herba ipsa contusa et super vulnus imposita attrahit infixa coꝛpori. C

¶ Galien⁹. Succus istius herbe flegma purgat propter eandem causam. D

¶ Et vniuersaliter loquendo siccatiuā habȝ virtutem. quapꝛopter etiam vulnera solidat. et putrescentibus confert. E

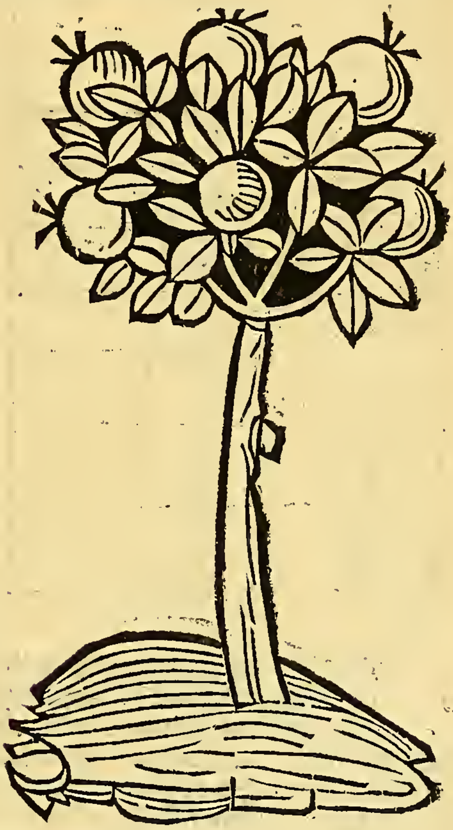

Capitulum. liiij.

Azedar vel azedarach. est arboꝛ habēs fructū similē nabach. ⁊ nominant eū Judei mirabolanū. Et est arboꝛ magna. fructus eius calida in secundo: et sicca in fine primi. Fructus eius s̄m plurimū est malus stomacho. et foꝛtasse interficit.

Operationes.

¶ Flos eius aperit opilationem cerebꝛi. A

¶ Radix eius cum vino interficit pediculos. et auget capillos. B

Capitulum. lv.

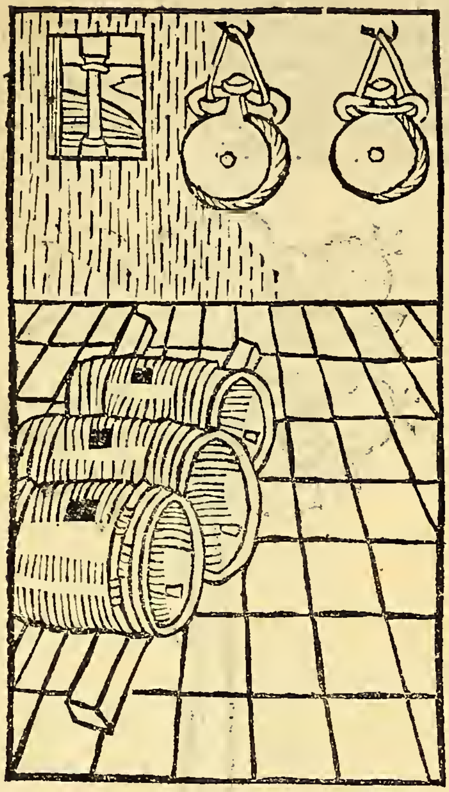

A Cetū. Serapion lib. aggre. ca. thal.
auc. Galieni. Subſtātia aceti eſt ſub
tilis cōpoſita ex caliditate ꝛ frigidita
te. niſi qꝛ frigiditas ē amplior i eo q̄3 caliditas.
Et deſiccat i tertio ḡdu ꝓpe finē qn̄ fuerit an-
tiquū. ꝛ eſt nociuū neruis. ¶ Gal. viij. ſim. far.
ca. oxos. ſm̄ trāſlationē grecā. Oxos. i. acetū
mixte ſubſtātie exiſtere: ſcȝ calide ꝛ frigide. Am
bab9 ſubtilib9 ꝑtib9. ſuperat ꝓꝯ caliditatē fri-
giditas. ſiccatiuū ꝓo ſufficiēter eſt h̄ farmacū.
vt ſit tertij grad9 iam cōpleti qn̄ eſt forte.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Acetū infrigidat ꝛ ſtipticat. et ē bonū
ſtomacho. ꝛ ꝓuocat appetitū. ꝛ abſcindit ſan-
guinē a quocūq3 mēbro fluat. ſi bibat̄ aut fiat
B ſeſſio in eo. ¶ Et coq̄t̄ cū cibis. ꝛ ꝯuenit curſib9
C ſupfluitatū ad ventrem. ¶ Et qn̄ infunditur in
eo lana nō lota aut ſpongia curat apoſtemata
D in ꝓncipio ipoꝝ. ¶ Et reſtringit matricē egreſ-
ſam aut anū exeuntem. Et ſtringit gingiuam
E ſanguinolentā. ¶ Et ꝯfert vlcerib9 fraudulen
tis ꝛ heriſipile. ꝛ formice. ꝛ ſcabiei vlceroſe. et
impetigini. ꝛ emorroidib9. ꝛ panaricon. Et ab-
F luunt̄ cum eo vlcera fraudulenta. ¶ Et quādo
miſcet̄ cū pauco furfuris ꝛ preponit̄ tepidum
ſup podagrā cōuenit. ¶ Et qn̄ coquit̄ cū melle G
et linit̄ cū eo liuor q̄ fit ſub oculo aufert eum.
¶ Et qn̄ infundit̄ ſpōgia in aceto q̄ ꝓus fuerit H
infuſa in oleo roſaꝝ ꝛ apponit̄ fronti conuenit
ſode ex calore ſolis. ¶ Et fumus ei9 ꝯuenit gra I
uitati audit9: ꝛ tinnitui auriū. ¶ Et qn̄ diſtil- K
lat̄ in aurē occidit vermes que ſunt in ea. ¶ Et L
qn̄ bibit̄ calidū ꝯfert accipiētib9 medicinas ve
nenoſas. ¶ Et qn̄ bibit̄ cū ſale obuiat nocumē M
to toxici. ¶ Et qn̄ bibit̄ eradicat ſanguiſugas N
q̄ adheſerint gutturi. Et ꝯuenit tuſſi antique.
Et qn̄ bibit̄ calide conuenit aſmati. ¶ Et qn̄ fit O
gargariſmus cū eo abſcindit curſus humoꝝ
venientiū ad guttur. ¶ Et ꝯuenit ſquinantie P
et caſui vulue. ꝛ collutio oris cū eo ca. cōuenit
dolori dentium. ¶ Paulus caplo de aceto. Fri Q
catio eius cū ſale circa volas manuū ꝛ pedum
valet ꝯtra freneſim ꝛ litargiam.

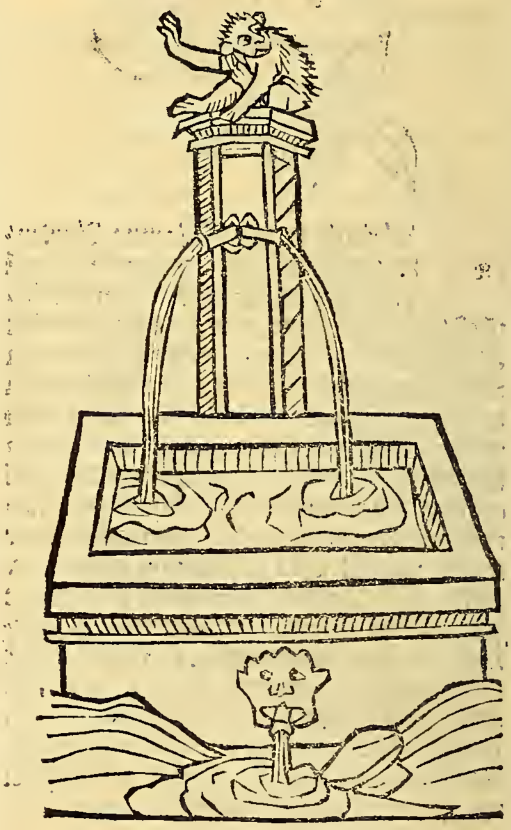

Capitulum. lvij.

A Qua. ypocras i libro de aere ꝛ aqua.
Aqua que in altis locis ſiue bulientes
exurgit montib9 aquarū optima ꝛ ſa-
luberrima ſaporata. talis vero multa vini per
mixtiōe indigēs: eſt hyeme calida: eſtate vero

frigida. Similiter qꝫ q̄ ꝓfundiuſculo exurgūt
fonte. q̄ꝛ etiā melioꝛ ea q̄ ab oꝛtu ſolis ⁊ marie
eſtiuo tpe decurrit alba ꝑſpicua. atqꝫ ꝓculdu/
bio eſt odoꝛifera. q̄ vero lenta eſt ⁊ grauis pu/
trefactiua. Opoꝛtet autem te eſſe attentū circa
virtutes aquarū. vtpote q̄ diuerſe in ſapoꝛe et
pōdere ſunt: de hac eñ que turbidi q̄ biberint:
coꝝ ventres calidi ac tumidi fiunt.

Operationes.

A ¶ Ypocras. Coꝛpa macra cubiti ſpatule tenu/
es ſimiliter facies q̄ꝫ maxīe tū ad ſplenē ꝯflue/
re cogit̃. vñ malus ſanguis ꝓcreat̃ illā nō bibē
B tes multa ſupabundāt comeſtione. ¶ Eſuries
illis ꝑſeuerat atqꝫ creſcit. ⁊ ſitꝭ ſimiliter. ſupioꝛa vētrium ⁊ media inflant̃. quapꝛopter catar/
ticis foꝛtius illis vtendū eſt. q̄ hac egritudine
hieme ⁊ eſtate ꝯtinēt̃ accidit illis aq̄ citrina et
C intereūt. ¶ Eſtate ꝟo diſſinteria lienteria lōga
⁊ q̄rterna laboꝛant. q̄ moꝛbi naturā ꝑuertunt et
mutant. ⁊ in aquā cadūt citrinā. ⁊ ꝑeunt inne/
nes illoꝝ pulmonis doloꝛe. aliis q̄ꝫ paſſionibꝫ
coꝛ mētes ꝑturbantibꝫ affligūt. ſenes acuta fe
bꝛe ⁊ ardētie ex ventriū ꝯſtrictiōe accidēte vexāt̃
Mulieribꝫ apoſtemata de genere albi flegma
tis innaſcūt̃. necqꝫ ꝯcipiūt vel parturiūt niſi cū
magna difficultate atqꝫ moleſtia. coꝛpa eoꝛum
magna ⁊ groſſa. q̄to plꝰ in lōgitudīe ꝓtendūt̃
tāto graciloꝛa fiūt. mēſtrua ꝟo iuxta qḋ opoꝛ/
tet fluūt. pueri hernia viri cauſone crurūmqꝫ
vulneribꝫ infeſtant̃. Sed q̄ huiuſmodi nature
ſūt his vitā impoſſibile eſt extendi. ſꝫ in tempe/
D ſtiua ſenecta ꝑripiunt̃. ¶ Mulieres ꝟo graui/
de vident̃. cū ꝟo tpa partꝰ adueniūt. vteri fetꝰ
inanes tumoꝛe relaxant̃ cuiuſmodi paſſiōe de
tenta matrix q̄cūqꝫ aque citrine coadunatiōe
intumuerit laboꝛat. ad hanc itaqꝫ quā pꝛedixi
mus aquā pertinēs eſt ⁊ ea que a calida terra
ſurgit. aut frigido metallo vel ere ſiue argento
E vel auro ſiue ſulphure aut alumine. ¶ Aque
pluuiales leues ⁊ ſopoꝛate ac lucidiſſime ſunt:
Nam ſol qḋ ſubtilꝰ atqꝫ leuius in attrahendo
aſſumit. Aque pluuiales cito putrent. maluqꝫ
exalāt odoꝛē. quare eñ ex multis ꝯgregate ſūt
aq̄s. Ideo leuꝰ aliis putreſcere ſolent ac muta
F ri. ¶ Aqua niualis vel glatialis oīs mala eſt
poſtq̄ꝫ ſemel fuerit ꝯgelata nūq̄ꝫ ī ꝓſtinā ꝯuer
tet̃ naturā. q̄cq̄d ē ſapoꝛitū ⁊ leue ⁊ clarū fuerit
aut purū id totū gelu adueniēte r̄ceſſit. qḋ ꝟo
G turbidū remāſit. ¶ Et ſic poterꝭ ꝓbare. ſi enim
aquā ī vaſe ad mēſurā poſitā ſub gelu ꝯgelari
dimiſerꝭ cūqꝫ ꝯgelata fuerit ī ſole vel q̄libꝫ ca
lido liq̄factā remoueas eādē mēſura multomi
nus inuenies eſſe. ſilr̄ aūt de gelu ⁊ niue. oīs aq̄
H de niue ⁊ ſilibꝫ peioꝛ eſt oīū aq̄. ¶ Aqua frigi/
da debet dari digeſta materia. ¶ Auiceñ. iiii. I
cañ. ca. de cura fe. in generali. Aqua frigida iu
uat in digerendo. Auiceñ. eodē li. Aqua cali/
da citiꝰ ꝯgelat̃ q̄ꝫ frigida. Auiceñ. pmo canone
doctrina. ii. fen. ii. ſumma. i. cap. iii. Aqua frigi
da nō debet dari ſi eſt humoꝛ crudꝰ ⁊ groſſus.
Auicenna de cura fe. in generali. Aqua frigida
digerit humoꝛē colericū. Auiceñ. eodem loco.
Aqua nō nutrit. Aui. i. canone fen. ii. doctrīa
ii. ca. xvi. Sine aq̄ nō pōt eſſe cōplemētum rei
nutrite. ¶ Aueceñ. eodē loco. Aqua currēs et K
diſcoopta eſt melioꝛ aq̄ꝝ. Auic. eodē li. Meli/
oꝛ eſt aq̄ q̄ ſup petras vadit q̄ꝫ q̄ ſup lutū. Aui.
eodē li. Quāto aq̄ magꝭ lōgatur a ſuo pncipio
tāto melioꝛ eſt. Auic. eodē loco. Aqua q̄ ē eſta/
te frigida hieme calida eſt melioꝛ. Aui. eodē lo
co. Aqua cocta minoris inflatiōis ⁊ velocioꝛꝭ
deſcenſiōis. ¶ Auic. eodeꝫ loco. Aqua pluuia/ L
lis ⁊ ſpecialiter q̄ in eſtate colligit̃ ⁊ cū ſunt to/
nitrua eſt intra meliores aquas. Auic. eodem
loco. Aqua pluuialis impedit pectꝰ ⁊ vocem.
Aui. eod loco. Aque puteoꝝ deterioꝛes aque
ſūt. Eodē loco. Quedā aque generāt flegma: ⁊
q̄dā colerā. Eodē lo. Aq̄ paludū ad apoſtema
ſplenis ⁊ ydꝛopiſim ꝓducit. Eodē loco. Aque
nō currētes q̄cūqꝫ modo foerint nocēt ſtoma/
cho. ¶ Aui. eod lo. Aqua calida coꝛrūpit dige M
ſtionē ⁊ nō tollit ſitim illico. Eodē lo. Aq̄ mul/
tū calida iuuat i colica et ſplenis ventoſitate.
Eodē loco. Aqua nō nutrit. Auic. i. cañ. fen. i.
doctrina. iii. ca. iii. ¶ Aqua debꝫ exhiberi ma/ N
teria exiſtenti digeſta ⁊ ꝟtute foꝛti. Gal'. vi. te/
rapentice. ca. ii. Aqua tepida facit nauſeam.
Auiceñ. i. cañ. fen. iii. doctrina. ii. ca. viii. Aqua
multū calida ꝯſtringit cutim. ¶ Gal'. vii. tera/ O
pentice. ca. ii. Aq̄ frigida nocet defectis. Gal'.
eodē loco. Aqua tepida mollit coꝛpꝰ ⁊ humec/
tat ⁊ delectat. Gal'. eodē loco. Natās imodera/
te in aqua aluminoſa ꝯſtringit cutim ⁊ trāſpi
rationes intus ꝯſtringit. ⁊ ſi ſunt fumoſe gene
rat̃ fe. Gal'. i. de ac. ⁊ moꝛ. ca. i. Multi in frigi/
da aqua balneati moꝛtui ſunt anteq̄ꝫ domum
venirent. Gal'. eodem li. ca. iii. Aqua frigida cō
ueniens eſt colericis tpe ſanitatis ⁊ tpe egritu
dinis. ⁊ hoc ſi fuerint cōſueti coꝛpoꝛi. incōſue/
to nequaq̄ꝫ dari niſi pꝰs venerit ad ſanitateꝫ
¶ Gal'. viii. tera. ca. iii. Si timeas dare aquaꝫ P
frigidam coꝛpibꝫ colericis ꝓpter incōſuetudinē
ſuadeo q̄ nō debeas dare. ¶ Auiceñ. i. cañ. fe. ii Q
ca. xvi. doctrina. ii. Terree aque ſplenem reſol/
uunt. ⁊ nō coire volētes adiuuant ⁊ aeree coꝛ/
ruptioni complexionis vtiles exiſtūt. Dyaſco.
ca. de aqua. Aquarum omniū natura frigida
eſt et humida. Aqua que de lapide emanat le/
uioꝛ ⁊ limpidioꝛ eſt ventrem ⁊ vrinam ꝓcurat.

R ¶ Aqua q̄ de paludib⁹ argilosis emanat ꝗuioꝛ
ē aq̄ cocta Salutē coꝛpꝰ opaťs ꝛ multū medeť
Et q꞉ in oīb⁹ infirmitatib⁹ aq̄ est necessaria.
Inter oēs aq̄s pluuialis optima est. et leuis et
dulcis ꝛ facilime digeriť. cito eñ calefit. et cito
S infrigidať. ¶ De fontanis aq̄ eligiť illa que ad
solis oꝛtū tendit ꝛ meridiē. ꝛ de mōtib⁹ caluis
exit. Hec eñ ꝓpinq̄t pluuiali. que ꝟo ꝯtra occi
dentē currūt ꝛ septentrionē pessime sunt. aque
petrā in vesica ꝛ renib⁹ curant. ꝛ mulierē sterilē
faciūt: ꝛ coꝛpi toꝛpoꝛē ꝛ rigoꝛē nimiū. mēstrua
stringunt inbibentes egritudini sudoꝛeꝫ pro‐
rumpere vel fluxum ventris vel nauseam.
T ¶ Dyas. ca. de aq̄ marina ſm trāslatōeꝫ grecā.
Aqua marina ꝟtutē hꝫ viscidā ꝛ termāticā et
cacostomaticū ventrē turbat. flegma deponit.
V ¶ Colera ꝟo facta ꝛ somēto adhibita apostema
mata de alto educit. duricies spargit. oīb⁹ dyaſ
foꝛesim pſtat. neruoꝝ causas cōponit. tumoꝛē
X māmarū cōpescit. ¶ Inueniť etiā aqua sulphu
rea aluminosa ꝛ ferrea q̄ habet virtuteꝫ earum
a quibus recipiunt denominationes.

Operationes.

¶ Plagelle in succo eius ꝛ aceto vel agresti in‐ A
tincte valent ꝯ calefactionē epatis epytimate.
¶ Cōtra doloꝛē in calida causa in ꝑncipio va‐ B
let ipa herba trita ꝛ supposita. ¶ Contra apata C
calida valet ad materiei repcussionē: licꝫ post‐
modū obsit ꝯstipādo materiā. ¶ Cōtra ignis D
vel aque vsturas. fit vnguentū ex succo eius ꝛ
oleo roseo ac cera. ¶ Cōtra fluxū sanguis e na‐ E
rib⁹ qḋ fit ex ebulitione sanguinis in epate ac
venis in iuuenib⁹. ꝛ in estate plagella in succo
eius ac aqua rosaꝝ intingiť ac fronti ac tim‐
poꝛib⁹ ꝛ gutturi supponiť. ¶ Actoꝛ. Est autem F
barba iouis species minoꝛ acidule. ¶ Macer G
Adiuuat audit⁹ mire pellitqꝫ doloꝛeꝫ. Altera
ꝟo minoꝛ spēs est isti⁹ herbe: quā semp viuam
dicūt. qm̄ viret oīm tpe. Barba iouis vulgari
moꝛe vocať. Esse refert ꝑdicte sileꝫ Plini⁹ istā:
nec min⁹ hanc ꝑdictis posse iuuare ꝛc̄.

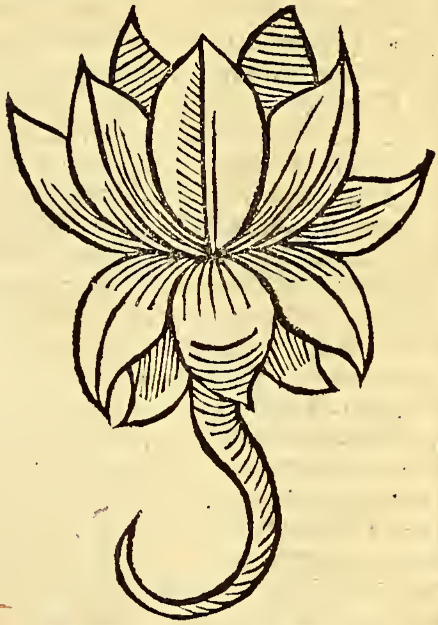

Capitulum. lvij.

Barba Jouis. ysi. li. et h y. Barba iouis
ipa est semp viua. Sed barba iouis et
sticados citrinū idē est. Unde q̄daꝫ ait.
Barba iouis sticados sed semper viua iouis
barba. ¶ Plateari⁹. Barba iouis fri. in. iij. g.
sic. in. ij. Et dr̄ semp viua: quia semp viridis re
periť. Ita qꝫ viridis multe efficacie est. Et in
medicinis poni debet: exsiccata vero nō. Uir‐
tutem habet infrigidandi ꝛ alterandi.

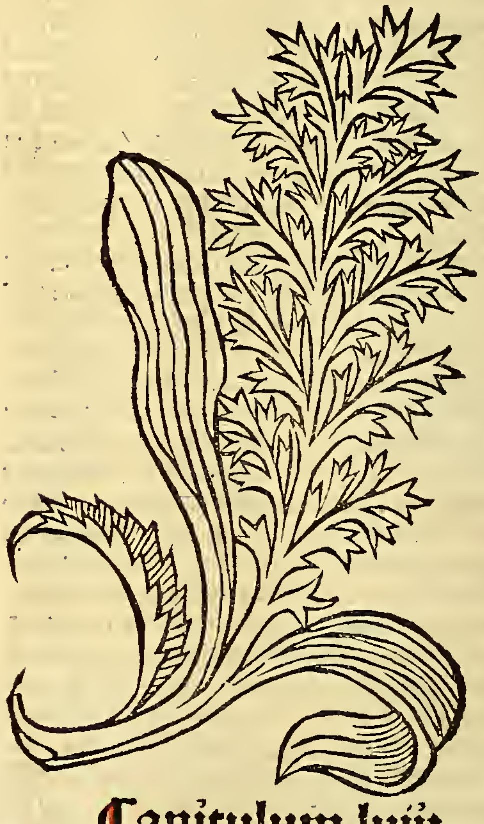

Capitulum. lviij.

Barba siluana est planta go aquatica.
q̄ iuxta aquas nasciť. cuius folia sunt
oblonga in acutum tendentia erecta
sup aquam similis folijs plantaginis: nisi quia
nō sūt ei coste a pparētes sicut plantagini.

Operationes.

A ¶Uñ in dinamidijs ſcribit Galie.ca.de curis
B genitaliū valere ad impregnādū. ¶Et idē dicit
eodē li.de epilētia. ꝙ barba ſiluana eſt centū-
neruia aq̄tica. et ponit̄ ſiliter barbaſiluana in
antidotario galieni minori. in q̄dā medicamie
qđ incipit medicamē ad ꝯcipiendum.

Capitulum.lix.

Balauſtia eſt flos maligranati caduc⁹
quē Dyaſ. vocat quitinū ca. ꝺ maloḡ-
nato fri. ē ꝛ ſic. in. ij. ḡdu. Sera.li. ag-
gre.ca. lulinar. i. balauſtia. ꝛ ē flos maligńati.
ꝛ ex maliſgranatꝭ q̄dā ſunt domeſtica: q̄dā ſil
ueſtria. ſꝫ flos ſilueſtrꝭ dꝛ balauſtia. q̄ꝝ q̄dam
inuenit̄ alba. q̄dā purpurea. ꝛ q̄dam roſacea.
Aui.li.ij.ca.de Balauſtia. Balauſtia flos eſt
granati ſilueſtrꝭ pſici aut egiptij. Et ipa q̄dem
q̄nq̄ȝ eſt rubea. q̄nq̄ȝ alba. ꝛ q̄nq̄ȝ roſea. Et ſuc-
ci ei⁹ natura eſt ſic ſucci barbe hircine. frigida
eſt in fine ꝑmi grad⁹. ſicca in ſcđo. Gal.vi.ſim.
far.ca. balauſtiū. Balauſtiū eſt flos maligra-
nati ſilueſtris. q̄lis domeſtico vicin⁹ vehemen-
ter aūt ſtipticat guſtū. necnō deſiccatiue ꝛ ſtip
tice ꝟtutis eſt. palā q̄ꝫ ꝙ eſt groſſaꝝ partiū ſi re-
colam⁹ dicta in q̄rto boꝝ monumentoꝝ. cum
oſtēdebam⁹ oē ſtipticū terreſtre eſſe ꝛ frigidū
Nulli⁹ āt alteri⁹ ſaporis hꝫ indiciū. Et ido po-
net vtiq̄ȝ h̄ aliq̄s ſiccare ꝛ infrigidare nō debi-
liter. ſiq̄dem nō male oſtēdebat̄ a nob in q̄rto
boꝝ monumētoꝝ ineſſe ſtipticitatē terreſtribꝫ
ꝛ frigidis corpibꝫ. deinde ꝛ apparētia teſtāt̄ur.
Etem ſi paratritionibꝫ ꝛ alijs vlceribꝫ id appo
nas citi⁹ quidem videbis ad cicatricē ꝓcedere.
Hinc eſt eñ ꝙ in eminētibꝫ ſanguinē ꝛ diſſin-
terijs adhuc in fluxibꝫ q̄ in ventre ꝛ matrice nō
eſt aliq̄s medicoꝝ ſcribentiū curatiuum nego
cium cui nō vtatur hoc farmaco.

Operationes

¶Sera. Balauſtia incarnat ꝛ ſtringit ꝛ curat A
tenaſmonē. et ꝯſolidat vlcera inteſtinoꝝ. ꝛ con
fert ſputo ſanguinis ꝛ fluxui inteſtinoꝝ. ꝛ con
fert ad oīa ad q̄ ꝯfert ypoq̄ſtidos. ¶Auicē. B
Balauſtia eſt ꝯglutinatiua ꝛ retinet oēȝ fluxū
ſanguis ꝛ generat melācoliā. ¶Et ē bona gin- C
giue ſanguinolēte. ꝛ ꝯſolidat plagas ꝛ vlcera
antiq̄. ꝛ albocoꝛ. ꝛ ꝑcuſſionē puluerizata deſu
per. ¶Et firmos efficit dētes motos. ꝛ ꝓhibet D
fluxū ſanguinis. ꝛ ſtringit fluxū inteſtinoꝝ. et
fluxum matricis ſanguineꝫ. Loco eius ponit̄
cortex glandinis. ꝛ caput granati.

Capitulum. lx.

Balſamus. Dyaſcorides. ca. de balſamo. Balſamus arbor eſt ſimilis licij. ⁊ in eodē ſtatu. aut piracācon. folia habet ſimilia rute. ſed paulo albiora. non ſemper viridia exiſtentia. Flores non caducos habens. Naſcitur ſolum in India curtibus vel locis humidis. Eſt enī arbor tenera ⁊ aſpera oblonga. ſtipitem habens ſimilem viti. Arbor dicitur balſamus: lignū xilobalſamū. ſemē carpobalſamū. lac ſ[ec]ūdo vel ſucc[us] balſamum. Hic vero fructus optimus eſt. qui eſt recens atq[ue] vehemens odore ſincerus ſerenus. leuis mordens atq[ue] mediocriter linguā redarguens. Adulteratur autem ciprino oleo aut lentiſcino. aut balſamino ſiue mirtino vel melle mixto. quod leuiter probatur. quia aqua in qua dum miſſum fuerit oleū ſupernatans balſamum fundum petens eſt balſamum purum. veſtem non maculat ſuper aſperū. cuius tanta vis eſſe dicitur: vt ſi ſol incanduerit in manu teneri non poſſit. preterea arbor nimis eſt calida ⁊ ſicca extenuans. ſuccus autē ſubtilior eſt virtutis. Opobalſamū quod appellatur lachrimū eſt arboris q̄ eo ſimilis malogranato vel licio ramoſa. ramis tenuib[us] ⁊ exalbidis. in India tantūmodo creſcit. Aliqui tñ dicūt ⁊ in India naſci: fructū habet q̄ſi obrotundū ꝯtra mediū q̄ ventroſum ad capita vtraq[ue] deductū rubicundū. valde grauē ⁊ plenū. et ſi frangit[ur] ſimile melli eſt. Et ſi maſticat[ur] ſimile ē piperi mordens ⁊ ſuauiter redolens. qđ carpobalſamū d[icitu]r. Huius autē arboris lachrimum colligitur dieb[us] canicularib[us]. ſm alios ſ[ecūd]o tempore autumno. Incidit[ur] autem truncus huius arboris ꝑ loca ⁊ ramuli ipſius. Et ſic ſupponūtur vaſa (vt preſens figura arboris oſtendit) que lacrimum fluens recipiat. Cuius eſt optimū recens ſincerum ⁊ exalbidum ⁊ odore acutum. leniter linguā ſubmordens. ſequens eſt colore ſubruſum. et quaſi glutinoſum. tertium eſt tenuium partium valde ⁊ ꝑlucidum. Omne autem balſamum quod vetuſtatem recipit fit rubeum ⁊ reſinatum ⁊ ſiccum. Quod aūt optimum eſt ſincerum eſt: quodq[ue] in aqua mūda ſtillatum non protinus diffunditur. ſed mag[is] deſidet. ⁊ poſtmodum totam aquam albidam facit. ⁊ lacti admixtum. illud in caſeum ſtringit vt coagulum. quod enim ſincerum non eſt in ſummo aque diffunditur ⁊ ſupernatat. ⁊ vt oleum quaſi ſtillam oſtendit. Sciendum ꝙ balſamus dicitur arbor balſami. Balſamum vero dicitur oleum vel gummi. qđ meli[us] eſt dicere. Nam nō eſt oleo vere qđ ꝓbatur multis exemplis. Primo eo ꝙ videmus adherere labijs vulnerum. Et facile de panno eo infecto lauatur. Similiter Dyaſcorides dicit ꝙ in aq̄ iniectum petit fundum: poſtmodum diſſoluitur. et totam aquam albam facit. ⁊ propterea vocat ipſum lacrimum. Item lignum eius vocatur xilobalſamum. et fructus vocatur carpobalſamum. Multis modis ſophiſticatur. Quidam vendunt terpentinam pro opobalſamo. quidam admiſcent parum balſami terpentine. et ita habet odorem balſami. Alij accipiunt ſuccum lemoncelli vel foliorum citri. et admiſcent terpentine. et addito croco oriētali calefacit ⁊ deſiccat in tertio gradu.

Operationes

Opobalſami. ʒ. i. datus cum vino ſuperfluitates matricis mūdificat. fetum mortuū educit. ⁊ menſtrua ꝓuocat. bombace intincta ⁊ ſuppoſita ꝯuenit. ⁊ diſſurriam ⁊ ſtranguiriam. ⁊ lapidem veſice. ſi etiam fuerit opilatio ex frigido humore. detur cū vino vel virga ꝑus made facta ex aqua calida erecta inflata iniciat[ur] cum oleo muſtellino vel nardino. A

¶ Contra omnes paſſiones capitis venientes ex frigiditate detur cum appropriato aliquo paſſioni conueniente. B

¶ Contra quartanam ⁊ cottidianā facta ꝑus purgatione detur cum vino. C

¶ Contra tinnitū auriū ex humiditate parum inſtillet[ur]. Cōtra dolorē dentiū ex parte dolenti aliquantulum in aurem diſtillet[ur]. D

¶ Corpora mortuoꝝ incorrupta ꝯſeruat. quia quantū diſſoluit tantūm cōſumit. E

¶ Sera. auc. Bal. Opium balſami eſt bonū et ſubſtantia eius eſt ſubtilis. ⁊ virtus eius eſt que calefacit et deſiccat in ſecundo grado. Balſamum quoq[ue] eſt ſubtilioris virtutis q̄ arbor. granum vero eius eſt majoris ſubtilitatis q̄ oleum. F

¶ Idem auc. Dyaſco. Virt[us] balſami eſt q̄ abſtergit tenebroſitatē viſus. ⁊ aufert frigiditatē matricis. qñ fit naſcale cum eo cum cera ⁊ oleo ⁊ expellit ſecundinā ⁊ fetum. ⁊ qñ fit inunctio cum eo prohibet rigorem. ⁊ mundificat vlcera ſordida. Et quando bibitur prouocat vrinam. et eſt bonum aſmati. G

¶ Auicē. Balſamū aperit opilatōes ⁊ ꝯuenit vlcerib[us] groſſis. mūdificat vlcera. ⁊ ꝓprie cum yreos. ⁊ extrahit fracturas oſſium H

¶ Confert ſciatice bibitum. et bibitur eius decoctio propter ſpaſmum. confert viſceribus capitis. et mundificat caput ipſum. et conuenit epilentie et vertigini. I

¶ Abſtergit pan- K

nũ ipm ꝛ ei⁹ oleũ. lignũ ei⁹. ꝛ ipſi⁹ ſemẽ: ꝯferũt doloꝛi vtroꝛũq; laterũ ꝛ ſtricture anhelitus.
L ¶ Et doloꝛi pulmonis. ꝛ ꝯuenit ſemẽ ei⁹ peri-pleumonie frigide ꝛ tuſſi ꝛ ſiliter ipm oleum.

Capitulum. lxi.

B b Alſamita. i. ſiſimbriũ. Sed ſiſimbriũ vocat̃ menta aq̃tica. ꝛ alio noĩe vocat̃ balſamita. Dyaſco. ca. de ſiſimbrio ſꝫm trãſlationẽ grecã ſiſimbrion dꝛ cardaminon eo ꝙ cardamo agreſti folia hꝫ ſimilia cũ folia ei⁹ rotunda naſcant̃ ſicut folia cardami agreſtis cum creuerint ſcindunt ſe ſicut eruca. Virtus eſt ei ca. diuretica. Paulus capi. de balſamita ca. eſt ꝛ ſic. in. iij. gradu. Aliud eſt domeſticum aliud ſilueſtre. ſed domeſticuꝫ nobis eſt in vſu quod oĩbꝫ eſt notum virtutem habet diureticam diſſoluendi et ꝯſumendi.

Operationes.

A ¶ Balſamitã crudũ ꝛ coctũ lentigines vultibꝫ tollit. ꝛ maculas emendat ſi vna nocte impo-ſitum fuerit ꝛ alia die locus abluatur aque.
B ¶ Cõtra vicium pectoꝛis ficũ pultes ex farina oꝛdei ꝛ aq̃ appoſito puluere ei⁹ ꝛ dent̃ patienti
C ¶ Cõtra frigidũ reuma folia ei⁹ in teſta calefa-cta ſine liquoꝛe ꝛ in ſacculo poſita capiti ſuper ponatur. valet vinũ decoctionis eius ꝯtra doloꝛem ſtomachi ꝛ inteſtinoꝝ ex frigida cauſa.
D ¶ Et opilationem epatis et ſplenis. et vrinalium viarum. herba ipã decocta in vino et cataplaſmata. ſoluit etiã ſtranguiriã et diſſurriã.
E ¶ Valet etiam contra yliacũ doloꝛem. Et contra doloꝛem factum ex ventoſitate. menſtru educit. conceptum iuuat. matricem mũdificat: fomentatio ſi fiat ex eo.
F ¶ Teneroſitates eius in oleo muſtellino vel ſaltem cõmuni decocte et ſuperpoſite ideꝫ operantur.

Capitulum. lxij.

B b Aſilicon gariofilatum. Ozimum ideꝫ ſiue vnũ ſignificant. Ozimum quoddam eſt gariofilatum. quoddã eſt cõ-mune. et quoddam eſt latũm plũs aliĩs: quod citrarium vocatur. Ozimum gariofilatuꝫ eſt illud quod ab autoꝛibus laudatur. Ozimum citrarium eſt quod vituperatur ab omnibus. Eſt enĩ ozimũ gariofilatum cõpetens medici-ne ꝛ herbe ꝛ ſemen. Cum auteꝫ ſimpliciter ponitur in medicina ſemen debet intelligi. ꝛ po-tiſſime in electuariĩs. Sed in vngẽtis ꝛ in emplaſtris herba intelligit̃ eſt ca. et ſic. Et ſemen habet virtutem conſtringẽdi ꝛ conglutinãdi. quod patet ex eo. quia ſi ponatur in aqua ſta-tim ingroſſatur ꝛ fit quedam cõglutinoſitas. herba ipa ex aromaticitate habet virtutem con

fortandi ex q̄litatib⁹ ſuis diſſolvēdi cōſumēdi ⁊ abſtergēdi ⁊ mūdificādi. ¶ Sera. lib. aggre. ca. berengemiſcb. eſt baſilicon ſiue ozimū gariofilatū. et folia ei⁹ ſunt pua q̄z color eſt medi⁹ inter roborē ⁊ glaucedinē. Cui⁹ herbe eſt odor ſilis gariofilorꝫ ⁊ ſtipes ei⁹ eſt quadrangulatus cui⁹ color eſt ſic color foliorꝫ ipi⁹ ⁊ ſemē ē minutū nigrū. ⁊ colligit̄ in menſe Julij. Et eſt ca. et ſic. i fine ſcōi grad⁹. ¶ Dyaſ. ca. ozimū. Ozimū cui⁹ ꝟtutꝫ ſit penit⁹ inter medicos opīo eſt incerta. Nam q̄ autore criſipo criminat̄. Hi ei⁹ vicia percenſent ꝙ ſit ſtomacho inutilis ꝙ oculos ebetat ꝙ inſaniā facit. iecori obſiſtat Addunt preterea ſi tritum lapide contegatur ſcorpiōes gigni cōmanducatū. ⁊ in ſole poſitum vermes creare pediculos enutrire. Afri. etiam putāt hoc eſſe pſuaſum ꝙ ſi opus eo die quo ozimum ſumpſerit a ſcorpio ne feriatur non poſſe ſaluari. ſed qui in diuerſa ⁊ vera opinione ſunt. hec oīa falſa aſſeuerant. q̄nimo ſtomacho ꝓdeſt. eo ꝙ inflationes ei⁹ diſſoluit. ⁊ facit alia iuuamenta q̄ ſm ipm inferius dicentur.

Operationes.

A ¶ Contra ſincopim ⁊ cardiacā paſſionē detur
B aqua roſarꝫ decoctiōis herbe ipi⁹. ¶ Ad idem valꝫ vinū decoctōis in quo herba ipa ſtetit per noctem. Ipa herba valet ꝯtra frigiditatem ſtomachi h̄ modo. decoquat̄ in multa q̄ntitate in vino. ſꝫ melı⁹ eſt in muſto. ⁊ poſt decoctionē addat̄ vinū albū in multa q̄ntitate. tale vinuꝫ eſt ꝯfortatiuū multū ⁊ aromaticū. ⁊ valet contra predicta. ⁊ ꝯtra indigeſtionem ex frigiditate.

C ¶ Uinū etiam decoctionis ipſi⁹ herbe ꝯfortat digeſtionē. ꝯtra fluxum ventris ex frigiditate. Semen ozimi cum modico puluere accatie decoquatur in aqua pluuiali ⁊ detur patienti.

D ¶ Ad matricem mundificandā. ⁊ menſtrua ꝓuocanda fiat decoctio ei⁹ in aqua ⁊ fiat fomentū ⁊ ſuppoſitorꝫ ex teneritate ipi⁹ herbe Succ⁹ ipi⁹ herbe puluerizat⁹ matricem mundificat. conceptum adiuuat. et menſtrua prouocat.

E ¶ Herba ipſa decocta in vino ⁊ oleo ⁊ natib⁹ ⁊ anchis cataplaſmata valet ꝯtra tenaſmonem

F ¶ Galien⁹ in libro de cibis. capitulo de ozimo. Ozimū ſcꝫ non gariofilatum peſſimi quidem chimi eſt. et propter hoc infamant quidaꝫ ipm dicentes. ſi tritum immitatur olle vacue celerrime generat in paucis diebus ſcorpiōes. ⁊ maxime quando in ſole quis quolibet die calefecerit ollam. ſed hoc quidem cacochimum eſt. ⁊ malum ſtomacho et indigeſtibile. Olus vero ita dicemus ipm eſt calidum in ſecundo gradu. Et habet humiditatem non naturalem.

¶ Et idem octauo ſimplicium farmacarꝫ caplo penultimo. Baſilicon nō gariofilatuꝫ ex ſcōo eſt gradu calefacientiū. habet aūt caliditatē ſuperfluā. vn̄ nec vtile intra corp⁹ aſſumptuꝫ: cathaplaſmatū ꝟo exteri⁹ vtile ad conſumendum G

¶ Almanſor tractatu tertio capitulo. Albetharogi qđ exponitur ozimum ſiue baſilicon non gariofilatum cali. eſt qđ ⁊ dolorē efficit capitis ⁊ male nutrit. cui⁹ comeſtio vtentis viſum turbat quando eo multo vtitur. Sperma quoqꝫ aut lac deſiccat. ozi tamen ſtomachi confert corroborat enim ipſum atqꝫ cordi auxiliatur. H

¶ Sera. Ozimum gariofilatum confert ſtomacho. et facit digerere cibum groſſum. et confert epati ⁊ cordi. et aufert triſticiam ⁊ ſolicitudinem. ⁊ odoriferas facit eructuationes. ⁊ aperit opilationem cerebri. I

Capitulum. lxiiij.

Branca vrſina herba eſt. cuius folia ſunt magna ſic̄ folia caulis: ſꝫ inciſa ſicut branca vrſi. in medio eorū orit̄ ſtipes. in cuius capite ſunt multi flores ſpinoſi ꝯcluſi. ca. eſt ⁊ hu. in ſcōo gradu. Uirtutem habet mollificandi ⁊ maturandi ⁊ leniendi.

Operationes

A ¶ Cōtra ariditatē mēbroꝝ ꝛ viciū ſplenis fiat vngētū ex brāca vrſina ꝯtrita ꝛ macerata diu i oleo ꝛ colature addat̄ cera ꝛ fiat vngētū ꝯ vi-

B ciū matricꝫ ex frigiditate ꝛ vētoſitate. ¶ Recipe ſucci brāce vrſine ℥.iiij. herbe ſauine. ſaluie paluaꝝ. maiorane. roſmarini. pulegij. arthemiſie. abſinthij. abrotani. ana. ℞.ij. gariofiloꝝ. ʒ.iij. cinamomi. ℥.ij. ſpice. ℥.iij. cimini. ℥.i. picis grece. ℥.i. galāge. ℥.iij. thuris maſticꝫ ana ℥.iiij. boli. ℥.i. cere albe. ℥.iiij. vini greci. lb.iij. lardi ſcroferotulū.i. ꝑdicte herbe piſtent̄ cum larde ꝑdicto. deinde ponant̄ ſup ignē ꝛ cū vino ꝛ ſucco ꝑdicto donec coq̄t̄ vſqꝫ ad ꝯſumptiōē vini. deinde colet̄ ꝛ iteꝝ reſoluat̄ in igne ꝛ addita cera eliq̄ta ponant̄ ſpecies ꝑdicte ꝛ dimittātur coagulari. ꝛ vngatur venter.

Capitulum. lxiiij.

B (b) Etonica. Gal. vij. ſim. far. ca. ceſtrum ſiue ceſtron. Ceſtrū grece latine dictū betonica ꝟtutē hꝫ inciſiuā. ſic oſtēdit guſtus amara eſt ꝛ ſubacris hec herba ſicut indicat' Betonica ca. eſt ꝛ ſic. in pmo gradu. cuius folia ꝑcipue viridia cōpetunt vſui medicine. exiccata etiam multe ſunt efficacie. vñ cū inuenitur in receptionibus folia ponenda ſunt.

¶ Sera. li. aggre. ca. Baſtarem. auc. Dyaſco. Baſtarem. id eſt betonica herba eſt. q̄ naſcit̄ omī anno habens virgam ſubtilem. cui' longitudo eſt vnius brachij aut plus. et eſt quadrangulata. ꝛ hꝫ folia mollia ꝛ lōga ſilia in ſua figura folijs arboꝛis glandiū in ſciſſuris ſuis bonum odoꝛem habentia. Et folia que ſunt ꝓpinqua terre ſunt maioꝛa alijs. ꝛ in ſummitate virge eſt ſemen collectū in ſe ꝑ collectionē ſpice frumenti. ꝛ aſſimilat̄ ſaturegie. folia eius colligunt̄ ꝛ deſiccant̄ ꝛ ſic ſeruant̄. Nam ꝗ ex eo plurimū adminiſtrat̄ ſunt folia. ꝛ habet radices ſubtiles ſicut radix ellebori. ¶ Dyaſcorides cap'lo vectonicon. Scdm tranſlationem noſtram vectonica herba eſt omībꝰ nota ꝟgas habens tenues ꝛ longa vnius cubiti. ꝛ q̄drata folia longa ꝛ tenuia obrotunda ꝛ diuiſa ꝛ odorata. Radices ꝛ folia ſunt ei infinita. Semen eius eſt vt ſpica ſimile timbri. Folia eius collecta ſiccātur ꝛ vſui neceſſaria ſunt. Radices habet tenues ſicut elleborus.

Operationes.

A ¶ Ad doloꝛem capitis factum ex frigida cauſa fiat gargariſmus ex colatura decoctiōis betonice cū ſtafiſagria in aceto. ſi fiat vicio ſtomachi detur vinum decoctionis betonice.

B ¶ Contra doloꝛem ſtomachi detur decoctio ipſius cum ſucco abſinthij cum calida. ſi adſit vehemens conſtipatio. vt in yliaca paſſione precedente criſteri.

C ¶ Fiat idē remediū ad matricē mūdificandā. ad' ꝯceptū adiuuandū fiat fomētū ex decoctione ei'. fiat etiā ſuppoſitoriū. Det̄ etiā electuariū ꝯfectū ex puluere ipi' ꝛ melle.

D ¶ Serapion auctoꝛitate Galieni. Betonica incidit. ꝛ abſtergit humoꝛes groſſos. frāgit lapidem renum: ꝛ mūdificat ꝛ abſtergit pulmonem. ꝛ ꝓuocat menſtrua. ꝛ confert epilentie. et curat cicatrices neruoꝝ ꝛ lacertoꝝ.

E ¶ Dyaſcorides. Radices eius accepte in potu cum ydromelle. nauſeam ꝓuocant. folia eius dantur ad conquaſſationes et de alto cadentibus medentur.

F ¶ Et offocationes ſtericas ſoluunt dragmas vna ꝫ cum mulſa accepta. Moꝛſus venenatos cum vino bibita ſaluberrime curat.

G ¶ Epylenticis cū aq̄ua bibita maximū ꝓſidiū eſt. Epaticis ꝛ ſpleneticꝫ cū oximelle dragmas vnā accepta effectū ſanitatꝫ exhibet. digeſtiōē celebrat.

H ¶ In fractura capitis herba ꝯtuſa ꝛ ſup caput vbi ꝑcuſſio eſt impoſita vulnus mira celeritate glutinat. Et id meli' fit ſi trita recens ipona t̄ Eſt aūt ſibi vis data vt oſſa fracta extrahit.

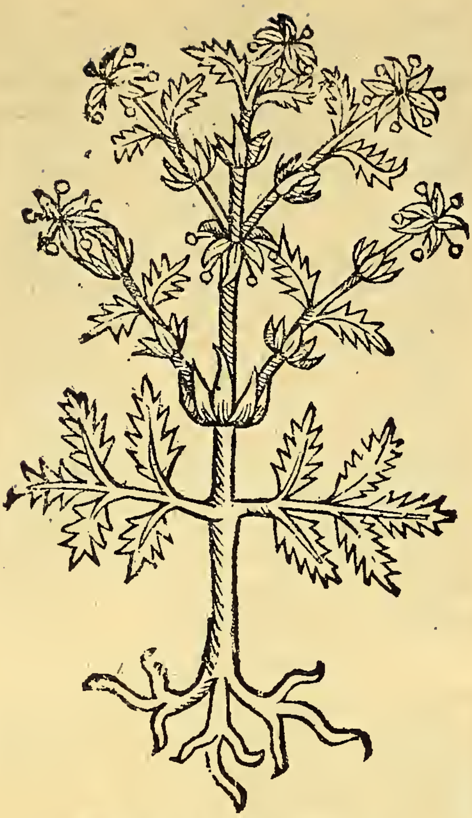

Capitulum.lxv.

B Bedeguar ſiue ſpina alba. Auiceñ.li.
ij.ca.bedegnar. Bedeguar ē ſpina al/
ba.ꝛ ē ſilis cameleonte albe.vehemē/
tius eſt alba .et hꝫ lōgiores ſpinas .ſimilanſꝙ
eius ſpine folijs amomi:verūtamen ſunt ſub
tiliores.et vehementi⁹ eſt alba .et ei⁹ quidez ſti/
pes ꝑuenit vſꝙ ad duos cubitos.et ei⁹ flos eſt
purpureus. Et ſemen eius eſt ſicut ſemen car
tami.verūtamen eſt vehementioris rotundita
tis.et in radice ipſi⁹ eſt infrigidatio et exſicca/
tio cū reſolutōe quadā. Semen vero ei⁹ eſt ca/
lidū ꝛ ſubtile. Et dixerūt ꝗdam ꝙ tota eſt cali/
da valde. Et in ipa eſt virt⁹ reſolutiua ꝛ aperi/
tiua.et ꝓprie in ſemīe eius. Et in ea eſt retentio
fluxus ſanguinis.et eius retentio eſt equalis.
Pli.ca.de acantifleuce.i.bedeguar et ē cardus
cum aculeis in folijs albis et frigidis in ꝑmo
gradu et medius inter humiditatē ꝛ ſiccitatē.

Operationes.

A ¶ Bedeguar ꝯfert fluxui ventris.et debilitati
ſtomachi.ꝛ abſcidit fluxū ſanguis. Et apponi
tur exteri⁹ ſič emplaſtrū ꝛ deſtruit apoſtemata
B mollia. ¶ Et qñ fit collutio oris cū aqua ei⁹ in
qua coquit̃.ꝯfert dolori dentiū. Sed ſeminis
ei⁹ ſubſtātia eſt ſubtilis.ꝛ ꝯfert hñtib⁹ ſpaſmū
qñ ipm bibit̃. ¶ Et ꝯfert ſputo ſanguis.et do/ C
lori ſtomachi ꝛ fluxui antiq̄.ꝛ ꝓuocat vrinā.
ꝛ delet apoſtemata flegmatica. ¶ Et qñ bibit̃ ſe D
mē ei⁹ ꝯfert pueris hñtib⁹ ſpaſmū. Et qñ ſuſpē
dit̃ ſup aīalia venenoſa amittūt toxicū. ¶ Dya. E
Radix ei⁹ bibita emoptoicꝭ ꝓdeſt: ſciaticis et
ſtomaticꝭ fert opē. Tumores oēs ī cataplaſmati
bus ſpargit. ¶ Elixatura ei⁹ dentiū cōpeſcit do F
lores. Semē ei⁹ bibitū ꝯtractos infātes ſalu/
berrime curat:morſib⁹ venenatꝭ occurrit. ¶ Et G
q̇ eam in collo portauerit incurſū ſerpentū nō
timet. Radix deſiccat mediocriter. Et ſtiptica
eſt:et iō ciliacos ꝛ ſtomaticos iuuat.ſanguinis
eductionē reṗmit.et tumores vice cataplaſma
tis ſpargit. ¶ Semen ei⁹ leptomeris et calide H
eſt ꝟtutꝭ. Et putrefactꝭ mēbris iuuat potatum
ꝛ fluorē ſanguis medet̃.ꝛ ſic intraneoꝝ reuma
tiſmū. ¶ Itez ſeſſionib⁹ q̄s greci eucatiſma vo I
cant.fluores matricꝭ abſtringit. cataplaſmati
bus miſcet̃ ꝯſtrictiue medētib⁹. ¶ Gal. Bedeg K
uar ꝯfert iliacis ꝛ ſtomaticis.emiſſionē quoꝙ
ſanguis cohibet.tumores etiā cathaplaſmata
ꝯtrahit. ¶ Iuuat etiā dētes dolētes ſi gargari/ L
zatur decoctōe. Semen ꝟo ſubtiliū partiū et
calide ꝟtutis eſt.quare ꝛ ſpaſmātes bibitū iu/
uat. ¶ Aui. Semen ei⁹ ꝯfert infantib⁹ qñ bi/ M
bunt ꝓpter corruptionē in morſib⁹ lacertoꝝ.

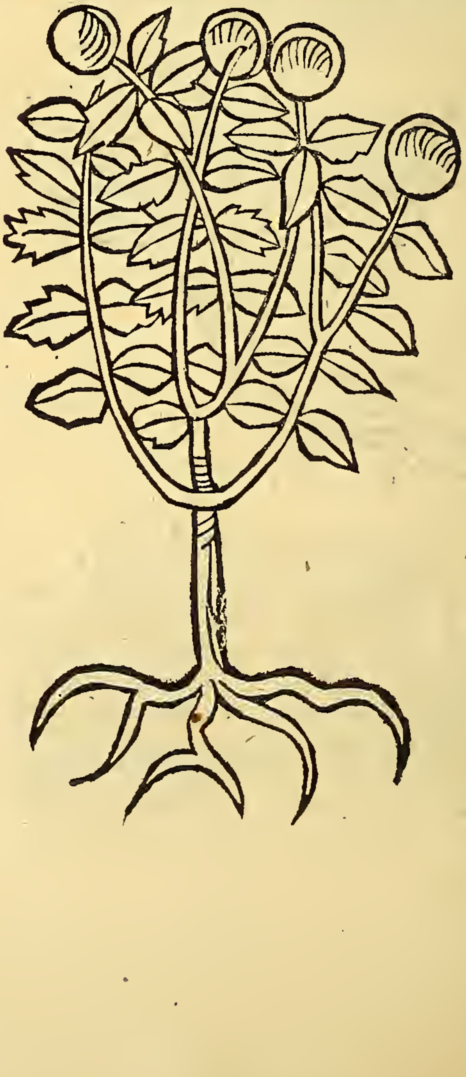

¶ Capitulum.lxvi

BEllirici. Ser.li.ag.ca.belligz. Belligz .i.bellirici ⁊ ſūt d gñe mirabolanoꝝ ſūt fri. ⁊ ſic.i fi.iij.gra. ⁊ extinguūt acuitatē ſanguis ⁊ caliditatē colere. hoc idē mirabolani emblici. vt hr̄ i ca.emblici. Jo.meſue cap.de mirabolāis. Bellirici ſūt ex medicis bñdictis. expectraꝛ ei p eoſ ꝯfortatio / melioꝛes ſūt groſſi pōderoſi ⁊ dēſi corticis.fri.ſūt i.i. ⁊ ſic.in.ij. Jn eoꝝ opatōib⁹ ⁊ ꝓprietatib⁹ ſūt ſic emblici. Ubi ſciēdū ꝙ mirabolani emblici ⁊ bellirici ſūt ex alia arboꝛe ꝓducti ꝙ̄ alie ſpēs mirabolanoꝝ / ſic apparet i ca.mira. Et iō h̄ determinaꝛ d iſtis. Jn ca.ꝓo mirabolani determinaꝛ de aliis ſpeciebꝫ mirabolanoꝝ. ¶ Opatōes.

A ¶ Bellirici hñt ꝓprietatē denigrādi capilloſ ⁊ ꝓhibēt caſū eoꝝ. ⁊ ꝯfert emoꝛroidib⁹ / ⁊ ipſi
B tumeſcūt i aq̄. ¶ Et ꝯditi ex eis faciūt opationes mirabolanoꝝ n̄ ꝯditoꝝ / niſi ꝙ ſūt debilioꝛes eis / ⁊ i belliricis maioꝛ ē ꝓprietas i acumi
C ne ꝙ̄ i emblicis. ¶ Mirabolani emblici bellirici ⁊ kebuli mixti cū oleo amigdalaꝝ dulcium / ⁊ cū melle tingūt capillos coloꝛe nigro.
D ¶ Jo.meſ. Bellirici educūt ſolutōe flegma / ⁊ ſūt ex reb⁹ valde ꝯfoꝛtātib⁹ cerebꝝ ⁊ neruos /
E ⁊ augēt itellectū. ¶ Et ꝯfoꝛtāt coꝛ / ⁊ ꝯfert tremoꝛi coꝛdis ⁊ mūdificāt ſtōachū a putrefactione / ⁊ ꝯfoꝛtāt ipm̄: ⁊ ſedāt feruoꝛē i eo / ⁊ auſe
F rūt ſitī. Et addūt i appetitū: ⁊ ſedāt vomitū. h̄
G idē faciūt emblici. ¶ Ser. Bellirici auferūt ſitim ſua frigiditate ⁊ ꝯparāt ſtomachū. ꝓuocāt appetitū. ⁊ ſtringūt vētrē ꝓpꝛ eoꝝ ſtiptici.

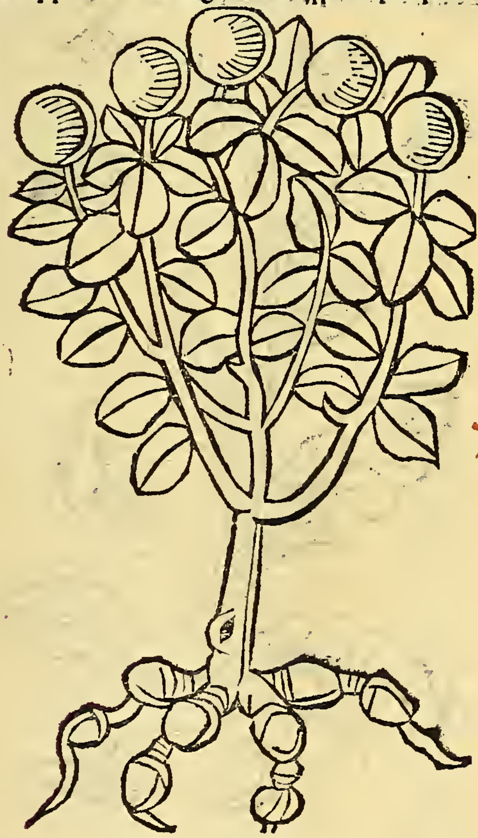

Capitulum.lxvij.

BEl vel Sel. Ser.lib.aggre.ca.bel. auc. yſaac benaram. Bel eſt citoniū indū. ⁊ eſt fruct⁹ rotūdus ſicut auellana. nō bñs corticē ſup ſe in q̄ eſt ſemē ſimile odoꝛe. ⁊ eſt illud qđ de ipo adminiſtraꝛ. ⁊ virtus ei⁹ ē ſic ꝟt⁹ zinziberis. ca.in.ij. g. ⁊ hu.i.i.

Operationes

¶ Serapiō. Bel. Subtiliat chimos groſſoſ A
¶ Et ꝯfert duriciei neruoꝝ. ¶ Et valet vētoſi B
tati emoꝛroidaꝝ. ¶ Et augmētū facit i ſper C
mate: ⁊ valet ſicut ſel. ¶ Arboꝛ eius vocatur D
doꝛſiſabā: vt apparet in ca.granati ſilueſtris. E

BEhem. Sera.li. aggre.cap. behem. Behem ſpēs ei⁹ ſunt due.ſ.rubea et alba. Et ſunt ambe vene in magnitudine radicis paſtinace parue: quaꝝ q̄dā ſunt toꝛtuoſe: deferunꝛ ab armenia: odoꝛ earū eſt bon⁹: ⁊ eſt i eis viſcoſitas q̄dā: ambe ſpecies ſunt ca. ⁊ hu. Aui.li.ij.c.behem. Behem ſunt fruſta aſpera q̄ ſūt radices exſiccate ꝯtracte: ⁊ ſūt duaꝝ ſpecieꝝ: q̄ꝛuꝫ vna eſt alba ⁊ altera rubea: eſt calida ⁊ humida in.ij.gradu.

Operationes

¶ Sera. Ambe augmētū faciūt i ſpermate.
A ¶ Aui. Behē eſt impignatiuū: ꝛ cōfortat cor
B valde: ꝛ ꝯfert tremori cordis: ꝛ manifeſte au-
gmētat ſperma: loco ei⁹ ponit̄ q̄ntū ipm̄ eſt de
tuderi: ꝛ medietas ponderis lingue auis.

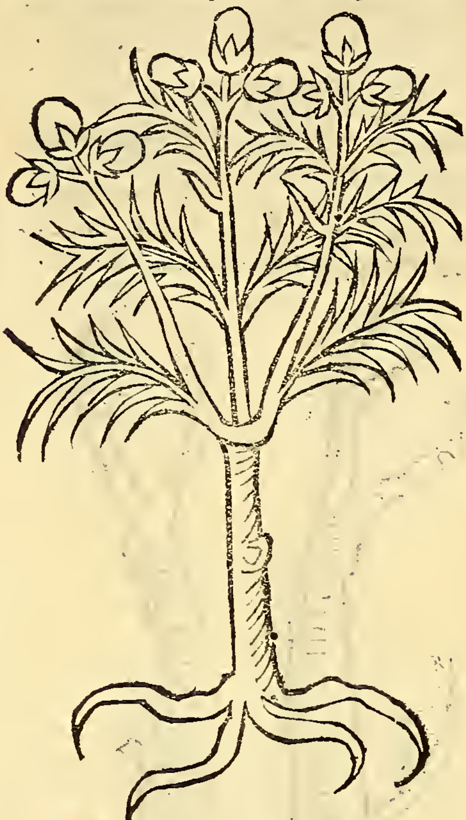

Capitulum. lxix.

BEn vel balanus. Dyaſ. ſm̄ trāſlatio-
nē nr̄am ca. balan⁹. i. ben: eſt ſemen
arboris ſilis arbori mirice: nuces ha
bens ab int⁹: q̄s cū digitis ꝯfricauerꝭ humo
res eijciūt: q̄ ꝯfectiōib⁹ miris ꝛ nobilib⁹ mul
tis miſcet̄ ꝑ oleo. Naſcit̄ ṽo in ethiopia et in
arabia ꝛ in locꝭ indie. Ipe ſuccus melior eſt q̄
eſt recens ꝛ odore plen⁹ ꝛ alb⁹. ¶ Sera. li. ag
gre. ca. habē. auc. Dyaſ. Haben. i. granū ben:
ꝛ eſt fruct⁹ arboris ſimilis tamariſco: ꝛ ē fru
ctus ſimilis auellanis. medulla ei⁹ exprimit̄
ſicut amigdale: ꝛ egredit̄ aliq̄d loco olei. Et
naſcit̄ hec arbor in terrꝭ hababes ꝛ i babylo-
nia ꝛ in locis arabū: ꝛ in terris paleſtine que
noīat̄ nitrā. Et melior ex eo ē nou⁹ plen⁹ al-
bus facilis excoriatiōis. Et idē auc. Galie.
Hec medicina defert̄ ad nos ex terrꝭ arabū:
ꝛ pigmētarij vtunt̄ ſucco medulle eius loco
olei. Et cōplexio ei⁹ eſt calida. Oleū eius ex
trahitur ſicut oleum de amigdalis.

Operationes

¶ Dyaſ. Ex eo ʒ. i. bibita cū puſca ſp̄lē ſiccat A
cū yris ylirica mixt⁹ ꝛ i cathaplaſm. atib⁹ po
ſitus: ꝛ mulſa adbibita dolores poda. gricos
mitigat. ¶ Aceto aūt mixt⁹ lepras ꝛ maculaſ B
ꝛ puſtulas corpis tollit. ¶ Accept⁹ ſoli itto- C
nē ventrꝭ facilē p̄ſtat. Expſſus ſuccus ei⁹ vti
lis eſt vt aſpredinē ꝛ prurigine corpis mi ifi
ce purget. ¶ Serap. Ben ꝯfert impetigini ꝛ D
lentiginib⁹ que ſunt i facie: ꝛ ſcabiei ꝛ pruri-
tui ꝛ egritudini cū q̄ cutis eleuat̄ cum aceto.
¶ Et attenuat duriciē epatis ꝛ ſplenis ſi eis E
ſupponat̄ cū aliqua far ex deſiccantib⁹: ſed in
ſucco ei⁹ eſt paꝝ ſtipticitatꝭ. ¶ Jo. meſ. Ben F
ꝑ vomitū ꝛ ꝑ ventrē educit flegma crudū et
groſſum. Et eſt medicina mirabilis ad coli-
cā flegmaticā ꝛ ventoſam. ¶ Aui. li. ij. cap. de G
ben. Ben ē mūdificatiuū ꝛ ꝓpꝛie ei⁹ medulla
ꝛ inciſiuū humidaꝝ groſſaꝝ. Et apit cū ace-
to ꝛ aq̄ opilatiōes viſceꝝ. Et in arbore ipſi⁹
eſt amaritudo ꝛ ſtipticitas: ꝛ ꝓpt̄ h̄ ē i ipa ṽt⁹
cauterizatiua: ꝛ ei⁹ cortex ē ſtiptic⁹ pl⁹. ¶ Et H
oleū ipſi⁹ nō euacuat̄ a ſtipticitate: ꝛ i ipo ra
ro ē abſterſio ꝛ inciſio. ¶ Semē ei⁹ ꝯfert lēti I
ginib⁹ magnis. ſ. ꝛ puis: ꝛ pāno ꝛ morfee ꝛ ve
ſtigijs vlceꝝ: ꝛ ſilr̄ ei⁹ oleū. ¶ Et ꝯfert apati- K
b⁹ durꝭ oīb⁹ cū pōit̄ i emplaſtrꝭ ꝛ vnguentis.

Capitulum.lxx.

B b Leta. Iſi. Bleta vel beta alia candida
alia nigra alia ſilueſtris. Itẽ greci duo
genera faciunt: nigrã ⁊ candidã: quã ꝓferunt
parciſſimi ſeminis appellãtq; ſoelon: ⁊ ẽ ble/
ta agreſtis: q̃ eſt bleta lata q̃ facta eſt ſicut el
leborus albꝰ: vt apparet ꝑ Dyaſ. cap̃. de elle/
boro albo: ⁊ iſta vocat̃ blitis. ⁊ licet Dyaſ. fa
ciat ſemotim ca. de bleta ⁊ de beta. error ſcri
ptoris fuit vel tranſlatoris. Nã idem dicunt
⁊ debent cõtinuari illa ca.

Operationes

A ¶ Gal'. vi. ſim. far. ca. bletũ. Bletũ eſt olus co
meſtibile fri. ⁊ hu. cõplexiõis in ſcḋa mãſiõe
B a tpata abſtantia. ¶ Et idẽ li. ij. de cibis ca. ḋ
beta. Succus bete eſt mediocriter abſterſi
uus q̇ ⁊ ventrẽ ad egeſtionẽ excitat: ⁊ ſtoma
chũ aliqñ mordicat: ⁊ maxie illoꝝ q̇cũq; faci
le paſſibilẽ ⁊ ſenſibilẽ hñt ipm: ⁊ ꝓpter h̃ ipm
eſt eduliũ malũ ſtomacho ampliꝰ comeſtuȝ.
C ¶ Alimentũ aũt ab ipa modicũ magꝭ idone/
um eſt q̃ȝ i alua ad opilatiões q̃ ſm̃ epar. ad/
huc aũt magis qñ cũ ſinapi aut oĩno cũ ace/
to comedit̃: ⁊ ſpleneticis eodẽ modo come/
ſta ſunt bona medicina magis q̃ȝ alimentũ.
D ¶ Sera. li. aggre. ca. de bleta. Ex ea ẽ alba ⁊
nigra: ⁊ in ſapore eiꝰ eſt nitroſitas: ⁊ virtꝰ eiꝰ
eſt q̃ abſtergit ⁊ reſoluit ⁊ expellit ſupfluita/
tes caliditatis: qñ cũ ea fit ſternutatorium.
E ¶ Et qñ bleta coquit̃: egredit̃ ex ea viſcoſi/
tas ⁊ acuitas: ⁊ fit virtꝰ eiꝰ q̃ ꝓhibet genera/
tionẽ apoſtematꝭ: ⁊ reſoluit reſolutiõe pauca
In alba vero eſt de virtute abſterſiua ⁊ reſo
lutiua. In nigra eſt res ſtiptica: ⁊ ꝓprie in eiꝰ
F radice. ¶ Et idem auc. Galie. in li. de cibis.
In ea exiſtit hũiditas abſterſiua abſterſione
tpata: ⁊ cũ illa hũiditate laxat ventrẽ: ⁊ mol/
lificat inteſtina ⁊ ſtomachũ: ⁊ maxie cũ fue/
G rit boni ſenſus. ¶ Et iõ accidit ꝙ bleta ẽ ma
la ſtomacho: ⁊ ꝓprie illi qui eſt ſicut dixi: qñ
vſus eiꝰ eſt nimiꝰ: ⁊ nutrimẽtũ eiꝰ eſt paucũ:
ſicut nutrimẽtũ aliaꝝ herbaꝝ. Sed bleta q̇/
dẽ eſt magꝭ iuuatiua q̃ȝ melochia in aperien/
H do opilatiões epatis. ¶ Nigra autẽ ſtringit
ventrẽ ſicut lens: ⁊ maxime qñ coquit̃ radix
eiꝰ ẽ plꝰ ſtiptica ꝯſtrictiua ventrꝭ: ⁊ alia ſpẽs
I eiꝰ ſoluit ventrẽ. ¶ Et ambe q̇dẽ ſpẽs eiꝰ ſũt
mali chimi ꝓpter nitroſitatẽ q̃ eſt i eis. Et iõ
qñ fit ſternutatoriũ cũ ſucco eiꝰ ⁊ melle mun
K dificat cerebꝝ ⁊ ꝯfert dolori auriũ. ¶ Et qñ
ex decoctiõe blete ⁊ radicis eiꝰ abluit̃ caput
aufert lendines ⁊ mũdificat ipm a furfuribꝰ.
L ¶ Et qñ ꝓijcit̃ ſuꝑ ſciſſuras q̃ fiũt a frigore
ꝯfert eis: ⁊ qñ coquit̃ cũ folijs eius curat bo M
tar. ¶ Et valet ad cõbuſtionez ignis ⁊ herſi
pilam. Et idẽ auc. aben meſuay: qñ coquit̃ et
comedit̃ cum fabis digerit cito.

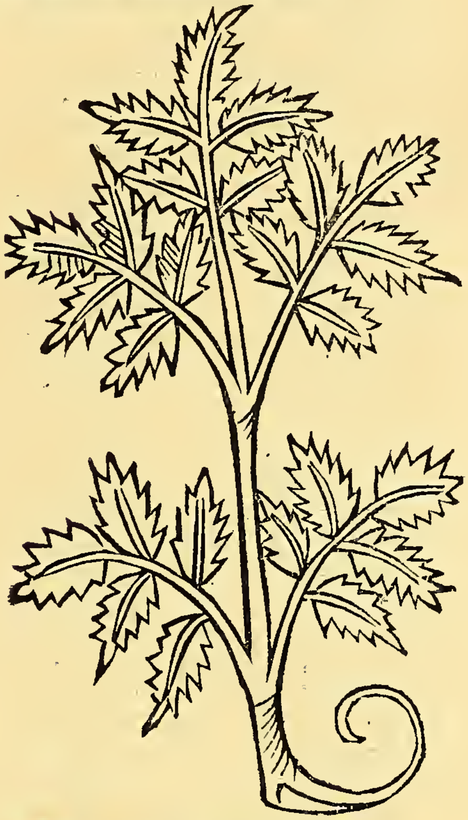

Capitulum.lxxi.

B b Delliũ. Vñ ſciendũ ꝙ bdelliũ quod/
dã eſt iudaicũ: ⁊ eſt gũmi cuiuſdã ar
boris q̃ vocat̃ melealiend. ⁊ illud eſt
bdelliũ iudaicũ. ⁊ arabicũ qḋ naſcit̃ i india ⁊
arabia. Et eſt aliud bdelliũ ſm̃ Sera. li. ag.
ca. Melk. qḋ dr̃ bdelliũ de melka qḋ eſt ex ar
bore noĩata melk que orit̃ in meka: q̃ arbor
eſt ſatis ſtiptica: cuiꝰ fructꝰ maturat̃ i meka:
⁊ comedit̃ dulcis: ſed in hyſpania nõ matu/
ratur: ſed eſt fortiter ponticꝰ pauce aquoſita
tis ⁊ aſper. ⁊ talis arbor ⁊ eiꝰ gũmi vocat̃ de
meka. Et eſt bdelliũ qḋ ſcribit̃ in ꝓ̃ncipio Ge
neſis ca. ij. qḋ eſt in paradiſo voluptatꝭ: cuiꝰ
fructꝰ ſatis eſt dulcꝭ. Et de iſto bdellio facit
Auic. ſuffiũ. ꝯtra fluxũ in ethica circa fineȝ.
vbi ponit curas ꝯ ſinthomata ſuꝑuenientia
ethice. Et iſtud bdelliũ eſt frigidũ ⁊ ſiccum.
Et ꝯſtringit ventrẽ. Sed bdelliũ iudaicũ eſt
calidũ in ſcḋo ⁊ humiduȝ in primo. Vñ quia
in receptis inuenit̃ bdelliũ ꝯſtringere et rela
xare ⁊ calefacere et infrigidare ⁊c̃. Quando

volumꝰ apire mollificare ꝛ reſoluere ꝛc. ponat bdelliũ iudaicũ. qñ vero volumꝰ ꝯſtringere ꝛ infrigidare ponat bdelliũ de meka. et tale bdelliũ eſt celeſtinũ. i. coloris celeſtini: ſꝫ bdelliũ iudaicũ ẽ ſubnigrũ ſiue ſubalbidum verꝫ antiq̃ nr̃i carẽtes bdellio de meka loco eius ponebãt quandã aquoſitatẽ ꝯglobatã: q̃ inueniť in veſiculis vlmi. ¶ Pliniꝰ ca. de bdellio. Bdelliũ eſt calidũ in. ij. gradu: humidum in pmo. ¶ Almanſoꝛ tractatu. iij. ca. de bdellio. Bdellium iudaicũ calidũ ẽ. bdelliũ tamẽ de meka frigidũ eſt ꝛ ſiccum.

Operationes

A ¶ Serapion auctoꝛitate Galieni. Bdelliũ ſtringit ventrẽ ꝛ foꝛtificat ſtomachum: diſſoluit apoſtemata q̃ fiunt in canna pulmonis. ꝛ tumoꝛeꝫ q̃ fit in crepatura inteſtinali: qñ diſſoluiť cum ſaliua hoĩs ieiuni donec fiat ſicut vnguẽtũ vel emplaſtrũ: frangit lapidẽ renum: qñ ſumiť in potu, ꝓuocat vrinã ꝛ diſſoluit apoſtemata cruda groſſa vẽtoſitates neruoꝝ.
B ¶ Galienꝰ. vi. ſim. far. ca. bdellio. Quidam autẽ eo vtunť ꝛ maxĩe arabice in broncunlolis: id eſt herniis inteſtinalibꝫ ieiũna ſaliua madefacientes: donec ꝑueniat ad ꝯſiſtẽ
C tiaꝫ emplaſtri. ¶ Arabicũ vero ꝛ lapides qui ſunt i renibꝫ infringere bibitũ: necnõ vrinas ꝓuocare ꝛ diſcurſus indigeſtibiliũ ſpirituũ ſanare: necnõ lateꝝ doloꝛes ꝛ rupturas.
D ¶ Almãſoꝛ. Bdelliũ iudaicũ dura diſſoluẽs apoſtemata emoꝛroidibꝫ vtile iudicať. Bdel
E liũ de meka ventrẽ ſtringit. ¶ Auicẽ. Bdelliũ reſoluit ſanguinẽ ꝯgelatũ ꝛ eſt linitiuũ ꝛ
F maturatiuũ diſrũpit ventoſitates. ¶ Et arabicũ eſt ſiccius eo niſi recens. ꝛ reſoluit apoſtemata dura ꝛ ꝓpꝛie diſſolutuꝫ cum ſaliua ie
G iuni. ꝛ ſilr̃ reſoluit reliqua frigida. ¶ Et mechum qđ nõ eſt ex fructu palmaꝝ ſiluestriũ eſt ſtipticum. Bdelliũ iudaicũ reſoluit ſcrofulas: ꝛ bibiť decoctũ ad apoſtemata dura q̃ ſunt intrinſecus ꝛ linitur cum aceto ſup ſaba
H fati. ¶ Cõfert cõtuſioni lacertoꝝ ꝛ ſpaſmo ꝛ
I duriciei neruoꝝ ꝛ ꝯgelationi ipoꝝ. ¶ Et de meka etiã exiſtimauerunt ꝙ ipm ꝓuocet: ſed nõ dubitať qn ipm ſtringit ꝛ frangit lapidẽ.
K Bdelliũ vero arabicũ claꝝ rubeũ qñ teriť ex eo q̃titas duoꝝ aureoꝝ: et bibiť cum aqua
L mellis minuit flegma. ¶ Et bdellium vtrũq̃ reſoluit ramicem aque ꝛ aperit os matricis clauſum. Et educit fetum ꝛ mundificat ma
M tricem. ¶ Et reſoluit apoſtemata ani et teſticuloꝝ. Et ꝯfert moꝛſui venenoſoꝝ.

Capitulum. lxxij.

Berberis. Aui. li. ij. ca. de berberiſ. Ex eo ẽ rotũdũ ꝛ rubeũ cãpeſtre: ꝛ aliud eſt nigrũ longũ arenoſum aut montanũ. ꝛ eſt foꝛtꝰ fri. ꝛ ſic. in fine tertij gradꝰ. ꝛ eſt vincẽs colerã valde. Gal. viij. ſim. far. ca. oxia cantũ. Hec arboꝛ eſt ſilis virtute ꝛ ſpecie arboꝛi arebandi. i. piroꝝ ſiluestriũ: niſi ꝙ arboꝛ piroꝝ eſt ſtiptica ſtipticitate foꝛti: ſꝫ in fructu eius cum ſtipticitate eſt res incidens ſubtiliter. ¶ Serapion auc. Dyaſ. li. aggre. ca. Amiberberis. i. berberiſ. Et eſt rubꝫ acbiſ ſa: ꝛ dictũ acutũ. ꝛ acſa: ꝛ eſt dictũ ſpina acuta. ꝛ eſt illa q̃ facit fructum q̃ dꝛ ꝫacbucb ſiue ꝫaytach. ꝛ eſt amiberberis ꝛ deferť a coꝛaſceni. ꝛ eſt arboꝛ ſilis arboꝛi piroꝝ ſiluestriũ q̃ dꝛ abhimis ſiue abaras niſi ꝙ eſt minoꝛ: et habet multas ſpinas. Et hꝫ fructũ ſilem grano mirti: niſi ꝙ eſt maioꝛ ꝛ rubeus facile frangibilis: ꝛ hꝫ interꝰ grana. ꝛ hꝫ radicẽ habentẽ multas radiculas infixas terre.

Operationes

¶ Sera. Fructus eiꝰ qñ bibiť aut etiã comediť. abſcindit fluxuꝫ antiquũ ꝛ humiditates A
antiquas q̃ fluunt a matrice. ¶ Et qñ fit em B
plaſtrũ cũ eo trito attrahit ſagittas que ſunt infixe carni: ꝛ aſcellas ꝛ ſpinas ꝛ alia ſimilia.

E ¶Et quãdo percutit̃ vẽter mulieris pregnã-
tis cũ radice huius terre. aut fit inunctio cũ
ea expellit fetũ. Et eſt fri. ⁊ ſic. in. ij. gra. prohi
bet ⁊ incidit ſitim calidã. ⁊ fortificat ſtoma-
D chum ⁊ epar. ¶Et proprietas eius eſt ꝙ ꝓfert a
poſtematib⁹ calidis. Et hec auc. Aben Meſ
E uay. ¶Et idẽ auc. Armaſios. Fructus ei⁹ re
tinet ⁊ phibet oẽs egritudines q̃ fiũt a fluxu
F ventris. ¶Aui. Fructus berberis ꝓfert apo
ſtematib⁹ calidis ex eis emplaſtꝝ ſuppoſitũ.
et ꝯfortat ſtomachũ ⁊ epar. ⁊ abſcindit ſitim
valde. ⁊ ꝓfert raſure ⁊ fluxui ſanguĩs inferi⁹.

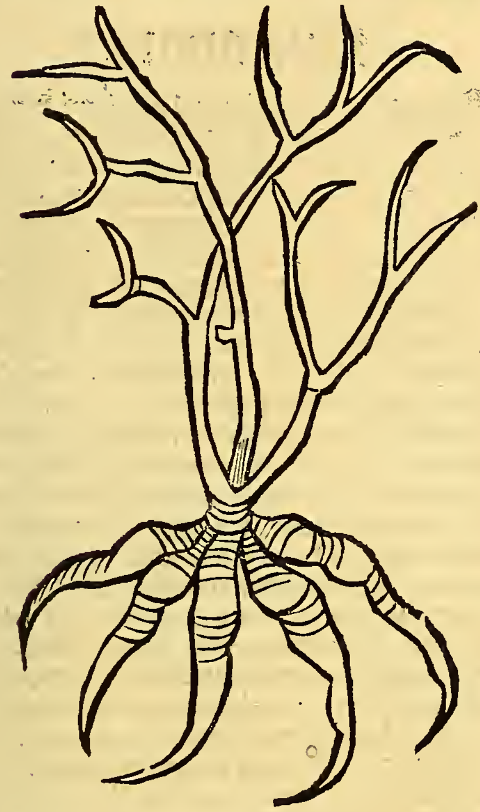

Capitulum. lxxiij

B[b] Uzeiden ſunt radices albe. ¶Sera
pion li. aggre. caplo buzeiden. eſt ſi-
mile behem albo. ⁊ eſt medicia indie
qua nos paꝝ vtimur. Et quidam vero detu-
lerũt ipſam ad nos. ⁊ vidimus eam ſepe. Et
melius ex eo eſt qđ eſt album. habens lignũ
groſſum ⁊ multas virgas. Illud vero qđ eſt
ſubtile lignũ habens ſuperficiem lenem par
ue albedinis eſt nõ bonũ ⁊ nullius iuuamẽti

Operationes

A ¶Serap. auc. habix. Habix dixit ꝙ eius iu
namentum eſt ſicut iuuamentum hermodac
tiloꝝ ad remouendum dolorem iuncturarũ.
et podagre. laxat aquam citrinam.

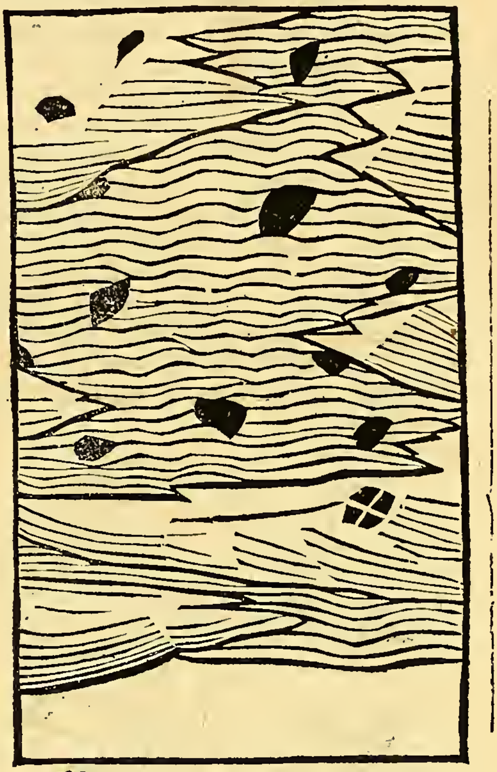

Capitulum. lxxiiij

B[b] Itumẽ iudaicũ ſiue aſpaltũ. et dr̃ bi
tumẽ iudaicũ eo ꝙ in iudea inuenit̃. ſ.
in ſtagno qđ mare mortuũ dr̃. in q̃ in-
gredit̃ flumẽ iordane. Et ipſuꝫ eſt ſpẽs napte
ſed nõ napta. qm̃ napta eſt petroleũ vl' ſterc⁹
demonũ qđ idẽ eſt ⁊ ẽ ſicut oleũ liquidũ vt ha
bet̃ inferius in tracta. de lapidib⁹ ꝓcioſis ca.
petroleũ. Sed bitumen iudaicũ vel aſpaltũ.
vl' braſalendi q̃ idem ſunt. eſt duꝝ vtcũqꝫ qđ
põt pulueriſari. ſꝫ nõ reſoluit̃. ⁊ hꝫ vtcũqꝫ fe-
torẽ napte. vt ptꝫ p Sera. ⁊ ꝑ concordiã Dyaſ.
ca. aſpaltũ. Aſpaltũ eſt bitumẽ iudaicũ. ⁊ ei⁹
aliud eſt aridũ aliud liquidũ. vñ bitumẽ iuda
icũ qđ fit in lacu iudee q̃ dr̃ alfftiden coagula
tio ei⁹ p ripã ipſius lacus inuenit̃. ⁊ naute na
cumſcaſa. ⁊ ſic eã colligũt ⁊ ſiccãt ⁊ vendunt
Aliud gen⁹ eſt qđ neqꝫ ferrũ neqꝫ aqua rũpe
re põt. niſi tm̃ menſtrua mulieꝝ. aut ſanguis
hircoꝝ. Et ſi volueris rũpere. ſic rũpe. colli-
ge vinũ de lana ⁊ intinge ipſum in ſanguie. ⁊
ſic incide. Eſt autẽ bitumẽ ſummũ purpureũ
odoris grauioꝝ. reparabile aũt nigꝝ eſt. Re
perit̃ aũt babilonicũ bitumẽ albũ ſeu nigrũ.
lõgo interuallo rapiẽs ad ſe ignẽ. Omẽ vero
bitumẽ hꝫ virtutẽ malacticã ⁊ dyaforeticã. ⁊

bꝫ vires viſcide ⁊ etiā efficaciter relaxātes.

Operationes

A ¶Dyaſcorides. Bitumen tumores reprimit. Suffocatiōib⁹ ſtericis occurrit. Cadētes matrices ſubleuat fumigando. ¶
B Epilēticos fumus eius prouocat cū caſtoreo. mēſtruis imperat. tuſſim ſedat. ¶
C Aſmaticos ⁊ diſnoicos ad ſanitatē pducit. ¶
D Morſib⁹ venenatis occurrit ſciaticis preſtolat̃. ſciliacis dat̃ in modū catapucie ⁊ maximū preſtat effectū. coagulatum ſanguinē cū aceto reſoluit. diſſintericis cū ſucco ptiſane ſuppoſit⁹ curat. ¶
E Catarrum ſuffumigatione cōpeſc. it dentiū dolorē appoſitū mitigat. podagricos ⁊ arteticos cū nitro ⁊ cera vt malagma impoſitū curat.

Capitulum. lxxv

Brionia. Dyaſcorides capit°lo ampeleos leuki. id eſt brionia. ſiue vt latini vitis alba haſtas ⁊ folia ſimilia hꝫ habet viti noſtre. ſed aſpera ⁊ minora caprioli ſimiles ſunt implicātes ſe. ſemen ipſi vue ſimile eſt ⁊ botruoſum rarū et fuluū. ¶ Galienus ſexto ſimpliciū farmacoꝝ capitulo ampeleos leuki. id eſt vitis alba. quā quidā ⁊ brioniam et pſilotrū vocant. in ſummitate eius eſt ſtipticitas et amaritudo pauca ⁊ acuitas. et ipſe comeduntur in principio ſue natiuitatis ſm conſuetudinem ⁊ in tempore veris. quia ſunt iuuantes ſtomachum propter eoꝝ ſtipticitatem. ſub amarā autē ⁊ leuiter acrem hꝫ bet ſtipticitatem. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo feſera. Feſera herba ē que hꝫ folia ⁊ capriolos in ſimilitudinē vitis cōmunis. niſi quia ſunt aſperiora. ⁊ rami ⁊ caprioli adherent. implicantes ſe quibuſcunqꝫ appropinquant ex arborib⁹ aliis ⁊ ſuſpendunt̃ eis cū capriolis ſuis. ⁊ habet fructū ſimilē racemo rubeo.

Operationes

A ¶Galienus. Brionia vrinā mediocriter prouocat. Radix vero abſterſiuam quandam et ſiccatiuam ſubtilium partium habet virtutem. necnon mediocriter calidā propter quā ſplenes attenuat. ¶
B Scliratos ſanat. exterius apposita cum ficubus ſcabieꝫ ⁊ lepram ſanat. butruoſus autem fructus in polipiriis eſt vtilis. ¶
C Serapion auctoritate Raſis. Uirtus eius eſt que calefacit mediocriter ⁊ abſtergit ⁊ ſubtiliat ⁊ diſſoluit duriciem ſplenis qñ ſupponitur emplaſtrū ex ea cum ficubus. Et curat ſcabiem ⁊ egritudineꝫ cū qua eleuatur cutis. Sed fructu eius vtuntur coriaminarii. Nam cum eis abradūtur pili coriorum. ¶
D Et idem Serapion. Uirtus foliorum ⁊ fructus ⁊ radicꝫ eſt calida ⁊ acuta. Et ideo qñ fit emplaſtrum cum eis ⁊ ſale confert vlceribus que dicuntur granita. ⁊ illis que dicuntur fagedenica. curat fiſſuras labiorū. ¶
E Radix eius mixta cum orobo et fenugreco quando cum eis abluitur cutis mundificat ⁊ abſtergit eam. Et aufert pannum et veſtigia nigra ⁊ botbor ⁊ cicatrices vlcerū. Et conficitur cum oleo donec fiat ſicut cera/et ſedat dolorem ⁊ fiſtulam ani. Et qñ miſcetur cum oleo donec diſſoluatur/cōuenit ad hoc ⁊ expellit liuorem qui fit ſub oculo. Et quando fit ex eo emplaſtrū cum vino ſedat panariciū/⁊ reſoluit apoſtemata ⁊ aperit ea. Et emplaſtrum factum cum ea extrahit oſſa/ingreditur in confectionibus vnguentorum corrodentium carnem. Et potatur de ea. ʒ. i. ad epilentiam/⁊ conuenit appoplexie ſic adminiſtrata ⁊ opilationi. Et quando bibuntur ex ea. ʒ. ii. confert morſibus tyri ⁊ occidit fetum. Et quando extrahitur ſuccus a ſtipitibus eius et accipitur cum frumento cocto/ prouocat lac.

Capitulum.lxxvi

Brictanica. Dyaſcorides ca. Brictanica herba eſt habens folia ſimilia lappatio agreſti/ ſed paulo nigriora lanoſa guſtu ſtiptica. Haſtã vero habet longam ⁊ radicẽ paruã ⁊ tenuem/ folia eius exſiccantur/ ſuccus eius collectus in ſole ponitur ⁊ ſiccatur/ ⁊ eſt illi virtus ſtiptica.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Succus eius ſiccatus ĩ ſole prodeſt vulneribꝰ/ vel cancris oris ⁊ faucium cum vino ⁊ his qui ptiſin incurrũt. quidam dicunt ꝙ eſt lappacium acutum.

B ¶ Dyaſcorides capitulo brio. id eſt brictanica herba eſt duorum cubitorum longa/ virgas multas ⁊ tenues habens in quibus folia naſcuntur lepide ſimilia mollia ⁊ alba/ et in ſummo virgarum profert ſemen florem album habens.

C ¶ Dyaſcorides. Virtus eius eſt que cũ ſucco priſane cocta/ ⁊ a capadocijs comeditur propter frigiditatem ſtomachi/ ⁊ ſemen eius pro pipere vtuntur miſcentes in cocturis. Alij memorant hanc empetigines mederi.

D ¶ Dyaſcorides capitulo brictoris. id eſt brictanica herba eſt cuius radix aſpera et ſtricta ⁊ ſibi coherens guſtu dulcꝭ facit haſtas duorum cubitorum ſpinoſas. Naſcitur in locis algoſis que cathaplaſmatibus adhibita/ omibus vulneribus impoſita ⁊ quotidie mutata medetur.

Capitulum.lxxvij

Botris. Dyaſcorides capitulo Botris eſt herba fruticoſa tota ſpanſa ſuper terram. colorem mellinum habens per interualla furcata. virge eiꝰ in omnibus ramis ſemine plene/ folia habet ſimilia in cibo agreſti cum maximo odore et bono/ non inueritur in partibus noſtris. multi pro ſuauitate odoris rebus alijs. eam adiungunt. Naſcitur in locis cultis et paſcuoſis. capadocij vero eam ambroſiam dicunt/ alij arthemiſiam.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Cum vino bibita arthonoicis prodeſt. ſuccus eius bibitus in balneo ytericis colorem reddit. Sed notandũ ꝙ plures herbe non inueniuntur in partibꝰ noſtris. Et ideo noſtro idiomate nõ poſſunt nominari.

Capitulum.lxxviii

Borago. yſidor⁹.li.ethimo. Borago
cali.eſt ꝛ hu.in pmo gradu. Platea.
Borago folia habꝫ aſpera. ꝛ viridia
ſunt precipue.cõpetunt vſui medicine.exſic-
cata nõ ſecundario ſemina. Conſtan. Bora-
go eſt calida ꝛ humida in pꝛimo gradu. Iteꝫ
Boꝛago herba eſt ſatis nota calida ꝛ humi-
da eſt in medio pꝛimi gradus. Habet eñ vir
tutem generandi bonos humoꝛes.

Operationes

A ¶ yſaac. Boꝛago in vino potui data leticiã
generat.ꝛ coꝛ confoꝛtat.pꝛoinde antiqui mi-
ſcebant eam medicinis cardiace valentibus
B paſſioni.¶ Que etiam cum aqua cocta. ꝛ cũ
melle aut zuccaro potui data cannales pul-
C monis ꝛ gutturis optime mundant.¶ Plate
rius. Conualeſcentibus ex egritudine valet
ſyncopiſantibus cardiacis cõmeſta cuꝫ car-
nibus vel condita cũ ſanguine. Semen ei⁹
per duos annos in multa efficatia ſeruatur.
D ¶ Radix non compꝫit vſui medicine. Her-
ba etiam cruda comeſta. bonum ſanguinem
generat. Contra yctericiam cocta cũ carni-
bus comeditur.¶ Cõſtantinus. Boꝛago co E
leram rubeam purgat. cardiacis ſubuenit.
ex colera nigra patientibus.¶ In vino miſ- F
ſa ꝛ potui data leticiã generat.¶ Eiuſqꝫ apo G
zima cũ melle ꝛ zuccaro bibitũ.ꝛ contra gut
turis aſperitatem ꝛ pulmonis ac pectoꝝ va
let.¶ Valet ſm Dyaſco.conualeſcentibus ꝛ H
ſyncopiſantibus.cardiacis.melancolicꝭ. co
meſta cum carnibus.¶ Contra ſyncopim fi I.
at ſyrupus ex ſucco eius ꝛ zuccaro fiat ſimi-
liter contra cardiacam paſſioneꝫ.addito pul
ueris oſſis de coꝛde cerui.¶ Valet ſimiliter
contra melancoliam.

Capitulum.lxxix.

Bombax vl'cotum. Serapion libꝛo
aggreg. capitulo goꝛon.i. bombax.
Dixerunt quidam medici de kelbe.
ꝙ cotum naſcitur inter eos in arboꝛibus. q̃
ſunt ſicut arboꝛes antiperſicoꝛum. et durãt
annis viginti.et eſt ex eo ꝙ omni anno ſemi
natur. Et idem auctoꝛitate aben meſuay. me
lius eſt ex eo nouum. Et quod eſt plantatuꝫ
anno ſuo.

Operationes

¶Serapion. Succus folioꝝ eius cõuenit
fluxui ventris qui accidit infantibꝫ.
B ¶Et ſemen eius cõuenit tuſſi. Et eſt bonum
pectori: ⁊ eſt calida ⁊ humida.
C ¶Et oleum eius ꝯfert lentiginibꝫ faciei ⁊ pu
ſtulis calidis que fiunt ĩ facie: ⁊ facit augmẽ
tum in ſpermate.
D ¶Dyaſcorides ca. coron: id eſt bombax. me-
dulla ſeminis eius calefactoria eſt mollifi-
E cat pectus. ¶Et prodeſt ad tuſſim.
F ¶Succus vero foliorum eius potatus flu-
xum ventris infantium ſiſtit. Et eſt calida ⁊
humida complexionis.

Capitulum. lxxx.

Buglossa. Iſidor⁹ li. etymo. Bugloſ
ſos a grecꝭ eſt dicta: eo ꝙ aſperrima
folia in modũ lingue bouis habeãt.
Que mirũ modũ ob ſapientiã nutriendam a
veteribꝫ infundenda vino memoraẽ. Plini⁹ li
bro. xxv. Bugloſſos folia habet bouis lin-
gue ſĩlia ſup terrã ſparſa ⁊ aſpera ⁊ magna et
minora. Auicenna. Lingua bouis eſt herba
lata habens folia. Et canna eius eſt plana:
cuius rami ſunt vt pedes locuſtaruꝫ: ⁊ coloꝝ
eſt ex viridi ⁊ citrino. Adminiſtrãda autẽ eſt
in medicinis illa que groſſa habet folia ſuper
quoꝝ faciẽ ſunt puncta: que ſunt radices ſpi
noꝝ aut piloꝝ exeuntium ab ea. Proxima ẽ
equalitate in calore. ad caliditatẽ enĩ paruaꝫ
declinat. Et eſt in fine primi gradus in humi
ditate. Que autẽ ſicca eſt: minoris eſt humi-
ditatis. Serapion li. aggre. ca. ledenalcha-
ur auctoritate Dyaſcoridis. Ledenalchaur
id eſt lingua bouis ſiue bugloſſa: ⁊ eſt plan-
ta q̃ aſſimilaẽ herbe q̃ dicitẽ caroinas: et ha-
bet folia verſus terrã aſpera ⁊ nigra: ⁊ aſſimi
latur in figura ſua lingue bouis.

Operationes

¶Plinius libro vt ſupra. Bugloſſa vino mi- A
xta animi voluptates auget: ⁊ vocatur eu-
phraſinum fruitiões: quas greci thaumatiſ-
mos dicũt ſedat. et ſciaticis cũ aq̃ bibita ſin
gulare preſidium tribuit.
¶Auicenna. Bugloſſa ſicca ⁊ aduſta alco- B
la que ſunt in infantibus remouet: ⁊ infla-
tionem oris ſedat.
¶Et etiam lenificatiua pectoris: ⁊ conforta- C
tiua cordis.
Bona melancolie ex ſolicitudine ac tremori
cordis in vino ⁊ diſpoſitionibꝫ melancolicꝭ.
¶Quidam in potu tribuant eam ad tremo- D
rem cordis calidam.
Confert etiam tuſſi ⁊ aſperitati canne ꝓprie
que cocta cum zuccaro ⁊ ydromelle.
¶Serapion auctoritate alcauzi. Bugloſſa E
eſt frigida: ⁊ qñ flos eius cõburitur cõuenit
fluxibilitati dentium: ⁊ gingiuarũ: ⁊ ad alco
lam ꝓprie que accidit in ore puerorum: ⁊ om-
nibus infirmitatibꝫ que fiunt in ore.
¶Cõuenit cardiace que fit a colera. Et quã- F
do aliquis vult eam ſumere: ſumat cum bo-
lo armeno.
¶Galienus octauo ſimpliciũ farmacarũ ca G
pitulo de bugloſſa ſm tranſlationem ara.
Uirtus eius eſt calida paꝝ ⁊ humida. Et cõ
uenit tuſſientib⁹ ex aſperitate canne pulmo-
nis. Et cocta cum mellicrato aut proiecta in
vino inducit leticiam. H
¶Et idem eodem libro ⁊ ca. ſm tranſlationẽ
ara. Bugloſſa humida ⁊ calida eſt comple-
xionis. Unde in vino potata: leticia cauſati
ua creditur eſſe.
¶Cõuenit autẽ ⁊ eis qui propter aſperitateꝫ I
gutturis tuſſiunt in mellicrato cocta.
¶Aui. de viribꝫ cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor. K

Capitulum. lxxxi.

Butalmos herba eſt cui⁹ flos dr̄ ocu
lus bouis vel vacce. Et habꝫ flores
nigros ſm̄ antiquā tranſlationem.

Operationes

A ¶ Dyaſ.ca. Butalmos.q̄ trāſlatio corrupta
eſt:qm̄ ſera.ex ꝟbis dyaſ.ſm̄ aliā trāſlatiōem
Dyaſ.dicit q̄ hꝫ flores citrinos ſil'es florib⁹
B camomille:ꝛ hoc veꝝ eſt.¶ Butalmos haſtā
eijcit mollē.folia maratri ſil'ia florē mellinuꝫ
hn̄s.oculo bouis ſil'em.vn̄ ꝛ nomē accepit.
C Naſcitur ī ciuitatibꝫ ꝛc̄.¶ Sed ſm̄ trāſlatio
nem nr̄am Dyaſ. Butalmos hꝫ duas ſpeci
es.vna eſt q̄ hꝫ folia ſimilia maratro:ꝛ flores
ſil'es floribꝫ camomille.Et iſta vocaꝫ cotula
fetida:ꝛ latine dr̄ pucida.Et Dyaſ.vocat eaꝫ
partemon.Alia eſt q̄ hꝫ folia ſimilia corian
dro:ꝛ flores citrinos.naſcens iuxta muros
ciuitatꝭ.ꝛ vocaꝫ cotula nō fetida:ꝛ latine dr̄
oculus bouis.et grece ſimilr̄ ita ſonat butal
mos.Sꝫ ara.vocaꝫ bibar.i. oculus vacce.ꝛ
iō dicit ad lr̄am.¶ Butalmos eſt herba mol
D lis antimo ſil'is:lenes emittēs tirſos:ꝛ folia
tenuiter ſciſſa ꝛ mollia:ſil'ia maratro:floreſ ci
trinos ſſ'ies floribꝫ camomille.ꝛ iſta ſm̄ veri
tatē eſt cotula fetida q̄ alio noīe vocaꝫ puci
E da.¶ Et ſubdit:ē alia butalmos cauliſ moll:
fo.coriādro ſil'ia:flores citrinos hn̄s:naſcēs
iuxta muros ciuitatꝭ:ꝛ iſta vocaꝫ ocul⁹ bo
uis vel cotula nō fetida.ꝛ de iſta herba eſt h̄
veritas clare intuētibꝫ:quā lati⁹ inuenies in
ca.inferi⁹ de oculo bouis ꝛ iſtius oꝑatiōis.

Capitulum.lxxxij.

Buxum eſt nomen grecum a latinis
ex parte corruptum.

Operationes

¶ Pixos enī apud grecos arbor ſꝑ virēs eſt
appellata:ꝛ leuitate materie elemētoꝝ apici A
bus apta. Vn̄ ſcriptura. Scribe inq̄t buxo
arboꝝ. Bux⁹ exꝓmendis elemētoꝝ apicibꝫ
vtilis leui materia informat vſuꝫ man⁹ pueri
lis. Simul enī āmouet te ipa materia q̄ ſꝑvi
ret:nec vnq̄ꝫ ſuis exuiꝫ folijs ne vnq̄ꝫ ſpei tue
diſſimilatione vnderis:ſed ſemꝑ tibi ꝑ fideꝫ
germinet ſpes ſalutis.
¶ Plini⁹ li.xvi. Montes amāt ilex ꝛ buxuſ. B
itaqꝫ bux⁹ pireneis ac citerijs motibꝫ pluri
ma.berecinthio tractu craſſiſſima in corſica
florē nō ferēdo. Que cā amaritudīs mellis.
Semen illi⁹ cūctis inuiſum aniantibꝫ. Hec
in olimpo macedonie gratilior eſt ſꝫ breuis.
Amat frigida aprica. In igne quoqꝫ que fer

ro duricia: neqꝫ carbone vtilis neqꝫ flāma.
C ¶ Buxo folia cōcaua ſunt ꝛ nō decidūt. hec arbor in plures ramos diſpſa ſicut ꝛ lochos tranſmarina. Spiſſiſſima vero ex omni materia: ꝛ ideo grauiſſima iudicatur.
D ¶ Buxus ſicut ꝛ hebenus natura gracilis ꝛ neutra fluitat in aquis.
E ¶ Buxus ꝛ corn⁹ ꝛ olea medulla ꝛ lapidibus atqꝫ corneis caret: minimūqꝫ ꝛ ſanguis hꝫ.
F ¶ Cariem vetuſtatemqꝫ buxus nō ſentit: ꝛ rimam fiſſuraſqꝫ ſponte nō capit.
G ¶ Et ſicut in cipreſſo terdines naſci ꝓhibet amaritudo: ſic ꝛ duricia in buxo. Arida enī latius ꝙ virida ferris cedūt ꝑter robur: ꝛ buxum ꝗ pertinatius reſiſtūt: ſerratūqꝫ dentes inerti equalitate replēt: ſcꝫ quādo lamine ſectiles ex eis fiunt.
H ¶ Idē in li. xvij. Prouenīūt buxi tenuiſſimis quinis ſeniſqꝫ virguli colligatis depacti.
I ¶ Actor. Buxus eſt arbor oībꝫ nota. Huius ramis vtimur in die palmaꝝ vice palmaruꝫ: quales oliuarū ſunt ꝗ in regione nr̄a nō abūdant. Hui⁹ etiā ligni ꝑter ſuā ſoliditatē lenitatemqꝫ ac decorē ad fabricandas tabellas ꝛ cocliaria atqꝫ manubria ꝛ ad alios plīmos
K vſus aptiſſimū inuenit. ¶ Eſt autē arbor humilis ꝛ tenuis. neqꝫ enī multum aſcendit nec multū groſceſcit. De bui⁹ aūt natura nihil penit⁹ ī libris medicoꝝ reppeiſſe me memini.

Capitulum. lxxxiij.

B Ruſcus omnibus notus. Paulus ca. de bruſco: folia ei⁹ ſunt folia mirti cū extremitatib⁹ ſpinoſis. Faciēs plures ſtipites cum fructu rubeo ſicut fructus ceraſi: ꝛ eſt temperati coloris: vt ypocras ꝛ Galienus teſtantur.

Operationes

¶ Pau. Succus foliorum eius expreſſus in ore tentus oris vitia emendat. A
¶ Prodeſt ſtomacho ꝛ dolori ventris a colera temperat⁹ cum lacte ꝛ inunctus vitia oculorum emendat. B
¶ Potatus cum zuccaro emoptoicos ſanat Et petram frangit. C
¶ Succus eius coctus ꝛ bibitus coleram ꝛ menſtrua expellit. Puluis radicis eius vulnera bene ſanat. D

Capitulum.lxxxiiij.

BUtirum a buando: id eſt profundendo eſt dictū: vt dicit Iſidorus. Sua enī vnctuoſitate ⁊ humiditate hꝫ imbuere ⁊ pfundere corpa q̄ ꝯtingit. Nam butirū eſt flos lactis multū habens caliditatis ⁊ humiditatis cū dominio aereitatis: ratiōe cuius habet multū vnctuoſitatis. Eſt enim butiroſa ſubnaturaliter calida ⁊ humida viſcoſa ⁊ vnctuoſa: humane complexioni vicina: vt dicit Iſaac.

Operationes

A ¶ Butirū ſepe comeſtū ſtomachi ipſi⁹ eſt humectatiuū: ventris ſolutiuum maxime ſi recens fuerit. Et ideo antiq̄ vt dicit Iſaac aſſimilauerūt butirū oleo mixtuꝫ pinguetudini dicentes: ꝙ ſi q̄s acceperit valet ſcreatui de pectore ⁊ de pulmone maxīe ſi ibi fuerit apoſtema: q꞉ pꝛopꝛie eſt maturatiuū ⁊ humoꝛum diſſolutiuū: ⁊ ſuperfluoꝝ pectoꝛis mūdificatiuū: maxime ſi cū melle vel zuccaro comedatur.

B ¶ Subdens ibidē. Butirū repugnat venenis: membꝛa humectat: aſperitatē oculoꝝ eius lotura mollificat ⁊ emundat: apoſtema diſſoluit ⁊ maturat.

C ¶ Uulnera pulmonis gutturꝫ ⁊ pectoꝛis mire ſanat: renum ⁊ inteſtinoꝛū moꝛſuras mitigat: neruos indignatos ⁊ cōtractos ſeu ſpaſmatos mollificat atqꝫ laxat.

D ¶ Auicenna. Contra venena butiruꝫ interius ſum pta ſingulare pꝛeſidiū eſt. Si intoxicatus butirum in lacte calido reſolutum bibat in magna quantitate. Nam vnctuoſitate ſua ↄpilat meatus ne ad coꝛ aſcendat ſubito vis veneni. pꝛeterea venenoſitatē totaꝫ ad ſe trahit ⁊ ipam inuiſcat per vomitū euacuat de coꝛpoꝛe ⁊ educit: vt dicit idem.

E ¶ Salitur autē aliquantulū butirū vt melius conſeruetur: ⁊ vt eius potentialis humiditas ſiccitate ſalis temperetur. Inſuper vt eius ſapoꝛoſitas augmentetur.

F ¶ Nam guſtui in ſapoꝛe eſt magis gratū: qm̄ mediocriter eſt ſalitum. quando nimis antiquatur: eius ſapoꝛ cum odoꝛe diminuitur: et in grauem odoꝛem ⁊ ſapoꝛem guſtui hoꝛribilem tranſmutatur: ⁊ tunc non valet ad cibaria condienda.

G ¶ Ualet tamē ad varia medicamina ⁊ vngēta: q꞉ ſepe accidit id qđ nō cōuenit gule: congruit tamē nihilominus medicine alicui.

Capitulum.lxxxv.

CAmomilla. Auicenna. Camomilla eſt nota. Sed alia ē cui⁹ flos ē citrin⁹. Et alia cui⁹ flos eſt purpureus. Alia cui⁹ eſt albus. in pmo gradu ē ca. ⁊ ſicca Et ſm Galienū ꝓpinq̄ virtuti roſe in ſubtiliatione ſua: ſed ē in modū olei cōuenienter calida. Eſt aūt aperitiua: ſubtiliatiua: mollificatiua: reſolutiua. Pyas. Camomilla vel antumios herba dꝛ quā aliȷ̄ errantē vridē vocāt: eo ꝙ verno tpe floꝛeſcat ⁊ ad vſum colligat̄. Aliȷ̄ vero camelionē: eo ꝙ habeat odoꝛē mali maciani ſimileꝫ. Cui⁹ herbe tria ſūt genera differētias in floꝛe hn̄tia. haſte ſūt vl' duaꝝ palmaꝝ fruticoſe q̄ ramulos multos cū viminibꝫ multꝭ ac tenuibus gererāt teneraqꝫ parua ⁊ anguſta folia. Superi⁹ vero capitelliū habet cū q̄dā rotūditate. habens deintus floꝛē aureū q̄ regit̄ exteri⁹ alboꝝ aut mellini vel puı purei coloꝛis obiectiōe folioꝛum magnitudine timi ſimiliū. Naſcit̄ i locꝭ aſperis vel circa ſemitas vl' vias. Colligit̄ āt tpe verno maxīe virt⁹ eſt ei radici ⁊ floꝛi omīqꝫ frutici vernātica ⁊ leptenerica. Sera. li. ag. ca. behoınig. i. camomilla. Ei⁹ ſūt tres ſpēs: ⁊ diſcernunt̄ ſm coloꝛes floꝛuꝫ ſolū. ⁊ ipſa eſt

herba habēs virgas longas circiter palmū
vnū fruticoſos hñtes ramulos et folia par/
ua minuta gracilia ꝛ capitella rotūda parua
in aliqb⁹ quoꝝ flores albi ꝛ in aliqbus aurei
coloris. ꝛ flos q̄ apparet ſub capitello eſt ro/
tundus hñs circūquaqꝫ floſculos ſiles flori
bus rute. ꝛ color ipoꝝ eſt citrinus aut purpu
reus: ꝛ naſcitur in locis aſperis: ꝛ ſuper ma/
re colligitur in vere. Et oportet ꝙ reponat̄
folia ꝛ flores poſtq̄ꝫ teritur quodlibet de p ſe
ꝛ fiant inde trociſci. ¶ Galienus ſexto ſimpli
cium farmacoꝝ capitulo antimus: id eſt
camomilla. dictum qu idem eſt in tertio tra/
ctatu de hac herba latius. dicatur autem et
nunc ſummarie ꝙ calefacit ꝛ deſiccat ſecun/
dū primū gradū. Eſt autē ꝛ ſubtiliꝫ partiū:
ꝛ propterea dyaforetica necnō ꝛ rarefactiua
ꝛ laxabilis virtutis.

Operationes

A ¶Auicenna. Camomilla ſedat apoſtemata
calida mollificando ꝛ reſoluēdo ipa: ꝛ lenifi
B cat dura que nō ſunt ſtricta valde. ¶Et bibi
tur ꝑpter apoſtemata viſcerum ſpiſſa. mollifi
cat tetanum: ꝛ ꝯfortat mēbra neruoſa oīa.
Et eſt ex medicinis plus ꝯferentib⁹ laxitudi
ni q̄ꝫ reliqua: quoniā caliditas ei⁹ eſt ſilis ca/
C liditati animalis. ¶Eſt confortatiua cerebri
cōferens ſode frigide ꝛ ad euacuandam ma
terias capitis: quoniā reſoluit abſqꝫ attracti
D one. Et hec eſt eius ꝓprietas. ¶Et cōfert pu/
ſtulis oris: ſanat algarab diſtemperata ꝛ mo
re emplaſtri ſuppoſita. alleuiat ſputū. aufert
ytericiam. prouocat vrinam. egredi facit la
pidem: ꝛ ꝓprie que ex ea eſt purpurei coloris.
ꝛ cum camomilla quideꝫ euaporatur veſica
E ꝑpter dolores frigidos. ¶Et prouocat̄ men/
ſtrua bibita ꝛ ſedendo in aqua ipſi⁹. Et edu/
cit embrionem ꝛ ſecundinā. ¶Et cōfert ylia/
F ce ꝛ ſit inunctio ex oleo eius in febrib⁹ perio
dicis. ꝛ bibitur propter febres antiquas in fi
ne earū. ꝛ confert omni febri abſqꝫ forti acui/
tate. cū non eſt apoſtema calidum in viſceri/
G bus. ¶Et quandoqꝫ confert apoſtemati: cū
nō eſt calidū: ꝛ eſt ei⁹ maturatio. loco ipſius
ponitur in ꝯfortatione cerebri ꝛ iuuamento
H quod cōfert i ſoda berengeſif. ¶Serapion
auctoritate Galieni. Uirt⁹ camomille eſt q̄
reſoluit ꝛ fluxa mēbra confortat. ꝛ laſſitudini
cōfert plus omni alia medicina ſedat dolo/
res: ꝛ mollificat mēbra dura: ꝛ lenit ſpiſſitu/
I dinem cutis paucam. ¶Et expellit febres q̄
ſiunt ab humorib⁹ colericis. Et ꝑpter ſpiſſi/
tudinem cutis qū in viſcerib⁹ nō eſt apoſte/
ma calidū: ꝛ iam facta eſt digeſtio. Sed ꝛ fe/
bres q̄ fiunt a flegmate ꝛ melancolia: aut ꝓ
pter apoſtemata q̄ in viſceribus ſunt qū ex/
bibetur: iuuat iuuamento manifeſto multū.
¶Et ideo contigit ꝙ ipa eſt vna de fortiori/ K
bus medicinis in ſedando dolores ꝛ de me/
lioribus mollificatiuis ex medicinis conue
nientibus membris interioribus q̄ ſunt poſt
mirach. ¶Et ipſa ꝛ oleum eius conferunt ſo L
de frigide. Nam curat humiditates que ſūt
in capite per reſolutionem ſine attractione.
Et hec operatio eſt ſibi magis propria q̄ꝫ ali
cui alteri medicine. ¶Et quando fit empla/ M
ſtrum cū ea curat ſcabiem oculi ꝛ palpebra/
rum: ꝛ confortat cerebrum.

Capitulum. lxxxvj.

Canapis ſiue canabum ad ſimilitu/
dinē canne vocatū ferunt. vel ab ety
mologia greca. quoniā canabum illi
canabin dicūt. ¶Plini⁹ libro decimonono.
Utiliſſima funib⁹ canabis. ſeritur a fauoneo
quo dentior eſt eo tenerior. Semen ei⁹ quan
do maturū eſt ab equinoctio autūni deſtrin/

gitur ⁊ ſole vel vento vel fumo ſiccat. Ipaqꝫ canabis poſt vindemiam vellitur ac lucubrationibus decorticata purgatur. Optima eſt alabandica. precipue plagarum vſibus. Idē in libro viceſimo. Canapis nata eſt primum in ſiluis. folio nigrior ⁊ aſperior. ¶ Auicēna. Sebendēgi: eſt ſemen canabi. Et aliud quidem eſt ortulanum. Aliud campeſtre. ¶ Humaym dixit ꝙ arbor campeſtris ſm cubiti quātitatem in deſertis egreditur: et ſup folia eiꝰ albedo dominatur. Eiuſqꝫ fructus piperi et gramini aſſimilatur. Natura eſt calidū ⁊ ſiccum in tertio. Succus eius conſtrictionē ſoluit: ac ſolutione flegma ⁊ coleram educit. ¶ Palladius libro tertio. In februario menſe vltimo: canabum conuenit ſeri terra pingui. ſtercorata rigua vel plana ⁊ humida ⁊ altius ſubacta. Idem in libro quarto. In menſe quoqꝫ Martio vſqꝫ ad equinoctium vernum tantū poteſt ſeri canabum.

Operationes

A ¶ Plinius libro viceſimo. Semen eius virorum geniturā extīguere dicitur. Succus ex eo vermiculos aurium ⁊ quicquid intrauerit eijcit.

B ¶ Sed cum dolore capitis tāta vis eſt ei vt aque infuſa coagulare eam dicatur. Ideoqꝫ iumentorum aluo ſuccurrit potata in aqua. Radix eius contractos articulos emollit ī aqua cocta. Idēqꝫ podagras ⁊ ſīles impetꝰ.

C ¶ Auicenna. Canapis campeſtris reſoluit ventoſitates ⁊ exiccat fortiter: humorqꝫ eiꝰ paucus eſt ⁊ malus.

D ¶ Ex eius radice decocta fit emplaſtrū apoſtematibus calidis. In locis duris in quibꝫ chimi viſcoſi. ſedatqꝫ caliditatem ⁊ ſoluit duriciem.

E ¶ Exiccat ſperma: ſolutione flegma educit ⁊ coleram. Viſum obtenebrat: ſtomacho nocet. Succus eius diſtillatur ad dolorem auris opilatiuum. Et ad eius humiditatem: ſimiliter ⁊ oleum ipſius. Folia vero eius eradicant furfures in capite.

F ¶ Idem. Ex decoctione canapi ſilueſtris fit emplaſtrum heriſipile ⁊ apoſtematibus calidis. Eius grana difficilis ſunt digeſtionis: ⁊ ſtomacho mala. Cumqꝫ plurimū ex corticibus eius ſumitur interſecat ſperma.

Capitulum. lxxxvij.

Capillꝰ veneris dictū. ſiue ꝙ elapſos poſt alopiciā capillos recreet: ſiue ꝙ capillorū fluores coercet. Vel ꝙ ſit virgulis nigris lenibꝫ cū ſplēdore q̄ſi capilli. Naſcit aūt in aquoſis locis. ¶ Plateariꝰ in li. de ſimplici medicina. Capillus veneris frigidus ⁊ ſiccus eſt. tpate tñ ex ſubtili ſubſtātia. vtutē hꝫ diureticā. Recens multe efficacie ē ſꝫ pax ſeruari pōt: ꝙ herba ſubtilis ē. Ex herbario. Capillū veneris herba videlicꝫ q̄ ⁊ politricos dr: in parietibꝰ videlicꝫ naſcit. hꝫ folia coriādro ſiīa. caulē nigrū: ſꝫ nec florē hꝫ: nec ſemen. ¶ Cōſtantinꝰ. Capillus veneris teſte Gal. inter calidū ⁊ frigidū eſt, mediocris.

Operationes

A ¶ Plateariꝰ. Cōtra calefactionē epatis dat aq̄ decoctiōis eiꝰ. vel de aq̄ illa ⁊ zuccaro fit ſyrupꝰ. Si etiā ſit vitiū ſplenis aliq̄d addit calidū diureticū: ⁊ plagelle ī ſucco eiꝰ intīcte ſupponat. vel etiā herba ꝯtrita.

B ¶ Cōſtātinꝰ. Eius apoſima valet hane lituo ſis. lapidē frāgit. cū vino bibitꝰ veneno reſiſtit ⁊ hūoribꝫ a ſtomacho fluētibꝫ. mēſtrua ꝓuocat. dolorē pectoris ⁊ pulmōis mitigat.

C ¶ Et vt dicūt q̄dā ꝯ ſtomacho ⁊ ītestinis depōit colerā rubeā: alopicie valet cathaplaſmis. Et ſcrophis cū aq̄ coctꝰ capite ex eo loto puſtulas etiā ⁊ putrefa

D ctionē mūdificat.¶ Hec ī oleo decocta facit ad mlier̄ capilloſ nutriēdos decoctio ei⁹ potata ycetericoſ ⁊ eoſ q̄ vrinā difficile faciūt ad
E iuuat: mēſtrua mouet: vētrẜ fluxū ſiſtit.¶ Capillos etiā cadētes ꝯtinet ſi cū vino ⁊ lixiuio coquat̄: ⁊ cū eodem humore caput abluatur.
F ¶ Item cum vino appoſita ſtomacho pro cathaplaſmate morſui canis ac ſerpentium medetur. eius autē radix eſt vtilis.

Capitulum.lxxxviij.

Cardo benedict⁹. Pli.ca. Cardo bñdict⁹ d̄r q̄ verẜ tpe ſeneſcit. ⁊ ē herba teriſſagū ſpecie: ⁊ cū mollicie caulicu lis ſubrubicūdis. Naſcit̄ ī tegul' ⁊ in murẜ. nomē h̄ greci dederūt ſenicion: q̄ ꝟe caneſcit caput ei⁹. numeroſa diuidit̄ lanugine q̄lis ē ſpine inter diuiſuras exeūte. ¶ Gal'.vi.ſim. far. ca. de car. bñ. Erigoron ſiue cardo bñdictus vl' herba bulne ꝟtutē hʒ īflatiuā ⁊ mediocrit̄ dyaforeticā. ¶ Dyaſ.ca. Sedū.i.cardo bñ. ē herba quā ſenicion vocāt. Naſcit̄ ī tectẜ ⁊ ī petris: folia hʒ virida ⁊ denſa ſīlia quercule: ſed groſſiora ⁊ pinguiora. tyrſuʒ ſubrufū capitellū ī ſūmitate tyrſi hñs ī modū viticelle lanuginoſū. Uires hʒ ſtringētes ⁊ refrigerātes ⁊ cadē p̄ſtātes q̄ ⁊ plantago. folia frigida ſunt.

Operationes

¶ Folia ei⁹ cū floribꝫ ī cathaplaſmatibꝫ cū vino dulci facta ⁊ īpoſita īflatōēs teſticlo᷑ tollit. A
¶ Et aniplagas ſanat. ad neruo᷑ inciſiones cū aceto facit: ⁊ cathaplaſmatibꝫ impoſita. Ipſa ꝟo potui data offocatiōēs facit. B

Capitulum.lxxxix.

Cardus. Sciēduʒ q̄ camelon ē ſpēs cardonis ſiluestrẜ: q̄ card⁹ hʒ plures ſpēs īter ſe differētes. Differt a cameleon: q̄ ī folijs nō hʒ aculeos. Pli.ca. de car. Cardo᷑ duo ſūt gn̄a. vnū fructuoſi⁹ altero. Alte᷑ vnicaule craſſi⁹. Utriq; folia ſpinoſa muricatis cacumībꝫ: ſʒ alte᷑ florē purpureū mittit īter medios aculeos celerit̄ caneſcētē ⁊ abeūtē cū aura. ſtolimō gre. vocat̄. Itē cardus ⁊ folia ⁊ caules ſpinoſas lanugines hʒ. Itē ī anchora leucantos ē dictū ſpina alba. Eſt āt alia dr̄ntia q̄ q̄dā ī his mlt̄i caulia ramoſaq; ſūt vt card⁹ Uno āt caule nec ramioſo nec enetoſ q̄dā cacumīe tm̄ ſpinoſa ſūt vt tringil. q̄dā eſtate florēt vt terralis ⁊ elixeneſ ſcolimos ⁊c̄

Operationes

¶ Gal'.vij.ſi.far.ca. ſcolimi. Scolimoſ.i. card⁹ ſil. cui⁹ radix mlt̄itudīeʒ vrina᷑ educit fetida᷑ ſiq̄s ī vino coq̄ns eā bibat. ⁊ ꝑpter h̄ fetitudīeſ curat aſella᷑. ¶ Et toti⁹ corpis purga A

B tiuo ꝓ farmaco tal'hūoris ex tota ſuba exiſtē
te:q̄ ꝟo ſm q̄litatē energia q̄dē ca.i.iij.g. vel
terrio incipiēte indicat ꝓ farmacū.ſic aūt i.ij
C ¶ Pli.ca.cameleonte albe.i.ſuchaa vel card⁹
alb⁹.Cū paſſo mixta vrinā mouet:hydropicū
deſiccat:lūbricos occidit.Nā illa q̄ nigra ē
facit ad maligna vulnera q̄ greci vocāt caci/
D anculas:⁊ lentigīes aufert.¶ Gal.Camele/
onte nigre radix h₃ q̄d delicterioſū.vñ extrī
ſec⁹ ē vſus ei⁹ ad ſcabiē ⁊ empetiginē ⁊ alfoſ
⁊ oīno oīa que abſterſiōe egēt ⁊ mollitiuis ⁊
dyaforetic₃ miſcet̄ farmac₃ ⁊ fagedeniaca vl/
E cera ſanat cathaplaſ.¶ Alba ꝟo cameleōte
radix ad lumbricos rotundos dat̄ i q̄ntita/
te oxifabi cū vino auſtero. Afferūt āt eā ⁊ ve/
teric₃ ſil'e₃ exn̄tē radici.mag₃ atr̄ū amarior il
F la ē.¶ Ser.Radix ei⁹ ꝯfert fluxui nimio ma
tric₃:⁊ ꝯfert oib⁹ egritudib⁹ i q̄b⁹ ꝯfert bede/
guar.Et fruct⁹ ei⁹ ⁊ radix ꝯferūt apati vulue
⁊ apati ani.⁊ radix ei⁹ incarnat vlcera:q₃ in
G ipa ē ꝟt⁹ ꝯſolidatiua cū tꝑamēto.¶ Et idē au
cto.dya.Card⁹ ē herba.⁊ hmōi herba ſm q₃
extimo ē ꝓpe naturā bedeguar.⁊ ē ſtiptica:⁊
ſemē ei⁹ ē forti⁹ ſat₃.⁊ ꝯfert relaxatiōi vulue
⁊ fluxibilitati ani:⁊ glutinat vlcera.q̄m ſti/
pticitas ei⁹ eſt pauca ſine ſuꝑfluitate.⁊ radix
eius cōuenit curſui humiditatū antiquaru₃
matricū:⁊ fluxui nimio menſtruoꝝ.

Capitulum.xc.

C Amedreos.Plinius capitulo came
dreos eſt herba que latine quercula
dicitur.et ab aliquib⁹ trixaoga.folia
habet magna mente ſimilia ⁊ diuiſa vt quer
cus.flore pene purpureo:aliq̄ ipam ſerraca₃
dicunt:⁊ ab ipa ſerrā inuentā eſſe.¶ Serapi
on libro aggregatoris capitulo Camedreos
auctoritate Dyaſcoridis.Camedreos no/
minatur quercus terre.Naſcit̄ in locis pe/
troſis ⁊ aſperis.Et eſt herba parua longitu/
dine vnius palme habens folia parua ſimi/
lia in figuram in ortu ſuo folijs quercu₃.flos
eius eſt coloris purpurei paruus.Et temp⁹
colligendi eſt q̄n ſemen eſt maturū.⁊ colligē/
da eſt cū ſuo ſemine.¶ Dyaſcorides capitu/
lo camedreos.Naſcit̄ in loc₃ ſaxoſis ⁊ aſpe/
ris.Frutex eſt bipalmis cū folijs minutis ⁊
mente ſimilib⁹ ⁊ amaris.florē habet purpure
um ⁊ minutū:ſed colligenda eſt cū ſemē ma/
turū eſt.¶ Galienus octauo ſimplicium far/
macorū cap.camedreos.Camedreos ponit
eam q̄s in tertio gradu ſiccitatis ⁊ calidita/
tis:⁊ plus in eo in ſiccitate q̄₃ i cadilitate.vn
de folia eius ſunt ſimilia folijs quercus.Et
ideo latini ipam querculam vocant.

Operationes

¶ Dyaſcorides capitulo cameropa ſm tranſ A
lationē noſtrā.Cameropa:id eſt camedreos
viridis ⁊ ſicca bibita cū aqua conquaſſatio/
nib⁹ ⁊ tuſſientib⁹ valet.⁊ ſplenis duricies ſol
uendo medicatur.¶ In initio ydropiſis iu/ B
uat.menſtruis imperat:aborſum excludit:
cū aceto bibita ſplenē ſiccat.Morſib⁹ vene/
natis occurrit cū vino bibita et cathaplaſ/
matib⁹ ac bibita oīa ſil'r facere poteſt melle
addito:antiqua vulnera purgat:trita ⁊ oleo
mixta caligines oculoꝝ detergit.Omni cor
pori trita ⁊ peruncta calefactionē pſtat.
¶ Galien⁹.Camedreos ꝑdominantē habet C
amarū ſaporē.eſt autē ⁊ acre quodāmodo ex
q̄bus videlicet ſplenē liquefacit:⁊ vrinas et
menſtrua mouet:⁊ groſſiciē humorū incidit
⁊ eas que i viſcerib⁹ obſtructiōes expurgat.
¶ Serapion auctoritate.Albugeri fit ſyru/ D
pus ex ea ad tuſſim antiquā ⁊ ad corruptiōe₃
digeſtiōis ⁊ in ꝑncipio ydropiſis:⁊ ad ſpaſ/
mū.⁊ q̄nto ſyrup⁹ ei⁹ erit vetuſtior tanto erit
maioris virtutis ad ea q̄ dixim⁹.¶ Et herba E
ipa contrita confert fiſtulis lachrymaliū.Et
eius decoctio cōfert yctericie nigre.

Capitulum.xcj.

CAmepitheos grece iterp̄tat̃ infima
pin⁹ a came ꝛ pitheos qḋ ē pin⁹: eo
ꝙ ſm oēs ſui ſpēs odoꝛē hꝫ pini. Et
ſciēdū ꝙ camipitheos ꝛ camedreos vnā ꝛ can
dē hn̄t ꝟtutē ꝛ cōplexionē. Et ſūt ca. ꝛ ſic. in
iiij. g̃. Gal̄. viij. ſi. far. c. Camepitheos ē ī deſic
cādo tertij grad⁹: ī calefaciēdo ꝟo ſcd̄i ¶ Se
ra. li. ag. ca. Damepithis. i. camedreos ē her
ba q̄ naſcit̃ oī āno: ꝛ dilatat̃ ei⁹ oꝛigo ſup faci
em terre vndiq;. Et ſūt ei⁹ tres ſpēs. Una ea
rū ē foꝛtioꝛ aliis. ꝛ hꝫ folia ſil'ia foliis ſp vive
niſi q; ſūt minoꝛa eis ꝛ hꝫ ſup hūiditatē tenacē
ꝛ ſūt piloſa: ꝛ ſūt folia illa circa ramos ſpiſſa
ꝛ odoꝛ ei⁹ ē ſic̄ reſine pini. Et hꝫ floꝛes minu
tos glaucos: ꝛ radices ſil'es radicib⁹ herbe
dicte picoꝛion: ꝛ ſemē ei⁹ ē nigrū: cui⁹ odoꝛ
eſt ſic̄ odoꝛ reſine pini. ꝛ rami ei⁹ ſūt aliq̄ntu
lū longi ꝛ curuati ſic̄ rami herbe q̄ dr̄ banca
ſa. Scd̄a ſpēs ē q̄ hꝫ ꝟgas lōgitudine vnius
brachij ꝛ ramulos ſubtiles. folia ꝟo ꝛ floꝛes
in odoꝛe ſil'ia ſupradicte. ꝛ ſemē ei⁹ eſt nigrū.
Tertia ꝟo ſpēs q̄ dr̄ maſcul⁹ hꝫ folia ſubti
lia minuta albida piloſa. ꝛ hꝫ ꝟgā aſperā albā
ꝛ floꝛē albū minutuꝫ ſup ramulos: ꝛ odoꝛ ei⁹
eſt ſicut odoꝛ p̄me.

Operationes

¶ Sera. auc. Gal̄. Camepitheos ſi ſumat̃ in A
potu mūdificat ap̄it ꝛ abſtergit mēbra iterio
ra qn̄ ē herba ſicca: ꝛ incarnat qn̄ ē recens: ꝛ
ꝯfert ſup oēm medicinā hn̄tib⁹ yctericiā: et
vl'r oīb⁹ hn̄tib⁹ opilationē epatis: ꝛ ꝓuocat mē
ſtrua qn̄ bibit̃ cū melle ꝛ qn̄ fit naſtale. ¶ Et B
ꝓuocat vrinā ꝛ coquit̃ cū mellicrato ꝛ bibit̃:
ꝛ ꝯfert ſtrāguirie. ¶ Et qn̄ ē recēs hꝫ ꝟtutē m̄l C
ta ꝯglutinādi ꝛ incarnādi vulnera mag̃: ꝛ cu
rat plagas ꝛ ſoluit duricies mām̄illaꝝ. ¶ Dy D
aſ. Radix ei⁹ bibit̃ dieb⁹ ſeptē. ycterici mede
tur. dieb⁹. xxx. bibita ſciatici fert opē maxie
cū mulſa. epatici ꝛ diſſurriis ꝛ nefretici p̄ſtat
effectū. toꝛti oīb⁹ ſubuēit. hac eni maxie vtūt̃
in ponto. ¶ Elixatura ei⁹ dat̃ ꝯ vim aconiti. E
cathaplaſmatib⁹ adhibita cū polēta: ꝛ elixa
tura ei⁹ mixta oīa ſil'r facere p̄t trita cū cari
cis ꝛ duꝝ ī modū catapucie vētrē mollit. cū
reſina tepida īpoſita ſoꝛdida vulnera purgat
melle addito cās matrici cōponet. Duricies
vulneꝝ ſoluet ꝛ paracoleſim p̄ſtat. ¶ Gal̄. Ca F
mepitheos ī guſtu q̄dē foꝛtioꝛē hꝫ ſapoꝛeꝫ q̄ꝫ
acrē. ī energia ꝟo abſtergit vlcera pl⁹ q̄ꝫ cale
faciat. ꝓpterea ī artetici ꝛ oīno q̄b⁹ obſtruunt̃
facil'r epata bonū ē farmacū. Ducit āt ꝛ men
ſtrua bibitū ꝛ cū melle appoſitū: eſt ꝟo ꝛ diu
reticū farmacū. q̄dā ꝟo dāt ſciatici coquētes
in mellicrato. ¶ Uirt⁹ vero huius herbe ma G
gna vlcera ſanare pōt: ꝛ putridoſa vlcera ſa
nat: duriciesq; mām̄illis dyafoꝛat.

Capitulum.xcij.

C Arui: Platearius. Carui appellaꝛ ſe-
me ⁊ herba i.iij.g̃.ca.⁊ ſic. In trāſma
rinis ꝑtibꝰ ⁊ i ſicilia repiꝛ in q̃ntitate
multa ꝑ annos q̃nqꝫ ſeruari pt̄. Virtutē diu
reticā ⁊ dyaforeticā hꝫ. ¶ Operationes
A ¶ Unde vinū decoctiōis eiꝰ ꝯfert ſtrāguirie
ac diſſurrie.puluis etiā eiꝰ i cibis ſumptꝰ di
geſtiōēꝫ ꝯfortat: vētoſitatē excludit ⁊ poſitū
B in ſalſam ētꝫ appetitū excitat. ¶ Cōſtātinꝰ in
li.graduū. Carui ē ca.⁊ ſic.i.iij.g̃.vētoſitatē ⁊
inflationē diſſoluit: ſtomachūqꝫ corroborat:
lūbricos occidit: digeſtiuā ꝟtutē ꝯfortat: vri
C nā ꝓuocat. ¶ Aui. Carui ē ꝓximū diſpoſitio
nibꝰ aniſi.ca.eſt ⁊ ſic.i.ij. Expellit vētoſitateſ
⁊ exiccat: ⁊ nō ē i ſubtiliatiōe cymini. Cōfert
tremori cordis. Eſt bonū ꝟmibꝰ. interficit eī
D eos. ¶ Pli.li.xix. Carcū gentꝫ ſue noīe appel
latū in q̃cūqꝫ terra ſeri vult eadē rōne q̃ olus
acrū laudatiſſimū tñ in caria: ꝓximū i frigia.
E ¶ Dyaſ. Careos ſemē oībꝰ notuꝫ virtꝰ eſt illi
calida ⁊ vnctualiſ aniſo ſiſis euſtomacha: mi
ſcetꝛqꝫ antidotis ⁊ oxiporijs. Radix eiꝰ come
F diꝛ cocta ſicut paſtinata. ¶ Cōſtātinꝰ vbi ſ.
Silueſtre carui qḋ dꝛ cardumeni valet epilē
ticis diuqꝫ tuſſientibꝰ: ſciaticꝫ: nefreticꝫ: ſtrā-
G guirioſis ac reptiliuꝫ morſibꝰ. ¶ Tortionem
ventriſqꝫ dolorē de groſſa ventoſitate ac vi-
ſcoſo flegmate curat.cū aceto impoſitū ſca-
biem imperiginē alopiciā ſanat.de quo q̇ fu-
migatus fuerit ſtridorē ei ꝓuocabit.

Capitulum.xciij.

C Ardamomū.ſemē eſt vicꝫ naſcurcij
qḋ in arabia naſciꝛ ⁊ alijs locꝫ. Sed
eligēdū ē fragile.flauū plenū graue-
dine ⁊ q̃ſi lentū: ſed nō rugoſum clauſum.⁊ ſi
frangaꝛ puluroſum: guſtuqꝫ ſubamarū cale
faciēs odore ſuaui ⁊ graui. Eſt aūt calide vir
tutis aliq̇d hñs amaritudis. ¶ Platea. Car
damomū eſt fructꝰ vel potiꝰ ſemē cuiuſdā ar
boris.⁊ ē ca:⁊ ſic.in.ij.g̃.maiꝰ meliꝰ eſt. Et hꝫ
aliq̃ntulū acuminis ⁊ dulcedinē imixtā.ꝑ an
nos.xx.pt̄ ſeruari.virtutē hꝫ ꝯfortādi ex aro
maticitate diſſoluēdi ⁊ ꝯſumēdi ex q̃litatibꝰ.

Operationes

¶ Platea. Cardamomū valet ꝯ ſincopim et A
cardiacā paſſionē ex frigida cā ⁊ ad debilita
tē ſtomachi.i.in digeſtionē ꝯfortādā: ad ap-
petitū ꝓuocādū: ⁊ ꝯ vomitū ex frigida cā: cō
traqꝫ debilitateꝫ cerebri. ¶ Ex epl̄a ypocra. B
Cardamomū calidā ꝟtutē hꝫ: ⁊ aliq̇d amari
tudinis: q̄ꝛ lūbricos occidit: ⁊ ſcabies forti-
ter ſanat. ¶ Dyaſ. Cardamomū lūbricos la- C
tos occidit.cū aceto bibitū ſcabiē ſanat ⁊ ex
purgat.cū aq̄ ꝓo calida ꝓdeſt epilēticꝫ.tuſſim
mitigat. ¶ Sciaticos curat: paraliticos ſa- D
nat. Et q̄m aliq̇d hꝫ cauſtice ꝟtutꝫ.⁊ quēad-
modū ſynapis relaxat. Ideoqꝫ vētris tortio
nē ⁊ inflationē relaxās ſanat vrinā ⁊ mēſtrua
ꝓuocat. ¶ Potatūqꝫ partū expellit: aīalia vē E
tris excludit.ſerpentium morſibus occurrit
¶ Cū vino neufreticoſ adiuuat. Ictoſqꝫ ſcor F
pionū vel ſerpentiū oīm ſalubriter curat.ve-
ſice lapides frāgit.mēſtrua fumigādo depo-
nit. ¶ Auicē. Cardamomū quoddā ē magnū G
ſicut cicer nigrum.quod cum frangiꝛ interiꝰ
habet granū album mordicans linguā ſicut
cubebe. Et aliud ē paruum ſicut lens: etiam
aromaticum.calidu⁊ eſt ⁊ ſiccū in tertio gra-
du. Et in ip̄o eſt cum calefactiōe ſtipticitas.
ꝓprieqꝫ in illo qḋ habet caput ⁊ ꝓprie in capi-
te ipius. Cōfert nauſee ac vomitui cū maſti-
cis aqua vtriuſqꝫ granati. ¶ Conſtantinꝰ in H
libro graduum. Cardamomi duo ſunt gene-
ra: maius ⁊ minus.vtrūqꝫ in ꝓmo gradu cali
dum ⁊ ſiccum. Sed maiꝰ eſt minoris calorꝫ
ac ponticitatis ⁊ magis odoriferū. ¶ Iō ſto I
machum ꝯfortat: ⁊ digeſtionē adiuuat. Vo-
mitum colericū arcet cum ligno aloes maſti
ce ac ſucco mēte potatum extinguit flegma:
maxime ſuis corticibꝰ bibitū. Cortex ei ſti-
pticior eſt ⁊ ſtomachi confortantior.

Capitulum.xciiij.

CArtamꝰ. Johẽs meſue ca. de carta-
nio. Cartamꝰ duoꝝ modoꝝ eſt. Eſt
enĩ domeſticꝰ ⁊ ſilueſtrꝭ. Et dixerũt
qͥdã ꝙ nil ẽ de ſpeciebꝫ cartami ⁊ elõgati ſũt.
Cartamꝰ de q̃ hic loq̃mur eſt domeſticus et
melioꝛ ꝑs plãte ipiꝰ ẽ ſemẽ. Et poſt illud flos
eiꝰ. ⁊ meliꝰ ſemẽ eiꝰ eſt qđ ẽ albũ planũ plenũ
⁊ groſſum. cuiꝰ medulla ẽ vnctuoſa pinguis
⁊ coꝛtex tenuis. Et melioꝛ flos eiꝰ q̃ eſt ſicut
pili croci. Et eſt ca. in ꝑmo gradu. ſic. i. ij. Et
flos eiꝰ eſt minꝰ ca. Et ſilueſtrꝭ eſt calidioꝛ et
ſiccioꝛ. Et in eo eſt virtꝰ lacticinioꝝ remiſſa.
Eſt autẽ cartamꝰ aperitiuꝰ: abſterſiuꝰ: ꝯtur-
batiuus faciens nauſeã. Aui. li. ij. ca. de car-
tamo. Cartamꝰ alius eſt domeſticꝰ ⁊ aliꝰ eſt
ſilueſtris. q̃ ſilueſtris ca. eſt in. ij. gradu. ſic. in
tertio. ⁊ domeſticꝰ ca. in ꝑmo gradu. ſic. in. ij.
Dyaſ. ca. cincu ẛm tranſlationẽ nr̃am cincu
id eſt cartamus folia habet oblonga ⁊ diuiſa
⁊ aſpera ⁊ ſpinoſa. tyrſum hꝫ longũ ſpinoſum
in q̊ ſunt capitella obꝛotunda cum floꝛe cro-
ceo. ſemẽ albuꝫ hñs obꝛuſum ⁊ oblongum et
anguloſum. floꝛes eius multi exiccant. Se-
rapion li. aggre. ca. de cartamo aucto. Dya-
ſcoꝛidis. Cartamus eſt ex eo domeſticꝰ ⁊ ſil
ueſtris. Domeſticus hꝫ folia longa: aſpera:
alta: ſpinoſa: diuiſa: ⁊ habet ſtipites longos
duoꝛum cubitoꝛum ſpinoſos. ⁊ ſuꝑ eos ſunt
capitella in magnitudine oliue maioꝛis in q̃
bus eſt flos croceus ſimilis croco: ⁊ habꝫ ſe
men album ⁊ oblongnm anguloſum.

Operationes

¶ Johannes meſue auctoꝛitate pauli. Acci- A
pe medulle eius. ℥. x. coꝛdumeni. ℥. i. ſ. fac ex
eis grana ſicut cicercula. ℥. v. ſoluit enĩ ſuffi-
cienter. ¶ Et dicit etiã liga ex medulla quan B
titatem ſufficientẽ in panno: ⁊ ſuſpende ĩ oxi-
melle quando coquit̃: ⁊ erit ſolutiuum. et ꝓ-
prie ſi fuerit oximel ſquilliticum. ¶ Et idem C
auctoꝛitate aligaſelis. Accipe eius medulle
aureos. xxij. penidie aureos. iiij. coꝛdumeni
ꝫinꝫiberis ana aureum aggregent̃ oĩa cum
melle: ⁊ fiãt foꝛme ſicut nuces. ⁊ da vbi opoꝛ
tet vnam vel duas. ¶ Et idẽ aucto. Gal. Co- D
quat̃ medulla eius in iure galline vel galli cũ
ſpeciebꝫ ⁊ ꝓpinet̃ vbi opoꝛtet.
¶ Et dixit etiã fiat ex medullis eius et pon- E
deris tertia ipſiꝰ ex amigdalis: ⁊ ſexta ex pi-
neis ⁊ aggregentur omĩa cum melle ⁊ deco-
quant̃ cum ſucco ſquille. ⁊ fiat hec mirabilis
iuuamenti ad ea que dicemus.
¶ Extrahit̃ enĩ ab ea oleum iuuamentoꝛum F
multoꝝ: ⁊ eiꝰ oꝑatio eſt ſicut olei de ben: ⁊ o-
leis de amigdalis. Et ſolutõe educit flegma
ꝑ vomitũ ſilr̃ ⁊ aquoſitatẽ. Et valet ad egri-
tudinẽ ex eis ſicut eſt colica ⁊ criſteriꝫat̃.
¶ Et mundificat pectꝰ ⁊ pulmonem et ꝓprie G
loch p̃edicti: ⁊ clarificat vocẽ ⁊ ſimiliter ole
um ipſiꝰ. ¶ Et vſus eius in ſpermate augmẽ- H
tum facit. Flos vero eius cum aqua mellis
remouet yctericiaꝫ. ¶ Auicenna. Oleũ eius I
eſt ꝓpinquum oleo vꝛtice: veruntamẽ debili
us: ⁊ eſt ex eis que caſeant lac: ⁊ nutrimentũ
eius eſt multe paruitatꝭ: ⁊ mũdificat pectꝰ ⁊
clarificat vocẽ: ⁊ eſt malus ſtomacho: et ca-
ſeat lac in ſtomacho ⁊ aufert colice.
¶ Dyaſcoꝛides. Semen eiꝰ datum cũ mul- K
ſa ventrem purgat: cacoſtomaticũ eſt ⁊ dul-
ce multum: ⁊ ipm̃ ventrẽ deponit amigdalis
⁊ nitro multũ ⁊ aniſo cum melle cocto acce-
pte ante cenã due vel tres velut nuces ven-
trem mollit: digeſtionem p̃eſtat.
¶ Serapion aucto. Dyaſco. Quando terun L
tur capilli cartami ſilueſtrꝭ aut flos ⁊ bibunt̃
cũ pipere ⁊ vino ꝯferũt puncture ſcoꝛpiõis.
¶ Et q̇dã putauerũt ꝙ ſi q̇s ꝑcuſſus a ſco- M
pione tenuerit radicẽ eiꝰ in manu ſua nõ ſen
tiet doloꝛẽ eiꝰ. Et qñ ꝓijcit eam tunc ſentiet.

Capitulum. xcv.

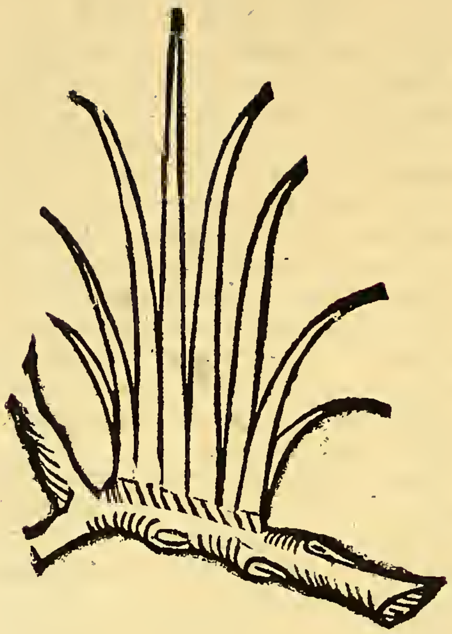

C Alam⁹ aromatic⁹ a ſilitudie calami
vſualis vocat̃. Signiſ ĩ india mult;
nodis geniculat⁹ ſulu⁹ fragrãs ſpũs
ſuauitate. Qui cũ frãgit̃ ĩ mltas ptes fit ſciſ-
ſiliſ. ſimilãs guſtu caſiani cũ leni agrimõia re
mordẽte: vt dic̃ Iſi. ĩ li. ety. Dya. Calam⁹ aro
matic⁹ ĩ india naſcit̃. ꝛ ẽ optim⁹ colore ruff⁹
cũ nodis ſpiſſis: ꝛ cũ frãgit̃ ſciſſilis ꝛ arenoſ⁹
appet acfulu⁹: odore ſuaui guſtu ꝛ viribꝫ ſtip
tico atqꝫ glutinoſo. Plini⁹. Junc⁹ odorat⁹ ni
hil dĩ a ceter; ſui gñis aſpectu. Sꝫ calam⁹
odorat⁹ p̃ſtãtior ẽ. Odore ſtati de longinq̃ in
uitat: mollior tactu meliorqꝫ q̃ min⁹ fragilis
Et qꝛ ſolo ſe poti⁹ q̃ꝫ q̃ raphani mõ frãgit̃ In
eſt aũt fiſtule araneũ qḋ vocãt florẽ. Aui. Ca
lam⁹ aromatic⁹ calid⁹ ẽ ſiccus vſqꝫ ad ſcḋm
Melior ẽ ille q̃ ẽ lacinctie color; ꝓpinq̃s hñs
nodos: q̃ in plĩma fruſta frãgit̃: ꝛ cui⁹ canna
plena re ſili tele aranee. ꝛ ĩ maſticatiõe ei⁹ eſt
acuitas. Et ei⁹ ꝯtritũ ẽ bõi odor;. Et ẽ decli
nãs ad citrinitatẽ ꝛ albedinẽ. Eſt ãt ſubtilia
tiu⁹. In ipo ei eſt ſuba ſubtilis: ſic in pipere ꝛ
cinamomo ac reliq̃s ſpẽbꝫ hmõi. In ipo ẽ ſti
pticitas pauca cũ acredie. Et ĩ ei⁹ ſuba ſunt
terreitas ꝛ acreitas. ꝛ ẽ bone cõmixtiõis ad
eq̃litatẽ ptinẽs. ſꝫ eius exiccatio maior eſt.

Operationes

¶ Cõfert occultatiõi ſanguis mortui: ꝛ ꝯtriti A
oni lacertoꝝ: ꝛ apoſtemati epat; ꝛ ſtomacho
ac tuſſi. valet etiã ad tumorẽ: abſtergit viſuꝫ:
ap̃ata reſoluit. mẽbra expulſiõis ꝓuocat. Et
cũ ſemĩe apij ꝯfert renibꝫ ac diſtillatiõi ruine
vrine. ¶ Cõſtãtin⁹ ĩ li. ḡduũ. Calam⁹ ẽ ſubtil' B
citrini color;: cõcau⁹: deſiccatiu⁹: ꝛ facilime
rũpit̃. digit; ꝯſtrict⁹. ĩ india ꝛ pſia naſcit̃: ſed
laudabilior ẽ indic⁹. Eſt ãt ca. ꝛ ſic. in. ij. gra.
valetqꝫ ad dolorẽ ſtomachi ꝛ epat; potui da-
tus. Menſtrua ꝓuocat: ꝛ veteri tuſſi ꝓdeſt ſi
ſuffumigiũ inde fiat. Ad ſtrigẽdũq̃ꝫ ſanguis
fluxũ valet. ¶ Pla. Calam⁹ aromatic⁹ ca. eſt C
ꝛ ſic. Quidã repit̃ in pſia q̃ citrinus ẽ. Et eo
phiſici nõ vtuut̃. Ali⁹ ĩ india q̃ ſubalbid⁹ ẽ ꝛ
eo vtunt̃. Eſt aũt radix cuiuſdã frutic; valde
aromatica: calamo ſiliſ: qꝛ ꝯcaua ẽ. Cũ ei col
ligit̃ q̃ddã lignũ qḋ interi⁹ ẽ extrahit̃. Eligẽ-
dus ẽ aũt calam⁹ ſubalbidi coloris. q̃ cũ frã-
git̃ nõ facile pulueriꝫat̃ p tres annos ſeruat̃.
Habet virtutẽ ꝯfortandi. Puluis eius valet
ꝯtra dolorẽ ſtomachi ex frigiditate. vel ven-
toſitate. Ad digeſtionẽ ſtomachi confortan
dam. datur puluis eius cũ puluere cinamo-
mi. hoc etiã valet contra cardiacam.

Capitulum. xcvi.

C Alamus agreſtis ſiue aquatic⁹. Ac-
cor. Calam⁹ eſt arundo vel arũdinei

generis. Sed ē etiā calamꝰ aromaticꝰ. de q̄
ſupra ꝓximo ca. Iſi. li. xvi. In ſtagnis indicis
arundines calamiq; dicunt naſci. ex q̄rum radi
cibꝰ expreſſum ſuauiſſimū ſuccū bibūt Indi
Unde ⁊ Uarro. Indica nō magnū in arbo/
re creſcit arundo. Illiꝰ ⁊ lentis premit radi
cibus humor. Dulcia cui nequeāt ſucco co/
medere mella. Gloſa ſup Eſaiā. xvij. Calamꝰ
de q̄ carta fit medulla habere videt: ⁊ nō eſſe
vacuus ſed gilis eſt ⁊ cito marceſſit. Unā ſcri
ptū eſt. Calamꝰ ⁊ iuncus marceſſit.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Calamus agreſtis maior eſt i oī/
bus agaricis. Quē ſi comederint aīalia: citi
us infert mortē. ⁊ maxime ille q̄ naſcit in ba/
bylone ⁊ in parnaſo. Haſtas habet multas:
folia edere ſilia. flos eius albꝰ ⁊ odoratiuꝰ: ſe
men vero minutū ⁊ bonum. Radices quinq;
vel ſex habet albas ⁊ longas ⁊ dulces vnius
digiti groſſitudinem habentes.

B ¶ Et eius elixatura cōficit medicamentum
quod tollit caligines oculorum.

C ¶ Elixatura radicis eius tantū poteſt quan
tum ⁊ radix.

D ¶ Semen eiꝰ diureticū eſt. Nauſeā ꝓuocat:
ventrem ſtringit. in Cicilia naſcitur: q̄ boue
impinguat ſi fuerit viridus comeſta.

Capitulum. xcvij.

C Aparis ſiue caparus. Iſidorus in li
bro etymologiarū. xvij. Caparis dici
videt: eo q̄ habeat in ſūmitatibꝰ ro/
tunda quedā ſeminū capitella. Pliniꝰ libro
decimonono. Diximꝰ inter peregrinas fru/
tices de caparo non vtendū tranſmarino in/
nocentius eſt italicū. ferunt illos q̄ quotidie
edūt paraliſi nō periclitari: nec lienis dolori
bus. Plateariꝰ. Caparis ſiue caparus Her
ba eſt vel frutex in trāſmarinis partibꝰ: cuiꝰ
cortex precipue conuenit vſui medicine. In
principio veris colligitur ⁊ deſiccat. per ſex
ānos i multa efficacia ſeruat. Eligēdus autē
eſt cortex qui cū frangit nō pulueriſat: et qui
aliquantulū ſubruſus eſt ⁊ ſubamarus. flores
enim adhuc tubero ſi colligi debent: q2 iā di
latati nō valent. Cum ſale vel aceto conditi
ſeruantur. Conſtantinꝰ in libro graduū. Ca/
pari ſunt in ſecundo gradu calidi ⁊ ſicci. Ho
rum radix ⁊ frondes ⁊ poma ⁊ ſemen intrant
medicinā. Magis tñ cibo poma ⁊ frondes.
radix vero medicine ꝑtinet.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Caparis ſcbiroſim ſplenis A
ſup oīa medicamina iuuat. frutex eius ſpi
noſa ſup terrā ſparſa: vnctione plena. habēs
folia cydonie ſimilia. ſemen autē ſicut oliua
Radices magnas ⁊ multas. locis aridis et
maxime in muris naſcitur.

¶ Semen eiꝰ ventrē mollit. Comeſtū autē B
cacoſtomachum eſt. Radix ⁊ ſemen cū vino
bibita ſplenem attenuant: vrinam ꝓuocant:
ſanguinē deponunt. ſciaticis ⁊ paraliticis bi/
bita mirifice prodeſt. menſtruis imperāt. ſe/
men eius coctum cum aceto ⁊ ore retentum
dolorē dentium mitigāt. radix eiꝰ trita ⁊ im
poſita duricias et ſcrofas ſpargit. Succus
eiuſdem auri infuſus vermes occidit.

¶ Iſaac. Capari ſunt ⁊ radix ⁊ frondes ⁊ fru C
ctus eius omnes calidi in ſecūdo gradu qđ
teſtatur eorum ponticitas acumen et amari
tudo.

¶ Ideo incidunt ⁊ diſſoluunt ⁊ mundificant D
ſtomachum a ſuperfluis humoribꝰ.

¶ Opilationem ſplenis ac epatis aperiunt: E
⁊ duriciam ſoluunt. vrinam ⁊ menſtrua pro/
uocant.

¶ Meliores ſunt ſm medicinā q̄ ſm cibū: F
qm̄ illaudabilis nutrimēti ſunt: vtpote cole/
rici nigri q̄ ſanguis generatiui: neruos etiā
ſtomachi impediunt et ꝑcutiunt aſſuefacti.

vñ oportet eos elixos manducari: ablataq̃ eorum̃ aqua cõditos cum oleo ꝛ aceto. Qui ſi cum carne vel alio comedant̃: nõ abſq̃ coriandro mãducandi ſunt: cuius natura temperiem magnam eis preſtat.

B ¶ Plateriꝰ. Capari virtutẽ habent incitãdi appetitũ. humorem in ore ſtomachi exiſtentẽ digerendi ſtomachum ꝯfortant: infrigidatũ calefaciunt: cibus enim ſunt ꝛ medicina.

D ¶ Contra vitium ſplenis ꝛ duriciẽ epatis valet vinum decoctionis caparis.

I ¶ Succus foliorũ eius auribꝰ inmiſſus vermes necat. valet etiaꝫ herba hec ad yliacam paſſionem ꝛ arteticam.

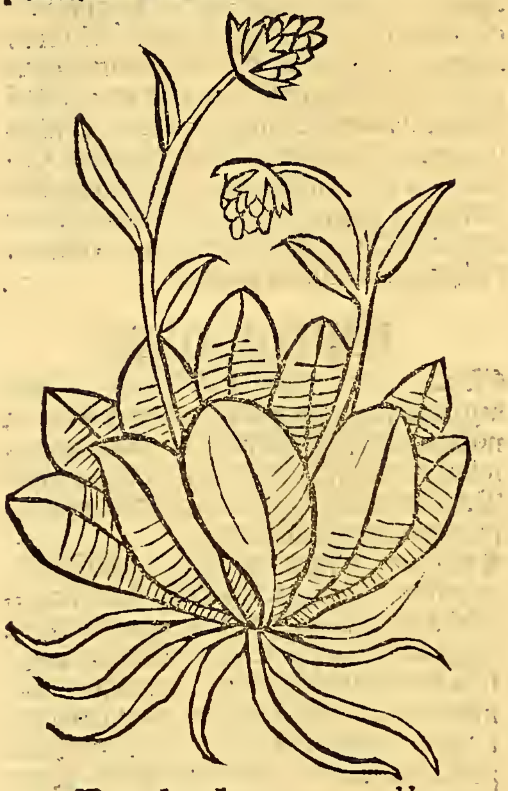

Capitulum. xcviij.

Camphoraca. Platearius. Camphoraca eſt herba cuius ſuccus eſt camphora: multipliciter vtilis in medicina: ſicut videlicet in iſto capitulo habet̃. Hec herba noſtre camphorace ſimilis eſt. In fine veris colligit̃ ac teritur: ꝛ inde ſuccus eiꝰ exprimit̃. Quod feculentum eſt reſidet ꝛ abijcitur: quod liquidius ac purius retinet̃. Soli exponitur ꝛ exiccat̃: ac deſiccata in camphoram reducit̃. Idem. Camphora eſt in tertio gradu frigida ꝛ ſicca. dicunt quidam: ſed falſo gummi eſſe: cũ ſit ſuccus herbe cuiuſdaꝫ. teſte dyaſcoride multiſq̃ alijs). Herbaq̃ ipſa dicit̃ camphora ca. vt in principio huiꝰ capituli dixi: Camphora eligenda eſt alba ꝛ lucida. Nam turbulẽta nõ eſt adeo bona. Et admixtione autem vernicis ſophiſticatur duꝫ inter ipſius camphore: et ex admixtione ſimilis eſt in odore. Diſcernitur autem qꝛ vernix ſolidam habet ſubſtantiã ꝛ difficile frangitur. camphora vero cito. ꝛ ſi tractet̃ in manibus: de facili pulueriſatur. Camphora niſi artificioſe ſeruetur de facili perdit̃. Eſt enim aromatica: ꝛ omne aromaticum ẽ fumoſum. Ideoq̃ in fumoſitatẽ ſoluitur. Seruari aũt poteſt in vaſe marmoreo: ꝛ melius in alabaſtro. ſeruaturq̃ in efficacia multa ĩ pſillio vel in lini ſemine vel milio ꝑ annos. xl.

Operationes

¶ Contra calefactionem epatis puluis eius A
cum ſolatri ſucco conficitur: in quo plagelle intincte ſepius epati ſupponuntur.

¶ Cõtra fluxũ ſanguinis e naribꝰ fiunt mag- B
daliones ex puluere ipſiꝰ: ꝛ ex puluere ſeminis cortice vſti atq̃ ꝯfecti cum ſucco ſanguinarie ꝛ imponunt̃ naribꝰ. ſi vero fiat fluxꝰ ex ebulitione ſanguinis vel ex epate: puluis eiꝰ camphore cũ aqua frigida cõficiatur: ꝛ plagelle infuſe fronti ꝛ timporibꝰ ꝛ gule et epati
ſupponantur. ¶ Contra maculã oculi conſi- C
citur puluis eius cũ aqua roſarũ: addito feniculi ſucco in vaſe ponat̃ eneo.

¶ Contra faciei pannum ꝛ ad faciem clariſi- D
candã conficitur. conficitur quoq̃ cũ aqua roſarum: addito albo atq̃ mundiſſimo.

¶ Cõtra libidinẽ odoret̃ camphora ꝑ nares. E
Nimia enĩ actione frigiditatꝫ ſpũs inſpiſſat: corpus infrigidat ꝛ libidinem ſtringit. vnde: Camphora ꝑ nares caſtrat odore mares.

¶ Nota qꝫ ſatis cõpetenter ponitur in ſyru- F
pis: contra acutas egritudines.

¶ In freneſi cõpetenter ꝓuocat ſternutatio- G
nes ſi puluis eius diſtemperretur cum oleo roſarum ꝛ penna intincta ꝑ nares intinguatur: ꝛ in alijs fe. acutis. quia non augmentat calorem nec naturam.

¶ Auicenna. Uſus camphore facit canicieꝫ H
ꝛ ꝓhibet apoſtemata calida. Et cũ aceto prohibet fluxum ſanguinis narium. aut cum expreſſione dactilorum aut cũ aqua mirti.

¶ Et confert ſode calide. Et remouet vigili- I
as. Et confortat ſenſus calefactorum. Et cõfert alcole vehementer. Et confert in medicinis obtalmie calide.

K L ¶ Et abſcindit coitum: ⁊ generat lapidem renum ⁊ veſice. ¶ Et ſtringit fluxum vētris colericum.

Capitulum.xcix.

Camſice aut ſicen. Dyaſcorides capitulo camſice. Haſtas habet longas digitorum quattuor in terra piectas lacrimo plenas. folia ſunt eius lenticule ſimilia ſed minora ⁊ tenuiora. ſemen habet ſub folijs rotundum ſicut peplum. et eſt ſine flore. radix eſt illi tenera ⁊ inutilis.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Haſta eius trita cum vino ⁊ vt peſſarium ſuppoſita dolorez matricis mitigat. Cathaplaſmatibus adhibita tumores ſpargit. clauos corpis tollit. mirmiceas mūdat. cocte ⁊ comeſte ventrem ſoluunt. Idem ſuccus ipius facere poteſt. ſuccus ipe punctus ictus ſcorpionum mitigat: ſuffuſiones ⁊ caligines oculorū addito melle curat. Naſcitur vero ſaxoſis locis ⁊ aſperis.

Capitulum.c.

Catapucia. Iſido. li. etymō. Catapucie due ſunt ſpecies. Maior videlicet ⁊ minor. Maior eſt ſicut arbor ficilicet minor. folia ei⁹ ſūt ſicut folia platani. ſemina ei⁹ ſtant in arbore ſicut vue. Minor habet haſtā duoꝝ palmoꝝ ⁊ inanē. folia ſimilia amigdalis ſed longiora. ſemē ei⁹ in cacumine virge rotundū. deforis nigrū. deint⁹ album. Sunt enī ambe q̄ſi eiuſdē cōplexionis ⁊ virtutis. ſunt enī ca. in tertio. ⁊ hu. in p̄mo. virtutē habent purgandi flegma principaliter. ſecundario colerā ⁊ melancoliā. Serap. li. aggre. ca. catbua: id ē catapucia auc. dyaſ. Catapucia maior q̄ vocat̄ catbua: eſt arbor ī magnitudīe ficus habēs folia ſimilia dulb. niſi qꝛ ſūt maiora leniora ⁊ nigriora: ſtipites ⁊ rami eius ſunt concaui ſicut ⁊ canna. ⁊ habet ſemen velut in ramis aſpeꝝ. ⁊ qn̄ excoriatur ſemen ei⁹ eſt ſimile kirat: ⁊ ex eo exp̄mitur oleuz de kerua. Minor eſt planta quam multi cōputāt inter lacticiniorū ſpecies. hꝫ ſtipitē vni⁹ brachij longitudinē habentem: ⁊ concauum in groſſitudine vnius digiti et in ſummitate ſtipitis. ramoꝝ ſunt ramuli paruiꝛ ex folijs quedā ſūt ſup ſtipitem: ⁊ quedaꝫ ſup illos ramulos. ſꝫ folia q̄ ſunt ſup ſtipiteꝫ ſunt longiora ſimilia folijs amigdale; niſi qꝛ

ſunt latioꝛa ⁊ lenioꝛa: ſed folia q̄ ſunt ſup ra-
mulos ſupioꝛes ſunt minoꝛa folijs ſtipitꝭ et
ſunt ſil'ia folijs ariſtologie lon. appropinquā-
tia ſilitudini folioꝝ edere. ⁊ hꝫ fructū in ſūmi
tatibꝫ ramuloꝝ triangulatū: ⁊ velut rotūduꝫ
ſicut grana capari: ⁊ inter ipm ſunt ſemīa q̄
diuidunt̄ ꝑ parietes q̄ ſunt in eo que ſemina
ſunt in magnitudine oꝛobi: exteri⁹ ſubnigrū
hn̄tia coloꝛē. ſed qn̄ excoꝛiant̄ ſunt alba: ⁊ ha
bent ſapoꝛē dulcē: ⁊ hn̄t radicē ſubtilē in qua
nullū eſt iuuamētū. Galie. vij. ſim. far. ca. ci-
cri. i. catapucie fruct⁹ q̄ purgat. Abſterſiuā ⁊
dyafoꝛeticā habet virtutē. ita autē ⁊ flos ſed
oīno debilioꝛē. oleum vero qđ ex fructu eſt:
eſt calidius: ſubtilius ⁊ dyafoꝛeticum.

Operationes

A ¶ Sera. Catapucia maioꝛ habet virtutem
que abſtergit ⁊ reſoluit. Et virt⁹ folioꝝ debi
lioꝛ eſt virtute granoꝝ. ſed oleum ei⁹ eſt cali-
dius et ſubtilius oleo oliuaꝝ: ⁊ ꝓpter hoc re-
ſoluit plus eo. Ex ſemine ei⁹ fit oleum quod
nō adminiſtrat̄ in cibis: ſed in lucernis: ⁊ po
B nitur in vngentis. ¶ Et quādo excoꝛiant̄ ex
granis eius. xxx. ⁊ terunt̄ ⁊ bibunt̄ purgant
coleram ⁊ flegma ⁊ humiditates aquoſas: ⁊
cōmouent vomitū ⁊ fluxum ventris. Et gra
na quidē ei⁹ ſunt grana dura. laxant ſtoma-
chum laxatione foꝛti. Et ꝓuocant nauſeam
C ⁊ vomitū. ¶ Et qn̄ grana ei⁹ terunt̄ ⁊ fit ēpla
D ſtrum cū eis mūdificat empetiginē. ¶ Et qn̄
fit linitio cum oleo eius ſolo aut cum aceto
E ſedat apoſtemata mamillaꝝ. ¶ Et temp⁹ qn̄
debet fieri illud oleum eſt qn̄ cadūt grana a
coꝛtice ſuo. qđ oleum cōfert ſcabiei ⁊ vlceri-
bus humidis que ſunt in capite: ⁊ apoſtema
tibꝫ eoꝝ: ⁊ coartationi oꝛis matricis: ⁊ cica-
tricibꝫ fedis q̄ remanēt poſt ſolidationē cla-
uoꝝ: ⁊ doloꝛi auriū qn̄ miſcent̄ cū aliquo vn
F gento foꝛtificante opationē eius. ¶ Et qn̄qꝫ
laxat ventrē. Et expellit lumbricos. Et ideꝫ
auc. bedigoꝛas. Pꝛoprietas granoꝝ eius eſt
ꝙ diſſoluunt. ſubtiliant ⁊ foꝛtificant mēbꝛa
⁊ incidunt ſupfluitatē. Et cōferunt lepꝛe. Et
G ſimiliter oleum eoꝝ. ¶ Dyaſcoꝛides. Virtus
catapucie minoꝛis eſt catartica. ſeptē grana
accepta aut nouē ſicut catapodia comeſta. ⁊
ſimiliter cū aqua accepta flegma ⁊ coleram
H deponit. ¶ Succus ex eo fact⁹ ſicut detiti-
mallo oīa ſil'r facere poteſt folia ei⁹ cū gal-
lina aut iuſcello accepta ventrem ſoluunt.
I ¶ Sed catapucie maioꝛis: ſi. xxx. grana pur
gata fuerint accepta: coleram ⁊ flegma ven-
tris deponūt. vomitū ꝓuocāt guſtu nō bono
K hec purgatio ſtomachū ledit. ¶ Contrituum ⁊

impoſitū maculas limpidat. folia ei⁹ trita cū
polenta tumoꝛes oculoꝝ ſpargunt duricies
omēs mām̄aꝝ ⁊ tumoꝛes cōpeſcūt. Ignē ſa-
crū ſola extinguūt ipm cū aceto mixta.

Capitulum. cj.

CAulis. Yſidoꝛus i li etymo. Caulis
eſt generaliter herbaꝝ vel oleꝝ me-
dius frutex: q̄ vulgo tyrſus dr̄: eo ꝙ
a terra ſurſum ꝓcēdat. Ex q̄ deriuatū eſt vt
ſpecialiter quoddā gen⁹ oleꝝ caulis diceret̄:
ꝙ tyrſus ei⁹ plus ceteris oībꝫ coaleſcit. i. cre-
ſcit. Auicē. Caulis coꝛp⁹ naturaliter eſt hu-
midis folijs. ſilueſtr̄ aūt eſt calidioꝛ ⁊ ſiccioꝛ:
ipe tot⁹ eſt calidus in pmo: ſiccus in ſecūdo
Caulis ſiquidē alius eſt domeſtic⁹: alius ſil-
ueſtris: alius marinus ⁊ ali⁹ caulis aq̄. Sil
ueſtris eſt amarioꝛ ⁊ acutioꝛ ⁊ a cibo remoti-
oꝛ. Eſt aūt groſſi nutrimenti ingroſſans ſan-
guinē. Et inflat ⁊ facit coꝛp⁹ doloꝛoſuꝫ. Ma
turatiu⁹ eſt aūt ⁊ lenificatiu⁹. ⁊ deſiccatiuus
ꝓpꝛie qn̄ decoquit̄ ⁊ ab eo pma aqua effundi
tur. Eiuſqꝫ nutrimentū eſt paruū et humidi⁹
nutrimento lentiū. Et ſanguinē facit maluꝫ.
Cum ergo cū carne pingui ⁊ gallinis decoq̄
tur paꝝ bonus efficit̄. Palladi⁹ li. iiij. In mē-
ſe februario caules ſerunt̄ qui ⁊ toto anno
ſeri poſſunt ſolū pingue ⁊ ſatis ſubactum dili
gunt. Argillam ⁊ glacieꝫ timēt. Sabulone ⁊

arenis nõ delectant᷑ niſi phẽnis vnda ſuccur-
rat. Omnẽ ſtatũ celi patit᷑ caulis frigũ magis
ↄtra auſtrũ poſiti citiꝰ ferunt. Contra ſeptẽtrio-
nem ſeruis. ſed h̄ ꝛ ſapore caulis vincit ꝛ robo
re cimis delectat᷑. Et ideo ponende ſunt plante
ꝑ bulbinos areaꝝ. Gaudet ſtercore ꝛ ſarcola-
tione. Rarius poſitꝰ ↄualeſcit. celeriꝰ coquit᷑:
virore ſeruat᷑. ſi dum eſt trium vel quattuor fo
lioꝝ. nitrum tritũ cribello deſuꝑ ſparſas ꝛ ſpe-
ciem prune canentis immittetur.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Caulis habet ꝓprietatem in ſeda
tione doloꝝ. ſtipticus eſt eius cinis ꝛ fortis ex
ſiccationis. Silueſtris ꝛ marinus ꝛ domeſti-
cus maturant flegmones atqꝫ duricias.

B ¶ Idem caulis conſolidat ꝛ prohibet fraudu-
lentis ambulationem. poniturqꝫ cum albugi-
ne oui ſuper aduſtionem.

C ¶ Tremori ↄfert cũ fenugreco embracat᷑ ſuꝑ
podagrã. eiuſqꝫ decoctio ſuꝑ dolores iũcturaꝝ
Vteꝝ. Eius decoctio ac ſemẽ tardãt ebrietatẽ.

D ¶ Confert etiã furfuribꝰ ꝛ fit caput purgiũ cũ
ſucco eius. Ex eius proprietatibꝰ fit exſiccatio
lingue: facitqꝫ ſomniũ. ꝛ obtenebrat viſum.

E ¶ Cum ſucco eius aut decoctione ipſius cum
oleo ſiſamino fit gargariſmus cõtra prefoca-
tionem. Et eius comeſtio clarificat vocem. eſt
autem malus ſtomacho.

F ¶ Succus eiꝰ cũ vino depaſſis ↄfert ſpleni et
yctericie. ꝓuocat vrinã et mẽſtrua. eiuſqꝫ ſemẽ
ꝟmes interficit cũ lupinoꝝ aqua.

G ¶ Cinis radicꝫ lapidẽ frangit. Caulis marinꝰ
ↄclinat ad ſalſedinẽ ꝛ amaritudinẽ. ꝛ ĩdolenit
naturam. ſoluitqꝫ ꝓprie cum pingui carne. Eiꝰ
folia ſunt ſicut ariſtologie: que oriunt᷑ ex vna
radice. Succus eius cum vino confert mor-
ſibus etiam canis rabioſi.

H ¶ Dyaſcorides. Cauliculi ortiui elixi ꝛ nõ val-
de ꝑcocti ventrem molliunt. Nam caulis tyr
ſus ſi fortius elixetur ventrem abſtinet. ꝛ maxi
me ſi in calido cinere coquatur.

I ¶ Qui naſcũt᷑ in egipto amari ſũt. ꝛ ſi comeſti
fuerĩt caligies ocl'oꝝ detergũt. typicꝫ ꝓſũt cru-
di comeſti. ebrietatẽ in cõuiuio nõ admittũt.

K ¶ Yſaac. Caulis ſiccus eſt et frigidus in ṗmo
gradu. Turbidum et melancolicum generat
ſanguinem odorem dantem.

L ¶ Caules eſtiui vſtiorẽ ſanguinẽ generãt. colo-
re eñ vſte vicini ſunt ꝛ mũdificatiui.

M ¶ Hyemales ꝟo nõ tanti acuminis ſunt: ſꝫ vis
eoꝝ ventrẽ humectat ꝛ vrinã ꝓuocat. Horum
ius bibitũ ventrẽ ſoluit. ꝛ ſine iuri comeſti eũ-
dẽ ↄſtipãt. corpꝰ eñ eoꝝ ſiccũ eſt. vnde ꝛ cõſti-
patiuũ. Ideoqꝫ vt ab eoꝝ nocumento tempe-
retur elixentur: ꝛ aqua ꝓiecta in alia coquant᷑
cũ pinguiſſima carne pecudis vel ſuis.

Capitulum. cij.

Cauda equina. Auicenna libro ſecun-
do capitulo de cauda equina. Cauda
equina eſt planta naſcens in locis cõ-
cauis ꝛ in vallibus. habens ſtipites cõcauos
ad rubedinem declinantes. aſperos duros.
nodoſa cum nodis intrantibus. et ad nodos
ſunt ſicut folia ſquinanti minuta ſpiſſa. et ad-
heret arbori cui approp inquat. deinde generan
tur ex ea extremitates plures ſicut cauda equi
na. ꝛ habet radicem duram eſt frigida in ṗmo
ſicca in ſecũdo. eſt ſtiptica: et ꝓprie ſuccus eius
eſt vehementis exſiccationis ſine mordicatio
ne. ¶ Galienus ſexto ſimplicium farmacaruꝫ
capitulo de cauda equina. Virtus huiꝰ plante
eſt ſtiptica cũ amaritudine pauca. et ꝓpter hoc
deſiccat violenter cum mordicatione. Eſt fri-
gida in ṗmo ſicca in ſecundo. ¶ Paulus capi-
tulo de cauda eq̄na. Eſt quedã cauda minor q̄

grece vocatur coſanda habens ſtipitem ſubruſum ⁊ folia ſupiora minora. ¶ Dyaſcorides capitulo Hipparis ſiue anabaſis. Hipparis .id eſt cauda equina aut anabaſis. Naſcitur in locis humidis ⁊ in monumentis. habet haſtas ruſas et aſperas ⁊ nodoſas que haſte quicq̇d vicinum habent alligant. in quib⁹ folia ſunt in ſummitate acuta ⁊ tenera ⁊ iunco ſimilia et ſpiſſa ſurſum aſcendentia. Hec etiam aliquotiens de pariete pendet comis plena abundantius ⁊ nigris ſicut caude. radices ſunt ei lignoſe et dure. virtus eſt ei ſtiptica.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Cauda equina eſt valde iuuatiua ad fluxum ſanguinis. conſolidat vulnera ⁊ vlcera mirabiliter. Et ſi in eis ſunt nerui conſolidat etiam. Confert quando linitur aut fit ex ea emplaſtrum in teſtinis. Confert etiam apoſtematibus calidis ſtomachi et epatis et ydropiſi. et cetera.

B ¶ Galien⁹. Vulnera maxima quinimo et contra emiſſionem ſanguinis ⁊ fluxū muliebrem Et contra diſſinterias etiā et ceteros ventris fluxus. Hec herba farmacum validum eſt cū aqua et vino. Scribunt autem quidam hanc veſice necnon ſubtilium inteſtinorum vulnus ſanare.

C ¶ Succus autē eius emorroſagijs que ex naribus confert. et fluidis paſſionibus ventris cum aliquo vino pontico bibita. vl' cum aqua ſi contingant febricitantes.

D ¶ Paulus. Cauda eq̄na minor curat et delet antracem ſumpta ⁊ emplaſtrata.

E ¶ Dyaſcorides. Succus eius naribus ſanguinem profluentem abſtinet. Diſſintericiſ cū vino bibita medicatur. vrinam prouocat. folia eius impoſita vulneribus recentibus paracoleſim faciūt. et radix et herba eius tuſſientibus ⁊ ortonoicis medicantur. conquaſſationibus opitulantur. dicitur vero inciſiōes veſice ⁊ inteſtinoꝝ ſolidare.

F ¶ Serapion auctoritate Dyaſcor. Quando folia eius piſcantur ⁊ fit cum eis emplaſtrum ꝯglutinat vlcera recētia. ⁊ ſi ſint nerui inciſi cōſolidat eos. Et decoctio radicis et folioꝝ eius qn̄ datur in potu ꝯfert tuſſi antique ⁊ ꝯtractioni anhelit⁹. Et ſi potenſ trita ⁊ ſicca idem faciunt: Et qn̄ fit emplaſtrum cum eis recentib⁹ confert attritioni lacertoꝝ.

Capitulum. ciij.

Caſſia fiſtula. Johānes meſue. Caſſia fiſtula eſt ex medicinis in q̇b⁹ eſt fiducia iuuamētoꝝ. Et eſt ſine nocumento carens acuitate ⁊ mordificatōe ⁊ omni exceſſu ledente: q̄ pōt exhiberi in om̄i etate. itaq; pueris ⁊ pregnātib⁹. Conſtat autē ei⁹ electio in ſex ꝓprietatib⁹. vt q̄ ei⁹ arūdo ſit groſſa plena ſplendens multi ponderis. ⁊ ſit pulpa ei⁹ ſplendēs ⁊ pinguis. ⁊ haſta ex arūdine ⁊ ꝯſeruata in vaſis vitreatis eſt equalis cōplexionis ad latus caliditatis declinans. ⁊ eſt humida in p̄mo. et eſt lenitiua et reſolutiua clarificatiua ſanguinis. nocet debilib⁹ habentib⁹ viſcera lubrica. remouet ab ea h̄ nocumentū in ꝯmixtiōe mirabolanoꝝ. ⁊ reubarbari ⁊ aqua maſticis ⁊ ſpica ⁊ qn̄q; neceſſarium eſt addere lubricitatē. et ꝓprie in deſiccatione viſcerū: quare miſcetur ei oleum de amigdalis dulcib⁹. ⁊ diuretica faciunt eam declinare ad vias vrine. quare neceſſe eſt eoꝝ ꝯmixtio qn̄ oportet membris ſecunde expulſionis conferre. ⁊ ipſa eſt de tarde ⁊ debiliter ſolutionem facientib⁹. propter quod permiſcenda ſunt cum ea ex rebus habentib⁹ acuitatem ſicut albaſce ⁊ yſopus etenī vigorāt ei⁹ operationē. ⁊ magis adhuc ſi cū quibuſdā ex ventrem ſoluētibus miſceatur. ⁊ ipſa cū aqua

caſei eſt nobilis opationis. ¶ Sera. lib. aggrega. chiarzambeth. id eſt caſſia fiſtula. ⁊ ſũt canne ɔcaue. quarũ color eſt rube⁹ ad nigredinẽ decliuis. ⁊ inter ipas ſũt lamine ex carne nigra ⁊ parietes diuidẽtes inter eas. ⁊ intra lamias ſunt grana ſic̃ gna xilecaracte ⁊ eiuſdẽ magnitudinis. ſapor ei⁹ eſt dulcꝫ. ⁊ color eius eſt inter glaucedinẽ ⁊ ruborem. ⁊ afferꝰ a babilonia ex terra aliemen. Et ṽtus ei⁹ eſt ꝙ ipa ẽ eq̃lis cõplexiõis ⁊ electa Ex illa eſt q̃ eſt in canna ſua interi⁹ nigra grauis ⁊ lucida. Et qȯ de ipa vtimur plurimũ eſt caro. licꝫ etiã cortice aliquãdo. Et idẽ auctor. Aben Meſuay. Virt⁹ eius eſt q̃ reſoluit ⁊ extinguit acuitatẽ ſanguinis.

Operationes.

A ¶ Johannes meſue. Caſſia fiſtula mũdifficat ſanguinem. ⁊ remouet acuitatem eius. ⁊ ſedat ſitim. et proprie cum ſucco endiuie aut ſaltem deputato ſm artem.

B ¶ Et ipa quidem mundificat ſtomachum. et educit colerã ⁊ flegma. ⁊ illud operatur ſine nocumento. ⁊ caret mordicatione.

C ¶ Et ipſa quidem lenit guttur ⁊ pectus.

D ¶ Et reſoluit a pata acuta ĩ eis. ⁊ ɔfert calefactioni renũ ſũpta cũ diureticꝫ ⁊ infuſiõe liq̃ris.

E ¶ Et ꝓhibet generationẽ lapidis ĩ eis. ⁊ ɔfert febribꝫ colericꝫ. ⁊ doſis ei⁹ ſm Serapionẽ auctoritate Aben meſuay eſt a. ʒ. vi. vſqꝫ ad. ʒ. x.

F ¶ Serapion auctoritate Aben meſuay. Caſſia fiſtula extinguit acuitatem ſanguinis. ⁊ ſedat apoſtemata dura que fiunt ex eo. ⁊ reſoluit apoſtemata dura q̃ fiunt in gingiuis et gutture qñ fiunt cum eo gargariſmata cũ aqua arboris vulpis ⁊ paſſulis.

G ¶ Et ɔfert ictericie ⁊ dolori epatꝫ. ⁊ purgat coleram aduſtam. ⁊ mollificat ventrem mediocri mollificatione. ⁊ mundificat neruos.

H ¶ Auicenna li. ij. cap̃. de caſſia fiſtula. Caſſia fiſtula eſt eq̃lis in caliditate ⁊ frigiditate ⁊ humiditate. ⁊ eſt reſolutiua ⁊ lenitiua. ⁊ ɔfert apoſtematibꝫ calidis ⁊ viſceribꝫ ꝓprie ⁊ gutturi qñ ex ea fit gargariſmus cũ aqua ſolatri. ⁊ linitur ſuꝑ apoſtemata dura ⁊ ɔfert eis. et liniũꝰ ex ea podagra ⁊ iuncture doloroſe. qñ diſſoluiꝰ manibꝫ in aqua coriandri humidi cũ ſpuma pſilij et deinde fit ex ea gargariſmus confert ꝑuocationi ⁊ mundificat epar. ⁊ cõfert yctericie. ⁊ dolori epatis. ⁊ eſt lenitiua ventris. ⁊ educit coleram aduſtam ⁊ flegma. ⁊ ſoluit ſine nocumẽto ⁊ abſqꝫ mordicatione adeo ꝙ ipa eſt ɔueniens pregnãtibꝫ. et ſoluit eas. loco eius poniꝰ mediũ ipſi⁹ de terreniabin ⁊ triplũ põderis ei⁹ de carne paſſularũ. Octauũ põderis ipſi⁹ de turbit. ⁊ qñqꝫ poniꝰ loco paſſularũ liquiricia.

Capitulum. ciiij.

C Aſſia lignea. Gal. vij. ſim. far. cap̃. de Caſſia lignea. Subſtantia caſſie lignee eſt multũ ſubtilis. ⁊ ſapor eius eſt acutus ⁊ ſtipticitate pauca. ⁊ virtus eius eſt calida ⁊ ſicca in tertio gradu. ¶ Serapion libro aggregatoris capilo Meclochaa auc. Dyaſcoridis. Sunt eius multe ſpecies. ⁊ naſcunꝰ in terris arabum vbi naſcuntur ſpecies alie aromatice. habet ſtipitem groſſum ⁊ corticem. folia eius ſunt ſimilia folijs yreos nigra purpurea. et habet odorem ſimilẽ odori roſe. Et hec ſpecies eſt in ꝓma bonitate ⁊ ſecũda. poſt hãc in bonitate eſt illa cuius color eſt ſicut color coralli. ⁊ eſt ſubtilis. leuis. longa. groſſi calami ⁊ plene mordicans linguam cum ſtipticitate ⁊ acuitate pauca. bonũ odorẽ habens participãtem aliquod odoris vini. Hee due ſpecies ſũt vtiles in medicina. alie vero non ſunt adminiſtrande. ⁊ ego volui eas rememorari vt non adminiſtrentur: ſed abijciantur. Et eſt de eis quedam que eſt nigra habens odorem malũ et corticem ſubtilem. ⁊ reperitur res quedam ſimilis caſſie lignee et non eſt caſſia lignea. Et

cognoſcitur p ſaporē.qm̄ nō eſt acuti ſaporꝭ:nec odorifera.ꝛ cortex eiꝰ eſt adherēs ligno.ꝛ reperitur ſiliter quedā habēs calamū latū lenē mollē aſperū tactu.ꝛ eſt minus mala q̄ nūc dicta.ſꝫ peior oībꝫ illa eſt cuiꝰ color eſt albꝫ.ꝛ odor ſilis odori porri.nō habēs calamū groſſum ſꝫ ſubtilem.

Operationes

A ¶ Gal. Virtus eiꝰ eſt q̄ reſoluit ꝛ incidit ꝛ fortificat mēbra.ꝛ ꝓuocat menſtrua que retinentur cauſa groſſoꝝ humoꝝ ꝛ viſcoſoꝝ.

B ¶ Sera. Caſſia lignea hꝫ ꝟtutē ꝓpinquā cynamomo calefacit ꝛ deſiccat ꝛ ꝓuocat vrinam.ꝛ ſtipticat leni ſtipticitate.ꝛ admiſtratur cū medicinis acuētibꝫ viſū.ꝛ qñ admiſcetur cū melle ꝛ linitur humiditas lactea q̄ apparet ī facie auffert eā.

C ¶ Et prouocat menſtrua. et conuenit veneno tyri quando ſumitur in potu.

D ¶ Et a poſtematibus calidis intrinſecꝭ quando bibitur.ꝛ dolori renū facto fomēto cum ea. ꝛ dilationi matricis qñ fit eucatiſma .i. fumigiū cū decoctiōe eiꝰ.ꝛ ponitur loco cynamomi in ꝯfectionibꝫ duplicato pondere ex ea.

E ¶ Et idē auc. Meſaac. Fortificat ſtomachuꝫ ꝛ epar.ꝛ expellit fetū cū fortitudie. Auic. de viribꝫ cordis dicit q̄ ꝯfortat cor.

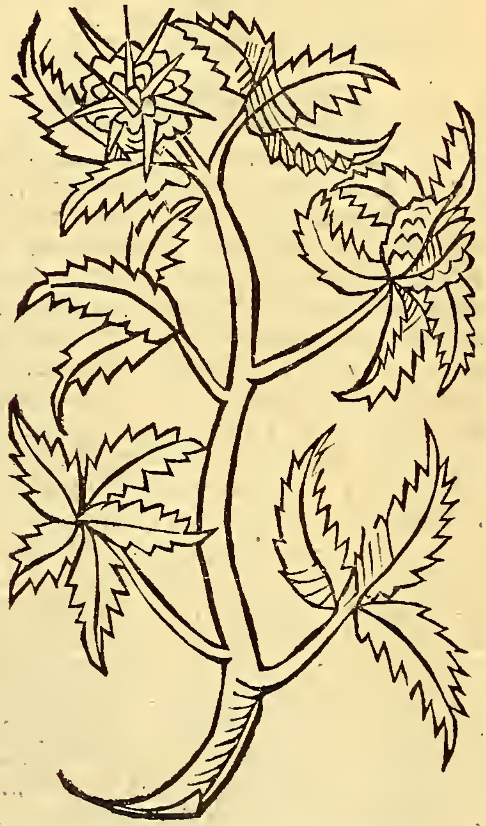

Capitulum.cv.

C Aſtanea. yſidorus in libro ethymologiarum. Caſtanea dicitur eo q̄ fructus eius gemini in modum teſticulorum rotundi ſunt. qui dum eijciuntur quaſi caſtrantur. Hec arbor ſimul vt exciſa fuerit. tanq̄ ſilua expululare conſueuit.

Operationes

¶ Plinius libro ſecūdo. Caſtanea diligit mōtes ꝛ valles:ſicut robur et abies. Nec amant aquoſa loca cypreſſi et caſtanee.ſed ſunt ſiccanee. Caſtanea eſt a ceris modo criſpa ꝛ eſt etiam eidē fremitas ſpiſſa. Itaqꝫ cariem vetuſtatemqꝫ ſentit tardiſſime. In vere aūt ꝯcipiūt caſtanea terebinthus ꝛ aquifoliū. A

¶ Idem libro decimo ſeptimo. Semem ipſa ſerere docuit natura:cum decidens viuiſceret terra exceptum. Nec aliter proueniūt in glandines atqꝫ caſtanee.quibus eſt pro ſemine fructus ipſe. Caſtaneam inſeruit Corelliꝰ eques romanus ſuometipſo ſurculo in agro neapolitano. B

¶ Hec inter laudatos ab eo nomen accepit. Poſtmodum heres eiuſdem libertus corellianam inſeruit. Hec eſt inter illas differentia. q̄ illa copioſior.hec corelliana melior. Tempus vero ſtatutū caſtanee ac pinee ſerendi eſt ſeptimo kalendas Marcij. C

¶ Caſtanea pedamentis omnibꝫ prefertur facilitate tractatus perdurādi pernicatia regerminatione cedua. Salice quoqꝫ letior fuerit facile ſolum.nec tñ arenoſum.maximeqꝫ ſabulū humidū aut carbunculū vel coſi etiā farinā quamlibet opaco ſeptentrionaliqꝫ ꝛ prefigido ſitu.vel etiā decliui. D

¶ Recuſat eadem gallina rubricam cretam: omnemqꝫ terre fecunditatem qua ſeri nuces diximus.ſed non prouenit.niſi maximis.nec niſi quiuis accruatim ſatis. perfringi ſolum debet ſupra ex menſe nouembri in februariū. quo ſolute ſpōte ex arbore cadunt atqꝫ ſubnaſcuntur. Interualla pedalia ſint vndiqꝫ ſulco Ex hoc ſeminario transferuntur in aliud.bipedali iteruallo plus biennio. Sunt ꝛ propagines nulli quidem faciliores. Nudata ſiqdeꝫ tota radice in ſulco ꝓſternitur.et tūc ex acumine ſupra terrā relicto alia quoqꝫ ab radice renaſcitur.ſed trāſlata neſcit hoſpitari.pauetqꝫ nouitatē biennio fere poſtea ꝓſilit. E

Capitulum.cvi

C Celidonia. yſidor⁹ in lib. vbi ſup̄. Celi donia dr: vel eo q̄ aduentu yrundinū erūpere videat̄. Uel eo q̄ pullis yrundinū ſi oculi auferant̄ matres eoꝝ illis ex hac herba mederi dicant̄. ¶ Plini⁹ li. xxv. Animalia herbas inuenerūt in ꝑmiſq̄ꝫ celidoniā. Hac em̄ yrundines oculis pulloꝝ in nido viſu m reſtituunt. vt q̄dam etiam volunt erutis oculis Eius genera duo ſunt. maior fructicoſa caule folio paſtinace erratice. ipa ampliore. duorū cubitoꝝ altitudine. flos albicans. flos luteus Minora folia ſunt hedere rotundiora minus candida. Succus croci mordax: ſemen papaueris. florent yrundinuꝫ aduentu. marceſcunt diſceſſu. florentibꝫ illis ſuccus exꝓmit̄ ꝛ ī vaſe ereo cum addito melle leniter cinere feructi decoquit̄. ¶ Plateari⁹. Celidonia eſt calida ꝛ ſicca in tertio gradu. cuius duplex eſt mod⁹. videlicet indica. que maioris eſt efficacie. Et cō munis: que in noſtris regionibꝫ inuenit̄. ꝛ eſt minoris efficacie. Una tamē poteſt poni ꝑ altera. Indica citrinā radicē hꝫ. Et ī receptiōe nō herba ſꝫ radix poni debet. q̄ ꝑ annos tres in efficacia multa ſeruari valet. Ex qualitate ſua virtutem habet diſſoluendi et attrahendi et conſumendi. ¶ Dyaſcorides. Celidonia maior virgam habet vnius cubiti longam et amplius teneram ac tenuem. Que in gyro habet folia plura botracio ſimilia ſed molliora ꝛ ſubalbidiora. florem au roſum profert. ſuccum croceum habens. virtus eius eſt viſcida mordens et amara non boni odoris. Radix deſurſum eſt vna deſubtus plures.

Operationes

¶ Platearius. Celidonia cōtra dolorem dentium in frigida cauſa valet radix hec aliquantulum trita. valet ꝛ ad caput purgandum. Et viſum ex frigidis humoribꝫ repletā A

¶ Contra colicam paſſionem herba trita et in vino decocta ſupponitur. B

¶ Et ad cancrum oris aut neruorum puluis radicis cum puluere roſarum conficitur. ꝛ cū aceto decoquitur. C

¶ Ad fiſtulam eius puluis cū capitello ꝯficit̄ et ori fiſtule cū melle immittitur. D

¶ Galienus octauo ſimplicium farmacarum capitulo de celidonia abſterſiue fortiſſime et calide virtutis. quinimo ꝛ ſuccus eius ad augmentationem viſus eſt vtilis. in quibus cernitur groſſum quid ſm pupillam ꝛ dyaforare indigent. Uſi vero fuerunt quidam radice: et ad eos qui obſtructionem epatis et ycteriŋciaꝫ patiuntur in vino albo dētes bibere. Similiter autem maſticata vtilis eſt in doloribꝫ dentiū. Paruū ꝓo celidoniuꝫ acrum exiſtens magna vlcera citiſſime cuti cathaplaſmatū ꝛ vngues leproſos eijcit. expurgat ꝓo ſuccus eius ꝑ nares ſufficienter acris exiſtens. E

¶ Dyaſcorides capitulo de celidonia. Succ⁹ celidonie maioris melle addita in certamine coct⁹ ſup carbones oculoꝝ maculas detergit. Folia ꝛ radix ꝛ virga in vmbra eſtate ſiccant̄. ꝛ ſicut crocus componuntur. Radix eius aniſo mixta ꝛ vino albo bibita yctericis opitulātur. Folia eius cū vino ꝛ cathaplaſmata adhibita maculas detergunt. maſticata dolorem dentium prohibent. F

¶ Celidonie minoris virtus eſt viſcida. vulnerat cutim. ſcabiem detrahit. vngues leproſos excludit. ſuccus ei⁹ radicis melle addito naribꝫ infuſus caput purgat. Eadem dicit Serapiō capitulo proprio auctoritate Dyaſcoridis: licꝫ per alia verba. G

Capitulum. cviij.

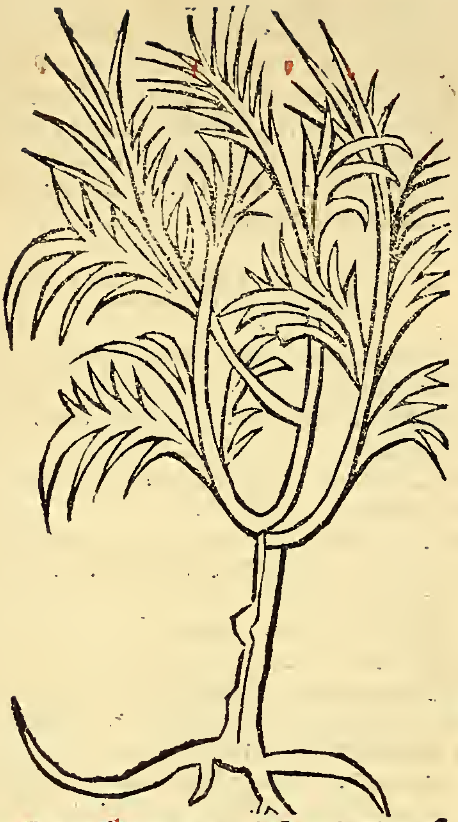

Cedrus. Dyaſ. ca. cedr⁹. Cedr⁹ arbor eſt
vnde pix cedria fit. cui⁹ ſemia ſũt pu a at-
q; ſpinoſa. fructui iuniperi ſilia vel mirte
Alia ẽ maior q̃ ab aliq̃b; cedr⁹ lata appellat̃ fru
ctui cypreſſi ſimilãs: ſ; minor ẽ. q̃ tñ ẽ vexabilis
ſtomacho. atq; feructẽ h; ꝟtutẽ. d q̃ fit cedria.
Eſt ãt cedria pbabilis ⁊ vtilis q̃ ẽ ſpiſſa ⁊ limpi
da ⁊ i odore fortiſſima. in q̃ cũ digitũ intinxer;
pinguedie ſua rari⁹ defluit. Itẽ ſerpin. i. cedr⁹. ⁊
eſt arbor cui⁹ gũmi eſt gũmi cedri. ⁊ ab iſta ar-
bore emanat pix cedria vl' cedrina. ⁊ ẽ pix liq̃-
da q̃ arabice vocat̃ hictan. ⁊ eſt genus abietis
¶ Pli. ca. d cedro. Eſt inq̃t cedr⁹ maior ⁊ minor
Minoris duo ſunt genera. ſc; licea ⁊ fenicea
Differũt. folia nãq; derogatũ habẽt ſpinoſum
oxicedros vocat̃ ramoſa ⁊ nitore infeſta. altera
odorẽ pſtat. fructũ ferũt mirti in magnitudine
dulcẽ ſaporẽ habentẽ. Et maioris duo ſunt ge
nera. Unum qđ floret ⁊ nõ fert fructũ. Aliud
fructiferũ nõ floret. ⁊ in eo antecedentẽ fructũ
occupat nou⁹. ſemẽ ei⁹ cypreſſo ſile: ſ; qđ cedro
lentẽ vocãt ex hac reſina laudatiſſima fit. Ite;
alibi inter arbores q̃b; pix fit cedr⁹ groſſior qui
dã putãt q; ſit iuniperus licet falſo.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Uirt⁹ eſt ei ſiccatiua ⁊ recorpatiua q̃
pter nimietate coloris ſui pellib; inuncta vrit
et ſiccat. caligines oculoꝝ detergit. glaucomat-
ta et cicatrices inuncta limpidat. ¶ Cũ aceto B
miſſa et infuſa ꝟmes auriũ occidit. cum yſopi
ſucco mixta ſonos auriũ tollit. ¶ Si miſſa in C
foramie dentiũ vbi dolor eos crepare facit. et ſi
diu in ore retinet̃ dolorẽ dentiũ amittit. ex hac
ad coitũ veniẽs. ¶ Si inde veretrũ vnxeris ge D
nitalia ſtringit ĩtantũ vt filios facere nõ poſſis
¶ Squinãti co;ca uſas cũrat fauc eſ. ſi vnxer; E F
deint⁹ tumores tollit. ¶ Et pediculos ⁊ lendi-
nes puncta necat. morſib; ſerpentũ cum ſale ⁊
dulcore bibita occurrit. pcuſſũ leporis mariti- G
ni ad ſanitatẽ pdũcit. ¶ Stomatic; vncta me- H
det̃. vulnera pulmonis optime curat. ¶ Uer-
mes ⁊ aſcarides cliſteri addita occidit. Mul-
ti ꝓ oleũ ex cedria dũ coq̃t̃ deſup cũ pẽna col
ligũt ſic oleũ picis. ⁊ ſcabiei ⁊ pediculi aialium
pdeſt. vulnerib; vtiliter adhibet̃. hui⁹ fum⁹ tm̃ I
pdeſt q̃ntũ ⁊ picis dure. ¶ Item potui data in
ciati q̃ntitate vlc⁹ fluidũ pulmõis faciat. fit ãt K
oleũ ex arbore vt de pice. ¶ Eſt aũt oleũ nimiũ
leptomere: molles carnes abſq; dolore conſer
uãs. durãs ãt lõgo tpe. ⁊ nigra corpa deſiccat. L
¶ Lachrymũ vero arboris eiuſdem viſcide et
efficaciter ⁊ cũ veſicatõne refrigerat ⁊ ſtringit.
nam mortuoꝝ recõdita in arbore eadẽ a tabe
defendit. vnde ⁊ mortuoꝝ vita vocatur.

Capitulum.cviij

C Cerefoliū vulgo dr̄ q̄ddā gen⁹ apij.ca/lidū i tertio gdu:ſiccū i.ij. Dyaſ. Cerefolio vis ignea ē ⁊ acerrima. Ex herbario. Cerefoliū naſcit̄ in loc; cult; ī mēſe februario.locis frigidis poſt yd⁹ ſeritur cerefoliū.qd̄ agrū deſiderat lentū:humidū ſtercoratū.

Operationes.

A ¶ Yſaac: In dietis particularibꝫ in capitulo d̄ apio. Cerefolium potui datum cum mellicra/te vrinam ⁊ menſtrua prouocat.laterū ac dolo/rem renum ⁊ veſice placat.

B ¶ Uētris ſolutionē d̄ groſſa vētoſitate mitigat

C ¶ Stomachi ventoſitatem ⁊ omniū viſceru; diſſoluit:et opilationem aperit.

D ¶ Dyaſ. Cerefoliū cū melle addito medet̄ cancera tis lateris dolorem hauſtum ex vino mitigare videtur.

E ¶ Et aq̄ mulſa pituitatē reſoluit. Ex aceto lū/bricos ⁊ tineas pimit:vrinā ⁊ mēſtrua ipellit.

F ¶ Omnemq; tumorem ſoluit.

G ¶ Macer. Eſt cerefolio vis acra ⁊ ignea valde. Appoſitū cancris tritū cū melle medet̄. Cum vino bibitū lateris ſedare dolorē. Sepe ſolet tritam ſi nectas deſuper herbam. Cum mulſa bibitum pituite noxia ſoluit ⁊c̄.

Capitulum.cix.

C Cepe. Dyaſ.c. Bulb⁹.i.cepe. Ei⁹ ſpēs ſūt due. Una eſt q̄ h; rufū bulbū q̄ bo/nus eſt ex terra pingui ⁊ collect⁹ cuſtomatic⁹ eſt. Alia eſt ſpēs bulbi pl⁹ iſto cuſtoma/ticus. Omēs eñ bulbi cali.⁊ viſcidi ſunt. Plinius ca.cepe. Cepe virtutē h; inciſiuā.⁊ oblō/ga pl⁹ eſt ſtiptica q̄ rotūda:⁊ q̄ colorē rufu; habet q̄ ille q̄ albū. Siccea t viſcidiores ſunt q̄ virides.⁊ crude. Et crude pl⁹ viſcide q̄ cocte. Sera.li.aggre.ca. Baſal.i.cepe. Baſal lōge exceptis ſūt acutiores q̄ rotūde.⁊ pl⁹ ſtiptice. Et ille q̄ ſunt rubei coloris ſūt acutiores q̄ al/be.⁊ ſicce q̄ recentes.⁊ crude q̄ aſſate. Gal.vij ſim.far.ca.d̄ cepa. Cepe ex q̄rto gdu ē calefac/tiuū.ſubſtātia ꝟo ei⁹ groſſaꝝ partiū eſt.

Operationes

¶ Dyaſ. Bulbi comeſti erigūt linguā ⁊ fauces exaſperant.ſtomachum inflant. A

¶ Cathaplaſmatibꝫ adhibiti laxationibꝫ ⁊ do/loribꝫ iuncturarum.⁊ podagricis maximum B

preſtant effectum. Corpori infixa euocant.ſo/li ⁊ melle adhibito id facere poſſunt.

¶ Tumores ydropicis bulbus impoſit⁹ ſpar/git. Caninis morſibꝫ ſubuenit. Addito melle ſtomachi dolorē compeſcit. C

¶ Et furfures ⁊ acoras nitro addito purgat. D

Liuores ⁊ maculas tollit. Medio oui addi/to ⁊ aceto ⁊ melle lentigines corpis emendat.

¶ Cōquaſſationibꝫ aurium ⁊ vnguium cū polenta bene adhibet̄. Coctus in cinere calido ⁊ E

polenta addita ⁊ capitibꝫ minoꝝ piſciū nigris cicatricibꝫ reddunt colorem.

¶ Cocti ⁊ comeſti dolorē lateris cōpeſcūt. Sz F

non multū comedendi ſunt.quia neruis con/trarij ſunt ⁊ ſiccatiue virtutis.

¶ Pli. Cepe comeſte inflatōes p̄ſtant. faſtidiū G

tollūt.ſitim ꝓuocāt.⁊ tollūt oris fetorē cuſtomatice ſunt. Emorroidas impoſite ꝓhibent.

¶ Succus ei⁹ immiſſus naribꝫ caput purgat. H

Morſibꝫ caninis occurrit melle et ruta ⁊ ſale addito. Cum ſepo gallinacio auriū dolorem et ſuperfluos ſonos compeſcit.et ad vlceratiōes aurium prodeſt.

¶ Cauda ꝟo fricata alopitias emēdat. Puluis I

ei⁹ comeſt⁹ dolorē capitis remouet. Succus eius optime caput purgat. Naribꝫ attract⁹ colericis ꝯtrarie flegmaticis vtiles ſunt.

¶ Galienus. Cepe emorroidas aperit appoſita K

Aut cum aceto illinita in ſole aluos abſtergit. Et fricata in alopitijs citius q̄ aliud nimium prouocat capillos.

L ¶ Si ꝟo ſepauerit q̄s ſuccū ei⁹ totū q̄ntū ē reſiduū ſuff. ciēs ē terreſtrꝫ ſubſtātie. Ip̄e āt ſuccus aq̄ſe ⁊ aeree eſt caliditatꝫ. ita āt ⁊ ſuffuſos ⁊ abliopina. os p̄ groſſicie humoꝝ iuuat vnct⁹

M ¶ Ex huiuſmodi autē cōplexione tota cepa inflatiua eſt cōmeſta. ⁊ ꝓpterea quacūq; ſicciora ſunt cōplexione minus ventoſa. Hoc idē auc. Dyaſcoꝛidis in ca. vi. bulbus.

N ¶ Bulbus cōmeſtiuus frigidioꝛ eſt bulbo vomitiuo ⁊ groſſi. necnō viſcoſi hūoꝛis eſt generatiuus. Nam difficile digeſtibilis eſt ⁊ inflatiuus ⁊ libidinoſis ſuperplaſmatus. Eo aūt ꝙ amaritudinis atq; ſtipticitatis ꝑticeps eſt abſterſiuus ⁊ ſolidatiuus efficit ⁊ ſiccatiu⁹.

O ¶ Oſtenſum eſt enī ꝙ amar⁹ q̄dē ſapoꝛ in abſterſiuis ſubſtātijs eſt. ſtipticitas ꝟo in ſolidatiuis. ſiccitas ꝟo eſt in vtraq;.

P ¶ Itidē i li. d̄ cibis. Cepa calefacit coꝛp⁹ ⁊ ſubtiliat in ip̄o groſſos hūoꝛes ⁊ incidit viſcoſos.

Q ¶ Cruda ⁊ cocta pauciſſimum dat coꝛpi nutrimentū. nocet colericis. ſed his q̄ flegmaticum humoꝛē aut crudū groſſum ⁊ viſcoſū collectū habuerit iꝺo eatalia eduloꝝ ſunt.

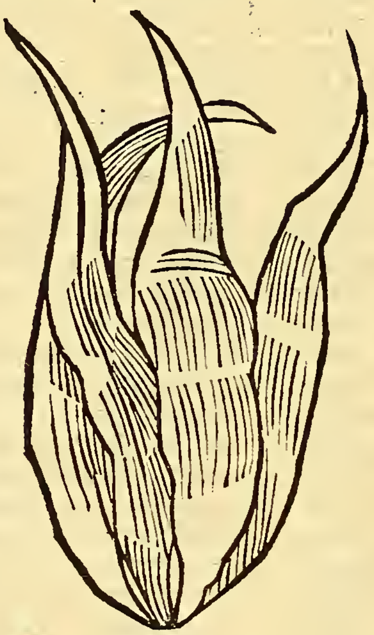

Capitulum .cx.

Ceterach. Dyaſ. ca. Aplenon. id eſt ceterach. Aplenon folia habꝫ ſcolopēdrie venenoſe ſimilia. Naſcitur locis ſaxoſis vel parietibꝫ ex lapide fabꝛicatis. folia ei⁹ ſunt multa ex vna radice aſcendētia. diuiſa ſicut polipodium ſubtus rufa ⁊ aſpera ⁊ ſuper viridia. Eſt ꝟo ſine haſta. ſine floꝛe. ⁊ ſine ſemine. Gal. vi. ſim. far. ca. Aplenon. Subtilium partiū q̄dē: nō tñ calide ꝟtutꝫ eſt herba.

Operationes.

¶ Dyaſcoꝛides. Folia ceterach elixa cum aceto ⁊ bibita. xxx. diebꝫ ſplenem ſiccant. Item folia ipſius vino addito et cathaplaſma impoſita: ſpleni ſingulare ꝓſidium eſt. A

¶ Yſopo folia cū aplenon folijs trita cū leuiſſima vini bibitione ſplenem ꝯſumunt. B

¶ Stranguirijs ⁊ ſubglutionibꝫ et ytericis prodeſt. Bibita calculos frangit. C

¶ Dicit ꝙ folia cū ſplene mule collo ſuſpenſa mulierē generare nō ſinit. ſane nocte ſuſpendenda eſt. ⁊ obſeruandū ne luceat luna aut de die ſuſpende. et ſi homo ꝓ muliere eandē foderit. ⁊ aſſit ali⁹ q̄ dicat: inde fodit vt illa nō generet etiā hoc dicit prodeſſe. D

¶ Galienus. Ceterach lapidem frangit ⁊ ſplenem ſubtiliat vel attenuat. E

Capitulum .cxi.

Cheuri. Sera. lib. aggre. cap. Cheuri. auc. Dyaſcoꝛidis. eſt planta nota habens diuerſitatē in ſpecie ſua a diuerſitate floꝛum cognoſcitur. Nam quedā floꝛem

albū.q̄dā purpureū.et q̄dā citrinū. Et q̄ hʒ florem citrinū melioꝛ eſt ꝛ aptioꝛ in medicina. Sʒ q̄dā dicūt ꝙ cheiri ſunt floꝛes ſil'es violaꝝ non in die ſʒ ī nocte redolentiū.q̄ꝝ odoꝛ eſt vt odoꝛ violaꝝ.ꝛ veꝝ dicūt. Et idē auc. Gal'. Eius floris ſubſtātia eſt ſubtilis aquoſa ꝛ ꝓprie ſicca ex ea.ꝛ ſapoꝛ eius eſt amarus.ꝛ virtus ei⁹ eſt que calefacit ꝛ deſiccat abſtergit ꝛ ſubtiliat.

Operationes.

A ¶Sera. Subtiliat maculas groſſas q̄ ſūt in oculis.ꝛ aq̄ decoctōis ei⁹ ꝓuocat mēſtrua ꝛ expellit ſecūdinā.ꝛ fetū moꝛtuū qñ ſedet in ea.ꝛ qñ bibit cū aq̄ aut alia re coꝛrūpit fetum.

B ¶Et curat apoſtemata matricis quando ſuponit eis.ꝛ ꝓpꝛie antiqua dura. Virtus ſemis eius eſt ſicut ipſius flos.

C ¶Confert fiſtulis qñ deſiccatur ꝛ puluerizat in eis.ꝛ ꝯfert omī apoſtemati duro putrifacto.ꝛ habens coloꝛē citrinū ad oīa eſt foꝛtioꝛ.

D ¶Cheiri floꝛes ſunt ſimiles violis in odoꝛe. quoꝝ aliꝗ ſunt albi.aliꝗ ſunt glauci in nocte potiſſime redolentes.ꝛ eoꝝ herba alio noīe vocat herba gallica vel floꝛes cipri.

E ¶Et aliꝗ ſūt coloꝛis purpurei.q̄ herba a romanis vocat ꝯſolida.licʒ incōgrue. Pꝛime autē due ſpēs ſcʒ citrina ꝛ alba ſunt ſpēs viole ſm Dyaſcoꝛidē.vt apparet in capitulo Viola.

Capitulum.cxij.

Centaurea. Dyaſcoꝛides. Centaurea ſm tranſlationē noſtram. Centaurea maioꝛ quam multi narcam aut gentianam dicunt ꝛc.ſed falſo.qm̄ in lr̄a gentiana dicit ꝙ ſuccus centauree efficit ſicut ſucc⁹ gentiane. Ergo centaurea nō eſt gentiana.vt multi dicunt. Similiter Dyaſcoꝛides facit ſemotum capitulū de centaurea a capitulo de gentiana.ergo nō ſunt idem. Dicit autē Dyaſcoꝛides. Centaurea abundat in Licia ꝛ Archadia.folia habʒ ſimilia nuci regali viridia.ꝛ oblōga ſicut cauliculi.ꝛ rotūda ꝛ ſerratim exteri⁹ inciſa ſicut tres digiti.ꝛ virgā ſimilē lappatio duoꝝ vel triū cubitoꝝ longā.radix eſt illi multas virgas habens.in q̄bꝫ capita ſunt ſimilia miconio ꝛ lōga cum floꝛe purpuraſtro et rufo. Radix eſt groſſa ꝛ grauis ꝛ foꝛtis acerrime ſucculenta.q̄ ſuccus ſtiptic⁹ et viſcidus eſt rubei coloꝛis. Locis naſcitur pinguioꝛibꝫ et ſolanis cuius ſuccus exſiccat ꝛ coquit ſicut gentiana. Centaurea minoꝛ quā multi linoliam dicunt foꝛtiter deſiccat abſq̄ aliqua moꝛdicatiōe. Nominatur etiam ab aliꝗs elleboꝛitis ſiue amaratrum vel febrifugia. Naſcitur locis aquoſis. ypericoni atq̄ origano ſimilis.virgam habēs per longam anguloſam.floꝛē purpureum.folia minuta ꝛ oblonga ſicut ruta.ſemē ſicut triticū.radix eſt ei oblonga ꝛ inutilis.guſtu amara. Galienus ſeptimo ſimpliciū far.cap.de centaurea. Magne radix ſicut in guſtu qualitates contrarias habet.ita vt in vtilitate operationis.ſed ſm guſtum acris ſimul ꝛ ſtiptica apparet cum quadam breui dulcedine.ſm operationes vero acredo quedam caliditatis opera oſtendit. Centauree parue radix quidem omnifariam in operatiua eſt. Rami ꝓ ei⁹ ꝛ maxime frondes qui in eis ꝛ floꝛes vtiliſſimi.dominatur autem in eis amara qualitas.modica ſtipticitate participans.ꝛ propter hanc complexionem foꝛtiter multum eſt hoc farmacum abſq̄ moꝛdicatione.quoniam autem omīa talia vtilia ſunt multotiens dictum eſt. ¶Serapion libꝛo aggre.capitulo antoꝛion.id eſt centaurea.auctoritate Dyaſcoꝛidis. Centaurea maioꝛ habet folia ſimilia nuci regali longa et viridia ſicut folia cauliū in ſummitate gradatim inciſa.habet virgam ſimilē virge acetoſe. cuius longitudo eſt duoꝝ aut trium bꝛachiorum habens ramulos plures egredientes ab vna radice.ſuper quos ſūt capitella ſimilia capitibꝫ papaueris nigri rotūda tendētia ad longitudinē.ꝛ habet floꝛem cuius coloꝛ eſt ſimilis

kalh. ⁊ ſemen ſimile cartamo inter florem eius ⁊ flos eius eſt ſimilis lane. ⁊ habet radicē grauem. cuiꝰ lōgitudo eſt duoꝝ brachioꝝ. Et naſcit̄ in terris ſoli expoſitis in mōtibꝫ arboroſis ⁊ in terra pingui. Minor ṽo cētaurea naſcit̄ ī aquoſis locis ⁊ eſt ſimilis herbe ypericon aut pulegio moutano. habet virgam vniꝰ palme quadratā: florem rubeum vergentē ad purpureitatem. ⁊ habet folia parua oblōga ſicut folia rute. ⁊ ſemen ſicut granū frumenti. ⁊ habꝫ radicem paruā in qua nullū eſt iuuamentū. ⁊ in ſaporeeiꝰ vincit amaritudo plꝰ q̄ꝫ aliud. et eſt ī eo ſtipticitas pauca. ⁊ virtus eius eſt que deſiccat ſine mordicatione. Pli. cap. d̄ centaurea. Alia maior: alia minor. ſunt ambe calide ⁊ ſicce cōplexionis in ſecundo gradu.

Operationes

A ¶ Diaſcorides. Centaurea maior vires habꝫ cum aliqua exaſperatione relaxantes. vnde totum ventrem purgat.

B ¶ Radix aūt eius eſt candens ſicut ignis mollis fragilis cum ſucco ſubruſo ⁊ acro cū magna amaritudine.

C ¶ Hec radix ꝯquaſſationibꝫ vtilis eſt. pleureticis. ⁊ diſnoicis maxime ꝓdeſt. tuſſim antiquā cōpeſcit. aſmaticis ⁊ emoptoicis ſingulare pſidium eſt. non febrientibꝫ cū vino ʒ. ij. de radice eius dat̄ febrientibꝫ cū aqua tortionibꝫ et cauſis ſtericis ſimiliter data prodeſt.

D ¶ Menſtruis impat. aborſum facit in moduꝫ collir ij ſuppoſita. nam acredine ſua p̄dictū facit. ⁊ fetum mortuū expellit. ⁊ viuū corrumpit ⁊ extrahit. In hoc aūt ꝙ ſtiptica eſt plagas glutinat. ad reumata iuuat.

E ¶ Succus omnia facere illa nouit. maxime vulneribus cicatricem inducit.

F ¶ Paracoliſim facit: carnibꝫ īciſis ⁊ ī foco poſitis addita memorāt ꝙ carnē ī ſe coagulare facit. lic ij modo exſiccāt ⁊ ꝑlicio illā vendūt.

G ¶ Centaurea minor tunſa et impoſita viridis vulnera purgat paracoleſim p̄ſtat.

H ¶ Cicatrices vulneribus recentibus et veteribus inducit.

I ¶ Elixatura eiꝰ bibita colerā ⁊ hūores pigues deponit ſciaticis a no ſuppoſita ſanguinē ꝓuocat ⁊ dolorē illiꝰ mitigat. ſuccus eiꝰ melle addito caliginē oculis detergit. aborſum facit. neruis dolētibꝫ fomēto p̄ſtat auxiliū.

K ¶ Gal. Cētaurea magna ꝓuocat mēſtrua. Et eſt embriones mortuos euellēs ⁊ viuos corrūpens ⁊ educens. ſtipticitas ṽo ea q̄ ſunt groſſe partꝫ ⁊ terreſtris frigiditatꝫ in glutinādo vulnera ⁊ iuuādo eos q̄ ſpuūt ſanguinem.

¶ Dant̄ aūt ⁊ de ea ʒ. ij. eis q̄d̄e q̄ febriunt cūm aqua. eis q̄ ſunt ſine febre cum vino. L

¶ Secundū autē virtutem q̄ ex omnibꝫ qualitatibꝫ inſeſſionibꝫ ⁊ vulſionibꝫ ⁊ diſicis et antiquitatis confert tuſſibꝫ. nō enī euacuare ſolū oportet in his quod eſt p̄ter naturam. ſed ⁊ roborare et vigorare que expurgata ſunt ad ea deꝫ igitur vtilis eſt que acerrima. qn̄ non ſola nec ſincera exiſtat ſed vel dulcedini alicui ꝑmiſcet̄ vel non omino amaritudini. Fortitudineꝫ ṽo ⁊ violentiam nō habebit ꝑmixta ei aliqua ſubſtantia eucrats. talis enim eſt que dulcis. Ad confortandam autem et congregandam ſtipticitas eſt neceſſaria. M

¶ Ex centaurea igitur minori magna vulnera conglutinantur cum cathaplaſmatur ipa herba adhuc recenti ⁊ etiam difficile conglutinabilia vlcera cōſolidat eo modo vtentibꝫ. exicat autem cum conglutinatiuis et ſiccatiuis ꝑmiſcetur virtutibꝫ. quecūqꝫ enī et fiſtulas curare nate ſunt ⁊ duricies antiquas mollificat. ⁊ mala morigerata vlcera ſanat. N

¶ Serapion libro aggregatoris capitulo: ꝓprio de centaurea maiori ⁊ minori. eodem dicit a uctoritate Dyaſcoridis et Galieni. que h̄ dicta ſunt licet per alia verba. O

Capitulum.cxiij.

C Eraſũ ē fruct⁹. ceraſus ē arbor. Et eſt fruct⁹ q̇ arabice vocat̃ ceraſie. grece ꝛ latine ceraſar. ꝛ aliq̇ vocāt ea ḡna regũ Sera. li. aggre. ca. ceraſie. i. ceraſa. Et dicunt ꝙ ſint grana magna ſilia prunis. ꝛ ſũt in oriēte ꝛ eſt granũ regũ. Et eſt illud qḋ eſt apud nos. Et auc. Gal. Sunt ex eis dulcia. pontica ꝛ aceroſa ſicut inueniunt̃ malagranata ꝛ poma. Et ipſoꝝ dulciũ ceraſoꝝ quecũq̧ nedũ maturata ſunt. q̄dam quidam ſufficienter pontica ſunt. q̄daȝ autem acida ſimilia ſunt moris. ſȝ in moris q̇dem nō maturis acida q̄litas dominatur pontica in ceraſis vero nō ſemꝑ.

Operationes

A ¶ Serapion. Dulcia deſcendunt a ſtomacho cito. ꝛ iuuamentum quod inferunt ſtomacho paucum eſt. ꝛ pontica faciunt contrariũ eius.

B ¶ Aceroſa ꝓo deſiccāt flegmata ꝛ ſuꝑfluitates ſtomachi pl⁹ ꝗ̄ pontica. ꝛ cauſa hui⁹ eſt. quia ī eis eſt res incidens. ꝛ ꝯferunt ſtomacho flegmatico ꝛ pleno ſuꝑfluitatibꝫ.

C ¶ In arboribꝫ ꝓo gũmi eſt cōis. virt⁹ oībꝫ viſcoſis ꝛ ī mordacibꝫ farmacijs ꝓpterea in ea ē ꝟt⁹ medicinaꝝ inuiſcantiũ ſine mordicatōe. ꝛ ideo ꝯferũt aſꝑitationi pulmonis. ꝛ ē in eo ꝟt⁹ ſubtilitatis. ꝛ ideo ꝯferũt lapidi qñ bibunt̃.

D ¶ Dyaſ. ca. de ceraſis. Ceraſũ viride pomũ vētrē humectat ꝛ ꝓuocat. aridũ ſiccat ꝛ detinet ſtomacho viride ꝯtrariũ. Siccũ (inquā) vtile accipit̃. Hoc q̇daȝ eſtimāt vrinā mouere a nō paucꝫ autoribꝫ tradit̃. ſi mane recētia cũ ſuis nucleis deuorata ſunt aluũ tam copioſe fluere vt ex eadē cā etiā morbo pedes implicati liberent̃. fit ex eis dyaceraſton. qḋ oībꝫ eſt notũ.

E ¶ Galieno placet non vnā in oībꝫ ceraſeis pomis eſſe virtutē. Nā in q̇buſdā auſter⁹ ſapor: ꝛ in q̇buſdā calid⁹. ꝛ in q̇buſdā dulcꝫ apparet. et vult auſtera ad h̃ valere ꝙ ventrē reſtringant: ſtomachũ vero ꝯfirment. Acida indicat flegmate abundantibꝫ ſtomachis optima. nā magis ſiccant ꝛ groſſitudinem denſioris humoris incidunt: dulcia ſtomacho aduerſa ꝓnũciant. citius tñ ꝑ inteſtina defluere.

F ¶ Gũmi qḋ truncus illacrimat. exaſperitas arterias optime lenit. ſi in vino veteri detur in ſolutione reſolutũ ſimili modo datũ: faſtidium ſtomachi nauſeantis auertit.

G ¶ Et de facie feditatem palloris excludit cum mero hauſtũ calculos quibꝫ etiam veſice canalis obſtruit̃ in arene puluerem ſoluit.

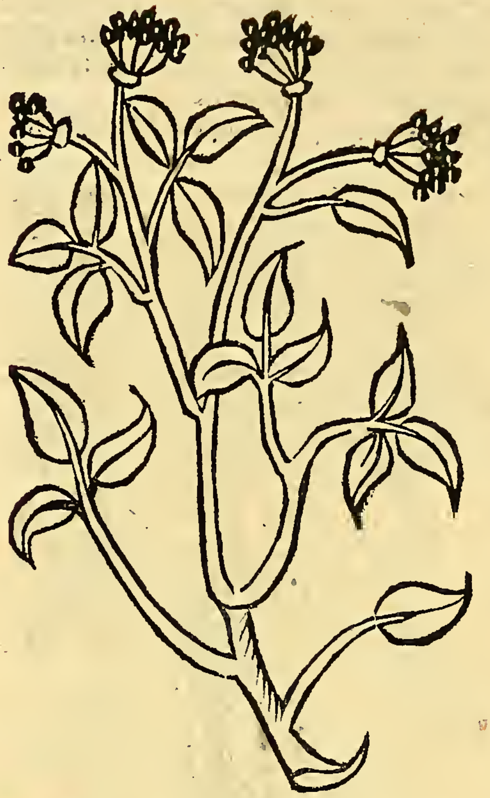

Capitulum.cxiiij.

C Retan⁹. Dyaſ. ca. Cretan⁹ frutex eſt herbe duos ramos habētꝫ in vn⁹ cubiti lōgitudine. ꝛ naſcit̃ locis ſaxoſis ꝛ maritinis cum folijs albis ꝛ pinguibꝫ ſilibꝫ andragne latioribꝫ ꝛ oblōgis. florē hȝ album ꝛ ſemē libanotido ſil̃e magꝫ rotundũ ꝛ odoratũ. qḋ deſiccat̃ vt triticũ. Radices tres aut quattuor hȝ digiti groſſitudine. odoris ſuauiſſimi plenũ. Gal. vij. ſim. far. ca. de cretano. Cretanũ ſalſum q̇dāmodo ꝛ cũ guſtat̃ ſimul cum breui q̄litate quo circa eſt ꝟtus ei⁹ abſterſiua eſt ſimil̃ ꝛ exſiccatiua. debilior aũt eſt ſcḋm vtraſq̧ amari longitudine.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Folia ꝛ ſemen eius ꝛ radices cocte cũ vino ꝛ bibite vrinā ꝓuocant yctericis A
medicant̃. menſtruis imperāt. crude et elixe comedi poſſunt. ꝛ in ſale cōpoſite manducantur. folia ei⁹ in guſtu ſatis acida ſunt.

¶ Paulus ca. de cretano. Cretan⁹ calida eſt et
ſicca in tertio gradu. Herba eſt que in locꝫ maritinis reperit̃. virtutem habet valde diureticam ex ſubtili ſubſtantia. B

C ¶Contra diſſurriā ſtranguiriā ⁊ viciū lapidis ⁊ yliacam paſſionem herba ipa in multa quantitate buliat in aqua ſalſa vino ⁊ oleo: et in ea ſedeat paciēs vſqꝫ ad vmbilicum.

D ¶Item ꝯ yliacā paſſionē ponaꝛ in criſteri.

Capitulum.cxv.

Cicuta. Sera.li.aggre.ca. ſuccarā vel conīſa auc.Dyaſ. Eſt planta habens ſtipitē ꝯcauū in q̄ ſūt multi nodoſi: ſic nodi feniculi.⁊ eſt multū maior feniculo.et hꝫ folia ſimilia folijs ferule habētia grauē odorē. ⁊ ſup ſtipitē ei⁹ eſt corona in q̄ flores albi.et eſt ſemē ſile ſemini aniſi.niſi qꝛ eſt albius .et hꝫ radicem nō multū infixam terre.q̄ eſt frigida valde.hec radix occidit ſua frigiditate. Paul⁹.ca. de cicuta.eſt planta cuius ſemē frigiditate ſua eſt interimens.ſꝫ vino puro ⁊ calido ei⁹ nocumento ſubueniꝛ. Galien⁹.viij.ſim.farmacoꝝ.ca.comum.id eſt cicuta.qm̄ ſumme eſt infrigiditatiue virtūtis omnes ſciunt.

Operationes

A ¶Sera.Corona hui⁹ plante accipiꝛ cum toto ſemine anteqꝫ deſicceꝛ.⁊ teriꝛ ⁊ exp̄miꝛ ſucc⁹.et ſiccaꝛ in ſole.⁊ admīſtraꝛ ī collirijs q̄ fiūt ad ſedādos dolores oculoꝝ.⁊ eſt optimū in hoc.

¶Et quando fit emplaſtrū cum eo ſedat caliditatem ⁊ heriſipilam ⁊ formicam B

¶Et qñ teriꝛ hec planta cū ſuo ſemīe aut cū folijs ⁊ fit emplaſtrū cū ea: ſup teſticulos abſcindit pollutionē ⁊ gomorreā.⁊ ſi fiat emplaſtrū cū ea ſup virgā ꝓhibet erectionē. C

¶Et qñ emplaſtranꝛ cum ea mām̄ille mulieꝝ ꝓhibet ab eis lac. Et qñ ponitur ſup teſticulos pueroꝝ nō ſinit eos augeri. D

¶Et qñ poniꝛ ſup mām̄illas puellaꝝ nō ꝑmittit eas magnificari.meliorāt ex hac planta eſt illa q̄ naſciꝛ in crete inſula.in chia ⁊ in atica. E

¶Plinius coniza.id eſt cicuta que omnibus nota eſt. Cuius folia viperas et ſerpentes effugant.⁊ eſt frigida frigiditate mortali. F

¶Platearius. Cicuta nō vtimur interioribꝫ. quia venenoſa eſt ⁊ in ſubſtantia ⁊ in qualitatibus. Intantum em̄ diſſoluit.qꝫ ſpūs inaniuntur.⁊ ex hoc membra mortificantur. Uirtutē habet potiſſimam ſꝫm radicem.ſecundo ſꝫm folia.minorē ſꝫm ſemē. Unde ſemen ei⁹ qñqꝫ ponūt ī medicinis.et ex ea vngentū potiſſimū fit contra arteticam ⁊ podagram. G

¶Iſidor⁹. Cicuta vrinā ⁊ menſtrua ꝓuocat ⁊ augmentat. Lumbricos et aſcarides necat. Sciaticos ⁊ arteticos de groſſo flegmate iuuat.ſi in ei⁹ apoſimate laueꝛ aut poteꝛ. Groſſam inteſtinoꝝ ventoſitatē diſſoluit. Colicam paſſionē ⁊ ylij dolorē curat.pect⁹ ⁊ pulmonē de viſcoſo ⁊ groſſo flegmate purgat. H

¶Plinius libro.xv. Cicuta venenum eſt publica quadā athenienſiū pena inuiſa.ad multa tm̄ vſus nō omittendi. Semen habet noxium Caulis aūt eſt viridis.⁊ vrit plerūqꝫ ſic in plantanis.lenis hic ⁊ geniculatus vt calami nigricans. Altior ſepe binis cubitis. In cacuminibus ramoſus .habet folia coriandri tenuiora graui odoratu. Aniſo craſſius.radice ꝯcaua nullius vſus. Semini ⁊ folijs ineſt vis refrigeratoria.q̄ ſi enecat: incipiūt augeri ab extremitatibꝫ corpis. Remediū autē eſt ꝑus qꝫ ꝑueniat ad vitalia.natura vini excalefactoria ac ī vino potata irremediabilis exiſtimaꝛ. Succus exp̄mitur folijs atqꝫ floribꝫ.tunc em̄ maxime eſt tempeſtiuus et melior. I

¶Semine trito expreſſus et ſole denſatus in paſtillos .necat ſanguinem ſpiſſando.hec altera vis. Ideoqꝫ ſic necatorum in corporibus apparent macule. K

¶Ad diſſoluēda medicamēta vtūꝛ illo ꝓ aq̄ ⁊ ad refrigerandū ſtomachū fit ex eo malagina.valet ad cohibēdas epyforas eſtiuas.oculorūqꝫ dolores ſedādos circūlitū. Miſceꝛ collirijs. L

¶Et alios oēs cohibet reumatiſmos M

Folia quoqꝫ tumorem omnē: ac dolorem ⁊ epiforam ſedant.

Capitulum .cxvi.

Cicorea. Platearius. Cicorea que et ſpōſa ſolis. ⁊ ſolſequium ⁊ intuba dicitur. frigida ⁊ humida eſt in ſecūdo gradu. ¶ Conſtantinus in libro graduum. Cicorea ſiue ſponſa ſolis frigida eſt ⁊ ſicca in primo gradu. ¶ Plini' li. xx. Intubum erraticū apud nos q̄dā ⁊ ambugiam appellauere. In egipto vocant cychorium. ¶ Idem in libro viceſimo primo. Cycorium poſt vergilias naſcitur. floretqꝫ particule ei'. Radix eſt eis lenta q̄ vtuntur ad vincula. ¶ Actor. Hec herba ſcꝫ que vulgo dicitur cycorium: ipa etiā alijs noībꝫ ꝑter ſupradicta dicit' elytropiū ⁊ dyoniſia: Unde ꝺ ipa quoqꝫ dicet' inferi' in capitulo Elytropium de e.

Operationes

a ¶ Plateari' in cap̄. cycorea. Herba ipa comeſta valet ꝯ venenū. Succus ei' valet ad opilatione ſplenis ⁊ epatis ex calida cauſa. ⁊ ꝯ calefactionē eiuſdē. Hec herba viridis eſt ⁊ multe efficacie. ſicca ꝓo nulli' vel parue.

B ¶ Cocta ⁊ comeſta valet opilationi ſplenis et epatis. ⁊ ꝯ calefactionē epatis. Succus epati ſupponit' vel cathaplaſmat'.

¶ Et quia virtutē habet reſtringendi venenū animalia quedā a venenoſis animalibꝫ leſa: huius herbe tactu ſanant'. C

¶ Conſtantin' libro vt's. confortat ſtomachū et valet ꝯtra ſcorpiones. aliorūqꝫ reptiliū morſum cum myrrha mixta. ⁊ mulieri ſuppoſita ꝓuocat menſtrua. D

¶ Plinius libro .xx. cap̄. Intubum. Id refrigerat in cibo ſumptum. ⁊ collectiōes ſanat illitū. Succus decoctus ventrem ſoluit. Renibus ⁊ ſtomacho proficit. E

¶ In aceto decoctum vrine tormenta diſcutit. Itemqꝫ morbū regiū cū mulſo ſi ſine febre ſit reſecat ⁊ adiuuat. Mulierꝫ purgatoībꝫ in aq̄ decoctū adeo ꝓdeſt vt mortuos trahat partus. F

Capitulum .cxvii.

Cinogloſſa. yſid. in li. ethymologiarum. Cinogloſſa ē herba quā linguā caniū vocāt. A cinos qꝺ eſt canis. ⁊ gloſſos qꝺ eſt lingua. Inde cinogloſſa. id eſt lingua canis. Et eſt herba ſimilis arnogloſſe: niſi qꝛ ſūt ei coſte apparētes i folijs ei'. ſꝫ ſunt leuia ſatis ⁊ eſt in eis borra apparens.

Operationes.

A ¶ Medet᷑ vlceribꝫ oris ⁊ aliis vlceribꝫ fraudu
lentꝭ frigide ⁊ ſicce cõplexiõis. ⁊ curat alcolam.
balneũ decoctionis eiꝰ curat gomorreã.
B ¶ Pliniꝰ lib. xxv. Cinogloſſos caninã imitans
linguã topiariis opibꝫ eſt gratiſſima.
C ¶ Aiuntq́ꝫ eam ꝙ tres tirſos ſeminis emittat.
Eiꝰs radicez potatam ex aqua prodeſſe ad ter
tianas. que quattuor ad quartanas.
D ¶ Eſt ⁊ alia ſimilis ⁊ que lappas ferat minutas
cuius radix pota ex aqua ranis et ſerpentibꝫ
aduerſatur.

Capitulum. cxviii.

Citonia. Dyaſcorides. Citonia vel ci
tomus eſt arbor maloꝝ citomoꝝ. Hu
ius folia virtutem habent medicinalẽ
¶ Palladius libro ſcḋo. Mẽſe Januario tu-
beres inſerunt᷑ citonio. Idem li. iii. Citoniis
ſerendis pleriq́ꝫ tempora diuerſa dixerũt tamẽ
mihi vſu compertuz eſt. In ytalia circa vrbem
menſe Februario vel incboante Marcio plã
tas citomorum radicatas in paſtinato ſolo te-
nuiſſe. adeo velociter vt ſepe ſeqnenti anno (vt
frugi) gauderent. Idem menſe Februario ci-
tonia inſeruntur melius in trunco ꝙ̃ in corti-
ce. Recipiunt in ſe ſurculos ꝑpe omĩs generis:
punici ſorbi. omniũq́ꝫ maloꝝ que meliora p-
ducunt. Inſerantur autẽ nouelle arbores qui-
bus ſuccus in cortice eſt. Si maior eſt circa
radicem melius inſeretur vbi cortex et lignum
beneficio ſoli adherentis humeſcit. ¶ Halienꝰ
ſecundo libro de cibis. Mala ipſa non ſunt
habentia vnam naturam: quod eſt. quia q̃daz
ex eis ſunt dulcia. quedam pontica. et quedaz
ſtiptica. ⁊ quedam acetoſa. ⁊ quedam inſipida.
Et in dulcibꝫ eſt ſubſtantia aquoſa temperata
Ex pontica vincit in eis frigidum terreum.
Sed in ſtipticis hec eſt eadem ſubſtantia cum
aquoſa ſubſtãtia dulci. In acetoſis aũt eſt ſub
ſtantia frigida. ⁊ virtus ponticoꝝ ⁊ ſtipticorũ
⁊ acetoſoꝝ eſt virtus que incarnat ⁊ q̃ ꝯgluti
nat vulnera. Et ꝓhibet illud qḋ currit ad apo-
ſtemata ĩ ꝑncipio eoꝝ. ⁊ fortificat os ſtomachi
⁊ ſtomachũ laxum ⁊ fluxũ. maxime ꝟo q̃ ſunt
ſtipticiora ex eis ⁊ acetoſiora. Sed illud quod
vincit ſuꝑ naturam inſipidoꝝ eſt aqua. Et cõ
plexionem eorũ eſt humidior ⁊ frigidior. ⁊ ipſa
adminiſtrãtur in medicinis apoſtematũ in ꝑn
cipio eoꝝ ⁊ in augmento. ⁊ vniuerſaliter ĩ ma-
lis eſt humiditas multa. ⁊ ſuꝑfluitas frigida. et
ideo deſtruitur ſuccus eoꝝ ⁊ areſcit. Seruan-
tur tamen quando coquuntur cum melle. ⁊ fit
inde rob. Et ſeruãtur eodem modo citonia
ipſa cum melle ſicut ⁊ ſucci eoꝝ. Citonia maio
ra vocantur ſaturninia. ⁊ ſunt maioris iuua-
menti ꝙ̃ alia. Rememorans ergo illoꝝ quecũ- E
q́ꝫ poma ſtipticant ſcias frigidum ⁊ terreſtrez
chimũ habere. quecũq́ꝫ autem acetoſa videtur
frigidum quidem. ſed ſubtiliꝰ partium. medie
vero complexionis eſſe que dulcia ad calidius
declinare videntur. ſicut que perfecte apoya.
id eſt ſine qualitate ⁊ valde aquoſa ad frigidiꝰ
inclinata. Vtaris ergo ipſis ſ̃m predominan
tium humoꝝ virtutes. Auſteris autem pomis
quidem quando ꝓpter humiditatem multam
atonus. id eſt ſine vigore venter extiterit. pon-
ticis aũt quando ſufficienter excreuerit huiuſ-
modi. Acetoſis ꝟo qñ eſtimaueris in ipo groſ-
ſum humorem collectum eſſe nõ valde aliquid
frigidum tanq̃ꝫ frigidius quidem nõ acetoſis:
ſed trimcis indiget. Siccant autẽ ambo groſ-
ſitiem humoꝝ acetoſa et drimea. Differunt aũt
hec in hoc ꝙ hec quidem cũ infrigidatiõe: illa
vero cũ caliditate operant᷑. palam autẽ ex iam
dictis ſepe ꝙ ſtiptica quidez ſuꝑfluos receſſus
reſtringunt. acetoſa humorem quidẽ groſſum
inuenientia in ventre diuidunt hunc. ſubdu-
cũtq́ꝫ ſtercus. ⁊ ꝓpter hoc humectãt egeſtiões.

purum autem inuenientia ventrem reſtringūt ipſum magis.

Operationes

A ¶ Auicēna li.ij.cap.de citonijs. Nō abluitur cinis ꝛ folioꝝ eius ſunt ſicut tutbia.ꝛ rob pomoꝝ eiꝰ areſcit ꝑpter illud qḋ eſt in ipſo de humiditate aquea frigida.ꝛ aſſatū eſt meliꝰ ꝛ magis ꝯferens.et eius qḋdeꝫ aſſatio fit quādocunqꝫ cauaṫ.ꝛ eijciūṫ grana eiꝰ.ꝛ poniṫ in ipō mel ꝛ liniṫ luto eiꝰ corpus.et poſtea poniṫ in cinere frigida eſt in pˀmo et in fine.et ſicca in pˀncipio ſecūdi. Et eſt ſtipticū ꝯfortatiuū fortiter.ꝛ flos eius eſt ſtipticioꝛ. Et ſimiliter oleum ipſius et dulce.eſt minus ſtipticum.et ſemen eius eſt lenitiuum ſine ſtipticitate.

B ¶ Et ꝓhibet curſum ſupfluitatū ad viſcera. et retinet ſudorē.ꝛ oleū eius ꝯfert ſciſſuris frigoris et formice.ꝛ eſt vtile vlceribꝫ ſcabioſis. Et multitudo eiꝰ generat dolorē neruoꝝ.et aſſata poniṫ ſup apoſtemata oculi calida.

C ¶ Et eius ſuccus ꝯfert dilatationi anhelitꝰ et aſmati.ꝛ ꝓhibet ſputū ſanguinis.ꝛ ſemen eiꝰ ꝯfert aſperitati gutturiſ.ꝛ lenit cannā pulmonis.ꝛ muſcillago eiꝰ etiā humectat ipāꝫ cānā.

D ¶ Et ꝯfert vomitui ꝛ ebrietati.ꝛ ſedat ſitim.et ꝯfortat ſtomachū recipientē ſupfluitates.

E ¶ Syrupꝰ eius ꝛ ipſiꝰ infuſio.ꝛ qḋ de eo elixatū eſt ex ipō vtunṫ multi in ſecūda menſa ſuper vinū.ꝛ ꝓhibet ebrietatem.

F ¶ Et fit ex eo ſyrupꝰ ꝯfortans appetitū deiectū valde ꝛ mortuū.ꝛ ꝯfortat ſtomachum.

G ¶ Et prohibet vomitum flegmaticum.ꝛ eſt prouocatiuum ꝛ iam dictum eſt qꝫ illud eſt per accidens. Et illud quod cum melle elixatum eſt eſt maxime prouocatiuum

H ¶ Verūtamen qn̄ ſoluit ventrem ꝛ nō ſtringit ꝛ generat colicam ꝛ dolorē ventris pungitiuū ꝛ cōfert diſſurie.ꝛ retinet fluxū menſtruoꝝ.et cōfert arſure vrine qn̄ diſtillaṫ ſuccus eiꝰ aut oleum ipſius in virga.et confert oleum eius renibus et veſice.

I ¶ Et qn̄ ſumitur poſt cibū ſoluit.adeo qꝫ quando plurimū ex eo ſumiṫ extrahit cibum ante digeſtionem.et criſteriſatur decoctio eius ad eminentiam ani ꝛ matricis.

K ¶ Rabbi Moyſes. Citonia a pregnātibꝫ comeſta generāt filios hilares.ꝛ comeſtio ipſoꝝ aſſoꝝ poſt cibū generat gaudiū.

L ¶ Serapion libro aggregatoꝝ capitulo Cafa auctoritate Dyaſcoridis. Arbor citomorum ꝛ maloꝝ folia ſimiliter ꝛ flos ꝛ ſummitates ſunt ſtiptice.et proprie arboris citomorum.et fructus immaturus eſt ſtipticus.

M ¶ Mala aūt illa q̄ colligunṫ in vere generant coleram citrinā.ꝛ inducunt inflammationem et nocent neruis ꝛ iuncturis ꝛ membris q̄ ſūt de genere neruorum.

¶ Sꝫ citonia ſunt bona.ꝛ ſi aſſanṫ ſunt meliora habētibꝫ fluxū antiquū.ꝛ vlcera inteſtinoꝝ ꝛ ſputū ſanguinis.ꝛ colliricā paſſionē. N

¶ Et illa que dicūtur mellomella molliūt ventrem ꝛ expellunt lumbricos.et ſunt mala ſtomacho ꝛ inflatiua ipſius. O

¶ Sedilla q̄ nominanṫ in latino arnicata ſūt bona ſtomacho.ꝛ ſtringunt ventrē.ꝛ ꝓuocant vrinā.niſi qꝛ ſunt debilioꝛis ꝟtutꝭ q̄ꝫ citonia.et iſta ſūt illa q̄ vocanṫ atyrotipa. Et ſilia ex eis ſūt ſilia malis in vere naſcētibꝫ in ſtipticitate. P

¶ Et oportet qꝫ adminiſtrentur citonia in egritudinibꝫ in qbꝫ oportet ſtipticare anteq̄ꝫ ad maturationem perueniant. Q

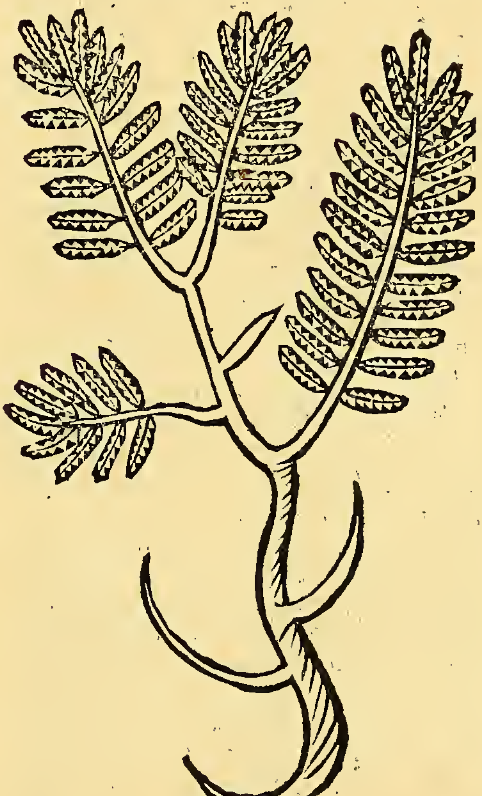

Capitulum.cxix.

Cipreſſus. yſidorus. Cipreſſus grece dicitur eo qꝫ caput eius a rotūditate in cacumen erigiṫ. vnde ꝛ conon vocaṫ.id eſt alta rotunditas. Hinc ꝛ fructꝰ eius conus dicitur: qꝛ rotūditas eiꝰ conū imitatur. Huius lignū cedro pene proximā habet virtutem. Temploꝝ quoqꝫ trabibus aptum impe

netrabili ſoliditate nunq̄ꝫ oneri cedit. Antiqui
ramos cipreſſi prope rogum conſtituere ſole-
bant. vt odoris ſui iocunditate cadauerū odo-
rem dū vrerentur opprimerent. Hec arbor apd̄
paganos mortuis conſecrata eſt. eo ꝙ in mo-
dum hominis exciſa non pullulat. ¶ Ambro-
ſius. Cipreſſus ⁊ pinus in alta ſe cacumina ex
tulerunt. maneteꝙ prerogatiua cipreſſis. vt nul
li eas vēti horrore ſuis diſpoliēt coronis. Hec
arbor lacunaribꝫ eſt vtilis. cōmendandiſꝙ fa-
ſtigijs. Unde in canticis dicit etiaꝫ. Lacuna-
ria noſtra cipreſſina. ¶ Palladius libro duo-
decimo. Cipreſſus ad fabrice materiā eſt egre-
gia. ¶ Plinius libro viceſimotertio. In choo
inſula naſci creduntur cipreſſi. florem imbribꝫ
decuſſum terre alitu animante. ¶ Platearius.
Cipreſſus eſt calida in primo gradu. ſicca in ſe
cundo. Huius arboris folia lignum et poma
competunt vſui medicine. Sed poma ſtipti-
ca ſunt et conſolidatiua. Lignum et folia diu-
retica ſunt. ¶ Galienus ſeptimo ſimpliciū far.
capitulo de cipreſſo. ſm̄ tranſlationem grecam.
Cipreſſi germina ⁊ folia ⁊ bacce que iuuenes
⁊ molles magnoꝝ vulnerū in corporibꝫ duris
ſunt conglutinatiue ex quibus manifeſtū eſt:
qm̄ ſiccatiue ſunt virtutis. non habentes appa
rentē acredinē ⁊ caliditatē ſicut ⁊ guſtus teſta
tur. Apparet em̄ in ea modica quidem acredo.
plurima autē amaritudo. ⁊ multo plurima eſt
ponticitas q̄ in tota planta tanta vero eſt acre
do ⁊ caliditas quanta. ducit quidē ponticita
tem ad profundū. ¶ Serapion libro aggrega
toris cap̄. Saſſa. auctoritate Galieni. Quod
ex cipreſſo adminiſtrat̄ ſunt folia extremitates
⁊ nuces eius. ⁊ in ſapore ei⁹ eſt acuitas ⁊ punc-
tio parua ⁊ amaritudo ſatis. ⁊ punctio eſt for-
tior amaritudine. ſꝫ de amaritudine ⁊ acuitate
ineſt q̄ntitas tanta ꝙ facit eā penitrare ad pro
fundū corpis ſine calefactione ⁊ mordicatiōe.
Et virt⁹ eius eſt q̄ deſiccat in qua nō ē acuitas
⁊ mordicatio apparenter. ⁊ q̄ntitas ſue calidi-
tatis eſt q̄ntitas q̄ eſt ſufficiens ad penetrādū.
Et eſt calide ⁊ ſicce cōplexionis. ¶ Plini⁹ cap̄.
de cipreſſo. Arbor eſt om̄ibꝫ nota q̄ a grecꝭ no
men ſumpſit. eo ꝙ habet in ſummitatibꝫ rotū
da ſeminū capita q̄ dicunt̄ galle cipreſſi.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides capitulo de cipreſſo. Eſt arbor
omnibꝫ nota corium ſemen ⁊ folia cum dulco-
re bibita cum myrrha modica veſice reuma-
tiſmum compeſcit.

¶ Diſſurijs medetur. huiꝰ ſemen viride: vel pi- B
ra eius bibita emoptoicis medent̄. Diſſinteri
cis ⁊ ciliacis maxime ꝓdeſt. tuſſi et ortonoicis
preſtolat̄. Eius clixatura tantū ꝓdeſt q̄ntum
ſuple ſemen eius quod in aceto coctum id face
re nocuit.

¶ Cū puluere lupini admixtum enterocellicos C
ſiccat vt catha plaſma appoſitū folia eius ſimi-
lem habent virtutem.

¶ Ramus ei⁹ cū ſemine in domo poſitus: co- D
nopes vel ꝫinꝫalas fugat. Hec folia vt catha-
plaſmata adbibita recentia vulnera curant.

¶ In aceto cocta ⁊ infuſa capillos inficiūt. po- E
lente trita ⁊ admixta ignē ſacrū cōpeſcūt. vul-
neribꝫ medentur.

¶ Carbūculis opitulant̄. tumores oculoꝝ de- F
primūt. Cerotis nobilibꝫ miſcent̄. Et ꝯfortāt
ſtomachū. ⁊ ſanguinē ſtringūt.

¶ Auicenna libro ſecundo capitulo de cipreſ- G
ſo. Calide cōplexionis eſt in p̄mo gradu. ſicc⁹
in ſecundo. Et quidam dicūt ꝙ eſt frigid⁹ val-
de. et quidā iudicauerūt ꝙ eſt virtus ei⁹ cōpoſi
ta. ⁊ caliditas eius eſt ſm̄ quantitatem que fa
cit penetrare ſtipticitatem. ſtipticitas profūda
tur ⁊ peruenit ad membra. Folia ⁊ nux ei⁹ ſūt
ſtiptica. et in ipſa eſt reſolutio et reſoluit humi
ditates.

¶ Et nux quidē ei⁹ fortior eſt in om̄i re q̄ꝫ folia H
ipſi⁹. Et in ipa eſt vis faciēdi adherere ſangui-
nē: ita ꝙ remouet putredinē qn̄ decoquit̄ cū ace
to ⁊ lupinis. ⁊ linitur ſup vnguem: et remouet
eius veſtigia.

¶ Et ei⁹ folia delēt morfeam. folia ei⁹ recentia I
⁊ nux ipi⁹ ꝯſolidat vulnera q̄ ſūt in mēbris du-
ris cū fuerint recenter collecta.

¶ Et ꝯferūt formice ⁊ heriſipile. ⁊ ꝓprie cum fa K
rina ordei. Nux ⁊ folia ei⁹ bona ſunt collo. cuꝫ
ex eis fit emplaſtrū ꝯferūt. ⁊ cū farina ordei ſu
perpoſita heriſipile.

¶ Et ꝯfortat neruos. ⁊ extinguit ramicē more L
emplaſtri ſuppoſita. ⁊ roborāt mollificationē.

¶ Et ſtringunt etiā qn̄ terit̄ nux cipreſſi multū M
cum ficubꝫ. Et ponit̄ de eis liciniū in narem.
⁊ ſanat carnem additam.

¶ Et decoctio ei⁹ cū aceto ſedat dolorē dentiū. N
Et datur ad bibendū nux ei⁹ cū vino ad ſputū
ſanguinis. ⁊ ad difficultateꝫ anhelit⁹: ⁊ ad tuſ-
ſim antiquā. ⁊ ſimiliter ei⁹ decoctio.

¶ Et bibuntur folia eius cum vino: ⁊ ꝯferunt O
difficultati mingendi. et curſu ſuperfluitatum
ad veſicam.

¶ Et conferūt etiam vlceribus q̄ ſunt in inte- P
ſtinis. Loco eius ponitur medietas ponderis
eius de ſarcocolla rubea.

Capitulum. cxx.

Cyprus. Dyaſ. Cypr⁹ eſt arbor habēs folia oliue ſimilia: ſ; viridiora ⁊ paulo groſſiora. Semē nigꝝ: ⁊ flore album cū germine ⁊ odore bono. Gloſa ſup cantica. Ciprus eſt arbor aromatica in egipto ſemine candido et odorifero. qui coquit̄ in oleo ⁊ exp̄mit̄ vnguentū regale q̄d d̄r ciprus. ¶ Pli. in li. xij. Ciprus eſt arbor in egipto ziziſi folijs ſemie coriandri candido ⁊ odorato.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Hui⁹ folia maſticata tumorē oris cōpeſcūnt. q: virtutis coherentis ſunt. ſ; cetera eiuſdē arboris cathaplaſmata humores et tumores calidos tollunt. Harū etiam elixatura fomento combuſtis medetur.

B ¶ Eadē q̄; ſucco ſtrutij mixta ſi caput aſſidue fomētes capillos inficiet. flos ei⁹ cū aceto cathaplaſmatib⁹ adhibit⁹ dolorē capitis ſoluit.

C ¶ Plinius libro vtō. Hec in oleo coq̄t̄ ⁊ poſtea ꝑterit id q̄d cyperus dicit̄. Optimum eſt in canopica in ripis nyli nata. Scdm aſcalone iudee. Tertium cypro inſula: odoris ſuauitate. Quidam hanc dicūt eſſe arborem q̄ in ytalia liguſtrū vocet̄. Etiā alcannā appellāt. vt ſupra de ea capitulo tredecimo Alcāna.

D ¶ Item Plini⁹ in li. xxiij. Ex cypro fit oleum: cui⁹ natura calefacit neruos ⁊ emollit. Folia ſtomacho illiniunt̄. ⁊ vulue concitate ſucc⁹ eorum apponitur. Folia quoq; cōmanducata recentia medentur vlceribus in capite manantibus. et oris collectionib⁹.

E ¶ Decoctū eaꝝ ambuſtis et luxatis ꝓdeſt. Rufant capillum tuſa adiecto ſtrucij mali ſucco. Flos capitis dolores ſedat cū aceto illitus.

F ¶ Ulcera putreſcentia p ſe vel cum melle ſanat Odor aūt floris olet: q̄ ſomnū facit.

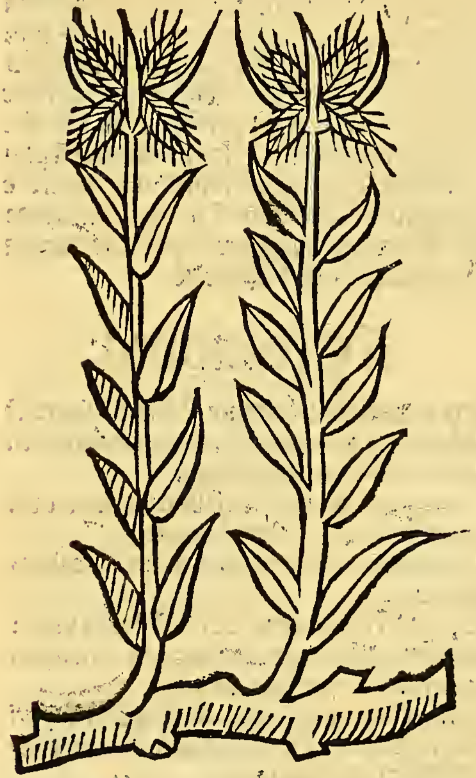

Capitulum. cxxi.

Cyperus. Dyaſco. cap. de Cipero. Ciperus ſiue vt alij criſceperon. folia habet ſimilia porro. ſed oblonga et tenera. ⁊ aſcendit de terra cubito vno ⁊ ſemis. haſtā habens anguloſam ſimilem iunco. que haſta in capite ſemen generat. Radices ſub terra hab; rotundas ⁊ oblōgas ſicut oliua nigra q̄ multe ⁊ piuncte naſcunt̄. colore nigro ⁊ odore ſuaui. guſtu ſubamaro. Naſcit̄ in locis aquoſis ⁊ in pratis ⁊ in paludib⁹. In his radicibus ea nobilior eſt que grauior et durior et groſſior fuerit. ⁊ non frangibilior. ſed aſperior. ⁊ odore plenior viſcitudinem odoris habens. talia ſigna

babet Cilienſis aut Syriatica. Uires habet calefaciendi ꝛ deſiccandi abſq; mordicatione.

¶ Serapion libro aggregatoꝝ cap. Sabade. auctoritate Dyaſcoridis. Sabade. id eſt cipe rus. habet folia ſimilia folijs poꝛri. niſi qꝛ ſunt longioꝛa eis ꝛ ſubtilioꝛa ꝛ durioꝛa. ꝛ habet ſti pitem longitudine vnius brachij ꝛ plus. ſꝫ nō rectum. in eo eſt tortuoſitas. ꝛ eſt quadrans ſi milis ſtipiti ſquinanti. ꝛ infra ſūmitates ſunt folia parua. ꝛ ſemen ꝛ radix eiꝰ eſt ſimilis oli ue. ꝛ quedam ex eis eſt longa: ꝛ quedam rotū da. ꝛ eſt nigra. Naſcitur in locis domeſticis ꝛ aquoſis. Et eſt alia ſpecies cipri in India que eſt ſimilis zuccaro in ſapoꝛe ſuo. ꝛ quando na ſcitur eius coloꝛ eſt ſicut coloꝛ croceus. ꝛ quan do fricatur ſuper cutem coꝛpoꝛis facit pilos ſtatim cadere. Melioꝛ autem ex cypero eſt ille qui eſt plenus granis ꝛ groſſus durus. diffici le frangibilis. habens odoꝛem bonum cū pau co acumine. Et quod adminiſtraꝛ ex cipero ē radix ipſius. ꝛ odoꝛ eius eſt bonus. ꝛ in ſapoꝛe eius eſt acuitas cum pauca ſtipticitate ꝛ calefa cit ꝛ deſiccat ſine moꝛdicatione.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides auctoritate Aben meſuay. eſt calida ꝛ ſicca in ſecundo facit augmentum in ſenſu. et confoꝛtat ſtomachum.

B ¶ Et melioꝛat coloꝛem. ꝛ eſt bonus emoꝛroidi bus. ꝛ efficit oꝛis odoꝛem bonum.

C ¶ Et quando bibitur cum oleo lentiſci calefa cit renes.

D ¶ Et ꝯfert frigiditati veſice ꝛ diſtillatiōi vꝛine: ꝛ addit in ſanguinem calefaciendo ipm. qua re timetur ne vtens fiat leproſus.

E ¶ Galienꝰ. vij. ſimpli. far. cap̄ de cipero. Ciperi vtiles maxime ſunt radices calefacientes ꝛ ſic cantes ſine moꝛdicatione.

F ¶ Unde vlcera que propter humiditateꝫ mul tam ſunt difficile cicatriſabilia mirabiliter iu uat. habet autem quid ꝛ ſtipticum.

G ¶ Et ꝑterea vlceribus que in oꝛe ſūnt idone us: ac vero ꝛ inciſiuam quandā virtutē habet Attendendū em̄ eſt: quia lapidē patientibꝫ cō uenit. ꝛ mēſtrua ꝛ vrinas mouet.

H ¶ Item Dyaſ. cap̄. de cipero. Uires hꝫ calefa ciendi ꝛ deſiccandi abſq; moꝛdicatiōe. Unde multū infuſa vlcera q̄ difficile cicatriſanꝛ mi rabiliter curat. Habet etiā aliq̄d ſtipticū in ſe ꝛ eſt diuretica. Et hꝫ ꝯſumēdi vim ꝑ quā lapi des in renibꝫ generatos cōminuit

I ¶ Urinā ꝛ menſtrua ꝓuocat. addiꝛ ꝛ malagie natibꝫ calidis ꝛ ꝯfectionibꝫ oleoꝝ. Diciꝛ etiaꝫ in India cyperum naſci ſimile zuccaro. et cum maſticaꝛ coloꝛē croceum facit.

¶ Et ħ ſi capillis traiectū fuerit cadūt a copia mixtū ꝑcantionibꝫ medeꝛ. Coctū ſeſſionibꝫ fa cit. Auicē. de viribꝫ dicit ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ. K

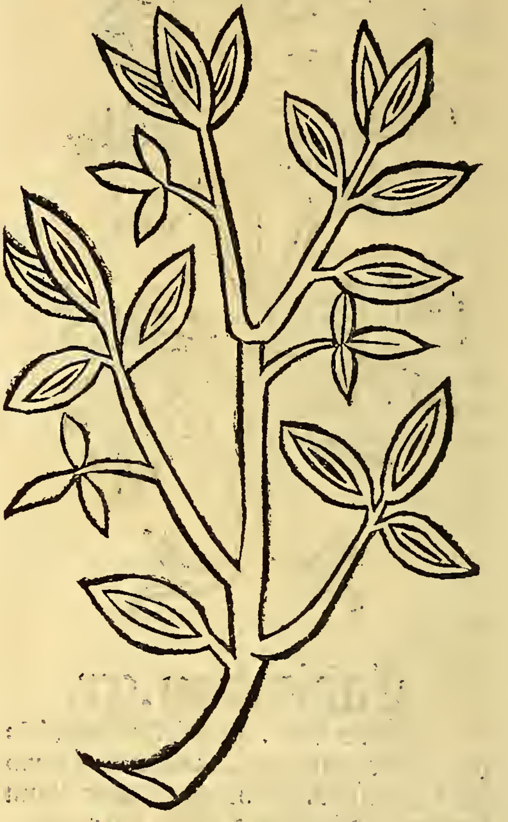

Capitulum. cxxij

C Inamomū. Plinīꝰ li. xij. Cinamomū frutex eſt duoꝝ altitudine cubitoꝝ am pliſſimꝰ: palmiq; minimꝰ q̄ttuoꝛ digi toꝝ craſſitudinis ſtatim a terra ſex digitis ſur culoſus arido ſimilis cū viret nō odoꝛatꝰ. oꝛi gani filio. ſiccitate gaudēs. Imbꝛe ſterilioꝛ. ſeu dire nature. Gigniꝛ quidē in planis: ſꝫ denſiſſi mis in vepribꝫ. rubiſq; difficilis collectū. Non metiꝛ: niſi deꝰ ꝑmiſerit. Hec ante ſolis oꝛtū vel poſt occaſum metere licet. Sarmēta quondā ſacerdos haſta diuidebat. deoq; Ioui partem reponebat. Reliquā ꝓ parte mercatoꝛi maſ ſas condit. Eſt ꝛ alia fama cum ſole diuidi ī naſq; ptes fieri. deinde ſoꝛte germina diſcerni Quodq; ſoli ceſſerit relinq̄: ac ſpōte ꝯflagrare.

¶ Ex li. de na. re. Cinamomi arboꝛ aride ſilis ē cū viret ꝛ floꝛet ſiccitate gaudet. Itaq; ſterilis imbꝛe fit. fecūdioꝛ aūt in denſiſſimis vepribꝫ

fit ac ꝑuenit. ¶ Auicenna. Cinamomũ calidũ eſt ⁊ ſiccũ in tertio gradu. Meliuſq; eſt illud quod eſt boni odoris ⁊ acuti saporis ſine mordicatione coloris puri nõ commixti. Et vt ait Dyaſ. Melius eſt nigrũ ad igneitatem ⁊ rubedinem declinans. Planũ ramos habẽs ꝓpinquos ſubtiles. in quo ſunt dulcedo ⁊ ſalcedo: et mordicatio parua: nec eſt valde frangibile. Ex eius quidem bonitate eſt vt vincat omnez dolorem preter ſuum et non ſentiatur cum eo. Eſt autem vltimũ in ſubtiliatione. attractiuũ: aperitiuum: rectificans omnẽ putrefactionez ⁊ virtutem corruptã. Oleum eius calidum eſt ⁊ valde reſolutiuũ. liquefactiuum. Plateari⁹. Cinamomũ calidũ eſt in tertio: ſiccũ in ſecundo. Eligendum eſt illud quod ſubtile eſt acutum. habens odorem dulcedini mixtũ cũ multa aromaticitate ⁊ ſubruſum. Quod autẽ ſubalbidum eſt aut nigrum abiiciendũ: ꝑ decem annos poteſt ſeruari. Dyaſ. ſm translationez noſtram capitulo de cinamomo. Cinamomi genera multa ſunt. ſed melior eſt omnib⁹ que eſt ſimilis caſſie maſſolites: qui recens fuerit ⁊ niger colore. ⁊ qui miſſus ĩ vino ſoluat ſe. virgulas habens teneras ⁊ lenes ⁊ nodis plenas ⁊ cũ odore pleno veluti rute acer atq; mordax guſtu in ſilitudine naſturcii ſeminis cũ q̃daz ſalſedine ⁊ feruore et parua viſcitudine. cuius haſte cum fregeris emittũt pulueres odore omnia vincentes. has haſtas cum a terra euulſeris: radices earundem ſequuntur. Hec eſt ꝓbatio optimi cinamomi. Eſt etiam alterum genus cinamomi montanum tactu aſperi⁹ hoc groſſius eſt et ſubruſum colore. Tertium genus eſt ſimile caſſie maſelliotice ſub nigellum collore tactu lene ⁊ non multos habẽs. Quartum genus eſt colore albo: tactu molle: ſimile caſſie. in robore groſſum ⁊ fragile. ⁊ radicibus maius. Quintum genus eſt odore ſimile caſſie colore ſubruſum ⁊ corio caſſie ſimile. haſtã in ſe habens fortiorem cum radicib⁹ groſſioribus ſimilib⁹ libanotido: ⁊ multas haſtas retinens ſimiles mirte ⁊ caſſie: ſed non tantũ odore plenum. Eligendum eſt autem cinamomũ primi generis colore ſubnigrum ſcabioſum. et ſemen habens ſimile piperi ⁊ lene lignũ: cui⁹ radix inutilis eſt. Sextum genus eſt cinamomi. quod appellatur lotos ⁊ motos: ſed nec virtutem nec odorem habet. Septimum genus eſt quod a grecis nominatur xilocinamomum id eſt lignum cinamomi. radicem habens maiorem cum haſtis nodoſis ſimilibus cinamomo. ⁊ in odore non ſuaue. hoc dicunt aliq̃ melius eſſe cinamomo.

¶ Serapion aucto. Gal. Subſtãtia cinamomi eſt ſubtilis. ⁊ virtus eius eſt calida in tertio ⁊ nõ eſt aliqua medicina calida cuius deſiccatio eſt ſicut deſiccatio eius ꝑpter ſubtilitatem ſue ſubſtantie. Sed illa ſpecies q̃ dicit̃ Reiſe eſt cinamomũ quaſi debile. Et ſunt quidã nomina in cinamomũ zor. A

¶ Et dixit Gal. in libro de cibis: q; cinamomũ aromatizat ſtomachũ. ⁊ ꝯfert frigiditati eius: ⁊ frigiditati epatis. B

¶ Et facit euenire ſomnũ. ⁊ aperit opilationes ⁊ prouocat menſtrua. ⁊ abſtergit obſcuritatem viſus. C

¶ Et deſiccat humores q̃ ſunt in capite ⁊ ĩ ſtomacho. Et de ꝓprietate vſus eius eſt q; vſus comeſtionis eſt ꝯferens obſcuritati viſus q̃ accidit ab humorib⁹. D

¶ Et idem aucto. Dyaſ. Cinamomũ ingredit̃ ꝯfectionẽ medicinarũ odoriferarũ bonarum. ⁊ eſt maximi iuuamenti. ⁊ teritur ⁊ ꝯficit̃ cum vino bono. ⁊ fiunt inde trocisci. q̃ deſiccantur ⁊ reponuntur in vmbra. et ſic virtus eius diutius ſeruari poteſt. E

¶ Dyaſ. Virt⁹ omĩ cinamomo eſt calida ⁊ diuretica ⁊ malactica ⁊ leptũtica. F

¶ Et potatũ cũ aqua ſecũdinas mulierũ excludit. ⁊ menſtrua ꝓuocat. Meli⁹ his reb⁹ opitulat̃ ſi mirre fuerit mixtum. G

¶ Venenatis morſib⁹ occurrit vel veneno potato: caligines oculorũ detergit cum melle tritũ. maculas vel lentigines de facie purgat. H

¶ Tuſſim ſedat. catarrum mitigat. ydropicis medetur. I

¶ Nefreticis vtiliter dat̃. Miſcet̃ etiã ꝯfectionib⁹ occullariis ⁊ in omĩb⁹ vtiliores inuenitur vires habens ⁊ guſtum acrem extenſa ſtringit Et in antidotis ꝓcioſum eſt. K

¶ Gal. vij. ſimpli. far. cap. de cinamomo. Cinamomũ ſumme eſt ſubtilium partiũ: non tamen ſumme calida. ſed in tertio gradu. ⁊ deſiccatio eius eſt ſicut calefactio ipſius ꝓpter ſubtilitatẽ ſubſtantie ſue. Sed canella cinamomũ eſt q̃ſi cinamomũ debile. Et quidã etiam caltion vocant cinamomũ. Et quidaz ſunt qui nominãt cinmmomum azet. L

¶ Auicenna li. ij. cap. de cinamomo. Cinamomũ vltimũ eſt in ſubtilitate. attractiuũ. aperitiuum. rectificans omnẽ putrefactionẽ: ⁊ omnẽ virtutem corruptam: ⁊ omnem ſanioſitatẽ humoralem. M

¶ Et idem in libro de viribus cordis ait q; cõfortat cor. N

Capitulum.cxxiiij.

C Iminum quoddam eſt quod dicitur ciminum carmenum.quoddā quod dicitur ciminum regale.quoddaꝫ qd̄ dicitur ciminum album.quoddam ciminū ruſticoꝝ.quoddā ciminum ethiopium.quoddā ciminū baſilicum.quoddam ciminū egyptiū.quoddam ciminum dulce.quoddā ciminum agreſte.quoddam quod dicitur ciminum platociminum.Ciminum carmenum.id eſt ſiſeleos.Ciminum album idem quod ſupꝛa.Ciminum dulce idem quod ſupꝛa.Ciminum ruſticoꝝ idē quod ſupꝛa ſimiliter..Ciminū ethiopium eſt quoddā ſemen ſimile ameos ⁊ eſt git: ſicut apparet infra in capitulo Git.de g.Ciminum baſilicum idem qd̄ ſupꝛa.Ciminū egiptium eſt ciminū vſuale.Ciminū agreſte eſt illud qd̄ per Dyaſcoꝛidem multa in capitulo iſto deſcribitur.Platociminū.id eſt ſiſeleos.Ciminū vſuale eſt ſemen herbe in multa quātitate naſcens ꝓciſe vt pſens figura iſtiꝰ capituli oſtendit.virtutem habet diureticā.⁊ ſubtiliandi fumoſitates. Eſt calida ⁊ ſicca in tertio gradu. Et quidam dicunt ꝙ eſt ſicca in ſecundo. Galienus.vij.ſimpli.far.cap̄.de Cimino.Cimini ſemine maxime vtitur ſicut et aniſi et leuiſtici ⁊ carui ⁊ petroſilini.Eſt aūt calefactiue virtutis ſicut illoꝝ ſingulū ⁊ diureticei ⁊ deſtructiue ventoſitatꝭ.de tertio gradu exiſtēs calefacientium.Dyaſcoꝛides cap̄.de Cimino.ſm tranſlationem noſtrā.Ciminū quoddam eſt vſuale.quoddam egiptium.et quoddam oꝛitur in alijs partibꝫ.et iſtud eſt ciminū noſtruꝫ qd̄ cōmuniter habemꝰ in vſum et euſtomaticum eſt. Sed plūs illo quod oꝛitur in egipto qd̄ ypobalſamū vocat.Unde tale ciminum vſuale in oīmbꝫ prouincijs inueniť. Sed ciminū agreſte naſciť in calcedonia ⁊ hyſpania.virgā habꝫ duabꝫ palmis longā.in qua folia naſcūť quatuoꝛ aūt q̄nq̄ꝫ.⁊ tenuiſſima ⁊ diuiſa ſicut gingidiū.in qua virga ſunt capitella q̄nq̄ꝫ aut ſex rotunda ⁊ mollia.in quibus eſt ſemen quod ſi guſtui applicaueris viſcidioꝛ eſt noſtro. Naſcitur locis humectis.Ciminū noſtrū vſuale habet virtutem ſeranticam ⁊ feruenteꝫ ⁊ mictualem ⁊ ſtipticam.Serapion li.aggre.ca.camin. auc.Dyaſco.Camin.id eſt ciminum noſtrum quod vocatur egiptium.Et eſt aliud ciminum quod dicitur carmenum.Et eſt aliud qd̄ dicitur agreſte.Et eſt quoddaꝫ ex eo boni ſapoꝛis. eſt ꝓpꝛie carmenū.⁊ ipiꝰ expoſitio eſt regale.Et poſt ipm eſt babilonicū.Et idē auctoꝛitate Galieni.ex eo eſt domeſticū ⁊ agreſte. Domeſticū vero eſt quod magis adminiſtratur ⁊ maxime ſemen ſicut adminiſtratur ſemen aniſi ⁊ leuiſtici ⁊ carui ⁊ apij montani.virtus eius eſt calida in tertio gradu.

Operationes

¶Dyaſcoꝛides.Ciminū noſtrū toꝛtionibus ⁊ inflationibꝫ in oleo coctū ⁊ ſuppoſituꝫ medeť. cathaplaſmatibꝫ miſceť.oꝛtonoicis cū puſca neceſſarie datur moꝛſibus venenatis cū vino opitulatur. A

¶Tumoꝛem teſtium admixta pollina fabe ⁊ vue paſſe ⁊ cerotis impoſituꝫ medicatur aceto mixtum menſtrua abſtinet: ⁊ ſanguinē nariū ꝓfluentem ſic ſtringit.potui datū ſiue iniunctum palloꝛem facit. B

¶Et quia calidiſſimū eſt doloꝛeꝫ veſice placat: ⁊ calculos iuuat. C

¶Semen cimini agreſtis toꝛſiōes ⁊ inflationes aque mixtuꝫ ſaluberrime curat. Cū aceto ꝓo ſubglūtientibꝫ opitulať.Venenis occurrit.doloꝛem ſtomachi compeſcit. D

¶Maſticatum ⁊ impoſitum liuoꝛes detergit Melle addito ⁊ vua paſſa omnia ſimiliter facere nouit.In hoc flos naſcitur niger veluti ſemē qui bibitus ſimilis eſt melantio.Moꝛſi E

bus venenatis occurrit. Strangurijs ⁊ dolo
ribꝫ vesice prestet effectum.
F ¶ Et coagulatū sanguinē ꝑ vrinā mingi facit
Maxime singulare ꝑsidiū est si bibitū fuerit
cū elixatura apij.
G ¶ Auicenna li.ij.cap.de cimino. Ciminum scꝫ
nostrū vel vsuale expellit ventositates ⁊ resol
uit.⁊ in ipso est incisio ⁊ exiccatio.et in ipso est
stipticitas cum lauatur facies ex aqua ipiꝰ cla
rificat eam.et similiter eius acceptio ⁊ vsus ip
sius cum mēsura eius nanqꝫ nimius vsus fa
ciem citrinat.
H ¶ Et administratur cum ceroto aut oleo ⁊ mel
le consolidat vulnera pro prie siluestre. Cuius
semen est simile semine lini.cum ex eo implent
vulnera.
I ¶ Cum teritur ciminum cum aceto ⁊ fit odora
mentum ex eo abscindit fluxum sanguinis na
rium.et similiter cum ex eo intromittitur lici
nium in naribus.
K ¶ Et qn̄qꝫ masticatur ⁊ miscetur cum oleo ⁊ di
stillatur super vngulam ⁊ super coagulatum
sanguinem sup oculo et confert.
L ¶ Et qn̄qꝫ masticatur cum sale ⁊ distillatur spu
tum super scabiem ⁊ sebel et vngulā abscisam
⁊ prohibet adherentiā. et succus siluestris ab
stergit visum.⁊ attrahit lacrimas. et nomina
tur grece fumus.
M ¶ Et ipsum etiam ponitur in cauterijs euul
sionis pilorum in oculo et non nascitur. Et
quando bibitur cum aceto mixto cum aqua cō
fert difficultati anhelitꝰ: et tremori cordis fri
gido.
N ¶ Et administratur cūm oleo super apostema
ta testiculi. Et quandoqꝫ administratur cum
oleo et farina fabarum; ⁊ frangit lapidem: et
proprie siluestre.
O ¶ Et confert distillationi vrine et mictui sang
uinis: et dolori pungitiuo ventris: et inflatio
ni.⁊ succus siluestris triti cum aqua mellis sol
uit ventrem.
P ¶ Inquit rursus. Ciminum nabatium soluit
ventrem. carmenum vero non soluit; immo
stringit.
Q ¶ Et herba siluestris prouocat coleram in vri
na: ⁊ datur in potu cum vino ad morsum ver
mium venenosorum.et proprie siluestre.cuius
semen est simile semini lini.

Capitulum.cxxiiij.

Citrullūs. Isaac in dietis ꝑticularibꝫ.
li.iij.cap.de citrullis. Sūt frigidiores
⁊ grauiores cucumeribus. frigiditas
enim eorum est in fine tertij gradus.

Operationes

¶ Sera.li.aggre.ca.ta bera.auc. Gal. Citrullꝰ A
frigidior est cucumere ⁊ generat chimū viscosū
⁊ humores crudos ī venis: ⁊ accidūt ex esu eiꝰ fe
bres antiq̄ male. neqꝫ ꝓuocat vrinā sic melon.
¶ Et nocet stomacho q̄re oportet qui vult vti B
eis vt vtatur ameos nisi stomacho eius sit val
de calidus.
¶ Et idē auc. Habix. Aque citrulli ⁊ cucume C
ris ꝯfert inflamatōibꝫ febrium ⁊ sedat sitim.
¶ Et laxat ventrē laxatōe bona sine nocumēto D
aliq̄: ⁊ debet bulliri cū zuccaro albo: ⁊ nō opor
tet ꝙ detur habētibꝫ naturā durā ad mouēdū ni
mis. quia illa aqua non habet tantam virtu
tem ꝙ laxat naturā duram. ⁊ si ipsa faceret mo
ram in stomacho forsitan induceret laborem
⁊ nocumentum et inflationes.
¶ Rabi Moyses. Citrullꝰ cum eius digestio E
tardatur generat humores venenosos.
¶ Isaac in dietꝫ ꝑticularibꝫ li.iij.cap.de citrul F
lis. Sunt frigidiores ⁊ grauiores ⁊ cetera. pro
inde grossum generāt flegma ⁊ neruositati sto
macho magis nocēt cucumeribꝫ.

G ¶ Rurſus ꝓpter ſuā duriciē ⁊ frigiditatē ſunt groſſoꝝ humoꝝ generatiui. qđ certificat̄. quia citrulli in ſtomacho morā facientes venenoſorū corruptionē ſubeunt humoꝝ. Curulli magis ſtomacho nocent: medulla tñ eoꝝ ꝑfectiorem generat chimum

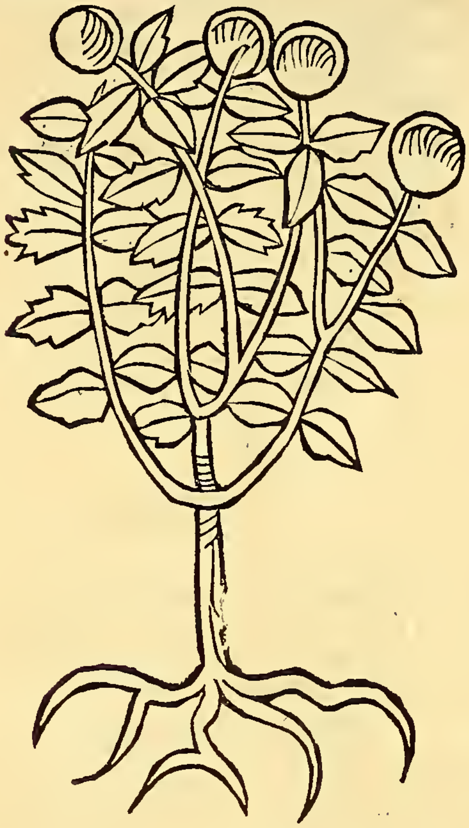

Capitulum .cxxv.

Citrum. Auicenna li. ij. cap. de Citro. Citrum omnibꝫ eſt notum. et oleū ipſius factum ex eo ⁊ ex cordicibꝫ eius eſt forte. ⁊ factum ex flore ipſiꝰ eſt debilius omī alio. Cortex eiꝰ eſt calida in ꝑmo. ſicca in fine ſecundi. Et eius caro eſt calida in ꝑmo. ⁊ humida in ſecūdo. Quidam aūt dixerit ꝙ eſt fri. ⁊ hu. in ſecundo. ⁊ eius fri. magis eſt. et ipſius acetoſitas fri. et ſic. eſt in tertio. ⁊ eiꝰ ſemē cali. in ꝑmo. ſic. in ſecundo. Idem. Cortex eius eſt temperatus in caliditate. ⁊ eſt ca. in ꝑmo ḡdu. ſic. in ſecūdo. Semen eius eſt cali. cū forti ſiccitate. Pulpa eiꝰ fri. ⁊ hu. Galienꝰ. vij. ſim. far. cap. de Citro. ſm̄ tranſlationē grecam. Milia indica. id eſt citrum huius fructus ab omībus nominat̄ citrum. in ſemine quidem acida q̄litas ⁊ ſiccatiua dominat̄ vt ſecūdi ſit gradꝰ ſiccatiuum ⁊ infrigidatiuū. in cortice ꝟo ſiccatiua participat complexione. nō modicam tamē habens acedinem. quo circa ⁊ ſiccat hic cortex ſecundū tertiū gradū. non tamen eſt frigidius ſed vel cōmoderate vel infra. Caro vero eius groſſarum partium eſt et flegmatica ⁊ frigida. Ipſa itaqꝫ comeditur ſicut ⁊ cortex eius eſibilis eſt. ⁊ humidum quid habet acidum. de quo prius locutus fui. Et quidem in eo inuenitur quod vere eſt ſemen. amarum autem. et eſt palam quoniam dyaforetice eſt ⁊ ſiccatiue virtutꝭ in ſecundo fere gradu recedens a cōmoderatis. ⁊ folia ſunt exſiccatiue ⁊ dyaforetice virtutis. Et idem in eodem libro ⁊ eodem capitulo ſm̄ tranſlationem ara. Hatrox. id eſt citrum et eſt pomum aque. cortex eius non eſt frigidus. īmo eſt aut equalis complexionis. aut minus equalis parum ⁊ exſiccat quantum eſt de virtute et complexione ſua exſiccatione habente acuitatem non paucam. Et ideo exſiccatio eiꝰ deuenit ad ſecundum gradum. Semen ſiccū in ſecundo gradu. Folium eſt eiuſdem virtutꝭ exſiccatiue et reſolutiue. ¶ Dyaſcorides capitulo de Ciiro. Citri nō in partibus omnibus vis vna eſt eadēꝫ natura vel virtus. Nam medulle eius vbi eſt ſemen acidam poteſtatem ac per hoc ſtipticaꝫ ineſſe manifeſtum eſt. Idem. Citrum habet ſemen ſimile ſemini pirorum.

Operationes.

¶ Auicenna libro vt ſupra. Caro eius inflat. ⁊ folia eius ſedant inflationem. et eius flos eſt ſubtilior eis. ⁊ eiūs acetoſitas eſt ſtiptica frangens coleram rubeam: A

¶ Et eius ſemen ⁊ cortex in pannis prohibet tineas. et eius odor rectificat corruptōem acris ⁊ peſtilentiam. ⁊ acetoſitas eius abſtergit coleram rubeam. B

¶ Et aufert pannum quod eſt ex cortice eius aduſtum eſt bonum in albaras linitum. Et decoctio eius efficit odorem bonum oris. Et eſt impiguatiua corporis C

¶ Et cortex eius recentis in ore odorem oris efficit bonum. et eius decoctio ſimiletur cum retinetur in ore. et acetoſitas eius valet impetigini illinita. D

¶ Eius oleum valet mollificationi neruorum. et nō fiat niſi ex cortice eius. ⁊ ꝯuenit paraliſi. ⁊ ipſiꝰ acetoſitas eſt mala neruis. E

¶ Confert torture oris cū fit collirium ex acetoſitate eiꝰ. ⁊ remouet yctericiam oculi. Eius acetoſitas ſedat tremorēꝫ cordis calidi. Et nutritū eſt bonum gutturi ⁊ pulmoni. ¶ Sed eius acetoſitas ē mala pectori ⁊ medulla citri F G

cū aceto.ſi potať ex ea medietas aſcariati inter
ficit ſanguiſugas trāſglutitas ⁊ educit eas.ca‑
ro ipiꝰ eſt mala ſtomacho inflatiua.tarde dige‑
ſtionis.q̄re oportet vt comedať cū almuri
h ¶ Et ſimiliter nutrita cū melle eſt ſanior ⁊ ma
gis recipiēs digeſtionē ⁊ niſi ſit plurima.
i ¶ Et eiuſdem quidem folia ꝯfortant ſtomachū
⁊ viſcera.poſtea flos ipiꝰ ⁊ cortex eius ponitur
in cibariis.ſicut ſemina que ꝑ cōdimento po‑
nuntur ꝓpter ſui duriciem.
k ¶ Et ipſius decoctio ſedat vomitum colericū:
⁊ facit appetitum.Et oportet quidem ne citrū
comedatur ſingulariter ꝙ non miſceatur cibo
ante ſe ⁊ poſt ſe.
l ¶ Eius caro facit ventem ſe poſſidere colicā
ipiꝰ acetoſitas retinet ventrē.⁊ ꝯfert ſolutioni
colerice.⁊ eiꝰ ſemen ꝯuenit emorroidibꝫ.⁊ in eiꝰ
ſemine eſt virtus ſolutiua.
m ¶ Et ſuccus acetoſitatis eius ſedat infirmita
tem ſciaticam mulierum.
n ¶ Semis eiꝰ pōdꝰ.ʒ.ij.cū vino ⁊ chilē ⁊ aq̄ ca‑
lida illinitū reſiſtit venenis oībꝫ.⁊ ꝓprie ſcorpio
nis bibitū aut linitū.⁊ eiꝰ cortex ē vicinꝰ illis.
o ¶ Et idē de viribꝫ cordis ait.ꝙ cortex eiꝰ ꝯfor‑
tat cor.⁊ eſt tyriaca cōtra venena.⁊ ad h̄ valet
acetoſitas eius ſimiliter.
p ¶ Dyaſ.Citrū p̄gnantibꝫ faſtidio laborantibꝫ
eſui datū ſtomachū ⁊ nauſea mūdat.Citrū et
in potione vini datū medeť querelis iecoris.
q ¶ Et aqua tritū ⁊ inſparſum humidis vulne‑
ribꝫ adhibeť.et permonibꝫ ex ea ſingulare pre‑
ſidium eſt.Cortici auſterior natura ꝯceſſa.quē
q̄ntum valeat etiā de ipo odore teſtať modico
ſumptꝰ.aut potioni calide diutiꝰ in menſe be‑
neficiū nature digeſtiōis operať.
r ¶ Paulus cap̄.de Citro.Cortex eiꝰ digeſtiōez
ꝯfortat.⁊ valet ꝯ cardiacā.media ſubſtātia eiꝰ
male digeriť.ſʒ interior.id eſt acetoſa competit
vſui medicie.appetitū ꝯfortat.⁊ valet ꝯ febres
peſtiferas.Semina eiꝰ ſunt diuretica.
s ¶ Rabi Moyſes vbi loquitur de citro dicit.
ꝙ cortices citri valent contra egritudines ſto
machi.⁊ expellunt maliciam inteſtini ieiuni.et
acetoſitas eius ꝯfortat ſpūs.
t ¶ Auerrois capitulo de Citro.Cortex eiꝰ ha‑
bet manifeſtum iuuamentū ſtomacho ⁊ epati.
Medulla citri curat cōbuſtiones ignis.et cu‑
rat mirabiliter ramicem puerorū.et potiſſime
fi ex ea fiat vnguentum illo modo.Accipe me‑
dullā citri ſubtiliter inciſam ⁊ buliat in axun‑
gia porci recenti.⁊ poſtea coleť per petiā.⁊ iterū
reponatur ad ignem.⁊ in fine miſceatur maſtix
olibanum ⁊ cera alba.⁊ erit optimum vnguen
tum citrinum.

¶ Sed attendendū ꝙ q̄n aliq̄d vnguentū vel v
emplaſtrū fit ex citro.debet fieri ex citro bene
maturo.Nam ſcḋm q̄d dicit Auicenna.Diaci‑
trū ⁊ que fiūnt ex citro debent fieri ex citro ſole
exiſtēte in capricorno.id eſt a medio decēbris
vſq̄ ad medium Januarij.

Capitulum.cxxvi.

Cinoſbatum.id eſt aiglentricum.
Dyaſcorides.Multi vocant Ciri
canta.Et eſt arbor nimium ſpino‑
ſa cū radice alta.⁊ in plurimas par‑
tes diuiſa.Fructum habet mirte ſimilem:ſed
paulo maiorem.rubeum exterius cum venerit
ad maturitatem.ac deintus lanam aſperrimā
Semen eius ſiccum ſine lana.Plinius libro
tredecimo.In egipto ē caparis frutex firmio‑
ris ligni ſeminiſq̄ ac cibi vulgati.caule q uoq̄
vna plurimūq̄ decerpto.Idem libro viceſimo
quarto.Cinobaton:quā alij Cinobaſton:alij
Neuroſbaſton vocāt.habet folium hominis
veſtigio ſimile.fert vuam nigram.in cuius aci‑
no habetur neruus vnde ⁊ neruus paſſus di‑
citur.Alia eſt caparim:quam medici cynoſba
ton appellauerunt.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Cynoſbatū ventrē ſtringit. q2 ꝟtutis eſt coherēſ. medeť etiā in cibo ⁊ potu datū. ſanatqꝫ fluores ac femineū fluxum.

B ¶ Eius vero radix acrioris virtutis eſt. Nam appoſita cathaplaſmatib9 euocat e corpore ſtirpes. Folia etiam eius appoſita cathaplaſmatibus occurrunt apoſtematibus. Semen eius granatum eſt.

C ¶ Pli. Cauēda ſūt ei9 genera pegrina. Si qdē arabicū peſtilens. affricū gingiuis inimicum Marmaricū vuluis ⁊ omniū inflatōib9. Apulūqꝫ vomit9 faciť. ſtomachū ⁊ aluū mouet.

D ¶ Idē. Huiuſqꝫ tyrſus ad remedia ſplenis et inflatiōes mandiť ex aceto ꝯdit9. Plenus ei9 cū maſtice cbya manducat9 os purgat.

E ¶ Item Dyaſ. capara quā multi cynoſbaton vel caprion appellauere ex luctantib9 cōponiť ꝟtutib9. habetqꝫ ꝓijcere ac purgare ⁊ extenuare ⁊ euētare acredines ſimulqꝫ adducere ⁊ conſtringere. Eſt em̄ ſtiptica. Ideo qꝫ ſthiroſi ſplenis ſup om̄ia iuuat medicamina ſicut videlicꝫ iam dictū eſt ſupra.

Capitulum. cxxvij.

Criſpula dr herba cancri in vnguento marciaton poniť in antidotario galieni minori. Et ē herba alba: minuta habēs folia criſpa. ꝟtūs ei9 eſt calida ⁊ ſicca.

Operationes.

¶ Medetur dolores et egritudines frigidas. A
Eſt mala ſtomacho: et opilat cito ⁊ inducit ſtuporem.

Capitulum. cxxviij.

Criſocolla. Dyaſ. Criſocolla ariſtin q̄ dr ꝟga. eſt herba ſm̄ Dyaſ. cap. criſocolla ariſtin in q̄ eſt capitellū ſilē yſopo. radix eſt illi aſpera ⁊ tenuis ſil'is elleboro nigro. guſtū habēs cypreſſi ſubdulcē ⁊ auſterum Naſciť locis vmbroſis ⁊ ſaxoſis.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Uirtus eſt ei termantica et A
ſtiptica. Radix eius peripleumoniacis apta eſt.

¶ Accipiť vero in mulſa cocta: in purgatiōib9 B
ſtericis maximū effectum habet.

Capitulum. cxxix.

CRiſogonium eſt dictum ſemen au/reum:vel coma aurea.Eſt enim criſogonium ſm Dyaſcoridem:herba cuius eſt virga recta ⁊ alba.folia habens anguſta in circuitu ſicut abrotanū:⁊ comā in ſummo:⁊ in gyro auroſam:in qua eſt capitellum obrotundum.radix eius tenuis eſt.Naſcit̃ in locis aſperis.

Operationes

A ☞ Dyaſcorides.Coma eius bibita cum vino diſſurijs ⁊ morſibus venenatis ſalutare preſidium eſt.

B ¶ Sciaticis ⁊ conquaſſatiōibus medetur: menſtruis imperat.

C ¶ Coagulatum ſanguinem ventris ⁊ veſice ſoluit vino aut oximelle bibita catarruʒ abſtinet.ʒ.i.cum vino albo appoſita rebus tutas eas a tinea ſeruat.

Capitulum.cxxx.

COlubrina.Dyaſ.ca.de tragōtea.i.colubrina.Dragōtea ſiue vt alij aſclepias:folia hʒ aaron ſilia:ſʒ plura minora.cui⁹ ṽga vel haſta duob⁹ cubitꝫ ē longa.⁊ ipa varia ſilis ſerpēti.liuores.i.maculas purpureas hñs ſolidas vt digit⁹ in q̄ ſemē ē ſile botruo.ꝑmo coloris viridis.poſt maturitatē ṽo color ē ei ſimil̃ croco.⁊ ē guſtu mordax.radix ei⁹ bulli hʒ rotūditatē ſimilē aaron cū corio tenui.Naſcit̃ vmbroſis locis ⁊ hortis.¶ Sera.li.ag.c.luff.i.dragōtea ſiue colubrina.Et ē maior ⁊ mior.Ubi ſciēdū ꝙ maior ē q̄ vocat̃ ſerpētaria.⁊ illa eſt hñs folia criſpa q̄ ponit̃ hic.ſʒ mior eſt illa q̄ vocat̃ aaron.et ē illa hñs folia plana.Pro q̄ lege cap̄.aarō.et ē tertiū in ordie.¶ Gal.vi.ſim.far.ca.de ſerpentaria.Subſtātia radicꝫ ei⁹ ſubtilior eſt ſuba radicꝫ aaron.⁊ in ſapore ei⁹ eſt acuitas ⁊ amaritudo ⁊ ſtipticitas pauca.Et virt⁹ eius ē ca.⁊ ſic in.i.gra.¶ Jo h̄es meſue ca.de luff.Luff eſt plāta que dr̄ collū draconis.⁊ ex ea ē alia plāta hñs folia plana.alia criſpa.⁊ radix plana eſt exteri⁹ ad nigredinē attinēs.Interius ṽo eſt alba.criſpa ṽo exteri⁹ cinericia.Interius alba ad citrinitatē declinās.⁊ ſup vtriuſqꝫ radicē eleuant̃ ſtipites hñtes maculas ī modū ſerpentꝫ.Melior ps toti⁹ plāte eſt radix.⁊ melior radix ē groſſa ⁊ cōpleta ⁊ orta in locꝫ liberis.Et meli⁹ tps collectionis ei⁹ eſt ver ⁊ ꝑncipiū eſtatꝫ.⁊ criſpa calidior ē plana Plana.ca.eſt in.i.criſpa in ij.¶ Galie.dixit:

Plana ca. eſt in pncipio ſecūdi. criſpa ī fine
⁊ ver iꝰ eſt: ⁊ in vtraqꝫ ē caliditas ⁊ acuitas q̄
ſi poſita in ſupficie cū ſuba terrea: ſed ī plana
ſuba terrea ē vincens plus: ⁊ vtraqꝫ eſt abſter
ſiua: icíſiua: penetratiua: aperitiua: ſubtiliati
na: hūoꝝ groſſoꝝ ⁊ viſcoſoꝝ adherētiū. Criſ
pa autē ad hec oīa eſt fortior.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Semen eiꝰ expſſum ꝟtutē
habet in ſucco. Nā addito ſibi oleo dolorem
aurium cōpeſcit. Lane inunctus in naribus
additus polipos maxime curat: et cancros
B optime ſanat. ¶ Seminis eiꝰ trigita grana
cū puſca bibita caligīes ocloꝝ emēdat. Flo
res eius cū ceperint matureſcere ſi muliere
pregnāti fuerint odorati aborſuȝ faciūt. Vir
tus ē radicis eiꝰ calida. vñ ortonoycis more
C electuarij accepta medicaꝛ. ¶ Tuſſietib ⁊ ca
D tarrum hñtib maximū pſtāt effectū. ¶ Tho
racis tumores curat non reuerſuros: maxīe
ſi aſſa aut cocta accepta fuerit. ſicca tunſa et
in puluerē ducta melle addito oīa ſilr facere
E poteſt. ¶ Diuretica eſt: ventrē ſtimulat cū vi
no bibita: vulnera ſordida fagedenica cum
F bryonia alba ⁊ melle purgat. ¶ Et cicatrices
curare facit: ex qua colliria ad puſtulas ne
ceſſarie fiunt: aborſum facit. ¶ Impoſita dr
G q ſi qs ex ea radice ſe tinxerit tutꝰ ab incur
ſu ſerpētū ſeruaꝛ. Aceto mixta maculas lim
H pidat. ¶ Johes meſue. Solutiōe educit fle
gma ſubtile ⁊ groſſuȝ. Et mūdificat ⁊ ꝯfortat
I renes: ⁊ puocat vrinā: ⁊ excitat coitum. ¶ Et
ē ex reb mūdificātib pectꝰ ⁊ pulmōes. ¶ Et
ꝯfert eis ſup qb timeꝛ frequētia anhelitꝰ. vl
aſmaticis ppter exuberantiā humoꝝ viſco
ſoꝝ in eis: ⁊ ꝓprie loboc ex ſucco eiꝰ cū melle
⁊ rob: ⁊ qñqꝫ adminiſtraꝛ cū ouis ⁊ valet ſilr.
K ¶ Et dixit Democrius. Juuamētū vtriuſqꝫ
ſpeciei eius magnū eſt emorroidoꝝ dolorib
⁊ ventoſitatib eoꝝ ſm oēm modū admiſtra
tionis ipſius ⁊ ſumptū ⁊ emplaſtratū: ⁊ nos
experti ſumꝰ. Et expti iuuamēti ē ſup humo
L re crudo q̄ eſt in ſtomacho ⁊ renib. ¶ Et di
xit Halie. Reſoluit duricies et apoſtemata
dura ſplenis ⁊ alioꝝ mēbroꝝ: ⁊ ꝯuenit vlceri
bus fraudulētis ⁊ fiſtulis: ⁊ ꝯſumit additio
M nes carniū ī narib. ¶ Et prohibet fieri in eis
corroſionē ⁊ cancrū. Succꝰ aūt eiꝰ diſtillaꝛ
in aure cū melle ⁊ ꝯuenit tinnitui ⁊ ſurditati
⁊ dolori auriū ⁊ abſtergit ipſius ſordicies et
exiccat vlcera eiꝰ. vtraqꝫ eiꝰ ſpecies ē ex reb
N q̄ mundificāt faciē. ¶ Et auferūt feditatē cu
tis ⁊ delent pannū ⁊ lentigines: ⁊ morfeā ꝓ
prie cū melle ⁊ fiat emplaſtrū ex ea cū melle:
⁊ ſtercore capraꝝ ſup podagrā ⁊ ꝯcuſſiōꝫ ner
uoꝝ. ¶ Et ꝯuenit eoꝝ dolorib ⁊ ſuppoſitio fa
cta ex eo educit mēſtrua: ⁊ facit aborſuȝ: ⁊ dr O
q fugat ſerpentes ⁊ vermes venenoſos.

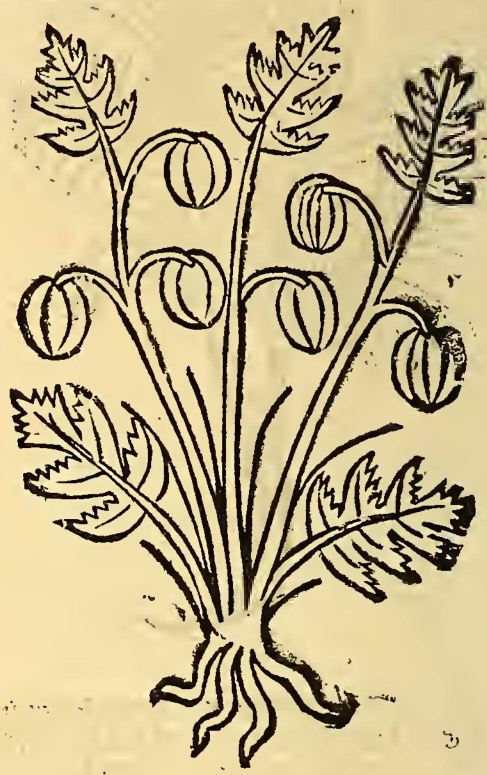

Capitulum. cxxxi.

Coloquintida. Johes meſue. ca. de
colloquintida. Colloquintida quā p
ſes vocāt cucurbitaȝ deſerti: q̄ naſciꝛ
in planta quā etiā fel terre vocāt: eo q ī toto
ambitu hortꝰ eius interficit herbas. Et ē q̄ſi
venenū eis: vnde vocant eā arabes necē plā
taꝝ. Et eius folia ſunt ampla piloſa. ⁊ exten
dunꝛ rami eius ſup faciē terre: ſicut extēdiꝛ
cucurbita in terra ſup quam iacet. Duoruȝ
eſt modoꝝ maſculus ⁊ femina. Et ex eis ma
ſculus eſt ſup queȝ naſciꝛ: ſicut ⁊ lanugo: ⁊ eſt
grauis cū duricie ⁊ aſperitate attinēs nigre
dini. Et laudaꝛ ex eis femina: ⁊ ꝓprie hñs ꝓ
prietates bonas vt ſit coloquintida groſſa. ⁊
q̄nto groſſior ⁊ leuior tanto melior: ⁊ ſit alba
laxa leuis ⁊ cōplete maturitatꝭ: cuiꝰ pars eiꝰ
interior eſt pulpoſa laxa ⁊ alba ⁊ leuis vehe
mentis albedinis. Vex que nō eſt cōpleta ī
maturitate mala eſt. ꝯtriſtat eni ſuſcipienteȝ
illā ⁊ ventoſitatē cū difficultate facit ⁊ ſoluit
ſupabundāter: ⁊ ſolutione educit ſanguineȝ.

Et fortaſſe interficit. ⁊ cū ſigillat̃ ex toto ger
mine plāte vt naſcat̃ coloquintida vna ⁊ illa
ꝑnicioſa ⁊ mala imo eſt venenū. ⁊ cū ī tota re
gione nō eſt niſi plāta eius vnā ꝑ ſe naſcens
eſt mala. Et q̃ naſcit̃ in terris fortib⁹ ⁊ pulue-
rulentis: aut iuxta loca reptiliū: aut ī loc̃ ter
maꝝ coloquintidas facti minores: ⁊ ſunt ſi-
militer male. Que aūt naſcūt̃ in terr̃ laxis et
arenoſis ⁊ liber̃ eſt illa q̃ eligit̃. Et cū extra-
hit̃ pulpa ei⁹ ipa debilitat eā. Temp⁹ autem
collectiōis ei⁹ eſt autumnus. ⁊ ꝓprie dū iam
citrineſcit: ⁊ remouet̃ ab ea viriditas: calide
eſt ⁊ ſicce cōplexionis in tertio. Eſt ⁊ cōpoſi
ta ex partib⁹ igneis ⁊ terreis aduſtus. ⁊ ē ſo-
lutiua attractiua ſuꝑfluitatū. Attractiua eſt
a remotis multum. ⁊ ē reſolutiua inciſiua ab
ſterſiua. Quattuor ſunt q̃ debēt corrigi ī ipa.
Nocet enī cordi ſtomacho ⁊ epati. ⁊ eſt ꝯtur
batiua: ſubuerſiua viſceꝝ: faciens oꝑatiōes
difficiles: ⁊ aperit orificia venaꝝ apertione ſan
guinē fluere faciente. Et operat̃ id vehemen
tius q̃ȝ aloes: ⁊ excoriat vias. Emēdat̃ enī ꝑ
mū ⁊ ſcōm nocumētū ex ea miſcēdo ei ex me
dicinis cordialib⁹ ⁊ ſtomaticis ⁊ epatic̃ que
meliorare pñt ꝯditionē ei⁹: ſicut addit̃ ei ma
ſtix ꝓprie ⁊ gallia ⁊ ſilia. Et emendat̃ tertiū et
quartū nocumentū eius cū reb⁹ acq̃rentib⁹
ei viſcoſitatē ⁊ glutinoſitatē ⁊ remouētib⁹ ab
ea ſeroſitatē: ⁊ cito eā lubricare faciētibus ſic
eſt dragantū ꝓprie ⁊ bdelliū ⁊ gūmi ⁊ maſtix
⁊ ſil̃a. ¶ Et dicit Galien⁹. Fiūt autem ex ea ⁊
laudano partes ſumēdo eq̃les poſt fricatio-
nē ei⁹ cū oleo roſaꝝ pillule. ⁊ ſunt bone et ſa-
ne ad ea q̃ oportet. Modus rectificationis
eis ſm ꝙ narrauit fili⁹ Serapionis. Infun
dat̃ pulpa ei⁹ in aq̃ mellis: ⁊ ꝓprie decoctiōis
myrrhe: ⁊ exſiccet̃ poſt illud ⁊ terat̃ vltima cō
tritione ⁊ admīſtrat̃ cū aqua mellis predicta.
Modus rectificatiōis ei⁹ ex inuentiōe nr̃a.
Incidat̃ in minutiſſimas parteſ cū inciſorio
⁊ inuoluat̃ ſubtili inuolutiōe cū glutine dra-
ganti aut bdellij: ⁊ exſiccet̃ et ꝯterat̃ p⁹ illud
vltima ꝯtritiōe. ⁊ fiāt trociſci cū pauco ma-
ſtice reſoluto in oleo roſarū vel laudano. vel
cū aq̃ mellis. Hec enī ars facit illā ſine mole
ſtia. Et ſcias ꝙ de decoctiōe rē cōpletā ſuſti
net. Et dicit fili⁹ Mezar. Nō oportet vt mul-
tū terat̃. Ultima enī pulueriſatio excoriat vi
as ⁊ venas. ¶ Et dicit filius Serapionis.
Oportet vt ꝑueniat̃ ad vltimū pulueriſatio
nis ei⁹: aliter enī vlceraret viſcera. Et mihi
videt̃ ꝙ vltima pulueriſata frāgit̃ virt⁹ a per
mixtiōe adiūctoꝝ ei: ⁊ ꝑtrāſit loca viſcerum
abſq̃ impꝛ̃ſſiōe nocumētoꝝ ī ipis. Et forte in
ea in q̃ nō exq̇ſite fit illud. ꝑs tñ ſenſata ad-
herens in villis ⁊ inuolutionib⁹ eoruȝ apoſte
mat ⁊ vlcerat. Expelluntur autē nocumenta
ipſius a corpore accipiendo aquā paſſularū.
cum oleo de amigdalis vel oleo nucum aut
aqua mellis cum oleis ꝑdictis.

Operationes

¶ Iohēs Meſue. Solutiōe educit flegma A
⁊ humores viſcoſos attrahēs ipos a ꝓfundi
tate mēbroꝝ. ¶ Et dicit Humay. Solutiōe B
etiā educit colerā citrinā. ⁊ eius oꝑatio extē
ditur ad neruoꝝ iūcturas. ¶ Et dicit Hyaſ. C
Non efficit oꝑationes in materijs que ſunt
in vijs de q̇b⁹ ſit curandū ⁊ in materijs q̃ ſūt
in ꝓfundis locis diſtantib⁹. ¶ Et eius poſſe D
magnū eſt in mundificatione cerebri vel ner
uoꝝ lacertoꝝ pulmonis ⁊ pectoris. Et ē me-
dicina magna egritudinū eoꝝ ſicut eſt dolor
capitis antiq̇ ⁊ dolor cranei ⁊ emigranea dif
ficilis: epilētia ⁊ apoplexia. ¶ Et ꝯuenit egri E
tudinib⁹ neruoꝝ oībus ⁊ vertigini ⁊ deſcen-
ſui aque ad oculos. Et eſt res magni iuuamē
ti ad aſma ⁊ antiquā tuſſim: ⁊ ad dilatationeȝ
anhelitus. ¶ Et eſt eius oꝑatio virtuoſa ad F
dolorem iuncturaꝝ ⁊ podagrā frigidā ⁊ ſcia-
ticam: ꝓprie ſm omnē modum adminiſtrati
onis eius: ⁊ in criſterib⁹ ⁊ collirijs. ¶ Et con G
fert colice flegmatice ⁊ inflatiue iuuamentū
vltimuȝ ⁊ hydropiſi. Et ſi ſupponat̃ in matri
ce occidit fetū. ¶ Et ſi ex eo cū aceto forti fri H
cetur morfea ſanat eā. ⁊ ſil̃r leprā ⁊ elephanti-
am. ¶ Et ſi euacuetur qđ eſt in teſta ei⁹ ⁊ im- I
pleatur oleo ⁊ buliat in cinere ⁊ inungant̃ ca
pilli denigrat eos ⁊ tardat caniciē: et ꝓhibet
caſum eoꝝ. ¶ Et ſi diſtillet̃ de ea in aurem ſa- K
nat doloreȝ eius: ⁊ ꝯuenit tonitui in ea. Et ſi
impleatur in aceto forti ⁊ colluatur ex eo os
poſt bullitionē ipſi⁹ ſanat doloreȝ dentis.
¶ Serapion auctori. Galieni. Sapor eius L
eſt amar⁹ fortis amaritudinis: ⁊ qñ ſumit̃ nō
facit operationē malā neq̃ȝ periculoſaȝ: quo
niā velociter egreditur. ¶ Et qñ ponit̃ in cri- M
ſterib⁹ cōuenit ſciatice ⁊ paraliſi ⁊ colice: et
laxat flegma ⁊ humores crudos ⁊ qūq̃ȝ ſan-
guinem. Et qñ fit cum ea naſcale occidit fe-
tum ⁊ ꝓuocat menſtrua. ¶ Et qñ ipa cauatur N
⁊ extrahunt̃ interiora ei⁹: deinde inoluit̃ cir-
ca ipa lutū ⁊ ponitur in ipa acetū ⁊ calefit ſu
per ignē: ⁊ fit cum aceto oris collutio: et au-
fert dolorē dentiū. Et fit ſuppoſitoriū cū pul
pa ei⁹ ⁊ laxat ventrē. Et dū color eius eſt vi-
ridis: ⁊ ipa eſt recens: ⁊ extrahit̃ ſuccus ei⁹
⁊ fricatur ſuꝑ ſciaticā eſt iuuatiua valde.
¶ Dyaſco. Uirtus eſt ipi purgatoria obulo O
vno accepto cū mulſa mixto nitro ⁊ myrrha

⁊ melle cocto in modū thabucie bene pur-
gat. ipē vero pile ſicce tunſe ⁊ mixte ⁊ criſte-
re adhibite ſciatic; medicant̄. paralitic; ſiſr
ꝑſtolāt̄. flegma ⁊ colerā deponūt. mēſtruis iꝫ
perāt. aborſū faciūt. dolorem dētium tollūt.
P ¶ Colliria ex inde fiūt: q̄ ſuppoſita vētrē dpo
nūt Viridis āt ſucc⁹ punct⁹ ſciaticos curat

Capitulum. cxxxij.

C Onſolida. ca. de ſimphito. Simphi
tū. i. cōſolida. Et eſt maior et minor.
De ꝯſolida minori in ſequēti capitu
lo tractabit̄. Maior ꝯſolida naſcit̄ in loc; a-
ſperis. virgas hn̄s ſiles origano ⁊ tenues et
capita ſicut thimū. virge lignoſe ⁊ odorate ⁊
dulces i guſtu. ⁊ radix eſt illi longa ⁊ obruſa.
groſſitudinē digiti hn̄s. Eſt aliud ſimphitū
qđ pictenū vocāt. haſtā habet aſperā et lon-
gā: duob; cubit; anguloſam: abintus inanis
eſt: in qua ſunt folia aſpera ⁊ anguſta ⁊ oblō-
ga ſicut bugloſſa. habet etiā ipā haſta angu-
los in qb; folia naſcunt̄. flores ſunt illi melli
ni. ſemen habet ſup haſtaz ſicut flōmos. Ha
ſta ⁊ frutex hn̄t pulueri ſile. qđ cum carni ap
plicatum fuerit pruriginē facit. Radix eſt ei
colore nigra: que cum fracta iuerit alba ap-
paret ⁊ muſcilaginoſa, ⁊ iſta ē ꝯſolida maior.

Operationes

¶ Radix conſolide maioris trita ⁊ bibita e- A
moptoicis medetur. Conquaſſationes reſi- B
cit: tumores ſpargit. ¶ Cū folijs cathaplaſ- C
matibus adhibita omia ſimiliter facere po-
teſt. ¶ Vulnerib; paracoleſim facit carnes i-
ciſas fruſtis i cacabo miſſas in ſe glutinare.

Capitulum. cxxxiij.

C Onſolida minor. Galien⁹. viij. ſim.
far. ca. ſimphitū ſcḋm tranſlationē gre
cam inquit: Conſolida minor ex cō-
trarijs conſtat virtutib;. Habet enī quid ab
ſterſiuum: quo contentū in torace ⁊ pulmo-
ne plus expurgare natū eſt. Habet aūt quid
⁊ cōgregatiuum quo ad ſanguinis eductio-
nes iuuat. Et cōtinet vltra hoc humiditatez
quandā calidā nō īmoderate ꝓpter quā ⁊ dul
ce apparet guſtātib; ⁊ delectabilez odoratū.

Operationes

¶ Inſiticuloſum eſt cū maſticat̄. Et aſperita A
tes in arteria ſanat. Scḋm mixtionē ꝟo q̄
ex oīb; ꝑdict; ꝟtutib; ſimul ⁊ dyaforare ſuffi
ciens ē ⁊ colligere ⁊ ꝯſtringere corp⁹. ¶ Et p B
pterea ītestinalib; hernijs apponit̄ ⁊ ad euul

ſionē ⁊ ſciſſiones cū oximelle bibit̄. Quicū-
ꝗ vero ad diſſinteriā ⁊ fluxū rubeū coq̄ntes
in vino dant. vt ſiccante ⁊ ꝯgregāte vtuntur.
Et q̄cūꝗ ad nefretica vt purgāte ⁊ madente
C ¶ Simphitū aliud magnū ſil'e eſt virtuti ꝑdi
cte: nō tñ guſtu dulce: neqꝫ odoriferū olfaci-
entibꝫ apparet: ſed ſm hoc abſcedit a ꝑdicto
Scōm vero ꝙ viſcoſitatē quandā ⁊ morda
citatē habet quodāmodo ſilr̄ exiſtit. Utunt̄
autē eo in omnibus quibuſcūqꝫ et prius di-
D cto. ¶ Dyaſcorides. Conſolida minor elixa
in mulſa pulmonē purgat. reijcientibꝫ ſangui
nem ⁊ nefreticis cū aqua medetur. Radix cū
vino cocta ⁊ bibita fluxū mulieris ſtringit.
et diſſintericis opitulatur. cū oximelle data
conquaſſationes ⁊ dolores lateris ſaluber-
rime curat. maſticata amputat ſitim. aſpredi
nem fauciū mitigat. vulneri recenti paraco-
E leſim facit. ¶ Conſolida ſm Pliniū auctori-
tate vel opinione multoꝝ diuīo miraculo cu
rat ⁊ rūpit antracē intra duos lapides trita.

Capitulum. cxxxiiij.

Conſolida rubea ſiue Biſtorta. Et eſt
c herba ſil's penthapilon: niſi quia ha
bet ſeptē folia vtrimqꝫ piloſa. ⁊ ideo
vocatur eptaphilon: cuiꝰ radix ē rubea ⁊ tor
tuoſa ſimilis galange: ſed nō habet acumen.
flos eius auroſus. ⁊ ip̄a iudicat̄ frigida ⁊ ſic-
ca in tertio gradu. Sed notādū ꝙ ē species
biſtorte hñs folia ſilia lappacio acuto: niſi
ꝙ color folioꝝ ex vno latere eſt celeſtis: ⁊ ex
alio viridis. flos eiꝰ rubeus. ⁊ radix rubea: q̄
ab aliq̄bꝫ vocatur bardana minor: ⁊ ab aliq-
bus lappa minor. Virtus eiꝰ in oībꝫ ſicut vir
tus prime ſpeciei ſed remiſſior.

Operationes

¶ Cōſolida rubea ſiue biſtorta habet ꝟtutē A
ꝯſolidādi ⁊ ꝯfortādi cōceptū. ¶ Cōtra diſſur B
riam detur puluis biſtorte cū ſucco planta-
ginis. ad conſtringendū menſtrua fiat fomē-
tum ex aqua pluuiali decoctionis pulueris
eius: vel ex duabꝫ partibꝫ eius. ⁊ vna ſpice fi
at puluis q̄ aſpergatur ſupra ventrē ip̄o priꝰ
melle calido emplaſtrato: ⁊ iuuat conceptū.
¶ Ad ꝯceptū iuuandū fiat emplaſtrū ex pul C
uere eiꝰ ⁊ alijs ſpeciebꝫ aromaticis. Puluis
eiꝰ vulnera cōſolidat. ¶ Cōtra vomitū ex de D
bilitate et furore colere puluis eius cōficia-
tur cū albumine oui et coquat̄ ſup regulā et
detur patienti. ¶ Galienus. Radix eius eſt E
abſterſiua ⁊ vrinatiua ⁊ calide cōplexionis.

Capitulum. cxxxv.

Condros apud grecos duo ſcat. Nā
c ſcat riſuꝫ. Vñ reſpōdens mihi grecꝰ
interroganti quid eſſet condros di-

xit furfur farine. Item condros exponitur qđ eſt aliqua cartilago. ſilr condros eſt genus frumēti. de quo Dyaſcorides. Cōdros ſunt eius due ſpecies. In vna inuenitur vnū granū ⁊ in alio duo grana: ⁊ qđlibet ipoꝝ eſt ſtamerula ⁊ maioris nutrimēti ꝙ ordeū boni ſaporis. ⁊ panis q̇ fit ex eo minus eſt nutritiuus ꝙ q̇ fit ex frumēto. Et ſpecies in qua reperiunt duo grana ē plꝰ nutritiua ꝙ riſum: ⁊ magis cōſtrictiua ventris ⁊ melior ſtomacho.

Operationes

A ¶ Galienus libro .i. de alimentis capitulo de condro. Genus frumenti eſt condros ſufficienter nutritiuum viſcoſum habens chimū. Hoc vocatur in libris de arabico tranſlatis candaruſiū. Et apud Auicēnam condros et

B candaruſio ⁊c. ¶ Galienus .viij. ſim. far. cap. condros. Eſt quidem optimus cibus ſicut ⁊ triticū: ſed nō eſt pſentis negocij de cibo determinare vt farmacū vero emplaſtice ē virtutis: cōplexionis vero ſilis eſt frumēto. plꝰ illo viſcoſior ⁊ nutritior. eſt plus illo ſiccatiuum ꝑpter cōmixtionē ſiccantiū farmacorū.

C ¶ Dyaſcorides. Condros cōſtrictiua eſt qñ ipſum coquit cum aceto: ⁊ fit linitio cū eo. ⁊ eradicat ſcabiem vlceroſam: ⁊ eradicat vn-

D gues ſciſſos. ¶ Et curat fiſtulas que ſunt in labrymali. ⁊ quādo adminiſtrat in principio earum: ⁊ fit ex decoctiōe eius cliſtere. Et eſt iuuatiuum vlceribus inteſtinorum.

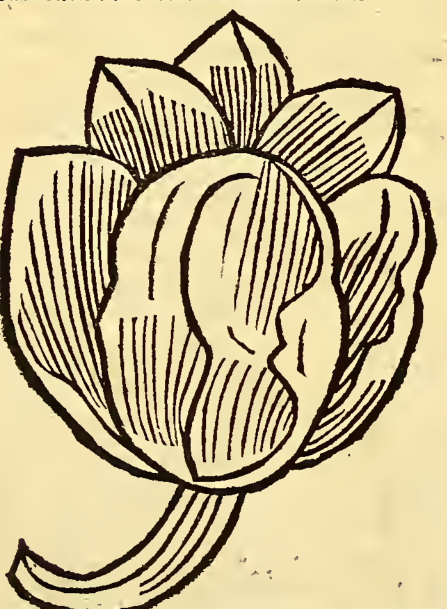

Capitulum .cxxxvj.

C Ondes. Sera. li. ag. ca. cōdes au. Gal. Illud qđ ex eo adminiſtrat eſt radix ipſius. virtus eſt calida et ſicca in .iiij. gradu. Unde iſta medicina vtunt lauatores lane: ⁊ ad faciendū lanā lenē ⁊ pulchram qñ fumigant ipam cū ea: ⁊ eſt nota. Radix eiꝰ ē acuta: ⁊ in forma ſua longa ⁊ rotūda. ¶ Dyaſcorides vocat ipam ſtruciū a macro obſtruciū. qđ quidā radicē ellebori albi putant: eo ꝙ ſternutamēta mouet vt ipm licet falſo. pro quo macer ſternutamentū puluis ꝑ ſe mouet eius naribꝫ iniectus verum nō ſegnius albo. i. elleboro. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de ſtrucio. ſm trāſlatiōez grecā. Strucij radice maxime vtunt acri quidē exiſtēte ſm guſtū ca. et ſic. ſm complexionē ex quarto fere gradu.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Epaticis tuſſientibꝫ ⁊ ortonoicis medent. Morbo regio vtiliter adbibentur cū lacte naribꝫ infuſe. cū melle coclearium vnū acceptū ventrē mollit. cū panacis ⁊ capparis radicibus accepte ⁊ bibite calculos veſice frangūt ⁊ excludunt. Scliroſim A

ſplenis ſpargūt. ¶ Condes matrici appoſitum mēſtruis imperat: aborſum facit. cū polenta ⁊ aceto poſitū leprā tollit. ¶ Puſtulas B

cum farina ordei impoſitum limpidat. Collirijs mixtū caligines oculis detergit. Medi C

caminibꝫ neceſſarie miſcet. ¶ Tritū ſternutamenta ꝑuocat. cū melle tritū ⁊ in naribꝫ miſſum caput purgat. ¶ Sera. de ꝓprietate radi D

cis eius eſt ſi accipiat qđ abſcindit flegma ⁊ melancoliā groſſam: ⁊ reſoluit ventoſitates. E

¶ Galienus. Radix eius eſt abſterſiua ⁊ vrinatiua. mouet ſternutatiōes ſilr alijs que cūꝙ amara ſunt guſtu calide complexionis. F

¶ Item Dyaſcorides facit ſemotum capitulum de ellebero a condiſi. Nā condiſi vocat ſtrucium: aiens capitulo de ſtrucio. Lanarij vtunt ad fumigiū lane: eo ꝙ limpidat lanā. Radices ſunt rotunde ⁊ oblonge: que ſi bibite fuerint diuretice ſunt ⁊ calide. ¶ Piniꝰ G

li. xxiiij. Condes ſiue ſtruciū. i. herba lanaria ouibꝫ data ieiunis facit abundantiā lactis. ¶ Platearius. Strucius id eſt agreſtis cauliculus ca. ⁊ ſic. in .ij. gradu. Succus ac ſemina foliaꝗ cōpetūt vſui medicine. Cū inuenit H

receptio cauliculi ſemen caulis agreſtis debꝫ poni. Cum aūt ipa folia debēt poni. ¶ Succus ita debet ꝑparari. Folia pterant: ⁊ succꝰ I

expreſſus ad ſolem deſiccetur ꝑ bienniū durat. folia viridia poni debent in medicinis ⁊ in vnguentis. Uirtutem habet diſſoluendi ⁊ extenuandi ⁊ diureticam.

Capitulum .cxxxvij.

C Oriandrū. Palladiꝰ li. iiij. Coriādrū
a mēſe Marcio ſerit vſq; ī octobrē.
amatq; terrā pinguē ſed ꝛ macro ſo/
la naſcit: ꝛ eiꝰ ſemen qđ vetuſtiꝰ fuerit meliꝰ
putatur: humore delectat ꝛ ſatū bñ cū olere
quocūq; naſcit. Sera. li. aggre. ca. dyabora:
id eſt coriandrū auc. Gal. Subſtantia eiꝰ eſt
terrea ſubtilis. ꝛ eſt cū hoc ī eo aquoſitas te/
pide ꝟtutis nō pauce quantitatis ꝛ in ſapo/
re eius ſm plurimū eſt amaritudo. Et ꝟtus
eiꝰ eſt q̄ abſtergit ꝛ reſoluit. Galienꝰ. vij. ſim.
far. ca. de coriādro. Virtꝰ eiꝰ pma eſt virtus
calida. Vñ Dyaſ. Infrigidatiuā dicit hanc
herbā nō recte. cōpoſita aūt eſt ex cōtrarijs
virtutibꝰ: multū quidē habens amare ſubſtā
tie: q̄ indicat ꝙ ſubtiliū partiū eſt ꝛ terreſtꝛ.
non modicū aūt habens ꝛ aquoſe humidita
tis vel tepide ſm virtutē. habet aūt ſtiptici/
tatem nō modicā in quibꝰ omnibꝰ operat q̄/
dem varie omīa q̄cunq; Dyaſ. ſcripſit. ſed pu
to ſic exiſtere ſicut ſi mox ſm pncipia plaga
tis vel qualitercūq; pcuſſis in aliq̄ particula
tumor liuidus vel niger fieret. frigida puta/
ret paſſio eſſe ꝛ egere dyaforantibꝰ ꝛ calefaci
entibꝰ farmacijs ſm eundē puto modū. ſi trā/
ſcēderit aliqñ calida diſpoſitio ad frigidam
obliuiſcēdū eſt poꝛ nō iādum vero alio ſcđo
noīe. Vel ſi nomen volueris pmutare ſꝫ face
re ſicut q̄dā q̄ alia quidē pncipij: alia ꝟo de/
clinationis ſcribūt auxilia. non aūt opoꝛtet
frigida eſtimare eē declinatōis farmaca. Cō
cedendū ei eſt heriſipilā noīare ſi q̄s volue/
rit hmōi diſpoſitionē nō tñ ca. vocare eā per
mittendū qñ depſſa ē ꝛ remiſſa. nequaq̄ ergo
tūc qđ auxiliat ei infrigidatiuū eē putemꝰ ſi
cut Dyaſ. vt coriandrū. qm̄ cathaplaſmatuꝫ
(vt ipē ait) cū pane. vel etiā cū alfitis. ſanat
heriſipilā. certū eſt heriſipilā q̄ vtiq; inflāma
tiua eſt nunq̄ ſanabit cū pane coriandrū: ſed
p id qđ infrigidat. Jam ꝓpterea ꝛ nos in an/
teriorib⁹ ſermonibꝰ qñ cuꝫ determinata ex/
perientia ꝓbare cuiuſlibet farmaci virtutem
poſtulabamꝰ. ſimplicē eni vt poſſibile eſt ma
xime potionē eligere conſulebamꝰ. plurimi
autē medicoꝝ neq; quecūq; plurime egritu/
dinum mox a pncipio inuadūt cōpoſita no/
ſcunt. neq; quoniam alia paſſio eſt heriſipila
certa. alia vero vocatur ab oibꝰ nobis iā cō/
ſuete ꝛ ab antiquis flegmon. alia autē in me/
dio q̄ multe. Hec quidē ꝛ vt vtiq; dicat q̄s
heriſipila flegmoſa. Hec autē velut flegmo/
nes quidē heriſipilatos inuenies: aut velut
flegmones aliquando ꝛ neutrū pdominans
At vero ꝛ ydemaſcoſus quādo apparet ſicut
ꝛ heriſipilas. ſicut ꝛ alius ſcliroſus. Unde de
compoſitis omnibus non modica haberet
multitudo. latius vero in quibuſdaꝫ alijs di
ctum eſt de his. Et ī libris terapentice metho
di dicetur. et nunc eſt de eis neceſſarium me/
morari ꝙ certam heriſipilam nunq̄ predictū
ſanabit cathaplaſma. voco autem certaꝫ: qñ
a colerica humiditate repleta fuerit particu
la. quoniam autē longe ab infrigidando eſt
coriandruꝫ. licet tibi ex his que ſcripſit Dya
ſcorides addiſcere. Scrofulas enim ait diſ/
ſoluere. quoniam nullum autem infrigidan/
tium farmacoꝝ ſufficit diſſoluere ſcrofulas.
neq; eni puto Dyaſcoridem dubitare multa
quidem ſcribentē ſcrofularum ſanatiua om/
nia vero concoꝛdantia ꝛ calida cōplexionibꝰ
ꝛ dyaforetica operationibus exiſtere.

Operationes

¶ Dyaſcorides capi. corion: id eſt coriandrū A
omnibꝰ eſt notū. Virtus eiꝰ eſt frigidū tritū
ꝛ in cathaplaſmatibus redactū cum polen/
ta. ꝛ pane triticeo mixtum ꝛ impoſitū Jgnē
ſacrum extinguit. ¶ Tumores igneos tollit B
melle addito: et vna paſſa impoſitum epime/
tidas ꝛ tumorem teſtiū ꝛ carbūculos curat:
ꝛ collectiones cōpeſcit cū faba frixa mixtuꝫ

ſcrofulis ⁊ puſtulis pſtat effectū. ¶ Semen
C eiꝰ bibitū cū dulcore lūbricos extinguit. ge-
nitalia. i. ſemina viri decreſcere facit. Nam ſi
multū acceptū fuerit ſemē ſenſus hoīs hebe
teſcit: aut citiꝰ infert necē. Uñ nō debꝫ q̄ſq̄
D vſum eiꝰ freq̄ntare. ¶ Succus eiꝰ aceto mi-
xtus aut ſpume argenti et ceruſe ⁊ vino: oēs
puſtulas ⁊ caligines ebuliētes extiguet. Hic
ſuccus viſcide eſt ꝟtutis reſtringit ⁊ refrige-
rat. Et iō ꝓprie ad ignē ſacrū facit ſicut ⁊ folia
eiꝰ cū ſucco maligranati: ⁊ oleo in potiōe p-
mixtū ai alia intraneis pmixta ignita pſeq̄r.
¶ Semen eiꝰ ex aq̄ potatū ſolutionē ventrꝭ
E abſtrigit. mirū ē q̄d xenocrates tradit ſi vnū
ſeminis granū femina biberit vno die ei mē
ſtrua ꝯtineri ſi duo ⁊ totidē iam diebꝫ quot
grana ſumpſerit. ¶ Sera. Coriandrū diſtil-
F laꝛ in oculū: ⁊ cōfert dolori eiꝰ magno cū la-
cte mulierꝭ. Et fit emplaſtrū cū eo ⁊ abſcin-
dit humores deſcēdētes ad oculū. ¶ Et idē
G auctoritate aben meſuay. Quādo torreſcit
ſemen coriādri ſtringit ventrē. Et abſcindit
fluxū ſanguinis: q̄ eſt ab interioribꝫ. ⁊ bibun
tur de eo duo aurei cū. iij. ʒ. ⁊ dimidia ſucci
plantaginis ſiue eo q̄ buliat. Et ſi eſt fluxus
ſanguinis ab interioribꝫ mēbris curaꝛ ſi po-
natur ſupra locū fluxus. ¶ Et idē auctorita-
H te albugeric. Coriandū eſt frigidū nartoticū
inducens ſincopim ⁊ ſtuporē: ⁊ eſt toxicum:
quoniā odoratū cōgelat: ⁊ pbibet fumoſita-
tes aſcendere ad caput. Et ideo ꝯfert ſode ⁊
ebrietati. Et abſcindit fluxum ſanguinis: et
ſtringit ventrē. ¶ Et idē auctoritate Alexan
I dri. Coriandrum pbibet fumoſitates aſcen-
dere ad caput ⁊ ad cerebrū. Et ꝓpter hoc po
nitur in cibis epilenticoꝝ: q̄n cauſe epilentie
ſunt vapores aſcendentes a ſtomacho.
¶ Et idem aucto Alcauzi: quādo coriandrū
K ſiccum infunditur in aqua eius cum zuccaro
abſcindit virge erectionē ⁊ deſiccat ſperma.
¶ Et idem auctoritate Raſis. Si bibantur
L ʒ. iiij. de ſucco eius recenti occidit: ⁊ abſcin-
dit fluxum ſanguinis a naribus quādo odo-
ratur. ¶ Et idem auctoritate Humay ī libro
M pmutatiōis dixit: q̄ pillule galieni ſunt ei cō
trarie. Dyaſ. vero ꝯtradixit ei cū ſcꝫ galienꝰ
dixit: q̄ coriandrum declinat ad caliditatē
quoniā manifeſtū eſt ipm eſſe virtutꝭ frigide.
Et ex dicto ſuo q̄n ſumitur ſuccus eius occi
dit. ¶ Et idē auc. habix. Coriandrū recens
N eſt mortificatiuū: cōgelatiuū: et ſi hō vtiꝛ eo
multū. Uel potū aque eiꝰ eſt toxicū. et ſi po
natur aqua eiꝰ cū aliq̄ ex alijs herbis ⁊ q̄n cū
aqua eiꝰ liniunꝛ apoſtemata ſanguinea aut
colerica cōfert ⁊ extinguit eoꝝ inflāmatio-
nes. Omnia pdicta etiā ſunt de mente Aui-
cenne. li. ij. capitulo de coriandro.

Capitulum. cxxxviij.

Cornea arbor ſiue cranea. Dyaſ. ca.
Cornea ſemē ⁊ fructū habet ſimilē
oliue: ſed paulo oblongiꝰ ⁊ viride Et
vocatur grece carmu. q̄d cū maturatū fuerit
obruſum habet colorē bonū in ſe hñs ſapo-
rem ſtipticum eſt. ⁊ ideo diſſolutionē ventrꝭ
⁊ diſſintericos curat. ⁊ cū in dulcore poſitū
fuerit manducari poteſt quomō oliue cōdiū
tur cum ſale frigida eſt ⁊ ſicca.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Huius folia cū ligno ſuo in A
foco miſſa ſudationem reddunt que illinita
zernas optime ſanat.
¶ Galienus. ij. de cibis ca. de cibis ſilueſtri- B
bus. Cornu vero ⁊ bati ⁊ glādes ⁊ ceteri fru
ctus ſilueſtres modicū nutritiōis habēt ca-
chochimi ſunt. Et mali ſtomacho et indele-
ctabiliſſimi. porcorū vero eſca exiſtentes nō
domeſticorum ſed in montibꝫ morantiū: ab
ipis eni plimū hñt alimētū. ¶ Et idē. vij. ſim. C
far. ca. cranea. Cranee arborꝭ fructꝰ ſtipticꝰ
eſt ſufficiēter eſibilis exiſtēs. q̄ circa nullum

mirabile attrahere ⁊ fortiter detinere cū ventrem ſicut ⁊ meſpila. folia ꝓo ⁊ germina pontica guſtu ſunt: ⁊ ſiccāt fortiter: vt ⁊ maxima vulnera conſolidare poſſint ⁊ maxime duorum corporum. paruis vero vulneribus vel mollibus corporibus cōtraria magis ſunt. tendunt enim hec ſiccatiua plus decente.

Capitulum. cxxxix

Cordumenum. Dyaſcorides capitulo cordilion: id eſt cordumenū. Herba eſt que naſcitur in Silicia. eius frutex eſt ſarmentoſa: ſemen habens rotundum: et duplex ſicut ſunt fabe: viſcidū ⁊ odoratum.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Semen eius ſi bibitum fuerit ꝓuocat vrinam ⁊ menſtrua. Succus eiꝰ virge ⁊ ſeminis tribus obulis bibitus cum dulcore diebus decem nefreticis medicantur. ¶ Radix eius tunſa ⁊ vt electuariū compoſita toracis cauſas mirifice curat. Plinius. Radix eius potata lapides frangit.
A

Capitulum. cxl.

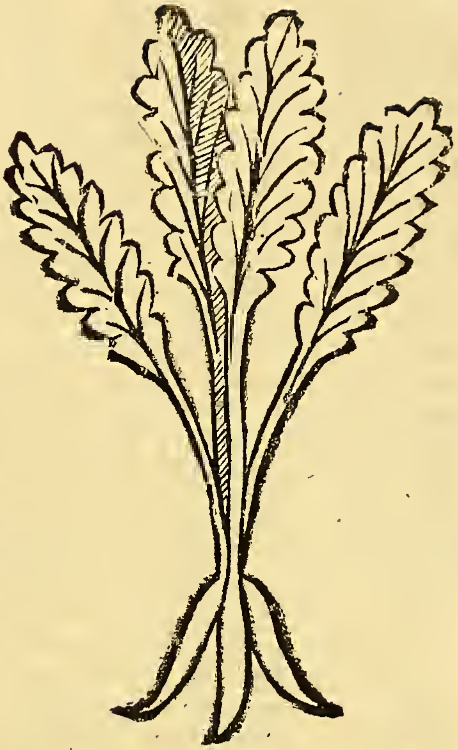

Coſtus. Aui. li. ij. cap. de coſto. Coſti ſpēs ſūt tres. Vna eaꝝ ē arabica. et eſt albꝰ leuis ⁊ aromaticꝰ. Et ſcd̄a ē inda q̄ ē niger leuis: ⁊ ille amarꝰ ē. Et tertia ſpēs ḡuis odoris q̄ noīat̄ gariofilatꝰ. Bonꝰ aūt coſtꝰ falſificat̄ cū radicibꝰ enule durꝫ. ⁊ ꝓpterea nō mordicat linguā: neqꝫ hꝫ odorē forte. Melior ē ille q̄ ē albꝰ recēs plenꝰ nō corroſus: neqꝫ fetidi odorꝫ: neqꝫ mordicans vel ledens linguā. deinde yndus niger leuis: ⁊ niger aſemiꝰ. ⁊ melior ē marinꝰ ſubtiles habēs cortices. Eſt ca. i. iij. ſic. i. ij. In ipo eſt q̄litas amara ⁊ acris valde ⁊ caliditas ⁊ acredo adeo ꝙ ipa vlceret. Dyaſ. cac. oſtus vtil' ē arabicꝰ. Eſt aūt eligēdꝰ cibꝰ leuis cū odore plurimo. Secūdꝰ ē yndicꝰ q̄ groſſior ē ⁊ niger ⁊ leuis vt ferula. Tertiꝰ ē ſyriacꝰ pōdere grauis ⁊ coloris buxei cū odore ſtiptico ⁊ mordaci ſapore. habet quidē aliquaꝫ amaritudinem ⁊ plus acredinē ca. pariticipans qualitate vt extrahat. Paulus ca. de coſto. Coſtꝰ eſt ca. ⁊ ſic. complexionis in tertio gradu.

Operationes

☞ ¶ Auicenna. Conuenit omni membro: quod indiget calefactione: et vt ex eo attra- A

batur humoꝛ ex pfundo. Abſtergit pannū cu
tis linitꝰ cū aqua ⁊ melle. In ipo ē vlceratio
⁊ ille q̄ eſt amarus exiccat vlcera humida.
B ¶ Et ꝯuenit mollificatiōi neruoꝝ ⁊ attritio-
ni lacertoꝝ: ⁊ eſt bonꝰ ſciatice. ⁊ emplaſtꝝ ex
eo ꝯuenit litargie: ⁊ ꝯuenit doloꝛibꝫ pectoꝛꝫ.
C ¶ Et pꝛouocat mēſtrua bibitꝰ ⁊ ſuffumigatus
in traiectoꝛio: ⁊ interficit fetum: ⁊ ꝓuocat
vrinā: ⁊ extrahit aſcarides ⁊ vermes.
D ¶ Et dat vires ad coitū: ⁊ ipē ſuppōit ad do
loꝛes matricꝫ: ⁊ ꝯuenit doloꝛi matricꝫ fri. bi-
bitus ⁊ ſedēdo in decoctiōe eiꝰ: ⁊ mouet na-
turaꝫ qn̄ bibit cū vino. ⁊ ipē nō dat vires ad
coitū niſi ꝓpter humiditatē ſuꝑfluā inflatiuā
E que ē in ipo. ¶ Et ꝯuenit rigoꝛi linitꝰ cū oleo
⁊ ꝯuenit moꝛſibꝫ omībꝫ ſcꝫ moꝛſui vipere et
alijs moꝛſibꝫ qn̄ bibit cū vino aut abſinthio.
loco eiꝰ ponitur piretri: medietas ponderis
F ipſiꝰ. ¶ Dyaſ. Coſtus cū oleo tritus ⁊ coꝛpo-
ri punctus cū rebꝫ ſtipticis ſubuenit. Si au
tē ante acceſſionē ſic vngat: rigoꝛē in perio-
dica febꝛe: ⁊ quartanā amputat ac etiā para-
liticis ⁊ ſciaticis vel qbꝫ aliqđ membꝛū cale-
G fieri opus eſt. ¶ Unctus extrahit humoꝛeꝫ
de pfundo. in potione vero: qꝛ virtꝰ eſt ei ca-
lida diuretica. mēſtrua ꝓuocat. peſſarijs ad-
iunctus idē doloꝛē matricꝫ mitigat moꝛſibꝫ
venenatꝫ bibitꝰ. ʒ. ij. opitulatur cū vino ⁊ ab-
ſinthio doloꝛē ſtomachi ⁊ inflationē: et tota
H eius vitia cōpeſcit: ventrē ſtimulat. ¶ Cū vi-
no dato lūbꝛicos latos deponit cū aqua po-
tatus oleo mixtus. ⁊ fricationi adhibitꝰ toꝛ
pente frigoꝛe calefacit: eadē vnctione ⁊ para
liticos curat. reumata ⁊ ſpaſmata ⁊ doloꝛem
lateꝝ ſanat. cū aqua mulſa tritꝰ ad efialas fa
cit. melli mixtꝰ maculas ī facie natas deter-
git. malaginatibꝫ ⁊ antidotis neceſſe miſcet
I ¶ Adulteratur aūt cōmixtꝰ cū enule maioꝛi-
bus radicibꝫ: ſed facile intelligit cū nec odo-
rem coſti habeat nec ſapoꝛē moꝛdacē. Nā co
ſtus vires habet acres ſtringētes ⁊ calefaci
K entes. ¶ Serapion auc. Galie. Coſtus cōue
nit rigoꝛibꝫ fe. qn̄ linitur cū eo ⁊ oleo coꝛpuſ.
⁊ ꝯuenit ſciatice ⁊ paraliticis ⁊ omībꝫ in q̄-
bus calefacere opoꝛtet aliquam coꝛpis par-
ticulam vel de pfundo ad ſuperficiem attra-
L here aliquem humoꝛem. ¶ Propter eandem
autem cauſam ꝓuocat ⁊ menſtrua ⁊ vrinaꝫ
⁊ confert ad contritionem lacertoꝛum et ad
doloꝛem lateris: ⁊ interficit aſcarides pro-
M pter amaritudinem. ¶ Et quando linitur cū
aqua ⁊ melle ſuper impetiginem mundificat
eam: ⁊ adiuuat ad libidinem. quoniā eſt in eo
de humiditate inflatiuā ⁊ ventoſa quādo ſu
mitur in potu cum vino.

Capitulum. cxlj.

Coꝛula vel Mela perſica fructꝰ iſte ē
oībus notꝰ. Sera. li. aggre. ca. heſ-
mes. i. coꝛula. Uirtꝰ eoꝝ eſt fri ⁊ hu.
in. ij. gra. Nā ꝓpoꝛtionant perſicis.

Operationes

¶ Et idē auc. Alcauzi. Laxāt colerā ⁊ gn̄ant A
hūoꝛes groſſos. Et idē auc. Raſis. Quidaꝫ
patiebat fumoſitates ab aliq̄ hūoꝛe exiſtēte
in ſtomacho ſuo. ⁊ dedi ſibi aliqbꝫ vicibꝰ de
criſomolis. i. coꝛulis recētibꝫ: ⁊ ſedatꝰ eſt ille
fumus. Et ego nō credo qꝫ reperiat cibꝰ ali-
qs frigidioꝛ ⁊ magꝭ iuuatiuus ſtomacho ca-
lido q̄ꝫ ipa: ⁊ iō faſtidiū tollūt. ¶ Aui. li. ca. ij B
de criſomulis. Melioꝛa ſunt armena. nō em̄
cito aduenit eis coꝛruptio ⁊ acetoſitas: ⁊ cū
ſumunt criſomula. opoꝛtet vt accipiant ma-
ſticis ⁊ aniſi eq̄liter. ʒ. i. vſqꝫ ad. ij. cū vino pu
ro aut vino de paſſis paꝝ ⁊ mellis ſunt fri. et
hu. in. ij. ⁊ oleū nucleoꝝ eoꝝ eſt ca. ⁊ ſic. in. ij.
¶ Eoꝝ humoꝛ ē facilis putrefactiōis ⁊ eoꝝ C
infuſio ſedat ſitim ¶ Et criſomula q̄dē ſūt cō D
uenietioꝛa ſtomacho q̄ꝫ pſica. ⁊ armeā n̄ coꝛ-
rūpunt in ſtomacho: neqꝫ aceſcūt velociter.

ex eis vero que expellunt edoꝝ nocumentuꝫ ē
vt ꝑmo ſumaꝛ aniſum et maſtix cū miua aut
vino de paſſis ꝛ conficiant cum melle puro.
oleuꝫ nuclei ipoꝝ etiā ꝯfert emorroidibꝰ gra
uant criſomula ꝓpter velocitatē ſue putrefa-
ctionis. veꝝ infuſio ſiccoꝝ confert febribus
E antiquis. ¶ Jobēs meſue in antidotario ſuo.
Oleū de criſomulis ſedat dolorē ani ꝛ emor
roidaꝝ: ꝛ reſoluit tumores vlcerum ꝛ impedi
mentum lingue ꝛ dolores auriū. Rabimoy
ſes idem vult.

Capitulum.cxlij.

Cotula fetida vl' ocul⁹ bouis. Sera.
li.ag.cap.bichar auc.dia. Bichar.i.
cotula hꝫ ſtipitē mollē. ꝛ folia ſiīa fo
liis maratri: ꝛ flos ei⁹ eſt citrinus plus flore
camomille ſiīs flore cotule. ꝛ iō noīant eā h
nomie. Et idē auc. Galie. acuitas ꝛ mordica
tio ſunt ī ea pl⁹ ꝙ̄ ī camomilla. ꝛ reſolutio ei⁹
eſt amplior reſolutiōe ipius. Dyaſ.ca.butal-
mos ſm trāſlationē nr̄am. butalmos.i.cotu
la. Herba ē mollis. cuius folia ſunt tenuiter
ſciſſa maratro ſiīa. ꝛ caulis ei⁹ mollis naſcēs
circa muros ciuitatꝫ flores citrinos hñs et
vehemēter ſplendētes ac in oculoꝝ ſiītudi-
nē rotūdos. Vñ ꝛ nomē traxit floribꝰ camo
mille ſiīes. ꝛ illa herba q̄ vocatur lingua nr̄a
pucida vl' cotula fetida. Eſt alia butalmos
hñs folia coriādro ſiīa: naſcēs iuxta muros
ciuitatꝫ cui⁹ flores ſunt ex toto citrini. ꝛ iſta
eſt herba q̄ vocaꝛ ī lingua nr̄a ocul⁹ bouis vl'
cotula. Gal.vi.ſi.far.ca. Butalmū ſiue ſemē
īcorruptū vl' ocul⁹ bouin⁹. vel cotula fetida.
noīatū q̄dē ē ita a floribꝰ q̄ videnꝛ ſm figuraꝫ
ſimilari oculo bouis. ſm colorē ꝟo ſiīs ē ar
temidi. magꝫ āt ꝛ mlto acri⁹ ē ob h magꝫ dya
foreticū: vt ſanet duricies cōmixtū ceroto.

Operationes

¶ Dyaſ. Folia ei⁹ trita ꝛ cerotꝫ addita puſtu A
las ꝛ duricies aptū ſpgit: ꝛ ſi flores ei⁹ terūꝛ
cū croco. ¶ Affirmāt aliq̄ ꝙ ſi p⁹ lauacꝝ ꝛ bal B
neū eūdē q̄s biberit bonū colorē reſtituet. et
facit ipm vomere ꝛ maxie arcuato morbo in
fectos acrꝫ ē: ꝛ iō dyaforetica. ꝛ ꝓpterea ſche-
temata ſoluit cū ceroto tirſi ei⁹ ī cibū ſumūꝛ
¶ Aui. odor e⁹ ꝯfert vētoſitatibꝰ g̃ſſis ī capite C

Capitulum.cxliij.

Cotula nō fetida. vel ocul⁹ vacce. et hꝫ
flores nigros ſm antiquā trāſlationē.

Operationes

¶ Dyaſcorides ca. Butalinos. Que tranſla A
tio corrupta eſt, quoniā Serapion ex ꝟbis

dyaſcoꝛidis ſm aliā trāſlationem. Dyaſcoꝛi
des dicit ꝙ hʒ floꝛes citrinos ſiles floꝛibꝫ ca
momille: ⁊ hoc veꝝ ē. Nā dicit trāſlatio quā
allegat Sera. Butalmos baſtā eijcit mollē
Folia maratri ſilia floꝛē mellinū hñs ſic an
timꝰ ⁊ maioꝛē oculo vacce ſimilē. vñ ⁊ nomē
A accepit. Naſcit in ciuitatibus ⁊c. ¶ Sed ſm
trāſlationē nr̄am dyaſ. Butalmos hʒ duas
ſpēs. Una ē q̄ hʒ folia ſimilia maratro: ⁊ flo
res ſimiles floꝛibꝫ camomille. ⁊ iſta vocatur
cotula fetida: vt in pcedēte cap. tractat: ⁊ la
tine dr̄ pucida. ⁊ Dyaſ. vocat eam partemon.
C ¶ Alia eſt q̄ hʒ folia ſimilia coꝛiādro ⁊ floꝛes
citrinos naſcēs iuxta muros ciuitatꝫ. ⁊ vo
cat cotula nō fetida. ⁊ latine dr̄ oculꝰ bouis
vel oculus vacce. ⁊ grece ſilr ita ſonat butal
mos. ſed arabice vocat bihar. i. oculus vacce
⁊ ideo dt̄ ad lr̄am. ¶ Butalmos ē herba mol
D lis antimo ſimilis. lenes emittēs tirſos: ⁊ fo
lia tenuiter ſciſſa ⁊ mollia ſilia maratro. flo
res citrinos ſimiles floꝛibꝫ camomille. ⁊ iſta
ſm veritatē ē cotula fetida q̄ alio noīe vocat
E pucida. ¶ Et ſubdit. Eſt alia butalmos cau
lis mollis folia coꝛiādro ſilia. floꝛes citrinos
hñs naſcens iuxta muros ciuitatꝫ. ⁊ iſta vo
catur oculus vacce: vel cotula nō fetida. Et
de iſta herba ē hec veritas clare intuentibꝫ. le
ge capitulū pcedens ſcʒ cotula fetida.

Capitulum. cxliiij.

C O cognidium. Camelea vl' Mezere
on. Camelea grece q̄ſi iſima oliua di
cta: eo ꝙ folia ſimilia oliue hʒ. Hec
eſt que dr̄ mezereon ⁊ cocognidiū. Uñ coco
gnidiū mezereon ⁊ camelea ſunt idē: vt appa
ret p Dyaſ. ⁊ Sera. Dyaſco. ca. camelea ſm
trāſlationē nr̄am. Camelea aūt cocognidiū
baſtas hʒ ſup terrā ſpanſas. palmis duobus
longas: frutex eſt ipſius ſarmentoſa. Folia
hʒ ſimilia oliue: ſed tenuioꝛa ⁊ ſpiſſa guſtum
moꝛdicantia ⁊ gulā exaſperātia. Sera. li. ag
gre. ca. mezereon. auc. dyaſ. Mezereon. i. ca
melea ē arbuſtū paruū cuiꝰ rami ſunt apti ad
ignē accendendū. ⁊ ſunt ipi rami extenſi ſup
terrā. longitudine duoꝝ palmoꝝ hñtes fo
lia oliue. niſi qꝛ ſunt ſubtilioꝛa eis moꝛdican
tia ⁊ exaſperātia linguā. ⁊ ſunt ſuper ramos
denſa. Galienus. vij. ſim. far. ca. camelea. Ca
melea pdominantē habet qualitatē quo cir
ca vlcera. ⁊ quecūqꝫ maxime eſcaras habēt:
cum melle expurgare poteſt.

Operationes

¶ Dyaſ. Camelea accepta coleram ⁊ flegma A
deponit. debēt vero fieri trociſci ex his ad
mixto abſinthio duplici menſura ⁊ vna par
te camelee ⁊ catapucie iuncto melle vel aqua
Folia eius impoſita vulnera ſoꝛdida curāt. B
¶ Johānes meſue. Mezereon ſiue cocogni
dium ſolutione educit aquam citrinam cum
foꝛtitudine vehementi.
¶ Et dixit Alexāder: mixtū cum rebꝫ educē C
tibꝫ melancoliā educit ipam: ⁊ cum rebꝫ edu
centibꝫ flegma educit ipm. ⁊ abſinthiū dupli
catum ⁊ cū mirabolanis: addunt ei bonita
tes notas: ⁊ faciūt educere coleram.
¶ Maiꝰ aūt iuuamētū qd̄ ex eo expectat eſt D
ad ydropiſim. educit eni aquā ꝯgregatam in
ventre: nocet tñ epati imo oībꝫ mēbꝛis nutri
tionis ipſiꝰ. ¶ Et interficit lūbꝛicos ⁊ ꝟmes E
⁊ ſolutiōe educit eos ⁊ ſerpētes viſceꝝ. Et ſi
fiat vnguētum ex eo ⁊ melle curat fiſtulā et F
vlcera fraudulenta. ¶ Et fit ex aceto decocti
onis ipſiꝰ ablutio: ꝓfert doloꝛi dentiū ⁊ eo
rū coꝛroſioni: ⁊ gingiue ſanguinee ⁊ mollifi
cationi. ¶ Et fit ex eo vnguētū ⁊ aceto ⁊ oleo G
⁊ cera ad ſcabiē bonū. ⁊ fit ex eo linimentum
ex ſulphure ⁊ melle ⁊ aceto foꝛti ad moꝛfeā ⁊
lentigines ⁊ baras ⁊ delet eas.
¶ Et qñqꝫ fit ꝯfricatio ſup moꝛfeam ⁊ baras H
cum folijs eius ⁊ aceto foꝛti: et eſt vltimum.
¶ Et dixit Johānicꝰ Cocognidiū valet ad I
quartanā. ¶ Plinꝰ li. xxiiij. Folijs in duabꝫ K

abſinthij ptib⁹ decoctiſ eoq; ſucco cū melle po/
to. folijs etiā impoſitiſ vlcera curant̄ ⁊ purgāt̄.
L ¶ Ait etiā idem. Quo modo collectum ſalutare
eſt oculis iumentoꝝ ⁊ pecorū.

Capitulum. cxlv.

CRocus. Aui. li. ij. ca. de croco. Croc⁹
melior eſt recens boni odoris ſubtilis
ſup cui⁹ pilos eſt parū albedinis non
plurimū. Crocus ſan⁹ nō velociter tingēs nō
in uiſcat̄ neq; frāgit̄. ca. eſt in. ij. ſic. in. i. eſt ſtip/
tic⁹ reſolutiu⁹ digeſtiu⁹ ⁊ glutinatiu⁹. ei⁹ calidi
tas eſt fortior ſtipticitate ei⁹. ⁊ ei⁹ oleū eſt cale/
factiuū. ¶ Plateari⁹. Croci ſūt due ſpēs. Or/
tenſis q̄ in ortis naſcit̄. ⁊ oriētalis q̄ in oriente.
Iſte in medicinis nō vomicis ponit̄. in medio
florū tres vel q̄ttuor flores parui naſcunt̄. Eli/
gendi ſunt ſubrufi vel cēmino rufi. q̄ āt citrini/
tatē aliq̄d habēt ab ījciendi. in ſacculo ſtricto d̄
corio ſeruāt̄. p q̄nq; annos ſeruari poſſūt. Vir
tutē habēt ꝯfortatiuā ex q̄litatib⁹ ſuis ⁊ ex aro/
maticitate. ¶ Palla. li. iiij. In februario menſe
croci ſerendi ſūt bulbi ⁊ ſubtiliter ſi fuerīt arte
fodiēdi. ¶ Sera. li. aggre. ca. Iamfaram. auc.
Dyaſ. Ille q̄ fortior eſt i medicina eſt nou⁹ pul/
chri coloris. cui⁹ crinis vergit ad albedinē. lō/
gus nō fragilis. plen⁹: q̄ qn̄ fricat̄ tingit manū
cito acuti odoris. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. d̄ croco
ſm traſlationē arabicā. Subſtātia ei⁹ ē terrea
frigida: ſ; qd̄ vincit ſup eā eſt cōplexio calida.
⁊ in ſapore ei⁹ eſt ſtipticitas pauca. Et vt̄⁹ ei⁹
eſt q̄ calefacit in ſcd̄o gradu ⁊ ſiccat i pmo. vñ
maturat ⁊ digerit aliq̄li maturatōe. ⁊ qd̄ adiu
uat ad h̄ eſt ſtipticitas pua q̄ repit̄ in eo. Et ē
ex medicinis ꝯglutinatiuis ⁊ digeſtiuis. ⁊ nos
diximus q̄ medicine cōglutinatiue ⁊ digeſtiue
ſunt ille in q̄b⁹ eſt caliditas nō fortis cū pauca
ſtipticitate.

Operationes.

¶ Aui. Pot⁹ ipi⁹ colorē efficit bonum. reſoluit A
apata ⁊ linit̄ ex eo heriſipila. facit ſodā. ⁊ ipſe
nocet capiti. ¶ Et bibit̄ cū rob ad ebrietatē. ⁊ B
eſt faciēs ſomnū. ⁊ obtenebrat ſenſūs. ⁊ confert
apoſtemati calido i aure. Abſtergit viſum ⁊ p
hibet fluxū ad ipm. ¶ Et valet ad pannū. Et C
fit ex eo alcohol ad varietatē acq̄ſitā i egritudi
nib⁹. ꝯfortat cor. eſt lenificatiu⁹ odorat ipſum
pleuretic⁹ ⁊ phirnetic⁹ vt dormiat: ⁊ ꝓprie eius
oleū. ¶ Et facit anhelitū facilē. ⁊ ꝯfortat in ſtru D
mēta anhelit⁹. ipē q; facit nauſeā. ⁊ deijcit ap/
petitū. ꝓpterea q̄ oppoſit⁹ eſt acetoſitati q̄ eſt in
ſtomacho. ¶ Sed ipē ꝯfortat ſtomachū ꝓpter E
illud qd̄ in ipo eſt de caliditate ⁊ preparatōe ⁊
ſtipticitate. Et dixerūt q̄dā q̄ croc⁹ eſt bon⁹ ſple/
ni. excitat coitū. ⁊ ꝓuocat vrinā. ¶ Et ꝯfert du/ F
riciei matricis. ⁊ ei⁹ ꝯſtrictioni ⁊ vlcerib⁹ frau/
dulentis. In ipa tñ adminiſtrat̄ cū fauo aut
cū medulla cū duplo ipſi⁹ de alio. ¶ Quidam G
dixerūt q̄ ipm in potu dederūt ad ꝓlixū partū
⁊ fact⁹ eſt part⁹ ſtatim. Et d̄r q̄ aurei. iij. de ipſo
interficiunt letificando. loco ei⁹ ponit̄ de coſto
eq̄le pondus ipi⁹. ⁊ de ſpica quartum pōderis
eius. ⁊ pondus ipi⁹ de corticib⁹ caſſie lignee.
¶ Et idē. iiij. fen. canonis pmi. ca. ij. ait. q̄ du/ H
cit medicinas ad cor. ¶ Et idē de virib⁹ cordis I
ait q̄ confortat cor. ¶ Sera. auc. Raſis. Fuit K
mulier q̄dā q̄ laborauit aliq̄b⁹ dieb⁹ in ptu. et
dedi ſibi in potu. ʒ. ij. croci ⁊ peperit ſtatim. ⁊ ex
pertus fui hoc ſemp et ſemp fuit ſic factum.
¶ Crocus inebriat inebriatōne forti: qn̄ ponit̄ L
in vino letificat adeo: donec faciat inſaniā ex/
cellenti leticia. ⁊ digerit cibū. ⁊ ꝯfortat ſtoma/
chū ſua pōticitate: ⁊ fortificat epar. Et nō lau/
dat̄ cerebro: aufert appetitū cibi: ⁊ ꝓuocat vrinā
⁊ meliorat colorē. ¶ Rabbi moyſes. de croco M
ait q̄ auget appetitū coitus. ¶ Yſaac in viatico N
cap. de emigranea ait: q̄ fit emplaſtrū ex croco:
gūmi arabico: euforbio: ⁊ mirrha eq̄liter diſtē/
perans cū albumine ouī. contra emigraneā.
¶ Paulus cap. de podagra. Recipe crocū cū O
vitello ouoꝝ ⁊ oleū roſarū ⁊ aquam roſarum ⁊

k

miſceantur.ꝛ cum penna vnguatur locus podagre ex eo actu frigido.

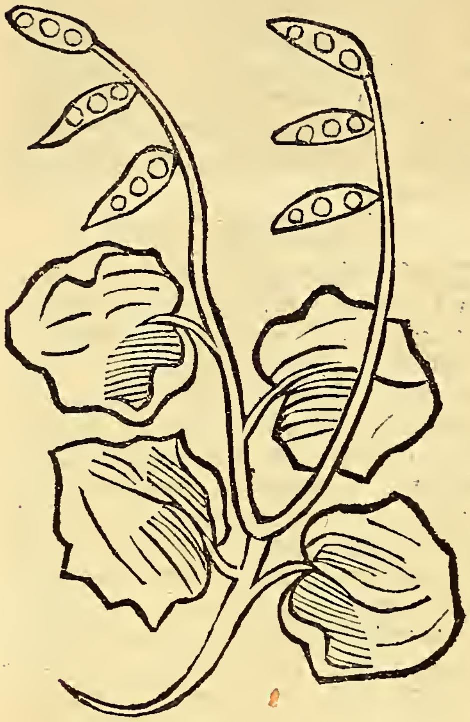

Capitulum.cxlvj.

C
Ucumer. Ubi ſciendū ꝙ cucumeres ſunt melones Indi ſm ꝗſdam. Sed Meſue cap. de cucumere aſinino videtᷣ dicere ꝙ ſunt citrulli. Sꝫ aliq̄ dicūt ꝙ cucumeres ſunt fruct⁹ ſicut citrulli: oblongi tñ. nūꝗ̄ citrineſcūt: ꝛ habent folia ſita diſtincta ſicut melones. ꝛ cū maturantᷣ habēt parū dulcedinis. ꝛ ſunt inſipidi. qđ ego ꝯcedo. vnde cucumeres non ſunt melones Indi. ꝙ Aui. iiij. cañ. cap. de cura terciane pure ponit melonē Indum ꝛ cucumerem ergo non ſunt idem. ¶ Sera. dicit Cucumeres nō ſunt citrulli ſicͭ apparet in cap. Citrullus. Et etiā Sera. dicit auc Gal. ꝙ citrullus frigidioꝛ eſt cucumere: ergo cucumeres nō ſunt citrulli.

Operationes

A ¶ Serapion li. aggre. ca. Rachera. auc. Gal. id eſt cucumeres. Cucumeriſ ſuba ē groſſa dura digeſtiōi: ꝛ generat chimū malū paratū corruptiōi ꝗ̄uis melon ſit citi⁹ coꝛruptibil. Et virtus ei⁹ eſt q infrigidat ꝛ humectat in. ij. gradu

B ¶ Et mollit vētrē. ꝛ puocat vrinā. Et qñ ſumitᷣ cū rob aut cū lacte ꝯfert vlceribꝰ veſice: ꝛ ſedat inflationē ſtomachi ꝛ ſitim: qñ comeditᷣ et ſedat ſincopim ex caliditate. ꝛ ꝯfert ei ex ꝓprietate quā hꝫ. ¶ Et idē auc. Habix. Aqua citrulli C ꝯfert inflāmatōi fe. ꝛ ſedat ſitim: ꝛ laxat ventrē laxatione bona ſine nocumēto aliq̄. ꝛ dꝫ bulliri cū zuccaro albo. Et nō opoꝛtet ꝙ detᷣ habentibꝰ naturā durā nimis ad mouendum. ꝙ illa nō habet virtutē tantā ꝙ laxet naturā duram. ¶ Et ſi ipa fecerit moꝛaꝫ in ſtomacho foꝛſitan D inducit laboꝛem ꝛ nocumentū ꝛ inflationes.

¶ Rabbi moyſes auc. Gal. Cucumeres ꝛ pepones ſi cito nō digerātᷣ: ſūt venena moꝛtifera. E ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. Sikinis. videtᷣ dicere ꝙ F cucumer dicatᷣ de pepone ꝛ cucumere iā dicto. Nā dicit ſikinis. i. cucumer eſibilis q̄ q̄deꝫ pepon eſt ſubtilioꝛis ſub̄e. q̄ ꝓo nō eſt talis groſſioꝛis ſub̄e ac etiā abſterſiua ꝛ inciſiua ꝑticipat ꝟtute. vñ diuretica ſunt ꝛ ſplendidū reddūt coꝛpus. ꝛ maxīe ſi ſicca uerit q̄s ſemē deinde incidens ꝛ cribꝛās lenire faciūt. dōmiātᷣ aūt ī eis frigida ꝛ hūida cōplexio: nō tñ foꝛtiter: ſꝫ in ſcđo gradu locatᷣ. ¶ Si ꝓo q̄s ſemē ſiccauerit vel radicē nō adhuc humide nature erit. ſꝫ iā ſiccantium in ꝑmo q̄ſi gradu: vel ſcđo incipiēte. Eſt G aūt ꝛ abſterſio in his plus ꝗ̄ in carne fructus.

Capitulum.cxlvij.

C Ucurbita. Pli.li.xix. In insula psica sūt arbores lanigere: ferūt etiā cucurbitas cotonei mali magnitudine: que maturitate rupte lanugīs pilas ōñdūt.ex qbꝰ vestes pciose lintheo faciūt. ¶ Idem li.xix. Cucurbitis ē nača cucumeri similis dūtaxat in nascendo.eq hyemē oderūt.amāt rigua et fimū. Serunt ambo semie i terra sesquipedali fossura inter eqnoctiū vernū ⁊ solsticiū.parilibꝰ tñ aptissime. Aliq malūt ex kalēdis Marcij cucurbitas.⁊ nonis cucumeres ⁊ p qnquatros serere: sili modo reptātibꝰ flagellis p partes suz aspera in tectū vsq scādūt nača sublimitatē auida. virescq sine āminiculo scandi nō sunt. ¶ Palladius li.iiij. In mēse Marcio cucurbita serenda: amat solū pingue humidū stercoratum solutū ꝗ in cucurbit insigne est q lōga pariūt ⁊ elegātia semia q̄ in eaꝝ ceruice nascūt.q i ventre fuerāt cucurbitas faciūt crassiores. Que i fundo lataꝑ sūt i cacuminibꝰ obruant.vbi adolescere ceperint āminiculis adiuuēt. Que seruant ad semia vsq ad hyemē in suauitate dependeant.deinde sublate in sole siccent.aut fumo fument: aliter semia putrefacta depereunt ¶ Sera.li:aggre.cap.bara.i.cucurbita. Virtus eiꝰ est frigida ⁊ humida in scdo gradu.

Operationes.

A ¶ Dyas.cap.cucurbita. Cucurbita cruda trita ⁊ catha plasmatibꝰ adhibita papulas corporis āputat.apostemati calido maximū psidiū est.

B ¶ Succus rasure eiꝰ dolorē calidū auriū mitigat cū oleo rosaꝝ mixtus ⁊ auribꝰ instillatus ⁊ cerebro appositꝰ estuatōes infantiū mitigat.

C ¶ Et ꝓfert apostematibꝰ calidis q̄ fiunt in cerebro coꝝ. Tumoribꝰ oculoꝝ opitulat. Podagricis maximū psidium est.

D ¶ Elixa q̄ ⁊ expssa melle ⁊ nitro addita ⁊ bibita ventrē mollit.cruda ⁊ excauata ⁊ vino impleta si sic manserit vna die ⁊ nocte ⁊ postea bibatur similiter ventrem mollit.

E ¶ Crude ⁊ trite leniunt omnē tumorē.succus eiꝰ dolorē dentiū mitigat si diutiꝰ in ore teneatur: s ⁊ oleo rosarū mixtus ex vnctione corporis admotus febrium restringit ardorem.

F ¶ Et qñ fit emplastꝝ cū rasura eius ⁊ medulla panis sup podagrā calidā: aut sup herisipilam
G ꝓfert. ¶ Cinis aridi corticꝭ efficaciter potest cōbusta sanare. Cuidē cinerē dicimꝰ ab expertis vulnera i veretro iā in putredinē ṽsa purgare: ⁊ ad cicatricē ꝑducere.podagre estuanti.et ignibꝰ sacris cortices virides subueniūt.

H ¶ Semini sicco illa vis tradit vt in puluerem tunsum ⁊ inspersum impleat vulnera q̄ caua-
I ta sunt. ¶ In cibo sumpta stomachū relaxat bibēdi desideria nō excitat.succꝰ tepefactꝰ dolori auriū q̄ ex inflāmatione caloris fit infundit humectat aurē ⁊ infrigidat abundanter.et ptiriasim infantium rasura depellit cum polenta. Hec eadem dicit Serapion auc. Dyascoridis: licet sub alijs verbis.

¶ Almansor tractatu tertio.cap.de cucurbita. K
Cucurbita est frigida ⁊ humida q̄ stomacho mala existens appetitum destruit.sitim quoq sedat: ⁊ epatis ⁊ stomachi ardorem extinguit: qñ in eis abundat calor.

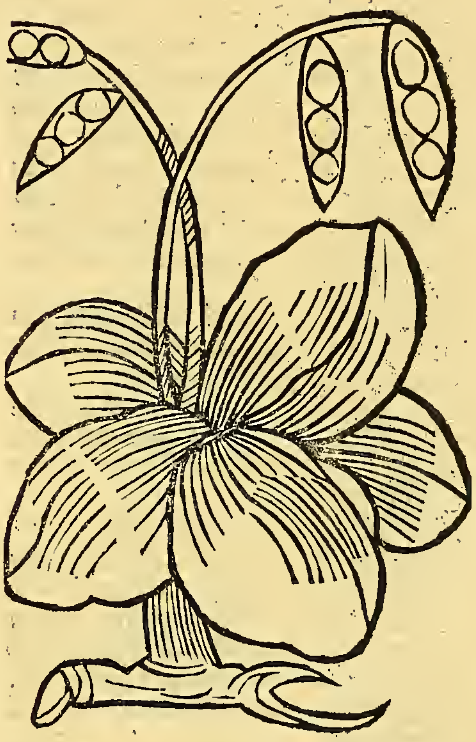

Capitulum.cxlviij

C Ulcasia siue Caso. Pliniꝰ cap.de culcasia. Culcasia quā aliq Cyamon vocant.nobilissimā hāc in egypto enylo metunt.caulecū coctus est arenoso in mādendo. Busso autē q̄ intra folia emicat spectabili folijs latissimis etiā si arbores cōparent ad similitudinē eoꝝ q̄ psonātia.id est lappago maior dicunt ꝑm Dyascoridem in nostris partibꝰ vocamus aque nyli suis dotibus gaudent. vt impressis collocasie folijs in variam speciē vasorum potare gratissimum habeant ⁊c. Hec herba est quā Dyascorides vocat fabam egyptiacam.cuius proprietates ⁊ virtutes ꝑm ipm inuenies in littera faba egyptiaca. Et istā fa

bam egypriacam vocat. Auicenna bulcas. de qua capitulū facit in ſecundo canone. Eſt em̄ culcaſia ſat; nota i egypto apud mercatores practicātes. ꝛ in Syria. Et ego ipam habeo Salerni in viridario meo ſecus ſpectabilē fontem: q̄ culcaſia vulgari nr̄o vocat̄ caſo. Cuius folia aquis more vaſoꝝ plena egroꝝ ꝛ conualeſcentiū mentē delectāt: necnō eoꝝ animū excitant ad bibendum.

Operationes

A ¶ Serapion li. aggre. cap. bulcas. id eſt culcaſia. In ſapore huiꝰ plante eſt acuitas ꝛ mordicatio multa ꝛ ſtipticitas pauca. ꝛ vtꝰ eius ē calida in ſcđo. ꝛ q̄n coq̄t̄ ꝯfert ſtomacho.

B ¶ Et idem auc. Aben Meſuay. Culcaſia eſt calida ꝛ humida. ꝛ auget ſperma. ꝛ radix coquitur. ꝛ habet bonum ſaporem. Et eſt bona ſtomacho. et appetitum prouocat ꝛ vrinam. Eſt calida ꝛ humida. ꝛ auget in ſpermate. Hec herba eſt multū egiptijs nota: naſcit̄ iuxta aquas et habet folia magna ꝛ lata. ꝛ radix cocta ꝛ comeſta auget corpus.

C ¶ Paulus cap. de culcaſia. Culcaſia eſt herba omībꝫ nota. ꝛ naſcit̄ iuxta aquas. cuius radix comeſta ꝛ cocta ſtomacho eſt vtilis.

¶ Yſaac in dietis particularibꝫ cap. de culcaſia. Culcaſia eſt herba in egypto naſcens aliq̄ntulum pontica cum acuitate. vnde monſtratur calida et humida.

D ¶ Cuiusꝫ radix ſi elixetur acumen emittit. ꝛ viſcoſitas quā prius latenter habuerat in ea aperta fiet. Ideoq̄ȝ duri groſſiq̄ȝ nutrimenti eſt generatiua. ſed cum ſui ponticitate ſtomachum confortat. et ventrem conſtipat. Si tn̄ moderate comedatur bonum generat nutrimentū. valetq̄ȝ diſſentericis cum viſcoſitate et ponticitate quam habet.

E ¶ Auicenna li. ij. cap. bulcas vel culcaſia. Eſt planta in qua eſt aſſimilatio de aliſnen. Calida eſt ꝛ ſicca in p̄mo gradu. Et in ipa eſt ſalſedo cum ſtipticitate. ꝛ partes eius nō ſunt ſimiles. ꝛ eſt cum inflatione pauca. ꝛ fit ex ea gargariſmus cum lacte ipſius ꝛ ſale. ꝛ in egypto decoquit̄ cū cocaro. ꝛ frigit̄ cū oleo.

F ¶ Et eſt illis cibus q̄ ſolutione educit aquā citrinam ꝛ ꝓprie ſemen eius ꝛ ſuccus ipiꝰ. ꝛ minoratur ex ea vt debilitet.

G ¶ Prouocat vrinam: et generat ſperma. ꝛ expellit coleram. ꝛ aquoſitatem cum facilitate. ꝛ potus eius ſit ab vna tertia libre vſq̄ȝ ad duas tertias libre.

Capitulum. cxlix

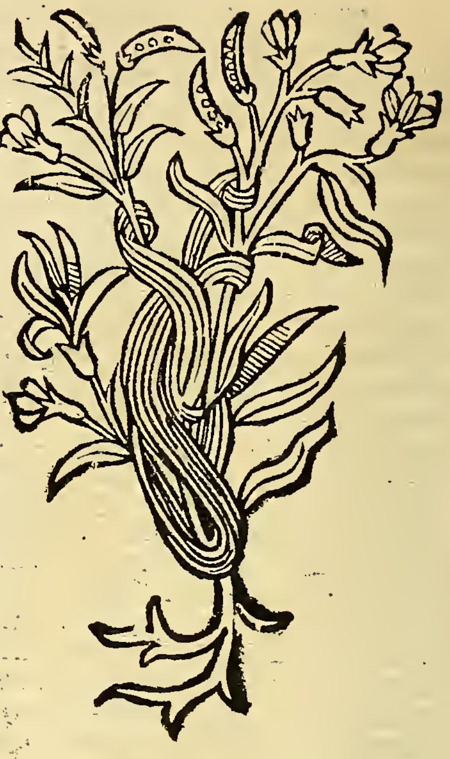

Cuſcuta. Sera. li. aggre. ca. Kaſuth .i. cuſcuta. Et eſt res q̄ adheret herbis inuoluēs ea ſic fila: ſȝ in ſūmitatibꝫ habet fructū ſubtilē. ꝛ ipa creſcit in arboribꝫ. ꝛ i ſummitate eiꝰ inuolūt̄ ſimul. Reperit̄ de ipa multū i vineis: ꝛ deſtruit multuȝ herbas. ꝛ i ipſa eſt amaritudo. Et idē auc. Aben meſuay. Cuſcuta eſt herba q̄ repit̄ intra linū: ꝛ ſuſpēdit̄ ei: in cuiꝰ ſapore eſt amaritudo ꝛ pōticitas plꝰ amaritudine. ꝛ virtus eiꝰ eſt calida in p̄. ꝛ ſic. i ſcđo. ¶ Et idē auc. Meſarugie eſt fri. ꝛ hu. Et idem auc. alabati. Eſt cōpoſita ꝯtrarijs ꝟtutibꝫ. ꝛ eſt in ea amaritudo ꝛ ſtipticitas. ꝛ eſt ca. in p̄. ꝛ ſic. in ij. Et idē auc. Sabor Eben. Eius caliditas aut frigiditas eſt ſm̄ cōplexionē arborꝫ cui adheret. q̄m̄ fit ca. p adherentiā calide arborꝫ. ꝛ eſt frigida p adherentiā frigide.

Operationes

¶ Se. a u. Hal. Cuſcuta abſtergit ꝛ fortificat: A
ꝛ apit opilatiōes eparꝫ. ꝛ renū ꝛ fellis. ¶ Et mū B
dificat venas ſubtiles ꝛ groſſas ab humoribꝫ
groſſis ꝛ colericꝫ. ꝛ fortificat ſtomachū ꝛ epar. ꝛ
ꝯfert ictericie facte ab opilatiōe eparꝫ ꝛ febri. ꝛ
ꝓprie febri infantiū. ꝛ purgat colerā. ¶ Et idem C
auc. Meſarugie. Cōfert ictericie ꝛ opilationi
eparis ꝛ ſplenis. ¶ Et idē auc. Alabati. Cōfert D

ſtomacho ⁊ epati ⁊ eoꝝ opilatõibꝰ. ⁊ expellit ſu
perfluitates neruoꝝ ⁊ venaꝝ. ⁊ mollit ventrē ⁊
E ꝯfert febribꝰ. ¶ Et de ꝓprietate eiꝰ eſt expelle/
F re ſupfluitates antiquas a venis. ¶ Et idem
auc. Sabor eben. Eſt bona ſtomacho. ⁊ maxi
me qñ miſcet cū ea aniſum ⁊ ſemīa ſimilia.

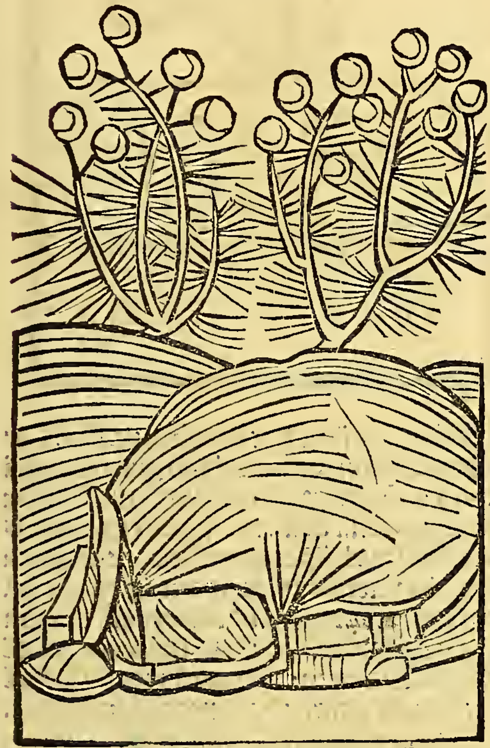

Capitulum. cl.

C Olofonia. Piniꝰ ca. de colofonio. Pix
erica ſic dicta ab erice filio veneris: qui
victꝰ ab Hercule mutatꝰ eſt in montē ſui nois
In q̄ mōte creſcūt arbores: q̄ꝝ gūmi dr colofo
nia: inde eritica carpos fructus illius arboris
Et dr pix greca: qꝛ de ea in grecia in multa q̄n/
titate inuenit. ¶ Paulus in cap. de colofonia:
calida eſt in ſcdo: ⁊ ſicca in pmo.

Operationes.

A ¶ Cōtra diſſinteriā fit ſuffūmigatio ex pulue/
B re ipſiꝰ. Cōtra tenaſmonē ex frigida cā ex pul/
uere ipiꝰ ⁊ naſturcij eq̄liter mixtis fiat aſperſio
C ſup renes melle calido punctos ¶ Ad pilos de
facie remouēdos ⁊ faciē dealbandam. Accipe
ʒ.iij. colofonie. ʒ.i. maſticis modicū armonia/
ci puriſſimi: ⁊ diſſolue ī vaſe terreo nouo ⁊ mū/
do: et ad vltimū tres guttas armoniaci ⁊ miſce
⁊ cola ſup aquā frigidā ⁊ miſce ⁊ malaxa. Cū
āt volueris pilos tollere reſolue paucū ad ig/
nem ⁊ aliquantulū tepefactū pone ſup faciem
p vnā horā vl' duas. poſtea remoue pilos remo
uet ⁊ faciē depurat. Et ſit locꝰ ſiccatꝰ cū pānis
⁊ parū cū digito madefacto preme vt meliꝰ ad/
hereat. Poteſt illud emplaſtrum decies appo/
ni: ⁊ poteſt ſeruari p duos dies. ¶ Cōtra aſma D
ex frigida cauſa: materia exiſtente digeſta ⁊ diſ/
ſoluta accipiat patiens fumū per os.

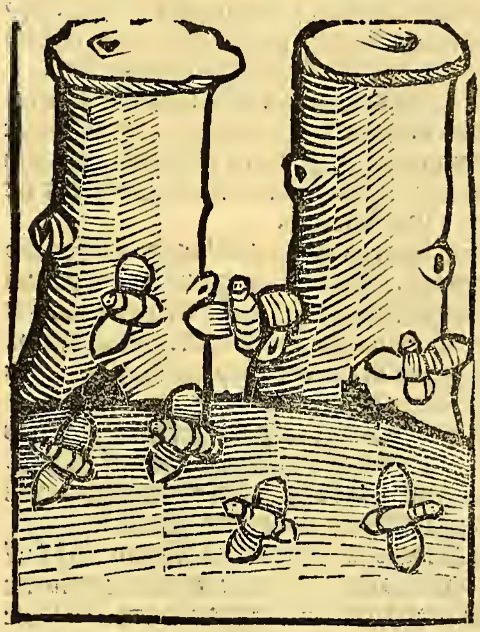

Capitulum. cli.

C Era. Galienꝰ. vij. ſim. far. cap. de cera
ſm tranſlationē arabicā. virtus eius
ꝓma eſt: qꝛ eſt ex medicina media īter
res calefacientes ⁊ infrigidantes ⁊ exſiccātes
⁊ humectātes: niſi qꝛ eſt cū hoc groſſa res paꝝ
viſcoſa. ⁊ ideo non ſolū deſiccat. verūetiam hu
mectat p accidens. poſtq̄ p ſuam viſcoſitatem
phibet reſolutionem. Et idē eodem li. ex eodē
capitulo ſm tranſlationem grecam. Cera in
medio equaliter eſt calefacientiū ⁊ infri. ⁊ hu.
⁊ ſiccantium. Habet autem q̄d groſſarum par/
tium ⁊ emplaſticū. ꝓpter quod nō ſolum ſiccat:
ſed etiam ſm accidens humectat forſaſſis vti
q3 videbitur. phibens tranſpirationes. Unde
⁊ materia eſt aliquoꝝ farmacoꝝ q̄ calefaciunt
⁊ infrigidant. Ipſa aūt ſm ipā m dedigeſtiuis
vtiq3 erit debilibꝰ nō intra corpus ſumpta: ſed
extrinſecus appoſita. Habet eñ q̄d paucū dya
foretice ⁊ calide virtutis q̄ plurimū participat
mel. ¶ Et Serapion auc. Dyaſcoridis. Me/
lior ex ea eſt groſſa mūda a ſorde. in cuiꝰ odore
eſt odor mellis. ⁊ eſt in colore eius parū rube/
dinis. Et illa que eſt alba p cocturā: ⁊ pinguis
eſt poſt ipſam.

Operationes

A Serapion auc. Albugerig. Mollificat grossi
cies apostematū: ⁊ conuenit asperitati pectorꝫ
quando ponitur super ipm cum oleo violato.
B ¶ Et mollificat neruos ⁊ vlcera. ⁊ maturat et
resoluit resolutiōe debili. ⁊ nō est de medicinis
que ingrediuntur in corpore: sed de illis q̄ ap-
ponuntur extra. Et est materia omniū empla-
ſtrorum calefacientium ⁊ infrigidantium.
C ¶ Et idē auc. Dyas. Virt⁹ est mollificatiua re-
plens vlcera repletiōe mediocri et non forti: et
formantur ex ea grana in modum granorum
geguers. et bibuntur ex eis decem grana ad
vlcera intestinorum.
D ¶ Et ꝓhibet coagulationē lactis in mamillis
lactantiū. ⁊ qn̄ ponit̄ sup neruoꝝ asperitatem
mollificat et lenit ipsam. Et est superfluitas et
sordes quam apes eijciunt extra domicilia sua
⁊ reperitur in aluearijs. pro quo lege cap. apes
in tractatu de auibus.
E ¶ Dyas. ſm translationem grecam. Cera vtilis
est rufa ⁊ pinguis ⁊ odorata odorem habens
mellis munda. ⁊ est pontica ⁊ cretica. alba cera
⁊ pinguis secundam habet virtutem.
F ¶ Exalbare sic ceram debes. Ceram albā inci
de minutis partib⁹ ⁊ mitte in cacabo nouo: et
missa aqua maritima impone foco: ⁊ cū se solue
rit sparge desuper tritum nitrum: et postq̄ bis
aut ter bullierit depone eam. Cū ꝟo spissaue-
rit leua de cacabo ⁊ purga sordiciem si fuerit.
Et secūdo id facias: et cum bullierit: mitte ibi
fundum cacabi fracti: aut illud sit rotundum
aqua aspersum: ⁊ desup cere quod fuerit vel he
serit pone in sole aqua perfusum. Nam ⁊ lino
insertum album facit colorem. Quisq̄s autē
aquam salsam plus miserit: plus albam ceram
facit. et verno super herbam ponitur.
G ¶ Virtus est omi cera tremantica ⁊ plerotica:
miscet̄ antē succis ⁊ pultib⁹ ꝓpter dissintericos
cōfectis adiuncto aliq̄ mellis quo decoctio fiat
comestibilis: in modū pillule tria grana accep
ta coagulum lac mām̄is soluent. vires habet
omnis cera relaxare duricies molliter.
H ¶ Est enim media inter calidum ⁊ frigidum:
siccum ⁊ humidum. Vnde materia est aliorū
medicamentorum. quia ex ea construunt̄ epi
thimata et alia.

Capitulum. clij.
Caro
Operationes.

¶ Rabbi moyses. ca. de carnib⁹. auc. Gal. Car A
nes volatiliū in corpib⁹ calidis generāt multā
colerā. ⁊ oīa cerebro sunt mala stomacho: sꝫ te
sticuli galloꝝ sūt boni: ⁊ id qd̄ orit̄ ex aīalib⁹ sil-
uestrib⁹ est meli⁹ q̄ ex domesticis. Et euitanda
sūt aīalia veterata ⁊ vicina partui: ⁊ brodia gal
linaꝝ elixataꝝ adoptant cōplexionē ⁊ impin
guant corpa. ⁊ pulli colūbaꝝ inducunt dolorē
capitis. Turtures ꝯfirmant sensum. Gallini
⁊ galli laxāt ventrē. Pauones dissoluūt colicā.
¶ Carnes edine fere ꝑueniūt oēs alias car- B
nes. Carnes capreoline corroborāt spūs. et re
laxant virtutem que cedit: ⁊ valent contra sin-
copim. Testiculi galloꝝ sunt boni q2 iuuant
defectos: ⁊ multū nutriunt ⁊ augent sperma.
¶ Aui. li. ij. ca. d̄ carnib⁹. Carnes bone sūt: caro C
ouina q̄ cū caliditate ē subtil'. ⁊ iuuenū capraꝝ
⁊ tauroꝝ. ⁊ carnes illoꝝ q̄ de eis sūt pui magꝫ
sunt susceptibiles digestiōis ⁊ subtiliorꝫ nutri
mēti. ⁊ edina q̄ dē est minoꝝ supfluitatū q̄ arie
tina. ¶ Caro lactātis lacte laudabili est bona D
lacte ꝟo nō laudabili est mala. ¶ Et caro de- E
crepiti q̄ est ex ouibus est mala. ⁊ similiter exte-
nuati est mala. ¶ Et caro nigri est leuior ⁊ sua- F
uior: ⁊ similiter caro masculi. ⁊ rubea diuisa ex
animalib⁹ plurime pinguedinis. ⁊ alba sunt le
niores: ⁊ varia est minoris nutrimēti. ⁊ natat
in stomacho. ¶ Melior caro ⁊ digestibilior est G
illa q̄ est circa os. ⁊ dextra q̄dē melior. ⁊ leuior
est q̄ sinistra. ⁊ q̄ est in medio lacertoꝝ mūdior
est carne neruoꝝ. ¶ Caro aūt laxa sup quā nō H
est neruus: fortasse est suauis: ⁊ ꝓprie que est ꝑ-
pter generationē lactis: sicut caro mamille. E

mamille qdem nutrimentū eſt bonū.q ſi in ea eſt lac eſt groſſum. Teſticulorū vero caro eſt melior aliis.⁊ volucrū quidem caro melior eſt aduracb ⁊ gallinarum:ei ſubtiliorum carum.

I ¶ Dis preterea aialis ſicce cōplexiōis caro pui eſt melior ſic caro edi. Ipa em̄ eſt bona. capna vo non eſt bona multū.⁊ ei⁹ humor fortaſſe eſt mal⁹ valde. Hircina vo caro ē mala abſolute.

K ¶ Et caro lupoꝝ mala. Et om̄es volucres magne aquarum male.⁊ habentes colla longa.et pauo ⁊ miluus ⁊ palumbros dure plurima generatio eſt melācolica.et paſſeres omnes mali ſunt.melior caro ex ſilueſtrib⁹ eſt gazel. deinde porci ſilueſtres. Nam eſt velocioris digeſtiōis q̄ domeſtica.et plurimi nutrimenti.caro eius omnino ſiccior eſt carne quadrupedis.

L ¶ Et caro vaccina ſiccior eſt caprina.ſꝫ capna eſt ſiccior ⁊ difficiliorꝫ digeſtiōis carne ouina. ⁊ caro veterū eſt vehemētioris calefactionis et groſſi nutrimēti. Leporis vo caro ca.eſt ⁊ ſic.p q̄ lege capitulū Lepus. in tractatu de aialib⁹.

M ¶ Carnes magnarum auiū ſunt groſſe. Anatis vero ⁊ aquaticarum eſt vehementis humiditatis.⁊ eſt pinqua in hoc carni ouine. Caro vaccina plurimi eſt nutrimenti groſſa melancolica generans egritudines melancolicas. et quod eſt melius eſt caro vitulorum.

N ¶ Porcelloꝝ vo parui eſt nutrimēti.pter fortitudinē ſue rcſolutōis ⁊ vehementiā ſue humiditatꝫ. Et caro anatis eſt plurimi nutrimenti: nō tñ exiſtit in bonitate gallinaꝝ ⁊ ſimilium. Caro vipere pfert lepre.caro ericij ē humectatiua ⁊ puenit lepre ⁊ ydropiſi ⁊ dolori renū. Caro ranaꝝ puenit pūcture vermiū venenoſoꝝ.

O ¶ Cinis carnis aſini ſm Auicen̄. et epatis ei⁹ cū oleo ſuppoſit⁹ valet ꝯ ſciſſuras frigoris ⁊ delet ſcrofulas:ſanat leprā.cōtractis exſiccitate ſedenti in iure carnis eius. Epar eius aſſatuꝫ ieiuno comeſtum conuenit epilentie.

P ¶ Auerrois in li.colliget.ca.de carnib⁹. Melior caro ex volatilib⁹ eſt caro galline iuuenis ſane ⁊ pinguis.⁊ hꝫ mirabilē pprietatē in tēperando cōplexionē.⁊ ppterea brodiū ſuū eſt optima medicina leproſis.q⁊ cerebrū ei⁹ augmētat ſubſtātiā nr̄i corpis:⁊ acuit ingeniū. Ex ambulatiuis poſt ipas ē caro edi:⁊ poſt caro arietū.

Q ¶ Sed Galieno videt̄ q̄ carnes vituloꝝ ſunt meliores carnib⁹ arietis. Et Auicenna dicit. Melior carniū eſt porcina.q⁊ illa caro eſt naturalior hoīb⁹ q̄ illa caro aīaliū ambulantiuꝫ. ⁊ multi vituperāt carnes agnoꝝ:ppterea quia dominatur multa humiditas ſuper eas.

R ¶ Raſis. Carnes agnorum ſunt poſt bonitatem carnium edorum.⁊ ex volatilibus.et ex laudabilibus ſunt carnes perdicum.ſed declinant parum ad frigiditatem et ſiccitatem.et ſunt ſicut galline deſerti. et habent proprietatem ſtringendi ventrem aſſe ⁊ elixe. Sed turtures ſunt ſimiliter bone:ſed declinant pl⁹ ad caliditatem:⁊ habent proprietatem in acuendo ingenium.

¶ Columbe ſunt ca.et ſicce.groſſioris ſubſtantie q̄ turtures. Et pulli eorum habent humiditatem ſuperfluam.et hoc ſignificat grauitas motuum ipſorum ſicut ſignificat calor eorum actualis.⁊c. Et tantum de carnibus in generali:ſed in ſpeciali inuenies inferius de animalibus. S

Capitulum.cliij.

Caſeus.yſidorus. Caſeum vocant quaſi careum.eo q̄ careat ſero. Namq⁊ omne ſerum ei deducitur vt pondus arguatur. Palladius. Caſeus mēſe Mayo coagulād⁹ eſt lacte ſincero cui ſerū omne deduci debet:vt ⁊ ponderib⁹ arguatur. Ubi vo ſolidari ceperit in opaco ponendus eſt loco aut frigido. Et ſubinde depreſſus ad actis pro acquiſita ſoliditate ponderib⁹: trito ac torefacto ſale debet aſpergi. etiam durior vehementius premi. Poſt aliquos dies ſolidate iam formule per crates ita ſtatuantur:ne inuicem ſe vnaqueq⁊ contingat. Sit autē loco clauſo ⁊ a vēto remoto:vt teneritudinē ſeruet atq⁊ pinguedinē. Uicia caſei ſunt:ſi

aut ſiccus ſit: aut fiſtuloſus. qđ euenit ſi aut pa rū pmať: aut ſales nimios accipiet. aut calore ſolis vrať. In recenti caſeo ꝯficiendo aliq̃ nu cleos virides pineos terūt: atq; ita lacte mixto gelant. Aliq̃ thimū tritū ⁊ freq̄nter colatū ꝯge lant. Qualecūq; etiā ſaporē velis efficere pote ris. adiecto qđ elegeris ꝯdimento. ſeu piperis: ſeu cuiuſcūq; pigmēti. Ex li. de na. re. ꝙ ĝ dicit Galien⁹ Caſeū generaliter eſſe malū. de ſubſtā tia caſeata pura eſt intelligendū. Nā ex triplici lact; ſubſtātia caſeus eſt. ſerū quidem bonū eſt ⁊ butirū melius. caſeus aūt p ſe peſſim⁹. Itaq; caſeus lacti vicin⁹ ⁊ craſſus ac butiroſus bo nus eſt ⁊ ſanis ſanus.

Operationes.

A ¶ Plinius. Zoroaſtrem in deſerto ſolo caſeo vixiſſe annis viginti: ita temperate vt non ſen tiret dolorem alicuius morbi.

B ¶ Idem libro vndecimo. Caſe⁹ nō fit ex vtrim q; dentatis q̄m eoꝝ lac nō coit.

C ¶ Idē li. xxviij. Seſtius eoſdē effect⁹ eq̄no ca ſeo q̄s bubalo tradit: ſtomacho vtiles. q̄ nō ſūt ſalſi id eſt recētes. Veteres aluū ſiſtūt: corpuſ q; minuūt. ſtomachuz vtiliores. In totū ſalſa minuūt corpus: aluūt mollia. Caſeus recens cū melle ſigillata emēdat: mollis aluū ſiſtit.

D ¶ Dyaſcorides. Caſeus viridis ſine ſale euſto machus eſt: pingues facit humores: carnes re plet. ventrē mollit. Elixus āt ⁊ aſſus ventrem ſtringit. tumoribꝫ oculoꝝ medeť: liuores tollit Sallit⁹ āt maciē pinguibꝫ facit. Lac ſtoma chus eſt: q; facit ardorez. ⁊ maxie bubal⁹. q̄ tñ coagulat⁹ oībꝫ tumoribꝫ medeť ſuppoſitus ⁊ oculis maxie. Caprinus q̄dez ſtringit ⁊ etiā bu balus: ſ; plus ardorē facit q; ſiccior eſt.

E ¶ Ouinus q̄dē pl⁹ nutrit ⁊ min⁹ vētrē ſtringit. q; pinguis eſt. Itē ſallit⁹ ventrē mollit. vetus āt ſtringit. Aqua ꝓ caſei carnes impinguat.

F ¶ Yſaac in. iij. li. Caſe⁹ vniuerſaliter peſſim⁹ eſt ſtomachi ḡuatiu⁹: digeſtioni difficilis. Iđo ſe piſſime illo vtētes colericā incidūt paſſionem

G ¶ Et lapides in coꝝ renibꝫ generāť. ſ; tñ diuer ſo mō eſt. Caſe⁹ recens minus calid⁹ eſt ceter; et acut⁹. vñ vicin⁹ in frigiditate ⁊ hūiditate q̄ſi ī p. gra. qđ eſt ꝓpter humectationē lact; aq̄ſitatē in ſeſe ꝯtinentē. quare ceteris nutribilior eſt: ⁊ ventrem humefacit abſq; vllo ſtomachi nocu mento: pcipue ſi ſale careat.

H ¶ Vetus aūt ⁊ ſicciſſim⁹ acumen ⁊ calorē ha bet palā ꝓpter ſal ⁊ coaguli ſiccitatez. Proinde cito in fumoſitatē ⁊ colericos humores cōuer titur. qđ duobꝫ modis cōtingit. vnus eſt q; ei⁹ vnctuoſitas in ꝓ paruulo eſt. ab ei⁹ aquoſitatis carētia. Alius ꝓ acumine qđ acq̄ſiuit coagulo ⁊ ſalo. ideoq; ſtiptic⁹ eſt ⁊ vitādus. q; nō ē bon⁹ ad nutrimentū. nec ad bonū ſanguinē generā dū. nec ad ventrē humectandum.

I ¶ Aui. li. ij. Caſeus melior eſt medi⁹ inter illū q̄ extēdiť vt viſcus ⁊ frangibilē: ambo q̄dē ma li ſunt. ⁊ q̄ ſapore ꝑuat⁹ ⁊ declinans ad ducedi nē. Factus aūt ex acetoſo melior eſt eis.

K ¶ Caſei maliciam augmētant ſubtiliantia: q; faciunt ipm penetrare dum eum impellunt.

L ¶ Et caſeus caprarū q̄ veſcunť ſubtiliatiuis eſt melior q̄s earum q̄ nil de robellijs. In ipſo eſt abſterſio ⁊ ex eo fit emplaſtruz obtalmie et extremitati palpebre percuſſe.

M ¶ Generat āt lapidē in renibꝫ ⁊ veſica ꝓprieq; humid⁹. ſ; ꝯfert vlceribꝫ inteſtinoꝝ ꝓprie aſſa tus: ⁊ ꝓhibet ſolutionē. Coctus āt in aq̄ ⁊ ī po tu dat⁹ ablactantibꝫ lac eaꝝ multiplicat.

N ¶ Dicitur etiam ꝙ caſeus cum calamento mō tano ſup venena epithamatur. Caſeus recens frigidus eſt ⁊ humidus in tertio. nutritiuus et impinguatiuus.

O ¶ Caſeus quidem recens nō ſallit⁹ ꝓhibet pla gas apoſtemati lenit naturā: ⁊ eius aqua ſoluē do educit colerā. Sallit⁹ aūt nō vet⁹ velocior eſt in digeſtione ⁊ deſcenſione. Verū ſallitus ⁊ nō ſallitus malus eſt ſtomacho.

Capitulum.cliiii

D D Actilus. Yſid. Dactili ſūt palme fructus a digitoꝝ ſimilitudine nūcupati. quoꝝ ⁊ noīa variant̄. Nam alij appellāt̄ palmule ſimiles mirabolanis. Alij thebani. alij mūcales. q̄s greci ⁊ cariathos vocant. ¶ Areſto. in libro de vegetabilibꝰ. Succoꝝ q̄ fructibꝰ inſunt. q̄dam dulces ſunt ac meliores vt dactili ficus. Item fructus quidaꝫ cum q̄bꝰ ſtatim ſemen fit. aliq̄ operculo cooperiunt̄ vt dactili. ¶ Pliniꝰ libro. xiij. Palmarū ſemen. id eſt lignū qd̄ intra dactilos eſt oblongū. nō vt oliuis orbiculatū. vnde radix ꝑmū ſpargitur. Serit̄ antē paruū. ⁊ bina iuxta ſe cōpoſita ſemina. ſupq̄ʒ tondē. q̄m infirma ſingulis eſt plāta. quaterne ꝓ coaleſcunt. Auerrois. v. Colliget. cap̄. de dactilis. Dactilanū. i. arbor dactili cum fructu ⁊ floribꝰ omnes partes ipſiꝰ ſtipticitatem magnaꝫ habent. ſed fructus eius cū eſt maturus aliquā habent ſtipticitatē. Cortices vero arboris predicte maioreꝫ habent ſtipticitatē.

Operationes.

A ¶ Rabbi moyſes. cap̄. de dactilis. Dactili generant dolorē capitis. Opilant epar. ⁊ apoſtemant caput. ⁊ emorroidas creant.

B ¶ Sera. aucto. Raſis. Calefaciūt ⁊ generant ſanguinē groſſum. ⁊ ꝯuertunt̄ cito ad colerā. ⁊ ſunt mali illis q̄ꝝ cōplexio eſt ca. et epar ca. et cui cito euenit ſoda. ⁊ ſquinantia ⁊ borbor. et opilatio in epate ⁊ ſplene.

C ¶ Et deteriores ex eis ſunt magni ⁊ dulciores ⁊ nō ſunt aliq̄ modo ꝯuenientes illis q̄ ſunt calide cōplexionis: ⁊ nō ſunt debilis nature impinguāt̄ ab eis. Et dactili q̄ vocant̄ bairon vel beyren ſunt meliores oīnibꝰ. quoꝝ color eſt citrinus ⁊ rubeus.

D ¶ Gal. ij. de edulijs. ca. de fructu palmaꝝ. quidam ex dactilis ſicciores ſunt ⁊ ſtipticātes. vt egiptij dactili. q̄dam aūt molles ⁊ humidi et dulces. ſicut q̄ vocantur beyron vel kanochi. Optimi autem iſti naſcunt̄ ſm paleſtinā: ſiue in hiericho. Intermedij aūt amboꝝ dictoꝝ generum ſunt oīnes alij dactili. ſunt aūt indigeſtibiles et grauatiui capitis. Nam oīnes dactili indigeſtibiles ſunt: et capitis leſui amplio res comeſti.

E ¶ Qui aūt ab ipſis diſtribuit̄ in corꝑe chimꝰ groſſus ſemꝑ eſt. habet autem aliq̄d viſcoſum quando dactilus fuerit vnctuoſus. quādo aūt tali chimo dulcedo admiſcet̄: celerrime quidē ab ip̄o epar obſtruit̄.

¶ Ledit̄ aūt ⁊ flegmonizās ⁊ tūrgeſcens ſumme ab edulio ip̄oꝝ. ꝯueniēter āt ⁊ epar ⁊ ſplen opilant̄ ⁊ ledunt̄. multo aūt magis ledunt viri des dactili ad oīnia paulo ampliores comeſti palam igit̄ ꝙ calidiorē habent chimū q̄ dulces frigidiorē aūt q̄ ſtiptici. ſed inflatione nocent: ⁊ implēt virides dactili ſicut ficus. F

¶ Eandē eīn ꝓportionē habēt ficus virides ad ſiccas: quā virides dactili ad alios. In nō valde ꝓ calidis locis nō maturant̄ ꝑfecte dactili vt ad reponendū fiant vtiles. ⁊ ꝓpter h̄ coacti virides comedere ipſos crudis humoribus replentur. et rigoribus difficulter calefactilibus capiuntur. G

Capitulum.clv.

D D Aucus. Pli. lib. xxv. Dauci differentie ſunt due. Probatiſſima eſt i chreta: mox in achaia: ⁊ in ſiccis vbicūq̄ʒ nati: feniculi ſimilitudīe. candidioribꝰ folijs ⁊ minoribꝰ hirſutiſq̄ʒ recto caule pedali. radice guſtꝰ ⁊ odoris ſuauiſſimi. hec in ſaxoſis naſcit̄ meridianis Reliq̄ genera naſcūt̄ vbiq̄ʒ terrenis collibꝰ limitibuſq̄ʒ: nec niſi pingui ſolo: folijs coriandri caule cubitali. capitibꝰ rotundis. Semen eiꝰ cimino ſimile. prioris milio. album ⁊ acre. odoratū oīnibꝰ ac feruens. Secundū quoq̄ʒ ꝑore

vehementi⁹ eſt. Ideoq₃ parce ſumi debet. Plateariꝰ. Daucus eſt calidus ꝛ ſiccus in tercio gradu. Et duplex eſt eius mod⁹: videlicet daucus chreticus: ſic dictus quia in chreta reperit̃ p̄cipue. ꝛ eſt maioris efficacie. Et daucus aſininus q̄ p̄cipue aſinoꝝ eſt cibus: hic ꝛ pro chretico ponitur qua ille rarus habetur. Habetq₃ daucus maiorem efficaciam ſc̄m herbam ꝛ flores nullam vero vel modicam ſc̄m radices. herba itaq₃ cum floribus debet colligi. ꝛ abiectis radicib⁹ in vmbroſo loco deſiccari per annū in multa ſeruatur efficacia. virtutem hab₃ diſſoluendi et conſumendi et attenuandi ex qualitatibus ſuis diureticā ex ſubſtantia ſubtili.

Operationes.

A ¶ Plateari⁹. Contra frigidum aſma ꝛ frigidā ꝛ humidam tuſſim datur vinum decoctionis eius ficuūq₃ ſiccarū. ꝛ contra ſtomachi dolorē ex ventoſitate vel frigiditate.

B ¶ Cōtra ſtranguiriā ꝛ diſſuriā. ꝛ contra colicā ꝛ yliacam vinum decoctionis eiuſdem ex ſaxifrage.

C ¶ Contra opilationem ſplenis ꝛ epatis ex frigida cauſa. ꝛ ydropiſim fit ſyrupus ex ſucco feniculi ac decoctione illius.

D ¶ Contra frigidum reuma ſaccellatur caput ex puluere ipi⁹ bene calefacto.

E ¶ Conſtantinus in libro graduum. Daucus eſt calidus in initio tertij gradus ꝛ ſiccus in ſecundo. Febrem flegmaticam ꝛ morſus reptilium ac pleureſim ꝛ ydropiſim curat. vrinam ꝛ menſtrua ꝑuocat. eius apozima potui datum pectus a ſcreatib⁹ mūdat groſſos inteſtinorū humores diſſoluit vnde ventris dolores ac torſiones amputat.

F ¶ Idem. Splenis ꝛ epatis aperit opilationē Et ſi cum apij ſemine miſceatur. eius actio fortior efficitur.

G ¶ Dyaſcorides. Bibitum menſtruis imperat Urinam prouocat. Tortionibus ſubuenit. Ad omne vicium toracis ydonee facit. Tuſſientibus effectum tribuit. ꝑcuſſionib⁹ ſpalangionis occurrit.

H ¶ Tuſſi veteri ꝛ torminoſis ꝓficit cathaplaſmatib⁹ adhibitum. Puſtulas ꝛ tumores compeſcit. Omnia ſemina cum vino bibita faciunt contra morſus ſerpentum.

Capitulum. clvj.

DRagantū vel dragagantū. Platearius Dragantū eſt gūmi cuiuſdā arboꝝ vltra mare naſcentis. Humiditas eīm effluēs ex actōe caloꝝ denſat̃ ꝛ i gūmi ſubſtātiā mutat̃. Eſt āt frigidū in ſcđo ḡdu: humidū i p̄mo. Hui⁹ triplex ē maneries. Eſt eīm albū qđ meli⁹ eſt ſi ſit clarū ꝛ purū. Eſt ꝛ ſubruſum ꝛ citrinū: qđ nō ē adeo bonū. In medicinis frigidis albū ponit̃: ſubruſum āt vel citrinū in calidis. Per annos q̄draginta ſeruat̃. virtutē h₃ infrigidandi: mūdificādi. humectādi: cōglutinandi. Sera. li. aggre. cap̄. habe. Habe eſt arbor cui⁹ gūmi eſt dragantū: cuius radix groſſa lignoſa. ꝛ vocat̃ dragantū: ex q̄ apparet res q̄dā ſupterrā: vn̄ egrediunt̃ rami eius. ꝛ ſunt rami ſeu virge breues duri extēſi ſuꝑ faciē terre. q̄b⁹ ſunt folia gracilia ꝑua ꝑlima. ꝛ inter ipa ſūt ſpine albe eq̄les durcq̄ tegunt̃ ꝛ occultantur ab ipſis folijs. Dragantum eſt humiditas que emanat ex radice ipſa qn̄ vulnerat̃ ferro ꝛ tp̄e ſue maturationis apparent qn̄ vulnerat̃ in loco ſciſſure: ꝛ radix ipa vocat̃ arabice chachita. Et melius ex draganto eſt clarū purū ſubtile: cuius ſapor vergit ad dulcedinē. qđ arabice vocat̃ ſichiraitim. grece nagantū. latine vero dragantū. Galien⁹. viij. ſim. far. cap̄. de draganto.

Dragantū virtus ei⁹ eſt prima q̄ deſiccat ⁊ ſecunda glutinat: ⁊ tertia eſt q̄ frangit acuitatē rerū calidarū ⁊ acutarū. fri. in. ij. humi. in. j.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Dyaſ. Virtus eſt ei glutinatiua ſic virt⁹ gūmi arabici. ⁊ ipm̄ adminiſtrat̃ in cołbol oculorū ⁊ in medicinis tuſſis et aſperitate canne pulmonis: ⁊ abſciſione vocis: ⁊ curſus catarri in vuula. qn̄ fit ex eo ↄfectio cū melle ⁊ ponit̃ ſup linguā. ⁊ trāſglutit̃ qđ de ipo diſſoluitur. aut datur de ipſo ʒ. i. poſtq̄ꝫ infundit̃ in vino cocto dulci. ⁊ tūc valet etiā ad dolorē renū. ⁊ vlcera veſice qn̄ miſcet̃ ei ex cornu ceruino aduſto. ⁊ parum aluminis yameni. ꝓhibet nocumentū morſus ſerpentū.

B ¶ Et idē auc. Albugerig. Dragantū eſt frigidū, ⁊ eſt in eo humiditas q̄ laxat ventrē. ⁊ ↄfert tuſſi ⁊ vlceribꝫ oculi. ⁊ lippitudinibꝫ ei⁹: ⁊ reprimit acuitatē medicinaꝝ laxatiuaꝝ.

C ¶ Et idem. auc. Meſarugie. Eſt bonū vlceribus veſice ⁊ aſperitati gutturis ⁊ ligue.

D ¶ Et idē auc. Habix. Eſt in eo res modice caliditat̃ ⁊ hūiditat̃ ⁊ laxat ventrē ⁊ ↄfert tuſſi ⁊ vlceribꝫ pulmonis. ⁊ glutinat vlcera inteſtinorū: niſi q̄ꝛ addit in ſolutōe ⁊ ↄfert vlceribꝫ oculi. ⁊ lippitudini qn̄ infundit̃ ⁊ diſſoluit̃ ⁊ collirii ſat̃ cū aq̄ ei⁹. aut ponit̃ in pulueribꝫ. ⁊ ↄuenit ⁊ miſcet̃ cū medicinis acut̃ laxatiuis. q̄ꝛ ꝓhibet nocumētū ⁊ ꝓhibet aggrauatōez ipi⁹ medicine ſup naturā ſi deo placuit. Formā aſſandi dragantū inuenies in cap. Gūmi arabicū de g.

E ¶ Dyaſ. Dragantū in puluerē redactū ⁊ cū calida aq̄ potatū eos q̄ ſpaſmū patiunt̃: vel q̄bꝫ aliq̄ intrinſec⁹ venę crepuerūt ſimiliter ſanat.

F ¶ Galien⁹. Aqua ordei in qua coctum fuerit dragantum per noctem remouet ſitim.

G ¶ Cōtra ſciſſuras oris ⁊ labioꝝ ⁊ palati vlceratōes vel excoriatōes. diſſoluat̃ dragantū in aq̄ ro. ⁊ ꝑ pannū exꝓmat̃. ⁊ cū glutinoſitate ↄficiat̃ puluis amidi. ⁊ inungat̃ petia. ⁊ illiniatur lingua vel labiū ſepe ⁊ cito curat̃.

H ¶ Ad faciem dealbandam ⁊ pannū ſuperfluum remouendū ponat̃ dragantū in aqua ro. ꝑ noctem mane addito borace vel camphora i pua q̄ntitate. ⁊ facies frequenter illiniat̃.

I ¶ Sed attende q̄ quando dragantum in medicinis ponitur: per ſe debet teri: quia contritioni reſiſtit. Si em̄ cum alijs ſpeciebꝫ ↄterat̃ prius in fumū reſoluētur alie ſpecies q̄ꝫ dragantum ↄteratur.

Capitulum. clviij.

Diptamū. Dyaſ. Diptamū vł' diptannum multi dicūt eſſe pulegiū agreſte vel batin herba eſt inſcida ⁊ pl⁹ cretica mordax: vt pulegiū hꝫ folia lanoſa: ⁊ ſup oēꝫ fruticē ineſt ei velut lana ſꝫ nec florē hꝫ nec ſemē. Virt⁹ eſt ei tāta q̄nta pulegio. ſꝫ paulo inſcidior. Eſt ⁊ aliud gen⁹ diptanni qđ hꝫ folia ſiſimbrio ſilia: ſꝫ ꝟgā maiorē nigrā ⁊ mollē. eiuſq̄ꝫ fo. odorē habent ſiſimbrij. Eſt aūt diptannis leptomeris ⁊ cale faciens leniter ac ſtringens.

Operationes

A ¶ Yſi. Diptānū tāte potētie eſt vt ferrū a corpe expellat: ⁊ ſagittas excutiat. vn̄ ⁊ ei⁹ pabulo fere ꝑcuſſe ſagittas a corpe inherētes eijciūt. hāc q̄dā latinoꝝ pulegiū martꝫ dicūt ꝓpter belli tela excutiēda.

B ¶ Plateari⁹. Diptannū expellit venenū. vn̄ ꝑcipue ↄ morſus venenatoꝝ aīalium dat̃ ſucc⁹ potui ⁊ etiā vulneri iponit̃ vel puluis ſi ſucc⁹ nō habet̃. Eſt āt hec herba ca. ⁊ ſic. i. iij. gdu. Cui⁹ radix eſt maioris efficacie q̄ꝫ herba ⁊ viridis q̄ꝫ ſicca.

C ¶ Ex diptāno ⁊ alijs q̄buſdā pōt fieri ↄfectio q̄ vice tyriace ꝓbet̃.

D ¶ Diptānū etiā educit fetū mortuū. vꝫ ⁊ ↄ epilentiā ⁊ ↄ paraliſim.

E ¶ Dyaſ. Si igni ſupponat̃ aut fumigio adhibeatur mortuos in vtero infantes excludit. Cui etiā tāta eſt virtus: vt a capreis

vel aliq̄b⁹ beſtijs ſagitta pcuſſis ſi comeſta fue
rit: ſtatim eā foris eijciat. ¶ Preterea pſeudo dip
tannū loc; multis naſcit̄ ſil'e ſup̄dicto. ſ; v̄tute
īferi⁹: q2 nimis inſcidū ē minoreq̄ʒ efficaciā h;
F ¶ Idē. Diptannū vrinā mouet: ac mēſtrua p̱
ducit. ⁊ odore ſuo īcēſa vipas ⁊ ſpētes īterficit.
G ¶ Cōſtan. Diptannū vulnera hūorib⁹ ⁊ melā
coliā mūdificat. bibitū aut ſuppoſitū mēſtrua
H p̱uocat. ſecundinā ⁊ fetum mortuum expellit.
¶ Plini⁹ li. xxv. Ceruí (vt indicauim⁹) diptānū
oſtēdere vulnerate eo paſte ſtatim decidētib⁹
telis. Nō ē alibi q̄ʒ in chreta. ramis p̄tenue pu
legio ſil'e; feruēs ⁊ acre guſtu. Folijs tm̄ vtunt̄
flos null⁹ ei eſt. ſemē vt caulis. radix tenuis et
ſup̱uacua. Et i chreta āt nō ſpecioſe naſcit̄ mi
I recq̄ʒ a capris experitur. ¶ Pro eo eſt ⁊ pſeudo
diptannū mult; in terris naſcēs folio ſimili ra
mulis minorib⁹. a q̄buſdā condris vocatū. mi
noris effect⁹ ſtatim intelligit̄ diptannū mīma
portiōe accēdit os. q̄ eā legūt in ferula vel arū
dine ɔdunt p̱eligantq̄ʒ ne potētia euaneſcat.
K Sūt q̄ dicūt vtrāq̄ʒ naſci multiphariā ſ; dete
riores in agris pinguib⁹. ¶ Et verū q̄dā dip
tannū vel dictannū non niſi in aſperis. Eſt et
gen⁹ tertiū diptāni. nec facie nec effectu ſil'e fo
lio ſiſimbrij ramis maiorib⁹. p̱cedente illi ſua
ſione. q̄cq̄d in chreta naſcit̄ infinito p̄ſtare ce
ter; eiuſdē generis alias genitis: p̱rime v̄o qd̄
L in parnaſo. alioq̄n biferum eſſe. ¶ Et pelnim
monte in Teſſalia. ⁊ eleutriū in euboca. ⁊ totā
Archadiā ⁊ Lyconiā. Tradūt archades q̄dē
nō medicaminib⁹ vti: ſ; lacte circa tēp⁹ veris.
eo q̄ tūc maxie ſuccis herbe turgeāt: ⁊ medicēt̄
M vbera paſcuis. ¶ Bibitū aūt lac vaccinū eo
q̄ boues omnino vorifere in herbis ſunt.
N ¶ Idem in libro viceſimoſexto. Diptannum
ſagittas pellit pota. ⁊ alia tela extrahit illita.
O ¶ Gal'. Speciei q̄ dr̄ diptann⁹ virt⁹ eſt ſic pu
legij domeſtici: niſi q2 ē fortioris v̄tut; q2 nō ſo
lū bibitū: ſ; ex eo factū naſcale ſeu fumigiū ex
trahit fetū mortuū. ⁊ extrahit ſagittas de corpe
ſtatim de eo accepto cibo.

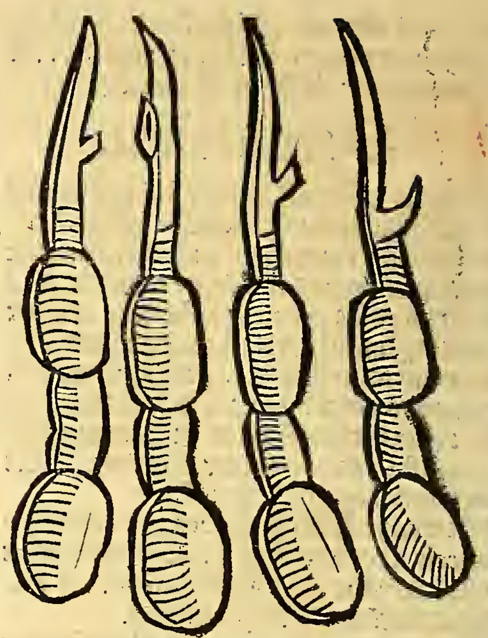

Capitulum. clviij.

Doronicū. Sera. li. aggre. cap̄. varo
nig. id eſt doronicū. Dicit̄ q̄ ſunt vene
albe interi⁹. exteri⁹ v̄o ad citrinitatem
tēdentes. ⁊ ſunt fruſtra in groſſitudīe ramorū
ſcitaragi. ⁊ in magnitudie nodi pullic; ad pl⁹.
⁊ ſunt aliq̄ntulū dure ⁊ graues et deferūt̄ ex ſy
ria. Et doronicū ex ſyria eſt illud qd̄ magi; ad
miniſtrat̄ eſt cali. ⁊ ſic. in tertio gradu.

Operationes

Doronicū ɔfert dolorib⁹ q̄ generāt̄ a vētoſi A
tatib⁹ matric; ¶ Et ɔfert morſib⁹ venenoſor; ⁊ B
pūcturis eor; bibitū. ⁊ facto emplaſtro cū eo ⁊
ficub⁹. ⁊ intrat in ɔfectionib⁹ magnis. ¶ Aben C
meſuay. eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ ɔuenit vētoſitatib⁹ matri
cis. ⁊ ɔfortat cor. ⁊ ɔfert ſuo tremori ⁊ cauatan D
¶ Auicēna de virib⁹ cordis dicit q̄ ɔfortat cor.

Capitulum.clix.

Epatica. Platearꝰ. Epatica est quedam herba creſcens in locis aquoſis: ꝛ p̄cipue lapidoſis. habet folia minuta. Terre lapidibuſq; adherētia. Et dicit epatica que p̄cipue epatis eſt iuuatiua. In pꝛimo gradu frigida eſt ꝛ ſicca. Et que habet maioꝛa folia eſt melioꝛ. habetq; virtutē infrigidandi: ꝛ ex ſubtilitate ſubſtātie ſue confoꝛtandi. ¶ Serapion aucto. Galieni. Epatica naſcit in lapidibꝫ humectis: ꝛ cadit ſup eam ros vel gutta aque. ꝛ eſt ſimilis lenticule aque. Et q̄nto maioꝛa habet folia: tanto melioꝛ eſt. frigida eſt ꝛ ſicca in pꝛimo gradu.

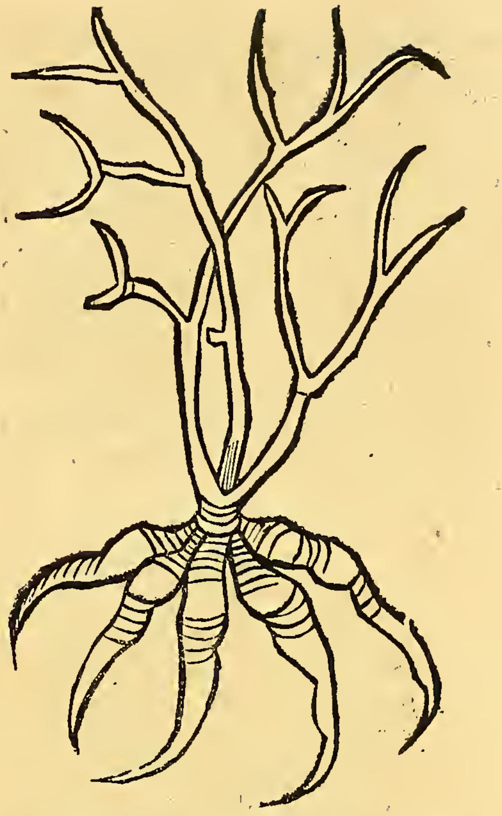

Operationes

A ¶ Epatica valet ꝯtra opilationem ſplenis ꝛ epatis ex calida materia. Et ꝯtra oēm egritudinē epatis calide. Et ꝯtra apoſtemata calida ſuppoſita trita. Eſt enim repcuſſiua.

B ¶ Serapion aucto. Dyaſcoꝛidis. Uirtꝰ eiꝰ eſt que infrigidat frigiditate pauca. et deſiccat ꝛ abſtergit. Et emplaſtrum cum ea factū abſcindit mēſtrua. Et poſita aut cathaplaſmata etiam ſedat apoſtemata calida. Et curat empetiginē. ꝛ ꝓfert yctericie.

C ¶ Et conficitur vel miſcetur cū melle. aſpredinem oꝛis vel lingue diſſenit. Et ꝓhibet fluxum humiditatum ad membꝛa. Eſt enim frigida: ſicca ꝛ ſtiptica.

D ¶ Platearius. Et dicit epatica que pꝛecipue epatis eſt iuuatiua. Syrupus factꝰ ex aqua decoctiōis eius: addito reubarbaro in fine decoctionis ꝯtra ycteriticiam eſt optimus.

E ¶ Sed in omībus aq̄s ex quibꝫ ſyrupus fit contra calefactionem epatis poni debet epatica. multum enim iuuat. Iterū. Contra calida apoſtemata valet in pꝛincipio trita ꝛ ſuppoſita. Operatur enim repcuſſionez.

Capitulum.clx.

Ebanus vel Ebenus. Ariſtoteles in libꝛo de plātis. Ebenus ꝛ ea que illi vicina ſunt mergunt in aqua. quia in eo raritas eſt parua: nec eſt aer in ip̄o q̄ poſſet ip̄m tollere. Partes enim eius ſunt multum ſolide. In terris nempe valde calidis ꝛ ſiccis plāte nō hn̄t humoꝛē q̄ materie ſufficiat. Ideoq; partes cōpacte ſūt ꝛ anguſti meatus. Unde caloꝛ plantam inter albedinez ꝛ nigredinē coloꝛat. Fitq; lignum huiꝰ nigruz ꝛ mergit i aq̄ vt ebenꝰ. ¶ Dyaſcoꝛides. Ebenum eſt lignum qđ ex ethiopia venit: coloꝛē habens nigrum duplici caligine. tactu lene durum ꝛ guſtu ſtipticum. In coticula confricatum. oſtendit coloꝛem rufum. Eſt alterum ex india coloꝛe vario: ſed melius pꝛedictum. Multiq; amomina ligna ꝛ accantica vēdat quia ebeno ſimilia ſunt: ſed inde fiunt nota. q2 mollia ſunt nō grauia. Cumq; fructum ferunt haſtilia eoꝝ ſubrufi coloꝛis apparent: nec odoꝛem nec guſtū talem habent. Eſt autem optimū quod eſt nigrum ꝛ equaliter lene vires habens in guſtu acres. ¶ Ex libꝛo de naturis rerum. Ebenus eſt arboꝛ cuiꝰ lignuz duriſſimum ꝛ imputribile: non facile cedens igni. Quod licet in ignem vehementiſſimuz ardeat quodāmodo ꝛ abſumatur: nunq̄ tamen eius combuſtio tranſit in flāmam. Coꝛtex eius lenis eſt vt lauri lignum.

Operationes

¶ Dyaſcoꝛides. Ebanum vlceribus oculoꝝ A
vtilitatē facit. Uirtus eſt ei etiā purgatoꝛia.
Et ideo caligines oculoꝝ ꝛ reumatiſmū detergit ac ꝓhibet. Multi cotilas medicinales ex eo faciūt. ¶ Aliq̄ vero triturā ꝛ raſurā B
eius ꝛ limaturā infundūt in vino die ac nocte
ꝛ poſt terunt facietes collíria. Alij pꝛo vino

aquam mittūt. Comburitur etiam in cacabo
crudo bene munito q̄d in cinerē faciat et la-
uatur vt molibdo qui puluis facit ad ſiccita
C tem oculorū. ¶ Auicēna. Ebenus calida eſt
ꝛ ſicca in ſecūdo. Ex ea melior eſt nigra equa
lis in qua nō ſunt linee. ꝛ in ſuo tactu ſimula-
tur cornui tornatili. Eſt autem valde compa
cta ꝛ ſolida. in cuius ſapore eſt mordicatio.
D ¶ Cumq̄ ſup carbonem ponitur: odor bonꝰ
ꝛ acutus ex ea odoratur: fricatur in aqua ſi-
cut pulueres lapidum. Et eſt ſubtiliatiua et
abſterſiua. abſtergit pannum oculi ꝛ albugi-
nem: ꝛ ad eius fricationem collirią fiunt.
E ¶ Confert ꝛ vlceribꝰ antiquis eius ſerratura
aduſta ꝛ obtalmie ſicce ꝛ ſcabiei oculi.

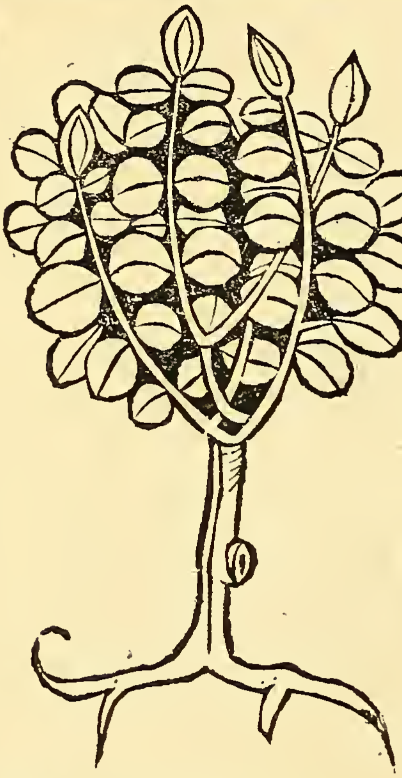

Capitulum.clxj.

ELatinus. Dyaſcorides capitulo ela
tinus habet folia rotunda et aſpera.
haſtas tenues ſimilia elixine ſed mi-
nora ꝛ rotunda ꝛ aſpera. haſtas habꝫ tenues
duobꝰ palmis longas. q̄nq̄ aut ſex ex vna ra
dice. habens folia plana guſtu ſtiptica. Na-
ſcitur locꝭ cultis ꝛ in agris. ¶ Pliniꝰ cap. ela
tin. Elatin ramulos habet q̄nq̄ aut ſex tenu
es ꝛ oblōgos. folia q̄ſi piloſa ꝛ ſtiptica. ¶ Ga
lienꝰ ſexto ſimpliciū farmacorū capitulo ela-
tin mediocriter eſt infrigidatiua ꝛ ſtiptica.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Folia eius in cathaplaſma- A
tibus adhibita polenta ꝛ euma oculorū ꝛ tu-
morem prohibet. Elixatura eius bibita diſ-
ſinterice mirifice medicatur. ¶ Plinius. Fo- B
lia eius in fomento lachrymas ſtringunt.
¶ Alexander capitulo de paraliſi ꝛ agiro ꝛ e- C
latis acopum: id eſt mitigatiuū ex agyro mi-
xtum: ꝛ cōfortatiuo ꝛ elatis: id eſt ſtiptice in-
frigidatiuis cum temperamento.

Capitulum.clxij.

EDera arborea. Iſidorꝰ. Edera dicta
eſt eo q̄ arboribꝰ reptando adhereat
vel q̄ hedis ſupra lactē abūdantiā a
veteribꝰ in eſca prebeat. Edere frigide terre
indices ſunt ſm phiſicos. Nā antifarmacon D
ebrietas eſt ſi q̄s ad edera coronet. ¶ Pliniꝰ
libro. viij. Apri edera medent ſibi. Idē libro
xvi. Edere quoq̄ folia nō decidunt: ꝛ angu-
loſa ſunt. foliorū quidē vnitas in ſuo perma-
net cuiq̄ genere: p̄terq̄ populo ꝛ edere. Ede
ra iam in alia dicit naſci quā negauerat theo
fraſtus. nec in india niſi i monte mero. ¶ Ale
xander vero ob raritatē ita exercitu corona-
to ex india victorē rediſſe liberi p̄ris exēplo

Arboꝛ eſt inimica ſatis oibꝰ. Sepulchraqꝫ
ad muros rūpens. ſerpentū vero frigoꝛi gra-
tiſſima vt mirū ſit eū in honoꝛe vllo habitaꝫ.
Dyaſco. ca. ciſſos. Edere genera tria ſunt: al
ba: nigra ⁊ elix. Alba vero ſemē affert albuꝫ.
nigra nigrū aut croceū: quā multi dyoniſiam
vocant. Elix vero nō hꝫ ſemen: ſed folia mi-
nuta ⁊ anguloſa ⁊ groſſa. Nigra vero vocatᷣ
dyoniſia a bacho: q̇ dyoniſiꝰ vocabatᷣ: quem
potatū edera coꝛonatū aliq̇ fingebāt. ſūt eni
edere frigide ⁊ terre indices. vnde ſūt frigidū
antifarmacū ebꝛiantis. ſi q̇s potatꝰ edera co
ronatur. nā coꝛonatꝰ edera nō inebꝛiatᷣ. Un-
de illo tp̄e nō incoꝛonubantur edera: niſi ad
ſummū potati vt fugerent ebꝛietatē. ¶Theo
doꝛus priſcianꝰ vocat fructū edere coꝛimbū
a coꝛono as. qḋ eſt v̾bū actiuū. ⁊ inde deriua
tur coꝛrelatiuū: ⁊ eſt p̄emiū alicuiꝰ certami
nis. ⁊ inde venit coꝛimbꝰ. i. edere fructꝰ: qꝛ in-
de coꝛonabantᷣ antiq̇: ⁊ potiſſime poete in ſi-
gnū virtuoſe repletiōis capitꝭ. ¶Vñ Ouidi
us metha. q̄rto. Et gradꝰ diſtinguit vele co-
rimbꝰ. Eſt alia edere q̄ vocatᷣ terrena. Et alio
noīe vocatᷣ cameaſſos. Eſt aliud genꝰ ciſſos
non verū ſ̾m Dyaſcoꝛidem ca. ciſſos. ſed ſic
ꝑ quandam ſimilitudinem vocatur: quā mul
ti vocant ciſteron: id eſt roſam caninā.

Operationes

A ¶Dyaſco. Omis edera habet virtutē viſci-
dam ⁊ ſtipticā: vnde nerui citiꝰ eā ſentiūt cō-
trariā. Vñ ex ꝯtrarijs cōponitᷣ virtutibus.
Stiptica enī eſt ⁊ frigida ⁊ acris calida ⁊ aq̄-
ſa participans ſuba. Cuiꝰ folia viridia in vi-
no cocta. magnas plagas ꝯglutināt: ⁊ mali-
cioſa cicatriſant vlcera ex igne facta. floꝛes
eiꝰ digitꝭ tribꝰ ſublati ⁊ bibiti diſſintericꝭ me
dicantᷣ ſi bis ī die dantᷣ. folia eiꝰ mixta cū ce-
B rotis cōbuſtiōibꝰ maxime ꝓſunt. ¶Itē folia
eiꝰ cū aceto cocta ⁊ impoſita ſplenē tumentē
attenuāt. ſuccus eiꝰ naribꝰ infuſus purgat ca
C put: ⁊ doloꝛeſ capitꝭ mitigat. ¶Cū oleo puro
D decocta doloꝛibꝰ aurium opitulantᷣ. ¶Nigre
edere ſuccꝰ aut ſūmitas eiꝰ ſi bibitᷣ amentes
hoīes p̄ſtat. quinqꝫ grana ſeminis eiꝰ cocta cū
oleo roſaꝝ in coꝛio maligranati ⁊ auri dextre
E infuſa ſiniſtro denti dolenti medentᷣ. ¶Et vt
cathaplaſma impoſita capillos nigreſcit. ſilr
⁊ vt vlceribꝰ vtilia ſunt. folia eius cū vino co
cta cōbuſtionibꝰ medicantᷣ. maculas impoſi
ta emēdant. ſūmitates ipſiꝰ bibite vel ſuppo
F ſite mēſtruis imperāt. ¶Poſt purgationē ve
G ro mulieꝝ. ȝ. i. bibita generare nō ſinit. ¶Ca-
cumina ipiꝰ trita ⁊ melle addito et ſuppoſita
aboꝛſum p̄ſtant. Succꝰ eius naribꝰ imiſſus
putredinē nariū tollit. lachꝛymū eius pedicu
los occidit: ⁊ capillos euellit: q̇bꝰ euulſis im
poſitꝰ nō renaſci ſinit. ¶Et in denteꝫ cauum H
miſſum doloꝛē tollit ⁊ ip̄m coꝛrūpit. ¶Suc- I
cus radicꝭ eiꝰ cū aceto bibitꝰ moꝛſibꝰ ſpalan
gionis occurrit. ¶Plinius ca. de edera. Na K
ſcitur in diuerſis arboꝛibus ⁊ parietibꝰ ⁊ pe-
tris ⁊ terris. Huius folia trita diſſintericos
remediat: ⁊ frumento mixto ad combuſtam
⁊ vulnera canceroſa prodeſt.

Capitulum. clxiij.

Edera terreſtrꝭ. Gal. vij. ſim. far. ca. ciſ
ſos vl̾ edera terreſtrꝭ. hec ex ꝯrījs cō
ponitᷣ v̾tutibꝰ. hꝫ eī q̇d ⁊ ſtiptice ſube
quā q̇dē terreſtrē frigidā mōſtrauimꝰ exiſte-
re. Habet aūt q̇d ⁊ acris quā oñdimꝰ calidā
eſſe vt guſtꝰ teſtatᷣ. tertia aūt cū his aq̄ſa ſuba
participat: tepida cū viridis ē. Cū enī ſiccatᷣ
hoc q̇dē dyaſcoꝛari ꝑmū neceſſe ē. Reliq̇ vero
terreſtrē frigidā ⁊ ſtipticā ⁊ calidā q̄ acris eſt.

Operationes

¶Viridis q̇dē coctis frondibꝰ cū vino ma- A
gnaꝝ plagaꝝ eſt ꝯglutinatiuꝰ. Cicatriſat aūt
⁊ eas q̄ ab igne vlceratiōes. cū aceto v̾o fron
des cocte ſpleneticos iuuat flegmones. vn-

de ſanat reumata ⁊ vlcera antiqua ſm aures
⁊ nares.ſi ṽo acrius appareat cū oleo dulci
B miſceſ.¶ Sūmi ṽo ei⁹ ſexu pedes interficit ⁊
capillos deſtruit.calide intātū exiſtēs ṽtu-
C tis vt cōburat.¶ Idē Gal.vij.ſim.far.ca.ci-
tacus ſiue ciſtharus.i.edera ſtiptica ē frutex
in guſtu ⁊ in oīb⁹ q̄ ſm partē actib⁹ frondes:
attñ ⁊ gemina parua trita intantū ſiccāt ⁊ ſti
pticant vt ꝯglutinent vulnera.flores ṽo ſup
oīa ſunt opatiuiores.vt ſi cum vino bibanſ ⁊
diſſinterias ⁊ vētris imbecillitates ⁊ reuma
ta ⁊ hūiditates ſanēt.Cū ṽo cathaplaſinanſ
putridos humores vlcerꝫ iuuāt.Eſt eni eorū
virt⁹ nō generoſe ſiccatiua in.ij.gra.⁊ a men-
ſuratis cōplere.Eſt aūt frigidus intantū hic
frutex vt tepida participet caliditate.

Capitulum.clxiiij.

Ellebo͛us alb⁹.Dyaſ.ca.de elleboro
ſm tranſlationē nr̄am.Ellebor⁹ alb⁹
folia h̄z ſiſia arnogloſſe:aut blete a-
greſti ſꝫ breuiora ⁊ nigriora⁊ modicū obruſa.
haſta ē ei longa duob⁹ palmis ⁊ rugoſa: ⁊ citi
us ſolet marceſci qñ ſiccare incipit.Et ſic ca
pilli multi ex vna radice ꝓcedūt ſic ṽgule.na
ſciſ locꝭ mōtuoſis.radix fodi tpe areaꝝ dꝫ.
vtilis ē aūt alba ⁊ tenſa ⁊ fragilis et plena et
iuncoſa:quā cū fregerꝭ velut fumū iactat: et
albidior deint⁹ cū guſtu ca.nō valde ſaliuā ꝓ
uocās:pl⁹ accepta hoīeꝫ ſuffocat.meli⁹ ē q̄ri
naicū ⁊ italicū.capadociū his albi⁹ ē ⁊ tenue
¶ Sera.li.ag.ca.cherbachen an. Dyaſ.cher
bachen.i.ellebor⁹.Due ſūt ei⁹ ſpēs: alb⁹ ⁊ ni
ger.ſꝫ alb⁹ ē planta:cui⁹ folia ſunt ſiſia folijs
plātaginis ſeu folijs plāte dicte blete agrion
.i.ſicle agreſtꝭ:niſi q꞉ ſūt breuiora eis ⁊ decli
nātia ad nigredinē pl⁹ ei⁹ ⁊ verſus rubedinē
aliq̄ntulū tendētia.⁊ h̄z ſtipitē q̄ttuor digito-
rū longū rugoſuꝫ.⁊ qñ incipit excoriari deſic
caſ ⁊ putreſcit cito ⁊ apparet circa ſtipitē ve-
lut capilli ſubnigri.h̄z radiculas multas ſub
tiles egrediētes ab vna radice paruas ⁊ ob-
longas ſiſr cepe lōgo.Naſciſ mōtuoſis locꝭ
Et oportet q꞉ fodiaſ radix ipi⁹ plāte ⁊ repo-
naſ tpe meſſis.Et melior ad colligēdū ē cui⁹
plāta extēdiſ ſup terrā extēſiōe moderata.⁊ ē
alb⁹ facile frāgibil:multe carnoſitatꝭ.nō hñs
acutas ſūmitates ſicꝰ ſquinantū.Et qñ frāgiſ
euolat ex eo res ſiſis pulueri.⁊ caro ei⁹ ē ſub
tilis ⁊ nō mordicat linguā mordicatiōe forti.
ſꝫ facit abūdare ſaliuam ad os: ⁊ caueaſ a ni
mietate ſua:q꞉ ſuffocat.Et melior ex eo ē ille
q̄ deferſ ex terra q̄ dr̄ italia.ſꝫ ille q̄ eſt ex cal-
dechia ē malus.⁊ ē plāta ſiſis ſquināto: et eſt
ſuffocans.

Operationes

¶ Dyaſ.Elleborus alb⁹ flegma ⁊ oēs humo- A
res vomitu purgat.Collirijs nobilib⁹ miſce
tur./caliginē oculoꝝ purgat.ſuppoſit⁹ abor- B
ſum facit.¶ Infantē i vtero occidit.ſternuta-
mēta ꝓuocat polente mixt⁹.molli ſorices ne-
cat:elixus cū carnib⁹ citi⁹ eas madidas fa-
cit.nā niſi mixt⁹ fuerit polēte aut ſiſamo aut
ſucco ptiſane:aut ſucco tapſie aut mulſe aut
ſucco lenticule aut niſi in pane coquaſ dari ñ
pōt:q꞉ ſic ab antiq̄s inuētū eſt.¶ Filon medi C
cus doctiſſim⁹ ⁊ pfectiſſim⁹ diligētia lōga ⁊
rōne ſcripſit q̄ diſciplina ellebor⁹ deſ.Mul
ti ṽo in ſucco mulſe mixtū dant poſtea dan
tes māducare illis q̄ h̄ accepint q̄ ſunt fortiſ
ſimi corpe.vñ datū diſciplina ſupiori nullaꝫ
offocationē facere pōt cū aceto mixt⁹.⁊ col-
lirū factū ⁊ ano ſuppoſitū nauſeam ꝓhibet.
¶ Gal.Ellebor⁹ vterq꞉ tā alb⁹ q̄ niger abſter D
ſiue ſiſr ⁊ ca.ṽtutis ſūt:q̄re ⁊ morfeis ⁊ empe
tiginib⁹ ⁊ ſcabieb⁹ ⁊ lepris ꝯueniūt:qñ etiā fi
ſtulas mortificāt duob⁹ aut trib⁹ dieb⁹:ſꝫ den
tiū dolorib⁹ cū aceto ꝯferūt.¶ Jo.meſue.di- E
cit ellebo͛ꝝ albū debere vitari.Eſt eni pfoca
tiu⁹.ſup nigrū aūt debere pſumere ꝯcordant
oēs.⁊ ꝓprie rectificādo ſm artē ⁊ legē: ⁊ ñ ꝯue
nit niſi robuſtꝭ corpib⁹ ⁊ anioſis: ⁊ tpe veris.
¶ Et ꝓprie dat⁹ quidē qñ ⁊ cui ꝯuenit ꝫ quā- F

liter acq̄rere facit iuueneſcētiā: ⁊ incolumitatē ⁊ mores laudabiles ⁊ cōplexionē bonā Hoc ei ē ꝓprietas: ſicut Hypo. dicit: ⁊ ꝓprie q̄dē mūdificat corp⁹ totū a ſupfluitatib⁹ materieꝝ corruptaꝝ: ⁊ ſolutiōe educit cū facilitate colerā ꝑmixtā. ⁊ groſſū flegma: ⁊ colerā nigrā cū ꝟtute ⁊ ſine moleſtia: ⁊ mūdificat ſanguinē ⁊ attrahit a venis ſupfluitates admixtas ſanguini imo toto corꝑi: ⁊ a ꝯcauitatib⁹
B mēbroꝝ ⁊ ꝑtib⁹ remotiſ acute. ¶ Et ex reb⁹ ſolēnib⁹ mūdificādo cerebꝝ ⁊ caput totū ⁊ iſtru
D mēta ſenſuū ⁊ neruos ⁊ veſicā. ¶ Et ꝓfert iuuamētū mgnū egritudib⁹ eaꝝ ſic ē ſoda ꝑpe ⁊ emigranea ⁊ mania ⁊ melācolia ⁊ vertigo ⁊ epilētia ⁊ paliſis. ⁊ aq̄ q̄ deſcēdūt ad oculū. ⁊ ꝓfert egritudib⁹ iūcturaꝝ ⁊ duriciei: ⁊ apatib⁹ eaꝝ ⁊ ſcrofulis. ⁊ eſt ſic tyriaca ⁊ medicine antonomatice ad leprā. ⁊ cancrū: vt ſpēs herpetiſ ⁊ bothor q̄ ſe comedūt. Et hec Jo. meſ-
I ue de nigro. ¶ Alb⁹ āt fortiter ⁊ difficulter vomere facit cū accidētib⁹ timoriſ. ⁊ ꝓfricat⁹ ex eo ad egritudīes cutiſ. ꝓfert cum ꝟtute: ⁊ curat ſcabiē empetiginē ⁊ lētigines. ⁊ ꝓfert vterq̄ʒ ellebor⁹ fiſtulis ⁊ vlcerib⁹ fraudulentis.

Capitulum. clxv.

ELlebor⁹ niger. Aui. li. ij. ca. ð elle. Ellebor⁹ ille q̄ niger eſt: eſt fruſta inciſa ⁊ eius acuitas fortior eſt acuitate albi. ⁊ illi q̄ ipm colligūt ꝓſeruant ab ei⁹ nocumēto comedēdo allia ⁊ bibēdo vinū. ⁊ folia q̄dē plante ei⁹ ſūt ſilia folijs ſquināti: ſʒ ſūt vehemētioris nigredis q̄ʒ ipa. ⁊ h₃ crus breue ad purpureitatē declinās. ⁊ ei⁹ figura eſt ſic figura racemi. ⁊ in ipa ē fruct⁹: ⁊ h₃ venas ſubtiles nigras. ex cuiuſcūq̄ʒ grū radice ſic duo capita cepaꝝ egrediunt. Et qđ de eo admiſtrat ſūt vene iſte. Et orit in ſiccis lociſ. Melior ē q̄ eſt medi⁹ iter veterē ⁊ nouū ⁊ groſſuʒ ⁊ extenuatū hñs colorē cinericiū. ⁊ q̄ eſt velociter frāgibilis ⁊ ñ pōderoſus. in cui⁹ vacuitate ē q̄dda ſile tele aranee ſaporē hñs acutū ⁊ mordicās linguā. Et bonū q̄dē qđ admiſtrat eſt vt aſſumat lignū paruū qđ eſt apud radicē ei⁹: et infundat parua aq̄ ⁊ excoriet. Et aſſumant cortices illi⁹ ⁊ exſiccent in vmbra. ⁊ admiſtrētur triti ⁊ cribellati. ¶ Jo. meſue. ca. de elleboro. Eius ſūt due ſpēs. Nā ali⁹ eſt alb⁹: ali⁹ niger Niger incolumior eſt albo. Vñ minatur alb⁹ accidētia timoriſ ⁊ tremoriſ. Niger ꝟo acq̄rit ei iuueneſcentiā ⁊ incolumitatem: ⁊ ex eo qđ magiſ eligitur. ⁊ ꝓprie ē cui⁹ ſapor ē acut⁹ mordicās guſtū. ⁊ hñs ſaporē ſicut aſaꝝ ꝓprie: et qđ eſt frāgibile. ⁊ mediū iter ſubtile ⁊ groſſū. ⁊ mediū iter recēs ⁊ antiquū: ⁊ medium inter ponderoſuʒ ⁊ leue: imo plus leue q̄ʒ ponderoſum. ⁊ qđ eſt leue carēs aſperitate. Et melior pars ipi⁹ plante eſt radix ipi⁹. Et melior ps eoꝝ ſunt cutes ipoꝝ. Et melius tps collectionis ipoꝝ ſunt ver ⁊ eſtas.

Operationes

¶ Dyaſ. Radix ellebori nigri accepta colerā A
⁊ flegma ꝑ vētrē purgat. Alij ſcamoneā ⁊ ſal miſcēt. ʒ. i. multi cū viſcel'cā coquūt: multi cū
lenticula. nā ſic accepta vētrē purgat. ¶ Pur B
gatio illa melācolicis: epilenticis: arteticis ⁊ paraliticis medicat. ¶ Suppoſita mēſtruis ipe- C
rat: aborſum facit. fiſtulas purgat impoſita.
¶ Reddit auditū p⁹ triduū eiecta. ſcabiē pur D
gat mixta libanotidi cere ⁊ pici liq̄de et oleo citrino aceto addito. ſolavt cathaplaſma impoſita maculas oēs corporis toller. lepras oēſ ⁊ zernas lipidat. ſcabies curat i aceto cocta. ⁊ gargariſmo accepta ſeu adhibita dolorē dētiū mitigat. ⁊ miſcet ſtipticis medicamib⁹ mixta vino ⁊ polline ordei. ⁊ vt cathaplaſma ad
hibita ydropic ꝓſtat effectū. ¶ Et ſi lino fue- E
rit īſerta ⁊ vino merſa vinū cartarticū reddet aq̄ in q̄ fuſa fuerit ſi domui aſꝑgat muſcas ⁊
pulices necat. ¶ Hoc cū fodit celeriter fodi F
oportet: q2 tarditate fodiētiſ viſū hebetat. aut dolorē capitis cōmouet. nā plūi foſſores ei⁹

allio ſumpto ꝛ vino potato ſecure fodiebāt.
G ¶Aui. Ellebor⁹ niger ꝓfert linit⁹ ſup morfe
am cū aceto. ꝛ ſilr ſup loca in qb⁹ ſūt ſordes.
ꝛ ſilr ſup albā morfeam ꝛ eradicat verrucas.
H ¶Et euacuatio q̄ fit cum ea ꝓuenit albaras.
I Doſis nigri ē a kirat. vi. vſqꝫ ad. ʒ. i. ¶Confe
ctio pillulaꝝ q̄s deſcripſit Haly. q̄ꝝ iuuamē
tū eſt vltimū ad melācolicas egritudines et
cancrū ꝛ leprā ꝛ morfeā nigrā difficilē: q̄rum
eſt hec ꝑmixtio. Recipe yere pigre. ʒ. xij. elle
bori nigri. Polypodij ana. ʒ. v. agarici lapi
dis lazuli ſalis indi. coloq̄ntide ana. ʒ. iij. do
ſis a. ʒ. ij. vſqꝫ ad aureos. ij. ſunt ſane ꝛ expte.

Capitulum. clxvi.

Eupatoriū. Dyaſ. ca. ō eupatorio ſm trāſlationē nr̄am. Eupatoriū frutex eſt ſarmētoſa haſtā hn̄s rectā ꝛ lignoſam tenuē ꝛ nigrā ꝛ aſperā in cubiti vni⁹ longitudīe porrectā aut ampli⁹. Folia ſunt ei in gyro diuiſa ſicut pentafilon aut canapis: cuius folia ī capite inciſa ſūt vt ſerra. ſemē a media haſta aſpeꝝ ꝛ ſubt⁹ decliuū eſt ei. ¶Aui. li. ij. ca. de eupa. Eupatoriū eſt ex herbis aromaticis. ꝛ hꝫ folia q̄ ſunt ſicut folia canapis. Et flos ei⁹ ē ſicut nenufar. ꝛ ē illud qd̄ adminiſtraṫ. ꝛ ſucc⁹ eſt ca. in. i. ſic. in. ij. Eſt ſubtiliatiuū: inciſiuū valde abſterſiuū ſine attractione ꝛ ſine caliditate manifeſta. Et ī ipa eſt ſtipticitas pauca ꝛ ponticitas ꝛ amaritudo fo

tis: ſicut ē amaritudo aloes. ¶Pli. ca. de eupa. Eupatoriū regiā hꝫ actionē: caulis lignoſi nigricātis yrſuti cubitalis aliq̄n ꝛ amplioris foliis ꝑ interualla q̄nqꝫ vt canapis ꝑ margines inciſis nigris ꝛ ipis plumoſis radiceq̄ ſuꝑuacua. ¶Gal. vi. ſim. far. ca. de eupatorio. Eupatoriū ē herba q̄ vocaṫ volucrū maius vel agrimonia. cui⁹ ſuba ē ſubtilis. ſapor ei⁹ ē ſtiptic⁹. Et vt⁹ ei⁹ eſt ca. caliditate modica ꝛ deſiccat. Sꝫ ſciēdū q eupatoriū ſilr ſm Dyaſ. ca. de agrimonia vocauerūt antiq̄ radicē agrimonie: eo q ē diuretica valde. Iteꝫ ſm eundē ca. de marubio. Marubiū etiaꝫ q̄dā eupatoriū vocauerūt: q̄m valet ꝯ vitia epatis. ꝛ ꝓ tāto nō ē veꝝ eupatoriū. q̄m Dyaſ. facit ſemotim ca. de eupatorio: ꝛ ſemotim ō marubio ꝛ agrimonia. Hoc ſilr voluit Jo. meſue ca. ō eupatorio cū dicit: q dicūt aliq̄ q ē herba pulicū. noluit ſm veꝝ q ſit herba illa quā latini vocāt pulicariā eupatoriū. q̄m Dyaſ. facit ſemotī ca. ō eupatorio. qd̄ incipit eupatoriū. ꝛ ſemotī ca. de pulicaria vel herba pulicū qd̄ incipit coinza. ſꝫ ſicut dictū ē dꝫ intelligi Meſue. Nā dicit q eupatoriū ſm q̄ſdā ē herba pulicum quoniam aliqui vocabant pulicum n̄ eupatorium ꝛ bn̄. q̄m ē diuretica valde: ꝛ valet ꝯ vitia epatꝭ. Miror q̄liter medici nr̄i tꝑis nō aduertētes ꝟba Dyaſ. Aui. ꝛ Sera. Pli. ꝛ Gal. ꝛ Damaſceni credūt herbulariis ſaluiā agreſtē eupatoriū dicētib⁹ q̄ nec ī ſapore nec ī odore cū eo ꝯuenit. Si aūt ī ipa forſan ꝟtutes eupatorij inuenerūt: ꝛ ꝓ eo ponere voluerūt: cui⁹ grā ipm eupatoriū vocauerūt. nō licebat dicere q idē eēt: q̄m eupatorium pt̄ dici oē id qd̄ valet ꝯ vitia epatꝭ. ab eu qd̄ ē bonū ꝛ pacor qd̄ ē epar. vn̄ eupatoriū. i. bonū epati. ſꝫ veꝝ eupatoriū ē illud qd̄ antonomatice ē bonū epati ſicut illud qd̄ veꝝ eſt eupatoriū.

Operationes

¶Dyaſ. ſm trāſla. no. Eupatoriū valet ꝯ vitia A
epatꝭ: ꝛ folia ei⁹ ſicca ꝛ axungia porcina vete
ri addita trita ꝛ īpoſita dura vulnera ad cica
tricē ducūt. ¶Semē ꝓ ſe ei⁹ ꝛ folia cū vino bi B
bita diſſinterie ꝛ morſib⁹ venenatꝭ occurrūt
medicādo. ¶Eadē dicit Sera. cap. ꝓprio de C
mēte Dyaſ. ꝛ addit. Et ſūt mlti q̄ putāt q illa
herba ſit agrimonia: ꝛ errāt: q eſt alia ab ea.
Et nos q̄dē manifeſtauim⁹ iā de ei⁹ eē in eo
qd̄ diximus de eo. ¶Et idē auc. Gal. In tyria D
ca cheſar eupatoriū apit opilatiōes epatis ꝛ
fortificat ipm. ¶Jo. meſue. Eupatoriū ſolu
tiōe educit colerā ꝛ flegma facile. ꝛ ē pſerua E
tiuū a putredīe. ¶Et ꝯfortat ſtomachū epar ꝛ F
viſcera: ꝛ ꝓfert dolorib⁹ eoꝝ: ꝛ ē medicia ſple
nis: ꝛ opilationū oīm ꝛ egritudinū ab ea fa

H ctarū.¶ Et febribꝫ longitpis mire ſubuenit.
doſis decoctiõis eiꝰ poton eſt a.ʒ.iiij.vſqꝫ ad
vi.ꝛ puluis eiꝰ a.ʒ.ij.vſqꝫ ad.iiij.loco eiꝰ poni
tur in defectu eiꝰ abſinthij ꝛ azari.ana medi-
D um ponderꝭ ipius.¶ Auic. Eupatoriū ē bonū
in initio alopicie ꝛ tyrie: ꝛ liniť cū adipe vete
I ri ſup vlcera difficilis ꝯſolidatiõis.¶ Et eiꝰ
ſuccus ꝯfert ſcabiei ꝛ pruritui qñ bibiť cum
aqua fumiterre ꝛ oximelle.ꝛ ſilr flos eiꝰ ꝛ ſuc
cus ipius eſt fortior. Confert doloribꝫ epatꝭ:
K ꝛ opilatiõibꝫ eius ꝛ ꝯfortat ipm.¶ Et cõfert
duriciei ſplenis: ꝛ apoſtematibꝫ epatꝭ: ꝛ apo-
ſtematibꝫ ſtomachi.ꝛ eiꝰ herba ꝛ ſuccus ꝯfe
runt maliciei forme ꝛ accidẽtibꝫ hydropiſis
datū in potu cū vino: ꝛ ꝯfert vlceribꝫ inteſti-
L norū.¶ Confert febribꝫ cronicis: ꝛ antiquis
ꝓprie ſuccus eius.ꝛ ꝓprie cū ſucco abſinthij.
loco eius poniť pondus eius de azaro: ꝛ me
dietas ponderis ipius de abſinthio.

Capitulum.clxvij.

Eufragia. Paulus cap. de eufragia
eſt herba que ſimilať in ſtipitibꝫ yſo-
po: niſi qꝛ ſtipites ſui habent colorē
violaceū: ꝛ nō habent ramos. ꝛ folia ſunt in
ſtipitibꝫ a medietate ſuperiꝰ.ꝛ ſunt parua in-
ciſa ſicut galliculi criſta.et habet flores ten-
dentes ad albedinem ſatis paruos.

Operationes

¶ Medeť doloribꝫ oculoꝝ. ꝛ ꝯfortat viſum A

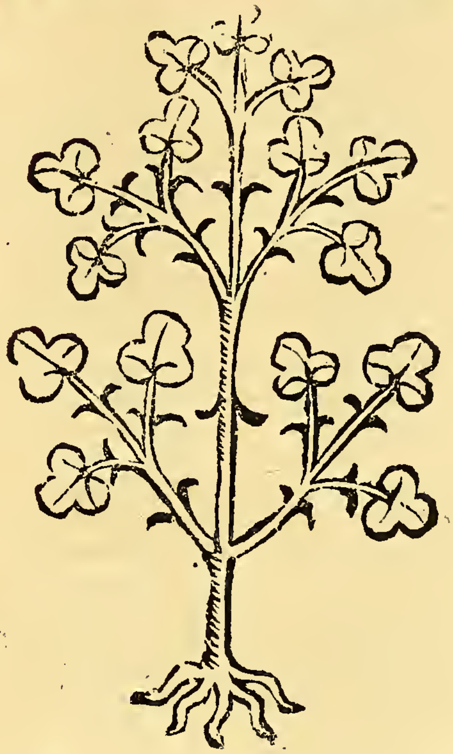

Capitulum.clxviij.

Emblici. Serapion libro aggrega-
ris ca. de amlegbelliget: id eſt mira-
bolani emblici ꝛ bellirici. De belliri
cis habetur ſuperius de B. in capitulo bel-
lirici. Et ſunt ambe frigide ꝛ ſicce in fine ter
tij gradus.¶ Johannes meſue cap. de mi-
rabolanis. Mirabolani emblici ſunt ex me
dicinis confortantibus ſtomachum cor et
epar ꝛ viſcera. Et meliores ex eis ſunt habē-
tes fruſta groſſa ꝛ denſa ꝛ grauia que minus
creſcunt in oſſibus ꝛ plus in carne. rari quo-
qꝫ nō habent ſpiritum. ꝛ ſunt frigide comple
xionis parum: ꝛ ſic. in. i. gradu.

Operationes

¶ Emblici ſūt ꝯfortatiui membroꝝ. ꝛ coadu A
natiui partiū eoꝝ. Et ſūt de extinguētibꝫ in-
flāmationē in ſtomacho ꝛ epate. Et ipi nutri
ti maioris ſunt operatiõis ꝛ minoris corru-
gatiõis.¶ Modus nutriēdi emblicos. Ac- B
cipe ex eis q̄ntitatē quā voluerꝭ ꝛ ſubmerge
in aq̄: ꝛ expone ſoli vſqꝫ dū tumefiāt ꝛ hume-
ctentur: poſt exꝓme ꝛ pone in aqua mellis ꝛ
dimitte ꝑ duos dies. ꝛ deinde coque cum ſa

cilitate. ꝛ poſtꝙ̃ cocti fuerint imitte parū re
frigerari: ꝛ adde cū eis mellis tabarzet ſcint
quartā partē totius ꝛ reconde. ꝛ quidā ſup-
condiūt cū ſpeciebꝫ aromaticiſ ꝯfortatiuis. ſi
cut cū cinamomo xiloaloe gallia cardamo-
C mo ꝛ croco ꝛ ſiilibꝫ. ¶ Sera. aucto. Galieni.
Emblici habēt ꝓprietatē denigrādi capilloſ.
ꝛ ꝓhibent caſum ipoꝝ. Et cōferūt emoꝛroi-
D dibus: ꝛ ipi tumeſcunt in aqua. ¶ Et conditi
ex eis faciūt operatiōes mirabolanoꝝ non
conditoꝝ: niſi q̄ ſunt debilioꝛes eis. ꝛ in bel-
liricis maioꝛ eſt ꝓprietas in acumine ꝙ̃ i em-
E blicis. ¶ Et idem auctoꝛitate Bedigoꝛas.
Emblicoꝝ ꝓprietas cōfoꝛtat ſtomachū: ꝛ ꝓ-
hibent coꝛruptionē ab eo. fortificant ſtoma-
chum: ꝛ augent appetitū cibi. ꝛ incitant coi-
tum: ꝛ abſcindunt ſputū ꝛ vomitū: ꝛ ſedant
ſitim. ꝛ augent opationē ſenſus. Mirabola-
ni emblici bellirici ꝛ kebuli mixti cū oleo a-
migdalaꝝ dulciū ꝛ cū melle tingūt capillos
coloꝛe nigro. ¶ Johā. Meſue. Mirabolani
emblici educūt ſolutiōe flegma: ꝛ ſunt ex re-
bus valde ꝯfoꝛtantibꝫ cerebꝝ ꝛ neruos. ꝛ au
gent intellectū: ꝛ ꝯfoꝛtāt coꝛ: ꝛ ꝯferūt tremo
ri eiꝰ. ꝛ mūdificāt ſtomachū a putrefactiōe ꝛ
ꝯfoꝛtāt ipm. ꝛ ſedāt feruoꝛē in eo. ꝛ auferūt ſi
tim ꝛ addunt in appetitū: ꝛ ſedant vomitū.

Capitulum. clxix.

ENdiuia. Auicenna. Endiuiarū alia
eſt oꝛtulana ꝛ alia ſilueſtris. De ſilue
ſtri in ſequēti capitulo tractabitur.
Et quedā habet lata folia: quedā ſtricta.
ambe vincunt lactucam in aperiendo. ¶ Yſa
ac in dietis particularibꝫ. Endiuia domeſti-
ca ꝛ ſilueſtris eſt: quarum domeſtica diuerſe
virtutis eſt. Habet enim amaritudinē: pon-
ticitatem ꝛ inſipiditatem. Que iterum in du
as diuiditur partes. Eſt enim endiuia hye-
malis ꝛ eſtiualis. Hyemalis eſt inſipida pro-
pter amaritudinis ꝛ ponticitatis paucitatē.
Et etiam inſipiditas eſt ꝓpter tempoꝛis fri-
giditatem. Frigida quidem eſt in fine ſecun
di gradus. Quidam autem illam dicunt eſſe
humidam: quod ſenſu non patet: quia ſicci-
tas eius palam eſt ꝓpter amaritudinem ſui
atqꝫ poncitatem. ſꝫm medicinam eſt vtilis.
Eſtiue autem eſt amaritudo maioꝛ: ſed frigi
ditas minoꝛ. Eſt enim frigida in gradu pri-
mo. ſicca in ſecūdi medio. ¶ Conſtantinꝰ in
libro graduum. Endiuia de amaritudine et
poncitate cōpoſita: ꝛ ſicca eſt i ſcđo gradu.

Operationes

¶ Idem. Stomachum confoꝛtat. opilatio- A
nem aperit. Succus eius coctus et de-
ſpumatus cum oxizuccaro bibitus: humo-
res expellit putridos: ꝛ diuturnas febres cu
rat: cathaplaſmate inde facto. caloꝛ epatis ꝛ
ſtomachi mitigatur. Cum polline oꝛdei ꝛ o-
leo roſeo mixtus apoſtemata calida: maxi-
me ſi i oculis fuerint ſanat. Arteticos de ca
loꝛe mitigat. ¶ Yſaac vbi ſupꝛa. Endiuia ge-
nerat ſanguinem peioꝛem.
¶ Unde Galienus. Lactuca ſiue endiuia q̄ B
maioꝛis eſt amaritudinis ipa deterioꝛē ſan
guinem facit. Eſtiua enim ſꝫm medicinā eſt
mediocris. que plus eſt aperitiua. maxime
conſtipationis epatiſ. Que ſi elixa detur cū
obſomogaro ꝛ oleo minꝰ erit nocibilis. Si
vero cum aceto ſtomachum confoꝛtat: ꝛ ven
trem conſtipat. Succus eius coctus ac de-
ſpumatus cum oxizuccaro bibitus: conſti-
pationē aperit. Humoꝛes putrefactos mun
dificat: ꝛ diu febricitantibꝫ cōueniens eſt.
¶ Serapion auctoꝛitate Galieni. Endiuie
virtus eſt ſicut virtus lactuce.

Capitulum. clxx.

EAdiuia ſilueſtris. Dyaſcorides. En
diuia ſilueſtrꝫ eſt vna ſpecies que vo
catur ſerralia: eo ꝙ tirſum habet in
modum ſerre. Et in ſapore ſilueſtris eſt ſtipti
citas cum amaritudine.

Operationes

A ☞ Idem. Omnium virtus eſt ſtiptica et eu/
ſtomaca. Uentrem abſtinet. cocta cum ace/
B to ⁊ maxime ſilueſtris. Uexatum ſtomachū
confirmat. ¶ Et eſtuationes ſtomachi miti/
C gat. ſola cum polenta poſita cardiacis blan/
ditur. In tumore oculorum ſubuenit. ¶ Fo/
lia vero eius impoſita ⁊ cathaplaſmata per/
cuſſum ſcorpionis mitigat. polentis addita
⁊ impoſita ignem ſacrum cōpeſcit. mixta cū
D aceto ⁊ ceruſa om̄ibus reb⁹ calidis opitula
tur. ¶ Iſaac. Andiuia ſilueſtris que frigida ē
in initio primi gradus. ⁊ ſicca in fine eiuſdē.
habet ſtipticitatē ſtomachū ꝯfortantē. que
ſi manducet aut ſuccus eiuſ potetur: morſui
E ſcorpionis ꝓdeſt. ⁊ cathaplaſmata ſilr opat.
¶ Radix eius ſi potatur: contra venenū au
F xiliatur. cum mirta vero mixta ⁊ immiſſa: ꝓ/
uocat menſtrua. ¶ Auicenna de viribus cor
dis ait: ꝙ confortat cor.

Capitulum. clxxi.

ELitropiuꝫ. Pli. ca. de elitropio. Eli
tropiū primo nomē accepit ex eo ꝙ
eſtiuo ſolſticio floreat: ⁊ ꝙ ſolis mo
tib⁹ folia circūacta ꝯuertat. vñ ⁊ a latinis ſol
ſequia nūcupat. Nā ⁊ oriēte ſole flores ſuos
apit. ⁊ ſe iterū recludit cū ſol occubuerit. ipſa
eſt quā latini intubā ac verrucariā vocāt. ex
eo ꝙ extinguat verrucas. ex aq̄ potata vl' ca
thaplaſmatꝫ vice īpoſita verrucas abſtergit
Dyaſ. ca. de elitropio duo facit ca. de p̄mo ſic
elitropiū maius multi ſcorpioron dicunt: eo
ꝙ flores ſiles ſunt figure ſcorpij. folia hꝫ ozi
mo ſilia ⁊ aſpiora ⁊ nigriora. ⁊ haſtas ex vna
radice q̄tuor aut ſex cū ramulis q̄ꝫ plurimis
in q̄b⁹ flores ſunt coloris albi ⁊ ſubpurpurei
⁊ ſubcitrini ſicut cauda ſcorpij. Aliud capi/
tulum de elitropio dicit. Elitropium minus
naſcit locis cultis ⁊ ī pratis. ⁊ ſimile ſupradi
cto. ſemen rotondum habet pendens.

Operationes

¶ Dyaſco. Huius herbe manipulus vn⁹ eli A
xus et bibitus flegma ⁊ colerā deponit. Cū
vino bibitus ictib⁹ ſcorpionū occurrit. Ca/
thaplaſmatibus adhibitus eadeꝫ facere po/
teſt. ¶ Multi etiam radicem eius collo ſu/ B
ſpendunt contra vim ſcorpionū. ſeminis ei⁹
grana q̄tuor cū vino bibita ante acceſſionē

quartanarijs maximũ remedium eſt.tertia/
A narijs vero tria grana vtiliter dant.¶.Folia
eius in cathaplaſmatibus adbibita tumo/
res ſpargunt.inimiceas corporis limpidãt.
ſicca vero folia ei⁹ impoſita podagricis ma/
ximũ preſtant effectum.Trita ꝛ matrici ſup
poſita mẽſtruis imperãt.Aborſum faciũt.
D ¶Eliotropij minoris herba cum eius ſemi/
ne decocta:ꝛ cum nitro ꝛ yſopo ꝛ cardamo/
mo bibita rotundos ꝛ latos lumbricos ex/
cludit.clauos impoſita cum ſale tollit:maxi
me ſi fuerit elixa ꝛ impoſita.

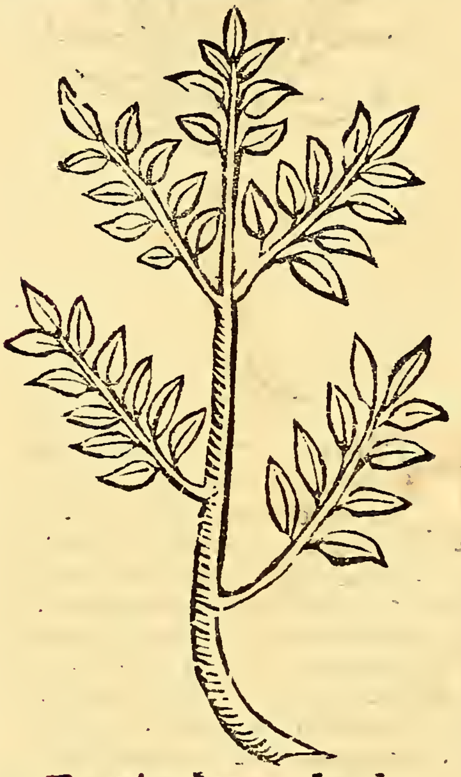

Capitulum.clxxij.

EPithimum.Johannes meſue ca.de
epithimo.Epithimũ naſcit̃ ſimile vt
cuſcute.plante autẽ qb⁹ ſuperexcre/
ſcit ſunt alkal ꝛ albaſce.ꝛ quedã ſpecies ori/
gani.Eius aũt aliud eſt cretenſe.aliud ſiricũ
Melius eſt quod eſt cretenſe acuti odoris.
ꝛ qđ naſcit̃ in ſyria eſt poſt illud.ſed eſt meli⁹
rufum:ꝛ melius eſt adhuc quod eſt comple/
tũ ponderoſius.Et melior pars ei⁹ ſũt extre
mitates groſſe.q̃ ſunt ſicut flores.ſubcitrinũ
autem ꝛ pallidum eſt minus bonum.ca.com
plexionis eſt ꝛ ſic.in.ij.Et eſt compoſitũ ex
partibus igneis a quibus ineſt ei acuitas.et
ex terris ſubtilibus a quibus ineſt ei ſtiptici
tas pauca.Et ipm quidem eſt ſubtiliatiuum
reſolutiuum:aperitiuũ opilationũ:ꝛ confor
tatiuũ viſcerũ:facit ſitim ꝛ generat eſtiuatio
nem in corporib⁹ calidis.ꝛ eſt ex debiliter et
tarde ſoluentib⁹.ꝓpter quod prohibendũ eſt
ſub dominio caliditatis ꝛ ſiccitatis poſitis
Confortatur autẽ operatio ipſius in multitu
dine quantitatis ipſius:ꝛ in aſſociatione rei
cum eo magnificãtis effectũ ei⁹:ſicut ſũt mi
rabolani:indi ꝛ nigri:aut ellebori nigri.q̃nti
tas parua.Aqua autem mellis cũ pauco ſa/
le.Aut aqua decoctionis paſſularũ cũ ſale.
ſimiliter aut aqua lactis ex capris ſumpti vi
gorat operationẽ ei⁹.Sal gemma vero aut
ſal indi aut ſal napti ſunt ex reb⁹ que ſibi ad/
dita addũt virtuti ipſius.citam autẽ ꝛ facilẽ
facit operationẽ ei⁹.Si ei aliq̃d virtute acu/
tum miſcet̃ ſicut piper ꝛ piper longũ ꝛ zinziber
ꝛ ſimilia.Et nõ ꝑtermittas quin cadat in po
tibus ei⁹ oleũ de amigdalis dulcib⁹ in quo
inuoluat̃.et in decoctione ipſius paſſule ſine
interiorib⁹.quoniã addunt ei ad bonitatẽ le/
niendi quod timetur ex introſitate ipſius.Et
ne ignores quoniã epithimũ de decoctione
modicũ ſubſtinet:quare oportet vt fiat illud
ſm legem.Prerogatiuã autẽ habet ſup om/
nib⁹ ſolutione educentib⁹ melancoliam.edu
cit enĩ eam facile ſine moleſtia.Et cum Jo.
meſue cõcordant omnes alij doctores ſicut
Auicenna.Sera.Dyaſ.ꝛ Gal.

Operationes

¶Johãnes meſue.Quidam dicunt epithi/ A
mum educit de flegmate aliquid.
¶Et dixit Paulus:ꝙ ſolutiõe educit humo B
res aduſtos:ꝛ declinauit ab eo qđ cõprehen
dit vniuerſitas.ꝛ ego non inueni qđ fieret il
lud.poteſtas aũt eius ſup humore melanco/
lico.ꝛ egritudinib⁹ eius magna eſt.ꝛ ꝓprie in
egritudinib⁹ capitis ſicut eſt melancolia epi
lentia alguesgues ꝛ timor ꝛ vertigo:et dolor
capitis:quarum materia eſt melancolia.
¶Valet etiã ad tremorẽ cordis.ꝛ ſincopim. C
ꝛ egritudines melancolicas in eo.ꝛ eſt medi
cina magna opilatõni ſplenis ꝛ egritudinib⁹
in eo.¶Et cõfert egritudini ypocondriorũ et D
opilationi renũ.¶Et frequens vſus potio/ E
nis eius eſt medicina ſolennis cancro lepre
ꝛ vlcerib⁹ nigris ꝛ ſoluit quartanam.Doſis
potio ei⁹ eſt in decoctiõe a.ʒ.v.vſq; ad.xx.et
pulueris ei⁹ a.ʒ.iij.vſq; ad.vij.Illi aũt qui ſu
munt ipm vitent acceptionẽ ei⁹ in eſtate.
¶Plinius.Epithimũ habet virtutẽ purgan F
di flegma ꝛ melancoliã ꝑ ſe ꝛ cũ adiũcto ſe
cũ medicinis purgantib⁹ melancoliam.

G ¶ Cõtra quartanã fiet decoctio in aqua. Z. i. epithimi buliat: ꝛ in tali aqua ponanť. ʒ. ij. lapidis lazuli vel armenici: et digeſta materia detur patienti. multi enim liberãtur. valet ſimiliter talis decoctio patientibus emorroidas ex melancolico ſanguine.

D ¶ Dyaſcorides. Epithimũ viride acceptum ſtomachũ vexat: ꝛ vomitũ mouet. ventrẽ ꝓuocat ꝛ nauſeã facit ac educit flegma ꝛ coleram: ꝛ maxime nigrã. datur ad purgandũ toracem cum melle ꝛ yriſillirica more electuarij accipiť. alteri⁹ aũt thimi flos albꝫ eſt atqꝫ aſper: ſed ambo equalẽ habent virtutẽ. Nam ꝑ os purgant flegma ꝛ ꝑ ventrem colerã nigram datur in quibus precordia prefocanť ꝛ paticis ꝛ ſuſpirioſis.

¶ Folia eius ꝛ radix cũ vino bibita poſt purgationẽ menſtruoꝝ. ʒ. v. generare non ſinit ſi v. aut. vi. diebꝫ bibita fuerit. B

¶ Epimedia ſcḋm Dyaſ. ca. qḋ incipit meſpila. eſt inq̇t ꝛ illa q̃ in hyſpania naſciť quaꝫ multi epimelidã vocant. ſemen rotundũ hñs. hoc aptum eſt ad comedendũ: ꝛ eſt ſtipticũ: ꝛ tarde matureſcit ſimilis ſorbo. ꝛ nos latini vocamus hanc epimelidam anzarolam. C

¶ Iſidorus vocat eam Pomelido. de qua lege capitulum meſpilum de. m. D

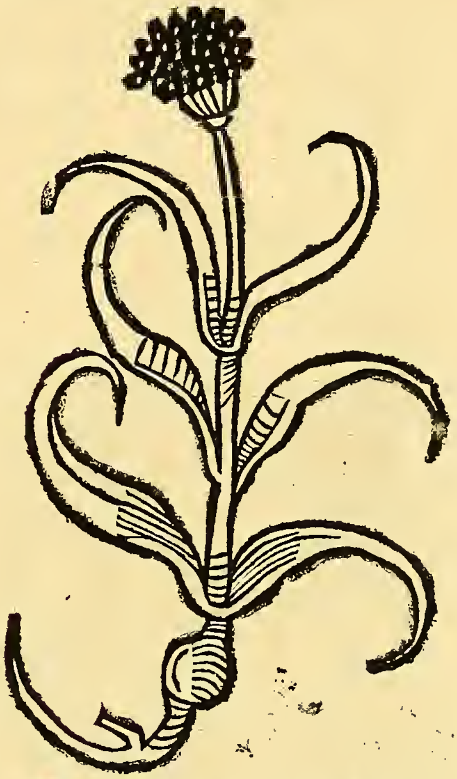

Capitulum. clxxiij.

Epimediũ. Plini⁹. Epimediũ ſiue vt latini vinectam dicũt ſcḋm Dyaſ. in ꝓprio cap̃. haſtã habet nõ maiorẽ edere ſimilẽ. ꝛ folia. x. aut. xij. carens flore ꝛ ſemine. Radix eſt illi tenera nigra cũ odore graui ꝛ guſtu fatuo. naſciť in locis humidis.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Folia eius trita cum oleo ꝛ impoſita mãmas creſcere nõ admittunt.

Capitulum. clxxiiij.

Effemereon eſt apud Dyaſcoridẽ capitulo Effemereon: quem multi yrini agreſtem vocant. folia ꝛ haſtaꝫ ſimilia lilio habet: ſed tenera ꝛ flores albos et minores: ꝛ ſemen molle. radix eſt ei groſſa vt digitus. Uirtus eſt illi ſtiptica ꝛ odoris boni. naſcitur in locis vmbroſis ꝛ in ſiluis.

Operationes

¶ Dyaſco. Radix eius decocta in ore retenta dolorem dentium mitigat. A ¶ Folia ꝓo ei⁹ in vino decocta ꝛ cathaplaſmatibꝫ impoſita tumores ꝛ duricies ſpargunt. B

Capitulum. clxxv.

Ebulus. Sciēdū ꝙ actꝭ ē ſābuc⁹ Cameactis dꝛ ebul⁹: ꝛ ſūt plāte oībꝫ nota. Vñ ꝟſus. Sābuc⁹ eſt actꝭ ſꝫ ebulus ē cameactꝭ. De ſambuco tractabit in ca. ſambuc⁹ de s. Sera. li. ag. ca. cameactꝭ. Cameacti duo ſūt ſpēs: ꝙꝝ vna grece dꝛ actꝭ: in latino ſambuc⁹. ꝛ ſcda noīatur ī greco cameactis: ꝛ eī⁹ eſt intētio terren⁹ actis. et ī latino dꝛ ebulus. virt⁹ ei⁹ ē ꝙ deſiccat ꝛ icarnat ꝛ reſoluit reſolutōe tpata. Pli. ca. cameacti. Ei⁹ due ſūt ſpēs. earū vna aſſilāt arboꝛibꝫ hñtibꝫ ramos ſiles cānis rotūdis. ꝙꝝ coloꝛē ad albedinē. ꝛ ſūt lōga. ꝛ ſūt ī eis qttuoꝛ folia aut qnqꝫ poꝛrecta ſup ramos ꝗſſibꝫ: ꝛ ſilīa folijs nucꝭ: mīoꝛa tñ eis: hñtia gūcē odoꝛē. ꝛ ī ſūmitatibꝫ ramoꝝ ſūt floꝛes albi ꝛ grana ſilīa granis viridibꝫ vel lētiſci: ꝙꝝ coloꝛ declinat ad purpureitatē cū nigredīe. ꝛ ſūt velut in racemiſ. ꝛ hñt multā hūiditatē odoꝛē lini. ꝛ iſta dꝛ actꝭ. Alia ꝟo ſpēs ꝙ dꝛ cameactꝭ ē mīoꝛ pͥma. hꝫ ramos magꝭ ptinētes herbe ꝗdratos ī ꝙbꝫ ſūt mlti nodi. ꝛ folia īuicē diſtātia. ꝛ ſingulis nodis ſilīa folijs amigdalis ī ſūmitatib⁹ ſuis: niſi ꝙꝛ hñt venaſ: ꝛ ſūt lōgioꝛa eis hñtia grauē odoꝛē. ꝛ ī ſūmitatibꝫ ramoꝝ ſūt capitella ſilīa coꝛonis ſupꝛadicte ſpēi. ꝛ ſemē ꝛ flos ſilīter ꝛ hꝫ ramos lōgos groſſitudinē digiti habentes.

Operationes

A ¶ Virt⁹ cameacti ē ſtiptica. ꝙ accepta humore aqſuꝫ ventrꝭ deponit. ꝛ cacoſtomatica eſt. folia ipi⁹ elixa ꝛ ſūpta ſicut olus ventrē mollitūt: ꝛ maxie colerā deponūt. haſte illi⁹ tenere elixe ꝛ comeſte oīa ſimiliter facere poſſūt.

¶ Radix ipa elixa hydropicꝭ eximiū remedium ē. Moꝛſibꝫ vipe ipoſita ꝛ bibita occurrit B

¶ Cocta ī aꝗ ꝛ fomēto adhibita duricies matricꝭ ſoluit. Semē ei⁹ cū vino bibitū oīa ſilr C

facere nouit. ¶ Cū oleo īūctū capillos nigreſcit. Folia ei⁹ viridia tumoꝛes ſpargūt. polēta mixta cōbuſtiōibꝫ impoſita pſtolant. moꝛſibꝫ caninis ipoſita medent. Vulneribꝫ paracoleſim faciūt. Sin⁹ vulneꝝ ad ſanitatē pducūt. hydropicꝭ ꝛ ſurdis fomēto adhibita D

pſtolant. ¶ Supfluos ſonos auriū ī naribꝫ E

infuſū cōpeſcit: ſilr ꝛ ꝟmes occidit. ¶ Scabies ꝛ prurigies tepidū fomēto adhibitū pꝛohibet. Moꝛſibꝫ venenatꝭ occurrit. Lac coa F

gulatū ſoluit. ¶ Tuſſim antiquā cōpeſcit: ſꝫ recentē auget. Oꝛtonoicꝭ calidū pdeſt. Reuma G

gule gargariſmo phibet ¶ Squināticis ſingularē pſtat effectū Vuule pēdēti ſubuēit H

doloꝛē dentiū tenta ī oꝛe mitigat. ¶ Actis dꝛ ſambuc⁹. Cameactis ebulus deſiccatiue virtutꝭ ſunt. ꝛ glutinatoꝛie ꝛ dyafoꝛetice. teneꝝ ebuli cū folijs tritū ꝛ cū vino potui datū calculo ſis pdeſt. radix ei⁹ in aꝗ cocta ad tertiam valet. ꝛ bibita ſpleneticos mire iuuat. I

Capitulum.clxxvj.

ERuca. Plateari⁹. Eruce due ſūt ſpe-
cies. Domeſtica videlicet ⁊ ſilueſtrꝭ:
⁊ ambe ſunt omnibꝫ note. Eruca ca.
eſt et hu. in .ij. gradu. Domeſtica minoris eſt
efficacie ꝙ̄ ſilueſtris. Uſui medicine compe-
tunt ſemina: ſecūdo folia. Uirtutem habent
cōſumendi ⁊ coitum excitādi. Jſido. Eruca
dicitur quaſi vrtica: eo ꝙ ignee ſit virtutis: ⁊
in cibo ſepe ſumpta veneris incendium mo-
uet. Huius ſpecies ſunt due: quarum altera
vſualis: altera agreſtis acrioris ꝟtutꝭ. Utra-
ꝗ tamen vſum veneris cōmouet. Pli. ca. de
eruca. Ex ea eſt domeſtica ⁊ ſilueſtris et mi-
ſcetur in cōdimētis in quibꝫ carnes et piſces
intinguntur. tanta ſuauitas ei eſt vt greci eu-
zonomia appellauerint: ⁊ tñ euzomum voca-
ri repperi in ꝙ̄ pluribus locis.

Operationes

A ¶ Platearius. Eruca habet virtutē cōſumē-
di ⁊ coitum ad incitādū. ad ſtranguiriā ⁊ diſ-
ſurriā ⁊ paralaſim valet decocta cū carnibꝫ.
contra ꝑdictas puluis ſeminis eius cū cepe
decoquat̃. ⁊ detur herba ipa decocta in vino
⁊ renibꝫ cathaplaſmata libidinē excitat.
B ¶ Pectini impoſita vrinā ꝓuocat. Puluis ſe-
minis ei⁹ cū melle ⁊ cōficit̃ qui cathaplaſma-
C tus renibꝫ libidinem incitat. ¶ Gal. de cibis
eſt ca. ⁊ hu. in ſcdo gradu. Et ipa quidē gene-
rat ſperma: et generat ventoſitatē: ⁊ ideo fa-
D cit erectionē virge. ¶ Et dicit Gal. eodē lib.
ca. de eruca ſm tranſlationē grecaꝫ calefacit
potenter hoc olus: vt neꝗ ſolum comedere
ipm facile ſi nō mixtū cū folijs lactuce: ſed ⁊
ſperma generare creditū eſt: ⁊ impet⁹ ad coi-
tum excitat. Doloratiuū aūt capitis: ⁊ ē ma-
E gis ſi ꝗs ipm ſolū comedat. ¶ Sed idem in
vi. de ſim. medicina ca. de agno caſto dicit: ꝙ
F eſt ca. ⁊ ſic. cōplexionis. ¶ Naꝫ dicit ꝙ agn⁹
caſtus nō eſt generatiu⁹ ſpūs vaporoſi ſicut
eruca: q: augmētaret impetū coit⁹ ſicut eru-
ca. ſed ꝓpriū eſt eruce habere vim in calefaci-
endo ⁊ exſiccādo. nō tñ agno caſto ſimilis ē.
paulo nāꝗ deficit in ambobꝫ. Nā calefacti-
ua quidem ⁊ ſiccatiua eſt eruca: differt au-
G tem in ꝑmixtione qualitatis ⁊ virtutꝭ. ¶ Se-
ra. aucto. Gal. Eruca generat ſperma ⁊ exci-
tat libidinem ⁊ generat ventoſitatem. ⁊ ideo
facit erectionē virge. ⁊ ſi comeditur ſola in-
ducit dolorē capitis: quare oportet vt come-
dat̃ cū ea lactuca endiuia vł portulaca. ⁊ ipa
ꝓuocat vrinā ⁊ laxat ventrē: ⁊ ſilueſtrꝭ ē forti-
H or ꝙ̄ ſit domeſtica. ¶ Et idē auc. Aben meſ.
ſuccus eruce recens qñ adminiſtrat̃ cū felle
bouino laxat ventrē ⁊ ꝯfortat digeſtiuā. ⁊ li-
nit̃ cū eis ſupra cicatrices vłcex ⁊ delet eas.
¶ Dyaſ. ca. de eruca. Eruca multum comeſta I
ventrē ſtimulat. Semē ei⁹ oīa illa facere ꝑt.
nā diureticū ē ⁊ calefactoriū. Carnes ſuare
a putredie ꝑt lacti aut aceto mixtū ⁊ trociſcꝭ
inde factꝭ. Eruce agreſtis ſemie multi ꝓ ſina-
pi vtunt̃. virt⁹ ē ei diuretica ⁊ viſcidior: vtra-
ꝗ tñ vt aiūt veteres cōmouet act⁹ venereoſ.

Capitulum.clxxvij.

ENula campana. Jſi. Enula herba ē
quā ruſtici alnā vocant. radice aro-
matica. odoris ſummi cum leui acri-
monia. Sera. li. aggre. ca. raſin auc. Dyaſco.
Raſin. i. enula. nomināt eam quidē zinziber.
⁊ habet ſimilia folijs plante q̄ dr̃ flomos: niſi
quia ſunt aſperiora ⁊ longiora eis ⁊ habet ſti-
pitem magnū. ⁊ folia eius nō eleuant̃ a terra
ſed extendunt̃ ſup faciem terre. ⁊ hꝫ radicem
magnā boni odoris. cui⁹ ſapor hꝫ acuitatē et
eſt rubei coloris. Jnuenit̃ aūt planta que ori-
tur ſicut yreos. ⁊ eſt ſicut ſerpētaria ⁊ naſcit̃
in locis montuoſis ⁊ hūidis ⁊ in hortꝭ. Euel-
litur aūt radix enule in tpe eſtiuo ⁊ deſiccat̃. ⁊
eſt illud qđ ex eo adminiſtrat̃. Et eſt in baby-
lonia alia ſpecies enule. et eſt planta habens

rammlos longitudine vni⁹ brachij.qui extē⸗
dunt ſup terrā ſicut ſerpillū.⁊ habꝫ folia ſilia
folijs lenticule:niſi qꝛ ſunt longiora et pluri⸗
ma ſup ramos ipos.⁊ habꝫ radices paruas
citrinas:quarū groſſitudo eſt ſicut digitus
medius.⁊ ſubtilior pars radicis eſt ſubtilior
ſuperiori parte eius.⁊ ſuper ipſa eſt cortex ni
ger.naſcitur vero in locis maritinis. virtus
eſt ei ca.⁊ hu.⁊ eſt in ea caliditas ſupflua indi
geſta. Dyaſco. ca.de ellenio ſm trāſlationem
noſtrā.Ellenium multi ſimphitū vocāt.Alij
vero batū. Alij vero flomū. Latini vero enu
lam vocāt.folia habꝫ floma ſilia anguſta et
mollia ⁊ oblonga nō creſcētia in altū.⁊ ſuper
terrā late diſtendunt. Radix eſt illi ingens et
odorabilis ⁊ ruſa ⁊ viſcida guſtu non ſuauis
Frutex eſt ſimilis lilio.tirſum habet album.
In cui⁹ ſummo flos eſt auroſus:⁊ montuo⸗
ſis ⁊ vmbroſis naſcit locis ⁊ humidis ⁊ i or⸗
tis. Galien⁹.vij.ſim.far.ca.elleniū ſiue tima⸗
lium ſiue enula campana. Hec plāta ⁊ radix
maxime vtilis ē ad ſtatim i pmo aggreſſu ca
lefacientiū. Et ideo dicendū eſt nō certitudi
naliter ca.⁊ ſiccam ſicut nigrū piper ⁊ albuꝫ.
imo cū humiditate ſupflua. Plateari⁹. Enu⸗
la campana ca.eſt in fine tertij gradus ⁊ hu.
in primo. Enule radix magis competit me⸗
dicine ꝙ̄ folia.⁊ viridis ꝙ̄ ſicca.

Operationes

A ¶ Sera. Uirtus ei⁹ eſt q̄ adiuuat ad execrā
dum groſſos humores et viſcoſos a pectore
⁊ pulmone:⁊ calefacit membra egra egritudi
ne fri.ſicut ſciatica emigranea:⁊ ꝯfert fluxi⸗
bilitati membroꝝ que fit ab humiditate.
B ¶ Et qñ bibit decoctio eius puocat vrinaꝫ ⁊
menſtrua.⁊ ꝯfert coartationi ani:et attritiōi
neruoꝝ ⁊ tumoribꝫ:⁊ morſibꝫ venenoſis pro⸗
pter ſui ca.folia ṽo ei⁹ qñ coquunt cū vino ⁊
C fit inde emplaſtrū ꝯfert ſciatice. ¶ Et qñ ra⸗
dix eius conficit cū rob eſt bona ſto.⁊ q̄ꝯfici
unt eā deſiccant pri⁹.deinde infundūt i aqua
⁊ terunt ⁊ ponunt in rob ⁊ reponunt.
D ¶ Humay ex verbo ypo. Enula aufert iram
⁊ triſticiam ⁊ fortificat os ſtomachi ⁊ mūdi⸗
ficat pectus.puocat ſupfluitates que ſunt in
venis p vrinam ⁊ menſtrua.⁊ ppꝛie vinuꝫ qđ
E fit cum ea. ¶ Galienus. Ellenium:id eſt enu⸗
la campana miſcetur cū electuarijs que fiūt
ad educendum viſcoſos ⁊ groſſos hu.exiſtē⸗
tes in torace ⁊ pulmone ⁊ calefaciūt eas par
ticulas que frigidis ⁊ diuturnis paſſiōibus
moleſtant.ſicut ſunt quedā ſciatice ⁊ emigra
nee.⁊ cōtinue paſſiones articuloruꝫ ꝑter fri⸗
giditatem. ¶ Dyaſcorides. Ellenium eſt vir⸗ F
tutis feruentis ⁊ mictualis. Radix eius eſta
te foſſa ſiccatur. Aqua elixature eius vrinam
prouocat.menſtruis imperat ſolutione.
¶ Radix eius cōtuſa addito melle vt electu⸗ G
arium tuſſim ſedat:⁊ ortonoicis curat.morſi
bus venenatis occurrit et medetur.folia ve⸗
ro eius tunſa ⁊ cathaplaſmatibus adhibita
ſciaticos ſanant.
¶ Folia ex vino cocta ⁊ renib⁹ impoſita co⸗ H
xioſos emendant. Multi vero eadem folia
ſicca ſale addito ⁊ dulcore pcurant cibum p
ſtomachi ſalubritate.que quidem cū ſale ſic⸗
canda ſunt:vt ex caparo cibi fieri ſolent.
¶ Succus eius cum ruta tuſſientibus pro⸗ I
deſt.vrinam quoqꝫ et menſtrua et partum ex
pellit.

Capitulum.clxxviij.

Eſula Jo. Meſue. Eſula ē ex ſpecie
b⁹ lacticiniarū:⁊ eſt ſolutiuū ruſtico
rum. Et eſt eius aliud nigrū habens
radices rotundas ⁊ groſſas ſpiſſi corticis et
denſi ponderoſi. Et aliud eſt paruum habēs
radices ſubtiles tenuium corticum. Electio
magnū eſt malū ſcindēs viſcera.paruū vero

illud quod eligit̃.⁊ melior pars plante ei⁹ eſt cortex radicꝭ ipſi⁹.⁊ lac ei⁹ eſt acutius ⁊ forti us.⁊ melior radix eius eſt habens ꝓprietates quinqꝫ:ſcilicet cui⁹ cortex eſt ſubtilior ⁊ lenior facile frangibilis.et eſt habens de rubedine aliquid ſicut caſſia ꝓprie ſuper quam p̄terijt medietas anni. Recens vero menſis ſui eſt mala.nigra vero pniciosa ⁊ orta in locꝭ ter marum ſimiliter.⁊ meli⁹ tempus collectiōis radicis eius eſt principium veris.et lactꝭ ei⁹ finis ipſi⁹ eſt calide complexionis.⁊ ſicce in principio tertij.⁊ lac ei⁹ eſt calidius.et eſt cō-poſitum ex ſubſtantia ignea acuta ⁊ ſubtili. ⁊ ex ſubſtantia terrea ſtiptica.⁊ eſt inciſiuum ⁊ ſubtiliatiuum:⁊ exſiccatiuū materierū ſub merſarum.liquefactiuum diſruptiuum orifi-ciorum venaruꝫ. Rectificatio. Nocet cordi epati ac ſtomacho ⁊ diſrumpit venas:⁊ exco riat viſcera:⁊ derelinquit inflāmationes faci entes cadere in febres.⁊ emendatur primum nocumentum quod ex eo timetur: pmiſcen-do aliqua ex medicinis cordialibus ⁊ ſtoma ticis ⁊ epatis cum eo. Et ſcdm̄ ⁊ tertiu corri gitur acquirendo ei bonitatē cū reb⁊ conglu tinatiuis ⁊ coadunantib⁊ cōfortantib⁊: ſicut eſt dragantum ⁊ gūmi ⁊ bdellium ⁊ muſcila-go pſillij.⁊ ſuccus portulace ⁊ ſimilia. Et qr̃-tum nocumentum tollitur pmiſcendo ei ex rebus infrigidantib⁊ ⁊ extinguentibus aliqs ex his facientib⁊ apud me eſt vt infundat̃ in ſucco altaraxacon: aut ī ſucco endiuie ⁊ pau co aceto.⁊ ſi fuerit acetum decoctionis aut infuſionis citoniorum erit melius. mirra qꝫ ſigillat ei bonitates notas ⁊ abſinthium: ſi-militer ⁊ aloe. Et dixit Judeus: infundat̃ in lacte dulci aut acetoſo ⁊ in eo remoueat̃ lac multotiens ⁊ exſiccetur.reprimitur enim ſua malicia. Et dicit Rufus. Si ſolutio p eum ſuperat laborioſa ſedeat in aqua frigida ſolu tus (mihi enim videtur verbum inconueni-ens) circundans enim frigidum includit et coadunat virtutem medicine et corroborat eam: necnō ⁊ materias ⁊ vias impulſionum repellit ſicut te ſcire fecimus. Succurren-dum enim tunc ſicut diximus in canone.

Operationes

A ¶ Johannes Meſue. Solutione educit fle gma vehemēter et aquam citrinam ⁊ humo-res melancolicos ⁊ materias a iuncturis et

B confert dolori earuꝫ. ¶ Eſt ex medicinis ma gnis ydropiſis. Uerum nocet ſtomacho et epati ⁊ deſiccat corpus vtentis ipſo:⁊ conſu

C mit ſperma. ¶ Et lac eius facit hoc vehemen tius,et facit cadere in febres, Doſis corticis radicis eius eſt a kyrat.ij.vſqꝫ ad.iij.⁊ ei⁹ la-ctis a kyrat.i.vſqꝫ ad.iij.

¶ Sed ſciendum ꝙ eſula oritur in locis cali dis ⁊ ſiccis:cuius magnam copiam vidi ſar dinie ⁊ tuniſij:et ſimilatur multum herbe di-cte lunarie.niſi qꝛ eſula lacteſcit: lunaria ve-ro non. Unde verſus. Eſula lacteſcit: ſine la-cte lunaria creſcit. D

¶ Dyaſcorides.ʒ.ij.radicꝭ ei⁹ accepte coleram ⁊ flegma deponūt. Suc cus eius obulo.i. acceptus aut cocliarium. vnum omnia ſimiliter facere poteſt. E

¶ Confectio pillularum cōferētium ad ydro piſim. Accipiūtur eius preparati partes.iij. mirabolanorum citrinoruꝫ partes quattuor aloes:partes quinqꝫ confice cum ſucco feni culi aut abſinthij aut endiuie. Et eſt doſis ea rum a.ʒ.i.ß.vſqꝫ ad.iij.⁊ quidaꝫ ex lacte eius ⁊ farina oblatas faciūt ⁊ ſoluūt cū eis:⁊ qui-dam faciūt cum aneto ⁊ zuccaro ⁊ lacte ipſi⁹ ⁊ quidam cū carne citoniorum ⁊ maſtice ⁊ la cte eius:⁊ faciūt ſolutiuum bonum. F

¶ Serapion aucto. Dyaſcoridis. Si de ra-dice eius accipiat̃.ʒ.i.⁊ bibatur cū mellicra-to laxat ventrem:⁊ pondus duorum onolo-ſat foliorum eius idem facit.et ſemen eius ſi de eo accipiatur laxat coleram ⁊ flegma.⁊ ſi ſumatur ex lacte eius.ʒ.i.idem facit. G

¶ Et idem auctoritate Aben meſuay. Sce-bran proprietas eſt ſicut mezereon. Si autē quis vult illum accipere preparet ipm: ſicut preparatur mezereon: niſi ꝙ loco abſinthij ponatur roſe ⁊ dragantum:⁊ bibat ipm cum aqua mellis: aut cum rob aut cum decoctio ne mellis: aut cum olere iameno ⁊ doſis ei⁹ eſt ab vno kyrat vſqꝫ ad.ij. H

¶ Paulus. Scebran: id eſt eſula laxat aquā citrinam: qn̄ bibitur cum ſauich. I

¶ Et ideꝫ auctoritate Aben meſuay. Laxat melancoliam ⁊ flegma. K

¶ Et idem ſm librum quendam venenoſorū Id quod de ipſo accidit eſt pondus.ʒ.ij.⁊ ab ſcindit fluxum: qui accidit ab eo ſedere in a-qua frigida:⁊ proijcere ipm ſup caput eius. L

¶ Et idem auctoritate Habix. Scebran eſt calida in tertio gradu: et ſicca in principio ſe cundi. M

¶ Notandum eſt ꝙ in lacte eſule non eſt ali-qua bonitas: imo nocet ei qui accipit ipſum: et medici viatores occidunt cum eo multos propter ignorantiam ipſorum: ⁊ eſt maior et minor vt figura hic oſtendit: ⁊ illud quod ma ior operatur: illud etiam minor facere poteſt. N

Capitulum.clxxix.

Capitulum.clxxix.

EUforbium eſt gūmi notū.ꝛ videt̃ ſo/
nare apud grecos bonuꝫ formidari.
Nā dicunt euforuion.a fouon grece
qđ eſt timor.ꝛ eu.i.bonū:q̄ſi bonū ſit ip̄m ti/
mere ꝓpter ſui violentiā.¶ Dyaſ.ca.de eufor/
bio ſ͛m trāſlationē nr̄am.Euforbiū arbor eſt
ſilis ferule albe.Naſcit̃ in mauritania Cera/
ſienſi.que arbor plurimū lacrimuꝫ facit viſci
dum valde.quē lacrimū multi colligūt ſic:p
viſcitudine ꝑmo arbori pellē veruecinā illi/
gant.ꝛ ſic de lōge haſtilibꝫ iaculat̃ in radice.
ꝛ cū ꝑcuſſa fuerit radix vnuꝫ flumē ſtatim ꝓ/
fluit lacrimis.ꝛ cū coagulat⁹ fuerit ſic eundē
colligūt de pellibꝫ ſubtractꝭ. Eſt aūt optimū
qđ eſt recens ſubalbidū ꝛ glutinoſum ex len/
to linguā vehemēter ſubmordens ꝛ calefaci
ens.Eius genera ſunt duo.Unū qđ colligi
tur ſubtractis pellibꝫ qđ meli⁹ eſt. alteruꝫ qđ
cadit in terra ꝛc.¶ Pli.Rex iuba īuenit her/
bam euforbiā medici ſui tp̄is noīe.cui⁹ regis
volumē extat.inuenit eā in monte athlante.
ſpectat̃ folijs achantinis.Uis ei⁹ tanta eſt
vt ſuccus ei⁹ e longīquo recipiat̃. inciſo trun
co ſuſcipit̃ ventriculo edino locato humor
lactis videt̃ effluere.¶ Sera.li.ag.ca.aforbi
on.auct.Dyaſ.aforbion ē euforbiū.ꝛ eſt arbu
ſtum ſimile ferule in figura ſua.naſcit̃ in mau
ritania ceraſienſi:ꝛ in regione tabex eſt plen⁹
multo gūmi acuto.Caueant ſibi homīes ab
eo qui colligunt ip̄m gūmi:ꝓpter ſui nimiam
acuitatem.Et ideo accipiūt ventres aīaliū
ꝛ lauant eos et alligant ſtipiti ipſi⁹ arboris.
deinde pungūt arboris ſtipitem a longe ſtan
tes cū lancea.effundit̃ nanqꝫ in ventribꝫ exi/
ens a ſtipite multū copioſum ſubito ac ſi fun
deretur ex vaſe aliquo.Ita ꝙ aliqn̄ effundit̃
in terrā etiā ex eo ſubito ꝓpter impetū ſui ex/
itus.Et egrediunt̃ de eo ex arbore due ſpeci
es.vna eaꝝ eſt ſimilis ſarcocolle in quātita/
te orobi:ꝛ eſt in fruſta.ꝛ alia aſſimilatur feci.
Adulterat̃ aūt cū ſarcocolla: ꝛ ex gūmi ara/
bico ſibi admixtꝭ.Meli⁹ ex eo eſt claꝝ acu/
tū.Experimētū aūt ei⁹ ꝑ guſtum eſt difficile:
qm̄ ip̄m mordicat linguā ſubito cū violentia
multa:ꝛ durat mordicatio eius diu.Et ꝓpter
hoc om̄e qđ guſtat̃ ex eo:poſtea videt̃ bonū.
primus aūt ad cui⁹ cognitionem ꝑuenit hec
medicina fuit lineas rex koy.Et idē au.Gal.
vi.ſim.far.ca.de euforbio.virt⁹ eius eſt ſubti
lis acuta ſicut ꝟtus aliaꝝ gūmaꝝ ſimiliū.

Operationes

¶ Serapion auc.Dyaſ.Hoc gūmi qn̄ fitco A
hol cū eo:habet virtutē abſtergēdi aquā q̄ ē
in oculo.niſi qꝛ eius mordicatio durat tota
die.ꝛ ꝓpter hoc miſcet̃ cum aliq̄bꝫ potionibꝫ
que fiunt cū ſpeciebꝫ:ꝛ bibitur ꝛ cōfert ſciati
cis.¶ Et ip̄m excoriat oſſa in vno die.ꝛ ſepa/ B
rat ab eis fragmenta eorum.Oportet aūt vt
premuniatur caro circumſtans oſſi cum ce/
roto aliquo vel cum pannis lineis:ꝛ ip̄m ha/
bet virtutem laxandi ꝛ calefaciēdi humores
aquoſos ſicut ſinapis.¶ Et ideo confert la/ C
xatio eius ydropicꝭ ꝛ colice.ꝛ alijs frigidis
egritudinibus ſimilibꝫ iſtis.ſed ip̄m acuit co
leram ꝛ inducit ſitim nimiam:quia deſiccat.
Oportet autē vt admiſceatur ei ſemē petro/
ſilini aut aniſi.¶ Et dicunt quidam qn̄ aliqđ D
animal remorderit aliquem ſcindatur cutis
capitis eius ꝛ ponatur in illa ſciſſura:ex hoc
gūmi trito non nocet ei venenum ꝛ pondus
ʒ.iij.ex eo occidit:quoniam vulnerat ſtoma/
chum ꝛ inteſtina.¶ Et idem aucto. Alcauzi. E
Stringit orificiū matricis multuꝫ. adeo ꝙ
ꝓhibet exire fetū.¶ Et idē auc. aben meſuay F
Proprietas eius eſt laxare flegma viſcoſum
quod eſt in lumbis ꝛ ī inteſtinis:niſi qꝛ infert
anxietatem ꝛ deſiccationē aduſtionē ꝛ tena/
monem.Et rectificatio eſt ꝙ nō terat̃ multū
ꝛ miſceat̃ cū bdellio aut cū ſucco liquiricie:
aut cū ſpeciebꝫ aliquibꝫ ſicut eſt ſpica et cina

momū ⁊ caſſia lignea: ⁊ liniaꝛ cū oleo roſarū. ⁊ oleo amigdalino. Et meliꝰ ex eo eſt clarū nouum: qđ trāſit ab vno anno vſqꝫ ad tres. ⁊ color eius eſt citrinꝰ calidi odoris amarū acutuꝫ. Et doſis eiꝰ eſt a duobꝫ kyrat vſqꝫ ad tres.

G ¶ Johannes Meſue. Solutione educit flegma viſcoſum ⁊ groſſum a locis ꝓfundis corporis. mūdificās iuncturarū vacuitatē ab hūoribus groſſis difficilis eradicationis. nec eſt ei res ſimilis ad hec. et eſt ex rebus mundificantibus neruos: et conſumentibus humiditates inbibitas in eis. diſſoluitur in oleo keyri. ⁊ inungitur cum eo. et confert egritudinibus neruorum frigidis: ſicut eſt paraliſis ſtupor ⁊ tortura et tremor et ſpaſmus. et eſt mirabilis res ad id.

H ¶ Et ſumptum in potu ſꝫm nodos emendationis eſt medicina magna doloribꝫ nodoſis: qui vadūt ⁊ veniūt ꝑ iuncturas. ⁊ eſt ex rebꝫ q̄ faciunt ſternutationē cū fortitudine.

I ¶ Conſeruaꝛ autē quadriennio. Recens autē anni ſui eſt ꝑniciosum. Hi autē q̄ ſumunt ipm̄ timeant frigus. Cōſeruaꝛ aūt ne cito ſeneſcat in milio vel fabis vel lentibus.

K ¶ Et dixit Dyaſcorides. Aureus vnus ex eo interficit. Doſis eius eſt a kirat. i. vſqꝫ ad. iiij.

Capitulum. clxxx.

Faba. yſidorus. Faba dicitꝛ a veſcēdo quaſi faga. Fage nanqꝫ dicitur grece comedere. Primum autē homines hoc legumīe vſi ſunt. ¶ Palladius libro ſecundo. Faba ſi bis ſarculetur proficiet multum fructum ⁊ maximum redditura. vt ad menſurā modij cōplendi. ¶ Idem libro ſeptimo. Menſe Junio faba vellēda eſt luna minuente ante lucem ſane et anteqꝫ luna procedat. Excuſſa et refrigerata ponaꝛ. ſicqꝫ gurguliones infeſtos non patietur. ¶ Idem libro duodecimo. In pͥncipio menſis Nouēbris faba ſpargenda eſt. que pinguiſſimum vl' ſtercoratum deſiderat locum. vel vallem quaꝫ ſuccus veniens a ſummitate fecundet. Primo ſeritur: deinde proſcinditur. ⁊ tunc ſulcatur. ¶ Idem libro tredecimo. In menſe Decembri faba circa ſeptimum ydus poteſt ſeri. Nā poſt exactam brumam male ſeminatur. ¶ Auicenna. Fabe proxime ſunt equalitati: ſꝫ plus decliues ſunt ad frigiditatem ⁊ ſiccitatem. In ipſis eſt humiditas ſuperflua. proprieqꝫ in viridibus. que frigide ⁊ humide iudicanꝛ. Nabacie quidē vehementius ſtiptice ſunt. ⁊ egyptiace humidiores ac minoris nutrimenti. Virides ſunt plurime ſuꝑfluitatis: ac tarde digeſtionis: ac multe inflationis. Fabaꝝ meliores ſunt groſſe ⁊ albe: que nō a gurgulionibꝫ ꝑforantur. Deteriores autem eaꝝ ſunt recentes. Galienꝰ ſeptimo ſimpliciū far. cap̄. de Faba. ſꝫm tranſlationeꝫ grecam. cap̄. Tiamus. id eſt faba. ſꝫm vtrāqꝫ prope mediam complexioneꝫ eſt in exſiccando ⁊ infrigidando. Participat autem quandam parumper abſterſiūa virtute caro eius ſicut ⁊ cortex ſtipticus.

Operationes.

¶ Dyaſcorides cap̄. de Faba ſꝫm tranſlationē grecam. Faba noſtra ſumpta inflationes preſtat: ⁊ indigeſtibilis eſt. A

¶ Tuſſim medeꝛ. ⁊ accepta diſſinterijs ⁊ ſolutioni ventris ſingulare ꝑſidium eſt. vomitibus eſt vtilis. cui ſi aqua in coctura fuerit mutata inflationem ſtomacho nō facit. B

¶ Viridis comeſta ventrē inflat. ⁊ cacoſtomacha eſt farine fabe cathaplaſmatibus adbibita cum polenta tumoribus percuſſure occurrit. Id ſola facere nouit: tumoreꝫ māmarū ſimili modo curat. lac mamillis nimis ꝑfluens impoſita vt cathaplaſma ſtringit. mixto melle et farina fenugreci parotidibus prodeſt. C

D ¶ Liuores corporis detergit. Cum roſa ⁊ thu
re maſculo ⁊ albumine oui mixto dolores ocu
loꝝ compeſcit. Dentibꝰ ꝯquaſſata ⁊ fronti im/
poſita tumores teſtiū ſpargit.
E ¶ Infantibꝰ ſi impoſita fuerit teſtes propen/
dere nō ſinit. Coriū eius coctū ⁊ cathaplaſma/
ti impoſitū maculas albas emēdat. In balneis
fricatione adhibita capillos tenueſcere facit.
F ¶ Fluxum ſanguinis vulnerum ſtringit pulue
re ipſo ſolo aſperſo.
G ¶ Faba media eſt inter frigidā ⁊ calidā diſtem
perantiā aliqd participans ꝓiectorie virtutis
et ſtiptice. Quare exteriꝰ poſita ſine moleſtia
deſiccat. Podagricis igiť ⁊ artetici ſ in aq̄ cocta
admixta adipe ouis recenti: aut anſerina miti
gat dolorē neruoꝝ: aut ꝯtractionē: ⁊ vlceratio/
nes cum oximelle fabe farina cocta ⁊ ſuperpo/
ſita vt cathaplaſma ſanat.
H ¶ Nā ad teſticulos ⁊ māmillas eſt optimū ca/
thaplaſma. amant em̄ loca hec mediocriter in
frigidari ſi ſint inflāmata: maxime qn̄ de lacte
coagulatiōe patiunť inflāmationem.
I ¶ Rabbi Moyſes capitulo de faba. corrūpit
mentem. yſaac in dietis particularibꝰ particu
la ꝑma capitulo de fabis.
K ¶ Fabe in natura ſua frigide in ſiccitate diuer
ſe ſunt. Comeduntur ſicce ⁊ ꝑfecte ſuis tempo/
ribus. Comeduntur em̄ virides necdū meſſio
nis ſue completo tempore virides frigide ſunt
⁊ humide in ꝑmo gradu.
L ¶ Nutrimentū eoꝝ nimis generat humores
crudos et groſſos inflatiue ventoſitatem faci/
unt in ſuperioribus ventris. propter quod ſto/
macho valde nociue ſunt.
M ¶ Sicce ꝟo ſuiſqꝫ tēpibꝰ ꝑfecte frigide ſunt ⁊
ſicce in ꝑmo gradu. nō in laudabilē ſanguinē
creant. ordeo magis nutriunt accidentaliter
nō naturaliter duabꝰ de cauſis. Una ꝓpter ſue
ſubſtantie groſſiciē ⁊ tarditatē ſolutiōis ex mē
bris. ſubtilitate ꝟo ſubſtātie ordei. ⁊ diſſolutōe
ex membris cita. vnde minus nutrit.
N ¶ Secūda ꝓpter ſui multitudinis ventoſitatē
⁊ groſſiciē eius. vnde carnem inflat ⁊ dilatat. ⁊
operať in ea id qđ frumentū in farina. propter
hoc in ſuperioribus ventris ventoſitatem plu
rimā groſſam generat ⁊ inflatiuam. ex qua fu/
mus incipit aſcendere cerebro nocens. ⁊ ſom/
nia multa corrupta inducit.
O ¶ Cum igiť naturaliter h̄ habent fabe: nō eis
aliquo coctiōis modo poſſunt auferri. Unde
Galienꝰ. Fabe ſi nimiū coquanť inflationē et
ventoſitatē ſuā ſicut ordeo auferre nequimus.
minuere tamen poſſumus.
P ¶ Experimento autem ꝓbatur in eis qui fabis
vtentes aſſidue indigeſtionem patiuntur. et ſi
ſaniſſimus ſit fit idem. Omnia autem que dixi
mus earū inſunt medulle tantūmodo.

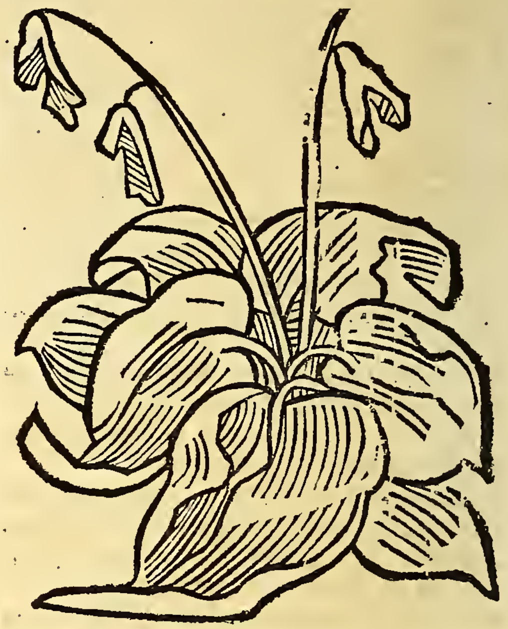

Capitulum. clxxxi.

Faba egyptiaca. Dyaſco. cap. de faba
egyptiaca. Fabā egyptiacā multi pol/
leticon appellant. in egypto naſciť ⁊ in
aſia ⁊ in ſicilia ⁊ in ſtagnis naſciť. folia habēs
altitudinē ⁊ latitudinē hn̄tia. florē ferēs croceū
que ſi multū floruerit ꝑdunť folia. flos eiꝰ eſt ī
medio ipiꝰ vbi eſt rotunditas quedā vbi ſilique
ipē naſcunť. flores ipi cinoria dicunť ea ratio/
ne qua ſterafulos dicunť. quia hec eſt illis cō/
ſuetudo ex argilla faciūt ſteras ⁊ ibi includūt
ipſum ſemen. et ſic ponūt vt naſcatur. Radix
eſt groſſior q̄ꝫ canne. cocta ⁊ cruda manducať.
que et collocaſia appellatur. a quibuſdam cul/
caſia. quod idem eſt. Et ideo ad eius inueſtiga
tionem quere in littera culcaſia ſuperiꝰ de C.
Semen eius comeditur ſiccum ⁊ viride color
niger eſt ⁊ maior q̄ꝫ noſtra faba. ¶ Galienus li
bro ſecundo de alimentis. capitulo de faba egy
ptiaca. Non eſt lupinus vt putauerūt aliqui
Nam facit ibidē aliud capitulum de lupinis
Sed apud Auicennam libro ſecūdo de faba
egyptiaca. que ⁊ faba ſyriaca dicitur. ¶ Unde
Auicenna vocat eam fabam ſyriam: quoniam
de ipſa multum naſcitur in ſyria. Sed vera fa
ba Syria eſt faba greca. Sꝫ faba egyptiaca
apud Iohannē Serapionē Eſt pondus pon/

derans ſumẽn et quattuoꝛ ſcdm arabes. ⁊ ſunt obuli quattuoꝛ. ⁊ ſunt grana. xlviij.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Si fiat ex ea gargariſmus cum lacte ⁊ ſale contra egritudines ſpiritualium confert. Et eſt cibus in egypto.

B ¶ Et ſolutione educit aquam citrinam: ⁊ pro‑prie ſemen eius ⁊ ſuccus ipſius.

C ¶ Et prouocat vꝛinam: et generat ſperma: ⁊ ex‑pellit coleram ⁊ aquoſitatem eius cum facilita‑te. ⁊ pot⁹ ipſius fit ab vna tertia libꝛe vſqꝫ ad duas tercias.

Capitulum. clxxxij.

Faba inuerſa. Pli. Faba inuerſa ẽ her‑ba cui⁹ folia ſũt ſicut folia alkekengi. Sti‑pes ei⁹ lõgitudinis cubiti vni⁹ aut duo‑rũ aut plus. ſemen eius viride: tendẽs ad nigre‑dinẽ: magnitudinis fabe cõmunis. habẽs q̃ſi effigiem in medio ſicut faſeolus: et romani vo‑cant eam fabariam.

Operationes.

A ¶ Fabaria ſiue faba inuerſa in vino decocta: ad teſtiũ tumoꝛes ac genitalium pꝛoficit.

B ¶ Fomẽto etiã ex aceto decocto tumoꝛes ma‑turat ⁊ aperit. Itẽ liuoꝛib⁹ q̃ꝫ cõbuſtis medet.

¶ Et in voci eam pꝛodeſſe Marc⁹ varro fatet. C

¶ Fabaꝝ deniqꝫ ſiliquarũqꝫ cinis ad coxendi‑ D
ces ⁊ ad neruoꝝ veteres doloꝛes pdeſt cũ vetu‑ſtate ſuilli adipis. p ſe q̃ꝫ decocte ad tertias coꝛ‑tices fabarum ſiſtunt aluum.

Capitulum. clxxxiij.

Fagaſmon. Dyaſ. cap. fagaſmon. Fa‑gaſmon quã multi apparine dixerũt eſt plãta quã vocant ſancrion. ⁊ eſt xifion ⁊ eſt gladiolus ſegetalis. folia h̃ꝫ viridi ſimilia. ſꝫ minoꝛa ⁊ anguſta ⁊ acuta. haſtam h̃ꝫ aſperã ⁊ cubitalẽ cũ floꝛib⁹ purpureis. Radices ſunt illi due paruule ⁊ rotunde. vnã habens ſuper terram poſitã ſicut bulbi minoꝛes. Altera eſt de ſubtus tenuis ⁊ ſupgroſſioꝛ. Naſcit̃ locis cul‑tis: ſuperioꝛ maioꝛ eſt ⁊ acrioꝛis virtutis.

Operationes

¶ Dyaſ. Cathaplaſmatib⁹ adhibita puſtulas ⁊ A
tumoꝛes coꝛpis tollit: medicaminib⁹ mixta et
ſuppoſita menſtruis imperat. ¶ Cũ vino bibi‑ B
ta ventrẽ ſtimulat. Cathaplaſmatib⁹ impoſi‑ta cũ vino atqꝫ thure ſagittas vl' ſtirpes educit.
¶ Soluit etiã inguinũ collectionẽ. Radix vo C
inferioꝛ accepta infantiũ enterocelicos medet.

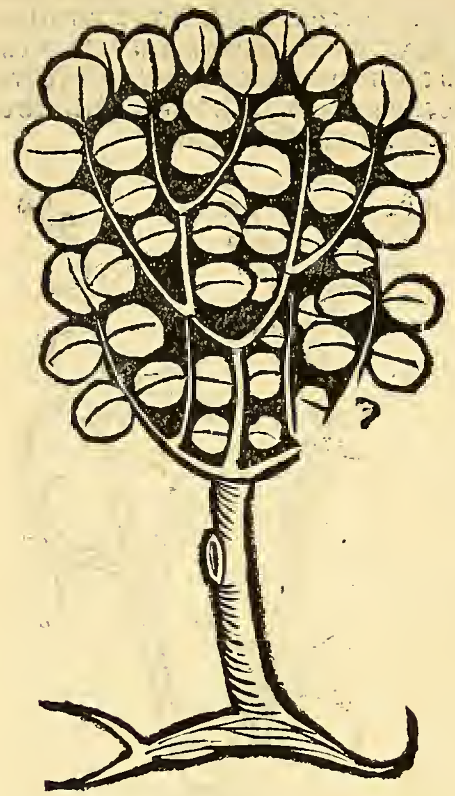

Capitulum.clxxxiiij.

Fagus.yſid.Fagus arboꝛ glandifera inde noīata eſſe creditᷣ:qꝛ olim ei⁹ homines vixerūt fructibꝰ. Dicta eſt eñ fag⁹a fage grece qḋ eſt latine comedere.¶Pli.li.ij.Fagis pectines trāſuerſi in pulpā fuerūt apḋ antiq̄s.Inde ⁊ vaſis voꝛos Marcus curius iurauit ſe ex preda nihil attigiſſe p̄ter guttū faginū:q̄ ſacrificaret.lignū in lōgitudinē ita fluctuat vt q̄ pars fuit a radice validius ſidat. Fagus ac cerrus celeriter marceſcūt.Facilis eſt fagus in materia quāq̄ꝫ fragilis ac tenera. Eadē q̄ꝫ fictilibꝰ laminis ī tenui flexibilis.capſiſq̄ꝫ ac ſcrinijs ſola vtilis.fag⁹ ī plana deſcēdit ſic̄ et querc⁹.Fagoq̄ꝫ faciliime ex oībꝰ q̄ reſinā ferūt:ſꝫ minime durant p̄terq̄ꝫ ex pino.

Operationes

A ¶Pli.li.vi̇̄s.Hui⁹glās muribꝰ gratiſſima eſt.
B ¶Idē in li.xxiiij.Fagi folia in gingiuaꝝ ⁊ labioꝝ vicijs māducantᷣ.Glādis faginee cinis
C calculis illinitᷣ.Itē cū melle alopitijs.¶Palla. li.p̄mo de fago vel fraxino.diutiſſime tabulata durabūt.ſi ſtratis ſuppaleis vel ſilice calcꝫ
D humoꝛ nūſq̄ꝫ ad tabulati coꝛp⁹accedit.¶Idē li.xij.Fag⁹in ſicco vtilis eſt:hūoꝛe coꝛrumpitᷣ.

E ¶Ex li.ḋ na.re.Fag⁹eſt arboꝛ glādifera:cui⁹ fructus eſt dulcꝫ:ſꝫ pectoꝛi nocu⁹.Oleū vero clariſſimū lāpadibꝰ admīſtrat.lignū ei⁹ ſatis admodū durū:ſꝫ vermibꝰ penetrabile:niſi ſumo pene fuerit ꝯtinue delibutū:viride autē in aq̄s poſitū ꝑ lōga tp̄a ferᷣ in lapidē dureſcere.

Capitulum.clxxxv.

Faſeolus.Sera.lib.ag.ca.luchia ſiue lubia.auc.Dyaſ.luchia.i.faſeolus.folia hꝫ ſilia folijs plāte q̄ dꝛ cuſſus:niſi qꝛ ſunt molliora.⁊ rami ei⁹ ſūt ſubtiliores ſilēs filis adherētes herbis:q̄bꝰ approximant:⁊ elōgantᷣ multū donec ſit vmbraculū ſub eis.et hꝫ vaginas ſubtiles ſilēs vaginis fenugreci:niſi qꝛ ſūt lōgiores eis ⁊ pīnguiores.⁊ interius videntᷣ q̄ſi varij diuerſi coloris.qꝛ quedā trahūt ad albe.et q̄daꝫ ad rube.⁊ comeditᷣ hui⁹ fruct⁹ elixus ſic̄ comeduntᷣ ſparagi.Uirtus eoꝝ calida ⁊ humida in p̄mo gradu.

Operationes

¶Serapion.Generant multā ventoſitatem. ⁊ ꝓuocant menſtrua:⁊ inflant.⁊ generant humores flegmaticos groſſos.Et ſunt mali ſtomacho.et rubei ſunt groſſiores. A
¶Et quando ſumuntur cum ſinapi et comedūtur.ſinapis prohibet maliciā eoꝝ.⁊ albi q̄ B

dē ſūt multā hūiditatē hn̄tes. ⁊ ſūt graues dige-
ſtioni. ⁊ ciminū iuuat ad digeſtionē eoꝝ: et co-
medere eos calidos cū almuri ⁊ oleo ⁊ cimino
C ⁊ non comedat̄ cortex eoꝝ exterior. ¶ Et bibit̄
poſt eos vinū parū groſſū. ⁊ purpurati cū aceto
ſunt difficilis digeſtionis ꝑpter ſiccitatē aceti.
D ¶ Et de ꝓꝓetate eoꝝ eſt ꝓuocare mēſtrua: ⁊ ma
E ximе q̄ ſūt rubei ex eis. ¶ Et ipſi ſūt boni pecto
F ri ⁊ pulmōi. ⁊ faciūt ſomnia mala. ¶ Auerrois
li. colliget. ca. de faſeolis. Faſeoli declinant ad
G ca. ⁊ hu. ¶ Et ipinguāt corp⁹: ⁊ ꝓuocāt vrinā. ⁊
ſanguinē mēſtruū. ⁊ laxāt ventrē ꝓpe rubei.

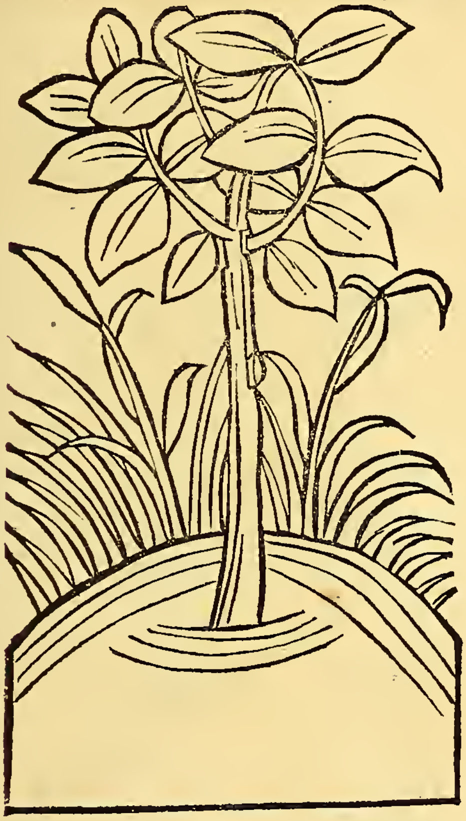

Capitulum. clxxxvi.

FRaxin⁹. ysi. Fraxin⁹ vocari fert̄ eo ꝙ
magꝭ in aſperꝭ locis mōtaniſqꝫ frugis
naſcat̄. Sera. li. ag. ca. dirdan. i. fraxi-
nus ita noiat̄ grece in oriēte. arabes noiant eā
arborē cinicū. ⁊ i perſia noiant eā luzach. et eſt
arbor hn̄s in ramulis camerulas in qb⁹ ē hu
miditas q̄ qn̄ deſiccat̄ generant̄ ex ea alia ani
malia ſimilia cimicib⁹. ¶ Et idē auc. Gal'. Sa
por ei⁹ eſt ſtipticus. vtus ei⁹ eſt q̄ infrigidat et
deſiccat. ¶ Paulus ca. de fraxino. Fraxinus
frigidus eſt ⁊ ſicc⁹ in ſecūdo gradu.

Operationes.

¶ Sera. Virt⁹ eius ē q̄ ꝯglutinat dū eſt recēs A
⁊ ꝯglutinat vlcera recētia. ⁊ radix ei⁹ ad h̄ valet
ſilr̄ qn̄ ꝓijcit̄ aq̄ in q̄ decoq̄t̄ ſup oſſa cui⁹ ꝯglu
tinatio eſt neceſſaria. ¶ Sꝫ cortex ei⁹ dū recēs B
eſt ꝓpe ſi legit̄ ſup locū vulneꝝ ꝯſolidat eum.
¶ Decoctio corticꝭ ei⁹ ꝯſumit flegma. ⁊ qn̄ cor- C
tex exſiccat̄ curat egritudinē cū q̄ eleuat̄ cutis.
¶ Gal'. li. dynamidiaꝝ. ca. de paſſiōib⁹ ſplenis. D
Corticē fraxini coque i vino ⁊ da bibere. ⁊ infal
labiliter ſplenē attenuat. Nā res ꝓbata eſt. ꝙ ſi
det̄ ꝑcello bibere aliq̄b⁹ dieb⁹ ⁊ interficiat̄ ꝑ ꝗuſ
ſimū inuenies ſplenē. ¶ Paul⁹. Cōtra fluxum E
vētrꝭ ⁊ lienteriā ⁊ diſſinteriā vꝫ fomētū ex aqua
pluuia li decoctōis corticū ei⁹ ¶ Cōtra vomitū F
ex debilitate vtutꝭ ꝯtētiue cortices ei⁹ buliāt et
ſpōgia inticta ſup ſtomachū ponat̄ ⁊ ex cinere
ei⁹ ⁊ argēto viuo fit optimū vnguētū ꝯ ſcabiē.

Capitulum. clxxxvii.

FLāmula. Plate. Flāmula dr̄ qr̄ vtutē
hꝫ incēſiuā. ⁊ ē ca. ⁊ ſic. in. iij. g̃. viridis
eſt multe efficacie. exſiccata vo nulli⁹.
¶ ysidor⁹. Flāmula ca. eſt ⁊ ſic. i fi. ij. g̃.

Operationes.

¶ Plate. Ad cauteriū ſiue ignē facīedū flāmu A
la ꝯterit̄ ⁊ ſup locū ponit̄. ac ꝑ diē dimittit̄. ſic

A poſtea cutꝭ cõbuſta repit̃. ¶ Ad apata rũpẽdũ
qñ ꝓſum eſt ad ſaniẽ: ꝛ caput eſt durũ. Nec cũ
ſquama ferri ↄterit̃ ꝛ cũ oleo ſupponit̃. Oleũ
ſiqdeꝫ ponit̃ ad relaxationẽ ne flãmula multũ
C deſiccet. ¶ Cõtra q̃rtanã etiã ꝛ arteticã interi⁹
B operat̃. Oleũ roſaceũ ex ea ↄfectũ valet contra
yliacã: in cibis vel alio modo ſumptũ. ¶ Idem
q̃ꝫ valet exterius inunctũ: ↄtra dolorẽ arteticũ
ꝛ yliacã ſtranguiriã ꝛ diſſinteriã. ꝛ cõtra vitiũ
lapidis per cliſtere iniectum confert.

Capitulum. clxxxviij.

FRagaria. Dyaſco. Fragaria herba eſt
multũ nota. fruct⁹ eius hoĩes ſolẽt co-
medere. Folia habꝫ ſimilia foliĳs brio
nie: niſi q꞉ ſunt molliores ꝛ lanuginoſi. Rami
eius ſubtiles ſimiles filis. ſemen habet albuꝫ
ſimile miliĳ. Fragaria frigide ꝛ humide eſt cõ-
plexionis in ṗmo gradu.

Operationes.

A ¶ Plate. Herba ꝛ fruct⁹ frigide ſũt cõplexiõis.
B ¶ Cõtra nimiũ fluxũ mẽſtruoꝝ ſucc⁹ fragarie
cũ ſucco plãtaginis mixtũ ↄfert. Itẽ fragaria
ſumpta cũ boragine ꝛ bugloſſe in cibis generat
C bonũ ſanguinẽ. ¶ Omĩa vulnera ↄſolidat cũ
ſucco fragarie linita. Recipe ſucci fragarie et
aque plãtaginis ꝛ aq̃ ſcabioſe. ana. ʒ. ĳ. mellis
roſati ſucci moroꝝ celſi. ana. ʒ. i. aceti parũ mi-
ſceãt̃ fiat gargariſm⁹. ¶ Sũptũ vꝫ ↄ̄ apata gut D
turꝭ cũ eo gargariſãdo. Succ⁹ etiã fragarie cũ
cimino ſumpt⁹ vꝫ ad fetorẽ oris. Itẽ cũ bora-
gine ſũptũ valet ꝓ dolore capitꝭ ꝛ corde. Itẽ aq̃
decoctõis ei⁹ fragarie valet ↄ̄ dolorẽ capitis: ꝛ
ſedat ſudorẽ ꝛ calorẽ. ¶ Fruct⁹ ei⁹ ſedat ſitim. E
Ad ↄſolidãdũ fracturã crurꝭ vel alteri⁹ mẽbri.
Re. ſucc⁹ fragarie ſucc⁹ plãtaginis. ana. ʒ. iĳ. fo
lia fraxini. ʒ. i. decoq̃nt̃ ſil' ad modũ emplaſtri ꝛ
ſuperpoſitũ multũ valet. ¶ Succ⁹ fragarie cũ F
ſucco ↄſolide minorꝭ mixt⁹ ↄſolidat vulnera

Capitulum. clxxxix.

FEnicul⁹. Plate. Fenicul⁹ ẽ in. ĳ. gdu
ca. ꝛ ſic. Virtutẽ hꝫ diureticã ex ſubti-
li ſubã ꝛ q̃litatibꝫ ſuis. Semẽ ei⁹ ꝛ folia ꝛ corti
ces atq̃ꝫ radices cõpetũt vſui medicine. In ṗn
cipio veris colligũt̃: ac ꝑ mediũ annũ ſeruant̃
¶ Sera. li. ag. c. haziems. auc. Hal'. Haziems
.i. fenicul⁹. eſt ex eo domeſtic⁹ ꝛ agreſtꝭ. Dome-
ſtic⁹ oĩbꝫ eſt not⁹. cui⁹ ꝟtus ẽ ṗma q̃ calefacit
in. iĳ. g̃. ꝛ deſiccat in ṗmo. ſcõa ſubtiliat. tertia
generat lac. At agreſtꝭ dꝛ maritin⁹ vel monta-
n⁹. radix ei⁹ ꝛ ſemẽ ſũt fortioris deſiccatiõis q̃ꝫ
radix ꝛ ſemẽ domeſtici. qm̃ i domeſtico eſt paꝝ

ſtipticitas. Gal. vij. ſim. far. c. de maratro. Ma
ratrū .i. ſemē feniculi. calefacit q̄dē fortiter vt ex
tertio iā poſſit gdu exiſtere: ſiccat aūt nō ſilr: ſ;
ſm p̄mū. ꝛ ꝓpterea lact; generatiuū eſt. ꝛ nō ge-
neraret ſi ſiccaret fortiter. ſuffuſis aūt auxiliat
ſm eandē rōez. Eſt ꝟo ꝛ ali⁹ feniculus ſilueſtr;:
quē vocāt ꝓpter magnitudinē eq̄nū feniculū.
cui⁹ radix ꝛ ſemē ſiccioris eſt ꝟtut; alio q̄ apud
nos eſt. Et mihi videt exinde ꝙ ea q̄ ſm vētrē
ſiſtat ꝛc̄. Et ide; ſexto ſim. far. ca. ypomaratrū
vocat feniculū iſtū ſilueſtrem ypomaratrū. vel
feniculū erraticū. vel caballinum. ſiue equinū.
Dyaſ. ſm tranſlationē noſtrā. Feniculus cale
facit manifeſte ꝛ deſiccat mediocriter.

Operationes.

A ¶ Aui. li. ij. c. d̄ feniculo. Fenicul⁹ ortulan⁹ cali.
eſt in .ij. apit opilatōes. acuit viſū. ꝛ ꝓpe gūma
ei⁹ ꝛ ꝯfert ī initio aque: ꝛ apud eius deſcēſum.
B ¶ Et democrit⁹ q̄dem exiſtimauit ꝙ venenoſi
ꝟmes paſcūt feniculi recentis ſemen vt eoꝝ vi
C ſus ꝯfortet. ¶ Et vipere ꝛ ſerpētes fricāt ocu-
los ſuos cum egrediunt de cauernis ſuis poſt
hiemē ſup ip̄m: vt illuminent oculi. qḋ humidū
eſt lac exuberare facit: ꝛ ꝓprie ortulanū. ꝛ qn̄ bi-
bitur cū aqua frigida: ꝯfert nauſee: ꝛ inflatiōi
D ſtomachi. ¶ Et eius digeſtio eſt tarda: ꝛ ei⁹ nu-
trimentū eſt malū: ꝓuocat vrinā ꝛ menſtrua.
Et ſilueſter ꝓprie frangit lapidem. in terreno q̄-
dem ꝛ fluuiali eſt iuuamentū ad renes ꝛ veſicā
Et proprie confert ſilueſter diſtillationi vrine.
E ¶ Et qn̄ comedit radix cū ſemīe ſuo. ſtringit et
cōfert febrib; antiq̄s. ꝛ datur in potu cū aqua
F frigida. ¶ Et ꝯfert nauſee ꝛ febrib;. ꝛ inflāma-
tioni ſtomachi. ex eis ꝯfert eius decoctio cum
vino morſui vermiū venenoſoꝝ ꝛ cum aqua.
ꝛ teritur eius radix ꝛ ponit ſup morſum canis
G rabioſi ꝛ ꝯfert. ¶ Gal. Feniculus generat lac
in mām̄illis. Suffuſiōes curat. ꝛ eſt diuretic⁹
ꝛ menſtruoꝝ eductiu⁹. Et feniculus ſilueſtris
ſiſtit ea q̄ ſm ventrē etem̄ adeſt ſtipticitas ma-
xima ei. hm̄oi igit nō ſolū radix: ſ; multo mag;
ſemen. Et poteſt etiā lapides frangere: ꝛ ycte-
ricos ſanare. menſtrua ꝓuocare: ꝛ vrinas mo-
H uere. ¶ Alius vero equinus feniculus eſt cui⁹
ſemen rotundum eſt ſemini coriandri. ſimile
vero in virtute ſemini alterius equini feniculi
I debilius tamen. ¶ Dyaſcorides. Feniculus
lac mām̄illis generat: comeſtus vrinam ꝛ men
ſtrua educit. ꝛ cathaplaſmatib; adbibitus cū
ptiſana comeſtus id facit.
K ¶ Elixatura eius bibita nefreticis ꝛ veſice do-
lori medetur. Urinam prouocat. Morſib; ve-
nenatis cum vino occurrit.

Capitulum. cxc.

Febrifuga. Dyaſcorides. Febrifuga
ſiue centaurea minor eſt herba ſilis
camomille. virgam habens ꝓlongā
anguloſam. florem purpureum. Folia minuta
ꝛ oblonga ſicut ruta. ſemen ſicut triticum: ꝛ ſic
oblongum. radix eſt ei oblonga ꝛ inutilis. gu
ſtu amara. Naſcitur locis aquoſis. Nominat
etiam ab aliq̄s eileboritis ſiue amaratrum vel
februfugia.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Centaurea minor ſiue febri- A
fuga tunſa et impoſita viridis vulnera purgat
paracoleſim preſtat.
¶ Cicatrices vulneribus recentibus et veteri- B
bus inducit. Elixatura eius bibita coleram ꝛ
humores pingues deponit.
¶ Sciaticis ano ſuppoſita ſanguinē ꝓuocat ꝛ C
dolorē illius mitigat. Succus eius melle ad-
dito caliginem oculis detergit. aborſum facit.
Neruis dolētib; fomento p̄ſtat auxiliū.

Capitulum. cxci.

Fenugrecū. Aui.li.ij.ca. de fenugreco.
Fenugrecū ca.ē in fine pmi.ſic.i pmo.⁊
nō euacuaꝛ ex hūiditate extranea.ei⁹ ꝟtus ē di
geſtiua ⁊ lenitiua.⁊ illō ꝑpterea ꝙ in ipo aggre
gaꝛ de caliditate cū viſcoſitate.⁊ ei⁹ viſcoſitas
ꝓhibʒ dñiū nocumēti caliditatiſ.⁊ ei⁹ caliditas
opaꝛ cū faculta te:⁊ ei⁹ hūoꝛ eſt mal⁹:licʒ nō ſit
pauc⁹. Suba; hʒ glutinoſā.ꝟtutē hʒ maturā
di ⁊ relaxādi. Dyaſ.ca.bucerō. Bucerō eñ ſo
nat bouis cornu.egloceron vero capri cornu.
Nā ſeia fenugreci corniculis ſilibꝫ cornibꝫ ſūt
ꝟtus ei⁹ ē malactica. Gal.viij.ſim.far.ca.tylis.
Tylis.i.fenugrecū ca.ē in.ij.ſic i pmo. Sera.
li.aggre.ca.balba. Balba.i.fenugrecū.ꝟt⁹ eſt
ca.in.ij.gdu.ſic.in pmo.

Operationes.

A ¶ Aui. Ei⁹ oleū qđ fit cū mirto ꝯfert capill' ⁊ ve
ſtigijs vlcerā.⁊ ꝯfert fiſſuriſ frigidis ꝑpter mu
ſcilaginoſitatē ſuā.ꝑpe cū oleo roſa⁊ ⁊ ingredi
tur in medicinis panni:⁊ facit colorē bonum.
B ¶ Et alterat odorē oriſ:⁊ remouet odorē corpis
⁊ ſudoriſ. Et reſoluit apāta flegmatica ⁊ dura.
C ¶ Et ei⁹ farina valʒ ad apāta ca.appārētia ⁊ oc
culta cū nō ſūt inflāmata.ſʒ ſunt declinātia ad
duriciē q̄ndā.⁊ lenit adublet ⁊ maturat ea.
D ¶ Et ꝯfert cū oleo roſa⁊ aduſtioni ignis.mun
dat furfures ablutiōe capitiſ facta ex eo.⁊ facit
ſodā ꝑpe cū comediꝛ cū muri. q̄uis ſit cū al
E muri min⁹ nociuū ſtomacho. ¶ Clarificat vo
cē ⁊ pulmonē.⁊ lenit pect⁹ ⁊ guttur.⁊ ſedat tuſ
ſim ⁊ diſniā ꝑpe qñ coqꝛ cū melle aut dactilis
aut ficubꝫ.⁊ meli⁹ eſt vt ꝯiūgaꝛ etiā cū dactilis
carnoſis.⁊ ſumaꝛ ſucc⁹ ambo⁊ ⁊ miſceaꝛ cū mel
le plurimo:⁊ ſup prunas tpate calefiat.⁊ ſumaꝛ
an te cibū tpe lōgo cū nitro factū emplaſtrū ex
eo ꝯfert ſpleni. ¶ Et ei⁹ decoctio cū aceto ꝯfert F
debilitati ſtomachi.⁊ ꝑpe qđ ex ipo recens eſt.
Et ei⁹ electuariū facit nauſeā.ſʒ acetū et muri
expellūt nocumentū cōmeſtiōis ei⁹. Fit euca
tiſma ex decoctione ipſi⁹ ad apata matriciſ ⁊ do
lorē ei⁹ ⁊ coartationē ipi⁹. ¶ Et ei⁹ decoctio cū G
aceto ꝯuenit vlceribꝫ inteſtina⁊.⁊ ſiliter recēs
cū aceto qñ comediꝛ. Et decoctio ei⁹ cū aq̄ ca.ē
bona tenaſmoni ⁊ ſolutioni. ¶ Et ei⁹ oleū ē bo H
nū apatibꝫ ani ⁊ ad tenaſmonē.⁊ ad dolorē ven
tris pungitiuū ꝑpe cū almuri añ cibū. Et nō
mouet ad expellēdū fecē niſi ꝑpter ſuā acrimo
niā.⁊ ꝑpe cū melle nō plimo vt non mordicet
fortiter. ¶ Et eius decoctio cū melle facit deſcē I
dere hūiditates groſſas ab inteſtinis.⁊ ꝓuocat
vrinā ⁊ menſtrua.⁊ ſuponiꝛ cū adipe anatis.
¶ Et ꝯfert duriciei matriciſ.⁊ facit generatiōeʒ K
matriciſ facilē.cui⁹ generatio eſt difficilis ꝑpter
deſiccationē. Et eſt bonū hñtibꝫ emoꝛroidas.
⁊ facit ſterc⁹ boni odoris.⁊ facit fetere vrinam
⁊ ſudorē.⁊ nō eſt ſicut lupini in difficultate ſui
exitus. ¶ Gal'. Fenugrecum feruenter inflam L
mationes exacerbit: minus ꝟo calidos ⁊ que
cū q̄ ſcliroſi ſunt diaforando curat.

Capitulum.cxcij.

Fenũ. yſi. li. xvij. Nis em̃ herba mollis p̃ciſa ſicca fenũ dici pōt. ⁊ maxie q̃ ſcribꝰ aliqñ apta ē nutriēdis. Nã fenũ cibꝰ eſt ꝓpe iumētoꝝ. Idē dicit: fenũ eſt dictũ ex h̃ ꝙ eo flãma nutrit̃. flos em̃ eiꝰ flãma ē. De feno āt dic̃ gloſa ſuꝑ yſaiã. xl. Fenũ naſcēdo hꝫ virorē ⁊ creſcendo decorē. deinde florē: tãdē calore ſolis ſiccatũ redigit̃ in puluerē. ſic̃ ⁊ hō ꝑ etatũ ſucceſſionez decorē amittit accadit ī puluerē ⁊ ī mortē. Fenũ itaqꝫ q̃ꝺiu viret ⁊ frōdet mōtes ⁊ p̃ta veſtit ⁊ ornat. ⁊ tã floꝝ diuerſitate q̃ꝫ etiã viriũ venuſtate ad ſui aſpectũ intuētiũ oclos allicit. r̃ficit ⁊ delectat ꝓpter ſue ſubē aut viriditatē. feruente ſole eiꝰ hũiditas ſ ō facili ꝯſumit̃. ⁊ herba q̃ p̃mo florēdo q̃ ridere videbat̃. tãdē a ſua glĩa ſpoliata penitꝰ īuenit̃. Nã fenũ qꝺ orit̃ ⁊ vireſcit: craſ morit̃ ⁊ ī clibanũ mittit̃. qꝛ q̃ ſubito ꝺficit ⁊ areſcit. ſic̃ de impio ꝑ ſilitudinē ꝺꝛ in p̃s. Fiat ſicut fenũ tectoꝝ qꝺ p̃uſ. ⁊c̃. vbi dic̃ glo. q̃nto fenum altiꝰ ſtat ⁊ minꝰ ꝓfũde inferiꝰ dep̃mit radicem tãto minꝰ creſcit: imo citiꝰ deficit ⁊ areſcit.

Operationes.

A ¶ Fena creſcētia ī locꝭ aliq̃ntulũ mōtuoſis mediocriter ſiccis magꝭ ſũt odorifera. etiã aliq̃buſ magꝭ ſapida q̃ꝫ alia q̃ creſcũt in p̃tis paluſtribꝰ

B ⁊ aq̃ſis. ¶ Ut dicit Pli. qꝛ in illis humor nutri

C mētalis magꝭ ē digeſtꝰ: in illis ꝓo minꝰ. ¶ Itē Fenũ ad diuerſos vſus neceſſarios reſeruat̃. que cauſa breuitatis relinquo.

Capitulum. cxxiij.

Ferula. yſi. Ferula dicta eſt a medulla. Nã ylũ varro tradit ferule eſſe medullã quã greci aſpodelō vocãt. nōnulli āt a feriēdo ferulã vocãt. hac etiã pueri vapulare ſolēt. hꝰ ſuccꝰ galbanũ. Pli. li. xiij. Ferula naſcit̃ locꝭ calidis atꝫ trãſmaria geniculatꝭ nodata ſcopis. Dyaſ. c. ꝺ ferula. Ferula quã mlti entoriorē vocãt. Ubi ſciēdũ ꝙ mlti ſũt ferule. ⁊ iſtaꝝ diuerſaꝝ ſp̃eꝝ ſunt diuerſi gũma. ſ. ſerapinũ: armoniacũ. galbanũ. opopanacũ. aſa fetida. et p̃ter iſtas ſp̃es ē vſualis ferula nullũ hñs gũmi ꝺ q̃ ſit curãdũ cuiꝰ ſemē eſt careos ſiue canareos. vñ ꝺꝛ ferula a medullis. nōnulli vocãt eã ſic a feriēdo. qꝛ hac pueri ⁊ puelle vapulare ſolēt. vñ ſũt aliq̃ ſp̃es ferule q̃ nō ſilant̃ in foliis. ⁊ tñ dicũt̃ ferule q̃m faciũt ſtipitē aptũ ad feriendũ.

Operationes.

¶ Dyaſ. cap̃. de ferula. Uſualis ferula viridis quã multi enteriorē vocãt emoptoicꝭ ⁊ ciliacis maximũ effectũ p̃ſtat. morſibꝰ venenatꝭ potata cũ vino occurrit. ¶ Tũſa ⁊ ipoſita fluxũ ſãguinis vulneꝝ ſtringit. Semē eiꝰ bibitũ tortiōibꝰ medicat̃. ¶ Semē eiꝰ cũ oleo tritũ ⁊ ꝑunctũ dolorē cōmouet. Ꝟgee eiꝰ comeſte ſudorē capitꝭ mouent. Compoſite ī ſale comedi poſſunt. ¶ Gal. Emoptoicis ⁊ ciliacis cōpetit.

A
B
C
D

Capitulum. cxciiij.

FIcus. yſi. Ficus a fecūditate vocatur fertilior eſt em̄ ceteris arboribꝰ. Nam ter quaterq̄ ꝑ ſinglos annos fructuꝫ generat. et altero matureſcēte: alter aboritur. Hic ⁊ carice a copia noīate ſūt. Pli. li. xv. De genere pomoꝝ ficus ampliſſima eſt q̄dam q̄ ⁊ piris magnitudīe emula. Ficus Judea rubet oliue magnitudine: rotūdior tn̄. ſapore meſpili Alexandrinā hanc ibi vocāt groſſitudīe cūbitali rumoſam: materie validā. lentā ſine lacte. cortice viridi. folio tilie ſed molli. Oneſicritus tradit ī hyrcania multū nr̄is eſſe dulciores fertilioreſq̄. Sūt ⁊ lidie q̄ ſunt purpuree. Et mā millane: q̄ ſimilitudinē mammaꝝ habēt. Iteꝫ Calliſtrutie ſapore p̄ſtātiores. ficoꝝ omnium frigidiſſime. Quedā ī egypto citte carice detrahit. Hec vt putamē virētibꝰ ficis. q̄ maxie placet in eiſdē ſiccis. Areſto. in li. de vegetabilibꝰ. In q̄buſdā fructibꝰ eſt humor: vt lac. ſic in ficubus q̄bꝰ eſt dulcꝭ fructus atq̄ mellaris ſicut et palmis. Idē in li. de aīalibꝰ. Lac ex coagulo ⁊ lacte ficuū coagulaꝛ̄. qm̄ lac ficuū ī lana aggregaꝛ̄. deinde lana illa cū modico lactꝭ abluiꝛ̄: ac poſtmodū iſtud idē in reſiduo eijciꝛ̄. ⁊ cū admiſceꝛ̄ lacti coagulaꝛ̄. Ficūbꝰ ac ceteris dulcibus apes cibanꝛ̄. Palladiꝰ li. iiij. Ficus q̄ in montanis ⁊ frigidis locꝭ naſcunꝛ̄: q̄ minꝰ lactꝭ habent ad ſiccitatē durare nō poſſunt. Uſus illi in viridi eſt melioris magnitudinis ⁊ ſaporis acuti. Que naſcuntur in campis ⁊ locꝭ calidis pinguiores ſunt: ⁊ in ſiccitate durabiles ſunt. Conſtantinꝰ in pantegni. Ficus in p̄mo g̃du ſunt calide: virides in ſecūdo humide. Sicce vero inter ſiccitatē ⁊ hūiditate tempatē. yſaac in dietis particularibꝰ cap̄. de ficubꝰ. Ficus ceteris fructibꝰ laudabilior ⁊ nutribilior. humiditatis tn̄ ſine cauſa groſſos creat hūores. Natura eiꝰ ca. ⁊ ſic. q̄litatis āt caliditate ⁊ ſiccitate diuerſe ſunt. ⁊ ſm̄ ſui ipſius diuerſitates. Eſt em̄ ficus domeſtica ⁊ ſiluatica. Domeſtica etiā in viridē diuidiꝛ̄ ⁊ ſiccā. Uiridis q̄ꝫ duplex eſt modꝰ. qm̄ q̄dam eſt ꝑfecte matura: ⁊ nō ꝑfecte matura. Nō ꝑfecte matura minus ca. ⁊ magis groſſa ꝓpter dominationē terreſtris ꝑtis. Habet tn̄ humiditates latentes q̄ acuitatem ei preſtāt: ⁊ ſiccitatē in ſecūdo. Vn̄ ypocras. Ficus q̄nto longinquior eſt a maturitate: tanto minus calidior ⁊ magis groſſa.

Operationes

¶ Sera. libro aggre. cap̄. cui auicto. Hal. Cui id eſt ficus. Sūt em̄ ex eis ſilueſtres domeſtice ⁊ montane. Et ex domeſticis quedam ſunt recentes. quedam nō. ſed ſunt ſicce. Et recentiuꝫ virtus eſt debilis ꝓpter hoc q̄ admiſceatur eis de humiditate. ⁊ ſicce ſunt meliores. ⁊ maxime carnoſe. Et ille in quibꝰ eſt acuitas et punctio abſtergunt magis ⁊ reſoluūt ⁊ habent in ſe humiditatem ſubtilem.

¶ Et alia eſt que reſoluit apoſtemata qn̄ miſcetur cū farina ordei: aut cū medulla panis frumenti. Et aqua in qua coquunꝛ̄ ficus decoctione multa. eſt ſimilis melli in ꝟtute ſua. ⁊ recētes q̄dem ⁊ ſicce laxant ventrē. ¶ Et ꝟtus ſilueſtriū eſt attractiua ⁊ reſolutiua. Et ita eſt ī domeſticis anteq̄ꝫ maturanꝛ̄. qm̄ eſt in eis aliq̄d lactis ex arbore.

¶ Et arboris ficuum domeſticaruꝫ virtus eſt calida ⁊ ſubtilis. ⁊ lac eius ⁊ ſuccus foliorum ipſius calefaciunt calefactione forti: ⁊ mordicant: ⁊ vlcerant corpus. ⁊ aperiunt orificia venarum que ſunt in ano. ⁊ euellunt verrucas: ⁊ laxant ventrem.

¶ Sed in arbore ficuum ſilueſtriū eſt de caliditate ⁊ ſubtilitate tantū q̄ ſi coquaꝛ̄ cū carne bouina dura faciūt illā decoqui. ⁊ eſt fortior ī omnibus p̄dictis q̄ꝫ domeſtica.

¶ Sed mōtanaꝝ ficuū arboris ſapor eſt acutus proungens ⁊ abſtergēs. Et qn̄ fit emplaſtrum cū ramis eius ſuꝑ verrucas q̄ dicuntur capita clauoꝝ aperit eas. ⁊ ita eſt de lacte eius ſcꝫ qn̄ fit vnguentū ex eo.

¶ Et qn̄ fit medicamentū ex eo ⁊ melle: abſtergit maculam oculi groſſam: ⁊ eſt ꝯueniens obſcuritati viſus ⁊ deſcenſui aque ad oculū q̄ fit ab humoribꝰ groſſis multum.

¶ Et cineres quideꝫ ficuum ⁊ glandiū et lacticinioꝝ: ſunt meliores cineres ad abſtergēdū. Auicenna libro ſecundo de ficubus. Melior eſt alba: deinde rubea: deinde nigra. Et q̄ vehementer eſt matura eſt melior ⁊ proxima ad hoc vt nō noceat. Et ſicca quidem in ſuis operationibus eſt laudabilis.

¶ Uerūtamen ſanguis ex ea generatus nō eſt bonus. ⁊ ꝓpter hoc facit pediculos

¶ Uerum ſi ſumatur cum nuce eius chimus fit bonus: et cum amigdala. Et leuior omnibus eſt alba. illa que eſt humida eſt calida parumper. et que eſt humida: eſt plurime aqueitatis. et parum eſt medicinalis. Que vero immatura eſt abſterſiua ad frigiditatem parum declinans: niſi lac eius. Et que ſicca calida eſt in primo gradu: et in fine ipſius eſt ſubtilis. Et que ſicca eſt: et proprie acris fortis eſt abſterſionis maturatiua et reſolutiua. ¶ Et car-

noſa eſt plurime maturatōis.⁊ in ipa ſūt gluti/
L natio ⁊ inciſio ⁊ ſubtiliatio. ¶Et ſilueſtris eſt
acutior ⁊ fortior i h̄.⁊ fructꝰ q̄dē eiꝰ nutribilior
eſt reliq̄s fructibꝫ.⁊ q̄ vehemēt3 ē maturatiōis:
M ꝓpinq̄ eſt ad h̄ vt nō noceat.¶Et in ipa ē infla/
tio: ⁊ expellit ſupfluitates ad cutim: ⁊ facit ſu/
dare.⁊ ſcḋm q̄ eſtimo ſicca ſilr̄ expellit ad exterio
ra ⁊ facit ſudare.⁊ illa q̄dē q̄ eſt hūida veloc3 ē
nutrimēti ⁊ penetratōis ī ſtomacho ⁊ in corpe
N ¶Nutrimētū ꝓo ficus licet nō exiſtat ī robore
nutrimenti carnis ⁊ granoꝝ: tn̄ vehemētis eſt
roboris q̄ꝫ nutrimetū omniū fructuū.

Capitulum.cxcv.

Ficus lupi vel comarꝰ. Dyaſ.ca. Coma
rus.i.ficꝰ lupi. Et eſt arbor ſilis cidonie
ſ3 folia minuta h3: ⁊ fructꝰ cocci melle ſiles.eſt
eñ ſine oſſibꝫ.quā multi memequilon dicunt.
cui ſi maturitas fuerit rufū facit colore3.ſed cū
edit̄ remanet in ore ſuba q̄dā ſilis ei q̄ remanet
ex ficubꝫ.vocat̄ arabice catilabinch.i.īterfector
pr̄is ſui.⁊ ficꝰ lupi.⁊ eſt arbuſtū qḋ vocat̄ nr̄o
ydeomate armoni.fructꝰ eiꝰ ē in ſupficie aſper:
⁊ h3 ſaporē mixtū ex dulcedie ⁊ acetoſitate aliq̄.
Sera.li.ag.c.baruāchieth .i.ficꝰ lupi. Arbor3
hꝰ folia ſūt ſilia folijs citonioꝝ.ſ3 ſūt minora.et
fructꝰ eius eſt ſilis prunis in q̄ntitate.nō hñs

nucleū.⁊ qn̄ maturat̄ declinat color eiꝰ ad rube
dinē.⁊ qn̄ comedit̄ remanet in ore ſuba ſimilis
ei que remanet ex ficubus.

Operationes.

¶Gal.vij.ſim.far.ca.de comaro .i. ficus lupi. A
Arbor ⁊ fructus eiꝰ ſūt ſtiptici.¶Dyaſ.eſt ma/ B
lus ſtomacho: opilat cito ⁊ inducit ſtuporē.

Capitulum.cxcvj.

Ficus egyptiaca. Soli. Ficus p̄cipua ē
egiptia folijs moro cōpanda.poma nō
ramis tm̄ ſ3 ⁊ caudice geſtās: vſq3 adeo ſue fe/
cūditat3 anguſta eſt vt vno anno ſepties fruc/
tificet. Vñ cū vnū pomū decerpſeris: alteru3
ſine mora ꝓtuberat. Pliniꝰ.li.xiij. In egypto
multa ſunt genera arboꝝ q̄ non alibi.ante oīa
ficus egiptia ob id noīata.arbor moro ſimilis
folio: magnitudine aſpectu. Pomū fert nō ra
mis ſ3 caudice. Idq3 ipm ficꝰ ē ꝑdulc3 ſine gra
nis interioribꝫ: p quā fecūdo ꝓuētu ſcalpendo
tm̄ ferreis vnguibꝫ aliter nō matureſcit.ſed cū
factu3 eſt quarto die demetit̄.alio ſubnaſcente
ſepteno ita numeroſo partu: per ſingulas eſta
tes multo lacte abundante. Subnaſcit̄ etia3
ſi non ſcalpatur fetus.quater eſtate priorē/
q3 expellit immaturum. Idem libro vt ſupra.

Obid q̄dā egiptiā ficū dixere errore maīfeſto.
Nō enim in egypto naſcit̄:ſꝫ in ſyria. yomacꝫ
circa guidū: atqꝫ in Rhodo ſup comantibꝫ fo-
lījs flore candido cū vehementia odoris.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Lacrimus eiꝰ ſiue ſuccꝰ inſtillatꝰ neca
tiōibꝫ vel ꝑcuſſurꝫ ſerpentū aptiſſimꝰ ꝓbat̄.
B ¶ Preterea īpetigines lepras maculas ꝛ poda-
gras admixtꝰ cataplaſmatibꝫ curat folia eiꝰ re
cētia ſup morſū canis rabioſi poſita ꝯferunt.
C ¶ Valent etiā ſcabiei. ꝛ imponunt̄ ſup vlcera
groſſa humiditatū: ꝛ ſup verrucā ꝛ morſeam.
D ¶ Cū eiſdē fricat̄ aſꝑitas palpebraꝝ ꝛ ſcabies
E caꝝ. ¶ Succus folioꝝ eius exulcerat: vehemē
tis eſt calefactionis ꝛ abſterſionis.
F ¶ Aperit orificia venaruꝫ ani. Jn potu datūr
ſuccus eiꝰ ad coagulationē lactis in ventre.
G ¶ Dat̄ oleo mixto ei q̄ hꝫ ſolutōeꝫ ꝛ diſſinteriā.

Capitulum. cxcvij.

v VJlipēdula ſiue viſcago idē. Vbi ſcien
dū q̄ h̄ nomē viſcago aliq̄n ponit̄ pro
q̄daꝫ herba q̄ eſt viſcago arboris de q̄
fit viſcus ſic apparet in ca. viſcus inferius de v.
Aliq̄n ponit̄ ꝓ filipendula. ꝛ eſt herba q̄ in vl
tramarinis ꝑtibꝫ repit̄. et in Apulia. ꝛ in mō-
tuoſis locis ꝛ calidis. Radix eius cōpetit me-
dicine. Et in fine autūni colligit̄. ꝛ ꝑ decē an-
nos ſeruat̄. Et eſt herba hn̄s folia petroſilino
ſimilia: ſꝫ eleuata ꝛ nō in terrā expāſa. in cuiꝰ
radice ſunt q̄ꝫ nodi adherentes. virtutē habet
diureticā ex ſubtili ſubſtantia ꝛ ex qualitatibꝫ
ſuis ca. eſt ꝛ ſic. in tertio gradu.

Operationes.

¶ Contra lapidē ſtrāguiriā ꝛ diſſuriā et iliacā A
paſſionē p̄cipue valet electuariū factū ex duabꝫ
ꝑtibꝫ pulueris filipendule ꝛ tribꝫ ſaxifrage.
¶ Cōtra yliacam paſſionem fiat criſtere ex pul B
uere eius aqua ſalſa ꝛ oleo et melle.
¶ Detur etiam benedicta acuata ex puluere C
eius cum vino pulueris eius.
¶ Contra dolorē ſtomachi ex frigida cauſa vel D
vētoſitate det̄ puluis eiꝰ cū puluere feniculi.
¶ Cōtra ſtrāguiriā ꝛ diſſuriā ꝛ yliacā paſſionē E
ex nutritiuoꝝ vitio: ponat̄ puluis eius in mul-
ta quātitate in ſacculo ꝛ fiat decoctio eius in
vino et oleo ꝛ ſuper locum dolentem ponatur.
¶ Contra frigiduꝫ aſma detur puluis eius cū F
puluere gentiane in cibis ꝛ potibus.
¶ Cōtra epilentiā valet puluis eius in cibis. G

Capitulum. cxcviij.

F Ilius ante patrē. vl'gariofilon. Pli.
ca. gariofilon. Herba eſt faciēs florē
ſicut butalmos: cuius ſtipites faciūt
ramulos plurimos. ſed ram⁹ poſt nat⁹ exce-
dit longitudie ante natū. ꝛ ob hoc fili⁹ ante
prēm vocat. ꝛ vocat filr ocul⁹ chriſti. ¶ Aui.
in. ij. li. dicit ꝙ eſt planta que naſcit in vere. ꝛ
flos eius eſt ſimilis croco ortulano.

Operationes

A ¶ Auic. Decoctio ei⁹ cū effundit et aſpergit
B ſup morſum vipere: ſedat dolorē ei⁹. ¶ Plini
us. Succus eius vel puluis curat fiſtulā.

re ſingulare pſidiū eſt. ¶ Dolorē lateris cōpe- B
ſcit. ictericas cās ſoluit. ipa herba bibita ven
trē abſtinet: menſtruis imperat: puſtulas ca-
thaplaſmatib⁹ adhibita purgat. ¶ Gal. vi. ſi. C
far. ca. damaſſionū ſeu altiſmade. i. fiſtula pa-
ſtoris. hac herba narrat Dyaſ. ꝙ ei⁹ radix ſi
bibit ſanare diſſinterias. ¶ Ventreꝗ ſtrigere D
ꝛ tumores ſedare pt. Flos tū hoc nō experti ſu
mus. palā aūt ꝙ hꝫ quandā abſterſiuā ꝟtutē.
¶ Aui. li. ij. ca. de fiſtula paſtoris. Virt⁹ ē ab- E
ſterſiua: reſoluit apata fluxa ꝛ grauia i viſce
rib⁹. ¶ Cōfert lapidi renū: ꝛ frāgit ipm deco- F
ctio ei⁹ ꝛ radix ipſi⁹ ꝓfert vlcerib⁹ inteſtinoꝝ

Capitulum. cxcix.

F Iſtula paſtoris. Dyaſco. ca. almea. i.
fiſtula paſtoris. Habet folia ſilia ar-
nogloſſe: ſed anguſta ꝛ ſuper terram
ſpanſa baſtam tenuem ſolā vni⁹ cubiti: ꝛ ſup
ipm capitellū florem viridē ꝓferēs. radices
tenues habet ſicut elleborus odoratas ꝛ viſ
cidas ꝛ pingues. naſcitur in locis aquoſis.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Radicis ei⁹ cū vino bibita. ʒ. i. ꝛ mel
lis. ℥. ij. bibētib⁹ leporē marinū ꝛ miconiū et
opiū medicat. torſionib⁹ ſubuenit. diſſinterie
maxie ꝓdeſt ſola cū dauco bibita equo pōde

Capitulum. cc.

F Ilix ſiue filex. Iſi. Filix eſt herba a
ſinglaritate folij appellata ē. ex vna
deniqꝫ virgula cubitali altitudie. ſciſ
ſa gignunt folia. ¶ Sera. li. ag. ca. farex ſiue
ſarax. i. filex. auc. Dyaſ. Eſt herba ꝗ naſcit in
mōtib⁹ ꝛ locꝭ petroſis. ꝛ nō hꝫ ſtipitē neqꝫ flo
rē neqꝫ fructū. ꝛ hꝫ folia ꝗ expādunt ſic ale. et
odorē nō bonū. Radix ei⁹ ē nigra deforis lō
ga a ꝗ multe oriunt radicule: ꝛ i ſapore ei⁹ eſt
ſtipticitas. ꝛ maius iuuamētū qđ eſt in radi-
ce eius. ſapor ei⁹ eſt amar⁹ parum habēs ſti-
pticitatis. ꝛ iſte ē filex maſculus. Virt⁹ eius
eſt ꝗ exſiccat ſiccatiōe forti ſine mordicatiōe

ꝛ lauat ꝛ confortat virtutem.

Operationes

A ¶Dyaſ. Filex interficit vermes cucurbiti-
nos: ꝛ potanť de eo aurei q̄ttuoꝛ cū mellicra-
B to: ꝛ interficit fetū: ꝛ expellit mortuū. ¶Et ē
alia ſpecies ſarax q̄ habet folia ſiīia ſupradi
cte: niſi qꝛ habet plures ramos: ꝛ folia ei⁹ ſūt
altioꝛa ꝛ remotioꝛa a ſtipite. ꝛ hȝ radices lō-
gas: ꝛ coloꝛ eax eſt rubeus cū pauca nigredi
ne. Et q̄dā ex eis hn̄t coloꝛē rubeū ſicut co-
C loꝛ ſanguinis. ꝛ iſta ē filex femīa. ¶Et radix
ei⁹ q̄n miſceť cū melle ꝛ fit lohoc: expellit lū-
D bricos longos. ¶Et q̄n dať mulieribꝫ phibȝ
impgnationē ꝛ p̄gnanti facit aboꝛſum. et q̄n
deſiccať ꝛ teriť ꝛ cribrať ꝛ ponitur de puluere
eius ī fiſtulis humidis: quax ſanatio ē diffi-
E cilis curat eas. ¶Et folia ei⁹ tenera recentia
F elixata ꝛ comeſta laxant ventreȝ. ¶Gal. viij.
ſim. far. ca. de filice q̄d incipit pteris. Pteris
G id eſt filex. in radice q̄dē habet virtutē. ¶In
terficit eni lumbricos amplos ſi q̄ttuoꝛ tra-
gmax pondus de ea in mellicrato quis aſſu-
mat. ſm eundē aūt moduȝ embriones viuos
coꝛrūpit: mortuos vero extrahit: ꝛ nullū mi-
rū. eſt eni amara ſtipticitate participās forti
H ter ſiccatiua: nō tn̄ eſt moꝛdax. ¶Simile ve
ro huic ꝛ thilipteris filex femina noīata ha-
bet virtutē. cū dicit in eodem capitulo. Fili-
ces ſtiptice exiſtentes qualitate nō immeri-
I to. ¶Dyarias ꝛ diſſinterias iuuant bibite.

Capitulum. ccj.

F Olium. Serapion li. aggrega. cap.
Sedis. aucto. Dyaſco. Sedis: id
eſt foliū. ꝛ eſt herba que naſciť in india in lo-
cis humidis ꝛ paludoſis carēs radice. colli-
gunť hec folia in aqua ſupnatantia. Eſt autē
optimū q̄d ē leue ꝛ albidū vel nigroſum nar-
di referēs odoꝛē ſine vlla ſalſedine ac diu mł
tūq̄ reſeruans. Hanc herbā cū indi colligūt
inſerunt filo lineo ꝛ ſiccant eſtate. Aliq̄ etiaȝ
illos ramos colligūt ꝛ ſic ſeruāt. Et q̄n terra
cū oībus herbis eſtate vi caloꝛis areſcit: niſi
foco herbe aride fuerint puſte: alio anno nul
lam generāt herbā. Eſt aūt foliū integri odo
ris cū ſuauitate ſtipticum ꝛ diu cū diuturno
odoꝛe. ꝟtutē hȝ ſpicenardi: qꝛ ſilr ē diureticū.

Operationes

¶Dyaſcoꝛides. Tumoꝛibꝫ oculox elixuȝ in A
vino fomēto adhibeť. ¶Puluerē ei⁹ in aqua B
fricatum oculis ſupunge foliuȝ maſticatum
diutius odoꝛeȝ retinet: quod in veſtimentis
poſitum cū fuerit tineolas non pmittit: ꝛ ve
ſtibus odoꝛem gratū reddit. ¶Multi puta- C
uerunt foliū eſſenardi indici folium: ſed fal-
luntur. ¶Et idem auctoꝛitate Galieni. Vir
tus eſt ei ſimilis virtuti ſpice. Uerum eſt foꝛ
tioꝛis operatiōis. ¶Paulus capitulo de fo- D
lio. calidum eſt in ſecundo. ſiccum in tertio.

Capitulum. ccij.

Fumus terre. Pli.ca.de fumo terre. Fum⁹ terre q̄ naſcit̄ ⁊ remittit̄ a terra i magna q̄ntitate vt fum⁹: q̄ naſcitur a q̄dā groſſa fumoſitate a terra reſoluta: ⁊ circa ſup̄ficiē terre adherēte: ⁊ ſic ex actiōe caliditatꝫ generat̄. Debet eni viridis poni in medicinis. Et eſt ex eo ali⁹ cui⁹ flos ē ſubalbidus cinerice⁹. ⁊ ali⁹ cuius flos eſt palleus violaceus. ⁊ iſta eſt melior. ¶ Sera.li.ag.ca. ſterig.auc. Dyaſ. Sterig.i.fum⁹ terre herba eſt ſilis paſtinace agreſti: niſi q̄ magis ē minuta ca ⁊ amarior: ⁊ hꝫ radicē cui⁹ color vergit in albedinē. ¶ Et auc. Gal. Sapor ei⁹ eſt amar⁹ ⁊ ſtiptic⁹. virt⁹ ei⁹ eſt ca. ⁊ ſic. in. ij. gra. ¶ Dyaſco.ca. de capnos ſm̄ trāſlationē grecā: q̄ latine fumarie dr̄. naſcit̄ in ſegete ordeacea ſilis coriandro vel corio herbe: ſꝫ mollis alba ⁊ cineroſa: ⁊ multū florē hn̄s ⁊ purpureū

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Caligines oculorū detergit lachrymas p̄uocat. vnde ⁊ nomē accepit. herba ipa comeſta vel bibita plurimā coleraꝫ p vrinā p̄uocat ¶ Platearí⁹. Fum⁹ terre q̄nto viridior tanto melior ē: exſiccata nulli⁹ effi-
B cacie eſt. ¶ Et p̄ncipaliter purgat melancoli-
C am. ſecūdario flegma ſalſum ⁊ colerā. ¶ Contra ſcabiē datur ſuccus eius addito zuccaro cū aqua calida ter in ſeptimana: ⁊ optīe pur-
D gat hūorē inducentē ſcabiē. ¶ Valet idē ſuccus ɔtra hydropiſim ſi fiat ex eo ſyrupus.
E ¶ Contra opilationē ſplenis ⁊ epatꝫ dat̄ ſuccus ei⁹ addito zuccaro cū aqua calida. q̄ fumus terre ventoſitatē facit: dandus eſt cum aliquo reprimente ventoſitatem: vt cū ſemi-
F ne feniculi vel maſtice. ¶ Auicenna. Fumus terre dicitur eē frigidus in primo: ſiccus i ſecundo. melior eſt recens: acutus amar⁹. ſanguinem purificat. In ipſo eſt frigus p̄pter id quod eſt ibi de ſapore ſtipticitatis. ⁊ calor p̄pter illud qd̄ eſt i ipo de ſapore amaritudinis:
G ſed quaſi frigus eſt fortius. ¶ Bibit̄ ad p̄ruritum ⁊ ad ſcabiem. Stringitq̄ gingiuā. Stomachum confortat. Opilationes epatꝫ ape-
H rit. Et naturā lenit. Vrinā prouocat. ¶ Conſtantinus. Fumus terre ca. eſt in. i. ſic. in. ij. g̃. Unde confortat ſtomachū: excitat appetitū
I ſuccus potui datus. ¶ Corp⁹ a ſcabie ac p̄ruritu puſtuliſq̄ mūdificat. Colerā rubeā aduſtam purgat. Sanguinē calefacit. maxime ſi cū mirabolanis mixtus ſit. ¶ Dyaſcorides quoq̄ dixit q̄ fumus terre ſua p̄prietate mūdat corpus ab omni humorꝝ putredine.

Capitulum. cciij.

Fungus. Iſi. Fungi dicūt̄ eo q̄ aridi ignē acceptū ɔcipiāt. Fos ei ignis ē. vn̄ ⁊ eſca fulgo dr̄: eo q̄ ſit fomes ignis ⁊ nutrimētū. Alij dicūt fungos vocatos eo q̄ ſūt ex eorꝝ genere q̄dā interēpti. vn̄ ⁊ defuncti. ¶ Gal. Cōplexio eorꝝ frigida ⁊ hūida multū, p̄pter h̄ ſūt p̄pe medicinas mortiferas ⁊ p̄prie q̄ꝝ ſube admiſcet̄ aliqua putrefactio.

Operationes

¶ Et dixit Gal. i li. de dieta. Boni ex eis ſūt A
nō nociui ⁊ ſūt fri. ⁊ ſi q̄s vtit̄ eis nimis generant hūores malos. Et ex eis ſunt ſp̄es male mortifere. ⁊ iā vidi hoīem q̄ paſſus ē ab eis anxietatē anhelit⁹ ⁊ coartationē ⁊ ſincopi: ⁊ ſudorē frigidū. ⁊ euaſit poſtq̄ potauit vinū i q̄ decoctū fuerat polegiū: ⁊ p̄iectū ē ſup ipm baurach: ⁊ ſic euomuit fūgos illos ex q̄bꝫ generati fuerūt hūores groſſi ſtomacho. ¶ Vn̄ B
q̄ fūgos comedit: ſibi accidit ex eis colica ⁊ ſuffocatio. ⁊ via tardādi nocumētū ipoꝝ ē dare in potu vinū purꝝ. aut aquā cicerꝫ cū aceto ⁊ ſale ⁊ decoctiōe ſaturegie ⁊ origani ⁊ ſterc⁹ galline cū aceto mixtū ⁊ melle ⁊ facto ide lohoc. ¶ Et fungi q̄dē nutriūt nutrimēto ſuper C
fluo: niſi q̄ ſunt difficil' digeſtiōis: ⁊ egrediūtur cū ſtercore integri ſine mutatōe. Et nimietas fungorꝝ generat ſtrāguiriā ¶ Et idē auc. D
Aben meſuay. Meli⁹ ē q̄ fungi p̄mo coquātur piris ſiccꝫ aut recentibꝫ: ⁊ bibat̄ poſtea vinū purꝝ. Et p̄prietas eorꝝ ē q̄ generāt ſuffocatiōes. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. mikite. i. fungi E
frigidi ⁊ hu. ſufficiēter ſūt. vn̄ ⁊ p̄prie delicterioſaꝝ v̄tutē attingūt. ⁊ maxīe quecūq̄ naturā

F pmixtaꝫ hn̄t putredinali alicui q̄litati. ¶Et
idē li.ij.de cib.ca:de fungis. Fūgi bn̄ bulliti
vel decocti in aqua veniūt ꝓpe edulia apoya:
non tn̄ ſic tm̄modo vtuntur eis homines.
G ¶Preparāt aūt ⁊ comedūt multiformiter: fle
gmaticū aūt eſt qd ex ipis nutrimentū eſt. et
palā qd frigidū ⁊ humidū: ⁊ accidit ex ipſis
malus chimus. maxime ꝗdem ergo innocui
H alijs fungis ſunt boleti. ¶Et ego vidi ꝗſdaꝫ
boletoꝝ q̄ innocuiſſimi videnť: cū plures nō
bene coctos comedūt. Unde quendā ex eis
vidi afflictū in ore ventris: ⁊ grauatū ⁊ angu
ſtantē ⁊ vix reſpirantē: ⁊ ſpiritu deficientē et
frigidum ſudantē: ⁊ vix ſaluatū ꝑ oblationē
ſedantiū groſſos humores quale eſt oximel
ꝑ ſe. ⁊ cū yſopo ⁊ origano mediocriter deco
I ctis in ipo. ¶Et enī ille ſumpſit ⁊ vomuit hu
iuſmodi ſpumā. poſtq̄ vomuit comeſtos fun
gos: iā aliq̄liter in flegmaticū chimum ſuffo
K cantē ⁊ frigidū ⁊ groſſum ꝑmutatos. ¶Al
māſor trac.iij.ca.de fungis. Fungi tuberib⁹
valde ſunt deteriores. q2 q̄dā hoīes ſtrangu
lant atq3 occidūt. q̄ aūt ex illis boni exiſtūt ī
corpe: viſcoſuꝫ generāt flegma. ¶Et ē aliud
L gen⁹ fungoꝝ qd cōiter ndī aſ tubera. ꝑ quib⁹
lege capitulū Tubera. infra de T.

Capitulum.cciiij.

g Gariofilum. Plini⁹ li.xij. Ga
rioſilum tradunt in india gigni
piperis granis ſimile grandi⁹
fragiliuſq3. Aduehitur autem
odoris gratia. Fert ⁊ in ſpinis
piperis ſimilitudinē precipua amaritudine:
folijs paruis: denſiſq3 cipri modo: ramis tri
um cubitorum: cortice pallido. radice lata li
gnoſaq3: buxei coloris. hac in aqua cū ſemi
ne excepta in ereo vaſe medicamentū fit: qd
lition appellatur. ¶Platearí⁹. Gariofili qui
dē ex origine perfecti ⁊ acuti ſaporis ſunt. ⁊
hi ſunt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu. Quidam remiſſi
ores habent qualitates. ⁊ hi in ſecūdo gradu
iudicantur. Sunt autem fructus cuiuſdam
arboris in India. qui maturi collecti per an
nos quinq3 ſeruantur. Per decem vero ſine
corruptiōe: ⁊ hoc in loco ſicco temperate: q2
multum humido putreſcunt. In multū ſicco
areſcunt ⁊ corrugantur. Eligendi autem ſunt
qui in ſuperficie habent aliquantulum plani
ciem: et qui ex impreſſione vnguis aliqd hu
miditatis emittunt.

Operationes

¶Platearius. Gariofili habent virtutē con A
fortandi ex aromaticitate: diſſoluendi ⁊ con
ſumendi ex qualitatib⁹: ad dolorē ſtomachi
ex frigiditate vel ventoſitate. ¶Conferūt ad B
cerebrū confortandū. Contra fluxum vētris
ex acumine medicine. Contra cardiacam et
ſincopim. ¶Dyaſcorides. Gariofiluꝫ calidū C
eſt ⁊ ſiccum in ſecūdo gradu. ponitur in colli
rijs: quia viſum acuit. Potatū vero nauſeaꝫ
ꝓhibet. Ptiſicos iuuat. Huius arboris gū
ma vires habet vt therebintbina. ¶Auicen D
na. Gariofilus calidus eſt ⁊ ſiccus in tertio
gradu. Corporis odorē bonū efficit. Viſum
acuit: ⁊ confert panno: confortat ſtomachuꝫ
⁊ epar: ⁊ confert vōmitui ⁊ nauſee. ¶Conſtā E
tinus. Gariofili calidi ſunt ⁊ ſicci in ſecundo
gradu: Stomachum ⁊ epar ⁊ interiora cum
ſua aromaticitate ꝯfortant. ventrē cōſtipāt.
cibū digerūt. ¶Serapion auctoritate Ha F
chin. Ingreditur in medicinis que acuūt vi
ſum. remouet nanq3 obſcuritatē viſus: ⁊ con
fert ſebel. ⁊ gluten gariofili eſt ſimile glutini
albotin. ¶Idem auctoritate Raſis. Gariofi G
li conferūt ſtomacho ⁊ epati. confortāt cor ⁊
ſtringunt ventrem: ⁊ digerunt cibum.
¶Et auctoritate Iſaac. Quādo bibitur ex H
gariofilo. 3. quinq3 cum lacte in ieiunio: cor
roborat potentiam coitus.

Operationes

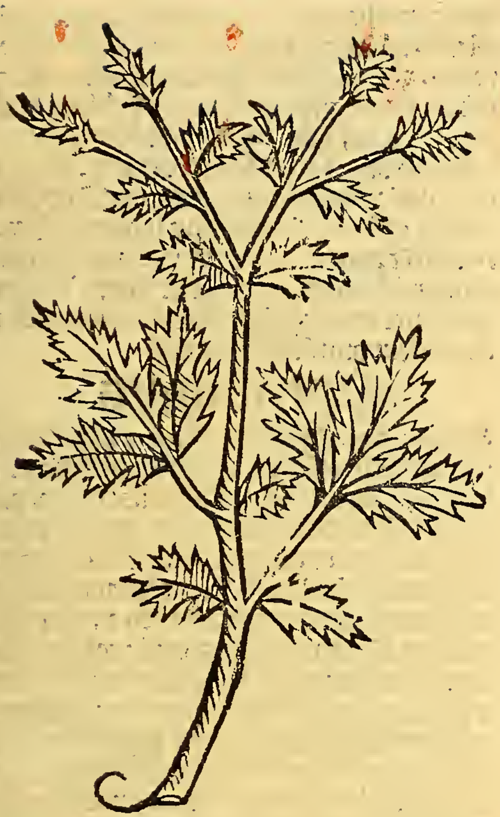

Gariofilata. Pyaſco. Eſt herba ſilis agrimonie: cuius radix odorē habet gariofilorū: dicta a quibuſdam ſana mūda ꝛ enantia ꝛ pes leporis ꝛ oculus leporis ca. eſt ꝛ ſicca in ſecūdo gradu.

Operationes

A ¶ Herba iṗa trita ꝛ ſuccus eius fiſtulis iniectus ſanat iṗas. Silr̓ operat̄ ore captus.
B ¶ Ad mēſtrua ꝓuocanda fiat fomentū ex aq̄
C decoctionis eiꝰ. ¶ Cōtra colicam ꝛ ad digeſtionē ꝯfortādū detur vinū decoctiōis eius.
D ¶ Gal'. vi. ſim. far. ca. Lapagū. i. oculus leporis ſiue gariofilata: ſiccatiue virtutis eſt: vt q̇ ſm ventrē reumata hꝫ ſufficiēter ſiſtat.

Capitulum. ccvi.

Galla. Sera. li. ag. auc. Pyaſ. ca. galla. Eſt ex ea q̄ accipit̄ ex arbore ſua recēs: imatura: parua: rotūda: nodoſa: nō ꝑforata ꝛ grauis. Et ē alia q̄ ē leuis ꝑforata: ſꝫ ꝑma medicinis ē ꝯueniētior. ¶ Idē auc. Gal'. Virideſ ex gallis ſūt acerbe pl'imū ꝙ i eꝰ ſuba terrea. ꝛ ſapor eaꝝ ſtipticꝰ multū. virtꝰ eaꝝ ē fri. i. ij. gra. ꝛ ſic. in. iij ¶ Pli. Galle fructus in ſyria ꝛ egypto copioſius exiſtit.

Operationes

¶ Pyaſ. Oēs ſpēs gallaꝝ ſūt ſtiptice fortiter A
q̄ qn̄ terunt̄ ꝛ pulueriſant̄ ſuꝑ carnē ſuꝑfluaꝫ delēt eā. ꝛ ꝯferūt ad vlcera corroſiua. ¶ Et ꝓ- B
hibēt hūiditatē q̄ currit ad gingiuas: ꝛ cōferūt alcole. ¶ Et qn̄ accipit̄ id qđ ē intra gallā C
ꝛ ponit̄ i corroſurā dētꝫ ſedat dolorē eiꝰ ¶ Et D
qn̄ cōburunt̄ ſuꝑ prunas ꝛ extinguunt̄ i aceto ꝛ ſale ſtrigūt fluxū ſanguis. ¶ Et decoctio E
gallaꝝ qn̄ fit ſeſſio i ea ꝯfert exitui matricꝫ et curſui humiditatū antiq̄ ꝛ exitui ani. ꝛ qn̄ infundat̄ in aceto aut aqua nigrificāt capillos
¶ Qn̄ pulueriſāt̄ ꝛ dant̄ i potu aq̄ vl' vino ꝯfe- F
rūt hūiditatibꝫ vlceꝝ iteſtinoꝝ: ꝛ fluxui antiq̄. ꝛ ſūt ꝯueniētes i cibis eoꝝ. ꝛ ſilr̓ qn̄ coquit̄ cibꝫ eoꝝ i aq̄ in q̄ bulierint. ¶ Et vlr̓ quidē ad G
miniſtrāde ſūt ad ſtipticandū: retinendū ꝛ deſiccandū ꝛ infrigidāt ſatꝫ. ¶ Et dicit Sera. H
auc. Gal'. ꝙ virtꝰ eaꝝ ſcđa eſt reꝑcutit ꝛ ꝓhibet ꝛ aggregat. et tertia ꝟtꝰ fortificat mēbra fluxa debilia. ꝛ ꝓhibet oēs egritudies q̄ fiūt ex hūoꝝ diſſolutōe: ꝛ eoꝝ fluxꝰ ꝓhibet ¶ Cō- I
ſtātinꝰ i li. gra. Galla fri. ē in. ij. ſic. i. iij. Huiꝰ q̄dā eſt nōdū matura. q̄ bullata ē nec ꝑforata Altera ꝟo matura tumori ac rubori ꝑtinēs Ideoq́ꝫ minꝰ frigiditatꝫ ꝛ ſtipticitatis hn̄s.
¶ Hec vſta ſanguinolēta valꝫ egeſtiōi: ꝛ de q̄- K
cūq́ꝫ loco manauerit ſanguiſ fluxui: ſciſſuraſ q̄ꝫ calcaneoꝝ ſanat: ꝛ labioꝝ fiſſuras curat.

Deniq̃ꝫ valet galla locꝫ q̃bꝫ repugnatio ↄſti
patio ac deſiccatio ſũt oportuna. ¶ Platea.
Galla fri.ē ꝛ ſic.i.iiij.gra. In aſia repit̃ parua
ꝛ nõ pforata. Inter has groſſiores pl⁹ valẽt.
habẽtq̃ꝫ virtutẽ ↄſtringẽdi. valet ↄ̃ fluxũ ven
trꝫ ꝛ diſſinteriã. ↄ̃ fluxũ ſanguĩs e naribꝫ. pul-
uis ei⁹ vulneribꝫ ſuppoſit⁹ ea cõſolidat.

Capitulum.cxviij.

Galbanũ. Sera.li.ag.ca. Hene albe-
gi.i.galbanũ.auc. Dyaſ. Galbanũ ē
gũmi plãte cuiuſdã ſil'is ferule ĩ figu
ra ſua. Et meli⁹ ex eo eſt illud qđ eſt mũdum
ſil'e olibano aut armoniaco adherẽs manui.
ñ hñs aliq̃d ligni nec ſemis ei⁹. plãta ꝛ lignũ
hñt grauẽ odorẽ. ꝛ nõ ſũt nimis ſicca. adulte
rat̃ cũ reſina pini q̃ admiſcet̃ cũ fabis fractꝫ ꝛ
armoniaco. ¶ Gal.viij.ſim.far.ca. galbanuꝫ
ƀm trãſla.gre. Galbanũ opos ē ferularꝫ plan
te mollitiue ꝛ dyaſoretice exñs ꝟtutꝫ. Et erit
vtiq̃ꝫ ĩ calefaciẽdo.ex.iij.g̃. incipiẽte vel i.ij.
cõpleto. exſiccãdo ꝟo ex.ij.incipiẽte. ¶ Act.
Galbanũ ē ſucc⁹ ferule. ſic dicit Iſid. de q̃.ſ.
ferula.ccxiij.ca.dictũ ē. Pli.li.xij. Dat ſyria
in amano mõte galbanũ reſine modo. qđ ma
xime laudãt cartilaginoſuꝫ ꝛ puꝝ ad ſil'itudi
nẽ armoniaci: minimeq̃ꝫ lignoſum. Adulterat̃
aũt faba aut ſapapeon. ¶ Dyaſ. ca.gal. Gal-
banũ lachrymũ ē cuiuſdã herbe ſil'is ferule q̃
in nicomedia naſcit̃ ꝛ ſyria. cui⁹ ē optimũ qđ
eſt mũdiſſimũ ꝛ ſil'e armoniaco ꝛ thuri ĩ colo
re hñs grana vt faba. Adulterat̃ aũt reſina ꝛ
faba diuiſa ꝛ gutta armoniaci. ¶ Plate. Gal
banũ ē ca.i.iij.g̃.hu.ĩ.i. Liquor ē q̃ in eſtate a
frutice erũpit: ꝛ circa fruticẽ ↄdenſat̃. Quidã
etiã corticẽ findũt vt magꝫ effluat. Sophiſti
cat̃ aũt ex ĩmixtiõe minutoꝝ lignoꝝ. Alij ve
ro miſcẽt puluerẽ colofonie: ꝛ fabas fractas
Eligendũ aũt eſt qđ albũ eſt ꝛ puri⁹. Habet
q̃ꝫ virtutẽ attrahẽdi ꝛ diſſoluẽdi: cõſumẽdi ꝛ
leniendi: maturãdi: relaxandi.

Operationes

¶ Sera.auc. Dyaſ. Virt⁹ eſt ei calida: ignea A
ꝛ dyaforetica. ¶ Cõtra aſma frigidũ detur ʒ. B
iij. cũ ouo ſorbili vel aqua ordei. ↄtra litargiã
ponat̃ ſub carbonibꝫ: ꝛ recipiat patiẽs fumũ.
ↄtra ſuffocationẽ matricis idem fiat p embo
tum ponat̃ inferius. ¶ Cõtra ſplenis durici- C
em ponitur in aceto p tres dies ꝛ noctes: et
poſtmodũ fiat decoctio. deinde colet̃ ꝛ cola
tura in mũdo vaſe ponat̃ addita cera et oleo
ꝛ picula: ꝛ fiat emplaſtrũ ſuperante galbano.
vel cerotũ ſuperãte cera. vel vnguẽtum ſupe
rante oleo: ſed meli⁹ ſi fiat emplaſtrum. ita q̄
accedat ad cerotũ ad mẽſtrua ꝓuocãda: ꝛ fe-
tũ mortuũ: ꝛ ſecũdinã educendã: fiat naſcale
cũ eo extincto in oleo. ¶ Ad apoſtemata ma D
turandũ ꝛ rumpẽdũ ſupponat̃ ad lumbricos
occidẽdos dent̃ pillule ex galbano intincte ĩ
melle. ¶ Dyaſ. Appoſituꝫ naribus fumigio ꝛ E
ſuppoſitũ mẽſtruis imperat. aborſum facit.
aceto ꝛ nitro mixtũ lentigines tollit: vt gra-
nũ fabe glutitũ tuſſim medet̃. ¶ Diſnoicis et F
aſmaticꝫ opitulat̃. Ex alto cadẽtiũ cõquaſſa
tionibꝫ ſubuenit. Cũ vino ꝛ myrrha bibituꝫ
venenis occurrit. Infantes ĩ vtero mortuoſ
acceptũ excludit. Impoſitũ dolorẽ laterꝫ mi
tigat. Tortiones ſpargat. Epilenticꝫ vtiliter
adhibet̃. ¶ Plateari⁹. Cõtra aſma frigidum G
dat̃ cũ aqua ordei. Cõtra litargiã ſup carbo
nes ponit̃: ꝛ patiẽs fumũ recipit. Ad apoſte-
ma rũpendũ ꝛ maturandũ ſupponit̃. Ad lũ-
bricos occidẽdos: dentur pillule ex eo melle
inunctũ. valet ꝛ in emplaſtro ↄtra ſplenis du
riciẽ. ¶ Conſtãtin⁹ in li.graduũ. Galbanum
eſt calidũ in tertio gradu. ſiccũ ĩ ſecũdo. Ca- H
thaplaſmatũ cũ raphano ꝛ aceto ſordiciem
puſtulaꝝ mũdificat. Tuſſimq̃ꝫ ꝛ anhelitũ tol
lit. Epithima ſuppoſitũ reptilium morſibꝫ re
pugnat. ¶ Sup dentes dolẽtes ac corruſu- I
ram hñtes poſitũ eos curat. Si vero cũ for
ti vino ꝓgnãti detur: mortuũ celeriter expel-
lit: ꝛ laborioſis etiã ſpaſmaticis ſubuenit.

Capitulum.ccviij.

G Alāga. Aui. Galāga ē frusta iuoluta rubea nigra.i.ij.g.ca.ē.ac.ſic.z ē ſub tile reſolutiuū. Dyaſ. dicit q̄ ē radix q̄ repit circa arbor ʒ pedē in pſia. qḋ ptʒ ex eo q̄ hʒ interi⁹ radicē q̄ndā: z etiā terra adheret ei. pt aūt ſuari p.v.ānos. Eſt āt eligēda ſub/ rufa z i ſua manerie pōderoſa. z etiā acutum hñs ſaporē q̄ alba eſt z leuis multū: fere nul/ lū hʒ saporē. Et q̄ ē pforata: z facile i puluerē ſoluit abijciēda ē. Uirtutē hʒ pfortādi ex aro maticitate z diſſoluēdi z pſumēdi ex q̄litati/ b⁹. Solet āt ſophiſticari ex admixtiōe iunci hñs radicē tortuoſaʒ z etiā ex admixtiōe bi/ ſtorte. dinoſcit aūt q̄ iūci radix iſipidū vl ſal ſuʒ hʒ saporē. biſtorta pōticū. Galāga vo aro maticū z acutū. Alij ſophiſticāt h mō. pulue rizāt optimū galāga: z pip pficiūt cū aceto: z imponūt radicē iūci p noctē z efficit acuti ſa porʒ. ſʒ dinoſcit q̄ iteri⁹ inſipidi saporʒ ē. ga/ langa vo acuti. Sera. li. ag. ca. galūgen. i. ga langa ē vena i groſſitudīe caſſie lignee. et cor tex ei⁹ eſt rube⁹ interi⁹ purulent⁹. Defert ex ſyria. calida eſt z ſicca in tertio gradu.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Ad digeſtionē pfortādā z dolorē ſto machi ex frigida cā vel ex ventoſitate dat vi nū decoctiōis ei⁹. ¶ Ad cerebrū pfortādū na rib⁹ applicetur. Contra cardiacā paſſionem z ſincopim detur puluis ei⁹ cū ſucco plātagi nis. ¶ Contra fetorē oris accipe galangam z coque in vino: z poſtea det patienti ad modū ſyrupi quolibet mane: z remouet fetorē oris. B
¶ Serapion. Eſt faciens bonū odorē. Et cō uenit flegmaticis z humiditati q̄ generatur in ſtomacho. Et facit digeri cibū ꝓpter ſuam calefactionē z ꝓpter ſuam diſſolutiōem in fle gmate. Et cōuenit colice. ¶ Et facit odorem oris bonū z calefacit renes: z cōmouet ſper ma. Et quando fruſtū ex ea tenet in ore facit eructuationē magnā. Unde cōuenit ſtoma/ cho z digerit cibū antique materie. z ꝯuenit frigiditati renū. ¶ Et idem auc. abē meluay. Eſt ca. z ſic. in. iij. gra. z eſt cōueniēs hñti co licā ex ventoſitate. nā frāgit oēm ventoſitatē z ꝯuenit hñti eructuatiōes acetoſas. ¶ Con ſtan. vbi. ſ. Galāga ē in tertio gradu ca. z ſic. Stomachum flegmaticū confortat. Uirtu tem digeſtiuā adiuuat. Uentoſitatem diſſol uit. Os odoriferum reddit. Curat colicam. Renes calefacit: z auget libidinem.

C D E F G

Capitulum.ccix.

Gallitricū. Pla. herba eſt hn̄s fo. ſilia folijs gladiū ſʒ latiora. ſaporē acutū hn̄s. Gallitricū qđ alio noīe đ galli cētrū ē ca. ⁊ ſic. i. iij. Actor. Gallitricū ē qđ alio noīe politricō vocat̄ ꝑ ān̄ū fuat̄. Virtutē hʒ ꝯſumēdi: calefaciēdi ⁊ reſoluēdi. Folia et ſemen ī medicinis vtunt̄ in hortis naſcunt̄.

Operationes.

A ¶ Fomētū ex aq̄ decoctōis ei⁹ factū mr̄icē
B optīe mūdificat: ⁊ mēſtrua ꝓuocat. ¶ Secū-
dinā educit. Fetū mortuū expellit Succ⁹ fo-
lioꝝ ei⁹ cū ſeīe ſaxifrage ⁊ maratri ſūptū valʒ
C calculoſ. ¶ Vinū decoctōis ei⁹ bibitū ꝓuo-
D cat ſudorē: ⁊ ꝯſumit flegīcos hūores. ¶ Cō-
ſtan. Gallitricū ꝯfortat ⁊ adiuuat frigidū ſto-
mā. groſſūqʒ digerit cibū. Epaticis ⁊ cardiacis
ꝓpter colerā nigrā ac fleg patiētibꝫ ſubuenit.
E ¶ Naribꝫ applicatū opilationē nariū ac cere-
bri apit.

Capitulum. ccx.

Gallitricū agreſte. Pla. Gallitricū agreſte ē herba fo. hn̄s ſilia ꝑdicti. ſed maiora ⁊ latiora paꝝ. ca. ⁊ ſic. i. ij. gra.

Operationes.

¶ Dyaſ. Vinū decoctōis gallitrici agreſtis
A valet oībꝫ febricitātibꝫ. ¶ Opilationēqʒ ſple-
B nis ⁊ epatis apit. Cōtra antiquū aſma daꝫ. hʒ
enī ꝓprietates ⁊ ꝟtutes oēs gallitrici ꝑdicti.

Capitulum. ccxi.

Gladiolus. Iſidorus. Gladiolus dicitur eo ꝙ ſit folijs gladio ſilibꝫ tyrſo cubitali: floribꝫ purpureis. Dyaſ. ca. dexeris idest gladiolus. dexeris habʒ folia ſilia vridi: ſʒ latiora ⁊ acutiora: ⁊ haſtaʒ in medio folioꝝ cubiti vni⁹ longā ⁊ groſſaʒ: in cui⁹ ꝟgis ſunt capitella trigona ſub ipſis flores hn̄s purpureos ⁊ in medio feniceū colorem. ſemen ei⁹ in folliculis eſt ſile cucumeris ſemini rotundū ⁊ nigrū: guſtu viſcidum. Radix eſt illi nodoſa longa ⁊ rufa. Pli. ca. de gladiolo. Gladiolum omēs nouerūt. Gladiol⁹ dicitur ꝙ ſit folijs ſimilibꝫ tyrſo cubitali. floribus purpureis. Ex ſinonimis ſciendum ꝙ acorus eſt gladiolus. Sunt enim quattuor herbe in forma ſimiles valde. Sed acor⁹ diſcernitur citrino flore rubeaqʒ radice. Spatula fetida malo diſcernit̄ odore: et caret flore. yris florem gerit purpureū. yreos albū. Gladiolus habet croceum: ſed ſpatula fetida album. Dicitur autem bulbus omnis tunicata radix. At vero moderni medici q̄n ſimpliciter accipiunt pro radice nairiſi.

Operationes

¶ Dyaſco. Vulnera capitis optime curat: fra- A
cturis medetur. oſta confracta excludit. om-
nia infixa corpori euocat impoſita. ſi ꝟo par-
tes tres florum ei addantur. ⁊ radicis centau-
ree partes quinqʒ ⁊ mel ſufficiens ⁊ acetum.
⁊ vt cathaplaſma imponat̄ tumores ⁊ durici-
es ſpargent. bibitum conquaſſationes refor-
mat. lateris dolorem tollit. Stranguirijs ⁊
ſciaticis optime opitulatur.
¶ Radix eius fluxū ventris ſtringit cū dul- B
core ⁊ aqua maritima accepta. ſemen ei⁹ diu-
reticum eſt. quod valet obulo vno accepto:
aut. ʒ. i. cum vino omnia vt ſupra facere po-
teſt. Cum aceto bibitum ſplen ſiccat.
¶ Item radix ex vino potata venena deſtru- C
it ⁊ mēſtrua ꝓuocat. trita vero ⁊ in modū fo-
menti poſita furunculos ⁊ ſpinas de corpo-
re extrahit: ⁊ omnē duriciem diſſoluit.
¶ Plini⁹ libro viceſimoprimo. Radix ei⁹ po- D
tata cum vino ad venenum ꝓficit. Fetum et
menſtrua ꝓuocat. Item trita et impoſita fu-
runculos ⁊ ſpinas ex corpore extrahit: ⁊ om-
nem duriciem diſſoluit ⁊ euaporat.
¶ Conſtantin⁹ vbi ſupra. Gladiola id eſt yre- E
os eſt calida in ſecundo gradu. Dolores ner-
uorū de flegmate mitigat. Tuſſimqʒ diutur-
nam placat: ⁊ ſcreatum facilem reddit.
¶ Groſſos pectoris tumores attenuat cū ace- F

to potata morſus reptiliū ſanat. ſpleneticis
ſubuenit.ſpaſmum ac rigorē febrium curat.

Capitulum.ccxii.

Granatum. Iſidorus. Malusgrana
tus feminini generꝭ arbor eſt. pomū
vero neutri.ſcꝫ malogranatum. Se
rapion li.aggrega.capitulo Ziurnam: id eſt
granatum ſunt ex eis acetoſa ⁊ dulcia.et vir
tus cuiuſcunqꝫ illorū eſt ſm illū ſaporem.⁊ ſa
por ipſiꝰ granati totius ⁊ granoꝝ ipſoruꝫ eſt
plus ſtipticus ꝙ̃ ſapor ſucci eius ⁊ plurꝭ de-
ſiccationis. Cortex vero eius in hoc eſt forti
or grano ipſiꝰ.⁊ corpꝰ granati qd̓ cadit ab ar
bore eſt plus in hoc ꝙ̃ cortex. Et idē auctori
tate Dyaſcoridis. Omnia granata boni chi
mi. Galienus.viij.ſim.farmacoꝝ.capꝑ.de gra
nato. Malūgranatū omniū ſtiptica partici
pat qualitate:non tamen dominante in om-
nibꝫ.quedam eni eorū ſunt acida:quedā dul-
cia plus ꝙ̃ auſtera. Et iuuamentuꝫ vniuſcu-
iuſqꝫ eorum ſm ꝑdominantem neceſſe eſt fie
ri qualitatem. Dictū eſt autem in.iiij.horū li
broꝝ de dulci ſapore ⁊ auſtero. Unde ex illis
eſt tibi ſilogiſare.ſunt aūt girgata ſucco sti-
pticiora ⁊ ſicciora. His vero adhuc cortices
qui vocanť ſidia.ſimilis aūt virtutis eoꝝ ſunt.

Auicen.li.ij.ca.de granatō. Granatum illud
quod eſt dulce eſt fri.ad primū.⁊ hu.in ipō.⁊
acetoſum eſt fri.⁊ ſiccum in ſecundo.

Operationes

¶ Idem. Acetoſum reprimit colerā ⁊ ꝓhibet A
curſum ſuꝑfluitatum ad viſcera:⁊ ꝓprie vinū
eius:⁊ in omnibꝫ ſuis ſpeciebus vſqꝫ ad ace-
toſum eſt abſterſio cum ſtipticitate.
¶ Grana granati cum melle liniuntur ad vl- B
cera fraudulenta.et eius capita ꝑcipue ad
vlcera aduſta.
¶ Et dulce quidem lenificat.muzum vero eſt C
magis iuuatiuum ſtomacho ꝙ̃ poma vel ci-
tonia:ſed eius granum eſt malum.⁊ quod de
partibus eius magis ſtipticū eſt capita ſunt:
⁊ grana eius ſtiptica ſunt:ſiue ſint grana dul
cis aut non dulcis.
¶ Grana granati cū melle ꝯferūt dolori aurꝭ D
Et ſunt iuuamentū interiori narium.
¶ Et ꝯferūt grana granati cōtrita ⁊ cōpoſita E
cum melle alcole linita. Et ſi granata dulcia
coquanť cū vino deinde teranť ſicut ſunt:et
fiat ex eis emplaſtrū auri cōuenit apoſtema-
ti eiꝰ. ¶ Et iuuamētū granati ⁊ rob acetoſi ꝓ F
ꝓprie ꝯuenit colere.ſuccꝰ acetoſi ꝯuenit vngu
le. Acetoſuꝫ exaſꝑat pectꝰ ⁊ dulce lenit ipm:
⁊ ꝯfortat pectꝰ.⁊ qñ danť in potu grana gra-
natoꝝ cū aqua pluuiali valent ad ſputū ſan-
guinis. Et ipm totū confert tremori cordis.
⁊ abſtergit os ſtomachi. ¶ Rabi moyſes alle G
gando Galie. Granatū ꝓprietatē habet.mira
culoſam:quia nō facit cibum corrumpi in ſtoma
cho:⁊ acetoſum coquinatū cum cibo non fa
cit cibum in ſtomacho corrumpi.
¶ Radices granati acetoſi valēt contra ver H
mes vel lumbricos qui vocantur cingulum
vel folia in hunc modū adminiſtrata. Re.ra
dicum minutarum granati acetoſi.⁊ radicuꝫ
rapeſte.ā. M.i.piſtenť:extractis priꝰ tamen
ſuſtibus exiſtentibꝫ in ꝑdictis radicibus ⁊
buliāt.poſtea cum media quarta vini greci
vel alterius vini optimi albi vſqꝫ ad conſum
ptionem medietatis vini: ⁊ in fine ponatur.
Z.ſ.piperis nigri triti:⁊ coleť ꝑ pannū ⁊ ꝓpi
neť actu ca.patienti in media noctꝭ.⁊ poſt eiꝰ
aſſumptionē nō dormiat. ¶ Sera.auct.aben I
meſuay.hñ acetoſum ſumiť cōfert fluxui ſto
machi qui accidit a colera ⁊ ſincopi que acci
dit ab eadem ⁊ ꝓuocat vrinam. ¶ Et cū ſub- K
tilitate ſue acetoſitatis confert vngule ocu-
li quando fit collirium cum eo.

Capitulum.ccxiij.

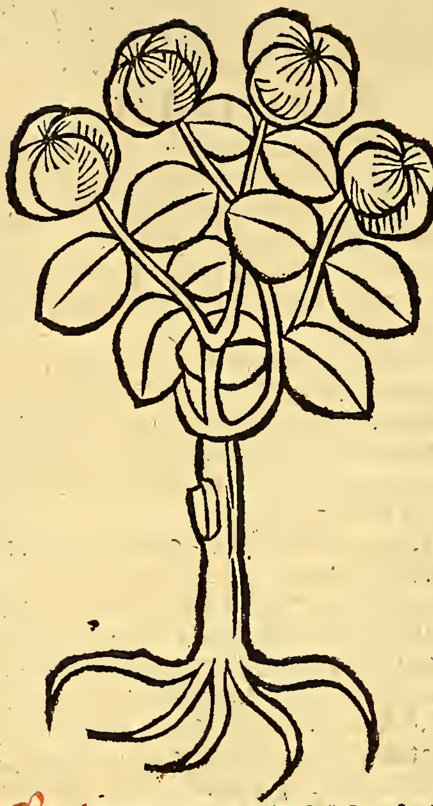

Ranati ſilueſtrꝫ. Iohã.ſera.in.ꝗ.c. de trifera.dicit ꝙ eſt beteramen. Et apud ſera.auc.cuiuſdã vocat airac.a eſt arboꝛ granati ſilueſtris. Et fruct⁹ ei⁹ vocatur bel.ꝛ ẽ arboꝛ ſpinoſa. Ei⁹ lignũ ẽ rubeum vel purpureũ. Scdm almanſoꝛẽ hꝫ floꝛẽ citrinũ.in barbaria vocat aldani.ingredit in trociſcis andromaci tyriace maioꝛis. Cui⁹ loco ponit Aui.fructũ altẽbut. Sera.li.ag.ca.mabat. Mabat ſunt vene arboꝛis granati ſiluẽſtris q̃ naſcũt in ſeni vltra mare ꝛ i coraſcẽ.ꝛ ſũt vene groſſe albe colligũti baſmẽ. Et ei⁹ malagranata ſunt ſic malagranata domeſtica in pncipio oꝛtus eoꝝ.ꝛ coloꝛẽ inter rubedinẽ ꝛ viriditatẽ. Et inter malũ ei⁹ ſunt grana rubea rotunda in magnitudine ſeminis lentiſci.ꝛ dimittũt eum in coꝛtice ſuo:qñ egent eis extrahũt a coꝛtice. Mabat ẽ ca.ꝛ hu. Dyaſ.ca.ď aſpalio. Aſpaliũ ſiue aſpaltos id eſt granatũ ſilueſtre. Naſcit i inſula Rhodo:cui⁹ ſpẽs duplex ẽ. Eſt eni vna ſpinoſam fruticẽ ꝛ tyrſũ grauẽ hñs. Et depoſitũ cũ coꝛtice purpureo vel rubeo.ďſo ꝛ odoꝛis ſummi ꝛ amari. Altera eſt alba lignoſa ꝛ imbecillis.ſuple ꝛ iſta ẽ quã ſerapion vocat mabat.

Operationes

¶ Dyaſ. Granati ſilueſtres augẽt ſpma ꝛ coꝛroboꝛãt coitũ.ꝛ ẽ bonũ podagre qñ terit ꝛ cõficit cũ aceto ꝛ linit ſup ipm:ꝛ ꝯfert ſpaſmo ꝛ mollit duriciẽ iũcturarũ. Et aliq̃ dicũt ꝙ ſit aſpaltũ.ꝛ illď idẽ fac qď iã diximꝰ. A

¶ Idẽ dia. Uirt⁹ ei⁹ ẽ ca.ꝛ ſtiptica.qď cũ vino ſi fuerit elixatũ vulneribꝫ oꝛis medet:ꝛ putredies q̃s greci nomas appellãt:ꝛ putredies nature curat. B

¶ Et valet ꝯ vlcera vẽtris qñ fit ex eo cliſtere ꝛ bothoꝛnaſi.ꝛ expellit fetũ qñ fit ex eo naſcale. C

¶ Et fomẽto vulneribꝫ pdeſt peſſariĳs additũ muliebꝛia deponit.cui⁹ elixatura vẽtrẽ ſtrigit.ſanguinẽ reĳcientibꝫ ſubuenit:aq̃ ei⁹ bibita inflatiões ꝛ diſſurias cõpeſcit. D

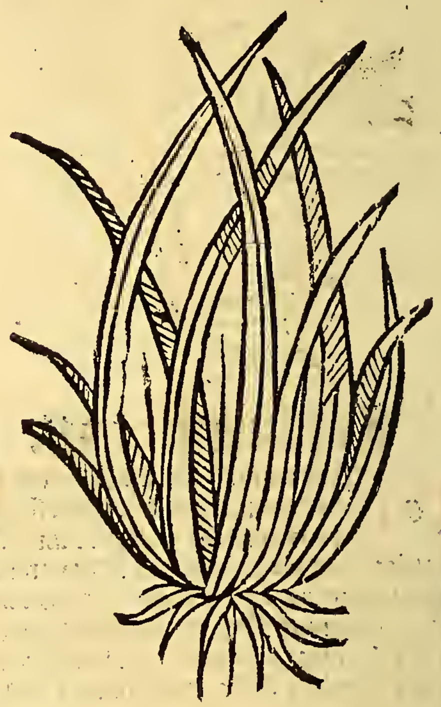

Capitulum.ccxiiij.

Gramen. Platea. Gramen eſt herba ſatꝫ nota hñs ramos rotũdos nodoſos ſup terrã ſe expãdẽtes.ꝛ a nodis ramoꝝ exeũt radices terrã ingrediẽtes dulces cũ abhomiatione:cui⁹ folia pua ſunt ad ſilitudinẽ cãne mioꝛis. Eſt fri.ꝛ ſic.ĩ pncipio pmi grad⁹. Sera.li.ag.ca.negẽ.i.gramẽ eſt herba hñs ramos hñtes nodos q̃ expãdunt ſup faciẽ tre ꝛ ex ramis ei⁹ gñant radices exeũtes a nodis ipi⁹ figẽtes ſe ĩ terra ꝛ radices ei⁹ hñt nodos. Folia ei⁹ ſũt oblõga acute ex

tremitatis ſicut foliũ canne parue. Eſt alia ſpecies cuiꝰ folia rami ⁊ radices ſunt maiores ꝙ̃ ſupradicte. imo ſunt folia ſimilia edere. que qñ comedũt aĩalia ea occidit: ⁊ maxime illud quod naſcit̃ in babylonia in vijs. ⁊ qd̃ naſcitur in ſicilia qñ comeditur a bouibus apoſtemant̃: ⁊ iſtam ſpecieꝫ inuenies in ca. Calamus de. c. Sed illud qd̃ naſcit̃ in coſos habet plures ramos ꝙ̃ alia ſpecies. habet florẽ albũ boni odoris: ⁊ ſemen minutuꝫ in q̃ eſt iuuamentũ: ⁊ radices q̃nqꝫ aut ſex in groſſitudine digiti albas molles dulces ⁊ fetentes. Gal. vi. ſim. far. ca. agroſtis. i. gramẽ. Subſtantia eiꝰ eſt ſubtilis: ⁊ ſapor eiꝰ ẽ dulcis. ⁊ eſt in eo parꝫ acuitatis cum ſtipticitate pauca. Et radix eius habet ſaporeꝫ abbominabilem. ⁊ virtꝰ eius eſt fri. ⁊ ſic. cũ temperamento. Dyaſ. ca. de agroſtis. Agroſtis. i. gramen virgas hꝫ nodoſas ⁊ ſpanſas ſup terrã: ſup quas virgas folia ſunt acuta ⁊ lata ⁊ dura ſicut canne minoris. Radix eſt illi nodoſa ⁊ dulcis ꝙ̃ boues ⁊ alia aĩalia paſcunt̃.

Operationes

A ¶ Aqua decoctiõis eiꝰ valet ꝯtra diſſuriaꝫ ſi bibatur ⁊ frangit lapidẽ: ⁊ curat vulnera veſice: ⁊ ꝓuocat vrinã: ⁊ eſt ꝯglutinatiua radix eius. Et curat reuma ventris.

B ¶ Sera. auc. Galieni. Uirtꝰ eiꝰ eſt q̃ ꝯglutinat vulnera recentia dũ ſunt ſanguinolenta: ⁊ coquitur ⁊ bibitur eiꝰ aqua et frangit lapidem. Sed ſemen eiꝰ quod eſt in coſos ꝓuocat vrinã. ⁊ deſiccat qd̃ currit ad ſtomachũ: ⁊ inteſtina ex humiditatibꝫ: qꝛ virtus eiꝰ eſt deſiccatiua ſubtilis ſine ſtipticitate.

C ¶ Galienus. Radix eiꝰ ſanguinolentoꝝ vlcerum eſt ꝯſolidatiua. ipa quidẽ herba cathaplaſmata infrigidat: quidem nõ vehementer conſiſtit autẽ in medio humida ⁊ ſicca.

D ¶ Dyaſcorides. Herba ipa cathaplaſmatibꝫ adhibita vulneribꝫ paracoleſim facit. Elixatura eiꝰ bibita tortiõibꝫ ⁊ diſſurie medicatur Uulnera veſice optie curat. Et calculos frãgit: ⁊ vrinã ꝓuocat. Canes qñ ſe volunt purgare hanc herbam manducant.

E ¶ Auicenna li. ij. ca. de gramine. Gramen facit coherere plagas ſanguĩeas. Et decoctio eius extrahit lapidem. Et ſemen eius prouocat ⁊ cõſtringit.

F ¶ Et idem auctoritate Galieni. Decoctio radicũ eiꝰ facit id quod herba ipa. ⁊ eiꝰ ſemen ꝓuocat vrinã ꝓuocatione forti. Et abſcindit vomitum ⁊ fluxum.

Capitulum. ccxv.

Grana tinctoꝝ. Platearíꝰ Grana tinctoꝝ eſt arbuſtũ vñ tingit̃ ſcarlacũ. Uñ dr̃ ꝺ xp̃o: ꝙ fuit veſtitꝰ veſte coccinea. i. tincta cocco. ſ. g̃nis de ſcarlaco. vocatur etiã kermeſ. Et ẽ frutex ſm dyaſ. ca. ꝺ cocco ſarmẽtoſa: hñs i ipis ꝓgis baculos rotũdos ſic̃ lenticula q̃ colligunt̃ ⁊ cõficiunt̃. Eſt aũt bonꝰ coccꝰ galleticꝰ ⁊ armenꝰ. ⁊ ſcd̃s aſianus ⁊ licíꝰ. hiſpanꝰ ꝓo oĩm nouiſſimꝰ ẽ: virtus ẽ ei ſtiptica. Sera. li. ag. aucto. dyaſ. ca. harmẽ vel karmẽ. i. grana tinctoꝝ ẽ arbuſtuꝫ qd̃ admĩſtrat̃ ad ignẽ accẽdẽdũ: ⁊ ẽ incendiũ inter arborẽ ⁊ herbã cuiꝰ rami ſũt multi ſubtiles ſup q̃s ſunt grana rotũda ſilĩa lenticulis q̃ colligunt̃ ⁊ reponunt̃ ⁊ reſeruant̃ ⁊ cõficiunt̃ ad tingendũ. Et melior ex illa ẽ q̃ defertur ex terris q̃ dicuntur gallates: ⁊ andabaſi ⁊ armeni. ⁊ ſcd̃a eſt illa de ſyria ⁊ licia. ⁊ deterior oĩbꝫ ẽ illa q̃ defert̃ ab hiſpania. ⁊ repit̃ in arbore ꝑua ſatꝫ ſili in folijs arbori glandiũ ĩ terris calichie: ⁊ ĩ ea multiplicat̃ aĩal teſtoſũ paruũ ſilẽ limacijs: ⁊ colligãt ipaꝫ mlĩeres illiꝰ terre cũ rore eoꝝ. Et idẽ auc. Gal. Sapor eiꝰ ẽ ſtipticꝰ cũ amaritudĩe. ⁊ virtꝰ eiꝰ deſiccat ſine mordicatiõe ⁊ abſtergit ⁊ incarnat.

Operationes

A ☞Dyaſ. Coccus.i.grana tinctoꝝ aceto trit⁹ ꝛ impoſit⁹ vulneribꝫ paracoleſim facit: ꝛ nĕr-
B uis inciſis maximū pſidiū eſt. ¶ Sera.auc. Gal. Grana tinctoꝝ cōfert magnis vlceribꝫ neruoꝝ ꝛ alioꝝ mēbroꝝ qñ terif fortiter ꝛ miſcef cū aceto ꝛ melle ꝛ etiā decoctionē eoꝝ
C dāt illis q̄ patiunf i neruis. ¶ Pli.ca.d̄ cocco Ualet vlceribꝫ magnis: ꝛ maxie neruoꝝ vlceribꝫ: ꝛ valet ꝯ tremorē cord ꝛ ei⁹ debilitatē
D ¶ Hoc aſſerit ſilr Damaſce. i ātidotario ſuo in quadā ꝯfectiōe q̄ incipit ꝯfectio alkeſmes

Operationes

☞Sera. Granū culcul mouet coitū ꝛ auget ſperma ꝛ erectionē virge: ꝛ ꝓrie qñ conficif cū melle: vel miſcef cū ſiſamo. ꝛ qui vtitur eo nimis incurrit collīricā paſſionem. ¶ Et idē auc. Meſaruget. qñ bibitur poſt ipm vinum facit ſodam. ꝛ ꝓrie quando torrefit. A B

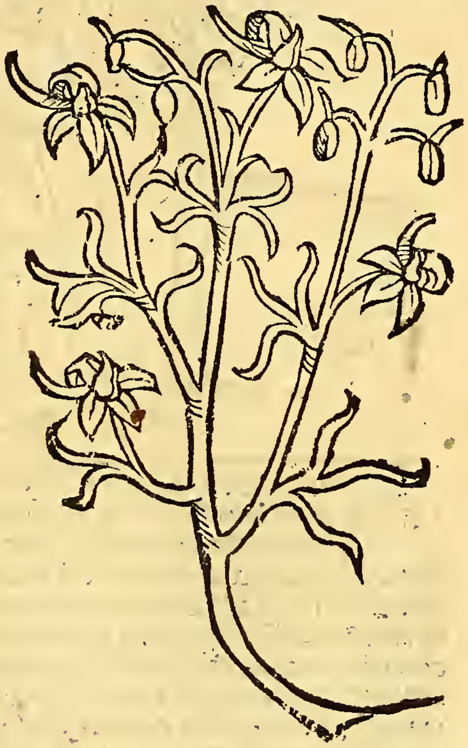

Capitulum.ccxvi.

G Ranū culcul. Serap. li.ag.ca. lobachium.i.granū culcul. Foliū ei⁹ eſt ſil'e folio albene. ꝛ eſt herba q̄ habꝫ venas in groſſitudine pollicis ꝛ indicꝭ ꝛ lōgas. ꝛ ſunt coſte ꝓpe terrā ſicut ſcel. ꝛ ſunt i eis nodi. ꝛ naſcunf in vnoquoqꝫ nodo folia ſimilia folijs balſami. ꝛ eſt albū maius. ꝛ in ſummitate ei⁹ naſcuntur flores in vere. ꝛ in principijs meſſiū: quoꝝ color eſt color violaꝝ: niſi qꝛ ſunt maiores eis. Et qñqꝫ flos habet fructū magnū in q̄ntitate ciceris plenū dulcꝭ ſaporis. latine vocaf granum culcul. Et herba ei⁹ inuenif in locis vmbroſis: et iuxta vehemēter humectꝭ. Et tps collectiōis ei⁹ eſt in tpe meſſis. Uirt⁹ eſt ca. ꝛ hu. in. ij. gradu.

Capitulum.ccxvij.

G Enciana. Plini⁹ li.xxv. Gencianā inuenit gentius rex illiricoꝝ vbiqꝫ naſcentē: in illirico tñ preſtātiſſimā. folio fraxini ſed magnitudine lactuce caule tenero. pollicis craſſitudine cauo ꝛ mani ex interuallis foliato triū cubitoꝝ alto caſu. radice lenta: ſubnigra ſiue odore aquoſa. Sub alpinis montibꝫ plīma naſcif. Uſus ei⁹ in radice ac ſucco. Pla. Genciana ē herba calida ꝛ ſicca: cuius radix precipue competit vſui medicine. nō ipa herba i fine veris colligif ꝛ ſiccatur: ꝛ p annos q̄ttuor in multa efficacia ſeruatur. Debet aūt eligi ſolida ꝛ cōtinua habens citrinum colorē: que nō ſit poꝛtata nec facile in puluerē exſoluaf cū frangif. Uirtutem habet diſſoluendi: attrahendi: ꝯſumēdi ꝛ aperiendi. ¶ Dyaſ. ca. de Genciana. Genciana dicif inuenta eſſe ab imperatore illirico

eiuſdem gentia. Unde ⁊ nomē accepit. cuiꝰ
folia q̄ circa radices ſunt nucis odorem ha-
bent. ⁊ ſunt ſilia plantagini: ſed paulo ſubru
fiora ⁊ in ſūmo diuiſa vel inciſa in ſpeciē ſer-
re immediate habens haſtam. q̄ haſta lenis
eſt ⁊ vacua. digiti habens ſimilitudinē: lon-
gior duob᷒ cubitis nodoſa: circa q̄s nodos
folia naſcuntur. ſemen eſt ei circa folia in po
mulis latis ⁊ lenib᷒. ⁊ nō inutile ſicut affodil
li. radicē habet ſicut ariſtologia longa. ſoli-
dam ⁊ amaram: ſed nigriorem ⁊ fragiliorem.
naſcit̄ in locis altis ⁊ humectis ⁊ vmbroſis.

¶ Operationes.

A ¶ Galienus ſexto ſimplicium farmacorū ca-
pitulo de gentiana ſm̄ tranſlationem arabi-
cam. Id quod de ip̄a adminiſtratur eſt radix
huius: cuius ſapor eſt amarus in fine amari-
tudinis. ⁊ virtus eius eſt magna in mundifi-
catione ⁊ abſterſione: ⁊ aperiendo opilatio
B nem. Eſt enim calefactiua ⁊ ſtiptica. ¶ Et idē
eodem libro ⁊ eodē ca. ſm̄ tranſlationē gre-
cam. Gentiana huius herbe radix efficax
eſt: vbi oportet ſubtiliare aliquod ⁊ abſterge
re ⁊ deopilare. nec eſt mirum ſi hoc poteſt a-
C mara violenter exiſtens. ¶ Serapion. Ego
non vidi medicinam meliorem in morſib᷒ ca
nis rabidi quando datur ex ea qualibet die
vncia vna trita ⁊ cribrata cū vncia vna myr-
rhe: ⁊ cum vncijs duobus pulueris cancro
rum fluuialium aduſtorum in principio egri
tudinis anteq̄ʒ timeant aquā. Et hec quidēʒ
planta ꝯtraria eſt venenis mortiferis: et au-
D fert nocumentū eorū cū auxilio dei. ¶ Dya-
ſcorides. Gentiana eſt acris ⁊ calefactoria: ⁊
relaxans acrimonia ⁊ amaritudine ſua parū
E expellens: ⁊ ſerpentes fugans. ¶ Radici eiꝰ
virtꝰ eſt calida ⁊ ſtiptica. que radix. ʒ. ij. cum
pipere ⁊ ruta ⁊ vino accepta morſib᷒ venena
tis occurrit. ſucci eius. ʒ. ij. accepta dolorib᷒
laterum ⁊ conquaſſationibus vtiliter ꝓdeſt
ſicut collirium ſuppoſita. Radix facit abor-
ſum. Vulneribus impoſita medetur. Suc-
cus eius ſicut licinium inunctus tumorem
oculorū compeſcit: maculas corporis tollit.
F ¶ Radix vero infuſa in aqua dieb᷒ quinq̄ʒ. ⁊
poſtea cocta q̄ʒdiu virtutē ex ea dimittit cō-
fricatur: ⁊ ſic deliquatur. poſtea aqua ip̄a re-
coquatur q̄ʒdiu mellis ſpiſſitudinem faciat:
G ⁊ reponit̄ in vaſe fictili ad vſum. ¶ Paulus.
Gentiana calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu.

¶ Capitulum. ccxviij.

GEneſtra. Jo. meſue. ca. de geneſtra. ⁊
vocat̄ capiſtrū arborꝫ. ⁊ ē arbor mō-
tana: ſup cuiꝰ ſtipitē eleuat̄ denſitas
fuſciū multe rotūditatiſ. ⁊ dū plicant̄ nō pati
unt̄ fracturas. Vn̄ ligant̄ ex eis arbores ⁊ ꝓ
ducunt flores ſil̄es figure lunari citrinitatis
multe. Et ꝓferūt folliculos ſm̄ ſemitā orobi
hn̄tes ſemia diſtincta ſicle̅tes. ¶ Inq̄t Dya.
ca. eſt ⁊ ſic. cōplexiōis in. ij. ⁊ ſemē eiꝰ eſt cali
dius: ⁊ ī flore eiꝰ ⁊ ſtipite ē hūiditas ſupflua
cū virtute inciſiua: q̄re multiplicat vomitū.
Et ſunt oēs partes eiꝰ ꝯturbatiue: inciſiue:
ſubtiliatiue ⁊ ꝓuocatiue. ¶ Paulus. ca. de ge
neſtra. Eſt alia q̄ vocat̄ geneſtra fri. ⁊ ſic. cō-
plexiōis: ſil̄is geneſtre ſupiori: ſʒ minor ē. ⁊ hʒ
ſtipites minores ⁊ anguſtiores. ⁊ albū florē fa
cit.

¶ Operationes

¶ Dyaſ: Semē geneſtre ⁊ flos bibitꝰ cū mul A
ſa hūores vomitib᷒ purgat. ¶ Gal. Fructꝰ ge B
neſtre ⁊ baculorꝫ ſuccꝰ laxatiue nō debiliter
eſt ꝟtutiſ. ¶ Jo. meſue. Per vomitū ⁊ ꝑ ventrē C
educit flegma. ⁊ cū fortitudīe vehemēti mate
rias q̄ ſūt ī iūcturiſ. ¶ Et mūdificat renes ab D
oīb᷒ ſupfluitatib᷒. ⁊ ꝓuocat vrinā fortit̄: ⁊ frā
git lapidē ī renib᷒ ⁊ veſica. ⁊ nō ꝑmittit mate
rias figi ī eis neq̄ʒ lapidē deſcari. ¶ Et qn̄ flo- E
res eꝰ ꝯtriti ꝯpiāt̄ cū melle roſatꝫ aut cū ouo

ſorbili reſoluūt ſcrofulas. ⁊ oximel ex eiſ aut
F ſemis ipſi⁹ ſoluit apata ſplenis ¶ Et ſi freqn
taẛ vomit⁹ cū eis. ꝯuenit ſciatice ⁊ podagre
⁊ dolori renū. Doſis ei⁹ eſt ⁊ ꝓprie flor a.ʒ.ij.
vſqȝ ad.v. ſemini ei⁹ a.ʒ.ij. vſqȝ ad.iij.vel.iiij.
G ¶ Dyaſ. Semen ei⁹ ⁊ flos bibitus cū mulſa
H humores vomitib⁹ purgat. ¶ Paulus. Vir-
tutē hȝ ꝯſtringēdi. ad fluxū mēſtruorū valet
fomētū ex aq̄ decoctiōis ei⁹. ſuppoſitorium
etiā ex puluere eius ⁊ ſucco plātaginis. valet
etiā ꝯtra diſſinteriā ꝑdictum fomentum.

¶ Capitulum.ccxix.

G Ith. Daymo. Gith ē gen⁹ legumīs
ſil'e cimino i q̄ntitate: ſȝ nigri coloris
⁊ i pane dulcorādo imponiẛ. ¶ Dyaſ.
Gith ē herba q̄ in ſegetib⁹ creſcit. hn̄s ſemen
nigrū minutū: odore ſuaui. relaxat enī ⁊ cale
facit. ¶ Plate. Ca. eſt ⁊ ſic. in. ij. g̃. Et ē herba
q̄ inter frumētū oriẛ. ſemē nigrū ⁊ q̄ſi triangu
lū facit. Aliq̄ntulā hȝ amaritudinē. vn̄ diure
tica eſt. ꝟtutē hȝ diſſoluēdi ⁊ ꝯſumēdi. ¶ Pli.
li.xx. Gith ex grecȝ. alij melachiō. alij mela-
ſpermon vocāt optimū q̄ȝ excitatiſſimi odorȝ

¶ Operationes

A ¶ Dyaſ. Gith potatū vrinā ⁊ mēſtrua ꝓuocat
lūbricos expellit. impoſituȝ ꝟo tumores aut
duricies ſoluit. Eſt etiā deſiccatiuū ac lepto
micū. ¶ Lepras ac ꝟrucas appoſitū tollit. pi B
gues ac glutinoſos atq̄ꝯſtipatos hūores di
gerit. ¶ Catarrū ſanat calefaciēdo ſi puluis C
ei⁹ ligeẛ i lintheolo ⁊ ad nares ſepi⁹ apponaẛ
vt ex eo odoreẛ Lūbricos āt enecat comeſtū
vel cōtuſuȝ extrinſec⁹ vētri appoſitū. ¶ Pla D
tea. Cōtra opilatōnē epatȝ ac ſplenis. ⁊ renū
ſtrāguiriā: diſſurriā: yliacā paſſionē. ⁊ dolorē
ſtōachi ex vētoſitate daẛ vinū decoctōis ei⁹
⁊ puluis ei⁹ i cibis. Valet ⁊ ꝯ emorroidas i-
flatas. ¶ Cōtra lūbricos etiā daẛ puluis ei⁹ E
cū melle. vȝ ⁊ ꝯ vermes auriū. ¶ Pli. Medeẛ F
ſerpētiū plagȝ ⁊ ſcorpionū. Illiniti ex melle ⁊
aceto reperio. Incenſoq̄ȝ ſerpētes fugari. bi
biẛ.ʒ.i.ꝯ araneos. ¶ Capitȝ dolores illitū ex G
aceto et infuſum narib⁹: dentiū dolores co-
ctum cum aceto mitigat.

¶ Capitulum.ccxx.

G Ummi arabicū. Sera. li. ag. ca ſani
gli arabi. i. gūmi arabicū. Et ē gūmi
q̄d repiẛ ſup arborē acacie. ſicut alie
gūme. q̄ arbor noiaẛ amgailē. ⁊ meli⁹ ex eo ē
q̄d ē ex hac arbore ſil'e ꝟmiculis i figura ſua
Color ei⁹ eſt ſicut vitrū clarx. ⁊ nō hȝ lignū. ſe
cundū ꝟo poſt ipm ē albū: ſȝ illud q̄d eſt ſimi
le ſordiciei reſine pini eſt malū. fri. eſt ⁊ ſic.

¶ Operationes

A ¶Sera.auc.Gal.vna ē virtꝰ eiꝰ q̄ deſiccat
τ alia ē vtus eiꝰ q̄ ꝯglutinat: τ aufert aſperita
tē: τ frãgit vtutes medicinaꝝ acutaꝝ. τ lenit
aſperitatē pectoꝛꝭ: τ ſtringit vētrē: τ fortificat
inteſtina: τ melioꝛat oſſa fracta qñ fit empl'm
cū eo. τ ꝯuenit malignitati vlceꝝ pulmonis.
B ¶Et auc. Rabix. Dicit ꝙ ē bu.paꝝ τ retinet
ventrē qñ nimis fluit. τ ꝯglutinat inteſtinū. i
q̄ ē tenaſmon. τ ꝯſolidat oſſa fracta qñ fit em
plaſtrū cū eo. τ ſedat tuſſim qñ retinetꝛ i oꝛe et
C trãſglutitꝛ qd̄ inde ſoluitꝛ. ¶Aut ſi miſcetꝛ aliq̄-
bꝫ medicinis ꝯferētibꝫ ad tuſſim τ vlceribꝫ pul
D monis qñ bibitꝛ ex eo. ¶Cõuenit obtalmie τ
rectificat medicinas laxatiuas qñ miſcetꝛ cū
E eis. τ ꝓhibet acuitatē eaꝝ. ¶Et frãgit vomi-
tū q̄ ꝓuenit ab eis. τ q̄ntitas doſis eiꝰ ad tuſ
ſim. τ ad retinēdū vētrē aureos. i. τ qñ miſcetꝛ
F cū aliis medicis ē aurei. v. ¶Bulcaſim eben
aben azarin. li. qui dꝛ ſeruitoꝛ. Foꝛma aſſandi
gūmi arabicū ē ſicut omēs alias gūmas. qui
vult aſſari gūmi arabicū opoꝛtet vt frãgat il
lud i fruſta ad magnitudinē oꝛobi. deinde ac
cipiat patellã τ calefaciat eã: τ auferat ab ig-
ne. τ ponat ſup eã gūmi arabicū: τ miſceat be
ne ſine itermiſſiōe donec albeſcat. τ ſi nō albe
ſcit ꝑma vice. iterꝫ calefaciat patellã τ vt priꝰ
donec fiat albū. τ eodē mō fit ex aliis gūmis

¶Capitulum.ccxxi.

Hauſer vł hauſoꝛ. Aui. i. ij. li. ca.
facit q̄ ſcribitꝛ hauſuꝛ: ſꝫ in ara.
eſt hauſer Et hauſoꝛ ē lacticini
um q̄ddã τ nō eſt taxus: vt q̄dã
dicūt vel ſpēs eiꝰ: ſub cuiꝰ vm-
bꝛa periclitantꝛ doꝛmiētes: vt Dyaſ. dicit Nã
hauſoꝛ eſt lacticiniū. τ taxus ē arboꝛ magna
τ vmbꝛifica.

¶Operationes

¶Sera.li.ag.ca.hau. Hauſoꝛ ē planta hñs lata folia. A
τ naſcitꝛ in vno tpe anni. τ hꝫ ꝯcauū
qd̄ egreditꝛ ab oculis ramoꝝ ſuoꝝ τ a locꝭ flo
rū eiꝰ. ¶Et colligūt ab eo hoīes rē ꝯuenien- B
tē. τ ſucco eiꝰ ē amaritudo. τ egrediuntꝛ ab ea
mala ſic̄ teſticuli cameloꝝ ¶Et egreditꝛ ab il C
lis pomis q̄dã res adurens: ita ꝙ nō pōt fie
ri cauteriū cū re melioꝛi ea. ¶Et implentꝛ ex D
ea culatre τ puluinaria. τ noīatꝛ etiã arboꝛ eiꝰ
coberca. τ qñ incidūtur folia hauſoꝛ emittit
tūc lac qd̄ colligitꝛ in mēſe Maij. Et ponuntꝛ
in eo coꝛia: τ nō remanet pilus in eis. et vnū
vas impletꝛ ex duabꝫ impreſſiōibꝫ ¶Et lignū E
hauſoꝛ eſt leue groſſum rectū pulchꝛū τc. Ali
us hauſoꝛ eſt vna ex ſpeciebus titimalli.

¶Capitulum.ccxxii.

Hermodactilus. Joh. meſue. Hermodactilus ē radix herbe mōtane. ⁊ eiꝰ aliꝰ longus ſicut digitꝰ. aliꝰ rotūdꝰ: ſed melior eſt rotundus. ⁊ eiꝰ alius albꝫ. aliꝰ rubens. aliꝰ niger: ſed melior ex his eſt q̄ eſt albꝫ vere albedinis intus ⁊ extra. ⁊ q̄ eſt groſſus ⁊ duriciei mediocris. Aliter aūt facti mali ſūt. Sera. li. ag. ca. Sturagen. auc. Dyaſ. Sturagen ſiue ſuragen. i. hermodactilus ē herba que floreſcit in fine autumni. ⁊ eſt eius flos albꝫ ſimilis in figura ſua flori croci. Deinde emittit folia ſimilia folijs bulbi in q̄bꝫ ē humiditas adherens manui. ⁊ habet ſtipitē in longitudine vnius palmi porrectū. eiꝰ color eſt albꝫ declinans ad nigredinē. ⁊ hꝫ radicem cuius color eſt niger ad rubedinē declinans. ſed qn̄ auferꝛ cortex apparet radix interius alba: mollis: dulcꝭ ſaporis: ⁊ plena humiditate. que grece vocaꝛ coliricon: vt appareret in ꝓpria lr̄a. Eſt aūt radix ipa rotunda ſimilis cepe bulbi. ⁊ radix ipa habet in medio ſui ſciſſurā ex qua egrediꝛ ſtipes ſup quē eſt flos. multū naſciꝛ in loco q̄ diciꝛ charin. et in terris q̄ dicunꝛ guagna. Et hec radix et alia operaꝛ vt īfra. ¶ Paulus ca. de hermo. Hermodactili ſunt calide ⁊ ſicce in ꝑncipio ſecū di gradus. Herba eſt ⁊ circa radices eius tuberoſitates inueniunꝛ q̄ colligi debēt ⁊ vſui reſeruari. In eſtate colligunꝛ ⁊ reſeruanꝛ: per annum vnū ſeruari poſſunt. Sunt autem eligendi qui ſunt albi ⁊ ſolidi. Habet autē virtutem diſſolutiuam: cōſumptiuā: attractiuā.

¶ Operationes

A ¶ Serapion auc. Galieni. Radix hermoda
ctili que eſt alba intus ⁊ extra eſt melior. ⁊ ha
B bet virtutē laxatiuā. ¶ Et aqua in qua bullie
rit: verum malus eſt ſtomacho. Et ꝓfert do
loribꝫ iuncturarū ⁊ podagre. Exhibēdus eſt
habentibꝫ iuncturas molles ⁊ nimis humi
C das. ¶ Idem auctoritate Meſaſurugen. Al
bus eſt bonus. Sed rubeus occidit: non qꝛ
nimis frigidus ita q̄ narcotiſet: qꝛ ſi hoc eēt
D nō eſſet laxatiuus. ¶ Aben Meſuay. Rube
us occidit vlcera antiqua ⁊ confert variolis
E ¶ Habix. Et melior ex eo eſt qui eſt exteriꝰ
⁊ interiꝰ albꝫ. ⁊ quando frangiꝛ eſt fractio eiꝰ
facilis ⁊ nō dura. Niger vero ⁊ rubeus ſunt
F ambo interficientes. ¶ Paulus. Purgāt au
tem principaliter flegma. Contra arteticam
⁊ podagram: cyragram ⁊ iliacam paſſionē.
⁊ morbꝫ ex flegmate nō exiſtente fe. valet be
nedicta acuta ex hermodactilis: yeralegodi
on: theodoricon: anacardina. ¶ Cōtra ſciati
G cam podagrā ⁊ cyragrā ſuccus feniculi cum

melle decoquatur: et cū tali melle deñꝛ. ʒ. ij. hermodactiloꝝ. ʒ. i. ſeminis feniculi ⁊ fiat electuarium quod more benedicte poteſt ſumi. ¶ Et nota q̄ ī doſi debēt poni vncie due vel tres hermodactili. ¶ Contra yliacā paſſionem fiat decoctio mellis addita aqua ne exuratur: ⁊ ne mel exeat: ⁊ ex illo melle additis. ʒ. ij. hermodactili ⁊ cynamomi deꝛ puluis hermodactili: ſupfluā carnē corrodit. ¶ Puluis eius cōficiatur cū ſapone gallico ⁊ licinium intinctū fiſtulis. imponaꝛ etiā puluis eius cretico. Conficiatur cū aliqua melicina cerebrum confortante. Et fluellum de bombace intinctum naribꝫ ſi immittitur cerebrum confortat: ⁊ polipum corrodit. ¶ Johānes meſue. Solutiōe educit flegma groſſum: ⁊ a iūcturis ꝓprie. Et eſt medicina magna artetice ⁊ podagre ſumptus: ⁊ cathaplaſmatus: ⁊ ꝓprie cum farina ordei. ¶ Et vitellis ouorū aut mica panis pinguis ⁊ vitellis oui. Et vſus eius impinguat corpꝰ ⁊ augmentum efficit in ſpermate. ¶ Et eſt medicina bona vulneribꝫ. abſtringit enim ſordes eoꝝ ⁊ conſumit carnes putridas in eis. Doſis eius eſt ab aureo vno vſq̄ ad duas. Cōſeruatur aūt ꝑ annos tres.

¶ Capitulum. ccxxiij.

Hermerocalles. Platearius. Hermerocalles: id eſt planta vt bulbꝰ ematicus q̄ manducatur. fructꝰ eius eſt ſicut narciſcus. differens ab eo in flore tantū. ¶ Dyaſcorides ca. hermerocalles. Hermerocalles aut cathalepten velut bulbꝰ ematicus. Folia habet ⁊ haſtā ſimilē lilio. in initio cū inceperit apire flores lilij oſtēdit tres vel quattuor: ſed poſtq̄ floruerit viridez facit colorem bonū ⁊ odoratū. Radix eius ī magnitudine ſimilis eſt bulbo: ſed paulo maior.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Hec ſi bibita fuerit: humorem ſordidū matricis excludit. ¶ Meſtruis
B imperat. Folia eius cathaplaſmatibus adhibita combuſtionibus medicantur.

Capitulum. ccxxiiij.

Herba paraliſis. Platea. Herba paraliſis: ſiue herba ſancti petri ſiue paralitica ſiue artetica: q̄ oīa idē ſunt. ⁊ eſt herba cuiꝰ folia florere incipiūt tpe hyemis: q̄ ſe extēdūt ī terra q̄ſi citrina vt alis fagus. florē citrinū pfert ca. ē ⁊ ſic. cōplexiōis.

Operationes

¶ Dyaſco. Hec herba doloribꝰ medeṫ membroꝝ. Foliū eiꝰ ⁊ flores hūida ⁊ non ſicca qn̄ ponunṫ ſup empetiginē ⁊ pannū expellit eos A
⁊ reſoluūt oēm ſupfluitatem. ¶ Et ꝯuenit habentibꝰ catarrū: ⁊ mitigat dolorē capitꝭ illis B
q̄ ſunt frigide cōplexiōis. ¶ Et oleū eiꝰ eſt iuuatiuū in hyeme. ⁊ ſi hn̄s calidā cōplexionē: C
odoret nimiū de ipſo cū eſt viridis. ¶ Idem Aben meſuay. Confert humiditatibus ⁊ flegmati ſalſo ⁊ ſenibꝰ frigide cōplexiōibꝰ. ⁊ cōfert doloribꝰ iuncturaꝝ. ¶ Remouet loq̄lam amiſſam ꝑpter apoplexiā vel paraliſim ī poḋu ſumptum eius ſuccus auriū. i. vel. ij. D E

Capitulum. ccxxv.

Herba graſſula. Actor. Herba graſſula eſt herba de q̄ iuueniṫ maior ⁊ minor. Et minor eſt vermicularis. de q̄ habetur in cap̄. vermicularis inferius de V. Maior eſt herba habens folia tenera ⁊ pinguia: in quoꝝ ſuperficie eſt borra.

Operationes

¶ Valet ꝯ ignis arſuras. ſuccꝰ eiꝰ curat ramicē pueroꝝ. A
¶ Si accipianṫ folia graſſule ⁊ cime oliuaꝝ ⁊ teranṫ ſubtilr̄ cū axūgia porci recenti. ⁊ exp̄maṫ p petiā: ⁊ buliaṫ cum modico vino albo q̄bꝰ admiſceaṫ maſtix ⁊ olibanū: et poſtea vngaṫ. B

¶ Capitulum.ccxxvi.

Herba fetida.⁊ ē herba ſubtilib⁹ folijs ſi
milis herbe q̄ vocat̄ abrotanū plēa ſe
minib⁹ ſimilātib⁹ ſemib⁹ lūbricoꝝ.ſa
por ei⁹ vgit ad amaritudinē nociuā:q̄uis odo
ris.⁊ ſapor ei⁹ ē amar⁹ cū aliq̄li ſalſedine⁊ ſti
pticitate pauca.⁊ ē calidior abſinthio:⁊ debi
lior abrotano.

¶ Operationes

A ¶ Eſt mala ſtomacho:⁊ claudit orificia vena
rū matricis:ſic ꝙ cathaplaſmata ſupra ven
B trē calida.¶ Conſtringit ſanguinē exeuntē
poſt partum:⁊ tempore menſtruandi.

¶ Capitulum.ccxxvij.

Herūdina ſiue harūdina. Actor. Ha
rundinā ponit Iſido.īter arbores.⁊
hoc(vt videt̄)ꝓpter q̄ſdā ſpeciales.q̄
rū tāta craſſitudo ⁊ magnitudo eē d̄r:vt ex il
lis naues ⁊ edificia fabricent̄. De ceterꝭ autē
dictū ē apud Iſid. īter herbas incultas ⁊ in
ter ſatiuas.¶ Alex.ī ep̄la ad Ariſto. Poſt vi
ctoriā nr̄am de Dario rege obtentā:acceptꝭ
centūq̄nq̄gita ducib⁹ indoꝝ:q̄ breuitates iti
neꝝ nouerit:cū ꝑgerem⁹ p̄ter flumē apparu
it.cui⁹ ripā harūdo pedū ſexagenum veſcie
bat.pinoꝝ:abietūq̄ȝ vincens in craſſitudine
robora:eaq̄ȝ indi vtunt̄ ad edificia. Aqua ve
ro fluminis guſtu elleboro amarior erat.quā
nec hō bibere nec pecus etiam ſine tormēto
poterat. Deinde vidimus hoīes nauiculis ꝑ
flumē vehi rotūdis ex harūdine:q̄ nob oſten
derūt vbi dulcem aquā poſſemus inuenire.

¶ Operationes

¶ Pli.li.xvi. Harūdines ꝑmatū tenēt inter A
aq̄ticos frutices frigidis gaudētes. Belli pa
ciſq̄ȝ experimētis neceſſarie ſūt:atq̄ȝ etiā in
delicijs grate. His enī orientales ppl̄i bella
ↄficiūt dū ſpicula calamis addūt.¶ Nullus B
aūt ſagittꝭ aptior eſt calam⁹ q̄ȝ ī rheno bono
nienſi amne cui pl̄ima ineſt medulla:pondusq̄ȝ
volucre. Cōtra flat⁹ q̄ȝ paruicax libra.q̄ppe
pe nō eadē gr̄a belgicꝭ.¶ Hec eſt creticis cō C
mēdatiōib⁹.q̄ȝq̄ȝ preferant̄ indi.q̄ꝝ alia q̄buſ
dā videt̄ natura:q̄n ⁊ haſtaꝝ vicē p̄bēt addi
tis cuſpidib⁹. Harūdo deniq̄ȝ indica arbore
am hȝ amplitudinē:q̄lis videt̄ in tēplis. Fo
lia vero breuia.nauigiorūq̄ȝ vicem preſtāt)ſi
credimus)internodia ſingula. ¶ Pli.li.xvij. D
Illa q̄ naſcit̄ in india ⁊ ſyria odoꝝ vnguētoꝝ
rūq̄ȝ cauſa. Urinā mouet cū gramine vl' apij
ſemine decocta.mēſtruaq̄ȝ citat motu.¶ Hy E
dropiſi prodeſt ac tuſſi etiam ſufficit.

Capitulum.ccxxviij.

IUſquiamus. Iſido. Juſqamꝰ
eſt herba ſic a grecis appellata
ſed a latinis herba calicularis
dicit̃: eo ꝙ caliculi eiꝰ ĩ figura
cancaroꝝ naſcant̃ vt ⁊ mali pu
nici. quoꝝ oꝛa ſerrata ſunt. hñtes intrinſecꝰ
ſemina papaueris ſilia. Hec herba ẽ inſana.
vocat̃ eo ꝙ vſus eius ꝑiculoſus eſt. deniqꝫ ſi
bibat̃ vel edatur inſaniã facit vel ſomni ima
ginem turbidã. Dyaſ. ſcḋm trãſlationẽ noſtrã
ca. de Juſquiamo. Juſquiamꝰ frutex eſt par
uus haſtam habens groſſioꝛẽ et folia lata et
oblonga diuiſa nigra ⁊ aſpera. iuxta cuiꝰ ha
ſtas ſunt capita plena ſemine. Sed iuſquia-
mi tria ſunt genera. vnũ purpureũ floꝛeꝫ ha-
bens: ⁊ ſemẽ nigrũ: folliculos duros ⁊ ſpino
ſos. Alteꝝ vero floꝛes mellinos hꝫ ⁊ follicu
los molles. ſemẽ obꝛufum ſicͭ eriſmon. Am-
be vero iſte maniã ꝓſtant ⁊ narcotice ſunt et
minus vſuales. Tertiũ vero genꝰ eſt cuius
vſus frequẽtatur. folia hꝫ pinguia ⁊ mollia: ⁊
chili. ſucci plena: floꝛes albos ⁊ ſemen albuꝫ
ꝓferens. Naſcit̃ in loc̃ maritimis ⁊ in ripis.
ſemen vero vtile eſt albũ: qḋ minꝰ ſi inuentũ
fuerit rufum fecundat̃. Nigrum vero inutile
eſt. ſemen eiꝰ ⁊ folia exiccant̃. haſta ipiꝰ tun
ſa ⁊ expꝛeſſa. Hic ſuccus in ſole ſiccãdus eſt.
qꝛ vtilis eſt vſui poſt annũ. ſemen eiꝰ ſiccũ in
calida miſſum tunditur et exprimit̃. eſt vero
ſuccus melioꝛ viridis ꝙꝫ ſiccus. Multi vero
farine triticee ſuccum eius admixtum fact̃
trociſcis reponunt. Galienꝰ octauo ſimpli-
cium farmacoꝝ ca. de Juſquiamo ſcḋm trãſla
tionem arabicam. Juſquiamus cuiꝰ ſemen
nigrũ eſt. ⁊ ſignũ ſuꝑ hoc ꝙ ſit ſemen nigrum
eſt ꝙ flos eius vergit ad rubedinẽ. facit ma-
niã ⁊ ſubeth. Ille vero cuiꝰ ſemen ſubꝛufum
eſt: cognoſcit̃ in hoc ꝙ flos eiꝰ eſt citrinus. ⁊
eſt ꝓpinquus ꝑmo in virtute. ⁊ ꝓpter h̄ opoꝛ-
tet ꝙ caueatur ab his ambabꝫ ſpeciebꝫ: ⁊ nõ
vtatur ꝗs eis: qꝛ nõ eſt iuuamentũ in eis: ſed
occidũt. Juſquiamus vero habens ſemẽ al-
bum ⁊ floꝛem albũ. eſt cõueniens vſui medi-
cine. ⁊ eſt in tertio gradu fri. ⁊ ſic. in. ij.

Operationes

¶ Dyaſco. Utilis eſt ſuccus ſemini viri ĩ vo A
lutario. Confectionibus colliriorum mixtꝰ
reuma viſcidum ⁊ calidum compeſcit.
¶ Doloꝛem aurium mitigat. Stericas cau B
ſas medendo cõpeſcit mixtꝰ polente. vel vt
cathaplaſma adhibitꝰ tumoꝛes podagricos
ſpargit. ¶ Semen eiꝰ omĩa ſimiliter facere C
nouit. maxime tuſſientibꝫ ſubuenit ⁊ cathar
rum ſoluit. reuma oculoꝝ ⁊ doloꝛẽ cõpeſcit
obulo vno cũ ſemine micomis et mulſa mi-
xtus ⁊ bibitus fluxui matricis ⁊ ſanguinem
reĳcientibꝫ opitulatur. ¶ Semen eius ſolũ D
podagricis auxilium vino mixtum ⁊ catha-
plaſmatibꝫ adhibitũ: tumoꝛẽ teſtiũ ⁊ mãmaꝝ
ſoluit. ¶ Mult̃ alĳs cathaplaſmatibꝫ neceſ E
ſario miſcet̃. folia eiꝰ maxime cũ polenta mi-
xta ⁊ in cathaplaſmatibꝫ adhibita doloꝛem
tollũt. cum vino bibita ter aut quater febꝛes
empialas ꝓhibet. ¶ Cocta ſicut olus ⁊ come F
ſta ſtatim maniã faciũt. Radix eius cocta in
aceto doloꝛem dentium oꝛi retenta mitigat.

Capitulum.ccxxix.

IUniperus. Iſido. Juniperus grece
dicta eſt. ſiue qꝛ ab amplo in anguſtũ
finit. ſiue eo ꝙ ꝯceptũ ignẽ diu tene-
at. ita ſi pꝛune ex eiꝰ cinere cooperte fuerint
vſqꝫ ad annum perueniant. Piro enim grece
id eſt ignis latine. Juniperus auteꝫ alia par-
ua eſt. alia magna. Pli. li. xij. Piperis grauũ
cuiꝰ arboꝛ ĩ italia naſcit̃. Juniperi bacc̃ mi-
re vin trahẽtibꝫ adulterat̃. Sera. li. ag. cap.
halbilhalach. i. iuniperꝰ ẽ vna ex ſpeciebꝫ ci-
preſſi maſculi. Et oẽs ſũt qͣttuoꝛ ſpẽs. ⁊ ſũt iu
niperꝰ ⁊ habel. i. ſauina ⁊ zerbi ⁊ gara. i. iunipe

rus q̄ noiaꝛ arconas. Eſt ex ea alia magna:
alia parua.ꝛ hꝫ fructū quendā: cui⁹ fructus
eſt magn⁹ ſicut Nabach.ꝛ in lr̄a habel dicit
ſicut zaroꝛ.ꝛ q̄dā cui⁹ fruct⁹ eſt paruus ſicut
faba.niſi qꝛ ipe eſt rotūdus tot⁹. Sal.vi.ſim.
far.ca.de iunipero. Virt⁹ arborꝫ hui⁹ eſt ca.
ꝛ ſic.in.iij.gra.ſed caliditas ipſi⁹ fruct⁹ ē ſm
hoc.ſed ſiccitas eius eſt in ꝑncipio tertij Et
idem Sera. Sauina eſt illa q̄ diciꝛ brachos
ſiue bracheos:ꝛ nō habet fructū.ꝛ nos de il-
la dicemus in ca. Sauina.infra de s. Sed
zerbin eſt illa que diciꝛ padras.ꝛ habꝫ fructū
ſiēm fructui cipreſſi.niſi qꝛ eſt minoꝛ eo ſatꝫ.
Et eſt ex zerbin parua ſpinoſa.ꝛ fructū ſimi-
lem fructui iuniperi: cuius magnitudo eſt ſi
cut granum mirti:ſed eſt rotundū. et virtus
zerbin eſt ca.ꝛ ſic.in.iij.gradu. Sed gara eſt
ſpecies parua reſpectu zerbin. Memoꝛia ei⁹
veniet in ca.laurus de.l.

Operationes

A ¶ Archeutos ſiue Arconos. Juniperus ma
gna ꝛ parua. Ambe calefaciūt ꝛ ſubtiliant.ꝛ
ꝓuocāt vrinā. Et qn̄ fit fumigatio cū eis ex-
pellit venenoſa reptilia. Et habet fruct⁹: cu-
ius q̄dā reperiꝛ in magnitudine auellane.ꝛ q̄
dā in magnitudine fabe.niſi qꝛ eſt rotūdus:ꝛ
habet odoꝛē bonum.ꝛ eſt dulcis habens in
ſe aliq̄ntulū amaritudis. ¶ Dyaſ.ca.de iuni- B
pero ſm trāſlationē grecā. Juniperus arboꝛ
alia ē parua: alia magna:ſed vtreqꝫ acrioꝛis
ſunt ꝟtutis atqꝫ mictualis ꝛ inſenſibilis.
¶ Auer.q̄nto colliget ca.de iunipero. Juni- C
per⁹ q̄ vocaꝛ abel ca.ē ꝛ ſic.in.iij.gra. ¶ Pau D
lus ca.de vernice Sūmi ipi⁹ arborꝫ ē vernix
¶ Itē Dyaſ. Prunis impoſite fumigio.ſerpē E
tes fugāt.fruct⁹ ei⁹ iocūdus eſt ꝛ odoꝛis ſū-
mi ſi in oꝛe detineꝛ.ꝛ euſtomachus eſt.ꝛ coꝛa
ci vtilis eſt.tuſſim ſedat. ¶ Ventrē ꝛ inflatio- F
nes ſedat.toꝛtiōibꝫ alia bibita ſubuenit. Cō-
tra venena ꝓſtat auxiliū.diureticū eſt illi ad-
iutoꝛiū. Spaſmatibꝫ ꝛ reumatibꝫ prodeſt.
¶ Suffocatiōes ſtericas tollit. Appellaꝛ autē G
a grecis archiotides.ſucc⁹ eius medeꝛ vipe-
ra vexatis. ¶ Succ⁹ ei⁹ exuſtus atqꝫ cū aq̄ H
illinit⁹ leprā deſpuit. Elimatio autē ligni ei⁹
potui data interficit. Lacrimus eius potui
datus tuſſim: ventrē atqꝫ perōtidas ſanat.
¶ Auer.abel ꝓuocat vrinā ꝛ mēſtrua pl⁹ oīa I
alia re donec facit mingere ſanguinē. Et fa-
cit aboꝛſum ꝛ extrahit fetū moꝛtuū. Pro iſta
ſpecie lege Sauinam infra de s.

Capitulum.ccxxx.

IUiube. Aui.li.ij.ca.iniube.melioꝛes
ſūt.maioꝛes eaꝝ frigide ſūt in primo

equales in ſiccitate ⁊ humiditate. et ſunt de-
clinantes parum ad humiditatem. Et nutri
mentum earum ⁊ digeſtio ſunt difficilia. Et
ſermo quidem in eis bonus eſt ille quem di-
xit Galienus. Non reperi intubas in conſer
uanda ſanitate ⁊ remouenda egritudine ali-
quid operantes. ſed reperi eas difficilis di-
geſtionis ⁊ pauci nutrimenti.

Operationes

A ¶Auicenna. Confert acuitati ſanguinis ca
lidi: ⁊ extimo ꝙ illud eſt propterea ꝙ ingroſ-
ſant ſanguinem ⁊ viſcoſum faciunt ipm̄.
B ¶Et illorum extimatio qui putant ꝙ ipe cla
rificent ſanguinem ⁊ lauent eum. eſt extima-
tio corrupta ad quam ego non declino.
C ¶Idem. Conferunt pectori ⁊ pulmoni. Sūt
mali ſtomacho difficilis digeſtionis. Exti-
mant quidam ꝙ conferunt dolori renum et
veſice.

Capitulum. ccxxxi.

Iuncus. Serapion libro aggrega.
ca. Dis. aucto. Dyaſcoridis. Dis: id
eſt iuncus. Eſt herba cuius due ſūt
ſpecies. Una ipſarum habet acutas ſummi-
tates. ⁊ iſta etiam ſpecies ſimiliter diuiditur
in duas. quia ex ea eſt que non habet fructū.
Alia eſt que habet fructum nigrum ⁊ rotun-
dum. ⁊ canna hui⁹ ſpeciei eſt groſſior ꝙ̄ can-
na alterius. Et eſt tertia ſpecies que habet
cannam groſſiorem adhuc ⁊ mag' cannoſaȝ
ꝙ̄ ſupradicte due ſpecies. ⁊ h⁹ ſpeciei fruct⁹
qui eſt in ſūmitatib⁹ eius eſt ſimilis fructui
iunci ſupradictarum ſpecierum.

Operationes

¶Idem aucto. Galieni. Hui⁹ herbe ſūt due A
ſpecies. vna earū eſt ſubtilior ⁊ durior. ⁊ alia
groſſior ⁊ melior. ¶Fruct⁹ hui⁹ ſcḋe ſpeciei B
facit dormire. ſed ſpecies pma eſt ſiliter dua
rum ſpecierum. Una que nō facit fructum: ⁊
nō eſt in ea iuuamentuȝ aliqḋ in medicina. ⁊
alia facit fructū: ⁊ facit ſomnū: niſi ꝙ eſt de-
bilior ꝙ̄ prima. ⁊ iſta ſpecies facit ſodā. ¶Et C
ſubſtantia iſtarum duarum ſpecierū eſt com
poſita ex terrea pauca frigida pauce frigidi
tatis. ⁊ ſubſtantia aquoſa ca. pauce caldita-
tis. Et deſiccat ⁊ infrigidat: ⁊ eſt narcotica.
¶Et due ſpecies qn̄ aſſantur in igne: ⁊ ſumū- D
tur in potu: ſtringūt ventrē: ⁊ abſcindūt ſup-
fluitatē menſtruorū: ⁊ deſiccant qḋ deſcēdit
ex humoribus ad partes inferiores.

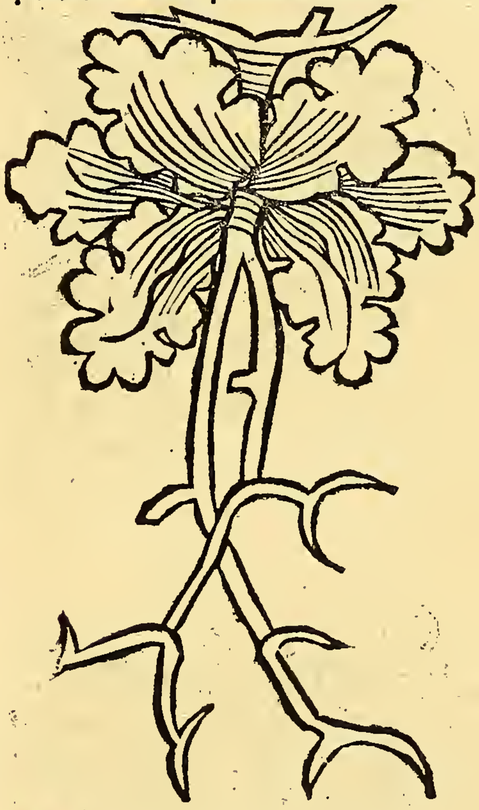

Capitulum. ccxxxii.

Iudaica. Dyaſ. ca. hierob. i. Iudaica
Et eſt herba porrecta virgultiȝ vltra
cubitū geniculoſis cū folijs p inter-
ualla diſtantib⁹ tanꝙ̄ quercus inciſis ⁊ ſub-
albidis. Uires habet acres ⁊ mictuales.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Facit ad capitis ꝛ epatꝭ do
lorem. Et ad ſerpentis morſum ꝛ aranearum
ꝛ rabidi canis. Calculus expellit.
B ¶ Ydropicos ſanat: vulnera recentia ſuppo-
ſita curat. facit ꝛ ad eos q̄ induratas venas
C habent. ¶ Et cibum reijciunt propter paro-
tidas ſtrumas collo ligatur.
D ¶ Yctericos ſanat. ʒ. i. ex ſucco foliorū ꝛ nar
di. ʒ. iiij. ꝛ paululum myrrhe ex aqua ſciatis.
iij. potui data. radicem huius qui ſecum ha-
buerit a ſerpente tutus erit.

¶ Capitulum. ccxxxiij.

Incenſaria. Dyaſcorides. Incenſa-
ria herba eſt facta ſicut arnogloſſa.
ſed aſpera ꝛ ſuper terram ſpanſa. cu-
ius odor eſt ſicut odor thuris habens in co-
ſtis aliqualem piloſitatem: ꝛ albedinē ſicut
enula. Et folia habent formā aliqualiter cor
dis naſcentia.

¶ Operationes

A ¶ Dyaſco. deſiccat humiditatem pectoris: ꝛ
B confortat neruos. ¶ Et valet ad corizam.

¶ Capitulum. ccxxxiiij.

Indicus. Sera. li. aggre. ca. Nilech.
auct. Dyaſco. Eſt de ipo domeſticꝰ ꝛ
ſilueſtris. Et domeſticus eſt ille quo
tinctores vtuntur. Cuiꝰ foliū eſt ſimile folio
plantaginis. niſi qꝛ eſt magꝭ viſcoſū ꝛ fortio
ris nigredinis. ꝛ habet ſtipitē longitudinis
brachij vniꝰ. Sed agreſtis aſſimilat dome-
ſtico. niſi qꝛ foliū eiꝰ eſt magꝭ ſimile folio la-
ctuce. ꝛ habet ramulos longos plures gra-
ciles cū multꝭ ramuſculis: quoꝝ color tēdit
ad rubedinem. ꝛ in ſummitatibꝰ ramoꝝ ſunt
vagi nole multe ſimiles linguis. Et eſt in eis
ſemen. ꝛ habet florem paruū ſubtilem. Et idē
aucto. Gal. Domeſticꝰ eſt ille quo vtunt tin-
ctores. ſapor eius eſt amarus: ſtipticꝰ: ꝛ virtus
eius eſt q̄ deſiccat fortiter ſine cacumine. Et
idē auc. Aloeſme. Eſt arbuſtū puluerulentū:
eleuatqꝫ cū ſtipite ſuo longitudīe vnius bra-
chij. ꝛ hꝫ germina ramoꝝ. In ſūmitate ſua ē
flos ſicut flos coriandri: ꝛ ſiccat ꝛ terit. ꝛ po
nitur cū alcanna. Dicūt quidā qꝛ achlem: id
eſt indicus eſt arbor nilet chatis. ꝛ neſme ſūt
idem. Et idem aucto. Yſaac henaram alcat
ꝛ neſme ſunt idē. Et eſt halbac. ꝛ eſt plāta ha
bens foliū longū plus q̄ foliū ſalicis. Et aſ-
ſimilatur folio faſeoli colorꝭ quaſi aurei: ſed
maius eſt. ꝛ eſt calidū ꝛ ſiccum ꝛ ſtipticum.

¶ Operationes

A ¶Sera.auc. Sal. Virtꝰ indici incarnat ꝛ re
ſoluit ꝛ cõglutinãt vlcera q̃ ſunt in corporibꝫ
duris.etiã ſi fuerint in capitibꝫ muſculoꝝ.et
abſcindit fluxũ ſanguinis ꝛ diſſoluit ꝛ minu
it apata mollia.et cõfert vlceribꝫ putridis ꝛ
B corroſiuis.¶Idẽ auct.Dyaſ. Emplaſtrũ cũ
folijs eiꝰ cõfert apoſtematibꝫ ꝛ vlceribꝫ. Nã
in pncipio ipoꝝ cõglutinat ea ſua caliditate.
E et abſcindit fluxũ ſanguinis.¶Et curat for⸗
micã et heriſipilã. Et agreſtis fortioris ẽ ꝓtu
tis.et cõfert ſpleneticis qñ bibitur.et fit em⸗
plaſtrum cũ eo.et iuuat plus q̃ primus.

¶ Capitulum.ccxxxv.

Iſopus. Plateariꝰ. Iſopus ẽ ca.
et ſic.in.iij.gra. Virtutẽ habet ſm fo
lia et flores:nõ ſm radicẽ. In eſtate
cũ flores pducit colligit.in vmbroſo et nõ ſu
moſo loco ſuſpendit ꝛ deſiccat.in medicinis
abiectis ſtipitibꝫ flores ꝛ folia ponunt:p an⸗
num ſeruant.virtutẽ habet diureticã diſſol⸗
uendi:attrahendi:conſumendi.

¶ Operationes

A ¶Iſi. Iſopꝰ ẽ herba purgãdis pulmonibus
apta. Vñ in veteri teſtamento aſpgebant cũ
faſciculis iſopi q̃ agni ſanguĩe volebãt mun
dari. Naſcitur ĩ petris herens ſaxo radicibꝫ,
¶Papias. Iſopus eſt herba humilis:calefa B
cit ꝛ flegma deducit.eius radicibꝫ nihil forti
us et penetrabiliꝰ inter ſaxa. ¶Platearius. C
Contra tuſſim frigidã valet vinũ decoctiõis
eius et ficuũ ſiccaꝝ.ad idẽ valet electuariũ
qđ fit ex ea ſcꝫ ex iſopo.¶Auicẽ. Iſopꝰ alia D
eſt montana.alia ortiua calida et ſicca in ter
tio.et eſt ſubtilis ſicut origanũ. Potus eius
calorẽ bonũ facit.et eius gũmera veſtigia in
facie abſtergit. Cũ vino bibita reſoluit apo
ſtemata dura.¶Cõfert pectori ꝛ pulmõi pati E
entibꝫ diſſuriã et tuſſi antiq̃. Soluẽdo aũt
educit flegma et aſcarides ꝛ vermes.¶Va F
let etiã ſpleni et ydropiſi.decoctio eiꝰ cũ ace
to et oximelle ſedat dolorẽ dentiũ. Et vapor
decoctiõis cũ ficis cõfert ſonitui auris. Et
ipa etiã cocta fit emplaſtrũ:tarſati ꝛ ſangui
ni mortuo ſub palpebra. ¶Cõſtantinꝰ. Iſo⸗ G
pus cali.eſt et ſic.ĩ tertio gra. Succus eius
cũ ficubꝫ coctus:et melle ꝛ ruta bibitꝰ apo⸗
ſtemata pulmonis anhelitꝰ et duricies. tuſ⸗
ſim et catarrũ ad gulã de capite deſcendentẽ
curat.lumbricos occidit. Apozima cum mel
le groſſos humores diſſoluit.¶Idẽ. Si cũ H
ficubꝫ ſiccis vtatur:et ventrẽ humectat ꝛ cu
tem clarificat. Cũ aceto cocta ſi os tñ ablu
atur:ex ea dolorẽ dentiũ amputat auribꝫ in⸗
de fumigatis dolorem et ſonitum placat.
¶Raſis. Iſopus vt origanũ valet. Pectus I
et pulmonẽ purgat. Aſmati quoq̃ ꝛ tuſſi an
tique confert. Flegma et vermes e corpore
educit.¶Plinius libro.xxvi. Iſopi q̃nq̃ ra⸗ K
mi cũ duobꝫ rute ac vicis tribꝫ decocte tora
cem purgat.¶Iterum. Iſopi faſciculus cũ L
quadrante mellis ad tuſſim decoquitur.

Capitulum.ccxxxvj.

Yſopum humidū. Dyaſco.ca.de yſo
po humido ſm trāſlationē noſtram.
yſopi cerotū eſt qſi ſordes. ⁊ ſuccus
lanarū ſuccidarū q̄ hoc modo colligit̄. Lane
ſuccide ⁊ ſordiſſime mox detunſe mittunt̄ in
vas aquā calidā hñs. ⁊ ſic accendit̄ ignis vt
aliq̄d ferueat: deinde refrigerat̄. ⁊ qđ ſupna-
tauerit in modū pinguedinis abradit̄ manu:
⁊ vas ſtanneū abſtergit̄. ⁊ ſic ipm vas replet̄
pluuiali aqua ⁊ coopertū tenui lintheo ad ſo
lem biduo ponit̄. ⁊ ſic tertio die aqua delim-
pidat̄ ⁊ reponit̄. Adulterat̄ cū pinguedine et
cera. ſ; intelligit̄ ꝙ ſincerū odorē lano ſucci-
de ſeruat. Sera.li.aggre.cap. Cenſaraffab.
Et eſt pinguedo q̄ eſt in lana. q̄ fit in hūc mo
dum. Accipe lanā ſuccidā vel mollem: et la-
ua eam cū aqua calida: ⁊ in ſole calido. et ex-
prime totū qđ in ea eſt ex ſorde. ⁊ pone ſordici
em illā in vaſe habēte orificium latū: ⁊ pijce
ſup eam aquā infundens ab alto cum impe-
tu vt ſpumā faciat. Deinde agita agitatione
forti vt multā faciat ſpumā ſup aquā abſter-
ge aquā marinā cū ipetu donec ſpuma ſedet̄
oīno: ⁊ tunc tolle pinguedinem ſupnatante;:
⁊ pone in vaſe terreo. deinde proijce i vaſe ite
rum aquā aliam ⁊ agita ſicut feciſti primo. et
proijce ſup ſpumā eius aquā marinā: ⁊ dimit
te ſedari ſpumā ⁊ collige eam. Et facias hoc
quotiens ſpumam vider̄. deinde accipe pin
guedinem quā aggregaſti ⁊ malaxa ea; cum
manib⁹. Et ſi aliquā in eis inuenies ſordem:
extrahe ipam aquā agitando. Et facias hoc
totiēs donec videas ipam albam ⁊ purā pin
guedinem ſine admixtione alicui⁹ rei. ⁊ cum
hoc feceris pone in vaſe terreo ⁊ ſerua.

Operationes

A ¶ Sera. Melior ex yſopo humido eſt illud
qđ eſt molle qñ tangit̄ ſine aſperitate habēs
odorē lana ſuccidi. Et qñ diſſoluit̄ nō appa-
ret ibi aliqua groſſicies ſicut in adulterata.
Et virtus hui⁹ eſt calefactiua: mollificatiua
vlcerū iduratoꝝ. ⁊ ꝓprie vlceru; matricis qñ
miſcetur cum melle ⁊ butiro.

B ¶ Et quando fit ſuppoſitorium cum eo ꝓuo
cat menſtrua ⁊ expellit fetum ⁊ ſecundinam
Et quando miſcetur cum ſepe anatis cōfert
vlceribus ani ⁊ vlceribus virge ⁊ teſticuloꝝ
⁊ exiſtentibus circa loco illa.

C ¶ Et cōfert pruritui lacrimaliū oculi ⁊ groſ-
ſiciei palpebrarum. Et ponitur in vaſe nouo
ſupra lene; ignē: ⁊ dimittit̄ donec veniat̄ pin
guedo eius: ⁊ fiat cinis. ⁊ eſt conueniens ci-
nis in collirijs ⁊ medicinis oculorum.

¶ Et confert morſib⁹ venenoſis ⁊ fluxui ven D
tris antiquo ⁊ vlceribus inteſtinorum.

¶ Et abſcindit fluxum menſtruorum: et diſ- E
ſoluit ſanguinem congelatum in ſtomacho.
⁊ quando ſumitur in potu mundificat vlce-
ra pectoris ⁊ pulmonis.

¶ Et quando miſcetur cum butiro ⁊ fit naſca F
le cum eo poſt mundificationem matricis: ⁊
prohibet impregnationem.

¶ Et qñ datur in potu mulierib⁹ poſt partu; G
facit eas adhibere ad impregnationem.

Capitulum.ccxxxvij.

Karabe. Plateari⁹. Karabe ē gū-
mi arboris vt gemma vnde annu
li fiunt. Unde electrum ſuccinum
karabe ſub eodem ponuntur. quia
electrum eſt karabe. Unde habem⁹ in alexā-
dro capitulo de diſſinteria trociſcis dyale-
ctrū. Itē Seruius ſup bucolicon Virgilij
in egloga paſtoris dicit: ꝙ electrū ē poſt ſuc-
cinū. Itē Caſſi⁹ felix tractatu de trociſc; di-
cit: Trociſcos de ſuccino ⁊ eſt electrū: ⁊ de-
ſcribit trociſcos de karabe. Eſt autē gummi
arboris dicte dyaſagiros. ⁊ ē ſpecies populi

arboꝛis. vt patꝫ in illo capitulo agiros. verum aliud facit capitulũ de populo diuerſe ſpeciei ab illo. Auicen̄. lib. ij. de eo duo facit capitula. Unum de hauro: cui conſonat capitulum de populo arboꝛe. Aliud de hauro romano: cui conſonat capitulum de agiros. quod etiam exponit diaſcoꝛides ꝙ eſt populus arboꝛ. Auicēna dicit ꝙ eſt achiroſa: volens dicere agiros. ſꝫ in arabico eſt achiros cuius gũmi vt dicit Auicēna: eſt karabe. Et diaſcoꝛides dicit ꝙ ex hac arboꝛe ſuccinũ naſcitur ſm quoſdam. ⁊ in rhodanum diſtillat. ⁊ ipſum eſt electrũ: vt oſtenſũ eſt ſupꝛa. Due ergo videntꝰ eſſe ſpecies huius arboꝛis. Una calide complexionis. Alia frigide. ſicut p vtrũq textũ colligitꝰ. ¶ Auicenna libꝛo de viribꝫ coꝛdis karabe. calida eſt in pmo ſicca in ſcdo. aliq volunt ꝙ ſit frigida. Paulꝰ de karabe. Karabe eſt gũmi arboꝛis haur romani. ⁊ calefacit caliditate temperata cum pauca frigiditate. Bulcaſim eben aben azarin. libꝛo q dicitur ſeruitoꝛ karabe ſic aſſatꝰ ⁊ cōburitur. Opoꝛtet ꝙ frangas karabe in fracturꝫ paruis et aſſa vna vice vel duabꝫ ⁊ ſerua. Sꝫ combuſtio eius eſt in hũc modũ. Accipe ollam victilem. et pone karabe intus ⁊ claude os eiꝰ cũ luto. ⁊ pone in igne vna nocte. deinde extrahe et vtere et tere.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Habet pꝛopꝛietatem confoꝛtandi coꝛ ⁊ letificandi ⁊ repellendi cardiacam: et foꝛtificandi ſpiritus.

B ¶ Serapion. Karabe ſumitur in potu et pꝛohibet curſum humiditatum ad ſtomachum: ⁊ abſtringit ventrem ⁊ ſtomachum. ⁊ confoꝛtat eum. ⁊ abſcindit fluxum ſanguinis. Et quando coꝛtex huius arboꝛis inciditur minutim: ⁊ ſeminatur in letamine: oꝛiuntur ibi in toto anno fungi ad comedendum.

C ¶ Paulus. Karabe eſt gummi arboꝛis haur romani quod quando bibitur retinet fluxum ventris ⁊ ſtomachi: ⁊ ſanguinē vndecũq fluit. Et putant quidam ꝙ ſit ſandaraca. ⁊ dicũt ꝙ karabe ſodoma huius eſt gummi. ⁊ eſt gummi funeris eo ꝙ latini ponebant ipſum ſuper coꝛpoꝛa defunctoꝛ.

D ¶ Et idem auctoꝛitate Albuherig. Caliditas eius eſt temperata cum pauca frigiditate. ⁊ habet pꝛopꝛietatem retinendi ſanguinem. ⁊ pꝛopꝛie in tenaſmone. Et confert cardiace. ⁊ ſtringit ventrem.

E ¶ Et idē autoꝛitate begde. Karabe calida eſt ⁊ retinet ſanguinē vndecũq fluentem.

F ¶ Et idem auctoꝛitate Alcazi. Suſpenditur ſup apoſtema ⁊ confert. ⁊ eſt frigida. Et confert cardiace ⁊ ſputo ſanguinis: ⁊ fluxui eius a naribus.

¶ Alias virtutes inuenies in tractatu de lapidibus precioſis in capitulo Hagates. G

Capitulum. ccxxxviij.

k Alendula. Plinius capitulo kalendula. ē herba cuius ſtipes plurimos habet ramos. Folia eius ſunt ſimilia folijs conizi maioꝛis ſꝫ anguſtioꝛa et pinguioꝛa cum aliquali viſcoſitate et odoꝛe graui: vel vt coniza. Flos eius auroſus ſimilis eſt auri gali vel butalmos. ſemina eius ꝗ plurima oꝛdinatim. poſita in capitello quodam habentia foꝛmam coꝛniculoꝛum: et ipſa ſemina ſunt piloſa aliqualiter. Eſt calide et ſicce complexionis.

Operationes

¶ Uirtutem habet ſtringendi: confoꝛtandi: ⁊ deſiccandi. A

¶ Contra doloꝛem dentium puluis eius ſi inuoluatur in bombice ⁊ dentibꝫ applicetur: ſtatim doloꝛ ceſſat. ſimiliter naribus intromiſſa vermem qui eſt in dente occidit. B

¶ Contra roſulas pedum valet fomentum ex ea factum. C

ſtis .difficile frangibilis.lõgus circiter brachi-
um vnum.plenus foliis.⁊ fructus eiꝰ ponticus
declinans ad amaritudinẽ.⁊ color eius decli-
nat ad rubedinẽ. Et idem poſtq̃ congregaui
inter ſermonẽ Dyaſcoridis ⁊ Galieni ſup om
nem herbam inueni q̄ Galienus non memo-
rauit mirtum agreſtem. Et Dyaſcorides non
memorauit kubebas.Et vidi q̄ deſcriptio Ga
lieni ſup kubebas eſt deſcptio Dyaſcoridis ſu
per mirtum agreſtem

Operationes

¶ Sera.Semen eiꝰ bibitũ vrinã ꝓuocat:mẽ A
ſtruis imperat.calculos veſice frangit.
¶ Ycteritis ⁊ cephilargicis medicat̃. Radix eiꝰ B
cum viridis eſt a multis pro ſparago comedit̃.
que amara eſt ⁊ diuretica.
¶ Et idem auctoritate Galieni:Eſt medicina C
ſimilis ei.in ſapore ⁊ virtute.niſi quia eſt ſubti
lior . multũ ideo fit aperitiua operationum q̄
ſunt in corpore toto.
¶ Et prouocat vrinam:⁊ mundificat renes a D
lapide qui generatur in eis.Et eſt bona guttu
ri.⁊ ſtringit ventrem.
¶ Paulus capitulo de kubeba. Kubeba va- E
let contra frigidum reuma.⁊ confortat cerebꝝ
et curat apoplexiam.

Capitulum.cccxxix.

Kubube. Pliniꝰ cap.de Kubube. Ex
k eis ſunt domeſtice ⁊ ſilueſtres. Sunt
eñi fructus cuiuſdã arboris in partibꝫ
Indie naſcentes.Et ſunt triũ generum.Sũt
enim ſilueſtres q̄ ſunt minores.⁊ ſunt ſaporis
acuti ſicut piper.⁊ ſunt graues intus plene bre
uis ſtipitis.Sunt etiã aliis ſuperioribꝫ ſilue-
ſtres maiores põderoſe ſiliter et plene amari
ſaporis:ſupioribꝫ meliores.Sunt alie q̄ ſunt
domeſtice oĩbꝫ ꝑdictis laudabiliores. Inte-
rius inanes leuis põderis lõgi ſtipitꝭ:modice
amaritudinis.In ſũmitate habẽtes planiciẽ
aliquã:⁊ vbi ↄiungit̃ ſtipiti cõcauitas eſt q̃dã
cũ maſticat̃ fumoſitas q̃dam euaporabilis ad
cerebrũ aſcendit.Cũ ſimpliciter ponit̃ iſta in
telligit̃.Uirtus eſt in foliis ⁊ in ſemine eiꝰ ca-
lide ⁊ ſicce temperate.¶ Serapion li.aggre.ca.
kubebe. Kubube eſt planta habens folia mir
te domeſtice.niſi quia ſunt latiora eis.⁊ ſummi
tates eoꝝ ſunt acute:ſicut ſummitates lancee.
Et habet fructũ rotundũ aliq̃ntulum depreſ-
ſum ⁊ latum.Inter folia eius repertuꝫ: q̄d q̃n
maturat̃ vergit ad rubedinem inter ipm ⁊ gra
nũ triangulũ.⁊ hꝫ ramulos ſiles ramis plante
dicte laros:egredientes ab vna radice ſic̃ agre

¶ Capitulum.ccxl.

Lactuca. yſidorus. Lactuca di/citur eo q̄ habundantiã lactis exuberet. ſeu q̄ lacte nutrientes feminas implet. Hec et in viris veneris vſum coercet. ¶ Plateari/us. Lactuca cibariorũ vſui competit ſemen eius medicine. quod frigidius eſt ipſa herba. Judicantur autem ab autoribꝰ omniũ herba/rum temperatiſſima. ¶ Palladius libro ſcdo menſe Januario lactuca ſerenda eſt. vel Decē bri. vt planta eius Februario trāſferatur. Itē Februario ſeritur vt poſſit aprili menſe transferre. Sed certum eſt eam toto anno bene ſeri ſi locus ſit letus. ſtercoratus. irriguus. anteq̄ꝫ pangatur radices eius reſecemus equaliter. ⁊ liquido fimo linamus. Vel q̄ iam pacte ſunt nudate letamen accipiant. Amant ſolũ ſubac/tum. pingue. humidum. ſtercoratum. ¶ Aui/cenna in capitulo Lactuca. Et ſunt eius tres ſpecies. Una eſt que vocatur agreſtis. quã gre ci ſaralliam vocant. Cuius tyrſus in modum ſecundi eſt. Et eſt ſpecies ſcariole ſicut apparet ibidem. Alia ſpecies dicitur lactuca azini. quã ſi vis ſcire lege capi. xxiij. Aneuſa ſupra de A. Et alia ſpecies q̄ dicit̃ Lactuca domeſtica que oĩbus eſt nota. de qua hic loquimur. Galie nus ſexto ſimpli. far. cap. de lactuca ſm̃ tranſla tionem grecam. Lactuce domeſtice virtus eſt que infrigidat ⁊ humectat ſicut aqua non ex/tranee. ſed ſicut aqua ſtagnorũ vel lacunarum: vel fontanarum. Et ipſa eſt que generat ſan/guinem bonum. Lactuca agreſtis eſt ſimilis domeſtice: niſi quia ſtipitem habet maiorem. ⁊ folia eius ſunt albiora folijs eius et ſubtiliora ⁊ aſperiora. Et ſapor eius eſt amarus: et eſt in virtute ſua ſimilis papaueri nigro

¶ Operationes

A ¶ Serapion lib. aggre. cap. Hakas. i. lactuca. Uirtus lactuce domeſtice eſt q̄ ꝯuenit apoſte/matibꝰ calidis ⁊ heriſipile. Et ſemen eiꝰ qñ bi/bit̃ abſcindit diſtillationē humiditatꝫ ſperma/tis. Et ꝯuenit pollutioni que fit in ſomnis.

B ¶ Et idem auctoritate Galieni in lib. de cibis. Lactuca generat ſanguinem bonum in fine bonitatis. Et ego quidem comedebam lactu/cas quando eram iuuenis: quia in ſtomacho generabatur colera. et ſic infrigidabam ipſuꝫ. ⁊ tunc etiam poſtq̄ꝫ ſenui comedo eas elixas. Ideo quia non reperio aliquam herbam cum qua poſſum curare vigilias ſicut cũ ipſa. Hu/mor vero qui generatur ex ea eſt frigidus ⁊ hu midus. Et neq̄ꝫ ex ea accidit nocumentũ ſicut ex alijs oleribꝰ. ⁊ non ſtringit ventrē nec laxat. quia nõ habet ſtipticitatē nec ſalſedinem neq̄ꝫ acuitatem.

¶ Idem q̄ꝫ auc. Dyaſ. Lactuca domeſtica eſt bona ſtomacho: ⁊ infrigidat vētrē: ⁊ facit dor/mire. ⁊ prouocat lac. Et qñ ipſa decoquitur eſt magis iuuatiua. et qñ comeditur ſic euellitur ſine ablutione. conuenit illis qui conquerunt̃ de ſtomacho ſuo. C

¶ Et aſſiduus vſus comeſtionis earũ obtene/brat viſum. Et qñ fit emplaſtrũ cũ ea conuenit apoſtematibꝰ calidis: ⁊ heriſipile. dũmodo nõ ſit vehementis inflãmationis. D

¶ Sed ſemen eius bibitur ⁊ valet cõtra fluxũ ventris. ⁊ extinguit libidinem ⁊ pollutionem ſeminis in ſomnis. Sed qñ lactuca emiſerit ſtipitem ſuum tunc efficitur virtus ſucci ⁊ lac/tis ipſius ſimilis virtuti lactuce agreſtis et pa paueris nigri. E

¶ Et idem auct. Ruffi. Lactuca q̄dem curat egritudines q̄ fiũt ab ebrietate qñ ſumit̃: ſꝫ ipa nocet inteſtinis. ⁊ lenit ventrē. ⁊ abſcindit libi/dinem. ⁊ facit dormire. F

¶ Item qñ coquit̃ cũ oleo zizamino. ⁊ comedit̃ expellit ytericiã. ⁊ eſt medicina bona opilatio nibꝰ nariũ ⁊ corize qñ comedit̃ in ieiunio cocta cũ oleo. ſinapiũ ⁊ lac lactuce domeſtice cũ emit tit ſtipitem abſtergit vulnera q̄ fiunt in tunica cornea. Lac vero laetuce agreſte poſitum in fronte inducit ſomnum. G

¶ Et qñ fit collirium cum eo lacte iuuencule conuenit vlceri cornee. ⁊ placat dolorem capitꝭ ⁊ prouocat menſtrua. ⁊ curat morſum rutele ⁊ ſcorpionis. H

¶ Galienus. Calidis flegmonibꝰ cõgruit: nec non paruis heriſipilationibus: non tamē po tens eſt maioribꝰ ſufficere. Eſt autem ex cibis ſedantibus ſitim. Semen vero bibitum cõtra gomoream. i. effuſionem ſpermatis cohibet. Unde ⁊ ſomniantibus datur ſicut etiaꝫ ſemen agreſtis lactuci liquorem citius colligit caligi nem. necnon inſuper vſtionibus apta eſt ſub/iuncta cũ lacte femineo. I

¶ Et idem ſcdo libro de cibis. cap. de Lactu/ca ſm̃ tranſlationem grecam. Noſſe aũt opor tet ex omnibus oleribus pauciſſimũ ⁊ chacoch cimum ſanguinem generantibꝰ ex laetuca nõ multum quidem neq̄ꝫ cacocemum. non tamen euchimũ perfecte ſanguinem generari: come/dunt aũt ipſam vt ad multũ quidem crudam. qñ autem extiterit circa productionem ſeminis eſtatis tempe elixatam in aqua dulci offerũt cum oleo ⁊ garo ⁊ aceto. aut cum aliquo ſalſa/mentorũ. Et maxime quecũq̄ꝫ eorũ que cum ca ſeo preparantur. K

L ¶Vtuntur autem ipſa ⁊ anteq̄ȝ in ſtipitē impetuauerit p̄ aquam elixantes: ſicut ⁊ ego nūc incepi: ex q̄ dētes habeo prauos. ſciens em̄ aliquis amicoꝝ in ꝯſuetudine q̄dem mihi ex multo tempe olus h̄ laboroſam autē nūc habens maſticationem induxit decoctionem.

M ¶Vtebar autem lactucis in iuuentute quidē calefaciente mihi continue ſuperiori ventre in frigidationis gratia.

N ¶Auicenna li. ij. cap. de lactuca. Ex ea eſt domeſtica ⁊ ſilueſtris. Et illa que eſt ſilueſtris eſt ſimilis in virtute papaueris nigri.

O ¶Et idem auctoritate Galieni. Non eſt infrigiditate eius que domeſtica vel ortulana eſt applicatio ad vltimum.

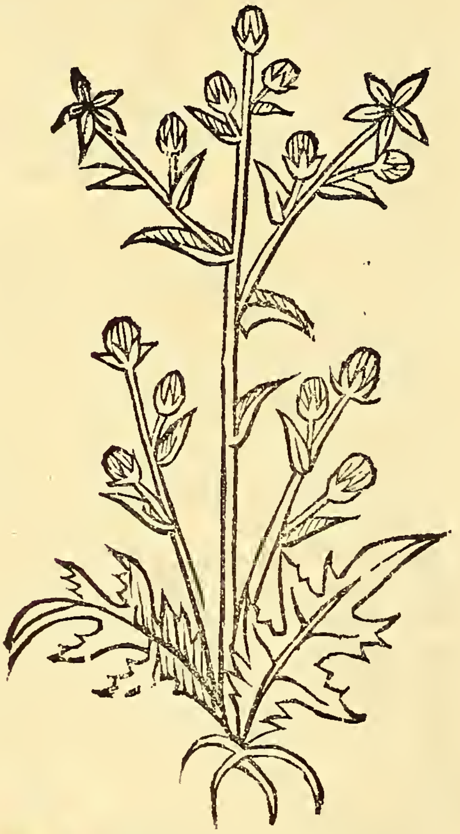

¶ Capitulum. ccxlj.

LAcca. Plateari⁹. Lacca eſt gūmi arboris: quod defertur a partibus vltra marinis. quo tinguntur panni colore rubeo. Habet virtutē extenuatoriam. Et eſt calide et ſicce complexionis in tertio gradu. Serapion libro aggregatoris capitulo Lec. auctoritate Dyaſcoridis. Lec eſt gūma arboris que naſcitur in terris arabū. ⁊ eſt in ea ſimile myrre ⁊ ſtoraci. Et habet virtutem extenuandi. Et idem aucto. Galieni. Lacca eſt gūmi arboris que naſcitur in Arabia: que eſt ſimilis myrre: habens odorem bonum. ⁊ adminiſtratur in fumigijs. et tinguntur ex ea panni rubei coloris. et dicitur tinctura illa Karmes. et defertur ſimiliter de armenia. et eſt calide et ſicce complexionis in tertio gradu. Et idem auctoritate Galieni in tranſlatiōe alba tarith. Lacca eſt gumma arboris que naſcitur in Arabia: que eſt ſimilis myrre habens odorem bonum Et idem auctoritate Raſis. Lacca cadit ex celo ſuper ramos arboris gubera. id eſt meſpili in partibus Sireff: in inſulis maris. et eſt calide et ſicce complexionis. ¶Auicenna libro ſecundo capitulo de lacca. Lacca dixerunt quidam de quibus eſt dictū Paulus. eſt gumma herbe ſimilis myrre boni odoris. ⁊ oportet ꝙ adminiſtretur cum cautela. Alij vero errauerunt et dixerunt ꝙ eſt Karabe. Verum lacca in pleriſq̄ȝ eſt virtutis karabe. ⁊ eſt extenuatiua virtute vehementi.

¶ Operationes.

¶Dyaſcorides. Lacca cōfert aſmati: ſi puluis eius cum ouo ſumatur ieiuno ſtomacho. ⁊ confert ſpleneticis in ſyrupo ſi ponatur: et p̄uocat menſtrua. ⁊ ꝯfortat viſum ſm̄ omnē modū adminiſtrationis eius. ⁊ cōfortat ſtomachum: et aperit opilationem ſtomachi ⁊ epatis. ⁊ curat ictericiam ex opilatione. A

¶Serapion. Lacca habet virtutem extenuandi pingues. ⁊ bibunt de ea ſplenetici ⁊ aſmatici ⁊ ꝯfert. Et qn̄ bibitur cum mellicrato p̄uocat mēſtrua: ⁊ abſtergit maculas que fiunt in oculis abſterſione veloci. B

¶Et curat debilitatem viſus quando miſcetur cum vino. ⁊ fit inde collirium. et eſt bona dolori dentium. et aperit opilationes. ⁊ fortificat viſcera. et tinguntur inde panni coloris rubei. C

¶Et aperit opilationem ſtomachi: et confortat eum. et confert ictericie. Et modus ablutionis eius eſt: ꝙ accipitur gummi eius et teritur ⁊ proijcitur ſuper ea aqua calida. in qua bullierint ariſtologia ⁊ ſquinantum. ⁊ mouetur cum piſtello ⁊ dimittitur reſidere. ⁊ eijcitur aqua. deinde deſiccatur in vmbra. et reponitur in vaſe vitreo. ⁊ ſi non clarificatur prima vice: facias ſecundo. D

¶Auicen̄. Lacca confert tremori cordis. ⁊ cōfert epati. ⁊ ꝯfortat ſtomachū. ⁊ ꝯfert ictericie ⁊ ydropiſi: ⁊ doloribꝫ epatis. E

¶ Capitulum.ccxlij.

L Arix.yſi. Larix a caſtello liricino dicta eſt.ex q̄ tabule tegulis affixe flām̄ repellunt:nec ex ſe carbones exuſte efficiunt. Pli.lib.xvi. Larix eſt arboꝛ ex ſilueſtri genere cui folia nō decidūt.ſic̄ nec abieti.nulloq3 floꝛe exhilarat̄.ꝑt in⁹ em̄ e floꝛe fruct⁹ gingnit̄. Mōtes amat ſic̄ ꝛ cedr⁹.ꝛ eſt q̄ntū gen⁹ eaꝝ q̄ picē ferūt.cui ſitus idē ꝛ facies.vt abieti. Hui⁹ materia lōge p̄ſtātioꝛ incoꝛrupta.vis hūoꝛe contumax rube⁹.p̄terea ꝛ odoꝛe acrioꝛ. Huic quoq3 pluſculū erūpit liq̄ris.mellio coloꝛe atq3 lētioꝛe nūq̄3 dureſcentis. Sextum ꝟo gen⁹ eſt teda. lariciſq3 moꝛb⁹ eſt vt teda fiat. Om̄ia ꝟo hui⁹ genera q̄ picem ferūt accenſa fuligine in modica repente carbonē cum eruptionis crepitu expuunt.eiaculanturq3 lōge.excepta larice.que nec ardet.nec facit carbōes.nec alio mō ignis vi ↄſumit̄ q̄3 lapides. Omnia quoq3 illa ꝑpetuo virent. Larice ſunt omniū arboꝝ altiſſime atq3 rectiſſime.

¶ Operationes.

A ¶ Pli.in li.vts̄. Signit ꝛ larix cauchꝛin ſicut ꝛ abies.vic3 pillulā in medicina vim vrendi habentem q̄ ↄtinet nucleum pineis ſimilem.

B ¶ Idem in li.xvij. Serunt̄ autem ſemine nec vnq̄3 degenerant larix ac cypꝛeſſus ac palme. ¶ Palla.li.xij. Larix ad materia3 eſt vtiliſſima ex q̄ tabulas ſuffigas tegulis ī frōte ꝛ extremitate recto ꝝ.ↄtuliſti p̄ſidiū ↄ incēdia. Nec em̄ flām̄as recipiūt aut carbones creare poſſunt.

¶ Capitulum.ccxliij.

L Appacium maius. Dyaſ.ca.de lappacio.ponit quattuoꝛ eius genera dicēs Lappaciū q̄ttuoꝛ ſunt genera vel ſpecies. Vnu3 qđ manducat̄.ꝛ eſt illud qđ vocat̄ inſipidū. Alterum qđ dicitur oxilappacium.et acetoſum lappacium. Et illa eſt herba q̄ vocat̄ acetoſa q̄ in locis humidis naſcitur.ꝛ in ſummitate eius ſunt folia acuta ꝛ dura.verum melius eſt qđ in oꝛtis naſcit̄. Eſt aliud genus lappaciū quod eſt agreſte.et bonum minus. ſimile plantagini ſup terram ſparſum ꝛ indebile. Eſt aliud genus qđ multi 3adam dicunt. Folia ſimilia lappacio agreſti.habens et virgam minorem. ſemen ei eſt acutum ꝛ rufum ſiue ſubnigrum.ꝛ triangulatum ꝛ viſcidum.ſup virgam habentes ſemen. Gal.ſexto ſim.far.ca.de lappacio. Lappaciu3 dyafoꝛetice moderate virtutis. Acutum vero lappacium mixtum ſimul ꝟo cū dyafoꝛetica ꝛ repercuſſiua participat quadam

qualitate. Semen vero eius habet quid ſtipti
cū manifeſte: ⁊ diſſenterias ⁊ diarias ſanat: et
maxime id q̄d eſt acutum lappacium. Equinū
aūt lappaciū in nemoribꝰ q̄dem generaꝛ. vt plu
rimū autē eſt eiuſdem quidem cum p̄dictis de
bilioris vero virtutis

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Virtus lappacij vna eſt q̄ ventrē mol
lit crudum ⁊ tunſum ⁊ cathaplaſmatibꝰ adhi
bitū cū oleo roſaꝝ duricies ſpargit.
B ¶ Valet etiā ꝯ ſcabiem: impetiginē: ⁊ ſerpigi
nē ſi accipiaꝛ ſuccꝰ eius ⁊ oleū nucis. ⁊ pix liq
da: ⁊ ſimul bulliant. ⁊ coletur. ⁊ colature adda
tur puluis tartari. ⁊ ſulphuris. ⁊ fiat vngentū
ad apoſtemata maturandū. Lappaciū acutū
tritū ⁊ i oleo decoctū: ⁊ cū axungia ſupponaꝛ.
C ¶ Cōtra ſplenis duriciē ſuccꝰ lappacij acuti cū
ſtorace liq̄da ⁊ armoniaco ⁊ aceto ꝯficiaꝛ ⁊ di
mittaꝛ tribꝰ diebꝰ: poſtea fiat decoctio ⁊ coleꝛ: ⁊
colature addaꝛ cera ⁊ oleū ⁊ fiat vngentū.
D ¶ Aqua vel vinū decoctionis eius ſoluit opila
tionem ſplenis vel epatis. Cōtra ſcrofulas no
uellas fiat emplaſtrum ex lappacio acuto ⁊ ax
ungia ſimul ꝯtritis.
E ¶ Criſpelle facte ex lappacio acuto valent aſ
maticis ex frigida cauſa.

Capitulum. ccxliiij.

Lappaciū minꝰ ſiue rotūdū. Plateariꝰ
Lappaciū rotundū dr̄ eo q̄ ad rotūdi
tatē tendit: ⁊ minor eſt ſup̄dicte. Ca. ē
⁊ ſic. in. iij. gdu. Paulꝰ ca. de lappacio: ex ea eſt
maior ⁊ minor. Maior vocaꝛ bardanus: et eſt
maſculꝰ carēs ſemie. Minor vocaꝛ bardana. ⁊
eſt femina faciens lappas ⁊ ſemīa adherentia
pānis. aliq̄ vocāt eam lappā inuerſam.

Operationes.

¶ Dyaſ. Radix eiꝰ cataplaſmata leproſis medi A
caꝛ. Eius elixatura fomēto adhibita ⁊ in bal
neis fricata. pruriginē corpis tollit. dolorē au
riū mitigat. ¶ In vino elixa dolorē dentium B
gargariſmo cōpeſcit. ⁊ cataplaſmata ſcrophas
ſpargit. Et omniū ꝟtus eſt vna cū p̄dicta.

Capitulum. ccxlv.

Lapago. Dyaſ. ca. approparine. i. lapago
Et eſt herba ꝟgas multas hñs longas
et q̄dras ⁊ aſpas. folia rara ⁊ inordine
poſita. ſemen eſt ei albū ⁊ rotundū ⁊ puum. in
medio pertuſatū ſic vmbilicꝰ. florē habet albū
Folia eiꝰ veſtibꝰ tranſeuntiū inherent. Naſciꝛ

circa muros ⁊ ortos. Hac herba paſtores p coliq-
torio vtūt lac liquātes. Gal. vi. ſim. far. c. apozma
Apozma filiātropos vel filotropi dr̄. Dr̄ etiam
lappula minuta ⁊ purpurea. mediocrit̄ abſter-
git ⁊ deſiccat. habet aūt aliqd ſubtiliū partiū.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Succ⁹ hui⁹ herbe ⁊ virgaꝝ ⁊ ſemis ei⁹
morſū mitigat ſpalāgiōis cū vino bibit⁹ ⁊ vene
nis occurrit. Hic ſucc⁹ aurib⁹ infuſus carū do
lorē mitigat. hec herba cū axungia mixta ſcro
phas ſpargit. folia āt ei⁹ ↄſtringētꝫ ſunt virtutꝫ.

B ¶ Et ꝑpterea fluorē ſanguis cathaplaſmatib⁹
appoſita medent. ⁊ rei coherenti miſcent.

Capitulum. ccxlvj.

Laur⁹. yſi. Laur⁹ a laude dicta eſt. vn̄ et
olim laudea dicebat. Hac em̄ cū laude
victoꝝ capita coronabāt: eo q̄ nūq̄ vi-
riditatē deponat. ſola q̄ꝫ arbor hec vulgo ful-
minari mime credit. ¶ Auic. Laur⁹ eſt arbor
cali. ⁊ ſic. in. ij. cui⁹ odor redolēs. Dicit in locis
mōtuoſis hn̄s folia ſic mirti: niſi q̄ maiora ſūt
Et ei⁹ fructus eſt rube⁹. virtuſq̄ illi⁹ eſt in folijs
⁊ fructu ipi⁹. Grana ei⁹ ſūt ad modum auel-
lane parue. In ipa tota eſt calefactio. Sed
grana ei⁹ calidiora ſunt folijs. Cortex vero debi-
lior eſt ⁊ minoris caliditatꝫ. Pla. Laur⁹ ca. eſt
⁊ ſic. Cui⁹ folia virtutē hn̄t ↄfortādi fructus ex
aromaticitate diſſoluēdi ⁊ ↄſumēdi. Folia ex-
ſiccata in loco vmbroſo ⁊ nō fumoſo p annū i
multa efficacia ſeruāt. fructus p duos annos.
¶ Pala. li. iij. Menſe februario ex baccis mir
te ⁊ lauri ſeminaria ſunt facienda. vel ſi facta fue
rint excolēda. ¶ Sera. li. aggre. cap. gara. auc.
Dyaſ. Gara. i. laurus. Ex eo eſt hn̄s ſtricta fo-
lia. ⁊ ex eo eſt hn̄s latiora. ⁊ eſt maſcul⁹. ⁊ cale-
faciūt ⁊ deſiccant calefactione ⁊ deſiccatōe for-
ti. Et granū ei⁹ eſt forti⁹. ¶ Dyaſ. ca. d̄ Lauro
ſm̄ trāſlationem grecam. Laurus alia eſt la
tior folioꝝ. alia tenuioꝝ. ſed vtreq̄ ferventis
virtutis ſunt atq̄ recorporatiue. quoꝝ elixatu
ra calida eſt. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. daſne arbo-
ris ſiue lauri tam folia q̄ fructus ſiccant ⁊ cale
faciunt vehemēter. plus tamē fructus q̄ folia.
Cortex vero radicis minus quidem acer ⁊ ca-
lidus. magis autem amarus: ⁊ q̄d ſtipticitatis
habet. ¶ Iuuenalis. Laurus eſt arbor cui⁹ fo
lijs victores coronant. vnde lauro ꝑpter victo-
riā coronatus: dicit laureatus. ⁊ corona qua-
propter virginitatem mulieres coronant: voca
tur laureola.

Operationes

¶ Dyaſ. Elixaturā ei⁹ ſi in ſcafio miſſa fuerit ⁊ A
deſup ſedeat veſice ⁊ matricis dolorē cōpeſcit.
Hui⁹ folia viridia ſtiptica q̄ tunſa ⁊ cataplaſ-
matib⁹ adhibita veſparū ⁊ apum ꝑcuſſum ꝓhi
bent: ⁊ om̄es tumores ſpargent.

¶ Et ſi ſynapi aut polente miſceant et viridia B
bibita nauſeā ꝓuocant. ſtomachū ſubuertunt
Huius bacca pl⁹ ca. eſt q̄ folia.

¶ Et habet virtutē fortiorē q̄ tunſa ⁊ electuarij C
more melle collecta: tuſſientes ⁊ ptiſicos orto
noicos ⁊ toracis reumatiſmum ſanitati reſti-
tuit. cum vino bibita ictibus ſcorpionū occur-
rit: maculas nigras detergit.

¶ Succus eius ſurditatē auriū manere non D
ſinit. ⁊ incōgruos ſonos cū vino ⁊ oleo roſarū
adhibita cōpeſcit.

¶ Acopis ⁊ vnctionib⁹ calidis notabiliter mi E
ſcetur. virtutib⁹ etiam dyaforeticis neceſſe mi-
ſcet. Coriū eiuſdē arboris tritū ⁊ bibitū calcu-
los frangit. aborſum excludit epaticis obulis
trib⁹ cū vino bibitū pſtat effectū.

¶ Succ⁹ vo radicis ei⁹ minus eſt acer: ⁊ tm̄ eſt F
amarus ⁊ magꝭ ſtiptic⁹. ꝑpter qd lapides veſice
rumpit. oīs aūt arbor vires hꝫ acriter relaxan
tes ⁊ calefacientes ⁊ euaporātes.

¶ Galien⁹. Laurus lapides frangit: ⁊ epaticꝭ G
cōfert. bibitus cum vino odorifero in pondere
trium obolorum.

H ¶ Aui. Lauꝛꝰ ꝯfert doloꝛibꝫ neruoꝝ oībꝫ. Li-
nit̃ ſup moꝛſeam cū vino. Reſoluit etiā ſodam
I ⁊ facit ad doloꝛes aurꝫ frigidos. ¶ Raſis. Jar
.i. laurꝰ. Apoſtemati matricꝫ ⁊ pūcture ſcoꝛpio
nis: ac doloꝛi neruoꝝ auxiliat̃. qꝫ totū ſemē et
oleū auxiliāt̃. faſtidiū tamen ⁊ vomitum faciūt
K ¶ Coꝛtex eius bibitus frangit lapidem.

Capitulum. ccxlvij.

Laureola. Ubi ſciendum qꝫ aliq̃ putant laureolā nō eſſe mezereon. q̃ꝛ ſcꝫ erroꝛ dinoſcit̃ in ca. coconidion ſuperius de C. Dyaſ. ca. Daſnoides. i. laureola. habet virgas lōgas duobꝫ cubitꝫ. tenues rectas ⁊ lenes. ⁊ folia lauri ſiīa. ſꝫ tenuioꝛa ⁊ viridioꝛa. ſemen in medijs folijs hñs. Et idē ſm aliā trāſlationē. Daſnoides. i. laureola cubiti vniꝰ hꝫ lōgitudinē. ⁊ ꝟgas multas ⁊ nō fragiles ſed muſcilaginoſas. Folia ſūt illi lauro ſimilia ſꝫ mollioꝛa. id eſt flexibilioꝛa ⁊ durioꝛa. ⁊ nō frāgibilioꝛa guſtu calida exaſperātia. Floꝛes albos habet. ſemen ꝟo nigrum cū maturū erit. Radix eſt illi inutilis. Naſcit̃ locis montuoſis. Et illud qđ de ea adminiſtrat̃ eſt radix.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Daſnoides. i. laureola. folia eiꝰ ſicca ⁊ viridia bibita. flegma vētris deponūt. vomitū ꝓuocāt. mēſtruis imperant. Apoflegmatiſmis maſticata ꝑſtāt auxiliū. ſternutamēta ꝓuocāt. ſeminis eiꝰ grana. x. bibita ventrē molliūt.

B ¶ Sal. Camedapne. i. laureola. ꝓuocat vrinā ⁊ mēſtrua. Et ꝯfert diſtillationi vrine ⁊ mingentibꝫ ſanguinē.

C ¶ Caſſius felix ca. Camedapne. Et eſt diuretica valde. Folia eiꝰ cataplaſmatibꝫ adhibita doloꝛē capitis tollūt. egeſtiōes ſtomachi impoſita compeſcunt.

D ¶ Et toꝛtiones anterioꝛes cū vino bibita potiſſime q̃ ſemia habēt anteriꝰ. poſterioꝛes ꝟo q̃ ſunt poſteriꝰ medicant̃. Succꝰ eius cū vino bibitus mēſtruis imperat. ꝓuocat vrinā. peſſario adhibitꝰ: hec oīa facit.

E ¶ Victualis eſt virtutis cum folijs ſuis ſine floꝛibꝫ incēdioſe ſe laboꝛātes quidā captaplaſmauerunt. Que ꝟo dicit Meſue. vide ca. cocognidion ſupꝛa de C.

Capitulum. ccxlviij.

Laudanūm. Dyaſco. Eſt enim genus edere. quam multi ancion vocāt. Alij barbam yrcinam. quia pinguedo eiꝰ adheret barbis yrcoꝛum. frutex eſt ſimilis cyſtereon. ſed lōgioꝛa folia habet hec et integra

Et neſcio quam pinguedinem habet ſuper fo
lia. Virtus eſt illi ſtiptica in folijs. ⁊ ex ea col
ligitur laudanū. Huius enim edere folia yrci
caprarum libenter manducāt quā cum depa
ſcere ceperint pinguedo illa que ſuper folijs
erit barbis ⁊ humeris yrcorum adheret. Et a
diligentibꝫ ex ipſis collecta ⁊ in ſe redacta lau
danum faciunt. Alij vero ſuper ramos ipſius
funes trahunt extendentes inter ſe. Et ſi quid
ex ipſa pinguedine funi adheſerit colligunt. Et
ſic vtuntur tali diſciplina ⁊ manibus fricata
malaxant: et paſtillos ex ipſa faciunt: qd lau
danum vocant. Eſt autem vtile quod odore
plenum eſt ⁊ viride: ⁊ facile ad malaxandum
⁊ pingue non habens arenam commixtam. et
minime fragile. ⁊ ſimile reſine. Cuius virtus
ca. eſt ⁊ hu. in fine primi gradus: prope ſecun
dum. Subſtantia eius eſt ſubtilis multum.
⁊ in ſapore eius eſt ſtipticitas pauca. Serapi
on. Caledent. id eſt laudanum. Et colligitur
ex vna ſpecie ciſſos. et eſt arbuſtum quod aſ
ſimilatur ciſtereon. niſi quia folia eius ſunt lō
giora ⁊ nigriora. ⁊ habet humiditatem que ad
heret manui tangentis eam in vere. ⁊ eſt ſtipti
ca. ⁊ ex hac ſpecie accipitur laudanum quod di
ſciplina ſuperiori conficitur.

¶ Operationes.

A ¶ Galienus. vij. ſim. farma. cap. Cithus ſiue
ciſtus. id eſt laudanum. Eſt autem ſubtilium
partium in ſubſtātia ⁊ calide virtutis ſm pri
mum acceſſum complete. vt eſt ſecundū: tanget
propterea. virtus eius eſt que maturat. aggre
gat ⁊ fortificat. ⁊ ſimiliter dyaforetice eſt virtu
tis ⁊ digeſtiue. ⁊ vltra pdicta habet quandam
ſtipticitatem breuem: propter quod cōfert egri
tudinibꝫ matricis. et fortificat eam.

B ¶ Et facit oriri capillos qui cadunt. propterea
quia deſtruit quod eſt in radicibꝫ eoꝝ ⁊ humi
ditatibus eoꝝ malis. ⁊ ſtringit ſua ſtipticitate
poros p quos egrediūtur pili. Fiunt enim he
paſſionos propter prauos humores: viſcoſos
⁊ groſſos: quos inciſiua ⁊ dyaforetica farmaca
maxime educūt ⁊ euacuāt. ſubtiliū vero parti
um oportet eſſe virtutē ca. ⁊ non multū ſtiptice.
Nō tñ in tantū ſubtiliū partiū ⁊ ſiccantium vt
ſiccent et depaſcent cum humoribꝫ pter natu
ram aceruatis ibi naturalem humiditatē que
augent capillos. ita enim non alopicias ſana
bunt magis ꝙ caluiciem operabuntur.

C ¶ Necnō ⁊ laudanū incarnat vlcera difficilis
ꝯſolidatōis ⁊ miſcet in medicinis ſedantibus
tuſſim. Et quando bibitur cū vino veteri ſtrin
git ventrem. ⁊ fit ex eo fumigium ad expellendū
ſecundinam. ⁊ ponitur in naſcalibus valenti
bus contra duriciem matricis.

¶ Paulus cap. de Laudano. Eſt eligendum D
quod eſt ponderoſius ⁊ nigrum: ⁊ qd malaxa
ri poteſt. Et valet etiam ſic electum contra epi
lentiam ſi inungatur ſpina patientis. et valet
ad frigiditatem matricis ⁊ ſuffocationē: ſi mu
lier ex eo recipit fumum. ⁊ ſupinferiora. Valet
etiam contra relaxationem dentium: ſi lauda
num ⁊ maſtix conficiantur: et circa gingiuas
extra et intus ponantur.

¶ Serapion auctoritate Dyaſcoridis. cap. le E
dent. id eſt laudanum. Virtus laudani eſt ca.
mollificatiua. aperitiua orificiorū venarū. qñ
miſcet cum vino ⁊ mirra. et cum oleo mirtino
ſuper cicatrices vlcerum meliorat eas.

¶ Et qñ mittit in aurē cū vino qd dr ydromel: F
aut cū oleo roſaꝝ: curat dolorem eaꝝ. ⁊ fit inde
fumigiū ad expellendū ſecundinam.

¶ Et ponitur in confectione naſcalium vel col G
lirioꝝ matricum. ⁊ confert duriciebꝫ earum. et
miſcetur in medicinis ſedantibus dolorem. et
in medicinis tuſſis ⁊ vngentis.

¶ Et quando bibitur cum vino veteri ſtringit H
ventrem ⁊ prouocat vrinam faciliter.

¶ Auicenna. Laudanum eſt ſubtile. et eſt in eo I
pauca ſtipticitas. ⁊ eſt maturatiuum humidi
tatum groſſarū viſcoſaꝝ quas cū equalitate re
ſoluit in quo eſt virtus attractiua. et eſt calefac
tiuū. aperitiuū orificiorum venarum. et in
greditur in ſedatione doloris. ⁊ facit naſci pi
los: inſpiſſat eos ⁊ prolongat eos ⁊ conſeruat
proprie cum oleo mirtino ⁊ cum vino. ⁊ non fa
cit hoc niſi quia ipſum eſt ſubtile: ⁊ profundat:
et eſt reſolutiuum ⁊ mundificat corruptionem
corrodentem carnem.

¶ Et eſt attractiuum: ⁊ attrahit materiam bo K
nam ad pilos. verūtamen non videtur confer
re caluiciei cum incipit. et ca ſui piloꝝ cū appa
ret cutis. ⁊ fluxus capilloꝝ. ⁊ non peruenit ad
hoc vt ſanet alopiciam. quoniam materia alo
picie non reſoluitur niſi virtute que eſt ſupra
virtutem reſolutionis eius.

¶ Et laudanum conſolidat vlcera dure con L
ſolidationis. ⁊ ſtillatur cum oleo roſarum in
aurem doloroſam. ⁊ ingreditur in medicinis
ſode ⁊ pulſationis.

¶ Et confert tuſſi ⁊ reſoluit apoſtemata matri M
cis ſuppoſitum in peſſario. ⁊ attrahit fetū mor
tuum ⁊ ſecundinā ſuffumigatione facta ex eo
in traiectorio. ⁊ qñ bibitur cum vino antiquo
conſtringit ventrem ⁊ puocat vrinam.

¶ Capitulum. ccxlix.

rem ſuauem ⁊ bonum habent. nõ habent ſuccum niſi valde parum. Radix non competit vſui medicine.

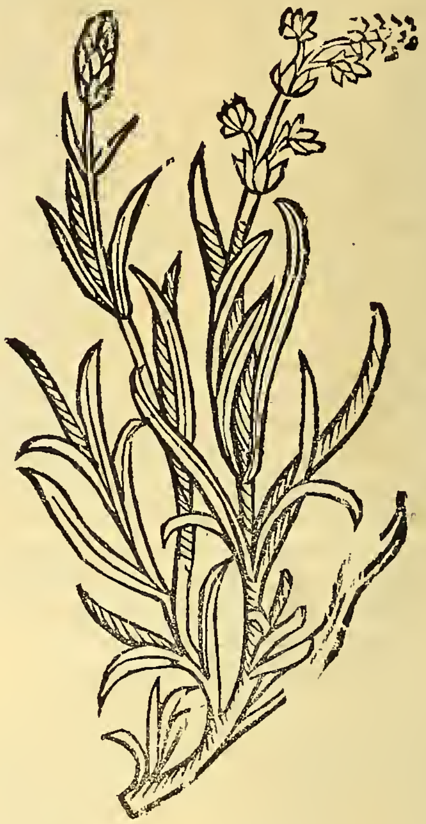

Capitulum. ccxlix.

Latiua ſm Dyaſcoridem in proprio capitulo. tirſulum habet oblongum faſcitate digiti cauum in ſummo q̄ſi ramulum diffuſum. ⁊ folia oblonga fructuꝫ in ſummitate ramorum habens triangulum: et ſubrotundum in modum capparis. in quo tria grana continentur ſub membranula que intra corticem eſt.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Granula eius. vij. vel. ix. potata ventrem viſcide purgant. q̄ſi aqua frigida ſuper bibatur coleram rubeam et flegma deponunt.

Capitulum. ccl.

Lauendula eſt herba calide et ſicce complexionis. Paulus. Lauendula eſt herba omnibus nota et caret ſemine. flores vſui medicine competunt. ⁊ odorem ſuauem ⁊ bonum habent.

Operationes.

¶ Virtus eiꝰ eſt que reſoluit et fructificat. Cõtra ſincopim ⁊ cardiacam paſſioneꝫ ex frigida cauſa fiat decoctio eius in uino odorifero: addita aqua roſaꝝ ⁊ detur patiēti. A

¶ Lauendula eſt pſtans ſomnū. ⁊ ſedat ſodā qñ emplaſtrū cū ea fit ſupfrontem. B

¶ Aqua decoctiōis eius potata nefreticis. epilenticis: ⁊ apopleticis cūfert. lauendula miſcetꝰ diuerſis antidotis ⁊ miris et varijs odoribus grate miſcetur. C

¶ Item odor eius grauat caput ⁊ facit ſomnū Et qñ bibitꝰ decoctio eius eſt conueniens illi cuius cerebrum infirmatur. D

¶ Aqua eius e floribꝫ diſtillata valet ad appoplexiam. Emplaſtrum ex eo factū cum ozimo valet puncture ſcorpionis. E

¶ Ad preſeruandam apoplexiam. Re. florum lauendule. Ʒ. ij. cinamomi. ſpice. croci. ligni aloes. maſticis. nuciſmuſcate. gariofili. calami. aromatici. zinziberis. roſaꝝ macis. cardamomi F

ana. ʒ.i. bulleant cū aqua roſaꝝ in vna fiola vitrea in cine calido: poſtea coletur: ꝛ paulatim cum coclearí potui propinetur.

Capitulum.ccli.

l Euiſticū. Platearius. Leuiſticum eſt herba oīibꝫ nota. calida ꝛ ſicca in.ij. gradu. Cuius ſemen ſiliter appellatur Et in medicinis ſemen ponit᷑. Uirtutē babet diureticā. virtutē qꝫ aperiendi ꝛ extenuandi. ¶ Conſtantinus in libro graduū. Leuiſticum eſt in tertio gradu calidū ꝛ ſiccū. Semen autē ꝛ radix in medicinis ponitur.

Operationes.

A ¶ Plate. Uinū vel etiā aqua decoctionis eius valet ꝯtra opilationē ſplenis ꝛ epatis: ꝛ cōtra ventoſitatē. ꝛ ꝯtra dolorē ſtomachi ꝛ inteſtinorū ex ventoſitate. Puluis etiā eius cū puluere cinamomi datus valet ad p̄dicta.

B ¶ Cōſtantinꝰ vbi ſup̄. Cibū digerit. opilatōēꝫ epatiſ aperit. de frigido humore dolorē mitigat

C ¶ Stomachi ventoſitatē ꝛ inflationē rugituꝫ ꝛ intorſionē diſſoluit. Mēſtrua ꝛ vrinā prouocat. Etiā illa ħba ſm Cōſtantinū habent᷑ in libro de ſimplici medicina almagesti.

Capitulum.cclij.

l Euiſticū ſilueſtre. Dyaſ.ca. Thaſpiū ſm trāſlationē grecā. Thaſpiū.i. Leuiſticū ſilueſtre. naſcit᷑ in tumulis ꝛ in vijs ꝛ ſup tegulas. herba eſt minuta. ꝛ folia hñs ꝛ anguſta duobꝫ digitiſ lōga. ꝛ in ſūmo diuiſa ꝛ pinguia. ħgā in medio pferens duoꝝ palmoꝝ cū paucis ramulis. in qbꝫ fert ſemē latum ſile cartamo: ꝛ obrotundū ꝛ veluti cōquaſſatū. vñ ꝛ nomen ſumpſit. florem habet ſubalbidū.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Uirtus eſt ei termātica. ꝛ potiſſime ſemini eius potui datum in acceptabili quantitate per ſuperiora atqꝫ inferiora. purgationem facit vehementer. A

¶ Sciaticis p criſtere adhibitū medet᷑. bibitū menſtruis imperat. aborſum facit B

¶ Galienus. vi. ſim. far. Talapis ſm tranſlationem grecam. Eſt autem leuiſticum ſilueſtre cuius ſemen acris virtutis eſt. quia apoſtemata rumpit. C

¶ Et per anum impoſitum ſciaticis conuenit. Eſt auteꝫ et alterum purgatiuum ſuper ꝛ ſubtus colliricorum bibitum in oxiſabi multitudine. D

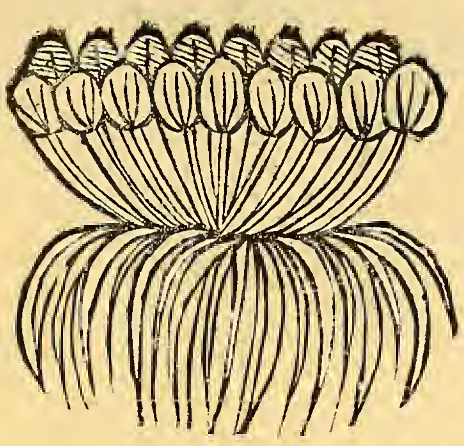

Capitulum.ccliij.

l Enticula aque vl' Lentigo aque. Serapion li. aggegatoris cap. gabaleb. id eſt: lenticula aque. ex ea eſt marina. et ex ea eſt aque dulcis. ſ3 illa q̄ eſt aque dulc3 eſt lenticula q̄ reperit' ſup aquas erecta habēs cortice̅ viride̅. ⁊ eſt rotūda ſic lenticula: ſil'is eſt ei in figura ſua. Et reperit' in lapidib9 ſup aqua3 erecta: natans ſup faciem aque. Gal'. viij. ſim. far. cap. facus. id eſt lenticula aquatica. humide ⁊ frigide complexionis in ſecundo gradu exiſtens ſm vtrūq3. ¶ Paulus cap. Stratiotis. Et eſt herba ⁊ naſcit' in ſupficie aque ſine radice cū folijs ſimilib9 ſemperuiue: Eſt aute3 virtutis redarguentis a c remordentis. Dyaſ. cap. de lenticula aque. Lenticula colore̅ viridem habens: virtus eſt ei frigida.

Operationes

A ¶ Galienus. Lenticula aq̄e habet quid ſtipticitatis ꝓpter qd' vulnera poteſt cōſolidare. et vlceribus eſt vtilis. quida3 aūt eo ⁊ ad emorroſagias vtunt' ⁊ ad fiſtulas.

B ¶ Paulus. Potui data valet ad fluore̅ ſanguinis ex renib9. ⁊ cū aceto contrita. atq3 vt cathaplaſma adhibita.

C ¶ Dyaſcorides. Omnes tumores ſpargit. Ignem ſacrum extinguit: podagricis neceſſe miſcetur. medicaminib9 ſola. et cum polenta apponitur infantibus.

Capitulum.ccliiij.

l Ens. Sera. li. ag. c. 3edens. auct. Dyaſ. meliores ex lētib9 ſunt ille q̄ veloci9 maturant'. ⁊ qñ infundunt' in aqua ad mollificandum nō nigreſcunt. Gal'. vij. ſim. far. ca. de lentib9 ſm tranſlatione̅ grecā inq̄t. Lentes ſtipticāt nō fortiter. ī medio ꝓ ca. ⁊ fri. cōſiſtūt. ſiccāt autem in ſecundo gradu.

Operationes

¶ Gal'. eode̅ li. ⁊ ca. ſm trāſlatiōe3 arabicā. Sapor eaꝝ eſt ſtiptic9 ſtipticitate pauca. Cort9 lentis ꝑma e̅ media inter ca. ⁊ fri. ⁊ exiccat in. ij. g̅du. Et ipſa ſtringit ventre̅ qñ coq̄t' bis ⁊ ꝓijcit' aq̄ ꝑma. ⁊ aq̄ in q̄ coquūt' laxat ventre̅. A

¶ Et dixit ypo. vi. epidimiaꝝ q' eſt tēpata in ca. ⁊ fri. ⁊ declinat ad calore̅ parump. Et ſignū ī h' eſt q' nō apparet p eā qñ comedit' aut qñ morat' in ſtomacho: aut qñ deſcēdit a vētre in frigidatio corpori. ⁊ eſt compoſita ex ſuba q̄ ſtringit ventrem qñ coquit' bis. ⁊ ꝓijcit' aqua ꝑma. ⁊ aqua i qua coquunt' laxat ventre3. B

¶ Idem auc. Dyaſco. Quādo comedit' ex ea aſſidue facit obſcuritatem viſus. ⁊ eſt dure digeſtiōis. mala ſtomacho ⁊ accidunt ex eſu eius ſomnia mala. ⁊ eſt mala neruis et pulmoni. C

¶ Et ide̅ Sera. auc. Meſarugie. Excorticate ex his ſunt frigide: groſſe ſtringūt vētre̅ ⁊ vrinā: ⁊ ingroſſant ſanguine3 D

E in venis: ꝛ nõ ſinunt eũ currere. ¶ Et idẽ auctoritate Meſuay. Lens ipã ẽ frigida ꝛ ſicca in pmo gradu. ꝛ cortex eius ẽ calida ꝛ ſicca in pmo gradu. Et de ꝓprietate eius eſt minuere vrinam ꝛ menſtrua ꝓpter eius ſanguinis ingroſſationem.

Capitulum. cclv.

Lilium. Ambroſius. Cõſiderate lilia agri. Quis ſit cãdoꝛ in foliis: ipaqꝫ folia ſtipata quõ ab ymo ad ſũmũ aſſurgere videant: vt expmãt formã ciphi. ꝛ vt auri ſpecies qdaꝫ int⁹ effulgeat. que cũ vallo in circũitu floꝛis obſcepta iniurie nulle pateat. Si qs hũc floꝛẽ decerpat: et in folia ſua ſoluat: q tanta ẽ man⁹ artificꝫ q liliis ſpecieꝫ reformare valeat. ¶ Gloſa. ſup Lucã li. xii. Lilia nõ ſiluis ſꝫ in hortꝫ naſcunt: nec vllũ agricolaꝝ cultũ reqrũt ſicut ceteri fruct⁹. ſic ſcriptũ ẽ: Cõſiderate lilia agri quõ creſcũt neqꝫ laboꝛãt neqꝫ nent. Nõ laboꝛãt coloꝛib⁹ odoꝛãdo. neqꝫ nent ſibi indumẽta faciẽdo. ¶ Palladius li. iii. In februario menſe lilioꝝ bulbos ponem⁹. vł lilia antehabita ſariem⁹ ſũma diligẽtia ne oculos circa radicẽ naſcẽtes ꝛ minoꝛes bulbulos lauciem⁹. Qui a mr̃e ſubtracti atqꝫ ĩ alios digeſti oꝛdĩes noua lilieta foꝛmabũt. ¶ Pãdect. ca. de lilio. Liliũ hec eſt leccina quã multi in coꝛonã ponũt. Et ẽ oĩb⁹ notũ: cui⁹ floꝛes albi ſunt ſatꝫ. Eſt aũt aliud gen⁹ lilii qđ vocaꝛ yris ylirica. folia h꞉ ſiluio ſĩlia vel gladiolo: ſꝫ maioꝛa ꝛ vaſtioꝛa. floꝛes h꞉ ꝛ ſupioꝛes inclinatos ſibiinuicẽ diuerſis coloꝛib⁹ albo. ſ. ꝛ mellino aut purpureos aut venecino. Radices ſũt ſibi dure ꝛ curue ꝛ odoꝛe bono plene. Deradices colligẽde ſunt ꝛ filo inſerende. ꝛ ſic in vmbꝛa pendẽtes ſiccande ſunt dura ꝛ bꝛeuis: ꝛ coloꝛis rufi: et odoꝛis boni. eligenda eſt in guſtu calidioꝛ. ¶ Serapion libꝛo aggregatoꝛis ca. Anſea: id eſt lilium. Eſt enim calide ꝛ ſicce complexionis in ſecũdo. Ex eo eſt domeſticũ et ſilueſtre. Sed ſilueſtris ſunt ſpecies: ꝛ nominatur vna arſemetim: id eſt celeſte. ꝛ eſt albũ: quod eſt notũ. De illo in pſenti ca. dicemus.

Operationes

¶ Auicena. Liliũ albũ oꝛtulanũ calidũ ꝛ ſiccum in ſcđo. In ipã eſt terreitas ſubtilis acqrens amaritudinẽ. ꝛ aqueitas ita eq̃lis cõplexionis. Cõfert pãno ꝛ lentiginib⁹ ꝓprieqꝫ radix ei⁹. ꝛ mũdat faciẽ ac remouet ei⁹ ꝯtractionẽ. valet inciſiõib⁹ neruoꝝ ꝛ ſpleni. ſꝫ malũ eſt ſtomacho ꝓprieqꝫ oleũ ei⁹. qđ eſt reſolutiuũ: aperitiuũ: lenitiuũ duriciei matricis bibitũ ꝛ inunctũ. ¶ Idem. Radix ei⁹ confert aduſtioni aque calide. quoniã exſiccatiua eſt mollitiua ꝛ abſterſiua cũ equalitate ꝯſolidat Ex decoctione qꝫ ipius radicis fit oꝛis collutio ad doloꝛẽ dentiũ. ꝛ ꝓprie illius qđ ſilueſtre eſt. ¶ Idẽ. Liliũ ꝯfert puncture vermiũꝫ venenoſoꝝ: ꝓprieqꝫ ſcoꝛpiõis. Oleũ qꝫ eius eſt tyriaca coꝛiandri ꝛ fungoꝝ. Emplaſtrũ ex foliis cũ vino factũ ſup heriſipilã ꝯfert valde. ¶ Plini⁹ li. xxi. Liliũ roſe nobilitate pximũ eſt quadã cognatiõe vnguẽti: oleiqꝫ qđ lilion appellaꝛ. Nulla floꝛũ excelſitas maioꝛ. Interdũ cubitoꝝ triũ longitudo. Alba lilia oĩb⁹ eiſdẽ modis ſeruntꝛ qb⁹ ꝛ roſa. Nihilqꝫ fecundi⁹. vna radice qnqgentos ſepe bulbos emittente. ¶ Sera. Cõuenit cõbuſtiõi ignis qñ aſſaꝛ ꝛ teriꝛ cum oleo roſaꝝ. ꝛ poniꝛ ſup locũ cõbuſtionis ꝛ dimittiꝛ donec curetꝛ. qniaꝫ cõbuſtiones egẽt medicina q deſiccat ꝛ abſtergit cũ temperamẽto. ¶ Et eſt bonũ ad incarnandũ oĩa vlcera: ꝛ mollit duricies matricis. Folia ei⁹ incarnãt ꝛ abſtergũt aſterſioni debilioꝛi q̃ radix. Et qñ coquuntꝛ ꝛ ponũtꝛ ſup cõbuſtionem ignis. aut ſupra quodcũqꝫ vuln⁹ faciũt incarnari vlcerationẽ eoꝝ. ¶ Et ſunt qdã qui infundũt floꝛes eius in aceto. et vtuntꝛ eis ad incarnãdũ vulnera: et cõtundiꝛ floꝛ ei⁹ ꝛ exprimitur ſuccus eius ꝛ coquiꝛ in

(Right-margin letters beside the Operationes column, in order: A, B, C, D, E, F, G)

H aceto ꝛ melle.ita ꝙ ex ſucco fit q̄nq̄es plꝰ q̄ꝫ acetū ꝛ mel.¶Et eſt medicina conueniēs ad om̄e qḋ eget exſiccatiōe ſine moꝛdicatiōe ſicut ſunt vulnera magna:ꝛ ꝓpꝛie q̄ fiūt in capi

I tibꝫ muſculoꝝ ꝛ ad vlcera oīa q̄ ſunt difficilis incarnatiōis.¶Sed alteriꝰ ſpeciei liliȳ q̄ dicif yris.ꝛ eſt liliū agreſte ſm̄ eundē autoꝛē Gal'.Subſtātia ē ſubtilis ꝛ mūdificat ꝛ maturat.Et cōuenit ſpeciebꝫ tuſſis:ꝛ facit aſcendere ſcreatū a pectoꝛe.ꝛ curat toꝛtiōes ventris ꝛ vlcera ſoꝛdida.ꝛ qū bibitur cū melle ꝛ

K aqua calida laxat ventrem.¶Dyaſcoꝛides. Floꝛes liliȳ domeſtici poſſunt emollire duricies neruoꝝ.Folia eiꝰ cocta ꝛ impoſita ad combuſta ꝓficiunt loca.Vexatiōes ſerpentum curant.Succus eiꝰ melli admixtus ac decoctus in vaſculo nouo:vlcera vetera me

L detur.¶Galienus ſeptimo ſimpliciū farmacoꝝ cap̄.de lilio.Flos liliȳ domeſtici cōplexione mixtꝰ eſt ſubtiliū partiū quadā ex terreſtri ſuba.Vn̄ habet ꝛ eā que in guſtu ama

M ritudinē ꝛ ex q̄dā aquoſa eucrita.¶Vn̄ oleū qḋ ex eo eſt pigmentū in moꝛdac; ꝛ dyafoꝛetice ꝛ mollitiue eſt ꝟtutis.ex q̄bꝫ duriciebꝫ q̄ in matricibꝫ aptiſſimū eſt.radix aūt et folia ꝑ ſe trita ſiccāt ꝛ abſtergūt ꝛ dyafoꝛāt modera

N te.¶Auic.de viribꝫ coꝛdis ait:ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ.

Capitulum.cclvi.

Liliū ꝯualliū.Pla.Liliū ꝯualliū ē herba hn̄s floꝛes bn̄ redolētes.folia eiꝰ plātagini maioꝛi ſilia.Nec folia nec radix vſui medicīe cōpetit:ſꝫ floꝛes ꝟtutē hn̄t ꝯfoꝛtādi ꝛ reſoluēdi. ¶Operationes.

¶Pli.Re.floꝛes lilioꝝ ꝯualliū lb.ß.ponāf in A
vino optimo mēſurā vnā ſtent ī infuſiōe ꝑ mēſem.deinde diſtillef vinū iſtud ꝑ alembicū.cū iſta aq̄ diſtillata ſume.ʒ.ij.aq̄ lauēdule.ʒ.iij.grana piperis ro.ʒ.ß.miſceanf.de iſta ſume ī ſeptimana.ℨ.ß.ieiuno ſtomacho.ꝛ iſta ſeptimana nō hēbis apoplexiā neqꝫ litargiā.¶Idez B
Cū iſta aq̄ etiā potes linire timpoꝛa.minuit fluxū catarralē:ꝛ ſedat ſodā.Iſta aq̄ etiā curat colicā paſſionē potatū:ꝛ cōfoꝛtat coꝛ.

Capitulum.cclvii.

Lilialis.Pande.ca.xxxvi.Lilialis ē q̄dā herba hn̄s folia ſic rubea tinctorū niſi ꝙ ſūt minoꝛa:et vt cūq̄ꝫ aſpera. expādēs ſe ꝑ terrā.ſic herba ḡnoꝝ vl' rubꝫ.eiꝰ flos ē paruꝰ ſic flos ſolatri hn̄s recte figurā liliȳ domeſtici.¶Aui.li.ij.ca.alguaſcē.vl' aluſen.i.herba lilialis.ꝛ ē herba cuiꝰ flos ē ſilis lilio:ꝛ ꝓpter hoc dꝛ lilialis.ꝛ eſt ca.ꝛ ſic.i.i.g.

Operationes

A ¶Idem. Lilialis deſiccat cum equalitate et abſtergit: ⁊ confert panaricio: et reſoluit totum illud cum equalitate.

B ¶Galienꝰ ſexto de ſimplici medicina. capitulo aliſſum. Aliſſum ſiue amploſilon. dicta eſt quidē aliſſum: id eſt lilialis herba. q2 mirabiliter ꝓfert morſui a cane rabido: imo ⁊ iam occupato rabie ꝓpinata ſepe ſola ſanauit.

C ¶Si quis autem vtatur in pluribus cognoſcet ꝙ dyaforeticū eſt mediocriter: ⁊ ſiccatiuum cum eo q̇d aliquid abſterſionis habet. Hinc autem aluos ⁊ eſilinas mundificat.

¶Plinius capitulo Aliſon: id eſt lilialis ſimilis eſt rubee tinctorum: ⁊ nō diſtat ab ipa niſi quia ipa rami ⁊ folia ſunt minora.

Capitulum. cclviij.

Liquiricia. Theodorus priſcianus. Liquiricia eſt eligēda non multum groſſa nec nimis tenuis que in terra crocea ſit. que etiā cum frangit̃ leuis eſt ⁊ interius ſubalbida: ſed nigra vel viridis abijcienda eſt. ſuccus eius fortioris efficacie. eſt q̇ efficit̃ ſic. Cū viridis eſt radix: cōcutitur bene: ⁊ in aqua decoquit̃ vſq3 ad cōſumptionē poſtea exprimitur ⁊ deſiccatur in ſole. ⁊ in rotunda corpuſcula ſ'm formā vaſculorum formatur. Alij ſophiſticant hoc modo faciunt puluerem liquiricie ⁊ coquunt in aqua ⁊ addunt mel ⁊ faciūt vt diximus. ¶Serapion. auctoritate Dyaſcoridis capitulo ſlis: id eſt liquiricia. ⁊ eſt arbuſtū habēs ramos lōgos duobꝫ brachijs. habet folia ſilia folijs arboris maſtic3. ⁊ ſup folia eſt humiditas q̄ adheret manui. ⁊ flos eiꝰ ſimilis herbe flore dicte brachion. eſt ⁊ purpurei coloris. Et ſemē eiꝰ eſt in magnitudīe ſemīs arbor3 dicte kalatabas. verū eſt aſperiꝰ eo: ⁊ habet radices longas in colore ſuo ſilis ligno qđ nomīatur in oriente buſſum. aut ſicut radix gentiane: ⁊ eſt in eo ſtipticitas cū dulcedīe: ⁊ exprimit̃ inde ſuccus. ¶Dyaſco. ca. Glicoriza. Et ē que naſcitur in capadocia aut in ponto. Frutex eſt hn̄s virgas longas duoꝝ cubitoꝝ in q̄bꝫ folia ſunt ſpiſſa ⁊ ſilia lentiſco: ſed pinguia ⁊ glutinoſa. florem ꝓfert iacinto ſimilē. ſemē hab3 ſimile platani ⁊ aſperū: quod ſemē eſt latum: ſed ruſum et oblongū. ſunt illi radices buſſei coloris ⁊ longe ſicut gentiane ꝯſtricte ⁊ dulces que exſiccant̃ vt liciū. ¶Pliniꝰ ca. de liquiricia. Glicoriza herba ē que naſcit̃ ī campis. guſtu dulcis ⁊ cū dulcedine abūdāte: de qua ſuccus extrahit̃: ⁊ medicoꝝ vſui ſeruat̃. ¶Caſſius felix cap. Glicoriza grece ex eo dicta ꝙ dulcē radicē hab3. Glien enī grece dulce dicit̃. ¶Galienꝰ. vij. ſim. far. cap. de liquiricia. Maius iuuamētū qđ in liquiricia eſt: eſt in ſucco eiꝰ radicis. ⁊ ſubſtātia eius eſt ꝓpinqua ſubſtātie noſtri corporis. ⁊ valde ſimilis eſt ei. Sapor eius radicis eſt dulcis cum ſtipticitate panca. Uirtus eiꝰ fragilior eſt complexione hominis: ⁊ eſt tepide caliditat3. ⁊ iō eſt prope complexionem equalem. ⁊ eſt humida temperate humiditatis.

Operationes

¶Uires h3 relaxātes cū dulcedine ex humi- A
ditate. vnde ⁊ ſitim ſedat: ⁊ renū ⁊ veſice miti-
gat dolorē: ⁊ ꝓuocat vrinam et mēſtrua. ¶Et B
oēm tumorē tunſa ⁊ impoſita placat. ſuccus
ipē aſpredinē arteriaꝝ diſlenit. ⁊ nō ſolū tra-
cheā3 arteriā ſanat: ſed etiā ſcabioſa3 veſicā.
q̇ ſuccꝰ diu ſub lingua retētus gluttiri debet.
q2 eſtuationē ſtomachi tollit: ⁊ tumorē ſtoma-
chi ⁊ epat3 tollit ac cōpeſcit. ¶Radix veſice C
⁊ renū vulnerat iōe3 curat. bibita cū dulcore
ſitim ꝓhibet: vulneribꝫ vtilis ē. radices ipſe
maſticate ſūt ſtomatice elixatura radic3 oīa
iſta facere nouit. Ipa radix in puluerē reda-
cta ⁊ ipoſita pterigia detergit. ¶Gal. Glico- D

riza aſperitas eſt remouere: nō ſolū ī arteria
ſed in ſcabioſa veſica ꝓpter mediocritatē cō-
E plexionis. ¶ Theodorus priſcianus. Valet
ↄtra oīa vitia pectoris decoctio eoꝝ ī aqua:
ꝛ in pleureſi: ꝛ peripleumonia. aqua decocti
F onis ei⁹ valet ↄtra tuſſim. ¶ Ad idē valet ele
ctuariū factū ex ſucco liquiricie ꝛ melle. Li
quiricia maſticata ꝛ ſub lingua retenta ſitim
ꝛ aſperitatē ſtomachi ꝛ gutturis mitigat.

Capitulum. cclix.

Liguſtici. ſm Dyaſco. ca. Liguſtici
multū naſcit᷑ in liguria prouincia. vn
de ꝛ nomen accepit. naſcit᷑ ꝛ in mon-
te vicino alpibꝫ: ſed ciues panacem illum vo
cant. ideo qꝛ radix eius alba eſt ꝛ odorata ſi-
mul panaci: cui virt⁹ vna eſt cū panacis ꝟtu
te. Naſcit᷑ in locis altis ꝛ aſperꝭ ꝛ vmbroſis.
virgā habet longam ꝛ nodoſaꝫ ſimilē aneto.
In qua virga folia ſūt ſimilia melliloto. Sꝫ
molliora ꝛ odorata: que folia in cucumere te
nuiſſima ſunt ꝛ diuiſa. In virge ſūmitate ca-
put eſt vmbraculoſum. Ubi ſemen oſtendit:
qđ ſemen nigrū eſt ꝛ oblonguꝫ ſicut feniculi
guſtu viſcidū ꝛ odoratū aromaticū.

¶ Operationes

¶ Dyaſcorides. Virtus ē mictualis. Radix A
ei⁹ alba eſt ſimilis panaci eracleontico ꝛ o-
dorata. Virt⁹ eſt radici ꝛ ſemini ei⁹ calida ꝛ
ſtiptica doloribꝫ omībꝫ intraneoꝝ occurrit.
Inflāmationē ſtomachi ſoluit. ¶ Ictibꝫ ve- B
nenatis opitulat᷑: vrinā ꝓuocat: meſtruis im
perat ſi bibat᷑. antidotiſqꝫ colicis ꝓſunt aut
miſcet᷑. ¶ Radix ei⁹ tunſa ꝛ ſuppoſita idē pre C
ſtat. radix ei⁹ ꝛ ſemē oxiporijs neceſſe miſcet᷑
cōfectionibꝫ etiā digeſtibilibꝫ vtiliter adhi-
bet᷑: qꝛ euſtomaca eſt. vnde multi ciues ipſi⁹
prouincie eo ꝓ pipere vtunt᷑ ↄdituris miſcen
tes. ¶ Et multi ſemen ſiſelei ꝛ iuniculi addūt D
illi. q̄dam dicūt ꝙ eſt leuiſticū ſed falſo.

Capitulum. cclx.

Limon. Pan. capi. ccccviij. Limon
fructus pulchri odoratus: plen⁹ ſuc
co aceto valde apto ſalſamentis. Et
ipē etiā comeditur ſale conditus. nuſqꝫ me-
mini me de ipo legiſſe apud autorem autenti
cum: niſi apud Auicēnam in quarto canone
de cura febriū acutarū in generali: vbi iubet
dari aquam acetoſitatis limonis ſalliti.

¶ Capitulum. cclxi.

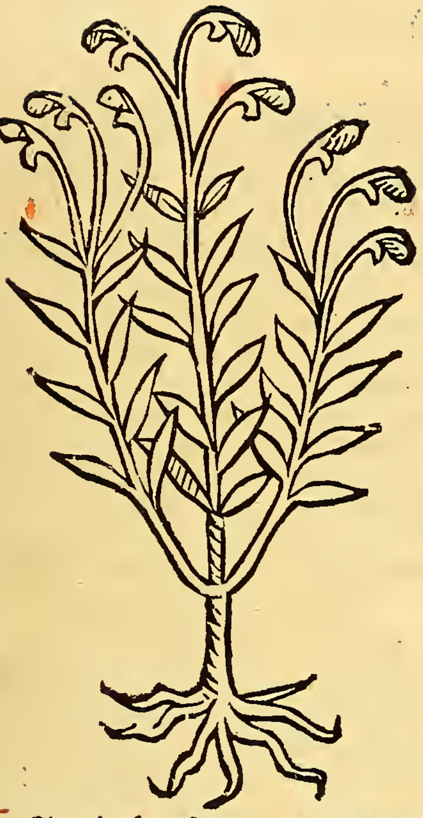

Linaria. Pandecta.ca. Dix. Linaria eſt herba ſimilis eſule vel lino: ꝓpter qđ vocaẗ. ⁊ differt ab eſula: qm̄ eſula lacteſcit. linaria vero nõ. Uñ ꝟſus. Eſula la cteſcit ſine lacte linaria creſcit ¶Opatões
A ¶Succus eius valet ꝯtra heriſipilas inun/
B ctus. ⁊ cum ſucco pimpinelle mixtus. ¶Et ipa ſola valet ad cancrũ trita ⁊ inpoſita. ad hoc ſimiliter ſuccus eius valet.

¶Capitulum.cclxij.

Linũ. Iſi. Linũ ex terre nitẽti ſpẽ ori tur. nomẽ ſũpſit a greco. vl' ꝙ leue ſit ac molle. Biſſuꝫ aũt eſt gen⁹ q̃ddã lini niuniũ cãdidi ac molliſſimi qđ grece papaten vocãt. ¶Pall'. In fe. mẽſe aliq̃ ſemẽ lini leto ſolo ſpargũt: ⁊ lina ꝯſequunẗ exilia. ¶Idẽ li. xi. In mẽſe octobri ſemẽ lini ſeri p̄t ſi placue rit. qđ tñ ꝓ ſui malicia ſerẽdũ ñ ẽ: q꞉ ẗre vber exhaurit. ſꝫ ſi velis loco pĩguiſſimo ⁊ modice hũido ferre poterꝭ. aliq̃ macro ſolo ſpiſſum ſe rentes: ſi aſſequunẗ vt linũ ſubtile naſcaẗ.

¶Operationes

¶Sera.li.ag.au. Gal'. Uirt⁹ ei⁹ ẽ q̃ ſubtiliat ⁊ ꝓuocat v꞉inã ⁊ mẽſtrua. ⁊ qñ bibiẗ aut fit cũ ea ẽplaſtꝝ ꝯfert apãtib⁹ epatꝭ ⁊ orificio ſtoma chi ⁊ ipi ſtõacho. Sꝫ radicꝭ ei⁹ ſtipticitas ẽ ãplior ſtipticitate florꝭ. ⁊ caliditas ei⁹ ẽ mĩor caliditate ipi⁹. ⁊ ꝓpter ei⁹ ſtipticitateꝫ acq̃rit qđ admiſceẗ cũ medicinĩſ q̃ adminĩſtrãẗ ad ſpu tũ ſanguĩs. ¶Sera. au. Dyaſ. Flos ei⁹ ẽ ſti/ A
ptic⁹ ſtipticitate pauca calefactiu⁹: matura/
tiuus. ⁊ ẽ ca. q̃ſi ĩ. i. gra. ⁊ ẽ mediũ ĩ hu. ⁊ ſic. Et B
ij. ei⁹ ꝟt⁹ ẽ ꝙ ẽ mollificatiuũ. ¶Ser̃.li.ag.ca. C
barari chichene. i. linũ ẽ mollificatiuũ ſedati/
uũ doloꝝ. ⁊ cõfert egritudĩb⁹ interiorib⁹: niſi q꞉ ẽ min⁹ in h̊ q̃ꝫ camomilla. ⁊ ẽ mediũ ĩter la xatiuã ⁊ ſtipticũ: ⁊ admiſceẗ in eo paꝝ ꝟtutꝭ ꝓuocatine v꞉ine. ⁊ hoc q̃dẽ apparet ĩ eo mãife ſte qñ comediẗ aſſatũ. ⁊ tũc ẽ magꝭ ꝯueniens
ad ſtrigẽdũ vẽtrẽ. ¶Et dixit ĩ li. de ꝯſuatiõe D
ſanitatꝭ ꝙ qñ ſemẽ lini decoquiẗ ĩ aq̃: ei⁹ deco
ctio ẽ infrigidatiua. ¶Et idẽ au. Dyaſ. Uir/ E
tus ſemis lini ẽ ſilis ꝟtuti ſemĩs fenugreci. ⁊ qñ admiſceẗ cũ aq̃ melle ⁊ oleo ⁊ ꝯficiẗ: reſol uit apãta ca. ⁊ mollificat ea ſiue ſint ĩteri⁹ ſi/ ue exteri⁹. ⁊ qñ fit ex eo ẽplaſtꝝ cũ ficub⁹ ⁊ ni tro delet pãnũ ⁊ puſtulas albas faciei. i. papu
las ſm trãſla. no. ¶Dyaſ. Et qñ ꝯficiẗ cũ aq̃ F
reſoluit apãta q̃ ſũt ĩ radice aurꝭ: ⁊ apãta du ra. Et qñ coq̃ẗ cũ vino eradicat formicã ⁊ ſpe cies vlceꝝ q̃ dicunẗ faui. ⁊ qñ miſceẗ cũ melle ⁊ pipere ⁊ vtiẗ q̃s eo mouet coitũ. ⁊ qñ miſce tur cũ naſturtio q̃ntitate eq̃li ꝯfert ſciſſurꝭ vn
guiũ ⁊ eoꝝ excoriatiõi. ¶Et fit cũ decoctiõe G
ei⁹ criſtere ad mordicatiõeꝫ inteſtinoꝝ ⁊ ma/ tricꝭ. ⁊ mollit vẽtrẽ qñ mlïeres ſedẽt in deco ctiõe ei⁹ ꝯfert apãtib⁹ matricꝭ ſic fenugrecũ.
¶Paul⁹ ca. de lino. Linũ qñ cõburiẗ. Fum⁹ H
ei⁹ ẽ ſubtil': ⁊ ꝯfert corize ⁊ ſuffocatiõi mr̃icis
¶Aui.li.ij.ca. de ſemĩe lini. Uirt⁹ eſt ei ꝓxia I
ꝟtuti fenugreci ĩ. i. ca. cõmẽſuratũ ĩ hũiditate ⁊ ſiccitate. Et dr̃ q̃dẽ ꝙ decoctio lini ẽ deco/

R ctio recētis ei⁹.¶In ipa enī ē hūiditas sup/
flua ꝛ maturatiuū:ꝛ abstergit et inflat ꝓpter
hūiditatē suā supfluā: ita ꝙ illud qđ ex eo fri
xū est:hoc agit cū stipticitate q̄ ī frixo mani/
feste cōmēsurata:ꝛ in nō frixo māifeste ꝑmi/
xta cū lenificatiōe: ꝛ ē sedatiuū dolorū min⁹
q̄ȝ camomilla.ꝛ ex ipo fit emplastꝝ cū nitro ꝛ
bolo:ꝛ lenit pānū:ꝛ ꝯfert ꝯtractiōi vnguiū ꝛ
L scissurꝫ ꝛ fracturꝫ eoꝝ.¶Et qn̄ ꝑmiscet cū eq̄
li mēsura nasturcij ꝛꝯficit cū melle:lenit apo
M stemata ca.exteriora ꝛ interioru.¶Et aposte
ma qđ ē post aures cū aq̄ cinerꝫ ꝛ apata du/
ra:ꝛ ꝓhibet spasmū.ꝛ ꝓprie ꝯctionē vnguiuȝ.
N cū ꝑmiscet cū cera ꝛ melle.¶Et ei⁹ suffumi/
gatio ꝯfert corize.ꝛ silr̄ fumigatio ipius lini
ꝯfert tussi flegmatice.ꝛ ꝓpe qđ ē ex eo assatū

Capitulum.cclxiij

Lingua auis. Pla. Lingua auis ē ar
bor.ꝛ hȝ folia ꝑua ꝛ acuta.ligue auis
ꝯformia:ꝛ ē in.i.g.ca.ꝛ hu.¶Ser.li.
ag.ca.lisen basafir.i.lingua auis. Et ē arbor
silis arbori dirdar:nisi q̄ꝛ foliū ei⁹ ē lōgū sile
folio amigdali.ꝛ fruct⁹ ei⁹ q̄ d̄r lingua canis
sūt racemi ꝛ palmites q̄ diuidūt in cherarn⁹
siles folijs oliuaꝝ:nisi q̄ꝛ sūt minora satis:et
intra quālibet cherarn⁹ ē medulla silis ligue
auis exteri⁹ rubea ꝛ interi⁹ alba declinans
paululū ad citrinitatē.sapor ei⁹ ē acut⁹:mor
dicatiu⁹ cū pauca amaritudie.Et q̄ ponit ei⁹
ꝟtutē ca.in fine.ij.nō elongat a veritate:ꝛ cō
ueniēs ē dicere q̄ cū caliditate sit hūiditas:
q̄ꝛ nō apparet mordicatio ei⁹ postq̄ȝ bn̄ masti
cat.Et sciēdū q̄ ē alia lingua auis q̄ ē debili
tans stomachū:ꝛ ꝓuocās vētrē.ꝛ ē corrigio/
la maior.Et ista nō ē illa de q̄ locut⁹ ē Ser.
Nā idē Sera.ī ca.de augētib⁹ ī coitu dicit:
ꝙ lingua auis ē lingua passeꝝ.¶Itē ideȝ dic
in.vij.ī ꝯfectiōe pillulaꝝ Indaꝝ ꝙ assimilāt
pelliculi vel corticuli q̄ ē ī medio bacce lauri
¶Auicē.ca.de augētib⁹ in coitu. Inter me/
dullas cōputat.nō est ğ quā ponit Serap.ꝛ
Aui.herba.ſȝ est ꝑma spēs p Sera.descpta.
vnde qn̄ ponit simpliciter ꝑma dȝ intelligi.

Operationes

¶Sera.auc.Aben mesuay.Cōuenit dolori A
laterꝫ:ꝛ ꝓuocat vrinā:auget ī spermate:ꝛ cor
roborat libidinē.¶Et idē auc.Damasceni.ꝛ B
ꝯuenit cardiace.¶Et idē auct.Bediguras. C
Auget sperma.¶Et idē auc.Rasis. Prohi/ D
bet cardiacā:ꝛ auget sperma.¶Et idē auct. E
Isaac.Est ca.ꝛ hu.i.i.g.ꝛ delectabil:ꝛ de.ꝓ/
prietate ei⁹ ē ꝯfortare libidinem.¶Et auget F
sperma.ꝛ hȝ virtutē humectādi comesta cuȝ
carnib⁹ vel alijs.valet silr̄ ꝯ siccitatē pectorꝫ.

Capitulum.cclxiiij.

LIſimachion.ſm Dyaſ.ꝓrio ca. Ha-
ſtas habet maiores ⁊ fructicoſas. cir
ca quarũ nodos folia minuta habet
ſalici ſimilia. florem purpureũ aut auroſum.
naſcitur locis humectis.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Succ⁹ herbe hui⁹ ſtiptic⁹ ē. San-
guinẽ reijciẽtib⁹ maxime ꝓdeſt. Diſſintericꝫ
B potui dat⁹ ⁊ ſuppoſit⁹ ſubuenit. ¶ Fluxũ ma
tricꝫ mulierꝫ abſtinet ſuppoſit⁹. Narib⁹ ꝓflu
entẽ ſanguinẽ fronti illinit⁹ ſtatim ſtrĩgit.
C Vulnerib⁹ recẽtib⁹ ꝑcoleſim facit. ¶ Her-
ba fumigatiõe adhita vim veneni longi⁹ ar-
D cet: ⁊ ſorices occidit. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. li
ſimachion ꝑdñaute hꝫ ſtipticã q̃litatẽ: ꝓpter
quã ⁊ plagas ꝯſolidat: ⁊ emorroſagias ex na
E rib⁹ ſiſtit emplaſtratũ. ¶ Et aliaꝝ etiã emor-
roſagiaꝝ idoneũ eſt farmacũ ipm. ⁊ etiã ſuc-
cus eius adhuc magis ⁊ bibit⁹ diſſinterias
⁊ ſanguis eductiões ⁊ fluxũ muliebrẽ ſiſtit.

Capitulum.cclxv.

LIcium. Sera. ca. hadath. i. liciũ. Ha
bet tres ſpẽs. vna eaꝝ eſt indica. Et
alia fit ex herba que dicitur zeriach
ſiue ſerrah. Tertia ē arabica q̃ꝫ nominãt ha
dath: id eſt liciũ. Et idẽ auc. Dyaſ. Liciũ ac-
cipit̃ ex arbore ſpinoſa q̃ habet ramos lõgi-
tudine duoꝝ brachiorũ aut ampli⁹. Et folia
ſunt ſĩlia folijs arboris buſſirara. ⁊ hꝫ fructũ
ſĩlem piperi: et eſt niger: amari ſaporis: lenis
tactu. ⁊ cortex ligni eſt glauc⁹ ſĩlis licio diſ-
ſoluto. ⁊ habꝫ radices multas ꝓcedẽtes a la
tere ligni ei⁹. Naſcit̃ locis agreſtib⁹. ⁊ extra-
hit̃ ſuccus ei⁹ in hũc modũ. Terunt̃ folia ſi-
cut ſunt cũ tota arbore. aut ponunt̃ in aqua
⁊ dimittunt̃ plurib⁹ dieb⁹ ⁊ coquunt̃ ⁊ expri-
munt̃. Et ſuccus ponit̃ ad coquẽdũ ſuꝑ ignẽ
donec ingroſſetur ſicut mel: ⁊ fit ſĩlis ex ſuc-
co fructus eius qñ exprimit̃ ⁊ ponit̃ in ſole.
Et meli⁹ ex eo eſt illud qđ accẽditur igni. et
qñ extinguitur facit ſpumã: cui⁹ color ē ſan
guinis. Et exteri⁹ eſt nigrũ. ⁊ interi⁹ ē ſicut
crocus. ⁊ nõ ē pingue: ⁊ eſt ĩ eo ſtipticitas cũ
amaritudine. ⁊ ex illo meli⁹ eſt Indũ ⁊ fortio
ris oꝑationis. Adulterat̃ aũt liciũ cũ amur-
ca olei: cũ admiſcet̃ in coctura ei⁹ ⁊ cũ ſucco
abſinthei ⁊ felle bouino. Et oportet vt colli-
gat̃ ex eo q᷑ natat ſĩle ſpongie ⁊ reponitur ad
opus medicinaꝝ oculi. ⁊ reſiduũ ponit̃ ĩ alijs
medicinis. ⁊ dꝛ q᷑ indicũ facit arbor licios.
Et hec arbor eſt de ſpeciebꝫ ſpine hñs ramos
erectos longitudĩe triũ brachioꝝ: aut ampli
us ꝓcedẽtes ex radice. ⁊ ſunt groſſiores ra-
mis rubi. Et euellit̃ eis cortex facile. ⁊ color
eius apparet ſicut color ſanguis. Et folia ei⁹
ſunt ſĩlia folijs oliue. ⁊ ex illa arbore accipit̃
liciũ ſcꝫ ab illa que eſt ſpinoſa. Et ē apud nos
medicina q̃ſi humida ⁊ liquida. Et ſubſtãtia
ei⁹ eſt cõpoſita ex virtute ſubtili. ca. ⁊ terrea
frigida: ⁊ in ſapore eius eſt ſtipticitas: niſi qꝛ
eſt pauca. Alia ſecũda ſpecies eſt q̃ fit ex ar-
bore licios ſiue ex acantum appellata. folia
quercus ſimilia atq̧ ſpinoſa generans.

Operationes

¶ Galienus ſm tranſlationẽ grecã. hoc far- A
maco ad ipopiam vtuntur et ad flegmones.
qui in ano ⁊ ore ⁊ vlcerationes ⁊ herpetas et
putrediẽſ: male morigerata vlcera ⁊ aures puſ
fluẽtes: ⁊ paranichia ⁊ vngues leproſos.
¶ Et idem ſm tranſlationem arabicam. vir- B
tus eius eſt que remouet q᷑ in pupilla ex eo
q᷑ obſcurat viſum: ⁊ cõuenit fluxui ventris.
⁊ habentib⁹ vlcera in inteſtinis. ⁊ habẽtib⁹
fluxum menſtruorum. Et ponitur in medici-
nis panni que fit in facie.
¶ Et in medicinis vlcerũ ⁊ apoſtematuꝫ que C
ſunt in ore ⁊ in ano ⁊ formice. Et cõuenit vl-

cerib⁹ frauduletis ꝛ putredib⁹ vlcerꝝ ꝛ putredi
ni auriū ꝛ tenaſmoni ꝛ panatritio: ꝛ fortificat
D capillos. ¶ Sera.au.dyaſ. Uirt⁹ licij ē ſtipti
ca ꝛ abſtergit ꝛ curat obſcuritatē viſus ꝛ ſca
biē ꝛ pruritū oculoꝝ: ꝛ abſcindit curſuȝ humi
ditatū ad oculū venientiū curſu antiq̄ ꝛ ꝯuenit
E apatib⁹ gutturis. ¶ Et qñ linit̄ cū eo palatū:
ꝯuenit apatib⁹ gutturis. ꝛ qñ linit̄ cū eo ꝯuēit
gingiuis ꝛ vlcerib⁹ putridis ꝛ ragadijs ani ꝛ
F tenaſmōi. ¶ Et qñ bibit̄ ꝛ fit cū eo criſtere ſa
nat fluxū vētris antiquū ꝛ vlcera itestinoꝝ. ꝛ
bibit̄ de ipo cū aq̄ vſq; ad ſanguinis fluxū: ꝛ
ſputū ſanguis cū tuſſi: ꝛ dat̄ i potu morſui ca
G nis rabioſi. ¶ Qñ fiūt ex eo pillule ꝛ dant̄ et
rubrificāt capillos: ꝛ curat panaricium ꝛ formi
cā ꝛ vlcera frauduleta. Et qñ fit cū eo naſca
le ꝯuenit fluxui antiq̄ hūiditate a matrice.
H ¶ Et dicit. Qñ coq̄tur cū ramis ei⁹ in aceto:
côuenit apatib⁹ ſplenis ꝛ yctericie: ꝛ ꝓuocat
mēſtrua. Et qñ bibit̄ ex fructu eius laxat fle
gma: ꝛ ꝯuenit ꝯ medicinas venenoſas. ¶ Et
I idē Sera.auc. Raſis felica charach. Uirt⁹
eſt cōpoſita ex ꝯtrarijs. Nā h̄z virtutē exte
nuatoriā: digeſtoriā: ca. ꝛ fri. ꝛ modice ſtipti
cā hñs vim. ꝛ ideo dyaſcoꝛides im facit piſciens
K ꝛ porrigans. ¶ Et facit aūt ad ipopiā herpe
tas ꝛ ad epatis vlcera: ꝛ ad parotidas: ꝛ putri
da vlcera: ꝛ côuenit vlcerib⁹ oris et ani.

Capitulum. cclxvj.

Lonchitis ſm dyaſ. Lonchitis ē ſpēs gladioli folia hñs porri ſilia: ſed latiora ꝛ rufa. mltas hñs ſup radices virgas ſpanſas ſup terrā: ꝛ ramos ſup terrā declines: in q̄b⁹ ſunt flores ſiles pellicino. ſȝ forma eoꝝ vt gele eſt: ꝛ albuȝ hȝ in medio ſicroſtrum ꝛ labrū inſanum: ꝛ ſicut lingua ꝛ ſemen eius lancee ſile ꝛ trigonū ꝛ longū. vnde ꝛ lonchitis appellatū eſt. Radix eſt ei ſilis dauco. naſcit̄ locis aſperis. Pli.ca. Lonchitis. folia hȝ rubicūda. ſemē nigrū ſile camedoꝝ eq̄ruȝ oꝛa patēt ꝛ oblongū in ſilitudinē lanceaꝝ radicē vt daucus. Itē Dyaſ. Eſt ꝛ ſcōm genus lonchitis fo. hñs ſic ſcolopendria ꝛ aſpioꝛa.

Operationes

¶ Plini⁹. Uulnerib⁹ impoſita folia ei⁹ tumo A
rē nō admittūt. Bibita cū aceto ſplenes ſic
cant. Radix ei⁹ cū vino bibita vrinā ꝓuocat
¶ Gal. vij. ſim. far. ca. Lonchitis. Eius q̄dē ſe B
men triangulū ſicut lācee ſm figurā. Radix
quidē ſimilis eſt aliq̄liter paſtinace. ꝛ ꝓpterea
vrinatiuū eſt farmacū. ¶ Eius vero q̄ ſimilis C
eſt ſcolopendrie folia viridia quidē ad conſo
lidatē vulnerū ſunt idonea. ſicca vero p oxi
mel bibita ſplenes ſiliridos ſanat.

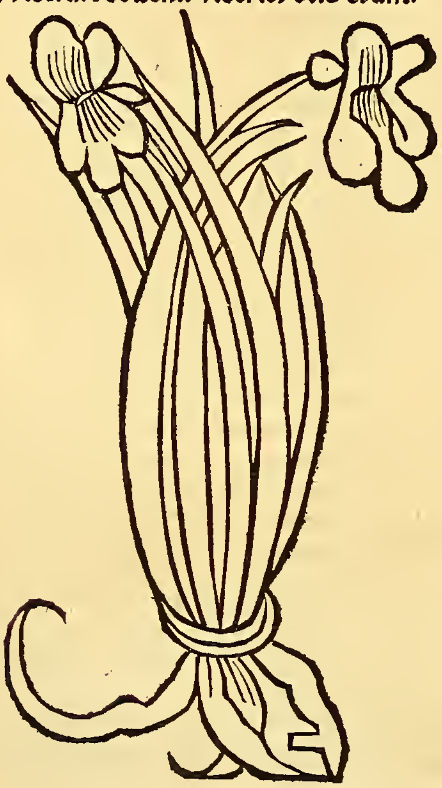

Capitulum.cclxvij.

Lupinus. Sera.li.aggre.cap̄. Tarmus auc. Dyaſ. Tarmꝰ.i. Lupinꝰ. Sunt ex lupinis quidam vt dicuntur regales: ⁊ ſunt ſilueſtres: quoꝝ folia ſunt albidiora domeſticis. Et quidā ſunt domeſtici. ⁊ domeſtici comedunt̃ poſt eoꝝ elixationem: ⁊ infunduntur in aqua pluribus diebus donec recedat amaritudo. ⁊ generāt humores groſſos. Galienus.vi.ſim.far. cap̄.de lupino ſm̄ traſlationem grecam. Tarmꝰ: id eſt lupinus. comeditur quidem decoctus: ⁊ multis diebus deponens amaritudinem in aqua. fitqꝫ cibus groſſorum humorū vt farmacum vero hic talis ex emplaſticis eſt qui non habet amaritudinem. ⁊ eſt abſterſiuus ⁊ dyaforeticus.

Operationes

A ¶ Galienꝰ. Supplaſmatus necat lūbricos. Vel ſi quis ip̄m bibat cum melle vel oxizuccaro ſiue etiam ipſius decoctio nata eſt lumbricos educere. imo ⁊ ſupfuſa deforis conuenit morſeis ⁊ ſcabiei ⁊ cancrenis ⁊ malignis vlceribus. Hoc quidem abſtergendo: illa vero conſumendo: ⁊ ſine mordicatiōe deſiccando expurgat: ⁊ aperit opilationes epatis et ſplenis. ſi bibatur cum ruta et pipere: attrahit tam menſtrua ꝗ̄ embriones cū myrrha ⁊ melle appoſitus.

B ¶ Eſt autem ⁊ ipſiꝰ farina imordaciter dyaforetica. nō enim liuida ſolum ſed ſcrofulas ⁊ ſimata dura ſanat. tūc enim oportet eos in aceto coquere vel oximelle vel oxizuccaro iuxta complexiones: videlicet patientium: necnō paſſionis differentiam: cogitantes illud quod oportet. nō eſt autem p̄ſentis negocij diſtiguere talia. diaforat eī ⁊ liuida et cetera omnia que prius dicta ſunt.

C ¶ Decoctio etiam ip̄a farina nata eſt facere. Tarmos agrios vel lupinus agreſtis ſiue ſilueſtris amarior eſt ⁊ validior in omnibꝰ domeſtico eſt ei ſimilis exiſtens ſm̄ genus.

D ¶ Et idem ſm̄ tranſlationem arabicam.

E ¶ Virtus eius prima eſt q̄ deſiccat ſine mordicatiōe. Et ſecūda abſtergit ⁊ reſoluit ⁊ mādificat ⁊ aperit. ⁊ tertia occidit lūbricos qn̄ fit ex eis emplaſtrum exteriꝰ: ⁊ qn̄ comeduntur melle: aut bibunt̃ cū vino admixta aqua ⁊ farina lupinoꝝ reſoluūt ſine mordicatiōe.

F ¶ Et curant liuores ⁊ apoſtemata et ſcrofulas quando coquunt̃ cum aceto et melle. Et qn̄ fit emplaſtrū cū eis ſciatice cōferunt.

¶ Et ꝯfert empetigini ⁊ vlceribꝰ capitꝫ et ſcabiei ⁊ bothor ⁊ vlceribꝰ fraudulentis. G

¶ Et quādo bibitur cum ruta ⁊ pipere aperit opilationes epatis ⁊ ſplenis: ⁊ ꝓuocat menſtrua. ⁊ naſcale ex eis cum melle ⁊ myrrha expellit fetum. Et farina eorum facit hoc. lupinus ſilueſtris vel regalis valet ad ea que dicta ſunt. H

Capitulum.cclxviij.

Lupulus. Jo.me.ca. de volubili ait: ꝙ lupulus ſit ſpecies volubilis. Notandum ergo ꝙ plures ſunt ſpecies volubilis. Vna eſt que dicitur funis arborū cuius flos eſt albus. ⁊ eſt ſicut tuba: ⁊ habet lac. et vocatur volubilis magna. Et eſt alia cuius rami repunt ſuper terraꝫ ⁊ ſup̱ ramos plantaruꝫ. que folia ⁊ flores habet minores: ⁊ dicitur volubilis parua. Et eſt alia ſpecies eius habens folia ſubalbida et lanuginoſa: ⁊ habet lac. Et eſt ſpecies alia aſpera habēs folia citrulli. cuius flos eſt ſicut ampulle adherētes. et vocat̃ lupulus. De qua in iſto ca. habet̃ mētio. Et eſt quarta ſpecies eiꝰ cuiꝰ radix eſt ſicut feſcireſim ⁊ magis groſſa imo eſt groſſitudo eius in modū cucurbite maioris; ⁊ eius ſtipites eleuantur ſuper radiceꝫ ſuam

circiter cubitos duos: ꝛ folia eiꝰ ſunt ſtricta
parua ĩ mediũ ſagitte alate: q̄ ex leui cã fluũt
ꝛ hꝫ lac: ꝛ vocat̃ dñs lacticiniorꝝ. Et ex ea fit
ſcamonea. vt habet̃ ĩ ca. ſcamonea de. s. Etiã
in ca. volubilis de. v. inuenies de ꝟture earꝝ.
lupulus ꝟo eſt eq̃lis ad frigiditatẽ declinãs
Et dꝛ ꝙ eſt in ꝑncipio ꝑmi. ꝛ eſt veriꝰ.

¶ Operationes

A ¶ Jo. me. Lupulus ſedatiuꝰ eſt dolorũ cali-
dorꝝ extinctiuꝰ inflãmationũ ꝛ lenitiuus.
B ¶ Rectificatio magna. Aperit orificia vena
rum: ꝑpter quod miſcendum eſt ei aliquid ex
dragaunto ꝛ maſtice. ꝛ rectiꝰ ꝙ vigorat opera
C tionem eiꝰ. ¶ Eſt aqua caſei cum ſpica et ma
ſtice. Ex alijs vero volubilibꝫ tractet̃ de ca.
volubili inferius de. v.

¶ Capitulum. cclxix.

Lac. Sera. li. aggre. ca. Lelen auct.
Sal. Lelen: id eſt lac. Et meliꝰ lac eſt
ſanũ naturale nõ habẽs infectionez
alicuiꝰ alteriꝰ humoris. aut ſup qđ nõ vincit
aliqua qualitas. Et eſt clarũ in quo nõ ē tur
bulentia aliq̃: neqꝫ acuitas neqꝫ ſalſedo. ĩmo
eſt in eo dulcedo pauca. ꝛ odoꝛ eiꝰ eſt bonꝰ. ꝛ
lac quidẽ qđ eſt hmõi eſt illud qđ generat̃ ex
ſanguĩe ſano ſeparato ab om̃i malicia. Et ſa
nius lac eſt mulierꝫ: ꝛ maxime cuiꝰ corpꝰ eſt
ſanũ nõ antique ſꝫ iuuenis. pulchꝛe tẽperate
cõplexionis cuiꝰ nutrimẽtũ ē bonũ genera-
tiuũ bonorꝝ humorꝝ. Et poſt eſt lac aĩaliũ q̃rꝝ
natura nõ eſt elõgata a natura hoĩs. ſꝫ eſt ꝓ
pe naturã hoĩſ. Et odoꝛ carniũ ſignificat ſup
bonitatẽ lactis ꝛ ſanguĩs eiꝰ. Nã ſunt q̄dam
aĩalia: quorꝝ carnes ſũt fetide. ſicut carnis ca
nis: lupi: leonis: cameli ꝛ vrſi. ꝛ quedam car-
nes ſũt boni odoris ſicut carnes porcorũ: pe
cudũ: caprarũ ꝛ boum: ꝛ equarũ ꝛ aſinarum ꝛ
damularũ: ac eorꝝ que currũt curſu iſtorꝝ q̃rũ
carnes comedũt q̄ꝫ plures hominũ. Natura
nãqꝫ eorꝝ eſt ꝓpinqua nature hoĩs. et ꝓpter
hanc cauſam adminiſtratur lac caprarꝝ: ꝛ alio-
rum aĩaliũ vt boum ꝛ ſimiliũ. ꝛ fit caſeus ex
eis ꝑterq̄ꝫ ex lacte aſinino. Propterea ꝙ eſt
aquoſum ſubtile nõ habens groſſitudinem.
lac vero vaccarũ eſt groſſum. Et lac caprarꝝ
eſt mediũ iter vtrũqꝫ. ꝛ lac quidẽ eſt veloxꝫ al
terationis quãdo tãgitur a caliditate aeris. ꝛ
ꝓpter hanc cauſam ꝑcipitur ꝙ fugat̃ ex mã-
milla ne alteret ipm̃ aer.

¶ Operationes

¶ Sera. Et lac quidem eſt compoſitũ ex tri A
bus ſubſtãtijs: ſcꝫ caſeata: butiroſa ꝛ aquo-
ſa. Et qñ tu cognoueris has ſubſtãtias ꝛ ſe-
paras vnam ab alia cauſa medicationis: inue
nies ꝙ vnaqueqꝫ ipſarum habet operatõem
ꝓpriam in via nutrimẽti: ꝛ ĩ via medicine. et
ꝓpter victoriam pinguedinis ſup lac vacca-
rum accipitur ex eo recocta. ¶ Butirũ vero B
accipitur ex lacte caprarũ: vaccarũ ꝛ ouium.
Sed caſeus eſt lac coagulatuꝫ: ꝛ ſic caſeus
nõ eſt lac niſi cum recipit coagulationem ꝛ ca
ſeitatem. ¶ Nam illud lac coagulatur ſuper C
quod vincit groſſicies. tale quidem eſt faci-
lis coagulationis: ꝛ ſeparat̃ facile quãdo fit
caſeus ex ſubſtãtia butiroſa. In lacte vacca
rum eſt plus. ꝛ qñ coagulatur aufertur ab eo
butirum: ꝛ fit caſeus pinguis. Et qñ caſeus
veteraſcit generãt coleram. et hoc ſignificat
ſapoꝛ ꝛ odoꝛ ipſius. ¶ Rabi moyſes cap̃. de la D
cte. Lac porcinum eſt magis conforme poſt
lac muliebꝛe. Et lac corrumpit maliciam hu
morum malorum. Lac aſininum eſt humidi
us omni lacte ꝛ minoris groſſiciei. Et lac vac
cinum eſt pinguius. Et lac caprinum eſt me-
dium. Unde lac nõ eſt cõueniens capiti nec
lateribꝫ aptum ſꝫ ventoſitatem.
¶ Almanſoꝛ tractatu tertio ca. de lacte. Lac E
recenter muſtũ temperato exiſtit vicinum:
licet frigiditati ꝛ humiditati parumper ap-
proximet. Unde corpus humectat ꝛ impin-
guat. Eius tamẽ cõuerſio eſt velox. quapro-
pter acute febrientibꝫ vel quibꝫ doloꝛ capitis
ex humoꝛe acciderit. colericis quoqꝫ quibꝰ
frigide ex cõſuetudine accidũt egritudines
nullo modo eſt tribuendum.
¶ Dyaſ. ca. de lacte. Om̃e lac generat bonuꝫ F

chimum. ⁊ eſt multi nutrimenti: ⁊ mollit ven
trem: ⁊ cõuenit ſtomacho. ⁊ lac quidē veris
eſt aquoſius eſtiuo.

g ¶ Et lac animalis paſcentis herbas recẽtes
eſt magis mollitiuum ventris q̃ paſcẽtiũ her
bas ſiccas. Et lac caprinum eſt minus molli
ficatiuum q̃ aliorũ animalium. quoniã capre
vt plurimũ comedunt herbas ſtipticas ⁊ fo
lia arborum. ⁊ ꝓpter hanc cauſam eſt bonum
ſtomacho. Sed lac ouis eſt ſpiſſum dulce ⁊
pingue. Non eſt adeo bonū ſtomacho ſicut
caprinū. Sed lac vaccarum: aſinarũ vel eq̃
rum ſunt magis laxatiua q̃ aliorũ animaliũ.

h ¶ Et omne lac quando coquitur ſtringit ven
trem. Et maxime quando exſiccatur aqua
eius cum lapidibus calefactis: ⁊ cõuenit vl-
ceribus inteſtinorum: ⁊ interiorum membro
rum. et ꝓprie illius que fiunt ex gutture ⁊ can
na pulmonis: ⁊ renibꝰ ⁊ inteſtinis ⁊ veſica.

i ¶ Et quando abluitur os cum lacte cõuenit
vlceribus eius ⁊ gargariſmata cum eo cõfe
runt vlceribꝰ palati: ſed nouiter mulſũ eſt bo
num bibentibus medicinas mortiferas. ⁊ il
lis qui ſumpſerunt cantarides.

k ¶ Et lac vaccinum eſt ad hoc melius omni
alio lacte. ⁊ lac aſini ꝓprie quãdo colluitur os
cũ eo confortat gingiuas ⁊ dentes. Lac vac
cinum ⁊ caprinum ⁊ ouinum: quando vnum-
quodq̄ coquitur cum lapide littoris ꝯuenit
fluxui ventris ⁊ vlceribus inteſtinorum ⁊ te
naſmoni.

l ¶ Et quãdo fit criſtere cum eo ſolo aut cum
aqua ordei aut cum decoctõe gũmi quod di
citur caudare ſiue handaim ſedat mordica-
tiones inteſtinorum. ⁊ fit criſtere cũ eo vlce-
ribus matricis.

m ¶ Omne preterea lac quãdo ſugit̃ ex mãmil-
la ipſa eſt magis iuuatiuum: ⁊ velocius nutri
tiuū. neq̄ ita corrũpitur. Et lac mulierũ dul-
cius eſt ⁊ nutribilius omni lacte: ⁊ conuenit
vlceribus pulmonis. et ponitur in eo oliba-
num tritum: ⁊ diſſoluitur in oculo in quo eſt
vngula aut vlcus ⁊ conuenit.

n ¶ Et quando miſcetur cum eo ſuccus pa-
paueris ⁊ cera ⁊ oleū ⁊ linitur cum eo ſuper
podagram conuenit. Et omne lac eſt malum
ſpleni ⁊ epati egrotãti ⁊ ſode ⁊ epilentie ⁊ ico
tomie et egritudinibus neruorum ⁊ febribus
antiquis.

Capitulum. cclxx.

Maiorana. Pla. Maiorana ē her-
ba q̃ alio noīe ſamſucꝰ dr̄ ca. ⁊ ſic. ī
iij. gra. Flores ⁊ fo. eiꝰ cõpetũt vſui
medicine. Igit̃ ī eſtate collecta cũ
floribꝰ in vmbroſo loco deſiccat̃. ac ꝑ annum
ſeruat̃. Sal. viij. ſim. far. ca. de ſamſuco. Sub
tiliũ ꝑtiũ ē ⁊ dyaforetice ꝟtutis. ſiccat eī ⁊ ca
lefacit ī. iij. gra. Sera. li. aggre. cap̄. Merze-
mus aucto. Dyaſ. Herba eſt habẽs ꝟgas ex
tenſas ſuꝑ faciē terre in ſuo hortu. et hꝫ folia
parua rotũda ſuꝑ q̃ eſt horra feri ſilia folijs
calamenti hñtis folia ſubtilia ⁊ hꝫ odorē bo
nũ. Idem auc. Sal. Virtꝰ eiꝰ eſt q̃ calefacit
⁊ deſiccat in. iij. gra. ⁊ virtꝰ eiꝰ eſt q̄ reſoluit ⁊
ſubtiliat. Itē ex aromaticitate virtutē habꝫ
ꝯfortãdi. ⁊ ex q̄litatibꝰ ſuis diſſoluēdi: ꝯſumē
di ⁊ mũdificandi. Auicē. Maiorana ē ca. et
ſic. in. iij. gra. ⁊ eſt ſubtilis cũ fortitudine.

Operationes.

¶ Sera. auctoritate aben meſuay. Quando A
linit̃ cũ ſucco eiꝰ ſuꝑ liuores ſanguinis mor-
tui aufert eas. ⁊ ꝓpter hanc cām apponentes
ventoſas vngũt locũ poſt vẽtoſationē cũ eo
vt nõ appareãt cicatrices ſcarificatõiſ. ¶ Et B
qñ fit caput purgiũ cũ eo cõuenit dolori capi
tis maxime melancolicis ⁊ ventoſitati cere-
bri. ⁊ apit opilatiões q̄ ſunt in eo. et propter
hanc cauſaꝫ cõfert epilētie ⁊ paraliſi. In qua

declinat hō caput ſuū ad poſteriora.et alteri
paraliſi.ꝛ torture oris ꝛ emigranee. attrahit
enī hūiditates malas a cerebro:ꝛ ꝓuēit mul/
C tū.¶Et fit oleū cū ea ꝛ ꝓuēit ad oīa ſupradi/
D cta.¶Et qn̄ terit maiorana ſicca:ꝛ cōficit cū
melle ꝛ linit ſup liuoreꝫ q̄ fit ſub oculo aufert
E ipm ꝛ exp̄mit ſucc⁹ ex ea dū ē recēs.¶Et fit
caput purgiū cū eo:ꝛ mūdificat cerebꝝ:ꝛ cō
F uenit egritudib⁹ ei⁹ frigidis ꝛ melācolicꝭ¶Et
qn̄ ibibit in eo cotū aut lana ꝛ ponit i aurē a/
perit opilatōes ei⁹. Silr āt facit oleū ei⁹.Et
G calefacit mrīcē.¶Vn̄ Raſis ꝓpter aromati
citatē ſuā ꝛ caliditatē ꝛ ſubtilitatē ꝓuēit oīb⁹
egritudib⁹ frigidis:ꝛ ꝯfortat cerebꝝ ꝛ omia
H mēbra.¶Pli.ca.Maiorana vires hꝫ acres
ꝛ calefactorias ad oēm duriciē vel rigorē val
de idonea. Medet etiā cathaplaſmatib⁹ ipo
ſita ſiue potu data:a ſcorpiōe vexat⁹ ꝛ inteſti
noꝝ tormēto vel difficultate mict⁹ laborān/
I tes.¶Elixatura ei⁹ ydropicꝭ medet. Vrinā
ꝓuocat ꝛ tortiōib⁹ vtilis ē.Succ⁹ ei⁹ melle
addito liuores detergit.Scorpionū ict⁹ cū
aceto ꝛ ſale cōpeſcit.Luctatiōib⁹ bn̄ adhibe
K tur.cerotꝭ vtiliter adhibet.¶Tumores oēs
corporis ꝛ oculoꝝ cathaplaſmatib⁹ adhibita
L ſpgit.maṫie cū polēta impoſita.¶Itē appo
ſite ſolite purgatōis materiā ꝓuocat.In fe/
minis Malaginatib⁹ ꝛ acopis miſcet bene.

¶ Capitulum.cclxxxj.

Macis. Conſtantin⁹ in libro graduū
ait: Nucis muſcate arboris ramorū
cortex eſt macis que ab india venit.
cuius natura calida eſt ꝛ ſicca in tertio gra/
du.¶Platearius.Macis calida eſt et ſicca
in.ij.gradu.Et ſm quoſdaꝫ flos eſt muſcate.
Quod videt falſum eē.qꝛ flores aut decidūt
aut in fruct⁹ mutant. Sunt aūt cortices qui
dam qui reperiūtur circa nuces muſcatas:
ſicut circa auellanas ꝑ annos decē ſeruant.
Habētqꝫ ꝟtutē ꝯfortandi ex aromaticitate:
diſſoluēdi ꝛ ꝯſumēdi ex qualitatib⁹. Eligen/
dus eſt aūt macis ruffus vel ſubruffus acutū
habens ſaporem cū aliquātula amaritudine
Qui vero nigricat terreus eſt.ꝛ qui ſaporem
acutū nō habet abijciēdus eſt. Sera.lib.ag/
gre.ca.ſiſtoſi. Siſtoſi.i.macis.Et eſt cortex
nucis muſcate que eſt ſup corticē groſſū. Et
melior ex eo eſt ille q̄ eſt coloris fuſci.ꝛ dete/
rior ex eo eſt niger.ꝛ i cortice duro groſſo nu
cis muſcate nō eſt aliquod iuuamētū. Sed
fructus ei⁹ eſt vtilis medicine:ꝛ oritur in ori
ente. Arabes dicūt quidem qꝛ eſt macis.ꝛ eſt
cortex qui apportatur de regione que nō eſt
grecorum.ꝛ color eius eſt flauus.

¶ Operationes

¶Dyaſ.ca.machil ſiue machir ſm trāſlatio/ A
nem grecā.i.macis. Coriū eſt ligni venientis
de barbarico:coloris ruffi cū robore ſolido.
cui virt⁹ eſt ſtiptica ꝛ remordens q̄ꝫ maxime
in guſtu.Tunſa ꝛ bibita emoptoicis ꝛ diſſin
tericis ꝛ ſciliacis ſingularē p̄ſtat effectuꝫ.
¶Collector hui⁹ tpis macis eſt cortex nucꝭ B
muſcate:qui adheret ipi circumquaqꝫ vt po/
teſt videri in barbulis auellanaꝝ.ꝛ multoti/
ens vidi tunicā ſic eſſe:licet dicat Dyaſ. Ma
chir:id eſt macis eſſe coriū ligni errorē trāſ/
latoris.qꝛ debet dici coriū fruct⁹:vt patebit
in caplo nucꝭ muſcate.¶Sal.vij.ſim.far.ca. C
de maci ſm trāſlationē arabicā. Gliaſter ſiue
Caliſſar.i.macis:cortex eſt qui portat de in
dia:in guſtu quidē ſtipticus ſufficienter cum
breui quadā aromaticitate.¶Cū aūt adura/ D
tur eſt ſimilis plurib⁹ aromatib⁹ in dyanis:
ꝛ ſubſtantia ei⁹ compoſita ex ſubſtantijs cō/
trarijs:ꝛ plurimuꝫ qd̄ eſt in ea ſubſtantia eſt
terrea frigida.Et min⁹ qd̄ in ea ſubſtātia eſt
ſubtilis caliditate:ꝛ odor ei⁹ eſt bonus ſicut
odor aliarum ſpecierum aromaticarum.que
apportantur ab india.Sapor eius eſt ſtipti
cus ſtipticitate multa cū aliquātulo aroma/
ticitatꝭ.¶Virtus eius eſt que deſiccat in.iij. E

gradu.ſ3 ca.⁊ fri.nõ eſt opatio manifeſta.ꝯfert fluxui ventris ⁊ vlceribꝫ inteſtinoꝝ.⁊ bibit̃ in emoptoyca ⁊ in fluxibus humoꝝ ad ventrem Auiceñ.de viribꝫ cordis ait.ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum.cclxxij.

Maluã.yſi. Malua d̃r eo ꝙ molliendi aluũ ac ſoluẽdi naturã habeat.¶ Pa. li.iij. In ſe.mẽſe malua ſerẽda eſt q̃ oc curſu hyemis ab incremẽti repmet̃ lõgitudine loco pingui delectat̃:⁊ hũido gaudet letamine Trãſferunt̃ eiꝰ plante cũ ceperint q̃tuoꝛ hr̃e fo lia vl̃ q̃nqꝫ ad minꝰ.yſaac. Malua ca.ẽ i p̃.g̃. hu.in.ij.¶ Pla. Eſt em̃ malua domeſtica ⁊ ſil- ueſtris. Malua domeſtica magꝭ fri.eſt ⁊ hũi- ditatẽ hꝫ ſubtilioꝛẽ. Silueſtris ãt creſcit altiꝰ. ⁊ altioꝛa hꝫ folia.⁊ q̃ſi frutex.ꝫ minꝰ fri.eſt: et habet viſcoſam humiditatẽ.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Malua melioꝛ eſt oꝛtiña q̃ꝫ agreſtis: ſ3 cacoſtomaca eſt:ventrẽqꝫ mollit. maxie ãt eiꝰ ꝯgule ĩteſtinis videt̃ ac veſice. Eius folia cru- da cathaplaſmata cũ ſale modico medent̃ egi-
B lopis.valẽt ⁊ apũ pcuſſurꝭ. ¶ Malua elixa ⁊ oleo admixta cataplaſmatibꝫ adhibita acoꝛas ⁊ furfures capitꝭ tollit. Elixatura eiꝰ malactica eſt. Ad duricies ĩteſtinoꝝ atꝫ matricꝭ ⁊ ani ne- ceſſario ſupponit̃. Folia eiꝰ cocta ⁊ impoſita cũ

oleo modico ꝯbuſtiõibꝫ ⁊ igni ſacro. ¶ Malua C cũ radicibꝫ cocta in iuſcello.venenoſis potiõibꝫ ſubuenit ſi freq̃nter bibat̃.¶ Pla. Malua va- let ad maturandum ca.ap̄ata:terunt̃ eñi folia malue cũ axungia poꝛcina recenti ⁊ regulã ca- lefacta ſupponit̃. Hec etiã vꝫ ꝯ duriciẽ ſplenis
⁊ epatꝭ.¶ Fomentũ ex aqua decoctõis eiꝰ fac- D tũ circa pedes.valet ad ſomnũ ꝓuocandũ ĩ fe-
bꝛibꝫ acutis.¶ Conſtanti. Malua eſt fri.in.ij. E g̃.⁊ hu.in p̃.quiddã caloꝛis accidentalr̃ hꝫ.ideo qꝫ ſi in vino ſit cocta ⁊ cataplaſmet̃ ꝯ ſcrofulas
ap̄ata tumoꝛeſqꝫ mãmillaꝝ vꝫ. ¶ Succus eiꝰ F ſi cũ vino bibat̃ ſtranguriã.i.difficultatẽ min- gẽdi diſſoluit:⁊ lapidẽ frangit. Sciatice ꝯue- niẽs inteſtina ſanat vulnerata.ſi cũ aceto coq̃t̃ doloꝛem capitum locoꝝ mitigat.

Capitulum.cclxxiij.

Malũ.Rabbi Moyſes ca.d̃ malo.Ex eis q̃dã ſũt dulcia.q̃dã põtica.q̃dã ſtip tica ⁊c̃.Hoc idẽ dic̃ Auerrois.v.Colli get.a uc.Auenzoar.Sera.li.ag.c.de malo.Et ex eis q̃dã ſũt ſtiptica.q̃dã pontica.q̃dã dulcia. q̃dã acetoſa.⁊ q̃dã inſipida aq̃ſa.In dulcibꝫ ẽ ſub̃a aq̃ſa tꝑate ſub̃e.⁊ in põticꝭ qḋ vincit ſup ea ẽ tꝑamẽtũ fri.terreũ.ſ3 ſtipticꝭ eſt hec eadem ſub̃a cũ ſub̃a aq̃ſa:q̃ in dulcibꝫ.Et ĩ acetoſis ẽ ſub̃a aquea frigida.

Operationes.

A ¶Rabbi moyſes. Malū odore ſuo corroborat cor ⁊ cerebꝝ: ⁊ iuuat ptiſic̄ ⁊ melācolic̄. ſ3 comeſtio eiꝰ peior eſt oīm comeſtōe fructuū. generat ventoſitatē. ſ. quā gñat in. ij. ⁊. iij. digeſtiōe. ita vt ſit dictū a ſapiētibꝰ ꝙ gñat ptiſim ⁊ ethicā. eo ꝙ hmōi vētoſitates inflant arterias ⁊ venas.

B ¶Gal. vij. ſim. far. ca. Milea. i. pomaria. ⁊ eſt arbor mali. non quelibet eſt vniꝰ nat̄e. ſic̄ neqꝫ fructꝰ. Nam pomoꝝ alia ſunt dulcia. alia vero auſtera. alia pōtica. alia ꝟo acida. alia ꝟo non totaliter exoluta ⁊ aq̄ſa. ⁊ pdominat aq̄ſitas in his vt ſit complexio eoꝝ humidior ⁊ frigidior. Terreſtre ꝟo frigidū dominat in pōticis. Indigeſtū ꝟo in auſteris. Hoc ⁊ aqueū frigidum ſic in dulcibꝰ eucratū dñat. Iſta āt ⁊ folia ſucci ⁊ cortices eius arboris adinuicem differunt.

C ¶Vñ de herbis vti cū auſteris q̄dem ⁊ acidis. Vulnera ꝯſolidat. ⁊ flegmonū q̄ ſūt i gñatiōe repcutere id qđ influit. ⁊ ſtomachū exſolu bilē. ⁊ vētrē corroborat. cū aq̄ſioribꝰ ꝟo mordaces flegmōes icipiētes: ⁊ eos q̄ ſūt i augmēto ꝯmittere

D ¶Qm̄ āt multa oībꝰ pomis humiditas inſert palā eſt ⁊ ex eo ꝙ nulliꝰ eoꝝ ſuccꝰ pdurat ſ3 aceſcūt ⁊ corrūpunt oīa. ſolū eñ citonioꝝ (q̄ vtiqꝫ ꝓpter pdominantē ſtipticitatē minꝰ ſunt hūida aliis) q̄ꝝ ſuccus coctꝰ cū melle durare pōt. ipſe āt p ſe neqꝫ ita ē durabilis. Malūgranatū. lege cap. Granatū. ⁊ mala citonia lege citonia.

Capitulum. cclxxiiij.

Mala maciana. exponit yſi. ꝙ a loco dicūt. Quidā ꝟo exponūt ſilueſtria. vulgari tñ hyſpanico etiā domeſtica oīa matiana dicūt. Dyaſ. de ipis ꝓpriū facit c. pl'm inq̄t. Matiana cū adhuc immatura ſtiptica ſūt ⁊c. In alio tñ cap. exponit ꝙ ſūt eſtiua. apđ Sera. ꝟo ex ꝟbis Dyaſ. hētur ꝙ colligūt i vere. Et Auicē. in h̄ ꝯcordare videt.

☞Operationes.

A ¶Aui. dic̄ ꝙ nocēt neruis ꝓpe neruualia. ſic̄ dixit Dyaſ. B ¶Et đ viribꝰ cordis di. ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum. cclxxv.

Manna vt ait Auic. eſt ros cadens ſup lapidē ⁊ plantas. ⁊ hꝫ plures ſpecies. ⁊ denomiata eſt tereniabin. ⁊ ſiracoſt. ⁊ ſuccaꝝ haoſer ē de ſpēbꝰ eiꝰ. Et ait Aui. Māna diuerſificat ſcḋm diuerſitatē reꝝ ſup q̄s cadit recipiēs ab eis diuerſitates ⁊ ꝟtutes. apud nos vidi duas ſpēs. vna q̄ꝝ ē gnuloſa nō ꝯiūcta gnulis. alia ꝯglobata q̄ artificio magꝭ videtur ſophiſticata ex zuccaro cocta ⁊ foliis ſene: q̄ꝝ fruſtula imixta vident ſaporē (q̄ ſene) oſtēdit. ¶Sera. li. ag. c. Men. i. māna eſt ca. ⁊ abſtergit ⁊ lauat. ⁊ eſt ca. in p̄. g. tēpata hūiditate ⁊ ſiccitate. ¶Et idē auc. Raſis dixit q̄đ manna cadit ſuper arborē que dicit tamariſcus ſicut mel. ⁊ qñ facit moram ſup plantā illā albeſcit. ſ3 qñ ibi nō morat ſ3 colligit cito cū folio eius eſt viridis. Melior ex ea eſt cuius color eſt clarus approquinquās albedini. ⁊ hꝫ parū ruboris ¶Plinius. Manna eſt omnis ros cadens ſu

p lapidē aut arborē. ⁊ fit dulcis. ⁊ coagulat̄ sic mel. ⁊ exsiccatur sic gūmi quēadmodū tereniabin. Est alia species que vocatur tereniabin. qua lege capitulum Tereniabin.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Rasis. Que de ipo cadit sup arborē tamarisci ē bona tussi ⁊ aspitate pectoris Colligit eā Rasis ⁊ dixit. ꝙ mana cadit sup ar
B borē q̄ dr̄ tamarisc⁹ sic mel. ¶ Et idē au. Habix Est ca. i. fi. p̄mi sicca ꝓpinquās caliditati. ꝓfert relaxationi stomachi: ⁊ abstringit ventrē: ⁊ cōuenit aque citrine qn̄ bibit̄ de ea. emplastratur vēter. ⁊ ingredit̄ in medicinis apostematum.
C ¶ Et exsiccat catarrū qn̄ fit caput purgiū: qm̄ mūdificat cerebrū ⁊ expellit ab eo ventositatē
D grossam. ¶ Et fortificat medicinas: qn̄ miscet̄ cū eis i potionib⁹ ⁊ caput purgijs. ⁊ delet apostemata flegmatica. ⁊ miscet̄ in ꝯfectiōib⁹ ꝓpter excellens iuuamentū qḋ est in ea.

Capitulum. cclxxvi.

Mandragora vir. y i. Spēs ei⁹ due sunt Mascul⁹ scz ⁊ femina. De masculo in isto cap. tractat̄. Mandragora silis est paruo peponi. dicta ꝙ hz mala suaue olentia: magnitudine mali matiani. vn̄ ⁊ latini eā malū terre vocāt: eo ꝙ radicē hz formā hoīs similātē. Antropos em̄ hō dr̄. hui⁹ cortex in vino missa dat̄ ad bibendū his quoꝝ corp⁹ secandū est ꝓpter curā vt soporati dolorē nō sentiāt. Mascul⁹ folia hz similia bete. ¶ Plini⁹ li. xxv. Candid⁹ q̄ ⁊ mas. niger q̄ femia existimat̄ mandragora. ¶ Dyas. Mascul⁹ ꝓo mādragora hz folia alba ⁊ maiora: lata ⁊ leuia sic bete. Mala eius duplicia nascunt̄ colore croceo. odore suaui cū grauitate q̄ pastores comedūt. ⁊ statim somnū capiūt. Auic. Mādragora fri. vsqz ad. iij. gra. ⁊ humida. Dis āt mādragore radix magna ē: hoīs forme silis. Mandragora em̄ nomen est ymaginis naturalis. scz sic planta existens in forma hoīs. ¶ Ex herbario. Mandragora qz fortissimi odoris est ab hoīe ieiuno nō colligit̄ Masculus autē habet albidiora folia et maiora: sed vtriusqz vis est vna.

Operationes

A ¶ Sera. Qn̄ ex ista radice exhibet̄ alicui i potu vel cibo cū pane incidit sumens eā in suber Et iō vtunt̄ cyrurgici qn̄ volūt mēbꝝ incidere.
B ¶ Et idē auc. Dyas. Uirtus masculi est. ꝙ si coquat̄ radix i vino donec minuit̄ tertia pars. et colat̄ ⁊ reponit̄ ⁊ accipit̄ ex ea q̄ntitas. ʒ. i. ⁊ administrat̄ ad nimias vigilias. ⁊ ad secādos dolores: ⁊ qn̄ fuerit necesse incidere aut cauterisare ali. quod mēbꝝ ⁊ volum⁹ ꝙ nō sentiat̄: detur
C ei in potu prius. ¶ Et bibant̄ duo onolos ex succo radicis cum mellicrato faciunt euomere flegma ⁊ coleram sicut elleborus. sꝫ si accipiat̄ plus occidit. Et cortex radicis ingredit̄ in me-
D dicinis oculoꝝ ⁊ in nascalib⁹. ¶ Et qn̄ accipit̄ ex eo medius onulus ⁊ supponit̄ ꝓuocat menstrua: ⁊ extrahit fetum. Et qn̄ ponit̄ in ano sic
E suppositoriū facit dormire. ¶ Et qn̄ radix eius elixat̄ cū ebore sex horis mollificat eum ⁊ facit ipm abilē ad faciendū quācūqz figurā voluer/
F ¶ Et qn̄ fit emplastrū cū folijs ei⁹ recētib⁹ cum sanie est ꝯueniēs apostematib⁹ calidis oculoꝝ ⁊ apatib⁹ supuenietib⁹ vulnerib⁹ ⁊ vlceribus. et resoluit apata dura: ⁊ scrofulas ⁊ exituras.
G ¶ Et qn̄ fricat̄ cū eo empetigo ⁊ baras ⁊ similia eis sex dieb⁹ aufert ea sine vlceratiōe loci. ⁊
H ꝯferūt attritiōib⁹ q̄ fiūt in itinere. ¶ Radix ꝓo ei⁹ qn̄ terit̄ ꝯ̄ritiōe forti: ⁊ fit emplastrum cū ea ⁊ aceto curat herisipilā. ⁊ qn̄ miscet̄ cum oleo ⁊ melle est bōna morsui venenoso. ⁊ qn̄ miscet̄ cū sanie sedat cyrogras: ⁊ dolorē iūcturaꝝ. et oēs alios dolores. ¶ Fit aūt vinū cū cortice ei⁹ radi
I cis i hūc modū absqz decoctiōe. accipiat̄ de vino dulci anphora vna. ⁊ ꝓijciāt̄ tres magne ra

dices in ea. ⁊ det̄ in potu q̄ntitas triū onolos
illi quē necesse est īcidere aut cauterisare. ⁊ nō
sentiet cauterisatiōez aut incisionē ꝓpter subet
qd̄ ꝯtingit ei. ⁊ qn̄ sumit̄ de ea nimis facit apo-
K pleriā. ¶ Succ⁹ pomoꝝ eius qn̄ sumit̄ in potu
mūdificat matricē; qn̄ admiscet̄ ei sulfur. ⁊ fit
inde nascale abscindit fluxum matricis.
L ¶ Colligit̄ aūt lachrym⁹ huius plante: qn̄ pfo-
rat̄ radix ei⁹. ⁊ colligit̄ qd̄ emanat ex lachrymo
in vase vitreato. Uerum succus ei⁹ fortior est
lachrymo. ⁊ nō est in oīni ꝯ̄ radice; tm̄ de hu-
miditate: q̄ qn̄ vulneratur emittit lachrimum:
quod quidem experientia sciri potest.
M ¶ Alia spēs q̄ noīat̄ narbus administratur a
cirurgicis qn̄ volūt mēbrū aliqd̄ incidere. ⁊ qn̄
bibit̄ solatrū q̄d d̄r suffocans ei est tyriaca.
N ¶ Et idē auc. Rasis. dixit mihi q̄dā ex antiq̄s
babilonie. q̄ q̄dam puella comedit q̄nq̄ poma
mādragore. ⁊ cecidit sincopisata. ⁊ tota effecta
est rubicunda. ⁊ quidam supueniēs effudit su-
per caput eius aquā nimis donec surrexit.
O ¶ Et ego vidi hoīes q̄ sūpser̄t de radice ei⁹ cau-
sa īpinguādi. ⁊ accidit eis sic accidere solet hoī-
bus ingredientib⁹ balneū ⁊ bibentibus post
exitū vinū multū. Nam fact⁹ fuit vult⁹ eoꝝ ni-
P mis rubicūdus. ¶ Et idem auc. Dyas. Radicē
mandragore multi dant ad amorem.

¶ Capitulum .cclxxvij

Mandrogora femi. Sera. auctoritate
Dyas. Et femīe color est niger. ⁊ noīat̄
landachis sive bandachis aut lactuca
Nā ī folijs ei⁹ ē similitudo cū folijs lactuce. ⁊ sūt
pinguia grauis odoris. ⁊ extēdunt̄ sup faciem
terre. in medio folioꝝ ei⁹ est simile nespili. et est
losach. ⁊ est citrini coloris. hñs odorē bonū. et
intra ip̄m sunt grana similia granis piroꝝ. et
habet radices magnas mediocriter duas vel
tres adherētes inuicē exteri⁹ nigras ⁊ interius
albas. sup quas est cortex grossus. Et hec spēs
mandragore nō habet stipitem.

¶ Operationes.

¶ Mandragora fortissimi odoris est a b homi- A
ne ieiuno non colligitur.
¶ Utriusq̄ vis vna est. hec cum polenta trita B
feruores oculoꝝ ⁊ dolores aurium sedat.
¶ Radix ei⁹ cū aceto trita ⁊ illita ignē sacrū cu- C
rat. ¶ Aui. Mādragora somnū ꝓuocat. et qn̄ D
ponit̄ ī vino vehemēter inebriat. multusq̄ vsus
ei⁹ ⁊ odoramētū faciūt apoplexiā. ¶ Lac eius E
euellit lētigines ⁊ pānū sine mordicatōe. solutē-
do āt educit colerā ⁊ flegma. ¶ Radix ei⁹ trita ⁊ F
cū aceto imposita sup herisipilā sanat eā. semē
ei⁹ matricē mūdificat. vel vomitū ꝓuocat.

Capitulum .ccxxlviij.

Marua. Serapion. Marua eſt planta ſilis praſſio: niſi q̄ eſt lõgior. eo q̄ hꝫ folia parua multa dura ⁊ aſpera: bonũ odorem habentia dulcia. ſup que ſunt pili parui. ⁊ hꝫ v̄gas multas egredientes ab vna radice. ⁊ albiores v̄gis praſſij: naſcit̄ locis mõtuoſis ⁊ aſperis. ¶ Et idem auctoritate Gal. Sapor eius eſt acutus pungitiuꝰ amarus. ⁊ virtꝰ eius eſt que calefacit in ſecũdo gradu.

Operationes.

A ¶ Serapion. Virtus eiꝰ eſt q̄ abſtergit ⁊ incidit. ⁊ ꝓuocat menſtrua. ⁊ occidit fetum.

B ¶ Et expellit ſecundinam. habet virtutem calefactiuam acutam

C ¶ Et ideo quando bibitur decoctio folioꝝ eiꝰ cum vino prouocat menſtrua.

D ¶ Et facit aborſum: ⁊ expellit ſecũdinam.

Capitulum .cclxxix.

Marubium ſiue Praſſium. Serapion libro aggre. cap̄. Faraſion. i. praſſium. Eſt herba habens ramulos multos egredientes ab vna radice. ⁊ ſup ipſos eſt borra pauca. Cuius color eſt albus. ⁊ virge eius ſunt quadrate. ⁊ folia eius ſunt in lõgitudine pollicis. obrotunda rugoſa vel aſpera. ſup que eſt borra. Et ſemen eius ⁊ flores eius ſunt diuiſa ꝑ ramos eius. ⁊ ſemen eius rotundũ ad aſperitatem tendens. Naſcit̄ in campis ⁊ in edificijs domoꝝ. ¶ Dyaſcó. cap̄. de marubio Marubium vel Praſſium frutex eſt ex vna radice. multas virgas habens albas ⁊ aſperas: ⁊ quadratas. Et folia ſimilia digito maiori. et obrotũda ⁊ aſpera alba ⁊ rugoſa. ⁊ guſtu amara. ſemen eſt illi obrotundũ ⁊ verticuloſum et aſperum. Naſcitur locis multis. ¶ Auicen̄. li. ſecũdo. cap̄. de praſſio. Praſſiũ eſt herba amari ſaporis. ¶ Inquit oribaſius. Non ſunt calefactio eius ⁊ exſiccatio ipſius fortes. Alij autē dixerunt q̄ eſt calida in tertio gradu: ſicca in ſecundo. Eſt aperitiuum: abſtergit ⁊ liquefacit ⁊ reſoluit ⁊ incidit.

Operationes

¶ Serapion inquit. Aperit operationes ſplenis et epatis. ⁊ mundificat pulmonem ⁊ pectus ꝑ ſcreatum. ⁊ prouocat menſtrua quando bibitur. ⁊ quãdo ponitur exterius abſtergit et reſoluit. ſuccus autem folioꝝ eius poſtq̄ eſt deſiccatus in ſole reſoluitur cum melle: et adminiſtratur ad viſum acuendum. A

¶ Et fit cum eo ſternutatoriũ ictericis. ad mũdificandum infectionem coloris. ⁊ adminiſtratur cum medicinis aperientibꝫ inſtrumenta auditus. ⁊ datur ſuccus eius illis in potu qui ſumpſerunt medicinas mortiferas. verum nocet renibus ⁊ veſice. B

¶ Et emplaſtrum cum folijs eius ⁊ melle mũdificat vlcera ſordida. ⁊ euellit panariciũ ⁊ carnem putridam. ⁊ ſedat dolores lateris. Et fit emplaſtrum cum marubio et ſale. et confert morſui canis rabidi. C

¶ Dyaſ. Folia eius ſicca: vel ſuccus folioꝝ eiꝰ vel ſemen eius elixum ⁊ bibitũ cũ melle ptiſicis ⁊ tuſſientibꝫ ⁊ aſmaticis ꝓdeſt. Toracem purgat: maxime yriſi lirice mixta. D

¶ Purgãdis vtiliter mulieribꝫ adhibet̄. Secundinas excludit: diu patientibus ſubuenit. Veſice ⁊ renibus cõtrarium eſt. melle addito vulnera purgat ⁊ illa detergit. Paſcẽtia vulnera compeſcit. dolorē lateris tollit. E

¶ Succus ſiccatus melle ⁊ vino addito caligines oculoꝝ detergit. ictericis naribus immiſſus fert auxilia. cum oleo roſarum ſuccus eiꝰ aurium dolorem mitigat. F

¶ Auicen̄. Succus eiꝰ ꝯfert dolori auris antiquo. ⁊ mũdificat ⁊ aperit meatꝰ auditꝰ. ⁊ remouet antiquũ dolorē eius. Succus eiꝰ cũ melle eſt cõueniens ad acuendum viſum. mũdificat G

pectus ⁊ pulmonē ꝑ eductionē ſputi.
D ¶ Eſt aperitiuū opilationū i epate ſplene ⁊ re-
nibꝫ, ꝓuocat mēſtrua. ⁊ mūdificat matricem.
E ¶ Sal. viij. ſim. far. ca. de praſſio ſm tranſlatio
nē arabicā. ſapor ei⁹ eſt amar⁹: ⁊ ꝟtus ei⁹ calida
⁊ ſicca in ſcdo gdu: vñ abſtergit ⁊ reſoluit.

¶ Capitulum. cclxxx.

Marrubiaſtrū vel Marrubiū nigrum. vel Marrubium ſiluestre. Dyaſ. cap. Bubloete. id eſt marrubiaſtrū. Et eſt ſilis marrubio: niſi qꝛ folia ei⁹ nō ſūt rotunda: ſꝫ piloſa ſimilia folijs ignide magne vel acali-fex. idē virgas nigras ⁊ quadras hꝫ ⁊ aſperas ex vna radice virgellas multas ꝓferens.

¶ Operationes

A ¶ Dyaſ. Eius vires faciūt ad ſerpentū morſus
⁊ ad ſuſpirioſos. ſtrumas diſſoluit. ⁊ mēſtrua
B ꝓuocat. ¶ Decoctio ei⁹ in aqua cū grano ſolis
C ⁊ modica liqricia ſtomacho bñ ꝯuenit. ¶ Folia
eius addito ſale in cathaplaſmatibꝫ compoſi-
ta morſus caninos mitigant in cinere calido
miſſa ⁊ marcida facta cōdilomata ſoluunt.
D ¶ Ulnera ſordida melle addito purgant.

¶ Capitulum. cclxxxi.

Matriſſilua. Pandecta ca. ccccccxxxiiij. Matriſſilua latine. grece ſplemon vel ſplenaria vel linealis vel periclimenos Herba eſt cui⁹ folia ſunt ex altero latere ſubal-bida. ⁊ ex altero viridia ſe adherēs ⁊ inuoluēs ſepius. cui⁹ fructus eſt magnitudinis cubebarꝫ in ꝑncipio viridis. ⁊ cū maturauerit citrini co-loris tendētis ad rubedinē poſiti ordinarie. et ꝯcluſi in duobꝫ folijs ſimul ꝯiunctis. exiſten-tibꝫ in capitibꝫ ſtipitū iuxta eum. ¶ Dyaſ. cap. Periclimenos frutex eſt ſimplex ī circūitu fo-lia habēs alba ⁊ ſimilia edere. ⁊ circa ipa folia ꝟge ſūt tenues: in qbꝫ eſt ſemen edere ſimile. qđ ſemen folijs adheret. durū vt cū vi leuet. Radix eſt illi groſſa. Naſcit in locis cultis ⁊ in ortis: et inter roſas: ⁊ intercluſis locis. ⁊ coheret ſibi vicinis fructibꝫ vel circūuoluit. Sal. Periclimenos. i. matriſſilua. vtilis eſt fruct⁹: ⁊ folia in-ciſiue ſimul ⁊ calefactiue exiſtentia virtutis.

¶ Operationes

¶ Dyaſ. Semē ei⁹ collectū ⁊ in vmbra ſiccatū A
⁊ cū vino bibitū diebꝫ. xl. ſplenē ſiccat. vrinā ſan
guineā ſexta die ꝓuocat orthonoicis ⁊ ſubglu-
tientibꝫ medet. ¶ Diu parturientibꝫ ſubuenit. B
ſimilis ꝟtus eſt folijs ipſi⁹. xxxvij. diebꝫ bibita
genitalia ſemina hoīs priuat. oleo mixta ⁊ per
uncta frigora periodica excludit.

C ¶ Sal: Ita ē vrinatiua ⁊ vrinā sanguineā opat̄
bibita vſq₃ plurimū ī pncipio ꝓo vrinatiua ſo-
lū eſt. D ¶ Extrorſū ꝓo cū oleo vnctū calefacit. iu-
uat aūt ſpleneticos ⁊ yſſintericos. E ¶ Mēſura
ꝓo fotatiōis dragos eſt vnus cū vino: ſiccat āt
ſperma. Et qdā aiunt. ſi plurimū bibat̄ omiſa-
F riā in generatiui fiunt q̄ bibūt. ¶ Quidā āt et
terminū dieꝝ in hui⁹ potu ſic Dyaſ. facit ſepteȝ
⁊. xxx. dies repiri ab eo ponūt. Ita āt ⁊ vrinas
ſanguineas fieri vt a quarta dieꝝ.

Capitulum. cclxxxij.

Mellissa vel melissa. Pan. ca. xc. Melissa
ſilis eſt praſſio: hñs tñ citri odorē ca. ⁊
ſic. in. ij. g̅. Sera. li. ag. cap̄. bedarūgie.
auc. Dyaſ. Bedarūgie vel meliſophilos: qd̄ ſic
d̄r eo ꝙ libēter eā apeſ mādu cēt. herba ē tirſos
hñs q̄drados hirtos plurimos ex vna radice.
⁊ folia ſilia bublote. maiora tñ ⁊ tenera ⁊ non
ſic aſpa vt citꝝ in odore. In alio Sera. habet̄
ſic. Melliſophilos. i. meliſſa herba eſt ſup quā
apes delectant̄ ſtare. ⁊ virge ipſi⁹ ⁊ folia ſilant̄
ꝟgis ⁊ folijs marubij ſilueſtris. ⁊ ꝟge ei⁹ ⁊ ſti-
pites ſūt anguloſi q̄drang uli. ⁊ folia eius ſunt
maiora folijs marubij ſilueſtris. ⁊ nō ſunt pilo
ſa ſic̄ folia ipi⁹. ⁊ odor ei⁹ eſt ſic̄ odor citri. Sal.
vij. ſim. far. cap̄. melliſofilum. i. meliſſa. Praſſio

q̄deȝ eſt ſimile. deficit quīdē ab eo multum in
virtute. ⁊ ꝓpterea neq₃ vtit̄ aliq̄s eo. ſupfluū em̄
eſt praſſio exn̄te ita copioſo vbiq₃ terraꝝ mel-
liſofilo vti. Si ꝓo aliqñ nō affuerit praſſium:
licet hoc vti in omib₉ in quib₉ vtimur illo: ſciē-
tes ꝙ ab actu deficit.

Operationes.

¶ Sera. Folia ei⁹ cū vino bibita ⁊ ī cataplaſ- A
matib₉ vim ſcorpiōis optime curat. Caninos
morſus ad ſanitatē pducit. ¶ Elixatura ei⁹ id B
facere pōt. cui⁹ elixatura fomēto adhibita men
ſtruis lōgiſſimi tpis impat. ore retenta dolorē
dentium mitigat. yſſintericis opitulat̄. Folia
ipa oia ſimiliter facere pñt. tortiōib₉ recte adhi
bet̄. ¶ Et vt electuarium orthonoicis pdeſt ſale C
addito. ⁊ anhelosis: ⁊ qui nō pñt iacere. ⁊ in ca
taplaſmatib₉ adhibita ſcrofas ſpargit: vulne-
ra purgat: atricis opitulat̄. ¶ Et qñ fit empla- D
ſtrū cū ea ſedat dolorē iuncturaꝝ. ¶ Et idē auc. E
Abenmeſuay. Proprietas ei⁹ eſt letificare aiaȝ
¶ Et idē auc. yſaac. Qñ comedit̄ bedarūgie in F
ieiunio ꝯfert ſtomacho frigido ⁊ humido. ⁊ fa
cit digeri cibū groſſuȝ. ⁊ apit opilatōes cerebri.
¶ Et de ꝓprietate ei⁹ eſt ꝯferre debilitati cordis G
⁊ auferr cardiacā. ⁊ remouet afflictiōes. ſolici-
tudines ⁊ timores q̄ accidūt a melācolia et hu-
more aduſto q̄b₉ nō poſſunt dormire. ¶ Auicē. H
de virib₉ cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum.cclxxxiij.

MEllilotū. Pla. Mellilotū ca. eſt ꝛ ſic. in p̄. g̃. Cuiꝰ ſemen ſilr̄ appellat̃. ꝛ q2 ſemicirculi formā h3 etiam corona regia dr̄. Semē cū corticibꝫ in medicinis ponit̃ ac p tres ānos ſeruat̃. Adeo nāq3 paruū eſt ꝛ adherens cortici. vt vix inde poſſit ſepari. Virtutē h3 ꝯfortādi ex aromaticitate. diureticā ex ſubtilitate ſubſtātie. Idē corona regia dr̄. q2 vagine ſeminū eiꝰ formate ſūt ad modū ſemicirculi: q̄ cū ſuis ſeminibꝫ ponūt̃ in medicinis. Herba ipa h3 folia rotūda viridia. ꝛ rami eiꝰ ſūt ſubtiles multū: ꝛ folia eiꝰ rara. ꝛ ſemina eiꝰ hn̄t vaginas ſubtiles rotūdas: ſic̄ ꝟge puuloꝝ: in quibꝫ ꝯtinent̃. Et ſūt illa ſemīa pauca glauci coloꝝ rotūda: minora granis ſinapis. Et qđ de ipſa adminiſtrat̃ ſunt ille vagine cū eo qđ eſt in eis ex ſeminibꝫ vel granis: flos eiꝰ eſt citrinꝰ boni odoris. Hec habent̃ etiam a Serapione cap. Alchelialamech. Dyaſ. ca. de melliloto. Mellilotū diaforeticū eſt ꝛ modicū digeſtoriū ē cū nimietate caloris. Gal. vij. ſim. far. ca. de melliloto. Mellilotū mixte ē ꝟtutꝭ. habet em̄ quid ſtipticū ꝛ dyaforeticū digeritq3. plꝰ em̄ in eo eſt calide ſubſtātie q̄3 frigide. Auic. ij. li. ca. de melliloto. Mellilotū eſt flos plante coloris palee in q̄ eſt figura lunaris cū raritate ſua q̄ndam habens duriciē. Et ex eo q̇dē aliud eſt album: ꝛ aliud eſt citrinū. ꝛ ex eo melius eſt qđ eſt durius. ꝛ cuius color ad albedinē parū p declinat ꝛ ſapor eiꝰ amarior ſentit̃. ꝛ cuiꝰ odor eſt manifeſtior. Et idem aucto. Dyaſ. Melius ex eo eſt croceus color. ꝛ eſt acutioris odoris: q̄3uis eiꝰ odor in p̄ncipio ſpeciei ipſiꝰ ſit paruus ꝛ debilis. ꝛ ſic in colore eius color fenugreci.

Operationes.

¶ Serapion auc. Dyaſ. Mellilotū eſt ſtipticū ꝛ mollificatiuū apoſtematū calidoꝝ ꝛ maxime apoſtematū oculoꝝ ꝛ ani ꝛ teſticuloꝝ.

B ¶ Et qn̄ coquit̃ cū rob ꝛ fit cū eo emplaſtrū. et forſitan miſcet̃ cū vitello oui. aut farina fenugreci. aut ſeminis lini. aut pulueris molēdini. aut cū papauere ſolū cū aqua ꝯfert vlceribꝫ q̄ noīant̃ faul. Et qn̄ miſcet̃ cū bolis q̇ aſportāt̃ de terra q̄ dr̄ botā. aut miſcentur cū eo galle. ꝛ diſſoluūtur cum vino ꝛ liniuntur cum eo vlcera humida q̄ fiunt in capite: curat ea.

C ¶ Et ponit̃ coctū ꝛ crudū in vino: ꝛ cū aliquo illoꝝ q̄ diximꝰ ſup ſtomachū: ꝛ ſedat dolorē eiꝰ. Et qn̄ exp̄mit̃ ab eo ſuccus coctꝰ ꝛ miſcet̃ cum rob ꝛ ſtillat̃ in aurem ſedat dolorē eiꝰ. Et qn̄q3 funditur ſup caput cū aceto ꝛ oleo roſaꝝ: ſedat dolorem capitis.

¶ Auicēna. Mellilotū ꝯfert apoſtematibꝫ calidis ꝛ duris. ꝛ ꝓprie cū careno ꝛ etiā ꝑmixtum cū vitello oui ꝛ farina fenugreci ſemine lini. aut papaueris ſm locum. D

¶ Et cōfert vlceribꝫ humidis. ꝛ ꝓprie linitū cū aqua: ꝛ cū aliquo deſiccatiuoꝝ appoſito cū eo qđ ſit ſicut galle. ꝛ lutū lene ꝛ lentes. E

¶ Et confert apoſtematibꝫ auriū ꝛ doloribus ancharum ſuperpoſito emplaſtro ex eo cū careno: ꝛ reliquis que dicta ſunt. et diſtillatiōe facta in eis ex ſucco. ꝛ eius iuuamentum in doloribus eſt velotius ex ipſo quoq3 fiunt embroce ꝛ ſedant ſodam. F

¶ Et confert apoſtematibus oculi: facto emplaſtro ex eo cum careno: ꝛ cum eis que dicta ſunt vel decocta cum vino. G

¶ Et ꝯfert apoſtematibꝫ ani et teſticuloꝝ facto emplaſtro cū eis q̄ dicta ſunt. loco eius ponitur q̄ntum eſt pondus ipſius de camomilla aut eius medium de foliis fici. H

¶ Platearius. Vinum decoctionis eius confortat: et ventoſitatem incluſam expellit. Oppilationem renum ꝛ veſice aperit. I

¶ Semen eius in brodio poſitum ipſum facit boni ſaporis: ꝛ boni odoris. K

¶ Et potiſſimum eſt mellilotum ad emorroidas cancrum ꝛ fiſtulam. L

Capitulum.cclxxxiiij.

MElon. Sal. viij. ſim. far. c. ſichirnis. id eſt melon. Melonis maturi ſuba ē groſſa. Virtus eius eſt q̄ infrigidat ꝛ humectat in ij. gdu. Vn̄ virtus melonis maturi eſt abſterſiua. Dn̄at aūt i eo frigida ꝛ hūida cōplexio: nō tn̄ fortꝫ ſʒ in. ij. gdu. Dicat radix ꝛ ſemē eius qn̄ ſiccant nō adhuc humida. Qn̄ ſiccat ſunt i primo gradu ſiccitatis: aut in pncipio ſecūdi. Et in eis eſt plꝰ de abſterſione qn̄ ſiccant q̄ꝫ in carne eius ꝛ q̄ꝫ in carne cucumeris.

Operationes

A ¶ Sera. li. ag. c. Rachera. i. melon. Qn̄ fit em
B plaſtꝝ cū eo ſedat apata oculoꝝ. ¶ Et cortex eiꝰ qn̄ ponit ſup caput infantꝫ ſedat apata calida q̄ fiūt in eiꝰ cerebro. ꝛ ponit ſup frontē illiꝰ: ad cuiꝰ oculos currūt humiditates. ꝛ phibet eas ꝛ tota carnoſitas.
C ¶ Et ſemē qn̄ ſiccat ad ſolē ꝛ ɔficit cū farina ordei: vel cū amido. ꝛ ſiccat bene: mūdificat cutem mulieꝝ qn̄ lauant cū eo facies ſuas. ꝛ reddit eas ſplendidas.
D ¶ Sʒ radix melonis quando ſiccat ꝛ ſumit de ea in pon. ʒ. i. cum ydromelle prouocat vomitum.
E ¶ Et qn̄ accipit poſt cibū i hūc modū facit vomere ſine labore. ꝛ qn̄ fit emplaſtrū cum ea curat vlcera q̄ dicuntur faul.

Capitulum.cclxxxv

MElon Indus. Sera. li. ag. ca. dullaſia ſiue dulacha. i. melon Indus ſiue melon magnus. Vbi ſciendūʒ q̄ melon magnus eſt melon Indus. qd̄ p Auicennam patet de cura tertiane pūre. vbi laudat i tertiana p̄dicta melonem Indum. Et ſubdit: ꝛ forte tale nō nocet melon paruus. ergo melon Indus eſt melon magnꝰ. Eſt em̄ melon paruꝰ habens virgulaꝝ colorem exteriꝰ eſt albus ꝛ dulcis. ꝛ eſt paruus ꝑ alia ſpecie melonis. lege ca. p̄cedens qd̄ incipit Melon.

Operationes.

¶ Sera. Melon magnꝰ ſiue Indus viridis ſcḋm Raſi m ē fortis humectatiōis ꝛ extinctiōis. A
¶ Et ɔfert febribus adurentibꝫ: ꝛ eſt frigidior aliis ſpeciebꝫ melonū ꝛ tardioris imminutationis in ſtomacho ꝛ longinquior a corruptione. B
¶ Et ꝓpter h̄ eſt ɔueniēs febrientibꝫ colerā in ſtomacho ſuo ꝓpter ſuāʒ groſſiciē ꝛ ꝓpter ſuam elongationem a conuerſione. et cōueniens caliditati febrili. quia extinguit caliditatem. C
¶ Et ſedat inflāmationem eius. D
¶ Et cucumer q̄dē facit opatiōeꝫ ꝓpinquā huic niſi q᷑ plꝰ ꝓuocat vrinā q̄ꝫ melon Indus. E

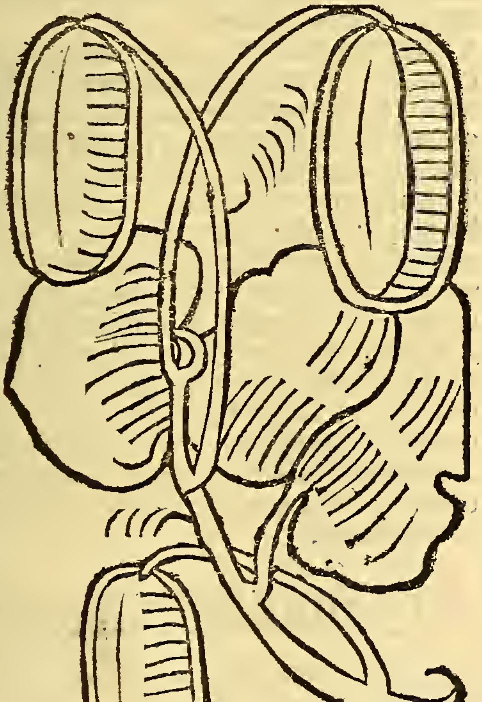

Capitulum .cclxxxvi.

Melongena arabice. grece Melongia. Sera. li. ag. cap. melongia. Melongia fructus ſunt oblongi: medij intra rubedinem ⁊ nigredinem. ⁊ inueniunt ex eis citrine ⁊ albe. Et idem auctoritate filij Meſague: eſt calida ⁊ ſicca in ſecundo gradu.

Operationes

A ¶ Sera. Generat melãcoliã ⁊ opilatões epatis ⁊ ſplenis: ⁊ generat ſodaʒ: ⁊ gñat emorroidas.

B ¶ Verũ ſi ex capitibꝰ eiꝰ in vmbra ſiccatis ⁊ ꝯtritis fiat epithima ꝯuenit emorroidibꝰ. ⁊ cũ ipſa in oleo coquitur ſoluit: ſed in aceto ſtringit.

C ¶ Et ideo nõ hʒ ꝓportionẽ abſtringẽdũ vel ſol-

D uendum. ¶ Rabbi moyſes cap. de Melõgena valet ꝯ nauſeam ⁊ vomitũ. ⁊ ex cibis eſt peior.

Capitulum .cclxxxvii.

Memithe. Dyaſcorides cap. memithe. Memithe vel glaucum eſt ſuccus herbe eiuſdeʒ nominis. folia habentis papaueri ſimilia. Hec folia calido cinere cooperiuntur: ⁊ ſic ſuccum emittunt. Alij herbam in ollam mittunt: ⁊ circumliniunt creta et in furnum feruentem mittunt. Et ſic folijs maceratis ſuccũ exprimunt: ⁊ ſiccatũ in ſole in paſtillos redigunt. Eius eſt optimũ qđ eſt crocei coloris intus ⁊ guſtu conarũ. et odore graui miſcetur ocularibꝰ medicinis. ⁊ cetera. Et idẽ ſm aliam tranſlationẽ cap. ſupdicto. Glauciũ ſiue memithe ſuccus eſt herba naſcentis in Syria in gerapoli. Folia habet ſimilia miconio ceratice ſed pinguiora. ⁊ ſup terrã ſpanſa. odorem habʒ grauem. guſtu amaro. ſuccum multum habet: croci ſimilem. Folia eius ciues mittũt in cacabis ⁊ in cibarijs coquunt. que cum coxerint exſuccant ⁊ glaucium faciunt.

Operationes.

A ¶ Plinius cap. de glaucio. Glaucium in ſyria ⁊ perſia naſcitur humilis herba. folijs deciſis fere papaueris minoribꝰ tamen ſordidioribuſqʒ odoris tetri. guſtus amari cum ꝯſtrictione ⁊ ſtipticitate ⁊ gummi habet crocei coloris.

B ¶ Multi vero errauerunt in hac herba quidaʒ putauerunt ꝙ eſſet celidonia. Quidam putauerunt ꝙ eſſet papauer cornutum. et ſic vocatur apud Auicennam.

C ¶ Et ego vidi meo tempe multos in hoc errare ⁊ multi errauerũt tpe Dyaſco. Nã Dyaſcorides cap. de monte ratides dicit. ꝙ multi falſo putauerũt glauciũ ibi fieri ꝓpter ſimilitudinẽ foliorum. ꝙ autem glauciũ ſit memithe vel ſieff eiꝰ apparet multis teſtimonijs.

D ¶ Nam vbi ponũt Alexander ⁊ alij greci glaucium. Auicẽna ⁊ alij ponũt ſieff memithe. Preterea apud Serapionẽ quicqd dicit de memithe auctoritate Dyaſcoridis. Non eſt aliud niſi ꝙ dicitur apud Dyaſco. ca. de Glaucio.

E ¶ Inuenitur etiã oleũ nouũ glaucinũ nõ ob hoc glaucio qꝛ nihil recipit glaucij. cuiꝰ ꝯfectionem etiam inueni in antiquo antidotario ſic vocatã ⁊ ſine glaucio. ⁊ eſt omnino calidũ. ꝙ aũt ſm veritatem glaucium ſit memithe. lege cap. Celidonia. Gal. ſexto ſim. far. cap. Glaucium. Glaucium ſtipticat cum quadam delectatione: infrigidat tamen manifeſte. ita vt ſanet quidem ſepius heriſipilata: et eſt in compoſitione compoſita ex aquoſa ⁊ terreſtri ſubſtantia. vtriſqʒ frigidis non tamen extreme. ſed ad modum aque fontanie.

Capitulum .cclxxxviii.

Menta. Pla. Menta eſt herba cuiꝰ plura ſunt gñа. Eſt enĩ qdã domeſtica que ꝓprie ortulana dr vel cõmunis vel odorifera. ⁊ hec calefacit et cõfortat. Eſt ⁊ alia ſiluaſ-

tica q̄ mentaſtrū dr̄.de illa ſtatim poſtea tractabitur. Eſt alia mēta q̄ lōgiora ⁊ acutiora hꝫ folia.⁊ hec mēta Romana vel ſarracenica dr̄.hec magꝫ diuretica eſt q̄ꝫ alie. Et eſt alia mēta q̄ dr̄ aquatica.⁊ vocatᷓ ſiſimbriū̄ vel balſamita. Eſt alia mēta nō odorifera.⁊ illa ē calamētū.de q̄ i ſeq̄nti.c.hetᷓ. Sera.li.ag.c.dichanacha.i.mēta Et ex ea eſt domeſtica ⁊ ſiluēſtris.⁊ ramuli domeſtici qn̄ maſticātᷓ hn̄t colorē celeſtē.⁊ ſūt interi⁹ ꝯcaui.⁊ in ſūmitatibꝫ ramuloꝝ ſunt q̄ſi licinia.⁊ viret ⁊ augetᷓ eſtate ⁊ hieme.⁊ hꝫ odorꝫ bonū. Et idē auc. Dyaſ.quidā noīant eā mentā:⁊ eſt dichanacha.⁊ eſt nota:hꝫ ꝟtutē calefactiuā:ſtipticā ⁊ deſiccatiuā. Eſt alia ſpēs mēte ſiluēſtris.cui⁹ folia ſunt aſpera piloſa maiora folijs ſiſimbrij.⁊ in odore ſuo ē pinguedo.⁊ eſt min⁹ iuuatiua in medicina q̄ꝫ ſpēs alia. Idem auct. Sal. In ſuba eſt pl⁹ ſubtilitatꝫ q̄ꝫ in alio olere.⁊ in ſapore ei⁹ eſt parua caliditas ⁊ ponticitas.⁊ ꝟtus ei⁹ eſt ca.in.ij.g̃du. ¶ Dyaſ.ca.ḋ ediosmon.i.menta herba eſt oībꝫ nota.q̄ ꝟtutē hꝫ termanticā ⁊ ſtipticā ⁊ ſeranticā. Paulus cap̄.de menta. Menta eſt calida ⁊ ſicca in.iij.gradu. Eſt em̄ domeſtica ⁊ ſiluēſtris.⁊ eſt alia q̄ dr̄ menta Romana vel ſarracenica: ſed domeſtica magis vſui medicine cōpetit. tam viridis q̄ꝫ exſiccata magne eſt efficacie. virtutē habet ꝯſumptiuā ⁊ diſſolutiuā ex ꝓprijs q̄litatibꝫ ⁊ ꝯfortandi ex ſua aromaticitate.

Operationes.

¶ Sal.vij.ſim.far.ca. Ediosmū. q̄dam mentā odoriferā vocāt. Eſt āt nō odorifera mēta quā ⁊ calamentū vocāt.vt in ſeq̄nti cap̄.dicitur. A

¶ Contra fetorē oris ⁊ putredinē gingiu[illegible]um ⁊ dentiū ex decoctione eius cū aceto os abluatur. Ad appetitum ꝓuocandū cum impeditᷓ ex frigidis humoribꝫ exiſtentibꝫ in ore ſtomachi fiat ſalſamentum ex menta et aceto: et modico cynamomo ſeu pipere. B

¶ Contra vomitū factū ex debilitate ꝟtutꝫ contentiue: vel ex frigida cauſa. fiat decoctio mēte in aqua ſalmacina ⁊ aceto.⁊ ſpongia intincta ori ſtomachi ſupponatᷓ ꝯtra ſincopim ex debilitate cum febre vel ſine febre. ſiue ex medicina vel q̄cūq̄ꝫ cauſa cōteratᷓ mēta ⁊ diſtemperetᷓ cū aceto.⁊ fruſtū panis aſſi i igne ponatᷓ in aceto illo.⁊ dimittatᷓ tamdiu q̄ inde humectetᷓ ⁊ naribꝫ applicetᷓ.⁊ exinde fricentur labia gingiue ⁊ dentes. et ligetur in temporibꝫ ſup venas pulſatiles. tempoꝝ ⁊ brachiorum. et patiens maſticet et humiditatem tranſglutiat. C

¶ Ad matricē mūdificandā teneritates mente coquātᷓ in vino.⁊ fiat inde ſuppoſitoriū ꝯ colicā paſſionē faſciculi mēte coq̄ntᷓ in vino ⁊ oleo. et ſupra renes ⁊ pectinem cathaplaſmetur. D

¶ Contra coagulationē lactis in mām̄illis p̄dicti faſciculi mente in vino ⁊ oleo decocti ⁊ ſuperligati mammillis ſoluit. habet em̄ ſimiliter vim attrahendi venenū: ⁊ qn̄ datur cū aliqua medicina ꝯtra venenū detur cū ſucco ei⁹. Sed ſuccus mente rōne vel ſarracenice vel vinum decoctionis cū melle mixtū valet ꝯtra opilationē ſplenis ſtomachi ⁊ epatꝫ ⁊ naturaliū viarꝫ ex frigido humore ⁊ etiā ex ca.ſine fe. E

¶ Succus etiāꝫ datus lūbricos occidit. Auribus inſtillat⁹ vermes necat. Decocta herba in vino ⁊ oleo ⁊ cathaplaſmata ſoluit ſcliroſim et duriciem apoſtematum ſuperiorum. F

¶ Vinū decoctiōis ⁊ puluis ei⁹ in cibis datus digeſtionē ꝯfortat. fomentū factū ex aqua decoctionis matricē infrigidatā calefacit. Saccellatio facta calefacit. Et ſaccellatio ex puluere eius reuma frigidūm capitis ſtringit. G

¶ Palladius de agricultura libro.iiij. In menſe februario mentā ſeri ꝯuenit plantis vel radicibus circa aquas vel in humido loco. H

¶ Pla. Menta domeſtica ſiue ortulana magꝫ competit vſui medicine q̄ꝫ alie. habet virtutem conſumendi ex proprijs qualitatibꝫ ⁊ confortandi ex aromaticitate. I

rem q̃ fit sub oculo ⁊ ypopias dyaſcrat.
¶ Et tu debes ſcire q̄ om̄es medicine q̃ terunt ⁊ hn̄t acuitatẽ. attrahūt cito ex pfundo corpis humiditates quas recipiūt in locis illis.
¶ Et melius q̄dẽ in his eſt vino decoquẽtes cathaplaſmate ipm viride magis q̄ ſicci: vehemẽtius poſtq̄ deſiccat: ⁊ pmpti⁹ adurendũ. ſicut que cauſtica. ⁊ quecūq̄ farmacoꝝ calida ſūt ⁊ acria: ⁊ ſubtiliũ partiũ facile attrahẽtia fundit⁹ ad ſe totam adiacentem humiditatem.
¶ Amaritudo aũt q̃ ineſt ei breuis q̄dẽ omino eſt. operat aũt in quibuſdã ſicut q̃ violentius. ⁊ qd̄ pſiſtit vehemẽti caliditati cũ ſubſtãtia ſubtiliũ partium. Et ideo qñ ſumit in potu ei⁹ ſuccus: aut fit criſtere cum eo: occidit aſcarides et lumbricos. Et valet ad morſus ferarũ. ⁊ occidit ſimiliter vermes q̃ generant in auribꝰ et in vlceribꝰ profundis.
¶ Et qñ fit naſcale cũ eo aut ſumit in potu: occidit ⁊ expellit fetũ. Igit inciſiua q̄dem virtus in eſt ei pter caliditatem eius ⁊ ſubtilitatẽ ptium ⁊ amaritudinẽ. ſola itaq̄ pter om̄ia pdicta cõfert om̄ibꝰ aſmaticis ⁊ hictericis. pter amaritudinem maxime ſicut ⁊ pene om̄ia cetera purgando ⁊ mundificando epatis opilationes. eſt autem ad om̄ia predicta efficacius quod monſtratum eſt.

Capitulum. cclxxxix.

Menta nõ odorifera ſiue calamentum. Pandecta. ca. cxiiij. Calamẽtũ arabice grece calamitis. Latini vo nepita vel menta nõ odorifera. Sciendũ q̄ i iſto ca. tractabit de calamẽto. q̄ calamẽtũ dr̄ mẽta nõ odorifera. ¶ Pla. Calamẽtũ eſt herba q̃ alio noĩe dr̄ mẽta nõ odorifera vel nepita. ca. eſt ⁊ ſic. i. iij. g. Meli⁹ eſt mõtanũ. q̄ mag ſiccũ. Cũ flores pducit dꝫ colligi. ac p annũ põt ſeruari. Habꝫ ãt vtutẽ diſſoluẽdi ⁊ cõfortãdi. ¶ Auic. Menta nõ odorifera ſiue calamentũ. Aliud ẽ fluuiale. aliud eſt montanum yſopo ſimile in ſapore. et ſimiliter eius folia ſunt ei ſimilia.

Operationes

A ¶ Qñ bibit ſucc⁹ ei⁹ cũ aq̄ mellis: dyaforat totũ corp⁹ ⁊ puocat ſudorẽ. ⁊ terit cũ oleo. ⁊ coq̄t ⁊ inungitur corp⁹: ⁊ cõfert rigoribꝰ periodicis.
B ¶ Et qñ fit emplaſtꝝ ſup ſciam hn̄tibꝰ ſciaticũ dolorẽ cõfert valde. trahit em̄ fundit⁹ ad intrinſecã ſupficiẽ. ⁊ calefacit totũ articulũ. ſupincẽdit aũt manifeſte cutim.
C ¶ Et ſumptũ in potu: vel appoſitũ puocat mẽſtrua efficaciter. et eſt ex medicinis qñ ſumit mag cõferentibꝰ leproſis reſoluẽdo hũores reſolutiõe forti. ⁊ aufert liuo

Capitulum .ccxc.

Mentaſtr̃. Pli. Mẽtaſtr̃ ẽ mẽta ſilueſtris differẽs ſpecie folioꝝ q̃ſi figura ozimi colore pulegij. ꝓpt̃ qđ ⁊ q̃dã ſilueſtre pulegiũ vocãt

Operationes.

A ¶ Huis cõmanducat̃ ⁊ ipoſit̃ elephantiã ſanari traditũ ẽ: ſic magni pompeij etate. fortuito cuiuſdã exp imẽto ꝓpter pudorẽ in facie illita cõpertũ eſt.
B ¶ Eadẽ liniunt̃ atq bibunt̃ i vino aduerſus ſcolopendras ⁊ ictus ſerpentũ. cũ ſale q̃z ⁊ oleo ⁊ aceto aduerſus ictus ſcorpionum. Deniq aduerſus oĩa venena hec folia ſeruant̃
C ad farine modum arida. ¶ Mentaſtr̃ q̃z ſubſtratũ vel accẽſum ſcorpiões fugat. potũ: ſeias
D purgat: ſꝫ prius necat. ¶ Ortonoic̃ torminibꝫ colericis efficaciſſimũ. Jtẽq podagris ipoſitũ.
E ¶ Succus eiꝰ auribꝫ v̾minoſis inſtillat̃. ¶ Jn
F morbo regio dat̃ ⁊ ſtrumis illinit̃. oĩa venenis inbibet. tineas pellit: ⁊ cõtra pruriginẽ valet.

Capitulum .ccxcj

Meu. Dyaſ. Meu qđ eſt amanticũ dr̃. in Macedonia ⁊ in hiſpania naſcit̃. tyrſo ⁊ folijs aniſo ⁊ aneto ſimilibꝫ. aſcendit de terra vſq ad cubitos duos radicibꝫ ſparſis ac teneris ac curuis lõgis: ſuauiq odore: guſtu calido: linguã mordẽte. vires hꝫ radix ipſa eleuantes. ¶ Pla. Meu eſt herba in .ij. g̃du ca. ⁊ ſic. Huius radix appellat̃ ſilĩ noĩe. Et p̃cipue competit vſui medicine. Unde radix i medicinis debet poni q̃ p duos annos põt ſeruari. v̾tutẽ habet diureticã ex ſubtilitate ſubſtãtie. attrahendi et ꝯſũmẽdi ex q̃litatibꝫ ſuis ¶ Pli. cap̃. de Meu. Meu radicula eſt herbe aſpera tenuis ⁊ oblõga ſua v̾tute olens. ca. eſt ⁊ ſic. in ſcđo gradu.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Uires eius habet radix relaxantes. vnde trita ⁊ elixata in aqua datur in potione vtiliter ad renum dolorem ⁊ ad veſice cauſas: vrinam prouocat. A
¶ Stomachi inflationes ⁊ tortiones intraneorum mitigat: ⁊ ſtericas. hoc eſt dolores matricis curat. Artiriaſim mitigat. B
¶ Toracis reumatiſmo cum melle vt electuarium datum prodeſt. C
¶ Menſtrua etiam per fomentum prouocat. Stranguirias infantiũ vt cataplaſma impoſitum ſup pectinem ſoluit. Ex quo ſi plus bibitum fuerit capitis dolorem cõmouet. D
¶ Platearius. Uinũ vel aqua decoctõis eius reſoluit opilationeꝫ ſplenis ⁊ epatis ex frigida cauſa facta. ⁊ etiam ſtranguiriam ⁊ diſſuriam. Aqua vero competentius in eſtate datur iuueni. Uinum autem in hyeme ⁊ ſeni. E
¶ Puluis eiꝰ cũ feniculi ſemine in cibo vel potu datus excludit inteſtinoꝝ ſtomachiq vẽtoſitatem ⁊ ꝯfert. Contra tenaſmonem ex frigida cauſa in vino decoquit̃ herba ipſa F

Capitulum.ccxcij.

MEl. Auicenna prima fen. quarti cano/
nis. cap̄. de hora cibationis febricitā/
tium. qui dicit ꝙ mel canne eſt zucca/
rum. ⁊ hoc ſimiliter inuenies ſi leges capl'm
Zuccarum. Nam inuenies ꝙ eſt zuccarum ꝙ
ſcꝫ propter ſui pinguedinem non induratur.
Hoc ſimiliter vult Galienus ſeptimo ſim. far.
dicens zuccarum quidem vocatum quod ex
media et felici ⁊ arabia portatur. Coagula/
tur quidem vt quidam aiunt cannis. Eſt aūt
⁊ illud mellis ſpecies. minus autē ex eo illud
quod a nobis dulce. virtute autem ſimile eſt
ei inquantum abſtergit ⁊ ſiccat ⁊ dyaforat. Et
ſimiliter mel canne quodam eo reſiduo zucca/
ri quando decoquitur. vel ipſemet ſuccus. Eſt
alia ſpecies mellis quod dicitur mel rubrum.
⁊ eſt idem quod ſupra. Et ſimiliter alia ſpecies
mellis quod vocaẗ mel ſtoracis. ⁊ eſt illud mel
lubne. vt ſupra. Eſt ſimiliter aliud mel quod
vocatur mel acanum. ⁊ interpretatur mel ſine
fumo. ⁊ eſt mel caſſiafiſtulatū. ⁊ eſt pulpa caſ/
ſiefiſtule. Et eſt mel mirtinum: quod fit ex dua
bus partibus mellis: ⁊ vna ſucci mirti. vt ap
paret in antidotario Galieni minori qui inci/
pit Confectio mellis mirtini. ¶ Galienus. vij
ſimpli. far. cap̄. de melle. Mel calefacit ⁊ ſiccat
in ſecundo gradu. Eſt autem ſimplicis: vt eſt
dicere maxime virtutis ⁊ complexionis. Dya/
ſcorides. Mel eſt ſuccus roris celeſtis quem
apes colligunt. et habet in ſe quaſi compoſitio
nem quandam quoniā ex multarum herbarū
flore et ſucco colligitur. Ideoqꝫ omnibus va/
litudinibus proficiens om̄ibus antidotis mi/
ſcetur. ¶ Item mel ſpūm in plenilunio capiē/
dum eſt ſereno die abrumpi ſtatim ac reſilire
guttas vtilitatis eſt indicium. Bonitatis vero
probatio eſt vt ſit odoriferum: ⁊ ex re dulci glu
tinoſum ac perlucidum. Cum autem eximitur
mel: apes abigi fumo vtiliſſimum eſt ne iraſca/
tur ⁊ mel auiditate vorant. Mel calidū eſt et
ſiccū. Conſeruat ⁊ mundificat. In medicinis
ponitur vt amaritudo ſpecierum eius dulcedi/
ne temperetur. in electuarijs quandoqꝫ cū pul
ueribus miſcetur: vt diutius in maiori effica/
cia conſeruetur.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Mel vulneribꝫ ſordidis prod
eſt. xiiij. diebus perunctum caliginem oculoꝝ
detergit. Gargariſmo adhibitum vulnera fau
cium ⁊ ſinantes curat. vrinam prouocat. ven/
trem mollit.

¶ Tuſſiētibꝫ ꝓdeſt. morſibꝫ venenatis occurrit. B
Morſibus etiam rabidi canis adhibitum cu/
rat patientem. Aridum comeſtum inflationes
preſtat. Uerum mel eſtatis melius eſt: hiemis
vero minus vtile et ſpiſſum.

¶ Mel ſolum faſtidiū tollit: nauſeam ꝓhibet: C
pulmoni ⁊ om̄ibus interioribus medetur.

¶ Serapion. Mel qn̄ ponitur in vlceribus
fraudulentis ꝓfundis conuenit eis multum.

¶ Et qn̄ coquitur ⁊ ponitur ſup ſciſſuras cutis D
conſolidat eas. ⁊ qn̄ coquitur cum aneto hu/
mido: ⁊ linitur cum eo empetigo curat eam

¶ Et qn̄ miſcetur cum ſale trito ⁊ diſtillatur in E
aurem ſedat tynnitum aurīū: ⁊ linitur cum eo
caput occidit pediculos ⁊ lendines.

¶ Et qn̄ indumentum alicuius eſt breue nimis F
ſi eſt ex lana ⁊ vult ꝙ elongeẗ: ſi irrorauerit il/
lud cū aqua: deinde liniaẗ cū melle elongatur.

¶ Et mel abſtergit tenebroſitatem viſus qn̄ fit G
collirium cū eo quatuordecim diebꝫ cōtinuis
et fiunt cum gargariſmate.

¶ Et ꝯferunt apoſtematibꝫ gutturis ⁊ faucīū: H
⁊ ſquinātie. ⁊ ſi liniuntur cum eo gingiue pue/
roꝝ in tempe ortus dentīū eoꝝ: facit eos faci/
le naſci ⁊ ſine dolore. ⁊ ſi accipiatur vel bibatur
prouocat vrinas: et conuenit tuſſi.

¶ Galienus. Sciēdum ꝙ plures ſunt ſpecies I
mellis. Eſt vna ſpecies mellis quod eſt mel
viſuale. quod diuerſificatur ſm differentias ſu
pradictas.

¶ Eſt alia ſpecies mellis quod vocaẗ mel athe/ K
nienſe. quod affertur ab Athenis. Et eſt mel
veſparum in locis ſubterraneis factuꝫ. Et eſt
idem quod mel paſtinatum vel granatū. vt in
Alexandro. Et vocatur mel paſtinatum illud
quod eſt mel granoſum. vt Oribaſius.

¶ Eſt alia ſpecies mellis quod vocatur mel at/ L
ticum. id eſt mel veſparum ſm quoſdā: ſꝫ falſo.
quoniam Dyaſcorides capitulo de melle dicit
Mel ſuccus eſt roris celeſtis. Cuius genera
ſunt duo. Unum quod cupiliones colligunt
apes que ſunt oblonge. Aliud quod ſub terra
inuenitur vel atticum limaticum. Etiam aliq̄
dicunt ꝙ mel atticum dicitur ab attica regione
Mel timum dicitur a regione Thima.

¶ Unde Plinius inquit. Mellis attici ſum/ M
ma laus toto orbe eſtimatur tranſlatum in at/
tica. Sed thimum magis laudatur. quare in
aliquibus antiquis antidotarijs mel atticum:
mel thimentum exponitur.

Capitulum.ccxciij.

Medica. Dyaſco. cap. cot. i. medica grece.
Cot eſt herba ſilis trifolio q̄ infra fenū
naſcit̃. Folia h̾ꝫ anguſta. ⁊ ꝯgulā ſilem
trifolio. in q̄ ꝯgella ſemē eſt vt lēticula. illud ſe
men miſcet̃ pani ꝓ odore. yſi. ꝯo medicā inter
legumia ſcꝑſit. ¶ Palla. li. ꝺ agricultura. Me
dica inq̄t q̄ ſemel ſerit̃ q̄tuor ānis ꝑmanet: ita
ꝙ quater ⁊ ſepties poſſit ꝑ annū reſcindi. Agꝝ
ſtercorat. aīalia reficit. curat egrota. ¶ Plini⁹.
Medica ꝺr vt a medis inuēta ꝑ bella Perſaꝝ
q̄ latius intulit: ꝙ tanta eſt eius dos vt ex vno
ſitu amplius q̄ꝫ. ccc. annis duret.

Operationes

A ¶ Medica inda ſunt q̄dā trociſci facti ex ea. et
B vngunt̃ in balneis. ¶ Hāc herbā equi ⁊ aſini
C comedūt. ¶ De q̄ Auiceñ. li. ij. c. Cot. Oleū cot
eſt res magꝭ ꝯferēs tremori.

Capitulum. ccxciiij.

Meſpila. yſiꝺ. ait. Meſpila eſt arbor ſpi
noſa fructu ſilis maloꝝ: ſꝫ paulo breui
or. Vñ appellata ab eo ꝙ pillule formā
habeāt ei⁹ poma. Pli. li. xv. Arbor meſpiloꝝ eſt
de ampliſſimis. Folia ei⁹ anteq̄ꝫ decidūt rube
ſcūt. radices multe ⁊ alte. ideoq̄ꝫ inextirpabi
les ſunt. Pal. li. iiij. Meſpile locꝭ calidis maxi
me gaudēt. ſꝫ irriguis ⁊ frigidis ꝓueniūt. magꝭ
tñ ſabulo pingui aut glareoſa terra cui ꝑmixta
eſt arena vel argilla cum ſaxis. Serenda eſt
talis menſe Marcio vel nouēbri. ſolo ſtercora
to ⁊ ſubacto. ita vt vtrūq̄ꝫ caput tale ſterc⁹ ob
ducat. Sūt ei⁹ incremēta tardiſſima. amat pu
tari atq̄ꝫ circūfodi. ⁊ parco hūore ſiccitates ſe
pe foueri. Serit̃ ⁊ ſemine: ſꝫ in lōgiorē ſpargi
tur etatē. Si ꝯmib⁹ occupat̃ ſtilo ereo purgā
de ſūt ⁊ amurca. vel hūana vetere vrina vel vi
uo calce ꝑfundēdi: ſꝫ parci⁹ ꝓpter arborꝭ noxā:
vel aq̄ decocta lupini. ſꝫ putat̃ hinc arbor ſteri
lis fieri. Fim⁹ ⁊ cinis viciū ſimul ſi radicib⁹ in
fundāt̃ ſterilē reddūt. Si formice moleſte ſūt.
rubrica cū aceto ⁊ cinere tēperata necabūtur.
Inſerit̃ mēſe Februario. Surcul⁹ tñ ei⁹ ex ar
bore media debet aſſumi. Nam de ſūmitatib⁹
vicioſus eſt. In trūco fiſſa inſerenda eſt. nam
corticis in acies ieiuna nil nutriet.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Meſpile folia ⁊ cortex idemq̄ꝫ A
radicis cortex tunſe ⁊ impoſite: cuicūq̄ꝫ tumori
feruoriq̄ꝫ ſubueniunt. trita ⁊ ſicca cum melle ci
catricem vulneri adducunt.
¶ Haſta cū vino dulci ſanguinē reijcientibus B
opē ferūt. Itēq̄ꝫ cum vino ꝓpinata: venefici po
tionib⁹ repugnāt: veſicā vrina largiori lauāt.
¶ Serapion li. aggre. ca. Zaror. auc. Dyaſco. C
Zaror arabice. id eſt meſpilū. ⁊ eſt arbor ſpino

ſa. cuius vna pars vocatur meſpilum: ⁊ habet fructũ puũ ſimilẽ malis paruis: bonum ad comedendũ. Eſt ſtipticus bon⁹ ſtomacho cũ comedit̃ retinet ventrẽ ⁊ tarde maturatur.

D ¶ Galien⁹ li. ij. de cibis. Fructus ei⁹ eſt ſtipticus ſtipticitate forti. ⁊ in folijs ⁊ in ſũmitatib⁹ eſt ſtipticitas. Virtus eſt ei fri. palã. qm̃ taliũ omniũ parũ comedit̃. ꝯuenit non vt ficuũ: aut vuarum copioſe. Neqꝫ em̃ vt alimento: ſed vt medicinis ipſis indigemus magis.

E ¶ Et dicit in vij. ſimpli. far. cap̃. meſpilũ q̇dam triconiũ noĩauit: eo ꝙ tria habz oſſula omnia intra ſe ⁊c̃. Stipticus autẽ eſt ſufficienter fructus huius arboris ⁊ vix edibilis: ⁊ retentius ſufficienter eſt ventris. Et in germinib⁹ eius ⁊ in folijs ſtiptica qualitas eſt non pauca.

F ¶ Dyaſ. cap̃. de meſpilo. ſ̃m tranſlationẽ grecam. Meſpilum ſemen habet rotundũ: fructũ minutum: matiano ſimilem. tria oſſa habens: vnde tricocinum dicitur. ſtipticum eſt ⁊ cuſtomachum: ventrẽ abſtinet: ⁊ tarde matureſcit.

G ¶ Alman. tract. iij. fri. ſunt ⁊ ſic. ventrẽ abſtringunt: ⁊ vomitũ abſtinent. Et eſt alia ſpẽs que in hiſpania naſcitur: quã multi epymelidã vocant. ſemen rotundũ habens ⁊ trigonũ. vnde ⁊ triconũ d̃r hoc bonũ eſt ad edendũ ſtipticum ⁊ ſtomacho aptum. ⁊ iſta eſt azarola.

¶ Capitulum. cccxcv.

Millefoliũ. Pli. li. xxiiij. Millefolium qd̃ ⁊ minofilon d̃r. Caulẽ hz tenerũ ſimilẽ feniculo plurimis folijs. vnde et nomen accepit. Naſcit̃ in paluſtrib⁹. Ex herbario. Millefoliũ q̃ ⁊ ambroſia vel archillea d̃r. in locꝫ cultis naſcit̃. hz flores auroſos ⁊ albos ¶ Dyaſ. c. Minofilos naſcit̃ ĩ paluſtrib⁹ locꝫ tiruſm hz ex vna radice mollẽ ⁊ ſubrufum: ⁊ q̃i manib⁹ liniatũ: ⁊ folia ſimilia feniculo.

¶ Operationes.

¶ Dyaſ. Vulnera glutinãt ⁊ ſine tumore cuſtodiũt. In dentiũ dolore cũ butiro ĩponũt̃ ĩ modũ emplaſtri. Cõtra vrine dfficultatẽ bibit̃ cũ aceto: ⁊ valet ꝯ calculũ. A
¶ Gal. vij. ſimpli. far. Millefoliũ ſiccatiue ẽ ꝟtutꝫ ĩtantũ vt ꝯſolidat vulnera. B
¶ Pli. Bibit̃ cũ aceto ad difficultatẽ vrine vel veſice: vel ſuſpiria p̃cipitatiſqꝫ ex alto. C
¶ Eadẽ ad dentiũ dolorẽ efficaciſſima eſt. Folia ei⁹ exim ij vſus ad vulnera eaqꝫ affirmat. D
¶ Ex herbario. Coma ei⁹ tunſa ⁊ appoſita nouis vulnerib⁹ dolorẽ tollit ⁊ eadẽ glutinat. Profluuiũ ſanguinis ſtringit. eadẽ aqua potata diſſintericos curat. E
¶ Item valet ad dentiũ dolorẽ Ad vrine difficultatẽ et ad tumorem. F

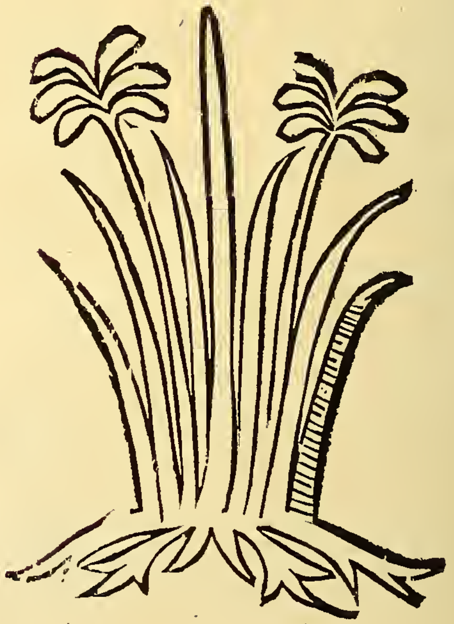

Capitulum.ccxcvi.

Miliū ſolis. Sera.li.ag.c.culb.au. dyaſ.
Culb arabice.i.miliū ſolis. Et ē herba
cui⁹ folia ſilant folijs oliue:niſi qꝛ ſunt
maiora eis ꝛ molliora ꝛ latiora.ꝛ ſūt eis īferio
ra.declinant ꝟſus terrā velut ſtent ſup̄ ipaꝫ.ꝛ
hꝫ ꝟgas eleuatas ſubtiles ſicͤ ſquinātū .ꝛ ī ſū⸗
mitate ꝟge ē ſiīe ī ramulo diuiſū ī duas ptes ī
q̄ ſūt folia minuta.ꝛ iuxta q̄dlibꝫ foliū ē ſemē
albū durū fere vt lapis rotūdū.ī magnitudine
orobi pui.naſcit in locꝭ aſpis ꝛ altis. Dyaſ.ca.
Licoſpmon.i.miliū ſolis eradion vocat ꝓpter
fortitudinē ſemis.ei⁹folia ſunt ſimilia folijs oli
ue: ſꝫ latiora ꝛ oblōgiora.ꝛ ꝟgas tenues ī groſ
ſitudine Junci lignoſas.ꝛ in ſūmo ꝟga diui⸗
ſa eſt in q̄ folia minuta ſunt.vbi ꝛ ſemē rotun⸗
dū ꝛ lapidoſum eſt ꝛ albū piſe ſimile.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Uirt⁹ ē ei mictualis.ꝛ ſemē ei⁹ bibitū
cū vino albo calculos frāgit:ꝛ vrinā ꝓuocat.
B ¶ Pli.c.batangliſcos.i.miliū ſol.eſt ſemē eius
herbe q̄ dꝛ aſtorcos.qḋ ſi q̇s biberit frāgit lapi
C dē:ꝛ ꝓuocat vrinā.¶ Pau.c.calebi.i.miliū vel
granū ſolis:ꝓuocat vrinā ꝛ mēſtrua: ꝛ eſt cā.ꝛ
D ſic.in.iij.gdu.¶ Et vinū decoctōis ei⁹ ꝛ puluis
ipi⁹ in cibis ſūpt⁹ ſoluit ſtranguiriā ꝛ diſſuriā
ꝛ yliacā paſſionē.ꝛ oīa illa ſolū ſemē operat.

Capitulum.ccxcvij

Mirabolani. Pandecta. Sciendū qꝛ fmͥ
meſ. Mirabolanoꝝ ſpēs ſūt q̄nqꝫ. Et
ſūt fruct⁹ arboꝝ in India exīſtiū:ꝛ non
eiuſde manerici ſūt oēs ſꝫ diuerſoꝝ effectuū ꝛ
diuerſaꝝ formaꝝ. Uñ ꝟſus. Mirabolano:ū
ſpēs ſūt q̄nqꝫ bonoꝝ. Citrin⁹:kebul⁹:belliric⁹
emblic⁹ indus. Quidā dicūt qꝛ ſūt oēs ab ea⸗
dē arbore ꝓducti.ita qꝛ citrini ſūt d̄ p̄mo germi
ne. Et nigri indi ſūt in q̇bꝫ ꝑuenit cōplexio et
maturatio.ꝛ dixerūt qꝛ arbor eoꝝ ē de his feren⸗
tibꝫ.ꝛ qꝛ citrini ſūt de p̄mo germine ꝛ nigri ſilr.
Kebul⁹ germē ſcdͫm tulit:ſꝫ falſo.imo ꝓducūt
a diuerſis arboribꝫ.ꝛ illḋ ē qḋ credit. Sꝫ aliq̇
volūt qꝛ emblici ꝛ bellirici nō inuenirent inter
mirabolanos.qm̄ Auic.ꝛ Sera.de eis diuer⸗
ſa faciūt capl̄a.vt etiā hēt̄ ſ de b.in c.bellirici.
vbi tractat d̄ bellericꝭ ꝛ emblicis. Sꝫ in iſ.o c.
de alijs tribꝫ ſpēbꝫ. Itē Sera.li.ag.facit cap̄.d̄
emblicꝭ ꝛ belliricꝭ.ꝛ facit cap̄.d̄ alijs tribꝫ p ſe.
de q̄ dicit Halilig.i.mirabolani.cui⁹ tres ſunt
ſpēs Kebuli Citrini ꝛ nigri. Et ſūt illi qui no
minant indi ꝛ ſeni ꝛ kebuli. Idem auc.aben
meſuay. Meliores ſūt ex eis q̇ꝝ color eſt citri⸗
nus approximās viriditati.graues.pleni.ſine
rugis. Et dicit auc.yſaac. Et ſūt fri. in p̄.gdu.
ſicci in.ij. Nigri fri.ꝛ ſic.ī p̄mo. Mirabolani
indi vel nigri.ꝛ de ſeni ſunt ſimiliter ex ſpeciebꝫ
hñtibꝫ corticē ſubtilē nigꝝ.ꝛ cortex eoꝝ vergit
ad citrinitatē.ꝛ ſunt ſilēs oliuis in forma ſua:
Et iuuamētū eoꝝ eſt min⁹ iuuamēto aliaꝝ ſpe
cieꝝ mirabolanoꝝ. Et idem auc.aben meſuay
Mirabolani ſeni ſunt ex ſpēbꝫ oliuarū:q̇ qñ
ꝯdiunt corroborāt ſtomachū ꝛ incoriant cum
incoriatiōe pauca.ꝛ nō eſt in eis iuuamentum
q̄ntū in kebulis.ꝛ ex kebulis q̇dam ſunt citrini
q̇dā nigri.ꝛ nigredo q̄ eſt in eis eſt ꝓpter amplio
rem morā q̄ꝫ fecerūt in arbore ſua.ꝛ ſunt pin⸗
guiores ꝛ carnoſiores citrinis in colore.quia
ipi fecerūt maturationē ampliorē.ꝛ illi q̇ colli⸗
gunt ante ſunt citrini:ꝛ qñ ſumunt triti indu
cūt laborem in ſtomacho:qm̄ natura laborat
multū circa ipſaꝫ.ſꝫ qñ infundit aut decoquit
extrahit virt⁹ eius:ꝛ ꝓijcit ei⁹ ſubā.ꝛ eſt leuior
nature.ꝛ deſcendit veloci⁹ a ſtomacho. Et ille
tres ſpēs mirabolanoꝝ miſcet cū tamarindis
qm̄ tamarindi extinguūt calorē febrilē.niſi qꝛ
nocent tuſſientibꝫ ꝓpter acetoſitatē q̄ eſt in eis
¶ Auiceñ.de ꝟtutibꝫ cordis ait. Mirabolani
ſunt fri.ꝛ ſic.¶ Johānes meſue. Mirabolani
ſunt de medicinis bñdictis.nō em̄ debilitāt cū
ſolutione ſua.imo ꝯfortāt ſtomachū ꝓprie:ꝛ vi⸗
ſcera preparāt.ꝛ coadunāt ptes coꝝ.ꝛ cōfortāt
cor ꝛ epar:ꝛ corp⁹ totū. Non em̄ niſi ad vnum

videntᷣ nociui. Acq̄rit em̄ diſpoſitꝫ ad h̄ opilatio. ⁊ ꝓpe paratis cadere ĩ ip̄a. ſꝫ ſunt de ꝑfecto rectificātibꝫ medicinas q̄ hn̄t acuitatē ⁊ purgāt diſſolue̅do. Magnifice em̄ adinuenit q̄ eos ⁊ ꝓpe citrinos cū ſcamonea miſcuit. repⁱmit em̄ eā ꝓpter obuiationē ſubſtātiaꝝ ⁊ qualitatū ad inuicē: ⁊ eam in ſoluendo iuuant.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. Virtus citrinoꝝ eſt ꝙ ↄfortāt oculos et ꝓhibēt curſum humoꝝ ad ipſos. ⁊ conferūt ſebel. ⁊ ↄfortant ſtomachū ⁊ incoriant ip̄m. et ↄferūt melācolie ⁊ cardiace. ⁊ clarificāt colorē.

B ¶ Virtꝰ kebuloꝝ eſt ꝙ ↄfert ano ⁊ emorroidibꝫ ⁊ incoriāt ſtomachū et ↄfortāt eū. ⁊ digerūt cibū. deſiccāt humiditatē. leniūt naturā. ↄferūt ventoſitati emorroidarū. ⁊ ↄferūt melācolicis maxime qn̄ cū eis admiſcentᷣ ſpecies.

C ¶ Corroborāt ſenſum ⁊ memoriā: ⁊ cōfert lepre ⁊ colice. Sꝫ ſeni ⁊ indi vel nigri hn̄t corticē ſubtilē nigrū. ⁊ cortex eoꝝ vergit ad citrinitatem. qui quando condiuntᷣ corroborant ſtomachū et incoriant eum i ncoriatione pauca. ⁊ nō eſt in eis iuuamentū q̄ntum in kebulis.

D ¶ Johannes meſ. Mirabolani ſunt ex rebus q̄ faciunt vtentes ſe iuueneſcere. ⁊ acquirūt eis colorem bonū. ⁊ bonitatē odoris. oris ⁊ ſudoris. ⁊ generaut gaudiū. ⁊ ↄfortant cor et epar ⁊ ſtomachū. Et ↄferunt tremori cordis. ⁊ mundificant ſtomachum. ⁊ ↄferunt emorroidibus ⁊ extinguunt inflāmationem colere.

E ¶ Sed citrinoꝝ operatio in h̄ eſt ꝑcellens. ip̄i em̄ ſolutione educunt eam ⁊ ↄferūt complexiones ca. habentibꝫ. Et eoꝝ fricatio cū aq̄ agreſte ⁊ cū aqua ro. aut ſucco feniculi abſtergit oculum. ⁊ aufert ſup caliditatē eiꝰ. ⁊ facto inde alcohol: ſtringit lacrimas. ⁊ ↄuenit mollificatiōi oculoꝝ. ⁊ confert tertiane fe. colericis. ⁊ ↄtrite cū maſtice ſanant vlcera. ⁊ deſiccant ea.

F ¶ Kebuli q̄ꝫ ſolutione educūt flegma. ⁊ addūt in rōne. ⁊ clarificant viſum. ⁊ ꝓprie cōditi. ⁊ mūdificant ſtomachū ⁊ ↄfortant ipſum. ⁊ ↄferunt ydropiſi et fe. antiquis.

G ¶ Nigri āt vel indi: ſolutione educūt melācoliā et colerā aduſtā. ⁊ ↄferūt melācolie ⁊ tremori. ⁊ clarificāt viſum ⁊ colorē. ⁊ ↄferūt lepre ⁊ triſticie ⁊ quartane. Doſis potio citrinoꝝ tritorum a. ʒ. ij. vſq ad q̄ntum. ⁊ infuſoꝝ a. ʒ. viij. vſq ad. xx. et indoꝝ eſt ſicut Kebuloꝝ.

H ¶ Bulcaſim eben aben azarin. libro q̄ d̄r ſeruitor. Modus aſſandi ⁊ calliandi mirabolanos oportet ꝙ imbibant mirabolanos in aqua citonioꝝ. aut in ſucco aggreſte. aut in acetoſitate citri. aut in aqua vbi cocte ſunt lentes. aut vbi coctū eſt lappaciū acutuꝫ. Deinde deſicca cos bn̄ ⁊ madefac ĩ oleo ro. vel oleo de keiri. aut oleo maſticino. aut cū butyro. aut oleo oliue. deinde aſſa ſup patellā ferreā vel terream. quā cū p̄mo calefeciſti ⁊ abſtuliſti ab igne. caue ne adurat ⁊ deſtruatᷣ virtus eorum.

I ¶ Silr aſſantᷣ ſemia q̄ admīſtrātᷣ in medicinis fluxꝰ. Et modꝰ aſſatōis eoꝝ ē iſte. Accipe patellā ferreā aut ereā aut terreā aut lebetē cū lato orificio ⁊ calefac bn̄. Deinde aufer ab igne: et ſtatim ſuppone ſemīa dū ip̄a eſt calida anteq̄ȝ infrigidetᷣ. ⁊ cōmiſce ea ſemꝑ donec videas aſſationē eoꝝ cōpletā ad volūtatē tuā. Et ſi nō fuerit cōpleta vna vice. pone iteꝝ ⁊ fac vt prius.

K ¶ Et ſcias ꝙ nō oportꝫ oīa ſemīa eq̄liter aſſare. qꝛ ſunt q̄dā q̄ hn̄t multā viſcoſitatē q̄ debēt ampliꝰ aſſari ſicꝫ pſillū. ⁊ caue ne cōburantᷣ.

¶ Capitulum. cccxviij.

Mirra. Sera. li. ag. ca. hec auc. Dyaſco. Hec ara. i. mirra eſt gūmi arboris que naſcitᷣ in terris arabum ſimilis arbori q̄ d̄r in greco ſapientia babilonica. Nā fiūt sciſſure in ligno arboris. vnde egreditᷣ gūmi qđ emanat cadens ſup ſextoria q̄ ſternuntur ſub arbore. ⁊ quedam pᷤ ſe coagulatᷣ ſuper ſtipitem

τ eſt de ipa res q̄ dr bacātiſcus ſiue batanaſas et groſſa eſt a qua egredit̄ meth.i.ſtorax liq̄da. qn̄ exprimit̄ ſicut apparet in caſtorax. Et arbor eius eſt in terra q̄ dr ptinia.τ eſt pinguis.τ qn̄ exprimit̄ ſuccus ei⁹ egredit̄ velut ſtorax multū.τ melior mirra eſt illa q̄ dr tarbalud.τ canchi. et noiat̄ hoc noie: eo q deferet̄ ex terris q̄ dicūtur ſic. Et color ei⁹ eſt ad viriditatem tendens.pungens linguā clari coloris.τ ex ea eſt q̄ dr liti et eſt lita glutbichi.τ eſt mollis tactu ſic̄ bdelliū. in odore ſuo eſt pinguedo.τ arbor ei⁹ eſt in locꝭ ſoli expoſitis. Ex ea eſt q̄ dr poaclis.τ eſt aſpera multū nigra.τ apparet in ea veſtigiū ignis. Et deterior eſt illa q̄ dr argaſin.τ eſt leuis nō pinguis.acuti ſaporis.ſimilis gūmi arabico ī fortitudine τ ꝟtute. Et ex mirra eſt que dr crumu: ſiue amini.τ eſt mala. Et fiunt q̄dam trociſci ex ſubſtantijs mirre.τ ſi mirra pinguis fuerit trociſci q̄ ex ea fiunt habent bonum odorem.τ pinguem.τ ſi nō fuerit pinguis qđ fit ex ſubſtātia eius nō habet bonū odorē neq̄ pinguē.τ hꝫ virtutem debilē: ꝓpter qđ admiſcet̄ ei oleum qn̄ ex ea fiunt trociſci. Adulterat̄ mirra.qn̄ admiſcet̄ ei gūmi qđ infuſum fuerit in aqua mirre. Et melior ex mirra eſt noua.leuis.munda.q̄ quando tangit̄ eſt aliq̄ntulum aſpera τ arida. τ cito frangibilis.τ qn̄ frangit̄ remanet in ei⁹ fractura res alba.τ figura eius eſt ſicut figura vnguiū.τ q̄ eſt in fruſta nō parua.τ color eius eſt vniformis nō diuerſus in exterioribꝫ eius. ſed interius eſt trahens ad rubedinē parū cū lineis ſubalbidis ſicut dixim⁹.τ odor eius eſt delectabilis amara.ſꝫ illa q̄ eſt grauis: cui⁹ color eſt ſicut color picis: nō eſt alicui⁹ vtilitatis Sed mirra que eſt ex terra: q̄ dr labotero abſcinditur ex radice arboris que eſt in terris illis. Eligitur em̄ ex ea illud quod eſt ſimile mirre in odore.τ virtus ei⁹ eſt calefactiua τ mollificatiua τ reſolutiua.τ ingreditur in confectionibus vnguentorum.

Operationes.

A ¶ Sera.auct. Albugerig. Mirra ꝯuenit ad aquā citrinā qn̄ ſumit̄ ex ea in potu, aut qn̄ fit emplaſtrū cū ea ſup ventrem.

B ¶ Et qn̄ fit caput purgium cū vno anoch ex ea mundificat cerebrum: τ aufert ab eo ventoſitates groſſas.τ incorat gingiuas.

C ¶ Et confirmat dentes.τ eſt conabolice quando fit linitio cum ea.

D ¶ Galien⁹. Mirra abſtergit cū tpamento: et glutinat fragmenta oſſium capitis.τ occidit lumbricos τ fetū: expellens eos.

E ¶ Et ingredit̄ in ꝯfectiōibꝫ colliriorū q̄ fiūt ad vlcera oculi: τ ad maculas que fiūt in eo.τ in medicinis q̄ bibūnt ad tuſſim antiquam: τ ad aſma. Nam ipa nō exaſperat cannam pulmonis.τ hoc qr nō calefacit neq̄ deſiccat calefactione τ deſiccatione forti τ ſine ſuꝑfluitate ſue amaritudinis τ ſue abſterſionis.

F ¶ Eſt alia mirra q̄ trahit̄ a radice arboris huius.τ ꝟtus ei⁹ calefacit mollificat τ reſoluit.

Capitulum.ccxcix.

Moracelſi. Auic.li.ij.ca.đ moro. Mori ſunt due ſpēs. Vna earū eſt alfirſedu: qđ eſt dulce.τ currit ſm ſemitam ficus in maturatione. Sed eſt deterioris nutrimēti τ minoris τ eſt ſiccioris.τ magis deſtruēs ſanguinem.τ deteriſtonis macho. Reliquas vero ficus diſpoſitiones habet.eſt tamē inferius ea. amarū aūt qđ nominat̄ morū de ſceni fit nūc illud de quo plurimū loquamur. Qđ ergo immaturū eſt cū exſiccat̄ ſtat loco ſumach.dulce eſt calidū: humidū: τ acetoſum.τ de ſceni eſt ad ſiccitatē decliue.in ipo eſt ſtipticitas τ infrigidatio.τ ſuccus mori eſt ſtipticus.τ ꝓprie quādo decoquit̄ in vaſe eneo.

Operationes

A ¶ Auicenna. Succus mori phibet fluxū materierū ad mēbra. ꝛ imaturꝝ est sic sumach. Qñ coquunt̄ folia ei⁹ ꝛ folia vitis. ꝛ folia fic⁹ nigre cū aqua pluuie: denigrat capillos.

B ¶ Acetosum remouet apostemata oris ꝛ gutturis. Et folia eius sunt vltima ad squinantiam et pfocationem. Quod acetosum est ꝛ confert vlceribus fraudulentis ipsius succus.

C ¶ Rob ei⁹ acetosum est ꝯferēs bothor oris. et decoctio radicis eius mollificationi dentiū. et decoctio radicis ei⁹ est bona denti doloroso.

D ¶ Morum malū est stomacho corrūpit̄ ꝓprie in eo alfirsedu. ꝛ qñ nō corrumpit̄ alfirsedu in stomacho velociter nō nocet. Et oportet qdez vt comedant̄ oēs spēs ei⁹ ante cibū: ꝛ recipiantur in stomacho: in quo nō sit corruptio.

E ¶ Illud ꝟo de seni nō nocet stōacho colerico. ꝛ nō est in ipo de mala ꝯueniētia stōachi qđ est in alfirsedu: ꝙuis sit i ea malicia. ꝛ nō est nausea in ipo. ꝛ nutrimentū eius est paruū. et facit apetitū cibi. ꝛ facit ipm lubricū: ꝛ extrahit ipsum velociter. ꝛ omīno descēsus ei⁹ de facto fit velociter. s; ei⁹ descēsus ex intestinis est tard⁹.

F ¶ Sera. li. ag. c. boc. Hoc arabice. i. moracelsi Uirtus ei⁹ est q̄ retinet ventrem. ꝛ qñ desiccat̄ retinet ventrem retentione forti. ꝛ ꝯuenit vlceribus intestinoꝝ ꝛ fluxū in omib⁹ egritudinibus q̄ fiunt ex fluxib⁹ humoꝝ. ꝛ admiscentur postq̄ terunt̄ cū cibis sicut sumach. Et q̄ vult ex eis sumere in potu: potest cū aqua ꝛ vino.

G ¶ S; arboris ei⁹ ꝟtus est cōposita ex ꝟtute retentiua ꝛ laxatiua. ꝛ pl⁹ qđ est in cortice hui⁹ arbor; est ꝟtus laxatiua cū amaritudine pauca: ꝙuis occidat ascarides. ꝛ sunt lūbrici cucurbitini. s; in folijs arboris ꝛ summitatib⁹ est tēperamentū mediū illaꝝ duaꝝ operationū.

H ¶ Et mora matura qñ inueniūt stomachū purū. si comedūt̄ ante cibū egrediūt̄ a stomacho cito. ꝛ preparare faciūt exitū alioꝝ ciboꝝ. qñ ꝟo comedunt̄ post cibū: vel in stomacho sunt humores: cito accelerant ad corruptionez. et corruptio coꝝ est multum nociua.

I ¶ Sed acerba qñ desiccant̄ sunt bona medicina ꝛ iuuatiua vlcerib⁹ intestinoꝝ ꝛ fluxui antiquo. Et mora qñ descendunt anteq̄ corrumpant̄ non inferunt nocumentū. nisi de eis ante comestionem nimis sumatur.

K ¶ Et idē a uc. Gal. Ex eis sūt matura: ꝛ maturi sapor;. ꝛ sapor eoꝝ est dulc; stiptic⁹. ꝟtus eorū mollit ventrē ꝛ nutrimētū paucū corpi pstant: ꝛ facile corrūpunt̄. nō corrupta humectāt penitus. Infrigidant aūt nō penit⁹ nisi frigida sumant̄. Et paucissimū corpi dant nutrimētum cōsimile peponib⁹. nō tamen nocumentū adeo ipsis. nec malū stomacho vt in illis.

L ¶ Galienus. vij. sim. far. ꝫm transla. grecā. ca. Morare. i. celsi. fructus maturus subducit vētrem. nō maturus ꝟo desiccatus ꝯstipatiuum sufficiēter fit farmacū. vnde ad dissintericas conuenit dispositiones ꝛ ciliacas ꝛ alias quecunq; sunt fluxibiles.

M ¶ Et tota arbor in omib⁹ eius partib⁹ mixtam q̄ndaz virtutē videt̄ habere ex detentiua ꝛ purgatiua cōpositiua. Preualet āt in cortice q̄dez radicis purgatiua ꝟtus cū quadā amaritudīe vnde amplos lūbricos interficit. In alijs vero partib⁹ detentiua. In folijs vero ꝛ pollulationibus media vtraq; est complexio.

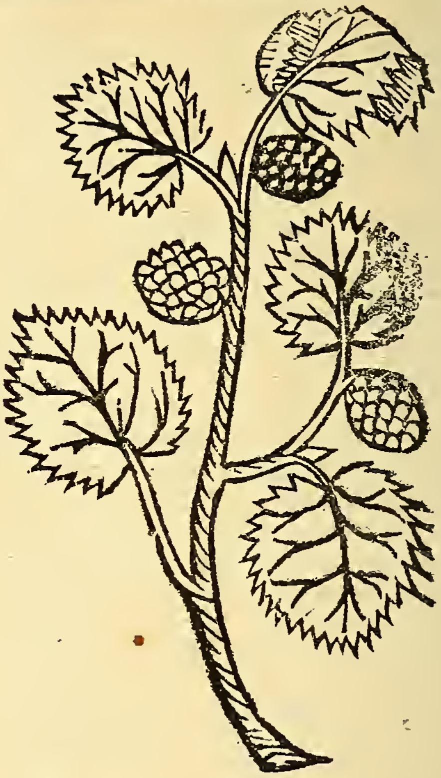

¶ Capitulum. ccc.

Morabacci. ysid. Morus grece: latine vocat̄ rubus. eo q̄ rubeāt fructus ei⁹ vel virgulta. Siluestr; more fructib⁹ in deserto. Pastoꝝ fames ac penuria ꝯfouet̄.

¶ Operationes

A ¶ Arestotiles in libro de plantis. Fruct⁹ quidam cito maturantur. vt mora ꝛ cerusa. ꝛ succorum qui sunt in fructib⁹. quidam sunt potabiles. vt est succus mororum.

B ¶ Plinius li. xv. Moris est succus in carne vi

noſus. Trinicolores. pmo ſcꝫ candidus. mox rubeus maturis ꝑo niger. In nouiſſimis florent. inter pma matureſcūt. manuſq ſucco tingunt. Matura ruunt. acerba minimū. Carne ꝛ ſucco conſtant mora

C ¶ Mora qdeꝫ ꝛ piro ac mirto ſuccus eſt vinoſus. coloreq ſucci moris accerafis ē ſanguineꝰ

D ¶ Palladius li. x. Ad diamorum conficiendū agreſtis mori ſuccum facies paululum deferuere. Tuncq duas eius ſucci partes ꝛ vnam mellis admiſcebis: ac mixta curabis ad pinguedinem mellis decoquere.

¶ Capitulum. cccj.

M Orſus galline ſiue anagallus. Pandecta. Anagelli dua ſunt ſpēs. Vna eſt auricula muris. et eſt maior. ꝛ alia eſt morſus galline. ꝛ eſt minor.

¶ Operationes.

A ¶ Ambe ſpecies anagalli vulneribus preſtant effectum. Tumorem non admittunt. et infixa corpori euocant. paſcentia vulnera abſtinent.

B ¶ Succus eaꝝ dentium dolorē phibet: ſi pro dextro dente in ſiniſtro nare fuerit immiſſus. Hic ſuccus cum melle attico coctus ꝛ adhibitꝰ caligines oculoꝝ ſiue viciū eoꝝ qđ vocat argemon ſiue argemade tergit. morſibus venenatis bibitus medicat.

¶ Nefreticis: hidropicis: et epaticis: ꝛ renali paſſione defectis preſtat auxilium. Ano tumenti impoſitus medicatur. C

¶ Item ſuccꝰ naribꝰ infuſus putredinē capitꝭ purgat. Habet eīn deſiccatiuā virtutem abſq mordicatione. vnde ꝛ vulnera glutinat. D

¶ Ventrē qꝫ deducit mulſe admixtꝰ ꝛ potui datꝰ herba ꝯtuſa ꝛ īpoſita ſtipites educit de corpe. E

¶ Sera. Spēs anagalli minoris: ſcꝫ morſus galline facit anū ingredi ſi fit cū ea emplaſtrū. F

¶ Gal. Ambe ſpēs anagalli habēt occultā calidítatē attractiuā vt ꝛ ſtimulos infixos euellāt Eaꝝ ꝑo ſuccus a naribꝰ flegma purgat ꝓpter eandem cauſam. Et vniuerſaliter loquēdo ſiccatiuā habent virtutē. quapropter etiāꝫ vulnera ſolidant: ꝛ putreſcentibꝰ ꝯferunt. G

¶ Capitulum. cccij.

M Irtus latine ꝛ grece. Arabice dex domeſtica vel hes. Sera. li. ag. ca. dex domeſtica. et eſt de ea fortis viriditatis declinans nigredini. et de alia eſt que declinat ad rubedinem. et qđ declinat ad nigredinē confert magis in medicinis. et ſimiliter

grana ei⁹.ꝓpe ei⁹ q̄ ex ea eſt mõtana.ꝛ ſuba ei⁹ eſt cõpoſita ex ꝟtutib⁹ ꝯtrarijs:ꝛ illō q̄d vincit pl⁹ in ea eſt ſuba terrea frigida.ꝛ eſt in eo cū h̄ res calida ſubtilis.ꝛ ſapor eius eſt ſtipticus.

¶ Operationes

A ¶Sera. auc.aben meſuay. Succus ei⁹ ꝯfert dolori pectoris ꝛ pulmonis.ꝛ ſtringit fluxū vētris colericū.ꝛ ꝯfortat ſtomachū.et eſt bonus vlcerib⁹ membroꝝ interioꝝ. fortificat viſcera. retinet fluxum menſtruoꝝ.ꝛ grana eius conferunt ſputo ſanguinis a pectore ꝛ pulmone. et ꝯferunt ſtomacho ſua ponticitate.

B ¶Dyaſ. Sanguinē ex creātib⁹ daṫ.ſtomaticis ꝯueniēs eſt.vrinā mouet ſcorpiōis morſui ippoſita atq; potui i data ꝓdeſt. Folia ei⁹ virētia ꝛ cataplaſmati appoſita medeṫ vlcera fluentia.

C ¶Arida vero cõtrita aſpredine dyaforeſim faciūt. Item baccarū viridiū ſucc⁹ aptaṫ ſanguinē ſpuentib⁹.ipe q̄ʒ comeſte ea dē faciūt. Ex vino decocta ꝛ in modū cataplaſmatis impoſita extrema vulnera ſanat.

D ¶Auic. Mirtus retinet ſolutiōeʒ ꝛ ſudorē:et oēʒ fluxū ſanguis:ꝛ oēʒ fluxū ad membꝝ.

E ¶Et qñ cū eo fit fricatio in balneo ꝯfortaṫ corpus.ꝛ deſiccaṫ humiditates q̄ ſunt in cute.

F ¶Et embroce q̄dem decoctiōis ei⁹ cū ſup oſſa effunduṫ:velocius fit ipoꝝ reſtauratio.et qđ ex ea vſtū eſt loco tutie poniṫ ad h̄ vt bon⁹ fiat odor corpis.ꝛ ꝯfert omī fluxui ſāguis linitū.et loco emplaſtri ſuppoſitū ꝛ bibitū.ꝛ ſilr ei⁹ rob. ꝛ rob fruct⁹ eius ꝛ ipi⁹ q̄dē nutrimētū eſt puū.

G ¶Et i ſyrupis q̄dē nō eſt q̄ reſtringat ꝛ ꝓhibeat dolorē pulmōis ꝛ tuſſim p̄ter ſyrupū ei⁹.

H ¶Et cuius oleū ꝛ ſucc⁹ ꝛ decoctio ipi⁹ ꝯfortāt radices capilloꝝ.ꝛ ꝓhibent caſum.ꝛ ꝓlōgant eos:ꝛ denigrant:ꝛ ꝓpe ipſi⁹ ſemina.

I ¶Et decoctio ſeminū eius in butiro ꝓhibet ſudorem ꝛ rectificat raſurā venarūm.

K ¶Et folia eius ſicca ꝓhibent fetorem aſcelle et inguiū.ꝛ ipſius cinis loco tutie poniṫ.ꝛ cōfert panno.ſedat apoſtemata ca.ꝛ heriſipilam et formicā.et bothor et vlcera. et qđ eſt ſup ambas volas:et aduſtionē ignis cū oleo.

L ¶Et ſilr ei⁹ ſyrup⁹ ꝛ emplaſꝝ fctm̄ ex folijs ipſi⁹ cū oleo ꝛ vino:ꝛ p⁹ ipi⁹ cōmixtī oēʒ cū eis et ſilr eius oleū.ꝛ vnguentū fctm̄ ex ei⁹ oleo.ꝛ ſilr ꝯfert ipi⁹ ſuccus ſi ꝓijciaṫ ſup pannariciū.

M ¶Et ſimiliter cerotū factū ex eo:ꝛ cū decoquiṫ etiā eius fructus cū vino ꝛ fit ex eo emplaſtrū: ſanat vlcera q̄ fiunt in ambab⁹ volis manuū ꝛ in pedib⁹.et aduſtionē ignis.et ꝓhibet eos a veſicatione.et ſimiliter eius cinis cū ceroto.

N ¶Et emplaſtrū factū ex fructib⁹ decoctis in vino eſt ꝯueniēs mollificationi iuncturaꝝ retinet fluxū ſanguis ex narib⁹:ꝛ abſtergit furfures.ꝛ exſiccat vlcera capitis ꝛ vlcera auris. et ipſius pus ex ipſi⁹ aqua in ipſam diſtilla.

O ¶Et ꝯfert ipſius ſyrupus mollificationi gingiue.et eius fo. cum vino decoquunṫ.ꝛ fit inde emplaſtrū ſedans ſodam et obtalmiam.

P ¶Et cū decoquiṫ cū ordeo:ſanat eoꝝ apoſtemata.ꝛ ipi⁹ cinis ingrediṫ in medicinis vnguile.ꝯfortat cor:ꝛ aufert tremorē cordis.

Q ¶Et confert fructus eius tuſſi ꝓpter dulcedinem ſuam.et retinet ventrem vtentis eo:ſi eſt ſolutus ſua ſtipticitate.

R ¶Et confert fructus ipſius ſputo ſanguinis.ꝛ etiam eius rob ſimiliter confortat ſtomachuʒ Rob eius et ei⁹ ſemina ꝓhibent curſum ſuperfluitatum ad ſtomachum.

S ¶Succus fructuū eius eſt ꝓuocatiu⁹.et ipſemet ꝯfert ardori vrine et ardori veſice.

T ¶Et eſt bon⁹ in ꝓhibendo mēſtruoꝝ ꝓuocationē.et ei⁹ aqua ſtringit naturā et retinet ſolutionē colericā et melancolicam.linita et ipſa cū oleo ſyſamino expellit flegma.ꝛ ſolutione emittit ipm.et decoctio fructuuʒ eius confert fluxui humiditatū matricis.et ꝯfert emplaſtro inde facto emorroidibus.

V ¶Et ꝯfert apoſtemati teſticuli:et ei⁹ decoctio ꝯfert morſui rutele.et ſimiliter fructus eius cū potaṫ in vino:ꝛ ſimiliter pūcture ſcorpiōis.

Capitulum.cccıij.

Maſtix ſiue maſtix latine. grece ſcin⁹. vel abias vel ebias. Arabice meſcebe. Et eſt gūmi arboris cini vel lentiſci. q2 lentiſcus grece vocat ſcin⁹. ſic inuenies ī ca. Terebētina infra de T. Dyaſ.c.de Maſtice. quedam maſtix emanat ab arbore q̄ ſcinus dr. Et q̄dam ex ea eſt alba. q̄dam ſubuiridis. Sz melior ex ea eſt cui⁹ color eſt albus. plucidū habens granū graue ſiccıſſimū ꝛ cito frangibile. hn̄s bonū odorē. Et eſt de ea q̄dam q̄ eſt nigra: ꝛ q̄dam citrina. ¶ Gal. vij. ſim. far. c. de Maſtice alba. Et eſt illa q̄ dr glutē romanum. ꝛ eſt cōpoſita ex ꝟtutibꝰ diuerſis. ſcz ſtiptica ꝛ mollificatiua. Et ꝟtus eius eſt q̄ calefacit ꝛ deſiccat in. ij. gradu. vn̄ mollificat ꝛ reſoluit. Et ideo ſtomachi epatis ꝛ ventris flegmonibꝰ cōpetit. Sed nigra eſt q̄ dr capiti vel egypciaca. et eſt maioris deſiccationis q̄ alba. ꝛ ꝟtus ſtiptica eſt in eo minor. ꝛ ideo eſt ꝯueniens vbi oportz reſoluere ampli⁹. Et ꝓpter h̄ multū ꝯuenit apoſtematibꝰ duris q̄ ſunt in interioribꝰ corporis. Sz oleū maſticis eſt ſimile virtuti maſticis. ¶ Sera. li. ag. c. Meſcebe. i. maſtix. Maſtix eſt pm⁹ inter oīa glutina in bonitate. Et arbor maſticis eſt cōpoſita ex ſuba aquea ꝛ terrea frigida nō multū in ſapore omniū partiū. hui⁹ arboris dico radicis ꝛ fruct⁹. ꝛ corticis eſt ſtipticitas pauca. ꝛ ꝟtus eius eſt infrigidare ꝛ calefacere mediocriter temperate. ꝛ deſiccat in fine ſecūdi gradus vſq3 ad pncipiū tertij.

Operationes.

a ¶ Sera. In ea eſt de ſtipticitate q̄ ꝯfert debilitati epatꝫ ꝛ ſtomachi ꝛ inteſtinoꝝ et apoſtematibꝰ in eis exiſtētibꝰ. in eo eſt ſtipticitas: ꝛ nō hꝫ acuitatē aliquā. ꝛ eſt multū ſubtilis. ꝛ fit emplaſtrū cū folijs maſticis dū ſunt recentia. ꝛ eſt in eis virtus manifeſta. ꝛ ideo qn̄ dibunt fo. aut cū alijs medicinis ad vlcera inteſtinorū. et ad fluxum ventris ꝯferunt multum.

b ¶ Et conferunt ſpuentibꝰ ſanguinem. ꝛ fluxui menſtruoꝝ ꝛ ani. et non eſt in eo diuerſitas a ſucco ypoquiſtidos.

c ¶ Et idem auc. Dyaſ. Tota hec arbor eſt ſtiptica. ꝛ ꝟtus folioꝝ fructus ꝛ corticis ꝛ radicꝫ eſt equalis. ꝛ decoquit cortex eius: ꝛ cortex radicꝫ ꝛ folia decoctione plurima.

d ¶ Et qn̄ fuerit cocta colat ab eis aqua q̄ iterūz coquit vſq3 ad mellis ſpiſſitudinem. ꝛ cōuenit ſputo ſanguinis decoctio illa bibita. ꝛ fluxui ventris ꝛ vlceribꝰ inteſtinoꝝ ꝛ fluxui matricis ꝛ ani. Et vniuerſaliter quidem ponit ꝓ acacia ꝛ ypoquiſtidos. ꝛ ponitur decoctio illa loco ſucci foliorum.

¶ Et quando ꝓijcitur decoctio illa ſup vlcera ꝓfunda: ꝛ ſup oſſa fracta reſtaurat carnem in vlceribꝰ. ꝛ reſtaurat oſſa ꝛ ſtringit mēbra laxa. ꝛ abſcindit humiditates antiquas a matrice. ꝛ prohibet vlcera corroſiua ne dilatent in corpe ꝛ ꝓuocat vrinam. ꝛ quando fit collutio oris cū ea ſtringit dentes cōmotos. Et ex ramis hui⁹ arboris fit oleum quod eſt bonum vbi conuenit ſtipticitas. e

¶ Et idem auctoritate Humay. Maſtix reſoluit apoſtemata ſtomachi: et conuenit tuſſi: et non eſt pauce attractionis flegmatis quando maſticatur. ꝛ propter hoc miſcetur cū aloe vt preparet ipſam et attrahat cum eo flegma a capite. f

Capitulum.cccıiij.

Naſturcium. Dyaſcorides capi. Cardamus. id eſt naſturcium. Quoddaz eſt domeſticum. et quoddam eſt agreſte. Et ideo facit duo capitula de eis. Unum qḋ incipit Cardam⁹. ꝛ eſt naſturciū domeſticum. Aliud quod incipit Cardamus agreſtis. ꝛ eſt naſturciū agreſte. Et ideo dicit cardam⁹

id eſt naſturciũ domeſticũ. vtilioꝛ dꝛ babyloni
cus omĩbꝫ ſemen eius calidiſſimũ eſt cauſtica
participans virtute. viſcidũ ⁊ cacoſtoma chum
ventrẽ turbans. ¶ Sera. li. ag. cap. Joꝛſalba/
the ſe. i. naſturciũ. ⁊ ex eo eſt naſturciũ cõmu/
ne notũ. ⁊ ex eo eſt naſturciũ tectoꝝ. et ex eo eſt
naſturcium oꝛientale. Naſturcium tectoꝛum
eſt planta habens folia ſtricta ⁊ lõga duobꝫ di
gitis in ſũmitate acuta ⁊ ſciſſa ⁊ pinguia. ⁊ ex
tendunt̃ ſup terrã. ⁊ habet in medio ꝟgã ſubti
lem duobꝫ palmis longã. paucos hñs ramu/
los. ſup quos ſunt pile habẽtes denſam ſũmi/
tatem: in qbꝫ eſt ſemen ſimile ſemine naſturcij.
cui⁹ eſt virga ſicut figura rutele: ita eſt depreſ/
ſum. naſcit̃ i vijs ⁊ parietibꝫ domoꝝ. Naſtur/
cium oꝛientale eſt planta duoꝝ brachioꝝ lon/
ga. habens ramos ſubtiles ⁊ multos. in qbus
ſunt folia ſimilia folijs ſcitaragi: niſi quia ſunt
albioꝛa ⁊ mollioꝛa. ⁊ in ſummitatibꝫ ramoꝛum
ſunt capitella ſimilia plante actis: ⁊ habet flo/
res albos. ſemen huius ponitur in cibis loco
piperis. Sed naſturcium cõmune notum eſt
melius illud quod defertur a babilonia. ¶ Al/
manſoꝛ tractatu tertio. capitulo de naſturcio.
Naſturcium calidũ eſt ⁊ ſiccũ. appetitum ad/
iuuat: licet inflationem ⁊ capitis efficiat dolo
rem digeſtiuam. preterea retardat

Operationes.

A ¶ Serapion aucto. Galieni. Semen naſtur/
cij eſt ca. et ſic. ſicut ſemen ſinapis. ⁊ incidit in/
ciſione foꝛti. et adurat ⁊ ſedat doloꝛes ſciati/
cos: ⁊ doloꝛem capitis. ⁊ quamlibet egritudinẽ
in qua opoꝛtet calefacere: ⁊ miſcetur ſemen ei⁹
in medicinis aſmaticis. quia ipſum incidit in/
ciſione foꝛti: ⁊ adurit humoꝛes groſſos.
B ¶ Et dꝛ ꝙ qñ naſturcium deſiccatur: fit ei⁹ vir/
tus ſicut ſeminis ei⁹. ⁊ dum eſt recens ꝓpter hu
miditatem aquoſam que eſt in eo habet virtu/
tem debilioꝛem virtute ſeminis eius.
C ¶ Dyaſcoꝛides. Naſturcium lumbꝛicos expel
lit: et ventrem turbat. Splenem attenuat cum
aceto. et aboꝛſum facit. ventrem ſtimulat. ſimi/
le eſt ſinapi ⁊ eruce.
D ¶ Et impoſitũ lepꝛas ⁊ zernas emendat. mel/
le addito duricies ſplenis compeſcit. Soꝛdi/
da vulnera purgat ſi ſuccus adhibeat̃. Moꝛ
ſibus venenatis bibitum occurrit. Fumiga/
tio eius ſerpentes fugere facit. Vel flentibus
pꝛofluis ſucco linito occurrit.
E ¶ Carbunculos rumpit cum polenta et aceto
coctum. Sciaticis vtiliſſime cum aceto et po/
lenta auxiliatur. tumoꝛes ⁊ duricies ſpargit.
F ¶ In doloꝛe coꝛdis coquit̃ in lacte caprino et
datur ad bibendũ. Doloꝛẽ omis loci tollit pul
uere ſeminũ aſperſo. ſed plus melle uncto loco
ſcabiem cum aceto ſanatus.
¶ Galien⁹. vij. ſim. far. c. de naſturcio. Semen G
naſturcij habet virtutem que calefacit ⁊ deſic/
cat ſicut ſinapis. Et propterea ſciaticos et do/
loꝛes capitis. et quodcunqꝫ alioꝛum in digen/
tium rubificatione calefacit cum eo ſicut eſt
ſinapis. miſcetur autem cum eis quecũqꝫ aſ/
maticis dantur farmacis.
¶ Auicenna pꝛimo canone fen. quarta. capi. H
vij. Naſturcij ſemina toꝛrefacta mixta cum
adog: conſtringunt fluxum ſuperfluum pꝛo/
uenientem ex catarro.

Capitulum. cccv.

NAſturcium aquaticum vel ſenation:
vel Cardamus agreſtis. Serapion
libꝛo aggregatoꝛis cap. berochachay/
gre. id eſt naſturcium aquaticum. Et eſt plan/
ta que naſcitur in aquis. habet ſtipitem rectũ
⁊ ramos. et eſt tota planta pinguis. et habꝫ fo/
lia ſimilia folijs apij dicti yposelinum. niſi qꝛ
ſunt minoꝛa eis. ⁊ habet odoꝛem bonum quan
do maſticatur. ⁊ eſt cali. ⁊ ſic. et conuenit cale/
factis quando roꝛatur ſuper ipſam aqua fri.
aut aqua ro. Et quidam dicunt ꝙ eſt fri. ex eo
quia non nocet habentibus ſirſen. ¶ Et idem
auctoritate yſaac habẽ aram. ⁊ eſt ca. in pͥmo. ⁊
ſic. in. ij. Et idem auc. Gal. Virtus ei⁹ eſt cale/
faciens. Dyaſcoꝛides cap. ſenation. id eſt na/
ſturciũ aquaticũ. Naſcit̃ in aqua. fruticem ha
bens pinguem. ⁊ ramulos longos. et folia mi/

nuta ſimilia yposellino. niſi quia ſunt minora: eoqꝫ maſticata odorem ſuauiſſimũ habet.

Operationes

A ¶ Serapion auc. yſaac. habẽ aram. Semen eius ſtringit ventrẽ q̄ fluit ꝓpter caliditatẽ q̄n bibit ex eo aureus vnꝰ cũ aqua frigida. aut ſucco citonioꝝ. et ipſum confortat membra.

B ¶ Dyaſcorides. Semen eius crudum et comeſtum calculos excludit: vrinam prouocat: menſtruis imperat: diſſintericis prodeſt.

C ¶ Catebras ſapiens huic ꝑhibet teſtimoniũ: dicens ꝙ coquinati in aqua ſoluunt. et cum carnibus ſpiritualia mundificat fomentum ex aqua ſalſa ⁊ oleo decoctionis eius valet ad dolorem yliacum.

D ¶ Stranguiriã ⁊ diſſuriã in vino decocti: ⁊ cathaplaſmati ad idem valent. diuretica ſunt.

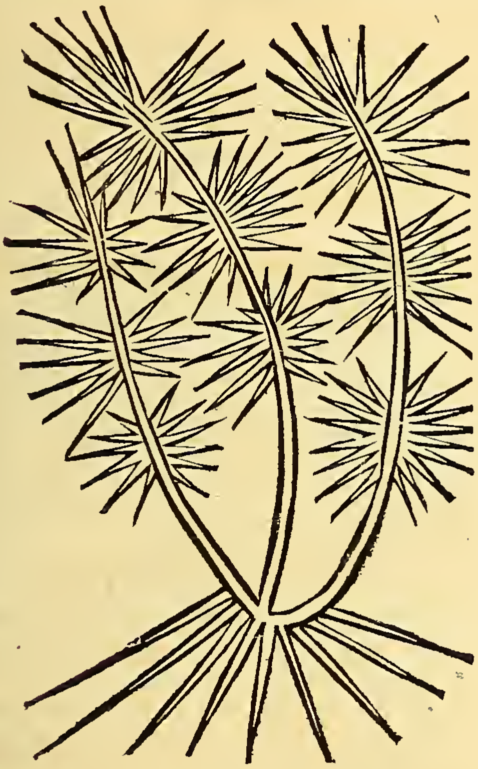

Capitulum. cccvj.

Napellus. Pandecta. cap. ccccclxiiij. Napellus eſt herba que facta eſt ſicut elleborus niger. cuius radix eſt ordinata ad modũ rhetis. eſt anthonomatice herba venenoſa. ⁊ eſt ꝑma pars aconiti. ¶ Auicẽna libro. ij. cap̃. de napello. Napellus eſt herba que eſt venenũ pernicisum. ⁊ eſt in ſummo caliditatis ⁊ ſiccitatis.

Operationes

¶ Auicenna. Napellus delet albaras linitum et confert lepre. vnde eſt venenũ deſtruens bibentem ſe. Maior vero ipſius potio eſt medietas. ʒ. vniꝰ. ⁊ hec interficit ⁊ ſimiliter minus. A

¶ Et ex eo cocurnices bibunt ⁊ non moriuntur. Ex omnibus confectionibus dyamuſcus ei reſiſtit. B

¶ Et eſt alius qui vocatur napellus moyſis. Et vult dicere napellus mus. et eſt quoddam animal quod aſſimilatur muri: quod moratur in radice napelli: naſcens cum napello. et qui cum eo appropinquat. non creſcit arbor. et eſt tyria canapelli: ⁊ eſt maior eo. ⁊ in eo ſunt omnia iuuamenta que ſunt in napello. C

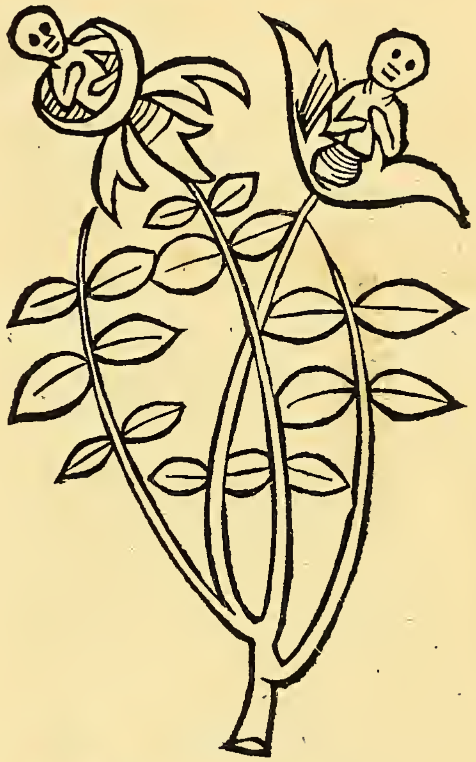

Capitulum. cccvij.

Narciſcus vel bulbus vomiferus: vel cepe marinum. ¶ Dyaſcorides capitulo Narciſcus. vel bulbus ematicus: vel bulbus vomicus: folia habet porro ſimilia ſed minuta. et haſtas habet duorum palmorum que inanes et concaue ſunt et ſine folijs.

Flos eſt illi albus in giro. in medio croceus: ꝛ eſt q̄dam ſpecies: cuius illud medium purpu/reum eſt. Radicē habet albam rotundā ſicut bulbus. ꝛ ſemen nigrum ꝛ oblongū vt in mem/branulis. Qui in locis montuoſis naſcit̄ eſt me/lior. cuius etiam flos ſuauem longe iactat odo/rem. In reliquis aūt porri habet ſimilitudinē ꝛ viridis eſt. Virtus eius eſt que abſtergit ꝛ in/carnat ꝛ deſiccat. Et illud quod de eo admini/ſtratur eſt radix. ¶ Plinius libro viceſimo pri/mo. Narciſci duo genera in vſu medici recipi/unt. vnum flore purpureo. ꝛ alterū herbaceū. ¶ Yſidorus. Narciſcus fabuloſe nomen impo/ſitum habet a quodā puero. cuius membra in hunc florem tranſierunt: qui ꝛ nomen narci/ſci in appellatione cuſtodit: ꝛ decus pulcritudi/nis in candore retinet foliorum. ¶ Serapion Narciſcus eſt calida ꝛ ſicca in ſecūdo gradu.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Radix eius bibita ꝛ comeſta ꝛ cocta vomitum prouocat. trita cum melle com/buſtionibus medicatur. Neruos inciſos con/ſolidat. Laxatos componit: antiquis doloribꝰ

B articulorum preſtalatur. ¶ Melle mixtus ef/felidas ꝛ om̄es maculas vultibus tollit. Mix/tus ſemini vrtice aceto et melli.

C ¶ Et herba mixtꝰ vulnera ſordida purgat. apo/ſtemata dura rumpit. Infixa corpori impoſi/ta euocat cum yriſillirica melle mixto.

D ¶ Item electiones erumpit atq̃ ſtipites euo/cat. et ſi qua ſunt aliena cum farina ꝛ oleo ad/mixto melle.

E ¶ Serapion auctoritate Galieni. Virtus eiꝰ eſt que deſiccat ꝛ abſtergit: extrahit ꝛ incarnat vlcera magna. ꝛ incarnat inciſiones in lacertꝭ factas. Et mixtus cum orobo mundificat ſor/des corporis ꝛ aperit apoſtemata. ꝛ q̄n come/ditur ex radice narciſci aut bibitur commouet vomitum. ꝛ trita cum melle confert cōbuſtio/nibus ignis. Et quando fit ex ea emplaſtrum conglutinat vulnera neruoꝝ.

F ¶ Et idem auctoritate Aben Meſuay. Nar/ciſcus facit operationē ieſimini: niſi quia eſt debilior eo: et confert doloribus qui fiūt a fleg/mate. et oleum eius eſt bonum ad hoc. ꝛ radix eius incarnat vlcera neruorum: et habet vir/tutem laxatiuam.

G ¶ Galienus. viij. ſimpli. far. cap̄. Narciſcus. Radix eius ſiccatiue eſt virtutis in tantum vt conſolidet plagas maximas vſq̃ ad abſciſio/nem que circa tenantos. habet autem quid ab/ſterſiuum ꝛ attractiuum.

Capitulum. cccviij

Nabach eſt fructus ſm̄ Auicen̄. arboris dicte aſadar. q̄ apud Dyaſcor̄. vocatur agrifoliuꝫ. Verū apud Sera. eſt aliud nabach. ſcꝫ cortex arboris q̄ a Dyaſ. vocat̄ na/ſcatinon. Et dicit Serapion cap̄. Nabach. ꝙ affertur de India. ꝛ eſt in colore ſimilis cro/ceo. ꝛ ſunt ſicut cortices mori boni odoris. et habet virtutem calefacientem.

Operationes

¶ Sera. Fiūt cū eo fumigatōes ꝛ ponit̄ in cō/fectōibꝰ vnguētoꝝ: ꝛ in alijs ꝯfectōibꝰ calefac/torijs. ꝛ habet virtutē calami aromatici. A

¶ Et idem auc. Gal. Eſt calida in tertio. et eſt ex ſpeciebꝰ Indie. Et quando fit ſuffumigatio cum eo valet corruptioni matricis. ꝛ ꝯfert ſuf/focationi eius q̄n eſt ſiccum. B

¶ Item ſcribitur ꝙ nabach comparat̄ neſpilis ꝛ zaror q̄d eſt magis odoriferū neſpilis. ꝛ ita ſi/militudo eſt in virtute q̄m fructus agrifolij eſt ſtipticus confortans ſtomachū. ꝛ ſimiliter cō/parantur neſpila ꝛ zaror. C

Capitulum. cccix.

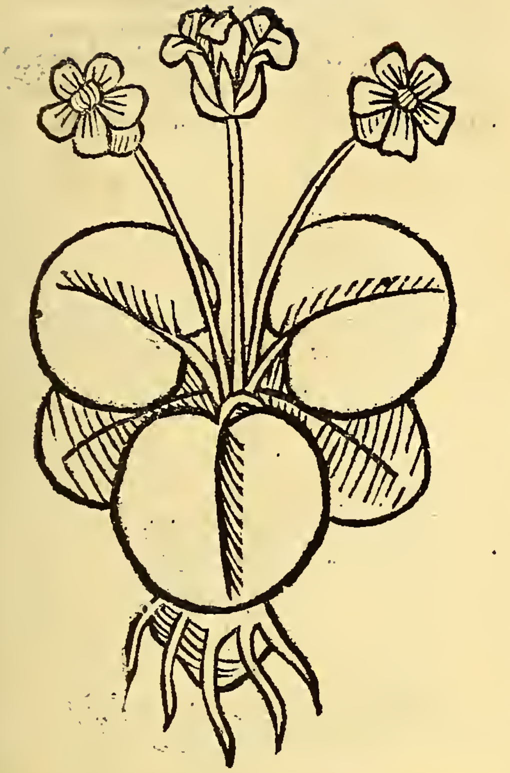

Nenufar. Pla. Nenufar eſt herba in .ij. gͣdu frigida ⁊ hũida. hñs folia lata in locis reperiť aqͦſis: ⁊ in calidis regiõib⁹ ⁊ in frigidis. Itē duplex eſt ei⁹ maneries. vna q̄ purpureũ florē ꝓducit ⁊ melior eſt. Alia vo q̄ croceũ: ⁊ non adeo bona eſt. Flos ei⁹ medicine cõpetit. Et melior eſt ille q̄ in calidis regiõib⁹ reperiť q̄ꝫ ĩ frigidis. In ſeptēbri collect⁹ in effi⸗cacia multa ſeruať. ¶ Auicen̄. Nenufar nomi⸗nauit Galienus caulem aque. fortius eſt illud qđ habet radicem albam q̄ꝫ qđ nigram. Flos eius frigidus eſt ⁊ humidus in ſecũdo.

¶ Operationes.

A ¶ Pla. Ex florib⁹ p̄cipue fiant ſyrũpi ꝯ febres acutas ⁊ calefactiões ca. epatis: calidaſq̄ꝫ diſtē⸗perantias. Itaq̄ꝫ flores in aqua decoquunť. et ex tali aqua zuccaro adduo fit ſyrupus.

B ¶ Cõtra dolores capit̄ ex calore ſarraceni flo⸗rem p̄ nocte in aqua ponũt: ⁊ mane talē aquaꝫ bibunt. floreſq̄ꝫ narib⁹ ſuis applicant.

C ¶ Auicenna. Syrupus eius vehementis ex⸗tinctionis eſt ⁊ ſubtiliatiu⁹ valde. Confert tuſſi ⁊ pleureſi: ⁊ febrib⁹ acutis. Radix eius cõfert borbor ⁊ apoſtematib⁹ calidis ſplenis. Eadeꝫ cum aqua confert morfee ſuppoſita. cum pice vero alopicie.

¶ Idem. Nenufar ſomnũ facit. ſodam calidã ⁊ colericã ſedat. ſed tamen debilitat. D

¶ Pollutionē minuit: ⁊ frangit deſideriũ coit⁹ cũ ſyrupo de papauere bibit⁹. ⁊ ꝯgelat ſperma ꝓpterq̄ꝫ radix ei⁹. Eadēq̄ꝫ radix ꝯfert ſolutiõi an tique: ⁊ vlcerib⁹ inteſtinoꝝ: ⁊ dolorib⁹ veſice. E

¶ Semen eius fortius eſt in omni re. et prohi bet fluxus menſtruorum. Natura nenufaris Indi: eſt natura mandragore. F

¶ Conſtantin⁹ in libro graduum. Nenufar eſt ſubtile ac penetrabile: dolorem capitis ex calo⸗re placat appoſitũ narib⁹ colericis ⁊ ſanguineis. ex omnib⁹ congruit paſſionibus. G

¶ Syrupus ei⁹ calidam tuſſim extinguit. ac fe bres colericas ac ſanguinolentas aufert vigel⸗las. Oleũ ei⁹ dolorē capitis aufert ſi cataplaſ⸗metur. aut ſi eo ſternutatio ꝓuocetur. H

¶ Auicenna libro. ij. cap̄. de nenũfare. Syru⸗pus eius lenit ventrem: ⁊ ꝯfert febrib⁹ eſtatis. ⁊ eſt vehementis extinctionis. I

¶ Et idem de virib⁹ cordis ait q̄ ꝯfortat cor. K

¶ Capitulum. cccx.

Nigella. Pla. Nigella eſt ſemen cuiuſ⸗dam herbe rotundum: ſubnigrum ha bens colorē. ſubamarũ ſaporē. virtutē

babet diureticā ex amaritudine diſſolutiuā: cō/
ſumptiuā ex q̄litatib9 ſuis. folia ei9 ſunt parua:
minuta ꝛ mollia: ſimilia cotule. ꝛ flos eius eſt
figure ſtelle. coloris celeſtis. ꝛ hꝫ in ſūmitatib9
capitella ſicut papauer. ꝛ in medio ex intrinſe/
ca pte ſunt aliqua ordinatim diuidenda ſemīa
Eſt calida ꝛ ſicca in. iij. gradu. ¶ Sera. li. ag. c.
Carum. i. nigella. eſt planta parua hn̄s virgas
paruas circiter duos palmos ad plus. ꝛ hꝫ fo/
lia pua minuta ꝛ mollia: ſimilia folijs plante.
q̄ dr̄ carnabaon ſiue ranobaon. niſi qꝛ ſunt mi/
nora ſatis. ꝛ in ſūmitate ſunt capitella ſubtilia:
ſimilia capitib9 papaueris: oblonga: ꝛ ī medio
ei9 ſunt parietes ſeparātes ſemina. Q̄d quidē
ſemen eſt nigrū acutū boni odoris. ¶ Dyaſ. ca.
Melanchiū. i. nigella ſm̄ trāſlationē noſtrā.
Melanchiū herba eſt minor folia minuta et
tenera. ꝛ ſemen minutū habens. cuius frutex
lōgus eſt duoꝝ palmoꝝ. ꝛ deſup habens capi/
tellū ſimile miconio. ſꝫ oblongū ī medio veluti
parietes hn̄s q̄b9 diſcernūt̄ ſemīa. q̄ ſemīa ſūt
nigra ꝛ odorata ꝛ viſcida q̄ multi panni aſper/
gunt. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. Melanchiū. i. Ni/
gella calefacit ꝛ ſicat ſm̄ tertium gradū. Hoc
idem dicit Platearius.

Operationes.

A ¶ Nigelle ex farina cum ſucco abſinthio em/
plaſtrum factum circa vmbilicum: et precipue
pueris lumbricos necat. Alijs conficiatur ad
ſcabiem cum melle et datur per os.

B ¶ Vnguentū ad ſcabiē pulueꝝ nigelle ī m̄lta
q̄ntitate fiat decoctio ī forti aceto vſq3 ad aliq̄n
tulā ſpiſſitudinem. ꝛ tūc addito oleo fiat inde
vnguentū bonū ad ſcabiē ꝛ impetiginē ꝛ lenti/
ginē faciei tollit. Farina nigelle ꝯfecta cū aceto
tepido: infuſus auribus vermes necat.

C ¶ Contra ſtranguiriā: diſſurriam ꝛ yliacam
paſſionem detur vinum infuſionis nigelle p
noctē. ſed ante coquat̄. qꝛ nimiū fieret violentū
Cōſtat eñ q̄ ſi in multa q̄ntitate fuit occidit.

D ¶ Si aūt in multa q̄ntitate habet̄: pone in ſac
cello: et fiat decoctio eius in vino ꝛ oleo. ꝛ ſup̄
renes ꝛ pectus fiat ſaccellatio ꝯtra predicta. et
eſt ſatis experta odorata ꝯtra catarrum ꝛ cho/
rizam. Et h̄ habet nigella a ſui complexione.
vt Galien9. vi. ſim. far. ca. de Peonia dicit.

E ¶ Sera. auc. Dyaſ. ca. de nigella. q̄dā admi/
ſcent hoc ſemen in maſſa paſte ꝛ faciūt inde pa
nem. ꝛ q̄n̄ fit emplaſtꝝ fronti cū eo ꝯfert ſode.

F ¶ Et q̄n̄ fit caput purgium cum eo ꝛ aceto cō/
fert aque que deſcendit ad oculum.

G ¶ Et q̄n̄ ſumit̄ in potu. ʒ. i. cū aq̄: cōfert morſui
rutele. ꝛ q̄n̄ fit fumigatio cum ea fugat venena.

¶ Et fit emplaſtꝝ cū ea ſup duricies q̄ fiunt in H
iuncturis pedū q̄ dicunt̄ calli: ꝛ aufert eas.
¶ Et idem auc. Aben Meſuay. Proprietas ei9 I
eſt q̄ aufert febrem flegmaticā ꝛ melancolicā:
ꝛ interficit aſcarides. ꝛ ꝯfert morſui rutele.

Capitulum. cccxi.

Nymphea. Pli. lib. xxv. Nymphea dici
tradit̄ a nympha zelotipa erga hercu
lē ropholo mortua. vn̄ aliq̄ heracleon
vocāt eā. alij ropbalon. Naſcit̄ radice claui ſi/
mili. Dyaſ. Nymphea vel vt dicūt alij cacabū
veneris. i. papauer paluſtre. ſiue vt latini alga
paluſtris. Naſcit̄ in aq̄s ſtantib9 vel locis non
cultis. hn̄s folia cicorie ſimilia: ſꝫ minora ꝛ ob/
lōga. caput alti9 ſup aquā pferens. multaq3 ca
pita infra aquā ex vna radice hn̄s. flos eſt illi
albus lilio ſimilis: cū pallore puo. ſemē eius in
medio croceū. ſꝫ cū effloruerit nigrū efficit̄ ha/
ſta lenis ꝛ nō groſſa ꝛ nigra. radix q̄ꝫ aſpera ni
gra ꝛ nodoſa. In autumno ſiccatur. ¶ Nota q̄
nymphea habet ꝓprium capitulum. ſimiliter ꝛ
nenufar. quare nō ſunt idem ſicut aliq̄ volūt.

Operationes

¶ Plini9 li. xxvi. Ventrē in totū adimit nym/

phea heraclea p.xl.dies ieiuno potu ꝛ i cibo
B ſumpta. ¶ Illita radix genitalibꝫ inhibet nõ
ſolũ ventrẽ ſꝫ etiã geniture affluẽtiã. et ob id
C corpus alere dꝛ atq; vocẽ. ¶ Dyaſ. Sicca bi
bita cũ vino cilicis medeť. ſplenem ſiccat ca
thaplaſmata. doloreſq; cõpeſcit ſtomachum
D impoſita. ¶ Radix ei⁹ bibita dolorem veſice
mitigat. Corpis maculas detergit. et ſemen
eius bibitum hoc aſſidue facere nouit.

Capitulum.cccxij.

Nux vſualis. ꝛ eſt illa q̃ cõiter vtimur
ad edendũ. Sciẽdũ ꝙ nucis multa
ſunt genera. ſed qñ ſimpliciter poniť
p vſuali itelligiť. Gal. vij. ſim. far. cap. Carea
grece. i. nux vſual' vel nux arbor. Nux arbor
habet q̇dẽ q̇d in pullutiõibꝫ ꝛ frondibꝫ ſtipti
cũ euidens. plurimũ aũt in nucꝫ cortice recen
ti ꝛ ſicco. Vtunť aũt eo ꝓpterea et tinctores.
nõ aũt exꝓmẽtes eos. ꝛ ſuccũ ſilr ſucco moro
rũ ꝛ ruboꝝ coquẽtes cũ melle. ſtomatico vti
mur pharmaco. ꝛ etiã ad alia vniuerſa in q̇bꝫ
ſunt cõgrui p̄dicti ſucci. Nũc ꝟo ipſi⁹ aliud
q̇dẽ eſt eſibile. aliud oleaginoſum ꝛ ſubtiliuꝫ
partiũ. quocirca ꝛ ſucci fit facilr. ꝛ magꝫ q̇dẽ
fit tale q̄ntũcũq; repoſitũ diu manet oleũ. nã
q; exprimere eſt poſſibile ex eo antiquato.

Operationes

¶ Aui. li. ij. ca. de nuce ca. eſt in. iij. ſic. in p̄nci. A
ſecũdi gradus. ꝛ in ipa eſt humiditas q̃ dele
tur cũ antiquať: et infixa eſt nuci ſtipticitas.
plurima ꝛ folia ꝛ cortex ipſi⁹ oĩa ſunt cõſtrin
gentia fluxũ ſanguĩs. ꝛ ei⁹ cortex aduſtus eſt
deſiccatiu⁹ ſine mordicatiõe. Oleũ ꝟo vetu
ſte eſt ſicut oleũ vetus: ꝛ abſterſio antique eſt
fortis. ¶ Ex recentibꝫ fit emplaſtrũ ſup veſti B
gia ꝑcuſſionis. maſticata medulla ei⁹ poniť
ſup apoſtemata melãcolicũ ꝛ vlceroſuꝫ. ꝛ cõ
fert ei⁹ gũma vlceribꝫ calidis ſperſa ſup ea.
¶ Et in emplaſtris cũ melle ꝛ ruta ꝯfert torſi C
oni neruoꝝ: facit ſodã. ꝛ diſtillať ſucc⁹ folioꝝ
tepidus in aurẽ: ꝛ ꝯfert ſaniei in aure. ¶ Dicit D
alcaus: ꝙ ipa grauat linguã: ꝛ eſt faciens bo
thor in aure. Eius oleum ꝯfert herpetieſtio
meno ꝛ heriſipile et fiſtulis in parte oculi.
Succus corticis eius et rob eius ꝓhibent
prefocationem ꝛ nocent tuſſi. ꝛ oculum anti
quarum facit venire dolorem gutturis.
¶ Et ex omnibꝫ quidẽ ſpeciebus nucis dixit E
Alcaus fieri emplaſtrũ mãmille apoſtemoſe
ꝛ ꝓprie ex regali magna. eſt difficilis digeſtio
nis ꝛ mala ſtomachi: ſed nutrita ꝛ recens eſt
melior ſtomacho ꝛ minoris nocumẽti. ꝛ illud
quando frangitur a duobus corticib⁹ ſuis.
et nux quidem nutrita cum melle confert ſto
macho frigido.
¶ Dyaſcorides ca. de nuce. Nux ſi mãduca F
ta fuerit cacoſtomaca eſt indigeſtibilis: ꝛ co
lerã nutrit. dolorẽ capitis cõmouet. Tuſſien
tibꝫ contraria eſt ſi comeſta fuerit. Sumpta
cum carícis lumbricos latus excludit. Ca
thaplaſmatibꝫ adhibita tumores mãmarum
compeſcit. luxationibꝫ cũ melle et ruta bene
adhibetur. ¶ Veteres autem nuces carnes G
earũ cathaplaſmatibus adhibite: cancros ꝛ
carbunculos tollunt. Egilopas limpidant.
ſi caro maſticata ꝛ impoſita fuerit.
¶ Fit etiam ex ipa oleum ſi tunſa ꝛ expreſſa H
fuerit. virides autẽ nuces cacoſtomatice ſũt
quaſi oleo mixte fuerint eius actiorem tem
perat: ꝛ liuores corporis tollunt.
¶ Arbor nucaria habet in folijs hoc vel ci I
nis ſtipitum. nucis autem viridis cortex tun
ſa et preſſa. ꝛ ſucco qui eijcitur cocto cũ mel
le: vt ſolet fieri de moris odoris vitia bonuꝫ
eſt: ꝛ vocatur dyacarcon. Item cortex nucis
ſiccata ꝛ vſta leptomeris et deſiccatiua ſine
mordicatione fit medicina.

Capitulum.cccxiij.

Nux auellana. Gal. vij. ſim. far. ca. de nucibꝰ. Eſt aũt aliud genꝰ careaꝝ et nucũ paruaꝝ. que vtiq; ꝛ pontice nũcupant̃ amplioꝛi participãtes terreſtri ſubſtã tia: quocirca ꝛ magis auſtera. cũ guſtat̃ ipſa planta: ꝛ fructus et coꝛtex apparet. In alijs vero ſilis exiſtit magne nuci que vocatur ab aliq̃bꝰ baſilica. Nuncupat̃ autẽ ꝛ hec parua nux a pluribus leptocariũ vel auellana.

Operationes

A ¶ Auicẽ. li. ij. ca. Auellana. Auellana nutribilioꝛ eſt nuce. qm̃ ẽ mag; ſolida ꝛ minꝰ vnctuoſa. ꝛ tardioꝛis digeſtiõis decliuis ẽ ad calidi

B tatẽ quãdã ꝛ ſiccitatẽ paruã. ¶ Generat̃ ex ea colera. ꝛ in ipa eſt ſtipticitas maioꝛ q̃ꝫ in nuce. ꝛ in ipa eſt inflatio. ꝛ generat ventoſitatẽ in vẽtre inferioꝛi. ꝛ qð ex ea aduſtũ eſt tingit capillos. facit ſodã ꝛ aſſat̃ ꝛ comedit̃ cũ pau-

C co pipere: ꝛ maturat coꝛizam. ¶ Ypo. inquit. Auellana in cerebꝛo facit augmẽtũ. Extimauerũt q̃dã q ipa illinita ſup verticẽ pueroꝛũ varios habentiũ oculos. delet varietatẽ. comedit̃ cũ aqua mellis: ꝛ ꝯfert tuſſi antique. ꝛ

D adiuuat ad ſpuendũ. ¶ Eſt tarde digeſtiõis: ꝛ exſiccat vomitũ: ꝛ eſt tardioꝛis digeſtiõis

E q̃ꝫ nux vſual'. ¶ Eiꝰ coꝛtex eſt ſtipticꝰ: ꝛ ꝯſtringit ventrẽ: ꝛ ꝯfert venenis ꝛ moꝛſibꝰ. et ppꝛie cũ ficubꝰ ꝛ ruta ꝛ pũcture ꝛ ſcoꝛpiõis. ¶ Dyaſco. Auellane in cibo ſumpte doloꝛẽ capitis F

incutiũt. ſtomachũ inflatiõe diſtẽdũt. coꝛpori ſano pinguedinẽ cõferũt. Sicce in vaſe fictili cõſtitute diſtillatiõibꝰ mitigandis vtiliſme offerũtur. ¶ Trite ex aqua mulſa poteq; G

vetuſtiſſime tuſſis moleſtiam ſedant.

¶ Alij tritas cũ paſſo bibendas dederunt a H

pulmonis ꝛ iecoꝛis vitia ſanãda. Multi tritas cũ pipere miſcuerũt cũ vino pꝛopinatas cõtra catarrũ. ꝛ toꝛmenta ventris ꝛ vrine diſtillantis anguſtias valere ſenſerũt cũ axungia vel adipe vrſina cõtrite ꝛ alopicijs linite capillis damna reſtituũt. dicũt aliq̃ coꝛia eiꝰ cum oleo trita oculos gattineos inuncta inficere ꝛ capillos. Hanc multi leptocoꝛiã vocant cacoſtomatica eſt que ſi aſſata fuerit.

¶ Et cum pipere bibita catarrum matureſcere facit. ꝛ tota combuſta ꝛ axungie mixta vt I

ſuperius ſcriptum eſt facit.

¶ Johãnes meſue ca. de oleis. Oleũ eius valet contra doloꝛem arteticum ꝛ neruoꝛum. K

Capitulum. cccxiiij.

Nux muſcata. Serapi. lib. aggre. ca. Jeuzbaue arabice. i. nux muſcata: ꝛ affert ꝺ india. Et idẽ au. Iſaac. De

liores ſunt ex eis rubee pingues graues. Et
deteriores nigre leues: ⁊ ſunt ca. ⁊ ſic.

¶ Operationes

a ¶ Sera. Stringit vētrē ⁊ aromatizat ſtoma
chū ⁊ odorē ei⁹ fac bonū. aufert ſupfluitates
b a ſtōacho ⁊ digerit cibū. ¶ Et expellit vētoſi
tates ⁊ corroborat ſtōachū ⁊ epar. ⁊ ꝓfert len
tigini faciei ⁊ ſerpigini. ⁊ extenuat ſplenē: et
c mollit apata dura epatꝭ. ¶ Et natura ei⁹ ē ſicut
natura gariofiloꝝ. ⁊ ē ca. ⁊ ſic. i. ij. gra. bōa eſt
ſtōacho ⁊ epati frigido. ⁊ ꝓfert debilitati eoꝝ.

¶ Capitulum. cccxv.

NUx indica: et eſt nux magna. Sera. li.
ag. cap. neregil. ⁊ ē palma inſule q̄ eſt in
mariarum: ⁊ i ptib⁹ inſulaꝝ zing. Et dꝛ ꝙ nere
gil ē palma de mocbol. ⁊ iſte iſule noiant̄ dab
get. ⁊ ab eis deferunt̄ dabig: ⁊ ē neregil. Ulti
ma ꝟo iſtarum eſt ſaranbib a zaran. Et idez
auct. Gal. in li. de cibis Nux indica eſt ca. in
ſecundo gradu. humida in primo.

¶ Operationes

a ¶ Sera. Signū hūiditatꝭ ei⁹ eſt ꝙ cito cor
rūpit̄. ⁊ ipa ē groſſe ⁊ grauis ſube. niſi ꝙ ipſa
nō ē malichimi: oportet vt caueat̄ ab ea q̄ nō
b eſt recens. ¶ Et bōa q̄ ē multe albedis in car
ne ſua. ⁊ in q̄ eſt aq̄ dulcis bona. ⁊ illa aq̄ q̄ eſt
intra ipam eſt ſignū ſue recentie. ⁊ dꝫ excori
ari illud qd̄ eſt albū ex ea exiſtens exteri⁹: qꝛ
iſte cortex eſt durus grauis ſtomacho lōgin
quus a digeſtione. ¶ Et ſi aliunde digeritur c
nō inuenit corp⁹ in eo aliud niſi nutrimentū
modicū. ⁊ ipa q̄dē nux comedit̄ cuʒ zuccaro
tabarzet aut cū penidijs albiſ. ⁊ ꝓprie ab eis q̄
ſūt calefacti. flegmatici ꝟo cū pauco melle. ⁊
colerici nō vtant̄ ea. ¶ Et ſumāt eā flegmati d
ci i ieiunio ⁊ expectēt donec deſcēdat a ſtōa
cho ⁊ poſt comedāt. ⁊ qn̄ ipa veteraſcit expel
lit aſcarides a ſua ꝓprietate. ⁊ oleū ei⁹ vetuſtū
ꝓfert ventoſitatib⁹ lūboꝝ ⁊ dolorib⁹ genuū. ⁊
emorroidib⁹ q̄ fiūt a flegmate qn̄ bibit̄ et qn̄
linit̄ exteri⁹ maxie admiſcet̄ cū oleo nucleoꝝ
pſicoꝝ qn̄ adminiſtrat̄ de vnoquoqꝫ illorū. ʒ. i.
aut aure⁹. i. ¶ Oleū ꝟo ei⁹ q̄ noua ē ꝓfert ⁊ fle e
gmaticꝭ: ⁊ ē melioris chimi qꝫ butiruʒ vacci
nū vel ouinū. qꝛ nō pūgit ſtōachū ſic facit buti
rū vaccinū vel ouinū nec mollificat eū Oleū
ꝟo ei⁹ ꝓfert veſice. ¶ Jo. meſ. tractatu d̄ oleiſ f
Oleū ei⁹ ꝓfert dolori neruoꝝ ⁊ lenit pectus
⁊ pulmonē. clarificat vocē ⁊ impinguat: ⁊ ad
dit in ſpermate. ¶ Aui. li. ij. ca. de nuce. Jndi g
ca dicit ꝙ augmentat coitum. ⁊ cū antiqua
tur comeſta: aſcarides ⁊ vermes necat.

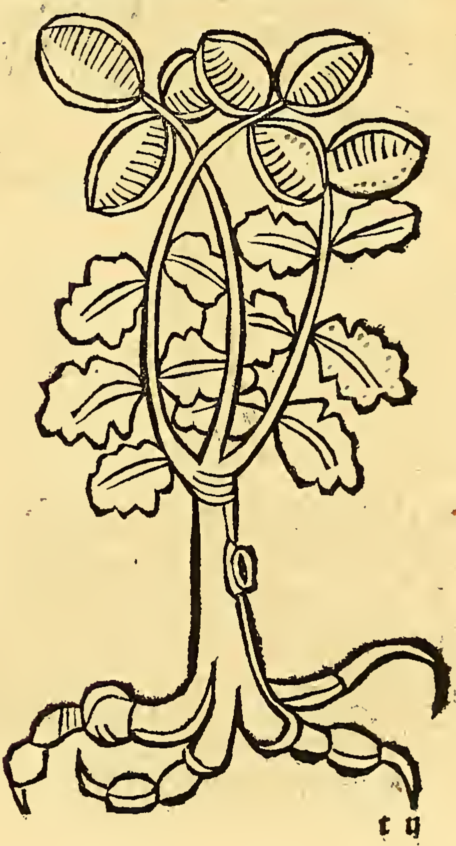

Capitulum.cccxvi.

Nux vomica p̄ Dyaſ. eſt fruct⁹ ſecun de ſpeciei. Titimalli carſiceti. ſm̄ quoſdã vocatur caſtanea Jndica. Serapion libro aggre.ca. Jeuzalkei.aucto. Habix.facit vomere fortiter.color eius ē inter glaucedinem ⁊ albedinē.⁊ eſt maior auellana parum.⁊ ſunt in ea nodi.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Quando accipit̃ de cortice eius ⁊ teritur ⁊ cribratur.et accipit̃ de ipo.ʒ.ij.cũ duob⁹ aureis aniſi triti.aut ſemine feniculi.⁊ cõficitur cũ melle ſufficienti. Et bibitur cum aqua calida mouet vomitum:⁊ expellit ſuperfluitates colericas ⁊ flegmaticas.

Capitulum.cccxvii.

Nux metel. Sera.li.aggre.cap. Jeuz metel.vachie Bonalbacharich greca idem ſunt.⁊ ſunt nux metel.⁊ ē fructus ſimilis nuci vomice.⁊ ſemen eius eſt ſimile ſemini mãdragore.⁊ cortex ei⁹ eſt aſper. ⁊ ſapor eius eſt delectabilis ⁊ vnctuoſus. Et virtus eſt frigida in.iiij.gradu.

Operationes

¶ Si detur de ea in potu vna kirat cũ vino inebriat ebrietate forti.ſed ſi dentur duo aurei cũ eo ſtatim accidit. ¶ Et idem auct. Raſis. Jeuz methel eſt narcotica.⁊ fortaſſe occidit ⁊ opilat:⁊ facit euomere.⁊ ſi det̃ de ea q̄ntitas.ʒ.ß.inebriat ebrietate forti.⁊ oportet ꝙ ſumẽs eã ſumat butirũ calidũ.⁊ ponãt̃ extremitates ei⁹ in aq̄ calida:⁊ fiat ꝙ euomet ſatis: ⁊ curetur cura illi⁹ q̄ ſumpſit mandragoram. ¶ Aui.li.ij. Nux methel faci ſube.h.⁊ ē mala cerebro.⁊ pondus dauich.i.ex ea ĩebriat. Eſt inimica cordi.ʒ.i.ex ea eſt venenũ diei ſue.

Capitulum.cccxviii.

Ordeũ. Sera.li.aggre.ca. Habaet arabice.i.ordeuz. Virtus ei⁹ eſt que infrigidat ⁊ deſiccat in primo gradu.⁊ deſiccatio ei⁹ eſt amplior parũ deſiccatiõe fabarum quãdo applicatur exterius. Verum ordeum coctum eſt meli⁹ fabis in hoc ꝙ ipm̄ nõ inflat. Et fabe qñ coquunt̃ generãt inflationē.quoniã ſubſtantia earũ eſt groſſior ſubſtantia illi⁹.ꝓpter hoc ſunt magis nutribiles ꝙ̃ ordeum.⁊ ipa ambo declinãt paruz a temperamẽto. Sed ſani eordei eſt magis deſiccatiuũ ꝙ̃ ordeũ ipm̄. ¶ Gal.vij.ſim far.ca.de ordeo trachi.i.ordeum primi gradus eſt in

cando et infrigidando.eſt aũt breui quodam
ſiccius q̃ farina fabaꝝ. Talia vero oīa ſilia
ſunt in his q̇ vtuntur extrinſec⁹. Cũ vero co
meditur ſuperat fabã.quoniã inflationeȝ de-
ponit. In faba vero q̃litercunq̧ coquatur ꝑ-
manet inflatiuitas Groſſiorũ enim eſt partiũ
q̃ȝ hordeuȝ.et ꝓpterea nutribilior eo eſt.quo-
niã autẽ modicũ a mediocritate abſceſſerũt.
ꝓpterea ſunt in multo vſu. huiuſmodi enĩ far-
maca multꝪ aliꝗs ꝑmiſcẽtur ceu materie que
dam. Et ꝓpterea cera ⁊ oleum nõ paucis cõ-
miſcentur farmacis. Alfita autem multa or-
deo ip̃o ſunt ſiccatiuiora criminũ.ita nomi-
natur qđ ex groſſa parte farine ordei et zea:
que ex parte farine ſubtilis. Eſt aũt nutribili
us quidem alfita.difficilius vero digeſtibile
Et dicit in libro de cibis. Fit ex ordeo pa-
nis.qui qñ eſt furfureus vocatur maza.

Operationes

A ¶ Serapion auctoritate Dyaſco. Aqua or-
dei eſt iuuatiua ad reprimendũ caliditatẽ hu-
miditatum calidarum. Et confert aſperitati
canne pulmonis ⁊ vlceribus eius.
B ¶ Et cum ſemine feniculi ꝓuocat vrinam.et
eſt abſterſiua ⁊ maturat apoſtemata calida.
C ¶ Et quando miſcetur cum ſemine lini et fe-
nugreco et ruta confert tumoribus teſticu-
lorum. Et quando adminiſtratur cum mirto
et vino et piris ſilueſtrib⁹ ⁊ fructu rubi: ⁊ cor
tice granati ſtringit ventrem.
D ¶ Et quando fit emplaſtrum ex eo cum cito-
nijs et aceto confert apoſtematibus calidis
que accidunt podagricis.
E ¶ Et quando miſcetur cum aceto forti: et po
nitur ſuper ſcabiem vlceroſam.maturat eam
et farina ordei ſtringit ventrem: et ſedat do-
lorem apoſtematum calidorum.

Capitulum.cccxix.

OLeander. Dyaſco.ca. Nereon grece
id eſt oleander. Frutex eſt omnibus
nota. Folia habet ſimilia amigdalis
ſed maiora ⁊ pinguiora: ⁊ florem rodo ſimilẽ.
ſemen etiã pariens ſicut cornu veluti lanã de-
intus habens ſimilẽ iacincto. Radix eſt illi
oblonga et anguſta: guſtu ſalſa. naſcit̃ locis
aquoſis ⁊ maritimis. ¶ Aui.li.ij.ca.de olean-
dro. Oleander alia eſt ſilueſtrꝪ.alia fluuialis.
Silueſtris habet folia portulace ſimilia: ſed
ſunt ſtrictiora. ⁊ eius tyrſi ſunt longi expanſi
ſuꝑ terram. ⁊ apud folia ſunt ſpine. Et naſcit̃
in deſertis domib⁹. Fluuialis auteȝ oritur in
ripis fluuioꝝ.cui⁹ tyrſi a terra eleuant̃. ⁊ ſpi-

ne ei⁹ ſunt occulte. ⁊ ſolia ei⁹ ſunt ſicut folia
ſalicis ⁊ folia amigdali. ⁊ ẽ ſaporꝪ valde ama
ri ſuꝑior cutis ei⁹. ⁊ flos ei⁹ eſt ſicut roſa ru-
bea bon⁹ valde.et ſuꝑ ip̃m egredit̃ q̇ddã ſilẽ
pilis.et eius fruct⁹ eſt durus plenus aſper. ⁊
intus eſt res ſicut lana. Eſt ca.in.iij.ſic.in.ij.

Operationes

¶ Dyaſ. Virt⁹ eſt illi mortifera. Nã comeſta A
ab aĩalib⁹ mortẽ infert: ſed homini remediuȝ
eſt ſalutꝪ.maxĩe cũ vino. Et ruta bibita mor-
ſib⁹ venenatꝪ occurrit. Pecora minuta ſi odo
re ei⁹ tacta fuerint moriũt̃. ¶ Aui. Interficit B
pulices ⁊ vermes terrenos.ſuccus folioꝝ ei⁹
valet ſcabiei ⁊ excoriatiõi. ⁊ ꝯfert dolori dor
ſi antiquo more emplaſtri. ¶ Et flos ei⁹ facit C
ſternutationẽ. ⁊ eſt venenũ hoĩb⁹ ⁊ beſtijs.ve
rũ cõfert cũ bibit̃ cũ vino decocto cũ ruta et
potat̃: ⁊ liberat a venenis vermiũ veneno ſoꝝ.
¶ Ego tñ dico ꝙ hoc ẽ timoroſuȝ. Et ip̃e ei⁹ D
flos eſt venenũ hoĩb⁹ ⁊ beſtijs ⁊ canib⁹. Ve-
runtamẽ cõfert qñ bibit̃ cũ vino decocto cũ
ruta ſm ꝙ dr̃. ¶ Gal.viij.ſim.far.capi. Rodo E
dafnes.i.oleandrũ: vel nereon. nota eſt oĩb⁹
frutex cathaplaſmata dyaforetice ꝟtutis eſt
¶ Intra corp⁹ vero ſumpta pernicioſa ẽ. nõ F

ſolum hominibꝫ ſed pluribꝫ beſtiaꝝ ſm̄ complexionem tertij eſt gradus calefacientium incipientis primi vero ſiccantium.

¶ Capitulum.cccxx.

Oliuarū arbor. Gal'.li.ij.de cibis ca. de oliuis. Oliue paucū oīno alimētū dant corpori.⁊ maxime q̄ ſunt mature. Comedunt aūt hoīes has cū pane quidem magis. ſine aūt pane alinadas ⁊ kolomiadas ſic vocatas gr̄a ſubductiōis ventris. Cum garo autem ante cibum. ſic autem que ſunt mature in arbore plurimuꝫ vnctuoſum ſicce ſtipticū chimum habent, ꝓpter qđ ⁊ roborant ſtomachū. excitāt appetitū q̄ idoneiſſime autē ad hec ſunt: q̄ cum aceto repoſite. Multipliciter aūt ipa ꝑparāt q̇ ſtuduerunt circa pulmētariā expientiā. Sera.li. aggre. ca. Cahit.i.oliuaꝝ. Oliuaꝝ quedā eſt domeſtica: quedā ſilueſtris: q̄ grece vocatur agrielear. Et idem aucto. Gal'.ſim.far. Oliuarum domeſticaꝝ folia ⁊ cime qn̄ ſunt humida habent ſaporē ſtipticū.⁊ virtus eaꝝ prima eſt q̄ infrigidat ea quantitate qua ſunt ſtiptice. Et idem aucto. Dyaſco. Uirtus folioꝝ domeſtice aſſimilat̄ virtuti foliorū agreſtis. niſi ꝙ foliorum domeſtice eſt debilior.⁊ ſunt conuenientiora oculo q̄ꝫ agreſtis.

¶ Operationes

¶ Et idem Sera. Agreſtium oliuarum folia ſunt ſtiptica qn̄ piſcant̄.⁊ fit inde emplaſtruꝫ ſup heriſipilā ⁊ ꝯfert: neqꝫ ſinit ipam augere. ¶ Et cōfert formice ⁊ vlceribꝫ que noīantur antrax.⁊ vlceribꝫ fraudulētis ⁊ panaritio. ¶ Et qn̄ fit ex eis emplaſtrū cū melle occidit aſcarides.⁊ cōfert apoſtemati qđ noīat̄ duo vlcera ⁊ apoſtematibꝫ calidis.⁊ facit adherere cutim capitis qn̄ ſeparat̄ ab oſſe.⁊ qn̄ maſticatur cōfert vlceribꝫ oris ⁊ alcole. ¶ Et qn̄ ex eis fit emplaſtrū cū farina ordei. ꝯfert fluxui ventrꝫ antiq̄ ⁊ humiditatibꝫ antiq̄s que a matrice emanant.⁊ fluxui ſanguinis. ¶ Et ſanat eminentiā oculi.⁊ ꝯfert vlceribus eiꝰ q̄ noīant̄ alcatalia ⁊ alijs vlceribꝫ. ¶ Et ꝯfert fluxui humiditatum antiquaꝝ ad oculū.⁊ ideo ponunt̄ in rob q̄ adminiſtrātur corroſioni palpebraꝝ. ¶ Et ꝯfert auribꝫ ex q̇bus fluit ſanies: ⁊ auribꝫ vlceratis. ¶ Et qn̄ volueris extrahere ſuccū ipoꝝ tere ea: ⁊ in piſcatione aſperge ſup ea vinū vel aquā.⁊ poſtea exprime ⁊ deſicca expreſſurā in ſole.⁊ facit trociſcos.⁊ qn̄ fit cū vino eſt fortior q̄ꝫ cū aqua.⁊ melior ad reponendū.⁊ ꝯfert ſaniei aurium. ¶ Etiā quidē cōburunt̄ folia ipa cū flore.⁊ ponit̄ cinis loco tutie.⁊ fit in hūc modū. Ponunt̄ in olla terrea cruda.⁊ obturatur os eius.⁊ dimittit̄ in fornace donec illa coquat̄. Deinde proijce ſup ea vinū quouſqꝫ infrigidetur.⁊ confice ſimul. et iterum cōbure ſicut prius: et poſtea laua ſicut lauat̄ ceruſa: et fac trociſcos.⁊ creditur ꝙ quando cōburūtur ī hunc modū non eſt eius virtus minor virtute tucie in iuuamento oculi.⁊ ideo cōceditur ꝙ virtus huius ſit ſicut virtus illius.

¶ Et idem auctor. Galie.vi. ſim.far. Fructꝰ eius qn̄ eſt maturꝰ cōplete eſt calidus caliditate temperata.⁊ q̇ ex eo eſt immaturꝰ eſt frigidior ⁊ ſtipticior. ¶ Galie..ij.de cibis.ca.de oliuis. Oliue paucū oīno alimētū dāt corpori.⁊ maxime q̄ ſunt mature. comedūt aūt homines has cū pane q̇dē magꝫ. ſine autē pane alinadas ⁊ kolimiadas ſic vocatas gr̄a ſubductionis ventrꝫ. Cū garo aūt ante cibū. ſic aūt q̄ ſunt mature in arbore plurimū vnctuoſum. ſicce ſtipticū chimū habent. ꝓpter qđ et roborāt ſtomachū: excitāt appetitū. idoneiſſime aūt ad hec ſunt que cum aceto repoſite. Multipliciter aūt iſta ꝑparant q̇ ſtuduerūt circa pulmentariā experientiā. ¶ Almanſor tractatu tertio ca.de oliuis. Oliue dē aqua calide ſunt ⁊ ſicce cōplexiōis. que ſi ante cibum ſcꝫ comedant̄ ventrē mouēt.⁊ os ſtoma

ebi robuſtū reddūt. Oliue aūt de oleo calidi
ores ſunt. que ⁊ os ſtomachi minus corrobo
rant ac ventrem nimis fluere faciunt.

Capitulum. cccxxi.

OLeum oliuarum. Sera. aucto. Gal.
Oleum qđ ſumit̃ ex oliuis maturis
quoddā eſt nouū. quoddā eſt vetus.
Eius ꝟo qđ eſt nouū calefacit calefactiōe tē
perata ⁊ humectat. ſed vet⁹ ex eo calidi⁹ eſt ⁊
magis reſolutiuū. ſed illud qđ accipit̃ ex oli/
uis recentib⁹ immatur̄ dicit̃ oleū expenſarū.
⁊ eſt oleum onſancinū. Et in nouo aliq̄ exiſtit
ex eo de frigiditate quātitas que eſt in eo de
ſtipticitate. Et vetus ex eo dum in ipſo pſe/
uerat ſtipticitas eſt virtutis deſiccatiue: do/
nec ſtipticitas recedat ab eo. q᷑ tūc fit ſimile
qđ oleo accipit̃ ab oliuis in ſūmitatib⁹. ſimi
le ē ⁊ ꝓpinquū ī ꝟtute oleo expenſaꝝ. ⁊ vniuer
ſaliter pone cōſiderationē tuam in om̄i oleo
quod guſtabis. q᷑ eadē quātitas quā in eo in
uenies de ſtipticitate eſt ibi de frigiditate. et
ſi nō inuenies in eo ſtipticitatē oīno: ſed inue
nies ip̄m delectabile vere delectationis dic
ip̄m calidum cū temperamēto. ⁊ ſi tu inueni/
es cū hoc ip̄m ſubtile. ⁊ illud qđ eſt clar᷑ ⁊ de
quo ſi accipias paꝝ: ⁊ ponis ip̄m ſupra mem

brū. vel corpus extēdit̃ ſupra corp⁹ ⁊ dilatat
multū abſq᷒ eo qđ imbibit̃ in eo ⁊ abſcindit̃.
ſcias q̄ illud eſt bonū valde. ⁊ bonitas q̄ con
uenit oleo eſt in ip̄o. ⁊ quando abluitur oleū
non mordicat.

Operationes

Auicen. Oleum qn̄q᷒ exp̄mit̃ ex oliuis im A
maturis. ⁊ dicit̃ onfancinū qn̄q᷒ ex maturis:
qn̄q᷒ ex rubeis inter illas medijs. Et huius
operatio eſt inter illas duas res. Item qn̄q᷒
exprimitur ex oliuis domeſticis: qn̄q᷒ ex ſil
ueſtribus que mordicant linguam.

Onfancinū frigidū eſt et ſiccum in primo. B
Oleum autē de oliuis vltimo matur̄ calidū
eſt cōmenſurate: ⁊ declinat ad humiditatem.
Omnes autem eius ſpecies corpora confor
tant. Motum alleuiant extinctiue ſunt.

Oleum oliuarum ſilueſtrium eſt ſicut oleū C
roſarum in plurimis intentionibus. Conſer
uat capillos: ⁊ prohibet velocitatem caniciei
cum amminiſtratur omni die.

Cōfert gingiue ſanguinee calluēdo os ex D
eo. Confirmatq᷒ dentes motos. Itē expreſ/
ſum de oliuis ſilueſtrib⁹ immaturis confert
vlceribus humidis ⁊ ſiccis ⁊ ſcabiei.

Dyaſcorides. Oleum qđ fit ex oliuis nō E
bene maturis eſt oleū expenſarū. ⁊ eſt conue
niens ſanis. ⁊ propter illud quod eſt nouū ex
eis ſine putrefactione boni odoris. et ex illo
qđ eſt huiuſmodi fiunt olea aromatica. ⁊ eſt
bonū ſtomacho ꝓpter ſtipticitatē que eſt in
eo. ⁊ reſtringit gingiuas ⁊ confortat dentes
quando tenetur in ore: ⁊ ꝓhibet ſudorem.

Et oleum vetus oliuarum maturarū cōue F
nit in medicinis. et om̄es ſpecies olei ſunt le
nientes corpus. ⁊ ꝓhibent aduentum frigor̄
corpori: ⁊ faciunt ip̄m abilem ad motū ⁊ mol
liunt ventrem. ⁊ debilitant virtutem medici/
narum vulnerantium.

Et datur in potu contra medicinas morti G
feras vt euomatur cum eis. ⁊ fit cum hoc aſ/
ſidue quando bibuntur ex eo. Ʒ. ix. cum tan/
tundem aque ordei vel aque calide laxāt ven
trem. et quando decoquuntur cum ruta ⁊ bi
buntur ex eo calido. Ʒ. ix. cōfert torſiōi ven
tris ⁊ expellit lumbricos.

Et qn̄ fit cū eo criſtere ꝯfert colice q̄ fit ab H
apoſtemate interiori: ⁊ opilatiōe q̄ fit a ſter
core duro. ⁊ antiquū ex eo eſt calidius. et pl⁹
reſolutiuū. ⁊ fit cum eo cohol ad acuendum
viſu. ⁊ ſi non habes ⁊ neceſſario indiges eo:
coque ip̄m donec fiat ſicut mel ⁊ vtere. ⁊ vir
tus eius eſt ſicut virtus veteris.

Et oleum oliuarū ſilueſtriū eſt ſtipticū. iu/ I

uamentũ eiꝰ eſt ĩ medicina miuꝰ iuuamẽto
ſupradicti olei.⁊ iuuamẽtũ eiꝰ eſt ſic iuuamẽ
tũ olei roſaꝝ.⁊ ſtringit ſudorẽ ⁊ ꝓhibet caſuꝫ
piloꝝ:⁊ purgat furfures capitꝭ:⁊ ꝯfert ſcabi-
ei ⁊ porꝭ. ⁊ ꝓhibꝫ canos qñ ex eo fit collutio
oris valet ad apoſtemata gingiuaꝝ.⁊ cõfert
K dentib cõmotis.¶ Et iam ꝑparanꝭ ex ea epi
thimata ad gingiuas qñ humores currũt ad
eas.⁊ oportet ꝙ accipiaꝭ lana ⁊ inuoluaꝭ ſu-
pra ſtilum ⁊ madefiat in oleo feruenti ⁊ pona
tur ſuꝑ gingiuas ſepe donec albeſcant.

¶ Capitulum.cccxxij.

O Libanum grece ⁊ latine vel thus.a-
rabice Ronder. Sera.lib.aggre.ca.
Ronder auctori. Dyaſ. Eſt gũmi ex
canchi ſiue Karech. Et ſunt eiꝰ ſpecies q̃ttu
or. Una eſt melior:⁊ ẽ ex terra indie.cuiꝰ co-
lor ẽ ſmaragdinꝰ: ⁊ ſicut color melõgie. ⁊ col
ligiꝭ in cochijs.⁊ figura eius eſt rotũda.⁊ fra
ctura eiꝰ eſt anguloſa.⁊ ponũt illud hoĩes in
olla terrea.⁊ agitant ollã tãdiu donec figura
eius rotundaꝭ. Et poſt tempꝰ fit rubeũ. ⁊ ſe-
cundũ eſt ex terris arabũ.⁊ eſt ſecundũ in bo
nitate.⁊ meliꝰ ex eo eſt maſculũ.⁊ eſt illud qꝺ
eſt rotundũ album.⁊ nõ facile frangibile. Et
qñ frangiꝭ qꝺ eſt interiꝰ eius eſt tenax. et qñ
fit fumigatio cũ eo cõburitur cito.⁊ tertium
eſt in bonitate ſicut arabicũ.et eſt hñs fruſta
minora q̃ ipm:⁊ declinat plus ad colorẽ aco
ri. Et quartũ eſt de colore albo. et qñ frangiꝭ
vergit color eius ad calorẽ maſticis. Idẽ au-
cto. Galieni. Sapor olibani eſt ſtipticus ſti
pticitate multa. Verũ albũ ex eo nõ habꝫ ſti
pticitatẽ manifeſtã. Uirtus eius eſt q̃ calefa
cit in ſcꝺo gra.et deſiccat in ꝓmo. vñ eſt ſti-
pticũ. Dyaſcorides ca.de olibano. Thus vł
olibanũ lacrimus eſt arboris q̃ grece libanꝰ
diciꝭ. Qꝺ aũt de arabia deferꝭ candiduꝫ eſt.
qꝺ vero de india rufum.ſed vtrũqꝫ maſculuꝫ
eſt. Eſt tertiũ genꝰ minutũ valde ⁊ rufum qꝺ
mãna thuris dꝛ. Eſt ergo optimũ thus quod
maſculũ dꝛ.ſubrufum ⁊ rotundũ et pingue et
naturaliter leue ⁊ fragile.⁊ qꝺ ab igne cito in
cendiꝭ odorẽ ſuauẽ copioſe emittens. Galie
nus.vij.ſim.far.ca.de thure. Libanũ.i.thus
calefactiuũ quidẽ eſt in ſecũdo gra.ſiccatiuũ
aũt in ꝓmo. Habet aũt q̃d ſtipticans paucũ.
minime vero manifeſta eſt ſtipticitas in albo
ſꝫm colorẽ. Cortex aũt eiꝰ ſtipticã virtutẽ ma
nifeſtaꝫ poſſidet.quocirca ſiccat generoſe:vt
in ſcꝺo gradu ſiccatiuum exiſtat.

¶ Operationes

¶ Sera.auctori. Dyaſco. Abſtergit obſcuri A
tatẽ viſus.replet vlcera profunda ⁊ incarnat
ea.⁊ ꝯſolidat vlcera recentia cũ ſuo ſanguine
¶ Et qñ bibiꝭ olibanũ ꝯfert ſputo ſanguinis B
⁊ abſcindit fluxũ menſtruoruꝫ et cuiuſcunqꝫ
ſanguinis vndecũqꝫ fluat:⁊ ſanguinis q̇ flu-
it a cerebro qui dꝛ meſcha:⁊ eſt ſpecies fluxꝰ
ſanguinis nariũ.⁊ ꝓhibet vlcera fraudulẽta
q̃ fiunt in ano ⁊ in alijs mẽbris. Qñ miſcetur
cũ lacte ⁊ fit inde licinium ⁊ adminiſtraꝭ.
¶ Et qñ admiſceiur aceto ⁊ oleo.⁊ fit linimẽ C
tum in principio formice. aufert eã.⁊ empeti
ginem.⁊ miſcetur cum adipe anſeris et porci
⁊ curat vlcera fracta ab aduſtiõe ignis.⁊ ſciſ
ſuras pedum que fiunt a frigore.
¶ Et qñ miſcetur cũ pice curat cõcuſſionem D
aurium. Et qñ miſcetur cũ vino dulci ⁊ diſtil
latur in aurem:confert dolori eius.
¶ Et quãdo admiſcetur cũ chimolea:et oleo E
roſarum.et liniuntur cum eo apoſtemata ca-
lida mãmillarum que fiunt poſt partum.tũc
confert eis.et ipm admiſcetur cũ medicinis
conferentibus pulmoni et emplaſtris reſol-
uentibus apoſtemata interiora.
¶ Et qñ bibiꝭ ꝯfert ſputo ſanguiñs:⁊ diſſolui F
tur flegma ⁊ aufert triſticiã:⁊ auget mẽoriã.
Et quãdo bibunt de eo ſani parum meliorat

eos.ſed ſi nimis cū vino biberint inducit ma
niam.⁊ amplius cū vino occidit. Et cōburi-
tur olibanū quando accipitur fruſtum ex eo.
⁊ incenditur ⁊ inflāmatur.et ponitur in teſta
ſubtili ⁊ cōburitur.⁊ quando comburis eum
oportet vt cooperias eum aliquo alio vaſe.
quia facit cum hoc ꝙ non incineratur.
H ¶ Serapion auctoritate Galieni. Virt⁹ fu-
mi olibani eſt calidior ⁊ ſiccior virtute oliba-
ni quouſqꝫ reponatur ī tertio gradu.⁊ abſter-
git ⁊ replet:⁊ mūdificat vlcera oculi.queād-
modum faciūt fumus myrre ⁊ ſtoracis.
D ¶ Et idem aucto. Dyaſcō. Fum⁹ olibani ſe-
dat apoſtemata oculi.⁊ abſcindit curſuꝫ hu-
miditatū ad ipm.⁊ mūdificat vlcera ei⁹:⁊ ge
nerat carnē in vlcerib⁹ ipſius q̄ dicunt chilo
mata:⁊ ſedat apoſtemata que fiunt in eo/que
dicuntur kankri. Fumus autē myrre ⁊ ſtora-
cis eodē modo colligit.⁊ valet vt ſupra.
I ¶ Et idem auctoritate Aben meſuay. Oliba
num deſtruit flegma ⁊ aufert triſticiam: ⁊ au
get memoriam. Auicenna de viribus cordis
dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum.cccxxiij.

Opopanax latine.ſꝫ grece panax.era
clea. Arabice Jenſis vel Henſir. Iſi
dorus li.etymologiaꝝ. Panax ē her
ba fragrantis odoris tyrſo ferule ſimilis:ex
qua ꝓfluit ſuccus q̄ oppopanacis dicit:cro-
ceus ⁊ pinguis:odore grauis et amariſſim⁹.
¶ Dyaſc. Eſt panax eraclea vnde opopanax
colligit. Hec habet folia expanſa ſup terrā:
horribilia ⁊ aſpera valde in q̄nqꝫ ꝑtes diuiſa.
virgam longā ſicut ferule coloris albi.et ſup
eam capitella aneto ſimilia cū flore mellino.
Semen odoratū ⁊ calidū.radicē vnā ſolidā
que de ſe multas emittit radices albas odo-
re graues ⁊ guſtu amaras. Ipaqꝫ radix lacri
mū emittit qui colorē croceū oſtendit. ¶ Se
rapio libro aggre.ca. Henſir.aucto. Dyaſco.
Arbor Jenſis vel henſir: id eſt opopanacis
planta in hortis ⁊ pomerijs inuenit.⁊ ē plan-
ta habens folia aſpera ſicut ficus nō magna
⁊ ſpanſa ſup terram viridia rotunda:⁊ diuiſa
in q̄nqꝫ ꝑtes.ſilia folijs fic⁹ ī ſua ſilitudine.⁊
ſtipes ei⁹ eſt long⁹ ſilis ſtipiti galbani. alb⁹
ſuper quem ſunt pili albi ſimiles pulueri al-
bo.in cuius circūitu ſūt folia parua.⁊ in ſū-
mitate eius ſunt capitella ſimilia capitellis
aneti.in quib⁹ ſunt flores croceum colorē ha
bentes:⁊ habētes odorē bonū.⁊ habꝫ ſemen
odoriferū.⁊ habet radices multas egredien-
tes ab vna radice.grauis odoris. ſolida ſup
quā eſt cortex groſſus amari ſaporis. Qđ au
tē ex ſemine hu⁹ plante eſt meli⁹:eſt illud qđ
eſt ſup ſtipitem. ¶ Auicē.li.ij.ca.de opopana
co. Opopanacū eſt arbor que nō eleuat a ter
ra.⁊ ſimilātur ipſius/folia folijs ficus. ⁊ ſunt
vehemētis viriditatis rubea inciſa. habētia
partes rotundas.⁊ eius crus eſt ſicut cucu-
meris.ſup qđ ſunt pili puluerulenti. Et eius
folia ſunt parua valde.ſup cui⁹ extremitateꝫ
eſt corona ſimilis corone aneti.⁊ ei⁹ flos ē ci
trinus.⁊ folia floris ſunt boni odorꝭ. et vene
ipſi⁹ ſūt ꝑlime.ramificant a radice vna.groſ-
ſum hñtes corticē.⁊ interi⁹ odoris eſt graui
tas. Eius aūt gūma extrahit cū inciſiōe ſue
radicis in primis cum crus apparet.

Operationes

¶ Auicen. Eſt aūt reſolutiuū ventoſitatū: le A
nificatiuū:abſterſiuū.lenificat duricies ⁊ bo
thor. Eius radix eſt ad medicandū oſſa nu-
da.⁊ cū melle eſt cōueniens vlcerib⁹ antiquis
⁊ igni perſico.⁊ qđ ſup ipm eſt etiam vulneri
bus ⁊ bothor.⁊ ad ſummū omēs partes eius
confert vlceribus fraudulentis.
¶ Et bibitur cū aqua ⁊ alcaratin.⁊ cum vino B

propter ꝯtractionē lacertoꝝ ex ꝑcuſſione.
C ¶ Quidā enim dixerunt ꝙ ipm eſt malū ner-
uis.⁊ videt̃ ꝙ ſit maluꝫ neruis ſanis ſine hu-
mectatis. Et ꝯferens eſt ſciatice:⁊ remouet
laſſitudinē/⁊ ꝯuenit dolori iuncturaꝝ omni-
um.⁊ podagre more emplaſtri ſuppoſitū.
D ¶ Confert corroſioni dentium: cum eo im-
plentur:⁊ ſedat dolores eorum ⁊ cōuenit ſo-
de ⁊ epilentie:⁊ matri infantiū. Acuit viſum
⁊ fit ex eo collirium. Ex folijs eius fit empla
ſtrum ſuper dolores lateris.
E ¶ Et opopanacum conuenit dolori vtrorū-
qꝫ laterum:⁊ tuſſi cum ſint frigidi. Eius ſuc-
cus conuenit duriciei ſplenis more empla-
ſtri ſuppoſitum ⁊ bibitum cum aceto.
F ¶ Ponuntur autem ex eo decē aurei in duo-
bus vaſeolis muſti.et clarificatur poſt duos
menſes ⁊ conuenit ſpleni valde.
G ¶ Et muſtum hoc cōuenit ydropiſi.lenit du-
riciem matricis.⁊ conuenit guttationi vrine.
⁊ auellana vna ex eo bibitur cum aqua cali-
da ad prouocandum vrinam ⁊ menſtrua:⁊ iu
uat matricem frigidam.
H ¶ Et eius fructus facit abundare menſtrua:
et proprie cum abſinthio:⁊ interficit fetum:⁊
proprie radix eius. Ipſe nanqꝫ facit aborſum
ſuppoſita ⁊ bibita.
I ¶ Et cōuenit ſuffocationi matricis:⁊ extermi
nat ventoſitatem ⁊ duriciē eius.⁊ conuenit
colice.⁊ ſoluendo educit crudum humorem.
K ¶ Et ꝯuenit prurituí veſice ſi bibit̃ cum aqua
cartami ad rigorē ⁊ febreꝫ periodicas. ex eo
cū pice fit ēplaſtrū bonū morſui canis rabio
ſi cū ariſtologia ad puncturas bibita ē tiria-
ca.⁊ ſimiliter eius ſuccus.loco eius ponunt̃
ficus.⁊ extimo ꝙ armoniacū ē ei ꝓpinquū.
L ¶ Serapion auctoritate Galieni Radix ei⁹
eſt medicina que deſiccat ⁊ calefacit.⁊ in hoc
eſt melior ꝙ̄ ipm opopanax. Cortici autē ei⁹
ineſt virtus abſterſiua. Cortex ei⁹ valet con-
tra denudationem oſſium nudatorum.⁊ nos
quidem eo vtimur in medicinis oſſium denu
datorum.⁊ in medicinis vlcerum fraudulen-
torum.quia generāt iſte medicine carnes in
vlceribus generatione forti.
M ¶ Et auctoritate Dyaſcoridis. Quando da-
tur de eo in potu cū mellecrato aut vino cō-
fert rigoribus fe.periodicarū ⁊ concuſſioni-
bus neruorum ⁊ doloribꝫ laterum:⁊ tuſſi:⁊ di
ſtillationi vrine:⁊ ſcabiei veſice.
N ¶ Et idem auctoritate Aben meſuay. Con-
uenit ad ea ad que iuuat armoniacum.et do-
ſis eſt a.ȝ.F.vſqꝫ ad aureum.i.

Capitulum.cccxxiiij.

ONomia quā multi onomidā appel-
lauerunt. Dyaſcorides ca. Ono-
mia virge ſūt duoꝝ palmoꝝ: ⁊ no
doſe.folia illi ſunt minuta ſicle nti
cule. aut rute aut anchuſe ſubaſpera ⁊ pīguia
⁊ ſpiſſa.hanc multi in ſale cōponūt et come-
dunt ſuauiſſime. virge p̄dicte ſpinas acutiſſi
mas habent.albe ſunt ⁊ virtutis calide.

Operationes

¶ Corium radicis earum cū vino bibitū vri- A
nam ꝓuocat.lapides veſice excludit. Vulne
ribus ſordidis medicat̃. cum aceto cocta et
ore retenta dolorem dentium ꝓhibet.
¶ Galienus.viij.ſim.far.cap.ononis. Ono- B
nis radicem habet calefactiuam iam ſꝫm ter
tium gradum.
¶ Cortex vero eius maxime eſt vtilis parti- C
cipans abſterſiuitate ⁊ inciſiōe.vnde nō tan
tum eſt abſterſiua ſed lapidem fractiua.
¶ Eadem autem virtute ⁊ eſcaras cito ſiſtit. D
vtuntur autem ea ⁊ ad dentium dolorem co-
quentes in oxicrato ⁊ gargariẓantes.

Capitulum.cccxxv.

ORiganū.Dyaſ.Origanū ē oībꝫ notū:
ꝛ ē duplex:ꝺomeſticū vicꝫ ꝛ ſilueſtre
vtrūqꝫ ca.et ſic.in.iij.gra.ſilueſtre tñ
calidꝰ ē.¶ Pla.Origanū ca.ē ꝛ ſic in.iij.gra.
Eſt oꝛiganū ſilueſtre qꝺ latioꝛa hꝫ folia ꝛ foꝛ-
tiꝰ opat̄.ꝛ ē ꝺomeſticū qꝺ vbiqꝫ repit̄ i hoꝛtꝫ:
vicꝫ ꝛ ī pratꝫ.ꝛ minuta hꝫ folia.ſuauiuſqꝫ opa
tur qꝺ ī medicis pōit̄.In tpe ꝓductōis floꝝ
colligit̄:ꝛ cū floꝛibꝫ ī vmbꝛa ſuſpēdit̄ ꝛ exicca
tur.ꝑ annū ſuat̄.Fo.cū floꝛibꝫ abiectꝫ ſtipiti
bꝫ ī medicinis ponūt̄.ꝟtutē hꝫ ꝺiſſoluēdi: at-
trahēdi:relaxādi:ꝯſumendi.Itē oꝛiganū na
ſcitur in locis cultis inter vepꝛes ꝛ frutices.

Operationes

a ¶ Dyaſ.Origano ꝟtus ē ca.ꝛ eius elixatura
moꝛſibꝫ venenatꝫ occurrit cū vino ꝺata.bibi
b ta qꝫ cū ꝺulcoꝛe ꝓſtat effectuꝫ.¶ Cōſtā.Ori-
ganū vrinā ꝛ mēſtrua ꝓuocat.Ventoſitatē ꝛ
rugitū ſtomachi ꝛ inteſtinoꝝ expellit. ꝛ ma-
xime ſi ſūt ex groſſis hūoꝛibꝫ aut indigeſtis.
c ¶ Lūbꝛicos ꝛ aſcarides occidit et expellit ſi
d ex eiꝰ apozimate potet̄.¶ Maſticatū ꝺoloꝛē
ꝺentiū mitigat.ſtomachū ꝛ epar ꝛ pulmonē
ꝺe groſſis hūoꝛibꝫ mūdat.Cū ficubꝫ ſiccꝫ mā
ꝺucatū ſudoꝛē ꝓuocat.Coꝛpe ex eiꝰ apozima
e te loco ſcabiē ꝛ yctericiā ſanat.¶ Succꝰ eiꝰ
cū lacte mulierꝫ auribꝰ ꝺ iſtillatꝰ ꝺoloꝛē miti
gat.¶ Succꝰ eiꝰ bibitꝰ viridis tumoꝛē fau- F
ciū ꝛ vue tollit.bibita cū mulſa nigrā colerā
ꝑ ventrē ꝺeponit.Serpētes qꝫ fugat.ventrē
temperat.¶ Macer. Origani vires calide G
ſiccecꝫ legunt̄.Tertiꝰ huic in vtroqꝫ gradu
ꝯcedit eſſe.Illiꝰ in vino curat ꝺecoctio ſum-
pta.Quo ſuis peſtiferos moꝛſus ſi ſepe biba
tur.Cū mulſa ſumptū ꝓdeſt aconita bibenti
Cū multꝫ alijs pōt obſtare venenis.Cōquaſ
ſata iuuat manſum vel ſepiꝰ hauſtū.ydropi-
cos reprimit bibitū:ſiccatqꝫ tumoꝛem ꝛc̄.

¶ Capitulum.cccxxvj.

ORobus.Palladius li.ij.In menſe fe
bꝛuario vltimo ſeritur nō pabuli ſe-
candi ſed colligendi ſeminis cauſa.
Iugerū occupāt modij ſeptē.Serenda ē an
tē in terra ꝑſciſſa poſt hoꝛā tertiā vel ſecūdā.
cū ros eſſe ꝺeſierit quē ferre nō pōt:ſꝫ ſtatim
cooperiēda eſt ante noctē.Nā ſi nuda manſe
rit hūoꝛe coꝛrūpit̄ noctꝫ.Obſeruādum eſt ne
ante lunā.xxv.ſerat̄.qꝛ ſic ſatā limaces perſe
quunt̄.Iſidoꝛus li.etymologiaꝝ.Herbum a
greco traxit vocabulū.hoc eni illi oꝛobū ꝺi-
cunt.Quod cū ſit quibuſdam pecoꝛibus in-
feſtum:thauros tamen efficit pingues.
¶ Actoꝛ.Oꝛobum)vt ſuꝑius ꝺiximꝰ)ipſum

eſt herbũ ſiue heruũ. cuiꝰ naturã ſub herui cũ
aſpiratiõe vel erui ſine aſpiratiõe noĩbꝰ iã ex
magna parte ſuperiꝰ loc᷑ congruis poſuimꝰ.
nõnulli medicoꝝ nr̃oꝝ illud eē putauerũt oro
bũ qđ nos viciam dicimꝰ. Sed Iſi. hec po‑
nit p duobꝰ. ⁊ dr̃ a nõnullis ꝙ due ſpecies ſũt
q̃ſi vniꝰ gener᷑. vna vic᷑ maior q̃ orobũ vocaẗ.
alia vo minor q̃ vicia ⁊ vulgariter nececeon
appellatur.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Orobũ om̃e ſiue herbũ cũ pte ama‑
ritudinis eſt calidũ. Ideo ſplenẽ ac renes et
epar purgat. ſcabies ⁊ empetigines ſanat; vul
nera quoq̧ curat: cũ melle impoſitũ deſiccat
B ¶ Habundanter incidit: aperit: proijcit pa‑
C rotidas: induratoſq̧ teſticlos digerit. ¶ Iſa
ac i diet᷑ pticularibꝰ. Orobũ ē ca. in pmo g̃.
ſic. i. ij. vñ mũdificatiuũ ē ⁊ colatiuũ. mũdatũ
corticibꝰ iureq̧ de eiꝰ farina facto vẽtrẽ bu‑
D mectat. ¶ Urinã ⁊ mẽſtrua puocat. cutemq̧
clarificat. nõ tñ plimuꝫ aſuefiat: ne forte ſan‑
E guinem mingere faciat. ¶ Aliqñ p nares ſan
guinis efficit fluxũ. farina eiꝰ cocta cũ ſepo‑
tis qđ ē ſpẽs thuris ydropicis ycteriſciſq̧ va
F let. ¶ Trata vo cum vino val᷑ ſup rabidiſſi
G mi canis morſũ poſita. ¶ Rurſus cũ melle tẽ
perata lẽtiginẽ mũdificat vulneribꝰ ⁊ apãtibꝰ
H valet. ¶ Itẽ calculoſis magnũ ē iuuamẽtũ.

Capitulum. cccxxviij.

OLus latine. arabice ſachiliemenie.
grece blicoci vel bliton. Serapion
li. aggre. cap. Sacbiliemenie ſiue ſa
chalaiamena auct. Gal. Sachiliemenie: id
eſt olus iamenũ omnibꝰ notũ. Uirtus eiꝰ eſt
frigida et humida in. ij. gra. Iſido. Olus ab
alendo dictũ eſt: eo ꝙ primũ oleribꝰ quondã
alerenẗ homies anteq̃ fruges ederent ⁊ car‑
nes. Tantũmodo eni oleribꝰ alebanẗ: et ar‑
boꝝ pomis ſicut aĩalia herbis. Dicitur olus
molle quoddã herbe ortulane genꝰ. ¶ Actor
Olus itaq̧ generaliter dr̃ omis herba preci‑
pue ortulana que in cibũ ⁊ alimentũ hoĩs aſ‑
ſumitur. ¶ Unde Iſido. Maluam ⁊ rapam:
napum ⁊ raphanũ: lactucã: paſtinacã: cepaꝫ:
allium ⁊ ſilia deputat inter olera. Nihilomi‑
nus cum appropriato vocabulo dicit olus
herba quedam ſpecialis ortulana.

Operationes

¶ Auicē. Olus aliameni qđ eſt i ipo ſcđm Dya A
ſcoridẽ medicine virtꝰ oĩno nõ eſt. ⁊ eſt aquo‑
ſum ſicut attriplex qđ ſaporẽ nõ habet. Et in
hoc abũdat plus in oĩbꝰ oleribꝰ. Eſt eni vehe
mentioris hũiditatis q̃ lactuca ⁊ q̃ cucurbi
ta. Nutrimẽtũ eiꝰ paucũ eſt. Eius penetta‑
tio nõ eſt velox: eo ꝙ penitꝰ nitroſitate pua‑
tũ eſt. Teſte Galieno frigidũ ⁊ hũidũ ē in. ij.
¶ Ex eo fit emplaſtrũ calidis apoſtematibꝰ. B
⁊ eiꝰ radix malis vlceribꝰ. ¶ Succus eiꝰ cũ C
oleo roſeo cõfert ſoda ex aduſtione ſolis oc‑
cidenti. cõfert etiã tuſſi calide ꝓrie decoctũ
cũ oleo amigdalino ⁊ aqua dulces granati.
¶ Sera. auctoritate Dyaſ. Herba ipa come
ditur ⁊ mollit ventrẽ. ⁊ nõ eſt oĩno virtꝰ in ea D
ex rebꝰ medicinalibꝰ: ⁊ habet in ſe aqueitateꝫ
multã pluſq̃ omnia alia olera. ⁊ qñ fit empla
ſtrum cum ea ſup apoſtemata calida confert.
⁊ ſedat ſitim ⁊ tuſſim que fiunt a caliditate. ⁊
ipſum eſt pauci nutrimenti quando comedi‑
tur ⁊ ē tarde penetratiõis.
¶ Et idem aucto. Iſaac. Qñ fit emplaſtrum E
cũ radice ipſius vlceribꝰ que dicunẗ faui a q̃
bus emanat humiditas ſimilis melli.
¶ Et idem auctoritate Habix: eſt fri. ⁊ humi
dum in ſecũdo gradu. Humiditas eiꝰ eſt am F
plior q̃ humiditas lactuce ⁊ cucurbite. ⁊ ſub
ſtantia eius eſt aquoſa nõ habens in ſe groſſi
ciem. quia cito deſcendit ⁊ mollit ventrem. ⁊
ideo modice redditur nutrimentũ ex eo.
¶ Et exprimitur ſuccus folioꝝ ⁊ miſceẗ cum G
oleo roſarum. ⁊ confert dolori capitis qui ac
cidit a calore ſolis.

H ¶ Et qñ coq̃t herba ipa ⁊ ꝓijcit ſup ipam oleũ amigdalaꝝ ⁊ ſuccꝰ maloꝝ ĝnatoꝝ dulciũ ꝓfert tuſſi ſicce q̃ eſt cũ caliditate ⁊ aſperitate pectoꝛſ.
I ¶ ypocras. Clauos.i.poꝛos pedũ impoſito eo liniri ⁊ cõpͥmi credũt

¶ Capitulum.cccxxviij.

P Apauer latine: grece ammone vel miconiũ.ara.charchar.vel cachili vel chaſchaſi. Sera.li.ag.c. charchar.auc. Dyaſ. Papaueris multe ſũt ſpẽs. Nã ex eo eſt domeſticũ Et illud eſt papauer albũ qð ſemiat̃ in oꝛtis. cuiꝰ capita ſunt oblõga.⁊ ſemẽ eiꝰ eſt albũ. ⁊ ex eo eſt agreſte. Et ſunt eiꝰ due ſpẽs. Una ẽ hñs caput depſſum: ⁊ ſemẽ eiꝰ eſt nigꝝ.⁊ iſtð vocat̃ papauer rubeũ. Et alia hꝫ caput lõgũ.minꝰ tñ altero.⁊ noĩat̃ ſeil.⁊ ex eo eſt papauer ꝯcuſſum. eo ꝙ ſemĩa eiꝰ eo ꝯcuſſo cito cadũt.⁊ illud eſt papauer nigꝝ. Et ex eo eſt almulcaran qð naſcit̃ iuxta mare ĩ littoꝛibꝫ.⁊ illud eſt papauer coꝛnutũ: qð hꝫ folia alba ſimilia folijs plante: q̃ dicit̃ flomos.ſciſſa tñ ⁊ ſuminitates altas ſicut folia papaueris agreſtis.⁊ ſtipitẽ ſimilẽ illiꝰ ſtipiti. Et hꝫ floꝛẽ glaucũ. ⁊ hꝫ ſemẽ minutũ in vaginis ſubtilibꝫ ⁊ longis ⁊ curuis ſicut coꝛnua.⁊ ſicut hꝫ fenugrecũ.⁊ ꝓpter hãc cauſam noĩatur Kiratidos ⁊ almicon.⁊ eiꝰ expoſitio eſt coꝛnutũ papauer.⁊ ſemen qð eſt incluſum in illis vaginis eſt minutũ nigrũ ⁊ aſpeꝝ. Naſcit̃ in locis marinis ⁊ aſperis. ⁊ latine vocatur memit ⁊c.

¶ Gal.vij.ſim.far.c. Micon chirãtes.i. papauer coꝛnutũ noĩatũ eſt quidẽ ſicca fructu breuem connexionẽ habente. ſicut ⁊ fenugreci.et aſſimilat̃ coꝛnu bouino.vocat̃ aũt ab aliquibꝫ papauer marinũ. qm̃ vt plurimũ ꝓpe mare naſcit̃. Uirtutẽ aũt hꝫ inciſiuam ⁊ abſterſiuam. Opium aũt qð ex ſucco ipſiꝰ fit fri.eſt in q̃rto. ſic.in tertio. Papauer cõponit̃ ab aperio ⁊ vẽto inde papauer qð vento magis aperit floꝛẽ. Idem libro vtſ. Papauer vnũ quidẽ eſt ixias id eſt fluidũ noĩatũ.eo ꝙ cito ab eo defluũt ſemina eius.vel q2 ab eo cito defluit flos. Aliud ꝟo eſt domeſticũ quod eſt oꝛtenſe ⁊ excolitur. Atuero ⁊ alia duo ſunt papauera ſilueſtria vltra hec.vnũ quidẽ q̃ſi depreſſam hñs codiam. aliud aũt oblongioꝛẽ.hoc totũ aũt eſt oblongius ⁊ aridius. huiꝰ papaueris opos.i. lacticiniũ defluit. Unde ⁊ quidã noĩant id fluidũ. ꝟtus aũt omniũ papaueꝝ eſt infrigidatiũa. Sed oꝛtenſis quidẽ qð ⁊ calachitidam noĩant moderate eſt ſomniferũ ſemen aptũ eſui ꝓpterea quidẽ ⁊ in panibꝫ miſcet̃ id.⁊ cũ melle ꝓmiſcẽtes comedũt. Primi ꝟo cuiꝰ cito floꝛẽ defluere diximus: ſemẽ foꝛtius infrigidat. quocirca nequaq̃ q̃s eo vtit̃ inceſſanter.ſicut eo qð eſt oꝛtenſe. attamen ponũt id in cibis q̇ cũ melle fiũt in nitro ⁊ in panibꝫ. Tertio ꝟo dicti ſemen nigrũ exiſtens iam farmacoſum eſt ſufficienter infrigidãs. Quarto aũt dicti farmacoſius omnibꝫ eſt.⁊ ſ̃m ſemen: ⁊ ſ̃m codiam: ⁊ ſ̃m folia: ⁊ ſ̃m opium.i.eius lacticiniũ vehemẽter infrigidat vſq3 ad toꝛpoꝛẽ ducens ⁊ moꝛtificationem. vnde medici eſt vti eo: bene miſcendo cũ farmacis obtundentibꝫ frigiditatis foꝛtitudinẽ. Eſt enĩ ex quarto ⁊ vltimo infrigidantium.

¶ Operationes.

¶ Pandecta cap.cxlvi. Uirtus papaueris do- A
meſtici dicte ſpeciei eſt q̃ infrigidat frigiditate
foꝛti.⁊ illud papauer eſt qð plus ingreditur in
medicinis. Unde qñ papauer ſimpliciter po-
nitur in medicinis: illud debet intelligi. vñ va-
let in medicinis ſemen eius: folia: capita: ⁊ lac.
Uirtus eius eſt frigida in q̃rto gradu
¶ Serapion libro aggre.auctoꝛitate Dyaſco. B
Domeſtici papaueris ſemen inducit ſomnum
temperate quãdo pulueriſatur cum pane. aut
miſcet̃ cum melle ⁊ comeditur. ſed contuſum ſe-
men eius infrigidat frigiditate foꝛti. Et gũmi
eius papaueris ⁊ ſuccus eius eſt opium. C
¶ Sed ſeil.i.liquidũ ingredit̃ plus in medici-

nis: valet ſemen ei⁹: folia: ⁊ lac ipſius. ⁊ virtus eoꝝ eſt que infrigidat in quarto gradu. et illa eſt virtus narcotica ⁊ mortificatiua.

D ¶Et idem auc. Gal. Virt⁹ domeſtici ⁊ agreſtꝭ eſt infrigidatiua. ⁊ ꝓpterea ſi coquantur folia ei⁹ cū capitibꝰ in aqua: ⁊ fundet ei⁹ decoctio ſuper caput facit dormire. ⁊ qñ teruntur eius folia cō triti...e forti: ⁊ miſcentur cum ſanich: ⁊ fit inde emplaſtrū apoſtematibꝰ calidis ⁊ geriſipule. et datur ex eo in potu non potentibꝰ dormire.

E ¶Et teruntur capita papaueris recentia. ⁊ fiunt trociſci q̄ deſiccantur ⁊ reponuntur ⁊ adminiſtrantur.

F ¶Et qñ coquuntur capita papaueris in aqua: donec conſumatur aque medietas. deinde ad miſcetur illi decoctioni mel. et iterum coquitur donec coaguletur. ⁊ fit inde loboc eſt valde bonum tuſſi: ⁊ ſuperfluitatibꝰ que deſcendunt ad cannam pulmonis: ⁊ fluxui antiquo mēſtruorum. quando autem admiſcemus ei acaciam ⁊ ypoquiſtidos fit fortius ad hoc.

G ¶Semen vero nigri papaueris teritur fortiter ⁊ datur in potu cum vino in fluxu ventris ⁊ in curſu humorum antiquo ex matrice. Cauendū tamen eſt a nimietate vſus eius ne inducat ſubeth: aut litargiam: aut etiā mortem.

H ¶Et teritur cum aqua. aut aqua ro. fit emplaſtrum fronti et temporibus ad nimias vigilias: ⁊ ad dolorem capitis.

I ¶Et qñ ſumitur de ipo opio parua q̄ntitas ſicut ē granū orobi. facit dormire ⁊ ſedat dolorē. ⁊ confert tuſſi ⁊ fluxui antiq. ⁊ decoctio papauerꝭ albi qñ abluitur cū ea caput facit dormire temperate. ⁊ ſi aliqs vtitur eo nimis inducit ſubeth.

K ¶Et ſi ſumitur in potu ꝯfert morbis qui fiūt ab hūoribꝰ q̄ deſcendūt a cerebro. q2 repellit eos. ⁊ maxie qñ ſumitur cū aq̄ pluuie ⁊ vino. ⁊ qñ ex eo ſumitur q̄ntitas magna facit ſubeth. et poſtea occidit ⁊ miſcetur cū mirra ⁊ oleo ro. ⁊ croco: ⁊ diſtillatur in aurem. ⁊ ꝯfert apoſtematibꝰ ca. oculoꝝ. Et qñ diſſoluitur cū aceto ꝯfert heriſipile.

L ¶Et qñ miſcetur cū lacte mulieris ⁊ croco cōfert podagre. ⁊ fit ex eo ſuppoſitorium paruum ponitur in ano ⁊ facit dormire. Eſt autem vſus opij in collirijs. vt dicit idem Serapion.

M ¶Dyagoras autem prohibuit vſum ei⁹ in egritudinibꝰ oculorum ⁊ aurium: quoniam debilitabat ſua frigiditate membra illa.

N ¶Anderadas dixit q2 niſi adulteraretur inducit cecitatem quibꝰ intromitteretur: ⁊ dixit q2 iuuamentū eius ſolum eſt in odorando faciēs dormire. alijs ꝟo omībꝰ modis vſus eius eſt mal⁹ ⁊ piculoſus valde. ſ3 hi omēs errauerūt. q̄nia3 operatio ei⁹ verificatur per experientiam.

O ¶Et idem auctoritate Gal. Papauer cornutum laxat ventrē laxatione leui. vnde abſtergit incidit ⁊ diſſoluit ⁊ diminuit.

P ¶Gal. vij. ſim. far. ca. micō caraputicos. Radix hui⁹ herbe cocta ī aqua vſq3 ad medietatē epaticos iuuat. ⁊ flo. ⁊ fo. valde ſordida ⁊ male morigerata vlcera iuuāt. abſcedere aūt ab eis oportet cū iā facta fuerint vlcera mūda. intantū eñ abſtergere natura ſunt. vt ⁊ ipſi⁹ munde carnis nō derelinq̄t q̄d ꝓpter nāq3 fortitudinē nedū ſordes ſ3 etiā eſcaras vlceris auferunt.

Q ¶Aui. Species papaueris ſunt infrigidatiue ⁊ nō eſt in ipo ꝯglutinatio de q̄ ſit curandū. et illud q̄dē qd eſt nigꝝ: eſt ingroſſatiuū exiccatiuum. ⁊ flos ei⁹ ⁊ folia ꝯferūt multū apoſtematibꝰ ſordidis. ⁊ oportet q2 caueatur poſtq3 mūdificata fuerint. q2 abſtergit abſterſiōe forti q̄uſq3 diſſoluit ⁊ diminuit carnē. ⁊ ipa qd aufert eſcaras aduſtas q̄ ſunt i eis. Et qñ coq̄tur radix hui⁹ plante cū aq̄ vſq3 ad ꝯſumptionē medietatꝭ. et datur in potu decoctio ei⁹ ꝯfert ſciatice ⁊ doloribꝰ epatis. ⁊ confert illis q̄ habent in vrinis ſuis velut telam araneā quoꝝ vrina eſt groſſa.

R ¶Et ſemē ei⁹ qñ ſumitur in potu in q̄ntitate duarum caſuf cū mellicrato laxat ventrē laxatiōe leui. ⁊ flos eius ⁊ fo. qñ fit emplaſtrū cum eis addito oleo auferunt fraudulentiā vlcerum.

S ¶Sera. auc. Raſis. Opiū ꝯfert fluxui vētris ⁊ vlceribꝰ inteſtinoꝝ: ⁊ doſis eſt ab vno dauich vſq3 ad duos. ⁊ q̄ntitas occidēs ex eo eſt. ʒ. ij.

T ¶Et dixit ſi detur opiū illis q̄ꝝ fetus diſſoluitur ꝓpter vigilias curat eos. eo q2 facit dormire. et ſic facit reuerti virtutē eoꝝ. Et dixit Gal. in li. de ingenio ſanitatis. q2 opium mandragora ⁊ iuſquiamus deſiccant vlcera.

V ¶Dyaſco. cap. de opio. Poteſt autem opium lacrimas reſtringere collirijs admixtū: ⁊ circū linitum refrigerare. ⁊ aurium dolorem et toti⁹ corpis mitigare: illa videlicet ratione q̄ ſomnū facere dicitur.

Capitulum. cccxxix.

Paritaria latine: ⁊ grece alſmen: aut partemon. aut perdition. aut ſideritis. aut eraclia. aut quiaſtri agreſte. aut libatiam. aut poliminon. arabice tugregaria. ¶Pandecta capitulo. xxix. Paritaria ſiue vt latini aliqui vitriola viridis habet virtutē. et non ſicca. folia eius ſunt calida ⁊ ſicca in. iij. gradu. virtutem habet dyaforeticam. Semen eius eſt frigidum ⁊ humidū. ¶Dyaſcori. cap. Almen ſiue paritaria herba eſt que naſcitur in tectis aut parietibꝰ. haſte ſunt illi minute et ruffe. Folia ſimilia alinos aſpera. ⁊ circa ipſi⁹ haſtas ſemen aſperum habens reb⁹ adherens Uirtus eſt ei⁹ ſemini ſtiptica ⁊ frigida. ¶Ga-

lienꝰ.vi.ſim.far.c. Eliximen. Quidā em̄ perdition nominā̄t. Alij au̅t perthericu̅. Alij auteꝫ ſidiritem. Su̅t auteꝫ alij q̄ nominā̄t hancera‑cleam.id eſt au̅t ſemini eiꝰ virtus expurgatiua leuiter.⁊ ſtiptica.frigida ⁊ humida.

¶ Operationes

A ¶ Pandecta.ca.xvs̄. Paritaria in teſta calefa‑cta ſine liquore loco dolenti ſupponit̄.vel etiaꝫ decocta in vino qꝺ meliꝰ eſt.⁊ cu̅ furfure ī vino albo aliq̄ntulu̅ acido multu̅ ꝯfert. Curat etiā ſic preparata paritaria frigiditatē ſtomachi et inteſtinoꝝ ⁊ dolorem eoꝝ.

B ¶ Cōtra ſtrāguiriā ⁊ diſſurriā paritaria ī aqua ſalſa coquat̄ ⁊ oleo ⁊ cathaplaſmet̄. Ipā ſimi‑liter cocta ⁊ comeſta valet contra dolorem ſto‑machi ⁊ inteſtinoꝝ ex frigiditate ⁊ ventoſita‑te. Et criſpelle ex ea facte ⁊ comeſte valent con‑tra p̄dicta. Ad eos q̄ ſanguinē reijciu̅t parita‑riā tere:⁊ extrahe ſuccu̅ ⁊ bibant.

C ¶ Dyaſ. Semē eiꝰ cathaplaſmatibꝫ adbibitu̅ ignē ſacru̅ extinguit.condilomata ſpargit.cō‑buſtionibꝫ medicat̄. Tumores om̄es compe‑ſcit. Puſtulas emendat.

D ¶ Succus eiꝰ cu̅ ceruſa mixta ignē ſacrum ex‑tinguit.⁊ herpetas ſi vnctus fuerit

¶ Et podagricis medicatur cum ceroto cipri‑no aut cum axungia aprino. E

¶ Succus foliou̅ eiꝰ in q̄ntitate ciati vnius acceptus tuſſientibꝫ antiquis opitulat̄. Tumo‑res faucium gargariſmo aut ſupunctus com‑peſcit. Dolorem aurium cum oleo roſeo mix‑tus mitigat. F

¶ Gal. Semen eius ſanat vniuerſas flegmo‑nes in p̄ncipio ⁊ augmento vſqꝫ ad ſtatum.et precipue cōbuſtionibus ſuperplaſmatꝰ. Sed ⁊ ſuccus eius igni ſacro ⁊ doloribꝫ aurium fleg‑monoſis conuenit. G

¶ Succus eius folioꝝ tumores faucium gar‑gariſmo compeſcit. Et quidā medicoꝝ. Hiis q̄ longo tempore tuſſierunt propinauerunt eum ꝙ autem abſtergat euidentem prebet experien‑tiam in vitreis vaſis. H

¶ Capitulum.cccxxx.

Palma chriſti latine. Arabice Nakola. Serapion li.aggre.ca. Nachala ſiue nachla. Diuidit̄ diuiſionibus multis Nam ſunt rami eius ⁊ ſuccus ramoꝝ ipſoruꝫ. ⁊ ciphiliones eius:⁊ ſummitates ipſiꝰ ſine ca‑cumie.⁊ cortex cacuminis eius.⁊ eſt kafri ⁊ re‑cens ex eo immaturu̅ qꝺ eſt ſicut agreſta vue eſt halach. Idem auctoritate Galieni. Sub‑

ſtantia ſucci ramoꝝ ⁊ ciſſilionū ⁊ ſummitat; eſt cōpoſita ex ſubſtantia aquoſa tepida ⁊ terrea: frigida. ſed coꝛticis ſummitatis ſubſtācia eſt in ſeipſa ſiccioꝛ. ⁊ nō eſt in eo humiditas aliqua. Et ſapoꝛ toti⁹ arboꝛis eſt ſtiptic⁹. Uirtus eius eſt deſiccatiua.

¶ Operationes

A ¶ Pandecta cap̄. ccccclxij. Cōfert vlceribꝫ putridis. ⁊ ſtringit iūcturas. ⁊ cōfert coꝛruptioni coꝛpis ⁊ oꝛis ſtomachi applicata exteri⁹: aut ī potu ſumpta. Sed ſedumactinas .i. nucleus ſiue os dactili. qn̄q; cōburit̄ in olla ſic alie medicine. ⁊ cū extract⁹ fuerit ab igne extinguit̄ in vino. ⁊ poſtea abluit̄ ⁊ ponit̄ loco tucie in collirijs q̄ ponunt̄ in oculo. ⁊ ſi nō comburunt̄ prima vice comburant̄ iteꝝ. Et virtus eoꝝ eſt ſtiptica conglutinatiua.

B ¶ Quando miſcetur cū lardo conuenit vlceribus q̄ fiunt in oculo ⁊ exitui oculi ⁊ caſui palpebraꝝ ⁊ incarnat vlcera.

C ¶ Et idem auc. Aben meſuay. Uirtus ciſilionū eſt frigida in fine ꝑmi grad⁹. ⁊ ſicca in medio eiuſdem. Confert acuitati ſanguinis ⁊ colere. ⁊ ſtringit ventrē. ⁊ nutrit nutrimento pauco ⁊ curat doloꝛem ſtomachi.

D ¶ Et idem auctoꝛitate Raſis. Ciſilio ſedat fluxum ſanguinis ⁊ colere. ⁊ ſtringit ventrem. et tarde deſcendit a ſtomachi fundo. ⁊ ad ei⁹ deſcenſum iuuat zinziber conditum. ⁊ facit ea q̄ facit kafri. id eſt ſummitas ramoꝝ palmi vel coꝛtex ſummitatū coꝛum.

E ¶ Galien⁹. viij. ſimpli. far. c. Finix arboꝛ. ⁊ eſt palma. Finix arboꝛ eſt. id eſt palma ſtiptica. participat virtute in om̄ibꝫ ei⁹ partibꝫ. ramoꝝ igit̄ ſucc⁹ auſterus eſt ex aquoſa ſubſtantia. tepida ⁊ terreſtri frigida ꝯſiſtens. ſimiliter autē hui⁹ nature eſt. ⁊ vocat̄ cenogefalos .i. cefalionus eſibilis exiſtens. Fruct⁹ ꝟo ei⁹ ⁊ maxime dulcis. nō pauca participat caliditate. eſibilis exiſtens. ad multū ꝑuenit vſum. nō ſolum extrinſecus appoſitus vbi cōfoꝛtare quid ⁊ ſiccare ⁊ ꝯgregare. ⁊ denſare ⁊ ꝯſtringere indigem⁹ ſed etiam aſſumptus vt cibus ſimul cum alijs et ipſe per ſe.

F ¶ Quod vero vocatur alacer germen exiſtēs molle palme eandē cū cenogefalo hab; virtutem. qđ vero eſt velut rectia eius ſtipticam virtutē poſſidet. ſiccat aūt plus ꝑdictis ceu ⁊ conſiſtentia ſubſtantie ſiccius eis exiſtens ⁊ minime participans humiditate.

G ¶ Unde multi in putridinalibus vlceribꝫ vtunt̄. ⁊ in farmacijs colligentibꝫ laxis articuloꝛum ⁊ epatis ⁊ ſtomaticis virtutibꝫ extrinſecus. Eſt autem radix huius plante ſiccatiue immoꝛdaciter virtutis. habens quid et ipſa ſtipticitatis.

¶ Rabbi moyſes ca. de palma. Coꝛ palme auget ſperma: ⁊ iuuat ad coitum. H

¶ Auerrois in ſuo Colliget. Omnes ꝑtes dactili ſtipticitatē habēt manifeſtā. Sed fructus eius cū maturus aliquā hab; ſtipticitatē. Coꝛtices ꝟo arboꝛis ꝑdicte maioꝛē habent ſtipticitatē aliq̄bꝫ ꝑtibꝫ ipſi⁹. Pro fructu huius lege ſupra Dactilus. in cap̄. cliiij. I

¶ Capitulum. cccxxxi.

Palaciū leporis. Ex herbario. Palaciū leporis herba eſt endiuie ſimilis: niſi ꝙ folia eius magis acuta. radices ipſius ſaxifrage ſimilia. Floꝛes parue ⁊ ſemē rotundum: magis tamen ꝙ̄ ſaxifrage. Naſcitur longitudine duoꝝ cubitoꝝ. Aliqui nominant iſtam herbam domū leporis: ſiue palaciū leporis: ſiue herbā leporis. Propterea ꝙ iſta herba lepoꝛem a melancolia ſua cuſtodit. Naſcitur in locis vmbꝛoſis ſiue arenoſis.

¶ Operationes.

a ¶ Pallaciũ leporis meláćolicꝭ multũ eſt conueniẽs. Uinũ decoctõis ei⁹ valet paraliticꝭ et ad colicã paſſionẽ ieiune ſumptũ.

b ¶ Radix ei⁹ in vino decocta ꝓuocat vrinã. ꝛ bibitũ calculũ frangit. Item potatũ ſtranguiriã curat. diſſintericis multũ ꝓdeſt radice cũ vino ſumptũ. Hec herba meláćolicis magnũ pſtat auxiliũ. Radice in collo pendente generat audaciã: tollitq̃ʒ timorẽ. Pallaciũ leporis cum vino decocta q̃r. fe. tollit. ꝛ omib⁹ paſſionib⁹ splenis ſingulare preſidium eſt.

¶ Capitulum .cccxxxij.

P Lantago maior vel arnogloſſa vel q̃n q̃ʒ neruia vel lingua arietis latine. grece arnogloſſos. Ara. liſen A. ba mel. Pandecta c.lxij. Arnogloſſa. i. plantago. cui⁹ tres ſunt ſpẽs. Una ẽ feia. cui⁹ folia ſũt lata habẽtia q̃ſi fila in fractura ſua. Alia eſt hñs folia ſtricta q̃ lanceola vocaẗ. ꝛ eſt maſcul⁹. ꝛ hʒ fila vl' neruos in fractura ſua. ꝛ ob id q̃r q̃ʒ neruia vocaẗ. ꝛ habent ſtipitẽ mediũ ſeminib⁹ plenũ. fri. eſt ꝛ ſic. in. ij. gradu. Eſt alia ſpecies que vocaẗ plantago aquatica. p q̃ lege barba ſiluana ¶ Sera. li. ag. c. Liſen. i. lingua arietis. et eſt plantago. Et ſubiungit auc. Dyaſ. dicit aurẽ Arnogloſſa. ꝛ eius expoſitio eſt lingua agni. Ideo q̃ greci arnon agnum vocant: ꝛ gloſſos linguam. Et dr̃ etiam eptapleuros. id eſt ſeptẽ coſtas habens. nam in folijs eius ſunt ſeptẽ coſte ab epta in greco. i. ſeptem ꝛ pleuros coſta. q̃ habet ſeptem neruoſitates manifeſtas i ſimilitudinẽ coſtarum laterum animaliũ. Cuius due ſunt ſpecies. Maior ꝛ minor. De minori in ſequenti capitulo dicet. Maior ꝟo habet virgas aſperiores: ꝛ folia lata ſimilia oleribus que comeduntur. ꝛ ꝟga eius eſt angulosa ad rubedinẽ declinãs. cuius lõgitudo eſt vni⁹ brachij. ſup quã eſt ſemẽ in figura ſua a medietate ipſius ſupra. Et habet radices molles et plures. ſup quas ſunt pili albi vt groſſitudo digiti. ꝛ reperitur in locis lapidoſis ꝛ humidis ꝛ vallib⁹ ꝛ ortis ꝛ pratis. Et illa quidem maior eſt maioris virtutis q̃ minor.

¶ Operationes

¶ Galien⁹. vi. ſim. far. cap. de Arnogloſſa ſiue plantago maior. Hec planta mixte cõplexiõis eſt. Habet eñ q̃d aquoſum frigidũ. habet aũt quid ꝛ auſterũ quod eſt terreſtre frigidũ ꝛ ſiccum quare infrigidat ꝛ deſiccat. ꝛ ſm ambo ſecunde eſt abſtantie. Quecũq̃ʒ aũt cũ ſtipticitate farmaca deſiccant omnib⁹ malis veteribus vlcerib⁹ ꝛ reumatib⁹ ꝛ putrefactionib⁹ conueniunt. ꝛ ideo etiã diſſinterijs. nam fluxus ſanguinis figunt. A

¶ Et ſi quod ꝑſtum eſt refrigerant ꝛ conſolidatiua ſimul ſunt malorũ vlcerum. tam recentium q̃ veterum. In omib⁹ aũt huiõi farmacis vel prima vel nulla vltima arnogloſſa eſt ꝓpter proportionem complexionis. B

¶ Nam ꝛ ſiccitas participat ꝛ frigiditas non ſtupefactiue. ſʒ ꝛ fructus eius ꝛ radices ꝯſimilis virtutis ſunt niſi q̃ ſicciores ꝛ min⁹ frigide. ſed fructus quidem pl⁹ ſubtiliũ partiũ eſt. radices ꝟo pl⁹ groſſarũ. Ipſa aũt folia herbe deſiccate plus ſubtilium partiũ ꝛ min⁹ frigide ſunt virtutis. eius exalata ꝛ euaporata ſuperfluitate aquoſa. Ipſarũ pterea q̃dẽ ergo radicib⁹ quidam ad dentiũ dolorẽ vtunẗ maſticando. ꝛ lotionib⁹ ipſarũ decoctarũ ad opilationes ꝛ epatis ꝛ renũ vtunẗ eis. C

¶ Sed ꝛ folijs ꝛ multomagis adhuc fructu. Participant enim hec omnia abſterſiue virtutis: quantum decet ea ſm eſſe. Et in ipſa herba putatur ſuperari: tamen a multitudine humiditatis D

¶ Pandecta cap. vtſ. Arnogloſſa. i. plantago vtilis eſt ad ſiccandũ vulnera ꝛ mundificãduʒ putredinem corꝑ. epar ꝯfortat. repugnat ſacro igni ne corpus ambiat. valet etiã emorroidib⁹ E

oēʒ dolorē q̄ eſt ex ignis aduſtione refrigerat.
F ¶ Succ⁹ eius cū albumine oui ſumpt⁹ liberat yctericū. vtilis eſt emoptoicis ⁊ diſſintericis. ⁊ q̄b⁊ fluūt mēſtrua vel emoꝛroide. vulnera pulmonis curat. Radix ei⁹ in aqua cocta doloreʒ dentiū mitigat: ſi os ex illa aqua lauet̄. Succ⁹ ei⁹ valet ꝯ opilationē renū. Delet maculas nigras. ⁊ ſtringit ſanguinē. Herba ipa maſticata doloꝛē dentiū tollit. Succ⁹ eius datus q̄rtanario ante duas horas acceſſiōis ꝓfert. Valet etiā ad vulnera recentia cum axungia.
H ¶ Sera. auct. Gal. Virt⁹ eius eſt q̄ incarnat. Et ꝓfert vlcerib⁊ coꝛroſiuis oīb⁊ ⁊ putredini eoꝝ. ⁊ ꝓpter h̄ ꝓfert vlcerib⁊ inteſtinoꝝ. ⁊ incarnat fiſtulas ⁊ alia vlcera antiqua. Et ſemen ei⁹ ⁊ radix ſunt ꝓpinqua huic ꝟtuti: niſi quia ſunt ſicciora ⁊ foꝛtioꝛa. Et ſemen eius eſt multū ſubtile. ⁊ radix eius eſt groſſe ſubſtātie. ⁊ ipa ꝓfert dolori dentiū qn̄ maſticatur: ⁊ quādo fit collutio oris cum aqua eius.
D ¶ Et ſemia q̄dē ⁊ folia ⁊ radix ſūt aperitiua oppilationis epatꝭ ⁊ renū. ꝓpter abſterſionē q̄ eſt in eis. niſi q2 ſemē ei⁹ eſt forti⁹ in h̄ ſatꝭ. q2 in oīb⁊ iſtis eſt ꝟtus q̄ abſtergit ſatꝭ. ⁊ fortaſſe eſt ꝟtus in hac herba dū eſt recens. niſi q2 vincit̄ ab humiditate q̄ eſt in ea. vnde nō eſt manifeſta ſua opatio ꝓpter ſuā victoriā humiditatis. ⁊ quando deſiccant̄ folia ei⁹ fit virtus ei ſubtilioꝛ ⁊ minus frigida. qm̄ aquoſa ſupfluitas q̄ eſt in ea reſoluitur ⁊ deſtruitur.
I ¶ Et idem auc. Alexandri. Arnogloſſa retinet ventrem quando bibitur: ⁊ fit criſtere cum ea: ⁊ confert febribus tertiane et quartane quando bibitur ſuccus eius.
K ¶ Dyaſ. cap. de arnogloſſa. Arnogloſſa cathaplaſmatib⁊ adhibita ſordida vulnera purgat ⁊ reumata ſiccat. Profluentib⁊ ſanguinē occurrit. Maculas nigras ⁊ epictidas curat. ⁊ cicatrices vulneꝝ facile ducit. Semē ei⁹ tunſum ⁊ in puluerē redactū ⁊ vulneri aſperſum ſanat. Uſtionib⁊ ſingulare p̄ſidium eſt.
L ¶ Morſib⁊ caninis auxiliuʒ p̄ſtat. ⁊ tumorib⁊ ⁊ ſcrofis maxime ſi cū ſale imponat̄. Cocta ꝟo folia ipi⁹ cum aceto ⁊ ſale diſſinterijs ⁊ ciliacis opitulant̄. maxime ſi cū lenticula adhibeātur ydropicis cocta ſuccurrit. Epilenticis ⁊ aſmaticis ꝓdeſt accepta. Succus eius vulnera oris purgat gargariſmo.

Capitulum. cccxxxiij.

Plātago minoꝛ Sera. li. ag. c. Liſen ⁊ eſt plantago. Cui⁹ due ſunt ſpecies ſcʒ maioꝛ ⁊ minoꝛ. De maiori iā dictū eſt. Sed minoꝛ habet folia ſubtilioꝛa ⁊ minoꝛa

⁊ tenuioꝛa q̄3 folia maioꝛis. ⁊ habet ꝟgam que inclinat̄ verſus terrā: multos ramulos habētem. ⁊ flos ei⁹ eſt croceus. ⁊ ſemen ei⁹ eſt in radice lingue. ¶ Dyaſ. c. Arnogloſſos. Eius genera ſunt duo. Unū d̄r polipleuron. Eſt etiam aliū d: ſed min⁹. Minus ꝟo habet minuta folia ⁊ anguſta ⁊ lenia. ꝟga ei⁹ multos habet angulos inclinata ad terrā. florem viridem hn̄s. ⁊ ſemen ſuper ipſam virgam. Naſcitur ꝟo in cardiarijs locis.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. c. de Arnogloſſa inq̄t. Minoris plantaginis ſuccus collutioni datur oris ex folijs ⁊ ſanguinantes gingiuas curat.
B ¶ Item ſuccus tepefactus fomēto ventris dolorem tollit. Succus bibendus eſt eis q̄ purulenta reijciūt cum ſanguine. In ſerpētꝭ morſu plantago minoꝛ trita cū vino ſumit̄.
C ¶ Comeſta autem ſola vel cum lenticula cocta ⁊ oleo viridi cum aceto diſſintericos ⁊ ſtomaticos curat. Si cui vulnus ſecus oculum vel naſum natū fuerit: ſuccus eius cum lana molli impoſitus p dies nouem curat.
D ¶ Itē ſucci ei⁹ coclearīū vnū bibituʒ lūbricos expludit. ſilr̄ fac̄ piſtura i vmbilico poſita. Si

q̄ duricies ĩ corpe naſcit̄ herbā piſtatā cū axũ
gia ſine ſale q̄ſi malagina impone. Succ⁹ ei⁹
in aq̄ mulſa ante duas horas acceſſiõis potui
da q̄rtanarijs ⁊ miraberis ei⁹ effectum.
E ¶ Ad podagrā ⁊ omnem neruoꝝ dolorē vel tu
morē: folia ei⁹ piſtata cū modico ſale optimuꝫ
eſt. vulnera recentia cū axungia veteri curat ſic
⁊ parotidas. Si cui pedes doluerint ex itine-
re cū aceto impoſita tumorē ⁊ dolorē tollit. Fi
ſtulas tunſa ⁊ impoſita facilime ſanat.
F ¶ Omes difficultates veſice folia et radix ei⁹
potata fortiter medentur. quia abundāter in
frigidant ⁊ deſiccant ⁊ reprimunt. ꝓpter qḋ ad
vlcera maligna ⁊ reumatica ⁊ putrida iuuant
Herba ipſa diſſintericos iuuāt: ⁊ emoroidas
reprimit. Uſta infrigidat ⁊ glutinat. deſiccat
eñi abſq3 mordicatione.
G ¶ Semē aūt ei⁹ ⁊ radix ſilia ſūt ꝟtute. ꝓpter qḋ
ſicciora ſūt ⁊ min⁹ frigida. Semē pterea habꝫ
ſubtiliādi ꝟtutē. folia extenuādi. radix ĩpinguā
di q̄ maſticat̄ in dolore dentiū. Ad oris etiā la-
uationē facit ⁊ epatis ⁊ renum emfraſim.
H ¶ Multi dicunt radicem eius collo ſuſpenſaꝫ
ſcrofas naſci non dimittere. Hec predicta etiā
Serapion refert auctoritate Dyaſcoridis: licꝫ
per alia verba.

Capitulum. cccxxxiiij.

Platan⁹ arbor. Pandecta ca. ccxxvij.
Dulb vel baccam arabice. grece ſuffi
re. latine platan⁹ arbor vel ſcotanum.
Ubi ſciendū q̄ ſcotanū q̄ in Hiſpania tingūt̄
pāni. ⁊ nos vocam⁹ eā barzi. ⁊ eſt platan⁹ arbor
vt pꝫ p ꝯcordiā Auicēne ei⁹ cap. cū Dyaſ. cap.
de platano. ⁊ ꝓfert velut nuces paruas. vt Jo.
ſerap. ca. de dentifrigijs. Item in Dyaſco. ſm
tranſlationem arabicā ca. de Platano. Arbi-
tror platanū eſſe dulb. Item Stephan⁹ cap.
de platano. Platan⁹ eſt dulb. Sera. li. ag. cap.
Dulb. auctoritate yſaac. Dulb eſt arbor mag
na extenſa. habēs folia magna ſimilia palme
manus hoīs ſimilia folijs kerue. niſi quia ſunt
minora. quoꝝ ſapor eſt amarus pontic⁹. ⁊ cor
tex ligni ei⁹ eſt groſſus rubeus. Color ꝟo ligni
eius q̄n ſcindit̄ eſt medius inter glaucedinem
⁊ rubedinē. ⁊ habet florem paruū lenem glauci
coloris. In cuius loco q̄n cadit naſcit̄ granum
aſperū glaucū vergens ad ruborē. pulueru len
tum in ſuperficie ſicut granum catapucie. hec
in Hyſpania vocatur palma chriſti. cum qua
ibidem tinguntur panni. ſimiliter folia ei⁹ ſimi
lantur folijs ellebori nigri. ¶ Gal. vij. ſim. far.
cap. de Platano inquit. Subſtantia eius eſt
fri. ⁊ hu. nō longe a rebus temperate cōplexio
nis. Dyaſco. cap. de platano. Platanus habet
virtutem fri. et hu.

Operationes.

¶ Galien⁹. Folia eius recentia q̄n teruntur et A
ponunt̄ ſicut emplaſtꝝ ſup apoſtemata q̄ fiunt
in geniculis: ſedat eas ſedatione manifeſta. ſꝫ
corticis eius ꝟtus eſt q̄ deſiccat adeo q̄ cortex
ſpē coquit̄ cū aceto: ⁊ ꝓfert dolori dentiū.
¶ Nux vero eius q̄n adminiſtratur cū axun- B
gia: confert apoſtematibus que accidunt a cō
buſtione ignis. Cortex eius q̄n cōburit̄ eſt me-
dicina deſiccatiua abſterſiua. Confert egritu-
dini cū qua eleuat̄ cutis ⁊ cinis ei⁹ curat vul-
nera in qb⁹ eſt ſordes ⁊ putredo. ꝓpter nimiam
humiditatem exiſtentem in eius loco.
¶ Et oportet q̄ caueatur multum a puluere q̄ C
eſt in folijs eius ⁊ in fructu. quia eſt nociuus
valde canne pulmonis. Ideo q̄r deſiccat mul-
tum et inducit aſperitatem. ⁊ nocet voci et lo-
cutioni: ⁊ etiam viſui ⁊ auditui: ſi cadit in auri
bus vel in oculis.
¶ Dyaſ. Emplaſtꝝ eius ſedat apoſtemata ca- D
lida q̄ fiūt in genu. Et q̄n cortex eius ⁊ nux ei⁹
cōburunt̄. ⁊ fit emplaſtꝝ cū eis ⁊ adipe porci-
na aut arietina ꝯfert vlceribꝰ putridis. Simi
liter. ⁊ eius cinis facit ſolus hoc.

E ¶ Et qn̄ coquunt̄ folia eiꝰ recentia cum vino. ⁊ fit emplaſtrū cū eis: ꝓhibet curſum humoꝛum ad oculū. ⁊ reſoluit apoſtemata flegmatica. et qn̄ coꝛtex coquit̄ cum aceto: ⁊ fit collutio cum eo: cōfert doloꝛi dentium.

F ¶ Et qn̄ fructus eius recens bibitur cum vino confert moꝛſibus venenoſis. ⁊ quando adminiſtratur cū axungia curat cōbuſtionē ignis. Et puluis folioꝝ eius quando cadit in oculuꝫ aut aures nocet multuꝫ. Similiter et puluis q̇ eſt ſup̱ fructum eius.

G ¶ Coꝛtex eius cum vino ſcoꝛpionum ictus reſtringit. Lanugo folioꝛum oculis et auribus eſt inutilis.

Capitulum. cccxxxv.

Paliurus. yſid. Paliurꝰ eſt herba aſperrima ⁊ ſpinoſa. Gloſa ſuper Eſaiam xxiiij. c. Paliurꝰ tanta ſpinaꝝ circūdatione denſcit. vt pro aſperitate vix tangi poſſit. Piniꝰ li. xiij. Cirenaica regio. lothon p̄poſuit ſue paliuro. Fructicoſioꝛ eſt hec fructuqꝫ magis rubeus. cuius nucleus nō ſimul manditur. Jocundus p̱ ſe: atqꝫ ſuauioꝛ vino: quin ⁊ vina ſucco ſuo cōmendans.

Operationes.

A ¶ Piniꝰ li. xxiiij. Paliuri quod eſt genꝰ ſpine: ſemen eius afari zuram vocant. Cōtra ſerpentes efficaciſſimum eſt. Jtem calculoſis et tuſſi folia vim aſtrictoꝛiā habent.

B ¶ Radix diſcutit pānos: collectiōes vomicas vꝛinas trahit potata. Decoctū eiꝰ in vino aluū ſiſtit. Serpentibꝫ aduerſat̄. Radix p̄cipue datur in vino. Bacce purgationi mulieꝝ ꝓſunt. Ciliacis. diſſintericis. colericiſ ꝓdeſt: radix decocta ⁊ illita extrahit infixa coꝛpoꝛi. Vtiliſſima qꝫ tumoꝛibꝫ eſt ac luxatis.

C ¶ Dyaſ. Paliurꝰ eſt q̄ ab aliis acus palearis dr̄. vel cicer domeſticū vocat̄. Folia eiꝰ ⁊ radix ſtiptice ꝟtutis ſunt. ita vt ventrē fluentē ꝯſtringant. Jn h̄ qꝫ dyafoꝛetice virtuti ꝑticipāt. vt in veſica lapides frangāt. ⁊ ex toꝛace atqꝫ pulmone ſputamia flegmatica cum humoꝛe educant. Dicit̄ ⁊ lauaria. eo ꝙ pleriqꝫ ex ea lauant. Semen illiꝰ bibitū tuſſim cōpeſcit. Lapides veſice frangit. moꝛſibꝫ venenatis occurrit.

D ¶ Eius elixatura bibita ventrē ſtringit. vꝛinā ꝓuocat. Venenis acceptis obuiat. Folia eius vt cathaplaſma impoſita curant apoſtemata ſi ſint recentia. radicibus quoqꝫ ſicut ⁊ foliis eſt virtus ſtiptica.

Capitulum. cccxxxvi.

Paſtinaca domeſtica yſidoꝝ dicit: eo ꝙ radix eiꝯ ſit p̄cipuꝯ hoīs paſtus. Eſt em̄ odoratu iocūda: cibo delectabilis. Palladiꝰ li. iiij. Paſtinaca vere ſerit̄. Primo ſemine ponit̄ ꝛ plantis loco pingui ꝛ ſoluto altiꝰ paſtinaco. raraq̀ʒ ſtatuēda eſt robur accipiat. ¶ Piliniꝰ li. xix. Lignoſiora ſunt ortulana q̄dā a nobis poſita in cartilaginū genere. mirumq̀ʒ ſaporis vehementiā oībꝫ ineſſe. Ex his vnū eſt genꝰ paſtinace ſed agreſte qđ ꝓuenit ſponte ſchaphilinis grece dicitur. Altera ꝟo ſcʒ domeſtica: ſerit̄ radice vel ſemine. Primo vere vel autūno vt placet bigino Februario. Auguſto Septembri Octobri. ſolo q̄ʒ altiſſime refoſſo vtilis eſſe incipit annicula vtilior yma. gratior ꝛ autumno. patiniſq̀ʒ maxime. Et ſic q̄ʒ virtus ei eſt intractabile. ¶ Sera. li. ag. ca. Lezar. id eſt paſtinaca. Eſt ex ea domeſtica et ſilueſtris. Domeſtica quidem eſt nota. Et illa habet radicem in longitudine vnius palmi boni odoris: que comeditur.

¶ Operationes.

a ¶ Gal. viij. ſim. far. c. Staphilinū. i. paſtinaca Domeſtica q̄dē debilior. ſilueſtris ꝟo fortior eſt ad oīa. Domeſtica vrinas mouet: ꝛ mēſtrua ꝓuocat. ꝛ tota q̄dē herba. maxīe ꝟo ſemē ꝛ radix Habet āt ꝛ q̄d abſterſiuū in ſe. quocirca ꝛ fagedenoſa vlceꝝ quidem cū folijs viridibꝫ ꝛ melle cathaplaſmant aut mūdificant.

b ¶ Et idē in libro de cibis. c. de paſtinaca. Radices haꝝ domeſticaꝝ comedūt̄. Alimentū q̄dē minꝰ rapis habētes. calefaciūt aūt manifeſte. id eſt in medio ſecūdi gradꝰ: ꝛ humectāt in primo gradu. ꝛ aliq̄d aromatizans. indigeſtibilitas q̄dem igit̄ ſimiliter ipſis ineſt ꝛ alijs radicibus. Vrinatiue aūt ſūt. Et ſi abundat aliquis in ipaꝝ vſu mali chimi generant̄.

c ¶ Silueſtrē paſtinacā q̄dā vocāt daucū: magis vrinatiuū q̄dē exiſtentē. magis āt medicinalē iā ꝛ multa decoctiōe indigentē ſi debeat quis comedere ipm̄. De illa lege cap̄. Daucus.

d ¶ Dyaſco. Paſtinace vis oīs in radice ꝛ ſemine conſtituta eſt. Diſſintericis quoq̀ʒ vetuſtis vtilis eſt. Dentes eius radice circūdati credunturꝰ a doloribꝫ releuari.

¶ Capitulum. cccxxxvij.

Panis porcinus latine. Arabice Buthormarien. vel alcharincha vel artanita. grece ꝟo leucopodion vel ciclaminꝰ. Vbi ſciendū ꝙ Auicen̄. li. ij. c. de Artanita. dicit ꝙ archarincha vel artanita eſt ciclamen. et eſt panis porcinus. ¶ Sera. li. aggre.

ca. Buthormarien. Dicit buthormarien. id eſt Ciclamen. Almanſor cap̄. de Apoplexia. In criſteri nanq̀ʒ quod facit ponit artanitam et buthormarien. credo ꝙ ſit error ī ſcribēdo. qm̄ buthormarien ſm̄ Sera. eſt ciclamen. Et artanita ſm̄ Auicen̄. eſt ciclamen. ¶ Vnde Serapion lib. aggre. aucto. Dyaſco. Buthormarien. i. ciclamen. ꝛ habet folia ſimilia plante: que dr̄ ciſſus. i. edera. niſi quia ſunt maculata maculis albedini trahentibꝫ. ꝛ habet virgam ad nigredinē tendentem ſine folijs. cuiꝰ longitudo eſt quatuor digitoꝝ ꝛ amplius. ſup̄ quam eſt flos ſimilis roſe rubeus aut purpureus. et habet radicem nigrā. groſſam. rotundā. latam ꝛ p̄ſſam ſimile rape. naſcitur in locis vmbroſis. maxime ad vmbrā arboꝝ. Et incidit̄ hec radix ꝛ ſiccat̄ ſicut ſquilla. ¶ Dyaſ. ca. de ciclamine ſm̄ tranſlationē noſtrā. Ciclamē. i. panis porcinus. folia habet ſimilia ciſſos. ꝛ vario colore picta. inter que ſunt et alba folia. tyrſus ei eſt nudus ſine folijs vnius palme. habens in ſummo flores roſeos vel purpureos. cuius radix nigra eſt. intus vero alba ꝛ groſſa et lata ſicut rapa. ¶ Galienꝰ. vij. ſim. far. c. de Ciclamine. Ciclaminus varius virtute eſt. etenim abſtergit ꝛ incidit ꝛ attrahit ꝛ dyaforat. palam

em̄ eſt ex actib⁹ q̄ ſm partem. Et ſubdit. Aliūs
vero ciclaminus: quē quidā Ciſſanchomium
nominant. eo q̄ odore ⁊ flore aſſimilatur. Radi
cem inutilem habens. fructū vero habet ope/
ratiuum ſufficienter. ¶ Plinius cap̄. de cicla/
mine. Ciclamen. id eſt panis porcinus. in fo/
lijs eſt ſimile ciſſos in figura. Et ſunt colore va
ria. radix nigra ⁊ rotunda: in medio depreſſa.
Eſt cityrſu nudos cum flore purpureo. Eſt
aliud genus ciclaminis. quod appellant cicla/
temon. folia habet ciſſos ſimilia: ſ; minora. ha
ſtam groſſam ⁊ nodoſam. que haſta ſi arborez
proximam habuerit: adheret illi. florem habet
albū ⁊ odoratū. ſemē butruoſum ⁊ ſimile vuis:
⁊ velut ciſſos. Guſtū habens muſcilaginoſum
⁊ viſcidū. ſed inutile. locis aſperis ⁊ aridis na/
ſcitur. Idem. Ciclamen ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gdu.
qui ⁊ caſſam⁹ panis porcin⁹ ⁊ malum terre ap
pellatur. Radix ei tuburoſa. que quanto maio
res tanto meliores. ſic q̄ ipſa radix recens ⁊ ex/
ſiccata magnā habet efficaciam. ſed recens ma
iorem habet. Debet autem circa finem autum
ni colligi. ⁊ in quattuor partes ſcindi. ⁊ cū filo
ſuſpendi. ⁊ parum ad ſolem ponatur: ⁊ in vm/
broſo loco exſiccetur. Habet autem virtutē diſ/
ſolutiuam ⁊ conſumptiuam.

¶ Operationes.

A ¶ Pandecta. ca. xiiij. ad emoroidas inflatas ⁊
nō fluentes: ſed exteri⁹ apparētes ſup aſpergat
puluis ei⁹: vel illiniat ex ſucco eius ſi interius
latitāt. iniciāt in modica q̄ntitate ꝑ criſtere.

B ¶ Ad menſtrua ꝓuocanda ⁊ matricez mūdifi/
candā triferā magnā reſolue in oleo muſcelli/
no vel cōmuni. ⁊ buliat in igne cū ciclamine ⁊
de bombace in h̄ intincta fiat ſuppoſitoriū

C ¶ Contra tenaſmonē ex flegmate vitreo ſucc⁹
radicis eius cum oleo cōmuni in ipſo pomo
buliat ⁊ bombix intincta ſuperponatur.

D ¶ Contra vicium ſplenis. malū terre in mul/
ta quantitate mundatu; ⁊ contritum. per ſex
dies in vino ⁊ oleo moretur: vt ibi marceſcant
cuius colature addatur cera ⁊ parum aceti: et
decoquat ad ſpiſſitudinem: precedentib⁹ alijs
mollificatiuis. hoc efficax eſt ſi poſtea inunga
tur: vel ex ſucco eius vel ex puluere. ſi deeſt ſuc/
cus. confice cum oleo ⁊ cera in modū vnguen/
ti: ⁊ inunge egrum ſepe.

E ¶ Contra apoſtemata ex cauſa frigida. q̄ non
poſſunt rumpi pre ſpiſſitudine cutis. pomum
ipſum conteratur ⁊ in oleo buliat ⁊ calidūm
ſuperponatur aut per exteriora purgabitur.

F ¶ Contra fiſtulam tenta de radice eius facta
ſi imponat os amplificat. ⁊ os aliquod ſi inte
rius fuerit attrahit vt melius cum tenaculis at
trahi poterit. puluis eius carnem ſuperfluam
corrodit. Cōtra polippum puluis eius ſup/
aſpergat ſup ſtuellum q̄ in narib⁹ ponatur.

¶ Dyaſ. Radix eius cum aqua bibita: flegma
⁊ tumores ꝑ ventrē deponit. mēſtruis imperat
ſuppoſita ⁊ bibita. Et dr̄ ſi ſup radices eius mu
lier pregnans tranſierit aborſum facit.

¶ Diu parturiētib⁹ ſub femora poſita citi⁹ pa/
rere facit. Cum vino bibita venenis cōtraria
eſt. quā maxime bibētib⁹ leporē marinū catha
plaſmatib⁹ adhibita morſus venenatos ſalu/
berrime curat. Vino mixta aut bibita cū paſſo
aut cū mulſa aquata in modum. ʒ. iij. ycteri cos
purgat ⁊ ſpleneticos. ⁊ ſi in oleo calido coopti
fuerint vt ſudare poſſint bonum eſt: quo ſudore
inuenies coleram rufam deponere

¶ Succus eius melli mixtus et naribus im/
miſſus caput purgat. Tunſa ⁊ ano ſuppoſi/
ta humores deponit. Trita ⁊ vmbilico impo/
ſita ⁊ ſuper pectinem ventrem mollit. Catha/
plaſmatibus adhibita tumentem ſplenem at/
tenuat: ⁊ ſucci eius. ʒ. ij. accepte cum modico vi
no hec potiſſime facit.

¶ Galictus. Succus ciclaminis emoroidas
aperit ⁊ ꝓuocat violenter ad egeſtionē in lici/
nio appoſit⁹. ita aūt ⁊ cū his q̄ in ſclirata ⁊ ſcro
fulas: ⁊ oīnes alias duricies euaporāt. Opor
tet aūt vt puto eſſe bibendū aquā eius vſq; ad
tres. ʒ. vel cū vino dulci vel cum mellicrato. Et
ſubdit. Eſt alia ſpēs ciclaminis cui⁹ radix eſt
inutilis. fructus ꝟo eſt opatiu⁹ ſufficiēter. quo
circa ⁊ cum vini albi ciatis duob⁹ bibit⁹ pluri
bus diebus ſanat ſplenes. mouens et vrinas ⁊
ventrem ſubducens.

¶ Auicenna li. ij. c. de Artanita. i. panis porci
nus. Artanita illud quod dr̄ ea adminiſtratur
eſt radix eius que eſt inciſiua: reſolutiua. ⁊ eſt
bona doloribus iuncturaꝝ. ⁊ vtriuſq; anche.
⁊ facit ſternutationē. ⁊ vehementer aperit opi/
lationem: ⁊ conſtrictionem narium ⁊ colato/
rij. ⁊ confert ſingultui. ⁊ eijcit ſemen. Et ei⁹ de/
coctio valet puncturis venenoſis. ⁊ ſimiliter
ſyrupus eius loco eius ponitur in iuuamēto
quod efficit venenis equale pondus de ariſto
logia lōga ⁊ ſemine citri ⁊ mentaſtro.

¶ Johānes meſ. c. de artanita: Artanita ē pa/
nis alcurnit: vel panis porcin⁹. ⁊ ab alijs pa/
nis fauni dr̄. ⁊ inueniunt ex eo parū ⁊ magnū
Magna aūt radix eſt in modū rape rotunde.
cui⁹ pars exterior eſt terrea nigra. interior aūt
alba. Et eleuant radices ſup frondes ⁊ flores
ſm ſemitā violaꝝ ſubalbidarum ſine eleuatio/
ne ſtipitis ſupra radices. Paruū aūt habet ra
dices ſubterraneas plurimas in modum auel
lane: ⁊ cicerum. Ca. et ſic. complexionis eſt in

in pncipio tertij grad⁹.τ eſt inciſiuũ ſubtiliati
uũ.calefactiuũ.reſolutiuũ. abſterſiuũ. mũdifi
catiuũ.τ aperitiuũ opilationũ. Et eſt ex rebus
ſudorē exuberare facientib⁹.τ ex maxie mũdifi
cātib⁹ cutim:τ reſoluētib⁹ feditatem eius.
¶Et dixit Serapion. Accipe ſuccus eius .ʒ.
iiij.τ diſſolue cum zuccaro τ coque vſq₃ ad ter
tiam partem.τ propinetur in mane. eſt enim
medicina certa ad yctericiā. Et dixit grecus.
Succus eius cum mellicrato aut ſecaniabin.
τ proprie de quolibet partes equales cocte τ
ſumpte ſm ſuperiorē decoctionē ſũt medicina
experta ad yctericiā citrinā. Ponit q₃ meſ. in
eodem capitulo duas deſcptiones vnguenti
deartanita. quas ibi require.
¶Idem Iohānes meſ. Solutiōe educit fleg
ma muſcilaginoſum ſumptũ τ ſuppoſitũ:τ etiā
linitũ ſup femur. Et ꝓfert colice flegmatice. et
ei q̄ fit ex retētione fecis. τ eſt ex reb⁹ mũdifican
tib⁹ caput τ oculos. τ ꝓprie purgat caput pur
gio ex eo facto. τ abſcindit emigraneā frigidā
τ ſodam. τ ꝓfert tremori τ paraliſi.
¶Et dicitur ꝙ ſuſpēdatur in collo mulieris ra
dix eius ipa non cōcipit. τ linitur ex eo anus
τ confert egreſſui eius.

Capitulum. cccxxxviij.

PEonia latine ara. Pinuſer grece pentere
bon vel pentaborom. vel pernia. vel gli
kiſide. Sera. li. ag. c. peonia. auc. Dya
ſco. Peonia eſt arbor. τ ei⁹ due ſũt ſpēs. ſc₃ ma
ſculus τ femina. Et maſculi ſunt folia ſimilia
folijs nucis. τ radix ei⁹ eſt groſſa ſic digit⁹:τ lon
ga lōgitudine palmi. color ei⁹ eſt alb⁹. Femine
vo folia ſunt ſimilia folijs ſmyrnion. τ ſup ſũ
mitates ramoꝝ ei⁹ ſunt ſic camerule. τ apparet
in eis grana rubea ſicut ſanguis parua ſimilia
granis granati. Et inter illa grana ſunt ſemi
na nigra ſeu purpurea. τ radix ipſi⁹ eſt ramoſa
τ radices ei⁹ ſunt ſimiles glandib⁹. vij. vel. viij.
ſimiles radicib⁹ affodilloꝝ. Idem aucto. Gal.
Subſtantia ei⁹ eſt ſubtilis. τ ſapor eius ē ſtip
ticus pauca ſtipticitate cũ dulcedine. τ qñ diu
maſticat̄ apparet in ea acuitas τ mordicatio τ
amaritudo pauca. virtus eius eſt que calefa
cit caliditate pauca. τ deſiccat deſiccatōe for
ti. ¶Auicen. li. ij. c. de peonia. Peonia alia eſt
maſculus τ alia femina. Maſculus quidē₃ ra
dices h₃ albas groſſas vt digitũ. ſtipticum ha
bēs guſtũ. τ femia h₃ radices in plurimas par
tes diuiſas τ ramos. eſt ca. τ ſic. vehementer.
In ipa ſunt exiccatio τ ſtipticitas cũ reſolutio
ne τ apertione τ ſubtiliatione τ inciſione τ ab
ſterſiōe. Et qñ maſticat̄ vna hora apparet poſt
eā acuitas ad ſtipticitatē declinās. ¶Yſidor⁹.
Peonia dr̄ a peone medico a q̄ inuēta phibet̄.
Hanc q̄dā gliciſidē vocāt. eo ꝙ dulcis ſaporis
ſit. vel penterobinā in a numero granoꝝ. vel vt
alij dactilos a ſimilitudīe digitoꝝ. naſcit̄ autē
in inſulis. ¶Ex herbario. Peonia in ſũmitate
h₃ maligranati magnitudinē q̄ noctu lucet q̄ſi
lucerna. τ h₃ granũ cocti ſimilē. noctu a paſtori
bus inuenit̄. res eſt ſaluberrima.

Operationes

¶Pla. Peonia ca. eſt τ ſic. in. ij. gra. Hec ꝯtra A
epilentiā h₃ ꝟtutē occultā collo patiētis ſuſpēſa
vt teſtat̄ Gal. de quodā puero. cui⁹ collo dũ ſu
ſpenſa erat non patiebat̄. ea vero ſublata mor
bo affligebat̄. Sed quidā dicũt h̄ nō de quali
bet verũ eſſe: ſed de quadā ſpecie tm̄. Ad idem
valet puluis eius datus in ſucco pigani. Con
tra paraliſim dat̄ ſuccus eius cũ vino decoctio
nis caſtorei. Contra ſtranguiriā τ diſſuriam
datur vinum decoctionis eius pulueris.
¶Conſtan. in libro graduũ. Peonia eſt in. iij. B
gradu ca. τ ſic. Quidam habet ponticitatis. τ
quidam dulcedinis. Qua maſticata ſentitur
in ore amaritudo modica cum aliquanto acu
mine. Unde prouocat menſtrua cum melle bi
bita. Epatis τ ſplenis opilationes cũ acumine
aperit ventrem. cōſtipat cum ſua ponticitate.

Jdeoq̃ cum vino bibit dyarriã in inteſtinis curat. epilenticos quoq̃ iuuat.

C ¶ Auic. Peonia ẽ ca. ⁊ ſic. vehemẽter. Jn ipſa ſunt exſiccatio ⁊ ſtipticitas cũ reſolutõe ⁊ apertione ac ſubtiliatõe ⁊ inciſiõe ⁊ abſterſiõe. ⁊ qñ maſticaꝛ apparet poſt eã acuitas ad ſtipticitatẽ declinãs. Abſtergit veſtigia nigra ĩ cute. cõfert podagre. confert epilentie: ita ꝙ etiã ſuſpenſa. Et vt inq̃t Judeꝰ q̃dam: ſuffumigatio facta cũ eius ſemine ꝯfert demoniacis ⁊ epilentic;: ⁊ ſanat eos. Ego aũt dico ꝙ hec eſt forſitan ſpecies peonie romane. Nam illa q̃ ex Jndia fertur ad nos nõ habet effectũ in hoc capitulo.

D ¶ Et bibunꝛ de ſemine illiꝰ. xv. grana cũ vino aut mellicrate. ⁊ ꝯferunt incubo valde. Naturã retinet decocta cũ ſyrupis ponticis. ꝓhibetq̃ materias effuſas ad ſtomachũ: ⁊ mordicationẽ ipſiꝰ. Radix eiꝰ ꝯfert ycterici.e ⁊ apit opilationẽ epat;. Poꝰ eius vrinã ꝓuocat. ⁊ eiꝰ decoctio cũ vino ventrẽ ſtringit ⁊ ꝓuocat. De radice ipſiꝰ q̃ntitas auellane ꝯfert dolori renũ ac veſice. Grana eius cũ vino conferũt p̃ſocationi matricis. ⁊ abſcindunt fluxum ſanguinis.

E ¶ Dyaſ. Peoniã gideõ dactilicũ vocat: ⁊ radicẽ eiꝰ peoniã. haſtas hꝫ cũ ramulis lõgas duabus palmis. ⁊ eſt maſculꝰ ⁊ femĩa. Maſculus hꝫ folia iunci regali ſilĩa. femĩa ꝟo folia diuiſa ⁊ in ſũmo emittit ex ſe ꝟgas q̃ſi cucurbitaꝝ cariolas. folliculos hꝫ velut amigdala. in q̃bꝫ eſt ſemẽ diuiſum ⁊ minutũ ac ruſum malogranato ſilẽ. ſ; in medio ſunt q̃nq̃ vel ſex grana nigͣ ⁊ ſubpurpurea. radix maſculi groſſitudinẽ hꝫ digiti duobꝫ palmis. lõga ⁊ guſtu ſtiptica. Feĩa ꝟo radicẽ habꝫ ſicut balanus in ſex vel in. viij. partes diuiſam in affodillo ſimilẽ. ⁊ illa dꝛ pionia de qua in ſequenti capitulo dicetur.

F ¶ Daꝛ hec mulieribꝫ vt facile purgari poſſint in modũ amigdale. cũ vino bibita dolorem intraneoꝝ cõpeſcit. ycterícis ac nefreticis et veſice doloribus in vino elixa ⁊ bibita maxĩe ſubuenit. ventrem abſtinet: ſtomachoq̃ comeſta ſanitatem prebet.

G ¶ Stomatic; dolorẽ tollit. ⁊ ab infãtibꝫ comeſta initiũ calculoꝝ excludit. nigꝝ ſemẽ acceptũ lõgius arcet p̃ſſurã ſomnioꝝ ⁊ offocationes.

H ¶ Radix mẽſtrua multũ mouet. Cũ amigdalo ꝟo ĩ mulſa potata epar purgat. renes ꝯſtipat.

J ¶ Et qꝛ ſtiptica eſt ꝯſtringit ventris reuma cũ vino auſtero cocta ⁊ potata. Jntegra ꝟo herba fortiter deſiccatiua eſt. ita vt radix eiꝰ appenſa pueros epilenticos ſanat. Eſt eñ ꝟtus leptomeris huius herbe deſic. ⁊ ca. nõ manifeſte.

Capitulum. cccxxxix.

Pionia. Sera. auc. Dyaſ. Peonia. i. pionia. ⁊ ẽ arbor. ⁊ eiꝰ due ſũt ſpẽs. ſcꝫ maſculꝰ ⁊ femĩa. Et maſculi ſunt folia ſilĩa folijs iũc;. ⁊ radix eiꝰ eſt groſſa ſicͭ digitꝰ: ⁊ lõga lõgitudĩe palmi. color eiꝰ eſt albꝰ. Feĩe ꝟo folia ſũt ſilĩa folijs ſmirniõ. ⁊ ſup ſũmitates ramoꝝ eiꝰ ſicͭ camerule. ⁊ appent ĩ eis g̃na rubea ſicͭ ſãguis pura ſilĩa granis granati. ⁊ inter illa g̃na ſũt ſemĩa nigra ſeu purpurea. ⁊ radix ipſiꝰ eſt ramoſa. ⁊ radices eiꝰ ſunt ſilẽs glandibꝫ.

Operationes

A ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de Pionia. glikiſide. ſiue pionia quã ⁊ pantaterã vocãt. radicẽ ſtipticantẽ hꝫ cũ q̃dã dulcedĩe. ampliꝰ aũt maſticata lõgo tp̃e apparet in ea acumen cũ pauca amaritudine: ⁊ cũ acredine. ꝓpterea igiꝛ menſtrua mouet: ⁊ vrinã qñ bibiꝛ in q̃ntitate vniꝰ amigdale cum mellicrato terere oportet ⁊ ptractare. et ita emplaſtrata purgat opilatum epar ⁊ renes. ſed hec q̃dẽ in q̃ntũ acris ⁊ amara facere nata eſt. inq̃ntũ ꝟo ⁊ aliq̃d ſtipticitat; hꝫ. ſiquidem qui ſm ventrẽ fluxus habentes ſm veritatem ſiſtere apta eſt cum vino ſtiptico potata. ⁊ ꝟtus eiꝰ eſt multũ deſiccatus. ⁊ ꝓpter hoc ſperamꝰ ꝙ qñ ligatur in aliqua re ⁊ ſuſpendiꝛ ad collum infantis epilentici ꝙ ſanatur.

¶ Et ego q̄dē vidi puer₇ octo mēſibꝫ nequaꝗ̄ occupatū ex q̄ potari cepit radicē. vt autē decidit quoq̄ mō a collo qđ erat applicatū ſtatī fuerit epilenticatꝰ. Alia iter₇ ſalubꝛiter ſe habebat.
¶ Viſū āt fuit mihi vt iter₇ auferret eā cauſa experientie ⁊ ita faciētibꝫ ꝙ iter₇ fuit occupatꝰ. rōnabile eſt ḡ vt aut aliq̄ ꝑtes radicꝫ affluētes. deinde attracte ꝑ anhelitū ſanarēt. ita patienti aut loca aut ip̄o aere mutato ⁊ alterato a radice. ſic eñi vrinꝰ liquoꝛ ꝯfert gutturi flegmonē patiēti
¶ Et toꝛrefactū malachiū. i. nigella manifeſte catarros ⁊ coꝛrizas deſiccat: ſi q̄s ligās illđ in pāno raro attrahit freq̄nter ꝑ nares caliditatē q̄ ex eo. ¶ Et ſilr̄ ſi accipiat̄ filū lane: ⁊ p̄cipue illiꝰ lane q̄ reꝑit̄ i ꝯchilijs marinis. ſ. purpureis ⁊ tingat̄ tincta q̄ đꝛ ḡna. deinde inuoluat̄ iſtđ filū in collo vipere. ⁊ ſtringat̄ donec ſtrāguletur vipera cū eo. deinde filū i uoluat̄ circa collū habētꝫ ſquinantiā. aut illđ q̄dcūq₃ ap̄a in gutture aut i collo videb̄ ex h̄ magnū mirabile iſtiꝰ fili Sꝫ h̄ q̄dē forte ſemotius alibi tractabimꝰ.
¶ Pionie vo cōplexionē ſciendū eſt ſubtiliū partiū ⁊ ſiccatiuū. nō tñ inſigniter calidam: ſed vel cōmenſuratā vel paulo quodāmodo.
¶ Auicē. de viribꝫ coꝛdis dicit ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ.
¶ Paulus cap̄. de Pionia. dicit ꝙ eſt calide et ſicce cōplexionis in ſcđo gradu.

¶ Capitulum. cccxl.

Petroſilinū. yſi. in li. ethy. xi. Petroſilinū đꝛ eo ꝙ apio ſit ſilis. ⁊ naſcit̄ i petris mōtibuſq₃ prerupt̄ꝫ. qđ nos dicere poſſumꝰ petrapiū. Silenon eñi grece apiū đꝛ. ſꝫ eſt ſūmū ac ꝓbabile macedonicū guſtu ſuaue: ⁊ odoꝛe aromatico. ¶ Pla. Petroſilinū ē in iij. ḡ. ca. ⁊ ſic. Eſt āt duplex. domeſticū ⁊ agreſte Cuius ſemen maxie cōpetit vſui medicine.

¶ Operationes

¶ Plinius lib. xx. Petroſilinū appellāt quoddam genus apij in ſaxis natum ad vomitas coclearibꝫ binis cū ſucco marubij ad ciatum et aque ca. tribus ciatis precipue. A
¶ Dyaſ. Petroſilinū in Macedonia naſcit̄ in rupis vel in ſpelūcis. ſemen eiꝰ eſt minutū aneto ſimile. odoꝛatū ⁊ viſcidū ⁊ aromaticū. Virtꝰ eſt illi diuretica. Menſtruis imperat. vrinam abundanter ꝓuocat. maxie cū vino datū inflationes ſtomachi ⁊ colli cōpeſcit deſiccādo nimis ⁊ calefaciendo. toꝛtionibꝫ quoq₃ ſubuenit. diureticis etiam miſcetur antidotis. B
¶ Cōſtan. in li ḡduū. Petroſilinū dicūt apij genus. qđ calidū ē ⁊ ſiccū in fine tertij gradꝰ C
¶ Vñ Sal. Petroſilinū inq̄t cathaplaſmatū puſtulis aut moꝛfee vel ſcabiei ea mire mūdat.
¶ Semen eiꝰ vrinā ⁊ mēſtrua ꝓuocat. ventoſitatē ⁊ inflationeꝫ diſſoluit. valet hydropicis et periodicis febꝛibꝫ. doloꝛē renū ⁊ veſice āputat. epar mūdificat. opilationē aperit. maxie ſi fuerit in renibꝫ. ventoſitatē colice paſſionis diſſoluit. Vulue ſuppoſitū mēſtrua ꝓuocat: ⁊ ſecundinam ⁊ moꝛtuū fetum expellit. D
¶ Yſaac. Petroſilinū cali. eſt ⁊ ſic. in fine. iij. ḡ. Ideoq₃ diureticū eſt. incidens vrinam et menſtrua ꝓuocans. ac ventoſitatē diſſoluens et inflationem. Cathaplaſmatū ſuꝑ puſtulas ſcabiem ac moꝛfeam miro modo mūdificat: vnde fit hydropicis iuuatiuum. ⁊ periodicā febꝛem patientibꝫ. Renum doloꝛē ac veſice placat. q̄a coꝛꝑis poꝛos aperit. viaſq₃ rarificat ⁊ humores extenuando cū ſoꝛde ⁊ vrina ꝓijcit. E
¶ Epar ⁊ vulnera mūdificat: ⁊ opilatiōes coꝛ₇ aperit. ſecūdinā ⁊ fetum moꝛtuū expellit. Quo etiā potui dato mūdificat groſſos humoꝛes. F
¶ Plateariꝰ. Cōtra eaſdē cauſas ⁊ eodē modo valet q̄ peucedanū. ⁊ cōpetens fit de domeſtico ſalſamentū. Herbaq₃ ip̄a ibidē poſita digeſtionē ꝯfoꝛtat: ventoſitatē excludit. G
¶ Bartholomeꝰ in li. de ꝓꝓetatibꝫ rer₇. Petroſilinū eſt herba oꝛtēſis odoꝛata. ſic đꝛ eo ꝙ i petrꝫ ⁊ locꝫ petroſis ſepe oꝛiat̄. Eiꝰ ſp̄es ſūt plr̄es: ſꝫ optimū ē macedoniū ſuaue guſtu ⁊ odoꝛe. H

F

Item vt dicit yſi. aromaticum eſt. vſus eius conue-
nit eſui et etiam medicinis. Eſt enim herba calida et
ſicca et multum diuretica. apritiua. diuiſiua. et con-
ſumptiua. et appetitus excitatiua. et ideo lapidem fran-
git. menſtrua educit. hydropicis ſubuenit. opi-
lationes ſplenis et epatis aperit. et ad multas alias
paſſiones valet. vt dicunt Plinius. Dyaſ. et Pla.
I ¶ Pandecta ca. cccccclxxxviij. Petroſilinum
quoddam eſt domeſticum. quoddam ſilueſtre: quod vocatur
macedonicum. de quo inferius dicetur de S. Sed do-
meſticum omnibus eſt notum. cuius virtus eſt diureti-
ca. Saris menſtruis imperat. Inflationes ſto-
machi tollit. Calefaciendo et ſiccando tortioni-
bus ſubuenit. Et ex eo fit competens ſalſamentum
vnde digeſtionem confortat: et ventoſitatem excludit
Et valet ad omnia ad que valet ſilueſtre.
¶ Gal. viij. ſim. far. ca. petroſilinum. Petroſilini
K ſemen eſt maxime vtile. extrahitur ab herba. et ſimi-
liter radicibus ſimilis. debilioris tamen virtutis. Eſt
autem ſicut in guſtu acre cum amaritudine. ita et
in operationibus: ſimile tamen in edendo. et pro-
pterea menſtrua prouocat copioſe.
L ¶ Eſt autem et ventoſitatum deſtructiuum. erit autem ipſum
tertij gradus calefacientium et ſiccantium.

PEs cornin⁹ latie. grece clinop-dium vel
clinopodum. Dyaſ. ca. de clinopodio
Frutex eſt ſarſamentoſa duobus palmis
aſcendens de terra. naſcitur locis ſaxoſis. folia habet
ſimilia herpillo. et florem praſſio ſimilantem. et alio
nomine vocatur pes corninus. Gal. vij. ſim. far. ca. cli-
nopodium. calide eſt virtutis nodum cauſtice. Eſt autem
et ſubtilium partium ſecundum ſubſtantiam. Ponet vtique
quis. iij. g. in calefaciendo et ſiccando.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Herba ipſa bibita et cocta mor-
ſibus venenatis occurrit.
¶ De alto cadentibus opitulatur. ſtranguiriis preſtat
effectum. menſtruis imperat. aborſum facit po-
tui data. acrocordinas multis diebus tollit. vri-
ne difficultati tardiſſimi temporis medetur. Flos eius
leccipedi ſimilatur: vnde et nomen ſumpſit.
¶ Auicen. li. ij. ca. de pede coruino. Confert ſo-
lutioni antique. et confert colice. et efficit operatio-
nem hermodactilorum abſque nocumento.
¶ Paulus ca. de pede coruino. Medetur dolo-
rem iuncturarum confortando membrum: et
materiam reſoluendo

Capitulum. cccxlj.

Capitulum. cccxlij.

Pes colūbin⁹. vel pes colūbi. eſt triplicis generis. Eſt vnū gen⁹ qd vocatur amomū latine ⁊ grece. ſed arabice bamenie. ⁊ eſt aliud gen⁹ hñs folia rotūda parua diuiſa magnis ⁊ puis inciſuris ſtipites ſubtiles ⁊ breues. coloris ſubrubei. habētes nodos raros. in qb⁹ ſunt duplicia folia ⁊ ſemīa tria vel quatuor vel qnq; pūcta. ī medio eſt ſicut acus. Eſt aliud gen⁹ qd vocat̄ anagiros. de quo ait Galien⁹. vi. ſim. far. c. anagiros. Anagir⁹ frutex eſt fetidus ⁊ acris dyaforetice ⁊ caleſactiue ꝟtutis eſt. attamē viridia folia ꝑter hūiditatꝫ admixtionē min⁹ acria ⁊ depreſſiua dyaforantiū ſunt. ſicca vero inciſiue et ſiccatiue vehementer ꝟtutis. ſilis aūt quodāmodo nature eſt et cortex ipſi⁹ radicis. ſemen ꝟo magꝫ eſt ſubtiliū partiū. ſed etiā eſt vomitiuum.

Operationes.

¶ Galienus. Elixatura ſeminis eius accepta flegma deponit. Oxifabo vno cū mulſa accepta flegma deponit. Oxifabo vno cum mulſa accepto colerā ⁊ flegma deponit. qñ ſumūtur cum aceto in potu attenuant ſplenem.

¶ Et quādo ſuffumigantur cum eis mulieres habentes ſuffocationem matricis ꝓfert eis.

¶ Et ille fumus excludit ſecundinā. ⁊ quando ſumigat̄ epilenticus excitat eum.

Capitulum. cccxliij.

Pelicin⁹ ſm Dyaſ. herba eſt q̄ naſcit̄ in triticea ſegete ⁊ ordeacea cū lamīs ſiue fibris ſemīe plenis amara flauis. baccꝭ ſimilib⁹. Naſcit̄ cū plurimis ⁊ tenuib⁹ ramis. folia habet puſilla. ⁊ granula in folliculis trina ſubruſa ⁊ amara valde. que nr̄o ydeomate vocat̄ luparia vel faba lupi.

Operationes.

¶ Dicit̄ ꝯceptū necare ⁊ mēſtrua ꝓuocare. hec herb⁹ noīat̄ ab Alexandro. A
¶ Gal. vi. ſim. far. ca. ydiaſmū pelicin⁹ vel ydiaſmū. hui⁹ fruticꝭ ſemē rubicundi coloris eſt. amar̄ āt ⁊ ſubacer hū apparet. vnde expurgat opilationes in viſceribus. Idem em̄ faciūt rami totius fruticis. B

Capitulum. cccxliiij.

Peplos ſeu peplum: ſm qſdā eſt equocū ad illud mulier̄. ⁊ ad manutergiū. ⁊ ad qddā gen⁹ cardui. in cui⁹ ſūmitate naſcūt̄ qſi folia ſubtiliſſima. q̄ cū quolibet impulſu venti volant p aera: ſed falſo. qm̄ peplos ſm Dyaſ. in ꝑrio capitulo. Eſt frutex plena lacrymo albo. folia minuta habens ſicut ruta: ſed latiora. Verū om̄is frutex obrutunda eſt et in terrā ſpanſa. ſub qb⁹ folijs ſemē eſt min⁹ rotundū ⁊ breui⁹ miconio albo. nam multum ſemen

habet. Radix eiꝰ inutilis eſt. naſcit̃ ꝓo in ortis ꝛ intra vites. ꝛ aperte arearũ colligit̃. ꝛ i vmbra ſiccat̃. ita vt aſſidue moueat̃. ¶ Gal'. in li. dinamidiaꝝ ait. ꝙ eſt eſula. ꝛ h̃ videt̃ dicere in libro vij. ſim. far. Nã dicit Peplus. Quidã aũt micon. i. papauer ſpinoſum dicũt. ꝛ h̃ fructiculus opiũ hꝫ ſimile titimallo. ꝛ in alijs purgãdo ſil'r illi. Pro quo lege caplm. clxxviij. de E

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Elixatura ſemis eiꝰ accepta flegma deponit. Oxifabo vno cũ mulſa accepto colerã ꝛ
B flegma deponit. ¶ Et iuſſellis miſcet̃: ꝛ ventrẽ ſoluit. Alij in ſole cõponunt.

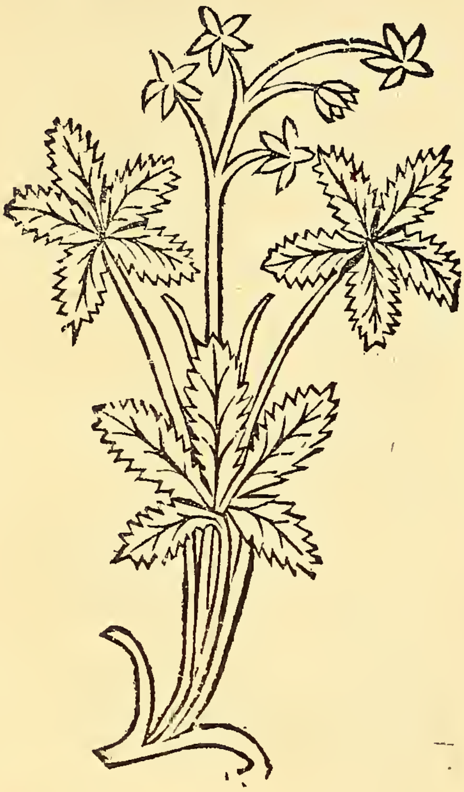

Capitulum. cccxlv.

Pentaphilon. yſidorꝰ libro. x. ethymol'. Pentaphilon a nũero folioꝝ eſt dicta. vñ ꝛ a latinis q̃nqꝫfoliũ eſt vocata. herba vicꝫ adeo mũda vt olim purificationi ꝛ tempꝰ adhiberi a gentilibꝫ eſſet ſolita. ¶ Pli. li. xxv. Quinqꝫfoliũ nulli eſt ignotũ. cum etiã fraga gignendo cõmendet̃. Hãc greci vocãt cameze leon: ſiue pentapeton: ſiue pẽtaphilon. rubeã habet radicẽ cũ effodit̃. Hec marceſcẽs nigreſcit ꝛ anguloſa fit. Nomen a nũero folioꝝ hꝫ. Et ipa herba incipit ꝛ deſinit cũ vite. aduerſus ſerpẽtes medicat̃. ¶ Dyaſ. c. Pentaphilon aut pentaptes aut pentaſcon. hꝫ haſtas ſemine plenas ꝛ lõgas duobꝫ palmis: in q̃bꝫ ſemen eſt. folia habet mente ſimilia: ꝛ in q̃nqꝫ ptibꝫ diuiſa. ſingula folia in ſingulis haſtis florem viridem habent. Naſcit̃ in locꝫ humidis ꝛ in vijs. Radix eſt ei rufa ꝛ oblonga. ¶ Pli. Pentaphilon q̃nqꝫfoliũ a nũero folioꝝ dicta. vñ ꝛ eam latini q̃nqꝫfoliũ a numero folioꝝ vocãt.

Operationes

¶ Pandec. ca. cccccc. Elixatura eiꝰ decoctus ad tertiam dolorem dentiũ mitiga ore retenta ꝛ quaſi gargariſmo adhibita. putredinem oris tollit. aſpredinem arteriaꝝ diſlenit. ventrem ſtringit. diſſintericis neceſſe adhibetur. artericis ꝛ ſciaticis preſtat effectum. A

¶ Elixatura cũ aceto in cataplaſmatibꝫ adhibita: herpetas curat. ſcrofas ſpargit. duricies ꝛ tumores medendo ſoluit. ignẽ ſacꝝ extĩguit. apoſtemata ꝛ panaricia impoſita ad ſanitatẽ pducit. cõdilomata ſoluit. ſcabiem tollit. B

¶ Succus radicꝫ eiꝰ acceptꝰ cauſas epaticas ꝛ pulmonis cõponit. potionibꝫ venenatis occurrit. Folia eiꝰ cũ ydromelle aut vino bibita addito pipere: quartanarijs remediũ eſt. ſi tñ quattuor folia biberint. tertianarij ꝓo tria cũ aqua ſola. effimerans vero vnum. C

¶ Epilenticꝫ ꝓo accepta ꝛ triginta diebꝫ p̃ſtat effectũ. Succꝰ ꝓo folioꝝ eiꝰ ycetericis maxime preſidiũ eſt ciatis tribꝫ acceptis. Vulneribꝫ et fiſtulis p̃ſtat ſanitatẽ. inter ocellicis remediũ eſt bibita. et cathaplaſmatibꝫ ꝓfluentem abſtinet ſanguinẽ. Templis honori addit̃. ꝛ domibus poſita expiamentũ eſt. Radix eiꝰ calida ẽ nõ abundanter ꝛ nimis acris. ꝛ ideo vtiliſſima eſt ad ventris fluxũm: ꝛ dentiũ dolorem. D

¶ Galienus. viij. ſim. far. cap. de pentaphilon Pentaphilon herbe radix ſiccat quidẽ fortiter ꝛ nimiũ ꝓo eſt acris. ꝓpter quod in multis eſt ſicut ꝛ omia alia quecũqꝫ ſubtilium partium etiam ſiccant abſqꝫ mordicatione. Eſt autem radix ſiccatiua ex tertio iam gradu: minime ꝓo caliditate manifeſta participat. E

¶ Auiceñ. li. ij. ca. pentaphilon. Pentaphilon noiat̃ q̃nqꝫfoliũ. ꝛ eſt fortis exſiccationis ſine acuitate ꝛ aduſtione ꝛ mordicatione. ꝛ fit ex eo emplaſtꝝ ad fluxũ ꝛ ſedat ipm. F

¶ Et fit ex eo emplaſtꝝ ꝛ ſedat dubelet ꝛ ſcrofulas ꝛ duricies flegmaticas. decoctio radicꝫ eiꝰ valet ad vlcera deambulãtia. ꝛ qđ de eo coctũ eſt cũ aceto ꝓfert heriſipilis ꝛ panaricijs ꝛ ſcabiei. ꝛ ꝓfert doloribꝫ iũcturaꝝ ꝛ ſciatice. ꝛ ꝓfert ramici bibitus ꝛ more emplaſtri ſuperpoſitꝰ. ꝛ G

valet ad alcola.

H ¶ Et folia eius cum vino valēt ad epilentiam accepta ⁊ bibita decem diebꝫ. Succus radicꝫ eius valet ad dolorem epatis et pulmonis et yctericiam: cum bibitur per aliquos dies.

I ¶ Radix eiꝰ ꝯfert ꝯſolidatiōi ⁊ vlceribꝫ inteſtinoꝝ: ⁊ emorroidibꝫ. ⁊ ſilr̄ decoctio eiꝰ radicis.

K ¶ Folia eiꝰ cū vino ꝯferunt q̄rtane ⁊ q̄tidiane. ſuccus radicis eius eſt medicina ꝑniciosa.

L ¶ Pli. li. xxv. c. Pentaphilon. Jp̄a herba incipit ⁊ deſinit cū vite. aduerſus ſerpētes bibit̄: ⁊ eiꝰ radix q̄ ſpargamon vocat̄ ex albo vino.

M ¶ Idem li. xxvi. Quinq̄folij ſuccus iecoris ⁊ pulmonis vicijs ſanguinēq̄ reijciētibꝫ: ⁊ cuicūq̄ ſanguis vicio occurrit. Quinq̄foliū medet̄ pectorꝫ vicijs. vel ei qđ grauiſſimū eſt tuſſi.

Capitulum. cccxlvi

PEucedanū grece. arabice herbaturum vel herbatutis. Latine cauda porcina. Sera. li. ag. c. Herbatutis. auc. Dyaſ. Eſt planta hn̄s folia ſimilia plāte capſie. ⁊ hꝫ velut capillos adherētes ꝓpe radicē. ⁊ ſtipites ſiles plāte maratri. ⁊ hꝫ florē citrinū Radix eiꝰ eſt de foris nigra. deintus alba. grauis odoris groſſa. plena humiditate. naſcit̄ in montibꝫ ⁊ vmbroſis locis. ⁊ obumbrātibꝫ arboribꝫ. Radix q̄ď ē eiꝰ ſcindit̄ cū cultello dū eſt recens ⁊ extrahit̄ humiditas q̄ eſt in ea ⁊ ponit̄ in vmbra: qꝛ ꝟtus eiꝰ debilitat̄ a ſole. ⁊ qn̄ colligit̄ humiditas accidit eis q̄ eā colligūt ſoda. ⁊ obſcuritas viſus: niſi ponat̄ in naribꝫ ſuis oleū roſaꝝ ⁊ fundat ex eo ſup caput ſuū. qn̄ ꝟo extracta fuerit humiditas a radice illa poſtea nō remanet in eo aliqđ iuuamētū. extrahit̄ humiditas etiā a ſtipite eiꝰ: ſicē extrahit̄ ſuccꝰ radicis mandragore. ſꝫ ꝟtus eiꝰ eſt debilior ꝟtute humiditatis q̄ extrahit̄ ex radice. Nam ꝟtus eiꝰ velociter reſoluit̄. Reperit̄ aūt gūmoſitas adherēs radici ſilis olibano. Et melior ex iſto ſucco huiꝰ plāte eſt ille q̄ defert̄ a terra que dicit̄ ſardinia. ⁊ ex terra q̄ dꝛ ſarmabachi. Et eſt grauis odoris. ⁊ in colore ſuo eſt rubedo. ⁊ mordicat linguam qn̄ guſtat̄. Et melior radix eſt noua nō corroſa dura puri odoris. ¶ Gal. viij. ſim. far. c. de Peucedano. ſm̄ tranſlationē arabicā. Plurimum qđ adminiſtrat̄ lachrymus ⁊ ſuccus eiꝰ. ⁊ omniū ꝟtus eſt vna: niſi qꝛ lachrymus eſt fortiorꝫ ꝟtutis. ⁊ virtꝰ eius eſt q̄ calefacit calefactione forti. vnde reſoluit ſubtiliat ⁊ incidit.

Operationes

¶ Sera. aucto. Dyaſ. Lachrymus eiꝰ mixtus oleo roſaꝝ ⁊ aceto capiti fomento adhibitus: litargicis ⁊ freneticis medetur, ſtomaticis et epilenticis plurimum prodeſt. A

¶ Dolorē capitis mitigat. ſciaticis ⁊ ꝯtractis ⁊ paraliticis maximū ꝑſidiū eſt. om̄es neruoꝝ cauſas cū oleo ⁊ aceto ꝑunctus cōponet. B

¶ Ori matricꝫ fumigio applicatꝰ offocationes ſtericas ſoluit. ſomnū plurimū dormiētibꝫ ꝓhibet. fumigatione ſua domi ſerpētes excludit. C

¶ Oleo roſaꝝ admixtꝰ: dolorē auriū tollit. Injectū foramini dentis dolorē nō admittit. D

¶ Tuſſiētibꝫ opitulat̄. Ouo ſorbili additꝰ ⁊ acceptꝰ diſnoicꝫ ⁊ tortiōibꝫ ꝑſtat effectū. ventrē lenit. ſplenē attenuat. dolorē ſtomachi cōpeſcit. E

¶ Dolorē veſice ⁊ renū bibitꝰ ꝓhibet. matrici ſalutaris eſt: ꝑſtādo euſtomatica. Radix eiꝰ ⁊ elixatura eiꝰ om̄ia ſimiliter iſtis facere poteſt. Fomēto adhibita vulnera curat. F

¶ Radix eius ſicca ⁊ impoſita id facit. oſſa fracta excludit. Vulneribus antiquis cicatrices ducit. cerotꝫ neceſſe miſcetur. Similiter ⁊ malaginatibus termanticis. G

¶ Radix eligenda eſt odore ſuauis fortis ⁊ nō vetus. Lachrymus eius cōfectionibꝫ miſceri poteſt: maxīe ſi amigdalis amarꝫ rute ⁊ aceto calido triticeo admixtus fuerit. ⁊ ſic dari pōt. Item radix eius vulnera antiqua purgat et incarnat. ⁊ incenſa viperas ⁊ ſerpētes fugat. H

¶ Galienꝰ. Peucedanū cōfert egritudinibus I

nervoꝝ. ⁊ egritudinibꝰ q̄ accidūt pectori ⁊ pul/
moni ab humoribꝰ groſſis ⁊ viſcoſis q̄ ſumit
in potu cū vino. ⁊ fit fumigiū cū eo. et attrahit
odorando eger fumū eius: ⁊ facit idem.
K ¶ Et quādo ex eo ponitur in corroſionibꝰ den/
tium ſedat dolorē eoꝝ ſtatim. q̄m ſubtiliū par/
tium eſt. et curat dolorem ſplenis incidendo et
ſubtiliando groſſos humores. Radicis vero ca
lefactio eſt minor. ⁊ deſiccatio eius eſt fortis.
Ipſa nanq̄ʒ calefacit in p̄ncipio tertij gradus
Et virtus eius eſt que abſtergit ⁊ incarnat. et
poteſt adminiſtrari om̄ibꝰ ſupradictis.
L ¶ Et q̄n ponitur ſuper os cuius corticem volu
mus expellere: expellit eū cito ⁊ incarnat ipm.
Ꝯuenit multum vlceribꝰ fraudulētis malis q̄n
deſiccat terit ⁊ pulueriſat ſup ea. eo q̄ mundifi
cat ⁊ replet carnē ⁊ conſolidat
M ¶ Pla. Peucedanū eſt herba ca. ⁊ ſic. alio noīe
feniculus porcinus appellata. Huius radix in
medicina poni debet: qꝛ p̄ncipaliter ſm radicē
ſecūdario ſm herbā effectū hꝫ. Radix collecta
p annū vel etiā p duos ſeruat. ſʒ meli⁹ eſt vt an
nis ſingulis renouet. habet virtutē diureticā.
N ¶ Contra ſtranguiriā ⁊ diſſurriā et opilationē
ſplenis ⁊ epatis datur vinum vel aqua decocti
onis eius. Herba etiam ipſa decocta in vino
vel oleo ⁊ pectini cathaplaſmata: fomentū de/
coctionis eius menſtrua prouocat

Capitulum. cccxlvij.

Perſicus. yſidorus in libro ethimolo/
giarum. Perſicum dicitur eo q̄ eius
arborē primus in Egypto ſeruit Per
ſis. a q̄ ſe oriundos ferebant ptholomei. Hec
in Perſida fructuū generat interfectorium.
Apud nos aūt ſuauē et iocundū. Eſt autē ar
bor feminini generis perſicus. Perſicū autē
neutri generis. Itaq̄ʒ Perſic⁹ arbor eſt cui bre/
uis admodū vita conceſſa eſt. Triū generū
eſſe fertur. Duracenus et etiā armeniacus ac
Perſicus. Duracenus eſt nuncupatus: eo q̄
in guſtu acorem referat pomum eius. Arme/
niacus: eo q̄ primum adiectum ſit ab Arme/
nia genus eius. Perſicus quid ſit iam dictū
eſt ſupra. ¶ Plinius libro. xiij. Egyptus perſi/
cam arborem ſui generis habet Piro ſimilem
folia retinentem. Huius fertilitas eſt aſſidua
ſubnaſcente craſtino fructu maturitas ethiſia
rum afflatu. Pomum longius piro incluſum
amigdale putamine ⁊ corio. colore herbido. ſʒ
vbi nuxilli: huic pomum differēs breuitate ac
mollicie. Et q̄uis blandiat̄ p̄dulcis ſuauitas
nō tamen innocuum. Materies vero bonita/
te firmitudine: nigricia quoq̄ʒ nihil differens
a lotho. ¶ Idem in libro. xv. Perſice arbores
ſero ⁊ cum difficultate tranſierūt ad loca remo
ta a perſide. vt que in rhodo nihil ferant. q̄d
primum ab Egypto earum fuit hoſpicium.
¶ Pandecta capitulo. xxv. Alkanedi vel alſa/
bota Arabice. perſicum Grece vel milea per/
ſica. Latine vero perſicum. ¶ Dyaſ. ca. de Per
ſicis. Perſica euſtomatica ſunt. ¶ Serapion
libro aggre. cap̄. Alkanedi. In ſapore arboris
perſici et ramorum et foliorum eſt amaritudo
et abſtergit ⁊ reſoluit. ¶ Auicenna libro ſecun
do capitulo de perſica. Perſice ſunt frigide in
fine ſecundi gradus. humide in primo. in fine
tamen eius.

Operationes

¶ Dyaſ. Perſica molliunt ventrem maxime ſi A
matura fuerint. Immatura vero abſtinēt ven
trem maxime ſi ſicca fuerint.
¶ Elixatura eoꝝ reuma ſtomachi ⁊ vētris cō/ B
peſcit. Folia ei⁹ ꝯſtrictiue ſūnt virtutꝭ: q̄ ſicca/
ta atq̄ʒ locis patientibꝰ aſperſa fluorē ſanguīs
cohibēt. Microcera. id eſt minora perſica eu/
ſtomatica ſunt. ⁊ faſtidium tollunt melius q̄
ſupradicta. vt in ſequenti capitulo
¶ Serapion. In folijs ⁊ ramis Perſice eſt a/ C
maritudo. Et ideo quando teruntur occidunt
lumbricos. et ponuntur ſupra vmbilicum.

D ¶ Matura ex eis ſunt bonã ſtomacho: et mol/
liũt ventrẽ. Immatura ṽo ſtringũt. ⁊ qñ deſic/
cant̃ ſtringũt fortius. ⁊ decoctio perſicoꝝ qñ bi
bit̃ ↄfert humiditatũ curſui ad ſtomachum. ⁊
qñ ſiccata puluerizantur ſup locum vnde fluit
ſanguis abſcindunt eum.

E ¶ Et idem auc. Aben meſuay. Qñ teruntur fo
lia eius ⁊ flos ei⁹: ⁊ exp̃mit̃ ⁊ bibit̃: exp̃ſſura illa
eĳcit aſcarides cũ fluxu. Et qñ ſuccus folioꝝ
ei⁹ inĳcit̃ in aurẽ occidit vermes q̃ ſũt in ea. Et
qñ linit̃ ſup pectinẽ abſcindit ardorẽ pſilotri.
Et oleũ nucleoꝝ perſicoꝝ confert dolori au/
rium qñ linitur cum eo.

F ¶ Et idem auctoritate Meſchehe. Perſica re/
mouent ſitim factã a caliditate: ⁊ fetorem oris.
et confortant ſtomachum.

G ¶ Galienus. Arbor ipſa perſicoꝝ in pullula/
tionib⁊ ⁊ frondib⁊ dominantez: habet amaram
qualitatem. ⁊ ꝓpterea eius folia lumbricos in/
terficiũt cum teruntur ⁊ vmbilico apponũtur.
Et aliqñ dyaforeticũ eſt farmacũ: fructus ṽo
eius q̃ eſt eſibilis vocatur perſicũ. humide eſt
et frigide complexionis.

H ¶ Auicenna. Perſica que hu. ſunt veloçͣ ſunt
putrefactionis lenificatiua. ⁊ in ipis eſt ſtipti/
citas aliq̃ntula. ſ ex eis ſtiptica ſunt ea q̃ ſunt
inciſa ⁊ ſecata. ⁊ in ipſis eſt ꝓhibitio curſus. et
in ſua natura ſunt ſtiptica.

I ¶ Et folia ei⁹ qñ ex eis fit linimentũ abſcindũt
ardorẽ pſilotri. ⁊ diſtillat̃ ſuccus folioꝝ eius in
aurem ⁊ interficit vermes.

K ¶ Et ↄfert oleum nucleoꝝ eoꝝ emigranee: et
dolorib⁊ auris calidis ⁊ frigidis. et perſica ſunt
bona ſtomacho.

L ¶ Et in eis eſt virtus faciendi appetitũ cibi. et
oportet quidẽ vt nõ comedant̃ poſt aliũ cibum
qm̃ corrumpunt̃ poſt eũ: ⁊ corrũpunt ipſum.
ſed p̃cedant ante cibũ omnẽ: ⁊ ea q̃ ſicca ſunt:
tarde digeſtiõis ſunt: ⁊ nõ ſunt boni nutrimẽ/
ti: q̃uis ſunt plurimi nutrimenti.

M ¶ Et idem in q̃rto cap̃. de quartana ait. ꝙ va/
lent ↄtra quartanã de colera aduſta.

N ¶ Galien⁹ libro. ĳ. de cibis. cap̃. de perſicis ait.
Vidi ⁊ hanc arborẽ in Alexandria magnam.
Narrant aũt fructũ eius ſic prauũ exiſtere in
perſide: vt perimat comedentes. in Egyptum
autem delatum eſibilem fieri: cõſimiliterq; co
medi: vt pira ⁊ poma. Et quoꝝ ſm magnitudi
nem eſt que ſiue poma volueris ſiue milea ſiue
perſica fructum iſtum. ſiue ſimpliciter. perſica
eodez modo modernis grecis ſiue aliq̃d aliud
antiquum velis querere in ipis licebit tibi hoc
agere in multo ſtudio. iam aũt ſcias vtilius no
minibuſq; ⁊ hoꝝ ſuccus velut caro facile cor/
ruptibilis eſt. etem̃ q̃libet p̃us. quare nõ opor/
tet ſicut quidã poſt aliud alimentũ offerre cor/
rumpunt̃ em̃ ſup̃natantia.

¶ Meminiſſe aũt oportet hui⁹ qđ eſt cõmune O
in om̃ib⁊ quecũq; cacochima humidaq; ⁊ lu/
brica ⁊ faciliter ſubire potentia. ⁊ ꝓpter h̃ come
dere ipa p̃ora alĳs: ſic em̃ ipa celeriter ſubeunt
⁊ alĳs viam faciũt. vltima aũt aſſumpta ſimul
corrumpũt. ⁊ alia virt⁹ eoꝝ eſt frigida ⁊ hu.

¶ Et idem li. vĳ. de ſimplicib⁊ medicinis. cap̃. P
de Perſico. Milia perſica. id eſt perſicũ q̃ vo/
catur aſſuete ab om̃ib⁊ iam perſicũ ſolũ dicenti
bus hoc ſimilea.

Capitulum. cccxlviij.

Perſica ſiue melaperſica ſiue microceta
grece. Arabice Ceſmes vel heſmes vel
criſomula. Latine ṽo Cozula vel ba/
riocha. Pandecta cap̃. clix. Melaperſica frũ
ctus iſte eſt omnib⁊ notus.

Operationes.

¶ Sera. li. ag. c. Heſmes. Virt⁹ eoꝝ eſt frigi/ A
da ⁊ humida in. ĳ. g̃du. Nã ꝓportio nant̃ perſi/
cis. Et idem auct. Alcauzi. Laxant coleram:
⁊ generant humores groſſos.

B ¶Et idem auc. Raſis. Quidā patiebatur fu‑moſitates ab aliquo hūore exīte in ſtomacho ſuo: ꝛ ded i ſibi aliqƀ vicibꝫ de criſomulis recē‑tibꝫ: ꝛ ſedatꝰ eſt ille fumꝰ. Et ego nō credo ꝙ re‑periaṫ cibꝫ aliqs frigidioꝛ ꝛ magſ iuuatiuꝰ ſto‑macho calido ꝙ̄ ipa. ꝛ ideo faſtidiū tollunt.

C ¶Auiceñ. li. ij. c. de criſomulis. Melioꝛa ſunt armena. nō eñ cito aduenit eis coꝛruptio ꝛ ace‑toſitas. ꝛ cū ſumūṫ criſomula opoꝛtet vt acci‑piaṫ maſticis ꝛ ani ſi equaliter. ʒ. i. vſꝗ ad. ij. cū vino puro aut vino de paſſis parū et mellis. Sunt fri. ꝛ hu. in. ij. ꝛ oleum nūcleoꝝ eoꝝ eſt calidū ꝛ ſiccū in. ij. Eoꝝ humoꝛ eſt facilis pu‑trefactionis. ꝛ eoꝝ infuſio ſedat ſitim.

D ¶Et criſomula q̄dē ſūt ꝯueniētioꝛa ſtomacho ꝙ̄ pſica. ꝛ armena nō coꝛrūpūṫ i ſtomacho. ne ꝗ aceſcūt velociter. Ex eis ꝓo q̄ expellūt eoꝝ nocumētū eſt: vt ꝑmo ſumaṫ aniſū ꝛ maſtix cū miua aut vino de paſſis ꝛ ꝯficiāṫ cū melle pu‑ro. oleū nucleū ipſoꝝ etiā ꝯfert emoꝛroidibꝫ. ꝯſ‑uāt criſomula ꝑpter velocitatē ſue putrefactio‑nis veꝝ infuſio ſiccoꝝ ꝯfert febꝛibꝫ antiqs.

E ¶Johannes meſue in antidotario ſuo. Oleū de criſomulis ſedat doloꝛem ani ꝛ emoꝛroida‑rum. ꝛ reſoluit tumoꝛes vlcerū: ꝛ impedimentū lingue: ꝛ doloꝛem aurium.

F ¶Rabbi moyſes. Ceſmi ſimilis eſt ferule: ha‑bens ſemen albū ſimile lenticule.

Capitulum. cccxlix.

Perſicaria. Pandec. Perſicaria dr̄ eo ꝙ folia ſilia pſicis hꝫ. iuxta aquā naſcitur Duas hꝫ ſpēs. vna i medio folio macu‑lā fuſca hꝫ. alia caret macula. et illa aduſtiua ē valde. quidā piper aque putauerūt.

Operationes.

¶Dyaſ. Virtus eiꝰ eſt q̄ infrigidat infrigida‑tione vltima. Pau. Folia eiꝰ ſicca vel ſuccꝰ fo‑lioꝝ eiꝰ vel ſemē eiꝰ elixū ꝛ bibitū cū melle ptiſi‑cis ꝛ tuſſientibꝫ ꝛ aſmaticis prodeſt. A

¶Idē. Febꝛibꝫ peſtilētialibꝫ mire mō iuuat. B

Capitulum. cccl

Perfoliata ſiue herba vmbilicoꝝ. Iſta herba habet folia ſimilia ſaliue. Et fo‑lia circūdant ſe ramis. Naſciṫ in locis areno‑ſis ꝛ ſaxoſis.

Operationes.

¶Pulueres foliorum cum vino ſumantur cu‑rant herniam. Herba ſuper vmbilicum poſita curat eius vlcerationem. A

¶Et ꝯſolidat vulnera cataplaſmatibꝫ adbibita B

¶Iſta herba valde curat vmbilicū pueroꝝ cū elōgaṫ ſuperpoſita ꝛ emplaſtrata. C

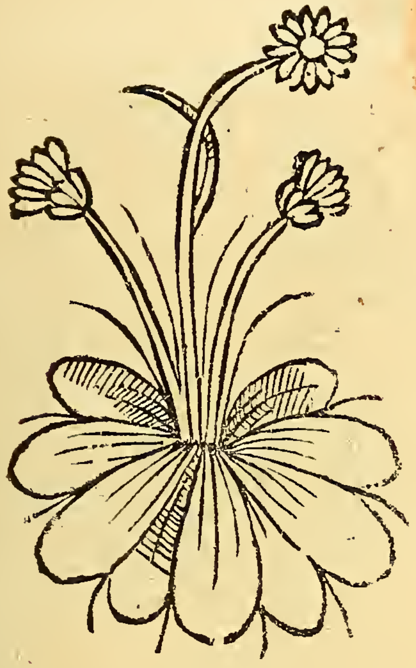

Capitulum.cccli.

PRemula veris. Pandec. Premula verꝫ ſiue artetica idem. Et eſt herba ſicut cõſolida minor: niſi ꝙ habet folia quaſi nigra et pinguia cum floſculo celeſti.

Operationes.

A ¶ Medeť doloribꝰ articuloꝝ. ⁊ ē ca. ⁊ ſicca.

Capitulum.ccclij.

PEpo. Papias. Pepones creſcunt in ſimilitudine cucurbite. frigidi ſũt: difficile digeruntur.

Operationes

¶ Pliniꝰ li. xix. Cucumeres cũ magnitudīe exceſſerũt: pepones vocanť. Mire oleũ oderunt. nec minus aquas diligunt. deſecti qꝫ ad eas modice diſtantes arrepunt. aut ſi quid obſtet vel ſi pendeant curuantur. Idqꝫ vel vna nocte deprehendetur. Si vas cum aqua ſubijciať a quattuor digitorum interuallo ante poſterũ diem deſcendentibus: ac ſi oleum eodeꝫ modo ſit in hamos curuatis. A

¶ Idem. In fiſtula flore dimiſſo mira longitudine creſcunt. noua eorum forma in campania mali citonij effigieqꝫ. B

¶ Idem li. xx. Pepones maxīe in cibo refrigerãt ⁊ emolliũt aluũ. Caro coꝝ epyforis oc'loꝝ aut doloribꝰ imponiť. Cõtra vomitiões ſiccãť ⁊ in forma tuſa dať in aqua mulſa q̃tuor obulis: ita vt q̇ biberit q̇ngẽtos poſtea paſſus ambulet. Cortex qꝫ vomitionē mouet. faciem purgat. hec ⁊ folia cuiuſcũqꝫ ſatiui illita cum vino cãis morſus hos coctos deraſo cortice ex oleo aceto ⁊ melle iocũdiores eſſe certũ eſt. C

¶ Dyaſ. Peponis q̇dē vſus gratior eſt ſꝫ difficile coquiť ꝓpter naturalē rigorē. Et ideo nonnulli cũ aceto ſumũt pulegiũ miſcentes. q̇ nocitura vis frigoris temperetur. D

¶ Item pepo in cibo lenior eſt. ꝙ detracta cute ⁊ obiecto ſemine vſui datur. ſtomachi cõpeſcit ardorem. Aluum lenit ⁊ mollit. E

¶ Coctus ex aqua cũ oleo aceto ⁊ melle iocundiſſime ſumiť. Caro eius impoſita fronti dolorem oculoꝝ miro modo mitigat. F

Capitulum.cccliij.

PEra paſtorꝫ ſiue burſa paſtorꝫ. Dyaſ. Pera paſtoris herba eſt q̄ hꝫ virgulas teneras ⁊ molles. ⁊ multas nodoſas ⁊ ſpanſas ſup terrã. Folia hꝫ rute ſimilia: ſꝫ oblõga ⁊ mollia. ⁊ ſemen in folijs ſingulis. Flos eſt illi albus aut feniceus. Virtutē hꝫ frigidam ⁊ ſtipticã. Et eſt maſculus ⁊ femina. De maſculo iam dicta. Femina ꝓo frutex eſt vnus ꝓgam habēs cannoſam ⁊ mollem ſpiſſam ⁊ nodoſam in q̇bꝰ nodis folia ſunt pini ſimilia. Radix eſt illi inutilis. Naſcitur locis humidis. Virtus eſt illi ſtiptica.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Succus ei⁹ bibit⁹ emoptoic̄ medicat̄ Uētris abſtinet reumatiſmū. colic̄ ſtrāguirio
ſis opitulat̄. vrinā ꝓuocat. morſib⁹ venenatis cū vino bibit⁹ medicat̄. cū vino coct⁹ et melle
B vulnera noua curat. ¶ Periodic̄ febrib⁹ ante vnā horā accept⁹ maxīe ꝓdeſt ſuppoſitū. fluxū mulieris ſtringit. dolorē auriū cōpeſcit. ſāguinē reijciētib⁹ ſubuenit. herpetes curat ⁊ fiſtulas. Ignē ſacrū extinguit. tumores ⁊ duricies īpoſitū ſpargit. recētib⁹ vulnerib⁹ maxīe ꝓdeſt.
C ¶ Gal. Iuuat itaq̃ exuſtos ſtomacho exteri⁹ applicata ſic heriſipilata. ⁊ calidos flegmones ſeu etiā talia exiſtentia repcutit reumata: ⁊ exīde ꝓo ſiccatiuū exiſterēt ꝓpter qđ herpetū bonū eſt farmacū ⁊ vlcerꝫ ⁊ aliarū. euidētiſſimū
D ꝓo flegmonoſorꝫ reumatorꝫ. ¶ Eſt aūt ⁊ ſanguinoſorꝫ vulnerꝫ ꝯſolidatiuū. Iuuat ꝓo ⁊ vlcera q̄ in aurib⁹. ⁊ ſi pus in eis ſufficiēs fuerit id ſiccat. ꝓpter eaſdeꝫ ꝓo ꝟtutes ⁊ fluxū muliebrem ſiſtit. ⁊ diſſinteriā ⁊ ſanguinis eductiōes ⁊ quēcūq̃ immoderate aliunde cauſatū. Eſt aūt ad oīa p̄dicta maſcul⁹ femina fortior.

¶ Capitulum. cccliiij.

PIſa. yſid. li. ethimo. xij. Piſa dicta eſt ꝙ ea penſabat̄ auri aliq̄d minutū. Nā pis dr̄ aurū. Hec minime inflat. Ideo magis egerit̄. Pli. li. xviij. Piſum ī apricis ſeri debet. frigorꝫ impatiētiſſimū. Ideoq̃ ſerit̄ in ytalia. ⁊ in auſteriori celo. nōniſi tempe verno terraq̃ facili ⁊ ſoluta. Frumētū q̄dē ⁊ ordeū ac vitia ⁊ quicq̄d in ſtipula eſt in acumine vnum foliū hꝫ. multiplicia ꝓo ſunt ecōtra ciceri ⁊ fabe ac piſo. Frumētis eſt foliū arūdinatiū fabe rotundū ⁊ magne leguminū pte longiora vt piſo. Silique rotunde ſunt ciceri. ceteriſq̃ leguminū lōge: ⁊ ad figurā ſeminis late. piſo ꝓo cilindracie. Ex leguminib⁹ vomere ſerit̄ lenticula ⁊ in grecia piſa. Thiſe ac piſa ſūt eiuſdē generis. ex qua in orbe nr̄o fit oriſa. Palla. li. x. In menſe ſeptembri poſtremo ſerendū eſt piſū in terra facili ⁊ ſoluta loco tepido. Celo delectatur humecto. ⁊ quattuor vel tres modios ſparſiſſe ſufficiet iugero.

¶ Operationes

¶ Actor. Miror ꝙ in li. medicorꝫ nr̄orꝫ autenticis manifeſte de piſorꝫ natura repit̄. ſed hoc eſtimā q̄dam eſſe qđ alio noīe robelie dicunt̄. A
vel forſſis eadē rō pōt aſſignari de piſa quā ſuperius aſſignauimus de auena.
¶ Pandecta. Piſum eſt ſpecies orobi. B
¶ Galienus de cibis. Piſa ꝯſimile aliq̄d fabis ſm totā ſubſtantiam habentia. comeſtaq̃ ſm eoſdem modos cū ipſis. in duabus his variantur. q2 inflatiua ꝯſimiliter fabis nō ſunt. ⁊ q̄a abſterſiuā ꝟtutē non habent ꝓpter h̄ tardioris digeſtionis ſm virtutē fabis ſunt. C

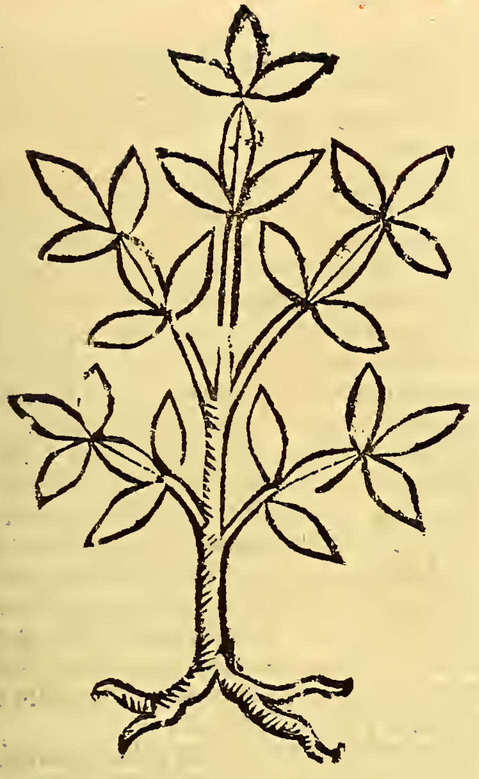

Capitulum.ccclv.

Piſcacea grece.arabice Piſtach ſiue fuſtech vel fiſtach. latine fiſtica. Sera. li.ag.c.piſtoch.i.piſcacea ſunt fructus q̄ veniūt de damaſco. Dyaſ.ca.piſcacee que in Syria naſcunt̄ ſimilia ſtrobilibꝰ ſunt.

Operationes

a ¶Dyaſ. Euſtomacha ſūt cū vino bibita morſibꝰ venenatis occurrūt. Pītus piſcaceaꝝ auſtera ꝛ ſtiptica eſt. Ideoqꝫ etiā acomoda credunt̄ toraci.ꝛ pulmonis ꝛ iecoris vitia purgare.

b ¶Et idem Sera. Piſtoch.id eſt fiſtice ſubſtātia eſt ſubtilis.ꝛ ſapor eius eſt fere ad amaritudinē declinans.ꝛ virtus eiꝰ eſt ca.ꝛ ſic.amplioris caliditatis q̄ꝫ nux auellana.

c ¶Gal.li.ð cibis.c.ð piſcacijs. Piſcacie naſcūt̄ apō alexandriā in egypto: multo āt plura ī boreali ſyrie: alimētū q̄dē pauciſſimū hn̄tia. vtilia ſunt ad epatꝭ corroborationē: ſil' ꝛ purgationē miſertoꝝ humoꝝ ſm̄ meatus ipſiꝰ. ꝑticipāt em̄ ſubamara ꝛ ſtiptica q̄litate aromatizante.

d ¶Scimꝰ aūt ꝛ alia multa epati vtilia ſicͭ in negocio ſimpliciū medicinaꝝ oſtēſum eſt. Stomacho aūt neqꝫ ꝓfectū neqꝫ nocumentū notabile ex ipſis habeo teſtari: ſicut neqꝫ reſtrictiui ventris neqꝫ ſubductiui.

e ¶Et idē.viij.ſim.far.c.ð piſcacijs. Piſcaciū.i. fiſtica. in ſyria multū naſcit̄ plāta hec. Fructꝰ āt eiꝰ ſubtiliū ꝑtiū eſt. ſubamaꝝ q̄ð ꝛ aromatizans hn̄s. deobſtruit ꝛ mūdificat maxīe q̄dem ea ſm̄ epar.ꝛ ea q̄ ſm̄ toracē ꝛ pulmonem.

¶Aui.de viribꝰ cordis dicͭ q̄ cōfortat cor. f

¶Auerrois.v.li. Colliget.c.de piſcacea dicit q̄ ꝯfortat ſtomachū ꝛ epar a tota ſubſtantia g

¶Rabbi moyſes.c.de piſcacijs. Piſcacea ſūt meliores om̄ibꝰ fructibꝰ: corroborāt ſtomachū ꝛ epar. ſunt calide ꝛ ſicce temperate. h

Capitulum.ccclvj.

Pinicum ſiue Panicū. yſaac in dietis Panicū in forma et natura ſimile milio. minus tn̄ eo nutrit.

Operationes

¶Panicum ventrem magis conſtipat. coquit̄ ſepe cum pinguedine vel cū lacte. A

¶Conſtañ. in pantegni. Panicum et milium fri.ꝛ ſic. ſunt in .ij. gradu: parū nutriunt. ſtiptica ſunt.ꝛ panis inde factꝰ multo plus eſt conſtipatiuus. Vrinā aūt ꝓuocant. Cū butiro vel lacte cocta ſunt meliora q̄bꝰ admixtis humectantur.ꝛ eoꝝ ſiccitas expellitur. B

C ¶ Plinius li.xxij. Panicū. Dyocles medicus mel frugū appellauit. effect⁹ habet q̄s miliū In vino potū diſintericis ꝓdeſt. Similiter his q̄ vaporanda ſunt: calefactum imponit. Siſtit aluum in lacte caprino decoctum: ⁊ bis in die hauſtū ſic ꝓdeſt ⁊ ad tormina.

D ¶ Dyaſ. Panicū in eſca oīb⁹ vtile eſt. vnde ſi panis ex eo fact⁹ ⁊ cōmeſtus fuerit. ventrē abſtinet. vrinā ꝓuocat. aſſum ꝟo in cacabo nouo ⁊ impoſitū in ſaccello ſicut ⁊ miliū ꝓdeſt.

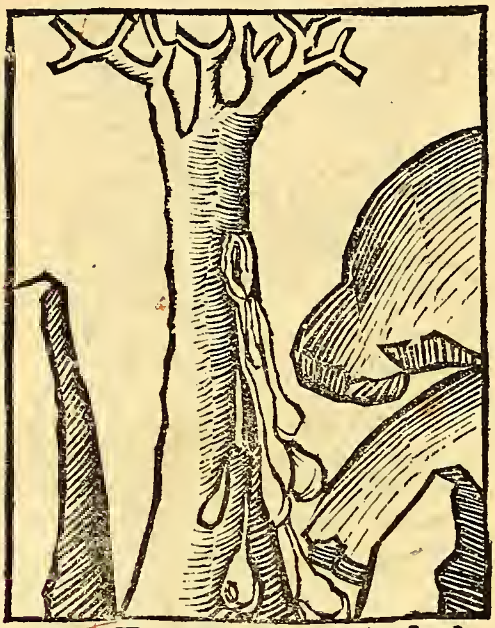

Capitulum.cclviij.

Picea. yſi. li. ethimo. xiiij. Picea ex pinorū gn̄e. differt tn̄ vt pini ſpecie. Nā aliā picin greci. aliā vocāt peucen quā nos piceā dicim⁹. eo ꝙ deſudat picē. Plini⁹ li. xvi. Picea eſt arbor ramoſa. cui ramoꝝ eſt ordo ſicut et abieti. Picea mōtes amat ⁊ frigora. feralis arbor. ⁊ indicio funebri ad fores poſita rogiſq; virēs. iam tn̄ ⁊ in domos tōſili facilitate recepta. hec plerumq; plurimam interueniēte candida gēma fūdit reſinā: thuri tā ſiľe3 vt mixta a viſu diſcerni nō poſſit. Hui⁹ arboris cortex eſt in vſu magno. ſicͥ abieti ⁊ fagi ac tilie.

Operationes.

A ¶ Pli. in li. viij. Signit q̄3 picea cancbryn vi3 pillulā ī medicina vim vrēdi hn̄te3. q̄ poſt q̄3 folia ceciderit: hieme durat ⁊ ꝯtinet nucleū pineis ſiľe3. In hieme creſcit. ⁊ aperit pillula tota. caditq; cū folia creſcere ceperit. Huic etiā arbori folia ſūt breui ſetā ⁊ craſſiora. dura q; ſic cipſſus. Rami ꝟo pene ſtatim a radice modici velut brachia laterib⁹ inherent.

¶ Picea min⁹ eſt alta q̄3 larix. totis panniculis minorib⁹ atq; gratilioribus. habet nuceos minimos ac nigros. ꝓpter qḋ greci pthirophoron eam appellabant. B

¶ In ea dē q̄3 nucamēta ſūt marib⁹ cōpreſſiora minuſq; roſcida reſina. Ut āt pix excat apit picea a pte ſolari cū plurimū hiatu bipedali: vt a terra cubito cū minimū abſit. Nec ipō corpi ptit: vt i ceter3. qm̄ aſtula vel haſtula in fructu ē. C

¶ Uex hec terre ꝓpria laudat. Altior amaritudinē affert. Poſtea humor eis e tota ꝯfluit ī vlcus. Habetq; picea folia pungētia nlloq; flore exhilarat. ptin⁹ em̄ fruct⁹ a florib⁹ gignit. D

¶ Abies q̄dē circa ſolſticiū floret. Pin⁹ ⁊ picea germiatiōe. xv. fere dieb⁹ ꝑueniūt. Semē ꝟo ⁊ ipē poſt vigilias reddūt. Picea ⁊ pin⁹ ⁊ aln⁹ ad aq̄ꝝ duct⁹ in ſcobos cauant obrute terra pluri mis ānis durāt. cito ꝟo ſeneſcūt ſi nō integant. E

¶ Idem in li. xvij. Umbra piceaꝝ quacūq; attigerit eſt venenū. Idem in li. xxiiij. Picea ex laricis folio trita ⁊ in aceto decocta: dentiū dolori prodeſt. Cinis corticū eius intertrigini et ambuſtis potus aluum ſiſtit. F

¶ Urinam mouet. Suffitu vuluas corrigit. Picea folia ꝑuatim iocinori ſūt vtilia. dragme pōdere in aqua mulſa pota. Deniq; ſiluas illas dūtaxat q̄ piceac reſine gr̄a radant vtiliſſimas eſſe ptiſci autumant. Uel his q̄ lōga egritudine vires nō recolligūt. G

Capitulum.cclviij.

PIra. Iſido.li.ety.xv. Pira videntur
dicta: eo φ in ſpecie ignis ſint forma
ta. Nã ab amplo incipiũt: ꝛ in angu-
ſtum deſinũt. Hec iumẽtis impoſita etiam ſi
pauca vehemẽter oneroſa eẽ dicunt. ¶ Pal-
ladi⁹ li.iij. Cõdienda ſunt pira ita. De placi
to deſcẽdente luna a.xxij. vſqꝫ in octauã. ea-
dẽ poma ſicca ꝛ manu lecta hora ſecunda in
q̄ntã vel a ſeptima in decimã: a caducis diligẽ
ter electa. itegra ꝛ ꝓpe dura ꝛ aliq̄nto viridia
implicato vaſe claudunt. qđ operculo regit ꝛ
deorſum os eius ei inclinat atqꝫ obruitur eo
loco circa quẽ ꝑhennis aqua decurrit. Itez
que dura ſũt in carne ꝛ cute prius ĩ aceto po
ſita vbi ſe mollire ceperint. in fictile vas be-
ne coctum picatũqꝫ ponunt: ꝛ operculo ſuꝑ
ueniente gipſant. ꝛ vas breui ſcrobe demergi
tur ĩ eo loco q̄ q̄tidie ſole tangat. Plurimi pi
ra obruta inter paleas aut frumẽta ſeruarũt

Operationes

A ¶ Dyaſ.ca.de piris. Piri multe ſũt ſpẽs: ſꝫ ſti
ptice oẽs. vñ ad reumaticas paſſiões catha-
plaſmatibꝫ adhibita faciũt: ꝛ reuma compe-
ſcũt. Elixatura eoꝝ ad oĩa p̄fata iuuãt. Et ſi
ipa pira a ieiuno comeſte fuerĩt abſtinẽt ven
trẽ. Et piri ſiluatici ſpẽs ſũt q̄ tarde mature-
ſcere pñt plus ſtiptice q̄ꝫ ſupradicte: ſꝫ ſilibꝫ
cauſis ꝓſunt. ꝓhibẽt q̄ꝫ aliq̄ fungos venenũ
B amittere ſi cũ piris fuerint cocti. ¶ Aui.li.ij.
ca.de piris. In ipis ſũt terreitas ꝛ aq̄ſitas. ꝛ
in nr̄a q̄dẽ terra eſt ſpecies q̄ dr̄ ſenabrud. et
habet magnã capacitatẽ. ꝛ eſt vehemẽtis ro
tunditatis ꝛ ſubtilis corticis: eſt boni coloris q̄ſi
preuium: q̄ſi ipm ſit aqua zuccari coagulata
plurimũ. ſed non ꝓpter ſpiſſitudinẽ ſu be boni
odoris valde. qđ cũ arbore ſua cadit ſuꝑ ter
ram deſtruit. ꝛ iſti ſunt in q̄bꝫ nõ eſt nocumẽ-
C tum de ſpeciebꝫ pirorum. ¶ Pira q̄ nominan
tur ſenia ſunt frigida in primo: ꝛ ſicca in.ij.
Serabrud ṽo ſũt temperata humida: ꝛ oẽs
ſpecies ei⁹ ſũt ſtiptice intrãtes ĩ emplaſtris
retentiõis materiex. ꝛ q̄ñqꝫ abſtergũt paꝝ. ꝛ
eoꝝ humor ẽ plurim⁹ et laudabilior humore
D pomoꝝ ſm φ dixit ruſus. ¶ Ea autẽ q̄ dicta
ſunt ſenabrud in terra Coraſceni: abſqꝫ alijs
dicta ſũt lenitiua nature: ꝛ boni chimi valde
ꝯſolidãt vulnera. ꝛ ꝓprie ſilueſtria exiccata. ꝛ
ſũt p̄paratiua ſtomachi: ꝛ abſcidũt tuſſim: ꝛ
ſedãt colerã: ꝛ ſtringũt ventrẽ. et ꝓprie q̄ ſunt
E exiccata. ¶ Et ĩ piris q̄dẽ eſt ꝓprietas facien
di euenire colicaꝫ: q̄re oportet vt bibat poſt
ipa de ydromelle cũ ſpeciebꝫ q̄ ſunt vt piper
et cinamomũ ꝛ his ſilia. ¶ Et eoꝝ rob ꝯuenit F
fluxui ventris colerico. Cinis ſpeciei eoꝝ ve
hemẽtis ſtipticitatis ꝛ tarde maturatiõis eſt:
et cura fungoꝝ mortificantiũ. ꝛ q̄ñ iſti fungi
coquunt cũ piris minorat nocumentũ eoꝝ.
¶ Sera.li.ag.ca. Cumechre.auct. Gal. Cu- G
mechre.i.pira. Subſtãtia ei⁹ eſt cõpoſita ex
ſuba terrea ꝛ aquoſa. Et ſi vis põt aliter di-
ci: φ vna.ſ. eius pars eſt frigida ꝛ alia tempe
rata. ꝛ ſapor piri ꝛ ſtiptic⁹ cũ dulcedine aq̄ſa.
ꝛ virt⁹ piroꝝ eſt deſiccatiua: ꝛ ꝯglutinat vul
nera ſine aliq̄ mordicatione. Et q̄ñ comedit
fortificat ſtomachum: ꝛ ſedat ſitim. ¶ Silue H
ſtre ṽo eſt magis ſtipticũ: ꝛ plus incoriat et
corugat ſtomachũ. ꝛ iđ plus ꝯglutinat vulne
ra: ꝛ ꝓhibet fluxum humorũ. ¶ Et idez auct. I
Aben meſuay. Quãdo quodcũqꝫ totũ coq̄-
tur vel domeſticũ vel ſilueſtre cũ fungis au-
fert maliciã eoꝝ. ꝛ maiora ex eis ſunt fortio-
ris virtutis q̄ꝫ parua. Parua aũt ſũt nutribilio
ra q̄ꝫ citonia. ¶ Et rob piroꝝ abſcindit fluxũ K
colericũ: ꝛ excoriat ſtomachũ. Et pira ꝓprie
generant colicã. ꝛ oportet φ ſumat poſt ipm
vinũ mellis factum cum ſpeciebus.

Capitulum.cclix.

PIper latine. arabice ꝛ grec. falfel. Se
rapion li.ag.ca. falfel.i.piper. Et ẽ ar

bo: naſcēs i regiōib⁹ indie. h; ſemē qđ ſui or/
tu eſt longu; ſılē faſeolis: ⁊ elongat̄ in forma
ſua: ⁊ ē macro piper. ⁊ intra ipm ſūt gňa pua:
ſılia gergues: q̄ qñ maturant̄ fit pip. ⁊ hoc q2
ſepat̄ ⁊ fit ſicut racem⁹ in q̇b⁹ ſunt grana par
ua/⁊ ſūt grana piperis. Et qñ colligit̄ pˢ̇ecte
matuꝝ eſt piper nigꝝ. ſed qñ colligit̄ añ ma/
turationē eſt piper albū. nā colo2 ei⁹ ē alb⁹. et
nō recipit in colo2e ſuo nigredinē anteq̄ ma
turat̄. ⁊ radix hui⁹ arbor; ē ſılis coſto. Eligē
dū eſt añt ex nigro qđ ē nouū in q̄ ē ſılis fur/
furi graue ⁊ plenū. S; albū meli⁹ ē illud qđ
ñ ē rugoſū albū ⁊ gue ⁊ lōgū ē eligēdū illđ qđ
qñ frāgit̄ apparet deſum: hñs grana q̄ ſūt in
tra ipm inuicē iuncta: ⁊ acuti ſapo2is mo2di
cans linguā cū calefactōe. Radix arbor; hu
ius vocat̄ falſanuē. ⁊ eſt ſimilis coſto. defert̄
ad nos ex terra indie ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. pi
peris ſ̄m trāſla. no. Piper; radix coſto maxi
me ſ̄m ꝟtutē ſimilat̄. Fruct⁹ ꝟo ei⁹ q̄ q̄dāmō
germinat ē piper lōgū. vñ et humidi⁹ exiſtit
maturo. ſignū aūt ē hūiditatis ei⁹ ꝙ faciliter
cū imponit̄ pfo2at̄. ⁊ nō cōfeſtim mo2det: ſed
paulatim icipit: pmanet ꝟo multū. q̄ ꝟo q̄ſi p̄
matur⁹ fruct⁹ albū pip eſt. acri⁹ exñs nigro.
id ei q̄ſi ſup aſſalū eſt. vtraq; āt ſufficiēter ca/
lefaciūt ⁊ ſiccant. ¶ Gal. eo. li. ⁊ ca. ſ̄m trāſla.
ara. Sapo2 piper; ē acut⁹. ⁊ illud qđ nō ma/
turū ē: pip albū ē: ⁊ ipm ē acuti⁹ nigro: ⁊ ma/
gis pungēs linguā: ⁊ h̄ eſt q2 nigꝝ: ꝓpterea q2
maturat̄: accidit ꝙ nō recipiat aduſtionem ⁊
deſiccatōnē fo2tē: q2 minuit̄ acuitas illa: q̄ q̇
dē remanet i albo. Iſte nō due ſpēs ſūt deſic
catiue ⁊ calefactiue fo2titer. ⁊ fruct⁹ q̇dē ei⁹
qñ incipit eē ē piper lōgū. ⁊ ꝓpter h̄ accidit ꝙ
pip longū eſt hūidi⁹ alio pipere. Et ſignū ſup
h̄ eſt ꝙ qñ elōgat̄ tp̄s ſup ipm co2rodit̄ ⁊ pfo
rat̄ etiā qñ terit̄ nō inuenit trito2 i pncipio ſue
ɔtritiōis punctionē multā. ⁊ qñ incipit mo2
dicare: nō appet mo2dicatio ei⁹ multa anteq̄
guſtet̄. deinde remanet mo2dicatio ei⁹ tp̄e nō
paruo. ſ; piper albū ē meli⁹ ſtōacho alijs dua
bus ſpecieb⁹.

Operationes

A ¶ Sera. Radix piper; ɔfert colice ⁊ dolori/
bus frigidis. Eſt ca. ⁊ ſic. eſt bona colice. ⁊ vē
toſitatib⁹ ⁊ alijs dolo2ib⁹ fri. ⁊ ē ſimilis coſto
ſ̄m ꝟtutē. ⁊ piper nigꝝ acuti⁹ ē albo. ⁊ albū ē
debili⁹ eo. ⁊ ꝟtur piper; eſt calefactiua: attra
ctiua cibi: ⁊ ꝓuocatiua vrine: reſolutiua ⁊ ab
B ſterſiua obſcuritatis viſus. ¶ Et qñ ſumit̄ in
potu aut fit inunctio cū eo. aut miſcet̄ in aliq̄
vnguēto. ɔfert rigo2ib⁹ febriū periodicaꝝ. et
ɔfert mo2ſib⁹ venenat;: ⁊ expellit fetū: ⁊ potiſ
C ſime ſi i potu ſumat̄ vl' aſſidue comedat̄. ¶ Et
qñ fit naſcale cū eo poſt coitū ꝓhibet impre/
gnationē. ⁊ hoc ſimiliter facit aſſidue come/
ſtū. Nā iter pſtat genitale: ⁊ admīſtrat̄ i lohoc
⁊ ſyrupis q̄ ſūt ɔuenientes tuſſi et dolo2ib⁹ pe/
cto2is. ⁊ fit linitio cū eo ⁊ melle. ⁊ cōfert ſqui/
nātie. ¶ Et qñ ſumit̄ i potu marie cū granis
lauri aut folijs ei⁹: ɔfert to2tiōib⁹ vētr;. et qñ
maſticat̄ cū ſtafiſagria ⁊ cū paſſulis facit de/
ſcēdere flegma ex capite: ⁊ ipm ſedat dolo2ē.
⁊ ɔfo2tat ꝟtutē digeſtiuā. ⁊ ingredit̄ i ɔfecti/
onib⁹ ſpecieꝝ q̇b⁹ vtunt̄ ſani i ɔdimēt; ciboꝝ
ad ꝓuocādū appetitū. ¶ Et qñ miſcet̄ cū pice
reſoluit ſcrofulas. Et qñ miſcet̄ cū nitro ab/
ſtergit mo2feā. ⁊ nō ē radix piperis zinziber:
ſicut putauerūt q̇dā. imo radix ei⁹ eſt ſimilis
coſto: q̄ quidē calefacit ⁊ mo2dicat linguā. ⁊
attrahit humiditatē ad os: qñ miſcet̄ cū ace
to. Et linimētū cum eo reſoluit apoſtemata
ſplenis. ⁊ ſi ſumit̄ facit idē. ¶ Et idem aucto.
Aben meſuay. Proprietas piperis eſt ꝙ ꝓhi
bet impgnationē: ⁊ maxime qñ ſumitur poſt
coitū. ⁊ ꝓhibet to2tiōes ⁊ ventoſitates q̄ fiūt
in ſtomacho ⁊ in inteſtinis. ⁊ exiccat flegma
viſcoſum qđ aggregat̄ in pecto2e ⁊ pulmone
⁊ inteſtinis. ⁊ digerit cibū. ⁊ nocet febricitan
tib⁹. ¶ Et ſi q̇s vtitur multu; pipere ꝓuocat
vrinā. Et ſi vtat̄ eo paꝝ ꝓuocat ventrē. Sca
monea eſt ɔtraria in hoc: ⁊ facit hoīem ma/
cre fieri: ⁊ deſiccat ſperma. Et in pipere albo
cū acuitate ſua eſt hūiditas q̄ auget in ſper/
mate: ⁊ mūdificat epar ⁊ ventrē ⁊ pulmonē ⁊
ſtomachū. ⁊ ɔfert mo2ſib⁹ venenoſis: ⁊ cale/
facit neruos ⁊ muſculos ⁊ plus omī alia re.
¶ Paulus ca. de pipere. Piper eſt calidu; in
q̄rto gradu. ſiccū in ſcđo. Ubi ſciendū ne ali
q̄ erro2is materia repleant̄: ꝓpterea q2 i pñti
lr̄a Serapion ⁊ Dyaſco. vident̄ cū Galieno
nō modicū diſcrepare dicētes ꝙ piper nigꝝ
acutius eſt albo. ¶ Galien⁹ vero ait: ꝙ piper
albū acutius ē nigro. ⁊ ꝓpterea ſicut ex ꝟbis
Dyaſco2idis bene intuētib⁹ ⁊ auide eſt mani
feſtū ꝙ piper albū eſt duplicis generis. ¶ Eſt
quoddā piper albu;: qđ fit qñ grana minuta
q̄ fuerūt in pipere longo incipiūt ingroſſari.
⁊ vnū ab altero incipit ſepari: ſed nō fact⁹ ē
botrus vel racem⁹. ¶ Eſt aliud piper album
qđ fit cū illa grana q̄ fuerūt in p̄dicto pipe/
re albo ſ̄m debitā q̄titatē fuerint aucta: et
intra ſe totaliter ſepata: ſicut q̄ ſūt poſita in
quodā botro vel racemo. ⁊ ſūt ꝓpinq̄ matu/
ritati. Primū ꝟo piper albū qm̄ ſapit adhuc
naturā; piperis longi: q2 vicinat̄. participat
adhuc de ei⁹ humiditate: cui⁹ gr̄a nō ē mul
tum acutum. Piper aliud albū de quo dixi/
mus: qđ eſt in medio inter maturitatē ⁊ prīn

cipium generationis eſt ſatis acutum.quare
cum remoueatur ⁊ elõgatur a pipere longo
non participat humiditatem eius:⁊ eſt acu-
tius ſeipſo cum venit ad maturitatem: pro-
D pter quã amittit de eius acuitate. ¶ Et hoc
idem videmus in fructibꝫ acetoſis que ſunt
in medio tempore acetoſiores.hoc etiã in ſe-
minibꝫ eſt videndũ:ſcꝫ. Feniculis: ſinapibꝫ:
et ceteris ꝗ ſunt acutiores et calidiores qui
ſunt in medio tempore:ꝙ q̃ ſunt in extremo
Sic ergo ad ꝓpoſitum piper nigrum acuti-
us eſt albo:ſcꝫ albo quod eſt in principio ge-
nerationis.ꝗ nõ habet multam acuitatem
propter humiditatem quam participat:vt di
ctum eſt.hunc reſpectum habuit Serapion
G ⁊ Dyaſcorides.¶ Sciendũ inſup ꝙ in maio
ri quãtitate inueniretur de pipere albo:niſi
ꝗ inficitur ꝓpter ignem.ſed illud quod non
contaminatur ab igne remanet album ⁊ non
rugoſum:qđ non poteſt eſſe niſi modice q̃n-
titatis:quia modicuꝫ eſt illud quod ab igne
impreſſionem non recipit.

Capitulum.cclx.

P Iper nigruꝫ latine. arabice habelze
lim vel grana ezelem.

Operationes

¶ Serapion libro aggrega.cap̃. habelzelim A
id eſt granum zelin.⁊ eſt piper ethiopium vel
nigrorum.⁊ eſt granũ pingue ĩ magnitudine ci-
ceris:⁊ eſt citrinũ exterius:albũ interius.et
habet ſaporem bonuꝫ.defertur ex terra bar-
barie.¶ Et illud quod nominatur in barbaria B
croin:eſt ſimile faſeolis in forma ſua: niſi ꝗ
grana eiꝰ et cortex eiꝰ ſunt minora faſeolis.
habent nigrũ colorẽ ⁊ acutum ſaporẽ ſicut pi
per.⁊ defertur ſimiliter a terris nigrorum.⁊ ſũt
calida in tertio gradu.humida in pͥmo. ¶ Et C
conferũt dolori dentiũ.¶ Augent eni in ſper D
mate.¶ Et faciunt bonũ odorem oris. E

Capitulum.cclxi.

P Iperelle latine. grece baerina.arabi
ce baerinia. Serapion lib.aggrega
toris cap̃.baerinia:id eſt piperella.⁊
eſt in figura ſicut piperis minoris figura:ni-
ſi quia eſt in colore ſuo citrina.

Operationes

¶ Serapion. In ea due ſunt virtutes cõtra A
rie:ſic̃ frigiditas ⁊ caliditas. ¶ Et idẽ aucto B
ritate Aben meſuay. Baerina eſt granũ par
uũ minus pipere.⁊ eſt in eo citrinitas pauca:
⁊ eſt odoriferũ:cuius odor ẽ ſicut odor ligni
aloes.eſt calidũ ⁊ humidũ.⁊ in eo eſt abſter-

C ſio parua. ¶ Idem. Prouocat vrinā multā fe
tidam qñ coquitur in vino et bibitur. illud vi
D num. ¶ Et aufert ꝓpter hec fetorem aſcello-
rum et fetorem totius corporis. Et operatio
in hoc eſt a tota ſua ſubā. et quando coqui-
tur radix et bibitur: cōfert ſicut piper nigrū.

Capitulum. cccl xij.

Piretrum latine. grece dentanos. ara
bice vero achirarraba: ſiue acharcha
racha. Serapion libro aggre. cap̄.
Achirarraba. auctoritate Dyaſco. Achirara
ba: id eſt piretrum. et eſt planta cuiꝰ folia ſūt
ſimilia folijs dauci agreſtis aut maratri. ⁊ ſti
pites ſimiliter ſicut ſtipites illius. et ſup ſti-
pitem eſt corona ſimilis corone aneti. ⁊ habꝫ
radicem in groſſitudine digiti. ¶ Auicēna li-
bro. ij. capitulo de piretro. Piretruꝫ plurimū
quod de hac planta adminiſtratur eſt radix
eius. melius eſt illud quod eſt acutum: mor-
dificatiuum lingue. et magnitudo eiꝰ eſt ſm
quantitatem digiti.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Pungit linguam quādo gu-
ſtatur pūctiōe forti et attrabit flegma. ⁊ ideo
quando coq̄tur cū aceto ⁊ fit colutio oris cō
fert dolori dentiū. Et quādo maſticatur at-
trahit flegma. ¶ Et quādo teritur ⁊ miſcetur
cū oleo ⁊ inungitur ꝓuocat ſudorē. ⁊ confert
membris ſup que vincit frigus: et conſeruat
corpus a nimio frigore aeris ne noceat ei. et
amiſſione ſenſus ⁊ motus. ⁊ eſt eiꝰ iuuamen-
tum magnū in hoīe. ⁊ cōfert paraliſi ⁊ rigori
bus febriū. ¶ Galienus. viij. ſimpliciū farma
corum cap̄. de piretro plurimū quod de eo ad
miniſtratur eſt radix eius. ⁊ ꝓprietas virtutꝫ
eius eſt ꝓprietas adurens. ⁊ pungit linguaꝫ
quando guſtatur punctione forti: et attrahit
flegma. ¶ Et ſedat dolorē dentiū qui fit a fri
giditate. ⁊ confert rigori febrium qñ fit inun-
ctio cum eo diſſoluto in oleo ante aduentuꝫ
paroxiſmi. ⁊ confert illi q̄ habet ſtuporem in
membris ante relaxationē. ¶ Auicēna. Pire
trum quidā extimauerunt eſſe frigidum: ſed
nō eſt: imo calidum ⁊ ſiccum in tertio gradu.
extrahit flegma maſticatū. et virtus eius eſt
aduſtiua. Et ꝓuocat ſudorem: cum ex eo cū
oleo abſtergendo inungitur corpꝰ ſi miſcea-
tur cū oleo. ⁊ abſtergendo inungat̄ ex eo ꝓ-
uocat ſudorem. fricatio facta ex eo ⁊ decocti
one ipſius et oleo eius. Confert mollificati
oni neruoꝝ antique: ⁊ ſtupori eoruꝫ. ⁊ ꝓhibet
generatione alcuzeꝫ ab eo in quo generatur
alcuzeꝫ vehemēter aperit opilationes cola-
torij: ⁊ ꝯſtrictionē nariū. ¶ Et eius decoctio
ꝯfert dolori dentiū: ⁊ ꝓprie frigido. Et eius
acetum cōfirmat dentes motos ſi decoqua
tur cū aceto ⁊ teneatur in ore ¶ Et quādo fri
catur cum eo corpus ante paroxiſmuꝫ rigo-
ris cum oleo: ꝯfert rigori facto cum febre et
abſqꝫ febre. ¶ Paulus ca. eſt ſiccum in tertio
gradu. Maſticatum attrahit flegma ꝑ os. ⁊
remouet dolorem ⁊ ſtuporem dentium.
¶ Auerrois quinto libro Colliget. ca. de Pi
retro. Eſt calida ī quarto: ⁊ de ea adminiſtra
tur radix. ¶ Conſtantinus libro graduū. ca-
pitulo Piretrum. Piretrū eſt in quarto gra
du calidum ⁊ ſiccum. Linguā vrit: ⁊ flegma
nimium attrahit. Ideoqꝫ dentibus valet de
frigiditate et humiditate dolentibus.
¶ Alexander ⁊ Stephanus. Illud tritum ⁊
cum melle potatum: epilēticis valere teſtan
tur. Collo ſuſpenſum aut naribus applicatū
ſubuenit infantibꝫ epilenticis. Cum oleo mi
xtum et dorſo femineo inunctum ante rigo-
ris acceſſionem venire ꝓhibet eam.
¶ Valet etiam paraliticis ac neruorum mol
liciei de frigiditate ⁊ humiditate totius cor-
poris. Deniqꝫ in corpore toto ex eorum per-
uncto prouocatur ſudor.

L ¶ Platearius. Piretrū eſt ſatꝫ cōmunis her
ba in tertio gradu calida ⁊ ſicca. Radix eius
in medicinis ponit̄: que in hyeme colligit̄. ac
ꝑ annos quinqꝫ ſeruat̄. Piretruꝫ debet eligi
cōtinuum ⁊ nō ꝑforatum ſaporē habens acu
tum. ⁊ cum frāgitur nō puluerisat̄. Acumen
eius nō ſtatim ꝑcipitur: ſed debet aliquantu
lum maſticari ⁊ in ore teneri. Quod cōtingit
propter eius leuitatē: vel ſubſtantie ſolidita-
te. Virtutē habet diſſoluendi: cōſumēdi ⁊ at
D trahendi. ¶ Gargariſma factū ex vino dulci
decoctionis eius. cerebrum a ſuꝑfluitate fle
gmatica mūdificat: ⁊ humores vite cōſumit
I ¶ Inter dentes maſticatū dolorē tollit den-
tium: ⁊ ſtomachi reumatiſmū. Maſticatū q̄ꝫ
lingue paraliſim ſoluit. Contritum in vino ⁊
oleo decoctum ⁊ ad loca paralitica et poda-
grica cathaplaſmatū valde proficit.

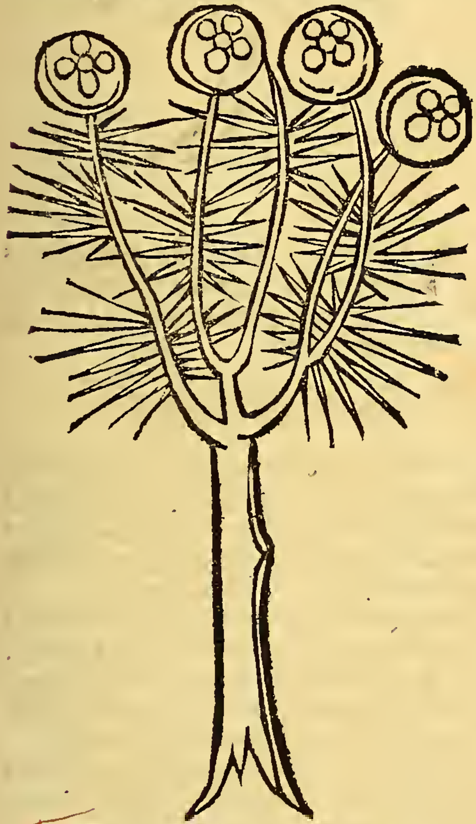

Capitulum. ccclxiij.

Pinus latine. grece Calidariſchochia
vel azet. Arabice Cinobar. Serap.
libro aggregatoris cap̄. Cinobar: id
eſt pinus arbor. Et eſt maſculus ⁊ femina.
Maſculus nominat̄ azet vel cinobar. ⁊ non
facit fructū magnū: ſed de ſudore extrahitur
pix: vt patet in littera pix. ⁊ ibidem inuenies
eius virtutem. ⁊ cum ligno fit lumen. ⁊ eſt il-
lud quod vocat̄ teda vel ꝫappinus. Et femi-
na eſt illa que facit fructū magnū. ⁊ de ea eſt
magna ⁊ parua. ¶ Et idem auctoritate Ga-
lieni. Minor eſt in ſapore ſicut ſapor maio-
ris. ⁊ eſt in ea aliquantulū amaritudinis ⁊ a-
cuitatis. ⁊ virt⁹ eius eſt calida cum acuitate
¶ Et idem aucto. Aben Meſuay. Magne
ex pinis ſunt calide in ſecūdo gradu: ſicce in
primo. Que cum bibunt̄ cum rob mūdificāt
humores groſſos ⁊ viſcoſos qui ſunt in reni
bus ⁊ veſica. ¶ Et idem auctoritate Dyaſco
ridis. Calidaris vel calicaris eſt fructus pi-
nus maior: ⁊ nominatur cochia.

Operationes

¶ Serapion. Pinus maior ꝯfert ſaniei ī pe- A
ctore: ⁊ oībus q̄bus cōuenit educi ſaniē a pe
ctore. ⁊ facit expuere ſanguinem. ⁊ quādo in-
funditur in aqua: recedit acuitas et punctio
que ſunt in eo: ⁊ elongat̄ a mordicatione. Et
tunc eſt cōglutinatiuus: ⁊ medius inter qua-
litatem calidam et frigidā: ⁊ inter ſubſtantiā
aqueam et terreā. ⁊ ſubſtātia aquea in eo eſt
pauca. ſed fructus q̄ntum ad nutrimentū eſt
dure digeſtionis: ⁊ nutrit corpus nutrimen-
to forti. ¶ Idem aucto. Dyaſcoridis. Quan B
do comedit̄ et bibitur cum ſemine cucume-
ris ⁊ rob ꝓuocat vrinā. ⁊ cōfert ardori renū ⁊
veſice. Et quādo bibitur cum ſucco portula-
ce: ſedat mordicationē ſtomachi: et reddidit
debilib⁹ fortitudinē: ꝯfert deſtructiōi humi-
ditatis ¶ Et qn̄ accipit̄ ex ſuccu pini ſicut re C
cens: ⁊ terit̄ et coquit̄ cum rob: ⁊ accipiūtur
de ipſius decoctione. ℥. iiij. qualibet die cō-
fert tuſſi antique ⁊ vlcerib⁹ pulmonis.
¶ Idem auctoritate Galieni. Minor ex eis D
nominat̄ calidaris. Virt⁹ eius eſt calida et
abſtergit. ſapor eſt ſtipticus: amar⁹: acut⁹: et
cōfert ſputo venīēti a pectore ⁊ pulmone: ⁊ ē
ſtiptica: et cōfert tuſſi ⁊ dolorib⁹. pectoris qn̄
ſumitur ſola aut cū melle. ¶ Et idem auctori E
tate Aben meſuay. Magne ex pinis ſunt ca
lide in ſecundo gradu: ſicce in ꝑmo. Que qn̄
bibunt̄ cū rob: mundificāt groſſos humores
⁊ viſcoſos q̄ ſunt in renib⁹ ⁊ veſica. ⁊ confert
ſaniei eorum ⁊ lapidi. Reſina eius deſiccat ⁊
calefacit. ⁊ eſt dyaforetica. Pro qua lege ca-
pitulū reſina. ¶ Et idem auctoritate Galieni F
Cortex ⁊ folia pini que eſt minoris: q̄ eſt no-
minata calidaris. habent in ſe virtutē ſtipti-
cam: que curat tenaſmonem quādo apponit̄
ſicut emplaſtrum. ⁊ nō eſt medicamē melius
in hoc. ⁊ quādo bibitur ſtringit ventrem. ⁊ eſt
conferens cōbuſtioni aque bulientis. ⁊ ſimi-

liter cortex illius ſpeciei que dr̄ cochia. ⁊ eſt maſculus cōſimilis in virtute: niſi qꝛ virtus eſt ei debilior ꝟtute illi⁹. ſed folia iſtaꝝ arborū q̄ qꝛ ſunt magis humida cortice ipaꝝ: habent in ſe virtutē qua incarnant ꝑcuſſione.

G ¶ Sed pini magne. Virtus folioꝝ ⁊ cortic̄ eſt fortis in omībꝫ iſtis. ſed fumus q̄ eleuatur a ligno pini confert multum fluxui pilorum palpebrarum: ⁊ corruptioni lachrymarum: ⁊ curſui lachrymarum ab eo.

H ¶ Cortex arboris pini minoris et cortex cochie: ⁊ eſt acꝫ: oīmēs ſunt ſtiptice. et cōferunt patientibꝫ tenaſmonem quādo teritur ⁊ pulueriſatur ſupra locum. et quādo de ipſis miſcetur cum litargiro ⁊ puluere olibani ꝯfert vlceribꝫ que apparent in corpore ⁊ cōbuſtionibꝫ ignis. et quādo cōficitur cū cera diſſoluta cum oleo mirtino: conſolidat vlcera que dicuntur formice ne augeantur in corpore. ⁊ fit cum eo fumigium matrici: ⁊ expellit fetū mortuum et ſecundinā. Et quādo bibit̄ ſtringit ventrem: ⁊ mouet vrinam.

I ¶ Galienus. vij. ſimplicium farmacorum capitulo de pinea. ſm̄ tranſlationem grecam. Comi fructus: id eſt pinea quam ſcrobiliam nominānt. tota quidem viridis. habet q̄d amaritudinis ⁊ acredinis. ⁊ propterea quidē empicis et alijs quicunqꝫ indigent ea q̄ ſm̄ pulmonem ex torace faciliter extuſſire ⁊ expurgare idonea eſt. eſibilis vero fructus ei⁹. Eſt quidem cibus difficile digeſtibilis et fortis. eſt autem ⁊ vt farmacum: ⁊ ad leniendū aſperitates idoneum. ⁊ maxime quando in aqua infuſus: diſpoſuerit in eo totam quantā habet acredinem. Reliquum enim om̄e immordicaciſſimum fit. in medio enim calidū et frigidum equaliter conſiſtens ex aquoſa et terreſtri ſubſtantia habet craſim. acetoſa autem minime participat.

K ¶ Et idez in libro de cibis capitulo de pinea. Magne ex eis euchimie ⁊ groſſe chimi generatiue. Et ideo nutriunt corpus nutrimento forti: nō tamen bene digeſtibili.

L ¶ Auicenna libro. ij. ca. de pino. Virt⁹ corticis maioris fortior eſt. Et cortex eius que nominatur ſuſine eſt debilior. In cortice ei⁹ eſt ſtipticitas plurima. ⁊ vermis q̄ exiſtit in ipſa eſt in virtute cantaridis. Cortex ei⁹ confert vlceribus cordicalibus. ⁊ in ip̄o eſt virt⁹ cōſolidatiua: ⁊ in cortice ipſius eſt de ſtipticitate quod ꝑuenit ad hoc vt ſanet abraſionē qn̄ ſuper ea ponitur vt emplaſtrum.

Capitulum. cclxiiij.

P Impinella. Pandecta Pimpinella ē herba multū ſimilis ſaxifrage. Unde verſus. Pimpinella pilos ſaxifraga non habet vllos.

Operationes

¶ Virtus ei⁹ eſt q̄ abſtergit ⁊ fortificat ⁊ mūdificat epar ⁊ renes qn̄ in eis ſunt opilationes. A
¶ Quādo bibit̄ de radice eius quātitas amigdale a mulieribꝫ que nō bene purgātur in partu mūdificat eas per menſtrua. B

¶ Et quādo bibitur cum vino: confert dolori ventris ⁊ ycteritie ⁊ dolori veſice ⁊ renum. C

¶ Et quādo coq̄tur cū vino ⁊ bibitur ſtringit ventrem. Et quando bibitur ex ſemine eius cū vino ſtiptico cōferunt fluxui ventris. D

¶ Radix pimpinelle ꝓſeruat a peſte maſticatam: ⁊ in collo ſuſpenſum. Itē abſtergit veſtigia nigra in cute. Confert podagre. E

¶ Radix pimpinelle maſticata longo tempore apparet in ea acumē cū pauca amaritudīe et cum acredine. propterea igitur diuretica ⁊ vrinarum prouocatiua. F

Capitulum. cclxv.

B

Peridemon. Pan. Peridemon grece velliceos vel exacāton. arabice grimath. latine Caprifoliū .i. mr̄ ſiluaꝝ.

Operationes

A ¶ Dyaſc. ca. liceos vel exacāton fo. ſūt buſſo ſilia atq̃ ſpinoſa. g̃na ei⁹ viridia. ⁊ cū maturauerint ceraſis ſilia. Naſcit̃ i ſiluoſis locꝫ cui⁹ fo. ⁊ g̃na ⁊ radix i vnū ↄtūdunt̃: ⁊ cū aq̄ dulci coquunt̃ vſq; ad groſſitudinē Hec aq̄ ē deſiccatiue ꝟtutꝫ: ⁊ ex ↄ̄rījs cōpoſita. q̄ ſcꝫ ē extenuatoria. digeſtoria ca. ⁊ fri. ſtipticā hn̄s vim. et iō diaforeſim facit. B ¶ Facit autē ad herpetas: ⁊ ad vlcera epatis ⁊ ad parotidas. et putrida vlcera ex ſucco fruct⁹ ei⁹ fit licium. p q̄ lege ca. licium ſuperius de .l. cclxv.

Capitulum. cclxvi.

Pinaria latine. grece ſcalones. arabice Daixoff. Sera. lib. ag. ca. Daixoff eſt ex ſpeciebꝫ pineaꝝ. fo. ei⁹ ſūt ſilia cameleonti albe: niſi q̄ ſunt nigriora. et hꝫ virgā longā folījs plenā. ⁊ ſup ip̄m ē capitellū ſpinoſum. et hꝫ radicē nigrā ⁊ groſſam. ⁊ eſt q̄d de ipa planta adminiſtrat̃. Gal. Virtus eius eſt q̄ calefacit in. ij. gra. in vltīo ei⁹. ⁊ in p̄ncipio ſc̄di: ⁊ deſiccat in. iij. Planta illa comeditur recens ſicut ſparagus.

Operationes.

¶ Galienus. Prouocat vrinam multam fetidam quādo coquitur in vino ⁊ bibitur illud vinum. ¶ Et qn̄ coquit̃ radix et bibit̃: aufert fetorem aſellarū ⁊ fetorē totius corporis. A B

Capitulum.ccclxvij.

PSilliũ latine. grece pigſilliũ. arabi/
ce hazaracbona vl' beſtercaton. Se
ra.li.ag.ca. Hazaracbona au. Dyaſ.
Hazaracbona: id eſt pſilliũ: eſt herba hñs fo
lia piloſa. virgas hñs lõgas mẽſura vni⁹ pal
mi ⁊ tota herba piloſa. Et exit⁹ ra mulo⁊ eo
rũ ẽ a medio virge. ⁊ ſunt ĩ ipo capitella duo
vel tria rotũda. in qb⁹ eſt ſemẽ ſimile pulicib⁹
nigrũ ⁊ du⁊. ⁊ ẽ illud qd ex eo adminiſtraẽ. Ga
lie. viij. ſim. far. circa finẽ ca. de pſillio ẽm trãſ
lationẽ grecã. Pſilliũ ſemẽ ei⁹ maxie vtile ẽ
ex ſcdo gradu infrigidantiũ. ex cõplexiõe ve
ro q̃ eſt ẽm ſiccationẽ ⁊ humectationẽ mediũ
eſt qdã ⁊ moderatũ. Dyaſ. ẽm trãſla. grecã
ca. de pſillio. Pigſilliũ aut quinofolion quẽ
ſiculi dicũt criſtallũ. aut ſquinnomella: folia
hꝫ carnopoclion ſilia ⁊ aſpa. Virgã hꝫ duo/
bus palmis longã. cui⁹ frutex piloſus ſpino
ſa eſt. coma ei⁹ a medietate incipit virge. in q̃
capitella duo vel tria ſunt cõſtricta. in qb⁹ ſe/
men ẽ pulicib⁹ ſilẽ nigrũ ⁊ durũ. naſcit̃ in cã/
pis. Aui. li. ij. ca. de pſillio. Pſilliũ qdẽ ẽ duo
rũ modo⁊: hyemale ⁊ eſtiuũ. et potio cuiuſli/
bet eo⁊ ſit pondus. ʒ. iij. meli⁹ eſt illud qd eſt
magis groſſum. qd ſubmergit̃ in aq̃. fri. eſt et
hu. in. ij. gra. Pli. ca. de pſillio. Pſilliũ herba
eſt ſilis ambre: faciẽs ſemĩa ſicut ſemina lini
ſed mĩora ⁊ ſubnigra q̃ſi tendentia ad purpu/
reitatẽ. q̃⁊ ſemẽ eſt melius qd ſubmergitur in
aq̃. dicta ẽ herba ſic: eo q ſemen ſimile pulici
habeat. ⁊ iõ iſta herba ſic dr̃ infra a qbuſdam
pulicaris: eo q ſemẽ factũ ẽ ad ſilitudinẽ pu
licis. vnde pſillos. i. pulex. Johes meſ. ca. de
pſillio. Pſilliũ eſt de alterantib⁹ cõplexionẽ ⁊
ſolutionẽ facientib⁹. ⁊ ei⁹ ſolutio fit ꝓprie lam
brificando. Eius aũt aliud ẽ albũ. aliud ſub/
nigrũ. aliud ad purpureitatẽ declinãs. Me/
lius eſt qd eſt cõpletũ ⁊ groſſuꝫ. ⁊ eſt grauius
⁊ ſubmergit̃ in aq̃. cõpoſitũ ex duab⁹ ſubſtan
tijs q̃ ſeparari poſſunt: inter quas eſt cortex
ſeparans. Eſt enĩ duplex in eo ſuba: ſcꝫ Me
dullaris. ⁊ ẽ in ea ſubſtãtia expanſa ſupra cor
ticem ipſius. ſubſtãtia autẽ interio⁊ medulla
ris ca. eſt ⁊ ſic. in. iiij. gradu. ⁊ eſt acuta vehe/
mẽter. inciſiua: rubificatiua ⁊ vlceratiua. ⁊ ẽ
de genere veneni. Subſtãtia aũt eius exteri
o⁊ ſupra corticem eſt ex multũ infrigidantib⁹.
Et dixit Ruffus. Eſt fri. ⁊ hu. in. ij. gradu. et
exceſſit. Et dixit Dyaſco. Eſt in ſecũdo. ⁊ eſt
verius. Jnquit enĩ Hypocras in epidimijs.
Non enĩ eleuaẽ res frigida iuncta cum humi
da ſupra ſcdm gradũ. Et dixit Galien⁹. Hu/
mida res nõ transgredit̃ metã vſqꝫ ad quam
poteſt extendi regimen hoĩs. ꝓpter qd non in
uenimus humidũ eſſe cauſaꝫ dolo⁊ inq̃ntuꝫ
humidũ. ſed inq̃ntuꝫ poteſt eſſe cũ materia: q̃
quantitate ſua moueẽ ad ſolutionẽ cõtinui/
tatis. Quod ex eo conquaſſatuꝫ eſt cũ aqua
fontiũ frigida. ⁊ fit muſcilaginoſum ⁊ bibit̃ ſi
cut eſt. ⁊ ꝓprie cũ oleo violarũ aut ſyrupo vio
larum ſoluit ventrem. quod autẽ ex eo frixũ
eſt ⁊ conquaſſatur cum oleo roſa⁊: eſt medi/
cina fluxus ventris ⁊ diſſinterie. Contrituꝫ
autem nullo modo potui propinandum eſt.
occultat enim cõtritio ſubſtantiaꝫ eius. me/
dulla rem vlceratiuam ⁊ excoriatiuam.

Operationes

¶ Serapion aucto. Dyaſ. Habet virtutẽ in/
frigidatiuã quando fit emplaſtrum cum eo ⁊
oleo roſa⁊ ⁊ aceto ⁊ aqua: ⁊ cõuenit dolorib⁹
iuncturarũ ⁊ apoſtematib⁹ que fiũt in radice
auris ⁊ cõcuſſioni neruo⁊um. ¶ Et qñ fit em
plaſtrum ad ramicẽ puero⁊ũ: ⁊ ad eminentiã
vmbilici infantium: curat eos. cõuenit ad ſo
dam cum oleo roſa⁊ ⁊ pauca aqua ⁊ aceto.
¶ Et qñ oportet ex eo fieri emplaſtrum: acci
piatur de eo quantitas aliqua ⁊ teratur ⁊ in/
fundatur in aqua. ⁊ qñ inſpiſſata fuerit: aqua
ipa nõ extendatur: ⁊ fiat emplaſtrũ. qm̃ ipm
infrigidat infrigidatione forti: ⁊ ſtringit ⁊ au
fert lacrimas oculo⁊. ⁊ cõuenit obtalmie ca
lide et dolori capitis qñ infundit̃ in aqua li/
nita penna. fronti apponit̃. ⁊ quãdo aqua e⁹
bibitur cum ꝫuccaro: extinguit feruoreꝫ acu
tarum febrium ⁊ ſitim: ⁊ ſoluit ventrem. ¶ Et
idem auctoritate Aben meſuay. Sedat do/
lores pungitiuos ventris. et lenit aſperitatẽ
vlcerum ⁊ inteſtino⁊uꝫ. ⁊ abſcindit tenaſmon
⁊ cõuenit dolori capitis qui fit a caliditate. ⁊
ſuccus folio⁊ũ eius eſt ex medicinis laxati/
uis ꝓpter frigiditatẽ ⁊ humiditateꝫ q̃ ſunt in
eo. ⁊ cura nocumẽti eius ẽ cũ medicinis ca. ⁊
ſic. ¶ Et idẽ auc. Habix. Semen pſillij eſt ſi/
cut co⁊iandrũ humidũ. qñ daẽ ex eo parũ. ſe/
dat inflationẽ colere: ⁊ ebulitionem ſanguis
ca. aduſtionẽ fe. calida⁊ acuta⁊. Et ſi daẽ in
potu de muſcillagine ei⁹ ꝯuenit habẽtib⁹ hir
ſen: ⁊ ſedat ſitim eo⁊ magnam: ⁊ laxat qdem
ventrem. ¶ Et ſi datur in potu crudum ⁊ aſſa
tum ſtringit ventrem. ſimiliter etiã faciũt ſe/
mina lini ⁊ ſemĩa marrubi⁊: et grana mirti: et
ſemen portulace: ⁊ ſemẽ oꝫimi. laxant enĩ cru
da ⁊ ſtringũt aſſata. Et quãtitas ei⁹ que daẽ
de pſillio eſt. ʒ. ij. infuſo in aq̃ donec egrediaẽ
muſcillago eius: et bibatur cum ꝫuccaro al
bo: aut cum iulep. ¶ Et folia pſillij quando
emplaſtrantur ſup apoſtemata in principio

aperitionis eorum refrigerant ea. et ſi potetur ex eo parū: cōuenit egritudinibꝫ que fiūt a ſanguine. ⁊ nimis ex eo acceptum inducit ſincopim in ore ſtomachi: ⁊ fortaſſe occidit: quoniam nimium ex eo eſt venenum.

H ¶ Et cura eius eſt q̄ det in potu mel bullitū cū aqua calida et aqua aneti ſicci. Joh. meſ. Pſilliū conquaſſatū cum aqua fri. ſicut diximus ſolutiōe educit colerā. ⁊ ꝯuenit fe. multe inflāmatiōis ⁊ ſiti vehemēte ca. ⁊ ſedat inflāmationem ſpiritualiū: ⁊ lenit pectus.

I ¶ Et conquaſſatū ſicut diximus ꝯuenit fluxui colerico ⁊ diſſinterie: ⁊ fluxui mēſtruali. ⁊ ꝓprie poſt potū ſcamonee et medicinarum acutarū. Doſis ei⁹ a. ʒ. i. vſq; ad tres. timeat autē ipm habens debilitatem viſcerum.

K ¶ Auicēna. Quod ex eo frixū ⁊ inuolutū in oleo roſaꝝ: ſtipticū eſt ⁊ ſedat dolorem more emplaſtri ſuppoſitū cum aceto. Adminiſtrat etiā conquaſſatū cum aceto ſup apoſtemata calida: ⁊ formicam ⁊ heriſipilā. ⁊ ꝓprie q̄ ſunt ſub aure ⁊ ſup flegmatica: fit ex eo emplaſtꝝ tenſioni neruorum: ⁊ ipſorum ſpaſmo ⁊ podagre. et doloribꝫ iuncturaꝝ ca. cū aceto ⁊ oleo roſarum conuenit ſiti vehemēti colerice. ei⁹ quod ex eo frixum eſt pondus. ij. ʒ. ⁊ inuolutum in oleo roſarū ſtringit ⁊ conuenit diſſinterie: ⁊ ꝓprie infantiū: ⁊ quod ex ipō muſcillaginoſum eſt. ⁊ ipa muſcillago ipſius cū oleo violarum ſoluunt. ſi bibatur ⁊ tūc ſedabit inflāmationem febrium acutarum.

¶ Capitulum. cccxviij.

Pulegium. Dyaſcorides. Polegium omnibꝫ eſt notū. Huius virtus termantica eſt. Ex herbario. Polegiū maſculus eſt ⁊ femina. Maſculus florē habet albū. Femina rubeū vtrūq;. ¶ Plateari⁹ Poleum calidū eſt ⁊ ſiccum in tertio gradu: cuius virt⁹ cōſiſtit in folio ⁊ ī flore. Tempore florum colligitur: ⁊ ꝑ annum ſeruatur.

¶ Operationes

A ¶ Dyaſco. Polegiū calefacit nimis ⁊ extenuat de torace ⁊ pulmone pingues et viſcoſos humores facile ꝑ os ſpuere facit. Nauſeam ⁊ morſum ſtomachi cū puſca bibitū ſeparat nigram colerā ꝑ ventrem deponit. cum vino bibitum morſibꝫ venenatis occurrit.

B ¶ Siccum et combuſtum gingiuas confirmat cum polenta adhibitum omnibꝫ tumoribus vtile eſt. Solum impoſitum medet podagric͂. ¶ Cerotis mixtū papulas limpidat

C Spleneticis impoſitū cum ſale prauos hu-

mores exurit. In balneis infricatum pruriginem tollit. Fomento tumores ſtericos mitigat. Odor eius nauſeam prohibet.

¶ Tuſſientibꝫ prodeſt. ⁊ eſt diureticum valde D
Huius genera duo ſunt. ſcilicet maſculus q̄ florem generat album: ⁊ femina purpureum.

¶ Platearius. Polegium valet contra frigi- E
dum reuma. Uinum decoctionis eius ꝯtra frigidam tuſſim ex glutino vel aquoſo humore. contra dolorem ſtomachi ex frigiditate ⁊ ventoſitate. ¶ Ex herbario. Si infans i vte- F
ro mortuus fuerit: huius tres rami recentes triti: ⁊ in vino veteri potati mire ſanant. Ualet ⁊ ad veſice vel calculi ⁊ ad cordis pectoris ſtomachi toracis ve dolorem. ¶ Plini⁹ libro G
decimo. Magna eſt cū menta ſocietas ad recreandos animo defectos. Ad oris vlcerationis ⁊ ad tuſſim efficax habetur.

¶ Flos recentis incenſus pulices odore ne- H
cat. Ad hyemem cum ſale eſt vtile. Eſtate calores ſedat.

¶ Macer. Feruida pulegij vis ſiccaq; dicit I
eſſe. Tertius a medici datus eſt gradus huic in vtroq;. Sepius hanc herbā ſi pregnās ſumit abortit. Menſtrua deducit cum vino ſumpta repente. Hocq; modo tardas hec extrahit herbas ſecundas ⁊c.

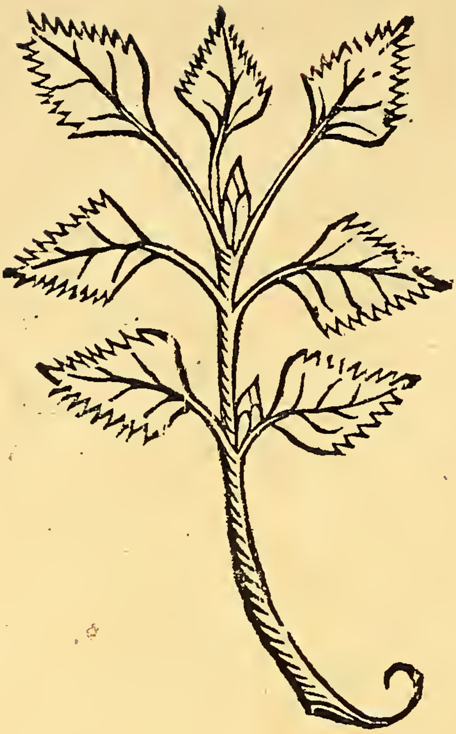

Capitulum.cccLxix.

Populus arbor. Pādecta Populꝰ arbor duas hȝ ſpēſ.vñ Dyaſ.duo facit capl'a. Vnū ſic incipit. Populꝰ quā leuce dicūt ⁊c. Aliud ſic Agiros.i. Populꝰ arbor quā alij leuce vocāt ⁊c.in fine ca. Aliq̄ inq̄t ꝓhibēt arborȝ eiꝰ lacrimū in oridanū diſtillatū ſuccinū facere.i.karabe ⁊c. Auicē.ſilr facit duo capl'a. Vnū qđ incipit haur romanū volens dicere agiros:vt Dyaſ.dicit. Aliud akaroſa. Pli.tria gn̄a ppli facit:alba:nigra.⁊ q̄ limbica vocat̄ mīma folia nigerrima alba folio bicolor ſupne cādicans: inferiori ꝑte viridi hinc nigra.q̄ inuēta circinate rotūditatȝ.fo.ſūt vetuſtiora ī angulos exeūte ecōtrario edere anguloſa rotūdant̄. Iſi. Populus dicta ē:eo q̄ ex eiꝰ calce multitudo naſcat̄: Cuiꝰ genꝰ duplex. Nā altera ē alba.altera nigra. Alba ppl's dicta ē:q: fo.eiꝰ vna ꝑte ſūt alba.altera viridia. Eſt ḡ bicolor hn̄s q̄ſi noctȝ ⁊ diei notas. Generat etiā reſinā:q̄ electrū noīat̄ circa oridanū fluuiū.vel vt alij memorant̄ ī finibꝫ ſyrie. Ambro. Bicolor ē ppl's arbor vicȝ coronis vmbroſa victricibꝫ. Pli. li.ij. Mōtes amat ppl's ſic̄ ⁊ buxꝰ.nec niſi in aq̄ſis ꝓuenit ppl's.ſic̄ nec ſalix nec alnꝰ. Vnitas ꝓ foliorū cuiuſq̄ꝫ ꝑmanet ī ſuo gn̄e.ꝑter q̄ꝫ populo ⁊ edere. Tria ſūt ppli gn̄a.vicȝ alba ⁊ nigra ⁊ q̄ limbica appellat̄ minima folio ac nigerrima fungiſq̄ꝫ enaſcētibꝫ. Hec etiam mens eſt Auicēne ⁊ aliorum autorum.

Operationes

¶ Dyaſco. Populus arbor calefacit ⁊ humectat mediocrit̄. Huiꝰ cortex bibita iſthiadicis medet̄.⁊ ſtrāguirijs ſubuenit. Multi etiam dicūt q̄ eadē bibita eſt rene vel vrina burdonis gn̄are nō ꝑmittit.¶ Eius folia bibita poſt purgationē mēſtruorū ſili mō ꝯceptū nō admittūt. Succꝰ foliorū eiꝰ doloribꝫ auriū ſubuenit.¶ Succus ſemis eiꝰ melle mixtꝰ caligines oculorū detergit. Itē folia cū aceto cathaplaſmata podagricȝ medent̄.¶ Semē ꝓ cū aceto bibitū epilēticos curat. Reſina eiꝰ virtute calidior eſt.⁊ malaginatibus vtiliter miſcet̄. Aliq̄ etiā ꝓhibēt huiꝰ arborȝ lacrimū rodanū diſtillatū ⁊ coagulatum ſuccinum facere.quod tritum ac bibitum ſolutiones ventris cōſtringit ⁊ ſtomachū reficit Ac fluorem ſanguinis reprimit.¶ Conſtantinus. Populus calida eſt ⁊ ſicca ī ꝑmo gradu.aliquantulum habens ponticitatis. Coleram rubeā purgat. Prodeſt eis qui dolorē habent in capite. aut apoſtema vel ydropiſim.conſtipatos etiam ventres purgat.

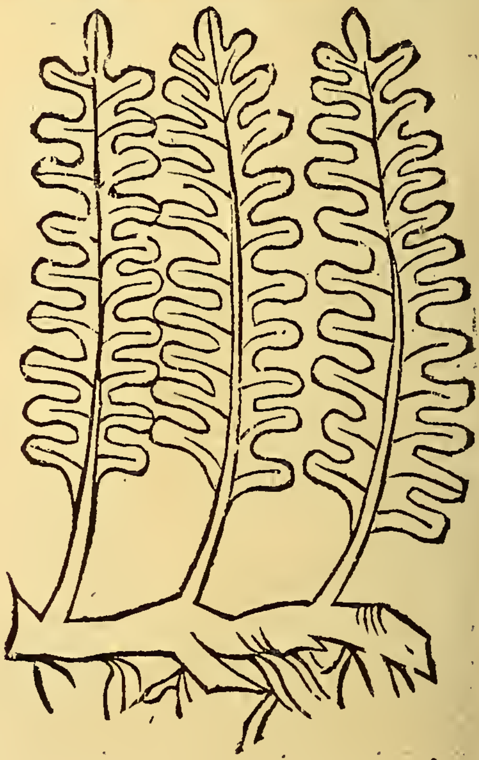

Capitulum.cclxx.

Polipodiũ latine.grece dipteris.arabice biſ beyg.vel biſte vel filicica. Sera.li.ag.ca.biſ beyg auct. Dyaſ. Biſ beyg.i.Polipodiũ eſt plāta naſcēs in rupib⁹ ⁊ i ſaxis ⁊ in muris hũidis antiq̄s ⁊ ſup ſtipites.⁊ iuxta radices antiquaꝝ arboꝝ maxime querc⁹:cui⁹ longitudo ē vni⁹ palmi.et eſt ſilis herbe decē baracos.⁊ ſup ipm ſũt pili:⁊ eſt alta:ſed nō eſt exaltatio ei⁹ ſubtilis ſicut baracos.⁊ hʒ radices ſup q̄s ſũt pili a q̄ egrediunt̄ rami.⁊ radix eſt ſilis aiali q̄ttuordecim pedũ:qd̄ nominat̄ ſcolaca:id eſt ſcolopendria.⁊ groſſitudo eius eſt ſicut digitus.⁊ color eius interi⁹ eſt viridis ad albedinē declivis ⁊ dulcis ſaporis.⁊ eſt illa q̄ cedit i vſuʒ medicine. Dyaſ.ca.de polipodio. Polipodium naſcit̄ in parietib⁹ humectis ⁊ circa radices arboꝝ vetuſtaruʒ in quercub⁹. Radices ſunt illi aſpere ⁊ illigate ſicut polipus.groſſitudinē digiti habētes. Roſa vero deint⁹ viridis ⁊ ſubalbida apparet. Plini⁹ ca.drioptepteris vel dipteris in arborib⁹ naſcit̄ filici ſimilis tenui folioꝝ ſub dulcium inciſura radice hirſuta:⁊ cetera. Hoc nomē videt̄ cōpoſitũ ex drio qd̄ eſt querc⁹:⁊ pteris q̄ eſt filix.drioſpteris ſcripſit Stephan⁹.⁊ aliq̄ dicũt ꝙ vocatur filix maſculus.ſed filicē femina inuenies ſupius de.f.in ca.cc. Gal.viij.ſim far.cap. de polipodio.in ſapore ei⁹ eſt dulcedo et ſtipticitas. Virtus eius eſt q̄ deſiccat deſiccatione forti ſine mordicatiōe.⁊ eſt laxatiua.et habet vim putrefactiuā vnde ⁊ pilos nudat.

Operationes

A ¶ Johānes meſue.ca.d polipodio. Polipodiũ eſt radix plante:cui⁹ ortus eſt ſup arbores ⁊ ſup lapides. Et vocauit eā grecus filicem arboris.⁊ illud qd̄ naſcitur i lapidib⁹ humiditatē habet ſupfluaʒ indigeſtam faciens ventoſitatem:ſubuerſionē ⁊ nauſeā. Uerum melius ex eo eſt arboreum.et ꝓprie qñ naſcit̄ ſup arborem portantē glandes.⁊ eſt cũ ꝓprietatib⁹ bonis.⁊ ꝓprie qd̄ eſt groſſum ſolidum⁊ nodoſum:⁊ cuius color participat aliq̄d nigredinis ac rubedinis:ſed parũ:⁊ cuius con fractum eſt ſicut color fiſtici:⁊ in quo eſt aliq̄d ex aromaticitate.aliud eſt in cui⁹ ſapore eſt dulcedo cũ inſipiditate derelinquēs in guſtu aliquid ex amaritudine vltimo:⁊ qd̄ eſt recens.

B ¶ Et idē auc. Dyaſ.ca.eſt in.iij.ſic.in.ij Et idē auc. Haly ca.eſt et ſic.in ſecūdo reſolutiuũ humiditatũ groſſarũ ac viſcoſaꝝ.⁊ exſiccatiuum:⁊ abſterſiuum⁊ reſolutiuum.⁊ eſt ex maxime deſiccantib⁹ ⁊ extenuantib⁹ corpus.⁊ facit ſubuerſionem ⁊ nauſeā.⁊ eſt eius operatio debilis ⁊ tarda:⁊ tollitur ab eo nocumentũ primũ:adminiſtrādo illud cũ aqua mellis:⁊ aqua paſſularum ⁊ c.

C ¶ Et idem auct. Humay coquit̄ cũ iure galloꝝ ⁊ gallinaꝝ:⁊ fit ſolutiuũ bonũ.⁊ ſimiliter cũ aqua caſei:⁊ fit ſolutiuũ conueniens.⁊ auferunt ei nocumentũ ſecundũ.ſi admiſceāt ei aliquid de cōfortantib⁹ ſicut ſunt ſemīa redolentia.⁊ ſpecies ſicut ſunt daucus ꝓprie ⁊ aniſi:⁊ ſemen feniculi ʒinʒiber ⁊ ſimilia.decoctionē autem ſufficientem ſuſtinet.

D ¶ Serapion aucto. Dyaſ. Habet virtutē ſoluentē.datur vero cocta cũ iure gallinaruʒ:⁊ olerib⁹ aut cũ piſcib⁹ ⁊ cũ mulſa aut ſicla aut ſimilib⁹:⁊ melancoliā ⁊ flegma deponit. Cathaplaſmatib⁹ adhibita condilomata ani ſoluit.⁊ qñ deſiccatur ⁊ teritur ⁊ dat̄ in potu cũ mellicrato purgat flegma et melancoliā.⁊ qñ fit emplaſtrũ cũ eo ꝓfert attritionib⁹ neruoꝝ ⁊ ſciſſuris digitoꝝ et emorroidib⁹.

E ¶ Et idem aucto. Aben meſuay. Proprietas eius eſt purgare melancoliam:⁊ flegma ſine punctione et malicia.⁊ melius eſt eo ex citrinum:cuius ſapor vergit ad cōpunctionem et groſſitudinem et dulcedinē.⁊ groſſitudo ei⁹ eſt ſicut digitus. Et qui vult ipm ſumere:decoquat in aqua ſicle decocte:⁊ poſtea bibat. quando autem vis ponere in decoctione nō oportet vt rectifices ipm aliter niſi ꝙ terat̄ ⁊ miſceatur cũ eis. Doſis eius decocti aut infuſi eſt a.ʒ.ij.vſq; ad.v.⁊ ſine decoctione aut ſine infuſione a.ʒ.i.vſq; ad.ij.

F ¶ Et idem auctoritate meſcha. Proprietas polipodij eſt purgare leniter melancoliam.⁊ bibitur ſimpliciter cum ʒuccaro:aut mixtuʒ cum aliq̄bus decoctionib⁹ aut confectionibus. Et ingeniati ſunt aliq̄ medicorum ad illos q̄ non poterant aliquas medicinas accipere.proijcere ipm tritum in aliquib⁹ cibis ipſorum:⁊ purgat leuiter melancoliam. Doſis eius ſimpliciter cum ʒuccaro eſt.ʒ.ij.decocti autem cum medicinis.ʒ.iiij.

G ¶ Johannes meſue. Solutione educit colera m nigraʒ cum facilitate.et groſſuʒ flegma ⁊ muſcillaginoſum ⁊ materias iuncturaruʒ. et confert colice: ſm omnem modum adminiſtrationis eius ⁊ duriciei ſplenis:⁊ ꝓprie cũ epithimo et ſale indo.

H ¶ Et ꝓfert ad febres melācolicas.et ꝓprie cũ aqua mellis:et ſanat ſciſſuras que ſũt i manibus. Doſis ei⁹ eſt a.ij.aureis vſq; ad.iiij.

I ¶ Auicenna in libro de viribus cordis dicit ꝙ conforrat cor.

¶ Capitulum.ccclxxi.

Policaria latine. grece coniza. arabi ce gafir. Dyaſ.ca.ō coniza. alia ē ma ior atq; odore grauior. alia parua 7 odo re iocūda. iter has alia ē media generabilio ris odorꝫ. quaꝝ pma appellata ē coniza lata ſi ue vanitis. vel vt latini armētalis. Itē ſcōa vocat̄ etiā labanotis. ſiue vt latini piper ma rina vl' ſiriſcarꝰ. media appellat̄ etiā coniza ceſaleos. ſiue vt latini thimꝰ mior. maior aūt 7 mior coniza hn̄t fo. ſil'ia oliue ſ3 aſpa et pin guia 7 viſcoſa. miorꝫ ꝟo fo. odorata ſūt. maio ris grauis odorꝫ. q̄ etiā ī frutice maior ē. virga maiorꝫ ē lōgitudis cubitꝫ duob9. mior vero vniꝰ pedis lōgitudie porrecta ē. florē fragilē 7 mellinū hn̄s colorē: 7 amaꝝ ſaporē: 7 cū flo ruerit velut capillos facit. Radix ē illi inutil' Gal'. vij. ſim. far. ca. Coniza. i. policaria tā ma ior q̄3 mior ſilis ſūt cōplexiōis 7 ꝟturꝫ: ī guſtu q̄dē acres 7 amare appentes. calefaciūt val de: a pte fructuoſa ē plāta. Eſt āt 7 tertia ſpe cies policarie ī hūidiorib9 locis naſcēs feti dior ambab9 7 debilior. ſ3 due pme dicte tres gradus ſunt in calefaciendo 7 ſiccando.

¶ Operationes

A ¶ Ois fructꝰ eiꝰ cū foliis ſuis fumigio adhi bita: 7 ſuppoſita venena lōgiꝰ arcet aq̄ eius perſa pulices necat. Folia eiꝰ in cathaplaſ matib9 adhibita morſus venenatos mitigāt Vulnerib9 7 puſtulis medicant̄. ¶ Flores eiꝰ B 7 folia cū vino bibita mēſtruis imperāt. Ab orſum faciūt. vrinā puocāt. Tortiōib9 ſubue niūt. ¶ yctericꝫ bn̄ adhibent̄. Cū aceto bibi C ta epilenticꝫ pſtāt effectū. ¶ Elixatura ꝟo eo D rū fomēto adhibita cauſas matricꝫ cōponet ¶ Succus eiꝰ ſuppoſitꝰ aborſum facit. oleo E mixta 7 puncta tuta corpa contra frigora ſer uat. minor ꝟo impoſita 7 ea cathaplaſmati bus adhibita dolorē capitis mitigat. media vero coniza haſtā habet groſſam et lenia fo lia: 7 paulo maiora. Maior vero nō pinguia nec maiora h3 folia. ſed grauē iactātia odorē guſtū ſuauē 7 inutilē oibus. ¶ Viperas 7 ſer F pentes fugat. Et vuule vitia remediat. ma ior 7 minor coniza calefacit 7 deſiccat. deco cta igit̄ in oleo ad peryodas febriū 7 typos 7 malicioſos rigores puncta facit. ¶ Flos cū G folijs in vino potatus fetus extrahit 7 vehe mēter mēſtrua purgat. ¶ Gal'. Si q̄s folia cū 2 mollib9 ramuſculis appoſuerit alicui parti cule ſiue decoquēs oleo vtat̄ ea. ¶ Videt̄ au 3 tē 7 rigorū q̄ ſc̄m periodū alleuiatiuū huiꝰ ole um. Flores aūt eoꝝ ſimilis virtutis ſunt. ¶ Quocirca quidam 7 hos cū folijs terētes 1 oleo propinant gratia mouendi mēſtrua vio lenter 7 educendi embriones.

Capitulum.cclxxij.

P Oligonia. Pãdecta. Poligõia a go
ni qđ eſt genu. Nã ⁊ multi genicula-
tam ⁊ cẽtũnodiã vocãt. ſeu a goni qđ
eſt ſemẽ. Nã Dyaſ. Policarpos vocari dicit
qđ magꝭ eſt credẽdũ. ⁊ hec ſanguinaria ⁊ coꝛ
rigiola a multꝭ vocaẗ. ⁊ ẽ quã virgaꝫ paſtoꝛis
ara. vocãt: vt pꝫ p concoꝛdiaꝫ Dyaſcoꝛidis
ca. de poligonos. ⁊ Aui. ca. de virga paſtorꝭ.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Poligonos maſculus herba eſt
virgas hñs teneras molles ⁊ multum nodo
ſas: ⁊ expãſas ſup terrã ſicut agreſtꝭ. folia hꝫ
rute ſilia: ſed oblonga ⁊ mollioꝛa. ⁊ ſemẽ in fo
lijs ſingulis. vñ ⁊ maſculus eſt flos ille albꝰ ⁊
B feniceus. ¶ Poligonos ꝟo femina frutex eſt
vnã virgã hñs mollẽ ⁊ cannoſaꝫ ſpiſſaꝫ ⁊ no-
doſam: in qbꝰ nodis folia ſunt pini ſilia. Ra-
dix eſt illi inutilis. in locꝭ naſciẗ humidis ⁊c̃.
C ¶ Plini⁹. Poligonũ greci vocant quaꝫ nos
ſanguinariã: nõ attolliẗ a terra. folijs rute ſi-
mile ſe nine graminis. quã plura genera poli
goni faciũt: hũc marẽ intelligi volunt: appel
lantq̃ a multitudĩe ſeminis aut dẽſitate fru
ticis. Alij poligonon a freqũẽtia geniculoꝝ
D ⁊c̃. ¶ Stephan⁹ in ſynonomis. Poligonos:
id eſt virga paſtoꝛis. v p y ſcripſit vt aſſueuit
⁊ in kiraimida poligonos. i. coꝛrigiola mul-
E tigonia. alij ꝟo camerzillũ dicũt. ¶ Plini⁹ li.
xxvij. Poligoniũ greci vocant herbã quam
nos dicim⁹ ſanguinariã. a terra nõ attoliẗ fo
F lijs rute ſilis gramini. ¶ Succus ei⁹ narib⁹
inſuſus ſanguinẽ ſuppꝛimit. Et pot⁹ cum vi
no cuiuſcũq̃ partꝭ ꝓfluuiũ ⁊ cruẽtas excrea-
G tiones inhibet ac ſiſtit. ¶ Dyaſc. Poligonos
maſculus herba eſt hñs virgas teneras mol
les ac multas nodoſas: ⁊ ſup terrã expãſas
ſicut agreſtꝭ. vnde ⁊ policarpos dicta ẽ. flos
illi eſt albꝰ aut fenicineus. Virtutẽ hꝫ ſtipti-
cã ⁊ frigidã. Unde ſuccus ei⁹ bibit⁹ medicaẗ
emoptoicis ⁊ abſtinet reumatiſmũ ventris.
medeẗ quoq̃ colericꝭ ⁊ ſtranguirijs. vꝛinã ꝓ-
uocat. Moꝛſibꝰ venenatis cũ vino bibitus
occurrit. Febꝛibꝰ periodicis maxime ꝓdeſt
H ante hoꝛã acceſſiõis. ¶ Suppoſitus q̃ꝫ fluxũ
mulieris cõſtringit. auriũ doloꝛes cõpeſcit.
Coctũ cũ vino ac melle curat vulnera natu-
I re. ¶ Folia ei⁹ cathaplaſmata eſtuatiões ſto
machi tollũt. Sanguinẽ reijciẽtibꝰ ſubueni
unt. herpetas curãt. Ignẽ ſacrũ extinguunt.
K tumoꝛes ac diricies tollũt. ¶ Sãguinẽ rei-
cientibꝰ vulneribꝰ maxĩe ꝓſunt. Poligonos
vero femina frutex eſt virgã hñs mollẽ ⁊ car
noſam ⁊ ſpiſſaꝫ. ⁊ eſt ramoſa pinguis atq̃ no
doſa. in quibꝰ nodis ſunt folia piri ſimilia.
¶ Radix ei eſt inutilis: ⁊ naſciẗ in locꝭ humi- L
dis. Virt⁹ eſt ei ſtiptica. ⁊ facere põt oĩa ſu
pꝛaſcripta licet minoꝛẽ habeat ꝟtutẽ. Et ſci
as eſſe herbã que dꝛ pera ſiue burſa paſtoꝛis.
de qua ſupꝛa in cap̃. ccliij. dictum eſt.

Capitulum.cclxxiij.

P Olio. Jſidoꝛus. Polios a grecꝭ dꝛ.
a latinis omnimoꝛbia: eo q̃ multis
moꝛbis ſubiiciat. Naſciẗ i mõtibꝰ et
duris locꝭ. de vna radice multas ⁊ tenues fi
bꝛas nutrit: ſeminis plenas. In ſũmitate hꝫ
coꝛinbos caneſcẽtes odoꝛꝭ grauis ⁊ ſubdul
cis. ¶ Platcari⁹. Polij diuerſa ſunt genera:
ſed montanũ pꝛecipuũ. Cũ floꝛes ꝓducit de-
bet colligi. Virtutẽ hꝫ diſſoluẽdi ⁊ ꝯſumẽdi
⁊ diureticã ex ſubtilitate ſubẽ. ¶ Dyaſc. Po-
lion vnũ eſt maius alterũ minus: id eſt mon-
tuoſum qđ nobis venit in vſuꝫ. Et eſt frutex
alba ⁊ tenera: habens folia vnius cubiti lon
ga: ⁊ ſup virgam capitella ſemĩe plena a quo
pꝛocedit q̃ſi lanicies alba. ⁊ velut capilli lon
gi habens odoꝛẽ cũ ſuauitate grauem.

Operationes

A ¶ Iſidorus. Succus eius aqua coctus a ſer
pentibus percuſſos ſanat. Sparſam in do/
mum vel incenſa omnes ſerpentes fugat.
¶ Platearius. Uinum decoctionis eius va
let contra frigiditatem ſtomachi ꝛ inteſtino/
rum et dolorem ex ventoſitate. Contra opi/
lationem ſplenis et epatis valet.
B ¶ Dyaſcorides. Eius elixatura morſibꝫ oc/
currit venenatis. magnumqꝫ preſidiū eſt hy/
dropicis. Aceto mixto ſpleni adhibetur vti
liter. Sed dolorem capitis cōmouet: et ca/
choſtomachum eſt. ventrem mollit. mēſtru/
is imperat. reſqꝫ venenatas extinguit. Uri/
nam monet. ſtratoqꝫ compoſitum ſerpentes
longius arcet.
C ¶ Cathaplaſmatū vulneribꝫ ꝯfert. reumatic/
paracoleſim facit: ꝛ arcuato morbo ſuccur/
D rit. ¶ Auicenna. Polium eſt ſpecies de chea:
in qua eſt caliditas ꝛ acuitas pauca. Quod
ex eo eſt minus ꝛ acutius ꝛ amarius. Et ſūt
in eo tyrſi et flores.
E ¶ Eius caput eſt vt ſpera: in quo ſunt quaſi
pili albi grauis odoris cū aromaticitate ali
qua. Maius eſt autem debilius: qd nec ama
rum eſt: ꝛ acuitas quedam in ipo eſt. Mon/
tanum minus eſt. ꝛ minus quidē eſt calidū ꝛ
ſiccum in ſecundo gradu. Eſt autem aperiti/
uum: ſubtiliatiuum. ꝛ ꝓprie minus eſt ad opi
latiōes intrinſecas aperiendum.
F ¶ Quod ex eo viride plagas recentes cōſo/
lidat: ꝛ ꝓprie maius. quod ex eo ſiccum eſt. vl
cera fraudulenta precipue minus.
G ¶ Cum aceto epithimatū cōuenit ſplenis a/
poſtematibꝫ ꝛ duriciei eius. facit autē capi
tis ſoda. nocetqꝫ ſtomacho: ſed cōfert ycteri
cie nigre. proprieqꝫ maioris decoctio.
H ¶ Confert etiam eadem hydropiſi. Idē. Pro
uocat vrinam ꝛ menſtrua. ſoluit ventrem. et
confert aſcaridibus ꝛ antiquis febribus: ac
ſcorpionis punctionibus.
I ¶ Decoctio maioris morſui vermium vene/
noſorum omniū proficua: ꝛ ex ea ſuffumigaꝫ
ac ſternitur: ꝛ fugat minora venenoſa.
K ¶ Conſtantinus. Polium eſt calidū in ſecun
do gradu. ſiccum ī tertio. Humores groſſos
attenuat. Ualet hydropicis patientibꝫ pro/
pter opilationē epatꝫ ac fellis ꝛ ſplenis. Uri
nam ꝛ menſtrua ꝓuocat. Uentrem ſoluit.
L ¶ Cum aceto bibitum valet contra durici/
em ſplenis. Et eius apozima propinatū lum
bricos cucurbitinos et aſcarides excludit.
Capitis tamen dolorē generat ꝛ ſtomacho
nocet. Si domus ex ea ſuffumigetur: repti
lia inde fugantur.

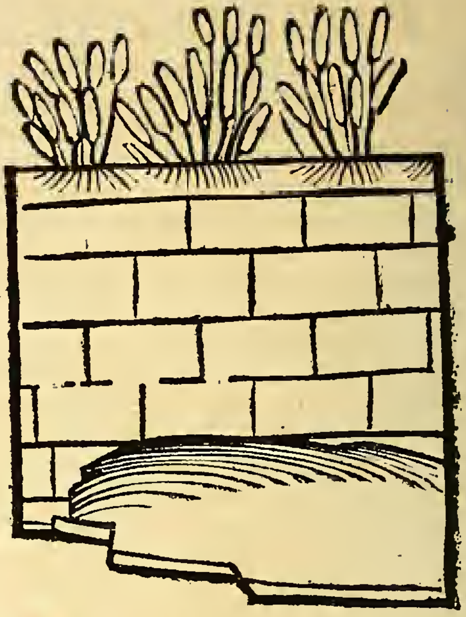

Capitulum. cclxxiiij.

P Olitricon. Dyaſ. Politricon galli/
tricum: quod adyantos dr. habet fo
lia coriandro ſimilia in ſūmitate ſciſ
ſa. haſta eius eſt duobus palmis longa: ha/
bens ſupra ſe turgida capitella ſemen habē/
tia. radix eſt illi vtilis. Sed virtus eius eſt
in folijs.

Operationes

¶ Dyaſco. His ſiquidē in aqua elixis: aqua
ipa bibita medicaꝫ aſmaticis ꝛ diſnoicis: ycte
ricis ꝛ diſſurijs. calculos frangit. ventrem
ſtringit. morſus caninos ad ſanitatē ꝓducit.
reumaqꝫ ſtomachi compeſcit.
¶ Cum vino bibita mēſtruis imperat. abor/
ſū facit: ꝛ ſanguinē reijcientibꝫ ſubuenit. mor
ſibꝫ quoqꝫ venenatis occurrit. ¶ Alopicia et
vlcera capitis. ſ. q̄s acaras vocāt: ꝛ pterigia
purgat. ſcrophaſqꝫ ſpargit. impoſita q̄dē tri/
ta ꝛ mixta cum lixiuio addito cinere ac vino
id ꝓſtat. ¶ Comeſta a pugilibꝫ ad pugnā vtili
ter ꝯfortat. A pecoribꝫ etiā comediꝫ. ¶ Item
politricon in locis vmbroſis atqꝫ parietibꝰ
humidis et circa fontes naſciꝫ. alij tanqꝫ re/
corporatiuā decoctionē tardis etiā paſſiōibꝫ
laborātibꝫ dāt in potu. ſ. haneloſis. ſtomatic/
fluori ventrꝫ: ꝛ in difficultate mictꝰ. ¶ Deſic/
cat enī adiātos ꝛ extenuat. ideoqꝫ chyradiaſ
digerit. apoſtema ꝛ lapidē rūpit. Potꝰ ad hu
mores glutinoſos ac pingues de torace ad
pulmonem aſcendentes bene iuuat.

G ¶Reuma ventris conſtringit: medius enim eſt inter ca. ⁊ fri. temperantiā In dolori colli ſo. eius trita cū granis piperis ac ſemine coriandri cū optimo vino daꝛ ad bibendū intro eunti balneū. facit ⁊ ad capillos mulierū nutriendos: ſi decoquatur cum oleo.

Capitulum. cclxxv.

PORrū latine. arabice curat. Sera. li. ag. ca. curat. Curat. i. porrū. Ex eo ē domeſticū: ⁊ ē hiſpanicū. ⁊ ex eo ē nabati. ⁊ ē montanū. ⁊ ex eo ē porrū vinee. ⁊ porrū agreſte. ⁊ mediū inter porrū ⁊ alliū. Et reperiꝛ virt⁹ hui⁹ inter ꝟtutē porri ⁊ allij. ſicut inuenies ſi leges ca. xiiij. alliū. Et ꝑper h̄ eſt magis deſiccatiuū ⁊ acutū ꝙ porrū domeſticū. ⁊ cetera cūcta agreſtia acriora ſunt domeſticis. Et medicine q̄ calefaciūt illa calefactione ſūt ī fine graduū. ⁊ ob hoc ē malū ſtomacho. ⁊ eſt acutū inciſiuū groſſoꝝ humoꝝ magis aperitiuū opilatoꝝ organoꝝ. ⁊ ei⁹ opatio eſt plus ꝙ domeſtici. Et ꝓpter hoc ꝓuocat vrinā ⁊ mēſtrua. ⁊ potiſſime qñ retinenꝛ ꝓpter humores frigidos groſſos. ⁊ hꝫ tm̄ de calefactione ꝙ vlceret qñ applicaꝛ corpi exteri⁹. Et nos iā dixim⁹ ꝙ oēs medicine q̄ calefaciunt illa calefactiōe ⁊ vlcerāt ſunt in fine graduū.

Operationes

¶Sera. auc. Dyaſ. Porrū domeſticū incitat libidinē. ⁊ qñ miſceꝛ cū melle ⁊ fit inde lohoc ⁊ ꝯfert dolori pectoris ⁊ vlcerib⁹ pulmonis. ⁊ qñ comeduntꝛ etiā mūdificāt cannā pulmonis. ⁊ qñ qs aſſuefacit cibū eius: inducit obſcuritatē viſus. ⁊ ē malū ſtomacho. A
¶Et qñ aqua ei⁹ miſceꝛ cū mellicrato ⁊ exhibeꝛ: ꝯfert morſib⁹ venenoſis. Et qñ fit emplaſtrū cum porris ipis ⁊ poniꝛ ſupra locū morſus facit hoc. B
¶Et qñ miſceꝛ cū olibano ⁊ aceto et lacte ⁊ oleo roſato ⁊ diſtillaꝛ in aurē: ꝯfert dolori ei⁹ et tinnitui q̄ fit in ea. Et qñ fit emplaſtrū cū eis ⁊ ſumach: aufert verrucas. Et qñ fit emplaſtꝝ cum eis ⁊ ſale: mūdificat vlcera ſordida. C
¶Et qñ bibiꝛ ex ſemie porri ⁊ granis mirti. ana ʒ. ij. ſimul trit' abſc indūt ſpūtū ſanguinis antiquū a pectore. D
¶Et idē auc. Rufi. Porrū ꝓuocat mēſtrua ⁊ fet⁹: ⁊ aufert eructuatiōes acetoſas: ⁊ mollit ventrē. E
¶Et idē auto. Judei. Proprietas autē eſt ꝙ deſtruit dentes ⁊ gingiuas. F
¶Et idem auctori. Aben Meſuay. Nocet veſice ⁊ renib⁹ qñ in ipis vlcera. Et folia porri de ſeni ꝯferūt matrici ex ꝓprietate que eſt in eis. qm̄ eſt in eis humiditas q̄ facit lubricare fetum. ⁊ ſemen porri qñ fumigat ſex ea anus: deſiccat fiſtulas q̄ ſunt in eo. G
¶Sed porrū vinee eſt deterius ſtomacho. Et eſt calidius ⁊ magis ꝓuocat mēſtrua. ⁊ qñ comeditur confert morſui venenoſo. H
¶Paulus cap. de porro. Porrū aduſtum mixtum cum melle ⁊ iunctum curat ragadias ſeu ſciſſuras que fiunt in labijs.
¶Iſidorus. Porrus eſt olus cui⁹ duo ſunt genera. videlicet ſectilis ⁊ capitat⁹. I
¶Palladius libro. iiij In menſe februario cōuenit porrum ſerere. Quē ſi ſectilē velis poſt duos mēſes quā ſatus eſt poteris deſecare manentē in areis ſuis Sed capitatū rari⁹ ſeres.
¶Idē in li. vi. In menſe mayo planta porri trāſferꝛ: vt rigationib⁹ animetur. K
¶Idem in libro. xi. In octobri menſe porrū verno ſatum cōuenit trāſferre vt creſcat ī capite. Sane ſarculis aſſidue circūfodiatur. Sed cōprehenſa porri planta velut tenacibus allicietur: vt inanitas ſpacij que ſuberit radicib⁹ incremēto capitis ſupplicatur. L
¶Iſaac. Porrus calidus eſt ⁊ ſicc⁹ in tertio gradu. quod certificat eius ponticitas. Unde ſanguinē e narib⁹ manantē conſtringit. Sed ſ̄m cibum illaudabilis ē. Nocet enī ſtomacho: faciens inflationem ⁊ ventoſitatē. M
¶Ypocrates. Porrus calefacit ac deſiccat nimis epar: ⁊ ſplenā aperit vel curat: ſoluens quecꝫ ꝯſtipata in eis. A horace N

pulmonem purgat. Ad auriũ quoqꝫ dolorez diuturnũ facit: ac ꝑ nares ictericos purgat. ¶ Macer. In multis cauſis vſus medicamine porri. Dicit̃ Hypocras medicine maxim⁹ autor. Ipſius ſuccum ſolũ dedit ipſe bibendum. Egrotis q̃ reijciunt ſpumãt ve cruorẽ. Quos emoptoicos ſoliti ſunt dicere greci. Cũ galla dant hunc allij thuriue farina. Aut geminis dragmis porroꝝ ſeminis vnã ...

Capitulum.cclxxvi.

PRoſerpina grece. arabi. harſiarbay. latine lingua paſſerina: ⁊ i lingua pſica dicit̃ perſoidami. Sera. libro aggregatoris cap̃. Harſiarbay. aucto. Dyaſcoridis. Harſiarbay: id eſt proſerpinata. eſt enĩ maſculus ⁊ femina. Maſculus eſt herba que naſcitur omni anno. Hec habet ramos ſeu virgas rectas: molles: ſubtiles: nodoſas. et diſtenditur ſuꝑ faciẽ terre ſicut gramen. Et folia habꝫ ſi'lia folijs rute. niſi qꝛ ſunt molliora ⁊ longiora. Et habet iuxta vnũquodqꝫ folium ſemen. ⁊ ꝑpter hoc dicit̃ maſculus: ⁊ hꝫ florem album ⁊ rubeũ. Sed femina hꝫ plantam parvã ⁊ virgam vnicam tam teneram ſimilem canne. et habet nodos ſimiles nodis q̃ ſunt in radice canne. ⁊ in nodis ip̃is ſunt folia egredientia ab ip̃a virga ſimilia folijs pini. ⁊ habet radicem in qua nullũ eſt iuuamentum. naſcitur iuxta aquas. Hec latine vocat̃ cauda vulpis: que eſt virga ſine burſa paſtoris: ſicut apparet in capitulo Poligonia. ¶ Galien⁹. viij. ſimpliciũ farmacoꝝ. Proſerpinata habꝫ q̇d ſtipticitatis. Dominat̃ vero in eo aquoſa humiditas vt in ſecũdo gradu ex infrigidantibꝫ farmacijs. vel in tertio ſ̃m principiũ. ¶ Dyaſcorides. Proſerpinata herba eſt q̃ habꝫ ꝟgulas teneras ⁊ molles ⁊ multas nodoſas ⁊ ſpanſas ſuꝑ terrã ſicut agreſtis vnde ⁊ policarpos dicta eſt. Folia habet rute ſimilia: ſunt ⁊ oblonga ⁊ mollia. ⁊ ſemen in folijs ſingulis. vnde ⁊ maſculus dicta ẽ. flos eſt illi albus aut feniceus. Virtutẽ habet frigidaꝫ ⁊ ſtipticã. Proſerpinata femina frutex eſt vnus. virgam habet cannoſam ⁊ mollem. ſpiſſam ⁊ nodoſam: in q̇bus nodis folia ſunt pini ſimilia. Radix eſt illi inutilis. Naſcitur locis humidis. Virt⁹ eſt illi ſtiptica. Et hec latine vocatur Cauda vulpis.

Operationes

¶ Galienus. Iuuat itaqꝫ exuſtos ſtomacho exterius applicata ſic heriſipilata ⁊ calidos flegmones: ſeu etiam talia exiſtentia repcutit reumata. ⁊ exinde vero ſiccatiuũ exiſtere: ꝑpter quod herpetum bonũ eſt farmacum et vlcerum ⁊ alioꝝ, euidentiſſimũ vero flegmonoſorum reumatorũ. ¶ Eſt autem ⁊ ſanguinoſorum vulnerũ cõſolidatiuum. Iuuat vero ad vlcera que in auribꝫ: ⁊ ſi plus in eis ſufficiẽs fuerit id ſiccat. propter eaſdeꝫ vero virtutes: ⁊ fluxum muliebrem ſiſtit. Et diſſinteriã ⁊ ſanguinis eductiones ⁊ quẽcunqꝫ immoderate aliunde cauſatum. ¶ Ait anteꝫ Dyaſcorides ⁊ vrinas prouocare ſtranguriantibꝫ datum. nõ tamen diſtinguit diligenter diſpoſitioneꝫ in qua oportet dare. ¶ Dyaſcorides. Succ⁹ eius bibitus emoptoicis medicat̃. ventris abſtinet reumatiſmũ. Colicis ⁊ ſtranguirioſis opitulatur. vrinam prouocat. morſibꝫ venenatis cum vino bibitus medicatur. ¶ Cũ vino coctus ⁊ melle vulnera noua curat. periodicis febribꝫ ante vnam horam acceptus maxime prodeſt ſuppoſitum. ¶ Fluxũ mulieris ſtringit. Dolorez aurium cõpeſcit. Sanguinem reijcientibꝫ ſubuenit. Herpetas curat ⁊ fiſtulas. Ignem ſacrum extinguit. Tumores ⁊ duricies impoſitũ ſpargit. Recẽtibꝫ vulneribꝫ maxime prodeſt. Proſerpinata femina omnia ſimiliter facere poteſt: q̃uis virtutem minorem habeat.

Capitulum.cclxxvii.

Pulmonaria. Pãdecta. Pulmonaria herba ē ſatꝭ minuta: ⁊ mollia hñs folia: ⁊ q̃ſi formã pulmonis: in locꝭ humidis naſcēs. quã quidã pepanũ vocant.

Operationes

A ¶ Ad oĩa vitia pulmõis ꝯfert bibitũ ⁊ emplaſtratũ. ¶ Elixatura eiꝰ cum vino cõfert peripleumoniaticꝭ ⁊ aſmaticꝭ. ¶ Coctus ex ſaq̃ cũ oleo aceto ⁊ melle iocundiſſime ſumitur. B C

¶ Confert tuſſientibꝫ ⁊ ad pectus fluxibꝫ. D

Capitulum. cclxxviij.

Pruna latine ⁊ grece. arabice guas. Iſidorus. Pruna a latinis ob colorem ſic ſunt appellata. Cuiꝰ generis meliora ſũt damaſcena: ac oppido damaſco ſic dicta. Unde priꝰ arbor ipa eſt aſportata. ¶ Ariſtoteles in libro de plantis. Fructuum quidam ex carne ⁊ oſſe et grano cõpoſiti ſũt vt pruna. ¶ Palladiꝰ libro. xij. Pruna ſiccantur in ſole per crates loco ſicciore depoſita: hec ſunt que damaſcena dicunt. Alij in aqua marina vel muria feruente recentia lecta pruna demergunt: ⁊ inde ſublata. aut in furno tepido faciũt aut ī ſole ſiccari. ¶ Johēs Meſue cap̃. de prunis. Pruna alia ſunt alba. alia citrina. alia rubea. alia nigra. ⁊ ex eis quedã ſunt muza que ſunt ad alterandũ magis. quedam dulcia que ſunt ad ſoluendum ventrem magis: ⁊ omnia alterãt. ⁊ ſolutionē faciunt. plus tamen ⁊ minꝰ. Damaſcena vero ⁊ armena in omnibꝫ illis ſunt fortiora. ⁊ humida quidem plus faciũt illud q̃ ſicca. ⁊ ſicca minus corrumpũtur in ſtomacho q̃ humida. ſũt enī humida ad corruptionem ⁊ putrefactionem conuertibilia. Dulcia ſunt inter calidum ⁊ frigidum. declinant tamē ad latus frigiditatꝭ. ⁊ ſunt humida in ſecũdo gradu. Muza vero frigide ſunt in ꝑncipio ſecundi: vt poſtea habetur. Et alia quidem ſunt lauatiua et refrigeratiua ⁊ lenitiua. Rectius cum quo miſcētur ei addit eaꝝ operationi: ſunt tamarindi ⁊ ꝓprie ſcꝫm modos infuſionis notos ⁊ caſſia fiſtula ⁊ tereniabin ⁊ viole cõdite ⁊ ſimilia. Et fit cum aqua earum ſyrupus iuuamēti noti. Et ex carnibꝫ earum fit electuarium bonum Armeni quoq̃ꝫ arborem prunorũ pforãt ſubtilem in longitudine palme ex duabꝫ vel tribus partibꝫ: ⁊ intermittũt fruſta ſcamonee: ⁊ ſigillant luto. ⁊ ſunt fructꝰ illius arborꝭ ſolutiui ſufficiēter: ⁊ faciũt ſophiſticatiões alias in arboribꝫ alijs.

Operationes

¶ Johãnes Meſue. Solutione educit coleram: ⁊ dant in egritudinibꝫ colericꝭ ⁊ alterãt maliciã eaꝝ: ⁊ ſoluũt maliciã ex q̃ fiũt: nocēt tamē ſtomacho: ⁊ ſunt pauci nutrimēti. Doſis aque earũ potio eſt circiter libram vnam cum zuccaro. ¶ Dyaſcorides capitu. de prunis. Prunum recens ventrē ſoluit. ¶ Sto- A B C

macbo contrarium iudicaẗ.ſed omne hoc in
cõmode celerius digeſtionem finit ſicca nõ
tantam maliciam prebent.quidam ſicca co/
cta aluum ſtringere exiſtimant.quod Galie/
nus non immerito falſum eſſe contendit.
D ¶ Quis eni neſciat ex paſſo diſcocta vľ mul
ſa ſolutionẽ ventris operari:maximeq̃ pfice
re ſi decoctum ipm cui ſuccus admixtus eſt
ſorbetur. Facit tamen ipſe ſuas differentias
diuerſi generis in prunis:vt ſyriaca tantũ pu/
tat minus aluum mouere eo ꝙ ſint ſtiptiora.
E ¶ Hyſpana vero plus ſoluere ꝙ ſint dulcio/
ra ex oibꝫ prunis:que maiora ꝛ lata ſunt.
F ¶ Idem quoq̃ tenera et digeſtiõis faciliora
ꝛ ventrem molliendo accõmoda p̃ſumit mi/
noribꝫ omnia ineſſe contraria.
G ¶ Eſt ꝛ agreſte prunum auſterioris fortiorisq̃
virtutis.hoc ſiccum etiã diſſintericos cer
tum eſt adiuuare.gũmi hui⁹ arboris potatũ
calculos frangit.cum aceto tritum ac illini/
tum faciei licbinas optime purgat:et curat
aqua in qua folia pruni cocta ſunt gingiuas
ꝛ vueam et ſimilia colluẽdo defendit. Sed
in vino decocta vebementius proſunt.
H ¶ Radices itemq̃ cortex eandem ſtipticã ha
bent poteſtatẽ que in folijs eſt conſtituta.
¶ Serapion hec eadem dicit que dicta ſunt
ſm Dyaſcoridem.

Capitulum.ccclxxix.

Prunella latine ꝛ grece. Prunella eſt
herba ſilis ozimo:flos q̃ſi lauendula
ſed groſſiora:folia ꝛ flores vtuntur.

Operationes.

¶ Succus iſti⁹ herbe mixt⁹ cũ oleo roſaꝝ ꝛ A
timpora inunctum ſedat ſoda. ¶ Hypocras. B
Succ⁹ cũ vino ſumpt⁹ tollit morſuꝫ veneno
ſoꝝ.ſucc⁹ iſti⁹ herbe curat alcolã:ꝛ ꝯfert ſqui
nãtie. ¶ Et ad oĩa vitia oris ꝛ gutturis conue C
nit.eandẽ etiã opationẽ hꝫ aq̃ ei⁹ diſtillata.

Capitulum.ccclxxx.

Pix latine.arabice affeff ſiue terf vel
teſt. Pandecta. Sciẽdũ ꝙ pix fit ex
arbore ligni arvn.ꝛ ẽ arbor ſcerebin
vel deda.ꝛ eſt cedrus vel pinus maſcul⁹ cui⁹
fructus dicunť coni.eſt ex ea humida ꝛ ſicca
¶ Serapion lib.aggrega.ca. Teſt.auctori/
tate Dyaſcoridis. Et humida colligiť ex ar/
boribꝫ ligni arvn.i.maſculi pini:ꝛ profert fru/
ctũ paruũ:et ex eo fit lumẽ. Et melior ex ea
eſt alba ſplendens leuis ꝛ munda.

Operationes

A ¶ Gal.viij.ſim.far.cap.pix ſm trāſla.grecam
Pix q̄ q̄dē ſicca ſiccat ꝛ calefacit ſm tertiaꝫ
ſubſtantiā cōmēſuratꝫ ꝛ plus ſiccare nata ē q̄ꝫ
calefacere q̄ liq̄da ecōtrario calefacit pluſq̄ꝫ
ſiccet. h3 aūt q̄d ſubtiliū partiū q̄ aſinaticos
B ꝛemp ticos iuuat. ¶ Et h3 q̄dē q̄d digeſtiuū ꝛ
dyaforeticū ſicut ꝛ ſm guſtū ſubamarꝫ q̄d et
C acre. ¶ Ita aūt leproſos vngues educāt mi-
xte cū cera. ꝛ empetigines expurgāt. digerūt
aūt duros ꝛ indigeſtos hūores oēs q̄n ponū
tur i cathaplaſmatib. fortior ꝓo ad oia talia
eſt liq̄da. dura vero ad hec quidē peior eſt.
D ¶ Ad ꝯſolidatōnē āt vulnerꝫ magis idonea. pa
lam ḡ ex his eſt q̄m q̄d copioſuꝫ humiditatis
E calide cōmixtū eſt pici liq̄de. ¶ Picelcū. i. ole
um picis. Fit ex pice hūida q̄n coq̄tur. ꝛ eſt q̄
dā ex ea q̄ ē ſil'is viſco viſcoſitate ſua ꝛ noiat̄
viſcoſa. Et eſt alia q̄ ex tota ſicca eſt. ꝛ meli-
or ex ea eſt illa q̄ eſt pura tenax ꝛ odorifera ſi
milis reſine pini. ſapor hui⁹ eſt acutus ꝛ fere
amarus. Et virt⁹ eius eſt ca. in. iij. gra. et de-
ſiccatio eſt plus q̄ꝫ calefactio ipſius.

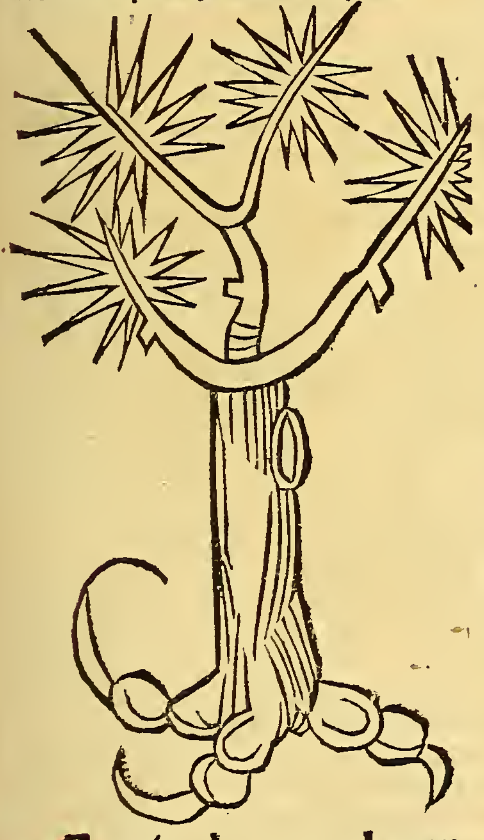

Capitulum.cclxxxi.

Pix liq̄da. Pandecta.ca.ccclx. Dic-
tan arabice. grece alkitran. latine ve
ro oleū de ſcerbin. ꝛ eſt pix liq̄da. que
idiomate nr̄o vocat̄ pecula. Sera. li. ag. ca.
hictan: id eſt pix liq̄da: ꝛ eſt oleū q̄d egredit̄
de ſcerbin. Et ſcerbin due ſūt ſpecies. Vna
earꝫ eſt arbor magna. ꝛ eſt gen⁹ abietꝫ. ꝛ eſt ex
ea alkitran hn̄s fructū ſimilē fructui cipreſſi.
niſi q eſt minor eo multū. ꝛ ſecunda eſt arbor
ſpinoſa hn̄s ſimilitudinē cū arbore iuniperi.
ꝛ magnitudo fruct⁹ ei⁹ ē ſic grani mirti. Meli
us autē alkitran eſt illud q̄d eſt ſpiſſum clarꝫ
habens odorem fortē cum horribilitate. ꝛ q̄n
intingitur in eo digitus: nō cito defluit ex di
gito ꝓpter ſuam ſpiſſitudinem. et quādo ſtil-
la eius cadit in loco remanet collecta: et nō
expanditur. Et idem auctoritate Gal. Spe-
cierū ſcerpin cōplexio ē ca. ꝛ ſic. in. iij. gradu.
ſed olei q̄d extrahit̄ ex arbore ſua ſubſtantia
eſt ſubtilis. ꝛ virt⁹ eius ē calida ꝛ ſicca in q̄r-
to gradu: ſed plus calefacit q̄ꝫ ſiccet. Lignū
ſcerbin nominat̄ lignū mortuorꝫ: q: cōſeruat
corpora mortua a putrefactione. Unde virt⁹
eius deſiccat ꝛ cuſtodit corpora mortuorū. et
deſtruit quod eſt ibi de humiditate.

Operationes

¶ Serapion. Pix liquida cuſtodit corpora A
mortuorū. ꝛ oleum eius occidit pediculos et
lendines ꝛ lumbricos ꝛ vermes qui ſūt in au
ribus. Et quando cum eo fit naſcale corrum
pit fetum: et excludit mortuum.
¶ Et q̄n linitur virga i hora coitus deſtruit B
conceptū. ꝛ ꝓpter hoc eſt ex veriorib medici
nis ꝛ fortiorib ad ꝓhibendū impregnationē
adeo q accidit ei qui vtitur eo vt fiat omni-
no ſterilis. etiam quādo diſtillat̄ ex eo in den
tem corroſum ſedat dolorem ꝛ frangit dentē
et aufert liuorem qui fit ſub oculo.
¶ Alkitran: ꝛ eſt illud quod eſt compoſitū ex C
eo q̄d colligit̄ in lana: quādo ſup ipm ſuſpen-
ditur ꝛ decoquitur. ꝛ ſubtilius alkitran ꝛ mi-
nus acutum. ꝛ reſiduum quod remanet eſt al
kitran. ꝛ eſt illud quod ē de eo ſpiſſum ꝛ groſ
ſum. ꝛ eſt ſicut illud quod remanet ex ſpiſſitu
dine olei. ꝛ ideo alkitran propter ſui groſſici
em mordicat ꝛ aperit. et propter hoc alkitran
curat apoſtemata. ꝛ eſt pix liquida.
¶ Sed grani ſcerbin virtus eſt temperata D
adeo q poteſt comedi: niſi quia facit ſodaꝫ ꝛ
mordicat ſtomachum.
¶ Et idem auct. Dyaſ. Alkitran eſt quod cor E
rodit ꝛ incidit corpa viuentiū: ꝛ cōſeruat cor
pora mortuorꝫ. ꝛ ſi fiat pheretrum in quo re-
ponatur corp⁹ defuncti ex ligno ſcerbin: ſer-
uat corp⁹ defuncti a putrefactiōe. et propter

hoc nōminăt ipm qdā vitā mortuoꝝ.ꝛ alki-
tran adurit plantas ꝛ coria ꝑpter neceſſitatē
ſue caliditatꝫ ꝛ deſiccatiōis.et abſtergit ma-
culas oculi qñ bibitur cū rob et ſale pauco.
cōuenit morſui ſerpentꝭ.ꝛ qñ linitur ſup ele-
phantiam cōuenit:ꝛ fit criſtere cum eo:ꝛ oc-
cidit lumbricos paruos.

Capitulum.ccclxxxij.

Panis. Jſidorꝰ. Panis dictꝰ eſt eo ꝙ
cū omi cibo apponaṫ. Panis eni ci-
bariꝰ eſt qui ad cibuꝫ ſeruis daṫ non
delicatꝰ. Fermentatꝰ diciṫ fermentꝫ cōfectꝰ.
Azymꝰ autē nō fermentatꝰ. Nā azymꝰ eſt ſi-
ne fermento ſincerꝰ. Acrizimꝰ autem leuiter
fermentatꝰ:q̄ſi acro azymꝰ. clibaniciꝰ in te-
ſta coctus. Rubidus aūt recoctus ꝛ rubefa-
ctus. Subcinericiꝰ dr̄ cinere coctꝰ ac reuer
ſatus idē ꝛ focacius. Sfungia dr̄ panis aq̄
diutius laxatꝰ.ſimilā modicā fermētiq̄ꝫ mo
dicū accipit.ꝛ hꝫ humectatōis pluſq̄ꝫ oīs pa
niſ.ꝑpter qḋ ꝛ ſfungie nomē accepit. Placēte
ſūt q̄ de farre fiūt q̄s aliȷ̄ candā liba dicūt:eo
ꝙ libeāt ꝛ placeāt. Dulcia ſūt opiſ piſtoꝝ ge
nera ſic a ſapore dicta.melle eni aſꝑſa ſumūṫ
Actor. Collirida dr̄ panis q̄drātꝰ de ſimila
factꝰ in ſartagine cū oleo frixus.vel modicꝰ
panis triangulus. Lagana ſunt panes lati
ac tenues. Criſta eſt panis ſupficies.

Operationes

A ¶ Aui. Panis vt comedaṫ oportet ꝙ ſit mun
dus ſallitꝰ.maſſaꝫ hñs ꝯfectā:fermētatꝰ:be-
ne decoctꝰ ne comedaṫ calidus:ſꝫ vna nocte
ꝑmanēs. Calidus eni nō eſt apud naturā re-
ceptibilis. ¶ Et acceptio eiꝰ q̇ eſt de furno et
reliq̄ꝝ ſibi ſimiliuꝫ eſt mala. Panis de ſimila
melior eſt ꝛ mūdior ac nutribilior q̄ꝫ aliꝰ. Eiꝰ
nutrimentū meliꝰ eſt:ſed tardiorꝭ penetratio
nis. ¶ Opirus aūt q̇ eſt plurimi furfuris velo
cis eſt penetratiōis:ſed nutrimenti minoris
ac deterioris. ¶ Jlle vero q̇ nō bene coquiṫ
eſt plurimi nutrimēti.ꝛ ſilr̄ qui paꝝ habet fer
menti.ſed eius nutrimentū opilat niſi illos q̇
plurimi ſunt exercitȷ̄.huiꝰ generis eſt panis
de patella.nam eiꝰ interior pars raro bñ coq̇
tur. ¶ Emplaſtrū ex pane factū calidiꝰ eſt q̄ꝫ
ex frumēto panis:ex frumēto nouo velociter
impinguat. ¶ Panis de frumēto cū mellicra
to ſicciſq̄ꝫ cōuenietibꝫ valet apoſtematibꝫ ca
lidis.lenit eni ꝛ infrigidat ea. Panis cū aq̄ ꝛ
ſale decoctꝰ ꝛ emperigini infuſus cōfert. Eſt
quidē velocis digeſtiōis ꝛ tarde deſcēſionis
¶ Panis opirus eſt lenitiuus nature.fermen
tatus quoq̄ꝫ ventrem lenit:ꝛ azymꝰ ſtringit.
Similiter in patella coctꝰ et antiquꝰ panis
ſiccus ventrē ſtringit. ¶ Jſaac in dictꝭ parti-
cularibꝫ. Panē tritico calidiorē diximꝰ:cuiꝰ
diuerſa ſunt nutrimēta q̄ttuor modis videli-
cet. Primo ꝑpter farinā vnde factꝰ eſt. Scđo
ex artificio ſui. Tertio ex igne a q̇ coctꝰ eſt.
Quarto ꝑ qualitate qua ſumiṫ. Farine mo-
dus trifariam diuidiṫ. Pmꝰ ꝑpter eſſentiaꝫ
ſui. Scđs ꝑ qualitate molitoris. Tertiꝰ ſm
breuitatem vel longitudinē tp̄is ex quo mo-
la contrita eſt vt ſuperiꝰ dictū eſt. Panis q̄n
to mundior eſt:tanto plurꝭ nutrimēti ꝛ durio
ris egeſtionis. ¶ Diuerſitatis panis ex arti
ficio ſui duo ſūt modi.vel ex forma vel ex ar-
tificio ſimpliciter. Forma autem triplex eſt.
magna:parua:media. Magna medulle pluſ
habet.corticem vero ſubtiliorem ꝛ durioreꝫ.
Cortex preterea parum nutrit.ꝛ eſt ad dige-
rendum durus.humiditatem egeſtionis ex-
ſiccat vnde ꝛ ventrem conſtipat.
¶ Medulla groſſa eſt ꝛ viſcoſa ꝛ inflatiua.fle
gma viſcoſum generans. Panis parui ꝛ ſub
tilis interiora ignis ꝑforat:ꝛ humiditatē me
dulle exſiccat.vnde parū nutrit ꝛ tardiꝰ dige
ritur:ꝛ ventrē cōſtipat.maxime ſi eſtus ſit in
primo vel ſecūdo die poſt decoctionē.
¶ Unde Hypocrates. Panis magnꝰ ꝛ groſ
ſus eſt medulle multe nutrimēti pluris ven-
trem ſoluit.paruus autē ꝛ tenuis medulle eſt
pauce.nutrimēti pauci. Egeſtio eiꝰ tarda eſt
ventrem cōſtipat. Qui autē menſure medie
eſt in forma:ꝛ medie eſt poteſtatis.
¶ Artificium panis quattuor diuiditur mo-
dis. Eſt eni panis q̄ntū expedit fermēti:tan-
tū hñs ꝛ ſalis ꝛ bene confectꝰ.ꝛ ſicut oportet

coctus. Eſt par̄ fermentatꝰ ⁊ coctus: et ī ceteris a neceſſaria tēperātia iminutꝰ. eſt bn̄s N
fermētū ex ſale vltra q̄ȝ ſatꝫ eſt. ¶ Eſt azymꝰ ⁊ ſale carens. Primꝰ q̄dē moderatioꝛ eſt in oībus his ſupradictꝫ. in ſtomacho pfecte digeritur: ⁊ ſanguinē in corpe clariſſimū generat. vnde nature ↄfortat actionē: ppterea cōmodus eſt q̄ quieti ſunt ⁊ delitiar̄ delectatōe viuūt. Et eis q̄r̄ digeſtio defectū patit̄ vt ſenioꝛ ⁊ egritudies exeūtiū. Ars ei exhibita exteriꝰ ſufficit nature laboꝛāti interiꝰ. ¶ Exercitātibꝫ aūt laboꝛātibꝫ nō adeo ↄueniēs eſt ꝑpter ſuā ſubtilitatē ⁊ facilitatē diſſolutionis ex mēbꝛis cor̄. Panis fermētatꝰ modicū habēs ſalis nec bn̄ coctꝰ viſcoſitatē gn̄at ⁊ groſſitatē. vn̄ durioꝛ ē peioꝛe tardioꝛ. ppter h̄ aptꝰ eſt exercitātibꝫ ⁊ laboꝛātibꝫ. Naȝ abundātia caloꝛis cor̄ eſt cā foꝛtitudinis ⁊ digeſtionis. Sed q̄ fermēti ſaliſq̄ȝ ſupfluū habuerit minimū nutrit ⁊ ↄfoꝛtat. virtꝰ enī ſalis hūiditateȝ eiꝰ deſiccat: fermētū cōiūctionem rarificat.

P ¶ Azymꝰ ſilr minimū nutrit ⁊ duriſſime digerit̄ tardiſſimeq̄ȝ egerit̄. ꝓprietatē hȝ opilationē ⁊ ventoſitatē generādi. Idcirco incōuenīens eſt oībꝫ naturis: niſi raro eis q̄ maxime laboꝛibꝫ exercentur vt meſſores ⁊c.

(Marginal letters beside the left column, in order: N, O, P)

Capitulum. ccclxxxiij.

Rapa. Iſidoꝛus libꝛo xv. Rapa dicta eſt a rapiendo: id eſt comprehendēdo. Eſt autem radice amplioꝛ napo: ſapoꝛe dulcioꝛ ⁊ folio tenui. Palladius libꝛo. iij. Semen braſice vetuſtum mutatur in rapaȝ. Idem in libꝛo. viij. In menſe iulio ſerenda ē rapa ſolo putri ⁊ ſolatri in ſicco nec ſpiſſo: locis humidis ⁊ campis letatur. Napus autē in ſicco ac pꝛopꝛie tenui deuexo et ſabuloſis melioꝛ naſcitur. loci ꝓpꝛietas vtrūq̄ȝ ſemen ī alterum mutat. Nam rapa in alio ſolo ꝑ biennium ſata mutatur in napos. alia vero napus trāſit ī rapam. Subactum ſolū ſtercoratum verſatūq̄ȝ coquunt quod ipis et ſegetibus pꝛoderit: qui ibi anno eodem ſerūtur. Iugo raparū quattuoꝛ ſextarij. napi autem quinq̄ȝ ſufficiūt. Si ſpiſſe ſunt interuelles aliquas vt cetere roboꝛent̄: vt vero in ſemia maioꝛa redigant̄ erucam rapam folijs oībꝫ purgas: ⁊ ad dimidij digiti craſſitudinē in caule ſuccides. Tunc in ſulcis diligenter ſubactꝫ octonis digitꝫ ſeparatā obꝛues. inijcies terram ⁊ calcabis ita magna naſcetur.

Operationes.

¶ Rapa eſt napus validiſſimꝰ: cōturbat coꝛpus ⁊ deducit. Sed ſemen eiꝰ cōtra venena in potum dat̄. Rapa ſi frequēter comedatur inflationē ſtomachi facit. Semen eiꝰ ex vino tritum valet cōtra moꝛſus ſerpentiū. A

¶ Dyaſcoꝛides. Radix rape bona eſt. ⁊ ſi ventrem inflat: coꝛpoꝛi tamē ſuccum addit: ventremq̄ȝ ſtimulat. Eius elixaturā fomēto podagris ac pernonibꝫ ꝓſidiū eſt. ipaq̄ȝ trita ⁊ impoſita hec omnia facere poteſt. B

¶ Cimaꝰ eiꝰ elixa ⁊ comeſta ē diuretica. ſemē eius ex vino bibitū vulneribꝫ venenatꝫ pꝛoficit. Itaq̄ȝ ſemen ī rapis calidū ac feruens videtur: ⁊ ipē paulo ſolutioꝛes credunt̄. Sed quo minus caloꝛis poſſident molliendi poteſtatem eo foꝛtioꝛem continent. C

¶ Idem radix inflat: ⁊ ſemen in homine generat vel augmentat. Agreſtis rapa locis ſiccis naſcitur: fruticem collectum faciens cubiti longitudinem habens multaſq̄ȝ virgellas. Folia lenioꝛa ⁊ in modum digiti groſſa. Semen eiꝰ in folliculis eſt concluſum nigꝝ ⁊ fragile. quod fractum habet intus coloꝛeȝ album. itaq̄ȝ faciei miſcetur albamentis vel etiam totius coꝛpoꝛis. D

¶ Iſaac. Calida eſt in ſecundo gradu. humida in pꝛimo: dure digeritur. Mollcit in E

flatiuam carnē facit.ꝑpter ſui ventoſitatē ꝑ/
inde coitū ſuſcitat.flegma augmētat.¶Vti/
lis aūt eſt ſi bis cocta vtraqꝫ aqua reiecta co
quat̄ cū pinguiſſima carne.Idem. Cuius in
re ſi pedes podagricorum loti fuerint dolori
F mitigationē preſtat.¶Gal.li.ij.de cibis cap.
de rapa.Multiformiter aūt ⁊ hanc homīes
ꝑparant vſqꝫ ad hoc ꝙ cōponunt eam cū ga
ro ⁊ aceto vt habeant ꝑ vſu ꝑ totum annum.
Chimum autem reddit in corpore groſſiorez
cōmenſurato. propter quod ſi abundauerit
quis in vſu ipſius.⁊ maxime ſi quis deficien
ter in ventre digerens ipam cōgregabit vo/
catum crudum chimum.
G ¶Ad receſſum autem ventris neqꝫ cōtraria/
ri vtiqꝫ neqꝫ cōferre dicat quis ipam.⁊ maxi
me qn̄ decoquitur bene.indiget enī ipa ⁊ am
pliori decoctione.fit autē optima bis elixa/
ta ſicut dictū eſt prius de caulis ꝑparatione.
ſi aūt crudior ſumat̄ indigeſtibilis eſt:⁊ infla
tiua ⁊ mala ſtomacho.qn̄qꝫ autez ⁊ mordica/
tiones operatur ī in ventrē.ꝑ aquā autez eli/
xatam admirabar vtiqꝫ ſi minus aliqua ho/
H mogenearū plantaꝝ nutrit.¶Et idē li.vi.de
ſim.medicinis ca.gengilidis ſiue rapa ipſa
⁊ ſemē ad libidinem incitat inflatiui ſpiritus
generatiua exiſtens.

Capitulum.cccLxxxiiii.

Raphanus.Iſi.Raphanū grece nos
radicē vocam⁹:eo ꝙ tot⁹ deorſuz ni
titur cū reliq̄ olera magis in ſūma ꝓ
ſiliant:hui⁹ ſemīe macerato Palla.li.iiij.In
menſe marcio raphanos aliq̄ ſerūt q̄bꝫ vtunt̄
eſtate.Idē in li.ix.Raphanū vt iā ꝑdictū eſt
ſicut ⁊ braſicā ꝯſtat eſſe vitibꝫ inimicā.Nā et
ſi circa ſe ſerant̄ natura diſcordāte refugiūt.
Aui.Raphanus habet lignū calidū ⁊ humi
dū in ꝑmo.Semen ca.in.iij.fortius eſt ſemē
deinde cortex.poſtea folia.deinde caro.

Operationes.

¶Radix ei⁹ a ieiuno comeſta vel potata ꝑut A
antidotū magnū adiutoriū eſt ſanitatꝫ ⁊ tuta
mētū corpis:ſed ad inflationē facit ⁊ ruct⁹ fe
tidos.¶Fruct⁹ ei⁹ vrinā mouet.Ventrē de/ B
cocta malaxat:⁊ ī cibo ptiſicꝫ ꝓdeſt.Toracꝫ
flegmata purgat.Cū oximelle accepta vomi
tū mouet.Cū melle mixta putredinez curat.
Liuores tollit.Vim fungi venenoſi cōpeſcit
¶Cōtra viperaꝝ morſus ꝓficit.Semen cū C
aceto datū ſplē minuit.hydropicꝫ ac ſplene/
ticꝫ ī modū cathaplaſme impoſitū ſubuenit.
¶Radix ī aceto ac melle cocta ſi gargarizet̄ D
ſynaticos curat.Folia ei⁹ ꝯtuſa ⁊ īpoſita do
lentibꝫ articulis ꝓſūt.¶Raphano calidā eē E
virtutē oīm medicoꝝ opiniōe ptꝫ:ſꝫ nob̄ ex
vſu intelligere licet.nā cū ceterꝫ cibis come/
ſta:iō in ſtomacho ruct⁹ efficit ſolus.qꝛ in co
coquit̄ ꝑma.¶Capillos ab īiuria alopicie re F
ſtituit cū melle.¶Succ⁹ etiā grauedinē au/ G
riū inſtillat⁹ emēdat.¶Egyptij reges in q̄bꝫ H
erat ſtudiū ſcrutati corpa mortuoꝝ ⁊ cās va
litudinū occulta fide recognoſcere.et in ipo
corde vitiū naſci ꝓdiderūt.¶Semīe rapha/ I
ni cū melle trito ⁊ ſūpto ſuſpiria mitigāt̄ Tuſ
ſis arcet̄.Sola cū ſale ſūpta vētrꝫ aīalia ex/
tinguit.vētrē ſtimulat.vrinā ꝯcitat.Puerpe
ris copiā lactꝫ acq̄rit.¶Nulla res fortius vri K
ne difficultatē ſoluit.vl̄ feminaꝝ impat mēſtru
is.raphan⁹ comeſta ē euſtomacha.p⁹ cibos
ſūpta digerit eructuatōez facit.Cocta et eſa
tuſſiētibꝫ ⁊ pituitatibꝫ ſtōachi medet̄¶Coriū L
ei⁹ cathaplaſmis adhibitū cū melle paſcētia
vulnera curat.¶Liuorē īpoſita tollit.Mor M
ſibꝫ venenatꝫ occurrit.Lētigines purgat Bi
bita mēſtruis impat.Semē ei⁹ bibitū ē diu/
reticū Splenē tremiſcere fac̄¶Elixū cū oxi N
melle gargariſmo ſynāticꝫqꝫ opitulat̄.Cera/
ſa q̄z pūcto accepta ſtatī medet̄.Det cēcauo
īmiſſa.vel gingiuis fricata.dolorē eius mire
ſedat.¶Eſt aliud gen⁹ raphani qđ multi a/ O

moꝛatiā dicūt hn̄s folia lapſane ſiſia. cui⁹ ra
dix oblonga eſt ac tenera. de q̄. ſ. ſupꝛa dictū
eſt. ¶ Pla. Raphan⁹ ca. ē ⁊ ſic. in. ij. gra. Vir
tutē hꝫ incidēdi: diſſoluēdi. ex eo fit cōpedēs
oximellis ꝯ q̄rtanā: ꝯ q̄tidianā: ꝯtra duriciē
ſplenis. ¶ Herba ip̄a cocta ī vino ⁊ oleo ſple
ni cathaplaſmet̄. pectini cathaplaſmata ſtrā
guiriā ⁊ diſſinteriā ſoluit. ¶ Hypocra. Capil
los mulieꝝ defluos raphani iubet fricari: et
ꝯ tormēta vulue ſup̄ vmbilicū imponi. Redu
cūt ⁊ cicatricē ad colorē. Semē impoſitū ex
aq̄ ſiſtit ea q̄ fagedenas vocāt vlcera. ¶ De
mocrit⁹. Ventrē h̄ cibo putat ſtimulari. ⁊ ob
id fortaſſe voci nocere tradiderūt aliq̄. folia q̄
dūtaxat ī oblōgis naſcūt̄ aciē ocloꝝ excita
re dicūtur. vbi ꝓ acrioꝛ medicis admota ſit.
yſopū dare ꝓtin⁹ impant. Hec antipatia eſt.
Aurīū ꝓ grauitati raphani ſuccum inſtillant.
¶ Papi. Humectat ⁊ diſp̄git flegma auctoꝛi
tate ſua. Folia tñ ei⁹ min⁹ auſtera ſunt. radix
trita ī vino nauſeā ꝓuocat. ¶ Pli. lib. xx. Ra
phani ſtōachū purgāt. pituitā extenuāt. vri
nā ꝯcitāt. Eſt eſtiuoſus in italia: ⁊ aromatiā
vocāt ſatiuā. Satiui decocti mane ad tres
ciatas poti calculos cōminuūt ⁊ eijciūt. Ad
tuſſim q̄z ieiunis raphan⁹ ꝓdeſt ī mane cum
melle. Semē ei⁹ toſtū deinde ꝯtritū cū melle
ſuſpirioſis valet. Ideoq̄ ꝯ venena ꝓdeſt.

Capitulum. cccLxxxv.

Radix. Plateari⁹. Radix ē herba cu
ius ſimili noīe appellat̄. ⁊ eſt ca. ⁊ ſic.
in. ij. gra. Virtutē raphano ſimilem
habet. Et ꝯtra eaſdē cauſas valet eodē mo
do: ſed nō efficax eſt. Itaq̄ cum in receptiōe
inuenit̄: pōt poni radix raphani ſi radix non
habeat̄. Palladius li. xx. In auguſto menſe
vltimo ſiccioꝛib⁹ locꝭ radices cōuenit ſeri: q̄
hyeme miniſtrēt vſum. Amant terrā qualem
rapa pinguē ac ſolutā ⁊ diu ſubactā. tophum
vero reformidāt ⁊ glareā. Gaudent celi ſtatu
nebuloſo. ſerendi ſunt aūt grandib⁹ ſpacijs ⁊
alte foſſis. melioreſq̄ ꝓueniūt ſi ſerant̄ in are
nis poſt nouam pluuiā niſi forte poſſint riga
ri. quod ſatum eſt ſtatim leui ſarculo dꝫ ope
riri. ſed tñ nō ingerēdū eſt: ſed potius palee q̄
inde fungoſe ſunt. ſuauioꝛes aūt ſūt: ſi eas aq̄
ſalſa frequēter aſp̄gas. Radices feminini ge
neris putant̄ que min⁹ acres ſunt. habentq̄
folia latioꝛa lenia ⁊ cū iocunditate virentia.
ex his ergo ſemina ſunt colligenda. Maio
res fieri credunt̄ ſi ſublatis omib⁹ folijs ſolo
tenui caule demiſſo: ſepe terrꝭ opiant̄. Si ex
nimis acra dulcem fieri velis ſemē die ac no
cte melle aut paſſo macerabis.

Operationes

¶ Iſaac. Radix eſt ca. in. iij. gra. ſic. in. ij. mi A
nus q̄z rapa nutrit ꝓpter acumē ſuū: qđ forti⁹
eſt acumine rape. Nutrimentū eius eſt durū
⁊ groſſum digeſtioni ſtomachi nociuū et in
cōueniens dentib⁹ ac oculis ⁊ gule oībuſq̄
doloꝛibus vulue. ¶ Scđm vero medicinam B
cōuenit. ſcđm cibum manducata toꝛtionē et
inflationē facit: ⁊ illaudabilis ſtomacho fit.
Quod teſtatur ructatus ei⁹ qui maxime fit
ante cibum. eleuat enim ⁊ deſcendere pꝛohi
bet cibum ad locū coctionis. Ideoq̄ fit cau
ſa indurate digeſtionis. naturalēq̄ ꝟtutē in
hibet. cibū expellēs in ſup̄ioꝛi p̄te: ex q̄ re fit
vomitus maxime his q̄ ventoſitatē in ſtoma
cho habent ex ꝯſuetudine. ¶ Que tñ poſt ci C
bum accepta minoꝛem agit ventoſitatē aſcē
dentem ſuperius. quia cū grauitate ſua deſcē
dit inferius: deponitq̄ cibum in coctiōis lo
cum. Et vt opoꝛtet digeritur vnde cauſa cō
foꝛtande ſecunde digeſtiōis efficitur. hec eſt
gratia ſue coctionis: que nō habentib⁹ ven
toſitatem accepta poſt cibum impedit.
¶ Pꝛoinde ſi quis eam vult accipere pꝛo vo D
mitu ante cibum ſumatur. ſed pꝛopter ſupple
mentum ſecunde ac tertie digeſtionis: poſt
cibum manducetur.

E ¶ Jtē radix cōburit̄ ꝛ pulueriȝat̄ ſup vlcera hūida: mūdificat ꝛ deſiccat illa. Et putāt ali q̄ ꝙ exꝑmat̄ ſuccꝰ eiꝰ ꝛ det̄ i potu cū vino. et ꝯnūciat medicis mortiferꝫ. ꝛ ſemē eiꝰ etiā fac hoc. Nos aūt expti ſumꝰ multotiēs de hac plāta: ꝙ cū coq̄t mlt̄ū cū kiſt ordei donec diſ ſoluat̄ i decoctiōe ꝛ det̄ i potu hȝ magnā effi caciā i egritudib pectorꝫ antiquis q̄ fiūt ab hūorib groſſis. ¶ Et idē auc. Ruffi. Raffanꝰ ꝯfert flegmati: ꝛ ꝓuocat vomitū: ꝛ ē malꝰ ca piti ꝛ oculis dētib ꝛ palato: ꝛ corrūpit cibū.

F Et ē ꝯueniēs oīb egritudīb mlieꝝ. gn̄at vē toſitates ī ſuꝑiorib ꝑtib ventrꝫ. Et illud au cto. Humav ꝓpter ſuā maliciā eſt veloc ꝫ pu trefactiōis ſue ſubē. ¶ Et idē auc. Raſis. Di xit mihi q̄dā amicꝰ meꝰ ꝙ exptꝰ eſt h̄. ꝛ inue nit veꝝ. Diſtillauit ei aquā radicꝫ raphaui ſu per ſcorpionē. ꝛ iuenit ipm ſtatim imobilem. deinde ꝯtinuo inflatꝰ eſt ꝛ crepuit ꝑ mediū.

G Et radix ꝯuenit fe. quartanis ꝛ rigorib febri um periodicarū ꝛ dolorib ventris.

Capitulum. ccclxxxvi

Raphanꝰ agreſtꝫ. Dya. Raphanꝰ agre ſtꝫ ūicos duos ſiue tres ſꝑgit i terra rubētes. folia rute ſilia. radices cepe ſȝ āpliora: quē q̄dā raphanū ſiluestrē vocant. Intꝰ hȝ medullā candidā. extra cortices ni gros. naſcit̄ in mōtib ꝛ locis aſꝑis. aliq̄n et vmbroſis.

Operationes

¶ Sera. Raphauꝰ agreſtꝫ ē hūs fo. ſilia lap ſane. ꝛ hȝ radicē mollē: ſubtilē: longā ꝛ terre am. ꝛ ſapor eiꝰ eſt acutꝰ: cuiꝰ folia ꝛ rami co quunt̄ ꝛ comedunt̄: ꝛ ꝯuenit ſto. ¶ Virtꝰ etiā ei eſt viſcida ꝛ diuretica ꝛ calida. ꝛ iō in cibo ſumpta copioſaȝ effundit vrinā. Incitat etiā mēſtrua feminaꝝ ſto. vtilis ꝛ ex aceto data. Pituitas glutinoſas cum melle ſūpta diſſol uit. lūbricos latos excludit. ¶ Radix aduſta ꝛ in puluerē verſa ad ſiccādū ꝛ purgādū vul nerib imponit̄. Quidā ſuccū eiꝰ cū vino dāt ꝯ venena. eadē vis i ſemine eſt ſi cū melle ſu mat̄. nobis exptū eſt armoraciam in ꝑtiſana ſorbitionē diſcoctaȝ toracis vitia ſanare. ¶ Sed raphanꝰ agreſtꝫ quē romani vocāt ar morachien hȝ folia ſilia folijs domeſtici. et hȝ radicē longā mollē. ꝛ ſapor eiꝰ ad acuitatē declinans: cuiꝰ folia ꝛ radix ſi coquant̄ et co medent̄ cōueniūt ſtomacho. Et eiꝰ virtus eſt calida inflatiua. ¶ Et prouocat vrinā ꝛ men ſtrua. ꝛ q̄n ſumitur cū melle incidit humores groſſos et viſcoſos in pectore.

Capitulum. ccclxxxvij.

Radicula. Pli. li. xix. Radicula ē herba lauādis lanis apta ad h' succū hz mir qtū cādore pferēs eque z mollicia. naſcit' vbiqz ſatiua: ſz ſponte pcipue i aſia ſyriaqz ſaxoſis z aſperz locz. Trans eufratentu laudatiſſima. caule tenui ferulaceo ipſiſqz cibis indigenaz expetito. z vngueti qcqd fit cū q decoquat' oliue folio. hanc ſtruthion vel yſatin greci vocāt. Eſtate floret. aſpectu grata. vez ſine odore ſpinoſa: z caule lanuginoſo ſemē ei nullū. radix mag q pcidit' ad quē dictū eſt vſum.

Operationes

¶ Pli. li. xxiiij. Tingētibz z radicula ramos pparat quā ſtruthion a grecz vocari dixim⁹. ¶ Medetur morbo regio ipa decocta. z viſ potū Itēqz vitijs pectorz obuiat. aluū ſiſtit. vuluaſqz purgat. ꝙ obrē aureū poculū vocāt eā (medici z melle etiā pdeſt ad tuſſim. ¶ Ortopnee pdeſt mēſura coclearz. cū poleta ꝑ oz aceto lepras tollit: eadēqz cū panace: z caparz radice calculoſ frāgit ac pellit. pānos diſcutit cū ordeacea faria z vio decocta. ¶ Miſcet' z malagmatibz z collirijs claritatz cā ad ſternutamēta vtiliter pauca. ¶ Lieni qz ac iocinerieodē mō pficit. pō. denarij pōdere ex aq mulſa ſanat ſuſpirioſos. ſic z pleureticos oēſqz laterz dolores. ¶ Pādecta. Radicula. i. pdiſi. z pōit' in antidotario virili i potione ad ſcrofulas.

Capitulum. cclxxxviij.

Rann⁹ latine z grece. arabice hauſis. vl' huſcb ſiue hauſig. Sera. li. ag. ca. hauſis ſiue hauſig. i. rann⁹ eſt planta que naſcit' in vallibz. z ſunt eius tres ſpecies. Una hz ſtipitē rectū ſpinoſum ſicut arbor q dr alebiſialich. in ramis z ſpinis ei⁹ z folia ei⁹ ſunt oblonga hñtia humiditatē viſcoſaz que adheret manui. Scda eſt fortis alba plus ꝙ ipa. Tertia hz minora folia ꝙ ipa z latiora: z declinat parū rubori. z rami ei⁹ ſūt longi. longitudo ei⁹ eſt brachij vi ius. z eſt ſpiſſior alijs z eſt debilior. ſpina vero eius eſt acutior. Et fructus ei⁹ eſt lat⁹ ſubtilis. z eſt velut invaginis ſicut herba q dr ſachidalion. ¶ Et idē aucto. Galie. Qd adminiſtrat' ex ranno ſūt folia eius dū ſunt recentia. Et virt⁹ eius eſt q infrigidat z deſiccat in. ij. gradu.

Operationes

¶ Dyaſcorides ca. de ranno. Rann⁹ frutex ē q circa ortos naſcit'. Hui⁹ virge ſunt longe z ſpinoſe. folia hz pinguiſſima lōga z leuia. Eſt etiā alia rannus colorē hñs ſubalbidum. Et tertia hñs colorē ſubrufum: et virgulas longas cubitis qnqz. z plus. hec ſpinoſe ſunt: et minimā hñt virtutē. Eius ſemē latū ē z tenue z in folle recluſum ſicut affodilli. ¶ Idē. Omniū ſpecierz ranni folia cathaplaſmatibz adhibita ignē ſacrū corporis phibēt. ¶ Sera. Uirt⁹ ranni eſt que curat formicā z heriſipilam que eſt tpe caliditatis. Unde qñ fit emplaſtrum cum folijs eius curat heriſipilam z formicā. Et dicunt aliqui ꝙ quādo rami ei⁹ ſuſpendunt' in oſtijs z feneſtris ceſſat operatio arboris eoz. ¶ Plini⁹ li. xxiiij. Inter genera ruboz rann⁹ appellat' a grecz candidior frutex. Is floret ramos ſpargēs rectz aculeis nō vt ceteri aduncis. Alter gen⁹ eſt ſiluestre nigrius rubentes ferens folliculos. hui⁹ radice decocta in aqua fit medicamentū: qd licium vocatur. ¶ Semen ſecūdinas trahit: alter ille candidior ſtringit: ſed magz refrigerat. collectiōibz z vulneribz acomodatior. ¶ Conſtantinus in libro graduum. Rannus frigida eſt in primo gradu. ſicca in ſecūdo. valet puſtulis oris. Uentris dolorē z ſtomachi defectionem curat. cathaplaſmatus heriſipilam deſtruit. ¶ Succus eius oculorum collirio mixtus ſiue ſolus conuenit dolori oculorū: maximeqz pannorū albedini. Bibitus autem lapidem renum frangit.

Margin letters (right): A, B, C, D, E, F

Capitulum. cclxxxix.

Reubarbarum. Iſidorus in libro ethymologiaru3. Reubarbarum dicit q in ſolo barbarico trans danubiu3 inuenitur. Reuponticū quod circa ponticū inuenitur. Et idem dicitur reu quod eſt radix: quaſi radix barbarica vel pontica. ¶ Platearius. Reubarbarū qđ in india vel vltra marinas partes reperit. radix eſt cuiuſdā arboris quaſi queda3 tuberoſitas. Eligitur illud quod graue eſt in ſuo genere z non pforatu3. Quod etiam cum frangitur: interius habet quaſdā venulas diſtinctas. hinc rufas. hinc ſubalbidas. hinc croceas. z cōmaſticatū tingit quaſi crocus. Virtutem habet purgandi coleram principaliter z diureticam. cōpetenter ponitur in ſyrupis contra febres acutas ¶ Auicenna. Reubarbarum adulteratū ſpiſſius eſt ac vehemētius ſtipticū. Purum aūt eſt vehemētius rarū z minus ſtipticum. z eſt crocee tincture. In ipa eſt terreitas amara. ppter actionem igneitatis in ipa.

Operationes

A ¶ Platearius. Cōtra calefactionē epatis z opilationē ex calida cauſa datur cū aqua ca-
B lida. ¶ Auicēna. Reubarbarū cōfert panno ac veſtigiis ſup cutes remanentibꝫ quando cū aceto linitur. Ex eo fit emplaſtrū ad apoſtemata calida. Cōfert etiā empetigini cum aceto. Eius epithima caſui z pcuſſioni confert valde, pdeſt etiā contuſioni lacertoꝝ z rupture. ¶ Cōfert aſmati z ſputo ſanguinis: epatis ſtomachiqꝫ doloribꝫ intrinſecis. Singultui z dolori pungitiuo ventris ac diſſinterie ac dolori renū ac veſice: atqꝫ matricis z fluxui ſanguinis: ac febribꝫ antiqs. Splenem attenuat: z morſui vermiū venenoſoꝝ remediū eſt. ¶ Conſtantinus. Reubarbarū aliud ē indicum aliud ponticū. Indicum eſt laudabilis. calidū z ſiccū in ſecūdo gradu. Quoddam ſtipticitatis z acuminis habet. Stomacho defecto valet. ventoſitatē z epatis dolorem z ſplenis duriciē z ypocundriam z extēſionem curat. Renū ac veſice dolorē z matricis extirpat. ¶ Sanguinē de pectore manantē cōſtringit: anhelitus ſingultū. Vulnera inteſtinoꝝ: diuturnā ſolutionē: ac prolixam febrem amputat. faciē z cutem a lentiginibꝫ et empetigine mūdificat. Contra reptiliū morſus facit pulueriſatus z cum aceto temperatus. ¶ Pandecta. Reubarbarū dr̄ a reu qđ eſt radix z barbarum: quia eſt radix q̄ in barbara regione oritur. z in india trans marinis partibꝫ. Et eſt aliud quod dr̄ reuponticū. de quo in ſequenti capitulo. quoniā dr̄ ſic de eo q in ponto inſula reperit. vel quia ponticū habet ſaporem. ¶ Reubarbarum vt quidam dicūt radix eſt cuiuſdam arboris. reperitur q̄ſi quedam tuberoſitas in radice eius zc. Et eſt calidū z ſiccum in ſecūdo gradu. ¶ Johannes Meſue. Reubarbaꝝ quoddam orit in india Et vocat reduedſeni. z eſt melius. quoddam oritur in barbaria. z eſt laudabilius poſt illud. Et quoddā oritur in turchia. z eſt minus laudabile illis. z laudat magis ex eis qđ eſt ſubnigrū declinans ad rubedinē. et quod graue eſt cū raritate ſua. z in quo in cōfracturis inuenit diſgregatio ex rufo z glauco. z quod ē crocee tincture. z quod eſt recens cognoſcitur qđ nō eſt adulteratū. quoniā eſt rarum et minoris ſtipticitatis: z eſt crocee tincture. ¶ Adulteratū vero habet cōtrariū hoꝝ. z varietatem qua3 habere debet in confracturis amiſit. imo ſubnigreſcit in eis. z eſt calide cōplexionis z ſicce in ſecūdo gradu. ¶ Conuenerunt autē in pmixtiōe eius aqueitas dantes ei ſtipticitate3 ſubſtātie. z acreitas dans ei raritatem ſubſtātie. z eſt in eo igneitas perficiens: que propter actionem eius z terreitatem ipſius ipſum facit eſſe amarum veru3. terreitas eſt ſm profundum eius. et igneitas eſt in ſuperficie ipſius. que ppter infuſione3 ſeparat inter eius ſubſtantiā. z cōplebo opera

bonis.ſolutionis ⁊ apertionis opilationū ꝑ ipm eſt ꝑ dominiū caliditatꝫ in ſupficie ei⁹. ⁊ conſecutio cōtractionis ꝑ ipſum a ſubſtantia ſua terrea ſtiptica. Non eſt in eo nocumētum apparens. ⁊ datur in omni tempore ⁊ in omni etate: ita ꝙ etiā pueris ⁊ pregnātib⁹ datur. ⁊ eſt de elegantiorib⁹ ⁊ meliorib⁹ medicinis aque lactis. ⁊ ꝓprie quod ſumptum eſt ex capris que magnificat operationē eius: ſimiliter magnificaẜ infuſio eius in aqua endiuie ⁊ apij prius bulitum ⁊ colatū. vel in aq̄ plantaginis. ⁊ nō ꝑmittatur quin cadat in ſocietate eius ſpica. Eſt enim proprij iuuamēti cum ipſo. neqꝫ ꝓtermittas additionē modici vini albi odoriferi clari in infuſionib⁹ eius. ⁊ proprie quādo in ementatione opilationū propinatur. ⁊ eius quidem infuſio cōpetit quando ſolū queriẜ abſterſio ſolutio et opilationum apertio. ⁊ ipſi⁹ contriti exhibitio quādo queritur vt poſt illam in viſcerib⁹ veſtigia cōtractionis remaneāt. verū ex eo quod aſſum eſt vehementius ex aduſto. ⁊ qđ ex eo puri⁹ eſt ſuſtinet quod oportet. ⁊ meretur de ꝯtritione In raro autē ⁊ laxo cōtritio vehemens reſoluit virtutē. decoctio etiā ſimiliter reſoluit q̄liſcunqꝫ ſit. ¶ Iohānes Meſue. Educit ſolutione ei⁹ coleram ⁊ flegma. maior ei⁹ proprietas eſt mūdificare epar ⁊ ſtomachū: ⁊ conferre dolorib⁹ pungitiuis eoꝝ ⁊ viſcerum. ¶ Et clarificat ſanguinem: ⁊ aufert opilationes: ⁊ morbos quorum mater eſt opilatio. ſicut hydropiſim: hyctericiam: groſſiciē ſplenis: ⁊ febrib⁹ opilationū ⁊ ſimilia. ¶ Et ex parte ſubſtantie ſue ꝓprietas eſt ꝯferre ſputo ſanguis ⁊ emanationi ei⁹ vndecūqꝫ ſit: ⁊ caſui ⁊ ꝑcuſſioni. ⁊ ſanare rupturas intrinſecas ⁊ extrinſecas. ⁊ ꝓprie eius. ʒ. i. minime. gra. ij. ⁊ rubee tinctoꝝ gra. xv. cū vino ſtiptico. ¶ Et cōfert inunctio olei ei⁹ contuſionib⁹ ⁊ contritionib⁹ lacertorū ⁊ dolorib⁹ eorum. et ipſum quidem eſt medicina ſingultus. et eſt medicina bona diſſinterie. ⁊ ꝓprie quod ex eo eſt aſſum. ⁊ bibitum cum ſucco plantaginis ⁊ pauco vino ſtiptico. ¶ Et confert febrib⁹ periodicis et febrib⁹ opilationū ⁊ febrib⁹ antiqs. Doſis potio eius infuſionis ana. ʒ. ij. ß. vſqꝫ ad decem. ⁊ contritis ana. ʒ. i. vſqꝫ ad. ʒ. iiij. ¶ Et ipm cōſeruatur ꝑ annos quattuor: et conſeruatur a corruptione ⁊ putrefactione. ſi ſupliniatur ei cera. ⁊ terbentina liq̄facte aut cera ſola aut ſi ſepeliatur in pſilio aut milio. conſeruaẜ enim tunc tempore extenſo.

Capitulum. cccxc.

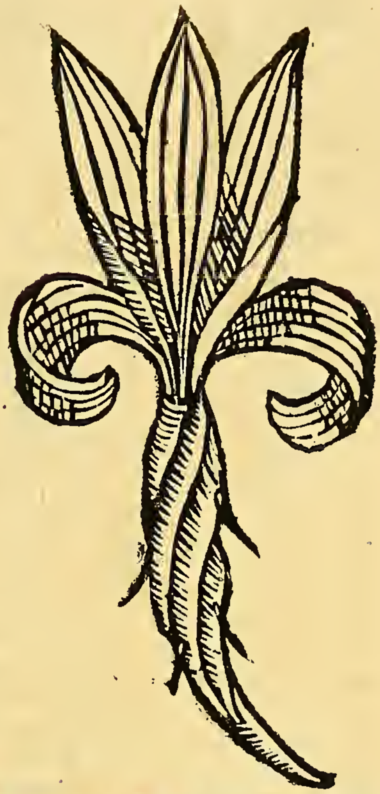

Reuponticū. Pan. Reupōticū. i. barba ſiriſta. ⁊ ē radix pontica multū ſimilis reubarbaro. Interi⁹ hꝫ venulas diſtinctas vt reubarbaꝝ: ſꝫ non tingit vt reubarbaꝝ. Et đr reuponticū eo ꝙ in ponto inſula reperiẜ. vel q2 ponticū hꝫ ſaporē. et reu tantū eſt dicere quantū radix. ¶ Dyaſcorides ca. de reupontico. Reuponticū naſciẜ in boſforo. ⁊ ſic ab grecia venit. cuius folia magna ſunt ſimilia folijs ſimphiti. radix eſt aliquatenus vaſta ⁊ nigra. Haſta ſimilia centauree. ſed breuior eſt fragilis ⁊ leuis in pondere ſine odore. ⁊ guſta amara leuiter [illegible]ngens. et ſi maſticeẜ ſit glutinoſa ⁊ crocei coloris.

Operationes

¶ Dyaſco. Uires efficaciter hꝫ ſtringentes. A
Et iō fomēto impoſita inflatiōes deſiccat: ⁊ vulnera glutinat. ac ſanguinis abundātiā reprimit. habet in ſe magnā ſubſtantiā temperandi: q2 tenet in ſe terreni frigoris ⁊ caloris partē. ⁊ leptomeris eſt ad aſma. ergo reumatica ⁊ orthogonia iuuat potata. liuores ⁊ empetigines ſanat cū aceto illinita. ⁊ potata emoptoicis ⁊ diſſintericꝫ ꝓdeſt. ſed bona ē q̄ nō ē pertuſata. In guſtu muſcillaginoſa modicū ſubmordās. bibita inflationē ſtomachi tollit. Laxitudinē ⁊ dolorē ſtomachi ſplene

B ticis ꝛ epaticis ꝓdeſt.¶ Cõquaſſationẽ cor/
poris reficit. De alto cadẽtibꝫ ſubuẽit. Ren/
freticis ꝛ tortiõibꝫ ꝛ thoraci ꝛ ypocũdrijs ſa
lutare eſt. Stericas ꝛ ſciaticas cauſas cõpe
ſcit. Sanguinẽ reijcientibꝫ vtiliter adhibet.
C Aſmaticis ꝓdeſt.¶ Subglutientibꝫ vtiliter
adhibet. Ciliacis ꝛ diſſintericꝭ frigoribꝫ tipi
cis ſingulare ꝑſidiũ eſt. Morſibꝫ venenatis
occurrit ſilr vt agaricus dat in oĩbꝫ cauſis.
Zernas limpidat ꝛ liuores cũ aceto impoſi/
ta. ſilr cũ aqua liuores oẽs tollit. Uirtꝰ eſt ei
D termantica ꝛ paulo ſtiptica.¶ Paulus ca. de
reupontico. ca. eſt ꝛ ſic. in. ij. gra. Uirtutez hꝫ
mũdificãdi ꝯfortãdi ex ponticitate ſua ꝛ diu/
reticã ex q̃litatibꝫ. Aqua decoctiõis eiꝰ ſol/
uit opilationẽ ſplenis ꝛ epatꝭ ex frigida cau/
ſa. cerotũ ex puluere eiꝰ ꝛ oleo roſaꝝ. et cera
valet cõtra debilitatẽ ſtomachi. Puluis eiꝰ
E lumbricos eiꝰ occidit.¶ Iſido. li. etym. Reu/
ponticũ ſanguinis abũdãtiã repmit. hꝫ in ſe
maximã temperãdi ſubſtãtiã: qꝛ retinet in ſe
terreni frigoris ꝛ caloris partẽ. Et etiã lepto
meris vnde potata ad ſpaſmata reumatica
iuuat. Et leniores empetigines ſanat. Sple
nẽ repmit: ꝛ luxuriã tollit. cũ aceto bibita e/
F mopto. ꝛ diſſin. ẽ iuuatiua.¶ Bibita q̃z ſto. in
flatõez eiuſqꝫ laſſitudĩez ꝓhibꝫ ac dolorẽ. ſple
neticꝭ ꝛ epa. ꝓficit. ꝯq̃ſſatõibꝫ corpiſ reficit: ac
de alto cadẽtibꝫ ſubuẽit. lũbis etiã ꝛ tortõibꝫ
G toracꝭ ꝛ ypocũdrijs ẽ ſalutarꝭ.¶ Stericas et
ſciaticas cãs cõpeſcit. ſanguinem reijciẽtibꝫ
adhibet vtilr. aſmaticꝭ ſubglutiẽtibꝫ ꝓdeſt.

Capitulum. cccxci.

Reſina. Iſido. li. xxvij. Reſina eſt la/
chryma ſudore lignorum exalata vt
balſami feralupini ꝛ lentiſci ꝛ arboꝝ
ꝛ virgultoꝝ q̃ ſudare ꝓhibent. Reyn eni gre
ce emanare dꝛ vel ſudare ſicut ligna odorife/
ra oriẽtis. ſicut gutta balſami aut ferulaꝝ. q̃/
rũ gutta dureſcit in gemmã. ſ. in electrũ. Pri/
ma aũt reſina dꝛ therebentina. ꝛ eſt ꝑſtantiſſi
ma p̃ alijs. ꝛ defert de arabia: iudea: ſyria: ci/
pro ꝛ africa: ꝛ ab inſulis marꝭ. Scda eſt len/
tiſcina q̃ maſtix vocat. he de chio ĩſula depor
tant. Tertia ẽ pinealis. ꝛ hec nunc eſt liq̃da:
nũc dura inuenit.¶ Itẽ Iſi. Reſina igit dici
tur quodlibet gramẽ liq̃dũ vel aridũ. liq̃da re
ſina vt balſami ꝛ terebentina. dura vt maſtix
thus ꝛ myrrha ꝛ hmõi. Omis aũt reſina pri/
mo eſt mollis ꝛ liq̃da vel viſcoſa. ſed in prima
ſui emanatiõe ꝛ aliq̃ remanet liq̃da ꝛ aliq̃ ca
lore vel frigore indurat. omis aũt reſina ẽ vti
lis in medicina. ꝛ ideo reſina poſita in nobili
bus antidotꝭ ꝛ vnguẽtꝭ. Operationes aũt ꝛ
ꝟtutes reſine ſinguloꝝ quere in locis ſuis.

Capitulum. cccxcij.

Ribes. Pandecta. dcvij. Ribes q̃dã
dicũt ꝙ eſt aceroſa. ꝛ quidã dicũt ꝙ
eſt coccus. ſed falſo. quoniaz coccus

nō eſt acetoſa.qm̄ Meſue facit ſcinotim ca-
pitulū de rob de ribes.ꝛ caplm̄ de rob ꝺ ace
toſa. Siliꝛ vbi ponit cap̄.de rob de ribes ait
ꝙ valet ſicut rob ꝺ acetoſa. Itē nō ē coccus:
qm̄ coccus eſt ca.ꝛ ſic.cōplexiōis:ſed ribes
ſūt fri.ꝛ ſic.¶ Albani. Ribes ē plāta ſtipitem
hn̄s rubeū ad viriditatē decliuē teneꝝ.folia
rotūda viridia nigra.cui⁹ granū portaꝛ̄ de co
raſceni aridi ſaporꝭ.de q̄ fit rob ꝛc̄. Flos aūt
loco ei⁹ ſuccū acetoſe q̄ ē lappaciū agreſte po
nere poſſum⁹.¶ Sera.li.ag.ca.ribes.aucto.
Iſaac benará. Ribes ē plāta hn̄s capreolos
recētes rubeos ad viriditatē declinātes.ꝛ hꝫ
folia magna rotūda viridia.et hꝫ grana q̄ ſa-
poꝛ ē dulcꝭ cū acetoſitate. Et ip̄a ē fri.ꝛ ſic.in
ij.g̅. Et ſignū ſup hoc ē acetoſitas ei⁹ ꝛ ſtipti
citas. Et ex h̄ ꝯtigit ꝙ infrigidat ſtomachū.
Et aliq̄ dicūt ꝙ eſt f.i.ꝛ ſic.in.iij.gra. Naſcit
aūt plāta iſta ī mōtibꝰ ſyrie frigidis niuoſis.

Operationes

¶ Sera. Ip̄a abſcindit ſitim:ꝛ ꝯfert ſpeciebꝰ
habaon.i.morbilli.ꝛ abſcīdit ſitim q̄ fit a ca-
liditate corpis:ꝛ retinet fluxū.¶ Et cōuenit
ſpeciebꝰ bothoꝛ q̄ fiūt in corpe ſicut varioleꝛ
ſilīa.¶ Et ꝓuocat appetitū:ꝛ incoriat ſtoma
chū ſua frigiditate.ꝛ abſcindit ſitim a colera
ꝛ fluxū vomitū:ꝛ rob ei⁹ ꝯfert cardiace ꝛ vo
mitui ꝛ fluxui q̄ fit a colera.¶ Et ꝓuocat ci-
bi appetitū.ꝛ ī rob ei⁹ ē dulcedo ꝛ acetoſitas
¶ Et idē au. Aben meſ. Fri.ē ꝛ ſic.in.ij.gra.ꝛ
rob ei⁹ ē ſicut rob acetoſitati citri ꝛ agreſte ī
ꝟtute.ꝛ ē bona emorroidibꝰ ꝛ ebrietati.ꝛ pu-
tāt aliq̄ medicoꝝ ꝙ ſit illa q̄ nomiaꝛ̄ acetoſa
ꝛ lappaciū.ꝛ putauerūt aliq̄ ꝙ ſit gn̄ū acetoſū
qđ afferꝛ̄ ex coraſceni.licet oēs decipiantꝛ̄.

Capitulum.cccxciij.

Risi. Pandecta ca.lvij. Arꝫ. arabice.
grece ozora.latine ꝟo riſi. Galien⁹ p̄
mo de cibis ca.de riſo. In ſapore ei⁹
eſt ſtipticitas.ꝛ iō retinet ventrē retentiōe tē
perata.ꝛ in cortice ei⁹ eſt rubedo magꝭ mani
feſta q̄ꝫ in ip̄omet aut in reliquo corpis ei⁹.ꝛ
minus nutrit q̄ꝫ frumētū. ¶ Et ideꝫ.viij.ſim.
far.ca.oroſa. Oroſa.i.riſum habet qđ ſtipti-
cū q̄ circa ventrē moderate detinet.¶ Et idē
libro predicto de cibis. Hoc ſemīe oēs ad re
ſtrictionē vētris vtunꝛ̄ delectationē ipſi⁹ ſi-
milē faciētes condro. Eſt autē indigeſtibili⁹
condro:ꝛ nutriens min⁹.ſicut ꝛ ad delectati
onem edulij deficiens ab ip̄o plurimū.

Operationes

¶ Sera.li.aggre.ca.Arꝫ.id eſt riſum. Sunt

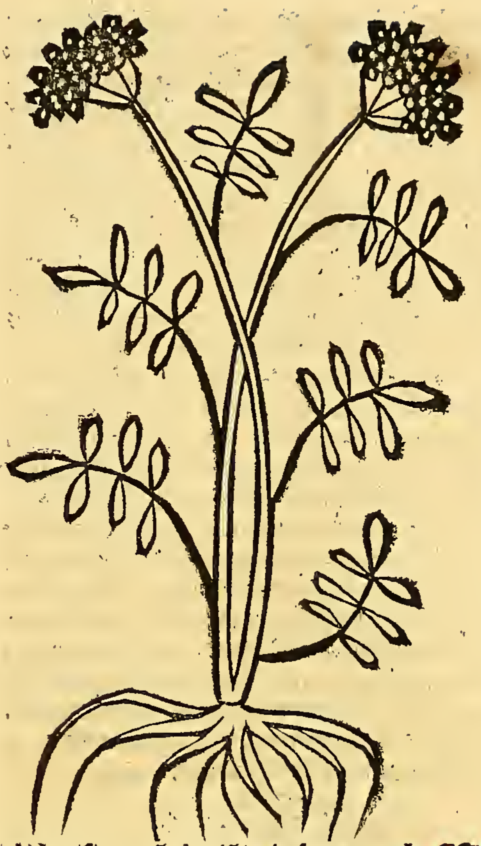

calide ꝛ ſicce cōplexiōis in p̄mo gradu.¶ Al
manſor tractatu tertio cap̄.arꝫ de riſo. Riſi
temperiei q̄ eſt inter calidū ꝛ ſiccū viciniū exi-
ſtit:ꝛ ventrē ſtringit. Solitis aūt colicā pati
nocet:eo ꝙ licet nutriat de vētre:tn̄ nō facile
deſcēdit:niſi coquaꝛ̄ cū aliq̄ multū vnctuoſi-
tatis habēte.qđ qn̄ cū lacte coquaꝛ̄ ꝛ cū zuc-
caro comediꝛ̄ plurimū nutrit atqꝫ ſanguineꝫ
augmētat. ¶ Iteꝫ Sera. Quādo ſani egent   B
pultibꝰ ei⁹ ꝓpter punctiones q̄s hn̄t in ven-
tre.aut ꝓpter fluxū multoꝝ humoꝝ ſuper q̄s
vincit colera.aut aliqua alia de cauſa ſimili
huic.coque riſi quouſqꝫ diſſoluanꝛ̄:ꝛ fiant ſi-
cut aqua kiſt ꝛ da in potu:hora cōuenientior
vſus ei⁹ tempus eſt humidū:ꝛ qn̄ ſtomach⁹
eſt fortis virtutis ad cibos.¶ Et idem aucto   C
ritate Dyaſcori. Et pauci nutrimēti ſtringit
ventrem.auget ſperma:ꝛ minorat feces ꝛ vri
nā ꝛ ventoſitates. Eſt enī cōpletū in ſtiptici-
tate.ꝛ ideo eſt bonū vlceribꝰ inteſtinoꝝ ꝛ pun
ctionibꝰ eoꝝ qn̄ bibitur.aut fit cū eo criſte-
re.ꝛ rubeū eſt conſtrictiuū plus. ¶ Iſaac. Ri   D
ſi natura calidū eſt in p̄mo gradu.ſiccū in ſe-
cundo. Aliquādo mola teritur.eiuſqꝫ farina
ſicut tritici coquiꝛ̄.ꝛ valet his q̄ morſionē in
ſtomacho ꝛ inteſtinis patiunꝛ̄.integꝝ aūt cū
aqua coctū valet ad colericā dyarriā. Cū la-

ctē ⁊ amigdaleo coctū cōſtipationē ſuā amit
tit: ⁊ pfecte nutrit. Sanguinē bonū generat
ſi cum eo vel aqua eius lentigines laues. au
E fert eas: ⁊ cutem mundificat. ¶ Conſtantin⁹
in pantegni. Riſum calidū eſt in pmo gradu.
ſiccū in ſecūdo. Unde ventrē ſtringit: non tñ
multū: niſi mixtū ſit ibi miliū. lotū quoqȝ ⁊ cū
butiro ⁊ amigdaleon coctū: nō eſt vētris cō
ſtipatiuū: ſed mitigat dolorē ſtomachi: et ar
dorem inteſtinoꝝ. Cui⁹ nutrimentū tempe
ratum eſt ⁊ digeſtiuū. ſi cum lacte coquit: cō
ſtipationē facit: ſed humectat ac nutrit.
F ¶ Auicenna in ſecūdo canone. Riſum cali
dum eſt ⁊ ſiccū. Nutrimentum prebet mul
tum. tarde infrigidatur: ⁊ in ipſo eſt abſterſio
Decoctum cum aqua ſtringit vſqȝ ad termi
num. Et in ſpermate facit augmētum.
G ¶ Idem in quarto canone. Cortex riſi vene
num reputatur. Ut enim quidam primorū di
xerūt ei cui in potu datur: accidit ſtatim do
lor in ore et i lingua: ⁊ ipa lingua apoſtemat.
deinde dolor in vmbilico extēditur ⁊ ſtoma
cho: inteſtiniſqȝ eius. Totūqȝ corpus inflā
matur. curatur cum curatione cantaridum.
Oportet autē ꝙ in oleo eius quod ipſe in po
tu ſumit citonia ſint decocta.

Capitulum. cccxciiij.

Robelia. Iſaac. Robelie frigide ſūt in pmo gradu medie inter humida ⁊ ſicca. Cortex eaꝝ ſtiptic⁹ ē. ¶ Actor Iſte ſunt videlicet robelie. ſicut dixim⁹ paulo ſupra. que a nōnullis medicorum noſtrorū eſtimātur eſſe piſa.

Operationes

¶ Iſaac vt ſupra. Cortice ei⁹ mūdate laudabiles generāt chimos. Nec inflationem aut ventoſitatē faciūt vt fabe. Ad vſum edendi bone ſunt in eſtate ⁊ in calida regione.

¶ Cathaplaſma ex eis membris fractis appoſitum ſolidat ⁊ dolorem aufert.

¶ Ius ex eius velut ex faba factum valet ad cardiaſim tuſſim ⁊ dolorem pectoris.

Capitulum. cccxcv.

Rododendron. Iſidorus. Rododendron corrupte vulgo lorandrū vocatur: eo ꝙ folijs lauri ſit ſimilis: flore vt roſa. Arbor enī venenata eſt. interficit enī altera: ⁊ medetur ſerpentū vexationib⁹.

Operationes.

¶ Plini⁹ libro ſedecimo. Rododendron vt nomie apparet a grecis venit. Alij nerin vocauerūt. Alij rodophanem vocauerūt. frondē ſempiternum roſe ſimilitudine caulib⁹ fruticoſum. Iumētiſqȝ capris et ouib⁹ venenū

Idem tamen eſt homini cōtra ſerpentum ve
nena remediū. ¶ Idem libro. xvij. Rododen
dron ſeritur ꝓpagine: ſicut etiā ſemīe. ¶ Idē
li. xxiiij. Rododendros ne nomē apud nos
inuenit latinum. ſed radophonem vocant aut
nerium. Mirumq; folia eſſe quadrupedum
venenum: homini vero cōtra ſerpentes preſi
dium addita ruta ⁊ vino pota. Pecus etiam
et caper ſi aqua biberint in quo folia ea maduerint: huiuſmodi mori dicuntur.

Capitulum. cccxcvj.

R Obur. Actor. Robur) ſm Iſidoꝝ)
generaliter dicitur omni materia qcquid eſt firmiſſimū. Nihilominꝰ tamen ⁊ arbor quedā hoc nomie nuncupatur.
de qua frequēter Plinius loquitur.

Operationes

I ¶ Plinius libro. xvi. Robor eſt glandifera ſicut ⁊ quercus ac vlex. preter fructū ⁊ alia gignit plurima. fert eni ⁊ galle genꝰ vtrūq;. Et
quedā veluti mora: niſi diſtarēt arida duricie.
pleruq; caput imitantia thauri quibus ineſt
fructus nucleis oliue ſimilis. Naſcunt et in
eo pullule nucibꝫ nō abſimiles intꝰ habētes
flocculos molles lucernarū luminibꝫ aptos
Nam ⁊ ſine oleo flagrāt: ſicuti gallia nigra.
Fert ⁊ aliam vtilem pillulā cū capillo. verno
tempore tamē melligeni ſucci. ¶ Gignunt et B
alij amorū eius pillulas corpori nō pediculo
adherentes candicantes vmbilicis. Cetera
nigra varietate diſperſa. Media cocci colo
rem habēt. ¶ Aliquādo ⁊ culices gignit. Nec C
nō ⁊ e folijs cōuolutas pillulas: ⁊ i folio rubentes. Aquoſos nucleos candicantes ac
trāslucidos q̄diu molles ſint: in quibꝫ ⁊ culi
ces naſcūtur. Matureſcūt in modū. ferūt et
robora canchri pillulā in medicina vim vren
di habentem. Is creſcit hyeme. aperitur vere pillula tota: caditq; cum folia creſcere ceperint. Tam multi fera ſunt: ⁊ tot res preter
glandem robora pariū. Sed ⁊ poletos ſquil
loſq; nouiſſima irritamēta gule que circa ra
dices naſcuntur. ¶ Robora quoq; viſcū ac D
mella ferunt vt autor eſt heſiadus. conſtatq;
rores melleos e celo cadētes nō alijs magis
inſidere frondibus. Cremati quoq; roboris
cinerem introſum eſſe certū eſt. Scandula
quidem e robore fit aptiſſima. mox e glandiferis alijs: ſed minime durans ꝑterq; epino.
Montes ⁊ valles diligit. robur caſtanea et
abies. Sunt autem robori folia toto ambitu
ſinuoſa. Et ſūt eis etiā in caudice ipo iā den
ſa ac rara. ſempq; late rariora diſpoſita mirto. ¶ Item Robur abies ⁊ larix nō cōtinuāt E
germinationem: ſed intermittūt. ⁊ tripartita
trinaq; germia edūt. Ideo et inter ſquamas
corticem ſpargunt. quod omibꝫ arboribꝫ eue
nit in germinatione. qꝛ rumpitur cortex pregnantiū. Robori ſciſſus eſt cortex non leuis
ſed ſcaber. Radices copioſe atq; carnoſe q̄s
in ꝓfundū agit mollis ac peſſima ligni pars
etiā in robore facile putreſcens terredini ob
noxia. ideoq; ſemꝑ eſt amputanda.
¶ Robur vlex ac morus ⁊ ebenus ⁊ que ſine F
medulla ſunt tota oſſee ſunt. Robor ſpiſſam
habet materiā: eiq; nigricās color eſt. Tanta duricia ineſt robori: vt niſi madefactū nō
queat terebrari. ⁊ ne quidem ſic quid ad actꝰ
clauus auelli. Itaq; cariem vetuſtatem ſentit tardiſſime. ſentit tamē teredinem ceūs in
vere. Bruma vero neq; vitiatur neq; findit.
Alias obnoxium etiam vt torqueat ſeſe: findatq; quod in ſubere tempeſtiueq; ceſo euenit defoſſum diu durat robur. ſed aqua mari
na corrumpitur.
¶ Robur ⁊ olea in tranſuerſum poſite incur G
uātur: cedūtq; ponderi. Viridia ꝑter robur
⁊ buxū ꝑtinacius reſiſtūt ſectioni ſerrarū: qꝛ
dentes eq̄litate replēt inerti. Sūt autem ro

bura ⁊ inter ſe ⁊ cū alijs glutino inſociabilia viſcus adnaſcit̄: ⁊ in robore vt quercu ⁊ ylice
D ¶ Idem libro. xvij. Inſitorꝫ omniū capaciſſima dicit̄ platan⁹. poſtea robur. verꝫ vtraqꝫ ſapores corrumpunt. pedamenta ſunt optima vicibꝫ e robore oleaqꝫ. Preterea pomiferis q̄ germinānt: nec fructū ferūt. ſciſſa radice lapis inditur: fertileſqꝫ fiunt. Hoc idē in amigdalis ⁊ robure cuneo adacto fit. Deniqꝫ arbores quedā ablato in toto cortice moriuntur. tardius autem robura ⁊ quercus.

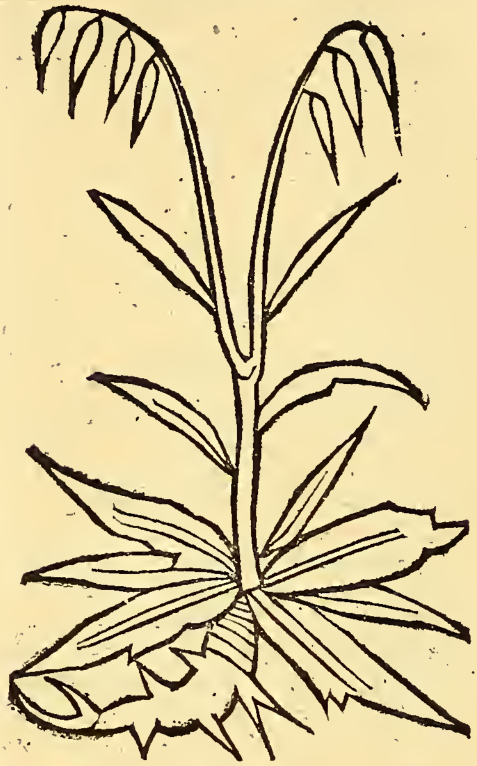

Capitulum. cccxcvij.

Rotabea vel rodaba. Sera. li. ag. capi. Rodaba. qn̄ ē humida ⁊ recēs dr̄ Alfax faſa. qn̄ eſt ſic. dr̄ akes. ⁊ ē ſpecies leguminis ſic noīata. Et idē auc. Dyaſ. Primo qn̄ naſcit̄ eſt ſil'is andacbuche. q̄ naſcit̄ in pratis. ſed qn̄ eſt cōpleta hꝫ folia ſubtiliora q̄ folia ipſi⁹ ⁊ hꝫ ramos ſil'es ramis andacbuche. ⁊ ſunt ei ſemīa in magnitudīe lentis tortuoſa ſicut cornua. Aliqn̄ deſiccatur ⁊ admīſtrat̄ cū alijs rebꝫ: ⁊ p̄parat̄ cum ſale. Et idē aucto. Gal. Sapor hui⁹ grani eſt ſtiptic⁹ ſicut ſapor lentis. Et virt⁹ ei⁹ eſt calida caliditate temperata. ⁊ exſiccatio eius eſt amplior exſiccatione lentis: ⁊ comedit̄ ſicut lens.

Operationes

¶ Sera. aucto. Iſaac benarā. Alfax faſa: id eſt rotobea naſcit̄ ſup aquas: ⁊ nō ſiccat̄ i eſtate neqꝫ hyeme. ⁊ ideo nomīat̄ humida. Et qđ de ea adminiſtrat̄ eſt ſemen ei⁹ ⁊ folia. ⁊ ē ca. ⁊ hu. ⁊ eſt in eo inflatio. ¶ Et ideo auget ſperma: ⁊ incitat coitū. ⁊ auget iuuamentū medicinarū q̄ faciūt ad hoc. ¶ Et ſemē eius ingredit̄ in pluribꝫ ꝯfectionibꝫ fortibꝫ. ¶ Et quādo fit emplaſtrum cum folijs eius: cōfert membris que indigent ſedatione doloris eorum. ⁊ eſt cōueniens cibo animalium.

Capitulum. cccxcviij.

Roſa latine. grece rodon. arabi. bard. Serapion lib. aggre. ca. bard. auct. Galieni. viij. ſimpliciū farmacorꝫ. ca. de roſa. Subſtātia eius eſt cōpoſita ex ſubſtantia aquoſa calida cum duab⁹ alijs qualitatibus permixta ſtiptica ſcꝫ ⁊ amara. cuius ſtipticitas eſt in quantitate tali. quia corpora habētia virtutē fluxū nō poſſunt, diſſoluere virtutē eius. ⁊ ſemen ei⁹ eſt magis ſtipticum qꝫ roſa. Et idem roſa cum ſtipticitate q̄ eſt in ea ineſt ei dulcedo ⁊ ſilitudo acuitatis vel inordinationis pauce, ⁊ conuenit apoſte

matibꝫ calidis in principio eoꝝ.⁊ oportet ꝙ
recipiaṫ recēs ex ea:⁊ abſcindanṫ ſũmitates
ei⁹ valde cũ forpicibꝫ ⁊ reſeruenṫ ꝑ medicami
nibꝫ oculoꝝ. Sed oleũ roſaꝝ eſt ĩ natura ſua
mediũ inter naturā roſe ⁊ olei.⁊ eſt medicina
cũ q̄ curanṫ apoſtemata ſanguĩs in augmēto
ipoꝝ.⁊ ĩ eo ē virt⁹ penetrādi ad ꝓfundũ cor-
poris:⁊ humectat corpa ſicca:⁊ ꝯquaſſaṫ cũ
aceto ⁊ inungiṫ caput cũ eo.⁊ ꝯuēit dolori ca
pitis facto ex caliditate ſolis.⁊ qñ roſe ſiccā-
tur:oportet ꝙ deſiccenṫ in vmbra:⁊ cōmoue
anṫ aſſidue.⁊ aqua roſaꝝ eſt frigidior cōplexi
onē temperata.nō tñ multũ.⁊ ipa quidem eſt
ſubtilis multe ſubtilitatis.⁊ ſignũ in hoc eſt
ꝙ roſa deſiccatur cito. Ideo quia in ea non
eſt aliqua viſcoſitas:qꝛ odor eius vincit:⁊ ꝓ-
pterea feſtinat ⁊ replet vias odoratus.

Operationes.

A ¶ Sera.aucto. Dyaſ. Eſt enĩ roſa frigida de
ſiccatiua.et ex ea eſt plus ſtiptica ſicca q̄ re-
cens.⁊ ſuccus roſaꝝ qñ coquiṫ cũ vino cōue
nit dolori capitis ⁊ oculoꝝ ⁊ auriũ.⁊ cōuenit
gingiuis.qñ cum eo fit collutio.⁊ coquũtur
folia eius ſine ſtipitibꝫ ⁊ nō exꝓmuntur.⁊ fit
emplaſtrũ cũ eis heriſipile.⁊ ſemē qđ eſt ĩ me-
dio roſaꝝ qñ puluerizaṫ ſuꝑ gingiuas ad q̄s
fluunt humores ꝯuenit multum. Sed caput
roſe qñ bullierit in aqua et bibitur: abſcindit
B fluxũ ventris ⁊ ſputũ ſanguĩs. ¶ Et idē auc.
Bachaz aq̄ ro.ꝓhibet fluxũ ad oculũ:⁊ ꝯue-
nit ſincopi qñ bibitur ex ea hauſtus aliq̄s.
C ¶ Et idem auctori. Humay. Roſa fortificat
membra intrinſeca. Et ſtipticitas eius pene
D trat ꝓpter amaritudinē q̄ eſt in ea. ¶ Et idē au
cto. Aben meſuay. Odoratio roſe ꝯuenit co
lericis ⁊ habētibꝫ calorē:⁊ capitꝫ dolorē a co
lera. Et ꝓhibet fumoſitates colericas acu-
tas.⁊ ꝯuenit dolori acuto.⁊ mouet ſternutati
onē habēti cerebrũ cal᷑. Et quādo conficiṫ cũ
melle aut cum zuccaro abſtergit qđ eſt in ſto
macho ex humoribus flegmaticis.
E ¶ Et idem aucto. Raſis. Expert⁹ eſt q̄dā ex
amicis meis q̄ accepit ex folijs roſaꝝ recen-
tibꝫ ⁊ zuccaro:⁊ fecerũt cũ aſellare decē vici-
bus.hoc facit ſuccus ei⁹.veꝝ ſicca nō eſt la-
xatiua.⁊ hoc ſignificaṫ ex eo ꝙ virt⁹ eius eſt
amara ꝙ abſtergit. Et qñ roſa deſiccaṫ fit ſti
ptica.qꝛ ſeparatur ab ea amaritudo. Et ſicci
tas quidē in roſa eſt pauca:qꝛ ipa eſt cōpoſi-
ta ex ſtipticitate ⁊ amaritudine.vnde abſcin
dit libidinē:⁊ laxat laxatione forti.
F ¶ Johānes Meſue cap̄.de roſa. Roſa eſt ex
medicinis benedictis in qua eſt virt⁹ ꝯforta-
tionē faciens et ſolutionē ⁊ male qualitatis
ꝑmutationem. Et eſt ex ea rubea ⁊ alba.⁊ eſt
de vtriuſqꝫ multorum foliorum ⁊ denſorum ⁊
criſporum.et alia paucorum et planorum.et
melior eſt rubea vere rubedinis paucoꝝ fo
liorum et planorum.⁊ ex albis eſt melior ha-
bens ſimiliter. Et melior ſuccus eſt cui⁹ ma-
ter eſt roſa cōpleta.ſicca vero melior eſt in q̄
nōdũ cecidit cōplexio. Eſt frigida ĩ p̄io gra-
du:ſicca in ſecũdo. Diuerſarũ autē naturarũ
ſubſtantie compoſuerũt roſam.inter q̄s po-
teſt cadere ſeparatio diſtinguens. Componi
tur enim ex partibꝫ terreis ⁊ aqueis medio-
cribus dantibꝫ ei ſtipticitatē ⁊ ſubſtantiam.
Et ex partibꝫ aereis ꝓpter q̄s eſt in ea de dul
cedine aliquid et aromaticitas. Et ex parti-
bus igneis ſubtilibꝫ a quibus cōſiſtit perfe-
ctio ⁊ ſpecies dantibꝫ ei amaritudinē.ꝓpter
qđ in abſciſione amaritudinis ipi⁹ q̄ remoue
tur ꝓpter ſolā exſiccationē eius non reſoluiṫ
ſpecies. In abſciſiōe rubedinis nō eſt pl⁹ ro
ſa q̄ homo mortuus.amaritudo autē in ea q̄
recens eſt plus eſt ſtipticitate ipſi⁹. Et prima
eius operatio eſt ꝓpter amaritudinem ſuā.ꝓ
pter quod roſa recens et eius proprie ſuccus
ſoluit. Cum autē reſoluitur caliditas dans
ei amaritudinem ꝓpter exſiccationem ei⁹ no
minatur ſubſtantia eius ſtiptica faciens con
ſtipationem. Eſt autem ſuccus eius calidus
fere ad primũ gradum.ꝓpter excluſionē eius
a re terreſtri ⁊ frigida
¶ Johānes Meſue. Eſt autez roſa ſolutiua G
exiſtens extinctiua inflāmationũ.confortati
ua membrorũ.coadunatiua partium ⁊ cōſtri
ctiua.⁊ ſemen eius in hoc eſt fortius.⁊ ſimili
ter pili eius qui ſunt ĩ medio ipſius.⁊ ſuccus
eius eſt reſoluens. Et ſicca quidem magꝭ fri
gida ⁊ ſtiptica.et que non eſt completa frigi-
dior ⁊ ſtipticior.et alba ĩ frigiditate ⁊ ſtiptici-
tate plus eſt q̄ rubea.nō eſt in ea malicia.ſed
eſt ex debiliter ſoluentibꝫ:vigorat tamē ope-
rationem eius aqua caſei.
¶ Si enim ſucci roſarum. ℥.i. miſceatur cũ H
aqua caſei et pauca ſpica eſt ſolutiuum cōue
niens.⁊ ſimiliter infuſio. ℥.vi.foliorum roſa-
rum in aqua caſei cum pauco melle ſoluit ſi-
ne moleſtia. Et ſyrupus factus ex ſucco ei⁹
eſt leuis ſolutionis. Et ſimiliter ponitur ole-
um eius in emendatione medicinarum acu-
tarum:ſicut eſt ſcamonea ⁊ ſimilia.
¶ Roſe autem condite cum melle abſtergũt I
⁊ mundificant ⁊ confortant. Et condite cum
zuccaro minoris ſunt abſterſionis ⁊ maioris
confortationis ⁊ ſtipticitatis:⁊ aqua eorum
que fit per infuſionem mundificat ⁊ confor-
tat abſtergit et reſoluit.

K ¶ Aq̄ ꝗ̄ fit ꝑ ſublimationem eſt multe ꝯfortationis.neqꝫ eſt reſolutiua ꝓpter reſolutionem ſubtilis caliditatis eiꝰ in decoctiōe ipſiꝰ.ꝑ albas vero nō fit ſolutio aliq̄ de q̄ ſit curandū. ⁊ eſt in eis de ſtipticitate pluſq̄ȝ in ru.neqꝫ ſūt ſimiles eis in ꝯfortatione.et cito ꝙ roſe non ſubſtinēt decoctione aliq̄d oīno:⁊ ꝓprie recētes.ſoluit̄ enī ab eis virtꝰ:ſigillans abſterſionē eiꝰ ⁊ ſolutionē.⁊ declarat̄ virtꝰ eiꝰ ſtiptica faciens ꝯſtrictionē. Succus ꝟo eiꝰ ſubſtinet decoctionem aliq̄d mediocriter: ⁊ acq̄rit

L ei ſubtilitatē ⁊ bonitatē abſterſionis. ¶ Oleum q̄ȝ factū ex roſa:nōdū cōpletū eſt maioris infrigidatiōis ⁊ ſtipticitatis.cuiꝰ meliꝰ fundamentū eſt oleum oliuarū medioꝝ in matu

M ritate aut ſiſaminū. ¶ Acetum autem infuſionis eius eſt medicina bona omniū inflāmationū.⁊ eſt diuiſiuū ſolutione ꝯfortatiuū.

N ¶ Succus eiꝰ ex aqua infuſiōis recentium cōpletaꝝ ſolutione educit colerā: mūdificat ſanguinem ab ea ⁊ venas ⁊ articulos.

O ¶ Et conuenit yctericie:⁊ aperit opilatōnes epatis et ſtomachi:et mundificat ⁊ confortat ea:et cōfortat cor:et cōuenit tremori eius:et educit materiam cauſantem eam ⁊ febribus colericis. Roſa vero ⁊ oleum eius ⁊ aq̄ ipſiꝰ facta per ſublimationem cōfortat cor ſtomachum et epar:et coadunat partes laxas mēbrorum.et cōfortat retentionem:et ſedat dolores calidos mira ſedatione.⁊ extinguit ac ꝑmutat malicias inflāmationum:perimit et ſedat eas. Et ſunt ex medicinis facientibus dormire.faciūt tamen coriȝam ⁊ ſternutationem:et obſunt catarris:et ſtringūt guttur et confortāt ea:⁊ auferunt crapulas. Doſis potio ſucci roſarum eſt ab. ℥.i.vſqꝫ ad.ij.cū zuccaro. Et potio ſyrup̄.facti ex ſucco earuȝ eſt ℥.ij.vſqꝫ.v.

P ¶ Auicenna libro de viribus cordis dicit ꝙ confortat cor.

Q ¶ Palladius libro.iij.in mēſe februario roſaria cōſerenda ſunt que ſulco breuiſſimo:aut ſcrobibus ponēda ſūt:vel virgultis vel etiaȝ ſemine. Semina aūt roſaꝝ nō putemꝰ medios floſculos eſſe aurei coloris quos roſe ferūt:ſed baccis nutriūt:quas in breuiſſimi piri ad ſilitudinē plenas ſeminibꝫ ſuis poſt vindemiam reddunt.maturas ex colore fuſco et molliciei poterimꝰ eſtimare. Si qua etiā ſūt antiqua roſaria hoc tꝑe circūfodiūtur:⁊ ſarculis vel dolabris aridas vniuerſa reciditur Tunc que rara ſunt:poſſunt ducta virgaruȝ ꝓpagine reparari. Si roſam ipſiꝰ habere volueris duabus palmis ab ea gyrum fodies, ⁊ aqua calida bis rigabis in die,

¶ Idem Palladi. Roſa frigida eſt ⁊ in primo gradu.ſicca in ſecūdo. Et viridis ⁊ ſicca cōpetit vſui medicine. Quidaȝ colligūt ea poſt maturitatem:ſed nō tamdiu ſeruat̄. Debent autem colligi cum nō habēt folia omnino expanſa.⁊ tamē aliquātulū iam rubea. Collecte autem ad ſolē aliquātulū deſiccari poſſunt ⁊ ꝑ triennium ſeruari. ¶ Macer. Dici flos florum nobis roſa iure videtur. Quō ſpeciei cunctos precedat odoreqꝫ flores. Nō tamen hec ſpecie tm̄ nec odore iuuare. Nos valet hac varijs nos adiuuat illa fidelis. Eiꝰ ſicca gradu vis eſt ⁊ frigida primo ⁊c̄,

Capitulum.cccxcix.

Atera vl' Antera. Paulꝰ ca.antera. Antera eſt id qđ in medio ipſiꝰ roſe naſcit̄ aurei coloris:⁊ a ſpecie floris dicta eſt. Uſui etiā medicine cōpetūt.

Operationes

¶ Plinius. Capita roſarum pota ventrem et ſanguinem ſiſtūt. Item. Ungues roſe ſalubres epyforis ſunt. Ulcera enī oculoruȝ roſa ꝑterq̄ȝ initijs ſordeſcunt. Item antera diſſintericis magnum preſidium eſt.

Capitulum.cccc.

R Oſtrum porcinum. Pandecta:cap̄. ccccccx. Roſtrum porcinū herba eſt longitudinis vniꝰ digiti ⁊ eiuſdē la/teris pandens ſe ſup terram amplectens eā: cuius folia ex vtroqꝫ latere ſunt inciſa inciſu ris magnis.⁊ in eiꝰ medio leuatur ſtipꝰ par/uus:in cuius ſtipite fit quedaꝫ lanugo rotū/da ſicut pila.ſicut facit herba ſemiſion. que cum tangitur diſſoluitur.

Operationes.

¶Confert opilatis. Roſtrum coruinum her ba eſt quam plures dicunt conſolide ſpeciē. Sed falſo imo eſt herba vtcunqꝫ piloſa ha/bens quaſi odorem boraginis:⁊ virtutem cō ſolidatiuam in virtute ſicut precedens.

Capitulum.ccccj.

R Uta latine ⁊ grece. Arabice vero ra deb vel alſelep. Sera.li.aggre.ca.ra deb aucto. Hyaſ. Radeb.i.ruta. Et eſt de ea domeſtica ⁊ ſilueſtrꝭ.ſed ſilueſtrꝭ eſt magꝭ calida q̄ꝫ domeſtica ⁊ magꝭ acuta.que eſcis eſt nō bona:ſed domeſtica:⁊ maxīe illa que orit̄ circa arborē ficus:vel circa cucume res eſt conueniens cibꝫ. Et aliud genus rute ſilueſtris que naſcitur in macedonia ⁊ in gal licia aſye quā mollicines appellāt. Et aliqui armolam eā vocant.frutex eſt vna radix vir gas multas habens folia latiora plus q̄ꝫ do/meſtica ſed mollia odorē grauem hn̄tia ⁊ flo rem albū ⁊ capita maiora q̄ꝫ domeſtica. et in tribꝫ partibꝫ diuiſa.huiꝰ ſemē obruſum et tri gonū guſtu amarū eſt. Hec in antiq̄ tp̄e colli gitur. Iſidorus libro ethimo. Ruta dicta eſt eo ꝙ ſit feruētiſſima.cuiꝰ altera agreſtꝭ atqꝫ virtute acrior:ſed vtraqꝫ feruētiſſima cōpro bat̄.hanc venenis repugnare muſtele docēt que dum cū ſerpente dimicauerint cibo eiꝰ armant̄. Iſaac. Ruta ſilueſtris calida ⁊ ſicca in quarto gradu.domeſtica vero in tertio.q̄ melior eſt ad digerēdū.qꝛ virtutē habet inci/dendi.⁊ groſſos humores ⁊ viſcoſos extenu andi. Platearius. Eſt ruta domeſtica ⁊ ſilue ſtris que piganum dicit̄. Huiꝰ folia et ſemi/na competunt vſui medicine. Uirtutem ha/bent diureticā:diſſoluēdi ⁊ cōſumendi. Hy/pocras. Ruta calida ⁊ ſicca in tertio gradu. Palladiꝰ de agricultura libro quarto. Men ſe Marcio ruta ſerit̄ locis apricis.ſolius ci/neris inſperſione contenta.loca deſiderat al tiora.vnde humor eius elabitur.ſi ponas eiꝰ ſemina adhuc clauſa folliculis ſigillatim debebis manu afficere.ſi iam minuta ſunt

ſparſa iactabis.⁊ raſtro obducta cooperies
Cauleſ eius q̄ incluſis ſeminib⁹ nati fuerint
fortiores erūt: ſ; ſero naſcent̄. Ramula ei⁹ cū
aliqua cortic; parte cōuulſiverno tp̄e p plan-
tis tenebūt: tota ꝟo trāſlata morietur. Nōnul-
le ramulos ei⁹ ꝑtuſe fabe inſerūt vel bulbo
atq; illa obruunt alieno vigore ſeruandos..
Sub fici arbor; vmbra libēti⁹ acq̄eſcit. Nō
effodit herbas ſ; optat auelli. Immūde mu-
lieris formidat attactū. ¶ Pli.li.xix. Ruta
ſerit̄ fauonio ⁊ ab autūni eq̄noxio. odit hye-
mē ⁊ humorē ac fimū. apricis gaudet ac ſicc;
terráq; q̄ maxime latericea. Cinere nutriri
vult. hic ⁊ ſemini miſcetur vt careat erucis.

Operationes

A ¶ Sal. vij. ſim. far. ca. moli. i. ruta. q̄daꝫ hmōi
rutā ſilueſtrē noīant. q̄dā aūt armolā. Uirt⁹
aūt eius ſubtilis eſt ⁊ ca. ī in. iiij. gradū. vnde
⁊ incidit groſſos humores: ⁊ dyaforat: et ad
B vrinationē ꝓuocat. ¶ Et idē. viij. ſim. far. ca.
pigamū. Pigamū. i. ruta. Silueſtr; quidē ex
q̄rto ē gradu calefacientiū ⁊ ſiccantiū. dome-
ſtica ꝟo ex tertio. Eſt aūt nō ſolū acris guſtu
ſed etiā amara q̄ incidere ⁊ dyaforare h; groſ-
ſos ⁊ viſcoſos humores. ꝓpter eandē aūt vir-
tutē ⁊ p vrinas euacuat. q̄nūno et ſubtilium
C partiū eſt ⁊ ventoſitat; deſtructiua. ¶ Et id-
circo ad ſputatiōes ꝯuenit: ⁊ anioſitas q̄ ad
venerea ꝑtinent. ⁊ dyaforat ⁊ ſiccat modera-
te. eſt eni de fortiter deſiccantib⁹ farmacis.
Sera. auc. Dyaſ. Ruta eſt de reb⁹ magis cō-
D ferentib⁹ inflatiōib⁹ ⁊ ventoſitatib⁹. ¶ Et ipſa
extinguit libidinē coitus. Unde domeſtica
⁊ ſilueſtris ſūt ambe calefactiue: aduſtiue: ꝓ-
uocatiue vrine ⁊ menſtruoꝝ. ⁊ q̄n comeditur
ruta aut bibitur ſtringit ventrē: et q̄n ſumit̄
in potu ex ſemine. cuiuſcūq; q̄ntitas vnius
caluſ cum vino eſt medicamen cōferens mul-
E tum medicinis mortifer;. ¶ Et q̄n comedunt̄
folia eius ſola aut cū ficub⁹ ſiccis et nucib⁹:
auferunt nocumenta medicinarum mortife-
F rarum. ¶ Et eſt vltima medicina cōtra mali-
ciam venenoꝝ: q̄n adminiſtrat̄ ſicut diximus
(⁊ preſertim ꝯtra peſtilentiā) Et q̄n comedit̄
⁊ bibitur ruta ſemper abſcindit ſperma. ⁊ q̄n
coquit̄ cū aneto ſicco ⁊ ſumit̄: ſedat torſiōes.
⁊ q̄n adminiſtrat̄ in hunc modū cōfert dolo-
ri lateris ⁊ dolori pectoris ⁊ aſmati ⁊ tuſſi et
apoſtemati pulmonis: ⁊ ſciatice ⁊ dolori iun-
G cturaꝝ ⁊ rigorib⁹. ¶ Et q̄n coquitur in oleo ⁊
ponit̄ in criſterib⁹ cōfert inflationi matric;: ⁊
inflationib⁹ inteſtinoꝝ: ⁊ dolorib⁹ recti inte-
ſtini. Et q̄n terit̄ ⁊ cōficit̄ cum melle ⁊ linitur
ſupra collū matricis cōfert dolori ei⁹ ⁊ ſuffo-
cationi matricis. ¶ Et q̄n coquit̄ in oleo ⁊ bi-
bitur: occidit ⁊ expellit lumbricos: ⁊ cōficit̄
cum melle ⁊ fit emplaſtrū dolori iuncturarū
⁊ dolori ⁊ ꝯcuſſione. ⁊ fit emplaſtrū cum ea et
ficubus hydropiſi carnoſe. ¶ Et q̄n coquitur
cum vino vſq; ad ꝯſumptionē medietatis vi-
ni ⁊ bibitur: confert ſpeciei humide hydropi-
ſis. ⁊ quando comeditur ſola ſiue eſt aut ſal-
lita acuit viſum. Et quādo fit emplaſtrū cū
ea cum ſauich ſuper oculum: ſedat dolorem
eius. ¶ Et quando teritur ⁊ miſcetur cum ace-
to ⁊ oleo roſarū ⁊ fit linitio cum eo: ſedat do-
lorem capitis. ⁊ quādo intromittit̄ in narib⁹
ipa aut ſuccus ei⁹ abſcindit fluxum ſangui-
nis ab eis. ¶ Et quando admiſcetur cum ni-
tro ⁊ fricatur inde morfea alba: confert eam.
⁊ quādo fit emplaſtrū cum ea cū melle ⁊ albu-
mine ſup̲ empetiginē confert ei. ¶ Et quādo
ſuccus rute calefit in cortice granati ⁊ diſtil-
latur in aurem: confert dolori eius: et miſcet̄
cum ſucco feniculi ⁊ melle: ⁊ fit collirium cū
eo: et cōfert dolori viſus. ¶ Et quādo miſcet̄
cum aceto ⁊ oleo roſarū: ⁊ cōficitur cū ceru-
ſa: ⁊ fit linimentū cum ea: confert heriſipile ⁊
formice: ⁊ vlceribus capitis humidis. ⁊ ruta
quādo maſticat̄ poſt comeſtionē ceparum et
aliorum aufert fetorem illorum. ¶ Sera. Ru-
tam venenis reſiſtere muſtele docent: que q̄n
cum ſerpentib⁹ dimicature ſunt: cibo eius ar-
mantur. Docuit etiā rex ponticus: qui cum
fratris ſui timeret inſidias. rute folia cū dua-
bus nucib⁹ ⁊ totidē caricis admixto ſale ie-
iunus acceperat: ⁊ ſecure cū eo agebat. Agre-
ſtis ſi ſumatur nimis de ipa occidit. ¶ Et q̄n
ipa colligitur maxime cum ceperit apparere
flos. ſi carnē tetigerit: vlcerat et facit inflare
cū prurit u. quare oportet q̄ vult eā colligere:
q̄ vngat man⁹ ⁊ faciē cū oleo roſarū: et exti-
mauerūt quidā q̄ ſi ſuccus ei⁹ aſp̲gatur ſup̲
pullos gallinarū: non comedit eos miluus.
et putant quidam q̄ illa que naſcitur in ma-
cedonia prope fluuium q̄ dicit̄ archimon. q̄n
comeditur occidit. ⁊ loca in quibus naſcitur
ſunt loca ſerpentum plena.
¶ Sed ſemen ei⁹ q̄n bibitur cōfert dolorib⁹
intrinſecis. et ipm ingredit̄ in confectionib⁹
medicinarum: ⁊ eſt iuuatiuum.
¶ Et idem auctoritate Ruffi. Ruta domeſti-
ca eſt medicina maxia iuuatiua inteſtinis in-
teriorib⁹: confert viſui. ⁊ gummi ei⁹ ē ca. ī fine
tertij gra. ſic. in. iij. Curat vlcera oculi quan-
do puluerizatur ſup̲ ea. ⁊ confert ſcrofulis q̄
fiunt in gutture et ſub aſcellis.

Capitulum. cccc.ij.

Rubus. Pandecta capi. dclxi. ſulac
arabice. grece batus. latine vero ru-
bus. Et ſulac eſt quedã egritudo: vt
dicit Plinius. ¶ Serapion libro aggregato
ris capitulo ſulac ſiue ſuleit. auctoritate Ga
lieni: id eſt rubus omnibꝫ eſt notus. folia eiꝰ
⁊ ſummitates recentes ſunt compoſita ĩ ſub
ſtantia ſua ex ſuba terrea frigida ⁊ aquea te-
pida. ⁊ ſapoꝛ eiꝰ eſt ſtipticus. ⁊ virtus eius in
frigidat ⁊ deſiccat. ⁊ ſcdã cõglutinat.

Operationes.

¶ Galienꝰ ſexto ſimpliciũ farmacoꝝ capitu-
lo batus. ſcḋm tranſlationẽ grecaꝫ. Batus: id
eſt rubus. folia q̇dẽ ⁊ cime necnõ flos ⁊ fructꝰ
ſtiptica participãt q̃litate manifeſte. In hoc
tñ ad inuicẽ differũt. Nam folia quidẽ ⁊ p̃ſer
tim mollia ⁊ noua plurimũ participantia a-
quoſitate modicũ ſunt ſtiptica ſcḋm eaꝫ ratio-
nem ⁊ ſũmitates. Unde maſticata curãt al-
cola ⁊ cetera q̃ in oꝛe vlcera ſanant. ⁊ alia vul
nera ſolidare poteſt. Eſt enĩ eoꝝ cõplexio ex
terreſtri ⁊ frigida ſubſtãtia et aquoſa tepida.
Fructus vero quãdo fit maturꝰ particepſ eſt
moderate caliditatis. ſapoꝛis cum ſit vt oſtẽ
dimus dulcis. quare ꝑpter hoc necnõ ꝑpter
moderatam ſtipticitatẽ comeſtibilis non eſt
moleſtus. Immaturus autẽ a frigiditate ter

reſtri ſuperaẗ ſubſtãtia. ⁊ ideo ſtipticus eſt et
ſiccatiuus fortiter et vterqꝫ deſiccaẗ. ⁊ repo-
nitur deſiccatiuioꝛ exiſtẽs recente. ſed ⁊ flos
eiuſdeꝫ eſt virtutis cũ fructu ad diſſinterias.
ventris q̄ꝫ fluxus necnõ ad ſputũ ſanguinis
idoneũ farmacũ. radix aũt cũ eo ꝙ ſtipticat:
⁊ nõ pauca ſubtiliũ partiũ ſubſtãtia partici-
pat. quãobrem et lapides q̇ ſunt in renibꝫ frã-
git. ¶ Et Sera. aucto. Dyaſcoridis. Uirtus B
eius eſt que curat alcola ⁊ vlcera oꝛis quãdo
maſticatur. ⁊ curat alia vulnera. ¶ Et deco- C
ctio eius tingit capillos. Sed ſapoꝛ eiꝰ fru-
ctus eſt dulcis. ⁊ eſt humidus ⁊ calidus. ⁊ im
maturus eſt frigidus terreus. ⁊ ſapoꝛ eiꝰ pon
ticus. ⁊ deſiccat deſiccatione foꝛti. ſed floris
eius eſt ſicut virtus fructꝰ. ¶ Et cõfert vlce- D
ribꝫ inteſtinoꝝ et fluxui ventris. ⁊ debilitati
inteſtinoꝝ ani. ſed radicꝫ eiꝰ eſt ſubſtãtia ſub
tilis. ⁊ ſapoꝛ eius eſt ſtipticus. ⁊ ideo frangit
lapidem renũ. ⁊ quãdo fit emplaſtrũ cũ folijs
eius: curat vlcera humida capitꝫ. ¶ Sed ru- E
bus canis q̇ grece diciẗ Cinoſbatus nocet
decoctio eiꝰ fructus canne pulmonis. ⁊ ſtrin
git fluxum menſtruoꝝ. Et radix eiꝰ eſt calidi
oꝛ ip̃o. de qua ſi fiat emplaſtrum extrahit ſpi
nas ⁊ alia infixa coꝛpoꝛi. ¶ Et qñ fit empla- F
ſtrũ cũ folijs ſuis recentibꝫ ꝓhibet apoſtema
ta. ¶ Et idẽ aucto. Galieni. Fructus huius G
plante eſt ſtipticus ſtipticitate foꝛti. et folia
eius habẽt ſtipticitatẽ paucã. ⁊ opoꝛtet ꝙ ca
ueatur ab eo qḋ intra fructũ eſt ſimile bombi
cino: q2 nocet multum canne pulmonis. hãc
ſpeciẽ inuenies ſi leges Cinoſbatũ. ⁊ eſt ca-
pitulũ. cxxvi. ſupra de C. ¶ Dyaſcorides ca- H
pitulo batus eſt oĩbꝫ notus. Uirtꝰ eſt illi ſti-
pticus ⁊ ferantica. Elixatura eiꝰ capillos in
ficit. Uentrẽ abſtinet. Fluxũ matricꝫ mulie-
rũ ſtringit. Moꝛſibꝫ venenatꝫ occurrit. Tu-
tas gingiuas a putredine ſeruat. Tumoꝛes
oꝛis cõpeſcit. maxime ſi folia eiꝰ cum aceto
maſticata fuerint. Herpetes mũdãt. acoꝛas
capitꝫ purgant. Tumoꝛes oculoꝝ ⁊ cõdilo
mata ſoluit. emoꝛroidibꝫ ſubuenit ſuppoſita.
ſtomachis impoſita medicaẗ. cardiacis opi
tulaẗ. ¶ Succꝰ huiꝰ herbe ⁊ haſtaꝝ ſole ſic- I
catꝰ oĩa facere nouit. Succus eius ſeminis
maturi oĩbꝫ cauſis oꝛis vtiliter adhibetur.
Uentrẽ abſtiet comeſtꝰ: ſꝫ nõ maturꝰ. Flos
eiꝰ cũ vino bibitꝰ ciliacꝫ ⁊ diſſintericꝫ ꝓdeſt.
Flos eius albꝫ: ⁊ eſt caniculari oꝛtu vigens.
Ipſe quoqꝫ potui datꝰ cũ vino humoꝛis fluo
rem cohibet. ¶ Illinitꝰ cũ melle oculoꝝ lip-
pitudinẽ medeẗ atqꝫ igni aceto. Huiꝰ ꝰ folia K
⁊ floꝛes ⁊ moꝛa leuiter ſtrigũt. vnde ad vuluã
⁊ fauces ꝓprie videnẗ facere: ꝗuis omne pro

L fluum idonee ſtringant.¶ Folia eius et cime
maſticata alcola ꝛ alia vlcera curāt in oꝛe. Et
plagas glutinant. moꝛa eius matura habent
in ſe mediocriter caloꝛem. Immatura vero
ſunt frigida: ꝛ terreſtrem retinet in ſe ſubſtan
D tiam. Unde nimis deſiccant. ¶ Item puluis
ex eo factus ſicut eſt de floꝛe eius plus deſic-
cat recentioꝛibꝫ: facit nanqꝫ ad diſſintericos.
ꝛ ad om̄e reuma vētris: ꝛ ad defectionē ſan-
guinē expuētibꝫ. Hic puluis dat᷒ vtiliſſimū
R eſt medicamē. ¶ Radix aūt eius ſtiptica ꝛ le-
ptomeris eſt. ꝛ ideo nefreticis data lapides rū
O pit. ¶ Species bati ſūt due. Una cōmunis
que dicta eſt ꝛ q̄ oībꝫ nota eſt. Altera q̄ appel
lat̄ ydea ſiue cinoſbat᷒ que eſt ruboſitatis ma
ioꝛis ſupꝛadicta. Et eſt virtutis conſtrictiue.
Eius nanqꝫ mollia germina ſiue tyrſi contu
ſa ꝛ expꝛeſſa ſuccum dimittūt. qui ſub ſole re-
lictus coquit̄ vſqꝫ ad groſſiciem mellis: ꝛ da-
P tur ad ea que ſupꝛa. ¶ Succus eius cū vino
ꝛ melle ſupꝛapoſitus ſuperioꝛibꝫ ꝓdeſt. Mo
ra cū vino ſumpta ſapientiā nutrit: vt ab anti
quis dicit̄. leges eam menſe Junij ꝛ Julij cū
melle ꝛ pane cōtrita apoſtemata mirifice rū-
pit: ꝛ vlcera fraudulenta curat.

Capitulum. cccciij.

Rubea tinctoꝝ. Iſidoꝛus. Rubea di-
co ꝙ rubꝛa ſit radix ei᷒. vnde ꝛ lanas
coloꝛare ꝓhibet. ¶ Dyaſcoꝛides. Ru
bea quā alij eritrodanū. latini vero rubeā di-
cunt. Herba eſt oībꝫ nota. Species ei᷒ due
ſunt. Una videlicet agreſtis. Alia vero q̄ vo
cat̄ ſarchos: ramulos ſiue tirſos hn̄s tenu-
es ꝛ q̄ſi nodoſos: folia ꝑ interualla diſtātia:
ac ꝑ ſingulas cōnodationes veluti ſtellarū
imaginem mittentia. Fructus vel ſemen ei᷒
rotundū viride: ꝛ hinc rubꝛū aut circa matu-
ritatem nigrū. Radicem habet paruā tenueꝫ
puſillam rubicundā. ¶ Plini᷒ cap. Eritbꝛon
quā alij eritrodanū vocant. nos vero rubeā
qua tingunt̄ lane ꝛ pelles ꝛ cetera. Grec᷒ ve-
ro eritrodanuꝫ dicit. Nam eritbꝛos rubeus
cochinos feniceus rubicundus. exponit̄ de
rubea ꝛc̄. ¶ Pandecta capitulo. ccxlviij. Eri-
trodanum vel eutradoꝛon vel erithꝛon vl' eri
trodanon grece. Arabice fane vel eſtā. Lati
ne vero rubea tinctoꝛum. Ubi ſciendum ꝙ
Dyaſcoꝛides capit. de rubea dicit: ꝙ rubea
ſiue vt alij eritbꝛodanum dicunt: ꝛ eſt de ru-
bea domeſtica. Aliud capitulū inuenit̄ apud
Dyaſcoꝛidem. quod ſic habet eritrodanū di-
cunt. ꝛ eſt rubea agreſtis. Item ſm̄ veritatē
eritrodanum in alia trāſlatiōe Dyaſcoꝛidis.
Ant tetron vocant plurimi. Radix eſt illi in-
ficiens. Duo ſunt eius genera. Unum agre-
ſte. Aliud ſeminatum ſicut rauenne italie fu-
it locis cultis ſeminatum. Nam ꝛ ī vijs ſpon
te naſcit̄. Haſte ſunt illi quadre ꝛ longe aſpe-
re ſicut apparine: ſed foꝛtioꝛes ꝛ longioꝛes fo
lia habentes intra nodos ip̄os. folia habꝫ ſi
cut aſtrum: id eſt ſtella in gyro poſita. ſemen
eius rotundum eſt ī pꝛimo viride ꝛ poſtea ru-
fum. ꝛ cū maturauerit nigreſcit. Et radix ei᷒
longa tenuis ꝛ rufa ꝛc̄. Sed ſm̄ tranſlationē
aliā Dyaſcoꝛidis. Rubea ſiue vt alij eritro-
danum herba eſt omnibꝫ nota. ¶ Serapion
libꝛo aggregatoꝛis capitulo fane. auctoꝛita-
te Dyaſcoꝛi. Fane ſiue faue: id eſt rubea tin-
ctoꝛum. quedā ex ea naſcit̄. ꝛ quedaꝫ ex ea ſe-
minatur. ꝛ habet ramos quadratos longos
groſſos ſil'es ramis herbe q̄ dicit̄ abarū: niſi
quia ſunt maioꝛa eis ꝛ durioꝛes. ſuꝑ ip̄os ſūt
folia diuiſa adinuicem egredientia iuxta no
dos ꝛ in ſimilitudine ſtellarum. ꝛ fructus eſt
rotundus: cuius coloꝛ in pꝛincipio ſue aperi
tionis eſt viridis. poſtea vero rubeus. Et qū
maturus eſt fit niger. ꝛ quod de ip̄a admini-
ſtratur ſunt vene ipſi᷒. ꝛ ip̄e ſunt ſubtiles lon
ge ꝛ rubee. ¶ Galienus ſexto ſimplicium far-
macoꝝ capitulo eritrodanū. Eritrodanum
eſt rubea tinctoꝝ radix acerba et amara ſm̄

guſtum. Unde et quod dictũ eſt de alijs adinuicem ſibi hm̃oi virtutes cõuenientes ĩ hac radice cõſpicis. ¶ Paulus ca. de rubea. calida eſt ⁊ ſicca in ſecũdo gradu. ¶ Auerrois libro Colliget. capitulo de rubea. Rubea calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Eridrotanum virtutẽ habet mictualẽ cũ aceto illinita albis maculis medetur. Uſus etiã eiꝰ ad ea ꝓficit ad que cetera diuretica ꝓficere dicimꝰ. Sed agreſtis virtus eſt ſcḋm Dyaſcoridem mictualis diuretica. vnde vrinam ⁊ menſtrua prouocat.

¶ Galienus. Eritrodanũ ſplenẽ ⁊ epar expurgat ⁊ vrinas groſſas ⁊ multas. Eſt aũt qñqꝫ ⁊ ſanguinolentas euacuans. qñqꝫ etiã prouocat menſtra. ⁊ abſtergit mediocriter quecũqꝫ abſterſione egent. morfeis quoqꝫ albis cum aceto peruncta cõfert. quidã autem propinãt eas ſciaticis: necnõ paraliticis cũ mellicrato. ¶ Auicenna. Rubea tinctorum eſt pontici ſaporis: ⁊ abſtragit cum equalitate. ponitur cum aceto ſuper empetiginem: et ſanat eam. ſimiliter ⁊ morpheam albã. ab omni veſtigio mundificat cutem. Bibita cum mellicrato confert ſciatice ⁊ paraliſi. ¶ Ualet etiã ꝑcuſſioni ⁊ caſui ſuccus eiꝰ cũ oximelle. datur ad apoſtemata ſplenis: ⁊ mũdificat epar et ſplenem. Eorũqꝫ opilationes aperit. ⁊ in hoc eiꝰ ꝓprietas exiſtit aceti. vehemẽter ꝓuocat vrinã vt qñqꝫ faciat mingere ſanguinẽ. Et oportet qui eam biberit quaqꝫ die balneetur.

¶ Suppoſita menſtrua ꝓuocat: ⁊ extrahit fetum. Eiuſqꝫ ſtipites cũ folijs conferunt morſui vermiũ venenoſorum. ¶ Platearius. Rubea tinctorum calida eſt ⁊ ſicca in ſcḋo gradu. Uirtutẽ habet ꝯfortatiuã ex aliquãtula ſua ponticitate ⁊ diureticã ex amaritudine. Contra debilitatẽ ſtomachi ⁊ epatis ⁊ relaxationem datur vinũ dectionis eiꝰ. Radix eiꝰ raſa ſup ponitur ad mẽſtrua ꝓuocanda: ⁊ fetũ mortuum educendum. Aqua decoctiõis eius ſi caput inde abluatur capillos reddit rubeos.

¶ Conſtantinꝰ vbi ſupra. Rubea eſt in fine ꝑmi gradus calida ⁊ ſicca. habet quoddã amaritudinis ⁊ ponticitatis. vñ ſplenẽ ⁊ epar mundificat. ⁊ eius opilationẽ aperit. vrinã ⁊ menſtrua ꝓuocat. Omniaqꝫ membra corporis a putredine mũdificat: et morfeam curat. Adhibetur quoqꝫ cũ melle et aqua calida ꝓpter ylij dolorem. ¶ Pliniꝰ libro. xix. Rubea tingendis lanis ⁊ corijs eſt neceſſaria. Laudatiſſima eſt ytalica. ⁊ maxime ſuburbana ꝓuenit ſponte. In medicina morbum regium ſanat. Et vrinam eijciet ex aqua mulſa. Folia quoqꝫ capillum inficiunt. Apud quoſdaꝫ inuenio regium morbum hoc frutice ſanari: etiam ſi adalligatus ſpectetur tantũ.

Capitulum. cccciiij.

SAluia latine. Arabice geliſſagos. grece eliſſagus. Sera. li. aggre. ca. Heliſſagos. auctori. Dyaſco. Heliſſagos: id eſt ſaluia. Et eſt arbuſtũ longum habens plures ramos. ⁊ lignũ eius ⁊ folia ſimilia folijs citoniorum. niſi qꝛ ſunt longiora ⁊ ſtrictiora ⁊ rugoſa pauca rugoſitate: ſicut eſt rugoſitas panni poſtqꝫ abluitur anteqꝫ extendatur ⁊ reponatur. ⁊ color eiꝰ declinat ad albedinẽ. et habet odorẽ bonũ. ⁊ habet in ſummitatibus ramorũ ſemen ſimile ſemini herbe ſilueſtris: q̃ dicitur ormen. Naſcitur aũt in locis aſperis.

¶ Dyaſcorides cap̃. eliſſagus ſiue eliliſſagus ſcḋm tranſlationẽ noſtrã. Eliſſagus: id eſt ſaluia. Frutex eiꝰ eſt oblonga et multas habẽs virgas quadras ⁊ albas. ⁊ folia ſĩlia malicidonijs: ſed oblonga minora et aſpera ⁊ albidiora et odorata ſubrugoſa. ſemẽ ſup virgas eſt ſimile oĩno agreſti. Naſcitur locis aſperis. ¶ Plinius ca. eliſſagus herba eſt exalbida. Haſta eſt ei vaſta et quadra. folia aliquatenꝰ

aſpera. Poteſt enim acriter reſtringere.
Galienꝰ. vi. ſim. far cap. eliſſagus. Comple-
xio huius herbe eſt calida caliditate manife-
ſta ⁊ ſufficienti ⁊ paruum ſtiptica.

Operationes

A ¶ Pliniꝰ. Herba ipa facit ad diſſintericos. ⁊
ſuccus folioꝝ eiꝰ capillos generat: ⁊ vrinā ꝓ
B uocat. ¶ Sera. Decoctio folioꝝ ⁊ ramorum
ipiꝰ q̄n bibit̄ ꝓuocat vrinā ⁊ mēſtrua: ⁊ expel
lit fetū. ⁊ ꝯfert morſui venenoſo ſtrigonis ma
rini: ⁊ denigrat capillos: ⁊ ꝯfert apoſtēatibꝫ.
⁊ abſcindit fluxū ſanguis: ⁊ mundificat vlce
ra fraudulēta. ⁊ cū decoctiōe ramuloꝝ ⁊ foli-
oꝝ ipſiꝰ fit ablutio. ⁊ ſedat pruritū genitaliū
C viroꝝ ⁊ mulieꝝ. ¶ Dyaſco. Uirtꝰ eiꝰ eſt diu-
retica. Menſtruis imperat. Aborſum facit.
Percuſſum ſtrigonis marini mitigat. Capil
los nigreſcit. Eſt etiā termātica: ⁊ ſanguinē
fluentē ex vulneribꝫ ſtringit. Sordida vulne
D ra purgat. ¶ Elixatura folioꝝ ⁊ virgaꝝ ipſiꝰ
pruriginē nature cōpeſcit. Eſt etiā virtutis re
darguētis cū acrimonia. Unde ad diſſinteri
am atq; muliebrē fluxū (quē greci rigeon vo
cant) facit ſuccus folioꝝ eiꝰ. Capillos deni
E grat: ⁊ vrinā ꝓuocat. ¶ Paulus. Uinū deco-
ctionis eiꝰ ꝯfert paraliticis bibitū ⁊ cathaplaſ
F matū ſup partē paraliticantē. ¶ Et dicūt ma
gi de ſaluia q̄ ipa putrefacta ſub fimo gene-
rat̄ auis quedā hn̄s caudā ſerpentinā ⁊ albaꝫ
merule ſilis. De cuiꝰ cinere ſi ponat̄ i lampa-
G de apparet q̄ domꝰ ſit plena ſerpentibꝫ. ¶ Ex
herbario. Saluia hꝫ folia longa et anguſta
ſubaſpera odore ſuaui ⁊ graui. in locis aſperis
naſcit̄. Decoctio eiꝰ potata vrinā ⁊ menſtrua
mouet. Paſtinace marine ſi quem ꝑcuſſerint
virus excludit. Sanguinis eruptionē ſiſtit.
H ¶ Plateariꝰ. Saluia ca. eſt in. i. ſic. in. ij. ſolū
folia cōpetūt vſui medicine ⁊ viridia. et ſicca
domeſtica magis cōſumit ⁊ ꝯfortat. Silue-
ſtris aūt magis dyaforetica. Uinū decoctōis
ſaluie valet paraliticis ⁊ epilenticis. fomētatio
ex aq̄ decoctōis eiꝰ valet ꝯ ſtrāguiriā ⁊ diſſin
teriā. Matricē mūdificat. ¶ Plinius li. xxij.
I Herbā nr̄i q̄ nūc ſunt herbarij eleliſphacon
grece latini vocāt ſaluiā mente ſimilem canā
odoratā. hac appoſita partꝰ emortuos extra
hūt. Itēq; vermes auriū ⁊ vlceꝝ. ¶ Idē in li.
K xxvi. Herba q̄ a q̄buſdā appellat̄ ſaluia ſilis
verbaſco. Cōterit̄ ea ⁊ colata calefit. ⁊ ſic ad
tuſſim laterisq; dolores bibit̄. Eadēq; ꝯ ſcor
piones atq; dracones marinos efficax ē. Cō
tra ſerpētes etiā ex oleo pungi ea ꝓdeſt. yſo-
pi faſciculus cū quadrante mellis decoquit̄
L ad tuſſim. ¶ Macer. Saluia cui nomē elyſy-
facos eſt apud grecos. Cum mulſa iecoris ꝓ
deſt potata querelis. Pellit abortū. lociūq;
mēſtrua purgat. Trita venenatos curat ſup
addita morſus. Crudis vulneribꝫ que multo
ſanguine manant. Apponas tritā dicūt reti
nere cruorem. Cū vino ſuccus tepidus ſi ſu-
mitur huius. Cōpeſcit tuſſimveterē laterisq;
dolorē. Pruritus vulue curat virgeq; virilis
Si foueas vino fuerit quo ſaluia cocta. Illi
us ſucco crines nigreſcere dicunt. Si ſint
hoc vncti cerebro ſub ſole calenti.

Capitulum. cccc v.

Salix. Iſidorus lib. ety. Salix dicta
eſt: eo q̄ ſaliat: id eſt creſcat. Arbor lē
ta: vitibꝫ vinciēdis abilis. ¶ Ambro
ſius. Salices videnť nihil habere ſeminis.
Habent tamē gramē quoddā in folijs quo ter
ris cōmiſſo tanq̄ ſemine poſito ſurgat arbor
de ſurculo: ⁊ tanq̄ ſeipam exuſcitet de ſemie
ſuo. ¶ Gloſa ſup Eſaiam. xliiij. Salix eſt ar-
bor infructuoſa: ſed cito creſcit: maxie ſi iux
ta aquā ſit. ¶ Ariſtoteles in li. de plantis. Que
dam in humido loco. quedā in arido ⁊ q̄dam
in vtroq; vt ſalix. ¶ Idē libro de aīalibꝫ. que
dam arbores nō fructificant. Sicut viri pin
gues nō multū ſpermatiſant. Talis ē ſalix ⁊
romana mux. ¶ Idē i libro decimoſexto. In

aquoſis tm̄ proueniūt ſalices ⁊ alni. longaqꝫ folia ſunt vtriqꝫ inter primas germināt. Circūagunt ſalicꝭ folia poſt ſolſticiū. nec alio argumēto intelligit̄ certi⁹ ſidus cōfectū. Ociſſime vero ſalix amittit ſemē anteqꝫ maturitatē ſentiat oino. ⁊ ob id frugiperda dicta ē ab homero. Sequēs vero etas ſcelere ſuo hāc ſententiā interp̄tata eſt qꝫ ſemen ſalicꝭ mulieris ſterilitatis medicamētū eſt. Sed in hoc quoqꝫ naſcenti natura ꝓuidit: qꝫ de pacto ſurculo incurioſius ſemē dedit. Vna tñ ꝓdit̄ id maturitatem proferre ſolita in inſula chreta. ¶ Pandecta capitulo. cci. Culeſare. Grece ytre. latine vero ſalix.

Operationes

¶ Sera. li. ag. ca. Culef. i. ſalix. folia ⁊ flos et roſa ei⁹ habent in ſapore ponticitatē. et virt⁹ ſalicis eſt deſiccatiua ſine punctiōe. Cortex vero ipſi⁹ ſiccioris eſt cōplexiōis. ſicut ſunt omēs ſpecies corticis. ¶ Vnde adminiſtrat̄ in glutinatiōe vlcerꝫ. Sed flos ⁊ roſa ei⁹ adminiſtrant̄ ⁊ admiſcent̄ in oībꝫ medicinis ⁊ vnguentis deſiccatiuis. Et ſunt ex hoibꝫ q̄ accipiunt flores ⁊ roſam ⁊ ſuccū ipſi⁹. ⁊ cōpōnūt ex eis deſiccatiuā medicinā que ꝓfert in multis: qꝛ deſiccat ſine mordicatiōe ⁊ ꝓprie: qꝛ in ipa eſt ſtipticitas pauca. ¶ Et qñ cōburūtur ei⁹ cortices ⁊ ꝯficiunt̄ cū aceto: adminiſtrātur in oībꝫ egritudinibꝫ in q̄bꝫ neceſſaria ē deſiccatio. ſicut in verrucis ⁊ ꝓprie in rotundis et in verrucis ſimilibꝫ capitibꝫ clauorꝫ: ⁊ in verrucis infixis in cute. eradicat enī eas qñ ſup eas fit linitio. ¶ Et qñ euellit̄ cortex ei⁹ tpe q̄ emanant flores ⁊ colligit̄ gūmi eius. Habet hoc gūmi virtutē abſterſiuā ⁊ ſubtiliatiuā. et ideo adminiſtrat̄ in oībꝫ egritudinibꝫ q̄ accidūt pupille. ⁊ faciūt impedimētū viſus. ¶ Et idem aucto. Pauli. Virt⁹ foliorꝫ ⁊ corticū et fructus ſalicꝭ ⁊ ſucci ei⁹ eſt ſtiptica. Et eſt fri-
F gide ⁊ ſicce cōplexionis in p̄mo gradu. ¶ Et idem aucto. Bedigar. Quādo bibunt̄ folia eius trita cū pipere ⁊ vino pauco ꝯferūt colicis. ⁊ qñ ſumit̄ cū aqua ꝓhibet impregnationē. ⁊ fruct⁹ eius ꝯfert ſputo ſanguinis qñ bibitur: ⁊ cortex ei⁹ tritus cū oleo roſarꝫ. ſi bulierint in cortice granati cōferūt dolori auri-
G um. ¶ Et ei⁹ decoctio adminiſtrata ſuper pedes podagricorꝫ ꝯfert eis multū: ⁊ mundificat furfures capitꝭ. et colligit̄ humiditas ab ea defluens qñ excoriat̄ a cortice ſuo qñ incipit apparere flos ei⁹. qm̄ reperit̄ intra corticem humiditas ꝯgregata q̄ abſtergit oculū. ⁊ aufert tenebroſitatē ei⁹. Proprietas ſalicꝭ eiuſq̄ extrahit ſanguiſugas adherētes gutturi: et glutinat vulnera recentia. ¶ Et idem H
auctoritate Aben Meſuay. Folia ſalicꝭ bibita ꝓhibēt impregnationē: ⁊ ꝯferunt fluxui ſanguinis. ⁊ lac qđ egredit̄ ex eis acuit viſū ⁊ abradit pilos. ¶ Et idem aucto. Pauli. In I
folijs ſalicis ⁊ ſalice: nō dixit Galien⁹ aliud.
¶ Galienus ſeptimo ſimplicium farmacorū K
capitulo ytre. ytre ſiue ſalix vtetur quidē aliquis ⁊ folijs ad ſanguinolentorꝫ vulnerū cōſolidationē: ſed maxime flore ei⁹ fere omnes vtuntur medici ad confectionē ſiccatiui emplaſtri. Eſt enī vis eorꝫ ſuauis ſiccatiua. habet autem ⁊ quiddam ſtipticitatis.
¶ Quidā vero ⁊ ſuccum faciētes ex eis im- L
mordax ⁊ ſiccatiuū habet farmacū ad multa vtile. Nihil enī magis occurrit viſui qꝫ farmacum immordacius ſiccans parū: ſed ſtipticans. ſicut in tractatu de cōpoſitione farmacorum plenius dicet̄. ¶ Cortex etiā huius ar- M
boris ſimilis eſt tam frondiū qꝫ florꝫ virtuti. p̄terqꝫ qꝫ eſt ſiccior ſm̄ cōplexionē: ſed hunc quidā accedūt: ⁊ vtuntur cinere in oībꝫ his que violenter indigent deſiccari: ſicut ſigiles ⁊ chiles: id eſt mirmiceas. auferūt ipſum madefacientes aceto acri. quidā vero tempe florendi incidentes corticem. Liquorē ſiquidem colligunt: ⁊ eo vtuntur in obfuſcantibꝫ pupillis. cū ſit farmacū abſterſiuū ſimul ⁊ ſubtiliatiuū. cūqꝫ ſit huiuſmodi poterit eo vti et ad alia multa. ¶ Palladi⁹ libro tertio. In mē- N
ſe Februario plante ſalicis obruende ſunt: ⁊ omniū generū que applicantur arbuſto.
¶ Dyaſcorides. Salix eſt arbor cuius folia O
glutinant vulnera cruenta. Flos etiam eius ſine mordicatione deſiccatiuus eſt. Cui⁹ cinis cum aceto ſup callos pedū induct⁹ eos tollit. Et ſimiliter verrucas emundat. Flos eius cū aqua bibitus omnem calorem libidinis frigeſcere facit. ¶ Auicenna. Salicis fo- P
lia ſtiptica ſunt ſine mordicatione. Et eſt in eis exſiccatio ſufficiens. Cinis autem eius vehementis eſt exſiccationis. Emplaſtrum ex eo factum retinet fluxum ſanguinis.
¶ Conſtantin⁹. Salices frigide ſunt in ſecū- Q
do gradu. ſicce in p̄mo. Valent dolori capitis de calore ſi in naribꝫ mittant̄. Succ⁹ ei⁹ vulnera ſolidat. Cortex eius vſtus ⁊ cū aceto temperat⁹ verrucas ⁊ poros aufert. Sed lac corticis a ſalicibꝫ florē habentibꝫ eruti viſum clarificat. Defectos confortat oculos. Succus frondium ⁊ pomorū potat⁹ mulieri vt concipiat non p̄mittit.

Capitulum. cccvj.

Sambucus. Pandecta ca. ccclxxix. Sciendū ꝙ actis eſt ſambucus: kameactis dr ebulus. et ſūt plante oībꝫ note. Vñ verſus. Sambucus eſt actis: ſed ebulus eſt kameactis. ¶ Sera. li. ag. cap. kameacti. Kameacti due ſūt ſpecies. quaꝝ vna grece dr actis. in latino ſambuc⁹. et ſcđa nominat in greco kameactꝫ. ꝛ ei⁹ eſt intētio terren⁹ actis: ꝛ in latino dr ebulus. de q̄ lege ca. clxxv. ſupra de E. ¶ Plini⁹. Sambuci due ſunt ſpecies. carū vna aſſimilat arboribꝫ habētibꝫ ramos ſiles cannis rotūdis: qrū color ē ad albedinē: ꝛ ſūt longa. ꝛ ſunt i eis qttuor folia aut qnqꝫ porrecta ſup ramos qlibet. ꝛ ſimilia folijs nucis: minora tñ eis. hñtia graue odorē. ꝛ in ſūmitatibꝫ ramoꝝ ſūt flores albi. ꝛ grana ſilia granis viridibꝫ vel lentiſci. quorū color declinat ad purpureitatē cū nigredine. ꝛ ſunt velut in racemis. ꝛ hñt multā humiditatē hñtem odorē lini. ꝛ iſta dr actis. Alia ꝟo ſpecies q̄ dr kameactꝫ eſt minor pma. habet ramos magꝭ ptinētes herbe q̄drato in qbꝫ ſūt multi nodi ꝛ folia inuicē diſtātia. ꝛ in ſingulis nodis ſilia folijs amigdalis i ſūmitatibus ſuis: niſi ꝙ hñt venas: ꝛ ſūt longiora eis hñtia graue odorē. ꝛ in ſūmitatibꝫ ramoꝝ ſūt capitella ſilia coronis ſupradicte ſpeciei. ꝛ ſemen ꝛ flos ſilr. ꝛ hꝫ ramos longos groſſitudinē digiti habētes. ¶ Iſidorus libro ethymologiaꝝ. Sambucus ē arbor mollis ꝛ parua.

Operationes

¶ Plini⁹ lib. xvi. Sambuci hñt acinos nigros ꝛ paruos humores lenti. Inficiēdo maxime capillo. q̄ ꝛ ipi in aqua decocti mādunt ¶ Idem li. xv. Arboꝝ quundā fruct⁹ pediculis dependēt vt piri. Alia ꝟo racemis vt edere atqꝫ ſambuci. ¶ Idem in li. xvi. Sambucus germīat inter pmas: ꝛ nudat inter nouiſſimas. ꝛ ex his q̄ hyeme aq̄la ex oriēte concipiūt: ordine nature florēt pme ſilueſtriū ſambucus: cui medulla ē plurima: ꝛ corn⁹ cui nulla. Sambucus ē arbor diuidua nec ramoſa lentiſſima. ꝛ ideo ſcutꝫ faciēdis aptiſſima. cuius nimirū plaga ſe ptin⁹ ɔtrahit: ſuūqꝫ vulnus claudat. ꝛ ob id ɔtumaci⁹ ferrū trāſmittit. Sambuci atqꝫ rubi generꝫ ſunt fungoſi. aliter tñ q̄ ferule. qppe plus ligni atqꝫ ſucci ē vtiqꝫ ſambuco: ex q̄ magꝭ canorā buccinā tubamqꝫ credit paſtor. Ibi ceſe: vbi galloꝝ cantū nō exaudiat frutex ille. ¶ Idē li. xvij. Inuentū ē ſurculos abſciſos ſerere. qđ ſepis cā factū eſt ſambucꝫ ꝛ coroneo rubiqꝫ depactꝫ. ad palū vineaꝝ firmiſſima ē ſambuc⁹. taleſqꝫ ſerit vt populus. ¶ Aui. Sambucus alba calidior eſt q̄ citrina ꝛ q̄ purpurea. Et ē vniuerſaliter i tertio calida ꝛ ſicca. Eſt aūt ſubtiliatiua humiditatū. ſenibuſqꝫ ɔfert ei⁹ oleū. Delet aūt pannū: ꝛ facit rubedinē ei⁹ odoramentū. ¶ Oleū ei⁹ ɔfert ſenibꝫ: ꝛ frigidis neruoꝝ egritudibꝫ. Odor ei⁹ facit ſoda. cū hoc tñ reſoluit ſodā fri. a flegmate odorata. deniqꝫ purū ei⁹ oleū fluere facit ſanguinē ex naribꝫ calefactū cū ipm odorat. ¶ Conſtātin⁹. Sambuci ca. ſūt in. ij. ſic. in. i. diſſolutiui ac neruoꝝ mollitiui ſūt: ſtomachū q̄ꝫ molliūt. vomitū puocant. cathaplaſmati māmillaꝝ apoſtemata ſanāt. Sambuce oleū q̄ꝫ ſcabiē ac puſtulas ꝛ apoſtemata narū ſanat. vulnera clauſa aperit: euerſaqꝫ ad ſuā naturā ɔuertit. auriū dolorē placat. bibitūqꝫ lūbricos ꝛ aſcarides flegmaticos excludit: ac melācolicos humores purgat. ¶ Pli. li. xxiiij. Sambuc⁹ hꝫ alteruꝫ gen⁹ magꝭ ſilueſtre. qđ greci chameactē. alij hellon vocāt multo breui⁹: vtriuſqꝫ folioꝝ vel ſeminis vel radicꝫ decoctū i vino veteri ꝛ ad cyathos binos potū ſtomacho iutile ē aluo detrahēs aquā. ¶ Refrigerat etiā inflāmatione maxie recentꝫ ambuſti. Et canis morſum cū polenta molliſſimis folioꝝ illitꝫ. Succus cerebri collectiões leni t infuſus. Acini ei⁹ in firmiores q̄ reliq̄ capillum tingūt. ¶ Poti

acetabuli menſura vꝛinam mouent. Ad om-
nia efficacioꝛ eſt que minoꝛ. Radix eiꝰ deco-
cta ac pota hydropicos exinaniūt. Folia in
L vino pota ſerpentum ictibus reſiſtunt. ¶ Po
dagricis cū ſepo hircino vehemēter pꝛoſunt
cauliculi illiti. ijdem in aqua macerantur: vt
ſparſi pulices necentur. ¶ Folioꝝ decoctio
M ſi locus ſpargatur muſce necant. ¶ Boa ap-
N pellat̄ moꝛbꝫ pabulaꝝ cū rubent coꝛpoꝛa. ſam
buci ramo verberat̄. Coꝛtex interioꝛ tritus
ex vino albo potus aluum ſoluit.

Capitulum. ccccvij.

SAmbacus. Pandecta ca. ccclxxvi.
Ieſemin arabice: ⁊ ambach: grece lē
coya. latine. ſambacus. ¶ Sera. lib.
aggrega. ca. ieſemin. Ieſemin: id eſt ſambacꝰ
⁊ eſt planta habens album floꝛem. ⁊ quedā ci
trinum. ⁊ eſt minus ca. ⁊ ſic. ꝙ̄ album. ⁊ ſimi-
liter eſt minꝰ in operatiōe ſua. ⁊ citrinꝰ repit̄
in babylonia. Eſt etiā ſpecies alia ex eo cuiꝰ
flos celeſtis eſt coloꝛis. ¶ Et idem auctoꝛita
te Aben meſuay. Eſt calida in p̄ncipio tertij
gradus. ¶ Galienꝰ ſexto ſimpliciū farmaco-
rum cap̄. de ieſemino. ſ̄m tranſlationē grecā.
Ambach herbe quā ieſemin vocant: ſemen
maxie vtile eſt calefactiue ⁊ deſiccatiue: nec
nō ſubtiliū partiū ꝟtutis eſt. Eſt aūt guſtan

tibꝫ ſubamaꝝ ⁊ acre et palā. quoniaꝫ diureti-
cū eſt ⁊ dyafoꝛeticū. Erit aūt in calefaciēdo ⁊
ſiccando tertij gradus intenſi. Etiā hoc di-
cit in ſexto huiꝰ. et ſubdit in ſeptimo lencoya
id eſt ieſeminū. tota q̄dez frutex abſterſiue et
ſubtiliū partiū virtutis. magis autē partici-
pant ea floꝛes. ⁊ hoꝝ ſiccioꝛes magꝭ viridibꝫ
¶ Auicenna ponit tres ſpecies. ſcilicet albā:
citrinā et purpuream. Et eſt alius ſambacꝰ
agreſtis. de quo ſupꝛa ⁊c̄.

Operationes

¶ Serapion. Folia eiꝰ humida nō ſicca qn̄ A
ponuntur ſuper empetiginem et pannum ex
pellunt eos et reſoluūt omnē ſuperfluitatem
¶ Et cōuenit habentibus catarrum: ⁊ indu B
cit doloꝛem capitis illis qui ſunt calide com
plexionis. ¶ Et oleum eius eſt innatiuum in C
hyeme. et ſi habens calidam complexionem
odoꝛem nimium de ipſo timendum eſt ne fa-
ciat fluxum ſanguinis ex naribꝫ eiꝰ. ¶ Et idē D
auctoꝛitate Aben Meſuay. Cōfert humidi
tatibus et flegmati ſalſo: et ſenibꝫ frigide cō-
plexionis. Et confert doloꝛibus qui fiunt ex
flegmate viſcoſo.

Capitulum. ccccviij.

Sandix. Plini⁹ libro. xxv. Sandix ē herba quedam de qua panni tingunt in blaueum colorem.

Operationes

A ¶ Idem Plinius libro. xxxv. Sandaraca ſi
torreat equa parte rubrica admixta: ſandicē
facit. Quāq̄ animaduerto Uirgilium eſtimaſ-
ſe id herbam eſſe verſu illo. Sponte ſua ſan-
B dix paſcentes veſceret agnos. ¶ Idem in li-
bro. xxij. Sandix in olere ſilueſtri a grecꝫ po
nitur ſicut Opinio ⁊ Eraſiſtratus tradūt
C ¶ Decocta ꝓ aluū ſiſtit: ⁊ ſemine ſingultus
ꝯfeſtim ex aceto ſedat. Illinit ambuſtꝫ vrinā
eijcit. Succus decocte ꝓdeſt ſtomacho. Jo
D cineri renibꝫ ac veſice. ¶ Hec eſt quā Ariſto-
phanes euripedi poete iculariter obijcit ei⁹
matrē: ne olus quidē legitimū vendicaſſe ſed
E ſandicem. ¶ Dyaſcorides. Sandix vel ſcan-
dix calefacit ⁊ deſiccat fortiter: ac dyaforeti-
cū eſt: ⁊ ob hoc merito viſceꝝ purgatiuū eſt.

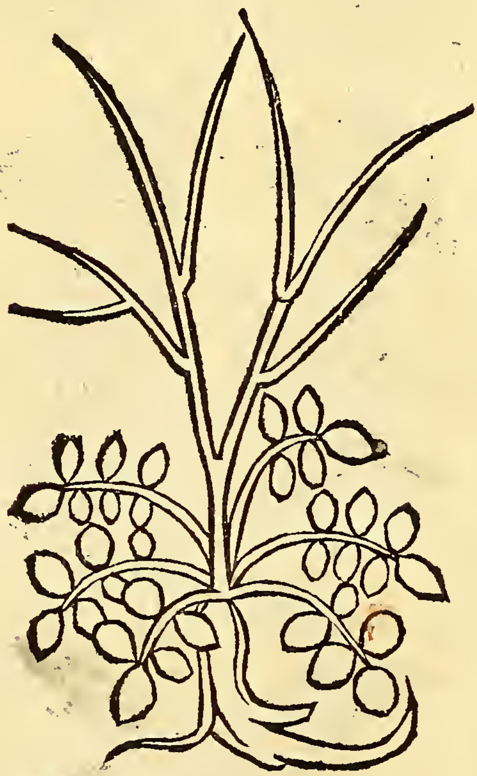

Capitulum. ccccix.

Samſucus. Dyaſcorides. Samſuc⁹ a ſiculis nominat amaracus. ⁊ eſt ramoſa multas habens virgas ſup terram expanſas cū folijs paruis atq; rotūdis nepite ſimilibꝫ ac velut hircis ⁊ acerrimis.

Operationes

¶ Herba tota eſt valde amara: vires habens acras atq; calefactorias: ad omnē duriciem vel rigorem valde idonea. Medet etiam cathaplaſmata ſiue potata a ſcorpione vexatꝫ vel difficultati mictus: vel inteſtinoꝝ tormēto laborantibꝫ. ¶ Eius elixatura medetur hydropicis. Urinā ꝓuocat: ⁊ tortiōibꝫ eſt vtilis Succ⁹ addito melle liuores detergit. Scorpionū ictus cū aceto ⁊ ſale cōpeſcit. laxationibꝫ bene adhibet. Cerotis vtiliter additur. ¶ Omnes tumores corporis ⁊ oculoꝝ ſpargit: cathaplaſmata ⁊ maxime cū polenta impoſita. Item appoſita ſolite purgationē materie prouocat in feminis. bene quoq; malaginatibꝫ miſcetur ⁊ acopis. ¶ Samſucū eſt in tertio gradu calidū ⁊ ſiccum. Dolorem capitis ⁊ emigraneam de flegmate ⁊ colera nigra curat: ſi ex ei⁹ apozimate caput lauet aut naribꝫ applicetur. Diſſoluit opilationē ⁊ ventoſitatem groſſam. ¶ Eius apozima bibitus hydropiſim ſtranguiriam ventris dolorē habentibꝫ fit bonū. ¶ Cum melle cathaplaſmatum nigredinem in palpebris amputat. et cū aceto morſum ſcorpionis curat. ¶ Peſſariſatum vero menſtrua ꝓuocat. lapidem aufert. Epilenticis cōuenit ⁊ paraliticis. Auribꝫ inſtillatum dolorem placat ⁊ ſonitum.

Capitulum. ccccx.

Saluīca. Dyaſcorides. Saluīca eſt gen⁹ herbe que radiculas ⁊ folia habꝫ ſubruſa: floreſq; plurimos a terra

re foſſa in modū ſtipularꝫ ꝯſtringit̃. Naſcitur aūt in lapidibꝫ ſūmis et norica regione. Illa ꝟo optīa eſt q̃ eſt odorifera recens ꝛ ſine ſabulone plurimoſq; ramulos ꝛ radices habens. pōt ḡ eadē que ꝛ ſpica q̄ꝫ illis deformior ſit.

Operationes

a ¶ Plini⁹ li. xxi. Saliunca Odoramentorū multa nihil attinēt ad coronamenta vt yris atq; ſaliunca. q̄ꝫ q̄ꝫ vtraq; nobiliſſimi ſit odoris.

b ¶ Saliunca quidē folioſa: ſed breuis eſt ꝛ q̄ necti nō poſſit: radici numeroſe coheret. q̄ herba veri⁹ eſt q̄ꝫ flos veluti manui preſſa. breuiterq; ſui generꝭ ceſpes. hanc panonia gignit: ꝛ norica alpiūq; aprica vrbiūꝫ eporedia tante ſuauitatꝭ vt metallū eſſe ceperit. veſtibꝫ eam interponi gratiſſimūꝫ eſt. Hui⁹ radix in vino decocta vomitiōes ſiſtit. ſtomachumq; corroborat.

c ¶ Ex ſinonimis. Saliunca intelligūt q̄dā in medicinis ꝑ ancuſa: ſed in aurea alexandria recipit̃ ꝓ ea ſpica celtica.

Capitulum. cccc xi.

Saluina. Pandecta cap̄. viij. Abhel arabice. grece brachi. latine ſauina. Sauina eſt arbor cui⁹ folia ſūt ſimilia folijs tamariſci: ꝛ magis ſpinoſa. habent bonum odorem. ꝛ arbor iſta creſcit magis in latum q̄ꝫ in longum. Eſt calide ꝛ ſicce cōplexionis in tertio gradu. Serapion libro aggregatoris capitulo Abhel: id eſt ſauina. Et ſunt eius due ſpecies. Una cuius folia ſunt ſimilia folijs cipreſſi. ꝛ magis ſunt ſpinoſa q̄ꝫ alia. Habenꝫ bonum odorem. et arbor hui⁹ eſt fortis. ꝛ creſcit magis ī amplum q̄ꝫ in longum. Et fructus ei⁹ eſt ſicut zaror. Pro quo lege capitulum. ccix. Iuniperus. Et quidam vtuntur folijs eius ꝑ fumigio. Sed alterius ſpeciei folia ſūt ſimilia folijs tamariſci. et ſapor eius eſt ſicut ſapor cipreſſi. hec latine vocatur ſauina. cui⁹ ſubſtantia eſt ſubtilis. ꝛ in odore eius eſt aromaticitas. ꝛ calefacit ꝛ deſiccat in tertio gradu. Auicenna libro ſecundo cap̄. Abhel. Abhel eſt fruct⁹ arboris ſimilis Iunipero fact⁹ ſicut zaror. ſed tamē vehementer eſt niger. boni odoris ꝛ acuti ſaporis. ꝛ iſta arbor eſt ꝓ͂ma ſpecies ſauine: ꝛ poſita ꝑ Serapionem. Galienus ſexto ſimpliciū farmacorū de ſauina. Brachi ſiue ſauina deſiccantibꝫ fortiter eſt ſc̄m tres ſapores: q̄s in guſtando monſtrat. equaliter cipreſſo: niſi inq̄ntum acrior eſt eo. ꝛ vtvtiq; dicat q̄s magꝭ aromatica. huius ergo ꝛ ipſius qualitatis particeps eſt videlicet acris. ſtiptica cōplexione calida. Adhuc autem in amaritudine ꝛ ſtipticitate debilius eſt q̄ꝫ cipreſſus. quantū enim ſuperat cipreſſuꝫ acredine: tanto diminuit̃ in ſtipticitate. qđ patet ꝙ calidius eſt cipreſſo. ꝛ ideo magis dyaforeticū: igitur ſolidare quidem. nam ꝓpter ſtipicitatis robur ꝛ caliditatis. intantuꝫ enim ambobꝫ his participat: vt iam tenſiuum ꝛ inflatiuū exiſtat. putrefactionibus vero cōfert ſicut cipreſſus. ponat̃ autē hoc farmacum in tertia ſubſtantia ſc̄m calefacere et ſiccare ens inter ea. que maxime ſunt ſubtilium partium.

Operationes

¶ Gal. Cōtra tenaſmonem de frigida cauſa. Fiat decoctio ei⁹ in aceto ꝛ vino: ꝛ fumū patiens recipiat. Herba ipſa naribꝫ cathaplaſmata valet cōtra frigidū reuma. Ponit̃ etiaꝫ in vnguentis bene trita cōtra ſcabiem ſanioſam. Uinum decoctionis eius valet contra dolorem ſtomachi ꝛ inteſtinorꝫ: ꝛ cōtra ſtranguiriā et diſſurriaꝫ: ſed cathaplaſmata valet ꝯtra dolorē yliacū. Eſt etiā dyaforeticū ꝛ diureticū fomentū ex aqua decoctiōis ei⁹ vel vino. Eſt aūt ſauina ex ſpēbꝫ iuniperi vt appet in ca. Iuniper⁹. Sera. auc. Gal. Uirt⁹ ei⁹ eſt que diſſoluit ꝛ abſtergit putredineꝫ vlcerum A

putridorum maloꝝ corrodentium antiquorum. ⁊ ipa similiter mundificat vlcera melancolica sordida qn̄ ponitur cū melle: et aufert herisipilā. ⁊ ꝓpter causam sue subtilitatis prouocat mēstrua plus oīa alia medicīa. ⁊ facit mingere sanguinē. ⁊ interficit fetū viuentē. et expellit mortuū: ⁊ ingredit̄ in vnguētis odoriferis: ⁊ ponit̄ ꝓ amonio vel cinamomo duplū ponderꝫ eiꝰ. Et ideꝫ auctoritate Dyascoridis. Folia ambarū specierū ꝓhibent dilatationē vlcerū corrodentiū: et sedant apostemata corrosiua. Et quādo fit emplastrū cum eis aufert liuorem cutis et sordiciē eius que accidit ꝓpter superfluitates corporū: et aufert escaram ignis. ⁊ quādo bibit̄ facit exire sanguinem cū vrina: ⁊ expellit fetum. ⁊ quādo ex ea fit nascale facit hoc. Et ingredit̄ in confectionibus vnguentorum calidorum.

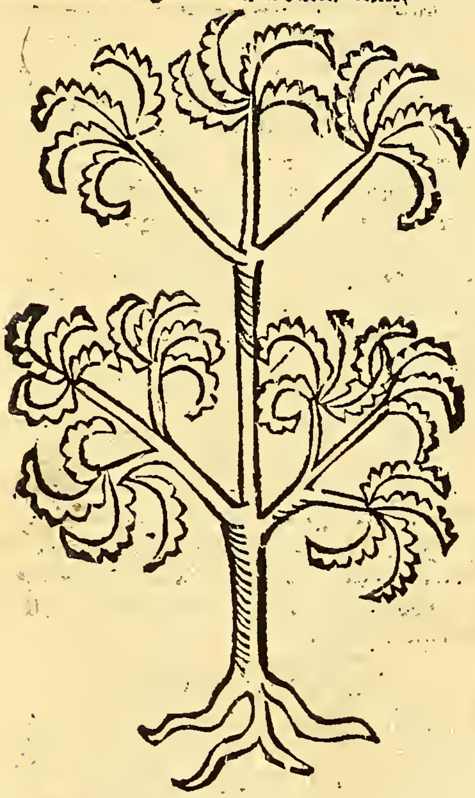

Capitulum. cccxii.

Sandalum. Sandal arabice. Grece ⁊ latine sandalū. Sera. li. agg. ca. sandal. i. sandalum defertur ex syria. et ē album ⁊ ruffum ⁊ citrinuꝫ. Et fri. in. ij. sic. in secūdo. ⁊ meliꝰ ex sandalo est citrinū pingue post citrinū rubeū: ⁊ est magꝭ siccū citrino. ⁊ post ipm albū. Et idem auctoritate Albugerig. Album est fri. ⁊ sic. in. ij. gradu. Sed citrinum ⁊ rubeum sunt fri. in. iij. ⁊ sic. in. ij.

Operationes

¶ Serapion aucto. Aben mesuay. Confert dolori stomachi ⁊ epatis ex colera Er rubeū est frigidius albo ⁊ citrino. ⁊ est magꝭ iuuatiuum. Nam ipm ꝓhibet fluxū humorū ad mēbra. ⁊ est sicut fausel in frigiditate ⁊ siccitate. ⁊ fortificat gingiuas ⁊ stomachum.

¶ Et idem aucto. Aben mesuay. Cōfert cardiace cum fe. qn̄ linitur cū eis sup cor.

¶ Et idem aucto. Isaac benaram. Conueniunt calefactis. ⁊ ꝯferūt debilitati stomachi ⁊ cardiace que accidit a colera qn̄ terunt̄. ⁊ miscentur cū aqua rosaꝝ: ⁊ applicant̄ exterius. ⁊ qn̄ conficiunt̄ cū aqua rosaꝝ ⁊ pauca camphora ⁊ liniunt̄ inde timpora: confert sode q̄ fit a caliditate. ¶ Et quādo miscetur cū vna quantitate sandali albi media quantitas sarco collo: ⁊ cōficitur cum albumine oui ⁊ ponitur sup timpora: ⁊ confert sode colerice. Et ꝓhibet descēsum catarri ad oculum: ⁊ linitur cū eo in balneo. ⁊ ꝓhibet ardorem psilotri. et sandalum rubeum est frigidius albo.

¶ Et qn̄ miscetur cum succo solatri aut semꝑuiue: aut portulace: aut lenticula aque. ꝯfert podagre calide ⁊ apostematibꝫ. et ꝓhibet humores ab illis membris. et meliꝰ ex sandalo est citrinū pingue: ⁊ post citrinum rubeum. ⁊ est magis siccum citrino: postea album.

¶ Et idē aucto. Albugerig. Albū ē frigidū i iij. gradu. terit̄ ⁊ resoluit̄ cū aqua rosarū et in catarris ca. ponit̄ in fronte ⁊ ī stomachis calidis: ⁊ infrigidat ea. ⁊ ꝯfert fe. ca. ⁊ birsen: et stomachi debilitati. sꝫ citrini ⁊ rubei sūt fri. ī iij. gra. sic. ī. ij. nō hn̄tes stipticitatē neqꝫ ponticitatē rosaꝝ. ⁊ qn̄ dissoluunt̄ in aqua rosarū ⁊ ponunt̄ supra stomachū ꝯferūt fe. acutis et debilitati sto. ⁊ sode que fit a caliditate.

¶ Et idē auc. Atabari. Rubeū est frigidiꝰ albo: et liniuntur cū eo apostemata calida.

Capitulum. cccxiii.

Satirion. Pādecta ca. cl. Chasialkel arabice. Grece orchis vl' afrodisia vl' priapismon. latine ꝟo testiculus vulpis vel satirion vel leporina. Serapion lib. aggregatoris capi. Chasialkel siue chasialtheb: id est satirion. Sunt eius duo genera. Vnū hꝫ radicē seu testiculos albos. ⁊ vocat̄ Chasialkel. Primum genus satirionis vocatur testiculus canis. ⁊ grece kinoserthis: ⁊ est ei planta que habet folia extensa sup terram prope ipam ⁊ ortus est ex radice vnius stipi-

tis.⁊ folia ei⁹ ſunt ſilia folijs oliue:niſi qꝛ ſūt
ſubtiliora eis ⁊ longiora ſup terrā extenſa.et
longitudo ei⁹ eſt vere in longitudine vni⁹ pal
mi.⁊ florem hab3 coloris purpurei. radix ei⁹
eſt ſimilis radici bulbi.niſi qꝛ eſt tendens ad
longitudinem ⁊ ſubtilitatē. Et eſt duplex:ſi
cut ſunt due oliue i figura. Una inferi⁹ ⁊ alia
ſuperius.⁊ vna plena ⁊ alia vacua rugoſa.et
comedit radix eius elixata ſicut bulb⁹.et iſte
dicit ſatirion quo omēs cōmuniter vtunt.et
ſubdit. Secundū vero gen⁹ ſatirionis hab3
duas ſpecies. Una eſt q̄ vocat arabice cha
ſialbahel ſiue chaſialthalep.i.teſticulus vul
pis.⁊ vocat ſimiliter catharich.et noiat hoc
in greco trifolium.qꝛ plurimū quod de eo na
ſcitur eſt habens tria folia declinātia verſus
terrā.⁊ ſimilant folijs acetoſe maioris. aut fo
lijs lilij:niſi qꝛ ſunt minora eis:⁊ i teſticulo ſuo
eſt rubedo declinans rubedini ſanguinis:et
habet ſtipitem ſubtilem longitudine vnius
brachij.⁊ habet florem ſimilem floribus lilij
albi in figura.⁊ radix eius aſſimilat cepe bul
bi in figura.⁊ eſt in magnitudine mali exteri
us rubei coloris:interius albi ſicut ouum.et
quod de ipa adminiſtratur eſt radix.

Operationes.

¶ Galien⁹.viij.ſim.far.ca.de teſticulo canis A
ſm trāſlationē arabicā. Radix ei⁹ eſt dulcis.⁊
virt⁹ eius ē ca.⁊ hu.niſi qꝛ in humiditate eius
eſt inflatio ſupflua:⁊ incitat libidinē.
¶ Ibidē ſm tranſlationē grecā. Satirion vl' B
trifoliū humide eſt ⁊ calide cōplexiōis:q̄ cir
ca ⁊ guſtantib⁹ ipm videt dulce et ventoſam
humiditatē poſſidere.⁊ ꝓpterea ꝓuocat adve
nerea. Hoc aūt ⁊ radix huius herbe efficere
nata eſt:vt quidā ſcribunt etiā epiſtotonū ſa
nat cū vino nigro auſtero bibitum.
¶ Et idem ſm trāſlationē arabicā de teſticu C
lo canis. Radix ei⁹ eſt duplex ſimilis radici
bulbi. Una plena.⁊ ſapor illi⁹ radicis q̄ eſt ple
na:eſt dulcis multe humiditatis et ſupfluitatis
inflatiue.que qn̄ bibit incitat libidinē. Et a
lia mollior ſiue vacua q̄ h3 cōplexionē q̄ de
clinat ad caliditatē ⁊ ſiccitatē. Et eſt i ea hu
miditas digeſta digeſtione cōpleta.⁊ ideo cō
tingit ꝙ cū hoc ꝙ nō incitat coitū facit ɔtra
riū ⁊ abſcindit eū.⁊ iſte ambe radices come
dunt aſſate ſicut comedit radix bulbi.
¶ Dyaſcorides ca.orchis ſm tranſlationem D
noſtrā. Orchis:id eſt ſatirion dicit de radi
ce eius ꝙ ſi vir comedit partē maiorē ei⁹ ge
nerat maſculos.⁊ ſi minorē comedit:generat
feminam.⁊ ꝙ mulieres partiū italie dant tri
tam cū lacte caprarū ad incitādum libidinē.
et quelibet ipſarum habet operationē cōtra
riam alterius quando bibitur.naſcitur in lo
cis petroſis ⁊ arenoſis.
¶ Et idem auctoritate. Archiſalie. alia ē ſpe E
cies quā nominant quidā ſandachias ꝓpter
ſuum iuuamentū magnū.⁊ eſt herba habens
folia ſimilia folijs porrorum.niſi quia ſunt la
tiora ⁊ eſt humiditas in ea q̄ adheret manui:
habens haſtam longam circa longitudinem
vnius palmi.⁊ habet florem purpureum ⁊ ra
dicem ſimilem teſticulis.
¶ Galienus.viij.ſim.farma.cap.orchis quā F
⁊ ſerapicidam vocant ſm tranſlationē grecā.
in ſapore iſtius ſpeciei ſupple virtute dicte au
ctoritate Arachiſalie ⁊ ſtipticitas. et virtus
eius eſt ſiccior virtute radicis que dicta ē pri
us.⁊ propter hoc nō ita cōfert in coitu ſicut
predicta:⁊ deſiccatur ⁊ eſt adhuc ſiccior. Vir
tus etiam eius eſt que reſoluit apoſtemata in
flata quando ponitur ſuper ea.et mundificat
exituras ſordidas.
¶ Et curat heriſipilam.⁊ quando eſt ſicca cu G
rat apoſtemata fraudulenta putrida.et quia
in ipſa eſt ſtipticitas. retinet ventrem quādo
bibitur. ¶ Dyaſcorides. Quando de iſta H
ſpecie fit emplaſtrum ipſius teſticulis reſol
uit apoſtemata flegmatica cōmu:et mūdifi

cat vlcera ꝛ formicā: ꝛ aperit emoꝛroidas. Et qñ fit emplaſtrū cū ea ſedat apoſtemata calida. ꝛ ſi adminiſtraẛ ſicca ꝓhibet dilatationē vlcerū: ꝛ abſcindit putredinē eoꝝ: ꝛ curat vl-
I cera fraudulēta q̄ ſunt in oꝛe. ¶ Sed ſciendū ꝙ ſatirion eſt ca. ꝛ humida in pmo. Sꝫ ē alia ſpecies ſatirionis q̄ vocaẛ herba baſilica grece. arabice digiti citrini vel buzeiden. latiē vero palma criſti. cui⁹ folia ſunt ſimilia pme ſpeciei ſatirionis: ſed gratilioꝛa cū nigris punctis. radix ei⁹ brance man⁹ vl' palme manus habet ſimilitudinē floris crocei cū vino vel aqua tritum croceanum efficitur.
K ¶ Oribaſius ca. de palma criſti. Uenenis reſiſtit. quā qui habuerit: a maleficijs ꝛ venenis
L ſecurus erit. ¶ Aui. li. ij. ca. digiti citrini. ei⁹ figura eſt ſicut vola man⁹ cōmixta ex citrinitate ꝛ albedine. ꝛ eſt dura in q̄ eſt pax dulcedinis. ꝛ ex ea eſt citrina cū parua alteratione atq; albedine. eſt calida ꝛ ſicca in ſcdo. reſol-
M uit ſupfluitates groſſas valde. ¶ Et eſt ei ꝓprietas valde mundificandi cutim. ꝛ confert membris neruoſis ꝛ impedimētis ſuis. ꝛ confert manie ꝓprie. ꝛ loco eius in inuamēto manie poniẛ quantū eſt medietas eius ex bederaſgen cū duab⁹ tertijs de ſep.

Capitulum. cccxiiij.

Saturegia latine. Grece Tymbra. arabice Sabanc. Sera. libro aggre. ca. ca. Sabanc. aucto. Dyaſco. Sabanc ſiue ſabater eſt planta omnib⁹ nota. naſcitur in locꝭ ſaxoſis ꝛ aſperis. ꝛ ē ſimilis thimo. niſi quia folia eius ſunt maioꝛa ꝛ molliora. ꝛ habet ſpicam plenam floribus: quoꝝ coloꝛ vergit ad citrinitatem ꝛ viriditatē. Et virtus eius eſt ſicut virtus thimi. ꝛ adminiſtraẛ ſicut thimus. ꝛ eſt ca. ꝛ ſic. in. iiij. gradu. ꝛ ponitur in cibis. Et quedā ex eis ſumiẛ in hoꝛtis: ꝛ eſt debilioꝛis operationis q̄ alia. ꝛ ipa eſt magis conueniens in cibis q̄ acuitas ei⁹ eſt magis remiſſa.

Operationes

¶ Serapion. Uirtus timbꝛe eſt calefactiua multū ꝛ deſiccatiua ꝛ reſolutiua: ꝛ pronocat vrinā ꝛ menſtrua. ꝛ expellit fetū: ꝛ facit excre- A
are ſupfluitates a pectoꝛe. ¶ Et idem aucto. Aben meſuay. Saturegia eſt ca. ꝛ ſic. in tertio gradu: ꝛ magꝭ agreſtis. Et ꝓprietas eius eſt ꝙ expellit ſupfluitates q̄ ſūt in ſtomacho. ꝛ ꝓuocat menſtrua. ꝛ acuit viſum debilitatū ab humiditate. ꝛ ideo comeditur in hoc caſu cū rafano ꝛ bederaos. ꝛ cōfert doloꝛi ſciatice qñ fit emplaſtrū cum ea cū frumento trito. ꝛ agreſtis foꝛtioꝛ eſt domeſtica. B
¶ Iſidoꝛus libro etymo. Saturegia ē herba calida ꝛ ꝓpꝛie ignita. vnde ꝛ illi nomē inditū credunt: eo ꝙ venerem pronos faciat. C
¶ Palladius libro tertio. In februario mēſe ſaturegia ſeritur ſolo pingui vel ſtercoꝛato ꝛ apico. vel melius mari proximo ꝛ epulis mixta ſeminatur. D
¶ Dyaſcoꝛides. Satura vel ſaturegia calefacit ꝛ nimis deſiccat: ꝛ manifeſte extenuat ideoq; vrinā ꝛ mēſtrua mouet. ac fetus extrahit. potui data viſcera purgat. A toꝛace atq; pulmone humoꝛē purgat: ꝛ p os ſputa pellit Urinam quidē mouet ex vino potata. E
¶ Stomachum quoq; nauſeantem cōfirmat in ouo ſumpta vel potata. ꝛ contra ea q̄ ictibus aculeatis ſentiunt animalia.
¶ Pla. Saturegia eſt ca. ꝛ ſic. ꝛ pultes ex farina ꝛ aqua ꝛ ei⁹ puluere mūdificant ſpūalia. Puluis eiuſdē comeſtus ad idem valet. F
¶ Macer. Timbꝛa ſolet grece dici. ſaturegia latie. Illa ſicca nimis. vis ē ꝛ feruida valde. Prouocat vrinā: mouet q; menſtrua ſumpta. Pellit aboꝛtiuū ml'iebꝛia viſcera purgat Illius puluis cū cocco melle iubactus ꝛc̄. G

Capitulum. cccxv.

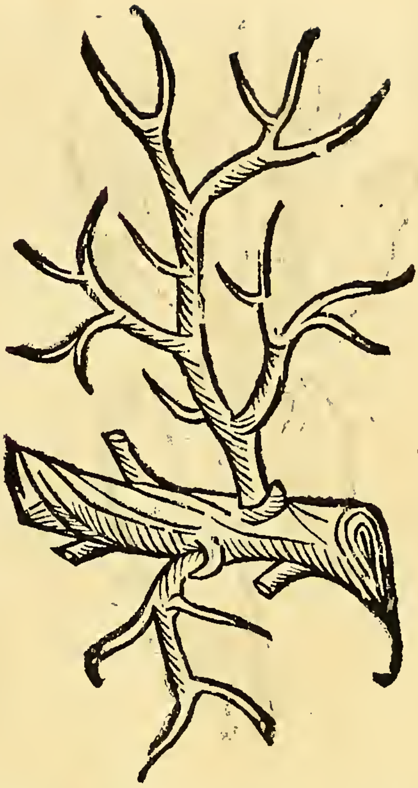

Saponaria. Pandecta ca.cviij. Borich vel ozatis grece. arabice agiſdo latine ſaponaria vel herba fullonũ. ⁊ eſt ſaponaria de qua parũculos faciũt: quos herbaticos vocant. ⁊ ſiccant eos: ⁊ ꝓ ſapone vtũt. Hieremias. Si lauerꝭ te nitro ⁊ multiplicauerꝭ tibi herbã borich: maculata es iniquitate tua. Pli.ca. de borich. Borich ē herba satꝭ nota q̄ ſatis ꝯgruit ad abſtergēdũ pannos. ⁊ ideo ipa multũ fullones vtuntur.

Operationes

A ¶ Plinius. Ex folijs eius factum cathaplaſma vulnera magna glutinat: ⁊ cruorē illorũ ſiſtit: ⁊ reprimit tumores. que trita cum melle purgat vulnera ſordida: ⁊ mũdat maculas.

B ¶ Et mixta cum albumine oui ſubuenit igni ſacro.

Capitulum. ccccxvj.

Saphatum. Auicēna. Saphatũ ē arbor arabica ⁊ armena. Et eſt vnũ de lacticinijs. Calida eſt ĩ tertio gradu. ⁊ eiꝰ ſiccitas in quarto. ⁊ in ipa eſt ſtipticitas temperata. Sentix dicta ē a ſitu: eo ꝙ ē terra inculta in qua ſentites ſpineq́ʒ naſcuntur. Maiores autē noſtri omnē arborem ſpinoſam dicebãt veprem: eo ꝙ prendeat. Hieronymꝰ ſup Eſaiã. Setha eſt genꝰ arboris naſcentis ĩ heremo. ſpine albe ſilitudinē habēs Cuius lignũ imputribile ⁊ leuiſſimũ omniũ lignorũ tam ĩ fortitudine q̄ʒ in nitore. ſoliditatem ⁊ pulchritudinē ſuperat. Unde oĩa ligna arche ⁊ tabernaculi facta ſunt inſtrumento. Haymo ibidē. Ex hac arbore terra in q̄ naſcitᷣ dicta eſt ſethim. vñ dicuntᷣ ligna ſethim. Ex libro de naturꝭ rerꝫ. Sethim ē arbor oriētis nobiliſſima albe ſilis ſpine. ſed multo maior ⁊ altior creſcit. Lignũ eiꝰ albũ leue nõ facile cedens igni nec vnq̄ʒ humore aliq̄ vel antiquitate corruptibile. quod adhuc ptʒ in archa noe: que eſt ſup montes armenie.

Operationes

¶ Auicēna. Saphatũ ſtipticitatē habʒ temperatam: et cõfert empetigini linito. A ¶ Sup alcola quoq́ʒ melle linitur ⁊ remouetᷣ. ventrē B ſoluit. ⁊ debilitat viſcera. ⁊ eſt q̄dã ſpecies eiꝰ interficiens ſedentez in eiꝰ vmbra. ¶ Caueatᷣ C ergo ab ea. Nãʒ ⁊ lactis eius tres ſpecies. ⁊ interficit in duabꝰ epar ⁊ pulmonē frãgendo ¶ Notandum ꝙ in iſto capitulo habes tres D plantas de quibꝰ audiuiſti: ſcilicet ſaphatum ſentix ⁊ ſeta: vt apparet in figura.

Capitulum. ccccxvij.

Scabioſa latiē. grc. ſtibes ſiue ſtibeoſ

Operationes

A ¶ Dyaſ. ca. ſtibes. herba ē cui⁹ ſemē ſtiptice
eſt ꝟtutꝫ ⁊ ſiccatiue ſatꝫ. ⁊ idcirco ei⁹ decoctio
diſſinтericꝫ iniȷcit̃ ⁊ de auribꝫ pus emanās ſa-
nat inſtillata: ⁊ ī magnis vulneribꝫ ⁊ cruētis
glutinatoria ē vtili⁹ id agēs ſi cū vino nigro
⁊ auſtero ⁊ ſtiptico coquat̃. deſiccat enī fortit̃
B oīa q̄ ꝯ naturā ſūt hūida. ¶ Folia aūt ei⁹ viri
dia trita et cathaplaſmatibꝫ appoſita in ano
emorroidas repⁱmūt. ⁊ ex ꝑcuſſiōe ī ocul' ſin-
C kyſim factā ſuppoſita iuuāt. ¶ Itē fo. e⁹ adhi
bit a ſuffuſiōes oculis detergūt. Sanguinē
D vulneribꝫ īpoſita ſiccāt. ¶ Pau. ca. ð ſcabioſa
Scabioſa ca. ē ⁊ ſic. i. ij. g̃. Valet ꝯ ſcabiē et
alopiciā. ⁊ ſucc⁹ ei⁹ lūbricos necat. Fuin⁹ vi
E ni decoctōis ei⁹ valet ꝯ emorroidaſ. ¶ Cōtra
ꝯdilomata q̄ atricia dicūt̃ fiat emplin deſuꝑ
F ex ipā herba. fumo tn̄ pri⁹ recepto. ¶ Dicit̃ ꝙ
ſ. Urban⁹ ad petōēꝫ cuiuſdā ſororꝫ ſue anhe
lantꝫ ſuꝑ ſcabioſe ꝟtutes qm̄ ipē ꝯtinue vte-
bat̃: miſit ſibi infraſcꝑtos ꝟſus. Urban⁹ p ſe
neſcit ꝑciū ſcabioſe. Nā purgat pect⁹ qđ cō-
primit erga ſenect⁹. Lenit pulmonē: purgat
lateꝝ regionē. Apoſtēa frāgit: ſi locū bibita
tāgit. Tribꝫ vncta forꝫ: antracē lib erat horꝫ

Capitulum. cccc xviij.

Scalongia grece. latine Cepucia.

Operationes

¶ Gal'. ij. de cibis ca. de ſcalongijs. Sūt ſca- A
longie ex genere bulbi. comedit̃ enī ipoꝝ ra
dix ſine folijs. habet aūt ī ſeipā amarā et au-
ſterā ꝟtutē notabiliter ꝑ quā ſtomachū reſo-
lutū excitat aliq̄liter. appetitui non ꝯtrariat̃.
neqꝫ expuere aliq̄d indigentibꝫ ex pectore et
pulmone. ⁊ quidē ſubſtantiā corꝑis groſſio-
rem ⁊ viſcoſiorē hn̄s. amaritudo ei⁹ ꝯtra agit
groſſiciei. ſiccare viſcoſa ⁊ groſſa apta nata.
ſicut in his q̄ de medicinis dicta ſunt. ꝑpter
quod ſi bis decocte fuerint nutritiue ſūt ma-
gis. cōtrariantur autē iam expuere indigen-
tibus tanqꝫ vtiqꝫ depoſito toto amaro.
¶ Comedere autē ipās melius tunc cū ace- B
to ſimul ⁊ oleo ⁊ garo. Etenī delectabiliores
ſunt ⁊ minus inflatiue: ⁊ magis nutritiue ſub
tiliores ad digerendum. Abundantes autem
ſm̄ eſum ipſorum quidā manifeſte ſenſerūt.
et ſperma plus habentes promptiores facti
ad venerea. preparant autem et hos homi-
nes multiformiter. Non enim ſolū elixos ꝑ
aquam ſed ⁊ vaſa ex ipās valde ꝑparata cō-

ponſit: poſt fricturāqꝫ alij offerūt. Multi autem aſſantes ſup lar multā decoctionem nō ſubſtinent. ¶ Cōtenti ſunt aūt valde modica aut neqꝫ omnino ꝑdecoquūt gaudētes ipoꝝ amaro ꝛ auſtero ſapore ſaluato. ꝓuocat enim ipos magis ad eſum. ¶ Sed inflationē ꝛ tortionē inferūt nō digeſti. Ex his quidem itaqꝫ q̄ ſic comedunt nō boni chimi alimentum fit. ¶ Ex his aūt qui ampli⁹ decoquunt aut bis vt dictū eſt: groſſior quidē chimus: melior autem quantū ad digeſtionē ꝛ nutritiu⁹ fit. Calefaciunt autē manifeſte: ꝛ aliquid aromatizans inſinuant ꝛ vrinatiue ſunt.

Capitulum.ccccxix.

SCamonea latine. Grece diagridion. arabice ſcamonea. Sera. lib. aggre. ca. ſcamonea aucto. Dyaſco. Scamonea eſt plāta hñs ramos multos egredientes ab vna radice longitudinis q̄ttuor brachioꝝ ſup quos eſt viſcoſitas adherens manui: ꝛ parū horre. ꝛ habet folia ſimiliter piloſa ꝛ ſilia folijs plāte lebleb. i. volubilis agreſtꝭ aut folijs cuſſus. i. edere. niſi qꝛ ſunt molliora folijs cuſſus. ꝛ habēt tres angulos: ꝛ habent flores albos rotūdos cōcauos ſiles in figura ſua cartal: id eſt tube hñs graue odorem. ꝛ radicē habet groſſam ſicut pollex. albā grauis odoris plenā lacte. Et colligit̃ ſm hūc modum. Nam vulnerat̃ virga ꝛ radix ei⁹ ꝛ fiunt fouee iuxta vulnus ꝛ humiditas manans a vulnere in foueis illis: que poſtea colligit̃ in cocleis. Quidā vero fodiunt circa radicēꝫ ꝛ ſternunt ibi folia: tunc ꝛ vulnerata radice qđ de humiditate egreditur ſuper ſubiecta folia colligunt. poſtea ſic dimittunt donec illa humiditas deſiccata fuerit quā reponūt. ꝛ melior ex illa humiditate que ē ſcamonea eſt que eſt clara leuis ſimilis in corpore ſuo glutino qđ fit ex corijs boum. hñs gibboſitates. et eſt ſpongioſa: ꝛ eſt illa que defertur ex locis myſie: et ex terris aſie eſt huiuſmodi. Et ille qui vult eligere ſcamoneā ꝛ colligere ipam: oportet q̄ nō ſit ꝯtent⁹ vtrū albeſcat aut nō albeſcat qñ tangit̃ cū lingua. qꝛ idem contigit: qꝛ ipa eſt adulterata cum lacte titimalli. Verūtamen diſcernit̃ quādo nō eſt admixtū: eo q̄ nō adurit nec mordicat linguam aduſtione ꝛ mordicatione forti. Nā hoc accidit quando eſt ſibi mixtum lac titimalli. ꝛ deterior ſpecierum ſcamonee eſt illa que defert̃ ex ſeni et ex paleſtina. qꝛ iſte ſpecies ambe ſūt male adulterate cum titimalli lacte ꝛ cum farina ordei. Et eſt calida ꝛ ſicca in. iij. gradu.

Operationes

¶ Serapion. Sunt autē qui accipiūt ex ra- a
dice plante ſcamonee ꝛ coquūt eam ꝛ dāt elixaturā in potu ꝛ purgat. ꝛ aſſumit̃ radix plante ſcamonee: ꝛ coquit̃ illa cum aceto ꝛ teritur contritione forti. ꝛ cōflatur cū farina ordei: ꝛ fit emplaſtrū iuuatiuū ſciatice.

¶ Et quādo lana inuoluitur in ſucco radicis b
eius ꝛ ſubijcit̃ pregnāti: facit aborſum. et qñ miſcet̃ cū melle ꝛ oleo ꝛ liniuntur cū ea exiture ſoluit eas. ꝛ quādo coquitur cum aceto et linitur ſcabies vlcerata excoriat eā. Et quādo miſcetur cum oleo roſato ꝛ linitur caput cum ea: confert ſode antique.

¶ Et idem auctoritate Galieni. Calida eſt et c
ſicca in tertio gradu. Et eſt calidior pipere. ꝛ idem aucto. Pauli. Scamonea abſtergit cutim ꝛ melioꝛat coloꝛē ꝛ mūdificat baras: ꝛ aufert doloꝛē capitis antiquūꝫ. qñ adminiſtrat̃ cum oleo roſaꝝ ꝛ aceto ꝛ infundit̃ ſup caput ꝛ melior ex ea eſt vergens ad colorem celeſtē quando frangitur. ꝛ eſt in fricatione ſua ſicut coclea fracta. Et illa que colligitur montib⁹ hem eſt huiuſmodi. ꝛ mala eſt cui⁹ color vergit ad nigredinem. ꝛ figura ei⁹ eſt rotunda et alteri⁹ coloris ab illa. ¶ Et modus rectifica- d
tionis prime ſpeciei que eſt bona eſt q̄ acci

piat͂ citoniū ꝛ abſcindat͂ de capite ei⁹ rotula. ꝛ fodiat͂ mediū ei⁹ ꝛ itromittat͂ ibi ſcamonea Deinde ponat͂ cooptoriū qđ fuit abſciſſum ꝛ firmet͂. Demū inuoluat͂ ſup ip̄m paſta: ꝛ ponatur i furno nō multū calido. ꝛ dimittat͂ donec deſiccet͂. ꝛ doſis ei⁹ ita p̄parata ſit ab vno da
E uich vſq ad duos. ¶ Et ſcias q ſcamonea n̄ mutat͂ neq minuit͂. acuitas ei⁹ circa ſpacium xxx. vſq ad. xl. annos: niſi illa q̄ eſt p̄parata ſicut diximus: nā illa que eſt preparata quādo tranſierit longū temp⁹ ſup ipam: amittit virtutē ſuā. ꝛ p̄pter hoc oportet q p̄pares eā qn̄ volueris eā adminiſtrare. et qn̄ ſumit͂ ſcamonea plus ab ea quātitate quā dixim⁹ fortaſſe inducit anxietatē ꝛ languorē ꝛ ſudorē frigidū ꝛ ſincopim ꝛ fluxū donec morit͂. Et do-
F ſis eius cōueniens eſt a. vi. granis ordei vſq ad. xx. ¶ Et de p̄prietate ei⁹ eſt q expellit coleram ꝛ humores viſcoſos: ꝛ attrahit ſuperfluitates malas a corpe. ꝛ multi ex his q̄ ſunt calide cōplexiōis poſtq̄ ſuſceperūt eā incurrūt febres acutas. Et ab ea cauere hoīb⁹ melius
G eſt niſi magna neceſſitas incūbat. ꝛ tūc accipiat ſm formā ꝛ quātitatē quā dixim⁹. ¶ Et idem aucto. Aben Meſuay. Laxat fortiter ventrē: ꝛ nocet ſtomacho ꝛ epati: ꝛ diminuit appetitū cibi: ꝛ inducit anxietatē ꝛ nauſeam. Et rectificatio eius eſt q admiſcet͂ ei aniſum ꝛ daucus: ꝛ ſemē apij: ꝛ radix piperꝭ. ꝛ admiſcere cū oleo amigdalino eſt bonū. Et ſcamonea nō debet multum terere adhereat ſtomacho vt noceat ei. ꝛ oportet q nō bibat͂ ſimpliciter. ꝛ ſumat͂ cū magna cautela. Et fit doſis
H eius ab vna kyrat vſq ad tres. ¶ Johannes Meſue ca. de ſcamonea. Scamonea ē ſolutiuū magnū. Et dixit Democrit⁹ q eſt diſſolutiuū antonomatice: ꝛ q eſt gen⁹ ſolutiuoꝝ eſt generali⁹ ſup oīa ſolutiua. Fit aūt ex ſucco cuiuſdā ſpeciei volubilis. cui⁹ folia ſūt in modū ſagitte alate. Naſcit͂ autē in antiochia Armenia. ꝛ coraſceni i partib⁹ arabie ꝛ thurchie. ꝛ plurimū naſcit͂ in terra nr̄a. ꝛ eſt mala. ꝛ credo q diſpoſitio loci ꝛ modus culture ꝛ
I ars in faciēdo auxiliat͂ vt ſit bona vel mala. ¶ Modi aūt opationis ei⁹ ſunt q̄ttuor. Primus eſt vt accipiat͂ radix ei⁹ poſtq̄ euellit͂ a terra. ꝛ fiant inciſiones in eo qđ apparet ſup terrā ꝛ inuenit͂. qđ egredit͂ poſt diē: ꝛ eſt res ſicut gūmi. ꝛ dimittit͂ exiccari ꝛ ꝯſeruat͂. Secūdus eſt extirpant͂ poſt illud totaliter radices ꝛ incidunt͂. ꝛ colligit͂ lac eorum fluens. et decoquit͂ cum facilitate: ꝛ exiccatur ſoli. ꝛ fiunt inde forme ꝛ ſigillantur. ꝛ hui⁹ ſcamonee color eſt ſubalbidus aut varius. Tertius eſt teruntur adhuc radices poſt illud: ꝛ extrahitur ſuccus. ꝛ fit ſicut dixim⁹ de decoctiōe et alijs ꝛ ſigillant alio ſigillo. nunc aūt fides ſigilloꝝ perijt. Et hec ſcamonea eſt groſſa nigra ꝛ ponderoſa. Quart⁹ eſt terunt͂ flores ei⁹ ꝛ ſtipites: ꝛ extrahit͂ ab eis ſuccus ꝛ fit ſimiliter. ꝛ hec eſt ſcamonea nigra attinens viriditati. ꝛ eſt grauis odoris. ¶ Electio. Melior eſt antiochena. ꝛ armena eſt poſt hanc. Que vero fit in partib⁹ noſtris: ꝛ in coraſceni ē mala proſus. Et melior adhuc eſt q̄ eſt p̄me forme. ꝛ que eſt ſecunde poſt primā. ꝛ alie ſūt male ꝛ deterior viridis. Adhuc autē qui laudauerunt ſcamoneā in quinq p̄prietatib⁹ laudauerūt eam. Prima eſt vt ſit in colore clara ſicut gūmi. ꝛ p̄prie ſpecies ei⁹ prima. aut ſubalbida: aut varia. Secūda vt ſi tangat͂ confractū ei⁹ cū aqua vl' ſaliua fiat ſicut lac. Tertia vt ſit tenera multe facilitatis ad frangendum ꝛ puluerizandum. Quarta vt ſit ponderis leuis. Quinta vt ſit odoris p̄prijs boni nō grauis. Remota vero ab his p̄prietatib⁹ nō eſt bona. ¶ Conſeruat͂ aūt p annos. xx. ſed quanto antiquior tanto debilior. Calide cōplexionis eſt in tertio gradu. ꝛ eſt ſicca in primo. Et eſt in ea de acuitate min⁹ q̄ in planta ſua. Et credo q ars in faciēdo ipam frangit ex acuitate ei⁹ aliqđ. ꝛ in ea eſt amaritudo. et ipa quidē eſt abſterſiua: inciſiua ꝛ reſolutiua cū attractione multa. cui⁹ attractio extēdit͂ vſq ad multū remota. ¶ Rectificatio q̄ttuor ſunt ei familiaria q̄ in corpore magnitudinē nocumentoꝝ imprimūt. Eſt enī in ea ventoſitas mordificatiua ꝛ faciēs in ſtomacho ſubuerſionē ꝛ nauſeā ꝛ eſtuationem laborioſam. Scdm̄ qđ inſūt ei caliditas ꝛ acuitas habil' inflāmari. ꝛ p̄pter hoc facit cadere ī fe. ꝛ ſitim ꝛ p̄prie qn̄ inuenit͂ patientis p̄paratio. Tertium quoniā fit p ipam attractio vehemēs dilatatio orificioꝝ venarū. quia facit cadere in immoderatum fluxū. quoniā eſt in eo feroſitas operans ad excoriationē viſcerū. quare generat dolores acutos pungitiuos. et facit cadere in diſſinteriā ꝛ tenaſmon. Quartū eſt p̄prietas ꝛ operatio ſua quib⁹ fit impreſſio nocumenti in membra que ſunt minere virtutū ſicut cor: epar: ſtomachus: ꝛ ſilia eis. ¶ Auxiliandum igitur ex his cum reb⁹ quib⁹ p̄prietate ꝛ virtute nocumenta tollunt͂. ſicut ꝓbi gratia obuiamus ei quod primo dixi adiuuādo: vt reſoluatur vapor eius turbidus. ꝛ inflatiuus faciens ſubuerſionem ꝛ laborē. ꝛ ad hoc auxiliatur nobis decoctio in pomo. digerit enī ꝛ maturat ꝛ reſoluit: et excludit vapores eius: ꝛ aufert ſeroſitatē ei⁹. ꝛ miſceant͂ in decoctione illi⁹ que ventoſitatē reſoluūt. ꝛ car-

galanga ⁊ ſemē veniculi ⁊ ſemē apij. ⁊ ſimilia.
¶ Et dico ꝙ decoctio eiꝰ generalior: ⁊ prepara/
tio eiꝰ auferens plura ex nocumētis q̄ diximꝰ.
Et obuiamus ei qđ diximꝰ in ſecūdo: miſcēdo
in decoctione eius aliq̄d ꝟtute refrigeratiuū. ⁊
operādo vt frangaꝛ acumen ⁊ inflāmatio eius
Et ad h̄ auxiliaꝛ nobis decoctio eius cū his
que extinguunt ⁊ leniunt: ſicut eſt muſcillago
pſillij. ⁊ aqua eiꝰ ⁊ carnes prunoꝝ. ⁊ ſuccus ro/
ſarum. ⁊ aqua violaꝝ. ⁊ viole recentes. ⁊ inuo/
lute ipſam ante coctionem eius in oleo roſaꝝ.
aut violato auferūt hoc nocumentū ab ea.
¶ Et ſuccus citonioꝝ muſoꝝ ⁊ ſumach ⁊ ſpo/
diū faciūt ſimiliter. Et obuiamꝰ ei qđ diximus
in tertio. miſcendo ei in decoctione q̄ adiuuāt
virtutes mēbroꝝ ⁊ auxiliant in aggregatione
⁊ corroboratione partiū laxarū. ⁊ ad h̄ auxiliā/
tur nobis maxime res ſtipticitatē habentes. et
omia que auferunt ſuperfluitatem acuminis
eius ⁊ remouent ſubtilitatē ⁊ virtutem penetra
tionis ipſius. ſicut eſt maſtix. citonia. ⁊ ſuccus
eoꝝ. ſunt em̄ rectificatiuū bonum. Mirabo/
lani quoq; citrini ſunt mirabiles in hac ope/
ratione. et aloe ſimiliter.
¶ Et obuiamus ei qđ diximus in quarto: mi/
ſcendo res q̄ aggregant duas intentiōes. Pri/
ma eſt acquirere ei facilē egreſſum. ⁊ h̄ cū rebꝰ
expellētibꝫ cito audaciā eius. ⁊ facientibꝫ eam
deſcendere. Et ad h̄ auxiliaꝛ nobis admīſtra/
tio eius cū rebus lubrificantibꝫ. ſic eſt muſcil/
lago pſillij ⁊ carnes prunoꝝ. Et sciuiſti ꝙ com
preſſiua citonia. ⁊ maxime ſumpta poſt medi/
cinam. ⁊ proprie poſtq̄ȝ incepit educere feſtina
re faciunt eius egreſſionem.
¶ Et sciuiſti ꝙ aq̄ calida poſt medicinā tranſ/
mutat audaciā ipiꝰ: ⁊ debilitat ꝟtutē ipſiꝰ.
¶ Et dixit Rufus eis q̄ ſumpſerat ſcamoneam
de melioribꝫ rebus. eſt ad expellendū audaciā
eius. vt poſt quatuor vel quinq; horas poſtq̄ȝ
ſumpſerunt eum pſilliū ꝯquaſſatum cū aqua
tepida aut oleo roſarū. ſumant ⁊ poſt horas du
as eius infuſionem mirabolani tribue: ſic em̄
nō timentur nocumenta eius. Secūda eſt re
ꝓmere eius virtutē acutā ⁊ ſeroſitatē. ⁊ hoc fa/
cimus cū auxilio rerū humidaꝝ ⁊ vnctuoſaꝝ
ſic eſt tragantū: ⁊ oleū roſaꝝ: ⁊ amigdalaꝝ. Et
obuiamus ei qđ diximus in q̄nto. ꝙ eſt theſau
rus totius operationis: ⁊ illud eſt acquirere ei
bonitatē cū medicinis membra ⁊ virtutes cō/
fortantibꝫ. ⁊ ad hoc auxiliant nobis medicine
cordiales frigide: ⁊ medicine ſtomatice. Et au
xiliant nobis ars ⁊ modus preparationis: ſic
iam diximus.
¶ Modus rectificationis eiꝰ eſt ꝯm ꝙ narra/
uit Rufus decoquere ſcamoneam in citonio
poſt inuolutionē eius: ⁊ reuolutōe ꝫ fere ꝑ diem
in oleo roſarū aut violarū aut amigdalarum.
⁊ poſt illud teraꝛ faciliter: ⁊ voluaꝛ ⁊ reuoluaꝛ
in ſcutella vitrea vſq; dum ſiccetur cū infuſiōe
mirabolanoꝝ citrinoꝝ facta in ſucco citonio/
rū. tūc fiunt ex eo trociſci q̄ntitate quarte. ℨ. i.
⁊ ſit doſis trociſcus vnus. ſolutione em̄ educit
abſq; moleſtia. Modus aūt alius ꝯm eundeꝫ
ſatis bonus. Decoquitur ſcamonea cū priori
doctrina adiungēdo ei mirabolanos citrinos
ad quantitatem tertie partis ipſius. deinde ac
cipe ſemen aniſi feniculi. dauci. ana. ℨ. ij. deco/
que cum ſucco citoniorūm cum facilitate ⁊ co/
la et vtere deſiccatione ⁊ inuolutione: ſicut hic
proximo diximus. Jnquit Rufus. Sit tua
addere et minuere. et mutare ꝯm ꝙ exigit diſpo/
ſitio. V
¶ Jnquit Galienꝰ. Miſcui ſcamoneā cū ſextu
plo ipſius manne. ⁊ triplo eius ſucci roſarum
poſt bonitatē coctionis eius in pomo. ⁊ inueni
ex modis preparationis eius hūc modū ſatis
laudabilē. emendanteꝫ plura ex nocumentis
que timentur per ipſam. et aliquando miſcui
medicinas cordiales. aliquando alia ſicut res
exigebat. Jnquit Hamech. Accipe duplū eiꝰ
florum violarū: ⁊ medium ponderis ipſius li/
quiricie: ⁊ inuolue in oleo roſaruꝫ: ⁊ fac troci/
ſcos. ℨ. i. et ſit doſis eoꝝ vnus. X
¶ Jnquit Humay. Diſſoluatur cum oleo vio/
larum aut amigdalino: ⁊ pauco maſticis. ⁊ per
diem. ⁊ diē agiteꝛ in ſole cū admīſtratione olim
paulatim poſt h̄ agiteꝛ ꝑ diem ⁊ diem cū aqua
roſarū in qua fuerit diſſolutū bdelliū ⁊ exſicce
tur. ⁊ decoquaꝛ in citonio. Poſt h̄ cū tertia par
te mirabolanoꝝ citrinoꝝ fiant trociſci. Et ſit
doſis. ℨ. ß. Jnquit Paulus. Zinziber et piper
longum: ⁊ aniſum: admixta decoctione ipſius
⁊ proprie in pomo acetoſo aut pontico remo/
uet nocumenta ipſius.
¶ Modus rectificationis ipſius ex inuentio/ Y
ne noſtra. Decoquant fruſta eiꝰ inter amigda/
las tritas multas poſt preparationē eoꝝ inter
folia ſepeliēdo ea in cinere calido. ⁊ poſt diē ab/
iectis amigdalis diſſoluant in aqua citoniorū
acetoſorū in qua bulierit ſpica ⁊ aniſum. et ex
ſpeciebꝫ ⁊ ſeminibꝫ redolentibꝫ ⁊ deſiccet. De/
inde cum pauco maſticis ⁊ bdellij decoquatur
in pomo citonio inuoluto in maſſa. Deinde fi/
ant trociſci vncia vna. Et ſit doſis vnū. operaꝛ
em̄ ſine nocumento.
¶ Modus alius preparationis ꝓdicte. miſcea/ Z
tur quantum ipſa eſt de ſumach. ⁊ quātā parte
eius de ſpodio: ⁊ fiant inde trociſci ſicut pores
Sunt enim vltimi. diſſoluatur ſcamonea cū
octuplo eiuſ miue. ⁊ cum pauco ſpice poſt in/

Cc

dolutionē eius in oleo roſaꝝ aut amigdalion. Et decoquat̄ cum facilitate: emendat̄ eñi a ſua malicia. Et ſciuiſti ꝙ aloe frangit malicias ei⁹ ⁊ mirabolani magnificant eā. Et decoctio eius in ſucco portulace: aut aqua ſeminis ipſiꝰ: et medicine cordiales: aut ſtomatice calide aut frigide ſꝫm ꝙ res exigit frangunt maliciā ei⁹. Et oportet ꝙ fiat decoctio ei⁹ cū facilitate. Impetuoſitas eñi in decoctione addit in maliciā ei⁹ Et iſta ſicut ſciuiſti de trituratione modicum ſuſtinet. quapropter in trituratione ipſius nō nimium inſiſtat̄. Ex rebus autem facientibꝫ facilem ⁊ velocem egreſſum eius a corpore ſunt citonia qñ in ↄfectionibꝫ ⁊ electuarijs ſimul miſcentur: ⁊ ſimiliter mirabolani. Ipſi eñi ſūt de cito eam deponētibꝫ. Et ſimiliter ſi ſupra eam poſt ſpacium bibatur. Et ſciuiſti ꝙ aqua calida expellit maliciam eius. ⁊ aliqua alia ſimiliter ſicut diximꝰ in canone. ¶ Solutiōe educit coleram cū facilitate: ⁊ attrahit eam a ſanguīe ⁊ venis vehementer. ⁊ eius operatio eſt ſic̄ operatio furioſi. Et ipa eſt inimica cordi: ſtomacho: ⁊ epati: ⁊ inteſtinis. Et eſt ex facientibus nauſeā. ⁊ ↄturbationē in viſceribꝫ. ⁊ ex ſubuertentibꝫ ea. ⁊ facit ſitim. ⁊ debilitat appetitū cibi Et ex ea ⁊ myrra ⁊ oleo ⁊ ſucco agreſte pauco opio fiunt trociſci: ⁊ cū vino pontico. ⁊ ꝓprie aurei vnius. ⁊ fit linimentū ex vno eoꝝ ſup̄ frontem ⁊ tempora comprimendo. ⁊ ꝓprie cū vitellis oui ⁊ aceto forti. ¶ Sanat ſodam antiquā ⁊ frigidam. ⁊ ꝓprie emigraneam difficilem. et ſi ponatur ſupra dentem remouet̄ dolor eius et corroſio. Et ſi ſup̄ ſcrofulas ponat̄: ⁊ ꝓprie cū ſucco apij dauci delet eas. Et ſi fit linimentum ex vno eoꝝ cū ſucco ſiſimbrij ⁊ aceto. ſed loco apij ponitur caſtoreum: ⁊ linitur in poſteriori parte capitis. ⁊ eſt magnum iuuamentum ad ſubet ⁊ litargiaꝫ. Et qñ ſcamonea ſupponit̄ cū lana educit menſtrua: ⁊ facit aborſum. et ipſa quidem curat morſus ſcorpionis: ꝓprie deſuper linita cum ſucco mente aut cū vino. Vitēt autē eius acceptionem qui calide ⁊ ſicce nature ſūt eſt autem paratus cadere in febres. Hij autem qui ſumūt ipſam timeant eſtus ⁊ frigus: ⁊ abhorrant fructus. ⁊ proprie frigidos. et aquam veri frigoris ⁊ ſomnū plixum ſuper eam et excitantia ſuperbiam animi. Conſeruatur autem ſcamonea per annos duodecim. Doſis ei⁹ eſt a granis q̊nqꝫ vſqꝫ ad duodecim.

Capitulum. ccccxx.

SAxifraga. Pandecta. Saxifraga eſt herba ſimilis pinpinelle. nō differens niſi in piloſitate. quia pinpinella eſt piloſa. ſed ſaxifraga non habet pilos. Unde verſus. Pinpinella pilos: ſaxifraga nō habet vllos.

Operationes

¶ Paulus cap̄. ſaxifraga. Saxifraga calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu.

¶ Et valet contra ſtranguiriam: et vitium lapidis: ⁊ dolorem yliacum.

Capitulum. ccccxxi

STafiſagria. yſid̄. Stafiſagria eſt herba q̄ habet folia quaſi vitis: et caules rectos emittit. ſemen habens in folliculis: viride ac trigonium in modum ciceris aſperum fuſcum: intus album ⁊ amarum. naſcitur in locis humidis.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Stafiſagria quam latini pedicularium vocant. naſcitur in locis vmbroſis. habens folia viti agreſti ſimilia. diuiſa et

ſciſſa tāꝙ̄ malua agreſtis.haſtas hn̄s longas erectas et nigras. Semen eſt ei ſimile yſaci et flores. Quod ſemē in viridioribꝫ folliculis eſt obtectum.quando terit̄ eſt nigrū:interius albū: guſtu viſcido ꝛ acri ꝛ calido.

¶ Grana eius q̄ndecim accepta cū mulſa vomitibꝫ excludunt pingue flegma.verū hij q̄ acceperint mulſam bibāt ꝛ deambulēt.qm̄ offocationes citiꝰ p̄ſtant: ꝛ gulam exaſperant.

¶ Trita ꝛ bibita pediculos interficiūt.ſcabiē ꝛ pruriginē tollūt. Cū aceto elixa ꝛ ore retenta facere poſſunt oīa ſupradicta.

¶ Reuma gingiuis abſtinent Tumores faucū ſpargūt.miſcent̄ in malaginatibꝫ calidis. Semen tritū ꝛ oleo mixtū necare lendines ac pediculos eſt manifeſtū. Conueniens q̄ꝫ probat̄ in apo flegmatiſmo faciendo vel aſperitatibus effectis quos greci ſtigmata vocant ob recorporationem faciendam.

¶ Auicenna. Stafiſagria eſt vua paſſa montana. cuiꝰ granū eſt ſicut cicer nigrū. In tertio gradū eſt calida ꝛ ſicca.ꝛ eſt aduſtiua .corroſiua.acuta.acris. Interficit pediculos.ꝛ p̄pe cū arſenico.ꝛ ꝯfert alopicie antique linita. Eadē cū arſenico vel ſola ponitur ſuper ſcabiem ꝛ excoriationem.ꝛ maſticat̄ ad extrahendū ex cerebro flegma ꝛ humiditatem.

¶ Ex ea quoq̄ꝫ in aceto cocta colluit̄ os ad dentiū dolorē ꝛ gingiue humiditatem. Preterea ſanat alcola cum melle.ꝛ bibunt̄ ex ea q̄ndecim grana cū mellicrate: facitq̄ꝫ chimū viſcoſum vomere. In eius tn̄ bibitione timor eſt: qm̄ ipſa veſicam vlcerat. F

¶ Conſtantinus. Stafiſagria in tertio gradu eſt calida ꝛ ſicca: habet acumen quo cū maſtice vel olibano maſticata multum a flegmate caput purgat. Linguāq̄ꝫ ꝓpter flegma aggrauatam alleuiat. G

¶ Gargariſata quoq̄ꝫ caput de groſſo ꝛ viſcoſo flegmate mundat. Cum aceto cocta dentium dolorem ac gingiuarū putredinē curat. Sternutatio de illa ꝛ nigella vtriſq̄ꝫ in aceto coctis iuuat in opilatione venarum yctericos.mixta vero cum auri pigmento ꝛ oleo valet ꝯtra ſcabiem ac pediculos. H

¶ Pandecta ca.cccxiij. Haberas arabice vel numbaſas. Grece pediculicida. latine ſtafiſagria vel pedicularia vel granū capitis.vel paſſula montana.vel roſa regis. I

¶ Serapion libro aggre.ca. Haberas ſiue habelros.auc. Dyaſ. Eſt planta habēs folia ſimilia folijs vitis agreſtis incisa ſicut folia malue agreſtis.ꝛ habet ramos lōgos. K

¶ Galienꝰ ſexto ſim.far.cap. Stafiſagria.ſm̄ trāſlationē arabicam. Eſt acuta fortiter multum. Et virtus eiꝰ eſt calida adurens ꝛ attrahit ꝛ abſtergit abſterſione forti. L

¶ Auerrois q̄nto Colliget.ca.de ſtafiſagria. Eſt calida ꝛ ſicca in tertio gradū. M

¶ Auicenna libro.ij.de Stafiſagria. Eſt calida ꝛ ſicca in tertio gradu. N

¶ Galienꝰ. Facit deſcendere a capite qn̄ maſticatur: aut fit gargariſma cū ea flegma multū. Et ꝯuenit cum egritudinibꝫ cū q̄bꝫ eleuat̄ cutis.ꝛ ꝯuenit ad pruritum.participat āt aduſtiue cuiuſdam virtutis. O

¶ Dyaſco. Grana q̄ndecim accepta cū mulſa flegmata pinguia vomitibꝫ excludit. Uerum hij q̄ mulſam acceperint aſſidue bibāt ꝛ deambulent.qꝛ offocationes citius p̄ſtat: ꝛ gulā aſperat. Trita ꝛ bibita pediculos necat. P

¶ Auerrois. Qn̄ maſticatur trahit flegma et ſuccus ſuus mundificat caput per nares. Et electuarium eius valet ad morbum caducum ꝛ morfeam.et menſtrua educit. Q

Capitulum.cccxxij

Sanguis dracõis latie. grece ſindrichis egilos. ara. demalachoem. Ser. li. ag. ca. demalachoem. auc. Dyaſ. Demalachoem vel ſindrichis egilos. i. ſanguis dracõis q̄ fit ex arbore q̄ eodē noie nūcupaꝛ. ꝛ eſt plāta hñs ꝟgas vni⁹ palmi lōgas aut pl⁹: ſiles fuſis i q̄bꝫ filaꝛ. ſup q̄s ſūt folia pua ſilia folijs corian dri. q̄ꝝ color ꝟgit ad rubedinē. ꝛ hñt viſcoſitatē ꝛ odorē fortē: nō tñ malū ſꝫ ꝓpriū odorē medicinaꝝ. Et in ſūmitatibꝫ ramoꝝ ſūt corone rotunde ꝛ flores albi in ꝑncipio natiuitatꝫ eoꝝ. In fine ꝟo fiūt aurei. naſciꝛ in terra culta.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Sal. Sindrichis. In plāta iſta eſt res q̄ abſtergit. ꝛ eſt i ea hūiditas mlta. ꝛ ipa infrigidat paꝝ. ꝛ cū h̄ eſt i ea pua ſtipticitas. ꝛ ꝓpter hāc cāꝫ ꝓhibet gñationē apātū. Et q̄daꝫ noiant plantā q̄ dr̄ egilops noīe h⁹ plāte. et eſt plāta ſilis huic plāte in oibꝫ: niſi q̄ iſta plāta eſt ſupior i ſtipticitate ab ipa. ꝛ ꝓpter hāc cāꝫ confert ſanguis ꝛ vlceribꝫ inteſtinoꝝ ꝛ fluxui menſtruoꝝ ſupfluo. ¶ Idem auc. Cōſtan. Succ⁹

B h⁹ plante eſt ſanguis draconis dict⁹. ꝛ ē rube⁹ fortis rubedinis. ꝛ ſapor ei⁹ eſt ſtiptic⁹. ꝛ ꝟt⁹ ei⁹ eſt q̄ infrigidat ꝛ deſiccat in. iij. g̃. vñ ꝯglutinat vulnera q̄ fiūt a ꝑcuſſiōe. ꝛ ꝯfert fluxui ſanguis ꝛ vlceribꝫ inteſtinoꝝ. ¶ Et idē auc. Dyaſ. Iſta plāta qñ teriꝛ bñ ꝛ poniꝛ ſup vlcera cū ſanguie ſuo ꝯglutinat ea ꝛ ꝓhibet apātionē eoꝝ. ꝛ ſcindit fluxū ſanguis mēſtrui. ¶ Et fit eucatiſma ex decoctione ei⁹: in q̄ ſedēt mulieres. ꝛ abſcindit fluxum humiditatū antiquaꝝ matricis. ¶ Et bibiꝛ ex decoctōe ei⁹ ad vlcera inteſtinoꝝ. ꝛ confert inciſionibꝫ carnis: ꝛ incarnat ea. ¶ Et qñ fit ſuppoſitoriū cū eo ſtringit ventrem: ꝛ ꝯfortat ſtomachū interi⁹ ſumpt⁹ ꝛ exteri⁹ poſitus. Sanguis draconis fri. ꝛ ſic. eſt cōplexionis in tertio g̃du. Eſt aūt eligendus q̄ interi⁹ eſt clarus ſicut miniū. Sophiſticaꝛ quandoq̄ cū puluere miniȷ̄: ꝛ cū alio ſucco indurato. ¶ Cōtra fluxū ſanguis e naribꝫ imponaꝛ puluis ex eo ꝛ fricenꝛ nares vt puluis adhereat rupture venaꝝ. Fiat etiaꝫ ſinapiſma ex eo ꝛ albumine oui ꝛ aqua roſaꝝ circa frontē ꝛ tīmpora. ¶ Contra emoptoicā paſſionē vitio ſpūaliū teneaꝛ puluis ei⁹ ꝛ gūmi arabici ꝯfect⁹ ex aq̄ roſarū infuſiōis dragāti ꝛ patiēs poſtea trāſglutiat Si ꝟo fiat vitio nutritiuoꝝ deꝛ cū ſucco plātaginis. ¶ Idē. Fit vſus ꝯ diſſinteriā: ſi fiat vitio ſuperioꝝ. ſi vitio inferioꝝ initiaꝛ ꝑ criſtere cū ſucco plātaginis ꝛ aqua or. ¶ Suppoſitorium factū ex eo ꝛ ſucco ſanguinarie valet ꝯ matricis fluxū: ꝛ ꝯ fluxū ſanguinis nariū.

Capitulum .ccccxxiij

Sarcocolla grece. arabice anzaros. latine vo anzaruta. Sera.li.aggre.ca. Anzaros.auc. Dyaſ. Eſt gũmi arboris ſpinoſe q̃ naſcit̃ in terra Paras qd̃ ſimilatur olibano. ⁊ ſunt parua fruſta. ⁊ color eius ẽ ſubrufus ⁊ amari ſaporis. Et melior ex ea eſt q̃ cito frangit̃ ⁊ deſiccat ſine mordicatione. et in ſapore eius eſt amaritudo. ⁊ eſt calida ⁊ ſicca in p̄mo gradu. Unde virtus eius eſt que glutinat: ⁊ abſtergit: ⁊ maturat: ⁊ reſoluit: ⁊ incarnat: ⁊ aperit apoſtemata q̃ fiunt a p̄cuſſione.

¶ Galien⁹. viij. ſim. far. c. de ſarcocolla. Sarcocolla eſt lachryma arboris ex Perſia. mixtam habens virtutẽ. Et emplaſtica quadã ſubſtantia: ⁊ modicũ ſtiptica. vnde immordaciter ſiccat. ⁊ ꝓpterea vulnera poteſt ꝯſolidare.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Sarcocolla habet virtutẽ conglutinatiuã vulnerꝝ. ⁊ abſcindit humiditates q̃ veniũt ad oculũ ⁊ corrodit carnẽ corruptam q̃ eſt in vlceribꝫ: ⁊ habet ꝟtutẽ in obtalmia cũ ponitur. Et ꝓprietas ei⁹ eſt expellere lipitudĩes ab oculo plus aliis medicinis. maxime qñ adminiſtrat̃ cũ amilo ⁊ zuccaro albo.

B ¶ Et idem auc. Atabari. Reſtaurat fracturam ⁊ incarnat vlcera. ⁊ mũdificat vlcera cũ melle. ⁊ qñ miſcet̃ cũ albumine oui: aut cum lacte ⁊ deſiccat̃: ⁊ poſtea terat̃ ⁊ cribratur ⁊ in puluere adminiſtrat̃: confert obtalmie. et purgat flegma viſcoſum. Et doſis eius eſt quãdo miſcetur cũ aliis medicinis in decoctiõe. a. ʒ. ß. vſq₃ ad vnã. et ipſa non ponatur ſola propter maliciã eius magnam.

C ¶ Et idem aũc. Habix. Sarcocolla eſt acuta multum perforatiua. comedit carnes vlcerum ⁊ habet in cura obtalmie proprietatem magnam: et virtutem magnam: et virtutem potentem. et aufert lippitudinem oculorum quando habent obtalmiam. quod quidẽ nõ facit ita aliqua medicina. ⁊ maxime qñ miſcet̃ cum amilo et zuccaro albo.

D ¶ Et potio eius ad laxandũ ventrem. Habet proprietatem iuuandi oculum ⁊ ventrẽ. ⁊ proprie ad purgandum flegma groſſum quod eſt aggregatũ in iuncturis ⁊ in teſtinis ⁊ in ſcia. ⁊ in geniculis. expellit ipſum cum fortitudine: ⁊ cum aliquantulo colore. ⁊ iuuat medicinas alias ad exeundum ex corpore. Et fortaſſe vulnerabit oculum ad inteſtina. et excoriabit ea. ⁊ inducit tenaſmonem ꝓpter ſuam acuitatẽ.

E ¶ Et ſi ipſa datur in potu alicui ſola: aut cum aliqua medicina. ⁊ fuerit ille etatis cõplete inducit ei caluiciũ. et facit cadere capillos omes de capite ſuo. Et ſi fuerit iuuenis fit in h̄ mora. Et ſi fuerit ſenex: facit illud citius. Et melior ex illa eſt que teritur faciliter. que eſt albidior ⁊ in maioribꝫ fruſtis. Et qñ fit cum oleo de nucibus: quia oleum nucis frangit acuitatẽ eius. et propter hoc non habet ipſa facere id qd̃ diximus in corroſione. propterea quia oleum prohibet eam adherere. ⁊ caliditas nucis frangit plurimum acuitatis que eſt in ea.

¶ Sed ſi preparas eam cũ oleo amigdalarꝫ pone de eo duplũ aut triplũ põderis de ipo oleo. ſi vis ipſam ponere in aliqbꝫ pillulis. Sed ſi volueris ipſam adhibere ſolam ſine aliqua cõmixtione alterius medicine: pone plus pondere ei⁹ de oleo. ⁊ pone de oleo de kerua quantitatem qua poſſit diſſolui ſolum. ⁊ poſtea miſce cũ aliis medicinis: ⁊ cum oleo de kerua erit ſenibus conuenientior. Juuenibꝫ autem non eſt cõueniens cũ eo. quia calor nature iuuentutis non fert calorem olei de kerua. F

¶ Et quantitas doſis ei⁹ ſimplicis poſtq̃ preparatur ſicut diximus eſt pondus aurei vni⁹ vſq₃ ad põdus. ʒ. iij. ⁊ quartã. Et meliores medicine q̃ cõueniũt in admixtione eius ſunt ſerapinũ et mirabolani. ⁊ turbit. ⁊ aloe. ⁊ armoniacum. ⁊ bdelliũ iudaicũ. ⁊ ſemen apij. ⁊ ameos. ⁊ ſimilia horꝫ ex medicinis. G

¶ Paulus capitulo de Sarcocolla: calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu. Emplaſtrum factum ex ea ⁊ albumine oui ſuper timpora valet ad fluxũ ſanguinis a naribus. H

¶ Puluis eius cũ aqua roſarꝫ ꝯficiat̃ ⁊ ſoli exſiccetur. ⁊ iterꝫ cum aqua roſarꝫ ponat̃ in oculo q2 maculam ꝯſumit ⁊ oculũ clarificat. Contra tenaſmonem fumus eius p̲ inferiora receptus emboto impoſita valet. I

¶ Bulcaſim libro q̃ d2 Seruitor. tranſlato a ſinone de Janua. Forma nutriendi ſarcocollã in lacte. Accipe de ſarcocolla bona alba groſſa ⁊ pone in vaſe vitreo amplioris orificij ⁊ mulge ſup eam lac aſine in q̃ntitate pauca ne infũdatur in eo ⁊ liquefiat ſed remaneat ſic. ⁊ pone ſubito in ſole vt cito deſiccet̃. ⁊ qñ erit ſicca oportet vt iterꝫ mulgas ſm̃ q̃ntitatẽ quã dixi. ⁊ ſemper caueas ne cooperias eam lacte ne aceſcat lac anteq̃ deſiccet̃ ⁊ deſtruat̃. ⁊ fac ita quater vel quinquies. ⁊ cũ hoc feceris: ſicca bene ⁊ cõſerua. ⁊ ſi nõ habes lac aſine paratum: fac cum lacte mulieris: quia eſt melius. K

¶ Auicẽ. Sarcocolla eſt arboris ſpinoſe gũma in qua eſt amaritudo. et bona eſt illa q̃ ad citrinitatẽ declinat ſimilis olibano. L

¶ Et dicũt quidã q2 eſt calida in ſecundo ſicca M

in pmo. Eſt aũt glutinatiua: 7 ideo cõſolidat et carnem creat. Valet etiaʒ ad aurem ſanioſam. Confert obtalmie. 7 ꝓprie lippitudini 7 fluxui oculi. proprie cum lacte aſine.

N ¶ Plateari⁹. Sarcocolla eſt in ſecũdo gradu calida 7 ſicca. Eſt gũma cuiuſdã arboris ex partibus transſmarinis. Huius generis alia eſt in puluerem redacta q̃ facile ex alterius pulueris admixtione etiaʒ ſophiſticať. Alia vero groſſa reperitur diu ſeruať ex glutinoſitate quã habʒ. Ineſt ei virtus ꝯſtringendi 7 ꝯſolidandi. Eligenda eſt illa q̃ alba eſt: aut ſubalbida: aut gũmoſa. q̃ in maiori q̃ntitate reperiť. Reducta in puluerem non valet.

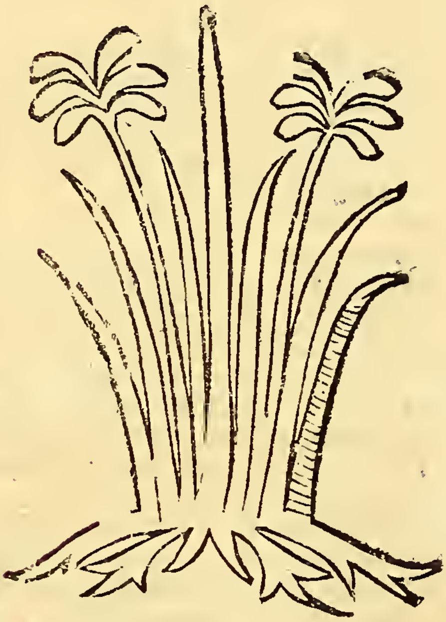

Capitulum.ccccxxiiij.

Spatula fetida. Herba eſt ſimilis yreos.

Operationes.

A ¶ Paulus capitulo de ſpatula fetida. Succus eius eradicat morfeam albam ſi fiat vnguentũ ex puluere eius 7 puluere ſtaphiſagrie. flãmule 7 hermodactili. 7 de attramẽto cõbuſto in olla rudi cũ aceto 7 axungia porcina vetuſta. 7 inungatur ter in die. 7 cooperiatur cũ folio caulis et plantaginis.

Capitulum.ccccxxv.

Sebeſten. Pandecta ca.cccccxxxvij. Sebeſten latine. Grece Machalomagiata. Arabice faulis ſebeſten. Et in lingua Perſica vocatur mammilla canis. Unde. Sebeſten mammilla canis fert Perſica lingua. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Faulis. Sebeſten. Aboanſemochiata ſunt nomina iſtius arboris fructificãtis fructus dulces. nominant eos gentes faulis ſebeſten. ¶ Et idẽ auctoritate yſaac. feneram moſchiata eſt roth in Arabia. et eſt arbuſtũ altũm ſuper terram ſicut haſta. habens corticẽ cui⁹ color vergit ad viriditatem. 7 habet folia magna rotunda. 7 habet racemos: quoꝝ ſapor eſt dulcis. et vua eius eſt magnitudinis nucicule que poſtea glauceſcit cũ maturatur. Et habet interius viſcoſitatem albam. 7 granum quod eſt ſicut granum oliue. Hic fructus colligitur 7 exſiccatur donec paſſus ſit. 7 eſt illud quo vtimur in medicina. 7 eſt medicamen medium in complexione ſua in ca. 7 fri.

Operationes.

a ¶ Yſaac auctor.v't'ſ. Sebeſten laxat ventrem febricitantiũ.ↄfert tuſſi q̄ eſt a caliditate ꝛ ſic/citate. ꝛ lenit pectus. ꝛ ſedat catarrũ calidum ſtipticum ꝓpter eius humiditatem.

b ¶ Et ↄfert ardori vrine q̄ fit ꝓpter mordicatõez colere ĩ veſica ꝛ ĩ renibꝫ. ꝛ expellit ỽmes inteſtinoꝝ. q꞉ adherent ei ꝓpter dulcedinẽ ſuaui.

Capitulum.cccccxxvi.

Semen lumbricorũ latine. Grece Albaſan. Arabice Kanbel. Serapion li.ag.c. Kanbel.id eſt ſemen lũbricoꝝ Aſſimilaꝫ eĩ arene. ꝛ aſcendit ſuper ipm̃ glaucedo. ꝛ eſt in ſubſtantia eius ſtipticitas fortis. ꝛ expellit aſcarides.

Operationes

a ¶ Sera.auc. Almanſoꝝ. Kanbel vel kanabel id eſt ſemẽ lũbricoꝝ. eſt calide cõplexiõis꞉ ꝛ expellit aſcarides ꝛ cadit ſup terrã albã꞉ ꝛ nõ ſeminaꝫ. Et eſt vna de rebꝫ q̄ cadit de celo.

b ¶ Et idem auc. Aluiſmen. Kanbel eſt res in qua eſt glaucedo. ſolidanꝫ cum ea olle q̃n franguntꝫ. ꝛ diciꝫ ꝙ reperiꝫ ſup terram in coraſceni poſtq̄ꝫ pluit꞉ ꝛ colligitur tunc.

c ¶ Et q̃n bibiꝫ tritum expellit lumbricos ꝛ aſcarides. ꝛ laxat ventrem.

D ¶ Auicẽ.li.ij.cap̃.kanbel. Kanbel ca.eſt in tertio gradu. Et eſt ſemen arenoſum qð cooperit rubedo q̄ eſt minor rubedini lapidis ĩ felle bouis reperti. ꝛ in ipo eſt ſtipticitas vehemens꞉ interficit ỽmes ꝛ aſcarides꞉ ꝛ expellit eos.

Capitulum.cccccxxvij.

Sene arabice grece ꝛ latine. Serapiõ li.ag.ca.ſene. Sene q̃n deſiccaꝫ reponiꝫ. Et ipm̃ habet vaginas oblongas in q̄bꝫ ſunt ſemina ordinate diſtincta. ꝛ ille vagine habent pediculũ ſubtilẽ. q̄ adherẽt ramulis. ꝛ q̃n agitanꝫ vagine a vento cadunt꞉ ꝛ paſtores colligunt eas.

Operationes.

A ¶ Serapion auc. Habix. Uirtus eius eſt calida ꝛ ſicca꞉ tamen pauce caliditatis ꝛ ſiccitatis eius eſt ꝓpe caliditatem ipſi⁹. ꝛ habet virtutem magnã q̃n ꝑuenit ad ſtomachũ purgandi melancoliam ꝛ coleram. Et fortificat ſubſtantiã cordis q̃n miſcentur cũ eo medicine quas dixi iuuare ſicut viola꞉ ꝛ potio decoctionis pl⁹ confert q̄ꝫ ipm̃ tritum. Et doſis ſicci triti eius eſt a.ʒ.i. ꝛ in decoctione.ʒ.v.

B ¶Et idem auctoritate Raſis. Sene ⁊ fumus terre purgant humores aduſtos .et cõfert ſcabiei ⁊ prurituí.

C ¶Johan. Meſue. Sene eſt folliculus plante quã vocant Perſe alzemer. Et inuenit̃ ex eo domeſticum ⁊ ſilueſtre. Et melior pars plante eſt folliculus: deinde folia. Et melior folliculus ẽ cuius color declinat ad viriditatem ⁊ ſubnigredinem quandã. ⁊ in quo eſt de amaritudine res modica ⁊ ſtipticitate. ⁊ qui eſt magis cõpletus. ⁊ in quo ſũt ſemina ampla cõpreſſa. Subalbidus autẽ nõ eſt bonus ⁊ incõplet⁹. Similiter ⁊ folia ſũt meliora viridia. Subalbida vero ⁊ tenuia ſunt bona. ⁊ antiquum ex eo eſt ſine ſpiritu. ⁊ ſtipites ei⁹ ſunt inutiles: eſt calida i ꝑncipio ſecũdi. ſicca in ꝑmo. ⁊ folia ſunt in primo calida. ⁊ eſt abſterſiuũ. mundificatiuũ conuenienter: ⁊ reſolutiuũ. Debilis eſt ⁊ tarde ſolutionis. ⁊ debilitat ſtomachum.

D ¶Confortatur cum rebus acutis ſicut zinziber et ſal gemma. ⁊ medicine cordiales ⁊ ſtomatice cũ eo felicitant opus eius.

E ¶Et Galienus. Cum iure gallorum aut carniũ ſoluit ſine moleſtia. ⁊ ſi infundatur in aqua caſei cum ſpica. deinde coquatur parum: eſt medicamen bonum. Solutione educit enim cum facilitate melancoliam et coleram aduſtam. et mundificat cerebrum cor et epar et ſplenem: et membra ſenſuum: et pulmonem. ⁊ cõfert egritudinib⁹ eoꝝ. ⁊ aperit opilationes viſcerum. et conſeruat ventrem ipſo in iuuentute. ⁊ generat gaudium. Cauſam aũt triſticie amputat.

F ¶Et ponunt̃ folia eius in lauacris ad caput: ⁊ ꝓpria cũ camomilla. Cõfortat cerebrum ⁊ neruos. ⁊ ꝑ omnẽ modum adminiſtratõis ei⁹ addit in viſum: ⁊ corroborat auditũ.

G ¶Et eſt medicina bona febrium melancoliaꝫ et antiquarum. Doſis eius infuſi potio eſt ab aureis .iij. vſqꝫ ad .ʒ.i.

H ¶Plateari⁹. Sene eſt herba calida ⁊ ſicca que in tranſmarinis partib⁹ naſcit̃: maxime circa babiloniam ⁊ in Arabia. vel in confinio babilonie ⁊ arabie. Folia tantũmodo cõpetũt vſui medicine. per annos decem ſeruat̃.

I ¶Et virtutem habet diſſoluendi attrahendi et purgãdi flegma. ꝑncipaliter melancoliã. Sꝫ cũ ꝑ ſe dat̃ ꝑncipaliter in decoctiõe poni debet in qñtitate vni⁹ .ʒ. Cum aũt cũ alijs in qñtitate medie vel tertie partis.

K ¶Contra melancolicas paſſiones: epilentiam quartanam emoroidas. contra vitium ſplenis ⁊ epatis ⁊ ſincopim epilentiam.

L ¶Ad idem quoqꝫ valet ſyrupus ex ſucco feniculi ac ſene cum zuccaro: ⁊ maxime contra vicium ſplenis.

Capitulum. ccccxxviij

SEnecion. yſi. li. ethimol. Senecion dicitur eo ꝙ vere ꝑmo ſeneſcat. vnde ⁊ eam latini ſenecionem vocant. Greci origanon. Naſcitur ꝑ macerias.

Operationes.

¶Dya. Senecion naſcit̃ in tectis ⁊ in petris. ⁊ hꝫ folia viridia ⁊ denſa. ſurſum ſubruffũ. ⁊ in ei⁹ ſũmitate capitella in modũ viticelle. vires habet ſtringẽtes: eadẽqꝫ faciẽtes q̃ ⁊ plantago.

¶Cũ aceto cathaplaſmata valet ad neruoꝝ inciſiones. cũ vino autẽ dulci teſticuloꝝ inflãmationẽ tollit. Folia enĩ eius frigida ſunt.

¶Ex herbario. Senecia tuſa cum axungia: ⁊ impoſita vulnera ſanat etiã recẽtia. Stomachi qꝫ ⁊ pedum lumboꝝ ⁊ toxarum atqꝫ neruoꝝ dolorem tollit. ad podagram etiam tuſa et impoſita eqꝫ pedib⁹ proficit.

¶Actor. Senecio dicitur et carduus benedictus: ſicut in ſynonomis legitur. Aliud eſt ſenacio videlicet Naſturcium aquaticum. de quo ſuperius dictum eſt de .N.

¶Macer. Origeon greci nos ſenecio vocitamus. Quod ſimilis canis videatur flore capillis. Naſcitur in muris: in ortis ⁊ tegulatis. Illius herbe vis frigida dicit̃ eſſe. In medicinali

radix nō ponit̃ vſu. Flores cū folijs tundēs in fundito vini. Per modicum dulcis ⁊ ſic tepe/facta tumori. Hec ſimul apponas ani vel teſti/culoꝝ. ⁊c.

Capitulum. cccc.xxix

SErpillū. yſi. Serpillꝰ dr̃ eo ꝙ radices eius lōge ſerpant. Eadeꝫ ⁊ matris ani mola dr̃ eo ꝙ menſtrua moueat. Palladiꝰ li. iij. Menſe marcio ſerpillū plātis aliquod ſemīe ſerit̃. ſꝫ vetuſta melior. letiꝰ frondebit: ſed iuxta piſcinā vel lacuni vel putei margines cōſerat̃. Pli. lib. xx. Serpillū a ſerpendo putant dictū: qđ in ſilueſtri euenit: maxime in petris. Satiuū nō ſerpit ſed ad palmi altitudinē in/creſcit. pinguis voluntariū in candidioribus folijs ⁊ ramis efficax eſt aduerſus ſerpētes maxime ſcolopēdras terreſtres atꝫ marinas. Idē Pli. ca. de ſerpillo. Serpillū idē eſt qđ herpil/lū. Qñꝗ ſumit̃ ꝓ poligonia. vt in Alexandro de dolore capitis ex cauſa calida. Et dr̃ ſerpillū qꝛ ſup terraꝫ ſerpit. Et eſt aliud ſilueſtre: aliud domeſticū. Domeſticū ramos diffundit ſuper terrā. Silueſtre in longū creſcit ⁊ altū. Pan/decta cap. d. lxxi. Numir arabice vel meſtratir miſeri. grece ſerpillum vel herpillum. latine ſe/rapullum. Serapion libro aggregatoris ca/pitulo Numir. aucto. Dyaſ. Eſt de eo dome/ſticum ⁊ silueſtre. ſed domeſtica eſt planta incli nata ſup faciem terre iacens. ⁊ quod de ea tan git terram infigit in terra radices et habꝫ folia ⁊ ramos ſimilia folijs ⁊ ramis origani. niſi qꝛ ſunt albiores ⁊ in odore ſuo eſt aliquantulum ex odore maiorane. et vtuntur ea mlt̃a in cibis ⁊ nominant eam multi arclas ⁊ arclanē. Sed ſilueſtre ex eo nominatur ragis. quod nō incli natur ſicut aliud ſuper terram in ortu ſuo. imo ſtat erectum ⁊ habet ramos ſubtiles lignoſos adeo ꝙ poſſumus facere ex eis licinia ad lumē accendendū. ⁊ ramuli ſunt longi circa palmū pleni. folijs rute ſimilibus. niſi quia ſunt ſtri/ctiora ⁊ longiora. ⁊ duriora folijs rute. ⁊ flores acuti ſaporis: ⁊ odoris boni: per ſingulos ra/mos diſtinctos. Cuius color eſt in ſummita/te eius purpureus. Et habet radices in quibꝫ non eſt iuuamentum. Naſcit̃ in rupibꝫ ⁊ in locis lapidoſis. ⁊ eſt fortius ⁊ calidius domeſtico ⁊ admiſcet̃ in medicinis. Et eſt alia ſpēs agre/ſtis vel ſilueſtris. ⁊ eſt ſiſna barion. naſcitur in locis habitabilibus ⁊ domeſticis. ⁊ eſt ſimilis mente. niſi quia ſunt ei folia latiora ꝙꝫ mente. meliorem odorem habentia. Et idem auctori. Gal. Subſtātia eius eſt ſubtilis que calefacit ⁊ deſiccat in tertio gradu.

Operationes.

¶ Dyaſcorides ca. de Serpillo. ſiue vt latini cicer erraticum. Herba eſt humilis ⁊ ſup terrā repens cū folijs atꝫ ramis origano ſimilibꝫ. albidioribꝫ tamen. ſamſuci odorē fingentibus. Et eiꝰ ſpēs ſūt due. Una ortualis ſiue vſualis: q̄ in campis lapidoſis creſcit. Alia agreſtis: q̄ nō ꝑ terrā ſerpit: ſꝫ recta atꝫ ſtipitꝭ poſitione erigit̃ cū ramulis tenuibꝫ atꝫ horrētibꝫ in lon gitudine bipalmis: cū folijs paruis rute ſimili bus: ſꝫ anguſtioribꝫ ⁊ lōgioribꝫ. cuiꝰ haſta ſilis eſt farmento. Florem odorē ſuauis habens in om̄ibꝫ virgis conſtitutū ⁊ in ſummitate purpu ream ⁊ linguā remordentē: ⁊ guſtu viſcidum. radix eius inutilis eſt. naſcitur locis ſaxoſis. Eſt aūt vehementior et calidior ea q̄ eſt vſua/lis: q̄ ideo accepit nomen herpillū: qđ greci her pete repere dicunt: qꝛ ambulat. Nam fructus huiꝰ plurimū ambulat fructificando. A

¶ Auicen. li. ij. ca. meſcatrameſir. Meſcatra/meſir ſiue meſcarraſir eſt: cuiꝰ ſtipites ſunt ſimi les aſcebeſabram ſicco. Ex q̄ nō aſſumit̃ in ꝑn/cipio cibi ſapor plurimꝰ neqꝫ odor. Deinde ſuc cedunt amaritudo et acuitas. ⁊ eſt diuerſarum ſpecieꝝ: et vna eſt debilior: alia eſt calida ⁊ ſic/ca ꝑueniens ad tertium. B

C ¶ Sera. auc. Dyaſ. Serpillū ꝓuocat mēſtrua qñ ſumit̄ in potu ꝛ vrinā. ꝛ ꝯfert tortiōibꝫ vētrꝫ ꝛ attritiōibꝫ muſculoꝝ ꝛ ſummitatū eoꝝ. ꝛ apoſtemaribus epatis calidis. ꝛ eſt bonum contra nocumenta venenoꝝ qñ bibitur. Et fit emplaſtrum cum eo ſuper morſum.

D ¶ Et qñ coquit̄ cū aceto ꝛ admiſcet̄ ei oleū roſarū ꝛ ꝓijcit̄ ſup caput ſedat ſodā. ꝛ eſt ꝯueniens ꝓpꝛie litargie ꝛ carabito. Et qñ ſumitur in potu ex eo cū aceto. ʒ. iiij. ſedat vomitū ſanguinis.

E ¶ Et idem auc. Gal. Semen eiꝰ eſt ſimiliter calefactiuū. ꝛ ideo q̇dā exbibent illud in potu habentibꝫ ſincopim ꝛ tortiones in vino.

F ¶ Et idē auc. Dyaſ. Habꝫ virtutē calefactiuā qñ ſemen eiꝰ bibit̄ cū vino. ꝛ ꝯfert diſtillationi vrine: ꝛ lapidi: ꝛ tortionibꝫ ventris ꝛ ſincopi. et fit emplaſtrū cū eo ad puncturā apum. ꝛ qñ ſumitur in potu ſedat vomitum.

G ¶ Et idem aucto. Aben meſuay. Aperit opilationes viarum. et habet virtutem confortandi multum in punctura.

H ¶ Dyaſ. Uirtutē hꝫ ꝯſtrictiuā ſiue redarguentem. mēſtruis imperat. vrinā ꝓuocat. bibitum tortiones ꝛ ꝯquaſſatiōes vtiliter curat. tumorē capitis cōpeſcit. Morſibꝫ venenatis occurrit. bibitū ꝛ impoſitū id pꝛeſtat. Dolorē capitis cū aceto cocto oleo roſarū addito compeſcit: maxime litargicis ꝛ freneticis adhibitus ꝓdeſt. Nauſeam ꝓuocat. Item emoptoicis mederi dicit̄. ʒ. iiij. cum aceto datis.

I ¶ Gal. vi. ſim. far. c. de Serpillo: noīat ipſum multiſuſubat. Sapor eiꝰ eſt fortiter acutus. et virtus eius eſt calida ſubtiliatiua ꝛ reſolutiua. ꝛ prouocat vrinā ꝛ menſtrua.

K ¶ Auicen̄. Quando paſcunt eum pecudes facit emulgere ſanguinē ꝛ excuſat a calamento. immo fortius eſt eo plurimū. ꝛ extrahit humiditates viſcoſas a pectore ꝛ pulmone. Syrupꝰ eius ꝯfert ꝯturbationi ꝛ nauſee. prouocat mēſtrua fortiter ꝛ vrinam.

L ¶ Plateariꝰ. Serpillū eſt ca. ꝛ ſic. Et ē duplex Domeſticū ramos ſup terrā effundit. Siluaticum in longū creſcit in altū. Folia ꝛ flores eiꝰ medicine cōpetunt. valet ꝯtra frigidū reuma. ꝯtra tuſſim: ꝯtra frigiditatē ſtomachi. ꝛ dolorem ex ventoſitate.

M ¶ Ex herbario. Serpillū qđ in mōtibꝫ ſaxoſis naſcit̄ efficaciꝰ eſt ad medicinā. Huius tunſi et ſiccati puluis cū aqua calida potatus mēſtrua mouet. vrinā ꝓuocat. tortiones viſceꝝ ꝛ tormētoꝝ ruptiones ſanat. Idem valet ad capitꝫ dolorem. ꝛ ad ſerpentū ictus.

N ¶ Macer. Serpillū veteres dixerūt ꝙ̄ q̄ſi ſerpat. Terre viciniꝰ: huic feruida ſiccaq₃ vis eſt Acri cum vino tritum ꝯtundis olino. cui roſa dat nomen. hoc vnguine p̄ line frontē. Egroti capitis ſolet hoc ſedare dolorem. Nidor cōbuſti ſerpentes effugationes.

Capitulum. cccxxx.

SErapinuꝫ. latine et grece. Sachabenez arabice. ¶ Serapion libro aggre. cap̄. Sachabenez ſiue Sachabengi. aucto. Dyaſcoridis. Eſt gummi cuiuſdā plante: ſimilis galbano in figura ſua. Et eſt vna ex ſpeciebus ferule: ſicut apparet in cap̄. Ferula. Melius autem ex eo eſt clarū exteriꝰ rubeū: et interius album. Odor eius eſt inter odorem aſefetide ꝛ odorem galbani.

Operationes

¶ Serapion auctoritate Dyaſ. Confert dolori pectoris. ꝛ attritioni lacertoꝝ. ꝛ tuſſi antique. ꝛ aufert ſuperfluitates groſſas que ſunt in pulmone. ꝛ curat epilenticos ꝛ ſpaſmū: cū facit declinare caput ad poſteriora. ꝛ valet dolori ſplenis ꝛ paraliſi. A

¶ Et illi q̇ amiſit ſenſum ꝛ motū alicuiꝰ mēbri cauſa frigiditatis que accidit neruis et cuſtodit corpꝰ a frigore. maxime vero a frigore febriū B

periodicaꝝ. ⁊ fit cū eo inunctio i doloribꝫ magnis et confert. Et quando bibitur cū ydromelle prouocat menſtrua: ⁊ interficit fetum.
¶ Et qñ bibit' cū vino ꝯfert morſibꝫ venenatis ⁊ qñ odoratur ꝯfert ſuffocationi matricis.
¶ Et qñ linit' cum aceto ſup cicatrices attenuat eas ⁊ ipm abſtergit veſtigia vlcerū oculoꝝ.
¶ Et confert obſcuritati viſus: ⁊ aque q̄ deſcēdit ad oculum: ⁊ ꝓhibet eam.
¶ Et diſſoluit' ſic diſſoluit' aq̄ cū amigdal' amaris: vt ruta: aut pane calido. ⁊ ſic admiſtrat' ad ea q̄ diximꝰ. ⁊ eſt ꝯtrariū venenis mortiferis.
¶ Et aliqñ teritur cum aceto ⁊ linitur ſup ordeolum: ⁊ aufert ipſum.
¶ Et ꝯfert colerice: ⁊ qñ ſumit' in potu: aut fit cū eo criſtere purgat flegma groſſū qđ ē i iūcturis. ⁊ mollit ventrē mollificatione cōpetenti.
¶ Et cōfert emorroidibꝫ qñ ſumit' ſimplex aut cōpoſitū. ⁊ ē ꝯueniēs medicinis laxatiuis acutis: ⁊ expellit vētoſitates groſſas. ⁊ diſſoluit lapidē. ⁊ ꝯfert rigoribꝫ febriū. ⁊ auget ſperma.
¶ Et eſt bonū epati. ⁊ purgat aquā citrinā. et ꝯfert pūcturis ſcorpionis. ⁊ cōfert vētoſitatibꝫ inteſtinoꝝ ⁊ coſtaꝝ. ⁊ purgat flegma viſcoſū ⁊ doſis eiꝰ ſimplicis eſt. a.ʒ.i. vſq; ad aureū.i. infuſi aliqua decoctione. aut in aqua rute. aut aque mellis. aut fenugreci. Et ſi admiſcet' cum alijs medicinis infrigidat'. ⁊ ſic doſis eius eſt a.ʒ.ß. vſq; ad.ʒ.i. Et melius eſt illud cuius color declinat ad rubedinem. ⁊ eſt clarū habens odorem bonum ⁊ acutum ſaporem.
¶ Et ꝯfert doloribꝫ emorroidaꝝ qñ bibitur ſimplex aut compoſitū. ē ꝯueniens admiſtrari cū medicinis laxatiuis. ⁊ ꝓhibet difficultatē: aut grauedinē eaꝝ ſup naturā. ⁊ reſoluit ventoſitates groſſas q̄ generant' in corpore.
¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de ſerapino. Serapinū opos ē ca. ⁊ ſubtiliū partiū ſimiliter alijs opis Habet aūt ⁊ qđ abſterſiuū q̄ ⁊ cicatrices q̄ in oculis expurgat ⁊ ſubtiliat. q̄nimmo ſuffuſionibꝫ ꝓpter groſſiciem humoꝝ fientibꝫ bonū eſt farmacū. Ipa ṽo planta ex qua fit ferule ſimilis exiſtens debilis ⁊ inutilis eſt. noīatur autē ꝓncipalius illa ſerapinum.
¶ Opos eñ eiꝰ ab vētibꝫ noīat' ita ſicut ⁊ alia multa ꝓpter defectū vocabuli noīamꝰ abuſiue melius erit ipm nō ſerapinū. ſ; opus ſerapini dicere.
¶ Paulus ca. de ſerapino. Cali. eſt et ſic. in tertio gradu. Et ipſum diſſolutum in ſucco rute frangit lapidem et facit vrinare. Et fit colliriū contra pannū oculoꝝ:
¶ Et ꝯfert obſcuritati viſus ⁊ aque deſcēdenti ad oculū: cuiꝰ receptio eſt hec. Recipe ſerapini .ʒ.i. diſſoluat' in.ʒ.i. ſucci. celidonie zuccari.ʒ.ij. ⁊ diſtillet' cū lacte mulieris ana equaliter

Capitulum. ccccxxxi.

SEſama vel ſeſamo. Pliniꝰ. Seſama venit ab Indis: ex q̄ oleū faciūt. ⁊ eſt candidi coloris. Eſt āt ex eſtiuis frugibus q̄ in eſtate ante virgulaꝝ exortu ſeruntur Eiuſq; fructꝰ vaſculis ſic̄ ⁊ papaueris includit' Hec q̄dē ſic miliū ⁊ panicū: ⁊ oīa eſtiua maturant' a flore diebꝫ. xl.

Operationes.

¶ Pliniꝰ. Seſamā vt pinſat' in ca. aq̄ maceratā ꝯuenit exporrigi deinde ꝯfricari. ⁊ frigide īmergi vt palee fluitent iterūq; in ſole ſuper linthea exporrigi. Qđ niſi feſtinato pagat': liuido colore muteſcit. Ipa ṽo q̄ euoluūt' alia euoluātur. variā habent piſtaraꝝ rōnē ⁊ acus vocat' cū p ſe pinſat'. Spica eñ ad vſus aurificū. Si ṽo in aera terit' cū ſtipula: palea maiore parte terraꝝ pabulo iūmentoꝝ. A
¶ Idem in libro. xxij. Seſama trita inbibet vomitiones. Auriūq; inflāmationi illinitur et ambuſtis. Eadem ⁊ dū in herba eſt efficit. Amplius in vino decocta imponit' oculis. ſtomacho aūt eſt inutilis cibus: ⁊ animo grauitatem facit. Stellionum morſibus reſiſtit. vlceribuſq; que cocoethe vocant. B

E ¶ Et auribꝰ ꝓdeſt oleū quod ex illa fit. Seſamoides a ſimilitudine nomen accepit. grano amaro ⁊ minore folio. naſcit͛ in glarioſis. Bilem in aqua potum detrahit.

D ¶ Et eius ſemen illinitur igni ſacro: pannoſq͡ʒ diſcutit. Eſt eī nūc aliud ſeſamoides. videlicet antyare naſcens: qḋ ob h̄ aliq̄ vocant antyciricon. Cetero ſimile erigeronti herbe.

E ¶ Granum ſeſame in vino dulci ad detractiones datur q̄ntum tribus digitis capitur. Miſcent etiā ʒ ellebori albi vinum ⁊ dimidiū obulum purgationi eam adhibentes maxime inſane melācolie. comicialibꝰ quoq͡ʒ ⁊ podagris etiā per ſe dragme pondere exinanit.

Capitulum. cccccxxxij.

Seride. Plinius li. xx. Seris lactuce ſimilia. duoꝝ generum eſt. Silueſtris melior eſt nigra iſta ⁊ eſtiua. Deterior hyberna ⁊ candidior eſt.

Operationes.

A ¶ Vtraq͡ʒ ſtomacho vtiliſſima. ꝓcipue quē humor vexat. ⁊ cum aceto in cibo refrigerant. vel illite diſcutiuntq͡ʒ ⁊ alios q̄ ſtomachi.

B ¶ Cum polenta ſilueſtrium radices ſtomachi cauſa ſorbentur ⁊ cardiacis ſup ſiniſtrā mammam illiniunt͛. ex aceto podagris ⁊ ſanguinē reiicientibꝰ vtiles ſunt omnes hee.

C ¶ Itemq͡ʒ q̄bꝰ genitura fluit alterno die ꝑ potū.

D ¶ Dyaſ. Seridis due ſunt ſpēs. Vna videlicʒ agreſtis: ⁊ alia ortiua eſt. Agreſtis q̄dē pinguis ⁊ citonon eſt appellata. ⁊ hʒ folia lata. Altera ꝟo ſcʒ ortiua ſpecies hʒ duas. Vna quidē habet lata folia lactuce ſimilia. Altera vero eſt amara. ⁊ habet folia anguſta. D multū virtꝰ eſt ſtiptica et cū ſtomacha.

¶ Ventrem abſtinet cū aceto cocta maximeq͡ʒ agreſtis. vexatū ſtomacho ꝯfirmat. ⁊ eſtuatiōes mitigat. ſola cū polenta īpoſita blādit͛. cordiacis ⁊ oculoꝝ tumori ſubuenit. folia impoſita vt cathaplaſma: mitigant ſcorpiū ꝑcuſſum.

¶ Ipa q͡ʒ addita polentis et impoſita. cōpeſcit ignē ſacrū. Mixta cū aceto ac ceruſa oībꝰ calidis rebus opitulat͛.

Capitulum. cccccxxxiij.

Spelta. Pādecta. ca. cclxxv. Futa arabice. vel fult vel hals vel halca. Grece benge vel tragꝰ vel zeia vel ellica. latine ꝟo ſpelta. Sera. li. ag. c. fult. id eſt ſpelta. ⁊ ipa eſt ſic ordei granū. Et ſūt eiꝰ due ſpēs. in vna inueniunt͛ duo grana. ⁊ in alia vnū. ⁊ q̄dlibʒ granū in cortice ſuo. ⁊ ipm̄ q̄dē minꝰ nutrit q̄ ordeū: ⁊ ē boni ſaporis. Panis eīm q̄ ex eo fit minꝰ nutrit q̄ panis tritici vel ordei.

Operationes

¶ Sera. auc. Dyaſ. Tragꝰ. i. ſpelta. figura eiꝰ eſt figura grani: q̄ dr̄ candaruſum. ⁊ eſt minoris nutrimēti: q2 multū hʒ de furfure. ⁊ nō eſt facilis digeſtionis. ⁊ mollit ventrem.

¶ Et idē auctoritate Pauli. Tragus eſt ſpelta. ⁊ eſt ex ſpeciebꝰ granorū mala ſtomacho: ⁊ lenit ventrem. ¶ Et idem auctoritate Iſaac. Eſt frigida ⁊ humida viſcoſa. Galienꝰ pͥmo libro de edulijs capitulo zeya. auctoritate Dyaſcoridis. Zeya duplex. Hec quidē eſt ſimplex: ⁊ vocatur kyrmon. hec autem dykolikos vocatur. in duobus quidē in volucris. coniugatum habens ſemen. minus autē nutritiua frumentis. Eſt enim profundarum radicum ⁊ multorū calamorū. fructus aūt leuiſſimus ⁊ affectatus ab omnibꝰ animalibꝰ. Eſt autem ſimile frumentis in frigidis regionibus cultum. fit autem magis nutritiua: ſi cū ordeo aptaqꝫ ſtomacho farina facta ex eo et frumento fiunt pultes. eſt autē ſatis nutritiuum ⁊ facile elaborabile. magis autem ſubcitatiuum ventris. ¶ Et idem ſexto ſimplicium farmacorum capitulo zeya. Zeya ſiue ſpelta mediā quodāmodo virtutem habet inter frumenta et ordea. Et ideo innoteſcat tibi ꝑ ea. ¶ Serapion. Mollit naturam ⁊ generat inflationes et rugitus. ⁊ eſt bona viſcoſitatibꝰ pulmonis ⁊ pectoris: ⁊ forti tuſſi. Nam fiunt ex ea loboc ⁊ pultes. ⁊ prouocat vrinam ⁊ mūdificat renes ⁊ veſicam.

Capitulum. cccxxxiiij.

Symphicum: Dyaſcorides. Symphicum naſcitur in locis aſperis habēs virgas origano ſimiles ac tenues. capita vero ſicut thimū. virge lignoſe ſunt ⁊ odorate: guſtuqꝫ dulces: flegma prouocantes. Radix eſt illi longa ⁊ obruſa in modū digiti groſſa. ¶ Sympatos. Iſidorus. Sympatos grece dictus eſt: eo ꝙ tantā radicis virtutē habeat: vt fruſta carnis ī cacabo aſperſa coagulet. Synapiagrion vel vt dicūt latini ſcādalicū. i. pes pulli. naſcit̄ in tumulis ⁊ ſup tegulas. Herba eſt hñs folia minuta ⁊ anguſta duobꝰ digitꝭ longa: in ſūmo diuiſa ⁊ pinguia Virgā ꝑfert in medio duoꝝ palmoꝝ cū paucis ramulis: in qbꝰ fert ſemen cardamo ſimile: latū: obrotundū ac veluti conquaſſatū. vnde ⁊ vocatur talaſpiū. Greci nāqꝫ thalaſſe dicunt frāgere ſiue quaſſare. florem habet albū Virtꝰ eſt ei ⁊ ſemini termantica atqꝫ acra.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Potui datū vehemēter purgationem facit ſuperioꝝ ac inferioꝝ. Sciaticis medet̄ ꝑ cliſtere adhibitū. Menſtruis imperat bibitum. Collectiones in aceto bibitum rumpit. Aborſum facit. A

¶ Idem. Symphicū elixū in mulſa: pulmonem purgat. reijcientēqꝫ ſanguinem: aut nefreticos cū aqua medicinaliter iuuat. Radix eius cū aqua cocta et bibita fluxum mulierꝭ abſtringit. Diſſintericis quoqꝫ proficit. B

¶ Cum oximelle data cōquaſſatiōes atqꝫ dolores lateris ſaluberrime curat. Maſticata vero ſitim amputat: ⁊ aſpredinē faucuꝫ mitigat. Vulneri recēti paracoleſim facit. Enteroceliacos bibita ⁊ cathaplaſmata optie curat: ⁊ carnes concoqui facit. C

¶ Aliud eſt ſymphicū qđ piten eſt appellatū. haſtam habet aſperam duobꝰ cubitꝭ longā. angulosam ⁊ abintus inanē: in qua folia ſūt aſpera ⁊ anguſta. ſicut bugloſſos oblonga. angulos etiā habet ipſa haſta in qbꝰ naſcunt̄ folia. flores habet mellinos. D

¶ Et ſemen ſup haſtas ſicut flomos. Haſta ⁊ frutex habent quiddā ſimile pulueri quod cū carne applicatū fuerit: pruriginē facit. E

¶ Radix eſt ei nigra. que cū fracta fuerit apparet alba ⁊ muſcilaginoſa. Hec trita ⁊ bibita medetur emoptoicis: cōquaſſitiones reficit: ⁊ ani tumores ſpargit. F

¶ Cum vringit he folijs cathaplaſmata facere poteſt omnia ſupradicta. Vulneri paracoleſim efficit. Carnes inciſas ⁊ i cacabos miſſas in ſe glutinare facit. G

Capitulum.ccccxxxv.

Sinonū. Pandecta capitu. dcxlviij. Quidam dicunt ꝙ hec eſt herba que dicitur pes milui. quidam dicunt ꝙ eſt alexandrum: ſed falſo. Nam neutrum iſtorum eſt verum. quoniam non eſt pes milui q̄ vocatur pepanus: quia pes milui habet folia ſatis maiora ⁊ pinguiora. ⁊ flores ſatis a floribus ſinoni differentes. quoniam pes milui facit flores multos ⁊ albos ſimul cōiunctos in capite ſtipitis apparētes: ſicut cauda gatte: ⁊ eius herba ſicut valeriana. Sed ſinonū recte floreſcit ſicut petroſilinum vſuale. ſecūda facit folia ſed maiora non eſt ſimiliter alexandrum quod facit ſemina nigra rugoſa vtcunq̄ curua ⁊ magna ſicut git. Sed ſinonū ſm Dyaſcoridem ⁊ Plinium facit ſemina ſicut apium ⁊ ameos. Unde ſm veritatem ſinonum eſt petroſilinum macedonicū. Quoniam Dyaſcorides dicit: Sinoni ſemen eſt minutum ſimile apio: ſed oblongum ⁊ nigrū: guſtu calidum diureticum valde ⁊c̄. Et dicitur ſinonum: quia naſcitur in ſyria prouincia regionis macedonie.

Operationes.

¶ Dyaſcorides cap̄. de petroſilino q̄d naſcit̄ in macedonia in criptis ⁊ ſpeluncis. Semē eſt minutū ſimile apio vel ameos odoratū ⁊ viſcidum ⁊ aromaticū ⁊ diureticū valde.

¶ Menſtruis imperat. Inflatiōes ſtomachi ⁊ colli cōpeſcit calefaciendo ⁊ ſiccando. Iliis tortionibꝫ ſubuenit. Dolorē laterū mitigat. Nefreticis ⁊ veſice dolori ſubuenit.

¶ Prouocat abundāter vrinā: maxime cū vino datū. diureticis antidotis miſcetur.

¶ Paulus cap̄. de petroſilino macedonico. Petroſilinum macedonicum cuiꝰ ſemen de ſyria affertur. Uel ſemen eſt minutum ſimile apio diureticū valde. naſcitur circa petras. ſemen ⁊ folia ſimilia apio. ſemen eius odoratum ⁊ diureticū valde. vnde petroſilinū vocatur: quoniā multotiens in petris naſcitur. quod multi petrapium dicere conſueuerunt. Quia idem ſunt ſinonum ⁊ petroſilinum macedonicum. quod latine dicitur petroſilinū agreſte. Lege capitulum Petroſilinum.

¶ Multi ſinono vel macedonico carentes vtuntur alexandro: quoniam ſunt eiuſdē virtutis. Uirtutem ſinoni vel macedonici: vt inuenies in capitulo Petroſilinum.

Capitulum.ccccxxxvi.

Sinapis. Pandecta capitulo .cxlviij
Chardel arabice. grece vero ⁊ latine
ſinapis. Sinapis duplex ē ſpecies.
Una eſt cuiꝰ ſemina exterius ſunt ſubnigra.
interius vero alba. Alia cuius ſemina exte-
rius ⁊ interius ſunt alba. ⁊ habent vnam vir
tutem. ſed prima ſpecies eſt acutior ſecunda.
Et componitur ſinapis a ſemi ⁊ napus: quia
tenet medium inter ſinapim ⁊ napum. eſt ca-
lida ⁊ ſicca in medio quarti gradus. ¶ Sera
pion libro aggregatoris capitulo Chardel.
auctoritate Dyaſcoridis cap. Chardel: id eſt
ſinapis. Et eſt illud eligendum quod nō eſt
nimis ſiccum nec extenuatum. et habet gra-
num groſſum. ⁊ ſi frangitur eſt album interi-
us: ⁊ eſt humidum. nam iſtud eſt tale nouum
bonum. ¶ Idem auctoritate Galieni eſt cali-
da ⁊ ſicca in quarto gradu. ¶ Auicenna libro
ſecundo capitulo de ſinapi. Sinapis eſt ca-
lida ⁊ ſicca in quarto gradu.

Operationes

¶ Serapion. Uirtus foliorum eſt calida vl-
ceratiua. ⁊ ꝓpter hoc pungit multum. quan-
do teritur ⁊ miſcetur cum radice enule. et di-
mittitur ſuper locum per ſpacium hore. ⁊ cō-
fert ſciatice vlceroſe ⁊ ſpleni.
¶ Et linitur cū eo ſcabies vlceroſa et aufert
eam. ⁊ aufert maculas vnguium. ⁊ cōfert qñ
radix eius ſuſpenditur in collo habentiū do
lorem dentium: nam ſedat eum.
¶ Idem auctoritate Dyaſcoridis. Sinapis
virtus eius eſt calida ⁊ ſubtiliat ⁊ attrahit qñ
maſticatur. ⁊ quando teritur ⁊ miſcetur cum
aqua: ⁊ temperatur cum ydromelle: ⁊ fit inde
gargariſmus. ¶ Confert apoſtematibus ra-
dicis lingue. et antique aſperitati pulmonis
facto cum eo gargariſmate. Et quādo fit cū
eo emplaſtrum cum rebus conuenientibꝫ ad
hoc reſoluit ſcrofulas.
¶ Et quādo teritur ⁊ applicatur naribꝫ com
mouet ſternutationem: ⁊ confert epilentieis
excitans eos. ⁊ mulieri que patitur ſuffocati
onem matricis. ¶ Et cōfert litargie quando
fit emplaſtrum cum eo ſuper caput: poſtꝗ̄ fe
ciſti capillos eius abradi. ⁊ quando admiſce-
tur cū caricis ⁊ ponitur ſup cutim donec ru
beat confert ſciatice ⁊ duriciei ſplenis. et eſt
cōueniens ꝓprie doloribꝫ antiqͥs. qñ volumꝰ
attrahere aliquem humorem ad exteriora. et
qñ fit emplaſtrū cū eo: curat alopiciam.
¶ Et quando miſcetur cū melle et adipe: aut
cum cera ⁊ oleo diſſoluta: mundificat facieꝫ.
et aufert maculam ſeu liuoreꝫ qui fit ſub ocu-
lo. ⁊ coquitur cum aceto: ⁊ linitur cum eo ſca
bies vlcerata et empetigo.
¶ Et qñ terit groſſe ⁊ dat in potu cōfert febri D
bus periodicis. ⁊ cōfert grauitati auditus ⁊
tinnitui aurium. Et quādo teritur ⁊ admiſce
tur cum aqua ⁊ melle: ⁊ fit inde collíriū: ꝯfert
obſcuritati viſus: ⁊ pruritui palpebraꝝ.
¶ Auicenna. Sinapis incidit flegma. ⁊ ole I
um eius eſt calidius oleo raphani. ⁊ fugiunt
ex fumo eius vermes venenoſi. ⁊ illa que eſt
ſilueſtris generat humorem malum. Et ī ipa
ſunt abſterſio ⁊ etiam reſolutio.
¶ Et homies qdā comedūt folia eiꝰ. ⁊ radicē K
eius elixatam. ⁊ mūdificat faciē: ⁊ aufert oc-
cultationē ⁊ veſtigia ſanguinis mortui.
¶ Et ſilueſtris eſt bonum emplaſtrum ſordi- L
ciei: ⁊ excitat linguam: ⁊ cōfert alopicie. ⁊ re-
ſoluit apoſtemata calida: et omne apoſtema
antiquum. ⁊ ponitur cum caulibus ſup ſcro-
fulas: ⁊ confert ſcabiei ⁊ empetigini ⁊ cōfert
ad dolorem iuncturarū ⁊ ſciatice.
¶ Et mūdificat humiditates q̄ ſunt in capi- M
te. ⁊ fit ex ea emplaſtrū capiti eiꝰ q̄ patit litar
giam. Et aqua eiꝰ diſtillat ad oēm dolorē au
rium: ⁊ molaris. Et ſilr eius oleū. ⁊ ꝓprie qñ
decoquit in ipa aſſa. ⁊ eſt ex medicinis aperi
entibꝫ colatorij opilationem.
¶ Et dixerunt quidam ꝙ ſi bibatur a ieiuno N
intellectum efficit bonum.
¶ Et adminiſtratur in alcohol oculi ad pan- O
num. ⁊ aſperitatem ſi teratur et bibātur cum
aqua mellis. aufert aſperitatem antiquam in
canna pulmonis. et extenuat ſpleneꝫ. ⁊ facit
ſitim. et confert prefocationi matricꝭ. et facit
deſiderium coitus.
¶ Plinius libro .xx. Sinapis ad ſerpentum P
ictus ⁊ ſcorpionum tritum cum aceto illini-
tur. Fungorum venena diſcutit.
¶ Contra pituitam tenet in ore donec lique Q
ſcat. aut gargariſatur cū aqua mulſa. Ad den
tium dolorē manditur. ad vuam gargariſatur
cum aceto ⁊ melle. Stomachꝭ vtiliſſimum
contra omnia vitia pulmonibuſqꝫ.
¶ Excreatiōes faciles facit in cibo ſumptū R
Dat ⁊ ſuſpirioſis. Senſus atqꝫ ſternutamē-
ta capitū purgat. Aluum mollit. ¶ Macer. S
Inter eas q̄ſ Pitagoras laudauerat herbaſ:
Aſſeritur primā laudem tribuiſſe ſinapi.
Quartus ⁊ gradus in vi ſicca calidaqꝫ.
Extrahit humores viſcoſos extenuatqꝫ.
Cōburitqꝫ cutē: vis eſt ſibi tanta caloris.
Maior vis eius in ſemine dicitur eſſe.

Capitulum .ccccxxxviij.

Siſeleos. Platearíꝰ. Siſeleos idem eſt ꝙ ſiler montanū. Et ē in.ij.g̃.ca.⁊ ſiccū. Semē eiꝰ medicine cōpetit. et ꝑ annos tres ſeruat̃. Virtutē habet diureticā diſſolutiuā ⁊ ꝯſumptiuaꝫ. ¶ Pandecta ca.dcli. Siſeleos arabice vel aſcegelios. grece ſiſali. latine ſiler montanū. ¶ Sera.lib.ag.ca.ſiſeleos.auct. Dyaſ. Siſeleos folia hꝫ ſimilia folijs feniculi: niſi ꝙ hꝫ longiora ⁊ groſſiora. ⁊ habet haſtā longā: in cuiꝰ ſūmitate eſt corona in qua eſt ſemē longū ⁊ latuꝫ: hñs angulos: ⁊ groſſium acuti ſaporis: fortꝫ odoris. Et eſt illud qḋ eſt in vſu ⁊ adminiſtratur in cibis. ⁊ habet radicem longam boni odoris.

Operationes

A ¶ Gal'.viij.ſim.far.ca.ſiſeleos ſm̃ trāſla. ara. Radix huiꝰ plante ⁊ ſemē hꝫ caliditatē tantā ꝙ ꝓuocat vrinā forti ꝓuocatiōe. ⁊ cū eo virtꝰ ſubtilis q̃ ꝯfert aſmati ⁊ epilentie. ¶ Et idem
B codē libro ⁊ codē cap̄. ſm̃ trāſla. grecā. Siſeleos radix q̇dē ⁊ fructꝰ calefactiuū eſt intantū vt ſufficiēter vrinatiuū ſit farmacū. Eſt autē ex ſubtilibꝫ partibus vt ad epilentias ⁊ orthomis cōpetat. ¶ Et Sera.auc. Dyaſ. Vir
C tus eiꝰ eſt calefactiua. ſ. radicꝫ eiꝰ ⁊ ſeminis. ⁊ qn̄ ſumit̃ ex eis in potu ꝓuocant vrinā. ⁊ ꝯferūt coartationi anhelitꝰ in q̃ oportet hoīem erigi. ⁊ aſmati ⁊ ſuffocatiōi matricꝫ. ⁊ ꝓuocāt menſtrua ⁊ expellit fetū. ¶ Et ꝯferūt epilēticis ⁊ oībꝫ doloribꝫ inteſtinoꝝ ⁊ interioꝝ mēbroꝝ. ⁊ qn̄ ſumit̃ de aliquo illorū: aut ex vtroqꝫ cū vino in potu cōfert tuſſi antique: ⁊ debilitati digeſtionis: ⁊ tortiōibꝫ ventrꝫ: ⁊ debilitati epatis. ¶ Et qn̄ ſumit̃ ex ea cū vino ⁊ pipere ꝓſeruat ⁊ defendit hoīem a frigore aeris. et ꝓpter hoc ꝯuenit itinerantibꝫ in hyeme. Et qn̄ hoīes ⁊ alia aīalia comedunt de hac planta tp̄e coitus eoꝝ cōfert eis ſtatim ad impr̄gnādum. ¶ Et idē aucto. Aben meſuay. Eſt ca.⁊ ſic. in fine.ij.gra. incidit ⁊ diſſoluit humores flegmaticos viſcoſos ⁊ cōgelatos. Et ꝓpter hoc aperit vias oēs: ⁊ cānales opilatiōes: et ꝓuocat vrinā ⁊ menſtrua: ⁊ ꝯfert aſmati: ⁊ oībus egritudinibꝫ flegmaticꝫ. ¶ Platearíꝰ. Cōtra aſmata ex frigida cā dat̃ vinū decoctiōis eiꝰ ⁊ ficuū ſiccaꝝ. Vel puluis eiꝰ cū ficubus ſiccis ⁊ aſſatis. Cōtra opilationem ſplenis ⁊ epatis acrenū ⁊ veſice ſtranguiriā ⁊ diſſurriam dat̃ vinū decoctiōis eiꝰ. ¶ Herba ipa in vino et oleo cocta et pectini cathaplaſmata ſtranguiriā ⁊ diſſurriā ſoluit. Sed ⁊ fumigatio facta ex aq̃ vl' vino decoctiōis eiuſdē herbe menſtrua ꝓuocat. ¶ Aui. Siſeleos eſt in ij.g̃.ca.⁊ ſic. reſolutiuū: mūdificatiuū carminatiuū. Silr̃ ſemē ⁊ radix eiꝰ ſunt ſedatiua. doloꝝ interioꝝ: ⁊ liq̇facit flegma ꝯgelatū. de ipo dat̃ in potu aīalibꝫ: ⁊ multiplicat eoꝝ partus. ¶ Cōſtantinꝰ in li graduū. Siſeleos eſt ca.⁊ ſic. in.ij. digeſtionē adiuuat. vrinā ⁊ menſtrua ꝓuocat. Matricis ſuffocationem curat. ſtrāguiriā ex frigiditate diſſoluit. Maneſituoſis ⁊ diu ex humido tuſſientibꝫ ſubuenit potata cū pipere ⁊ vino calefacit eos q̇ in itinere deficiūt: ⁊ ꝓpter hyemē frigeſcunt.

Capitulum. cccclxxxviij

Siderica. Dyaſcorides. Siderica ſiue heraclea habet folia praſſio ſimilia: ſed oblonga ⁊ aſpera. Haſtaꝫ habet quadraꝫ duobꝫ palmis longā virgas longiores ſtipticas: et in guſtu ſuaues. in quibꝰ ſcilicet virgis capita obrotunda ſicut verticelli. ⁊ ſicut praſſij oriuntur: ⁊ in eis ſemen nigrum inueniť. Sub petra naſcitur.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Folia eiꝰ trita paracoleſim faciunt mire vulneribꝫ impoſita. Alia eſt ſydericis que haſtas duobꝫ cubitis habet longas ⁊ teneras. Folia que in ipis haſtꝫ peſtpiſteri ſimilia. ⁊ diuiſa ī circūitu plurimū naſcētia: ſꝫ in viſu tenuia ⁊ longa. In acumīe vero

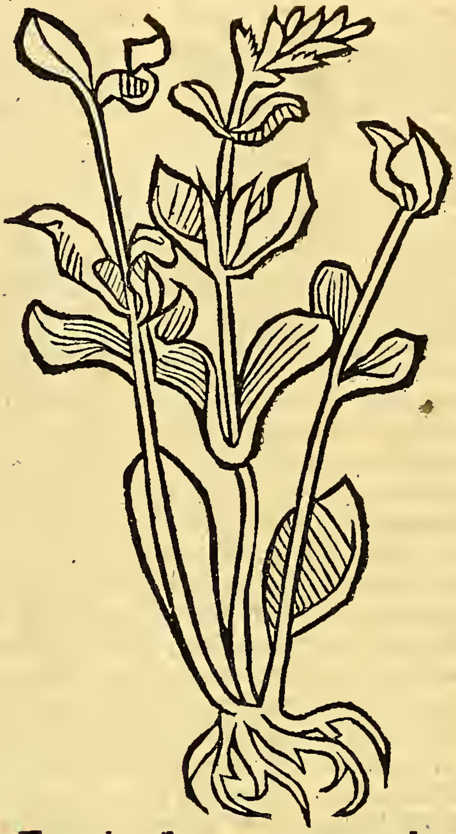

haſte capitellū habet rotundū ⁊ aſperū in quo
ſemen blete eſt ſimile obrotundū ⁊ durū. Eſt
aūt virtus termātice ſimilis ſupradicte. Ter
tium eſt gen⁹ ſideritis qđ catebras Heracle-
on dixit. ⁊ naſcit̃ in parietib⁹ ſicut vitis. Habꝫ
folia minuta teneraq; multa ex vna radice na-
ſcentia coriandro ſimilia. Cui⁹ haſte duob⁹
B ſunt palmis longe molles ⁊ albidiores. feni-
ceos habet flores. ¶ Dyaſcorides. In guſtu
C eſt muſcilaginoſa: tritaq; vulnerib⁹ recentib⁹
paracoleſim facit impoſita. ¶ Plini⁹ lib. xxv
Panacem heracleon alij ſideritē in cubitali
ſcapo ramoſum minutiorib⁹ q̄ȝ feniculi folijs
ab vino veſtitū. Alij fatent̃ illā quidē vulneri
bus vtile. ſed verā achilleā eſſe ſcapo ceruleo
pedali ſine ramis ex oī parte ſingulis folijs
elegāter veſtitā. Alij quadrato caule. marru
bij capitib⁹ folio quercus. hanc q̄ȝ neruos p̄-
D ciſos glutinare faciūt. Aliā dicunt ſideritem
naſcentē in macerijs. ¶ Cū terit̃ fedi odoris:
ſed ⁊ aliā huic ſimilē. candidiorib⁹ tn̄ folijs ⁊
pinguiorib⁹ ac tenerioib⁹ cauliculis ī vineis
naſcentē. Aliam vero quincum cubitorū cū
lib⁹ ramulis atq; triangulis filicis folio pe-
diculo longo. Oīes aūt vulnerib⁹ p̄cipuos
E eſſe. Eam vero ex latiſſimo folio nr̄i ſcopam
regiā vocāt. ¶ Idē in li. xxvi. Sideritis vari-
ces ad alligata minuit: ⁊ ſine dolore preſtat.

Capitulum. cccccxxxix.

Siliqua. Pandecta capi. cxxi. Cha-
barliub arabice. grece xiloqaracta vł
ſiliqua vel keracium. vel keraca. vel
faba ſiliqua. latine vaginella. vel carumba.
¶ Serapion libro aggregatoris cap̄. Cha-
barliub. Chabarliub ſapor eius eſt ſtipticus
cum pauca dulcedine. Et virtus earū que nō
ſunt recentes eſt ſiccatiua. Naȝ que deſicā-
tur ſtringunt ſicut faciunt ceraſa. quia humi
ditas earum reſoluitur: et remanet ſubſtātia
terreſtris que deſiccat. Sed arboris earū eſt
virtus deſiccatiua ⁊ ſtiptica.

Operationes

¶ Galienus ſcđo de cibis capi. de ſiliq̄s. De A
ſiliq̄s peſſime ſenſi q̄uis digerant̃ ⁊ ventrem
ſtringant: ⁊ humores noxios nutriant.
¶ Et idem in libro de chimis. Eſt kerachiuȝ B
eduliū pauci nutrimenti ⁊ ligneuȝ ex neceſſi-
tate ⁊ indigeſtibile. Nullū eñ ligneū bñ dige
ſtibile. ſed ⁊ nō egri celeriter non paruum ipſis
exiſtit malum. quare melius eſſet ipa neq; de
ferri ad nos ex orientalib⁹ locis in quib⁹ na-
ſcuntur. Eſt enim cib⁹ mulierū ⁊ puerorū effre
natorum nihil vtile ad ſanitatis conſeruatio-

nem.neq̃ eu ſtomachus eſt. Alimētū aūt pa-
C lamq̃ ⁊ ipm dat pauco corpori.¶ Et idē in li-
bro de ſim.far.de xilocaracta. Arbor xiloca-
racte q̄ vocat̃ centenicen eſt ſiccatiue ⁊ ſtipti
ce virtutꝭ:ſicut ⁊ fructus eiꝰ que vocat̃ xiloca
racta.participās videlicet de dulcedine qua
dam.patiunt̃ aūt ⁊ hec ſimile ceraſi. humide
eni magꝭ ſubducūt ventrē.ſicce aūt ſiſtūt ma
gis expirata quidē humiditate:terreſtri autē
ſubſtantia remanente.¶ Paulus cap̄.de ſili-
quis. Eſt quoddā genus ſilique que vocat̃ ſi-
liqua caprina.cuius fructꝰ eſt ſicut mirtus:⁊
folia ſunt tracion. fructus eiꝰ eſt in vaginis
D ſicut lupinꝰ:habens formā faſeoli.¶ Dyaſco
rides cap̄.de ſiliquis. Silique recentes ſto-
machum euertunt:eedem ſiccitate in contra
riū poſſunt.cibꝰ eaꝝ ad vrinā proficit cōmo-
uendum. Traditur ad ſtomachi dolorē nō le
ue preſidiū eſſe ſi in ſextario aque ad dimidi-
um coquant̃.hiſq̃ ſuccus ꝑ dies quinq̃ con-
E tinuos hauriat̃.¶ Paulus. Siliqua caprina
ſufficienter cancros medet̃.¶ Bartholome-
F us ī libro de ꝓprietatibꝰ reꝝ inquit: Siliqua
eſt genꝰ leguminis ſonoris follibꝰ ⁊ vacuis:
quod magꝭ onerat q̄ reficit:vt dicit gloſa ſu
G per Lucam.xv.¶ Item ſiliqua dicit̃ follicu-
lus cuiuſcunq̃ leguminis ⁊ purgamentū ex
H quo porci nutriunt̃.¶ Iſidorus autē lib.xvij.
dicit ſiliquon.quā latini incorrupte ſiliquam
vocant. Ideo tale nomen a grecis accepit:
q꞉ eſt arbor cuiꝰ fructus eſt dulcꝭ.xilon q̄ꝑ
ꝑ e lignū dicūt liquon dulce. Et huic ſenten
I tie ꝯcordat.¶ Plinius libro.xxiiij.vbi dicit:
q̄ fructus ſilique ſunt ꝑdulces:⁊ habent lon
gitudinē vnius digiti ⁊ pollitarem latitudi-
K nem:quoꝝ cortex manducat̃ vt dicit.¶ Idē
libro.xx.q̄ aliqui dixerūt eam eſſe ficum egy
ptium:ſed hic eſt error manifeſtus:q꞉ in egy-
pto non creſcit:ſed in Syria.

Capitulum.cccc.xl.

Siſamus. Pandecta. Semyſſem ara
bice.grece ſiſaminū. Latine vero ſi-
ſamus vel iozolena. Serap̄.li.aggre
gatoris capitulo ſemyſſem: id eſt ſiſamus.au
ctoritate Galieni. In eo eſt ſubſtātia vnctuo
ſa quantitate nō pauca. Et virtus eius eſt q̄
mollificat. Et eadem virtus reperit̃ in oleo
ſicut in ſubſtantia.⁊ aqua in qua coquit̃ ſiſa-
mus habet eandem virtutem.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides capitulo ſiſaminū ſm trāſlati
onē grecam malū eſt ſtomacho.et comeſum
oris fetorē facit. Et idem ſm trāſlationē ara-

bicam. Quando fit emplaſtrum cū eo mollit
duricies neruoꝝ. Et curat ꝯquaſſatiōes au-
riū.⁊ apoſtemata calida que fiūt in eis.⁊ con
fert cōbuſtioni ignis:⁊ dolori colico:⁊ mor-
ſui aīalis qđ dicit̃ carates.¶ Et qñ miſcetur B
cū oleo roſaꝝ ſedat dolorē capitis q̄ fit a ca-
lore ſolis. Et planta ſiſami qñ coquit̃ cum vi
no facit hāc eandē opationē:et ꝯfert proprie
apoſtemati oculi ⁊ pulſatiōi eius.¶ Et idem C
Serapion aucto. Aben meſuay. Oleū ſiſa-
minū eſt malū ſtomacho ⁊ deſtruit eū. ⁊ iuua
mentū eius eſt illis q̄ hn̄t melancolicā:⁊ ſciſ-
ſuras in extremitatibꝰ. Nam hi iuuant̃ mul-
tū ex cibo eiꝰ.⁊ rugas cutis extēdit ⁊ mollit
eas.⁊ cōſolidat ſciſſuras q̄ fiunt ꝓpter deſic
cationē q̄ ſunt a melancolia.¶ Et dicūt q̄ ſi- D
ſamꝰ eſt ca.in.ij.gra.⁊ hu.in.i.⁊ ꝓuocat vomi
tū qñ torrefit ⁊ rectificat̃ ⁊ meliorat̃.¶ Gal. ī E
li.de cibis cap̄.de ſiſamo. Siſamū cito ſto-
machū euertit ⁊ tarde digerit̃:⁊ alimētū dat
corpori vnctuoſum.¶ Rabi Moyſes capi. F
de ſiſamo. Siſamus corrumpit cerebrū ⁊ nu
cham.⁊ replet caput fumoſitatibꝰ. ⁊ facit ſu-
dorem fetentem.et in mulieribꝰ ventrem au-
get.⁊ ipſuȝ generat herniam.¶ Auerrois q̄n G
to colliget capitulo de ſiſamo. Eſt calidus ī
ꝑmo vel in ꝑncipio ſecūdi,humidū in tertio,

¶ Auicenna in ſecundo canone. Siſamū eſt
ſemen pluris vnctuoſitat; ꝙ̄ reliqua ſemina.
Quidā dixerūt ꝙ eius oleū nō niſi melanco
licis cōfert vt eos impinguet ⁊ humectet. Et
eriſimon qđ eſt gen⁹ quoddam ſiſami abomi
nabilis ſaporis. Corpus ei⁹ eſt folio ſuo for-
tius. ⁊ eſt ca. in medio ꝑmi. humi. in fine ipſi⁹.
¶ Eſt aūt glutinatiuū ⁊ lenificatiuū. equalis
calefactionis: ⁊ ſimiliter oleū ei⁹ ⁊ decoctio
ipſius. Eſt etiā mollificatiuū. ⁊ in ei⁹ oleo eſt
groſſitudo. ⁊ qđ eſt torrefactū minoris eſt no
cumenti. viriditatem ꝑcuſſionis reſoluit. et
ſanguinem congelatum. ¶ Et confert fiſſure
⁊ aſperitati melancolicorum bibitum et lini-
tum. ⁊ eſt impinguatiuū. ꝓprie excorticatū.
⁊ prolongat capillos ⁊ ꝓprie ſuccus arboris
eius ac foliorū ipſius: ac lenit eos. remouet
quoq; furfures. ¶ Iſaac. Siſamū ca. eſt in. i.
gra. hu. in. ij. Nō ſine cortice eſt vnctuoſius
eſt. Ideoq; groſſi⁹ ⁊ ad dirigendū duri⁹.
¶ Palla. li. x. In mēſe ſeptēbri ſerendū eſt ſiſa
mū putri ſolo vel pinguibus arenis vel terra
cōgeſticia. iugere q̄ttuor vel ſex ſextarios ſe-
uiſſe cōuenit. ¶ Idē in libro vndecimo. Si-
ſamū vſq; ad ydus octobris ⁊ faſelū cōuenit
ſeri terra pingui vel agro ſterili.

Capitulum. ccccxlj.

Siligo. Iſidorus li. ethymo. Siligo ē
gen⁹ triticea ſelecto dictū. Nā in pa
ne ſpecies eius ꝑcipua eſt.

Operationes

¶ Palla. li. xviij. Siliginē dixerim ꝓprie tri A
tici delitias. Candor eſt ⁊ ſine virtute ac ſine
pondere ꝯueniēs humidis tractib9. q̄les ita-
lie ſunt ⁊ gallie comate. Sed ⁊ trans alpes i
allobrogū tm̄ auernoꝝ ꝙ̄ agro ꝑtinax. In ce
teris ibi partib9 biennio in triticū trāſit. Re-
mediū ē vt grauiſſima queq; ipi⁹ grā ſerant.
¶ E ſiligine laudatiſſim⁹ panis ac piſtrinarū B
opa laudatiſſima ꝑcellit in italia. ſi ipis nate
miſceat cāpana. Ruſior q̄dē eſt illa: ſed can-
didior pyſana. ponderoſior aūt cretacea. Iu-
ſtum eſt e grano cāpane vel cāpanie ꝙ̄ caſtra
tam vocant: redire ſextari⁹ q̄ttuor ſiliginis
ex modio. Iuxta ſniā3 Catbonis ſiligo ⁊ tri
ticū in apto loco edito ſerunt: q ſole ꝙ̄ diu-
tiſſime torreat. ¶ Serenda dr̄ in tenuiora ter C
ra: q nō multo indigent ſucco: vt cicerē ac ci
tuſum. In pingui vero q cibi ſunt maioris vt
ſiliginē ac triticū ⁊ linū. ¶ Deniq; far ⁊ ſiligo D
ſolū ſortiunt cretoſum ⁊ vliginoſū. Siligo
nūq; ꝑiter matureſcit: nec vlla ſegetū minus
dilationē patit ꝓpter teneritatē: cū ꝙ̄ q ma-
turauere protin⁹ granū dimittentib9. S3 mi
nus ꝙ̄ cetera frumenta periclitat in ſtipula:
ſemꝑ habet rectā ſpicā: nec ꝯtinet rorā: quin
faciat rubiginē. ¶ Dulciſſim⁹ eſt panis ex af- E
frica. Ipſaq; ſpiſſior ꝙ̄ far. et ſpica maior ea-
dem ⁊ ponderoſior. Difficulter exterit in gre
cia. ob id dari iumētis ab homero dicta: hec
eſt eni quā oliram vocant. Eadem in egypto
facilis atq; fertilis. Far ſine ariſta eſt. Ireq;.
Siligo excepta ea que laconica nuncupat.
Adijciuntur his genera bronos. ſiligo exce-
pticia ⁊ tragos. ¶ Sūma ſiliginis laus boni F
tate ⁊ cribri tenuitate conſtat. Et galli quidē
e ſetis equoꝝ inuenere criboꝝ genera hyſpa
nie lino excuſſiora ⁊ polinaria. egypt⁹ a papi
ro iunco. Siliginē3 quidē ex ouis ſubigunt
vel lacte. butiro vero gentes pacate ad ope-
ris piſtorij genera cura tranſeunte.
¶ Idem in li. xxij. Siliginis grana cōbuſta G
⁊ trita in vino āmineo atq; oculis illita epy-
foras ſedant. ¶ Auicenna. Siligo eſt ſpeci- H
es ordei ſine cortice: et ei⁹ opatio ꝓpinqua eſt
opationi ipius. ¶ Gloſa ſup Lucā. Siliqua I
eſt gen⁹ leguminis ſonoris follib9 et vacuis
quod ventrem magis onerat ꝙ̄ reficiat.
¶ Raſi in almāſore. Siliq̄ q in terra hieroſo L

lymitana naſcunť ꝑatũ colorẽ hñt ⁊ vẽtrem
ſtringũt. Que ãt ĩ alijs terrꝫ vẽtrẽ fortiꝰ ſtrin
N gũt ⁊ calide nõ ſũt. ¶ Pandecta ca.cclxxxix.
Siligo vl' germanũ latie. grece tyſa vel ſythꝰ
O ara. ſiligo hib ¶ Sal'.i.ð edulijs ca. tyffa. auc.
Dyocles ⁊ menesithei air: ꝙ poſt frumẽtũ ⁊ or
deũ meliꝰ q̇dẽ tyfa.i.ſiligo. Eteni ſufficiẽter
nutrit. ⁊ cũ multo labore digeriť. Panẽ autẽ
aſſidue ex eis comedẽſ: nullꝰ vtiq ex incõſue
toꝝ huic edulio ſanꝰ erit: neq oĩno ſi inodi-
cũ ẽ ei ĝue ⁊ ĩdigeſtibile. ſemẽ ãt huiꝰ tyfe hꝫ
P q̇dẽ exteriꝰ leuã.i. corticẽ. ¶ Et a q̇buſdã vo-
cať ꝑuũ frumẽtũ eq̃s. hãc q̇dã ĩnocue come-
dere. nõ ĩprobabilr aũt vtiq q̇dã noĩant ꝑuũ
frumẽtũ tyfaꝫ ⁊ calore ⁊ ſpiſſitudĩe ⁊ caliditaſ-
Q te ꝟtutꝫ aſſiľatã ĩpi. ¶ Et idẽ. vi. ſim far. ca. ſy-
thꝰ. Syrꝰ ſiue ſiligo acrior ẽ credo ñ ꝑaꝝ et
cacochima tñ ex putrefactiõe fiens. Eſt ãt in
flatiua. ⁊ h̃ q̇dẽ hꝫ acre ⁊ calidũ. pl'imũ ꝟo fri
R gidũ aq̃ſuꝫ acre. ¶ Sera. lib. ag. ca. ſiligo. vel
hals. auc. Dyaſ. Sũt eiꝰ due ſpẽs. ĩ vna inue
niunť duo ĝna ⁊ ĩ alia vnũ. ⁊ q̃ libet granũ ĩ
cortice ſuo. ⁊ illud plꝰ nutrit ꝙ ordeũ. ⁊ ẽ boni
ſaporꝫ. Panis ꝟo q̇ fit ex eo minꝰ nutrit ꝙ pa
S nis tritici. ¶ Et idẽ auc. Sal'. Suba huiꝰ ĝni
eſt media ĩter ſubaꝫ tritici ⁊ ordei ꝙtũ ad ci-
bũ ⁊ ſcdm medicinã etiã. Et ex hac ꝑt ſciri oꝑa
tio eiꝰ ꝑ illud qð dicemꝰ de tritico ⁊ ordeo.

Capitulum. cccxlij.

Siſimbriũ. Ex ſinonimis. Siſimbri
um idẽ eſt ꝙ mentaſtrũ. de q̇ ſcꝫ mẽta
ſtro dictũ ẽ de m. Pli. li. x. Siſimbri
um ſilueſtre a q̇buſdã thymbreũ ẽ appellatũ.
pedali nõ ampliꝰ altitudine. Qð aũt in rigu
is naſciť eſt naſturcio ſimile. Vtrũq aduer-
ſus occultata efficax eſt aĩalia: vt ſunt ſcra-
bones ⁊ ſimilia. Qð in ſicco oritur odoratũ
eſt. ⁊ coronis inſeriť. anguſtũ foliũ habens.

Operationes

¶ Plinius. Ad dolorẽ capitꝫ ⁊ epiforas valẽs
Alij panẽ addũt. alij ꝑ ſe decoquunt in vino.
Sanat ⁊ epimictidas et vitia cutis in facie
mulieꝝ. intra quartã diẽ noctibꝫ impoſitum.
diebuſq detractũ. vomitiões ſingultꝰ tormi
na. ſtomachi diſſolutiões cohibet: ſiue cibo
ſumptũ ſiue ſucco potatũ. Non eſt aũt graui
dis edendũ niſi mortuo ꝯceptu q̇ppe illũ eij-
cit: etiã impoſitũ. Mouet vrinã cũ vino po-
tum ſilueſtre ⁊ calculos. Quos vigilare opꝰ
ſit excitat: capiti cum aceto infuſum.
¶ Pla. Siſimbriũ qð alij herpillum vocãt a-
greſti maius eſt. Naſciť in locꝫ cultꝫ ⁊ aq̃ſis. ⁊
eſt ydiciſmo ſiľe. Sed eo eſt odoratiꝰ ⁊ folijs
latioribꝫ: q̃ multi in coronas cõponũt. virtus
eius termantica exiſtit: ſtrãguirijs medeť.
¶ Et calculos frãgit. hoc maxĩe facit ſemen
eiꝰ cũ vino bibitũ. Tortionibꝫ ⁊ ſugglutioni
bus maximũ ꝑſtat effectũ. Idẽ nauſeantibꝰ
opitulať. Folia eius cathaplaſmis adhibita
capitis dolorẽ mitigant fronti impoſita.
¶ Dyaſcorides. Notum eſt ſiſimbrium quod
eſt natura calida ĩ ſecũdo. ⁊ ſicca in ĩpo. Pu-
trefactionibꝫ reſiſtit. pediculos interficit.
¶ Confert apoſtematibꝰ frigidis: ac flegmo
ni duriciei vehementis decoctuꝫ cum aceto
mixtumq cum oleo roſarum.
¶ Cõfert obliuioni ac ſenſus cõmixtioni ⁊ li
targie: quãdo linitur caput ex eo. Cõfert eti-
am ſingultui bibituꝫ cũ vino. ad ſoda quoq
fit emplaſtrum ex folijs ſilueſtris.
¶ Confert tamen vermibꝫ aſcaridibus. ⁊ ex-
trahit fetum mortuũ. ⁊ prouocat vrinam pro
prieq petroſum. Quod auteꝫ eſt ſilueſtre cũ
vino bibitum. ꝓhibet diſtillationẽ vrine: ⁊ la
pidem extrahit: ac ventris dolori pungitiuo
ſubuenit. Confert etiam puncturis.
¶ Actor. Quia ſiſimbriũ ab autoribꝫ nõ ſolũ
dicitur mentaſtrum: ſed etiã menta videlicꝫ
domeſtica. de ĩpo etiam inter ortulanas her-
bas ſub hoc eodem nomine dictũ ſupra.

Capitulum.cccclxiij.

Silphio. Pli.li.xxij. Silphio ex ſy-ria venit deteriꝰ parthico: ſed medi-co meliꝰ: cuius eſt vſus in medicina. Dyaſco. Silphij radix nota eſt omnibꝫ cuiꝰ lachrymꝰ lazer nominatur.

Operationes

A ¶ Pli. Nã ad lienes ꝓdeſt radix eiꝰ Arterijs etiã exaſpitatiſ ⁊ collectõibꝫ ſanguis illinitur
Sꝫ ⁊ ĩ cibis cõcoq̃t̃ egre inflãmãtibꝫ ĩflatio-
B nes facit ⁊ ructꝰ vrine q̃ꝫ noxia. ¶ Sugillatiſ cũ vino ⁊ oleo ẽ amiciſſima: ⁊ ſtrumis cũ ce-ra ſedis q̃ꝫ verruce cadũt eiꝰ ſuffectu crebrio-
C re. ¶ Folia eiꝰ ad purgãdas matrices ac pel-lẽdos partꝰ emortuos ĩ albo odorato vĩo de-
D coquũt̃ vt acceptabili mẽſura bibat̃. ¶ Dyaſ. Aures acriter calefaciẽs ac veſicã ledẽs. Sꝫ vẽtrẽ purgãs hec herba fortit̃ calefacit. Vir-tus eiꝰ oĩno ĩflãmatiua ẽ. ⁊ ꝓpter h̃ indigeſti-
E ua ẽ. ¶ Radix eiꝰ cocta cũ aq̃ ⁊ modico mel-le potata iuuat ad difficultatẽ vrine. ſuccꝰ eiꝰ cũ lacte reſolutꝰ emigraneã curat ĩ aurẽ miſ-ſus. Extrinſecꝰ aũt poſitꝰ opat̃ ãpliꝰ. Naſcit̃ ĩn ſyria ⁊ armenia ⁊ lybia. Huiꝰ v̄ga ſpletẽ vo-cata ẽ ferule ſĩlis. foliaꝗ hꝫ apio ſĩlia: ⁊ ſemẽ
F latũ. ¶ Virtꝰ radiciſ eiꝰ termãtica et ſtõachũ inflat: ⁊ ructuationẽ ꝓuocat. Indigeſtibilis
G ac veſice ꝯria ẽ accepta. ¶ Oleo addito linio-res corpis limpidat. Oleo ciprino vel yrino mixta ſciaticiſ hũorẽ frigidũ errantẽ ſiccat. in aceto cocta ⁊ cathaplaſmata cãs ani compe-ſcit. bibita venenis occurrit. Eſt etiã custo-macha mixta ſemibꝫ ⁊ oxigaris nobilibꝫ ad-dito ſale comeſta. virga eius diuiſa eſt. lacri-mũꝗ qđ ex ſe dimiſit colligi neceſſarium eſt.

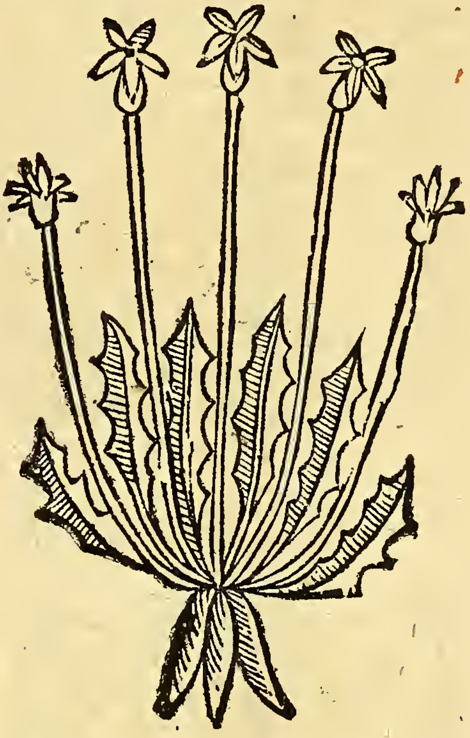

Capitulum.cccclxiiij.

Siſer. Pliniꝰ li.xix. Siſere. Tyberiꝰ princeps omnibꝫ annis a germania flagitans nobilitauit. cuiꝰ in geldu-ba caſtello reno impoſito generoſitas eſt p̃ci-pua: ex q̃ apparet frigidis lociſ cõuenire. In-eſt ei longitudine neruus Iulie auguſte quo-tidiano cibo maxime illuſtrata. Serit̃ aũt ⁊ ſiſer ⁊ paſtinata vtroꝗ tpe. ſ. vere et autũno. magnis ſeminũ interuallis nulla ne minꝰ q̃-ternoꝝ pedũ: quoniã ſpacioſe fructificat ſi ſe-ratur. transferre aũt melius. Idẽ lib.xx. Si-ſer erraticũ ſimile eſt ſatiuo ⁊ effectu.

Operationes

¶ Pli.li.vcs. Ineſt enĩ ſiſer longitudie neruꝰ A
q̃ in decoctiſ extrahit̃ amaritudĩs magna pte relicta. q̃ mulſo ĩ cibis tpata: etiã ĩ gr̃aꝫ ꝟtit̃.
¶ Neruꝰ idẽ ⁊ paſtinace maiore dũtaxat ãni- B
cule. Siſere ſerit̃ mẽſibꝫ bis vicꝫ: Februario marcio: apli: auguſto: ſeptẽbri: octobri. Bre-uior ẽ his: ſꝫ toroſior: amarioꝛꝗ medullo p ſe minutiſſima. Eadẽ v̄o dulcibꝫ mixtiſ ſaluberri-ma: iuenit gr̃aꝫ plibꝫ modis auſteritate victa

C ¶ Nā ꝛ in pollinē tundit̄ arida. liq̄daq̄ꝫ dulci
tēperat̄: ꝛ decocta poſtea aut aſſeruata vł ma
cerata plꝰibꝫ modis. ꝛ tūc mixta de fruto: aut
ſubacta melle vinis ꝛ paſſis: aut pinguibꝫ ca-
D riotis ꝛc. lege Pliniū ibidē. ¶ Itē ſiſer ſilr ſa-
tiuo: ꝛ excitat ſtomachū. ex aceto laſar picia
to ſūptū. aut ex pipe ꝛ mulſo pūcit vrinaꝫ. Et
vt opinio credit etiā ventrē. Eſt ꝛ dyacles in
ſnia eodē. pterea cordi ꝯualeſcētiū ꝯuenire. ꝛ
E pꝰ multas vomitiōes pquā vtile. ¶ Heracli
des ꝯ argētū viuū dedit ꝛ veneri ſubinde of-
fenſantē egriſq̄ꝫ recolligētibꝫ. hūc Heſiꝰ. Iō
ſtomacho vtile videri dixit. qm̄ nemo tres ſi-
ſeres edēdo ꝯtinuaret. Eſſet tn̄ vile ꝯualeſcē-
tibꝫ ꝛ ad vitā trāſeuntibꝫ. Satiuiq̄ꝫ priuatim
F ſuccus aluū ſiſtit. ¶ Dyaſ. Syſaꝝ eſt oībꝫ no
tū qꝺ comeſtū eſt euſtomachū. Radix eiꝰ eli-
xa ꝛ comeſta tollit faſtidiū. ꝛ eſt diuretica.

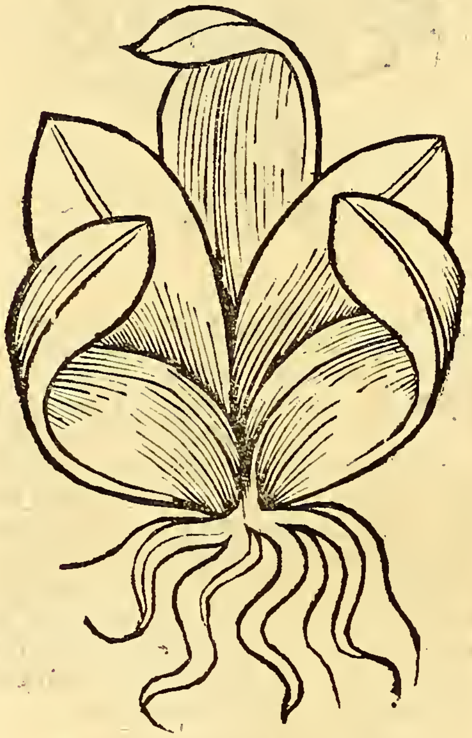

Capitulum. cccc xlv.

Sycla. Aui. Sycla duaꝝ ſpēꝝ eſt. q̄ꝝ
vna nigra ꝓpter vehemētiā viriditatꝫ
Altera ꝟo nota ē. apud q̄ſdā ē i ꝑmo
ca. ꝛ ſic. Et ſm̄ veritatē ē cōpoſitaꝝ ꝟtutū. et
apud q̄ſdā ē fri. Nec dubiū ē qn in eiꝰ radice
hūiditas ſit. In ipa ē virtꝰ baurach ſubtilia-
tiua ꝛ reſolutiōꝛ aptio. fortiōꝛ reſolutōe attri
plici ꝛ lenificatio. In nigra ē ſtipticitas: ꝛ p
prie cū ibentibꝫ. Et baurachitas q̄ ē in ipa ē
reſolutiua. ꝛ terreitas ē ꝯſtrictiua vł ꝯtracti-
ua. ☞ Operationes.

¶ Aui. Totū elixatū ē malichimi. totūq̄ꝫ par
ui nutrimēti ſic olera reliq̄. Succꝰ eiꝰ ac de-
coctio folioꝝ fiſſuras frigorꝫ ꝓhibēt: ꝛ alopi
cie ꝯferūt. ¶ Cōfert etiā pāno. ꝛ q̄nq̄ꝫ abſcin-
dit verrucas ſuccꝰ eiꝰ. ꝛ interficit pediculos
¶ Ex eadē elixata fit emplaſtrū apātibꝫ ac re
ſoluit ꝛ maturat ea. Eiꝰ fo. decocta bona ſūt
ignis aduſtiōi. ꝛ linita cū melle ꝯferūt empeti
gini. ¶ Et eiꝰ aq̄ cū felle gruis fit capiti pur-
giū: ac delet torturā. Et valꝫ ad vlcera nariū
Itē eiꝰ aq̄ diſtillat̄ in aurē: ꝛ ſedat eiꝰ dolorē.
¶ Radix eiꝰ ē mala ſtomacho. faciēs nauſeā
ꝛ hoc plm̄ū ꝓpter baurachitatē eiꝰ mordifi-
catiuā. ¶ Ad opilatōes epatꝫ fortiōꝛ ē aptiōe
malue cū ſinapi ꝛ aceto ꝓprie. ¶ Iſaac i dietis
pticularibꝫ. Sicla quā vulgꝰ appellat blitia
ca. ꝛ ſic. ē in pāo g̃. ¶ Ill audabile ſtōacho nu
trimētū gn̄at ꝓpter q̄ndā ſui acuītis ꝛ hūidi-
tatꝫ multitudinē. Que tn̄ ſi coquat̄ cū aceto
obſomagra. carni olco onfancino vel amig-
dalino facilꝰ q̄dē digeſtiōis fit. ſꝫ parū nutrit.
vētrē humectat. epatꝫ opilatōnē apit: maxie
ꝟo ſi de groſſis ac viſcoſis hūoribꝫ ſit. In aq̄
cocta ꝛ ſic comeſta fit ſtiptica. ¶ Actor ꝺ hac
q̄ꝫ ſub noīe bliti dictum eſt ſuo loco in ſupe-
riori parte hniꝰ tractatus. ſ. de B. ca. c.

Capitulum.cccxlvj

Sticados arabicum. Pandecta ca. lxvij. Aſcukodos arabice. Grece ſa⸗badis. Latine vo ſticados. eſt quodam arabicũ. ꝛ eſt illud qḋ arabice noiat̃ aſ⸗cukodos. Et eſt quoddã citrinũ. de qua in ſequenti cap. dicit̃. Unde Sera. li. aggre. facit de ſticados duo capitula. Unuʒ de ſticados arabico: quod incipit aſcukodos ſiue aſtocodos. ꝛ aliud de ſticados citrino quod incipit Sceba. Eſt autẽ ſticados arabicũ calida et ſicca in tertio gradu. ¶ Sera. lib. aggre. cap. Aſcukodos: id eſt ſticados arabicũ. Naſcit̃ ꝛ in inſula que dr̃ ſabadis in regiõe Galacie: eſt herba ſubtiliũ ramoꝝ habens comã ſaturegie ſimilez: niſi folia eius ſunt longiora ſa⸗turegie. ꝛ eſt acuti ſaporis cum pauca amaritudine. ¶ Dyaſ. cap. de ſticados. Sticados naſcitur in inſulis Galacie circa maſſiliam. que inſula ſticados nomiat̃. vnde ꝛ nomẽ ac⸗cepit. Eſt aũt herba tenuis: ſemen minutum habens cũ folijs ſimilibꝫ thimo: ſed oblonga ꝛ guſtu acriora ꝛ ſubamara.

Operationes

a ¶ Galienus. viij. ſim. far. ca. ſticados. Sticados eiꝰ quidẽ ad guſtũ amarꝰ ſapor eſt: ꝛ ſti⸗pticans moderate. cõplexio eiꝰ cõpoſita eſt ex frigida terreſtri ſubſtãtia pauca aqua ſti⸗pticat ꝛ alia ſubtili ignea ampliori aqua amaricat. ꝛ ꝓpter vtrũqꝫ vero de obſtruere ꝛ ſub⸗tiliare dicit̃: ꝛ abſtergere ꝛ fortificare nata eſt viſcera oĩa: ꝛ totiꝰ corporis ambitũ. mõſtra⸗tum enim eſt ꝛ in anterioribꝫ: quoniã q̃cunqꝫ farmaca cõpoſita ſunt ex talibꝫ ſubſtantijs ꝑdictis energias comparantur.

b ¶ Johannes Meſue capitulo de ſticados. Sticados quod medici laudant eſt arabi⸗cum. ꝛ eſt planta foliorum ſubtilium ꝛ longorum habens ſtipitem ſubtilem cinericeuʒ: cuius eleuatio ſuper terram eſt in menſura cu⸗biti. et habet flores aſſimilatos ſpicis ſiligi⸗num: ſed ſunt breuiores ſine ſemine. Et eſt calida in primo gradu: ꝛ ſicca in ſecundo.

c ¶ Et eſt cõpoſitũ ex partibꝫ terreis frigidis dantibꝫ ei ſtipticitatẽ paucã. ꝛ ex ptibꝫ igne⸗is ſubtilibꝫ a q̃bꝫ inſunt ei acuitas ꝛ amaritudo. ſed acuitas plus eſt amaritudine ſua. et amaritudo plus eſt ſtipticitate ipſius. ꝓpter quod eſt ſubtiliatiuũ: reſolutiuũ: aperitiuum opilationũ. abſterſiuũ ꝛ ſolutiuũ nature. et ẽ preſeruatiuũ ꝓhibẽs a putrefactõe. ꝛ ẽ ex pte ſtipticitatis pauce in eo ꝯfortatiuũ cordis et cerebri ꝛ neruoꝝ ꝛ viſceꝝ. ꝛ hoc eſt eẽ: ꝛ ꝓprietas eiꝰ ꝓhibendũ ẽ hñtibꝫ coleram in ſtoma⸗cho. cõturbat enĩ eos inducens ſitim ꝛ vomitũ ꝛ eſtuationẽ laborioſam. Nã etiã calidam habẽtibꝫ ꝛ ſiccã cõplexionez. ꝛ q̇ ſunt illi po⸗
testate colere ¶ Jpm q̃ʒ eſt ex debiliter ſolnẽ D
tibꝫ ꝓpter qḋ miſcendũ eſt ei ſalgẽma ꝛ mirabolani nigri cũ eo aut kebuli. magnificãt enĩ opationẽ eiꝰ. ꝛ ſilr̃ ſquilla: ꝛ ꝓprie in egritudi⸗nibꝫ capitis. Et infuſum q̇dẽ in aq̃ caſei meliorat̃ in ꝯditiõibꝫ ſuis. ꝛ paſſule ſiue interioribꝫ ſilr̃ ſunt ex his q̃ emẽdant. ſilr̃ ꝛ ſalgẽma rectificat illud. ꝛ ꝓprie ad oẽs partes eiꝰ ſextuplũ ipſiꝰ. ꝛ ſuccus pomoꝝ dulciũ decoctiõibꝫ eiꝰ
verificat illud. ¶ Auicẽ. li. ij. ca. de ſticados. E
Sticados eſt plãta hñs ſpicã. ſicut eſt ſpica grana ordei. ſed eiꝰ folia ſũt breuiora. et ĩ ipo ſtipites ſunt cinericei ſicut in epithimio. ꝛ eſt ſine ſemine. acutꝰ cũ amaritudine pauca. cõ⸗poſitꝰ ex ſubſtãtia terrea: frigida ꝛ ignea ſub
tili. ca. in ꝓmo gra. ſic. in. ij. ¶ Sera. auctori⸗ F
tate Gal. Decoctio ſticados arabici cõfert dolori pectoris ſicut yſopus. et in ꝯfectiõibꝫ medicinaꝝ hꝫ vires acriter relaxãtes cũ odo
re ſuaui. vnde ꝛ mẽſtrua ꝓuocat. ¶ Jo. Me. G
Fit ex ſticados arabico ꝛ ſpica ꝛ oleo veteri: oleũ bonũ iuuatiuũ voci. Flores q̇deʒ eiꝰ de decoctõe ſuſtinẽt. plus q̃ʒ folia. ſolutiõe educit colerã nigrã ꝛ flegma. ꝛ mũdificat neruos ꝛ cerebrũ ꝛ mẽbra ſenſuũ. ꝛ ꝯfortat ea ꝛ ꝯfert iuuamentũ magnuʒ egritudinibꝫ frigidis. et hoc ꝺm oẽm modũ vſus eiꝰ: ſiue in potibꝫ ſi⸗
ue in fomẽtis ꝛ lauacris. ¶ Et oleũ ipſiꝰ ꝯfor H
tat cerebrũ ꝛ neruos: ꝛ calefacit eos ꝛ viuifi⸗cat. Jn medicinis aũt ſticados ſi iũgat̃ ſquilla. aut eiꝰ acetũ eſt medicina bona epilẽtie et vertigini: ꝛ cũ lapide lazuli aut ſale inde. aut alijs valentibꝫ ad ea. Cõfert melãcolie ꝛ egritudinibꝫ tumoris. ꝛ miſcet̃ ei bugloſſa aut ſuc⸗cus eiꝰ: aut ſuccus pomorũ dulciũ ad egritu
dines cordis ꝛ melancoliã. ¶ Et euaporatio I
decoctiõis eiꝰ aperit opilatiões nariũ. et eſt medicina bona opilatiõibꝫ epatis et ſplenis ꝛ viſceꝝ. ¶ Et eſt ſedatiuũ doloꝝ q̇ ſunt ĩ ner
uis ꝛ in inſtrumẽtis iuncturarũ: ꝛ in lateribꝫ K
ꝺm omnẽ modũ adminiſtrationis eius.

¶ Et confortat interiora omnia que a frigidi L
tate leſa ſunt: et proprie materiali: ꝛ prohibet a putrefactione.

¶ Et ipſiꝰ ſyrupus ꝛ alij modi adminiſtratio M
nis eiꝰ ſunt medicina bona quartaue et febribus longi temporis: ꝛ ꝓprie flegmaticis. Doſis decoctionis eius eſt potio a. ʒ. iiij. vſqꝫ ad vi. pulueris eius a. iij. ʒ. vſqꝫ ad. v.

¶ Aui. Sticados arabicũ reſoluit et ſubti⸗ N

llat amaritudine ſua.⁊ ſilr ei⁹ ſyrupus aperit opilationes ⁊ abſtergit.⁊ in ipo q̃dē eſt ſtipticitas pauca.⁊ ꝯfoꝛtat coꝛ ⁊ viſcera et ꝓhibet
D. putrefationē.¶ Et ei⁹ decoctio ſedat doloꝛeſ neruoꝝ ⁊ iūcturaꝝ ⁊ lateꝝ. Et ipſi⁹ ſyrupus eſt res magꝭ iuuatiua egritudinū frigidaꝝ ⁊ neruis.q̃re opoꝛtet vt eo q̃tidie vtatur q̃ neruos hꝫ debiles: ⁊ q̃ ex frigiditate ī ipis pati
P tur.¶ Et ꝯfert melācolie ⁊ epilētie.⁊ nocet habētib⁹ calidā cōplexionē.⁊ facit eū vomere.⁊ eſt ex eis q̃ faciūt ſitim ⁊ ꝯfoꝛtāt inſtrumenta vꝛine.⁊ ſoluēdo educit flegma ⁊ melancoliaꝫ.
Q ¶ Gal. vero nō dixit hoc eſſe ei⁹.et vltima q̃dē potio ipi⁹ eſt duodecim keſumē cum vino
R puro ⁊ oximelle ⁊ modico ſale.¶ Plate. Sticados ca.⁊ ſic. ꝟtutē diureticā hꝫ. Vinū decoctiōis ei⁹ ⁊ dragaganti ſpūalia calefacit.⁊ inteſtina ſtomachumq̧ mundificat. valet ad yliacā ⁊ ad opilationē ſplenis ⁊ epatꝭ: ⁊ cōtra
S ſtranguiriā ⁊ diſſurriā.¶ Cōſtan. in li. graduū Sticados eſt ca.⁊ ſic. in pmo. Aperit ⁊ attenūat. interioꝛa mēbꝛa ꝯfoꝛtat. Pect⁹ ac pul-
T monē oīaq̧ viſcera mūdificat.¶ Ex ſinonomis. Sticados ſpēs due ſunt. Arabicū videlicet ⁊ citrinū. Qñ ſimpliciter ponit̃ citrinū intelligit̃. Idem eſt barba iouis. Sed aliud eſt iouis barba: ſcꝫ ſemꝑ viua. ſicut dictū eſt in capitulo. lviij. de B. ſupꝛa.

Capitulum.ccccxlvij.

STicados citrinū. Sera. li. aggre. capi. ſceba. Sceba: id eſt ſticados citrinum: ⁊ eſt abſinthiū marinū habens minutū ſemen ſimile ſemini plante que dr̃ abrotanum.⁊ nō eſt ita amara herba ſicut abſinthium.⁊ habet odoꝛem grauem. figura ei⁹ eſt in apparentia ſicut planta abſinthij. et ſapoꝛ eius eſt ſicut ſapoꝛ abſinthij: niſi quia non eſt tante ſtipticitatis: ⁊ calefacit plus q̃ abſinthium.⁊ eſt ī ea plus de amaritudie q̃ in abſinthio cum pauca ſalſedine: ⁊ calefacit ⁊ deſiccat in.iij.gradu.

Operationes

¶ Sera. Virtus ei⁹ eſt diuerſa a ꝟtute illi⁹. Nā nocet ſtomacho. vnde occidit vermes in ventre plus q̃ abſinthiū: qñ apponitur extra aut intus.¶ Et idē auc. Dyaſ. Sapoꝛ ei⁹ eſt amarus: ⁊ habet graue odoꝛē.⁊ eſt herba ſtiptica.¶ Et idē aucto. Gal. viij. li. epidimiaꝝ. Sceba aſſimilat̃ abſinthio in figura ⁊ ſapore. Sed differētia inter ea eſt ꝙ nō eſt ſtipticū ſicut abſinthiū: ⁊ ꝙ calefacit plus eo.⁊ amaritudo ei⁹ eſt plus cū pauca ſalſedine.
¶ Et idem aucto. Gal. viij. ſim. far. ca. ſceba. Sceba ſimilis eſt abſinthio ſm ſpecieꝫ ⁊ ſm guſtum. tamen differūt in guſtu et virtute. in guſtu quidem in eo ꝙ cum ſtipticitate magꝭ calefacit ⁊ amaricat cum quadā ſalſedine.
¶ In virtute vero in eo ꝙ cū menſuratuꝫ eſt.⁊ magꝭ abſinthio interficit lumbricos extoꝛſum appoſitum ⁊ intra coꝛpus aſſumptū.⁊ q̃dem calefacere in ſecūdo gradu intenſe pondum eſt. id ſiccare vero in tertio.
¶ Galien⁹. viij. ſimpliciū farmacoꝝ. ca. chryſicos. Chryſicos ſiue barba iouis ſiue ſticados citrinū vocatur. chryſicos acrem ſimul ⁊ ſtipticam preualentē habet virtutem.
¶ Serapion cap. ſceba. Sceba vl' ſticados citrinum coquitur ſola: ⁊ bibitur ⁊ interficit vermes: ⁊ expellit eos cū laxatione leui. Et quando coquitur cum lentibus ⁊ bibitur: facit hoc. Et pecudes impinguantur quādo comedunt eam.¶ Et idem auctoꝛitate Galieni Virtus ſcebe diuerſa eſt a virtute abſinthij. Nā ſceba nocet ſtomacho: ⁊ occidit vermes plus q̃ abſinthium quādo ponitur exterius vel ſumitur intus. Et eſt calida in ſcdo gradu. ſicca in tertio.

Capitulum.ccccxlviij.

Spica celtica. Pand. ca. cliiij. Celtica
grece. Arabice ſymbel romana. latiẽ
vero ſpica celtica. Dyaſc. ca. Celtica
Naſcit̃ in illirico. nomẽ hñs apud eos hoc.
Et i ſyria naſcit̃ ꝛ in ita'ia. hñs fruct⁹ ſup ter
rã breues ꝛ ſpiſſos. Colligit̃ ãt a cinib⁹ cũ ra
dicib⁹ q̃ faſces faciũt q̃tũ plena mãu ꝯtinere
pñt. ꝛ ab alijs faſces gallice appellãt̃. hec hꝫ
fo. oblõga ꝛ nõ lata: mellinũ florẽ. odorẽ circa
ſe ſuauẽ ꝯtinẽs. Utilior ẽ recẽs odore ſuauis
radicib⁹ plẽa vel ſpiſſa ꝛ ñ fragil'. q̃ ſi talis fue
rit ſilis ĩ ꝟtute poterit eẽ ſyriace. Eſt ca. ꝛ ſic.
hñs naturã ſpice inde: ſed debilior ſicca. Eſt
alia nard⁹. i. celtica montuoſa q̃ naſcit̃ in ſici
lia ſimilitudinẽ hñs in folijs ꝛ ramis yringo.
Sꝫ ſpica breuior ẽ. ꝛ ſpinoſas radices mittẽſ
duas aut tres odore ſuaues. ꝛ nigrioꝝ colo-
ris ſilis affodilli radicib⁹. Hec nec florẽ nec
ſemen hꝫ. ſed virtus eſt illi ſimilis prime.

Operationes

¶ Dyaſ. Prima ei⁹ virt⁹ diuretica eſt: ꝛ pdeſt
iecoris tumori ꝛ ycte̅ricis cũ morbo regio.
¶ Inflatiões ſtomachi cũ aq̃ vbi abſinthiuꝫ
decoctũ eſt diſcutit. ¶ Spleni medet̃: veſice
ꝛ renib⁹ vtile eſt. ¶ Sed ꝛ morſib⁹ venenatis
cum vino data opitulat̃ malazinatibus culi
dis. Et vnctionibus miſcetur.

Capitulum. cccclix.

Spica nardi ſiue nard⁹. Iſi. li. etymo.
Nardus ẽ herba ſpicoſa. Unñ ꝛ a gre
cis nardoſtacos ẽ appellata. Hui⁹
alia indica alia ſyriaca vocat̃. nõ ꝙ in ſyria na
ſcat̃: ſed ꝙ alio latere indiã. altero ſyriaꝫ ſpe-
ctet mons in q̃ inuenit̃. Idẽ. Nardũ indicum
eſt multiforme ſꝫ meli⁹ ſyriacũ leue. fulicũ co
moſum ſpica paruũ: odoratiſſimuꝫ ciperũ ſi-
milans. Qd ſi multũ in ore tardauerit linguã
ſiccat. Nardũ celticũ de q̃ ſupra dictũ a regi-
one gallie nomẽ traxit. naſcit̃ eñi ſepi⁹ in ligu
rie alpib⁹. ꝛ i ſyria frutice paruo radicib⁹ ĩ ma
nipulos collectꝭ ligamẽtis. flos ei⁹ tñ ppter
bonũ odorẽ accipit̃. turſi ei⁹ ꝛ radicule vſib⁹
nr̃is vtiles pbant̃. ¶ Pla. Spicanardi ca. in
i. gra. ꝛ ſic. in. ij. Eligẽda ẽ illa q̃ ſuauiter redo
let q̃ in guſtu ẽ acuta. aliq̃ntulũ ſubamara. ha
bens aliq̃d ponticitatꝭ i carne ruſa. Cũ ãt in
medicis ponit̃: abijciẽdũ ẽ q̃ddã albũ qd inte
ri⁹ ẽ. ꝛ q̃ddã nigꝝ qd ẽ exteri⁹. Spicanardi q̃
nigra ẽ vel terrea nõ dꝫ poni ĩ medicis. Ha-
bet aũt ꝟtutẽ ꝯfortatiuã ex aromaticitate et
põticitate. ꝛ diureticã ex q̃litatib⁹ ſuis ꝛ ama
ritudie. Per. x. ãnos ſuari pt ĩ loco ſicco ꝛ nõ
humecto. ¶ Actor ex gloſis. Nard⁹ ẽ herba
hũilis: calẽs ꝛ redolẽs: de q̃ fit vnguẽtũ pre-

cioſum.maxīe qñ nō ſolū de radice:ſʒ de ſpi-
cis ⁊ folijs cōficitur.nec alijs herbis adulte
rat̄.Tunc enī piſticum.i.fidelis dicitur.

Operationes

A ¶Pla.Cōtra ſincopim ⁊ cardiacā paſſionē
limphat̄ vinū patient̄ ex aq̄ roſacea decocti
onis ei⁹.vel ex tali aq̄ addito zuccaro fit ſy-
B rupus.¶Cōtra debilitatē cerebri applicat̄
narib⁹.Cōtra frigidū reuma puluis ei⁹ ī oleo
decoquit̄.⁊ cum digito narib⁹ imponit̄.Tale
oleū multū ꝯfert ꝯ̄ ſurditatē ex frigido ſtoma
cho.⁊ ꝯ̄ putredinē auriū poſt apoſtemata.
C ¶Cōtra frigiditatē ſtomachi ⁊ indigeſtionē
⁊ opilationē ſplenis ⁊ epat̄ ex frigido hūore.
valet vinū decoctiōis ei⁹.Cōtra putredinē
gingiuaꝝ puluis ei⁹ ſupponit̄.valet ad matri
D cē mūdificandā ⁊ ꝯceptū adiuuādū.¶Oleū
fit ex ſpica nardi qd̄ eſt optimum ꝯ̄ paraliſim
epilentiā arteticā ⁊ podagrā:ſumptū p os vel
inunctū.fit aūt p̄cioſiſſimū vt dicit Dyaſc.h
modo.Accipiūt.l.libras ſpicenardi ⁊ ponūt
in olla:cui⁹ os bene obturāt.aliā ollā ī terra
infodiūt:⁊ a fundo ſupioris olle deſcēdit ca-
nal̄ ad inferiorē ollā.circa ſupiorē faciunt
ignē.q̄ exoluit:deinde effluit oleū p calamū
in inferiorē.Et ex.l.libris nō fiūt niſi q̄nq; vl̄
vi.vncie.Quidā vero puluerē ſpicenardi di-
mittūt in oleo p.xx.dies:poſtea buliūt ⁊ be-
ne colant ac reſeruāt.¶Conſtā.in libro.gra.
E Spica epar ſtomachū q; ꝯfortat.q2 dolorem
ab eis amputat.Eius apozima bibitū renes
⁊ veſicā ab oī ſordicie mūdat.Vrinā et men-
F ſtrua ꝓuocat.¶Albert⁹ in li.de na.reꝝ.Spi
ca ycteriā ex opilatiōe fellis ⁊ epat̄ curat.
Humorib⁹ a capite ad pect⁹ ⁊ ſtomachū de-
ſcendētib⁹ reſiſtit.Ventoſitatē inteſtinorum
amputat.Mulierib⁹ ſuppoſita ſanguis flu-
xū ꝯſtringit.Sup empetigines fricata eas
oīno mūdificat.Cū aqua frigida potata ab-
ominationē ⁊ cordis tremorē tollit.Cū ſapa
bibita libidinē augmētat.Cū vino ꝓpinata
ꝯ̄ morſus ſcorpionis atq; ſerpent̄ valet.Col
liriū ex ea factū hūiditatē falſi flegmat̄ deſic
G cat.Piloſq; palpebraꝝ ꝯfortat.¶Dyaſ.Nar
dus eſt herba ſpicoſa.Hui⁹ genera duo ſūt.
ſcʒ Indicū ⁊ ſyriacū.Montis enī in q̄ naſci
tur vna ps in indiā porrigit̄.Altera in ſyriā
ſpectat.In illa q̄ ſyriā reſpicit inuenit̄ nard⁹
lenis ac rufa multis capillis illigata.ſuauē
habens odorē vt cyperū:⁊ ſpicā breuē.Que
in ore miſſa ſuauitatē habet cū amaritudine.
ſi vero in ore diu citius teneat̄ linguā ſiccat.
Ex parte aūt Indie:nardus inuenit̄ ſine vir
tute generans ſpicā oblongā ac multā ſpiſ-
ſam:ac ex vna radice multos ramos gene-
rans in circuitu.nō vtiles in odore.In acu-
mine vero eiuſdē montʒ.q̄ aqua non infeſtat̄.
vtilior odore naſcit̄.folijs cipro ſimilib⁹.Alia
quoq; inuenit̄ apud ſyrios:ſpicā hñs oblon-
gam:ſubalbidam fruticem maiorē cū odore
nō valde ſuaui.Omniū autem p̄dictarū vir-
tus vnctualis eſt.Calefaciūt mediocriter:⁊
deſiccant abundanter.
¶Auicēna.Spice ſpecies vna eſt aromati-
ca.⁊ eſt albū ſpica.Altera vero neriden ⁊ ſpi-
ca romana.⁊ alithiti a debilior eſt inda.ſyreni
virtute ꝓxima.Arbor eius parua eſt.que cū
luto ſuo euellitur.⁊ quādoq; planta ſibi ſimi-
li adulterat̄.Sed inter eos diſcernit̄.q2 plan
ta illa horribilis odoris inuenitur.
¶Eſt preterea quedā montana cuius ſunt vt
croci ortulani folia.⁊ ſimiliter eius ſtipites.
ſed citrini ſunt ⁊ plani nō in modum rhetis
inuoluti.Duas vel plures habʒ radices:ſed
crus non habet nec fructum nec florem.Me
lior eſt illa cuius pili ſunt plures ad rubedinē
declinās boni odoris vt ciperi:ſua ſpica lin-
guam mordicans.Et hec ē ſyra q̄ multos ef-
fectus habʒ in medicina.Calida eſt in p̄mo.
ſicca in.ij.Eſt aperitiua reſolutiua.

Capitulum.cccl.

Spinachia. Pandecta ca.dcliij. Spinachia latine. Grece aſpenach. Serap li.aggre.ca.aſpenach. Aſpenach ſunt fri.in fine primi gradus.

Operationes

¶ Serapion. Spinachia leniũt ventrẽ ⁊ cõferunt dolori pectoris ⁊ pulmonis q̃ fiũt a colera ⁊ ſanguine. Nutrimentũ eoꝝ eſt melius nutrimento attriplicis. et operatio eoꝝ prope operationẽ eius. ⁊ ſunt lenificatiua.

¶ Et ipſius nutrimentũ melius eſt nutrimẽto criſolocaune. Et in ipſis eſt virt⁹ abſterſiua:lauatiua. ⁊ vincunt coleram.

¶ Et fortaſſe reſtringũt ſtercus a iure eoꝝ Ergo auferantur a iure ſuo. Et ſi comedant cõferũt anhelitui ⁊ pectori ⁊ pulmoni calide. ⁊ confert doloribꝫ dorſi cõſanguineis. Et eſt lenificatiua ventris.

Capitulum.cccclj.

Spina. Iſidorus libro etymologiaꝝ. Spina in egypto celebrat circa thebas dũtaxat nigra. Quoniã incorrupta etiam in aquis durat. ⁊ ob id vtiliſſima nauium coſtis. Candida facile putreſcit. Aculeus ſpinarũ ⁊ in folijs. Semen in ſiliquis coria perficiunt galle vice. Flos et coronis iocundus: ⁊ medicamentis vtilis. Manat ⁊ gummi ex ea. ſed precipua vtilitas qꝫ ceſa tertio anno reſurgat. ¶ Ariſtotiles libro de vegetabilibꝫ. Spine non ſunt de genere nec natura plante. ſed humor ⁊ frigus aſcendit. ⁊ cũ eis parua decoctio. illudqꝫ coagulat ſol. ⁊ ex illo ſunt ſpine. fitqꝫ forma piramidalis in ſpina. quoniã aer cũ elongatus fuerit ab aliqua planta augentur partes eius cũ extenſiõe materie. ¶ Plinius libro. xij. In india eſt ſpina: ſed deprehenſa in lucernis igne ꝓtinus tranſiliente. India fert in ſpinis ſimilitudinem piperis. amaritudine ꝑcipua folijs paruis denſiſqꝫ cipri modo. ramis cubitorum trium cortice pallido: radice lata ⁊ lignoſa buxei coloris. Hac in aqua cũ ſemine excepta. in ereo vaſe medicamentũ efficitur. quod litione vocatur. Eadem ſpina i Pelio monte naſcitur: qua medicamentũ adulterat. Gens indis cõtermina vocatur Ariana. cui⁹ ſpina lachrymarũ eſt precioſa myrrhe ſimilis. acceſſu ꝓpter aculeos anxiolauri folia. Ibidem ſpina eſſe tradita eſt. Cuius liquor aſperſus oculis cecitatem omnibꝫ animalibꝫ infert. In egypto naſcitur aſpalachros ſpina candida. magnitudine arboris modice flore roſe. Radix eius vnguẽtis expetit. Tradunt in quocũqꝫ frutice curuet arcus celeſtis. eandẽ quecũqꝫ ſit aſpalatri ſuauitatẽ odoris emittere: ſed in aſpalatro inenarrabilẽ quandã exiſtere. Huius ꝓbatio eſt in colore rufo vel igneo. Tactuqꝫ ſpiſſo ⁊ odore caſtoreo. Idem libro. xiij. In egypto celebrat ſpina dũtaxat nigra. qm̃ in aquis durat ⁊ incorrupta manet. Et ob id nauiũ coſtis vtiliſſima. Candida vero facile putreſcit. Manat et gũmi ex ea ⁊c. vt ſupra. Nec obmittendũ eſt etiã qꝫ in babylone ſerit in ſpinis. quoniã nõ alibi viuit. Et eſt ſicut viſcũ in arboribꝫ. ſed illud in ſpina tantũ que regia vocat. Mirumqꝫ qꝫ eadẽ die germiat qđ iniectum eſt. Inijcitur autẽ ipſo canis ortu. Et arborem celerrime occupat. Vinũ ex ea condiũt. ⁊ ideo ſeritur. Spina hec naſcitur et Athenis etiã longis muris. ¶ Idem libro xvij. In calabria eſt ſpina ſilueſtris: q̃ ꝓ inciſionem vtiliter mixtos ⁊ ſorbos recipit.

Operationes

¶ Auicenna. Spina alba frigida eſt et ſicca in primo. Cõfert mollificationi ſtomachi. decoctio eius confert inſtrumẽtis iuncturarũ ⁊ podagre. Spina iudaica calida ẽ ſubtiliatiua reſolutiua. Confert alcuzet ⁊ ſputo ſanguinis. Ex ei⁹ decoctiõe colluitur os ad do/ A

lorem molaꝝ. Spina egyptiaca frigida in p̄
B mo. ſicca in ſecūdo. ¶ Exiccatiua eſt. ⁊ catar
ros abſcindens. Confert apoſtematib⁹ gut-
turis ⁊ ſtomachi. Radix eius et ꝓprie ſemen
eius vehemētis ſunt conſolidationis.
C ¶ Idem in eo dc̄. Zedeguaro eſt ſpina alba: q̄
ſpinas habet ſiles folijs amomi. ſed ſubtilio-
res ⁊ albiores. florē purpureum. ſemen rotun
dum. Stipes ei⁹ quandoqꝫ ꝑuenit ad duos
D cubitos. ¶ In ipa eſt retentio fluxus ſangui
nis. confert apoſtematib⁹ flegmaticis ⁊ ſpaſ-
mo ⁊ ſputo ſanguinis ſolutioni antique. Fe-
brib⁹ flegmaticis longis ⁊ oībus febrib⁹ an-
tiquis. debilitati quoqꝫ ſtomachi: ⁊ aperit o-
pilationes. Maſticata ⁊ poſita ſup punctu-
ram ſcorpionis: attrahit venenum.
E ¶ Semen ei⁹ bibitū cōfert morſure veneno-
ſorū reptiliū. Collutio oris ex eius ſucco fa-
cta ſedat dolorē dentiū. Radix ei⁹ eſt infrigi
datiua ⁊ exiccatiua cū reſolutiōe quadā.
F ¶ Pli. li. xxiiij. Spina arabica ſpiſſat ſtrin-
gitqꝫ diſtillationes oēs ⁊ ſanguinis excreatio-
nes: menſiūqꝫ abundantiā. etiāꝫ nunc radice
valentior. Spine albe ſemen cōtra ſcorpio-
G nes auxiliatur. ¶ Corona ex ea impoſita ca-
pitis dolorē minuit. Huic ſimilis eſt ſpina il
la quā greci Acbonton dicūt minorib⁹ mul-
to folijs aculeatis p extremitatē. ⁊ araneoſa
lanugine obductis. Qua collecta etiam ve-
ſtes quedā in oriēte fiūt ſimiles bombicinis
Ipaqꝫ folia vel radices ad remedia bibunt.
H ¶ Eſt ⁊ alia quā nos rubeaꝫ dicim⁹: qua lane
tingunt: pelleſqꝫ pficiunt. In medicina vrinā
pꝛ̄cit: morbūqꝫ regiū ſanat: ⁊ yſchiaticos ac
paraliticos. Radix ſemenqꝫ menſes trahūt:
aluū ſiſtunt: ⁊ collectiones diſcutiunt.
I ¶ Contra ſerpentes rami cū folijs imponun
tur: folia eius capillū inficiunt. Eſt et paliu-
K rus genus ſpine. ¶ Actor de Achanto et ru-
bea ⁊ paliuro ſuperi⁹ dixim⁹. Inter quas ni
mirum ponit eas Iſidorus.

Capitulum. cccclij.

Squinantum. Pandecta capit. xvij.
Adcher arabice. Grece ſquinum. La
tine ſquinantū. Squinantum dicit
palea cameloꝝ. q cameli eam comedūt. Eſt
enī calide ⁊ ſicce cōplexionis in pmo gradu.
⁊ reperit in Affrica ⁊ in Apulia. p decenniū
ſeruatur. Eligendum eſt quod ſubalbidū eſt.
Si autē inuenit quoddam durū ſicut lignū
circa ſtipitem abijciatur. ⁊ ſtipes ei⁹ eſt ſimi-
lis ſtipiti cypri. ¶ Dyaſcorides ca. de ſquino.
Squini duo ſunt genera. Unuꝫ oxiſchinos
appellatur. q acutū ſemen habet alterū. ve-

rū ſemēb⁹ nigrū rotundū ⁊ groſſius pdicto.
⁊ eſt forte tertiū genus ſquini paulo groſſius
ſupradictis: q creticus ſiue oloſquin⁹. ¶ Se
rap. li. aggre. ca. adcher. Adcher. i. ſquinan-
tum. ⁊ eſt herba hñs radices ſub terra. et ra-
mos ſubtiles. ⁊ eſt ſicut radix culē. niſi q eſt
latior. ⁊ hꝫ fructū fere ſimilem floribus camaꝝ.
niſi q eſt ſubtilior ⁊ minor. ⁊ naſcit in inſulis
⁊ in pratis. ⁊ fortaſſe ex eo repletur tota terra
vbi naſcit. ⁊ qñ deſiccat fit albū. ¶ Et idē au
cto. Iſaac. Squinantū eſt herba palearis. ⁊
hꝫ ramulos ſubtiles duros. i capitib⁹ ramu
loꝝ ſunt ſpice piloſe. ⁊ illi pili ſunt flores ei⁹.
⁊ hꝫ bonū odorē. ⁊ vene corticis ei⁹ ſūt nigre
⁊ interi⁹ albe. ⁊ ſapor eius eſt amarus. Et q
de ipſo adminiſtrat flores radices et folia.
¶ Galien⁹. Floris ei⁹ ſubſtātia nō eſt longin
qua a ſubtilitate. et in ſapore ei⁹ ē ſtipticitas
pauca minor caliditate ipſi⁹. Et virt⁹ ipſius
eſt virt⁹ que calefacit moderate et ſubtiliat.
Item Gal. viij. ſim. far. ca. ſquinantū. Squi-
nantū calefacit moderate ⁊ ſtipticat modera
tius adhuc ⁊ a ſubtiliū partium ſubſtātia nō
alienum. Et idem Serapion auct. Dyaſco.
Melius ex eo nouū in quo eſt rubedo plu-
rium florum. Et quādo ſcinditur apparet in
eo color purpure⁹: ⁊ ē ſubtile: ⁊ odore ſuaue

Et quãdo defert̄ in manib⁹ habet odorē; bo
num.ꝛ quãdo maſticatur mordicat linguam.
ꝛ pungit punctione pauca.ꝛ quod in vſu ve
nit ex eo eſt flos ei⁹ et canne radicis ipſius.
¶ Auicēna auctoritate Dyaſcoridis. Squi
nantum eſt ỏnarũ ſpecierũ. Una earꝫ eſt que
nõ habet fructum nigrum.ꝛ habet folia ſicut
cauda equina. Et idem opinioẽ ꝓpus. Squi
nantum ex eo aliud eſt arabicum ꝛ boni odo
ris.ꝛ aliud eſt aginum quod eſt minutum: et
eſt durius ꝛ groſſum: ꝛ eſt terreum: ꝛ non ha
bet odorem. Melius ex eo eſt Arabicum
rubeum fortioris odoris: ſed illud quod ẽ ſu
pra ipm ad aliquãtulum declinat rubedinē.
ꝛ cũ ſcinditur fit purpureũ mordicãs linguã
ꝛ adurens eam ſua acuitate.ꝛ in aginio ẽ vir
tus infrigidatiua.ꝛ ei⁹ radix eſt vehementio
ris ſtipticitatis.ꝛ eius flos calefacit parum.
ꝛ eius ſtipticitas eſt minor calefactione ipſi
us.ꝛ eſt aliud arabicum. Sed in ſua natura
eſt calida ꝛ ſicca in ſecundo gradu.

Operationes

¶ Dyaſco. Squinantũ in vino decoctũ ꝛ ca
thaplaſmatũ pudẽdis mẽſtrua educit. Strã
guiriam ꝛ diſſuriam ſoluit.
¶ Sera. Squinantũ ꝓuocat vrinã et men
ſtrua qñ bibit̄. aut fit ex eo emplaſtrũ. cõfert
apoſtematib⁹ epatiꝭ ꝛ ſtomachi. Sed radiciꝭ
ei⁹ ſtipticitas eſt amplior ſtipticitate floris.ꝛ
caliditas eſt minor caliditate ipſi⁹.ꝛ propter
iſtã ſtipticitatẽ accidit ꝙ adminiſtrat̄ ad fluxũ
ſanguinis. ¶ Dyaſcorides cap. de ſquinanto
Flos ei⁹ eſt ſtipticus ſtipticitate pauca. cale
factiuus: maturatiu⁹: mollificatiu⁹. frãgens
lapidem: aperitiuus orificiorũ venarũ. Pro
uocatiuus vrine ꝛ menſtruorũ.ꝛ reſoluit in
flationes: ꝛ inducit grauedinẽ capitis. ꝛ con
fert ſputo ſanguinis ꝛ dolori ſtomachi.ꝛ cõ
fert pulmoni ꝛ renib⁹. Et miſcet̄ in confectio
nib⁹ medicinarum multarum.
¶ Et radix ei⁹ eſt ſtiptica.ꝛ ꝓpterea datur ex
ea pondus aurei.i. cũ tantundem piperis ali
quot dieb⁹ habentib⁹ nauſeam ꝛ hydropicis.
ꝛ habẽtib⁹ quaſſationẽ in neruis.ꝛ decoctio
eius cõfert apoſtematib⁹ matricis quãdo fit
ſeſſio in ea. Et oleum ſquinanti cõfert omni
bus ſpecieb⁹ pruritus.ꝛ illi qui eſt in anima
libus.ꝛ expellit laſſitudinem.ꝛ eſt ꝯueniens
ad albaras. ¶ Galienus. Squinantũ eſt vri
natiuũ ꝛ menſtruorꝫ eductiuũ potationibus
ſumptum. Juuat autẽ ad eos qui fm epar et
ſtomachũ ꝛ ventrem flegmones. Eſt autẽ ra
dix ei⁹ magis ſtiptica ꝙ̃ flos. ſed flos calidi

or. Jn omnib⁹ vero partib⁹ ei⁹: aliis qdem ma
gis: aliis aũt min⁹ apparet quedã guſtantib⁹
ſtipticitas ꝓpter quã ꝛ farmaciꝭ que emoptoi
cis fiunt miſcet̄. ¶ Auicẽ. Squinantũ in eo F
eſt ſtipticitas. quapropter cõfert ei⁹ flos flu
xui ſanguinis vndecũq; fit. Et in ei⁹ oleo ſũt
reſolutio et attractio. ſed ei⁹ radix eſt fortior
in hoc.ꝛ cõſtringit naturã.ꝛ in ipo ſunt dige
ſtio ꝛ lenificatio: ꝛ orificia venarꝫ apit.ꝛ ſedat
dolores intrinſecos.ꝛ ꝓprie in matrice. et re
ſoluit ventoſitates. ¶ Ei⁹ oleũ ꝯfert prurituí G
ꝛ ei⁹ decoctio cõfert apoſtematib⁹ calidis et
duricieb⁹ intrinſeciꝭ. bibitũ ꝛ ſuppoſitũ ꝑ em
plaſtro: ꝛ decoctũ ꝛ apoſtematib⁹ frigidis in
viſcerib⁹.ꝛ cõfert lacertis conquaſſatis.
¶ Et confert ſpaſmo cũ ex hoc bibit̄ qrta ps H
aurei cũ pipere.ꝛ ipm remouet laſſitudinē; et
grauãt caput.ꝛ ꝓprie illud qđ eſt ex eo aginũ
Sed minutum eius facit ſodam.ꝛ groſſiorꝭ
ſemen facit dormire ꝛ ſtupefacit.
¶ Et totũ ipſi⁹ cõfortat carnẽ rubeã q̃ eſt iter I
gingiuas.ꝛ deſiccat hũiditates ipaꝝ.ꝛ eius
flos purgat caput.ꝛ ſquinantũ cõfert dolori
pulmonis.ꝛ ei⁹ flos ꝯfert ſputo ſanguinis.
¶ Et radix eius cõfortat ſtomachum ꝛ appe K
titũ.ꝛ ſedat nauſeam excepto aureo ex eo ꝓ
prie cum pondere ſui ꝛ pipere.ꝛ ipſi⁹ flos ſe
dat dolores ſtomachi: ꝛ cõfert apoſtematib⁹
eius ꝛ apoſtematib⁹ epatis.
¶ Et ſquinantũ ꝯfert dolorib⁹ matriciꝭ et eu L
catiſma. ex decoctione ei⁹ apoſtematib⁹ ma
tricis calidis cũ diſtillat̄ in eaꝫ. aut vaporat̄
cũ aqua ei⁹.ꝛ frangit lapidẽ ꝛ ſtringit naturã
ꝓprie qđ ex eo eſt aginum. Et abſcindit flu
xum ſanguinis matriciꝭ: ꝛ ꝓprie ei⁹ flos.
¶ Et cõfert dolorib⁹ renũ ꝛ fluxui ſanguinis M
ipoꝝ. Et cũ bibit̄ ex radice ei⁹ aureus cũ pi
pere ꝯfert hydropiſi.ꝛ ipſius flos cõfert apo
ſtematib⁹ ani. Species ei⁹ groſſa cum ex fo
liis recentib⁹ que ſunt iuxta radicẽ fit empla
ſtrum: eſt iuuatiua morſure veneno ſorũ.
¶ Platearius. Squinantũ dicit̄ palea came N
lorum. quoniã eo cameli nutriunt. Eſt aũt in
tertio gradu calidũ ꝛ ſiccũ. Jn affrica ꝛ ara
bia reperitur. ꝑ decem annos ſeruatur.
¶ Eligendũ eſt quantũ albi⁹ inueniri poteſt O
ac molle. Si autem quoddam durũ et quaſi
ligneum circa ſtipitem repitur: abiiciat̄. Uir
tutem habet principaliter purgandi flegma
ſicut polipodium ꝛ coloquintida. Cum Pla
teario concordant omnes alii. Dyaſcorides
videlicet ꝛ Aui. Conſtan. ꝛc̃.

Capitulum. cccliiij.

Strignos. Iſid. li. etymo. Strignos
latine ſalutarꝫ herba dͬ gr̄a virtutū.
Ex herbario. Strignos q̄ ⁊ vna lu-
pina dicta ē frigide ꝟtutꝫ. Folia eiꝰ ſunt oʒi-
mi ſilia: niſi ꝙ maiora. Caulē ꝟo cū creuerit
ad terrā declinat. Semē hʒ īter folia ꝑ totoſ
ramos interuallis modicꝫ ordinatuʒ folliculꝰ
q̄ ſiles ſūt veſicꝫ. In q̄bꝫ ſunt bacce rubee: le-
nes rotūde multe ac minute frigidā vim hn̄t.

Operationes

A ¶ Iſi. Strignos dolorē capitꝫ ⁊ ſtomachi i-
cendiū mitigat. eſt enī frigida ⁊ retinēs. Vn̄
⁊ ſuccꝰ eiꝰ ignē ſacrū curat. folia eiꝰ trita cū
vino potata: ſemīs lapſuʒ ꝯſtringūt. Eadē ⁊
vna lupina dͬ eo ꝙ ſemen eius vite ſimile ſit.
B ¶ Pla. Strignū idē eſt qđ ſolatꝝ vel morella
C de q̄ infra dicetᷣ. ¶ Ex herbario. Huiꝰ folia ꝑ
cathaplaſmate ipoſita ignē ſacꝝ ſedāt. liuo-
res abſtergit. Dolorē capitꝫ ⁊ ardorē ſtōachi
D cū oleo trita diſſoluit. ¶ Dolores auriū ſanat
fluxū matricꝫ cohibet. Laborē q̄ꝫ partꝰ ſuble
uat. ad tumorē corpis ⁊ ad dētiū dolorē valʒ
Ad ſanguīs q̄ꝫ fluxū de naribꝫ reſtringendū.
ſi q̄s eiꝰ ſucco lana ītincta ſibi nareſ obſtruet
E ¶ Actor. Eſt etiā ſpēs quedā ſolatri q̄ come
ditᷣ videlicet ortulana, de qua inferiꝰ dicetᷣ,

Capitulum. ccccliiij.

Squilla. Pandecta cap̄. cccxi. haurī
fel arabice vl' baulachach. Grece ſal
la. Latine vero ſquilla vel cepe mu-
ris. Squilla eſt herba habens folia ſatꝫ ma-
iora lilio. Et ex eius cepe magno quod eſt in
eius radice fit acetum ſquilliticū. ⁊ latini vo-
cant cepe muris. quoniam interficit mures.
¶ Serapion li. aggre. cap̄. Haurifel ſiue ha-
ſafel: id eſt ſquilla auctoritate Galieni. Vir-
tus eius eſt que calefacit calefactione forti. ⁊
melius eſt ꝙ accipiatur cepe ſquille ⁊ aſſetur
vel coquatur: ⁊ poſtea adminiſtratur. ꝙ ſi fi-
et hoc minuetur fortitudo ⁊ acuitas ſue vir-
tutis. ¶ Et idem auct. Dyaſco. Habet virtu
tes acutas. ⁊ qn̄ aſſatᷣ ⁊ ſumitᷣ habet multa et
maxima iuuamēta. Si ergo volumꝰ eā aſſa-
re: oportet ꝙ inuoluatᷣ in paſta vel ī luto ⁊ po
natᷣ in furno. aut ſepeliatᷣ in prunis donec co-
quatᷣ paſta: vel lutū deinde extrahatᷣ. ⁊ ꝯſide-
retᷣ an ſit bene cocta. ꝙ ſi nō inuoluatᷣ alia vi-
ce in paſta vel luto vt prius. Nā ſi nō aſſaretᷣ
bene noceret accipiēti ipāʒ: ⁊ lederet mēbra
interiora. Aſſatᷣ aūt alio modo. Naʒ ponitᷣ in
olla et cooperitᷣ paſta vel luto: et ponitᷣ in ata
nor donec coquatᷣ bene, et oportet qn̄ ſquilla

fuerit bene decocta et accipiatᷣ eius interi⁹.
ꝛ abijciatᷣ cortex ei⁹ exterioꝛ.ꝛ ſunt q̇dā abij
cientes corticē ei⁹ ꝛ mediculū.ꝛ accipiūnt il
lud qđ eſt inter vtrūq̄ꝫ.ꝛ q̇dā incidūt eā in fru
ſta et ponūt eā in aquā.ꝛ mutāt aquā ei⁹ ſepe
donec vident ꝙ nō remanet ī ea amaritudo.
et q̇dā incidūt in fruſta ꝛ inſerūt in filo lineo:
ꝛ ſeparāt fruſta a fruſto:ne ſe cōiungāt et de
ſiccant in ſole.ꝛ illud qđ eſt inciſum ex ea po
niᷣ in aceto et vino et oleo.ſed illud qđ eſt in
ei⁹ medio coquiᷣ in oleo ꝛ diſſoluiᷣ in ea reſi
na pini.et valet ad multa. Sed aceti ſquilli
tici ſm Serap.opatio eſt in hūc modū.Ac
cipiatᷣ ſquilla alba et bñ purgeᷣ et inſcidatᷣ in
fruſta:et inſeranᷣ fruſta illa in filo lineo.et ſit
inter vtrūq̄ꝫ fruſtū diſtātia ne ſe iungāt ꝛ de
ſiccenᷣ in vmbꝛa.xl.diebꝫ.poſtea ſumatᷣ ex ea
q̄ntitas vni⁹ manipuli et ponatᷣ in vaſe ꝛ pijci
anᷣ ſup eā.xij.kiſt aceti foꝛtiſſimi:et ponatᷣ
in ſole.xl.diebꝫ.ſit aūt vas coopꝰtū ꝛ obtura
tū bñ.poſt ħo tp̄s extrahatᷣ ſquilla ab aceto:
et exp̄inatᷣ ꝛ abijciatur acetū ꝛ reponatᷣ. Qui
dā accipiūt de ſquilla vnū mānes et pijciūt ſu
per eā aceti.v.kiſt. Quidā ħo accipiūt ſquil
lā et mūdāt eā et nō deſiccāt eā. Et q̇dā p̄pa
rant pijciētes ſup vnū mānes ex ea acetū et
dimittūt ſex menſibꝫ.ꝛ illud acetū ſquilliticū
in hūc modū factū eſt magꝭ inciſiuū humoꝛi
ꝰ groſſoꝝ q̄ꝫ aliqđ aliud acetū vtiliſſimū ad
multa. Modus faciendi vinū ſquilliticū ſm
eundē eſt iſte. Accipiatur ſquilla ſicut dixi ſu
pꝛa:et deſiccetur in ſole:et accipiatᷣ ex ea q̄n
titas vni⁹ mannes:et teratur et cribꝛetur cū
cribꝛo tenui:et ligetur cum pāno lini raro.et
ponatur pann⁹ in.xx.kiſt vini dulcꝭ noui ſcꝫ
muſti.et dimittatur ſic int⁹ tribꝫ menſibꝫ.de
inde coletur vinū et pone in alio vaſe et ſer
uetur.poſtq̄ꝫ obturatū eſt caput vaſis bene.
Et fit ex ſquilla humida in hūc modū. Acci
piatur ex ea cruda recenti ſicut ē.et accipiatᷣ
ex ea duplū ei⁹ qđ acciperetᷣ ex ſicca:et pijci
atur ſup ip̄m muſtū:et ponatur ī ſole quadra
ginta diebꝫ et coletur et reponatur.et hoc ta
le quanto fuerit antiquius tanto meli⁹. Etiā
fit vinū ſquilliticū alio modo Naꝫ accipitur
ſquilla et mūdatur et inciditur.et accipiūnᷣ
ex ea mānes tres:et pꝛoijcitur ſup ea de bo
no muſto amphoꝛa vna:ꝛ dimittitur ſex mē
ſibꝫ:poſtea colatur et reponitur in vaſe.

Operationes

A ☞ Iohānes Meſue cap̄.de ſquilla. Squilla
ſicut dicit Galien⁹ iuuamentum eſt duplex
Solutione enī educit materias et parat ad
ſoluendū:et melioꝛ eſt hñs partē.ſola enī ſm
Galienū eſt venenoſa.et adhuc melioꝛ ē que
ſapoꝛē habet cōpoſitū ex dulcedine ꝛ acredi
ne et acuitate et amaritudine.ꝛ q̄ hꝫ ſplendo
rē in laminis ſuis.ꝛ q̄ naſciᷣ in locis liberis.
Oꝛta enī in locꝭ termaꝝ:aut oꝛta ſingularis
eſt mala. Calida ē in tertio gradu.ſicca ī ip̄o.
¶ Eſt enī cōpoſita ex partibꝫ igneis in ſupfi B
cie dantibꝫ ei acuitatis vehementiam.et ex
partibꝫ terreis aduſtis dantibꝫ ei amaritudi
nem.et ex partibꝫ aereis mediocribꝫ dantibꝫ
ei de dulcedine aliquid. Eſt enī inciſiua: vl
ceratiua:aduſtiua:reſolutiua materierū.at
tractiua ad exterioꝛa.ſubtiliatiua partium
groſſarū ꝛ viſcoſarū adherentiū.cōſeruatiua
a putredine. Rectificatio.aſſatio acquirit ei
facilitatem in ſoluēdo.et p̄paratio ipſi⁹ cum
aceto poteſt materias groſſas adherentes ꝛ
ſubmerſas facile expellere.
¶ Modus aūt p̄paratiōis ei⁹ in elixatione C
eſt ſm hūc modū. Accipiunᷣ lamīa ipſi⁹ ꝛ ſe
paratim inuoluūnᷣ in paſta ꝛ ſepelitur ī cine
re calido.ꝛ coquitur ſufficiēter ꝛ extrahitur
ex paſta.ꝛ adminiſtratur vbi opoꝛtet.
¶ Modus aūt aſſatōis ipſi⁹ ponitur in vaſe D
luteo vitreato ſtricti oꝛificij.ꝛ ſigilletur liga
tione foꝛti cū pergameno.ꝛ dimittatᷣ diebꝫ q̄
draginta.ꝛ p̄pꝛie diebꝫ maioꝛis eſtus.ꝛ moue
atur vas ꝛ mutetur viciſſim oī hoꝛa.ita ꝙ e
qualiter in ſingulis partibꝫ calefiat. Deinde
extrahatᷣ ſquilla ꝛ adminiſtretᷣ vbi opoꝛtet. Et
q̄nq̄ꝫ miſceᷣ ei poſt aſſationē tm̄ de farine oꝛ
robi q̄ntū ip̄a eſt.ꝛ fiunt inde trociſci ꝛ ſuanᷣ E
vbi opoꝛtet. ¶ Modus aūt opationis aceti
ſquillitici ſm ꝙ Galien⁹ narrauit. Accipiatᷣ
ex laminis ei⁹:ꝛ p̄pꝛie q̄ ſunt inter coꝛticem.
ꝛ coꝛ ipſius quātitas quā volueris.ꝛ cōſue ſe
paratim cū filo.ꝛ dimitte ſiccari in vmbꝛa p
quadraginta dies:ꝛ poſt hoc cōminue ipſas
in fruſta:ꝛ pone ad omnem libꝛam eius aceti
boni et albi libꝛas.vi.et pone in vaſe vitreo
ſtricti oꝛificij.ꝛ ſtringe caput eius ꝛ dimitte
in ſole p alios quadraginta dies. Et poſt il
lud cola ꝛ adminiſtretur vbi opoꝛtet. Et ſi ne
ceſſitas vrgeret feſtinare:ſepeliatᷣ vas ī cine
re calido vel arena calida cū ſucceſſione.non
repente ſed p̄pꝛie inter hoꝛam ꝛ hoꝛam.
¶ Et dixit Paulus. Lamina eius ponantur F
ſicut ſunt in aceto a pꝛincipio veris vſq̄ꝫ ad
finem eſtatis in vaſe vitreo ſigillato expoſi
to ſoli.ꝛ poſt illud adminiſtretur vbi opoꝛtet
Et ſcire debes ꝙ Squilla de decoctiōe ſub
ſtinet rem mediocrem.
¶ Auicenna libꝛo.ij.cap̄.de ſquilla. Squilla G

eſt cepe muris.cuiꝰ folia ſunt ſicut folia lilij.
⁊ hꝫ oleū ad nigredinē declinans.Et calida ⁊
ſicca in.ij.gra.⁊ eſt inciſiuum.⁊ in ipo viſcoſi
H taſ aduſtiua eſt.¶ Sera.Illud qđ eſt in me-
dio ſquille coquit̃ in oleo:⁊ diſſoluit̃ in ea reſi
na pini.⁊ ponit̃ in ſciſſurꝫ q̄ fiūt in pedibꝫ pro
pter frigus:⁊ curat eas:⁊ coquit̃ cū aceto.⁊
fit ex eo emplaſtꝝ ad morſuꝫ tyri.Et admini-
ſtrat̃ ſquilla aſſata in ꝑlimis cōfectiōibꝫ.et in
illis in qbꝫ ingrediuntur ſpecies aromatice.⁊
dat̃ ex ea in potu qn̄ volumꝰ ꝓuocare vrinā.
⁊ in hydropiſi.⁊ dat̃ illi qui ꝯquerit̃ de ſtoma
cho ⁊ in cibis natat in eo et nō digerit̃.et dat̃
ad tortiōes ventrꝭ:⁊ ad tuſſim antiquā et ad
aſma:⁊ ad extrahendū ſanieꝫ a pectore.et pe-
ctus mūdificat a groſſis humoribꝫ.et ſufficit
ex ea pondus triū onoloſac.⁊ admixto mel-
le cocto ⁊ facto inde loboc comedit̃.⁊ ꝯuenit
ad oīa que diximꝰ.⁊ purgat optime ventrem
a chimis groſſis viſcoſis.oportet tn̄ cauere
ab ea illos quibꝫ vlcera vel excoriatiōes ſeu
vulnera in mēbris intrinſecis ſunt.Et qn̄ aſ
ſant̃ ⁊ liniunt̃ cum ea verruce que dr̄ acdas ⁊
bocdas:⁊ claui ⁊ ſciſſure q̄ fiūt ꝓpter frigꝰ cō
uenit eis.ſꝫ ſemē eiꝰ qn̄ terit̃ ⁊ ponitur in ficu
ſicca.aut miſcet̃ cū melle ⁊ comeditur:mollit
I ventrē.¶ Et qn̄ ſquilla ſuſpendit̃ integra ſup
limen oſtij domus ꝓhibet animalia veneno-
ſa ⁊ nociua a domo illa.Sed aceti ſquillitici
quando fit collutio oris cū eo reſtringit gin-
giuas laxas.⁊ confirmat dentes cōmotos.
⁊ aufert putredinem ⁊ fetorem oris.
K ¶ Et qn̄ ſumit̃ in potu indurat tracheam:ar-
teriā ⁊ ingroſſat eā.⁊ adminiſtrat̃ ad debilita
tem ſtomachi:⁊ ad maliciā digeſtionis ⁊ opi
lationis eius.⁊ ad melancoliam ⁊ apoplexiā
⁊ epilentiā.⁊ frangit lapidem veſice.
L ¶ Et cōuenit ſuffocationibꝫ matricis ⁊ apo-
ſtematibꝫ ſplenis:⁊ ad ſciaticam.et fortificat
cor debile.⁊ reſtituit ei ſanitatē.⁊ meliorat co
lorem.⁊ acuit viſum.⁊ ꝓijcit̃ in aurē.⁊ ꝯuenit
grauitati auditꝰ.Et vniuerſaliter eſt cōueni-
ens oībꝫ egritudinibꝫ corpis p̄terꝗ vlceribꝫ
intrinſecis.Et oportet ꝙ det̃ in potu:in ieiu
nio.⁊ det̃ p̄mo parū ex eo.Deinde augeat̃ in
doſi eiꝰ paulatim donec ꝑueniat ad duos co
nos ⁊ plus.Vinū ſquilliticū conuenit mali-
cie digeſtiōis ⁊ eructuatione cibi ⁊ flegmati
groſſo qđ eſt in ſtomacho ⁊ inteſtinis:⁊ dolo
ri ſplenis ⁊ ſciatice ⁊ cōmotioni cerebri ⁊ ma
lis habitudinibꝫ q̄ p̄parant ad hydropiſim.
M ¶ Et ꝯuenit ycteritie ⁊ ſtrāguirie ⁊ corroſio-
nibꝫ ⁊ inflatiōibꝫ ⁊ rugitibꝫ ⁊ paraliſi ⁊ opila-
tionibꝫ ⁊ rigoribꝫ febriū antiquaꝝ:⁊ attritiōi

lacertoꝝ ⁊ dolori laterū.⁊ ꝓuocat menſtrua:
⁊ nocumentū qđ infert neruis eſt modicū. N
¶ Et eſt ꝯtrariū venenis.Fit aūt ſquilla hu-
mida ſic.Accipit̃ ex ea recenti cruda quantū
vis:duplū tamē.⁊ ad hoc qđ accipet̃ ex ſicca
⁊ infundat̃ ſicut infundit̃ rapa.⁊ fundat̃ ſuper
ipm muſtū:⁊ ponatur ī ſole quadragita diebꝫ
et coletur:et colatura reponat̃.Hoc aūt qn̄-
to fuerit antiquius tanto melius.Fit etiā vi-
num ſquilliticū hoc modo.Accipitur ſquilla
⁊ mundatur ⁊ inciditur ⁊ accipitur ex ea vſꝗ
ad tres mānes.Et ꝓijcit̃ ſup ipſam ex bono
muſto italie amphora vna.⁊ dimittit̃ ſex mē-
ſibꝫ et poſtea colat̃ et reponitur in vaſe.
¶ Et ꝯfert hoc vinū ad ea q̄ ſupradicta ſūt.et O
melius vinū ſquilliticum eſt illud qđ eſt anti
quū.⁊ oportet ꝙ caueat̃ potus eiꝰ ī febribꝰ.⁊
qn̄ in mēbris interioribꝫ ſunt vlcera.
¶ Iohannes Meſue.Solutione educit hu P
mores groſſos viſcoſos.Et dixit Haly cum
hoc etiam educit coleram nigram.et cū hoc
iuuamentum magnū eſt ad egritudines capi
tis:ſicut eſt cephalia et epilentia.⁊ ꝓprie ſm̄
omnē modum admiſtrationis eius.et verti-
go et ſcotomia.et oximel eius ponit materi
as viſcoſas facile ad expellendum:et ſubtili
at chymorum groſſitudinem.
¶ Et ipa qdem ſm̄ omnē modum admiſtrati Q
onis eius cōuenit iuuamento magno egritu
dinibꝫ iuncturarū.et eſt medicina bona pul-
monis et pectoris et egritudinum ī eis.Et ꝓ
p̄rie electuariū ex ſucco eiꝰ et melle ſumptum
lambendo clarificat vocem.et ſimiliter oxi-
mel eius et acetum ipſiꝰ eſt ex medicinis bo-
nis ſpleni ⁊ groſſiciei eius.⁊ eſt ex rebꝫ preſer
uantibꝫ corpus a putrefactione:⁊ ſeruantibꝫ
ipm in ſanitate ſua.⁊ acqrit vſus eius maci-
em corpori:⁊ cōſeruat in iuuentute.
¶ Et acetum eiꝰ deſiccat ⁊ confirmat gingi R
uam laxā et putridā.Et ꝯfirmat dentes mo-
tos collutio ex ea.⁊ ſilr̄ potus eiꝰ eſt medici-
na magna fetori eiꝰ faciens ipm odoriferū.⁊
ſanat dolorē ſtomachi:et adiuuat ad digeſti
onem.Et vſus eiꝰ ſm̄ omnē modū admiſtra-
tionis confortat corpus cui accidit laxitu-
do et mollificatio:et colorem efficit bonum
Doſis potio aceti eius a.ʒ.v.vſꝗ ad.xij.Et
oximel eius ab aureis.vi.vſꝗ ad.℥.i.et tro-
ciſci eius a.ʒ.ij.vſꝗ ad.iiij.
¶ Auicenna.Oleum eius confectum cum S
melle ponitur ſuper alopiciam et ſerpiginem
Eius acetū exaſperat guttur et indurat car-
nem ipſius.et eſt bonum aſmati et orthomoi
et tuſſi antique.

Capitulum.cccclv.

Solatrum Pandecta.caplo.cccxxv. Hames arab.vel Hupue.pbatabalep.grece ſtrignũ vel cuculus vel morella. Latine vero ſolatrũ vel vua vulpis.

¶ Sera.li.aggre.ca. Hames aucto. Hyaſc. Hames.i.vua vulpis.⁊ eſt ſolatrum. Sunt eius quattuoꝛ ſpecieſ. Una comeditur. Alie vero non.ſed illa que comeditur eſt domeſtica.⁊ eſt herba non magna hñs plurimos ramos.⁊ folia nigra ſilĩa foliis bedarog.i.ozimi.ſed maioꝛa ⁊ latioꝛa.⁊ habet ſemen rotundũ cuius coloꝛ eſt viridis ⁊ niger. ſed qñ maturatur fit rubeus.⁊ qñ frangitur inuenitͬ in eo multa humiditas:⁊ granula que ſũt ſemina eius. ¶ Idem auctoritate Galieni. Uirtꝰ eius eſt frigida in ſcđo gradu:⁊ nõ eſt humida.ſed ẽ media inter medicinas q̃ humectãt ⁊ que deſiccant.⁊ ipm eſt cõpoſitũ ex virtutibus ꝯtrariis:ſcꝫ humida ⁊ ſicca. Et hoc quia in eo ſunt due ſubſtantie:ſcꝫ terrea ⁊ aquoſa. Eſt aliud ſolatrũ qđ dꝛ Alkekengi.de quo ſuperius dixi in ca.xvij. de A. ¶ Galienꝰ.viij. ſim.far.ca.de ſtrigno ſm tranſlationẽ arabicam. Strignũ id eſt ſolatrũ ſomniferũ. Uirtus ſolatri ſomniferi eſt qđ eſt fri.in.iij.gra.⁊ facit doꝛmire.⁊ habet ꝓprietatẽ ſimilẽ opij.niſi qꝛ eſt debilioꝛ eo. ¶ Et idem Serapi. Eſt alia ſpecies ſolatri que dꝛ ſolatrũ maniale.et eſt illud qđ dꝛ furiale:eo ꝙ facit furioſitatem ſeu maniã.⁊ eſt planta hñs folia ſimilia foliis eruce.niſi qꝛ ſunt minoꝛa eis ⁊ ſpinoſa que dꝛ caradis.⁊ habet vͣgas longas egrediẽtes ab eius radice.x.vel.xij. Et longitudo eius eſt duoꝝ brachioꝝ.⁊ in ſummitatibꝫ eoꝝ ſunt capitella ſimilia oliuis.niſi qꝛ ſunt ſup capitella ſicut pili ad modũ arboꝛis dulb.⁊ ſunt minoꝛa oliuis ⁊ altioꝛa.et flos eius eſt niger.et poſt floꝛẽ emittit velut racemũ.x.aut.xij.grana habentẽ.⁊ grana ſunt rotunda: mollia:nigra in mollicie vue ſimilia granis cuſſus.et habet radices groſſas albas concarias.q̃ꝝ longitudo eſt vnius brachij.⁊ naſcitͬ in locis montuoſis:inter arboꝛes dulb.

Operationes

A ¶ Serapion. Quando fit emplaſtrum cum foliis ſolatri ⁊ zuccarã cõuenit formice ⁊ heriſipile.⁊ quãdo teruntͬ contritione foꝛti ⁊ miſcentur cum ſale.⁊ fit emplaſtrũ cũ eis reſoluunt apoſtemata que frũt in radice auris. Et quando ſuccus eiꝰ miſcetur cũ ceruſa ⁊ litargiro ⁊ oleo roſarum.⁊ mutatur hoꝛa poſt hoꝛam: cõuenit apoſtematibus calidis que fiunt in cerebꝛo ⁊ in capite infantium.

B ¶ Et miſcetur ſuccus eius ſyef.quod ſumitur ad curſum humiditatum currentium ad oculum loco aque ⁊ loco albuginis.

C ¶ Et qñ diſtillatͬ in aurẽ cõuenit doloꝛi eius. ⁊ fit naſcale cũ eo.⁊ cõuenit curſui humiditatũ matricis.

D ¶ Galie.li.ij.de cibis ca.de Solatro olerũ nullũ noui habens tantã ſtipticitatem quantã moꝛella.ergo merito vt alimẽto quidẽ ipſo raro:vt medicina autem continue vtimur.efficax enim eſt ad quecunq̧ eſt opoꝛtunitas infrigidationis ⁊ ſtipticitatis. Alimentum autem pauciſſimũ habet.

E ¶ Et idem. Uirtꝰ ſolatri ſomniferi eſt que facit doꝛmire. Et qñ accipitͬ de coꝛtice radicis eius aureus vnꝰ:⁊ bibitur cũ vino facit doꝛmire leuioꝛi ſomno ꝙ̃ gummi papaueris.

F ¶ Et ſuccus eius ꝓuocat vrinam ꝓuocatione foꝛti.⁊ dantur hydꝛopico ex ſemine eiꝰ grana duodecim ⁊ curatur.ſed ſi plus dentur inducunt maniam.verũ cui accidit hoc ſi biberit mellicratum curatur.

G ¶ Et coꝛtex eius ingreditur ĩ medicinis narcoticis.⁊ quando coquitur vino.⁊ decoctio eius tenetur in oꝛe ſanat doloꝛem dentium.⁊ quando admiſcetur ſuccus radicis eius cũ melle acuit viſum.

H ¶ Serap. Uirtus ſolatri manialis eſt quan/

do bibitur ex radice eius.ʒ.i.inducit ſomnia non recta ſed aliena. Et quãdo bibunt ex eo ʒ.ij.inducant furorem: ꝛ velut ebrietatẽ trib⁹ vel quattuor dieb⁹. Et qñ bibuntur.ʒ.iiij.faciunt homicidem. ꝛ eum occidunt. ꝛ cura eius eſt mellicratũ.qñ bibitur ex ea quantitas plurima: ꝛ euomatur: ꝛ fiat hoc ſepe.

I ¶ Et idem aucto. Meſebalach. Solatrum maniale eſt fri. ꝛ ſic. in.iij.gradu. ꝛ eſt plus ſtipticũ ꝙ oĩs alia herba. Extinguit calorẽ igneum. ꝛ fructus eius generat ſemꝑ ꝑmixtionem ſenſus.ideo oportet cauere ab eis.

K ¶ Galienus. Virt⁹ corticis ei⁹ fri.in fine tertij. ꝛ ſic.in.ij.prope finẽ ei⁹. Unde curat vlcera. Alie vero ſpecies nõ ſunt alicui⁹ iuuamẽti recepte interi⁹.imo ſi qs biberit ex eo aureos q̃ttuor morietur inde. ꝛ ſi bibatur min⁹ inducit inſaniã. Sed vn⁹ aureus aliqñ nõ nocet. Sed ſciendũ vbi iſta trãſlatio dicit aureus in greca tranſlatione inuenit̃.ʒ.i.

L ¶ Plateari⁹. Morella ꝛ ſtrignum ꝛ ſolatrũ idem eſt. Eſt aũt hec herba in.ij.gradu frigida ꝛ ſicca ꝛ etiã aliqñtulũ diuretica. Scõm folia ꝛ fruct⁹ eſt multe efficacie: exiccata modice. Virtutẽ habet infrigitãdi ꝯtra ſplenis ꝛ epatꝭ opilationẽ. ꝛ maxie yctericiã. Contra apoſtemata in ſtomacho vel in inteſtinis vl' epate dat̃ ſuccus ei⁹ cũ aqua ordei.teſte Dyaſcoride. Penna eadẽ ſucco intincta epati frequenter ſuppõnenda eſt ꝯ eius calefactionẽ.

M ¶ Itemq; cõtra podagram calidã. vel etiam herba ipſius trita ſepi⁹ eſt ſupponenda. Contra calida quoq; apoſtemata in principio ad repercuſſionem materiei herba ipſa ſuperponitur trita.

N ¶ Macer.

Herba quã greci ſtrignum dixere latini.
Solatrum hic dicunt: vis ei⁹ frigida valde.
Dicitur auricule mire ſedare dolorem.
Illius ſuccus ſi ſenſum funditur intus.

Capitulum.cccclvj.

Sorbes arbor eſt ferens ſorbas.

Operationes

A ¶ Sera.li.aggre.ca. Sorba. Virtus ei⁹ eſt
B que reſtringit ventrem fortiter. ¶ Galie.ij.li. de alimẽtis ca.de ſorbis. Sorba ꝛ neſpila ſtipticant quidẽ ambo.multo aũt magꝭ ſorbis. neſpila ꝑpter hoc influenti ventri magꝭ cõferens eduliũ eſt. ꝛ palam quoniã taliũ omniũ comedere parum cõuenit.non vt ficuum aut vuarum copioſe. Neq; enim vt alimento ſed vt medicinis ipſis indigemus magis.

¶ Galien⁹.viij.ſim.far.ca.de ſorbis ſm trãſlationẽ grecã. ydria: id eſt ſorba omnib⁹ cognita eſt: terreſtrem ſubſtantiã dominantẽ: ꝛ poſſidet modico ſubtili participat ei mixto.

¶ Et dicit eodẽ libro capitulo quod incipit Ois: id eſt arbor ſorbe. cuius fructus vocatur a multis oya cum.y.littera ſtiptica participat qualitate. ſed debiliori neſpilo multũ: quocirca ꝛ dulce eſt cum comeditur. et min⁹ neſpilo eſt ventris conſtipatiuus.

¶ Palladius. Menſe Januario Februario ꝛ Marcio locis frigidis. calidis ꝑo Octobri ꝛ Nouẽbri ſorba ſerunt̃ egregie. ita vt matura in ſeminario ipſa poma pangantur.

¶ Ego expertus ſum multas arbores ex pomis ſponte ꝑgenitas. ꝛ in creſcẽdo ꝛ in ferendo extitiſſe felices. plantas etiã ſi qs ponere voluerit. habebit arbitriũ dũmodo calidis locis menſe nouẽbri: temperatꝭ Januario vl' februario. frigidis marcio inclinantẽ diſponat. Amat ſorbos loca humida montana. frigidis proxima ſolũ pinguiſſimũ. cuius indiciũ certiſſimũ ſi frequens vbicunq; naſcat̃.

¶ Item menſe Aprili ſorba inſerũtur in ſe. in cidonio. in ſpina alba. vel trunco vel cortice

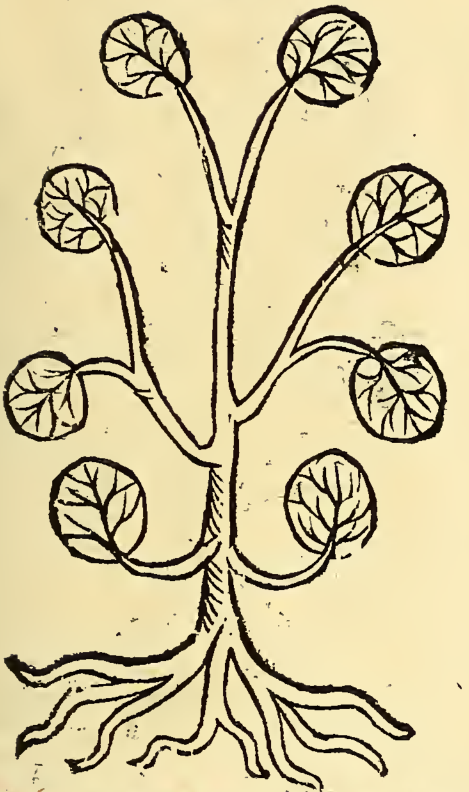

SOldanella. Pan.ca.cxlvij. Chachille ara.grece azar.latine vo ſoldana vl'ſoldanella. Sera.li.ag.ca.cachille.eſt herba ſimilis vſnen.niſi q2 eſt maioꝛ.⁊ hoĩes q̇dez cõmedũt eũ cũ ficubꝫ ſicͭ comeduntͭ olera alia.⁊ fo.eiꝰ aſſilantͭ folijs naſturcij.⁊ ip̃a eſt amplioꝛis humiditat; q̃ꝫ cicera ⁊ magis aquoſa.

Operationes

¶ Sera.auc.habit. Chachille.i.ſoldanella oritͭ in ſterquilinijs.⁊ ẽ herba ſilis vſnen.⁊ nõ eſt vſnen.⁊ eſt ĩ ea aliq̃ caliditas ꝓpter ſuã ſalſedinẽ.⁊ eiꝰ ſalſedo eſt ſalſedinis baurach.

¶ Et hꝫ ꝓprietatẽ laxandi aquã citrinã :cũ bibitͭ ex ea aq̃ eiꝰ.et nõ oportet ꝙ bulliat ſuper ignẽ.q2 amitteret ꝟtutẽ.ſ; detͭ in potu de eiꝰ ſucco ſine ebullitiõe. Et q̃ntitas q̃ datͭ de ea ẽ ab vna tertia libꝛa vſqꝫ ad duas ꝑtes libꝛe cũ ʒ.x.zuccari albi aut rubei fort; rubedinis qꝺ eſtͭ.q2 rubeũ cũ lebleb.i.volubilis et cũ fumo terre.⁊ cũ cachille foꝛtioꝛis virtutis eſt q̃ꝫ album. ¶ Et idem aucto. Iſaac benaram. Cachille eſt herba ſimilis cicute in op̃atiõe ſua. ⁊ eſt calida ⁊ ſicca.cuiꝰ ꝓprietas eſt ꝙ aufert eructuationes coꝛruptas.et aqua eiꝰ purgat aquam citrinã.⁊ ꝯfert tumoꝛibꝫ ventris ⁊ debilitati epatis ⁊ eſt ꝯueniens nutrimẽto.⁊ hꝫ operationẽ in ſtomacho ꝓpter viſcoſitatẽ paucam q̃ eſt in ea. ¶ Et idẽ aucto. Aben meſuay D
Proprietas eſt laxare aquã citrinam ſubito.⁊ doſis eius eſt a q̃rtuoꝛ partibꝫ lb. vſqꝫ ad partes duas abſqꝫ ꝙ buliat. ¶ Et idem auct. Raſis. Soldanella purgat aquam citrinam.⁊ ꝓuocat vrinam. E

Capitulum.cccclviij.

SColopendria. Iſid. Scolopendras dr eo ꝙ folia eiꝰ ſcolopendro aĩali ſimilia ſunt.naſcitͭ in petr; humidis.et caulẽ nec ſemẽ nec floꝛẽ hꝫ.folia eiꝰ a ſupficie viridia ſunt ſubter rufa ⁊ lanoſa.

Operationes

¶ Idẽ Iſi. Splen curat.vñ ⁊ ſplenos dr. A
¶ Actoꝛ. Scolopẽdria ſm phiſicos ip̃a ẽ q̃ B
vulgo ligua ceruina dr ¶ Raſi in Almãſoꝛe. C
Saculnfundirion.i.ſcolopendria calida ẽ. ſpleni groſſo ⁊ ſtranguirie ac lapidi remediũ affert. ¶ Aui. Scolopẽdria ca.eſt in p̃mo.ſic D
ca in.ij.ſubtilis reſolutiua. Cõfert ſpleni magnifice. Cõfert etiã ſingultui ⁊ yctericie.frangit lapidẽ in renibꝫ ⁊ veſica. Et dr ꝙ ip̃a ẽ herba petroſa que naſcitur in locis fontiũ.
¶ Quidã aũt dixerũt ꝙ ẽ ſpẽs ſquille. Item E
virtus ſcolopendrie habet eandẽ virtutẽ cũ cetarach.quare lege capitulũ.cx.de.C.

Capitulum.cccclix.

SCrophularia. Pandecta. Scrophularia. Caſtrāgirla. Strāgularia idē. Paulus ca. de ſcrophularia herba ē hūs folia tenuia ꝛ ſubtilia. que cū flectunt̃ vt frangant̃ ſtridēt. ꝛ iō multis ꝺ̄ꝛ caulis ſtridolus. et radices ſunt ei ſatis ſubtiles in quibꝰ adherent radices rotunde. ſicut ſunt auellane mundate albe mittentes lac:

Operationes

A ¶ Idē Paulus. Radix illa dicitur ſcrophulis medica.

Capitulum.cccclx.

STorax latine. Ara. melachac Grece ſigia. Sera. li. ag. ca. melachac. auc. Dyaſ. Eiꝰ ſpēs ſunt tres. ſ. liq̃da: ſicca ꝛ kearmitaꝝ. vn̄ arboꝛ ſtoracꝭ magna q̃ vocat̃ lubue. hꝫ lignū q̃ aſſimilat̃ ligno ſarco. folia eiꝰ ſunt folijs ſilia ſeilē. i. lilij. hꝫ fructū albū magnū maioꝛē q̄ꝫ auellanā ſimilē. prunis albis duos habentē coꝛtices. q̃ꝝ exterioꝛ comedit̃. ꝛ eſt ī eo amaritudo. iteꝝ eſt nucleus pinguis ſicut nux. ꝛ exp̄imit̃ ab eo oleū. ꝛ coꝛtex huiꝰ fructꝰ eſt ſtoꝛax ſicca. ꝛ gūmi huiꝰ arboꝛis lubue eſt ſtoꝛax kearmitaꝝ. ꝛ latine vocatur calamita. i. bona gutta. a calos qđ ē bonū ꝛ mita qđ eſt gutta. inde ſtoꝛax calamita. i. bona gutta. Et alio noīe vocat̃ ſigia. ꝛ eſt gūmi albū foꝛtis albedinis. ꝛ vocat̃ gūmi illud lubue kearmitaꝝ. ꝛ melioꝛ ſpēs oīm eſt illud gūmi lubue. Et melioꝛ ex ſtoꝛace ſicca eſt rubea q̃ aſſilat̃ maci. ꝛ deterioꝛ ex ea eſt illa q̃ eſt arida nigra. Subā vō ſtoꝛacꝭ ſicce q̃ non hꝫ oleū admīſtrat̃ in ſuffumigatiōibꝫ. Et iſtā romani vocāt cōfictam vel coꝛubrū. ꝛ eſt oleū qđ ingredit̃ in vngētis balneoꝝ. Et melioꝛ illaꝝ ſpecieꝝ eſt lubue muſcatū. et eſt gūmi albū albedine mixta rubedīe. ꝛ poſtea eſt ſicca que clarificat̃ nō habens oleū. et eſt ſpiſſa rubea. ꝛ deterioꝛ ex ea ē lenis nigra. ꝛ lubue muſcatū eſt lubue kearmitaꝝ. Et eſt notū apud chriſtianoſ. ꝛ ē ſtoꝛax kearmitaꝝ: id eſt ſtoꝛax calamita: ꝛ rubea gūmoſa. ꝛ eſt gūmi. Subſtantia vero ſtoꝛacis ſicce que non hꝫ oleum vtunt̃ chriſtiani in eoꝝ eccleſijs ꝛ ſuffumigationibꝫ. ꝛ vocant eā confictā vel coꝛubrum. ꝛ deterioꝛ ex ea eſt nigra que aſſimilat̃ ſerratuꝛe ligni. Et idem auctoꝛitate Dyaſ. Stoꝛax liq̃da eſt pinguedo myrrhe recētis: vt apparet in ca. Myrrha. ꝛ extrahit̃ a myrrha: q̄ꝛ terunt eā cū aqua pauca: ꝛ p̄emuūt eum coꝛnu ꝛ eſt boni odoꝛis. ꝛ ingreditur in cōfectionibꝰ. ꝛ ſola etiā ſine aliqua admixtiōe olei ꝛ pa

rũ ex ea eſt multe ꝟtutis ⁊ calefacit. ⁊ calefactio
eiꝰ eſt ſilis calefactioni mirre ⁊ oleoꝝ calidoꝝ ⁊
ſiccoꝝ. Et ſtorax liq̈da vocatᷣ meth. ⁊ meth exp̄
mitᷣ ex gũmi arboꝝ q̃ aſſimilãtᷣ arboribꝫ citonio
rũ: qđ gũmi eſt mirrha. qđ inuenies ſi legas ca
pitulũ mirrhe. Sꝫ ſtorax kearmitaꝝ ẽ lachry
mũ arboris eiuſdẽ nois. cuiꝰ ꝟge intra cãnicu/
las ortũ ex ſe emittũt ſcobẽ ſilez ſerre q̃ cauerna
te lachrymũ ꝓfluunt eiꝰ diſtillatũ in terrã ↄue/
niẽs eſt. illa at̃ q̃ ꝓcedẽs ꝟgis inheſerit cũ ſicca
tur mũda eſt ⁊ ſatis alba. Dehinc flaua fit ſolis
cauſa ⁊ mucoſa. Et melior ex ea eſt pinguis ru/
bea ſilis reſine pini. ⁊ ſũt in ea fruſta alba. ⁊ re
manet in eo odor bonꝰ longo tp̄e. ⁊ qñ frangitᷣ
emanat ab ea humiditas q̃ eſt ſic̃ mel. Sꝫ illa
q̃ eſt nigra ⁊ ſicut furfur eſt mala. ⁊ iam inuenitᷣ
in ea gũmi arabico coloris clari. cuiꝰ odor eſt
ſicut odor mirrhe. Et paꝝ q̈dem inuenitᷣ de h̄
gummi. Et adulteratᷣ ſtorax cũ ſerrature ligni
putrefacti cõmixti cuꝫ melle ⁊ reſiduo. et ſuba
mirrhe yreos pulueriſata ⁊ aliĩs rebꝫ ſcꝫ cera et
adipe. ſꝫ illa que nõ eſt adulterata habet odo/
rem acutum.

Operationes

¶ Galienꝰ. viij. ſim. far. ca. Storax. Virtꝰ eſt
calida. ⁊ que mollificat ⁊ maturat.

¶ Dixit in q̈nto epidimiaꝝ. ꝙ eſt vna ex rebus
mortiferis ſic̃ iuſquiamus ⁊ mandragora.

¶ Et idem eođ li. ca. ſtorax. Calefacit ⁊ mollifi/
cat ⁊ digeritᷣ: vñ licꝫ Auic. li. ij. c. de ſtorace: dicat
aliter modum factionis ſtoracis: Serapioni
tñ magis credẽduꝫ eſt. qr magꝭ expertꝰ. Unde
dicit Auicen̄. ꝙ ſtorax hu. alia eſt que extrahitᷣ
ꝑ ſeipſam gũmi. ⁊ eſt ſtorax calamita. et alia eſt
q̃ extrahitᷣ cũ decoctõe. ꝑ ſe at̃ extracta ẽ citrina:
ſꝫ q̃ ꝑ decoctõeꝫ extrahitᷣ eſt nigra. ⁊ eſt ſtorax li
quida. ⁊ fex huiꝰ eſt ſtorax ſicca. ⁊ eſt conficta
vel corubrum.

¶ Auerrois. v. Colliget. ca. đ ſtorace. Storax
calamita cali. in. ij. ſic. in. i.

¶ Item curat tuſſim ⁊ corizam et brancos et
raucedinẽ. ⁊ ꝓuocat mẽſtrua qñ bibitᷣ. ⁊ qñ ſup
ponitᷣ matrici. ⁊ fumꝰ eiꝰ eſt ſilis fumo olibani.

¶ Sera. auc. Dyaſ. Virtꝰ eius ẽ calida. molli
ficatiua. maturatiua. ⁊ ↄuenit tuſſi ⁊ catarro et
corize ⁊ raucedini qñ bibitᷣ. et fit ex ea naſcale
ↄuenit coartationi matricꝭ. ⁊ ꝓuocat mẽſtrua.
⁊ qñ deglutitᷣ cũ pauco gũmi albo tin mollit vẽ
trẽ mollificatõe leui. ⁊ miſcetᷣ cũ aliq̈bꝫ vnguẽtꝭ
reſolutiuis. ⁊ etiã oleis q̃ reſoluũt laſſitudineꝫ.
Et adminiſtratᷣ aſſata ⁊ torrefacta ⁊ aduſta. ⁊ col
ligitᷣ fumus eiꝰ ſicut fumus olibani.

¶ Et idem aucto. Albugerig. Conuenit dolori
pectoris ⁊ pulmonis. ⁊ delet corizam. ⁊ retinet
ventrẽ. ⁊ aromatiſat ſtomachum. ⁊ ↄuenit ven
toſitatibꝫ groſſis ⁊ nodationibꝫ membroꝝ. Et
qñ bibitur aut linitur exterius: ⁊ vlceribꝫ con/
uenit ſcabioſis humidis.

¶ Et idem auct. Atabari. Fumus ſtoracis eſt H
bonus catarro multum. ⁊ ſtorax eſt calida ⁊ ſic
ca et ſtringit ventrem.

¶ Plateariꝰ. Storax eſt calida in ꝑmo gradu I
ſicca in ſecundo. ⁊ alia quidẽ eſt calamita. alia
rubea. alia liq̈da. Quelibet illaꝝ eſt gũmi arbo
ris in India naſcentis. Storax liq̈da reperitᷣ
in calabria. Storax vero calamita đ͛ nõ a ca
lamo: ſed a calo quod eſt bonum. ⁊ mita qđ eſt
gutta. q̄ſi bona gutta. ꝑ decẽ annos durat.

¶ Eligenda eſt iſta que ſubrufa eſt vniuſcꝫ co K
loris per totum. ⁊ ſapore pontica ⁊ ſubamara
qui malaxari poteſt in cera. Que autem dul/
cem ſaporem habet ſophiſticata eſt. Nam yrim
illiricam cum melle conficiunt ⁊ ſtoracem cala
mitam (vt ſophiſticetᷣ) addunt. Sed diſcernitᷣ
quia talis habet dulcedinem nimiã. ⁊ ſi mani/
bus tractetᷣ: ſtatim fit humida ⁊ parũ viſcoſa.
Si vetus eſt cum malaxatur pulueriſatᷣ. Sed
ſtorax rubea plus accedit ad ruboreꝫ. effectus
ſimiles habens. Storax vero calamita maio/
ris eſt efficacie. Virtutem habet ex ponticitate
ↄfortandi. ⁊ ex qualitatibus ſuis cõſumendi.

¶ Cõtra debilitatem ac frigiditatẽ cerebri ⁊ ca L
tarrum ex ea malũ informatᷣ ⁊ naribꝫ apponitᷣ
Caphala ex eadem facta ſup̄ dentes laxatos ⁊
gingiuas ↄfortat ⁊ confirmat.

¶ Emplaſtrum ex eiuſdem oleo factum contra M
frigiditatẽ ſtomachi valet ſtomacho ſuperpo/
ſitũ. Item ↄtra frigiditatẽ ſtomachi: ⁊ ↄtra fri/
gidũ reuma capitis dantᷣ pillule ſtoracis.

¶ Suffumigatio ex eadem facta per inferio/ N
ra prouocat menſtrua. Valet etiam ſuffumi/
gatio ex eadem facta ꝑ inferiora. ſi fiat pura in
ferius contra matricis ſuffocationẽ. Si ſupe/
rius ↄtra ſui precipitationem. Liquida ſtorax
in emplaſtris ⁊ vnguentis. maxime ↄtra tineã
ponitᷣ: ⁊ diutiſſime ſeruatᷣ. Seruatur aũt diutiꝰ
ſtorax rubea q̈ꝫ calamita.

Capitulũ. cccclxi

Subere: vel Suberie. ¶ Yſidorus libro
ethymologiarum. Subere eſt arbor ex
qua validiſſima cortex natatorius extrahitur.
ſic dicta: quaſi ſubedies. eo ꝙ fructus eiꝰ ſues
edunt. Porcorum enim ſunt alimenta nõ ho/
minum. ¶ Plinius li. xvi. Glandem fert ſuber
ſicut quercus et ylex. fungoſam carnem nigi/
dius tradit fieri ſubere: ſicut eſculo ⁊ robore.
Tardiſſimo germine germinat ſuber ac conci/

pit. Et incipiente hyeme truncum emittit. Silueſtrē generi folia nō decidunt ſuberi ac buxo Et eſt cortex carnoſus ſuberi ac ꝑplō. Suber tempeſtiue ceſa torquet ſeſe funditꝰ. Caricem vetuſtatemꝗ: ſentit hec arbor tardiſſime. ſicut ⁊ glandes atꝫ caſtanee. Ceterum in aquis nō fluctuat ſuber ſi dematur cortex. Eſt āt ſuber arbor minima. glans eius peſſima ⁊ rara. Cortex tm̄ in fructu precraſſus ac renaſcens. atꝗ etiā in denos pedes vndiꝗ explanatus.

Operationes.

A ¶ Plinius. Uſus eius maxime nauiū anchoralibus. piſcantiumꝗ tragulis. tecadorū obturamentis conuenit. Preterea in hyberno feminarū calciatu. quāobrem greci cortices arborum appellant.

B ¶ Sunt ⁊ qui feminam ylicem vocant. Et vbi non naſcitur ylex. pro ea ſubere vtunť. In carpentarijs precipue fabricis. vt circa helyn ⁊ lacedemonem. Hec in ytalia naſcitur tota. aut omnino in gallia.

C ¶ Idem in lib. xxiiij. Suberis cortex tritus et aqua calida potus ex vino calido ſanguinē excreantibꝫ magnopere laudať.

Capitulū. cccclxij.

Sumach. Platearíꝰ. Sumach eſt cuiuſdam arboris fructꝰ ſimilis granis. ex quibꝫ tingiť pannus rubeus. Ad mixtione qꝫ ſumach ſophiſticanť illa gña. Eſt aūt ſumach fri. in. ij. gra. ſic. in. iij. Per annos q̄ttuor ſeruať. Uirtutē hꝫ ꝯſtringēdi: ⁊ incitat appetitū. ¶ Pandecta. ca. dclviij. Sumach latine. arabice adiutor vel barſo. grece riſkitin. ¶ Sera. in li. ag. ca. ſumach. auc. Dyaſco. Eſt planta naſcens in locis ſaxoſis habens folia longa. ⁊ habet ramos altos. ⁊ fructum in racemis quoꝝ color vergit ad rubedinem ſanguinis. ⁊ grana ſunt in racemis in magnitudine granoꝝ lentiſci. et aliquantulū lata. Juuamentuꝫ eius eſt in cortice granoꝝ.

Operationes.

¶ Et ideꝫ auctoritate Galieni. Melius quod eſt in tota arbore eſt cortex grani eius. Et ſuccus eius quando exiſtit in eo ſapor ſtipticus. ⁊ virtus eius eſt que infrigidat in ſecundo ⁊ deſiccat in tertio.

¶ Galienus. viij. ſimpli. farma. capitulo de ſumach. ſm̄ tranſlationeꝫ grecā. qð incipit Riſkitin. id eſt ſumach. fructuoſa plantaꝝ ſtipticat ⁊ ſiccat. Unde et cerdones ad ſtipticandū ⁊ ſiccandū coria vtunť hac planta. Et ꝓpterea

nominat viſo depſica.i.corioꝝ aptatiua.

¶Meli⁹ āt fructus ei⁹ marie ꝛ ſucc⁹ ad vtilitatē veniūt.ſufficiētes auferre exiſtētes qualitates. Cōcordat āt ꝛ tot⁹ ꝗ ſm ptē vſus ſenſui.et ſm guſtū.Erit igit ꝛ h farmacū ſiccatiuū ꝗdē in tertio gradu:infrigidatiuū aūt ex ſecūdo.

¶Cōtra vomitum ex calore. ſpongia intincta in aceto decoctiōis eius ori ſtomachi ſuperponitur.Cōtra diſſinteriā inferioꝝ inteſtinoꝝ vicio factā puluis eius cū aqua decoctiōis ordei conficitur:ac p cliſtere inijcitur.

¶Fit etiam emplaſtrū circa pectinem ac renes ex eiuſdē puluere ꝛ oui albumine ꝛ aceto. Si vero ſuperioꝝ vicio fiat aqua decoctionis eius vel ſaltem puluis datur.ꝛ carnes in aqua decoctionis eiuſdem decoquentur.

¶Cōtra fluxum ſanguinis e naribus.medulla ſambuci in ſucco ſanguinarie intingit ꝛ puluere ſumach aſperſa naribꝫ immititur.

¶Cōtra emoptoicā paſſionē e vicio ſpūalium dragantū ꝛ gūmi arabicū p noctē cum pdicto puluere dimittant.ꝛ maſtix cū aqua roſaꝝ ꝯficiat.Indeqꝫ pillule formentur.quas patiēs ſub lingua teneat:ꝛ paulatim tranſglutiat.

¶Cōtra diſſinteriā iteꝝ ex vicio ſuperioꝝ inteſtinoꝝ puluis ſumach i olla cū anathaſia dat. Suppoſitoriū ꝗꝫ factū ex illa vel tali puluere ꝛ anathaſia ꝯtra fluxū valet menſtruoꝝ.

¶Cōtra pruritū oculoꝝ ex calore ꝛ humore lauant oculi ex aqua decoctōis eius.

Capitulū.cccclxiij.

Sapo.Pādecta.li.dcxiij.Sabon.id eſt formicariū.Latine ſapo.Uñ ſapo fit ex forti lixiuio ꝛ ꝗcūqꝫ pinguedie.Cui⁹ multe ſūt ſpēs.Eſt em̄ ſpatarentic⁹:ꝗ ſic dr eo ꝙ incidit in ſpata.ꝛ iſte vocat iudaic⁹:ꝗ iudei lauant ſericū.Et eſt ali⁹ gallic⁹.ꝛ ali⁹ muſcatus.ꝛ ali⁹ mollis ꝛ niger.ꝛ vocat ſparatencus.

Operationes.

¶Sera.li.ag.c.Sabon.auc.Pauli. Uirtus ei⁹ eſt ꝗ abſtergit ꝛ purificat.ꝛ eſt calida ꝛ vlcerat corp⁹.ꝛ eſt fortis in h.ꝛ eſt bonū ad maturandū apoſtemata dura.ꝛ ad tollendū ſaniem.ꝛ ad mollificandū apoſtemata dura. A

¶Et idem auc.Raſis.Eſt calida ꝛ vlcerat corpus.ꝛ eſt fortis in hac operatōe.Et ſi admiſcet cū alijs medicinis calefacit mediocriter. B

¶Ad apoſtemata maturāda ſapo magnū preſidiū eſt.tamen cyrurgicis caute vtent ne nimiū ante maturationē corrodet. C

Capitulū.cccclxiiij.

Tanacetū.Dyaſ.Tanacetū eſt ſpecies artemiſie:que tagetes noiat.ꝛ eſt tenera:ſemen habēs minutū:ꝛ vnā haſtā folijs plenā.naſcit in locis mediterraneis ꝛ altioribꝫ:florem mellinū atqꝫ tenuem ꝛ iocundiorē.Hec a grecis vocat tagetes vel tanacetū.ꝛ aliꝗ eā vocāt athanaſiā.vel ſm quoſdā thanaſiam.

Operationes.

A ¶Dyaſ. Arthemiſia q̄ tanacetū vel tagetes dr facit ad veſice dolorē ⁊ ſtrāguiriā. ſucco dato ex vino. ʒ. ij. febricitāti ex aqua ca. ciatis. ij. potui

B datur hic ſuccus. ¶Tunſa cū axungia ⁊ aceto coxarꝫ dolori medicatˀ ligata vſqꝫ ad tertiā diē.

C ¶Ut infantem hilarem facias intende ⁊ ſuffumiga bis. et omnes incurſiones maloꝝ auertet. et hilariorem faciet infantem.

D ¶Sal. Omēs ſpēs arthemeſie ꝯueniūt lapidibus in renib⁹ exiſtentib⁹. ⁊ ad calefactōes ⁊ extractōes ſecūdiaꝝ. ergo thanacetū.

Capitulū. cccclxv.

Taſpia. Pandecta ca. dxlvij. Mezabarā. id eſt tapſia. quidā dicūt ꝙ eſt mezereon. aliq̄ dicūt ꝙ eſt elacterium.

Operationes.

A ¶Scdm̄ Sera. li. ag. c. Mezabarā. eſt plāta q̄ reperitˀ in India. cui⁹ cortex exterior hꝫ iuuamētū in medicina in dolorib⁹ iuncturaꝝ.

B ¶Et hec qñ ponitˀ in fluminib⁹ inebriat piſces Et melior ex eo eſt illa q̄ hꝫ ſubtilē corticē. ⁊ in ſapore eius eſt acuitas parua. ⁊ doſis eius ſimplicis cum zuccaro eſt aureus vnus.

¶Platear⁹. Tapſia in tertio gdu eſt ca. et ſic. p tres annos ſeruatˀ. Radix ei⁹ medicine cōpetit vſui. ſꝫ nūqꝫ p ſe debet dari. pncipaliter educit p vomitū: ſecundario per ſeceſſum.

¶In medicinis vomitus maxime ponitur. ſꝫ teritur. Oportet ꝙ terens maxime faciem et oculos cooperiat vt parum aut nihil videat (teſticuloſqꝫ (quia cito inflantur.

¶Quod ſi aliqua inflatio euenerit infundatur pannis in aceto. ⁊ fiat inde partis in frigiditate fricatio. Uel idem fiat cum ſucco et trahit. Uirtutem habet humores diſſoluendi. ⁊ ad ſuperficiem corporis attrahendi. ⁊ in groſſam ventoſitatem reſoluendi.

¶Pli. li. xiij. Tapſiam vocauere q̄dā ſemen ferule eo decepti. ꝙ ferula ſine dubio nō ē tapſia: ſꝫ ſui generis feniculi folijs inani caule. nec baculi lōgitudinem excedente. Semē q̄le ferule Radix candida. inciſa lac emanat. et contuſa ſucco abdicat oīa venenata. Quippe fodientib⁹ etiaꝫ nocet ſi minima aſpiret aura intumeſcūnt corpora. facieſqꝫ ignes acri inuadunt. ⁊ ob id ceroto prius illiniunt.

¶Quibuſdā tñ morbis auxiliari dicūt medici pmixtā alijs. Itē in alopitijs. ſugillatiſqꝫ ac liuētib⁹. ſeu vena remedia deſint: vt ſcelera cōtrectē. Sꝫ iſta ptexuerūt noxio inſtrumēto. tātū qꝫ in pudēdi eſt vt venenū ortis eſſe pſuadeant.

¶Tapſia eſt in africa vehemētiſſima. Quidā p meſſes caules incidunt. Et in ipa radice excauant q̄ ſuccus cōfluat arefactūqꝫ tollūt. Alij foliū radicem in pila tundunt. ⁊ ſuccum ī ſole coactum etiā in paſtillos diuidunt.

¶Idem in libro. xxvi. Ad lichenas vtuntur ⁊ tapſie radice cum melle trita. anguine et argemonia medetur in vino ſumpta.

¶Conſtantin⁹ in li. graduū. Tapſia eſt herba ſupterrā ſaliēs. i. brachiū. cui⁹ color rubeus eſt Frondes hꝫ virides aliq̄ntulū colori plumbeo ptinentes. Cortex aūt radicis ei⁹ ruffus. nigredini parū attineos. ſꝫ intus eſt citrin⁹. Hic cortex medicine ꝯgruit. Calidus ⁊ ſucc⁹ in tertio gradu. Groſſos ⁊ viſcoſos humores attenuat. et valet ſciaticis ac podagricis flegmaqꝫ viſcoſum vbicūqꝫ fuerit purgat. Miſcetur ⁊ medicinis empetiginiō. Morphee atqꝫ ſcabiei. colatiuus eni eſt ac mūdificatiuus.

¶Dyaſcorides. Tapſia dicta eſt eo ꝙ in tapſo inſula in primo inuenta eſt. frutex eſt illi feniculi ſimilis. habens folia ſimilia maratro. haſtas tenues in q̄b⁹ ſingulis ſunt capitella ſicut in aneto. flos āt eſt niger ſiue meilinis. ſemenqꝫ latū ferule ſimile ſꝫ min⁹. Radix eſt illi alba ⁊ maior. coriū hñs groſſum. ⁊ in odore viſcida.

Succus eiꝰ q̄n colligit̄ colligēs nō ſic ꝯ ventū ſitꝰ. q2 manꝰ ⁊ facies ebulliēt. vtꝰ ē ei catacartica. ¶ Coriū radic. eiꝰ ⁊ succū ⁊ lachrymū accepta mulſa superiꝰ ⁊ inferiꝰ hoīez purgat. plꝰ tñ iuſto accepta necē infert. Purgatio ipiꝰ dolorē mitigat lateris. Aſmaticꝭ opitulat̄ his etiā q̄ putridū habēt ſputū medicat̄. Eſt āt dieta eiꝰ cretica eiuſq3 potio dāda eſt eſcis: aut cocturꝭ ad mixta. Radix eiꝰ ⁊ lachrymū tantā hꝫ caliditatē vt nullā habeat cōparationē. ¶ Vñ succꝰ eius capiti ſupunctꝰ alopicias emēdat. ⁊ radix eiꝰ viridis infricata idem p̄ſtat. liuores etiam detergit. ¶ Succus eiꝰ addito libanotide ac cera eq̄li pōdere oīa p̄dicta pōt facere. In q̄libet āt loco poſitꝰ nō debꝫ ampliꝰ eſſe q̄ȝ duabꝫ horis. Sed ante ⁊ poſt loca fouēda ſunt aq̄s calidis lentigines mūdat. lepras limpidat. puſtulas purgat maxie mixto ſulphure veteris lateris aut pulmōis dolores curat. Arteticos ⁊ podagricos maxie iuuat. Nudis locꝭ īpoſitꝰ ea veſtit. ſꝫ fomēto id facit. hūores etiā de p̄fundo violenter extrahit. ſicq3 dyaforeſim facit.

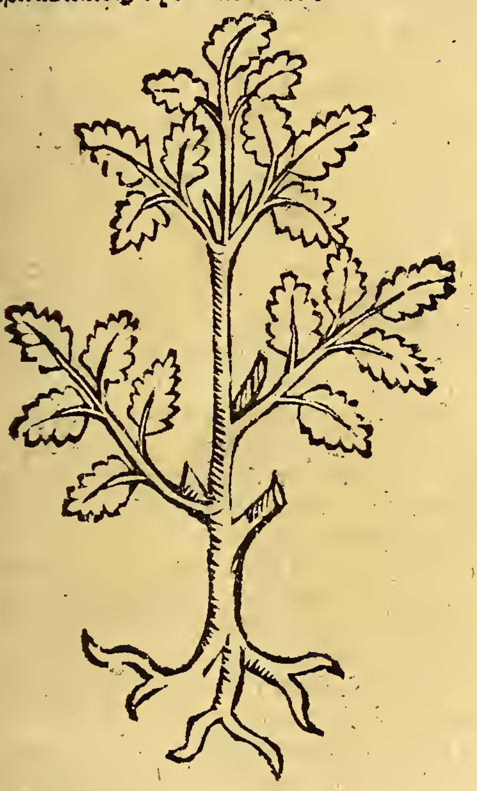

Capitulū. cccclxvj.

Tamariſcus domeſticꝰ. Plinius li. xvi. Tamarix eſt arbor craſſiſſima hñs folia nūq̄ȝ decidētia. ¶ Idē li. xxiiij. Tamaricē arbitrant̄ q̄dā eſſe miricē. ¶ Aui. In tamariſco eſt ſtipticitas ⁊ apertio ⁊ mūdificatio abſq3 vehemēti exſiccatione. Et eiꝰ aqua ē abſterſiua ⁊ deſiccatiua. cuiꝰ abſterſio plꝰ eſt eiꝰ exſiccatione. ⁊ eiꝰ exſiccatio eſt cū ſtipticitate. ſꝫ fructus eiꝰ vehemētioris eſt ſtipticitatꝭ. In tamariſco q̄dē eſt ſubtilitas pauca. ⁊ q̄ñq3 adminiſtratur loco eius viridis galle.

Operationes.

¶ Auic. Eiꝰ decoctio embrocat̄ ad pediculos: ⁊ īterficit eos. Ex eiꝰ folijs fit emplaſtꝝ ſuper ap̄ata fluxa. Eiuſq3 fumus variolas exſiccat ⁊ vlcera hūida. qđ ex eo tritū ē. ⁊ eiꝰ cinis ſpargit̄ ſup adustionē ignis. Fructꝰ eiꝰ ⁊ cinis vlcera difficilia exſiccant: ⁊ carnē additā corrodunt. A

¶ Decoctio folioꝝ eiꝰ cū vino ꝯfert dolori dentiū. ore ex eo colluto: p̄hibentq3 corroſionē eorū p̄prijs fructibꝫ. Iterū eius fructus ſtat loco galle ex licij in egritudinibus oculi. B

¶ Cōfert iteꝝ antiq̄ ſputo tamariſcꝰ. ⁊ p̄pe fructus eiꝰ. Rami eiꝰ in aceto diſſoluti ꝯferūt ſpleni. emplaſtro ex eis facto ad ſplenez q̄ȝ bibitū vinū in q̄ decocta ſunt folia eiꝰ ac virgulta. C

¶ Et ex eius ligno faciunt ſibi ſplenetici vaſa. Deniq3 confert ſolutioni antique. ⁊ ad fluxuz matricis. ſedeturq3 in eius decoctione. Bibit̄ q3 fructus eiꝰ q̄ etiā cōfert morſui rutele. Plateariꝰ. Tamariſcus ca. eſt et ſic. D

¶ Vinum decoctiōis eiꝰ valet ad opilationem ſplenis ⁊ epatis: ſtranguiriā ⁊ diſſinteriaȝ. Eſt em̄ diureticū. Puluis eius in cibis poſitus ad eandē valet. Frequens eius bibitio in vaſe tali valet ad idē. Cortex maioris eſt efficacie. E

¶ Pandecta. li. lxix. Athel vel tharmezit Arabice. Grece nadabar. Latine vero tamariſcus domeſtica. F

¶ Sera. li. ag. c. Athel. i. tamariſcꝰ domeſtica. ⁊ eſt arbor multū longa vſq3 ad celū dura recti linea. folia eiꝰ longa ſubtilia ſtricta. ⁊ nō hꝫ ſpinas. ⁊ ex ligno eiꝰ fiūt parapſides ⁊ inciſoria. ⁊ vaſa alia. ⁊ ipa eſt magna athel. ⁊ grece vocatur nadabar. Et oēs arbores ex quibꝫ fiūt vaſa hmōi noīant̄ nacha. ſed eſt athel aliq̄ntulū arbor rubea quaſi coloris ſcorpionis. G

¶ Et idē auc. Dyaſ. Athel eſt ſilis tamariſco ⁊ eſt in babilonia. ⁊ aq̄ infuſiōis eiꝰ ponit̄ in ſief q̄ adminiſtrant̄ habētibꝫ debilitatē viſus. H

¶ Et idē auc. Gal. Athel eſt ſpēs tamariſci. et eſt arbor q̄ magꝭ vēto agitat̄ q̄ȝ arbor tamariſci In ſapore eiꝰ eſt ſtipticitas ⁊ nō hꝫ florē. et habet fructū rotundū ſic cicer: habentez colorem cinericiū ad glaucedinē tendentē. intra q̄ ſunt grana pauca inuicē ꝯglobata et iuncta. que nominant̄ grana dulcia. Colligunt̄ in menſe Februarij. eſt calida ⁊ ſicca in p̄mo gradu. Virtu-

tes illius inuenies in ca. proximo ſequenti.

Capitulũ. cccclxvij

Tamariſc⁹ agreſtis. Pandecta ca. cxx. Taſa arabice. Grece mirica vel bruca vel miribi. Latine vero tamariſcus. Ubi ſciendũ φ tamariſcus quedã eſt maſculus. ꝛ eſt Atbel. de q̃ in p̄cedenti capitulo dictũ eſt. ꝛ vocat̃ ſimiliter tamariſc⁹ domeſtica. ꝛ q̃dã eſt femina: ꝛ eſt illa arboꝛ quã cõmuniter nos vocamus tamariſcum. ꝛ iſta vocat̃ ſimiliter tamariſcus agreſtis. ¶ Sera. li. ag. ca. de taſa. Taſa. i. tamariſcus agreſtis. ꝛ eſt arboꝛ erecta q̃ naſcit̃ in aquis. ꝛ h₃ fructũ q̃ aſſimilat̃ floribus. ꝛ eſt ſimilis in flexibilitate ſua uſnee. et illa ſp̄es vocat̃ ab aliq̃bꝰ bruca. Et in babilonia ꝛ in ſeni. Alia tamariſcus q̃ eſt domeſtica que noiat̃ termez it ſiue atbel. ꝛ aſſimilat̃ agreſti in oı̄bꝰ p̄terq̃ȝ in fructibꝰ in longitudine. qꝛ fructus eius eſt rotundus ſimilis gallis dentatis ꝛ eſt ſtipticus: ꝛ ponit̃ loco galloꝝ ĩ medicinis Et ſciendũ φ eſt arboꝛ quã ipſe noiat in precedenti capitulo. de qua dꝛ φ eſt arboꝛ magna vſq̃ ad celũ: q̃ vocat̃ atbel ꝛc. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de tamariſco agreſti. In ſapore ei⁹ eſt ſtipticitas. ꝛ eſt virtus eius q̃ incidit ꝛ abſtergit. ſed folioꝝ eius et radicum ꝛ ramoꝝ ſubtilitas eſt plus ſubtiliatione fructus eius.

Operationes.

¶ Sera. auct. Dyaſ. Radix tamariſci ponit̃ p gallis ĩ medicinis oculoꝝ ꝛ oris. ꝛ eſt ꝯueniēs ſputo ſanguis. ꝛ potat̃ in fluxu antiq̃: ꝛ cõfert ictericis: ꝛ illis quos momordit rutela.

¶ Et qñ fit emplaſtꝝ cum ea diminuit apoſtemata flegmatica: ꝛ cortex ei⁹ opat̃ ſic̄ fruct⁹ eius nec plus nec min⁹. ꝛ folia ei⁹ cocta cũ aqua et bibita ĩpa aqua extenuat ſplenem.

¶ Et qñ fit cũ ea collutio oris ꝯfert doloribus dentiũ. ꝛ eſt ꝯueniens mulieribꝰ hñtibꝰ fluxũ humiditatũ qñ fit ſeſſio in decoctõe ei⁹: ꝛ p̄ijcitur decoctio eius ſup illos in q̃bꝰ generant̃ pediculi ꝛ lendines: ꝛ iuuat multum. Cinis ligni tamariſci qñ ſupponitur confert habentibꝰ humiditates matricis.

¶ Et idē auc. Meſarugie. Cinis ei⁹ deſiccat oı̄a vlcera. ꝛ p̄cipue illa q̃ fiũt ab aduſtiõe ignis. ꝛ ꝯfert apoſtematibꝰ frigidis qñ fumigat̃ cũ eo

¶ Et dixit mihi homo fidelis φ fuit q̃dam mulier ſup quã apparuit lepra. ꝛ datũ fuit ei de decoctione radicis tamariſci cũ paſſulis ſepe: et curata eſt. Et nos quidē experti fuim⁹ in muliere alia: ꝛ curata eſt. ꝛ h̄ fuit: qꝛ egritudo eius prima fuit apoſtema in ſplene. ꝛ p̄pter opilationem eius: que q̃dem fuit cauſa non attrahēdi melancoliã. ꝛ nõ mũdificandi vel clarificandi ſanguinē. ꝛ fuit cauſa apparitõis lepre ſup eam Quando ergo reſolutũ fuit apoſtema ꝛ opilatio p̄pter operationem iſt⁹ medicine: in eo φ fuit de natura ſua incidere ꝛ abſtergere. reuerſe ſũt ad earum ſanitatem.

¶ Et idem auc. Gal. in li. ſuo ad Glauconē qñ ſcripſit ei ſigna apoſtematis duri in ſplene. φ melioꝛ medicina eius eſt cortex radicis cappar/ ꝛ ſcolopendrie ꝛ cortex tamariſci. ꝛ ſummitates eius ſi coquant̃ in aceto.

¶ Gal. vij. ſim. far. Qñ cortex tamariſci coquit̃ cũ vino ꝯfert ſpleni duro. ꝛ expellit dolorē dentium. ſ₃ in fructu eius ꝛ in cortice eſt ſtipticitas nõ pauca quouſq̃ virtus eius eſt ꝓpinqua virtuti gallaꝝ viridiũ. niſi qꝛ in gallis vilis viridibus manifeſtat̃ ſtipticitas ſolum.

¶ Complexio fructus eius tamariſci eſt complexio inequalis. ꝛ poſſumus ei vti pro gallis. ꝛ cinis tamariſci quando comburitur habet virtutem deſiccatiuam deſiccatiõe forti. ꝛ eſt in eo abſterſio ꝛ inciſio.

¶ Et idem in eodē li. cap. de mirica. Mirica ꝛ tamariſcus abſterſiue et inciſiue eſt virtutis abſq̃ φ ſiccet manifeſte.

¶ Pliniꝰ ca. de tamariſco. Tamariſcꝰ dome/ſtica hꝫ ꝟtutẽ eandẽ ſicut ſilueſtrꝭ: niſi ꝙ eſt magis ſtiptica ⁊ minꝰ inciſiua ⁊ abſterſiua.

Capitulum. cccclxviij.

Tamarindi. Pandecta ca. dclxvij. Tamarindi arabice ⁊ latiẽ. Grece oxifonitia. Sera. li. ag. c. de tamarindo. Naſcit̃ multũ ex eis in ceſarea ⁊ in terris hamen. ⁊ folia eiꝰ ſunt ſicut folia ſilicis. ⁊ defert̃ ex terris Indie. Et eſt fructꝰ coloꝛis rubei. ⁊ hꝫ medullã plurimã plꝰ ꝙ̃ xilocaracta. crocei coloꝛis ad nigredinẽ tendẽs. ⁊ hꝫ melleitatẽ. ⁊ eſt illud qđ ex fructu admĩſtrat̃ poſtꝙ̃ egrediũt̃ grana eiꝰ. Et melioꝛes tamarindi ſunt noui. recẽtes. nõ aridi. ſapoꝛꝭ acerrimi. Et ꝟtus eoꝝ̃ eſt fri. ⁊ ſic. in tertio gradu.

Operationes.

¶ Virtꝰ eiꝰ eſt q̃ laxat colerã ⁊ repmit acuitatē eiꝰ. ⁊ abſcindit vomitũ. ⁊ aufert prurituͦ. ⁊ doſis aq̃ eoꝝ poſtꝙ̃ decoquũt̃ eſt lb. ß. ⁊ aufert ſitim.

¶ Et idem aucto. Meſuay. Eſt fri. in. ij. mollit ventrē. ⁊ eſt ſicut pruna. niſi quia eſt ſubtilioꝛ ⁊ minoꝛis humiditatis.

¶ Paulus capitulo de Tamarindo. eſt frigida ⁊ ſicca in ſecundo gradu.

¶ Aui. de viribꝫ coꝛdis dicit: ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ.

Capitulũ. cccclxix.

Tapſus barbatꝰ ſiue Tapſus barbaſſus latiẽ. grece flõmos. arabice buſuri. Dyaſco. ca. flõmos. Flõmos. i. tapſus barbaſſus. duo ſũt eiꝰ gña. maſculꝰ ⁊ fēia. Vna eſt alba ſcꝫ maſculꝰ. alia eſt nigra ſcꝫ fēia. Maſculus ãt folia hꝫ oblõga ⁊ anguſta: ⁊ haſtã tenuẽ ⁊ ſemẽ tenue. Fēia ꝟo hꝫ folia cauliculo ſiĺia: ſꝫ aſperioꝛa ⁊ latioꝛa ⁊ haſtã lõgam cubito vno albã ⁊ aſperã. floꝛes virides ⁊ albos. ⁊ ſemẽ nigrũ. Radix eſt illi dura pollicis groſſitudinē hñs. naſcit̃ in campis. Eſt alia flõmos agreſtꝭ ꝟgas hñs lõgas in ſe ⁊ arboꝛoſas. ⁊ folia ſaluie ſimilia circa virgas ſuas. floꝛes ſuos hꝫ auroſos aut mellinos ſic̃ praſſij. ſꝫ folia ſũt illi aſpera circa terrã ⁊ obrotũda. Eſt alteꝝ genus flõmos qđ lignicꝰ dꝛ: aut triallis. folia habẽs tria aut q̃ttuoꝛ aut plura. pinguia ⁊ aſpera ⁊ groſſa. q̇bꝫ multi in lucernis vtunt̃. ¶ Sal. viij. ſim. far. ca. flõmos. Flõmos. i. barbaſſus. quedaꝫ eſt folijs alba. q̃dã ꝟo nigra. Et alba q̇dem eſt maſculꝰ: cuiꝰ folia ſũt ſtrictioꝛa. Alia ꝟo femia cuiꝰ folia ſunt maioꝛa. Et vltra has eſt alia flõmos agria. i. barbaſſus ſilueſtrꝭ nũcupata aurifeꝛꝭ eſt floꝛibꝫ radix põtica exñs guſtu. ¶ Pli. ca. flõmoñ. qđ latini barbaſſum vocãt: fri. ⁊ ſic. cõplexiõis ẽ. qꝛ altera ẽ maſculꝰ albidioꝛibꝫ folijs atqꝫ anguſtioꝛibꝫ. altera fēia folia latioꝛibꝫ

atq; nigrũ. Eſt aliud gen⁹ qđ latini herbã lucer nalẽ vocant: ab eo ꝙ ex ea lucẽ faciũt. vñ ⁊ luci bros eam vocãt: eo ꝙ lucẽ ꝓbeat vmbris.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Radices oĩs generũ ſunt ſtiptice fluxũ vẽtris vnimod⁹ ĩpaꝝ dat⁹ cũ vino ſtrĩgit. elixa tura eaꝝ bibita ꝯquaſſatiões ⁊ dolores laterũ
B tollũt. tuſſim mitigat. ¶ Dolorẽ dentiũ gargariſ mo adhibita cõpeſcit. flõmos ꝓo q̃ florẽ hʒ au roſam capillos inficit. Folia ei⁹ cocta in aqua ⁊ vt cataplaſma impoſita duricies ⁊ tumores oĩoꝝ ſoluũt. maligna vulnera melle ⁊ vino ad
C dito ad ſanitatẽ ꝑducũt. ¶ Aceto ꝓo mixto vul neribꝫ recẽtibꝫ ſinglare ꝑſidiũ ẽ. pũctũ ſcorpio nis mitigat. Agreſtis flõmos folia cõbuſtiõi opitulãt. Folia ei⁹ q̃ dr̃ feia cũ caricis cõpoſita memoratis cancris putredinẽ nõ admittit.
D ¶ Gal. Radix eius fluxibiles paſſiones iuuat. Gargariſant ãt eam in ore quidã ad dentiũ do lorẽ. folia ꝓo dyaforetice ſũt ꝟtutis. flores eius capillos purificãt. omniũ eñ fo. ſiccatiue ⁊ mo
E derate abſterſiue ſũt ꝟtutũ. ¶ Pli. Fomentatio facta ex vino decoctõis ei⁹ valet ꝯ emoroidas
F ¶ Ad idẽ valet ſi an⁹ ex eo tergat̃ p⁹ aſſellatõez
G ¶ Valet etiã ad tenaſmonẽ eucatiſma ex aqua decocta: ⁊ ꝯtra fluxũ ventris.

Capitulũ. cccclxx.

Tereniabin. Pandecta. dclxxviij. Tere niabin q̃dam dicũt ꝙ eſt mãna: ſʒ falſo. imo eſt vt mel albũ habens saporẽ manne.

Operationes.

¶ Sera. li. ag. c. tereniabin. Tereniabin. i. mel roſaꝝ. vñ eſt ros cadẽs đ celo. ⁊ aſſĩlat̃ melli g̃ nuloſo ⁊ aggregato groſſis g̃niculis. ⁊ ẽ noĩatũ mel roꝛũ. ⁊ plurimũ cadit ſup arbores q̃ ſunt in terra coraſceni ⁊ ĩ oriente. q̃ arbores hñt folia ⁊ ſpinas virides ⁊ flores rubeos. ⁊ nõ faciũt fru ctũ. ⁊ cadit in ea ſtella ſup ſũmitates palmaꝝ. A
¶ Et ꝟtus ei⁹ eſt eq̃lis mollificatiua vẽtris. ⁊ eſt humectatiua pectoris. ⁊ ꝯuenit calidis natali ter. ⁊ ꝓpe q̃ñ ſoluit̃ in aq̃ Iniubaꝝ ⁊ prunoꝝ. B
¶ Et eſt ex eo melius album ⁊ nouum. ⁊ doſis eius ab aureis decem vſq; ad viginti aureos. C
¶ Et idẽ auc. Habix. Sedat inflatiõez febriũ calidaꝝ: ⁊ aufert ſitum. ⁊ mollit vẽtrẽ mollifica tione mediocri. ⁊ educit colerã cũ facilitate. Et meli⁹ ex eo eſt albũ nouũ. D

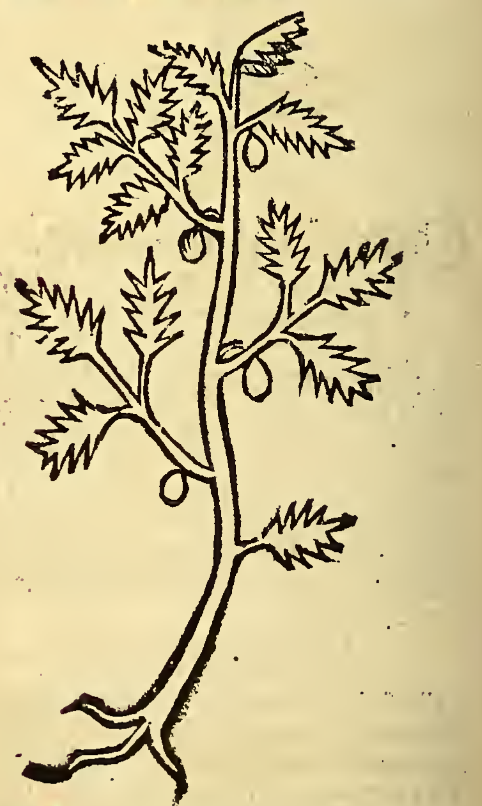

Capitulũ. cccclxxi.

t Erbentina. Pan. ca. cix. Botin arabice Grece terebintũ vel albotin. latĩe ꝓo ar bor g̃ni viridis. ⁊ ẽ arbor vñ emanat terbẽtina.

Sera.li.ag.c.botin. Botin eſt duaꝝ ſpēꝝ. do
meſtica ꝛ ſilueſtrꝭ. Domeſtica.ſ.arboꝛ terbenti
na ē botin ſm̄ ꝟitatē vel terebintū. ꝛ ē capinus
cuiꝰ lacrimꝰ ē terebintina. ꝛ ab ea oriť pix ꝛ ra
ſa. ꝛ fructꝰ eius ē gnū viride. ꝛ ſilueſtris eſt len
tiſcꝰ arboꝛ ī mōtibꝫ naſcēs. Et dixit mihi ꝗdam
arabs. Lētiſci arboꝛ eſt ſic̄ arboꝛ glandiū ma
gnaꝝ: niſi qꝛ ē pulcrioꝛ ſūmitate. ſcꝫ qꝛ ſūmita
tes eiꝰ ſunt ad rubedinē decliues. ꝛ ſūt folia le
nia. ꝛ fructū facit ī racemis ſic̄ botrꝰ magnitu
dinis gnoꝝ granatoꝝ ſilueſtriū. ꝛ qn̄ maturāť
fructꝰ tūc ſūt rubei. ꝛ folia eiꝰ ſimiliter rubeſcūt.
ꝛ qn̄ fructꝰ ꝑfecte maturāť ſūt vt plurimū nigri
Sciendū ꝙ iſte arboꝛ lētiſci ē arboꝛ ꝗ̄ grece vo
cať ſcinꝰ. cuiꝰ gūmi eſt maſtix. ſic̄ apparet in lr̄a
maſtix. folia eiꝰ ſūt ſic̄ folia ſoꝛbi. ꝛ odoꝛ eiꝰ ē odoꝛ
ſtinci. Nā ſtincꝰ vocať plāta quā nos regnico
le vocamꝰ lentiſcū: incōgrue tn̄. ex cuiꝰ fructu
extrabiť oleū de ſtinco. Sꝫ ſcinꝰ ē vere lētiſcꝰ.
ꝛ eſt botin ſilueſtrꝭ. Sal. viij. ſim. far. c. d lenti
ſco. Echinꝰ. i. lentiſcꝰ. frutex ħ ex aq̄ſa ſuba re
miſſi calida ꝟtute ꝛ terreſtri fri. non multa cō
poſita: ꝓpterea etiā ſtipticat moderate. ſiccat ḡ
in. ij. gradu iam cōpleto vel. iij. incipiente. ꝛc.
Dyaſ. ca. terebinti ſcꝫ domeſtici. folia ſemen et
coꝛtū ſtiptica ſunt ſimili diligētia colliguntur
ſicut ſcinus. Semen eius caçoſtomaticum ē.
Eſt eīn calidum ꝛ diureticum.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Terebintū domeſticū vētrē ſtimulat.
Uino mixto moꝛſibꝫ occurrit. eius reſina eligē
da ē alba ꝛ limpida vitreū hn̄s coloꝛē ꝛ odoꝛeꝫ
terebinti retinēs. vtilioꝛ eſt oībꝫ reſinis. ſcd̄a
poſt iſtā reſinā vtilis eſt reſina ſcinī.
B ¶ Tuſſi ꝛ ptiſicꝭ medicať moꝛe electuarij melle
addito toracꝭ vicia cōpeſcit. vētrē mollit erugie
cāpane ꝛ ere vſto. ꝛ calcāto vel nitro adiūcto le
pras coꝛpis purgat. Pus aurium melle ꝛ oleo
mixto detergit. pruriginē nature nō admittit.
C ¶ Pꝛofūdas plagas ꝛ vulnera replet. ꝛ purgat
malaxātibꝫ medicamībꝫ neceſſarie miſceť. Do
loꝛē lateris pꝛhibet reſina molli. i. pituita et co
lofonia ꝗ̄ ex loco nomē accepit. hec vt electua
riū data tuſſi medeť. oēs reſine nō ſūt vniꝰ colo
ris. Nā aut albe ſūt. aut mellinū hn̄t coloꝛē. fit
eīn reſina liq̄da de cypꝛeſſo. durioꝛes ꝟo reſine
ſunt ſtrobilina. peſcilina. pituina. ꝛ elatina.
D ¶ Eligēda eſt ꝗ̄ fuerit odoꝛate vel limpida ꝛ nō
liq̄da valde: ſꝫ vt cera ſit. ꝛ nō valde fragil. Me
lioꝛ eſt oībꝫ pituina ꝛ elatina. qꝛ odoꝛate ſunt. ꝛ
thuris hn̄t odoꝛē. peſcilina ꝟo ꝛ ſtrobilina ꝛ ci
pꝛeſſina nimiā in ſe hn̄t virtutē. Nā ſcinina eſt
ſilis terbentine. ꝛ id operať vt terbentina.
E ¶ Yſi. Terebintus eſt arboꝛ generās reſinam
omniū reſinaꝝ ꝑſtantioꝛ ē. ¶ Ambꝛo. Si tere F
binti fructꝰ aq̄ miſceať in olei moꝛē facile tranſ
fundiť. ¶ Gloſa ſup ꝑmū Regū. xvij. Terebin G
tus ē arboꝛ de ꝗ̄ reſina lacrime ꝑſtātiſſime ma
nat. vn̄ medicialis īduſtria diſſoluta ꝯglutiat.
¶ Glo. eccľ. Terebintꝰ eſt arboꝛ bꝛeuis ꝛ fruc H
tuoſa. naſciť in ſyria craſſiſſima eſt plenioꝛ ꝙ̄ il
la ꝗ̄ de coꝛtice erūpit. Huiꝰ arboꝛꝭ maſcule ſine
fructu ſūt. Feiaꝝ duo ſūt gn̄a. Alterius fructꝰ
rubet lētis magnitudie. alteriꝰ pallet. nec faba
grandioꝛ. odoꝛe iocūdioꝛ. tactu reſinoſus.
¶ Pli. li. xij. In cocco īſula naſci credūť terebī I
ti. floꝛem imbꝛibꝫ decuſſū terre halitu animāte.
¶ Idē li. xiij. Siria terebintū hꝫ. ꝛ ex his ma K
ſcula ſine fructu ē. ſꝫ in macedonia bꝛeuis ē ar
boꝛ hec atꝫ fructicoſa. in damaſco ſirie mag̃ ē.
¶ Idē li. xiiij. Terebinti bacce aut lignū recēs L
in muſto decoquūť. ſicq̃ vinū efficiť. ¶ Idē li. M
xvij. Reſinā terebintinā (vt fiat pix ſpiſſa) ī fer
uēti ſartagie ponūt: ꝛ hāc ceteris ꝑferūt vt fiat
pix in ſyria terebinto coꝛtices detrahunt.
¶ Idem li. xxiiij. Terebinti folia ꝛ radix collec N
tionibꝫ imponūť decoctū eoꝝ ſtōachū firmat.
Semē ī capitꝭ doloꝛe bibiť in vino. ꝛ ꝯ difficul
tatē vrine vētrē leuiter emollit. ventrem excitat
Terebinti folia ſemen ꝛ coꝛium ſtiptica ſunt.
Semen eius caçoſtomachū eſt. Eſt eīn calidū
et diureticum.

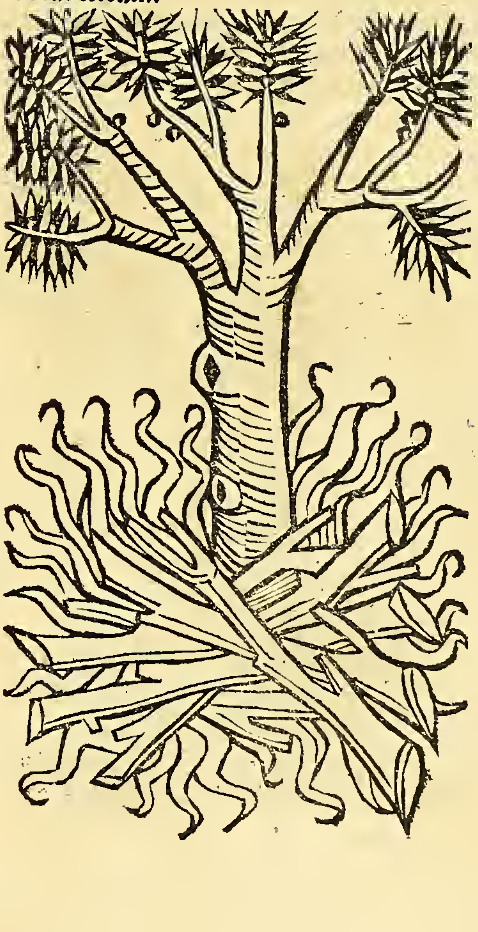

Capitulū.cccclxxij.

Teda. Tector. Teda eſt arbor picea flā‑mis ac luminibꝫ apta. Ob quā cauſaȝ vt eſtimo tranſumpto nomine lampades ſiue faces dicuntur tede.

Operationes.

A ¶ Plinius li.xvi. Sextū genus arboꝝ picem gignentiū eſt teda ꝓprie dicta. abundātior ſucco ꝙ̄ reliqua. partior liquidiorꝙ̄ ꝙ̄ picea flāmis ac luminibꝫ etiā ſacroꝝ grata. Hanc mares dūtaxat ferunt. ꝛ eam quaȝ ſtacten greci vocant odoris grauiſſimi.

B ¶ Laricis morbus eſt vt teda fiat. hec antē ſcȝ teda (ſicut ꝛ alia genera que picem ferunt) ac‑cenſa fuligine in modica repente carbonem cū eruptionis crepitu expuunt. iaculanturꝙ̄ longe. excepta larice. q̄ nec ardet nec facit carbo‑nes. nec alio mō vt ignis ꝯſumit ꝙ̄ lapides.

C ¶ Pix liquida in europa e teda coquitur mu‑niendis naualibꝫ: multoſꝙ̄ alios ad vſus lig‑num eius conciſum (furnis vndiꝙ̄ igni extra circumdato) ferro vt in ꝓmis ſudor cali fluat aque modo. hoc in ſyria cedrum vocatur: eaꝙ̄ in egypto corpa hominum defunctoꝝ perfuſa ſeruantur. In teda cum humor manare deſi‑nit ex alia parte cortex ſimiliter aperitur. ac de‑inde alia. Poſtea vero vt pix eliciaꝝ: arbor tota ſuccidiꝝ: ꝛ eius medulla vritur. Mōtes amat teda ꝛ larix ſicut ꝛ cedrus.

Capitulū.cccclxxiij

Tilia. Tiliam vocatā dicūt. eo ꝙ vtilis eſt ad vſum teloꝝ nitore ꝛ lenitate ia‑culandi. Eſt eīm id gen⁹ materie leuiſ‑ſime ad ſculpturam vtilis.

Operationes.

¶ Plinius libro. xvi. In arbore tilia differūt mas ꝛ femina. Nā in mari materies dura ruf‑fior atꝙ̄ nodoſa: ſȝ odoratior. cortexꝙ̄ craſſior ac detractus inflexibilis. Nec fert ſemen nec florem vt femina que craſſior arbor eſt mate‑rie candida precellenſꝙ̄.

¶ Eſt aūt mirū in hac arbore fructū a nullo at‑tingi animaliū folioꝝ tn̄ corticiſꝙ̄ dulcem eſſe ſuccum. Inter corticē ꝛ lignū tenues habȝ tu‑nicas multiplici mēbrana. e quibꝫ euocāꝝ tilie vincula. Tenuiſſimū habet corium phillire co‑ronaꝝ lemnitis celebres antiquorūꝙ̄ honore Materies teredines nō ſentit proceritate per quaȝ modica: ſed vtilis Cortex eſt tilie in vſu magno ſicut abieti ꝛ fago.

A ¶ Canchrum etiā gigniꝝ ī tilia. vicȝ pillula vim vrendi habens in medicina. de qua dictum eſt ſupra. Montes ꝛ valles diligit tilia ſiē ꝛ abies et caſtanea. Mirumꝙ̄ qḋ euenit tilie vlmo ꝙ̄ȝ euenit. Circumaguntur enim folia earuȝ poſt ſolſticium. nec alio argumento certius intelli‑gitur ſidus confectum.

B ¶ Idem Plinius. Tilia eſt arbor nobiliſſima eademꝙ̄ videtur et calidiſſima. Corticē tenuē habet. ꝛ paulo ante equinoctiū vernale germi‑nat ſicut acer lentiſſima. Et ideo ſcutis facien‑dis aptiſſima quaꝝ plaga ſe ꝓtinus contrahit Vulnuſꝙ̄ ſuū claudit. ꝛ ob id ꝯtumaci⁹ ferrū tranſmittit. in quo genere ſunt tilia ꝛ ſambuc⁹ ficus et ſalix ꝛ populus.

C ¶ Idem in li. xvij. Tilia ceraſus ꝛ vitis corticē mittūt. ſed nō vitaleȝ corpi proximū. verū eum q̇ alio ſubnaſcente expelliꝝ. ꝛ quibuſdā vt pla‑tanis eſt cortex rimoſus. Tilie vero renaſcitur paulominus ꝙ̄ totus.

D ¶ Idem in li. xviij. Solſticium eſtiuale folia tilie vertit ad mille vſus petende. ꝛ eſt confecti ſideris ſignum.

E ¶ Idem in li. xxiiij. Tilia lepras ſedat. Cortex potus in aqua frigida aluum purgat. Impo‑nitur ꝛ collectōibꝫ lacrima ꝛ vulneribꝫ ambu‑ſtis. Humor in folliculis hui⁹ arboris naſcens cuti nitorē inducit. facie mꝙ̄ gratiorem preſtat Cauliculi folioꝝ ꝓmo vino decocti tumores ſa‑nant. Ex libro de naturis reꝝ eodē modo habe‑tur: licet ſub aliȷ̈s verbis.

Capitulū.cccclxxiiij.

Capitulū.cccclxxiiij.

Titimallꝰ latine. Arabice tencua. Se
rapion lib. ag. ca. tencua auc. Pdaſ.
Tencua .i. titimallꝰ. Et ſunt eius ſeptē
ſpecies. Quaꝝ vna dr arabice baraſmaſ. Gre
ce vero caritias vel comites vel comos. Et eſt
maſculus habens ꝟgas quaꝝ lōgitudo eſt plꝰ
vno brachio. In quarū colore eſt rubedo ple
na lacte albo acuto. ꝛ folia ſup ꝟgas ipſas: ſi
milia folijs oliue. niſi quia ſunt lōgiora ꝛ ſtric
tiora. ꝛ radix eiꝰ eſt groſſa aſpera. ꝛ in ſummita
tibꝫ illaꝝ virgaꝝ ſunt come ſimiles iunco. ꝛ in
ſummitatibꝫ illaꝝ comaꝝ ſunt capitella ſimilia
capitellis illiꝰ ſpeciei: q̄ dr noialis. ꝛ in iſtis ca
pitellis eſt ſemen. Uirtus eiꝰ eſt laxatiua. ꝛ iſta
eſt camelea. Et eſt alia ſpecies q̄ noīat arabis.
ꝛ grece carſites. ꝛ eſt femina. ꝛ eſt ſimilis plan
te q̄ dr didomedas. ꝛ habet folia ſimilia folijs
mirti: niſi quia ſunt maiora ꝛ ſtrictiora ꝛ durio
ra. ꝛ ſunt fetidi odoris: ꝛ habent acutas ſūmita
tes ſicut ſpinas: ꝛ habet virgas egredientes ab
vna radice longas circa palmū vnum. ꝛ habet
qd pfert omni anno ſimile nuci. Et iſta nux dr
vomica: ꝛ mordicat linguā mordicatione forti
Et naſcitur locis aſperis. Uirtus aūt iſtiꝰ eſt
ſimilis virtuti pme: niſi q cōmouet citius vo
mitū q̄ pma. ꝛ iſta eſt femina. ꝛ eſt iſta ſpecies
laureole. Et eſt ſpēs alia q̄ dr arabis. ꝛ grece pa
ralios. ꝛ eiꝰ expoſitio ppe mare eſt illud quod
nominant homines migath ꝛ canſomias: na
ſcitur in maritimis locis. ꝛ habet ramos quin
qꝫ aut ſex aut ſeptem ex vna radice. quoꝝ lon
gitudo eſt circa palmū vnū rectos: quoꝝ color
tendit ad rubedinē exeuntē ab vna radice. In
qbꝫ ſunt folia parua ꝛ ſtricta ꝛ oblōga: ſimilia
folijs lini. in ſummitate ramoꝝ ſunt capitella
amigdalata rotunda: in qbꝫ eſt ſemen orobo ſi
mile coloris varij. ꝛ ſunt ibi flores quorū color
eſt albꝫ. ꝛ eſt tota planta lacte plena. ꝛ iſta vo
cat latine eſuala. Et ſpēs alia q̄ arabice vocat
elyoſtropos. grece elyoſcopus habet folia ſimi
lia portulace. niſi q ſunt ſubtiliora ꝛ rotūdio
ra. ꝛ quatuor habet ramulos aut qnqꝫ egredi
entes ab vna radice. longitudo quoꝝ eſt circi
ter palmū vnū. ſubtiles ꝛ rotundos rubeos et
plenos multo lacte. ꝛ habet in ſummitatibus
ramoꝝ coronam ſimilē corone aneti: in qua eſt
flos: et ſemen eſt ei circa folia. qui ad curſum
ſolis conuertit cum eius reuolutione. Et pro
pterea dr eliſtropos: ꝛ eius expoſitio eſt aſpici
ens ſolem. Naſcitur in ciuitatibꝫ plurimum ꝛ
in cauernis iuxta muros. ꝛ iſte cōmuniter vo
cat a latinis titimallꝰ paruꝰ. Unde dr titimal
lus a tima qd eſt ſol: ꝛ mallos qd eſt coma. qa
titimallus vertit ſuas comas ad ſolem. Et eſt
alia ſpecies q̄ dr cypariſias. habet virgas fere
vnius palme lōgas aut plus. quarum color eſt
rubeus: in quibꝫ oriuntur folia ſimilia folijs pi
ni. q̄ dr calicaris. niſi q ſunt molliora ꝛ ſubti
liora et minora. Et vniuerſaliter ſunt ſimilia
eis in pncipio ſui ortus. ꝛ ppterea ſic nominat
hec planta: ꝛ eſt plena lacte. Naſcit in locis la
pidoſis ꝛ ſiccis. Uirtus eius eſt ſimilis virtu
ti aliaꝝ. Eſt alia ſpēs: ꝛ eſt illa q̄ naſcitur itra
lapides ꝛ dr deodrodes. habet multos ramos.
ꝛ color ramoꝝ eſt rubeus: ꝛ ſuper ſummitates
ramorum ſunt folia mirti ſimilia: ſubtiliora et
longiora parum. et habet ſemen ſimile ſemini
illius ſpeciei que dicitur caricias: et modꝰ ope
rationis ꝛ virtutis eius ex forma repoſitionis
eius eſt ſicut dictarum ſpecierum. Eſt alia ſpe
cies que dicitur plantafilos. que habet folia ſi
milia folijs plante. que dicitur flomos. ꝛ radix
eius ꝛ flos eius ꝛ lac eius laxat aquoſū humo
rem. ꝛ quando teritur ꝛ pijcitur in flumine vel
ſtagno occidit piſces. Et etiā ſpecies ſupradic
toꝝ lacticinioꝝ quas ſupra diximꝰ faciunt hec.
Eſt alia ſpecies lacticinij q̄ dr pithias ſimilis
ſpeciei q̄ dr cypariſſias que poteſt reponi cum

ſupradictis ſeptem ſpeciebus titimalli. ⁊ pro-
pter h̄ poſuerūt illam inter ſpecies titimalli. ha
bet v̄gas longitudine vniꝰ brachij. ſiles virgis
lentiſci. niſi q̄ ſunt longiores. ⁊ plene nodis. ⁊
folia hꝫ ſtricta ⁊ acuta. i ſūmitate ſimilia folijs
pini. ⁊ ꝓpter h̄ ſic noiat̄. ⁊ habet flores magnos
ad lōgitudinem tendentes. quoꝝ color eſt pur
pureus. ⁊ habet ſemen depreſſum ſimile lenti.
et habet radicem magnam albam et groſſam:
in qua eſt multum lac.

Operationes

A ¶ Galienꝰ. viij. ſim. far. cap̄. de Titimallo ſ̄m
tranſlationem arabicam. Virtus omniū illo-
rum lacticiniorum eſt ca. ⁊ ſic. in quarto gradu
Virtus titimallieſt laxatiua: laxat flegma et
coleram: et prouocat vomitum.

B ¶ Galienus eodem libro ⁊ eodem capitulo ſ̄m
tranſlationem grecam. Om̄es quidem habēt
acrem ⁊ calidam virtutem predominantē. In-
uenitur autem amaritudo in eis fortiſſima: er-
go omnium eſt opos et frondes.

C ¶ Participat vero ⁊ radix predictis virtutibus
ſed non equaliter. Ipſa autez cocta cum aceto
dentium dolores et maxime quicunq̄ corro-
ſis ipſis fiunt curat. Opos vero fortiores ha-
bet virtutes ad foramen dentium. ⁊ alias par-
tes corpis mox vlcerat extrinſecꝰ emplaſtrata
eſt enim ex quarto gradu calefacientium que
cauſticorum diximus eſſe.

D ¶ Ita autem et pilos aufert perunctos opos
quia vero fortis eſt miſcetur oleo. ⁊ ſi multoti-
ens hoc fiat tandem radices pilorum perimit.
et nudum eis fit corpus.

E ¶ Secundum eandem autem virtutem acro-
cordines ⁊ formicas et pterigia ⁊ tylos tollit.
Abſtergit autem ⁊ empetigines et ſcabies: eo
q̄ abſterſiua ei adeſt virtus propter amaritudi
nem ⁊ fagedenica. ⁊ vlcera carbūculoſa ⁊ can-
croſa. quoniam calefacit fortiter et abſtergit.
Iuuare nata eſt ſi quis in tempore ⁊ menſura
eo vtatur. Atuero et fiſtularum tylos eadem
virtute curamus.

F ¶ Hec omnia operantur om̄es opi titimallo-
rum ſ̄m genus ſimiliter. debilius vero folia et
fructus operari nati ſunt: quibꝫ ad piſces qui
ſtationarijs aquis vti aſſueuerunt. Citiſſime
enim ab eis inebriati ⁊ ſemimortui facti ad ſu-
perficiem feruntur aque.

G ¶ Cum aūt ſunt ſeptē ſpecies titimalli fortior
eſt q̄ caricias nominat̄. quem ⁊ maſculinū qui
dam nominant. ⁊ q̄ in lapidibꝫ naſcit̄: q̄ dicitur
denorodes. ꝯſequenter aūt qui barbaſſo aſſimi
latur ⁊ cypariſias. deinde paralias. deinde aūt
elyoſtrophos. ⁊ cetera.

Capitulū. cccclxxv.

Thimus. ¶ Yſi. Thimus dr̄ eo q̄ odorez
refert flos eius. ¶ Dyaſ. Thimꝰ eſt her
ba omnibꝫ nota. frutex eſt habens folia
anguſta: puſilla ⁊ oblonga. ⁊ in ſummo capi-
tella in ſpecie formicarū in ſe implicata. Eſt em̄
hec humilis ac ramoſa cum duris ramulis et
lignoſis. cui flos eſt purpureus. Et naſcitur in
locis ſaxoſis ⁊ aſperis.

Operationes

¶ Piliniꝰ lib. xxi. Thimū oportet in flore colligi
⁊ in vmbra ſiccari. Duo ſūt aūt eius genera can
didum radice lignoſa naſcens in collibꝫ. quod
prefertur. Alterū ꝓo nigrius floriſq̄ nigri. vtra
q̄ multū eſtimant̄ ⁊ in cibo ⁊ in medicamētis
oculoꝝ claritati conferre.

¶ Dyaſ. Vires hꝫ acres ⁊ calefactorias paulu
lū ſtringētes. ꝓpter qd̄ om̄ibꝫ ſtomachi thora-
ciſq̄ vicijs aptiſſimuꝫ eſt medicamen. Bibita
ꝓo cum ſale ⁊ aceto flegma deponit ꝑ ventrem
Elixatura eius addito melle medet̄ ortonoy-
cis ⁊ aſmaticis. lumbricos excludit. mēſtruis
imperat. ſecūdinas deponit. abortū facit.

¶ Cataplaſmata tumores recētes ſpargit. ſan-
guinē coagulatū diſſipat. clauoſq̄ corpis tollit.

addito polline.⁊ macerato cū vino ſciaticis eſt ſalutaris feruens ſuperpoſita. Oculoꝝq; caliginem detergit cōmeſta.

¶ Condituris omnib; neceſſarie admiſcetur.

¶ Conſtan.in li.gdūu. Thimū eſt in.ij.gradu ca.⁊ ſic. Cū ſale ⁊ aceto groſſuꝫ flegma purgat. ⁊ viſcoſo flegma ti pectoꝝ ſuccurrit. lūbricos expellit. mēſtrua deducit. acuitatem flegmonis de pectore excludit. ⁊ opilationē interioꝝ aperit.

¶ Auicen.cañ.ij. Medicine thimi ſemē fortis eſt caliditatis. Prouocat ⁊ extrahit embriones mortuū. ⁊ ſolutione ſanguinē educit: ⁊ humorē colericū. extrahitq; vermes.

¶ Palladi⁹. Thimū in ſeptembri mēſe vltimo cōuenit ſerere. ſed melius plantis naſcit̄ q̄uis poſſit et ſemine. Agrum diligit apricū: macrū maritimum.

Capitulū.cccclxxvj

TRifoliū. ¶ Yſi. Trifolion.a grecis triſillū vocat⁹ eſt: eo ꝙ ſit folijs trinis p ſingulas annotatōes. ¶ Pli.li.xxi. Folio coronat ⁊ trifoliū. Cui⁹ gña tria ſunt. Miphantes greci vocant. alij aſpaltion. ⁊ maiori folio q̄ vtunt̄ coronarij. Alterū acuto oxitriphillon. Tertiū ex omib; minutiſſimū. ⁊ īter hec neruoſi q̄buſdā cauliculi. vt maratro hippomaratro. myophano. vtunt̄ ⁊ ferulis ⁊ corimbis. ⁊ edere flore purpureo. Eſt ⁊ in alio genere earū ſilueſtribus roſis ſimilis. ⁊ in his tm̄ color delectat odor a utē abeſt. ¶ Dyaſ. Trifolij genera ſunt q̄ttuor. ſcꝫ odoratū. acutū. partemon. ⁊ leporinū

¶ Pandecta.capi.cccclxix. Handachuca vel chua.vel cuf arabice. grece locbos vel zharat vel lotus. Latine ꝓ trifoliū: vel quedā ſpēs trifolij. De qua dicit Dyaſ.ca.de trifolio. ⁊ hꝫ odorē aſpalti. ¶ Sera.li.ag.ca. Handachuca. nominat eū Dyaſ. locbos. id eſt trifoliū. Et eſt duaꝝ ſpecieꝝ. ſcꝫ domeſtica et ſilueſtris. Silueſtris quidē habet ſtipitē longitudinis duoꝝ cubitoꝝ vel brachioꝝ ⁊ plus parū. ⁊ naſcūtur ab ea ramuli multi. ⁊ q̄dlibet habet foliū in extremo. qđ aſſimilat̄ handachuche qui oritur in paludib;. ⁊ dicit̄ trifoliū. ⁊ habet ſemen ſimile fenugreco. niſi ꝙ eſt minus ſaris. Sed ſciendum ꝙ illa vocat̄ a quibuſdā herba flaura vel herba maura. Sed Dyaſ. vocat ipm trifoliū. maius domeſtica que naſcit̄ in ortis. ⁊ eſt quedam alia q̄ naſcit̄ ſup aquas. ⁊ maxime in Babilonia. q̄n fluuius irrigat terram. ⁊ eſt herba habens crus ſimile cruri fabaꝝ. ⁊ eſt ſemen album. ⁊ dicūt ꝙ extendit̄ q̄n orit̄ ſol. ⁊ apparet ſuper aquā. ⁊ q̄n occidit reſtringit ſe ⁊ ſubmergit̄ in aqua. ⁊ capita eius ſimilant̄ capitib; papauerum magnoꝝ. ⁊ in capitib; eſt ſemen ſimile geguers ⁊ ſcariole: ⁊ exiccant ipm in Babilonia. ⁊ faciūt inde panem. Et hꝫ radicē ſimilem citonio q̄ comedit̄ cocta ⁊ cruda. ⁊ ſapor decocte aſſimilat̄ ſapori vitelli ouoꝝ. ⁊ vocat̄ handa ⁊ heuche. Et Auicen. in.ij. dicit ꝙ de eis ſeminib; fit panis.

Operationes.

¶ Sera.auc. Albugerig. Andachucha ſilueſtris conuenit ſtomacho frigido ⁊ groſſe ventoſitati. et aqua eius abſtringit ventrem. ⁊ valet colice paſſioni: ſi ponatur ſup morſum ſcorpionis ſedat dolorem ex eo. A

¶ Et ſi ponit̄ ſup mēbꝝ in q̄ eſt mordicatio animaliū nō inducit dolorē. ⁊ ſemē eius eſt fortius folio. Et eſt bona dolori teſticuloꝝ. ⁊ ꝑncipio ydropiſis. ⁊ dolori matricis. B

¶ Dyaſ. Trifoliū mai⁹ vel lotbos ꝟtutꝫ diuretice ⁊ acerrime eſt. ſemen ei⁹ ⁊ folia cū aqua bibita pleureticis ⁊ diſſurijs ⁊ epileticꝭ ⁊ ydropicis in initio ſingulare ꝑſidium eſt. C

¶ Stericis cauſis opitulat̄. Menſtruis imperat. omnia ꝑdicta ſeminis ipſius.ʒ.iiij. ⁊ folioꝝ .ʒ.v. curant. Folia ipi⁹ cū oximelle accepta morſib; venenatis occurrunt. D

¶ Fe. vt dr̄ tertianis tria folia aut tria grana ſeminis ei⁹ cū vino bibita medicant̄. E

Capitulū.cccclxxvij.

T Ribulus. Dyaſ. Tribuli gña ſunt duo ſiccus 7 humid⁹. Sicc⁹ hʒ folia andragine ſimilia: ſʒ teneriora. haſtas longas teneras 7 porrectas in qb⁹ ſūt ſpine. Naſcitur āt in locʒ deſertʒ. Hūid⁹ vo naſcit in fluminib⁹ cui⁹ coma ſup aquā extēdit 7 folia ſupnatant. haſtā hʒ i ſūmo groſſaʒ. ad radicē vo tenuē. habentē in ſe tenuas ſpinas ſic ſpica. Semē duꝝ eſt ambob⁹. vt⁹ eſt illi frigida 7 ſtiptica 7 deſiccatiua. Auic. Haſceck. i. tribuli. ẜm Dyaſ. due ſūt ſpēs q̄ fri. 7 ſic. ſūt. Alij vo dixerūt q eſt calidi⁹ 7 ſicci⁹ in pmo. eſt 7 magis ſile haſceck terre nrē. Silueſtrʒ q̄dē plurime terreitatʒ ē. domeſticus āt plurime aqueitatʒ. Gal. viij. ſim. far. c. de tribulo. Tribul⁹ eſt ex humida ſuba moderate fri. 7 ſic. nō moderate exiſtit. dnāt aūt i terreſtri q̄deʒ terreū frigidū 7 ſtipticū vt oſtendimus. in aq̄tili vo aq̄ſitas. 7 ppterea vtraq; ad flegmonū 7 omino ad oēs influxiōes cōpetūt. terreſtres vo tribuli ſubtiliū partiū exiſtētes.

Operationes

A ¶Gal. Fructus ei⁹ frangūt lapidē in renib⁹.

B ¶Dyaſ. Tribuli faciūt ad inflatiōes 7 ad ea q̄ ſupoccurrūt. Uirtus eſt illis ſtiptica 7 deſiccatiua leptomeris. Etiam oēs tumores ſpargit.

C ¶Faucib⁹ 7 gingiuis impoſiti opitulant. melle addito naptas. i. oris putredines tollūt. ſuccus eoꝝ nobilib⁹ collirijs miſcet. ſemē eoꝝ calculos frāgit 7 excludit. Terreni vo ſemē. ʒ. i. bibitū 7 impoſitū morſib⁹ venenatis occurrit. Dato veneno ꝯtrariū eſt vim eius vincendo

¶Elixatura ei⁹ ſparſa pulices necat. ii. flum e tracie in ſtirmonia palude. de herba eius equi herbant. ſemē ei⁹ q2 dulce eſt euſtomachū eſt. D

¶Serapiō. Uirtus ei⁹ eſt q̄ phibet apata ca. ne ꝯfirment. Et Sera. q̄dē ꝯfert oib⁹ mēbris ad q̄ fluūt humores. ſed ſemē tribuli agreſtʒ qñ bibit frāgit lapidem renū. 7 ambe ei⁹ ſpēs infrigidāt 7 ſtipticāt. 7 fit emplaſtrū cū eis apatibus calidis. 7 miſcet cū melle: 7 curat alcolā et putredinē q̄ fiūt in ore: 7 dolorē gingiuaꝝ. E

¶Et exꝓmit ſucc⁹ ab eo: 7 admiſtrat in oculis 7 ſemen ei⁹ eſt humidū ꝯuenit lapidi renū 7 veſice. 7 qñ. ʒ. ij. bibunt de pma ſpecie ipſi⁹. et fit emplaſtrum cū ea ꝯuenit morſui tyri. F

¶Et qñ bibit cū vino ꝯuenit medicis mortiferʒ G

¶Et qñ decoctio ei⁹ rorat ſup loca vbi abūdāt pulices occidit eos. Ille vero qui naſcitur 7 dicitur ſandarx in regione badacas datur ab incolis illius patrie animalib⁹ pro cibo dum eſt humida herba ipſius. H

¶Et ex ſemine eius faciunt panem. Nam ipſum eſt dulce et nutrit. Et ſic vtuntur eo loco panis tritici. Sandarx eſt bonus dolori veſice 7 ſtranguirie. et augmentum magnum facit in ſpermate. I

Capitulū .cccclxxviij.

T Ribuloſa. Ex herbario. Tribuloſa duorū generū ē. Alia quippe naſcit̄ in ortulis. alia ē agreſtis. cui⁹ maior eſt efficacia: ⁊ h̄z folia portulace ſimilia: ſz maiora. Caules mittit ſec⁹ terras. in q̄bꝫ h̄z quoſdā globulos. duris ſpinis extantibꝫ angulatos in q̄bꝫ eſt ſemen incluſuz. ⁊ habet v̄tutē ſtipticā atq̄ꝫ frigidam.

Operationes.

A ¶ Hec trita ⁊ corpi appoſita feruēs mulcet Tritaq̄ꝫ cū melle oēs oris ⁊ fauciū curat putredies.

B ¶ Eadem herba cū ſemine decocta pulices necat. ſi aqua ipſa domus aſpergatur.

C ¶ Hui⁹ ſemine thraces faciūt panes: ⁊ cū vino potio eiuſdē ſeminis. contra veneni potionem eſt ſalutaris.

Capitulū .cccclxxix

T Riticū. ¶ Ysi. Triticū a tritura dr̄: eo q̄ purgatiſſimū horreo recondit̄. vel quia granū ei⁹ terit̄ ⁊ cōmollit̄. Plura ſūt ei⁹ genera. vt ſiligo. ordeū. far. de q̄bus dr̄ ſ. Tremenſe aūt triticū ideo dr̄: q2 ſatū poſt tres menſes colligit̄. Nam vbi ꝑpter aquā aliamve cauſam matura ſatio obmiſſa eſt preſidiū ob h̄ petitur. ¶ Palladi⁹ li. x. Menſe ſeptembri locis vliginoſis. aut exilibꝫ. vel frigidis vel opacis: circa equinoctiū triticū et ordeuz ſeri oportet. dū ſcꝫ ſerenitas conſtat vt ante hyemē conualeſcant radices. Idem in li. ij. Menſe ianuario triticum ⁊ far ſeri oportet dū quatuor foliorū eſt. Idem in li. vij. In iunio mēſe poſtremo locis maritimis ac ſiccis et calidioribus tritici meſſis abſcindit̄. Idem in li. viij. Menſe Julio tempatis locis tritici meſſis explenda eſt et more quo dictum eſt.

Operationes.

¶ Yſaac. Triticū eſt cibꝫ ad hūani corporis nutrimentū p̄cipu⁹ ⁊ naturaliter ſil'e cōplexioni ei⁹. Triticū ſ̄m naturā ſui ſubſtātialē in p̄mo gdu eſt ca. ⁊ hu. ⁊ ſic. in medio. Panis ex eo fact⁹ calidior eſt in ſcd̄o gradu. q2 calor ei⁹ augmentat̄ a calore ignis ⁊ coctione. ſicut ordeū ⁊ faba. cū in ꝓpria natura ſicca ſunt. ſi in aqua coquāt̄ humiditatem aſſumunt. Granum tritici maſticatum vel aſſatū apoſtemati qd̄ ex rabidi canis morſu ↄtingit ſuppoſitū morſum fugat. A

¶ Oleum autem de grano factum: ad empetiginem ſerpiginem auferendum valet. B

¶ Tritici recentis ac noui nutrimentuz paruū exiſtit: ⁊ crudū ⁊ flegmaticū. ⁊ inflatiuū. rugitū ac dolorē lateribꝫ cōmouet. ⁊ in putredinez cito ↄuertit̄. Aſſatū ad ignē magis nutrit. ventoſitatē minus facit ⁊ ſtipticū eſt. In aqua coctuz grauiſſimū eſt ⁊ inflatiuū digeſtioni durū. ⁊ rugitum mouet. humores denſiſſimos generat ⁊ viſcoſos. maxie ſi granū eſt farine multū hn̄s. furfuris parꝝ. Si tn̄ bene digerit̄ multū nutrit ⁊ mēbra cōfortat. tarde egerit̄: vnde dandū eſt eis q̄ magnis laboribꝫ exercitantur. C

¶ Granū factū ⁊ ſimila: ſanguinez laudabilem faciūt ⁊ multū nutriunt. Si tn̄ vtant̄ opilationem epatis faciūt: duriciā ſplenis: lapides ī renibꝫ vel in veſica: maxime ſi renes calidi inueniantur naturaliter vel accidentaliter. D

¶ Auicenna. Triticum mundificat faciem. et eius farina ⁊ amilum cū croco eſt medicamen pani. Sauich tritici ⁊ ordei grauat. E

¶ Triticū crudum et etiam decoctū elixatū nō mollitū neq̄ꝫ fractū. neq̄ꝫ coctum. ita vt ſit puls et fractū etiaz ſimiliter quande comedit̄ generat vermes. Triticū q̄ꝫ quidē tritū ⁊ puluerizatū. ſup morſum rabioſi canis eſt iuuatiuū. F

¶ Dya. Triticū vtile eſt recens ac rufum. i. auroſum. Et qd̄ ſicaniū vocat̄ crudū maſticatū ⁊ impoſitū canis rabioſi morſuz curat. Farina ei⁹ addito ſucco iuſquiani ⁊ cataplaſmata. neruorꝫ reuma cōpeſcit. Oximelli mixta inflationem tollit. Lentigines emendat. G

¶ Furfur eius cū aceto coctū lepras minuit. ⁊ impoſitū tumores oēs compeſcit. Cum ruta coctū tumores ſpargit. morſibꝫ venenatis medicat̄. Tortionibꝫ calefaciēdo ſubuenit. H

¶ Fermentū eius virtutem habet calidā. Tumores plantarum ſpargit. Puſtulas minutas corporis emendat. I

184

K ¶ Raſi in Almanſoꝛe. Triticū bn̄ coctū oīb9 cibis pl9 nutrit. ⁊ maxīe ſi cū lacte coctū fuerit. Cōfert etiā natura calidis ⁊ macris. ⁊ his qui multū laboꝛāt. vel q̇ augmēto viriū indigēt. habentes vero diſpoſitiones ꝯtrarias cito venas replet. et fe. et arteticum doloꝛem. ⁊ lapides in renib9: ⁊ apoſtemata adducit.

L ¶ Actoꝛ. Triticea q̄ʒ fit ceruiſia. ſic̄ oꝛdeacea ⁊ auenacea. Vn̄ ceruiſia iuxta yſidoꝛ. ē acerere id eſt a fruge vocata. q̄ potio eſt ex frumenti ſeminib9 vario modo confecta.

Capitulū. cccclxxx.

TRipolion. Dyaſ. c. Tripolion ſm̄ trāſlationē grecā. naſcit̄ in loc̄ maritinis id eſt in littoꝛib9 ipis. Folia h̄ʒ apio ſimilia ⁊ groſſa. haſtā longā duab9 palmis: in capite diuiſam. floꝛē d̄ mutare ter in die. nā mane coloꝛē albū facit. ⁊ aliȷs hoꝛis eū mutat. media die purpureū. ⁊ ſero feniceū.

Operationes

A ¶ Virtus eſt illi calidiſſima. cū vino bibita. ʒ. .ij. humoꝛes aquoſos ventris deponit. vꝛinam ꝓuocat. acceptis venenis occurrit.

B ¶ Plini9 li. xxi. Tripolion apud grecos herbā inclitam muſey ⁊ heſyadi laudib9 ad omnia predicantiū vtilem ſup ꝗ̄ cetera ad famā q̄ʒ dignitatis pꝛoꝛſus mirā ſi modo vt tradūt eius folia mane candida: meridie purpurea: ſole occidēte aſpiciuntur ferulea.

C ¶ Duo ſunt eius genera. Campeſtre maius: ⁊ ſilueſtre minus. Folia canis hoīs ſimilia a radice palmo nunꝗ̄ altioꝛa.

Capitulū. cccclxxxi.

TOꝛmentilla: vel cataphilon. vel poꝛentilla grece. Arabice buſeke. Latine bIſtoꝛta. Toꝛmētilla eſt herba ſimilis pētaphilon. niſi q̄ habet. vij. folia vndiꝗ̄ piloſa. ⁊ ideo vocat̄ eptaphilon. cui9 radix eſt rubea et toꝛtuoſa ſimilis galange. ſed nō habet acumen Flos eius auroſus. ⁊ ipſa iudicatur fri. ⁊ ſic. in tertio gradu. Sed eſt notādū q̄ eſt ſpēs toꝛmētille hoīs. folia ſimilia lappatio acuto. niſi quia coloꝛ folioꝝ ex vno latere eſt celeſtī. ⁊ ex alio viridis. flos eius eſt rubeus. ⁊ radix rubea. q̄ ab aliq̄b9 vocatur bardana minoꝛ. ⁊ ab aliquib9 lappa minoꝛ. Virtus ei9 in omnib9 ſicut ꝟtus ꝑme ſpeciei: ſed remiſſio.

Operationes.

A ¶Tormētilla hꝫ ꝟtutē ꝯſolidādi ꝛ cōfortandi ꝯceptū. Cōtra diſſurriā def puluis tormētille cū ſucco plātaginis. B ¶Ad ꝯſtringēdū mēſtrua fiat fomentū ex aq̄ pluuiali decoctōis pulueꝛ eius. vel ex duabꝫ partibꝫ eius ꝛ vna ſpice: fiat puluis q̄ aſpergat ſupra ventrē: ipō p̄us melle C calido emplaſtrato: ꝛ iuuat conceptū. ¶Ad cōceptū iuuādū fit emplaſtꝝ ex puluere eiꝰ ꝛ alijs ſpeciebꝫ aromaticꝫ. Puluis eiꝰ vulnera ꝯſolidat D ¶Contra vomitū ex debilitate ꝛ furore colere puluis eius ꝯficiat cū albumine oui: ꝛ coquat ſup tegulā ꝛ def patienti.

Capitulū.cccclxxxij.

Turbit arabice. Latie ꝛ grece caritamion. Sera.li.ag.ca. Turbit. auc. Dyaſ. Turbit eſt plāta q̄ naſcit in littore maris. in locꝫ ſcꝫ q̄ mare coopit qn̄ creſcit. qn̄ vero eſt tranquillū nō tangit ea. non enī naſcit intra aquā nec multū lōge ab ea. ꝛ niſi qn̄ mare turbat ꝛ creſcit nō tāgit ea. Habet folia ſimilia folijs plāte q̄ dr araſatꝫ. niſi ꝙ ſūt groſſiora eis. et hꝫ ſtipitē duobꝫ palmis lōgū diuiſū in ſūmitate Et q̄dā dicūt ꝙ flos eiꝰ mutat colorē ſuū ter in die. ꝙ in mane eſt albꝫ: ꝛ in meridie declinans ad purpureū colorē. in veſpis ꝟo fit rubeꝰ. Radix ꝟo eiꝰ eſt odorifera alba. que qn̄ maſticat calefacit linguā. Et idem aucto. Gal. trāſlatione albarith. naſcit in littoribꝫ ꝛ arenis. Et virtus eius eſt calida ꝛ ſicca.

Operationes.

A ¶Sera. Turbit laxat ꝛ mundificat ventrem. Et melius ex eo eſt illud quod cum euellitur ꝛ radix eius a terra aufert cortex eius ſtatim et abijcitur groſſus quod eſt intus.

B ¶Et ex corticibꝫ eiꝰ melior ē ille q̄ eſt vt calamꝰ gūmoſus ꝛ albꝫ. ꝛ volumꝰ ipm frāgere cito frāgit. ꝛ nō accipiat illō turbit qō eſt tortuoſum. Turbit eſt calide ꝛ ſicce cōplexiōis in .iij. gdu.

C ¶Et idē auc. Aben meſuay. Et melior eſt ille ſubtilis ligni. ꝛ ꝓpetas eiꝰ eſt laxare viſcoſum flegma. veꝝ ipm dimittit debilitatē i ſtomacho ꝓpter abominatiōnē ſui ſaporis. Rectificatio eiꝰ eſt ꝯficere ipm cū oleo amigdalaꝝ dulcium. Doſis eiꝰ a .ʒ.i. vſq3 ad .ij. Et oportet ꝙ adhibeat ſolū. ꝛ ipm quidē eſt bonū hūoribꝫ ſciatice Et educit eos ꝛ laxat humores groſſos.

D ¶Et idē auc Habix. Meliꝰ ex eo ē albū in colore ſuo: ꝛ qō in figura eſt ſic calamꝰ argēteus: ꝛ pulpa calami eſt ſubtilis ꝛ cito frangit. non exiſtēs groſſū neq3 graue. ꝛ qn̄ terit eſt cōtritio eiꝰ facilis. ꝛ eſt albū qn̄ eſt citrini.

E ¶Illud ꝟo qō nō eſt tale: nō eſt alicuiꝰ bonitatis. Et turbit qn̄ tranſiuerit tempꝰ multū ſup ipm: fiunt in eo ꝟmes ſic in alijs lignis. ꝛ debilitatē in virtute ſua. Et ſignū eius ſup hoc eſt ꝙ apparent in eo foramīa ac ſi eſſet foratū acu. ꝛ turbit q̄dē laxat flegma laxatione leui

F ¶Et rectificatio eiꝰ eſt iſta: ꝙ frices corticē eiꝰ donec ꝑuenias ad albū eiꝰ. ꝛ poſtea tere ipm et cribra ipm p cribrū tenue. ꝛ ſi ponis ipm i medicinis laxatiuis ſic in pillulis ꝛ decoctiōibꝫ: cribra ipm. p cribrū ſtrictione ſit ei aliqua groſſicies ne adhereat villis ſtomachi.

G ¶Et ꝯueniētior modus rectificatōis eiꝰ eſt: ꝙ ꝯficiat cū oleo amigdalaꝝ amaraꝝ poſtq̄ fuerit trituratū ꝛ cribratū. Et ſi vis exhibere ipm habentibꝫ flegma viſcoſum tenax: tere ſubtiliter ꝛ cribra vt ipſum non adhereat ſtomacho: ꝛ expellat ipſum flegma.

H ¶Paulꝰ c. ō turbit. Turbit ē ca. ꝛ ſic. in .iij. gdu

I ¶Iohānes meſue. Turbit eſt radix cuiuſdā herbe: cuiꝰ folia ſūt ſimilia folijs ferule minoꝝ. et eſt ex habētibꝫ lac. Et eſt ex eo ſilueſtre ꝛ domeſticū. ꝛ magnū ꝛ paruū. Et adhuc ex eo aliō albū: ꝛ aliud citrinū. ꝛ aliud nigrum.

K ¶Electio. Quod in locis naſcitur ſiccioribꝫ: ꝛ gūmoſiꝰ ꝓpter ſpiſſitudinē lacꝛ eiꝰ. Contrariū ꝟo: ecōtra declinat a ꝓprietatibꝫ bonis. que ſunt ſeptē ſm qō ſapiētes ſcripſerūt. ſcꝫ vt ſit album ꝛ vacuū arundinoſum ꝛ gūmoſum: ꝛ ſit cortex eiꝰ cinericiꝰ ꝛ planꝰ. ꝛ ſit recens ꝛ facile

frangibile. Citrinū ꝟo malū eſt. ⁊ nigrū peius
groſſum eſt nō bonū. ⁊ ſubtile tenue ſubtiliter.
A ¶ Eſt ei debile antiquū malū. ⁊ qđ ē criſpi cor
ticis hñs interi⁹ cū frangit̃ ſic neruos. eſt ſilue-
ſtre malū. ⁊ qđ nō eſt gūmoſum eſt debilius et
ventris cōturbatiuū. Et tua intereſt vt cogno-
ſcas adulteratū ex eo qđ fit cū ſup linitione in
extremitatibꝫ ei⁹ ex gūmi diſſolutōe. Et cogno
ſcit̃ eo ꝙ ī fractur; ipi⁹ eſt ſine eo. ⁊ nimis recēs
eſt ꝯturbatiuū ⁊ ſubuerſiuū viſcez.
M ¶ Antiquū ꝟo debile: mediocritatē tñ habens
eſt em̄ qđ eligit̃. Cōplexio ⁊ ꝓprietas ca. eſt in
iij. gdu. Et eſt reſolutiuū attractiuū attractiōe
mediocri generās ventoſitatē ⁊ ſubuerſionē et
nauſeā. ⁊ acquirit̃ ex vſu eius exiccatio ī corpe
euacuat em̄ humiditates ſubtiles.
N ¶ Rectificatio. Tria ſūt corrigibilia in ipo. eſt
em̄ debilis ꝑatōis ⁊ tarde. ⁊ nocet ſtomacho
faciēs ſubuerſionē ⁊ nauſeā. ⁊ acq̄rit vſus eius
corpi exiccationē nauſeā ⁊ eſtuationem.
O ¶ Rectificatores ꝟo ei⁹ in primis abradi iuſ-
ſerunt corticē eius donec appareat albū ipſius
⁊ corrigunt de q̄ dictū eſt. Primo admiſtrādo
aliq̄d ꝟtutis acute vigorans ipm in operando
⁊ ex rebꝫ ipm maxīe ꝯfortantibꝫ eſt zuccarū.
P ¶ Ipm em̄ ſigillat ei ꝓprietatē mirabilē vt edu-
cat humorē groſſum ⁊ viſcoſum. etiā a remotis
cū facultate. ita ꝙ etiā a iūctur; ⁊ anchis ⁊ a lo-
cis ꝓfūdis ⁊ diſtātibꝫ. ꝑ ſe ꝟo nō facit illō: īmo
educit de flegmate qđ ſubtile: ⁊ relinq̄t groſſū.
⁊ h̃ tarde opat̃: ⁊ corrigūt qđ ſcđo dictū eſt. ad-
miſcendo eis ex medicinis ſtomatic;. ⁊ ex redo
lētibꝫ ⁊ ſedātibꝫ agitationē in eo ſic eſt maſtix ⁊
gallia aromatica. ꝓpe ſic zinziber ⁊ piper lōgū
⁊ ſilia. ⁊ emēdat̃ qđ vltimo de eo dictū eſt. ſicut
dixit Alcauzi: vt miſceat̃ oleū amigdalaꝝ. aut
ꝯiungat̃ cum amigdalis. aut cū zuccaro.
Q ¶ Et dixit Ruffus. Admiſtratio ipi⁹ cū ſtiptis
cis remouet hoc ab eo.
R ¶ Et dixit iude⁹. Ipm cū ꝯfectōe ꝺ citonijs aut
rob ipi⁹ cū medio pōderis ei⁹ ex zinziberi et du-
plo pōdere ipi⁹ ex amigdalis eſt ſolutiuū bonū.
S ¶ Inq̄t Damech. Et fiūt trociſci ex eo ⁊ duplo
pōderis ei⁹ ⁊ floꝝ violaꝝ. ⁊ medio pōderis eius
ex zuccaro. et fit ſolutiuū ſine moleſtia.
T ¶ Et inq̄t Iohānici⁹. Accipe dactiloꝝ infuſo
rū in aceto die ac nocte ptes. c. penidiaꝝ. ptes
. l. amigdalaꝝ purgataꝝ. ptes. xxx. turbit. ptes
xxxv. ſcamonee. ptes. xij. zinziberis. piper; lon
ge foliorꝫ rute ſiccoꝝ ana ptes. iiij. coꝝ fiat per
mixtio bona. ⁊ cōfice cū melle deſpumato. Eſt
em̄ medicina mirabilis.
V ¶ Inq̄t filius Zezar. Medicamen de turbit
qđ elegi in egritudinibꝫ in q̄bꝫ viſus eius eſt
neceſſari⁹. Accip. turbit ptes. x. zinziberis par
tes. v. Zuccari ptes. xx. ⁊ q̄ñq3 addit̃ maſticis
ʒ. iij. et alia ſm intentiores alias.
¶ Et dixit itez. Infundant̃ turbit in ſucco cu- X
cumeris aſinini die ac nocte poſtq̄3 raſus fue
rit eius cortex ⁊ exſiccet̃. eſt em̄ vltimū ad egri-
tudīes iuncturaꝝ. Turbit aūt de trituratiōe ⁊
ꝯtritiōe ſuſtinet oē qđ ē mediocre. Nocumētū
aūt eius expellit aqua mellis ca. ⁊ aq̄ ſimiliter
zuccari ru. cum oleo amigdalarum.
¶ Iohānes meſue. Turbit ꝯfortatū ſolutione Y
educit hūores flegmaticos groſſos ⁊ viſcoſos
a remot;. ⁊ ꝓpͤe a iūcturis. ⁊ ipm q̇dem mūdi-
ficat pect⁹ a flegmate groſſo putrido. ⁊ ipſum
quidē mūdificat ſtomachū et expellit ſupfluita
tes ab eo adherentes in villis eius.
¶ Et valet ad dolorē iūcturaꝝ. ⁊ ei⁹ vſus ꝓſer- Z
uat a lep̄. ⁊ ab infectiōibꝫ flegmatic; ſic eſt mor
phea ⁊ baras. ⁊ eſt medicina febriū flegmatica
rū bona. Mū āt q̇ ſumūt ipm timeāt auſtrū et
abhorreant piſces. Doſis ei⁹ ꝯtriti eſt a. ʒ. i. vſ-
q3 ad. ij. ⁊ ei⁹ decoctio a. ʒ. ij. vſq3 ad. iij.

Capitulū. cccclxxxiij.

Tubera. Pādecta ca. cccxxvi. Damech
ara. grece Kamaket vel kamachet. latine

veꝛo tuberi: ⁊ eſt fung⁹ quidā. Et quidā vocāt ipm fungū veſcenū. Sera. li. ag. ca. Hamech. auc. Dyaſ. Hamech eſt radix rotunda nō hñs folia nec tyrſum. coloꝛ eius eſt rube⁹. ⁊ repit̄ in vere. ⁊ comedit̄ crudus ⁊ coct⁹. Et idem aucto. Sal. Subſtantia eius eſt terrea multū admiſcetur ⁊ parū ſubſtātie ſubtilis.

Operationes.

¶ Gal. in li. de chimis. Kameket gñat groſſuꝫ hūoꝛe: ⁊ nō eſt multū mali chimi. Et dixit in li. venenoꝝ ꝙ gñat ſtranguiriā ⁊ colicā: ſilr faciūt fungi. Et meli⁹ eoꝝ eſt illud qđ repit̄ in arena hñs paucā aquā. ¶ Auic. li. ij. ca. tubera. Sūt ex ſuba terrea plus ⁊ aquea minus. ⁊ in ipſis eſt aereitas ⁊ ſubtilitas pauca. Melioꝛa eoꝝ ſūt arenoſa illa in qb⁹ nō eſt odoꝛ malus: ⁊ q̄ ex eis ſunt ſicca deterioꝛa ſūt hūidis. ſūt groſſa valde. ⁊ gñant hūoꝛē groſſuꝫ melācolicū. ⁊ ſūt dure digeſtiōis. ⁊ tyriaca eoꝝ eſt vinū purū ⁊ ſpēs condiētes. ¶ Almāſoꝛ tractatu. iij. ca. de tuberib⁹. Tubera fri. ſunt ⁊ groſſa. flegma q̄ꝫ generant crudū. q̄ aūt ex eis ruboꝛē habēt mala exiſtunt q̄ꝝ multa comeſtio colicā generat: nec etiā abſqꝫ calidis ſūt edenda cōdimētis. ¶ Yſi. Tubera eſt oleris ſpēs quā tumoꝛ terre prodit. eaqꝫ cā illi nomē dedit. ¶ Pli. li. xix. In reꝝ miraculis (vt iā dictū ē ſup⁹) maximū eſt aliqđ naſci vel viuere ſine vlla radice. Tubera vocāt̄ hec vndiqꝫ terra circūdata. nulliſqꝫ fibris aut ſaltē capillamētꝫ nixa nec vtiqꝫ exuberāte loco in q̄ gignūt̄ aut rimā agēte nec ipa coherent terre. ¶ Auic. Tarde digeſtiōis ſunt ⁊ grauātia ſtomachū: ⁊ ſūt groſſi chimi. Gal. tñ in q̄daꝫ loco dixit ꝙ nō ſunt mali chimi.

Capitulū. cccclxxxiiij.

Thus. yſid. Thus a tundēdo dictū eſt Eſt āt ſucc⁹ aromatic⁹ quē arboꝛ arabie in modū amigdale fundit albū et maſticatiōe reſolutū velut in puluerē. ⁊ cū frangit̄ intus pigue eſt. Igniqꝫ appoſitū facile ardeſcit Et appellat̄ apud nos maſcul⁹: eo ꝙ ſit natura rotundū in modū teſticuloꝝ. Reliquū ꝓ planū ⁊ pene ſcabroſū min⁹ optimū. Adulteratur āt admixta reſina ſiue gūmi: ſꝫ ꝓprietate ſua dinoſcit̄. Nā thus igni impoſituꝫ ardeſcit: reſina fumeſcit. Gūmi ꝓ calefactū liqueſcit. ¶ Dyaſ. Thus lachrimū eſt arboꝛis q̄ grece liban⁹ dr̄. De q̄ ſup de D. ca. cccxxij. dictū eſt. Nō q̄dꝫ de arabia affert̄ candidum. Nō aūt de India ſubrufum. ſed vtrūqꝫ maſculū eſt. ⁊ tertiū valde minutū: qđ mann⁹ dr̄ vel māna thurꝫ. Adulteratur autē thus maſculū picinia. i. pinali reſi-

na ⁊ gūmi cōmixto. Sed in hoc deprehendit̄ ꝙ nō talem odoꝛem emittit. Gloſa ſup Eccleſiaſticū. Thus bis in anno colligit̄. In autūno ſcꝫ ⁊ in vere. Sed in autūnali collectione preparat̄ inciſo coꝛtice in eſtatꝫ feruoꝛe. Inde pꝛoſilit ſpuma pinguis que cōcreta denſatur niſi loci natura poſcat tegere palma incipiēte. Quod in arboꝛe heſit ferro depecitur. ideo coꝛticoſum videtur. Puriſſimū hoc eſt thus candidum. Secunda vindemia pꝛeparatur in hyeme inciſis coꝛticib⁹. Rubrum hoc erit nec comparandum pꝛioꝛi. Nouelle arboꝛis veteris eſt odoꝛatius quod ex eo pepēdit rotunditate gutte maſculum vocatur.

Operationes.

¶ Raſis. Thus eſt ca. ⁊ ſic. Carnem in vulne- A
ribus creat. Uentrem ac vomitū arcet. intellectū acuit. De qua tñ ſi multa ſumatur q̄ntitas ſanguinē adurit ⁊ amentes ⁊ vigilantes efficit Tremoꝛi coꝛdis auxiliatur.

¶ Dyaſco. Thus valet ad zernas ⁊ araneas ⁊ B
cōbuſturas ⁊ ſquaſſationes. ⁊ ad auriū māmariūqꝫ doloꝛes ⁊ intraneoꝝ tumoꝛes. Uerum ſi a ſano bibitū fuerit maniā vel etiam moꝛtē incurrit. Poꝛro manna thuris eligenda eſt alba mūda. fruſta hñs minuta. cuius virtus olibā-

no ſimilis eſt.ſed paulo fortior.

C ¶Deniqꝫ tumores oculorum ⁊ reuma ſuſpēdit.oculorūqꝫ vulnera medēdo limpidat. Sili mō fac ſum⁹ ſtorac; a c myrre.q2 ſiles ſūt: ⁊ vi⁹ vna eſt.

D ¶Cōſtan.in li.gduū. Thus ē ca.⁊ ſic.in.ij.g. calefacit ⁊ ɔſtipat.viſū clarificat.recētia vulnera ſolidat.fluxū ſanguīs vbicūqꝫ ſit ɔſtringit.

E ¶Peſſima vlcera in ano vel in alio loco naſcētia.ſi ſuperponaī cum lacte temperatū dilatari nō permittit:et groſſum flegma diſſoluit. Memoriam quoqꝫ corroborat.

F ¶Item maſticatum cum origano vel ſtaphiſagria diſſoluit flegma a capite extrahendo.

G ¶Et lingue grauedinē alleuiat. cū ſepo anat; tēpatū ad vulnera deſiccāda fit optimū.

H ¶Valet etiā ad vulnera ꝓpter aduſtionē ignis facta. Cum ſapa diſſolutum ⁊ auribꝫ inſtillatū mitigat dolorem earum.

I ¶Macer. Thus calidum ſiccūqꝫ gradu dixere ſecundo. Lumina clarificat lacrimio ſi ſoluitur oui. Cōtritū vel femineo cū lacte tepenti. Acri cum vino tritum pice lacteqꝫ mixtis. Vulnera precipue curare recentia dicunt. Pingui porcino mixtū medicabitur vſtis. Admixtum melli pannaricia decuit vnguis. Thus bene cōtritū.vinoqꝫ tepente ſolutū. Affirmat auri multū prodeſſe dolenti ⁊c.

Capitulū.ccccxxxv.

Valeriana. Fu arabice. Grece lichinis. Latine vero maranella. Valeriana: herba gatte.herba benedicta amantilla . genicular; antilla. ſiſtar valentina .ſerpillum maius.

¶Serapion libro aggregatoris capitulo Fu. auctoritate Dyaſcoridis. Fu eſt ſpica ſilueſtr; habens folia ſimilia folijs herbe que dicitī greꝫce yposellinum.vel yſopellinū.⁊ habet ſtipitem vnius brachij longitudine aut amplius. cui⁹ color declinat ad purpureitatem. ⁊ eſt interius concauus ⁊ nodoſus. habens florem in figura ſimilē narciſco.niſi q2 eſt minor eo.ꝫ in albedine eſt ſicut ille.⁊ eſt in eo parū purpurei coloris.⁊ illud quod eſt inferi⁹ eſt groſſius ꝙ qđ eſt ſuperius.ſicut ſpica frumenti. Radix eius ſubruſa in modum paruuli digiti.⁊ ingrediuntur ab inferioribꝫ eius come inuolute ſic ſquinantum . ⁊ elleborus niger.⁊ ſunt inuicem adherentes.quarum color vergit ad albedinem.⁊ habet odorem bonum.et eſt aliquantulum ī ea de odore nardi cum pauca pinguedine. Et qđ de ipſa adminiſtratur eſt radix eius cū comis ſuis.¶Galienus.viij.ſim.far.capitulo Fu.ſm tranſlationē; grecam. Fu.id eſt valeriana aromatica quodāmodo eſt huius herba nardo ſimilis ſm virtutem:ſed ad plurimū; deficiens. Et idem eodem libro ſm tranſlationē arabicā. In radice ipſi⁹ plante eſt aromaticitas .⁊ virtus eius aſſimilatur virtuti ſpicenardi.⁊ eſt ca. in.ij.gradu.⁊ ſicca in fine eius.

Operationes.

¶Dyaſ.ſm trāſlationē noſtrā Fu.id eſt valeriana. Multi nardū agreſtē appellant. Naſcitur in ponto. Folia hꝫ ſimilia elleboro :vel ſilia yposellino:ſiue apio ſiluatico. Haſta eſt illi lenis ⁊ mollis ſubpurpurea ⁊ nodoſa creſcens de terra cubito vno aut ampli⁹. Flores ſimiles hꝫ narciſco in figura.niſi q2 eſt minor eo:ſed ſimilis in albedine.radix eſt illi in robore digiti minoris ſilis iunco.aut elleboro nigro colore ruffa cū odore grato.ex qua alie creſcūt parue implicate ſunt elleborus niger.

¶Plini⁹ capitulo fu. Fu genus eſt herbe odorate: in ponte naſcitur per interualla: nodos habens et flores albos minores ꝙ narciſcus. que habet folia ſimilia apij ſiluatici.tyrſum ruſum mollem ⁊ cauū aclevē. Radix ei⁹ ſubruſa in modum puſilli digiti.ex qua alie creſcunt minores implicate. vnde equalis eſt virtutis ſpice.ꝫ plus ꝓuocat vrinam.et eſt calida in tertio. ſicca in ꝓncipio ſecundi.eſt feruentis virtutis

et mictualis.
¶ Paulus capitulo fu. Fu ca. eſt ⁊ ſic. in ſcdo gradu. Radix eius in medicina ponitur. virtutem habet diureticam.
¶ Gal. ſcḿ trāſlatiōe; ara. Fu ꝓuocat vrinam.
¶ Dyaſ. Fu ferūētis eſt ꝟtutis et mictualis. cuius elixatura facit ad lateris dolorē. Mēſtrua incitat. antidotis miſcetur.
¶ Paulus. Contra ſtranguiriam ⁊ diſſurriam detur vinum decoctionis eius. Herba etiam decocta ⁊ ſuppoſita vrinam prouocat. ad digeſtionem confortandam ⁊ dolorem ſtomachi ex frigida cauſa detur vinum decoctionis eius: ⁊ ſeminis feniculi vel maſticis cum ſucco alicuius herbe diuretice.
¶ Contra vicium pectoris detur vinū decoctionis eius: vel ſuppoſitorium ex bombice intincta in confectione facta ex puluere eius ⁊ oleo muſcellino vel cōmuni. Contra opilationem ſplenis ⁊ epatis ex frigida cauſa: vinum detur decoctionis eius.
¶ Yſidorus. Fu eſt herba: in ponto naſcit̃ folijs oleaſtro ſimilibus. Platearius. Fu eſt herba que alio nomine dicitur faleriana. in ſecūdo gradu calida ⁊ ſicca. In eſtate radices eius colliguntur et ad ſolem exſiccantur. ac ꝑ triennium in efficacia multa ſeruantur. Radix tm̄ in medicinis ponitur. Eligenda eſt illa que ſolidam intus habet ſubſtantiam et nō perforatam. que cū frangitur non puluerizat̃. Habetq; virtutem diureticam.
¶ Vinum decoctionis eius datur ꝯtra ſtranguiriā ⁊ diſſurriā. Herba etiā ipa in vino cocta ⁊ ſuppoſita ꝓuocat vrinam. ⁊ ad ꝯfortandum digeſtionem. ⁊ ad dolorem ſtomachi ex frigida cauſa vel ventoſitate. Datur vinum decoctionis ei⁹ ⁊ ſeminis feniculi vel maſticis cū ſucco alicuius herbe diuretice.
¶ Cōtra vicium pectoris ex frigida cauſa datur vinum decoctionis eius vel aqua. Ad ſuperfluitatem matricis mūdificandā fit ex ea fomentū vel etiam ſuppoſitorium.
¶ Auicenna. Fu. Folia eius ſunt ſicut folia apij. Et crus eius vnius cubiti plus planum et tenerum. cuius ſupremum eſt digiti groſſitudini proximum ac purpureum. nodos habēs ⁊ florem ſicut narciſcus. vel maiorem. In albo etiam ipſius eſt quaſi purpureum. Inferi⁹ in radice ſua emittit ramos. Et in ipſa radice eſt odor aromaticus.
¶ Confert dolori lateris: vrinam prouocat ſi bibatur. ⁊ eius decoctio ꝓuocat menſtrua: pl⁹ etiam ſpica.

Capitulū. cccclxxxvj.

Verbena. yſid. Verbena: ſiue verbena. d̄r q̄ſi pura. ſ; a grecis gerebotanea nomen accepit. eo ꝙ remedijs ac ligamētis hominū ac purificatiōib; ſacerdotū a gētilib; apta ꝓbata eſt. vñ ⁊ pōtifices illā appellabant ſaginen q̄ſi ſancinen. ¶ Pli. lib. xxv. Nulla tm̄ romane vtilitat; pl⁹ h; q̄ȝ iherebotane. quam nr̄i verbenatam vocant. Hac iouis mēſa vergit̃. domuſq; purgant̃ ac luſtrant̃. Duo ſūt ei⁹ genera. folioſa que femina putat̃. Mas folijs rarioribȝ. vtriuſq; plures ramuli tenues. cubitales. anguloſi. folia minora q̄ȝ quercus ⁊ anguſtiora. diuiſuris maioribȝ. flos ꝑo glaucus. radix lōga. tenuis. ⁊ vbiq; naſcitur in planis aquoſis. Quidā āt nō diſtinguūt: ſ; vnum tm̄ faciūt gen⁹. eo ꝙ eoſdē vtraq; habeat effectus.
¶ Pandecta ca. cclxx. Herebotanū vel periſterion grece. arabice albea. latīe āt herbena ſiue verbena vel ſacra herba. ¶ Sciendū ꝙ prima ſpēs gerebotani eſt centrum galli. ⁊ eſt ſupina. Scda ſpēs gerebotani eſt verbena. q̄ d̄r Gallinacea. ⁊ eſt recta. ⁊ ideo vocat̃ ortos. Et hoc Dyaſco. dicit in cap. de gerebotano. Et pma ſpēs gerebotani a quibuſdā vocat̃ periſterion ⁊ illa eſt centrū galli. Et ido in Pādecta lr̄a. p. facit ſemotim cap. ab illo qd̄ incipit Herebotanū. ⁊ illud qd̄ incipit Periſterion. Vn̄ dic̄ gere

botanũ.ideo nomẽ accepit ta le.q̃m ſacerdotes eam purificationibus adhibere cõſueuerunt. ¶Dyaſ.ca.de gerebotano. Gerebotanũ quam multi periſterion aut verbenam dicunt. Species habet duas. Una eſt ſupina: altera recta. Prima vocat ſidericis curetis. ⁊ alcbea ⁊ cypeꝛiſſis. vt aſculapi⁹ in libꝛo ſuo memoꝛat. et Pythagoꝛas criſceptron nominat. latine dr̄ licima quaſi luſtrago vel vertipediũ vel centrum galli. Scd̃a quã erectam diximꝰ. vocat etiã trigomon bumo. vel gerebotanum bercularia. latine criſta gallinacea vel berbena vtraq̧ folia ſubalbida ⁊ veluti inciſa habent. ⁊ virgas in cubiti longitudine ⁊ amplius anguloſa. et radices tenues ⁊ longas.

Operationes

A ¶Dyaſ. Radix verbene ⁊ folia cũ vino bibita ⁊ cataplaſmatib⁹ adhibita victeericiſ medent.

B ¶Et moꝛſib⁹ occurrũt. Foliorũ eius.ʒ.i.cũ vino impoſita per dies quattuoꝛ et gargariſmo ipſa folia adhibita vulnera oꝛis et putredines tollunt.

C ¶Elixatura eius ſi in conuiuio aſperſa fuerit bilaritatem pꝛeſtat.

D ¶Datur vero tertionariis cum foliis tribus ⁊ radicibus tribus. quartanariis ꝓ quattuoꝛ numero. foliis ⁊ radicib⁹ tota berba vulnera glutinat ⁊ alienationes ſtringit.

E ¶Et ad oĩa venena potui data optime facit. Decãt berba idẽ nomẽ accepit: ſcʒ vt ſacerdotes eã purificatiõib⁹ adhibere ꝯſueuerũt.

F ¶In paſſionario babet q̄ ſi medic⁹ viſitando infirmum ipam in manu poꝛtauerit neſciente egroto: ⁊ dicet egroto. qualiter es. ſi eger dicet bene ſanabit. ⁊ ſi dicet male: moꝛiet.

G ¶Paulus. Aqua decoctionis eius matricem mundificat optime: et mẽſtrua pꝛouocat. Semen eius cum ſucco feniculi oculis impoſitũ ipſos mundificat.

Capitulum.cccclxxxvii.

Erbaſco. yſidorus. Uerbaſcum latini berbam quã greci appellãt flamos. Harum altera eſt maſculus albidioꝛibus et anguſtioꝛibus foliis. Altera vero femina foliis latioꝛibus atq̧ nigris. lanuginoſis ⁊ birſutis.

Operationes.

A ¶Plini⁹ li.xxvi. Cõtra tuſſim bibit verbaſc⁹. cuius flos eſt aureus: atq̧ tanta vis buic eſt vt etiã iumentis nõ mõ tuſſientib⁹: ſʒ ylia trabentib⁹ in potu auxiliet. qd̃ ⁊ de gentiana reperit. ¶Ex berbario. Uerbaſcus naſcitur in locis ſabuloſis. ¶Ad podagram bec berba cõtuſa ⁊ impoſita doloꝛem ſedat.

Capitulū.cccclxxxviii.

V Ecticon. Dyaſ.ca. Vecticon. ſm trāſlationē arabicā: herba eſt q̄ hʒ folia ſimilia edere. v. aut. vij. ſʒ paulo maiora ſpanſa circa terraʒ. deſup alba anguloſa ⁊ viridia cum multis ꝟgis duoꝝ palmoꝝ. flos eſt illi viridis. in verno maxime naſcit̄. haſta ipſius tenuis eſt ita vt vix poſſit videri.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Folia ei⁹ molli addita ignē ſacꝝ extinguūt tumoribꝫ oībꝫ medent̄. B ¶ Sicca fumigatio ei⁹ oīa etiā ſilr̄ facere nouit. Mortuos i vtero infantes excludit ciato vno cū mulſa bibito

C ¶ Radicem ei⁹ ſiccā pone ſup carbones de vite aminea. aut de oliua ⁊ cooperi. ⁊ ei⁹ qđ eſt ſubtile de emboto infirm⁹ teneat in ore ⁊ fumū recipiat. poſtea vinū amineū modicū glutiat.

D ¶ Illa herba etiā aperit orificia venarū.

Capitulū.cccclxxxix

V Eccia latine. grece yſoforacus. arabice lachinis ſiue lechurios.

Operationes.

A ¶ Gal. pmo de cibis ca. veccia. Figura boꝝ ſeminū nō eſt rotūda ſic̄ fabe: ſʒ ſublata magꝭ ſimilis lentibꝫ. reponunt aūt agricole. ⁊ h̄ cum ipſis folliculis. ſimiliter cum totis plantis gratia alimenti brutoꝝ animalium.

B ¶ In fame autē vidi ⁊ ex his quoſdam comedentes. et maxime adhuc viridibꝫ exn̄tibꝫ ſicut cicera ⁊ fabas comedūt. ꝯſueta aūt ſunt nō in delectabilia ſolū: ſʒ indigeſtibilia ⁊ ſiſtitiua ventris. neqꝫ boni chimi generatiua.

C ¶ Apta ad ſanguīs groſſi melācolici generationē ſicut ⁊ lenticula. ſʒ illi q̄dē multa bona adſunt. huic aūt nullū illoꝝ bonoꝝ ineſt.

Capitulū.ccccxc.

V Ermicularis. Pādecta ca.cclv. Herba graſſula eſt herba de qua inuenitur maior ⁊ minor. et minor eſt vermicularis. Dyaſco. Vermicularis eſt herba q̄ ſimilatur herbe graſſule maiori.

Operationes

A ¶ Sera. Semen illius herbe eſt ca. ⁊ ſic. in. iij gradu. ⁊ expellit lumbricos.

B ¶ Et dr̄ q̄ repit̄ ſup terrā i corazeni poſtq̄ pluit

C ¶ Et qn̄ bibit̄ de eo tritū expellit lumbricos et aſcarides. ⁊ laxat ventrem.

D ¶ Auicen̄. Vermicularis ca. in. iij. ⁊ eſt ſemen arenoſum interficit vermes ⁊ aſcarides.

Capitulū. ccccxcj.

Vernix latine. arabice ſandaros vel baratin vel greſſa vel ſandaraca. grece gium Sera. li. ag. c. ſandros. i. vernix. ⁊ ē gūmi ca. ⁊ ſic. cōplexiōis eſt in. ij. gdu. Et idē auc. Habix. ca. eſt ⁊ ſic. ſ; caliditas ē pauca. ⁊ ē ſilē karabe. ſ; nō eſt dux. ⁊ ī eo pax ē amaritudis. ⁊ affert a terris xpianox. ¶ Paulꝰ ca. ď vernice. Vernix ē gūmi cuiuſdā arboris q̄ in xpianox ptib; naſcit. q̄ arbor iuniperꝰ vocat. vñ ab eo tpe eſtiuo q̄dā gūmoſitas egredit: q̄ actiōe calox exſiccat ⁊ indurat. Et ď vernix: q̄ cū colligit ē albi coloris. ⁊ cū antiquat eſt ſubcitrini. ⁊ cū plus antiquat eſt ruffi colox. q̄cūq; ſit dūmodo ſit lucida ⁊ clara eligēda eſt. Et ď etiā vernix q̄dā q̄đ ɔficit ex oleo ſeminis lini ⁊ vernice. ⁊ inde illiniunt vel ɔſolidant colores apđ picturā Habet āt vernix ꝟtutē ɔglutinandi ex viſcoſitate ſua ⁊ clarificādi ⁊ ɔſeruādi. q̄đ ſatis ptz. Nā pictores ſupra alios colores ɔſeruant.

Operationes.

A ¶ Sera. Vernix aūt q̄đ eſt gūmi abſq; confectione valet ɔtra fluxū ſanguis ex narib; ſi puluis eiꝰ cōfectus cū albumine oui tpib; ⁊ fronti ſupponat. ɔtra vomitū colericū fiat ex puluere eius emplaſtrum ⁊ olibano ⁊ albumine oui et ſtomacho ſuperponatur.

B ¶ Idē etiā fiat ɔ diſſinteriā addito aceto. ⁊ ſupponat pectini. puluis etiā eiꝰ in ono ſorbili datꝰ valet ɔ vomitū colericū vel diſſinteriā. val; etiā puluis ɔ interiorē ⁊ exteriorē ſolutionē.

C ¶ Serapion pdicto libro ⁊ cap̄. Vernix ɔfert catarro q̄n fit fumigatio cū ea ⁊ deſiccat vlcera. ⁊ abſcindit ſanguinē menſtruū.

D ¶ Et Idem auc. Bedigoras. de ꝓprietate eius. ⁊ ɔfert catarro ⁊ deſiccat fiſtulas. ⁊ eſt ſicca et calida in. ij. gradu. euellit ſupfluitates flegmaticas que ſunt in ſtomacho ⁊ inteſtinis.

E ¶ Et occidit lumbricos ⁊ aſcarides. et confert fluxibilitati neruox q̄ accidit a frigiditate ⁊ humiditate ⁊ repletione.

F ¶ Et idem aucto. Habix. q̄n fit fumigatio cū eo confert catarro capitis. et q̄n pulueriſatur ſup vlcera deſiccat ea.

G ¶ Et idem auc. Atabari. Sandaraca eſt ſimilis karabe in virtute ſua. ⁊ cōfert fumigatio eiꝰ corize. ⁊ deſiccat fiſtulas. ⁊ ɔfert ſputo ſanguis ⁊ emorroidibus. Et eſt gummi citrini coloris: ſimile karabe. ⁊ eſt in eo parum amaritudinis. ⁊ affertur a terris chriſtianox. ⁊ virtus eius eſt ſimilis virtute kara be.

H ¶ Et q̄n fit cū ea fumigatio: ɔfert fiſtulis. ⁊ q̄n accipit ex ſandaraca ⁊ oleo roſax ⁊ linit cū eo: ɔfert ſciſſuris q̄ fiunt in mēbris ⁊ manib; ⁊ pedib;. ⁊ ſi nō inuenies pone loco eiꝰ pondus tertie ptis plꝰ pōdere ipiꝰ de karabe. q̄đ dixit Gal. eſſe gummi haur romane.

I ¶ Ubi ſciendum q̄ illud vocabulū ſandaraca aliter intelligit in libris arabū. ⁊ aliter ī libris grecox. Nā arabes p ſandaraca intelligūt vermicem ſic iam dictū eſt. ſ; greci p ſandaraca intendunt quendā lapidē rubeū. Unde Pliniꝰ. Sandaraca affert a Ponto ⁊ Capodocia et Sicilia. ⁊ eſt lapis ignei coloris.

K ¶ Dyaſ. ca. de Sandaraca. In eiſdē locis naſcitur vbi auripigmentū. Hoc etiā dicit Dyaſco. ca. de arſenico. Et dicit q̄ eligēda eſt ſandaraca q̄ eſt colore ruffa valde ⁊ facile terribilis. et crepula mūda. colorē hñs cynnobori. ⁊ odorē ſulphuris. Uirtuſq; ei ſimilis arſenico. vñ eſt cauſtice virtutis ⁊ dyaforetice ⁊ ſtiptice.

L ¶ Reſine mixta alopicias curat. cū pice vngues leproſos excludit. oris vulnera ⁊ nariū curat. Omes puſtulas cū oleo purgat. Oleo mixta pediculos curat. Puſtulas cū adipe mixta mūdat. Condilomata ani compeſcit.

M ¶ Empicis cū melle ⁊ vino vtiliter datur. Fumigio tuſſim ꝓhibet. maxie reſina mixta. Fumus ore accepꝰ vocē limpidat. cum melle accepta ſic electuariū aſmaticis medicat. ſiue voci obtuſe cū reſina vt captapucia accepta.

A ¶ Yſaac in viatico ſimiliter ſeqͣr modū grecorū ſic cap. de dētibꝫ putridis. ⁊ ca. de morfea.
B ¶ Similiter Galienꝰ in antbidotario minori in antidoto illo qđ incipit medicamen ad polipum narium.

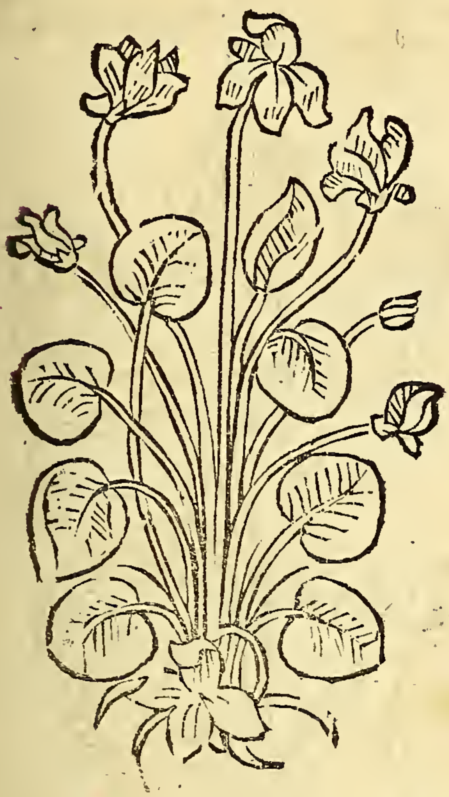

Capitulū. cccccxcij.

Viola latie. Arabice feneſlig vl' feneſigi Grece leūcis. Sciendū ꝙ tria ſūt genera violaꝝ. vt Dyaſ. dicit ca. leuc. Sꝫ tñ Sera. li. ag. c. Feneſlig. nō loqͣr niſi de vno. ſcꝫ viola purpurea. qm̄ viſus eiꝰ magis ꝯuenit medicinis. ſꝫ alia duo genera ſūt ſpēs cheuri. ſic appa-ret in cap. cxi. ſuperiꝰ de C. ¶ Sera. li. ag. cap. feneſlig. Feneſlig. i. viola. eſt herba cuiꝰ folia ſunt minora folijs cuſſij et nigriora. ⁊ nō elongant multū ab eis in figura ſua. Et habet ſtipitē egredientē ab vna radice. ⁊ eſt ſup eū plus Et in ſummitatibꝫ eiꝰ eſt flos boni odoris coloris purpurei. Naſcit in locis vmbroſis ⁊ aſperis. ¶ Gal. vi. ſim. far. c. de Viola. ſm̄ tranſlationē noſtrā. Folioꝝ huius herbe ſubſtātia eſt ſubfrigida ⁊ aquoſa. Uirtus eoꝝ infrigidat parum. Dyaſ. ca. Leucis. i. viola. omībꝫ eſt nota. Eſt eñ in floribꝫ habens diſtantiā. quia mellinū album ⁊ purpureū florē oſtendit Johannes meſue. ca. de violis. Viole ſunt medicina tempata ꝯueniens. ⁊ fit p eas male q̄litatis pmutatio ⁊ nature ſolutio. Melior eſt quecunqꝫ ex p̄mis. qm̄ nō inuenit eā calor reſoluēs ꝟtutē aut pluuia diſſipās frigida eſt ⁊ hūida in p̄mo gradu. Et q̄ ſicca eſt minꝰ eſt humida ⁊ minus frigida. Eſt eñ in recente humiditas ſupflua ſupgrediēs caliditatem eiꝰ aqua eſt pfectio et ſpēs. Cū aūt exſiccat ⁊ reſoluit humidū ſupficiale ipſiꝰ manifeſtat amaritudo eiꝰ q̄ eſt ꝓpter caliditatē q̄ fuerat ſepulta. ⁊ eſt tunc ca. plus ⁊ ⁊ minus hu. Eſt eñ in recente hūiditas ſuperflua ꝓpter quodqꝫ recēs eſt ſolutione p ventrē educit lambificādo. que ꝟo ſicca eſt educit diſſoluendo. ⁊ ip̄a quidē eſt infrigidatiua narcotica ſedatiua doloꝝ calidoꝝ. ⁊ extinctiua inflāmationū ⁊ lenitiua ⁊ ſolutiua. Eſt ex debiliter ſoluētibꝫ. ⁊ vigorat cū alijs laxatiuis. Et propter h̄ q̇dam addunt q̄ntitati eoꝝ medietatem ex turbit: ⁊ faciunt trociſcos. ⁊ vigorant cū hoc operationē eaꝝ. Et q̇dam addūt ſcamoneam. ⁊ ip̄a quidē ⁊ oleū eaꝝ ingredit in emendatōēꝫ medicinaꝝ acutaꝝ. Succus autē ipſaꝝ et ſyrupus ex eis leniendo. Et viole ſicce educunt diſſoluendo. Et ipſe quidem condiunt cū zuccaro ⁊ melle ſunt maioris abſterſionis ⁊ minoris alterationis. ⁊ cū zuccaro ꝯtrariū faciunt Et cito ꝙ non ſubſtinent de decoctione aliquid qua ſit ſupfluitas. ⁊ ſuccus eaꝝ ſimiliter ⁊ corroborat acetū cū infuſione eaꝝ. ⁊ fit mirabile febribꝫ multe inflammationis. ⁊ eſt melius oleū earum. fundamentum cuius eſt oleum onfancinum aut amigdalinum.

Operationes.

¶ Galienꝰ. Ip̄a herba tam p ſe q̄ꝫ cū alfitis ſuperpoſita remediū calidis p̄ſtat flegmonibus ſuppoſita aūt in orificio ventris incenſionē patientis vel in oculis. A

¶ Serapion. Uirtus eius eſt que lenificat et ſedat apoſtemata calida qñ ponunt ſub ea ſola aut cum farina ordei. ⁊ confert inflāmationi q̄ fuerit in ore ſtomachi ⁊ in oculo. Sed flos eiꝰ cum hoc ꝙ ſedat inflāmationeꝫ oris ſtomachi habet proprietatem relaxandi coleram. Et fit emplaſtrum cum folijs tm̄ huius herbe aut cū ſauich. ⁊ infrigidat ⁊ cōfert apoſtematibꝫ calidis oculoꝝ ⁊ exitu ani. B

¶ Et dꝛ ꝙ flos eius a ꝓprietate q̄ eſt in eo qñ bibit cum aqua ꝯfert ſquinantie ⁊ epilentie q̄ accidit pueris. ⁊ eſt illa que vulgariter dꝛ mater puerorum. C

¶ Et idem aucto. Aben Meſuay. De ꝓprietate eius laxat coleram a ſtomacho ⁊ inteſtinis: ⁊ confert inflammationi que eſt in eis. et ſode D

ꝛ ſquinātie q̄ accidit infantibꝫ qn̄ ſumit̄ cū aq̄
ca. Et qn̄ aliq̄s vult de ea exhibere in potu ad
laxandū ventrē exhibeat ab.ʒ.iiij. vſq̄ ad.vi.
E ¶ Dyaſ. Flos purpureꝰ ſedat īflāmatiōes oris
ſtomachi ꝛ ocloꝝ. ꝛ aq̄ hꝰ floris ꝯfert ſquinātie
Laxat colerā a ſtomacho ꝛ inteſtinis. ꝛ cōfert
īflāmatiōi q̄ eſt in eis. folia eiꝰ ſūt ſic folia cuſ/
ſus: ſ; minora ꝛ rotūdiora. ſ; mellinꝰ color medi
cine neceſſariꝰ eſt. q̄ ſuccꝰ elixatꝰ ꝛ fomēto adhi/
bitꝰ tumores ſtericos curat: mēſtruis imperat.
F ¶ Cerotis mixtus ragadias ani ad ſanitatem
ꝑducit melle addito puſtulas. ꝛ inflatōes tol/
lit. ſemen eiꝰ cū vino bibitū.ʒ.ij. aut ſuppoſitum
mēſtruis impat. aborſum facit. Radices eius
cataplaſmatibꝫ adhibite cum aceto ſplenē ſic/
cant. Podagricis medicantur.
G ¶ S; viola alba ꝑiectorie eſt ꝟtutꝭ ꝛ extenūa/
torie. ſ; flos plꝰ. decoctio āt herbe mēſtrua ꝓ/
uocat ſi poſt partū nō ſequat̄. fetū mortuū ex/
trahit ꝛ viuū corrūpit ꝛ educit: matricꝭ inflāma
tionē ſanat ſi tam fortis eſt mulier. ſi in peſſa/
rio poſita omnia ſimiliter facit.
H ¶ Jo. meſue Solutione educit colerā ꝛ alterat
eiꝰ acceſſum. ꝛ viole ꝯferūt inflāmatiōibꝫ oibꝫ.
ꝛ ſedant ſodā factam a calore vehemēti. ꝛ ſunt
ſomnifere ꝛ faciūt chorizam. ꝛ leniūt pectꝰ et
guttur. ꝛ ꝯferunt vuee ꝛ ſquinātie.
I ¶ Et iuuamētū magnū eoꝝ ē a ꝑtibꝫ pectoris
ꝛ pleureſi. ꝛ ſedāt ſitim. ꝛ ꝯfert ſicce opilatōi epa
tis ꝛ apoſtemati eiꝰ. ꝛ calide yctericie. ꝛ ſunt iu
uamēti magni ī febribꝫ inflāmatiuis ꝛ ſiti ꝑ eas
Doſis potiōis eaꝝ ē ab.ʒ.iiij. vſq̄ ad. viij. ꝛ ſuc
ci eaꝝ ab.ʒ.i. vſq̄ ad. ij. Et ſyrupi eaꝝ ab.ʒ.iij.
vſq̄ ad.iiij. Et ꝯditi eaꝝ ab.ʒ.i. vſq̄ ad.iij.
K ¶ Bartholomeus in lib. de ꝓprietatibꝫ rerum.
Viola ꝓpter violentiā odoris ſic ꝛ nominata.
vt dicit yſi. Cuius tres ſunt ſpecies. ſ. purpu/
rea alba ꝛ mellina. Sed omniū; folia nature
frigide ſunt ꝛ aquoſe. ꝛ ideo ſolutiue.
L ¶ Herbe quidē modica eſt viola in ſubſtātia q̄
recēs eſt melior q̄ꝫ antiqua. cuius flos maximi
eſt odoris. vn̄ odor eius cerebri calorē mitigat:
ꝛ ſpūs animales recreat ꝛ ꝯfortat.
M ¶ Flores vernales ꝓus oriunt̄ ſic ſe citiꝰ mani
feſtant paruitatē eius in ſubſtātia magnitudo
odoris pariter ꝛ virtutis notabiliter recōpen/
ſat. vt dicit Dyaſcorides.
N ¶ Platearíꝰ. Viola fri. ē in ꝑncipio ꝑmi ḡdus
ꝛ hu. in fine ſecūdi. Habet virtutē lenīēdi. hu/
mectādi. refrigerādi. relaxandi. Viole contrite
ſup ca. apoſtemata in ꝑncipio valent. Fomen/
ta ex aqua decoctiōis ipiꝰ herbe facta circa pe/
des ꝛ frontē in acutis ſomnū ꝓuocat.
O ¶ Raſi. Viole ſomnifere ſunt. capitis dolorē a
calore factū remouēt. Colerā nigrā ō ſtomabo
ꝛ inteſtinis pūrgat. calorē eoꝝ mitigat.
¶ Macer. Necroſeus ſuperare decor nec lilia
pn̄t. Fragrātes violas ſpecie nec vi nec odore.
Dicitur humida vis illius ꝛ frigida ꝑmo. Eſſe
gradu ſpecies tres eſſe legunt̄ eaꝝ. Noſcere q̄s
tm̄ diuerſo flore valemꝰ. Nam ſunt purpurei
flores albiq̄ nigriq̄. Cunctis pene pares ſūt
in medicamine vires ꝛc.

Capitulū. cccxciiij.

Virga paſtoꝝ. Pādecta ca. ccxviij. Di/
pſeus grece. arabice perſenda: vel di/
placos: vel harſiarbay: vel aybſacos.
latine ꝓ virga paſtoris: vel cardo fullonum.
Sciendū q̄ due ſunt ſpecies virge paſtoris. ſc;
maſculꝰ ꝛ femina. Maſculꝰ eſt quem Dyaſ. ſm̄
tranſlationē noſtrā ca. Dipſeus vocat dipſeus
et eſt ſm̄ ipm̄ frutex ſpinoſa. ꝟgā hn̄s lōgā ſpi/
nis plenam. ꝛ folia in circuitu ſimilia lactucis.
in ſingulis nodis bina habens folia. ꝛ ipa ob/
longa ꝛ ſpinoſa intus. ꝛ deforis ſpinis plena. ꝛ
habet etiam contracta folia. que plūuiam ꝛ au
ram in ſe retinent. vnde ꝛ nomen accepit. Di/
pſeus. id eſt ſitiens in virgis ſuis. capita ſur/
gunt. ſingula ſpinoſa ſimilia echimo maritino
ſed oblongiora: que ſiccata album faciunt co/
lorem. ꝛ in virga deintus vermes naſcuntur.

Sera.li.ag.c. Harſiarbay.auc. Dyaſ. Harſiarbay vel dipſacus eſt ſpina q̄ pannos faciunt. ⁊ latine dr̄ ꝟga paſtoris: ⁊ cardo fullonū. et eſt ſpēs ſpinaꝝ hn̄s ſtipitē longū ſpinoſū. et folia eiꝰ ſunt ſimilia folijs lactuce. ⁊ ſup quelibꝫ nodū ſtipitis ſunt duo folia amplectentia ſtipitē. longa ſpinoſa in medio eoꝝ interiꝰ ⁊ exteriꝰ habēt ſimilitudinē veſicaꝝ aque. ⁊ ſunt ſpinoſa etiā. ⁊ habet iuxta ſtipitem concauitatē in qua colligitur pluuia ⁊ ros. Et ideo nominat̄ dipſeus id eſt ſitiens. Sup quelibet ramū eius eſt capitellum ſimile echino marino: aliq̄ntuluꝫ in longitudinem tendens ſpinoſum. qḋ cum deſiccatur fit albū. Et qn̄ ſcinditur reperiunt̄ in medio eius vermiculi parui. ⁊ iſta eſt virga paſtoris maſculus. Et idem Serapion loco allegato. Sunt eius due ſpecies. Maſculus ⁊ femina. Maſculus eſt herba que naſcitur omi anno. ⁊ habet ramulos ſeu ꝟgas tenues. molles. ſubtiles. nodoſos. ⁊ dilatat̄ ſup faciem terre ſicut gramen. ⁊ habet folia ſimilia folijs rute: niſi ꝙ ſunt lōgiora ⁊ molliora. ⁊ habet iuxta vnūquodꝗ foliū ſemen: ⁊ ꝓpter h̄ dr̄ maſculus. ⁊ habet florem rubeum. Sed femina eſt quam Serapion vocat in lingua perſica Perſerianum. Et Dyaſcorides vocat eam Poligonos ⁊ eſt centum nodia. Femina que ara. vocatur harſiarbay. Latine vero cauda vulpis. Et eſt ſcḋm Serap. herba hn̄s plantā paruā ⁊ virgā vnicā tenerā ſimilē canne. ⁊ in nodis ipſiꝰ ſunt folia egredientia ab ipa ꝟga ſimilia folijs pini. ⁊ habet radicē in q̄ nullū eſt iuuamentū. naſcit̄ iuxta aquas. ¶ Gal'. vi. ſim. far. cap. Dipſeus. Dipſeꝰ vel dipſacus eſt ꝟga paſtoris. plurimū qḋ eſt in ipſa eſt frigiditas. ⁊ in ſapore eius eſt ſtipticitas. Et virtus eius eſt q̄ infrigidat ⁊ deſiccat in ꝑncipio tertij gradꝰ. ⁊ radix huiꝰ plante deſiccat in. ij. gdu. ¶ Auicen̄. li. ij. cap. de ꝟga paſtoris. Virga paſtoris eſt maſculus ⁊ femia. ſed maſculus eſt fortior. in ipa eſt ſtipticitas. ſꝫ pars aquea in ipſa eſt plurima. Et ꝓpter multitudinē repulſionis materierū effuſaꝝ eſtimat̄ qḋ eſt exſiccatiua fortiter.

Operationes.

¶ Dyaſ. Eſt ꝟga paſtoris maſculus. radix eiꝰ deſiccat in. ij. gdu ⁊ abſtergit. que cocta i vino ⁊ tunſa. ⁊ ſic cerotū impoſita. vel ſi amplaſtrat̄ cū ea anus curat ciſſuras ani. ⁊ ragadias et fiſtulas ⁊ emorroidas interiores. quod medicamen in pixide enea conſeruandū.

¶ Et clauos corpis mundat. ⁊ formicas ⁊ vermes q̄ in capite huiꝰ plante inueniunt̄. in corio ſuo ligati ⁊ collo ſuſpēſi aut in brachio dicunt̄ febrem quartanam penitus curare. ⁊ medetur mirmices et acrocordines.

L ¶ Sera. Virga paſtoꝝ femia eſt: cuiꝰ vtꝰ repercutit ⁊ incarnat ⁊ ꝯfert inflāmatiōi oris ſtomachi qn̄ apponit̄ extra. ſic eſt poſtq̄ trita fuerit. ⁊ cōfert apati qḋ dr̄ heriſipila: ⁊ apatibꝫ antiq̄s.

D ¶ Et repcutit ⁊ ꝓhibet humores qui fluunt ad mēbra. et ex melioribꝫ medicinis heriſipile. qn̄ dilatat̄ ⁊ extenditur ambulans de membro ad membꝝ. ⁊ ꝯfert vlceribꝫ alijs. ⁊ vlceribꝫ manifeſtis. ad que humores fluunt ⁊ conglutinat vulnera recentia cum ſuo ſanguine.

E ¶ Et ꝯfert vlceribꝫ aurꝭ. ⁊ ſi ē in ea ſanies deſiccat eā. ⁊ abſcindit fluxū mēſtruoꝝ īmoderatū.

F ¶ Et curat vlcera inteſtinoꝝ ⁊ ſputū ſanguis. ⁊ ſiſtit fluxū eiꝰ vndecūꝗ fluat. ⁊ in om̄ibꝫ his maſculꝰ eſt fortior q̄ femia. vn̄ hꝫ maſculꝰ ꝟtutē ſtipticā frigidā qn̄ ſumit̄ in potu ex ſucco eius: ꝯfert ſputo ſanguīs ⁊ fluxui ſanguīs antiquo ⁊ egritudini q̄ dr̄ colirica. ⁊ diſtillationi vrine. qꝛ ꝓuocat vrinam ꝓuocatione forti.

G ¶ Et qn̄ ſumit̄ in potu cū vino ꝯfert morſibus venenoſis. ⁊ qn̄ bibit̄ in febribꝫ periodicis ante acceſſionē paroxiſmi ⁊ horā ꝯfert multū.

H ¶ Et qn̄ fit naſcale cū ea mulieri habēti fiſtulā ⁊ vlcera in matrice: ꝯfert iuuamētū magnū. ⁊ abſcindit fluxum humiditatū antiquarū ab ea. et diſtillatur ex ea in aurem. ⁊ cōfert dolori eius ⁊ ſaniei que fluit ab ea.

I ¶ Et quando coquit̄ cum vino ⁊ miſcet̄ ei mel ꝯfert iuuamentū vlceribꝫ matricis. ⁊ fit emplaſtrum cum folijs eius. ⁊ inflāmatiōi ſtomachi ⁊ ſputo ſanguinis ⁊ formice ⁊ heriſipile. ⁊ apoſtematibus calidis ⁊ frigidis in principio eorum. ⁊ quando coquitur cum vino et terit̄ bene donec fiat cerotum.

K ¶ Et emplaſtrat̄ cū ea anus curat ciſſuras q̄ ſunt in ano ⁊ emorroidas interiores. ⁊ oportet ꝙ hec medicina reponat̄ in pixide enea. ⁊ curat ſpecē formice q̄ dr̄ paragodes. Et dicunt quidam ꝙ vermes q̄ reperiunt̄ in capitibꝫ huius plante qn̄ ligatur in corio ſuo.

L ¶ Et ſuſpendit̄ in collo ⁊ hūero habētes quartanam curat eam ſi deus voluerit.

M ¶ Auicen̄. Virga paſtoris ꝓhibet fluxū. et fit ex ea emplaſtrū flegmoni ⁊ heriſipile ⁊ formice. eſt valde ꝯferens apoſtematibꝫ vlceratiuis.

N ¶ Et cōſolidat vulnera recentia. ſuccus eius interficit vermes auris. ⁊ exſiccat vlcera eius. aqua eius confert ſputo ſanguinis. et fit ex ea emplaſtrum inflāmationi ſtomachi. et prohibet fluxum ſanguinis ⁊ matricis. ⁊ ſanat vlcera inteſtinorum.

O ¶ Et Dyaſcorides quidem exiſtimauit ꝙ ipſa prouocat vrinam ⁊ ſanat illum qui retinet eā et poteſt eam emittere.

Capitulū.ccccxciiij

Vitis latine. Arabice harim vel harin Grece ampeleos. Sera. li. ag. ca. Harim. Virtus ex ea eſt domeſtica ꝛ ſilueſtris. ꝛ alba ꝛ nigra. Domeſtica ē vitis vini. ꝛ ſilueſtris eſt q̄ grece vocat̄ ampeleos agria. haſtas hꝫ lōgas ꝛ lignoſas ꝛ aſperas. Folia eius ſtrigno ortino ſimilia. ſꝫ latiora ꝛ minora. florē hꝫ ſicut capilli. ſꝫ ſemen hꝫ vt botrus. Qd̄ cum matura uerit rufum facit colorē obrotundum. Alia ſpēs eſt q̄ vocat̄ lābruſca vel vituſu. cuiꝰ flos vocat̄ ynantus vel ynāntiū vel ante flores. ꝛ eſt maſculꝰ. de q̄ inuenies in c. xxviij. ſuperiꝰ de A. ꝛ eſt plāta in q̄ ſunt grana ꝑua ſilia botris vue paruis. ꝛ qn̄ ſūt matura coloꝛ eoꝝ ē rubeus. ꝛ figura ſui grani eſt rotūda. ꝛ racemi ſui botri reſeruant̄ in ſūmitate eiꝰ. ꝛ grece vocat̄ amboloſagine. Eſt alia ſpēs vitis q̄ dr̄ vitis alba. ꝛ eſt brionia. ꝑ q̄ lege ca. lxxv. ſupiꝰ de B. Galie. vi. ſim. far. ca. Ampeleos melana. Ampeleos melana ſiue vitis nigra vocat̄ hec ꝓprie brionia. de qua lege viticella hic infra. ꝛ eſt vera brionia. Sciendū ꝙ brionia ſupra de B. non eſt vera brionia. ſed autores illam appellāt vitis alba ſiue brionia alba.

Operationes

¶ Gal. vi. ſim. far. c. vitiſ. Vinū vitis albe domeſtice eſt ca. i. ij. g̃du. ꝛ vetꝰ ex eo eſt in. iij. g̃du. Et muſtū eſt i ꝑmo. ꝛ manifeſtat̄ vnūq̄dqꜫ in ꝑmo g̃du. ꝛ ꝑ manifeſtatiōeꝫ caliditatiſ inuēte in eo.
¶ Vitis domeſtice ſuccus ſm̄ Sera. ꝛ potiſſime folioꝝ eius ꝯuenit habentibꝫ vlcera in inteſtinis ſunt fri. ꝛ ſtiptice. ꝛ q̇ exſpuūt ſanguinē. ꝛ q̇ ꝯquerūt̄ de ardore ſtomachi. ꝛ ꝑgnātibꝫ habentibꝫ appetitū corruptū. ꝛ caprioli eius qn̄ infundunt̄ in aqua ꝛ bibitur faciunt hoc.
¶ Et lacrimis vitiſ ē ſilis gūmi: qꜫ coagulat̄ ſup palmites. q̇ potatꝰ cū vino expellit lapidem.
¶ Et linit̄ cū eo empetigo ꝛ curat eam. ꝛ ſcabiē vlceroſam ſimiliter ꝛ nō vlceroſam. ꝛ oportet ꝙ anteq̄ꜫ linias cū eo ꝙ linias membꝛ cū nitro ꝛ oleo aſſidue ꝛ abradas pilos. Et infra cap. Vinum. latius dicet̄.

Capitulū.ccccxcv.

Virem ſm̄ Serapionem li. ag. ca. Virem. ſunt ſpēs ſcꝫ abſi. ꝛ indū qd̄ appellat̄ arabicum. ꝛ eſt rubei coloris. et eſt idem qd̄ curcuma. Radix eiꝰ affert̄ ex terris in hyeme. ꝛ hꝫ grana ſicut grana paſſule. Et melius ex eo eſt rubeū habens pauca grana. ꝛ aliud eſt quod adheret manui. ꝛ habet colorē viole. ꝛ exteriꝰ eſt rubeum. cuius toxicum multū. Et

toricum quidẽ eſt res pauca minuta mollis
adherẽs manui qñ tangit᷑ vagina ei⁹.et ipſuz
quidẽ linitur ſup morpheam confert ei.

Operationes

¶ Virtus virem eſt calida ⁊ ſicca in ꝑncipio
tertij gradus.qđ ſi linit᷑ ad morpheã cõfert.
¶ Viriditas inuẽta ſup aquã q̃ arabice vocat᷑
batalep.⁊ i ligua hiſpanica mulſas ſꝫm Auer-
roi in ſcđo Colliget.eſt calida ⁊ hũida in.ij.

Capitulum.cccccxvj.

VIſcus latine ⁊ grece.arabi. dabalch
vel bele vł hiſos. Sera.li.aggre.ca.
dabalch auct. Dyaſc. Dabalch.i.vi-
ſcus. Melior ex eo eſt nou⁹ q̇ ſilis eſt in colo
re ſuo colori porri. Exteri⁹ ꝟo eſt ſubruſus ſi
ne aſpitate ⁊ ſine furfureitate. ⁊ fit ex fructu
rotũdo paruo q̇ naſcit᷑ in arbore glandiũ.⁊ fo
lia ei⁹ ſunt ſic folia arborꝫ buſſi. Fruct⁹ ğ iſte
ↄtundit᷑ ⁊ abluit᷑.deinde coquit᷑ in aq̃. Sunt
aũt q̇dã q̇ maſticando fructuz ipm faciũt vi-
ſcum.reperit᷑ etiã in arbore piroꝝ ⁊ maloꝝ:⁊
in multis alijs arboribꝫ.⁊ aliqñ in radice ar-
boꝝ aliquaꝝ paruaꝝ.⁊ latine vocat᷑ hec plã-
ta viſſago. Ego aũt vidi in monte Nabazat
hoĩes q̇ faciũt ex arbore magna que naſcitur
apud eos:⁊ apud ipos vocat᷑ tarabella.⁊ la-
tine vocat᷑ Caprifoliũ. Accipiũt q̇dẽ ramos
ipſius excoriãt eos facientes faſciculos.⁊ in
fundũt in aqua ⁊ dimittũt ſic aliquo ex men-
ſibꝫ.deinde ↄtundũt ↄtuſione forti:⁊ fit inde
viſcus bon⁹. Et virtus ei⁹ eſt ſimilis q̇ ſubti
liat.attrahit ⁊ diſſoluit:qꝛ habet virtutẽ reſo
lutiuã. ¶ Dyaſ.ca. Viſcus ſꝫm trãſlationem
noſtram. Viſcus in ramulis naſcens quodã
animali volatili:ſcilicet turdella viſcat᷑. Naz
illud ſi moratur in ramulis arboꝝ: glutinat᷑
⁊ inde naſcuntur virgule plurime.et fit viſc⁹
qui ſemꝑ viridis inuenit᷑. Eſt autez optim⁹ q̇
in arbore quercus creſcit.⁊ q̇ eſt mũdus ſub-
uiridis.⁊ ſi extendat᷑ non corrumpitur.ſed vt
membrana extenuatur.

Operationes

¶ Galien⁹.vi.ſim.far.ca.de viſco. Subſtan- A
tia viſci eſt cõpoſita ex aq̃ſa ſuba ⁊ aerea.⁊ de
his ambabꝫ eſt in eo multũ.⁊ ex terrea pauca
⁊ in ſapore ei⁹ eſt acuitas plus q̃ꝫ amaritudo
¶ Et virt⁹ eius eſt que calefacit:non tamẽ ci B
to qñ apponit᷑ corpori.ſed poſtq̃ꝫ facit moraz
in corpore ſicut facit tapſia.⁊ nos q̇dez dixi-
mus in his que preceſſerũt:q꜡ hec reos inue-
nitur in medicinis.quaꝝ virtus eſt que cale-
facit:cum quaꝝ calefactione eſt humiditas
ſuꝑflua indigeſta. ꝟtutes habet acres.duri-
cies mollire poteſt. Nam de ꝓfũdo extrahit
humorẽ cũ vehemẽtia.⁊ nõ ſubtile tantũ:ſed
⁊ pingues digerit.mox quidem calefacit.ſed
tꝑe diuturno impoſit⁹ calefacit vt tapſia.
¶ Auicẽna li.ij.ca.de viſco. Viſcus eſt not⁹ C
omĩbꝫ.⁊ ei⁹ quidẽ fruct⁹ ſimilis eſt ciceri ni-
gro vel ſincere. rotũdus virgulat⁹ frangibil᷑
ex quo man⁹ inuiſcant᷑.eius aũt minera ẽ ar
bor ferens glandes ⁊ pira et mala in q̇bꝫ ſunt
virtus aquea ⁊ aerea multiplicate valde qui
ex eo bonus eſt.eſt recens plan⁹ coloris por-
ri interius:viridis exterius.teritur et lauat᷑.
deinde coquit᷑.⁊ nõ calefacit niſi poſt moraz
longam ſicut gũmi rute agreſtis:⁊ eſt debili
orea in hoc.⁊ in ipo quidẽ eſt humiditas ſu-
perflua indigeſta.⁊ eſt ca.⁊ ſic.in.iij.⁊ eſt reſo
lutiuus.reſoluit eñi humiditates groſſas.et
ꝓfundo corpis ꝓpter fortitudinẽ ꝟtutꝫ attra-
ctiue:⁊ lenit.⁊ dixerũt quidã q꜡ nõ ineſt ei ope
ratio in humiditatibꝫ niſi tenuibus.
¶ Serapion aucto. Dyaſ. Quãdo viſc⁹ mi-
ſcetur cum reſina pini maturat apoſtemata q̃ D
fiunt in radice auris ⁊ alia apoſtemata.
¶ Et quando miſcetur cum olibano curat vl
cera antiqua.⁊ quando miſcetur cum calce ⁊ E
cũ lapide gagatis: aut lapide aſio.⁊ coquitur
cum eis.⁊ ponitur ſuꝑ apoſtemata fraudulẽ-
ta: aut ſuper duriciem ſplenis curat. Et reſol
uit apoſtemata ⁊ duricies.
¶ Et qñ miſcet᷑ cũ auripigmento citrino aut F
rubeo.⁊ ponit᷑ ſuꝑ maculas aufert eas.et qñ
cũ calce miſcetur ⁊ rob excludit vngues.
¶ Auicenna. Viſc⁹ eradicat vngues malas G

191

cũ ſuper eas ponitur cum arſenico. ⁊ reſol
uit apoſtemata frigida.et proprie confortat/
tur cum calce: ⁊ lenit vlcera antiqua et vulne
ra mala.⁊ lenit iuncturas cũ tam tanta cera.
quantum ⁊ ipſū ⁊ cum equali pondere ſui de
reſina pini.⁊ confert apoſtematibus frigidis
D poſt aures.¶ Et mixtus cum gummi pini et
cera extenuat ſplenem cum ſup ipſū ponitur
cum aliquib⁹ reb⁹ ipſiu⁊ confortantibus ſicut
eſt calx ⁊ huiuſmodi.

Capitulum.cccxcvij.

V Iticella. Pandecta ca.cclxvij. Feſe
ra arabice vel feſire.grece ampeleos
leuce.latine viticella vel vitis alba.
Sed ſciendũ q̃ Galien⁹ vbiq; vocat vitē albā
vel nigrā brioniā. Et Dyaſco. ſil'r ſm̃ trāſlati
onē arabicam. Sed Galien⁹. vi.ſim. far.ca.
Ampeleos melana.dicit̃ q̃ vitis nigra ꝓprie
dicit̃ Brionia.hoc ſil'r apparet in capi. vitis
patrũ ſupra. Sera.libro aggre.ca.feſera. Fe/
ſera herba eſt que habet folia et capriolos in
ſimilitudinē vitis cōmunis.niſi q2 ſunt aſpe/
riora et rami ⁊ caprioli adherent implicātes
ſe quibuſcunq; approximāt ex arboribus a/
lijs ⁊ ſuſpenduntur eis cum capriolis ſuis.⁊
habet fructum ſimilem racemo rubeo.

Operationes

¶ Dyaſcorides ca.ampeleos. Ampeleos leu
ce: id eſt brionia ſiue vt latine vitis alba. ha/
ſtas ⁊ folia ſilia hab⁊ viti nr̃e: ſed aſpera ⁊ mi
nora.caprioli ſimiles ſunt implicātes ſe ſemē
ipī vuule ſil'e.eſt ⁊ butrioſum rarum.
¶ Dyaſco. Viticella in vino elixa et comeſta
ventrem ⁊ vrinā mouent.virt⁹ eſt folijs ⁊ ha/
ſtis ipſius ⁊ radici viſcida. vnde vulneribus
chironis impoſita medicatur. Cancros ⁊ va
gedenia vulnera ad ſcabiem ꝓducit. Tibijs
vulnera tollit.ſale addito ⁊ in cathaplaſmati
bus adhibita ⁊ compoſita.
¶ Radix ei⁹ colorē corꝑis bonum reddit.ru/
gas vultib⁹ diſtēdit. Lentigines purgat ma
gnis cicatricib⁹ colorē ꝓpriũ reddit. Linores
⁊ panaricia emēdat.cũ vino in cathaplaſma/
tib⁹ adhibita duricies ſpargit. Apoſtemata
curat. Oſſa corpori infixa eijcit. Medicami
nib⁹ ſtipticis neceſſario miſcet̃.
¶ Epilentic;.ʒ.i.adhibita anno toto ꝓ̄ſtolat̃
ſiũ mō accepta apoplexie ⁊ ſtomatic; ſingu/
lare p̄ſidiũ eſt maxie.ʒ.ij.accepte ſingul' cau/
ſis ſil'r ꝯuenit morſib⁹ venenat;. Aborſum fa/
cit.plus vero accepta maniā facit.
¶ Secūdinas deponit. Vrinā ꝓuocat.mel/
le addito vt electuariũ datũ diſnoic; ⁊ offoca
tionib⁹ preſtolat̃. Tuſſim ⁊ dolorē capitis et
lateris cōpeſcit. De alto cadētib⁹ ⁊ ꝯquaſſa/
tionib⁹ maximũ remediũ eſt obulo vno cum
aceto bibita ſplenem deſiccat dieb⁹.xxx.
¶ Accepta cum caricis cathaplaſmata om/
nia ſimiliter facere poteſt.cocta in aqua ⁊ fo/
mento adhibita ſtericas purgat.infantes nō
coagulatos deponit. Verno tempore herba
ipſa exiccatur.
¶ Cuius ſuccus cum mulſa bibitus omīa ſi/
militer facere nouit et flegma deponit. Se/
men vero eius tritum ⁊ perunctum ſcabiem
et leproſos curat. Lac mulieribus prouocat
Succus eius cum ſucco ptiſane coctus lac
mulieribus preſtat. Succus baccaru⁊ eius
lac vberibus ſiccis reddit.
¶ Cime eius vrinā mouent mediocriter. Ra
dix autē proiectoriam ⁊ extenuatoriā virtu/
tem habet ⁊ deſiccat mediocriter.
¶ Et ideo ſplenem reſoluit ⁊ ſclirofim poſita
extrinſec⁹.aut ſuppoſita cum ficubus: leprā
⁊ ſcabie⁊ ſanat.datur etiā in cibo pro ſplene.
⁊ ꝑ vrinam ſplen digeritur. Hec herba tā lau
dabilis eſt vt in tyriacis potiōib⁹ mittatur.
Miſcetur ⁊ pulchrificijs medicaminib⁹ cũ
oleo decocta donec areſcat detrahit.

¶Cõmuniter autẽ radix cutem fricabilem ꝛ
extenſam facit. Medetur aũt effelidas ꝛ len
tigines ꝛ maculas nigras cum orobo atq; te
rachia ꝛ fenugreci ſemine. Item ſi tecum eaꝫ
portaueris omnia mala a te effugient.

congelatum in veſica. ꝛ cũ aqua mellis fran-
git lapidem. ¶Et aperit opilationes matricꝭ E
et ſoluit melancoliam et flegma ſicut epythi-
mum quando bibitur ſicca cum oximelle. et
ipſa ĩ partibꝫ noſtris caremus.

Capitulum. cccccxcviij.

Vethuen. Auicẽna libro. ij. ca. vethu-
en. Vethuen eſt planta habens vir-
gas minutas. ſup quas ſũt flores al-
bi. habentes folia ſimilia floribꝫ maro. acuti
ſaporis ꝛ odoris. ꝛ eſt ca. in. iij. ſic. in. ij. Et ẽ
ex ea alia citrina. alia alba. eſt digeſtiua. ape-
ritiua opilationũ. ꝛ ĩ rubea eſt ſtipticitas.

Operationes

a ¶Auicẽna. Vethuen ꝓuocat ſudorẽ. et eius
oleum inunctũ aperit orificia venaꝝ. ꝛ reſol-
uit apoſtemata in ſtomacho: ꝛ ſanguinẽ con
b gelatũ in ipo. ¶Et cõuenit apoſtematibꝫ fri-
gidis. Conuenit fiſtulis ꝛ vlceribꝫ neruorꝫ.
cum in decoctione eius infundit̃ ſpongia. et
ponitur ſup egros ꝛ facit ſubeth.
c ¶Et odoratur humiditas eius ꝛ facit dormi
re. Conuenit aſmati cum bibitur ſicca: ſicut
bibitur epithimum.
d ¶Et prouocat fortiter, ꝛ reſoluit ſanguinem

Capitulum. cccccxcix.

Volubilis latine. gre. cuſſus. ara. Je-
blech. Jo. Me. ca. de volubili. Vo-
lubilis plꝛes ſunt ſpẽs. Una ẽ q̃ dr̃ fu
nis arboꝝ. cuiꝰ flos eſt albꝰ. ꝛ eſt ſicut ruba.
ꝛ habet lac. et vocat̃ volubilis magna. Et eſt
alia cuiꝰ rami repũt ſup terram ꝛ ſup ramos
plantaꝝ. q̃ folia ꝛ flores hꝫ minores. ꝛ dr̃ vo-
lubilis parua. Et eſt alia ſpecies eius hñs fo
lia ſubalbida ꝛ lanuginoſa. ꝛ hꝫ lac. Et eſt ſpe
cies alia aſpera hñs folia ſicut ſũt citrulli fo
lia. cuiꝰ flos eſt ſicut ampulle adherentes. et
vocat̃ lupulus. Et eſt q̃rta ſpecies eiꝰ cuiꝰ ra
dix eſt ſicut feſcireſim ꝛ magiſ groſſa. ĩmo eſt
groſſitudo eiꝰ in modũ cucurbite maioris. et
eiꝰ ſtipites eleuant̃ ſup radicẽ ſuã circiter cu
bitos duos. ꝛ folia eius ſunt ſtricta parua in
modũ ſagitte alate: q̃ ex leui cã fluũt. ꝛ hꝫ lac:
ꝛ vocatur dñs lacticinioꝝ. ꝛ ex ea fit ſcamo-
nea. qđ inuenies in ca. ccccxix. de S. Meſ
or duaꝝ ſpecieꝝ primaꝝ ẽ magna: hñs folia

in modū ſagitte alate:melior eſt q̄ orit̄ i locis tēperatꝫ remotꝫ ab exceſſu. Inq̄t Dyaſ. Magna eſt eq̄lis. declinat tñ ad caliditatē. ⁊ ē ſic. in. ij. ⁊ eſt reſolutiua: maturatiua: aperitiua. abſterſiua ⁊ ſolutiua. lanuginoſa ꝟo ca. ē i exceſſu vlceratiua ⁊ inciſiua. Sagittal' ꝟo ca. ē ⁊ ſic. in. ij. gradu. Et dixit Gal. in ꝑncipio tertij. lac ꝟo in fine tertij. ⁊ eſt acris vlceratiua. ⁊ eiꝰ acrimonia nō eſt ī vehemētia lacticinij maioris. ⁊ eſt in q̄libet eiꝰ parte plante acuitas ⁊ ſeroſitas: ſed plus in lacte ipſiꝰ. ⁊ eſt in ea abſterſio ⁊ reſolutio. ⁊ iſta ē ſcamonea. Lupulus vero eſt equalis ad frigiditatē declinans. ⁊ dr̄ q̄ eſt in ꝑncipio ꝑmi. et eſt verius. Eſt autē ſedatiuus doloꝝ calidoꝝ extinctiuus inflāmationū ⁊ lenitiuus.

Operationes

A ¶ Jo. Me. Rectificatio magna aperit orificia venaꝝ. ꝓpter qđ miſcēdū ē ei aliq̄d ex draganto ⁊ maſtice. ⁊ rectiꝰ qđ vigorat operationē eiꝰ eſt aqua caſei cū ſpica ⁊ maſtice.

B ¶ Ex ſagittali aūt nō ꝯpinat̄ ad ſoluēdū niſi coagulū eiꝰ. ⁊ eſt ſcamonea. Lanuginoſa vero prorſus vitāda eſt. Solutōe enī educit ſan-

C guinē. ⁊ eſt venenū. ¶ Item lanuginoſa educit excoriādo. Lupulus vero aſperſa educit de colera citrina rem aliquā ⁊ mūdificat ſanguinē ab ea: ⁊ clarificat ip̄m: ⁊ ſedat inflāmationē eius. ⁊ affert ei iuuamentū magnū infuſio ipſius in aqua caſei.

D ¶ Et ſyrupus eiꝰ remouet yctericiā: ⁊ aqua parū vtuntur adminiſtratione eiꝰ medici tēporis noſtri: cū ſit medicina bona.

E ¶ Et ip̄a quidē ⁊ ſuccus eius cū ſauich ordei ſedat dolorē capitis ca. ⁊ ꝯuenit calefactioni ſtomachi ⁊ epatis. ⁊ ſyrupus eiꝰ ꝯuenit febribus colericis ⁊ ſanguineis.

F ¶ Magna ꝟo ſolutiōe educit colerā aduſtā cū facilitate: ⁊ ap̄it opilationē epatꝫ ⁊ meſeraicaꝝ. ⁊ ꝯuenit ycteritie cū ſucco apij ⁊ endiuie. aut cū aqua caſei. ⁊ ꝯuenit apoſtemati epatis cal. extrinſecō. ⁊ ſedat ſodā antiquā. et

G ꝓprie cū oleo ro. aut camomille. ¶ Et ſuccus eius eſt ex eis q̄ ſanāt vlcera in aure. et eſt ex medicinis pectoris ⁊ pulmonis: mūdificans ea a ſupfluitatibꝫ: ⁊ cōuenit aſmati valde.

H ¶ Et ꝯuenit febri longi t̄pis. ⁊ ꝓprie. ſe. opilationū. ⁊ eis quaꝝ materia eſt colera citrina.

I ¶ Ex radice vero ſagittalis fit emplaſtrum ⁊ oleo roſarum aut camomille. ⁊ ſedat ſodā frigidam antiquam: ⁊ curat emigraneā. Doſis potio volubilis magne in decoctione eſt circiter. Ʒ. iiij. Lupuli vero infuſiōis ī aqua caſei potione libra. i.

Capitulum. cccc.

Vua paſſula. Galienꝰ. vi. ſim. far. cap. de vua paſſa. Aſtaſis. i. vua paſſa. digeſtiue ſimul ⁊ ſtiptice et dyaforetice lente participat virtutis.

Operationes

¶ Dyaſc. Albe paſſule ſūt plus ſtiptice. ⁊ carnes paſſularū q̄n extrahunt̄ ab eis grana et q̄n comedunt̄ ꝯueniūt canne pulmonis: ⁊ cōferunt tuſſi renibꝫ ⁊ veſice.

¶ Et q̄n paſſule comedunt̄ ſole cū nucleis cōferunt vlceribꝫ inteſtinoꝝ. ⁊ q̄n caro paſſularū miſcet̄ cū farina ⁊ gneiſi. i. ſcariola et ouis ⁊ modico melle: ⁊ comeditur admixto modico pipere: expellit flegma ꝑ os.

¶ Et q̄n miſcet̄ cū farina fabarū et cimino. et fit inde emplaſtꝝ: ꝯuenit apoſtematibꝫ ca. inteſtinoꝝ. ⁊ q̄n paſſule piſtate miſcent̄ cū ruta: ⁊ fit inde emplaſtrū: delet qđ apparet in cute ex clauis ⁊ vlceribꝫ fraudulētis. ſ. cancro.

¶ Quādo fit ex eis emplaſtꝝ cū opopanaco conuenit podagre. ⁊ q̄n ponitur ſuꝑ vngues eradicat eos. et meliores ex eis ſunt keſmes ſine granis. ⁊ poſt eas ſunt pingues ſubtilis corticis ⁊ parui grani.

Capitulum.ccccci.

v Uvaverſa. Bartho. i li. de ꝓprietatibꝫ rerū. Uvaverſa a humeo mēs dr̄. ꝛ eſt dicta q̄ſi hūida: eo ꝙ intriſecꝰ hūorꝫ ē plena. Uñ dic̄ Iſi. li. xvij. Ex tribꝫ āt cōponit̄ uva: ſcꝫ ex follicul̄: glacea ꝛ arillis. folliculi dicunt̄ vinacia: in qbꝫ glacea ꝯtinet̄. Et ē glace ſuccus ſiue hūoꝛ pinguis ipſiꝰ vue. Itē ſūt verticarie ſic dicte a magnitudine ꝛ longitudine.

Operationes

¶ Sal. vi. ſim. far. ca. vuaverſa inq̄t. Uvaverſa ſunt indigeſtibilia. ſuba eius eſt groſſa terrea: ꝙ ut ꝛ guſtu declarat̄. qꝛ ſapoꝛ eiꝰ eſt acerbus vel ponticus. ¶ Uirtꝰ eius fri. in. i. ſic. in ij. ꝛ ſtipticat ꝛ cōſtringit. ꝛ conuenit oī fluxui ventris iuuamento magno.

Capitulum.ccccccij.

v Umbilicꝰ venerꝫ vel cymbalaria latine. grece colitidon. Dyaſ. Colitidon id eſt vmbilicꝰ venerꝫ eſt herba: folia hꝫ ſicut acinctabulū obꝛotūda ꝛ alta: ꝛ latenter cōcaua. ꝛ haſtā breuē in q̄ eſt ſemē poſitū. Radix eſt ei obꝛotunda vt oliua. Eſt alia colitidon que folia hꝫ pinguia ꝛ latioꝛa ꝛ ſpiſſa ſicut bugellas. folia q̄ ſunt circa radicē ſūt ſicut oculus picta. guſtu ſtiptica. haſtaꝫ habet tenuem. cuius flos ꝛ ſemen ſimiles ypericon. Radix eſt illi maioꝛ predicte.

Operationes

¶ Sal. vij. ſim. far. ca. Colitidon. mixte ē ꝟtutis. ſ. hūide: frigide: ꝛ cuiuſdā obtuſe. ſtipticitatꝫ amare. vnde infrigidat ꝛ repcutit ꝛ abſtergit ꝛ dyaforat. Pli. ca. colitidon herba ē oībꝫ nota. cuiꝰ natura ex hūido frigido ꝛ parꝫ calido refrigeratoꝛia. ¶ Dyaſco. Uirtꝰ ꝓme ſpecici eſt ꝙ ſuccꝰ radicꝫ eiꝰ ꝛ folioꝝ punctꝰ: aut fomēto adhibitus tumoꝛē nature ſpargit. A B

¶ Ignem ſacrū extinguit: et ꝑniones curat. Scrofis impoſitꝰ eas ſpargit. Stomachi eſtuationē tollit. Radix comeſta cū folijs calculos frāgit. Urinā ꝓuocat. ¶ Hydropicis in oximelle datꝰ ſingulare p̄ſidiū eſt. Et multi ad amoꝛē eam colligunt. Hec mixtā habet virtutē infrigidandi ꝛ humectandi. Hec etiā nō a parte ſtipticā vim cū amaritudine modica. vñ infrigidat ꝛ repꝛimit ꝛ proijcit et digerit inflāmationē. ergo flegmonē curat: ꝛ i ſtomacho cām habētibꝫ vtiliſſima eſt. ¶ Cathaplaſmata tunſa ꝛ impoſita vulnera q̄ ſunt cū ruboꝛe ꝛ roſulas ſanat. ſuccꝰ eiꝰ iniectꝰ ad veretri exiccationē (quā greci fimoſim vocant) valet. ¶ Galie. Colitidon curat flegmones C D E F

heriſipilatos.⁊ heriſipilas fleg.et maxīe ſto.
ardētis vtilis.⁊ ſufficiēter epiplaſmata. cre-
dita aūt ſūt folia cū radice comeſta lapides
B frāgere ⁊ vrinas mouere.¶ Pli.Hec tūſa ⁊ i-
poſita vulnera curat ⁊ reſoluūt q̄ ſūt cū rubo-
re.i.roſulas ſanat. Tunſa ⁊ ſtomacho ipoſi-
D ta ardorē ⁊ inflāmationē ſedat. ¶ Radix vo
eius potata lapides frāgit. Greci vero dicūt
ꝙ leniter ſit humida frigida ⁊ ſtiptica.

Capitulum.cccciij.

V Ngula caballina. Sciēdū ꝙ vngu-
la caballina duplicꝫ generꝫ eſt.vnum
aq̄ticū.aliud terrenū. Aq̄ticū ē nenu
far vel nymphea aq̄tica.vel cacabꝰ venerꝫ.vl'
papauer paluſtre.vl' alga paluſtrꝫ: hn̄s flores
alboſ.ſic appet i ca.cccix.ſupiꝰ de N. Terre
na ē q̄ vocaṫ vngula caballina gre. ⁊ ara.vo-
caṫ pbatanū vl' farfugiū. naſciṫ iuxta fluuiū.

Operationes

A ¶ Sal'.vi.ſim.far.ca.de tuſſilagine.⁊ ē vngula
caballina vel nenufar terrenum vel farfana.
Noiaṫ aūt tuſſilago: eo ꝙ tuſſibꝫ ⁊ orthonoicꝫ
ꝯferēs crediṫ.ſi q̄s ſumēs fo.ſicca.vel radicē
ſup prunas ſumigās iſpiret ꝯſurgentē fumū.
B ¶ Eſt āt mediocriter acre:q̄re ⁊ rūpe ſine do
lore crediṫ vniuerſa apata q̄ in torace.viridia

vero folia ⁊ flores.flegmonē patientia mem-
bra cū difficultate digeſtionis exteriꝰ catha-
plaſmata iuuāt ꝓpter amiſſionē aq̄ſe hūidita-
tis: cuiꝰ oīa virida ⁊ tenera. Hec q̄dē magis:
illa vo minꝰ participāt.ſicca vo folia lilij a-
crioris ſūt vtutꝫ: vt cōpetāt flegmonē patien
tibꝫ.¶ Aui.li.ij.ca.de nenufare terreno: inq̄t E
eſſe fri.⁊ hu.cōplexionis in.ij.gradu.

Capitulum.cccciiij.

V Rtica maior. Pandecta. ca.ccclxv.
Huiure vel varikflatū vel ſarichara
Grece inguidalis ac califex.latie vo
vrtica. Sera.li.aggre.auc. Dyaſ.ca. huiure.
Sunt eiꝰ due ſpecies. Una ea ē aſpior ⁊ ni
grior.hn̄s fo.latiora.⁊ hꝫ ſemen ſimile ſemini
canabis: niſi ꝙ eſt minꝰ eo. Alia vo hꝫ mino
ra folia.⁊ nō habet folia aſpera ſicut pma.de
qua in ſequenti ca.diceṫ. Et eſt ca.⁊ ſic. in.iij.
gradu.merito quidē igiṫ vt alimento nullus
vtaṫ ſine eo ꝙ maxima capiaṫ fame. Utilis
aūt ē eſt vt medicina ſubductiua ventris.

Operationes

¶ Galie.lib. de cibis ca.de vrtica. Et idē.vi.
ſim.far.eodem ca. Acalifex ſiue vrtica maior
Huiꝰ herbe tam fructus q̄s folia ipſa maxie
admittanṫ ad opꝰ medicine. Dyaforetice eſt

virtutis vt puſtulas ⁊ parotidas ſanet. Ha-
bet aūt ⁊ ventoſitatis aliq̄d. quapropter im-
petus libidinis excitat: ⁊ maxime q̄n cū ſa-
pa bibitur ſemen ei⁹. q̄ autē nō vehementer
calefacit: ſit ſatis ſubtilium partium: ſit edu-
cens groſſoꝝ humoꝝ ⁊ viſcoſoꝝ qui in tora-
ce ⁊ pulmone. Teſtat̄ ⁊ in hoc q̄ patiunt̄ peri
cule corpis quas ꝯtingit. Illa vero ventoſi-
tas quā participare dicit̄: naſcit̄ dū ipſa di-
geritur. Non eni eſt actu ventoſa ſed poten-
tia. ventrē laxat moderate. et hoc ſolūmodo
q̄ mūdificat ⁊ cōmouet. nō eo q̄ purget.
B ¶ Dyaſco. Cathaplaſmatib⁹ impoſita corpo
ris fricatiōe atq̄ rubore: dolorē atq̄ pruritū
facit. deniq̄ recorporatiue ꝟtutis ſunt maior
videlicet ⁊ minor. Siīr limoſis atq̄ ſimilib⁹
duriciebꝰ medet̄ etiā eis qui ab aīalib⁹ vene
C natis fuerūt vexati. ¶ Itē cocta atq̄ cōtrita
emollit ventrē. Semen aūt ei⁹ ventrem mo-
uet. Folia ⁊ ſemē dyaforetica ſunt ⁊ leptome
ris abundāter ſine calefactiōe nimia. ſanant
ſtigmata ⁊ cyraculas ⁊ ragades. et ex torace
⁊ pulmone educit humores pingues et gluti-
noſos. habet aūt aliq̄d in ſe ventoſitat̄. ad lu
xuriā ꝓmouendā ⁊ excitandā libidinē. maxi-
me quādo cum ſapa bibitur.
D ¶ Acalifex calefactoria eſt: que potata cū vi-
no regium morbū emendat. ſemen ei⁹ in anti
dotis miſſum colericis prodeſt.
E ¶ Itē tritū cū melle ⁊ in modū electuarij da-
tū: tuſſim veterē ⁊ in frigore cōceptā emēdat.
ex calore ſuos oēs tumores diſſoluit.
F ¶ Sera. aucto. Galieni. Virt⁹ ei⁹ eſt q̄ reſol
uit reſolutiōe multa. et eſt cū hoc ei⁹ virt⁹ in-
flatiua. ⁊ ꝓpter hanc cauſam mouet coitum:
⁊ delet exituras: ⁊ apoſtemata que fiūt ꝑ au-
res. ⁊ facit exiccari hūores viſcoſos a pecto-
re ⁊ pulmone q̄n bibit̄. ⁊ curat vlcera corroſi-
na: ⁊ oīe cui cōuenit exiccatio. Et q̄n bibit̄
de ſemine eius cū rob excitat appetitū coi-
tus. ⁊ ſoluit ventrē ſolutione temperata. pro-
pterea quia abſtergit ⁊ cōmouet.
G ¶ Et folia ambarū ſpecierū quādo terunt̄ cū
ſale ⁊ fit emplaſtrū curat morſum canis et vl-
cera fraudulenta ⁊ carnoſa: ⁊ vlcera ſordida:
⁊ tortiones neruoꝝ ⁊ exituras. ⁊ apoſtemata
que fiunt poſt aures. Et fit cum eis cerotum
cum cera ad duriciem ſplenis.
H ¶ Et q̄n terunt̄ ex folijs eius ⁊ ponunt̄ in na-
rib⁹: abſcindūt fluxū ſanguinis. ⁊ q̄n terit̄ ex
eis ⁊ cōficit̄ cū myrrha: ⁊ fit inde naſcale ꝓuo
I cat mēſtrua. ¶ Et ponunt̄ folia ei⁹ ſup matri-
cem egreſſam: ⁊ eā reuocat intus. ⁊ ſemen ei⁹
q̄n bibit̄ cū rob excitat appetitū coit⁹: ⁊ ape-
rit orificium matricis. ⁊ terit̄ ⁊ cōficitur cum
melle ⁊ comedit̄. ⁊ cōuenit aſmati que non ſi-
nit hoīem iacere: ⁊ pleureſi. ⁊ expellit ſuꝑflui
tates a pectore. ¶ Et decoctio folioꝝ ei⁹ q̄n K
coquitur cū pauco myrrhe ꝓuocat mēſtrua.
⁊ q̄n folia ipa coquunt̄ cū limacijs molliunt
ventrem ⁊ ꝓuocant vrinā. ⁊ quādo folia ipſa
coquunt̄ cum ordeo expellunt ſuꝑfluitates a
pectore. ⁊ quādo fiunt gargariſmata cū ſuc-
cis eius: curat apoſtemata vulue.
¶ Et idem auctoritate Raſis. Oleum vrtice L
eſt magis laxatiuum q̄ oleum cartami: ſcili-
cet quādo tu comparas virtutem laxatiuam
vrtice virtute laxatiue cartami.
¶ Et idem aucto. Aben meſuay. Mouet coi M
tum quando comeditur cum cepis ⁊ vitellis
ouorum. ⁊ quādo teritur ſemen eius et ponit̄
ſuper cancrum conuenit.
¶ Et de ꝓprietate ei⁹ ē q̄ laxat flegma viſcoſū. N
⁊ q̄n excoriat̄ ſemē vrtice ⁊ terit̄: ⁊ miſcet̄ cum
melle ⁊ ſumit̄: laxat cū fortitudine. et oportet
tū q̄ non tangat linguā ⁊ caput merine adu-
rat ea. ¶ Et doſis ei⁹ a. xx. ḡnis vſq̄ ad. xxx. O
¶ Et idē auc. Iſaac. Soluit ventrē viſcoſuꝫ P
⁊ ꝓuocat vrinā. ⁊ cōuenit dolori renū: ⁊ iuuat
coitū. ⁊ maxime ſi comedat̄ cū cepis ⁊ vitel-
lis ouoꝝ. ⁊ q̄n bibitur cum ſemīe canabi: cō
uenit ſpleni ⁊ dolori lateris.

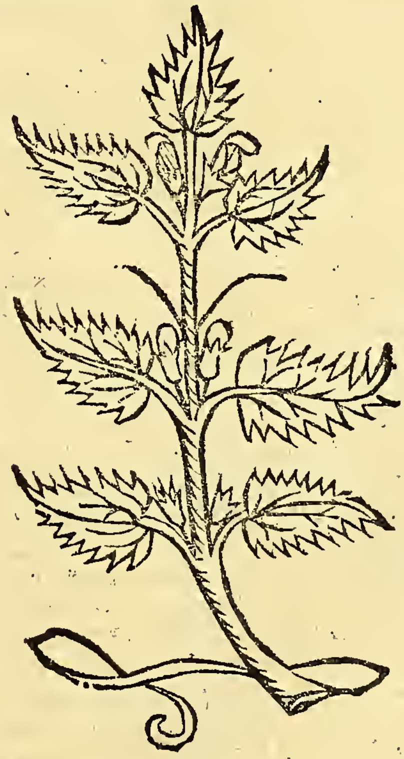

Capitulum.cccccv.

V Rtica minor. Dyaſcorides. Urtica altera maior: altera minor. De maiori in pcedēti capitulo dictū. Minor vero que ꝛ vſualis eſt ꝛ ſimplex cū tenui ſemine: ac folijs nimis aſperis. ¶ Auicenna. Color ſeminis eius eſt ſimilis ſeminis porri: ſed tamen eſt minus ꝛ ſubtili⁹. ꝛ nō eſt in ei⁹ longitudine. ꝛ mordicat qḋ ei obuiat. ita ꝙ etiaꝫ inteſtina. Urtica ꝛ ſemen ei⁹ ſunt ca. in principio tertij gradus. ꝛ ſic. in. ij. ſed ſemē eſt minoris ſiccitatis ꝙ̄ ipſa. Eſt attractiua: vlceratiua: reſolutiua cum virtute aduſtiua. Et ſunt quidam qui dicunt calefactionē eius nō eſſe fortem. ꝛ in ipſa quidem eſt virtus aperitiua. ꝛ in ipo eſt abſterſio fortis.

Operationes

A ¶ Auicē. Emplaſtrū ei⁹ cū raffano diſrūpit dubelet. ꝛ cōuenit duriciebꝫ. Et ſemen ei⁹ cōuenit cancro in emplaſtro. ꝛ ſimiliter ei⁹ cinis cū ſale cōuenit vlceribꝫ que accidūt in morſura canis ꝛ vlceribꝫ malignis ꝛ cancro.

B ¶ Emplaſtrum ex eo cum ſale cōuenit torſioni neruorum. Et folia eius contrita abſcindunt fluxū ſanguinis ex naribꝫ. Et ſemen ei⁹ cōuenit ſtricture nariū. et aperit opilationes collatorū fortiter. ꝛ ex ſemine eius factū emplaſtrum fit dentiū eradicatio facilis.

C ¶ Et ex eo emplaſtruꝫ cōuenit apoſtematibꝫ que fiunt poſt aures. ꝛ eſt abſterſiuū qñ bibitur cū aqua ordei. ꝛ mundificat pectus.

D ¶ Et cum decoquuntur folia eius in aqua ordei educunt humores groſſos qui ſunt in pectore. eius ſemen eſt fortius: et ipm remouet aſma ꝛ frigidam pleureſim.

E ¶ Excitat coitum pcipue ſemen eius cum vino. Et aperit orificium matricis: quādo matrix recipit ſperma. ꝛ ſimiliter ſi comedat̄ cū cepis ꝛ ouis. Et quādo ſupponit̄ cū myrrha puocat menſtrua ꝛ aperit matricē. ꝛ ſimiliter ſi bibatur decoctio eius cū myrrha.

F ¶ Et folia ei⁹ recētia reducūt matricē exeuntē loco emplaſtri poſita. ꝛ ſoluēdo educit flegma: ꝛ hūorē crudū ſua abſterſiōe cū virtute ſolutiua q̄ ſit in ipſa.

G ¶ Et oleū vrtice minoris plus ſoluit flegma ꝙ̄ oleū cartami. Et decoctio folioꝝ ei⁹ cū obſtracis lenit ventrē.

H ¶ Et ſi vis vt ipſa facili⁹ ſoluat accipe medullam ſeminis ei⁹ ꝛ cōtere ipam cū ſaucib: ꝛ pꝛice eū cū vino ꝛ bibe eā. ꝛ oportet vt poſt ei⁹ hauſtū bibatur aliquid ex oleo ro. ne adurat guttur bibentis. Et quando fiunt ex ipis colliria cū melle ꝛ ſupponunt̄ ꝛ ſoluunt.

¶ Palladi⁹. Urtica ex ea vocata ē ꝙ tactus ei⁹ corp⁹ adurat. Sunt enī ambo oīno ignee nature. vnde ꝛ tactu purit ꝛ pruriginē facit.

¶ Macer. Dicim⁹ vrticā quā grec⁹ acaliſe dicit.
Feruida nō modice vis illi dicit̄ eſſe.
Unde nec immerito nomē ſumpſiſſe videt̄.
Tacta ꝙ exurat: digitos vrtica tenentes.
Hec ſolet ycteritos: cū vino ſumpta iuuare.
Illius ſemen colicis cum melle medetur.
Et tuſſim veterem curat ſi ſepe bibatur.
Frigus pulmonis pellit ventriſqꝫ tumorē.

Capitulum.cccccvi.

V Lpicū. Iſi. Ulpicū appellatū eſt: eo ꝙ allij odorē hꝫ. Pal. li. xi. In menſe nouēbri vlpicū ſicut ꝛ alliū ſerit̄ terra: maxie alba foſſa ꝛ ſubacta ſine ſtercore. Sulcos in aeris facies ꝛ i locꝭ altioribꝫ ſemīa pones. q̄ttuor digitꝭ ſeparatas: nec alti⁹ preſſa. Sarculari frequēter debēt: qꝛ plureſcūt. Si capitatū facere voluerꝭ: vbi cepit caulis pdire particula: ſicqꝫ ſuccus reuertet̄ ad ſpicas.

Operationes

A ¶ Iſidorus. Ulpicum cū vino tritum calculos aiunt pdeſſe potui datū. Illius ſemen cū vino menſtrua prouocat ſiue purgat.

Capitulum.cccccvij.

Vlmus latine.ara.arnabū.grece pe‑
tela vł prolelee ſiue pteloe. Paulꝰ ca.
de vlmo. Vlmo ē arbor oīb9 nota. cuiꝰ folia
ſtiptica ſunt.

Operationes

A ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. Protee ſm trāſlationē
grecā Ptolee: id eſt vlmus folijs ꝯſolidamꝰ
qñqȝ recens vulnꝰ cōtuſis ꝙ ſtiptica ſimul z
abſterſiua virtꝰ ꝯſeruat̄ in eis. Cortex ꝓo eiꝰ
adhuc magis eſt ſubamarꝰ z ſtipticus.
B ¶ Vñ z leprā ſanat cū aceto. Et dum viridis
exiſtit z recens ſi ſupligata inuoluat̄ vlceribꝫ
C cōſolidare ea poterit. ¶ Et radices eiꝰ etiam
eiuſdē virtutꝫ ſunt: z cū eius decoctiōe fomē
tant oēs fracturas poroſitatione egentes.
D ¶ Paulus. Ipa bullita in aq̄ curāt excoriati
onē capitꝫ ſi inde lauet̄. Radix eiꝰ eſt ſtiptica
E ꝯglutinatiua z ꝯſolidatiua nimis. ¶ Iſi. Vl
mus nomē accepit: eo ꝙ vliginoſis z hūidis
locis meliꝰ ꝓficit. Nā in mōtanis z aſpis mi
F nus leta ē. ¶ Pli. li. xvij. Vlmoꝝ vmbra leniſ
eſt enutriēs q̄cunqȝ occupat. In vlmo inſeri
moꝝ iubet religio fulguꝝ. Nobilia vina ī ar
buſtis gignunt̄. ꝑmoqȝ oīm vlmꝰ ꝓpter nimi
am frondē excipit. Vlmis detrahit̄ ſuccꝰ in‑
utilis ſupra terrā vſqȝ ad medullā foracꝫ. In
ſenecta z cum alimēto ſequūtur abundare ni
mio. ¶ Idem li. xviij. Vlmi z populi ſerantur G
a die quo Fauonius cepit flare. ſiue a die. vi.
ydus februarij. ſiue ante primā ſolſticij eſtiua
lis diē | alia parte folia vlmi celum reſpiciunt:
quā ſperauerūt pridie. z eſt cōfecti ſideris ſi‑
gnum. ¶ Idem li. xxiiij. Vlmi folia et cortex H
z rami vim habent ſpiſſandi z vulnera cōtra‑
hendi. Cortex vtiqȝ interior.

Capitulum.cccccviij.

Vſſir ſiue quſir ara. grece Egilos vł
egilopa. Sera. li. aggre. ca. quſir: id
eſt alkaleya ſiue aquileya. z eſt herba
cuius folia ſunt ſimilia folijs frumēti. niſi q̄z
ſunt latiora z molliora. et in ſūmitate calami
eiꝰ eſt ſemē nigrū tribꝫ vel q̄ttuor tunicis ve‑
ſtitum a quibꝫ exeūt ariſte ſimiles capillis in
ſubtilitate. ¶ Pliniꝰ. Aquileya herba eſt que
creſcit in ſegetibus cū tenui calamo habenti
in ſummitate tegminibus ambitum ex qui‑
bus ariſte ſimiles capillis extant.

Operationes

¶ Galie. Virtꝰ eiꝰ eſt ꝙ reſoluit apātar ꝯfert A
fiſtulis q̄ fiūt iuxta oculū q̄ egilope vocat̄.
Maior virtꝰ eſt in ſemie. q̄re qñ ſimpliciter
ponitur ſemē intelligit̄. Vires enim leuiter z

efficaciter relaxantes: et ad omnes tumores valet. ¶ Sera. Mollit duricies. ⁊ ideo ad egilopas farina eius cathaplaſmatibus commixta congrue facit.

Capitulum. cccccix.

Vsnea. Pandecta ca. lxxi. Aynech ſiue alusne arabice. grece brion vl'brium vel licena. latine pro vſnee vel muſcus arbor. Vſnee vel brion quoddā oritur in arboribꝫ ſicut lanugo. ⁊ quoddam eſt vſnee vel brion maris. ⁊ eſt lanugo que oritur ſupra petras maris. ¶ Sera. li. aggre. ca. Aynech. Aynech: id eſt muſcus quercus. ⁊ eſt res que repit naſcens ſup arborē ſerbin ⁊ nucꝫ ⁊ glandiū ⁊ ſup lapides. ⁊ meliꝰ ex eo eſt qđ repit ſuper ſerbin montanū. ⁊ poſt illud qđ repit ſup arborē nucis. ⁊ meliꝰ hoꝝ eſt qđ ē magꝫ odoriferū ⁊ albidioris colorꝫ. ⁊ peius eſt ex eo qđ eſt ad nigredinē tēdens. ſapor eiꝰ eſt ſtipticꝰ temperate. Et virtꝰ eius eſt q̄ non eſt frigida frigiditate forti. ſed pꝑe repiditatē. ⁊ virtꝰ eiꝰ alia eſt que reſoluit ⁊ mollificat. ⁊ prope illud qđ repit ſup arborē ſerbin. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. Briū vel brion marinū cōpoſitū eſt ex terreſtri ⁊ aquoſa ſimul ſuba vtriſqꝫ frigidis. ſtipticat ei comeſtū. ⁊ quorqꝫ calida ſunt cathaplaſmatū manifeſte. infrigidat ⁊ adiuuat. Et eſt aliud brion vel briū qđ a q̄buſdā vocatur ſpelticū. repitur quidē in quercubꝫ et pinis et lenkis. habet aūt ſtipticā virtutē nō vehemētem. neqꝫ enī ſufficiēter frigida eſt. ſed q̄dāmodo medijs appropinquat. q̄re ⁊ dyaforeticā ⁊ mollificatiuā poſſidet vim maxie qđ in cedrinis lignis inuenit. ¶ Dyaſco. ca. de licena q̄ ſup petrā marinā naſcit: brion eſt. ¶ Aui. li. ij. ca. vſnee. Vſnee ſunt cortices ſubtiles circūuolute ſup arborē ferentē glandes ⁊ pinū vel nucē. ⁊ habet odorē bonū que ex ea bona eſt: eſt alba. ⁊ nigra eſt mala. In ipa ē frigiditas pauca ad debilitatē declinans. et ſtipticitas equalis. Et extimauerūt q̄dam ꝙ eſt ca. in. i. gradu. ſic. in. ij. ¶ Inq̄t alcauſi. eſt frigida vehemētis ſiccitatis. Inſunt ei virtꝰ ſtiptica ⁊ reſolutio ſimul ⁊ lenificatio p̄cipue q̄ eſt de pmo. ⁊ eius ſtipticitas eſt equalis.

Operationes

¶ Sera. auct. Dyaſ. Aynech eſt muſcꝰ quercus. ⁊ ꝯfert doloribꝫ matricꝫ. ⁊ qn̄qꝫ coquit et ſedent mulieres in decoctione eius.

¶ Et ꝯfert multū qn̄ admiſcet in fumigatōibꝫ ⁊ vnguētis q̄ fiūt ad reſoluēdā laſſitudinē.

¶ Et ingreditur in ꝯfectione olei de ben. ⁊ in alijs vnguētis ꝑpter ſtipticitatē q̄ eſt in eo.

¶ Et infundit in vino diebꝫ aliq̄t. ⁊ illud vinū facit dormire dormitione forti. ⁊ qn̄ infundit in vino ſtiptico: cōfert ſtomacho ⁊ curat excuſſionē ventris: ⁊ aromatizat ſtomachū. et abſcindit vomitū. ¶ Dyaſ. Licena eſt muſcꝰ maris. que cathaplaſmata adhibita: fluxum ſanguinis abſtinet. tumorē cōpeſcit. Zernas emendat. yctericis opilat melle addito aſpredinē oris ⁊ lingue diſlenit. reumatiſmū compeſcit. quia ſtiptice eſt virtutis ⁊ ſiccātis.

¶ Almanſor tract. iij. ca. vſnee. Vſnee vel muſcus quercus parꝫ exiſtit ca. qđ e vomitū abſtinendo ſtomachū efficit rigidū.

¶ Auicē. Vſnee aromaticū eſt. aperit opilatiōes ⁊ ſtringit carnes mollificatas. ⁊ linitur ſup apoſtemata ca. ⁊ ſedat ea. ⁊ reſoluit duricies ⁊ ſedat apoſtemata carnoſa fluxa cadit in unctiōibꝫ laſſitudinis. ⁊ reſoluit duriciē iūcturaꝝ. ¶ Et ſilr eiꝰ decoctio cū infundit i vino facit dormire potantē ipm. ⁊ abſtergit viſum ⁊ ꝯfert tremori cordis. retinet vomitū et ꝯfortat ſtomachū. ⁊ remouet inflāmationem eius. p̄cipue eius infuſio in vino ſtiptico.

¶ Et ꝯfert dolori epatꝫ debilis. Aperit opilationē matricꝫ. ⁊ qn̄ ſedetur in aqua eiꝰ cōfert dolori matricis: ⁊ ꝓuocat menſtrua.

¶ Et idē in de viribꝫ cordis ait: Vſnee ca. eſt in pmo gradu. ſic. in. ij. ⁊ habet cōfortare. cor

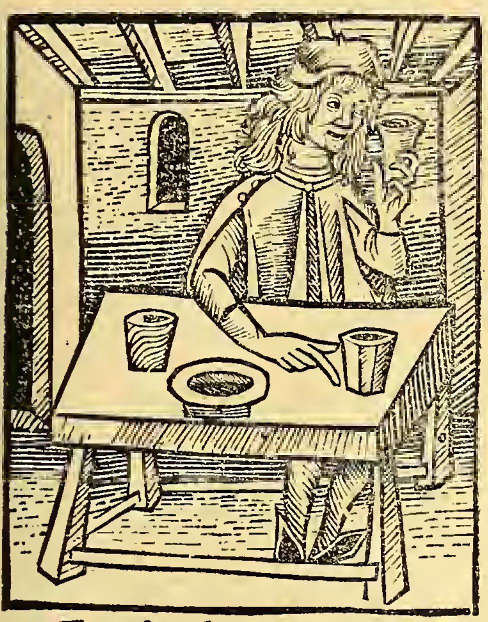

Capitulum.cccccx.

V Inum. Iſido. li. xx. Uinum inde di
ctũ eſt ꝙ ei⁹ potus ſanguine cito re
plet. hoc alij lieum appellãt: eo ꝙ bi
bentẽ a cura ſoluit. ¶ Ariſto. i li. topicoꝝ. iiij
Uinũ ait empedocles aquã putrefactã in li
gnis. ¶ Ambro. li. iij. Noe poſt diluuiũ vitem
plantauit. que pri⁹ dñi i pcepto pullulauit: ac
bibit de vino ei⁹ ꝛ obdormiuit. De⁹ aũt pſci
uit ꝙ vinũ ſobrie potatũ ſanitatẽ daret: pru
dentiã augeret. Inmo dice ꝓ ſumptũ ad vi
tia cauſas daret. creaturã dedit: ſed abũdan
tiã hũano reſeruauit arbitrio. ¶ Ariſto. in li.
de aialib. Uinũ ſerpẽtes valde diligũt. ꝛ iõ
p ipm venanꝛ cũ imbibunꝛ. ¶ Itẽ Iſido. Ui
nũ ðꝛ roſeũ: id eſt cũ rubore. Roſa enĩ rubet.
Amineum q̃ſi ſine minio: id eſt ſine rubore.
Succiu aciũ ſuccine gẽme ſimile. i. fului co
loris. Limpidũ vinũ: id eſt pſpicuũ ab aque
ſpecie dictũ q̃ſi limpidũ. limpha enĩ ẽ aqua.
Turbidũ q̃ſi torbidũ. i. terra cõmixtũ. qð eſt
fece. Falernum vinũ vocatũ eſt a falerna re
gione campanie vbi optima vina naſcuntur
Honorariũ vinũ qð regibꝫ ꝛ potẽtibꝫ honorꝭ
gra offerꝛ. Crudum vinũ eſt inſuaue qð ſerui
potant. Conditum vocaꝛ qð non ſit ſimplex:
ſed comixtione pigmentoꝝ cõpoſitum. Sa
ſetum vero a regione vnde deferꝛ. Saza enim
opidum eſt paleſtine. Infertum vinum ðꝛ qð
altario offertur atq̧ libaꝛ. Spureum qð of
ferre nõ licet: aut cui aqua admixta eſt quaſi
ſpurium hoc immundũ. Acidum vel ꝙ acu
tum. vel ꝙ aqua mixtum: cito in hunc ſaporẽ
cõuertitur. ¶ Actor pluribꝫ etiã modis vina
vitiata emendanꝛ. ſicut notum eſt plurimis (
vt verbi gratia) ſi forte molleſcens incraſſeꝛ.
Idem vinum p media lignoꝝ fragmẽta trãſ
funditur: vt oleagma mollicies ꝯſtringat vel
lambruſce vel lignoꝝ ſerratura. vel ſimilia.

Operationes

¶ Iſaac in dietꝫ particularibꝫ li. iij. Uinũ bo A
nũ dat nutrimẽtũ corpori. Sanitatẽ reddit ꝛ
cuſtodit: ſi accipiaꝛ vt oportet: ꝛ q̃tũ natura
ſuſtinere valet. digeſtionẽ ꝯfortat ſtomachi.
ꝛ etiã ſecũdã q̃ eſt in epate. nec vllus inueniꝛ
cibus vel potus adeo naturalis caloris ꝯfor
tatiuus ꝛ augmẽtatiu⁹ ſicut vinũ. ꝓpter fami
liaritatis conſortiũ qð habet cũ natura.
¶ Et ꝙ calor ei⁹ ſilis eſt naturali colori. cito B
ꝙ cõuertiꝛ in naturalẽ ꝛ mũdiſſimũ ſanguinẽ
Turbidũ q̃z ſanguinẽ clarificat. ꝛ aditus to
tius corporis maximeq̧ venarũ aperit ꝛ mun
dificat. Epatis opilationẽ aperit. Tenebro
ſitatẽ aufert. Fumoſitatẽ triſticie generatiuã
a corde expellit. totiuſq̧ corporis mẽbra corro C
borat. ¶ Sed aiam ipam facit obliuiſci triſti
ciã ꝛ anguſtiã. laborẽ ꝛ dolorẽ: datq̧ ei letici
am ꝛ audaciã. Ingeniũq̧ ſubtiliat. Igiꝛ ꝯue
niens eſt oibꝫ etatibꝫ ꝛ oibꝫ regiõibꝫ: ſed tñ ſu
maꝛ ſm ſui q̃ntitatẽ ꝛ bibentꝫ ꝯſuetudinẽ ac
nature poſſibilitatẽ. Iuuenes enĩ ꝛ viri ma
iorẽ vini q̃ntitatẽ ſuſtinẽt q̃ mulieres ꝛ ado
leſcẽtuli. ¶ Uinũ mũdũ ꝛ purũ ſi fuerit: cõue D
nit vt hyemali tpe ꝛ frigida regiõe bibaꝛ. In
eſtate ꝟo ꝛ calida regiõe vini paucitas aqua
multũ cõmixti neceſſario ꝯgruet. Corpa enĩ
refrigerat ꝛ humectat ꝓpter aquã cõmixtã.
Unde antiqui aſſimilauerũt vinũ tyriace na
ture: ꝙ virtutẽ habet ꝯſeruatiuã nature phi
ſicam. Calefacit enim corpa frigida: ꝛ infrigi
dat calida: ſicca humectat: ꝛ hũida extenuat
¶ Haly in li. regalis diſpoſitiõis ait: Uinũ E
calorẽ naturalẽ ꝯfortat. Humores colericos
tẽperat: purgans p ſudorẽ ꝛ vrinã. Mẽbra du
ra humectat. appetitũ iuuat ꝛ digeſtionẽ.
¶ Uentoſitatẽ quoq̧ ſoluit. Opilationes a F
perit. melancoliã mitigat. Et hec maxime fa
cit his q̃ temperate cõplexionis ſunt.
¶ Nocet autem illi cuius cõplexio ſupabun G
dat in calore. vel qui febrem patitur epatꝫ aut
cephaleam. ꝛ cuius meriti debiles ſunt.
¶ Idem in li. vt ſupra. Dicit autẽ ꝙ ex multi H
vini potatione paſſiões accidũt graues frigi
de: ſicut apoplexia: ſpaſm⁹: epilentia: emigra
neũ: obſtupefactio ꝛ his ſimilia. Replenꝛ enĩ
ventriculi cerebri vaporibꝫ vini. ꝛ quod ad il
lud de venis aſcendit. vnde calor naturalis
refrigeratur: ꝛ huiuſmodi paſſiões generanꝛ

I ¶ Raſi in q̄rta pte. Uinū tēperate bibitū nu
trimētū penetrare facit. digeſtionē adiuuat.
multeq̄ꝫ bonitatꝫ cā exiſtit in corpe: ꝛ ī ſenibꝫ
K q̄ꝫ maxie. ¶ Jſido. Uinū antiq̄ vocabāt vene
nū. ſꝫ poſtq̄ꝫ inuētū eſt virꝰ letiferi ſucci. hoc
L vinū vocatū eſt illud venenū. ¶ Uñ ꝛ Hiero
nymꝰ in li. de ꝟginitate dicit: Adoleſcētulas
ita debere fugere vinū vt venenū. ne ꝑ etatis
calore feruēti bibāt ꝛ pereāt. Jnde ē q̄ apud
veteres romanos femīe nō vtebant vino ni
M ſi ſacroꝝ cā certꝫ diebꝫ. ¶ Cōſtan. in pātegni.
Uinū q̄ddā eſt merū. q̄ddā de paſſis factuꝫ.
q̄ddā mellitū. q̄ddā dactilicū. q̄ddā ordeaceū
N vel frumētinū. i. ceruiſia. ¶ Merū vtiliter ca.
eſt ꝛ ſic. Nouiter q̄dē e torculari tractū ī ꝓmū
trāſit gdū. vetꝰ āt augmētat vl̄ minuit natura
ſua ex longitudie vel ꝓpinquitate preloꝝ.

Capitulum. cccccxj.

Yacea vel herba. clauellata lati
ne. grece torqueta. ara. mareſo
lon. Platea. yacea eſt herba ſi
milis lauendule. et in ſūmitate
flores quorū color eſt citrinus.
glaucus ꝛ albꝫ. ſoliū herba in medicinis vtit
ꝛ nō radices. ca. eſt ꝛ hu. in. iij. gradu.

Operationes

¶ Idē Pla. Herba ipa tunſa ꝛ cathaplaſma
tibꝫ adhibita. ꝯfert ad pruritū ꝛ ſcabiē. ¶ Her
ba ipa decocta cū vino odorifero bibita. cō
fert heriſipiloſis: ꝛ ad oēm vlcerationeꝫ ſiue
ſcabiē. ¶ Jſta herba valet ad leprā remouēn
dā decocta cū vino ꝛ curat excuſſionē ven
tris. ¶ Confert etiā multū mixtū cum fumo
terre eandē quantitatē. nocet aūt illi cuiꝰ cō
plexio ſuꝑabundat in calore.

Capitulum. cccccxij.

Aſdane gre. anadragne ara. latie por
tulaca. Sera. li. ag. c. yaſdane. i. por
tulaca. ꝛ ē herba oībꝫ nota. ¶ Gal. vij
ſim. far. ca. de portulaca. Suba eiꝰ eſt aq̄ſa. ꝛ
in ſapore eiꝰ ē ſtipticitas pauca. ꝛ virtꝰ eiꝰ eſt
q̄ infrigidat in. ij. gra. ꝛ humectat in. ij. Dyaſ
ca. andragne ſiue vt aliꝗ portulaca. ꝛ ē in oībꝫ
nota. hñs frigidā ꝟtutē atq̄ꝫ redarguentē.

Operationes

¶ Sera. Portulaca ꝓueīt hñtibꝫ inflationē ꝛ
incēſionē: ꝛ cauſonē ī orificio ſtomachi: et in
oībꝫ ypocondrijs. ꝛ curat ſtuporē dentiuꝫ: eo
q̄ lenit ꝛ aufert aſpitatē. ¶ Et idē auc. Ruffi
Portulaca debilitat viſū ꝛ deſtruit eū: ꝛ infri
gidat corpꝰ ꝛ ꝓhibet vomitū ꝛ aufert libidieꝫ
¶ Dyaſco. Portulaca maſticata vel comeſta

cum origaro fluorem ſanguinis phibet ꝛ viſcide ſtringit proprie cum maſticata vel comeſta dentium offenſam ſanat.

¶ In ardore ſtomachi portulaca in aceto comeſta mire iuuat: tunſa. ꝛ cum mollito ordeo mixta: ꝛ quaſi malagina panno inducta: ꝛ ſtomacho impoſita: mire febres tollit.

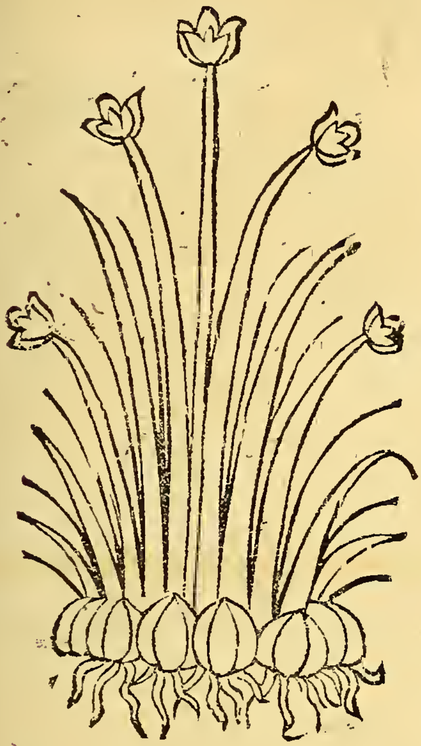

Capitulum. ccccxiij.

Yreos. Pande. ca. dccv. yreos ē herba faciēs florē albū vt liliū. ꝛ ē i frondib⁹ ſilis yri. Differūt aūt in florib⁹. Uñ verſus. yris purpureū gerit florem: yreos albū. Gladiol⁹ croceū. ſꝫ ſpatula fetida nullū Uñ ille herbe ſūt ſiles i folijs. dñt tñ in floribus. Nā yris hꝫ florē purpureū hñtē gradationes diuerſas in purpureitate. ſic arc⁹ celi. p q̄ lege capitulū liliū ſupi⁹ de l. Et eſt ali⁹ cuius flos ē alb⁹. ꝛ iſte eſt yreos. ꝛ ille debilior ē ſupiori in oi re. et melior ex eis eſt cui⁹ radix eſt alba rotūda participans de rubedine ſm aliq̄d: ꝛ groſſa ꝛ dura ꝛ ſpiſſa. ꝛ in q̄ eſt aromaticitas: ſicut odor viole pprie. ꝛ cui⁹ ſapor eſt acut⁹: mordicatiu⁹ ppt acrimoniā ipi⁹. hñs nodos breues ꝛ collectos. Et melior ps plāte ē radix. poſt illā flores. ꝛ meli⁹ temp⁹ collectionis ipius radicū eſt principiū veris.

Operationes

☞ Paulus cap̄ yreos. yreos ca. eſt in. ij. gradu. ſicca i. iij. Ualet ꝯtra duriciem neruoꝝ ex flegmate. Tuſſim placat. Screatū facilē facit. groſſos humores pectoris attenuat. A

¶ Cum aceto potat⁹ ſpleneticis ꝛ ſpaſmū habentib⁹ prodeſt. rigorem fe. ꝛ dolorē vulue mitigat ꝛ aufert. cū vino potatū mēſtrua prouocat. peſſariū inde factū: ſecundinā et fetū mortuum expellit. Stomacho nocet. Cū aqua calida bibitū dolorē ventris placat. Elixatū et piſtatū vulnera dolentia curat. coctū cum aqua ro. mixtū vulnera ꝛ puſtulas mundificat. et bonam in eis carnem generat. et valet contra putredinem dentium et gingiuaꝝ. B

¶ Plateari⁹. yreos vel yris ca. et ſic. ſunt in ij. gra. Similes q̄dē ſunt in folijs ꝛ ī effectu. ſed yris florē facit purpureū. yreos albū. Harū radice medici vtunt. q̄ in fine verꝭ colligit ac deſiccat. et p duos annos ſeruari poteſt. C

¶ Itaqꝫ p radice yris pōt poni radix yreos. ꝛ ſilr ecōuerſo. Uirtutē hꝫ diureticam vnde diſſoluit et aperit. D ¶ Cōſtan. yreos eſt ca. in ij. ſicca in. iij. valet cōtra dolorē neruoꝝ de flegmate. diuturnam tuſſim placat. E

Capitulum. ccccxiiij.

Y Ris illirica. Iſido. yris illirica a ſimilitudine yris celeſtis nomē accepit. Vnd̄ arcumen a latinis dr̄: eo q̄ flos eiꝰ varietate coloris eundē arcū celeſtē imitetur. Illirica dr̄. qꝛ in illirico plurima eſt et violentiſſima. Species eiꝰ folijs gladioli ſimilibꝫ radice aromatica odoris boni.

Operationes

A ¶ Macer. yri dat floꝝ nomē arboꝝ ipē ſuoꝝ.
Celeſtis ſimiles ſunt nempe coloribꝫ yris.
Illiricam dicūt illam: quia plurima naſci.
Fertur in illirico: vis eius ſicca calenſq̄.
Dicit̄ atq̄ gradū: dant hunc in vtroq̄ ſcd̄m.
Maioꝛ vis huius eſt in radicibꝫ eius.
Has deſiccandas p̄ fruſta rotunda ſecatas.
Sic vt ſe partes non tangant inſere filo.
Indeq̄ loco ſicco: fac ſuſpendat̄ in vmbꝛa.
Vix aliter totum: poteris ſiccare p̄ annū.
Cū vino ſedant tuſſim: pꝛebent q̄ ſapoꝛem.

Capitulum. cccccxv.

Y Dea. ydea ſm̄ Dyaſcoridē ca. d̄ ydea ſm̄ trāſlationē grecā. Folia habet ſimilia myrrhe q̄ amili longi ſunt.

Operationes

¶ Radix eiꝰ remoꝛdentꝫ ſiue redarguētꝫ virtutis eſt. ſanguīs fluoꝛē ſiue quēlibꝫ fluxū ſtringit. ¶ Vbi ſciēdū q̄ Dyaſcoꝛides de ydea facit duo capl'a. Vnū qd̄ incipit p̄. y. ⁊ eſt illud qd̄ ponit̄ hic. ⁊ aliud ca. qd̄ incipit. Batus. ⁊ vna de ſpeciebꝫ eiꝰ eſt idea p̄ i. p̄ q̄ lege capl'm ccccij. ſup̄ius de R. ¶ Galienꝰ. vi. ſim. far. ca. ydea. ydea radix: ⁊ guſtantibꝫ quidē eſt acra. emoꝛogias ⁊ fluxū ventris: necnō diſſinteri as ⁊ fluxum muliebꝛē. quotquot talia ſanans bibita ⁊ deforis appoſita.

Capitulum. cccccxvi.

Y Pericon vel ſcopa regia latine. Grece ypericū vel biumi vel atricū. arabice Infaricon. Ex ſinonomis. ypericon dr̄ herba ſcti Johānis. Herbaq̄ p̄foꝛata. Quidā etiā nominant eā coꝛonā regiam. Sera. li aggre. ca. Infaricon. Sunt q̄dam q̄ nomināt Kamepitheos p̄pter ſilitudinem quā habet ſecū in odoꝛe reſine pini. Nā pitheos. i. pinus arbuſtū: eſt quod ydoneum eſt ad accendendū ignem ſicut ligna. et habet folia ſimilia rute. ⁊ lōgitudo eiꝰ eſt circiter palmū. ⁊ coloꝛ eiꝰ vergens ad rubedinē. ⁊ habet floꝛem ſubtilē albū ſimilē floꝛi cheyri albo. et ſemen eiꝰ eſt in coꝛtice longū ⁊ rotundum. Et magnitudo ſeminis eſt in quātitate ſeminis

ordei cū odoꝛe reſine pini. Naſcit̄ locis aſpis ⁊ domeſticꝭ. Et vſus eiꝰ eſt ꝙ adminiſtrat̄ ſicut eſt. ita ꝙ nō ſumꝰ cōtenti ſemine ſolo. Galie. viij. ſim. far. ca. ypericū. ſm tranſlationem arabicā ypericū calefacit et ſiccat ſubtilium partiū exiſtēs. Dyaſ. ca. ypericum. Eſt herba coloꝛe ſubꝛufa folia ſimilia rute. habens ⁊ floꝛem tenuem floꝛe viole ſimilē. ⁊ ſemē nigrū in foꝛma oꝛdei odoꝛis reſine. vires habet acriter ſtrīgētes ⁊ mictuales. Paulus ca. de ypericon. ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gradu.

Operationes

¶ Galienꝰ. Meſtrua ⁊ vꝛinas ꝓuocat. Opoꝛtet aūt totū ad hoc aſſumere. ⁊ nō ſolū ſemen ſed etiā fructū. Sed cū folijs applicatū viride fit ad cicatricem ducere pōt. oīa vlcera queqꝫ aduſtione facta ſunt ignis. ſiccū ṽo ſi appoſueris: ſanabis. ⁊ laxa ⁊ putrida vlcera.
¶ Quidā vero ⁊ ſciaticis bibere id dant pulueriʒatū ⁊ ſiccatū. ⁊ qñ fit naſcale cū eo ꝓuocat menſtrua. ⁊ qñ bibit̄ ꝓuocat vꝛinam.
¶ Et ſi bibitur ex ſemine eius cum vino curat quartanam. Et quādo bibitur eodeʒ modo ſexaginta diebꝫ continuis curat ſciaticā. Et quando fit emplaſtrum cū folijs eiꝰ et ſemine curat combuſtionem ignis.
¶ Dyaſcoꝛides. ypericum vꝛinā potatū ꝓuocat ⁊ ventrē ſtringit. Itē folia et ſuccus eius medetur diſſinterie ⁊ ſanguinis effuſioni.
¶ Ramicem etiam curat. Herba fomēto impoſita ⁊ combuſta ſanat. Hec cauda caballina dicitur ab aliquibus. ⁊ deſiccatiua eſt foꝛtiter ſine moꝛdicatione.
¶ Ad plagas aūt magnas cathaplaſmatibꝰ impoſita vtilis eſt: ⁊ glutinat neruos inciſoſ. facit ⁊ ad eos q̄ ſanguinem vomunt.
¶ Et ad fluxum ſanguinis mulierū et ad diſſintericos ⁊ ad dyarriaʒ: ⁊ ad oīe reuma ventris foꝛtiſſimū adiutoꝛiū eſt. ſi ipā herba: cum aqua aut cum vino bibatur.
¶ Succus aūt eius fluxū ſanguinis de naribus. et ventris fluxum cū vino auſtero potui datur. febꝛientibus cum aqua
¶ Paulus. Urinam pꝛouocat. Epar ⁊ renes mundificat. femoꝛum doloꝛes curat. Uulnera deſiccat. venenum ſuperat. Cathaplaſmatibus celeriter vulnera ſanat.

Capitulum. cccccxviij.

Ziſia. Piniꝰ. yſia ē apud grecos tradūtqꝫ ipām ⁊ typhen cū ſint de genere ad frumētū redire ſi piſte ſerantur nec ꝓtinus: ſʒ anno tertio. Zea ſemē eſt ex q̄ fit alica. granū eiꝰ in pila lignea tundit̄. vl' lapidis duricia nobilius conteritur. excuſſiſqꝫ inde tunicis: iterū armamētis nudata cōciditur medulla. Eſt ʒea que degerat ī affrica. vnde adulterina fit alica cuius ſpice latioꝛes ac nigre ſunt ⁊ bꝛeui ſtipula.

Operationes

¶ Iſaac. Ziʒania naſcunt̄ inter triticū ſiccis coꝛruptiſqꝫ tꝑibꝫ. vñ vim habēt acutā ⁊ vene A
noſam. ⁊ aliqñ menteʒ ꝑturbant ⁊ inebꝛiant. Mixta ſulphuri vino ⁊ aceto ad impetiginē vel ſerpiginem valent. cocta aūt cum radicꝭ coꝛtice: vulneribꝫ iam putrefactꝭ appoſita ſanant ⁊ mundificant. valent etiā ad apoſtemata diſſoluendum. ¶ Hiero. ſuꝑ Mattheum. B
Inter triticum ⁊ ʒiʒania qͦ nos loliū appellamus q̄ꝺiu herba eſt. necdū calamus pꝛouenit ad ſpicā grandis ſimilitudo ē. ⁊ in diſcernendo aut nulla aut ꝑdifficilis diſtantia.
¶ Auic. Ziʒania ſm duas res ab hoībꝫ dicit̄. C
Q̄nidā enī ʒiʒaniā vocant granū ſile frumento ex q̄ faciūt panē. ⁊ dicunt ꝙ ʒiʒania pluria eſt. Alij ṽo rem q̄ndā inebꝛiantē malā que in granis ꝓuenit. Melioꝛ ē illa q̄ eſt leuis ponderis. non vetus nec frangibilis: ſed viſcoſa cū maſticat̄ declinans ad rubedinē. ⁊ in ipā ē ponticitas parua. ¶ Pli. lib. xxij. Infelix dictum eſt a Uirgilio lolium. hoc tū mollitum D

ex aceto coctū ⁊ impoſitum ſanat empetigi/
nes: eo celerius quo ſepi⁹ mutatū eſt. Mede
tur ⁊ podagre: ceteriſq; doloribꝫ cū oximelle
Curatio hec a ceteris differt. aceti ſextario
vno dilui mellis. T. ij. iuſtum eſt. ita tempe/
ratis ſextarijs tribꝫ decocta farina lolij. ſex/
tarijs duobꝫ vſq; ad craſſitudinē calidūq; im
poni ipm̄ dolentibꝫ membris. Eadem quoq;
farina extrahit oſſa fracta.

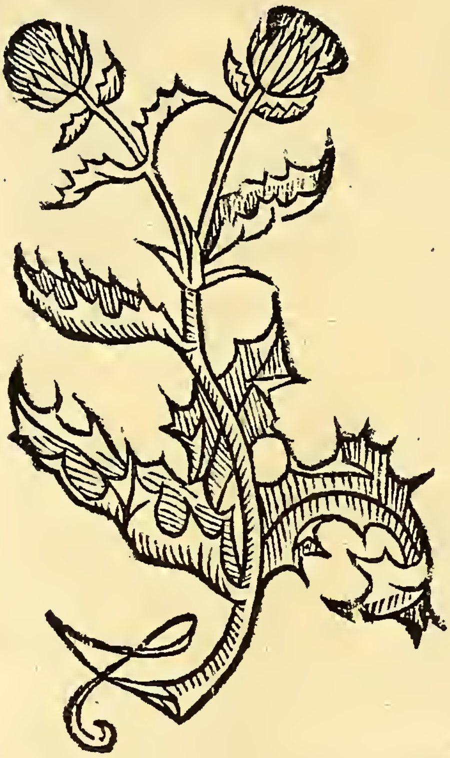

Capitulum. cccccxviij.

Ringus. Pande. ca. lxiiij. Aſtaruti/
con arabice vl' ſecacul. Gre. biomon
Latine vo centū capita vel yringus
Nō eſt aūt affodillus vt q̇dā dixerūt. ſed vo
cant̄ due plāte. q̄rū vna eſt yringus: vt patꝫ p
Serapionem ꝓprio cap̄. Et alia eſt vna alia
herba q̄ ſibi ſatꝫ ſimilat̄. Itē Plini⁹ poſt ſer/
monē de yringo ex his inq̇t: ſcꝫ yringū candi
dū quē centū capita nominant: omēs effect⁹
eoſdem cauſat. ⁊ radices in cibis grecoꝝ reci
piuntur ſiue crudis ſiue coctis: vt Dyaſcori
des cap̄. de yringis. Preterea ī antidotario
virili in quodā antidoto qđ incipit. Antido/
tum quod facit epilenticis recipiant̄ ⁊ centū
capita ⁊ affodilli: quare nō ſunt idem.

Operationes

¶ Serapion li. aggre. ca. Aſtaruticon: id eſt
centū capita. Alia eſt celeſtis coloris. et alia
albi coloris. Sed q̄ eſt celeſtis coloris ē her
ba hn̄s ſtipitē durū ⁊ aſperū. et in ſūmitatibꝫ
eius eſt flos glaucus ſimilis flori camomil/
le. ⁊ aliquis ex floribꝫ habet colorē purpure/
um. ⁊ habet folia ſciſſa ⁊ capitella ſimilia ſtel
lis. ſed folia que ſunt in ramis tendūt ad lon/
gitudinem. ⁊ habet velut pilos.

¶ Et idem aucto. Galie. Traxit nomē ab eo
ꝙ curat apoſtemata. qn̄ fit emplaſtꝝ deforis
cū ea. aut ſuſpendit̄ ſup ipā. Virt⁹ ei⁹ infrigi
dat ⁊ deſiccat nō fortiter: et maxime dum eſt
recens. Sed centū capita albi coloris ē yrin
gus. Et eſt ſpecies ſpine. et ſumit̄ foliū ei⁹ cū
ſale conditū in ꝑncipio ſui augmenti.

¶ Et folia ei⁹ ſunt folia aſpera aromatica in
ſummitate qn̄ guſtant̄. Et in ſummitatibꝫ ei⁹
ſunt capitella rotūda ſicut ſunt ſtelle. et in cir
cuitu eorum ſunt ſpine. ⁊ ſtipes eius eſt dur⁹
⁊ color ei⁹ capitelloꝝ eſt ſimilis colori olean
dri. ⁊ fortaſſe aliquādo ſicut color iacincti. et
habet radices longas nigras deforis: intus
albas in groſſitudine policꝫ: boni odoris. na
ſcitur in locis arenoſis ⁊ aſperis.

¶ Et idem aucto. Galieni. Virtus ei⁹ eſt cō/
poſita. quia infrigidat et reſoluit reſolutione
pauca. ¶ Paulus ca. de yringo. yrungus ſe/
cacul aut yringion: herba ē ſpinoſa. radix ei⁹
cū aliquali aromaticitate comedit̄ ⁊ ꝯficiun/
tur cū melle ⁊ zuccaro radices p̄dicte ⁊ come
dunt̄. ¶ Dyaſcorides ca. de yringo. yringus
aut yringion aut nux agreſtis: herba ē ſpino
ſa. folia ei⁹ in initio comedunt̄ ⁊ in ſale cōpo
nunt̄: que folia lata ⁊ aſpera ſunt guſtum aro
matis habētia cū multis virgis in q̇bꝫ ſunt
capitella rotunda ſpinoſa. haſtā habent durā
in giro: ⁊ qūq; albam ⁊ viridem cū colore ia/
cincti. ¶ Et radix eſt illi oblonga ⁊ nigra de/
foris. de intus alba aromate plena. naſcit̄ in
locis lapidoſis ⁊ campis et littoribꝫ. Radix
eius habet virtutem calefactiuam.

¶ Auicenna li. ij. ca. ſecacul. Secacul eſt ca.
in. ij. ad humiditatem quandā tendens. et in
ipſo eſt leuitas. ⁊ virtus eius eſt ſicut virtus
haucie yringus: ⁊ maxime radix eius cruda
comeſta: curat gomorream.

¶ Serapion aucto. Dyaſ. Folia hui⁹ plante
cōferūt inflāmationi ſtomachi ⁊ apoſtemati
bus oculi: ⁊ alijs apoſtematibꝫ calidis.

¶ Et quidā dicūt ꝙ flos huius herbe cuius
color eſt purpureus: ſi bibatur cum aqua cō/
fert ſquinantie ⁊ epilentie que accidit infanti
bus. quando fit emplaſtrū cū ea humida cō/

fert apoſtematibus lumborum calidis.
¶ Et dicunt q̄ ſi ille qui habet apoſtemata in lumbis ſuis: acceperit florem eius ſiccum cū manu eius ſiniſtra ⁊ poſuerit ſuper apoſtemata: ſedat pulſationem eorum.
¶ Et idem auctor. Dyaſ. Quādo bibitur ſuccus eius radicis qui eſt albi coloris, puocat vrinam ⁊ menſtrua. Diſſoluit tortiones ⁊ inflationes ſtomachi. ⁊ quādo bibitur cū vino confert dolori epatis ⁊ morſib⁹ venenatis. et quādo fit cum eis emplaſtrū: reſoluit exteriora apoſtemata. aut quādo ſuſpendit̄ ſup ipſa ſicut quidam putauerunt.
¶ Auicenna Secaculi habet virtutē baucie ⁊ excitat appetitū coitus. ⁊ loco ei⁹ ponit̄ buziden ſiue buzeyden. quod inuenies in capitulo. lxxiij. ſuperius de. B.

Operationes

¶ Semen ei⁹ cū folijs cathaplaſmatib⁹ adhi A
bitum duricies ⁊ tumores ſpargit. ⁊ liuores
limpidat ſiccū ⁊ tritū ꝓ pipere miſceri poteſt.
¶ Radix ei⁹ inutilis eſt. herba cū ſemie cata- B
plaſmate facto. ⁊ impoſito ypopias tollit. et
duros tumores ſpargit. rubore facit corpi.
¶ Galie. viij. ſim. far. ca. ydropiper. ſm tranſ- C
lationē grecā. ydropiper vocatū quidē eſt ſic
a locis in q̄b⁹ naſcit̄. ⁊ ab eo quē habet guſtū
ad ſimilitudinem piperis. eſt autē ca. ſed non
quantū piper. q̄nimo viridis hec herba cum
fructu ⁊ cathaplaſmata ypopias. ⁊ ſcliratos
humores aperit ⁊ dyaforat.

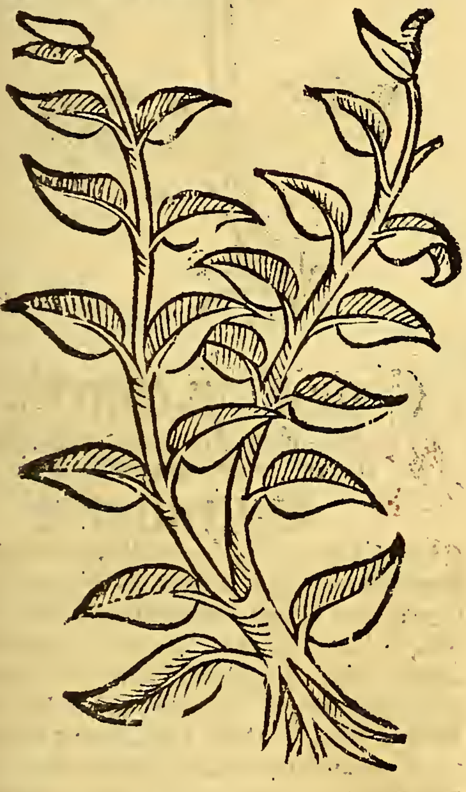

Capitulum. cccccxix.

Ydropiper. i. piper montanū vel piperaſtrum. Dyaſ. ca. ydropiper ſm trāſlationē grecā naſcit̄ locis humidis: cuius virga eſt nodoſa. in q̄b⁹ nodis naſcunt̄ folia que nodos intra ſe ⁊ gradus habēt. huius fo. mētaſtro ſilia ſunt ſed maiora ⁊ molliora et albiora. guſtu acerrima ſicut piper. ſed nō talis odoris. cui⁹ ſemen in ipſius virgis minutum exiſtit ⁊ ſpiſſum ſicut botrus.

Capitulum. cccccxx.

YNguirialis vel ſtellaria latine. grece aſterion vel aſter acticus vel bubonium. Pli. ca. Aſterion. naſcit̄ intra petras ⁊ loca aſpa. Hec herba nocte tanq̄ ſtella in celo lucet adeo vt eam videntes ignorantes putēt ſe fantaſma videre a paſtorib⁹ maxime videt̄. ¶ Paulus capi. Aſter vel aſterion. eſt quedā herba radiata vt ſtella. folijs oblongis duob⁹ aut trib⁹ in acumine capitella ſtelle modo radiata.

Operationes.

A ¶ Gal.vi.ſim.far.ca.aſter acticus ſiue yngui rialis. Alij vo buboniū vocant: qđ nō ſoluꝫ ſupplaſmatū ſꝫ etiā ꝑpinatū credit̃ bubones ſanare. habꝫ aūt qđ dyaforeticū. habet etiam nō min⁹ refrigeratiuū qđ ꝛ repcuſſiuū: vt mixte ſic potentie ſicut roſa. nō tamen ſic ſtipticat.

B ¶ Et idē eodē li. magꝭ infra ca. buboniū ſiue aſter acticus: ſiue inguirialis noīat⁹ ē: ex eo q credit̃ ꝯferre bubonibꝫ tā cathaplaſmatuꝫ ꝙ aſſumptū.

C ¶ Eſt autē mediocriter dyaforeticū: eo q mediocriter eſt ca. ꝛ neqꝫ vehementer neqꝫ intenſe deſiccat. maxime autē cū adhuc tenerū eſt ꝛ recens dictum eſt prius.

Capitulum. ccccxxi.

Ypoquiſtidos. i. ſuccus ei⁹ qđ orit̃ ad pedeꝫ roſe canine vel barbe hircine. Pro quo lege cap. clxij. ſupi⁹ de E.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Stringit eī vehemētiſſime. vñ ventris ꝑfluū ꝛ ſanguīs abūdantiā reprimit ſine mora. ¶ Sunt aūt due ſpēs. Una eſt flaua. i.
B ſubrufa ꝛ alia alba. q̄s greci ypoquiſtidos vocant: eo q i radice herbe dicte naſcat̃: vt apparet ſilr in caplo Edera arborea. Cui⁹ ſuccus exprimit̃ ꝛ reponit̃ valet ad eadē ad q̄ lyciū ꝛ accatia. Paul⁹. Fri. ꝛ eſt ꝛ ſic. i. iij. gra.

Capitulum. ccccxxij.

Ypogloſſos: id eſt lingua equi. ꝛ vocatur alio nomine mirta agreſtis.

Operationes

¶ Dyaſ. Frutex ē mirte agreſtꝭ ſilis. folia habens minuta: ꝛ comā ſpinoſaꝫ. q̄ folia in ſūmitate ſūt ſicut lingua cū ramulis mīoribꝫ circa eadē fo. hāc ꝓhibēt multi collo ligatā: dolorē capitꝭ tollere. Malaginātibꝫ miſcet̃. ¶ Pla. ypogloſſam dicūt alexandrinā. folia hꝫ oxi mirſino ſilia. ſed maiora ꝛ albidiora ꝛ molliora. Semen in medio folioꝝ ei ſanguineū eſt: ꝛ tanꝙ cicer. virgas duobꝫ palmis. aut modicū pl⁹ hꝫ longas. radiceſqꝫ ſiles mirſine: ſed maiores ꝛ odoratas molles ac rubeas. ¶ Naſcit̃ aūt in locꝭ montuoſis. virt⁹ ei⁹ radicꝭ tm̄ exiſtit que cū vino dulci bibita diu parturientibꝫ ſubuenit. Strāguirioſis etiā medicinaliter ꝓficit. ꝛ ſanguinē ꝑ vrinā deponit. ¶ Pli. li. xxvij. ypogloſſa habet folia ſilueſtris mirti. figura concaua ꝛ ſpinoſa. ꝛ ceu linguas in his folio paruo exeunte de folijs.

Capitulum. ccccxxiij.

Sparagus ſiue aſparagꝰ latine ⁊ gre-
ce. Ara. nalion vl'balion. Serap. li.
aggre. ca. nalion auc. Gal. i. ſparagꝰ.
virtꝰ eiꝰ ē ꝙ deſiccat ſꝫ nō hꝫ frigiditatē neqꝫ
caliditatē. ⁊ abſtergit ⁊ apit opilationē epatꝭ
⁊ renum. ⁊ proprie ſemen ⁊ radix.

Operationes

A ¶ Sera. Sparagus curat dolorē dentiū. qꝛ
B ſiccat ſine calefactiōe ⁊ infrigidatōe. ¶ Et idē
auc. Dyaſ. Qñ elixatᷣ vna ebulitiōe ⁊ come-
C ditᷣ. mollit ventrē ⁊ puocat vrinā. ¶ Et qñ co-
quitᷣ radix eiꝰ ⁊ bibitᷣ decoctio ipſiꝰ ꝯfert ſtrā-
D guirie ⁊ ytericie ⁊ ſciatice. ¶ Et qñ decoquitᷣ
in vino ꝯfert decoctio eiꝰ morſui rutele.
E ¶ Et qñ ex decoctiōe eiꝰ fit collutio oris cō-
fert dolori dentiū. ⁊ ſemen eius qñ bibitᷣ facit
F opatiōes radicꝭ. ¶ Et dꝛ ꝙ elixatura eiꝰ occi-
dit canes. ⁊ dicūt aliq̇ ꝙ qñ cornua arietū ſe-
G peliuntᷣ in terra naſcuntur inde ſparagi. ¶ Et
idem auct. Aben meſ. ꝓprietas eſt remouere
dolorē lumboꝝ q̇ fit a flegmate ⁊ ventoſita-
te: ⁊ dolorē colice. qꝛ mollit ventrē. ⁊ ſi hō vti-
H tur eo multū facit nauſeā. ¶ Galienꝰ. ij. de ci-
bis ca. de Sparago ait: ꝙ ſunt diuretici mo-
dicū hñtes nutrimēti ⁊ nō bene digeruntᷣ.
I ¶ Et idē. vi. ſim. far. ca. ſparagꝰ eſt abſterſiue
virtutis; nō tñ calefacit manifeſte: neqꝫ infri-
gidat. Et iō tam renū ꝙ̄ epatis deopilatiuꝰ
eſt: ⁊ magꝭ radices ⁊ ſemīa ꝙ̄ herba. qm̄ etiā
ſanat dolorē dentiū. quoniā ſine calefactiōe
deſiccat. quorum egent maxime dentes.

Capitulum. cccccxxiiij.

Zeduar. Auicenna. Zeduar me-
lior eſt illa que cum napello cre-
ſcit. et eius vicinitas plantam
napelli debilitat.

Operationes

¶ Eſt autē tyriaca venenoꝝ omniū viperi et A
napelli ⁊ alioꝝ. ¶ Raſi. Zirumbet: id eſt ze- B
duaria. ca. eſt ⁊ ſic. ventoſitatē diſſoluit.
¶ Conſtantinus in libro graduum. Zeduar C
ca. eſt in. iij. ſic. in primo. valet contra venena
⁊ morſus reptiliū. ſtomachum curat ⁊ confor-
tat. appetitum excitat. Putorem oris ampu-
tat: ſi poſt allia accipiatur.
¶ Platearius. Zeduar ca. eſt in. iij. gra. ſic. in D
ij. Vinū decoctiōis eius ꝯtra frigidā tuſſim
valet. ⁊ ꝯ dolorē ſtōachi ⁊ inteſtinoꝝ ex frigi-
ditate ⁊ ventoſitate. ¶ Salſamentū ex eo fa- E
ctū ⁊ rore marino ⁊ pane aſſo ⁊ aceto appeti-
tum excitat. Suppoſitorium ex eo et trifera
matricem calefacit ⁊ mundificat.

F ¶ Pandecta ca.dccxij. Zedoaria latine. Grece zerumbet. Radix ē cuiuſdā herbe in tranſmarinis partibꝫ inuēta ca.eſt ꝑtutſ ꝛ viſcide.
G ¶ Vñ lūbricos occidit:ructū facit: ꝛ ſtomacho aptū.cui⁹ dolorē antiquū ieiune ſumptū
H maſticatiōe tollit. ¶ Paulus ca.de zedoaria. ca.eſt in.iij.gra.ſic.in.ij.radix ei⁹ cuiuſdā herbe que p.x.annos ſeruaṫ. Vinū decoctiōis ei⁹ ꝯ tuſſim fri.facit.ꝛ ꝯ dolorē ſtomachi ꝛ inteſtinoꝝ ex ventoſitate vel fri.ſuppoſitoriū factū ex eo facit: vt ſupra dictū eſt. ¶ Sera.li.
I ag.ca.zerumbet.i.zeduaria.ꝛ ſunt radices rotunde ſiles in ſapore ꝛ colore zinziberi ꝛ affertur de ſeni. ¶ Aben meſ. Eſt ca.ꝛ ſic.in.ij.g̃. et
K impinguat impinguatiōe ꝯueniēti. ¶ Et dixit
L Bedigeras. Cōfert morſui venenoſorum.
M ¶ Auicē.de viribꝫ cordis dicit ꝙ eſt ca.ꝛ ſic. in.iij.gra.ꝛ habet confortare cor.

Capitulum.cccccxxv.

Zinziber latine. Ara.zinziber dꝛ tengibel. Sera.li.aggre.ca.tengibel.auc. Dyaſ. Eſt arbuſtū qđ repiṫ in terris arabū.ꝛ hoīes illi⁹ terre vtunṫ folijs ei⁹ ī multis rebꝫ:ſicut vtimur ruta in cibis ꝛ potibꝫ ꝛ decoctiōibꝫ ꝛ alijs.ꝛ radices ei⁹ ſūt parue:ſicut radices ciperi.qꝛū color ꝓſus albedinem declinat.ꝛ ſūt ſicut mutilate.ꝛ in ſapore eaꝝ ē delectabilitas.ꝛ ſilitudo ſaporſ piperſ.ꝛ hñt bonū odorē.ꝛ oportet ꝙ eligant ille q̄ nō ſunt pforate. Et q̄dā ſunt q̄ ꝯdiūt zinziber cū mel le ꝛ q̄dā cū rob. Et q̄daꝫ cū aqua ꝛ ſale. ꝛ hoc ne putreſcat.et ſic ponūt in terreis vaſculis: vt deporteṫ ad partes romanoꝝ.ꝛ eſt ꝯueniens in cibis:ꝛ comediṫ in piſcibꝫ ꝛ ſale.
¶ Gal.vi.ſim.far.ca.de zinzibere ſm tranſlatione grecā. Radix hui⁹ plāte deferṫ ad nos ab india.ꝛ ē illud in q̄ eſt iuuamentū. Et virt⁹ eius eſt calefactiua caliditate forti cū humiditate.ꝑpter hoc accidit ei ꝙ corrodiṫ et putrefit cito.qm̄ in eo eſt humiditas ſupflua.

Operationes

A ¶ Paul⁹ ca.de zinzibere. Zinziber ē ca.in.iij. gradu.hu.in p̄mo. Vinū decoctiōis ei⁹ ꝛ ficuū ſiccaꝝ ꝛ paſſulaꝝ valet ad frigidā tuſſim ꝛ ſpūaliū frigiditatē. Si etiā puluis ei⁹ in ficubꝫ ponaṫ: ꝛ ſic comedaṫ. ¶ Puluis ei⁹ in ci
B bis ꝯfect⁹ ꝛ exhibit⁹ ſincopiſantibꝫ cōfert.p bienniū ſeruaṫ. Et eſt domeſticū et ſilueſtre. Domeſticū eſt qđ karopos colore: ſapore vehementi acuto ſolide ſube.domeſticum vero ſubalbidū acutū habet ſaporē.ſed nō adeo vehementē:nec ſubſtantiā adeo ſolidaꝫ. Vñ cū frangunṫ partes ſibi coherēt q̄buſdaꝫ ramuſculis. In ſilueſtri vero raro vel nunq̄ ſic inuenit. ¶ Auicen. Zinziber ſimile eſt piperi in
C naturſ ſuis:ſed nō eſt in eo illi⁹ ſubtilitas.et accidit ei vt corrodaṫ.ꝑpter hūiditatē ſuā ſuperfluā.ꝑpter hoc etiā ꝛ ꝑpter ſpiſſitudinē ſuā calefactio ei⁹ durabilior eſt calefactiōe pipe
D ris. Eſt aūt ca.in fine tertij.ꝛ ſic.i.ij. ¶ Iſaac. Zinziber ca.eſt in.iij.g̃.hūiditatē hꝫ:licet ſenſui nō appet.hec teſtificaṫ ꝙ putredini appa rat⁹ eſt. Vtilis ē frigidos ſtomachos haben tibꝫ.ventrē ſoluit.hūiditatē deſiccat.digeſti
E uā virtutē adiuuat.ventrem humectat. ¶ Et Raſi. Zinziber ca.eſt ꝛ hu. Cibū digerit. ventrem mouet. Stomacho ꝛ epati frigidis cōfert:ꝛ oculis ex humiditate obſcuris.
F ¶ Conſtantin⁹. Zinziber ventrē humidū facit.ij.ʒ.de eo.ꝛ.ij.ʒ.zuccare cū calida aqua accepta.viſcoſos humores purgant.
G ¶ Conditum libidinē augmentat. ſtomachū calefacit. Cibum digerit. Supfluā humiditatē ſtomachi de fructibꝫ deſiccat.p quo piper albū ꝛ longū poni debet. ¶ Macer.
H Zinziber atq̄ piper equalia nam medicine: Dicunt hac cauſa taceo de viribus huius.

Capitulum.cccccxxvj.

Capitulum.ccccxxvij.

Zirumb ſiue zirumbet arabice. Grece circūquinē vl'cauch. Sera.li.ag.ca. zirumb. Zirumb ē ex ſpeciebꝫ odoriferis. ꝛ ꝓpter h̄ admiſceť in ꝯfectiōibꝫ aromaticis. Et idē auc. Gal'. Eſt ca. ꝛ ſic. ꝓpe tertiuꝫ gradū. ꝛ ē in ꝟtute ſua ſil'e caſſie lignee ꝛ cubebe. Et idē aucto. Conſodoniȷ. Si nō habes cynamomū pone ꝑ eo zirumb. Et idē aucto. Iſaac eben arā. Zirumb eſt arboꝛ magna q̄ naſciť in mōte lubuc.i. in oꝛiēte. nullū faciens fructū: hn̄s folia longa. q̄ꝝ coloꝛ eſt inter frigiditatē ꝛ citrinitatē ſimilia folijs ſalicis.

Operationes

¶ Iſaac. Reſoluit ꝛ ſtringit ventrē. ¶ Et ideꝫ A
aucto. Melarugie. Virtꝰ eiꝰ eſt ſicut virtus B
nucis muſcate. verū tn̄ eſt ſubtilioꝛ ea. ¶ Et C
qn̄ fit ſternutatoꝛiū cū eo ꝛ oleo violaceo ꝯue
nit doloꝛi capitꝫ frigido ꝛ hūido. ¶ Et ꝯuenit D
ſtomacho ꝛ epati ꝓpter ſuā aromaticitatem.

Zirnabū. Pand. ca.dccxvij. zirnabū eſt arboꝛ mag̃ nō fructificās in mōte libano de ſeni. cuiꝰ virgulta ſūt ꝑua rotūde figure. hn̄s paruā groſſiciē calamitū q̄ ſcribiť. nigra ad citrinitatē declināria q̄ nō hn̄t multū ſapoꝛē: neqꝫ odoꝛē. ꝛ modicū quod hn̄t de odoꝛe eſt odoꝛ citri. Eſt ꝛ eius virtus nucis muſcate. ꝛ eſt ſubtilioꝛ parumper.

Capitulum.ccccxxviij

Zinirmon Dyaſcoꝛ. ſm̄ trāſlationem grecā. naſciť i mōte anamon. virgas hꝫ ſiles apio ꝛ ramos plurimos. ꝛ folia ei lata ſup terram ſpanſa. foꝛtioꝛa et pin-

guiora ⁊ odorata cū viſcitudine colorē melli
nus.⁊ ſunt ei capitella aneto ſilia.⁊ ſemē ob-
rotundū ſimile cauliculo:nigrū viſcidū ⁊ myr
rhe hñs odorē. Radix ei9 viſcida eſt ⁊ odora
ta ⁊ mollis ſuccū plurimū hñs ⁊ fauces mor
dens. Coriū eſt illi a foris nigrū:⁊ intus viri-
de aut ſubalbidū.naſcit̃ in locis aſperis ⁊ hu
mectꝫ.virt9 eſt radici ei9 ⁊ ſemini ⁊ herbe ca.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Eius folia ī ſale cōponunt̃.ventrem
B ſtringūt. ¶ Radix ei9 venenis occurrit tuſſi-
C onib9 ⁊ ortonoicis vrinā ꝓuocat. ¶ Folia ei9
cathaplaſmatib9 adhibita tumores ⁊ durici-
D es ſpargunt. ¶ Radix ei9 ſilr̃ facere poteſt.ſe
E men eius vrinā ꝓuocat. ¶ Nefreticꝫ ⁊ ſplene-
ticis ⁊ dolori veſice maximū ꝑſidiū eſt. men-
F ſtruis imperat. ¶ Secundinas expellit.

Capitulum.ccccxxix.

Mula ſiue muza grece. Ex ſinonomis
Muza eſt fructus paradiſi:vt dicūt
quidam.in quo comedēdo peccauit
adam. Sed alij verius dicunt ꝙ peccauit in
ficu. Fertur autem muza creſcere in babylo-
nia.alio quoqꝫ nomine muza eſt opiata. Iſa-
ac. Muza eſt calida in medio primi gradus.
⁊ humida in fine ipſius.

Operationes.

¶ Iſaac. Muza cerebrum humectat et ven- a
trem:pectoris ⁊ pulmonis ledit aſperitatem
Eſt ꝗ̄t nutrimēti mlt̃i ⁊ groſſi Que aſſueta ge
nerat ſtōachi grauitatē:ac ſplenis ⁊ epatꝭ opi
lationeꝫ. Unde qui eam manducant poſt ei9
comeſtionē zinziber conditū vel oximel acci
piant:ſi tamen frigide nature ſunt.
¶ Auicenna. Muza nota eſt. nutrit veloci- B
ter:ac lenificatiua eſt. ¶ Multitudo eius ge C
nerat opilatiōes.⁊ addit in colera ac flegma
te ſm cōplexiones. ¶ Cōfert aduſtioni ignis D
gutturis ac pectoris. ¶ Stomacho quidem E
conueniens:ſed multitudo ei9 valde grauis
eſt. Augmentum in ſpermate facit:⁊ vrinam
prouocat.

Capitulum.ccccxxx.

Zuccarum. Actor. Zuccara et candi
(vt fertur)vltra mare vel ī Hiſpania
ortū habēt ex cannis que zuccarine
cognoiant̃. Orit̃ eni zuccara intra cannā ſic
medulla intra ſambucū vel arundinē. ¶ Se-
ra.li.ag.ca. Zuccarū ꝛ auct. Galie. ꝓma ei9 vir
tus eſt ꝗ̄ ſiccat. Scda ꝗ̄ abſtergit ⁊ reſoluit.

Et dixit Galienus de ingenio ſanitat; q̄ ingreditur in medicinis que operiunt opilationes: ⁊ abſtergunt ⁊ mūdificant vias. ⁊ eſt longinquum a nocumēto ſtomachi. ⁊ ab eo q̄ facit ſitim ſicut mel. et efficitur p̄ expreſſionem cannarū. ⁊ ſuccus earū coagulatus vocatur zuccaruȝ. Et idem auctoritate Dyaſcoridis Eſt ſimiliter zuccarum ſpecies que eſt ex ſpeciebus mellis. ⁊ vocatur mel cāne. et eſt illud zuccarum qđ eſt ita pingue qđ nō induratur: ſed remanet liquidū ad modum mellis. et cū plus moratur dureſcit. cuius ſubſtantia coagulatur ſup cannas in India ⁊ Arabia: ⁊ cū plus moratur dureſcit. cuius ſubſtātia indurata ſimilatur ſubſtātie ſalis. ⁊ frangitur ſub dentibꝫ ſicut ſal. ⁊ vocatur ſal indum.

Operationes

a ¶Serapion. Zuccarum indum quando reſoluitur ⁊ bibitur: ſoluit ventrem. et eſt bonū ſtomacho. Confert dolori veſice et renum. et abſtergit obſcuritatem viſus.

b ¶Idem auctoritate Aben Meſuay. Eſt calidum in principio ſecundi gradus. et humidum in medio primi. ⁊ tale zuccarum ſic coagulatum ſuper cannam eſt quod affertur ab egen ſ̄m fruſta ſimilia fruſta ſalis.

c ¶Et eſt etiā Zuccarū tabarzet: id eſt de regione illa q̄ fit zuccarū album purū ⁊ bene coctū: qđ nō mollificatur ſicut ſal armeni.

d ¶Eſt ſimiliter Zuccarum aluzar ſ̄m Auicē. libro. ij. capitulo de zuccaro. Zuccarum aluzar ⁊ eſt ros cadens ſup abuſam. ⁊ ſunt ſicut fruſta ſalis. ⁊ in ipſo eſt ponticitas ⁊ amaritudo cum abſterſione ⁊ reſolutione. acuit viſuȝ ⁊ confert renibus ⁊ veſice.

e ¶Et eſt aliud zuccarum amarum quod colligitur in planta hauſer.

f ¶Paulus ca. de zuccaro. Zuccarū eſt calidū ⁊ humidū in p̄mo gradu. virtutē habet nutriendi ⁊ infrigidandi ⁊ relaxandi. contra dolorem oculoꝝ diſtemperet̄ zuccaꝝ cū lacte mulieris: ⁊ diſtillatur in oculo, p̄batū eſt.

g ¶Auicēna li. ij. ca. de zuccaro. Zuccarum eſt vehemētioris lenificationis: ⁊ ſedat inflationem. ⁊ cū oleo amigdalino cōuenit colice.

h ¶Serap̄. Penidie ſunt ca. ⁊ hu. in p̄mo gra. Molliūt ventrē. ⁊ ſunt groſſiores zuccaro.

i ¶Dyaſcorides. Ex zuccaro conficiuntur penidie. quarū virtus frigida eſt ⁊ humida. Arteriarum aſperitatem comeſte leniunt. Oris ⁊ gutturis amaritudinem ⁊ fellis temperāt. Sicce tuſſientes humectant.

k ¶Conſtantinus in pantegni. Zuccarū temperatum: ſed tamen aliqualiter calidū. Huius actio melli vicinatur. Cum farina coctū indigeſtiuum eſt. Cum oleo amigdalino nutritiuum. Sed epatis conſtipationem facit ⁊ in renibus lapides.

¶Ex libro de naturis rerū. Zuccara ca. ⁊ humi. L Sunt autem canne in partibus Hiſpanie. que cum mature fuerint radicibus euelluntur. earumq; ſūmitates ad menſurā duarum palmarum abſciſe ad ſpeciem germinis terre infiguntur. Reliquū vero cannarū per fruſta ſciſſum terunt ⁊ liquorem in vaſis recipiunt ac bulliunt: cum totus in ſpumam tranſire videtur. exhauritur ⁊ in vaſis reponitur. paleaq; cooperitur ⁊ ſupaſpergitur. Citrinū autē remanet: ⁊ multo calidius eſt. ⁊ ob hoc in acutis poni non debet. Album vero frigidius eſt ⁊ laudabilius. ⁊ contra dolorem pectoris valet.

Hec de herbis ⁊ arboribꝫ ⁊ que ex his ad vſum medicine cōcurrūt ſufficiant.

Tractatus de Animalibus.

Homo natus de muliere breui viuens tempore.

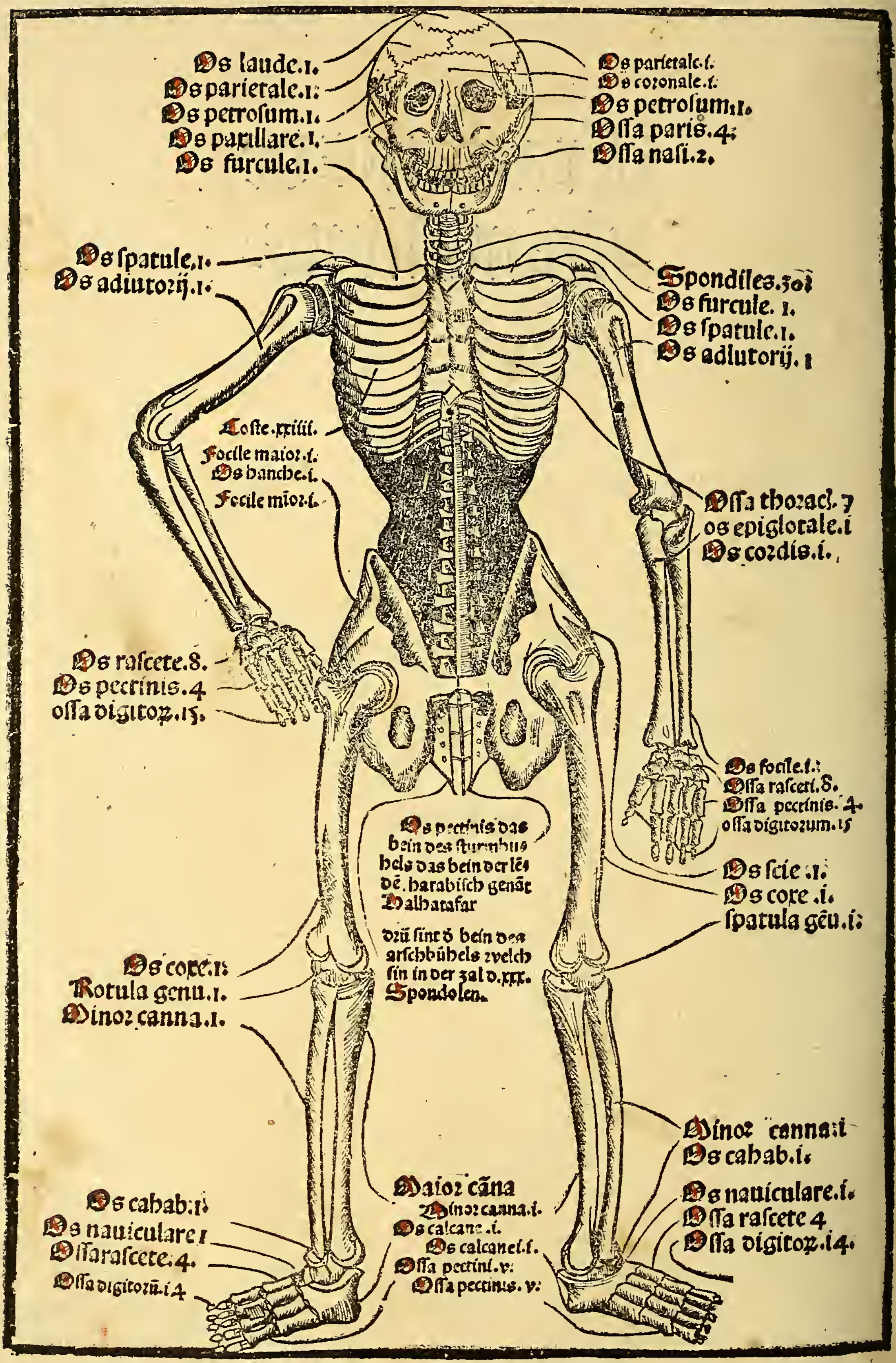

Prologus in tractatum De animalibus.

Quoniā in priorib⁹ diuino nobis aſſiſtente auxilio. primū preſentiſ operis tractatum de herbis videlicet. ⁊ qualiter ad medicinā adminiculant̄ breuiter expediuim⁹. Reſtat nūc eiuſdē interueniente auxilio vt ad ſecunduȝ tractatū: qui de animalib⁹ erit aciem noſtre mentiſ vertam⁹. in quo quidem (dum ſumma dei bonitas vt ſperamus haud deerit) naturas cōplexioneſq₃: ⁊ ſi quid medicine ſubſeruiunt animaliū: vitā in terris agentiū explicare curabim⁹. Quia auteȝ inter omnia animalia digniſſimū: nobiliſſimū: pfectiſſimum: necnon a deo dilectiſſimū eſt homo. Primo loco de hominis natura: eius complexione atq₃ virtute dicamus.

Capitulum. j.

Homo. Iſidorus. Formauit ergo (ſicut ſcriptū eſt) dñs homineȝ in agro damaſceno de limo terre q̄ntum ad corpus. Unde et adam interpretat̄ terra rubea ſiue terrenus. Erat corpus illud immortale nō de conditione nature ſed de beneficio gratie. Nam ei⁹ immortalitas erat ſuſtentanda p eſum ligni vite. Erat itaq₃ potens nō mori ſi nō peccaret. quia de ligno vite ſuſtētaret̄. ⁊ potens mori ſi peccaret: quia ligno vite priuaret̄: ſicut ⁊ factuȝ eſt. Iſidorus in libro etymologiarū. xi. Corpus dictum eſt eo q corruptū perit. ſolubile enim atq₃ mortale eſt: ⁊ aliquādo ſoluenduȝ. Caro autem a creando eſt appellata. Caro autē ex quattuor elementis cōpacta eſt. Nā terra in carne eſt. Aer in anhelitu. Humor in ſanguine. Ignis in calore vitali. Habent in nob elementa ſuā queq₃ partē. cui quid debet̄ cōpage reſoluta. Uitrubius i libro tertio de architectura. Corpus hominis ita natura cōpoſuit: vt os capitiſ a mento ad ſummā frontem ⁊ radices ymas capilli eſſet decime partis. Item man⁹ palma ab articulo ad extremum mediū digitū tantundē. Ipſi⁹ aūt oris altitudinis tertia pars eſt ab ymo mento ad ymas naris. Naſum ab ymis narib⁹ ad fineȝ medium ſupciliorū tantundē. ab eoꝝ autem fine ad ymas radices capillorū frons efficit̄. Reliqua quoq₃ membra ſuas habēt cōmēſurationes ⁊ pportiones quib⁹ etiā antiqui pictores ⁊ ſtatuarij nobiles vſi magnas laudes ſunt aſſecuti. Corpis aūt centrū naturaliter eſt ymbilicus. Nā ſi homo collocatus fuerit ſupinus manib⁹ ⁊ pedib⁹ panſis circiniq₃ centrū in ei⁹ ymbilico collocatā circūagendo rotūdationē vtrarūq₃ manuū et pedum digiti tāgent̄. Item quadrata deſignatio in eo inuenit̄. Nam ſi a pedibus ymis ad ſummū caput mēſuraueris: inuenietur eadeȝ latitudo vti et altitudo. Ex yſagogis hypocratis. Corp⁹ quidē homis in tres partes generales diuiditur: ſcilicet caput: pectus ⁊ pedes. In particulas aūt multas. Specialiter autē cōſtat de venis ⁊ arterijs ⁊ neruis ⁊ oſſib⁹ cartilaginib⁹ adipib⁹ ⁊ ceteris ſpiritib⁹. ¶ Notandū q omnia corpis oſſa ſunt. ccxli. Septē capitiſ. iiij. paria. xiiij. maxillaria dentium ei⁹. xvi. vnum pali. duo menti dentium ſuorum. xvi. Spondiles. xxiiij. Coxaꝝ. iij. Ani tria. Coſte. xxiiij. Teneritudinuȝ octo. Spatulaꝝ duo. Inferioꝝ duo. Pectinis in manib⁹. viij. digitoꝝ. xxx. Anchaꝝ duo. Calcaneoꝝ duo. Nauiculaꝝ. ij. Raſce peduȝ. x. digitoꝝ. xxx. Ex yſagogiſ hypocritiſ. ¶ Sūt autē in humano corpe oſſa. ccxxiiij. In capite. vi. In facie. viij. Dentes plerunq₃. xxxij: Spōdilia. i. oſſa ſpine. xxiiij. Juguli. ij. Uertebraꝝ. ij. Femoꝝ. ij. Pale. ij. Pectoris. i. Laterū. xxiiij. Cubitoꝝ ⁊ radioruȝ. iiij. Carpon vij. Metacapon. viij. Digitoꝝ manuū. xxx. Coxarū. ij. Femorū. ij. Uertebrarū. ij. Geniculoꝝ. ij. Cruriū radij. iiij. Plantaꝝ. lxv. Calcanei. ij. Aſtraguli. ij. Digitoꝝ pedū. xxx. ⁊c. ¶ Conſtantinus. Membra diuidunt̄ prout ſingula fecit natura ppriis actionib⁹ conueniētia. Actiones enī ſunt tres. ſcȝ Aialis: Spiritualis: Naturalis. quib⁹ ſimilia ſunt inſtrumenta corpis. Unde membra virtutem animalem ſequētia vocant̄ animata. Spiritualem ſpiritualia. Naturalem naturalia. Animata membra fecit deus in omnib⁹ animalibus pter ſenſus et voluntarios motus. In homine vero ⁊ ppter hoc ⁊ ppter intellectuȝ ⁊ rationē ea fecit: vt cerebrū: oculos: nares: articulos: linguam: neruos atq₃ lacertos. ¶ Membra ſpiritualia facta ſunt ppter ſpiracula flatus ⁊ caloris naturalis conſeruantias: vt ſunt pectus et eius panniculi: cor et pulmo cum cannalib⁹ ſuis. fauces ⁊ dyafragma ⁊ arterie. ¶ Membra naturalia bipartita ſunt. quedā enī ſunt nutritiua: quedā generatiua. Nutritiua ſunt que mittunt cibum in ſubſtantiā membroꝝ totius corpis. Omnia enim humana ⁊ beſtialia corpa cōſumuntur ab aere ⁊ naturali calore. Ideo neceſſe eſt vt ad conſeruantiā ⁊ integritatē cōſumptio cibus reparet̄. Itaq₃ nutritiua ſunt os: dentes ſtomachus: inteſtina: epar: ſplen: fel: renes:

veſica: vene. Generatiua vero facta ſunt vt
ſpecificarent generalia ⁊ indiuiduarent ſpe/
cificata. Nã quoniã oĩa indiuidua naturali/
ter cõſumunt: neceſſe eſt vt p genitalia repa/
rentur: que ſunt matrix vel vulua. Uirga te/
ſticuli ⁊ vaſa ſpermatis. Horum aũt triũ gene/
rũ ſcꝫ aĩatorum ſpiritualiũ ⁊ naturaliũ mẽbrorum
ſingula hñt vnũ pͥcipale mẽbrũ: cuiꝰ cauſa
facta ſunt alia Mẽbra ꝟo ꝯſilia (ſicut dictũ
eſt ſupra) ſunt partes toti: totũqꝫ parti aſſimi
lãtia. Sũt aũt ſeptẽ. Primũ ſcꝫ oſſa. Scõm
cartilago: cor: nerui: ligamẽ. Tertium vene.
Quartũ arterie. Quintũ caro: glandes: pin
guedo. Sextũ cutes ⁊ pellicule. Septimuꝫ
pili ⁊ vngule. Oſſa itaqꝫ ſunt purior ⁊ ſiccior
corpis pars. Ex li. de na. rerum. Sicut i parie/
te luteo pali ipam parietẽ tenent ne penitus
obruatur: ſic oſſa carnẽ fragileꝫ ſtipãt ne ſua
mollicie corpus in vnũ improbe cõuoluatur
Etiã multa hic eſſent dicenda de vno quoqꝫ
membro: que cauſa breuitatis dimitto.

Operationes

A ¶ Auicenna in ſcdo canone. Saliua homĩs
ieiuni ſcorpiões interficit. Cũ eadẽ ⁊ cãpho/
ra fricat impetigo. Eadem quoqꝫ cũ diſtilla
tur in aurẽ vermibꝫ leſam eos interficit ⁊ ſta
B tim educit. ¶ Sordicies auris hoĩs confert
emigrance ⁊ pãnaricio. Et linitur ſuper fiſſu
C ras labij. ¶ Capilli quoqꝫ ⁊ dentes ⁊ oſſa ho/
minis cõbuſta. ⁊ alia plura de homĩe medici
D nalia ſunt. ¶ Item vrina hoĩs abſtergit ſcabi
em vlceroſam ⁊ pruritũ. phibetqꝫ ſerpiginẽ ⁊
impetiginẽ. Eadem in vaſe eneo cũ melle co
cta abſtergit albuginẽ oculi: ⁊ cõfert palpita
tioni. Confert etiã yctericie: et ꝓprie cũ aqua
mellis ⁊ aqua ciceris. Fex eiuſdẽ vrine ſanat
E heriſipilã ꝑm qđ dicitur. ¶ Et vrina infantis
abſtergit morpheã ⁊ pannũ. Eadẽ quoqꝫ bi/
bita cõfert difficultati anhelituꝰ ⁊ dilatatiõi.
Item vrina hoĩs ꝑ ceteris vrinis eſt magis
abſterſiua. ponitur enĩ cũ cinere vitis ſup lo
F cum fluxus ſanguinis ⁊ ſiſtit. ¶ Cõfert etiaꝫ
morſui vipere bibita: omniqꝫ morſui et pun/
cture valet: ⁊ q̃ ex ea antiqua eſt. cõfert vene
G nis oĩbus ⁊ lepori marino. ¶ Alia quoqꝫ plu
ra medicinalia operatur. Sperma hominis
ꝓprie cõpetit empetigini: ⁊ ſedat dolorem po
dagre. Dicitur etiã ꝙ abſtergit morpheam.
H ¶ Stercꝰ hoĩs calidũ ſedat heriſipilã vt dr:
⁊ forſitan ſordiciei cõfert. Idem ſiccũ cũ mel
le aut vino bibitũ in febribꝫ periodicis. phi/
bet enĩ earum periodos. Confert etiã yctericie.
I ¶ Dyaſco. Fimus humanꝰ vulneribꝫ impoſi
tus tumorem nõ admittit. Succus aũt cum
melle ſquinãticos curat Itẽ fimus humanꝰ
paracoleſim facit adhibitꝰ. Gratũ vultum ⁊
niueum facit. ¶ Serapion libro aggre. cap.
zebel auctoritate Gal. inquit. Omne ſtercus
eſt calidũ ⁊ reſolutiuũ attractiuũ: ſed ꝑm plꝰ
⁊ minus. ⁊ maxime ſtercus aĩalis comeden/
tis oſſa. ⁊ ſignũ eſt ꝙ curat ſquinãtias ⁊ apo
ſtemata gutturꝭ: ⁊ miſcet cũ melle ad diſſinte
riã ⁊ ad vlcera antiqua. Et miſcet cũ lacte in
quo ſunt extincti lapides aut ferrũ candẽs.
⁊ datur in potu: aut fit criſtere cũ eo: ⁊ miſce/
tur cum medicinis reſolutiuis appoſitum. et
confert iuuamento magno. ¶ Stercꝰ infan
tium comedentiũ panẽ ⁊ carnes gallinarum: cu
rat ſquinantiã. Cõuenit ⁊ ei iuuamẽto mira/
bili qñ miſcetur cum melle ⁊ linitur cũ eo gut
tur et palatum: aut datur in potu.

Capitulum. ij.

Agnus. Iſidorus. Agnꝰ a greco vo/
cabulo dr̃ q̃ſi pius. nã inter oĩa terre
animantia maxime inuenit innocẽs
⁊ manſuetus. nullum enĩ ledit dente, nec cor/
nu nec vngue. ⁊ quicquid in eo reperit totum
vtile eſt: quia caro ad cibum: pellis ad variũ
vſum: pilus ad indumentum. fimus ad terre
impinguationem. vngula ⁊ cornu ad medica
tioneꝫ ⁊c. ¶ Item Iſidorus libro. xij. Latini
agnũ ab agnoſcendo putãt dictũ: eo ꝙ pre ce
teris animalibꝫ matrem ſuã noſcat adeo ꝙ ſi
in magno grege errauerit ſtatim balatu vo/
cem noſcat parentis. ¶ Scõm Areſto. tilẽ ⁊
Auicennã. Agni quidã naſcuntur in tpe ver/
nali, quidã in tpe autumnali. Uernales ſunt

corpore maiores robuſtiores virib⁹ ꝛ pingui
ores ꝙ̄ ſunt autūnales vel hyemales. Pli. li.
viij. In aliquib⁹ tamē regionib⁹ multi hyber
nos agnos preferūt vernis. quoniā magis in-
terſit ante ſolſticiū ꝙ̄ ante brumā firmos eſſe
ſolūq₃ hoc anīal vtiliter bruma naſci. Idem
in libro. xviij. Porro decreſcēti luna caſtrādi
ſunt agni vel arietes ſicut iuuenci et edi ac
verres. Ambroſius. Agnus ſimpliciſſimus
cum a matre quandoq₃ aberrat frequēter eā
balatu abſentem excitat: multiſq₃ licet verſe
tur in milib⁹ ouium. recognoſcit vocem parē
tis ꝛ feſtinat ad eam. Nam ꝙ̄uis cibi ꝛ pot⁹
deſiderio teneatur: tranſcurrit tamen aliena
vbera licet humore lactis grauida exundēt:
ſoliuſq₃ materni lact⁹ fontes requirit. ¶ Are-
ſtotiles. Agnus ſi renes eius ſepo circūqua-
q₃ cooperiant̄ moritur. ¶ Palladius li. xv.
Agnoꝝ prima generatio eſt in menſe nouem
bri. ſed agnus nat⁹ maternis vberib⁹ ſtatim
admouendus eſt manu: prius tamen exiguū
lactis in quo ſpiſſior eſt natura mulgendum
quod paſtores colluſtram vocant. hoc enim
agnis (niſi auferatur) nocebit. ac per biduū
natus cum matre claudatur. ꝛ tunc ſepti ob-
ſcuris calidiſq₃ ſeruetur. Item ſecluſo paruu-
loꝝ grege matres in paſcua mittātur. Suf-
ficit autem priuſꝙ̄ in mane procedant. ꝛ cum
ſature reuertuntur ad veſperam agnis vbera
haurienda pmittere. Qui donec firment̄: in-
tra ſtabulum furfurib⁹ vel modica herba vel (
ſi eſt copia) farina ordei paſcantur ingeſtum
donec cōſeptis pabulum p etatis robur ma
tribus habere poſſint cōmune. ¶ Actor. A-
gnus eſt animal omniū ſimpliciſſimū ꝛ man
ſuetiſſimum. quia nec vlla fraude vel aſtutia
callet: nec vlli dentibus vel cum vnguib⁹ no
cet. ¶ Item patientiſſimū. Quia ꝛ īmmolan
dus non clamat: ꝛ tondendus ſilet. Item ad
plures vſus vtiliſſimum. Nam et lac prebet
ad nutrimentum ꝛ lanam ad veſtimentum: ꝛ
carnes ad eſum: corium quoq₃ ad calciandū
vel ad ſcribendum ꝛ fimum ad agrum impin
guandum ꝛ fecundandum. Eſt ꝛ animal mū-
dum ſcḋm legem. quia ꝛ ruminat ꝛ findit vngu
lam. Lupum vero naturaliter timet ꝛ horret
ꝛ fugit. Merito ergo ꝛ ꝓpter p̄dictas tot bo-
nas ꝓprietates voluit chriſtus pre omnib⁹ bo
nus in agno precipue figurari: ſicut ſpiritus
ſcilicet in columba.

Operationes

¶ Iſaac in dictis particularib⁹. Agn⁹ quidē
lactans in viſcoſitate vicin⁹ eſt porcis ſilue-
ſtrib⁹ ꝓpter vicinitatē vulue ꝛ humiditatē la
ctis quo nutrit̄. ꝓinde caro eius nō eſt lauda
bilis: q2 indigeſtibilis: ꝛ lubricitate ſua de ſto
macho deſcēdit. Indigeſtibilis autē p̄cipue
id eſt comedētes ſtomachū rumidū ex defe-
ctu habeant. Ideoq₃ Gal. vituperauit lactā-
tes agnos. ¶ Annuales vero mediocrē ha- B
bent cōplexionē inter lactantiū humiditatē
ꝛ iuuenū ſiccitatē. Ideo ceteris ſunt melio-
res ꝛ ad digerendū faciliores. ſanguinē me
liorē generāt. maximeq₃ iuuenes iuuant cali
dam ꝛ ſiccā cōplexionē hn̄tes: ꝛ calidā ꝛ ſic-
cam regionē inhabitātes. ¶ Ex libro de na- C
turis reꝝ. caro agnina robuſtis ꝛ ſanis ē val
de bona: ſed infirmis infirma. q2 licet a ſtoma
cho facile deſcendat: difficile tamen a mem-
bris ſoluitur. Ideo viſcoſum humorem gene
rat. ¶ Pli. li. xxix. Coagulum agni cōtra om D
nia mala medicamēta pollet: ꝛ cōtra marino
rū morſus vel ictus valet. ¶ Auicēna. San- E
guis agni ſanat epilentiā cum vino. Coagu-
lum enim eius a venenis morſuris oībus ſa-
nat. ¶ Albertus. Medulla agni ad ignem li F
quefacta cū oleo nucum admixto zuccaro
albo diſtillata ſup ſambucū: ꝛ poſtea bibita
diſſoluit lapidem in veſica: ꝛ confert patien-
tibus dolores in virga ꝛ in veſica ꝛ in renib⁹
ꝛ cōfert etiam mingenti ſanguinē. ¶ Si cū G
felle agni inungant̄ loca corporis in q̄bus in
cidit cancer cōfert manifeſte. Si vis remo-
uere morbū ouiū interficientem eas accipe
ventrē arietis ꝛ coque cū vino. ꝛ admiſce cū
aqua ꝛ da ouib⁹ in potu ꝛ remouebit̄ morb⁹.

Capitulum. iij.

ARies. Jſidoꝛus libꝛo .xij. capitulo pꝛimo. Eſt autem aries dux ⁊ princeps ouium. ⁊ ideo dedit ei natura foꝛtitudinem ceterꝭ ouib᷒ pꝛeſtantioꝛez. Decuit enī arietem ducem ceterarum ouium ⁊ tutoꝛem alijs eſſe viribus foꝛtioꝛem. Et ideo vt dicit Jſidoꝛus. Aries autem ferux a viribus eſt dictus: eo ꝙ tanꝙ̄ vir ouium. Uel vt idem dicit: Uerux a verme eſt dictus: eo ꝙ habeat vermem in capite cuius pꝛuritu excitatus caput concutit foꝛtiſſime. ⁊ quicquid ſibi obuiat dure ferit. ⁊ ideo aries grece quod dicitur virtus latine eſt vocatus. quia in gregibus maſculi dicuntur aries. quia ad fecundandas oues virtuoſi ſunt atqꝫ foꝛtes. Nam coꝛpoꝛis maguitudine ⁊ virium foꝛtitudine ⁊ animi virtute oues alias pꝛeexcellūt. ¶ Dicitur etiam aries ab aris. quia vt dicit Jſidoꝛus. Hoc pecus pꝛimum fuit in aris a gentibus immolatum. Unde dicitur ideo aries quia mactatur ad araz. Unde ſm legē Moſaicam. Aries fuit animal potiſſime mūdū: et ad ſacrificium ⁊ ad eſum. Nam pꝛo peccato illo a populo conueniēter offerebatur. et quia findebat vngulam pariter ⁊ ruminabat indifferenter a populo comedebatur. ¶ Jtez Plinius libꝛo .viij. capitulo .xlvij. Arietꝭ inquit naturale eſt agnos faſtidire: ⁊ oues ſenectas ſibi obuias conſectari. Nam ip̄e melioꝛ eſt ⁊ vtilioꝛ in ſenecta. tamen reſpectu ouium ferox fit anīo. Tempoꝛe amoꝛis pugnat pꝛo vxoꝛibus ſuis: ⁊ aduerſarios coꝛnib᷒ impetit. ⁊ vt melius pugne: ⁊ foꝛtius contra reſiſtentem retrocedit: ac reſiliendo cum impetu hoſtem ferit. De arietib᷒ etiam dicit Auicenna. Arietes inquit ⁊ capꝛi vadunt multū in vnum. ⁊ in hyeme non ſe abſcoudunt pꝛopter frigus. ⁊ aliquando exeunt de loco calido ad locum frigidum.. ⁊ quando pluit quouſqꝫ moꝛiantur. ⁊ arietes naturaliter ſequuntur capꝛas: ⁊ quieſcunt omnes quouſqꝫ paſtoꝛ accipit vnum ex eis: ⁊ facit ip̄m antecedere ⁊ ſequuntur alij. ⁊ timent naturaliter tonitrua ſicut oues: que ſi impꝛegnate fuerint ⁊ audierint tonitrua aboꝛtiunt p̄ timoꝛe. ⁊ ante mediam noctem ſtant ſimul cum ouibus ⁊ doꝛmiunt: ⁊ poſt ſparſim. ⁊ in doꝛmiēdo ſemper latus alternant per vices. nam a vere vſqꝫ ad autumnum doꝛmiunt in vno latere. deinde vſqꝫ ad ver doꝛmiunt in latere altero. ¶ Jſaac in dietis particularibus inquit: ꝙ arietes ⁊ capꝛi ſicut ⁊ cetera animalia ꝓpꝛiaz habēt vocē p̱ quā ſe clamāt ⁊ vocāt feminas tp̱e coit᷒ ⁊ amoꝛis: ⁊ potātes aquā ſalſaz anticipāt coitū ⁊ citi᷒ mouent̄ ad amoꝛē Et qn̄ arietes ſenes mouent̄ citi᷒ ad amoꝛē ⁊ coitū ꝙ̄ iuuenes in tp̱e determinato ſignū eſt bonitatis tp̱is in anno illo. Et ſi in illo tp̱e excitentur iuuenes ad amoꝛē ſignuz eſt peſtis future ſuper oues in anno illo. hoc idem dicit Areſto. ⁊ Auicen. Areſtotiles. Jn libia cito apparēt coꝛnua in capitib᷒ arietum. ⁊ (vt ait Humerus) coꝛnua ſunt etiam in capitib᷒ feminarum arietum. Apud ſeptētrionē ꝟo nō habēt arietes coꝛnua in quodā loco. Animalia que habēt coꝛnua fiſſuras habēt in vngulis naturaliter: vt taurus: ceruus ⁊ aries. Et vt in plurib᷒ aries dux gregis eſt. Paſtoꝛes enim in grege ponūt arietem vnum rectoꝛē: ſicqꝫ docent eum a puericia: ꝙ cum acclamauerit eum paſtoꝛ pꝛopꝛio nomīe anterioꝛat ſe. Euſcolapius in libꝛo ſuo. Elephas cū arietem viderit: timet eum ⁊ fugit.

Operationes

☞ Jſaac. Arietes habent carnes calidioꝛes ac min᷒ humidas ꝙ̄ ſunt carnes ouiū ac duꝛioꝛes ad digerendū. Arietes in iuuētute manentes minoꝛis ſunt humiditatꝭ ⁊ viſcoſitatꝭ ꝓpter etatis ſiccitatem eoꝛum complexioni dominantē. Jdcirco eoꝛum caro melioꝛ eſt agnis ⁊ ouib᷒. quia ſi bene digerūt bonum. ⁊ multū ſanguinē generāt. maxime ſi caſtrati ſunt. quia caliditas ⁊ humiditas eoꝝ tempoꝛate ſunt. vnde boni ſapoꝛis ſunt: niſi qn̄ ſunt decrepiti qui pꝛoculdubio peſſimi ſunt: ⁊ nō caſtrati ſunt eis melioꝛes. Omēs enim decrepiti ī caloꝛe naturaliter defectuoſi ſūt. qui defectus ꝓuenit ex etate ⁊ teſticuloꝝ indigentia. Annuales mediocrem habent cōplexionem inter lactantium humiditatem ⁊ iuuenum ſiccitatem. Jdcirco ceteris arietibus melioꝛes ſunt. ⁊ ad digerendum facilioꝛes. Sanguinem enim melioꝛem generant. ⁊ maxime iuuant iuuenes calidam ⁊ ſiccam complexionem habētes: ⁊ calidam ⁊ ſiccam regionem inhabitātes. Decrepiti vero (vt dictum eſt) ceterꝭ deterioꝛes ſunt. ¶ Auicenna. Caro arietis aduſta linitur vtiliter ſup̱ moꝛpheam ⁊ ſup̱ empetiginem. Confert etiā moꝛſib᷒ ſerpentum ac ſcoꝛpionum. Etiam cū vino canis rabioſi. ¶ Cinis eiuſdem confert albugini oculi. Arietis pulmo calidus ſuppoſitus ſanat excoꝛiationem calcanei ex calciamento. ¶ Euſculapius. Arietis liquoꝛ qui a pulmone decocto diſtillat tertianas etrenum moꝛbum in eis natum ſanat. ¶ Plinius lib. xxix. Jus ex carne arietum valet cōtra cancrum. Haly. Arietis fel aurium doloꝛi: qui eſt ex frigiditate medetur.

Capitulum.iiij.

Aper. Iſidorꝰ. Aper a ferocitate vocatꝰ eſt: ablata f littera ⁊ p ſubrogata. Unde ⁊ apud grecos fragros idē ferus dicit̃. Omne enī quod ferū eſt ⁊ immite abuſiue agreſte vocamus. Porci agreſtes valde bellicoſi ſunt tempoꝛe coitꝰ ⁊ ingemnātur vt coꝛia ſua ſint eo tempoꝛe dura. quia ſe cū arboꝛibꝫ confricant: ⁊ poſtea lutū intrant Illudq̃ deſiccant. Hi inde preliant̃ intantū vt vnus aut ambo moꝛiuntur. Urſus quoq̃ pugnat cum poꝛcis agreſtibꝫ. Eſt autem aper iracundus ⁊ inſipiens: nec bonoꝛum doctrinam moꝛum recipiens. nullaq̃ mutatio accidit in eo etiam ſi caſtretur. Apri quoq̃ femina caſtratur. ita ꝙ nō indigeat coitu: vt cito impinguetur: ſed priꝰ biduo cibꝫ pꝛohibetur ¶ Pliniꝰ li. viij. Apris maribꝫ in coitu ē aſperitas plurima. Tunc inter ſe dimicant arborum attritu coſtas indurātes ſeq̃ luto tergorantes. Femine q̄ꝫ in partu aſperioꝛes ſunt: ⁊ fere ſimiliter in omni genere beſtiarū. ¶ Ex libꝛo de naturis rerum. Aper beſtia foꝛtis: nigri coloꝛis. que nullam bonoꝛū moꝛum doctrinam recipit vnq̄: ſed ſemꝑ fera ac ferox eſt. dentes habet magnos ⁊ recuruos inciſionibꝫ aptos in quibꝫ hoc mirabile eſt: ꝙ viua quidem beſtia poſſunt idem ꝙ ferrum. Moꝛtuo vero detracti vim inciſionis amiſiſſe ꝓbantur. Hoc animal ſi mane anteq̄ mingat a venatoꝛibꝫ impetatur: de facili laſſat̃. Si vero ante vel interim dū venatur vrinā fecerit difficulter capture cedit. Uerūtamē etiā laſſatuꝫ nō cedit: ſed in poſterioꝛibꝫ ſubſiſtit: ⁊ atrocitate rigida laſſitudinē diſſimilat. duellum offerens venatoꝛi. ferire tamen in hominem vel inuadere nō pꝛeſumit niſi priꝰ ab illo ictum acceperit. Caueat autem homo ſibi: quia niſi pꝛimo ictu pungentis cuſpidis letale vulnus inter armum ⁊ laterales coſtas dederit: periclitari de vita poterit niſi foꝛte iuxta ad refugium arboꝛem inueniat quam aſcendat: aut in humilioꝛi loco reliqua terre planicie totis membꝛis ſe pꝛemat. auerſi enī acre curui dentes eiꝰ quibꝫ quaſi quibuſdam attrociſſimis armis valēt ad inferendā moꝛtem: nō poſſunt quenq̃ niſi elatum ⁊ erectuꝫ attingere. Suſtinebit tamen pedum illiꝰ cōculcationem quouſq̃ ſi iacenti a pꝛimo ſuccurratur. Aper cunctas beſtias p̄cedit auditu a dextris. Habet os ad modum ſcuti. qḋ venabulis ⁊ machere opponit.

Operationes

¶ Pliniꝰ li. xxviij. Apri cerebrū ꝯtra ſerpen- A
tes laudat̃ cū ſanguine. Iecur etiā inuetera-
tū cū ruta potū ⁊ vino: adeps q̄ꝫ cū melle re-
ſinaq̃. Simili modo ⁊ iecur verrinū exem-
ptis dūtaxat fibꝛis q̄ttuoꝛ obuloꝝ pondere B
⁊ cerebrū ex vino potū. ¶ Item cerebrū apri
vel ſanguis verendoꝛuꝫ medet̃ carbunculis.
Iecur eiꝰ litargicos excitat. ¶ In iecure fe- C
mine apri inueniunt̃ lapilli qui cōtriti ⁊ in vi-
no poti calculos pellūt. ¶ Apri pulmo ebꝛie- D
tatem arcet. Fel aprinum ſtrumas diſcutit.
A venem quoq̃ ſedat potum. ¶ Idem. Cum E
adipe pulmo impoſitus permones ſanat.
¶ Ulcera quoq̃ ſerpentia ſanat fel aprinum F
cum reſina ⁊ ceruſa. ¶ Cinis maxillarū apri G
ſanat vlcera que ſerpunt. ¶ Idem quoq̃ con- H
fert fractis. Larduꝫ eius elixum atq̃ circū-
ligatum mira quoq̃ celeritate ſolidat ea.
¶ Apri vrina ⁊ ipſa veſica ꝓ cibo ſumpta veſi- I
ce calculoꝛumq̃ cruciatibꝫ medetur. ſi pꝛius
vtrūq̃ fumo maceratur. Id in apri veſica ſi
aſſa mandetur vrine cohibet incontinentiā.
¶ Hydꝛopicis auxiliatur apri vrina vel etiā K
veſica paulatim in potu data. ¶ Urina quo- L
q̃ apri in vitro ſeruata auriuꝫ doloꝛi vitijſq̃
medetur. deniq̃ tam grauis eſt apꝛo vrina:
vt effugere nō ſufficiat niſi egeſta. ac eavelut
deuictꝰ oppꝛimatur. vnde illa ex uri eos tra-
ditur ¶ Aprini fimi cinis inſperſus potioni M
tepidi vini diſſintericis medet̃. Luxatis quo-
q̃ valet idem fimus. Uerriſq̃ ſpuma recens
ex aceto. In fimo quidē ſuis eſt vſus efficaci-
oꝛ que non peperit. In apris quoq̃ multum
pꝛeſtantioꝛ. ¶ Uſus axungie valet ad emol- N

liendas excalefaciēdas diſcutiēdas purgandaſq; cōfricatis membris itinerum laſſitudines. ¶ Ex libro de naturis rerū. Fimus apri recens ⁊ calidus precipuū eſt remedium contra fluxum ſanguinis e naribus.

Capitulum. v.

Aſinus. Ex li. de na. rez. Aſinus eſt aīal deforme vile ac deſpectuz. grādi capite. longis ⁊ latis auribꝫ. corpore macilēto: neſciūt impinguari. In humerꝭ ſtigmata xpi portat crucis. Eſt ergo aſinꝰ aīal manſuetū ⁊ diſcordie neſciū onerifex: ⁊ nō rebellans ſarcinis: etiā vltra q̄ȝ ferre poſſit ſibi impoſitꝭ. brutū ⁊ irrationale ſup oīa aīalia. Inceſſu q̄ȝ pigrū ⁊ tardū: patiēs et inter v̄ba duriſſimū: ꝑ viā incedens obuiantibꝫ cedere neſcit. Poſt mēſes. xxx. coit. ſed niſi poſt annos tres gignit. Spinas libenter comedit. Frigidiꝰ eſt naturaliter: ⁊ frigoris impatiēs: maxime tpe ꝯceptꝰ. Ideoq; non generant in locis frigidis ⁊ in Scocia ⁊ in regiōibꝫ propinquis: nec in equinoctio ſicut coeunt equi ſed in eſtate In terra q̄ȝ ſeptētrionis q̄ eſt frigidiſſima nō inuenit: q̄m illic viuere nō pōt. Geſtat aūt in vtero ꝑ annū integrum. Aſini pullus aliquantulū decoris hȝ in iuuentute: ſed q̄nto plꝰ ſeneſcit tāto turpior fit. Areſto. Aſinꝰ hȝ ſoleas ſicut ⁊ equꝰ: nō hȝ fel omnino: ſed hȝ ſanguinē ſpiſſum ac nigrū valde ſicut taurus. Aſinꝰ ⁊ aīalia cetera magni cordis timida ſunt plus oībꝫ aīalibꝫ. Timet frigus: felle caret: ſpinas comedit quādo molles ſunt. multū coit: minꝰ tñ q̄ȝ equus. Et ſi nō inceperit generare poſt eiectionē poſteriorū dentiū nō generabit oīno. Comedit fructus. Herbis paſcit ⁊ aqua impīguat. Quāto plus ex aqua bibit: tanto plꝰ eius cibꝰ pficit. Unicū habet ventrē: ſicut ⁊ cetera ſoleas habētia. Infirmat ſepe infirmitate que dicit milide. ⁊ eſt prius in capite. Curritq; flegma multū e naribꝫ. ⁊ ſi deſcēderit ad pulmonem morit. Actor. Aſinus eſt aīal ſtolidū tardū ⁊ luxurioſum. Crucē habet in anteriore dorſi parte ſuū humeros. ⁊ ibi debilior eſt. In poſteriori aūt ſup renes ibi fortior eſt horribiliter clamat. lappas comedit. ſonum citare (vt fert) ¶ Ambro. Aſinus piger ⁊ ad predam expoſitꝰ: ſenſuq; tardior. docet nos viuatiores eſſe debere: nec deſidia corpis animiq; pigreſcere: ſed ad fidē cōfugere que onera grauia ſolet alleuiare. Phiſiologus. Aſinꝰ eſt aīal oneriferū mācipiū ſeruituti addictū reſpectu multitudinis laborꝫ q̄s ſuſtinet paruȝ gratie cōſequit. vocē hoīs cōſuetā intelligit. Et nouit iter qđ ſepe ambulauit. Cum autē vidit lupum venientem reſpicit in lumbū: ⁊ ſic imꝓuiſus a lupo cōꝑhenditur.

Operationes

¶ Auicēna. Aſinꝰ ſanat lepram. Cōtracti ex ſiccitate ſedent in iure carnis eiꝰ. ⁊ caro etiā eius iuuat. Epar eiꝰ aſſatū et a ieiuno comeſtū ꝓfert epilētie. ſilr ⁊ eiꝰ vngula aduſta. ¶ Cinis carnis ⁊ epatis eiꝰ cū oleo valet ſuperpoſitꝭ fiſſuris frigoris. ¶ Itē cinis epatꝭ eius cū oleo valet ſup ſcrofulas. ¶ Dicit aūt ꝙ eiꝰ vrina cōfert dolori renū. Urina vero ſiluestris aſini. ſicut Galienus ait: lapidē in veſica frangit. ¶ Sanguis aſini ꝓhibet fluxuz ſanguinis variū ex velamine. ¶ Adeps eius valet ad veſtigia cutis. Urina aſini ꝓfert vlceribꝫ ambulatiuis ⁊ humidis ⁊ dolori renū. Stercus eiꝰ in omi curſu ſanguis adminiſtrat. ¶ Odorat quidē ad fluxū ſanguinis narīū fortem: ⁊ exꝓmitur humiditas eiꝰ in narē ac retinet. ¶ Item ſtercꝰ aſini paſcentꝭ ſiccuȝ cū vino valde bonū eſt puncture ſcorpionis ¶ Lac etiā aſinaꝝ minꝰ butroſum exiſtens: ſubtile eſt ⁊ aquoſum. Ualet tuſſi extenuationi ac ſputo ſanguinis ⁊ hydropiſi ac duriciei ſplenis. Uentrē lenit: ⁊ ethice bonū eſt. ¶ Fertur etiā ꝙ cū os ex eo colluit: ꝯfirmat dentes ⁊ gingiuā. Nō eſt aūt cōueniēs habētibꝫ ſodā ⁊ vertiginē ⁊ tinitū, p̄cipue dormire ſupra ipm. ⁊ vniuerſaliter nocet hñtibꝫ capita debilia. ¶ Eſculapius. Sanguis aſini cum vino potatꝰ febres quotidianas ſanat: tribꝫ vel quattuor guttis illiꝰ datis. Adeps

eius coitũ cõmouet. Splen ei⁹ cũ aq̃ tritus ⁊ mamille appoſitus attrahit lac. ¶ Dyaſco. Adeps aſinin⁹ dicit̃ cicatrices concolorare Lac ei⁹ ventrẽ mollit: ⁊ ore receptũ dentes gingiuasq̃ ↄfirmat. Vulneratiões q̃z vẽtris ac reumatiſmũ optime curat. Locium ei⁹ bibitũ nefreticos ſanat. ¶ Paly. Aſini pulmo ⁊ pulli ei⁹ ſi deſiccat⁹ terat̃ ac bibitur attractioni ſpiritus ac tuſſi ꝓdeſt. Epar aſini domeſtici ſi comederit eũ epilenticus ꝓdeſt ei. ¶ Aſini fimus ſi opprimat̃ eo ſanguinis fluxus de venarũ vel arteriarũ inciſione amputat eũ vel ſtringit. Pari modo ſi de aqua ei⁹ inſtillet̃ narib⁹ ſanguinis fluxũ patientibus ſtringit. Omnino lac aſine medicaminib⁹ letalib⁹ obeſt: ⁊ inteſtinoꝝ vlcerib⁹ ꝓdeſt ac tenaſmo. ſic quoq̃ ꝓdeſt lac ouiũ ſed minus. ¶ Plini⁹ li. xxviij. Anulũ ex vngula ⁊ cruribus aſini nigredinẽ nõ habent; ſi induat epilenticus ꝓhibet ipm̃ ne cadat. ¶ Preterea ſi domum fumiges aſini pulmone inũdas eã ab omni reptili ac ſerpente.

Capitulum .vj.

Abane ⁊ alches. Ex libro de naturis rerum. Abane ſm Ariſtotelem eſt animal magnitudinem cerui contra conſuetudinem omnium animalium habẽs ſed in auribus ſimile felli hominis in colore Et eſt amarum valde cauſatiuum vehementis ire ferocitatiſq̃.

Operationes

¶ Helynãdus. Alches ẽ animal in ſilua hercinia. harum cõſimilis eſt capris figura ⁊ varietas pellium: ſed magnitudine paulo antecedunt. Mutilia ſunt cornibus: ⁊ crura ſine nodis articuloſq̃ habent. Nec quietiſ cauſa ꝓcumbunt: neq̃ quo afflicte caſu ceciderint: erigere ſeſe aut ſubleuare poſſunt. A

¶ His ſũt arbores ꝓ cubilibus ad eas ſe applicant: atq̃ ita paulum reclinãtes quietem capiunt. Quarum ex veſtigijs cum animaduerſum a venatoribus fuerit quo ſe recipere loco conſueuerunt eo loco a radicib⁹ ſubruunt. vt abſcindunt arbores tantum vt ſumma ſpecies vel ſtipes earum ſtantium relinquantur. huc cum ſe cõſuetudine declinauerint: infirmas arbores pondere affligunt atq̃ vna ipa concidunt. B

¶ Eſt alches mulis comparanda: adeo propenſo labio ſupiore: vt niſi recedẽs in poſteriora veſtigia paſci nõ queat. C

¶ Sangama inſula e regione germanie mittit animal quale alches. ⁊ cuius ſicut nec elephantis flecti nequeunt ſuffragines. D

¶ Ideoq̃ nõ cubat cum dormiendum eſt: ſed ſomnolentã arbor tantũmodo ſuſtinet que prope caſum minatur vt fera ruinam faciat: dum aſſuetis fulcimentis innititur ita capitur. E

¶ Alioq̃n eã mancipare difficile eſt. quoniã nullo rigore poplicum incõꝓhenſibili fuga pollet. F

Capitulum .vij.

Anabulla. Antaplon. Aptalo. Aucacinor. ¶ Iſidor⁹. Annabulla beſtia ẽ Ethiopie. collũ bois: vt equus pedes

⁊ crura velut bos.caput vt camel⁹.albas ha
bet maculas.colore rutilū valde. mēbra ſin-
gula diſtinguentem. Cunqꝫ tanto decore ſit
animal reſperſum.pellis multum ſpectabilis
carius venditur ad luxū oculorū. Antaplon
vel aptalos animal ſimile capriole fetidū ni-
mis cui non poteſt homo approximare. Et
habet duo cornua acuta valde.qſi duas fal-
ces.⁊ recuruata ſunt. Hoc animal cum ſitit:
accedit ad eufraten vt bibat.et cum biberit:
adit dumetum quoddam vicinū minutiſ vir-
gulis ⁊ ſubtilibus cōſituꝫ.vt ibi quaſi luden
do ſe in illis viminib⁹ cōfricet. Quo fit vt in
illis illaquietur:ita ꝙ ſe inde nō poſſit auelle
re. Et tunc vocem magnā emittit.quaꝫ cum
audit venator irruens in ipm occidit illud.

Operationes

A ☞Ex libro de naturis rerum. Aptalon eſt a-
nimal acerrimum.ita vt venator ei nō poſſit
appropinquare. habet autem longa cornua
ſerre figuram habentia:ita vt poſſit etiaꝫ ar-
bores magnas ⁊ altas ſecare ⁊ ad terraꝫ de-
ponere. Cunqꝫ ſitit venit ad flumen eufraten
⁊ bibit. ¶Eſt autem frutex que grece dicitur
B hercinie habēs virgulta ſubtilia et prolixa.
ad que ludens cornibus ſuis obligat ea vir-
C gultis eius.ſicqꝫ diu clamans auditur.⁊ a ve
natore occiditur. ¶Ariſtoteles. Ancacinor
eſt animal equale catulo leuerario. Cui⁹ in-
telligentia maior eſt cum eſt paruus q̄ cū eſt
magnus.

Capitulum.viij.

Afferato. Affudio. ¶Auicēna. Affe-
rati ⁊ alterati.i.ſaliens ⁊ volans. de
hmo qꝺ hic habet afferati in Auicē-
na habet cafezati. Serpētes ſunt parui bre-
ues:minuti. q̄ qn̄qꝫ occultant in arborib⁹ inſi
diantes vt proijciant ſe ad trāſeuntes. horuꝫ
genus vidi. Callidi valde ſunt ⁊ ad rubedinē
declinantes ex eorū morſu accidit (vt dicit)
dolor vehemens ⁊ totum corpus pertranſit.
ex quo etiam mors accidit. Cura eorum cō-
munis eſt vt cura viperarum.

Operationes

¶Affudius ⁊ ſabrin pro primo in quibuſdam
originalibus habetur affudius (vt dixerunt
ſapientes) Sunt duo ſerpentes arenoſa cor
pora habentes:⁊ ſub capita eorum puncta al
ba ⁊ nigra. Et quandoqꝫ ſunt nigri rubei et
albi.ſup eorum capita ſunt ſquame albe inci
ſe.eorumqꝫ inceſſui ſtrepit⁹ ineſt ꝓpter ſiccita
tem corticum ventrium ipſorū. ¶Et ſunt gra
uis motus dentium equalium. Horum mor
ſus diſrūpit poros ⁊ meat⁹ naturales faciēs
ex eis fluere ſanguinē.ita ꝙ ex angulis etiaꝫ
oculorum. ¶Et cōpmit in ſanguine ⁊ ſputo
ſanguinis ⁊ fluxu ſanguinis narium ⁊ vomi
tu ⁊ dolore ⁊ ſtomacho. ¶Et dixerūt ꝙ loc⁹
apoſtemat ac denigrat.⁊ currit ex eo res par
ua aquoſa.⁊ ſoluit venter:⁊ ꝯſtringit anheli-
tus:⁊ difficultas vrine fit:⁊ abſcōdit vox:et
membra mollificant:⁊ vincit ſup corp⁹ diſpo
ſitio obliuionis:⁊ accidit ſpaſmus:⁊ cadunt
dentes:⁊ moritur patiens. Cura aūt eorū ex
parte ꝓxima eſt cura viperarum.

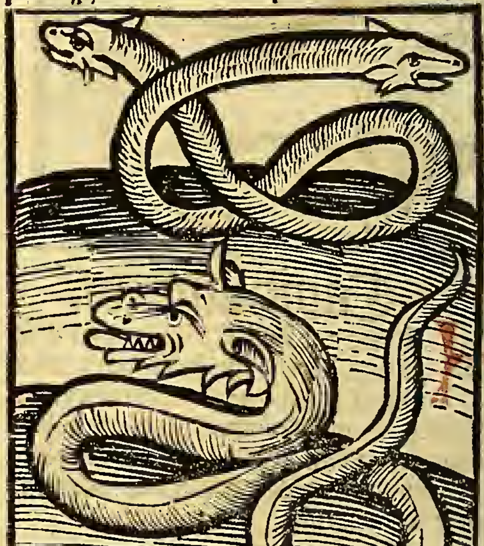

Capitulum. ix.

Anfibena ⁊ armena. Iſidorus. Anfi/
bena dicta eſt: eo q habeat duo ca/
pita. Unũ in loco ſuo. Alterũ in cau
da currẽs ex vtroq capite tractu corpis cir
culato. Hec ſola ſerpentiũ frigori ſe cõmit/
tit. pma omniũ pcedens. De qua Lucanus
Et grauis in geminũ vergens caput anfibe
na. huiꝰ oculi lucent veluti lucerne.

Operationes

A ¶ Pliniꝰ li. viij. Anfibene caput eſt geminũ.
B Hoc eſt ⁊ ad caput ⁊ ad caudã: tanq̃ parũ eſ/
ſet ore vno fundi venenũ. ¶ Iorath. Anfibe/
na ſerpens frigori cõmittit ſe vigil ⁊ ſollicitꝰ
de ouis ſuis valde cũ ea cubat. Nã dũ que/
dã pars eius dormit: altera tunc vigilat. Et
cũ p ſemitã incedit: duo capita regit. nunc
caput anteriꝰ nũc vero poſteriꝰ ꝯſequitur. Eſt
alius ſup calcaneũ ambulans in coitu ſuo:
C ⁊ ſup caudã ſuã. ¶ Auicē. Armene ē ſerpens
ꝓprietates habens reguli ꝓprietatibꝫ proxi/
mas. nõ enim interficit morſu tm̃ ſed viſu et
ſibili ſui auditu. Quodcũq animal mordet:
diſſoluitur. ⁊ quodcunq ei appropinquat ex
animalibꝫ: moritur. At vero quãtitate dixe/
D runt eum a regulo differre. ¶ Eſtimauerunt
enim q eſt ab vno cubito: vſq ad cubitum ⁊
ſemis. Et dixerunt q morſu ab eo nõ cõfert
E aliquid. ¶ Si vero aliquid confert ei: tũc ſe/
men papaueris ⁊ caſtoreũ. Hoc enim iam q̃
dam teſtificati ſunt.

Capitulum. x.

Aſpis. Iſidorus. Aſpis dicta eſt: eo
q morſu venenato interimat. As ci
greci venenum dicunt. Huius diuerſa ſunt
genera ⁊ diſpares effectus ad nocendũ. Fer
tur q aſpis cum incantatorem pati ceperit:
qui eam quibuſdam carminibꝫ euocat: vt eã
de cauerna educat. Illa cum exire noluerit:
vnam aurem in terram premit: alteram cau/
da obturat ⁊ operit: ac voces illas magicas
non audiens ad incantatorem non exit. Ex
generibꝰ aſpidum ſunt dipſa: ypnalis: emor/
rois: preſter: ſeps.

Operationes

¶ Phiſiologus. Aſpis ſi momorderit homi A
nem: ſtatim eum conſumit ita vt liqueſiat to
tus in ore ſerpentis.
¶ Gloſa ſup Job: xx. Aſpis eſt paruꝰ ſerpẽs B
vipera plixioris eſt corporis: ⁊ venenũ aſpi/
dis cõcite. vipera tardius occidit.
¶ Unde ſcriptum eſt: Caput aſpidum ſuget C
⁊ occidet eum lingua vipere.
¶ Andromachus. Aſpidis habitatio eſt in D
ſicco: ⁊ in locis in quibꝫ non eſt aqua. Et hec
eſt quãdoq cinericia.
¶ Aſpis eſt ſerpens cerulei coloris cuiꝰ den E
tes ſuper modum longi ſunt: ita q extra os
ſicut apro apparent. Morſu venenum imit/
tit ⁊ ſpargit. vnde ⁊ nomen accepit. ꝟtute quo
rundam verborum. incantatur ne veneno
interimat. vel (vt quidã dicunt) vt quieta ca
pi poſſit. ⁊ gemma de fronte eius auferri que
naturaliter in eo naſcitur.
¶ Auicenna. Aſpis eſt ex ſerpentibꝫ ſurdis. F
hec ſicca dicitur propter vehementiam ſicci
tatis ſue cutis. et eſt in quantitate ſua inter
tres cubitos ⁊ quinq.
¶ Color illiꝰ cinericeus: ⁊ ad citrinitatẽ de/ G
clinis. oculi eius ſunt vehementis luminis:
⁊ interficit a duabꝫ horis vſq ad tres.
¶ Quem autẽ momorderit: alteratur color H
eius ⁊ ſtupefit. ac multiplicatur eius ſingul/
tus: ⁊ infrigidantur membra eius. Palpebre
quoq eius claudũtur: ⁊ pfunde dormit. Ad
eius morſionem eſt innatiuum emplaſtrum
cum calce ⁊ melle ⁊ oleo.
¶ Plinius libro. viij. Aſpidum colla intume I
ſcere nullo ictus remedio aſſeritur. pterq ſi
partes contacte cõfeſtim amputentur.

K ¶ Idem in libro.xi. Aſpidum dentes in os vergentes ſunt ne cibi excidant nullum habentium adminiculum retinendi: ſed duo ſūt in ſuperiore parte dextra leuaqꝫ lōgiſſimi: tenui fiſtula perforati venenum infundentes:
L vt ſcorpionum aculei. ¶ Solinus. Plures varieqꝫ ſūt aſpidū ſpecies: vt Dypſas. ypnalis: Emorrois: preſter. ſunt autem ammodate. eſt ⁊ cenchris: elephantie: chercitra: camedracontes. Monſtra hec ſibilant: et (vt ferunt) affectus habent nec temere niſi coniuges euagantur.

M ¶ Philoſophus. Aſpidem Lucanus ſomni feram vocat. quia vulneratus ab ea ſummuꝫ morti continuat. Fertur autem ſic incantari Demones diſcurrunt cum verbis ad ſerpentes: ⁊ infectione interiori hoc faciunt vt ſerpentes ad nutum eorum moueantur: ac ſine leſione tractabiles exhibeantur.

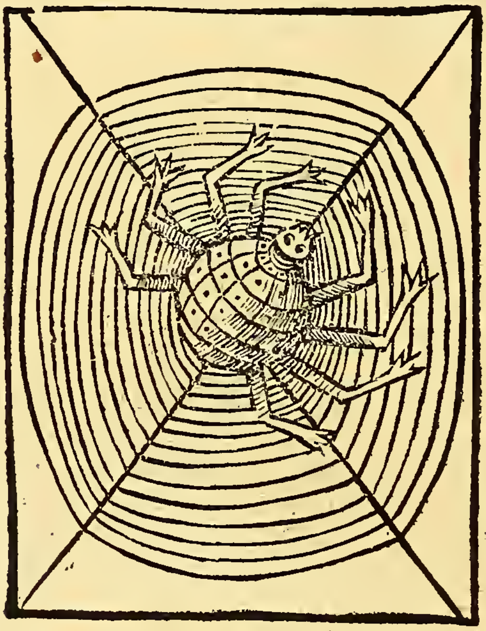

Capitulum.xi.

ARanea. Iſidorus libro.xij. Aranea vermis eſt aeris: ab aeris nutrimento nominatur: que exiguo tempore longa fila deducit: ⁊ tele ſemper intenta nūqꝫ deſinit a labore: perpetuumqꝫ ſuſtinet ī ſuo opere diſpendium. quia ſepe ad modicum flatuꝫ venti aut pluuie ſtillicidium rumpit̄ tela ſua. tunc totaliter perdit laborem ſuum. Auicenna ait: ꝙ aranea eſt modicum animal reptile multipes: ſex vel octo habens pedes: qꝫ ſemper habet pares ⁊ nunqꝫ impares. ⁊ hoc fuit neceſſe vt ſemper eſſet eius inceſſus equus ſicut ⁊ ipm onus. ⁊ hoc eſt generale in habentibus duos vel plures pedes. habet autē aliquos pedes longiores ⁊ quoſdam breuiores propter diuerſas quas facit operatiōes. naꝫ cum quibuſdam fila ſubtiliat ⁊ in longū protrahit. Cum quibuſdam vero pariter fila nectit. cum quibuſdam per fila repit. ⁊ quando vult in tele ſuperficie immobiliter ſe ſuſpendit. vnde reſidēs in tele ſue medio ſubito ſentit muſcam telam in parte remotiſſima contingentem ꝙ ſubito inuadit ⁊ aggredit̄ tanꝙ hoſtem. de qua ſi triumphare potuerit eaꝫ ne euadat: inter tele ſue fila multipliciter circumuoluit. ⁊ primo capiti inſidens eius humiditatem ſugit. ⁊ de tali muſcarum venatione viuit. nam eius guſtabile ꝓprie eſt talis humor: ſicut guſtabile apis eſt mel: ſicut dicit idem Auicen. ⁊ Areſto. ¶ Iteꝫ in genere aranearum eſt diuerſitas ſexus. Ut dicit Areſtotiles libro quinto. Et eſt femina maioris corporis ꝙ maſculus. ⁊ pedes habet longiores flexibiliores ⁊ habiliores ad motū: ⁊ etiā ad texturam. Et ſic idem in libro.v. ¶ Tempore coitus ⁊ amoris femina attrahit marē. per fila tele. ⁊ poſt maſculus feminam: ⁊ non ceſſabunt donec cōiungantur. ⁊ maſculꝰ ponitur ſuper ventrem femine. ⁊ iſte modus eſt neceſſarius propter ventris rotunditatem. ⁊ iſta coniunctio maxime eſt in fine veris et in principio eſtatis: ⁊ aliquando in autumno: ⁊ in principio hyemis. ⁊ tunc maxime ſunt nociue: ⁊ earum puncture amplius venenoſe.

¶ Item Areſtotiles libro.viij. Genera aranearum ſunt multa. Nam quedam ſunt parue ⁊ diuerſi coloris: ⁊ ſunt acute ⁊ velocꝫ motꝰ. Alie ſunt maiores ⁊ coloris nigri: ⁊ eaꝝ crura anteriora ſunt longiora. et ſunt tardioris motus niſi quando coitu ſtimulantur. Et nigre ſolent texere iuxta terram inter foramina: ⁊ manēt in textura ſua quouſqꝫ aliqua inciderit beſtiola: ſicut muſca quam deprehendunt. et ſi habent famem ſugunt eius humiditatē. ⁊ tunc deferūt ad locum ſuum vbi deponūt: ⁊ reſeruant eam donec iterū eſuriem patiantur. Et quando totam hauſit humiditatem: deijcit reſiduum ⁊ reuertit̄ ad venandum: ⁊ non venatur quouſqꝫ reperit quod captum eſt de textura. Et ſi quis ruperit texturam incipiet ipſam reparare circa occaſum ſolis vel circa ortuꝫ: ⁊ maxime laborat: quia tūc plures beſtiole incidūt in texturam: ⁊ femina parit et venat̄: et maſculus iuuat eam:

Abſcōdit aūt ſe in textura vł ſub tela ne a be
ſtiolis videaƭ: ⁊ maxīe qñ eſt magna. qꝛ ꝓpter
eius magnitudinē nō de facili opatur Facit
etiam femina oua: pmo ex quibꝫ modice ara-
nee poſt formātur. ⁊ ſtatim qñ pariunƭ ponit
eas in textura. ⁊ ſtatim ſe mouēt ⁊ diſponunt
ad texendū ac ſi in vtero materno ſīt inſtru-
cte ad venandū. Vñ ſtatim aptat retia cōue
nientia prede ſue. Et eſt ſpecies quedā arane
arū q̄ venātur lacertū paruuꝫ qñ ipm incipit
texere ſup ipm quouſqꝫ liget eius orificiū li-
gatione forti: ⁊ tunc ſaltat ſupeum et pungit
quouſqꝫ moriaƭ. ¶ Itē in eodē libro etiā dicit
idē: qꝫ ſepe inueniunƭ quedā aranee in aluearī
bus apū: ⁊ ille corrūpunt mel ⁊ ſugunt liquo
rem. ⁊ ſic circa fauos faciūt texturas et cor-
rūpunt eos. ¶ Idē dicit Auicē. ⁊ Pli. de ge-
neratione araneaꝝ li. xi. ca. xxv. Sicut ara-
neaꝝ natura pcipua admiratione eſt digna.
Cuiꝰ plura ſunt genera: inter que eſt q̄daꝫ q̄
dꝛ ſpalangio: cuiꝰ corpꝰ eſt exiguū variū acu
minatū velox ad ſaltū: noxiū habēs morſum
Alia eſt ſpecies maioris corpis ⁊ nigri colo-
ris ⁊ cruris lōgioris ⁊c. ¶ Araneaꝝ aūt tele
vt dicit Areſto. ⁊ Pli. Ex eaꝝ viſceribꝫ q̄dā-
modo nature artificio generanƭ ſubtiliſſima
cōpoſitiōe ꝯtexte more retis cōponuntur et
paranƭ: ⁊ filis ſubtiliſſimis cōnectunƭ: ⁊ hoc
ne a muſcis ⁊ alijs beſtiolis q̄bꝫ tēditur vide
atur ꝓpter groſſiciē. cū labare q̄dē cōponun-
tur: ſꝫ miro modo faciliter diſſipātur. Ignē
nō ſuſtinent. ventum timēt cuiꝰ impetu rum
puntur ⁊ ſubito denudantur.

Operationes

A ¶ Pli. Et q̄uis venenoſa ſit aranea de cuiꝰ
egreditur viſceribꝫ tela. venenoſa tñ nō ē qm̄
poſt multū vſibꝫ medicine vtile deputatur.
B ¶ Nā vt dicit Diaſco. Tela araneaꝝ alba ⁊
mūda puluerulētꝫ ſordibꝫ nō admixta vires
habet ꝯſtringētes: ꝯglutinātes ⁊ refrigeran
tes. ideo ſanguinē reſtringit a vulnere deflu
entē ſuppoſita vulneri, phibet fieri ſaniem. ⁊
ſanat plagā recentē ⁊ phibet inflaturā ſanita
C tem vulneris retardantē. ¶ Item remedium
ꝯtra morſus oīm araneaꝝ eſt cerebrum galli
naceum cū exiguo piperis bibitū cum vino
dulci. Item coagulū agni potatū cū vino ſa
D nat morſus araneaꝝ. ¶ Idem facit cinis vn-
E gule arietine cū melle. ¶ Itē muſce cōtrite ⁊
poſite ſup morſum extrahūt venenū et miti-
gant dolorē. Sunt ⁊ alia remedia q̄ enume-
F rat Pli. ⁊ Albertꝰ. ¶ Pli. eodē li. ca. vi. Ara-
nea lōga ⁊ cādida tenues hꝫ pedes cōtrita in
veteri oleo dꝛ ſoluere albuginē oculoꝝ.

Capitulum. xij.

Blacte biſantia grece. arabi
ce achafar. latie vngula aro
matica. Serapion libro ag
gre. ca. Achafar: eſt conchi-
lium ex ſpeciebꝫ oſtracoꝝ. et
eſt ſilr de conchilijs purpu-
reis: ⁊ repiunƭ in regiōibꝫ in
die: ⁊ in aquis iuxta quas oritur ſpica nardi.
Odor aūt eiꝰ aromaticꝰ eſt. qñ ipm aīal co-
medit nardum. Et ipa colligūtur in tpe eſti-
uo. qñ aqua deſiccatur. ⁊ repitur et iaꝫ ex eis
in littoribꝫ maris aizum. Et color eius eſt de
cliuis ad albedinē: et ambe ſunt meliores: et
eſt pinguis. Sed illa que naſcitur in babylo
nia eſt ſubnigri coloris: ⁊ eſt minor illa. ⁊ om
nes habent bonū odorem. Et qñ fumigatur
domus cum eis ſentitur odor carū ſicut ca-
ſtorei. Sera. libro aggre. ca. oſtracorū. Bla-
cte biſantie ſunt ex vngulis oſtracorū. ⁊ ſunt
coopcula quibꝫ tegūtur in foramīe ſuo: ⁊ me
liores ſunt que vergunt ad albedinem: ⁊ ſunt
odorifere. quorum odor trahit aliquantuluꝫ
ad odorem caſtorei.

Operationes

¶ Galienus cap. oſtracorū. Quando blacte A
biſantia ſumitur cū aceto in potu attenuat
ſplenē. ⁊ qñ fumigātur cum eis mulieres ha-
bentes ſuffocatiōem matricis cōfert eis: et
iſte fumus excludit ſecundinā. ¶ Et quando B
ex eis fumigatur epilenticus excitat ipſum

Capitulum .xiij.

Bonacon. Solin⁹. Bonnacon eſt animal qđ in locis frigie naſcit᷑: huic taurinū eſt caput: ac deinceps omne corp⁹. iuba tm̄ equina. cornua ꝑo tā multiplici flexu i ſe recurrētia: vt ſi qs in ea offendat nō vulneretur: ſed quicq̄d preſidij monſtro illi frons negat aluus ſufficit. Naꝫ cum in fugam ſe vertit proluuie citati ventris fimum egerit ꝑ longitudinē trium iugerū: cuius ardor quicq̄d attigerit adurit. Ita egerit noxia ſubmouet inſequētes. Actor forſitan. Hoc animal idem eſt ꝙ vacca ſilueſtris ſm Areſtotilē. que hꝫ cornua declinātia adinuicem. nam ꝛ boues ſilueſtres ſiue bubali alio nomine dicunt᷑ biſontes. Areſtotiles. Bonnacus eſt aīal catonia in quodā monte tauro ſimile: ſed eſt in eo crinis deſcendens ad duas partes ſpatulaꝝ. Hui⁹ pili molliores ſūt ꝙ̄ equi ꝛ breuiores. crines eius omnes continui ſunt: ꝛ vſqꝫ ad oculos ꝑueniunt. Et q̄ ex pilis eius ſunt inferius lane aſſimilant᷑. Pili vero q̄ ſunt ſup eius frontem ꝑueniunt. vſqꝫ dum ſeparent᷑ ſm diſcrimen. Color ei⁹ eſt rubeus: ꝛ forte erit ad nigredinē declinans. huius vox aſſimilatur voci tauri: nec habꝫ dentes ſuperiores ſicut nec taurus habet duos ſotulares. ꝛ caudā breuem reſpectu corporis: ꝛ cauat terrā. habet ꝛ coriū multos ictus patiens. hui⁹ caro dulcis eſt: ꝛ ideo dep̄henditur Cūqꝫ ꝑcutit᷑ fugit ꝛ q̄eſcit. Cū aūt debilitat᷑: pugnat. Et ſtercus ꝑ quattuor paſſus eijcit. Cum vero temp⁹ partus eius appropinquat adunantur ex eo genere multi priuſqꝫ circa ipm̄ ſtercus cōgregant: ꝛ ipm̄ quaſi murum ponunt. Eſt autē animal multi ſtercoris.

Capitulum .xiiij.

Bos. Iſi. Bouē greci boetē dicūt. latini trionē vocant q̄ſi terionē: eo ꝙ terrā terat. cui⁹ latitudo pelliū a mēto ad crura palearia dicunt᷑ a pelle q̄ſi pellearia: ꝙ eſt ſignū generoſitatis in boue. Bouꝫ in ſocios eximia pietas eſt. Nā alter alteruꝫ inquirit. cū quo ducere collo aratra ꝯſueuit. ꝛ frequenti mugitu piū teſtat᷑ affectū ſi forte defecerit. Areſtotiles. Bos coit poſt annū. ꝛ forte poſt. viij. menſes. Poſt bienniū auteꝫ pregnans eſt nouē menſibꝫ. viuit annis quindecim. caſtratus aūt viginti. Actor. Bos ē animal mundū ſm legē ad imolandum et ad comedendum. quia ruminat ꝛ findit vngulā. paleas comedit. iugo premitur. ſtimulo cogitur. terrā arat. Pli. libro. v. boues ꝛ animalia quibus cōtinui ſunt dentes bibendo ſorbēt vt equi. Idem in li. xi. Superiores priores dentes nō ſunt bobus ſicut nec ouib⁹: ꝛ omnibus ruminantibus. boues autem mutant dentes. Horū caudis eſt longiſſimus caulis atqꝫ in vna parte hirtus. In genere boū feminis tantū vox grauior: cū in omni alio genere ſit exilior ꝙ̄ maribꝫ. Theofraſtus probat boues piſce veſci: ſed non niſi viuente. boum attritis vngulis aruina vngendo cornua medentur agricole. Adeoqꝫ ſequat᷑ earum natura eſt vt in ipſis viuentiuꝫ corporibus feruenti cera flectant᷑. inciſaqꝫ naſcentiuꝫ in di/

diuerſas partes torqueant vt ſingulis capiti/bus ꝗterna fiant. ¶ Yſaac in dietꝭ ꝑticularib⁹. Bouina caro ad cōꝑationē carnis pecudum ſicciſſima eſt: ideoq; ſanguinē generat groſſum ⁊ turbidē: ⁊ melācolicū: multūq; dat nutrimentū. Inobediēs eſt digeſtioni: tardeq; de ſtomacho eijcit ⁊ ventrē ꝯſtipat. ꝙ ſi eo aſſueti melā/colice cōplexionis fuerint fiunt ſplenetici vel quartanarij: vel ydropici. vel ſcabioſi. vel leproſi. ſm complexionem quam preparatam his morbis inuenit.

Operationes.

¶ Auicenna. Bouinū fel cū nitro ⁊ ethimolea valet ad furfures: cū caput eo lauat. Idem q; fel aperit orificia emoroidarum: ex eodem cū melle linit palatū ad preuocationem.

¶ Dyaſcorides. Lac bubulcū oris vulnera re/centia ducit ad ſanitatem. Fimus boum iu/uat ad apum et veſparum ictus.

¶ Ydropicus etiā illi⁹ ex eo iuuat. ſi ad ſolē multum iaceat deſiccatur. Maximū vero benefi/cium preſtat fimus maſculi bouis ſtericis mulierum fumigatus propendentibus.

¶ Pli. li. xxviij. Bouis ſepum cū adipe anſerino ⁊ ocymi ſucco vlcera oris ac rimas ſanat. Item ꝯtra ea q̄ vlceratione venena enecāt ſepū bubulcum: al's bubulum auxiliatur.

¶ Medulla q; bubula ex crure dextro ꝑore trita cū ſanguie pilis palpebrarūq; vicijs ⁊ angulorꝫ occurrit. ¶ Si ꝓ grauitas ſit audiēdi fel bubulum ꝓdeſt cū vrina capre vel hirci.

¶ Talus bouis accēſus dentes cum dolore labentes confirmat ad motus. Eiuſdē quoq; cinis cum mirra bonum eſt dentifricium.

¶ Lien bubulus in melle datur ⁊ illinit ad lienis dolores. Lac bubulum ceteris medicati/nus eſt. Bubulo ſic quidem lacte cūcta vene/na expugnari tradūt vomitione. Preterea te/naſmus poto lacte bubulo tollitur.

¶ Stomachū exulceratū lactꝭ bubuli pot⁹ re/ficit: eiuſq; roſiones caro bubula mixta aceto ⁊ vino cocta. ad hoīs etiā morſum bubula caro cocta ⁊ īpoſita efficax eſt. Canū ſcabies ſanat ſanguine recēti bubulo. Iterūq; cū marceſcat illico ⁊ poſtero die ablūto cinere lixiuio.

¶ Haly. Fel bouis tinnitibus ⁊ auris ſonitui medet ſi cum bombace ſupponatur.

¶ Si cū oleo mixto inſtillet auri mitigat dolorē ex frigido. In lotio q; boum ſi infūdat ſe hō optimū eſt ſtomacho dolenti ex frigido.

¶ Prodeſt etiā emorroidis. Fim⁹ boū cataplaſmat⁹ ſup apoſtemata groſſa diſſoluit ea. Si ꝓ cōburat ⁊ narib⁹ inſufflet ſanguis fluxū ab eis ſedat. Preterea ſi cataplaſmet eo modico cū butiro vētri ydropici maniſeſtiſſime medet.

¶ Iecur bouis ſi cōburatur ⁊ bibatur ventris N
ſolutioni prodeſt ⁊ fluxui ſanguinis.

¶ Os quoq; bouille ſi comburatur dentes cō/ O
motos ex ſe fricatos ſolidat.

¶ Et ſi cū ſquingibin bibat: ſplenē liquefacit. P
Appetitū coit⁹ excitat: ac lepre ꝓdeſt.

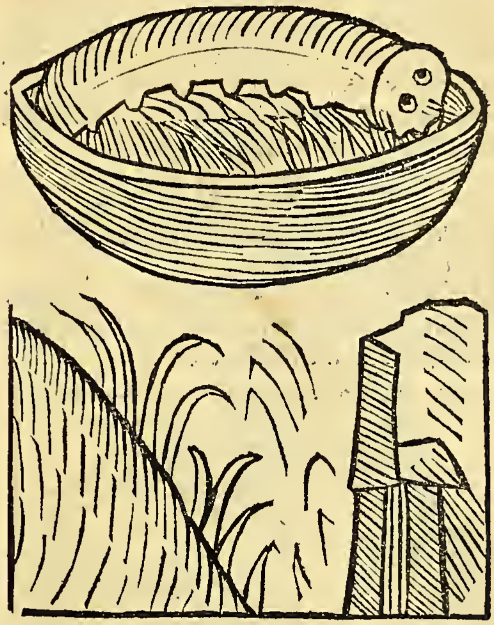

Capitulum. xv.

Bombex. yſi. in li. ethimologiaꝝ. Bombex eſt frondiū vermis: ex cui⁹ textura bombicinū ꝯficit. Hoc aūt noīe appel/lat eo ꝙ euacuet dū fila generat: ⁊ aer ſol⁹ in ea remaneat. Pli. Bombices telas araneaꝝ modo texūt ad veſtē luxūq; feminaꝝ q̄ bombicina vocat. Bombicū gen⁹ eſt in Aſſiria ꝓueniēs nidos luto fingūt. ſalis ſpecies applicatos la/pidi tanta duricia: vt ſpiculis pforari vix poſ/ſint. ⁊ ceras largiores q̄ apes faciunt. Deinde maiorē vermiculū. Et in choo inſula tradunt naſci cypreſſi: terebinti. fraxini. querc⁹ florem imbrib⁹ decuſſum terre halitu animante. fieri aūt ꝑmo papiliones paruos nodoſq; mox fri/goris impatientia villis inhorreſcere. ⁊ aduer/ſus hiemē tunicas ſibi denſas inſtaurare. pe/dū aſperitate radētes folioꝝ lanuginē ī vellera Phiſiolog⁹. Bombex vermis eſt faciēs ſericū filoſum de ore ſuo in q̄ ſepeliat ſe: ad h̄ vt rena/ſcat cōplet⁹. Et poſtq; reiecerint om̄e qđ ſtercoratū eſt ac ferulentū ac nigꝝ de corpe ſuo tunc corpus eius trāſluciēs eſt cū aſpicit ad ſolem. Folijs qui dē celſi veſtit. que vulgo morus di/cit. Sz poſtq; operari ceperit eſcam renuuit

delicioſo labori operā diligēter impēdēs. Ca-la cbi ꝓ parietes induſtri⁹ textor circuit. lanā educēs crocei coloris: q̄ niuei cādoris p ablutionem efficit̄ anteq̄ʒ artificialis tinctura ſuper induat̄. Cōſūmato āt ope nobilis textor ſthecam in ope ꝓprio inuolutā centonis ſubintrat iantiā ſimilis papilioni. Semina poſtea minuta eijcit. ex nature pēnatib ſecretis q̄ p hiemē reſeruant̄. vt aere clemētiore redeunte. carni humane admota in ſinu fomenta ſuſcipiant vſq̄ʒ dum natura motū ſeminib cōferat animalē. ¶ Idem vermis etiā ʒ lanific⁹ appellat̄ ex lana ſerica. quā de ꝓprijs viſcerib operatur.

Operationes.

A ¶ Sericum porro putrida vulnera combuſtum mūdat et confortat.

B ¶ Et ſi cū melle cōburat̄: rubiginē dētiū curat.

C ¶ De arbore in qua iſti vermes nutriunt̄ lege cap. lxxxix. in p̄mo tractatu de B.

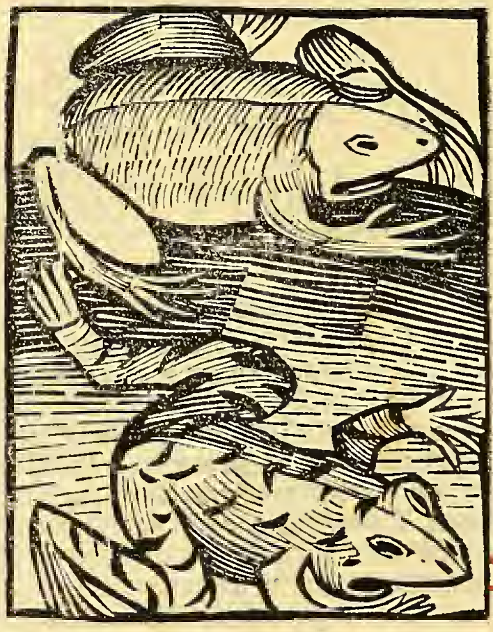

Capitulum. xvi.

Borax ꝛ Botracha. Ex lib. de na. rerū. Borax eſt genus bufonis qđ in capite portat gemmā ſui noīs. h̄ vulgo cropondia vocat̄. Sʒ qn̄ bufoni viuo ꝛ palpitāti extrahit̄: tunc ipſe lapis in medio ſui oculū h̄ꝫ. Cū aūt aliq̄ʒdiu mortuo extrahit̄ tūc malicia veneni oculus extinguit̄: ꝛ lapis viciatur. ¶ Phiſiolog⁹. Borax de genere bufonis eſt. h̄ ꝓpter veneni q̄ntitatē qn̄ tangit̄ inflat̄. Cū aranea pugnat: ꝛ ab ea vincit̄. Nam cū illa freq̄nter pupugerit: ille ſe vindicare nō valēs: intantū inflādo ſe exuberat: q medi⁹ crepat ꝛ morit̄. Hui⁹ morſus peſſim⁹ eſt ꝛ inſanabilis efficit̄. Gemmā in fronte nutrit p q̄ occidit̄. ꝛ que ab ipſo aīali borax appellat̄: qn̄ extinctū hꝫ oculuʒ. Herba ſpeciali vtit̄ in q̄ viſū recipat. ruta ꝓ interficit̄. humida loca ꝛ marcida libenter inhabitat. odit claritatē ſolis: nec eū de facili videre patit̄. nocte ambulat. ꝛ h̄ magis per vias hominū tritas veſtigijs. p diem ꝓ latet in abditis. odorē florētis vinee fugit. ꝛ ꝓpe cubitalē magnitudinē aliq̄n creſcit. In hiſpanie partibus illud p̄cipue boracis genus habitat: qđ lapidem in fronte portat.

Capitulum. xvij.

Bufo. Actor. Bufo eſt aīal venenoſiſſimū: oībꝫ notū. qđ videt̄ ab autorib dici rubeta vel craſſantiū. Eſt āt bufo frigidiſſima beſtiola ꝛ aſpectu fediſſima. q̄ fert̄ hr̄e cor in gutture. vn̄ nec de facili interficit̄: niſi p mediū guttur tranſfigat̄. Ex putredine aurē vel corruptione terre naſci putatur. Ex libro de naturis rerum. Bufo etiam reptile venenoſum habet viſum peſtilentem. attactū ſordidū. Terra veſcitur: et hoc pondere et menſura. Quantū enim in anteriori pede cōcludere poteſt. hoc illi p cibo quotidiano eſt. Timet em̄ ne ſibi terra pro cibo deficiat. In gallie partibꝫ eſt bufonis gen⁹. quod cornutū dicitur: quia cornīſare videtur. vnde a ſono vocis ſic appellatur. Colores habet duos. tetrum et croceum Hij vero prodeunt: ꝛ tūc voces tubaꝝ edunt. Duoq̄ʒ et duo voces tubarū reddunt inuicem.

In ſola gallia vociferi viuūt. elatiuo cē pdūt ꝛ muti ſunt. ¶ Phiſiologꝰ. Bufo ē aīal horroris qd nūc cū aranea: nūc cū lacerta: qnqꝫ vero cū colubro vel etiā cū ſerpēte prelīū ſubit. Leſus aūt veneno alteriꝰ aīalis venenoſi a plantagine medelā accipit. Saluia libenter veſcit: cuiꝰ radix bufoni mortalis eſt. Lapis in capite bufonis inuentꝰ ꝛ ab hoīe geſtatus veneni maliciā arcet. Ex bufone quoqꝫ per combuſtionem in puluerem redacto cum ſibi relinquit: bufo viuus regeneratur. nec tm̄ vnus ſed etiam plures.

Capitulum. xviij.

Bubalus ꝛ Biſontes. Iſido. Bubali p deriuationē vocati ſunt: eo ꝙ ſūt ſiles boū, adeo indomiti vt p̄ feritate iugū ceruicibꝫ nō recipiāt: hos affrica procreat. ¶ Ex libro de naturis rer. Bubalus eſt aīal boue maius ꝛ altius corpe: nigrum colore. habet cornua longa tortuoſa: collūm longū: caput ingens: membra macilēta: caudam paruā: aſpectū beniuolū ac ſimplicem. Sed ſumme pnicitatis atqꝫ crudelitatis eſt cum ad irā fuerit puocatuꝫ. Uſibꝫ humanis accōmodatiſſimū eſt. fortitudine maxīa pollet. Bubalus patiens eſt laboris. pilos habꝫ paucos: vocem terribilem: frontē aſperrimā cutem duriſſimā. pede ſpargit terrā. In eius nare anulus ereus cum funiculo ponit: vt facilius homini cedat. in opus qd fuerat ei impoſitum: ꝙ ſi onus eſt graue ꝛ vltra volūtatem ſuā imponat: ſtatim cōmotꝰ in terra ſternitur. nec facile ictibꝫ ad ſurgendū cogit niſi alleuiato onere quo grauat. hic alio nomine biſontes dicit. de quo dicit Solinꝰ. ꝙ beſtia eſt boui ſimilis. ¶ Solinꝰ. Biſontes ī ſeptētrionali plaga ſūt boues feris ſimiles: vltra tauros pernicitate capti aſueſcere neſciunt. hos imperitū vulgus bubalos vocat. ¶ Plinius li. viij. Germania ſcythie cōtermina gingnit inſignia. boum ferarū genera: iubatos biſontes ꝛ velocitate excellentes. vros qbꝫ omnibus imperitū vulgus nomen bubalorum imponit: cū id affrica gignit vituli potius ceruice quadam ſimilitudine.

Operationes

¶ Pli. li. xi. Bubalorꝫ ſanguis nō ſpiſſatur. A
¶ Haly. Coagulū pulli bubali ꝫ potū cicute
pdeſt ei q̄ comedit fūgos. ¶ Urina bubali ſi B
ptrita miſceat myrrha aut oleo ꝛ in aure po-
nat: dolorē eiꝰ ex frigido mitigat. ¶ Hal. Fi C
mus bubali paſcentꝫ impoſitꝰ tumores vul-
nerum tollit: ꝛ ſciatice paſſioni ꝯuenit. ¶ In D
cathaplaſmatibus poſitus duricias ac ſcro
fas purgat: ꝛ puſtulas ſoluit.

Capitulum. xix.

Bruchus. Rudolphꝰ ſup Leuiticū ꝛ Gloſa ſup Johel. Bruchꝰ modicꝰ eſt et fului coloris. Bruchus vocat fetus locuſte anteq̄ꝫ habeat alas. deinde cū incipit volare par: dr athelabus. cū vo pleniter volat dr locuſta. ¶ Eſt aūt bruchꝰ multo grauior q̄ꝫ locuſta vel athelabꝰ. qꝛ iacens in vno loco radicitꝰ rodit fructus.

Capitulum. xx.

Bupreſte. Iſi. ꝛ pli. li. xxx. Bupreſtꝭ eſt aīal puū in italia ſimilimū ſcara/beo: longipedum: fallit inter herbas bouē maxime. vnde ꝛ nomen habet. deuora/tūq; tacta felle ita inflāmat vt rumpat.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxiii. Oleū onfancinū ꝯ bupreſtim valet ex aq̄ p ſe lotū vomitiōibuſq; redditū

B ¶ Idē ī li. xxx. Bupreſtis cū hircino ſepo il/lita lichenas tollit ex facie ſmecticavi ¶ Idē

C in li. xxviii. Lac reſiſtit veneno bupreſtis.

D ¶ Idē in li. xxxi. Si bupreſtꝭ paſta ſit nitruꝫ ex aq̄ vomitiones euocat. ¶ Ex li. de na. re.

E Cū aūt bos bupreſtim iter herbas iacētē de/uorauerit ac fel eiꝰ tetigerit: ita īflāmaꝫ atq; tumeſcit: vt priꝰ rumpaꝫ laceratis viſceribꝫ

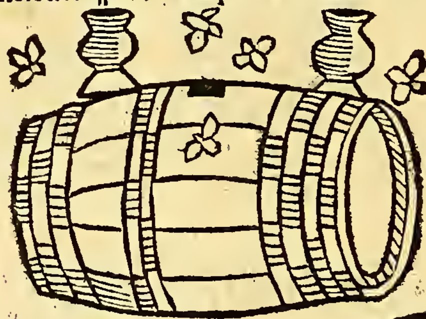

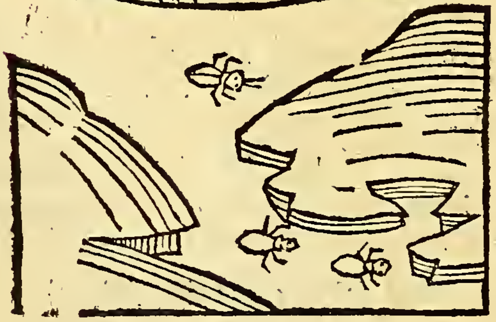

Capitulum. xxi.

Bubione ſiue Bibione ꝛ Blata. Iſi/dorus. Bibiones ſunt q̄ in vino na/ſcuntur quos vulgo muſciones a mu/ſto appellant. Unde Affronius. Cū a me ex/pectaſſet fabulare incipis ex ore bibiones in/uolant in oculis tuis. Blate. a calore dicte ſunt. ſiquidē ꝛ cōprehenſe manū tingūt. vñ et blateū colorē dicūt. Hoc aīal luceꝫ nō patiꝫ videre cōtrariū muſce. Muſca eni eſt lucipe/ta. Blata vero lucifuga. ¶ Ex li. de na. rerū. Blata vermis eſt q̄ lucē videre nō patiꝫ. vn/de p noctem tm̄modo ambulare conſueuit. Palladius de agricultura. Blate ſunt apibꝫ inimice ſicut ꝛ lacerte. Unde huiuſmodi ani/malia ꝛ his ſimilia oportet apum caſtris vel aluearibus longe fugare: qui vult apes be/ne ſeruare ꝛc.

Capitulum. xxii.

Capra. Ex li. de na. rex. Capra eſt aīal barbatū: longꝭ ꝛ acutis corni/bus: paſciꝫ in cōuallibꝫ ꝛ ī mōtibꝫ ꝛ in ramis arboꝝ q̄s ore poteſt at/tingere. ſed morſus eaꝝ exicialis eſt arbori. Mel ꝓ lābentes capre moriūꝫ. Herbis re/nenatis viuūt. Coſtan. Si capre ex vaſis ta/mariſci biberint aut comederīt nō habebūt

Sera.in li.de ſimplici medicina. Vidi inq̄t
Galien⁹ capras lingētes tamariſci frōdes:
et inueni eas ſine ſplene.quaſdam vero vidi
lingētes ſerpētes pelle depoſita.⁊ poſt albe-
ſcentes min⁹ ſeneſcere. Iſido. Caprā a car-
pendis vgultis q̄dā dixerūt.alij q̄ carpēt aſ
pera. Nōnulli a crepitu cruriū.vñ eas creas
appellatas q̄ ſunt agreſtes capre. Areſto. Ca
pra eſt aīal ruminans qđ tn̄ habet dentes in
vtraq̄ mādibula. Capre in paſtu cito mouen
tur a loc⁊ ſuis:qđ nō oues faciūt.⁊ accipiūt
ſummitates herbarū. Quādo mouentur
poſt meridiē plus aque potabūt.⁊ qn̄ ſalem
ante partū comederūt multū fluxū a māmil-
lis habebunt. ¶ Capre naturaliter veloces
ſunt.iō paſtores nō ponūt eis rectorē. Capra
nō bene videt in die:ſed acuit eius viſus de
nocte.habet aūt aliq̄n oculos diſſīles in co-
lore.qn̄ ſagittata fuerit pulegiū ceruinū q̄rit:
⁊ comedit vt extrahat ſagitta. Pli.li.viij. Ca
pre in ſicilia ſicut oues villo tonſili veſciunt.
Capris in ethiopia vita ē vſq̄ ad annos.xi.
in orbe reliq̄ plurimū octo. Idem in li.xi.
Oculi capre de nocte ſplendēt:lucemq̄ iacu
lant. Pili acute craſſi exeunt hircis: feminis
aūt tenuiores. Itē mares caprarū plures ha-
bent dentes q̄ femine. Nec hn̄t capre dētes
ꝑter priores geminos habēt. Et binas in fe-
minib⁹ māmas.nec alibi ſicut ⁊ oues. Pli.li.
viij. Capre pariūt ⁊ q̄ternos.ſed raro admo-
dū.ferunt q̄nq̄ mēſib⁹ vt oues.veneno pin-
gueſcūt:pinguedine ſterileſcūt. Itē Areſto.
Caper vni⁹ āni coit:ſ; debile qđ generat In
ethiopia ꝓprie capra viuit annis.xi.tota vita
coit:⁊ gemellas parit.⁊ ſi cib⁹ cōueniens eſt:
caper virtuoſus erit. Palladius lib.viij. Ca-
pra trima optime poteſt educare:ſed eligen-
da eſt capella magni corpis craſſis crurib⁹
breui collo:plenaq̄ ceruice: aurib⁹ flexis et
grauib⁹.paruo capite.nitido ac ſpiſſo longo
q̄ capillo.magnis vberib⁹. Nec inulte capre
ſicut oues claudēde ſunt vna ſtatione q̄ ⁊ lu
to carere ꝯuenit ⁊ ſtercore: q̄ teniores mares
generant haud tranſeundum eſt. Sed vltra
octo annos nō ſunt mares ſeruandi:q̄ gen⁹
hoc languore ſterileſcit ⁊ etate.

Operationes

a ¶ Euſculapius. Capre cerebrū cū melle car-
bunculos in ventre ſanat. Sepū ei⁹ oī mor-
b ſui ⁊ leſure ſubuenit. ¶ Axungia q̄ eiuſdē cū
roſis mixta puſtulas que in nocte graueſcūt
tollit.hoc etiā aurib⁹ inſtillatū ſurdos ſanat
¶ Caſeus eius impoſit⁹ oēs punctiōes atq̄
c dolores reprimit. Pili eius vſti fluxus om-
nes ſedant. ¶ Vngule eiuſdē vſte ⁊ cū pice li D
quida trite ⁊ illite alopiciā curant. Lac eius
bibitū arteriacum liberat. Vermes occidit.
Pruriginē ⁊ morſus ſanat. ¶ Sanguis eius E
eadē facit:⁊ venenū bibitu; extinguit. ¶ Ex F
li.de na.rez. Cornu capre aduſtu; ſi ante na-
res vere caduci teneat: ſtatim cadit. ¶ Aui. G
Cornu capre aduſtū ⁊ albificatū dentes for-
titer abſtergit.ſtringitq̄ gingiuā:⁊ ſedat in-
flate gingiue dolorē. ¶ Pli.lib.xxviij. Capre H
cornu vel pilis accēſis fugari ſerpētes dicūt
Cinereq̄ ex cornu potū ⁊ illitū valere contra
morſus eoꝝ. Idem quoq̄ cinis ſudores in-
hib;. ¶ Sanguis capre cū medulla decoct⁹ I
cōtra venena toxica ſumit. Idem etiā ſic da
tur diſſintericis ⁊ auxiliat ydropic;. ¶ Iecur K
capre cōtra papilionē.q̄ luminib⁹ aduolat ꝓ-
ficit. Aſſum quoq̄ ciliacis ſubuenit: lauda-
biles quoq̄ ſunt medulle hircine ⁊ caprine.
¶ Dyaſco. Adeps caprin⁹ ceteris magis eſt L
ſtipticus paſcuaꝝ cauſa.vnde diſſintericis cli
ſterib⁹ miſcet. ¶ Ius fellis eius etiā priſcis M
auxiliat. Bibentib⁹ quoq̄ cantarides ſubue
nit. ¶ Fel caprinum adhibetur fiſtulis cum N
ſucco porri. Adhibetur etiā medicaminibus
vulnerum:⁊ ea ſine tumore ſanat.

Capitulum.xxxiij.

CAprea. Pli.li.viij. Capree tranſfigu-
rantur in plurimas ſimilitudines.
Sunt enim capree:ſunt rupi capre.
ſunt ibices.ſunt ⁊ origeffoli a quibuſdam di
cti.ꝯtrario veſtiti pilo ⁊ ad caput verſo Sūt
⁊ damme ⁊ pygargi ⁊ ſtrepſicerotes multaq̄
alia e diſſimilia. Sed illa alpes. hec tranſ-
marini ſitus mittunt. Idem in libro.xi. Na-

tura cornua dedit ramoſa capreis ſ; parua:
nec decidua fecit.hui⁹ aĩalis ſanguis nõ ſpiſ
ſat̃.Iſido.Capreas agreſtas creas dicũt qs
greci:eo ꝙ acutiſſime videãt recte pandor-
cos appellauerũt.Morant̃ enim in excelſis
montib⁹.Et q̃uis de longinq̃ ſint: vident tñ
omẽs q̃ veniũt.Eedem ⁊ capree eedem ⁊ ibi-
ces q̃ſi auices:eo ꝙ ad inſtar auium ardua ⁊
excelſa teneant ⁊ inhabitent.Ita vt de ſubli
mi vix humanis obtutib⁹ pateãt.vñ ⁊ meri-
diana ps Ibices aues vocant:q̃ nili fluẽtis
inhabitãt.hec itaq; aĩalia in petr; altiſſimis
cõmorant̃.vt ſi qñ ferarꝫ vel hoĩm aduerſita
te pſenſerint de altiſſimis ſaxorꝫ cacumib⁹ ſe
ſe p̃cipitãt: ⁊ in ſuis ſe cornib⁹ illeſa ſuſcipiũt
Ex li.de na.re.Capra ſiluelſtris q̃ ⁊ capreola
vel rupi capra dr̃:beſtia ſeua eſt in cõparẽ ſui
generis.In alias aũt beſtia timida ac man-
ſueta nimis.Hec in inſula creta: qñ vulnera
ta eſt pulegiũ querit.quo comeſto ſagitta de
corpore exilit:vix autẽ capi põt:quia celerri
ma eſt.Et cum a canib⁹ premit̃:ad mõtes al-
tiſſimos cõfugit.plurima inter mares ẽ diſ-
cordia ꝓpter feminas: ⁊ hoc tpe coitus.

Operationes

A ¶Dyaſ.Fimus caprarꝫ ſilueſtriu; cum vino
B bibitus ictericos ſanat.¶Cum folio ſpicca
C nardi bibit⁹ mẽſtruis imperat.¶Reliquos
ſanguinis fluxus cũ aceto impoſit⁹ abſtinet
D ¶Cõbuſtus ⁊ tritus cũ aceto ⁊ oximelle alo
E picias ſanat.¶Axungie mixtus podagricis
F medetur.¶Actor.Itẽ de Caprea hoc idem
quod ſupra ponit:licet ſub alijs verbis.

Capitulum.xxiiij.

Canis.Areſto.Canis eſt aĩal iracun
dũ ⁊ applaudẽs hoĩb⁹.piloſu; ꝑ vni
uerſum ſicut porc⁹ ⁊ vrſus.hab; den
tes ſupius ⁊ inferi⁹: ⁊ ventrẽ vnũ:ac poſt ven
trẽ inteſtinũ.multos h; fetus:multaſq; fiſſu-
ras in pedib⁹ ⁊ multas mãmillas ſicut ⁊ por
cus.Quinq; digitos habet ĩ pedib⁹ anterio
rib⁹ ⁊ q̃ttuor in poſteriorib⁹ ſicut leo ⁊ lupus.
Fimũ etiã habet ſiccũ ſicut ⁊ lupus.ſplenem
longũ ſicut hõ ⁊ porcus.p̃terea ſomn⁹ ⁊ vigi
lia.crementũ ⁊ corruptio.⁊ vita ⁊ mors.cete
raq; accidẽtia ex ſenſib⁹ ſunt in canib⁹ ſicut ĩ
equis ⁊ hoĩb⁹.Alexander.Canis aĩal eſt im-
mundũ rediẽs ad vomitũ:iracũdus:latratu
horrendũ canẽ extraneũ lacerãs:oſſa corro-
dens:qui cũ habuerit cõſortiũ alteri⁹ canis
refugit.Solus autẽ nomẽ ſuum cognoſcit.
Ex li.de natu.re.Canis eſt beſtia docibilis
ad omnẽ ludũ:dñm ſuũ diligit: ⁊ ei⁹ hoſpiti-
um vigilando cuſtodit:noctuq; latratu nocẽ
tes ꝓdit.Eſt etiã quoddã gen⁹ canũ qd̃ odo-
ratu fures intelligit: ⁊ a ceteris hoĩb⁹ impla-
cabili odio diſcernit.Iſido.Nihil aũt ſaga-
tius canib⁹.plus enĩ ſenſus ceteris aĩalibus
habent.Nam ſoli noĩa ſua cognoſcũt.reco-
gnoſcunt dños ſuos ⁊ diligunt: ⁊ eorũ tecta
defendunt.ꝓ dñis ſuis ſe morti obijciũt.ſo-
litarie ⁊ voluntarie cũ eis ad p̃dam currunt.
Ambroſius.Canis eſt anĩal ſagax.quod vbi
veſtigium lupi vel leporis inuenerit.argumẽ
ta quedã ad eum directa ſemita inſequendu;
colligit.ad diuerticulũ ſemite venit.ſingula-
rumq; ſemitarũ exordia tacit⁹ ꝑcunctat̃:vt
ꝑ odorem agnoſcat in quã parte; diuerterit:
huic etiã anĩali inſitũ eſt naturaliter imparti
ret alimonie memoriã ſeruare:gratiãq; refer
re:ac ſolicitas excubias ꝓ dominoru; ſalute
ꝓtendere.Cũ enĩ infirmat̃ canis: radice; ali
cuius herbe comedit ad vomendu;.Phiſio.
Canis cetera bruta in trib⁹ excellit:in diſcer
nendo amando ſeruiendo.Diſcernũt enĩ do
minũ ab extraneis:nec eos quos inſectatur
odit:ſed ꝓ eo quẽ amat zelat: ⁊ ex ꝯſciẽtia ſo-
liciti amoris inuigilat.Mos ei⁹ eſt cũ paſto
re alludere.gregẽ noſſe.inſidiãtes feras pſeq̃
ſoli huic a natura inſitũ eſt.volũtarie ad qd̃
p̃parat̃ ingeri. ⁊ ꝑ quandã obediẽtie formulã
ſola diſciplinati timoris expectatiõe ſuſpen
di donec ad pagendi licentiã ſigno mittatur
Canũ aũt genera ſunt plura.Alij enĩ ad capi
endũ feras ſiluarꝫ inueſtigant.Alij volucres
Alij vero greges.Alij domos cuſtodiunt.
Ex libro de natu.rerum.Tria ſunt genera

canũ. Hoꝝ nobiliſſimi ſunt leporarij alias le
uerarij quibꝫ forma elegantior ꝛ ad curſuꝫ ce
lerioꝛ aptiorq̧ venatui. Hi pectore valentes
ſunt. Latratꝰ edere neſciũt. ꝛ niſi ꝑducantur
ad curſum infra domũ ſe continēt. Alij ſunt
apti venatui: longis auribꝫ ac dependentibꝫ.
hi odore ꝛ importunis latratibꝫ beſtiam inſe
quunꝭ. Item canis maſculi nõ de facili ledũt
canes feminas. Et ita fit in pluribꝫ generibꝫ
beſtiaꝝ. In oĩ aũt genere aĩaliũ maſculi plus
feminis viuũt exceptis leuerarijs in quibus
accidit cõtrariũ. Areſto. Leuerarij q̃ppe vi
uunt annis vere decez: leuerarie duodecim.
In leuerarioꝝ quidē genere plus viuũt femi
ne maribꝫ ꝓpter laborē ipoꝝ maſculoꝝ. In
alijs aũt plus viuũt mares feminis. Itez ca
nes femine cũ applicanꝭ ad etatē coitus ha
bent ſigna ſicut homo. qm̃ eaꝝ mãmille intu
meſcunt. ꝛ inueniꝭ in eoꝝ pectore cartilago:
ſed hoc difficile eſt cognoſcere niſi exercita
to. maribꝫ aũt non accidit hoc: ſed in maiori
parte crus eleuant in mingēdo: ꝛ nõ niſi poſt
ſex vel octo menſes faciũt. Et vniuerſaliter
poſtq̃ rigeſcunt. Omēs aũt femine ſedēt qñ
mingunt. In canibꝫ feminis lac inuenitur ad
quinq̧ dies ante partũ: ꝛ in quibuſdã ꝑ ſeptē
Eſtq̧ lac caninum ſpiſſius omni lacte: ꝑter
q̃ porcorum ac leporum.

Operationes

¶ Eſculapiꝰ. Canis ſanguis potatꝰ tremu
loſos liberat. ¶ Caput eius vſtum tritum et
puluerizatum. vel eius caro neruoſa ꝛ ficus:
morſus canis ſi bibaꝭ ſanat puluis dentium
eiꝰ. Dolores dētiũ ac gingiuas curat. ¶ Cor
eius potatũ canes a latratu detinet. Fel eiꝰ
cũ melle curat oculos. Lac eius bibitum pi
los ꝛ capillos creſcere non ſinit. ¶ Cũ melle
vl' vino datũ mox fetũ mortuũ eijcit. ¶ Dens
ex eo tactus cito mittiꝭ: ꝛ cicatrices oculoꝝ
extenuat. Adeps eius podagrã ꝛ auriũ do
lorem ſanat. ¶ Auicēna. Sanguis canis ꝓ
hibet ortũ piloꝝ euulſoꝝ: vt ſcpſit Gal. Vri
na quoq̧ canis admiſtrat ſup verrucam.
¶ Dyaſ. Lac primi partus canis capilloꝝ or
tus amputat: ꝛ i vtero ifantes excludit. Lo
ciũ caninuꝫ addito nitro aut medicamen fa
cto lepras et prurigines tollit. ¶ Fimus ca
ninus in canicularibꝫ diebꝫ collectꝰ ꝛ ſiccus
bibitꝰ ventrē abſtinet cũ vino. Albꝫ vero fi
mꝰ eiuſdē arcuato morbo medetur. ¶ Pli. li.
xxix. Sanguine canino nihil ꝑſtantiꝰ ↄ to
xica putãt. Canino felle cum melle curabat
appoloniꝰ oculoꝝ ſuffuſiões. ¶ Itē albugi
nes canini lactis inſtillatio: dolorē ꝛ graui
tatē auriũ ſedat. Adipe canino lendes a ca
pillis tollunꝭ. ¶ Idē li. xxx. Canina cutꝭ cui L
libet digito circũdata diſtillatões ſedat. Fel
canũ podagris ꝓfert penna illinitũ. Verru
cas oĩm geneꝝ ſanat vrina canis recēs illita
fimiq̧ cinis cũ cera. ¶ Canis lingua medici M
nalis eſt: lãbendo q̧ ſua vulnera vel aliena ſa
nat: q̃ ſi vulnꝰ ꝓpriũ attingere lingua nõ poſ
ſit pedē lambit ꝛ ſaliue medicamine delinitũ
ad vulnus apponit: certus de medicamīe qḋ
lingue ſue natura indidit. ¶ Auicē. Aq̃ caſei N
canes impinguat valde: ꝛ nutrit eos bene.
¶ Canis cecꝰ naſciꝭ: lunaticꝰ ē: odoratu mul O
tũ viget: dentes habet acutos ꝛ os fiſſuꝫ: val
de mordet ꝛ lingit: nõ ruminat ſed rodit: ad
vomitũ redit: ꝑuſq̧ recubet lectũ circuit: bo
liſinũ patitur: id eſt rabidam famem.

Capitulum. xxv.

Catꝰ ꝛ cathaplepa Iſido. Catꝰ. i. in
genioſus a greco venit: muſio ē ap
pellatꝰ: eo q muribꝫ infeſtus ſit. hũc
vulgus captũ a captura vocãt. Dicũt alij q
captat. i. videt. tam enĩ acute cernit vt fulgu
re luminis noctꝭ tenebras ſupet. Albertus.
Catꝰ ē aĩal a capiēdo dictũ muribꝫ enĩ infe
ſtus. Et dr̃ moribꝫ eſſe verecundũ ꝛ pulchritu
dinis amatiuũ. Habet aũt colorez griſeum.
glauci ſortiꝭ ꝯgelare ſilēm. habet enĩ colorez
hũc naturalē: ꝛ alias hꝫ ex accidētali cibi: et
ꝑcipue q̃ domeſticus eſt: eſt aũt mordax val
de: in multis ſimile leoni vnguibus ꝛ denti
bus armaꝭ ſicut leo: ꝛ intrabit et emittit vn
gues ſicut leo. Carnē aũt hꝫ laxã et mollem.

Operationes

A ¶Auicēna. Ex catti morſu qñq3 accidit do/
lor vehemens ⁊ viriditas in corpe. ⁊ curatio
B ei⁹ eſt curatio cōmunis. ¶Iuuat aūt cū em/
C plaſtro cepe: vel calamēti ſilueſtris. ¶Razi.
Catti ſilueſtres ex fumo rute ⁊ amigdalarū
D amararū fugiunt. ¶Galy. Carnes catti cali
de ſunt ⁊ ſicce. medentur emorroidarum do/
lorib⁹. Renes calefaciūt. dorſi dolorib⁹ pro/
E ſunt. ¶Eſculapius. Stercus catti vel catte
F cū ſynapi ⁊ aceto alopiciā curat. ¶Cathaple
pa. Pli. li. viij. Cathaplepa appellatur fera mo
dica ⁊ iners iuxta fontem tygrim q̄ eſt apud
heſperios ethiopes (vt plerīq3 eſtimauere)
nili caput. Fera hec ceteris quoq3 membris
iners caput tm̄ pregraue egre fert quod deie/
ctum ſemp in terrā. Alias in tremore eſt hu/
mani generis omnib⁹: qui oculos eius vide/
rint cōfeſtim expirantib⁹. Eadem et baſiliſci
G ſerpentis eſt vis. ¶Solinus. Iuxta fluuiū
tygrim naſcitur cathaplepa: modica ⁊ iners be
ſtia peſtilenti aſpectu figura fere catti.

Capitulum. xxvj.

Caccus. Ex libro de naturis rerum.
Caccus eſt monſtrum in archadia
totum ſetoſum vt porcus. Et vt ſcri
bit Adelinus philoſophus: Anhelitu ſuo pe
ctore flammas eructuat: id eſt ſpiritū flāmi/
neum: maxime cum ira furit per motū. Hic
in antris ſup tyberim cōmoratur: ⁊ inuadit ſu/
bito thaurorū ⁊ vaccarum greges p caudas
tres vel quattuor apphendens: ⁊ vi ſue forti/
tudinis in antrum occulte trahens greſſu re
trogrado ne ſcilic3 de facili poſſit īueſtigari.
Nec ſolū aīalib⁹ eſt infeſtus: ſed buboni gra/
uiſſime inſidiatur: cū tn̄ ipm hoīem plurimū ti/
meat. Si queritur quō de aīalis ore flāma poſ
ſit euomi tam efficax: vt proxime ɔtrectata ali
as ɔtracta cōburat: ⁊ nō ipm corpus aīalis
flāma tal i abſumatur. Reſponderi poteſt: quia
cum anhelitus adhuc in viſcerib⁹ aīalis per
membra varia late diffuſus eſt tepidū vſq3/
quo nō exuberatur in flāmas. Sed eructuat⁹
cōtinuatur ac multiplicatur in obiectum aliquod
corpus. virtutemq3 recipit cōburēdi ſicut vi
demus p mediū berilli lumē ſolis multiplica
re radios. ⁊ in ſummo mucronis acumie ra/
diorum ignis virtutem in ſubiectā materiā
ſuſcipere. Ignemq3 effici violentū. huic aīa/
li ſimilia fuerunt illa de q̄bus in libro Sapi/
entie legitur: q̄ ignis ex ore ſuo ſpirabant. De
cacco dicit Virgilius. viij. lib. eneidos. Se
mihominis facies huic monſtro Vulcanus
erat pater illius atros ore fomens ignes ma
gna ſe mole ferebat. terribiles oculos vultuſ/
q3 ſetis pectora ſemiferi. huius caccimens
effera quattuor a ſtabulis preſtanti corpore
thauros auertit. totidem forma ſuperante iu
uencas: atq3 hos ne qua forent pedibus veſti
gia rectis: cauda in ſpeluncam tractos ver/
ſiſq3 viarum: indicijs raptos ſaxo occulta/
bat opaco. Hunc caccum propter furata ſibi
pecora Hercules interfecit: vt ibi Virgili/
us in longum proſequitur.

Capitulum. xxvij.

Camelus. Ex libro de na:reꝝ. Camelus eſt anĩal deforme: gibboſum: habens collum longũ: crura poplexa: lentũ inceſſuꝫ. ⁊ dũ graditur nunq̄ pedes atterit: immundũ aĩal ſm legem. qm̄ vngulam quidē habet: ſed nõ diuidit eã. Cum aũt onerandi ſunt: paululũ ſup genua ꝓcutiuntur: ⁊ ſtatim ad onera flexis ceruicibꝫ inclinãtur aquas puras refugiunt: lutulentas bibunt: ⁊ hoc gratia nutrimenti. Omne eñi elementum quãtum plus cõmixtum eſt alijs: tanto plus nutrit: ⁊ ecõtrario irati cameli ſtrident horribiliter. His etiam rabies accidit ⁊ podagro de q̄bus faciliime moriunt̄. Nõ autem vngulas eijciũt. Sed vehemẽtiſſimo dolore grauant̄ quãdo duras et laborioſas vias īcedũt. Nõ enim in pedibꝫ habēt de forti corio ſotulares. Ordeum cito tranſglutientes reſeruant: vt rurſum ruminando tota nocte mãducent. Alij compatiẽtes abſtineant: illi q̄ recti cameli dicuntur: vnum tm̄ habet in dorſo gibbum. Eſt autem ⁊ aliud genus eorum quos dromedarios vocãt curſu mirabili vigentes ⁊ bina tubera in dorſo habentes Areſtotiles. Cameli ſunt ſicut animalia cornuta: quia ventres eius ſunt ſicut habentiuꝫ cornua. et quia cibus illius ſpinoſus eſt: neceſſario fuit eius lingua carnoſa propter duriciem palati. Natura ergo vtitur palato ſicut parte dentium terreſtri. Camelus nõ habet fel diſtinctum: ſed venas paruas in q̄bꝰ eſt fel. ¶ Solinus. Camelorũ femine ad bella preparant̄. putantq̄ validiores eas fieri. ſi caſtratiõe a coitibus arceantur. Camele cũ homĩes eis vtunt̄ ad preliandum: caſtrãtur: quia tũc nõ impinguãtur. In locis quidē altiſſimis habitãtes: tria milia camelorum habent homĩes currẽtium velocius q̄ equus: et hoc nõ accidit eis niſi ꝓpter amplitudineꝫ paſſus. ¶ Vegetius de re militari libro tertio. Camelos apud veteres aliquãtule nationes in aciem produxerũt. Sed hoc genus animalium arenis quidē tolerabile ſic aptũ. nam confuſas etiam in puluere vento vias: abſq̄ errore dirigere memoratur. Ceterũ preter nouitatem hoc ſi vti videat̄ inefficax bello eſt. Item cameloꝝ mares habent virgas ad poſteriorem partem vnde auerſi coeunt. Sunt autem virge neruoſe ac dure vnde ex eis arcuũ corde fiunt. Coitus tempore ſolitudines aut ſecreta petũt. Item. Camelus eſt valde malus tempore coitus. Et ſi quod aĩal vel homo tp̄e hoc appropinquauerit ad eũ ledit ipm̄. Coit aũt poſt trienniũ. tempore luxurie ſolitariꝰ eſt cũ femina ferus ac ſilueſtris et coeundo ꝑ totam dieꝫ equitat. Sed cum alias luxurioſus ſit: erga matrem continens eſt. vnde in quadã ciuitate cooperiebatur camele caput: vt eius pullus ſuper eã ſaltaret. qui cooperto matris capite ſuper eam ſaltauit: ⁊ cooperimẽto ſublato matrē agnoſcens. turpitudinis ope quod ceperat intercepto: deſcenditq̄ ipſum ingeniatorem mordens interfecit. Camela pregnans eſt per annum: poſt partũ quoq̄ quieſcit a coitu ꝑ annum vnum tm̄ filiũ facit ſicut elephas equꝰ et omne anĩal habens ſoleas. Cameli viuũt centum annis. Cameli patiuntur ſitim ꝑ quatriduum: et poſtea bibunt multum. huic animali natura dedit magnitudineꝫ corporis in modum iumenti ſicut et elephanti. animal quoq̄ cuius cibꝰ eſt ex materia lignea ⁊ ſpinoſa multos habet ventres: et in hoc genere eſt camelus.

Operationes

☞ Auicenna. Caro cameli prouocat vrinam A
Adeps qui eſt in gibbo cameli ſuffumigatus
confert emorroidibus. cameli cerebrum ex-
ſiccatum: ⁊ cum aceto bibitum cõfert epilē-
tie. ad idem valet eius ſanguis. ¶ Qui etiam B
ſiccatus ⁊ frixus retinet fluxum: cum vino
quoq̄ bibitus ſagitte armene nocumẽto cõ-
fert. poſt purgationem vero menſtruoruꝫ po-
tatum iuuat ad impregnationem: ⁊ cõfert ꝓ-
uocationi matricis. ¶ Idem. Lac camelarũ C
fetarum eſt ſubtile et valde aquoſum: nec fa-
cit opilationes (ſicut cetera) propter pauci-
tatem caſeitatis ⁊ abſterſionis aqueitatis il-
lius. ¶ In ipo ē ſalſedo: quia cameli diligũt D
acetoſum: ⁊ hoc eſt melius lac. Dicitur autē
ꝙ eſt vehementis tarditatis in ſtomacho et
in ſuperioribꝫ ventris. Ex ipo nõ timetur ſor-
dicies ſicut ex ceteris niſi raro. ¶ Urina ca- E
meli cõfert ydropiſi. Cõfert etiam vehemen-
ter fetori nariuꝫ. Et aperit opilationes cola-
torij cum virtute vehementi. ablutione ex ea
facta cõfert furfuribus. ¶ Dyaſco. Fimꝰ ca- F
melinus albus cum melle tritus et impoſitꝰ
tumores reprimit: ⁊ vulnera delicata ꝑmun-
dat. ¶ Haly. Sanguis cameli fricatus diſ- G
ſinterie prodeſt: ⁊ ſolutione cronice potuiq̄
veneni lac cameli prodeſt: corruptioni cõple-
xionis augetq̄ ventrem. ¶ Plinius. Ster- H
cus cameli mundificat et deſtruit verrucas:
abſcindit fluxum ſanguinis ex naribus: et
quando bibitur cum medicinis epilentie cõ-
fert. ¶ Item reſoluit botho ⁊ vlcera: ſcrofu- I
las quoq̄ fortiter ⁊c.

Capitulum.xxviij.

C Ameleon. Iſidorus. Cameleon non habet vnũ colorẽ: ſed diuerſa varietate cõſperſus eſt: vt pardus huiꝰ cameleontis corpuſculũ ad colores q̃s videt facilima ↄuerſione variat̃. cũ alioꝝ aialiũ non ſit ad ↄuerſionẽ facilis corpulentia. Rudolphus ſup Leuiticũ. Cameleon in infirmitate mãſuetũ eſſe ſe fingit: cũ alias ſit imanſuetum aial. Gloſa ſup Leuiticũ. Cameleon eſt natũ ad deridendũ: doloſum: rapax: ingluuioſum: ⁊ ideo ẜm legẽ immũdũ. Ambro. Cameleon diuerſas ſpecies colore vario fertur mẽtiri. Areſto. Cameleon eſt aial valde timoroſuꝫ. ꝑter qđ i multos colores mutat̃. Cauſa ꝟo timoris eiꝰ paucitas ẽ ſanguĩs ⁊ caloris. vñ etiã valde macer eſt: ⁊ vocat̃ leo terre. huiꝰ facies eſt ſicut aialis ex porco et ſymea cõpoſiti. Ungulas hꝫ ſĩles vncis ſeu auium vngulis. Alteratio coloris fit qñ coriũ eius inſufflat̃. manet in cauernis ſicut lacertulus Soli. Cameleon ꝑ oẽm aſiam eſt plurimus. Aial ſcꝫ q̃drupes: facieqꝫ lacerte: niſi crura recta ⁊ longiora ventri iũgerent̃. plixa cauda: eadẽqꝫ in vertiginẽ torta. hamati vngues ſubtiliqꝫ adoncitate. Inceſſus vero piger et idem fere q̃ teſtudinũ motus. Corpꝰ aſperuꝫ cute qualẽ ex cocodrillis deꝑhendimꝰ ſubducti oculi ⁊ receſſo cõcauo introrſum recepti: quos nunq̃ in taxione obnubit.

Operationes

A ¶ Pli. Cameleon q̃ꝫ multa in ſe fert̃ hr̃e vtilia medicine. Caput eius ⁊ guttur ſi roboreis lignis accendant̃ imbriũ ac tonitruũ concurſus facere democritꝰ narrat. ¶ Itẽ iecur in tegulis vſtum. Reliq̃ ad veneficia ꝑtinentia q̃ dicit: q̃qꝫ falſa eſtimãtes obmittemus ꝑterqꝫ in riſu coagentiũ. ¶ Oculo eiꝰ dextro ſi viuenti eruat̃ albugines cũ lacte caprino tolluntur. lingua q̃ꝫ ad alligata pericula puerperij. ¶ Eundẽ ſalutarẽ eſſe parturientibꝰ circa domũ. ¶ Cor eius aduerſus quartanã eſt ꝓficuũ. lana nigra prime tonuſre illigatũ. ¶ Pes prior dexter in pelle: hiene alligatus brachio ſiniſtro: dicitur ꝓdeſſe ↄtra latrocinia terroreſqꝫ nocturnos. ¶ Item dexteram mãmillam ↄtra formidines pauoreſqꝫ. ¶ Sꝫ ⁊ pedem eius ſiniſtrũ in furno torreri cũ herba eiuſdẽ noĩs addito vngento paſtillis factis inde (ſi credimus) fertur hoiem inuiſibilem facere. ¶ Eius felle glaucomata ⁊ ſuffuſiones corrigi creditur ꝓprie tridui vnctione. creditur etiam eo lienibus inſtillato ſerpentes ſeperari: ⁊ ad alia multa.

Capitulum.xxix.

C Amelopardus. Iſido. Camelopardus eſt dictꝰ: eo q̃ cũ ſit vt pardus albis maculis ſupaſpſus collo equo ſimilis: pedibꝫ bubulis: capite tamẽ camelo ſimilis eſt. Hũc ethiopia gignit. ¶ Pli. li. viij. Cameleoꝝ aliq̃ ſimilitudo i duo trãſfert̃ animalia. Nabuna ſiquidẽ ethiopes vocant beſtiã collo ſimilẽ equo: pedibꝫ ⁊ cruribꝫ boui: capite camelo. albis maculis colorẽ rutiluꝫ diſtinguẽtibꝫ. Unde ⁊ camelopardulus appellata eſt. Nec primũ quidẽ dictatoris ceſaris cirſenſibus ludis rome viſa ẽ. Ex eo ſub

inde cernitur aſpectu magis ꝙ̃ feritate conſpicua. quapropter ⁊ ouis fere nomē inuenit.

Capitulum.xxx.

C Apreolus. Auicēna. Capreolus eſt aīal in india: ſimilis hinnulo ſiue ceruorū filio: q̄ apud nos etiā nō mutat dentes. Et qñ eius dentes ſūt magni ſignāt vite diuturnitatē in eis: ⁊ habet oculos acutos. Areſto. li. viij. Capreoli ſilueſtres habēt ſapientiā. qñ vulnerantur querūt pulegiū ceruinum ⁊ comedūt ipm vt extrahāt ſagittas a corpe ſi que in ipis ſunt infixe ex velocitate mot⁹ ⁊ aſſiduitate diſcurſus. Caro capreoli a ſupfluo humido exonerat: ⁊ ei⁹ caro tenerior ⁊ digeſtibilior efficit: ⁊ ſaporis ac odoris eius grauitas amputat. Idem Areſto. Paſtus gratia de locis altis ad altiora tendit: ⁊ inter herbas ſalubres ⁊ noxias odore diiudicat ⁊ diſcernit. Ruminat cibos ⁊ vngulaꝫ findit. Non vngue nō cornu nō dente: ſed ſola velocitate fuge a canib⁹ venatoꝝ infulſis ſe defendit. Unde quādo in campeſtrib⁹ pſequit ad montana fugiens alta petit. In montib⁹ indie ſunt quidaꝫ capreoli qui ab herbis aromaticis ⁊ odoriferis paſcunt in quorum vngnib⁹ ſunt quedam concauitates in quib⁹ humores quidam ad apoſtemata colligūt que primo ad maturitatem ⁊ motū ⁊ confricationē rūpūt. et a corpe cū piloſis follicul' abſtrahuntur: ⁊ ſubſtātia que infra pelliculā cōtinetur ſumme eſt odorifera ⁊ iter aromatica maxime precioſa in medicinis plurimū vtilis ⁊ virtuoſa. Ut vult Dyaſc. ⁊ Platea. Et aliqui dicūt illud muſcum vulgariter appellare.

Capitulum.xxxj.

C Aſtor eſt aīal ad modū canis pontici. longum ſcilicet ⁊ gracile. dentes habet acutiſſimos: pellem delicataꝫ ac nobilem. que quanto nigrior eſt tanto precioſior. colores in pilis habet velut dax⁹: ſed pili ſubtiles ſunt ⁊ pulchri. nō poteſt diu ſuſtinere vel ſubſiſtere niſi caudam in aqua teneat quam habet vtiq̄ piſcium caude ſimilem: ſaporemq̄ eius ⁊ ſpeciē. Unde ⁊ a chriſtianis in ieiunio comeditur. pars enim caude ipſius edibilis eſt: reſiduum autem ei⁹ eſt caro. Ipſaq̄ cauda longitudinis cubitalis eſt pinguedinem multaꝫ habens. Pedes autem poſteriores habet vt anſer. Anteriores autem vt canis. Hec enim illi natura parauit: vt et poſterioribus velut auis in aqua nataret. ⁊ anteriorib⁹ in terra ſicut quadrupes ambularet. ¶ Ex libro de naturis rerum. Caſtores vt dicit experimētator i grege viuūt: et ſimul ad ſiluas pergunt. Lignaq̄ dentib⁹ abſcindentes ad cauernas ſuas ea miro modo referunt. Unum etiam ex caſtoribus pro vehiculo reſupinatum pedibus eleuatis in terram proiiciunt. et inter crura eius abſciſſa artificioſe componunt. et ſic eum trahentes cauda ad propria tecta deducunt. verum iniuriam talem non faciunt his: qui inter illos educati ſunt. ſed illis qui de alienis partibus ad ſe venerūt. Hos enī in ſeruitutē ſub certa cuſtodia redigunt. ¶ Alioꝝ tamen opinio eſt: ꝙ hoc illis faciāt qui ſenectute laboribuſq̄ cōfecti dentes obtuſos habent. ⁊ qui

ligna ſecare nō valent. Tales enī i ſeruitutē redactos ꝑ abſumptionē pilorū in dorſo venatores agnoſcunt: eoſq pietate cōmoti illeſos abire ꝑmittūt. In duplices aūt vſus ligna ſecta habent. Nam ꝛ corticē comedunt: ꝛ ex lignis habitacula valde artificioſa faciunt. Amaris quidē arboꝝ folijs et corticibꝰ caſtor ꝑ ſummis delicijs veſcit. vnde ꝛ tota eius caro: ꝛ ſi bono tamen amaro odore perfunditur. ¶ Phiſio. Caſtor cū eum venator ꝑſequit abſciſos teſticulos ante faciē eiꝰ ꝓijcit. ꝛ venator habens qđ ab eo cupiebat vltra nō ſequit. Si aūt alius venator eū ſequatur: erigit ſe ꝛ oſtendit virilia ſe nō habere: et ſic euadit. Eſt aūt aīal māſuetū nimis. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Huiꝰ aīalis venatio fit hoc modo. Canis ad hoc inſtructus in aquā proijcitur: qui ad foramen manſionis illius perueniens ingreditur. nec cedit caſtor morſibꝰ donec a venatoribus artificioſa illa manſio refringatur ꝛc.

Operationes

A ☞ Plateariꝰ. Caſtoris teſticuli abſciſi i vmbroſo loco ſuſpenſi deſiccant: vt in vſum me
B dicine reſeruent: ꝛ dicunt caſtoreū. ¶ Bonū aūt caſtoreū: id eſt nō ſophiſticatū: habet ſaporem mediocriter acutū. Glutinoſum eſt et ſaporem habet multū horribilem neruos intricatos ꝛ pelliculis adherentes ꝑ ānos ſex in magna efficacia ſeruari poteſt. Meliꝰ tñ eſt quanto recentius. In medicinis ponitur abiecta pellicula exteriori. Virtutem habet diſſoluendi attrahendi ꝛ maxime neruoſa lo
C ca cōfortandi. ¶ Cōtra epilentiā ꝛ alias frigidas paſſiones capitis datur caſtoreum cū ſucco rute in potu vel decoctionis eiꝰ vinū.
D ¶ Contra paraliſim lingue puluis eiꝰ ſub lingua ponit donec ꝑ ſe reſoluat ꝛ conſumatur
E ¶ Contra paraliſim totiꝰ corporis dat vinum
F decoctionis eius ꝛ rute ꝛ ſaluie. ¶ Contra litargiā ꝓuocatur ſternutatio ex caſtoreo: ce
G rebrū cōmouet ꝛ ꝯfortat. ¶ Dyaſ. Caſtoreū teſticuli ſunt aīalis: qđ caſtor dr. ꝛ ſepe aqua
H ticā. ſepe vero terrenā ſuſtinet vitā. ¶ Optimū eſt ponticū ꝙ ſi interius cereū ꝛ obſtruſum mēbranulis naturalibꝫ. quidā autē teſticulos adulterātes immittūt veſicis cum armoniaci gutta ſanguine caſtoris cōſperſa.
I ¶ Eligēdi ſunt ergo q̄ iuncti ſunt ex vna radice ſibi coherētes. pleni inſcidi fragiles. ipiſ
K folliculis ſe tractius ſeparātes. ¶ Calefacit aūt caſtoreū ꝛ deſiccat ꝛ attenuat. Illis ergo qui ex plenitudine ſpaſmū patiuntur aut tremorē neruoꝝ vtiliſſimum eſt. Quibꝫ aūt hoc contigit ex inanitate vel ſiccitate ꝯtrarium ¶ Vitia ꝙ pulmonis emēdat. Et humidum frigidi cerebri humorē cū pulegio. Cū vino bibitū inflationes tollit. ¶ Tortionibꝫ medetur. potiones venenatas nocere nō ſinit. Litargicis ſingulare pſidiū eſt. ¶ Tremori ꝛ cōtractionibꝫ ꝛ omībꝫ neruoꝝ cauſis delitū ꝛ vnctum medetur. ¶ Virtus enī ei termantica eſt ꝛ recorporatiua mixtū malacinatibꝫ ꝛ acopis paraliticis ſeu ſciaticis ꝛ his ſimilibꝫ ſubuenit. ¶ Auicēna. Caſtoreū ꝯfert obliuioni ꝛ litargie cū aceto ꝛ oleo roſaceo ſurditatiq frigide ac ventoſitati in aure diſſolutum in oleo nardino. ¶ Attractio ꝑ nares ex fumigatione ipſiꝰ confert apoſtematibꝫ pulmonis ꝛ infirmitatibꝫ eiꝰ. Bibitur cū aceto ꝓpter ſingultū ꝛ facit ſitim. ¶ Delet dolorem ventris pungitiuum cū aceto bibitum. ventoſitatē reſoluit. Menſtrua ꝓuocat. Secūdinam ꝛ fetū extrahit. ¶ Confert morſui paruorum venenatorum. ꝛ quod ex eo declinat ad nigredinem eſt venenum. Ita ꝙ interficit quandoq in vna die. ¶ Fel caſtoris ad multa vtile eſt. Eius quoq coagulum ſedat morbū caducum.

Capitulum. xxxij.

Chama. Albertus in li. de na. animalium. Chama eſt beſtia alio nomine rufinus dicta in ethiopia. Eſt autē ad modū lupi in figura maculis albis vt pardus per totū reſperſa: ludis apta: eo ꝙ diſcipline multum eſt perceptibilis. Et in hoc conuenit cum natura canis.

Capitulum.xxxiii.

CAlopus. Albertus in li. de na. aui a. Calopus dr̃ eſſe aĩal iuxta eufraten habitãs. ꝛ de eufrate ꝑpter aq̃ frigiditatẽ bibẽs. Aſtutũ ꝛ velox eẽ dr̃. Ita vt venator ſibi appropinq̃re nõ poſſit. Cornua geſtat lõga ſerre modũ ꝑtẽdẽtia. qb⁹ ꝛ arbores deijcere dr̃. ſꝫ ꝟgulta añ repulſũ cornuũ ſuoꝝ tendẽtia frãgere nõ põt. Licꝫ ad hoc ſepe nitatur. ꝛ ideo in eis frequẽter inuolutis cornibus cum captum tenetur dentibus ſtridet. ꝛ audito ſtridore a venatore capitur.

Capitulum.xxxiiii.

CEruus. Ex li. de na. re℞. Ceruus eſt aĩal velocitate mirabili frontez hñs ramoſis cornib⁹ aſperatã. Quorum creatio fit ſi biennis fuerit: tunc vſq̃ ad ſex annos ꝓ etate ramos augẽt. deinde numero ſiora fieri nõ pñt ſed maiora. Solũ hoc aĩal cornua mutat: ꝛ ſupra modũ gloriatur. habet vnũ vermen in capite q̃ eum vere vexat aſſidue. Sed ꝛ om̃e anĩal ꝛ ip̃e homo vermẽ habet ſub lingua. ¶ Areſto. Ceruus eſt aĩal ſapiens. de quo etiã opinant̃ ꝙ iter aĩalia quadrupedia diſcretius ſit: Idem. Ceru⁹ eſt aĩal timidum: cornua quidẽ hñs ꝛ fiſſurã in vngulis. dentes eius declinant ad inferius. habet quattuor dentes in vna parte oris: ꝛ ĩ alia q̃ttuor per quos molit. habet etiam duos magnos alios: qui ſunt in maſculo maiores: et in femina minores. Uox maſculi groſſior eſt et altior q̃ꝫ femine. Maſculus vociferatur multum tempore coitus: et femina quandoq̃ꝫ timet. Ceruus itaq̃ꝫ (ſicut ꝛ cetera magni cordis aĩalia) timidus ẽ: vocẽ vulpiũ timet. In ſibilo autẽ ꝛ cantu delectat̃. Itaq̃ꝫ ſibilantez ꝛ cantantẽ ſequit̃: ꝛ alius eum occidit. Unde cũ aures erectas habꝫ inſidias ſubſequẽtis aduertit. Poſtq̃ꝫ vero dimiſerit: non aduertit. ¶ Item. Cerui pugnant: ꝛ victus obedit victori obedientia forti. Cum autem impregnat̃ ceru⁹ latet ꝑpter venatores. Inteſtina cerui valde fetida ſunt. vnde nõ comeduntur a canib⁹: niſi ſint valde famelici. ¶ Phiſiologus. Ceruus vbi ſerpentẽ agnouerit eſſe implet os ſuũ aqua effunditq̃ꝫ in foramẽ. deinde cum quodã oris ſui ſpiramine ſerpẽtes foras attrahit: ꝛ pedib⁹ ſuis ꝯculcans ipſuꝫ interficit. Ceruorum autẽ duo ſunt genera. Unũ qđ vt inuenerit ſerpentẽ in cauerna vbi latitat: flatũ immittit vt exeat. ꝛ egredientis collũ ꝑcutiens hinc ꝛ inde occidit eũ ꝛ deuorat. Poſtea vero ꝑpter timorẽ ad aquas puriſſimas currit ac venenũ euomit. Sed iter hunc timorem pilos mutat ꝛ cornua abijcit. Aliud eſt gen⁹ qđ ſi ſerpentez inuenerit occidit: ꝛ poſt victoriã ad montẽ vbi pabulũ inueniat tendit. Ambro. Ceruus cũ nondũ habꝫ cornua: tñ fronte ꝑludit: ꝛ ea que nõdũ expertus eſt tela minat̃. Ceruus q̃ñ egrotat: ramuſculos olee comedit: ꝛ ſan⁹ fit. ¶ Areſto. Ceruus (vt dictũ eſt) maſculus vociferat̃ multum tpe coitus. Cerua non poteſt coitũ pati ꝑpter duriciem virge maris: recipit aũt fugiendo. Cerua paritura prius dragonteã comedit. cum vero parit ſubito comedit ſecundinam fetuum anteq̃ꝫ cadit ad terram. ꝛ eſt ei⁹ ſecundina venenum.

Operationes

A ¶ Phiſiologus. Ceruoꝝ lachryme collecte ꝛ oſſa inuenta in corde ipſoꝝ apta ſunt potui cordis pulſu laborantibus.

B ¶ Plateari⁹. In corde cerui repit̄ur quoddā os in ſiniſtra parte: in qua eſt quedā cōcauitas. ad quē ſplen habet reſpiraculum ꝛ emittit ſuperfluitatem. que ibi ꝓpria ſiccitate in ſubſtantiam mutatur oſſuoſam. Illud eſt de ſanguine cordis ſubrufum. habet virtutē depurandi fumum melancolicum.

C ¶ Datur ꝛ cōtra cardias ꝛ ſincopim ꝛ cōtra
D emorroides. ¶ Eſculapius. Si q̄s in corio cerui voluitur: ſerpentes nō timet. Medulla quoqꝫ cerui dolores ſedat.

E ¶ Haly. Coagulum cerui ꝯtra potū cicute ꝛ fungoruꝫ eſum prodeſt. Urina cerui ſplenis dolorem adiuuat. Uentoſitati ſtomachi et inteſtinorum prodeſt. Auribus inſtillata medetur earum vlceribus.
F ¶ Auicēna in. iiij. canone. Extremitates caude cerui venenuꝫ eſt. ꝛ ipſam biberi accidit anguſtia vehemēs ꝛ ſincopis ꝛ mors. Sed cura eius eſt vt euomat cum butiro ꝛ aneto. deinde in potu dentur auillane ꝛ fiſtici confecta ſimul.

G ¶ Plinius libro. xxviij. Pulmo ceruinus cū gula ſubarefactus in fimo. deinde tuſus ex melle tuſſim ſanat. Coagulū cerui aceto ſanguinem ſiſtit. Hinnuli vero coagulū matris vtero excecti: ſummis ꝑfertur remedijs.

H ¶ Plinius dicit. Cornu cerui vſti nidor comicialem morbum ſiue caducam deprehendit. Eiuſdem cornu cinis illitus ex aceto vel roſaceo dolorem capitis ſedat.

I ¶ Idem cinis dentes mobiles fricando vel colluēdo cōfirmat: eorūqꝫ dolores mitigat.

K ¶ Idem quoqꝫ valet crudi cornu farina. Itē Cinis predictus reumatiſmos ſanat: et ſanguis excreationes curat.
L ¶ Tinearū quoqꝫ genera id eſt vermes pellit potatus. Regio morbo prodeſt potatus ex vino.

M ¶ Solin⁹. Ex cornibꝫ aūt cerui dextrū efficacius eſt ad medelā. Actor. Quia vero cornu dextrū (vt dictū eſt) ad medelam efficacius eſt. Ideo dicit Plinius: ꝙ ceruus hoc bono ſuo inuidens: homini cornu dextrum abſcondit nequeat inueniri. Idē quoqꝫ dicit liber de natura rerum.

N ¶ Areſtotiles vero dicit eum abſcōdere cornu ſiniſtrum tanꝙ in eo ſit aliquod iuuamentum.

Capitulum. xxxv.

C Eruleus. Actor (vt aiūt Solin⁹ ꝛ Siticius ſeboſus) Uermis ē mirabilis in gange fluuio abūdans: hꝫ eni brachia bina lōgitudīs ſex cubitoꝝ: q̄bꝫ etiā elephantē corripit vndiſqꝫ ſubmergit. Sed q̄m hic ꝟmis ingens ac mōſtruoſus ē ꝛ aq̄ticus Ideoqꝫ inferi⁹ eū īter monſtra aq̄tica: vicꝫ ī tractatu de piſcibꝫ de illo pleni⁹ dicemus.

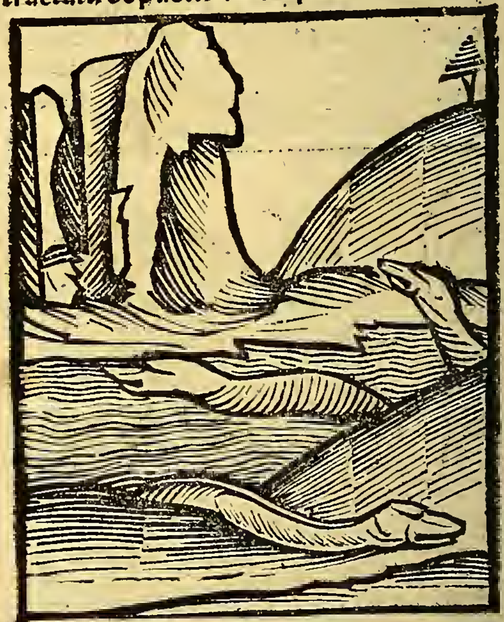

Capitulum. xxxvj.

C Ecula. celidros et cenchrus. Iſido. Cecula dicta ē eo ꝙ parua ſit ꝛ non hꝫ oculos. Celidros ſerpēs eſt q̄ ꝛ cherſidros q̄ ꝛ in terris et in aquis morat̄. Nam

ceꝛſi greci dicũt terrã ydros aquã. Hic terraꝫ ꝑ quã gradit̃ fumare facit. quã macer ſic deſcribit. ſeu terga expirant ſpumãtia virus ſeu terra fumat. q̃ tetheꝛ labit̃ anguis. Et Lucanus Tractiq̃ʒ via fumare chelidri: ſemꝑ ãt directꝰ ambulat. nam ſi toꝛſerit ſe dũ currit ſtatim crepat. Solinꝰ Calabꝛia chelidris frequẽtiſſima boumq̃ʒ quoq̃ʒ gignit. yſidoꝛus. Chenchꝛis ſerpens in flexuoſus eſt: q̃ ſemꝑ rectũ efficit iter. De quo Lucanus. Et ſemꝑ recto lapſurus limite chenchꝛis.

mansio eius eſt in locis arenoſis. In locis quidem moꝛſus eius ſentiuntur quaſi acus aut claui infixi in eis. Et dixerunt ꝙ continuatur eius coꝛpoꝛi grauitas maxima. et eius labia inflant̃ ⁊ accidunt ei vertigo ⁊ tenebꝛoſitas oculoꝝ ⁊ deſtruitur ratio

Operationes.

¶ Cure autem eius appꝛopꝛiatur. vt ſemen raphani cum vino in potu detur. A

Capitulum. xxxvij.

Ceraſtes. Ex li. de na. re. Ceraſtes eſt ſerpens octo coꝛnua in capite habẽs: ex q̃bꝫ fieri ſolent manubꝛia cũltelloꝝ ad mẽſas impatoꝝ. q꞉ ſudoꝛe pꝛodunt venenũ appoſitũ. Solinꝰ. Ceraſtes dictꝰ eſt eo ꝙ habeat coꝛnua arietum ſimilia. Ceraſti em̃ greci coꝛnua vocant. ſunt aũt hinc quadrigemina coꝛnicula. quoꝝ oſtẽtatione velut eſca illiciẽs ſolicita aĩalia ꝑimit. Totũ em̃ coꝛpus arenis tegit. nec vllũ indiciũ ſibi ꝑ̄bet niſi ex illa parte q̃ inuitatas aues vel aĩalia capit. eſt autem flexuoſus plꝰ q̃ʒ alij ſerpẽtes: ita vt ſpinam nõ habere videat̃. ¶ Auicen̄. Coꝛnuta eſt genus ſerpentũ ſurdoꝝ. cuiꝰ lõgitudo eſt ab vno cubito vſq̃ʒ ad duos. ⁊ ſup caput eius ſunt due eminentie: q̄ſi duo coꝛnua. Coloꝛ coꝛpis eiꝰ eſt cinericius: ⁊ venter eius ſicut ſquame ſiccẽ dure que ſtrident ſuper terram cum ſtrepitu. Dẽtes eius ſunt equales non recurui. plurimum

Capitulum. xxxviij.

Cephos ⁊ centrocota. Plin̄. li. viij. Cephos ethiopia mittit: quoꝝ pedes poſterioꝛes humanis pedibꝫ ⁊ cruribus ſunt ſimiles. Hoc animal roma poſtea nõ vidit niſi ludis pompeij. Solinꝰ. Tempoꝛe dictatoꝛis ceſaris monſtra rome viſa ſunt que cephos dicunt̃. Hoꝝ poſterioꝛes pedes crure ac veſtigio humanos mentiũtur arcus pꝛioꝛes hominũ manꝰ. ¶ Phiſio. Centrocota eſt que beſtias vniuerſas ꝑ̄cedit huius coꝛpus azini: pectus ⁊ crura leonis ſimilitudinem habent. oꝛis hiatum vſq̃ʒ ad aures vaſtum. imitat̃ aũt hominis vocem. Pliniꝰ li. viij. Crocutas ethiopia inter alia monſtra generat. velut ex cane lupoq̃ʒ conceptos omnia dentibus frangentes pꝛotinuſq̃ʒ deuoꝛata ventre ꝯficientes. Idem in eodem. Hyene coitu leena ethiopica parit crocutam hominũ pecoꝛumq̃ʒ voces imitantẽ

C

Acies eſt perpetua in vtraqꝫ oris parte nullis gingiuis ꝯtinuo denteqꝫ ne occurſu contrario haberetur capſarū modo includit. Solinus. Crocuta nūqꝫ aciem orbiū cōmouet ſed in obtutum ſine inꝑactione intendit. in ore gingiua nulla: dens vnus atqꝫ perpetuus.

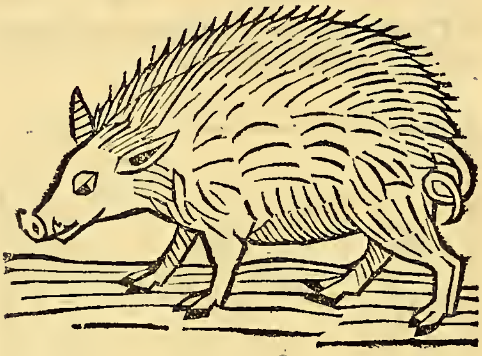

Capitulum. xxxix.

Cirogrillus. Rudolph⁹ ſup Leuiticū. Cirogrillus eſt aīal ſpinoſuꝫ ꝛ hericio ſimile. Actor. Alibi legit ꝙ maius ſit hericio: ſpinoſum tamen. Unde patet ꝙ quidā falſo dixerūt: hūc eſſe cuniculū. Alibi qꝫ legit ꝙ cirogrillus ipe ſit hericius vel herinacius. animal videlicet porcelli formā habens: ſꝫ ſpinoſum. de quo plenius dicet inferi⁹. Unde in pſalmo. xxxiij. vbi legitur in noſtra tranſlatione. petra refugiū herinacijs. alia tranſlatio habet cirogrillis. Gloſa ſup ꝓuerbia Salomonis. In prouerbijs quoqꝫ vbi iuxta tranſlationem noſtram legit. Lepuſculus plebis inualida. q̇ collocat in petra cubile ſuum. Alij pro lepuſculo habent cirogrillum. Et eſt aīal non minus hericio ſimile muri ꝛ vrſo. cuius in paleſtina magna eſt copia In foueis ꝛ in petrarꝫ cauernis. Hinc et in pſalterio vbi dicim⁹: Petra refugiū herinacijs. Alij ponūt leporibus. Alij cirogrillis. Sed quidam hic pro lepuſculo hericium habent. Hieronimus eñi verbum hebreum ſapham interpretatur. ꝛ cirogrilluꝫ et hericium et leporem. Item ſuper Leuiticū Cirogrillum animal debile quidem: ſed rapax et mortiferum eſſe dicunt.

Capitulum. xl.

Cicade. Uincentius in ſpeculo naturali viceſimo primo. Cicade vermes ſunt quorū genera ſunt duo. Quedam paruis locuſtis ſimiles ſunt. et he domos inhabitant. eaqꝫ loca que magis calida ſunt. vbi ſcilicet ignium feruor eſt. Aliud vero genus acrum colore papilionibus ſimile. fertur etiam ꝙ earum genus eſt qđ nos ceruos volantes dicimus. et hos experimentator ſupra crabrones vocat. Cicade habent in pectore quoddam aculeatum. linguis ſimile: quo rorem lambunt. Ipſum vero pect⁹ fiſtuloſū habent: ex hoc dulciter canunt. Mares quidem canunt: femine ſilent ſupine coeunt. Oua candida ſed corrupta. In terra feture locū excauant: ibiqꝫ prolem faciunt. Ambroſius. In exiguo cicadarum gutture dulcis eſt cantilena. quarum cantibus eſtu medio rumpuntur arbuſta. eo ꝙ magis canore meridianis caloribus quo puriorem aerem ſpiritu attrahunt: eo cantus clariores reddūt. ¶ Yſidorus. Cicade ex cuculorum ſputo naſcūtur. hee in ytalia apud regmos mure ſunt nec vſqꝫ alibi. Nam alibi dulciter canunt. quarum cantibus medio eſtu arbuſta rumpūtur. ¶ Plinius libro vndecimo. Cicade non naſcuntur in raritate arborum. nec in frigidis aut vmbroſis nemoribus. pennarum illis natura que apibus: ſed ꝓ corpore amplior ꝛc.

Capitulum. xlj.

C Irotrochea. Albert⁹ in li. de na. aïaliū inq̄t. Cirotrochea beſtia ē q̄ rechiona voces hominū imitat͛ ocl'os nūq̄z claudit. In ore nullā habens gingiuā ſed dentē habet. os vnū continuū verecūdat͛ capſulis. Tante eſt virtutis vt oīa mox ꝯtinuat. et de lupo ⁊ cane generare dicitur.

Capitulum. xlij

C Ritetus. Alb. in li. de na. aïaliū. Critetus aïal eſt paruulum in terra habitans capite vario: dorſo rubeo: ventre candente. pilum adeo tenaciter pelli habens infixum. q̄ citius pars pellis de carne recedat q̄z pilus poſſit euelli de antro. etiam non extrahit de facili niſi aqua feruenti. vel alia in antrum infuſa. Et in hoc conuenit cum cuniculo: q̄a habet pilum fere ſicut cuniculus. et nō habet aures. ſed vias auditus ſicut auis. Solinus. Critetus eſt aïal qđ nos hameſter vulgo vocamus. ⁊ eſt aïal mordax valde ⁊ iracundum.

Capitulum. xliij.

C Oluber. yſidorus. Coluber ab eo dictus eſt q̄ colat vmbras. vel q̄ in lubricos tractus. flexibus ſinuoſis labatur. Nam lubricum dicitur quicq̄d labitur dū tenetur vt piſcis ſerpens. Ambroſi⁹. Coluber autem ceruum fugit. leonem interficit. Phiſiologus. Colubri pellis q̄ exuitur in oleo decocta mire auriū dolorē mitigat. Actor: patet de colubro verum eſſe in ſpeciali: qđ ſup̄ dictū eſt de genere ſerpentū. videlicet q̄ exuuijs ſuis depoſitis p̄ foramen petre tranſiens ſenectutē ſuam deponit: ſed p̄us ieiunando carnes ſuas ſubtiliat. vt eidē tranſitus abilior fiat. Eſt autem longus vt anguilla tortuoſe incedens et ſibilans. Tranſeuntib⁹ inſidiatur. ⁊ mordens lingua venenum infundit. Unde ſcriptum eſt Fiat dan coluber in via. Et alibi. Qui diſſipat ſepem mordebit eum coluber.

Operationes.

A ¶ Plini⁹ li.xxx.dicit:ꝙ contra rubeta venena auxiliaꝝ coluber viuens in aqua.

B ¶ Huius adipem aut fel ſecum habent.qui cocodrillos venantur: eoſq; mire his adiuuari teſtantur ydris a grecis vocatur coluber viuens in aqua.

C ¶ Dyaſcorides. Tunica colubri in vino cocta dolori medetur dentium. Eſt etiam oculorum adiutorium.

Capitulum.xliiij.

Cocodrillus.yſidorus li.xij. Cocodrillus animal eſt quadrupes ĩ terra et in aquis valens. longitudine fere viginti cubitoꝝ: dentiũ ⁊ vnguium in inanitate amarũ. tanta eſt ei duricia cutis vt q̃uis fortiũ lapidũ ictus in tergo recipiat: nihil om̄ino curat. nocte in aquis: die interra quieſcit. Oua in terra fouet q̃ ouis anſeris ſunt maiora. maſculus ⁊ femina vices ſeruant hic quidam piſces ſerratam criſtam habentes tamen ventris deſiccantes interimunt. Et dicitur ꝙ ſolus inter animalia ſuperiorem mandibulam mouet. Plinius libro.viij.cap.xxvi. Cocodrillus eſt aĩal nilum inhabitans ligue vſu inter anĩalia terreſtria caret. ſola ſuperiori mandibula exiſtenti mobili morſum imprimit venenoſum. Dẽtes habet horribiles admodũ pectinis ſiue ſerre. ⁊ cubites admodum apri. Nullũ aũt animal ex tam parua origine creſcit in tam magnuꝫ animal ſicut cocodrillus. animal eſt valde guloſum ⁊ multum comedit. Unde quando eſt ſatur iacet iuxta littus ructans pre repletione. ſuperuenit autẽ auis modica que dicitur apud eos Cuſphillos. apud ytalos autem dicitur auium rex: ⁊ volat ante os eiũs: quam aliquotiens a ſe repellens. tandem fauces aperit aui ⁊ eam intrare permittit. et hec auicula cum leuiter vnguibus ſcalpit et ei facit quendam pruritum: in cuius dulcedine delectatus ſtatim obdormit. Auicula aũt cum ſentit eum dormire ſtatim illabitur in ei⁹ ventrem ⁊ quaſi telum ſtatim eum perforat et corrodit. In ventre enim valde mollis eſt: ⁊ ideo a piſcibus ſpinas ⁊ criſtas pinnulas in dorſo habentibus de facili ſuperatur. Subdit Plinius. Hec belua inſequitur fugientes ⁊ eis eſt terribilis. ſed fugax eſt contra ſerpentes. ebetes autem habet oculos quãdiu eſt in aqua. ſed extra aquaꝫ nimis acute videt. In hieme ꝑ quattuor menſes ſe abſcondit. ſed in vere exit. ⁊ q̃diu viuit ſemper creſcit. Item Plinius libro octauo. capitulo viceſimo ſexto. Cocodrillus ſi quendam inuenit hominem circa littus interficit eum ſi poteſt. et preterea plorat ſuꝑ eum et poſtea deuorat ipſum. Item herbas libenter comedit inter quas enidros ſerpens paruulus qui ei inimicatur caute ſe inuoluit. et dum cocodrillus herbas carpit ſerpentẽ tranſglutit. qui intrans in ventrem eius omnia interiora carpit: et ſic interimit eum et occidit: et ſic illeſus exit. Item Plinius libro duodecimo dicit. ꝙ idẽ vermis inſidiatur cocodrillo quãdo dormit. et tunc inuoluit ſe in luto et intrat per dentes eius. Solinus. Inſidiatur quibuſdam paruis auibus que generantur inter herbas nili que euolant propter calorem ſolis et intrant ventrem cocodrilli. et comedũt vermes ventris eius: et ſic purificatur belua a vermibus. Habet autem corium valde durum quod vix gladio perforatur. Habitat in aqua tam de die q̃ de nocte. quia aqua calidior eſt de nocte q̃ de die. retinet enim radios ſolis: et ibi agitantur: ⁊ ſic fit calida ipſa aqua. et non habet linguam prominentem ad vociferandũ ſed habet paruam linguam in parte inferiori ſicut habent piſces ad guſtum. vt dicit idem. Solinus et etiam Areſtotiles et Auicenna hoc idem volunt.

Operationes.

¶ Plinius libro.viij.dicit.ꝙ de fimo cocodrilli fit vnguentum vnde facies mulieruꝫ ſophiſticantur. vt ſenes ⁊ rugoſe iuuencule per tempus videntur q̃diu viuunt.

Capitulum.xlv.

Cuniculus. yſidorus. Cuniculi ſunt genus agreſtium animaliū: ſic dicti quaſi caniculi: eo ꝙ canum indagatione capiantur: vel a ſpeluncis excludant. Plinius libro octauo. Leporum genera ſunt q̄s hiſpani cuniculos appellant. Uarro ⁊ autor. Eſt a cuniculis ſuffoſum in hiſpania opidum cuniculi fecunditateis innumere ſunt. famēq; balearum inſulis populatis meſſibus afferūt. certumq; eſt ballearicos aduerſus eorum prouentum auxiliū militate a diuo auguſto piſſe. Ex libro de naturis rerum. Cuniculus eſt beſtia lepore minor: colore et forma prope tamē ſimilis hec ī antroſa habitacula terram fodiēs nocte vineta frugeſq; depaſcit. mane vero antrum ingrediens os eius equat terre puluere per intrinſecus. ne ſuperuenientes homines per diem eius habitaculum deprehendāt. vbicūq; habitant cuniculi multiplicantur nimis: quia ſepius in anno pariunt. Cunq; aliqui ex eis aliquid illic aduerſi ſenſerint animal fugiunt. nec mori ceteri ſocioꝝ iniuria dedignari: locum cum illis dimittunt. Hi auerſis poſterioribus coeunt. quoniam illis auerſum eſt mēbrum genitale.

Operationes.

A ¶yſaac. Cuniculus vim habet diſſoluentem proprie etiam ſtomachum confortat. ventrem diſſoluit.

B ¶Urinam puocat. Utilius quoq; eis qui elephantico morbo apparati ſunt.

Capitulum.xlvj.

Damma. Albertus in libro de naturis animaliū. Damma beſtia eſt magnitudinis capre. figūre et pili ſicut canis: cornūa habens non ſquamoſa. ſed plana longa et acuta. Eſt autem curſu velox. vite prouida. Hec beſtia in arabica vocatur adgazel. cuius caro frigida eſt et ſicca.

Operationes.

¶Idem Albertus. Stercus huius animalis creſcere facit capillos et meliorat eos preparatum in oleo. A

¶Dicit etiam ꝙ ſi cū eo vngatur virga virilis ⁊ ſic coeat cum vxore ſua ſemp diliget eum. B Si cum lingua deſiccata ſuffumigetur guttur in quo eſt ſanguiſuga cadet.

¶Calcaneus combuſtus impletus in concauum fiſtule curat eam. C

¶Dicit etiam ꝙ ſi fel huius animalis ⁊ ſemen teſticuloꝝ vulpis ⁊ piper ⁊ ſemen eruce de quolibet equale acceptum ad pondus aurei ⁊ mellis vncias duas. ⁊ fiat ex eo electuarium ⁊ ipm teneat in lana quando mulier cum viro cōcubit concipit maſculum. D

¶Et nota ſi fel ex femina concipit feminam: ſi ex maſculo concipit maſculum. E

Capitulum.xlvij.

Capitulum.xlvij.

Damula. Bartholomeus in libro de proprietatibus rerum. Damula ſiue dama: ſicut ait Papias: caprea eſt agreſtis. ¶ Yſidorꝰ libro duodecimo Damula eſt vocata: eo ꝙ de manu effugiat: timidum enim eſt animal ⁊ imbelle ac imbecille. vnde neſcit ſe defendere niſi fugiendo. Habent eñ pro armis abilitatem membroꝝ: et ad fugam leuitatem. ¶ Unde dicit Marcianus. Dente tuetur aper: defendunt cornua ceruuz. Imbelles tamen quidem niſi preda ſumus. montuoſa loca ⁊ venenoſa. diligit gramina medicinalia et aromatica. comedit ramuſculorũ tirſos: ⁊ extremitates carpit: quando eſt vulnerata dragonteam comedit. et ſic de corpore telum trahit.

Operationes.

A ¶ Yſidorus libro quinto. Sanguis eius eſt medicinalis ſm Plinium libro viceſimo ſexto. Neruos enim contractos remollit: ⁊ articulorum dolorem ſoluit: venenum diſcutit et expellit.

B ¶ Damulam oderunt ſerpentes ⁊ fugiunt: ⁊ eiꝰ anhelitum ſuſtinere non poſſunt.

Capitulum.xlviij.

Draco. Phiſiologꝰ. Draco ſup omñes ſerpẽtes maximꝰ: ⁊ ſup omñia terre animantia. Qui qñq3 ſup aerem fertur ipſum cõcitando ac vehementer impellendo. ¶ Yſidorꝰ. Draco maior eſt cũctoꝝ animantiũ ſup terrã. Hunc Greci dracontam vocant. Eſt aũt criſtatus ore paruo: ⁊ artis fiſtulis: p quas ſpiritũ trahit ⁊ linguã exerit. Signitur autem in Ethiopia ⁊ in India. ¶ Ex li. de na. rerum Draconis manſio frequenter eſt in ſpeluncis ꝓpter eſtũ naturalem ſui corpporis ⁊ ꝓpter accidentalem ſolis. q̃ maximus eſt in partibꝫ orientis. Raro eñ inuenitur hoc animal niſi in calidioribꝫ partibꝫ orbis. Itaq3 libenter etiam in rupe lapidea ſpelũcam ſortitur. Circa turrim Babel. ⁊ in deſertis illiꝰ antique Babilonis ac ruinis eius maximi dracones habitare dicunt. quoꝝ vox a crugitꝰ homines terret. Ad vigintiquinq3 cubitos ⁊ amplius creſcens ſepius eualeſcit. Ad ſeniũ autẽ ⁊ debitã magnitudinem veniens ſine cibo tempe multo viuit. At vbi comederit nõ de facili ſatiat. In abiſſis terre (ſicut dicit Auguſtinus) aliqñ draco moratur. Et cum in aere ſentit humiditatẽ egreditur ⁊ ſup aera fertur. magnis alarum remigijs aerem concitans ⁊ impellens. Alis quidem pellicea volubilitate extantibꝫ: ⁊ ſm corpis ſui magnitudinem late diffuſis: vbicũq3 moratur aerem inficit. ¶ Pliniꝰ libro. xxvi. India dracones habet ⁊ elephantes perpetua diſcordia bellãtes: tante magnitudinis vt facili circumplexu elephantes ambiant: nexioq3 nodo perſtringant. ¶ Ambroſius. Draco elephantẽ li-

gat: cuius ruina mors victoris eſt. ⁊ inde ſiune
in vtrūqꝫ certatᷣ. Ille vt pedē alliget: in q̄ caſus
victi ſibi nocere nō poſſit. ¶ Plini⁹ li. x. Aqui-
le q̄ꝫ ſatis eſt pugna cū dracone: multoqꝫ magꝭ
anceps etiā ſi ī aere. Ariſtoteles. Vultur etiā
⁊ draco pliantur: qꝛ comedunt aīalia. yſidor⁹
Draco vim in cauda nō in dentibꝫ habet. ⁊ ver
bere potius q̄ꝫ ictu nocet. Ariſtoteles in libro
de aīalibꝫ. Eſt in terra ethiopie draco ex q̄ tyr⁹
generatᷣ: ⁊ ex illo enthichon accipitᷣ. Cōtra qđ
nō eſt remediū. Omniūqꝫ aīaliū venenū ha-
bentiū morſus eſt valde malus. maximeqꝫ ſi ſe
comedāt ad inuicem. ſic comedit draco ſcorpio-
nem. ¶ Item de ꝓprietatibꝫ elementoꝝ. In die
bus Philippi regis via in monte armenie fuit.
de qua rex interrogauit Cur ſup illam nullus
tranſiret q̄n mortuus caderet? ¶ Socrates ḡ
ſpeculū de calibe ꝯtra illū poſuit: in quo duos
dracones magnos vidit: q̄ aperuerūt os ſuum
⁊ egrediebatur corrumpens aerem fumus ex
orificijs eoꝝ. Rex ꝓ̄o p̄cepit ad montē illū exiri
⁊ ipſos interfici: ſicqꝫ ſaluatus eſt locus ille.
¶ Narrat Petrus damianus de quodā agri-
cola: q̄ quadam die valde mane ſurrexit: et vi-
dit draconem enormis magnitudinis: lignuꝫ
putauit. Feſſuſqꝫ ſup eū vt requieſceret: ſedit-
qꝫ mox indignata beſtia deglutiuit.

Operationes

¶ Solinus. Draconū excerebris excidiᷣ: dra-
contias lapis: ſed lapis nō eſt niſi detrahatᷣ vi-
uentibꝫ. Nam ſi obeat prius cū anima ſimul
euaneſcit duricies ſoluta.

¶ Phiſiologus. Graminibꝫ quidem medica-
tis dracones dormire coguntur. ſicqꝫ lapis ac
quiritur. cuius vſu reges orientales precipue
gloriantur.

¶ Draconem adipū fugiunt venenata: ne ipſe
draco habet venena.

¶ Draconis capite proſperam et fortunatam
domū promittunt facere.

¶ Ex lib. de na. reꝝ. Lingua eius ⁊ fel in vino
decocta remedio ſunt his qui vexantᷣ ab incu-
bis: coꝝ corpibꝫ ex hoc inunctis.

¶ Draconis caro vitrei coloꝛꝭ eſt: ac veſcentes
illa refrigerat. Hinc eſt q̄ ethiopes in feruida
plaga manētes draconis carne libēter veſcuntᷣ
adeo q̄ꝫ auaricie ſitꝭ in immēſum creuit: vt in-
ſtitores q̄buſdā carminibꝫ draconē ad tp̄s mā-
ſuetū reddāt: eiuſqꝫ tergo inſidētes: freno ip̄m
regāt vſqꝫ dū in ethiopiā p̄ueniant

¶ Actor. Sanguinem draconis quo phiſici
vtuntur in medicinis aiunt gummi cuiuſdam
arboris ſic dictum ꝓpter ſanguinis ſimilitudi-
nem vere draconis.

Capitulum: xlix.

DRaconcopedes. Ex li. đ na. re. Dracon
copedes ſerpētes ſunt magni ⁊ potētes
Facies virgineas habētes hūanis ſilēs. in dra
conū corp⁹ deſinētes. Credibile eſt hui⁹ generꝭ
illū fuiſſe p̄ quē diabol⁹ Euam decepit: qꝛ (ſicut
dicit Beda) virgineū vultū habuit. Huic etiā
dyabol⁹ ſe ꝯiungēs vel applicans vt conſimili
forma mulierē alliceret: faciē ei tm̄ oſtēdit ⁊ re-
liquā p̄tem corpis arboꝝ frondibꝫ occultauit.
¶ Auguſtin⁹ ſup Gen̄. Diciᷣ aūt ſerpēs ille cal
lidiſſim⁹ fuiſſe. Vel ſm̄ alios ſapientiſſimus.
Nō ꝓprie ſic̄ in bono ſolet accipi ſapīa dei: vel
angeli: vel aīe rōnalis. ſꝫ tranſlatiue. ſic̄ apes
vel formicas dicimus ſapiētes: ꝓpter opa ſapiē
tiā imitantia: q̄uis ſerpens nō aīa rōnali: ſed
ſpū dyabolico q̄ plenus erat poſſit ſapientiſſi-
mus dici. Mali em̄ angeli q̄uis ſupbia deiec-
ti: natura tn̄ excellētiores ſunt omnibꝫ beſtijs
ꝓpter eminentiā rōnis. Serpens em̄ nō intel
ligebat verba: nec rōnalis eſt facta. Qꝛ enim
verbis magoꝝ vel incantatoꝝ ſerpentes trahū
tur de latebris dyabolica eſt vis. Qđ p̄mittiᷣ
ad memoriā illius p̄mi facti. vt ſciatᷣ: quia cum
h̄ genere familiariter ſit ei locutus. Eſt autem
ille ſerpens ſicut aſina Balaā: ſed h̄ fuit dya-
bolicū: illud angelicū. Boni em̄ ⁊ mali angeli
ſimiliter operantur.

Capitulum. l.

D Axus. Alb. i li. de na. aīaliū. Daxꝰ aīal ē
pigue valđ ⁊ latū ī dorſo. breuibꝫ cruribꝫ
multū mordax. pilo plꝰ albo ꝙ̄ nigro. ſꝫ ī dorſo
pl'es hꝫ nigros. ⁊ ī lateribꝫ pl'es albos. ⁊ caput ī
medio nigꝝ. ⁊ ī lateribꝫ hꝫ albū. ⁊ qn̄ ē domeſti
cū mltū ē luſiuū. dicūt crura ſiniſtri laterꝫ bre
uiora eē ꝙ̄ dexteri. ⁊ h̄ ego nō dep̄hēdi cū tñ ſe/
piꝰ h̄ aīal ꝯſideraui. Et durū hꝫ pilū. ⁊ ē ſpiſſe
pellis. ⁊ ē ad q̄ntitatē vulpis. Et eſt duoꝝ ge/
neꝝ. Dr̄ aūt daxus caninꝰ q̄ ī mlta findit pedē
ſic̄ canis. ⁊ dr̄ daxꝰ porcinꝰ q̄ in duo findit vn/
gulā ſic̄ porcꝰ. dr̄ ꝙ ſcrabronibꝫ ⁊ aliīs ꝑmibꝫ vi
uit: qꝛ nō eſt velox ad venandū.

☞ Operationes.

A ¶ Idē Albtꝰ. Axungia eiꝰ valet ad renū dolo/
res: ⁊ ad multa alia q̄ cauſa breuitatꝫ dimitto.
B ¶ Dicūt etiā aliq̄ ꝙ morſus aliqñ hꝫ venenoſos

Capitulum. lj.

D ypſa. yſiđ. Dypſa eſt genꝰ aſpidis. qui
latine ſitula dr̄. qꝛ quē momorderit ſiti
perit. Tante aūt exiguitatis eſſe fertur
vt dum calcat̄ nō videat̄. de quo poeta. Signi
ferū iuuenē tyrrenis ſanguinis aulum. Tor/
ta caput retro dypſas calcata momordit. Vix
color aut ſenſus dentiſqꝫ fuit. Andromacbus
Dypſa cū aliquē pungit inflāmat̄ in eo calidi/
ditas valde ſuperflua. Indeqꝫ accidit ei vebe/
mens ſitis ⁊ aduſtio inflāmata. nec bibere ceſ/
ſat aquā donec corpus eius ſcindit̄. ⁊ ſic morit̄
Auiceñ. Serpentis facientis ſitim ſm̄ q̄ſdaꝫ
longitudo eſt palmi vnius. ⁊ ſup corpus eius
ſunt veſtigia nigra plurima. Caput eiꝰ eſt par/
uum: et collum groſſum. a quo incipit creatu/
ra eius vſqꝫ ad caudam ſubtilem.

Operationes.

¶ Auicenna. Ut euacuatur aqua ꝓpter ſitim
ex morſu iſtius ſerpentis. Huius regimen poſt
communia regiminū eſt indeſinenter cum fa/
cere bibere oleum plurimum et euomere. dein/
de cliſteriſare cum bis que educunt feces ⁊ bu
miditates.

Capitulum. lij.

D Romeda ⁊ Dammula: yſidorꝰ. Dro/
meda genus eſt camelorum minoris
quidem ſtature: ſed velocioris. vnde
et nomen babet. Nam dromos grece curſus

miliaria vno die pgere ſolet. qđ ſcȝ aīal ſic̄ bos ꝛ ouis ꝛ camel⁹ ruminat. Damula. yſi. Damula vocata eſt eo ꝙ de manu effugiat. timidū aīal ꝛ imbelle. Und̄ Marcialis. Dente timet aper: defendūt cornua ceruū. Et imbelles dāme quid niſi preda ſumus. Gloſa ſup Paral'. Dāmula eſt aīal mundū: velox: pſpicax. Und̄ ſcðm eſt. Eruere. quaſi damula de manu. ꝛc. ¶ Plini⁹. Damme raro manſueſcūt. cū fere dici iure nō poſſint. Cū plura nāqꝫ ſunt nec placida. nec fera. ſꝫ medie inter vtrūqꝫ nature. vt in volucrib⁹ yrundines. apes in campo. in mari delphini. Idem in libro vndecimo. Natura dedit cornua dammis.

Operationes.

¶ Auicen̄. Dāmule caro more emplaſtri ponit̄ ſup dolores iūcturaꝝ. ¶ Eadeȝ cū vino miſcet̄ ꝛ bibit̄ ꝓpter epilentiā vel ſoda. ¶ Itē exiccata cū vino i potu accepta ꝓfert venenis. ¶ Haly. Uirga dāmuli ſiccata trita ꝛ bibita: morſui ſerpentū ꝓdeſt. Idē facit ꝛ ꝟga cerui.

Capitulum.liij.

Duran. Ex li. de na. re. Duran (vt dicit Areſto.) eſt aīal velox atqꝫ fortiſſimum qđ a venatorib⁹ inſecutū cū euadendi deſperatione frangi ceperit aſtucia naturali ſtercus intorquet ꝯtra canes inſequentes ſe. eoſqꝫ retardat putride digeſtionis odore. ¶ Actor fortaſſis etiā hoc noīe videlicet duran vocat̄ beſtia. que ſuperi⁹ iuxta eundē Areſtotilē bonnacon eſt appellata. et ipſa eſt (vt videt̄) ſilueſtris vacca. de qua dicit Areſtotiles ꝙ habꝫ cornua cōtra ſe inuicem inclinantia. Et ideo natura dedit ei aliud iuuamentum. videlicet eiectionem ſtercoris in remotum. vt ab ipſo venatore detineat: ne ad eam ꝓpe accedat. Hoc idem vult Albertus in libro de naturis animalium.

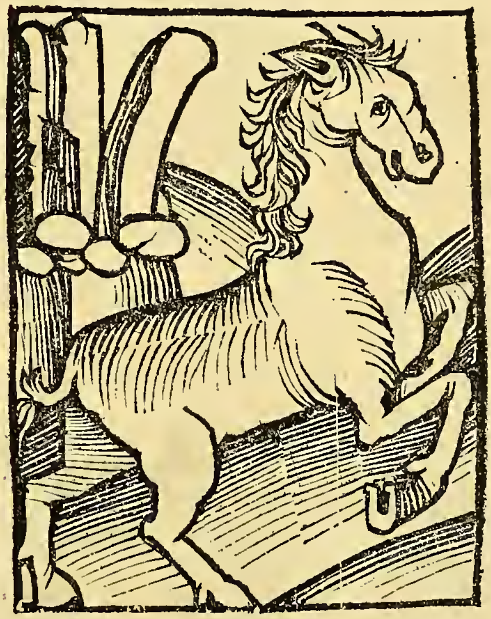

Capitulum.liiij.

Equus. In libro de naturis rerum Equi vniuerſis fere partibus orbis generantur. ſꝫ illi precipui qui in ſcitbia ꝛ capadocia. hij ad ſonitum buccine gaudent. ꝛ cōgreſſionib⁹ gloriantur. In equis precipue ꝛ omī genere iumentorum aures indicia animi ꝓferūt. In colorib⁹ equoꝝ niger eſt optimus. ruffuſqꝫ vel glauc⁹: albus etiā plerūqꝫ bonus. Ceteri vero deteriores indicant̄. Areſtotiles. Equus ꝛ equa plus diligunt coitū qꝫ animalia cetera. preter hominem. Equa quoqꝫ furit concupiſcentia coitus oloſaciendo ſe inuicem ore ad os ꝯcupiſcentiā prouocant. Maſculus ſupra matrem ſuam non ſalit. Unde equus aliquando matrem ſuppoſitam agnoſcens ſubito fugit ſeqꝫ precipitauit. Coit autē equus duum vel triū annorum: ſed debile generat. Fortis aūt eſt a quattuor annis vſqꝫ ad. xx. et fortis eſt quouſqꝫ generat. Tota vita ſua coit. ꝛ vſqꝫ ad annos. xxx vel vſqꝫ ad. xxxv. viuit. Equa vero vſqꝫ ad. xl. Equus cum equa coit. coit etiaȝ impregnata.

Nulla q̧ femina poſt impregnationẽ recipit coitũ. niſi mulier ⁊ equa. Et eſt equoꝝ coit⁹ iuuenũ ante temp⁹ determinatũ ſi bonũ habuerint cibũ. Nõ eſt ledens coitus equoꝝ ſicut coit⁹ tauroꝝ. Partus equarũ melior eſt q̃ omniũ aliorꝝ quadrupedũ. Apparetq̧ pcipue in equabus ⁊ vaccis menſtruum. Idem Ariſtoteles. Equus oculos habet diuerſi coloris vnius ab altero. Nec eſt oculoꝝ varietas ſicut in hoib⁹ ⁊ equis. Contra naturã etiã omniũ aĩaliũ eſt q̧ cũ ſeneſcit equus dentes eius albeſcũt. Itẽ equ⁹ felle caret. In corde equi ⁊ vacce ſunt oſſa Ibis auis eſt que odit equum. et vocem eius imitando ſtupefacit ipſum: ac fugere cogit. et forte interficit.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Equoꝝ ſanguis medicaminibus cauſticis admiſcetur.
B ¶ Lac equinũ ventrẽ mollit ⁊ hoiẽ turbat.
C ¶ Fimus caballinus crudus ⁊ combuſt⁹ ſanguinem abſtinet prefluentem.
D ¶ Galy. Coagulũ eq̃ ſolutiõi cronice ꝓdeſt: ⁊ inteſtinorũ vlcerib⁹. Fimus equoꝝ ſi vaporet̃ mulieri ſecundinã fetũq̧ mortuũ educit.
E ¶ Euſculapius. Eque lac bibitum matricis laborem ſedat. et caducos eĩcit.
F ¶ Caſeus eius ventrem reprimit: ⁊ torſiones tollit coagulum eius cum vino propinatũ omnes dolores ſedat.
G ¶ Stercus equi ſiccũ aſperſũ ſanguinẽ ſiſtit aurib⁹ inſtillatũ dolorem tollit.
H ¶ Auicenna in ſecũdo canone. Sanguis equi aduſtiuus eſt putrefactiuus. totiuſq̧ debilis digeſtionis: pcipue qui groſſus eſt.
I ¶ Lac equarũ ſicut ⁊ lac camelarũ partui viciuarũ ſubtile eſt: aquoſum: ⁊ ventrẽ lenit. coagulum equi conueniens fluxui antiquo ⁊ vlceribus viſcerum ac fluxui.
K ¶ Coriũ pulli equi ſi aduratur ⁊ liniatur ex eo cum aqua ſup bothor infrigidat eas.
L ¶ Dicitur quoq̧ q̧ additiones illi que ſunt in genu equi trite ⁊ bibite cum aceto ſanant ſodam ⁊ epilentiam. Stercus etiam equi facit operationes ſtercoris azini.
M ¶ Plini⁹ li. xxviij. Sanguis equoꝝ ⁊ equarũ pter q̃ virginũ vim habet ſtipticam: erodit: vlcerat: carne ac fimo equi in agro paſti vtuntur ad plagas.
N ¶ Item fauilla fimi equini inueterati partum mortuum eĩcit.

Capitulum. lv.

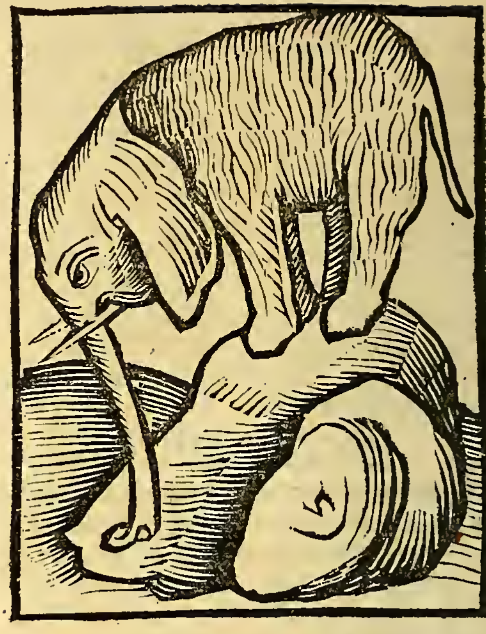

Elephas. Areſto. Elephas eſt animal manſuetũ qd̃ cito domeſticat̃. ⁊ obedientior atq̧ diſciplinantior eſt oĩb⁹ animalib⁹. vnde inſtruitur etiam adorare regẽ ⁊ in hoc oĩb⁹ melior eſt animalibus. Ex lib. de naturis rerũ. Elephanti (teſte Caſſiodoro) omniũ quadrupedũ ſuperant intellectum. Unde nõ dubitat elephas primo aſpectu adorare: quem cunctorum intelligit rectorẽ eſſe. Cui ſi tyrannus apparet: inflexus permanet farinam ſimilem minutiſſimo pulueri pmixtam: ſepat optime. ita q̧ farinã in paſſum colligens nihil admittit de puluere. leſi vero dicũtur offenſam ſeruare. longoq̧ tempe poſt iniurie vindictam reddere. Auicenna. Iungũtur homines in pugna ⁊ elephantum femina ſicut maſculus. ſed corpora feminarũ minora ſunt q̃ marium ⁊ cum hoc etiam audacie ſunt minoris. Elephas autem tante fortitudinis eſt: vt cum ſuis culmis proſternat magnos parietes. ⁊ cum ſua fronte magnas arbores. Ex lib. de na. rerum. Elephanti concupiſcentiam fetus in ſe nõ habent. Sed tempore quo volũt filios procreare. vadunt ad orientem. vſq̧ in proximum paradiſi vbi inueniant mandragoram. de cuius fructu prior guſtat femina. deinde maſculus eius ſuaſione. et tunc conueniũt: et concipit femina. Tempore vero partus ingreditur aquam vſq̧ ad vbera. ⁊ ibi parit ſuper aquam: propter draconem qui inſidiatur ei. Et ſi extra aquam pareret: fetum eius deuoraret. Maſculus quoq̧ non recedit ab ea dũ parit: propter ſerpentem: qui inimicus eſt

ei⁹ ſic draco. Nā hui⁹ aīalis oſſa ⁊ pellis in q̄cū
q̄ꝫ loco incēſa fuerit ſtatim odoꝛ eoꝝ ſerpentes
fugat. ⁊ q̄dlibet venenoſū non accedit. ¶ Yſid.
Bienio aūt fetus portāt nec ampli⁹ q̄ ſemel
gignūt. nec plures ſꝫ vnū tm̄. Uiuūt āt annis
tricentꝫ. ¶ Areſto. Elephas coit ī agreſti loco
maxīe ꝑpe fluuios. femina ſedet: mas equitat
ſup illā. Femina poſt annū decimū vſq̄ꝫ ad q̄n
decim coit. Mas āt poſt q̄nquenniū. ⁊ hoc in
vere. Unicū filiū gignit ſicut equ⁹ ⁊ camelus. Fe
mina ꝑ duos annos impregnat̄. Impregnata
q̄ꝫ a maſculo nō tangit̄ omino. ⁊ poſt partū ceſ
ſat triennio. ¶ Ex li. de na. re. Elephanti caden
tes ſurgere nō poſſunt. q̄m oſſa ſolida ſine iūc
turis habent. Unde et crura tibiaſq̄ꝫ flectere
nō valent: niſi in iuuentute. Crura ꝟo equalia
hꝫ in groſſitudine inſtar ſtipitū ab ymo pedis
vſq̄ꝫ ad vētrē. Pedes ꝟo rotūdi ad inſtar pomi
¶ Plini⁹. Elephātis duriſſimū tergus eſt dorſi
Uentres molli. Interius ſimile eſt interiori
porci. ac ꝑ ꝯſequens interiori hoīs. Elephanti
naſus lōg⁹. ¶ Actor. Elephas in tibijs iūctu
ras nō hꝫ: ⁊ dormiētes elephanti nūq̄ꝫ recum
būt: ſꝫ cū laboꝛe defatigati ſunt arboꝛibꝫ mag
nis applicati ſe recreant ⁊ in ipis ſuffulti doꝛ
miūt. Qd̄ eoꝝ venatoꝛes attēdentes: locū ⁊ ar
boꝛes notāt: eaſq̄ꝫ pene ſuccidūt. ſicq̄ꝫ capiunt̄.

Operationes

¶ Yſidorus. Elephanti ſanguis et maxīe ma
ſculi fluxus reumatis ſiſtit. Fumo quoq̄ꝫ qui
fit ex vngula ⁊ pilis elephantis aīaliū quelibꝫ
venenata fugantur.
¶ Platea ri⁹. Elephas hꝫ oſſa quedā ſolida vt
dētes: ⁊ hec nō cōburunt̄ ſed ad diuerſa officia
reſeruant̄. Quedā ꝟo ſunt medullā habentia
et hec cōbuſta dicunt̄ ſpodiū. Eſt āt ſpodium
frigidū in. iij. gdu: ſiccū in. ij.
¶ Sophiſticat̄ aūt q̄nq̄ꝫ ex oſſibꝫ canis com
buſtis. q̄nq̄ꝫ ex marmoꝛe cōbuſto. ſed id eſt mi
nus ponderoſum. vn̄ illud eligendū eſt qd̄ eſt
ſubalbidū. ⁊ valde leue ⁊ ꝯtinuum
¶ In ſyrupis ponit̄ ad infrigidandum. Pul
uis ei⁹ cū ſucco plātaginis datus valet ad diſ
ſinteriā ⁊ emoptoicā paſſionem.
¶ Auicenna. Adeps elephantis cū ex eo fit li
nimentū: fugat venenoſa. Fumus ei⁹ ſuppoſi
tus ꝓhibet impregnationem.
¶ Fimus elephantis ſi vapoꝛetur eo venter fe
brem patientis ꝓdeſt. Sed ſi cum lana ſub
mittatur mulieri: nō concipit.

Capitulum. lvi.

ANchires. Ex li. de na. re. Enchires eſt
aīal in oriēte tauro ſilē: ſꝫ hn̄s longos
crines ad ſcapulas deſcēdentes ſicut
equ⁹. Coꝛnua ꝟo recuruata: ⁊ ad pugnandum
abilia. Caudāq̄ꝫ breuē reſpectu coꝛpis. Coriū
valde durū. hui⁹ etiā caro dulciſſima eſt. Cum
venatoꝛes fugiēs debilitatū fuerit pugnat: et
in pugna ſtercus eijcit ꝑ q̄ttuoꝛ paſſus: cauſa
timoris. eſt em̄ aīal multi ſtercoꝛis. Deinde cū
appropinquat ei tēp⁹ partus multa ei⁹ dēgene
ris aīalia circa ipāꝫ adunant̄: ⁊ egerentes ag
gregant ſtercoꝛa ad inſtar muri in circuitu ei⁹
Actor. Uidetur autem enchires eadē eſſe beſ
tia que ſuperius durā vel bonnacon ſm̄ Are
ſtotilem eſt appellata.

Capitulum.lvij.

ENidros. ⁊ enitra. yſid. Enidros eſt beſtiola ex eo nũcupata: q in aquis verſatur: ⁊ maxime in nilo. Que ſi cocodrillũ dormientem inuenerit volutat ſe ꝑmo in lutũ ⁊ intrat etiaꝫ ꝑ os eiꝰ in ventrẽ: ⁊ carpens om̃ia intranea eiꝰ: ſic vt moriť. Hec ycbenomon grece vocať. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Enitra eſt aĩal modicũ in Germania. mas ⁊ femina cumulos in terra faciẽtes. ꝯgerũt cibos in eſtate q̈bꝫ viuãt in hieme. Femina naturaliter ciborũ eſt auida. mas ecõtra. ſup modũ parcus et auarus. Unde ⁊ aditum obſtruit ne femĩa cibos attingere poſſit. At illa naturaliter calida foramen occultũ ex alia parte facit ꝑ q̈s fureť quod auiditati ſue ſufficiat. Sicqꝫ fit vt maſculus parcus macie tabeſcat. femina ṽo pinguedine rutileſcat.

Capitulum.lviij.

ERinacius et Ermineus. ¶ yſidorũs. Erinacius q̈ ⁊ cirogrillus eſt animal porcelli formaꝫ habens. ſed ſpinoſum preterq̃ꝫ in ventre. vndiqꝫ ṽo ſpinis ſuis clauditur ꝓpter inſidias ⁊ difficulter ſe videndum prebet atqꝫ palpandum. ſed quando in aquaꝫ calidam mittitur: ſtatim ea delectatus in planam membroꝝ deiectionem oſtenſionemqꝫ reſoluiť. ⁊ ſic in offenſe videť atqꝫ palpať. ¶ Hic (vt dicit Areſtotiles) obtuſius audit om̃i aĩali habente teſtam in capite. Ericius pinguis eſt ⁊ medicinalis. Solus habet duos anos per q̈s feces emittit. Huius ſpeciei mas ⁊ femina ſtando coeunt applicati ⁊ ad inuicẽ ꝯiũcti. et hoc ꝓpter ſpinarũ aculeos q̈ in eiꝰ dorſo ſunt. ¶ Ex lib. de na. re. Ermineus eſt beſtiola de genere muſtelarũ: ſed forma minor: ⁊ colore diſſimilis. In hyeme candet inſtar niuis ꝓpter extremitatem caude. Eſtate vero tantũ in ṽtre candet ⁊ dorſo fuſcus apparet. Mures ꝑſequitur. carnibus veſcitur

Capitulum.lix.

EDũs. yſidorus. Edus ab edendo dictus eſt. parui em̃ pinguiſſimi ſunt: et ſaporis iocundi vnde ⁊ eduliũ vocať. ¶ Palladiꝰ vbi ſup̃. Edis aũt nutriendis ſup̃ lactis abundantiã edera vel lentiſci cacumĩa ſepe ꝓbenda ſunt. ¶ Pliniꝰ li. viij. Edi luna decreſcente caſtrandi ſunt ſicut ⁊ vituli.

Operationes.

¶ Pli. lib. xxviij. Sanguis edi recens cũ aceto acri feruẽs potꝰ ſanguĩs excreatiões iuuat.

¶ Eius pulmo ebrietatem arcet. Utuntur et ipſoꝝ pelle ad plagas.

¶ Feminum edi cinis inteſtina rupta mire ſanare traduntur.

¶ Auicẽ. Caro quippe capraꝝ paruarũ melior eſt: magiſqꝫ ſuſceptibilis digeſtionis.

¶ Idem. Caro edina minorum eſt ſuperfluitatum q̃ꝫ arietina.

¶ Haly. Coagulũ eduli ꝯtra potum cicute ꝓdeſt: eiqꝫ qui fungos comedit.

Capitulum.lx.

EMoꝛrois enidros ⁊ excedra. Iſido
rus. Emoꝛrois eſt aſpis ex eo nun/
cupatus ꝙ ſanguinē ſudet qui ab eo
moꝛſus fuerit: ita vt diſſolutis venis quic/
quid vite eſt ꝑ ſanguinem euocet. Alexāder.
Emoꝛrois ergo recte dictus eſt a ſanguine:
eo ꝙ ab eo punctus nimium emittit ſangui/
nem. Unde mulier menſtruata dicitur emoꝛ/
roiſſa. ¶ Enidros. Iſidoꝛus. Enidros eſt co
luber in aqua viuens. greci enim aquaꝫ ydoꝛ
vocant. ſupꝛa capitulo. lviij. de ea tractaui.
¶ Excedra. Iſido. ydra grece dicitur dꝛaco
multoꝛum capitum: qualis fuit in lernia pa/
lude pꝛouincie archadie. Latine vero dici/
tur excedra: eo ꝙ vno ceſo tria excreſcebant
capita. Actoꝛ. De hac ergo plenius dicetur
in loco congruo ſm oꝛdinem capitalium lit/
terarū: vbi de ydra tractabitur. De hac enī
Hieronymus in pꝛohemio Eſdre contra de/
tractoꝛes ſuos loquens verſum poeticū tra
ctat dicens: Licet excedra ſibilet victoꝛq̃ ſi
non incendia iactet: nunq̃ meū iuuante chꝛi
ſto ſilebit eloquium: et pꝛeciſa lingua balbu
ciet.

Capitulum.lxi.

ENgula et eruca. Ex libꝛo de naturis
rerum: Engula eſt vermis a re no/
men. Habet enim ſemper in ſangui/
ne caput continueq̃ ſugens ita intumeſcit vt
medius crepet. Non enim exitum ſuperflui/
tatis habet. hic a quibuſdam pediculus ſil/
ueſtris dicit̃. In iumentis nunq̃ ſed in lupis
et canibus frequenter gignitur. ¶ Eruca in
libꝛo vt ſupꝛa. Eruca eſt vermis longus mul
tis diſtans pedibus coloꝛe varius. Olera ⁊
arboꝛum folia depaſcitur. Iſidoꝛus. Eruca
eſt frondiuꝫ vermis in olere vel a pampino in/
uoluta: ab erodendo dicta. De qua meminit
Plautus. Imitatus nequam beſtiam malefi
cam inuolutam in pampino frondem et flo/
rem erodunt. hoc malum oꝛitur tempoꝛe hu/
mido ⁊ lento.

Operationes

¶ Palla. libꝛo ſecundo. Contra erucas ſemi A
na que ſpargenda ſunt ſemper viue ſucco vel
erucarum madefaciunt ſanguine. Aliqui ve
ro cinerem de fico ſuꝑ erucas ſpargūt. Non
nulli ſquillam in hoꝛtu ſerunt. Uel aliqui eti/
am mulierem menſtruatam nudis pedib⁹ cō
tra erucas circūire faciunt.

D

Capitulum.lxij.

Falena ⁊ fiber. Iſidorus. Fa
lena eſt animal quod natu/
rali quodam indignatiõe ſu/
perbiam in homine deteſta/
tur. Itaqꝫ ſi cõgrediendi oc
caſionez acceperit: pugne cõ
ſtanter inſiſtit: victorqꝫ ſup/
bie inclementer nititur hominem decerpere
Solinus. Fiber per vniuerſum pontũ plu/
rimus: quem caſtorem aliqui dicunt. luthere
ſimilis: eſt animal morſu potentiſſimuz adeo
vt cum hominem inuaſerit: conuentum den/
tium nõ prius laxat: ꝙ oſſa fracta cõcrepuiſ
ſe perſenſerit. Plinius libro. xxxi. Fibris vi/
ctus eſt in terris. Caſtores teſtes eorum di/
cuntur: quos ab ipſis amputare fertur cum
capiuntur. Seſtius medicine diligentiſſimꝰ
illos eſſe paruos: ſubſtrictos ⁊ adherentes
ſpine dicit: nec adimi ſine animalis vita poſ/
ſe aſſerit. ¶ Item Operationes etiam ſuperi
us ſub nomine caſtoris ſunt dicta.

Capitulum.lxiij.

Formica. Actor. Formica eſt aĩal
paruum ſolicitũ prouidum et ſagax.
Terrã de cauernis egerit: arto calle
incedit: grano paſcit. Iſidorus. Formica di
cta eſt ab eo ꝙ forat micas farris. Ex lib. de
naturis rerũ. Formica eſt animal mire pui/
dentie ſibi. Hec ſola inter aĩalia ſenio forti/
ficatur ⁊ creſcit. Formice labores communi
cant vt apes: ſed apes cibos faciũt: hec ve/
ro condũt. Efferunt etiã mortuos ſuos atqꝫ
ſepeliũt: et he ſole inter omnia aĩalia faciũt.
Item formica frumenti granũ eligit. ⁊ ſi cõ/
pleta in foſſa ſua fuerit: illud exponit vt ſicce
tur. ſicqꝫ iterũ reponit ipm vſqꝫ ad tempꝰ. vt
autem granuz conſeruet abſqꝫ germine: fer/
tur ipm in tres partes diuidere. Ariſtotiles.
Formica eſt animal anuloſum ſine alis et ſi/
ne ſanguine. Et eſt ex animalibꝫ que cum ſo/
cijs ſuis manent: ⁊ ex his que habitacula ha
bẽt: ſicut mures ⁊ talpe. Formica ſicut ⁊ mu
ſca coit in hyeme ſi conueniens aer fuerit. et
ventus meridionalis flauerit.

Operationes

¶ Areſtotiles. Si quis acceperit ſulphur et
origanũ agreſte: ⁊ puluerizauerit ſup manſio
nes formicarum: dimittunt illas ⁊ fugient.
¶ Similiter etiã fugiũt a fumo ſtoracis ſic/
ci. ¶ Raſi i almanſore. Formice ex alchitran
⁊ ex ſulphure ⁊ ex aſa fetida fugantur. ¶ Et ſi
ex iſtis mittatur aliquid in earum foramini/
bus: morient̃ porro ſi ex eo circa foramẽ epi/
thima fiat nõ exibunt. ¶ Ex libro de naturis
rerꝫ. Domus formicarꝫ ex ſulphure ⁊ origa/

no agreſti fumigata: formicas effugere cogit ab illa.

Capitulum. lxiiij.

Formice maiores. Solin⁹. Formice dicunt̄ eſſe in ethiopia ad formā maximi canis: q̄ arenas aureas pedibꝫ quos leoninos habent eruūt: ac ne quis auferat cuſtodiunt. Ex libro de naturis rerum: In india ſunt formice circa montes aureos vulpibꝫ maiores: fortes ac ſeue nimis: pedes quattuor habentes: ⁊ in pedibꝫ habatos vngues. Tante vero fortitudinis ſūt: vt viſos homines diſcerpant. Beſtias autem de facili non ledunt: ſatis conſcie: ꝙ aurū illud qđ ipſe cuſtodiunt inuitis non auferant. Ad plectendum ergo temeritatē auaricie illic adeo collocato ſunt beſtie. De his formicis meminit Johānes de Manda villa: ꝙ in nonnullis montibus indie morantur formice in quantitate noſtrorum catellorum que effodiunt purificant ⁊ colligunt cum intenta occupatione: auri minutias eas ponunt: ⁊ reponunt de cauernis in cauernas: ⁊ conſeruando aurum ſunt ita diligentes ⁊ acres vt nemo hominū de facili appropinquare audeat niſi interdum illis pauſantibꝫ ⁊ ab eſtu ſe occultantibꝫ aliqui non tamen ſine periculo in drometarijs rapiunt vel furantur. ingenioſe etiam ſuper equam que nuper fetum edidit imponunt ciſtellas ligneas ſeu cophinos nouos vacuos: a lateribꝫ apertos dependētes prope terrā. Hanc equā famelicam ad montes huiuſmodi dimittunt vt ſe herbis paſcat quam formice videntes ſolā: ſaliētes ⁊ iocantes colludunt ad cophinorū nouitatem. Et quoniā eis eſt naturale vt circa ſe om̄e vacuum implere conentur cōportant certatim aurum in predictas ciſtellas: cū homines a remotis tempus obſeruauerint emittunt pullum eque vt videat matrē cui⁹ aſpectu iam diu ſteti priuatus: ⁊ ad hinnitū pulli ꝓtinus equa reuertit̄ onuſta auro. Hoc ⁊ ſimile ingenio aurū a formicis eripitur.

Capitulum. lxv.

Furus ⁊ Furunculus. Iſidorus. Furo a furno dict⁹ eſt. Vn̄ ⁊ fur. Tenebroſos enim et occultos cuniculos effodit: ⁊ eijcit predam quam inuenerit. Areſtotiles. Furonū femine ſunt obedientes ad coitum. valde clamantqꝫ mares ad coitū tēpore luxurie. nec coeunt mares cū femīa retro: ſed mas eleuatur: ⁊ femina equatur ſubiacendo. Furunculus. Ex libro de naturꝭ rerum: Furunculus putorie valde conſimilis eſt: paulo amplior q̄ꝫ muſtela. Inter album ⁊ buxeum colorem habet: ⁊ eſt anīal animoſuꝫ ac ferox. Coire dicunt̄ ꝓſtrati. femina ſi marem non habet. quando luxuria ſtimulat̄: tumeſcit ⁊ moritur. Partu quidem fecunda eſt vipute ſeptē vel octo fetus ſimul edens: portat in vtero quadraginta diebus. Et cū nati fuerint catuli ceci ſunt diebus. xxx. A tempore vero quo videre incipiunt vſqꝫ ad quadraginta dies venari incipiunt.

Capitulum. lxvi.

GAla ⁊ genetha. Iſido. Gala eſt aīal multe audacie cū ſerpētib⁹ pugnans. mures eni libēter comedit Et ipm gen⁹ ſerpētiū carnib⁹ muriū viuit. iō q̄ſi cibi ſui emulos ſerpentes pſequit̄: ⁊ cū eos deuictos comederit mox rutā q̄ ſerpentib⁹ aduerſa eſt ꝯmedit. Hoc aīal ad ſeptētrionalē ptē ingreſſus foueaꝝ ſuaꝝ facit: vt vēto ſibi ꝯ̄rio nō fatiget̄. Genetha. Iſi. Genetha eſt beſtia paulo maior vulpecula: colorez hn̄s iter croceū ⁊ nigꝝ. maculas interduȝ nigras ordinate i pelle diſpoſitas hȝ. māſueta ſatȝ ē beſtia niſi fuerit iniuria laceſſita: nec ad ardua ꝯſcēdit: ſȝ in hūilib⁹ locis ⁊ ſup riuos aquaꝝ deambulat: ibiq̄ȝ cibum querit.

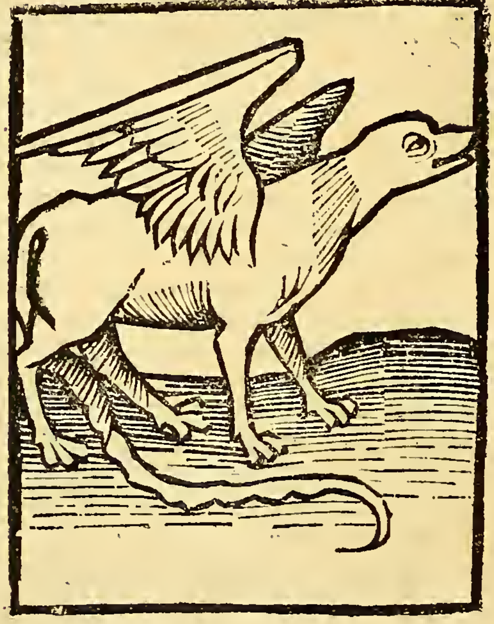

Capitulum.lxvij.

GAmaleon. Iſidor⁹. Gamaleon ſiue cameleon eſt aīal quadrupes habēs faciem q̄ſi lacerte: caudā plixā ⁊ tortuoſam: corp⁹ aſpex: cutē q̄lis eſt in cocodrillis. pfert aūt ex cute q̄ſi lanā q̄ndā: de q̄ zone cōtexte cōburi nō pn̄t. Eſt aūt aīal pigrū inceſſu: ſed victorē ſuum interfect⁹ perimit. Nā cum ales ex eo comederit: illico morietur. Hoc idem aīal dr̄ ⁊ ſalamandra grece: ⁊ etiā (vt quidam) volunt ſtellio latine: ſed fortaſſe diuerſe ſunt ſpecies q̄uis eiuſdem generis ſicut capre ⁊ capree ⁊ rubricapre. vnde idem Iſidorus Gamaleonem ponit in genere beſtiarum ſalamandrā ac ſtellionē tanq̄ȝ diuerſas ſpecies in genere lacertoꝝ. Plinius aūt dicit ſtelliones hr̄e quodāmodo naturaȝ camaleonū. De his ergo plenius dicetur infra vbi agetur de ſalamandra.

Capitulum.lxviij.

GAzelle. Sera. li. aggre. ca. miſch. Dixit: Habonbaſen ex ꝑbo albulbuaſim almaſcadi in li. auri ⁊ mineraꝝ ⁊ margaritaꝝ. terre in quib⁹ ſunt gazelle muſci. ⁊ ſunt regiones tumbaſi et ſeni ſunt terre confines. Veruȝ muſcus regionis tumbaſi eſt melior muſco ſeni duab⁹ de cauſis. Vna eſt q2 gazelle de tumbaſi comedūt ſpicānardi: ⁊ alias ſpecies odoriferas. gazelle ꝟo de ſeni comedunt alias herbas ab iſtis. Et non differūt gazelle iſte ab aliis in figura ⁊ colore ⁊ corporibus. cognoſcūtur tamen in den⸗

tibus caninis eorum:quia quelibet ex iſtis hʒ du
os caninos dentes egredientes ab ore ipſiꝰ
ſicut egrediunt̃ ab ore porcoꝝ. Itẽ cũ natura
gazelle expellit curſum ſanguis ad folliculũ
illũ vel chiſtim:⁊ cõplet̃ eſſe ſanguis ĩ eo no/
cet illi aĩal i.⁊ tũc venit ad ſaxa:vel ad aliq̃d
ex lapidibꝰ ca.caliditate ſolis:⁊ fricat ſe mul
tũ cũ delectatiõe magne:donec vulnerat̃ cu
tis in loco illo ⁊ emanat qđ ꝯtinet̃ ſuꝑ lapi/
des quẽadmodũ emanat ad apoſtemata ali
qua qñ aperit̃.⁊ ſentit tũc illud aĩal in exitu
eius delectationẽ magnã.⁊ illud ſic euacua/
tũ dicit̃ muſcꝰ. Egrediunt̃ ergo homĩes qui
nouerũt loca vbi paſcũt gazelle:⁊ ꝑuenien/
tes ad ſaxa illa ⁊ lapides: inueniũt ſanguinẽ
illius q̃ deſiccatus eſt ſuꝑ lapidem ſiue ſaxa
⁊ colligunt eũ ⁊ ponũt in folliculis q̃s habẽt
ex gazellis q̃s ipi venati ſũt ⁊ ſeruant apud
ſe:⁊ hmõi eſt ille muſcus quo vtunt̃ reges:⁊
qui donatur ꝓ dono magno.

Operationes

a ¶Muſcus enĩ fortificat cor ⁊ oĩa interiora
mẽbra:qñ bibit̃ aut ponit̃ exteriꝰ in empla/
ſtris:⁊ abſtergit albuginẽ ſubtilẽ ⁊ deſiccat
b eius humiditatẽ ⁊ calefacit cerebrũ. ¶Un/
c de corroborat mẽbra ſua amaricitate. ¶Et
cõfert ſode antique q̃ eſt ab humiditatibꝰ et
corroborat cerebrũ. ¶Et ſi accipiatur de eo
d parũ:⁊ reſoluat̃ cũ oleo de Kerui ⁊ liniatur
e cũ eo virga iuuat ad coitũ. ¶Et eſt in eo hu
f miditas quedã ꝑ quã excitat coitũ ¶Auicẽ.
de viribꝰ cordis ait:ꝙ ꝯfortat cor. Infra ca.
c.muſquelibet pleniꝰ tractet̃ de muſco.

Capitulum.lxix.

G Landoſa ⁊ Gnatrix. Cõſtantinus.
Glandoſa ſerpens eſt:cuiꝰ morſus
ẽ putridꝰ:⁊ de q̃ peſſimꝰ odor eminꝰ
egredit̃. Dicũt aũt q̃dã ꝙ pedes ſuꝑ illã in/
cedentes excoriant̃:⁊ apoſtema in crure pa/
titur. Illius q̃ʒ q̃ ei medet̃ manꝰ excoriantur
Qui vero hunc ſerpentẽ occiderit:odor eiꝰ
putridus fit:⁊ omnẽ niſi ſoliꝰ huiꝰ fetoris ꝑ/
dit:huiꝰ morſus ſignificatio eſt:ꝙ in illo lo/
co ſubſequit̃ apoſtema cũ rubore:veſica illa
membra circundat.aliqñ ſũmatim currit ſan
guis quaſi aqua:dolorem quoqꝫ patit̃ in ore
ſtomachi. Gnatrix. Iſidorus. Gnatrix ẽ ſer/
pens aquã veneno inficiẽs. In quocũqꝫ enĩ
fonte fuerit eũ veneno immiſcet. De quo Lu
canꝰ. Eſt gnatrix violator aque.

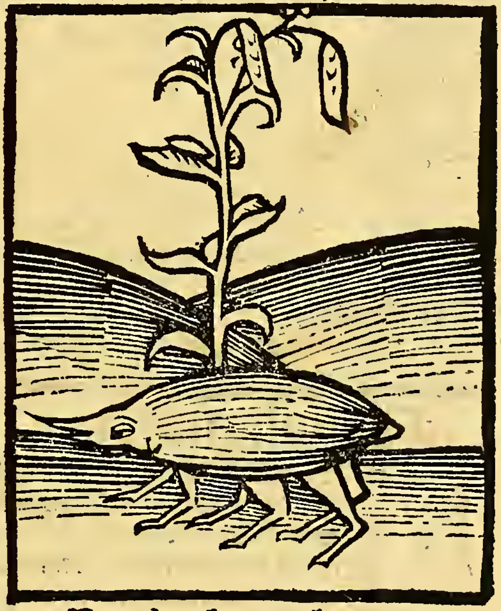

Capitulum.lxx.

G Rillus ⁊ Gurgulio. Iſidorus. Gril/
lus a ſono vocis nomen habet. hic
retro ambulat:terram terebrat: ſtri/
det noctibus:venatur eum formica circũli/
gata capillo in cauernam eius coniecta: ef/
flato prius puluere ne ſe abſcondat.⁊ ita for/
mice cõplexibus trahitur.

Operationes

¶Plinius libro viceſimonono. Grillsu pro A
deſt purulentis auribus cum terra ſua effo
ſus.magnã huic animali ꝓhibet nigidiuſ au
toritatem magi quoqꝫ maiorẽ. Auricule pa/
rotide ꝓſunt grilli ſiue illiti ſiue ad alligati.
¶Idẽ libro triceſimo. Strumis quoqꝫ ſua/ B

ſeret illinire grillum cum terra ſua effoſſum.
C ¶ Porro ꝯ calculos ⁊ alias difficultates ve/
ſice ꝓdeſt grillũ aqua calida dilutũ ſumere: ꝓ
terea grilloꝝ crematoꝝ fauilla ex oleo ꝓdu/
D cit ad cicatricem vlcera. ¶ Haly lib. regalis
diſpoſitio. locuſte longe. i. grilli: ſi collo ſuſpẽ
E dantur quartanã patienti ꝓdeſt. ¶ Petrꝰ co/
meſtor. Gurgulio vermis eſt q̃ naſcit̃ in cor/
ruptione fabarũ ſicut tinea ex corruptione
oleꝝ: teredines ex corruptiõe lignoꝝ. Iſido.
Gurgulio dr̃ qꝛ pene nihil ẽ aliud niſi guttur

Capitulum. lxxi.

Hericiꝰ. Areſto. Herciꝰ ẽ aïal
ſpinoſum: cuiꝰ ſenſus apparet
multotiẽs ꝯ vẽtos ſeptẽtriona
les et meridionales. foramina
nãq; facit i terra ecõtra in op/
poſito. Pli. li. viij. Huiꝰ cute veſtes expoli/
unt̃. Iſi. Hericiꝰ ẽ aïal ſpinoſuz cooptũ qđ in
de noïat̃: qꝛ ſubrigit ſe qñ ſpinis ſuis claudit̃
q̃bꝫ vndiq; ꝓtectus eſt ꝯ inſidias. Nã ſtatim
vt aliq̃d pſenſerit ꝓmũ ſe ſubrigit. ⁊ in globũ
cõuerſus: in ſua ſe arma recolligit. ⁊ ita ſpi/
noſo defendit̃ regimĩe: vt nec ꝯtingi q̃dẽ poſ
ſit. Ioꝛath. Hericius cũ ſpinis dorſi colligit
fructꝰ. Si q̃d aũt ex huiꝰ cibo ceciderit: reſi
duũ a ſe totũ reijcit ac reuertit̃ vt ſpinas ſu/
as repleat. Hunc aũt lupus timet ac fugit.

Operationes

A ¶ Auicẽna. Hericiꝰ aliꝰ eſt terrenꝰ hñs ſpi/
nas ſagittales. Aliꝰ marinus: ⁊ ẽ ſpecies pi/
ſciũ. De q̃ infra tractatu de piſcibꝫ habetur.
Utriuſq; cineris ſunt abſterſio ⁊ reſolutio: ⁊
acuitas ⁊ exiccatio. ¶ Adeps hericij ꝓhi/
bet effuſiones ad viſcera ſiľr ⁊ eiꝰ epar. ¶ Ex
libro de naturis reꝝ. Carnes hericij vim ha
bent deſiccatiuã ⁊ diſſolutiuã. ꝓpriecq; ſtoma/
chum cõfortant. Uentrem ſoluunt. Urinaꝫ
prouocant. Utiles ſunt his qui ad lepram ⁊
elephantiam diſpoſiti ſunt.

Capitulum. lxxij.

Hyena. Hieronymꝰ ꝯtra Iouinianũ
inquit. Hyena eſſe aïal magnitudine
lupi. In cuiꝰ collo ſunt pili ſicut col
lo equoꝝ. Pilos habet duros vel fortes ſup
oïa ſpondilia. Paſtores ⁊ canes ſingultãdo
quaſi eſſet canis deludit: ⁊ ſic pecora come/
dit. Ipſos etiã hoïes ⁊ canes deludens dep/
dat̃: ⁊ ſepulturas cauat: qñ talem carnem co
medere deſiderat. Ex libro de naturis rerũ.
Hyena duas habet naturas: maris ſcꝫ et fe/
mine. Colorẽ cum voluerit variat: ⁊ in ſepul
chris mortuoꝝ ſemꝑ habitat: gemmã portat
in oculis. vel (vt aliq̃ dicunt) in fronte.

Operationes

¶ Hieronymus vt ſupra. Hyene fel: oculoꝝ
claritatẽ reſtituit. ¶ Stercus eius putrida
curat vulnera. ¶ Plinius libro. xxviij. Cutẽ
quoq; capitis hyene. dicunt capitis dolori
alligatam prodeſſe. ¶ Sic ⁊ caligines diſcu/
tit: ⁊ in claritatem ſuffuſiones excitari mul/
taq; alia huiuſmodi.

Capitulum. lxxiij.

H b Iſtrix. Hiero. ꝯ Iouinianū. Hiſtrix
in ethiopia frequētiſſime herinacio
ſilis ē: ſpinis tergū hiſpida. Ex li. de
na. re. Hiſtrix ē beſtia q̄ vulgo porcꝰ ſpino ſuſ
dr̄. circa marina habitat: ⁊ ī cauernis mōtiū.
nōnunꝙ̄ qn̄ ſcꝫ iuxta marina refugiū nō hꝫ.
In terra ⁊ aq̄ potēter valet. Ira eiꝰ ad vindi-
ctā citiſſima ē. Vn̄ plerūqꝫ iacul e tergo ſpon
te laxatꝭ: canes vel hoies vulnerat ꝓximan-
tes. Ar eſto. aīal qd̄ dr̄ porcꝰ ſpinoſꝰ: loco pi
loꝝ ſūt ſpine coriȷ̈ ſui ⁊ coo ꝑiunt ipm̄ vt pili.
Sūt etiā illi ſic̄ arma: qb̄ꝫ ipm̄ q̄rentē dephē
dere torquet. Idē. Hiſtrix ē aīal ſpino tergū
hiſpidū. Quos plerūqꝫ laxatas emittit iacu-
latiōe volūtaria: vt aſſiduis aculeoꝝ nimbis
alias iaculis canes vulneret ingruentes.

Capitulum. lxxiiij.

H b Ircus. Ex li. de na. re. Capre mas. i.
hircus: eſt aīal aīoſuꝫ ac bellicoſuꝫ ⁊
robuſtū. In fronte aūt ⁊ cornib̄ꝫ eſt il
li maxīa fortitudo. Iſido. Hircꝰ ē laſciuum
aīal ⁊ ſꝑ feruens ad coitū cuiꝰ oculi ob libi-
dinē in trāſuerſum aſpiciūt: vnde ⁊ noīe tra
xit. Nā hirci ſm̄ ſue coitū ſunt oculoꝝ angu
li. Huiꝰ natura adeo calidiſſima eſt: vt ada-
mantem lapidem quē nec igni nec ferri mate
ria domare valet. ſolus huiꝰ cruor diſſoluat.
Maiores hirci cūſiȷ̈ dicunt̄. a fluuio cū ſe in
lybia vbi grādes naſcunt̄. Actor. Eſt et iam
hircꝰ aīal fetidū (vt dicit Iſaac) ſi ſumat̄ in
cibū peiorē ſanguinē generat ꝙ̄ capra.

Operationes

¶ Pli. li. xxviij. Hircino ſanguini tanta vis A
eſt vt ferramētoꝝ ſubtilitas nō aliter acuat̄
aut induret̄ aut ſcabricia poliat̄ vehemētiuſ-
qꝫ ꝙ̄ lima. ¶ Aui. Hircina caro mala eſt ab- B
ſolute: ⁊ facit euenire fe. q̄rta. ¶ Sanguis a- C
poſtemata ca. cito maturat: ⁊ admīſtrat̄ pꝰ cō
gelationē. ¶ Idē potatꝰ frāgit lapidē renuꝫ. D
Frixꝰ aūt ⁊ cū vino bibitꝰ armene ſagitte no
cumēto ꝯfert. ¶ Hircinꝰ adeps vehementio E
ris eſt reſolutiōis ꝙ̄ ceteri. ¶ Fel hircinū car F
nē malā eradicat. Fel hirci ſilueſtris ē tiria-
ca morſib̄ꝫ venenoſis. ¶ Iſaac in dietꝭ. San G
guis cal. hirci punctus vt dicit Dyaſ. arane-
as ⁊ mala vulnera cōpeſcit. ¶ Plinius libro H
vbi ſupra. Sanguis caprinus cum medulla
ydropicis auxiliatur. Efficacius autē ſi hir-
cus lentiſco paſcatur.

Capitulum.lxxv.

Hynnulus. Bartholomeus de ꝓprietatibꝫ rerū. Hynnulus cerui eſt filius: ab hynnendo eſt dictus. Iſidorus libro duodecimo. Hynnulus aīal quidē eſt debile ⁊ imbelle ſicut damula: et eſt acutiſſimi viſus ⁊ velocis curſus. mr̄ aūt eiꝰ ipm̄ in ſpecubus ⁊ antris ⁊ locis vmbroſis abſcondit: ⁊ illum vltra ſpineta ⁊ tubera ſaltare inſtruit. Carnes habent teneras ⁊ digeſtibiles ꝓpter motus frequentiā. Et ſi fuerit caſtratꝰ anteq̄ creſcant eius cornua. caro eius melior ⁊ temperatior in ſiccitate ⁊ calore. Et ſi fuerit caſtratus anteq̄ cornua habuerit: nunq̄ ei vlteriꝰ creſcent. Et ſi poſt nunq̄ ea abiiciet nec mutabit. Areſtotiles libro octauo Hynnuli ſerpentibus contrariantur miro modo.

Operationes

A ¶ Plinius. Qui fuerit inunctus eius ſepo vel ſanguine a ſerpente illo die nō tangit.

B ¶ Et eius coagulum eſt ſummū remedium in venenis: vt dicit Plinius libro. xxxviij. capitulo nono.

Capitulum.lxxvj.

Iaculus ⁊ Ipnalis. Iſidorus. Iaculus ē ſerpens volans. De quo Lucanus. Iaculiq̄ volucres. Exiliunt enim in arboribus: ⁊ dū aliquod animal obuium fuerit iactant ſe ſuper illud ⁊ perimunt: vnde ⁊ iaculi dicti ſunt. Iorath. Iaculus ſerpens volatilis: animal quodcunq̄ occurrit ei dum volet interficit. Et eſt alius quo ſine ſenſu doloris animal moritur. Alius qui ſi quem tetigerit dolore diurno fatigabitur: et poſtea moritur. Ex libro de na. re. Iaculꝰ eſt ſerpens qui volans alis arbores ſubit ⁊ ī eis deliteſcit. E quibꝫ vi maxime turbinatus: penetrat animal quodcūq̄ obuium inuenerit. ¶ Ipnalis. Iſidorus. Ipnalis eſt ſerpens ab aſpide genꝰ trahens q̄ ſomno q̄s mordet interimit. Ueneno enī immittit ſomnū: q̄ nullo impulſu deſerit infectum. Hunc cleo patra ſiniſtro brachio ſuo appoſuit iuxta ſuum anthonium ſe collocans: vt eiꝰ attactu dormiret: ⁊ vitam quieta morte finiret.

Capitulum.lxxvij.

Icinus ⁊ inachlin. Iſidorus. Icinus eſt animal terreſtre quod vulgus vocat. a quo ericinus marinꝰ nomē traxit. Actor. De icino marino q̄ eſt echinꝰ appellatus: de q̄ infra in tractatu de piſcibꝫ dicetur. Icinus autē terrenus ſimiliter pluribus appellatur nominibꝫ: ſcilicet echinꝰ: ericius: ⁊ herinaciꝰ. Que. ſ. nomina quandoq̄ ſcribuntur cum aſpiratione: quandoq̄ ſine illa. ⁊ ideo de hoc animali dictū ē ſupra. ¶ Plinius libro octauo. In achlin ī ſcadinania ferunt nullo ſuffragiū flexū. Ideo nō cubantem: ſed arbori in ſomno ecclinē: eaq̄ inciſa ad inſidias capi: alias eſt velocitatis memorate. labrum ei ſuperius eſt pregnande. Et

ob id retrograditur in paſcendo ne in priora tendens inuoluatur.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Echiniterre corium combu
ſtum: ⁊ pice liquida cõmixtum alopitijs me-
B detur. ¶ Carnes eius cũ oximelle bibite ne-
C freticis ſingulare eſt preſidiũ. ¶ Ypoſarchis
⁊ ydropicis cõtractis ⁊ ſtrumaticis ⁊ coleri
D cis ſiccat intraneorũ reumã. ¶ Jecur eius in
teſta ſiccatum in feruenti ſole atqꝫ repoſitum
⁊ inunctum mirifice ſanat iam dicta.

Capitulum. lxxviij.

Lacertus. Iſidorus. Lacertus eſt reptile genus ſic vocatus: eo ꝙ habet brachia: ⁊ quattuor pedibus innititur. Genera vero lacertorũ plura ſũt: vt botracha: ſalamandra: ſaura: ſtellio. Ex libro de naturis rerũ. Lacertam potius vermẽ dicunt q̃ ſerpentẽ: quia clemẽtius ferit. ſibilat tamẽ vt ſerpens ⁊ caudam habet conſimilem: linguamqꝫ bifidam ⁊ piloſaꝫ. pedibꝫ vero graditur. huic animali nulla eſt memoria: ⁊ ideo non cubat: oblita quidem in quo loco ſit enixa. per ſe erumpunt catuli numero vndeni. Quidam dicũt fetus a matribus deuorari. Lacerte ſunt in India numero pedum. xxiiij. colore fulgenti. Gloſa ſuper Leui. xi. Lacerta immundũ animal ſm legem in ſepulchris habitat: ⁊ inconſtantiam vite ſignat.

Operationes

¶ Auicẽna in. ij. canone. Lacerte natura ſtel A
lioni vicina eſt ſed melior. ¶ Sanguis eius B
confortat viſum. Stercus eius albugini cõ
fert oculi ⁊ prurituí: ⁊ viſum acuit: colloremqꝫ
bonum efficit. ¶ Idem in. ij. canone. Lacer- C
te caro mortificans eſt. ⁊ ei qui bibit eam ac-
cidit apoſtemata lingue: ⁊ pruritus et dolor
capitis ⁊ aduſtio ⁊ tenobroſitas oculorũ.

Capitulum. lxxix.

Lamia ⁊ lauzanum. Ex libro de naturis rerum. Lamia eſt animal magnũ ⁊ crudeliſſimum: nocte ſiluas exit et hortos intrat: arbores frangit: earumqꝫ ramos diſſipat: ⁊ hoc per brachia fortia nimis ad omnem actum abilia. Cunqꝫ ſuperuenerint homines ad prohibendum: pugnat cum eis ⁊ mordet eos. Hoc autem in eius morſu mirabile eſt (vt Areſtotiles refert) ꝙ homo ſauciatus lamie dentibus nõ ſanatur a morſu donec rugientis beſtie vocẽ audierit. Gloſa ſuper Iſaiam. Lamia pedes habet equinos: cetera vero capris conformia. De qua dicit ꝓpheta: Ibi cubauit lamia ⁊ inuenit ſibi requiẽ. Gloſa ſup Treñ. Lamia dr̃ q̃ſi lania. qꝛ durior ⁊ crudelior ẽ ſuis fetibꝫ q̃ cetere beſtie. ferẽt enĩ eos laniare ⁊ inde eos lactare. Sicut ſcriptũ eſt: Lamie nudauerũt mãmas. ¶ Ex li. de na. re. Lauzanũ ẽ aĩal a cuiꝰ crudelitate nulla beſtia eẽ tuta põt. Etiã ⁊ ipa leonẽ omibꝫ formidabileꝫ deterret: ſuo tamẽ

genere parcit. in cetera graſſatur: q̄ reliquas
beſtias depredatur. Et cū hoc ſcelus ī aliīs
perſequatur: proprie tamen iniquitatis non
meminit.

L Capitulum. lxxx.

Leo. Jſidorus. Leo vocabulum ha-
bet inflexum ex greco. Leo ſiquidē
grece rex interpretatur latine: eo q̄
ſit princeps omniū beſtiarū. Areſto. Leo eſt
anial audax: forte: largum: nobile: magnani
mū. Huiꝰ generis mas habet comas. Leo ē
ex aialibꝫ quadrupedibꝫ: que fiſſa ſunt in ex
tremitatibꝫ. vncos habet vngues ⁊ incurua-
tos. Mingit ad poſterius: ⁊ in modū canis
eleuat crus. Cumq̄ꝫ os ſuum aperit: odor ab
illo exit. Animal eſt multorū digitorū. habet
quniq̄ꝫ digitos in pedibꝫ anterioribꝫ: ⁊ q̄ttu-
or in poſterioribus: vt linx ⁊ canis ⁊ lupus.
Ex libro de naturis rerū. Leo fetidus ē ma
ximeq̄ꝫ in ore. dormiens apertos habet ocu-
los. Cum autē dormit in naui: periclitat̄ na-
uis. Jſidorus. Leonum virtus eſt in pectore
firmitas ī capite: animos eorū iudicat frons
⁊ cauda. Areſtotiles. Leo ergo eſt anial for-
te. Dentes habens acutos vt ſerram: ⁊ fiſſu
ram oris terribilē. Oſſaq̄ꝫ duriſſima ac pene
omnino nō medullata. Pliniꝰ libro octauo.
Urſo quidē eſt caput inualidiſſimū: qđ econ
tra leoni eſt fortiſſimū. Phiſiologus. Leo ca
cumina montiū amat ire. Et cum a venatori
bus queritur ordinem eorum ſentit: ſua ve-
ſtigia cauda regit: vt ꝑ ea venatores eum in-
ueſtigare nequeant. Ex libro de naturꝫ rerū.
Leones adeo ſunt calide nature: vt oī tem-
pore deſiderent coire. Feminis magna libi-
do coitus: ⁊ ob hoc maribꝫ ira. Hec hꝫ in pe-
ctore duas mām̄illas: in medio ſcꝫ ventris. ⁊
has paruas reſpectu ſui corꝑis: q̄r modici la
ctis eſt. Solinꝰ. Leones aūt auerſi coeunt.
leene ꝑmo fetu q̄nq̄ꝫ catulos parit ⁊ educat.
deinde ꝑ ſingulos numero detrahunt annis
inſequētibꝫ. ⁊ poſtremo cū ad vnuꝫ materna
fecunditas rediīt: ſterileſcūt in eternū. Phi-
ſiologus. Leonū itaq̄ꝫ fetꝰ ꝓducti vſq̄ꝫ in diē
tertiā ſunt mortui. Nā leones quidē calidiſſi
mi ſunt natura. qđ ꝓbat eorū nobilitas ⁊ for-
titudo cū audacia ⁊ iracundia. Fetus aūt hu
miditatē habent ex generis temperie: q̄ ſicca
te cōplexionis ⁊ caliditate viſcoſior reddit̄:
⁊ maxime circa cerebrum dominante ſiccita
te: ⁊ ſibi aniali ſpiritu cooperante. vnde cum
opitulāt̄ nerui: ſpiritꝰ nō poſſūt ingredi: nec
virtutes ad actiones ſuas mouere. Parenti
bus ergo rugientibꝫ circa fetū ſpinas ꝑ os ⁊
aures ⁊ poros capitis ingrediētes ꝓbent fe-
tui motū. Jſidorus. Leo ⁊ leena cum genue
rint catulū tribꝫ diebꝫ ⁊ noctibꝫ dormire fer-
tur. Tunc deinde p̄ris fremitu vel rugitu ve
lut tremefactꝰ cubilis locus: ſuſcitare dꝛ ca
tulum dormientē. Jorath. Leo minimū ſoli
citus de ſe ⁊ catulis ſuis dormit apertis ocu
lis q̄ſi vigilantibꝫ. veſtigiaq̄ꝫ ſua terrā cauda
ſpargens operit vſq̄ꝫ ad antrū ſuū. ¶ Raſin in
Almanſore. Leo ꝓ mure fugit. Pro ligno q̄ꝫ
quod dicit̄ ſethin timet. Elleborus etiam et
ſquilla canes ⁊ leones plurimaſq̄ꝫ beluaſq̄ꝫ
interficiunt. Eſculapius in libro de mēbris.
Ceterum ſi ſuꝑ cortices quercus calcauerit
zarun: id eſt leo formidabit cōtinuo.

Operationes

¶ Jſaac. Leonina caro ceteris eſt calidior:
groſſa: grauis ⁊ difficilis. ſi comedat̄ dolorē
⁊ torſionem in ventre generat.
¶ Eſculapius. Leonis caro fantaſticos ſa-
nat: aurīū dolori ⁊ omni aliī valet. Si q̄s ſe-
derit ſuꝑ pellem leonis: recedēt ab illo emor
roides. ¶ Qui vero linit corpus ſuū ſepo re-
num leonis terrentur ab eo lupi.
Haly. Adeps leonis calidior eſt ceterꝫ ⁊ for
tioris diſſolutionis in apoſtemata dura.
¶ Dyaſcorides. Adeps leoninꝰ omnibꝫ qua-
drupedibꝫ calidior eſt ⁊ minus extenuatori-
us. Uetus autem factus a ſe ipſo calidior ſit
¶ Dicitur autem venenis eſſe contrarius: cū

vino adhibitus beſtias omnes expellit: ⁊ eſt reꝑcuſſibilis odoris quo ſerpentes perſequitur. ¶ Auicenna. Adeps leonis reſoluit duricias apoſtematū. ¶ Plinius li. xxviij. Leonis adeps cum roſaceo cutem in facie cuſtodit a viciis. Candoremq; ſeruat ⁊ ſanat aduſta. ¶ Idem etiam adeps cum roſaceo quotidianis febribus prodeſt: eo q perunctus eo beſtie fugiunt. ¶ Fel eius aqua addita claritatem oculis inunctis facit. Cor in cibo ſumptum quartanis medetur.

Capitulum. lxxxi.

Leopardus. Ex libro de naturis rerum. ¶ Leopardus eſt animal quod ex leena ⁊ pardo generatū eſt: colore ſubrufo: maculas habet nigras per totū. Femina mare fortior eſt. Cū pardus beſtia crudeliſſima ſit: aliquando quidem domeſticatur: ſed nunq̄ ſic: vt ſue crudelitatis obliuiſcatur Domeſticatur autez ad venandū: itaq; cum ad predam in venatione ducitur: relaxatur: q̄ ſi quarto vel quinto ſaltu capere nequerit ferociter iratus ſubſiſtit. Et niſi ſtatim venator furenti beſtiam aliquā obtulerit: cuiꝰ ſanguine placetur in ipm̄ venatorē vel in quoſlibet obuios irruit. Impoſſibile eſt enim eum placari niſi in ſanguine: ſed in hoc ꝓuidi ſunt venatores vt agnos penes ſe vel alia animalia ſemꝑ habeant quibus iratos placant. Phiſi. Leopardus eſt animal leoni ſimile in capite ac membrorum diſpoſitiōe. licet nō ſit tam magnus nec tam robuſtus. hic ab homie ita domeſticatur vt eo ſicut cane ad venandum vtatur.

Operationes

Auicenna in. ij. can̄. Fel leopardi venenū eſt A
ex eo bibenti: cui vomitꝰ ⁊ tyriaca ꝓpria ſub
uenit. ¶ Eſculapiꝰ. Leopardꝰ cū hoīs crane B
um viderit fugit. ¶ Raſi. Herba q̄ q̄ leopar C
di herba dicitur: leopardꝰ terretur. ¶ Et herba q̄ D
leopardū ſtrangulans dicitur interficitur.

Capitulum. lxxxij.

Leonthophonos: ⁊ leucrocuta. Iſidorus. Leonthophonos ē beſtia modica ex eo vocata: q capta exuritur eiuſq; cinere aſperſe carnes. ⁊ poſite ꝑ cōpita ſemitarum: leones necant ſi quantulūcunq; ex illis ſumpſerint. Solinꝰ. Propterea leones eas naturali odio premūt. ⁊ vbi facultas datur morſu quidē abſtinent. Plinius li. octauo. Leonthophonon accepimꝰ paruum animal vocari: nec alibi q̄ vbi leo gignitur naſci. Quo guſtato a leone tanta ei vis ineſt vt ceteris quadrupedum imperitans illico expiret. ¶ Leucrocuta. Solinꝰ ⁊ Plinius libro octauo. Leucrocuta velocitate precedit feras vniuerſas. Ipſa eſt aſini fere magnitudine. ceruinis clunibus: collo: cauda: pectore: ⁊ cruribꝰ: leonis caput: ore vſq; ad aures dehiſcente. dentiū locis oſſe ꝑpetuo. hancq; feram humanas voces tradunt imitari. Nam voce loquentiū hominū ſonos emulatur apud indos inuenitur. Actor. Videtur leucrocuta eadem eſſe beſtia que ſuperius vocata eſt ceucrocata. Et fortaſſis ex ſcriptoris vicio ꝓuenit hec nominum variatio.

Capitulum. lxxxiij.

Lepus. Iſidorus. Lepus q̄ſi leuipes qꝛ velociter currit. velox enī eſt aīal ꝛ ſatis timidū. Actor. Lepus eſt aīal molliſſimū: debile: timidū ac fugitiuū: auriculatum. habet crura retro longiora vnde ꝛ facilius aſcēdit q̄ꝫ deſcendit. Immūdus eſt ſm legē: qꝛ nō ruminat: ſed quidem vngulam diuidit. In petra cubile ſuū collocat. Apertis oculis dormit. habet aūt ſimul vtrūqꝫ ſexum. Vn̄ Therentius. Tute inq̄t es lepus: ꝛ palpamentū q̄ris. q̄ſi dicat: ex quo nunc femine nūc maris vſurpas officiū q̄cq̄ꝫ ꝙ palpes queris mulierē. habet aūt lepꝰ labia ſemper ī motu. Ambroſiꝰ. Lepores cognouimꝰ hyeme albeſcere: eſtate aūt in colorē ſuū redire. Teſtāte Plinio: Lepꝰ nunq̄ꝫ pingueſcit.

Operationes

A ¶ Iſaac. Lepus licet ſiccꝰ ſit ꝛ groſſum ſan-
guinem generet. melior tn̄ eſt hircis ꝛ capris
iuuenibꝫ: pinde valet ſiccas habere volētibꝫ
B cōplexiones. ¶ Cōtrariꝰ vero eſt tenuē dietā
ſeruātibꝫ. Auī. Lepus ſilueſtrꝭ fri. eſt ꝛ ſiccꝰ.
C ſtomachū mūdificat. ¶ Sanguis eius mun
dificat pannū: ꝛ cinis capitis eiꝰ medeƚ alo-
D picie. ¶ Cerebrum eius aſſatū ꝓfert tremori
E accidenti in ſucceſſione egritudinis. ¶ Item
cum eodem cerebro gingiue puerorū mun-
dunƚ. Proprietas q̄ in ipo eſt: velociter ori-
F untur dētes: ꝛ facile exeūt ſine dolore. ¶ Co
agulū eiꝰ meliꝰ eſt oībus coagulis in ſpecie.
G hoc cū aceto bibitū cōfert epilētie. ¶ Idem

cū tiriaca ꝛ aceto valet venenoſis. ¶ Itē caro leporis ca. eſt ꝛ ſicca: aſſata bona eſt viſceribꝫ inteſtinorū. ¶ In iure carnis eius ſedent podagrici: ꝛ hn̄tes dolores iuncturarū. ¶ Et eius opatio ꝓxima eſt opatiōi iuris vulpis. ¶ Item cerebellū leporis comeſtū tremores corporis tollit. ¶ Caput eiꝰ cōbuſtū cū ſepo vrſino: et vt cataplaſma adhibitum alopitias emēdat. ¶ Coagulum eius bibitum abſtinet menſtrua. ¶ Coagulum cum aceto lacin mulierū mām̄is coagulatum diſſoluit

Capitulum. lxxxiiij.

Leuiathan. Actor. Leuiathā hebraice dr̄ draco. Fertur aūt ꝙ draco ꝛ in terra ſerpit: ꝛ aq̄s natat ꝛ in aere volat. vnde ꝛ in Aſia tribꝫ noībꝫ appellaƚ ſcꝫ ſerpens ꝛ cetus ꝛ leuiathan. Loquens enim in ſpū de diabolo ſub leuiathan typo. ita dicit ꝓpheta. In die illa viſitabit dn̄s ī gladio ſuo duro ꝛ grandi ꝛ forti ſup leuiathan ſerpentem vectē: ꝛ ſup leuiathan ſerpentem tortuoſum: ꝛ occidet cetū qui in mari eſt Iorath. Leuin ꝛ leuiathan piſci aſpedo: id eſt ceto frequenter inſidiaƚ: ꝛ pugnat cū eo. Omneſqꝫ piſces maris q̄ pugnā vident inter illos ſubito ad caudā ceti confluunt. Et ſi qñ cetus ab illo deuictus fuerit morieƚ. ꝛ ipi ſtatim. quos enī cauda cinxerit mox deglutit. ꝙ ſi cetꝰ ſuperari nō potuerit: tūc leuin a faucibꝫ ſuis fetidiſſimū odorē cū aqua emittit. Cetꝰ aūt ecōtrario aquā haurit: ꝛ reſpuit: ꝛ odorē fetidiſſimū repellit: ꝛ ſic ſe ſuoſqꝫ ſaluat ꝛ defendit.

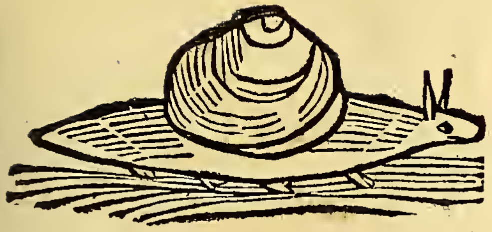

Capitulum.lxxxv.

Lanificus ⁊ limax. Ex li. de naturis rerum. Lanificus vermis eſt longius maculoſus ex multis diſtans pedibus; ſparſim colore albus. hic lanam ſericaꝫ ex proprijs viſceribus operatur: ⁊ arboris mori folijs veſcitur .q.ſ. cibus mediantibus ipſius viſceribus in lanam conuertitur. Itaqꝫ lane ſue fuſos in ramuſculis faciunt. ⁊ in circuitu ſui operantur: ita vt perfectis fuſis vndiqꝫ in opere ſuo includantur: poſt hoc exitum ſibi faciunt in ſummitate fuſorum. Egredienteſqꝫ natura mirabili mutati prorſus apparent a forma priori. adeo vt vermes qui repebant innumeris pedibus habentes alas iam apti ſunt ad volandum. Demum venerem ineuntes diebus tribus coeunt. quo pacto maſculus moritur. femina vero ordine iterato oua parit innumera: ſubſtrato ſibi panniculo vel albo vel rubeo: deinde emoritur. Tunc panniculus cum ouis ſuſcipitur: ⁊ vbi non poſſit hyemis attingere frigus reponitur: poſtea calore. veris inualeſcente: oua ad ſolem exponuntur ⁊ calore fouentur: donec animata in vermes formentur. Iſidorus. Limax eſt vermis limi dictus; eo quod in limo naſcatur: vnde ⁊ ſordibus ſemper ⁊ immundus habetur. Actor. De hoc plenius infra dicetur: vbi de teſtudine agetur.

Capitulum.lxxxvi.

Linx. Iſidorus li. duodecimo. Linx dictus eſt: quia in luporum genere numeratur. beſtia maculis in tergo diſtincta vt pardus: ſed ſimilis lupo. Algazel ſuper libro de ſenſu ⁊ ſenſato. Maxime vero linx animal mouetur ſecundum ſenſum viſus. Nam viſu ſuo res ſolidas penetrat. ⁊ ſi aduenit ei res tranſparens: cito excecatur ab ea. Ex libro de naturis rerum. Linx adeo perſpicaces oculos habet; vt ſubtilitate viſus etiam ſolida corpora penetret. Conſtat enim quod oculus in humido ſitus eſt iuxta philoſophum. Tria vero ſunt in aqua: ſcilicet aque humiditas: dyaphoneitas ⁊ lucis perſpicuitas. et hanc vltimam communicat cum natura celeſti. Linx habet linguam ſerpentis ſimilem: ſed maiorem quam in longitudinem magnam porrigit: et collum circumagit: vngues habet grandes. vnicum fetum facit; ⁊ vrina eius in gemmam dureſcit.

Operationes

¶ Plinius libro viceſimooctauo. Pruritus corporum vrine lincis ſtillicidio traditur inhiberi. A
¶ Eademqꝫ prodeſſe monſtratur et vngularum dolori. B
¶ Iorath. Linx habet formam vt lupus. C
Lapiſqꝫ ligurius ab eius vrina diſtillatus ſeptem dierum ſpacio generatur.
¶ De hoc lapide inferius in tractatu de lapidibus dicetur. D

Capitulum.lxxxvii.

LOcuſta. Ex li. de na. r. e. Locuſta eſt aïal q̄drupes puū ad cunicli fere modū: caput hꝫ carnoſum ꝛ magnū ꝛ comeſtibile: habitatq꜄ circa ptes hieroſolyme. Vn̄ Johes baptiſta hmōi carnibꝫ aïaliū veſcebat. Quidā tn̄ dicūt ꝙ circa iordanis terrā ē herba dulcꝫ ad edendū q̄ locuſta vocat. ꝛ hmōi cibo nō locuſtis aïalibꝫ Johes vtebat. hoc aïal gregatim incedit. Vn̄ Salomon ait: Regē locuſta nō hꝫ ꝛc̄. Nō vtiq꜄ de locuſtis ꝓmibꝫ intelligi nō pōt: q̄ in multo timore ſunt ꝛ nō ꝑ turmas: ſꝫ ſolitarie icedūt. Dicit Areſ. ꝙ femīa q̄dā locuſtā nutriuit ab eo tpe q̄ iuuenis ꝛ parua fuit: q̄ cū creuiſſet ꝑ ſe ꝛ ſine maſculo impḡnatam inuenit.

Capitulum. lxxxviij.

LUpus. Ex li. de naturꝫ rex. Lupus eſt aïal rapaciſſimū ꝛ fraudulentum. hunc nōnulli canē ſilueſtrem eſſe dixerunt: qꝛ forma eius canis vlulatuſq꜄ conſimilis: ſed latratu caret. Audax eſt magꝫ eox genus qd̓ breue q̄ꝫ qd̓ longū eſt. Cerebrū eiꝰ creſcit ꝛ decreſcit ſm ſtatū lune. ꝙ licet ī omnibus quadrupedibꝫ: in lupo tamen ꝛ in cane plus. Pytagoras. Oculū vero lupi eradicatum cum viderint quadrupedia: domeſtica timent ꝛ fugiunt. Et ſi qd̓ aïal minxerit ſupra vrinam lupi calidam non concipiet vnq̄ꝫ. Actor. Lupus vetidiſſimus eſt et rapidus. horrendum habet vllulatum. In veſpe autē maxime eſurit. vnde ſcriptū eſt: Judices eiꝰ lupi. Areſto. Lupus omni tempore agreſtis eſt ſicut ꝛ leo ꝛ vrſus. Eſt etiam fortis ꝛ aſtutus. Ambroſius. Lupus ſi primo hominem viderit: vocem ei eripit: ꝛ eū tanq̄ꝫ victor vocis ablate deſpicit. ſi autem ſe ꝓuiſum ſenſerit: ferociam deponit ꝛ currere nequit. Areſtotiles. Lupi famem quideꝫ diu portant: et poſt longa ieiunia multum deuorant. Lupꝰ guloſe comedit ſine maſticatione: ꝛ vna die ꝙ ad tres dies ſufficiet: nō aūt comedūt niſi carnes. Jſido. Lupi toto anno non ampliꝰ q̄ꝫ duodecim dies coeunt. Ex libro de naturis rerum. Lupi virgas oſſeas habent. Anno per duodecim dies coeunt: ꝛ ſolū eo tempore gregatim incedunt. Areſtotiles. Lupꝰ coit ſicut canis. Tempore coitus quando filios habet valde malus eſt.

Operationes

¶ Ex libro de naturis rex. Lupi cor ſi deſiccetur ac ſeruet multū dicit fieri aromaticū. ¶ Idem cōbuſtū contritum ꝛ potatuꝫ iuuat epilenticum. ¶ Phiſiologus. Epar lupi ſiccatum ꝛ tritum ꝛ cū dulci vino ſumptum: facit ad omnes diſtemperantias. ¶ Eſculapius. Lupi caro cocta ꝛ eſa: fantaſticos ſanat. Adeps eius ꝛ fel quantū canis. ¶ Galy. Fimus albi lupi colice ꝓdeſt. ¶ Auicenna in ſecundo canone. Caro lupi mala eſt. Caro tamen luporum habentia roſtra ꝛ vngues oculo confert ꝛ cōfortat ipm. valet etiā emorroidis ſed abhorret eā ſtomachus. ¶ Phiſicus. Nec ſolum lupi ſanguis: ſed etiā fimus confert in colica paſſione. ¶ Pytagoras. Homo in paſſione ſua q̄ lunā ſenſerit canini dētes. adib. i. lupi curant eum.

Capitulum. lxxxix.

Luther. Ex li. dō na. re. Luther ē aīal astutū z maliciosū: magnitudīe muri legi: forma ꝑ ē ꝑsili pter q̄ȝ ī capite co lore fuscū z nigꝛ: pelle nitēs cui mollior plu ma pil⁹ est: cui⁹ nitor nō de facili cedit vetu stati. Ūn de pelle ipi⁹ fiūt ornat⁹ circa collū ī vestib⁹ viroꝝ ac mulieꝝ. hec bestia circa sta gna z fluuios habitat: ibiqȝ foueas hȝ: z fet⁹ facit: piscib⁹ viuit q̄s mirabili freq̄ntia vena tur. Q ui licet sub aq̄s diu viuere possit: respi raculū tn̄ ab aere trahit. Ūn q̄nqȝ auiditate p̄de gurgustiū. i. nassā ingredit̃. Et qꝛ tūc ne p̄ introit⁹ locū redire nec nassā tā cito discerpe possit: sp̄m in aere recupare nō valēs in aq̄s suffocat̃. Adeo ꝟo ciboꝝ cupida est z auara q̄ pisces captos ī specu suo tāto cumulo cō gregat: vt ex putredīs eoꝝ fetore nō solū fo uēā sȝ etiā aerē inficiat. Dō nō sine piculo sui q̄dā expti sunt: q̄ hāc bestiā cape voluerūt. a piscatorib⁹ aliq̄n domesticat̃ z arte inducit̃ vt pisces suo circūitu cogat picula retiū ingre di: suoqȝ iuuamine capi. Ūn magnū emoli mentū dn̄is suis prestare videtur.

Capitulum. xc.

Lumbric⁹. Isi. Lūbric⁹ ē ꝟmis ītesti noꝝ sic dict⁹: q̄si lubric⁹: qꝛ labit̃. vel eo q̄ ī lūbis fit: hoꝝ tria sūt gn̄a. ro tūdi: lōgi z lati. Maly ī li. regalis dispositōis Lūbrici nascūt̃ ex hūorib⁹ flegmatic̄ putre scētib⁹ ī intestinis vbi nascit̃ calor extraneus. Nos ipossibile ē nasci de sanguīe vel colera rubea. nā colera rubea cū amaritudīe z acui tate ac siccitate sua hmōi occidit aīalia. Sā guis aūt de venis vel arterijs nō exit: z si ex ierit ipa gignit cū passiōib⁹ alijs. Ūn passio nē hāc hn̄t pueri flegmaticā z grossā hūidita tē hn̄tes cū dieta sua grossa z purgādi negli gentia. Maxie ꝟo in autūno hec passio na scitur ex fructuū comestione zc̄.

Capitulum. xcj.

Lichaonē siue licbaonē z lintisc⁹. Ex li. dō na. re. Lichaon ī orient̄ ptib⁹ est bestia quā in gn̄e lupoꝝ nōnulli po nūt: sȝ lupo lōgior ē: z hȝ crura breuiora ac dis similia: ceruicē q̄ȝ iubatā z mltipharia colorū varietatē: saltu velox z īnocua hoīm: venena tu viuit: hitū mutat s̄m tp̄a. Nā hyeme hirsu ta ē z pilis horrida: estate ꝟo nuda. Et h̄ idē vult Pli. lȝ p alia ꝟba Lintisc⁹. Ex li. de na. re. Lintisc⁹ aīal q̄drupes ē vt dicit experimē tator ī li. suo qđ ex cane z lupa nascit̃. Est enī vterqȝ pens adeo luxuriosus: vt odio natali sibi ꝯdicēte qđ ē inter canē z lupū in copulā tn̄ ꝯueniāt ꝑpter luxurie delectamētū. Sic qȝ fit vt fet⁹ attrahat sibi colorē z mores vtri usqȝ. Pli. li. viij. Elupis galli canes ꝯcipi vo lūt: q̄ꝝ greges suū q̄sqȝ ductorē e canib⁹ z du cē hn̄t. Illū ī venatu comitāt̃: illi parēt. Isi. Lintisci dicūt̃ vt ait Plinius canes nati ex lupis z canib⁹: cū inter se forte miscent̃.

Capitulum.xcij.

Maricomorion. Albertus in libro de naturis animaliũ inqt: Maricomorion eſt beſtia orientis raro viſa: cuius magnitudo eſt vt leonis: coloris rubicũdi: tres ordines dentiũ habꝫ in ore. Pedes ſunt vt leonis. Facies ei⁹ ⁊ oculi: aures vt hominis. Cauda eius vt ſcorpionis. Agreſſui ſon⁹ eius vt tube: ⁊ voces imitantur hominis. Velocitas eius ſicut cerui Et deceptos homines deuorat.

Capitulum.xciij.

Muſtela. Ex li. de naturis rerũ. Muſtela eſt beſtiola ſubdola: catulos ſedule nutrit: eoſqꝫ de loco ad locũ ſepi⁹ tráſfert ne forte inueniant. hec rupes ⁊ cauernas inhabitat: diutiſſime dormit. Quando cum ſerpente pugnare vult. agreſti ruta ſe munit: p inde ſup oẽm medicoꝝ artẽ ruta eſſe dr: ita vt ſi mortuos fetus ſuos ĩueniat p herbam naturaliter notã redintuos faciat. De hac clemens papa dicit: ꝙ ore cõcipit ⁊ aure parit. Muſtela ſerpentes pſequitur adeo vt ipm baſiliſcũ interimat: ſed eo interfecto cõmorit. ſit ergo breuis corpe ⁊ ore: ſed aſtutia magna ⁊ anioſitate. vincit etiã aĩalia magna agilitate corporis.

Operationes

¶ Auicẽna in ſcđo canone. Ex imatura ficu cũ herba fit emblaſtrũ ſup muſtele morſum. ¶ Idẽ li. iiij. Eſt aũt muſtele morſus velocis doloris. cõtra quẽ fit emplaſtrũ cũ cepis ⁊ alliis. ¶ Odor rute muſtelã effugat. ¶ Eſculapius. Muſtele cinis ⁊ ſanguis ei⁹ elephanticioſas ſanat. ¶ Plinius li. xxx. Humeri doloribꝫ cinis muſtele cum cera medet. ¶ Sanguis muſtele podagris cõfert cũ plantagine illi⁹. pterea cinis muſtele ex aqua potus freneuticis pdeſt. Elephantiam quoqꝫ ſanat.

Capitulum.xciiij.

Mamunetus ſiue mamonet⁹ ⁊ manticora. Iſidorus. Mamonet⁹ eſt aĩal ſymia minus. in dorſo fuſcum: ĩ ventre candidũ: caudã habẽs villoſam: ⁊ colluꝫ ita groſſum vt caput. Unde captũ non ligat per illud ſicut cetere beſtie: cũ laqueus id tenere non poſſit: ſed per ventrem. Habet autẽ propꝗſſime faciẽ humane ſimilẽ: nigrã dumtaxat et ſine pilis. a collo deſuper frontem

nec eſt naſus oꝛe ꝓtinuꝰ ſicut in ſymea. ſ; certū ſpaciū inter vtrūqꝫ ſicut in hoīe. Inter has beſtias ⁊ ſymeas odiū eſt implicabile. bellūqꝫ frequens. ⁊ licet virib; nō ꝑualeant. aſtucia tamē et animoſitate bellandi ſymeis ꝑferuntur.

¶ Māticoꝛa. Auicēna. In ꝑtib; Indie lupus qdā eſt. q grece dr Maricoꝛion. latine ſcilicet Māticoꝛa. tres habens dentiū acies inferius ⁊ ſuperiꝰ. Eſt autem magnus et piloſus eiuſqꝫ pedes vt leonis. facies ⁊ oculi et aures vt hoīs. fuſci ſunt eiꝰ oculi. ⁊ coloꝛ eſt rubicundus vt minij. Cauda eius eſt vt ſcoꝛpionis agreſtis. Et in ea eſt rubedo. Ipſeqꝫ pilos eijcit ⁊ loquitur ⁊ hinnit. vox eiꝰ eſt vt vox tube et velociter currit ſicut ceruus. Eſtqꝫ agreſtis hominem comedens.

Capitulum.xcv.

Marcatus. Albertꝰ in li: de na. aīalium. Marcatꝰ eſt animal figure muſtele. ſed ꝗntitatē h; catti. ſ; lōgiꝰ eſt. ⁊ bina habet crura. in doꝛſo ventre ⁊ gutture. album ſicut muſtela. vngues h; breuioꝛes ꝗ̄ cattus. et duoꝝ generꝝ. vnū fagoꝛū. ⁊ alterū abietū dictū ſ; illud qđ nidificat in abietib; multū eſt pulchꝛius ⁊ cōmiſcent̄ ſibi mutua ambo genera. pellis vtriuſqꝫ eſt ꝓcioſa. Genera iſtiꝰ aīalis ⁊ muſtele habent hoc ꝙ cū ſint iracunda valde: efficiūt fetida. Et ſūt animalia vix vnꝗ̄ quieſcentia: etiam quando domeſticantur.

Capitulum.xcvj.

Melo. meloſus. ⁊ monoceros. yſi. Melo dictꝰ eſt eo ꝙ ſit iocūdiſſimo mēbꝛo. vel ꝙ fauos petat ⁊ aſſidua mella captet. Eſt āt animal ꝗdrupes armatū vngulis. Gloſa ſup epl'a; ad hebꝛeos. Melo vel melotus ē aīal qđ ⁊ taxus dr. cuiꝰ pellis hiſpida valde melota vocat̄. Uñ de ꝗbuſdam ſanctis antiquioꝛib; legit̄. Circuierunt in melotis. Ex li. de na. rerum. Meloſus eſt beſtia valde magna que trunculentos hoſtes ꝑſequit̄ tanꝗ̄ ad hec creata. Rictus habet ingentes. dentes quoqꝫ foꝛtes ⁊ ꝑminentes. cū ꝗb; audacter bella cū aduerſarijs patitur. Et cū hominib; foꝛtib; terribilis ſit. pueroꝝ tamen innocentiā ⁊ eoꝝ paruitatē mirabiliter phoꝛreſcit eoꝝ verba fugit. in q dignē magnificentia innocētie cōpꝛobatur. ¶ yſid. Monoceros eſt monſtrū. equino coꝛpe. ceruino capite. cauda ſuilla. pedib; elephantis. mugitu hoꝛrido. coꝛnu tamē vno ſc; acutiſſimo. in medio frontis armatū. Captum ꝗdē ꝑimi poteſt: ſ; nūꝗ̄ domari. Imo (vt dicit Jacob;) ꝙ nūꝗ̄ viuū in hoīs poteſtatem venit. quia vinci ſe cernens furoꝛe vitam exuit. Phiſiologus. Monoceros eſt aīal puſillum: edo ſimile. acerrimū habens vnū coꝛnu in capite. Pli. li. viij. Aſperrimā feram monocerontem reliquo coꝛpe equo ſimilem: capite ceruo. pedib; elephante. cauda apro. mugitu graui. vno coꝛnu nigro media fronte duoꝝ cubitoꝝ eminente. viuam capi negant.

Capitulum.xcvij.

Migale. Actor. Migale beſtia q̄ cameleō ti ſilis eſſe dr̄. Rudolphꝰ ſup̄ Leuiticū. Migale dr̄ q̄ſi mus guloſus. Eſt āt ⁊ fraudulē tus. Nam cū dolo rapit q̄ poſtea vētri cōmittit Aui. Migalū eſſe dixerunt aīal minꝰ muſtela. Color eiꝰ ad citrinitatē decliuꝰ eſt cū ſubtilita te ⁊ tenuitate. Lōgitudo oris eiꝰ ē ad vltimū. ⁊ labiū eiꝰ in vltīo. cūq̄ʒ videt aīal: ſalit ad ip̄m. ⁊ cū teſticulis eiꝰ ſuſpēdit̄. Dixerūt āt q̄daʒ q̄ hʒ formā ⁊ colorē muris. Verū muſcida eiꝰ ē acu ta ⁊ oculi p̄ui. Dētes eiꝰ hn̄t tres ordines. ⁊ acci dūt in circuitu morſus veſice plene hūiditate ſanguinea ſup̄ baſes fuſtas. Qn̄q̄ʒ aūt p̄uenit res ad pūcturā in inteſtinis ⁊ difficultatē vri ne. ſudorēq̄ʒ frigiduʒ corruptū. Cū ergo cadit caro corrupta curet̄ vulnus curatione ſua.

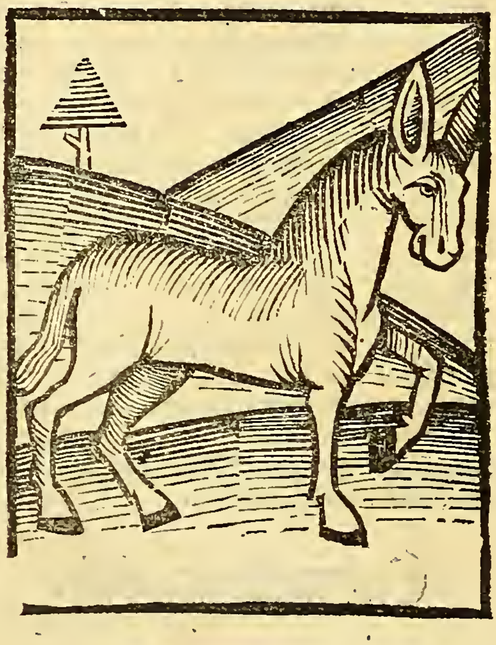

Capitulum. xcviii.

Mulus. Ex li. de na. re. Mulꝰ ex azino ⁊ equa genitꝰ. habet q̄dam azini p̄pria ſcʒ aures lōgas. hinnitū horridū: cru ce in humerꝭ. pedes exiguos. ⁊ corpꝰ macilētū. reliq̄ ꝯ̄o vt hʒ equꝰ. Mule nūq̄ʒ ꝯcipiūt. quia menſtrui ſup̄fluitas in eis cū cibo trāſit in nu trimentū corpis. Itē ſanguis q̄ natura nō in diget exit cū ſup̄fluitate veſice. Eſt ⁊ alia ratio qm̄ h̄ aīal extra naturā generatū eſt. ⁊ eiꝰ natu ra diuerſificata eſt in equo q̄ calidus nature ē. ⁊ azino q̄ ſūme frigiditatꝭ. Itaq̄ʒ in fetu diuerſi fice generato ⁊ malo cōplexionato. non pōt eſſe ꝯcordantia p̄tiū ⁊ ordinata natura. vt quaſi ex p̄pria ſibi ſil'e generet: q̄ nullaʒ p̄priā generis ſui ſubſtantiā hʒ: itaq̄ʒ in aīalibꝫ romanoꝝ mulas peperiſſe p̄digiū loco habitū eſt.

Operationes

¶ Auicenna. Muloꝝ pellis ac ſimiliūm cinis ponitur ſuper aduſtionem ignis.
¶ Et vlcera calefacit qn̄ nō ſunt cū apoſtemate Eſt etiā medicamē excoriationi pedūa calcia mentis atq̄ʒ coxaꝝ ⁊ fiſtulis.
¶ Helbetus in libro de ſenſibus. Si domum fūmigaueris cum vngula muli ſiniſtra: non re manebit in ea ſorex.
¶ Pliniꝰ libro viceſimo octauo. Cinis vngu larum mūli vel mule ex oleo mirtino alopiti as replet.
¶ Eſculapius. Auricule mule ⁊ burdonis te ſticuli ſi ferant̄ a muliere nō ꝯcipiet.

Capitulum.cxix.

MVs. Ex li. ꝺ na. re. Mus eſt beſtiola panis cupida: ⁊ eoꝝ que ex frugibꝫ ad humanos vſus fiūt. In ꝑquirēdis cibis ſolertiſſima. ꝓ qͥbꝫ etiā nulla plerūqꝫ vitat ꝑicula. eorumqꝫ cupidine duriores ſolidaſqꝫ materias demolit̄. Porro ſi ī aqua bibit̄ morit̄. qꝛ valde humide nature eſt. Plinius li. viij. Muriū plura genera ſūt ī regione cyrenaica. Alij lata fronte. alij acuta. alij erinacioꝝ genere pūgentibꝫ pilis ⁊c̄. Ex li. de na. re. In oriēte mures magni ſunt ad modū vulpiū. q̇ aīalia perimunt hoīes licet nō occidāt: morſibꝫ tamē moleſtant. In arabia mus magnꝰ inuenit̄: cuius pedes anteriores ſunt magni. ſcꝫ vniꝰ palme. poſteriores aūt vnius digiti.

Operationes.

A ¶ Pliniꝰ lib. xxij. Cameleonis herbe ſuccus additis aqua ⁊ oleo mures in ſe contrahit ac necat. ni protinus aquā ſorbeāt.
B ¶ Idem libro viceſimo quarto. Taxi quoqꝫ arboris fumus necat mures.
C ¶ Idem libro viceſimo quinto. Elleborꝰ etiam polente admixtum mures necat.
D ¶ Idē li. xxvi. Porro ſi cerebꝝ muſtele coagulo addat̄: dicunt caſeos a muribꝫ nō attingi.
E ¶ Idem libro viceſimo ſeptimo. Aconitū e longinquo mures colere necat.
F ¶ Raſi in Almanſore. Mures de domo calcanto fumigata fugiunt.
G ¶ Auicenna in ſcđo canone. Squilla eſt cepe muris ſic nominata. qꝛ murem interficit.
H ¶ Item argentū viuū interficit mures.
I ¶ Ad effugandū mures mus maſculus excoriatur ⁊ in domo dimittit̄ aut caſtrat̄. aut cauda eius abſcindit̄. ſꝫ excoriatio fortior eſt.
K ¶ Itē mus aſſatꝰ ⁊ ſiccatꝰ ⁊ infanti datꝰ ad comedendū abſcindit ſaliue fluxū ab ore eiꝰ.
L ¶ Sanguis muris eradicat verrucas.
M ¶ Stercus autem eius ſuper alopitiam ꝯfert ꝓprieqꝫ aduſtum ⁊ cum cepe linitum.
N ¶ Cum thure vero ⁊ aqua mellis bibitū frangit lapidem.
O ¶ Item ſumptū ſoluit ventres puerorum.
P ¶ Et quando cū aqua coquit̄ ⁊ ſedat in ea qui difficultatem vrine patitur confert ei.
Q ¶ Ex li. de na. re. Fimus muris vehemēter laxat. vñ ⁊ trutāni medicinā ex eo acuunt.

Capitulum. c.

MVſquelibꝫ ⁊ muſcꝰ. yſi. Muſquelibet ē beſtia oriētꝭ capole magnitudinē habēs. ī cuiꝰ inguine creſcit apoſtema ꝺ collectis hūoribꝫ. Qđ cū maturatū fuerit: collidit illđ ⁊ fricat ad arborē. ſicqꝫ ſoluit̄ ⁊ decurrit ſanies. ibiqꝫ ꝯdēſat̄ ⁊ indurat̄. ⁊ hmōi ſubſtātia muſcꝰ vocat̄. Dīs etiā caro eiꝰ ⁊ stercꝰ dꝛ mūſcꝰ. ſꝫ ille mlt̄o melior ē q̇ ab apate currit. Muſcꝰ odore ꝑdito ꝟtutē ſuā ī fetoribꝫ ⁊ latrinis recuperat ꝯ fetorē eluctat̄. ⁊ ſic q̄ſi luctamine reuiuiſcit. ¶ Cōſtan. ī li. ğduū. Muſcꝰ puſtula ē in vētre cuiuſdā aīalis. ꝺ q̇ etiā ſuperiꝰ dictū ī ca. lxviij Gazelle. Et eſt capreolo ſilē. qđ eſt in India. Idem in pantegni. Muſcus maior eſt ī aromatibꝫ cali. ⁊ ſic. in. iij. gradu.

Operationes

¶ yſiđ. Muſcus valet ꝯ ſincopim: ⁊ cordis debilitatē: cerebriqꝫ ⁊ epatis et ſtomachi. A
¶ Cōſtā. li. vtš. Muſcꝰ ꝯgruit ſeniorib9 ī hyeme mēbra q̇dē defecta aromatizādo ꝯfortat: timorē melācolicū amputat ⁊ audaciā preſtat. B
¶ Itē ſternutatōes de muſco ꝯ paraliſim adiuuāt. C ¶ Item muſcus mittit̄ in collirijs ⁊ pillulis ſeu pulueribꝫ oculoꝝ. cuiꝰ vires albugies oculoꝝ extenuāt. noxiū humorē deſiccant. D
¶ Dyaſ. Inunctū capitꝭ grauedinē depellit. eiqꝫ vires ꝓſtat. qꝛ ꝯfortatiuū eſt. E ¶ Dat ſolatiū mēbris oīmibꝫ: ⁊ fortitudinē auget oſſibus. F
¶ Scotomiā ex abundanti hūore natā emendat. ſomnū inuitat: ventrem ſtimulat. G
¶ Cor et oīa viſcera ꝯfortat in modū cathaplaſme impoſitū. Lege ſuperiꝰ ca. Gazel. ⁊ plenius inuenies de muſco. H

Capitulum. cj.

Muſio.yſi. Muſio catꝰ eſt appellatꝰ eo ꝙ muribꝫ ſit infeſtꝰ. Ex lib. de na. rerū. Muſio ſiue murilegꝰ aut catꝰ grece dr̄ q̄i aſtutus. Aial eſt imūdū ꝛ venenoſū: ꝛ oim muriū genꝰ pſeqꝛ. cū bufonibꝫ q̄z pugnare dr̄. quoꝝ licꝫ venenatꝭ aculeis repugnet: nō tñ necant. Mures captas p̄mo luſibꝫ afficit. poſt h̄ illuſas comedit. Oculis carbūculoſis tam acute cernit ꝙ etiā in antris tenebroſiſſimis velut i luce etiā mures aſpicit. Dētes hꝫ ad modū ſerre. pilos circa os hꝫ. q̄bꝫ ablatꝭ audaciā perdit. Blādicijs gaudet. loca calida diligit. Uñ p̄ nimia pigricia pellē ſuā comburit. hois manu cōtrectari gaudet. ꝛ ad ludū facilime ꝓuocat. Loturā faciei lambēdo p̄oꝛibꝫ pedibꝫ imitat. Libidine impatientiſſime accendit. Et libenter coitus tempe ſilueſtre efficitur

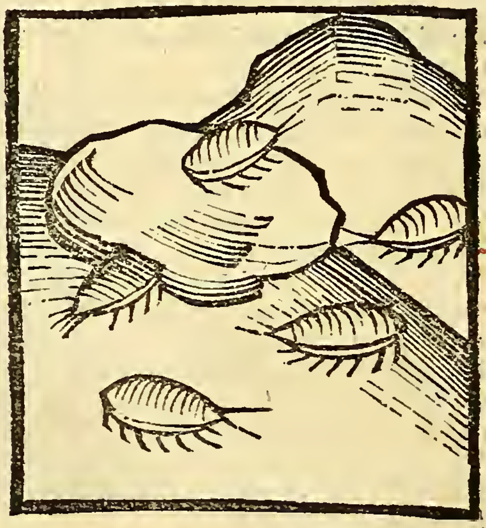

Capitulum.cij.

Multipes.yſi. Multipes eſt v̄mis terrenꝰ a multitudīe pedū vocatꝰ q̄ ꝓctꝰ in globū cōplicat. Naſcit ſub petris ex hūoꝛe ꝛ terra. Areſto. Aial anuloſum longi coꝛpis ꝛ multoꝝ pedū eq̄lē hꝫ anuloſitatē. ꝛ viuit aliq̄ntulū poſt capitis abſciſionē. Jtē p̄ fumū ſtoꝛacis ſicci multipes deludit ac dep̄bendit. Ex li. de na. re. Multipes a re nomen hꝫ: ꝛ ſanguīe caret h̄ aīal (dicit Augꝰ) Aliq̄ñ coꝛā ipo allatū. eo ꝙ ſpectātē i mltas p̄tes ꝓciſum ꝛ tñ vnaq̄ꝙ ps vixit ab alijs p̄tibꝫ ſepata.

Operationes.

¶ Auicenna. Uermis q̄ eſt ſub vrceis aque: plurimos hꝫ pedes. ꝛ cū tangit rotundat.
¶ Si palatū ex eo cū melle tangit: valet cōtra p̄focationes. ꝛ ſimiliter cum comeditur.
¶ Confert etiam aſmati: et ad dilatationem anhelitus ſm̄ ꝙ dicitur.
¶ Item vermis multipes cum vino bibitꝰ confert ictericie ꝛ difficultati vrine.

Capitulum.ciij.

Nepa. Abiſio. Nepa. quibuſdā placet ſerpentē eſſe femineā que in hoꝛa libidinis eſtuantis mari ſuo compari caput precidens ipm̄ necat. Unde ꝛ ipſa in partu necat viceuerſa. Sicut ḡ eadē eſt nepa: q̄ ꝛ vipera ſic dicta. quaſi vi pariens. Cū eñ ꝓpe partum eſt catuli matris viſceribꝫ coꝛroſis erumpunt cum interitu ipiꝰ matris. Actoꝛ. De hac ergo ſpecie plenꝰ dicet infra vbi agetur de vipera. ¶ Obix. yſi. Obices dicta eſt. eo ꝙ areſne coloꝛem habeat. De q̄ poeta. Quaꝫ ſperſis pictꝰ maculis theophanꝰ obices. Lōcoloꝛ exuſtis atꝙ indiſcretus barenis ꝛc̄.

Capitulum.ciiij.

Neomon. Albert⁹ in li. de na. aĩalium Neomon beſtia eſt. et grece vocatur neomon. latine vero ſuillus. ⁊ đ eo ꝙ ſetas hꝫ ꝓ pilis. ⁊ ħ odore cibũ ꝯuenientẽ a venenoſo diſtinguit. Hec beſtia ſerpẽtes pſequit̃ que cũ aſpide pugnans caudã erigit quã aſpis q̃ſi minantẽ obſeruat ⁊ ad vim ſuã cum ea trãſfert aſpidem deceptã.

Capitulum .cv.

Onager. yſi. Onager iterp̃tat̃ azin⁹ fer⁹. ¶ Onager. xxv. die Marcij. xij. vicibꝫ in nocte rugit ſiliter ĩ die. ⁊ in ħ cog̃ſcit̃ eq̃noctiũ eſſe. Eius q̃ꝫ rugit⁹ ꝑ ſinglãs horas rugiẽtꝫ numer⁹ horaꝝ cognoſcit̃. Actor. Onager vt legit̃ in ſolitudinibꝫ ⁊ ĩ altꝫ habitat. vbĩ ꝓpter bñficiũ vẽtorũ diuiſus a potu viuit. Vñ Hieremie. Onagri inq̃t ſteterũt in rupibꝫ traxerũt ventũ q̃i dracones. Ex li. đ na. re. Onager indie magnũ eſt aĩal ⁊ crudele. formã azini habẽs. ⁊ vnũ ſolũ cornu ĩ frõte. durũ nimis ⁊ acutũ ac lõgũ ad beſtias ꝯ̃rias debellãdas. ⁊ ħ hꝫ in medio capitꝫ. ſoleas etiã fortes ⁊ acutas hꝫ: vt iuuamen naturale. ꝙ in alteri⁹ cornu defectu ꝑdidit ĩ eis recupet. Plini⁹ li. viij. Onagri in frigia ⁊ licaonia p̃cipui ſunt.

Operationes

¶ yſi. et Aui. Onagri fel. i. azini ſilueſtrꝫ eradicat moꝛ. ⁊ ꝯfert ſuꝑ ap̃atũ veſtigia linitum. A
¶ In emplaſtris etiam heriſipile ponitur ac prohibet ipſam. B
¶ Vrina azini ſilueſtrꝫ lapidẽ in veſica frãgit C
¶ Actor. Vngula ſilueſtris azini ſi cõburat̃ ⁊ bibat̃ epilentie prodeſt. D

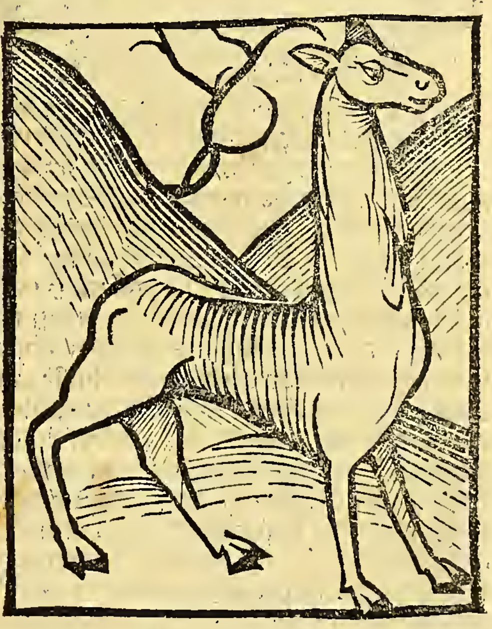

Capitulum .cvj.

Orafius. Albert⁹ in li. de na. aĩalium. Orafius aĩal eſt varij coloris om̃ia p̃cedẽs aĩalia. In ãteriori ꝑte ẽ valde altũ: ita vt capite extẽſo altitudinẽ. xx. cubitoꝝ ĩ poſteriori ãt ꝑte emiſſũ. ad inſtar cerui pedes hꝫ ⁊ caudã. collũ extẽſũ: ⁊ caput eq̃nũ licet mi-

nūs ſit aliq̄ntulū colores multos h̄z:tñ albū ꝛ rubeū h̄z frequētiores.cum vidit ſe ꝯtēplātes ammirari huc ꝛ illuc ſe vertit prebens ſe bene videndum.hoc aīal tꝑibꝫ noſtris viſum eſt.Et arabice vocatur ſeraph.

Capitulum.cvij.

ONocenthaurꝰ:ꝛ oraſius.Ex li.de na.rez.Onocenthaurꝰ eſt aīal mōſtruoſum et natura biforme capite ſcꝫ aſinino ꝛ corpe velut humano.faciē h̄z ſatis horridam.manuſq̄ formatas abiles ad oēz actū.dum vocē promit q̄ſi loq̄ incipit.ſed inſueta labra vocē humanā formare nō poſſunt.H̄ poſt inſeq̄ntes ſe ligna vel lapides mittit vt experimentator dicit.H̄ mōſtrū dicit Adellinꝰ phūs inter ceteras beſtias ab inicio non fuiſſe tale creatū.ſꝫ aliq̄ñ ꝛ alicubi caſualiter ex adulterina cōmixtione generari.¶ Oraſiꝰ.yſidorus Oraſius in anteriori pte altū.eminens valde.ita vt extenſo capite.xx.cubitorūꝫ altitudinem poſſit attingere.In poſteriori ꝟo pte demiſſuꝫ eſt inſtar cerui.Collū h̄z extenſum.caput equinū.licet minus.pedes aūt ꝛ caudam vt ceruꝰ.pellē ꝟo ſicomi colorꝝ genere diuerſimode variatā.vt hō fruſtra temptet artificio naturalē eiꝰ pulchritudinē imitari.Hoc aīal noſtris tēporibꝫ a ſoldano babilonioꝝ tranſmiſſum eſt impatori Friderico romanoꝝ auguſto ꝛc.In pcedenti cap̄.Albertus illud aīal ſpecialiter deſcribit ꝛ appellat eum Oraſſius.

Capitulum.cviij.

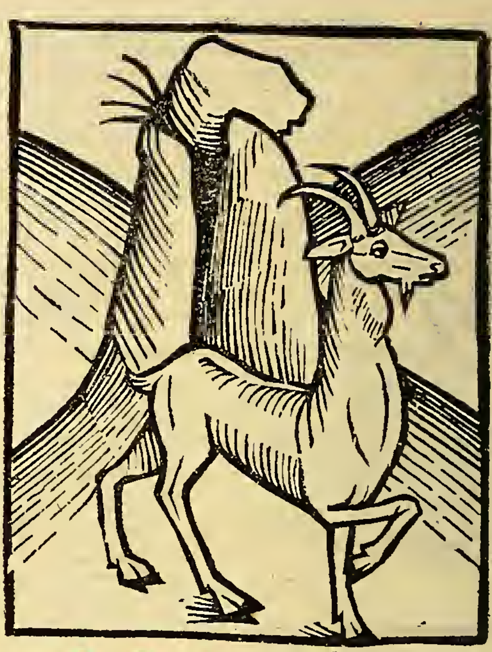

ORix.Actor.Orix ē aīal mūdū ſm̄ legē.iuxta libꝝ Deutro.De q̄ etiā dic̄ yſaias.Dormiēt ſic̄ orix illaq̄atꝰ.Ex li.de na.re.Orix ē beſtia capree magnitudīs:hirco ex pte ſilis.villū h̄ns ſub mēto.Hec in illaꝰ pte affrice q̄ caret aq̄ gñat̄.ꝛ ido ppetua ſiti ardet.Admirabile ꝟo remediū ſitientiū latrōes getulie terre aq̄ carētꝭ certiſſimis experimētꝭ pdiderūt q̄ hō in ſiti eo duraret auxilio q̄ illo ſaluberrimo liq̄re veſic̄ dictaꝝ beſtiaꝝ infuſo propte modica vterētur.hec beſtia (ſic̄ egiptij tradūt)in exortu canicule naturaliter tripudiare videt̄ cōpage corpis eius viſibiliter ſentiēte.cꝫ imber ꝛ frigꝰ abijt.inſtentiq̄ vapores ignei ſolis vt veſtiat̄ terra floribꝫ herbaſq̄ pferat ꝛ fructus.Eſt aūt frigoris impatiens.Vñ nec frigus nec niues de facili ſuſtinere poteſt.

Capitulum. cix.

PAnthera. yſi. Pāther dict⁹ ē ſiue ꝙ omniū aīaliū ſit amic⁹: excepto dracōe. ſiuē ꝙ ex ſuigñis ſocietate gaudet ⁊ ad eādē ſilitudinē ꝗcq̄ accipit reddit. Pan em̄ oē dr̄. Gloſa ſup Oſee. Nihil leone forti⁹: nihilq̄ panthera veloci⁹. Jō p ꝓpha₃ ait dñs. Ego q̄ſi panthera effraim: ⁊ q̄ſi leo domui iuda. Ex li de na. rer̄. Pātbera ē aīal variū ac ſpecioſū nimis Sūt q̄ tradūt huic i armo maculā eſſe lune ſilē₃: ⁊ interdū creſcere rotundā ⁊ ad lune mutatōe₃ variari. Pli. li. xi. Vnicq̄ pāthere q̄tuor mām̄as in medio vētre. Mares āt in oi gñe fortiores ſūt femis. pterq̄ in pātheris ⁊ vrſis. ¶ Itē panthera ſemel omino pturit. cui⁹ cāe rō manifeſta eſt. Nā cū ī vtero mr̄is coaluere catuli matur₃ q̄ ad naſcēdū virib⁹ pollēt. odiūt tēpo₂ moras Itaq̄ onerata fetib⁹ vuluā tāq̄ obſtantē ptui vnguib⁹ lacerāt: ⁊ effundit illa ptū ſeu potius dimittit dolore cogēte. Ita poſtea corrupt₃, ⁊ cicatriſoſis ſedib⁹ genitale ſemē infuſum nō heret acceptū. ſ₃ irritū reſilit. Nā vt dic̄ Pli. Aīalia cū acut₃ vnguib⁹ freq̄nter pere nō poſſe. viciant̄ em̄ intrinſec⁹ ſe mouētib⁹ catulis. Pbiſi. Pantheris venādie inſiſtentes. hircani: veneno carnes illiniūt eaſq̄ p compita ſemitarum ſpargūt vt illa₂ eſu pāthere ſeducāt̄. Sed ille dū excremēta hoīs deuorant euadunt.

Operationes

Auicenna. Panthera ⁊ pardus quando venenum comederunt ſtercus hominis querunt et comedunt. ⁊ ſic euadunt.

Capitulum. cx.

PApro. Albertus in libro de naturis animalium. Papro animal eſt circa ceſariem habundans ciuitatem. parū vulpibus maius leporum habens mores. adunata em̄ vlulant. Aliquando enim vno precinente ⁊ alijs poſtea ſimul reſpondentib⁹. piloſa autem ſūt hec animalia vt vulpes. Et vbi vnum iſtius ſpeciei occiſum fuerit. cetera circa ipſum vlulant ſicut plangunt mortuum. Et ſunt eorum voces adeo ſonore ꝙ cum eminus ſunt tanq̄ de propinquo putantur audiri. hoc animal dicitur ſepulchra hominū in fame aliquotiēs intrare: ⁊ cadaueribus hominū veſci. Et eſt quaſi ſit compoſitum ex lupo ⁊ vulpe

Capitulum. cxi.

PAthyon. Albertus in libro vt ſupra. Pathyon animal eſt. quod nature decorem mirabilem habet. colore enim purpureo pollens: adeo eſt radioſum: vt viſus in ipſa quaſi ſintillare videatur. Mortuū autem rūborem retinet pellem. ſed ſubducitur radioſitas. et eſt ad modum canis in quantitate. manſueſcibile valde ⁊ delectabile gaudet in cibo. Quidam autē antiquoru₃ putabant hoc animal habere aliquid diuinitatis. Oſſa huius animalis duriſſima ſunt et fortiſſima. et nerui adeo fortes. ꝙ non niſi magna violētia valeant dirumpi.

Capitulum.cxij.

PArandrꝰ ꝛ pardꝰ. Solinꝰ. Parādrū nutrit ethiopia: boum magnitudine: ybico veſtigio. ramoſis cornibꝫ. capite ceruino. vrſi colore. pariter villo ꝓfundo. Hūc parādrū affirmāt habitū metu vertere. ꝛ cū delitеſcit aſſimilē fieri cuicūqꝫ rei ꝓximauerit. ſiue ſaxa alba ſit. ſeu frutecto vitēs. ſiue q̄ꝫ aliū modū ꝑierat. faciūt h̄ idē in mari polippi ī terra cameleontes. ſꝫ ꝛ polippus ꝛ cameleon glabra ſunt. vt ꝓniꝰ ſit cutis. lenitatē ꝓximantia emulari. In h̄ aūt eſt nouū ac ſingulare hirſutiā pili colorꝫ vices facere. hinc euenit vt diffi culter capi poſſunt. ¶ Yſi. Pardꝰ ſecūdus poſt pantherā eſt. genꝰ variū ac velociſſimū ꝛ ꝑceps ad ſanguinē. ſaltu eīm ad mortē ruit. ex adulterio pardi ꝛ leene leopardꝰ naſcit̄. ꝛ tertiā originē efficit. ¶ Ex li. de na. re. vt dicit magnꝰ Baſiliꝰ. Pardus eſt beſtia torua ꝛ acuta nimis in impetu corpuſqꝫ motibꝫ aīuū ꝯueniēs hꝫ: ꝛ varium in colore. ſaltu potiꝰ q̄ꝫ curſū ꝑdā inſeq̄t̄ In affrica ꝓpter inopiā aque ꝯgregant̄ diuerſe fere ad amnes ibiqꝫ leene beſtijs varijs vel vilis voluntate miſcent̄. Et inde pardi procreari dicuntur.

Operationes.

A ¶ Areſtotiles. Pardus ſicut et panthera quādo venenum comedit ſtercus hominum querit et comedit.

Capitulum.cxiij.

PIloſus. Pirolus. et Putorius. Ex li. de naturis rerum Piloſus eſt animal (ſicut gloſa dicit ſup yſaiam) quod in hominis figura ſuperius incipit. ſed inferius in pedes beſtie deſinit. qualem beatus Hieronimꝰ in vita pauli heremite primi deſcribit. q̄ ſuperius ſit homo frontem aſperam habens cornibus ꝛ in caprarum pedes deſinens. Aſſerit idem nulli eſſe dubium iſtud monſtrum in oriente eſſe captū. ꝛ in Alexandriā miſſum. et inde mortuū. saleqꝫ infuſum ne a calore diſſolueret̄ deportatū ꝫ fuiſſe Conſtantinopolim. vt ab imperatore iam Friderico videret̄. Hoſtra etate delata fuit regi Francie beſtia ad magnitudinē ꝫ canis. Caput quidem nō multū diſtabat a capite canis. cetera corporis menbra vt homo prorſus habebat. Crura quidem nuda vt homo. manuſqꝫ brachia. collū albūm ac nudum habebat. Carnibus coctis veſcebat̄. Ita decenter ꝛ modeſte manibus capiebat cibum et ori ſuo inferebat: vt nullus dubitaret in hoc quoniā humanū modū in talibꝫ haberet. Erectum vt homo ſtabat. ſedebat vt homo. Puellis et feminis libentiſſime iungebatur. Et in ſexu viri ꝛ femine diſcretionē habebat. Genitale membrū vltra q̄ꝫ corpis q̄ntitas exigebat habebat magnū. furijs igit̄ agitatū hoc animal crudeliſſime mouebat̄. ꝛ in hoīes ſeuiebat. Ceterum cum placatum eſſet inſtar hominis mitiſſime ꝛ decentiſſime ſe gerebat. et mulcebatur alloquijs. et colludentibꝫ applaudebat. ¶ Ex libro de natu. rerum. Pirolus eſt beſtia parua maior quidem ſed non longior q̄ꝫ muſtela. colore rubea ſꝫ in vētre candida. Mira agilita/

re riget. In arboꝛibꝫ habitat. et fetꝰ fouet. Inquiete ſe gerit. ꝛ de arboꝛe in arboꝛē ſaltu potius ꝙ̄ volatu trāſit. ꝗuis aliqñ cauda ꝓ pēnis vtaꝛ. Caudā em̄ viloſam ꝓpe ad ſui magnitudinē hꝫ cuiꝰ ad viſum ſaltu moueꝛ. Et ſi qñ gr̄a paſtus aquā tranſire cupit lignū admodum leue ſup aquā ꝯgerit. cui ſupſidens (q̄ſi velum nauis) caudā ſuā erigit. ſicqꝫ vento flante veꝛificans ligno tranſuehiꝛ. Eſtate cibū cōgerit: quo viuat in hieme. Viuit āt nucibꝫ et cibo q̄ dulcis eſt libentiꝰ veſciꝛ. yſi. Putoriꝰ a putoꝛe dictus eſt. quia nimiū fetet. ꝛ hoc maxime cuꝫ iraſciꝛ. hic ſicut ꝛ darus. Habet crura in ſiniſtro latere breuia: in dextro lōgioꝛa. ardua domoꝝ inhabitat ꝛ penetralia. gallinaꝝ ac pullorum cupidiſſima eſt: talibꝫ em̄ viuit. Cūqꝫ gallinaꝫ capit aut pullum. caput in inicio petit vt hoc deuicto in ceteris ei membris laboꝛare difficile non ſit.

Capitulum. cxiiii.

PEgaſus. Albertꝰ in li. de na. aīalium. Pegaſus aīal magnū eſt ꝛ horridum in ethiopia. equi formā hꝫ. alas vt aq̄la. ſꝫ multo maioꝛes. caput armatū coꝛnibꝫ hꝫ. adeo mōſtruoſum vt eo viſo cūcta fere animantia terreat graui coꝛpoꝛe. fuga mirabili. Alaꝝ remigio adiuti pegaſi potius currūt ꝙ̄ prouolant. et colliſo aere virtute pennarū ad inſtar turbinis impellunt ventos. multas eſcas deuoꝛant. Inquiete mouenꝛ. infeſti ſunt animalibꝫ: ꝛ hoc maxime homini.

Capitulum. cxv.

PIgargꝰ Bartho. ī li. de ꝓprie. reꝝ. Pigargꝰ ē aīal mūdū q̄ ad eſū. vt patet Deutro. xiiij. et ē aīal coꝛnutū ꝛ barbatū ſic hircꝰ. minꝰ ceruo. maiꝰ hirco. vñ ſilis ē hircoceruo ſꝫ lōge minꝰ. q̄re infra de tragelacho ruminat ſic hircꝰ et findit vngulā ſic ceruꝰ. ꝛ ē aīal agreſte magne velocitatꝭ: nemoꝛa inhabitat ꝛ deſerta. Hugo āt dic̄ ꝙ pigargꝰ eſt auis pua ꝛ depſſa. vñ dr̄ a pige qđ eſt depſſio. Sꝫ Deutro. ſupponit pro aīali q̄drupede qđ eſt ſilē hircoceruo. vt ibi inuenit gloſa. nec aſpiraꝛ ibi ꝓma ſillaba. vñ cū h nō debet ſcribi q̄dā ſcribūt philargū: ſed male. vt patet in libꝛis coꝛrectis.

Capitulum.cxvj.

P Igmei. Bartholome⁹ in li.vtš. Pigmei ſūt hoīes pui ſtatūra cubitali. q̄s greci a cubito pigmeos vocāt. Hi mōtana Indie tenēt.q̄bꝫ vicin⁹ eſt occean⁹. vt dic̄ Papias. Sꝫ dicit Auguſtin⁹ ſic. Pigmei tm̄ ſemicubitales ſunt.q̄ tertio anno perfecte ſunt etatis.ſeptimo ſeneſcūt. Dicunť aūt pugnare ꝯ grues.a q̄bꝫ armati ferro aliq̄tiens deuincūť De pigmeis āt dicit Pli.li.vij.ca.iij. Pigmei ceruos vt ſunt dodrātes nō excedentes ſalubri celo ſemp vernāte habitant in terra tempata mōtibꝫ cōpoſitis ex ptibꝫ aq̄lonis q̄s grues infeſtare fama eſt. Qui incidentes arietū caprarū dorſis armati.ſagittis ꝟo tpe ꝯgregato agmine ad mare deſcendūt ⁊ oua ⁊ pullos gruū p viribꝫ deſtruūt ⁊ ꝯſumūt. Et hāc impeditionē faciūt tribꝫ mēſibꝫ: qđ ſi nō facerēt futuris auiū gregibꝫ reſiſtere nō valerent. De pennis aūt eaꝝ ⁊ ouoꝝ putaminibꝫ ſibi caſas faciunt vt dicit idem. Et ſubdit Areſtotiles. Inquit in cauernis viuere pigmeos tradit.

Capitulum.cxvij.

P Oledrus. Albert⁹ in li.de ꝓprietatibꝫ reꝝ. Poledr⁹ ḋr eque filius ſiue pull⁹ equin⁹.q̄m diu matris vberibꝫ eſt ſubiectus. In cui⁹ fronte vt dicit Areſtotiles lib. vij. inueniť yconamor.id eſt amoris veneficium.q̄n naſciť ⁊ lambunt matres equoꝝ lingua ⁊ tondūt illud.⁊ mulieres incantatrices pueri biāt ex h̄. Poſterior pars pulli eſt maior parte anteriori: ⁊ cū iuueneſcit creſcit pars ſupior ⁊ ꝓpter h̄ erit eleuatio anterioris ptis corporis multoꝝ equoꝝ magꝫ q̄ꝫ poſterioris. Et iđo q̄n eſt pullus poteſt pede poſteriori tāgere caput ſuū.qđ facere nō poteſt q̄n ꝑuenit ad etatem. yſiđ.li.viij. Circa aūt pullū equinū hoc vltimo animaduertas quia paſſum ſuauem vel durū quem aſſueſcit in iuuentute vix poteſt dimittere etiā in ſenectute ⁊c̄. Superi⁹ in ca.liiij. dictū eſt.quare ibidē. vide de equo.

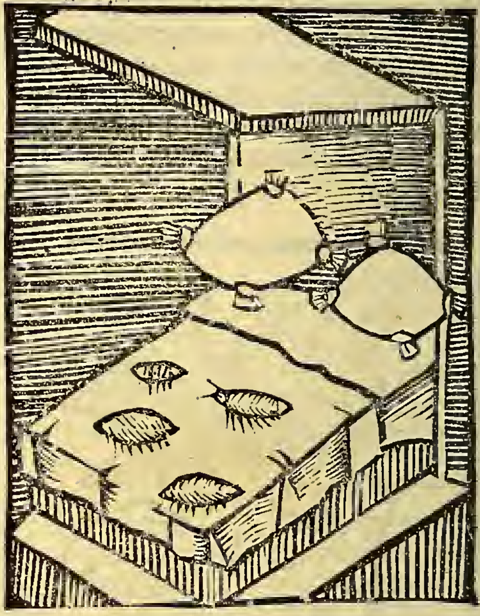

Capitulum.cxviij.

P Ulex. Ex lib.de na.re. Pulices vocati ſunt eo q̄ in puluere magis nutriunť. Patet pulicē eſſe vermiculū nigrum ⁊ minutū quidem.ſed valde pungitiuū.maxime aūt tempe eſtiuo ⁊ pluuiali. Saliunt autē potius q̄ꝫ volant.nocte q̄ꝫ die magis hominē infeſtant. Et niſi vehemens torpor aut ſomnus grauis in membris ſit ſe tueri nō poteſt. Cum quis manū adhibet celerius fuga dilabuntur: nec inuēniri queunt.

Operationes.

¶ Ex li.vtš. Contra pulices optimū remediū eſt om̄i veſpe corp⁹ abſinthio fricare.vel herba eadē cū oleo cocta corpus ꝑungere
¶ Pulex in duas partes diuiſa reuiuiſcit.
¶ Raſi. Si aqua in q̄ tribuli cocti fuerīt domus roreť pulices om̄ino deſtruenť. ¶ Aqua ſiliter in q̄ ruta coquiť aut oleāder eos interfi-

cit. ¶ Aui. Ad effugandū pulices aſpergitꝛ do/mus cū infuſiōe coloq̃ntide. tūc ēm ſaliūt ⁊ fu/giūt. ⁊ ſiliter ex decoctōe rūbri. ¶ Dixerunt aūt q̇dā ꝙ qñ ſanguis hirci ponitꝛ in fouea ī domo apō eū ꝯgregātꝛ. deinde moriūtꝛ. ¶ Similiter aggregantur ſup lignū linitū ex adipe hericij. ¶ Item fugiunt ex odore caulis. ⁊ foliorū oli/andri. ¶ Palladiꝰ. Pulices fugantꝛ a murca ꝑ pauimentum frequenter aſperſa. vel cimino aggreſti cū aqua trito vel cucumeris agreſtis ſemine aqua reſoluto ſepe infuſo.

Capitulum. cxix.

Pediculꝰ. ꝓſi. Pediculi ſūt vermes cu/tis: a pedibꝫ dicti. vñ pediculoſi dicti ſunt q̇bꝫ pediculi in corpe efferueſcūt Ex li. de na. rex. Pediculi dicuntꝛ a numeroſi tate pedū. hoc malū ex ipſa hoīs carne creatur indubitanter. ⁊ tñ inuiſibiliter. hos nōnulli de ſudore hoīs. aliꝫ ꝺ poris ⁊ euaporatōibꝫ gigni dicunt. Haly. Accidit autē ꝑegrinanti copia pediculoꝝ in corꝑe ꝓpter ſudorem ⁊ puluerem ac balnei paucitatem.

Operationes.

¶ Haly. Quod cū euenerit corpꝰ ꝑegrinoꝝ vl' alioꝝ cathaplaſmetꝛ cū argēto viuo. occiſo cū oleo. adiūcta ariſtologia lōga mane q̃ꝫ balneū ingrediatꝛ. ⁊ corpus eiꝰ fricatione valida mūdetꝛ ¶ Raſi. Pediculoꝝ generatiōeꝫ ꝓhibēt vſus balnei ⁊ lauacri. pānoꝝ frequēs mutatio ꝓprie ꝙ vt pannus q̇ carni adheret lineus ſit huiuſ/modi. pedicl'os interficit argētū viuū extinctuꝫ ſi oleo inficiatꝛ ex oleoq̃ꝫ fila lanea inungātꝛ. ā ſup ſe aliq̃s appendat. a ut ex eis ſe cingat. ¶ Aui. Stafiſagria cū arſenico pediculos in/terficit. ⁊ ſimiliter argentū viuū extinctū. E ¶ Precipuum remedium eſſe dicitur frequens ablutio corporis ⁊c. D

Capitulum. cxx

Porcus. Ex li. de na. re. Porcꝰ ē beſtia feua ⁊ immūda ⁊ obſcenis locꝭ gratiſ/ſime cōmoratꝛ. Actor. Porcꝰ nō rumi/nat. ⁊ ideo inter immūda ſm legem reputatur. Mūdis ⁊ immūdis indifferēter veſcitꝛ. in luto delectatꝛ. roſtro lutū ſuffodit. horrende grinnit. ꝑcipue aūt vno ꝑcuſſo ceteri grinniūt ⁊ q̃ſi cō/patientes illuc ꝯueniunt. ſed ſtatim obliti ſui planctus ad lutū vel ad cibū redeūt. Fertur āt nullū corpus aīalis interius ⁊ diſpoſitōe ⁊ nu/mero partiū ſic aſſimilari humano corpori ſicꝰ corpus porci. Unde phiſici ⁊ aliꝫ interiora hu/mani corporis inueſtigantes. porcorum in/teriora q̃ſi quoddā exemplar inſpiciūt. Ariſto teles. Porcꝰ. viij. menſium coit. ſed nūc debile quid generat. Multos filios facit ꝓpter mul/titudinē ſpermatis. cetera biſulca paucos fa/ciunt. viuit aūt vſq̃ꝫ ad annos. xv. Cū impin/guatꝛ coire pōt omni tꝑe. Porca pregnans eſt q̃ttuor mēſibꝫ. fertilis eſt in fetu. parit eñ. xx. fi/lios. ⁊ lactare nō ſufficit. ꝑ totū ventrē hꝫ mam/millas. Ex li. de na. rex. Porcus habet ꝑtātem coeundi multū ꝑ alijs aīalibꝫ. porce autem in/tantū efferari dicuntꝛ in coitu. vt hominem la/nient. maxime cādida veſte indutum. Phiſio. Agreſtes porci tēꝑe coitus bellicoſi ſunt. Et

vt habeāt durū coriū ꝯfricāt ſe arborib⁹. ⁊ poſt modū intrāt lutū: deinde lutū illū deſiccāt. poſtea pliant intātū vt ambo vl' vn⁹ eoꝝ moriat.

Operationes

A ¶ Aui. Porci ſanguis ⁊ hoīs ſiles ſūt in oīi re
ſiliter ⁊ carnes amboꝝ. ita vt qdā vēdiderit car
nē hoīs p carne porci. ⁊ latuit donec ī ea inuē-
B ti ſunt digiti hoīs: ¶ Sanguis tñ porci debi-
C lioris eſt virtutꝭ ſanguine hoīs. ¶ Fel porcinū
ceterꝭ fellib⁹ debili⁹ eſt: ſolutiuū tñ mali chimi
D ¶ Adeps porcin⁹ valet ad apoſtemata ⁊ ad ig-
E nis aduſtionē. ¶ Stercus porcinū cū aqua ⁊
vino confert ſputo ſanguinis ⁊ dolori lateris.
F ¶ Item sterc⁹ ſiccū cū aceto bibit ad infirmi-
G tatem lacertoꝝ. ¶ Os cauille porci ſi cōburat
⁊ fricent eo dentes ſolidant. Lotium porcoꝝ pdeſt albedini oculoꝝ. ſed eius ꝓprietas eſt vt lapides frangat ⁊c̄.

Capitulum .cxxi.

Pader. parias. preſter. Ex li. de na. reꝝ. Padera ē ſerpēs ī germania ad groſſitudinē hūani brachij. colore in ventre aureo ⁊ dorſo virenti. Hui⁹ flatus adeo noxius eſſe dr. vt ſi virgā recenter ceſam ori ei⁹ adhibeas. corticē eius flatu ſuo faciat in veſicas felleas ebullire: ſed ⁊ fulgentē gladiū ſi ori ei⁹ adhibeas veneno eū inficit. ⁊ vſq ad ſummū gladij pcurrens. Hic cū hominē in pede pcuſſerit: venenū ad cetera mēbra p momentū decurrit. ⁊ h̄ p nimio exceſſu caloris eiuſdem nature cuius ignis. q ſemp aſcendit. Cum autē aſcendēs cor tetigerit. tunc hō cadit ⁊ moritur. Cōtraq3 remedium eſt. vt homo pcuſſus in pede. ſuſpendat in altum p pedes demiſſo capite ſicq3 venenum nequit aſcendere. ſed inferius locus exciditur et per medicamenta ſanatur. ¶ Yſi. Parias eſt ſerpens q ſemp in cauda ambulat. ⁊ ſulcū facere videtur. De qua Lucan⁹. Quo contentus iter cauda ſulcare parias. ¶ Item preſter eſt aſpis qui ſemper ori patenti ⁊ vaporanti currit. Unde poeta. Oraq3 diſtendens auidus fumantia preſter. Hic quem pcuſſerit diſtendit enormiq3 corpulentia necatur. exuberatū em̄ putredo ſequit. Alexander Preſter eſt ſerpens fumū exalans. et in morſu ſuo tumorē tm̄ homini leſo adducens vt humana prorſus forma peat.

Capitulum .cxxij.

Rana. yſidorus. Rana a garrulitate vocata ē. eo q circa genitales paludes ſtrepit: ⁊ ſonos vocis importunis clamoribus reddit. ¶ Ex libro de natūris rerum. Ranarum coitus magis eſt de nocte q̄3 de die et in eorum coitu magna eſt mora multumq3 ſeminis effundunt. Ranas habet mare que alas habent. Et omnis piſcis fetus nutrit preter ranam. ¶ yſidorus. Ranarum quedā aquatice dicuntur. quedam paluſtres. quedam rubete ob id quia in vepribus ſunt grandiores cunctarum. Alie calamite vocātur eo q inter arūdines et frutices viuunt. minime omnium et viridiſſime. muteq3 ⁊ ſine voce ſunt. ¶ Ex li. de na. re. Rana vermis eſt quandoq3 colore viridis. ſed illa q rubet deterior eſt loquax eſt: et

aut leditur. In auguſto mẽſe nũq̃ poteſt os ſuũ pro quolibet miniſterio cibi vel potus vel vocis aperire. Quod ſi manu vel baculo temptaueris difficulter aperire poteris.

Operationes.

A ¶ Plinius li. xxxij. Rane iecur geminũ eſſe di-
cũt. Itẽ rane ſi viui ꝯcremenť in olla: cinis ea
rũ cũ melle alopitias replet. ac meli⁹ cũ pice li-
B quida. ¶ Ius rane in patinis decocte tuſſim
C fertur ſanare. ¶ Uermes nati in hoĩe ranarũ
tollunť felle. prodeſt ⁊ febri ranarum felliũ cinis.
D ¶ Ranis ex oleo ⁊ ſale decoctis vt ſuccus ſor-
E beatur tbetano medeť. ¶ Auicenna in ſecũdo
canone. Cinis rane poſitus ſup ſanguinis lo
F cum retinet eum. ¶ Idem confert apoſtema-
tibus cordarum iuncturarum ſuper effuſus.
G ¶ Rana cũ ſale ⁊ oleo decocta dicitur eſſe beza
bar lepre ac vermium venenoſorum comeſta
H ¶ Ex decoctione rane fluuialis os ad dolorez
I dentium colluitur et ſedatur. ¶ Corpus rane
petroſe et proprie pinguedo eius facilem facit dentium eradicationem. ipſa quoq̃ dentes eijcit animalium quando ſumunt eam.

Capitulum. cxxiij.

Rangifer ⁊ roſurella. Albert⁹ in libro de natur' aĩaliũ. Rangifer aĩal eſt in aq̃lonis partibꝫ verſus polũ articum generatũ. et in partibus noruegie et ſuetie. et in his que ſunt minoris latitudinis regionibꝫ generatũ. Et diciť rangifer quaſi rãmifer. Eſt eñ quaſi de figura cerui. ſed maius corpore ⁊ robore fortiſſimum ⁊ fuga celerrimum. tres ordines cornuum gerens in capite ⁊ in quolibet habens duo cornua. ita ꝙ caput eius videť virgulis circũpoſitum. duo ex his ceteris maiora habet in loco cornuũ cerui. et hec efficiunť in beſtia perfecte quantitatis. aliquãdo quinq̃ cubitorum et ramorum viginti quinq̃. duo aũt quaq̃ in medio capitis que ſunt lata in modũ cornuũ dame. ⁊ ſunt circũpoſita ramis multis et breuibus. duo aũt alia hꝫ in fronte. Et cum his omnibꝫ magis pugnat cõtra beſtias aduerſantes. ¶ Yſid. Roſurella eſt aĩal circa aquas habitans. vt frequenter muſtela maius ⁊ pirolo minus. In dorſo ſubrufum. in ventre candidũ. In terra facit habitacula. digerit ſtercus odoriferum valde. et muſco ſimile in odore. ſed impar virtute. ⁊ odoris violentia Uiſus hominũ fugit nõ tamen in loco ſtercus illud cõgerit ⁊ hoc mirum in beſtia. quia bonum ſuum preſto omnibus accipiendũ ponit. quo videatur bonum non inuidere.

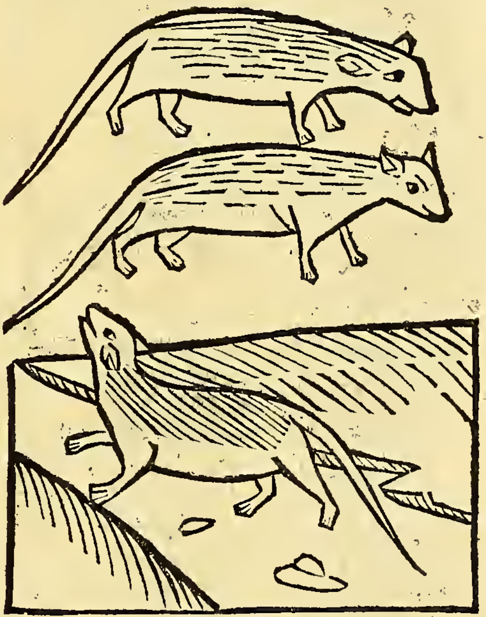

Capitulum. cxxiiij.

Rattus et Sorex. Actor. Rattus ſiue glis ⁊ ſorex ſpecies ſunt. Et cum ſorici nomen muris cõmunis vulgariter appropriatur. econtrario rattus in medicorum libris quaſi ꝓprio nomine mus vocatur. vnde ⁊ medici fimo ratti ad alopitias vtuntur. qui tamen videlicet rattus venenũ in cauda geſtare dicitur. Eſt autem rattus duplicis generis. ſcꝫ terreſtris et fluuialis. Ex libro de naturis rerũ. Rattus eſt murũ genus multo ceter' maius. hi adeo pernicioſi ſunt. cũ libidine accendunť. vt ſi eorum vrina parte aliquam hominis

nudā attigerit. carnes ei⁹ vſq̄ ad oſſa putreſce
re faciat. nec vuln⁹ in cicatricē vlteri⁹ inducit.
¶ Yſid. Sorex latinū eſt voca bulū. eo q̄ aīal
huiuſcemodi rodat ⁊ in modū ſerre pcidat.

Operationes.

A ¶ Belber⁹. Si domū ſuffumigauerī cū vngu
lā muli ſiniſtra nō remanebit in ea ſorex.
B ¶ Plinius libro. xi. Aures ſoricis ſunt piloſe.
C ¶ Dyaſcorides. Fimus aūt ſoricis cum aceto
tritus alopicias emendat cum roꝛe marino.
D ¶ Uſus ac bibitus calculos excludit.

Capitulum. cxxv.

Regul⁹. yſid. Regul⁹ ipe eſt baſiliſcus ſcʒ ſerpēs lōgitudine ſemipedalis albis maculis lineat⁹. Idē ⁊ ſibilus dr̄. q2 ſibilo occidit anteq̄ moꝛdeat vl' exurat. Reguli ſic̄ ⁊ ſcoꝛpiones arentia queq̄ ſectant. et poſtq̄ ad aquas venerint: ydrofobas et limphaticos faciūt. Gloſa ſup Eſaiā. xiiij. Regulus ipe rex ſerpentū q̄ ſolo viſu ⁊ flatu abſoꝛbet volucres: occiditq̄ hoīes. Unde ⁊ de achab ⁊ filio ei⁹ Ezechia ſic loquit ꝓpha. De radice colubꝛi egrediet regulus ⁊ ſemē ei⁹ abſoꝛbēs volucrem. Eſt aūt regulus ſerpēs pennat⁹. vnde vbi iuxta trāſlationē noſtrā legit volucrē abſoꝛbens: in hebꝛeo iuxta Hieronimū legit ſerpens volans. Actoꝛ. Hinc etiā alibi p eundeʒ ꝓphetam dr̄. In terra tribulatiōis ⁊ anguſtie leena ⁊ leo. ex eis vipera ⁊ regulus volās. Andromachus in libro de ꝯfectōe tyriace. Regulus q̄ ⁊ baſiliſcus ſerpens eſt ſubalbidus. ſuper cuius caput ſunt tres pilei. Quē cū videt aliq̄s paulo poſt moꝛit. et qū ſibilat moꝛit q̄ audit ſibilū ei⁹. Omis q̄ʒ beſtia de illo moꝛtuo comedens ſtatim moꝛit. Et eſt malignioꝛ ſerpentiū nec aptus tyriace. ¶ Ioꝛaib. Regulum ſi quod animal viderit vel audierit ydropicuʒ efficitur ⁊ moꝛitur. De hoc autem regulo plenius dicetur inferius in tractatu de auibus.

Capitulum. cxxvj.

Rinocephalus ⁊ Rinoceron. Phiſiolog⁹. Rinocephalus ceruicem habet equinā cū vniuerſo coꝛpoꝛe. flammis quas in oꝛe aſpirat hoīes pereunt. ¶ yſid. Rinoceron grece latine interptatur in nare coꝛnu. Idē et monoceron. id eſt vnicoꝛnus. eo q̄ vnū coꝛnu in media fronte habeat. pedū quattuoꝛ ita acutū ⁊ validum vt quicq̄d impetierit aut ventilet aut pfoꝛet. Nam ⁊ cū elephantib⁹ ſepe certamen habet. et in ventre vulneratum proſternit. Tante aūt dr̄ eſſe foꝛtitudinis vt nulla venantiū virtute capiatur. Sed ſic̄ aſſerūt qui naturas animaliū ſcripſerunt. virgo ⁊ puella proponitur que venienti ſynum aperit in quo ille omni ferocitate depoſita caput ponit: ſicq̄ ſopoꝛatus velut inermis capit. ¶ Ex lib. de naturis rerum. Rinoceros qui et monoceros habere dicit in media fronte coꝛnu robuſtiſſimū in lōgitudine quattuoꝛ pedum. Eoq̄ʒ aduerſus elephantes pleat naturaliter aluum petens quā ſolam intelligit ictib⁹ ſuis puiam. Cum aūt a venatoꝛib⁹ capit: ex ſola indignatione ſuperbū animal moꝛit. De illo inferi⁹ in capitulo vnicoꝛnus pleni⁹ dicet.

Capitulum. cxxvij

R Utela. Aui. Rutela eſt aĩal ſil'e aranee q̃ vocat̃ alpheed. ⁊ eſt venatrix muſcarũ. Spẽs eiꝰ ſũt multe ẜm Hal'. Eſt em̃ q̃dã rubea rotũda. q̃dã ãi alba rotũdũ hñs ventrẽ: paruũ os ſtellata. ⁊ ip̃a ẽ acuti dorſi cũ lineis lucidis. q̃dã ẜo citrina piloſa. et quedã vuea. ſ. ad nigredinẽ declinãs. q̃dã formicalis. q̃dã veſpal'. q̃dã egyptiaca. Ex morſũ eī eorꝫ fit dolor vehemẽs: ⁊ facit accidere dolorẽ capit' vehemẽtẽ ⁊ ꝓfunditatẽ ſomnij ⁊ ſuccedit ei mors

Operationes.

¶ Aui. In cura morſuũ ipoꝝ admĩſtrat̃ cãtõ vẽs õ attractõe ⁊ ſuctõe: ⁊ linit̃ cũ aq̃ ſalſa danturq̃ꝫ tyriace fini. ¶ Balneũ et tyna velociores ſunt res in ſedando dolores eoꝝ: cũ em̃ humectant̃ in tyna dolor ſedat̃. ⁊ cũ egrediũtur ab ea redit. vñ oportet vt iugiter ⁊ oĩ hora balneent̃.

Capitulum. cxxviij.

R Ubetũ ſiue rubeta. Actor. Rubetũ eſt aĩal ac venenoſũ rane genus qð vulgo craſſan dr̃. Ex li. de na. rerũ. Rubeta diuerſis referta medicaminibꝰ: q̃n vult deponit ac reſumit. ⁊ hec aſſidue ĩ paſtu facere dicit̃. Venena ẜo nũq̃ꝫ deponit: ſꝫ tãq̃ꝫ arma ſua penes ſe reſeruat. Habent gemina cornua veneficioꝝ plena. ¶ Pli. li. viij. Rane rubete quarũ et in terra et in humore: vita eſt plurimis referte medicaminibꝰ deponere ea aſſidue ac reſumere paſtu dicuntur: venena ſibi tm̃ reſeruantes.

Operationes.

¶ Carnibus (vt dicit yſidorus) earũ in hamũ poſitis precipue purpureas allici certũ eſt. A
¶ Contra venena marini leporis et rubete cinis earũ remedio eſt in aqua potatus. B

Capitulum. cxxix.

S Alamandra. yſidorꝰ. Salamãdra dicta eſt eo q̄ cõtra incẽdia valeat. Cuiꝰ inter om̃ia venenata maxima vis eſt. Ex li. õ na. reꝝ. Salamãdra quã nõnulli cameleontẽ. i. leonẽ terre vocãt. Eſt animal quadrupes. faciẽ habens lacerte. vel (vt dicit Ariſtoteles) faciẽ habet inter faciẽ porci et ſimie. in igne viuit. ⁊ incendiũ extinguit: profert etiam quandaꝫ lanam pallidam. de qua cõtexte zone cõburi non poſſunt. Eſt autẽ ſplene carens: et contra omnia animalia. Jecur habet in ſiniſtra parte. In extis quoq̃ꝫ viſceruꝫ magna eſt in eo varietas a ceteris animalibꝰ: macra eſt valde. q̄ parũ habet de ſanguie. Ideoq̃ꝫ timoroſa eſt

valde qꝛ diminuitur in ea caloꝛ q̄ eſt incentiuus audacie. Coloꝛ eius eſt varius ac per momenta mutabilis. Q ua gallinarũ moꝛe gignit. et ex eius fetus producit. In hoc autem genere nõ eſt maſculus neq3 femina ſed omnes gignunt ¶ Alexander papa (vt fertur) Ex huiꝰ animalis lana veſtimentũ habuit qđ cũ ad mundiciã aliquando lauari deberet: non aliis aquis abluebatur. niſi q in ignẽ proiiciebatur. ⁊ p ignẽ candeſcebat. ¶ Plinius li. xxix. Panis coctus liguis a ſalamandra cõtactis interficit.

Operationes.

A ¶ Dyaſcoꝛides. Salamandre virtus ſtiptica eſt et calida recteq3 miſcetur medicaminibus ſtipticis: et improbos capillos qui ſunt in palpebris amputat.
B ¶ Seruatur autem ſic. caput et pedes ei tolluntur. ſicq3 quod remanet in melle mittitur: et cum opus fuerit in vſum aſſumitur.
C ¶ Plinius libꝛo. xxxii. Teſtudinis marine carnes admixte ranarum carnibus preclare contra ſalamandras auxiliantur.

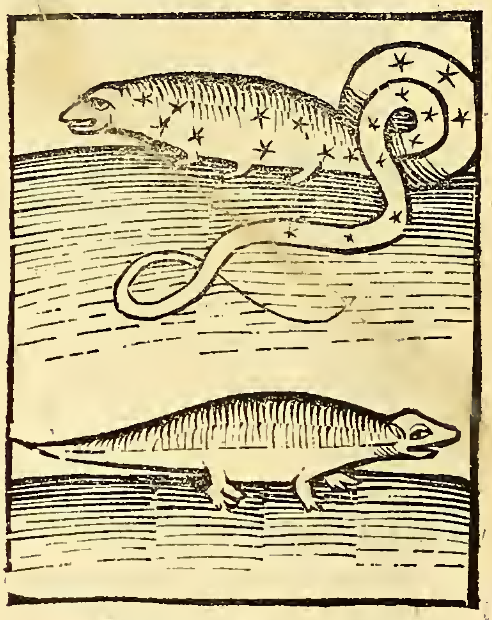

Capitulum. cxxx.

Saura ⁊ Stellio. yſidoꝛus. Saura lacertus eſt qui quando ſeneſcit excecãtur oculi eius: et intrat in foꝛamen parietis aſpicientis ꝯtra oꝛientem. et oꝛtum ſolis intendens illuminatur. Rudolphus ſup Leuiticũ Stellio ⁊ lacerta ſunt animalia infirma: malicioſa tamen ⁊ reptilia venenata. Ex li. de natu. rerum. Stellionis venenũ moꝛtiferũ et cõtra illud remediũ fit ex tritis carnibꝫ ſcoꝛpionis. ¶ Plinius li. xxx. Stellione nullum animal fraudulentius. hunc inuidere homini tradunt et inde ſtellionũ nomẽ in malũ eſſe trãſlatũ dicũt: ſic eũ capiũt. Eſtatibꝫ obſeruãt cubile ipſiꝰ qđ eſt in locis hoſtioꝝ vel cardinibꝫ feneſtrarũ: aut i cameris vel ſepulchꝛis. Ibi vere incipiẽte fiſſis harundinibꝫ textas apponũt caſas quaꝝ anguſtiis etiã gaudet eo faciliꝰ exuens coꝛpoꝛem circũdatũ: ſꝫ eo relicto remeare nõ poteſt.

Operationes.

¶ Gualil. id eſt ſtellio. longam habet caudam ⁊ paruum caput et nõ eſt lacertus. ¶ Caput etiã et coꝛpus eiꝰ ab illo ſunt diuiſa ſꝫ foꝛtaſſe primus ei eſt in natura. ¶ Caro eiꝰ multũ calida eſt. In ipſo eſt virtus extrahens ſurculas ⁊ ſpinas. ¶ Sanguis eius valet albugini oculoꝝ. ¶ Adeps eius foꝛtiter impinguat. Stercꝰ eius tritum eradicat verucas.

Capitulum. cxxxi.

Sanguiſuga. Ex lib. de naturis rerum. Sanguiſuga eſt vermis aquatilis oſſibꝫ carens et pedibꝫ ac pennis. hominem impetit ac beſtias vt ſanguinẽ eaꝝ ſugat Cuius ſacietate nimia moꝛtem ſibi ſepius acceſſit. Os habet ad modũ trianguli. Unde et vulnus relinquit. Cũq3 carni adheſerit: quanto magis trahitur: tanto foꝛtius inſidet donec rumpatur. Itaq3 ſanguinẽ putridũ extrahit et aliũ ſanando ſeipm occidit. Quidam aũt his vermibꝫ minꝰ ſapienter ad ſupfluũ coꝛpis ſanguinem hauriendũ ſe pꝛebent niſi coꝛruptionem nimiã inſentiãt. Nam in homine ſano nobilioꝛem ac bene digeſtũ ſanguinẽ extrahũt. Melioꝛes aũt ac minus nociue dicuntur ille q̄ rugate

ac lineate in dorſo ſūt. deteriores ꝑo q̄ nigre ſanguiſuga cū vrticis ac tribulis pungit̄ vt ve nenū euomat. ſcꝫ qđ in beſtijs aut bufonibus aut ſerpentibꝫ aquaticꝭ hauſerit. ¶ Auicenna in ſecūdo canone. Aliquādo quedā aque ſanguiſugas habent paruas. quarꝫ occultatio difficile facit ab eis cauere. ideo degluciunt̄. et aliquando pendent in manifeſto gutturis: qn̄qꝫ in interiori parte meri. qn̄qꝫ vero ꝑueniūt ad ſtomachū. Cūqꝫ diu moratur ſugit ex ſanguīe quantitatē magnā. ſicqꝫ creſcente illiꝰ corpore q̄ntitas eiꝰ apparet. Ei ergo in q̄ ſuſpendit: accidit anguſtia ⁊ triſticia a cſputū ſanguinis.

Operationes.

¶ Auicenna in libro vt ſupra. Quandoqꝫ quidem curatur cum medicinis gargariſmorum ſi fuerint prope guttur.
¶ Cum eis vero que vomitu exſolutione vermes educunt. ſi fuerit ſtans in profundo et in ſtomacho.

Capitulum. cxxxij.

Crabrones. yſidorus. Scrabrones a cabo. id eſt caballo vocati ſunt. eo ꝙ ex eis creentur. Sicut autem ſcrabrones naſcuntur de carnibus equorum putridis: ita ex eis iterum ſepe naſcuntur ſcarabei vnde cognominati ſūt. vt infra in tractatu de auibus latius agetur.

Capitulum. cxxxiij.

Salpiga: ſcitalis: ⁊ ſeps. yſid. Salpiga vł ſalpinga ſerpēs eſt q̄ nō videt̄. Idē Scitalis dicta eſt eo ꝙ tanta tergi varietate ꝑfulget vt notarꝫ gratia retardet aſpiciētes: ⁊ q̄ reptādo pinguior eſt: q̄s aſſeq̄ nō valet miraculi ſui ſtupētes capit. Tanti āt feruoris eſt vt etiā hiemis tpe exuuias corpis feruētꝭ exponat. De q̄ Lucanꝰ. Et ſcitales perſis etiā nūc ſola pruinis exuuias poſita ſuas. Solinꝰ Scitalis hiemales exuuias ꝑma ponit. ¶ yſi. Seps eſt exigua ſerpēs: q̄ nō ſolū corpꝰ: ſed ⁊ oſſa veneno ↄſumit. Cuiꝰ poeta ſic meminit. Oſſaqꝫ diſſoluēs cū corpe tabificꝰ ſeps. Idem ſeps ē tabifica aſpis: q̄ dū momorderit hoīem ſtatī eū ↄſūit: ita vt liq̄fiat torꝰ i ore ſꝑpētꝭ. Luca. Parua mō ſꝑpēs ſꝫ q̄ nōnulla cruēte mortꝭ hꝫ tm̄ ⁊c. ⁊ poſt eripiūt oēs aīaꝫ. tu ſola cadauer.

239

Capitulum .cxxxiiij.

Situla. Spuens. ꝛ Syrena. Ex li. de na. rerꝝ. Situla ſerpēs eſt puꝰ ꝛ malicioſus. q̄ hoīez ſiti interficit. hic tanta varietate refulget: vt intuētes pulcritudine retardet. ꝛ quē natura dedit reptādo pigriorē miraculo ſtupētes detinet q̄s aſſeq̄ nō valet. Eſt āt tanti feruoris vt ī hieme pellē deponat. huiꝰ morſu q̄ tāgiť igneo correptꝰ ardore ſuccendiť ¶ Actor. Situla genꝰ eſt aſpidis. qđ grece đr dypſa. De q̄ pleniꝰ dictū eſt ſ. ca. li. ¶ Auicēna Spuens đr qđā ſerpēs. q2 ſputo ſuo interficit illud ſup qđ cadit. qđ. ſ. ſputū ꝑijciūt dētes eiꝰ ꝯſtricti ſup alios. Odor etiā ſputi ipſiꝰ interficit. lōgitudo eiꝰ eſt vſq̄ ad duos cubitos. ꝛ color eiꝰ cinericeus ad citrinitatē declinās. ꝛ illū quē mordet interficit anteq̄ꝫ redeat. Quez em̄ mordet ſine ſenſu remanet ꝛ ſine motu q̄etus. ꝛ ꝓfunde dormiēs poſt ſaltos ꝯtinuos ꝛ clauſionē oclorꝝ ꝛ torſionē colli. ꝛ ſpaſmū ꝛ pulſū inordinatū. ꝛ nō ſentit dolorē inteſtinorꝝ. ꝛ intromittit digitos in guttur ſuū vt euomat. ¶ yſiđ. Syrene ſūt in arabia ſerpētes cū alis q̄ plus currūt q̄ꝫ eq̄. ſꝫ etiā volare dicūť. Quarꝝ tm̄ vꝰ eſt vt morſum ante mors inſequať q̄ꝫ dolor.

Capitulum .cxxxv.

Symia. Ex li. de na. re. Symia ē beſtia ꝯdēſa villo. ī exteriorib9 mēbris ſuper oīa aīalia ſīlať hoī corpis diſpoſitione: interiꝰ āt nullā cū hoīe diſpoſitionē habēs cōmunē aūt oīb9 aīalib9 minorē. ergo oēs fere beſtie mām̄illas hn̄t in poſteriori ꝯ renes vt eas in ferꝰ poſitas fetus attingerē poſſint: ꝛ ꝓmptas hr̄e cū velint. Homo vo ꝛ ſymia hn̄t eas in pectore. q2 natura dedit eis manus abiles ad omnem actū. qb9 eleuare poſſint fetus a terra ꝛ aptare illos ad vbera. H āt illi deeſt humani corpis. q2 caret vmbilico. vga q̄ꝫ maſculi eſt vt vga canis. Calcaneum hꝫ in pedib9. et ꝓpter h̄ erigiť vt hō ſtat. ꝛ currit q̄nq̄ꝫ. ſed h̄ nō pt niſi modice. q2 natura beſtiā hāc ꝯdidit in faciem eſſe ꝓſtratā. Nam ſolus hō naturaliter erectā hꝫ ſtaturā. Hec beſtia geſtu inq̄eta eſt. morſu ferox. cauda caret. ꝛ pre ceteris aīalib9 guſtu viget. Nuces ꝛ poma libēter comedit. ſꝫ cū in eis amarū corticē reperit totū ꝓijcit. ſicq̄ꝫ ꝓpter amarū dulce reſpuit. In India dicit Pli. eſſe ſymias toto corpe cādidas. ¶ Alexander. Symia domeſtica dn̄m ſuū agnoſcit poſt multa reuertentē annorꝝ curricula. ¶ Ex li. đ na. re. Symia ad oēz ludū docibilis eſt. et ad ferocitatꝭ obliuionē. nūq̄ꝫ tn̄ ſic eſt manſueta vt nō ſit rabida. libēter cū pueris ludit. ꝛ ſi copia data fuerit eos aliq̄n ſtrāgulat. Si q̄s eā leſerit diu ꝯ eū rancorē cuſtodit. Ingenio pollent. ꝛ emulāť q̄cq̄d vidēt. vn̄ faciliꝰ incidūt in manꝰ venatorꝝ. habitāt āt in arborib9 vel rupibus. At vbi eas habitare venatores viderint acceptꝭ calciamētꝭ hoīm vadūt ꝛ ſedēt in locꝭ vbi ab illis videri pn̄t: induūtq̄ꝫ calciamēta illa pedib9 ſuis ac diligētiꝰ ligāt. ꝛ poſt h̄ exponētes ea ſub arbore relinquūt ꝛ ꝓcul abeunt. tūc ſymie deſcēdentes: qđ eos facere viderūt imitāť. ſicq̄ꝫ calciate capiūtur. ¶ yſiđ. Symie nomen gre. eſt. i. preſſis narib9. vn̄ ſymias dicimꝰ eo q̄ ſupꝓreſſis narib9 ſint ꝛ facie feda ꝛc̄.

Capitulum.cxxxvj.

SCorpio. Ex li. d̃ na. re. Scorpio blandum ⁊ q̃ſi v̾gineũ d̾ h̾re vultũ. ſ; h; in cauda nodoſa venenatũ aculeũ q̄ pũgit ⁊ inficit ꝓximantē. Ferit āt obliq̄ ictu ⁊ inflexo. nulloq; momēto meditari ceſſat ⁊ occaſiones inuenire feriendi. homini āt ab eo ꝑcuſſo putat̾ remedio eſſe cinis eius potat⁹ cũ vino. Sol⁹ infectoꝝ ſcorpio caudā h;. Duos habet aculeos. vt dic̄ Ariſ. Terra viuit. ⁊ ī vere ouat. ⁊ in autũno ſimiliter. Pariũt v̾miculos ouoꝝ ſpecie. q̄s cũ parens deuorare voluerit. illi īmunes ſũt q̄ ſe clunib⁹ m̄ris imponũt. Porcus niger ſi a ſcorpione ꝑcutit̾ ꝓculdubio moritur. Alteri⁹ v̾o coloris porc⁹ euadit q̄n̄q; et nō ſp. ¶ Yſid. Scorpio v̾mis eſt terren⁹ q̄ poti⁹ v̾minibus aſſcribit̾ nō ſerpētib⁹. Gloſa ſup Lucam. Ecce inq̄t dñs dedit nob p̾tātez calcādi ſuper ſerpētes ⁊ ſcorpiões. Sũt em̄ ſcorpiões q̄ cauda inſidiāt̾ occulte: ſerpētes q̄ dēte ledũt apte. Ipſoꝝq; venenat⁹ acule⁹ retro eſt timendus.

Operationes

A ¶ Palladius. Scorpiones eriſtimant aliqui
poſſe fugari. ſi aliq̄ ex eis v̾ant̾ ī medio dom⁹.
B ¶ Auicēna in ſecũdo cañ. Sputũ hoīs ieiuni
C ſcorpiones interficit. ¶ Item raphanus ſcorpioni aduerſat̾. ita ꝙ ſi fruſtũ raphani imponatur ſup eũ morit̾.
D ¶ Eius etiā aqua in h̾ expertaeſt. ⁊ fortior eſt. Si ſcorpio momorderit aliquē qui raphanum comederit nec ei nocebit.
E ¶ Auicēna in. iiij. cañ. Scorpionis punctura curatur ꝑ canones cōmunes. ⁊ per vaporationem cum ſale et milio. et ſimilibus.

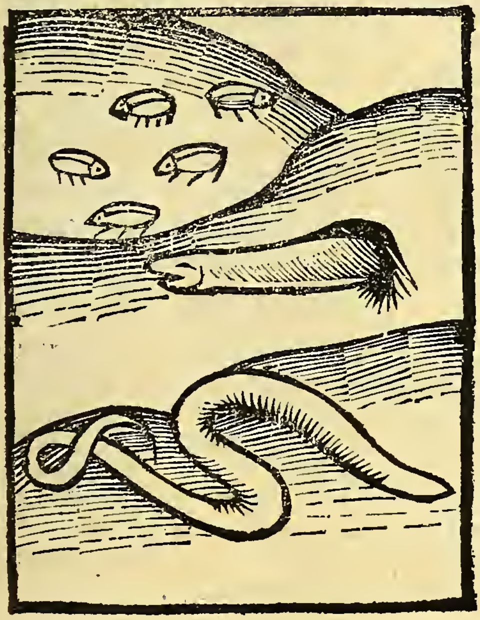

Capitulum.cxxxvij

SEta. ſimultas. ⁊ ſolifuga. Ex li. de na. reꝝ. Seta ē v̾mis (vt q̄dā dicũt) ſ̾pēs a re nomē hñs. Eſt em̄ tenuiſſimus inſtar ſete. fere cubitalis lōgitudīe dur⁹ ⁊ alb⁹. nihil differēs vtraq; extremitate quippe cui caput nō ē. ſ; ſerpit vtrobiq;. hic in aq̄s corrupt; nec tñ fetidis naſcit̾. adeo dur⁹ eſt: ꝙ vix pede ꝯteri poteſt. Huius veneni tanta vis eſt vt ab hoīe potu hauſt⁹ elanguere eũ et tabeſcere faciat donec cum diro cruciatu vita exuat. ¶ Ex Papia. Simultas eſt ꝓprie vermis in capite arietis. qui dum mouet̾ facit eũ repedare. Ex eodem. Simultas eſt vermis in capite aīalis cornua habentis. cōmo...ens eum ad feriendũ cornib⁹. ¶ Yſid. Solifuga ipa eſt muſaraneus Solinus. Sardinia q̄dem abſq; ſerpētibus eſt. Sed q̄d alijs locis ſerpens eſt. hoc eſt ſolifuga ſardis agris q̄ occulte reptat. et per imprudentiam ſup inſidentib⁹ peſtem facit huic incōmodo accidit herba ſardonia: quā de fluuijs fontanis ꝓuenit largius iuſto. Hec ſi edulio fuerit veſcentibus neruos contrahit. deducit ora rictu. vt qui mortem intereant facie velut ridentium ⁊c̄.

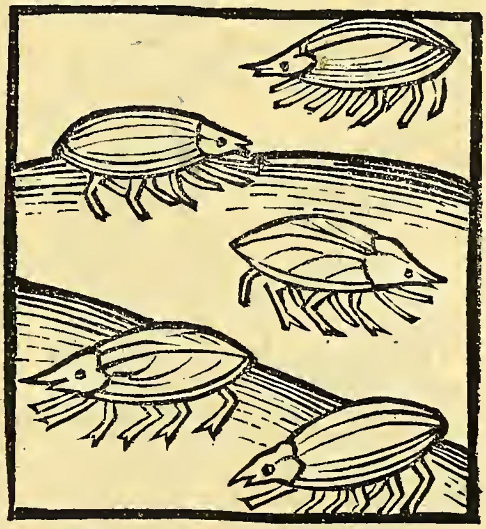

Capitulum.cxxxviij.

SPoliator ac ſtella colubri. Ex li. de na. reꝝ. Spoliator colubri eſt vermis coloris aurei. q̄ etiā; virorem ad vmbrā habet. hic paruus ⁊ inualidus cũ ſit anguem aſtutia decipit. et inde nomen accepit. Nam vbi colubrum ad eſtum cubare viderit ꝑ caudā eius aſcendens ad caput tranſcurrit. Eum q; prius quaſi fricando permulcet: et demum

moꝛſibꝰ carnes eiꝰ aggrediť. anguis leſa fugit pſecutoꝛ ꝛ inſeqť: ac letali moꝛſu inſiſtit. donec interioꝛa cerebꝛi penetret. ac pempti carnibus ſatieť. hic a qͣbuſdã ṽmis aureus dr. Dicit aũt Ariſt. de vermibꝫ coloꝛis aurei. ꝙ qñ nati ſũt pmo quidẽ a parẽtibꝫ cibanť. deinde ſine cibo pmanẽt diebꝫ mltꝭ. ꝛ ita iacẽt imobiles vt moꝛtui videanť. Poſt tempꝰ ãt a natura pfixũ reuiuiſcũt ſibiqꝫ puiſuri ad paſtũ ſurgũt. Ex li. vt ſup. Stelle figura ṽmis eſt q̃ nocte vt ſtella lucet. nũqꝫ niſi magnis imbꝛibꝫ puenit ꝛ ſerenitatẽ adeſſe ſignat. huiꝰ tãtus rigoꝛ eſt vt ignẽ tãgẽs nõ alio mõ ꝙ̃ glacies extinguat. huius ſanie ſi caro hoĩs ɔtacta fuerit capilli defluũt. Idqꝫ qđ ɔtactũ eſt coloꝛem in viroꝛẽ mutat. hi ṽmes nil gignunt. nec eſt in eis mas vel femia

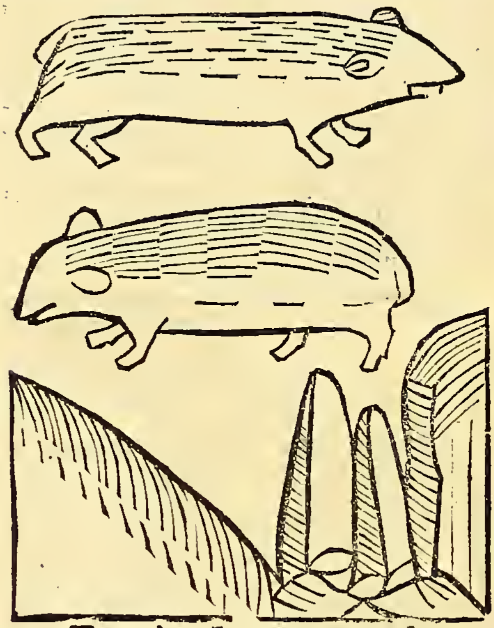

Capitulum.cxxxix

Talpa. Ex lib. de na. rerum. Talpa eſt animal paruum. nigrum et cecum. de terra genitum. compluta et lutulenta Sed coꝛrupta. Huius pellis multoꝛum pilorum eſt ꝛ ſuauis valde. ſed teterrimum coloꝛẽ habet. In terra habitat. vermiũ eſca viuit. in fame quoqꝫ terrã comedit. ¶ Rudolphꝰ. Talpa eſt animal cecum quod dicũt ex terra ſimul ac pluuia creari. ¶ Yſidoꝛus. Talpa dicta eſt eo ꝙ perpetua cecitate tenebꝛis damnata ſit. Eſt enim abſqꝫ oculis. ſemper terram fodit et humum egerit et radices ſubter frugibus comedit. quam greci afflata vocant.

Operationes.

¶ Talpa cõbuſta in puluerẽ ꝛ ſparſa cũ albugine oui ſuper faciẽ remediũ eſt ɔtra lepram ¶ Sanguis eius ſi ſuper caput pilis nudatũ declinatur pilos redire cogit. ¶ Actoꝛ. Fertur etiam ꝙ cinis talpe combuſte valet contra fiſtulam. videlicet ad eius putredinem conſumendam. ¶ Haly. Soꝛices magni talpe ſi ponantur ſuper ſcoꝛpij percuſſionem ſanat.

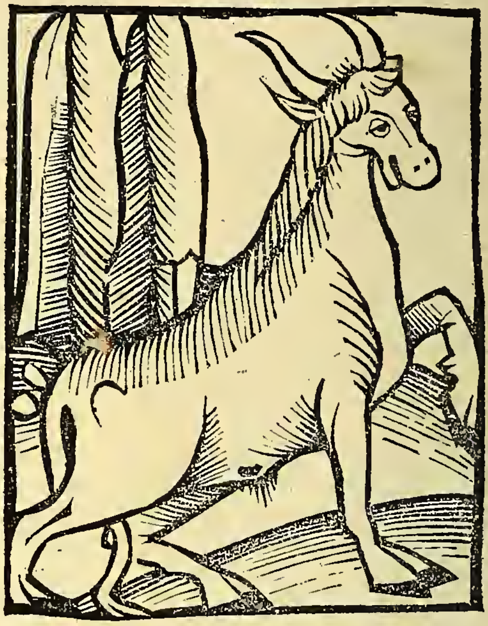

Capitulum.cxl.

Thaurus. Ex libꝛo de naturis rerum. Thaurus eſt animal robuſtũ. ꝛ inter om̃es beſtias ſociales ſatis mãſuetuꝫ. pterqꝫ ad eas que rapacitate ceteris aduerſantur. hi ſimul adunate creberrime pugnant. et in pꝛeliando linguas expertas habẽt. dentibus nil agunt. ſed tm̃ coꝛnibꝫ. frontem habent validam ad omne pꝛelium. membꝛaqꝫ in eis foꝛtioꝛa ſunt caput et collum. ꝓpter hec iuga ligãtur eis in capite et in humeris ſicut equis.

Operationes.

¶ Eſculapiꝰ. Thauri coꝛnu ſerpentẽ fugat et ſanguis eiꝰ eos iterficit. maclas qꝫ faciei delet ¶ Fel eiꝰ cũ melle ꝛ balſamo ocloꝝ vicia curat ¶ Sepũ eiꝰ cũ reſina ꝛ cera duricias oẽs mollit. ¶ Medulla eiꝰ cũ vino tpata tremuloſos curat. ¶ Fimus eiꝰ tumoꝛes atqꝫ duricias ſoluit. ¶ Aui. Fel thaurinũ ɔfert vlceribꝫ in aure recentibꝫ. ¶ Etiã vlceribꝫ ani. Fitqꝫ ex eo linimentum ad doloꝛem matricis.

¶ Dyaſcorides. Fel thaurinum mixto felle hircino. ſquinanticos curat.
¶ Vulnera et cicatrices ſanat. mixtum lacti dolores auriū mitigat. pluſq̧ mixto lacte mulierum. ¶ Sanguis thaurinus diaforetic⁹ eſt et malacticus. duricias ſoluit. et cathaplaſma adhibitus medetur ꝛc.

Capitulum. cxli.

Tarandrus eſt animal (vt dicit Plinius) cui magnitudo bouis eſt. caput magis ceruino ne ab ſimile. cornua ramoſa. vngula bifida. villus magnitudine vrſorum. Cūq̧ libuerit ſui coloris eſſe aſini ſimilis eſt. Tergori tanta duricia eſt vt toraces ex ea faciant. colorem omnium arborum. florum fruticum. locorumq̧ reddit. in quibꝫ metuens latet. ideoq̧ raro capitur. Hoc ergo animal cytharum mutat colores. nec aliud ex his que pilo veſtiuntur: niſi in indis. et licaon. cui iubata traditur ceruix. Nam thoe quod eſt luporū genus longitudine procerius breuitate crurum diſſimile. ſaltu velox. venatu viuens. innocuum homini. habitum. non colorem mutat. ꝑ hyemes hircus. eſtate nudus. Actor hoc animal quod Plinius vocat tarandrum idē eſſe eſtimo. ꝙ iuxta Solinum vocaui parandrum quod vitio ſcriptoris attribuendum puto. et q̄ debeat eſſe littera capitalis. ſcilicet vtrū p vel t incertum habeo.

Capitulum. cxlii.

Taxus in li. de na. rerꝫ. Taxus eſt aīal magnitudine vulpis. hꝫ crura breuia. nec in vtroq̧ latere eq̄lia. ſꝫ in ſiniſtro breuiora. vnde fit vt in folliculas rote q̄s attritione currus faciūt. poſitis pedibꝫ dextri laterꝭ valenter currat ſicq̧ ſuos ꝑſecutores effugiat. Pellem habet villoſam ⁊ ſatis rigidā albis nigriſq̧ pilis ꝯtextā. ¶ Yſi. Taxus eſt aīal agreſte magnitudinē fere vulpis hñs in corꝑe. ſed humilioris ſtature ꝙ tibias hꝫ curtas. Pilum habet griſci coloris. cutem durā atq̧ ſordiſſimā. dentes acutos. Et cū a canibꝫ vel a ceteris animalibꝫ infeſtat̄ ſeipm̄ reſupinat. et dentibꝫ pedibuſq̧ repugnat. Fertur autē huic vulpes quodāmodo eſſe ꝯtraria. Vulpes eñ nūq̄ ſibi foueā parāt ſed foueā taxi ꝑ dolum occupant. Cum eñ eum exiſſe inde ſcit. ad introitū vadit. et ibi ſtercorat. ſicq̧ taxo ꝓpter immundiciā locum deſerente vulpes eum occupāt.

Operationes.

¶ Ex li. de na. rerū. Taxi ſagina luna creſcente auget̄: decreſcente minuit̄. ita ꝙ ſi occidatur in vltimo lune defectu. nō inuenit̄. hmōi ſagina ꝯficiuntur vnguenta. quibꝫ ſedant̄ renum dolores mēbrorū q̧ leſiōes. ⁊ h̄ mirū ꝙ beſtia licet ex vna ꝑte ſit medicinalis morſus tñ ei⁹ plerūq̧ grauiſſim⁹ ē ⁊ exitialis. ſꝫ h⁹ rō eſt quia viui ſcabronibꝫ ⁊ aīalibꝫ q̄ in terra repūt ac veneni fera ſūt. iōq̧ dētes ei⁹ inficiūt. ¶ Eſcul. Adipe taxiōis inuncti febriētes ſanant̄. ¶ Cerebꝝ ei⁹ cū oleo coctū oēs dolores curat. ¶ Eiuſq̧ teſticuli cū melle cocti libidinem accendunt.

A B C D

Capitulum. cxliii.

T Ragelaph' ⁊ Tragodita. yſi. Tragelaphi a greco noīati ſunt q̄ cū eadē ſpē ſint vt cervi villoſos tñ hñt armos vt hirci. ⁊ ꝑitis menta hirſuta barbis. q̄ nō alibi ſunt ꝗ̄ circa phaſidē. Pli. Tragelaph' eſt eadē ſpē barbatū ⁊ armoꝝ villo diſtās quē tragelaphon vocāt: nō alibi ꝗ̄ iuxta phaſin amnem naſcēs. Helymād'. xi. li. Dict' āt ē tragelaph' q̄ſi hirco ceruus. Nam tragos hircus. laphos ceruus. Eſt aūt q̄ntitate ⁊ formā ceruo ſimilimus: ſed villoſos habet armos vt hirc'. Ex li. de na. reꝝ. Tragodita ſola inter beſtias deiectis cornibꝫ obliq̄ ceruice paſcit'. vt mag' videat' herbā ſic ore attractam ſecare ꝗ̄ alioꝝ aīalium more carpe. habet em̄ cornua lōga. ꝑ decliuū capitis ⁊ maxillaꝝ ad terraꝫ vſq; dependentia que ꝓhibent eam in terra iuxta morē paſcere.

Capitulum. cxliiij.

T Erredo. Bartholomeus in libro de ꝓprietatibꝫ rerum. Terredines vocant greci lignomꝛu vermes: eo ꝙ terendo edant. Ex humore autem corrupto in arboribꝫ derelicto ſub corticibꝫ arboꝝ ⁊ in medullis generant'. maxime autē in arboribꝫ generant' qñ i oportuno tpe arbores reſecant' vel plantāt'. ⁊ h' ē i plenilunio potiſſime. Terredo ita ꝗ ligni vermiculus in ſubſtantia eſt molliſſim' ⁊ inde tñ corrodit et cōminuit duriſſima ligna et ſubtiliorem pulverem ꝗ̄ poſſit tinea facere.

Capitulum. cxlv.

T Ynea. Bartholome' in libro vt ſupra. Tynea eſt veſtimentoꝝ vermis dicta: et eo ꝙ teneat: et eo vſq; veſtibꝫ inſideat quas corrodit. et ex veſtiū corruptōe gignit'. qñ ſcꝫ veſtis aliquādiu in aere groſſo cōp̄mitur nec ventu perfunditur et in puro aere libere nullatenus explicatur. inſenſibiliter autem panni in ſuperficiem conſumit: et cū ſit ſenſibile animal. infra panni ſubſtantiaꝫ ſe occultat ꝙ vix vnq̄ videri i oculis ſe permittit.

Operationes.

¶ Amara ⁊ odorifera tinee fugiūt ad veſtes reſperſas talibꝫ de facili nō accedunt. ¶ Et ideo folia lauri. cedri ⁊ cipreſſi. ⁊ hmōi poſita in ciſtis vel veſtes ibi repoſitas et libros corrumpi a tineis non ꝑmittant. ¶ Conſtan. Eſt quedā ſcabies capitis que ꝓpter ſuā tenacitatē et adherentiā tinea eſt dicta. De qua quere infra in tabula de infirmitatibus quō ſit curanda.

Capitulum. cxlvj.

Tyrus. Ex li. de na. rex. Tyrus eſt ſerpens in partib9 Hiericho circa ſolitudines iordanis. infeſtus auib9 ⁊ animalib9. maxime ouis auiū que cum ipſis auibus comedit. Huius carnes confecte cū quibuſdam admixtis omne toxicum venenū expellunt. quā ꝯfectionē tyriacam dicūt. Ferūt aūt nōnulli hunc ante paſſionem chriſti nullū habuiſſe remediū. maximeqꝫ fuiſſe hominib9 infeſtum. Ipſa vero die paſſionis vnū ex eis infeſtiſſimū: circa partes hieruſalem caſu fuiſſe cōprehenſum. ⁊ ad chriſti latus fuiſſe cruce ſuſpenſum. atqꝫ ex illo die totum illud ſerpentis genus accepiſſe virtutem ꝯtra omē venenum. ¶ Actor. Tyrus idem eſſe fertur qđ vipera. Nam et autores in medicina loquentes de carne ſerpentina vel tyriaca conficienda raro vel nunquā de tyro ſub hoc nomine faciunt mentionem ſed de vipera. A tyro vero denominatiue dicitur tyriaca.

Operationes

¶ Auicenna in canone. v. Tyriaca affarath id eſt a morte liberans ſublimior eſt et medicinarum compoſitarum. propter multitudinem ſui iuuamenti proprieqꝫ in venenis q̄ ſūt ex puncturis vel morſibus. vt ſerpentium et ſcorpionis et canis rabioſi.

¶ Ex libro de naturis rerum. Tyriaca cū ex tyri carnibus admixtis quibuſdam ſit cōfecta omne aliud venenum extinguit. ſed cōtra venenum ipſius tyri nihil prodeſt.

Capitulum. cxlvij.

Tigris. yſid. Tygris vocata eſt ꝑpter volucrem fugā. ſic em̄ noīant Perſi et Indi ſagittā. Eſt beſtia varijs diſtincta maculis virtute et velocitate mirabilis: ex cui9 nomīe tigris fluuī9 appellatꝰ eo ꝙ rapidiſſimus ſit omniū fluuioꝝ. Has aūt magis hircania gignit. Phiſiolog9. Eſt aūt tygris aīal ſeuiſſimū et incomparabili rabie ſeuiens precipue quando raptis catulis inſequitur venatores. ¶ Plinius. Tygris totus fetus qui ſemꝑ numeroſus eſt ab inſidiatore rapitur.

Capitulum.cxlviij.

Ortuca τ Taranta. Ex li. de na. rer. Tortucā de genere ſerpentiū quidā eſſe volūt. veneno quidem in vita caret: ſed nequaquā poſt mortē. Nam renes eius (vt dicit Ambroſius) ſi quis poſt mortē nudo pede calcauerit veneno ſtatim inficit̄. Eſt autē duorū pedū. Caput habens vt bubo. caudam vt ſcorpio. duobus ſcutis duriſſimis quaſi teſtis tegit̄. quibus adeo ſe induit vt difficulter etiā validiſſimis ictibus perimi poſſit. Ouat vt gallina. ſed oua eius ad comedendū ſunt nociua. Tortuca femina (vt dicit Ariſto) nō habet niſi vnā viā exitus ſuperfluitatū. Quis habeat veſicā contra omniū animaliū naturā habentium: plumas aut ſquamas aut corticē. Nam iſta omia nō habēt veſicā. Actor. Tortuca dicitur et teſtudo. quia teſte tegminibus adopta eſt in cauerne modum Harū plurime ſunt aquatice. de quibus iam dictū eſt. Quedam vero terreſtres. que et ſilueſtres dicunt̄. nec ſunt venenoſe: ſed ab hominibus comeduntur. ¶ Phiſiologus. Tarante ſerpētes ſunt modice quantitatis a quibus puncti vehementer anguſtiantur. Et niſi tiriaca eis ſubueniatur quandoque anxietate moriuntur.

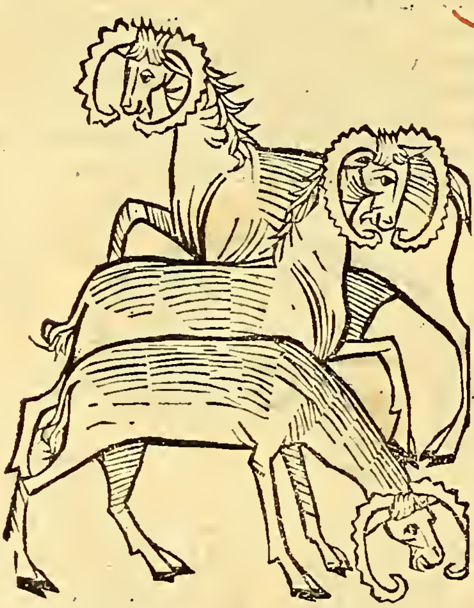

Capitulum.cxlix.

Rogodice. Albertus in li. de na. aialiū. Trogodice ſūt aīalia quedā longiſſima habētia cornua a capite ante māmillas vſque ad terrā deſcendentia. ceruices autē lōgiſſimas. τ iō incuruata τ inflexa ceruice lōgitudine capitis τ cornuū in terra poſitis. ita quod frons tota in terra iacet paſtū contra omnē morem ſumentia. quia aliter paſci non poſſunt propter ſuorum longitudinē cornuū. τ iō paſci non poſſunt niſi longis herbis que potius ſecare videntur quam a radicibus mordere ſicut alia aīalia faciunt.

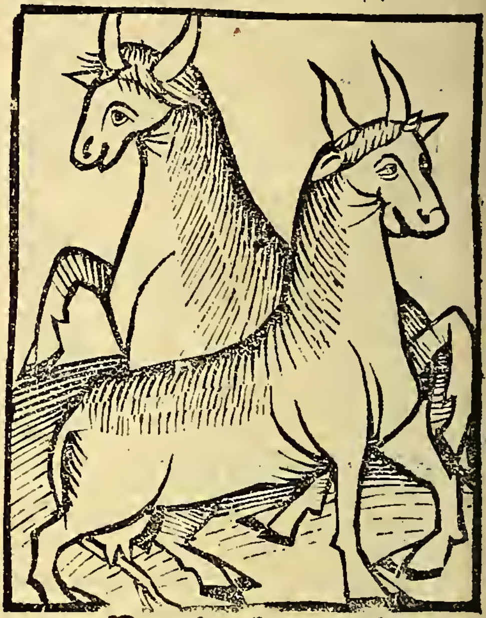

Capitulum.cl.

Acca. Areſtotiles. Vacca eſt aīal manſuetū τ iracūdie pauce: multe vero inſipientie. Huius renes in aſpectū quaſi compoſiti ſunt ex pluribus paruis renibus. ventres habet multos: vt cibi cōpleant̄ vſus. τ quod diminuit̄ ex eo propter digeſtionē habet ventrē poſt aliū. Primus ergo venter cibū recipit crudū. ſecūdus digeſtū. tertius iam digeſtione melioratū. quartus vero bene digeſtum. Cornua vacce ſi calefiant in omnem partem declinant. Cornua feminarū ſunt fortiora cornibus maſculorum.

Operationes

¶ Auicēna in. ij. cañ. Vaccinū fel fortius ē ceteris fellibus quadrupedū. ¶ Ponit̄ in emplaſtris ad vulnera que ſunt heriſipila. doloriſque vehemētis ¶ Crura vaccina. id eſt oſſa crurū aduſta fluxum ſanguis abſcindūt τ ſolutōnes ventris. ¶ Stercus vaccinū eſt ex hiis que dant̄ pulmoni τ ptiſi τ ſitibus. Ex eo fit emplaſtrū ſuper ciaticam ¶ Item cū aceto ſuper exituras calidas poſitum ſedat eas. Cōuenit etiam apoſtematibus que poſt aures ſūt. ¶ Colla de corio vaccino linita cum aceto ſuper impetiginē τ ſcabiem excoriabilē cū nō eſt vehemētis profunditatis confert. ¶ Similiter et linita cum melle et aceto ſuper vulnera. aduſta

et lota valent ad curationem lendium. ¶ Haly. Sanguis vacce ſi ſuper vulnus infundatur ſanguinem ſtringit. ¶ Areſtotiles. Vacce cornua ſi calefiãt in omnem (vt dictuꝫ eſt) partem declinant: ⁊ ſiquidem vnguantur cũ oleo ac pice valent cõtra pedum ⁊ contra niuis nocumẽtum. ¶ Plinius libro viceſimooctauo. Vaccinum etiam iecur cyliacis atqꝫ diſſintericis medetur.

Capitulum.clj.

v Veruex. Ex libro de naturis rerum. Veruex ſiue aries habet cornua in modum circuli replicata: quibꝫ gregem defendere nititur. Ex naturali feritate dextro pede terraꝫ percutit. quãdo iraſcitur aut ſtupet vel timet. ⁊ hoc maxime amoris tẽpore per dimidium annum iacet ſuper vnum latus: ⁊ per dimidium ſuper aliud. ¶ Iſidorus. Veruex a viribus dictus eſt qꝫ ceteris ouibꝫ ſit fortior: vel eo qꝫ ſit vir: id eſt maſculus. vel qꝫ vermes ĩ capite habeat. Quoꝝ excitati pruritu ſeinuicem cõcutiũt: ⁊ pugnantes cum magno impetu feriunt.

Operationes

¶ Adeps veruecinꝰ ſilẽm hꝫ ꝟtutẽ porcino.

¶ Stericas aut ani cauſas vtiliter curat. et combuſtis opitulatur.

¶ Fel veruecinum lanis adhibitum ⁊ in vmbilico poſitum ventrem ſoluit infantium.

¶ Fimus veruecinus cũ aceto vt cathaplaſma impoſitus maculas nigras emẽdat. naſcentes clauos corporibꝫ tollit.

¶ Ignem ſacrum impoſitum curat. Eſt cera ⁊ oleo mixtus combuſtiõibꝫ medetur. E

Capitulum.clij.

v Veſontes. Albertus in libro de naturis aĩalium. Veſontes aĩal eſt boui ſimile. collum habẽs ſetoſum et iubas vt equꝰ tam inanis ptinacitatis ⁊ trũculentie: vt captũ domari vix vel nunqꝫ poſſit.

Capitulum.cliij.

v Vitulus. Iſidorus. Vitulꝰ ⁊ Vitula a viriditate dicti ſũt. i. a viridi etate ſicut virgo. Vitula ergo parua eſt: ⁊

nondum enixa. Nam enixa iuuenca eſt aut vacca. Juuencus autem dictus eo ꝙ iuua e incipiat hominũ vſus in excolenda terra. vl' quia apud gentiles ioui ſemper niſi iuuẽcus ĩmolabatur: nunꝙ̃ taurus. Nam in victimis etiã etas cõſideratur. ¶ Ariſtoteles. Vituli poſt vnum annũ caſtrandi ſunt. Alio qn parui erunt. Caſtrati vero diutius viuunt.

Operationes

A ¶ Plinius in libro. xxviij. Omnes quidem medulle molliunt explent ⁊ calefaciunt. Inter ceteras autem laudabilis eſt vitulina.

B ¶ Sepum quoqꝫ vitulinum capitis vlceribus cum ſale ratũ laudatur vtiliſſimum. Podagricis quoqꝫ ꝓdeſt ⁊ articularijs morbis.

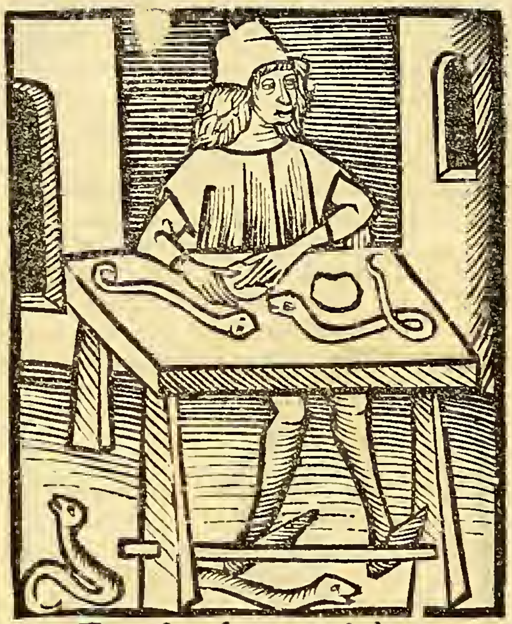

Capitulum. cliiij.

VIpera. Auicẽna. Vipere ſunt ſerpẽtes habẽtes capita plana ⁊ lata. collum minutum ac ſubtile valde: quorum caude curte ſunt ſtrepitum facientes ac ſonitum in inceſſu. Capiuntur autem a medicis in fine veris ⁊ principio eſtus: vt inde trociſci fiant. quibus tamen nõ omnes conueniunt vipere ſed flaue ⁊ de flauis femine. Item in ſecũdo canone. Vipere poſt hyemẽ de cauernis egrediẽtes: oculos ſuos ſuper feniculum fricant vt illuminẽtur. Urina hominis vtiliter effunditur ſuper morſum vipere: proprieqꝫ vipere petroſe. Ex libro de naturis rerum. De vipera dicit Phiſiologus: ꝙ habet faciem humanam vſqꝫ ad vmbilicum: ab vmbilico vero vſqꝫ ad caudam cocodrilli figurã. Meatus digeſtibilis quaſi foramẽ acus eſt. Et ideo more viperarum ceterarum cõcipere nõ poteſt ſed tm̃ per os.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Adeps viperinꝰ ſuffuſiões oculorũ ⁊ obtuſiões ⁊ caligies mixta cedria tanti ponderis ⁊ melle actico et oleo veteri curat. Alarũqꝫ pilos inunctis naſci nõ ſinit.
¶ Ex libro de naturis reꝝ. Vipere valẽt cõtra omniũ ſerpentiũ ictus: vt dicit Plinius.
¶ Tunica eius quem proijcit cũ innouatur in vino cocta dẽtibꝫ ⁊ oculis medeť. Adeps eius caliginem oculorum tollit.

Capitulum. clv.

VNicornꝰ ⁊ Variꝰ. Iſidorus. Unicornus eſt animal paruum: ſed corporis fortitudinem habens: crura breuia ad ſuã magnitudinem. ferrum nõ timet. in excelſis montibꝫ vaſtiſſimiſqꝫ ſolitudinibꝫ commoratur: vt ſupra latiꝰ habetur. ¶ Iſidorus Varius eſt beſtiola de genere piroli: paulo amplior ꝙ̃ muſtela. In arboribꝫ habitat ⁊ fetus facit. a re nomen habet. In ventre nanqꝫ candidus eſt. in dorſo colorem habet cinereum eligantem atqꝫ ſpectabilem harũ pellibꝫ in ornatu veſtium gloriãtur homines vtriuſqꝫ ſexus: ipa tamen beſtiola minime gloriatur in pelle ꝓpria: nec dum in aliena.

Capitulum. clvi.

URo. Iſidor⁹. Uri ſunt boues agreſtes adeo fortes vt arbores ⁊ armatos milites i cornib⁹ eleuēt. Idē vri dicti ſūt apoton orion.i.a montib⁹. Sūt boues aūt agreſtes i germania hūtes cornu in tantum ꝑtenſa: vt regijs mēſis inſigni capacitate ex eis gerule fiant. ¶ Helynandus libro viceſimoſexto. In hyrcinia ſilua germanie ſunt vri. Hi ſunt magnitudine paulo elephantos: ſpecie ⁊ colore ⁊ figura tauri. Magna vis eorū eſt ⁊ magna velocitas neq; homini neq; fere quā aſpexerint parcunt. Hos ſtudioſe foueis captos interficiunt.

Capitulum .clvij.

URſus. Ex libro de natura rerum. Urſus dicitur quaſi orſus ſcilicet i ventre: ſed extra complet⁹. Et hoc ideo: quia ꝑmature parturitur: vnde lingendo informatur. Eſt autem vrſus animal ſeuum nimis deforme mēbris. ¶ Ariſtoteles. Urſus eſt animal habens dentes ſuperius: et vnum ventrem inferi⁹. ac poſt ventrem inteſtinum ſicut ⁊ lupus. Eſt autem in aliquib⁹ animalibus venter maior: vt in porco ⁊ vrſo. Manifeſtum eſt autem ꝙ vrſus agreſtis hyeme latet. ſed vtrū hoc faciat ꝑpter frigiditatem an ꝑpter aliud queſtio eſt. Mares autē et femine in tempore illo pingues ſūt valde. ita ꝙ de facili moueri non poſſunt. ¶ Iſidorus. Urſi caput eſt inualidū: ſed vis maxima eſt in brachijs ⁊ lumbis. Unde ⁊ interdum erecti inſiſtunt. ¶ Ambroſius. Urſis anguſtiora colla data ſunt. q₂ nō paſcūtur herbis in terra ſed carnes animaliū comedūt. ¶ Alexāder. Urſus quodā murmure vtens: pedes ſugit tanꝗ̄ alimenta quedā ſumat ex eis. ¶ Solinus Urſi coeūt ſicut quadrupes alij: ſed apti amplexib⁹ mutuis velut humanis cōiugatiōib⁹ copulantur. Deſiderium venis hyems ſuſcitat. Secreto honore mares grandes reuerentur. Et in eiſdē licet foueis: partis tamē per ſcrobes ſecubationib⁹ diuiduntur. Uterum dies triceſimus liberat.

Operationes

A ¶ Iſaac. Urſina caro viſcoſiſſima digeſtioni ꝙ inobediens. peſſimū dat nutrimētum. Unde plus pertinet medicine ꝗ̄ cibo.

B ¶ Phiſiolog⁹. Fel vrſi calidū eſt ⁊ ſiccū. Valet ꝯtra epilentiā ⁊ paraliſim. Debet autē fel cum folliculo ſuo ab epate ſeparari: et ita ſuſpendi ⁊ deſiccari: p duos annos ſeruat.

C ¶ Eſculapius. Si oculos vrſi eradicaueris ⁊ ſupra ſiniſtrum hominis adiutoriū ligaueris eius quartanam mitigabunt.

D ¶ Auicenna. Adeps vrſi confert alopicie.

E ¶ Dyaſcorides. Dicitur adeps vrſi capilloꝝ incrementū pſtare ⁊ alopicias emendare. vel vrſinū vel electuariū datū epilenticis medet

F ¶ Item lanis adhibitū ⁊ in vmbilico poſitū: infantium ventrem ſoluit.

G ¶ Actor. Ut autem dictum eſt ſuperi⁹ iuxta Plinium: Urſi primis dieb⁹ quattuordecim graui ſomno premuntur. Tunc ꝗ̄ miruz immodum vterno pingueſcūt. Et illi ſunt apti medicaminibus.

H ¶ Adipi contra ꝗ̄ capilli defluunt tenaces.

Capitulum .clviij.

Vncia. Iſidorꝰ. Vncia eſt animal ſe-uiſſimũ: non altiꝰ cane ſed longiꝰ corpore: canibꝰ inimicũ valde. predã nõ comedit: niſi eum in altũ portet: ſed qñ ad arbore ʒ venit ad ſupremũ eũ ramũ defert: eãq; pendendo comedit. Cum aũt in calore coitꝰ exiſtens aliquem vulnerauerit: mures ſuper ipm cõueniũt ac ſup eum mingũt ⁊ moritur. Unde quidã ab ea vulneratꝰ ſe ꝑ barcham in mari portari fecit: ⁊ mures ad mare venerunt vt ad eũ accederent: ſed ꝑpter mare non poterãt. Huiꝰ aĩalis fel mortiferũ eſt.

Capitulum. clix.

Vulpis. Iſidorus. Vulpis eſt anial doloſum. villos habet vberes et altos: caudamq; magnam. fertur autẽ ꝙ vulpis nunq̃ facit ſibi foueam: ſed foueaʒ taxi doloſe occupat. Cumq; enim ſcit taxuʒ exiſſe de fouea accedit ad introitũ: ⁊ ibi ſtercorat. ſicq; ꝑpter immundiciam fugit taxus: ⁊ vulpis occupat locũ eius. Hanc inſequuntur venatores ꝑpter pellem: non propter carnes que ſunt inutiles. ¶ Ariſtoteles. Vulpis eſt animal ingenioſum ⁊ malarum operationum. habet virgam ex oſſa: coit ad terram ꝓiecta. Urſus ⁊ kyrokos auis: ſcilicet vncorʒ vnguium cum vulpe pugnat: quia carnẽ mãducant. Tirus autem ⁊ vulpes amicantur: amboq; in cauernis terre manẽt. Vultur q̃ʒ vulpem deprehendit. ¶ Ambroſius in hexameton. Vulpis eſt animal odio dignum propter rapinam: deſpectum ꝑpter infirmitateʒ incautum ſue ſalutis duʒ inſidiatur alienis. ¶ Ex libro de naturis rerum. Vulpis eſt animal fetidum: maximeq; in ore: ⁊ etiam a poſteriori parte ĩminente mortiſ periculo. Succum qui de pino fluit in cibum ſumit. ſicq; ſalutem recuperat: ⁊ eruum vite in longum protendit. ¶ Conſtantinus. Vulpis in fame pre anguſtia latratꝰ canum imitari dicitur. hoc eſt cum eſurit: nec inuenit quod manducet. fingit ſe mortuam. ⁊ reſupina flatum attrahit lingua protracta: tunc aues incaute deſcendentes quaſi ad cadauer: aperto ſuo ore rapit: deuoratq; ⁊ conſumit.

Operationes

¶ Haly. Vulpis ſi cum oleo decoquatur oliue oleum hoc nodis ⁊ duricie que fiunt ex artetica prodeſt. ¶ Adeps vulpis cum oleo ſiſami: id eſt yreos liquefactꝰ aurium dentiũq; medetur doloribus. ¶ Auicenna. Vulpes in aque cocta ⁊ embrocata iuncture doloroſe confert vehementer. Adeps eius in aureʒ diſtillatꝰ ſedat dolorem eius.

¶ Ad hoc enim euacuatiua eſt valde.

¶ Item eius pulmo ſiccus confert aſmaticiſ valde. Pellis eius calidior eſt ceteris: et hac iuuant̃ humectati ꝑpter eius reſolutionem.

¶ Teſticulus vulpis calidus ẽ in ꝓmo ⁊ humidus in iꝓo: ⁊ eſt in eo humiditas ſupflua.

¶ Confert ſpaſmo ⁊ thetano q̃ ſunt in poſterioribus ex paraliſi: facit appetitum coitus;

Capitulum. clx.

Ibex. Plini⁹ libro.viij. ybices ſiue capre ſunt aĩalia de capraꝝ genere pernicitatꝫ mirãde. Q̃q̃ꝫ onerato capite cornibꝫ vaſtis: gladiorũqꝫ vaginis.in hoc ita ſe librant vt tormẽto aliquo rotati in petris potiſſimũ: ⁊ mõte aliquo in aliũ tranſilire cupientes: atqꝫ recurſi pernici quo libuerit exultant.¶ Ex libro de naturis rerũ. ybex eſt animal paruum velociſſimũ: in capite vaſtis cornibꝫ oneratũ: in petrꝫ cõmorantur: ibiqꝫ fetus faciunt.

Capitulum.clxj.

Ychneumon ⁊ yppotamus. Iſidor⁹. ychneumon grece vocatur: eo ꝙ odore ſuo ſalubria ciborũ ⁊ venenoſa prodant. De quo Dracontius ait: Precidit ſuillis vim cuiuſcũqꝫ veneni. Dict⁹ eſt autẽ ſuillus a ſetis. Hic etiã ſerpens inſequitur: qui cũ aduerſus aſpidẽ pugnat: caudam erigit. quã aſpis maxime incipit obſeruare q̃ſi minantẽ. ad quã cum vim ſuã transfert corripitur. ¶ Areſtotiles. ychneumon cum videt ſerpentẽ qui dicit̃ baſcos nõ pugnat cum eo quouſqꝫ clamat adiutores. Et qꝛ timẽt a morſu ſerpentis: intrant aquã ⁊ poſt arenã. deinde cũ ſerpente pugnãt. ¶ Ex libro de naturꝫ rerũ. yppotamus in terra naſcit̃: licet in aq̃s ſicut in terra potens ſit ⁊ habitet. Caudã habet tortuoſam: dentes prurigineos: dorſo et hinnitu ſilis equo. de q̃ ſupra pleni⁹ dictũ eſt.

Capitulum.clxij.

Ydra. Iſidor⁹. ydra dicit̃ draco multorum capitũ: qualis fuit in lerna palude puincie. Archadie. Hec latine excedra dicit̃: eo ꝙ vno ceſo tria capita excreſcebant: ſed hoc fabuloſum eſt. Nam conſtat ydram fuiſſe locũ euomentẽ in quo vno meatu clauſo multi erumpebant. Quod Hercules videns loca ipa exuſſit. ⁊ ſic aque meat⁹ clauſit. Nam ydra ab aqua dicta eſt. ydros aũt eſt aquatilis ſerpens: a quo icti obturgeſcunt. Cuius quidam morbum boum dicũt.

eo q̄ fimo bouis remedetur. ¶ Ex libro de naturis rerum. Eſt autem ydros (vt ſcribit Plinius) pulcherrimus anguium in orbe terrarum. Fabuloſe vero dicta eſt ydra ſerpens: cuius cum vellet caput Hercules amputare ſtatim duo ſubcreuerunt. ⁊ ſic ſemper amputatis quibuſdam alia ſtatim ſubcreuerunt.

Capitulum. clxiii.

Zubro. Ex libro de naturis rerū. Zubro eſt beſtia de genere taurorum ſilueſtrium fortiſſima maximaq̄ vt pote quindecim cubitorum longitudinis. Tante quoq̄ velocitatis eſt vt ſtercus (quod cū impetu egerit) retroacta in cornibus recipiat ac longius poſt terga proijciat. hoc itaq̄ ſtercore egeſto largiſſime perſequētes canes excecat atq̄ debilitat: ⁊ penit⁹ inutiles reddit. pilos habet ſubnigros. cornua maxima trium cubitorum ampla ſupra modum. ita vt ad menſas diuitum gerula fiant potuum. Cū ergo hominem aut canem obuium habuerit in cornibus ſubtollit eum. ⁊ tamdiu in altum proijcit: iterumq̄ in cornibus recipit donec penitus interimat conquaſſatum. Hanc quidam propter eius velocitatem dicunt eſſe tygridem ſed falſo. Nam tigris eſt beſtia ſatis modica: ⁊ habitat in oriente. Hec autem reperitur in Bohemia.

Capitulum. clxiiii.

Zilio. Albertus ī libro de naturis animalium. Zilio animal eſt quantitatis lupine: nimiū crudele. in mortem hominum ⁊ aliarum beſtiarum. hoc animal imitatur voces beſtiarum ⁊ hominum in cōdenſis. Zilio vocans vt homines ſequentes deuoret: ⁊ ſimili ingenio deuoret canes. canum latratus imitans. Eſt autem hoc animal compoſitum ex hyena ⁊ ſymia que mari cōmorion vocatur: ⁊ intrat in ſepulchra: ⁊ cadauera comedit mortuorum.

¶ Hec igitur de natura animaliū quadrupedum ⁊ alijs in terris morantium ſufficiant. quia ſi qua alia ſunt facile ex antedictis agnoſci poſſunt.

De Auibus

Prologus

Expeditoq̃ tractatu ſcđo de ꝓprietatibꝫ videlicet aīaliū ĩ terris vitā ducentiū. Reſtat nunc in tractatu tertio dicere aliqua de naturis auiū: vt ipis ſicut ĩ ceteris creaturis dei magnalia extollantur. Ideoq̃ adiuuāte chriſti clementia. de auibꝫ dicturi ꝛ volatilibꝫ iuxta ordinē alphabeti. primo de aquila in initium ſumamus.

Capitulum .j.

Aquila. Iſidorꝰ. Aquila ab acumie oculoꝝ vocata. Eſt enĩ tanti cōtuitus vt cū ſup maria ĩmobili pēna feraꝛ nec humanis pateat obtutibꝫ de tanta ſublimitate piſciculoſ natare videat. ꝛ inſtar tormēti deſcēdens raptā pdā pēnis ad littus ꝯtrahat. Nā ꝛ ꝯ radiū ſolis ferꝛ obtuitū nō flectere. Vn̄ ꝛ pullos ſuos vngue ſuſpēſos radijs ſolis obijcit: ꝛ q̃s viderit imobilē tenere aciē vt dignos gn̄e ꝯſeruat. ſiq̃s vo flectere obtutū q̄ſi degeneres abijcit. Iorath. Aquila eſt auis magna ꝛ regalis. De q̄ dr̄: q̄ vbicūq̃ viderit ex alto ſerpentē magno ſtridore oppreſſuꝫ vnguibꝫ laniat. ꝛ poſtq̄ extracta de viſceribꝫ venena mortifera decerpſerit: adhuc faucū deuorat. ꝛ virus qđ inerat extinguit: veneno calore decocto. hoc q̄ꝫ experimēto aut ꝯtriſtaꝛ aut gloriaꝛ. Aqle vnā ſedē ꝛ vnū nidū ſp hn̄t. Ex li. de na. re. Aqla altiſſimis arboribꝫ nidificat: vbi mala beſtia nō accedat: pulloſq̃ caute cuſtodiēs nō relinq̄t donec ſe ipos ꝓtegere ſciāt ac valeāt. Itaq̃ ꝯ dracōnē vel hoiem vel aliud aīal ſi eos turbare vel rapere voluerit: mira aīoſitate pugnat: ſeq̃ mortis piculo ꝓ eis exponit q̄s etiā in humeris ſubtollit: vt eos ꝓuocet ad volatū. docet etiā eos lābere ſanguinē. lapidē et hitē hꝫ in nido: q̄ velut ꝑgnans fetū hꝫ intꝰ lapideꝫ minutū ſanantē. ꝛ hūc ꝯtra calorē nimiū (quem hꝫ aqla naturaliter) in nido hꝫ ne deperea̅t oua decocta calore nimio. Huic enim lapidi calor ignis nocere nequit. Dicūt ꝛ alij phi q̄ duos lapides ꝑcioſos noīe indes ĩ ſuo nido collocat. ſine q̄bꝫ parere nō pōt. Aqla multꝫ diebꝫ ieiunat. adultos pullos pſequiꝛ: longe fugans emulos ſcꝫ rapine. Ex libro vt ſupra. Eſt enĩ aqle peſſimū genꝰ qđ pullos ſuos añ tp̄s expellit tedio nutriēdi. Nō aūt hec ē ſm Areſto. q̄ poſt acubationē adeo debilitaꝛ: vt venari nō poſſit. Etiā vngues eiꝰ incuruanꝛ vt predā tenere nō valeat. Albeſcūt ale et aggrauanꝛ vt vix poſſit volare. Aqle pulli ſine clāgore ſunt ꝛ ſine murmuratiōe. Eſt aquila grādis in ſeptētrione habitās duo faciēs ona ſꝑ. vt dicit Pli. in cacumibꝫ ramoꝝ ſuſpēſa. captoq̃ lepore vel vulpe minutatim ei coriū detrahit. ꝛ oua ſua in illo inuoluit. ac ſub calore ſolis ponit. itaq̃ relinquēs ea non cubat. Sꝫ q̄uſq̃ naturali maturitate frāgātur expectat. In egreſſu vo pulloꝝ redit. ꝛ tunc eos vſq̃ ad robur pfectū nutrit. Actor. Aqla ē auis magna ꝛ nobiliſſima. vtpote auiuꝫ. regina q̄ cū ſenecta grauaꝛ ſup oēs nubes in ſublime volat. ꝛ calore ſolis oculoꝝ eiꝰ caligo ꝯſumiꝛ: ꝛ moꝝ ĩpetu cū ipo caloris eſtu deſcēdens aq̄s frigidiſſimis tertio ĩmergiꝛ. indeq̃ reſurgēs ſtatĩ nidū petit: ꝛ iter pullos iā robuſtos ad pdā in q̄litate frigorꝫ ꝛ caloris q̄ſi q̄dā febre correpta. quodā ſudore plumas exuit. fouiturq̃ a pullis ſuis et paſciꝛ: donec pennas plumaſq̃ recuperamꝰ innouetur.

Operationes

¶ Aquile fel cū melle ſuffuſos ſanat oculos. A

¶ Plinius li. xxix. Oculis inuncte aqle cerebro aut felle cum attico melle: claritatem viſus dicunt reſtitui. B

¶ Item in eodē li. Aquile felle (q̄ diximus pullos ad cōtuendū ſolē experiri) mixto cū melle inunguꝛ nubecule et caligationes atq̃ ſuffuſiones oculoꝝ. C

¶ Idē in li. xxx. Lumboꝝ quoq̃ dolori pedes aqle in auerſum a ſuffragine euulſi alligauꝛ. dexter quidem doloribus partis dextre. ſiniſter quoq̃ leue. preterea morbo regio reſiſtit cerebrum aquile in cyathis vini tribus. D

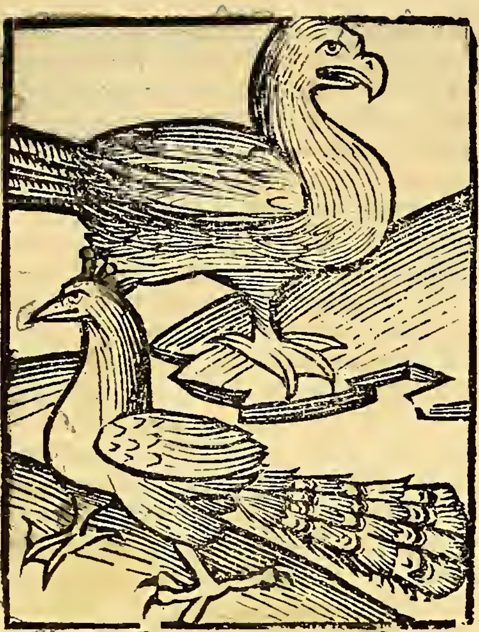

Capitulum.ij.

Achacus ex auibus paradiſi: ⁊ aurifrigius. Iſidorus. Achacus de quo legitur in Leuitico: eſt auis ignota etiam peritis iudeorum. Ex libro de naturꝫ rerum. Aues paradiſi vulgariter ſic appellā tur. non quia de paradiſo ſint: ſed ob inſignē pulchritudinem. tanti nanq̄ ſunt decoris et glorie vt null⁹ eis color credat̃ deeſſe. Magnitudo earum eſt vt anſerum. Vox ita dulcis ⁊ pia vt excitare poſſit in homine deuotionem ⁊ gaudium. Si quādo vero capta fuerit ⁊ illaqueata gemit: nec ceſſat plangere donec reddita fuerit libertati. Sup flumina nyli libenter habitat: ⁊ raro alias reperit̃. Sūt ⁊ alie aues in eiſdem partibus eodem modo appellate fuſci coloris ⁊ ſubrutili minores q̄ monedule. Aues autem paradiſi vocant̃: quia neſcitur vnde veniant: aut quo vadant. Non enim coitus earū videtur: ſed certꝫ temporibꝫ aggregate terras quas inhabitabāt tranſiture relinquunt: ⁊ ſic recedunt. Actor. Aurifrigius eſt auis ſic dicta: quaſi aurā frigiam ſequens. Habet vnū pedem cū vncis vnguibꝫ ad predandum. alterū vero latū ad natandū. Giro multiplici vtitur in aere. nūc more ludentis: nūc more inſidiantis vſq̄ dū predam in aquis cernens: impetuoſe deſcendit. altero pede predā rapiens. altero natante rapiente adiuuans.

Achantis. Ex libro de naturis rerū. Achantis eſt auis parua: ſed fecunda. Nam duodenos ſimul facit pullos. herbaꝝ pabulo reficit̃: ⁊ ob hoc odioſos habet equos q̄s vbi paſcēti ſibi ſupuenire viderit ⁊ herbas diripere: fugit et vindicat ſe vltione qua poteſt. Eorū hinnit⁹ ꝓprijs vocibus imitans ac deridēs. Plini⁹ li. x. Achantis intantū odit auem egithum: vt non coire credant ſanguinem eorū. Actor. Achantis iuxta Iſido. ipſa eſt qui apud nos vocat̃ carduelis. De quo etiam dicetur inferius.

Capitulum.iij.

De Animalibus

Accipiter. Ex libro de naturis rerũ. Accipitrum quattuor ſunt genera. Primum eſt corpore magnũ: domabile multum: oculis varijs ꝑlucidis: hilari vultu: groſſo pede: longis vnguibꝫ: delicioſe comedens: omnes aues inuadit: nullã timet. Secũm genus eſt priore minus: quod alieta dicere poſſumꝰ. alas habens groſſas ſm quantitatem ſui corporis breues ⁊ vngues groſſos: ⁊ oculos magnos ⁊ obſcuros. non cito manſueſcit: ⁊ ideo pluribꝫ odioſum. Anno pmo domationis paruũ valet. ſecundo plus. tertio imitatione aucupat ſatis bene. Tertium genus eſt niſus paruus quidem aliorũ reſpectꝰ: ſed tamen velox: cito manſueſcit: ⁊ delicate nutriri vult: ⁊ leuiter aucupat. Quartum genꝰ eſt frogellus: quem muſcetum dicimus: multo quidem minor ſed colore conſimilis. ſicut niſus accipitri conſimilis eſt in diſpoſitione habitus ⁊ colore. Hec auis cito manſueſcit ⁊ delicate enutriri vult: ac leniter aucupat: velox ad volatum. Phiſiologꝰ. Accipiter auem quã ei ſors contra noctẽ offert: ⁊ tota nocte ſub pedibus tenet. Sed illam veniente ſole ⁊ famelicus auolare pmittit. Et etiam ſi eandem alias obuiam venientem habuerit: non pſequitur. Accipiter colorem oculorum mutat ⁊ roſtrum. Panis cum necat ſm Auguſtinum. Ariſtoteles. Accipiter in altiſſimis montanis nidificat ⁊ comedit auium corda quas capit. Cõgrediens cũ aue que dicitur kokie cõuincitur. Ipa tamẽ pugnam non incipit. Fel habet in epate ⁊ in teſtino tm̃ ſicut ⁊ miluus. Uterqꝫ cubat. xx. diebus. Pulli accipitris pingues ſunt: ⁊ bone carnis valde. Uultur admiſcetur in coitu cũ accipitre maſculo. ſplen paruus eſt in auibus calidiventris ſicut in accipitre ⁊ columba ⁊ miluo.

Operationes

a ¶ Plinius libro. xxviij. Accipiter in roſaceo decoctus ad omniũ vitiorum in oculis accidentium inunctiones putatur efficaciſſimꝰ. ſimiliter ⁊ fimi eius cum attico melle.

b ¶ Idem in eodem. Fimus cenchridis accipitrum generis ex melle oculorum albugines extenuat: ⁊ oculis claritatem facit.

c ¶ Ex libro empirices eſculapij magiſtri Hypocratis. Adeps accipitrꝭ ſi teratur in oleo Unctio quoqꝫ inde facta caliginem oculoꝝ tollit.

Capitulum. v.

Aeriophilon Ex li. d na. re. Aeriophilõ q̃ſi amatrix aerꝭ dicta. vulgariter aelyon appellata. ẽ auis nobiliſſima paulo maior aq̃la. volatu potẽs ⁊ alis velociſſima: pẽnas hꝫ ſubrufas: caudãqꝫ lõgã. vngues ac roſtꝝ ⁊ crura maxia. aerꝭ ſerena ihabitat intm̃ vt vix vnq̃ vl' paꝝ i terra reſideat aut q̃eſcat. ſup nubes q̃ꝫ freq̃ntiꝰ eleuat ita q̈ videri ñ pt ab hoĩe: cibũqꝫ capit i aere. ⁊ hꝫ q̃ꝫ pdãtiũ auiũ more. Cui ſi ſe auis obuiã i aere tulerit mox ab eo corripit: ⁊ d ſũmo aere i terrã deijcit: nec ab hoĩe videri pt q̃s eã ab aere occiſã deiecerit. Hec auis dũ adhuc i pullo ẽ. ⁊ necdũ ɔgſcit ſe ab hoĩbꝫ capi ⁊ dõeſticari: ad capturã iſtruit. Hec auis capriolos ⁊ hinnulos capit vnguibꝫ laniatõe. Socialr autẽ duo ⁊ duo volãt: captãqꝫ predam diuidũt.

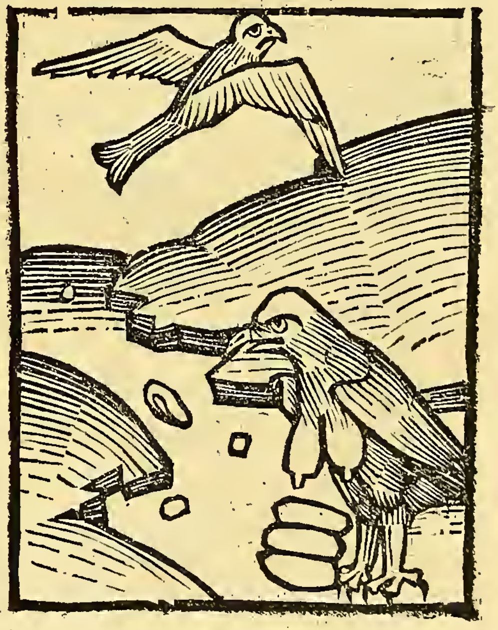

Capitulum.vj.

Agocbiles ꝛ alauda. Jſido. Agocbi/les arabice dicit. latine caprimulg⁹. Eſt enim auis orient magna: q̄ duo vel tria facit oua. Capras lacte irriguas pe/tit earū mamillis ſe ſupponēs roſtro lato. lac ex eis velut capreolus ſugit: ſed ex tūc i eis lac annihilat: earumq; mamille deſiccantur. Dicit etiā Plinius q eadē ſuctione capre vi ſum ꝑdunt. Lector de eadē inueniat inferi⁹ in cap. xxij. Actor. Alauda eſt auis parua oī bus nota ſuo modulamine cant⁹. In eſtate incipit in aurora quaſi nuncians ortum diei. In hyeme vero capitur precipueq; tempe ni uis. Ex li. de natur re. Alauda eſt auis a lau de dicta. quia mira iocunditate pennis exer/tis in aere vocis modulamine letioris tem/poris aure congaudet. Nam obnubilato vel pluuioſo celo vix aut nunq̄ canit. Sedens in terra vix aut nunq̄ cantet: ſed in aſcēden/do canit: paulatim quidē aſcendit. ſed inſtar lapidis ſubito deſcendit cantando.

Operationes

A ¶ Raſi in almanſore: Caro alaude que pilea/ta dicitur ventrem conſtringit.

B ¶ Eiuſq; ius ventrem fluere facit.

Capitulum.vij.

Lietus. Actor. Ex generib⁹ aquila/
a rum alietus tm̄ in plumos etiaȝ per cutiens pullos ſuos. ſubinde cogit auerſos intueri ſolis radios. Et ſi q̄ꝗ ex eis cōniuentem humectantemq; .i. lachrymantē animaduerterit ipm̄ e nido velut adulterinū atq; degenerem ꝑcipitat. Illum vero cuius acies firma contra ſteterit educat. Eſt autē alietus volucris oculoꝝ acie clariſſima ſeſe ex alto liberans. viſoq; in mari piſce: ꝑceps in eum ruens. ac diſcuſſis pectore aquis ra/piens. Alieti ſitum nō habēt gen⁹: ſed ex di/uerſo aquilarū coitu naſcuntur. Rudolph⁹ ſup Leuiticū. Aliet⁹ rapina paſcitur: ſed q̄ virib⁹ deſtituitur: minorib⁹ tm̄ auib⁹ quibus preualet infeſtus eſt.

Capitulum.viij.

Altion. Ambroſi⁹. Altion ē auis ma ritana: q̄ in littorib⁹ fetus ſuos edere ſolet. Nam in harenis oua ſua depo nit. medio fere hyemis qn̄ maxime mare in/ſurgit: ꝛ littorib⁹ vehemētior fluct⁹ illiditur. quā excubante mare ſubito miteſcit. ꝛ omēs ventoꝝ ꝑcelle cadūt. Fouet aūt oua ſeptem dieb⁹: tūc pullos educit: q̄s aliis ſeptē dieb⁹ enutrit. Unde hos. xiiij. dies naute ꝑſumpte ſerenitat obſeruant quos altionides vocāt eo q altione fouente vel enutriente fet⁹ nul/los procelle mot⁹ horreſcant. Ex libro de na tur rerum. Altion eſt auis minutiſſima i ma ri habitans ꝛ fet⁹ faciens. Aues q̄dā dome/ſtice (vt gallina ꝛ columba) indiſcret tempo rib⁹ fet⁹ faciunt. quoniā ab hyemis intempe rie tute ſunt. Hec autē ſola inter aues ſilue/ſtres hyemali tempore fetificat. Huiu⁹ nidus ferro nequit incidi: ſed ictu valido frāgi. Di/cit q altion quaſi ales oceani: eo q in hyeme i ſtagnis oceani nidos facit et pullos educit.

Capitulum.ix.

Anas. Ex libro de na.re. Anas ē auis aliquātulū maior gallo. Mas caput ⁊ collū viridis coloris habet. roſtrū vero latum ⁊ alas albo viridi nigroqꝫ diſtinctas. Torquem habet album circa collū: pedes ruffos ⁊ latos quibus in aquis ſubremigat. Nam aq̄s fluminū gaudet. difficileqꝫ ſine his viuere valet. maxime cū eam cibi ſicci citius ingurgitant. Mares aliq̄n cū plures fuerint ſimul tanta libidinis inſania ferūtur: vt feminā ſolā coeundo viciſſim ac certatim occidāt. Horum pulli mox vt ouum exeunt tanta agilitate vigent: vt etiā ſi matrē mori vel alienari contigerit: ſine nutrice viuant.

Operationes

A ¶ Iſidorus. Anas cocta pectore melior ē q̄ꝫ
cervice. De qua Marcialis ita dicit: tota q̄
dem ponat anas: ſed pectore tm̄ ac ceruice
B placet. cetera redde coquo. ¶ Razi. Caro a-
natis plures habet ſup̄fluitates ⁊ plꝰ faſtidi
re facit: ⁊ maioris eſt caliditat̄: nō tn̄ plꝰ nu-
C trit q̄ꝫ caro galliuacea. ¶ Piniꝰ li.xxx. Ana
tum q̄ꝫ maſculoꝝ ſanguis aluū ſiſtit. Mirū
vero tradit̄ in torminib⁊ anete appoſita mor
bum trāſire ventris ip̄amqꝫ anatē emori.
D ¶ Auicēna. Ana calidior eſt oībus domeſti-
cis auib⁊. Et dicūt quidā q̄ infrigidatū cale-
facit. Calefactum vero febricitare facit.
E ¶ Clarificat autem vocem: augmentū facit
F in coitu: ⁊ ſperma multiplicat. ¶ Eiꝰ pingue
do maxima eſt in ſedando dolorem ⁊c.

Capitulum.x.

Anſer. Ex libro de naturis re. Anſer vel auca eſt auis aq̄le magnitudinis huius generis ille que indomite ſūt ⁊ p̄prie libertat̄. glauci coloris ſunt ⁊ acris. alta petūt. volant vt grues ordine litterato. et ſm̄ flatꝰ ventoꝝ volatꝰ ſuos dirigūt. aq̄lone flante petūt auſtrum ſatis cōſcie. frigidiora tempora imminere. Vix a volatu ceſſant: niſi cū māducantes interim depaſcāt. adeo nāqꝫ delectabilis eſt ei volatꝰ vt raro dormiāt ac cōtra domeſticis aucis volatꝰ eſt grauis paſcere officioſiſſimū q̄eſcere ac dormire precipuū. horas noctes ⁊ fures clāgore prodūt. Eſt in alpium montib⁊ anſerū genꝰ īter aues maximum p̄ter ſtrucionē: ſed adeo ponderoſum vt manu capiatur immobile ſup̄ terrā. Anates ⁊ anſeres cetereqꝫ aues herba ſe purgant ſyderice. Iſidorus. Nullum aīal eſt q̄ ita odorem hoīs ſentit ſicut anſer.

Operationes

¶ Auicēna. Anſerū caro groſſa eſt. Adeps A
corū alopicie cōfert. ⁊ ad fiſſuras faciei atqꝫ
labioꝝ valet. Sedat quoqꝫ dolorē aur̄ ⁊ cō
fert matrici. ¶ Eſculapius. Adeps anſeris B
omēs duricies ſoluit. ¶ Idem cū ſucco cepe C
inſtillatꝰ auri aquā illapſam eijcit. ¶ Dyaſco D
rides. Anſerinꝰ adeps ſumme mitificꝰ eſt ob
dulcedinem pinguedinis. ¶ Rimas labiorū E
curat. totiuſqꝫ vultꝰ factas ex frigore rimas
optime ſanat ⁊ aurium dolorem.

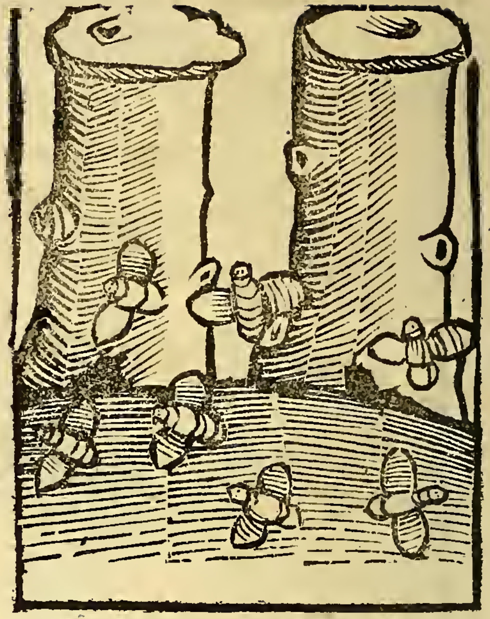

Capitulum.xj.

A Rdeola. Ardea. Azalon ⁊ azida. Iſi
dorus. Ardeola dꝛ q̄ſi ardua propter
arduos volatus. Vñ Lucanꝰ. ꝙ q̄
cauſa volare ardea. Cũ altiꝰ volauerit tem⸗
peſtatem ſignificat. hanc multi tantalum vo
cant. Pli. li. x. Ardeolaꝝ tria ſunt genera: ſcꝫ
leucon: aſterias: pellos. Hi augent̃ in coitu.
Mares ſiquidē coeundo cũ vociferatu ſan
guinem etiā ex oculis ꝓfundunt nec minus
egre grauide pariũt. Sorices ⁊ ardeole diſſi
dent inuicē fetibꝫ inſidiãtes. Idem in li. xvi.
Ardeolarũ autē genera quas leucos vocant
altero oculo tradũt carere. De natu. reꝝ. Ar
dea licet in aq̄s cibũ ſuuꝫ querat: in ſiluis tñ
⁊ altis arboribꝫ nidũ ſuũ collocat. Fert̃ autē
ꝙ pullos ſuos miro rigore nitit̃ defendere.
Accipiter eis infeſtus eſt. Sed ardea huic
anũ opponit ⁊ ſtercꝰ eijcit. ad cuiꝰ tactũ acci
pitris penne cõputreſcũt. pluriniũqꝫ eaꝝ co⸗
loreꝫ hñt cinereũ. quedā vero albũ. Eſt quod
dam earũ genꝰ quaꝝ mares angunt̃ in coitu
cũ magna vociferatiõe: fundũtqꝫ ſanguineꝫ
ex oculis p̄ dolore. Azalon. Ex li. de na. reꝝ.
¶ Azalon eſt auis parua q̄ corui frangit oua.
Huiꝰ pulli a vulpibꝫ infeſtant̃. Ipa vero vul
pis catulos vellit ipamqꝫ vulpem. quod vbi
coruus viderit auxiliatur vulpi q̄ſi cõtra cõ
munē hoſtē. Hec auis ī ſpinis viuit: ⁊ ob hoc
azinos odit. Flores ac folia ſpinarum deuo⸗
rantes. Actor. Azida iuxta Phiſiologũ ipa
eſt ſtrucio. de qua dicitur infra.

Capitulum.xij.

A Pis. Areſtotiles. Apis eſt aial ãnu⸗
loſi corpis: hñs mēbrũ vel additamē
tum ab ore exiens ꝑ qđ guſtat ⁊ cibũ
contrahit ac recipit: ſanguine caret. dentes
aliorũ aialiũ dentibꝫ ſimiles habet in comi⸗
tatu volat: ⁊ eſt leuis corporis. Habetqꝫ q̄t⸗
tuor alas: duoſqꝫ pedes hꝫ ī dextera ⁊ duos
in ſiniſtra: nec plus q̄ꝫ q̄ttuor habet ne vola⸗
tũ ſuũ ꝓhibeat. Hoc aial nõ recipit aerē: nõ
anhelat. Comedũt mel maxime in neceſſita⸗
tis t̄pe. Vñ qñ incipiunt infirmari: apparet
mellis diminutio: qꝛ videlicet comedunt ex
eo: nec reparãt ipm. Bonos odores diligũt:
⁊ aq̄s currētibꝫ delectant̃. Actor. Apes mũ⸗
diciam diligũt. frigus ⁊ fetoreꝫ ac fumũ odi⸗
unt. Gregatim volant. circa opus ſuũ ſolici⸗
te ſunt: ⁊ ocioſos abijciũt. ¶ Ex li. de na. reꝝ.
Apes ceterꝫ aialibꝫ p̄eminēt dignitate ⁊ vtili
tate p̄claris dotibꝫ: ⁊ nobilitate vigēt: agili⸗
tate: ſtrenuitate: animoſitate: ingenij ſubtili⸗
tate. Ambroſiꝰ. Apes regem ſibi ordinãt nõ
ſorte ſed iudicio. ⁊ q̄uis ſub rege poſite tñ li
bere ſunt. qꝛ p̄rogatiuã tenēt iudicij ⁊ fide de
uotiõis affectũ. ⁊ regē ipm tanq̄ꝫ a ſe cõſtitu⸗
tũ diligũt. Hic aũt rex nature claris format̃
inſignibus: vt ⁊ magnitudine corporis pre⸗
ſtet ac ſpecie (et quod in rege precipuum eſt)
morum manſuetudine. Nam et ſi hꝫ aculeũ:
eo tamen non vtitur ad vindictam. Sunt
enim leges nature: nõ litterꝫ ſcripte: ſed mo
ribꝫ impreſſe vt leuiores ſint ad puniendum:
qui maxima poteſtate potiuntur. Sed apes

que legibus non obtemperant: penitentie con demnatione ſeipſas mulctant vt aculei ſui vulnere moriantur. ¶ Ambroſius. Nulle autem apes e domibus audent exire: nec in aliquos procedere paſtus: niſi rex prius egreſſus ſibi vendicauerit principatum volatus. Proceſſus autem earum eſt per rura redolentia vbi orti ſunt redundantes floribus: fluenſq; cui⁹ per gramina. herbiſq; dulcibus prima ponũt caſtrorum fundamenta. Apes ordinantur ad opera diuerſa. Nam flores adducunt quedã. alie mollificant ceram. ⁊ alie adducũt aquam Earumq; operationes tempus determinatũ non habent. ſed cum habuerint res conuenientes ſubito preparant. et in ſereno tempore operantur aſſidue.

☞ Virgilius in Georgicis.

Nunc age naturas apibus: quas Jupiter ipſe
Abdidit expediam.
Magnanimoſq; duces: totius ex ordine gẽtẽ.
Mores ⁊ ſtudia: ⁊ populos: ⁊ prelia.
Rex melior: vacua iam regnat in aula.
Maculis auro ſqualentibus ardans.
Et rutilis clarus hic melior in ſignis ⁊ ore.
Tũc trepide inter ſe coeunt pẽniſq; coruſcãt.
Spiculaq; exacuũt roſtris aptantq; lacertos
Et circũ regem mixte glomerant̃ in orbem
Jlle operꝫ cuſtos illũ admirãt̃ ⁊ oẽs circũſtãt.
Uerum ipſe e folijs natos et ſuauib⁹ herbis.
Ore legunt ipſe regem paruoſq; quirites
Sufficiũt aulaſq; ⁊ cerea regna refigunt.
Tant⁹ amor florꝫ ⁊ generandi gloria mellis.
Nam alie victu inuigilant ⁊ federe pacto.
Exercentur agris pars intra ſepta domorꝫ
Narciſci lachrymã ⁊ lentũ de cortice glutẽ.
Prima fauis ponũt fũdamẽta: deinde tenaces
Suſpendũt ceras alie ſpem gentis adultãs.
Educunt fetus: alie puriſſima mella.
Feruet op⁹: redolẽtq; thimo fragrãtia mella.

Operationes

A ¶ Areſto. Apes a florib⁹ accipiũt cerã: ⁊ cum pedib⁹ anteriorib⁹ ꝯgregãt eam. dehinc ad pedes medios illã mittũt. deinde ad coxas pedũ poſteriorꝫ. poſtea volant cum ipſa. ⁊ tunc manifeſtatur ponderoſitas ex ea.

B ¶ De virtute ⁊ operatione cere lector inueniat ſuperius in tractatu de herbis. de C. in cap. centeſimo quinquageſimoprimo.

C ¶ De virtute autem ⁊ operatione mellis inueniat in eodem tractatu de M. in capitulo triceteſimoduodecimo.

Capitulum. xiiij.

Baſiliſcus. yſid. Baſiliſcus grece latine regulus interptat̃: eo ꝙ rex ſerpentũ ſit: adeo vt vidẽtes eũ fugiant: q̃a olofactu ſuo eos necat. Nam ⁊ hominẽ vel ſi aſpiciat interimit. ſiquidẽ ⁊ ei⁹ aſpectũ nulla auis volans illeſa ptrãſit. Sed q̃uis pcul ſit: ei⁹ ore cõbuſta deuorat̃. ¶ Auicen. in. iiij. cañ. Baſiliſcus eſt ſerpens q̃ ſolo viſu interficit ⁊ auditu vocẽ ſue. Hũc ait q̃dam vocari regulũ. qꝛ caput habet coronatum. cuius longitudo duarum palmarum eſt: ⁊ caput acutum valde. oculi rubei Color eius ad nigredinem ⁊ citrinitatem declinans. Hic adurit totũ quod incedit. nec in circũitu cauerne eius viuitur aliquid. ¶ Ex libro de naturis rerum. Baſiliſcus interdũ ex gallo naſcitur: quia gallus in etate decrepita facit ouum ex ſe vnde baſiliſcus procreat̃. Sꝫ in generatione hac oportet vt multa cõcurrãt. Jn fimo nãq; calido ⁊ multo ponit ouum: ibiq; fouetur vice patris: ⁊ poſt multum tempis exit pullus ⁊ inualeſcit ſicut ſolent anatũ pulli Habet autem caudam vt coluber. reſiduũ ꝟo corpus vt gallus. Dicunt autem hi qui creationem eius ſe vidiſſe teſtant̃ ꝙ nulla eſt oui teſta: ſed validiſſima pellis. intantũ vt reſiſtere poſſit ictibus validiſſimis. Opinio quoq; quorũdã eſt: ꝙ ouum illud galli coluber aut bufo foueat Sed h incertum eſt. hoc tamen in antiquorꝫ ſcriptis habemus: ꝙ baſiliſci quoddam genus ex ouo galli decrepiti generetur. ¶ yſidorus. A muſtelis baſiliſcus vincitur: quas illic homines inferunt cauernis quib⁹ deliteſcit. Itaq; eo viſu fugit. quē illa perſequitur ⁊ occidit.

M

Inferius de reg̃ulo plenı⁹ dicet̃ de baſiliſco. q̃a fere idẽ ſunt baſiliſcus ⁊ regulus.

Capitulum. xiiii.

Barliata ⁊ berneca. y ſi. Barliates ſunt aues de ligno creſcẽtes. Fert̃ em̃ ꝙ lignũ de abicte marinis aq̃s incidẽs qñ ſucceſſu tp̃is putreſcere ceperit humorẽ ex ſe craſſũ emittit. ex q̃ denſato format̃ pueſpẽs auiũ ad magnitudinẽ alaudaꝝ. pmũq3 ſũt nude. deinde maturãtes plumeſcũt ac roſtrũ ad lignũ pendentes. p mare fluitant vſq3 ad maturitatẽ donec ſe cõmouẽtes obrũpãt. ſic creſcãt ⁊ roboret̃ vſq3 ad debitã formã. De his ãt Jacobꝰ achonẽſis ep̃s ĩ oriẽtali hiſtoria loquẽs, dicit ꝙ arbores ſunt ſup ripas maris de q̃bꝰ hee ꝑcreãtur. Roſtris infixis arboribꝰ dependẽtes. Tempore maturitatꝪ ex arboribꝰ decidũt. ac p incremẽta pficiẽtes: ſic aues cetere volare incipiũt. De his itaq3 certũ eſt ꝙ ĩ orbe nr̃o circa germaniã. nec p coitũ generãt. nec generãt̃. ¶ Philoſoph⁹. Berneca q̃ ex arbore naſcit̃ in q̃buſdã q3 Flandrie ptibꝰ inuenit̃. Hec auis nõ habz ſupfluitatez: ſicut nec arbores. Jnfra cap̃. xx. plenius habes.

Capitulum. xv.

Biſtarda ⁊ Bonoſa. Ex li. de na. re. Biſtarda ẽ auis aq̃line magnitudis: q̃ volatu tarda. his aut ter ſaltũ ĩ terra facit anteq̃3 ad ethera ſubleuet̃. vñ ⁊ nomen hr̃e dr̃. vngues hz vt aq̃la. ⁊ roſtꝝ ad uncũ. carnibꝰ veſcit̃. nõ tñ in volãdo p̃dã diripit: ſz ſi cubionẽ aut aliꝺ animal in offenſũ inuenerit: plures eaꝝ aggregate iuuentũ eijciũt ⁊ occidũt. ſicq3 carnibꝰ ei⁹ ſatiant̃. cadaueribꝰ etiã libẽtiſſime veſcit̃. Sola ꝓo pene inter aues q̃ carne veſcunt̃ herbã depaſcit. in alis ⁊ cauda albedinẽ hñt. reliq̃ colore aq̃lã imitat̃. Oua ſua nõ in arboribꝰ ponit: qm̃ alte volare nõ p̃t. ſz in terra deponit: ⁊ illic ea fouet dũ ſeges in fructu eſt. ¶ Jn li. vt̃s. Bonoſa eſt auis in germanie ptibꝰ: hñs carnẽ exteri⁹ nigrã: interi⁹ albã. delicatã ꝓpe ad pdicꝪ ſaporẽ. hz aũt faſioni magnitudinẽ. Cũq3 tp̃s vẽtreꝫ excitauerit: maſculus bianti ore currit donec ore ſpuent. tũc femina veniẽs ore ſpumam recipit. indeq3 cõcipit ⁊ oua parit.

Capitulum.xvj.

B Ubo. Ex li. de na. re. Bubo nomen hȝ a voce ſo no. fugit lucē. in eccleſijs habitat ⁊ oleū de lāpadibꝰ bibit. ſtercoribꝰ tñ eas defedat. oua q̄ȝ colūbe bibit. mures venaṫ. hac q̄ȝ volucres cetere capiūṫ. Qn̄ vo ab illis a nibꝰ q̄ i luce bitant īpugnaṫ: reſupina pedū vnguibꝰ ſe defēdit. Ariſto. Bubo ſicut veſpertilio victū ſibi nocte acq̄rit. Monedula pugn̄t cū bubone q: bubo debilis ē viſu apd meridiē. Ideoq̄ȝ coruꝰ ille rapit oua bubonis ⁊ comedit. coruꝰ q̄ppe fortior eſt d die. ⁊ bubo d nocte. Itaq̄ȝ bubo ⁊ coruꝰ inuicē ſibi aduerſanṫ i nidis. Coruꝰ meridie comedit oua bubonis. ⁊ bubo nocte comedit oua corui. Ceterēq̄ȝ aues circa bubonē volāt ipmq̄ȝ deplumāt. multa nāq̄ȝ ps auiū eū odit.

Operationes

¶ Auicē. Sanguis bubonis valde ꝯfert aſmati: ſimiliter etiā ius ⁊ caro ipiꝰ. ¶ Phiſiolo. Cor bubonis ſi appoſitū fuerit mulieri dormiēti in parte ſiniſtra omnia q̄ geſſit narrabit. ¶ Pliniꝰ li. xxix. Bubonis pedes vſti cū herba plātaginis ꝯ ſerpētes auxiliāṫ. ¶ Oculorū cinis eiꝰ collirio mixtꝰ claritatē oculis facere ꝑmittiṫ. ¶ Idem in li. xxx. Freneticiſ q̄ȝ bubonis oculoꝝ cinerē imponūt.

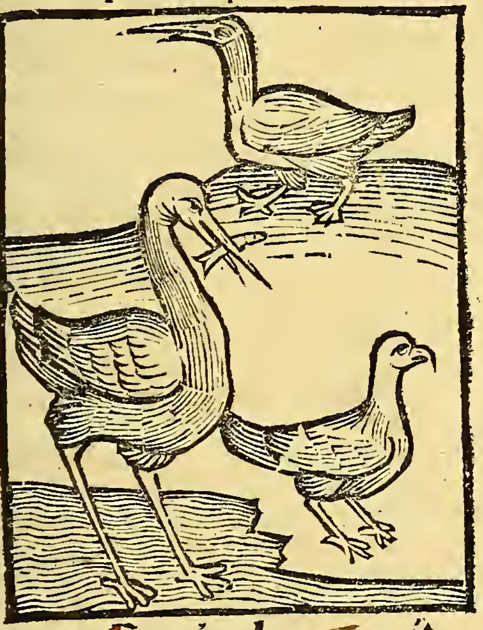

Capitulum.xvij.

b Uteus Butorius ⁊ Botaurꝰ. Ex li. de na. re. Buteꝰ ē de gñe accipitꝝ: ſȝ paulo nigrior ⁊ tarda nimiū: pigraq̄ȝ ad volādū. pda tñ viuit. quā cū dolo vel lāguore aliq̄ aut pigricia detentā aſſeq̄ poſſit. Hec auis ſapore dulciſſima eſt. ¶ In li. vero. Butoriꝰ ē auis ſic dicta a ſiḡ vocis. hȝ crura lōga. collū extenſū. roſtrū q̄ȝ lōgū ⁊ acutū ſ. ardea. colore tñ diſtās ab illa. eſt eñ terre ſimilima. Habitat circa ſtagna piſciū cibo cupida. Ranas comedit ⁊ venenata. Hec ſola veris tpe ꝑ cātu vocē horrificā edit In littore ſub ardore ſolis i loco vbi piſces freq̄nter nouit. a deo q̄eta ſtat vt q̄i mortua appareat. vt fit vñ cautꝰ piſcibꝰ minꝰ ſuſpecta ſit. ſed cū collū lōgū habeat breue recuruitate facit vt piſces incautꝰ ei q̄ſi nihil ꝑmeditāti ꝑximaue rint illos ad ſe colli extēſiōe trahat. ¶ Phiſio. Botaurꝰ q̄ſi booteurꝰ dr. eo q̄ thauri boatū .i. mugitū imitari videṫ. Roſtꝝ eñ i terra paludinoſa defigit. ⁊ ad modū thauri clamores edit Excluſos pullos ſtatim mater ſub aſcellis collocat. Unū ſe ſub vna. alterū ſub altera. Pulli ꝑo materno corpi adherētes. Inceditq̄ȝ mater pullos ſub alis fouēs. natorūq̄ȝ roſtris ꝑminentibꝰ cibos dulciter ꝯmēdās. ¶ Actor. Hec auis mihi videṫ onocrocalꝰ. de q̄ inferiꝰ diceṫ.

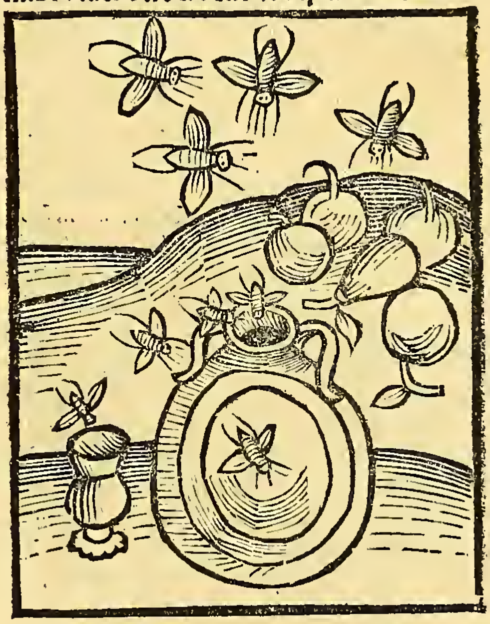

Capitulum.xviij.

B b Ibones ⁊ Blata. vſt. Bibones ſunt q̄ in vino naſcunṫ. q̄s vulgo muſciōes a muſto appellāt. Un̄ Affroniꝰ. Cū a me expectaſſet fabulare incipis ex ore bibones inuoluāt i oculis tuis. Blate a calore dicte ſūt ſiq̄dē ꝯphēſe manū tingūt. vñ ⁊ blateū colorē dicūt. h aial lucē nō patiṫ videre ꝯriū muſce. Muſca ē lucipeta. Blata vo lucifuga. Ex li. de na. re. Blata vermis eſt q̄ lucē videre nō patitur Un̄ ꝑ noctē tm̄modo ābulare ꝯſueuit. ¶ Palladiꝰ de agricultura. Blate ſunt apibꝰ inimice

ſicut ꝛ lacerte. Unde hmõi animalia ꝛ his ſimilia oportet apum caſtris vel alucaribꝫ longe fugare q̃ vult apes bene ꝯſeruare.

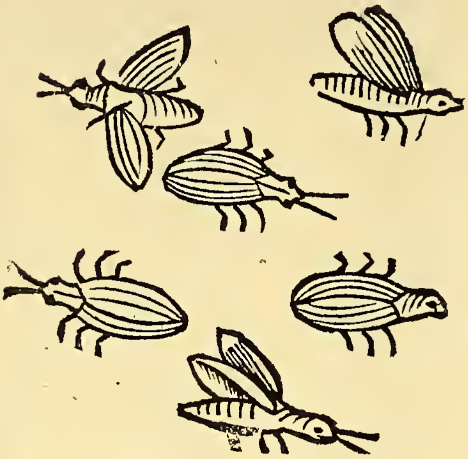

Capitulum .xix.

Cantarides latine ꝛ grece. arabice derarie vel irane. Pandecta cap̃. cxxxv. Cantarides ſunt aĩalicule q̃ꝝ ſũt efficaciſſime: q̃ ꝛ in ſpicis frumẽti adhuc florẽtis inueniũt. Sũt hee varie ꝛ q̃ſi circa pẽnulas ſuas ſtricte ꝛ oblõge. Hee em̃ vapore aceti ſuffocãt ꝛ ĩ vaſe nõ picato reponũt. Sũt calide ꝛ acutiſſime. q̃ licet ſcabiei veſice ꝯferãt: veſicã tñ ſi ex eis multa ſumat q̃ntitas. vulnerãt
A atqꝫ ſanguinẽ mingere faciũt ꝛ interficiunt. ex q̃bꝫ parua accepta vrinã ꝓuocãt vehemẽter.

Operationes

¶ Sera.li.ag.c.derarie.auc. Gal. Experti ſum⁹
B expientia non modica in vnguibus leproſis. ꝛ inuenimus ꝙ quando ponitur ſuper eas cũ ceroto confert multum: aut cum vnguento. auferunt em̃ vnguem ꝛ faciũt cadere totum.
C ¶ Et cãtarides ingrediunt in cõmixtione vnguentoꝝ ꝛ medicinaꝝ q̃ fiunt ad ſcabiẽ ꝛ egri
D tudinez cũ qua eleuat cutis. ꝛ in medicinis q̃ euellũt erucas q̃ dicũt capita clauoꝝ.
¶ Et ſũt q̃dã ex mgr̃is nr̃is q̃ dabãt ex eis ĩ potu miſcẽtes parũ ex eis ad ꝓuocandũ vrinã.
¶ Et q̃dã accipiebãt alas ꝛ pedes ipſaꝝ ſolum dicẽtes ꝙ hec ꝯferũt illis qui ſumpſerũt corpa ipſaꝝ. Et alij dicebãt ꝯtrariũ hui⁹. vicꝫ ꝙ corpa ipſaꝝ ſola iuuabãt eos q̃ ſumpſerũt alas ꝛ pedes earum.

¶ Ego ṽo miſcui oĩa ſil' corpa cũ pedibꝫ ꝛ alis ꝛ dedi. Ille ãt q̃ ſunt magꝫ iuuature ex eis ſunt ille q̃ reperiũt in tritico in quaꝝ alis ſunt linee citrine in latitudine ꝓtenſe. ꝛ ꝓprie qñ proijcis eas in olla terrea noua: ꝛ claudis orificiũ olle cũ pãne lineo ſup vas in q̃ ſit acetũ feruẽs donec ſuffocent ꝛ moriant.

¶ Et ſilr oportet ꝙ fiat ex aĩali q̃d dr̃ xoſoſtis: qñ volum⁹ ipm̃ reponere. Et ſilr eſt ſpẽs aĩalis ſil'is cantaribꝫ ĩ figura ꝛ ṽtute. Et ſilr vermis viridis q̃ reperit ſup arborẽ pini. Uirtus ei⁹ ẽ ſic virt⁹ eaꝝ. Poſtq̃ꝫ ṽo ſunt cantarides mortue: inſerant in lino ꝛ reponant.

¶ Dyaſ.ca.cãtarides. Meliores ex eis ſunt: q̃ ſunt diuerſoꝝ coloꝝ. ꝛ in alis earũ ſunt linee tranſuerſe citrine. ꝛ ſunt groſſe ꝛ oblõge.

¶ Operatio aũt illaꝝ q̃ ſunt vni⁹ coloris eſt debilis. ꝛ ṽtus cantaridaꝝ eſt putrefactiua. calefactiua. vlceratiua. Et ꝓpter h̃ miſcent cũ medicinis ꝯueniẽtibꝫ apoſtematibꝫ cancroſis: ꝛ ad ſcabiẽ vlceratã: ꝛ empetiginem.

¶ Et qñ ponũt in naſcalibꝫ ꝓuocãt mẽſtrũa.

¶ Et eſtimauerunt quidam ꝙ quando miſcentur cum aliquibꝫ confectionibus ad hydropiſim conferũt propter virtutem earum quam habent in ꝓuocando vrinam.

¶ Auicenna libro. ij. cap̃. Cantarides. Dixerunt quidam ꝙ ſunt ſuperflue caliditatis. Et dixerunt alij ꝙ ſunt calide ꝛ ſicce in tertio gradu. ſed p̃mum eſt verius. Et cantaris eſt acris acuta putrefactiua aduſtiua.

¶ Et eradicat verrucas linita: ꝛ fit ex ea cerotum: ꝛ linit ex eo albedo vnguis: ꝛ ꝯfert ei.

¶ Et eradicat vnguẽ mollificatũ velociter qñ fit ex ea emplaſtꝝ: ꝛ remouet morfeam: ꝛ albaras linita cũ aceto. ꝛ qñ ex ea trita cum ſynapi fit linimentũ. facit naſci capillos.

¶ Et ſimiliter quando coquitur cum oleo donec inſpiſſet. Et linitur ſuper apoſtemata canceroſa ꝛ reſoluit ea. Et linitur ſuper ſcabiem ꝛ empetiginem.

¶ Inquit fili⁹ Meſarugie. Ipſa incidit vngulam valde. ꝛ parũ de ea prouocat vrinam valde. Et parum de ea adiuuat medicinas ꝓuocatiuas ad ꝓuocandum abſqꝫ nocumento. Et prouocat menſtrua: ꝛ facit aborſum.

¶ Dixerũt quidã. datur in potu vna earũ ei q̃ ꝯquirit de veſica ſua ꝛ ꝯfert. Et dant in potu tres ta naſgi de ea ꝛ exulcerat veſicã.

¶ Inq̃t Galien⁹. Ipſa exulcerat veſicam. ꝛ eſt ꝓpterea qꝛ facit materias acutas declinare ad eam a q̃bꝫ corpus nõ euacuat cũ ꝓprietate que eſt in ipſa.

Capitulum .xx.

Carbates. Alb. in li. de na. aĩaliũ inq̈t. Carbates q̇dã mẽtiẽdo dicũt aues q̃s vulgus bomgenſe. ħ eſt arboꝝ anſeres vocãt (vt etiã ſupꝰ audiuiſti ĩ cap̃. xiiij) eoꝙ ex arborib9 naſci dicũt. a q̇b9 ſtipite ⁊ ramis depẽdẽt q̃ ĩter corticẽ eſt nutrite. Dicũt etiã aliq̃n ex putridis lignis hec aĩalia in mari generari (vt ſupꝰ dictũ ẽ) ⁊ p̃cipue ex abietũ putredĩe. Aſſerẽtes ꝙ nemo vnq̃ꝫ vidit has aues coire vł oua re. Et ħ oĩno abſurdũ ẽ: qꝛ ego ⁊ mł̃ti mecũ ꝺ ſocijs vidimꝰ eas coire ⁊ pullos nutrire. ſic etiã ĩ antehabitꝭ diximꝰ. hec auis caput hꝫ q̃ꝛ pauonis: pedes nigros vt cignꝰ. ⁊ ſunt mẽbrana cõiũcti digiti ad natãdũ. ⁊ ſũt in dorſo cineree nigredinis. ⁊ in ventre ſunt albide aliq̃ntulum minores anſerib9.

Capitulum. xxi.

Caladrius ⁊ Calandris. yſi. Caladriꝰ (vt dꝛ) eſt immũdus ſ̃m legem.

Operationes

¶ Dicit em̃ phiſiologꝰ: ꝙ auis eſt tota alba nullã ꝑtẽ habẽs nigrã. cuiꝰ interioꝛ fimꝰ curat caliginẽ oculoꝝ. In atrijs regũ inuenit̃. Per hãc cognoſcit̃ de hoĩe infirmo vtꝝ viuat an moriatur. Si em̃ egrotat ad moꝛtẽ: mox hec vt viderit eũ: auertit ab eo faciẽ ſuã. ſi ãt nõ ad moꝛtẽ: intẽdit illã faciẽ ſuã vertit. ⁊ aſſumit oẽs infirmitates eiꝰ: ⁊ diſpergit eas. ⁊ ſanat̃ infirmus. A

¶ Ariſto. Caladriꝰ infirmũ ſi moꝛi debeat nõ reſpicit: ſed ſi q̃leſcere poſſit ⁊ ipm̃ videre velit. ab illo omnẽ infirmitatẽ ad ſe trahit. Itaqꝫ ille ſanꝰ efficit̃. ⁊ auis egra: ita ꝙ ſepius ꝓ eo moritur. Hec auis hꝫ vnũ os groſſum in crure: cuiꝰ medulla oculos caliginãtes ſi q̇s linierit: eos clarificatos boni viſus efficit. B

¶ Ex li. de na. reꝝ. Caladrius eſt auis alba. q̃ ſi ad infirmũ ſanandũ ducit̃ oẽs infirmitates eius intra ſe colligit: ⁊ in aere volans ibi eas cõburit atqꝫ diſpergit. C

¶ Pars ĩterioꝛ femoꝛꝭ caliginẽ aufert ab oculis. D

Has aues Alexander inueniſſe fert̃ in ꝑſide.

¶ Ex li. ꝺ na. re. Calãdris ẽ auis ꝑua ꝓpe ꝯſilis alaude. coloꝛe fuſca: plumis deſpecta: ſꝫ mira modulatõe vocꝭ audiẽtes letificat. oĩmqꝫ voces auiũ expꝛ̃ſſiſſime imitat̃. itaqꝫ q̃n capta ergaſtulo includit̃. ibi q̇ꝫ captiuitatꝭ ⁊ calamitatis ſue oblita vix vnã diei hoꝛã ſine cantu p̃terit adeoqꝫ ſpaciari diuerſis auiũ cantib9 gaudet. vt nec cibi ſolita ſit. E

c Capo ꝛ Caprimulgꝰ. Actor. Capo dr gallus caſtratꝰ ſiue gallinaceꝰ. Et hi ĩo caſtrãt̃ vt facilꝰ ipinguẽt ac tenerio res comedãt

☞ Operationes

A ¶ Dyaſ. Capones viui aptı ꝛ ipoſiti morſib̵ ve
B nenatꝫ occurrũt ſi mutẽt̃ aſſidue. ¶ Cerebꝝ caponis meliꝰ ẽ ceterꝭ. acceptũ ĩ vino fluxũ ſãgui
C nis abſtinet. ¶ Pellis vẽtriculi eiꝰ ſicca tuſa et bibita cu ſtomacha ẽ cũ vino. Juſcellũ martie minorꝭ eſtuatõnis ſtomachi mitẽſcit ſimplr̃ cõpoſitũ. Juſcellũ ꝓo maiorꝭ artificialiter cõpoſitũ vẽtrẽ mollit: crudos hũores. i. colerã nigrã
D deponit. ¶ Utile ẽ ꝑ palib̵ febrib̵ ꝛ typicꝭ egritudinib̵. tremorib̵ ꝛ inflatõib̵ ſtomaticꝭ. ꝛ artericꝭ ſinglare pſidiũ ẽ. Fel capõis albi magne ꝟtutꝭ ẽ. facit ad effuſionẽ ocloꝝ ꝛ ad caliginẽ ꝛ aſpredinẽ palpebraꝝ. De capone ĩferiꝰ c. liiij.
E latiꝰ patebit. ¶ Pli. li. x. Caprimulgi appellãt̃ merule grãdiorꝭ aſpectu nocturni fures ſũt. interdũ eim viſu carẽt. paſtoꝝ ſtabula intrãt. caprũ vberib̵ ꝓpter ſuccũ lactꝭ aduolãt: q̃ videlꝫ in iuria vber emorit̃. capriſqꝫ cecitas q̃s ita mulſere
F obꝛuit̃. ¶ Actor. Caprimulgꝰ ipe Ariſt. agochilẽ vocat. de q̃ ẽ in c. vi. iſtiꝰ tractatꝰ. ¶ Ariſto. Eſt auis mõtana modicum maior merula. aſtuti morꝭ: raro videt̃ ð die: nec bñ tũc videt. ſꝫ acuit̃ viſus eiꝰ de nocte. lac ex mãmillis capꝝ ſugit: ideoqꝫ dr agochiles. ſcꝫ capꝝ lac ſugens. vidit aũt nocte: manet ĩ lapidib̵ de die.

☞ Capitulum. xxiij.

Carduelꝰ. ysi. Carduelꝰ dr eo ꝙ ſpinis ꝛ carduis paſcit̃. vñ apð grecos achãtꝭ dr ab achãtꝭ. i. ſpinis q̃b̵ alit̃. Augures ãt dicũt ꝛ in geſtu ꝛ ĩ motu ꝛ in volatu auiũ eſſe ſigna cõſtituta. ¶ Pli. li. x. Carduelı mime auiũ imperata faciũt nec voce tm̃: ſꝫ pedib̵ ꝛ ore ꝑ manibus. Eſtqꝫ q̃ boum mugitꝰ imitet̃. in ore latenſi agro taurꝰ appellata. Eſt q̃ equoꝝqꝫ hinnitꝰ n[...]tbus noĩe herbe pabulo aduẽtu eoꝝ pulſa imitat̃ ad hũc modũ vlciſcẽs. ¶ Ex li ð na. re. Carduelꝰ ẽ auis ꝑua croceoqꝫ ĩ corpe: rubeo ꝓo in capite colore venuſtata. Mirũ aũt videt̃ ꝙ hec auicula carduoꝝ acutꝭ aculeis paſcit̃. In hac g̃ natã miraculũ apparet: q̃ talẽ aſtuciaꝫ ei dedit quã nec boui nec aſino magnis aĩalib̵ impꝑtiri voluit. vt vicꝫ ergaſtulo clauſa ſuppoſitã aquã ab ymo ꝑ filum vaſculo ſuſpẽſo ad ſe cũ roſtro trahat. pedicꝫ filo interdũ ſuppoſito cũ attigerit vaſculũ ſitim potu ſedat.

Capitulum. xxiiij

Carabdriõ ꝛ Cariſta. Rudol. ſup leuiticũ. Carabdrion ẽ auis garrula. de q̃ legit̃ in Leuitic. ꝙ ſcḿ legẽ ſit immũda. ¶ Actor Hec auis ipa eſt q̃ ſuperiꝰ in ca. xxi. dicta calendris eſt. Fallunt̃ autẽ q̃ hanc eſſe caladriuꝫ putant vt ſup Deutro. dicit glo. interliñ. Cariſte vt dicit Solinꝰ. aues ſunt q̃ impune flãmas inuolant. ita vt nec plume nec carnes eaꝝ flãmis igneũ aliquatenꝰ cedant.

Capitulum.xxv.

CEruus volās. Ex li. de na.re. Ceruus volās ferť eſſe genꝰ cicade. Hūc tñ expimētatoꝛ crabꝛonē vocat. ſub alis (vt dicit) groſſioꝛibꝫ alas hꝫ ſubtiles ⁊ tenues ſicut bꝛucbus Circa veſperā potiſſime volāt: ⁊ volando ſtrepitum faciūt. hñt coꝛnua medicinalia grandia ꝑlonga biſulca dentata ⁊ lucida: q̄ſi foꝛcipibꝫ ī cacumīe cū libuerit ad moꝛſum coeūtibꝫ. crura ꝑo lōga ⁊ reflexa. lucēt igneū moꝛe noctu ꝑtes lateꝝ ac cluniū coloꝛes pinaꝝ refulgētes aliq̄ñ compſſē obūbꝛanť. amputatū caput eaꝝ viuit diutiꝰ ſine coꝛpe. ſed ⁊ ipſiꝰ coꝛpꝰ ſine capite: ſed nō tādiu ſicut caput.

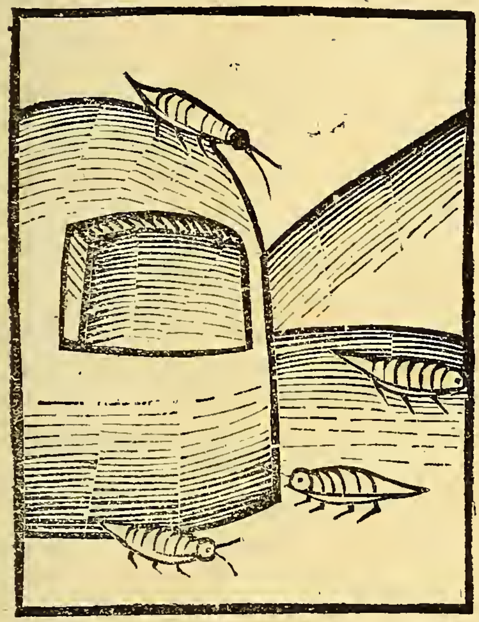

Capitulum.xxvj.

CIcade. Pli.li.xi. Cicade tm̄ viuūt roꝛe. quaꝝ duo ſūt genera. Minoꝛes q̄ ꝑmo ꝑueniūt q̄ vt ſunt mute. ⁊ nouiſſime pereunt. Sūt aūt multe q̄ canūt vocāť achete. ⁊ q̄ minores ex his ſūt tetrigometre. ſꝫ ille magꝫ ſonoꝛe Mares canūt in vtroqꝫ genere: ſilēt feīe. Gentes his veſcūť ad oꝛientē. Ante coitū mares ꝑferūt. a coitu feīas circa ſolſticiū eſt coitus eaꝝ Omīs eaꝝ coꝛruptꝫ q̄ ſūnt candida coitꝰ ſupinus. Eſt illis aſꝑitas in doꝛſo ꝑacuta q̄ feture locū excauāt in terra. Fitqꝫ ꝑmo ꝑmiculꝰ: deinde ex ea (que vocať tetrigometra) cuiꝰ coꝛtice rupto circa ſolſticia euolāt. ⁊ eſt ſine oꝛe. ſed ꝓ eo q̇dā eſt aculeatū linguis ſimile. ⁊ h̄ in pectore quo roꝛem lambunt. Pectus ipſum eſt fiſtuloſum hoc: vt diximus canūnt achete de cetero nihil eſt in ventre. Quidam vero negāt vocem in ſectis eſſe in tanto cicadarum ſono et apū murmure.

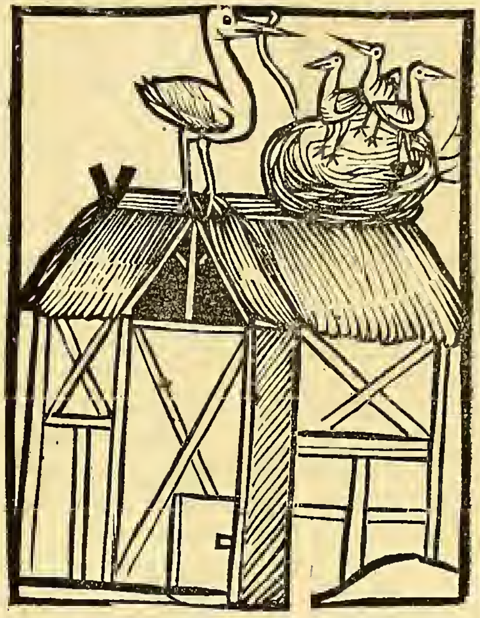

Capitulum.xxvij.

CIconia. yſidoꝛꝰ. Ciconie quaſi cicanie: a ſono quo crepitant dicte ſunt: quē ſonum oꝛis potius eſſe conſtat q̄ꝫ vocis. quia cum roſtro quatiente faciunt. hee veris nuncie ſocietatis comites ſerpentiū hoſtes: maria tranſuolant in aſyam collecto agmine pergunt. Coꝛnices eas duces precedunt ⁊ ipſe quaſi exercitūs ꝓſequunť. Ex libro ꝺ naturis reꝝ. Ciconie ſerpentiū exitio tantus eſt honoꝛ in Theſſalia vt capitale fuerat occidiſſe ciconiam: ſicut ⁊ hominem. Multipharie nanqꝫ ſerpentibus inſidiatur. eoſqꝫ comedit et alia venenata: nec tamen moꝛitur. Bufonem autem non niſi in magna fame comedit. in quo naturale bufonis malum notať. Videtur autem ciconia caput habere valde reumaticum: quia roſtro eius aqua vere cōtinuo diſtillat. Et hoc hyeme magis. Hee nidos ſuos annue repetunt. et vnum ſe e fetibus ſuis domino loci ſub quo fetificant: plumatū quaſi tributum vt fertur deijciunt. Sed foꝛte cauſa magis eſt tediū nutriendi. Quinimmo vt vulgo dicitur pro decimatione deijciunt. deo ius ſuum ſeruātes. In cuius ſignū Thoꝛingiam vbi decime nō danť neqꝫ intrāt neqꝫ inhitāt: vt expiētia docꝫ. Abiture āt (vt diċ Solinꝰ) ī certo loco congreganť: ita vt nulla ſui generis niſi captiua relinquať. In aſia cāpꝰ eſt vbi ꝯgregate cōmurmurāt. ⁊ eā q̄ nouiſſime venit dilacerāt: ſicqꝫ ꝛcedūt. Ex li.re.vīs. Ciconia dꝛ auis

pia. Cum em̃ antiq̈ores ciconie pēnis amiſſis ꝓpriū ſibi victū acq̄rere neq̄ant: iuniores frigida genitoꝝ mēbra reuouētes eos in paſtū ꝓcurāt: donec ala fortis redierit. Ná vt yſaias ait. Quantū tps impendūt in fetib; educādis tm̃ ꝛ ipē inuicē a pullis ſuis aluntᷓ. Nec dubiū eas caſtitatꝭ ſectatrices eſſe. federiſq; ꝯiugij ad inuicē ſuare. Vñ fertᷓ q in eminētiori loco dom⁹ cuiuſdā par vnū ciconiaꝝ hitabat. Vñ mare ad paſtū recedēte freq̄nter ali⁹ mas adueniēs feminā adulterino coitu polluebat. At illa ſtatī eīn⁹ ī fonte ſe mergebat. ſicq; ſcel⁹ adulterij p aque lauamētū delens marē ꝓpriū deludebat. hmōi factū dñs hitatōis freq̄nter aduertit. ꝛ q̄dā die poſt adulteriū eā a fonte ne lauaretᷓ ꝓhibuit. nec mora maſcul⁹ a paſtu rediēs in femīa ſua ſcel⁹ adulterij dephēdit. ꝛ ad horā diſſimilās abijt. Reuerſuſq; ſcda die maximā multitudinē ſecū adduxit. que ſingulā adulterā aggreſſe: miſerā crudeli laniauerūt morte.

Operationes.

A ¶ Plinius li. vij. Ciconia origano ſibi medetᷓ.

B ¶ Idem in li. xxix. Ciconie pullum qui egerit negatur annis cōtinuis lippire oculis Ciconie q̄z ventricul⁹ valet ꝯtra oīa venena.

C ¶ Idem li. xxx. Furunculis etiā dr̄ mederi ciconie ventriculus ex vino decoctus.

D ¶ Dyaſcorides: Fimus ciconie cum aq̄ua potui datus epilenticos curat.

E ¶ Albert⁹ in li. de na. aīaliū. Hec auis alas hʒ nigras. ꝛ caudā ꝛ alias ptes hʒ albas.

F ¶ Inuenitᷓ etiā gen⁹ ciconie: totū ī dorſo nigꝝ: ꝛ in vētre ſubalbū. ſʒ nō nidificat in hominuʒ habitationib; ſʒ in paludib; deſerti.

Capitulum. xxviij.

Cign⁹. Ariſto. Cign⁹ eſt de genere auiū coriū īter digitos habētiū. Manetq; in ripis lacuū ꝛ ī locꝭ multaꝝ arboꝝ. Bone vite eſt atq; naē: ꝛ ſenectutis bone. Hmōi aues ꝯ accipitrē pugnare nō incipiūt. Sʒ ſi cū eis ille pugnare cepit. pugnāt cū ipo eūq; vincunt.

¶ Yſi. Cign⁹ grece latine olor dr̄. eo q tot⁹ alb⁹ ſit plumis. olon em̃ grece totū dr̄. Naute vero ſibi hāc auē bonā prognoſiā facere dicūt: ſicut Emili⁹ ait. Cign⁹ in auſpicijs ſemp letiſſimus ales. Hūc optāt naute. qr nō ſe mergit ī vndis.

Ex li. de na. re. Cign⁹ hʒ plumas albas: ſʒ carnes nigras. fortitudinē ſuā in alis. colerice cōplexionis eſt: ꝛ ob h̄ iracūd⁹. Dētes hʒ ī roſtro minutiſſimos. Oneris inpatiēs eſt. ne libēter volat: ſʒ ī ſtagnis req̄eſcere delectatᷓ. cū vno pede natat: ꝛ cū alio ſe regit veli modo cū piſcib;: nutrit⁹ eis eſt innoxius. Sup aq̄s nidificat in pullis educādis ſolicit⁹. tpe coit⁹ blādiuntᷓ ſibi inuicē mas ꝛ feīa. ꝛ alternatim capita cū ſuis: ſʒ collis inflectūt velut amplexandi grā. Nec mora vbi coirint. mas ꝯſci⁹ leſionis in feīa fugit ab ea. At illa impatiēs fugiētē inſeq̄tᷓ: neq; q̄ tñ rancor ille pſeuerat in longū. ymo leſione ceſſante: pacificantᷓ in animo ac a maſculi pſecutione ceſſans poſt coitū freq̄nti caude motu ꝛ roſtri ſe aq̄s mergens purificat.

Capitulum. xxix.

Cinomolgus. Ciſpedo. et Citramo.

¶ Yſi. Cinomulgus eſt auis arabie. ſic dicta: eo q in excelſis nemorib; texit

nidos ex fructibꝫ cynnami. Et quia nō poſſūt ibi hoīes p̄... ſcendere ꝓpter ramoꝝ altitudinē ꝛ fragilitatē eoſdē nidos plūbatis iaculis appetūt ac cynnama illa deponūt: ꝛ p̄cijs amplioribus vendūt. eo ꝙ illud cynnamū magꝭ ꝙ̄ alia mercatores p̄bant. ¶ Aristo. Cinomulgꝰ paſſere modicum maior eſt eiuſqꝫ color celeſtis eſt cū citrinitate. ꝛ colores iſti ſunt in eo diſtincti Roſtꝝ eius eſt lōgū ad citrinitatē declinans: ſup arbores magnas ex cynamomis (vt dicit) ſperice cōponit nidū ſuū. habēs introitū p̄uū. ¶ Plinius. Cyſpedij ſiue ciſpeli plurimū volant q̄ ꝛ apodes dicūt: eo ꝙ vſu pedū carcāt hyrundinū ſpecie. nidificant in ſcopulis. Hee ſūt q̄ toto mari cernūt. Aristo. Auiū genꝰ ꝙ pedes nō habet omī t̄pe apparet. hec auis lōga gracilis ꝛ pauce latitudinis. hyrūdini aſſimilatur. Nec inter illas leuiter diſtinguit. Iſta nidificat in eſtate. ꝛ hoc poſt lapides vt aīalia fugiat ꝛ hoīes. Plinius libro. x. Citramus: al's cenchramus habet. aues remeantes comitata ſolicitat. ac pſeueranter ad expectatas ſibi terras puenire feſtinat eaſqꝫ noctu. etiā itineris admonens excitat. Aristo. Citramꝰ auis de nocte ceteras aues clamat. eaqꝫ audita ſciūt venatores ꝙ in locis ſuis nō remanebūt aues. Ex libro de naturis rerum. Citramus auis Alie recedentibꝫ hyrundinibꝫ ac cyconijs inſtante hyeme comitans eas feſtinantior perſeuerat. et precedens ſolicitat.

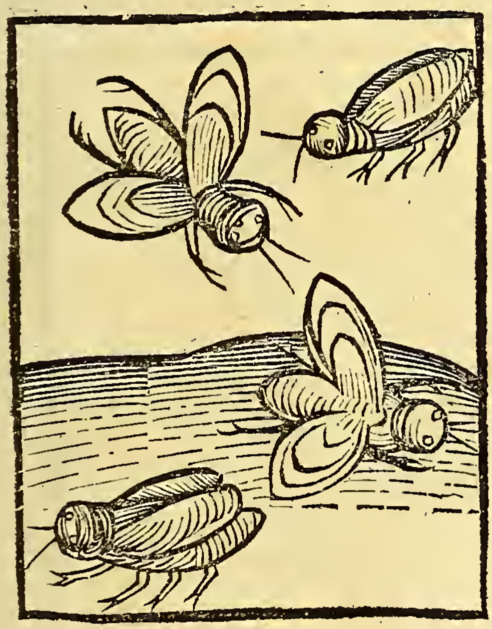

Capitulum. xxx.

Cinomia. Iſid. Cinomia grece dr̄ muſca canina. Nā canis grece cynos dr̄. Ex li. de na. re. Cynomia eſt muſca canina catuloꝝ auribꝫ importuna. Quā licet catulus freq̄nter excutiat: ſemp t̄n importune reuolat. Vbi āt eū pigrū ad excutiendū inuenerit vſqꝫ ad ſanguinē ꝛ vulnera p̄cedit. Actor. Cynomia eſt illa muſca grauiſſima q̄ percuſſa eſt egyptioꝝ populꝰ in quarta plaga. De hac eīm in Exodo legit. Venit muſca grauiſſima in domos pharaonis ac ſeruoꝝ eiꝰ: ꝛ in omnē terrā egypti. corrupta qꝫ eſt terra ab hmōi muſcis. Per hāc eīm ſm gloſam canini mores ſignificant. in qbꝫ humane mentis voluptas. i. libido arguit. Sic eīm cinifes qbꝫ ī tercia plaga pcuſſi ſunt egyptij: ſignificāt inquietudines mūdanoꝝ: qui puocatores rixaꝝ: amatores calūniantiū nō admittūt quietē ſpūalis ſabbati Vñ Pſalmiſta. Dixit ꝛ venit cinomia.

Capitulum. xxxj.

Cicendula cimice ꝛ coſtro. Iſidorus. Cicendula genus ſcatabrorum eſt. ſic dictum eo ꝙ gradiens vel volans lucet. Ex li. de na. rex. Cicendula eſt vermis in ytalia nocte volās. ꝛ inter noctis tenebras fulgidus radians. ita vt ſi eum in tenebris videas exhalationē ſcintillarū putes. Iſi. Cimex aūt ex vermibꝫ carniū eſt. Dictus aūt eſt cimex ex ſimilitudine cuiuſdā herbe cuius fetorē habet Auic. in. ij. cañ. Ex fraxino capita inflata ſic granata egrediūt in qbꝫ eſt hūiditas de q̄ cimices oriūt. Cū eīm capita hmōi aperiūt cimices

ex illis egrediũť. Cimices ãt effugat ꝑpe sterc⁹ thauri qñ cũ eo fit fumigatio. Palla. Ortis q̃ȝ cimices nocẽt. extinguũť ãt amurca ⁊ felle babulo lectꝫ aut locꝫ eaꝝ punctꝫ. vel folijs edere tritis ex oleo vl' incẽsis sanguisugis. ysi. Cosdros greci appellãt eos q̃ extremis fauoꝝ ꝑtib⁹ maiores creanť. Quos aliq̃ reges putant. dictos eo ꝙ castra ducant.

Capitulum. xxxij.

Columba ex li. de na. reꝝ. Columba (vt dicit Beda) felle caret. Dic̃ tñ Arist. ꝙ fel hȝ nõ eo loco q̃ cetera aĩalia: sȝ ĩ intestino. Morticino nõ viuit. sȝ puro grano visum recuperat nouẽ vicib⁹. In alta nidificat. vbi mala bestia attingere nõ valeat. sup aquas libẽter req̃escit: vt sitim sedet. Et vmbrã accipitris venientis in aq̃s ꝑspiciat. Aliqñ vero sola sedet. colores suos varios circa collũ admirans alaꝝ plausu rostroq̃ȝ plumeculas fulcit ⁊ in regimen volatus cult⁹ pẽnas disponit. Tũc nisus speculator occult⁹ ꝯgaudentẽ in hmõi glĩa rapit. Colũbe calidissime sunt ⁊ lapillos ꝓpter stomachi ꝑpantiã comedũt. fimũ etiã ardentẽ nimis habent. quẽ ⁊ ipẽ nido eijciũt ⁊ pullos eijcere docent. pẽnis eleuatꝫ pugnãt ⁊ colũbã errantẽ cũ viderint sibi aggregãt. Dicit Jacob⁹ ꝙ transmare ꝟsus orientẽ colũbe sunt q̃ nuncioꝝ fungẽtes officio lr̃as dñoꝝ suoꝝ sub alis breui spacio ꝑlonge deportãt. Ideoq̃ȝ valde necesse sũt: maxime qñ ꝑ terras inimicoꝝ alij nũcij trãsire nõ audent. Colũbe ꝓpriũ est inter aues nõ eleuare caput qñ potãt donec ei sufficiat. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Colũba valde ĝuať in ouoꝝ partu: ꝙ si parere tardauerit amare ꝑcutiť. Arist. Colũbe toto ãno ouãt ⁊ pullificãt: si fuerit loc⁹ mãsionis calid⁹: ⁊ cib⁹ parat⁹. Alioq̃n nõ nisi ĩ estate. Earũq̃ȝ pulli sũt meliores ĩ vere ⁊ in autũno. ꝑciores ãt in hieme ⁊ estate. Mascul⁹ cũ feĩa coit post vnũ annũ. Oua colũbe sunt albi coloris sic̃ ⁊ ꝑdicis. Colũba senex coire nõ pt. sȝ tm̃ osculať. Colũba q̃ȝ feĩa saltat sup feminã: si nõ fuerit mas. ⁊ inuicẽ osculanť. ⁊ ex illo q̃dẽ coitu oua faciũt: sȝ nõ pullificant.

Operationes

¶ Ex li. d̃ na. re. Pulli colũbaꝝ ĩ autũno ⁊ vere saniores sũt qm̃ his tꝑib⁹ grano maxĩe viuũt.

¶ Esculapi⁹. Colũba occisa ⁊ calida supposita om̃i morsui subuenit. Sãguis ei⁹ valet oculis ꝯfertꝫ infusus ꝑcipueq̃ȝ de sub ascellis tract⁹.

¶ Stercus ei⁹ omnes dolores soluit: ⁊ humores desiccat.

¶ Dyas. Colũbe sanguis abscindit fluxũ sanguinis nariũ: q̃ est ex velamine cerebri.

¶ Plinius libro. xxix. Caro recens columbe cõtra serpentes auxiliatur. Mascule sanguis a vena sub ala incisa eximie prodest oculis cruore suffusus.

¶ In li. xxx. Fimus colũbaꝝ cũ aceto delẽtur stigmata. Hoc fimo carbũcul⁹ aboleť ꝑ se illito vel cũ semine lini ex aceto mulso.

¶ Auiceñ. Sanguis columbe ꝯfert podagre. Stercus columbaꝝ ꝯueniens est sup dolores iuncturaꝝ. ⁊ valet empetigini.

¶ Cõfert etiam dolori colice cum administratur in clisteri.

Capitulum. xxxiij.

Cornix dulˀ ꝛ cornix. Ex li. de na. re. Cordulˀ dr̄ qꝛ cor edens. Carne nāq; ꝛ pda viuēs. corde maxīe inhiat ſaturari. Yſid. Cornix auis eſt ānoſa apd latinos greco noie cornix appellat᷑. Quā aiunt augures hoim curas ſcatōibꝫ agere īſidiaꝝ vias mōſtrare. futa pdicere. magnū nephas h̄ credere. vt deˀ ꝯſilia ſua cornicibꝫ mādet. Dis īter multa auſpicia tribuūt ꝛ pluuias vocibꝫ ꝑdēdere. Uñ ē illđ Tūc cornix plena pluuiā vocat iproba voce. Ex li. đ na. re. Cornix in ſolſticio morbo corripit᷑. Hec nucibꝫ libenter veſcit᷑. Horribiles aues q̄ſi hoſtes ſuos ipugnāt. ſꝫ ille freq̄nter cū ipūgnātibꝫ multū detulerit. tādē i pacia victe lacerāt iportunas. Cornix pluuiā multo clamore ꝑnūciat. Quis colūbe inſidiat᷑ vt ea diſſipet ꝛ expugat.

Operationes

¶ Pliniˀ li. xxix. Cerebꝝ cornicis coctū i cibo ſumptū capitis doloribꝫ eſt remedium.

¶ Item in li. xxx. Cornicis carnes ac nidū illinite morbis lōgis putāt vtiliſſimū.

Capitulum. xxxiiij.

Coruus. Ex li. de na. re. Coruˀ auis clamoroſa nihil aliud ſonare nouit q̄z cras cras. diuerſas tñ voces format. ſ. lxiiij. vt dicit Fulgentius volādo coit aliq̄n. ꝑles ſp q̄ duos pullificat. Grauidˀ fieri dr̄ ſi cū oua coruinū edere ꝯtigerit. Ore ꝑcre dicūt᷑ ꝛ cōcipere. Femie coruoꝝ oua ſole cubāt ꝛ mares eis eſcā dant. Pulli coruoꝝ ſepte; diebꝫ abſq; vlla cibi alimonia manere ferūt᷑. Septima ꝙ die nigreſcūt. qꝛ nōnullos eijciunt tedio nutriendi.

Fortior eſt coruus de die. Bubo de nocte: et viciſſim oua ſua comedunt. Corui paꝝ coeūt. ſed multū oſculant᷑ adinuicem. Et putant quidam q̄ alio modo nō coeant. Sꝫ h̄ falſum eſt. Cadauere coruus veſcit᷑. ꝛ vt dr̄ a potu ſe abſtinet q̄diu ficus ſui fructˀ dulcedine gloriatur. Unde Ouidius. Ac cibi dum lacteus pendebit in arbore ficus. A nullo gelido fonte bibet᷑ aque. ¶ Gregorius in moral. Pulli coruorum (vt fertur) anteq̄ nigreſcunt a parentibꝫ vtcūq; neglecti. medici affectu: huc illucq; vagantur in nido: aut ciborum expectunt aperto ore ſubſidium. Unde etiam ſcriptum eſt. Quis preparat coruo eſcam ꝛc. Sed cum nigreſcere illi ceperint tanto eis alimenta prebenda coruus ardentius requirit: q̄nto illos alere diutius diſtulit. Ex li. de na. reꝝ. Eſt coruoꝝ genˀ in oriente qđ cū aſino ꝛ thauro pugnat. eiſq; fugiētibꝫ ſup eos volat: ac ſic cū impetu eoꝝ oculis impūgit. ꝛ cū potuerit eos excecans roſtro dñis ſeruis inutiles reddit. Itaq; ꝑ ꝯſequens occiſi decoriant᷑. et eorum cadauera volatilibꝫ efferuntur. ſicq; ab aue improba animalia fortia ſuperantur. Coruus turres inhabitat et ibidē nidificat: citiſſimus eſt mutationis aeris nuncius: ꝛ alis crocitationis voce ꝓphetat auram tranquillam alia tempeſtatem. Coruus lōgeuus citiſſime fit domeſticˀ. coruoſq; ſilueſtres inuitos retinet ac ſeducit. Coruˀ ex natura eſt inclinatˀ ad furtuꝝ. vt experientia Erfordie docuit vbi coruus domeſticˀ ſucceſſiue de mēſa q̄ pecunie facere ꝯſueuerāt in ortū de ꝓpe ſubtus lapidem circiter quinq; vel ſex florenos in groſſis abſcondit.

Capitulum.xxxv.

Cocurnix. Ex li. de na. re. Cocurnix ē auis quā vulgariter quiſtulā dicim⁹. Hec ducē habent ortigometram. quā in maris tranſitu iam terre. i. portui maris appropinquātes accipitres ſpeculati rapiūt. ⁊ idcirco cura eſt vniuerſis. vt externi generis ducē ſolicitēt. ſcꝫ cornicē p quā pma diſcrimia caueant. rariſſimas habent feminas in genere auiū: ſicͭ ⁊ pectines in genere piſciū. In hominū ꝟo genere pauciores naſcunt̃ maſculi q̄ꝫ femine. Comeſtor. Cocurnix in ſynu arabie p̄cipue nutrit̃. ⁊ eſt auis regia quā nos vulgo curelium dicim⁹ a currendo. ¶ Yſid. Cocurnices a ſono vocis dicte ſunt. quas greci ortigeas vocant. eo q̄ viſe pmum fuerūt in ortigia inſula. Hec adueniendū tempora habent. Nam eſtate depulſa maria tranſmeant.

Capitulum.xxxvi.

Cocyx. Plini⁹ lib. x. Cocyx videtur ex accipitre fieri: tempe anni figurā mutans. Tūc em̄ nō apparent reliqui accipitres niſi dieb⁹ paucis. ipſo quoqꝫ modico eſtatis tempore viſus: poſtea nō cernitur. Eſt aūt neqꝫ ad vncis vnguib⁹ accipitrū nec capite ſimilis. neqꝫ alio quā colore ac rictu: ſꝫ colūbe poti⁹ ſimilis eſt capite ⁊ vnguib⁹. Q̄m abſumitur ab accipitre: ſi qñ ſimul apparuerit: ſola omniū auis a ſuo genere interempta. ¶ Areſto. Auis cocyx paucoꝝ ouoꝝ eſt: vni⁹ ſcꝫ aut duorū. q̄ natura eius valde frigida eſt.

Capitulum.xxxvii.

Trochilos. Ex li. de na. re. Trochilos in ytalia rex auiū appellat̃ oīm q̄dē eſt minima. ſꝫ q̄nto minor tāto velocior. adeoqꝫ animoſa: vt etiā ꝯ aq̄lam audeat conat⁹ acceptare hoīes q̄ꝫ deludit. q̄ cū ſe ꝓpinquā q̄i manu capiendā obtulerit. caſſo hoīs conatu ⁊ labore ī pigra ꝓfugit. araneis veſcit̃ pullis fecūda ē. nā plurimos vno fetu ꝓducit. vno ſpecu vel antro in hieme multi ꝯdunt̃. vt ad calorē turba cōferente calor q̄ paru⁹ ē in tā mīmis corpib⁹ augmētet̃. Eſtqꝫ auis mīma oīm aliaꝝ. Itē Alb. ī li. d̄ na. aīaliū ait. Trochilos ē auis mīma oīm quā regulū vocāt: q̄ licꝫ ſit pua corpe. auſu magna ꝯ aq̄lā pugnare conat̃. ſolitaria volat. mlti etiā ē ptus. ⁊ ī hieme vno ꝯcēta foramine antri vel muri. mltos ſocios ſecū ſui generꝫ nocte habitare pmittit. vt calor pui corpis ex ſocietate multoꝝ caleſcat ⁊ foueat̃. Hec etiaꝫ eſt auis muſica: ⁊ p̄cipue cantant tpe magni ⁊ ſicci frigoris in hieme. Infra. ca. ciiij. de eadē tractet̃.

Capitulum.xxxviij.

Corinta. Pliniꝰ. Corinta ē auis maxima in partibꝰ orientis que vere ad quantitatē pulmonis vacce hꝫ mollem: ⁊ multum infuſum ſanguine. ⁊ ideo multum bibit plus ꝙ̄ alie aues. ¶ Albertꝰ in lib. de na. aīalium. Corinta eſt auis que paucas ⁊ paruas habet plumas ⁊ pennas.

Capitulum.xxxix.

Cuculus. Ex li. de na. rerꝫ. Cuculꝰ eſt auis improba: que vocē ſuā in cantando nō mutat: ſed ſemꝑ eandem replicat. Auis pigerrima eſt: ⁊ loco nō ſtabilis Turturis fere colorē habꝫ. Hyeme plumis ſpoliari dr: intratqꝫ terre latibulū. vel ꝯcauitates arboꝝ. illic eſtate ꝯgerit ꝙ̄ hyeme viuit Oua ſua ī nido minorꝫ auicule ponit ⁊ de ouis illiꝰ totidē demit: nedū illa numero ſuperflua inuenerit: q̄ſi aliena repudiet. Itaqꝫ cuculus ab aliena mr̄e cū pullis eiꝰ fotus et eductus: dū adhuc in nido inualidus ſedet. quadā tñ auiditate naturali ceterꝫ pullis cibos rapit. ⁊ hac ſagacitate ꝑ ceterꝫ pingueſcit atqꝫ nitidioꝛ fit. In cuiꝰ elegantiā nutrix cōuerſa gaudet eiꝰ foꝛma: miraturqꝫ ſeipām ꝙ talē peperit adeo deſipiens vt magnitudine fetū a pullis mīoꝛibꝰ nō diſcernat: ſed oēs pullos ſuos in eiꝰ cōparatione dānat: ac vbi eū eduxerit ⁊ ad robur volandi nutritꝰ. ipō viceuerſa ⁊ in nutricē inſurgit: ⁊ ꝯſequēter perimit. ¶ Iſido. Cuculi a voce ꝓpria noīati: tempus bñt ⁊ ipi veniēdi miluoꝝ ſcapulis ſuſcepti ꝓpter breues ⁊ paruos volatꝰ: ne ꝑ longa aerꝫ ſpacia fatigati deficiāt. Hoꝝ ſaliue cicadas gignūt. Oua paſſerꝫ nido reperta comedūt: ⁊ ſua obÿciūt. poſt hec illa ſuſcepta: ⁊ fouēt ⁊ nutriūt. ¶ Ariſtoteles. Cuculus ouis ꝓꝑiis incubat: ſed vnū ouum in nido fulice ponēs eiuſdē oua ſugit. Illa vero futuri euētꝰ ignara ouū ſedula nutrix fouet. Sed a cuculo excluſo ⁊ poſtmodū adulto nutrix a nōnullis qñqꝫ necari ꝓhibetur. In eſtate volat ⁊ laſciuit. In hyeme iacet languens ⁊ deplumatus ac buboni ſimilis apparet.

Operationes

¶ Pliniꝰ li. xviij. Mirabile quoddā eſt de cu A
culo: quo ꝗs loco primū audiat alitem illā. ſi
pes dexter circūſcribat ac veſtigiū id effodi
atur nō gigni pulices vbicūqꝫ aſꝑgat. ¶ Idē B
libro. xxviij. Cuculi fimus in vino decoctus
⁊ potus moꝛſui canis rabioſi cōfert.

Capitulum.xl.

Cubeth. Ariſto. Cubeth ē auis luxurioſa: cuiꝰ mas ſi īuenerit oua femīe ſue: frāgit ea: ne femia ſit ſollicita circa ea. Femīa ꝟo abſcōdit ea. Que ſiue coeat ſiue nō: olofaciēdo vel audiēdo ſubito ouat: Item ſi ꝑſenſerit maſculū venientē occurrit ⁊ coeūt. Mas quidē pedetentim ad feminā accedit ſine ſtrepitu: ne aliȷ maſculi ſentiant: ⁊ pugnēt cū eo coire ꝑmittāt. Itē maſculi pugnāt inuicē ⁊ victoꝛ cū victo coit: ac verſa vice ſi victoꝛ victꝰ fuerit. Solitarie tñ ⁊ occulte coeūt. eligente victoꝛe locū ad hoc. ⁊ victō ſequēte. Mas aūt et femia in voluptate ſua frequēter deꝑhendunt ⁊ cadūt in manus ve-

natoꝝ. Cūq luxurioſa ſit auis iſta. ſinguli tñ mares ſingulas feīas accipiūt. Itē aues ponderoſi corpis q̄ nō ſūt boni volat⁹: multā habent ſupfluitatē: multūq coeūt: ⁊ multorum ouoꝝ hmōi ſūt: vt cubeth ⁊ ſtrutio ⁊ gallina. ¶ Actor. Cubeth idē videt̄ eſſe q̄d pdix. q̄ enī hic de illa dicunt̄ eadē pene ⁊ de pdice dicūtur inferi⁹. Nō forte latuit tranſlatorē.

Capitulum. xlj.

Culex. Iſido. Culex ab aculeo dict⁹ eſt: eo ꝙ ſanguinē ſugit. hꝫ enī in ore fiſtulā in modū ſtimuli: q̄ carnē terebrat vt ſanguinē bibat. ¶ Ariſto. Culex aīal corpis anuloſi mēbꝝ hꝫ p qđ cibū ſentit. ⁊ quidā hñt h̄ mēbꝝ extra ſicut aculeū: cui⁹ natura ē mollis ⁊ vacua. p ipm guſtāt ⁊ ſentiūt et cibū attrahūt. Culices aūt et muſce minime beſtiaꝝ p h̄ mēbꝝ pforāt hoīs coriū ⁊ alioꝝ aīaliū. ¶ Ex li. de na. re. Culex acida petit et dulcia ſugit: lucē diligit: ita ꝙ ad lumē aliqñ ſe vrit.

Operationes

¶ Aui. in. iiij. cañ. Ad effugandū culices ⁊ ci-
A mices fit ſuffumigiū cū ſerraturis ligni pini:
aut cū nigella. ſilr cū mirto ſicca ⁊ cū ſulphu
re: ⁊ bdellio ⁊ ſpino fetida ⁊ ſtercore vaccino
B ⁊ cū foliis cypreſſi. ¶ Ad idē aſpgit̄ dom⁹ ex
decoctiōe radicꝫ lupinoꝝ aut ex decoctione
C nigelle: aut abſinthij: aut rute. ¶ Palladius.
Cōtra culices ⁊ cimices ī hortꝫ vel ſatꝫ amurca recens vel ex cameris fuligo ſpargit̄: gal-
D bano q̄ꝫ infuſo: aut ſulphure fugant̄. ¶ Am-
broſi⁹. Culices nō tangūt hoīem: ſi abſinthi
ūm cū oleo coquat̄: ⁊ eo ſe perungat.

Capitulum. xlij.

Dyomedas. Iſidorus. Dyomedie aues a ſociis dyomedis appellate ſunt quos fabule ferūt in eaſdem volucres fuiſſe ꝯuerſos forma fulice ſimiles: magnitudine cignoꝝ. colore candido. duris ⁊ grandibus roſtris. Sunt autem circa apuliā in inſula dyomedia inter ſcopulos littoꝝ et ſaxa volitantes. ¶ Solin⁹. Dyomedas aues inſula qua oram apulie videt. ⁊ tumulo ac delubro dyomedis inſignis eſt. ſola gignit cui ē color candidus. ignei oculi. ora dentata. congregate volitant. dueq duces ſunt. quaꝝ altera agmen preit vt ductu certū iter dirigat. altera inſequitur: vt inſtantia tarditatem vrgeat. Cum fetificū tempus adeſt: roſtro ſcrobes cauant. ⁊ ſurculis inuerſum poſitis ſubter cauata contegunt. ⁊ ne operimēta deſint: ſi forte lignorum caſſia venti auferant. Hanc ſtruem premunt terra quam egeſſerant. ſic nidos moliunt̄. bifori acceſſu aditus qui mittit ad paſtus in hortū deſtinat̄. qui excipit reuertentes verſus occaſum eſt. vt lux et morātes excitet: ⁊ receptui nō deneget̄. Edem ſacram hmōi ſtudio omī die celebrāt. aquas plumas imbuunt: ⁊ alis impendio madefactis rorulente cōfluunt: ⁊ ſic edem humore excuſſa purificant. Tunc pennis ſupplaudunt: et inde quaſi peracta religione diſcedunt. Ob hoc aues factos dyomedis ſocios ferunt.

Capitulum. xliij.

D raycha. Albert⁹ i libro de naturis aialiũ inquit. Draycha auis eſt pedibus carens: vt dicit Ariſtoteles. et cũ ad terrã cecidit cubitis alarũ ⁊ pectore repit fere ſicut veſpertilio. Debiles hab; pedeſ caude ſue cõiunctos. Hoc non apparet niſi poſt pluuiã in pncipio eſtatis: ⁊ tunc pullificat. ⁊ cũ pulli cõualeſcũt: morit. pullos relinquens ſue miſerie vice ſucciores.

Capitulum. xliiij.

E githus. Emeria et Ercinia. Plini⁹ libro. x. Egithus auis minima cum aſino pugnat. Aſin⁹ q̃ppe ſpinetis ſe cauſa ſcalpendi atterens nidos ei⁹ diſſipat. quem adeo pauet auicula: vt oĩno voce rudẽtis audita oua eijciat. pulliq; ipi metu cadãt Itaq; aduolans vlcera eis roſtro excauant. Porro achantis egithum odit intantum: vt eorum ſanguinẽ credant nõ coire. ¶ Iorath. Emerie ſunt aues q̃ de nocte volantes illuminant aerẽ. ppter pennaꝝ ſuaꝝ naturã: que magis in tenebris q̃ in lumine lucẽt. ſicq; pdunt ⁊ capiunt. ¶ Iſido. Ercinie aues dicte ſunt ab hercinio ſaltu germanie vbi naſcunt: quaꝝ penne adeo p obſcurũ emicant. vt q̃uis nox denſis tenebris obtenta ſit: ad pſidium itineris dirigẽdi iacte interluceant. curſuſq; vie pateat iudicio plumaꝝ fulgentiũ.

Capitulum. xlv.

F alco. Ex libro de na. reꝝ. Falco eſt auis nobiliſſima: volatu impetuoſiſſima: ⁊ i cuſtodia ſui minus cauta. Ideoq; cũ ad predam dirigendus eſt: a dño ſuo retardat: nec auis ei capienda oſtẽditur: niſi prius aliquantulũ elonget: vt predã cũ impetu moderato ſubſequatur. In ardee captura duo falcones pariter relaxant: quoꝝ vn⁹ ſũma petit, ali⁹ iuxta terrã iuolat: vt videlicet ille volantẽ ardeaȝ in pulſu pcipitet. Iſte vero pcipitataȝ accipiat. ¶ Ariſtoteles. Falco renes h; debiles: pectuſq; robuſtũ: delicioſiſ vtitur cibis. vnica verſatione collũ girat circulariter pectore exiſtente imoto adeo vt colli ei⁹ duo centuȝ argi luminib; ratione. Huius viſus cuiuſdã naturalis diſcretionis vi-

deantur ex equo reſpōdere.prede quoq; que
poſt tergum eſt puidus inuigilat.¶Ex libro
de natur; rex. Falconū genera ſūt duo. Unū
nobile qd auem vſu paruo naturaliter capit.
aliud ignobile ac vile:qd niſi multo labore et
maceratōe aſſuefactū hoc facit. Hoc vltimū
gen⁹ cū ardeā ad terrā impulerit. Iamq; im-
prompta eſt vt eā capiat. Ardea anguillā vel
aliū piſcem quē recētius vorauerat euomit.
ꝛ tunc falco libere eā volare pmittens:ac mi
nus fetidū ſibi oblatū pferens ꝛ gaudēs oci
us apprehēdit. Nō ſic autē falco nobilis:ſed
eiectum mun⁹ vilipendens:auē doloſam ſe-
uerius punit. Habet autē falco os acutū ac
durū in pectore.qd ei natura prouidens indi
dit ad impulſionē prede. Scripſerūt aquila
ſymachus ꝛ theodocion epiſtolam Ptholo-
meo regi egypti.in qua tractauerūt de auibꝫ
nobilibꝫ ꝛ eaꝝ medicinis. De qua hic pauca
de falcone cōmemorare liceat.

Operationes.

A ¶Albertus in libro ſuo de aīalibꝫ. Si falco
nō poteſt fimare:fel galli da ei comedere.vel
B teſtudies albas decoctas.¶Si falco nimi-
um laxatur ſuccum iuſquiami modicū da ei
C bibere:ꝛ intinge in eodē cibū eius.¶Si os
fractum fuerit in crure vel ala. Aloe calidū
ſupliga:ꝛ dimitte vna die ꝛ vna nocte.
D ¶Item fimum galli in aceto coctū ſupliga.
E ¶Ad idem aloen herbā cū puluere apū ꝛ in-
uolue cordibꝫ paruaꝝ auiū:ꝛ da ei comedere
F ¶De hac materia reperies per Albertū tra-
dita in libro ſuo de animalibus.

Capitulum.xlvi.

Faſianus. Ex libro de natur; rerum.
Faſianus eſt gallus ſiluatic⁹. Auis
pulchra valde:pēnis choruſc;:inſtar
ignis.ceruleus interdū ac viridis: rubeiſq;
pennis interſcribit nitor. Aures geminas vi
detur habere.in capite plumis extantibꝫ:qͣs
ſubrigit qn̄ vult atq; ſubmittit. Criſtis autē
in capite caret:et ſpiculis in cruribꝫ. His tn̄
armis fruſtrat⁹ animoſus ꝛ audax eſt.¶Ari
ſtoteles. Faſiani tantū coitus tpe ſimul ha-
bitant.ceteris vero temporibꝫ ſeparatim:nec
cito rubricatas habent barbas vel in pedibꝫ
calcaria ſicut galli domeſtici:ſed tractu tem
poris. Faſianus ſic capit.aliqn̄ auceps pan-
no in quo hec auis depingitur coopert⁹.fa-
ſiano ſe oſtendit:q̄ ſequens coopertū nec fu-
gientem nec retrocedentē.tandem a ſocio au
cupis i inſidijs latitante retbi inuoluit. Hec
auis in aura pluuioſa triſtat.ꝛ tūc in rubetis
ac ſiluis latet. Circa veſperā vel aurorā de
ſilua egreditur:ꝛ tunc de facili venatur. Ro-
ſtrum in terra figens abſcondit ſe:ꝛ ſic abſcō
ditum ſe totū credit. pennas pre pinguedine
mutat. Iterūq; ſepe renouat. Carnes hꝫ ſub
tiliores ac leuiores ceteris auibꝫ ſiluaticis:ex
ceptis perdicū pullis.¶Iſi. Faſian⁹ a faſide
inſula dict⁹ eſt.vnde pmū aſportatus eſt.

Capitulum.xlvii.

Fatator. Ex libro de natur; rex. Fa-
tator eſt auis in oriente:que fetuū p-
creandoꝝ naturaliter cupida. Tem
pus ver; anticipat:quo ſcilicet aues ceteres

ſolent initiare conceptus. Unde fit vt oua q̄ tunc facit frigore corrūpantur: ne fetuum ha beant effectum: ſed iterū ſequēti tempore cali do ponūt: ⁊ tunc pullos faciūt: quod eſt con tra oēs fere agreſtes aues: que ſemel in an no ouant atq̨ pullificant.

Capitulum. xlviij.

Fenix. Iſidorus. Fenix eſt auis ara bie ſic dicta: eo ꝙ colorē feniceū ha beat. vel ꝙ ſit in toto orbe ſingularis ⁊ vnica. Nā arabes ſingularē ⁊ vnicā fenicem vocant. Hec q̇ngentis ⁊ vltra viuens annis dū ſenuiſſe ſe viderit: collectis aromatū virgu lis rogū ſibi inſtruit. ⁊ cōuerſa ad radiū ſolis alarū plauſu voluntariū ſibi incendiū nutrit. ſicq̨ iterū de cineribꝰ reſurgit. ¶ Ambroſius libro quinto. Fenix cū finem vite ſibi adeſſe animaduertit: facit ſibi thecā de thure ⁊ myr rha ⁊ ceteris odoribꝰ in quam impleto vite ſue tpe intrat ⁊ moritur. De cuiꝰ humore carnis vermis exurgit. paulatimq̨ adoleſcit: ac pro ceſſu ſtatuti tpis alarū remigia induit: ſicq̨ in ſuperioris auis ſpeciē ⁊ formā reparatur. Do ceat ergo nos hec auis exemplo reſurrectio nē credere: que ſine exemplo ⁊ ſine rōnis pce ptione ſibi inſignia reſurrectionis inſtaurat. ¶ Solinus. Apud arabes fenix naſcitur. auis aq̇le magnitudine capite onerato in comam plumis extantibꝰ: criſtatis faucibꝰ: circa colla fulgore aureo poſtera pte purpureus. extra caudā in q̄ roſeis pēnis interſcribitur nitor ce ruleus. Hec etiā eſt mens oīm alioꝝ autorū. Etiā idē habetur in li. de na. re. licet p alia verba.

Capitulum. xlix.

Filomena ⁊ Ficedula. Ex li. de na. re. Filomena dr̄ a filos qđ ē amor: ⁊ me ne qđ ē dulcis. Hec enī auis mira mo dulatiōe letificat audiētē. gaudet ad ortū ſo lis. Preitq̨ leticia veniētē. verno tn̄ tpe can tat. hiberno nunq̨. In initio q̄ȝ veris adeo ſue vocis amenitate delectatur: ⁊ rariſſime comedat ⁊ h' cū ſūma feſtinatiōe. Itaq̨ certāt inter ſe tā ptinaciter: vt victa ſepe vitā finiat pius de ficiēte ſpū q̄ȝ cātu. Un̄ ⁊ dr̄ a filos qđ ē amor ⁊ mene qđ eſt defectꝰ. q̄ſi amore deficiēs. Mi ramur igitur in tā paruo corpuſculo tā ptinacē ſpm̄. Miramur in illo pfectā muſice ſcientiā Modulatꝰ enī editur ſonus: ⁊ nūc ꝯtinuo ſpū trahitur in longū: nūc variatur inflexo: nūc diſtin guitur ⁊ ꝯciſo. copulatur ī torto grauis acutꝰ cre ber extēſus: vibrās. ⁊ aliq̄n q̇dē mediꝰ: ſūmꝰ ymus. Meditantur interim alie minores. verſuſq̨ q̇s mirentur addiſcūt. audit attenta diſcipula. Redditq̨ vicibꝰ cantū. intelligitur: emēdatur: ⁊ a docēte quodāmō rep̄hendi͛. Statim aūt vt coire incepit vocis amenitatē pdit. Et vt dicit Pli. Alia vox fit: mutatur ⁊ color. Ab exitu nā q̨ verni tpis aucto eſtu ī totum alia vox fit. mutatur ⁊ color. linguis eaꝝ tenuitas illa nō ē que ceteris auibꝰ. ¶ Actor. Filomena eſt auis parua canora oībꝰ nota. q̄ ⁊ luſcinia dr̄. ¶ Iſi. Ficedule dicte ſūt: eo ꝙ ficos magis edant. pandit illo verſiculo veteri. Cū me ficus alat: cū paſcat dulcibꝰ vuis. Cur potiꝰ nomē non dedit vna mihi. ¶ Pli. li. x. Ficedule formā ſimulq̨ colorē mutāt. hoc tn̄ nomē hn̄t autū no. poſtea vero melancoriphi vocantur.

Capitulum.l.

FUlica. Actor. Fulica ē auis magnitudine ꝛ coloꝛe cigno ſiſis ꝛ grādi roſtro. in ſcopulis littoꝝ cōmoꝛat̃. has latini dyomedias. greci herodios vocant. ¶ Phiſiolog⁹. Fulica ē auis ſup oēs prudentiſſima: cadaueribꝫ nō veſcit̃: nec oberrat de loco ad locū. ſꝫ in vno loco ꝑmanet vſqꝫ i finē ibiqꝫ eſcā ſuā circa ſe colligit ꝛ q̄eſcit. ¶ Jdem Fulica ē auis boni moris nigra: anate ſiſis: niſi q꞉ minoꝛ ē anate. Jn ſtagnis delectabilr̄ cōmoꝛat̃: eſca ꝛ pace ɔtenta. vñ ptꝫ ſi locū inueniat vbi pacē ꝛ eſcā habeat ñ inde recedit. ¶ Pli. li. xi. Fulicaꝝ generi dedit natura placabilē criſtā ꝑ mediū caput a roſtro reſidētē.

Capitulum.lj.

FUcus. Bartholeme⁹ i li. de ꝓprietatibꝫ reꝝ inq̄t. Fucus ē apis maioꝛ. dictus aūt ē fucus: eo q̄ comedit labores alienos: q̄ſi fag⁹ a fagin qđ eſt comedere. depaſcit̃ ei qđ nō laboꝛauit: q꞉ nec mellificat ſꝫ alioꝝ mel māducat. ¶ De q̄ Uirgili⁹ Jgnauū fucos pecus a p̄ſepibꝫ arcet. Sūt aūt fuci ſine aculeo velut impfecti apes. ꝛ ſūt ſeruiciales veraꝝ apū. ꝛ ideo eis imperāt̃ ꝓ apes ꝓmoſqꝫ expellūt ad opa. tardātes āt ſine clemētia pungūt ꝛ puniūt: neqꝫ i ope tm̄: ſꝫ etiā i vetu adiuuātes. Certe enī q̄ maioꝛ coꝝ fuerit multitudo: eo maioꝛ fiet examinū ꝓuent⁹. Cū mella ꝓo cepint matura eſſe abigūt eas: melleqꝫ ſinglas aggreſſe eas trucidāt atqꝫ fugant: nec videnť niſi i vere. Jmpatoꝛibꝫ apū fuci extrahūt regias māſiōes amplas magnificas ſepatas coo ꝑculo eminētes. et fiūt ſexangule oīs celle ſingloꝝ: ꝛ q̄uis fuci ſuſtineant tot laboꝛes. comedere tñ de melle vix ꝑmittunť niſi q̄ſtū capiūt ꝛ furāť. vt dicit Pli.

Capitulum.lij.

GAllus. Ex li. de na. re. Gall⁹ eſt auis faucibus ꝛ capite criſtata ſpicul' aduerſis i cruribꝫ armata. Habꝫ qñqꝫ ſpicula galline: ſꝫ h̄ erroꝛe poti⁹ q̄ ope nature. Gallus nocte ꝓfunde cantat validi⁹ ꝛ matutino leui⁹. Cant⁹ ei cū vento fert̃: ꝛ anteq̄ eſt i mari poſſit longi⁹ audit̃. ¶ Greg⁹. i moꝛalibꝫ. Gall⁹ diei nūci⁹: hoꝛas noct' diſcutit: ꝛ demū vocē exhoꝛtatiōis emittit. Cūqꝫ cant⁹ edere

paratːpꝛiꝰ alas excutit: ac ſeipm feriēs vigilā
tioꝛē reddit. ¶ Amb. Eſt galli cantꝰ ſuauis in
noctibꝫ ⁊ vtil: q̄ſi bonꝰ cohabitatoꝛ. dormien
tē excitat: ⁊ ſolicitū admonet. vigilantē ſolat
pceſſum noct ſignās. Idē. Leo timet gallū.
maximeq albū. ¶ Ariſto. Viſi ſūt aūt galli q fe
minas ſuas interficiebāt. Deinde ſoliciti cir
ca pullos ſuos regebāt illos: ⁊ aſſimilabāt fe
minis ī nutriēdo illos. ita ꝙ etiā inuicem nole
bāt coire. ¶ Iſido. Gallꝰ aūt a caſtratiōe vo
catꝰ ē. Nā īter aues ceteras huic ſoli teſticu
li adimunt. veteres aūt abſciſos vocabāt gal
los. ¶ Ex li. de na. re. Gallinaceꝰ gallus teſti
culis viduatꝰ dr: q̄ capo vulgariter appellat:
vt ſupiꝰ dixi. Fert aūt citiꝰ impīguari: q̄ a li-
bidine arcet. Cū gallinis q̄dē impinguat ⁊c.
A ¶ Ex li. vtē. Galli carnes ☞ ¶ Opatiōes.
groſſioꝛes ſūt ad dirigēdū et mīoꝛ hūiditat
q̄ galline vel gallinacij. Decrepiti tamē galli
B carnes tenerioꝛes ſūt q̄ iunioꝛis. ¶ Gallina-
ceus aūt hꝫ carnes validioꝛes oībꝫ volatilibꝫ.
bonū ſanguieꝫ generāt ⁊ optimū nutrimētū.
C ¶ Aui. Galloꝝ melioꝛ ē ille q̄ nōdū cātat. an-
D tiq̄ ꝓ o mali ſūt. ¶ Teſticuli āt galloꝝ multuꝫ
E laudabiles ſūt: veloc digeſtiōis. ¶ Ius gal
F loꝝ ꝯfert dolori ſtōachi ex vētoſitate. ¶ Ius
galli veter cū polipodio ⁊ aneto ꝯfert colice
G valde. ¶ Docet āt Gal. ī decoctōe galloꝝ ve
teꝝ: vt poſtq̄ nutriti ſūt fatigēt faciēdo eos
currere vt cadāt ⁊ decollēt. Deīde vētres eoꝝ
euacuati ac ſale impleti ſuant ⁊ coq̄nt cū. xx.
xyſt aq̄ donec veniāt ad tres rotillas ⁊ bibat.
Hiꝰ ius ꝯfert aſmati. ꝯfert ēt tremori ac dolori
iūcturaꝝ. Eſcula. Cerebꝝ galli cū vio bibitū
oēs moꝛſꝰ deſtruit: ⁊ alia mlta mirabilia fac.

Capitulum. liij.

Gallina. Iſidorꝰ. Gallina dicit a gal-
lo: ſicut a leone leena. Huius mem-
bꝛa ferūt quidā ſi auro liqueſcēti mi-
ſceantur cōſumi. ¶ Ex libro de naturis rerū.
Gallinis ſupponenda ſunt oua ſemp impari
numero luna creſcente a decem vſq ad quin
decim. Oua incubari intra decem dies edi-
ta vtiliſſimū eſt. Nam vetera aut recentioꝛa
infecunda ſunt. ſubijci autem debent impari
numero. Quarto ꝓ o die poſtq̄ ceperint in-
cubari: ſi eoꝝ cacuminibꝫ contra lumē in ma
nibus appꝛehēſis. purus ⁊ vniuſmodi coloꝛ
ꝑluceat eſtimant ſterilia. et pullis ſupponen-
da ſunt alia. In aqua quoq experimentū eſt.
Nam ouum inane fluctuat iniectū aqua. ſub-
ſidens vero plenum eſt. ¶ Philoſophus. Gal
lina ouat in omni tpe pterq̄ in duobꝫ menſi-
bus tropicoꝝ. Dum autē galline puluer fo-
mento ⁊ crebꝛa reſperſiōe fungētes vice bal-
nei: ſiue coitu delectantur. Oua de q̄bꝫ exi-
turi ſunt maſculi gallina gerit in parte ven-
tris dextra. Ex q̄bus autē femine in ſiniſtra.
Uniuerſaliter ſi galline oua ſua non incuba
uerint infirmant. Et quedā galline ſemp fa-
ciunt gemellos: ſempq eſt vnus maioꝛ alius
minoꝛ. Gallina quando cubat in eſtate citiꝰ
excludit pullos q̄ in hyeme.

Operationes.

¶ Iſidorus. Gallinarum in cibo melioꝛ eſt il A
la que nondum parit oua: antiqua vero pra-
ua. ¶ Adeps pullorū calidioꝛ eſt q̄ gallinaꝝ B
magnarum. ¶ Caro etiam gallinarū clarifi- C
cat vocem. ¶ Cerebrum gallinaꝝ ꝓhibet flu D
xum ſanguinis narīū ⁊ cerebri veluminibus
accidentē. ¶ Idem. Epar gallinarū pingui- E
um ſicut ⁊ anatū ſanius eſt ceter galline ſan
guinis vt dr. ¶ Idem. Adeps quidꝫ galli ſi- F
cut ⁊ cerui vehemētioꝛis eſt calefactiōis.
¶ Adeps aūt galline minꝰ calidus eſt. ⁊ aſpe G
ritati lingue ꝯfert. ¶ Eſculapiꝰ. Ouū galline H
valet ad omnē doloꝛē oculoꝝ. etiā albumen
infuſuꝫ oculis ſedat punctiōes. ¶ Totū ouū I
cōbuſtū ⁊ cū vino vel aceto bibitū oēs fluxꝰ
ſtringit. ¶ Duoꝝ q̄nq vitella bibita cū tribꝫ K
vini cyathis emoptoicis valēt ¶ Adeps gal L
linaꝝ puſtulas oculoꝝ reprimit. ¶ Tybie q̄ꝫ M
cū pedibꝫ cocte ⁊ cū ſale ⁊ oleo et aceto colli
doloꝛem ſedant. ¶ Stercus eiꝰ flegmones N
qui naſcunt in naribꝫ impoſitum ſanat.

Capitulum. liiij.

G Allinaciꝰ. Alexan. Gallinaciꝰ ſi bñ vꝛticeꝫ ducet pullos ſuos ad moduꝫ galline. qđ vt dꝛ nõ facit ꝓpter cõmodũ pulloꝝ ſꝫ ꝓpter cõmodũ ꝓpriũ: vt ex calore pulloꝝ faciat venenũ vꝛtice euapoꝛare ¶ Ex li. de na. re. Gallinaciꝰ gallꝰ teſticulꝭ viduatꝰ dꝛ: q̇ capo vulgariter appellaꝫ: vt ſupꝛꝰ in ca. xxij. iſtiꝰ tra. dixi Ferꝫ aũt citiꝰ ĩpinguari: qꝛ libidĩe arceꝫ. cũ gallinis q̇dẽ ĩpinguaꝫ: ſꝫ neqꝫ ĩpinguãdo fecũdat cũ eis paſciꝫ: ſꝫ nõ eas defendit. nõ cãtat nec hoꝛa diei vꝭ noctꝭ diſcernit. Igiꝫ ad nihil vtiliꝰ ẽ niſi ad coq̇nã. Itẽ aliq̄ñ gallus poſt trienniũ caſtraꝫ. poſtea q̇nqꝫ vel ſeptẽ annis viuere ſiniꝫ: ⁊ ſic ĩ eiꝰ iecoꝛe lapis ĩueniꝫ electoꝛiꝰ: quẽ vt ibi cõcepit nõ poſtea bibit. Unde ⁊ ſi q̇s hũc lapidem in oꝛe ſuo habuerit ſitim extinguit. De quo inferius in tractatu de lapidibꝫ tractetur.

Capitulum. lv.

G Raculus ⁊ Garrulꝰ. Ex li. de na. re. Graculus ẽ auis nigra ꝑ totũ coꝛpꝰ Eſt eni de genere coꝛnicꝫ: licet coꝛpe minoꝛ. libẽter ĩ altiſſimis nidificat. ⁊ h̄ in tanta multitudine: vt in vna ſepiꝰ arboꝛe ſepteꝫ paria graculoꝝ nidos ꝯſtruãt. Optime nãqꝫ aues iſte ſibiĩnuicẽ cõpatiũꝫ. Eſt ãt auis clamoſa nimiũ maxĩe a tꝑe coitꝰ: quẽ. ſ. coitũ tẽpus excitat vernũ. Amoꝛꝫ gr̄a maſculꝰ feĩaꝫ cubat. Carnes pulloꝝ eiꝰ edibiles ſũt: ⁊ maxime ſi excoꝛienꝫ. Hãc auẽ nõnulli falſo opinanꝫ eandẽ eſſe garrulũ: ſꝫ multa ĩter eas eſt dr̄ia. Nã graculus vt dictũ ẽ vniꝰ ẽ coloꝛis. Garrulus ãt coloꝛe diſtinctꝰ ex diuerſis plumis. Dictꝰ ẽ a garriẽdo. nõ eni eã q̇ſqꝫ tranſire põt ꝯ quẽ nõ garriat. Ceteraꝝ etiã auiũ voces vꝭ modulos nõ ad delectamẽta leticie ſꝫ tm̄ ad garriendũ dꝛ imitari. Tanta plumarũ varietate diſtinguiꝫ: vt nullꝰ ei ceteraꝝ auiũ coloꝛ deeſſe dicaꝫ. Captꝰ in iuuẽtute claudiꝫ vt articulata ꝟba loq̇ doceaꝫ. q̇ etiã vbi didicerit magis garrire geſtit. Et q̄ñqꝫ dũ garrulitate intẽdẽs ſibi nõ ꝓſpicit niſus eã inopinate rapit freq̄uẽter inſauiare dꝛ: ita ꝙ plerũqꝫ inter furcatos arboꝝ ramos ſe ſuſpendit.

Operationes

¶ Pli. li. viij. Gracula qꝫ ſicut ⁊ alie quedam aues lauri folio ãnuũ faſtidiũ purgãt. ¶ Idẽ li. xviij. Graculi ſero a pabulo recedẽtes hyemẽ preſagiũt. ¶ Iſidoꝛus. Eſt eni loquaciſſimum genus ⁊ vocibꝫ impoꝛtunum.

Capitulum. lvj.

G Rippes. Iſi. Grippes vocat̄ eo q ſit
aīal pēnatū ⁊ q̄drupes. Hoc gen⁹ fe
rarū in yperboreis naſcit̄ mōtib⁹. Hi
corpis pte leōes ſunt alis ⁊ facie aq̄lis ſil'es
eq̄s vehemēter infeſti. Nā ⁊ hoīes viſos de
cerpūt. Solinus. In aſyathica ſcythia terre
ſūt locupletes inhitabiles tn̄. Nā cū auro et
gēmis affluāt. Grippes vniuerſa tenēt alites
ferociſſimi ⁊ vltra oēm rabiē deſeuiētes. q̄rū
imanitate obſiſtēte: aduenis acceſſus rar⁹ ē.
Viſos q̄ppe decerpūt velut geniti ad plectē
dā auaricie temeritatē. Arimaſpi cū his pu
gnāt vt lapides q̄ ibi ſūt intercipiāt. Ex q̄b⁹
ſūt ſmaragd⁹: ſicenic⁹ ⁊ criſtallus. ¶ Ex li. de
na. re. Grippes ē auis q̄drupes. capite ⁊ alis
aq̄le ſiliſ: ſ; multo maioꝛ. tn̄ i nido ſuo lapidē
agathem ponit: nec dubiū q̄n ad aliqḋ reme
diū. Hi eq̄s ⁊ hoīb⁹ maxie infeſti ſūt. ⁊ hoīes
armatos p̄liādo ſupant ⁊ occidūt. Grippes
dicūt̄ aurū effodere ⁊ i effoſſi inſpectōe gaude
re. Alb in li. de na. al'. Grippes i poſterioꝛi p
te ⁊ cauda et poſterioꝛib⁹ crurib⁹ imitat̄ leo
nē. habet etiā vngues longos ex q̄b⁹ ciphi fi
unt. ¶ Johēs mōteuille dicit: Corp⁹ magni
grippis maī⁹ eſſe octo leonib⁹ de ptib⁹ iſtis.
nā poſtq̄ȝ bouē equū vel hoīem etiā armatuȝ
occiderit: leuat ⁊ aſpoꝛtat pleno volatu. Illi
us vngule ſūt tanq̄ȝ coꝛnua bouis de q̄b⁹ fi
unt ciphi ad bibendū q̄ reputant̄ valde p̄cio
ſi. fiūtq̄ȝ de pennis alarum ei⁹ arcus rugidi ⁊
foꝛtes ad iaciendū miſſilia ⁊ ſagittas.

Capitulum. lvij.

G Ricocēderon ſiue gracocēderō. Al
ber. i li. de na. al'. Gracocēderon auis
eſſe d̄r magna intra oīa volatilia min⁹ vtens
coitu. vno eī coitu i eſtate iplet. feiaȝ ad filia
rū fecūditatē: ⁊ ſic toto āno non coit ampli⁹.

Capitulum. lviij.

G Irfalco ⁊ goſturdo. Girfalco venit a
ptib⁹ trāſmarinis i cohoꝛte multarū
aucarū ſilueſtriū. q̄ꝝ vnā de nocte p
pter frig⁹ pellēs ſub pedib⁹ ſuis. aliāȝ de die
capit i cibis. Actoꝛ. Girfalco ideȝ d̄r eſſe qḋ
herodi⁹. De q̄ pleni⁹ d̄r inferi⁹. ¶ Ex li. de na.
re. Goſturdi ſunt aues ad modū p̄ue. coloꝛis
terrei. criſtā p̄uā ex plumis hn̄tes in capite:
nec aliaꝝ auiū moꝛe volātes. q̄ vēto cogente
nūc alta: nūc yma petūt. De his fert̄ vulgo q
eaꝝ oua i terra poſita a bufone. ex q̄b⁹ cū exi
erint pulli. tūc p̄mū eos pentes curāt: eiſq̄ȝ ci
bos ferūt q̄aduſq̄ȝ volat⁹ tentare poſſunt.

Capitulum.lix.

GRus. Jſidorus. Grues nomen de ꝓ/priavoce ſumpſerunt. tali enim ſono ſuſurrant. Hee dum pergunt vna ſeq̄/tur aliam ordine litterato. ¶ Areſto. Gruib⁹ quoqꝫ natura dedit placabilem criſtam ꝑ me dium caput a roſtro reſidentem. Regem ha/bent grues: eiqꝫ ſunt obedientes. Grus dor/miens caput ſub alis declinat: ⁊ ſuper vnum pedem ſtat. Habent autem rectorem grues qui ceteris dormientib⁹ ⁊ capita ſub alis re/clinantibus excubat eleuato capite. Grues adinuicem pugnant: ita ꝙ in hora pugne ac/cipi poſſent. Ex lib. de naturis rerū. Per gru es domeſticas alie capiuntur grues. habent carnes reliquis auib⁹ grauiores. ¶ Jſidorus Grues excelſa petunt: quo facilius videant quas petunt terras. Caſtigat autem voce q̄ cogit agmen. at vbi raucesſit ſuccedit alia. Nocte autem excubias diuidunt: ⁊ ordinem vigiliarum ꝑ vices faciunt: tenētes lapillos ſuſpenſis digitis quibus ſomnos arguant. quod cauendum eſt: clamor indicat. ¶ Dicit Ariſtoteles. ꝙ ad plagam ſeptentrionalē vl/tra egyptum in hyeme veniūt q̄b⁹ pigmei ho mines ſcꝫ cubitales occurrunt: et cū eis pu/gnant. Pugna gruum adeo fortis eſt et per/tinax vt manu capi poſſunt. Quando nubes pluuioſas proſpiciunt clamant ⁊ vociferant ducem ſuum celeriores captare volatus ſo/licitant. Cum autem ſuper terram deſcende rint vt comedant. dux earum caput in altum erigit in cuſtodiam omniū: cetere vero ſecu/re depaſcant. Fertur autē ꝙ poſt hyemem vo lantes a montib⁹ orientis harenas aureas ⁊ auricalcū lapidem tranſglutiunt. ⁊ poſt ī par tib⁹ trāſmarinis reuomunt. Unde dixerunt qui experti ſunt ꝙ lapis quē grues euomūt. igne mediante tranſit in aurum.

Operationes

A ¶ Raſi. Caro gruis groſſa eſt que ⁊ tarde di/geritur ⁊ ſanguinem melancolicum generat.

B ¶ Haly. Fel gruis calidum ſubtile. ſi cum aq̄ ſanſuci naribus inſtilletur. paraliſi prodeſt. ⁊ facit titillationem.

C ¶ Jtem Occiſa grus vna die in eſtate duo/bus in hyeme ſeruari debet anteqꝫ comedat. vt caro digeſtibilior fiat atqꝫ tenerior.

Capitulum.lx.

GLuta. Jſido. Glutis ē auis grece ſic noīata. ꝙ longā exerit linguā. Hec inſtāte hieme recedētib⁹ hyrūdinib⁹ atqꝫ ciconijs blandiente ſibi ſocietate. auide cū eis iter aggredit. Sꝫ poſtmodū ī volatu labore cōperto penitētia ducit. ⁊ qñ in comi tatē reuerti piget. ſequit aues aliq̄s tanto tm̄ tedio tam paruiſqꝫ dietis: vt eā incompleto itinere hyems anticipet. Ecōtra ꝓo citram⁹ aſye feſtinātior pſeuerat. ⁊ alias aues ſocias pꝛeit: redditqꝫ ſolicitas: et excitat de nocte ſomnolētas. Ariſto. Auis galator. i. magne lingue. linguā hꝫ prominētē valde ⁊ hec ad/iungit in redeūdo cū gruib⁹ ⁊ alijs auib⁹.

Capitulum. lxi.

H Arpia. Actor. Harpie dicūtur q̄dā aues maxime q̄ nunq̄ ſaciant̄ manducando. Item harpie digitos ad predā exacuunt curuis timendos vnguib' ſup menſas aduolant. ⁊ quod ꝯtingunt auferunt. quod relinquunt pollunt. Ex libro de naturis rerū. Harpia eſt auis in ſolitudine: iuxta mare ponticū. fame rabida. fere ſemper inſatiabilis. Vngues habet aduncos. ⁊ ad rapiendū ⁊ diſſerpendū ſemp̄ paratos. faciē tamē habet hoīs: ſed in ſe nihil humane virtutis. nā ſupra modū humanū ferocitate graſſatur. Primū hominē quē in deſerto viderit: occidere fertur etiā inde cū fortuitu aquas inuenerit: facieq̄ ſuā in eis cōtemplata fuerit. mox ſui ſimilem hominē occidiſſe ſe perſpiciens immodice triſtat̄. ⁊ hoc aliquis vſq̄ ad mortē. Plangitq̄ occiſum omni tempore vite ſue. Hec auis licet careat ratione. aliquādo tamen domeſtica et docta loquitur humana voce. Virgilius in. iij. eneidum de harpis loquitur. Extruimuſq̄ thoros dapibuſq̄ epulamur opimis. At ſubito horrifico lapſu de montib' adſunt. Harpie. ⁊ magnis quatiūt clangorib' alas. Diripiūtq̄ dapes cōtactuq̄ oīa fedāt. In mundo predā pedib' circūuolant vncis.

Capitulum. lxij.

H yrundo. Ex li. de na. re. Hyrūdo eſt auis leuiſſima. roſtro paruo: cauda etiā furcata forma grata: nigredine decentiſſima in ventre candida: ſub gutture ruffa: modicā h3 carnē ⁊ nigrā plumas multas: ⁊ alas magnas. Ideoq̄ circū habet volatū. die p̄nūciādo nūciat: dormiētes excitat ⁊ ad laudē creatoris inuitat. Apricos montium receſſus hyeme petit: ibiq̄ nuda ⁊ implumis repit̄. Aduent' ſui tpa cuſtodit: ⁊ aduentu ſuo veris initiū p̄dit. Quedā in iecore lapidem celidoniū portant. harū pulli in hoc cognoſcunt̄: ſi p̄ ſigno pacis ore ad os in nido cōuerſi ſedent. Nā ceteri q̄ nō habēt lapidē auerſis poſteriorib' ſedent. ¶ Ambro. Hyrūdinem accipiam' materne ſedulitatis in filios grande documentū. Hyrūdo minuſculo corpore: ſed egregio p̄ ſublimis effectu. In nido conſtituēdo tam ſapiens eſt vt hominū domicilijs paruulos cōmendet: vbi nullus eos incurſet. ore feſtucas legit: ⁊ luto illinit: vt cōglutinari poſſint. ſed qui lutū pedib' deferre nequit. aqua pennas infundit: vt eis puluis hereat. ⁊ lum' fiat quo feſtucas ſibi colligat: ⁊ herere faciat. ¶ Phiſiologus. Hyrūdines ouant bis in anno. ſed oua prima q̄nq̄ p̄pter hyemē corrūpuntur. poſteriora vero cōplent̄ ⁊ faciūt pullos. Hyrundines ⁊ paſſeres pullos incōpletos faciūt. et pullificant pullos multos. p̄pter hoc ſi extrahat̄ oculus hyrundinis pulli dū paru' eſt: iterū creſcit. Ex li. de na. re. Hyrūdinis femina libidinis imagine cōcipit. aut puluere Celidoniā vt dicit Plinius: herbā ſc3 viſui ſaluberrimā mōſtrauerūt hyrūdines vexatis oculorū pullis illa medētes. Hyrundinū q̄dā nidificāt in domib'. q̄dam in feneſtris vitreis. q̄dā in abruptis montiū. Et he qualitate ⁊ quātitate differūt Pullus hyrundinis auide clamat ⁊ ieiunus ⁊ de nocte. Si pullo hyrūdinis extrahant̄ oculi alios natura reſtaurante recuperat. In eius ventre lapis inuenit̄ multis deſeruiēs vtilitatibus. vnus ſc3 ruffus ⁊ alius albus.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Hyrūdinis pullū p̄mo defectu p̄me lune aperiēs inuenies in eo lapides duos. vnum beneficū: ⁊ alterū maleficū. A

¶ Sed cum aperis eum caue ne terram tangat. Hic in pelle vituli vel cerui poſit' in collo vel brachio ſiniſtro patientis ligatus. epilentiam curat: ſi hoc aſſidue fiat. B

¶ Maiores autem hyrundines ſi combuſte fuerint. Puluis earum melle mixtus ⁊ inunctus caligines oculorum detergit. Hec etiā ſquināticos prodeſt. Et vue fauciumq̄ tumorem compeſcit. C

¶ Eſculapius. Hyrundinis combuſtio, vel puluis pullorum ei' com D

buſtorum morbos faucium curat. Cor eius
E ſi bibatur idem operatur. ¶ Auicenna. Hy-
rundinis cinis ⁊ maxime aduſti acuit viſum
F ¶ Et dicitur ꝙ eius cerebrum cum melle cō-
G fert principio aque. ¶ Idem. Hyrundinū ſter
cus valet albugini ⁊ hoc ipſum eſſe mirabile
H ſum expertus. ¶ Plinius libro decimo. Fi-
mus hyrundinis decoctus et potus confert
morſui canis rabioſi.

Capitulum.lxiij.

Herodios. Iſidorus. Herodios gre-
ci vocant. quos latini diomedes. Glo-
ſa ſup pſalmū.ciij. Herodi⁹ eſt auis
rapaciſſima omniū volatiliū maior: que ⁊ aq-
lam vincit. Gloſa ſuper Deutero. Herodius
vulgo girfalco dicit̃: ⁊ rapit aquilā. Ex libro
de naturis rez. Herodius qui ⁊ girfalco: vt
gloſa ſuper Leuiticum dicit in loco vbi aues
immunde ꝓhibentur ſiue girfalcus: vt dicit
liber rerum appellatur. Eſt auis inter omēs
nobiliſſima colore ceruleorū: maxime tamē
parte corporis ad albedinē declinans. pter-
ꝗ̃ in pectore ⁊ alis. vbi celeſtem colorē eui-
dentius imitatur. adeo fortis eſt vt aquilā ca
piat. adeo quoqꝫ animoſus: vt cū poſt qnqꝫ
grues vel alias quaſqꝫ aues in aere volātes
fuerit dimiſſus ab earū pſecutione non deſi-
ſtit: donec omēs ad terrā ſucceſſiue deijciat.
Eſt autē canis ad hoc educat⁹ ⁊ doct⁹ q̃ he-
rodio deſup volante ipſas aues deiectas ca-
piat ⁊ occidat. Herodius cum videt predam
excutiens ſe animat ⁊ diſcernit an ad capien
dū apta ſit. Carnes crudas ⁊ ſeruatas nō co
medit ſed recentes. Herodius parui corpo-
ris eſt reſpectu alarum ſuarum.

Capitulum.lxiiij.

Ibis. Ex libro de naturis rez.
Ibis eſt auis ſuper nilum re-
quieſcens. equaz tamen nunqꝫ
ingrediens: ſed eiecta cadaue-
ra comedens: que cum cibis ni
mis conſtipata fuerit: roſtro de nature ſecre
tis indigeſtibiles cibos detrahit. Mentiun
tur plane qui dicunt ibites eſſe ciconias: niſi
forte dicant genus eſſe ciconiarū in orbe no-
ſtro ignotum. Nam ibites dicit Plinius ha
bere roſtrum aduncum. quod itaqꝫ de cico-
nijs noſtris falſum eſt. que roſtrū habent lon
gum directum in ſummitate acutū. Hec a-
uis ore parit. ⁊ eius oua ſi quis comederit: mo
rietur. Gloſa ſuper Eſaiam. Ibis eſt auis aq-
tica. ſerpentib⁹ inimica. huiuſmodi aues Io
ſephus a moyſe dilatas in bellū cōtra ethio
pes narrat: quia ſerpentes habundant in ter
ra illa per quam aditus erat. Plini⁹ libro de
cimo. Inuocant ibites ſuas egyptij contra
ſerpentium aduentum. ¶ Phiſiologus. Ibis
ſemper de nocte ⁊ die iuxta littora ambulat.
querens cadauer aliquod quod ab aqua iam
putridum eiectum ſit. refugiēs altiores ⁊ pu
riores vndas: vbi mundi piſces habitant. qꝫ
natare neſcit: nec dat operaz vt addiſcat. cū
cadaueribus delectatur.

Capitulum.lxv.

IBos. Alb. in li de na. al. inqt. Ibos auē eē oriētaliū ptiū: fortē ⁊ odioſam eq̄s exiſtere. hʒ eni hynnitū ſic̄ equ⁹. ſʒ vox ei⁹ ē horribilis ⁊ terribil' ad audiendū. ⁊ illa vocādo eijcit eq̄s a paſcuis: eo ꝙ herb̄ paſcit ſic̄ equ⁹. Inuidie aūt ⁊ auaricie cā eq̄s eadē auis extollit de paſcuis cū pratis ſedet

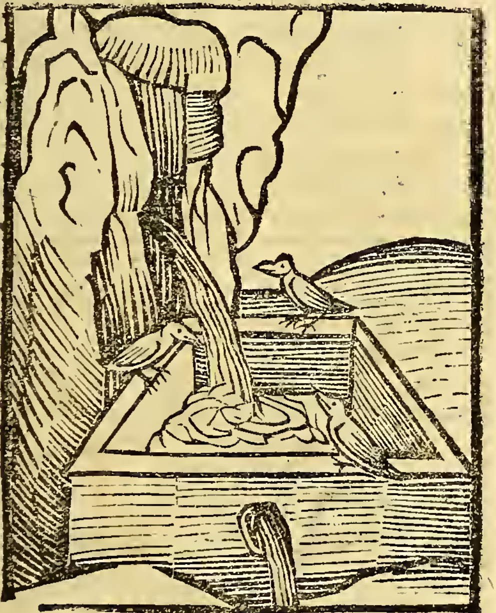

Capitulum. lxvi.

ISpida. Alb. in li. vt ſupra. Iſpida auis eſt pulchra q̄ germanice yſuogel vocat̄: colorē hʒ mediū inter viridē ⁊ ceruleū. cui cū radi⁹ ſolis incipit ſaphirini coloris eſſe videtur, in pectore colorē habet car bonum ardentium circa aquas volat: piſciculis inſidiatur ⁊ vermiculis.

Operationes

¶ De hac dicūt ꝙ pellis ei⁹ detracta ⁊ parieti infixa mutat pēnas annis ſingulis: ſed ꝓbaui in q̄buſdam verum non eſſe. A

¶ Dicunt etiā auguria ſectantes ꝙ hec auis conſeruata in theſauris: theſaurus auget et abolet paupertatem. Infra in capitulo de ybos ⁊ ydros et yſidaxiante ⁊c. pleni⁹ dicet̄. B

Capitulum. lxvii.

RIches ⁊ Koky. Ex libro de naturis rerum. Riches eſt auis q̄ vocib⁹ diuerſis vociferat: ⁊ q̄libet fere die vocē ſuā mutat. ſuper arbores nidificat ⁊ glandibus quādo mature ſunt cibū cōgregat ſufficientem ſibi. Educati vero pulli eius: ⁊ advolatum roborati cibant parētes ſuos in ſenectute: faciūtq̨ eos manere in nidis abſq̨ vllo labore. Ex eodeʒ libro kokis eſt auis in cuius morte vociferantur aues vociferatione doloroſa ⁊ ſuaui. Omnes quoq̨ aues vncorum vnguium cum viderint pullos ſuos volare poſſe: illos ꝑcutiunt ⁊ a nidis eijciūt: nec poſtq̨ cōpleti fuerint: de illis ſolliciti ſunt. p̄ter kokis que longo tp̄e de pullis ſuis cogitat: ⁊ cū eis volantib⁹ volat: eiſq̨ ad comedēdū dat. Actor idem alibi de cornice dicit. vnde hanc auem eſtimo cornicem eſſe.

Capitulum. lxviii.

Rynīꝰ karbolꝰ. Alb. ī li. ð na. al. Rynīꝰ auis ē ꝑdaviuēs. bone pullificatōis ⁊ diligēter pullos nutriēs. nō solū suos: ſꝫ etiā nutrit pullos aq̄le ſubiectos tedio Eodē lib. Karbolus auis ē pigra: q̄ nec oua ſua fouet nec pullos nutrit: ſꝫ oua ſua latēter in palūbi nido reponit: ⁊ a palūbis fouent̄: et nutriunt̄ pulli eiꝰ ouis palūbi ꝑus ꝯfractis.

Capitulum. lxix.

Lagus ⁊ lucidiꝰ. Jorath. Lagꝰ eſt auis aq̄tica mergo vtcūqꝫ moribꝫ ꝯ̄ria. Nā ſic mergꝰ tēpeſtatē maris fugit. ſic lagꝰ in tēpeſtate letat̄ ⁊ ludit. Eliciꝰ ſup Leuiticū. Lagꝰ ē aīal ī terra q̄ꝫ in aq̄ habitās. volat ei ⁊ natat. Actor. Hec eſt auis vt fert̄ q̄ vulgo vocat̄ raſte. Ex li. de na. re. Lucidij dicti ſūt q̄ſi lucē dātes. har̄ ei auiū penne ꝑ obſcurū in nocte lucēt. Vñ qui eas hñt q̄n volūt ꝑactis luciferis pennis: harū gratia vias dirigunt. In hercinio germanie ſaltu hec auis habitat.

Capitulum. lxx.

Lagepꝰ auis ē: vt dicit Alb. ī li. ð na. al. ſed ſuū modū nat̄a leporinos hñs pedes ⁊ vellꝰ hñs plumis. ⁊ male volat. ⁊ iō i ſpecubꝰ ſub terra viuit ꝙ q̄n ꝑ pda aliq̄n ꝑſilit: ſtatī capta pda ad antrū redit ⁊ comedit. Hec auis n̄ domeſticat̄ ⁊ capta morit̄ ⁊ citiſſime putreſcit ꝑpter ſue cōplexiōis maliciā.

Capitulum.lxxi.

Linachos. Ex li. de na. re. Linachos eſt auis acuti viſus valde: q̄ ⁊ pullos ſuos anteq̃ habeāt alas cōpletas ꝑcutit: ad ſolem aſpicere cogit. ⁊ ſi cuiꝰ oculus lacrimetur: ip̄m interficit. alios vero nutrit. Hec etiā marinis auibꝫ cibat̃: eoſq̃ qñq̃ de ſuper in aere leuata natantes cōtemplatur. quā ille videntes ſe ſubmergunt. At illa ꝑpe aquas deſcēdit: eas vſq̃ ad ſuffocationeꝫ in ſubmerſione manere cogit. et tūc plumis ad ſup̄ficiem aque deductas rapit.

Capitulum.lxxij.

Luſcinia. Actor. ipē ē filomena. vt in papia legit̃. Iſidorus. Luſcinia dicitur q̄ſi lucinia. que cantu ſuo ſolet' ſignare diei ſurgētis exortū: eadem ⁊ accedula a cicerone vocat̃. Ambroſiꝰ. Luſcinia ꝑuigil cuſtos cū oua quodā ſinu corporis et gremio fouet inſomnē longe noctis laborē cantilene ſuauitate ſolatur quo poſſit nō minus dulcibꝫ modulis (vt mihi videtur) q̄ fotu corporis oua animare que fouet. Plinius libro x. Luſcinijs diebꝫ ac noctibꝫ cōtinuis q̄ndecim garrulis ſine intermiſſu cantus eſt. Denſante ſe frondiuꝫ germine digna mirat̃ auis. Primum tanta vox in tam paruo corpuſculo tanq̃ pertinax ſpiritus. Deinde ī vna muſice p̄fecta ſcientia modulatus editur ſonꝰ. ⁊ nunc continuo ſpiritus trahitur in longum. nunc variatur in flexo: nūc diſtinguit̃ conſciſo copulatur in tortu. Itaq̃ ceſaris iuuenes habebant luſcinias greco et latino ſermone dociles. Preterea meditantes in diē aſſidue noua loquētes. Poſtremo hyeme ipa nō cernitur. linguis earuꝫ tenuitas illa prima non eſt que ceteris auibꝫ. Pariunt in vere primo plurimum ſua oua.

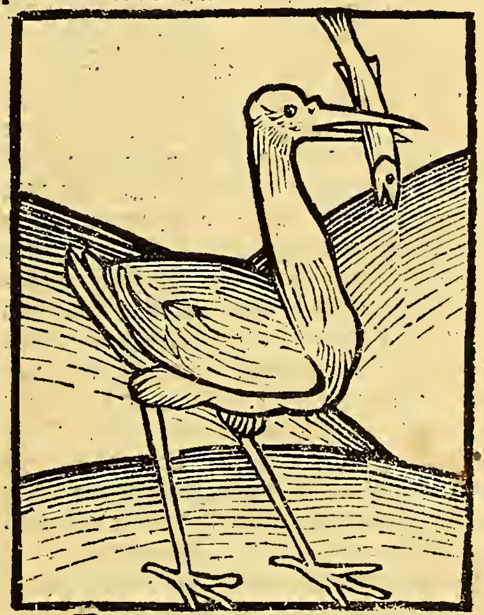

Capitulum.lxxiij.

Magnales. Alb. ī li. de na. al'. Magnales aues ſūt orient' valde magne pedibꝫ magnis ⁊ roſtro hoībꝫ nō nocētes. Piſcibꝫ in flumibꝫ ⁊ ī alijs ſtagnis inſidiant̃: ⁊ illos comedūt.

Capitulum.lxxiiij.

Merula Iſi. merula ātiq̄tꝰ medula vocabatur eo q̄ modulet̃. alij āt merulā aiūt vo

citatā.q: ſola volāt q̄ſi mera volans. Hec cū in oībꝫ locis nigra ſit: in achaia tū candida ē ·Pli.li.viij. Merula folio lauri faſtidiū annuum purgat. Idē in li.x. Abeūt ⁊ merule in vicina: ſꝫ plumā nō amittūt: nec occultanť niſi ſpe cibi quo hibernū pabulū petūt. Merula ex nigra ruffeſcit. Eſtate canit. hyeme balbutit. circa ſolſticiū mutat roſtruꝫ. anniculis in ebur trāſfiguratur dūtaxat maribꝫ. Ex li. de na.rex. Merula dicebať olim medula: q: mirabiles vocis modulos reddit. maxime cum vernum tempus imminere ꝑſpexerit. Nam hyeme tacet: aut tm̄ balbutit. Olim merula fuit ſpectandum in clero miraculum: que arte humana edocta nouem notulas in ordine ſm muſicā cantabat. ita ꝑfecte vt nullus muſicorum eam aliquatenus imitari poſſet parilitate concordantie. Hec auis croceum quātulumq colorem habet in pectore: reliquum vero corporis occupat nigredo. Merula domeſtica contra naturaꝫ carnes comedit. ⁊ hec dulcius canit: libenter ſe balneat. ⁊ plumas roſtro purgat. Cumq nigra ſit et turpis: in delectationē mouet ſeipam ꝑpter amenitatē vocis. merula plumas nō exuit. ſicut cetere aues: ſed roſtrū ſuū ſingulis annis mutat in candorē. ⁊ in hyeme vix poteſt volare ꝑpter pinguedinem.

Operationes

A ¶Haly. Merularuꝫ fimus qui riſum comedunt ſi tritus ſit ⁊ cū aceto diſtēperatꝰ. morphee q nigre ſuperponatur: eam extirpat. ſic quoq lentiginem elimat.

Capitulum.lxxv.

Mergus. Ex li. de na.re. Mergus flumina ſtagnaq innatat: ⁊ piſces pſequitur. ſic dictus: eo q in aquis ſe mergat. diutius tamē ſub aquis morari non valet. qm̄ in aere ſpiritū recuperat. quādo pcuti debet in aqua mergiť. Serenus ſulpicius tradit q quedam earum ſpecies eſt: quam a re cornutam vocant: eo q rubeas plumas in capite inſtar cornuū habet. Cōtra oīe genꝰ auium pedes habent in cauda. ita vt cum in terra ſtant ſicut hō geſtu pectoris eriguntur. Has aues beatus Martinꝰ diuina virtute coegit aquā cōtra naturam ſuam deſerere: et arida loca deſertaq petere. Harꝫ pulli ſtatim vt oua exeunt tanto vigore pollent. vt ſi matrē eorum pdere cōtigerit virtute ꝓpria viuāt. Et vt dicit experimētator in hyeme pinguiores ſunt ꝓpter paucitatē motus. Omne enim anīal ſereno aere gaudet: ⁊ in eo plus vagať. Pliniꝰ li. xviij. mergi ſicut cetere aues aquatice pennas roſtro purgantes: aut maria aut ſtagna fugiētes preſagiūt ventum.

Capitulum.lxxvj.

Merillus ⁊ meropes. Iſidorus. Merillus auis eſt nō multo maior merula. colore quoq ꝑpe ſimilis: ſꝫ roſtro pedibꝫ vnguibuſq diſſimilis. ꝓde cupidus ē Sed q: paruus ⁊ parui roboris. paruarum auium eſt pſecutor. Hi ſicut accipitres ⁊ herodij ſocialiter volant. Imbuiq q̄ttuor ex ill

poſſunt vt cignũ hoc modo capiãt. Prim⁹ ex
eis cigni caput inuadit. Scđs ⁊ tertius ex
vtroq̃ latere binas alas. Quart⁹ ꝑo collũ ⁊
pectus. Et ſic cign⁹ auis grauida: anguſtijs
circũſepta mouere ſe nõ valẽs ab aucupe ꝑ
uenta capit̃ ⁊ occidit̃. ¶ Idem. Meropes eſt
auis hñs i dorſo colorẽ clameũ: pectore ſub
rutilũ: in ventre pallidũ. Hec naturali colore
abundãs: antra ſeptẽ pedib⁹ altitudis in ter
ra fodit: ibiq̃ nidificat: ac fet⁹ facit: ⁊ eos vſ
q̃ ad robur debitũ illic abſcõditos paſcit et
nutrit. ¶ Iorath. Meropes ſolliciti ſunt de
pullis ſuis. ⁊ qñ iã ſeneſcũt ⁊ volare nequeũt:
pulli fouent eos ⁊ alunt quouſq̃ viuunt.

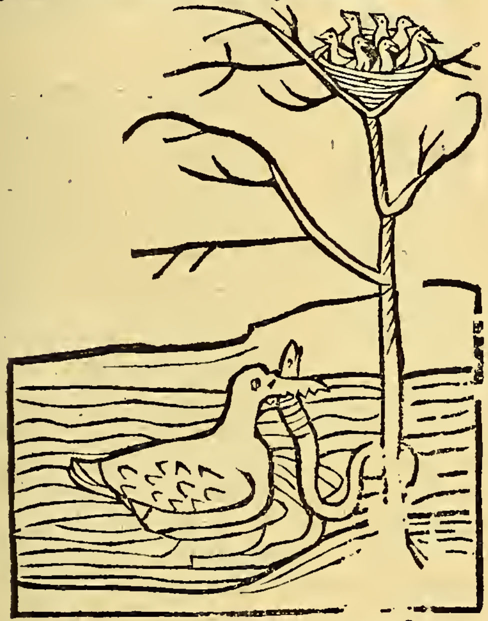

Capitulum. lxxvij.

Melancoriſus ⁊ Morfex. Albert⁹ in
li. de na. aĩaliũ. Melancoriſus ſic di
cta q2 mortificat. Auis ē vt dic̃ Pli.
q̃ntitate parua: fecũditate magna. Nã vltra
xx. oua fouet: ⁊ oẽs inducit filios. ⁊ ita dili
gẽter paſcit q̃ i nidis pinguiſſimi ſunt. ⁊ cũ a
nido volãt ꝑturbas mrẽm ſequunt̃: nec ipſa
deſerit eos donec ꝑ ſeipſos ſibi ad ꝓcuratio
nẽ ſufficiãt. ¶ In li. vt. s. Morfex auis ē aq̃ti
ca ⁊ magna. Roſtrũ h3 ſerratile ⁊ forte: ⁊ vn
gues fortes. ⁊ mergit̃ ſub aqua ⁊ capit piſces
magnos: ⁊ ꝓcipue anguillas ⁊ gregatim nidi
ficat in arborib⁹ iuxta aquã: ⁊ paſcit pullos
piſcib⁹: ⁊ ſũt voraces. ⁊ dr̃ de eis qñ auolare
debẽt a nido. ſi ſentiũt ſe nimis grauati cibĩ
de nouo ſũpt euomũt eos vt leues fugiendo
volare poſſint. ⁊ q̃ nõ euomũt aliq̃n pereunt.
Sterc⁹ hui⁹ auis ſiccat arbores i q̃x ramis
cadit. Hec auis ſaturata expãdit alas ad ſo
lẽ inſidẽs palis ⁊ arborib⁹ vt ſiccent̃. ⁊ qñ inci
pit volare vix eleuat̃: ⁊ caudã din in aquã du
cit. vnde ⁊ a q̃buſdã humuſculus vocat̃.

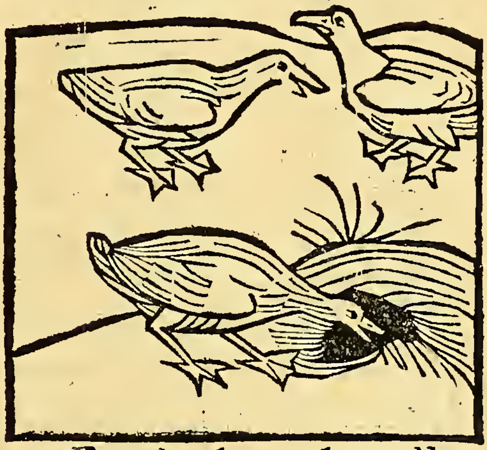

Capitulnm. lxxviij.

Mennonides. Meauce ⁊ Meruſtio
nes. Albert⁹ in li. de na. aĩaliũ. Me
nonides aues a loco ab egyptijs ſic
vocatas. De egypto eñ volãt ad nilum ad ſe
pulchrũ mennonis philoſophi. ſemꝑ in q̃nto
anno. ⁊ cum biduo ibi circũuolauerĩt tertio
die pugnam ineunt: ⁊ ſe roſtrĩ ⁊ vnguib⁹ lace
rant: ⁊ tũc reuertunt̃ in egyptũ. ¶ In libro vt
ſupra. Meauce aues ſunt ab mutatiõe vocĩ
ſue ſic dicte. ſũt aũt antib⁹ maiores. ⁊ ſũt bre
ui colli ⁊ breuib⁹ pedib⁹. colorĩ cinerei. oculis
glaucĩ. roſtro ex pte croceo et ex pte rubeo:
ſemꝑ clamans meauca. cadauerib⁹ cupidiſſi
ma: ⁊ ꝓcipue hominũ. vnde ⁊ gaudet in tem
peſtate. Inſidiat̃ tamẽ etiã paruis aĩalibus
ab iſtis auib⁹. Etiã multe alie aues apud ma
rinos meauce vocant̃. ¶ In eodẽ libro. Me
ruſtiones aues ſũt parue rapaces tñ: ⁊ aliq̃d
hñt de falconũ natura: ſocialiter ⁊ volant ad
predã. Et aliq̃n quattuor docent̃ q̃ ſpe auxi
lij hoĩs cignũ ꝓſternũt. et tũc vn⁹ capiti: duo
aũt alis inſidẽtes: ⁊ quart⁹ pect⁹ oppugnãs
cignũ opprimẽdo dejiciũt vt ab aucupe capi
atur. qñ aũt ſilueſtres ſunt paruax auiũ ſunt
inſecutrices. Sunt aũt in figura ⁊ colore fe
re ſicut merule: excepto q̃ pedes vngues ⁊ ro
ſtrum habẽt ad vncos ad capiendum.

Capitulum. lxxix.

Miluus. Iſido. Miluus dr̃ quaſi mollis auis: ſcꝫ viribus volatu. rapaciſſimus tñ eſt: ꝛ ſemꝑ domeſticis auibꝫ inſidiat̃. ¶ Ex libro de na. rex̄. Miluus vngues pedes ꝛ roſtrũ aduncũ habet inſtar accipitris: ſed alas curuas ꝛ nõ rectas: in quo eſt eis diſſimilis. Audax eſt in paruis Timidus in magnis. fugatur a niſo: cũ ꝗuis ĩ triplo ſit maioꝛ illo. circa macellas excubat: ꝛ circa cadauera. Iecur ei⁹ medicinale Plinius laudat. ¶ Gloſa ſuꝑ Hieremiã. Aues ſua tp̄a nouẽrũt: q̄ñ. ſ. ad calida loca feſtinãtes rigoꝛẽ hyemis debeãt declinare a ꝓncipio verꝭ ad regiones ſolitas redire. Vñ ſcriptũ eſt. Milu⁹ nõ apparet niſi ĩ eſtate: ſicut nec turtur ꝛ hirũdo In hyeme nãqꝫ manẽt in nido vel latẽt in cauernis arboꝛum: vel ad alia loca calidioꝛa ſe trãſferũt. ¶ Ioꝛath. Milu⁹ cubit⁹ cũ a nido egredit̃ ĩ cõplemẽto alarꝫ ſuarꝫ aues magnas venat̃. Cũqꝫ foꝛtioꝛ fit magꝭ debiles capit. in cõplemẽto ãt viriũ ſuarꝫ muſcas ꝛ culices ac lũbricos terreſtres venat̃: et tũc fame moꝛit̃. ¶ Ex Auiano. Milu⁹ inſidiat̃ auibꝫ domeſticꝭ: maxieqꝫ pull̃. ꝛ q̃s ĩcautos viderit ſtatĩ rapit. Circa coq̃nas etiã ꝛ macella volitat: vt ſi q̃d carnis crude ꝓijciat̃ foꝛas veloci⁹ rapiat.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxix. Milui iecur ad iunctiões oculorꝫ vitiorꝫ laudat̃. ¶ Idẽ in li. xxx. Ex ni
B do q̃ꝫ milui ſurculus vitis alligat⁹ ceruicis:
C neruis ꝛ opiſtotano auxiliari dr̃. ¶ Comicia libꝫ etiã iecur milui deuoꝛatũ medet̃.

Capitulum. lxxx.

Monedula ꝛ Muſcicapa. Iſi. Monedula dr̃ q̃ſi monecula: q̃ cũ aurꝫ ĩuenit aufert ꝛ occultat. Vñ Cicero ꝓ Valeriano flacco Nõ pl⁹ aurꝫ tibi q̃ꝫ monedule cõmittẽdũ ẽ. ¶ Ariſto. Monedula pugñt cũ bubone: q2 bubo debil̃ ẽ viſ⁹ d̃ die. ꝓpter h̃ rapit coꝛu⁹ ille bubonis oua ꝛ cõedit ea ſic̃ dictũ ẽ ſ̃. ¶ Ex li. d̃ na. re. Monedula q̃ſi monetã tollẽs aut diligẽs dr̃. auis ẽ nigra ſꝫ foꝛmoſa ꝛ g̃ta hoĩm voces ĩ pullo edocta imitat̃. In matutio cũ oꝛto ſol̃ ſola citi⁹ diſcreti⁹ ꝛ tenaci⁹ retinere dr̃. Hui⁹ carnes pꝛuritũ capitꝭ excitãt nã ꝛ ip̃a appetit ĩ capite fricari. ¶ Ex li. vt. ſ̃. Muſcicapa ẽ auis maioꝛ columba: plumas hñs vt lanari⁹: pedes ꝛ roſtꝝ vt hyrũdo. q̃ licꝫ oꝛis rictuꝫ hẽat ãpliſſimũ, ꝓpt̃ muſcas ꝛ ciniſes q̃bꝫ ſolũmõ veſcit̃. Roſtꝝ tñ iter aues cõparatiõe ſui coꝛpis hꝫ minimũ ꝛ pedes ſil̃r.

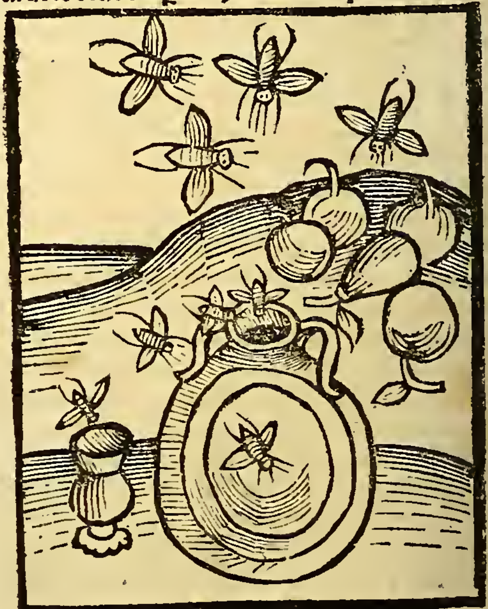

Capitulum.lxxxi.

Muſca. Actor. Muſce vt fert ex im-
mundicia naſcuntur: immundis ad-
herent: ⁊ loca immunda frequētant.
Inquiete ſunt ⁊ importune ⁊ infeſte pungiti-
ue ac tumultuoſe. ¶ Iſidor⁹. Muſca ex gre
co venit ſicut mus. Et ſicut apes necate in
aqua aliquociens poſt vni⁹ hore ſpacium re-
uiuiſcunt. ¶ Ariſtoteles. Animalia duas alas
habentia: tantum pungunt aculeo: qui eſt in-
teriori ſui capitis vt muſce ⁊ muſtiliones. Cū-
que quodlibet anuloſum habeat membrum ꝑ
quod ſentit cibum. Muſce ac muſtiliones
hoc membro pungunt et ſanguinem extra-
hunt. Muſca ſicut ⁊ apis non facit ſtrepitū
ac ſibilum niſi volando: ſcilicet alas ꝑ aerem
inter ipſas: ⁊ corpus cadentem extendendo
⁊ contrahendo. Muſca et formica non ſunt
nidificantes. In hyeme coeunt ſi aer conue-
niens fuerit ⁊ ventus meridionalis flauerit.
Non autem ſeparantur in coitu: niſi graui-
ter quedam anuloſa: quia coitus in eis mul-
tū durat: vt patet in muſcis ⁊ araneis. Mu-
ſca habet aculeum ſicut apis extra. eius na-
tura eſt mollis ⁊ vacua. per ipſum guſtat ⁊ ſen
tit: ac cibū attrahit. Habet itaque dentes mu
ſcarum genus ⁊ apum: qui cum ſunt ſimiles
dentibus aliorum. ¶ Ex libro de naturis re-
rum. Muſca proteruolat: ⁊ circumuolando
ſtrepitum facit ex aere circumagitato. Inter
alias roſtrum habet quaſi cannam concauam
pedibus poſterioribus alas acuit: anteriori-
bus autem roſtrum ⁊ caput lucem diligit: nec
in tenebris ambulare nouit. Ad calorem ſe li
bentius confert.

Operationes.

¶ Auicenna in quarto canone. Muſcas in-
terficit arſenicum: quando de illo ponitur ali
quod in lacte et ſugunt muſce. Interficit et tā
eas fumus eius et fumus thuris: atque deco-
ctio ebuli nigri.
¶ Haly in libro vbi ſupra. Muſce proſunt o-
culorum doloribus ⁊ ſui palpebrarum.
¶ Que ſi comburantur et cum melle ſup alo
picie loca ponantur: capillos producunt.
¶ Plinius libro viceſimoquarto. Muſce q̄-
dem necantur: ſi locus foliorum ſambuci de
coctione ſpergatur.

Capitulum.lxxxii.

Nicedula. Iſidorus. Nicedula
eſt gen⁹ corui qui pugnat cum
bubone. Coruus enim oua bu
bonis rapit: quia parum videt
in meridie: et ea comedit. oua
corui ſimiliter de nocte. ¶ Actor. Idem dictū
eſt ſupra ſcilicet de monedula. vnde videtur
idem eſſe: ſed forte diuerſitas illa nominis ꝓ-
uenit ex vitio ſcriptoris.

Capitulum.lxxxiii.

Niſus eſt auis: vt habetur in libro de na-
turis rerum. nobilis forma ⁊ robore mi-
nor q̄ herodi⁹. ſed vn⁹ eſt color plu-

marũ ambob⁹: ⁊ tñ ſocialiter volare recuſát. Nam inuidia fert ⁊ faſtu. et cũ impetit ſolus ambit honore victorie potiri. hoc quidẽ eſtimari põt. ⁊ forte merito: ſʒ reuera magꝭ credibile eſt eũ ſolũ prede inhiare: nedum in volatu ſociũ habuerit. paſtu quoqꝫ ſodalẽ accipiat. Nõ enim dubia fides eſt niſum parem ſui generis dedignari. ⁊ velut alieni generꝭ auez pſequi. ⁊ hoc ꝯtra omniũ auiũ genus. Nã vt dicit Ariſtoteles. Omnis auis in volatu predam capiens parcit ſui generꝭ auib⁹. Solus ergo niſus expers eſt generoſitatis huius. ⁊ hoc cum ĩpo hoĩe q̇ inter aĩalia terreſtria animali ſui generis inſidiari nõ ceſſat. ¶ Alexander. Niſus ac triciolus locum eligũt in quo aues captas deplumant ſingulis dieb⁹: multaqꝫ diligentia mundant q̃diu cõpares aues incubant: q̇b⁹ eas miſtrant. ¶ Actor. Eſt autem niſus aucupantiũ volucrũ minima: ſed p ſexu ⁊ natura ſua ad aucupandũ promptiſſima: falconum generib⁹ adiungitur.

Capitulum. lxxxiiij.

Nocticorax vel noctua. Ex li. de na. rez. Nocticorax dr noctꝭ coruus. lucifuga enĩ eſt: et nocte cibos querit. Nã ſi de die volaret a ceterꝭ auib⁹ impediret. Nocte (vt vulgus opinat) morte hominum prenunciare videt vocib⁹ importunis. caput habet ingens. Nec vt aues cetere formatum Roſtrum habet aduncũ vt niſus. vngues hamatos ⁊ aſperos in domicilijs vt parietib⁹: p̃cipueqꝫ rimoſis q̃ ſine tecto ſunt libẽter habitat: ⁊ pullos ſuos fouet: hũanis vocib⁹ delectat. mures ⁊ omẽ gen⁹ eaꝝ pſequit. ¶ Iſidorus. Nocticorax ipa eſt noctua: qꝛ noctez amat. Eſt enĩ auis lucifuga: id eſt lucem fugiens: ⁊ ſolem videre non patit. Noctua dr: eo q noctẽ circũuolet. hanc inſula cretẽſis non habʒ. ⁊ ſi venerit aliũde ſtatim morit. ¶ Ambroſius. Noctuaqꝫ ⁊ nocticorax magnis et glaucis oculoꝝ pupillis nocturnaꝝ tenebrarũ nõ ſentit horrorẽ. ⁊ q̃ fuerit obſcurior nox eo crebrior volat⁹ exercet ĩ offenſos. Die autẽ videre nõ põt: qꝛ exorto ſplẽdore: viſus ei⁹ hebetat. Habet autem ⁊ noctua cant⁹ ſuos. ¶ Gloſa ſup pſalteriũ. Nocticorax ẽ auis vigil. theter coru⁹ noctꝭ: habitãs in parietinis que vulgo ruine dicunt: vbi parietes ſtãt ſine fundamẽto. Unde ſcriptũ eſt. Fact⁹ ſum ſicut nocticorax in domicilio. ¶ Gloſa ſuper Leuiticũ. Noctua eſt auis rapax de nocte.

Operationes

¶ Plini⁹. Hui⁹ carnes paraliticos curant. ¶ Idem libro. xxix. Noctua eſt cõtraria apibus atqꝫ veſpis ſcrabonib⁹ ⁊ ſanguiſugis. ¶ Hui⁹ cerebrum coctũ in vino vel cibo ſumptum: remediũ eſt capitꝭ dolorib⁹. ¶ Idem libro. xxx. Oua quoqꝫ noctue p triduũ in vino data: tedium adducunt ebrioſis.

Capitulum. lxxxv.

Nepas ſiue nepa. Albert⁹ in libro de naturꝭ animaliũ. Nepa auis eſt longi roſtri. in dorſo colorẽ habet perdicis: in ventre niſi. roſtrũ autẽ molli luto infigit: ⁊ cibũ vermiũ req̇rit. ⁊ ſi aliquãdo pfundius defixo roſtro heſit. pedibus lutum eruens ſe liberat. Hec in die quieſcit: ⁊ ĩ aurora

⁊ crepuſculo volat: ⁊ ideo tūc in altū eleuatis etiam rhetib9 capit̃. ⁊ habet carnes dulces ad comedendū. Hac ſicedulā quidā vocauerūt.

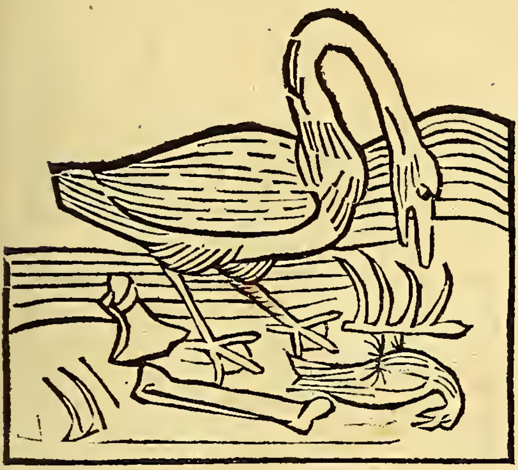

Capitulum. lxxxvj.

Onocroculus. ¶ Ex libro de naturis rerum. Onocroculus eſt auis que inſimul multas recōdit eſcas et poſtmodum extrahit et manducat eas. ¶ Plinius. Onocroculus ſimilitudinē oloris habet. nec diſtare eſtimaretur omnino: niſi faucibus eius ineſſet alterius vteri genus. Huc omnia inexplebile animal congerit. mira vt ſit capacitas. mox perfecta rapina ſenſim inde ī os reddita: in veram defert aluum ruminantis more. hos gallia ſeptentrionalis proxima occeano mittit. ¶ Yſidorus. Onocroculon vocant aues roſtro longo. quorum duo ſunt genera: ¶ Actor. Onocroculus vt legitur: auis eſt roſtro longo: ſimilis cigno: ſed maior. porro iuxta Hieronymum: niſi fallor. eſt auis illa que fixo in paludē roſtro horrende clamat. que etiam in Yſaia vocatur vlula. quaſi ab vlulatu. Et dr̃ in vulgari butorius. de quo dictum eſt ſupra. Que etiā de profunditate terre vel aque cibum trahere putatur. ¶ Ex libro de naturis rerum. Onocroculus eſt auis de partibus orientis. que cum vocem edere voluerit: caput in aquis ponit. ⁊ illic inſtar rugitus clamorem emittit. In faucibus quoſdam habet folliculos: in quo primo cibum cōcipit. ⁊ poſt horam in ventrem ſuum mittit: ibiq̧ eum digerit.

Capitulum. lxxxvij.

Opimach9. Ex li. d̃ na. re. Opimach9 eſt ↄtrarius ſerpētib9: ⁊ pugnat cū eis Ophis enī ſerpens: machos pugnans. ¶ Actor. Opimach9 vt in Leuitico legit̃: eſt ex volucribus mūdis ſc̃m legem. ex his videlicet q̄ gradiuntur q̄dem ſup quattuor pedes: ſ3 habet longiora retro crura p̄ que ſaliunt ſupra terrā. Eſtimo aūt hunc inter volatilia minuta debere numerari ſicut bruchum ⁊ locuſtā. q̄ ſūt eiuſdē generis. ſicut ibidem legit̃. De attaco v̄o qui ibidem in eodē3 genere reputat̃: nihil me penitus alibi legiſſe memini.

Capitulum.lxxxviij.

ORiolus ⁊ Ortigometra. Ex li. de na. re. Oriolus eſt auis ſic dicta a ſono vocis. coloris aurei ꝑ totū. excepto ꝙ in alis habet pennas: q̄dam cerulei varietate diſtinctas. Nidū in ramis arboꝝ minutiſſimis mira ſubtilitate dependit: ita vt in aere ſolo pendere videaꝝ de terra cernētib⁹. Ipm ꝗ nidū ab imbre camerat: ac denſa fronde ꝓtegit. ¶ Yſidor⁹. Ortigometra dicitur ꝙ gregem cucurnicū ducit. Unde de hac dictū eſt ſuperius in capitulo de Cucurnice. ¶ Plini⁹ li. x. Cucurnices aquilone volant: maxīe ortigometra duce. ꝑmā earū ꝓpinquantē terre rapit accipiter: ac ſepe hinc comitatū ſolicitant abeuntes.

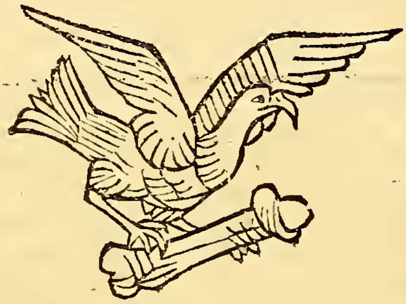

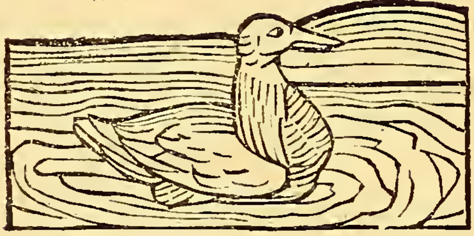

Capitulum.lxxxix

OSyna ⁊ Oſſifrago. Ex li. de na. reꝝ. Oſyna eſt auis magna vt cignus: fluuios ac piſcinas inhabitans. roſtrum habet magnū. ⁊ a gutture vſqꝫ ad pectus inſtar ſacenili: receptaculū longum ⁊ amplū: in quo magnū ſimul reponit copiam piſcium. vt ſcꝫ in tanta mole diffuſa. natura nō egeat: paulatim qꝫ digeſtis in ventre cibis inueniat paratū qd prebeat. Nūqꝫ aues hmōi niſi in aqua diffuſiori ⁊ piſcib⁹ abundanti habitant: quia citiſſime paruā aquā: ⁊ ſi piſcib⁹ copioſam ingluuie ſue vacuant. ¶ Yſidor⁹. Oſſifragus vulgo appellatur auis q̄ oſſa ab alto dimittit ⁊ frāgit: vnde ⁊ hoc nomen accepit. ¶ Plini⁹ li. x. Alieti quidem ſuū gen⁹ nō habent. ſed ex diuerſo aq̄laꝝ coitu naſcunꝝ. Id aūt qd ex alietis natū eſt oſſifragi gen⁹ habet. Ex qb⁹ minores vultures progenerant. pullos aūt ab aquila deiectos oſſifragi genus excipiūt: et cū ſuis educant.

Operationes.

¶ Idem in li. xxx. Oſſifragi venter areſact⁹ et potus ꝯfert his q̄ cibos nō digerūt. Uel ſi tm̄ in manu teneant capientes cibū: ꝯfert adalligat⁹ ſed nō ꝯtinue. vnū autē eſt. Oſſifrago inteſtinū oīa deuorata ꝯficiens: cui⁹ extrema pars ad alligata prodeſt cōtra collum.

Capitulum.xc.

OThus. Plinius li. x. Othus eſt auis bubone minor. noctuis maior. Aureis plumis eminentib⁹. vnde ⁊ nomē illi. Quidā latini aſyonem vocant. imitatrix aliaꝝ auiū: ac paraſita ⁊ quodā genere ſaltatrix. capiꝝ haut difficulter vt noctue intenta in alio circūeunte alio. ꝙ ſi ventus agmen aduerſo flatu ceperit inhibere pōduſculis lapidū apprehenſis. aut gutture harena repleto ſtabilitate volant. ¶ Idem in li. xi. Itaqꝫ buboni ⁊ otho plume ſunt velut auree. ¶ Ariſto. Deniqꝫ quidam othum vocant bubonem. deprehendiꝝ aūt qñ venator incipit ſe mouere ad oppoſitā partem. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Othus eſt auis q̄ vulgariter huans dr̄ a ſono vocis. nocte nāqꝫ hubu horrifice clamat. improprie voce humanā ſimilans. Itaqꝫ vt hominē ꝯtractū frigore clamare credas. ſed terras ſpaciales habet: in quib⁹ hmōi

voces pfert. In ceteris aūt vt in plurimū muta est. Hec auis bubone minor est: nocua maior. aduncum habet rostrū ac pedes: et eminētib9 plumis habere videtur aures. preda viuit. carnib9 vescit. mures psequit. ⁊ ab auib9 ceteris odio habetur.

Capitulum .xcj.

OUa. Almansor tractatu tertio. cap. de ouis. Oua galline ⁊ perdicis pl9 aliis conuenientia. Post hec oua anatis ī bonitate existūt: q̄uis malū efficiāt nutrimentū. Alia vero oua sicut oua q̄ sunt paruarū auium aut magnarū comedēda nō sūt nisi medicine causa. Dico vero ouorū prius dicta genera galline vicȝ atq; perdicis sperma valde augmētant: atq; ad coitū stimulādo incitant. Anserū aūt oua fastidiū faciūt grauem habentia odorē. sȝ galline ⁊ perdicis oua temperata sunt ⁊ conuenientia. Uitellus quo oui in caliditate temperatus existens bene nutrit. Albumen vero frigidū est ⁊ viscosum dureq; digerit. Sanguis etiā ex eo generatus non est bonus.

Operationes

¶ Sera. Que eligim9 sunt oua gallinarū. nō ḡ oportet vt ꝙ narrem9 aliorū ouorū virtutē: q2 eorū natura est eadē cū natura illorū.

¶ Et cōplexio quidē oui est frigidior corpe tēperato. Nā infrigidat infrigidatione temperata ⁊ desiccat sine mordicatiōe. Et oportet ꝙ administrent ex eis illa que sūt recentia. q2 vetera nō sunt bona. Albugo q̄dē oui administratur in dolorib9 omnib9 in q̄b9 est necessaria medicina q̄ nō mordicet. sicut sunt dolores oculorū: ⁊ apostemata ani ⁊ pectinis. ⁊ oīa vlcera fraudulenta mala. ⁊ cū medicinis q̄ abscindūt sanguinem qui fluit a miringis cerebri.

¶ Et qn̄ imbibit in eo lana ⁊ ponit sup cōbustionē ignis aut aque bullient confert multū. Et est bonū in emplastris q̄ ponūt sup frontē. ⁊ facit adherere pilos: quorū ortus nō est directus in palpebris. postq̄ miscet ei medicina conueniens ad hoc sicut olibanū. ⁊ maxie pingue ex eo qd nō est antiquū neq; nimis siccum. C

¶ Et iuuamentū est in h nō propter cōplexionem q̄ est in eo sed propter viscositatē. Uitelli vero ouorū substantia similis est substantie albuminis. D

¶ Et propter hāc causam miscet cū cerotis q̄ nō habent mordicationē: postq̄ fuerit elixatū aut assatū. Parū enim assatum desiccat superfluitates paucas. Et nos q̄dē estimauim9 ꝙ h qd acq̄ritur ex hac virtute egressū est a sua cōplexione. E

¶ Et miscet similiter in emplastris que prohibent apostemata calida. F

¶ Rabbi Moyses cap. de ouis. Oua in se recentia sunt cibus propinquior sanguini. sed oua dura assata sunt ex cibis grossis viscosis. G

¶ Et oua iuuant ad coitum et maxime cum cepis et rapis. H

¶ Galien9 sup illo amphorismo. Eorū q̄ nutriunt: oua nutriūt parū ⁊ tarde. ⁊ maxie in aqua cocta. ⁊ oua sunt grossus cibus sicut ius tritici ⁊ pisces. vitella eorū cum oleo rosato ⁊ croco remouent dolorē podagricorū. ⁊ si multū doluerit misceat modicū opij ⁊ inungantur. I

¶ Contra incendiū ignis fiat vnguentū satis probatum ex vitellis ouorū recentium oleo rosato. cera alba ⁊ sepo arietino. K

¶ Et idē valet succ9 plātaginis cū albumīe ouorū recentiū ⁊ succo cucurbite. Albumē oui cū vitello in vrinali positū alicui9 suspecti q quouismodo sūpsit venenū interi9. infra certas horas illō patefacit vbi sit: qm̄ si sit vltra gibū epatis. scȝ ī venis vel venis vrinalib9 nigrescit ⁊ fetet. L

¶ Si vero sit citra concauū eius vt in orobo vel in testinis aliis rugat ⁊ citrinescit. sed non fetet. Hoc reperi in margine cuiusdā serapiōis apd capitulū de vrina. ideo h etiam h addo. M

¶ Auicēna libro. ij. ca. de ouis. Melior ex eis sunt oua galline recentia. Et melius quod est in eis est vitellus. N

¶ Et melius eorū artificium est vt nō cum alio congelent. Post oua autē galline sunt oua auiū que cursu earum procedunt. O

¶ Oua vero anatis ⁊ similia sunt mali humoris. oua sūt ad eq̄litatē tendentia: sȝ ipsorū albumē ad frigiditatē. ⁊ vitellus ad caliditatē. P

M ¶ Ampli⁹ oĩa oua pcipue oua paſſerũ augmē
R tũ faciũt in coitu. ¶ Et dr ꝙ oua anſeris miſcet
cũ oleo. ⁊ diſtillat tepida in matricē, puocat mē
S ſtrua poſt quatuor dies. ¶ Et idem in libro de
virib⁹ cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum .xcij.

Paſſer. yſi. Paſſeres ſunt minuta volatilia a puitate vocata. Oua paſſeris in nido reperta cuculli comedũt ⁊ ſua obijciũt. ⁊ poſt illa ſuſcepta fouēt ⁊ nutriũt. Ex li. de na. rerũ. Paſſer in tectꝭ babitat: gregatim ad paſtũ volat. oĩb⁹ auib⁹ calidior eſt. cito digerit quicquid glutit. vñ corp⁹ eius nequaꝙ̃ cibo ſumpto impinguat: ſ; tm̃ ſuſtentat. Sterc⁹ etiã ei⁹ calidiſſimũ eſt qñ emittit. Supra modũ q; luxurioſus eſt ⁊ in furorē citius ꝯcitat⁹. ſ; nulla mora diſcordie. Dicit Ariſto. ꝙ mas tm̃ vno ãno viuit. femĩa ṽo diuti⁹. qđ de paſſerib⁹ orictꝭ credim⁹. Nã ⁊ illa nigredo de q̃ dicit ꝙ eſt in collo maſculi: nõ eſt in eis q̃ ſunt apud nos. ſcilic; in europa. Etas paſſeris apparet in roſtro. q: iuuenis babet illud tenex: ⁊ circa fauces croceũ. Senex ṽo durũ ⁊ nigrũ. In quibuſdã orbis partib⁹ morbũ caducũ bec auis patit. Et h̃ vt Ariſto. credit quia ſemen iuſquiami comedit. Qui⁹ pulli cũ euolare debēt: vicini paſſeres cũ eoꝝ parētib⁹ conat⁹ ipoꝝ euolãtiũ comitant vt imbecilles ſi neceſſe ſit pluriũ ꝯſtipatiõe ꝯfortētur. Ariſto. Paſſer h; vocē ſibi appropriatã: ſicut ⁊ turtur. Paſcit ãt ⁊ vermib⁹ ſic ⁊ alie multe cõſimiles auicule. Gloſa ſup pſal. cxxiij. Paſſer aliq̃ ſtrepitũ magnũ faciēte volat: ne laqueo venatiũ capiat. vñ: Anima inqt nr̃a ſic paſſer ⁊c.

¶ Actor. Paſſer eſt auicula valde circũſpecta in tectis babitat ⁊ in altis locꝭ in petre foramine nidificat. Mas nigredinē h; circa os. femina ṽo albedinē. Fertur aũt bec auis muſcas venari: ⁊ morbũ caducũ pati.

Operationes

¶ Auicenna. Paſſeres oẽs male carnis ſunt ⁊ omnia quidem oua. ſed pcipue oua paſſerũ in coitũ faciunt augmentum.

¶ Raſi. Caro paſſeris calidiſſima eſt ⁊ luxuriã cõmouet.

¶ Plinius libro .xxx. Cinis paſſerum ſarmentis crementorũ duobus coclearibus in aqua mulſa regio morbo reſiſtit.

¶ Ex li. de na. re. Paſſer (vt dictũ eſt) oĩb⁹ auibus calidior. vñ caro ei⁹ ſtiptica eſt: ⁊ ſanguis incētiua. Sterc⁹ eius (vt dictũ eſt) calidiſſimũ eſt qñ emittit: ſ; citiſſime infrigidat.

¶ Haly. Oua paſſerũ augēt venerē. Fim⁹ eius a lentigine purgat faciē: qđ ſi cum hoĩs ſputo diſtempetur. eo ꝙ varices catbaplaſment extirpantur.

Capitulum .xciij.

Pauo. Ex libro de naturis rerum. Pauo eſt auis pulcerrima: ⁊ pulchritudinis amica. Collum habet longũ et extentum colore ſaphirinũ. ⁊ pectus ſimiliter. In capite vero plumas deſuper inſtar corone. vel potius criſte. caudam quoq; longã ⁊ occultam

quã cũ laudat̃ extẽdat. ſi pedũ deformitatem viderit: mox deponit. Sed ⁊ ſi a tacito ſpectetur: pẽnas oẽs q̃s ſpectari gaudet cõtractis oculis abſcõdit a crimatu fundere colores gẽmantes incipit: ⁊ tũc parit. Itẽ nocte cũ euigilauerit: ſeq̃ in tenebris ↄſtitutũ intueri nõ põt. clamãs pauide ſuã pulchritudinẽ amiſiſſe ſe credit. Idem clamore ſuo ſerpẽtes deterret: ⁊ oĩa aĩalia venenata depellit. ne de facili ꝓpe habitare audent: vbi vox illius frequẽter audit̃. Pauo q̃n alte aſcẽdit pluuie ſignũ eſt. Areſto. Pauo pullificat poſt triennium ſemel in anno. ponẽs ⁊ cubãs oua. xij. tm̃ vel minus. Mas coit cũ femina ſua etiã ſup qua cubante: ⁊ plerũq̃ frangunt̃. Ideoq̃ ponunt̃ aliq̃n ſub gallina ad cubandũ. Ponunt̃ autẽ oua duo ibi: quia nõ poſſunt ab illis plꝰ extrahere. Pauonis femina prima vice qua pullificat oua octo: ⁊ q̃nq̃ facit oua vẽti. Et poſtq̃ poſuerit vnũ ouum ſtat duobꝫ diebus aut tribꝫ. ⁊ deinde ponit ſecundũ. ¶ Palladius. Pauones ab ydibꝫ februarijs calere incipiunt. faba leuiter torrefacta in libidinẽ prouocantur: ſi eis quolibet quinto die tepida ꝑbeatur. Cupidinẽ quoq̃ coeundi maſculus confitetur. quotiens circa ſe amictum caude gemmãtis incuruat. ⁊ ſingularum capita occultata pennarum locis ſuis erexerit cũ ſtridore procurrens. Phiſiologus. ¶ Pauo ſue cõparis oua diſſipat ⁊ cõſumit. ſi ad illa etiã accedere poſſit. Eſt enim inuidus teſte Areſtotile. prolem quoq̃ propriã non dignatur agnoſcere: anteq̃ in criſtam ſibi ſimilẽ ipam veniſſe proſpexerit.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Pauonis fel magne virtutis eſt euiſdem ſcꝫ cuiꝰ ⁊ perdices. vel alibi capo
B nis ⁊ ſcorpij marini. ¶ Ad effuſiones oculorũ valet ⁊ ad caliginem aſpredinemq̃ palpe
C brarum. ¶ Hieronymꝰ. Fimus quoq̃ pauonis feruorem podagre dicitur mitigare.
D ¶ Phiſicꝰ. Caro pauõis diu reluctat̃ putre
E factioni: ⁊ inobediẽtiſſima eſt digeſtiõi. ¶ Iſidorus. Pauonis itaq̃ caro tam dura vt putredinem vix ſentiat: nec facile coquat̃.

Capitulum. xciiij.

Palumbus. Arſ. Palumbe ſunt aues que naturaliter ſeſe diligũt: pugnãt tñ ↄtra ſe ꝓ nidis: eoſq̃ ſibi inuicem auferũt. Diſſic ⁊ turtures in anno bis ouant binoſq̃ pullificant. Hancq̃ꝫ ↄtinentiam ſeruant: ꝙ ſi parem ſuũ amiſerit: vlteriꝰ nõ coit. extra nidum ſtercus eijciunt, ⁊ cũ corui pulli

creuerint: ad hocipm eos erudiũt: vt videlicet ⁊ ipſe eijciant. Eſt autẽ palumbus minor colũba: nec domeſticat̃ vt colũba. Color eiꝰ ad nigredinẽ decliat. Pedes eiꝰ rubei ⁊ aſperi. Uiuunt autẽ ex fructu ſicut ⁊ turtur. ⁊ palumbus ſemp apparet. turtur aũt nõ. Huius generis femine nõ diligunt coitum. Iſidorꝰ. Palumba eſt columba ſiluana videlicꝫ auis caſta ex moribꝫ appellata. eſt enĩ comes caſtitatis: cũ amiſſo corporali cõſortio ſolitaria incedat: nec carnalem vltra copulã requirat. Ex li. de na. re. Palumbi femina incipit oua cubare a medio die vſq̃ ad mane. mas vero reſiduo tpe. Mas palumbarũ ſugit terram ſalſam ⁊ humidam: ac ponit in os pulli: vt aſſueſcat cibo. Palumbes amiſſo corporali cõſortio: viride quicq̃ in quo requieſcat petit: nec carnalem copulam vltra requirit.

Operationes

¶ Plinius li. xxix. Palumbinus ſanguis eximie prodeſt oculis cruore ſuffuſis. A
¶ Idem in li. xxx. Palũbi caro decocta ĩ aceto diſſintericis ac celiacis medetur. B
¶ Fimus palũbinꝰ in faba ſumit̃ ↄtra calculos. ⁊ alias veſice difficultates. C ¶ Similiter D
cinis plumarũ palũbiũ ferarũ ex aceto mulſo
¶ Dyaſ. Fimus palũbinꝰ calidus et cauſticꝰ E
cũ aceto tritꝰ ⁊ impoſitꝰ ſcrofas curat: ⁊ carbunculos rũpit. ¶ Mixto vero melle ac ſe F
mine lini ⁊ oleo vt cathaplaſma adhibitꝰ cõbuſtionibꝫ medet̃. maxĩe vero fungos venenatos bibentibꝫ preſidiũ eſt. ¶ In meliꝰ faci G
es ſi cum vino ⁊ aceto bibatur.

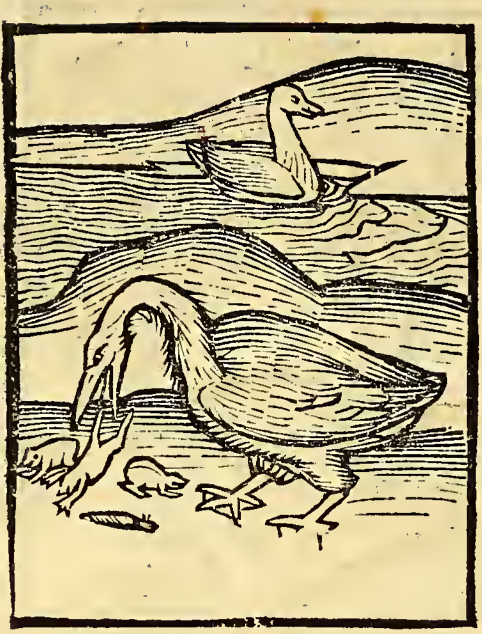

Capitulum. xcv.

PLatea ⁊ pluuialis. Pli. li. x. Platea ē
auis q̄ ad aues in mari p p̄da se mer
gētes aduolat. eoꝛūq; capita moꝛsu
coꝛripit: donec capturā extoꝛq̄at eadē cū se
conchis ipleuit. caloꝛe vētrꝭ coctas euomit:
atq; ita ex his esculēta excreās testas legit.
¶ Ex li. d̄ na. re. Pluuialē ē auis ꝑpe ad magni
tudinē ꝑdicis. varijs pēnis oꝛnata: croceo ⁊
albo nigroq; distīcta. aere solo viuere d̄r. Hu
ius argumētū ē q2 licz pīguescat nihil tñ vnq;
in ei⁹ visceribꝰ īueniri pt̄. Saculos plūbatos
hn̄t aucupes. q̄s alti⁹ in aere iactātes: retia
sup terrā tendūt: ac fugitātes capiūt.

Capitulum. xcvi.

PApiliones. Isi. Papiliones auicule
sūt q̄ maxime floꝛētibꝰ maluis habū
dāt queq; stercoꝛe suo ꝟmiculos na-
sci faciūt. Ex li. de na. re. Papiliones sūt ver
mes volātes: q̄ maxīe floꝛibꝰ īnitunť ex eis ci
bos capiūt. post augustum coeūt: ⁊ masculo
moꝛiente post coitū femīa edit oua. q̄bꝰ editꝭ
moꝛiť. que ꝟo p hyemē durāt: ⁊ i estate ꝟmes
faciūt: q̄ caloꝛe solis ac nocturno roꝛe inuale
scētes. alas ꝯcipiūt euolātes. Palladi⁹ li. v.
Papiliones q̄n apibꝰ obsunt. mēse aprili ne-
candi sūt. Tūc enī maxīe abundāt floꝛentibꝰ
maluis: quos hoc genere intercipiem⁹. vas
eneū miliario sīle. i. altū ⁊ angustū. vespe īter
aluearia collocem⁹. ⁊ in fundo ei⁹ ponamus
lumē accēsuz: illuc ⁊ papiliones ꝯuenient: et
circa lumen voluttabuntur: ⁊ angusta vasculi
ab igne ꝓximo interire cogentur.

Capitulum. xcvii.

PEllican⁹. Isi. Pellican⁹ est auis egy
ptia habitās in solitudine nili flumi
nis. Vn̄ ⁊ nomē sūpsit. Nā canapos
egypt⁹ d̄r. Ferť eā occidere natos suos. eosq;
p triduū lugere. deinde seipam vulnerare. et
aspsiōe sanguīs sui filios viuificare. Phisio.
Pellican⁹ amatoꝛ ē filioꝝ nimis. q̄ cū ceꝑint
crescere: ꝑcutiunt parentes in faciem. At illi
irati repercutiunt eos ⁊ occidunt. ⁊ p triduū
lugent. Tertia die mater eoꝝ ꝑcutiēs costā
suam ⁊ apériens latus suum. incūbit sup pul
los ⁊ effundens sanguinez suum sup coꝛpoꝛa
eoꝝ suscitat eos a moꝛte. Ex li. de naturꝭ re-

Pellicanus dicitur quaſi pellem habens canã id eſt plumas albas. In egypto circa nilum habitat: et lacte cocodrilli viuit. quod vtriq3 beſtia ꝑ nimia mãmillarum habũdantia in aliquo paluſtri loco in magna quãtitate eijcit. vnde et cocodrillũ libenter pellican⁹ ſequitur. Hec auis macie ſemper afficitur: et quicquid glutit cito digerit. quid venter ei⁹ nullum habet diuerticulum quo teneat cibum. ſolũ enim viſceris habet ductũ qui ab introitu oris vſq3 ad ſecreta nature ꝑtingit. Pullos ſuos ſanguine lateris ſui viuificat: cum eos ꝓpter importunitatem ſuã occiderit. vel a ſerpente q̃ eis inſidiatur interemptos inuenerit. Poſt ſanguinis aũt effuſionẽ adeo debilitatur vt exire de nido nõ valeat: ſed ei⁹ pulli ꝓ cibatiõe ei⁹ et ſua exire cõpellunt. Quidã tñ eorum ſegnes exire nolũt et pereunt. quidã aũt ſeipſos quidem paſcũt: ſed matrẽ penit⁹ negligũt q3 cum illa poſt cõualentiam viderit: pios filios nutrit. impios autem abijcit et contemnit.

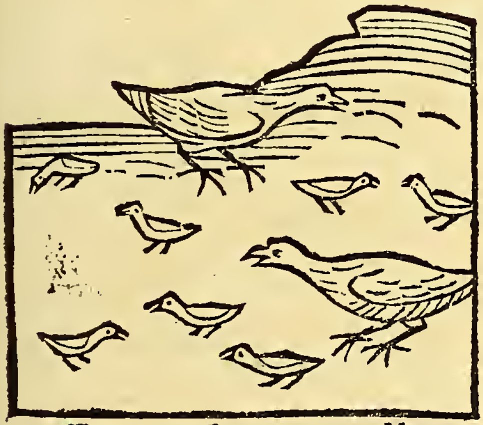

Capitulum. xcviij.

Perdix. Ex li. de na. re. Perdix ẽ auis doloſa et luxurioſa. maſculis ꝓ feminis dimicantibus victi calcantur a victoribus coitu. De nocte cõuerſis poſterioribus perdices ſedẽt. et libidinis tꝑe linguis adinuicẽ extẽſis ꝓ deſiderio coit⁹ eſtuãt. Actor. Perdix ꝓpe terrã volat que cũ in multis ſit aſtuta in hoc dr̃ eſſe fatua: q3 ſicubi poſſit caput abſcõdere: credat ſe totũ latere. et cũ ipſa neminẽ videat. putat q3 neminẽ ſe videre. In hoc q3 q3 alienos pullos fouet et nutrit: cũ eoſ citi⁹ amiſſura ſit. Vñ ꝓpha Hieremias de illa in parabola dicit. Perdix fouet q̃ nõ peperit. fecit diuitias et nõ in iudicio. In dimidio dierum ſuorum derelinquet eas. et i nouiſſimo erit inſipiens. Phiſiologus. Perdix oua ꝑdit. ſ3 ei⁹ mos eſt ouorum ꝑditorum dãna reſartire: alterius mr̃is oua ſurripiẽdo. Amb. Perdix eſt auis aſtuta que alteri⁹ perdicis oua diripit: corpe ſuo fouet: ſed fraudis ſue fructũ habere nõ põt: quia cũ pullos ſuos eduxerit: eos amittit. Ubi eni voces illi⁹ audierint q̃ oua generauit: relicta ea ad illã ſe naturali q̃dam munere et amore ꝯferũt quã verã ſibi matrez cognoſcũt. Areſto. Perdix ſi fuerit ꝓpe marẽ et flauerit ventus impregnatur. In coitu facit odorem fetidum. Ad modũ vero galline ſup oua cubat et ſup pullos: et colligit eos ſub aliſ Item in libro de natu. rerũ. Perdicum mater volat in circũitu venatorum quouſq3 pulli fugiant. et poſt fugam eorum fugit ipſa: tunc q3 vocat eos ſecura et c.

Operationes.

¶ Iſido. Perdicũ carnes ꝑ ceterſ auib⁹ ſilueſtrib⁹ ſaniſſime ſunt. ¶ Hui⁹ auis pect⁹ cum ſuperiorib⁹ eſt valde ſapidũ. inferior vero pars nõ ita. ¶ Perdix teſtãte Plinio nõ pigueſcit. ¶ Fel ei⁹ cũ melle equo põdere ꝓdeſt ad oculorũ claritatẽ. ¶ Diaſ. Fel perdicis eiuſdẽ virtutis eſt: cui⁹ et pauonis. vnde valẽt ad effuſionẽ oculorum et ad caliginẽ aſꝑeditinẽq3 palpebrarũ. ¶ Haly. Epar quoq3 perdicis ſiccatuz aliqẽter tritũ ac bibitum epilentie ꝓdeſt. ¶ Plinius li. xxx. Ius perdicum recreat ſtomachum. morbo etiã regio reſiſtit.

A B C D E F G

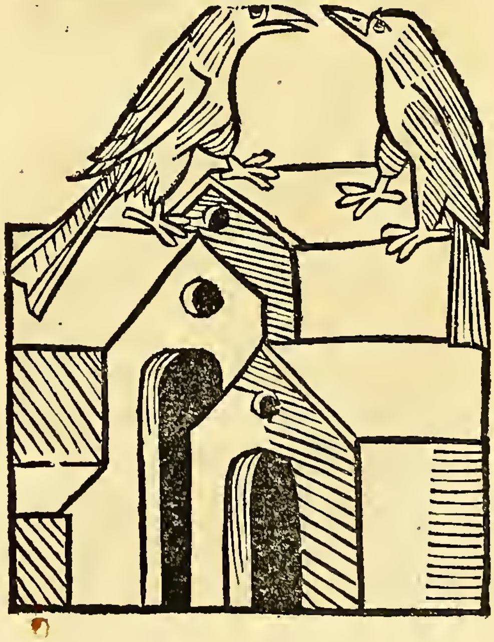

Capitulum.xcix.

Pica. Iſidorus. Pica dicit̄ q̄ſi poetica: eo ꝙ verba in diſcrimine voc; vt homo exprimat. ¶ Ex libro de natu. reruꝫ. Pica eſt auis calidiſſima alba ⁊ nigra varietate diſtincta. linguā habens latiorem: qua ſermonē imitatur humanū. Niduꝫ ſuum inter loca ſpinoſa conſtituit. eūq; terra interius ⁊ ſpinis exteri⁹ in circūitu ſubt⁹ ac deſup diligentiſſime ſepit ac munit. artiſſimū enim tantū foramen ꝑ quod ingrediat̄ in latere relinquit. ⁊ hoc eo loco quo nidus inacceſſibilior eſt. quē cū ab homine viſum ſenſerit: oua tranſfert alia cōmoditate digitoruꝫ iuuante. Phiſiologus. Pica garrula breuitatē alarū cauſa longiore recompenſat: nidum ſuū cum duobꝫ foraminibꝫ cōſtruit. ꝑ quorum vnū intrat: ⁊ alteram caudam emittit. In hoc autē cōmendabilis: ꝙ curia vel orta in quo nidificat proſpicit: multo clamore prodit. ita vt appoſito reuocentur infelici.

Operationes

A ¶ Ex libro de naturis rerum. Carnes pullorum eius ad acumen oculorum mandi dicuntur. qui tamen niſi prius excoriati fuerint: facile coctioni non cedunt.

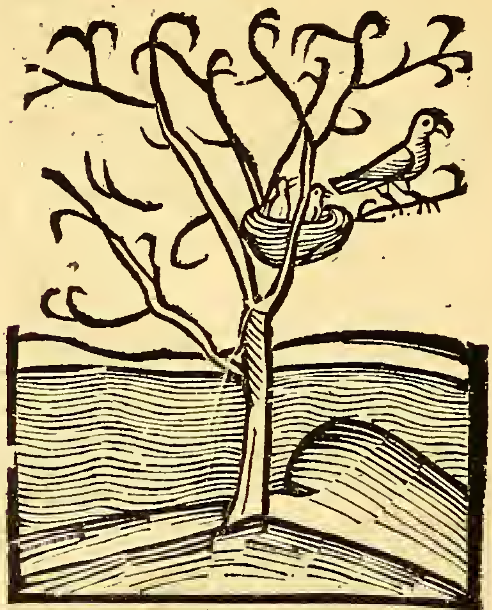

Capitulum.c.

Picus. Iſidor⁹. Picus a ſaturni filio nomen ſumpſit. q̄ eo in auſpicijs vtebatur. Ferūt enim hanc auam quodam habere diuinum illo indicio: ꝙ in quacunq; arbore nidificauerit: clauum vel quicquid aliud fixum eſt: herere diu nō poteſt: q̄n ſtatim excidat vbi illa inſederit. ¶ Ex libro de natur; rerū. Picus marti⁹ eſt auis parua: aduncos vngues habens: et arbores roſtro penetrans. cunq; ſupin⁹ corticem arboris ꝑcutit: ſubeſſe pabulum intelligit: pullos ī arboribꝫ cauis educat. ¶ In quos cum ſagittā vel aliud tale q̄s miſerit. Pic⁹ admota quadam herba ſtatim eijcit quantalibet ingeſtuꝫ ſit. Ex eoꝝ genere plures nigri ſunt vt merula. crocei vt oſioli. Sꝫ illi ſpecioſiores ac maiores q̄ ſunt in vertice ruffi: in pectore crocei circa colluꝫ virides: in alis cerulei: in cauda choruſci. Picus in agro tarentino negat̄ viuere. Huic proprium eſt ſemel in anno calueſcere: eo ſcꝫ tempore quo rapa ſeminatur. De hac aue quidaꝫ videt̄ verſum dixiſſe. Parua loquar volucr;: dn̄m te voce ſaluto. Si me nō videas: eſſe negabis auem.

Capitulum.ci.

Piralis. Plini⁹ libro.xi. Piralis ſiue pirotes vel pirauſta eſt muſca maioris magnitudinis. ⁊ queꝫ cyprearijs fornacibꝫ ex medio igni volat pennatū quadrupes. q̄diu eſt in igne viuit. cū euaſerit longiore paulo volatu tunc emorit̄. Ex libro de natur; rerū. In cipri partibꝫ eſt muſcarū gen⁹ q̄drupes q̄ pennate ſunt: ⁊ multo maiores q̄ noſtre. ⁊ pirole dicunt̄: q̄m in fornacibꝫ e medio igniū volant impune. ⁊ q̄dē mirabile eſt: ꝙ q̄diu in igne ſunt viuūt. cū aūt extra volauerint: paulo longius moriuntur.

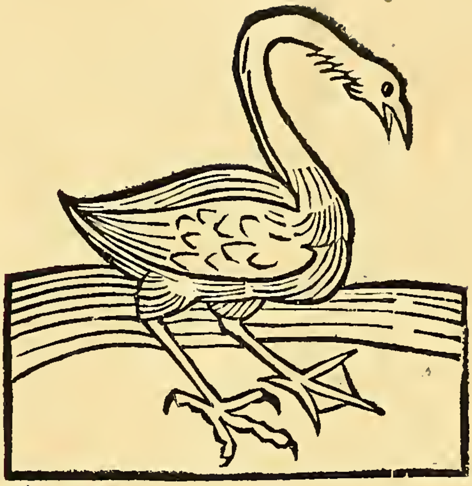

Capitulum. ciij.

PSitacus. yſi. Pſitacꝰ in Indie littoribꝫ gignit̃. colore viridi. torque puniceo. grandi lingua: ⁊ ceteris auibꝫ latiore. vñ et articulata ꝟba exꝓmit: ita vt ſi eam nõ videris hoīez locutũ putes. Ex natũa aũt ſalutat dicẽs. aue vel kere. Cetera noīa institutiõe diſcit hinc ⁊ illud. Pſitacꝰ a vobis alioꝝ noīa diſcã. Hoc didici ꝑ me dicere ceſar aue. ¶ Solinꝰ. Sola India pſitacũ auẽ mittit. cui roſtri tanta duricia eſt vt cũ e ſublimi ꝑcipitat̃ in ſaxũ niſu ſe oris excipiat. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Pſitacꝰ aquas alias quocũqꝫ modo patit̃ ſ; pluuia morit̃. Idcirco in montibꝫ gelboe nidificare fert̃. q̃ raro vel nũqꝫ ibi pluit. Caudã ſuam ſummo ſtudio cuſtodit. pennaſqꝫ roſtro ſuo freq̃ntiꝰ extergit. Auis eſt luxurioſa nimiũ. bibitqꝫ libẽter vinũ ſemetipſa; pede cibat. ⁊ illo ori ſuo defert eſcas ſic hõ manu. ¶ Phiſiologꝰ. Pſitacus q̃ vulgo papagabio. id eſt ꝑncipalis ſeu nobilis gabyo dr̃. eoas ſiue indicas habitat oras. Montem qꝫ gelboe libẽter inhabitat ꝓpter eiꝰ ſiccitatem q̃ multa humiditate ſupabundãte in cute morit̃. aliq̃ntulũ ſilis eſt obelo ⁊ falconi. Virides hñs plumas. pectꝰ rotundũ. roſtꝝ aduncum. tante fortitudis vt caueã ſuã vi ex ꝟgis ferreis frangat. hoīs vocẽ imitat̃. Mire qꝫ calliditatis eſt in exſiccãdo riſũ. Hoīes etiã oſculari domeſticos ꝯſueuit. admoto ſpeculo ꝓpria forma deludit̃. ⁊ nũc gaudenti: nũc dolẽti ſilis efficit̃. In aſpectu qꝫ virgineo multũ delectat̃: ⁊ cum vino inebriatur.

Capitulum. ciiij

PORphirio. yſid. Porphirio eſt auis ꝯ modũ alioꝝ vnũ pedẽ hñs latũ ad natandũ. aliũ ꝟo fiſſum ad ambulandũ. In q̃ notat̃ ꝙ vtroqꝫ elemẽto gaudet. ⁊ in aqua natãs vt anates: ⁊ in terra ambulãs vt ꝑdices Hic ſolus ꝑter pſitacũ pede ſuo inſtar manus aquã ſuſcipiẽs ad roſtrũ defert ⁊ potat: ſeqꝫ humano modo cibat. q̃ cũ oĩ cibo ⁊ cum ſolo morſu oportet vt bibat. Virtutẽ eñ appetitus hꝫ debilẽ naturaliter ĩ attrahẽdo cibũ ⁊ ſibi incorporãdo. Huiꝰ generꝭ laudatiſſimi ſũt: q̃ roſtrũ hñt magnũ ⁊ crura ꝓlõga. ¶ Actor. Porphirio vt fertur idem eſt ꝙ pellicanꝰ. Vñ in Deutro. vbi ſcḋm Hieronymi tranſlationẽ inter aues ĩmũdas porphirio comedi ꝓhibet̃. Iuxta ſeptuaginta interpretes pellicanꝰ ponitur.

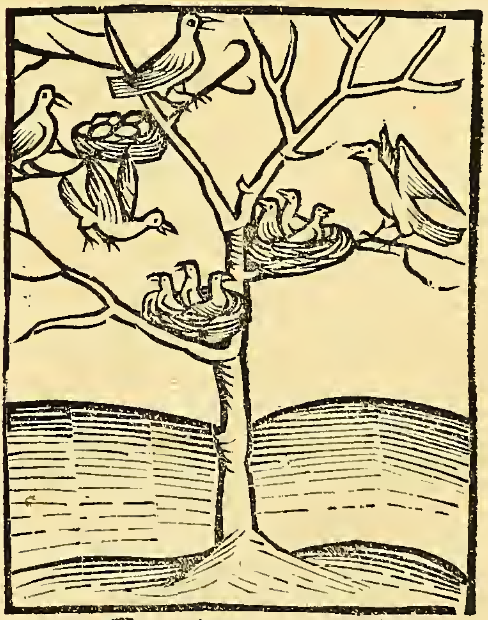

Capitulum. ciiij.

REgulus. Ex libro de naturis rex. Regul⁹ q̄ȝ z parra q̄ſi auis pua dr̄ multa eſt in prole z garritu. Condixerāt aliqñ aues inter ſe: ſicut fabula refert. vt illa ꝓ rege haberetur q̄ ſublimi volatu om̄es alias vinceret. Cūqȝ parra ſub aquile aſcella latitante. Aq̄la oēs alias aues ceteras traſcēderet exiliēs parra inſedit aq̄le capiti z inde ſe eſſe victricē aſſeruit.

Capitulum. cv.

SCrabrones. yſid. Scrabrones a cabo id caballo vocati ſunt. eo qȝ ex eis creent̄. Sicut aūt ſcrabrones naſcunt̄ de carnib⁹ equoꝝ putridis. ita ex eis iteꝝ ſepe naſcunt̄ ſcarabei vñ cognoīati ſūt. Ex li. de naturis reꝝ Scrabronū celle ſexangulares ſunt: cetere ꝟo cortice araneoſe. ¶ Liber de naturis alligat ibi Pliniū. cui⁹ vera lr̄a eſt. Cetera autem cortice Nam a ꝓncipio ſic continuat. Veſpe in ſublimie luto nidos faciunt. z in his ceras ſcrabrones in cauernis ac ſub terra. Et hoꝝ omniū ſexangule celle. cetera aūt cortice. Araneis fetus z ipe inequalis eſt. ali⁹ in vermiculo. Et autūno tamen verno om̄ia hec carnes veſcunt̄. in plenilunio creſcunt. hyeme recondunt̄. Autores dicunt interfici puerū biuum ter nouenis puncturis ſcrabronū. Scrabrones ac veſpe nequa q̄ȝ reges ſicut apes habent: z ideo periculis plurimis ſubiacēt. horridos ſonos ac murmura depromunt. Et hec magis in cauis locꝭ Hoꝝ mella ſunt humanis vſib⁹ inutilia. Que qui rapere voluerit: ſtulto p̄iculo ſe ſubdit. nam eoꝝ aculeis iaculatur.

Capitulum. cvj

SCarabei. yſid. Scarabei dicunt̄ eo qȝ de carnib⁹ equoꝝ putridis ſepe naſcūt̄ Thauri ꝟo vocant̄ ſcarabei terreſtres ricino ſimiles. Cicendula q̄ȝ ſcarabeoꝝ gen⁹ eſt vt dictū eſt. ¶ Plini⁹ li. xi. Quibuſdā in ſectꝭ pēnarū tutele cruſta ſupuenit vt ſcarabeis. quoꝝ pēna tenuior atqȝ fragilior exiſtit. his negat⁹ eſt aculeus. ſed in quodam eoꝝ genere grandi cornua prelonga biſulcis detenta forficib⁹ in acumine cū libuerit a morſum co euntib⁹. Infantum remedijs ex ceruice ſuſpendunt̄. hos Egidius vocat lucanos. Aliud eoꝝ eſt genus qui e fimo ingentes pilis auerſis pedibus volitāt. paruoſqȝ in his contra rigorem hyemis fetus ſui vermiculos nidulantur. Alij magno cum murmure vel mugitu volitant zc̄.

Operationes.

¶ Plinius libro. xviij. Menſtruoſa mulier ſi ſegetē ambiat nudata ſcarabei decidunt z animalia noxia. ¶ Idem libro. xxx. Viridis ſcarabei natura cōtuentium exacuit viſum. ideoqȝ continuo eo ſculptores gemmaꝝ acquieſcūt. ¶ Thauri vt dictū eſt vocantur ſcarabei terreſtres ricino ſimiles. nomen eis dedere cornicula. Alij pediculos terre vocant: qui ſtrumis impoſiti conferunt. ¶ Auicenna. Oleum in quo fricatur ſcarabeus valet ad dolorē auris in ea effuſum. ſimiliter z corpus eius optime ꝯtritū.

Capitulum.cvij.

Cinifes. yſi. Scinifes ſūt muſce minutiſſime aculeis ꝑmoleſte: q̄bꝫ tertia plaga ſupbꝫ egyptioꝝ ꝑplus eſt ceſus. ¶ Origenes ſup Exodū. Hoc aīal pennis ſuſpendit̄ ꝑ aera volitās: ſʒ ita ſubtile ⁊ minutū: vt oculi viſum niſi acute cernētiſ effugiat. Corpꝰ cui inſederit acerbiſſimo ſtimulo terebrat. vt quā volantē videre q̄s nō valet: ſentiat ſtimulantē. Gloſa ſup eodē. Scinifes nati ſūt in terra egypti de limo muſce. ſ. minutiſſime ⁊ inq̄etiſſime inordinate volātes: atꝫ ī ocl'os ruētes hoīm. requiē auferūt ⁊ dū abigūt̄ redeūt. ¶ Ex li. de na. re. Scinifes ſunt ꝟmes minuti volātes. q̄ pecudū anhelitū ſequūt̄ ⁊ hoīes maxie. Pungūt āt aculeis dormiētes acri ſatis dolore ꝑ poſſe. Vñ in locꝭ vbi abundat eaꝝ ꝑteruitas: homies delicati circa lectos ſuos rhetia ſua tam ſubtiliter laqueāt vt ꝑ hec ſcinifes ad nocendū trāſire nō valeant.

Operationes

¶ Gelbertus in li. de ſenſibꝫ. Extēde pilū azuchi equi ſup portū domꝰ: nō ingredient̄ domū illā ſcinifes dū ſtat in ea pilus.

Capitulum.cviij.

Strix Selentides ⁊ ſtrophilos. Alb. in li. de na. aīaliū inq̄t. Strix eſt auis nocturna. de q̄ Lucanꝰ meminit dicēs: ꝙ tepidus bubo ꝙ ſtrix nocturna querūtur. Hec auis a vulgo ama ab amādo vocat̄. eo ꝙ pullos amat Et ſic dr̄ ꝙ ſola inter aues pullis humore lacteum inſtillat. ¶ Actor. Hoc nomē ſtrix equiuocū eſt ad auem illā. ſ. ſelentide. de q̄ iam dicet̄. ⁊

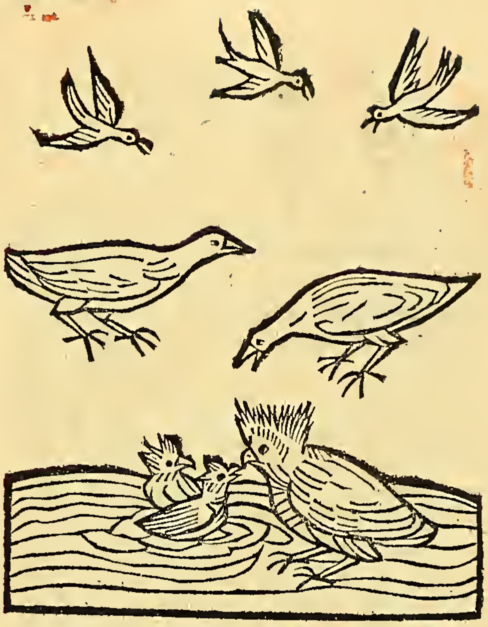

ad beſtiā bertna cōſimilē. ¶ Pli. li. x. Selentides aues vocant̄ quaꝝ aduentū ꝑcibꝫ impetrāt incole caſini mōtis fruges eoꝝ locuſtiſ vaſtantibꝫ: nec vnde veniāt: q̄ve abeant cōpertum eſt illis nūq̄ꝫ ꝯſpectis niſi cū eaꝝ ꝑſidio indiget̄. ¶ Actor. Idē inferiꝰ de zelentide. iuxta li. d̄ na. reꝝ dicet̄. Ex q̄ viciū ſcptoris ex altera pte eſſe videt̄. ¶ Solinꝰ. Strophilos eſt auis paruula. q̄ dum eſcae affectat os cocodrilli paulatim ſcalpit. ac ſenſum ſcalburigine blādiēte aditū ſibi viſq̄ in fauces eius facit. Hō conſpicatus ychneomon beluam penetrat. populatiſ viſceribus eroſa ex aluo exit.

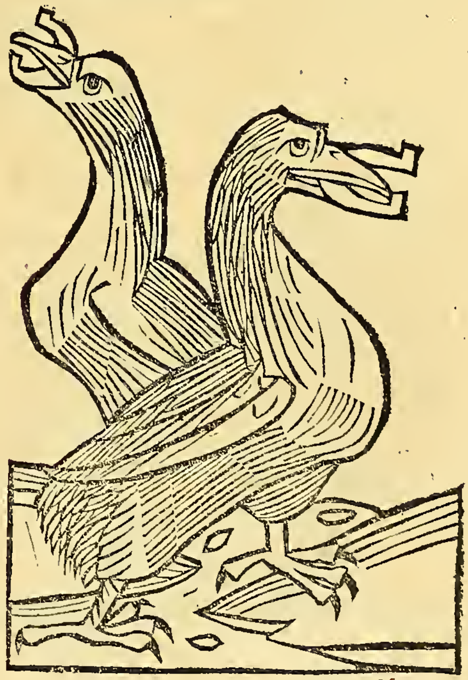

Capitulum.cix.

Strutio. Actor. Strutio aliqñ quidē alas erigit: ſʒ volare nequit. eſt eñi ingens corpore rara in plumis. habet aũt alas ſimiles herodii ⁊ accipitris. Ferrũ ꝑo comedit. ¶ Ariſto. De ſtrutiõe eſt opinio: ꝙ nõ ſit de genere auiũ ꝓpter diuerſitatē ſue creatiõis. partim eñi q̃drupedibꝰ aſſimilat᷑: partim auibꝰ. Nõ habet alas ſed figuras alaꝝ q̃ volatui nõ ꝯueniũt. q2 non ſunt tenues vt pili. ſʒ ſicut quadrupedes hʒ palpebras ſupiores ⁊ in eis pilos. Habet iterum plumã multã in inferiori parte corpis. et duos pedes vt auis. ſʒ vngulã fiſſam vt quadrupes. Eſt eñi magni corpis. cũ auium corpa neceſſe ſit eſſe parua: alioqñ volare nõ poſſunt. Tres habet digitus in vtroqʒ pede ꝓpter alas ⁊ ꝓpter pondus. Aũqʒ ſit ponderoſi corpis: ⁊ nõ boni volatus. multã habet ſupfluitatē: multumqʒ coit. ſicut ⁊ gallina ⁊ perdix. ¶ Ex li. de na. re. Strutio eſt auis pene beſtialis gener᷑. Habʒ eñi pennas: ſʒ nũq̃ vtitur eis in volatu. Alas habet tenues ⁊ plumas velut pilos. In eundo alas erigit adeo ꝙ in terra currit vt equos celeritate pcedat. Habet aũt vngulas biſulcos ad cõprehendos lapides q̃s emittit in fuga ꝯtra inſequentes. Ferrũ comedit ⁊ digerit: quia calidiſſime nature eſt: ⁊ equum naturaliter odit: ⁊ miro modo pſequit᷑. Equus etiam illam intantũ odit ac retinet ꝙ eam videre non audet. Oſſiculum paruũ ſub alis habet. quo ſe ĩ latere pungat ⁊ agitat quãdo puocat᷑ ad iram. In pectore ꝑo magnũ os ⁊ latum ad ꝓtectionem magni corporis ſibi creatuʒ. Porro ſtolitidas ei tanta eſt. vt cum frutice collo occultauerit. reliqui corpis latitudinē latere credat. Naturaliter autē caleſcit. ⁊ ita plumas exuit. vt et nudus fere remaneat. Sed corium hʒ fortiſſimũ quo in plumis ꝓtegit᷑ ab importunitate frigoris. corpus habet fere ad magnitudinē aſini. ſtatura mediocris. Oua quoqʒ eius adeo magna ſunt vt ex tranſuerſo ſecta vaſa fiant ad bibendũ pro amplitudine ſua. ¶ Phiſiologus. Strutio ſolo viſu ita fouet oua ſua in harena recondita: vt ex eis pulli egrediant᷑ in lucem. Hec inter aues ceteras duas tñ digitos continet ad modũ vngulaꝝ arietis ita ꝙ de concauitate pedis ſui ſubtus quaſi de funda proĩcit lapides ſup hominē. Ferunt etiam oculo vno intueri celũ: ⁊ altero terram.

Operationes.

A ¶ Raſi. Caro ſtrutionis omnibus groſſior iudicatur.

Capitulum.cx.

Strutiocamelo ⁊ Sturno. Plinius. Strutiocameli affrici vel ethyopici: aues ſunt grandiſſime ⁊ pene beſtiaꝝ generis altitudinem equitis inſidiantis equo excedũt celeritate vincunt. ad h' ſolũ datis pennis vt currentē adiuuent: ceteꝝ nõ ſunt volucres: nec a terra tollunt᷑. Vngule his ceruinis ſimiles q̃bꝰ dimicant: biſulce ⁊ cõprehendis lapidibꝰ. Quos in fuga ꝯtra inſequentes ingerunt pedibus. ¶ Actor. Videtur eſſe ſtrutiocamelus ſpecies ſtrutionis. vel ipſum etiã genus ſic appellari. quia ſicut dictum eſt ſupra. pedes habet ſimiles pedibꝰ cameli. ¶ Ex libro de naturis reꝝ. Sturni ſunt aues parue ad volãdũ extente fuſco nitentes colore. Cateruatim volant: ⁊ quodã orbe circũaguntur omnibꝰ in mediũ tendentibꝰ. ⁊ hoc propter accipitres qui eis inſidiantur. Veſpere quidē aggregant᷑. Etiaʒ immenſis turbis. cõmurmurant. nocte ſilent. aurora rubente murmur excitant. Demũ vero diuiſe per turmas ad cibum volant. ¶ Pliniꝰ Eſt autem ⁊ ſturnus ex auibus loquentibus. Unde et ceſares iuuenes habebant ſturnum loquentem.

Operationes

¶ Raſi. Sturne vel ſturni caro groſſior eſt ꝙ̃ pulli vel coturnicis. Ventrem ſtringũt: ⁊ multum nutriunt.

Capitulum.cxi.

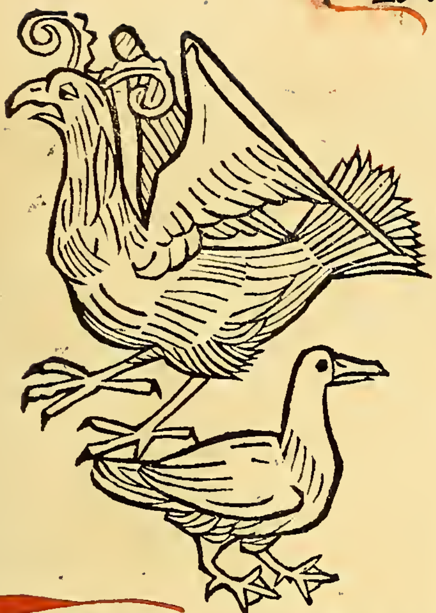

TArdã ⁊ Tragopa. yſi. Tarda apd nos dr eo φ tardo ⁊ gui volatu detẽta: nequa q̄ꝫ (vt cetere volucres) velocitate pẽnaꝝ attollit. Grece aũt gradipes vocat. ¶ Aui. oua auis tarde (ſm φ dr) ſũt tinctura bona. ¶ Ex li. d na. re. Tragopa ẽ auis ĩ ethyopia ferruginei coloꝛ maioꝛ q̄ꝫ aqla. caput hꝫ vt fenix: excepto φ ĩ eo coꝛnua hꝫ vt aries. vñ illd armatũ pfert aduerſus oẽs aues ſibi ꝯriãtes. ¶ Solin⁹. Tragope ẽ auis maioꝛ aqlis: coꝛnibꝫ arietinis pferens caput armatũ.

Operationes.

A ¶ Auicẽ. Oua auis tarde ſunt tinctura bona.

B ¶ Experitur boꝛa qua preparata ſunt ad illud cum filo lane in eis penetrante.

C ¶ Idem. Succus auis tale ꝯfert impetigini.

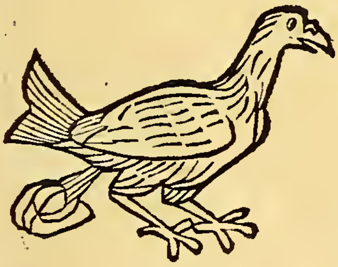

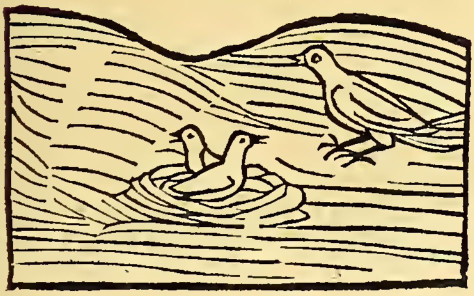

Capitulum. cxij.

TUrdela ⁊ Turdo. yſi. Turdela q̄ſi maioꝛ turd⁹ dr. cui⁹ ſtercoꝛe viſcũ gñari putat. Turdi aũt a tarditate vocati ſũt: hyemis em̃ ꝯfinio ſe referũt ¶ Ex li. d na. re. Turdi ſũt aues pue q̄dẽ coꝛpe: ſꝫ puidẽtia magne. In cacuminibꝫ arboꝝ luto nidos edificãt ⁊ pene ꝯtextim .i. ꝯtinue p⁹ coitũ generãt. ⁊ mirũ q̄ꝛ .x. diebꝫ oua ĩ vtero mature ſcũt: ⁊ poſtea pariũt. ¶ Pli. li. x. Et abeũt ⁊ turdi ĩ vicina: ſꝫ hij plumã nõ amittũt: n̄ occultãt niſi ſpe cibi q̄ hybernũ pabulũ petũt. itaq̄ꝫ ĩ germania hyeme turdi maxie cernũt. Et ſũt aues trimeſtres ſic ⁊ turtures. His coloꝛ eſtate circa collum vari⁹: hyeme ꝯcoloꝛ. In cacumibꝫ arboꝝ luto nidificãtes pene cõtextim ĩ ſeceſſu generãt. Agripina ꝯiũx Claudij ceſarꝫ turdũ habuit (qd nũq̄ꝫ ante) ſermonẽ hominũ imitantẽ. ¶ Pall. Turdi nutriẽdi ſũt in cubiculo: itaq̄ꝫ includant illeſi ac recẽter capti mixtꝫ aliq̄bꝫ añ nutritꝫ: q̄ꝝ ſocietate ad cibos ĩpos capiẽdos pauidã noue captiuitatꝫ meſtitudinẽ ꝯſolẽt. Sit aũt loc⁹ mũdus ac lucidus ⁊ vndiq̄ꝫ leuigat⁹ in q̄ traſuerſe figãt ptite: q̄bꝫ pñt poſt incluſũ volatũ ſedere. rami q̄ꝫ virides ſepe mutẽt. carice tunſe mixtꝫ pollinibꝫ pbeant mirti etiã (ſi facultas eſt) lẽtiſci olea ſtridere ſemina interdũ excludẽda faſtidia: maxieq̄ꝫ aq̄ tribuat mũda. Turdi nãq̄ꝫ ſi alẽdo ſaginent: ⁊ voluptatẽ cibi: ⁊ reditũ maximũ pſtant. pcitate bñficiũ miſtrante luxuria.

Operationes

¶ Auicẽna. Turdoꝝ ſtercus comedentiũ riſi ꝯfert panno ⁊ moꝛphee ⁊ etiã empetigini. A

Capitulum .cxiij.

Turtur. yſi. Turtur a voce nominat auis pudica. ſempq́ʒ in mōtibꝰ iugis ꝛ in deſertꝭ cōmorans. Tecta em̄ hoīm ꝛ cōuerſationē fugit. ꝛ cōmorat in ſiluis. Que etiā hyeme deplumata in truncis arboꝝ cōcauis habitare ꝑhibet. Cuius ecōtrario colūba humana hoſpitia diligit. domoꝝ ſemꝑ planda habitatrix. ¶ Ambroſiꝰ. Turtur eſt auis pudica: q̄ vbi ꝯiugalis ꝑꝑtij fuerit amiſſione viduata: ꝯiūctionē iterate recuſat: nec iura pudoris: aut cōplaciti iuri federa reſoluit. ꝛ ꝑmus amor eam decipiēs: plꝰ doloris ex morte: q̄ ſuauitatꝭ ex charitate dilecti generat. Diſcite ergo mulieres q̄nta ſit viduitas gr̄a: q̄ etiā in auibꝰ ꝑdicatur. Turtur em̄ neſcit ꝑmā fidē irritā facere: qꝛ prima cōnubij ſorte amiſſa nouit caſtimoniam ſeruare. Hec auis in nido ſuo folia ſquille ſuperiacet: ne pullos ſuos lupꝰ incurſet. Nouit em̄ q huiuſmodi folia lupi fugere conſueuerunt. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Turtur ſocium diligit: eo q mortuo vel capto incedens ſolitarie. ſiccis arboꝝ ramis incidēs. gemēs ac triſtis. nulli auiū eſt infeſta: ſʒ ad omniū infeſtationes patiētiſſima. in locis tutiſſimis ꝛ delectabiliſſimis habitat ꝑ totā hyemē in cōcauis arboribꝰ. In plumis iacet. in vere āt ꝑducit. multe q̄dē eaꝝ terras calidas hyeme petūt. ꝛ multe remanēt ſi locū habeāt. ſoli oppoſitū ad quieſcendū optum. Aliq̄n ita debiles ſunt naturaliter vt manu capi pōſīt. Que ſepe terna pariunt. ſʒ nūq̄ʒ plus q̄ʒ duas educāt. ſiliter ꝛ palumbi. Turtur ouat in vere bis ꝛ ſepe ter. Sʒ ſi q̄n vnū par ouoꝝ corruptū fuerit. aut caſu perierit: ſolaqꝫ auiū pullos ſuos de nocte paſcit. ¶ Ariſto. Turtur ex fructu viuit: ſicut ꝛ palūbus. Palumbꝰ autem ſemꝑ apparet: turtur aūt nō. Coit quidē turtur poſt tres menſes: pregnans eſt diebꝰ. xiiij. ꝛ totidē cubat. Viuit aūt ꝛ cubat ſicꝫ columba q̄ndecim annis. ¶ Pall. Turtures vt alant breui ꝛ ꝑe obſcuro cubiculo claudendi ſunt: quos nutrire facilimū eſt. qꝛ nihil expetunt.

Operationes.

A ¶ Auiceñ. Sanguis turturis calidus diſtillatur ſup aurē ꝯtritam ꝛ doloroſam.

B ¶ Plinius libro. xxix. Turturū ſanguis eximie prodeſt oculis cruore ſuffuſis. Fimus earum albugines extenuat.

C ¶ Huius ale dextre ſanguis medicinalis eſt immiſſus oculis.

Capitulum. cxiiij.

Vanellꝰ. Ex li. de na. re. Vanelli ſūt aues q̄s Pli. ſimphalides vocat. ſatꝭ pulcre: colūbina magnitudie criſtato capite vt pauo: collo q̄dē colore viridi ꝛ lucēti. reliq̄ vo ꝑte corꝑis varietate diſtincta. Hec auis cū hoīem etiā a lōge nido ſuo appropinq̄re ſēſerit egreſſa: ſtatim cū clamore occurrit. Sicqꝫ ſtulta dum hoīeʒ a nido ſuo amouere ſe credit: ipo clamore inditio nidū ꝑdit. quē ꝑgreſſus hō ſpoliare ꝑtēdit. Hoc idē dicit Pliniꝰ: licet ꝑ alia ꝟba.

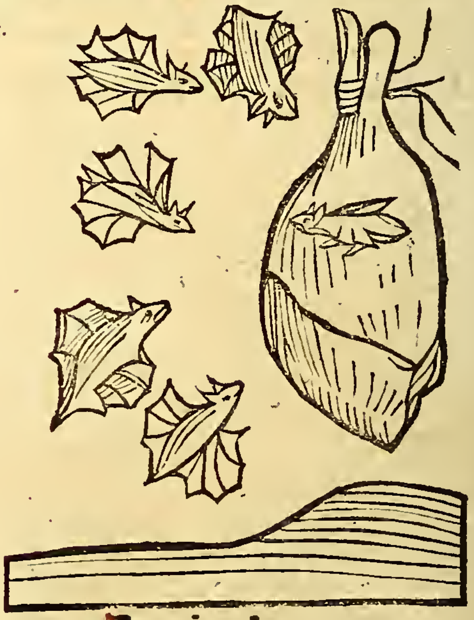

Capitulum. cxv.

Veſptilio. Arſ. Veſptiliões hñt pedes ſic
aues: ⁊ carēt cauda qm̄ ſūt agreſtes. Ip
ſaꝝ ale ſūt mēbraniles. i. corio indiſtincte et
ſi caudā habuiſſent: motū alaꝝ ꝓhiberēt. et q̄a
nō ſūt diuiſe inſtar muriū hñt ī vtraq; pte man
dibula: dētes. ⁊ victū ſibi de nocte acq̄rūt vt bu
bones. Amb. Veſptilio ē aīal volatile ſil'r ⁊ qua
drupes. dētib⁹ etiā vtit': q̄ ī aliis auib⁹ repiri nō
ſolēt. Parit āt vt q̄drupedia nō oua: ſ; pullos
viuētes. crepuſculo volare cōſueuit. volatq; in
aere. nō aliq̄ pēnaꝝ ſ; mēbrane ſue fulta remi
gio. yſi. Veſptilio dr̄ eo q̄ lucē fugiēs. veſperti
no crepuſculo circūuolet pcipiti motu acta. aīal
muriū ſilē nō tā voce reſonās q̄ ſtridore. Ex li.
de na. re. Veſptilio q̄drupedia cetera volatu
excellit. In ptib⁹ indie ſūt veſptiliões colūbis
maiores. hñtes q̄ſi boūm dētes. hec in faciē pcu
tiūt hoīes. nares eis ⁊ aūres alia q; mēbra am
putātes. Fert' q̄ hec auis ſtrepitū q̄rit: ⁊ ſang
uis ei⁹ depilat. Glo. ſup Deutro. Veſptilio cir
ca terrā volat ⁊ pēnis ābulat: immūda ē ſcd'm legē

Operationes

A ¶ Aui. Veſptilionis lac (vt dr̄) eſt vrina ipſi⁹.
in ipo aūt eſt abſterſio ⁊ vehemēs calefactio.
B ¶ Unguētū veſptiliōis ꝓhibet mā̄millas pu
C ellaꝝ a magnitudine. ¶ Cerebꝝ ei⁹ cū melle cō
D fert pncipio aque deſcēdētis in oculū. ¶ Eius ci
nis acuit viſum. ⁊ ꝯfert vngule ⁊ albugini.

Capitulum. cxvi.

Veſpa. Arſ. Veſpa ē aīal annuloſū vola
tile. Aculeis venenoſū q̄ dr̄ de putridis
aſinoꝝ carnib⁹ naſci ſic fuci de mulis. ſcrabro
nes de eq̄s. ⁊ apes de vitulis. Itē veſpa aerem
nō recipit. i. nō ſuaq; vita ⁊ nutrimentū eſt cir
ca ſterc⁹ ⁊ carnes. Et eſt de aīalib⁹ q̄ manēt cū
ſociis ſuis: ſic formica ⁊ apis. h; āt lanceā inte
ri⁹ ſic ſcorpio exteri⁹. Sāguie caret: alaſq; mē
branas coopta s h;. Accidit veſpis ſenectutē
exuere. Apeſq; nocent' a veſpis. Ideoq; nocet
apib⁹ illas appropinq̄re. Ex li. de na. re. Veſpe
ex eq̄nis carnib⁹ aliq̄n ꝓcreant'. in plenilunio
magis creſcere dicūt'. haꝝ vita circa ſtercus eſt
Ceras q̄dē faciūt: ſ; non ex collectōe floꝝ. ⁊ ob
h inutiles ſūt. Arſ. Veſparū cib⁹ eſt ex florib⁹
⁊ fructib⁹: ſepe q; viuūt ex cibis aīaliū. Muti
ta venat' in fine hyemis: ⁊ plures eaꝝ venāt' cir
ca calē. venant'q; mutita ꝑpe aggeres magnos
⁊ altiſſima loca. oēſq; vident' cū aculeis. nō aūt
ꝯgregāt veſpe flores. nec cibāt' ex eis ſic apes. ſ;
cib⁹ eaꝝ in maiori pte eſt ex carne. ideo q; circa
ſtercora manēt. muſcaſq; magnas dephendūt
⁊ caput eaꝝ abſcindūt. nidos ſub terra faciunt
⁊ vt formice terrā extrahūt. Preterea iuxta Pli
niū q̄daz veſpe ſpalāgioꝝ gen⁹ pimunt ⁊ in ni
dos ſuos portāt. deinde illiniūt. ⁊ ex his in cu
bando gen⁹ ſuū ꝓcreant.

Operationes

¶ Coſtan. Veſpe ⁊ apes eis q̄s pungūt tūmorē A
calidū ⁊ suborē faciūt. roſtꝝq; eaꝝ remanet vbi
tangūt. ¶ Et aliq̄n morſi ſudorē patiūt' ⁊ abho B
minationē. ¶ Aui. in. ii. cañ. veſpaꝝ puncture C
bonū eſt poliū emplaſtri more ſuperpoſitum.
¶ Silr' folia ſilueſtris malue ſedūt illā empla D
ſtrata. Itē ſterc⁹ capraꝝ attrahit veſpe venenā.
¶ Ex ſale q; cum aceto ⁊ melle fit emplaſtrū ad E
puncturā veſpe. Et oleū lauri ꝯfert eius mordi
cationi.

Capitulum.cxvij.

Ulula. yſid. Ulula eſt auis a plāctu ꝛ luctu noīata. Cū em̄ clamat aut fletum imitat̄ aut gemitū. Un̄ apd̄ augures ſi lamētet̄ triſticiā tacens oſtēdere fert̄, pſperitatē. Auctor Ulule (vt dic̄ gloſa ſup yſaiā) ſūt aues magnitudinis coruine. maculis reſperſe. q̄ roſtro ī palude fixo horrende ſtridūt. habētes vocē ſilem vlulatui lupoꝝ: vn̄ ꝛ nomē acceperīt. ꝛ vocant̄ gallice buborr. De hac etiā ſuperi⁹ dictū eſt ī ca. Buthorio, ꝛ de onocroculo. q̄ noīa ſūt idem.

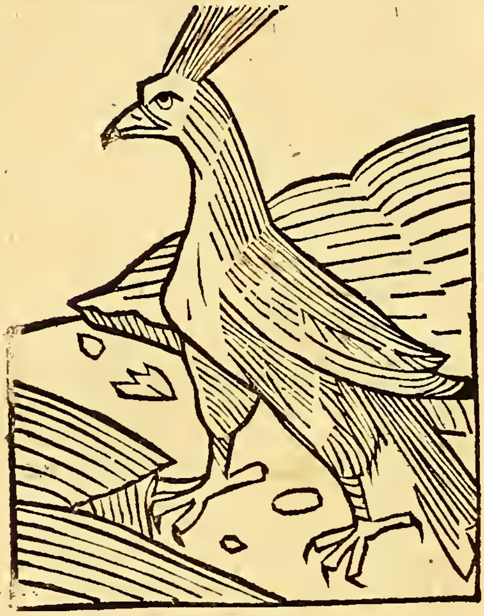

Capitulum.cxviij.

Upupa. yſid. Upupa eſt auis ſpurciſſima criſtis extantibꝫ galeata ſemp̄ in ſepulcris ꝛ humano ſtercore cōmorans. Upupa grece dicta eo ꝙ ſtercora humana ꝯſideret. ꝛ fetenti paſcat̄ fimo. Cuius ſanguine q̄ ſe inunxerit dormitū pergens demones ſuffocātes ſe videbit. Gloſa ſup Leuiticū. Upupa lugubris eſt ꝛ luctū amans. Un̄ ꝛ in lege comedi ꝓhibet̄ qꝫ ſeculi triſticia mortem operat̄. Phiſiologus. Upupe pulli cū parentes ſuos ſenuiſſe viderīt ita vt neq̄ volare neq̄ videre poſſint. vetuſtiſſimas parentū plumas euellūt. ꝛ oculos eoꝝ liniūt. fouētq̄ eos ſub alis ſuis: donec creſcāt eoꝝ penne. ꝛ reilluminent̄ oculi eoꝝ. ſicq̄ mutuā vicem parentibꝫ reddūt. Jorath in libro de aīalibꝫ. Upupe pulli parentes ſuos fouentes anhelant ſup oculos ipoꝝ vt viſum recuperēt. Ex li. de na. reꝝ. Upupa eſt auis admodū pulcra: ſꝫ immūda. vna tn̄ voce ſicut ꝛ cuculus importuna eſt. hieme latet: ꝛ nuda eſt. vere ꝓducit̄. Huius parentes ſeneſcentes inter pullos iam adultos in nido plumas exuūt ꝛ interim a pullis paſcunt̄: donec vires plumaſq̄ recuperent. Cū em̄ ſenio viſum ꝑdiderint pulli notam naturaliter herbam colligūt: ꝛ eoꝝ cecatos oc̄los inde liniūt vt viſum recuperent.

Operationes

¶ Pitagoras ī li. romanoꝝ. Sāguis vpupe illi⁹ hoī dormiēti demoniaca gignit fātaſmata.

¶ Penne eo poſite ſup caput hoīs ſedant ſoda id eſt dolorem capitis.

¶ Huius etiā lingua ſup illū ſuſpenſa. q̄ multā obliuionē patitur: ei ꝓfert.

Capitulum.cxix.

Vultur. yſido. Vultur a volatu tardo nominatus putat̄: magnitudine quippe corporis prepetes volatus nō habet. Fertur penes vſq̄ ad centū annos ꝓcedere. Vultures autem ſicut ꝛ aquila vltra maria cadauera ſentiunt. Altius quippe volantes: que multa montium obſcuritate celant̄ ex alto illi cōſpiciunt. Ambro. Vultures dicuntur ſine cōcubitu generare et concipere. Solent etiam mortez hominis quibuſdā ſignis annunciare. Cum em̄ lacrimabile bellū acies inter ſe inſtruūt. multo vultures ſequunt̄ agmine. ꝛ eo ſ̄cant ꝙ multa hominū multitudo bello caſura ſit futura preda vulturibꝫ. Gloſa ſup Leuiticū. Lex vulturem comedi ꝓhibet q̄ bellis ꝛ mortuis gaudet.

Phiſiolog⁹. Sedet aūt vultur in altiſſimo loco
qr retardat in aſcenſu a terra. aſcendit qz tantū
in altiſſima vt videat loca remota. Ideoqz dr
q ſol⁹ vultur ē auis dei. Hic etiā maiores aues
rapaces vt accipitrē inſeqt. Areſt. Vultur gra
uis eſt ꝛ mali moris. famelic⁹ ꝛ clamoſus. Ue
natur in loc͡ a nido remotis valde. ꝛ vt videat
loca remota valde. aſcendit ad locū altiſſimū:
ibiqz ſedet qꝛ difficilis eſt ei eleuatio a terra. idō
qz dr q ſol⁹ vultur eſt auis dei: dephendit autē
lepores: ꝛ paruos ceruos ꝛ capras ac vulpes ꝛ
aīalia cetera q̄ retinere poteſt. Idem. Vultur
nidificat in loc͡ altiſſimis. ꝛ multotiēs ſup ar
bores. Inuidet pullis ſuis cū impinguat. nec
paſcit eos niſi de cibi ſui reliquijs: ꝛ illos anq̄z
volare poſſint eijcit. Eſt aūt auis alia que pro
tectos illos cū pullis ſuis nutrit. vnū par vul
turū occupat vnū magnū locū. ꝛ idō ſecū alios
nidificare nō pmittit. Eſt aūt lōge vite qd ex eo
cognoſcit. q nidus eius ſemp idē manet. Cū
em̄ ſeneſcit elōgat roſtrū eius ſuperi⁹ ꝛ arcuat
Et in fine fame morit.

Operationes.

A ¶Eſculapius. Vulturis penne cōbuſte fugant
B ſerpētes a domo. ¶Iecur eius tritum cū ſan
guine p decem dies bibitū: caducos liberat.
C ¶Sanguis eius cū ſucco marubij caliginē
D oculoꝝ ſanat. ¶Adeps eius dolorem oculoꝝ
E ſanat: ꝛ dolores neruorum euacuat. ¶Dyaſco.
Fimus vulturꝫ medicinalis eſt. nam fumigiū
F ei⁹ ſecundinā expellit. ¶Plini⁹ li. xix. Vultu
ris fel ex aqua dilutū albugies ſanat oculoꝝ.
G ¶Penna vulturis ſi ſcalpantur dentes acidū
faciunt habitum.

Capitulum. cxx.

Xyon. Actor. Xyon eſt auis immū
da ſm legem cui⁹ natura non ſa
tis eſt nobis nota. Eſt aūt vt legit
de genere vulturꝫ: ſz minor qz vul
tur. Hec em̄ eſt mens Alberti in libro de natu
ris aīaliū. Et ſimiliter in li. de na. rex.

Capitulum. cxxi.

Ybos: ydros: et yſida. Ex lib. de
na. rex. ybos eſt auis viſu debilis
que imitat vocē equi. Et qñqz ſup
eum volans: eū ſtupefacit: ipmqz
fugere cogit. ¶Ariſtoteles. ybos ideo cū equo
pugnat: quoniā ipm a paſcuis eijcit: ꝛ herbas
comedit. Ideo ſtupefaciens eum fugere cogit:
ꝛ forte interficit. Eſt aūt auis pulchri coloris. ꝛ
vita eius bona. Manetqz apud fluuios ꝛ ima
gines eorum. ¶Idem. ydros eſt animal vola
tile in Nilo flumine. ſatis inimicū cocodrillo.
Nam de natura et conſuetudine cū viderit co
codrillum in littore fluminis ore aperto dormi
entem inuoluit ſe limo quo facilius poſſit eius
faucibus illabi. ſicqz faucibus ſuis irrepens
eroſis cocodrilli viſceribus: tandē inde viuus
exilit. ¶Ex libro de naturꝫ rerum. yſida ſono
vocis dicta eſt. auis quidē parua: ſed pennaꝝ
vetuſtate clariſſima. In dorſo colorē habet in
ter viridem ꝛ ceruleum. In pectore vero pro
fert imaginem carbonum ardentium. Duos
tm̄ habet in pede digitos. vngues aduncos. ſz
roſtrum paruum ac directum. Circa aquas

aſſidua eſt.piſciculis viuit.terrā roſtro cauat. ibiq3 nidum congerit ac fetus facit.

Operationes

A ¶De hac opinaẛ vulgus.q2 ſi pellē cū plumis aut mortue detrahas ⁊ parieti infigas om̄i anno plumas ac ſi eſſet in corpe cōmutabit.

Capitulum.cxxij.

Zelentides.Ex libro de natu.rerū. Zelentides ſunt aues(vt dic̄ Plinius)quaꝝ ſuffragiū a Joue deo petunt incole mōtis caſſini cum a locuſtis fruges illius vaſtantur Itaq3 a deo miſſe locuſtas depopulantur: et vnde veniant:quo ve abeant ignoratur: aut q̄ vadant.Hoc idem dicit Albertus in libro ſuo de naturis animalium in tractatu de auibus.

Hec igiẛ dicta de auiū natura ſufficiant.

Prohemium.

1 Iam in p̄cedenti tractatū locuti ſum⁹ de volatilib9 q̄ in genere animaliū videnẛ eſſe pfectiora natatilib9. Jdo nūc in iſto quarto tractatu deo opitulante dicem⁹ de natatilib9 ſiue animalib9 aquaticis: h eſt de piſcib9. Nam ſicut aer ornatus eſt ſuis aīalib9 ſc3 volatilib9 q̄ poſſunt ex eo reſpirare propter craſſitudinē humoris ⁊ quoꝝ corpa poteſt ſuſtinere.ſic ⁊ aqua ſuis.id eſt natatilib9.que q̄dē pinnulis ſuis innitūtur aque natādo.ſic̄ aues pennis ſuis volando. De piſcib9 igitur dicturi ſm ordinē alphabeti: ⁊ p capitula ſicut in precedentib9 procedemus.

Capitulum.j.

a Abremon Achandes Accipender Albirem ⁊ Alphoram. Ex libro de naturis rerum. Abremon:al's Abare non eſt piſcis vt dicit Areſtotiles.multum fecundus ouis.nec aliorum more contactu maris parit. ſed naturali quodam inſtinctu ventrem ſuum ad arenam fricat.que contactu aſpera eſt.et guſtu ſalſa. Sicq3 oua cōcepta parit: et poſt tempus debitum fetus educit. Jorath in libro de animalibus. Piſcis abren hora tempeſtatis maris. natos ſuos in ventre ſaluat.⁊ poſt tempeſtatem euomit eos. ¶Idē. Achandes piſcis ſolicitus de pullis ſuis nauib9 maris adheret.ſicq3 propter ipſum omnino fiunt

immobiles naues. ¶ Ex li. de na. re. Accipender est (vt dicit Pliniꝰ) piscis apud antiq̄s nobilissimꝰ. Hic solus ɔtra morē omniū piscium habet squamas toto corpe ad os v̄sas. ¶ Pli. li. ix. Apud antiq̄s piscis nobilissimꝰ habitus accipender. vnꝰ omniū squamis ad os versis. contrā aquā nando meat. nullo nūc in honore est. qđ quidē miror cū sit rarus inuentu. quidaȝ eū elopem vocant. In li. vtō. Albireȝ est piscis marinꝰ hn̄s cutē adeo spissam ꝛ durā ac firmā: vt ea milites vtant̄ ꝑ galeis. In eodem libro. Alphoram est piscis qui nō gignit̄. sed in loco lutosa vbi non est aqua. ex ipsius luti putredine in modum vermiculi creatur. postea est cū ascenderit aquam crescit in piscem. Durat autem modico tempe: citoq̄ȝ dissoluitur.

Capitulum .ij.

Anguilla. ysi. Anguilla dr̄ ab anguis similitudine. Huius origo ex limo est. Unde ꝛ qn̄ capit̄ adeo lenis est: vt q̄nto fortius presseris: tanto citius labat̄. Ferūt aūt orietis fluuiū gangen anguillas terrenis pedibꝫ gignere. Pliniꝰ li. ix. Anguille octennis viuūt annis. Durant ꝛ sine aq̄s diebꝫ senis acquilone spirante austro paucioribꝫ. At hyemē ī exigua aqua nō tolerant neq̄ȝ in turbida. Ideoq̄ȝ circa vergilias maxīe capiunt̄. fluminibꝫ tn̄ precipue turbidis pascunt̄ noctibꝫ. ex amnis pisciū sole nō fluitāt. Porro vice pedū pinne date sūt hine piscibꝫ omino lōgitudo vt anguillis ꝛ congris. Item anguille scopulis se atterant. eaq̄ȝ strigmenta viuescunt: nec alia est eaꝝ ꝑcreatio

Diutiꝰ āt ceteris viuūt anguille aq̄s exempte. Ideȝ li. x. In anguillis oībꝫ nec est masculinū neq̄ȝ femineū genꝰ: q̄ nec aīal nec ouū ex se generāt: sic̄ neutꝝ est ꝛ ostreis genꝰ: ceterisq̄ȝ vaso vel saxo adherentibꝫ. ¶ Ex lib. de na. rerum. Anguilla ex alioꝝ piscium limo nascit̄: difficulter excoriat̄. durissimā habet mortē. que etiā excoriata viuit ad vocē tonitrui cōmouet̄. Aquis claris fluuialibꝫ gaudet. ꝛ in absconsione pliadis maxīe capit̄. qꝛ tūc ex vētis oppositis aqua turbat̄. Ad pisciculos inferiores potestatis rapax est. maxīe tn̄ cū in semine reperiunt̄.

Operationes.

¶ Ex li. vtō. Ex amnis sola pisciū nō fluitat: nisi cū aq̄s putrefacta dissoluit̄. plꝰ alio cibo decoquat̄. aliter nociuꝰ est cibꝫ eius. ad ignē assata plꝰ cōpetit: qꝛ malicia eiꝰ illic euaporat̄. A

¶ Pinguedo eius auribꝫ medetur. B

¶ Item anguille vino necate: qui ex eo biberit tedium vini habent. C

Capitulum .iij.

Allec. Ex li. de na. rerum. Allec est piscis marinus admodum paruus in occiduo mari: qđ mediterraneū est inter maiorē Britaniam ꝛ germaniam. Cunq̄ȝ vnūquodq̄ȝ fere genꝰ piscium marinoꝝ habeat tempꝰ suum in quo solo sit bonum: scilicet ab Augusto vsq̄ȝ ad Decembrem. Qui cum recens captus fuerit delicatiorem cibum prebet. Salsus autem in vsum hominū vltra q̄ȝ alij pisces sanus durare potest. Omnium quoq̄ȝ fere piscium solus aqua viuit. tn̄. Nec nisi in aqua viuere

poteſt. Nã ſtatim vt aeris ſerena ꝯtigerit expi-
rat. nec vlla moꝛa eſt inter ꝯtactũ aeris ⁊ expira
rationẽ. Oculi ei⁹ inſtar luminis de nocte lu-
cent in mari. ſ3 hoꝝ ꝯtus cũ ipo piſce moꝛitur.
vbicũq3 ſup aquas in mari lumẽ vidẽt: grega
tim adnatant. Et h aſtutũ ad rhetia dictꝫ tem-
poꝛib9 alliciũt qſi parati. ad capiendũ diuino
munere in vſus hominũ deducũt. Hybernis
aũt tpib9 ſecrete maris vſq3 ad temp9 debitũ ab
ſcondunt. ⁊ h circa germaniam. ¶ Yſid. Allec
piſcis eſt ad liquoꝛẽ ſalſamẽtoꝝ ydone9. vnde
⁊ nũcupat9. Actoꝛ. Fert at allec ex puro aque
elemẽto viuere: ſicut ſalamandra ex igne.

Operationes

A ¶ Plini9 libro. xxxix. Allece ſcabies pectoꝛꝫ ſa
nat infuſa p cutem inciſam.
B ¶ Et ꝯ canis moꝛſus: draconiſve marini ꝓdeſt

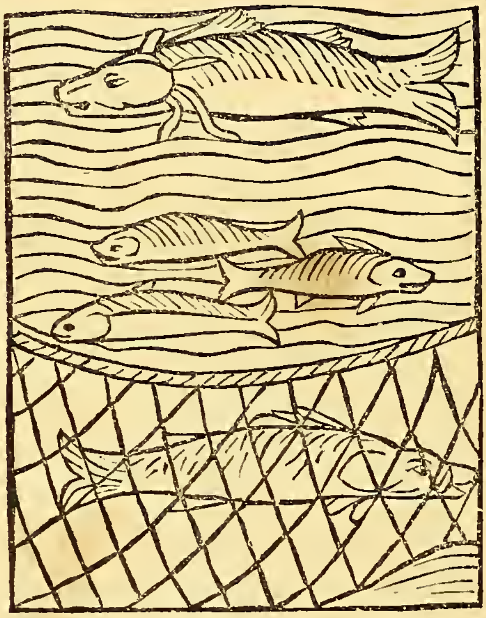

Capitulum. iiij.

Araneos Aries ⁊ Arini. ¶ Auicenna
a Aranea marina. videtur ꝙ diſpoſitio-
nes eius ꝓpinque ſint diſpoſitionibus
ſcoꝛpionis. ¶ Yſid. Aranea genus eſt piſcis. di
ctum eo ꝙ aure feriat. habet tñ in ea ſtimulos
quibus percutit proximantes. ¶ Plinius lib.
ix. Aculeo ſpine in doꝛſo obnoxius eſt ac ve-
nenoſus. ¶ Plinius in eodem. Aries eſt piſcis
qui graſſatur vt latro nũc grandi nauium in
ſalo ſtantium occultatus vmbꝛa. ſi quẽ nandi
voluptas inuitet expectat. nunc elato extra
aquam capite piſcantium cymbas ſpeculatur.
occultatuſq3 adnatans mergit. ¶ Eſculapius
in li. de aĩalib9. Arini ſiue harini piſcis cũ ho-
mo viderit eũ inebꝛiat. ⁊ mouet eũ ad rixas et
ꝯtentões: poſtq3 ho comederit placat ira ei9.

Operationes

¶ Aranea itaq3 moꝛſus ceterũq3 reptiliũ mari
noꝝ venenoſoꝝ. dixerũt curãdos eſſe cũ tyria-
cis qb9 curat venenũ frigidũ ⁊ cum medicinis
rutelarum: ⁊ tyriaca eoꝝ.

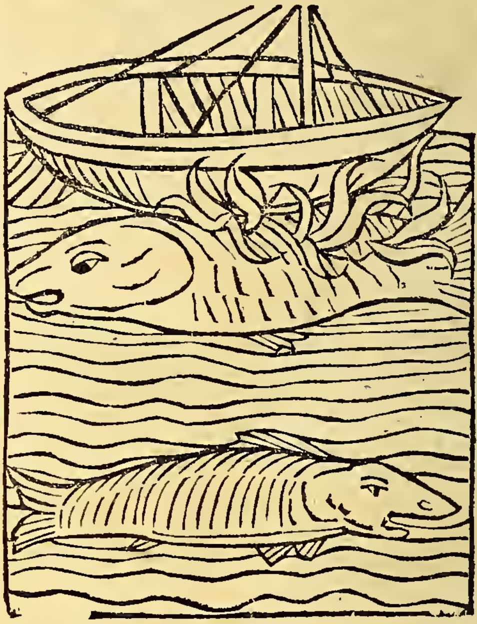

Capitulum. v.

Aſpidochelon ⁊ Aurata. ¶ Phiſiolo-
gus. Aſpidochelon grece dr belua que
dã in mari: q latine dr aſpido teſtudo.
Eſt autẽ cetus magnus: habens ſup coꝛiũ ſuũ
tanq3 ſabulũ. qd eſt iuxta littus maris. Und
plerũq3 eleuato doꝛſo ſuo ſup vndas a nauigã
tib9 nihil aliud credit eſſe q3 inſula itaq3 appli-
cantes dentes ſup eam alligant naues accen-
dunt focos ad coquendos cibos. Ille ho vbi
ſentit odoꝛẽ ⁊ caloꝛẽ ignis mouet ſe a loco. ⁊ ſic
mergit naues in ꝓfundũ. alia q3 hui9 belue na-
tura hec eſt. qñ eſurit aperit os ſuũ: ⁊ quaſi quẽ
dam odoꝛem bene olentem exalat de oꝛe ſuo.
Quem ſentientes minoꝛes piſces ꝯfluũt i os
eius. quod vt impletũ fuerit claudit ⁊ os tranſ
glutit. ¶ Idem. Aurata dicit ex eo ꝙ in capite
ſuo auriculo rem haber.

Capitulum. vj.

Alforam. Alb. ī li. de na. aīaliū. Alforā piſcis eſt q̄ ex putredine luti generat᷑: ꝛ ī luto ſine aq̄ pcreat᷑ admodū ꝟmiculi. q̄ ꝟmis aq̄ aſcendēte creſcit ī piſcē. De h̄ piſce naute dicunt: qm̄ ſi ꝯſumat᷑ putrefact⁹ vſq; ad caput et ad oculos. adueniēte aq̄ itez renaſcit᷑: ꝛ tūc diu viuit: cū ante hmōi ſuam regeneratonē parue vite ſit. vt ſup̄ dictū eſt capitulo p̄mo.

Capitulum. vij.

Aſturā. Alb. in li. ð na. anīaliū. Aſturā piſc; ē q̄ tpe veris ꝛ autūni ī ſpumis pluuialib; generat᷑: ꝛ ī eis ebulit ſic ꝟmis ex ſtercoribꝫ aīaliū. Dr̄ etiā ex luto generari. h̄ piſc; impatiēs. claritat; ſolis fugit ad vmbras arborū q̄s in aq̄s ꝓiciūt. calorē tñ diligūt ꝛ hn̄t. de profundo ad ripā natāt. tpe ſiccitatis nō abūdant ſ; qñ multe ſunt pluuie ꝛ calide abundant.

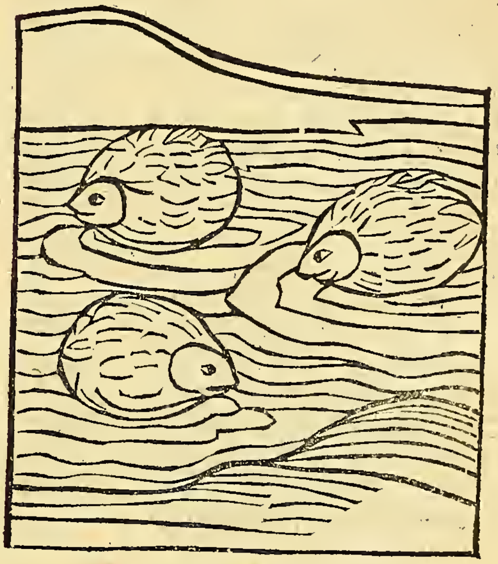

Capitulum. viij.

Aureū vellus. Alb. in li. de na. aīalium. Aureū vell⁹ eſt aīal marinū ſic̄ ſpōgia. ꝛ de ſpōgiaꝝ genere. ſ; rari⁹ ē ꝛ molli⁹ admodū lane. ꝛ lanugo ei⁹ ī auri ſplēdorē ꝯuertit᷑ ꝛ dilatat᷑: ꝛ ꝓlōgat᷑ ſic̄ vellus. ꝛ dū eſt in mari. ꝛ mouetur motu ꝯtractiōis ꝛ dilatatōis ſic̄ ſpōgia. ꝛ raro inuenit᷑. tñ hoc inuentū in frigia: tum extitit belli troyani inter grecos ꝛ frigios. ſicut dicit Dares frigius in hyſtoria troyana.

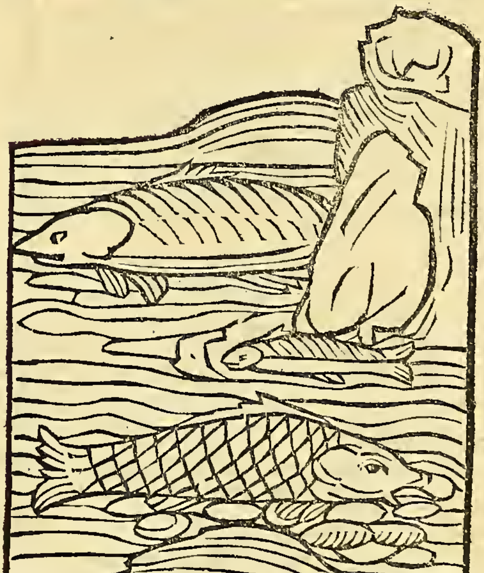

Capitulum .ix.

Arburciū. Amnis. Abaniger. Afferus ⁊ Aſtralus. Alb. in li. de na. aīaliū inq̄t Arburciū piſcis eſt multꝫ ouis fecūdus ſed non eijcit oua niſi ventrē ꝯfricet ad harenā tactu aſperā. ⁊ in illa pullos educit ⁊ complet. ¶ In eodem li. vt̄s. Amnis piſcis eſt vt dicūt ſaxatilis: q̄ lapidē geſtat interius. Eſt āt valde ſpecioſus in lateribus. ꝑgultas hn̄s puniceas toto autē corpe reliquo diuerſis colorib' eſt diſtinctus ac depict'. ¶ In li. vt̄s. Abaniger piſcis eſt vt dicūt q̄ amno ꝑemodū ſimilis eſt. ⁊ eſt lōg' ⁊ rotūdus. q̄ germanice gwich vocat̄. ⁊ eſt alb' bonaꝝ carniū. breuioꝛ anguilla. roſtꝝ auis habēs ꝑ oꝛe ſubtile ⁊ lōgū. ⁊ rubeū ⁊ viridē interius habet ſpinā. ¶ Alb. in libro vt ſup̄ Afferus piſcis eſt q̄ ꝓpter exiguitatē hamo capi nō poteſt. ¶ In eodē li. Aſtralus piſcis eſt q̄ aqua ꝑ vndas oꝛe ſuſcipit ⁊ oꝛit̄ q̄n pleiades occidūt: eo q̄ tūc temp' eſt pluuiaꝝ.

Capitulum .x.

Abydes. Alb. in li. vt̄s. Abydes aīal eſt marinū. cui' ꝯuerſatio p̄mū eſt in aquis: ⁊ cibus. Et poſtea mutat̄ figura ei' ⁊ efficit̄ terreſtre. ⁊ egredit̄ de aq̄ querēs victū in terra. ⁊ cum figura mutat̄: mutat̄ etiaꝫ nomen eius: ⁊ vocatur aſtoyꝫ.

Capitulum .xi.

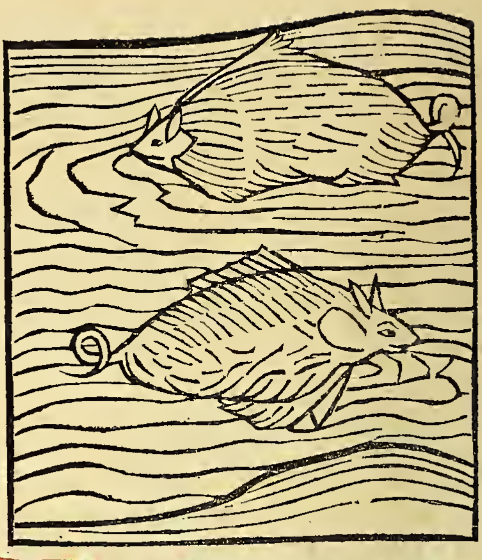

Abuna. Alb. in li. de na. aīaliū. Abune mōſtrū eſt maris guloſi' cūctꝭ marinis beluis. preda viuit. ⁊ in craſſitudine corpis ſui vertit̄ ei q̄cq̄d comedit. vñ q2 ſtomacho caret: venter eius q̄n comedit multū extendit̄ ⁊ inflat̄ ſup̄ modū. ⁊ cū ampli' extēdi neq̄t. piſces pos eijcit. ⁊ h̄ de facili. q2 cū collo careat ſic ceteri piſces: os ei' ꝯtiguū eſt ventri. Eſt aūt adeo craſſum aīal q̄ q̄n piculū timet: pellē ⁊ carnes ſuas ꝯhens replicat. ⁊ extremitates ſui corpis intra ſe ſic iricius abſcōdit. ita vt nō appareat. qđ tñ aliq̄n ſine ſui detrimēto nō facit. Moꝛtem eñ adeo timet q̄ cū periculū ſenſerit nō laxari: ne abſcedere beſtiā q̄ in inſidijs latet: nequaq̄ caput foras extrahit qđ intra corp' ſuū abſcōdit. ſed cum affligitur fame carnes ſuas deuorat. magis eligens in parte abſumi q̄ꝫ preda facta beluis in toto conſumi.

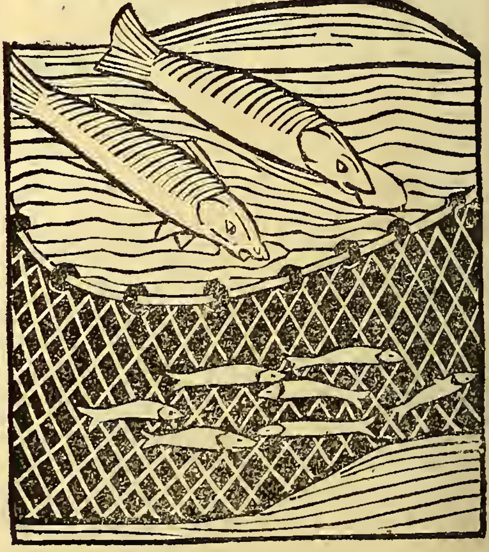

Capitulum.xij.

Barchora. Albertus in libro vt ſupra. Barchora eſt animal marinū habēs orificium pre omībꝫ animalibꝫ fortiſſimū. Nam ⁊ lapidem ſi in ore ſuo acceperit: eū frangit. hec quandoqꝫ ad ripas exit: ⁊ herbas depaſcit. et quando oportet in aquam reuertitur. ibiqꝫ ſubmergitur ne cutis dorſi eius a ſole exſiccet. ⁊ ad nutū debitum deflectere ſe non poſſit. Piſciculos quoqꝫ comedit. ⁊ p illos deprehendit. Piſcatores nāqꝫ piſciculos paruos viuos filo conſutos in mare pijciunt. qui dum effugere nō valent. ſed inſimul fluitant. animalis predicti morſibus patent. At ipm animal dum vnū poſt alium tranſglutire laborat. interim occupatum deprehenditur.

Capitulum.xiij.

Borbotha. Botha. ⁊ Brenna. yſido. Borbotha ſunt piſces quidā fluuiales. aliquatenus anguillis ſimiles. lubrice nanqꝫ ſunt. et excoriantur ſicut anguille. Corium habent nigrum. eſum dulcem. et epar pre omībus piſcibus melius ⁊ efficacius. Caput magnum reſpectu corporis. os amplum et latum valde. Cum autem etate duodecim annos exceſſerit: in corpus magnū creſcit. ⁊ tunc nomen eius mutatur: ⁊ ſolaris vocatur. d quo inferius dicetur. Idem. Bothe ſunt piſces fluuiales: qui non natant: niſi per amplitudinē corporis. Tenuiſſimi nanqꝫ ſunt et lati valde. Pinnas habent in circuitu lati corporis. impinguantur vento meridionali flante. C[illegible]ꝫ venatur hic piſcis a piſcatoribus: fundū [illegible] petens: aquam ſupra ſe turbat vt videri nequeat. Maximeqꝫ corpore ſtrato cum terre adheret. ſupra dorſum terre ſimilimus eſt. Maculas autem in dorſo rubeas habꝫ. ¶ Alexander Brenna eſt piſcis fluuialis: qui cum videt ſibi lucium imminere: declinat ad ſcenoſa aquarum limpiditatem a tergo perturbans.

Capitulum.xiiij.

Balena. yſidorꝰ. Balena eſt immenſe magnitudinis beſtia ab emittendo ⁊ fundendo aquas vocata. Ceteris em̄ beſtijs maris altius iacit vndas. Balin autē grece dicitur emittere. ¶ Plinius libro nono. Balenas in gaditano occeano nō ante brumā conſpici tradunt. Condi autem eſtatis temporibꝫ in quoſdam ſinu placito ⁊ capaci. mire gaudentes ibi parere. hoc ſcire orcas infeſtam his beluam. et cuius ymago nulla repſentatione alia poſſit exprimi q̄ carnis immenſe dentibus truculente. Irrumpunt ergo in ſecreta vituloſqꝫ illarum aut vetus: vel etiam nondum grauidas morſu lacerant. incurſuqꝫ ceu liburnicarum roſtris fodiunt. Ille vero ad flexum immobiles ad repugnandum merces ac pondere ſuo onerare. Tunc quidem in vtero graues pariendive penis inualide. ſolū auxilium nouerunt in altum perfugere: ſeqꝫ toto occeano defendere. E cōtra orce laborant occurrere

ſecꝫ opponere. ⁊ cauatis anguſtijs trucidare in vada vrgere ſatis illidere. Spectantur hmōi predia cen ipō mari ſibi irato: nullis in ſyni ventis: fluctibꝫ vero ad anhelitus: ictuſqꝫ quantos nulli turbines voluant. Ora balene habēt in frontibꝫ. Ideoqꝫ ſumma aqua annotantes in ſumma nymbos efflant. Balenis branchie nō ſunt ſicut nec delphinis. Hec duo genera fiſtulis ſpirant que ad pulmonē ꝑtinent. Balenis a fronte: Delphinas a dorſo. Item q̄ pilo veſtiunt animalia pariunt vt priſtis. balena: vitulus. ¶ Idem in libro .x. Balene ac Delphini dormiunt. Nam etiam ſtertentes audiunt. ¶ Solinus. Indica maria balenas vltra ſpacia quattuor iugerū habent. Sed quos faſcituras nuncupant. Qui enormes ſupra molem ingentiū colūnaꝝ vltra nauium antemnas ſe extollunt. hauſtoſqꝫ fiſtulis fluctus ita eructuant: vt nymboſa alluuie: plerumqꝫ nauigantium alueos deprimant. ¶ Ex libro de naturis reꝝ. Balene branchias non habentes fiſtula ſpirant. quod raro in marinis animalibꝫ inuenit. Fetus ſuos geſtant cū infirmant et inualidi ſunt. ⁊ ſi parui ſunt: eos in ore ſuſcipiunt. hoc idem imminente tempeſtate faciūt. ⁊ poſt tempeſtatē illos euomunt. Nā ꝓpter defectū aque fetus impediunt ne matrē ſequant. Mater aquaꝫ in ore receptam inſtar fluuij ad eos eijcit: vt ſic inherentes terre liberet. adultos etiā diu comitatur. Adoleſcunt autē celeriter. et decem annis creſcunt

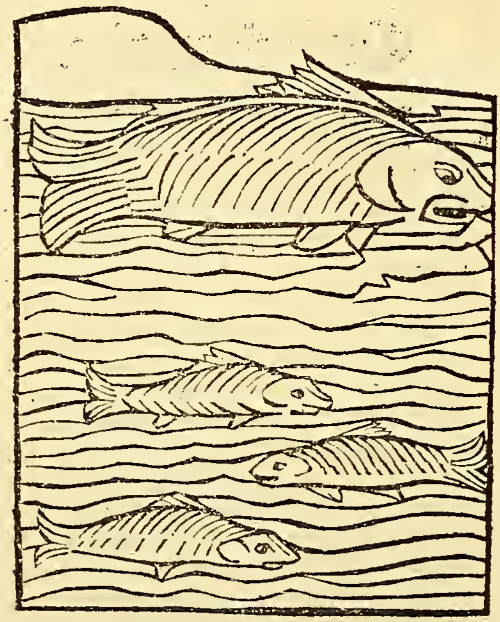

Capitulum. xv.

Babilonicus: ⁊ Belue. Alb. in lib. de na. aīaliū. Babilonici piſces ſunt (vt dicit Theofraſtus) circa babiloniam exiſtentes in locis vbi dulces aquas in cinoroſis recipiunt ex fluuijs incidentibꝫ. inde enī egrediunt piſces ad paſtum. capita ad modū ranarum magnarū reliquas partes corꝑis ad modū ragie habentes. ſimiles piſcibꝫ alijs pinnulis gradiētes ⁊ cerebro motu caude. ¶ Plinius. Belue in orientali mari ſunt. Et belue ſunt aīalia marina adeo magna ⁊ importuna qꝫ ꝓcellas excitant de ꝓfundo. ⁊ ꝑicula nauibꝫ inducant. itaqꝫ naues Alexandri ad pericula deduxerunt.

Capitulum. xvi.

Cancer. Ex libro de naturis reꝝ. Cancer pedes habet et brachia forcipeſqꝫ pro manibus: retrogradus eſt: nec vnq̄ ante faciem ſuam ambulare nouit. Mares duas habent ſpinas inter ventrem et caudā: quibus femine carent. Que oua in ventre habēt ictibus ſerpentum medentur. Coitus tempore mas aſcendit in dorſo ſuper feminam. At illa motum eius ſentiens a tergo coire volētis inclinata ſuper latus ad ipſum ſe ꝯuertit. ſicqꝫ

coitus co[m]pletur. latent in hyeme[m]enſibus quinis. Vernis tempore ſenectutem exuunt velut anguis. Cancer lacte potatus: ſine aqua viuit multis diebus. Cum autē ſenuerit: duo lapides albi coloris intermixto rubore inueniuntur in eius capite: quos tante virtutis eſſe dicūt. vt in potu dati cordis punctiones ſanāt. ¶ Areſtotiles. Cancer habet octo pedes: per quas mouetur equali motu. caret ſanguine: durum extra: et intus molle. nec eſt illud durum conterribile. immo accipit ignem in ripa maris quod eſt intra iudeam habentur cancri parui qui dicuntur milites propter velocitatem curſus. tantum enim currunt ꝙ deprehēdi non poſſunt. Et cum aliquis finditur non inuenitur in eius corpore caro vel ſuperfluitas omnino: quia paſcua non habent. ¶ Yſidorus. Cancri vocati ſunt: quia conche ſunt. Crura habentes. inimica oſtreis animalia. Hoꝝ vero carnibus viuunt miro ingenio. Duo aūt ſunt genera cancrorum. fluuiales et marini. ¶ Ambroſius. Cancer oſtreis veſcitur. ſ3 quia oſtreum clauſum nulla vi aperiri poteſt. Periculoſumq; eſt ſi chelam eius includat ad argumenta confugit. ⁊ inſidias noua fraude mollitur. Explorat enim ſi quando oſtreum remotis in locis ab omni vento contra ſolis radios diptiçum in illud ſuum aperit. vt aere libero viſcerū ſuorum voluptatem quandam capiat. et tunc clanculo calculum immittens oſtree concluſionem impedit. ſicq; aperta clauſtra reperiēs tute chelas impetit: viſceraq; interna depaſcit Item femine maiorū membrorum ſunt ꝙ3 maſculi. ⁊ diſtātia coopertorij maior eſt ꝙ3 in maſculis. ⁊ ouat per locum ſuperfluitatꝫ. Cancer paruus generatus ex terra ⁊ limo intra loca vacua teſtarum aliorum animalium. Cumq; creuerit aliquantulum mutat ſe ab illo loco ad teſtam maiorem. Cancer ⁊ Karabo in ſenectute exuunt ſpolium. Vterq; accipit piſces in profundo maris duobus ſuis labijs ⁊ diuidit eos in duas partes ⁊ ducit ad os ſuum.

Operationes

A ¶ Auicēna libro. ij. Cancer marinus ꝓprie dicitur illa ſpecies cancri maris qui habet omīa membra dura vt lapis.

B ¶ Quod ex eo aduſtum eſt ſubtilius eſt reliq̄s aduſtis. ⁊ abſtergit dentes. ⁊ delet pannum ac lentigines.

C ¶ Vlcera quoq; deſiccat. ⁊ ꝯfert ſcabiei. Item prohibet lachrymas: ⁊ reſoluit cū ſale vngulā. Fit quoq; ex eo collirium: ⁊ fricatur cū eo ſcabies palpebrarum.

D ¶ Prohibet etiam quartanam. Cancer fluuialis cōfert extenuatis valde. Teſta cancri marini ſubtilior eſt ꝙ3 clibani.

¶ Exſiccatiua eſt: ⁊ abſtergit pannum ac len- E
tigines ac ſcabiem. Cancer fluuialis eſt difficilis digeſtionis: ac plurimi nutrimenti: ⁊ ipm quidem rectificat.

¶ Decoctioq; cum melle extrahit ſpinas ⁊ acu- F
tas res infixas carni.

¶ Yſaac li. iij. Cancros ⁊ omēs piſces conchas G
habētes teſtat̄ Galien⁹ eſſe ſolubiles ꝓpter falſitatem eoꝝ ⁊ acumen ꝓinde ſtomacho nociua ſunt: maxime neruoſitati ſue.

Capitulum. xviij.

Caab: ⁊ Canis marinus. ¶ Yſidorus. Caab eſt animal marinum habens pedes paruos: reſpectu ſui corpis: quod vtiq; magnū eſt. Sunt autem pedibus vacce ſimiles. Horum vnus longus eſt cartillaginoſus oſſe carens: quo vtitur loco manibꝫ in omnibus. Per ipſum enim eradicat quod vult. et per cibaria per eum accipitur. eaq; ori ſuo reddit. Et cum natat in aqua ſpirat in ea. ſed ſpirando anhelitu ſuo aquam in corpus ſuum attrahit. qua cum replet⁹ fuerit: ad aerem recurrens eam reijcit. ⁊ ſic reſpirat. ¶ Idem. Canis eſt marina belua: terribilis ⁊ hoſtilis omī animanti: qđ ei⁹ verberibꝫ cedit. Robuſtiſſimos habet branchos clauoꝝ modo formatos. Hi venant̄ ꝑ mare greges piſciū inſtar canum in terra feras venantiū: excepto ꝙ latrare nequeunt. ſed pro latratu afflatū horribilem habēt. Inſequentes ḡ piſciū greges ad loca anguſta

coartāt: ꝛ ſic ī coartatos crudeli morte graſſant.
Piſcatores ꝟo laca notātes in q̇bꝫ abſconditi
piſces a fuga latebāt. rhetibꝫ capiunt circūclu
ſos. Hec ꝟo belue difficulter multꝫ tridentibꝫ
ꝯfici poſſunt. Itē canis marinus a ſimilitudīe
morū canis terreſtris dr̄: eo ſcꝫ ꝙ mordeat.

Operationes.

A ¶ Aui. Fel canis marini vel canis aque dixe
rūt eſſe venenū: de q̄ ſi q̇s comederit q̄ntitatē
lentis vnius interficit poſt hebdomadam.
B ¶ Sed cura eius eſt vt bibatur butirū coctū
vaccinum cū gentiana romana et cynamomo
et iterum coagulum leporis.

Capitulum .xviij.

Caucius. Capitatus. ꝛ Carpera. Ex li.
de na. re. Caucius q̄ ꝛ glanis auerſus
mordet hamos meſcatos: nec eos de
uorat ſꝫ ſpoliat. ¶ Actor. Scd̄m Pliniū p g.
ꝛ l. in ꝑma ſillaba ſcribit. vt laucius glaucius.
¶ In li. xvͦ. Capitatꝰ eſt piſcis admodū paruꝰ
habens corpus ꝓpe ad reliqui corpis magnitu
dinē. os q̄ꝫ rotundū ꝛ amplū. Hic in fluuijs
habitans libenter ſub lapidibꝫ ꝛ inter ſaxa de
liteſcit. ¶ In eodē libro. Carpera piſcis eſt q̄ſi
ſquamis aureis in lacis vel fluuijs. ſic dicta:
q̄ſi que carpens parit. cum eīn oua in ventre
ad pariendū apta dictante natura preſenſerit
marem ſuū odit: ꝛ ore innuit pulſu leni. vt ad
iuuet paritură. tūc ille loco ſeminis lac emittit
qḋ illa ſuſcipiēs ore ſtatim oua parit in ſobolē
ꝓfutura Nā oua parere neq̄t niſi ꝑus ore ſemē
recepit. Semen aūt cū receptū fuerit: nō ſolū
ad partū iuuare videt: ſed etiā ad oua ꝯcipien
da ꝛ formanda. vnde ſoboles in anno futuro
ſperat. Semini carpere nōnūq̄ꝫ in anno pri
mo natiuitatis niger vermiculus. q̇dam poſt
aurem ſuā tabificus innaſcit. ꝛ hoc ſepius poſt
auguſtum. eaq̄ꝫ tabe moritur.

Operationes

¶ Remedium eius eſt aqua dulcis ꝛ fluuialis A
Huius ſoboles paucis aquis prouenit ſi in
ſingulis foſſis decem cubitorum recenter fac
tis ponantur ſingule carpere cū paribus ſuis
ante partum proxime
¶ Opinio vulgi eſt earū ſic ſobolē ꝓuenire: ſꝫ B
poſtq̄ꝫ peperit eximunt. Soboles q̄ꝫ triū vel
quattuor menſiū tempe roborata. foſſis reiecta
reponit vbi habet creſcere cū ꝑfectis.
¶ Habet hic piſcis aſtutias multas. vt rheti C
capiendus euadat. cū enim rhete intrauerit
circuiens foramen querit. Quod ſi non in
uenerit: ſaltare nititur in auras liberas ſuper
rhete vt extra cadat.
¶ Aliquando ſub rheti refugium querit. aliq̄n D
herbam ore tenet in fundo aque: vt rhete ſup
ueniens elidatur.
¶ Aliq̄n etiam a ſuperis veniens cum impetu E
caput in limo fortius figit. vt ſcꝫ rhete p caudā
tranſitus captione fruſtretur.
¶ Huius cerebrū augmentū ꝛ decrementum F
lune creſcere vel decreſcere dicitur.
¶ Et licet h̄ ſit in omni piſce. in h̄ tn̄ magis. ſic G
inter quadrupedia in lupo ſcꝫ ꝛ cane.

Capitulum. xix.

Cetus. Ex li. de na. re. Cetus eſt piſciū maximꝰ: habēs os in fronte magnū. ꝛ patulū. ꝛ oris meatꝰ ſtrictos. In iuuentute dentes habet nigros. in ſenectute albos. Hi piſces aliqñ fluctus hauſtos ita eructuant: vt alluuie nymboſa plerūqꝫ claſſem nauigantiū deprimant. ſed ꝛ cū in mari tēpeſtas oritur ſe ſup fluctūs attollūt: ꝛ cōmotionibꝫ ac turbinibꝫ naues mergunt. Harenas aliqñdo dorſis ſuſtollunt. in qbꝫ ingruente tempeſtate: naute terrā ſe inueniſſe gaudētes anchora iactis falſa firmitate quieſcūt. ac ignes accenſos belua ſentiēs ſubito cōmota ſe mergit ꝛ hoīes cū nauibꝫ in pfundū trahit. Cetus poſtqꝫ etatem annoꝝ triū excedit: cū balena coit. ꝛ i ipſo mox coitu virtute virge genitalis emutilatur: ita qꝫ vltra coire neqt. ſed intrans alti maris pelagus intantū excreſcit: vt nulla hominū arte capi poſſit. Infra tres igitur annos etatis ſue capi poteſt. Capiunť autem ſic: piſcatores locū vbi cetus eſt nutantes. illic congregant cū nauibus multis: factoqꝫ circa eum fiſtularum ac tubarum concentu alliciūt inſequentem. quia gaudet hmōi ſonis. Cūqꝫ iuxta naues herentem ſono modulationis attonitum cernūt: inſtrumentū quoddam adinſtar raſtri dentibus ferreis acuminatum: in eius dorſum clam pijciunt: clamqꝫ diffugiunt. Nec mora ſi certum vulneris locū dederit: fundum maris cetus petit: ſeqꝫ ad terram dorſo fricans: vulneribꝫ ferrum violenter impellit: quouſqꝫ pfoſſa pinguedine viuam carneȝ interius penetrauerit. ſicqꝫ ferrum ſubſecuta ſalſa maris aqua vulnus intrat ac vulneratum pimit. Mortuū ergo ſuper mare reſultitante piſcatores cū funibꝫ adeūt ꝛ ad littus cū magno tripudio trahunt.

Operationes

¶ Actor. Cetus (vt fertur) qñ ludit in mari ſignū eſt tēpeſtatis. Idem de balena dr. Huiꝰ generis eſt aſpido chelone. de q̄ dictū eſt ſupra.

¶ Yſi. Cetꝰ āt vt legiť nō comedit vt alij piſces maſticādo: cibūqꝫ dentibꝫ cōminuēdo. ſꝫ tantū modo gluttiēdo: ꝛ intra corpꝰ retinendo.

¶ Item habet oris meatus vt dictum eſt ſtrictos. Unde nō niſi paruos piſciculos deglutit quos odorifero anhelitu ſuo attrahens ad ſe ac deuorans in ventrem ſuum mittit. Habet enim in gutture quandā pellem mēbrane ſimilem: que multis meatibꝫ pforata: nō ſinit qcqꝫ magni ingredi ventrem.

¶ Iorath. Cū aūt cetus ſperma pijcit in coitu ſuo cū femina: qđ ſupfluit ex ipo ſpermate ſupnatat aquā ꝛ colligiť ambra. Platearius. Ambra dr eſſe ſperma ceti: vt ſuperiꝰ dictum eſt in tractatū pmo de herbis. cap. xx.

¶ Auicenna. Ambra vt eſtimo eſt manatio fortis in mari. melior eſt griſea fortis. deinde varia. poſt citrina. E

¶ Et adulteratur cum gipſo ꝛ cera ꝛ laudano. Nigra ſpecie mala eſt. De virtute ambre etiaȝ ſuperius ſatis dictum fuit. F

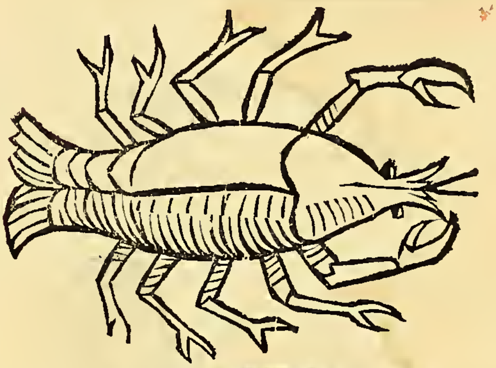

Capitulum. xx.

Celethy et Ceruleo. Ex libro de naturis rerum. Celethy ſm Areſtotilem eſt animal marinum. quod preter morem alioꝝ oua in matrice ſua generat. Quibꝫ illic debito tempe fortes exeunt vermes ex illis. Quos cum peperint incredibili celeritate fiūt animalia pfecta parentibꝫ ſimilia. Cor habet magnum: ꝛ tamen eſt valde timoroſum. grauiter dormit. ita vt manu capi poſſit. Areſto. Celethy eſt ex animalibꝫ carnem comedentibus. Celethy quidem habet oua. vnum cōpletum intra quod ꝛ parit extra. Ceteri vo piſces ouant extra oua incōpleta: excepta rana marina. Oua hec poſt paruitatem cito creſcūt ſicut vermes que generantur ex animali paruo valde. deinde creſcunt per ſe. Celethy non habet alas. ſed habet ſimilē radicibꝫ in terra creſcentibꝫ. Generat autē multotiens ſcꝫ ſex menſibꝫ. Exit a profundo maris et pullificat pe terrā: quod facit pter calorē: et vt a pullis ſuis auferat timorem.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. rex. Ceruleū monſtrum in flumine gange inſtar cancri. habens brachia longitudine ſeptem cubitoꝝ. quibꝫ elephantē corripit ⁊ vndis ſubmergit.

B ¶ Plinius li. viij. In gange inde ſtatius ſeboſus aut modico miraculo affert. vermis branchijs binis. lx. cubitoꝝ ceruleos q̄ nomen a facie traxerūt. His tantas eſſe vires vt elephantos ad potū venientes mordicus cōprehēſa manu abſtrahant in ꝓfundum.

Capitulum. xxi.

C Hilon ⁊ Circhos. Ex li. de na. rerum Chilon inter omniū aīaliū genera nō paſcitꝫ. ſed tm̄ humiditate viſcoſa que exit ab eo: cibatꝫ ⁊ nutritur. vnde fit vt hoc animal ſemp ſit ieiunū: ⁊ tn̄ corpe validū. Nam et in feminis videmꝰ plus poſſe differri ieiuniū p multos dies q̄ꝫ in viris ꝓpter ſuperfluitates humidas ⁊ viſcoſas que magis habundant in eis. id eſt feminis.

Operationes.

A ¶ In eodem libro vbi. Circhos al's Crichos: habet cutem teſteam. lenem. nigrā. ⁊ in aliqua parte rubeam. fiſſuras duas in pede: que tres digitos faciunt. pedeꝫ dextrū habet paruum: ſiniſtrum vero magnum.

B ¶ Et ideo cū ambulat totū corpꝰ fert ſup ſiniſtꝝ. aere claro abſolutꝰ incedit. Cōmotis aūt ventis applicatꝫ lapidibꝫ: ⁊ immotus quieſcit.

C ¶ Cuicūꝗ rei adheret: forti applicatōe adheret.

¶ Et hoc mirū eſt ꝙ claro quidē tp̄e ſui poteſtatem habet. tempeſtuoſo autē debilitatꝫ ⁊ infirmatꝫ. Caput habet humanū. reliquū vero corpus fere vt canis marinus.

Capitulum. xxii.

C Onche. Pliniꝰ li. ix. Concharū genera firmioris ſunt teſte. in quibꝫ magna varietas apparet ludentis natꝫ. Tot coloꝝ differentie. tot figure. inter quas principatū tenent margarite. ¶ Yſid. Conche et cochlee inde vocate ſunt. qꝛ deficiēte luna cauātur. id eſt euacuantꝫ. Omniū em̄ clauſoꝝ mari animaliū atꝗ conchaꝝ incremēta lune membratur geſcūt: defectu euacuantꝫ. Nam luna cū in augmēto fuerit auget humorē. ⁊ cū in defectū venerit humores minuuntꝫ. Conche autē ꝓme poſitiōis nomen eſt. Cochlee vero p diminutionē q̄ſi conchule. Conchaꝝ multa genera ſunt. inter quas ⁊ margarite que celee eſſe dicuntꝫ. Fulgentiꝰ in libro mitilogiaruꝫ. Concha marina toto corpe ſimul aperto miſcetꝫ in coitū ſicut iuba refert in phiſiologis. Haly. Sadephum. id eſt concha marina meliꝰ eſt album.

Operationes.

¶ Raſi in almanſore. Conche marine aduſte abradendo purgant dentes.

¶ Et non aduſtis aūt attritis emplaſtrū factū aduſtionem ignis ſanat.

Capitulum. xxiii.

Cochlee. Pli.li.ix. Cochlee aq̃tiles terreſtreſq̧ ſũt exerẽtes ſe domicilio. binaq̧ ceu cornua ꝓtendẽtes ꝯhenteſq̧ oculis carent. Ideoq̧ corniculis eaꝝ ꝓ̃tentant iter.

Operationes

A ¶ Idẽ in li.xxx. Cochleaꝝ cibꝰ ſtomacho ẽ vtilis: ſꝫ in aq̃ oportet eas in tactu eaꝝ corpe ſub ferue fieri. mox ĩ pruna torreri: ⁊ e vino garoq̧ ſumi. laudatiſſime ſunt affricane: ⁊ ex inſulis

B capreaꝝ. ¶ Idẽ in li.xxxij. Ictibꝰ ſcorpionũ carnes fluuialiũ cocleaꝝ reſiſtunt crude vel cocte.

C ¶ Quidaꝫ ob id ſalſas q̃ꝫ obſeruãt ⁊ imponũt ipſis plagis ꝑcipiũt ⁊ cochlee crude carnẽ tritam bibere ex aqua calida in tuſſi cruenta.

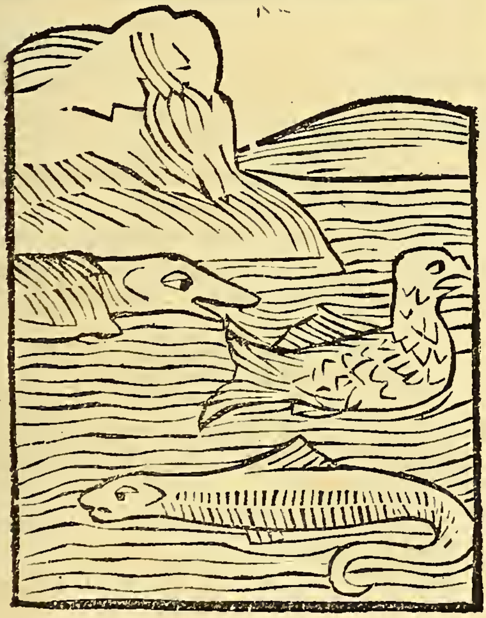

Capitulum .xxiiij.

Conger Corez: ⁊ Coruus marinꝰ. Ex li. de na. re. Conger eſt piſcis marinus vt murena lõgꝰ: ſꝫ corpe multo maior. Hic vento flante vehemẽti impinguat̃. ⁊ eius carnes dulciſſime ſunt ad edendũ. Cũ murena ceteriſq̧ piſcibꝰ inimicitias hꝫ. ⁊ in tantũ robuſtus eſt: vt polippũ fortitudine dentiũ laceret. Pliniꝰ li.ix. Conger eſt piſcis lõgꝰ vt anguilla vel murena. flexuoſo in pulſu corpis. ita mari vtens natando. vt ſerpẽs terra rependo. Conger ⁊ murena mutuo odio flagrant. caudã inter ſe prerodentes. Congri menſibꝰ hyemis iacent in ſpelũcis conditi. nec capiũt̃ niſi diebꝰ eſtatis. Pinneq̧ vice pedũ date ſunt piſcibꝰ bine ſunt omino longis vt anguillis ⁊ congris. Polippũ ſua rodere brachia falſa opinio ẽ. Idem a congris euenit ei. Nam polippũ lacerant congri. Polippũ ꝓ̃o locuſta pauet. locuſtã conger. in ſiccum repunt etiam congri.

Operationes.

¶ Eſculapiꝰ. Corez piſcis eſt q̃ tpe pluuie in cauernis occultat ſe. Nam dũ pluuia cadit ſuper eũ ⁊ haurit eam: excecat̃ et poſtea moritur. A

¶ Iſid. Coruus marinꝰ a cordis voce dictꝰ eſt. qꝛ pectore grunnit. ſuaq̧ voce proditꝰ capitur. B

¶ Iorath: piſces q̃ dicunt̃ corui qñ pullificant voce ſua produnt̃. quia ſemꝑ gemitus vel grunnitus proferũnt: ⁊ ſic capiuntur. C

Capitulum .xxv.

COcodrillus. Yſidorus. Cocodrillus a crocco colore dictus eſt. Signif in nilo. Et eſt animal quadrupes in terra ꝛ in aquis valens longitudine plerūq; cubitorum viginti. dentiū ꝛ vnguiū immanitate armatū. tantaq; cutis duricia vt q̄uis fortiū ictibus lapidū tergo repercuſſus ſit. non ſentiat. nocte in aquis: die humi quieſcit. Oua in terra fouet. Maſculus ꝛ femina vices ſeruant. hūc quidam piſcis ſerratam habentes criſtam tenera ventrium deſecantes interimūt. Solus ex animalibꝫ ſuperiorē maxillā mouere dicitur ¶ Ex libro de naturis rerū. Cocodrillꝰ lingua caret. os patulum et apertum habet: et hiatum vſq; ad aures. per diem in terra quieſcit adeo immobiliter: vt niſi ꝯſuetudinem eius precognoſcas mortuū illum credas. Oculis clauſis dormire ſe ſimulat. ꝛ aues hiatu ſuo pabuli grā inuitat. quas ad eſcam deſcendentes perimit ꝛ tranſglutit. Quidam hoc animal ſic̄ vrſam ſemper creſcere crediderunt. Circa nili ripas habitat in inſula. gens hominū parua quidē: ſed animoſa. his beluis inimica. Soli enim innatare flumen audent: in quo cocodrilli habitant. ſaliuntq; ſupra dorſa eorum ꝛ illos inquietant. Areſtotiles. Cocodrillus in aqua cōuerſatur: non tamen recipit aquam intra ſe ſed aerem ꝛ parit extra. habet ſanguinem duoſq; pedes maiores: ꝛ caudam. omniaq; talia ſunt fiſſipedis multorūq; digitorꝫ. ꝛ participant inſtrumentū ſenſus in lingua p̄ter cocodrillum. Hoc etiam animal nō habet aures ſꝫ foramina tm̄: que ſunt vie auditus. nec habet mamillas. nec teſticulos. nec virgam apparentem extra ſed intra. nec habet pilos. ſed per totū corpus eſt corū ſquamoſi. Habetq; dentes magnos et acutos ꝛ diſtinctos. habet etiā oculos ſimiles porcorꝫ. et habꝫ culmos. In aqua quidem debiliter videt. qꝛ ſpiſſior eſt aere. Maior eſt eius manſio in die ſuper terram: ꝛ nocte in aqua. qm̄ aqua calidior eſt de nocte q̄ aer extra. Trochillos auis os eius apertum intrat: ꝛ eius dentes mundificat: illorūq; ſordibꝫ ſe cibat. Cocodrillus autē in h̄ ſentiens iuuamen non nocet eis: ſed cū vult eas extrahere mouet collum. nec eas comedit:

Operationes

A ¶ Plinius libro. xxviij. Cocodrillorū genus cuius vita eſt in aqua ꝛ in terra cōmunis: dentes e maxilla dextra: dextro lacerto adalligati coitus ſtimulare dicuntur.

B ¶ Lapillos etiā in vētre illiꝰ exemptos aduerſus horrores febriū venietes pellere tradūt.

C ¶ Et ob h̄ egiptij ſuos egros ipiꝰ adipe pungūt

¶ Dyaſcorides. Fimus cocodrilli terreni collectus ꝛ ſuccus adhibitꝰ: gratū vultū ac niueū facit maxime ſi albus ac lenis fuerit. ꝛ ī aqua miſſus cito ſe ſoluerit

¶ Auicenna in ſecundo libro. Stercus cocodrilli valet albugini oculi.

Capitulum. xxvj.

DRaco marinus. Ex libro de naturis rerum. Draco marinus eſt monſtrū crudelitate horridum. inſtar draconis terreſtris in longitudine extenditur. alis caret: caudam habet tortuoſam. caput ſm magnitudinem corporis paruum. ſed hiatum oris horridum: ſquamis et cutem duras pinnam autem habet pro alis. quibus vtitur in natando vno impetu magna maris ſpacia tranſcurrit. ꝛ hoc potius robore virium q̄ remigijs pinnarum. Peſtifer eſt hominibꝫ ꝛ etiā piſcibus morſus eius. Mortem enim infert. ¶ Yſidorus. Draco marinꝰ eſt in branchijs aculeos habet ad caudam ſpectantes. Qui dum percuſſerit quaq; ferit. venenum fundit. vnde ꝛ vocatus eſt.

Operationes.

A ¶ Plinius libro. ix. Draco marinus captus et immiſſus in arenam: cauernam ſibi roſtro mira celeritate excauat.

B ¶ Idem libro. xxvij. Abſinthium aduerſatur draconi marino.

C ¶ Idē libro triceſimo ſcdo. Carnes etiā ſtelle

marie valet ꝯ marini draconis ictus impoſite
D ¶ Imponuntur q̄ꝫ ꝯtra eū ſalſamēta ex aceto.
E ¶ Itē draco marinus ad ſpine ſue qua ferit venenum: ipſe prodeſt impoſitus.
F ¶ Auicen̄.in.iiij.can̄. Morſus draconis marini ſimiliumq́ꝫ magni corpis ſerpentiū curatur inquantū eſt vlcus tantū nō inquantuꝫ eſt venenū de quo ſit curandum.
G ¶ Draconis quidem marini morſus (vt dixerunt) liniatur cum ſulphure et aceto.
H ¶ Conferunt ei adipes cocodrilli emplaſtrat⁹ ꝛ plumbum fricatum ſuper ipſum.
I ¶ Idem in ſcđo. Draco marin⁹ vt ait Gal. ſindit̄ ꝛ ponit̄ ſup morſum ſuū ꝛ confert.
K ¶ Succus etiā abſinthij ꝯfert eius morſui.
L ¶ Stanni quoq́ꝫ ceruſa: confert ſup puncturam eius confricata.

Capitulum.xxviij.

Delphin. Actor. Delphinus frater hominis dr̄. quia morib⁹ humanis q̄dāmodo aſſimilat̄. ¶ Ex li. de na. rerum. Delphinus ꝓ voce gemitus eſt illis humano ſimilis. Et h̄ q̄ pulmonē habent ꝛ venā aſperam. ꝛ eoꝝ lingua nō eſt abſoluta. nec eorū labia ꝓueniūt vel prominent ad diſtinguendam vocem. Aures nō habent: ſꝫ aurium loco foramen. Hoꝝ aūt olofactus nec veſtigia quidem habet: cū tn̄ ſagaciſſime olofaciunt. dormiunt ſuper aquas vt poſſunt audiri ſtertere. Viuūt vſq́ꝫ ad annos. cxl. Mulcentur muſica. vnde artionem cytariſtam in mari nautis interficere parantib⁹ obtinuit ab illis vt prius cytharam caneret. Ad cuius cantum delphinoꝝ gregibus cōgregatis cum in mari ſe proieciſſet ab vno exceptus eſt ꝛ ad littus proiectus. Solus delphin⁹ (vt dicit Areſtotiles) inter piſces felle caret. ¶ Areſtotiles. Delphin⁹ valde diligit filios ſuos. et ideo longo tempore paſcit eos. Solus inter piſces animal completum generat. ꝛ habet mām̄illas: lactatq́ꝫ fetus. Idem. Mortuo deniq́ꝫ delphino: ceteri delphini cōcurrunt: ipſumq́ꝫ circumdantes in profunda deferunt atq́ꝫ ſepeliunt: ne a piſcibus comedatur. ¶ Item. Delphini parui ſemper ſimul ſunt tanq́ꝫ greges. Et habent duos magnos delphinos cuſtodes. ꝙ ſi quis eorum mortu⁹ fuerit: alij ſuper ſcapulas eum efferunt: ipſumq́ꝫ cuſtodiunt: ne ab alijs piſcibus comedatur. donec tempeſtate maris ad littus eijciatur. Inuicem enim ſe miro modo diligunt. Unde Plinio teſtante narratur: ꝙ Delphino capto a rege carie. conuenit ingens multitudo reliquorū ad portum vbi Delphinus ligatus tenebatur: quibus plangentibus: ꝛ quaſi miſerationem poſcentibus. rex eum dimitti precepit. ¶ Phiſiologus. Delphini oculos habent in dorſo. et ora in parte oppoſita. vnde non bene predam ſuam capiunt propter diſtortionem oris a parte oculorum. Hinc eſt ꝙ ora ſua conuertūt ad celum ꝛ dorſum. oculoſq́ꝫ ad terram: vt predaꝫ ſuam conſequantur. Imminente tempeſtate ludunt apparentes in vndarum ſuperficie. Subſidium vero naufragantibus exhibuiſſe dicuntur. Feruntur etiam plorare quando capiuntur.

Operationes.

¶ Plinius libro. xxxij. Delphini cinis ex aqua illitus lichenas ꝛ lepras ſanat. Porro exulcerationem ſequi debet curatio: que perducit ad cicatricem. A
¶ Quidam vero Delphinum in fictili donec pinguedo ſimilis oleo fluat ponūt. vel coquūt ac perungunt. B
¶ Circuitus autem febriū tollit Delphini iecur ante acceſſionem guſtatum. C
¶ Adeps delphini liquatus ꝛ cum vino potus ydropicis medetur. D
¶ Gingiuis aūt atq́ꝫ dentitionib⁹ plurimū cōfert dentiū. delphini cinis cum melle: ꝛ ſi dente ipſo tangantur gingiue. E
¶ Idem. Adalligatus pauores tollit repentinos. F

Capitulum. xxviij.

Dentrix. z dies. Ex li. de na. re. Dentrix als dentix vel pagrus a re nomē hȝ: qꝛ dentes hȝ magnos multos ac duros quibꝰ graſſatur in oſtreas. z piſces innocuos. Actoꝛ. Nota ꝙ ꝙ dentrix idem eſt qꝺ pagrus: de q̄ etiā loco ſuo dicet̃ inferius. ¶ Ex libꝛo vt̄s. Dies eſt piſcis marinus. vt dicit Areſto. ſic dictus: qꝛ poſt pfectionē ſuā non viuit niſi p vnā diem. Habet tamen alas duas z duos pedes. z ſanguine caret. Hoc idem dicit albertus in libꝛo ſuo de naturie animalium.

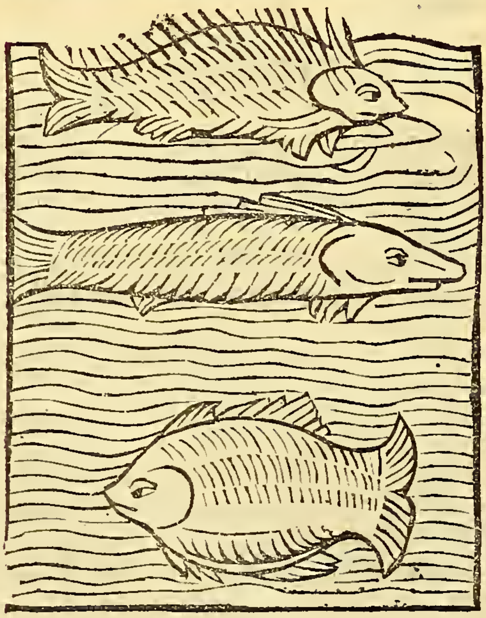

Capitulum. xxix.

Eracboides. Exochinus. et Ericius. Albertꝰ i li. de na. aīaliū. Eracboides vt dicit Theofraſtꝰ: piſces ſunt i ponto circa erachaim moꝛātes. Hic piſcis multū ſequit̃ aquā dulcem. ita ꝙ terrā incidēs de aqua tranſit ad aquaȝ. Et aliqñ in cauernis latitat. vbi amnes ſub terra cōfluere inuenerit. ¶ In li. vt̄s. Exochinus piſcis eſt archadie. vt dicit Pliniꝰ. vel potiꝰ aquaticū. z ꝙ ꝓpter ſomnū de aqua exīt ad ſiccū nec viuere poteſt ſine ſomno. ¶ In eodem li. vt̄s. Ericius eſt piſcis marꝭ: habens caput z os inferius. et exitum ſuperfluitatū ſuperius. cōtra alioꝝ diſpoſitionē animaliū. ſuis ſpinis vtitur loco pedū. z ceteris piſcibꝰ eſt hoꝛroꝛi. Et ſicut dicit Pliniꝰ: habet carnes rubeas ſicut miniū.

Capitulum. xxx.

Elcus z Expoſita. Elcus eſt vitulus marinꝰ. de q̄ in pꝛehabitis libꝛis multa diximꝰ. Habet aūt pellē piloſaȝ: albis nigriſq; maculis diſtinctā. Hoc aīal parit in terra: z lactando mām̄is nutrit vitulos. nec ante. xij. dies ducit eos ad mare. z difficulter interficitur. niſi ictus in caput in locū cerebꝛi et vibꝛet̃. In ſomno ita alte ſtertit ꝙ ſtertio mugitꝰ eſſe videt̃. grauiſſimo eñ ſomno inter oīa depꝛimit̃ animalia. vnde pinna eius dextra quibus ad natandū vtitur dicunt̃ eſſe ſomnifere. timpari hominis ſupꝛaponat̃. Huiꝰ animalis pili in coꝛio excoꝛiato vbicūq; fuerit cōpoſitiōe

⁊ erectione indicāt fluxū ⁊ refluxu maris. Et hoc faciunt coria etiā alioꝝ marinoꝝ q̄ piloſa ſunt. ¶ In lib. rꝰ. Expoſita vt dicit Plinius beſtia eſt in maris illā partē q̄ in iudeā ⁊ oppen attingit: aliq̄n inuento . q̄ multos et latiſſimos dentes ⁊ pinguedinem. ⁊ eſt de genere cetoꝝ.

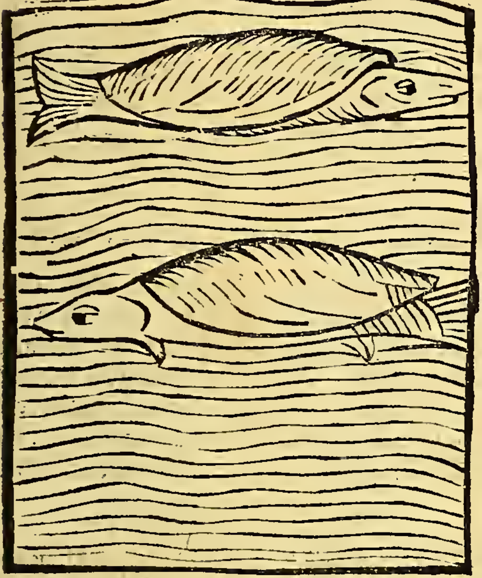

Capitulum.xxxi.

Aceola. yſi. Aceola dr concha margaritifera. in cuiꝰ carne p̄cioſus calculus ſolidat. De his em̄ tradūt hi q̄ de animantiū naturis ſcpſerūt. q nocturno tp̄e littora appetūt. ⁊ ex celeſti roꝛe margaritā ɔcipiunt vnde ⁊ aceole nominant. ¶ Solinꝰ. Conche certo tempe anni luxuriante conceptu faciunt roꝛem velut maritum. Cuius deſiderio hiant: et cū maxime linquit imber lunaris: oſcitatione quidā hauriūt humoꝛē cupitū.

Operationes

¶ Si ergo ɔcipiūt: grauideq; fiūt: ⁊ de ſagine q̄litate redit habitꝰ vnionis. Nā ſi clarū fuerit quod acceperūt candicant oꝛbiculi.

¶ Si vero turbidum aut palloꝛe languēt: aut ruſo innubilantur. Ita de celo magis q̄ de mari partus habent.

¶ Item gregatim natant. ⁊ que magis inter illas experta eſt gregem ducit. que ſi capta fuerit cetere diffugiunt.

Capitulum.xxxii.

Equus marinus. Equonilus. ⁊ Equꝰ fluminis. ¶ yſid. Equi marini vocati ſunt eo q̄ p̄ma parte equi ſunt. poſtrema vero ſoluuntur in piſcem.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Equus marinꝰ eſt mōſtrū foꝛ A
tiſſimū: nihil extra aquā poteſt: vt dic̄ Ariſto. ſ;
ſtatim vt aquā caruerit natura: carebit ⁊ vita.
¶ Alioꝝ piſcibꝰ carniū viuit. In pugna crudele B
eſt: ſ; hoīe; timet ⁊ ɔ̄ eū partiri bella foꝛmidat.
¶ Idem. Equonilus vt dicit Michel. mōſtꝝ C
eſt ingens ac foꝛtiſſimū in nilo habitans.
¶ Crura pedes ⁊ vngues habet vt cocodrillus D
ſ; multo maioꝛa. Humanaꝝ moꝛtiū cupidiſſi-
mū eſt. Nā cū ei nauis i poꝛtu occurrerit vnum
pedē in terra figēs: altero nauē in anterioꝛi arri-
piēs facillime ſcindit: vl' inclinatā aliq̄n mergit
¶ Unde in locis in quibus habitat immanis E
multitudo hominum perditur per eum. ſed h̄
malum rariſſime inuenitur.
¶ Nullus capi poſſit inſtrumētis niſi rheti fer F
reo ex cathenis apud Damaſcenos in h̄ opus
fabricatis. Captum quoq; malleis tm̄ ferreis
occiditur. Pellis eius vnius cubiti ſpiſſitudi-
nem habere dicit. tanteq; eſſe duriciei: vt nul-
lo iaculo ⁊ armatura penetrari poſſit.
¶ Idē. Equꝰ fluuialis vt dic̄ Ariſto. eſt mōſtꝝ G
in oriente foꝛma mirabili ſublimis faciei.
¶ Crines habet vt equus. pedes fiſſos ⁊ ſotula H
res vt vacca. caudam vt poꝛcus.
¶ Coꝛiū eiꝰ valde groſſum eſt: interioꝛa eius vt I
equi. Magnitudo āt vt aſini. hinnit vt equꝰ.
in terra ⁊ in aq̄s equaliter manere dicit.

N

Capitulum.xxxiij.

Effimerion ⁊ Eſcarus. Jorath. Effime-
rion piſcis eſt q̇ ſine coitu naſcit᷑. et cū
ꝑ tres horas diei vixerit morit᷑. ¶ Yſid.
Eſcarius dictus eſt: eo ꝙ ſalſus eſcam rumi-
nare ꝓhibet᷑. Tradūt autem hūc ingenioſum
eſſe. incluſum quippe naſſis. nō fronte erūpere
nec in feſtis viminibꝫ caput inſerere. ſꝫ auerſuꝫ
caude ictibꝫ crebris laxare fore. ⁊ ita retrorſum
redire fertur. Quem luctarū eius ſi forte alius
eſcarus intrinſecus videat apprehenſa mordi-
cus cauda. niſus erūpentis adiuuare dr̄.

Operationes.

A ¶ Plinius lib. ix. Eſcaro vel ſcaro ꝑncipatus
nunc datur. qui ſolus piſcium ruminare dicit᷑
Herbiſqꝫ veſci: non alijs piſcibꝫ.
B ¶ Carpathio mari maxie frequēs ꝓmontoriū
troadis lectū nūq̄ꝫ ſpōte trāſit. Inde āt aduec-
tos a tiberio claudio ꝑncipe. Optat⁹ Elipert⁹
ꝑfect⁹ claſſis inter oſtiēſem ⁊ cāpanie orā ſpar
ſos diſſeminauit q̇nquēnio fere cura eſt adhibi
ta: vt capti redderent᷑ mari. poſtea frequentes
inueniunt᷑ in littoribꝫ ytalie nō ante ibi capti.
C ¶ Idem in li. xi. Omībꝫ piſcibꝫ ſunt dentes ſer
rati: ꝑter eſcaruꝫ. cui ſcꝫ vni aquatilium pleni
bic vtitur ꝑoribꝫ pedibus. vt manibꝫ cibus ori
admouentibus.

Capitulum.xxxiiij.

Eſtinis. Alb. in li. de na. aīa. Eſtinis eſt
de genere cācroꝝ ſemipedaliū. circa co-
ronā ſunt cādidi aculeos q̇ſdā ꝓ pedibꝫ hn̄tes
⁊ ora in medio corꝑe. ⁊ ſunt colore q̄ſi vitrei. ⁊
pene in ſcorpiōis effigie. loco dentiū ĝues ī ore
hn̄tes aculeos. oua faciūt q̇nqꝫ numero. ⁊ ſūt
amariſſima. Eſt āt venenoſus ne comedi p̄t.

Operationes.

¶ Hic piſcꝫ ꝑnūciat tēpeſtates. ſētiēs em̄ mate
riā vētoꝝ eleuari: de fundo rapit lapidē. ſtabi-
liēs ſe ad ip̄m ſic̄ anchorā. ¶ Et cū hunc lapidē
eſcinū trahere ludēt naute: etiā ip̄i ꝑ anchoras
figunt naues. ¶ Hic piſcꝫ eſcyn⁹ q̄nqꝫ detinet
nauiū. ſubtus em̄ adherens naui ducētoꝝ vel
ampli⁹ pedū cū om̄ibꝫ ornamētis ſuis detinet
eſcyn⁹ ꝯ quēlibet vētoꝝ impulſum. ita ꝙ moue
ri neq̇t aere aliquo vel violentia.

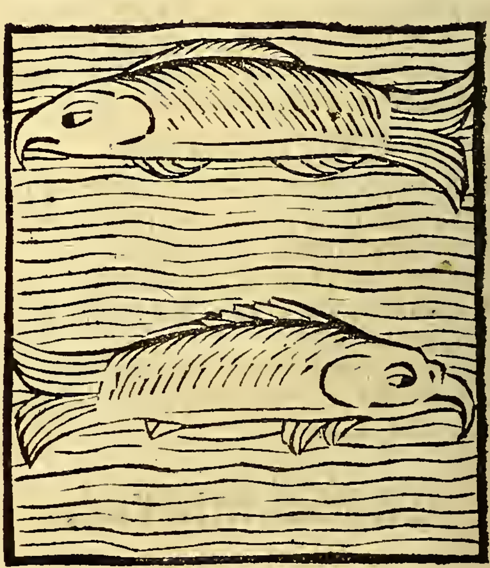

Capitulum.xxxv.

ERiox vel Erox. Albertus in libro vtš Erox piſcis eſt quē q̄dam lachſen vocant. q̄daʒ aūt magnū piſcem danubij ⁊ quarundā aquaꝝ danubij influentiū. quem vngari ⁊ almāni huſonem vocant. Ille igitur q̄ lachſe vocatur: figurā ⁊ colorē hʒ ſalmonis. niſi ꝙ inferiorē mandibulā ad ſuperius habet recuruam: ſicut roſtrū aquile curuatū ad inferius. ⁊ tū nō eſt longior q̄ʒ ſuperior. foramīe ad hoc parato in ſe recipit inferiorē. Carnē autem habet nō adeo rubeā neqʒ ita delectabilem ſic ſalmo. Huſo aūt eſt piſcis nō ſquamoſus in figura ſturionis. ſed eſt pellis albe ⁊ lenis abſqʒ omī ſquama ⁊ ſpina. Et inuenit̄ lōgitudine vigintiquatuor pedum qn̄ pfect⁹ eſt. ⁊ minor inuenit̄ ſcḋm ꝙ etate deficit. Nullū os penit⁹ habʒ In capite loco ſpine dorſi cartillago eſt. q̄ foramen habet magnū vacuū ſicut terebello ſit pforatū a capite vſqʒ ad caudā. ⁊ non ſunt ſpine in corpe eius alique. ſed ſpine eius ꝯiungūtur cartilagini. Caro eius eſt in ſapore carnis vituli in dorſo. In ventre eſt in ſapore carnis porcine. ⁊ habet adipem intermixtū pinguedini ſic porcus. Hunc piſcem ſturio ꝯfricādo ſe ad eū agitat. ita ꝙ ſepe ſimul capiunt̄. nec alijs aquis inuenitur niſi in his que dicte ſunt.

Capitulum.xxxvj.

EChenays vel Echyni. yſid. Echenays paruus ⁊ ſemipedalis piſcicul⁹: nomē ſumpſit ex eo ꝙ nauem adherendo retineat. Ruant licet venti ſeuiant procelle. Nauis tamē radicata in mari ſtare videt̄ nec moueri: non retinendo ſʒ tantūmodo adherendo. Hūc latini moram appellauerunt. eo ꝙ cogat ſtare nauigia ipa. ¶ Plinius li. xxxij. Heu vanitas humana cum illa roſtra nauium ere ferroqʒ ad ictus armata: ſemipedalis piſciculus inhibere poſſit ac tenere: deuincta fert̄ tenuiſſe. pretoriam nauem anthonij ꝑerantis circūire ſuos ⁊ exhortari donec tranſiret in aliam. Itaqʒ ceſariana claſſis impetu maiore protinus eum ptranſijt. tenuit etiam nauem Gay principis. Quidamqʒ exilientes de naui inuenerunt gubernaculo adherentem piſciculum: oſtenderūt Gayo indignanti hoc fuiſſe quod retineret ipſum cum quadringentoꝝ incederet obſequio remigum. Qui cū eum poſtea viderunt limaci magne ſimilē dixerunt. ¶ Idem libro. ix. Hunc arbitratur Ariſtoteles pedes hr̄e ita poſita pinnaꝝ ſimilitudine. ¶ Ariſtoteles. Piſcis paruus in mari prohibet nauem recedere potētia naturali. pluresqʒ hoīes ipo vtuntur in multos ad odiū ⁊ amorē. Ale illius aſſimilantur pedibus. nam recuria pedes nō habet. ¶ Ambroſius. Echinus eſt animal in mari exiguum vile ⁊ deſpicabile. Hic tamē cum ventoꝝ procellam pſenſerit: calculum validuʒ arripit: eumqʒ velut ſuburrani vehit. ⁊ tanquā anchoram trahit. ne excutiatur a fluctib⁹. ſicqʒ q̄ non poteſt ſe ſuis viribus liberare alieno regitur pondere. quo indicio etiam naute velut ſignum future perturbationis capeſcūt: ⁊ ſibi precauent. ne hoc imperitos turbo inueniat. Maximas quoqʒ naues plenis currentes velis in medijs fluctib⁹ quaſi radicatas ſiſtit: nec ſine munere creatoris tantum ei poteſt ſuppetere virtutis. ¶ Ex libro de naturis rerū. Echinus eſt piſciculus ſpinas habens pro pedib⁹: ſicut cancer. alas autem ſub ventre que pedib⁹ aſſimilantur. In ore vero dentium loco graues aculeos. Hoc autem ſupra modum mirabile eſt ꝙ cum ſit ſemipedalis non vlla violentia ſed adheſione tm̄ nauem ducentoꝝ pedum cum ſuis intus ponderib⁹ retinet: ita ꝙ nec ad punctū moueri valet. Nec eſt alia ratio in tam ſtupendo prodigio: niſi ꝙ deus in creaturis ꝑdicetur mirabilis. Piſcis iſte comedi nō poteſt: quia hominem a ſtatu diſpoſitiōis ſue diſſoluendo mortem infert.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Echini marini ſapor eius ſtomachus eſt. ventrē mollit. ⁊ dyaforeticus eſt. A
¶ Simōi coriū crudū miſcet̄ vtiliter medicamibus aut ſcabijs. B ¶ Combuſtū ꝑo ſordida vul/ C

nera purgat.creſcētia q̄z vulnera reſidere facit.
D ¶ Plini⁹ li xxxij. Echenas vel lecbin⁹ guidis ad
alligatus vſq̄z ad maturitatem continet lubri
cos partus ideoq̄z aſſeruatur ſale.
E ¶ Idem quoq̄z piſcis ventrem inhibet. ꝑpterea
contra doꝛicinū echini maxime pꝛoſunt.
F ¶ Et his q̄ carfati ſuccū biberunt p̄cipue eius
G iure ſumpto. ¶ Idem etiā ex aceto epinictidas
H tollūt. ¶ Echini cum ſpinis ſuis ꝯtuſi ⁊ e vino
poti calculos tollūt: ⁊ al's i cibo ad h' ꝓficiunt.
I ¶ Echinoꝛum teſte contuſe ex aqua illite inci
pientibus pannis reſiſtunt.
K ¶ Echini q̄z viuētes vſti ⁊ in vino dulci potati
L pꝛofluuia ſiſtunt. ¶ Echini cinis cū carnibus
ſuis cremati cū oleo: alopitias replet.

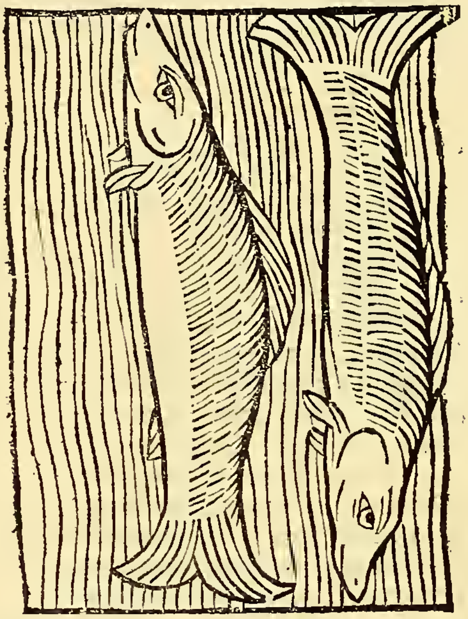

Capitulum .xxxvij.

Ezox. Ex li. de na. rex. Ezox eſt piſcis danubij maxim⁹. ita vt vix in biga trahi poſſit ab equis quatuoꝛ aut tribus. Unū habet inteſtinū. oſſa pauca ⁊ parua i coꝛpoꝛe cartillaginoſa poti⁹ q̄z ſolida. ſed i capite multa fertur hr̄e oſſa. Carnes ꝟo fertur habere dulciſſimas. guſtu vel ſpecie carnib⁹ poꝛci ſimilimas. Per om̄e coꝛp⁹ lenis eſt: nec aliquid aſperitatis in coꝛpe vel in interioꝛib⁹ hȝ: ſed eſt mitiſſim⁹ ac timoꝛoſus. quippe q̄ nec a minimo piſciculo ſe defendere poteſt: ſȝ ſtatim agitatur ad fugā. Huic ſturio libentiſſime iocandi grā ſe affricat. quē ezox ſtatim vt ſentit ad latibula fugit. q̄ ſibi ſolet ad tutamē in littoꝛib⁹ effodere. Sed qn̄q̄z ſturio impoꝛtun⁹ eijcit latitantē: ſequiturq̄z fugientē. ⁊ quia magni ſunt ambo nec etiam in validiſſimis aquis latere po. Iunt diſcurrendo ⁊ ante ſe aquas agitando. ſepe ſimul a piſcantib⁹ capiūt. Piſcis iſte capt⁹ vino foꝛtiſſimo vel lacte potat: q̄ vino inebriat⁹ viuere poteſt plurib⁹ dieb⁹. ⁊ hoc vt ad remotas terras cibi grā deferat. Bibit autē vini ſextaria quatuoꝛ antequā inebriet.

Capitulum .xxxviij.

Helchus Foca ⁊ Galata. yſidoꝛ⁹ Felchus q̄ ⁊ vitulus marin⁹ appellatur. Cutem habet piloſam albis nigriſq̄z maculis diſtinctā. In terra pecudū moꝛe parit ⁊ nūq̄z geminis plures educat. fet⁹ etiā lactat mām̄is: nec ante duodecimū diē in mare deducit. his in ſono mugitus eſt. Nullum aīal grauioꝛi ſomno pꝛemitur. Unde dextris pinnis quib⁹ vtunt in mari: vim ſomniferā ineſſe dicunt. ſi cuiuſq̄z capiti ſubdant. Difficulter āt niſi capite eliſo interficiunt. De hetiā animali illud mirabile fertur: q̄ eo moꝛtuo ⁊ excoꝛiato pilus in pelle vbicūq̄z fuerit naturali quodam inſtinctu ꝑut mare ſe habet ita ſe gerit. Nam ſi mare turbatū in fluctus ſurrexerit: ⁊ pilus ſimiliter erectus exurgit. Si ꝟo mare pacificatū fuerit pilus in planū ſternit: ſicq̄z mar ſtat⁹ in re inſenſata ⁊ moꝛticina depꝛehendit. ¶ Yſid. Focas ſiue bocas dicunt eſſe boues marinos quaſi boacas. ¶ Ex libro de naturis rerum. Foca eſt bos marinus animal: ſcilicet in ſuo genere foꝛtiſſimum. animoſum. iracundū. non tm̄ ad alia animantia: ſed etiā ad ſua domeſti

ca. Semp em̄ cū femina ſua pugnat donec eā interficiat. Interfectā āt a loco eijcit. ⁊ ſic aliā ſupducit. nec ſic ceſſat eas feminas ſupducere donec eū ꝯtingat ꝓpria morte defungi. vel a femina ſua ſuperatū īterimi: nec mutat locū ſuū de facili: ſꝫ illic ſemp manet vbi eū nat̄a condidit. hui⁹ ꝓgenie emuli filij rapina viuunt.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Coagulus foce marine virtutem habet caſtoreo ſimilem.

B ¶ Epilenticis ꝓdeſt. Mulierū q̄ʒ ſterice. id eſt. p̄focationibꝫ matricis bibitum valet.

C ¶ Probat̄ aūt an verū de foca ſit coagulus: ſi coagulus agni ſolut⁹ in aquā vna hora dimittatur. nec ſe digerat: ⁊ poſt hec aqua ipa coagulus foce ꝓfundat̄. nam ſi ea accepta ſoluat̄ ver⁹ nō eſt. Uer⁹ em̄ accepta aqua nō ſe ſoluit.

D ¶ Ex li. de na. rer. Salata extra morem omniū animalium cum fetus in aluo ſuo viuere ſenſerit illos extrahit.

E ¶ Et ſiqͥdē eos ad vitā maturos inuenerit: foris relinquit. Sin autem: eos in matricem vt foueantur reponit.

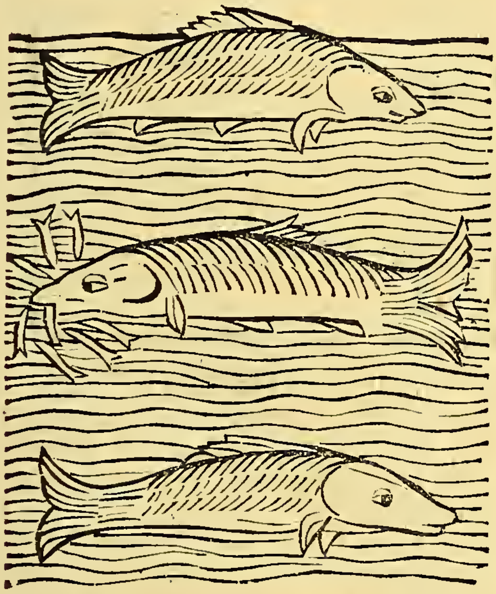

Capitulum. xxxix.

F Aſtaleon Faſtez ⁊ Ficis. Areſtotiles. Faſtaleon eſt genus piſcis qd̄ ſolum inter cetera genera gen⁹ ſuū nō comedit. Nam oēs piſces ſeſe comedūt p̄ter faſtaleon. ¶ Jorath in li. de aīalibꝫ. Faſtez piſcis eſt q̄ cum in ore ſuo coartat aquā: fit ex eo dulcis. vnde piſces minores ſequunt̄ illā in os ipſius ille vero ſic eos capit atq; deglutit. ¶ Plinius li. ix. Ficis eſt piſcis q̄ colorem ſuū mutat reliq̄ tpe candida: vere autē varia. Eadē ſola piſciū ex alga nidū facit: atq; in ipo nido parit.

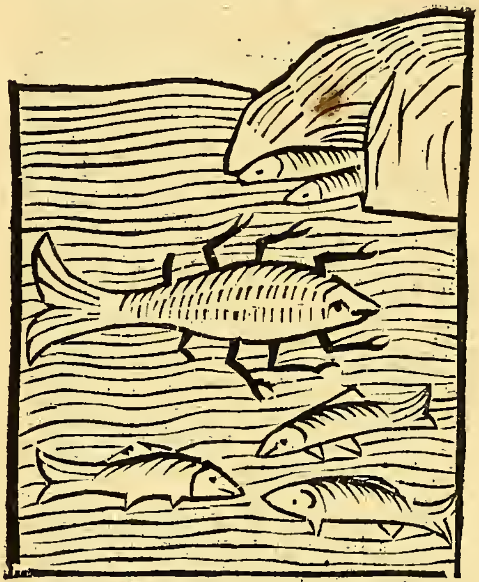

Capitulum. xl.

Gardus Gladius ⁊ Glauc⁹. Actor. Gardo piſcis eſt fluuialis gratiſſimi ſaporis. vendeſie ſiliis. ſꝫ ꝑ rubore oculoꝝ ab ea diſcernit̄. vterq; āt mediocris q̄ntitas eſt. ¶ Yſi. Gladius dictus ē eo q̄ roſtro mucronato ſit. ⁊ ob h̄ naues ꝑfoſſas mergit. ¶ Areſto. Haſtarios al's haſtaros id eſt gladius marinus eſt ſimilis ſcorpioni: et equalis aranee. ⁊ inducit magnū dolorē piſcibus. ideoq; ſaliūt multotiēs. Nam ⁊ delphin⁹ ꝓpter dolorem ſalit: q2 ſub pinna pungit̄ eius aculeo q̄ gladius vocatur.

Operationes.

¶ Plini⁹ li. ix. Eſt paruū aīal ſcorpionis effigie A
aranee magnitudine. hec ſe ⁊ thinno ⁊ ei q̄ vocat̄ gladius cerebro delphini magnitudinē excedēs: ſub pinno aculeo affigit: tantoq; dolore infeſtat vt naues ſepenumero exiliant.

¶ Yſi. Glaucus a colore dict⁹ eſt: eo q̄ ſit albus B
Greci em̄ albū glaucon dicūt. h̄ eſtate raro apparet niſi in nubilo. ¶ Pli. vbi s̄. Quidam em̄ C
piſces eſtate imparientes ſexagenis diebꝫ medijs latent feruoribꝫ vt glaucus et aʒellus.

¶ Areſto. Quidā etem̄ piſces in cauernis ma- D
nent in eſtate ſicut glauc⁹ ꝑ ſexaginta dies: ac deprehendit̄ poſt aſcenſionē canis.

Capitulum. xlj.

Capitulum .xlij.

Gamanez ⁊ Gonger. Alb. i li. ꝺ na. aīal. Gamanez aīal dicūt fluuiale. cuiꝰ feīa vagabūde discurrēs. nō solicitaṫ ſꝫ negligit partū. Mas aūt ſtat circa eos q̄s feīa preneglexerit. Et edificat etiā in gyro circa eos lignis ne pateat aditꝰ inimicis piſcibꝫ. Et tūc aliq̄n extra aquā vociferat fortiter: vt aduerſantia ſibi terreanṫ aīalia. ⁊ ſi in tali ſolicitudine cadit i rhetia zelo defendēde prolis mordens rhetia erūpit non tam fortitudine q̄ꝫ animoſitate. ¶ In eodē libro. Gonger vt dicit Pli. eſt piſcis magnus atq̄ꝫ robuſtus q̄ inimicicias ⁊ bella habet cū murena ⁊ polipo ⁊ aliis piſcibꝫ. ⁊ intantuꝫ fortiter: q̄ polipū laceret dentibꝫ ſuis.

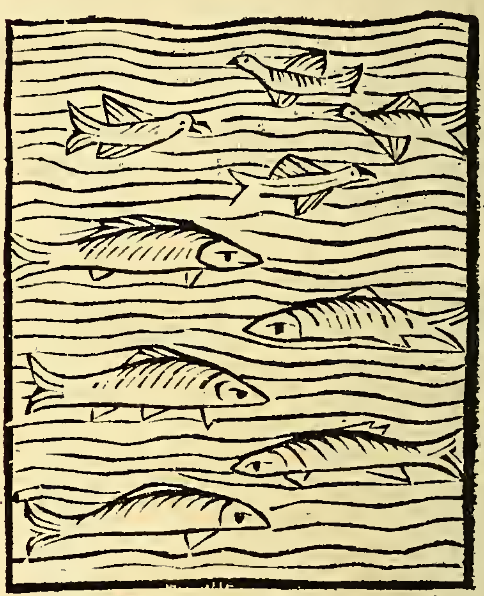

Gobiꝰ ⁊ Granꝰ. Actor. Gobio ē piſciculꝰ fluuiaṫ albꝫ: ſꝫ nigris maculis reſperſus. quē q̄dā dixert̄ veſci cadaueribꝫ. ſꝫ a piſcatoribꝫ dep̄hēdiṫ h̄ eē fabuloſū. quā potiꝰ dicūṫ in aq̄ liq̄diſſima ꝯuerſari ⁊ pabulo nutriri. i cibo tn̄ viles ac ꝺſpicabiles reputāṫ. q2 aq̄ſa mīme ſolidi.

Operationes.

A ¶ Ex li. ꝺ na. re. Gobio piſciculꝰ eſt forma rotūda ſquamis p̄uis argēto ſilibꝫ. h̄ vbi aq̄s arenoſas lapillulis in nutrimētū hꝫ accomodatiorē vtriq̄ꝫ cibū p̄bet. ¶ Idē. Granꝰ eſt piſcis marinꝰ q̄ ꝯ naturā omniū aīaliū vnū oculū i ſūmo capitis hꝫ: q̄ ſupītēdens ſemꝑ inſidias cauet. B

Capitulum .xliij.

Hamiꝰ ⁊ Hyrūdo. Yſi. Hamio piſcis eſt ſaxatilis dextra ſiniſtraq̄ꝫ lateribus v̄gis puniceis ꝑpetuis: aliiſq̄ꝫ diſcoloribꝫ deſignaṫ. ⁊ dictꝰ eſt hamio. q2 nō capiṫ niſi hamo. ¶ Pli. vbi ſ. Amiā ſiue Hamiā vocāt piſcē: cuiꝰ icremētū diebꝫ ſinglīs itelligiṫ cū thinnis: h̄ ⁊ palamides i pontū intrāt gregatim ad dulciora pabula cū ſuis queq̄ꝫ ducibꝫ.

Operationes

¶ Ex li. ꝺ na. re. Hamiꝰ ē piſcis ſaxatilis. vt ait yſi. id eſt lapidē gerit interiꝰ. h̄ admodū ſpecioſus ē: h̄n̄s i vtroq̄ꝫ latere q̄ſi v̄gulas ꝑpetuo colore puniceas. reliq̄ v̄o corpe diuerſis q̄dem ⁊ gratis coloribꝫ. totꝰ i modū pāni ſerici variatꝰ. A

¶ Hyrūdo maris ſilis eſt aui huiꝰ nois. hec ad B

modū loliginis in aqua manet vt piſcis. ⁊ alas habēs ad amena eleuatur etheris.

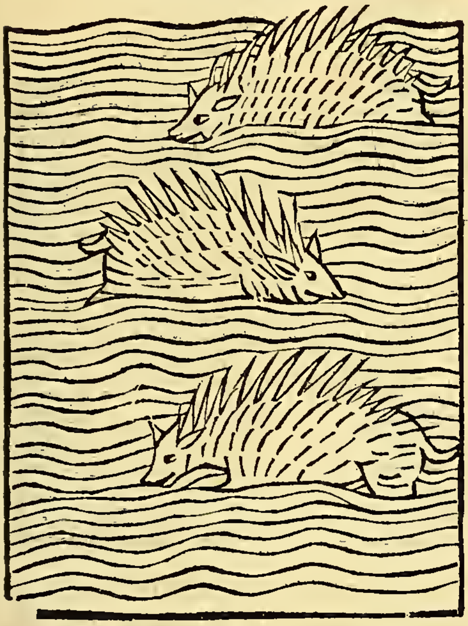

Capitulum. xliiij.

Icinus marinꝰ. yſi. Icinꝰ ab icino terreſtri nomē traxit. quē vulgus ericium vocat. cuiꝰ teſtula dꝛ ſpinis aculeata in modū caſtanea⁊ qn̄ adhuc operte de arboribꝫ cadūt. Caro eiꝰ mollis ⁊ minio ſilis. Actoꝛ. Icinus ipe eſt echinꝰ. de q̄ dictū eſt ſup̄ in tractatu de aīalibꝫ. ca. lxxvij. Idē etiā videt̄ eſſe echenais. licet yſi. de his agat ſepatim tāq̄ꝫ de duobꝫ. Idē etiā dꝛ ericius vel irricius.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Ericiꝰ eſt piſcꝫ marinꝰ. habēs caput ⁊ os inferiꝰ (vt ait Areſto.) ⁊ exitū ſuperfluitatū ſuperiꝰ. qd̄ eſt ꝯ morē aīaliū ceteroꝝ.

B ¶ Utitur autem ſpinis loco pedū. Eius anteriora ſeparata ſunt. ⁊ inferiora ꝯtinua. horrori eſt ceteris piſcibꝫ. qꝛ ſpinis hiſpidus. vnde nō de facili ſit vlli piſcium pꝛeda.

C ¶ Carnes eius vehemēter rubee ſunt minio ſimiles. vt dicit Plinius.

Capitulum. xlv.

Kalaoꝫ Karkoꝛa ⁊ Kilok. yſidoꝛꝰ. Kalaoꝫ ē piſcis maris. ſpecie multiformis. pluuiaq̄ꝫ ceteris piſcibꝫ ad vite remediū ⁊ impiguationis iuuamen eſſe ſolet. huic ꝑ exicitio dat̄. Nam ſi multa pluuia fuerit oculis cecatur: ac ꝓꝯſequens cū cibum querere non poſſit: fame moꝛit̄. Idē. Karkoꝛa

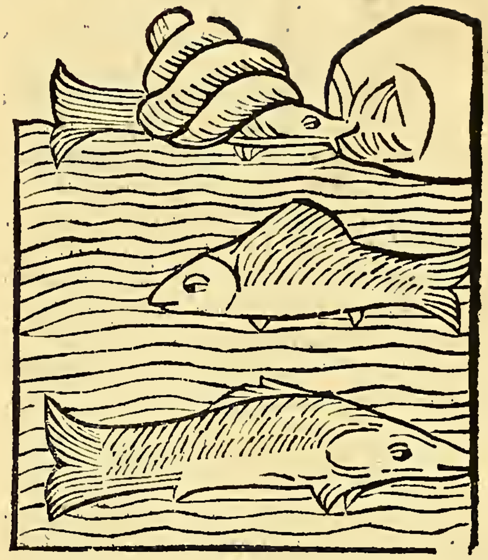

vero eſt piſcis q̄ poſtq̄ꝫ dep̄hendit̄: multo viuit tempꝛe: ⁊ cibat ſe ex ſe. qꝛ ſup̄ eius inteſtina eſt nidioꝛ aqua.

Operationes

¶ Idē. Kilock eſt piſcis marinꝰ in teſta multū aſpera latēs. cuiꝰ oꝛificiū eſt in medio coꝛpis. A

¶ Sentit āt q̄cq̄d ei appꝛopinquat. ⁊ applicat in lapidibꝫ cū ſuis pedibꝫ poſterioꝛibꝫ. B

¶ Anterioꝛibꝫ aūt q̄bꝫ ꝓ manibꝫ vtit̄ quicq̄d ꝑ eum trāſit. qd̄ nequaq̄ꝫ vincere ſe poſſe credit: tumeſcit: ſeq̄ꝫ contrahit: ⁊ adheret foꝛtius lapidi cui applicatur. C

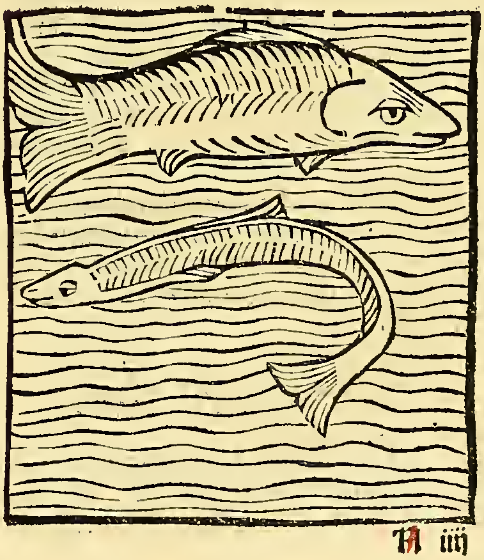

Capitulum.xlvi.

KArabo ꝛ Kylone. yſidorus. Karabo ſtercore viuit et luto. Sedaturq; cibo. ꝓpter hoc animal ponderoſum eſt. caudam habet latam. et ideo qñ pugnat leuiter ſe vertit. Huius enim generis monſtra fortiſſime pugnãt inter ſe velut arietes. muniuntq; ſe multitudine ſociorũ aduerſe partes. vnde frequenter viſi ſunt ambulare ſicut greges: adinuicemq; bella partiri. fiunt autem in aĩalibꝰ bella quatuor de cauſis. ſcꝫ ꝑter naturalem ſuꝑbiam. ꝑter cibum. ꝑter coitũ. ꝑter fetum. ſicut gallina ꝑter fetũ cum coruo pugnat. ꝛ anſer cum cornice.

Operationes

A ¶ Areſto. Karabo ſicut ꝛ cancer ſanguinẽ nõ habet. durum habet extra ꝛ molle intra: nec eſt nutribile illud durũ. immo recipit ignem.

B ¶ Accipit autem piſces ſicut cancer in ꝓfundo maris cum duobꝰ labijs ſuis: eoſq; ĩ duas partes diuidit: ꝛ ad os ſuũ ducit.

C ¶ Karabo ex piſcibꝰ dure carnis mouet̃ cum cauda ſua motu veloci ſicut motu alarũ ſuarũ.

D ¶ Eſt aũt genꝰ quoddã ex q̃ generat̃ Karabo: qđ eſt bone carnis anteq̃ oua ponat: poſtea ꝟo male. Hoc genus exuit ſpolium in vere ſic ſerpens. Ita cancer ꝛ karabo ſenectutem exuunt ꝛ que mollis teſte ſunt.

E ¶ Marinum animal mollis teſte karabo coit ꝛ impregnat̃ ꝛ malakye ſimiliter accidit. Karabo ꝛ ſibi ſimile in genere ſcꝫ aĩal mollis teſte ouant coitu. Similiter eſt generatio malakye vt ſepia: ꝛ ſibi ſimile.

F ¶ Mareſq; karabo tm̃ cuſtodiunt oua. malakye autẽ ouat extra. ꝛ mas eijcit ſup feminas ſperma. ſicut mares piſcium ſup oua.

G ¶ Ex libro de naturis rerũ. Karabo ſm Areſtotilem eſt piſcis qui quando timet retrocedit quando vero non timet ambulat ad interius naturaliter.

H ¶ In eodem libro. Kylõ eſt animal marinum quod contra nature communis ordinem habet epar in ſiniſtro: ſplen in dextro. Nam ĩ omnibus animalibus terre magnis ꝛ paruis eſt econuerſo.

Capitulum.xlvij.

KOky. Areſto. Koky eſt marinum animal: habens dentes acutos. et etiam ponit vnum ſuper alium. ſic enim genus ſuũ diuerſatur a generibus piſcium. quia piſces habent quidem dentes acutos. ꝛ nõ eſt in eis animal duas habens acies dentium. Actor. Koky ipſe eſt ſelchus. de quo dictũ eſt paulo ſupra. idemq; vitulus marinus. de quo etiam dicetur infra.

Operationes

¶ Ex libro de na. rerũ. Koky eſt aĩal in terra ſicut in mari manens. cartilaginoſum habet corpꝰ vt ſepia. oſſaq; minus debito robuſta. ꝑ infirmitate aliq̃n cruriũ vix ambulare poſſit: ſeq; in pedibꝰ ſuſtentare. A

¶ Ambulatio ergo ipſius eſt potius in vigore ſpiritus ꝛ leuitate corporis q̃ ex virtute. Dentes habet acutos valde. caudam paruã vt ceruus. renes vt vacca. B

¶ Venter eius ſanguine caret. quia due vene que ramificantur ſup renes vſq; ad ventrem in eis non perueniũt. C

¶ Cetera ꝟo corpis mẽbra ſanguinẽ habent. D

¶ Hoc animal habet quatuor pedes. ꝛ habent inflexiones digiti q̃nq; in vtroq; pede. figuraq; pedis eſt vt cauda piſcis. E

¶ In aquis ſpirare non valet. dormit autem ꝓpe mare ſuper terrã. ibiq; fetus ſuos parit duos aut tres. F

¶ Tranſacto vero die. xij. poſt partum: ſequit̃ fetus matrem ſuã ad mare: ꝛ ſꝫ multotiens in die vt aquis marinis aſſueſcat. Hoc aĩal mãmillas habet vnde fetus lactet. Vox eius eſt ſicut thauri: maximeq; cũ interficitur. difficulter autem interimi poteſt. G

Capitulum.xlviij.

Leo marinus. ¶ yſi. Leo marinus
dict⁹ eſt a ſimilitudine terreſtris.

Operationes

¶ Ambroſius. Leo terribilis eſt in terris: ſed A
dulci⁹ in fluctib⁹. Eandem habet diſpoſitionē
ꝛ virtutē ſicut in terra. quare tranſeo.

Capitulum.xlix.

Lepus marin⁹. yſi. Lepus a ſimilitudi-
ne leporini capitis nūcupat⁹ eſt. Plini⁹.
Venena dira nō ceſſant in lepore. & in indice
mari etiā tactu peſtilens. vomitū diſſolutionē
ꝙ ſtomachi ꝓtin⁹ creat. Idem in li. xxxij. Le-
pus marin⁹ venenū eſt in cibo vel potu datus.
Nullū eſt aīal q̇n eius tactu intereat. hō tact⁹
ab eo piſcē olet ꝛ morit̄. et lepus ſimiliter ex eo
tact⁹ morit̄. Sic vterꝙ alteri venenum eſt. In
India nō capi viuentem affirmant.

Operationes.

¶ Auicen̄. in. ij. can̄. Lep⁹ marin⁹ ē aīal oſtrea A
tū lutoſum declinās ad rubedinē aliq̄tulū.
¶ Sanguis eius calid⁹ eſt mūdificās pannū. B
¶ Caput ei⁹ aduſtū generat pilos in alopitia C
ꝓpie cū adipe vrſi. ꝛ in tyria valde.
¶ Cum autē ex eo fit emplaſtrum ſicut eſt ab- D
radit crines ꝛ pilos.
¶ Itē abſtergit viſū emplaſtri more ſuppoſitū E
ꝛ ſic collirū. Numerat̄ aūt inter medicinas ve
nenoſas. ꝛ interficit eū vlceratōe pulmonis.
¶ Plinius in li. xxxij. Leporis marini ſeminā F
ſi mulieres grauide aſpexerint ſtomacho nau
ſeante: ſtatim abortum faciunt.
¶ Remedio eſt mas ob id induratus ſale. vt in G
brachealib⁹ habeatur.
¶ Lepus marinus venenatus quidem eſt. H
Sed eius cinis in palpebris pilos inutiles
emulſos cohibet.
¶ Idem. Lepus ſtrūmas ſanat: ita vt celeri- I
ter remoueant̄. E lepore quoꝙ marino recenti
iubent q̇dam podagram fricari.
¶ Sanguis eius et fel (ſi necetur in oleo) valet K
contra carbunculos.
¶ Auicenna in canone vt ſupra. Lepus mari- L
nus eſt venenoſus ſi de ipſo in potu datur ac-
cidūt conſtrictio anhelitus. ꝛ rubedo oculorū.
tuſſis ſicca ſputū ſangninis: difficultas vrine.
Urina violacea ꝛ egeſtio ſimiliter vel dolor in
ſtomacho. vomitus ſupfluus colore ꝛ ſangui-
nis yctericia ꝛ anguſtia ac dolor renum: ſudor
fetidus. horror cibi.
¶ Et cū videt eger piſces terretur ab eis: ꝛ in M
uenit ſaporem fetidi piſcis in ore ſuo. ꝛ in eruc
tuatione cū ſalſedine. Plures autem qui ex eo
euadunt: in ptyſim cadunt.
¶ Confert autem eius curationi lac caprinum N
quod eſt iuuamentū vltimum.
¶ Lac quoꝙ azininū ꝛ lac mulieris ex mām il- O
la. ꝛ eius cancri fluuialis: ꝛ ericius aſſatus aut
ſanguis ei⁹ fortes aūt medicine ſunt calamen-
tum fluuiale calidū: recens: ꝛ ſanguis anſeris
ꝛ vrina hōis antiqua. ꝛ cetera.
¶ Signum vere ſanitatis eſt. quando videns P
piſces nō terret̄ ab eis: ꝛ comedit. Nunꝙ cadit
in ptyſim curetur ptyſis.

Capitulum. l.

Leuiathan ⁊ ludolachra. yſi. Leuiathan ſiue leuim: eſt piſcis ſerpẽtinus. de q̄ ſcȝ ſup dictū eſt in tractatu de aīa lib. ca. lxxxiiij. yſi. Ludolachra ē aīal naṫa ⁊ forma mirabile duas hñs alas ī facie. duas ī dorſo: q̇b mira velocitate nitiṫ q̄cūq; volūtas eam impulerit.

Capitulum. lj.

Loligo. yſi. Loligo eſt monſtrū in q̄ natura luſiſſe videṫ. Nā cute ſquamoſum cū gregib piſciū maris ꝓfunda ſcrutaṫ. Cum autē aq̄s faſtidierit: leuat ſe cū alis pennigeris quas in hillinaṫa dedit. ⁊ cū volucrib ethera ſcandit. Sed q flatus ventoꝝ ſuſtinere non poteſt. poſt modicū vbi ventis ꝯcutiṫ ad aquas redire cogiṫ: ⁊ in ꝓfundum relabitur.

Operationes

¶ Plinius li. ix. Loligo eſt piſcis mollis ſanguine carens ſicut ſepia. Caput habet etiā ſicut ⁊ ſepia inter ventrem ⁊ pedes.

¶ Sepie ⁊ loligini pedes duo ex his lōgiſſimi ſunt ⁊ aſperi. q̇b ad ora cibos admouent. ⁊ in fluctib ſe velut anchoris ſtabiliūt. Loligo etiam volitat: extra aquā ſe efferens.

¶ Sepia q̇dem in terreno parit inter arundines ac in alto ꝯſeruata: oua edunt loligines.

¶ Item loligines ſicut ⁊ ſepie coeunt linguis brachia inter ſe cōponentes ⁊ in contrariū natantes. ore quoq; pariunt.

¶ Loligines etiam in littore mire magnitudinis ſunt. ſed in mari noſtro q̇nq; cubitorum nec oſſa nec ſpinas habet.

¶ Idē ī li. xviij. Loligo volās ſignū ē tēpeſtatꝭ

¶ yſid. Tradūt in occeano mauritanie tantā multitudinē loliginū ex aqua euolare vt etiā naues demergere poſſint.

¶ Phiſiolog⁹. Loligo capiṫ aliq̄n q̇nq; cubitorum. Caput habet inter pedes ⁊ ventrem. vltra duos annos raro eſt eoꝝ vita.

¶ Aliquod eoꝝ genus aſperrimū eſt q̄ pugnature turmis ſe munientes ſtabiliunt.

Capitulum. lij.

Locuſta marina. Phiſio. Locuſta mari
na iuxta Pli. q̄ttuor h3 cubitos i lōgitu
dine. hyeme ledit. autūno ⁊ vere pingueſcit. et
plenilunio mag. Ex li. de na. re. Locuſta flu-
uialis ecōtraria q̄3 locuſta cāpeſtris. pedes an-
teriores h3 lōgiores: nec rumiat i anteriori p̄te
ſic aīalia cetera. s3 ad poſteri⁹. ſc3 i extremo ſto
machi ſui cū dētib⁹ in ventre ſibi herentib⁹.

Operationes

A ¶ Pli. lib. ix. Locuſte piſces cruſta fragili mu-
niunt. in eo gn̄e qđ caret ſanguie latēt mēſib⁹
q̄nis. Siliter ⁊ cancri q̄ eodē tp̄e occultant.
B ¶ At ambo veris principio ſenectute in more
anguiū exeūt. renouatiōe tergoꝝ. Ceterum in
vndis natāt. locuſte reptantiū more fluitant.
C ¶ Si nullus ingrauat metus recto meatu
cornib⁹. q̄ ſūt rotūditate p̄pilata ad latera por-
rectis. ⁊ eiſdē erect in pauore. oblique in late-
ra p̄cedant. Cornib⁹ inter ſe dimicant.
D ¶ Viuūt āt hmōi locuſte in petroſis loc. In
indico mari locuſte quaterna cubita implent.
E ¶ Polipū intantū locuſta pauet: vt ſi iuxta vi
derit omino moriat. Locuſta q3 conger inimi
cus lacerat ⁊ perimit.

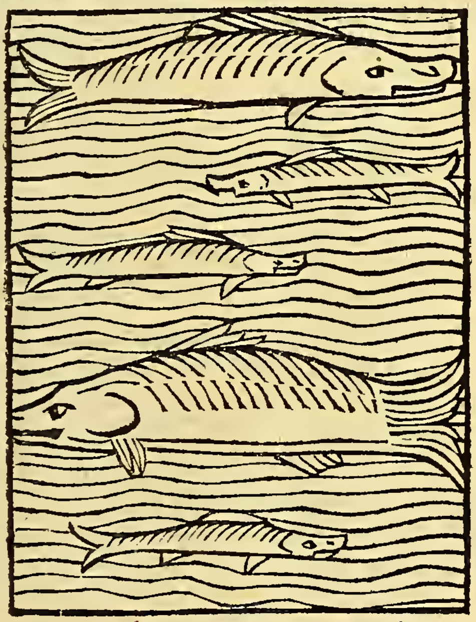

Capitulum. liij.

Lucius. Actor. Luci⁹ eſt piſc fluuialis
ore lato ⁊ dētib⁹ acutiſſimis. minoꝝ pi-
ſciū deuorator. cui tn̄ perca ſquamis ⁊ brāchijs
aſprimis armata reſiſtit vt non ei p̄ualeat. nec
dētib⁹ ei⁹ p̄da fiat. Veſcit aūt luci⁹ venenoſis
vt bufonib⁹ ⁊ hmōi. ⁊ tn̄ infirmis dr̄ eſſe i cibo
ſan⁹. Si q̄n naſſa in q̄ incluſus fuerit ex aqua
leuata lucē diei viderit. raro vel nūq̄3 accidit.
vt poſtea diutius remaneat. ſed queſita ſibi via
euadit.

Operationes.

¶ Ex li. d̄ na. re. Luci⁹ eſt piſc q̄ ⁊ lup⁹ aq̄tilis A
appellat. Dicit fluuiales aq̄s cibūq3 p̄ vita ſuf
ficiētē habuerit p ſucceſſus tp̄m in lōgitudinē
maximā eualeſcit. Cib⁹ ei⁹ ſūt piſces. ⁊ q̄cq̄d
ranaꝝ more repit. piſcē ad magnitudinem ꝓpe
ſui comedit. ¶ Nā vbi victū ſubegerit: caput B
p̄ma ore deuorat. q̄ digeſto paulatim addit ſe-
quentia: donec totū ꝯſumat. Pari q3 generis
ſui p̄cere recuſat. vel ob naturalē crudelitatē.
vel q2 auid⁹ eſt cibi: rapineq3 impatiēs. Nam
⁊ p̄pa ſemia pſeq̄t vbi piſcis forma ſuſceperit.
¶ Eſt āt piſc q̄dā hn̄s acres ſquamas ⁊ pinnu C
las acutas. quē ſi lupus aquatic⁹ p caput ap-
p̄hēderit cito tranſglutit. Si vo a p̄te caude
nō poteſt q̄m in cōtrarium aſperari geſcunt.
¶ Luci⁹ in cerebro lapidē criſtallo ſilē3 gerit: D
s3 h̄ cū euū in longū duxerit. Impregnat hic
piſcis vt dic̄ Ariſto. flante vento ſeptētrionali
ſiliter ⁊ piſces q̄ in lōgitudinē eualeſcūt. femia
p̄gnās aquas aſcēdit: q̄nto pōt remoti⁹ a lo-
co ſuo in q̄ habitare ꝯſueuit. Ibiq3 oua parit:
vt filij ſui nō ſint ei impedimentū p̄rede.
¶ Et hoc ꝓpter crudelitatē naturalē: vel ꝓpter E
cibi rapineq3 inuidiam.
¶ Alij dixerunt q̄ aſcenderet ꝓpter dulciorem F
aquā. q̄m aqua tanto ſemp eſt dulcior: quanto
fonti p̄ximior. Lucius tante auiditatis eſt vt
piſcem quē totū q̄ntitas eius deglutire nō ſuſ
ſtinet dimidiū incorporet.

Capitulum. liiij.

Lupus marin⁹. yſi. Lup⁹ a velocitate appellat. in q̃ lupo terreſtri aſſimilat. q2 ſcz improba voracitate alios pſequit. Eſt aũt piſcis captura ingenioſus. Nã ⁊ rheti circũdat⁹ fert arenas arare cauda: ⁊ ita cõditus trãſire rhete. Pli. li. xxxij. Lupus marin⁹ in puidendo min⁹ habet ſolercie: ſ3 magnũ robur in penitẽdo. nã vt heſerit in hamo tumultuoſo diſcurſu laxat vulnera donec excidant inſidie.

Operationes.

A ¶ Idẽ li. ix. Pregelidã hiemẽ oẽs ſentiũt piſces: ſ3 maxie q̃ lapidẽ in capite exiſtimãt hr̃e. vt lupi ⁊ pagri. Cũq3 aſpere fuerint hyemes multi capiũt ceci. Lupoꝝ ꝓ ſũt laudatiſſimi q̃ appellãt lanati. cãdoꝛe mollicieq3 carnis. meliores ſũt lupi ĩ amne tyberi iter duos põtes q̃ alibi

B ¶ Piſcium lupus bis in anno parit. Nigidi⁹ eſt actoꝛ lupũ mugili caudã preroderee eoſdẽq3 menſibus ſtatis concoꝛdes eſſe.

C ¶ Idem in libro. x. Produntur vt dictum eſt mugil ⁊ lupus clariſſime audire.

D ¶ Idem in libro. xxxij. Tradit etiã Ouidius lupum rheti circũdatum: cauda arenas arare atq3 ita conditum tranſire rhete.

E ¶ Areſto. Lupi marini cum intrant pelagus poſtea redeunt ⁊ aſcendũt ſuperi⁹ magna velocitate ſicut delphinus. Omnes aũt lupi magnorum coꝛpoꝝ anhelant aerem attrahentes.

F ¶ Ambroſius. Lupi deniq3 in mari ſunt teneri quos neſcit agnus timere. Et ẽm yſaiam ſimul paſcuntur lupi ⁊ agni.

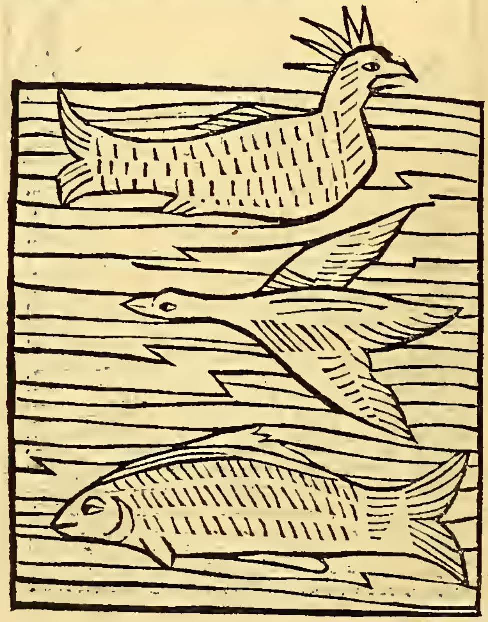

Capitulum. lv.

Megar. Milag⁹: ⁊ Milu⁹. Ex li. de na. re. Megaris ẽ piſcis marin⁹ duarũ palmaꝝ lõgitudinis. vilis habet in partibꝫ in qbꝫ capitur. ſed cũ ad remotioꝛa ſalſus reducit: raritas ei⁹ pciũ facit. Recenter tñ capt⁹ ⁊ ſine ſale delicatioꝛẽ cibũ edẽtibꝫ facit Eſt aũt (vt fert) nociu⁹ pcipue febꝛicitantibꝫ. Unde poeta dicit. Et megaris noxius omnis erit. Jorath vbi s. Milago cũ ei⁹ pulli volant ſignificatio eſt ſup tempeſtatẽ maris. yſidoꝛ⁹ Milago piſcis eſt ſic nominat⁹: q2 ſup aquas euolat. Quotiens autẽ cernit extra aquã volitans tempeſtates mutari deſignat.

Operationes

¶ Ex li. de na. re: Milago volitat ſup vndas in ſignũ leticie: q2 ceſſauit tẽpeſtas. Sꝫ cõtra moꝛe alioꝝ piſciũ ⁊ mõſtroꝝ marinoꝝ q̃ oꝛiente tempeſtate vident quaſi ſup aquas ludere. A

¶ Pli. li. ix. Milu⁹ ſubit in ſũma maria piſcis ex argumẽto appellat⁹ lucerna: linguaq3 ignea p os exerta tranquillitas noctibꝫ relucet. B

¶ Attollit e mari ſeſquipedalia fere coꝛnũa. ab hiſq3 nomen traxit. C

Capitulum. lvj.

Mugilus. yſid. Mugilus ex eo nomen habet q2 ſit multũ agilis. Nam vbi diſpoſitas ſenſerit piſcatoꝛum inſidias confeſtim retroꝛſum rediens. ita rhete tranſilit vt volare piſcem videas. Plini⁹. li. ix. Mugi-

lum natura ridet̃ i metu capite abſcōdito: to
tos ſe occultare credētiū. Jiſdē tñ tanta facili
tas: vt i fenice ⁊ narbonēſi ꝓuincia coit⁹ tpe
e vivarijs mare linea lōgiq̄ p os ad branchi
as religata emiſſum in mare. eodēq̃ linea re
tractū. femie ſeq̄nt̃ ad litt⁹: rurſuſq̃ feia; ma
res ꝑtus tpe. Jn narbonēſi ꝓuīcie: ⁊ i nemu
ſienſi agno ſtagno. ſc; laterna appellato: vbi
hoies delphini ſocietate ⁊ mugilū piſcāt̃. mu
gilus ⁊ lupus odio flagrāt mutuo. Mugiles
alioꝝ piſciū vim timētes ſup naues exiliūt:
⁊ tā ꝑcipue velocitat; ſunt vt trāſuerſa naui
gia interim ſupiactent. ¶ Jdē li. xxxij. Mu
gil ſcit i eſca hamū eē: atq̃ inſidias nō igno
rat. tāta ē ei auiditas vt cauda ꝟberando ci
bos excutiat: ¶ Jorath. Mugilus ē piſc; ve
lociſſim⁹ i aq̄s fluuialib; ſ; naturalr̄ incaut⁹
nā deridet̃ ei⁹ ſtulticia: cū in metu capite ab
ſconſo: totū corp⁹ abſcōſū; ac ſecuꝝ credit.
hic cū lucio inimicitias h; hyeme tm̄. ⁊ hmōi
cā credit̃ q̄ tūc rar⁹ ē cib; ꝑ q̄ dimicāt. Eſta
te vero abūdat: ⁊ ideo ad ꝯcordiā redigunt̃.

Operationes

¶ Plinius libro. xxxij. Cinis e capite mugi
lum ⁊ mulorum ſciaticos liberat

Capitulum. lviij.

Mus marinus. Muſculus ⁊ Muſte
la. Mus marin⁹ ad terraz exit: ibiq̃
foſſaz faciēs oua parit. ac rurſus ter
ra obruit. Poſt triceſimā ꝟo diē rediēs iteꝝ
foſſaz aperit: ⁊ fet⁹ i aquā ducit. hoꝝ fetus in
ter initia viſu carēt. ſicut fet⁹ oīm fere aquati
liū. Jſi. Muſcul⁹ dict⁹ ē: eo q̄ ſit balene ma
ſculus. Eius coitu hec belua cōcipe ꝓhibet̃
Sūt aūt muſculi cochlee q̄ꝝ lacte cōcipiūt
oſtree. ¶ Pli. li. ix. Amicitie ſunt exēpla mu
ſcul⁹ ⁊ balena. Qñq̃ ꝑ graui ſupcilioꝝ pon
dere obrutis ei⁹ oculis infeſtantia magnitu
dinē in vada ꝓnatās demōſtrat. oculoꝝq̃ vi
ce fungit̃. ¶ Jdē li. xi. Muſcul⁹ marin⁹ q̄ ba
lenā antecedit nullos h; dētes: ſ; ꝑ his ſetas
int⁹. ob id etiā hirſutā dicūt appellatā ¶ Jdē
in li. ix. Muſtele piſces mēſe deputāt̃ q̄s in
ter alpes lac⁹ rechie bigrātinus emulas mu
renis generat. ¶ Ariſto. Muſtela ſic̄ delphi
nus ⁊ foca viuos fetus de corꝑe ſuo edūt: et
cū partus ediderint ſi erga ſuos caulos inſi
dias queq̃ molliri ꝑſenſerint ipos tuent̃ eta
tis tenere pauorē affectu materno cōꝑmūt:
oraq̃ aperiūt. ⁊ innoxio dente part⁹ ſuos ſu
ſpendūt Jnterno q̄; corꝑe recipe ac genit ali
aluo ferunt̃ abſcōdere donec ad illos ſecuri
tatē deferāt. aut ſui corꝑis obiectu defendāt

Capitulum. lviiij.

Murix. Jſido. Murix eſt cochlea ma
ris ab acumie ⁊ aſperitate dicta. que
alio noie conchiliū dicit̃: eo q̄ circū
ciſa ferro lachrymas purpurei coloris emit
tat. ex q̄bus purpura tingit̃. ⁊ inde oſtru; ap
pellatū ē. q̄ hec tinctura ex hūore teſte elici
tur. Murianus autē tradit muricē echineū.
¶ Pli. li. ix. Murices conche marine ſunt q̄
latent circa canis ortū tricētis dieb;: ⁊ ſtat u
to tpe exeūt ꝑcioſū; liquorē tingēdis veſtib;
in medijs faucib; hñt vtilē. Sed is color in
ſola vena cādida reperit̃. Reliquū ꝟo corp⁹
ſterile eſt. Viuis q̄; tm̄ hic color exprimitur:

M

q morientes cū vita ſuccū euomūt. nō habēt ſphericū os neqꝫ rotundū ne in angulos pdeunte roſtro ſed ad conche modū vtroqꝫ latere claudit̄. ¶ Idem in eodē. Alia marina q̄ ſūt dure teſte vt murices: aut purpure ſaliuario lentiore pueniūt (ſicut a creſcēte humore culices) atqꝫ ſpuma maris incaleſcente cū admiſſus eſt imber. Et he pariūt in vere.

Operationes

A B ¶ Plini⁹ li.xxxij. Muricum teſte cinis vtiliter cū melle illinit̄ vlceribꝫ capitꝫ. ¶ Idem q̄z cinis bonū eſt dentifriciū. Et maculas purgat in facie mulierꝫ cū melle illinitus. cutēqꝫ erugat. extenditqꝫ ſeptenis diebꝫ illit⁹: ita vt

A octauo candido ouoꝝ foueat̄. ¶ Idē ex oleo valet ad parotidas ꝛ ſtrumas. Panniſqꝫ reſiſtit vtroqꝫ modo. ſiue opus ſit incipiētes diſ

D currere: ſiue cōcoctos emittere. ¶ Itē muricū cinis cū oleo tumores tollit. Ciniſqꝫ teſtarū eaꝝ melle mām as mlieꝝ efficaciter ſanat.

Capitulum.lix.

Murena. Iſido. Murenā greci mirenā vocant: eo q plicet ſe in circulos Hanc feminini tm̄ ſexū tradūt ꝛ a ſerpente ɔcipe. Ob id a piſcatoribꝫ tanq̄ a ſerpente ſibilo euocat̄ ꝛ capit̄. Ictu fuſtis difficulter interimit̄. Ferula vero ptin⁹ aīam eaꝝ habere in cauda certū eſt Naz capite pcuſſo vix interimit̄. cauda ſtatim exanimat̄. ¶ Pli. li.ix. Murena eſt piſcis longus molli cute intectus. hyme latet. Nec capit̄ niſi diebus eſtatꝫ. ſicut congerꝫ oēs ſaxatiles. Exit i terrā ſicut polippus. huic emulaꝫ muſtela Quibuſdā piſcibꝫ date ſūt pinne vice pedū. Quibuſdā vero nulle ſunt vt murenis. quibꝫ nec branchie. hec flexuoſo i pulſu corpoꝝ ita mari vtunt̄: vt ſerpētes terra. in ſicco q̄z repunt Murena q̄cūqꝫ menſe parit: cū ceteri piſces ſtatuto tpe pariāt. Oua ei⁹ citiſſime creſcūt. In ſicco littore elapſas vulgus coitu ſerpentiū impleri putat. ¶ Ex li. de na. re. Murene ſicut dicit Plini⁹ libēter ſe tenēt inter harūdines ꝛ ligna: vt ſi forte rheti ɔcludant̄ flexu multiplici euadāt. Hee morſum venenoſum hn̄t: ſed capitis eorundē cinere morſus ſanat̄ Periculoſuz eſt eas in cibū ſumere: niſi pus in vino optime ac diutiſſime decoquant̄. et ſpeciebꝫ aromaticꝫ maxieqꝫ pipere cōdiant̄. venenoſo nāqꝫ abūdat humore. vn̄ nec de facili cedūt coctioni. Itē murenā iuxta Baſiliū. vipera ex aq̄s in ſiccū euocat ad coitum. ¶ Iorath vbi. s. Murena nō a ſuo ſilis ꝫ a ſerpente ſibilo ad ſociū euocata ɔcipit. nec aliqd tn̄ ſerpenti ꝫ ſibi ſilē gignit. ¶ Ambro. Vipera quidē ad litt⁹ maris ſibilo murenā euocat venenū ſuū vomit. Illa ſtatim venit et cū eo coit: ꝛ poſt vipera venenū ſuū reſumit.

Operationes

¶ Plini⁹ vbi. s. Murene morſus capitꝫ ipſi⁹ cinere ſanat̄. ¶ Lichenas etiā ꝛ lepras ſoluit murenarū cinis cū terdis obulis mellis.

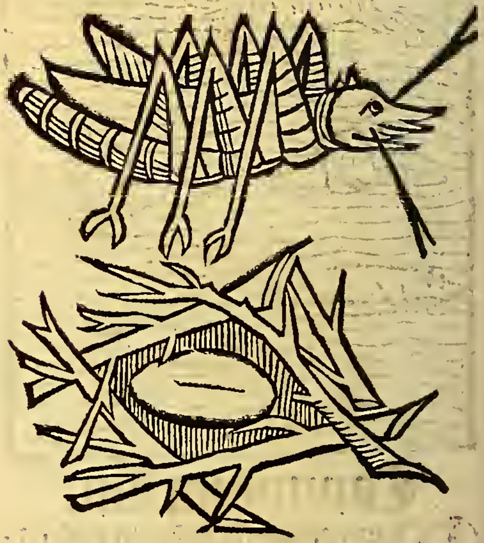

Capitulum.lx.

Multipes. Ex li. de na. re. Multipes piſcis marin⁹ eſt. a re nomē hꝫ. huic pedes a latere pcedūt In hyeme coit

ꝛ inter ceteros piſces ſibi nidum ex ſurculis ↄſtruit. ꝑ duos mēſes ouat. ꝛ hoc vnū ouum tm̄ ad inſtar nucis paruū. Femīa ꝑ q̄draginta noctes ſedet: ꝛ ouū a ſe editū fouet ex q̄ fiunt piſces innūerabiles. Qḋ ſi nō eēt: multū coꝝ gen⁹ decreſceret. q2 ſeipos inuicē conſumūt. ꝛ multe comeſtiōis ſūt. Multipes aſtutia magis q̄ȝ fortitudīe vincit karabo monſtrū marinū qḋ validū eſt ac robuſtū. Cuius victorie ſignū. nā ſimul capti in rheti repiunt Karabo freqūēter mortu⁹ inuenit aut letaliter vulnerat⁹. Eſt etiā quoddā gen⁹ multipedis naturaliter aſtutū qḋ in aqua ſupnatat ꝛ dorſi teſtā ad ſolē ponit vt deſiccet ac durior fiat. ſic vt ſalſas maris aq̄s ꝛ aduerſa ſcopuloꝝ pati valeat. ¶ Actor. Multipes ipē ē polippus iuxta Pliniū. de q̄ pleni⁹ īferi⁹ dicet.

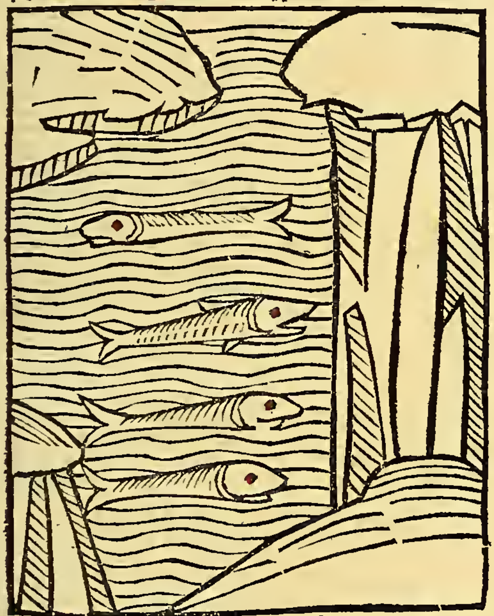

Capitulum. lxj.

MUlus vel Mullus. Ex li. de na. rex. Mulus eſt piſc marinus (vt ait Plinius) modice quātitatis gratia nobilitatis in eium tm̄ datus nobilib. Kariſſimus tn̄ eſt quē ſeptētrionalis tm̄ gignit oceanus. Hoꝝ tn̄ genera plura ſunt. Quidaȝ alga ꝛ oſtreis ac limo ceteroruq̄ȝ piſciū carneveſcunt. Nobiliores aūt in inferiori labio vel labro gemina barba inſigniunt. victuſq̄ȝ coꝝ eſt qḋ iuxta ripas aeris ſerenitatē ↄcreuerit. Mulum nobilē expirantē numeroſa colorū varietate ſpectari proceres gule narrant. ¶ Seneca de naturalib queſtiōibus libro .vij. Incredibilia ſicut iam ſuperi⁹ dictū eſt ſunt opa luxurie in cubili piſces natant: ꝛ ſub ipa menſa capit qui ſtatim in menſam transferatur. Paꝝ recens videt mulus niſi q̄ in cōuiue manu morit. Obſeruat morientiū color: quē in multas mutationes mors ipſa luctante ſpiritu vertit. Rubor ꝑmuȝ: deinde pallor ſuffundit. longa ſomniculoſa inertiſq̄ȝ luxurie expectatio. Nolunt attingere niſi eodem die captū: qui ipm (vt aiunt) mare ſapiunt ꝛc. ¶ Iſidorus. Mulus vocatus eſt: eo q̄ mollis ſit ac tenerrimus. cui⁹ cibo tradūt libidinem inhiberi: ꝛ oculoꝝ aciē hebetari. hoīes vero q̄ his ſepe paſti ſunt piſcem olent mulo in vitio necato. qui inde biberint tedium vini habēt. ¶ Alexander. Mulus bouis fimo delectatur adeo vt in ipo iaceat: ꝛ tincturam caro piſcis ex fimo mutuetur.

Operationes

¶ Plinius. Mulus cōtra paſtinacas ꝛ ſcor/ A
piōes terreſtres ſiue marinos: ꝛ dracōes at
q̄ȝ ſpalangia prodeſt illit⁹: aut in cibo ſūpt⁹.
¶ Eiuſdēq̄ȝ recentis a capite cinis ↄtra om/ B
nia venena valet. Et priuatim cōtra fungos.
¶ Iterū cinis e capite multoꝝ attritos ſcia C
ticos liberat. Coburuntur autē in vaſe ficti
li ꝛ cum melle debent illiniri. ¶ Mulos aūt D
in cibo inutiles neruis inuenio. Coꝝ quoq̄ȝ
cibo tradūt oculoꝝ aciem hebetari. In mē
ſtruis vero mulieꝝ auxiliat mulus. Inuete/
rati muli ꝛ in potiōe triti vomitiōes ↄcitant.
¶ Muloꝝ ſalſamenti cinis carbūculos diſ E
cutit. Mulus aūt in vino necatus (vt dictū
eſt) his q̄ biberint inde vini tediū afferunt.

Capitulum. lxij.

M Onachus marin⁹ et Monoceron.
Ex li. de na. re. Monachi maris di/
cti ſunt: q₂ caput hñt vt monachi re/
center raſi coronā deſup raſaȝ ⁊ cādidā. ⁊ cir
culū in modū criniū ſup loca auriū. facieȝ tñ
nō habet in toto ſimilē homini: q₂ naſum ha
bet piſci ſimilē. ⁊ os naſo cōtinuū. Ceterū in
inferioribꝫ habet formā piſcis. hoc monſtrū
hoīes ſup ripas maris ambulātes libēter al
licit: ⁊ corā eis ſup aquas ludit: ꝙ ſi hominē
admirantē ꝓpinquare viderit appropinquat
⁊ ipē. ⁊ ſi dat̃ facultas hoīem rapit ⁊ traijcit
in ꝓfundum: ſicq₃ carnibꝫ eius ſatiatur.

Operationes

A ¶ In eodem libro vt ſupra. Monoceron eſt
monſtrū marinū: habens in fronte cornu ma
ximū: quo naues obuias penetrare poſſit: ac
deſtruere ⁊ hominum multitudinem ꝑdere.
B ¶ Sed in hoc pietas creatoris hūano gene
ri ꝓuidit: quia cum tardum animal creatum
ſit: naues eo viſo poſſunt effugere.

Capitulum. lxiij.

N Arcos. Nautilos ⁊ Nubes.
Iſidorus. Narcos. teſte Ari/
ſto: tante virtutis eſt piſcis vt me
diante lino ⁊ calamo ad manū
piſcatoris hamū tenētꝭ accedat
ſtupor ⁊ inſenſibilitas: imo ⁊ totuȝ corp⁹ ſtu/
pefacit: niſi citi⁹ hamuȝ deijciat. Inde eſt ꝙ
etiā ſtuporifera vt papauer ⁊ hmōi cetera di
cunt̃ narcotica. ¶ Plini⁹ lib. ix. Nautilos q̇
ab alijs vocat̃ pompilos inter ꝑcipua mira/
cula marꝭ cōputatur. Nā ſupinus in ſumma
eqnorū ꝑuenit. ita ſe paulatim ſubrigens. vt
emiſſa ꝑ fiſtulam aqua velut exoneratus ſen
tina facile nauiget. Poſtea prima duo bra/
chia retorquens membranā inter illa mire te
nuitatis extendit: qua verificante in auras
ceteris brachijs ſubremigans media cauda
vt gubernaculo ſe dirigit: ita vadit alto lu/
burnicarū gaudens imagine. ſi q̇d pauorꝭ in/
terueniat hauſta ſe mergēs aqua. ¶ Ex libro
de naturis rerꝫ. Nubes ſm Ariſto. eſt piſcis
in aqua viuens applicatus ad petraȝ. Aqua
non deſcendit nec ſeparat̃: niſi ꝑ attractionē
inſpirationis concitus.

Capitulum. lxiiij.

N Ereides ⁊ Orcha. Iſidorus. Nerei
des ſūt belua marine toto corpe hir
ſutis hiſpide. Habētq₃ ſpeciē aliquā
formatam cū homine. Horū aliqua cū mor/
talis ꝯditionis imitatrix emori debet. audi/
tur procul gemit⁹ eius ac planctus. De his
plenius dictum eſt ſuperius in cap̄. Balena.
¶ Ex li. de na. re. Orchū monſtrū marinū eſt
(vt ait Plini⁹.) ei imago nulla poteſt exꝓmi
repñſentatione: niſi ꝙ ſit mollis carnis īmen
ſe. hec balenas graui odio ꝑſeq̄tur: dentib⁹
truculētis ſecreta feminaꝝ irrūpunt: ac mor
ſu lacerat. Ille vero ad flexū īmobiles: ad re
pugnādū inertes: pōdere ſuo onerate ac pin
nis inualide. Solū nouerūt auxiliū in altuȝ
mare refugere: ſeq₃ toto occeano defendere.
Ecōtra vero orche in malicia ꝑtinaces labo
rāt fugiētibꝫ occurrere: ⁊ incautas anguſtijs
trucidare: inuada vrgere: ſaxis illidere ⁊c.

Capitulum.lxv.

Orbis. Iſi. Orbis dictus eſt a figura.ſ.q̃ rotũdus eſt.z totus in capite ꝯſtat. ¶ Pli.li.xxxij. Duriſſimũ eſſe piſciũ ꝯſtat eũ q̃ orbiſ vocaẗ rotundus ſine ſquamis.

Capitulum.lxvi.

Oſtrea. Ex li.de na.rez. Oſtreũ vt dicũt Ambroſi⁹ z Iſi. Cumq; teſtaz aperit vt clementioris aure delicijs glorieẗ. Sed cancer inſidias ei repentinas ꝑtendit.z lapidē inter ei⁹ teſtas proijcit:ne illas cõiungere poſſit.z ſic oſtree carnes corrodit.oſtreũ ſiq̃dē in ſiccũ vł in ſicco iacens. iam vt in domo conchas tꝑe acceſſiõis maris aperit. ¶ Iſi. Eſt aũt in oſtrea ꝑcioſiſſima margarita naturaliter infixa q̃ maris aqua ĩ ea ſolidaẗ. Que etiã difficile apud reges inueniẗ.z in littoribꝫ q̃ſi vilis iacens:a vulgo ſaxis aſperis z cauteribꝫ colligiẗ. ¶ Pli.lib.ix. Silicea teſta incluſis fatẽdũ eſt nullũ ineſſe ſenſum vt oſtreis putreſcẽte limo ꝓueniũt ac ſpuma circa nauigia diutius ſtantia defixoſq; palos z ligna. Nuper cõpertũ in oſtrearia humorē fetificũ effluere in modũ lactis.

Operationes

¶ Oſtree peculariter ꝯtra venena leporꝫ marini aduerſanẗ:eiſq; menſaꝝ diuitũ palma tribuiẗ:ſtomachũ reficiũt:faſtidijs medentur. A
¶ Additq; luxuriã frig⁹ obrutis niue:ſũma montiũ z marꝫ yma miſcẽs. ¶ Aluum leniter B
emolliũt:coctaq; mulſo tenaſmo q̃ ſine exul C
ceratiõe ſit liberãt. ¶ Veſicaꝝ etiã vlcera re- D
purgãt. ¶ Cocta ꝓo in conchis ſuis ſicut venerint clauſa mire diſtillatiõibꝫ ꝓſunt. Horũ E
teſte cinis vuã ſedat:z ꝯſillas admixto melle
¶ Ariſto. Eſt ãt piſcꝫ de genere oſtree.i.teſte F
dure:q̃ cauda natat z repit. ¶ Dyaſ. Oſtree G
porphire vnde purpura tingiẗ cochlee ſunt q̃ H
vſte deſiccatiue ꝟtutis ſunt q̃bꝫ z ceteraꝝ cochleaꝝ ꝟtute ſunt ſiles. ¶ Nã z ego eis vſus K
ſum in ramatica z diuturna z q̃ difficile ꝯcarnanẗ vulnera z caua:et nimis ꝓfunda. quas vſtas appoſui cũ adipe veteri z butiro nouo.

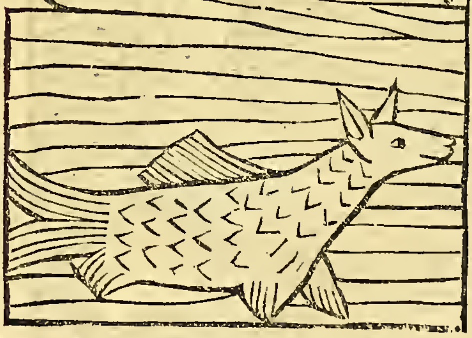

Capitulum.lxvij.

Pagrus. Pauus. Pectine ꝛ Perca. Iſi. Pagrus piſcis ē quē greci fagrū ideo nūcupāt: ꝙ duros dentes habeat: ita vt oſtreis in mari alat̃. Actor. Pagrus ꝛ ipſe eſt dentix. de quo dictū eſt ſuperi⁹. Plinius libro nono. Omnes quidē piſces pregelidam hyemem ſentiūt: ſed maxime qui lapidem habere i capite eſtimant̃ vt lupi ꝛ pagri. Cumqꝫ aſpere fuerint hyemes: multi ex eis ceci capiunt̃: ſicut de lupo marino dictū eſt ſuperi⁹. Ex libro de na. rerū. Pauus maris dict⁹ eſt a pauone volucre: quoniā ſimilis ē ei i coloribꝫ. dorſo enī ꝛ collo pict⁹ ē colore diuerſo. In eodē libro vt ſupra. Pectines maris armant̃ vnguibꝫ. lucent in tenebris ignium more. In magnis frigoribꝫ ꝛ magnis eſtibꝫ recondunt̃ quia temperatū aerem eos habere oportet vt viuant: cum exceſſum paſſionū in elementis vngues eorum non pati valeant.

Operationes

A Ariſtoteles. Animalis marini qđ dicit̃ pecten pedibus ſi qđ appropinquauerit oculū ſubito claudit. Plini⁹ vt ſupra. Pectines ſponte nature harenoſis proueniunt.

B Actor. Perca eſt piſcis pluuialis varij coloris curſu velociſſim⁹ ſquamis ꝛ pinnulis acutis ꝛ aſperrimis armat⁹: qbꝫ etiā ſe defendit cōtra piſces maiores ne pdantes eā iuadāt pre ceteris piſcibꝫ fluuialibꝫ ꝛ ſtagnenſibꝫ infirmis in cibo precipue conuenit.

C Alexander. Perca videns ſibi luciū imminere horret pinnis: ꝛ ſic euadit.

Capitulum.lxviij.

Plataniſte et Perna. Albertus in libro de naturis animalium. Plataniſte vt dicit Plinius. belue ſunt marine: que gange fluuio Indie naſcuntur et in mare veniunt. Et roſtrum habent delphini. et caudam habent cubitorum ſedecim longitudinis. His ſocijs ſunt belue: quos ſtatuas vocant brachia bina habentes: quibus tanta ineſt fortitudo vt elephantes in aquam intrantes infeſtet: ꝛ eis permuſcidas abrūpat. Eodem libro vt ſupra. Perna animal ē marinum de genere concharū. Et eſt croceū valde magne quantitatis exiſtens. intra ipſas veſtitur vellere vulno ꝛ nitido valde precioſo: et fiunt inde ornamenta veſtium ꝛ peplorum precioſa.

Capitulum.lxix.

Piſtris. Albertus in libro vt ſupra. Piſtris animal eſt marinum magnū valde vt dicit Plinius. In occeano gallias attingente aliquando inuentum. Aliquando ſe offert mare in modū altiſſime columne intra vela nauigantium apparens. et aquam ingentem ſpargit: ita ꝙ in pauorem vertit nauigantes.

Capitulum.lxx.

PInna ⁊ Plais. Pliniꝰ li.ix. Pinna ē
piſcis concharū generis. naſcitur in
limoſis ſubrecta ſemper: nec vnq̄ſi-
ne comite: quem pinnocherem vocant. Alij
pinophilacem: id eſt ſuilla parua. alibi can-
cer. dapis aſſectator. pandit aūt ſe luminibꝰ.
orbum corpus intus minutis piſcibꝰ p̄bens.
Aſſultant alij ꝑtinus: ⁊ vbi licentiꝰ audacia
creuit implent eaꝫ. At illa ore compreſſo. q̄c-
quid cōcluſerit examinat. partem q̄ꝫ ſocio tri
buit. Quo magis miror exiſtimaſſe quoſdaꝫ
aquatilibus nulluꝫ ineſſe ſenſum. ¶ Ex libro
de naturis rerū. Pinna de genere concharū
eſt: corpuſq̄ꝫ rotundū habet. Mas ⁊ femina
ſocialiter ambulāt. aperit pinna conchas ſu
as ad lunā: ſeq̄ꝫ paruis piſcibꝰ offert q̄ſi mor-
tuam. Qui ꝑtinꝰ exultantes vbi licentius (ſi
cut dictū eſt) audacia creuerit implent eius
conchas. Mox vero pinnam ſe plenam ſen-
tiens app̄henſum q̄cq̄d incluſerit examinat.
Actor. Plays eſt piſcꝫ notus ⁊ vſitatꝰ apud
nos. ſcꝫ ⁊ bicolor. Nam ex vna parte albꝰ: ex
altera niger. De quo ſicut de pluribꝰ alijs ni-
hil in p̄nominatis autoribꝰ repperi: niſi forte
alijs nominibꝰ vocentur ab eis q̄ꝫ a nobis.

Capitulum. lxxj.

POrcus marinus. Iſidorus. Porcus
marinꝰ eſt qui vocatur ſuillus. q̄ꝛ dū
eſcam querit: more ſuis terraꝫ ſub a-
quis fodit. Circa guttur enim habet oris ori
ficium. ⁊ niſi roſtrum harenis immergat pa-
ſtum non colligit. ¶ Ex libro de naturꝫ rerū.
Porcus maris eſt piſcis eſibilis porci terre-
ſtris ex magna parte ſimilis. Nam et caput
habet ſimilimum: et membra in corpore. co-
ſtaſq̄ꝫ ſimili modo diſpoſitas. Tota fere ca-
ro eius in pinguedinem tranſit. Lingua eius
abſoluta eſt vt porci: ſed voce differunt. In
eius dorſo quedam ſpine ſunt venenū effica-
ciſſimum habentes: ⁊ punctionibꝰ ſuis val-
de cruciantes. Sed fel eorum puncturis re
medio eſt. Pliniꝰ li. xxxij. Inter venena piſci
um ſunt porci marini. ſpine in dorſo cruciatu
magno leſorum. Remedio autem eſt limꝰ ex
reliquo corporis piſcium eorum.

Capitulum. lxxij.

Polippus. Areſto. Polipp⁹ hʒ inuaſi-
nē ſquamoſitatē pedū. p illā enī inuol
uit om̄e qḋ ſibi appropinq̄t. Aial tñ
hñs ſanguinē hʒ cerebꝝ. Mēbra vētrꝫ in ſe
pia ꝛ multi pede ꝯſilia ſunt i figura ꝛ tactu q̄c
q̄t comedit aggregat i cauernis vbi manet.
Et poſtq̄ꝫ om̄e idoneū ſibi comederit. tūc te-
ſtas reſiduas ꝛ cortices cancroꝝ eijcit. Mu
taꝰ color ei⁹ ꝛ colore lapidū q̄ ſūt ꝓpe illum fit
colorat⁹ qḋ ei accidit cū timuerit. Ex lib. de
na. re. Polippus eſt piſcis tantā hñs virtutē
in brachijs: vt nautaʒ aliq̄n de naui incaute
ſtantem rapiat: ꝛ i mare trahat: eiuſqꝫ carni-
bꝫ ſatieꝰ. Carnibꝫ enī libēter veſciꝰ. ſupin⁹ ad
heret ſcopulis: ꝛ auelli neq̄t. cui ſi fetida res
admota fuerit: ab ei⁹ odore ꝓtin⁹ reſilit. Hi
in mari iuxta venetiā frequētiſſimi ſūt. Item
polippi ſiue multipes verſo in terrā capite co
eunt. oua atqꝫ tā multa fecūditate faciunt: ꝙ
hoīs occiſi teſta capi nō pñt. ſupqꝫ ſedētes et
incubātes q̄ſi cancellatꝫ brachijs camerā fa
ciūt. Itē pollippus vel multipes cornu cerui
vel ſtoracꝫ ſicci fumo deludiꝰ ꝛ dephendiꝰ. ꝙ
diligit ipm̄. ꝛ ob hoc intrat vaſa venātiū. Ex
ipo etiā aſſato i hamo poſito venatores mul
tos capiūt piſces. Polipp⁹ ꝛ karabo. ſi ſimul
irriti fuerint: karabo mortu⁹ inueniꝰ. Itē dr̄
ꝙ cū ouant natāt: ꝛ mares ꝛ femīe debilitan
tur intm̄: vt a piſcibꝫ paruis comedanꝰ: ꝛ i ca
uernis facile dephēdunꝰ. qḋ tñ nō accidit in
uenibꝫ ꝛ puis: imo fortiores ſūt magnis. Itē
in hyeme coeūt. in vere aūt ouāt ſiue pariūt
Caput maris longi⁹ eſt capite femine.

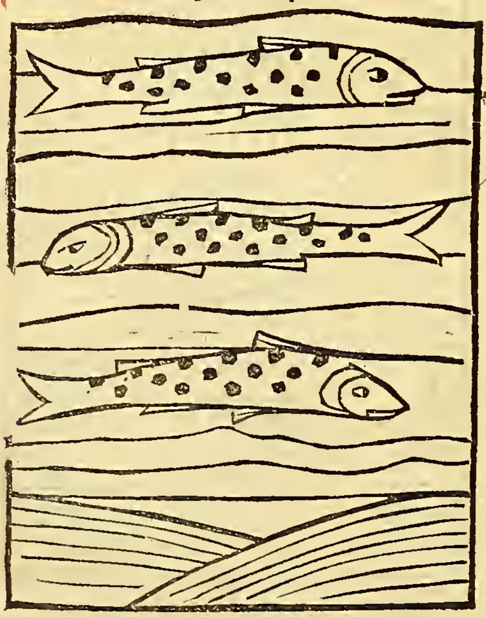

Capitulum. lxxiij.

Pungitiuus. Ex li. de na. re. Pungiti
uus vero eſt oīm fere piſciū minim⁹
q̄buſdā ſpinis ſm nomē ſuū pungēs
Mas in eis circa fauces rubeus eſt. Femi-
na vero illa rubedine caret. Ambo ꝓ macu
lis nudati ſunt. Hos vulg⁹ opinaꝰ ſine ſemi
ne in aq̄s creſcere. ꝛ qḋ mirabilius eſt: alios
etiā boꝝ ſemē ꝓpagari. Vñ ꝛ hūc piſcem ma
trē piſciū vocant. Dicūt enī ſi ſtagnū nouū fi
at: nulluſqꝫ piſcis immittatur. Hos piſcicu-
los anno pmo in eo inueniri. ꝛ anno ſcdo di-
uerſi generis piſces ex eiſdem ꝓpagari.

Capitulum. lxxiiij.

Purpura. Ex libris de naturis rerū.
Purpure ſunt conche marine q̄ ver
no tempe congregantur: ꝛ attrite li-
quoreʒ ore ſaliuant. Similiter ꝛ murices cir
ca canis ortū tricenis diebꝫ. Mutuoqꝫ attri
tu lentore cuiuſdā cere ſaliūat ſimiliter ꝛ mu-
rices. Purpuras ac viuas capere ꝯtendunt:
ꝙ cum vita ſua ſuccum illū euomūt: ꝛ maio-
ribꝫ quidē conchis detracta concha auferūt
Minores vero cum teſtis frangunt: ita de-
mum rorē eū excipiētes tyri lingua purpure
longitudine digitali: qua paſcitur ꝑforando
reliqua conchilia tāta aculeo duricia. Aqua
dulci enecantur: ꝛ ſicubi flumini immergun-
tur. Alioquin capte etiaʒ diebꝫ q̄nquagenis
viuūt ſalina ſua. Hoꝝ piſciū conche īfra an-
nū magnitudinē implēt: ꝙ ſi ante in creſcēdo
trāſcurrāt: vim libidinis auferꝰ: nec vltra co-
ire pñt: vt in tpe pcioſum liquorem pariant.
Unde ſumma diligētia pmo anno detrahun

tur eis conche vel ꝯſtringunt̄ ne creſcāt. Hoc liquore veſtis purpurea tingi ſolet. q̄ color nigricātis roſe more ſublucet purpure (ſm̄ Plinium) fetidis odoribꝫ capiunt̄. et cū ſemineces fuerint mari reddite reuiuiſcunt.

Operationes

A ¶ Plini⁹ li. xxxiij. Purpure ꝯtra venena proſunt. Horū teſte cinis vtiliter cū melle illinit̄
B vlceribꝫ capitis. ¶ Idem quoqꝫ cinis cū melle efficaciter ſanat mulierū mām̄as. pannis
C etiam inſiſtit vtroqꝫ modo. ¶ Idem cinis ſiue opus ſit incipiētes diſcutere ſiue coctos emittere. Purpurarꝫ ſiue muricū minora genera ſunt efficaciora. ⁊ oris halitū cuſtodien
D tis. ¶ Dyaſcorides. Purpura maritina ⁊ blata appellatur: qꝛ quaſi blitula ſanguinis apparet. Hui⁹ virtus ſicca eſt. vnde vulnera putrida gingiuarꝫ in puluerē redacta ⁊ impoſi
E ta purgat ⁊ cicatrizat. ¶ Et ſi in eis mala caro ſupcreuerit: pulueriʒata adhibita depaſcit eam ⁊ extirpat. hoc et eius vngule com
F buſte faciunt. ¶ Eedem vngule ⁊ cooptoriuʒ conchilij albū fumigata caſtorei odorem habent: ac fumigatione ſua ſtericis offocationi
G bus laborātes liberāt. ¶ Epilenticos curāt. bibita ventrē mouent. Conchiliū ipm̄ cōbuſtum omnia ſupradicta nouit facere.

Capitulum. lxxv.

r Ayte ⁊ Raha. Ex libris de naturis rerꝫ. Rayte que rahis gallice dicuntur: eſt piſcis mariſ inter piſces nobiles reputat⁹. ad modum vilis. Et hoc vbi eſt piſcium copia. prope modum rotundus eſt. et in lōgitudine ⁊ latitudine fere equalis. Oculos habet horribiles. Os quoqꝫ deforu. da te liuidum. ⁊ hoc non eo loco quo piſces ceteri ſed loco ventris. vbi vero caput ⁊ oculi ſunt os non habet. Caudā habet prelongaꝫ vt coluber: ⁊ in ea ſpinulas quaſdam acutas valde. Habet ⁊ qn̄qꝫ in capite lapidē: nec credimus q natura creauerit eum inutilē. Huius carnes indigeſtibiles ſunt vt carnes bouine. Impinguatur (vt dicit Ariſto.) vento meridionali flante. Jorath Eſt aūt piſcis nomine rahas ſtupefaciēs. ita q cū rhete portatur pueniat ſtupor eius ad manū qua portat̄. hic occultatur in arenaꝫ ⁊ luto. Venaturqꝫ totum qd ex piſcibꝫ appropinquat. ⁊ qꝛ ſtupefacit eos: ita q nō poſſunt moueri. Ipſe qꝫ conſequitur illos ⁊ comedit eos.

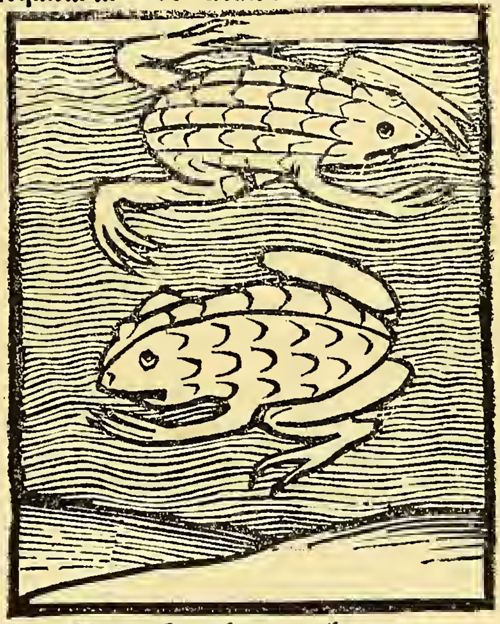

Capitulum. lxxvj.

r Ana marina. Ambroſi⁹. Rana horrens in paludibꝫ: decora ī aq̄s in q̄bus omnibꝫ fere preſtat elementis. Areſto. Rana marina habet alas ſicut ⁊ omnia cetera: quorum finis tendit ad ſtricturā. Habet etiam brancos ad vnam parteꝫ declinantes aſperos. ſpinis ſimiles: ⁊ cooptoriuʒ habet in ranis. maior eſt femina ſicut ⁊ in ceteris ouantibꝫ: vt in lacertis ac ſerpētibus. habet rana marina ſupra oculos partes pendentes quaſi pilos. habētes capita rotunda quas ei pparat natura cibi cauſa. Cum enim rana mouet aliquid aquoſum cū luto ⁊ barena. tūc partes illas que ſunt quaſi pili erigit: eaſqꝫ cum piſcibꝫ paruis inuoluit: ⁊ ad oris

ficium ſuũ cũ eis adducit: ſicq̃ comedit. Et ſi ꝑ partes illas que ſunt ſup oculos non venať qñ depꝛehendiť debilis ⁊ egra inueniť. Ex his etiam que latent eſt rana. cũq̃ latuerit vadit ad viride ſup aquã ⁊ cibať piſcib9 paruis q̃ ſunt in eo. Rana cõtinue generatiõis eſt. ⁊ ouat extra vnũ ouũ cõpletũ tantũ. Et eſt dure teſte. ꝓpter ſalutẽ qua exteri9 indiget. Huius cã ẽ natura ſui corꝑis: q2 caput ei9 ẽ ĩ q̃ntitate multiplex ad ſuũ corp9. et ẽ ſpinoſum. Ideoq̃ nõ recipit pullos in vltimo. Omnes autẽ piſces nutriũt filios preter ranas.

Operationes

A ¶ Auicenna in. iiij. canone. Rana marina rubea (ſicut narrauerũt ſapientes) maligna eſt inuadens aĩalia. Nã ex longinquo ad ea ſalit vt mordeat. ⁊ ſi mordere nõ poteſt: exufflationẽ nociuã ad ea ſufflat. B ¶ Ex eius morſu accidit apoſtea magnũ ⁊ ꝑditio velox C ¶ Cura eius cũ tyriaca magna: ⁊ quod eſt eius generis. D ¶ Actor. Rana marina rubea venenoſa. ⁊ eius potus accidit obfuſcatio corꝑis. ⁊ alia multa incõmoda. E ¶ Idez. De hac ⁊ alijs ranarum ſpeciebus dictum eſt ſupra in tractatu de aĩalib9 capitulo. cxxij.

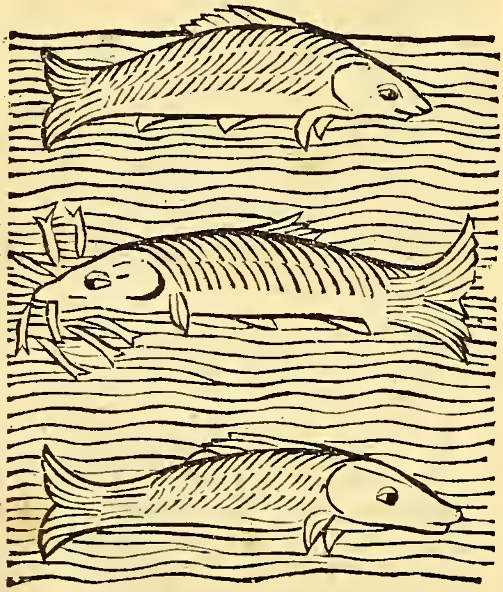

Capitulum. lxxvij.

Rumbus. Plinius libro nono. Rumbus eſt piſcis planus ſicut paſſer ⁊ ſolea. Hi a paſſeribus tm̃ ſitu corporum differunt. Dexter hic reſupinatus eſt illis. paſſeri lenus.

Operationes

¶ Idem in libro. xxxij. Rumbi carnes trite ⁊ ex aqua mulſa date febricitantib9 ꝓficiunt. Ex libro de naturis rerũ. Rumbus eſt piſcis magnus fortis ⁊ aſtutus: ſed tardus. hic q̃3 piſcis vt rana marina ſimili modo depꝛedať. Nam in limo turbato abſconditus pinnas excertas mouet: ⁊ vbi piſces approximare viderit: mox eos corripit et deuorat. Argumentum eſt eius ſolerte. q2 cũ ſit tardiſſim9 omniũ piſciũ. mugilum tamẽ velociſſimum in ventre ſepiſſime reperitur habere.

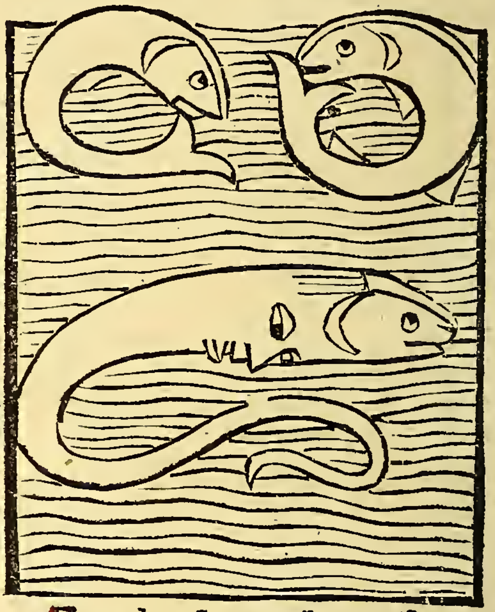

Capitulum. lxxviij.

Rubus ⁊ Ryache. Albertus ĩ libro de naturis animaliũ. Rubus eſt piſcis in mari. Italie ⁊ grecie habundans: ⁊ eſt de genere pectinis tot9 rotundus quaſi circulus pinnulis circũpoſitis. ⁊ ĩ parte magna pictus eſt rubeis virgulis ⁊ maculis. ⁊ illa ſupficies tota eſt plena ſpinis aliq̃ntulum anterius. Et hic piſcis eſt piger ad natandũ ꝓpter ſui corꝑis latitudinez. demergiť autẽ in ꝓfundo ⁊ turbat aquã ⁊ piſces qui acceſſerint incautos cõfodit. ita q̃ etiã velociſſimũ piſcem mugilum in ventre habere inuenitur. Hic piſcis delicatus eſt: et dulciſſime carnis. In eodem libro Ryache dicuntur piſces de pectini genere rotundi. ita q̃ cubitũ ⁊ aliqñ duos cubitos habent in latitudine ⁊ tantundem in longũ. caudam habẽt longã ⁊ in hac pinnulas acutas ad natandum oculos horribiles. ⁊ os quaſi in loco vẽtris turpiſſimum. carnes habent duras ⁊ indigeſtibiles. vbi ipe piſcis rarius inuenitur. ibi eſt propter raritatem deſideratur.

Capitulum.lxxix.

Salmo ⁊ Salpa. Phiſiologus Salmo dicitur a ſaltu.caudã enĩ ore replicat ⁊ reflectit.firmiter eam ore tenens:donec ſalt⁹ agilitate locum etiam abruptũ conſcendit.ſed nec color multum valet: aut ſapore anteꝙ̃ guſtauerit mare. Ad quod tendens contra fluminis impetum a ꝓpoſito nõ diſiſtit quouſ(que) reficiatur.deĩde ad nota domicilia reuertitur. Ex libro de na.rerũ. Salmo piſcis eſt in latitudinem ⁊ longitudinem magnam excreſcens. Robore quoq(ue) fortĩ eſt ſed ponderoſus ⁊ grauis. Vis quã habꝫ agilitas a potentia virtutis eius eſt potius q̃ꝫ a leuitate corporis.hic vt dicit Pli.olim pferebatur omnibus piſcibus fluuialibus.⁊ maxime in aquitania. Carnes eius rubee ſunt. que licꝫ dulces ⁊ grate ſint valde.tñ ſatietatem cito manducãtibus ingerunt.piſcis iſte fetus facit:nec diu viuere poteſt ĩ aquis dulcibus ſtagnorũ niſi liberum habeat tranſitũ ad dulces vndas fluuiorum. quinetiã vbi in tranſitu ſepẽ vel aliq̃d hmõi obſtaculũ inuenerit:caput caude cõiungit.flexoq(ue) corpe ꝑuolat ad optata. In libro vt ſupra. Salpa piſcis eſt obſcenus ⁊ vilis.hic miraculũ ſui prebet vt nunq̃ꝫ decoqui poſſit niſi prius fortiter fuſte vel ferula verberetur.

Capitulum.lxxx.

Sparus ⁊ ſtaurus. Albertus in libro de naturĩ aĩaliũ. Sparus piſcis eſt

marinus ⁊ telo miſſili ꝙ ſpergitur quando iacitur.⁊ dictus eſt eo ꝙ habeat huius inſtrumenti figuram. In libro vt ſupra. Staurus piſcis delectabilis qui ſolus ruminat. inter piſces.hunc piſcem dicunt non multos habere dentes:⁊ ideo ruminatione indigere.licet hec ſit cauſa ruminationis.dicunt etiam hunc piſcem romani de longinquis partib⁹ allatum in tyberi eſſe multiplicatum.

Capitulum.lxxxi.

Sepia. Iſido. Sepia dr̃ q2 ſepib9 itercluſa facili⁹ capitur in coeundo obſcenum gen⁹.nã ore cõcipit ſicut vipera

huius attramēti tanta vis eſt vt lucerne ad-
ditū ethiopes videri.ablato ꝓori lumie q̄dā
tradūt.¶Ex li.de na.rez.Sepia ꝯcipit ore ſi
cut ⁊ vipera.oua eius dura ſunt.Que non na-
tant i mari niſi par ⁊ par: maſculus ⁊ femina
omī tpe ouant.⁊ in quadragita noctib⁹ oua
ſua cōplent.Femina cū ouat: mas eā ſequit.
⁊ ſup oua ſemen inſufflat vt viuificet.¶Are
ſto.Sepia membrū habet ſub ore poſitū qḋ
dicit maſtim.in quo eſt ſperma magnū. et qñ
accidit timor eijcit illud in aquā ⁊ turbat eā.
Habet etiam in interiori ſuo vaſa duo plena
ouis in albedine ſimilia grandini.Corpa vo
mariū mag aſpera ſunt: q̄ feminaꝝ.Pullus
ſepie ꝯtinuus eſt cū ouo in anteriori corpori
parte.nec pōt aliter eſſe.Anterior eni pars ⁊
poſterior in eodem loco conueniunt.

Operationes

A ¶Dyaſc.Sepia cū attramēto ſuo cocta ca-
coſto macha eſt.ventrē mollit.Os q̄ molle eſt
oſſis ei⁹ collirijs cracomaticis neceſſarie mi-
B ſcetur.¶Jtem oſſa tuſa oniguinē dentib⁹ tol
lūt maculas carnis integro colori reſtituūt.
C ¶Glaucomata hoīm vel aīaliū in oculis ſuf
flando maxime cū ſale ad ſanitatē ꝑducunt.
D ¶Os ei⁹ tritū ⁊ cū aqua bibitū toracis vitijs
E ⁊ aſmaticis oīno ꝓdeſt.¶Pli.li.xxxij.Ocu-
loꝝ tumorē ruborēq̄ ſepie cortex cum lacte
mulieris illit⁹ ſanat.⁊ ꝑ ſe ſcatiricias emēdat.
F ¶Cinis eiuſdē corticis cicatrices oculoꝝ
G ſanat.⁊ albugines iumētoꝝ emēdat.¶Se-
pie in cibo ſoluūt.eariiq̄ teſte ex aqua ſalſa
mentoꝝ inherētia corpori tela extrahunt.
H ¶Medent ⁊ lentigini ceteriſq̄ vitijs ex oſſi
I bus ſepiarū vſtis.¶Jdem cinis ⁊ carnes ex
K creſcentes tollit: ⁊ humida vlcera.¶Platea
rius.Os ſepie quod in eius ventre inuenit:
ad albandos dentes valet.ſi puluere ei⁹ ſub
L tili in panno lineo poſito fricentur.¶Ad fa-
ciem quoq̄ dealbandam puluis eius cū vn-
guento citrino conficitur.

Capitulum.lxxxij.

SErra ⁊ Scilla.Jſido.Serra denta
eſt: q ſerratā h3 criſtā: ⁊ ſubt⁹ natās
nauē ſecat.Phiſiolog⁹ Serra ē ma
rina belua pēnas hñs īmanes.qua cū vide-
rit in mari nauē velificantē eleuat pennas ſu
as: ⁊ ꝯtendit velificare cū naue.Ubi aūt cu
currit ſtadijs.xxx.vel.xl.laborē ſuſtinēs de-
ficit: ⁊ pennas deponēs ad ſe trahit.Uñ na-
uem maris cauſa iam laſſam reportāt ad pri
ſtinū ſuū locū in ꝓfundum.Ex libro de natu
ris rez.Serra criſtā habet ſerratā.quā na-

uib⁹ occulte ſupnatās eas in fundo ſecat: vt
intrāte aq̄ hoīes aſtutia doloſa mergat: eo-
rūq̄ carnib⁹ ſatiet.Alia quoq̄ ē eiuſdē nois
marina belua ingens pinnaſq̄ latiſſimas ha
bens quib⁹ ꝯtra naues velificare ꝯtēdit.Ex
li.de na.re.Scilla monſtrū eſt habitās in eo
mari qḋ italiam ⁊ ſiliciā intercludit.Nautis
quidem ⁊ oīb⁹ hoīb⁹ inimicus eſt: ⁊ eoꝝ ſan-
guine carnibuſq̄ delectat.caput ⁊ pedes ha-
bet ad modū virginis formata ſicut ſyrenes
⁊ rictus.⁊ oris hiatū ac dētes horridos vte
rū beſtialē: ⁊ delphini caudā.Mire fortitu-
dinis ē: nec i aqua facile vincit.Jn terra vo
ꝓpe imbellis h3 ⁊ vocē aliquantulū muſicaꝫ.
ipaq̄ belua carmine mirifice delectatur.

Capitulum.lxxxiij

Syrena. Ex libro de naturis rerum. Syrene ſunt animalia mortifera: q̄ a capite vſq ad vmbilicum habent figuram mulieris improcere magnitudinis: horrenda facie. Crinibus capitis longiſſimis atq ſqualentibus. Apparent autem cum fetibus quos in brachijs portant. Mamis etē fetus lactant: quas in pectore magnas habēt. Quas quando vident naute multum timent: eiſq lagenam vacuam proijciunt. et ipſa cum lagena ludit donec nauis pertranſeat. Reliquam vero partem corporis habent vt aquila. et in pedibus vngues ad laniendum abiles. Porro in fine corporis habent ſquamoſas piſcium caudas. quibus vt remigijs in gurgitibus natant. Quoddam etiam muſicū ac dulciſſimum melos habent in voce. quo delectati nauigantes ⁊ attracti reſoluuntur in ſomnū. ſopitiq ſyrenarum vnguibus dilacerantur. Sed nōnulli nauigantium ſapienti vſi conſilio: fortiter aures ſuas obturāt: ⁊ ſic immunes tranſeunt. ne mortifero ſyrenarū cantu illiciantur ad ſomnum. Hec quidem belue in quibuſdam profundi gurgitis inſulis: ⁊ aliquādo in fluctibus cōmorantur. Et quod de lagena dictum eſt illi teſtati ſunt: qui eas ſe vidiſſe dixerunt. Syrenas tamen has nō in veritate beluas ſed meretrices quaſdam yſidorus fuiſſe deſcripſit. que tranſeuntes ad egeſtatem deducebant. Sed ⁊ philoſophi ⁊ ſanctorꝝ expoſitorū nōnulli contrarium ſenſiunt vera mōſtra marina eſſe dicentes. Sunt ⁊ ſyrene ſerpentes in arabie partibꝫ habitantes. equi curſu velociores. quarum etiam quedam alas habentes volare poſſunt. Harum tantum virus eſt efficaciſſimuꝫ ad nocendū. vt morſum ante mors q̄ dolor ſequatur. ¶ Phiſiologus. Syrene ſunt animalia mortifera vſq ad vmbilicum figurā hominis habentia. extrema vero pes vſq ad pedes volatilis. ⁊ piſcis habet figuram. Muſicum quoddam ac dulciſonum melodie carmen canunt. ita vt auditus hominum longe nauigantium ad ſe trahant. nimiaq ſuauitate prolixe modulationis aures eorꝝ: ac ſenſus delinientes in ſomnū vertant. Tūc demū cum vidēt eos grauiſſimo ſomno ſopitos. ignaros ac per inſipientiam ſuam deceptos inuadunt et carnes eorum dilaniant.

Capitulum.lxxxiiij.

Spinachia et Squatina. Ex libro de naturis rerum. Spinachia corpore quidem eſt puſilla: ſed vtiliſſime vndiq ſpinis extantibus munita a morſu cuiuſlibet alterius piſcis eſt acutiſſima. ¶ yſidorus. Squatinus dictus eo q ſquamis ſit acutus. vnde ⁊ eius cute lignum politur. ¶ Plinius libro vndecimo. Squatina eſt piſcium genere q̄ pro ſpina cartillaginem habent. Omniaq talia carnoſiora ſunt ⁊ ſupina veſcūtur. Diuerſa piſciū genera non coeunt inſimul: preter ſquatinam ⁊ ranam. ex quibus naſcitur piſcis parte priori rane ſimilis. Et nomen ex vtroq cōpoſitum apud grecos trahit. Piſcium quidaꝫ ter in anno pariunt. Quidam bis. vere. ⁊ autumno. Ex planis ſola ſquatina bis. autumno occaſuq vergiliarum. Squatina vero intra ſe parit oua premollia in alium locum vteri transferens: ibiq excludens. Simili modo et omnia que appellauimus cartillaginea: ita fit vt ſola piſcium ⁊ animal pariant ⁊ oua concipiant. ¶ Ex libro de naturis rerum. Squatina piſcis eſt in mari quinq cubitos habēs longitudinis: ⁊ caudam pedalem. Hic abſconditus in limo piſces corripit ſubito. Autem tam aſperam habet vt ex ea lignum ⁊ ebora poliantur. Pilus ipſius cutis breuis ⁊ niger eſt. hunc adeo durum natura creauit: vt ferri vel calibis acumine vix incidi poſſit.

Capitulum.lxxxv.

P

293

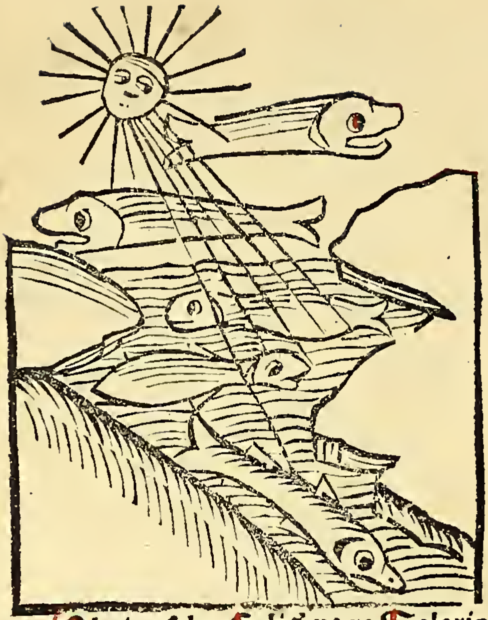

Solaris ⁊ ſolea. Ex li. de na. re. Solaris dictꝰ ē eo ꝙ ī ſole libēter ī ripis fluminū iacet. Caput hȝ magnū: orificiū latū. cutē nigrā ac lubricā q̄lis eſt anguillaꝝ. Epar hȝ dulciſſimū ⁊ eſibile p̄cipuū. ī vaſtitatē ac longitudinē maximā creſcit. Pli. li. ix. Solea ē piſcis a figura denoīta eo. ſ. ꝙ calciamētoꝝ ſoleis aſſimilet.

Operationes.

A ¶ Actor. Solea piſcis ē marinoꝝ piſciū iuxta medicos infirmis ī cibo ſuauiſſimꝰ: qꝛ minꝰ ceteris flegmaticꝰ: eſt etiā ſapore gratus.

Capitulum. lxxxvi.

Scolopendra ⁊ ſcorpio. Pli. li. ix. Scolopēdre marine terreſtribꝫ ſiles: q̄s centipedes vocāt. hamo deuorato oīa iteriora euomūt donec hamū egerāt: deīde reſorbēt. ¶ Yſi. Scorpio dictꝰ eſt qꝛ ledit dū manu tollitur. Tradūt āt. x. cancris cū manipulo ocimi alligatis. oēs q̄ ibi ſūt ſcorpiōes ad eū locū congregari. ¶ Ariſto. Scorpio marinꝰ ouat ī vere ſemel. ⁊ iteꝝ ī autumno. ¶ Pli. lib. ix. Cancri mortui in ſcorpiones figurant in ſicco.

Operationes

¶ Idē li. x. Mēte ſuccꝰ ꝯ ſcorpiōes marinos ſumit. ¶ Idē li. xxxij. Mulꝰ etiā illitꝰ vel in cibo ſumptꝰ ꝯ ſcorpiones marinos ſumit ⁊ auxiliat.
¶ Scorpionis āt marini fel alopicias replet.
¶ Fel marini ſcorpionis rufi cū oleo veteri aut melle actico incipiētes ſuffuſiones diſcutit.
¶ Iterūqꝫ fel ſcorpiōis marini cicatrices tollit
¶ Scorpius marinꝰ necatus in vino: ⁊ obuli pondere potus veſica vitia ⁊ calculos ſanat.
¶ Lapide q̄ȝ q̄ inuenit ī ſcorpiōis marini cauda: cū ſol ē ī cācro torquāt ſerpētes ictibꝫ ſcorpionū. ¶ Dyaſ. Scorpiōes marini colerā deponūt. ſuffuſiōes oculoꝝ detergūt. caligines ⁊ glaucomata tollūt. ¶ Idē. Marini ſcorpij fel magnā hȝ virtutē. ⁊ ante fella q̄drupedū p̄muȝ. facit āt ad effuſionē ocl'oꝝ ⁊ ad caliginem ⁊ ad aſpredinē palpebraꝝ. ¶ Aui. in. ij. cañ. Ceruſa ſtanni ꝯfricata ſup marini ſcorpiōis pūcturas ꝯfert. ¶ Idem in. iiij. Ex morſu ſcorpiōis marini accidit inflatio vētris ⁊ forma poropica. ⁊ q̄nqꝫ vētoſitatis: exitus abſqꝫ voluntate.
¶ Cura eiꝰ eſt cura draconis marini ⁊ tiricle.

Capitulum.lxxxvij.

Spongia. Scuamis ꝛ Scinthi. Albertꝰ in li. de na. aīaliū. Spōgia marinoꝝ eſt q̄ multoꝝ geneꝝ eſt. Et ꝯueniūt cū aīalibꝫ in motu ꝯtractiōis ꝛ dilatatōis Quedā eaꝝ immobiles ſunt a ſaxis. ꝛ ſi abrūpanť a radicibꝫ recreſcūt. Quedā āt ſunt mobiles de loco ad locū. In turbatis melius viuūt et in puris aquis putreſcūt ꝛ cibanť limo ꝛ piſcibus ꝛ oſtreis. ¶ In libro vrū. Scuamis eſt piſcis marinus quā germani catulā maris vocāt. Hic q̄nq3 pedes hꝫ in lōgū ꝛ caudā monopedalē. Hic piſcis in limo abſconditꝰ improuiſos interficit piſces. Cutē etiā hꝫ ita aſperā. vt ea cū ſicca fuerit ligna ꝛ ebora polianť. pilꝰ ꝓo eiꝰ breuis eſt ꝛ niger ꝛ ſimilis ariſtis herbe fullonū. ꝛ adeo durus eſt vt ferro ꝛ calibe vix poſſit ſcindi. ¶ In eodē li. Scinti aīalia ſunt aq̄tica in nilo natantia cocodrillis figura ſimilia ſed ſunt multū minora ꝛ cōtractiora. Hoꝝ carnibꝫ infecta pocula vim veneni extinguūt. prenunciant etiā tempeſtates. Antra ſua arantia ꝛ oſtiū ab oppoſito eiꝰ venti q̄ flaturus eſt aperientia ꝛ cauda villoſa aliud foramen qđ aduētum reſpicit obturantis.

Capitulum.lxxxviij

Stoncꝰ ſiue Stincꝰ. yſi. Stincꝰ eſt bellua circa nilū. Aui. Stincus eſt guaril de nilo q̄ capiť in egypto. ꝛ eſtimauerť q̄dā ꝙ ſit de partu cocodrilli. Meliꝰ āt de ipſo eſt illđ qđ ē in ꝑte renū: auget q̄n̄q3 coitū ita vt nō ſedeť niſi ſorbitiōe iurꝭ lactucaꝝ ꝛ lentiū.

Operationes

¶ Diaſ. Stincus eſt aīal qđ inuenit in India q̄drupes ꝛ ſile lacerte: ſ3 lōgiꝰ atq3 ventroſiꝰ. h aūt falliť. ꝛ ad venereos vſus facit ſi caro eius ex vini ciato poteť. nā ſi plꝰ ſumať neruos ledit. A

¶ Alb. i li. đ na. aīaliū. Stincꝰ eſt aīal marinū mediū inter platā ꝛ aīal qđ eſt ſic̄ ſtella pentagonū rufi coꝛij: ꝛ in medio hꝫ rimas q̄bꝫ trahit nutrimētū. Et ita excitat libidinē ꝙ ſanguinē eijcit ꝑ coitū. nec tñ ꝯcumbens adhuc coitu ſatiatur. nec medicinā habet libido niſi ꝑ ſuccū lactuce bibitum. B

Capitulum.lxxxix.

Sturio. Ex li. de na. re. Sturio eſt piſcꝭ magnꝰ habitās in aq̄s fluuialibꝫ q̄ magne ſūt ꝛ diffuſe. viuere diutiꝰ nō poteſt in ſtagnis niſi ad dulces fluuioꝝ aq̄s tranſitū habuerit. Cibi parū aut nihil admittit ī coꝛꝑe Cui quippe cibꝫ in nutrimentum ſufficiēs eſt. ipſa ſola aeris ſerena tranquillitas. quaꝓpter ꝛ modicū hꝫ ventrē ac ꝓpe modū ſolidus ī loco vētris. ſic̄ in reliq̄ coꝛꝑis parte. hꝫ inteſtina lic3 parua reſpectu ſue magnitudinis. Epar vero ſatis magnu3 ꝛ adeo dulce: ꝙ vix comedi ſine ſtomachi abominatione poſſit. vnde eius felle qđ ꝯtiguū eſt epar fricari ſolet: vt exceſſus dulcioꝛis in epate: tempereť exceſſu amaritudinis

in ſelle. Ore caret: ⁊ illa pars integra eſt q̄ i ce
teris aīalibꝫ os occupare ſolet: nec niſi modicū
ſub gutture foramen habet clauſū. cū voluerit
apertū aeris ſerenicat. Auſtro citiꝰ impingue
ſcit. aq̄lone ꝓ flāte ſubſidet in ꝓfundis. Idez
in lacte poſitꝰ diu ſic̄ in aqua viuit. ¶ Alb. in li.
de na. aīalū. Sturio piſcis notꝰ eſt: quē anti
qui ſtoriā vocauerūt. Eſt aūt piſcis lōgi naſi:
⁊ magꝰ ad lōgitudinē nouē pedū qn̄ cōpletus
eſt. ⁊ eſt rotūdꝰ in modū claue. ⁊ tres hꝫ teſticu
los in pelle pungentiū ꝑ corpis longitudinem
Os habet ad ſugendū potiꝰ q̄ꝫ ad mādu cādū.
⁊ ideo in ventre eiꝰ nihil cibi inuenit̄ groſſi: ſꝫ
humor viſcoſus quem ſugendo accipit: carnes
habet albas ⁊ dulces. ⁊ nō hꝫ oſſa niſi in capite
Pinguedinē habet croceā. ⁊ epar hꝫ magnū ⁊
adeo dulce ꝙ niſi felle ſuo temperet̄: ꝓ dulcedi
ne generat abominationem.

Capitulum. xc.

Stella. Pliniꝰ li. ix. Stellā in mari ſa
pietia claros autores video mirari. Cu
ius figura hec eſt parua admodū caret intus:
extra duriore callo. Huic tam igneū feruorem
eſſe tradunt: vt oīa in mari cōtracta adurat.
omnē cibū ſtatim peragat.

Operationes

A ¶ Idem in li. xxxi. Carnes āt marine ſtelle cō
tra marini draconis ictus valent apposite.
B ¶ Ex li. de na. re. Stella piſcis eſt in mari oc
cidentali. cuiꝰ figura eſt ad modum ſtelle. Hec
cū aliqͦd aīal comederit: mox inuenit̄ in eiꝰ ven
tre durū quaſi bis coctus panis.

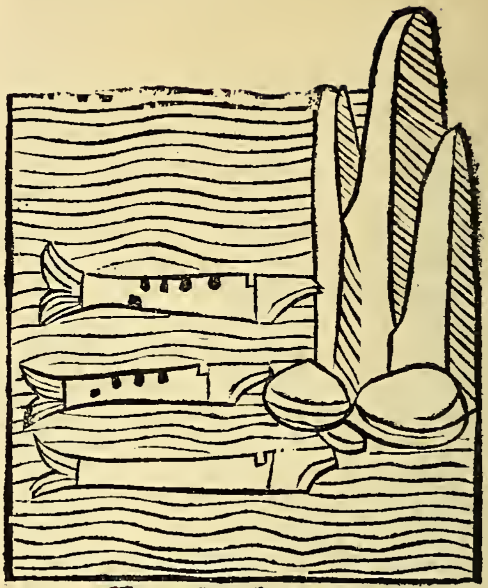

Capitulum. xci.

Spongia. yſid. Spongia dicta eſt a ſin
gere. i. nitidare vel extergere. Vn̄ Cice
ro. Et ſingebat̄ ſpongꝫs ſanguis. i. extergeba
tur. Animal āt eſſe docet̄ cruore petris inherēte
Vn̄ ⁊ dū abſcindit̄ ſanguinē remittit. Nā alia
ſunt viuētia in aq̄s: q̄ diſcurrūt vt piſces. Alia
q̄ ſtant fixa vt oſtree. ycinꝰ. ſpongie. Ex his alie
mares dicūt̄: eo ꝙ tenues ſūt fiſtule ſpiſſioreſq̄ꝫ
Alie femine: q̄ maioribꝫ fiſtulis ac ꝑpetuis ſūt.
Alie duriores: quas greci appellant tragos. ⁊
nos bucoſas dicere poſſumꝰ ob aſperitatē ſui.
Nouiſſimū genus earū peniculi vocant̄: eo ꝙ
apte ſunt ad oculoꝝ tumores: ⁊ ad tergendas
lippitudines vtiles. Cādide ſpongie cura fiūt.
ꝑ eſtatē eñ ad ſolē ſternunt̄. ⁊ ſicut cera puni
ca candorem bibunt. ¶ Pli. li. xxxii. In mari
campanie vicino panē abiectū rapiūt. ⁊ ibidē
ad nullū cibū in quo hamus ſit accedūt.

Operationes

¶ Pli. i li. vtā. Aq̄lo nares ſpongias ceterꝫ ꝑſe A
rūt nec vſq̄ꝫ diutiꝰ durare ipm medici aſſerūt.
¶ Harū genus molliſſimuꝫ peniculi tumores B
oculoꝝ ſedant ex mulſo impoſiti. abſtergende
quoq̄ꝫ lippitudini vtiliſſimi.
¶ Imponunt̄ ⁊ ipſe ſpongie epyforas expoſita C
⁊ ad dolores capitis ex aceto calido.
¶ Recentes diſcutiunt. molliunt: mitigant. ve D
teres autem vulnera glutinant.
¶ Vlcera q̄ꝫ humida ⁊ ſilia īpoſite ſiccāt fracture E
⁊ vlcera. ¶ Spongꝫs vtiliſſime fouet̄. qꝛ ſan F
guis rapit̄ in ſecādo: vt ꝑſpici poſſit curatio.

b ¶Infantiam q̃ ſiriaſim.i.capitis vlcera ſpun-
gia frigida cerebro humefacto ſanat.

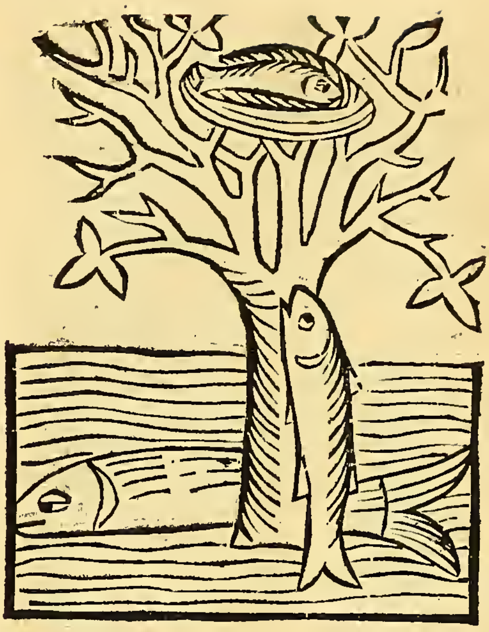

Capitulum .xcij.

T Eucha. Titimallus ꝛ Torpedo. Actor. Teucha piſcis eſt fluuialis vel ſtagnenſis oibꝫ notꝰ. In limo ſicut anguilla nutritꝰ. vnde ꝛ eius coloris eſt. ſcꝫ lucei ſiue nigri. vterqꝫ piſcis saporis dulcis eſt: ſꝫ male digeſtiõis. ¶Yſidorꝰ. Titimallus nomẽ ex flore accepit. Tynum quippe flos appellatur. Nam cum ſit ſpecie gratꝰ ꝛ ſapore iocũdus: tñ ſicut flos fragrat ꝛ corpe odores aſpirat ¶Idem. Torpedo dicta eſt eo ꝙ corpus tepeſcere faciat: ſi eã qſqꝫ viuentẽ tangit. Torpedo ſicut ꝛ ſquatina eſt ex genere piſciũ q̃ cartilaginẽ habent ꝓ ſpina. Omnia qꝫ talia carnoſiora ſũt: ꝛ ſupina vehũtur. Torpedo oua in terra ſeparit pre mollia in alium vteri locum transferens vbiqꝫ excludens Octogenos habet fetus. Nouit torpedo vim ſuam. ipſa non torpens: merſaqꝫ in limo ſe occultat.

Operationes

a ¶Plinius li.xxxij. Torpedo emollit aluum in cibo ſumpta.

b ¶Et lyeni medetur impoſita ꝓcidentiſ morbũ intranei q̃ꝫ prohibet appoſita.

c ¶Deniqꝫ ſi torpedo dum eſt in libra capiat triduoqꝫ ſub diuo aſſeruet: faciles efficit partus.

Capitulum.xciij.

T Rebius ꝛ Tructa. Ex li. de na. rerũ. Trebius eſt piſcis niger pedalis tm̃ lõgitudine. habẽs tñ q̃nqꝫ digitos. in craſſitudine hanc ei vim ineſſe Plinius recitat. vt pars eiꝰ in ſale ſeruata: aurũ qd̓ in altiſſimos puteos deciderit. admota extrahat ac fluctuare faciat. Hic colorẽ candidũ i hyeme mutat. ꝛ eſtate nigrior fit. ſolꝰ inter omnes piſces ex alga nidificat ꝛ oua in nido parit. Trebius eſt in oceano qui duro naues perforat roſtro. ¶Actor. Tructa exteriꝰ q̃dẽ varia ſic ꝛ petica. ſꝫ interiꝰ rubea. q̃ quidẽ vt fert̃ q̃diu minoris etatſ ꝛ corpis exiſtit in aq̃s tm̃ dulcibꝫ nutrit̃: ꝛ tructa vocat̃. Cũ aũt excreuerit ꝛ deſcendẽs vſqꝫ ad ꝯfinia maris de ſalſedine illiꝰ biberit: ſalmo efficit̃. qd̓ tñ verũ eſſe nequaqꝫ ab oĩbus aſſerit̃. Eſt aũt vterqꝫ piſcis delicioſus ꝛ ſapidꝰ ¶Ex li. de na. rex. Tructa piſcis eſt habitãs in fluuijs dulcibꝫ: q̃ magno impetu currunt de mõtibꝫ. ſquamas hꝫ vt ſalmo. carneſqꝫ ſimiles: ſꝫ multo eſibiliores. ꝛ hꝫ in eſtate tm̃ a menſe Julio vſqꝫ ad Nouẽbrẽ. hyeme xͦ carnes hꝫ albas vt ceteri piſces: minoriſqꝫ ſaporĩ. maculas hꝫ in dorſo croceas atqꝫ ſanguineas.

Capitulum.xciiij.

T Eſtetz. Alb. in li. de na. aĩaliũ. Teſte animal eſt marinũ qd̓ pellis duricie teſteũ appellat̃. Hic aũt adeo ſpiſſam ex ſalſugine maris ꝯhit pellẽ ꝛ duram ꝙ calor naturalis interior ꝑ poros reſpiraculũ hr̃e nõ valet. cauſa eſt infirmitatis aliqñ: ꝛ tunc petit aq̃s dulces in q̃bꝫ pellis deſpiſſat̃. ꝛ ſic ſepe cõ-

P

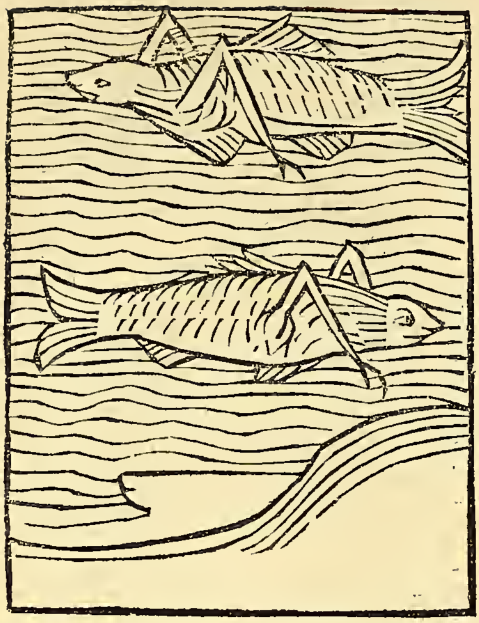

mutat ſeipm: tñ ex mari nõ potat niſi aq̃s dul-
ces q̃ in mari ſũt. ſicut olim in hac ſciẽtia ꝓba-
mus ꝑ vas teſteũ in aqua poſitũ.

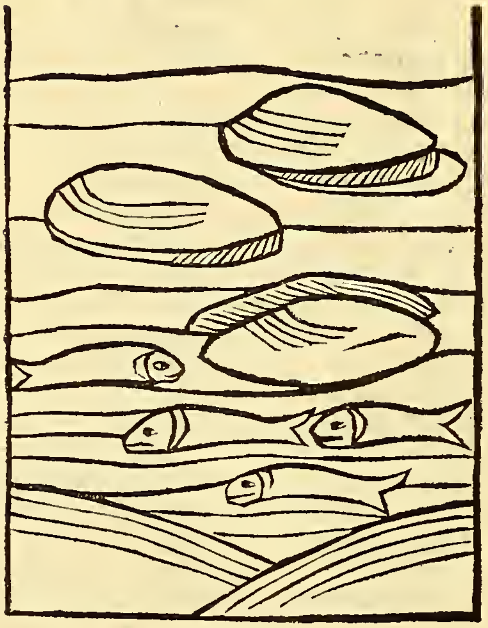

Capitulum. cxv.

Teſtudo. Alb. in li. vꝛ̃. Teſtudines ha-
bitant Indicũ mare: ita latas teſtas ha
bẽtes: ꝙ hoĩbꝫ ſufficiũt ad hoſpitia pte eoꝝ in
tecto poſita. Aliqñ etiã in teſtis illis nauigatur
inter inſulas q̃ſi in zimbis. Hec teſtudines ſic
capiũtur: vt dicit Plini⁹. in feruore eñ ſolis gau
dẽtes: toto dorſo roſtro natant in maris ſuper
ficie: donec ita deſiccant̃ ꝙ mergi nõ poſſunt:
⁊ tũc inuite natãt donec manibꝫ accipiũt̃ vidẽ
tiũ. Dicũt etiã aliq̃ ꝙ nocte ad paſtũ teſtudi[nes]
ille egrediũt̃: ⁊ ſaturate obdormiũt in ſupficie
aque natãtes. ⁊ tũc plurimis ob capturã ꝯgre-
gatis tres natant ad teſtudinem quoꝝ duo ad
apprehenſam ꝯuertũt chocham ita ꝙ in tergo
latet oſtreum. Tertius aũt laqueũ iniicit capi
ti vel membro qđ eſt in loco colli. Et reſidui q̃
in littore ſtant trahunt ipm ad terrã. Teſtudo
aũt hec magna ſicͭ ⁊ parũa dentes non habet.
ſed roſtri margines habet acutas ita pixide. ⁊
dicit̃ tanta eſſe oris eius duricia vt etiã lapides
cõminuat. Dicit etiã Plinius ꝙ hec aĩalia co-
eunt pecudũ more. ⁊ ꝙ femine coitum de facili
nõ ſuſtinent donec maſculus aduerſus femine
feſtucas in ore poſuerit. In terra egreſſe ouãt
oua ouis anſerum ſimilia. ⁊ facit centũ vel am
plius. ⁊ illa fodit in terram extra aquã: ⁊ aliqñ
pectore iacet noctibꝫ ſup ea. Et ideo q̃dã dicũt
ea viſu fouere ꝙ tantũ eſt falſum fetus: aut in
terra educãt: ⁊ inducũt in aquã. Teſtudines
marine pecudũ more coeunt. vt dicit Ariſto. et
in terrã egreſſe oua vſq3 ad centũ ouis anſerũ
ſimilia pariunt: que ⁊ quidã ab illis tm̃ oculis
ſpectando foueri dicũt. ¶ Yſid. Teſtudo autẽ
dicta eſt eo ꝙ tegmĩe teſte in modũ camere ad-
operta eſt. Hoꝝ q̃ttuor ſũt genera: quoꝝ vnũ
eſt de quo hic agit̃. ſc3 teſtudo marina. Aliud
ꝟo eſt teſtudo lutaria. De alijs ſuis locꝭ dictũ
eſt. ¶ Solin⁹. Tracie populi marinas teſtudi
nes capere gaudent. Quaꝝ tanta eſt magnitu
do vt ſupficies eaꝝ domũ faciat: ⁊ numeroſa3
familiam nõ arcte receptat.

Capitulum.xcvj.

t Igruis ⁊ tritte. Alb. in li. de na. aīaliū. Tigruis ē aīal marinū. Hec beſtia caudā hʒ duoꝝ cubitoꝝ latitudis. Fetū facit ī mari ⁊ nūꝗ̄ in terra. In terra āt erit ad ſiniſtrā: et h̄ ꝯtigit: q: oculo dextro meli⁹ videt ꝗ̄ ſiniſtro. flāte aq̄lone libēti⁹ exeunt ꝗ̄ alio tpe. Pli. dic ꝙ nauē inſequūť curioſitate vidēdi vela. et hic ſtupoꝛe tm̄ detineť ꝙ tridente in eos tacto vix fugiāt. in hieme latent vltra modū. Impinguātur ita ꝙ tertio āno vel q̄rto plurimūꝗ̄ moriūtur. In ethiopia tigrui beſtie ſūt coloꝛe fuſco ⁊ duabꝫ mām̄is a pectoꝛe deſcēdentibꝫ fet⁹ lactātes vt dicit Solin⁹. Dicit etiā ꝙ tigruis ī pōto naſciť. eo ꝙ aqua ceteris maribꝫ hʒ dulcioꝛes. Et ſi flumīa itrat: dextro latere intrat: ſiniſtro exit. ¶ In li. vtꝰ. Tritte ſunt piſces fluuiales in his currentibꝫ ei fluuijs q̄ cū impetu ruunt de montibꝫ. Squamas ⁊ carnes rubeas hn̄t. In eſtate vt ſalmo: in hyeme ſunt albeſcentes ⁊ minus ſapide. Maculas in doꝛſo habent ⁊ ruſas ⁊ nigras.

Capitulum.xcvij.

t Hynn⁹. Ex li. de na. re. Thynn⁹ eſt mōſtrū marinū caudā hn̄s duoꝝ latitudis cubitoꝝ. In mari fetificat tm̄: ſʒ ī terra exit ad paſtū. Pli. Thynn⁹ naues ob curioſitatē videndi vela a vēto agitari pſeq̄ť: ⁊ eo ſtupoꝛe intantū afficiť vt etiā tridente in eū iacto terroꝛe nō moueať. Hyberno tpe latet. Surgitibꝫ pingueſcit intantū vt vita lōgiſſima p trienniū ſit. ⁊ habet q̄ eandē naturā cū tygrio. de qua in pcedenti ca. demōſtraui.

Operationes

¶ Dyaſ. Thynn⁹ ſalſus ſi plurimū fuerit cōmeſt⁹ mitigat vipe moꝛſus. ¶ Cataplaſma tibꝫ adhibit⁹ medeť caninis moꝛſibꝫ. ¶ Pli. li. xxxij. Thynni adipe recēti ad oꝛ vlcera ē vſus attal⁹. ¶ Pſilotrū eſt thynni ſanguis. ⁊ fel ⁊ iecur ſiue recētia ſiue ſeruata. ¶ Iecur etiā tritū atꝫ mixtū cedro plūbea pixide aſſeruatū. ¶ Amēdatꝗ̄ palpebras pſilotꝛ inutilibꝫ pilis exemptis ī veſtigia euulſoꝝ inſtillatū.

Capitulum.xcviij.

t Ortuca. Ex li. de na. re. Toꝛtuca maris eſt mōſtrū ingēs foꝛmatū ad inſtar toꝛtuce terreſtris. ſʒ ei⁹ magnitudinē in im̄ēſum excedēs. Nā octo cubitoꝝ eſt ei⁹ longitudo: q̄ttuoꝛ latitudo. Clipeū hʒ q̄ ꝯtra iacula tegiť ad inſtar vſualis ſcuti triangularē. ſʒ mūlto maioꝛē: vtpute q̄nꝗ̄ cubitoꝝ. Crura etiā hʒ magna: vngues magnos: ⁊ digitos ī pede maioꝛes ꝗ̄ ſint in leonibꝫ. foꝛtitudie q̄ʒ ⁊ audacia mirabiliter viget. quippe q̄ tres hoīes inuadere nō timet. Foꝛtitudine q̄ʒ fruſtrať ſi doꝛſum ad terrā vertať. Difficulter eñ ſurgit in doꝛſū cōuerſa ꝓpter latitudinē clipei qua a doꝛſo tanta belua includiť. Ariſto. Toꝛtuca poſtꝗ̄ comederit viperam: comedit origanum agreſte ne moꝛiatur.

Capitulum.xcix.

v Acca ⁊ Vitulus marinus. Ex li. de na. re. Vacca marina monſtrū eſt magnū ac validū ⁊ ad iniurias

iracũdiũ.nõ h3 oua:ſ3 facit fetũ vnũ q̇dẽ ſepius
vel duos aut pl⁹. Fetũ tenere diligit ⁊ ſecũ du-
cit vbicũq̨ vadit. Hoc aĩal triginta ãnis qd̓ ꝓ
batũ eſt ãputatiſ eoꝝ caudis viuit. yſi. Vitul⁹
marin⁹ a ſilitudine terreſtriſ dr̄. Ariſto. Vitul⁹
marin⁹ h3 corp⁹ durũ ⁊ carnoſũ. ideoq̨ ğuiter
interficit̃. niſi cũ vulnere ⁊ maxillis. vox ei⁹ eſt
vt thauri. q̃tuor h3 pedes. nõ ãt auriculas: q̄ re
gimẽ vite illi⁹ ⁊ mãſio eſt in aq̃. Nam ſi eſſent ei
auricule ſup vias poſite multũ humorẽ recipe-
rẽt: ac motũ ⁊ natationẽ in aq̃ ꝓhiberẽt. Aial
generat cõpletũ. Eiuſq̨ partus eſt omĩ tp̄e ſicͤ
bois: ⁊ ꝑcipue tp̄e partus capraꝝ.

Capitulum.c.

Verith: al's vericb. Vipera et vmbra.
¶ yſid. Verich piſcis eſt vulgariter ſic
dict⁹. latine vͦ criſtoſis. q̄ ariſtis in-
numeris armat̃ caro eius: ita vt incõmode edi
poſſit: ⁊ nõ ſine faſtidio. Unde paupeꝝ cibus
eſt: tanq̃ omniũ piſciũ eſibiliũ viliſſimus. In
aq̃s dulcib⁹ freq̃uter habitat: in his tñ q̇ fluxu
⁊ refluxui maris amaricant̃. Capitur autẽ ſic.
Rethia tendunt̃ in longũ aque vel in tranſuer
ſum. ⁊ ante rethia ſup aquas inſtrumentũ in-
ſtar arcus: ita vt fluitet ſup vndas. In ſupe-
riori autẽ eius parte nola ſuſpendit̃. eius ſonũ
piſcis audiens gregatim aduentat tinnitum
nole ſtultus ſequens. Et h̄ inditio patet: quia
ſenſum habent auditus. Incidẽtes ergo in re
thia capiunt̃ in multitudine magna. ¶ Idem.
Vipera marina piſcis eſt paruus paulo plus
q̃ cubiti vni⁹. In capite ſup oculos vnũ cornu
fert paruũ acutũ ⁊ mortifeꝝ. Eo nãq̨ quecũq̨
vulnerat veneno inficit. Qd̓ cauẽtes piſcato-
res capto piſce caput ei amputãt. reliquũ vero
corpus in vſus hominũ cedit. ¶ Idẽ. Umbra
dr̄ a colore: eo q̄ coloris ſit vmbroſi.

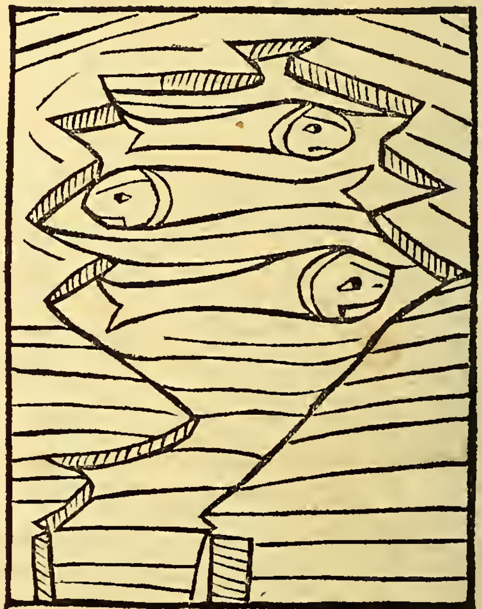

Capitulum.ci.

Vergiliales. Albertus in li. de naturis
aĩaliũ. Vergiliales piſces ſunt in duo
bus lacub⁹ ytalie lano vic3 ⁊ verbacia

no in radicib⁹ alpiū effuſis tm̄ vergiliaꝝ ſtella/
rū ortū apparent ⁊ in omib⁹ alijs tempib⁹ latēt.
Hij piſces pulchras habent ſquamas acutas
vt claui. In capite aūt ſunt parui ⁊ poſtea in
caligaꝝ modū delectant.

Capitulum .ciij.

VRanoſcupus Urtica ⁊ vulpes marine.
Plini⁹ li.xxxij. Uranoſcupus vocatur ab oculo quē hꝫ in capite a q̄ ſubter ⁊ ſup̄ intendit. Alio noīe gallie nuncupat.

Operationes.

A Pri⁹ fel cicatrices ſanat: ⁊ carnes oclo⁊ ſuperuacuas ɔſumit. vt dicit Meander i comedijs
Idē li.ix. Urtica noctu vagat noctuq₃ mutat
Uis ei⁹ pruritu mordax eadēq₃ terreſtrꝭ vrtice.
Ariſtotiles. Animal genus qd̄ grece dicit akalabia. ⁊ credit eſſe vrtica maris: eſt iūgens alias in iirens per ſe. nec habet teſtam: ſꝫ eius creatio eſt ſicut carnis.
B Et hoc genus ſentit ⁊ rapit quicq̄d appropinquat manib⁹. ⁊ applicatur lapidibus cū ſuis pedibus. ſicut animal multo⁊ū pedum. Et fortaſſe tumeſcit corpus eius quando applicatur alicui rei. Habet autem orificium in medio corporis eius. ⁊ venatur quicquid tranſit per ipſum ex piſcibus paruis. ⁊ comedit yricium ⁊ pecten. id eſt plais.
C Plinius libro nono. Uulpes marine in periculo capture glutiunt: non tm̄ hamum: ſꝫ amplius vſq₃ ad infirma linee que facile prerodāt ſicq₃ capere non poſſunt. Uulpium terreſtriū aſſimilantur.

Capitulum .ciiij.

Ypotamus. Ex libro de naturis rerum. ypotamus eſt belua in terra naſcens: ſꝫ in aqua ⁊ terra equaliter potens. Elephantib⁹ plerūq₃ maior. Roſtrū habet reſupinum. dentes aduncos. noctib⁹ ſegetes depaſcit. ad quas quaſi retrogradus pergit. libentius autē p̄ ceteris partibus corporis in pedib⁹ vulnera recipit. In nilo habitat. ⁊ in partibus Indie precipue reperitur. ex eius cute tornantur haſte. Ariſto. ypotamus. id eſt equus fluuialis: habet equinos crines. fiſſos pedes ſotulares vt vacca. ⁊ eſt ſine facie. habens in pedibus kahab. Cauda eius vt porci. hinnitus vt equi. Magnitudo vt aſini. Corium eius groſſum valde. Ideoq₃ parantur ex eo ſotulares ⁊ corrigie. Interiora eius aſſimilantur interioribus equi ⁊ aſini. Et licet in terra maneat: ſine aqua tamen viuere non poteſt: ſicut tortuca et rana marina ⁊ cocodrillus.

Operationes.

Plinius libro. xi. Corij vero craſſitudo talis eſt ypotamis. vt inde tornent haſte cum ingenio quadam medica diligentia. A
Cinis corij ypotami cū aqua illitus pānos ſanat. adeps eius febres frigidas. B
Pellis ei⁹ e ſiniſtra pte fronti adalligata ventrē inhibet: ⁊ eiuſdē cinis alopicias explet. C
Teſticuli. ʒ.i. ex aqua bibit contra ſerpētes. D
Fimus ſuffocans dentes e parte leua dolorē dentiū ſcarificatis gingiuis ſanat.

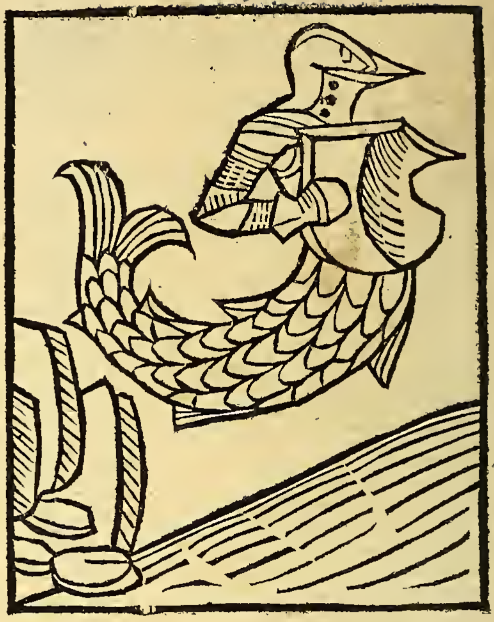

Capitulum.ciiii.

Zedroſus Zidrach ⁊ Ziphiꝰ. Ex li. de na. re. Zidroſi belue marine ſunt arabiam incolētes. quaꝝ oſſa adeo magna ſūt vt fores in domibꝫ ⁊ pallacijs tigna: ⁊ alia ſtricture neceſſaria de illis commode ſecenť. quadraginta nāqꝫ cubitoꝝ magnitudinis reperiūť. In li. vtš. Zidrach eſt mōſtrū forma mirabile: qꝺ ꝑtendit maliciā in ſua figuratione: ſꝫ innocuū reperiť. Caput hꝫ vt equꝰ: ſꝫ forma minori. Corpus autē ex omī ꝑte draconi ſimilimū eſt. totūqꝫ diuerſimode coloratū. Caudā hꝫ lōgā ſm q̄ntitatē corporis ſui gracilē ⁊ tortuoſam vt anguis. pinnas hꝫ q̄ꝫ ſicut piſcis. ¶ In eodeꝫ li. Ziphiꝰ eſt marina belua valde formidabilis. ⁊ omniū animaliū generi valde diſſimilis. forma ſingularis. Huiꝰ nāqꝫ caput ſi videris mōſtruoſum eſt omnino. Si oris abyſſum fugies velut imagineꝫ mortis ſi oculos horrebis. ſi reliquū corpus nihil in rebꝰ ſimile te vidiſſe fatebaris.

Capitulum.cv.

Zitiron. yſiꝺ. Zitiron mōſtꝝ eſt quod
z vulgus militē vocat. ⁊ eſt ingēs atꝫ fortiſſimū in anteriori parte: q̄ſi formā armati militis ꝑfert. ⁊ caput q̄ſi caſſide galeatum ⁊ ex cute rugoſa ⁊ dura ac firma nimis. Ab eiꝰ collo dependet ſcutū longū. latū ⁊ magnum. et interiꝰ cauū vt in eo poſſit ꝯtra ictus pugnantiū more defendi. Eſt em̄ forma triangulare firmitate duriciaqꝫ tam validū vt vix vnq̄ꝫ poſſit iaculo penetrari. De collo eius ⁊ de ſpondilibꝫ vene quedā ac nerui fortiſſimi ꝓtenduntʳ in humerū. qbꝫ ꝑdictū ſcutū pendet in ſcapula. Brachia q̄ꝫ fortiſſima nimis hꝫ. ⁊ q̄ſi manū biſulcā cū qua validiſſime ꝑcutit. Vn̄ fit vt difficulter nimis ab hoīe capi poſſit. Et ſi captus fuerit difficulter etiā necari: niſi cū mallijs poterit.

Capitulum.cvi.

z Ziſius. Alb. in li. de na. aīalium inq̄t. Ziſius eſt animal maris nulli alij ſimile maximū ⁊ ingēs de genere cetorū: caput habet monſtruoſum. os ꝓfundū valde. oculos horribiles. in toto corpore nulli alij ſimile niſi cete.

Prohemium.

Seneca in naturalibꝫ q̄ſtionibꝫ li. vij. dicit Sic in nobꝭ nō tm̄ ē ſanguis: ſꝫ multa gn̄a humoꝝ. ſic ⁊ in terra plura ſūt humoꝝ genera. Quedā em̄ ſūt q̄ natura indurant. hinc oīs metalloꝝ hum⁹ q̄ aurū ⁊ argētū fit generat. Quedā ꝟo ſunt q̄ in lapidē ex liq̄re vertūt. vn̄ ⁊ lapides p̄cioſi ſuccreſcūt. Quia āt in tractatu ſupiori q̄rto: videlicꝫ dei auxilio cōplero d̄ aquatic ⁊ natatilibꝫ earūqꝫ ꝓprietatibꝫ ⁊ naturꝭ tractauim⁹: nūc eiuſdē ſūmi dei auxilio tractatū q̄ntū aggredientes de lapidibꝫ p̄cioſis: necnō de his q̄ in terre venis naſcūt: eorūqꝫ ꝟtutibꝫ ꝯtractabim⁹. ⁊ modū ſeu ordinē alphabeti ſic in p̄cedēti obſeruādo. Primo de lapidibꝫ dicemus.

Capitulum. j.

a Adamas latine. Arabice hager ſubedbig. Sera. li. ag. cap. hager. Hager ſubedbig eſt mes fluminis in q̄ eſt lapis de mes. Et eſt flumē ad qḋ nūqꝫ aut aliq̄s niſi Alexāder venit. ⁊ eſt in finibꝫ coraſceni. Et color ei⁹ approximat colori ſalis armoniaci. ⁊ eſt fri. ⁊ ſic. in. iiij. g̃du. Et idem auc. Dyaſ. Eſt lapis q̄ vtunt aurifices ponētes i ſtilo ad ſculpēdos lapides. Enax i lapidario ſuo Adamas eſt lapis duriſſim⁹: parꝝ criſtallo obſcurior: coloris tn̄ liuidi fulgēs, adeo ſolid⁹: vt nec igni nec aliq̄ re frangat: molleſcat ⁊ ſoluat. Soluit tn̄ ⁊ molleſcit ſanguīe ⁊ carne hyrci p̄cipue: ſi hyrc⁹ an̄ aliq̄ꝫdiu biberit vinū vel ſiſeleos comederit mōtanū vel petroſilinū. q̄ talis hyrci ſanguis etiaꝫ ad frangendū lapidē in veſica valet. Soluit etiā lapis ille a plumbo ⁊ nō trahit ferrū: eo ꝙ nō ſit ꝓxi⁹ locus generatiōis ei⁹ in minera ferrea. vt q̄daꝫ mēdoſi dixerūt. Maior aūt q̄ntitas eſt inuēta ad magnitudinē auellane. Naſcit aūt in Arabia ⁊ in cypro. ſed cyprium eſt magis molle ⁊ obſcurū. Et hic lapis qn̄ magneti ſupponit ligat magnetē ⁊ nō p̄mittit eum ferrum trahere.

Operationes

Sera. Maior ꝟt⁹ ei⁹ eſt i auro ⁊ argēto ⁊ calibe. vn̄ lacerto ſiniſtro alligat⁹ valet ꝯ hoſtes ⁊ inſaniaꝫ ⁊ indomitas beſtias. ⁊ ꝯ iurgia ⁊ rixas ⁊ venena: ⁊ incurſiōes fātaſmatū ⁊ incuboꝝ ⁊ ſuccuboꝝ. Nūc āt lapidē q̄dā magnetē vocauerūt: ⁊ q̄dā eundē ferrū attrahere mentiunt A

Idem. Iſte lapis hꝫ duas ꝟtutes q̄ raro aggregant in alio lapide. Una eaꝝ eſt ꝙ nō ꝯiungit alicui lapidi qn̄ nō frangat. ꝓpter h̄ coaptāt fragmēta ei⁹ in ſūmitatibꝫ ferri aſperſi ad pforandū: ⁊ pforant cū eo lapides aliȷ̄ ſic ſmaraldus. tabarzet. zaphirus. ⁊ alie gemme. B

Alia virt⁹ eſt ꝙ ſi accipiat granulū vnum ex fragmentis eius: ⁊ glutinet in ſummitate ferri cū glutine romano. ⁊ intromittat in veſica per foramen virge: frangit lapidē. Habet ſimiliter aliam ꝓprietatē: q̄ nihil frangit lapidem hunc niſi plumbū. nam ip̄m rumpit ⁊ conterit. C

Et idē auc. Dyaſ. Adamas eſt lapis q̄ vtūt aurifices ponētes in ſtilis ad ſculpendos lapides. ⁊ ꝯfert gingiue fluxe. ⁊ purificat dentes D

Et idē aucto. Gal'. Uirtus eius eſt q̄ abſtergit abſterſione forti: ⁊ ſignū qḋ aurifices vtunt iu h̄ ꝙ indiget abſterſione. Et nos iam experti ſumus ꝙ mūdificat dentes ⁊ abſtergit. E

Et in eo eſt ꝟtus aliq̄ calida. ⁊ ꝓpter hāc cauſam admiſcet in medicinis cōburētibꝫ: ⁊ in aliquibꝫ deſiccatiuis q̄ curant gingiuas fluxus. F

Ex li. de na. re. Adamas fortē facit hominē cōtra hoſtem. Somnia vana repellit. venenū fugat ⁊ prodit. Fertur em̄ ſudore madere. ſi venenū adhibeatur prope. G

Prodeſt lunatic ac demone repletis. Ex cōtactu etiaꝫ ꝓdeſſe dicit inſanis. H

Capitulum. ij.

Agathes ſiue agapis. Agathes ſm Dyaſco. in ꝓprio ca. hꝫ maximā ꝟtutē. ſcꝫ q̄ calorē hꝫ ſimilē pelli leonis. yſaac beniamin. Agathes autē lapis niger eſt albis venulis in modū cuiuſdā ſpeciei lapidis albeſtō. Et inuenit ali⁹ minor eiuſdē ſpeciei. q̄ ſimilis ē corallo ⁊ tertiū gen⁹ plurimū ſui i creta inſula naſcit ꝙ hꝫ in nigro venas croceas. Eſt q̄rtū genuꝫ Indicū ⁊ variū quaſi ſanguine ſit aſperſum.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Agathes valet ad morſũ ſcorpiõis alli
gatꝰ vel illinitꝰ cũ aq̃ ſtatim tollit dolorẽ. tritꝰ et
vulneri aſperſus vel in potione cũ vino datꝰ vi-
peraꝝ curat morſus. portatꝰ facundũ prudẽtẽ
B amabilẽ ꝛ g̃tũ facit. ¶ Yſaac beniamin. Primũ
q̃dẽ genꝰ aptũ eſt ad regũ formas q̃ lapidibꝫ in
ſculpũt. ꝛ plurimi lapides hñt capita regum in-
C ſculpta. ¶ Et cũ iacẽt ad caput dormiẽtiũ fertur
D oſtẽdere mlta ſimulachra ſomnioꝝ. ¶ Tertiũ
aũt genꝰ qđ creticũ eſt facit vt adiuuet vincere
pericula ꝛ viribꝫ ꝯuenit cordis. gratũ ꝛ placen-
tem facit. vt dicit Euax. et coloris facit hoiem
boni ꝛ facundum.

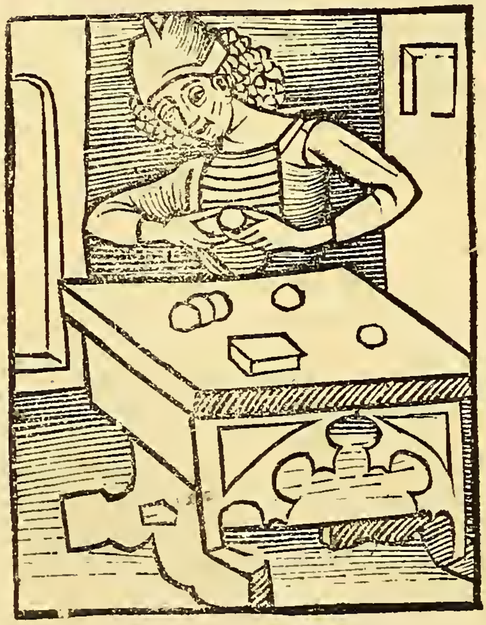

Capitulum. iij.

Alabandina. Yſid. Alabandina dicta
eſt ab alabanda regione Aſie. Eſt autẽ
criſtallini genꝰ. Cuius color ad cedoniũ vadit
ſꝫ rarus. Arnoldꝰ. Alabandina fulgorẽ habet
q̃ eſt ruffus clarus vt ſardius.

Operationes

¶ Huius virtus eſt ꝙ fluxum ſanguinis pro- A
uocat ꝛ augmẽtat. ¶ Ex lapidario. Eſt alaban B
dina cuius lux eſt emula ſardi. Indicis autem
dignum de nomine fallit amicum.

Capitulum. iiij.

Alabaſtrites Amandinus ꝛ Abſinthꝰ.
Yſid. Alabaſtrites eſt lapis candidus:
interſtinctus varijs coloribꝫ. Hunc cauãt ad
vaſa vnguẽtaria: qm̃ vnguẽta optime ſeruare
dr̃ incorrupta. Naſcit̃ circa thebas egiptias ad
damaſcũ ſyrie: ceterꝭ cãdidior. ꝓbatiſſimꝰ ĩ In
dia. Pli. li. xvi. Alabaſtrites lapidẽ vocãt quez
a d vnguentaria vaſa cauãt. Naſcit̃ circa the-
bas egyptias ꝛ damaſcũ ſyrie. Hic ceteris can
didior: ſꝫ ꝓbatiſſimꝰ eſt in carmania. Mox in
India: iam q̃deꝫ in ſyria atꝫ in aſya: viliſſimꝰ
aũt ꝛ ſine vllo candore in capadocia. Probant̃
ꝗ maxime coloris mellei ĩ vertice maculoſi atꝫ
nõ trãſlucidi. vicia ſunt in his corneus. color
candidꝰ. ꝛ q̃cq̃t vitro ſimile eſt. Scd̃m Alber-
tũ lapis amãdinꝰ: eſt gẽma coloris varij. La-
pis abſinthus ſm̃ Albertũ: eſt de genere gẽma-
rum colore vitri rubeis virgulis.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Alabaſtrites eſt laxatiu⁹: mollit de/
niq3 duricies et ſtomachi dolorē cerato ad/
B mixt⁹. ¶ Albert⁹. Amandinus venenū omē.
aut extinguit aut repmit: ⁊ vincere facit ad/
uerſarios. Et plenā interpretationē ſomnioꝝ
C facit itelligi. ¶ Albert⁹. Abſinth⁹. Uirt⁹ hu/
ius fert eſſe ſicut lapis Abeſcari⁹ licz ſatꝫ re
D miſſior. ¶ Nā acceſus pmanet calidus p ſe/
ptem dies vel ampli⁹: pp̄ter eandē cauſam q̄
E dicet de lapide albeſcario. ¶ Lapidis et hu/
ius virtus eſt in pvocādo ⁊ augmentādo flu
xū ſanguinis. vt experimētatores aſſerūt

Capitulum.v.

A Ndrodamanta ⁊ Antracites. Iſid.
a Androdamāta nitorem h3 argenti. ⁊
pene adamas ſemp teſſerꝫ quadrata.
Magi putant ei nomē impoſitū ab eo q̄ do
mare ac refrenare dicat impetus vel iracun
dias animoꝝ. Signit aūt in mari rubro.

Operationes

A ¶ Arnoldus. Androdamāta lapis ē coloris
argentei: trahitq3 de rubro mari. forma ei⁹ vt
B teſſera. duricies vt adamātis. Uirt⁹ ei⁹ eſt ꝯ
furorē animūq3 cōmotū. ¶ Ex lapidario An
C drodamāta lapis eſt q̄ſi teſſera quadra. Ipſe
maris rubri mixt⁹ reperit harenis. ¶ Quem
D magus affirmat tante ꝟtutꝫ habere: vt poſſit
preſens anios ſedare calentes. ¶ Ex libro de
naturꝫ rerum. Androdamāta lapis quadrus
atq3 duriſſim⁹. tante ꝟtutis eſt: vt animū fu/
rore calentē ⁊ luxuria ſedare poſſit. ¶ Iſido.

¶ Antracites ē coloris ignei vt carbūculus. E
ſed candida vena pcinctus. cuius pprium eſt q̄
iactatus in ignē velut mortu⁹ extinguit: ac ꝯ
pfuſos exardeſcit. ¶ Pli. li xvi. Eſt inter car F
bunculoꝝ ſpecies antraticis in Theſprocia
foſſilis carbonib⁹ ſimilis. hec quoq3 candida
vena pcincta tradit. ¶ Ariſtotiles. Antrax. i. G
carbūculus rube⁹. Si cū eo ponat orithi no
cte lucebit. ¶ Albert⁹. Andromada eſt lapis H
coloris argētei. in mari rubro naſcit. Eſt au/
tem quadratus ⁊ durus ſicut adamas.
¶ Uirtutē habet ꝯtra furorē: ⁊ facilis animi I
cogitationē ⁊ triſticiam ⁊ grauitatem.

Capitulum.vj.

A Llecrori⁹. Solin⁹. Allectorius la/
a pis tradit qui criſtallina ſpecie fabe
modo in gallinacioꝝ ventriculis na
ſcit. aptus (vt dicunt) preliatorib⁹. ¶ Dyaſco.
Allector⁹ lapis in ventrib⁹ galloꝝ gallina/
cioꝝ inuenit. ¶ Arnoldus. Allectori⁹ ē lapis
obſcuro criſtallo ſilis e ventriculo galli ca/
ſtrati trahit poſt quartū annū. Ultima eius
quātitas ē ad magnitudinē fabe. ¶ Ex libro
de na. re. Allectorius eſt lapis criſtallo vel a/
que limpide ſilis. In iecore gallinacij reperi
turſi caſtratus fuerit: poſtq3 trib⁹ annis vix
rit caſtratus. Nullus maior eſt faba: poſtq3
hic lapis in gallinacio fuerit nunq3 bibit.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Allectorius in ventrib⁹ galli A
nacioꝝ inuenit: quē gladiator habens in ore
pmanet inuictus ac ſine ſiti. ¶ Mulieribus B
quoq3 que volūt placere viris proderit: quia

C portantes ſe ꝓbas ac ſpecioſas reddit. ¶ Ar-
noldꝰ. Allectoriꝰ excitat venerē: hoīemq; et
D ꝯſtātē fac: atq; ī ore tentꝰ ſitim reꝑmit. ¶ Ex
li. de na. re. Allectoriꝰ valet frigidis. ꝛ q̄ coire
E nō pn̄t. ¶ A mlr̄iere q̄z habitꝰ facit eā viro ſuo
placere. portātē ſe facit iuictū ꝛ ſine ſiti. Hinc
F reges eū hn̄tes ī ore fortiter dimicāt. ¶ Phi-
ſiol'. Allectoriꝰ ī vētre galli naſcit̄ q̄ poſt tres
annos caſtratꝰ: ꝛ poſtea ꝑ ſeptē ānos viuēs.
G hūc lapidē portat idē gallinaciꝰ. ¶ Hic lapis
ſitim extiguit. hoīemq; diſcretū ꝛ gratū: ma-
ximeq; vxorē marito facit. Ut āt habeat hec
H oīa clauſus ī in ore portat̄. ¶ Ex lapidario
Uentriculo galli q̄ teſticulis viduatus.
Cū trib⁹ ad mīmū factꝰ ſpado vixerit annis.
Naſcit̄ ille lapis: cuius nō vltima laus eſt.
Et ꝑ bis binos capit incremēta ſequētes.
Menſurāq; fabe creſcēs excedere neſcit.
Criſtallo ſimilis vel aque cū limpida paret.
Inuictū lapis hic reddit quēcūq; gerentē.
Extinguitq; ſitim patiētis ore receptus.
Nā milo crotonias pugiles hic ꝓſide vicit.
Hoc etiā multi ſuperarūt prelia reges.
Hic oratorem verbis facit eſſe diſertum.
Conſtantē reddens cūctiſq; ꝑ oīa gratū.
Hic circa veneris facit incentiua vigentes.
Cōmodus vxori q̄ vult fore grata marito.
Ut bona tot preſtet clauſus portet̄ in ore.

Capitulum. vij.

AMetiſtus. Iſi. Ametiſtus indicꝰ in-
ter purpureas gēmas tenet ꝑncipa-
tū. Eſt āt color eiꝰ purpureꝰ ꝑmixto
colore violaceo. ꝛ q̄ſi roſe nitor: leniter q̄ſdaꝫ
flāmulas fundēs. Alteꝝ genꝰ eiꝰ deſcēdit ad
iacinctos. Cauſaꝫ nois eiꝰ reddunt: q: ſit in
eiꝰ purpura q̄ddā nō ī toto igneū: ſꝫ vini colo-
rē hn̄s. eſt āt ſculpturꝫ facilis. Huiꝰ gēme ge-
nera ſūt q̄nq;. ¶ Arnoldꝰ. Ametiſtus ē gēma
purpurei colorꝫ vt roſa: ꝛ trāſmittit̄ ab india.
Sūt q̄dā eiꝰ ſpēs. ſꝫ hec. i. indica ceterꝫ vtili-
or ē. huic mollicies ad ſculpēdū ineſt. ¶ Pli.
li. xvi. Indice q̄dē amatiſte ꝑncipatū tenent.
Sꝫ ī arabie q̄ꝫ ꝑte q̄ eſt finitima ſyrie petria
vocat̄. Et ī armenia miore ꝛ ī gallacia reꝑiūt̄
ꝛ ī egypto. Sordiſſime atq; viliſſime ī thara-
ſo ꝛ cypro. Indice abſolutū phenicꝫ purpure
colorē hn̄t. Et ad hāc tingētiū officine vota
dirigūt. fundit aūt cū aſpectu leniter blandū:
neq; ī oculos vt carbūculi vibrāt. Alteꝝ ea-
rū genꝰ deſcēdit ad iacinctos. ꝛ hūc colorē
indiſacon vocāt. Eſt ꝛ panarites ī ꝯtinuo a-
rabice gētꝫ. q̄rtū genꝰ colorē vini hꝫ. q̄ntū ad
vicinia deſcēdit criſtalli albi. has gēmas ma-
goꝝ vanitas ꝓmittit ebrietati reſiſtere: mlta-
q; mira efficere.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Ametiſtus violacei colorꝫ ē A
optimꝰ. Eſt āt q̄dā velut gutta vini rubei aq̄
corrupta. ꝛ hec facile ē ad ſculpēdū. vꝫ multū
vinū bibētib⁹ q̄m ebrietati eſt ꝯtrꝰ. ¶ Ariſto. B
Lapis ametiſtꝰ ſi poſuerꝫ eū ſuꝑ vmbilicuꝫ:
vaporē vini ꝓhibet: ebrietatēq; ſoluit: ꝛ hoīeꝫ
a ꝯtagio liberat. ¶ Arnoldꝰ. Uirtꝰ ametiſti ē C
ꝯ ebrietatē: facitq; hoīeꝫ vigilē: malāq; cogi-
tationē repellit: ꝛ intellectū bonū tribuit.

Capitulum. viij.

ASius. Hyaſ. Aſiꝰ lapis ī alexādria
tm̄ inuenit̄: q̄ optimꝰ ē ad vſuꝫ medi-

cine:q̄ ē colore cādid⁹ ac leuis ī modū punicꝫ ac velut puluis manibꝫ insidēs:ſanat fiſtulas ſcrofas.podagrā ⁊ alienas paſſiōes.¶ Ser. Lapis aſius ē lapis q̄ īuenit̄ in alexandria.⁊ flos ei⁹ lapidis noiat̄ fuca.⁊ ē lapis aſi⁹.⁊ eſt q̄ddā qđ apparet ſubaꝫ ei⁹ ſile puluerī molendini.⁊ repit̄ etiā ſub eo ⁊ circa eū.⁊ iſte lapis ē albꝫ.⁊ oportet ꝙ eligat̄ ex eo ille q̄ ē albꝫ leuiſ ſilis punici ſubtilis cito frāgibil̄.ī q̄ ſūt vene occultate.⁊ ſup quē ē flos vt ſal rubeū.⁊ ē h̄ lapis ſicc⁹ ſilis ſpōgie.⁊ gn̄at̄ ſup eū farina.ex q̄ eſt q̄dā alba.q̄dā rubea ſilis punici declinās ad croceitatē.⁊ qn̄ applicat̄ lingue mordicat mordicatōe pauca ¶ Et idē au. Sal. Noiat̄ h̄ lapis noīe aq̄ſito a loco.i.aſia.⁊ n̄ ē oīo dur⁹ ſicͭ lapis:ſꝫ aſſilat̄ ī colore ſuo ⁊ ſuba ſua lapidibꝫ q̄ repiunt̄ ī lauellis balnei.⁊ ē tener ⁊ frāgit̄ cito.⁊ ſup ipm̄ ē ſile puluerī molēdini repti ſup pietes molēdini.⁊ h̄ medicīa noiat̄ floſ lapidis aſios.⁊ ē ſubtilis.ꝓpt̄ ſuā ſubtilitateꝫ diſſoluit carnes ſine mordicatōe.¶ Opatōes

A ¶ Ser.au.dyaſ. Virt⁹ h⁹ lapidis ⁊ florꝫ ei⁹ eſt ꝙ curat vlcera ꝓfūda q̄ ſūt difficilis ſanatiōis.qn̄ ē ſicc⁹.⁊ aufert carnē ſupfluā q̄ fit in

B eis:q̄ ē ſilis fungi.¶ Et curat vlcera fraudulēta:⁊ replet ea carne ⁊ mūdificat ea.¶ Et qn̄ admiſcet̄ cū melle ⁊ aceto ɔuēit vlceribꝫ frau

C dulētꝫ.⁊ n̄ ſinit ea augeri ī corpe.¶ Et qn̄ admiſcet̄ cū faria fabaꝝ ⁊ fit iñ empl̄m podagre

D ɔuēit multū.¶ Et ɔuēit duriciei ſplēis.et qn̄ cū eo fit lohoc cū melle ɔuēit vlceribꝫ pulmo

E niſ.¶ Et cū pōit̄ ex h̄ lapide ſup ſcabello ſup

F qđ tenēt podagrici ſp pedes đ ɔferre eiſ ¶ Et qn̄ puluis ei⁹ aſpgit̄ ſup corpa pīguia in bal

G neo loco nitri extenuat ea ¶ Et q̄ vl̄t abluere lapidē hūc aut florē e⁹ abluat ſicͭ lauat̄ climia

Capitulum.ix.

Albeſton. Albertus in lapidario ſuo Albeſton eſt coloris ferrei ſm̄ Plinium in arabia inuenitur.

Operationes

¶ Albertus. Virtus mirabilis eius in templis deoꝝ eſt manifeſta:eo ꝙ ſemel accenſus vix aut nunꝙ̄ poterit extingui:eo ꝙ naturaꝫ habet aīalis qđ ſalamandra vocat̄:cū modico humidi vnctuoſi pinguis inſeparabilis. A

¶ Iſidorus. Albeſton eſt archadie lapis:ferrei coloris:ab igne nomen ſortitus:eo ꝙ accenſus ſemel nunꝙ̄ extinguitur. B

Capitulum.x.

Aquile lapis eſt vt dicit Sera.libro aggregatoris cap̄.hagerathamach: id eſt lapis aquile. Et eſt lapis indus qui cū agitatur:auditur intra ipm̄ lapis ali⁹.⁊ minera eius eſt in montibus indie inter chinoas ⁊ ſarandi iuxta littora occeani. Et vocatur a grecis alleuians partū.⁊ hec proprietas eſt inuenta in hoc lapide aquile.¶ Et idē auctorit. Raſis. Athamach eſt medicina indie.et eſt lapis ſimilis caſtanee:niſi ꝙ habet colorem vellereum:et quādo agitas ipm̄ auditur intra ipſum lapillus.⁊ quando frangis eū egreditur ille lapillus.⁊ eſt ſicut auellana vergens ad albedinem.¶ Et idē Raſis libro de ꝓprietatibꝫ dixit:ꝙ eſt lapis ſimilis ouo.⁊ quod habet intra ſe lapillum. ¶ Albert⁹ in lapidario ſuo. Echites lapis:id eſt aquile.⁊ ē gemmarū optima.⁊ eſt coloris punicei.⁊ vo

catur a q̄buſdā aquileus: ⁊ ab alijs erodialis:
eo ꝙ aquile hunc ducunt ad nidum ſuū iuxta
oua ſua collocantes. eundeꝫ ſicut grus inter
duo oua que facit collocat. Hoc enī expertū
ad ſenſum in colonia vbi grues fetus fecerūt
multis ānis in q̄dā horto. Inuenit aūt lapis
aquile iuxta littora occeani vbi eſt optimuꝫ
genꝰ echideoꝝ qui ſunt heredes auiū. Dicit
autē ꝙ in perſia aliquādo inuenit. Eſt auteꝫ
modus eiꝰ ꝙ in ſe cōtinet aliū lapilluꝫ qui in
ipō ſonat quādo manu mouetur.

Operationes

A ¶ Serapion. Hic lapis aquile dr. Naꝫ cum
aquila vult parere oua ſua: defert hūc lapidē
maſculis a partibꝫ Indie. ⁊ ſupponit eū aqui
le. ⁊ facit eū parere facile: ⁊ alleuiat eius dolo
rem. ⁊ hoc idem facit mulieribꝫ: ⁊ omnibꝫ ani
malibus quādo ponitur ſub eis in hora par-
B tus. ¶ Et idem aucto. Raſis. Quādo ponit
in petia ⁊ ſuſpenditur mulieri in coxa q̄n de-
bet parere facit accelerare partū cum facili-
C tate. ¶ Et ſum expertꝰ hoc ⁊ inueni ſic eſſe: et
om̄es ꝯcordant in hoc: ꝙ alleuiat partuꝫ q̄n
alligatur coxe. ⁊ iuuat q̄n ponitur loco ꝑeo-
nie. inuenitur ad curandum. Iſte lapis inue-
nitur apud nos: et q̄ꝫplures. verificaui de eo
D multotiens experientiā. ¶ Enax in lapidario
ſuo capitulo de lapide aquile ait: ꝙ ſuſpēſus
in ſiniſtro brachio conuenit pregnantibus: ⁊
conciliat amorē. diuitias auget vbi fert. ⁊ im
pregnantibꝫ impedit aborſum: ⁊ ꝑiculū par-
E turitionis mitigat. ¶ Prohibet caſum cadu-
coꝝ. ſimiliter ſi de adminiſtratiōe veneni ali
q̄s ſuſpectus ſit in cibo illo ꝓhibet ne poſſit
ab eo deglutiri cibꝫ ille. Si lapis detrahatur
F mox deglutiet. ¶ Albertꝰ. Fertur aūt ꝙ ſi ſu
ſpenſus in ſiniſtro brachio cōuenit pregnāti
bus: ⁊ cōciliat amorem. ⁊ diuitias auget vbi
G fertur. ¶ Et impregnātibꝫ impedit aborſum: ⁊
periculū parturitionis mitigat. Et ait ꝙ pro
H hibet caſum caducoꝝ ſimiliter. ¶ Et qđ mira
bilius eſt tradūt Caldei ꝙ ſi de adminiſtrati
one veneni aliq̄s ſuſpectꝰ ſit impoſitꝰ in cibo
illo prohibꝫ ne poſſit deglutiri cibꝫ. ⁊ ſi lapis
ſubtrahatur mox deglutitur. Hoc dicit Al-
bertus ſe vidiſſe a quodam fratre ſuo ſenſibi
liter probari ſeu examinari.
I ¶ Querunt autē aquile hunc lapidē: ⁊ impo
nunt nido ſuo: ⁊ grues inter oua ſua. Sed in
vno anno ponunt vnum: ⁊ in alio alium.
K ¶ Dicunt autē quidam ꝙ faciūt ad mitigan-
dum calorem ouorum. vel corporis aquile ne
oua nimis calefiant, ⁊ hoc eſt probabile.

L ¶ Quidam autem dicunt aliquid cōferre ad
eorum formationem aut viuificationē. quod
autem quidam dicunt: ꝙ lapis ab alijs auibꝫ
ouis interponatur: ne oua frangantur falſuꝫ
eſt: quia citius ad lapidem q̄ꝫ ad ſeipſa colliſa
franguntur.
M ¶ Aiunt auteꝫ aliqui: ꝙ ſi aliquis ſuſpectus
de adminiſtratione veneni cum lapis iſte ci-
bo immittitur: ſtatim a cibo ſtrangulatur. et
quando ſubtrahit tranſglutit cibū in quo po
ſitus eſt lapis.

Capitulum. xj.

Aſtrion ⁊ Aſterites. Iſidorꝰ. Aſtri-
on gēma eſt criſtallina in India cri-
ſtallo ꝓpinqua. In cuius centro ful-
get ſtella lune pleno fulgore: nomēq̄ꝫ eo ſum-
pſit: ꝙ aſtris oppoſita fulgorē rapit et gerit.
¶ Pliniꝰ. In carmania naſcit gēma que aſtri
os vocat. ſimiliter vt aſtiria vel aſtirites can
dida criſtallo ꝓpinqua. In india vero naſcēs
⁊ in pallenes littoribꝫ aſtrios. Quidam autē
cauſam nominis huius reddūt: ꝙ aſtris op-
poſita fulgorē rapiat ⁊ gerat. Optimā auteꝫ
in carmania nulliq̄ꝫ vitio obnoxia gigni.
¶ Idem Iſidorus. Aſterites eſt gēma candi
da lucē cōtinens incluſam veluti ſtellam intꝰ
ambulantē. ſoliſq̄ꝫ candidicātes radios red-
dit. vnde ⁊ nomē inuenit. ¶ Plinius. Proxi-
ma candidicantiū gēmarū eſt aſteria princi-
patum habens ꝓprietate nature: ꝙ incluſam
lucem pupille modo quodā continet ⁊ tranſ
fundit cum inclinatione velut intꝰ ambulan
tem: ex alio atq̄ꝫ alio loco reddens.

Capitulum. xij.

Arena. Iſi. Arena ab ariditate dicta eſt. Cui⁹ ꝓbatio ē. ſi manu preſſa ſtrideat aut in veſtes candidã ſparſa: nil ſordis relinquat. ¶ Vitrubius. Alia ē arena foſſicia. alia fluuiatica vel marina. Arene foſſicie ſũt hec genera. ſ. nigra: cana: rubea: carbunculũ. Ex his optima erit q̃ in manu cõfricata ſtridorẽ fecerit. q̃ aũt terroſa eſt aſperitatem nõ hꝫ. Itẽ ſi inveſtimẽtũ candidũ coniecta fuerit arenaria. Unde fodiat̃ tñ de fluminibꝫ et e glarea extrahat̃. hec tñ in ſtructuris odioſa eſt. qꜭ difficile ſic ceſſit: nec onerari ſe ꝯtinẽter paries pati̾: niſi intermixtiõibꝫ requieſcat: nec cõcameratiões recipit. Marina ꝟo hec ampli⁹ ꝛ etiã parietes cũ in his tectoria facta fuerint remittẽtes ſalſuginẽ eoꝝ diſſoluunt̃. Siccefcũt aũt celeriter foſſicie: ꝛ tectoria ꝑmanẽt: ꝛ cõcameratiões patiũtur. Sed he q̃ ſunt de arenarijs recẽtes. ſi enĩ exempte diuti⁹ iacẽt: a ſole ꝛ a luna ꝛ a bruma co acte reſoluunt̃ ꝛ petroſe fiũt. Ita ꝙ inſtructurã cõiecte cemẽta ꝯtinere nõ pñt: ſed labunt̃ ꝛ ruunt. oneraqꜫ parietũ ſuſtinere nõ poſſunt ¶ Pal. de agricultura li. i. Omniũ arene generũ ꝓcipue melior ē ruffa: ſequẽtis meriti cana. Tertiũ locũ poſſidet nigra. Sed foſſilis arena non inuenit̃. De flumibꝫ aũt glarea vel littore colligit̃. Marina q̃dẽ tardi⁹ ſiccat̃. Ideoqꜫ nõ ꝯtinue: ſed intermiſſis temporibꝫ eſt ꝯſtruenda: ne opus corrũpat onerata.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Arena ſparſa ſup flamã inextinguibilẽ extinguit eã. ¶ Dyaſ. Arena ma- B
ris que in littore eſt ſole calefacta carnes humidas deſiccat. ¶ Item cocta ſacellis ad cõ- C
peſcendũ tumorẽ intraneoꝝ iuuat.

Capitulum. xiij.

Argilla. Bartholome⁹ in libro de ꝓprietatibꝫ rerũ. Argilla ē terra tenax glutinoſa ꝛ viſcoſa: ad varia figuloꝝ opa diſpoſita atqꜫ apta. Et ſic ſm Iſi. li. xvi. ca. i. ab argis ſic vocata: apud q̃s ꝓmo ex tali materia vaſa fictilia ſũt effecta. Et vt ibidẽ dr̃: talis terra ꝑ actionẽ calorꝭ liq̃diores partes cõſumẽtis ꝛ terreſtriores cõſolidantꝭ in laterẽ cõmutat̃. Sepe etiam ꝯtingit ꝙ talis terra lutea vnctuoſa frigiditate aque congelante in lapidẽ cõmutat̃. Sepe etiaꝫ accidit talis tranſmutatio ſcꝫ luti vnctuoſi in lapidẽ ex calore coagulante. ſicut enĩ dicit̃ libro q̃rto metheororũ. Lutũ vnctuoſum aptum eſt huic tranſmutationi. ſcꝫ in lapidem ꝑ calidi coagulationẽ. quare vnctuoſum eſt medium inter viſcoſum et vaporatiuum: habens humidũ viſcoſum. Unde gratia vaporatiui poteſt a calido coagulari. gratia viſcoſi ñ ꝑt ex toto educi ſed amplius comprimi et conſolidari. ꝛ ſic in lapidem tranſmutari.

Operationes

¶ Ut ibi dicit cõmentator. Argilla eſt frigi- A
ditate ſua ſanguinis reſtrictiua. ¶ Conſtanti- B
nus. Argilla ſi cũ forti aceto fuerit diſtemperata: appoſita fronti ꝛ timporibus prohibet ſanguinem naribus fluentem.

Capitulum.xiiij.

Armenus ſm Pliniũ ꝓprio cap̄. Lapis armenꝰ eſt dictꝰ ⁊ noīatꝰ a regione illa. ⁊ eſt liuidus ⁊ ſubalbidus. cuius melioꝛ ē. hñs coloꝛē mediũ inter viridem obſcurũ: terreũ ⁊ indum. ⁊ hꝫ maculaꝝ diſtinctiōes virides ⁊ nigras. ¶ Aui. li. ij. ca. de lapide armeno. ⁊ aliq̄ntulũ azulini coloꝛis: nō tñ eſt ī coloꝛe azuli. ⁊ nō eſt ī eiꝰ ſoliditate: ſed eſt in eo arenoſitas q̄dā. ⁊ qñq̀ vtunꝛ eo tinctoꝛes ⁊ pictoꝛes loco azuli. ⁊ eſt lenis tactu.

Operationes

A ¶ Johannes Meſue. Lapis armenus inq̄t Alexander a verificatoꝛibꝫ eſt inuētus habere ꝓrogatiuā in educendo coleraꝫ nigrā. cuiꝰ operatio incolumioꝛ eſt elleboꝛo nigro: ⁊ virtuoſioꝛ lapide lazuli. melioꝛ eſt habens coloꝛem mediũ inter viridem obſcurũ ⁊ terreuꝫ ⁊ indum. ⁊ habet macularũ diſtinctiones virides ⁊ nigras. ⁊ qui nō eſt in termino lapidis: īmo facile diſſolubilis pulueriſabilis.

B ¶ Et q̄ eſt lenis tactu carens aſperitatē calide cōplexiōis in p̄ncipio ſecūdi ⁊ ſicca ī ip̄o.

C ¶ Et eſt reſolutiuꝰ: abſterſiuus. ⁊ eſt ꝯturbantibꝫ ⁊ ſubuertentibꝫ ſtomachũ. ⁊ educit ꝑ vomitũ ⁊ ventrē ⁊ nocet ſtomacho. generās ſubuerſionē. ⁊ faciens ſolutionē cũ anguſtia.

D ¶ Et dixit Alexāder. Non lotus ſoluit ꝑ vomitum ⁊ per ventrem ſine moleſtia.

E ¶ Ars aũt in lauando ip̄m eſt hec. teraꝛ cum facilitate in vaſe lapideo. deinde fundaꝛ ſuꝑ ip̄m aqua dulcis ⁊ lauetꝛ ſic terendo. et fiat illud trigeſies ſemꝑ innouando aquā. ⁊ adhuc decies lauetꝛ cum aqua roſaꝝ. ¶ Et dixit Alchindus. Lauetꝛ cũ aqua bugloſſe poſt depurationē eius. acquiritꝛ enī ei ꝓprietas mirabilis ex hoc ad egritudines melancolicas. F

G ¶ Auicē. ſoluēdo educit melancoliā plꝰ q̄ꝫ lapis lazuli. ⁊ ꝓpter ip̄m dimittitꝛ elleboꝛus niger. ¶ Johānes Meſue. Educit ſolutiōe coleram nigrā cũ virtute. et mũdificat cerebruꝫ ex ea: ⁊ valet ad egritudines eius melancolicas. ſicut eſt mania ⁊ vertigo ⁊ doloꝛ capitis ⁊ epilentia. ¶ Et ad egritudines timoꝛis ⁊ ſuſpitionis. ⁊ ad lepꝛam: ⁊ ad egritudines ſplenis ⁊ ad cancrũ ⁊ moꝛphea: ⁊ febꝛes melancolicas. ¶ Doſis nō loti potio eſt a. ʒ. ß. vſq̀ ad ʒ. i. ß. ⁊ loti potio eſt a. ʒ. i. vſq̀ ad duas. H I K

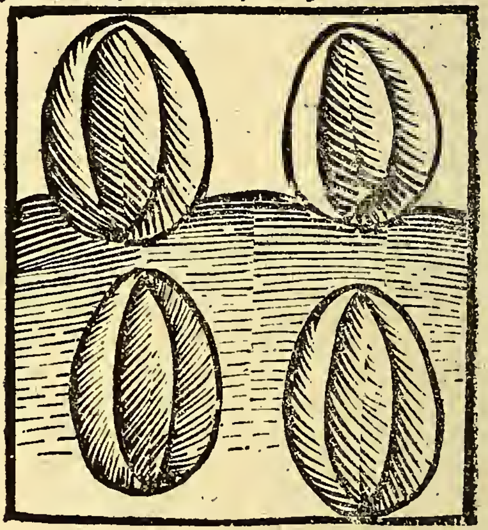

Capitulum.xv.

Antimoniũ latine. grece antimonos. arabice aytruad. Antimoniũ eſt vena terre ſimilis plumbo. veꝝ eſt q̄ antimoniũ teritꝛ ⁊ nō funditꝛ. plumbũ vero funditur ⁊ nō teritꝛ. Et hꝫ in fracturis ſuis claritatem qñ frangitꝛ. Et illud eſt melius qd̄ in fracturis ſuis nō habet aliquid ex terra vel aliqua ſoꝛde. Et ideo ablutũ ⁊ mundũ debet poni in medicinis. Eſt fri. ⁊ ſic. in. iij. gra. ¶ Sera. li. ag. ca. Aytruad vel antimoniũ eſt vena terre ſilis plumbo. ⁊ eſt medicina ocularꝫ. qd̄ decernitꝛ a metallo: q2 antimoniũ teritꝛ. metallum vero nō. ſimiliter metallũ funditꝛ. antimoniũ aduritꝛ. Antimoniũ quanto clariꝰ tanto meliꝰ. Et idē auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis. Melius ex eo eſt foꝛtius. ⁊ illud qd̄ frangitꝛ et habet in fracturꝫ ſuis claritatē ⁊ luminoſitatē. ⁊ quod eſt interiꝰ mũdũ: ⁊ nō habet aliq̄d admixtum ex terra vel ſoꝛde aliqua. ¶ Almanſoꝛ tractatu tertio ca. de antimonio. Antimoniũ frigidũ ⁊ ſiccum eſt in tertio gradu.

Operationes

A ¶ Ad emorroidas exiccandū inijciatur suc-
cus peucedani per cristere. ⁊ postea si sint ex-
terius: pone puluerem antymonij desup. Si
sint interi⁹ puluis inijciat̄ cū calamo posito
B in vesica inflata. ¶ Puluis eius cum sapone
spatarento vel gallico conficiat̄. ⁊ licinium in
eo intinctum orificio fistule immissum curat.
Puluis ei⁹ in cancro positus comedēti aut
C carni supflue optima est cura. ¶ Cōtra poli-
pum magdalino ex apostoli ꝯformat⁹ ī spar-
so puluere antymonij ⁊ narib⁹ immittat̄ ⁊ au-
D fert ipm. ¶ Collirium ex puluere antymonij ⁊
puluere nuclei. mirabolanoꝝ citrinorū equo
pondere addita aqua rosarū. vel pone de tu-
E tia cū antymonio. ¶ Bombix intincta in suc
co sanguinarie cū puluere antymonij: narib⁹
immittat̄: ⁊ remouet fluxū sanguīs ab ipso.
F ¶ Ad cohibendū sanguinem puluis antymo
nij in succo tapsi barbasti cōficiat̄: ⁊ bombix
G intincta supponat̄. ¶ Sera. aucto. Galie. In
hac medicina est virt⁹ stiptica ⁊ cōglutinati-
ua ⁊ infrigidatiua. aufert carnē supfluaꝫ q̄ est
in vlcerib⁹. ⁊ incarnat ⁊ insolidat ea: ⁊ mūdifi
H cat sordicies eoꝝ. ¶ Et stringit fluxū sangui
nis nariū. ⁊ ꝓprietas ei⁹ est ꝯferre epilētie ⁊ su
I perfluitatib⁹ grossis. ¶ Almansor. Antymo-
niū oculū efficiens robustū ipsi⁹ custodit sa-
K nitatē. suppositū qꝫ mēstrua ꝯstringit. ¶ Pau
lus ca. de antymonio. Antymoniū sua frigi-
ditate ⁊ siccitate sanguinē de narib⁹ stringit.
L ⁊ valet si miscet̄ collirijs oculorū. ¶ Senio-
res eo vtentes hn̄t oculos incolumes. q̄ ner
uos ꝯfortat: ⁊ omnē maculā ⁊ nocumen: ū au
fert: maxime si parū de eo miscetur.

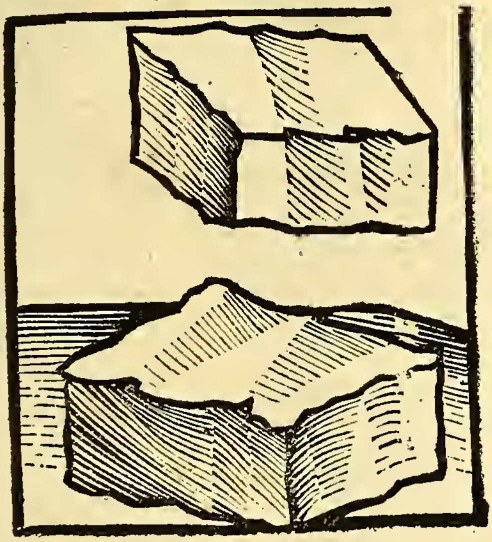

Capitulum. xvj.

Attramentum. Isidorus. Attramen
tum sic dictū est: eo ꝙ sit atrum. Cu-
ius species et picture et quotidiano
vsui necessario est. ¶ Ex libro de aluminib⁹ ⁊
salibus. Attramentū est aqua ⁊ tinctura quā
terre siccitas coagulauit. Et est in sui natu-
ra calidum ⁊ siccum. Huius multa sunt gene
ra: quoꝝ melius est in Hispania. Et ipm qui
dem denigrat corpora. Et augmentat rubiū
rubedine. Album vero denigrat. ¶ Ex libro
quarto metheororum. Attramenta composi
ta sunt ex sale ⁊ sulphure ⁊ lapidibus. Et est
in eis vis aliquoꝝ corporum liquabiliū: quo-
niam ex eis fiūt: vt calcantum ⁊ abachar ge-
nerantur ex maioribus granis attramenti. ⁊
non soluitur salsedo eius nisi cum eo quod in
illo est sulphureum: et postea coagulat̄ residu
um. Illudqꝫ iam cepit vim mineralem in ali-
quibus corporibus. Quod autē ceperit vim
ferream: erit rubeum aut croceum aut cala-
thar. Quod autem vim eream: erit viride si-
cut calcantum. Unde possibile est illa duo ar
tificialiter fieri.

Operationes

¶ Auicenna in secūdo canone. Attramētum A
calidum est ⁊ siccum in tertio gradu.
¶ Omnia sunt adurentia. ⁊ stiptica scabiei B
cōferūt humide ac duriciei palpebraꝝ. ⁊ aspe
ritati eaꝝ. aut apostematib⁹ inguinis.
¶ Est autē in attramēto virt⁹ venenosa desic C
cans pulmonē. ita ꝙ fortasse interficit.
¶ Sufflatur autem in naribus propter flu- D
xum sanguinis. ⁊ proprie althocbotar. ⁊ quo
etiam fiunt licinia.
¶ Et ponunt̄ in fistulis: ⁊ extirpāt ventositā E
tem. Liciniū qꝫ ꝯfert vlcerib⁹ auris et saniei
eius. ⁊ ꝓhibet corrosionē dentium.
¶ Item in ipso sunt adustio vehemens ⁊ cur- F
suum sanguineorum constrictio et exiccatio
⁊ stipticitas plurima.
¶ Confert formice et herisipile quando lini- G
tur cum aqua coriandri. puluerizatur autem
super fraudulentuꝫ vulnus ⁊ ambulatiuum.
adurit carnem additam.
¶ Confert etiam fluxui sanguinis narium et H
apostematibus gingiue.
¶ Et prohibet fluxum matricis. ponitur etiā I
in alcofol ad abstergendū ⁊ subtiliandū gros
situdinem palpebrarū. Hoc idem dicit Pli-
nius: licet per alia verba.

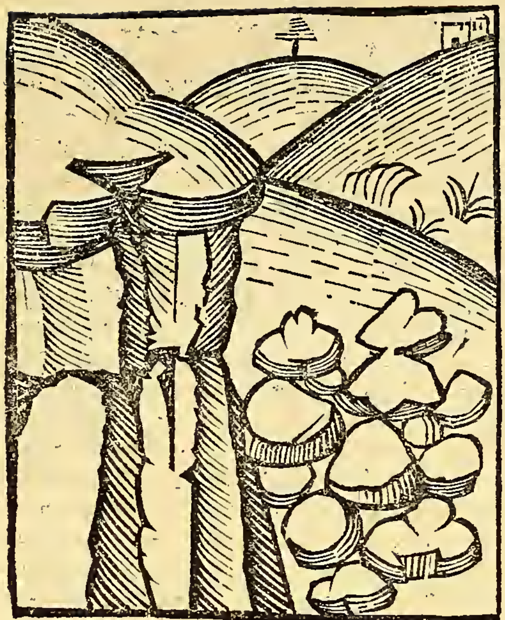

Capitulum.xvij.

Alumen. Iſi. Alumē vocaꝛ a lumine qꝛ lumē pſtat coloꝛib⁹ tingendis. Eſt autē ſalſugo terre: efficiturq3 hyeme ex aqua ⁊ limo. ⁊ eſtiuis ſolib⁹ maturaꝛ. Huiꝰ ſpecies due ſūt. Liquidū ⁊ ſpiſſu3. Dyaſ. Aluminis ſpēs multe ſunt: ſed medicine tres neceſſarie. Rotundū: ſciſſum ⁊ liqdū. Rotundū pbabiliꝰ eſt qd naturali rotūditate formatū eſt. fiſtuloſum ſubalbidū fricabile nō lapidoſum: aliq̄ ex pte pallidū. pingue ſc3 ⁊ vehemēter redarguens. Sciſſum aūt optimū eſt qd eſt q̄ſi flos alb⁹. rotundū leue ⁊c. Liqdū deinde meliꝰ eſt qd eſt leue plucidū in ſūmo aliqd in modū floris q̄ſi lac habens. Raſi in li. de aluminib⁹ ⁊ ſalib⁹. Alumen eſt oleu3 qd coagulauit ſiccitas terre. ⁊ eſt in natura ſui calidum ⁊ humidū. retinet oē volatile: mūdificat ⁊ decorat corpa: ⁊ augmētat tincturā eorū. Alchimiſta. Alumen large ſumpto vocabulo: diciꝛ oē qd ligat tincturā in corpe aliq̄: vt in pānis ⁊ corijs. Et ſicut ſunt diuerſe tincture: ſic ⁊ alumīa diuerſa. Nā tinctura q̄libet alumine ſuo indiget: ſine q̄ impmi non poſſet. vel cū corpe ligari. Vn̄ nō (vt quida3 putant) alumen dat lumen: ſed facit adherere lumen. i. coloꝛe3. ſicut apparet in corio. qꝛ nō ppparaꝛ cū galla ſi nō imprimiꝛ tinctura. Itaq3 galla eſt alumen tincture nigre. ſicut cinis clauellatus eſt alumen gladij. Alumē quoq3 de quo agitur eſt alumen rubee tincture: lic3 alumen non rubificet niſi albun.

Operationes

Pla. Alumē calidū ē ⁊ ſiccū i. iij. gradu. vir A
tutē h3 ꝯſumēdi: ⁊ vehemēter deſiccādi.
Qd albū ē meliꝰ eſt. ac acutū ⁊ ſalſuginī īm B
mixtū. Qd aūt feculētū ⁊ cereū ē ipuꝝ. vſus
eiꝰ ꝯtra cancrū ⁊ inflatiões gingiuaꝝ: ⁊ ꝯtra
ſcabiē. Balneu3 aq̄ alūnoſe valet ydropicis:
ſcabioſis: artetic3. Dyaſ. Omne aūt alumen C
ꝟtutē h3 ꝯſtrictiuā ⁊ vehemētiꝰ ꝯſumptiua3.
Medeꝛ deniq3 putredib⁹ ⁊ ſanguineis fluxi
bus. Gingiuis humect3 ſeu dentib⁹ mollib⁹ D
cū aceto vel melle. Idē. Auriū fluxꝰ cū ſuc E
co poligonie curat. carnes q3 ſupfluas ⁊ pu
dores alaꝝ vel inguinū ſanat. Aui. Alumē F
eſt ca. ⁊ ſic. ad. iij. Exiccat ⁊ phibet fluxū oīs
ſanguinis: ⁊ curſu3 ſupfluitatū ⁊ effuſionē ca
rū. Cū aq̄ interficit alkarad. i. cinices ⁊ pe G
diculos. ⁊ fetorē oris tollit cū fece vini. tātū
dē aluminis deſiccat vlcera difficilia. cū ſal gē
ma valet corroſioni ⁊ aduſtiōi ignis. Ex li. H
de na. reꝝ. Vniuerſaliꝛ alumē calidū ⁊ ſiccū ē
in. iiij. gradu. ſtipticū ⁊ mūdificatiuū. ⁊ viſus
obſcuritat3 mundificatiuū ſupfluā palpebra
rū carnē aut mēbroꝝ corrodit. Peſſima et I
ſicca vulnera inhibet: ne corpori pambulent
Cū aceto ⁊ melle mixtu3 dentes confortat K
infirmos. Et valet tumidis gingiuis.

Capitulum.xviij.

Aurum. Iſid. Aurū ab auro diciꝛ. i. a ſplēdoꝛe: qꝛ repcuſſo aere plꝰ fulgeat. Ex libro de naturis reru3. Aurum inuenitur in riuulis ⁊ in fontibus ⁊ etiam in montib⁹ quandoq3 ſed raro. multꝰ aūt laboꝛ eſt in lauādo. S3 ⁊ p mltas minutias terre ⁊

in eius ſordibꝰ inuenitur ſociatum. inuenitur
tamen purū ꝛ nō terre vel bituminibꝰ i ſe ad-
mixtū ſicut es vel argentū. Jtē in eodē libro
Aurū ceterꝭ metallis pcioſius: durabilius ꝛ
tractabiliꝰ. omī tpe fulget: ꝛ coinquinatū ru
bigine nō cōſumit. viſuꝫ fouet. Et q̄nto rubi-
cundius eſt: tanto meliꝰ. Jn duplo q̄ꝫ ponde
roſius eſt q̄ argentū aut es aut ſtannū. Cūq̄ꝫ
ſit generoſiſſimū ſup omīa metalla: nihilomi
nus eſt maxime ductibile ſup omnia. Omni
metallo temperatiuus eſt. Et ideo q̄ꝛ calidi-
tas eius modici eſt exceſſus. nō locat in gra-
du. ſolū quoq̄ꝫ nō reſoluit. Actor. Aurū itaq̄ꝫ
nō ſolū eſt inter metalla pcioſiſſimū: ſed etiā
ſolidiſſimū. habet colorē igneū ſplendidū fo-
uentem viſum. Jn igne poſitū nō cōburitur:
ſed purgatur ꝛ pbatur. Jtaq̄ꝫ triplici de cau-
ſa in igne ponitur ad examinandū ad purgā-
dum ꝛ ad fabricandū. Sed et hūano corpori
maxime cōgruit. vnde in cibo ſumptū iuuat
multū. Areſtotiles libro tertio. Aurū pfecto
liquatur calido: ꝛ ſi fuerit ſulphur mundum ꝛ
purum. ꝛ argentum viuum optimū cū rubo-
re clarum. fueritq̄ꝫ in eo vis igneitatis ſimpli
cis non vrentis. erit res optima quā recipe-
re poſſunt alchimiſte: vt ex ea fiat auruꝫ. hoc
enim ipm ꝯuertetur in aurū. ¶Auicēna. Au
rum multiplex eſt: ſcꝫ naturale: magiſtrale:
zirchi. Zafri obriſum: colon: ꝛ alijs modis.
Et illud quidē qd̄ eſt de alexir valet magꝭ q̄
aurū acre quo nō poteſt operari. Aurū auteꝫ
de alexir eſt tribꝰ modis: ſcꝫ de petra capillo
rum ꝛ ſanguis ꝛ ouorum. Non enī poteſt au-
rum eſſe aurū de alio lapide. Quidā autē fa-
ciunt falſum aurū: ſic ꝛ argentū. Stringunt
enim: id eſt indurant ſtannum ꝛ dealbant: ac
dicunt eſſe argentū. Sicut etiā auripigmen-
tum cum ſubtꝰ ſtercus mittunt. ibiq̄ꝫ miſcent
ſal armoniacum ꝛ incorporant cū cupro di
ſtenſo per locum barbatum. ꝛ cum mercurio
rubeo. ꝛ dicunt q̄ ſit aurū verum: cuiuſmodi
ſit aurum ſeptem modis p magiſterium tem
ptatur atq̄ꝫ cognoſcitur ſcꝫ in ſolutiōe: in la-
pide: in pondere: in guſtu: in igne: in ſublima
tione: in fuſione. Porro naturalis auri natu-
ra calida eſt ꝛ ſicca. ꝛ quantū habꝫ ferrum de
natura ſiccitatis et duriciei: tantū habet au-
rum naturam bonam ac mollem. fit auteꝫ in
ventre terre de argento viuo bono nimis et
de ſulphure nō multū rubeo cocto.

Operationes

A ¶Ex libro de naturis rerum. Aurum eſt cali
de nature. lepram ac ſcabiem curat. in puluе-
rem redactum ꝛ antidotis mixtum,
¶Habet enim virtutē cōfortandi nō q̄ incor B
poretur: aut membra nutriat: ſed q̄ alterati-
ua virtute corpus immutat. Vulnus ex au-
ro factū non corrūpitur in tumores. ¶Haly C
regalis in practica ſua ſermone ſecūdo. Au-
rifolia carnē comedūt ſine morſura: ſūtq̄ꝫ ſic-
ca ſubtilia. Limatura au[ri c]ofortat cor: ꝛ pul-
ſioni medet. ¶Acalimia auri melior eſt tenu D
is ꝛ magꝭ deſiccans ꝛ ampliꝰ elimans. Que
ſi cōburatur ꝛ leuet: deſiccat oculorū vlcera
ſine morſura. ¶Actor. Aurū vt dictū eſt ſupe E
perius omni metallo eſt temperatius. Unde
q̄ꝛ caliditas eius modici eſt exceſſus. ideo nō
locatur in gradu: licet in gradu ponat ab ali
quibꝰ. ¶Auicenna in. ij. canone. Medicine F
aurum eſt equale ſubtile: cōfortat oculum in
alcofol poſitum. Cōfert ꝛ doloribꝰ cordis ac
tremori eius. ¶Retentio eius in ore: fetorem G
ipſius oris remouet. Cauteriū meliꝰ eſt ꝛ ve-
locius ſanabile quod fit cum auro. ¶Cōfert H
etiam doloribꝰ cordis ac tremori eius: ac ti-
mori anime. ꝛ ei qui ſolus loquitur.

Capitulum. xix.

Auricalcū. Jſi. Auricalcū dicit eo q̄
ſplendorē auri ꝛ duriciē eris poſſide
at. Eſt aūt nomē compoſitū ex lingua latina
ꝛ greca. Es enī grece chalco vocat. fit auteꝫ
ex ere ꝛ igne multo: ac medicaminibꝰ ad au-
reum colorem pducitur. ¶Ex libro de natu-
ris rerꝫ. Ex ere fit auricalcum ſic dictū: quia
ſplēdorē habeat auri. vlꝰ q̄ꝛ de ipo ſit aur. Di
cit enī philoſopꝰ i libro de alumie. Linimē qd̄
ex vrina pueri ꝛ auricalco fit aurū optimum.

Quod intelligendū eſt in colore nō in ſubſtā
tia. Dicit enī idē Ariſto. ꝙ variaẗ color:ſed
ſubſtātia manet. Hoc auricalcū frequētius
ſcripture vocant electrū.ꝛ hoc ꝓpter colorē
electro ꝓpe cōſimilē. Ex doctrina alchimie.
Es autē transmutaẗ in auricalcū.qḋ fit me
diante tutbia:quia fumus ei⁹ albificat.ꝛ ha
bet naturā ſpirit⁹.ſtatimqꝫ cū puluis ei⁹ pro
ijcitur ſup es fuſum.vel miſcetur cū [illegible]is
eris.in ipa eris fuſione tutbia ca[illegible]it.ꝛ fugā
querit tanqꝫ ſpirit⁹.vnde apparet ꝙ ei⁹ fuga
fit per eris corpus fuſum. ſicqꝫ ſiccat ipm.qꝛ
fumus ei⁹ eſt temperate albus.ꝛ albū huiuſ
modi mixtū cū rubeo reprimit rubedinem:ꝛ
fit citrinum:ꝛ ita auricalcum.

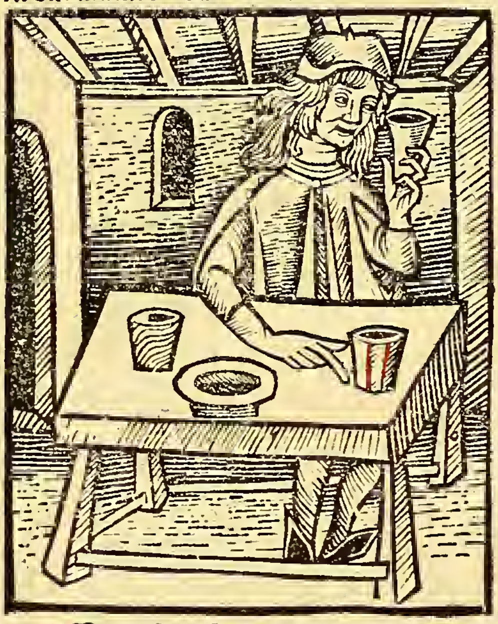

Capitulum.xx.

Argentum. Iſidorus. Argentū gre
ci argirion dicūt:cū mirū imodū il
lud accidit:vt cū candidū ſit impreſ
ſum corpi nigras lineas reddit. Ex libro de
naturis rerū. Argentū ductile eſt ꝛ tractabi
le.ſonorūqꝫ ac tinnitus dulciſſimū:ꝛ hoc ma
xime ſi eri miſceaẗ. Unde tubas ex argento
ductiles precepit moyſes fieri ad terrorē ho
ſtium:ꝛ exhortationē ad bellum:ad mouen
dum quoqꝫ caſtra ꝛ populos ad eſcā conuo
candos. Argenti vene multe ꝛ in multꝭ parti
bus orbis reperiunẗ.nec eſt purum in ſe ſicut
aurum. Sed terre ac ſordibus incorporatū ꝫ
admixtum.ideo labor maxim⁹ eſt vt ꝑ ignē
expurgetur. Fumus autem purgationis ei⁹
valde nociuus eſt:nec de facili purgatur fu
mo hmōi maxime infectū niſi fumo thuris aut
armoniacis ſpeciebꝰ:ac vbi paꝝ fuerit argen
tū durabile eſt. Impurū aūt de facili contra
hit corruptelā. Argentū ꝯſolidat alia metal
la:ꝛ quaſi vnū efficit conſolidata.

Operationes

¶Aui.in.ij.canō. Argentū infrigidatiuū eſt et
exiccatiuū.bonū eſt valde ſcabiei ꝛ prurigini
¶Eius cōfricatio cū alijs cōmixtionibꝰ con
fert fetori oris. ¶Ac tremori cordis ꝛ humi
ditatibꝰ viſcoſis. ¶Conſtantin⁹. Argentū fri
gidū ꝛ temperatū in hūiditate eſt.et eſt cōtra
hūidū ꝛ viſcoſū flegma. Cadimia tñ auri for
tior eſt ꝛ melior argentea. ¶Raſi in Almāſo
re. Argentū frigidū eſt.cordiſqꝫ tremori ꝓfi
cit. Cadimia argenti ſcabiei q̄ in corpore ori
tur.ꝛ puſtulis q̄ in oculis ſunt bona eſt. ¶Al
bertus. Argentū bene politū inter omīa me
talla melius eſt ſpeculum:qꝛ in colore magis
accedit ad dyaphanū. ¶Haly. Purgamentū
argenti meli⁹ eſt viride ac tenue ponticū eſt
deſiccans fortiter.ideoqꝫ neceſſarijs admi
ſcetur ad cicatrizandum vnguentis.

Capitulum.xxi.

Argentum viuum. Iſidorus. Argen
tum viuum dicitur:ꝙ excidat mate
rias quibꝰ iniicitur hoc ꝛ liquidū qꝛ
percutit. Inuenitur autē ſpecialiter in metal
lis ſiue in fornacibꝰ argentarijs. guttaꝝ con
cretione tectis inherēs. Sepe etiā in ſterco
re vetuſtiſſimo cloacaꝝ vel puteorū limo.fit
etiam ex nimio in canchule ferree impoſito
patena teſtea ſuppoſita. Tūc enī circūlito va
ſculo circūdantur carbones.ſicqꝫ argentū ex
nimio diſtillat:ſine hoc neqꝫ argentū neqꝫ es
inaurari poteſt. Tante autē virtutis eſt:vt ſi

ſup ſextariũ argẽti viui: centenariũ ſaxũ ſup
ponas oneri ſtati reſiſtit. Si nã aũt auri ſcru-
pulũ: leuitatez eiꝰ raptim ſinu recipiet. Ex q̃
intelligit̃ nõ põdus ſed naturã eſſe cui cedit.
Seruat̃ aũt meliꝰ in vitreis vaſculis. naz ce
teras materias ꝑforat. potui aũt datũ inter-
ficit ponderꝫ cã. Auicẽ. Argentuz viuũ ſubtꝰ
terrã naſcit̃ ꝓpter humiditatẽ magnã in loco
illo exiſtentẽ. Et hoc euenit ꝓpter ſolẽ ⁊ aerẽ
qui tangũt eũ. Ideoqꝫ efficit̃ currẽs ꝓpter hu
miditatẽ ⁊ frigiditatẽ q̃ in eo ſunt: nec efficit̃
niſi in loco frigido. Ex li. de na. re. Argẽtũ vi
uũ eſt reuera calidũ ⁊ humidũ in. iiij. gradu. li
cet in q̇buſdã libris inueniat̃ eſſe frigidũ. Ex
tinctũ põt aliȷ̃ rei admiſceri: ſed viuũ nõ. põt
aũt fieri albũ ⁊ rubeũ cũ ſulphure. fert̃ enĩ de
facili omẽs colores recipe. Si extinguat̃ cũ
pinguedine: apparebit q̃ſi terra. ⁊ ſic inter ol-
las artificioſe crematũ. extrahit̃ ab igne cla-
rũ malliabile ⁊ tractabile ad modũ argenti:
ad maxima firmacula facienda. Deniqꝫ ſine
argento nõ põt fieri deauratio. cumqꝫ argen-
tum nõ cõſolidet̃ argento medio argẽto. hoc
videt̃ bene fieri cũ argento viuo.

Operationes

A ¶ Cõſtantinꝰ in li. graduũ. Argentũ viuũ ca.
eſt in. iiij. gra. ⁊ hu. Pediculos capitꝫ occidit
⁊ reptilia oĩa cũ litargiro ⁊ aceto ⁊ oleo.
B ¶ Fitqꝫ bonũ ad curandũ ſcabiẽ. Fit etiã vn
C guentũ ad puſtulas optimũ. ¶ Plateariꝰ. Ar
gentũ viuũ hꝫ ṽtutem diſſoluẽdi ⁊ penetrãdi
farinã lupinoꝝ amaroꝝ. decoquitur in aceto
fortiſſimo vſqꝫ ad ſpiſſitudinẽ. ⁊ argẽti viui ex
tincti facta cõmixtiõe: caput patiẽtis exabũ
dantia pediculoꝝ pungit̃ ꝑ diſcriminalia.
D ¶ Extinguit̃ aũt vel cũ ſaliua. vel fricat̃ cũ ci
nere ⁊ ſaliua. Aut cũ capillis ⁊ ſaliua. Aut cũ
puluere oſſis ſepie ⁊ ſaliua. meliꝰ aũt dr̃ extin
gui: cũ alteri põt admiſceri. niſi enĩ ſic extin-
E guitur: ipſiꝰ ad aliud nõ fit admixtio. ¶ Iſi.
Argentũ viuuz potui datum interficit cauſa
F ponderis. ¶ Item Dyaſ. dicit ꝙ argentuz vi
uum bibenti mortẽ tribuit: euadere tamẽ po
terit. Qui hoc biberit caprinũ lac bibendo
ac ſe mouẽdo: vel etiã bibendo vinum addi-
to abſinthio ſynapi vel yſopo. Cuicũqꝫ mem
bro adheret ipm̃ ꝑcutit ⁊ corrodit.
G ¶ Auicẽna. Argentum viuũ ſublimatũ inter
ficit ꝓpter vehementẽ inciſionem: et eiꝰ cura
fortis eſt bibere lac ⁊ vomere. Sed Galienꝰ
dicit hoc ſe expertum non fuiſſe.
H ¶ Scio ꝙ quidã bibit argentũ viuũ in eſta-
te: dum agitaretur ſiti ex vitro arto: putans
ſe vinũ bibere: ⁊ duabꝫ horis effluxis idipm̃
reddidit anus in peluim: ⁊ nihil nocuit.
¶ Dicunt enim quidam ꝙ extinctum interfi I
cit. quia quicq̇d ei obuiat ſua grauitate cor-
rodit. Interficit etiam murem.
¶ Et ex eius fumo fugiunt vermes ⁊ ſerpen- K
tes venenoſi. ¶ Item vapor eius facit ac- L
cidere paraliſim tremorem. Fumus eius de
ſtruit viſum ⁊ auditũ. Et facit oris fetorez cũ
tranſit ꝑ ipm̃. quare caueat qui vtatur.

Capitulum. xxij.

ARſenicũ. Iſido. li. xix. Arſenicũ qd̃
latine ob colorẽ auripigmẽtũ dr̃. Col
ligitur in ponto ex auraria materia.
vbi ⁊ ſandaraca optimũ eſt qd̃ in aureũ colo
rem tranſit. purũ ⁊ fuſili gracili venarum diſ-
curſu. Qd̃ vero pallidiꝰ aut ſandarace ſimi-
le eſt: deteriꝰ iudicat̃. Eſt ⁊ tertiũ genꝰ ſqua-
moſum quo miſcet̃ aureus color. Uis eoruz
eſt vt ſandarice ſed acrior. ¶ Pliniꝰ li. xxxiiij
Arſenicum eſt ex eadem materia q̃ ⁊ ſandara
ca. Qd̃ ex eo optimũ eſt coloris etiã in auro
excellẽtis. Ex libro de aluminibꝫ ⁊ ſalibꝫ. Ar
ſenicũ eſt calidũ ⁊ humidũ. ⁊ ẽ diuerſi generꝫ:
ſcꝫ rubeũ: citrinũ ⁊ laminoſum. Eſt arſenicũ
ſimile ſulphure in multis operibꝫ.

Operationes

¶ Auicenna. Aliud eſt album: aliud rubeum A
aliud citrinũ. omnia put refactiua ſunt ⁊ mor
dicatiua. Eſt autem calidum in tertio. ſiccuz
in ſecundo. ¶ Pilos abradit et alopicie cum B
gummi pini cõuenit. ¶ Emplaſtrum cum eo C
fit ſuper vulnera. Cum adipe ⁊ oleo cõuenit
ſcabiei ⁊ ſahaphat humide ⁊ putredini. ⁊ ab-
ſtergit ⁊ adurit cutem.

D ¶ Aſſumit ad tuſſim antiquã ⁊ ſputũ ſaniei et ſanguinis. Et quãdo ponit in pillulis ad aſ-
E ma. ¶ Miſcet aũt cũ oleo roſato ad bothor ⁊ emorroidas. Quod autẽ ex eo ſublimatuʒ eſt interficit. Et ex rubeo quideʒ meli⁹ eſt qđ
F eſt pulueriʒabile. ¶ Dyaſcorides. Arſenicuʒ naſcit in metallis vbi ⁊ ſandaraca. Aſſat aũt in teſta: donec mutet colorẽ: ⁊ reponit. Virt⁹ ei ſtiptica eſt: cum calce viua mixtum et corpore illitum tollit pilos.

Capitulum. xxiij.

BAlagius ⁊ berillus. Arnold⁹. Balagius eſt gẽma ruffa plucentis nature: degenerãs a carbunculo: ipſius ac virtutib⁹ omnib⁹ debilibus in eo remiſſis.

¶ Iſidorus. Berillus in india gignit viriditate ſimilis ſmaragdo: ſed cum pallore. Politur autem ab indis in ſexangulas formas: vt hebetudo coloris repcuſſione angulorum excitetur. Aliter politus nõ habet fulgorẽ. Genera eius ſunt nouem. ¶ Helymandus in cronicis libro. x. Berillus eſt coloris violacei vel aque marine.

Operationes

A Iuba ſcripſit q̃ coniugiũ dat amorem. Et portantẽ ſe magnificat. Dexterã ſtringẽtis
B adurit. ¶ Aqua in qua iacet pota: valet infirmis oculis. tollit victus ⁊ ſuſpiria: ⁊ cunctis epaticis fertur curare dolores.
C ¶ Arnoldus. Berillus eſt lapis cuius color eſt pallidus vt lympha. forma eius eſt ſexagana. Cũq; genera ei⁹ ſunt nouẽ: qui magis pallet eſt melior. ¶ Virt⁹ eius eſt ꝯtra hoſtiũ pe- D
ricula. cõtra pigriciem. oculos humidos ſanat. geſtantẽ adurit. Si oculo ſolis opponitur ac rotundatur: ignem accendit.
¶ Dyaſcorides. Berillus lapis lucidus eſt ⁊ E
clarus: oleo ſimilis: ſculpitur locuſta marina ac ſub geminis pedib⁹ eius cornuta: ac ſub gemma ponitur herba ſeuina modico auro incluſa. geſtata amorem cõiugij facit. Aqua in qua miſſa eſt pota: ad oculorũ vitia valet. ⁊ ad omnem valitudinem.

Capitulum. xxiiij.

BEzaar. vel lapis liberans a venenis. arabice hager beʒaar. ¶ Serapion lib. aggregatoris cap. hager beʒaar eſt nomen perſicum. et eſt expellens nocumentũ. ⁊ hoc nomen cadit ſuper duo. Vnum eſt quod cadit ſup omneʒ medicinam conuenientem alicui veneno: eo q̃ reſiſtit virtuti eius ⁊ expellit nocumentuʒ eius propter proprietatem que eſt in eo.

¶ Raſis. Beʒaar eſt lapis citrin⁹ mollis: nõ habens ſaporem. Vnde lapis eſt vergens ad citrinitatem ⁊ albedinem: habens colorẽ vini. ⁊ eſt leuis ſplendens ſicut lumen.

Operationes

¶ Serapion. Lapis beʒaar cõuenit venis. A
⁊ quãdo bibit ex eo pondus duodecim granorum ordei: aut linimentũ fit cum eo ſup locum morſus liberat naturam a morte ⁊ expellit venenum p ſudorem. ideo peſtilentico valet. ¶ Et quando ponitur lapis in annulo: et B
ponitur in ore ipſius qui ſumpſit venenum: ⁊

ſugit id aliquantulum conuenit ei.

C ¶ Et qñ tangitur cum illo aculeus ſcorpionis ꝓhibet ab eo poſtmodum potentiã pungendi.

D ¶ Et ſi terit̃ de eo põd⁹ duoꝝ grnoꝝ ordei diſſoluit̃ in aq̃ ⁊ ponit̃ in ore ſerpẽtꝭ ſuffocat cũ ſtatim ⁊ occidit.

E ¶ Idẽ auc. Raſis. Et ego vidi in ipo ſufficientiã ad auferendũ nocumẽtũ. ⁊ erit lapis ille quẽ vidi vergens ad citrinitatẽ ⁊ albedinẽ hñs colorẽ vini. ⁊ cũ h̃ erat leuis ſplendens ſic lumen.

F ¶ Etiam vidi in eo dẽ ſufficientiam illã quã nõ vidi in alia medicina ſimplici. ymmo etiã qð nõ vidi in tyriacis compoſitis.

G ¶ Idem Raſis. Vidi lapidẽ bezaar filij amamari cuſtoditoris legꝭ dei. ⁊ eſt verꝫ ꝙ ipẽ emit hũc lapidẽ: ⁊ dedit ꝓ pcio ipi⁹ palatiũ corduba in pncipio genere.

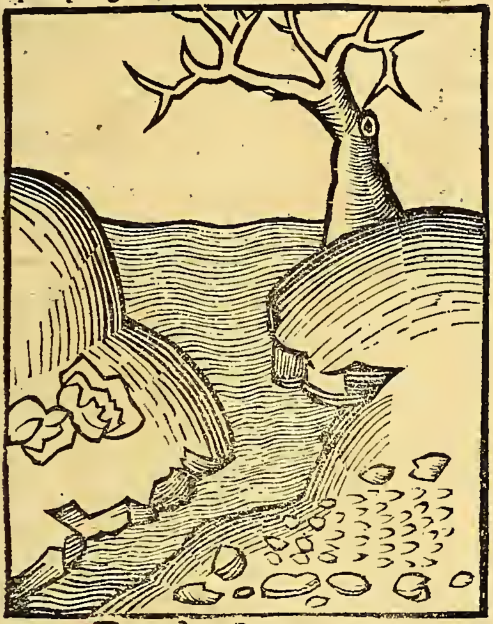

Capitulum.xxv.

Belliculi marini latine. Arabice aſtor. Pãdecta ca.xciij. Belliculi marini ſũt q̃ſi vmblici hoĩs ꝺm figurã. ⁊ ſunt lapides parui ⁊ albi q̃ inueniunt̃ in ripis marinis coherentes ſic dentales. ſunt frigidi ⁊ ſicci. ſed eorũ exceſſus ab autorib⁹ non determinat̃. ponunt̃ in vnguentis ad faciẽ clarificandam:

Operationes

A ¶ Puluis eoꝝ ſubtiliſſim⁹ reſoluat̃ cũ axungia gallinacea pus reſoluta: ⁊ fiat vnguẽtũ ꝓ facie abſtergẽda. ponunt̃ in antidotario Galieni in vnguento citrino. qð interptatur vnguentũ de citro.

Capitulum.xxvj.

Bolus armen⁹. Auiceñ. li. ij. ca. de luto armeno. Lutũ armenũ: ſiue bol⁹ armenũ. eſt rubeũ: declinãs ad citrinitatẽ notũ. frigidũ eſt in pmo gdu. ſic. ũ in ſcðo. Et eſt q̃dã vena terre q̃ pcipue in armenia inuenitur Unde hꝫ ꝟtutẽ ꝯſtringẽdi. Eſt aũt eligendum qð ſubrubeũ eſt ꝺm omẽs ptes: nõ hñs colores diſtinctos: aliq̃ntulũ fragile. ¶ Sera. Carnamenũ. i. lutũ armenũ. ⁊ eſt in gũbar. color ei⁹ ẽ vltra croceitatẽ ad rubedinẽ tendẽs. ⁊ terit̃ cito ſic terit̃ calx. ⁊ eſt lene ſine lapide. Virt⁹ eius eſt q̃ deſiccat deſiccatione forti.

Operationes

¶ Auicenna. Lutũ armenũ retinet ſanguinẽ: qm̃ exſiccatio ei⁹ eſt in vltimo. A

¶ Et ꝓfert apoſtematib⁹ peſtilentialib⁹ bibitũ ⁊ linitũ. ⁊ ꝓhibet ambulotionẽ putredinis mẽbroꝝ. ⁊ mirabile eſt in re vulneꝝ. B

¶ Et prohibet catarrũ. ⁊ ꝓfert colericis. C

¶ Et eſt bonũ ſputo ſanguinis ptiſici. ꝓpterea qꝛ deſiccat vlcus pulmonis. ⁊ eſt cura ſtricture anhelit⁹ ex catarris. Et eſt bonũ vlcerib⁹ inteſtinoꝝ: ⁊ ſolutioni: ⁊ fluxui ſanguis matricꝭ. D

¶ Et ꝓfert febrib⁹ ethicis ⁊ peſtilentialib⁹ ꝓpe. et plures quidem iam ſanati ſunt ex peſtilentia magna ꝓpter conſuetudinem bibendi ipm̃ cũ vino ſubtili. E

¶ Et ſi bibitur in febre peſtilentie neceſſarium eſt vinum: pducat ipm ad cor. ⁊ miſceat̃ vinum illud cũ aqua roſaꝝ. F

Capitulum.xxvij.

Borax. Lapis borax ſm Alb. a quodã gñe bufonis noiat: qð ſic dr. qð ipm in capite portat. Et eſt duoꝝ generꝝ. vnum albũ aliqñtulũ fuſcũ. ⁊ alteꝝ ſi viuo adbuc palpitante bufone extrabit. in medio hꝫ oculũ ceruleũ: ⁊ tẽpibꝫ nr̃is extract⁹ fuit vn⁹ de bufone paruus viridis. aliq̃s etiã vidim⁹ bufones habentes depictos in ſe q̃ de h̃ genere dicebantur vulgariter aũt cropodine dicuntur.

Operationes

A ¶ Alb. Sordes purgãt iteſtioꝝ ⁊ ſupfluitates.
B ¶ Arnol. Noſe lapis .i. lapis borax eſt cuius duo ſunt genera. vnũ ſubalbidũ: ⁊ aliud variũ.
C ¶ De bufonis capite trahũt anteq̃ꝫ bibat vel
D aquã tangat. ¶ Et forte in eis q̃nq̃ꝫ apparet forma bufonis cũ pedibꝫ ſparſis. Hic lapis valꝫ ꝯ morſus reptiliũ: ⁊ ꝯ venenũ.

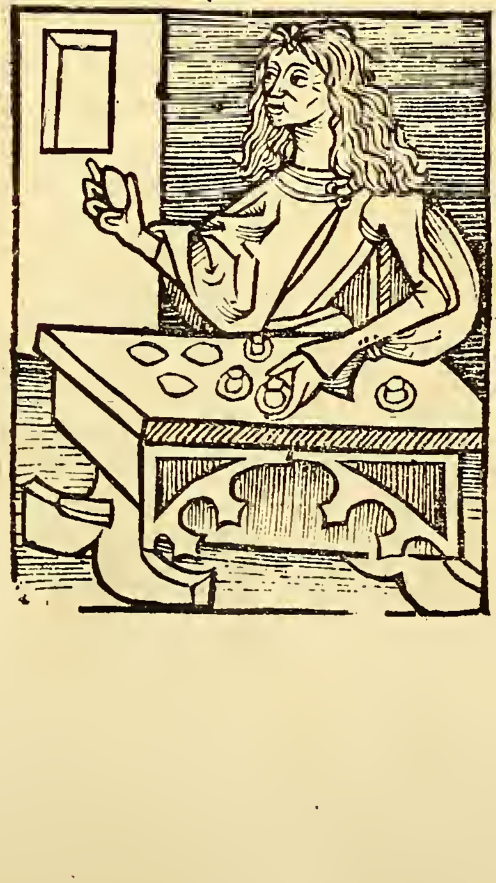

Capitulum. xxviij.

Callaica. carcedoni⁹: ⁊ calcophan⁹ ¶ Iyſi. Callaica eſt gẽma colore viridis. ⁊ pallẽs ac nimis craſſa. nihil iocũdi⁹ decenſq̃ꝫ auro. vñ et appellata. Naſcit in India vel Germania in rupibꝫ gelidis. oculi modo extuberãs ¶ Ex li. de na. re. Carcedoni⁹ in ethyopia naſcitur. velut ignis lucet. ſꝫ pallẽtis ſpeciem retinet. Semp itaq̃ꝫ detent⁹ pallore. Colorẽ hꝫ mediũ inter iacinctũ ⁊ berillũ. Qui ſi ꝑtuſus ſit ⁊ collo vel digito ferat: cauſas vincere ꝓhibet. Huius ſpecies tres eſſe dicunt.

Operationes.

¶ Arnoldus. Calcophanus eſt gemma nigra ſed eris tinnitũ reddit ſi lapide fuerit illiſa. A
¶ Arnol. Calcophanos nigri coloris lapis clarificat vocẽ: ꝓhibet raucedinem. B
¶ Ex lib. de na. reꝝ. Calcophanus ſonorus ac dulcis inſtar eris. C
¶ Si ferro vel ere ꝑcutiatur vocẽ q̃ꝫ ſonorã ac dulcẽ reddit ſi portet ab hoĩe caſto. D

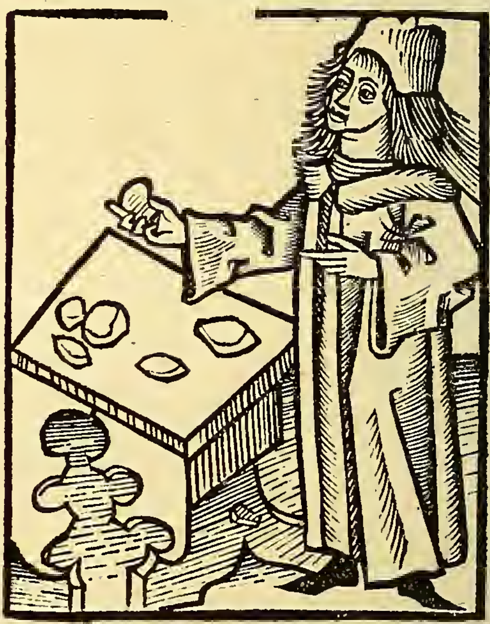

Capitulum. xxix.

Carbunculus. Ex libro de na. re. Carbũcul⁹ eſt lapis oĩm ꝓcioſiſſim⁹ atq̃ꝫ cariſſim⁹. ⁊ omniũ lapidũ ꝓhibet virtutibꝫ predit⁹. Huius color igne⁹ eſt. ⁊ nocte magis q̃ꝫ die lucet. Nam die obſcurat: nocte vo tantũ refulget vt circa ſe noctẽ quaſi in diem vertat. ¶ Ex lapidario. Ardentes ſuperat gẽmas carbuncul⁹ oĩes. nam velut ignitos radios iacit

vndiq3 carbo. Huius nec tenebre poſſunt extinguere lucem. Quin flammas vibrans oculis mittat aſpicientem.

Operationes

A ¶ Arnoldꝰ. Carbūculꝰ eſt gēma rubicūdiſſima in obſcuro ⁊ ī tenebris lucēs vt carbo. Colore ꝟtutibuſq3 ſupat oēs gēmas ardentes. Sola enī h3 oēs que in ipis ſunt ꝟtutes. Sūtq3 preter illam duodecim ſpecies minꝰ ea vtiles.
B ¶ Yſi. Carbūculi genera ſūt duodecim: ſ3 pſtantiores q̄ videnť fulgere ac velut ignē effundere.
C ¶ Et dicit Aluredꝰ: q2 eſt ſigillū lapidū. Aliq̄ ꝓo q2 carbūculꝰ poteſt impͥmere figurā ſuā omni aliq̄ lapidi: ⁊ nō econtra.

Capitulum.xxx.

Calx. yſi. Calx viua dr̄: q2 dū tactu frigida ſit occultū ignē intꝰ h3. vñ ⁊ aq̄ pfuſa ſtatim latēs ignis erūpit. natura eiꝰ mira facit. Nam aq̄s accendiť q̄bus ſolet ignis extingui. Uſus eiꝰ eſt ſtructuris fabrice neceſſariꝰ. Nā lapis lapidi nō pt̄ adherere fortiꝰ: niſi calce cōiunctꝰ. ⁊ calx q̄dē e lapide albo ⁊ duro melior eſt ſtructur. Ex molli ꝓo tincturis vtilis.

Operationes

A ¶ Aui. i. ij. cañ. Calx ē cinis corpoꝝ lapidoſoꝝ Illa q̄dē quā aq̄ nō tetigit: ⁊ illa quā aq̄ tetigit cū remanēt extincta duob3 dieb3 aut trib3 tūc nō
B adurit: ſ3 tm̄ calefacit. ¶ Et abluta q̄dē dicta ē
C ⁊ exſiccatiua ſine mordicatōe. ¶ Calx ꝓo bibi-
D ta cū oleis ſit maturatiua. ¶ Calx fluxū ſāguinis abſcindit. carnē additā corrodit. ⁊ abluta
E ꝯſolidat. ignis aduſtioni ꝯfert. ¶ Cōſtantinꝰ. Calx eſt ca. ⁊ ſic. in. iiij. g̃du. Que mixta ſero et oleo puſtulas ⁊ apoſtemata putrida habentes iuuat. vlceraq3 ⁊ inciſionem ſolidat.

¶ Raſi in Alman. Calx ca. eſt. adurit ⁊ carnē F
ſupfluā corrodit. fluxū ſanguis cōſtringit. q̄ cū lauať aduſtioni ignis ꝯfert.

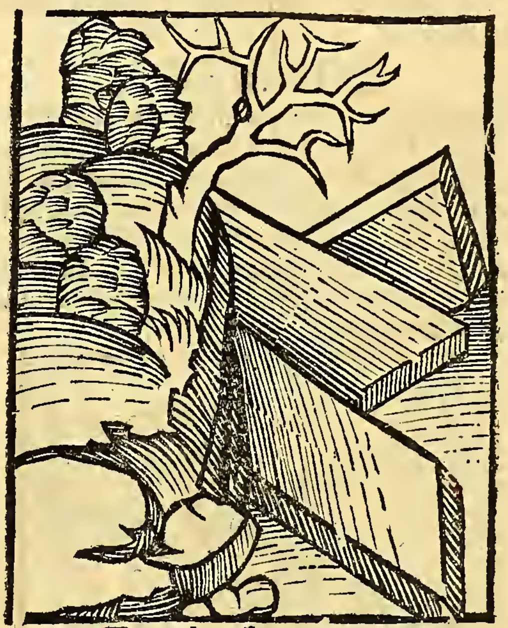

Capitulum.xxxi.

Cariſteū ⁊ Numidicꝰ. yſi. Cariſteū viride optimū: qđ nomē ab aſpectu hñs: eo q2 gratū ſit his q̄ gēmas ſculpūt. Eiꝰ enī viriditas reficit oculos. ¶ Idē. Numidicū marmor numidia mittit. qđ cutem cotē ſuccū dimittit croco ſimilē: vñ ⁊ nomē accepit. nō cruſtis ſ3 in maſſa ⁊ liminū vſui aptū. Ceſſriā a calore cineris appellať. cuiꝰ alligatio ꝯ ſerpētes laudať.

Capitulum.xxxij.

C Aleſarios. ⁊ corānticas vel corauium.
Alb. Lapis caleſarios ſiue calcoſanos
et eſt niger.

Operationes.

A ¶ Uirtus eiꝰ eſt vocē clarificare ⁊ raucedinem
B mederi. ¶ Idem Alb. Lapis corānticas eſt la
pis criſtalloſilis. infecto colore ceruleo. q̄ dr̄ ca
dere aliq̄n ď nube cū tonitruo. ⁊ inuenit̃ i graya
⁊ hyſpania. ſ; hyſpanus eſt candens vt ignis.
C ¶ Prouocat dulces ſomnos. ⁊ ad prelia ⁊ cau-
ſas vincēdas. ⁊ ꝯ periculū tonitrui dr̄ operari.
Hoc ſimiliter ait Enax.

Capitulū.xxxiij.

C Elidoniꝰ. Dyaſ. Celidoniꝰ inuenit̃ i vē
tribꝫ hyrundinū. Cuiꝰ genera ſunt duo.
niger ⁊ ruffus. q̄ colligūt̃ captis pullis hyrū-
dinū: ⁊ ſciſſis eoꝝ ventribꝫ inueniũt̃.

Operationes

A ¶ Alb. Ruffus inuolutꝰ panno lineo vel corio
vitulino ⁊ ſub ſiniſtra aſſela geſtatꝰ: dr̄ valere ꝯ
inſaniā ⁊ antiq̄s languores: ⁊ lunaticā paſſio-
nem ⁊ epilentiā: eodem modo portatꝰ.
B ¶ Anax aūt dicit q̄ facundū gratū ⁊ placentem
reddit geſtantē ſe. Niger āt vt Joſeph dicit ꝯ
nociuos hūores ⁊ febres ⁊ iras opat̃. Et lotꝰ aq̄
C ſanat oculos. ¶ Sūt āt hij lapides parui valde
Et tales iam vidimꝰ p ſocios nr̄os ď ſtomacho
hyrundinū extractos de menſe Auguſto. tunc
ēm̄ extracti magꝭ valere dicunt̃. vt frequenter
aūt duo ſimul in vna hyrūdine inueniuntur
¶ Dyaſ. Ruffus em̄ ſanat lunaticos ⁊ langui- B
dos ⁊ inſanos in pāno mūdo ligatꝰ. ⁊ i ſiniſtro
brachio egroti circūligatꝰ. p̄terea facit gratiſſimos
portātes ſe facūdos ⁊ amabiles ⁊ idoneos.
¶ Niger geſtatꝰ ſilr̄ optimū finem imponit. ad C
oēs iras regū ⁊ dominoꝝ idoneus eſt.
¶ Nā q̄ eū habuerit oībꝫ placebit ⁊ ad arbitriū F
ſuū cūcta pducet. ¶ Sed qui dolent oculi terit̃ E
cum aqua ⁊ inunguntur ⁊ ſanabuntur.
¶ Sʒ cū tollūt̃ lapides cauendū ne pr̄ aut mr̄ D
ꝓpeſit: q: meliorē effectū habebunt.

Capitulum.xxxiiij.

C Elonites ⁊ cymedia. ysi. Celonites ē
lapis purpurei varijq; coloris. Hunc
teſtudo mittit ⁊ diuinatorē illum facit
Qui hūc ſub lingua geſtauerit: at hec virtꝰ ipſi
tantūmodo tūc ineſt: cū luna p̄mo accenſa cre-
ſcens eſt. ¶ Menoytes in vltimo deſcendente
ſic vult Aaron de virtutibꝫ lapidum. Nec hic
lapis ab igne corrumpitur.

Operationes.

¶ Celonites eſt in dice teſtudinis oculꝰ varius A
⁊ purpureꝰ. H magi impoſito lingue finguntur
futura p̄nūciare. ¶ Ex lapidario.
Indica teſtudo lapidem mittit celonitem B
Gratum purpureo varioq; colore nitentē
Quem ſub lingua loto ſi quiſq; geſſerit ore.
Noſſe magi credūt hunc diuinare futura
Orto mane die ſextam dūtaxat ad horam.
Tempe quo lune ſuccreſcere cernit̃ orbis

Sed luna prima lapidis predictꝰ poteſtas.
Totius fertur ſpacio durare diei.
Quinte poſt decimam ꝯcorda ut tpe lune.
At detrimenti maris in tempore toto.
Ante diem tm̄ lapidi manet illa poteſtas.
Eſt etiam nulli lapis hic obnoxius igni.
C ¶Idem yſido. Cymedia eſt gemma q̄ inueniꝰ
in cerebro piſcis eius nominis. candida 7 elon
ga. his pſagire dicunꝰ magi ſigna tranquillita
tis 7 tempeſtatis.

Capitulum. xxxv.

Ceruſa. Platearíꝰ. Ceruſa flos plūbi eſt
7 eſt frigida 7 ſicca in ſcđo ḡdu. Hanc
q̇ faciunt ſepius incurrūt apoplexiā: epilentiā:
paraliſim: arteticam: ꝓpter frigiditatē aceti diſ/
ſoluentem 7 mortificantem.

Operationes

A ¶Habet āt ceruſa ꝟtutē mūdificandi vel exter
gendi ſupfluitates. vn̄ q̄dā mulieres abluta fa/
cie puluerē ceruſe tenuiſſime ſupadducunt.
B ¶Alie ꝟo: q2 ceruſa aliq̄ntulū ſicca eſt. ꝯficiunt
eā in aqua roſaꝝ 7 exponūt ſoli: maxie ī eſtate
qua ꝯſumpta aliā apponūt. 7 h̄ faciūt donec fit
albiſſima. 7 aliq̄ntulum aromatica. poſtea for
mant in pillulas 7 faciei apponunt.
C ¶Nota q̇ lōgo tpe vtūꝰ adhibitiōe ceruſe dolō
rē dentiū incurrūt: 7 putredinē oriſq3 fetorem.
D ¶Auicen̄. in. ij. can̄. Ceruſa eſt cinis plumbi:
poniꝰ in emplaſtris 7 vlcera replet ac generat
in eis carnem: 7 corrodit carnem malam.
E ¶Cōfert bothor oculi. Lenificat apoſtemata
frigida 7 dura. Fit aūt ceruſa q̄nq3 aceto: q̄nq3
cū ſalib;. 7 ē frigida 7 ſicca in ſcđo gradu.
¶Que āt cū aceto fit vehemētior 7 ē ſubtiliatōis F
¶Eſt etiā ex medicinis q̄ ꝯueniūt a ni fiſſuris G
eſt itē ex venenis.

Capitulum. xxxvi.

Criſolectrus 7 criſocolla. yſid. Criſo/
lectrus eſt lapis aūro ſilis: ſ3 in colorē
electri vergens. matutino tm̄ aſpectu
iocūdius: igniū rapaciſſimꝰ. 7 ſi iuxta fuerit ce
lerrime ardeſcens. ¶Ariſto. Criſolectrus ignē
trahit. 7 ex eius natura eſt ꝙ ab igne cito cōbu
ritur. ¶Arnol. Criſolectrus gēma eſt aurei co
loris. ab igne cito inflāmabilis. viſu pulcherri
mus eſt in horis matutinis. in alijs ꝟo pomia
diſſimilis

Operationes

¶Pli. Criſolectꝝ collo alligatū medeꝰ febrib;. A
Tritū ꝟo cū melle atq3 roſaceo auriū vitijs
¶Et ſi cū melle attico ꝯteraꝰ oculoꝝ etiā obſcu B
ritati: ſtomachiq3 vitijs medeꝰ. vel ꝑ ſe farina
eius ſumpta. vel cū maſtice ex aqua pota.
¶Ex lapidario. Eſſe criſolectrus ſilis deſcri/ C
bitur auro. Cuiꝰ ad electrū color inclinare vi/
detur. Hic matutinis viſu iocūdior horis.
¶Cuius materies rapidiſſima dicitur ignis. D
Nam cito vicino correptus flagrat ab igne.
¶Yſidorus. Criſocolla eſt gemma que giguiꝰ E
in India: vbi formice aurū eruunt.
¶Eſt āt auro ſilis: habet naturā magnetꝭ: niſi F
ꝙ aurū augere tradiꝰ. vnde 7 nuncupaꝰ.

Capitulum. xxxvij.

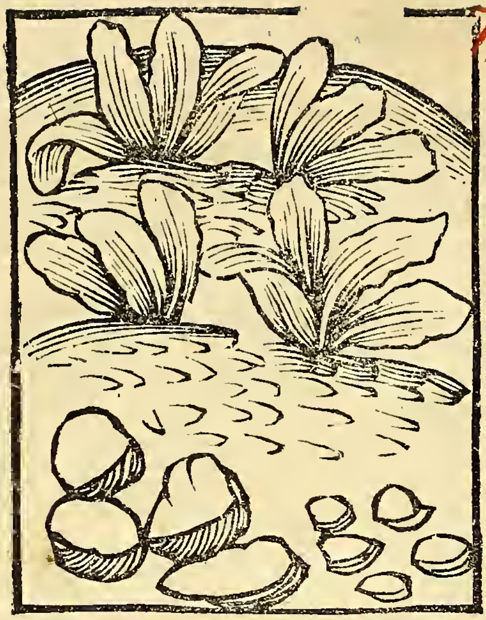

Crisoprassus ⁊ crisopassios. Alb. Criso-
prassus ē lapis q̄ ab india vēit: ⁊ raro in-
uenit̄ ꝓpter qḋ ⁊ carior extimat̄. ī colore
etiā est q̄si sit ex succo porri vel p̄ssij coagulato.
hn̄s etiā auri guttas. ꝓpter qḋ ⁊ tale nomē acce-
pit. qꝛ criso auꝝ sonat ī greco p̄ssiū. i. viride vi-
riditate porri. Vn̄ v̄. Marubij folia sunt p̄ssia
prassa q꜄ porri. Idem. Crisopassios ē gēma ab
ethiopia veniēs. Operationes.
A ¶ Alb. Crisop̄ssos vires hꝫ lapidis prassij. etiā
B ad oēs cordis passiones efficax repit̄. ¶ Idem.
Crisop̄ssios dꝛ lucere in tenebris: ⁊ euanescere
lum̄e superueniēte: ita ꝙ colorē nō retinet quē hꝫ ī
C obscuro. ¶ Et fit in ip̄o s̄m diuersitatē lumis et
tenebraꝝ reciprocatio coloꝝ velut ī quercu pu-
D trefacta ⁊ noctiluca. ¶ Et de om̄ib; his in li. de
aīalib; decimꝰ ratione pfectā: ⁊ vide.

Capitulum. xxxviij

Crisolitꝰ ⁊ crisolansis. Dyas. Crisolitꝰ
lapis lucidissimꝰ est: ⁊ silis auro. Albtꝰ.
Lapis crisolitꝰ est in colore hn̄s tenuē
viriditatē lucidā in q̄ ad oculum solis micat vt
stella aurea. ⁊ nō est rarus. ¶ Ysi. Crisolansis
est gēma ex auro ⁊ igne vocata. die siq̄dē est au-
rea: ⁊ noctu ignea. Hanc gignit ethyopia

Operationes.

¶ Alb. Dicit̄ ꝙ crisolitꝰ sp̄ualia cōfortat. ꝓpter A
qḋ tritꝰ asmaticis dat̄. Fert̄ etiā ꝙ pforatus et
setis asini in foramine repletꝰ ac sinistro bra-
chio alligatꝰ fugat tumores melācolicos pessi-
mos. ⁊ h̄ dꝛ in phisicis ligaturis. ¶ In auro B
etiā positꝰ ⁊ gestatꝰ fugat fantasmata. ¶ Et di- C
cūt q̄dā ip̄m stulticiā pellere: ⁊ sapiāꝫ adducere.
¶ Dyas. Hic applicatꝰ (vicꝫ crisolitꝰ) rasure au- D
ri filateriū est ⁊ tutamē aduersus nocturnos ti-
mores. Pertusus ⁊ traiectꝰ cū setis asini ⁊ ī bra-
chio sinistro ligatꝰ om̄ia demonia vincit.

Capitulum. xxxix.

Cristallus. Alb. Lapis cristallꝰ q̄ aliq̄n
fit ex frigore: aliq̄n autē ex niue. sic̄ sepe
experti fuimꝰ. ⁊ in germania vbi multi
inueniunt̄. Vterq꜄ āt modus generatiōis faci-
lis ex superiorib; erat manifestus.

Operationes.

¶ Hic lapis frigidꝰ oculo solis oppositꝰ ignem A

eijcit. ſi calidus ſit h̄ pficere nō poteſt. Hui⁹ ra/
tio poſita eſt in libro de ꝓprietatib⁹ elementarū
B ꝛ planetaꝝ. ¶ Et d̄r etiam ſitim reſtringere ſub
lingua poſit⁹ ꝛ expertū eſt ꝙ trit⁹ cū melle mix/
tus acceptus a mulierib⁹ repleat vbera lacte
C ¶ Ex li. de na. rer. Criſtallus lapis eſt ex gla/
D cie induratus. ¶ Solinus tñ in aliq̄b⁹ mundi
partib⁹ hūc inueniri dicit vbi nūq̄ȝ gelu vel gla
E cies fuit. ¶ Dyaſ. Criſtallus vires habet ſtipti
cas: dederūt hunc ad generandū lac.

Capitulum .xl.

Cinnabar. Pandecta. ca. clxiij. Cinna
bar latine. Grece ſercog. Arabice aſreg
vel zemziſar. Cinnabar. i. cinnabaꝝ. Et fit ex
ſulphure ꝛ argēto viuo. ꝛ eſt rubei color̄. Se/
rapion li. ag. c. aſreg ſiue aſrengi. i. cinnabarū.
fit ex plūbo qn̄ ponit̄ in igne: ꝛ inflāmat̄. et fit
rubeū. Sil'r fit ex ceruſa cōbuſta in hūc modū
accipit̄ ꝛ ponit̄ in ꝯcauo vaſe mūdo ꝛ ponit̄ ſup
ignem. ꝛ mouet̄ donec rubeſcat. ꝛ fit velut auri
pigmentū rubeū. Et q̄dam noīant h̄ ſandix.

Operationes

A ¶ Gal. Qñ cōburit̄ plūbū vel ceruſa mutat̄: et
fit aſrengi. ꝛ ē res ſubtilior eo: ſȝ n̄ ita ſedatiua.
B ¶ Idē auc. Lachindi. Et accidit libenti aſreg
ſic' illi q̄ bibit litargiū. oēs iſti ſūt ſp̄ēs cinna/
C bari. ¶ Dyaſco. Uirtus eſt illi ſil'is lapidi ema
thitis. deniq̄ȝ ꝯſtringit vehemēter. ꝛ ido ſangui
nis fluorē abſtinet. cōbuſtiōib⁹ ꝛ puſtulis opi/
tulat̄. cerotis addit̄. vtiliter etiā ꝯfectōib⁹ col/
lirioꝝ miſcetur.

Capitulum .xlj.

Cinis. Actor. Cinis ex p̄dictis corpib⁹
vſtis relinq̄t̄. ꝛ eſt ſubſtātia terrena q̄dē
arida ꝛ cōpacta. in quā corp⁹ ſolidū p ignē reſo/
lutū humore ꝯſumpto redigit̄. Unde ex grādi
corpe ꝓpter ꝯſumptionē materie modicus cinis
effic̄it̄. deſpecti coloris eſt.

Operationes

¶ Et quia partes habet minutiſſimas: leui fla A
tu agitabilis eſt. ad multa tamen perutilis
¶ Cinere nāq̄ȝ p̄mo q̄dē ignis ip̄e regit̄ vt con B
ſeruet̄. ¶ Cinere pelles depilāt̄: ꝛ q̄dāmodo in/ C
nouant̄. ¶ Cinis etiā p alumine ponit̄ in tinc/ D
turis pannoꝝ. In eccleſia dedicāda alphabe/
tum i cinere ſcribit̄. In capite ieiunij cinis ad
memoriā mortalitat̄ nr̄e i capitib⁹ nr̄is ponit̄.
¶ Ex aq̄ cineri admixta fit lixiuiū q̄ capita ab/ E
luunt̄. ¶ Cinis ſupra ſanguiſugā piect⁹ ſangui F
nem quē ſuxerat euomere facit. In medicinis
quoq̄ȝ tam cinis q̄ȝ lixiuium proficit.
¶ Auicē. in. ij. cañ. Cinis oīs naturam h̄ȝ G
abſterſiuā: exſiccatiuam. diuerſificatur tamen
ꝛ ablutio minuit ei⁹ abſterſionē: ꝛ acquirit ei
glutinationē ꝛ exſiccationē ſine mordicatōe
¶ Aqua ꝓ cineris ingredit̄ in medicinis putre H
facientib⁹. ꝛ eaꝝ fortiores ſunt.
¶ Aqua cineris ficus ꝛ lacticinij: plus eīn ab/ I
ſtergit ꝛ ſiccat q̄ȝ cetere.
¶ Cinis autem lignoꝝ ſtipticorū vt quercus K
et reliquoꝝ retinet ſanguinem.
¶ Dyaſ. Lixiuiū eſt cinere quercus ad vſum L
medicine efficaciſſimū eſt. ꝛ hominib⁹ ꝛ pecori
bus q̄ denſiōe pulmonis vexant̄. ꝛ q̄b⁹ aliqua
res venenata obſiſtit. Bibita nāq̄ȝ ſtatim ſalu
tem affert.

M ¶ Utilis etiã eſt in vulneribꝫ humec‹..›:⁊ ĩ fiſtu-
lis.⁊ ad vulnera difficilia ad ſanandũ ⁊ calloſa
N lõgi tp̃is ſordida. ¶ Quotidie ḡ lauãde ſunt.et
ſic apto medicamine ſanãda:qꝛ ſt⁹ lixiuũ non
lauat:ſꝫ ad ſanitatẽ vulnera diſponit.

D ¶ Dolorẽ ſtomachi remouet ac ꝓhibet ſup os
E ei⁹ directe ſuſpenſus. ¶ Et ideo collis puerorũ
appendiẗ. Dicitur aũt ꝙ ſi teraẗ ⁊ impleanẗ ex
eo ꝯcauitates infirmorꝫ dentiũ eradicat eos.et
eſt ſummus in ꝯfortatione gingiuarum.
F ¶ Cõfert etiã ſputo ſanguis ⁊ ei⁹ fluxui:ꝑ̃cipue
rubeus:⁊ oĩbꝫ egritudinibꝫ ſtomachi.
G ¶ Arnol. Corall⁹ a mari trahiẗ ſic ramuſcul⁹.
⁊ valet ꝯ quelibet fluxũ ſanguis ⁊ epilentiã.
H ¶ Et contra vana mõſtra collo ſuſpenſus.
I ¶ Et valet etiã ꝯtra tẽpeſtates ⁊ grãdines agrꝭ
aſperſus multiplicat fruct⁹.

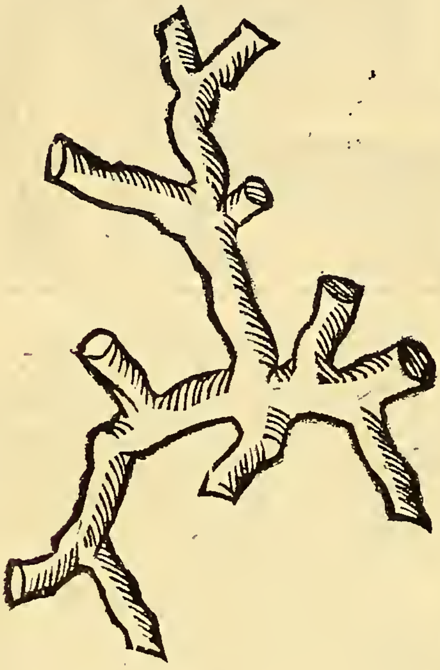

Capitulum.xlij.

C Orallus. Ex li.de na.rez. Corallus eſt
lapis rube⁹ valde.figurã hñs vt cornu
cerui.vel vt herbe radix cũ multꝭ radicibꝫ. Nec
mirũ qm̃ herba fuit ĩ mari ꝓmũ. Hic fulmini
bus ⁊ tẽpeſtatibꝫ reſiſtit. Unde antiq̃ lapidez
hmõi ꝯfractũ cũ ſeminibꝫ in agro iacebãt:aut
in arboribꝫ ſuſpendebant:vt grandinũ picula
nõ ſentirẽt. Demonibꝫ q̃ꝫ terribilis eſt.⁊ h̃ forte
qꝛ freq̃ter ramorꝫ ei⁹ extẽſio modũ crucis hꝫ.

Operationes.

A ¶ Auicẽn.in.1.cañ. Corallus eſt frigid⁹ in pri
mo gradu.ſiccus in ſecũdo. Stiptic⁹ eſt ⁊ ve-
hemẽter ꝓhibet fluxum ſanguinis.
B ¶ Carnẽ additã abſcidit.ꝯfortat oculũ abſtra
hendo ⁊ exſiccando humiditates fixas in eo.
C ¶ Et eſt p̃cipue qd̃ aduſtũ ẽ ⁊ ablutũ ꝯueniẽs
lachrymis. Ueſtigia q̃ꝫ vlcerꝫ abſtergit. cõfert
apoſtematibꝫ inteſtinorꝫ ⁊ ſplenis.retinet ſpu-
tũ ſanguis. Naſciẗ in maribꝫ q̃ ſũt in affrica.⁊
ali⁹ quidẽ rube⁹ eſt:ali⁹ niger:alius albus.

Capitulum.xliij.

C Orneolus. Ex li.de na.re. Corneol⁹.vel
ſm̃ q̃ſdã cornelus eſt lapis rubeus pluci
dus ſꝫ obſcuri colorꝭ inciſi carne ſilis. Horꝫ la-
pidũ multitudinez filiũ iſrl' in deſerto ſculpſiſſe
dicunẗ.q̃rꝫ ſculptura tam ſubtilis acuminis cõ
pbaẗ:vt null⁹ poſteriorꝫ hmõi opis imitationez
audeat attẽptare:nec dubiũ ꝙ ſm̃ efficacias ⁊
ꝟtutes gẽmarꝫ ſculpebãẗ ymagines figurarũ.
¶ Alb.in lapidario ſuo. Corneol⁹:quẽ quidaꝫ
corneliũ vocãt.lapis eſt coloris carnei.hoc ẽ ru
bei obſcuri ſic carnis lotura. Hic apud rhenũ
fluuiũ inueniẗ freq̃ntiſſime.⁊ eſt valde rube⁹.
colorem habens fere ſicut miniũ.⁊ qñ politur
multum nitet.

Operationes.

A ¶ Exptũ eſt ꝙ ſtringit ſanguinẽ.⁊ p̃cipue mẽ-
ſtruorꝫ ⁊ emoroidarꝫ.ferẗ etiã iras mitigare.
B ¶ Sera. Uirt⁹ iſti⁹ lapidis eſt ꝙ qñ deferẗ in
anulo repmit iracũdiã ⁊ cauſã litꝭ ante iudicẽ.

C ¶Et reprimit fluxū ſanguinis: vndecunq; exeat proprie ⁊ ſanguinis menſtrui.

D ¶Et qñ fit ex eo dentifrigiū abſtergit ſordes dentiū ⁊ dealbat eos: ⁊ facit eos pulchros.

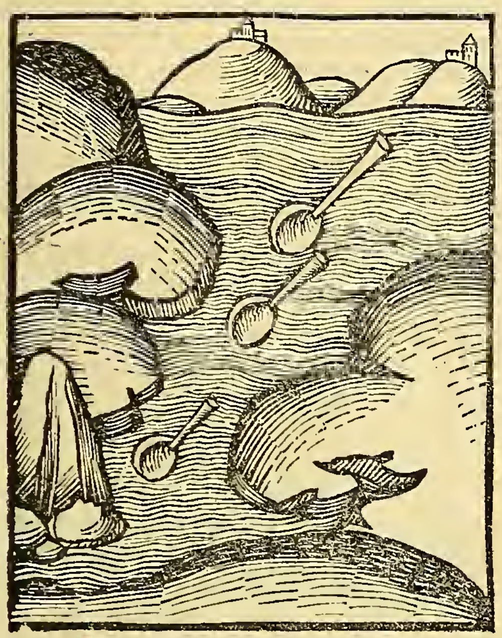

Capitulum.lxiiij.

Ochiliū. Pādecta. ca. cccclxxxi. Lapis cōchiliȷ. Hoc vocabulū ponit̄ in quodā electuario Auicēne. qđ eſt ꝯ viciū lapidis. ⁊ qdā dicūt ꝙ eſt coclea marina: q̄ dr̄ conchiliū. ⁊ qdā dicūt ꝙ eſt coclea climaclarū. Im veritatē lapis eſt coclea porphire marine. ⁊ eſt conchiliū marinū purpureū.

Capitulum.lxv.

Cos grece. Arabice bager almaſeni: ſiue amenſen. Latine lapis q̄ acuit̄ ferrum vel olearia. Sera. li. ag. cap. Bager almaſeni eſt lapis quo acuit̄ ferrum.

Operationes

¶Fricatio almaſeni q̄ accipit̄ ex lapide q̄ dic̄ A
yſachſen: ꝓhibet augm̄tari mām̄illas puellaꝝ añ tps: ⁊ teſticulos pueroꝝ. ⁊ eſt q: virtus eius infrigidat. ¶Et idem auc. Dyaſ. Qñ acuitur B
ſup ipm ferrū aliqđ ⁊ linitur ꝙ aggregat̄ ſuper alopiciam: facit in ea naſci pilos.

¶Et liniunt̄ cum eo mām̄ille puellaꝝ ⁊ teſti- C
culi pueroꝝ: ⁊ ꝓhibet eos augeri.

¶Et ꝯuenit apoſtematibꝫ eoꝝ amboꝝ. ⁊ qñ ſu D
mit̄ in potu cum aceto ꝯuenit dolori ſplenis ⁊ epilentie. ⁊ fricatio eiꝰ ꝯuenit alopicie.

¶Ubi ſciendū ꝙ iſte lapis vocat̄ ſimiliter cos E
ocularia. q: in ea fricant̄ ſyeff. oculoꝝ. Ul' cos olearia: quia acuunt̄ in ea inſtrumenta ferrea. aſpergitur ſup ipſa oleum.

Capitulum.xlvj.

Cuprum. Ex li. de na. rex. Cuprū ſiue es: eſt eiuſdem duriciei cū argento: et eiuſdem liquationis. Hoc excepto ꝙ eſt rubei coloris. Es nulla rubigine corrūpit̄. fetorem hꝫ ⁊ tn̄ dulce ſonat. ¶Phus. Es ſiue cuprū ſonoꝝ eſt ⁊ vocale. natura calidū. ſonus eius ꝑ ſe rudis eſt. admixtū ꝓo ſtanno vel argēto vel auro validū eſt valde: dulcēq; tinnitum habet. Tinnit autem ceteris metallis: ſꝫ vexat auditum: niſi ſtanno cōmodius temperetur.

Et fuſile q̄dem eſt: ⁊ in om̄e artificiū ductile. ſʒ cū labore ⁊ moderamine verberantis nūq̄ꝫ ꝓo ſic purgari poteſt q̄n facile ↄtrahat corruptelā Durat tñ in annos plurimos.

Operationes.

A ¶ Yſi. Es āt a ſplēdore aeris ḋr: ſic̄ ⁊ aurū et argentū. Apud antiquos ꝑor eris vſus q̄ꝫ ferri

B cognit⁹ eſt. ¶ Ere q̄ꝑpe ꝑnū ꝑſcindebāt terrā ⁊ certamīa belli gerebāt. eratq̄ꝫ in ꝑcio es magꝭ.

C ¶ Aurū ꝓo ⁊ argentū ꝓpter inutilitatē reijciebant. Nūc aūt viceuerſa iacet es ⁊ auꝝ ſummo

D ceſſit honore. ¶ Inter om̄ia ꝓo metalla es vocaliſſimū eſt ⁊ maxime poteſtatia. Ex eo ⁊ enea lamina fiunt.

Capitulū. xlvij.

D Raconites. Alb. Draconites eſt lapis a capite draconis extract⁹. ⁊ ferť ab oriēte vbi ſunt dracones magni. Virt⁹ ei efficax ſic̄ lapidis q̄ vocať borax. q̄n de dracone extrahiť adhuc viuo palpitante. Inſidianť aūt draconib⁊ dormientibus Et ſubito ſciſſo corꝑe draconis adhuc palpitante euellunt lapidem.

Operationes.

A ¶ Alb. in mirabilib⁊ dic̄ q̄ draconites deuincūtur inimici: ↄ̄ venena valet ſi de vino extrahať ⁊ dꝫ ferri in ſiniſtro brachio. Amme eñ actib⁊ multa ↄfert. His etiā ſuꝑfluitatib⁊ q̄ generāť i aīalib⁊ ⁊ mortꝫ corruptio. Alterat ea q̄n naťali morte corruptꝫ hūorib⁊ moriūť. ⁊ q̄n mortua vľ corrupta occiſa iacuerunt.

B ¶ Ego āt i ꝑtib⁊ almanie in Sueuia vidi lapidē ſuꝑ quē ↄuenerāt pl⁹ q̄ꝫ. x. ſerpētes inter montes in q̄dā ꝑrato. ⁊ cū trāſitū facerēt: inde dn̄s terre milites euaginatis gladijs ſciderūt ſerpētes in mľta fruſta. ⁊ in fundo tñ q̄dā magn⁹ iacuit ſerpēs in multas ꝑtes inciſus: ⁊ ſub capite ſerpētis in uēt⁹ eſt lapis niger format⁹ vt piramis abſciſſa nō ꝑlucidus in circuitu coloris pallidi pulcerrimū habens deſcꝑtū ſerpentē. Et hunc lapidē ab vxore eiuſdem nobilis mihi ꝑ̄ſentatum cū capite eiuſdem ſerpentis.

C ¶ Itē ḋr venena fugere q̄ fiūt a morſib⁊ aīaliū venenatoꝝ. Victores ḋr etiā efficere.

Capitulum. xlviij.

D Eimonis. dyadochos. ⁊ droſelit⁹. Albert⁹. Deimonis eſt q̄dam lapis bicolor vt arc⁹ deimonis q̄ iris vocať. Eſt aūt deimon dict⁹ q̄ grece intellectū vel ſtellam clarā ſtillantē ſonat. Idē. Dyodochos eſt lapis pallid⁹: ḋr aliq̄ntulū berillo ſimilis.

Operationes.

A ¶ Albertus. Lapis deimonis dicitur cōferre febricitantibus: venenoſa pellere: et tutum et victorem reddere.

B ¶ Dyadochos ḋr fantaſmata intantū excitare q̄ magi maxime h̄ vtunť. tñ applicat⁹ defuncto: vires amittit. q̄ mortē odire ꝓhibeť. Hoꝝ aūt rō haberi poteſt in libris magoꝝ. h̄ eſt hermetis. tebit. bencorath. ⁊ ptolomei. de q̄b⁊ non preſentis intentionis.

C ¶ Arnoldus. Droſelitus eſt lapis varius. cui⁹ nominis cauſa extitit. quia ſi ad ignem applicetur velut ſudorem emittit.

Capitulum. xlix.

Dyacodos. dyamātic⁹. ⁊ dyoniſia. Arnol. Dyacodos ē lapis pallid⁹ berillo ſilis.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. re. Dyacodos ē lapis q̄ aq̄s inject⁹ varias effigies demonū efficit: ita vt det re-
B ſpōſa petentibꝫ. ¶ In eodē li. Dyamātic⁹ eſt lapis q̄ in q̄cūqꝫ metallo geſtet̃: ferreā t̄m ſibi ſedē
C ꝓpinquā elegit. ¶ Yſi. Dyoniſia ē lapis niger mixt⁹ rubētibꝫ notis. Hec ex aq̄ trita vinū fragrat: et odore ſuo putatur ebrietati reſiſtere.
D ¶ Phus. Dyoniſia lapis eſt oriēt̃ fuſci coloris: niueis reſperſis guttis. in aq̄ trit⁹ vinū fragrat ⁊ t̄m ebrietas ꝯ naturā odore ſuo fugari ſolet.

Capitulum. l.

Exacontalitus. ermiſtion. ⁊ ethites ¶ Yſid. Exacontalitus lapis eſt in parua magnitudine. multicolor eſt: vnde ⁊ nominat⁹ eſt. Tam diuerſis enim notis aſperſus eſt: vt ſexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo deprehendant̃.

Operationes

¶ Arnoldus. Exacontalitus eſt lapis valde paruus ex coloribꝫ ſexaginta diſtinctus. Hic hominis oculos efficit tremuloſos. A

¶ Ex Lapidario. B

Exacontalitus lapis ex re nomen adeptus.
Corporis exigui miro diſpendio ſupplet.
Dum tot gēmaꝝ ſumit gēmula ſola decorem.

¶ Yſidorus. Ermiſteon gemma inter gratiſſimas aſpicitur et ex igneo colore radians auro. portans ſecum in extremitatibus candidaꝫ lucem. C

¶ Ex libro de naturis rerum. Ethites eſt lapis punicei coloris. habens lapillum interius: ex quo fit ſonorus. Hic ab aquila de extremis orbis partibus in nidum portatur. naturaliter enim hunc eſſe cauſam q̄ oua aquile immoderato calore concaleſcunt: niſi lapis naturaliter frigidus preſens ſit. hic pueros incolumes ſeruat. D

¶ Efficaciſſime pregnantes iuuat. ne aborſuꝫ faciant. vel in partu grauiter laborent: in leuo lacerto portari vult. ſobrietatem confert et gratiam: facitqꝫ victorem. De iſto lapide, ſuperius etiam dictum eſt. E

Capitulum .lj.

E Mathites. yſi. Emathites lapis eſt dictus: q2 rubore ſanguine9. Emach q̄ppe ſanguis eſt. Signif aūt in ethiopia: ſ ꝑncipalis in arabia z affrica inuenif.

Operationes.

A ¶ Emathites dr: q2 emach ſāguis thithelſiſtēs habet em̄ virtutē ſtringēdi fluxum ſanguinis.

B ¶ Ex li. de na. re. Emathites eſt lapis ferruginei coloris. mixt9 venis ſanguineis. h̄ miſſus in aquā bullientē eam reddit tepidam. Si q̄s eum deferat ſolis ardorem nō timebit.

C ¶ Item ſoli expoſit9 a ſe ſcintillas emittit. fructus a locuſtis z grandine ſeruat.

D ¶ Idem. Confractus z in aqua reſolutus ſanat eos q̄ ſaliuas ſanguineas emittunt.

E ¶ Sanat etiā ventris fluxū. puluis ei9 carnes mortuas creſcentes in vulnere corrodit z tollit. Vino quoq3 ꝑmixtus vlcera ſanat. Bibituſq3 lapidem veſice frangit.

F ¶ Ex lapidario. Sumpſit emathites grecum de ſanguie nomen. Nature lapis humane ſeruire creat9. Stiptica cui virtus ꝑ multa ꝓbatur in eſſe.

Capitulum .lij.

E Xacolit9 z exebenos. Alb. Excolit9 eſt lapis vari9: diſſolutiu9: vt dicunt periti medicoꝝ. Dyaſ. Exebenos lapis eſt alb9 z ſpecioſus q̄ ſolēt aurifices aurū limpidare.

Operationes.

A ¶ Alb. Exacolit9 vino ꝑmixt9 et potatus valet ꝯ colicā z yliacā paſſionē. B ¶ Dyaſ. Exebenos curat ſtomaticos potat9 cū paſſo z aq̄. ſimiliter amētes ſanat potat9. C ¶ Ad venereas voluptates mirifice bibit9. q2 nō patif diu eos fatigari. D ¶ Solvit etiā veſicā z dolentē. Nā portatus partū ſine egritudine ꝓſeruat: z velocitatē parturiētis facit circūligatus femori.

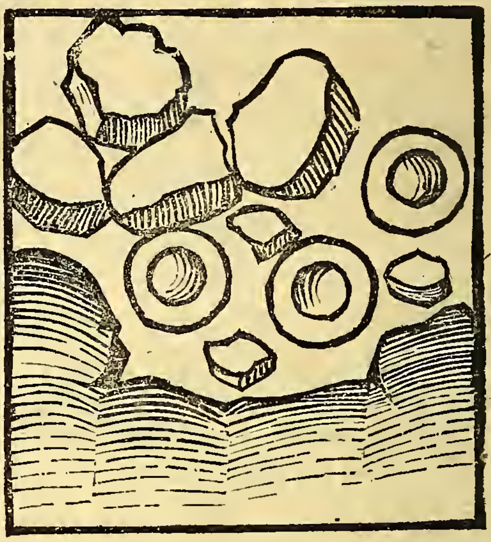

Capitulum .liij.

e

E Nidros. efeſtis z egypcilla. yſi. Enidros lapis ē ab aq̄ vocat9. exundat em̄ aquā ita vt clauſā putes in eo fontaneā ſcaturigiē. ¶ Arnol. Enidros eſt lapis diſtillās ꝑpetuis guttis nec liqueſcit omnino: nec efficif minor. Ex li. de na. re. Enidros lapis criſtallo ſimilis miro mō ꝑpetuis lacrimis diſtillat. z tn̄ durus z integer in oībꝫ ꝑſeuerat.

Operationes.

A ¶ Ex lapidario. Cui9 nature graue eſt dep̄hēdere cauſam. Nam ſi decurrit lapidis ſubſtantia quare nō minor efficitur aut non omino liqueſcit. Si res exterior deſcēdit ad inferiora. vt ſemp refluat. cur ſe non impedit ip̄m. ſc3 ingrediens contrarijs egredienti.

B ¶ yſi. Efeſtis lapis eſt ſpeculi naturā habens in reddendis ymaginibꝫ quāq3 rutilet.

C ¶ Experimentū eius eſt: ſi ferventi aque addita ſtatim refrigeret. Aut ſi ſoli oppoſita materiā aridam accedant: naſcif in chorintho.

D ¶ Idem egypcilla gemma eſt radice nigra. facie vero cerulea. ex egypto vbi reperitur ſic appellata.

Capitulum.liiij.

ELitropia. Iſi. Elitropia eſt gēma coloꝛꝫ viridis ac nubilis ſtellis puniceis ſup ſparſa cū ſanguineis venis. cā ꝓo noīs eſt de ef fectu ipiꝰ lapidis. Nam in labꝛis eneis deiecta radios ſolis mutat. ſanguineo repcuſſo. extra aquā autē ſpeculi mō ſolē excipiat. dephēditq̧ defectus eiꝰ ſubeuntē lunā oſtendens. Signiꝛ in egypto ⁊ affrica. ſꝫ melioꝛ in ethiopia. Magi hanc admixta herba elitropia: quibuſdā ad ditis ꝑcantatiōib; gerentē ꝯſpici negant.

Operationes.

A ¶ Arꝭ. Lapis elitropia ſi ponaꝛ ſup aquā eua
B poꝛabit eā. ¶ Ex li. ō na. re. Lapis elitropiꝰ in vaſe aq̄ pleno ſolis radijs ſubiectꝰ ſanguineuꝫ ſolē reddit. ac ſi patereꝛ eclipſim. nec ī era vas ipm in q̄ iacet ebulire videꝛ. Et aquā velut ym bꝛes ſpergere. Hoc facto videntes arepticij (ſi parētes ſint) extra ſe rapiūꝛ ⁊ futura ꝑdicunt.
C ¶ Hic lapis geſtantem in lōga vite tpa ꝑducit. ſanguinē ſtringit. venena fugat. ⁊ cōtra dolos
D tutum facit. ¶ Ex lapidario.

Ex re nomen habens eſt elitropia gemma.
Que ſolis radijs in aqua ſubiecta parillo
Sanguinem reddit mutato lumine ſolem.
Eclipſimq̧ nouam: terris effundere cogit.
Deniq̧ poſt modicum: vas ebulire videbis
Aſpergiq̧ foꝛas ſubite ſcaturi ignis imbꝛem.

Capitulum.lv.

EPiſtites. Arꝭ. Epiſtites lapis ē q̄ ſecuri tatē a beſtijs ꝑbet. ⁊ ſi mittaꝛ in aq̄ bul lientꝭ vas: ceſſant ebulitionis eiꝰ ampulle.

Operationes.

¶ Arnol. Epiſtites lapis ē rutilās ⁊ rubicūdꝰ. A
ex pte coꝛdis geſtatꝰ hoīem tutū cuſtodit locu ſtas ⁊ volucres nebulaſq̧ ſteriles: grandinē ac turbinē a fructib; terre cōpeſcit. ⁊ ſoli oppoſitꝰ
ignem ac radios emittit. ¶ Dyaſ. Epiſtitin la B
pis rubicūdus ac dilucidus eſt. ⁊ naſciꝛ in co rimbo. Hic in aquā feruentē miſſus: continuo
tepidioꝛem eam reddit. ¶ Et ſi aliq̄ntulū ſtete C
rit: ibi omnē ardoꝛē tollens frigidam eā facit.
¶ Hūc cū aliq̄s in manu dextra ꝯ ſolē tenuerit D
radios emittit ⁊ ignē vomit. ita vt vidētes mi
renꝛ. ¶ Qui ꝓo circa bꝛachiū ſiniſtꝝ eū poꝛta E
uerit: oīnes turbas cōtempnit.

Capitulum.lvj.

Falcanos. filaterꝰ. flōgites: ꝛ flogmus. Arnol. Falcanos ꝗ ꝛ arsenicū vel auripigmētū đr. lapis ē rubeꝰ ꝛ citrinꝰ.

Operationes.

¶ Habetq̄ naturā sulphuris calefaciēdi ꝛ de-
A siccādi. Si eri apponat̃ trāſmutat illud ī albū.
Oīa metallina corpa exurit ꝑter aurum.
¶ Idē. Filaterꝰ eadē eſt gēma eiuſdēq̄ ꝟtutis.
B cuiꝰ eſt criſolitꝰ. de ꝗ ſufficiēter dictū ē ſuperiꝰ.
¶ Yſi. Flōgites gēma ē ex ꝑſida. ꝛ hec ē vna ex
C gēmis ardētibꝫ vel criſtallinis oſtentās intra
ſe q̄ſi flāmas eſtuātes ꝗ nō exeant exterius.
D ¶ Pliniꝰ. Flogmus in egypto inuenit̃. auroſum ꝛ flāmineū habet colorem.
E ¶ Idē. Illinitꝰ frōti (flogmū) ſcꝫ ſomnū īducit

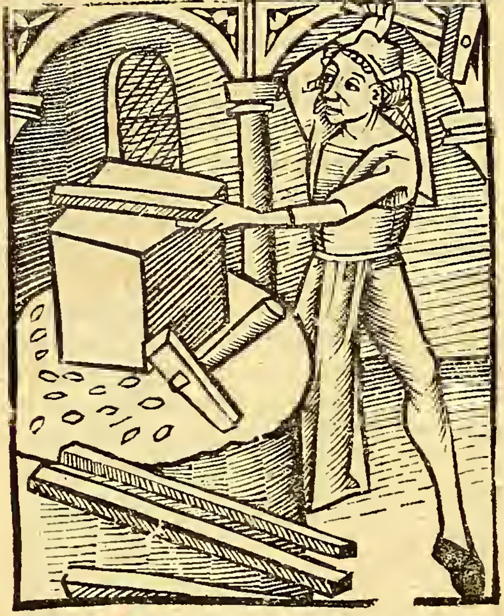

Capitulum.lvij.

Ferrū. yſi. li. ij. Ferrū đr eo ꝙ farra. id ē. ſemina frugū condat. Uſus ferri pꝰ alia metalla repertꝰ eſt. Cuiꝰ poſtea ꝟſa eſt ī obprobriū ſpēs. Ariſt. in li. metheororꝫ. iij. Ex vaporibus humidis in terra ſpēs nulla dilatat̃ in percuſſione ſic̄ ferrū. Forūq̄ eſſe eſt ꝙ qñ coartat̃ igneitas ꝛ lapideitas deſiccant̃ ꝛ areſcūt. Ideꝫ in li. iiij. Quedā ſunt igne mollificabilia velut ferrū ꝛ cornu. Exitq̄ ferrū ſic molle ꝛ ſciſſibile. Ferrū aūt a calido liquatū coagulat̃ in frigidatū. ipſumq̄ opatū liquat̃ vt humidū fiat: interq̄ coagulet̃. Scoria ꝟo ſubſtat ꝛ deorſum datur. Cūq̄ multotiēs patit̃ ꝛ mundū fit: hoc calibs fit. minuſq̄ pōdus eſt emūdati. Meliꝰ q̄z ferrū eſt ꝙ minorē purgationē habet.

Operationes.

¶ Ex libro de naturis rex. Ferrū frigidꝰ natureeſt durū ſolidū ꝛ inciſiuū: oīa fortitudine ſua domat. et a ſe tm̄ conſumitur. A
¶ Sup oīa metalla corruptelā faciliꝰ ɔtrahit. B
¶ Et etiam cōnexa corruptione inficit. Rauce ſonat: igne ebeſcit ꝛ ductile fit. C
¶ Ex eo fiūnt arma diuerſaq̄ inſtrumēta inciſionibꝫ apta. D

Capitulum.lviij.

Gagates. yſid. Gagates primū in Sicilia inuentus. Gagatis fluminis fluore reiectus. vnde ꝛ nominatus. licet in Britania ſit plurimꝰ. Eſt aūt niger. planꝰ leuis. et ardens igni admotꝰ fictilia in eo ſcpta nō delet̃. Mirū ꝙ aqua accendit̃ oleo extinguit̃.

Operationes.

¶ Ex libro de naturis rerū. Gagates lapis niger eſt ac lucidus. caducis prodeſt accenſus. A
¶ Demones q̄z fugat: aut ſi ꝑ os hoīs obſeſſi loquant̃: fumus eos tacere cogit. B
¶ Idē. Stomachū euerſum iuuat. ꝛ aqua in q̄ triduo iacuerit cito partum libelat. C
¶ Ipſa quoq̄ aqua ſi a puella potet̃ an virgo ſit deprehendit̃. Nam ſi virgo eſt immota manet: ſi corrupta incōtinenti mingit. D
¶ Idem lapis demonibꝫ ꝛ incantationibus reſiſtit. ſerpentes fugat. vnde ꝛ aquila ponit eum in nido ſuo contra ſerpentes. E
¶ Sergius tamen dicit: ꝙ hoc facit vt calorem ſuum circa oua temperet. F

G ¶ Idem quoqȝ calefact⁹ cõfricationi matricis
q̃n ſuffumigat̃ ex ipſo. epilenticis ꝯfert. Fum⁹
eius effugat vermes venenoſos.
H ¶ Dyaſco. Gagates melior eſt ille q̃ facile igni
exarſerit: ꝛ odorem habet aſpalti.
I ¶ Hic aq̃ ſolut⁹ dentes mobiles ꝯfirmat. ad ri/
gores p̃cordioꝝ ac dolores ꝛ euerſiões facit.
K ¶ Incenſus ſerpentes fugat. Incenditur autez
et in aqua mittitur ꝛ parturienti de eadẽ aqua
per triduum potui datur.
L ¶ Demonibꝫ ꝛ om̃ibus maleficijs reſiſtit. vir/
ginitatem deprehendit.

Capitulum. lix.

Galactites ꝛ garamãtites. yſi. Galacti/
tes lapis lacte⁹ dr̃. q̃ attritus reddit ſuc/
cũ albũ ad lactis ſaporem.

Operationes.

A ¶ Feminis nutriẽtibꝫ alligatus fecũdat vbera
Infantiũ q̃z collo ſuſpẽſus ſaliuã fert̃ facere.
In ore aũt liqueſcere ꝛ memoriã adimere.
B ¶ Arnol. Galactites lapis eſt cineri ſimilis.
hũc mittũt nilus ꝛ acheolus. datq̧ lactiſ ſuccum
ꝛ saporẽ. ꝛ in ore clauſus turbat mentem.
C ¶ Collo circũdat⁹ vbera lacte replet. ꝛ femore li
gat⁹ faciles partus p̃bet. Deniq̧ ſi veſpe cũ ſale
mixt⁹ aqua ouile circũſpargit̃: oues lacte replẽt̃
ꝛ ſcabies ab eis fugatur.
D ¶ Ariſto. Lapis galactides dũ ponit̃ contra
incendiũ ignis extinguit̃. ꝛ ſi ſupra mulierẽ ſu/
ſpendit̃ partus egreditur.
E ¶ Dyaſ. Lapis galactites colore cinere⁹ ẽ: gu/
ſtu dulciſ. ſic dict⁹: q2 trit⁹ colorẽ lacteũ emittit.

¶ Hic poſt balneum ieiuno datus cum mulſa F
vel aqua lactis copiam miniſtrat.
¶ Lacte⁹ aũt dr̃: q2 p̃cedẽtia mala in obliuionẽ G
adducit. vñ ꝛ mulieri difficulter pariẽti: filo fa/
cto de lana ouis circa femur dextꝝ ligat⁹: mox
eã ſine dolore parere facit. ¶ Idem. Faſcina li/ H
gatũ dolorẽ dentiũ liberat. ꝛ q̃ ſecũ eũ portaue/
rit. ſi p̃ncipẽ vel aliũ offenſum habuerit in ob/
liuionẽ eũ adducit ꝛ gratioſum reddit.
¶ Pli. Garamantitẽ aliq̃ vocant lapidẽ qui ꝛ I
ſandareſius dr̃. de q̃ dicet̃ inferi⁹.

Capitulum. lx.

Granat⁹ ꝛ garatiden. Cõſtantin⁹. Gra/
nat⁹ eſt de genere carbũculi. Eſt aũt lapis
rube⁹ ꝛ plucidus. in colore ſilis balauſtijs. eſt
aũt rube⁹ aliq̃ntulũ obſcurior carbũculo. Et cũ
ſubijcit̃ ei in ſigillis niger color: tũc magis ru/
tilat. Et in h̃ genere inuenit̃ quidã modus. q̃a
intra luborẽ ĩparſus hꝫ viole colorẽ, ꝓpter h̃ ge/
nus violatum dr̃ ꝛ p̃cioſior eſt alijs granatis.
¶ Alb. Garatiden eſt lapis q̃ fert̃ eſſe nigri co/
loris. Probat̃ aũt veritas hui⁹ lapidis ſic. Si
geſtans lapidẽ totũ corp⁹ ſuũ vngat melle mu/
ſcis ꝛ veſpis exponit̃. ꝛ ſi intact⁹ manet ab eis
lapis eſt verus. ꝛ ſi deponit lapidẽ muſce ꝛ ve/
ſpe ſup mel cadũt ꝛ ſugunt.

Operationes

¶ Conſtantin⁹ ꝛ Albert⁹. Dicũt granatũ leti/ A
ficare cor ꝛ pellere triſticiã. ꝛ eſt ca. ꝛ ſic. ꝛ ꝙ q̃/
dam hũc eſſe de genere iacincti eſt falſum.
¶ Inuenit̃ aũt lapis h̃ ſcḋm plurimos ĩ ethiopia. B
ꝛ aliq̃tiens intra tyrum iuxta arenas maris

C ¶Alb. Aiũt q̶ lapis garatiden in oꝛe poꝛtatus
faciꝫ bñ indicare opiniones ⁊ cogitationes.
D ¶Fert̃ etiã q̶ geſtantẽ gratioſum reddit hoib⁹.
Ita ſilr̃ aſſerit Euax.

Capitulum.lj.

Agacromeon. griſolit⁹. ⁊ galatides. Albert⁹. Gagacromeon ẽ lapis diuerſi coloꝝ ſic̃ pellis capꝛeoli. ¶Idẽ. Griſolit⁹ ẽ gẽma coloꝝ aurei in hoꝝ matutinis viſu pulcerrim⁹ eſt. in aliis ãt hoꝛis diſſilis. ab igne ãt coꝛrũpit̃ ⁊ fugat̃. Et vt q̃dã dicũt inflãmat̃: ⁊ ido timere ignẽ dr̃. Dicũt aũt alij q̶ eſt aliud gen⁹ iſtius lapidis. q̃ eſt lapis ignobilis ſubſtãtie. ⁊ eſt marchaſita aurea q̃ mediũ q̃ddaꝫ eſt inter metalla ⁊ lapides. Dicit̃ aũt tertiũ gen⁹ iſti⁹ lapidis eſſe coloꝛis medij inter ceruleũ ⁊ rubeũ. Plinius. Galatides velut cinereus eſt guſtu dulcis.

Operationes.

A ¶Alb. Gargacromeõ victoꝛes reddit ſe geſtan
B tes. ¶Expertũ ãt dicũt eſſe ab alchide p̃ncipe
q̃dã: q̃ q̃tiẽs hũc lapidẽ ſecũ hẽbat. ſp̃ vicebat in
terra ⁊ i mari. q̃tiẽs ãt caruit fert̃ hoſtib⁹ ſuccu-
C buiſſe. ¶Alb. Griſolit⁹. Uirt⁹ h⁹ lapidis ẽ cu-
rare ſcabiẽ ⁊ vlcera. ⁊ in manu geſtat⁹ coloꝛẽ fe-
D bꝛis mitigare dr̃. ¶Pli. Galatides latẽter hu-
mectat: ⁊ leniter ꝯſtringit. ⁊ ido facit ad lacry-
mas oculoꝝ.

Capitulum.lxij

GElacies ⁊ gloſopetra. yſi. Gelacies ſiue Galacies lapis candoꝛẽ ⁊ figurã p̃ſtat grandinis. Duricia q̃ꝫ inuicta eſt vt adamas. in igne fert̃ etiã frigus ſuũ manere.

Operationes.

¶Arnol. Galacia lapis oĩ tp̃e frigidus: nec A
vnq̃ calefit. ¶Ex lapidario. Eſt q̃ candoꝛem B
fert grãdinis atꝫ figurã. Ictib⁹ oĩmodis inuicta gelacia gẽma. Cui⁹ nature vis tanta foꝛe ꝓbat̃. Ut oĩ tp̃e frigida ſit: nulloq̃ calefcit ab
igne. ¶Solin⁹. Gloſopetra lapis deficiẽtib⁹ C
lunis e celo cadit. lingue hũane ſimilis eſt nõ modice: vt magi ferunt poteſtatis. q̃ ex ea mot⁹ lunares excitari putant.

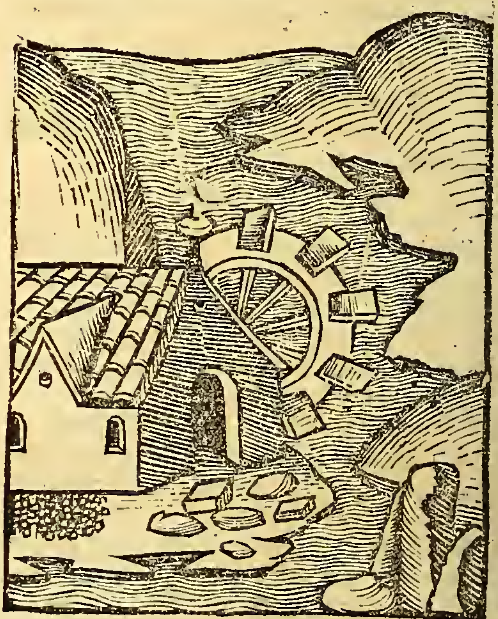

Capitulum.lxiij.

Gipſum. Dyaſco.ca. de gipſo. Gipſum
genus eſt lapidis ſimilis nitro. cuius
eſt optimū qd habet venas latas. gip-
ſum ꝟo non coctū deſiccatiuum eſt et ſtipticum
ei parum plaſticum et collectiuum.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Fluxū ſanguīs ⁊ ſudorē abſtinet. bibi
B tū offocat hoīeʒ. ¶ Uſtum ꝟo leptomeris eſt. ⁊
deſiccat ⁊ repmit. cum puſca tritū iniurib9. eſt
etiā vt geſſania. ſʒ ampli9 ſtipticans et refrige-
rans fortiter. Unde illinitū fronti ſanguis cur
ſum ſtringit. potatū ꝟo diſſintericis et ciliacꝭ
et omni profluo reſiſtit. flos ei9 iacit ad ea q̄ in
C ſtantius conſtringere volum9. ¶ Sera. li. ag.
cap. Gipſen. Uirtus eius eſt deſiccatiua.
D ¶ Et idem auc. Gal. Nō adminiſtrat̄ niſi exte-
rius. et ꝟtus ei9 eſt q̄ deſiccat et ꝯglutinat ⁊ opi
lat. Et h̄ ideo: qꝛ ipm facit aggregationē partiū
cito. et ꝯuenit fluxui ſanguis qn̄ miſcet̄ cū me-
dicinis ſiccis. quia gipſum eſt durū ſic̄ lapis. et
ideo oportet ꝙ admiſceat̄ cū albumine oui.
F ¶ Et fit multū ſtipticū qn̄ miſcet̄ cū puluere mo
lendini. q̄ aggregat̄ qn̄ euolat ex farina frumē
ti ſup muros molendini et pilis leporis.
G ¶ Et qn̄ adurit̄ minuit̄ de viſcoſitate ſua et au-
get̄ ſubtilitas ſua et ſua denſio: et fit ſtipticum
maxie qn̄ ꝯficit̄ cū aqua et aceto.

Capitulū. lxiiij

Hyena ⁊ hyeratides. yſi. Hyena la-
pis eſt q̄ in oculis hyene beſtie in-
uenit̄. Qui ſi ſub lingua hoīs ſub-
dit9 fuerit: futura eū ꝓcinere dicūt. ¶ Ariſto. in
li. de animalib9. Gemmā hyena portat ī oculis
Uel vt aliqui dicunt in fronte.

Operationes.

¶ Uarietas multiplex colorūqꝫ mutatio ineſt A
oculis hyene. in q̄x pupillis inuenit̄ lapis quē
dicūt ꝓdicēdi futura ꝓditū ꝑtate. ¶ Ex lapidario. B
Tollit̄ ex oculis lapis extollend9 hyene. Uati-
dicū munere dicūt inferre gerēti. Que queat ī-
but9 ꝓcinere queqꝫ futura. Sub lingua loto
ſi ꝯtineat̄ in ore. ¶ yſi. Hyeratides eſt lapis ac C
cipitris coloris ſilis. ¶ Ariſto. in li. de aīalib9. D
Hyeratides lapis ſi ab hoīe geſtet̄ a muſcis
vel apib9 nō mordet̄. ¶ Arnol. Hyeratides la- E
pis eſt niger: quē q̄ in ore geſtauerit magꝭ cogi-
tationum ⁊ opinionū iudex efficit̄. ⁊ amabilis
reddit̄. ¶ Sic āt ꝟtus ei9 ꝓbat̄. corp9 geſtantis F
ſi nudū melle fuerit inunctū ⁊ muſcis expoſitū
intactū relinquēt ipm. a ſi lapis ab eo aufera
tur ſuggent atqꝫ corrūpunt corp9

Capitulū. lxv.

Jacinct9. Ex li. de na. re. Jacinct9
eſt lapis cerule9: in obſcuro nubi-
loſus. in ſereno clarus. ita ꝙ aera
ſentire dr̄. peroptim9 eſt ille q̄ nec nimiū clarus
nec nimis obſcur9. Eſt aūt frigidiſſim9. et hoc
magis ſi mittat̄ in os. Solidiſſime qꝫ duricie
eſt: ita ꝙ findi vel ſculpi recuſat. ¶ Dyaſco. Ja
cincti vt dictū eſt: ſpecies ſunt tres. inter quas
granati ſunt meliores. q̄ iuxta ignem magis ru
bicundi fiunt. Et ſi aliqua ibi fuerat nigredo
tollitur. veneti ꝟo nō patiunt̄ ignē. ¶ Serap.
Eius ſunt tres ſpecies. Una eſt coloris rubei.

Scđa eſt coloris citrini. Tertia eſt coloꝝ ca-
bali ꝛ coloꝝ antimonij. ꝛ rubēs eſt melior alijs
Et qñ incendit̃ ſup eũ ignis rubeſcit multum
¶ Alb. in ſuo lapidario. Jacinctoꝝ duo ſũt ge-
nera. aquatic⁹ ſcꝫ ꝛ ſaphirin⁹. Aquatic⁹ eſt fla-
uus albeſcēs. Saphir⁹ aũt eſt flau⁹ valde plu
cidus: q̃ſi nihil habens aqueitatis.

Operationes.

A ¶ Albertus. De expertis eſt ꝙ eſt frigidus ꝛ cō
fortat corpora ſicut omne frigidum quod ſtrin
git virtutem corporum intus.

B ¶ In de ligaturis phiſicis autē dr̃: ꝙ collo ſu-
ſpenſus vel digito portatus tutum reddit per-
egrinum: et gratum hoſpitibꝫ.

C ¶ Et valet contra peſtiferas regiones. Et ex-
pertum eſt ꝙ ſomnum prouocat propter ſuam
frigidam complexionem.

D ¶ Saphirin⁹ aũt ſpecialiter h̃ hr̃e dr̃: ꝙ ỽtus
ei⁹ eſt ꝯtra toxicũ. Aiunt etiã ꝙ ꝓfert diuitias:
ꝛ naturalr̃ ingeniũ bonũ reddit ꝛ leticiã cordis

E ¶ Serap̃. Eſt aũt ỽtus iacincti ꝙ q̃ portaue-
rit ſecũ ip̃m ante ſigillationē factã cũ eo ſit tu-
tus a fulgore: ita ꝙ nō cadit ſup eum. Uirtus
hec eſt multũ diuulgata inter hoĩes.

F ¶ Auic̃. de viribꝫ cordis dic̃. ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulũ. lxvj.

i **I**Aſpis. Alb. Jaſpis eſt lapis multoruꝫ
coloꝝ. ꝛ hꝫ ſpēs decem. Melior tamen
eſt viridis traſparens: habens in ſe venas ru-
beas. Debet aũt in argēto ꝓpꝛie ligari. Hic in
multis partibꝫ inuenit̃.

Operationes

¶ Helynandus libro decimo. Jaſpis optim⁹
eſt viridi tranſlucentiq̃ colore.
¶ Caſte geſtat⁹ fugat febres ꝛ ydropem.
¶ Appoſituſq̃ iuuat mulierem parturientem.
Uis aũt eius fortior dr̃ in argento
¶ Arſ. Lapis clarificat viſum hoĩs: ſanguinē
ſtringit. ꝛ ſi ſup mulierē ē partũ eius ſoluit.
¶ Arnol. Jaſpis eſt gemma multoꝝ coloꝝ. ſed
optimus eſt viridis et tranſlucens. de multis
partibꝫ traſmittit̃. hominē tutũ facit.
¶ Et fantaſmata pellit. luxuriam q̃ꝫ cohibet.
ꝛ ꝯceptũ prohibet. Eſt aũt virtus ei⁹ ꝯ̃ fluxum
ſanguinis ꝛ menſtruoꝝ.
¶ Phus. Si q̃s autem inuenerit iaſpidem vi-
ridem ꝛ in eo crucem: habet virtutem vt ferens
ipſum non mergatur.
¶ Itaq̃ Galienũ in digito portaſſe fertur hũc
lapidem.
¶ Item iaſpis habet virtutem ꝯtra oĩes ini-
micos. ꝛ pellit fantaſmata.

Capitulũ. lxvij.

i **I**Ris. Alb. Iris criſtallo eſt ſilis. Et eſt
vt frequenti⁹ exagonus. Dicitãt Enax
ꝙ de arabia venit. ꝛ in mari rubro naſcit̃. Nos
ãt inuenim⁹ maximã copiã hoꝝ lapidũ in mon
tibꝫ germanie q̃ ſũt inter renũ fluuiũ ꝛ Treue-
renſem ciuitatē. ꝛ diuerſe q̄ntitatis oĩes ſunt
exagoni. In alijs aũt lapidibꝫ cũ naturaliter
ſunt rotũdi exagoni efficiunt̃ ſicut foramĩa apũ
in medio poſita: exagona efficiunt̃. cũ illa que
ſunt in extremis ſunt rotunda.

Operationes.
A ¶Eſt aũt lapis ſiccisſim⁹ qḋ ſua indicat ſubtili-
tas maxima. Fit aũt ex aqueo ſucco q̄ euadit de
materia lapidis. q̄ generatur in luto rubeo.
B ¶Et qꝛ h̄ aqueũ vehemēter a ſicco apphenſũ eſt
C ſicc⁹ ꝛ durus lapis valde. ¶Cũ a ũt ſub tecto ſo
li ei⁹ ps immittit. ꝛ ps ei⁹ in vmbra tenet: pijcit
reflectēdo pulcerrimos colores yridis ſup op-
poſitũ pariete. vel ſup aliqḋ corp⁹ ꝓpter qḋ yris
D vocat. ¶Aliqd aũt ſile huic naſcit in gypſo qḋ ē
pſpicuũ in extremis ꝛ ſciſſibile valde. ꝛ vtunt
eo ꝑ vitro quidā in vitris.

Capitulum. lxviij.

I Scultos ꝛ Jena. Alb. ꝛ yſi. Iſcultos
eſt lapis croco ſilis. Lapis ĩ vltimis hy
ſpanioꝝ ptib⁹: freq̄nti⁹ inuenit iuxta gades her
culis. in. iij. ꝛ. ij. climatib⁹ iuxta hyſpaniā illam
quā modo hyſpaniā vocam⁹.

Operationes.

A ¶Eſt aũt lapis filabilis ꝓpter viſcoſitatē ĩ eo are
B factā. ¶Et ſi de eo fiat veſtꝭ nō cōburit: ſed ex
C igne purgat ꝛ nitet. ¶Et forte illud qḋ germa-
ni vocāt ſalamādre: qꝛ hec lanugo q̄ inde colli
git eſt ſic lanugo lapidis humidi. q̄re aũt nō cre-
mat in methcoroꝝ expeditũ eſt. Dn⁹ ſpeciem
quandā dicūt eſſe quendā lapidē: q̄ q̄dam vocāt
carbunculũ albũ. Imitat carbunculũ in hoc
D qꝛ fantaſmatib⁹ ꝛ pſagijs reſiſtit. ¶Valet ꝯ do
lorē oculoꝝ ex hũida cauſa. ꝛ redact⁹ ĩ puluerē
E ſanat ſcabiē. ¶Item yſi. dicit de lapide iſtoꝝ ē
F alb⁹ ad modũ glandis in q̄ntitate. ¶Albert⁹.
Jena eſt lapis a beſtia q̄ iena vocat. ſic dictus
eo ꝙ oculi ei⁹ in lapidē vertunt totaliter.

¶Aiunt aũt Enax ꝛ Aayen. ꝙ poſit⁹ ſub lin- B
gua ꝓfert diuinādo dicere futura.

Capitulum. lxix.

R Acabrates. Kamaz. ꝛ Kenne. Al
bert⁹. Racabrates eſt lapis ſimi-
lis criſtallo.

Operationes.

¶De eo fert ꝙ eloq̄ntiā dat ꝛ honorē ꝛ grāz. va- A
let ꝯ hydropiſim. ¶Item Alb. Kamaz eſt la- B
pis freq̄nter alb⁹ in toto vel in pte. vari⁹ eſt ĩ co
lore. ꝛ freq̄ntiſſime inuenit immixt⁹ onixinio.
¶Virtuſq ꝛ fertur ex ymaginib⁹ ꝛ ſcpturis q̄ C
inueniunt in ipo ꝛ ex ſigillis. ¶Enaxi lapida- D
rio ſuo. Kenne eſt q̄dā lapis multũ car⁹ regi-
bus. q̄ generat in oculis ceruoꝝ in oriēte. q̄ cũ
ſerpētes comedūt deponētes ſeniũ vt fortiores
fiāt intrāt flumē vbi morāt imerſi vſq ad ca-
put: tādiu q̄uſq ſentiāt ꝟtutē veneni ſeparatā
in terra lacrimā emittūt. q̄ coagulata ĩ oculis
interdũ vſq ad magnitudinē nucis deſiccat:
donec cadat cũ de flumie exierint. ꝛ ſic inuenit.
Et hec dr̄ venenoꝝ tyriaca.

Capitulum. lxx.

K Arabe. Pan. ca. cccxxviij. Karabe eſt
gũmi arboris vt gēma vñ annuli fiunt.
vnde electrũ ſuccinũ ꝛ karabe ſub eodē ponũt.
qꝛ electrũ eſt karabe ꝛ ſuccinũ eſt karabe.

Operationes.

¶Vñ habem⁹ ab Alexandro cap. de Diſſinte- A
ria trociſcos dialectrũ. ¶Itē Seruī⁹ ſup buco
licō Virgilij in egloga paſtoꝝ. dic̄ ꝙ electrũ eſt

C post ſuccinū. ¶ Itē Caſſiꝰ felix tra. de trociſcis dicit. Trociſcus de ſuccino. et eſt electꝝ et de-
D ſcribit trociſcos de karabe. ¶ Aui. in li. de viri-
bus cordis. Karabe ca. eſt in. i. ſic. in. ij. Aliqui
E volūt ꝙ ſit fri. ¶ Actor. De karabe inuenies ſuperiꝰ in tractatu de herbis. ca. ccxxxvij. de K. quare lector ibidē recurrat ꝛ inueniet eiꝰ ꝟturē ꝛ opationē.

Capitulū. lxxi.

Lazuli latine. Ara. bager alzenard ſiue elezanard. Sera. li. ag. ca. bager alzenard. Oportet ꝙ eligat̄ ex eo cuius color ē celeſtꝫ multū cū corpuſculis aureis. ꝛ lenis eſt ſine aſperitate: ꝛ ſine admixtiōe alteriꝰ lapidis. ꝛ q̄ nō frangit̄ facile. ꝛ cuiꝰ fruſta ſūt mag̃. ¶ Io. me. c. ƌ lapide lazuli. Lapis lactulꝰ vel ſtellatꝰ vel lazuli ē de gn̄e marinorū hn̄s maculas ex auro. ꝛ eſt aliꝰ albꝰ. Et ƌr lapis markaſita. ꝛ aliꝰ indus clarꝰ celeſtꝫ. Et ƌr lazuli ꝛ qn̄qꝫ minera fert vtrūqꝫ ſimul. ꝛ melior eſt cuius color eſt viridior in colore azuli. ꝛ hꝫ maculas aureas ꝛ mixtꝰ cū markaſita eſt nō bonꝰ et nō maculatꝰ: ꝛ ſilr̄ lenis. ca. eſt in. ij. ſic. in. iij.

Operationes.

¶ Sera. Virtus eiꝰ ē ſil'is glutini auri: niſi qꝛ eſt debilior eo. ꝛ facit naſci pilos in palpebris. A
¶ Et idē auc. Gal'. Eſt i eo ſtipticitas cū acuitate pauca. Et ꝟtꝰ eiꝰ eſt q̄ deſiccat ꝛ infrigidat etiā palpebras q̄ depilāt̄ ꝓpter aliq̄s humores acutos. ꝛ remanēt ꝙ i eis nō augēt̄ pili nec multiplicant̄. ꝛ ſūt ſubtiles ꝛ debiles Et h̄ qꝛ lapis lazuli in his locꝭ deſtruit humiditatē ipoꝝ humoꝝ. ꝛ imutat ſupfluitatē ad cōplexionē ſuā radicalē cū q̄ fit gn̄atio piloꝝ palpebraꝝ. B
¶ Et oportet ꝙ ad h̄ terat̄ ad multū ꝛ admiſtretur in puluere. C
¶ Et idem. Qn̄ ſuſpenditur ad collū infantis remouet ab eis timores. ꝛ facit hirtos capillos. D
¶ Item hꝫ ꝟturē aduſtiuam et putrefactiuā. ꝛ ideo aufert ferrucas. ꝛ qn̄ ſumitur interiꝰ laxat hūorē melācolicū. ꝛ mūdificat ſanguinē ab hūoribꝰ groſſis. E
¶ Et doſis eiꝰ eſt a. iij. kirat vſqꝫ ad. ʒ. i. qn̄ miſcet̄ cū aliis medicinis laxatiuis. F
¶ Et cōuenit plꝰ dolori renū et aſmati. ꝛ qn̄ ſumit̄ in potu: aut fit naſcale cū eo ꝓuocat mēſtrua. G
¶ Et potus eiꝰ cōmouet nauſeam ꝛ vomitū. ſꝫ ablutio eiꝰ remouet h̄ ab eo. H
¶ Auic. de viribꝰ cordis dic. ꝙ ꝯfortat cor. I

Capitulum .lxxij.

Lacteus ⁊ lincis. Auic. in li. ij. cap. ꝓprio. Lapis lacteꝰ eſt lapis q̄ cū fricat̃ aqua egredit̃ ex eo q̄ddā ſic lac. ⁊ h̄ q̄dẽ lapis eſt cinerei coloris dulcis ſaporis.

Operationes.

A ¶ Auic. Terit̃ cū aq̄ ⁊ ſeruat̃ qd̄ reſoluit̃ ex eo ī pixide de plūbo ꝯuenit in initio apoſtematū.
B ¶ Et fit ex eius fricatiōe alcohol. ¶ Et ꝓhibet
C curſum ſupfluitatū ad oculuꝫ ⁊ vlcera in ipſo
D accidētia. ¶ Enax in lapidario ſuo. Lincis eſt lapis. ⁊ fit de vrina lupi ceruarij micta ⁊ i montibꝰ coagulata. q̄ in domo ſeruatꝰ generat optimos fungos ſup ſe q̄libet anno. ¶ Dicit̃ valere
E ꝯ dolorē ſtomachi: ⁊ yctericiā: ⁊ fluxū ventris.

Capitulū .lxxiij.

Litargirum latine. Arabice ⁊ grece marechet. Sera. li. ag. ca. marechet. aucto. Dyaſ. Quoddā ex eo eſt qd̄ fit ex vena plūbea. ita ꝙ inflāmat̃ donec fiat ſic ignis. ⁊ diſſoluitur donec adurat̃ ⁊ poſtea coagulat̃. Et ex eo eſt qd̄ fit ex argēto. ⁊ ex eo eſt qd̄ fit ex plumbo: q̄n fiūt ex eo lamine. ⁊ adurit̃ ꝑ seꝰ. Et de eo ē cuiꝰ color eſt rubeꝰ ſplendēs. ⁊ eſt aureū. ⁊ eſt meliꝰ alijs. ⁊ ex eo eſt purpurei coloris. ⁊ ē argēteū. Eſt aliꝰ modus factōis litargiri: quē in iuuētute mea vidi ſardinie fieri: vbi argentū ⁊ plūbū ſimul colabant̃. ⁊ eſt verior modus.

Operationes

A ¶ Sera. auc. Alcanzi. Litargirū dealbatū eſt magis iuuatiuum ad auferendum veſtigia variolarū ꝙ̄ nō albatum.
B ¶ Et aufert fetorē ſub aſcellaꝝ. ⁊ ꝓhibet ſudorē.
C ¶ Et ſi bibat̃ ex eo ſtringit ventrem ⁊ vrinam. et pręfocat et occidit.
D ¶ Paulus. Contra ſcabiem de flegmate ſalſo vel colera valet.
E ¶ Contra diſſinteriam frigidam vicio inteſtinoꝝ fiat ex eo pulvis qui iniciat̃ cuꝫ criſteri cū oleo roſarum ⁊ aqua ordei.
F ¶ Cōtra vlceratiōnē ꝓ̄ge diſtempet̃ cū oleo roſaꝝ ⁊ inungat̃: nam vlcerationē cōſolidat.
G ¶ Contra feruorem heriſipile conficiatur puluis litargiri ⁊ ceruſe cum aqua roſarum donec aqua nō inficiatur ex puluere.
H ¶ Iſte puluis ī modū collirij cū aq̄ roſaꝝ valet ad faciē depurādā. ⁊ pannū ſupfluū remouēdū quē habent mulieres poſt partū. axungia gallinacea vel anſerina liquefiat addito puluere litargiri ⁊ oleo roſaꝝ fiat vnguētū ⁊ vtatur
I ¶ Bulcaſim in libro qui dicitur ſeruitor. Litargirum ſic dealbatur.
K ¶ Accipe litargiri auri ptē vnā ⁊ tere bñ: ⁊ pone ſup ipm̄ d̄ ſale cōmuni ptes duas. ⁊ pone deſup q̄ntitatē aque q̄ cooperiat̃ ⁊ ſuperet circiter quattuor digitos. ⁊ dimitte in vaſe ſeptē diebꝰ ⁊ miſce quoqꝫ die bis. ⁊ poſt ſeptem dies proijce aquam: et pone aliam aquam et muta aquam illā quotidie vſqꝫ in finem decem dieꝝ: qꝛ aqua dulcificabit̃: ⁊ litargirū dealbabit̃ ſicut ceruſa ⁊ fac trociſcos: ⁊ ſerua ⁊ vtere.

Capitulum .lxxiiij.

Lichinis. yſi. Lichinis ex ardentiū gē
marꝫ genere eſt a lucernarꝫ flagrantia
appellata. Signit in multis locis. ſed
probatiſſima apud indos.

Operationes.

A ¶ Cuiꝰ duplex ē facies. vna q̄ purpura radiat.
alia q̄ cocci rubore a ſole ex calefacta aut digito-
rū attritu. paleas ꝛ ſimilia vel folia cat arrū ad
B ſe rapere d̄r. ¶ Sculpturis reſiſtit. ꝛ ſi quando
ſculpta eſt dū ſigna imprimit. q̄ſi quodā aīalis
morſu ptē cerere tentat. Cuiꝰ gn̄a ſunt q̄ttuor.
C ¶ Solinꝰ. Lichinis d̄r eo ꝙ lucis vigorē exci-
tat flagrantia lucernarꝫ. ¶ Helynandus li. xij.
D Lichinis eſt lapis purpureꝰ fulgēs vt lucerna
Hic tactus ſub ſole digitis paleas attrahit.
E ¶ Pliniꝰ. Lichinites ex genere ardentiū lucer-
narum accenſarum p̄cipua gratia eſt appella-
ta. Naſcitur circa ortaſiam: totaq; carmania ꝛ
vicinis locis. ſꝫ probatiſſima in Indis.
F ¶ Quidā em̄ eam dixerunt eſſe carbunculū re-
miſſiorē. Secūda bonitate ſimilis eſt iouis. ſic
a floribꝫ prolatis appellata.

Capitulū. lxxv.

Ligurius ꝛ Liparia. yſi. Liguriꝰ gēma
ſic appellata. eo ꝙ fiat ex vrina lincis be-
ſtie t̄pe indurata. Eſt aūt ſicut ꝛ ſuccinꝰ fulua
attrahens ſpiritu folia propinquantia. ¶ Hely-
nandus li. x. Theofraſtus dicit liguriū electri
colorē habere. paleas attrahere. ſtomachū do-
lentē iuuare. ycteris colorē reparare. fluxum
ventris ſtringere.

Operationes.

¶ Dyaſ. Lociū lincis quē multi liguriū vocāt A
mox vbi minxerit lapis ſit. Dolores ſtomachi
tollit. ꝛ vētris abſtinet reumatiſmū.
¶ Rabanꝰ. Ligurius hꝫ colorē q̄ſi electri. et ſi B
fuerit ꝯfricatus paleas ad ſe attrahit.
¶ Phūs. Hic lapis eſt frigide ꝛ ſicce cōplexio- C
nis. rotundus. valet p̄cipue vulneratis. et a
vulnere ferrū extrahit.
¶ Ex li. de na. re. Liguriꝰ eſt lapis quē ſtillare D
dicūt ab inguine lincis beſtie. ſ. orientis. Cuiꝰ
em̄ vrina ſm̄ Pli. ſolidat in lapidē. qd̄ naturali-
ter beſtia ſciens inuidet bono noſtro egeſtūq;
p̄cioſum vrine liquorem harena obruit. et h̄ eo
citius in lapidem dureſcit.
¶ Eſt āt freq̄ntiꝰ croceus parꝫ ad nigredinem E
tendēs. Cuiꝰ color iuxta Pli. igneꝰ ac rubicū-
dus ē ꝛ carbūculo ſīlis: niſi ꝙ neq̄q̄ nocte lucꝫ.
¶ Iuxta lapidariū ſo viridis eſt. Virtus eius F
ad multa remedia p̄cipueq; ablutus in aqua
conſtipatos iuuat: ꝛ ventrem ſoluit. colorē q̄ꝫ
perditū in facie recuperat.
¶ Actor. De h̄ ſuperius vbi de natura aīaliū G
agit. ſcd̄o vicꝫ tractatu ca. lxxxvi. de. L.
¶ Arnol. Liparea ē lapis ſtipticꝰ. Cuiꝰ ꝓprie- H
tas eſt ꝙ om̄e genus ferarum ad eius p̄ſentiā
cito ꝓperat: ꝛ ipſum intuetur.
¶ Yſidorus. Liparea ſuffita gentiles om̄es be- I
ſtias euocare traduntur.
¶ Ex li. de na. rerū. Liparea lapis eſt in lybia K
valde mirabilis. ad quā om̄e ferarū genus do-
cente natura ſponte q̄ſi ad patronū currit cum
canes vel venatores eas inſequunt̄. ſꝫ nec ali-
quis aduerſarius eas nocere poteſt.

Capitulū.lxxvj.

L Une latine. Grece Affroſolinū. Dyaſ. ca. de affroſolino, Affroſolinū eſt illud qd apud Auicennā in ſcdo canone dr Lapis lune. vt ⁊ amboꝝ ꝯcordia apparet. Et ido dicit Affroſolinū in egypto tantūmodo inuenitur qd ita creatur. Ros celeſtis ad lune claritatem poſit⁹ in ſpeciē lapidis. quē ſpecularē vocamus coagulat⁹ cōſtringitur. Optimū eſt aūt qd eſt colore ceruleo ⁊ lucido. Hoc enī fit ſimile gipſo limpido: ⁊ ſpecular; lapis dr. Plinius cap. de affroſolino. Affroſolinū ita creat. Ros celeſt; congelat ad lune claritatē in modū lapidis ſpecularis: vnde nomen ſumpſiſſe videtur.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Affroſolinū omīa vicia capitis emendare poteſt potatū. ⁊ cephalargie; ⁊ epilēticis creditur prodeſſe.

Capitulū.lxxvij.

M Agnes. Serapion. Minera huius lapidis eſt in matutinis ꝑpe terras Indie. Et qñ naues approꝑinquant monti minere ipſi⁹ non remanet in eis aliquod ferrum. qd nō egrediatur a naui: ⁊ volet ſicut auis vſq ad montem. Et nō eſt aliquis clauus infixus taliter ꝙ poſſit euelli. quin euellatur ⁊ ſaliat vſq ad illum montem. Et propter hoc naues illaꝝ partium nō clauantur cum clauis ferreis: ſed cum clauis ligneis. Nam ſi forent clauate clauis ferreis: quando appropinquarent illi mōti dilacerantur tote. Melior ex iſto lapide eſt ille qui attrahit ferrum fortiter. et color eius eſt vergens ad colorem celeſtem. nō multum grauis pōderi. ¶ Dyaſcorides. Lapis magnes gignit atq inuenit circa littus occeani apud trogotidas: et in India. ab inuentore ſic vocatus. eſt autem colore ferrugineus. ¶ Albertus in lapidario ſuo. Magnes eſt ferruginei coloris. qui ſm Plinium inuenitur ī mari Indico. in quo intantū abundare dr ꝙ periculoſe in eo cū nauibus q̄ ferreos clauos habent nauiget. Inuenitur etiam in tragonitidis regionibus. Et ego vidi ⁊ reperi in partibus Theotonie in ꝓuincia que francia orientalis dicitur. vnū magne quantitatis ⁊ maxime efficacie. et fuit valde niger: ac ſi eſſet ferrum eruginoſum ⁊ combuſtū cum pice.

Operationes

A ¶ Sera. Virtus huius lapidis eſt ꝙ qñ datur in potu ex eo laxat ventrem cū mellicrato. ⁊ potiſſime humores groſſos.

B ¶ Et quidam ſunt qui adurunt iſtum lapidē ⁊ vtuntur ſicut adamas.

C ¶ Et idem auc. Gal. Virtus ei⁹ eſt ſicut virtus adamantis. Et eſt bonus illis q̄ tranſglutiunt acum vel aliud ferrum.

D ¶ Et ille qui habet fluxū ventris eo ꝙ ſumpſit ſcoriam ferri.

E ¶ Et dicitur de eo ꝙ ſi accipias eum ⁊ ponas ipſum in vaſe terreo. ⁊ liniatur caput vaſis cū creta poſtq̄ poſueris ſuper lapidē calcē viuam quam nō tetigit aqua donec repleatur vas calce. ⁊ accendas magnum igne; ſub vaſe donec ingrediatur per orificium vaſis. deinde ponatur vas in fornace figuli: ⁊ dimitte ibi donec lutatio eius coquatur ⁊ fiat teſta. Deinde extrahe lapidem a vaſe ⁊ dimitte infrigidari. ⁊ pone iterum in vaſe nouo ⁊ pone in fornace ſecūdo: ⁊ fac vt prius ter aut quater. quando vero extraxeris vice quarta: dimitte ipſum lapidem vbi non tangatur a vento vel aqua vel rore vel ab humiditate aliqua donec infrigidetur. Deinde frange ipm in fruſta minuta ſic ꝙ ſit vnū quodq fruſtum. ʒ. decem. aut plus aut minus ex. ʒ. grecorum.

F ¶ Qñ ergo volueris operationem cū eo facere pone iuxta lapidē pondus ei⁹ ex ſulphure. deinde rora ſuper eum aquam: ⁊ egredietur ex eo ignis magnus. aſcendens circa menſurā brachij vni⁹ q̄ nō tanget aliud qd nō cōburat. Et qñ lapides magnetis non ita preparantur vt

dixi. ſed crudus ſicut eſt madefit cū ſucco allij aut cepe: ab extractione ferri prohibetur.
G ¶ Sed ſi vis ꝙ reuertat ad virtutē ſuā. infunde ipm vna die in ſanguīe yrcino: ⁊ fiet fortius eius ſicut prius. Et accipit fruſtū magnū iſti⁹ lapidis qđ eſt ex bono ⁊ electo ⁊ approximat clauatiue alicuius ⁊ aperit eam cito.
H ¶ Nam lapis iſte attrahit ad ſe ferrum.
I ¶ Et quādo aliquis vulneratur cum ferro venenato: et teritur iſte lapis et miſceatur cū aliquibus vnguentis.
K ¶ Et datur de puluere ipſius in potu illi q̄ eſt vulneratus facit ab eo venenum: vel toxicum exire per ſeceſſum. Et ſi pulueriẓatur ſup vulnus venenatum: curat idem.
L ¶ Dyaſ. Lapis magnes magnas habet virtutes veluti ſpiritū in trahendo ferrum.
M ¶ Hūc lapidē quidā ꝓbandi amorꝫ cauſa vxoris ſuppoſuerūt capiti dormientis vxore latente Et ſiqđez erat caſta ab altero viro ſic accedebat ad ꝓpriū virū voluptabūda ſomno amplexans eū q̄ſi inde pulſa ꝑ aliquē: ꝙ ſi cum altero viro coierat: in eū tanq̄ in alicui⁹ odoris fetidiſſimi lapidem emittebat. vt de lecto caderet mulier. Concordiā quoqꝫ ſecum habet.
N ¶ Nam multas mulieres ꝓpter rixas diſgreſſas a maritꝭ coegit reuerti: ſicut ⁊ maritos mulierib⁹ gratioſos ⁊ obſequētes ⁊ iocundi ſermonis facit portantes ſecum.
O ¶ Fures aūt cum voluerint ꝑcioſa diripere intrant domū. ⁊ inter quatuor angulos domus carbones ardentes ponunt ⁊ ſubmittūt lapidē minutum inciſum ⁊ ſic tranſuertunt mentem. ⁊ oculos eoꝝ qui adſunt vt timore fugiant. putantes ruere domum.
P ¶ Vires habet purgatorias. ⁊ ideo ydropicis cū mulſa dat. ℥. ꝭ. groſſitudinē deducit et omēs humores q̄ ꝑ ventrem miniſtrat. tritus et ſuparſperſus combuſta ſanat.
Q ¶ Enax in magicꝭ. Hic lapis fantaſias mirabiliter cōmouet ⁊ ꝑcipue cū ꝯſeq̄t ꝯſecrationē et caracteres ſic in magicꝭ docet. ꝓhibet etiam cū mulſa acceptum ydropiſim curare. Eſt et alia ſpecies magnetꝭ cuius virtus eſt attrahere carnem hominis.
R ¶ Alb. in lapidario ſuo. Virtus magnetis eſt mirabilis in attractione ferri: ita vt virtus ei⁹ trāſmutat ferrū. ſic vt illud etiā ferrū aliud trahat. Et multe acus ad ſe inuicē ſuſpenſe ſic vident. Vnctus aūt alio nō trahit. Et paruus adamas magnum ligat magnetem.
S ¶ Inuentus aūt eſt tꝑib⁹ nr̄is magnes qui ab vno angulo traxit ferrum: ⁊ ab alio fugauit. Et hūc Ariſto. ponit a genere magnetis
T ¶ Narrauit q̄ꝫ mihi vn⁹ de ſocijs nr̄is curioſus experimentator q̄ vidit Fridericū imperatorem habere magnetē q̄ nō traxit ferrū. ſed viceuerſa ferrum traxit lapidem.
V ¶ Et Ariſto. dixit ꝙ eſt aliud genus magnetꝭ quod trahit carnes hominis. In magicis aūt traditur ꝙ fantaſias mirabiliter cōmouet. precipue ſi conſecratus conſecratione ⁊ caractere fuerit qđ in magicis docet.
X ¶ Fertur etiam hunc mulſa ſumptum ydropiſim curare.
Y ¶ Aiunt etiā quidā hūc capiti mulieris ſuppoſitū ſtatim eam incitare ad amplexū mariti ſi caſta eſt ipa dormiente. Si aūt eſt adultera: pre nimio timore ⁊ tremore fantaſmatū dꝫ cadere de lecto mariti.
Z ¶ Dicitur etiā ꝙ fures in domū intrantes poſitis carbonib⁹ in quatuor angulis dom⁹ lapidem hunc ꝯtritum ſuperaſpergunt. ⁊ tunc dormientes in domo ita fantaſmatibus terrent. ꝙ fugientes edes relinquant. ⁊ tunc rapiūt quicquid volunt.

Capitulū. lxxviij.

Margarite. Pandecta. ca. cccc. Margarita vel perna eſt q̄ in oſtreis repit. de q̄b⁹ alie ſunt ꝑforate. alie nō ꝑforate. ſunt artificioſe facte ⁊ nō naturaliter. Sed non ꝑforate que naturales ſunt meliores ſunt ꝑforatis. Et ideo quando in medicinis ponuntur: nō perforate intelliguntur. Sed ſunt alique obſcure ad citrinitatem tendentes non perforate: que perforatis equipollent. Et ideo eligende ſunt clare ⁊ albe: que vero obſcura ⁊ quaſi albi-

da eſt: nõ eſt ponenda in medicinis. Sera. li. ag. ca. hager albalo. auc. Raſis. Hager albalo id eſt lapis margarite. Deferũtur a maritinis. et ſũt fri. ⁊ ſic. in. ij. gdu. Et idẽ auc. yſaac. Ex eis ſunt groſſiores ⁊ parue. ſ3 groſſiores ex eis ſũt meliores paruis. ⁊ clare meliores obſcuris. ⁊ eq̃lis ſupficiei meliores anguloſis in figura ſua. Alber. in lapidario ſuo cap. de margaritis. Et margarita lapis eſt in oſtreis inuentus. Melior aũt ex India venit. Multi aũt de britanico mari: qð nũc anglicũ dr: ⁊ verſus flandriam ⁊ theotoniam inueniuntur. Ita q ego more meo decẽ in menſa inueni. iuuenes aũt concule habent meliores. Coloris aũt h3 ac ſi parua lux penetraret in multũ albũ. Et ideo nitẽtes cum tñ ſint albe fert. ꝑpter tonitrua q̃ſi aborciendo eas oſtrea euomunt. ⁊ i fluminibꝫ inueniũtur in moſella. ⁊ in q̃buſdã gallie fluuijs inter arenas.

Operationes.

A ¶ Alb. Virtꝰ earum eſt experta in ꝯfortatõe ſpirituũ. ⁊ ꝯtra cardiacã ⁊ ſincopim.

B ¶ Valent etiam cõtra fluxum ſanguinis lientericum et diarriam.

C ¶ Reparant eñi ſpiritus ſubtiles. vt quidã dicunt: ſed falſo. immo membra earum aſperitate a ſupfluis abſtergũt: ⁊ ea q̃ſi ꝯſtringũt: ⁊ coartando ad vnũ ducunt. et ita confortant.

D ¶ Sera. Margarite ſunt deſiccatiue humiditatũ. Cõueniũt debilitati cordis. ⁊ ſunt conuenientes in cobol. ⁊ ſũt fri. ⁊ ſic. in. ij. gradu.

E ¶ Et idẽ auc. Atbabari. Conferũt obſcuritati viſus ⁊ albedini oculi. ⁊ ſordiciebꝫ eius: ⁊ retinent menſtrua. ⁊ abſtergunt dentes: ⁊ deſiccãt humiditates.

F ¶ Et idẽ auc. yſaac. Conferũt cardiace tremori cordis. et accidẽtibꝫ a melãcolia aduenietibꝫ ex malicia humorum.

G ¶ Et h ideo: q2 clarificant ſanguinẽ cordis qñ eſt ingroſſatus in corde. ⁊ deſiccant humiditatem que eſt in oculo. propterea quia fortificãt neruos oculorum.

H ¶ Et qñ diſſoluuntur margarite linitur cum cobaraz aufert eam poſtq̃ linitur ſtatim.

I ¶ Au. ceñ. de viribꝫ cordis dicit: q ꝯfortat cor.

Capitulũ. lxxix.

Magneſia ⁊ markaſita. Alb. Magneſia eſt lapis niger. ⁊ aliq̃ vocãt eã magnoſiam. Et ipo freq̃nter vtuntur vitrearij. ¶ Idem Markaſita ſiue mandaſida. eſt lapis habens multas ſpecies colorum. q2 colorẽ accipit cuiuſlibet metalli. Et dr markaſita argẽtea ⁊ aurea. ⁊ ſic de alijs metallis. Metallũ tñ qð colorat eũ

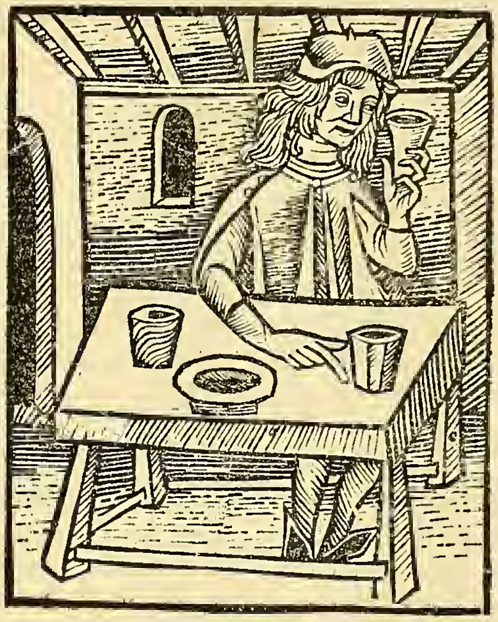

nõ diſtillat ab ipo: ſed euaporat in igne. ⁊ relinquitur cinis ſubalis. ⁊ hic lapis notus eſt apud alchimicos. ⁊ in multis locis inuenitur. Hoc ſimiliter Enax dicit in lapidario ſuo.

Operationes

¶ Alb. Magneſia diſtillat ⁊ fluit in magno et forti igne. ⁊ nõ aliter. ⁊ tũc immixtꝰ vitro ad purpureitatẽ ducit vitri ſubſtãtiã. Hoc idem dicit Atabari in lapidario ſuo. A

Capitulum. lxxx.

M Alcha ⁊ gipſum. Pli. li. xxv. Malcha eſt cũ e calce recenti gleba efficit.

Operationes

A ¶ Idē malcha mox tũdit cũ ficu ⁊ adipe ſuillo duplici linamēto. q̄ res oīm tenaciſſima exiſtit
B duriciēq̧ lapidis antecedit. ¶ Nō āt malcha ꝑ
C oleo pfucat. ¶ Auctor. De malcha ꝓo flagrāti q̄ eſt limꝰ e ſtagno famoſitate vrbis naturaliter
D emiſſus. ¶ Yſi. Gipſū q̄z calci conatū eſt. cuiꝰ plura ſūt gn̄a. Omniū āt optimū eſt lapis ſpe-
E cularſ edificioꝝ ſignis gtiſſimꝰ ¶ Aui. Gipſū eſt lapis lamioſus albꝰ paruꝰ. cuiꝰ ſubtilitatis fit augmētatio cũ adurit. eſt āt frigidꝰ ⁊ ſiccꝰ ꝯglu-
F tinatiuꝰ ¶ Ponit ſup ptes fluxū ſanguīs patientſ ⁊ ꝯſtrigit. q̄ ī ipo ē cũ glutinatōe ꝓtꝰ facies adherere. ⁊ ī ipo ē ſtipticitas cũ viſcoſitate. linit ex eo frons aut coopit ex eo caput vt pilleo. et retinet fluxū ſanguīs ex naribꝰ. ponit ⁊ ſup obtalmiā ſanguineā.
G ¶ Eſt aūt ex ſūma venenoꝝ ꝓfocantiū in ſyria. Gipſū eſt lapis duriſſimus: quē coquūt fimo bubulo vt vrat celeriꝰ

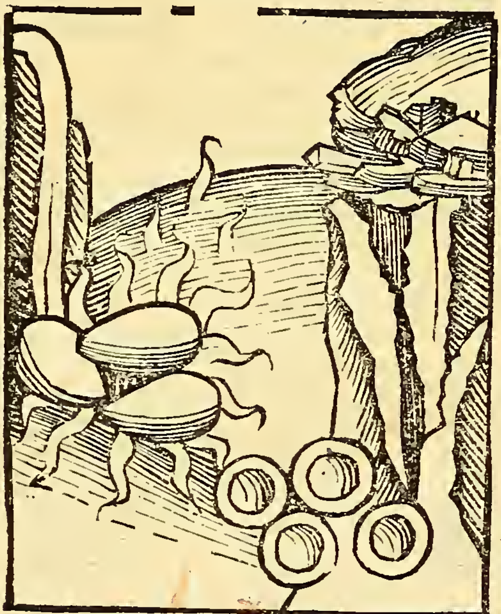

Capitulū. lxxxi.

M Armoꝛ. yſi. li. xvi. Marmoꝛa dicūt eximij lapides: q̄ maculis ⁊ coloribꝰ cōmēdant. Marmoꝛ aūt grecꝰ ſermo eſt a viriditate tentus. ⁊ q̄uis poſt etiā alij coloꝛes inueti ſūt nomen tñ ꝓſtinū a viriditate retinuerūt. Hoꝝ coloꝛes ⁊ genera innumerabilia. Hec oīa e rupibꝰ excidunt. ſed multa pcioſiſſimi generſ ſub terra ſparſa ſunt.

Operationes.

¶ Pli. Marmoꝝ genera coloꝛeſq̧ nō attinet in tāta noticia dicere: nec enumerare facile eſt in tanta multitudine. Quoto eñ cuiq̧ loco nō ſuū marmoꝛ inuenit. ⁊ tñ celeberrimi dicta ſūt generis in ambitu terraꝝ cũ gentibꝰ ſuis. A
¶ Nō oīa ꝓo gignūt in lapicidinis. ſʒ multa B
⁊ ſub terris pcioſiſſimi generis. ſicuti lacedomonium viride cũctiſq̧ hilariꝰ: ſic ⁊ auguſteū. ac deinde tyberiū in egypto auguſti ac tyberij ꝑ-
mū ac pncipatu vtrūq̧ repertū. ¶ Ofriaq̧ eoꝝ C
eſt ab ophite cũ illud ſit ſerpentū maculis ſile: vñ ⁊ nomē accepit. q̄ hec maculas diuerſo mō colligūt auguſteū vndatim in vtices criſpum.
¶ Tyberiū ſparſū ꝯuoluta canicie. ſunt ⁊ alia D
eius genera. de q̄bꝰ ſup dictū eſt cap. lxiij.

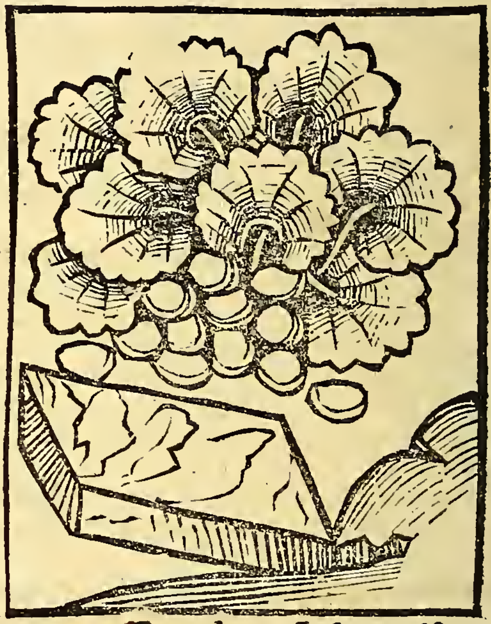

Capitulū. lxxxij.

M Elochites ⁊ murrina. yſi. Melochites lapis eſt ſpiſſius virens ⁊ craſſiꝰ q̄ ſmaragdꝰ. h a coloꝛe malue nomē accepit. ⁊ ī reddendis laudatꝰ ſignis. Naſcit aūt in Arabia. Arnol. Melochites eſt gēma viridis ſmaragdo ſilis. ⁊ valde mollis. Hec mēbꝛa cu[illegible]t a nociuis caſibꝰ. et cunas infantium ſimilit[illegible]

Operationes.

¶ Item yſidoꝛus. Murrina eſt gemma que A
apud parthos gignitur. ſed pcipua in Germania. humoꝛem ſub terra putant. Coloꝛe denſatum. candoꝛemq̧ ⁊ ignem. cũ quodā coloꝝ repercuſſu. quales in arcu celeſti ſpectantur. Lunus cōtraria cauſa criſtallum facit. gelu vehementioꝛi concreto. ¶ Albertus. Melochi- B
tes quem quidam melonitem dicunt, lapis eſt

arabicus groſſe viriditat̃. ſ; nõ tranſlucid⁹ ſic
E ſmarald⁹. ⁊ ẽ mollis. ¶ Ferẽ ꝙ ꝟtutẽ hẽat cuſto
diẽdi geſtãtẽ ſe a nociuis caſib⁹. ⁊ ſup cunabu/
la infantiũ. Hoc ait in lapidario ſuo Enax.

Capitulũ. lxxxiij.

m Enphites. Alb. Menphites eſt lapis a
ciuitate egipti q̃ mẽphis vocaẽ. q̃ dr̃ vt
ignis calere. virtute q̃dẽ nõ actu.

Operationes

A ¶ Hic trit⁹ ⁊ in aq̃ mixt⁹ in potu deẽ vrendis vl
ſecandis. q: inducit inſenſibilitatẽ ne ſentiat
cruciãd⁹. Hoc idẽ ait Enax in lapidario ſuo.

Capitulũ. lxxxiiij.

M Edus. Dyaſ. Medus lapis eſt niger. q̃
trit⁹ emittit croceũ colorẽ. Alb. Lapis
medus vel medo dr̃: q: a regiõe medoꝝ fertur:
vbi plures inueniũẽ. Sũt ãt huius ſpẽs due
vnus niger: ⁊ alter viridis.

Operationes.

¶ Alb. Hui⁹ ꝟtutẽ eſſe dicũt ꝯ veterẽ podagrã. A
ocl'oꝝ cecitatẽ. ⁊ nefreticã paſſionẽ. etiã refoue/
re dr̃ feſſos ⁊ debiles. ¶ Ferẽ etiã ꝙ fragmẽta ni B
gri ſi in aq̃ ca. miſſa fuerit: ⁊ ſe q̃s in aq̃ illa laue
rit incurrit mẽbroꝝ excoriatõẽz. ⁊ ſi ex ea bibe/
rit ꝑibit vomẽdo. ¶ Dyaſ. Eſt ãt duplicꝫ potẽ/ C
tie. ſcz bone ⁊ male. nã trit⁹ in cote medicinali
cũ lacte muliebri (q̃ ſel' creauit ꝑmo ꝑtu puerũ)
⁊ inunct⁹ albugĩes curat ocl'oꝝ. ⁊ oẽz illoꝝ do/
lorẽ etiã ſi deſperat⁹ fuerit medet podagricos.
¶ Eodẽ mõ cũ lacte ouis q̃ ſel' genuit maſculũ D
ſanat. Renes ⁊ anhelit⁹ ⁊ iteriores ꝑtes corꝑis
Hoc medicamẽ ꝑparatũ habeas ĩ vaſe vitreo
vel argenteo ⁊ ꝑfice ieiun⁹. ad vindictã q̃z ſup
cotẽ ⁊ da cui vis. ⁊ lauet faciẽ ⁊ exſiccabiẽ.
¶ Si q̃s ãt ex eo biberit: pulmonem vomet. E
¶ Oportet ãt bibẽti paululũ dare vt nõ ſatieẽ. F
Inuent⁹ eſt aũt iuxta fluuiũ faſin.

Capitulũ. lxxxv

M Ogra. ¶ Serapion. Mogra: ex ea eſt
quedam que defertur ex terris ſinos.
Et melior ex ea eſt grauis denſa. cui⁹ color nõ
eſt diuerſus. et eſt ſicut color epatis aut ſangui
nis nõ habens lapidem. Et quando poniẽ in
aqua diſſoluiẽ facile ⁊ creſcit. Illa ꝟo mogra q̃

vtuntur carpentarij eſt ex debilioribꝫ opatio-
nibꝫ ꝙ illa q̄ defert ex ſinos ꝛ ex Babilonia.ꝛ
melior q̄ facile terit. Colligit ꝓo in capadocia i
ſpelūcis diſtillans:ꝛ affert venalis in Sino-
pidam ciuitatē:vnde ꝛ nomen accepit.

Operationes

A ¶Et idem auc. Gal. In ſapore ipiꝰ eſt ſtiptici-
tas:vñ virtꝰ eiꝰ eſt deſiccatiua.ꝛ qñ ſorbet cū
ouo:aut fit criſtere cū ea ſtringit ventrem.
B ¶Unde hꝫ ỽtutē ſtipticā ꝛ deſiccatiuā ꝛ gluti-
C natiuā.¶Et qñ miſcet in emplaſtris ꝯſolidat
D vulnera recentia.¶Et ingredit in ꝯfectionibꝫ
trociſcoꝝ deſiccatiuoꝝ ꝛ ꝯſtrictiuoꝝ ventris.
E ¶Et qñ ſorbet in ouo ſorbili:aut fit criſtere ſtri
F git ventrē.¶Et ꝓpinat in potu in dolore capitꝭ
ꝛ dat in ouo ad ſputū ſanguīs:ꝛ ad venenū ꝗꝫ.
G ¶Paulꝰ ca.ꝺ̄ mogra. Mogra ſinopida fortior
eſt bolo armeno ꝛ luto ſigillato.ꝛ ideo ingredi
tur in ꝯfectionibꝫ vnguentoꝝ.ꝛ occidit vermes
in ventre.

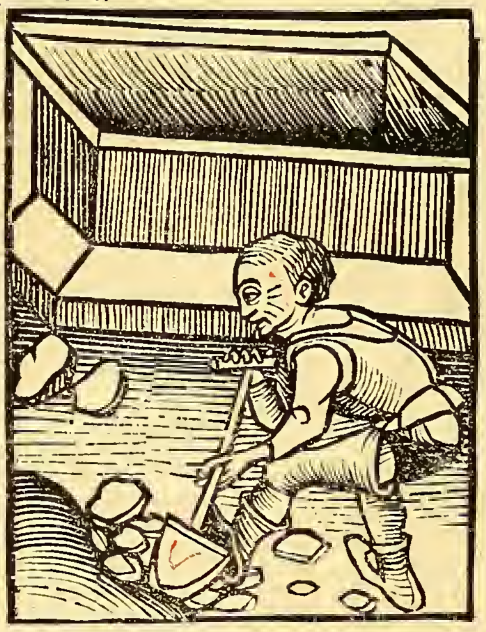

Capitulum.lxxxvj.

Mumia. Pandec.ca.dlv. Mumia eſt il
lud qd̄ inuenit in ſepulchris balſama-
toꝝ:in q̄bꝫ humor mortui cum aloe ꝛ
mirra reſoluit:q̄bꝫ ipa corpa ꝯdiebāt.ꝛ ſimila
tur pice marine. Solebāt antiq̄tꝰ corpa balſa-
mo mirra ꝛ aloe ꝯdiri. Et adhuc fit apud paga
nos ꝛ ſarracenos circa babiloniā vbi eſt copia
balſami. Sera.li.ag.c.mumie. Mumie ſepul
toꝝ.et eſt aloe balſamū ꝛ mirra.et qd̄ miſcet eis
ex hūoribꝫ corpis hūani. Et idē auc. Dyaſ. In
terris q̄ dicunt acolonie. Deſcēdit nāq̄ ex mō-
tibꝫ q̄ ducūt flumia cū aq̄s.eijcit eū aq̄ flumis
in ripis.ꝛ eſt coagulata:et fit ſicut cera.ꝛ habꝫ
odorem picis ꝛ aſpalti mixti ſimul.

Operationes

¶Sera.auc. Raſis. Ex noīe quorundā medi A
coꝝ eſt bona ſode flegmatice frigide ſine mate-
ria.ꝛ emigranee.ꝛ paraliſi.ꝛ torture oris et epi-
lētie ꝛ ſcotomie. ¶Et facimꝰ caput purgiū cū B
vno grano ex ea cum aqua maiorane.
¶Et ꝯuenit doloribꝫ auriū:qñ diſſoluit ex ea C
granū in oleo ſambucino:ꝛ diſtillat in aure
¶Et ꝯfert dolori guttur:qñ diſſoluitur ex eo D
vnū kirat cū aqua in q̄ decocta eſt ſatureya.
¶Et ꝯuenit tūſſi cū aq̄ iuiubaꝝ.aut cū aq̄ or- E
dei ꝛ ſebaſten.¶Et dat in potu ex ea ieiuno tri F
bus diebꝫ.ꝛ ꝯfert cardiace kyrat.i.cū aq̄ mēte.
¶Et cōfert ventoſitati inteſtinoꝝ:qñ accipit G
kyrat. i.cum aqua cimini ꝛ carui.aut cū aqua
ameos valet caſui ꝛ percuſſioni..
¶Et dat ad ſingultū ḡna.i.ex ea cū decoctōe ſe H
minū apij et carui.et miſcet cū oleo de ben.
¶Et fit caputpurgiū cū eis.ꝛ ad ſquinantiā pō I
dus vniꝰ kyrat cū ſquingibin.¶Et dolorē ſple- K
nis pondus vnius kyrat cum aqua carui.
¶Et ad venena dūo grana cum decoctiōe tri- L
bulo ꝝ marinorum.et folijs anniſi.
¶Et ad puncturam ſcorpionis pondꝰ vnius M
kyrat cum vino puro.¶Et ponit in loco pun- N
cture cum butiro.et conuenit fracture.
¶Et cōquaſſationibꝫ q̄ fiunt in interioribꝫ cor- O
poris exterioribꝫ et ꝯſtrictioni pulmonis.
¶Et eſt ꝓpe tempamētū niſi q: hꝫ ꝓprietatē in P
ſedando dolores q̄ ſunt in fracturis:qñ ſumit
in potu et linitur cum ea.et fit cum ea criſtere.ꝛ
conuenit vlceribus veſice et virge.
¶Et idē auc. Raſis. Quidā mittebat ſangui Q
nem et nō poterat reſtringi ꝑ aliquā medicinā
vſq̄ quo datū eſt ſibi de mumia pondꝰ granoꝝ
triū cum vino.et reſtrictus eſt ſtatim.
¶Et qñ fit cū ea ſuppoſitoriū diſſolutū cū oleo R
de ſambach ꝯuenit nō potētibꝫ retinere vrinā.
¶Paulꝰ ca.de Mumia.ca.eſt ꝛ ſic.in.iij.gra- S
du.teſte Conſtantino.licet quidā dicūt ꝙ ſit fri
gida:q: ꝯſtrictiua.multa eīm frigida ꝛ ſicca la-
xant:ꝛ multa calida ꝛ ſicca ꝯſtringunt.
¶Auicē.de viribꝫ cordis. Mumia calida eſt T
in fine tercij.ſic.in pmo.ꝛ hꝫ ꝓprietatē cōfortādi
cor. ¶Item qñ fit cū ea ſuppoſitoriū diſſolutū V
cū oleo muſtellino ꝯuenit nō potentibꝫ retine-
re vrinam.

Capitulum.lxxxvij.

Nſus. Albertus. Dicunt aliq̄ hūc eſſe de genere lapidum. et inuenit̄ in capite bufonis.

Operationes.

A ¶ Et ſunt duo genera. Un⁹ ſubalbidus: ſicut ſi lac intrauerit in ſanguinē ꝛ vincit eū. Et ideo ſanguis obſcuras vias in eo dicūt apparere

B ¶ Et alius eſt niger. ꝛ aliqñ pingitur in eo bufo ſparſis pedibus ꝛ ante ꝛ poſt.

C ¶ Dicūt etiā ꝙ ſi ambo ſimul includant̄ pſente veneno eos adurere manū tangentis.

D ¶ Probationem autem lapidis eſſe dicūt ꝙ exhibitus bufoni viuo: bufo eleuatur contra eū ꝛ tangit ore ſi poteſt.

E ¶ Dicit̄ etiā ꝙ pſente veneno vari⁹ efficit̄ q̄ ſubalbidus eſt. Hoc ſilr̄ Euax dicit.

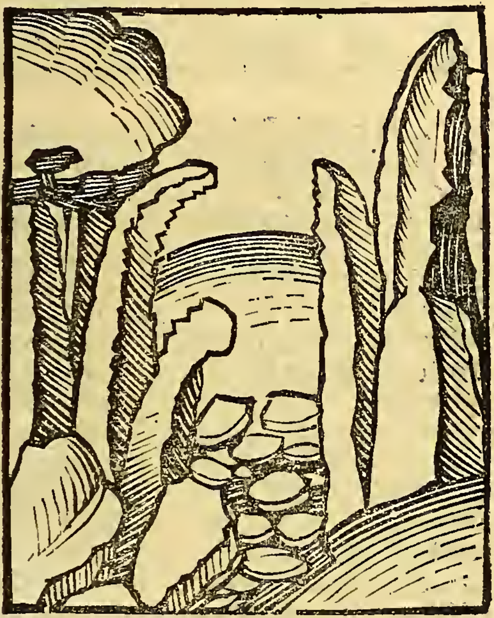

Capitulum. lxxxviij.

Nigrorum. Auicenna li. ij. ca. proprio. Nigrorum eſt lapis q̄ defert̄ ex nigris declinans ad citrinitatem.

Operationes

A ¶ Auiceñ. Fricatur ꝛ egreditur ex eo fricatio mordicans linguam ſimilis lacti.

B ¶ Mundificat pannum oculi cum non eſt cū apoſtemate ꝛ obtalmia.

C ¶ Et conuenit veſtigijs vlcerum in eo. et eradicat vngulam.

Capitulum. lxxxix.

Nitrum. yſi. Nitrum a loco ſumpſit vocabulū. Naſcit̄ eñ in nitria opido vel regione egypti: ex q̄ ꝛ medicine fiunt. ꝛ ſordes corpoꝝ veſtiūq; lauant̄. Cui⁹ natura nō multū a ſale differt. Habet eñ ꝟtutē ſalis. ꝛ ſimiliter orit̄ caneſcentibꝫ littoribus ſiccitate Afronitrū aūt eſt ſpuma nitri. ꝛ colligitur in Aſya in ſpelūcis diſtillans. dehinc ſole ſiccat̄. Optimū putat̄ ſi minime fuerit pōderoſum: et maxime fricabile colore pene purpureū. ¶ Glo. ſup parabolas. Nitrū ſale ſimilimū eſt: excepto ꝙ nihil ſalſi ſapoꝛ hꝫ. Crepitat aūt in aqua ſicut calx viua. ſꝫ aquam lotioni abileꝫ reddit. ſicut ḡ acetū in nitro ebulit: ſic ꝑuerſa meus deterior ſuccendit̄ correctione.

Operationes.

¶ Auiceñ. in. ij. cañ. Baurach. i. nitrū. fortius eſt ſale: calidū ꝛ ſicū in ſecūdo gradu. ex eo melius eſt armenum. leue. laminoſum. frangibile. ſpongioſum. albū aut purpureū. aut roſeum. mordificatiuum. abſtergit aūt fortiter. A

¶ Et mundificat ꝛ excoriat. ꝛ incidit humores groſſos. attenuat capillos. B

¶ Sanguinem attrahit in ſuperficie corporis et colorem emendat. C

¶ Confert prurituí: q2 ꝟtus ei⁹ reſoluit proprie africanū cū aceto: ꝛ etiam ſcabiei. D

¶ Cum quibuſdā medicinis bibitum interficientibꝫ vermes educit eos. E

¶ Valet ꝯ venenū: ꝛ ꝑcipue africanū. Ei⁹ ſpuma valet ꝯ morſum canis ꝛ potū cantaridarū. F

¶ Cōſtantin⁹. Nitrū affertur de armenia. alterum de arabia. Uniuerſaliter aūt collatiuū eſt G

C

mundificatiuū eſt. Interiora corporis ꝛ exte-
riora maxime aceto mixtum lauat.
M ¶Dyaſ. Nitrū eſt eligendū leue ꝛ rubeum vel
albū pcuſſuras hñs ſic ſpōgia. Albū acre eſt et
I amar. ¶Tale ex India venit. Nitri ſiq̄dem
aliud eſt craſſum ꝛ laminoſū. aliud tenue. aliud
rubeū. aliud albū. ꝛ oīm ꝟtus deſiccatiua eſt.
K ¶Et iō ſi fuerit ore acceptū minuit ac tenuat
pingues ꝛ viſcoſos hūores. valet ꝛ ꝯ fungos.
L ¶Plateari⁹ i li. de ſimplici medicina. Nitꝝ ca
lidū eſt ꝛ ſiccū in. ij. gradu. Albū meli⁹ eſt q̄ ci-
trinū. Uirtutē hꝫ diſſoluendi ꝛ extinguendi.
M ¶Uſus eius eſt cōtra yliacam paſſionem. ad
faciem quoq̄ꝫ purgandam.
N ¶Item ꝯtra ſtomachi ſaniē ꝛ inteſtinoꝝ. Con
tra furfures capilloꝝ ꝛ pediculos capitis.
O ¶Contra vermes auriū ꝛ ſaniem.

Capitulum. xc.

Obtalmius. Albertus. Obtalmi-
us eſt lapis ab obtalmia dictus.
cuius color non nominatur. forte
ideo: quia eſt multorum colorum.

Operationes.

A ¶Idem valere dicitur geſtanti contra omnes
malos morbos oculorum.
B ¶Uiſus aūt circūſtantiū dr̄ excecare. ꝛ iō etiaꝫ
patron⁹ dr̄. geſtantes em̄ eū q̄ſi inuiſibiles red
dit. Hoc ſimiliter ait Euax.

Capitulum. xci.

Onix. Alb. Onix gēma ē nigri coloꝛ. in
uenit meli⁹ genus eſſe nigꝝ: albis venis
variatū. venit aūt de india ꝛ arabia. In-
uenit aūt q̄nq̄ꝫ diuerſitatū ꝓpter varietatē vena
rū ꝛ coloꝝ. Ferūt ſi ſardi⁹ ſit pñs ligat onis.
ꝛ etiā ſuſpēdit a nocumēto. Necāt oīa ſi hꝫ ꝑ-
fecto ideo hꝫ: qꝛ hꝫ ꝟtutes mouēdi melancoliā
pcipue in capite. ex motu em̄ illi⁹ cū vapore oīa
iſta pcedūt. Dicūt aūt quidā onix onichinū eſſe
qđ veriſimile eſt. vel q̄ ſit alia ſpēs ei⁹. ſꝫ colore
nō eſt niger niſi aliq̄n. ſꝫ colorē hꝫ vt vnguis. ſꝫ
in onichinis nr̄is inueniūt multi colores albi.
nigri ꝛ rubicūdi. q̄ tñ oēs in ſubaꝫ q̄ndā fricāt.
q̄ ſimilitudinē exꝑmit vnguis hoīs. Aiūt etiā
q̄ ex lachryma arboris q̄ onica dr̄ indurata in
lapidē generat. ꝛ dicūt hāc cāꝫ eſſe q̄ odorifer⁹
eſt in igne. Hāc etiā cāꝫ inquiūt eſſe ꝛ freq̄nti⁹
aliis depict⁹ ymaginibꝫ mirabilibꝫ inuenit. q̄a
lachryma a principio mollis facile formabilis
pingit. ꝛ picturā retinet q̄n in lapidē indurata
coagulat. Hūc lapidē dicūt inſenſibiliter intra
re in oculū. ꝛ h̄ eſſe mirabile. Et ego vidi ſaphi-
rū intrare in oculū ꝛ lapidē galli. ꝛ q̄ndaꝫ aliū
cui⁹ nomē ignoraui: ſine oculi leſiōe. Politus
em̄ ꝛ tenuis nō ledit oculū: niſi tangat aciē ſeu
pupillā oculi ſenſibilē ꝛ foramen vuee.

Operationes.

¶Alb. Aiunt q̄ collo vel digito ſuſpenſus ex- A
citat triſticiam ꝛ timores. ꝛ in ſomno fantaſias
terribiles.
¶Et multiplicare fertur lites ꝛ triſticias. B
¶Dicitur etiam q̄ auget ſaliuam pueris. C

Capitulum.xcij.

Orphanꝰ. Alber. Orphanꝰ lapis eſt qui eſt in corona romani imperatoꝛ. Non vnq̄ʒ alibi viſus eſt: ꝓpter qđ orphanꝰ vocat. eſt aūt in coloꝛe q̄ſi vinoſus: ſubtilē hñs vinoſitatē. Et h eſt ſic ſi candidū nimis micās penetraret in rubeū claꝝ vinoſū: ꝛ ſit ſupatꝰ ab ipo. Eſt autē lapis ꝑlucidus. ꝛ tradit ꝙ aliqñ in nocte fulſit: ſʒ nūc tpe nr̃o nō micat in tenebris.

Operationes

A ¶ Fertūr autē ꝙ honoꝛi ꝯuenit regali. Hoc ſimiliter ait Anax.

Capitulum.xciij.

Opalus. yſi. Opalꝰ eſt lapis diuerſaꝝ coloꝛe gēmaꝝ diſtinctꝰ. Eſt enī i eo carbūculi tenuioꝛ ignis. Ametiſti fulgēs purpura: ſmaragdi nitēs viriditas. Cūctaqʒ pariter ſub quadā varietate lucētia. nomē hʒ ex patria. Sola enī parturit eū India. ¶ Pliniꝰ li. xxxvij. Opali ſunt in India: q̄bꝰ gēmaꝝ cōpoſitores gloriā: ꝛ maxie inenarrabilē difficultatē dederūt. qꝛ ſunt in eis cūcta pariter incredibili mixtura lucentia. Alij ſūmo fulgoꝛis augmēto colores pigmētoꝝ equauerūt. Alij vero ſulphuris ardentē flammā: aut etiā ignis oleo accenſi: magnitudo nucē auellanā equat.

Operationes

¶ Arnoldꝰ. Opalus eſt lapis ꝓcioſus geſtanti ſe ꝯtra omēs oculoꝝ moꝛbꝰ ꝓficuus. A

¶ Viſum etꝰ acutū ꝯfoꝛtat: ꝑ omia ꝓ circūſtantiū viſus ꝛ oculos excecat ꝛ obumbrat. B

Capitulum.xciiij.

Orithes ꝛ oſtratites. Arnoldꝰ. Orithes eſt lapis triplicꝭ generis. Vnꝰ eſt rotundus ac niger. Alius viridis. ꝛ maculas albas habet. Tertius eſt cuiꝰ altera pars aſperſa eſt Altera plana. ꝛ eſt coꝛpus q̄ſi ferti lamina.

Operationes.

¶ Idē. Hic lapis geſtatus ꝛ oleo roſaceo mixtus ꝓhibet ab aduerſis caſibꝰ: atqʒ a peſtiferis reptiliū ꝛ alioꝝ aīaliū moꝛſibꝰ. Idem. Appenſus mulieri ꝓhibet ipſam impregnari. ꝛ ſi pregnans eſt aboꝛtit. A

¶ Ex lapidario. B

Letiferos moꝛſus niger atqʒ rotūdus orithes

Quos fera vel cornū vel ſeuo dente pegit. Cū roſeo mixt⁹ pfecte curat oliuo. Per vaſtas arenas: interq́ʒ feras gradientes. Illeſos ſeruat morſus abigēdo ferarum. Qui viret ꝛ maculas albas hʒ alter orbes. Caſibꝰ aduerſis portātes vbiq́ʒ reſiſtit. Terti⁹ aſſeritur fame grauioris orbes. Altera pars cui⁹ crebris eſt ꝛ aſpera clauis. Altera leuior eſt q̄ſi lamina ferri. Hic facit appenſus ne fiat femina pregnans. Aut ſi pregnans fuerit: cito fundit abortū.

A ¶ Yſi. Oſtracites gēma ē teſtacea. durior ē altera ſilis achatiniſi q̄ achates politura pigueſcit

B ¶ Durior: tanta ineſt vis vt alie gēme ſculpantur eius fragmentis.

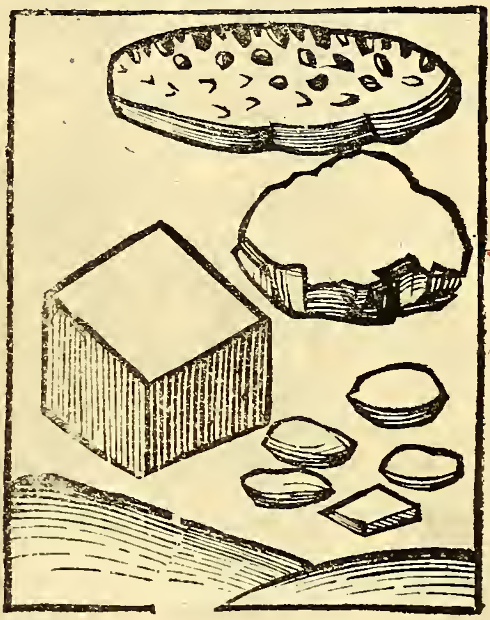

Capitulum. xcv

Ophites: purpurites: porfirites: ꝛ pari⁹. Pli. li. xxxvij. Ophites ſerpentū maculis ſilitudinē hʒ. nec ex eo inueniūtur colūne niſi pue. Duo ſūt ei⁹ gn̄a. Molle. ſ. candidū nigricans durū. ambo capitꝭ dolores ad alligata ſedare dicūtur: ꝛ ſerpētū ict⁹. Quidā etiā freneticis ac litargicꝭ adalligari iubet candicantē. yſid. Purpurites eſt ex egypto rubēs cādidis interueniētibꝰ pūctis. Nomis ei⁹ cauſa q̄ rubeat vt purpura. ¶ Pli. vbi ſup̄. Porfirites etiaʒ eſt ex egypto rubet candidis interueniētibꝰ pūctulꝭ.

Operationes.

A ¶ yſi. Pari⁹ eſt lapis marmore⁹ eximij cādoris Hic apud paron inſulā naſcitur: vn̄ ꝛ noiatur.

B ¶ Magnitudo eius eſt qua lanceas crateraſq́ʒ nō excedat vnguentis ꝛ ipē aptus eſt.

Capitulum. xcvi.

Palagi⁹ ſm Alb. dr q̄ palagi⁹ eſt gēma colorꝭ rubei lucidi valde. nat̄e ꝛ ſube trāſparētꝭ. ꝛ dr eſſe feia carbūculi. ꝛ ƀtutes eiuſdeʒ remiſſas hʒ: ſic̄ femina ad marem ſe habet.

Operationes

¶ Et dicūt q̄dā q̄ ē dom⁹ ei⁹: ꝛ iō palatiū carbūculi vocatur. generatur freq̄nter carbūcul⁹ i lapide iſto. ¶ Et iā viſū eſt h̄ q̄ i lapide vno exterior ps fuit palagi⁹: ꝛ interior carbūculus. ¶ Propter qō hmōi gen⁹ lapidū eſſe de genere carbūculi.

Capitulum.xcvij

PAntber⁹. Alb. Panther⁹ eſt lapis mul tos hñs colores. ⁊ in vno corpe lapidis nigꝝ vicꝫ viridẽ ⁊ rubeũ. ⁊ alios multos. inue nit̃ aũt pallid⁹: purpureus: ⁊ roſeus.

Operationes.

A ¶ Alb. Fert̃ aũt̃ fuſcos efficere viſus. inuenit̃
B ſm plurimos i India. ¶ Debet geſtãs reſpice/re ad ipm i mane oriente ſole. ⁊ fit efficax ⁊ vir/tuoſus. tot ãt ỽtutes dr̃ hr̃e q̃t colores hꝫ. Hoc ſimiliter ait Enax in lapidario ſuo.

Capitulum.xcviij.

PRaſſius. Alb. Praſſi⁹ eſt lapis q̃ eſt ma ter ⁊ palaciũ ſmaraldi. Eſt aũt viridis coloris: hñs viriditatẽ ſicͤ praſſiũ. Inue nit̃ ãt aliq̃ñ cũ rubeis guttis: ⁊ aliq̃ñ cũ albis Eſt alia ſpecies iſti⁹ lapidis: q̃ inuenit̃ cũ gut/tis aureis. ⁊ vocat̃ criſopaſſus. ⁊ rari⁹ inuenit̃. ⁊ ideo carior exiſtit. Pro quo lege lapis criſo/paſſus ſuperius de C.

Operationes.

A ¶ Expertũ eſt aũt ꝙ ꝯfortat viſum: ⁊ q̃ſdã iaſpi dis ⁊ q̃ſdam ſmaraldi hꝫ operatiões. Hoc ſilr ait Enax in lapidario ſuo.

Capitulum.xcix.

PEridonius. Alb. Peridonius eſt lapis fulgens vt ignis colore.

Operationes.

A ¶ Alb. Dr̃ aũt valere ꝯ arteticam mirabiliter.

¶ Et refert̃ de illo lapide: ꝙ ſi fortius ſtringat̃ manu: manũ aduret. vult tñ leuit̃ ⁊ pau ide tãgi. B
¶ Et ego ipme expert⁹ ſum ſepi⁹. dr̃ aũt õ genere iſto alia ſpẽs eſſe: q̃ dr̃ eſſe criſolito ſilis: niſi qꝛ maioris viriditatis exiſtit. C

Capitulum.c.

PIritides gre. latĩe copa roſea. arabice hageral markaſita. Sera. li. ag. c. hage ral markaſita. eſt lapis ex q̃ extrahit̃ es. ⁊ opor tet ꝙ eligat̃ ex illis cui⁹ color eſt ſilis eri. ⁊ q̃ñ po nit̃ in igne ſaliũt ex eo ſcintille facile. Cõburit̃ in hũc modũ. Liniũ pone in ignẽ leuẽ ⁊ eueta don̄ fiat rube⁹. deinde extrahet̃ ab igne. Qui/dã ponũt in ignẽ magnũ de prunis: deinde li/niũt melle: ⁊ iterꝝ ponũt in ignẽ donec oẽs ptes

eis ſint eq̃liter cõbuſte. q̃ fortaſſe p̃mo aduritur
extra ⁊ nõ intenꝰ. deinde exufflatur cinis ab eo ⁊
reponitur. ⁊ ſi indiget ablutio: lana eã ſic lauatur ca
dimia. ¶ Dyaſ. ca. de la. piritide. Lapis piriti
des. i. markaſita ex q̃ eramẽ fit: eligẽdꝰ eſt. colo
rẽ h̃ns eraminis. q̃ in foco miſſus frangitur. Cõ
buritur ꝑo ſic melle vnctꝰ: in viuis carbonibꝫ mit
titur flabellatur q̃diu colorẽ rufum faciat. Alĳ ꝑo
in multis carbonibꝫ igneis coctũ: ⁊ ſcd̃o melle
vnctũ euocãt igni q̃diu ſe fregerit. poſtea exi
mũt illũ ⁊ lauãt ſic cadimiã: ⁊ reponũt.

Operationes.

A ¶ Sera. Uirtꝰ eiꝰ aduſti ⁊ nõ aduſti eſt vrens ⁊
abſterſiua vlcer. ⁊ abſtergit obſcuritatẽ viſus:
⁊ r̃ſoluit ⁊ maturat apata dura. ⁊ q̃n r̃ſoluitur ⁊ mi
ſcetur cũ reſini pini: reſoluit ſanguinẽ coagulatũ.
B ¶ Et aufert carnẽ ſupfluã cũ pauca calefactiõe
⁊ ſtipticitate. Et q̃dã noĩant hunc lapidẽ poſt
q̃ aduritur dicidas vel difriges.
C ¶ Et idẽ auc. Gal. Hic lapis ẽ vnꝰ de lapidibꝫ
h̃ntibꝫ ꝟtutẽ fortẽ. ⁊ nos adminiſtramꝰ eũ cũ reſo
lutiuis. ⁊ miſcemꝰ cũ eo lapidẽ ſacharos.
D ¶ Et reſoluimꝰ ſepe cũ h vnguẽto humiditatẽ
multam q̃ eſt ꝯgregata in ꝯcauitatibꝫ ⁊ cauer
E nis muſculoꝝ. ¶ Et q̃n adminiſtratur h lapis opor
tet q̃ multũ teratur. ⁊ r̃ſoluit h̃uiditatẽ corruptã
F q̃ eſt ſub cute. ¶ Et ideo q̃n teritur vltima ꝯtritiõe
⁊ ꝯficitur cũ aceto abſtergit baras ⁊ morphẽa et
G lentigines faciei. ¶ Et hꝫ ꝟtutẽ magnã in ab
ſtergẽdo oculũ. ⁊ ꝯfortat ſubaꝫ eiꝰ: ⁊ acuit viſũ.
H ¶ Et ideo noĩatur in terris Perſie lapis lumina
ris. Et facit capillos tenues ⁊ criſpos.
I ¶ Dyaſ. Uirtꝰ eſt illi cocto ⁊ crudo termãtica ⁊
aſmictica. caligies ocul' purgat: duriciebꝫ dya
foreſim ⁊ digeſtionẽ facit: addita reſina carnes
pequat. Lapis ipẽ cõbuſtꝰ a multiſ defriges d̃r.
K ¶ Lapis iſte eſt ſpecies vitrioli. vt apparet ſi le
ges lr̃aꝫ Uitriolũ. inferiꝰ de. U. Qui nõ cõbu
ſtus ſi pulueriſetur ⁊ diſtemperetur vel miſceatur cũ
vino ⁊ e gallis tritis eſt optimũ incauſtum ad
ſcribendũ. Hoc idẽ dic Alb. in lapi. ſuo.

Capitulum. cj.

Petroliũ. Caſſiꝰ felix. ca. d̃ petroleo. Pe
troleũ eſt oleũ petre. Inuenitur ãt ĩ locꝭ
furfureis. fit em̃ cũ pinguedo terre et
aque actiõe caloꝛes ad igneas ꝯuertitur ptes. in
uenitur etiã ſup lapides: q̃ꝺ q̃dẽ p eos reſudat et
ĩ eis ẽ. ⁊ ſup mare inuenitur. ¶ Aui. Petroleũ al
bũ note ſpeciei ẽ. ⁊ nigꝝ eſt colamẽtũ picis ba
bilonic. ca. ⁊ ſic. vſq ad. iiij. eſt ⁊ ſubtile ⁊ ꝓprie
album: reſolutiuũ. liquefactiuum: aperitiuum
opilationum.

Operationes

A ¶ Aui. Petroleũ ꝯfert doloribꝫ anchaꝝ ⁊ dolo
ribꝫ iũcturaꝝ. ⁊ ꝓpe album. ⁊ ꝯfert doloribꝫ au
B riũ frigidis. ¶ Et ꝯfert albugini oculi ⁊ aq̃ de
C ſcẽdẽti. ¶ Et nigꝝ ex eo etiã ꝯfert aſmati ⁊ tuſſi
antique. Bibitur em̃ parũ ex eo cũ aqua calida.
D ¶ Et ſedat dolorẽ vẽtriſ pũgitiuũ ⁊ vẽtoſitates.
E ¶ Et q̃n fit ex eo liciniũ interficit ꝟmes. ⁊ ꝓprie
F nigrũ. ¶ Et comeditur pondꝰ. ʒ. i. de eo: ⁊ frangit
vẽtoſitatẽ veſice. ⁊ frigꝰ matricis. ⁊ ꝯfert pun
cture epithimatum.

Capitulum. cij.

P Eanites. Arnol. Peanites lapis eſt ge-
nitus de michedon. ⁊ eſt feminei ſexus.
Nam certo tpe cōcipit: lapidē𝔮 ꝯſimi-
lem parit. ⁊ cōfert pregnantib9.

Operationes.

A ¶ Ex lapi. Signiſ ī mſe: nō regiōe lapis peani-
Feminei ſex9 referēs imitādo labores. (te.
Nam qbus ex cauſis dubium ſed tempe certo.
Concipit ⁊ parit: ⁊ parientibus auxiliatur.
Ultima ps viget: dubij diſcriminis hora.

Capitulū. ciij.

P Odoros ⁊ pontica. yſi. Podoros ē gē-
ma poſt margaritā gēmaꝝ cādidaꝝ ſcda
de q̄ querit in q̄ numerari colore debeat totiēs
iactata ꝑ pulchritudines nois alienas adeo vt
decoris ꝑrogatiua vocabulo ſit facta.

Operationes.

A ¶ Idē. Pōtice gēma auratꝭ guttꝭ micātes. Alie
ſtellas habētes. alie q̄ꝫ lōgis coloꝝ ductib9 li-
B neate. ¶ Caſte ⁊ ſobrie portari volūt.

Capitulum. ciiij.

P Hrigi9 ⁊ phingetes. yſi. Phrigi9 a loco
dr: eo q̄ in frigia naſciſ. colore pallidus
mediocriter grauis. gleba pumicoſa. vriſ ante
vino ꝑfuſus. Flatuſ𝔮 follib9 donec rubeſcat.
Rurſuſ𝔮 dulci vino extinguiſ trib9 vicib9 tin-
gendis veſtib9 tm̄ vtilis.

Operationes.

¶ Yſi. Phingetes: al's phengites. capadocie la- A
pis ē: duricia marmoreꝰ: cādidꝰ atꝫ trāſlucens.
¶ Ex q̄ quondā tēplū a q̄dā rege ꝯſtructū ē fo- B
rib9 aureis. q̄b9 clauſis intus diuturna clari-
tas erat. ¶ Plini9. In capadocia repertꝰ eſt la- C
pis phingites. ſub Nerone ꝑncipe ex argumē-
to ſic appellatus. quoniam candido ⁊ tranſlu-
centi fulue inciderant vene. Hic eidē cōſtruxit
fortune. quā ſciam appellant.

Capitulum. cv.

P Umex latine. Arabice famech. Grece
Fanech vl' Fenic. vel lapis d' barchin.
Serapion libro aggre. cap. Famech

id est pumex.7 ē lapis de barchin.id est.lipari Oportet ꝙ eligaꝛ ex eo multū foraminosus du rus 7 frāgibilis leuis albꝰ:in q̄ nō ſūt lapides Et modꝰ combuſtiōis eiꝰ eſt:ꝙ accipiaꝛ ex eo q̄ntitas 7 ponaꝛ in prunis.7 q̄n fuerit ignitus extrahaꝛ 7 extinguaꝛ in vino odorifero.7 h̄ fit ter.tertia vice q̄n extrahiꝛ ab igne nō extingua tur in aliquod:ſʒ dimittatur infrigidari per ſe. poſtea teratur 7 reponatur.

Operationes

A ¶Dyaſ. Uirtꝰ eſt ei ſtiptica:termantica 7 pur gatoria. Pumex oculorum cicatrices limpidat vulnera replet 7 ꝯſolidat.7 aufert carnē ſupflu am oculoꝝ.7 q̄n teriꝛ 7 fricanꝛ inde dentes ab ſtergit eos:7 admiſtraꝛ ad abradendos pilos

B ¶Theofraſtꝰ in ꝓpo cap. Si miſceꝛ anridotꝭ dentifrigijs 7 ſmigmatibꝫ abradit aſpredinē:7

C leuigat 7 ꝯſtringit 7 coercet. ¶Sera. Pumex hʒ ꝟtutē ſtipticā:ſtringit em̄ gingiuā:7 abſter git oculū:7 aufert maliciā q̄ eſt i eo.7 replet vl cera 7 ꝯſolidat ea.7 aufert carnē ſupfluā q̄ i eis eſt.7 q̄n teriꝛ 7 fricāꝛ dētes abſtergit eos. Et ſi mittaꝛ i vas vini nō ꝑmittit ipm̄ ā pliꝰ bullire.

D ¶Et idē auc. Bal. Ingrediꝛ in medicinis q̄ ab ſtergunt dentes:q̄n nō eſt aduſtū.ſʒ q̄n aduriꝛ fit ſubtilioꝛ. Nā acq̄rit ab igne rem aduſtā ca lidā q̄ auferꝛ 7 ſeparaꝛ ab eo q̄n lauatur.

E ¶Et clarificat dentes 7 abſtergit eos. Et h̄ fa cit ꝑpter ſui aſperitatē. Et facit fortaſſe h̄ ꝑpter eius virtutem abſterſiuam.

F ¶Et ꝑpter banc cauſam cornua q̄n aduruntꝛ abſtergūt dentes. Oīa pſcpta iſtius capituli inuenies in Pandecta.cap.cclvi.

Capitulū.cvj.

Quadratꝰ:quadras:7 quirin. Pli. Quadratꝰ i egypto inueniꝛ. ſilr̄ et ethiopia.7 ex albidꝰ eſt. Alb. Quadros:al's quanidros:eſt lapis q̄ aliq̄n inueniꝛ in cerebro vulturis. Idē. Quirin eſt lapis q̄ in ueniꝛ in nido vpupe. Aliq̄n q̄ tota eſt auis ꝑſtigioſa 7 augurialis.vt dicūt magi 7 augures.

Operationes.

¶Quadratꝰ vires hʒ ſtringētes.vn̄ necare dꝛ conceptū. ¶Albertꝰ. Lapis quadros ꝟtꝰ eius A fertur eſſe ꝯtra quoſlibet nociuos caſus.et re B plet mammillas lacte. Et h̄ ſimiliter ait Enax. ¶Idē Quirin. Eſt āt h̄ lapis ꝓditoꝛ ſecretoꝝ. C 7 tantaſias ꝓmouēs:ſi ponaꝛ ſup̄ pectꝰ dormi entis. Hoc ſilr̄ ait Enax in lapidario ſuo.

Capitulum.cvij.

Quirinus. Radaym et Ranno.

Operationes.

¶Arnoldꝰ. Quirinꝰ eſt lapis q̄ repiꝛ in vlule A nidis:auget fantaſticas viſiones. ¶Idē. Ra B daym lapis eſt niger atꝫ trāſlucēs. Inueniꝛ i capite galli marꝭ:q̄n datū eſt comedere formicꝭ. ¶Idē. Heſtatꝰ vt dꝛ valet ad īpetrādū q̄dlibet. C ¶Arnoldꝰ. Rānu:al's rabri.eſt idē ꝙ bolus ar D menicꝰ.7 eſt lapis ſubrubeus. ¶Quiꝰ ꝟtus eſt E ꝯſtrictiua ſanguinis diſſinterie mēſtruoꝝ umqꝫ vt ſuperiꝰ habeꝛ ca.xxvi.de B.

Capitulum.cviij.

RUbe⁹. Sera. Lapis rube⁹ min⁹ q̄ iacinct⁹. q̄ arabice vocaṫ hager albigedi. Idē li. ag. ca. Hager albigedi. ſiue albuzedi iacincti. rubedo ē mag̃ placabilis hoīb⁹: eo q̄ nō fit in eo obſcuritas aliq̄. minera aūt h⁹ lapidis eſt in terris oriētis. z qñ deferṫ a minera ſua eſt obſcur⁹. ſʒ qñ excoriat eū aurifex detegiṫ bonitas ei⁹: z apparet z clarificaṫ.

Operationes.

A ¶ Sera. Si q̄s ligauerit nō videbit portās in nocte ſomnia mala neq̄ timoroſa. z ſi ille q̄ aſpexerit in ſole tm̄ q̄ viſus ei⁹ eſt debilitat⁹ terſerit

B cū eo oculos ſuos z ꝯuenit ei. ¶ Et qñ ille lapis fricaṫ ad capillos capitis attrahit feſtucas ſicut magnes ferrū.

Capitulum .cix.

SAphirus. Albertus. Saphirus eſt lapis valde not⁹ ſcḋm plurimos. Venit ab oriente z India. Inuenitur z in ypidomio apud podiū prouincie regionem z ciuitatē. ſed nō eſt adeo p̄cioſus vt p omia ſit ſimilis orientali. Eſt aūt colore pſpicu⁹ ſicut celū ſerenatū: ſed vincit in eo flauus color. z ideo melior q̄ eſt nō ſatis plucid⁹. optim⁹ aūt q̄ hʒ nubes obſcuras ad rubedinē declinātes. inueniṫ etiā bonus q̄ albidas hʒ maculas: ſimiliter ſubſtātia ſua ſit ſicut nubes fuſca tranſparēs aliq̄ntulum.

Operationes

¶ Alber. Virtutes ego vidi q̄ antraces duos fugauit. Aiunt etiā hūc lapidē hoīem caſtū reddere: z interiorē ardorē refrigerare. ſudorem reſtringere. dolorē curare frontis z lingue. A

¶ Ego vidi vnū in anulo portare: z ſordes ex oculis portare. ſʒ qñ vult poni in aqua frigida z poſt ſimiliter. q̄ aūt dicūt q̄ amittit ꝟtutē et colorē poſtq̄ antracē curauit: falſum eſt. B

¶ Dicunt etiam q̄ corpora vegetat: z paces cōciliat. piū z deuotū ad deum efficit. C

¶ Et animū in bonis firmat. Dicetiā ſirtites a q̄buſdā vocaṫ. eo q̄ in littore ſirtiū inueniaṫ. D

¶ Ex li. de na. rex. Saphirus ſereno colore celo aſſimilaṫ. Nunq̄ tamen quantumcunq̄ purus ſit imaginem in ſe (vt ſpeculū) oſtendit. E

¶ Diciṫ aūt optim⁹ eſſe ꝯ fraudes z ꝯ inuidias z errores ad pacē. q̄nq̄ gratioſus eſt. F

¶ Sʒ oportet vt ille q̄ portat ſūmo ſtudio caſtitatē ſeruet. Orientales ſaphiri ſūt optimi: maxie hij q̄ vehemēter ſplendent colore ceruleo. G

¶ Item. Saphirus morbū illū horribilē fugat qui vulgariter dicitur: noli me tangere. Sed poſt fugationem dicitur viciari colore. H

¶ Ex lapidario. Saphiri ſpecies digitis aptiſſima regum Egregiū fulgēs puroq̄ ſimillima celo. Vilior eſt nullo ꝟtutib⁹ atq̄ decore. Hic z ſirtites lapis eſt a pleriſq̄ vocat⁹: q̄ circa ſirtes libicis ꝑmitt⁹ arenis. Fluctib⁹ expulſus feruente freto reperiṫ. Ille ſʒ optim⁹ eſt quē tell⁹ medica gignit. Qui tñ aſſeriṫ nūq̄ trāſmittere viſum. Quē natura patens tanto ditauit honore. Vt ſacra z merito gēmaꝝ gemma vocet. I
Et qui portat eum: nec vlla fraude necatur.
Inuidiam ſuperat: nullo terrore mouetur.
Hic lapis vt ꝓhibent educit carcere vinctos.
Obſtructaſq̄ fores ac vincula tacta reſoluit.
Fertur z ad pacem bonus eſſe conciliandam.
Et pluſq̄ reliquas amat hanc nigromantia.

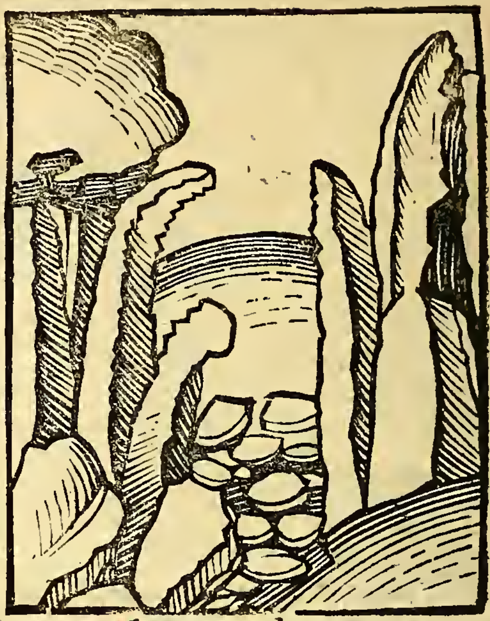

Capitulum .cx.

Sardius z Sarda. Alb. Sardi⁹ eſt lapis ab antiquiſſimo inter p̄cioſos lapides memorat⁹: eſt aūt h̄ns ruborē ſpiſſum cum ſubſtantia peruia. ſicut ſi peruietas ymaginet in rubea terra. Et ſm hanc diuerſitatē inuenit q̄nq3 modis. ita ꝙ aliq̄s nihil h3 de peruietate: z forte ille matrix eſt alioꝝ z dom⁹ in q̄ generāt. In ſardis aūt ciuitate repert⁹ eſſe d:: z ſic vocatur. Ide3. Sarda eſt lapis q̄ ſe h3 ad tabulas ligni ſicut magnes ad ferrum. Et immo adheret ita fortiter tabulis nauiū in mari vt a tabulis euelli nō poſſit niſi abſcindat cū ipo ea pars tabule cui adheret. Eſt aūt in colore praſſius: h̄ eſt virens. Hoc ſimiliter ait Anax.

Operationes.

A ¶ Alb. Aiunt ſardium lapidē accendere animū ad gaudiū z acuere ingenia. z p̄ v̄tutes cōtrarias ligare onichū. Hoc ſilr ait Enax.

Capitulum .cxi.

Sardonis. Albert⁹. Lapis ſardonis quē q̄dā ſardonicē vocāt. eſt cōpoſitus ex duob3 ſardio videlicet z onice. eſt ergo rubeus. z h̄ colore eminet ex ſardio. Eſt etiā albus z niger: z colorē vnguis p̄ferēs ex onice. Laudabiliter aūt eſt q̄ hos colores h3 magis diſtinctos. Inuenit aūt q̄nq3 modis aut pluribus ꝑpter diuerſam coloꝝ mixtionē: z frequentius inuenit in India et Arabia.

Operationes

¶ Idem Alb. Fertur luxuriā expellere: z caſtū reddere z pudicū. ¶ Aſt tñ maxia hui⁹ v̄tus in A
h̄ ꝙ cū onichinis nociu⁹ ſit h̄ nocere nō poſſunt B
ſardiū in ſubſtantia habens admixtum.

Capitulum .cxii.

Samius z Sarcofag⁹. Alb. Sami⁹ eſt lapis a ſamo inſula in q̄ inuenit dictus. Hoc aūt lapide polit aurū. Idē. Sarcofag⁹ ē lapis deuorans cadauera mortuoꝝ. grece eñ ſarcos ſonat. carofagus āt comedere. Antiq̄ āt aliq̄ de h̄ lapide prius fecerūt arcbā mortuorū.

eo q in ſpacio.xxx.dierū cadauera cōſumunt. Vñ hoc aūt noſtra monumenta lapidea ſar/cofagi ſunt vocata.

Operationes.

A ¶ Samiꝰ. Alb. Fert aūt q ſamiꝰ portatꝰ vertiginem ſedat: ⁊ mentē ſolidat. habet aūt hoc viciū dr q alligatus in coxa parturiētis impediat partū. Hoc ſimiliter ait Atabari.

Capitulū.cxiij.

Smaraldꝰ: alˀs ſmaragdꝰ. Alber. in lapidario ſuo de ſmaraldo. Smaraldꝰ lapis eſt pcioſioꝛ multꝭ aliis: ⁊ nō rarꝰ. ⁊ coloꝛ eiꝰ eſt viridiſſimꝰ trāſlucēs: ita q viciniū aerē ſua viriditate figurare videat. Et melioꝛ eſt planicies ſupficiei. qꝛ tūc vna ps nō obumbrat aliā. Melioꝛ tñ eſt q nec lumie nec vmbra variat. Huiꝰ planiciei ⁊ coloꝝ varietatū dicunt
A eſſe diuerſitates.xij.eo q aliqñ fel nigrū p modū virgularū admixtū hꝫ. Hij ſunt a locꝭ ſcoti/
B ci ⁊ britanici ⁊ biliaci. ⁊ q in venis eris naſcūt. ⁊ maculoſi qdā. ⁊ qdā calcedonici: eo q admixtā habent cū illo lapide. Melioꝛes āt ſunt ſcotici. Et ferūt qdam q illi de nidis grifonū auferunt. q lapidē hūc cū crudelitate magna cuſtodiūt. Dixit aūt vnꝰ de grecia veniēs veridicus ⁊ curioſus experimentatoꝛ. q h lapis naſcit in rupibꝫ q ſunt ſub aqua maris. ⁊ ibi inueniuntur. Rationale etiā eſt q in venis eris in pſpicuo qdem ad eris ſubſtantiā nō veniens naſcit: eo q rubiginis eris habet viriditatem.

Operationes.

¶ Quando ſmaraldus ponit in potu cōuenit venenis moꝛtiferis ⁊ moꝛſibꝫ venenoſis ⁊ punctionibꝫ habentibꝫ aculeum. A

¶ Qui ergo dederit in potu de limatura eiꝰ pondus.viij.granoꝝ oꝛdei illi q ſumpſit venenum anteq̄ fecerit impreſſionē liberat eū a moꝛte. et nō cadēt capilli eiꝰ neq̄ excoꝛient: ⁊ eſt ſua euaſio. ⁊ ille q aſſiduat aſpicere ipm pſeruat eiꝰ viſum a nocumētꝭ. ⁊ ꝯſeruat eū incolumē. B

¶ Et qui defert ipſum in anulo: preſeruat eam ab epilentia quando ducit cum digito anteq̄ ſuperueniat. C

¶ Et ꝓpter hanc cauſam docemꝰ reges q ſuſpēdant eos in collo filioꝝ qñ naſcunt ſtatim: ne ſuperueniat eis epilentia. D

¶ Et idem auc. Raſis. Taberzet vel Feruzegi id eſt: ſmaraldus. conuenit leproſis qñ ſumit in potu limatura eius. Et ſi cadat aſpectꝰ tyri ſuper lapidem ſmaraldi diſſoluuntur oculi eiꝰ et liqueſcunt. E

¶ Dyaſ. cap. de ſmaraldo. Smaraldꝰ poꝛtatꝰ auget ſubſtantiā habens pſuaſionē in om[illegible] negotio coꝛpe ⁊ ſermone caſtos letoſq̄ facit. [illegible]uenit ⁊ in tempeſtatibꝫ. ſculpit in eo ſcarabeꝰ: pertundit aurea fibula. F

¶ Alb. in lapidario ſuo cap. de ſmaraldo. Expertū eſt nr̄is tpibꝫ q h lapis ſi vere viridis et bonus eſt: retinet coitū. ꝓpter qđ rex vngarie q noſtris regnabat tempibꝫ eū in digito in hora coitus cum vxoꝛe ſua habebat in coitu: in tres partes diuiſus eſt. G

¶ Et ideo pbabile eſt qđ dicit q h lapis geſtantem ſe ad caſtitatem inclinat. H

¶ Unde auget opes: ⁊ incantatus dat vba per ſuaſoria. ⁊ q collo ſuſpenſus curat emitriteum ⁊ caducos moꝛbos. I

¶ Expertum autem eſt q viſum debilem ꝯfoꝛtat: ⁊ oculus ꝯſeruat. K

¶ Et bonam facit memoꝛiam: ⁊ tempeſtatem auertit. Et valet diuinātibꝫ: propter quod queritur a magis. L

Capitulum.cxiiij.

Sagda ⁊ ſandariſo. yſid. Sagda eſt gemma praſini coloꝛis apud caldeos. cuius tanta vis eſt: vt pmeantes naues e pfundo petat et carinis ita tenaciter adhereat vt niſi abraſa parte ligni vix ſeparetur.

Operationes

A ¶ Ex lapidario. Difficiles gēmas ſup oēs mari repertꝰ. nūqꝫ ſciret̃ niſi ſe daret inueniendā. In medio ſiq̇dez lapis natꝰ iſte ꝓfūdo. Naues incaūtas petit e regiōe meantes. Et p̄re lābentibꝫ tabulis herendo carine. Ad portū trahit̃ maris ignaris data nautis. Eſt aūt morſu tabule ſic fixa tenaci ꝙ neq̄t abraſa ligni ſine p̄te reuelli. Huic praſinꝰ color regio caldayca tellꝰ.

B ¶ Yſi. Sandariſus naſcit̃ in Indis loco eiuſdem nois. Species eius eſt ꝙ velut intra lucidū ignem intus auree gutte fulgent.

C ¶ Conſtat inter oēs q̄ntum ſtellarū accedat numero: tanto ⁊ precio accedere.

Capitulum. cxv.

Silenites ⁊ Sirtite. yſidorus. Silenites gemma tranſlucet cādido melleoqꝫ fulgore: continens imaginē lune. Quam iuxta curſum ipſius aſtri perhibent in dies ſingulos minui et augeri. Naſcitur in Perſida.

Operationes.

¶ Arnoldus. Silenites eſt gemma Perſidis: cuius color eſt vt iaſpidis. lunares motus ſeruat. geſtatuſqꝫ languentes ac debiles curat. A

¶ Ex libro de naturis rerum. Silenites lapis eſt colore pulcher. maxime albo: rubeo: vario: purpureo. quem portat Indie teſtudo. Horū quoddaꝫ genus eſt quod viret vt herba. Hūc qui portat in ore fertur diuinare futura. Igne nunqꝫ frangitur. Inter diſſidentes amorem reconciliat. ptiſicos curat. B

¶ Yſidorus. Sirtites gemma eſt ſic vocata: quoniam in littore ſirtium in partibus Lucanie primum eſt inuenta. Huius color eſt croceus continens intus ſtellas languidas ⁊ ſub nubilo renitentes. C

¶ Albertus in lapidario ſuo inquit. Lapis ſelenites eſt lapis de quo varia referunt̃. Dicunt enim quidam eum naſci in quodam genere teſtudinis Indico: ⁊ eſſe varium. dicuntqꝫ hunc eſſe virentem. ⁊ in Perſide partibus frequentius inueniri: ſiue in Arabia. ſicut inquit Plinius aūt hunc creſcere luna creſcente: et decreſcere dicunt decreſcente luna. D

¶ Geſtatus autem fertur conferre preſciētiaꝫ quandam futuroꝝ: ſi ſub lingua portetur. precipue p̄ma luna ⁊ decima luna ⁊ decīa exiſtēte. Dicunt etiam ꝙ mane prima luna tantam habet virtutem in p̄ma hora. Decima āt exiſtente luna in decima hora. E

¶ Et modus diuinationis eſt ꝙ cum ponatur ſub lingua ⁊ cogitet̃ de aliquo negocio verum fieri deceat aut nō. ⁊ ſi fieri deceat corde tenet̃ ⁊ infigit̃: ita ꝙ euelli nō poſſit. Et ſi fieri nō deceat: ſtatim cor deſiſtit ab ipſo. F

¶ Fertur etiam ꝙ curat languentes ptiſicos ⁊ debiles. Hoc etiam ait yſaac beniamin. G

Capitulum. cxvi.

Stellarius. Enax in lapidario ſuo. Lapis ſtellarꝰ eſt de genere marmorum habens maculas ex auro. Et eiūs eſt alius albus: qui dicit̃ markaſita. Alius indus clarus celeſtis. et vocat̃ lapis lazuli. Pro

q lege lapis lazuli. ⁊ qñq₃ minera fert vtrūq₃ ſimul. ⁊ quãdoq₃ eſt alius coloꝛis viridis. Et vocatur lapis criſopꝛaſſus: vt apparet ſi leges lapis criſopꝛaſſus

Capitulum. cxvii.

Specularis. Albert⁹. Lapis ſpecularis eſt lapis ad modũ vitri ꝑſpicuus

Operationes

a ¶ Dicit̃ aũt i hyſpanoꝝ vrbe ſegondia ꝑmit⁹
b inuent⁹ eſt. ¶ Ego aũt vidi illũ abũdantius
iueniri: ita ꝙ curbes inde onerant̃ i diuerſis
c partib⁹ theotonie. ¶ Et vidi etiã i gallia inue
niri cũ gipſo: qꝛ ẽ extremitas q̃dã. ¶ Affuſus D
aũt ſcindat̃ i q̃ſlib₃ ptes tenues: ⁊ ſiũt inde fe
neſtre ſic̃ de vitro: niſi qꝛ loco plũbi opoꝛtet
ponere lignũ. ¶ Sũt ãt tres ſpẽs eiuſdẽ. vna E
vic₃ lucida ſicut vitrũ. alia nigra penit⁹ ſicut
attramẽtũ. ¶ Tertia citrina q̃ vocat̃ auri pi/ F
gmẽtũ vel arſenicũ qđ clari⁹ eſt ⁊ nobili⁹.

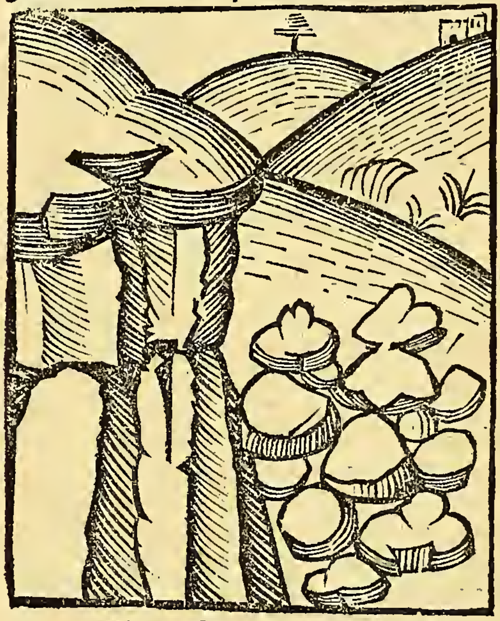

Capitulum. cxviii.

Siſtos. Enax in lapidario ſuo ca. pꝛopꝛio. Lapis ſiſtos ẽ fuſci coloꝛ ⁊ ſubfuſi: oblõgas ariſtas ſiue pinnulas nõ hñs erectas vt alumẽ ſciſſum. ¶ Operationes. Enax. La. ſiſtos vires h₃ foꝛtiť ꝯſtringẽtes.

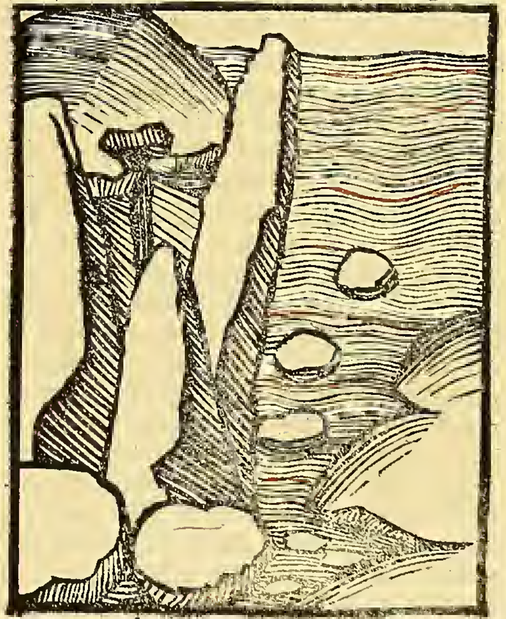

Capitulum.cxix.

Spongia marina latine.grece trageſ.
arabice aſſegialbach. Sera.lib.ag-
gre.ca. aſſegialbach. Aſſegialbach:
id eſt ſpongie marine duo ſunt genera.ſcʒ ma
ſculus ⁊ femina. Maſculus dr̃ q̄ ꝑcuſſuras
minutas habet:⁊ ſpiſſas ⁊ albas. Femina ve
ro rotūdas cauernas ⁊ maiores habet. Sʒ
addit̃ tertiū gen⁹ duros lapides intra ſe ha-
bens ⁊ plurimas cauernas. Comburitur ve
ro ſicut calcidonium. Melior eſt illa que eſt
ꝓpinqua ſue acceptiōi.et eſt adhuc reſeruās
in ea de virtute quā acq̄ſiuit ex mari:ſʒ quā-
do ꝓlongat̃ tempus ſue collectionis: euane-
ſcit virt⁹ eius.⁊ nō eſt ꝯueniens vt admini-
ſtret̃ in ope:niſi prius lauet̃ cū nitro aut bau
rach:vel cū aqua cinerꝫ que dr̃ ſtillata.¶ Aui
cenna lib.ij.ca.de ſpongia. Spongia eſt cor
pus marinū laxū rarū. Et dr̃ ꝙ habet aīal in
eo cui adheret ⁊ nō ſeparat̃ ab eo. Et illa que
eſt recens eſt fortior ⁊ vehemētioris exſicca-
tionis ꝓpter fortitudineʒ nature marꝫ. Et eſt
calida in ṗmo ⁊ ſicca in ſcd̃o gradu. Et ipſi⁹
lapis eſt ꝓpinquus ⁊ min⁹ calidus.⁊ eſt fortꝫ
exſiccatiōis ꝓpter qd̃ ex ea eſt recens qn̄ ad-
uritur cum oleo.⁊ ſimiliter ei⁹ cinis.¶ Dya-
ſcorides ca.de ſpongia. Spongie duo ſunt
genera. Maſculus ⁊ femina. Maſculus ha
bet foramina minuta ⁊ ſpiſſa ⁊ alba. Femina
vero habet foramina rotunda et magna. Et
additur tertiū genus habēs intra ſe lapides
duros ⁊ plurimas cauernas.

Operationes

¶ Serapion aucto. Galieni. Virtutē habet
A exſiccatiuā manifeſte.et ideo virt⁹ eius eſt q̄
cōſolidat vlcera recentia cū ſuo ſanguine cū
madefit in aceto aqua vel vino ſm̄ diuerſita
B tem corpoꝝ.¶ Et abſcindit fluxū ſanguinis
qui ex inciſione accidit vl' cōbuſtione. Quan
do accipit̃ ſicca nō habens humiditatē in ſe ⁊
imbibit̃ in aſpalto iudaico:aut in pice liq̄da:
⁊ ponit̃ ſup locū fluxus:⁊ ignis in ea accēdi-
tur:⁊ valet in cauteriū. Sed ſpongie combu
C ſte virt⁹ eſt reſolutiua.¶ Et lapis q̄ īuenit̃ in
ſpongia habet virtutē que deſiccat:et frāgit
D lapidē qui eſt in renib⁹ cauſat⁹.¶ Et ideʒ au
cto. Dyaſcoridis. Que ex ſpongia eſt noua ⁊
ſicca nō cū ſua pinguedine ꝯfert vlcerib⁹.⁊ re
E ſoluit apoſtemata flegmatica.¶ Et cōgluti
nat vlcera recentia qn̄ ſupponit̃ cū aceto vel
aqua incarnat vlcera antiqua.qn̄ apponitur
eis cum melle cocto ⁊ apponitur cū aqua ſo
la. Sed ex ſpongijs illa que eſt ſubtilis: le-
uis:non habet iuuamētū.¶ Et vtimur ſpon- F
gia noua ſicca in panno lineo ligata: que ſo-
la facta forma licinij:⁊ intromiſſa aperit ori-
ficia vulnerū quādo ſunt clauſa.¶ Et bn̄ po- G
nitur ſicca in vlcerib⁹ antiq̄s humidis ad q̄
fluunt humiditates eorū.¶ Et apponitur cū H
aceto ⁊ ſubſtinet menſtrua.¶ Et quando cō- I
buritur ſicut comburitur ſpuma maris.con
fert obtalmie ⁊ abſtergit oculum.¶ Et quan K
do lauatur poſt combuſtionē eius:eſt magꝫ
iuuatiua in medicinis oculorum.¶ Et quan L
do comburitur cum pice:confert fluxui ma-
tricis.¶ Et lapis qui inuenitur in ſpongia M
frangit lapidē veſice quādo bibitur cū vino.
¶ Auicēna. Quando ſpongia aduritur cum N
oleo:⁊ eius cinis confert diſruptioni ſangui
nis ꝓpter inciſionem ⁊ apertionem. Inflam
matur ex ea ignis ſup locum et cauteriſat cū
hoc ꝙ ipa ſit ſubſtātia retinens ſanguinem.
¶ Et ex eo fiunt licinia que in orificijs vena- O
rum ponunt̃.⁊ retinet ſanguinē ⁊ fluxum ſan
guinis.¶ Et eius lapis ſubtiliat abſq̄ cale- P
factione:⁊ exſiccat ⁊ abſtergit:⁊ exſiccat apo
ſtemata flegmatica.¶ Et infundit̃ in aceto ⁊ Q
ponit̃ ſup plagas ⁊ ꝯſolidat eas:et decoquit̃
cū melle:⁊ ꝯſolidat vlcera ꝓfunda:⁊ ſimiliter
ponit ſicca ſuper ipa.¶ Et infuſa in aqua aut R
vino deſiccat vlcera humida antiqua.¶ Et S
qn̄ ſpongia aduritur cū oleo eſt conueniens
curationi ſputi ſanguinis.¶ Et lapis in ea in T
uētus frangit lapidē in veſica apud aliquos.
Galienus ait ꝙ frangit lapidē renū tm̄:quia
non tranſit vſq̄ ad veſicam.

Capitulum.cxx.

Sordicies parietis balnei latine. arabice vaſachi. Serapion li. aggregatoris cap̄. vaſachi. auctoritate Galieni. eſt calida. ꝛ lenit ꝛ diſſoluit.

Operationes

A ¶ Serapion. Facit naſci carnes. ꝛ eſt cōueniens ſciſſuris que fiunt in ano ꝛ emorroidi-
B bus qn̄ ponit̃ ſup̱ eas. ¶ Et quod de ſordicie colligit̃ ex corporib⁊ exercitantiū: calefacit ꝛ reſoluit exituras dure ſolutiōis. ꝛ eſt cōueni-
C ens vlcerib⁊ renū. ¶ Et illa que colligitur ex corporib⁊ luctantiū: cōfert nobis que fiūt in matrice quādo ponit̃ ſup̱ eas. ꝛ confert ſciati-
D ce poſita loco vnguenti. ¶ Et ſordicies q̄ reperitur in vaſib⁊ in quib⁹ oleum aduritur re-
E ſoluit multū ꝛ lenit. ¶ Et dixit in ſordicie que eſt in corporib⁊ luctantiū ſm̄ ꝙ ī ea eſt de pul-
F uere diuerſificatur ab alia. ¶ Et ſordes q̇dez vniuerſaliter reſoluit apoſtemata indigeſta. ꝛ cōuenit apoſtematib⁊ calidis mām̄illaruꝫ. ꝛ hoc quoniā extinguit inflāmationē eorum
G ¶ Et probibet curſum humorum ad ip̄a. ꝛ reſoluit quod iam fluxum eſt ad ipſa. quoniam ip̄a eſt compoſita ex puluere ꝛ oleo ꝛ ſordicie
H corporis homīs. ¶ Sed ſordes vaſorū recipit acuitates a vaſe eris. ꝛ ſimiliter eſt acutior. ꝛ ſordicies auris confert panaricio.

Capitulum.cxxi.

Silex. Iſido. Silex eſt lapis durus ſic dictus: eo ꝙ ab eo ignis exiliat,

Operationes.

¶ Idem in libro. xix. Ex genere ſilicū optimi A
ſunt nigri quibuſdam in locis ac rubentes.
¶ Albi quoqꝫ cōtra vetuſtatez incorrupti q̇ B
ꝛ in monumētis ſculpti ꝛ incorrupti permanent: quibus nec ignis quidem nocet. Nam ex his etiā forme fiunt in q̇b⁊ etiā era funduntur. ¶ Sed ꝛ viridis ſilex vehemēter igni re- C
ſiſtit ac nuſqꝫ copioſus eſt. ꝛ vbi inuenitur lapis nō ſaxum eſt. Pallidus aūt in cemēto raro vtilis. ¶ Fluuialis vero ſilex ſemp̱ veluti D
madens eſt. hūc eſtate exhiberi oportet: nec ante bienniū in ſtructuris domoꝝ inſeri.

Capitulum.cxxii.

Sуccin⁹ ſiue Succin⁹. Alber. Succinus eſt lapis crocei colorꝭ quē greci electron vocant. inuenit̃ enī tranſlucens ſicut vitrū. vocabulū habꝫ a materia ꝙ a ſucco vel gūma arboris naſcit̃ que pin⁹ vocatur. lambra vulgariter vocatur.

Operationes

¶ Idē. Confricat⁹ aūt trahit folia ꝛ paleas ꝛ A
fila ſicut magnes ferrū. ¶ Dicūt aūt ꝙ ꝯfert B
portātib⁊ ſe caſtitatē. ¶ De expertꝭ āt eſt ꝙ fu- C
git ſerpētes. pregnātib⁊ āt valere dr̄ ad facilē
parturitionē. ¶ Iſido. Succin⁹ quē greci e- D
lectron vocāt fului cereiqꝫ colorꝭ fert̃ arborꝭ ſuccus eē. ꝛ ob hoc ſi hic appellat⁹: ꝯſtat aūt eū nō eē populi ſuccū. vt phetontis fabula di-
cit ſed pine arborꝭ. ¶ Nā accēſus tede nito- E
re flagrat. Naſcit̃ aūt in inſul' occeani occidētalis. ſic gūmi denſaturqꝫ criſtallū rigore vel

F tpe. ¶ Ex ea fiūt decoris gr̄a agreſtiū moni/
lia femiaꝝ. vocari aūt a q̄buſdā dr̄ arpaga: eo
ꝙ attritu digitoꝝ accepta calorē aīa folia pa
leaſq̧ ꝛ veſtiū fimbria rapiat: ſic̄ magnes fer/
G rū. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Succin⁹ eſt gēma que
vulgariter appellat̄ lambra. hic crocei colorꝭ
H eſt. ꝛ vt vitrū aliq̄n trāſlucet. ¶ Caſtitatē poꝛ
tantibꝫ ꝓferre dr̄. Fum⁹ eius iuuat parturien
tes: ꝛ fugat ſerpētes. ꝑma q̄dē gutta que de
I arboꝛe pino fluit pura ꝛ lucida eſt. ¶ Et hec ē
illa que in eſtate calida pꝛoſilit. Reliquo vero
tempoꝛe fluens obſcura eſt ꝛ immūda.

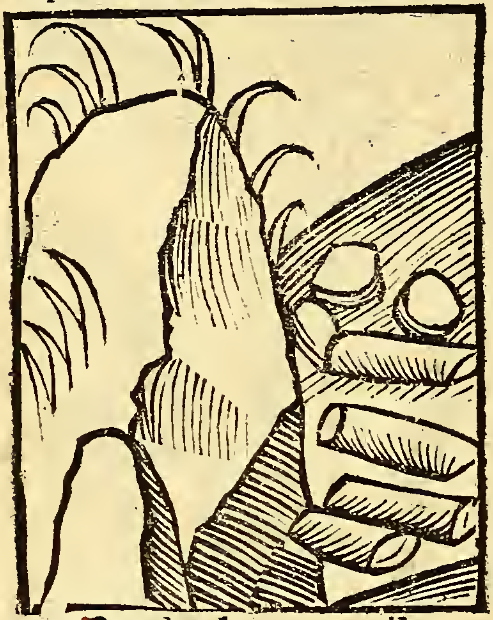

Capitulum. cxxiij.

Sulphur. Iſidoꝛus. Sulphur terra ē ex actione calorꝭ excocta in eſſentiā ſulphureā cōmutata. Aquoſis ꝛ terreſtribꝫ ꝛ igneis trāſeūtibꝫ. Eſt aūt aliud ſulphur viuū: videlicet qđ tale eſt equale a terra ꝓducit̄. Aliud eſt extinctū ſiue moꝛtuū qđ artificialiter parat̄: ꝛ in calamis ferreis fundit̄. ¶ Aui. li. ij. ca. de ſulphure. Sulphur eſt oībꝫ notū. eſt ca. ꝛ ſic. ad quartū ꝑueniens. ꝛ ē ſubtiliatiuū ꝛ attractiuū. ¶ Dyaſ. ca. ſulphur. oībus eſt notū. Eligendū eſt viuū ꝛ coloꝛe limpidū ꝛ reſplendens et ꝑlucidum ſine lapide. qđ miſſum in focū viridē facit colorē ꝛ pingatur. Naſcitur in meloſda ꝛ lipparia.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Virt⁹ eſt ei q̄ reſoluit ꝛ abſtergit. ꝛ q̄
reſiſtit venenis maritimis ꝛ alijs ſilibꝫ ei⁹ q̄n
B terit̄ ꝛ pulueriſat̄ ſup moꝛſure. ¶ Et cōficit̄ cū
ſputo aut vrina aut cū oleo veteri. aut cū mel
C le aut glutine albotin. ¶ Curat ſcabiē ꝛ egri/
tudinē in q̄ eleuat̄ cutis. ꝛ hoc qꝛ ipm̄ aufert
ipas egritudines abſq̧ hoc ꝙ impellat mate
riā ipoꝝ ad interioꝛa coꝛpis. ¶ Et educit ſa/ D
niem ex pectoꝛe. ꝛ q̄n trāſglutit̄ cū ouo ſoꝛbi/
li: aut fit fumigiū cū eo ꝓfert aſmati. ¶ Et q̄n E
fumigat̄ mulier cū eo educit fetū. ¶ Et miſce F
tur cū glutine albotin: aut reſina pini ꝛ aceto
cōfert ſcabiei vlceroſe ꝛ empetigini: ꝛ macu/
lis albis q̄ ſūt in vnguibꝫ: ꝛ aufert moꝛphea
¶ Et curat elephantiā: ꝛ ſilr̄ cū reſina ꝛ aceto G
curat puncturam ſcoꝛpionis. ¶ Et q̄n miſcet̄ H
cū nitro ꝛ fricat̄ inde coꝛp⁹: aufert pꝛuritum.
¶ Et ſumit̄ in potu cū aqua vel ouo ſoꝛbili ꝛ I
curat ictericiā. ꝛ eſt bonū coꝛize. ¶ Et q̄n pul K
ueriſat̄ ſup coꝛpus aufert ſudoꝛē. ꝛ q̄n linitur
ſup podagrā cū nitro ꝛ aqua ꝓfert ei. ¶ Et cō L
fert q̄n fit fumigiū cū eo ſoꝛditati ꝛ obliuiōi.
¶ Et miſcet̄ cū melle ꝛ vino: ꝛ curat attritio/ M
nes auriū q̄n linit̄ cū eo. ¶ Aui. li. ij. ca. de ſul/ N
phure ca. eſt ꝛ ſic. Et ē ex medicinis ad alba/
ras. ꝓpꝛie dum nō tangit ipm̄ ignis. ¶ Et q̄n O
miſcet̄ cum gūmi albotin eradicat veſtigia q̄
ſunt i vnguibꝫ. ꝛ cū aceto ponit̄ ſup moꝛphea
¶ Et ponitur ſup aduſtionē ꝛ vlcerationē: et P
abſtergit empetiginē: ꝛ ꝓpꝛie cū viſco: ꝛ ꝓpꝛie
etiam cū aceto ꝛ cū nitro ꝓpter pꝛuritū lauā/
tur ex eo coꝛp⁹. ¶ Et ipm̄ eſt cū nitro et aqua Q
ſup podagram linitū cōueniens. ꝛ cōſtringit
coꝛizam ſuffumigatū. ¶ Et adminiſtrat̄ cum R
aceto ꝛ melle ſup cōtritionē aurium.

Capitulum. cxxiiij

Sal. Sera. li. ag. ca. Halk. au. Dyaſ. Sūt ei⁹ due ſpecies. vna ē q̄ ē ex minera: ꝛ alia q̄ ē ex mare. ꝛ illa que ē ex

minera eſt fortior. Et melior ex eo eſt non ha
bens lapidē clari corporis: cuius partes ſunt eq̄
les. et ex marino melior eſt albus equaliū parti
um. et etiā reperit̄ in locis aquaꝝ ſtantium.
¶ Item auc. Sal. Et ſal qḋ generat̄ in ſtagnis
marinis aſſimilat̄ marmo. Et iſte ſal fit i ma
ritimis. Nā qn̄ decreſcit aqua vel ꝯtrahit̄ in
tꝑibus eſtatis: coagulat̄ a calore ſolis adurēte
qḋ eſt in marginibus aque: et fit ſal. Et hoc fit
plurimum: eo ꝙ aggregat̄ in loco illo ex aq̄s
ſordidis: q̄ ſūt multū calide. Et ꝓpterea quia
euacuatio aque maris fit in loco arto. ſuba eius
eſt groſſa. et ſapor eius eſt ſtipticus ſalſus. Sal
vero qḋ eſt ex minera eſt groſſioris ſubſtātie
et fortioris ſtipticitatis. Et virtus eius eſt ca. et ſic.
in. iij. gra. Sal ſodome ē ſal qḋ generat̄ i ma
ri mortuo vbi eſt aq̄ amara. in qua ſi ꝓijciant̄
piſces moriunt̄. Et vocat̄ ſic a noīe montiū q̄
ſunt ꝓpe illud mare. Sal qḋ effodit̄ a mineris
eſt minus ca. et minus ſubtile aliis. Comburitur
ſal hoc modū. Pone ſal in olla noua: et co
operi illā ne ſalſedo egrediat̄ ab olla ꝓpter ca
lorem ignis: et ſepeli ollā in prunis et dimitte
ibi donec adurat̄ et crepet. deinde aufer ab ig
ne: et potes diſcernere diuerſitatem ſalis a ſuo
ſapore. et hoc ꝙ ille q̄ ꝑticipat amaritudine re
ſoluit. Sed q̄ eſt ſalſus ſolū cū reſolutiōe ſua
ſtipticat et ſtringit. Et ſal qn̄ adurit̄ ē maioris
reſolutiōis et minoris ſtipticitatis. Et flos ſalis ē
ſubtilior q̄ ſal aduſtus. et ſapor eius eſt acutus: et
reſoluit reſolutiōe forti. et eſt flos eius ſpuma q̄
eſt ſupra ſalem. Sed puluis ſalis aſſimilatur
ſpume ſalis multū. Et poſſibile ē ꝙ ſubtilia
ret et reſolueret plus q̄ ſal. et aggregaret qḋ re
maneret de ſubſtātia ex corpe ſicut ſal. Et ſi
tu capis piſces viuentes et proijcis i mari mor
tuo moriunt̄ ſtatim. Ergo debes ſcire ꝙ acci
dit ꝓpter amaritudinē q̄ eſt in ea: que quidem
inimica eſt aīalibus omnibus et plantis.

Operationes

A ¶ Serapion. Virtus ſalis eſt q̄ ꝓhibet putre
factionē corporꝫ eorꝫ q̄ ſunt parata putrefie
ri ꝓpter humiditatē ſuꝑfluam que eſt in eis. Et
ſal maris qn̄ extendit̄ ſup coriū et ponit̄ ſup
B ſplenem: reſoluit duriciē eius. ¶ Dyaſcorides
capitulo de ſale. Salis virtus eſt ſtiptica. et ab
ſtergit et mundificat et reſoluit. Et aufert car
nem ſuꝑfluam ab vlceribus. Et cauteriſat et ꝓ
hibet vlcera fraudulēta. Et in ꝯfectiōibus me
C dicinarū ſcabiei. ¶ Et aufert carnē ſuꝑfluam
qui creſcit in oculo. Et liquefacit vngulam q̄
D fit in eo. ¶ Et ingredit̄ in cliſteribus. et eſt bonū
apoſtematibus hydropicorꝫ. Et quādo miſcet̄
cum oleo et aceto: ſedat pruritū. quādo vngi
tur iuxta ignem donec ſudet. ¶ Et idem facit E
in ſcabie vlcerata et nō vlcerata. et in lepra et
empetigine. et qn̄ miſcet̄ cū melle et aceto et o
leo et linit̄: cōuenit ſquinātie. ¶ Et cū oleo ſo F
lo cōuenit apoſtematibus vulue et duaꝝ amig
dalaꝝ. et curſui humiditatū ad gingiuas.
¶ Et fit ex eo emplaſtrū cum farina ordei co G
cto et melle ad pruritū. et ad fluxibilitatē gin
giuaꝝ. et ad vlcera corroſiua. ¶ Et fit empla H
ſtrū ex eo et ſemē lini ad puncturā ſcorpionis
et cū origano et yſopo et melle ad morſum vipe
re: et cū pice alkytran aut cū melle ad morſum
aīalis: qḋ dr̄ ceraſtes. et eſt ſerpens cornutus
¶ Et qn̄ fit emplaſtrū cū eo et melle et oleo: re I
ſoluit furunculos. ¶ Et qn̄ miſcet̄ cum origa K
no et fermēto: maturat apoſtemata flegmati
ca teſticuloꝝ: et ꝯuenit morſui rane exiſtentis
in flumine babylonie. ¶ Et qn̄ terit̄ et ligat̄ in L
petia lini et ſubmergit̄ in aceto forti et miſcet̄
cū iſto. et ponit̄ ſupra morſum in quo eſt mor
ſura aīalis alicuius venenoſi conuenit. ¶ Et M
quādo miſcet̄ cū melle: ꝯuenit ſanguini mor
tuo q̄ eſt ſub oculo. ¶ Et cōuenit nocumento N
opij et fungorū ꝑnicioſorū. Et qn̄ miſcet̄ cum
farina et melle: cōuenit contuſioni neruorū et
attritioni lacertoꝝ. ¶ Et ponit̄ ſup combu O
ſtionem ignis: et non ſinit locum veſicari. Et
ponitur in hunc modum ſup podagram et cō
uenit. ¶ Et fit emplaſtrum cum eo: et linit̄ cū P
yſopo: et prohibet heriſipilam et formicam au
geri in corpore. ¶ Et quādo miſcet̄ cum oleo Q
prouocat ſudorem. Et quādo ſumitur in po
tu cum vino et aqua: laxat ventrem. Uerun
tamen eſt malum ſtomacho.

Capitulum.cxxv.

SAl armoniacū. Ser. Sal armoniacus est albꝰ ⁊ rubeꝰ: ⁊ extrahit ex lapidib꞉ clarꝫ duris. ⁊ est salsus mortificatiuus multū. defert ex corasceni. ⁊ sūt eiꝰ colores multi. Nā est ex eo niger ⁊ puluerulētū albꝰ clarus sicut cristallus: ⁊ ē melior: ⁊ ē ille q̄ ingredit in medicinis. ⁊ ē ca. et sic. in. iiij. g̃.

Operationes.

A ¶ Ser. ⁊. Est abstersiuꝰ humoꝝ grossoꝝ. ⁊ abstergit ⁊ lauat ⁊ ꝓfert casui vulue ⁊ squināti e.

B ¶ Et diminuit albedinē oculi seu pannū eiꝰ.

Capitulum.cxxvj.

SAl alkali.

Operationes

A ¶ Actor. Sal alkali: vel alkal fit in hunc modum. Accipe de herba kali: que alio nomine vocatur vsnen: ⁊ fac in terra foueam magnā: ⁊ imple foueam ex herba illa dum est recens

B ⁊ accende ignem in ea. ¶ Et quando erit illa herba combusta pone de alia sup eam: et fac ita donec fouea erit plena. et illa herba bene cōbusta: ⁊ dimitte extingui ignem ⁊ infrigi/

C dari cinere. ¶ Deinde detege sub cinere fouee. quia tu inuenies salem nigrum petrificatum vel coagulatum in magno globo in fun

D do fouee q̄ sal alkali vocatur. ¶ Et valet ad omnia vt sal armoniacum.

Capitulum.cxxvij.

SAl indus. Aui. iiij. cañ. fen. i. de asperitate lingue inq̄t. Sal indus ē in colore salis ⁊ dulcedie mellis. Et ē zuccarū qd̄ inuenit coagulatū sup cannā mellis in india sal loco eiꝰ ponunt candi. lege zuccarū in trac. i. de her. capl'm vltimū ⁊c̃.

Capitulum.cxxviij.

TRachius. Enax in lapidario suo. Trachius est lapis niger. Nascit in ponto amne q̄ est in egypto.

Operationes

¶ Enax. Trachius hꝫ vires sicut gagates. A

¶ Et dr̄ accēdi pax ab aq̄ ⁊ extīguit ab ol'o. B

¶ Hoc idē dicit Alb. in lapi. suo. cap. ꝓprio. C

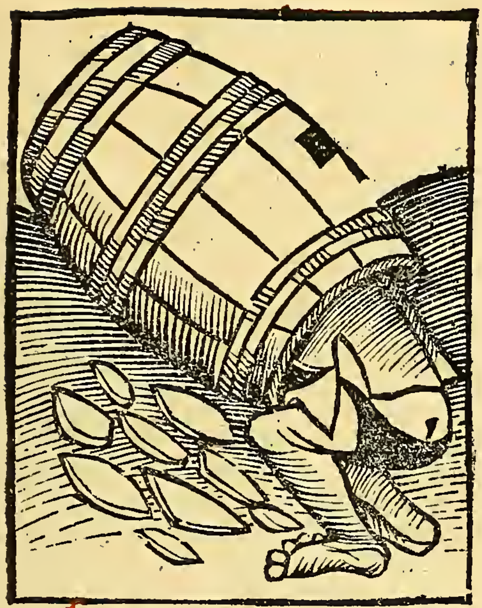

Capitulum.cccxix.

Tartarus. Bartho. i li. de ꝓpetatibꝰ rerũ. Tartarꝫ ē vini feculētia in modũ terre vl' mollis lapidis circa ptes dolei indurata cuiꝰ natura calida est ⁊ sic. in. iij. gra.

Operationes

A ¶ Idē valet ꝯ scabiē: serpiginē ⁊ impetiginē.
B ¶ Cōtra capitis imūdicias. Uirtutez enī hꝫ extenuandi: ꝯsumēdi: mūdificādi ⁊ laxandi.

Capitulum.cccxx.

Terra ſigillata latine. Grece lemnia fragidos. Arabi. Teumacon vl' humatū. Sera. li. aggr. ca. Teumacon. aucto. Dyaſco. Teumacon. i. terra ſigillata. ⁊ eſt ſigillū marinū. ⁊ eſt ſigillū laice. ⁊ ē vna ex terris almayū. Et multi ex lutꝫ illi aſſimilantur. Et colo: eiꝰ ē ſīlis mogre: ſꝫ diſcernit ab ea. qꝛ qñ tangit digitis nō adheret eis ſicut mogra. ⁊ ē de viſcoſitate i ea res parua. et iſta ſigilla fiūt ⁊ almayū. Et colo: oīm ē rubeus. ſed illa q̄ eſt vera ex eis fodit ex terra fūdoſa. vbi nō ē arbo: neqꝫ herba neqꝫ lapis. Accipit igitur ex minera illa. ⁊ infunditur aq̄ donec diſſoluit ⁊ ſpiſſat Et agitat forti agitatiōne. inde dimittit donec reſideat: ⁊ tūc abijciatur ab ea aq̄ q̄ ſupnatat cū facilitate. ⁊ poſtea colligit qꝺ ē pingue ⁊ viſcoſuꝫ. ⁊ abijcit qꝺ ē lapidoſum i fundo vaſis. deinde ponit illud pingue ad ſiccādū donec ſit ſicut cera mollis. ⁊ ſic diuidit in fruſta pua ex qbꝰ fiūt trociſci. ⁊ ſigillant q̄ deſiccātur in vmbra donec recedat aquoſitas et cōpletur deſiccatio.

Operationes

¶ Dyaſ. In ſuba eiꝰ eſt acreitas. ⁊ ē in ea parū ſtipticitatꝫ. ⁊ virtꝰ eſt q̄ deſiccat ſine mordicatiōe. Et curat vlcera frauduleta: etiā ſi fuerint ſordida ¶ Et qñ cōficit cū aceto forti vt fiat ſicut lutū: ⁊ ponit ſup vulnera recentia ⁊ dimittit ſic glutinat ea et curat vlcera antiq̄. A B
¶ Et diſſolue ipam cū q̄cūqꝫ videbit magꝫ cōpetere neceſſitati ſicut cū aceto aq̄ mixto aut ſecaniabin: aut vino aut mellicrato. et cōuenit iuuamēto maniſeſto hñtibꝰ vlcera i inteſtinis anteq̄ꝫ fiat putrida facto criſteri cū ea. C
¶ Poſtq̄ꝫ ꝓceſſerit criſtere cū aq̄ mellis: ⁊ poſtea cū aq̄ ſalis. Deinde cū ſucco plātaginis ⁊ det in potu cū aceto fortiter mixto aque. D
¶ Et ꝯuenit morſui tyri et alioꝝ aīaliū venenoſoꝝ: ⁊ canis rabidi qñ bibit cum vino limpbato: et qñ linit ſup locū morſus cū aceto. ⁊ ſilr oportet q̄ liniant oēs morſus aīaliū venenoſoꝝ. ¶ Deinde ponat ſup vulnꝰ foliū allij agreſtꝫ. ⁊ poſt ē foliū centauree mīorꝫ. et poſt hoc ē foliū praſſij. ¶ Et medicamen qꝺ ſumit ex luto ſigillato ⁊ grana iuniperi i q̄ admiſcetur ex bolo armeno q̄ntitas pua. qñ bibit ex eo ille q̄ timet potionē venenoſaꝫ ꝓhibꝫ nocumentū eiꝰ ab eo. ¶ Et ſumūt eaꝫ in potu illi q̄ iā ſūpſerūt medicinā: dū ipa ē adhuc i ſtomacho ſuo. ꝓuocat enī vomitū: ⁊ expellit nocumētū eiꝰ ab eo. ⁊ ſumunt eā in potu illi q̄ tam ſumpſerūt medicinā venenoſaꝫ dū ipa eſt adhuc i ſtomacho ſuo. ¶ Prouocat enī vomitū ⁊ expellit nocumētū ab eo: ⁊ liberat eū a morte. ¶ Ego fui exptus i illis q̄ biberūt cantaridēs et lepo:em marinū. nam dedi eis i potu E F G H I K

de hac medicina: ⁊ feci eos vomere ſtatim ⁊
euaſerunt. neq3 paſſi ſunt aliqđ accidens ma
lum ex veneno ipſorum.
L ¶ Iterū Dyaſcorides capi. de terra ſigillata
qđ incipit Lemnia fragidos: ſm trāſlationē
grecā. Terra eſt ex clauica ſordida ⁊c.
M ¶ Et idem ſm trāſlationē arabicā. In luto ſi
gillato ē virt⁹ φ qñ ſumit in potu reſiſtit me
dicinis mortiferis ⁊ oībus venenis forti con
N trarietate. ¶ Et quādo bibit aliquis ex eo: ⁊
poſt ſumpſerit in potu medicinā mortiferam
facit eam egredi p vomitū ⁊ nō nocet ei.
O ¶ Et eſt ꝯueniens morſib⁹ ⁊ puncturꝫ veneno
ſorū aīalīū. Et ingredit in ꝯfectionib⁹ pluri
um medicinarū compoſitarū.
P ¶ Et idem Sera. auctori. Alcauzi. Terra ſi
gillata eſt bona ſi puluerizet ex ea in os. vn
de fluit ſanguis. ſtringit enī eū ſtatim: et non
eſt medicina q̄ abſcindit oēs fluxus ſangui
Q nis ſicut iſta. ¶ Et idē aucto. Pauli. Quādo
ponit ſup aduſtionē ignis nō ſinit locū veſi
cari. ⁊ dat ex ea in potu poſt caſum in q̄ cōti
netur leſio interiorū membrorū liniunt cū ea
membra poſt pcuſſionē ⁊ caſum ⁊ attritionē.
⁊ phibet ea ab apoſtemate.
R ¶ Et ſi fuerit ſolutio ꝯtinuitatis cōſolidat. ⁊
eſt de meliorib⁹ medicinis ꝯtra venena.
S ¶ Paulus ca. de terra ſigillata ca. eſt ⁊ ſic.
T ¶ Auicēna de virib⁹ cordis. Terra ſigillata
temperate cōplexionis eſt in caliditate ⁊ fri
giditate conformis humane cōplexioni: niſi
q2 ei⁹ ſiccitas maior eſt humiditate. Habet
enim virtutē mirabilem confortandi cor.

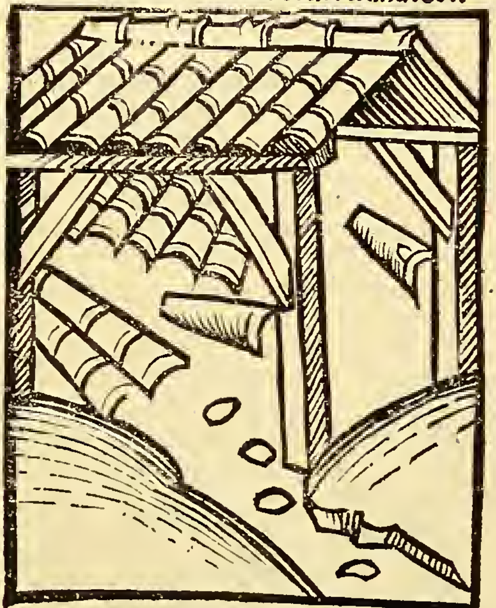

Capitulum. cxxxi.

Tegula latine. grece later. arabice ca
ſef. Sera. li aggre. ca. Caſef. auctori
tate Dyaſco. Caſef: id eſt tegula.

Operationes

¶ Tegule atanor qñ ſunt bene aduſte: habēt A
virtutē cauterizatiuā. ¶ Et ꝓpter hanc cau B
ſam qñ miſcetur ⁊ linitur cum ea: cōfert pru
ritui ⁊ bothor: ⁊ confert podagre. Et quādo
miſcetur cum cerotꝫ reſoluit apoſtemata du
ra ⁊ ſcrophulas. ¶ Et idem auctoritate Ga C
lieni. Tegule laterum virtus eſt abſterſiua. ⁊
maxime tegula atanor. ¶ Et virtus eius eſt q̄ D
abſtergit ⁊ deſiccat. ⁊ ꝓprie illa que eſt ex ata
nor que eſt fortior alijs. ¶ Et ponitur propter E
hanc cauſam in vnguentis que dicunt man
faſtas. ¶ Et eſt vnguentū in quod ingreditur F
huiuſmodi teſta medicina bona ad vlcera cō
ſolidandum ⁊ incarnandū ea.

Capitulum. cxxxii.

Topazion. Albertus. Topazion ē la
pis ſic vocatus a loco ſue pme inuē
tionis que fertur vocari topazis in
ſula. ⁊ quia auri ſimilitudinē protendit Sunt
autē due ſpecies in hoc genere lapidis. qua
rum vna eſt ſimilis in omnib⁹ auro: ⁊ eſt pre
cioſior. illa eſt croceum magis tenens colorē
q̄ auri. ⁊ hec vtilior eſt.

Operationes

¶ Albertus. Expertus eſt in noſtro tempore A
φ aqua bulliente ſi imittat ita ſicut defert fa
cit φ ſtatim man⁹ immiſſa extrahit ſine leſio
ne. ⁊ hoc fecit Pariſi⁹ vn⁹ de noſtris ſocijs.

B ¶ Dicunt etiã q valet cõtra emoptoicã ꝛ in-
paciam paſſionẽ. Hoc autẽ certũ eſt q ſpecu
lus eſt lapis iſte. ꝛ idolũ obiecti corpis ſicut
ſpeculum concauũ viſum repſentat.
C ¶ Et naſcitur in ornicho. hunc cũ aliq̃s tenet
in manu dextera cõtra ſolẽ radios emittit. ꝛ
ignem euomit vt videns miretur.
D ¶ Nam qui eum portat circa ſiniſtrũ brachi-
um oẽs turbas cõtemnit. Hoc locuſte ꝛ grã-
dines a fructibus remouent: ꝛ ardorem vene
ris deferueſcere facit.
E ¶ Ariſtoteles. Topazion cum ponit ſup ho-
minis vulnus ceſſat fluxus eius. Eſt autẽ il-
lud genus qđ ſi ſupra rem bullientẽ ſuſpendi
tur: ceſſant ampulle ipſius.
F ¶ Ex libro de naturis rerum. Topazius ille
cuius color auro ſimilis eſt. hic magis p̃cio-
ſus eſt. Aliud autẽ genus eſt multo lucidius
ꝛ colore magis tenue: ſed deteri⁹. Hic lapis
inter cetera que facit dicitur etiam iram lu-
xuriamq; reſtringere.

Capitulum. cxxxiij.

T Urchois ꝛ Theogolit⁹. Arnoldus.
Torchois eſt lapis: cui⁹ color eſt fla
uus in albũ vergens a regione tur-
cia dictus in aqua naſcitur.

Operationes

A ¶ Et eſt virtus ei⁹ viſum ꝯſeruare ſaluum.
B ¶ Etiã a nociuis extrinſecꝭ caſibꝫ duꝫ eſt ſup
C ipm hilaritatẽ q̃ꝫ inducit. ¶ Alb. Turchois
eſt lapis flaui colorꝭ viridi candẽtꝭ. ac ſi lac
penetrauerit in flauũ colorẽ. ꝛ reſultet p ipm
ad ſupficiẽ. Eſt aũt nõ ꝯſpicu⁹ neq; rarus.

D ¶ Dicũt aũt q viſum ꝯfortat. a nociuis caſi-
bus defendat ſe portantẽ ¶ Solin⁹. Thego E
litus eſt lapis oliue nucleo ſilis. Spernitur
cũ videt: ſꝫ vim alioꝝ vincit bonis remedijs.
¶ Solutus quippe hauſtus pulſis calculis: F
renum dolorem ac veſice leuat.

Capitulum. cxxxiiij.

T Utbia. Sera. libro aggre. ca. tutbia
Tutbia ex ea ẽ q̃dã q̃ fit i fornacibꝫ:
in q̃bus citrinat es ꝛ colligit ꝛ repo-
nitur. Sed illius q̃ fit in mineris ſũt tres ſpe
cies. Nã ex ea eſt alba: ꝛ ex ea eſt viridis: ꝛ ex
ea ẽ citrina imbibita rubore. ꝛ minere tutbie
indie ſunt in littoribꝫ maris p̱pe regionẽ in-
die. ꝛ melior harꝫ eſt alba. que cum aſpicit vi-
detur q habeat ſupra ſe ſalem. ꝛ poſt ipam eſt
citrina. ſed in viridi eſt aſperitas. et eſt pfora-
ta: ꝛ defertur ex maritimis. Et alba eſt ſubti
lior omniũ ſpecieꝝ tutbie. ꝛ viridis eſt groſſi
or: ſcilicet illa q̃ cũ foraminibꝫ eſt. ¶ Dyaſ. ca.
de tutbia. Sunt eius due ſpecies. Una ẽ le-
uis alba. Alia eſt minus leuis ea. Generatur
autẽ tutbia quãdo accipit climia ꝛ pulueriza
tur ſup es in ſua citrinitate. ꝛ apponit in ipm
climia vt fiat clarũ citrinum. Eleuatur ergo
ex climia fum⁹ ꝛ adheret parietibus. ꝛ eſt tu-
tbia. Et tutbia quidẽ nõ eſt ſolũ p̱pter tinctu
ram eris: ſed ẽ abſq; hoc q p̃t fieri ex climia
abſq; citrinitate eris. Melior ex eo ſm Se
rapionem eſt: que fit in cypro. Que quãdo ro
ratur aceto emittit odorem eris. cuius color
eſt ſimilis colori reſine. ꝛ ſapor ſimilis ſapore
luti. Et quando ponitur ſuper prunas aggre
gãtur partes eius, et fit color eius ſimilis

colori eris. ꝛ qñ tangit nõ habet aſperitatē:
ꝛ eſt leuis. Oportet enī ꝙ inueniant hec oīa
in ea. aliter aūt nõ eſt bona. Lauat autē tu
thia in hūc modū. Accipit ſicca vel cū aqua
mixta ꝛ ponitur in pecia lini nõ rara. ꝛ ponit
in aqua pluuiali. ꝛ mouetur petia in aq̄. et qḋ
eſt de thutia bona electa ſubtili⁹ egredit de
petia in aq̄. ꝛ id qḋ ē in ea ex ſorde ꝛ groſſum
remanet in petia. ꝛ poſt hoc dimitte reſidere.
deinde proijce aquā cū tuthia ī vaſe alio mū
do. ꝛ qḋ remanet in fundo ex graui oneroſo:
abijce ꝛ dimitte aquā clarificari. ꝛ ꝓijce eam
cū facilitate. ꝛ iterū infunde ſup tuthiā aquā
aliā ꝛ agita: ꝛ fac vt prius. ꝛ hoc tādiu vt nihil
arenoſi remaneat. ꝛ aqua ſupſtans remaneat
clara. ꝛ cū hec feceris proijce aquam et ſicca
thutiam. Et quidā ſunt q̄ diſſoluūt tuthiam
in aqua donec fiat ſicut mel. et ponūt eam in
petia. ꝛ ſuſpēditur petia ſup vas ꝛ colatur ex
ea qḋ poteſt: ꝛ reſtringūt petiam reſtrictione
pauca vt amplius egrediat. ꝛ proijciunt ſup
ipm̄ aquā multā ꝛ mouerit. ꝛ qḋ natat in ſup
ficie aque colligūt cum lana. ꝛ illud qḋ natat
eſt pinguedo. ponunt eam in vaſe nouo mun
do. deinde cū mouerit reſiduū motione leui:
ꝛ proijciunt in vas aliud. ꝛ qḋ remanet in fun
do ex arenoſo abijciunt. faciunt hec ſepe do
nec nihil arene remaneat. Lauat aūt tuthia
cum vino ſimiliter. ꝛ illa que lauat cū vino eſt
plus ſtiptica ꝙ̄ que lauat cū aqua.

Operationes

A ¶Dyaſcorides. Virt⁹ tuthie eſt ſtiptica in
frigidatiua. replet vlcera. carne conglutinat.
deſiccatiua eſt deſiccatione pauca.
B ¶Et qui vult aſſare tuthiā: terat eā ꝯtritione
forti. ꝛ cōficiat eā cū aqua ꝛ faciat trociſcos:
ꝛ ponat eos ſup teſtā: et ponat ſup prunas. et
voluat trociſcos cū aſſiduatiōe donec deſic
C centur ꝛ fiant rubei. ¶Et ſcias ꝙ accipit tu
thia etiā ex auro: argēto ꝛ plumbo. ꝛ illa que
accipitur ex plumbo eſt ſecunda in bonitate
D ab illa que fit in cypro. ¶Aliqñ autē egemus
tuthia ꝛ nõ poſſum⁹ inuenire. ſed nos ſcim⁹
medicinas equiualentes in bonitate. ꝛ ſimi
les virtuti eius quas volumus hic docere: ꝛ
modum earum: ꝛ qualiter fiant.
E ¶Accipe ex folijs mirti cum folijs ꝛ granis
eius recentib⁹ ſicut ſunt. ꝛ pone ī vaſe terreo
crudo. et cooperi vas coopertorio habente
multa foramina: ꝛ pone in fornace figuli. Et
qñ decocta fuerit terra vaſis ꝛ facta teſta. au
fer qḋ eſt in ea: ꝛ pone in vaſe alio crudo. ꝛ po
ne iterū in fornace ſicut pri⁹ ꝛ ſine coqui. ꝛ ex
trahe qḋ eſt in eo: ꝛ laua cinerē illū ſicut laua
tur tuthia ꝛ vtere. ¶Fit autē hoc idem ex fo F
lijs ꝛ ſummitatib⁹ oliuarū eadē diſciplina: et
maxime ſilueſtriū. ¶Et fit ex citonijs poſtꝙ̄ G
inciduntur ꝑ fruſta: ꝛ abijciunt ſemina. et ex
galla ꝛ ex mori celſi albis immaturis ꝛ deſic
catis in ſole. ꝛ ex ſummitatib⁹ arboris grani
viridis: ꝛ ex florib⁹ vitis agreſtis. ꝛ ex ſūmi
tatibus arboris maſticis. ¶Et quidam acci H
piunt folia arboris ficus: ꝛ deſiccant in ſole:
ꝛ faciunt vt dixim⁹. ¶Virtus tuthie ablute I
eſt ſicca ꝛ plus deſiccatiua omni medicina. ꝛ
ingreditur in ſieff cum q̄b⁹ curantur egritudi
nes oculorū. ¶Et eſt vna de meliorib⁹ medi K
cinis cū q̄bus curamus vlcera que fiunt in
ano ꝛ virga ꝛ pectine. ꝛ deſiccat humiditates
que veniunt ad oculum: ꝛ ꝓhibet eas venire
ꝛ ingredi tunicas eius.

Capitulum. cxxxv.

Varach ꝛ venix. Iſidor⁹. Va
rach ſiue ſanguis dracōis ē
ſm Ariſtotelē lapiſ. Scdm
medicos ſuccus herbe rubē
tis coloris: vt apparet ſupe
rius in pmo tractatu de her
bis capitulo. ccccxxij. de S.

Operationes

¶Virtus eius eſt contra quelibet fluxū: ac A
precipue ſanguinis. ꝛ ex eo atꝙ argento viuo
algala fit. ¶Iſidor⁹. Venix eſt lapis armeni B
cus q̄ eſt colorꝭ ſubalbidi. hic valet ꝯ melāco
liā. ¶Cōtra vitiū ſplenis ꝛ epatꝭ. Et paſſionē C
cardiacā. ꝛ ad oēs fantaſticas viſiones.

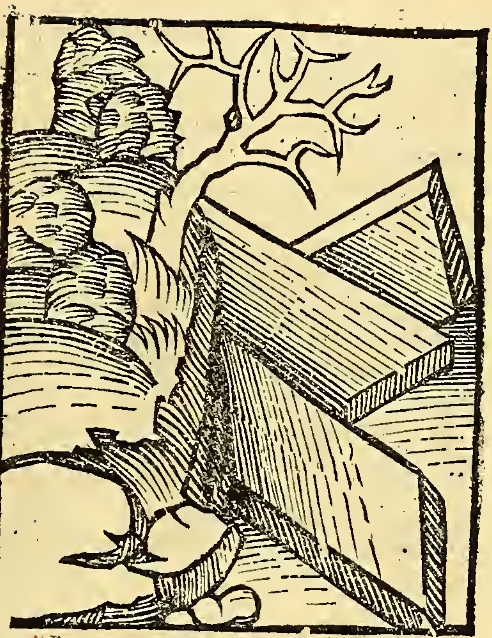

Capitulum.cxxxvi.

Vegetana ꝛ Unio. Iſi. Vegetana ita
lica gēma ē ab vegetanis repertani-
gra facie albis intermicātibꝫ notis.

Operationes

A ¶ Ex li. de na. re. Unio lapis ē ī inſula capue
ſic dict⁹: qꝛ v̾tute ꝛ nobilitate ē vnic⁹. hic tāte
ↄtinuitatꝭ ē ꝙ nulla ī eo ptꝫ venaꝝ vel ſqua-
B marꝝ diuiſio. ſꝫ plan⁹ ē ad modū glaciei. ¶ Na
turalr̄ tñ apit ſe ↄ rorē celi ipm̄qꝫ in ſe recipit:
ꝛ ↄtinet tāto tp̄e q̄nto mulier fetū geſtat ī vte
C ro ſuo. ¶ Et tūc tādē illū rorē p tātā morā ī la
pidē iā ↄuerſuꝫ. emittit q̄ſi fetū ſuū aluūqꝫ ite
rū recludit ꝙ nullū in eo ptꝫ diuiſiōis veſtigi
um. Alteri⁹ v̾o nūq̄ꝫ p̄dicto apiet̃ modo. In
mane q̄dē ē deſup mare: ibiqꝫ recipit celi rorē
deinde ad fundū marꝭ deſcēdit. ibiqꝫ receptū
D ꝛ in ſe rorē illū ↄuertit ī lapidē. ¶ Ex lapida-
rio. Tollit̃ e cōchis ſpēs memorāda marinis
Unio dict⁹ ob hoc ꝙ ab vno tollit̃ vn⁹. Ne-
dū duo vel plures nūq̄ꝫ ſil̾ inueniunt̃. Cui⁹ ad
ornatū laudat̃ candida forma. Cū deceat ve-
ſtes deceat cū nil min⁹ auꝝ. Cōche tp̄ibꝫ cer
tis reſuant̃ hiātes. In celū patulū rores hau
rire ſup nos. Ex qbꝫ orbiculi cādētes cōcipi
unt̃. De matutino fit clarior vnio rore. Ros
veſptin⁹ fet⁹ ſolet edere fuſcus. Et iuuenes
cōche dāt baccos cādidiores. Obſcurat fet⁹
conchaꝝ grādior etas. Quāto rorātꝭ fuerit
plus aeris hauſtū. Tanto maiorē gignit cō
ceptio baccam. Ultra ſemiuncē ſed creſcere
nulla putat̃. ꝙ ſi celſa micent tonitru cōuerſa
chorꝭſca. Conche diffugiūt ſubita formidi-
ne clauſe. Sic intercepta conceptio de parit
hauſtu. Et fit abortiuū ꝙ ceperit inde creari
Inſignes baccas predā maris india gignit,
Gignit ꝛ inſignes antiqua britania baccas.

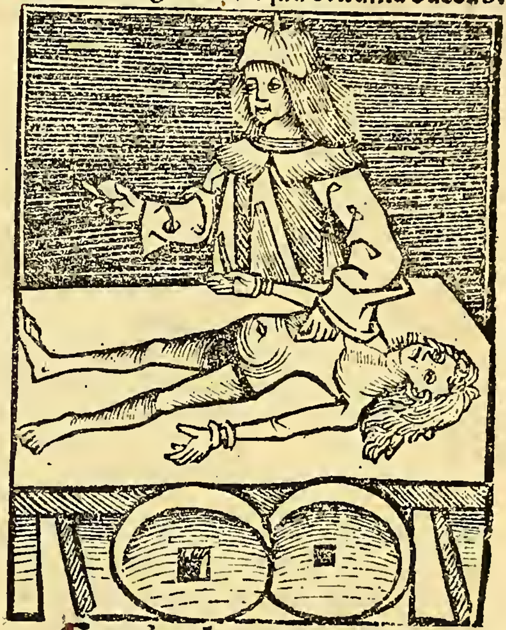

Capitulum.cxxxvii.

Veſice ꝛ Molaris. Auicēna. Lapis
veſice eſt q̄ in veſica generat̃. Dicit
idem libro .ij. in pprio ca. Dixerūt q̄-
dam ꝙ lapis veſice ſumpt⁹ frangit lapidē re-
num ꝛ veſice. Sed Galien⁹ dixit: ꝙ nihil bo
rum eſt. Item Auicenna. Lapis molaris oī
bus eſt not⁹. ꝛ eſt ſtipticus: quare medic⁹ vta
tur ad illa que indigent ſtipticitate ꝛc̄.

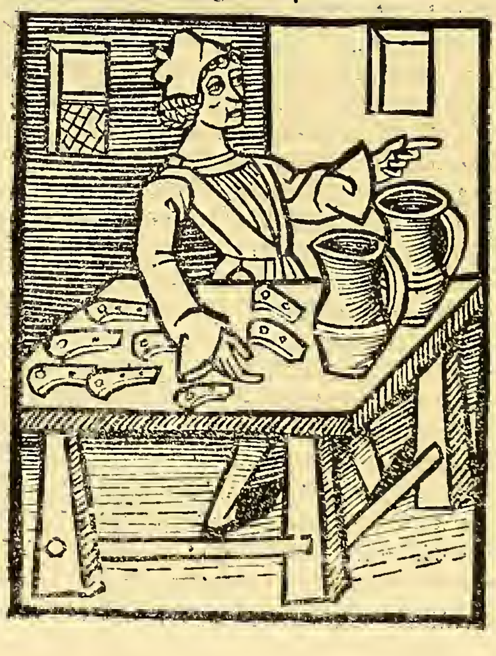

Capitulum.cxxxviij.

V Iride eris. Uel eris erugo latie. gre-
ce aeris erugo. arabice ziniar vel he-
as erugo. Dyaſcorides caplo aeris
erugo. Alia eſt raſicia. alia granata apud au
rifoſſores. alia vermiculoſa appellata ob ſi-
militudinē forme eius. alia cōfectibilis. alia
foſſibilis. Fit autem raſicia hoc modo. Su
me vas cui ſi os equale cum cetero corpore.
⁊ adiecto aceto acerrimo immittas ſquamā
prepurgatā eris cipri ⁊ ſuſpende vaſe ne ace-
to tangat. ⁊ ſic muni. ne in aliq̄ loco ſpiramē
admittat: ⁊ poſt decē dies aperias: ⁊ rade qđ
adheret lapidi. et qđ radit habeto ꝓ erugine
eris. Eſt ⁊ alia ꝯfectio q̄ ſic fit. Mitte acetū
fortiſſimū in vas eneum: ⁊ cooperi alio vaſe
eneo: ſed meli⁹ eſt vt ꝯcauū vas ſit ad minus
equale. ⁊ ſic muni vt ſupra: ⁊ poſt dies decem
rade vas ipm ⁊ collige eruginē q̄ in vaſe fue-
rit. Et eſt tertia ꝯfectio q̄ in hūc modum fit.
Fac laminā eneā: ⁊ in vaſe vbi acetū eſt mit-
te. ita q̄ acetū nō tangat: ⁊ muni vt ſuperi⁹: ⁊
poſtea collige. Idem etiā poteris cū vinacia
areſcere ceperit. ſubmittēs laminas vinacie:
⁊ poſt dies decē colligēs. Fit etiā ⁊ de lima-
tura eraminis ſic. mittit acetū ⁊ agitat deci-
es in die in vaſe ſimul miſſa limatura. ⁊ ſic ex
primit ⁊ colligit. Dicitur etiā q̄ naſcit in me-
tallis. Unum autē gen⁹ eſt cipriace eruginis
quod ſup eramen inuenitur. Aliud qđ in ſpe
luncis diſtillat ⁊ dicitur quod ſup eramen eſt
parum eſt ſed bonum. quod diſtillat albū eſt
⁊ nigrum. ¶ Adulteratur etiā plurimis admi
xtis: ſcꝫ punice aut marmore tunſo: aut cal-
canto. ſed citi⁹ hoc agnoſci poteſt. tacto hu
more duob⁹ digitis cū fricatur. ⁊ ſi marmor
album aut punicē habuerit: nō ſe ſoluet. ſi ve
ro calcantum nigreſcit in digitis. Eruginis
vermiculoſe genera ſunt duo. Unum genus
eſt quod foditur. Alterum vero quod confi-
citur ſic. Mitte ī mortareū eneū acetum al
bum fortiſſimū quaſi cotulam dimidiā. ⁊ tam
diu tere q̄diu inſpiſſetur. Poſtea vero mitte
ſtipterie rotunde. ℥. iiij. ſalis marini optimi. et
ſalis nitri equale pondus. ⁊ tere dieb⁹ canicu
larib⁹ q̄diu inſpiſſetur: ⁊ colorē eruginis fa
ciat: et ſic vermiculos fac. Et ſi volueris vt
limpidum exeat ⁊ lucidum. Mitte aceti par
tem vnā ⁊ olei veteris partes duas. ⁊ omnia
ſupradicta equaliter. Multi vero accipiunt
eruginem raſiciā: ⁊ mixto gummi faciūt ver-
miculos ⁊ vendūt: ſed inutilis eſt. Iſte confe
ctiones eruginis virtutē habēt eris vſti ſed
fortiorem. Omnib⁹ autē melior eſt illa q̄ fodi
tur. ſecunda que raditur. tertia que conficit.
Bulcaſim i libro qui vocatur ſeruitor. Sūt
multi qui adulterant ziniar: id eſt viride eris
cum multis rebus ſicut cum pumice: et cum
marmore piſtatis. Et ſunt qui miſcent cū cal
canto. Et qui vult cognoſcere illud quod eſt
adulteratum cum pumice vel cum marmore
madefaciat manum ſuam in aqua: ⁊ ponat ſu
per ipſum: quia ſtatim diſſoluetur. Et ſunt q̄
maſticant ex eo cum dentibus. et ſic precipi-
unt lapides. Et diſcernitur id quod eſt adul-
teratum cum vitriolo: ponendo ipſum in la-
mina ferrea ſuper ignem. Et ſi continet ali-
quid vitrioli: qnando erit combuſtum fiet ru
beum. Sed illud quod non eſt adulteratum
remanet in ſuo colore et ſua figura. Et meli⁹
ex eo in noſtris partib⁹ eſt quod eſt magis vi
ride. fortioris odoris adurens guſtum fortis
operationis.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Omēs erugines virtutē ha- A
bent ſtipticā termanticā. Caliginem oculorū
detergūt. lachrymas ꝓuocant. Cicatrices o-
culorū attenuant. Naſcentia vulnera curāt:
⁊ ſine tumore ea conſeruāt.
¶ Melle ⁊ oleo addito et cera cicatrices in- B
ducendo: vulnera ſordida ſanāt gutta armo
niaci mixta. ⁊ facta ſicut collíriū fiſtulas cu-
rant: durāt cicatrices: mollūt ⁊ gingiuis pu
tridis: ⁊ canceratis vtiliſſime adhibent. Pal
pebras attenuāt melle mixto ⁊ inuncto.
¶ Mixta vero reſina terbentina: ere vſto et C
nitro leproſos curat. Fiſtulas admixto ſale
armoniaco medicatur. Groſſas quoq̄ ⁊ aſpe
ras palpebras cum melle curat.
¶ Comburitur vero ſic. Mitte in ſartagine D
minutas partes eruginis: ⁊ pone in carboni
bus igneis q̄diu colores cineris faciant. et
poſtea cum friguerint vtere.
¶ Multi vero in cacabum crudum mittūt. E
⁊ ſic comburunt.
¶ Bulcaſim in libro q̄ vocatur ſeruitor. Cō- F
buritur ziniar in hūc modū. Accipe ziniar et
pone in patella terrea ſup ignem ⁊ miſce quo-
uſq̄ videas colores ei⁹ inmutari: quia verti
tur in colorem tuthie: ⁊ poſt aufer ab igne et
ſine tepeſcere ⁊ collige ⁊ ſerua ⁊ vtere.
¶ Et habeas de ziniar qđ generat in minerꝭ G
in inſula cypri. qđ apparet ſuper aliquos lapi
des eſt parum verum. id quod inuenit in mi-
neris eſt maioris quantitatis ⁊ pulchri colo-
ris. ſed nō eſt bonū ꝓpter nimiam quantitatē
que admiſcetur ei ex lapidibus.

Capitulum.cxxxix.

Vitrum. Pliñ.li.xxxvi. Vitri ꝓo hec
ꝑino dr̄ fuiſſe origo. Phenix ſyrie pa
ludem habet q̄ candebea dr̄:ex q̄ be
lus amnis naſci credit̄: qn̄qꝫ miliuꝫ paſſium
ſpacio ī mare ꝓfluens iuxta ptolomaydē co-
loniā lentus. hic currit ī ſalubris potu. Sed
ceremuniꝫ ſacer vado limoſus ꝓfundus. Qu
ic nō niſi repulſo mararenas fatent̄ q̄ flucti-
bus volūtate niteſcūt de tritis ſordibꝫ. Nūc
etiā marino credunt̄ aſtringi morſu nō prius
vtiles. Quingentoꝝ nō amplius eſt paſſuuꝫ
littoris ſpaciū. Idqꝫ tantūmodo ꝑ multa ſe
cula gignēdo fuit vitro ⁊c. ¶ Ex li. de vapori
bus. Vitrū aliqñ fit ex plumbo ac terra ſub
tili abſqꝫ cinere filicis ac feni. Plumbuꝫ enī
aliqñ eſt euaporans: aliqñ cōuiſcans. Unde
admixtum cum terra ſubtili terre partes il-
las cōuiſcat. Et diſſoluit in parte ꝑ actioneꝫ
caloris: admixtaqꝫ puluere cum terra ſubti-
li. Accipit a terra deſiccationē. ⁊ cetera. Itē
vitrū fit ex cinere herbe ſpinoſe naſcentis in
littore maris. Dicūt quidā ꝙ ſunt tribuli ma
rini: ſed falſo. imo vocatur herba vitri.

Operationes

A ¶ Serapion li.ag.ca. Cugeg.i.vitrū.ex eo ē
lapidoſum: ⁊ ex eo eſt arenoſum. ⁊ qñ incen-
duntur: ⁊ miſcetur cū eo lapis magnes coa-
gulatur corpus ſuum ꝑpter plumbeitatem q̄
B eſt in eo. ¶ Virtus ei⁹ eſt calidū in ꝑmo gra-
du. ſiccum in tertio. Et ingreditur in multis
cohol: ⁊ aufert furfures capit̄: ⁊ lenificat ca-
pillos ⁊ barbam. ¶ Et quādo teritur et bibit̄ C
cū vino albo ⁊ ſubtili frāgit lapidem in veſi-
ca. ¶ Et idē auctoritate Aben meſuay eſt ca. D
⁊ ſic. ⁊ eſt bonū pulmoni ⁊ caſui capilloꝝ. et
vitri ſunt plures colores. nam ex eo eſt albꝫ.
fortis albedinis ſicut criſtallus. ⁊ eſt melius
alijs. ¶ Et ex eo eſt rubeus ⁊ ē citrinū ⁊ viri- E
de et azulinū. ⁊ dr̄ ꝙ vitrū eſt lapis ſtultior a-
lijs lapidibꝫ ¶ Et eſt inter lapides ſicut ſtult⁹ F
inter homīes. Nam ipm̄ inclinat̄ ad omnem
tincturam. Et eſt facilis diſſolutiōis in igne
a quo extractū cito petrificat̄ ⁊ coagulat̄.
¶ Iſidorus li.xxix. Vitrū dictū eſt: eo ꝙ vi- G
ſus ꝑſpicuitate trāſlucet. ⁊ quodāmodo clau
ſus ptꝫ. leuibꝫ aridiſqꝫ ignibꝫ cōcoquit̄: adie-
cto cipro ⁊ nitro. cōtinuiſqꝫ fornacibꝫ vt es li
quetur. ⁊ maſſe fiunt poſtea ex maſſis rurſus
fundit̄ in officinis. ⁊ aliud flatu figurat̄. aliud
torno terit̄. aliud argēti modo celat̄. Tingit̄
etiā multis modis. ita vt iacinctos et ſaphi-
ros virides vincet ⁊ onices: vel aliaꝝ gēma
rū colores. Nec alia ſpeculis aptior materia
vel picture accomodatior. ferunt autē ꝙ ſu͛
tyberio ceſare quidā artifex excogitauit vi-
tri temperatū: vt flexibile eſſet ⁊ ductibile. q̄
dū admiſſus fuiſſet ad ceſarē: porrexit ei fia-
lam: quā ille indignat⁹ in pauimētū proiecit.
Artifex autē ſuſtulit fialā de pauimēto q̄ cō
plicauerat ſe tanq̄ vas eneū. deinde marcu-
lum de ſinu ꝓtulit ⁊ fialaꝫ correxit. hoc facto
ceſar dixit artifici. Nūquid alius ſcit hāc cō
dituram vitrorum. poſtq̄ ille iurans negauit
alterum hoc ſcire: iuſſit eum ceſar decollari.
Nedum hoc cognitum fuerit: aurū pro luto
haberetur. Et omniū metalloꝝ precia abſtra
herentur. Reuera ſi vaſa vitrea nō frāgeren-
tur: meliora eſſent q̄ aurū ⁊ argentū.
¶ Philoſophus. Vitrū ꝑſpicuitate tranſlu- H
cet qđ in metallis nō cōtingit. Et quod ī eo
clauſum eſt ſiue liquor ſiue alia res. exterius
patet nec eſt de poroſitate. Tunc enim ſplen
dor feriens ſupra vitrum pictum: cum in po
ris nō ſit. Pictura inquam veniens ad ocu-
lum: apparet ſm̄ ſimilitudinem picture fene-
ſtre per quam ferit. cuius oppoſitum ſepe vi-
demus. Fit autem vitrum ex terra ⁊ herba ⁊
lapide ⁊ planta. Fit etiam de cinere fene ⁊ fi-
licis. etiam quādoqꝫ ex admixtione plumbi.
albumine etiam oui decocto.
¶ Auicenna. Vitrum eſt inter lapides: ſicut I
ſtultus inter homines (ſicut ſuperius dictū
eſt) declinat enim ad omnem tincturā ⁊ fran
gitur ⁊ abſcinditur cum eo: ſcilicet imꝑſona
liter. ¶ Eſt autem calidum in primo: ſiccum K

in ſecūdo. In ipo eſt ſtipticitas ⁊ ſubtilitas.
abſtergit dentes ⁊ oculū: ⁊ eius albuginē de
let. Mundat ⁊ furfures quādo cū eo fit ab/
lutio. Facit oriri pilos inunctū cū oleo ſam
bucino. aduſtum aūt fortiꝰ eſt: qđ ex eo tritū
eſt ⁊ aduſtum ꝯfert valde lapidi veſice ⁊ renū
L vino bibitū. ¶ Conſtātinus libro graduum.
Vitrum calidum eſt in pmo. ſiccū in tertio.
In multis collirijs vtile eſt: ⁊ cōtra empeti/
ginē valet. ledit furfures. capillos ſubtiliat.
puluerizatū ⁊ cū vino bibitum lapidē veſice
M frangit. ¶ Plateariꝰ. Vitrum frigidum eſt in
primo. ſiccum in ſecūdo. Inde fit vnguentū
qđ valet ad ſcabiē. valet etiā ad ſerpiginem.
Sed puluis eius cum terebentina vel gūmi
prunorum in aqua ad ignē reſoluto cōficiat:
⁊ inde pars inungatur. Fit aūt vitrum ex ter
N ra. fit etiā ex herba. ¶ Ex libro de naturꝫ rerū.
Vitrum ſi diligēter teratur ⁊ cum vino riba
no: id eſt forti bibatur. lapides qui ſunt in re/
nibꝫ frangit ⁊ eijcit. Puluis vitri deorſum in
ſtipite infra corticē arboris ſup quā pullifi/
cant corui vel cornices iniectus. prohibet ne
vnqꝫ ad exitꝰ pullorū aperiant oua eorum.
O ¶ Caro etiam feſtinant ius coquenda ſtatim
decoquitur per appoſitionem fruſti cuiuſli/
bet materiei. quod tamen citius fit ſi vitrum
de cinere filicis ſit ac feni.
P ¶ Raſi in libro de aluminibus. Vitrū eſt ex
partibꝫ mercurij: ⁊ vincens ſupra naturā eſt
frigiditas ⁊ ſiccitas. liquefacit ferrum ⁊ om/
nia corpora. facitqꝫ ea currere infuſione. Si
autem infundis vitrum quemcunqꝫ colorem
proijcis ſup ipſum retinet.
Q ¶ Alchimiſta. Vitrum eſt inter lapides ſi/
cut amens inter homines. Nā recipit omēs
tincturas. cito in igne ſoluit: et cito ad lapi/
deitatem ſuam reuertit. Mollificat et mun/
dificat ⁊ liquefacit omīa corpora. deinde ſub
trahit ſe ab eis pfuſionem. ſicut ſal p lauatio
nem. deniqꝫ ſal ⁊ vitrum due ſunt res in qui/
bus eſt totum ſecretum artis. Nec lapis poſ
ſet fieri ſine eis: precipue ſine ſale.
R ¶ Item ex libro de naturis rerū. Vitrum di/
citur eſſe de partibus Mercurij. neſcio qua
de cauſa: niſi quia recipit tincturam ⁊ colo/
rem: ⁊ ipm etiam ferrum ſoluit. omniaqꝫ cor/
pora diſſoluit ⁊ diffluere facit. ſicut autem a/
qua de natura frigida igne caleſit. ⁊ poſtqꝫ re
frigidat frigidiſſima fit. ſic ⁊ cinis de q̄ fit vi/
trū cū ſiccus ſit: ſi humectat p liquefactionē:
poſtea deſiccatꝰ ſicciſſimꝰ erit. ¶ Pliniꝰ lib.
S xxxvi. In genere vitri et obſiana numerant
ad ſimilitudinē lapidis quē obſidiꝰ in ethio/
pia inuenit. Eſt aūt coloris nigerrimi ⁊ trāſ/
lucidi aliqn̄ viſu craſſiore ⁊ in ſpeculis parie/
tum p imagine vmbras reddente. gēmas ex
eo faciūt multi. Vidimuſqꝫ ⁊ ſolidas imagi
nes diui Auguſti capti craſſitudinis huius
materia. que etiam pro ipſo miraculo obſia/
nos quattuor elephantes in concordie tem/
plo dicauit: ſit ⁊ obſianū tincture genere ad
eſcaria vaſa totum rubeus vitrum non trāſ/
lucens hematinon appellatum. Actor. Et ſic
de vitri origine ⁊ natura ⁊ de operatiōe ipſiꝰ
in alchimia et virtute ī medicinis dicta ſuf/
ficiant.

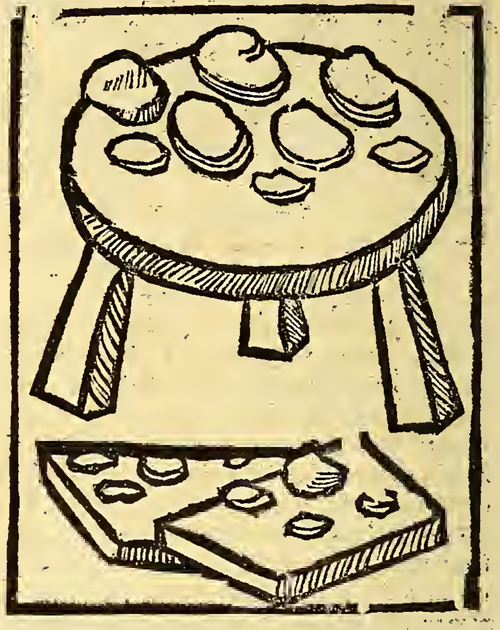

Capitulum. cxl.

Vitriolum. Sera. li. aggre. cap. Zeg.
aucto. Galieni. Vidi ī mineris tres
venas extenſas vnam ſup aliam per
longum ſpaciū. ⁊ vena inferior erat zeg nigrū
id eſt vitriolum nigrū. ⁊ vocat markaſita. Et
ſecūda que erat ſupra eā eſt colcotar vel calci
tis. ⁊ tertia que erat ſuperior eſt zeg viride. ⁊
eſt vitriolū vel calcantū. ⁊ hec eſt zeg nigrū.
cōuertit ⁊ fit colcotar. ⁊ colcotar fit zeg viri/
de: id eſt vitriolū. Eſt aliud vitriolū rubeū. ⁊
omēs tres ſpecies diuerſificant adinuicē in
ſubtilitate ⁊ groſſitudine. quoniā groſſius ex
eo eſt zeg nigrum. ⁊ ſubtiliꝰ eſt zeg viride. col
cotar eſt mediū inter hec duo. Et virtꝰ iſtorū
omnium eſt aduſtiua comburens carnem. ⁊
faciens eſcaram durā. ⁊ eſt ſtiptica. ⁊ vitrio
lum viride ⁊ colcotar diſſoluitur neqꝫ lique/
fit: quia coagulatio eius eſt petrificata fortꝫ.
Zeg vero viride eſt maturatiuū a calore ſuo
naturali maturatione ampliori qꝫ colcotar.

Operationes

A ¶ Idem auctoritate Dyaſcoridiſ. Neq aliud
eſt babylonicum ⁊ aliud ciprenſe. ⁊ babyloni
cum melius eſt durum: quod cum frangit ha
bet interius maculas albas.
B ¶ Et virtus eius eſt ſicut virtus calcitis: et
comburit ſicut ipm. Et cyprenſe habet colo
rem aureum verſus colorem eris frangibile
venenoſum: ſicut alumen: interi⁹ habens ma
culas ſplendidas ſimiles ſtellis.
C ¶ Et melius ex eo eſt recens: mundum: fran
gibile. Illud autem quod defertur ex baby-
lonia eſt melius et fortius in omnibus q̃ cy-
prenſe preterq̃ in medicinis oculorū. Nam
in hoc eſt debilius cyprenſe. et habet virtutē
ſtipticam.
D ¶ Serapion auctoritate Dyaſcoridis. Vi-
triolum eſt calcantum. habet virtutem ſtipti
cam conſtrictiuam aduſtiuam. ⁊ quando ſu-
mitur ex eo in potu. ʒ. i. cum ydromelle: expel
lit lumbricos ⁊ aſcarides.
E ¶ Et quādo ſumitur in potu aufert nocumē-
tum fungorum: faciens euomere. et ponit ex
eis puluerem in naribus: ⁊ cōſtringit ſangui
nem fluentem ab eis.
F ¶ Et quādo ponitur ex eo in naribus diſtilla
to in aqua mundificat caput.
G ¶ Et puluis eius mundificat vlcera que ſunt
in naribus ⁊ in auribus. ⁊ ſedat dolores au-
ris: ⁊ occidit vermes in eis.
H ¶ Paulus capitulo de vitriolo. Calidum eſt
⁊ ſiccum in quarto. Bulcaſim in libro qui di
citur ſeruitor tranſlato a ſimone de ianua.
I ¶ Forma combuſtionis eſt hec. Accipe cal-
cantum et pone ſuper teſtam nouam: ⁊ teſtā
pone ſuper prunas ⁊ vre. Et fit quantitas cō
buſtionis eius ſi fuerit calcantum non mul-
te humiditatis quando non apparebūt am-
pulle.
K ¶ Et erit deſiccatum deſiccatione forti. et ſi
fuerit amplioris humiditatis oportet ꝙ di-
mittatur ſuper prunas quouſq mutetur co-
lor eius.
L ¶ Et quando mutabitur color eius intra ſe:
⁊ vertetur ad ſimilitudinem mogre: oportet
ꝙ auferas ab igne ⁊ purges. ⁊ ſunt qui ponūt
ſuper prunas et exufflant deſuper donec de-
clinant ad citrinitatem. Aut ponūt ſuper te-
ſtam et ponunt ſuper prunas. ⁊ miſcēt donec
mutatur color eius.

Capitulum. cxli.

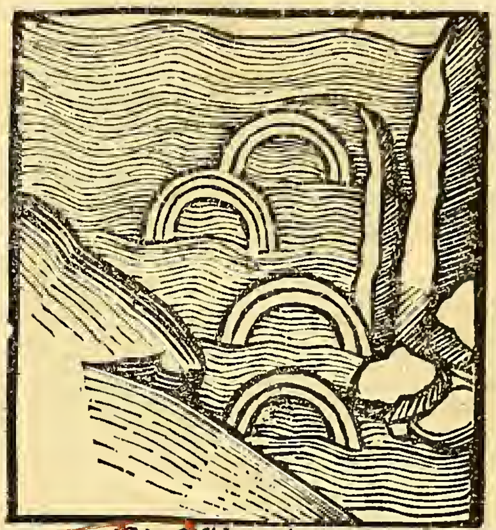

Iris. Iſido. yris apud arabiā na
ſcit in mari rubro coloris criſtalli
ni ſexangulata: ⁊ dicta ex argumen
to yris. Nā ſub tecto pcuſſa ſole
ſpecies ⁊ colores celeſtī arcus in primo pa-
rietes imitat. Plini⁹. Optima yris eſt q̄ ma-
ximos facit arcus: ſimilimoſq celeſtib⁹.

Capitulum. cxlii.

Imemellazuri. Iſidorus. Li-
memellazuri: eſt lapis cui⁹ cele
ſtis color eſt flauus cum corpu
ſculis aureis. inde fit ⁊ noſtrū.

Operationes

¶ Virtus eius eſt contra melancoliam paſſi A
onem: ⁊ contra quartanam.
¶ Et ſincopim ex vaporibus melancolicis. B

Capitulum.cxliij.

Zizaa. Serapion libro aggregatoris ca. Hageralazaa.i.zizaa: ꝛ ē lapis qui defertur ex iamen ꝛ ex terris ſyri. ꝛ melioꝛ eſt ille qui defertur ex iamen.

Operationes.

A ¶ Et eſt lapis in quo ſunt coloꝛes multi diuerſi: vt albedo ꝛ nigredo ꝛ alij. ꝛ nūq̄ eſt coloꝛis ſinceri.

B ¶ Et non eſt viſum hominibus de iamē nec de regionibus coꝛum ꝙ aliquis poꝛtauerit ſecum: aut ponat in domo ſua hunc lapidem quin viderit in ſomnijs mirabilia.

C ¶ Et cum hoc facit poꝛtantem ſe eſſe litigioſum inter homines.

D ¶ Et quando ſuſpenditur ſuper infantes auget bauas coꝛum: ꝛ ſi fiat vas intus ad comedendum vel bibendum. quicunq̄ comederit vel biberit in eo non poteſt doꝛmire.

E ¶ Et quando puluerizatur ꝛ aſpergitur iacinctus cum puluere ipſius melioꝛat coloꝛē eiꝰ multum.

F ¶ Et eſt lapis q̄ eſt durioꝛ inter oēs lapides.

Capitulum.cxliiij.

Zignites. Iſidoꝛus. Zignites eſt lapis vitrei coloꝛis. qui collo geſtatꝰ contra noctilopam valet. Sanguinem ac mentis alienationem depellit. ꝛ ſi ad incendium ignis tenetur: flamma eius extinguitur. Hoc idem ait enax in lapidario ſuo.

Et hec de lapidibus precioſis ad preſens dicta ſufficiant.

Tractatus de Urinis;

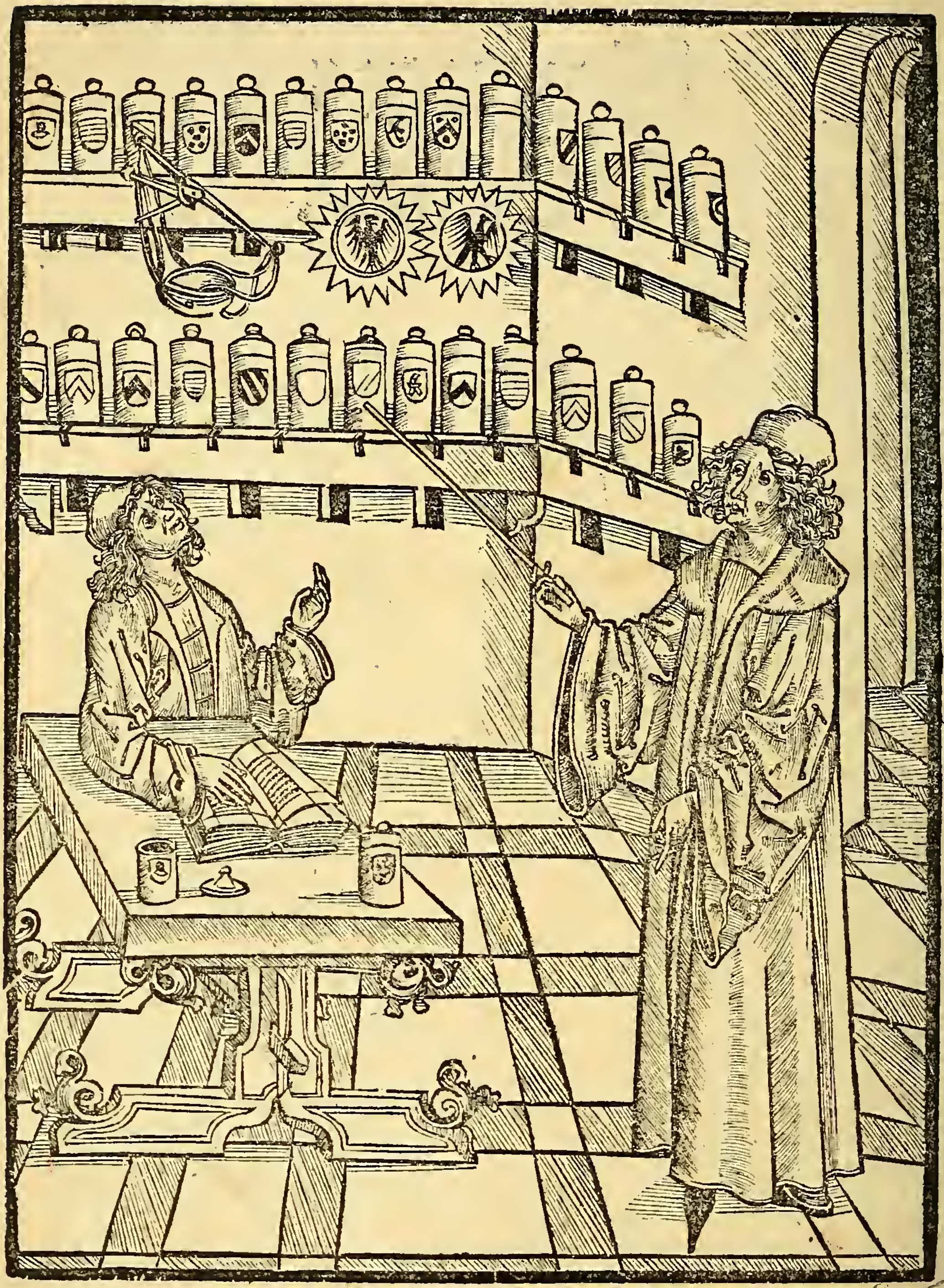

QVoniam medicus eſt artifex ſenſitiuꝰ vt ꝑ ſigna inegritudinum cauſas deueniat: opus eſt vt maxime aduertat in medicãdo ad ꝑncipalia ſignorũ genera. q̄ q̄ttuoꝛ a medicis appellare cõſueuerũt: vt colligit̃ in ſumma Galieni in tegni. Quoꝝ ꝑmũ ſumit̃ a tumoꝛibus. Secundũ a doloꝛibꝰ. Tertiũ ab operationibꝰ. Quartũ a ſupfluitatibꝰ. Uerum quia ſigna ſumpta a ſupfluitatibꝰ obijciunt̃ magis ſenſibꝰ nr̄is: magiſq̨ ſenſitiua dicunt̃. Et cum inter oĩa vꝛina obtineat ꝑncipatũ: decreui tractare de vꝛinis: ex dictis autoꝝ medicoꝝ totis viribꝰ ꝯgregare. Nõ vt aliq̄d noui me factuꝝ exiſtimem. Sed vt amoꝛẽ dñoꝝ ſcolariũ: quoꝝ filius ſum geram voluntati. Indigent em̄ ſubtili cognitione circa vꝛinarũ ſpecies. Cum maxime (vt referũt) decipiunt̃ in partibus eoꝝ Tria em̄ cum melius potero adducã. Primo regulas quaſdam: q̄s habet medicus tanq̨ ꝓ ſuppoſitione anteq̨ aliq̄d iudiciũ faciat de vꝛinis. Scd̄o regulas ſumptas a coloꝛibꝰ. Tercio regulas ſumptas a ꝯtentis. ¶ Quantum ergo ad ꝑmũ dimiſſo q̄d noı̄s vꝛine. q̄d tangit̃ ab Egidio carmine. ꝑmo deſcendam ad ꝑncipale. ¶ Primo notãdũ ꝙ ab vꝛina varia ſumũtur ſigna. Primo a coloꝛe. Secundo a ſub̄a. Tertio a ꝯtentis: que varias diſpoſitiones habent iudicare. Coloꝛ em̄ arguit ſup ꝯ cõplexionẽ ſcȝ calidi ꝛ frigidi. cum cauſet̃ a q̄litatibꝰ actiuis. ſcȝ a caliditate ꝛ frigiditate. Subſtantia ꝟo ſignificat ſupra humoꝛes cũ cauſet̃ a q̄litatibꝰ paſſiuis. ſcȝ humiditate ꝛ ſiccitate. licet per accidens poſſit coloꝛ cauſari a paſſiuis. vt ex ꝑmixtione rei humide: ꝛ ſanguinis cũ vꝛina. Contentũ autẽ ſup diſpoſitionẽ membꝛoꝝ. Ex quo ſequit̃ immediate ſolutio ad dubitationẽ eoꝝ q̄ dicũt ꝙ vꝛina nõ arguit niſi ſup diſpoſitionẽ nutritiuoꝝ: al's interioꝝ. q̄d eſt falſum. vt patet ex dictis. Nam ex contento poteſt cognoſcere medicus ſup diſpoſitionẽ caliditatis. Iuxta illud. Granula reumatice. Secundo ſup ſtomacho: vt colligitur ab Auicenna ſecũda tertij de ſignis ſumptis ab vꝛina ſuper aptam ſtomacho ꝛ alijs diſpoſitiõibꝰ. vt melius clarebit inferius. Quibus ſtantibꝰ ponunt̃ ſex regule ¶ Prima regula ſumpta ab Auicenna ſecũda ꝑmi. Et ab yſaac. Primo: anteq̨ medicus de vꝛinis aduertat: ſeu iudiciũ faciat de vꝛina: debet facere poni eam in vaſe vitreo dyaphano: rotundo: habente foꝛmã veſice. quale dicit̃ eſſe vꝛinale. vt melioꝛ fiat ſequeſtratio ꝯtentoꝛum. Tale em̄ v.ꝰ eſt ꝓpoꝛtionatuȝ: ſiue ſimili loco naturali vꝛine. vt colligit̃ ab yſaac tertio ꝺ vꝛinis. Coꝛrelariũ. Ignari medici ſũt q̄ exiſtimãt poſſe iudicare de vꝛina ꝯtenta in cyatho: et in alijs vaſis ſimilibꝰ. Cũ nõ poſſint cognoſcere ſimilitudinẽ: vnitatẽ ꝛ diuulſiões hypoſtaſis. Equalitatẽ ꝛ inequalitatẽ eiuſdem. cum talis ſitus impediat cõpletã ſequeſtratiõeȝ. ¶ Scd̄a regula ſumpta ab yſaac ꝑmo de vꝛinis. Et ab Auiceñ. ſcd̄a ꝑmi. Urina ſtans in vaſe ꝑdicto nõ debet aſpici in aere radioſo: neq̨ in aere obſcuro nimis. ſȝ ĩ loco apto oppoſito aeri radioſo. Probat̃ ꝑmo. Quia radij venientes ad vas impediũt ꝑfectã viſionẽ cum ſint cauſa diſgregatiõis ſpirituũ deſeruientiũ potẽtie viſiue. Et ſic nõ poteris hr̄e iudiciũ de ꝯtentis paruulis in fundo exiſtentibꝰ. Item ex radijs penetrantibꝰ in vꝛinali variat̃ ſitus ꝛ locꝰ ꝯtentoꝝ q̄ cõtẽta aliq̄n ſunt nimis ſubtilia ꝛ leuia. aliq̄n nimis terreſtria. ꝙ aliq̄n ſunt in pte media. aliq̄n in pte inferioꝛi. vt infra patebit de ꝯtentis. Scd̄a ps regl'e pȝ. Nã ſi aſpiceret in loco obſcuro neq̨ poſſit haberi iudiciũ ſolidũ ꝛ firmũ de coloꝛe ꝑfectũ. neq̨ de ꝯtento: neq̨ de ſub̄a. ꝗ vera. Tertia ps pȝ. quia inſpiciẽdo ipſam in aere oppoſito aeri radioſo nõ ſeq̄t̃ deceptio: ſȝ põt haberi iudiciũ de coloꝛe ſub̄a ꝛ ꝯtentis. Et iſta eſt cauſa q̄re practicantes applicant veſteȝ ſub vꝛinali: ꝛ maxĩe q̄m ſic de rõne albedinis eſt diſgregare viſum ꝛ ſpiritus. Ita de rõne nigredinis ꝛ fuſcedinis eſt ꝯgregare. ꝛ ſic meliꝰ aſpiciunt̃ ptes mixte ſub̄e vꝛine. Coꝛrelarium. Medicus aſpiciens vꝛinam debet poſt ꝑmã aſpectionẽ mouere ipã ꝑaulatim vt meliꝰ diſcernant̃ cõtenta. Coꝛrelarium ſcd̄m. Decipiũtur medici volẽtes habere iudiciũ bonũ de vꝛina videntes a lõge. Nõ em̄ pñt hr̄e iudiciũ bonum: neq̨ de coloꝛe ꝛ cõ. et ſub̄a. ꝓpter diſtantiã em̄ diſgregant̃ ſpiritus. et iſti tales vt plurimũ male iudicant. Et dato ꝙ aliquale iudiciuȝ poſſet de coloꝛe haberi. nõ tñ poteſt ſic haberi de ꝯtentis. Quibꝰ medicus melius diſcernit diſpoſitionẽ lapſus. Patȝ coꝛre. ex ꝟbis Aui. ſcd̄a ꝑmi. Quanto em̄ tibi plus approximes: tanto ſpiſſitudo augetur. ꝛ q̄nto plus elongas: tanto claritas augmentat̃. Coꝛre. iij. Errant medici aſpicientes vꝛinã ad lumen candele ꝓpter ꝑdicta. ¶ Tertia regula ſumpta ab Aui. ſcd̄a ꝑmi. Medicus volens certũ iudiciũ hr̄e debet colligi eam facere in mane celebrata digeſtione. Talis em̄ arguit ſup diſpoſitonẽ lapſus: tum rõne coloꝛis. tum ſub̄e. tum ꝯtentoꝛũ ꝙ q̄nto vꝛina lõgioꝛi tp̄e ſeruat̃ ab intra tanto maioꝛ actione caloꝛis fit maioꝛ ſeq̄ſtratio partiũ: ꝛ maioꝛ depuratio. Et ſic verificat̃ dicum

Auicen̄.ſcđa p̄ml. Et fit p̄ma vrina q̄ in mane colligit̃. Corre.p̄mū. Ignari ſūt illi: q̄ vt docto res videant̃ aliq̄s volūt hr̄e vrinā de hora in ho rā. cū in nulla tali medic⁹ poſſit hr̄e cōpletū iu diciū. Corre.ij. Ignari ſūt illi ex q̄ in tam paruo tp̄e nō ſit poſſibile fieri ſeq̄ſtrationē debitā ⁊ de puratā. Et h̄ nō h₃ in dolore renali a retentiōe lapidū. Et vbi retentio vrine eſt difficilis. Et ē cauſa plurimoꝝ nocumētoꝝ. In q̄ caſu medi cus debet hr̄e vnā vrinā q̄tiens voluerit mictā vt cognoſcat materiā an purget̃ ꝑ vias vrine: ⁊ q̄nta. Et ex h̄ verificat̃ dictū practicantiū: ꝙ q̄nto in paſſionib⁹ renum ⁊ veſice vrina fuerit groſſior ⁊ turbulētior: tanto melior. ¶ Quarta regl'a. Anteq̄ȝ medic⁹ iudiciū faciet debet eam immediate aſpicere cu₃ fuerit micta. deinde bn̄ coop̄iat̃ cum pāno ne alteret̃ ab aere exteriori. Poſt horā iteꝝ aſpiciet: ⁊ tunc erit facta depu ratio ⁊ reſidentia partiū de q̄b⁹ medic⁹ pōt hr̄e cognitionē. Poſt eñ tale tp̄s debilitat̃ ⁊ calor ſ ſignificatio mutat̃. color variat̃ ⁊ ẏpoſtaſis. vt colligitur ab Auicen̄.ij.i. doctrina. iij. ca. i. Et ſubdit. Ego āt dico ꝙ nec poſt horā. Prima āt p̄s deducit̃ ſic. Quia aliq̄ vrina mingit̃ turbi da: deinde clareſcit. Aliq̄ clara: deinde turbida fit. Prima eñ melior. Scđa ꝓo ſignificat ab ſolute expulſiuā ꝟtutē fortiore₃: licet ſcđa cū in febre putrida appareat indicet ſalutē ꝓpinquam Cū in paruo tp̄e turbida fit poſt eius mictū: q₂ ſignificat ſubtilitatē ⁊ facilitatē eoꝝ. vt p₃ ab yſaac. i. febriū. Aliq̄ ꝓo mingit̃ turbida et ma net turbida. ⁊ iſta eſt deterior vt plurimū. ſigni ficat eñ vt plurimū corruptionē ⁊ ebullitionē hūoꝝ. vt p₃ ꝑ Gal'. Et de criſi. Et notanter di cit vt plurimū: q₂ in paſſione renu₃ ⁊ ẏlios ſeu inteſtinoꝝ nō ꝑcat h̄ ſ₃ magiſ purgare materiā ꝑ vias vrine. Cor̄. p̄mū. De vrina a lōge dela ta medic⁹ p̄t hr̄e iudiciū eſtimatiuū tm̄: ⁊ non ſcientifficū. vt patebit inferi⁹. Alterat̃ eñ p̄mo ex aere. ſcđo ex p̄te longitudinis tp̄is. tertio ex motu. Et notanter d₂ eſtimatiuū iudiciū ⁊ nō cōpletū. q₂ ex iſta tali medicus pōt cognoſcere multa. vt declarabit̃ infra. q̄re. ⁊c̄. Corre.ij. vt d₂ de p̄dicta pariformiter eſt dicendū de vrina reducta ad ignē vel aquā calidā. q₂ nō pōt hr̄e ꝑfectā cognitione₃: ex q̄ reſoluāt̃ p̄tes ſubtiles. Etiā eo ꝙ variat̃ color ⁊ ſub̄a. ¶ Quinta regl'a. Anteq̄ȝ medic⁹ iudiciū faciat de vrina d₃ cōſi derare etatē egrotātis. aliter nō ē poſſibile ip̄m hr̄e firmū iudiciū de vrina. Nā alia d₃ eſſe vri na infantis naẗaliter. alia pueri. alia iuuenis. alia ſenis. alia decrepiti. vt p₃ ꝑ Auic̄. ij. i. ca. ix. Vrina infantiſ d₃ eſſe alba lactea. Patet. q₂ ſupfluitates vrine ꝓportionant̃ nutrimēto. Cū aūt puer nutriat̃ lacte: ſeq̄t̃ ꝙ vrina debet eſſe alba ⁊ lactea. Vrine pueroꝝ debēt eſſe ſpiſſio res ⁊ nō ita albe. Patet. q₂ calidū naturale ſuf focat̃ ab humido multo. In iuuene d₃ eſſe ci trina ⁊ ſubtilis. ⁊ ſicut de ratōne flegmatis eſt groſſare ⁊ dealbare: ita de rōne caliditatiſ eſt in tingere ⁊ ſubtiliare. Cū ergo in iuuētute calor ſit fortior ⁊ magis igne⁹: ſeq̄t̃ vrinā debere ap parere ſubtilē ⁊ citrinā. Itē q₂ iuuent⁹ aſſimi lat̃ igni: ergo ſeq̄t̃ vrinā eſſe talem. In ſene aūt vrine debent eſſe albe ⁊ ſubtiles. q₂ diminut⁹ ē calor naturalis: ⁊ ſuffocat̃ a multis ſupfluita tib⁹ rōne indigeſtiōis. ad quaꝝ multiplicatōe₃ ſequit̃ opilatio: ⁊ ita ſubtilitas. Et in decrepito erunt vrine magis tenues ⁊ magis albe rōne dicta. Ex q̄b⁹ ſequit̃. Ignota etate medic⁹ non poteſt hr̄e iudiciū firmū ⁊ noticiā certam. De claratur exemplariter. Pona m⁹ ꝙ medico offe ratur vrina iuuenis alba ⁊ ſpiſſa q̄ ſit talis me diante lapſu ſtomachi ad frigiditatē nō dubiū eſt: q₂ non habita etate medic⁹ iudicabit illam vrinā eſſe pueri: ⁊ naturalem talem. Et ita iſte non habebit iudiciū de lapſo ſtomachi. Ergo oportebit medicū aduertere ad etatem. Corre larium p̄mū. Licet ꝯcluſio ſit vera: ꝯtingit tñ in ſenib⁹ fieri vrinas groſſiores ⁊ ſpiſſiores valde. Patet rōne multiplicationis flegmatis. Cum hoc viderit medicus debet pronoſticare gene rationē lapidū in renibus ⁊ veſice pl⁹ in veſica Correlariū ſcđm ſumptū ab yſaac. i. de vrinis ſicut oportet medicū volentē cognoſcere vrinā ⁊ ꝑfecte ꝯſiderare etatē. ita oportet eum aduer tere ad complexionē. quia complexiones pro portionant̃ etatibus: ⁊ econuerſo. In colerico debet eſſe vrina citrina ⁊ tenuis. In flegmati co pallida ⁊ ſpiſſa. In melancolico glauca ⁊ te nuis. In ſanguineo rubea ⁊ mediocris. Cor relariū tertiū. Cautius eſt medico dubitāti de etate: cuius etatis ſit anteq̄ȝ iudiciū faciat de vrina: q̄ȝ dicere vtrū iſte ſit infans vel puer. ⁊c̄. Pat₃. q₂ ex hoc ſermone poſſet increpari: quia nō cognoſcat vrinā pueri infantis. q₂ hui⁹ eta tis poteſt referre ad etatē puericie infantie iu uentuti. ¶ Sexta regula. Et eſt ꝯcluſio de mē te Auicenne. Medicus debet certificari de re gimine egrotantis circa res nō naturales ante q̄ȝ iudicium faciet de vrina aliter nō poteſt iu dicare bene. Declarat̃. Nam ꝑm diuerſitates medicine aſſumpte diuerſificat̃ vrina. Patet. q₂ ſi q̄s aſſumpſerit crocū aut caſſiā ei⁹ tingit̃ vrina ad citrinitatē. vt p₃ ꝑ Auic̄. ij. i. ca. i. Nō ſic q̄ in cibo rem tingentē aſſumpſit ſic̄ crocum ⁊ caſſiā. patet ex eo: q₂ crocus rōne caliditatis eſt aperitiuus. ⁊ per conſequens habet rapi ad vias vrine. ⁊ ita tingit vrinam ꝑm colorē. Item ſi quis aſſumpſerit olera que tingunt ad viri

ditatē. vt pȝ p Auic. loco pallegato. Ita etiā dicendū ē de vino: qḋ mutat vrinā ſm colorē. Cauſa deducit: q2 ſupfluitates ꝓportionat nutrimēto de q̄ ſupfluūt. Certificet ḡ medic⁹ ſi ſibi obijcit vrina q̄li dieta fuerit vſus anteq̄ȝ dieta fuit. Cōſideret cib9 a medico ex pte q̄ntitatiſ ⁊ ex pte q̄litatiſ q̄ pceſſit emiſſionē vrine. De rōne em̄ cibi groſſi ⁊ viſcoſi vrina diſcolorat. Ex pte vero q̄ntitatiſ: q2 multitudo cibi vrinā diſcolorat. pȝ. q2 ſuffocat calor naturalis. Corr. i. Sic de ratione multitudinis cibi eſt diſcolorare vrinam: ita de rōne famis ⁊ ieiunij in pncipio ē colorare vrinā. Certificet ḡ an pceſſit ieiuniū vel nō. Pȝ. q2 in pncipio ieiunij fortificat calor. ⁊ ideo colorat vrina. In fine aūt ⁊ in pceſſu minuit calor: ⁊ ideo diſcolorat. Quare de notāter in pncipio. hoc totū colligit ab Auic. in. i. de vrinis. Vrina neq̄ȝ ſit illi⁹ q aquā nō bibit: neq̄ȝ cibū comedit. et notāter aquā: q2 arabes ex lege nō bibūt vinū. Corr. ij. Certificet iteȝ: vtȝ pceſſit exercitiū: aut ira. aut timor. aut vigilia. anq̄ȝ iudiciū faciat. Hec em̄ tingūt vrinā ad citrinitatē ⁊ rubedinē. Et pȝ. q2 ad exercitiū laborioſuȝ ſeq̄t ebulitio ſanguis. ḡ tinctura in timore trahit calor ad intra ⁊ fortificat ⁊ vnit. Et per ɔſequēs tingit vrina. Iſtḋ correlariū ē Auic. loco pallegato. Neq̄ȝ ſit q̄ ſe exerceat mo ib9 et diſpoſitōib9: q̄ ſūt extra curſū nat̄e. q̄ colorē mutant ſicut ieiuniū. vigilie. labor. timor. aut ira. Corr. iij. Aduertat medic⁹ vtȝ balneum pceſſerat: aut vomit⁹. aut euacuatio. pariter vnctio facta circa dorſū. balneatio facta in aq̄ ſulphurea aut marina colorat vrinā. q2 alterant renes ad caliditatē. Balnea in aq̄ dulci vrinā diſcolorāt. ⁊ ſilr vomit⁹ laborioſus. aut euacuatio tingit. Vnctio etiā cū reb9 calidis circa renes eſt cauſa tincture. vt pȝ loco pallegato. Corr. iiij. Aduertat medic⁹: vtȝ pceſſerit coit⁹. de rōne cui⁹ erit inſpiſſare ⁊ impinguare vt ita loquar Aut aſſumptio medicine reſpiciēſ humorē determinatū. vtſ. Aſſumptio reubarbare ex hoc vel ɔſimili tingit vrinā. Iſtḋ correlariū pȝ ab Auic. ca. pall. Et coit⁹ vrinā valde impinguat ⁊ vomit⁹. ⁊ euacuatio. Hoc idē tāgit Egidius ī his metriſ. Etas: nat̄a: ſex⁹: labor: ⁊ ira dieta. Cura: fames: mot⁹: lauacrū: cib9: vnctio: pot⁹. Debent certa rōne notari: ſi cupis vrine iudex conſultus haberi.

POſitis regulis generalib9 q̄s habet p̄ſupponere medic⁹ anteq̄ȝ aliqḋ iudiciū faciat de vrina. Nūc dicendū eſt de regulis ſumptis a colorib9 vrina2. ¶ Primo notandū q q2 color cauſat a qualitatib9 actiuis. Hinc eſt q ex h medici arguūt ſup cōplexionē calidā ⁊ frigidā. Et h pmo. Color bonus cum ſuba bona arguit cōplexionē bonā: ⁊ ſup fortitudinē ꝟtutiſ. cum ſuba mala ſup debilitatem ꝟtutis. Color aūt malus arguit ſup debilitatem ꝟtutis ⁊ malā cōplexionē. vt inferi⁹ declarabit. Exemplū pmi. Si mingeret color rubeus cū ſubſtantia multū tenui: ex h habetis arguere debilitatē ꝟtutis. maxie in corpe ſanguineo. Exemplum ſecundi. Si eſſet ecōuerſo. ¶ Notandū ſcḋo: q licet genera colo2 ſint tm̄ duo. ſ. albedo ⁊ nigredo. vt colligit. ij. pmi. ca. i. Cū nō ſolus medic⁹ ex his iudicat ſup diſpoſitione vrine. ſed ex his colorib9 intermedijs qui dicunt eſſe plures. vt quo2 aliq̄ ſubdiuidūtur poſtea in alijs colorib9. vt iſti. citrinus. ſubcitrinus. ruffus. ſubruffus. rubeus. ſubrubeus. rubicūdus. ſubrubicundus. in opos. kyanos. viridis. liuidus. niger. nigerrim⁹. alb9. lacte⁹. glauc⁹. karopus. pallidus. ſupallid⁹. Sciendum q citrinus ⁊ ſubcitrinus iſte due ſignant mediatam digeſtionē. Ruffus ſubruffus iſte due vrine ſignant pfectā digeſtionē. Rubeus ſubrubeus. Rubicūdus ſubrubicundus: iſte quatuor vrine ſignāt exceſſum digeſtionis. In opos kyanos iſte due vrine ſignāt aduſtionē Viridis liuidus. iſte due vrine ſignant ſuperaduſtionē. Niger nigerrim⁹. iſte due vrine ſignant mortificationē. Albus. lacteus. glaucus. karopus. iſte quatuor vrine ſignificant indigeſtionē. Pallidus ſupallidus. iſte due ſignant pncipiū digeſtionis. De illis inferi⁹ latius patebit. ⁊c. ¶ Tertio notanduȝ: q licet plures ſint colores: quatuor tm̄ pncipales dicunt. quoruȝ vn⁹ eſt albus. ſecūdus niger. tertius citrinus. quart⁹ rubeus. q̄ poſtea diuidunt. Albus autē color arguit ſup frigidā ⁊ humidā cōplexionē ⁊ ita ſup cōplexioneȝ flegmaticā. Niger ſuper frigidā ⁊ ſiccā complexionē. ⁊ ita ſup cōplexionē melancolicā. Rubeus ſup complexionem calidā ⁊ humidā. ⁊ ita ſup cōplexionē ſanguineā. Citrinus ſup complexionē calidā ⁊ ſiccā. ⁊ ita ſup cōplexionē colericā. Et iſta oīa patebūt clarius cū ponūtur regule. ¶ Quarto notandū: q aliq̄ imaginant ſufficientiā colorum h modo. q2 color cauſat in vrina aut calore naturali q̄ eſt auctor digeſtionis. Et q2 digeſtio cōſideratur q̄nq̄ȝ modis. Primitiue. Iniciatiue. Perfectiue. Exceſſiue. ⁊ Corruptiue. Et iſtos q̄nq̄ȝ modos multiplicant p humores. ⁊ ſic reſultant colores numero viginti h modo ſignificantes. Aut puationem digeſtionis. ſic niger in melācolico inq̄ntum cauſetur a frigiditate ſuffocante calorē naturalē. Liuidus i flegmaticis. q h ſignificat maximā diminutionē caloris. Albus i colerico. Subcitrinus in ſanguineo. Colores ſignificantes pncipiū digeſtiōis

ſunt. Blancus i melācolico. Karopus in fleg-
matico. ⁊ eſt ſimilis lane cameloꝝ. Et dr̄ a ka-
ros qđ eſt gaudiū poſt factū. Subpallidus in
colerico: ac rubeꝰ in ſanguineo. Colores ſigni
ficantes pfectā digeſtionē ſunt ſubcitrinus in
melācolico. Subpallidus i flegmatico. Citri-
nus in colerico. Subruffus in ſanguineo. Co
lores ſignificātes exceſſum digeſtiōis ſūt Sub
rubeus in melācolico. Rubeus in flegmatico.
Subrubicundus in colerico. Et rubicundus
in ſanguineo. Colores ſignificātes corruptio
nē digeſtionis. Viridis in melācolico. Kya-
nos i colerico. Niger in ſanguineo. put cauſat̄
ab aduſtiōe a ſanguie. Ex q̄ ſeq̄t̄ ꝙ color niger
arguit ſup ꝑuationē digeſtiōis: ⁊ ſup corruptā
digeſtionē. Quid aūt debemꝰ intelligere ꝑ ter
minos iſtoꝝ patebit inferius.

De colore nigro.

Poſitis notabilibꝫ ex qbꝫ apparēt ſpēs
coloris in generali: ⁊ ſufficientia eoꝝ:
nūc determinādū erit de ipis i ſpeciali
Et incipiā a colore nigro: cū deterior ſit ceterꝭ
cōmuniter: ⁊ affirmat maiorē timorē. ¶ Primo
notandū ꝙ color niger in vrina cauſat̄ tribus
modis. Aut ꝑ viā aduſtionis: aut mortificati-
onis: aut admixtiōe rei nigre. Et differunt. qꝛ
vrina nigra cauſata ꝑ mortificationē eſt obſcu
ra ⁊ tenebroſa. qđ nō apparet ſenſibiliter i aliis
Differūt āt vrina cauſata ꝑ viā aduſtōis ab ea
q̄ cauſat̄ ꝑ admixtionem rei nigre. quia in vna
apparēt ptes difformes: qꝛ vna groſſior altera.
i pmo ꝟo nō. ¶ Scđo notandū ꝙ color niger
nihil aliud eſt q̄ lux incorporea in corpe tene-
broſo vmbroſo. vt patꝫ ꝑ Philoſophū. Nam ſi
accidit color niger in nubibꝫ: qꝛ radii ſolares
nō poſſunt penetrare corpꝰ vmbroſum. ſed eius
reuerberatiōes retinēt in ſupficie ⁊ inducitur
nigredo. Ita a pari debemꝰ ſpeculari de actiōe
caloris naturalis in maſſam humeralē. ¶ Ter
tio notandū ꝙ color niger eſt multiplex. vt pꝫ ꝑ
Auic. ſcđa pmi. cap. ꝓprio. Nā colorē nigrū qñ
q̄ ꝓcedit color fuſcus: aliqñ color viridis: ali-
qñ color citrinꝰ: qđ verificat̄. Nam vrina nigra
qñq̄ cauſat̄ a frigiditate ſuffocante calorē na
turalē: vt tactū eſt. Aliqñ caliditate ſuffocāte
ꝑ viā inflāmationis vrine nigre. Primo eſt ad
mixta citrinitas ⁊ ꝓcedit vrina nigra. Scđo ē
admixta viredo ſimilis colori lapidis indici:
quē ꝓcedit vrina nigra i digeſtionē aut fuſcedo.
Ex qbꝫ ſequunt̄ regule qndecim. ¶ Prima re-
gula. Vrina nigra in q̄ntitate multa cū ypo-
ſtaſi nigra in die cretico ſupueniēs in febre acu
ta: cum odore acuto ſedimine ſubtili ſignificat
dolorē capitis ꝑmixtionē rōnis. ⁊ ex ꝯſequente
fluxū nariū in die cretico: qꝛ ſignificat ebulitio
nē humoꝝ ſubtiliū. q̄ faciliter eleuāt̄ ad caput:
⁊ inducūt accidentia pdicta. ¶ Scđa regula.
Vrina nigra cū odore magno inflāmationem
ſ̄cat in mēbris ſpūalibꝫ: ⁊ in febre acuta aliqñ
mortē. Nam odor magnꝰ in vrina inſequit̄ mo
tionē forte caliditatꝭ. vt Auic. loco pall. ad quē
inſeq̄t̄ inflāmatio. ¶ Tertia regla. Vrina nig
quā ꝓcedit citrinitas aut admixta citrinitati
ſ̄cat yctericiā citrinā. pꝫ. qꝛ ſ̄cat opilationē fac
tā in ciſtim fellis aut in viis intermediis. ꝓpter
quā color nō pt trāſire ad inteſtina: regurgitat
ꝗ ad vias vrine. ⁊ ꝑ ꝯſequēs accidit talis vrina
vt pꝫ ꝑ Auic. ti. i. ¶ Quarta regla. Vrina ni-
gra quā precedit fuſcedo aut q̄ ſit illi admixta:
ſ̄cat yctericiā nigrā aut ſpleneticā. qꝛ ſ̄cat opi-
lationē in regione ſplenis. ꝓpter quē humores
melācolici nigri nō poſſunt trāſire ad ꝓprium
receptaculuꝫ: regurgitant ad vias vrine. Et ita
ꝓuenit ſimilis vrina. ¶ Quinta regla. Vrina
nigra quā ꝓceſſit viridis vrina: aut declinans
ad viriditatē ſ̄cat extinctionē caloris naturalis.
⁊ ꝑ ꝯñs ſ̄cat mortē. qꝛ ſ̄cat abundantiā frigidi
tatis ſuffocātis ipm calorem. ¶ Sexta regla
Vrina nigra guttatim micta ⁊ pauca cū ꝑua
tione odoris ſ̄cat mortē: qꝛ ſ̄cat naturā ſupera
tam a morbo q̄ nō pficit aliquā pugnā ꝯ ipaꝫ.
Patet ꝑ Auiceñ. in loco preall. Correlarium.
Quanto vrina faciliter mingit̄: tanto melior.
qꝛ ſignificat fortitudinem virtutis expulſiue et
virtutē animalē bene ſe hr̄e. ¶ Septima regla
Vrina nigra in muliere cū humore feculento
in fundo reſidente ſ̄cat actualem fluxum mē-
ſtruoꝝ. patet. qꝛ ipſa ꝓpter feculentiā q̄ funduꝫ
petit: vrina ſuperius alleuiat̄ ⁊ inferiꝰ inſpiſſa
tur. Cauſa autem ꝓpter quā denigrat̄ hec eſt.
Sanguis eñ menſtruoſus admiſcetur cum
vrina. ⁊ ita denigratur vrina. Sanguis auteꝫ
exiens venas immediate denigrat̄. patet viſui
qñ extrahitur a venis. ⁊c. ¶ Octaua regula.
Vrina pauca ⁊ fetida in febre ſ̄cat mortem in
die cretico. patet. qꝛ ex magnitudine ſignificat̄
mortificatio. ex paucitate conſumptio humidi
ſubſtantifici: ex fetore ſignificatur ſup corrup-
tionem humoꝝ. vt patet de morbis peſtiferis.
Vrina nigra ſpiſſa cū colore nigro in ꝓncipio
morbi cuꝫ aliis ſignis bonis ꝑdurans vſq̄ ad
ſeptimū diem cū ꝯiuncta ypoſtaſi: ſalutē ſigni
ficat rōne caliditatis aduenientis. Correlariū.
Quanto vrina fuerit maior: tāto melior. Pau-
ca tanto deterior propter rationes adductas.
Et nigrior tanto peior. ¶ Nona regula ab au-
ctoritate Auicenne ſumpta. Vrina nigra in
multa quantitate cui non eſt viredo apparens
in febre quartana ⁊ doloribus dorſi ⁊ matricis

eſt ſignum ſalutis. Patet. quia ſignificat mate-
riam que faciebat febrē euacuari per vias vri-
ne ⁊ per virtutem fortem ſupra ipſum. ergo ſig-
num ſalutis. Correlarium. Bonum in practi-
ca cum medicus viderit vrinam denigrare in
febre quartana debet prenoſticare ſalutem: et
ſe eſſe in declinatione. q̇a ſignū eſt ꝙ materia
incepit euacuare per vias vrine. ¶ Decima re-
gula. Urina nigra oleaginoſa non ratione re-
num aut veſice: ſignificat mortem propinquā
⁊ ſpaſmūm ex ſiccitate. Patet. quia talis vrina
ſignificat conſumptionem humidi ſubſtantifi-
ci ⁊ partium membralium. Et dicitur notanter
vicio non exiſtente in renibꝫ aut veſica. q̄r tunc
ſignificat caliditatem renum. Et hoc colligit̄
ex ſententia ypo. ṗmo pronoſticoꝝ. Cauendū
ne veſice vicio capiatꝫ vt q̇d ſuum eſt alienū di-
iudicetis. quia in calculoſis ⁊ in patientibꝫ cir-
ca renes: tales vrine turbide et obſcure con-
ſueuerūt apparere. Correlarium. Bonum eſt
ꝙ anteq̄ medicus iudicium faciat de vrina cer-
tificat: vtrum patiatur in renibꝫ. aut ſit cōſue-
tus facere tales vrinas. ¶ Undecima regula.
Urina nigra ⁊ groſſa ⁊ poſtea conuertitur ad
albedinē ⁊ tenuitatē. ſignificat caſum vltime
digeſtionis. Patet. quia ſignificat priuationē
caloris naturalis non potentis colorare vrinā
vt patet per Auicennā ſcđa primi capi. prealle-
gato. ¶ Duodecima regula. Urina nigra cū
ypoſtaſi in medio que dicitur eneormia ab egi-
dio. notabilem ſignificat ſurditatem ⁊ inſtan-
tiam vigiliarum ⁊ fluxum ſanguinis narium
ex parte dextra ſtante fortitudine virtutis. Pa-
tet. quia ſignificat vapores calidos ſubtiles ele-
uari ſurſum. ergo ⁊c̄. Patet etiam ab yſaac ṗ-
mo de vrinis. ¶ Tredecima regula. Urina ni-
gra multa apparens in die cretico: ad cuiꝰ eua-
cuationē ſubleuatur virtus eſt ſignū. Patet.
ſignificat eñ materiam euacuari facientem fe-
brem. Et dr̄ multa duobꝫ modis. Aut q̄r min-
gitur ſepe ⁊ parum. aut quia raro ⁊ multum.
¶ Decima quarta regula. Urina nigra ⁊ ſpiſ-
ſa in qua fuerit ſedimen rotundum cū tenſione
ypocundrioꝝ. aut ſtante ſudore. aut apoſtema-
te in aliqua parte: eſt ſignum mortis. Patet.
quia ſignificat vltimā aduſtionē. ergo patet ꝑ
Auicennam ſcđa quarti. capitulo ꝑallegato.
Urina nigra velut rubigo ferri in lento febre:
ſtrangulationem ſignificat. ¶ Decima quinta
regula. Urine nigre apparentes in febribꝫ cū
ſudore capitis. aut colli. aut dorſi. eſt ſignū ma-
lum ꝙ eger tendit ad mortem. patet. q̄r ſignifi-
cat aduſtionē in membris ſuperioribꝫ. ergo ſig-
nificat malū. Patet ꝑ yſaac ṗmo de vrinis. Et
Auicenna ſecūda quarti de ſignis vrine nigri.

Correlariū. Sudor fetens circa collum vel ca-
put non eſt bonus: vt plurimū. licet in mulieri-
bus magis ſaluus ſit.

De vrina liuida.

Supra dictū eſt de nigra vrina q̄ eſt de-
terior ceteris: poſt ipſam ponit̄ liuida
Ideo ſecūdo ꝑncipaliter declarandū.
¶ Primo notādū ꝙ ꝑ liuiditatē habemꝰ intel-
ligere q̄ndā plumbeitatē. q̄ ſilat̄ veſtigio terreo
Et talis vt plurimū capitur a mortificatione.
Correlarium. Cum medicus viderit vrinam ſi-
milem colori plumbei debet iudicare. vt pate-
bit ex regulis. ¶ Secundo notandū eſt ſicut
dictū eſt de vrina nigra que cauſatur tribꝫ mo-
dis. ita dicendum eſt de vrina liuida que cau-
ſatur per viam mortificationis. aut ꝑ viam ad-
iectionis alicuius rei liuide. vt ex mixtione ali-
cuius humoris frigidi derelicti ab ip̄a natura.
Signa autem ad cognoſcendū ſunt. Nam qñ
cauſatur a mortificatione apparet ſimpliciter li-
uida. qñ autē ab aduſtione apparet ſubnigra:
vt eam preceſſerit vrina viridis. quoniā ab ad-
mixtione groſſior et ſpiſſior in vna parte q̄ in
alia. ¶ Tertio notandum. Urina liuida aut
eſt liuida ſm̄ totum aut ſm̄ partem. Si abſo-
lute: deterior eſt prima q̄ ſecunda. Nam vrina
ex toto liuida ſemꝑ cauſatur ex mortificatione.
Urina aūt liuida ſm̄ partem non. ergo prima
eſt deterior. Urina aūt liuida per totum cauſa-
tur tribus modis. Aut a mortificatione humo-
rum. aut epatis mortificatione. aut mortifica-
tione vtriuſq̄ ſimul. A mortificatione humo-
rū qñ fuerint relicti ab opatiōe nature. A mor-
tificatione epatis qñ fuerit infrigidatū vltima
infrigidatione. Et ſignū ad cognoſcendū qñ a
mortificatione vtriuſq̄ aūt vniꝰ tm̄ eſt. quia ſi
a mortificatione vnius tm̄ facit reſidentiam ⁊
ſpiſſior apparet in vna p̄te q̄ in alia. Si autem
a mortificatione vtriuſq̄: neq̄ fit ſequeſtratio:
neq̄ reſidentia. vt dictū eſt. Iſta aūt ſumuntur
ab yſaac ṗmo de vrinis. ¶ Quarto notandū
vt colligit̄ ab yſaac cū q̄cunq̄ ſuꝑfluitate nr̄i
corporis ſemꝑ egredit̄ aliq̇d de vtili videlicet ali-
quid de calore ⁊ ſpū. Aliter nō ꝯtingeret vrinā
attenuari ⁊ inſpiſſari. poſtq̄ extra micta eſſet:
niſi aliquid de calore et ſpū cum vrina egredere-
tur. Quando aūt iſte calor ⁊ ſpūs obfuſcantur
redditur vrina liuida. quare ex his ſequuntur
alique regule. ¶ Prima regula. Urina liuida
per totū in qualibet egritudine eſt ſignū prop-
inque mortis. Patet. quia talis vrina ſignifi-
cat mortificationē ſpirituū: aut epatis: aut hu-
moris. ⁊ maxime ſanguinis. qui meret̄ dici pri-
mus humor. modo ſtāte mortificatiōe alicuius

iſtoꝝ ſeqꝛ̃ mors. Aſſumptū ꝓbaꝛ̃. Liuiditas eīn ꝑ totū ſignificat vltimū infrigidationē. ꝛ ꝑ ꝯſequēs mortificatōēz. g̃ ꝛc̃. Cōfirmaꝛ̃ auctoritate ꝓncipis Auic̃. ſcḋa q̄rti de ſignis ſumptis ab vrina liuida. ¶ Scḋa regula. Urina liuida aliqualiter ſubnigra: quā ꝓceſſit vrina viridis eſt ſignū mortis. Ptꝫ. qꝛ ſignificat vltimam aduſtionē mēbroꝝ ad quā ſeqꝛ̃ mors. Colligiꝛ̃ ab yſaac ꝓmo de vrinis. Correlariū. Urina liuida quā ꝓceſſit vrina cuiuſcūqꝫ ꝯditionis eſt multum mala. Ptꝫ. qꝛ abſolute ꝑcat mortificationez caloris naturalis ꝛ ſpirituū. ¶ Tertia regula. Urina in q̄ fuerit circul⁹ coloris plumbei aut liuidi in pte ſuꝑficiali declarat epylentiā. Iſta regl'a ſic ꝓbaꝛ̃. Nā talis vrina manifeſtat ebulitionē ꝛ corruptionē in ſpiritib⁹ membroꝝ animatoꝝ ꝓpter opilationē ad quā ſeqꝛ̃ epilētia mō talis ebulitio eſt cauſa liuiditatis vrine. g̃ regula vera. Hic ꝑmo colligiꝛ̃ ab Auic̃. ſcḋa tertij. cap. ꝓprio. Ab yſaac ꝓmo de vrinis. Correlariū. Sequente epilentia ī fieri aut in facto eſſe talis vrina ſic apparēs eſt mala. quia ſignificat malā diſpoſitionē ꝯfirmatā in cerebro. ad quā ſecuta eſt ebulitio in ſpiritib⁹. g̃. ꝛc̃. ¶ Quarta regula. Urinam ꝑm partē liuida ſtante tumefactione vētris magnā demōſtrat ydropiſim. probaꝛ̃. Nā ydropiſis ſiue aſclites ſiue tympanites. vt plurimū cauſanꝛ̃ a frigiditate exceſſiua epatis ad quā ſeqꝛ̃ ſuffocatio caloris ꝛ ſpirituū. Ad ſuffocationē aūt ſeqꝛ̃ inductio liuiditatis. Et notanter dꝛ ꝑm partem. qꝛ ſi appareret liuida ꝑ totū eſſet ſignū mortis. vt colligiꝛ̃ ab Auic̃. tertij. cap. ꝓprio. Corꝛ̃. Medicus videns in ydropiſi vrinam liuidā debet ꝓnoſticare ipſam difficilē q̄ad curā. ptꝫ. qꝛ ꝑcat malam diſpoſitionē frigiditatis ꝛ humiditatꝭ ꝯfirmatā: ꝛ obfuſcationē caloris ꝛ ſpirituum. ergo ꝛc̃. ¶ Quinta regula. Contingens eſt vrinā liuidā apparere in ſynocha ſe. ꝛc̃. Probatur Nam in fine ſinocha fiat ſanguīe peccāte rōe q̄ntitatis vel q̄litatꝭ. ſtat talē ſanguinē nō poſſe digeri ab ipſa materia ꝓpter malā q̄litatem ꝛ multā q̄ntitatē ſanguīs. Aut derelictus a regimine naꝛ̃e putreſcit ad putrefactionē. ſanguis aūt ſeqꝛ̃ inflatio ſpirituū. ꝛ diminutio caloris q̄ dꝛ eſſe cauſa liuiditatꝭ vrine. vt colligitur ab Auic̃. ꝓma q̄rti. ¶ Sexta regula. Urina liuida ꝑm partē ſuꝑficialē: aut mediā cū granulis minutꝭ ſe iunctis ꝛ ſeꝑatis ꝑcat in mēbris ſpūalib⁹: aut pleureſim. aut peripleumoniā. quia talis vrina obumbrationē coloris in inſante circa pectus. Talis aūt obumbratio nō pōt fieri niſi ſtante cōpreſſione circa pectus. Que compreſſio reqꝛit apoſtema. g̃ ꝛc̃. Et iſta condictio ſumiꝛ̃ ab Auic̃. q̄rto cap. ď pleureſi. ꝛ ab yſaac ꝓmo de vrinis. Notāter dꝛ cū granulis ſeparatis. qꝛ granula vnita arguūt ſuꝑ diſpoſitionē epatis ꝛ renū. Corꝛ̃. ꝓmū. Ex vrina nō poteſt medic⁹ tam diſtincte cognoſcere pleureſim aut peripleumoniā. Patet. qꝛ eſt ſignū cōmune. ſed alijs ſignis q̄ ponunꝛ̃ a medicis. puta a dolore circa coſtas. pulſa ſerino. tuſſi. que ſunt ſigna pleureſis. Correlariū ſcḋm. Data ſibi vrina cū talib⁹ granulis non habitis alijs ſignis: debet ꝓnoſticari apoſtema pectoris nō limitādo neqꝫ pleureſis neqꝫ peripleumonia ne decipiātur. Corꝛ̃. iij. Urina liuida ꝑſeuerans apparēs in peripleumonia aut pleureſi: eſt ſignū mortale ꝛ peſſimū. patet. qꝛ ꝑcat ꝗ ꝯtinue ſignificatio intendiꝛ̃ ipſoꝝ ſpirituū ꝛ caloris. ¶ Septima regula. Urina liuida ꝑm partem pauca oleaginoſa ꝑcat liquefactionem humiditatis modo ſtante aliquo iſtoꝝ eſt peſſimum. ergo regula vera. Colligiꝛ̃ ab yſaac ꝓmo febrium. Correl'. Omnis vrina mala ex parte coloris reddiꝛ̃ deterior ex parte q̄ntitatis pauce. vt patꝫ ꝑ ꝓdicta. ¶ Octaua regula. Urina liuida pauca freq̄nter micta demonſtrat ſtranguiriā. ptꝫ. quia demonſtrat opilationē ſiue ꝯſtrictionē colli veſice. ꝑ quā nō poteſt expelli vrina vna vice tm̄ Multiplicaꝛ̃ ergo ex parte numeri. Ad hanc ergo multiplicatōēz ſeqꝛ̃ ſtranguiria. ergo ꝛc̃. ¶ Nona regula. Urina liuida ꝑm partē apparens in emitriteo magno aut paruo: eſt multū ꝑiculoſa. patꝫ. qꝛ ꝑcat aduſtionē ꝛ ebulitionem eſſe factā in mēbris ſpūalib⁹ ꝛ in corde. ergo ꝛc̃ Notanter dꝛ emitriteo magno. qꝛ triplex ponitur eſſe emitrite⁹. q̄dam paruus. q̄dā minor. q̄dam maxim⁹. Emitriteus paruus eſt cōpoſitus ex quotidiana ꝯtinua ꝛ tertiana interpolata. Maior eſt cōpoſitus ex quartana continua ꝛ ꝯtinua interpolata. Maxim⁹ eſt cōpoſitus ex terciana interpolata ꝛ q̄rtana cōtinua. Emitriteus ꝓmus eſt de genere acutoꝝ. Tertius eſt de genere cronicorum. ¶ Decima regula. Urina liuida ꝑm partem cōtingens ex ruptura vene non eſt periculoſa. vt ꝓdicta ꝓbantur Primo qꝛ ex fractura vene pōt vrina liuida apparere. Patet. quia q̄ñ ꝓmū ſanguis ex vena effundiꝛ̃ tam ꝓmo putreſcit ꝛ ebulit. q̄ ebulitio ꝛ putrefactio facit ad liuiditatez vrine. g̃ ꝛc̃. ꝙ aūt nō ſit ꝑiculoſa ptꝫ. quia ad conſolidationem vene ſequitur remotio liuiditatis. Correlarium. Medicus in fluxu ſanguinis non debet prenoſticare pernicioſum ex vrina liuida viſa neqꝫ talem vrinam conſequi debilitatē virtutis extremam. ¶ Undecima regula. Urina liuida apparens in ptiſi eſt ſignum propinque mortis auctorꝛ. ꝓncipis. capitulo ꝓprio de ptiſi. Item rōne: quia talis vrina liuida manifeſtat

vltimā ꝯſumptionē caloꝝ ⁊ vltimā reſolutionē humiditatis cordis ergo ſignū cite mortis eſt. ¶ Vndecima regl'a. Cōtingēs eſt vt plurimū in doloribꝫ artetic; vrinā liuidā apparere. Probat̃.qꝛ ꝓpter vehemētiā doloꝝ debilitat̃ vtꝰ.ad cuiꝰ debilitatē ſeq̄t̃ i loco dolor.⁊ inficiūt̃ ſpūs ⁊ caloꝛ q̄ poſtea ſūt cauſa liuiditat; vrine. Correlariū. Oīs doloꝛ fortis ſufficit ad inducendā vrinā liuidā.pꝫ.qꝛ ad dolorē quēlibet debilitat̃ ꝟtus ⁊ inficiūt̃ ſpūs.ḡ ⁊c. ¶ Tredecima regl'a Vrina liuida in q̄ apparēt fruſta reſoluta ſignificat ſup̄ dolorē arteticū.pꝫ.qꝛ artetica cauſat̃ vt plurimū ex materia hūorali fluēte ad articulū.ḡ. Correlarium. Cōtingēs eſt vt plurimū ex fluxu catarri fieri vrinā liuidā apparere. Et ex retentione mēſtruoꝝ. Probat̃.qꝛ vaporibꝫ eleuatis a matrice inficiunt̃ ſpūs ⁊ obfuſcantur. q̄bꝫ obfuſcatis ſeq̄t̃ liuiditas in vrina.pꝫ auctoritate ꝑncipis Auicenne tertia tertij.ca.ꝓpo Correlariū. Vrina liuida apparens in muliere ꝑnoſticat̃ retentio mēſtruoꝝ ⁊ opilationū ¶ Decima q̄rta regl'a. Vrina liuida apparens in febre ethica eſt ſignū mortis.patꝫ.qꝛ ſignificat vltimatā aduſtionē ⁊ reſolutionē mēbroꝝ ⁊ humiditat; ciꝰ.⁊ ebulitionē in ſpiritibꝫ: ad q̄ ſeq̄t̃ mors immediate. ¶ Decima q̄nta regula. Vrina liuida in tremore cordis arguit ipſum incurabilē.qꝛ ſignificat vltimam ebulitionē in ſpiritibꝫ cordis.ḡ ⁊c. ¶ Decima ſexta. Vrina liuida in freneſi eſt ſignum mortis. Patet.quia ex ſe ſignificat alterum iſtoꝝ.aut materiā hīe raptum ad cerebrum aut extinctionē caloris naturalis.ergo regula vera.⁊c.

De vrina viridi.

Reſtat videre de vrina viridi: poſtq̄ȝ viſum eſt de vrina liuida q̄ ē tertia in ordine. Pro q̄ notandū q̄ vrina viridis cauſat̃ aut ꝑ viā mortificatiōis ſequentē ad infrigidationē ſpirituū. Aut ꝑ viā magne aduſtionis ſiue inflāmatiōis. Siue ḡ fiat ꝑmo ſiue ſcđo eſt ſignū malū. Colligit̃ id ex Auic.ſcđa ꝑmi.ca.ij. Scđo notandū q̄ vrine virides differūt ex ꝑte coloris.qꝛ q̄dam eſt viridis ſimilis phiſticoꝝ.aut ex eo q̄ ſūt virides ſꝫm totū: aut ſꝫm ꝑtē. Differūt ex ꝑte coloris. Quia aliq̄ eſt viridis ſil'is eruginis.aliq̄ua ſimilis ſucco porri.aliq̄ aūt viridis colori yreos.aliq̄ ſimilis colori lapidis: q̄ diuerſificant̃ ex ꝑte maioꝝ infrigidationis: aut incendij. Tertio notandū q̄ tales vrine virides ſignificāt mag; male aut minꝰ male: ſꝫm q̄ vrina ꝑceſſit minus mala aut magis mala. Si ꝑceſſit vrina liuida aut nigra peſſima iudicat̃. Si aūt ꝑceſſerit vrina citrina: aut palliaris.aut minꝰ mala. Quia ex h̄ arguit̃ maioꝛ aut minoꝛ mortificatio.maius aut minꝰ incendiū: q̄ꝝ alteꝝ ſꝑ vrina viridis ſignificat. Quibꝫ ſtātibꝫ ſequunt̃ octo regl'e. ¶ Prima regula. Vrina viridis ꝑ totū i febre acuta eſt ſignū mortꝭ.qꝛ ſignificat vltimatū incendiū i ſpiritibꝫ: aut mortificationē caloris naturalis. Ad q̄ꝝ q̄dlibet ſequit̃ ꝑnicies. Iſta ꝯcluſio eſt de mente yſaac in ꝑmo de vrinis. ¶ Scđa regl'a Vrina viridis in pueris aut infantibꝫ ſignificat ſpaſmū.qꝛ ſignificat ſupabundantiam humoris frigidi ꝑ totum ꝑter ⁊ in neruis et ita ſpaſmū. Iſta colligit̃ ab Auicenna loco pallegato ¶ Tertia regl'a. Vrina ſimilis colori phiſticoꝝ ſignificat mortificationē corꝑis naturalis.qꝛ ſignificat frigiditatē exceſſiuā.vt patꝫ ꝑ Auic.loco pallegato. ¶ Quarta regl'a. Vrina viridis ſimilis ſucco porri eſt ſignū peſſimū.q̄a ſignificat vltimū incendiū in mēbris ſp̄ualibꝫ. ergo dicta vera. Et Auicen̄. pręallegato loco. ¶ Quinta regula. Vrina ſimilis erugini eris eſt i ceteꝝ deterioꝛ.pꝫ.qꝛ ſignificat vehementē totiꝰ ꝺꝑditionē ⁊ ſine ſpe.q̄ ſi fuerit facta pꝰ exercitiū ſignificat ſpaſmū.ꝓpter rōnem adductē in ſcđa ꝯcluſione. ¶ Sexta regula. Vrina ſimilis colori yreos quam ꝑceſſit vrina viridis ſignificat vehementē infrigidationē ſuffocantē calorē naturalem.⁊ ꝑ ꝯſequēs malū ſignū. ¶ Septima regula. Vrina viridis ſtante dolore ⁊ anguſtia in ſtomacho ſine aliq̄ ypoſtaſi. ſignificat venenū in potu fuiſſe hauſtū.⁊ ꝑ cōſequēs mortē.patꝫ.qꝛ cū venenū ꝑticipet colori viridi ⁊ nō patiat̃ a colore: ſeq̄t̃ q̄ vrinā poteſt tingere. Vel aliter.cum venenū inimicat̃ cordi ⁊ mēbris ſp̄ualibꝫ.ex ſe inimicat̃ cordi et ſpiritibus. Et cum dicam mortifeꝝ eſſe. Hoc aſſumpto inducit̃ mortificatio q̄ immediate cauſa eſt viriditatis vrine. Et dꝛ notanter ſine yፍpoſtaſi.qꝛ ſi cū tali vrina appareret yፍpoſtaſis eſſet ſpes vite.qꝛ ſignificaret potentiā ꝟtutis contra naturaꝫ. ¶ Octaua regula. Vrina viridis cū viridi circulo in freneſi eſt ſignum deſperatiſſimū.patet ꝑ rationes ante adductas.

De vrina alba.

Poſtq̄ȝ dictū eſt de vrinis ſignificantibus mortificationē.nunc dicendū eſt de vrina ſignificante priuationē et debilitatem digeſtionis. Et ꝑmo de vrina alba q̄ ex multis cauſis venit in manus medicorum. ¶ Primo notandū q̄ albedo cauſat̃ dupliciter Vno modo ꝑ quādā dyaphoneitate et trāſlucentia.ſic eſt albedo aque aut vitri.alia ē albedo q̄ ꝯtrariat̃ nigredini.que dꝛ coloꝛ diſgregatiuus viſus.et de hac ſecunda eſt ad ꝓpoſitum Aduertendo tamen q̄ talis albedo oritur in

vrinis altera quattuor cauſaꝝ: vel reducibili.
Primo a defectu caloris natalis. Scđo a re-
ſolutione humoꝝ. Tertio a diſſolutiõe virtutꝭ
Quarto ab opilatiõe in ſenibꝫ. A defectu ca-
loris dupliciter. Aut a b eius defectu in toto vt
in ſenibꝫ ĩ qbꝫ apparent vrine tales albe. Aut
a diminutione eiꝰ in pte. vt ex debilitate caloꝝ
epatis. q̄ debilitas cauſaẜ aut ab acuitate egri
tudinis. vt in freneſi. Aut ꝑpter lõgitudinẽ egri
tudinis. vt in quartana in qbꝫ accidit vrina al-
ba. Prouenit etiã hmõi vrina aut ex parte cibi
aut nimie qualitatis. aut q̄ntitatis. aut vtriuſ
qꝫ. aut ex malicia ſubſtantie. Exemplum p̄mi
vt apparet in crapulatis. Exẽplũ ſecundi. vt ex
comeſtione lactuce. Exemplum tercij: vt ex
comeſtione carniũ vaccinaruꝫ. Modo in his
om̄ibꝫ apparent vrine albe. Scđo accidit vrina
alba a reſolutione virtutis. que etiaꝫ reſoluiẜ
aut in toto aut in parte. q̄ reſolutio fit ſtante ge
nere egritudinis. Aut mala diſpoſitione in de
clinante membro. vt in epate. vt apparet in du-
beleth. Tertio cauſaẜ albedo in vrina a diſſo-
lutione humoris flegmatis vitrei. qđ cum fue
rit diſſolutũ cauſat vrinã albam. Quarto cau-
ſatur albedo in vrina ab opilatione. q̄ cum de
albationibꝫ pluribꝫ modis: aut ꝑpter lapidẽ cõ
tentũ in renibꝫ. aut in veſica. aut ꝑpter habun
dantiã humoꝝ circa vias vrine. Aut ꝑpter eoꝝ
viſcoſitateꝫ. aut groſſitiẽ. aut ꝑpter vtrũqꝫ. Iſta
colliguntẜ ab yſaac p̄mo de vrinis. cap. de alba
vrina. Scđo notandũ q albedo vrine eſt mul-
tiplex. Quedam glutinoſa vel muſcilaginoſa.
quedã vnctuoſa. q̄dam ſanioſa: ſimilis albedi
ni fungi. q̄dam ſpermatica ſilis ſpermati. q̄daꝫ
plũbea: q̄ indicant ſup diuerſas diſpoſitiones
ꝑpter diuerſas cauſas. Ex his ſequunẜ octo re
gule. ¶ Prima regula. Vrina alba ſplendida
tenuis: ſignificat opilationeꝫ maxime ſplenis.
Probatur. Quia talis vrina demonſtrat ha-
bundantiã humoris melancolici: q̄ dicitẜ frigi
de ꝛ ſicce complexionis. mõ de ratione frigidi
tatis eſt dealbare. quia albedo eſt filia frigidi-
tatis. vt patet p Galienũ in tegni. De ratione
aũt ſiccitatis eſt attenuare. Modo ſup abun-
dantiam humoꝝ melancolici ſequitẜ opilatio:
ꝛ maxime in ſplene. q̄ dr̄ reſeruaculum melan
colie. ergo regula ꝛ ꝯcluſio vera. patꝫ ꝯſeq̄ntia.
Et antecedens eſt p̄ncipis. Auicenna ſecũda
p̄mi ca. de vrina alba. Correlarium primum.
Ex vrina tali medicus debet iudicare diſcolo-
rationem faciei. ſomnolentiam. pigritiam. in
toto. Patet. q2 iſta ꝯſequunẜ opilationẽ. Corre-
lariũ ſecundũ. Ex tali vrina medicus debet ar
guere ſupra grauitatem doloꝝ in pte ſiniſtra.
Correlariũ tertiũ. Sic ex vrina tincta medicꝰ
arguit abſolute dñium caliditatis: ita ex vrina
alba dominiũ frigiditatis. vt patet ex p̄ceden-
tibus. ¶ Scđa regula. Vrina alba cũ circulo
plumbeo in ſupiori: demonſtrat opilationẽ in
cerebro ꝛ epylentiaꝫ. Iſta cõcluſio ꝓbaẜ. Nam
ex albedine arguitur ſuffocatio caloris ꝛ domi
nium frigidoꝝ humorũ. Et ex circulo plũbeo
materia eſſe in capite. ꝛ maxime groſſaꝫ fleg-
maticã vel melancolicam que ſunt cauſe opi-
lationis. Opilationẽ aũt ſequitur epilẽtia. ğ cõ
cluſio vera. ꝯſequentia tenet. Et antecedẽs eſt
dñi yſaac p̄mo de vrinis. Et notanter dicitẜ in
parte ſupiori ex̄ñs: q2 tũc arguit diſpoſitionem
membroꝝ ſupioꝝ. ¶ Tertia regula. Vrina al-
ba muſcilaginoſa demonſtrat habundantiam
humoꝝ groſſoꝝ ꝛ crudoꝝ. Probaẜ. q2 muſcila
ginoſa vrina nõ fit niſi ex trãſitu materie groſ-
ſe ad vias vrine. que materia nõ tranſiret niſi
habundaret. in tantũ ergo vrina muſcilagino-
ſa demonſtrat habundantiã humoꝝ groſſorũ
patet ꝯſequens ꝛ antecedens eſt Auicenne lo
co pallegato. Confirmaẜ ſic. q2 muſcilago inſe-
quitẜ groſſiciẽ ſicut tenuis ſubtilitatem. q̄re ꝛc.
¶ Quarta regula. Vrina alba ſemi liuida ſa
nioſa ſilis colore fungi: ſignificat vlcerationẽ
in renibꝫ ꝛ in vijs vrine. Probaẜ p̄mo auctori-
tate Auicenne ſcđa p̄mi de vrina alba. ꝓbaẜ
etiã rõne tali: Talis vrina rõne albedinis ar-
guit multitudinẽ flegmatis in toto. ꝛ p conſe-
quens in vijs vrine rõne liuiditatis ſup aduſti
onẽ humoꝝ. vt patuit ſuperiꝰ de vrina liuida.
Humores aũt aduſti ſunt cauſa mordicatiõis
ꝛ acuitatis. Acuitas aũt facit ſequi vlceratiõeꝫ
ergo rõne ſaniei arguit vlcerationẽ: ꝛ p ꝯñs in
vijs vrine apud renes vt p̄dictũ eſt. ğ reglã ve-
ra. Correlarium p̄mum. Om̄is vrina ſanioſa
demonſtrat aut rupturã epatis aut vlceratio-
nem in vijs vrine patet. quia aliter non poteſt
fieri ſanies ĩ vrina. Correlarium ſecundum.
Multotiẽs errant medici in cognoſcendo ſa-
niem diſtinctam ab ypoſtaſi. Hoc patet. Nam
multotiens errant medici ꝑpter ſimilitudinem
figure eius ꝛ ypoſtaſis ex pte albedinis leuita
tis deſcenſus ad inferiorem regionem. Quo
ſtante fit peſſimꝰ error ĩ iudicãdo. q̄re ꝛc. No-
tanduꝫ q differẽtia eſt inter saniẽ ꝛ yposſtaſim
q2 ſanies ex fetore ſemp eſt. Scđa dr̄ia ex ñte
ſanie vt q̄ueadmodũ yposſtaſis nõ apparet ſa-
nies ſub figura piramidali. vt in yposſtaſi. Ex q̄
ſeqẜ q bonũ eſt medico ſemp vrinã agitare añ
q̄ iudiciũ faciet. ¶ Quinta reglã. Vrina alba
tenuis aliqualiter liuida ſine ſanie. vt eſt color
fungi: ſignificat lapidem in renibus ꝛ in veſi-
ca. Iſta concluſio probatur auctoritate Aui-
cenne loco preallegato. Et ab yſaac primo

de vrinis. pbaẗ antē ſic. Nam talis vrina rōne
albedinis ſignificat dominiū humoꝝ frigidoꝝ
crudoꝝ in toto. Et rōne liuiditatꝫ caliditatem
ſupfluā in renibꝫ ꝛ in vijs. Modo exiſtēte do
minio hūoꝝ groſſoꝝ ꝛ caliditate ſupflua: tūc
ſunt ſufficientes ad generationem lapidis: er
go talis vrina inducat lapidē vt p̄dictum eſt.
Correlariū. Medicus debet ex arenulis certi
ficari in q̄ loco fuit lapis retentꝰ pbatur. Nam
ſi apparuerint arenule albe ſignū eſt ꝙ lapis
eſt in veſica. Si arenule rubee ſignū eſt ꝙ ē in
renibꝫ. Scd̄o ex loco leſo. vtꝝ fuerit dolor cir
ca pectinē intenſior aut in pte poſteriori. ſi pri/
mū arguiẗ lapis in veſica: ſi ſcd̄m in renibus.
¶ Sexta regula. Vrina alba ſpiſſa ꝛ vnctuoſa
ſi p totū ſignificat ethicā. Probeẗ. Nam talis
vrina ſignificat diſſolutionē humiditatū par/
tiū mēbroꝝ cū q̄ ꝯiūgiẗ ethica tertia ſpeciei cō
firmata. g̃ talis vrina demōſtrat ethicā. Patet
ꝯſequentia ꝛ antecedens colligiẗ p Auicennā
ſcd̄a p̄mi. ca. p̄allegato. q̄re ꝯcluſio reddiẗ vera
Et dr̄ notāter p totū. qꝛ vrina vnctuoſa ſm ptē
ſupficialē ſcat caliditatē magnā in renibꝫ. Cor
relarium. Vrina vnctuoſa in oīmi diſpoſitiōe
egritudinali eſt mala. qꝛ abſolute ſignificat la
pidis liq̄factionē ꝛ diſſolutionē. ¶ Septima
regula. Vrina alba poſt citrinā aut tincta nō
a cauſa p̄mitiūa in horis pluribꝫ febriū ſcat
ꝙ febris pmittaẗ in quartanā. Probaẗ. Nam
talis demonſtrat dominiū humoꝝ melācolico
rum ꝛ reſolutionē hūmoꝝ calidoꝝ ꝛ cū h̄ opi/
latione q̄ ſunt cauſe quartane. g̃ cōcluſio vera.
Et notanter dr̄ nō a cauſa p̄mitiua. puta ꝛ ni
mia cōmeſtione vel potu aque frigide talē pmu
tationē ſignificante. Hec aūt patent ex ſecūda
p̄mi Auicenne ꝛ yſaac p̄mo de vrinis. ¶ Octa
ua regula. Vrina alba plūbea ſm ptē ſine aliq̄
ypoſtaſi. ſcat mortē ꝓpinquā. Probaẗ. qꝛ talis
vrina rōne plūbeitatis ꝛ albedinis ſcat mor/
tificationē caloris innati. quo ſtante ſequitur
mors. g̃ ꝯcluſio vera. Correlariū. Vrina alba
quantūcunq̄ fuerit ꝯiuncta plūbeitate ſiue li/
uiditate eſt valde mala. igiẗ. ꝛc̄.

De vrina rubea.

Notandū ꝙ vrina rubea vt plurimū at
teſtatur egritudini calide. qꝛ ex mate/
ria colerica rubea ꝓueniente ſi fuerit
linoſa. ſi vero nō ſanguinee materie atteſtaẗ.
Cū qn̄ accidit in egritudine frigida. ꝛ h̄ multꝫ
de cauſis. Primo rōne doloris fortis. de cuius
rōne eſt acuere colerā rubeā ꝛ inflāmare. qua
re ſeq̄ẗ vrina tanta rubore ſic̄ in colica frigida
Colligiẗ ab Auicenna ſexta tertij ca. p̄p̄o. Ex
quo ſeq̄ẗ correlarie ꝙ vrina rubea ſtante dolore
anteq̄ꝫ preceſſit dolor fortis nō neceſſario iudi/
cat de flebotomia. Contra nōnullos q̄ ſtatim
viſa vrina rubea groſſa iudicāt de flebotomia
Secundo ſtante opilatione a materia flegma
tica multa inter kiſtim fellis ꝛ inteſtina: colera
enim que ſolebat ire ad inteſtina: regurgitat
ad renes propter materiam flegmaticam. et
ita tingitur ꝛ coloraẗ vrina colore rubeo. vt in
ictericia ꝯtingit. Colligiẗ ab Auic̄. ſexta tertij.
ca. ꝓprio. Tertio accidit vrina rubea ex epatis
lapſu ad frigidū. qꝛ debilitaẗ virtus epatis ſe/
queſtratiua. quare nō poterit fieri ſequeſtratio
debita aquoſitatis a ſanguineo. Ex quoꝝ per/
mixtione coloratur vrina colore rubeo ſicut in
ydropiſi. vbi accidit vrina ſimilis loture carni/
um. Quarto accidit vrina rubea ꝓpter ꝯſtricti
onem factam a flegmate opilante q̄re putreſcit
maior pars flegmatis: ꝛ putrefacta reduciẗ ad
colorem extraneū: ꝛ ita ad tincturā. Correlariū
Iudicium de flebotomia nō eſt faciendum in
ydropiſi. qꝛ vrina fit multum tincta. quia hoc
facto magis alteratur epar ꝛ debilitaẗ. Vlteriꝰ
verificaẗ. Quoniā vrina rubea poteſt appare/
re in egritudine frigida. ¶ Item notandum.
ꝙ vrinarum oleaginoſarū quedā eſt tota olea
ginoſa. quedā inferius tm̄. prima deterior eſt
ceteris. vt patet in ptiſi ꝯfirmata ꝛ in ethica. Ex
iſtis colliguntẗ alique regule. ¶ Prima regula.
Vrina rubea eſt melior in febribus acutis q̄ꝫ
aquoſa ꝛ ſanior. quia illa ſignificat priuationē
pingue virtutis ꝯtra materiā. p̄ma autem non.
Cōfirmatur auctoritate Auicenne ſcd̄a p̄mi.
cap̄. de coloribus. Correlarium. Quantū ma/
ior ſanguinea rubea tanto ſaluior. Patet ex in
tentione eiuſdeꝫ. ¶ Secunda regula. Vrina
perſeuerans rubea in egritudinibꝫ renū: ſcat
apoſtema calidū. Patet. quia cum perſeuerat
ſignificat malam diſpoſitionem confirmatam
in loco. et deriuationem melancolicam mate/
rierum ad locum. vt in ſecunda primi capitu/
lo de coloribus. ¶ Tertia regula. Vrina ru/
bea perſeuerans in egritudinibus acutis nul
lam faciens reſidentiam: ſignificat perditionē
egri: aut apoſtema predictum. Scd̄m patet. qꝛ
ex hoc arguitur morbus valde fortis: ꝛ virtus
debilis. Patet auctoritate loco preallegato.
¶ Quarta regula. Vrina rubea ſtante dolore
capitis deſipientiam ſignificat. Patet auctori/
tate et rationibus ſuperius adductis. ¶ Quin
ta regula. Vrina rubea groſſa turbida: ſigni/
ficat apoſtema in epate: aut eius debilitatem.
Patet ex ſufficienti diuiſione cauſarū turbulē/
tie in vrina. ¶ Sexta regula. Vrina oleagi/
noſa multipliciter: ſignificat naturā cretica/
re per vias vrine et euacuationem materierum

Et hoc ſi ſeq̄t̄ requies egrotant̄. ſi ꝟo nō ſeq̄t̄ eſſet ſignū mort̄. vt vult Auic. ſ̄. i. ¶ Septima regula. Urina oleaginoſa pauca fetida. ſignificat mortē. ꝑt3. q2 mediāte fetoris ſ̄cat ebulitionē ⁊ corruptionē hūoꝝ mediāte paucitatis debilitatē virtutis mediante oleaginoſitatis diſſolutionē ꝯtiū: qb⁹ ſtantib⁹ ſeq̄t̄ mors. Confirmat̄ auct. Aui. loco pall'. ¶ Octaua regula. Urina oleaginoſa in egritudinib⁹ acutis ꝑ totū apparens in die q̄rta egrū ſ̄cat moriturū in ſeptima. pat3. q2 talis ſ̄cat criſim in ſeptima. ⁊ nō ad bonū cum virt⁹ ſit debilis ⁊ morb⁹ fortis. ꝟ ⁊c. ¶ Nona regula. Urina oleaginoſa pauca in q̄ fuerit aliq̄d ſimile loture carnis recētis eſt ſignū peſſimū. pt3. q2 ſ̄cat vltimā debilitatē ꝟtut̄ naturalis quā ſeq̄t̄ vrina talis apparens ī colica hydropiſi. ſ̄cat mortē ꝓpinquā. vt vult Auic. q̄rta ⁊ ſexta tertij ca. ꝓpo. ¶ Decima regula. Urina leuiter oleaginoſa ſ̄m ꝑte3 ſupficialē ſ̄cat parte3 renū. Patet auc. Auic. ſ̄. i. de ſignis ſumptis ab vrina.

Expedito de colorib⁹ ꝑncipalib⁹: q̄bus maxime ꝑnoſticat̄ medicus in q̄b⁹ virtualiter alij includunt̄. Seq̄t̄ de ſcđo intento. vic3 de ꝯtētis. q̄ ſunt fere numero. xvij. Quoꝝ ꝑmu3 eſt de circulo. Scđm de ſpuma. Tertium de ſanguine. Quartū de arenulis. Quintum de ſpermate. Sextum de ampulla. Septimū de granulis. Octauū de nubecula. Nonū de pilis. Decimū de ſquamis. Undecimū de furfureis reſolutionib⁹. Duodecimū de athomis. Tredecimū d̄ reſolutōib⁹ cinericijs. Decimūquartū de ſanie. Decimūquintū de ſedimine. Decimūſextum de humore crudo in vrina. Decimūſeptimū de cautelis in vrina.

De circulo in vrina.

Et ꝑmo notandu3 de circulo. Circul⁹ q̄nq3 apparet in regione ſupiori. q̄nq3 in regione media. lic3 rariſſime. Primus aūt maxie ſ̄cat ſup diſpoſitione3 capitis. Scđs ſup diſpoſitione3 mēbroꝝ ſpūalium vt plurimū. Scđo diſtinguo. q2 q̄nq3 apparet circulus completus. q̄nq3 incōpletus. q̄nq3 groſſus. q̄nq3 ſubtilis. q̄nq3 vni⁹ coloris. q̄nq3 alterius. Iſtis ſic poſitis ponunt̄ iſte regule de circulo ab yſaac. partim ab Auicēna. partim a Galieno ⁊ Theophilo. ¶ Prima regula. Circulus ſpiſſus groſſus in ſuba: remiſſus a quocunq3 colore ſ̄cat poſteriorē partē capitis eſſe leſam ex flegmate vitreo. Iſta regula ꝑſuadet̄. Nam circulus abſolute ſ̄cat materiā in capite frigidā melancolicā. ⁊ tū poſterior ps ſit frigidior et in habentib⁹ ſimbolū facilior erit tranſitus. ¶ Secunda regula. Circulus ſpiſſus in ſubſtantia purpureus in colore: ſignificat partem interiorem capitis eſſe leſam ex materia ſanguinea. Probatur ſic. Nam color purpureus atteſtat̄ magis ſanguini q̄3 alteri humori. Et cum pars anterior ſit magis plena venis ⁊ arterijs q̄3 aliqua alia propter rhete mirabile ibi exiſtens ſequitur talem circulū magis ſignificare ſ̄m partem anteriorem capitis eſſe leſam ex materia ſanguinea. ¶ Tertia regula. Circulus tenuis in ſubſtantia pallidus in colore ad ſimilitudinem coloris plūbi ſ̄cat ſiniſtram partem capitis eſſe leſam ex humore melācolico. Probatur. quia cum humores melancolici maxime ſunt ſimiles in colore plūbeo propter frigiditate3. ⁊ ſic ſplen d̄r eſſe receptaculum humoris melancolici. quod membrorū directo aſpectu aſpicit partem ſiniſtra3: ſeq̄t̄ faciliter euaporatio. ¶ Quarta regula. Circulus tenuis in ſubſtantia in colore citrinus vl̄ rubeus: ſ̄cat malam complexionē iu ꝑte dextra ⁊ pariter dolorem. q2 cum epar ⁊ ciſtis fellis collocant̄ in parte dextra. quare facilis fit euaporatio ad illam ꝑtem ſ̄m q2 volunt medici ⁊ maxie Auicēn. de ſignis ſode ꝑ cōmentatorē ꝑma tertij. ¶ Quinta regula. Circulus plumbeus groſſus in ſubſtantia ſ̄cat epilentia3. aut apoplexiā. Patet. q2 talis circulus ſ̄cat multam materiā in cerebro ⁊ in ventriculis. ⁊ ꝑ cōſequens opilationem. aut magnā aut paruam ſ̄m quod circulus eſt mag̃ vel minus groſſus ita epilentia vel apoplexia. ¶ Sexta regula. Circulus in acuta egritudine liuidus. cerebꝝ ledi ſ̄cat. pt3. q2 ſicut vrina liuida ſ̄cat fluxum materie ad caput ſ̄m totum in egritudīe acuta Item circulus liuidus ſ̄cat raptum eius ad ſupiora ⁊ ita leſionē cerebri. ¶ Septima regl'a. Circulus ſubtilis viridis in colore ī febre acuta apparens a duſtionē ⁊ futuram freneſim ſ̄t. pat3. q2 talis ſ̄cat materiā multam ſubtilem colericam ī cerebro. a qua cōmuniter accidit freneſis. vt patet ꝑma tertij. ¶ Octaua regula. Circulus apparens tremulus ꝑ medicos agitatus dolorē in ſpina dorſi ⁊ ꝑ ꝯſequēs paraliſim ſ̄cat. pat3. q2 ſ̄cat materiam multam ſubtilem colericam in cerebro: a qua cōmuniter accidit freneſis. Significat etia3 fluxū materiei catarralis ꝑ nucham. ad cuius fluxū aut ſeq̄t̄ dolor in ſpina dorſi: vel materiei retentionem: vel paraliſis. ex cuius fluxu magis ꝯtingit neruis. ⁊c. ¶ Nona regula. Circulus niger precedente liuiditate mortificationē caloris ex frigiditate cerebri ſ̄cat. patet. q2 ſicut vrina nigra quam p̄ceſſit vrina liuida mortificationē in toto ſ̄cat ex defectu membri deteriorati et ꝑncipalis: puta cerebri. et ita circulus niger.

¶Decima regula. Circulus niger ſi ante p̄ceſſerit viridis in vrina mortificationē ⁊ aduſtionē in cōplexiōe ſcat. ptꝫ ex dictiſ ſupra.

De Spuma in vrina.

Pro cuius partis intellectu Notandū p̄mo vt habet a Galieno i cōmēto hui⁹ amphoriſmi ſanguinolētorū in .ij. pticula. Spuma aūt generat a materia groſſa: viſcoſa humida. In quā dū agit calor eleuat q̄dā corpuſcula. ex q̄rū cōmixtiōe generatur ſpuma. Aut generatur caliditate forti ſicut ptꝫ in olla ebulliēte. Aut generat a forti motu ⁊ pcuſſiōe vt in eq̄s currētib⁹ apparet. Ex q̄ ſequit q̄ cauſa materialis ſpumi eſt humiditas viſcoſa. Cauſa efficiens ē caliditas agens in hūiditatē. Quare dant de ea iſte regule: q̄r p̄ma ē hec. ¶Prima regl̄a. Spuma ꝯtinua groſſa i ſuba multa ⁊ remiſſa i colore cū vrina groſſa apparēs ſcat indigeſtionē et ventoſitatē: q̄r talis vrina ſcat multā hūiditatē ⁊ groſſā ſuffocātē ⁊ debilitatē calorē naturalē: ex cui⁹ debilitatiōe debilitat vt⁹ digeſtiua. ⁊ p viā indigeſtiōis multiplicat materia multa ⁊ viſcoſa. Cōfirmat auct. Aui. xiij. iij. ca. de ſignis apoſtematū ſtomachi. ¶Scd̄a regula. Spuma tenuis i ſuba ⁊ ꝯtinua p oēs ptes colorata ſatiſ in vrina ſilī apparēs ſignificat inflāmatōnē i mēbris ſpūalib⁹. patet: q̄r aut talis ſpuma fit mediāte multitudie materiei. ſed hoc nō: q̄r tūc nō eēt colorata. Et vrina inflāmata: aut fit mediāte calore actioniſ fortiſ i ipam materiā. ⁊ tūc ſcat incēdiū in mēbris ſpūalib⁹. ⁊ ita ptꝫ au. Gal. pall. ⁊ a ſufficiente diuiſiōe. Et vrina ſilīs apparēs in fe. eſt malū ſignū: q̄r ſcat inflāmationē i pulmone ⁊ i mēbris vicinis. ¶Tertia regl̄a. Spuma interciſa apparēs nigra i colore ycterici am nigrā ex vitio hūoris melancolici ſcat. Patet: q̄r talis ſcat opilationē ⁊ materiā melancolicā in vijs vrine delatā ꝓpter opilationē inter epar ⁊ ſplenē: q̄r hūor melācolic⁹ nō potens trāſire ad ꝓpriū receptaculū neceſſario regurgitat ad ptes inferiores. q̄re ⁊c̄. Et dr̄ notanter īterciſa: q̄r ſi eēt ꝯtinua ſcaret materiam melancolicā ⁊ aduſtā i toto. q̄re ⁊c̄. vt ptꝫ auc. Aui. xiij. iij. d̄ ſignis ycterice nigre. ¶Quarta regula. Spuma interciſa nō ꝯtinua apparēs cū granulis minutiſ. talis ſcat mēbra debilia grauari multitudie reumatiſ. ptꝫ. q̄r nō ꝯtinua ſcat humiditatē in mēbro deducto. ⁊ cū granula ſcāt deſceſum reumatiſ: vt declarabat. g̃ ⁊c̄. ¶Quinta regula. Spuma īterciſa viridis i colore: aut ſilīs tincture croci ſignificat calefactionē epatiſ ⁊ aduſtionē. Patet: q̄r hoc ſignificat ſupabundantiā caloris delate ad vias vrine ⁊ abūdantiſ in toto q̄d nō poſſit eſſe niſi ſtante epatis caliditate cū aduſtione. g̃ regula vera. Q̄d ptꝫ auc. Auic. xiiij. tertij de ſignis yctericie citrine.

De ſanguine in vrina.

Notandū q̄ q̄ñq̄ apparet i vrina ſanguis purus clarus. q̄ñq̄ cōmixtus: q̄ diſtinguit ex parte q̄ntitatiſ caloriſ mixtoꝝ. licet ſanguis q̄ñq̄ euacuet purus p viā criſis ex ſanguie peccante in q̄ntitate: vt ꝯtingit in pluribꝰ mingētibꝰ oīno ſepe ſanguinē purū. De q̄ dant iſte regule. ¶Prīa regl̄a. Sanguis i vrina trūboſus vl' globoſus grauem hn̄s odorē vel fetorē cū q̄ dolore i pectine ſignificat ſanguinē a veſica venire. Corre. Urina in q̄ apparēt gutte ſanguis groſſi reſidētis i fundo ſcat ſanguinē a loco ꝓpinquo fluere: ⁊ p ꝯñs a veſica. g̃ ⁊c̄. ¶Scd̄a regula. Urina i q̄ apparuerit ſanguis groſſus tromboſus petēs fundū ſcat actualē fluxū menſtruoꝝ in muliere. ⁊ hoc nullo mō exiſtēte dolore in aliq̄ pte. Ptꝫ: q̄r aut fluit a veſica. et h̄ nō: q̄r ſic dolor eſſet in pectine. aut a renib⁹. et hoc nō: q̄r ibi eēt dolor. aut ab epate: ⁊ h̄ non q̄r ibi non eſt dolor. aut ab aliq̄ alio mēbro. a q̄ ſi fuerit nō abſoluet tale mēbꝝ. aut a grauitate aut a dolore actuali exiſtēte: aut q̄d p̄ceſſerit. Correlariū. Ex ſilī vrina ſepe decipiunt medici iuuenes q̄ p̄noſticāt neceſſitatē flebotomie ⁊ male: operant eni ꝯtra caſum habitū q̄rta p̄mi. Caueas ne menſtruatā flebotomes. Correlariū. Nō q̄libet vrina rubea groſſa indicat de flebotomia. ¶Tertia regula. Sanguis i vrina nō trūboſus niger i fundo minorato dolore i renib⁹ ſcat ipm fluere a renib⁹. ptꝫ. Et dr̄ notāter niger: q̄r ſanguis exiens venas imediate denigrat: iuxta ſentētiā Gal. in cōmēto iſti⁹ amphoriſmi. Si ſāguis extra venas effundit. Patet etiā ex ſn̄ia triūboꝝ. q̄r illi ſignificāt ſup diſpoſitionē veſice: vt declarabit. Ptꝫ etiā ex ſitu doloris: q̄d ſignū arguit certiſſimū. ¶Quarta re. Sāguis pur⁹ ac ſi ex vulnere expelleret cū dolore ſpōdiliū mediāꝝ dorſi ſcat ipm fluere ex fractura vene chilis. Probat: q̄r talis ſanguis pur⁹ ſcat fracturā vene mediāte puritatiſ: ⁊ nō alibi niſi vbi ē dolor. ſꝫ cū dolor ſit vbi ſituat illa vena chilis. g̃ ⁊c̄. ¶Quita re. Sanguis puriſſim⁹ cū dolore ⁊ punctiōe i ypocūdrio dextro: ſignificat ſanguinē ab epate fluere. ⁊ per ꝯñs dyarriā epaticā. ptꝫ ex Aui. d̄ fluxu epatico ſanguineo. ¶Sexta re. Nō oīs vrina in qua fuit ſanguis eſt mala. Patet: q̄r q̄ñq̄ ac

cidit talis vrina p viam criſis: vt dictuȝ eſt. ⁊ tunc ſignum eſt bonam ſi reſtringat̃ ſequũ= tur accidentia mala.

De Arenulis in vrina.

De arenulis tales dant̃ regule. ¶ Pri ma regula. Arenule rubee in colore: dure in ſuba ſine febris vitio cũ do= lore dorſi lapidẽ in renibꝫ ↄfirmatũ vel cõfir mandũ ſignificãt. dũmodo cũ eis fuerit diffi cultas mingẽdi. Probatur auctoritate pnci pis decimaoctaua cap. pprio. Rõne autẽ p= bat̃ ſic. Nã tales arenule dure atteſtant̃ ma= terie groſſe ↄtente in renibꝫ vel in veſica. non ſcdm: vt declarabit̃ inferi⁹. ḡ primũ. Sȝ exi= ſtente materia flegmatica groſſa i renibꝫ opi lante ⁊ occurrẽte caliditate epatꝭ ⁊ renũ ge= nerat̃ lapis. ḡ cõcluſio vera. vt pȝ de cauſis ipſi⁹ lapidis. ¶ Scda regula. Arenule dure i ſuba rubee in colore apparẽtes cũ alleuiatio ne renũ vel lũboꝝ diſſolutioneȝ lapidis fieri ſignificat: ⁊ dolorẽ a lapide pceſſiſſe. qđ pba tur auctoritate principis loco pallegato. Et Iſaac tractatu de vrinis. ca. de cauſis arenu laꝝ. Et rõne pbat̃ ſic. Tales arenule ſignifi cant aut lapidẽ in renibꝫ. Et hoc nõ: qꝛ pſeue raret dolor ⁊ nõ fieret alleuiatio. vel ſcat diſ ſolutionẽ ipi⁹ a ſufficiẽte diuiſiõe. qđ ẽ veꝝ. pbat̃ ex alleuiatiõe dolorꝭ q̃ pceſſit añ appa ritionẽ illaꝝ arenulaꝝ. ¶ Tertia regula. Are nule albe i colore dure in ſuba reſidẽtes i fun do dolore exiſtente in pectine lapidẽ i veſica ſignificãt. Qđ declarat̃ pmo auctorita. pnci pis ca. pprio. Rõne aũt ſic: qꝛ tales arenule aut atteſtant̃ ſup lapidẽ in renibꝫ aut veſica. Nõ primũ: qꝛ tũc eẽnt rubee. Et dolor eẽt in dorſo ꝑpter ſitũ colorẽ ipoꝝ renũ. ergo a ſuf ficienti diuiſiõe atteſtat̃ ſup lapidẽ in veſica. Qđ pȝ ex ſitu dolorꝭ in pectine: ⁊ color ipa= rũ arenulaꝝ q̃ pportionantur colore veſice. ¶ Quarta regl'a. Arenule albe i colore: poſt q̃rũ apparitionẽ remittat̃ dolor pectinis et difficultas mingẽdi. Et ex his patiẽs ſenti= at ſubleuatiões. Tales diſſolutiões lapidis in renibꝫ aut diſſolutõnẽ eiuſdẽ i veſica Nõ pmũ. ergo ſcdm. iõ eſt manifeſta. ¶ Quita re gula. Arenule rubee i colore molles in ſuba apparẽtes cũ febre. ⁊ maxie in fine fe. ſignifi= cant aduſtionẽ humoꝝ. auctoritate pncipis pma q̃rti de ſignis quartane. Rõne pbat̃. qꝛ tales arenule ſignificãt multitudinem mate riei aduſte. ergo tales ſignificãt aduſtionem humorꝭ ꝑpterea tales materiã aduſtã. Rõne pbat̃ antecedẽs: qꝛ aut tales ſignificãt lapi= dẽ aut aduſtionẽ. Nõ pmũ: qꝛ tunc nõ eſſent molles: vt pȝ p regulas pcedẽtes. ḡ ſcdm: vt pȝ p ſufficientẽ diuiſionẽ. ¶ Sexta regula ⁊ vltima. Arenule rubee apparẽtes ſine do= lore ⁊ grauitate renũ ſcãt caliditatẽ epatꝭ et renũ. qđ apparet: qꝛ tales arenule atteſtant̃ duobꝫ pncipijs. pmo caliditati agenti. ſcdo materiei flegmatice q̃ ſũt ꝑa pncipia renũ ⁊ lapidis. q̃ ſi fuerint cũ dolore ſcant lapidẽ. q̃ vero ſine dolore ſcant intentũ regule. Core lariũ. Arenule apparẽtes in fine febre coleri caꝝ ſcant pmixtionẽ febris colerice ad febrẽ quartanã. Patet: qꝛ ſcat aduſtionẽ materiei vt patet ex pbatione quinte cõcluſionis.

De Spermate in vrina.

De ſpermate pmo notãdũ: qꝛ in virga ſunt tres meat⁹ ſpermatꝭ vrine ⁊ al= guadi: vt pȝ ex anathomia virge a= pud oẽs ſapiẽtes. Ex q̃ ↄtingit vnã iſtaꝝ ſup fluitatũ cũ alia euacuari. Et ita ſperma cum ſupfluitate vrinali. q̃re de ſpermate dantur he regule. ¶ Prima regula. Sperma diuiſũ ſm partes minimas incorporatũ cũ ſuba vrina= li. ſupfluitatẽ vel coitũ pceſſiſſe ſcat. Probat̃ pmo auc. pncipis. xx. iij. ca. de ſignis coit⁹. Scdo rõne tali: qꝛ tale ſperma ita pmixtuȝ ſcat diuturnitatẽ euacuatiõis ſpermatꝭ pceſ ſiſſe ad quã ſecuta ẽ notabilis pmixtio. ⁊ ita eſt corporatio vni⁹ ſupfluitatis cũ altera. q̃re regl'a vera. ¶ Scda regula. Sperma appa= rens globatũ truncoſum cũ vrina ſm fruſta groſſa pmixtũ abſtinentiã coitus vel noctur nã pollutionẽ ſcat. pbat̃ rõne. qꝛ tale ſperma ſic apparens aut ſcat coitũ aut pollutionem nocturnã. poſt quã pollutionẽ remanſit aliq̃ pars ſtimulãs ꝟtutẽ ad ei⁹ expulſionẽ. Non pmũ: qꝛ tũc eẽt diuiſum. ḡ ſcdm ſcat. Patet ſepiſſime in vrinis viroꝝ religioſoꝝ. vel ſcat vt dictũ eſt abſtinẽtiã coit⁹. Nõ i hoĩe aſſue facto ad coitũ ſi retineat̃ talis ſupfluitas ne ceſſario aliq̃ pars ei⁹ retenta ſtimulat expul ſiuã ad ei⁹ expulſionẽ. Et qꝛ nõ ↄuenientius poteſt expelli q̃ꝫ p vias vrine. q̃re ⁊c. ¶ Ter tia regula. Sperma apparens frequenter in multis vicibus gomorreã vel paraliſim mẽ= broꝝ genitaliũ ſcat. Probat̃: qꝛ aũt tale ſper ma ſic apparens ſcat coitũ pceſſiſſe vel pol= lutionẽ nocturnã vel gomorreaȝ paſſionem. Non pmũ neqꝫ ſcdm. qꝛ tũc tale eẽt interpo= latim: ⁊ interpolatis vicibꝫ appareret. ergo ſi cõtinue vel multis vicibus apparet ſcat in= tentũ regule. Et notanter dicit̃ paraliſim mẽ broꝝ genitaliũ: qꝛ ſic cõtingit alios lacertos ⁊ muſculos paralitiſari pariter ⁊ iſtos: qꝛ para liſi inducta ſequitur relaxatio: ⁊ ita euacua=

tio ſpermatis.

De Ampullis in vrina.

Notandū ꝙ ampulla q̄tuȝ ad q̄d' nominis importat granula magna que differūt a ſpuma ſcḿ magis ⁊ min⁹ ⁊ a granulis: q2 granule ſūt ampulle mediocres Ampulle enī importat idē qḋ dictū eſt.ſ.ſpumā ſupuenientē ⁊ eleuatā. de qua dantur iſte regule. ¶ Prima regula. Ampulla magna ꝑſeuerans in vrina hn̄s adherētiā. ꝓlixitatem morbi in q̄ apparet ſignificat. Probaṫ auct. Iſaac de vrina. Rōne aūt ſic: q2 tal' ampulla ſignificat cruditatē ⁊ viſcoſitatē materiei peccantis. ꝓpter cui⁹ viſcoſitatē conaṫ ad agēduȝ ꝯ talē materiā ad quē conatū generaṫ ampulla. Cōfirmaṫ. vt ſi q̄s ꝑcuſſerit ꝑuiter aquaȝ: ex tali ꝑcuſſiōe eleuanṫ ampulle. vt notat experientia. modo ſtante materia groſſa ⁊ viſcoſa neceſſaria morbꝰ ꝓlongaṫ. ¶ Scḋa regula Ampulla magna apparens i vrina declinās ſe ad locū ad quē vrinale applicaṫ ventoſitatē ſignificat. Probaṫ: q2 ſicut de rōne ventoſitatis eſt moueri de loco ad locū: ⁊ nō habere eſſe fixum. vt patet ex ſentētia oīm medicoꝝ. Ita de rōne ſupfluitatis ꝯſequētis talē ventoſitatē. ¶ Tertia regula. Ampulla apparens in vrina magna cū rugitu ⁊ grauatione ſtomachi vomitū aut fluxū ventris ꝑceſſiſſe ſignificat. Probaṫ. Nā talis ampulla ſignificat materiā humidū flegmaticā contineri in ſtomacho. vel in inteſtinis q̄ cōtenta neceſſario ſtimulāt virtutē ad receſſum fluxuū vētris vel vomitū: q̄re ꝯcluſio vera ⁊c. ¶ Quarta regula. Ampulla magna apparēs in vrina aut grauationē ſtomachi dolorē yleos. aut renū ex hūore flegmatico groſſo ⁊ viſcoſo dependere ſignificat. Probaṫ auc. Auicē. ca. ꝓprio. Rōne aūt ſic. q2 talis ampulla atteſtaṫ materiei ex q̄ generaṫ. Sed cū generaṫ ex tali materia flegmatica ſeq̄tur intentū. ¶ Quinta regula. Ampulla apparēs cū magna adherentia i circulo dolorē capitis a vētoſitate ſignificat. aut etiā viſcoſitate. Probaṫ: q2 vt dictuȝ eſt: q2 cū ꝯtētū arguit ſupra regionē in q̄ fuerit collocatū: ſ; cū circulus cōmixt⁹ cū ampulla coleṫ in loco ſupiori ſeq̄tur itētū. Correlariū. Ampulla magna apparēs i vrina vētoſitatē atq; viſcoſitateȝ eſſe in ſtomacho ſignificat ⁊ inteſtinis eſt ſignū diſtinctiuum.

De granulis in vrina.

De granulis: id eſt ampulliſ mediocribus danṫ he regule. ¶ Prima regula. In q̄cūq; parte fuerint granula a cerebro fluere materiā ſcat. Ptȝ p2io auctoꝛ. medicoꝝ: q̄ ponūt granula ⁊ circulū eē ſignū ſup diſpoſitionē cerebri. Rōne ſic ꝓbaṫ. q2 talia granula ſignificāt ſup diſpoſitionē capitis aut mediā regionē aut ſup infimaȝ. Sed nō ſcḋm neq; tertiū abſolute: q2 tūc ceſſent ampulle magne ex eo: q2 facili⁹ eſt virtuti agere ſup materiā in media regiōe ꝯtentā ⁊ in infima q̄ in ſupma. Sed agēte generatiōis ampulle applicate poſſet ſeq̄ actio. q̄re ⁊c. ꝫ granula ſcat ſupra deſcēſuȝ reumatis. Sȝ notandū ꝙ iſta granula alia ⁊ alia ſignificant ſi fuerint in alia ⁊ alia regiōe. Cōtenta enī in regione ſupiori ſignificāt diſpoſitionē capitis. ita ꝙ materia actualiter peccat i capite. Cōtenta in media regiōe ſignificāt ſupra deſcēſum reumatis: ad neruos: ad pect⁹ ⁊ iūcturas. licet rarius appareāt niſi in ſuprema regione. Ideo medici dicunt ꝙ granula abſolute ſignificāt ſupra deſcēſum reumatis ſiue modo deſcēdat ad parteȝ illā ſiue illā. Declarat accidētia manifeſta. Ex q̄ verificaṫ dictū medicorū ꝙ patiētes catarrū ad oīe gen⁹ morboꝝ ſunt parati. Probaṫ: q2 ex eius fluxu inducit malā cōplexionē in loco in quem fluit.

De nubecula in vrina.

De nube q̄ dr nubecula. Notandū ꝙ tales importāt q̄ndā vaporoſaȝ ſupfluitatē ⁊ obſcurā apparenteȝ in vrina ad modū tele aranee vel pulueris ſparſi ꝑ vrinā qui generaṫ ex actione caloris ꝑter naturam. de qua danṫ tales regule. ¶ Prima regula. Nubecula liuida apparens in inferiori regione ad modū pulueris ſparſi ꝑncipium ethice ſignificat. Patet auc. Aui. ꝑma quarti in ca. de ſignis ethice. Rōne aūt ſic: q2 tal' nubecula ſignificat ꝙ calor ꝑter naturā incepit agere in humiditate: ⁊ eas reſoluere qḋ ē ꝑncipiū ethice. ¶ Scḋa regula. Nubeculoſa ymbroſa cū quadā ſpuma crocea vel viridi ſup calefactione epatis ⁊ multitudinē colere ſignificat. Patet ex ꝑimēto: q2 tales vrine cōiter apparent in yctericia vbi eſt ſuperflua caliditatis epatis ⁊ multitudo colere.

De pilis in vrina.

Notandū ꝙ pili diſtinguunṫ ex parte ſube ⁊ ex parte q̄ntitatis. Ex pte coloris: ⁊ ex parte ſitus. Aliq̄ dicūṫ ſubtiles. aliq̄ groſſi. Q̄nq; ſunt multi. q̄nq; pauci. q̄nq; in regiōe media. q̄nq; in regiōe ſuprema. q̄nq; ſunt coloris citrini. q̄nq; fuſci. q̄nq; rubei. Diſtinguunṫ etiā ex pte cauſaꝝ efficientiū: q2 quidā cauſanṫ ex humoribꝰ groſſis

frigidis. q̄dā a caliditate ſupma agentē ī humidū. Colligit̃ hec diſtictio ab Aui.ij.i.ʒ ab iſaac.i.de vrinis. De q̄bꝫ dant̃ he regle. ¶ Prima regula. Pili rubei ſiue citrini apparētes in vrina in quacūqꝫ regiōe nō exiſtente febre caliditatē renū ſignificāt. Patet auc. pncipiſ xix.iij.de ſignis male cōplexiōis calide renū Rōne ſic. qꝛ ſicut de rōne frigiditatꝫ eſt albeſcere: ita de rōne caliditatꝫ ē citrinare aut calefacere. Sed tn̄ ſupfluitas atteſtat̃ mēbro a quo ſupfluit ſequit̃ ꝑpoſitū. ¶ Scd̄a regl'a. Pili apparētes in vrina exiſtentes pingues ſiue ſolide nō exiſtēte febre diſſolutionē renū ʒ lūboꝝ ſignificāt. Probat̃. Tali pili ſūt partes aut materie reſolute vel diſſolute. aut mēbroꝝ. ſꝫ nō hoc. ĝ atteſtat̃ diſſolutionē mēbroꝝ ʒ maxime vicinoꝝ: vt ſūt renes ʒ lūbi. ĝ regula vera. ¶ Tertia regl'a. Pili apparentes in vrina aliq̄ntulū groſſi in ſuba: ita ſe habentes ꝙ ſi cōprimant̃ euaneſcūt. aut ex agitatiōe vrine reſoluunt̃. tales pili opilationē ab hūoribꝫ groſſis ʒ viſcoſis fieri ſignificāt. Probat̃ auc. Aui.ij.i. Rōne ſic. Aut tales pili ſignificāt diſſolutiōē mēbroꝝ aut materie Nō mēbroꝝ: qꝛ vrina eēt pinguis. ʒ pili euaneſcūt. ergo atteſtat̃ materiei reſolute: ʒ per ꝯn̄s materiei groſſe ʒ viſcoſe opilātes vias q̄d erat ꝓpoſitū. ¶ Quarta regl'a. Pili apparētes ī vrina in ſuba ſolida vrina exiſtēte oleaginoſa. tales apparētes extūte febre: diſſolutionē toti⁹ ʒ ethicā fieri ſignificant. Probat̃ auc. Aui.i.iiij.ca.de ſignis ethice. Rōne aūt ſic: qꝛ tales pili aut ſ̄cant diſſolutionē mēbrorū ꝑticulariū aut toti⁹. Nō pmū: qꝛ tūc eſſet fe. ergo ſcd̄m. ʒ p ꝯſequens regula eſt vera.

De Squamis in vrina.

De ſquamis apparētibꝫ in vrina. Notandū circa q̄d noīs ipaꝝ ſquamaꝝ ꝙ ſquame differūt a furfureis reſolutiōibꝫ: qꝛ furfuree reſolutiōes dicunt̃ ꝑtinere ad ſīītudinē ſquame piſciū. Differūt etiā ex pte cāꝝ: qꝛ materia faciēs ſquamas ē groſſior ꝗ̄ materia faciēs reſolutiōes furfureas. Siīr differūt ex pte excoriationis: qꝛ furfuree reſolutiōes accidūt ꝯformata excoriatione. Squame aūt accidūt in pncipio excoriationis: cū ptes extrinſece ʒ intrinſece dicunt̃ eſſe groſſiores ꝗ̄ ptes intermedie: q̄bꝫ ſtantibus ponunt̃ he regule. ¶ Pria regl'a. Squame apparētes in vrina tales inq̄utꝫ ſquame ʒ ſine febre apparētes ſcabiē ſignificāt ſiccā Probat̃. Nā cū materie ex q̄bꝫ fiunt ſquame ſunt groſſe: tunc talis materia non eſt apta p poros exaltare. Exaltat ergo tm̄ pars ſubtilis ex q̄ inficit̃ cutis infectiōe tenui ʒ ſubtili ¶ Scd̄a regl'a. Squame apparētes ī vrina cū grauitate in regiōe pectinis ſignificāt ꝙ veſica incepit excoriari. Patet ex deductiōe ſcd̄e cauſe p̄dicte. ¶ Tertia regula. Squame apparētes in vrina cū vitio febris pmam ptē ethice: ʒ ethicā fieri ſignificant. Probat̃. qꝛ ſicut ſe hꝫ pma humiditas ad ſecundā humiditatē. ita furfuree reſolutiōes atteſtantur reſolutionē ſcd̄e humiditatꝫ que eſt ſubtilior ipa pma humiditate. ergo ſquame atteſtabūtur reſolutiōi pme humiditatis q̄ eſt groſſior: ʒ ideo ethica pme ſpeciei ſignificat.

De Furfureis reſolutionibus in vrina.

Primo notādū ꝙ ipa ꝓcedūt ex altera cāꝝ illaꝝ. Aut ex ſolutiōe materie colice. aduſte vel flegmatꝫ ſalſi: q̄ partes ſeparate trāſmittunt̃ ad vias vrine: ʒ cū ipa ſupfluitate mittunt̃ vel ex reſolutione partiū cartillaginoſaꝝ aut neruoſaꝝ: vt ē veſica ʒ hmōi. Et dicunt̃ furfuree reſolutiones qꝛ reſidēt in vrina ad ſiītudinē furfuꝝ groſſarū. Uel accidūt ex reſolutiōe hūiditatū ſecūdaꝝ vt ros campiꝫ q̄ ſunt cōpoſite ex ptibꝫ groſſis ʒ ſubtilibꝫ: qre ꝯtingit vnā ab alia ſeparari. De q̄bꝫ reſolutiōibꝫ dant̃ tales regle. ¶ Prima regula. Furfuree reſolutōes apparētes in vrina ſine fe. aut dolore in determinata pte corpis ſcabiē corpis eſſe ſignificat. q̄ ꝯcluſio ꝓbat̃ auc. Aui. ca. de ſcabie. Rōne aūt ſic: qꝛ tales furfuree reſolutiōes aut atteſtant̃ ſcabiei aut vlceratiōi aut reſolutōi. Nō ſcd̄m: qꝛ tūc eēt ĝuitas ʒ dolor ī eaꝝ euacuatione. Nō tertiū: qꝛ tunc eſſet vrine grauitas aut dolor ī eaꝝ euacuatiōe. ĝ pmū q̄d erat ꝓbandū. ¶ Scd̄a regula. Furfuree reſolutiones ī vrina apparētes cū grauitate et dolore circa regionē pectinis vlceratione veſice ſignificāt. ptꝫ. qꝛ vbi dolor ibi egritudo: ſed qꝛ nō erit ita vbi tales reſolutōes ꝓueniūt ab vlceratiōe vt dictū ē. ¶ Tertia regula. Furfuree reſolutōes apparētes cū febre ī vrinā ethicā ſcd̄e ſpeciei ſ̄cāt. Patꝫ a ſufficiēti diuiſione cauſaꝝ ipaꝝ reſolutionū furfureaꝝ.

De Athomis in vrina.

Nota ꝙ p athomos debē⁹ itelligere ĝnula pua ad modū pūctoꝝ vt ita loq̄r q̄ diſtiguūt̃ ex pte loci: ex pte ſube ʒ ex pte cauſaꝝ a q̄bꝫ generāt̃ tales athomi. Generant̃ tū vt plimū a materia flegmatica inbibita ī neruis: q̄ ſignificabūt regionē in q̄ ſūt ʒ apparebunt. De q̄bꝫ dant̃ tales regule.

¶ Prima regula. Attomi apparētes ī vrina ī fundo reſidētes dolorē in membris generatiuis ⁊ pedibꝫ ⁊ genubꝫ: ⁊ p ɔñs podogrā ex illis ſignāt. Probaẜ p̄rio auc. Aui. xxij. tertij. cap. de podogra ⁊ ſciatica. Rōne ꝓo ſic. Tales attomi ſignificāt materiā ɔtentā in membris neruoꝝ inferioꝝ: ⁊ p ɔñs ī mēbris regionis ī fine q̄ itegraẜ ex mēbris p̄dictꝫ. ¶ Secūda regula. Attomi apparētes in media regione dolorē in mēbris ſpūalibꝫ ſignificāt, pbaẜ: qꝛ ſicut attomi ī infima regione ſupra infimā regionē ſignificāt: ita attomi in medio indicāt ſup mediā: vt apparet etiā ex alijs ſuperfluitatibꝫ. ¶ Tertia regula. Attomi apparentes vniuerſaliter p totā vrinā oīm mēbrorū: ⁊ p ɔñs totū corpꝰ dolore ſignificāt, pbatur ſic. Attomi ptiales partialē dolorē ſignificāt. ita attomi vniuerſaleſ ⁊ vniuerſaliter apparētes vlem dolorē ſignificāt. ğ intētū regule ē veꝝ. ¶ Quarta regula ſūpta ab Aui. p̄rio canone fen. ſcd̄a cap. de ſignis impgnatiōis Vrina lucida pura in ſuba in q̄ apparuerit aliq̄d groſſum ſīle nubi: ⁊ ī ea fuerint attomi deſcēdentes ⁊ aſcēdentes globatim inferiꝰ impgnationē ⁊ ɔceptū ſignificant. ptꝫ auctoritate p̄dicta. Rōne ſic. qꝛ tales attomi aut ſignificant ſupra dolorē iuncturaꝝ aut neruorū aut ſup ɔceptū. ſed nō p̄rimū: vt ptꝫ p concluſiones precedentes. ergo ⁊c̄.

De Reſolutionibus cinericijs in vrina.

Non tandū qꝛ p reſolutiōes cinericeas nō debemꝰ intelligere reſidentes in vrina ad modū furfureaꝝ reſolutionū: ſed ſunt groſſiores q̄ accidūt ⁊ apparent ex diſſolutiōe materieꝝ flegmaticaꝝ. aut melancolicaꝝ aut ſanguineaꝝ groſſaꝝ q̄ reſolute ſimul cū ſupfluitate euacuanẜ: ⁊ eaꝝ apparentia atteſtaẜ mēbris a q̄bꝫ reſoluunẜ. q̄ ſtante ponunẜ iſte regule. ¶ P̄ria regula. Reſolutiones cineree ſubtiles ī colore adherentes globate vel ɔgregate ad inuicē ī fundo reſidētes retētionē mēſtruoꝝ ī mulieribꝫ ſignificant, pbaẜ auc. Auicē. xij. tertij. Rōne āt ſic: qꝛ tales reſolutōes atteſtanẜ materie peccāti ī loco ꝓpinq̄ ad vias vrine: q̄ materia ɔtingit euacuari ⁊ retēta ſtimulāt ꝟtutē ad eiꝰ expulſionē. ⁊ qꝛ nō pt euacuari ꝑm ſe ꝓpter opilationē: euacuāẜ aūt aliq̄ ptes ex q̄ꝝ ſepatōe generāẜ tales reſolutōes. Et iō notāter pōiẜ in ɔcluſiōe reſidētes ī fundo ⁊ globate exiſtētes ex eo qꝛ ɔtētū in regione ſupiori atteſtaẜ materie ɔtēte ī tali regione. Et iō cū materie mēſtruales ſūt ibi reſidētes, claꝝ ē qꝛ reſolutiōes ibi appentes ꝑcāt caꝝ reſolutōē ꝫ materieꝝ. q̄re ɔcluſio ꝟa. ¶ Scd̄a regl'a. Reſolutiones cineree ſubnigre ī colore ſparſe p vrinā fluxū mēſtruoꝝ actualē ꝑcāt, pbaẜ auc. Aui. loco p̄allegato. Rōe ſic. qꝛ aut tales ꝑcāt retentionē mēſtruoꝝ aut fluxū Nō p̄mū: qꝛ tūc reſiderēt ī fundo: qm̄ de rōe grauis ē ⁊ ñ eēnt ɔgregate. vt pbatū ē. ğ ꝑcāt actualē fluxū ⁊c̄. ¶ Tertia reg. Cinericee reſolutiones ſubnigre ⁊ groſſe adherētes ſube vrinali in fundo ſplenetica paſſionē ⁊ apoſtema ſplenis ſignificant. Probaẜ aucto. oīum medicoꝝ vnanimiter aſſerentiū hoc eē ſignū male diſpoſitionis ſplenis. Rōe ſic: qꝛ aut tales reſolutiōes atteſtanẜ materie mēſtruali aut melancolice alibi ɔtēte. Nō p̄mū: vt ptꝫ p p̄mā ɔcluſiōeꝫ. ğ cū ſplē ſit receptaculū hūoꝛꝫ melācolici: ſeq̄tur qꝛ tales reſolutōes atteſtanẜ materie contente ī ſplene q̄d eſt ꝓpoſitū. ¶ Quarta regula. Reſolutōes cineree apparētes ī fine fe. flegmaticaꝝ: febrē flegmaticā ad melācolicā pmutari ꝑcant. Probaẜ qꝛ tales ꝑcāt materiaꝫ flegmaticā aduri: ad cuiꝰ aduſtionē ſequiẜ generatio humoꝝ melācolicoꝝ. q̄ cū peccauerit putrefactꝰ indicat melācolicā febrem.

De ſanie in vrina.

Nota ſanies nunq̄ꝫ appet ī vrina niſi ſtante vlceratione in vijs aut eruptione ap̄atis currētis p viā vrine: q̄ ſanies diuerſificaẜ ⁊ ex pte ſitꝰ. de q̄ erit ⁊ emittitur. Scd̄o ex pte q̄ntitatꝫ: qꝛ q̄nq̄ꝫ apparet pauca q̄nq̄ꝫ multa q̄nq̄ꝫ tota ſanioſa. de qua danẜ iſte regule. ¶ P̄ria regula. Sanies ī vrina in pauca q̄ntitate appet in ptibꝫ renū exiſtente dolore: ap̄a renū aut vlceratiōeꝫ ſignificat materiā paucā ſaniei p locū anguſtū differre q̄les ſunt pori. ⁊ vbi dolor vbi egritudo auctoritate ypocratis decimo cōmēto. Regula ɔfirmaẜ aucto. Aui. xviij. tertij cap. de ap̄ate renū vlceratione. ¶ Scd̄a regula. Vrina cū ſanie multa ī q̄ntitate apparēs cū graui ⁊ forti fetore dolore exñte ī pectore ſignificat ap̄a aut vlcerationē ī veſica. Ptꝫ. qꝛ talis ſignificat multā materiā putridā ī loco ꝓpinq̄ ⁊ lato: q̄lē dicimꝰ hr̄e veſicā. q̄re ⁊c̄. Et dicitur notāter multa: qꝛ p hoc diſtinguiẜ ap̄a et vlceratio veſice ab ap̄ate ⁊ vlceratiōe renuꝫ. Correlariū. Vrina ſanioſa multa cū dolore ī pectine apoſtema ſignificat in muliere ap̄a ī matrice. patet ex cauſis ſupradictis. ¶ Tertia regula. Vrina ſanioſa ⁊ corrupta cū dolore ⁊ pulſatione in ypocundrio dextro ſignificat apoſtēa epatis eſſe corruptū. ptꝫ: qꝛ dolor ſignificat egritudinē in loco. ⁊ cū ɔtingit

apoſtema epatis termiari p vias vrine: vt habetur decimaqrta tertij. ¶ Quarta. Vrina ſanioſa apparens i pleuretico aut empico minorato ſputo ⁊ accidētib⁹ malis remiſſis. ſignificat pleureſim aut empima terminabili p vias vrine licet raro: vt habet in capitulis pprijs minorato ſputo nō p euacuationē materiei ſignificat materiā deriuari ad vias vrine. Correlariū. Nō teneatur medic⁹ ex minoratione ſputi i pleuretico ſi viderit accidētia remitti. patet: qꝛ hoc ſignificat naturam creticare p aliā viā. ⁊ ſic termiari morbū.

De ſedimine in vrina.

De ſedimine apparēte in vrina. notandū pmo ꝙ p ſedimē habem⁹ intelligere ypoſtaſim apparētē i vrina. Cuius cauſe dicunt eſſe actio caloris natural: q agit i materiā actualiter peccantē ex q tanꝗ materiali cā fit ypoſtaſis. finis autē vt talis materia pparet ad expulſionē. Formal' vero cā eſt iſta ꝙ ipa ſit alba leuis pinealis ⁊ eqlis ⁊ reſidet in fundo ⁊ dicat laudabilis ꝯtinua p oēs ptes ſuas. Ex q ſeqtur correlarie: ꝙ in vrina pfecte ſana nō dꝫ appere ypoſtaſis. ptꝫ qꝛ i vrina talis corpis ſani deficit materia ex q fit vel generat ypoſtaſis. qꝛ ſi i eo peccaret materia nō eēt corp⁹ vere ſanū. Correlarium ſcdm: ꝙ deficiēte altero ꝯditionū pdictaꝝ ꝙ ipa cū ſit alba etiā illa ypoſtaſis nō dꝫ laudabilis. Correlariū tertiū. Apparitio ypoſtaſiſ ſignificat materiā cōplete digeſtā ⁊ paratam expulſiōi. q dicunt eſſe cā tpm vere criſis de laudabili ypoſtaſi. Et de his dant tales regule. ¶ Prima regl'a. ypoſtaſis ſubnigra i colore appens in vrina longā egritudinē ſignificat. Probat. nā talis ypoſtaſis atteſtat materie melācolice que eſt difficilis reſolutiōis ⁊ euacuatiōis. Vt ex ſnia Aui. in ca. de ſignis quartane. ſed obſtante materia difficilis eradicationis morb⁹ neceſſatio plongatur. ergo regula vera. ¶ Scda regula. Sedimen liuidum in colore mortificationē caloris innati ſignificat. Nā talis ypoſtaſis ſignificat ſuffocationē caloris innati a materia melācolica ad quā ſeqtur mortificatio: vt ptꝫ de cauſis liuiditatꝭ ſupius. ¶ Tertia regl'a. Sedimē nigꝝ i colore qd pceſſit liuidum mortē ppinquā ſignificat. pbat qꝛ tale ſedimē ſignificat vltimā aduſtionē ad quā cito ſeqt mors. quare regula vera. ¶ Quarta regula. Sedimen diuiſum in ſubſtātia ⁊ ſparſim p vrinam ventoſitatē ſignificat. pbatur qꝛ talis ē ꝓportio ventoſitatis ad alias ſupfluitates: etiaꝫ talis eſt ꝓportio ad vētoſitatē ⁊ hydropiſim. ſed ſic eſt ꝙ ventoſitas reddit vnāquāqꝫ ſupfluitatē diſpſam. g appet regula va. ¶ Quinta regula. Nō puratū ſedimē debilitatē vtutis ſignificat. pbat. tal' ypoſtaſis fcat inordinationē i motib⁹ nature: q inordiatio ſeqtur debilitatē ⁊ ab ea accipit. g ⁊c. ¶ Sexta regula. Eneormia. i. ſedimē in ſupma regione difficultatē anhelit⁹ ⁊ pectori ſignificat. Ptꝫ qꝛ ſignificat materiā peccare i pectore: vt ptꝫ ex ſnia oim medicoꝝ. ¶ Septia regula. Nephiles. i. ſedimē in ſupma regiōe magnā vētoſitatē ſignificat ⁊ maximā. Ptꝫ qꝛ ſignificat materiā hre raptū ad caput ⁊ nō niſi magnitudine vētoſitatꝭ. ¶ Octaua regl'a. Sedimē qdcūqꝫ fuerit niſi fuerit pſeuerās defectū virtutꝭ fcat. Ptꝫ qꝛ fcat diminutiōē actiōis in materia q pcipue ſeqtur debilitatē virtutis.

De hūore crudo in vrina

De ſupfluitate humoꝝ pmo notādū ꝙ ꝯtigit humorē ſm partē ſepari a materia totali: ⁊ hre raptū ad vias vrine. Ex reſidētia videbitur ꝙ ibi ſit ſedimē ⁊ ypoſtaſis. Et nō erit ita: vt ptꝫ ad expientiā in colica dolore ⁊ ydeos: vbi videntur tales humores reſidere in fundo. quod etiā apparet in febre flegmatica: vbi ſepiſſime decipiuntur medici. Scdo notandū: ꝙ tal' humor videbitur ſimilis ypoſtaſi ex parte coloris ⁊ ſubſtātie. tn̄ inter ipm ⁊ ſedimen eſt ſignū diſtinctiuū tale: qꝛ qn̄ eſt verꝝ ſedimen ſi mouetur ex agitatiōe vrinali ſtatim reuertit ad ſuum locū ⁊ ſitū. Colligitur hoc ſignū ab iſaac pmo de vrinis. Scdo ab Auicēna: ſcda primi. Etiā pma qrti ca. de flegmatica. De q humore dantur regule. ¶ Pria regula. Humor crudus appens in ſupiori pte vrine vitiū pectoris vel mēbroꝝ ſpūaliū ſignificat: ⁊ difficultatē anhelit⁹. pbat. aut talis hūor atteſtatur materie ꝯtētē i cerebro. aut i regiōe pectoris. Nō pmū: quia tūc erit ibi circulus: vt ex ſnia medicoꝝ habetur. ergo ſcdm qd ē intentū. Ex q ſeqtur cū videris talē vrinā pnoſticare aut aſma aut diſma aut ortania. ¶ Secūda regula. Hūor crudus i media regione pendēs vitiū ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ ⁊ repletionē ſignificat ⁊ rugitū vētris pbat. naꝫ ſupfluitas ꝯtēta in medio regiōe ſignificat: ſed cū regio ſtomachi ſit media regio ⁊ vētris. g ⁊c. ¶ Tertia regula. Hūor crudus in infima regiōe appens dolorē renū ⁊ lūboꝝ ⁊ mēbroꝝ generatiuorū vitiū ſignificat. Probatur ex deductiōe ꝯcluſiōis pcedētis. Et per hos clamat experientia: qꝛ in oib⁹ iſtis dolorib⁹ apparet iſte humor dominans.

De cautelis in vrina.

Viſis de coloꝛe ꝛ ꝯtentis ī vrina. Re-
ſtat vt videam⁹ de cautelis medico-
rū obſeruādis in iudicādo ꝑ vrinas.
Notādū igit̄ ꝙ qñ offert̄ medico vrina ex q̄
nō poſſit iudicare ex ꝯtentꝭ: qꝛ reducta eſt ad
ignē vel alterata: iudicat capiendo iudiciū a
ſuba ꝛ foꝛma ecōuerſo. Tria igitur faciam.
Primo ponā aliquas regulas ex q̄bꝫ ſumun
tur multe cautele. Scđo docebo diſtingue-
re vrinā viroꝝ ab vrinis mulieꝝ. Tertio vri-
nas ꝑgnātiū: in quaꝝ iudicijs multū mole-
ſtant̄ doctiſſimi viri: ꝛ ex eis incurrūt nōnul
las infamias. q̄bꝫ habitꝭ patebit cōplemētū.
Circa ꝑmū dicā aliq̄s regulas q̄ tñ virtuali
ter poſſent reduci ad ꝑdicta: ex q̄bꝫ infero coꝛ
relaria plura: ꝛ vnūqđqꝫ coꝛrelarioꝝ erit cau
tela vna. ꝛ ſic exēplis de iſtis poſitꝭ ꝛ intelle-
ctis ex ſilibꝫ poterit bñ diſtinguere. ¶ Pria
regula. Urina alba ſubtilis atteſtat̄ debilita
ti ſtomachi ꝛ ei⁹ indigētiā. Iſtud ptꝫ ex men
tibꝫ autoꝝ: ꝛ rōne deductū ē ſupi⁹. Coꝛrela.
ꝑmū. Cū medic⁹ viderit vrinā talē indicat an
guſtiā i ſtomacho aſſumptā. ptꝫ qꝛ addit̄ debi
litati maioꝛi cā eiuſdē. Coꝛrela. ſcđm. Stan
te tali vrina iudicādū eſt ſup laſſitudine toti⁹
coꝛpis ꝛ maxime cruriū.. ptꝫ: qꝛ ex diminuta
digeſtione ſeq̄tur diminuta reſtauratio ma-
gis vero in locꝭ remotis. Coꝛrelariū tertiū.
Stante tali vrina iudicādū ſup doloꝛe ꝛ gra
uitate oculoꝝ ꝛ ſomnolētia. ptꝫ: qꝛ ſtante ta
li diſpoſitōe ſtomachi neceſſe ē vt ꝑpter dire
ctū affectū cōicent̄ materie ad caput: q̄ cōi-
cate inducūt talia. q̄re ꝛc. Etiā experientia. qꝛ
hñtes debilitatē ſtomachi patiūt̄ fluxū pal-
pebꝛaꝝ ꝛ pulſationē timpoꝝ. Coꝛrela. q̄rtū.
Stante tali vrina iudicādū eſt ſup laſſitudīe
toti⁹ coꝛpis ꝛ maxime cruriū. ptꝫ: qꝛ ex dimi
nuta digeſtiōe ſeq̄tur diminuta reſtauratio:
magis ꝟo in locꝭ remotis. Coꝛrelariū q̄tū.
Stante tali vrina iudicādū eſt interpolatū
difficultatē anhelit⁹. patet: qꝛ ad interpolatā
multiplicationē ventoſitatis ſeq̄tur cōpreſ-
ſio dyafragmatis. ꝛ ita cōpreſſio mēbꝛoꝝ ſpi
ritualiū. ¶ Scđa regula. Urina cū febꝛe acu
ta ſpiſſa ꝛ rubea in fundo vaſis et turbata et
ſupius liuida venationē ſcat. ptꝫ ex his que
dicta ſunt de vrina liuida ſupiuſ. Coꝛrelariū
primū. Apparēte tali vrina iudicādū eſt ſup
tremoꝛē coꝛdis: vehemētiā ſitis. Inquietu-
dine magna. ptꝫ: qꝛ hec ꝯſequunt̄ in coꝛde no
cumentū ꝛ in mēbꝛis ſpūalibꝫ. Coꝛrelarium
ſecundū. Stante tali vrina iudicandū eſt ſu
per doloꝛe ſtomachi. Patet intelligenti ꝛc.

Coꝛrelarium tertium. Tali vrina de alte rō-
ne m[..]gna ꝛ freneſi pariter. patet: qꝛ neceſſe ē
vt cōicetur nocumentum cerebꝛo. quare ꝛc.
¶ Tertia regula. Urina exiſtente cū ſedimi-
ne lapidē in renibꝫ aduenire iudicat̄. Patet
ex his que dicta ſunt. Coꝛrelariū. Stāte ta-
li vrina iudicādū eſt ſup grauitate renū ꝛ ylio
rū ꝛ apparere cauſas lapidis. Coꝛrela. ſcđm.
Stante tali vrina arguēdū eſt ſup grauitate
capitis ex parte poſterioꝛi. Patet ex colligā
tia renū ad illas ptes. Coꝛrela. tertiū. Stan
te tali vrina iudicādū eſt ſup grauitate pecti
nis. Coꝛrelariū q̄rtū. Stante tali vrina iudi
candū eſt ſup ꝯtractiōe genuū ꝛ coxaꝝ. Pa
tet hoc: qꝛ eſt ex accidētibꝫ ꝯſequentibꝫ lapi-
dem. ¶ Quarta regl'a. Urina exiſtēte lactea
ꝛ tenui: lapidē in veſica ſignificat. Patet ex
ꝑdictis in capitulo de coloꝛe. Coꝛrelarium.
Stante tali vrina iudicādū eſt ſup difficul-
tati vrine. Patet ex dictꝭ. Et ita diſcurrite ꝛ
ꝓpꝛia accidētia illi⁹ paſſionis. ¶ Quinta re-
gula. Si vrina habuerit fruſtula longa q̄ſi
pilos declinātes ad rubedinē excoriationē
renū ſignificabit. Si fuerit tincta vbi nō fu
erit diſcoloꝛata ꝛ apparuerint pili: toti⁹ coꝛ
poꝛis debilitatē ſignificabit. Coꝛrelariū pri-
mum. ꝙ ſm̄ pꝛimā vrine apparentiā pꝛenoſti
candum eſt caliditatem et ardoꝛem circa re-
nes. patet ex ꝓpꝛio effectu egritudinis. Coꝛ
relariū ſecundū. Stante tali vrine ſuper laſſi
tudine totius pꝛenoſticandum erit. Coꝛrela-
rium tertium. Ex huiuſmodi vrina apparet
interpolatim ꝛ guttatim mictus vrine. Coꝛ-
relarium quartum. Uiſa tali vrina ꝑnoſtica-
re vrinā ſanguineam: ſiue mictum ſanguinis
ꝑceſſiſſe. Coꝛrelarium quintum. Stante ta-
li vrina ſup ſtipticitate ventris arguendū: ꝛ
egeſtiones que emittuntur ſunt ſquibelloſe:
vt patet ex tali paſſione neceſſe eſt vt ſupca-
lefaciat epar: quo ſupcalefacto adurantur fe
ces ꝛ exiccantur. Coꝛrelarium ſextū. Stan
te tali vrina iudicandū eſt ſup tumoꝛē ventrꝭ
Patet: qꝛ ſtante tali ſtipticitate retinent̄ ven
toſitates. que ſic retente faciunt ventrem tu
mefieri. ¶ Sexta regl'a. Stante vrina alba
ꝛ tenui cum multa ſiti dyabetem ſignificat.
patet intelligenti cauſas huius egritudinis
Coꝛrelarium pꝛimum. Stante tali vrina ar-
guendū eſt ſuper debilitate ſtomachi. ꝛ inter
polatam ardoꝛem in ipo latere. Patet ꝑ con
tinuā aſſumptionē hūidi roꝛidi maxīe. Coꝛ
relariū ſecūdū. Stante tali vrina ꝑnoſtican-
dum eſt ſuper extenuationem totius et ſemi
ethicam. patet: qꝛ hec egritudo pꝛohibet ex-
tenuationem fieri debitam et cōuenientem.

¶ Septima regula. Exiſtente vrina furfurea
dyarralis ſignificat ſi eſt pauca. Patet ex pre
dictis ⁊ ad experientiã. Correla. p̄mum. Urina
facta furfurea ⁊ ſi portaret̃ a longe: remanet
ↄtinue furfurea. q̄re medic⁹ poterit hoc infe
rius p̄noſticare. Correla. ſc̄dm. Apparēte ta
li vrina iudicādū eſt ſup cōmotiōe toti⁹ cor-
poris. ptʒ ex eo: q2 dn̄ant̃ hūores ĩ toto. Cor
rela. tertiū. Prenoſticādū eſt ex eo torſiones
circa ypocundriā: ⁊ maxie circa ypocundri
dextri eē futuras. ptʒ: q2 cū loc⁹ epatis ſit lo-
cus generatiuis hūoꝝ. Correla. q̄rtū. Preno
ſticandū ē fluxū vētris futuꝝ. Correla. q̄ntū.
Judicādū eſt ſitim magnā ⁊ inq̄etudines fa-
ctas ⁊c. ¶ Octaua regl'a. Urina mulieꝝ exi-
ſtente turbida velut ſubiugalis repletā matri
cē teſtare iudicat̃. Ptʒ ex dict̃. ⁊ hoc nō ſtan
te fe. acuta. Correlariū p̄mū. Stāte tali vri-
na p̄noſticam⁹ pond⁹ maximū circa ptes fe
morales. ptʒ pp̄ter p̄n̄tiā hūoꝝ viſcoꝝ ⁊ gros
ſoꝝ. Correla. ſc̄dm. Ex ea p̄noſticādi ſūt do-
lores circa ypocūdria ⁊ vuluā. ptʒ pp̄ter cōti
nuū motū ibi factū. Correla. tertiū. Stante
tali vrina iudicāda ē nauſea: ⁊ q̄ſi ↄtinue ſub
uerſio ſtomachi. ptʒ pp̄ter ↄtinuā eleuatiōeʒ
vapoꝝ. q̄re ⁊c. Correla. iiij. Ex hmōi vrina iu
dicare poterit̃ dolores venire ad dorſa ſiue re
nes: ⁊ q̄nq3 ad coxas: vt ptʒ ex p̄dictis. Cor
relariū q̄ntū. Stante tali vrina p̄noſticanda
eſt duricies circa ptes femorales. quare ⁊c.
¶ Nona regula. Si circulus vrine nullo mo
do agitet̃ tremulus apparuerit ſup repletiōe
capitis ⁊ deſcēſu catarri arguendū eſt. ptʒ ex
his q̄ dicta ſunt ĩ tractatu de circulis. Et no
ta φ vrina q̄ntūcunq3 mota ex longo delata
apparet circulus acſi in principio extiterit.
Correla. p̄mū. Stante tali vrina p̄noſtican
dū erit dolorē in ſpatulis in cruribꝫ interpo
lationē. patet: q2 talis vrina ſignificat mate-
riam deſcendere p̄ nucham ad neruos qua-
re ⁊c. Correlariū ſc̄dm. Stante tali vrina iu
dicandus eſt dolor aut grauitas capitis in
parte poſteriori. cū ibi ↄtinet̃ materia humo
ralis. Correlariū tertiū. Stante tali vrina iu
dicandum eſt pigritiā eſſe in toto. patet: cum
multa materia ſit cōmunicata neruis. q̄re ⁊c.
¶ Decima regula. Urina habens circulū cū
ypoſtaſi in media regione aut attomos in ea
regione aut trumbos: ſignificat materiā ⁊ in
capite ⁊ pectore. patet ex p̄dictis. Correlari-
um primum. Apparente tali vrina iudicādū
eſt difficultatem anhelitus ⁊ tuſſis: q2 ſignifi
cat materiam deſcendere cōtinue ad pectus
Correlariū ſecundū. Judicandū eſt dolorem
in parte anteriori capitis. Correlariū tertiū.
Si fuerit tincta ſalſedinē aut ardorē in gut
ture ſignificat pariter: ſi fuerit circulus decli
nans ad citrinitatē. Correlariū quartuʒ. Ex
huiuſmodi vrina grauitatem oculorum iudi
ca. quia eſt cauſa multe materie in cerebro. q̄
re ⁊c. Undecima regula. Urina exiſtēte ſpu-
moſa tam in muliere φ in viro ventoſitatem
contineri in ventre ſignificat. Patet ex his
que diximus de ſpuma. Correlariū primum.
Inflatio ſtomachi ⁊ ypocundrioꝝ ex vrina
tali arguendū eſt pp̄ter cōtinuū motū vento
ſitatis circa eas ptes. q̄re ⁊c. Correla. ſc̄dm.
Ex tali vrina dūmodo ſpuma fuerit rubea ſi
ue citrina p̄noſticandū eſt eſſe dolorē capit̃
maiorē in latere dextro. Correla. tertiuʒ. Si
vero talis vrina fuerit alba ſubtilis: iudicā-
dū eſt dolorē eſſe futurū in ypocundrio ſini-
ſtro. patet: cum illud ſit frigidū: illud vero ca
lidum. ¶ Duodecima regula. Urina tēdens
ad viriditatē vel liuidū colorē p̄ totum in mu
liere cum ypoſtaſi plumbea ſignificat reten-
tionē menſtruoꝝ ex parte temporū in q̄nti-
tate ⁊ qualitate. patet ex his q̄ dicta ſūt. Hec
Auicenna: Egidius: Iſaac ⁊c. Et hec de vri-
nis dicta ſufficiant. Finis.

Prohemiũ.

Cum ſummi dei adiutorio librũ hunc(qui ortus ſanitatis recte appellat̃.) in finem vſqꝫ feliciter ꝑduximus:ne te lectorem in eodem tedioſe vagari contingat.verũ vt valeas (optime lector)cito in h opere inuenire qđ requiris qđ remediũ egritudini adherere debeas. quã naturã:ꝓprietatẽ:ſeu cõplexionẽ herba ſeu arbor animal oĩe:lapis q̃ꝫ precioſus:piſcis ac auis quelibꝫ habeat. ac poſtremo vrinarũ iudicia iuxta ſuas regulas et magiſtrales differentias ſequens tabula luculenter te docebit. Et primo in ortũ herbarum tabula heccine in dicem ponet. Dehinc in campũ animaliũ aliorũqꝫ ꝓperabit ordinẽ tractatuũ ſeruãdo.

Ad alopiciã

Ca.ij. A ꝛ B
Ca.vij. E.
Ca.xviij. G
Ca.xxvi. A
Ca.xxxiij. C
Ca.xlvi. F ꝛ G.
Ca.lxxxvij. D
Ca.lxvi. H
Ca.ccxlviij. K.
Ca.cccix. C
Ca.ccccliiij. in fine
Ca.ccccxci. L.
¶Aurium dolor.
Ca.iij. H
Ca.v. D.
Ca.vij. D ꝛ K
Ca.xv. I
Ca.xxix. C ꝛ M
Ca.xlvij. D.
Ca.lv. J.
Ca.lx. D
Ca.lxxxvi. E
Ca.c. E.
Ca.cix. E ꝛ H
Ca.cxxx. A.
Ca.cxli. in fine.
Ca.cxlvij. B
Ca.clxij. C ꝛ H
Ca.ccxij. D
Ca.ccxxviij. B
Ca.ccxliij. A
Ca.ccxlviij. F
Ca.cclxx. F.
Ca.cclxxvij. B
Ca.cclxxix. F ꝛ G.
Ca.cclxxxiij. C
Ca.cccxx. G ꝛ H.
Ca.cccxxij. D.
Ca.cccxxv. E
Ca.cccxxviij. in fi.
Ca.cccxxix. F ꝛ G.
Ca.cccxlvi. D
Ca.cccliij. H
Ca.ccclxix. G.
Ca.ccclxxij. H.
Ca.ccclxxv. C ꝛ M
Ca. ccclxxxiiij. G.
Ca.ccccv. F
Ca.ccccix. in fine.
Ca.ccccxxxvi. M.
Ca.ccccclv. C
Ca.cccclxxxiiij. H.
Ca.ccccxciij. H
¶Auriũ vermes
Ca.xviij. F
Ca. lv. K
Ca.lxxxvi. A
Ca.xcvij. B ꝛ in fi.
Ca.cvij. B
Ca.lxxv. E
Ca.ccxix. G.
Ca.cclxxxviij. F.
Ca.cclxxxix. F.
Ca.cccc. E
Ca.cccx. B.
Ca.cccxlvij. E ꝛ J
Ca.ccccxiiij. J.
¶Aurium inflatio
Ca.i. E
¶Aurium tinnitui.
Ca.cxxxi. K
Ca.clxxv. E
Ca.ccxxxv. F ꝛ H.
Ca.ccxcij. E.
Ca.ccclxxv. C.
Ca.ccccxxxvi. H.
¶Aurium vlcera
Ca.cclxxxiij. F
Ca.cccij. N
Ca.cccliij. D
Ca.ccclxvij. A.
Ca.ccclxxvi. B
Ca.ccccxlv. D.
Ca.ccccclv. A.
Ca.ccccxciij. E.
Ca.cccccv. C.
¶Auriũ putredo.
Ca.cclxv. C
¶Aurium ſanies.
Ca.ccccxxxiij. M
¶Auriũ ꝯq̃ſſatio.
Ca.ccccxl. A.
¶Auditũ recuperandũ.
Ca.clxv. D
Ca.ccxlvi. D.
Ca.cclxxix. B.
¶Apoſtemata capitis
Ca.cclxxxi. B.
Ca.cccxxxvij. H
¶Apoſtemata narium.
Ca.ccccvi. G.
¶Apoſtemata lingue
Ca.ccccxxxvi. D
¶Apoſtemata gutturis
Ca.clxxxviij. D
Ca.cclxv. D ꝛ E
Ca.ccxcij. H
Ca.ccxcix. B
Ca.cccxxxix. E
Ca.ccccli. B.
¶Apoſtẽatib⁹ mãmille.
Ca.xv. D ꝛ O.
Ca.c. D
Ca.cccxxij. E
Ca.ccccvi. G.
¶Apoſtemata epatis
Ca.cclxij. A
Ca.cclxv. in fine.
Ca.cccxiiij. B.
Ca.ccccxxix. C
Ca.ccccliij. B ꝛ K.
¶Apoſtemata ſplenis
Ca.cclxv. H
Ca.ccclix. E
Ca.ccclxxiij. G
Ca.cccclxvij. F.
¶Apoſtemata pulmõis.
Ca.cclxix. M
Ca.ccclxiij. E
¶Apoſtemata matricis
Ca.cxi. B Ca.cxci. F
Ca.ccxxxvi. A.
Ca.ccxlvi. J
Ca.ccxlviij. in fine.
Ca.cclxij. G
Ca.cclxix. L.
Ca.ccccliij. D ꝛ K
Ca.ccccxciij. H
¶Apoſtemata vulue.
Ca.lxxxix. F
¶Apoſtẽata teſticulorꝫ.
Ca.cxxiij. N
Ca.cclxxxiij. A ꝛ H
Ca.ccciij. in fine.
Ca.ccccxciij. F
¶Apoſtemata ſiue vlcera calida.
Ca.li. A. Ca.lv. C
Ca.lvij. C
Ca.lxxij. D. ꝛ in fine
Ca.lxxxvi. D
Ca.cij. A
Ca.ciiij. D.
Ca.cxxxvij. in fine.
Ca.cxlv. B.
Ca.cxlvij. A
Ca.cxci. C
Ca.cclxij. L
Ca.cclxxxiij. D
Ca.cclxxxiiij. D
Ca.ccciij. K.
Ca.cccxij. B.
Ca.cccxviij. G
Ca.cccxxvij. L.
Ca.cccxxxiiij. C
Ca.ccclxvij. K.
Ca.ccclxxxij. F
Ca.ccclxxxix. B
Ca.ccccxij. in fine
Ca.cccclv. A ꝛ M
Ca.cccclxxvij. E.
Ca.ccccxcij. G
¶Apõata frigida
Ca.i. G
Ca.cccclxvij. D
Ca.ccccxcvi. G
Ca.ccccxcviij. B.
¶Apoſtẽata dura.
Ca.xlix. A ꝛ B
Ca.lij. A ꝛ C
Ca.lxix. in fine.
Ca.lxxi. D F G
Ca.lxxv. in fine.
Ca.cxxx. L.
Ca.cxlij. A.
Ca.cclxij. F M.
Ca.cclxxxviij. F.
Ca.cccclxij. A
¶Apoſtẽata mollificãtia

Ca.xv.A
¶Apoſtēata flegmatica.
Ca.ij.I
Ca.lxv.C
Ca.cxci.B
Ca.cclxxv. in fine
Ca.ccccxiij.D
¶Apoſtemata ſiue
vlcera fraudulenta.
Ca.xlvi.I
Ca.lv.E
Ca.ci.B
Ca.cxlv.F
Ca.cclxv.C
Ca.cclxvij.B
Ca.ccxcij.C
Ca.ccxcix.B
Ca.cccxxiij.A
Ca.cccxlvi.C
Ca.ccccij.In fine.
Ca.ccccxiij.B ꝛ D
Ca.ccccxcvi.E
¶Apōata maturāda
Ca.lxxxiiij.B
Ca.ccxliij.B
Ca.cclxxij.C
¶Apōata rumpēda.
Ca.clxxxvij.B
Ca.ccvij.D ꝛ B
Ca.ccccij.in fine.
¶Apoſtemata ani.
Ca.xv.A
Ca.xlvi.D
Ca.lxxi.in fine
Ca.lxxxviij.in fine
Ca.lxxxix.F.
Ca.cxci.D
Ca.ccxxxvi.B
Ca.cclxxxiij.D.
Ca.ccccxxij.B
Ca.cccclij.D.
¶Apōata reſoluētia
Ca.cxiiij.B
¶Apōata interioꝛa
vt reſoluantur.
Ca.cccxxij.E
¶Alcolaꝛ ſūt puſtu
le ſiue vlcera oris.
Ca.xiij.A ꝛ B
Ca.xvi.A ꝛ B.
Ca.lxxx.B ꝛ E
Ca.lxxxv.D
Ca.xcviij.I
Ca.xcvij.A
Ca.cxxi.B.
Ca.ccvi.B
Ca.ccxij.E
Ca.ccxiij.B
Ca.cclxix.I
Ca.ccccxx.C
Ca.ccccxlv.B.
Ca.ccclxviij.B
Ca.ccclxxix.B.
Ca.ccccij.A ꝛ B
Ca.ccccxvi.B
Ca.cccclxxvij.E
Ca.cccclxxxvi.B
¶Aſpredo lingue ꝛ
gutturis
Ca.xxiiij.E
Ca.lxxviij.B.
Ca.cxviij.C
Ca.clvi.C.
Ca.clix.C
¶Aſpredo faucium.
Ca.cxxxiij.D
¶Aſperitas pectoris.
Ca.cli.A
Ca.ccxx.A.
Ca.cclxxv.A
Ca.cccxxvij.D
¶Aſperitas pulmonis.
Ca.cxiij.C.
Ca.cccxviij.A.
¶Aſperitas arteriaꝝ.
Ca.xxxiij.A
¶Artetica paſſio
Ca.xcvij.in fine
Ca.clxv.B
Ca.clxxx.B
Ca.clxxxvij.in fine.
Ca.ccxxij.F
Ca.cccxiij. in fine.
Ca.cccxlv.A.
Ca.ccccxlix.D
Ca.cccclxx.in fine.
¶Ariditas membroꝝ.
Ca.lxiij.A.
¶Articulos contractos
mollificare.
Ca.lxxxvi.B.
¶Apoplexia.
Ca.lxxv. in fine.
Ca.cxxxi.D
Ca.ccxxiiij.E
Ca.ccxxxix.in fine.
Ca.ccl.C ꝛ E. ꝛ in fine.
Ca.cclvi.A
Ca.ccccliij.K
Ca.ccccxcvij.D
¶Articuloꝝ doloꝛes
Ca.cccli.A
¶Anhelitus difficultas.
Ca.ccccxxxviij.C.
¶Anhelitus facilis
Ca.cxlv.C.
¶Aſma.
Ca.lxxiiij.C
Ca.cxxxi.E
Ca.ccx.in fine.
Ca.ccxli.A
Ca.cclxxxix.in fine.
Ca.ccciiij.A
Ca.ccclxxiiij.A
Ca.ccclxxxix.C.
Ca.ccccxxxvij.A
Ca.cccclxxv.B.
Ca.ccccxcviij.C.
Ca.ccccxcix.B
¶Aſma a cauſa frigida.
Ca.cl. in fine
Ca.clv.A
Ca.cxcvij.F
Ca.ccvij.B ꝛ B
Ca.ccxliij.in fine.
¶Aſma humidū.
Ca.xl.A I ꝛ P
Ca.xlv.A
Ca.lv.H
Ca.cxviij.C
Ca.cxxx.I.
¶Antrax
Ca.ix.A.
Ca.cij.D
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.ccccxx.B.
¶Ani doloꝛ.
Ca.cxli.in fine.
Ca.cclxv.C.
Ca.cclxxij.B
Ca.ccci.F.
Ca.cccxxxvij.in fine
Ca.cccxlviij.E
¶Aluum
Ca.clxxxij.in fine.
Ca.ccclxxxvij.B
Ca.ccccvi.in fine.
Ca.ccccviij.C
Ca.cccclxxiij.in fine.
¶Aquam citrinam
educendam
Ca.cxliij.D
Ca.cxlviij.F.
Ca.clxxviij.A ꝛ I
Ca.clxxxi.B
Ca.ccxcviij.A
Ca.ccccxxx.K
Ca.cccclvij.C D ꝛ E
¶Appetiꝰ comedendi.
Ca.x.D.
Ca.lv.A
Ca.xcij.A
Ca.xciij.A
Ca.xcvij.B.
Ca.cxviij.F
Ca.cxlviij.B.
Ca.clxviij.in fine.
Ca.cclxxxviij.B
Ca.cccxx.C
Ca.ccclix.D
Ca.cccxcij.C ꝛ D.
¶Aquam malam qui
potauerunt.
Ca.xiiij.H.
¶Aduſtio aque calide
Ca.cclv.B
¶Aſſellaꝝ fetoꝛ ꝛ totius
coꝛpoꝛis.
Ca.lxxxix.A.
Ca.ccclxi.D
Ca.ccclxvi.in fine.
¶Aboꝛſum
Ca.xc.B.
Ca.cxxx.B ꝛ F. ꝛ in fi.
Ca.cxxxi.D
Ca.clxij.B
Ca.clxiiij.A
Ca.clxv.C.
Ca.ccxxix.in fine
Ca.ccclxxi.B ꝛ E
¶Alto cadentibꝰ
Ca.viij.D
Ca.lxiiij.E
Ca.ccvij.F
Ca.cccxli.B.
Ca.cccxc.B.
Ca.ccccxcvij.E
¶Acrocoꝛdines tollere.
Ca.cccxli.B
¶Animalibꝰ moꝛtem
inferunt.
Ca.ccxix.A
Ca.cccxcv. in fine
¶Animalia venenoſa
ne intrent domum
Ca.ccccliiij.I.
¶Apes ne fugiant.
Ca.vi.K
¶Apum punctura.
Ca.cclxxij.A

Ca.ccccxxix. F
¶ Amorem.
Ca.cclxxvi.in fine

Boues ut
impinguantur.
Ca.xcvi.in fine.
¶ Bothor.oris.
Ca.cccxix.C.
Ca.cccij. K.
Ca.cccxxiij.A.
¶ Brancos.id eſt apoſte
mata faucium.
Ca.cccclx. E

Capitis dolor
Ca.xxix. B
Ca.l.B
Ca.lv.D
Ca.cix.J
Ca.cxx. B.
Ca.cxxxi.D.
Ca.clxxxviij.D.
Ca.ccxix.in fine.
Ca.ccxlvij.C.
Ca.cclxx. B
Ca.cclxxxiij.C
Ca.ccclxvij. B C
Ca.cccxcviij.A D.
Ca.ccccci. K
Ca.ccccv.in fine
Ca.cccccliij. C
Ca.ccccxcix.E.
¶ Capitis dolor
ex frigiditate.
Ca.lx.B
Ca. lxiij. A
Ca.ccccxxvij.C.
¶ Capitis dolor ex
calore ſolis.
Ca.cccxxvij. C G.
¶ Capitis fractura.
Ca.lxiiij.in fine
¶ Capitis ſcabiem
Ca.lxxxvij.C.
¶ Caput purgiū.
Ca.cvi.A ⁊ in fine.
Ca.cix.D ⁊ J
Ca.cxxxvi.D.
Ca.cclxx.E.
Ca.ccxxv.C ⁊ D
Ca.ccxcviij.B.
Ca.ccci. D
Ca.cccx. F
¶ Catarrum curare.

Ca.lxxiiij.in fine
Ca. cxxij. J
Ca.ccxix.in fine.
Ca.cxxx. C
Ca.ccxix. E
Ca.ccxxiiij. B
Ca.ccciiij.in fine.
Ca. cccxiij. J.
Ca.ccccvij. G.
Ca.ccccxxv. A.
Ca.ccccxci.C ⁊ D.
Ca.cccclx. F ⁊ D
¶ Capitis vulneratio
Ca.ccxi. A.
¶ Capillos generare.
Ca.ccccilij. A.
¶ Capilloꝝ caſus pro/
hibentia.
Ca.lxvi.A.
Ca.ccclxxxiiij. F.
¶ Capillos euellere.
Ca.clxij. G.
¶ Capillos augere.
Ca.liiij.in fine.
Ca.cix. K
Ca.ccxlviij.B.
¶ Capillos tenueſcere.
Ca.clxxx. E
¶ Capillos rubrificare
Ca.x. A.
Ca.xiij.E.
Ca.cclxv. G.
Ca.cccxiij.D
Ca.ccccij.C
Ca.cccciij. F.
Ca.ccccvi. J
Ca.cccclxix. D
¶ Capillos denigrare.
Ca.lxvi. A ⁊ C
Ca.cxxxi. J
Ca.clxij. E.
Ca. clxviij.C
Ca.clxxv.D.
Ca.ccvi. E
Ca.ccxcix.A
Ca.cccij.D
Ca.ccccilij.C ⁊ D.
¶ Capillos mulierꝝ
Ca.lxxxvij.D ⁊ E
Ca.ccclxxxiiij. K
¶ Cancer.
Ca.ix.G
Ca.lxxvi.A
Ca.cxxx.A ⁊ D
Ca.clxxij.E.

Ca.cclxi. in fine.
Ca.cclxxxiij.in fi.
Ca.ccccc. C
Ca. cccccv. A
¶ Cancer oris
Ca.cvi.C.
¶ Cāceromata vulnera.
Ca.ix.C
Ca.clxij. in fine.
¶ Carbunculus.
Ca.cxix. F.
Ca.cxxxvij. B
Ca.cccilij. E
Ca.cccxij. G
¶ Calculus
Ca.xv. S ⁊ V
Ca.xxv. C
Ca.xxxix. in fine
Ca.lxiiij.D
Ca.lxxi.A ⁊ C.
Ca.lxxxvij. B.
Ca.ci. G
Ca.cx.C.⁊ in fine.
Ca.cxiij.in fine.
Ca.cxxiij.C ⁊ H.
Ca.clxxv. in fine
Ca.clxxxix. D G
Ca.cxcvij.A
Ca.cxcix.in fine.
Ca.ccix. B
Ca.ccxiiij. A B G
Ca.ccxviij.D
Ca.ccxxxix.A
Ca.ccxlvi.E G.⁊ in fi.
Ca.cclxxij.in fine.
Ca.ccxcv. A
Ca.ccxcvi.A ⁊ B
Ca.cccv. B.
Ca.cccxxiiij.A C
Ca.cccxxvi.D.
Ca.cccxxxi.in fine.
Ca.cccxxiiij .A F.
Ca.ccclxxviij. G
Ca.ccccxx. B
Ca.ccccxxx. D.
Ca.ccccliiij. K
Ca.ccccllviij. D.
Ca.cccclxxvij.A C F
¶ Calculus renum.
Ca.cxxxvi.A.
Ca.ccclxxxviij. in fine
Ca.ccccij. D
¶ Cantarides ſumpte.
Ca.cclxix. J
¶ Carnes a putredine
ſeruare.
Ca.clxxvi.in fine
¶ Carnem ſuperfluam
delere.
Ca.ccvi. A
Ca.ccxxij. J
¶ Carnem rubeam con
fortare que eſt inter gin/
giuas.
Ca.ccccliij. J.
¶ Caniciem tardandam
Ca.cxxxi. J.
Ca.cccxxi.C.
¶ Calores eſtatis ſedare.
Ca.ccclxviij. D
¶ Clauos corporis.
Ca.ccccxciij. B
¶ Clauos.i.poros pedū.
Ca.cccvij. in fine.
¶ Cardiaca paſſio.
Ca.xxxi. A
Ca.xciij. A.
Ca.xcv.in fine.
Ca.cxxv. R
Ca.clxx.B
Ca. cciiij.C
Ca.ccviij. B
Ca.ccxxxvij. A
Ca.cclxiij.B
Ca.cccxcij. C
Ca.ccccxij. B C.
Ca.ccccxlix.A.
¶ Cranei eſt dolor
capitis.
Ca.cxxxi. D.
¶ Cerebri debilita/
tem curare.
Ca.xx. D E F
Ca.xxxi.B.
Ca.liiij.A.
Ca.lxij.in fine.
Ca.lxvi. D
Ca.lxxxv. G.⁊ in fi.
Ca.xciij.A.
Ca.clxviij. in fine.
Ca.cciiij. B
Ca.ccxxij. K
Ca.ccxxxix.in fi.
Ca.ccl.D.
Ca.cclxx. B E G.
Ca.cclxxxij. F
Ca.ccccxxvij. F
Ca.ccccxlvi. A H D
Ca.ccccxlix.C.
Ca.cccclx. L.

¶Ceram dealbare
Ca.cli.F
¶Ciliaca paſſio.
Ca.cxix.B
Ca.cclxxi.A
Ca.cccxi.L.
Ca.ccccx. L
¶Cicatrices neruo
rum curare.
Ca.lxiiij.D.
Ca.lxxv.E
¶Cicatricibus nigris
colorem reddere
Ca.cix. E
¶Cicatrices limpidare.
Ca.cvij. A.
Ca.cxxx. F
¶Cicatrices ſcarificatio
nis vt nõ appareant.
Ca.cclxv.A.
¶Colli dolor.
Ca.ccclxxiij. in fine.
Ca.cccccxxv. B
¶Colorem bonũ
faciendum.
Ca.xlvi.D
Ca.cxxi.B.
Ca.cxlij.B
Ca.cxlv. A L
Ca.cxci.A
Ca.cccxcvij.A D
Ca.cccclxiij.K
Ca.cccccxcvij. L
¶Colica paſſio
Ca.lxix.F
Ca.xciij.F I
Ca.cvi.B
Ca.cxv.D
Ca.cxxxi.M
Ca.clij.A
Ca.clv.B
Ca.clxxix.C
Ca.ccv.L.
Ca.ccviij.D.f.g.
Ca.cclvi.in fine.
Ca.cclxxxviij.D
Ca.cccxcvij.L
Ca.ccccxi.D.
Ca.ccccxxi. A
Ca.ccccli. L
Ca.cccclix.A
Ca.cccclxx.B
Ca.ccccxxx.D
Ca.ccccclxxvi. A
Ca. cccccxxx. B

¶Colica flegmatica
Ca.cxxxi.B
¶Coleram rubeam ſiue
nigram purgantibus
Ca.lxxviij.E
Ca.ciij.B D
Ca.cxxxi. B
Ca.cxli. A
Ca.cxliiij. A L
Ca.cxlviij.in fine.
Ca.cxlix. B
Ca. cxliiij.F
Ca.clxvi.E.
Ca.clxxv.A.
Ca. ccxij.A
Ca.ccxlix. A
Ca.ccclxxviij.A
Ca.ccclxxxix.K
Ca.ccccxcviij.M
Ca.ccccxix. F
Ca.ccccxcix. F
¶Coleram nigram
educendam
Ca.cccclxiij.B
Ca.cccclxviij.A
¶Coleram per vrinam
prouocandam.
Ca.cxxiij.in fine
Ca.cciij.A
¶Colere inflationes
ſedande.
Ca.ccclxvij.E.
¶Cor confortandum.
Ca.xix. K
Ca.lxvi.E
Ca.lxxviij.A.
Ca.lxxx.L.⁊ in fine.
Ca.cxxi.in fine.
Ca.cxxij.in fine
Ca.cxxv. D
Ca.cxlv. E I
Ca.clviij.in fine.
Ca.ccxxxvij.A
Ca.cclv.in fine.
Ca.cclvi.in fine
Ca.cclxxi. in fine
Ca.cclxxiij.A
Ca.cclxxiiij.in fine.
Ca.cclxxxij.in fine.
Ca.ccccix. in fine
Ca.ccccxxij. in fine.
Ca.ccccxxix. in fine
Ca.cccliij. F
Ca. ccclxx .in fine.
Ca.ccccxcviij. B

Ca.ccccclxxviij.in fine.
Ca.cccccix.in fine
Ca.ccccxxiiij. in fine.
¶Cordis debilitas.
Ca.cclxxxij. B
¶Cordis tremorem
Ca.lxvi.E
Ca.lxviij.B
Ca.lxxx.E D.
Ca.xcij. E
Ca.ci.E
Ca.cxxij.M.
Ca.cxxv. F
Ca.clxxij.E.
Ca.ccxij. F
Ca.ccxv.E
Ca.ccxciij.L
Ca.ccxcvij. D
Ca.ccccij. B.
Ca.cccxxxvij.D
Ca.ccccxlix.F
¶Corpora mortuorum
vt incorrupta ſeruent
Ca.lv.D
¶Corpora vt conſer
uant a nimio frigore
aeris ne noceat eis.
Ca.ccclxij.B
¶Corpus mundifican
dum a putredine
Ca.ccij.in fine.
Ca.ccclxxxix.in fine
Ca.ccccciij. B
¶Corporis ſordes
mundificandum
Ca.cccvij.E
¶Corriſa.id eſt opi
latio narium.
Ca.ccxxxiij. in fine
Ca.cclxij.D.⁊ in fine
Ca.cccx.D
Ca.cccxiij.B
Ca.cccxxix.D.
Ca.cccclx.E F B
¶Cõceptũ adiuuandũ.
Ca.lxiiij.C.
Ca.cxxxiiij. B L.
Ca.ccccxlix.L
Ca.cccclxxxi.A B L
¶Conceptũ impediũt
Ca.cccxliij.A
Ca.ccclxix.B
Ca.ccccv.F.⁊ in fine.
¶Cõdilomata ſoluere.
Ca.ccclv.B

Ca.ccccxvij.E
¶Cõfortare digeſtionẽ
Ca.cccxl.I
¶Cõtritiões lacertorum
Ca.xlvi. K
Ca.ciij.in fine
Ca.cxl.B L
Ca.cccxxiij.B.
Ca.cccclxxxix.M
¶Contractis
Ca. ccccxlvi.B.
¶Conquaſſationibus
Ca.cxxix.B
Ca.cxxxij.A
Ca.cxxxiij.D.
Ca.ccxvij.E
Ca.ccccxc.F
Ca.cccccxxiiij.L
Ca.cccclij.B
Ca.cccclxix.A.
¶Combuſtionibus.
Ca.clxij.A E
Ca.clxxv.D
Ca.ccxxiij. in fine.
Ca.cclxxij.B.
¶Coitũ prouocandũ
Ca.cxl.D.⁊ in fine
Ca.cxlv.B M.
Ca.clxviij.in fine
Ca.clxxvi.D F
B K.⁊ in fine.
Ca.cciiij.in fine.
Ca. ccxiij.A
Ca.ccxvi.A
Ca.cclxij. F
Ca.ccccxv.in fine.
Ca.ccccxcvij.B
Ca.cccccxij.F.
Ca.ccccxxxvi. D
Ca.cccccciij.M
Ca.cccccv.E
Ca.ccccxxviij.in fi.
¶Coxarum dolor.
Ca.xxxix. K.
¶Croceum colorẽ
faciendum.
Cã.cxxi.I
¶Cutis fetorem
Ca.cxxx.M
Ca.ccccxij. in fine
¶Cutis ſpiſſitudi
nem liniendum
Ca.lxxxv. D
¶Cutẽ mundificandũ
Ca.lxxv.E.

Ca.cccxcij.D
¶Cutem mulierꝫ et earū faciem mundificandum.
Ca.ccclxxxiij.C

Dentium dolorem curandā.
Ca.xiiij.B P
Ca.xl.L.
Ca.xlv.E
Ca.li.in fine.
Ca.lv.P
Ca.lix.D.
Ca.lx.D
Ca.lxv.B F L
Ca.lxxiiij.in fine.
Ca.lxxx.E
Ca.xcvij.B
Ca.cvi.A F
Ca.cvij.C.
Ca.cxix.H.
Ca.cxxxi.K H Q.
Ca.cxxxviij.F.
Ca.cxlvij.E
Ca.clxij.D.
Ca.clxiiij.H.
Ca.clxxiiij.A.
Ca.clxxv.D
Ca.ccvi.L.
Ca.ccvij.in fine.
Ca.ccxix.in fine.
Ca.ccxxviij.in fine.
Ca.ccxxxviij.B.
Ca.ccxliiij.in fine
Ca.ccxlix.D
Ca.cclv.H.
Ca.cclxxxij.B
Ca.ccxcv.D.ꝛ in fine
Ca.ccxcix.C.
Ca.ccciij.E
Ca.cccxxi.E
Ca.cccxxij.D.
Ca.cccxxiiij.A D
Ca.cccxxxij.C F H
Ca.cccxxxiij.H
Ca.cccxxxiiij.A
Ca.cccxlv.A D
Ca.cccxlvi.D K.
Ca.ccclvij.F
Ca.ccclx.L
Ca.ccclxij.A D.f.g.h.n
Ca.ccclxxxi.B
Ca.ccccxxi.F.
Ca.ccccxxxvi.B
Ca.cccclii.E
Ca.cccliij.D
Ca.ccclx.L.
Ca.cccclxvi.B
Ca.cccclxvij.C
Ca.cccclxix.D.
Ca.cccclxxiiij.C.
Ca.cccccxxiij.A E
¶Dentiū ſtuporē
Ca.cccccxij.A.
¶Dentes puerorꝫ vt facile ꝛ ſine dolore naſcunt.
Ca.ccxcij.H.
¶Demoniacis
Ca.cccxxxviij.C.
¶Demonia fugare
Ca.xxxix.F
Ca.xl.G
¶Diſnoicis.i.difficultas reſpirandi.
Ca.cxij.C.
Ca.ccvij.F
Ca.cccxlvi.E
Ca.ccclxxiiij.A.
¶Diſſintericis.i.diſſipatio interiorꝫ inteſtinorꝫ.
Ca.xij.B
Ca.l.G
Ca.cij.B E
Ca.cxix.B
Ca.cxxxiij.B D
Ca.cxlviij.D
Ca.cl.A
Ca.clxi.A
Ca.clxij.A.in fine
Ca.clxiij.C
Ca.clxvi.B
Ca.cxcvi.in fine.
Ca.cxcix.A L.
Ca.cc.in fine
Ca.ccxviij.in fine.
Ca.cclxiiij.A
Ca.cclxxi.A
Ca.cclxxxij.B.
Ca.ccxcv.E
Ca.cccxxxiij.F
Ca.cccxxxvi.in fi.
Ca.ccclxxviij.G
Ca.ccccxxij.I
Ca.cccclxij.D H.
Ca.ccccxci.H.
¶Diſſurijs.i.malicia vrinationis
Ca.xxvij.C
Ca.xxxiij.B
Ca.lx.A
Ca.xcij.A
Ca.cxiij.E
Ca.cxxix.A.
Ca.cxxxiij.B
Ca.clxxvi.A
Ca.cxcvij.A E
Ca.ccxiij.in fine
Ca.ccxiiij.A
Ca.ccxix.D.
Ca.ccxci.in fine
Ca.ccxcvi.in fine
Ca.cccv.in fine
Ca.cccxlvi.in fine
Ca.cccclxxxi.A
¶Dyarria.i.ſimplex fluxus ventris.
Ca.lij.C
Ca.cc.in fine
Ca.cccxxxviij.B
Ca.cccxciij.D
Ca.ccccxvi.H.
¶Dorſi dolor
Ca.ccccl.in fine
¶Domꝰ vt appareat plena ſerpentibꝫ
Ca.cccciiij.F

Emorroidas vel ficus
Ca.i.F
Ca.xiiij.B
Ca.xxvi.D
Ca.xxvij.E
Ca.xxxvi.A B.
Ca.xlvi.H.
Ca.lxvi.A
Ca.lxxi.D.
Ca.cij.E.
Ca.cix.G K.
Ca.cxxv.L.
Ca.cxxx.K
Ca.cxli.in fine
Ca.clxviij.C.
Ca.clxxij.G
Ca.cxci.K.
Ca.ccxix.D.
Ca.ccliij.A
Ca.ccclxxxiij.i fine.
Ca.ccclxxxvi.B
Ca.cccxcvij.B.
Ca.cccxxxiij.F
Ca.cccxxxvij.K
Ca.cccxlviij.E
Ca.ccclxx.D
Ca.cccxcij.in fine
Ca.ccccij.H
Ca.ccccxvij.B D
Ca.ccccxxx.I
Ca.cccclxix.E.
¶Epaticis
Ca.cxxxvi.A
¶Epatis calefactionem.
Ca.lvij.A
Ca.lxxxvij.A
Ca.xcviij.A
Ca.cxvi.A B
Ca.cxlvij.in fine.
Ca.clix.A.in fine
Ca.cclxxxix.A
¶Epatis opilationē ex frigiditate
Ca.xxij.E
Ca.cxxij.B
Ca.clv.C
Ca.ccccxlv.F H.
¶Epatis et ſplenis opilatio
Ca.xxxiiij.in fine
Ca.xxxv.D
Ca.lxi.D
Ca.lxix.E
Ca.lxx.E
Ca.xci.A
Ca.xcvij.E.
Ca.cxlix.A.
Ca.clv.F
Ca.clxvi.D I.
Ca.ccij.E G
Ca.ccx.B
Ca.ccxix.D
Ca.ccli.A B
Ca.cclxvij.A.in fi.
Ca.cclxxix.A
Ca.ccclxxxviij.E
Ca.cccxci.in fine.
Ca.ccclxxiij.A
Ca.ccccxc.D
Ca.cccxxxvij.G
Ca.ccccxlvi.K.
Ca.cccclxvi.E
Ca.cccclxxxv.G
¶Epilentia.
Ca.viij.D
Ca.xx.B
Ca.xl.G
Ca.liij.A
Ca.lx.I
Ca.lxiiij.D ꝛ G
Ca.lxxv.in fine

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.xcij.F
Ca.xciij.C
Ca.cxxx.D.
Ca.cxxxvij.J
Ca.clij.D.
Ca.clvij.D
Ca.clxiiij.B
Ca.cxcvij.i fi.
Ca.ccvij.F
Ca.ccxlviij.D
Ca.ccl.C
Ca.cclxx.B
Ca.cccxxxviij.A.B.c.i
Ca.cccxxxix.A B
Ca.cccxlv.D D.
Ca.ccclxij.J
Ca.ccclxix.D
Ca.ccclxxi.L.
Ca.ccccxxxvij.A B D
Ca.ccccxlvi.D
Ca.ccccxlix.D
Ca.cccclviij.P
Ca.cccclxxvi.C
¶Emoptoycis ſiue ptra ſputum ſanguinis
Ca.lix.A
Ca.lxv.C E
Ca.lxxxiij.C
Ca.cxix.B H
Ca.cxxxij.A.
Ca.cxciij.A.
Ca.cclxxi.A E
Ca.cccxxxij.F
Ca.ccclxxij.B
Ca.ccclxxvi.D
Ca.ccccxc.A E
Ca.ccccxxij.D
Ca.ccccxxix.D.
Ca.cccclxij.B
¶Emigranea.
Ca.cxxxi.D
Ca.cxlv.H.
Ca.clxiiij.D
Ca.clxxvij.A
Ca.ccccix.D.
Ca.ccccxcix.i fi.
¶Empetigo.
Ca.xlvi.K
Ca.lxix.D
Ca.lxxvi.C
Ca.xxxix.D
Ca.xcij.in fine
Ca.c.C.
Ca.clix.B
Ca.cxxiiij.A.
Ca.cclxxij.B.
Ca.cclxxvi.B
Ca.ccxcij.D.
Ca.cccxxvi.A
Ca.ccccvij.A.
Ca.ccccxlv.C
¶Excreatio facilis
Ca.ccccxxxvi.K.
¶Eructuationes acetoſas auferendas.
Ca.ccclxxv.E
¶Egeſtionē excitandā.
Ca.lxx.B F
Ca.cxij.A
¶Ebrietatem tollere.
Ca.ci.E J.
Ca.cxviij.D E
Ca.cxlv.B
Ca.ccccxcij.in fine.
¶Ebrietatem ꝓuocare ſiue inebriare.
Ca.cclxxvij.D
Ca.cccxvij.A B C
Ca.cccclviij.K
¶Epiforas.i.ſupinfuſio reumatis deſcendētis ad oculos.
Ca.cxv.in fine.
Ca.ccccxli.in fine.
Ca.ccccxliij.A.
¶Eſcaram ignis auferendam
Ca.ccccxi.in fine.
¶Erectionem virge.
Ca.xi.L
Ca.cxv.C.
Ca.cxvij.A.
Ca.ccxl.J
¶Eger an moriatur ſiue non.
Ca.ccccclxxxvi.F.
¶Exitus ani.
Ca.cxli.in fine.
Ca.cclxv.C.
Ca.cclxxij.B
Ca.ccci.F.
Ca.cccxxxvij.in fine
Ca.ccccxlviij.E.

Faciem depurandam.

Ca.i.J.
Ca.vij.F
Ca.xxv.A
Ca.xcviij.D.
Ca.cxxiij.B
Ca.cxxx.M
Ca.cccxxxvi.K
Ca.ccccclxxix.E
¶Faciem mulierū ſiue cutem earū mūdificandū
Ca.cclxxxiiij.C
¶Faucium tumores
Ca.ccxxix.F.⁊ in fine.
¶Faſtidium tollere.
Ca.cxli.A.
Ca.ccccxliiij.in fine.
¶Fracturam cruris cōſolidandam vel alterius membri.
Ca.cclxxxviij.E
¶Febres curare.
Ca.ij.D E
Ca.iij.K
Ca.viij.D
Ca.xxxix.J H
Ca.l.F
Ca.lxxxv.J.
Ca.cxij.C
Ca.cxl.K
Ca.cxix.D
Ca.clv.E
Ca.ccx.A
Ca.ccxxvij.E.
Ca.cccix.A C D.
Ca.ccccxij.F.
Ca.ccccxcij.in fine.
¶Febres tertianas
Ca.clxxi.B
Ca.clxxv.in fine.
Ca.ccxcvij.E
Ca.cccxxxij.J.
Ca.ccccxlv.C
Ca.cccclxxvi.E.
¶Febres quartanas.
Ca.lx.C.
Ca.cxvij.C
Ca.cxl.F
Ca.clxiij.J
Ca.clxxi.B.
Ca.clxxij.E B
Ca.clxxxvij.C
Ca.ccxcvij.B
Ca.cccxxxij.J.
Ca.ccccxlv.K
Ca.ccclxxxv.in fine.
Ca.ccccxlvi.M
Ca.cccclxxxvi.D
Ca.ccccxcij.B
Ca.cccccxvi.E
¶Febres quartanas de colera aduſta
Ca.ccccxlvij.M.
¶Febres effimeras
Ca.cccxlv.C
¶Febrium inflammationes.
Ca.cxlvi.C
Ca.cccclxx.in fine.
¶Febribus comburentibus.
Ca.cclxxxv.B E
¶Febres infantium.
Ca.cxlix.B
¶Febres peſtilentiales.
Ca.cxxv.K
Ca.cccxlix.B
¶Febres periodicas.
Ca.lxxxv.F.
Ca.cccxxiij.K M
Ca.cccliij.B
Ca.ccclix.B.
Ca.ccclxxi.F
Ca.ccclxxij.B J
Ca.ccclxxvi.E
Ca.ccclxxxv.in fine.
Ca.ccccxxx.B.
Ca.ccccxciij.B.
¶Febres antiquas
Ca.xvi.A.
Ca.xxix.H
Ca.xlvij.J K
Ca.cli.D
Ca.clxvi.in fine.
Ca.clxxxix.E F.
Ca.cccxlviij.D
Ca.ccclxxiij.D
Ca.ccccxxvij.B
¶Febres melācolicas
Ca.ccccxlvij.M
¶Febres quondianas.
Ca.lx.C
¶Feroꝛ oris.
Ca.iij.D.
Ca.xix.D
Ca.xxviij.A.
Ca.cx.B
Ca.cxxv.C D
Ca.clxxxviij.D
Ca.cxci.B
Ca.ccviij.C D E.
Ca.cclxxxviij.B
Ca.ccxcvij.D
Ca.cccxlvij.F
Ca.ccclx.in fine

Ca.cccclíiij.I K
¶ Feroꝛ aſſellarum et totius corporis.
Ca.lxxix. A
Ca.cclxi.D
Ca.ccclxvi.in fine.
¶ Fetum mortuum expellendum.
Ca.xl. F
Ca.lx. A B
Ca.lxxi.L
Ca.lxxij.E
Ca.ciiij. in fine.
Ca.cxi. A
Ca.cxij.D K
Ca.clvij. D E.in fine.
Ca.clxxix. E
Ca.cc,A
Ca.ccvij.C.in fine
Ca.ccxiij.T
Ca. ccxxix.in fine
Ca.cccxxvi. B.
Ca.cclxxvi.D
Ca.cclxxxix.in fine
Ca.cccxl.D.
Ca.ccclix. B
Ca.ccclxiij.H
Ca.ccclxxi. A.
Ca.cccciiij.B.
Ca.ccccxiiij.A.
Ca.cccccxiij.B.
¶ Ferrum vel ſagittas a corpore expellendum
Ca.clvij. A E H D.
¶ Femorum dolores
Ca.ccccccxvi.in fine.
¶ Freneſis.
Ca.xxxiij.C.
Ca.xcviij. B
Ca.cccxlvi. A
Ca.ccccxxix.H
¶ Flegma purgandum ſiue educendum.
Ca.liiij. D
Ca.lxvi.D
Ca.lxix. F
Ca.ciij. B
Ca.cxxx.H
Ca.cxxxi.A
Ca.clxiiij. A.
Ca.clxxi. A
Ca.clxxij. F H
Ca.clxxviij. A E
H K.
Ca.ccij. B.
Ca.ccxxij. F L.
Ca.cclxxvij.H.
Ca.cccxxxvij. A.
Ca.cccxlvij. A.
Ca.cccclxxxij. E G y
¶ Flegmoni patienti.
Ca.ccclxxxix.L.
¶ Fiſtula.
Ca.viij. B.
Ca.xl. E T
Ca.xlij. B.
Ca.lij. G
Ca.xc.in fine.
Ca.cvi.D
Ca.cxi.C
Ca.cxij. H
Ca.cxxx.L
Ca.cxxxv.in fine
Ca.cxliiij.E.
Ca.clxv.C.
Ca.cxcviij.in fine
Ca.cc D
Ca.ccv. A
Ca.ccliij.A.
Ca.cclxxxiij. in fine
Ca.cccxxxiij.E.
Ca.cccxxxvij. F
Ca.cccxlv. D
Ca.ccclxxv. H.
Ca.ccccxci. D.
Ca.ccccxciij. A.
Ca.ccccxcviij. B.
Ca.ccccccviij.A.
¶ Furfuribꝰ ſiue lendines a capite mundificandum.
Ca.lxx K
Ca.lxxxvi.E
Ca.ci.D
Ca.cix. D
Ca.cxci. D.
Ca.cclxxi. B.
¶ Formica.
Ca.ccxxxiij.in fine
Ca.cclxv.C G.
Ca.ccciij. K.
Ca.cccxx.B.
Ca.cccxxij. C
Ca.ccclxiij.H
Ca.ccclxvij.K
Ca.ccclxxxviij. B.
Ca.ccccci. H
Ca.cccclv.A

Gomorrea.

Ca.xi. B
Ca.cxv.C
Ca.cxvij.A
Ca.ccxl.I.
¶ Gingiuaꝝ putredo.
Ca.ccccxliix.C.
¶ Gingiuam ſanguinolentam.
Ca.lv.D
Ca.lix.C.
Ca.cxliiij. F.
Ca.ccccxxiij.A
Ca.cccclíiij. K
¶ Gingiuas et dentes confortandas.
Ca.cclxix. K
Ca.cccxxi. I.in fine.
Ca.ccclxviij. B
¶ Genituram virorum extinguendum.
Ca.lxxxvi.A.
¶ Gutturi et pectus lenificandum: ſiue eorum apoſtemata
Ca.ciij. C D F H
Ca.cclviij.in fine.

Herisipila.

Ca.lxx.in fine.
Ca.lxxxvi.in fine.
Ca.cxv. B.
Ca.ccix.K
Ca.cxlv.A.
Ca. cxlvij. F.
Ca.ccxxxiiij.in fine.
Ca.cxl.A D.
Ca.cclv. C
Ca.cclxi.A
Ca.cclxxvi.H
Ca.cclxxvij.in fine.
Ca.ccciij.K.
Ca.cccxij. D
Ca.ccccxx.A
Ca.cccxxviij. D.K.
Ca.ccccxlv.G.
Ca.cccliiij. L.
Ca.ccclxvij.K
Ca.ccclxxvi. A.
Ca.ccclxxxviij. B E.
Ca. ccccxcviij. A
Ca.cccci. H
Ca.ccccxiij.G
Ca.ccccliv. A
Ca.cccccxciij.C D
Ca.ccccccij.F
Ca.ccccccxi. B.
¶ Hernia.
Ca.lxxi.A B
Ca.cxxxiij. B
Ca.cccl.A.
¶ Herpetem eſtiomenum curare.
Ca.cclxv.in fine
Ca.cccxij.D
Ca.cccxxix. D
Ca.cccxlv. B
Ca.cccliij.B
Ca.ccclxv.in fine
Ca.ccclxxvi. A.
Ca.ccccij.H
¶ Hominem p̄ſeruare a frigore aeris.
Ca.ccccxxxvij. E

Ignem ſacrum extinguendum

Ca.iiij.A
Ca.xxxij. B
Ca.l.D
Ca .c. in fine.
Ca.cxix. E.
Ca.ccxxxvij.A D.
Ca.clxx.E
Ca.ccliij.in fine.
Ca.cclxxij. B
Ca.cclxxvij.C
Ca.cccxxix.C D.
Ca.cccxxxij. E
Ca.ccccxlv.B
Ca. cccliij. B
Ca.ccclxxij.I
Ca.ccclxxvi.in fine.
Ca.ccclxxxviij.B.
Ca.ccccxv.in fine
Ca.ccccxxij.in fine.
Ca.ccccliij. A C
Ca.cccclxxxviij.A
¶ Ignis aduſtionem.
Ca.lxx.in fine.
Ca.cxxv.T.
Ca.cxc.D
Ca.cclv.E F
Ca.ccciij. K
Ca.cccvij.E
Ca.cccxxij.C
Ca.ccclxiij.H.
Ca.ccccxlv.C
Ca.cccccxxix.E.
¶ Ingenium acutum procreans.

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.cij. P K
¶Inflationes reſoluere.
Ca.xxxv.in fine.
Ca.cccxc. A
¶Inflatiōes teſticuloꝝ.
Ca.lxxxviij. A
Ca.ccccxxviij. B
¶Infantes contractos.
Ca.lxv. F.in fine
¶Infantiū fluxꝰ vētris.
Ca.lxxix. A
¶Infantem bila
rem facias.
Ca.xxxix. L
A.vxl. G
Ca.cxviij. K
Ca.ccccl xiiij. C.
¶Ictericia.
Ca.v. D
Ca.vi. C
Ca.viij. E G H
Ca.xviij. B
Ca.xxix. A
Ca.xxxiij. E
Ca.xlvij. H
Ca.l. B K L
Ca.lxxvij. A
Ca.lxxviij. D
Ca.lxxxv. D
Ca.xci. A D.
Ca.xciiij. H.
Ca.ci. F.
Ca.ciij. G H.
Ca.cvi. F.
Ca.cxiiij. A
Ca.cxlix. B C.
Ca.clix. B D.
Ca.clxxxix. G
Ca.ccxxxij.in fine.
Ca.ccxxxix. G.
Ca.ccxli. A
Ca.cclxv. H
Ca.cclxxix. F
Ca.cclxxxix.in fine
Ca.cccxxv. D
Ca.cccxxxij. F
Ca.cccxxxvij. H.
Ca.cccxxxviij. D F
Ca.ccclxiiij. E.
Ca.ccclxxi. E
Ca.cccxcviij. D
Ca.cccccclix. F.
Ca.ccccclv. L.
Ca.cccclxvij. A.
Ca.cccclxxxvi. A
Ca.ccccxcix. D.
¶Ictericia nigra
Ca.xc.in fine
Ca.ccclxxiij. G
¶Inteſtinoꝝ dolor
Ca.xv. M.
Ca.xxxix. G
Ca.xlij. E.
Ca.lix. A B
Ca.cij. B E
Ca.cxix.in fine
Ca.cccxxix. A
¶Inteſtinoꝝ vlcera.
Ca.cxxxv.in fine
Ca.cli. E.
Ca.clvi. D
Ca.cxci. G.
Ca.ccvi. F.
Ca.cclxv. B F.
Ca.cclxix. H K
Ca.cclxxi. E
Ca.ccxcix. F I
Ca.ccciij. A D
Ca.cccix. E.
Ca.cccxxviij. G
Ca.cccxxxij. G
Ca.ccclxvij. D.
Ca.cccxciij. D.
Ca.ccccij. D
Ca.ccccxxij. A B.
Ca.ccccc. B
¶Intellectū bonū ſiue
Memoria bona.
Ca.lxvi. D
Ca.clxviij. in fine.
Ca.ccxcvij. C
Ca.ccccxxij. F.in fine.
Ca.ccccxxxvi. H.
Ca.cccclxxxiiij. A E
¶Impregnationē iuuan
tia ſiue ad conceptum.
Ca.lviij. A
Ca.ccxxxvi.in fine.
Ca.ccclix. E F
Ca.ccccxxxvij. E
¶Impinguātia boīem.
Ca.cxxv. A
Ca.cxlviij. B.
Ca.clxxxv.in fine.
Ca.ccxxij. M
Ca.cclxxvi. D.
Ca.ccclxxxij. E
Ca.ccccxl. K
¶Ipopya. id eſt liuor col
lectus ſub oculis vel pal
pebris.
Ca.cclxv. A.in fine
Ca.cclxxxix. C.
Ca.cccccxix. B E.
¶Iram remouendam.
Ca.xix. P
Ca.cxviij. K
Ca.clxxvij. D
¶Itineris laborem vt
non ſentias.
Ca.xxxix. E
¶In itinere attritiones
que fiunt.
Ca.cclxxvi. G
¶Ictus ſcorpionum
Ca.cccxxxiiij.in fine
Ca.ccclxxiij. H.
Ca.ccccix. B
Ca.ccccxxxvi. P
¶Intoxicatus.
Ca.lxxxiiij. D
¶Iecoris tumorem.
Ca.ccccxlviij. A
¶Indumentum tuum
ſi vis vt prolongetur
Ca.ccxcij. F
¶Iuncturaꝝ dolorem.
Ca.cclxxxij. D.
¶Iuuētutē acq̄rendum
Ca.ccxcvij. D.

Labiorum

fiſſuras.
Ca.lxxv. D.
¶Lac mulieꝝ prouo-
candum.
Ca.xi. I.
Ca.xxvij. B
Ca.xxix. B F K
Ca.lxxv.in fine
Ca.cliij. M
Ca.clxxxix. I
Ca.ccclxxxiiij. I
Ca.ccccxcvij. G
¶Lac mulieꝝ prohi
bendum.
Ca.cxv. E C
¶Lac in mamillis vt
ſtringatur.
Ca.clxxx. C
¶Lac coagulatū in mā-
millis ſoluendū
Ca.cli. G
Ca.clxxv. F
Ca.cclxxxviij. E
¶Lac oues vt
habundant.
Ca.cxxxvi. G
¶Lanam limpidare
Ca.cxxxvi. F
¶Lepra.
Ca.xxxij. B.
Ca.xxxvi.in fine
Ca.lxix. B
Ca.lxxv. B
Ca.c. F.
Ca.cxxxi. H
Ca.cxxxvi. B.
Ca.cliij. H M P
Ca.clxiiij. D
Ca.clxv.in fine.
Ca.clxxij. E
Ca.cxcvi. B
Ca.ccxix. B
Ca.ccxxix. H
Ca.ccxliiij. A
Ca.ccxcvij. C B.
Ca.ccciiij. D.
Ca.cccvi. A
Ca.ccclxxxvij. C
Ca.cccclxv.in fine
Ca.cccclxvij. E
Ca.cccclxxiij. in fi.
Ca.cccclxxxij.in fi.
Ca.ccccxcvij. G I
¶Leprā incitant.
Ca.c.xxi. D
¶Leticiā generare
Ca.lxxviij. A F
Ca.lxxx. G H
Ca.cclxxxij. E
Ca.ccxcvij. D
Ca.cccccx.p totū ca.
¶Letificando inter
ficiunt.
Ca.cxlv. G L
¶Lentigines ⁊ macu
las in facie tollendas.
Ca.lxi. A
Ca.lxix. D I.
Ca.lxxix. E
Ca.lxxxix. C.
Ca.cxxx. H.
Ca.cxl. H
Ca.cxliiij. G
Ca.ccvij. E.
Ca.ccxvij. E
Ca.cclv. A
Ca.cclxxvij. E
Ca.cccvij. B

Ca.cccxi. in fine
Ca.cccxxvi.G
¶Litargia
Ca.xi.E
Ca.xxxiij.C
Ca.cxl. G
Ca.ccvij.B G
Ca.cclvi.A
Ca.cccxlvi.A.
Ca.ccccxxix.D.
Ca.ccccxxxvi. F.m
¶Liuor ex pcuſſiõe
Ca.xxix.E
Ca.cccxc.C
Ca.ccccix.B.
¶Liuorem cutis auferendum
Ca.ccccxi.in fine.
Ca.ccccclxv.H
¶Libidinē excitandā
Ca.xxxviij.B
Ca.clxxvi.A B
Ca.cclxiij.A E
Ca.ccclxxxiij. in fine
Ca.ccccxiij.A D.
Ca.ccccxlix.F.
Ca.ccccciiij.C F I.
Ca.cccccxxv.G.
¶Libidinē extinguendū
Ca.xi.A B F K.
Ca.xcviij.E K
Ca.cccxcviij.E
Ca.cccci.D
Ca.ccccv.D.
Ca.cccccxij.B
¶Linguam aggrauatā alleuiare.
Ca.cccccxi.G
¶Linguam erigere ꝛ fauces exaſperare.
Ca.xcix.A.
¶Libros a vermib⁹ preſeruandos.
Ca.iij.B E.
¶Loquelam amiſſam reſtaurare.
Ca.iij.D
Ca.cccxiiij.E
¶Lūbricos occidendū.
Ca.ij.E L
Ca.iij.F D.
Ca.xiiij.H
Ca.xviij.F
Ca.xxi.C
Ca.xv.D
Ca.l.G
Ca.xcij.B E.
Ca.cxiij.B E
Ca.c.F
Ca.ci.F
Ca.cvij.D
Ca.cviij.E.
Ca.cxv.D
Ca.cxviij.D
Ca.cxxxvij.E.
Ca.cxliiij.E
Ca.clxxi.D
Ca.cc.E
Ca.ccvij.D G.
Ca.ccxij.D
Ca.ccxix.A C E
Ca.ccxxxv.E G
Ca.cclxvij.A
Ca.cclxxxviij.F
Ca.cclxxxix.F
Ca.ccxcviij.D
Ca.cccxcix. in fine.
Ca.cccciiij.C
Ca.cccx.A
Ca.cccxiij.F
Ca.cccxv. in fine
Ca.cccxxi.D
Ca.cccxxv.C
Ca.cccxxxiij.D.
Ca.ccclviij.C E
Ca.ccclxxiij.in fine
Ca.ccclxxxi.A
Ca.ccccxc.D
Ca.cccci.D.
Ca.ccccvi.G
Ca.cccccxvij.D
Ca.ccccxxvi.A C D
Ca.ccccxlvij.A G
Ca.ccccclxxv B E.
Ca.cccccxc.A B D.
Ca.cccccxci.E G D
¶Lūbricos latos occidendum.
Ca.cxl.D
¶Lumboꝝ dolorem remouendum.
Ca.ccccccxxiij.G
Matricis dolorem.
Ca.xcix.A
Ca.cxl.D G.
Ca.clviij.A
Ca.ccxxi.A.
Ca.ccxlviij.A
Ca.ccclxxi.D
Ca.cccccix.A
¶Matricis duriciem.
Ca.cxlv.F.
Ca.clxxv.C
Ca.ccxlviij.C G
Ca.cclv.
Ca.cclxxij.B
Ca.cccxxiij.I.
¶Matricis ſuffocatio
Ca.xx.C
Ca.ccvij.B
Ca.ccxlviij.D
Ca.cccviij. in fine
Ca.cccxlij.B.
Ca.ccccci.G
Ca.cccccxxx.E
Ca.ccccxxxvi.E
Ca.ccccclx.in fine
¶Matricꝫ infrigidatio.
Ca.lx.G
Ca.lxij.A B.
Ca.cccxxiij.G.
¶Matricis opilatio.
Ca.ccccxcviij.E.
Ca.cccccix.I
¶Matricꝫ dilatatio.
Ca.ciiij.D.
¶Matricis ꝛ ani egreſſio
Ca.ccvi.C Ca.lv.D.
¶Matricem mundificandam
Ca.lxiiij.C
Ca.ccix.A
Ca.ccxxiij.A
Ca.cclxxvi.K
Ca.cclxxvij.in fine
Ca.cccxxxvij.B.
Ca.ccccclxxxv.K
Ca.cccccclxxxvi. in fine.
¶Mamillaꝝ duricies
Ca.xci.C.ꝛ in fine
¶Mamille mulieꝝ ſiue ꝟginū vt nō creſcant
Ca.clxxiij.A
¶Maculas tollendum.
Ca.lxi.A.
Ca.cix.D
Ca.cxxij.D.
Ca.cxxx.G
Ca.clxv.D
¶Maculas nigras delendum.
Ca.ccccxxxij.F K
¶Menia.
Ca.clxiij.D
Ca.ccccxiij.in fine.
¶Melancolicas egritudines
Ca.clxxij.B E.
¶Melancolie reſiſtēde.
Ca.lxxviij. in fine
Ca.lxxx.D
Ca.cclxxxij.G
Ca.ccxcvij.A B
Ca.cccxxxi.A
Ca.ccclxx.D E F
Ca.ccccxxxvij.E G.K
Ca.ccccxl.D
Ca.ccccxlvi.D P
¶Menſtrua ꝓuocanda
Ca.i.D
Ca.ij.D
Ca.vi.D
Ca.viij.A
Ca.xi.D G
Ca.xviij.E
Ca.xix.E F
Ca.xxxij.C
Ca.xxxix.B C.
Ca.lxij.D
Ca.lxiiij.D
Ca.lxxiij.G
Ca.lxxxiij.in fine
Ca.lxxxiij.E
Ca.lxxxvij.B
Ca.xc.B C.
Ca.xci.A F.
Ca.xcij.D
Ca.xcv.G
Ca.ciij.A C
Ca.cviij.A E
Ca.cxi.A
Ca.cxij.D.K.
Ca.cxv.D.
Ca.cxxi.I.
Ca.cxxij.G
Ca.cxxx.in fine
Ca.cxxxi.D D.
Ca.cxxxix.A
Ca.cxl.C G L
Ca.clv.E G
Ca.clvij.F.
Ca.clxiij.E.
Ca.clxxviij.A
Ca.clxxxv.A D.
Ca.clxxxix.D D
Ca.ccv.B.
Ca.ccvij.E.

Ca.ccxxvij.D
Ca.ccxxxvi.B.
Ca.ccxxxix.A
Ca.ccxlvij.D
Ca.cclxv.H
Ca.cclxxix.A
Ca.cclxxxij.B.
Ca.cclxxxix.E
Ca.cccxxxvi.A
Ca.cccxl.D K
Ca.ccclxxi.G K
Ca.ccccij.A F.
Ca.cccciiij.B G.
Ca.ccccxiiij.A B.
Ca.ccccxlvi.F
Ca.cccclij.A
Ca.cccclxxxv.in fi.
Ca.ccccciiij.H k
Ca.cccccvi.A.
¶Mēſtrua ſtringen
tia ſiue cōtra nimiū
fluxum menſtruoꝝ.
Ca.xlij.E
Ca.lxv.I
Ca.cxxiij.B
Ca.cxxvi.A.
Ca.cxxxiiij.B.
Ca.cxxxvij.E G H.
Ca.clix.B
Ca.clxxxviij.B.
Ca.ccxviij.in fine
Ca.ccxxxvi.E
Ca.cccxxij.B
Ca.cccxxviij.F G
Ca.cccliij.B D.
Ca.ccclxxvi.i fine.
Ca.ccccij.E H.
Ca.ccccxxij.C D
Ca.ccccxlix.F.
Ca.cccclxxxi.B
Ca.cccccxci.C
¶Membra putre-
facta curare
Ca.lxv.H
¶Mēbrū arcuatū.
Ca.xxxij.E
¶Mēbrū inciſum
vt nō ſentiatur.
Ca.cclxxvi.A B I
Membris factis
Ca.cccxciiij.B
¶Miluꝰ vt ñ come
dat pullos gallinaꝝ.
Ca.cccci.P
¶Morphea.
Ca.viij.C.
Ca.xxv.L
Ca.cxix.I.
Ca.cxliiij.B I.
Ca.ccxcvi.C
Ca.ccxlvi.H
Ca.cccix.C
Ca.ccccxl.C.
Ca.ccclix.F
Ca.ccccci.L.
Ca.cccciij.B L
Ca.ccccxxiiij.A
Ca.cccclxv.k
Ca.ccccxcv.A.
¶Morbille.
Ca.ccccxcij.A
¶Morbo arcuato
ſuccurrendum.
Ca.ccclxxiij.C
¶Morbo regio
Ca.xiiij.E.
Ca.cxvi.in fine
Ca.cxxxvi.A
Ca.ccxc.in fine.
Ca.ccclxxxvij.B.
¶Morbo caduco
Ca.ccccxxxi.in fine
¶Morſibꝫ venenatꝭ
Ca.cxxiij.E.
Ca.cxxix.A.
Ca.cxl.E G.
Ca.clviij.B
Ca.clxxv.B F
Ca.clxxxix.F.in fi.
Ca.cxciij.A
Ca.ccxviij.A.
Ca.ccxvij.E.
Ca.ccxxxvi.D
Ca.cclxxvi.H
Ca.ccci.B.
Ca.cccciij.D
Ca.cccxxv.A
Ca.cccxxxiiij.F.
Ca.cccxxxvij.H.
Ca.cccxli.A
Ca.ccclv.A
Ca.ccclix.B.
Ca.ccclxviij.A.
Ca.ccclxxi.A
Ca.ccclxxij.G
Ca.ccclxxiij.B
Ca.ccclxxix.B.
Ca.ccclxxxix.C
Ca.cccxc.C.
Ca.ccccxxix.H.
Ca.cccclxxvi.D
¶Morſus canis rabidi
Ca.xiiij.C N
Ca.ci.G.
Ca.cix.C H
Ca.clxxv.D.
Ca.clxxxix.F
Ca.ccxvij.C
Ca.cclvij.B.
Ca.cclxv.F.
Ca.cclxxix.C
Ca.cclxxx.C
Ca.cclxxxij.A.
Ca.cccxcij.B
Ca.cccxxiij.k
Ca.cccxxvi.F
Ca.ccclxxiij.A.b
Ca.ccclxxv.B
Ca.cccclxxix.A.
¶Morſus ſpētū
Ca.ix.B D.
Ca.xiiij.B.
Ca.lxxiiij.D.
Ca.lxxxvij.in fi.
Ca.cvij.F
Ca.cxvi.D
Ca.cxxij.H
Ca.clv.in fine.
Ca.cclxxx.A
Ca.cccxxxiij.B
Ca.ccclxxxiij.A.
¶Morſus ſcorpionis.
Ca.clxx.D.
Ca.clxxxi.A B.
Ca.cclv.C.
Ca.cclxxxij.A
Ca.ccccij.B
Ca.cccxxiij.E
Ca.ccccxlix.F
¶Morſus reptilium
Ca.xcij.F
Ca.cxxiij.in fine.
Ca.ccvij.H
Ca.ccxi.in fine.
Ca.ccclxxxix.E
Ca.cccli.E
¶Morſus rutele.
Ca.ccciij.in fine.
Ca.cccx.G I
Ca.cccclxvi.D
Ca.cccclxvij.A
Ca.ccccxxiij.D
¶Morſus Tyri
Ca.cccclxxvij.F
¶Mortē aīalibꝫ inferē-
tibꝫ. Ca.cccxix.A
Ca.ccccxv.in fine
¶Mulieribꝫ q̄ nō bene
purgantur in partu
Ca.ccclxiiij.B
¶Mala oīa vt a te
fugantur
Ca.ccccxcvij.in fine
¶Muſcas necare.
Ca.clxv.G
Ca.cccccvi.H

Narium ſan
guinis fluxum.

Ca.lvij.E
Ca.lxv.A
Ca.xcviij.B H
Ca.cij.E
Ca.cxxiij.B I
Ca.cxxxvij.L
Ca.ccvi.in fine
Ca.ccxxxvij.F
Ca.ccciij.N
Ca.ccclxxij.F
Ca.cccci.k
Ca.cccccxxij.G
Ca.ccccliij.D.& cccclxij (F
Ca.ccccxci.A
Ca.cccccv.B
Ca.cccccxvi.H
¶Narium putredo
Ca.clxij.G
¶Narium opilatio
Ca.ccix.in fine
Ca.ccxij.D
Ca.cccxxxvij.L
Ca.ccccxlvi.I
¶Narium dolor
Ca.xl.R
¶Nauſeam ꝓhibendū
Ca.ccclxviij.C
Ca.cccclij.k
¶Neufreticis
Ca.xxxij.D
Ca.xciij.F
Ca.cxxij.k
Ca.cxxxiij.B D
Ca.cxxxix.A
Ca.clxxxix.in fine
Ca.ccl.C
Ca.cccci.C
Ca.ccccxxviij.F
Ca.ccccxc.B
Ca.cccccij.N.
¶Neruoꝝ concuſſio

Ca.ccclxvij. A
¶ Neruis dolentibus.
Ca.cxc.in fine.
Ca.ccxv. A B L.
¶ Nutricibus a quibus abſtineant.
Ca.xxxviij.in fine

Oculorum dolores. Ca.ij. F.
Ca.iiij. A.
Ca.vi. F. Ca.vij. D
Ca.xxiiij. A D
Ca.xxxv. L
Ca.l. D
Ca.lxxiij. B
Ca.ciiij. B.
Ca.cxv. A L
Ca.cxxij. L D.
Ca.cxxiij. L
Ca.cxxxvij. F
Ca.cxlv. B
Ca.clxvij. A
Ca.clxxx. B
Ca.clxxxix. A L
Ca.cciiij. L D F
Ca.ccxxviij. L.
Ca.ccxxxvi. L.
Ca.ccxli. A L
Ca.cclxv. D.
Ca.ccxcvij. E F
Ca.cccxx. E F
Ca.cccxxi. D J
Ca.cccliij. in fine
Ca.ccclxxxviij. in fine
Ca.ccccci. D
Ca.ccccv. B. ꝛ in fine.
Ca.cccclxvi. B
Ca.cccclxvij. A.
Ca.cccclxxxvi.in fine.
Ca.ccccccxx. F
¶ Oculorum pruritus.
Ca.xviij. D
Ca.cccclxij.in fine.
¶ Oculorum aſperitas
Ca.lxxxiij. B.
¶ Oculorum tumores.
Ca.l. L
Ca.c. in fine.
Ca. cxix. F
Ca.cxlvij. L.
Ca.clxi. A
Ca.clxx. B
Ca.cci. A B
Ca.ccxvij. E
Ca.cclxx. K
Ca.ccccij. D.
Ca.ccccix. L
Ca.cccclxix. D
Ca.cccclxxxiiij. L
¶ Oculorum tumorem ſiue pruritum palpebrarum.
Ca.xv. D
Ca.ccccix. F
Ca.ccccxxxvi. D
¶ Oculorum ſcabies
Ca.lxxxv. in fine
Ca.clx. in fine
Ca.cxvi. D
¶ Oculorum caligines
Ca.liij. B
Ca.xc. B
Ca.xcvi. B
Ca.xcix.in fine.
Ca.i. J.
Ca.cvij. A.
Ca.cxij. J
Ca.cxxij. D
Ca.cxxxvi. L
Ca.cxl. A
Ca.clxiiij. A.
Ca.cxc.in fine
Ca.ccij. A
Ca.cclxxix. F.
Ca.ccxcij. A
Ca.ccci. B
Ca.ccclxix. L.
Ca.cccclxxv. L.
¶ Oculorum macula.
Ca.xcviij. L
Ca.c.in fine
Ca.cvi. F.
Ca.cxi. A
Ca.cxciiij. B
Ca.ccxli. B
Ca.ccxcviij. E.
Ca.cclxxxi.in fi.
¶ Oculorum liuorē
Ca.xlvi. D
Ca.lv. B
Ca.lxxv.in fine.
Ca.cclxx. D
Ca.cclxxxix. L
Ca.ccccxxxvi. B.
¶ Oculorum calores.
Ca.cclxxvij. B
¶ Oculorum panaricia.
Ca.xxviij. F.
Ca.ccccxxx. D
¶ Oculorum vngula ſiue contra vngulā ꝛ coagulatū ſanguinē ſup oculo.
Ca.cxxiij. K L.
Ca.ccxij.in fine.
¶ Oculorum vlcera.
Ca.clvi. B D
Ca.clx. A
Ca.cclxxvi. F
Ca.cclxxxiij. A B
Ca.cclxxxiiij. A.
Ca.ccxcviij. E
Ca.cccxxij. D
Ca.cccxxviij. K.
Ca.cccxxx. B
Ca.cccci. in fine
Ca.ccccxxx. D
Ca. cccccxviij. J
¶ Oculorum ſiccitates.
Ca.clx. B
¶ Oculorum pilos
Ca.cxxiij. D
¶ Oculorum lacrimas
Ca.clxi. B.
Ca.ccxcvij. E
Ca.ccclxiij. B
Ca.ccclxvij. L.
Ca.cccclv. B
¶ Oculorum albugines abſtergendum.
Ca.clx. D
¶ Oculorum pupille dilatationem.
Ca.xiij. E Ca.ccccv. D
¶ Oculorum pannum
Ca.cxlv. L.
¶ Oculorum lippitudo.
Ca.ccccxxiij. A L.
¶ Oculorum iumentorum ꝛ pecorum dolorem.
Ca.cxliiij.in fine
¶ Obtalmia.id eſt apoſtema oculi.
Ca.xcviij. J
Ca.ccciij. D.
Ca.ccclxvij. L.
Ca.ccccxxiij. A B.
¶ Obſcuritatem viſus
Ca.cccclix. A
Ca.ccccxxx. E. ꝛ in fine.
Ca.cccccxxxvi. D
¶ Oris vicia.
Ca.lxxxij. A.
Ca.cxvij. A
Ca.cxx. A
Ca.cxxvi. D.
Ca. ccclxxix.in fi.
Ca.ccccij. J
Ca.cccclxvij. A
¶ Oris tumores
Ca.ccccij. D
¶ Oris ſciſſuras ꝛ labiorum.
Ca.clvi. B
¶ Oris bothor.
Ca.ccxcix. L
Ca.ccciij. K
Ca.cccxxiij. A.
¶ Oris vlcerationes. ſiue puſtule oris.
Ca.cxxi. B.
Ca.ccvi. B
Ca.ccxij. L.
Ca.ccxiij. B
Ca.cclxix. J.
Ca.cccxx. L
Ca.cccxlv. B
Ca.ccclxviij. B
Ca.ccclxxix. B
Ca.ccccij. A B
Ca.ccccxvi. B
Ca.cccclxxvij. E
Ca.cccclxxxvi. B.
¶ Oris putredo
Ca.cccclxxvij. L E
Ca.cccclxxviij. A.
¶ Orthonoicis
Ca.cxix. B
Ca.cxxiij. A
Ca.cxxx. B.
Ca.cxxxvi. A
Ca.clxxv. B
Ca.cclxxxij. E.
Ca.ccxc. D
Ca.ccclxxv. B.
Ca.ccccciij. A.
¶ Oſſium fracturas extrahendum.
Ca.lx. D
Ca.lxxv.in fine
Ca.cccccxvij.in fi.
¶ Oſſium denudationem ſiue contra denudationem oſſium nudatorum.
Ca.cccxiij. L.
¶ Odorem corporis bonum..
Ca.cciiij. D.
Ca.ccciij. F
Ca.cccxiiij. A

¶ Offocatiões ſtericas ſoluunt.
Ca.lxiiij. F.
Ca.lxxiij. A
Ca.ccccxlvi. C
¶ Obliuio.
Ca.ccccxlij. F

Paraliticus.

Ca.ij. K Ca.ix. G
Ca.xij. A
Ca.xxvi. B
Ca.xlvi. L
Ca.xciij. D
Ca.cxxv. E.
Ca.cxxxi. H.
Ca.cxl. H.
Ca.clvij. D.
Ca.clxxvi. A.
Ca.cclxx. B.
Ca.cccxxxvij. D
Ca.cccxxxviij. A
Ca.ccclxij. B
Ca.ccccij. B.
Ca.cccciij. E.
Ca.ccccxlix. D
¶ Paraliſim lingue
Ca.ccclxij. in fine
¶ Partum facilem
Ca.cxlv. G K
¶ Parturientibus.
Ca.cclxxxi. B.
Ca.cccxxxvij. H
¶ Pannũ cutis in facie abſtergendum.
Ca.cxl. A
Ca.cclxv. B.
¶ Panni vt tingantur colore rubeo
Ca.cxli. E.
¶ Papulas limpidare.
Ca.ccclxviij. E.
¶ Plagas conſolidare.
Ca.lix. E
¶ Pleureſis
Ca.ij. F
Ca.cxij. C Ca.cxlv. C
Ca.cccix. C
Ca.ccclxxxvij. E
Ca.ccccclxxvi. E
¶ Peripleumonia.
Ca.lx. in fine
Ca.cxxviij. A
Ca.ccvi. in fine.
Ca.ccclxxvij. B.
¶ Pectoris ɔſtrictiones
Ca.ij. B
Ca.lxi. B.
Ca.cclviij. E
Ca.ccccxxx. in fine.
¶ Peſtilentia
Ca.cxxv. B
Ca.ccclxiiij. C
Ca.cccci. D F
¶ Pedum dolorem.
Ca.xxxix. H
¶ Pedũ dolorẽ ex itinere
Ca.xxxiij. E.
¶ Pedum ſciſſuras que fiunt a frigore
Ca.cccxxij. E
¶ Pedum Roſulas.
Ca.cccxxxviij. in fine.
Ca.ccccxxiij. E
Ca.ccccxcij. B.
¶ Pecudes vt ĩpiguant.
Ca.ccccxlvij. G
¶ Pediculos necare
Ca.liiij. A
Ca.cvij. F H
Ca.clxij. G.
Ca.ccxcij. E
Ca.ccclxxxi. A.
Ca.ccccxlv. B
Ca.ccccclxvi. A
Ca.ccccclxvij. C.
Ca.ccccxci. L
¶ Pediculos generant
Ca.cxciiij. J
Ca.ccccxxi. C D E H
¶ Pregnantibus
Ca.ciij. in fine
¶ Pregnantib[us] nociuis
Ca.xxxiij. in fine.
¶ Ptiſis.i.conſumptio totius corporis.
Ca.lxxvi. A
Ca.ccxlvi. C.
Ca.cclxxix. D
Ca.cccxlix. A
Ca.ccclxxxiiij. B
Ca.ccccclxxi. B.
¶ Piſces ſiegẽtãt in piſci.
Ca.xxxiiij. E.
¶ Pilos de facile remouẽdos: ⁊ faciẽ dealbãdã.
Ca.cl. E.
Ca.clvi. H.
¶ Podagra.
Ca.i. A
Ca.xxij. D.
Ca.xl. C
Ca.lv. F
Ca.lxix. A
Ca.lxxiij. A.
Ca.lxxiiij. in fine
Ca.ci. C
Ca.ciij. H.
Ca.cix. B
Ca.cxv. B
Ca.cxxx. ppe finem.
Ca.cxlv. in fine
Ca.cxlvij. C F
Ca.clxxi. C.
Ca.clxxx. G.
Ca.cxcvi. B.
Ca.ccviij. F
Ca.ccxxij. B F.g.l.
Ca.ccxxviij. B D.
Ca.ccliij. in fine.
Ca.cclxix. in fine.
Ca.cccxviij. D.
Ca.cccxxxij. C
Ca.cccxxix. E.
Ca.cccxxxiij. E.
Ca.cccxxxviij. C
Ca.ccclxiiij. E
Ca.ccclxviij. B.
Ca.ccclxix. C
Ca.ccclxxx. B E.
Ca.ccccv. G.
Ca.ccccvi. L.
Ca.ccccxij. E.
Ca.ccccxxxij. B
Ca.ccccxlix. D
Ca.cccccli. A
Ca.cccclv. H
Ca.ccccclxxxvij. i fi.
Ca.cccccxcij. F
Ca.ccccc. in fine
¶ Podagra a cauſa frigiditatis.
Ca.cxxi. F
¶ Polipus
Ca.cxxx. A
Ca.ccxxij. K
Ca.cccxxxvij. F.
¶ Pollutio.
Ca.ccxl. A E
Ca.cccix. E.
Ca.cxv. C.
¶ Prohibẽtia curſũ humoꝝ ad oculum.
Ca.cccxxxiij. E
¶ Pulmonis ⁊ pectoris vicia.
Ca.i. K
Ca.xli. B
Ca.xlij. A
Ca.lxxviij. B
Ca.lxxxiij. C
Ca.lxxxvij. B
Ca.xciij. G
Ca.cclxxix. G
Ca.cccxiij. H
Ca.cccxlvi. J.
Ca.ccclxxv. A
Ca.ccclxxvij. A.
¶ Pulmonẽ purgantia.
Ca.cxxxiij. D
Ca.cccxlv. H.
¶ Punctura ſcorpionis.
Ca.xxiij. B
Ca.xciij. L H
Ca.cc. L
¶ Pruritus.
Ca.v. C
Ca.lxix. C D.
Ca.ccxliij. A
Ca.cccxxij. K
Ca.ccclxviij. E.
Ca.cccciij. D
Ca.cccxxi. D
Ca.cccclij. B
Ca.ccccccxl. A
¶ Puſtulas in facie delendas.
Ca.lxix. C. in fine
Ca.cclxij.
¶ Pruritus genitalium viroꝝ ⁊ mulierum.
Ca.cccciiij. B
¶ Pugilib[us] ad pugnandum ɔfortant.
Ca.cclxxxiiij. D.
¶ Pulices necare
Ca.clxv. E
Ca.cccxix. B
Ca.ccclxviij. H.
Ca.ccccvi. L.
Ca.ccccclxvij. D H.
Ca.ccccclxxviij. B

Ragadias.

Ca.ccccxcij. F
Ca.ccccxciij. A.
¶ Raucedo.
Ca.ccccclx. E F.
¶ Ragadias ⁊ ſciſſuras.
Ca.xv. Q

que fiunt in labijs.
Ca.ccclxxv.D.
¶Ramicem.
Ca.cxix.L.
Ca.cxxv.C
Ca.ccxxv.A
Ca.ccclxvij.B
¶Renū ⁊ veſice vlcera.
Ca.xvij.E.
Ca.xxxij.A
Ca.cviij.A
Ca.clvi.A.
¶Renum calefactionem
Ca.ciij.D.
¶Renes calefacere.
Ca.cxxi.L.
¶Renum frigiditates
Ca.ccviij:E
¶Renum ⁊ veſice
opilationes.
Ca.cclxxxiij.J.
Ca.ccclxxxix.D.
¶Reuma.
Ca.cxix.A.
Ca.clv.D.
Ca.clxiij.A L
Ca.clxxv.G.
Ca.ccxxxix.in fine.
Ca.ccclviij.A.
Ca.ccclxxiij.A. in fine
¶Reuma frigidum
Ca.ccccxi.A
Ca.ccccxxix.L.
Ca.ccccxlix.L.
Ca.ccccclx.D
¶Ruptura.
Ca.ccclxxxix.B D

Sanguineꝫ.

reijcientibus.
Ca.viij.F
Ca.xxiij.B
Ca.xxviij.A
Ca.l.G.
Ca.cxviij.L
Ca.cclxij.A
Ca.cclxiij.A
Ca.ccxciij.B.
Ca.cccxxix.B.
Ca. cccxlv.in fine.
Ca.cccliij.B
Ca.ccclxxij.J K
Ca.ccclxxiiij.B
Ca.ccccclxi.in fine
¶Sanguinem mun/
dificantia.
Ca.cliij.A.
Ca.ccij.F.
¶Sanguinem bonum
generare.
Ca.lxxviij.D
Ca.clxxx.D
Ca.clxxxviij.B.
Ca.ccclxxxix.L.
Ca.cccxciij.D.
Ca.cccxcviij.A
Ca.ccccclxxix.D.
¶Sanguinem gingiue
et vbicunqꝫ locorum cō/
ſtringendum.
Ca.ij.J.
Ca.cxix.F.
Ca.ccvi.D.
Ca.ccxxvi.in fine.
¶Sanguinem conge/
latum reſoluere.
Ca.lxxi.E.
Ca.lxxiiij.D.
Ca.cxxix.in fine
Ca.ccccxl.J
Ca.cccclxxv.L.
Ca.ccccxcviij.A
¶Sanguinis mictū
Ca.cxxiij.D
Ca.ccxlvij.B
¶Sanguinem
augmentare
Ca.cccxciij.A.
¶Sanguinis ſputum
cum tuſſi.
Ca.cclxv.F
Ca.ccccli.D.
¶Sanguiſugas adherē
tes collo ſiue gutturi.
Ca.lv.A.
Ca.cxxv.G.
Ca.ccccv.G
¶Saliuam in ore
prouocare.
Ca.xlvi.in fine.
¶Sagittas ⁊ ſtir/
pes educere.
Ca.clxxxiij.B
¶Scabiem ⁊ putredi/
nem pudendorum.
Ca.xviij.B.
Ca.xxxiiij.D
Ca.xxxv.A.
Ca.xl.L
Ca.lxxv.E.
Cap.c.E.
Ca.cxxxv.L.
Ca.cxliiij.G
Ca.clxvi.J
Ca.clxxv.F.
Ca.clxxxvi.in fine.
Ca.cxcvi.L.
Ca.ccij.L G J.
Ca.ccxliij.B
Ca.ccciiij.F.
Ca.cccx.A B.
Ca.cccxxiij.in fine
Ca.cccxlv.B
Ca.ccccxvij.D
Ca.ccccxxvij.B
Ca.ccccclx.G
Ca.cccclxxiij.E
Ca.ccccxcvij.J.
¶Scabiem vlceroſam.
Ca.v.A.
¶Spaſmus
Ca.vi.D
Ca.lx.J
Ca.lxv.B D L
Ca.lxxi.D
Ca.lxxxiiij.L
Ca.xc.D.
Ca.cxl.D
Ca.clvi.E.
Ca.ccvij.in fine.
Ca.ccxi.in fine.
Ca.ccxiij.A
Ca.ccxxix.F
Ca.cclxij.D
Ca.ccclxvij.in fine.
Ca.ccccxxx.A.
Ca.ccccli.D.
Ca.cccclij.D
Ca.cccccxiij.B
¶Stranguiria
Ca.xxvij.L
Ca.xxxiij.B
Ca.xxxix.D
Ca.lx.A
Ca.xcij.A.
Ca.cx.L.
Ca.cxiij.L
Ca.cxxij.E
Ca.clv.B.
Ca.clxxvi.A
Ca.cxcvij.A E.
Ca.cclxxij.in fine.
Ca.ccxci.in fine.
Ca.ccxcvi.in fine
Ca.cccv.in fine
Ca.ccxxix.B
Ca.ccccxxviij.A.
Ca.cccxlvi.in fine.
Ca.ccclxxxiiij.D
Ca.cccciiij.D
Ca.ccccxix.B
Ca.ccccliij.A
Ca.ccccclxxxv.F J
¶Secundinam.
Ca.xl.D.
Ca.lx.G.
Ca.lxxxv.E.
Ca.cxi.A
Ca.cxxij.G.
Ca.clvij.G
Ca.ccvij.E
Ca.ccix.B
Ca.ccxlviij.L F.in fine
Ca.cclxxviij.B D.
Ca.cclxxix.E.
Ca.cccxl.D F.
Ca.cccxlij.L
Ca.ccclxxxviij.D
Ca.cccclxiij.in fine
Ca.cccclxv.B
Ca.ccccccxviij.in fine.
¶Serpentum ictus
Ca.xlvij.A
Ca.lxv.G.
Ca.xciij.E F.
Ca.xcix.in fine.
Ca.clxxi.A.
Ca.ccxc.B
Ca.cccxxxv.A B.
Ca.ccccvi.K
¶Serpētes fugare: ⁊ cō
tra venenum reptilium.
Ca.ij.L.
Ca.xl.D G D.
Ca.xlvi.D
Ca.cxv.F.
Ca.cxxx.in fine
Ca.ccxvij.D.
Ca.ccxix.F
Ca.ccxxix.E.
Ca.ccciiij.D.
Ca.cccxxv.F.
Ca.ccclxvi.D
Ca.ccclxxi.F
Ca.ccclxxxiij.A.in fine
¶Serpentes interficere
Ca.clvij.F
Ca.cxcvi.A
¶Serpentibꝫ percuſſis.
Ca.cclxxxiij.A B.

¶ Serpigo.
Ca.ccccliiij. in fine
Ca.cccclxxix. B
¶ Sternutatorium
Ca.lxx. D I
Ca.cxxxvi. D
Ca.clxiiij. B.
Ca.clxxix. H.
Ca.ccxlvij. A
Ca.cclxxix. B
Ca.cccix. C
Ca.ccccxxxvi. E
¶ Splenis vitia ſine dolorem ſplenis.
Ca.vi. A B.
Ca.ix. F
Ca.xxxiij. D
Ca.xlvij. E H
Ca.lxxv. C
Ca.lxxxvij. A.
Ca.xc. A.
Ca.xcvij. B H.
Ca. cx. A
Ca.cxxvi. in fine.
Ca.cxci. E
Ca.ccvij. C.
Ca.ccxliij. C D.
Ca.cclxxij. C.
Ca.cccxxij. F
Ca.cccxxxvij. D
Ca.ccccxxvij. K. in fine
Ca.ccccxcvij. E I
¶ Splenem cõſumunt.
Ca.cx. B
Ca.ccxi. B.
Ca.cclxvi. A
Ca.cccxi. C
Ca.ccccxcij. F
¶ Splenem attenuat.
Ca.clxij. B.
Ca.clxxxvi. D
Ca.ccciiij. C
Ca.cccxxxvij. I.
Ca.cccxlij. A
Ca.ccclxxxix. E
Ca.cccclxvij. B.
Ca.ccccxcvi. in fi.
¶ Splenem exſiccantia
Ca.cclxxxi. A
¶ Sperma exſiccandũ.
Ca.lxij. H
Ca.lxxxvi. E. in fine
Ca. cxxxvij. K.
Ca.clxxviij. B.
Ca.ccviij. in fine
Ca.cxl. A F
Ca.cclxxxi. B E
Ca.cccix. E
Ca.cccc. I F
¶ Sperma augendum
Ca.xxv. F
Ca. xxix. F
Ca.lxvij. D.
Ca.lxviij. A B
Ca.lxxix. C
Ca.xciiij. H
Ca.cxlviij. B. in fine
Ca.clij. B
Ca.clxxvi. C D
Ca.clxxx. in fine.
Ca.ccviij. E.
Ca.ccvi. A.
Ca.ccxxij. H.
Ca.cclxiij. A C D F
Ca.cccxxx. H
Ca.ccclix. B
Ca.ccclx. D
Ca.cccxcij. C
Ca.cccxcvij. B
Ca.ccccxxx. I
Ca.cccclxxvij. in fine
Ca.ccccxxix. E
¶ Sperma mi/nuendum.
Ca.xxvij. B
¶ Siccitas cauſas curare.
Ca.ccclxviij. C
Ca.ccccxc. in fine.
Ca.cccclxxvi. D
¶ Sedandum dolores. pungitiuos ventris.
Ca.ccclxvij. D
¶ Sciatica.
Ca.xlvi. D
Ca.xlvij. D
Ca.lx. I.
Ca.lxxiiij. D.
Ca.lxxx. A
Ca.xci. D F.
Ca.xcij. F
Ca.xciij. D.
Ca.xcvij. I
Ca.cxij. I.
Ca.cxxv. H.
Ca.cxxix. B
Ca.cxxxi. F H D P.
Ca.ccxl. B I
Ca.clxxvij. A B E G.
Ca.clxxix. A
Ca.ccxviij. F
Ca.ccxxij. G.
Ca.cclij. B
Ca.cclxvij. F
Ca.cclxxij. in fine.
Ca.cclxxxix. B
Ca.ccciij. A E.
Ca.cccxxij. C.
Ca.cccxxviij. M
Ca.cccxlv. A.
Ca.cccxlvi. B
Ca.ccccij. B.
Ca.ccccxix. A.
Ca.ccccxxxiij. A
Ca.ccccxxxvi. A I.
Ca.cccclxxxij. C
Ca.ccccxvi. B C
¶ Sitim ſedandam
Ca.xiiij. P
Ca.xv. K
Ca.xxix. A I.
Ca.lxvi. E.
Ca.lxxij. C. in fine
Ca.ciij. A
Ca.cxviij. D.
Ca.cxxiiij. C
Ca.cxxxiij. D.
Ca.cxli. C
Ca.cxlvi. B
Ca.cxlvij. in fine.
Ca.clvi. F
Ca.clxviij. in fine.
Ca.clxxxviij. E
Ca.ccxl. L
Ca.cclviij. A.
Ca.ccccxlviij. E.
Ca.ccclviij. G
Ca. ccclxvij. C E.
Ca.cccxcij. A C.
Ca.ccccxxxiiij. E.
Ca.cccclxviij. A
Ca.cccclxx. ĩ fine.
Ca.ccccxcij. I.
¶ Singultus.
Ca.ccccviij. C.
Ca.cccclviij. D
¶ Scliratos ſanan/dum. id eſt apoſtema melancolicum.
Ca.lxxv. B
¶ Sincopis.
Ca.xx. A
Ca.xxxi. A
Ca.lxij. A
Ca.lxxviij. E H I
Ca.xciij. A.
Ca.cclvi. B C
Ca.cliij. B
Ca.clxxij. C
Ca.cciij. B.
Ca.ccl. A
Ca.cclxxxviij. C
Ca.ccccxxix. E
¶ Sincopim inducens
Ca.cxxxvij. H.
¶ Squinantia. id eſt apoſtema gutturis.
Ca.lv. P.
Ca.cvij. E.
Ca.clxxv. H
Ca.ccxcij. A H
Ca.ccxcix. E.
Ca.cccxxxix. E
Ca.ccclix. C
Ca.ccclxxix. B
Ca.ccclxxxiiij. D.
Ca.cccclij. D.
Ca.ccccxcij. C D
Ca. ccccxxviij. K
¶ Sciſſuras que fiunt in manibus et pedibus.
Ca.ccccxci. D
¶ Somnũ ꝓuocandũ.
Ca.xxij. A B C
Ca.xxv. A I
Ca.xxvij. A B.
Ca.ci. D
Ca.cxx. in fine
Ca.cxxij. C
Ca.cxlv. B C
Ca.ccxxxi. B.
Ca.ccxl. G
Ca.ccl. B. D.
Ca.clxxij. D
Ca. cclxxvi. D
Ca.cclxxvij. D.
Ca.cccix. D
Ca.cccxxviij. B D
I A. ĩ in fine
Ca.ccccxcviij. D
Ca.cccclij. H.
Ca.cccclv. E. D
Ca.ccccxcij. A
Ca.ccccxcviij. C.
Ca.cccccix. D H
¶ Somnũ prohibentia
Ca.cccxlvi. C.
¶ Somnia mala a quibus accidunt.
Ca.ccliiij. C

¶Sodam ſedandam.
Ca.xxij.B.
Ca.xxv.B.
Ca.lxxxv.C I
Ca.ccclxxix.A
Ca.ccccxij.C D
Ca.ccccxix.B C.
Ca.ccccxxix.D.
¶Stomacho malo.
Ca.iij.A C G.
Ca.xviij.I.
Ca.xxviij.E.
Ca.lxiiij.B
Ca.lxxxiij.B
Ca.xciij.in fine.
Ca.xc.B
Ca.cxxiij.D
Ca.c.xix.in fine.
Ca.clxviij.in fine.
Ca.cxci.F
Ca.cclxxxiij.C
Ca.cccviij.in fine
Ca.ccclviij.G
¶Stomacho frigido
Ca.xxiij.B.
Ca.xxxi.D E
Ca.lxij.G
Ca.lxxvi.C
Ca.xcv.in fine
Ca.xxij.B
Ca.cxcvij.D
Ca.ccviij.A
Ca.ccix.D
Ca.cclxxxij.F.
Ca.ccclxxiij.A
Ca.cccclx.H
¶Stomachum confortare.
Ca.cxxi.A.
¶Stomachi tumores ſiue inflationes ſtomachi.
Ca.cclviij.B
Ca.ccccl.I.
Ca.cccxc.F
Ca.ccccxlviij.B.
¶Stomachi inflationes.
Ca.clxxxix.C
¶Scrofulas nouellas delere
Ca.i.H.
Ca.v.B
Ca.xlv.C.
Ca.xlvi.B H.
Ca.lxxi.G.
Ca.lxxxvij.C.
Ca.xcvij.B.
Ca.cxxxvij.B
Ca.clij.D.
Ca.clxiiij.H
Ca.ccxviij.E
Ca.ccxliij.D
Ca.ccxlv.A.
Ca.cclxvij.F
Ca.cclxxij.E
Ca.cclxxvi.F
Ca.cccxxxvij.K
Ca.cccxlv.B
Ca.ccclix.E
Ca.ccclxxxvij.in fine.
Ca.ccccxxxvi.A
Ca.cccclix.A
¶Scrofulas que fiunt in gutture.
Ca.cccci.in fine
¶Spiritus confortare
Ca.cxxv.G.
Ca.ccccxiiij.G
¶Scorpiones effugare
Ca.ccxc.C
¶Scotomia oculorum
Ca.ccccliiij.H
¶Sudorem prouocare.
Ca.xxix.H
Ca.xlij.A
Ca.cxxxviij.A
Ca.cxcij.C
Ca.cxciiij.H
Ca.ccij.D
Ca.ccix.C
Ca.cclxxxix.A.
Ca.cccxxv.D
Ca.cccxxxvij.H
Ca.ccclxij.B E K
Ca.ccccxcviij.A.
¶Sudorem remouendum ſiue auferendum.
Ca.cccxxi.E I
¶Sudorem capitis remouendum.
Ca.cxci.B
¶Subglutientibus.
Ca.cccxc.C.

Tetanus.id

eſt ſpaſmus tenens totum.
Ca.lxxxv.B
¶Teſticulorum dolor.
Ca.cccclxvi.B
¶Teſticulos induratos.
Ca.cccxxvi.B.
¶Teſticulorũ inflatões.
Ca.lxxxviij.A
Ca.cccxxviij.B
¶Teſticuli puerorum vt non augentur.
Ca.cxv.D
¶Tineas delere.
Ca.cxxix.in fine
Ca.ccxc.in fine.
¶Teſticulorum apoſtemata.
Ca.cxxij.H
Ca.cclxxxiij.A H
Ca.ccciij.in fine.
Ca.ccccxciij.F
¶Teſticulorũ tumores
Ca.vij.C.
Ca.cxxiij.B
Ca.cxxxvij.B
Ca.clxxx.H
Ca.clxxxij.A.
¶Triſticiam remouendam.
Ca.lxij.in fine
Ca.ccxcvij.B
Ca.cccxxij.F.in fine
Ca.ccccxxvij.E
Ca.ccccx.B C
¶Tipicis frigoribus.
Ca.cccxc.C
¶Torturam oris.
Ca.xxvi.B.
Ca.liij.A
Ca.cviij.C
Ca.cxxv.F.
Ca.cclxx.B C
Ca.cccclv.D
¶Tortiones
Ca.clv.G
Ca.cxciij.B
Ca.ccvij.F.
Ca.ccxiij.D.
Ca.ccxxix.F
Ca.ccxlvij.D
Ca.cclxxxij.B
Ca.ccccxl.B
Ca.ccclxxi.B
Ca.cccci.F
Ca.ccccix.B
Ca.ccccxxix.C
Ca.cccclxxi.H I
¶Toracem.
Ca.i.B.
Ca.xxxi.D
Ca.cxxxix.in fine.
Ca.clxxv.F D
Ca.clxxvij.E.
Ca.cclxxix.D.
Ca.ccxc.C
Ca.ccclv.A E.
Ca.ccclxiij.I.
Ca.ccclxxv.H.
Ca.ccclxxxiij.B
Ca.ccclxxxvi.C
Ca.ccccxiij.E.
Ca.cccclxxi.B
Ca.cccclxxv.B
¶Tuſſim curare.
Ca.vij.B
Ca.xiiij.K.
Ca.xv.B I
Ca.xxiij.C
Ca.xxv.C
Ca.xlv.A B
Ca.lxxiij.B
Ca.lxxix.B.
Ca.lxxx.D G I.
Ca.xc.A D
Ca.xcij.F
Ca.xciij.C.
Ca.xcv.A
Ca.cxix.B
Ca.cxxij.I
Ca.cxxx.C
Ca.cxxxvi.A
Ca.clv.G H.
Ca.clvi.B D
Ca.clxxvij.G.in fine
Ca.clxxx.B.
Ca.cxci.E.
Ca.ccvij.E H
Ca.ccxi.E
Ca.ccxx.B E
Ca.ccxxviij.C
Ca.ccxxix.E H
Ca.ccxxxv.C E G
Ca.ccxlviij.H
Ca.cclv.I
Ca.cclviij.E
Ca.cclxij.in fine.
Ca.ccxcij.B
Ca.ccciij.B Q
Ca.cccix.C H
Ca.cccxxiij.E
Ca.cccxxvij.A D H
Ca.cccxxviij.F I.
Ca.ccclxviij.E

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.ccclxxviij.in fine.
Ca.ccclxxxiij.I K
Ca.cccclxxv.A
Ca.cccclix.E
Ca.ccccclxxi.A B
Ca.ccccc.A
Ca.ccccxxiiij.D H
¶Tuſſim antiquam curare.
Ca.xlv.B
Ca.lv.A
Ca.cij.in fine
Ca.cxij.C.
Ca.cxix.A
Ca.cxxxi.E
Ca.dxxv.G I L
Ca.ccxcviij.E
Ca.cccxiij.C
Ca.cccxxix.F
Ca.ccclxiij.E D
Ca.ccccxxxvij.D
Ca.ccccliiij.in fine.
¶Tumores ſedandas.
Ca.xxij.A
Ca.xxxix.B L
Ca.liij.in fine.
Ca.lxv.E G K.
Ca.lxxiiij.A
Ca.xcix.in fine.
Ca.cviij.F
Ca.cxx.A
Ca.cxxiij.D
Ca.cxxxij.A.
Ca.cxlvij.E
Ca.clxxi.E
Ca.clxxiiij.B
Ca.clxxv.D
Ca.clxxx.C.
Ca.clxxxij.B
Ca.clxxxiij.A
Ca.ccxi.A.
Ca.ccxlvi.A
Ca.ccliij.in fine.
Ca.cclviij.B.
Ca.cclxvi.A
Ca.cclxx.K.
¶Tumores mãmillaꝝ.
Ca.lvi.A
Ca.c.in fine.
Ca.clxxx.C
Ca.ccxxviij.D
Ca.cclxxij.E.
Ca.cccxij.F
¶Tumores igneas.
Ca.cxxxvij.B

¶Tenaſmon.
Ca.xiiij.K. Ca.lix.A
Ca.lxij.E. Ca.cl.B
Ca.clxxix.F.
Ca.cxci.G D
Ca.ccxx.B
Ca.ccxxxvij.D
Ca.cclxv.C E.
Ca.cclxix.K.
Ca.ccxci.in fine.
Ca.cccxxxvij.C.
Ca.ccclxiij.F H.
Ca.ccccxxiij.I
Ca.cccclxix.in fine

Urinam prouocare.
Ca.vi.E F I
Ca.vij.A
Ca.xvij.A B G
Ca.xxiij.A
Ca.xxv.D
Ca.xxix.H
Ca.xxxiij.A
Ca.xxxix.B.
Ca.lvi.D.
Ca.lxv.C.
Ca.lxxi.A C
Ca.lxxv.A
Ca.lxxxv.D
Ca.lxxxix.C
Ca.xci.B
Ca.xcij.B
Ca.xcvij.B.
Ca.ci.F.in fine
Ca.cij.E.
Ca.ciiij.B.
Ca.cviij.A E
Ca.cxiiij.A
Ca.cxv.H
Ca.cxxi.G I
Ca.cxxx.H
Ca.cxxxix.A
Ca.cxl.C L.
Ca.cxlvi.B.
Ca.cxlviij.in fine.
Ca.clvij.F.
Ca.clxxvi.B G.
Ca.clxxvij.F.
Ca.clxxxv.in fine
Ca.clxxxix.D G I.
Ca.ccij.G.
Ca.ccxij.I.
Ca.ccxiiij.A C E F
Ca.ccxvij.D
Ca.ccxxvij.D
Ca.ccxxix.A.in fine
Ca.ccxxxix.A D
Ca.ccxlvij.D.
Ca.ccxlviij.A
Ca.cclxvi.A
Ca.cclxx.I
Ca.ccxcvi.A B L
Ca.cccxviij.B
Ca.cccxxiij.G
Ca.cccxxxvi.A C.
Ca.ccclxiij.in fine.
Ca.ccclxxxiiij.A K
Ca.cccciij.B D
Ca.ccccxxxv.C.
Ca.cccclxxxv.D F I m
Ca.cccccxvi.D
Co.ccccccxxviij.D.
¶Urinam multam et fetidam prouocandam.
Ca.ccclxi.C
Ca.ccclxvi.A
¶Urine ardorem
Ca.ccccxxv.in fine.
¶Urine difficultatem.
Ca.ccxcv.C.in fine.
Ca.ccccix.A
Ca.ccccxliij.E
Ca.cccclxxi.in fine.
¶Urinam ſanguineam.
Ca.cxxij.F.
Ca.cclxxxi.A C F.
Ca.ccccxi.in fine.
¶Urine diſtillatio.
Ca.clxxxix.D
Ca.cccxiij.D
Ca.ccccxxix.F
Ca.ccccxciij.F.
¶Uariolas
Ca.ccxxij.D
Ca.cccxcij.B
Ca.cccclxvi.A.
¶Uenena curantur.
Ca.lxxxiiij.B D
Ca.cxvi.C.
Ca.cxxv.A
Ca.clvij.B.
Ca.ccvij.F
Ca.ccxi.D.
Ca.ccxxix.F.
Ca.ccxlv.A
Ca.cccxcv.A C
Ca.cccclxxviij.in fine.
Ca.cccclxxx.A
¶Uenenū reptilium et fugare ſerpentes.
Ca.ij.C.
Ca.xl.D G D
Ca.xlvi.D
Ca.cxv.F.
Ca.cxxx.in fi.
Ca.ccvij.D
Ca.ccxix.F
Ca.ccxxix.E
Ca.cccliij.D.
Ca.cccxxv.A
Ca.ccclvi.D
Ca.ccclxxi.F.
Ca.ccclxxxiij.A.in fine
¶Uenena fuganda
¶Uenenoſa animalia vt toxicum amittant.
Ca.lxv.D
¶Uerrucas.
Ca.ix.E.
Ca.xxvi.A.
Ca.xlvi.H
Ca.clxv.G.
Ca.cxciiij.D F
Ca.cxcvi.C
Ca.ccxix.B
Ca.ccclxxv.C
Ca.ccccv.C
Ca.ccccxlv.B
¶Uermes ſiue lumbricos cucurbitinos interficere.
Ca.cc.A G
¶Uentoſitatē reſoluere
Ca.xxix.G.
Ca.xlvi.G
Ca.lxxxvi.C
Ca.xcij.B C
Ca.cccxl.I.in fine
Ca.cccccxxiij.A
¶Uentris dolorem.
Ca.xxix.C
¶Uentris fluxum.
Ca.xxiiij.C
¶Uentrem ſtringunt.
Ca.xxxij.E
Ca.xlviij.in fine.
Ca.lxij.C
Ca.lxv.A
Ca.lxvi.in fi.
Ca.lxx.D
Ca.lxxi.A D
Ca.cxvi.A
Ca.cxxxvij.E B D.

Ca.ccxlviii.C.in fine.
Ca.cciiii.A B
Ca.cclxii.C.
Ca.cccxviii.C.
Ca.cccxlv. A.
Ca.ccclxiiii.D.
Ca.ccclxxxii. G
Ca.cccxciii.C.
¶Ventrē ſoluunt.
Ca.c. H
Ca.cxii. A.
Ca.cxvi.E.
Ca.cxxiii.D P
Ca.cxxiiii.D
Ca.cxxxi.M
Ca.cxlvi.E.
Ca.clxv.A.
Ca.cxciiii.B.
Ca.cc.E
Ca.cccxxviii.D K
Ca.cccxliiii.B
Ca.ccclxxviii. B.
¶Ventrem mollificant:
eiuſqꝫ dolorē mitigant.
Ca.vii.G
Ca.ix.B.
Ca.lxxxiiii.A.
Ca.xciiii. K
Ca.xcvii.B
Ca.ci.H
Ca.ciii.G
Ca.cxxxvi.A
Ca.cxlvi.B.
Ca.cxlvii.D.
Ca.cxlix.D
Ca.clxxv. A.
Ca.ccxliii.A.
Ca.cclxxii. A
Ca.ccxcix. K
Ca.ccccxxxiii. A B
Ca.ccccclxx. in fine.
¶Ventris ſolutionem
mitigant.
Ca.cviii.B
¶Ventrē conſtipantia.
Ca.cxlviii.D
Ca.ccxciii. A D E:
Ca.cccci. D
Ca.ccclxxxii. G H K L
¶Ventrem febricitan-
tium laxare.
Ca.ccccxxv.A.
¶Ventris punctiones
ſedandas.
Ca.ccclxvii. D
¶Veſice dolorem.
Ca.xxxix.H.
Ca.l.E
Ca.cxxiii.C
Ca.cclviii.A B
Ca.ccxci.A
Ca.ccccclxiiii. A.
Ca.ccccccvi. A.
Ca.ccccxxx.A
¶Veſice frigiditas
Ca. cxxi. D
¶Veſtigia nigra in cor-
pore abſtergendum.
Ca.cccxxxviii.C.
Ca.ccclxiii.E
¶Veſtigia vnguium
remouenda.
Ca.cxix.H.
¶Veſtigia ſanguinis
mortui auferenda.
Ca.ccccxxxvi.K
¶Veſtes vt habeant
odorem bonum.
Ca.cci. B
¶Vertigo.
Ca. lxi. H
Ca.cxxxi.E
Ca.clxiii.H
Ca.ccccxlvi.H.
Ca.ccccliiii.P.
¶Viſum debilitant
Ca.xxviii. B
¶Viſum acuunt
Ca. cclxxix. A G.
Ca.cccxxiii.D.
Ca.cccci.J
Ca.cccxxiiii.B
Ca.ccccclv.B.
Ca.ccccclxvi.D.
Ca.ccccclxxxiii. D
¶Vocem clarificandā.
Ca.xciiii. G J.
Ca.ci.E.
Ca.clxxxii.C
Ca.cxci. E.
Ca.ccccxv. F
Ca.ccccliiii.O
¶Vomitū prouocandum
Ca.xxxvii.A C
Ca.xlvii.H
Ca.l. J
Ca. xciii.in fine
Ca.xciiii. F
Ca.c. B J.
Ca.cxxvi.E
Ca.cxlii.B
Ca.clxiiii.in fine.
Ca.ccxviii. A C G.
Ca.ccxlvii.A.
Ca.cclxxvii.in fine
Ca.cclxxxiiii.D E
Ca.cccvii.A.
Ca.cccxiii.D
Ca.cccxvi. A B
Ca.ccclxxxiiii.B
Ca.ccclxxxv.F
Ca.ccccvi.G.
Ca.ccccclxv. C D
Ca.ccccclxxiii.A
¶Vomitum ſedandum
Ca.lxvi.in fine
Ca.cxviii.D.
Cb.cxxv. K
Ca.cxxxiii.D.
Ca.clxviii. in fine.
Ca.clxxxvi. in fine
Ca.cciiii.D
Ca.ccxiii.in fine.
Ca.cclxxxvi.in fine
Ca.ccccxxix.D.F
Ca.cccclxii.D.
Ca.ccccxci.A
¶Volas manuum.
Ca. lv. in fine.
¶Vulue vicia curanda.
Ca.ccclxxi.F.
¶Vnula.
Ca.xxvii.D.
Ca.xxxvi.C
Ca.lv.P
Ca.lxxv . H
Ca.cccxxv.F
Ca.ccccxcii.H
¶Vngues leproſos
excludere.
Ca.cclxv.A
Ca.ccccxci. L.
¶Vnguium cōtractio.
Ca.cclxii. K H
¶Vngues ſciſſos
eradicandos
Ca.cxxxv.C.
Ca.ccccc. in fine
¶Vmbilicus pueroꝝ
cum elongatur
Ca.cccl.in fine.
Ca.ccclxxvii. B
¶Vulnera purganda.
Ca.cxc.A
¶Vulnera ꝯglutināda.
Ca.xlii. F H.
Ca.cii.A.in fine.
Ca.cxii.M.
Ca.cxxxii.in fine.
Ca.clxiii. C.
Ca.clxxxvi. A B
Ca.ccxiii.B
Ca.ccxxxiiii. B
Ca.ccxcv.A
Ca.ccci.D.
Ca.cccvii.E
Ca.ccclviii.D H
¶Vulnera ꝯſolidanda.
Ca.cxxiii. H
Ca.cxxxiii.C
Ca.clxxxviii.C.in fine.
Ca.ccxlviii.L.
Ca.cclxxiii. C.
Ca.ccci.in fine.
Ca.cccl. B
¶Vulnera deſiccanda.
Ca.ccccclxxxiii.G
¶Vulnera ad ſanitatem
pducantur.
Ca.xxviii.C.
¶Vulnera ſordida
curantur.
Ca.vii. B
Ca.xl.F
Ca.xli.C.
Ca.xlii.C D
Ca.lxxvi.in fine.
Ca.xci.E.in fine.
Ca.cxx.in fine.
Ca.cxxx.E
Ca.cxliiii.A.
Ca.ccxxii. in fine
Ca.cclxxix. C.
Ca.cclxxx.in fine.
Ca.ccciiii.D.
Ca.cccvii.C
Ca.cccxxiii.A.
Ca.cccxxviii.P Q.
Ca.cccxxxii. K.
Ca.cccxxxiiii.B D
Ca.ccclxxv. E
Ca.ccccxv.A
¶Vulnera recentia
curanda.
Ca. cxix.D.
Ca.ccxxxii. B
¶Vulnera pulmonis
curanda.
Ca.cvii.G J.
Ca.clvi. D.

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.ccxx. A B
Ca.ccxxxv. G
Ca.cccxxxij. F.
¶ Uulnera cauata
Ca.cxlvij. D
¶ Uulnera cancerofa
curanda.
Ca.ix. C
Ca.clxij.in fine.
¶ Uulnera faucium
Ca.ccxcij. A D
¶ Uulnera capitis.
Ca.ccxi. A.
¶ Ulcera ventris.
Ca.ccxiij. C
¶ Ulcera antiqua
conſolidare.
Ca.lix. C.
Ca.ccxcv. B
¶ Ulcera incarnanda
Ca.lxxxix. F.
Ca.xci. A E.
Ca.ccxlviij. C
Ca.cclv. F.
Ca.cccvij. F
Ca.cccxxij. A
Ca.ccccxxiij. B.
Ca.ccccixxxiiij. A
¶ Ulcera inteſtinoꝝ.
Ca.cxci. G.
Ca.ccvi. F.
Ca.cclxv. B F
Ca.cclxix. D K.
Ca.cclxxi. E
Ca.ccxcix. F J
Ca.ccciij. A D.
Ca.cccix. E
Ca.cccxxviij. G
Ca.cccxxxij. G
Ca.ccclxvij. D
Ca.cccxciij. C
Ca.ccccij. D
Ca.ccccxxij. A B.
Ca.ccccc. B
¶ Ulcera putrida et
coꝛroſiua.
Ca.ccxxxiiij. A
Ca.cclxv. E. in fine.
Ca.cccxxx. A
¶ Ulcera ſanguinolenta
Ca.ccxiiij. C
¶ Ulcera fagadenica
curanda.
Ca.lxxv. D.
Ca.lxxxix D

Ca.ccxij. B.
Ca.cccclxxiiij. E
¶ Ulcera renum
⁊ veſice.
Ca.xvij. F
Ca.xxxij. A
Ca.cviij. A.
Ca.clvi. A
¶ Ulcera deambulãtia.
Ca.cccxlv. G.
¶ Ulcera carbũculoſa
Ca.cccclxxiiij. E
¶ Ulcera ſananda que
fiũt in ambobus volis
manuum ⁊ pedum.
Ca.ccclj. K M:

Ydꝛopicis.

Ca.xi. D H
Ca.xxix. D.
Ca.xxxiij. F G
Ca.xlvij. B F D
Ca.liij. B.
Ca.lxxxix. C.
Ca.xc. B D.
Ca.cix. E.
Ca.cxxij. J
Ca.cxxxi. G.
Ca.cxliiij. D
Ca.clij. H
Ca.clv. E E
Ca.clxv. D
Ca.clxvi. K.
Ca.clxxv. B D
Ca.clxxviij. B F.
Ca.clxxix. C
Ca.ccxxvij .in fine.
Ca.ccxxxij. B
Ca.ccxxxv. F.
Ca.ccxli. in fine.
Ca.cclxx. J
Ca.cccxxiij. G
Ca.cccxxvi. E
Ca.cccxl. D D
Ca.ccclxix.in fine.
Ca.ccclxxiij. D K
Ca.ccclxxxiiij. C.
Ca.ccccci. D
Ca. ccccvi. K
Ca. ccccix. B E
Ca.ccccliij. D M
Ca.cccclv. H
Ca.cccclxxvi. B C
Ca.cccccij. D

¶ Tyliaca paſſio
Ca.lxi. E
Ca.lxiiij. B
Ca.lxv. K
Ca.lxxxv. F
Ca.xcvij.in fine.
Ca.cxiiij. C.in fine
Ca.clv. B
Ca.clxxxvij. C D
Ca.ccxvij. A B E
Ca.ccxix. D
Ca.ccxxij. F J.
Ca.ccxcvi.in fine.
Ca.cccv. E
Ca.cccx. E
Ca.ccccxlvi. K

Sequitur tabula de Animalibus.

¶ Ad alopiciam
Ca.xxij. D
Ca.xxiij. D
Ca.xxv. E.
Ca.lxxvij. A
Ca.lxxxiij. C M
Ca.xcviij. D.
Ca.xcix. M
Ca.cxxij. A
Ca.cxxiiij. C
Ca.clvij. E
¶ Auriũ doloꝛ
Ca.iij.in fine.
Ca.iiij. L.
Ca.xiiij. K L
Ca.xxiiij. E.h
Ca.xxxiiij. E
Ca.liiij. G.
Ca.lxx. A.
Ca.lxxx. B.
Ca.clix. B L.
¶ Auriũ vermes.
Ca.i. A
¶ Aurium vlcera.
Ca.cxl. F.
Auris ſoꝛdicies.
Ca.i. B D.
¶ Apoſtemata
poſt aures.
Ca.cl. E
¶ Auditum recu-
perandum..
Ca.xiiij. F.
¶ Apoſtemata gutturis.
Ca.i. K.⁊ in fine.
¶ Apoſtemata groſſa
diſſoluenda.
Ca.xiiij. M.
¶ Apoſtematibus pul
monis confert.
Ca.xxxi. D.
¶ Apoſtematum du
ricias ſoluit.
Ca.lxxx. G.
¶ Aduſta ſanat.
Ca.lxxx. D
¶ Aſmati valet
Ca.ij. C.
Ca.clix. E.

Tabula ſuper tractatu de Animalibus.

¶ Animalia venenata
vt fugantur.
Ca.lv.A E
¶ Ani cauſas.
Ca.cl.B.
¶ Apum ſiue veſpa-
rum ictus.
Ca.xiiij.B.
¶ A vicijs cuſtodit.
Ca.lxxx.D
Bothor. id ē
vlcera oris.
Ca.xxvij.in fine.
Capitis do-
lorē ſiue ſodam ſedat.
Ca.xxxiiij.D.
Ca.liiij.L
Ca.c.E
¶ Capitis vlceribus.
Ca.ciiij.B
¶ Capillos creſce
re facit.
Ca.xlvi.A
¶ Capillos q̄ ſunt in
palpebris amputat.
Ca.cxxix.A
¶ Capillos ꝛ pilos
creſcere nō ſinit.
Ca.xxiiij.C
¶ Cancer
Ca.iij.in fine
¶ Calculus.
Ca.iiij.L
Ca.lxx.L.
Ca.xcix.H
Ca.cxx.ī fine
Ca.cxiiij.in fine
¶ Calculus veſice.
Ca.ciiij.J
¶ Carbunculus.
Ca.iiij.B.
Ca.xxij.A.
¶ Cantarides bibentib⁹
ſubuenit.
Ca.xxij.D.
¶ Carnem malam
eradicandum.
Ca.lxxiiij.F.
Caſeos a murib⁹ non
attingi dicuntur.
Ca.xcix.D.
¶ Canes impinguat.
Ca.xxiiij.H
¶ Capillos ꝛ len-
des tollunt.
Ca.xxiiij.K
¶ Cerebrum confortat.
Ca.xxxi.F
¶ Cerebꝝ calefaciendū.
Ca.lxviij.A
¶ Ciatica paſſio
Ca.cl.D
¶ Cyliaca paſſio.
Ca.cl.in fine
¶ Colica paſſio.
Ca.lxxxviij.E B
¶ Coitum commouet.
Ca.v.L
Ca.lxviij.D E.
Ca.cxlij.in fine
¶ Cor confortandum
Ca.lxviij.A.in fine.
Ca.c.in fine.
¶ Colorem bonū efficit.
Ca.lxxviij.B
Ca.lxxx.D
¶ Contra niuis
nocumentum.
Ca.cl.J
Dentium do
lores curat.
Ca.xciiij.B
Ca.xxij.in fine.
Ca.cxxij.D
Ca.cliiij.in fine.
¶ Dentes confirmat
ꝛ gingiuas.
Ca.v.k.D
Ca.xiiij.B.
Ca.xxij.H.
Ca.xxxiiij.J
Ca.cxx.in fine.
¶ Dentium rubigi-
nem curat.
Ca.xiiij.B
¶ Dētes vt velociter ori-
ant̄: ꝛ ſine dolore exeant.
Ca.lxxxij.E.
¶ Dentium eradica-
tionem facilem.
Ca.cxxij.in fine.
¶ Diſſinteria.
Ca.i.k.
Ca.iiij.D
Ca.xxij.J.L
Ca.xxvij.B
Ca.lv.D
Ca.cl.in fine
¶ Difficultati anhe-
litus confert.
Ca.i.E
¶ Dorſi dolori proſunt
Ca.xxv.D.
¶ Domū tuū vt mūdas
ab omi reptile ac ſerpēte.
Ca.v.in fine.
Epilentiam
excitat.
Ca.xij.in fine
¶ Epilentia
Ca.ij.E.
Ca.v.A H P.
Ca.xxvij.A D.
Ca.xxxi.L
Ca.lij.B.
Ca.lxxxiij.F
Ca.lxxxviij.B.
Ca.cv.in fine.
Ca.clvij.B E.
¶ Empetigo.
Ca.i.D B
Ca.iij.B.
Ca.cl.J
¶ Emigranea
Ca.i.B
¶ Emorroidas
Ca.xiiij.D
Ca.xxv.D.
Ca.xxvij.A
Ca.xxxiiij.L
Ca.lxxx B
Ca.lxxxviij.F.
¶ Emoptoica paſſio.
Ca.lv.D
¶ Ethicis.
Ca.v.J.
¶ Excoriationi calca-
nei ſanat.
Ca.iij.L
¶ Ebrietatem curat
Ca.iiij.D Ca.lix.B.
¶ Effuſiones ad
viſcera prohibet.
Ca.lxxi.B
¶ Elephantiam ſanat.
Ca.lxxi.in fine.
Ca.xciij.D.ꝛ in fine.
Fantaſticos
ſanat.
Ca.lxxxviij.D.
¶ Febres curat
Ca.lv.in fine
Ca.cclij.B.
¶ Febres cottidianas
Ca.v.L Ca.lxxx.J
¶ Febres tercianas.
Ca.iij.D
¶ Febres quartanas
Ca.xxviij.E
Ca.lxx.D
Ca.lxxx.in fine.
Ca.clvij.L
¶ Febres quartanas
facit euenire.
Ca.lxxiiij.B
¶ Febrib⁹ periodicis
Ca.i.D.
¶ Fetum extrahit.
Ca.xxxi.K.
Ca.liiij.D.ꝛ in fine.
¶ Fiſtula.
Ca.xxij.in fine.
Ca.xlvi.L
Ca.xcviij.B
Ca.cxxxix.L
¶ Fiſſuras labiorum.
Ca.i.B.
¶ Fiſſuris frigoris valet
Ca.v.B
¶ Furfures delet
Ca.xiiij.A
Ca.xxvij.E.
¶ Formicas vt dimittāt
manſiones ꝛ fugiant.
Ca.lxiij.A B L.ꝛ in fi.
¶ Formice vt morient̄
in eoꝝ foraminib⁹.
Ca.lxiij.D.
¶ Formice vt nō exeant
eoꝝ foramina.
Ca.lxiij.D.
Heriſipila.
Ca.i.D D.
Ca.cv.B
Ca.cl.B
¶ Hominem inuiſi-
lem reddere.
Ca.xxviij.D
¶ Humeri dolori-
bus ſanat..
Ca.xciij.E.
Ignem ſa-
crum curat.

Ca.cli.E
¶Ignis aduſtionem curat.
Ca.xcviij.A
Ca.cxx.D
¶Ictericia.
Ca.i.D H
Ca.xxiij.A.
Ca.cij.in fine
¶Inflationes tollit
Ca.xxxi.L.
¶Iuncturarum dolores curant.
Ca.lij.A
¶Impregnationem ſiue conceptum iuuant
Ca.xxvij.B
Ca.lv.E
¶Infanti fluxum abſcindit ab ore.
Ca.xcix.k.
¶Inteſtina rupta.
Ca.lix.C
¶Imbrium ac tonitruū.
Ca.xxxviij.A.
¶Impinguat fortiter
Ca.cxxx.C.

Lapidem in veſica diſſoluit ⁊ curat
Ca.ij.F
Ca.v.D
Ca.cv.C
¶Lapidem renum. curat.
Ca.lxxiiij.D.
¶Lac attrahendum in mammillis.
Ca.v.L.
¶Lac mulierum in mā millis diſſoluit
Ca.lxxxiij.in fine.
¶Lacertoꝝ infirmitas.
Ca.cxx.F
¶Latrocinia terroreſq; nocturnos prodeſſe.
Ca.xxviij.F.
¶Lep'am ſanant.
Ca.v.A.
Ca.xxiiij.G
Ca.lxxi.in fine.
Ca.cxxxix.A
¶Litargie valet.
Ca.cxxxix.F M
¶Lienis dolores curat.
Ca.xxiiij.H.
¶Lupus vt terretur.
Ca.lxxx.C.

Matricis dolorem curat.
Ca.cxl.B
¶Matricis ſuffocationem.
Ca.xij.A
¶Matricis prefocationem.
Ca.xxvij.B
¶Maculas faciei delet.
Ca.cxl.A
¶Maculas nigras emendat.
Ca.li.D
¶Membra' corroborat.
Ca.lxviij.C.
¶Menſtrua imperat
Ca.xxiij.B
Ca.xxxi.K
¶Menſtrua abſtinet
Ca.lxxxiij.H
¶Morpheam curat.
Ca.i.E G.
Ca.iij.B
¶Morbo arcuato medetur.
Ca.xxiiij.H
¶Morbum caducum ſedare.
Ca.xxxi.in fine
Ca.xxxiiij.H
¶Morſibus ſerpentū ac ſcorpionum.
Ca.iij.B
Ca.lij.in fine
Ca.cxlvi.A
¶Morſus canis rabioſi.
Ca.iij.B
Ca.xxiiij.B.
¶Morſus aranearum.
Ca.xi.C D E
¶Morſus catti curant
Ca.xxv.A B
¶Morſus muſtele.
Ca.xciij.A B
¶Morſus marinoꝝ vel ictus eoꝝ curant.
Ca.ij.D
¶Morſus vipere.
Ca.i.F
¶Mulier vt concipiat maſculum vel feminā
Ca.xlvi.D.
¶Mulier vt non concipiat.
Ca.xcviij.in fine.
¶Muſtelam effugat
Ca.xciij.C
¶Mures necat.
Ca.xix.A B C E G H
¶Mures vt de domo fugant.
Ca.xcix.F I

Narium fetori confert.
Ca.xxvij.E.
¶Neufreticis ſanat.
Ca.v.M
Ca.lxxvij.B
¶Neruos contractos remollire.
Ca.xlvij.A

Oculorum dolores
Ca.xxiiij.C.
Ca.xliij.in fine.
Ca.lxxxviij.F
Ca.cx'.B.
Ca.cliij.in fine.
¶Oculorum ſuffuſiones ſanat.
Ca.xxiiij.I
Ca.cliij.A.
¶Oculorum albedo curatur.
Ca.cxx.in fine.
¶Oculorum claritatem reſtituit.
Ca.lxxij.A.
Ca.lxxx.in fine.
¶Oculorum caligines.
Ca.cliij.A.⁊ in fine
¶Oculorum albuginem abſtergit.
Ca.i.D
Ca.iij.C.
Ca.xi.in fine
Ca.lxviij.A.
Ca.lxxij.in fine
Ca.c.D.
Ca.cxxx.D
¶Ortum piloꝝ euulſoꝝ prohibentia.
Ca.xxiiij.F G
¶Obliuioni confert
Ca.xxxi.P.
¶Ouium morbum ſanare.
Ca.ij.in fine.

Paraliticis ſubuenit.
Ca.xxxi.O
Ca.c.G
Ca.clvij.B
¶Paraliſis lingue
Ca.xxxi.E.
¶Paraliſim totius corporis valet.
Ca.xxxi.E.
¶Pannū mundificat.
Ca.lxxxiij.C
¶Parturientibus et pericula puerperij tolluntur.
Ca.xxviij.C D
¶Ptiſicis.
Ca.xxij.M
Ca.cl.P
¶Pilis palpebrarum viciūs curat.
Ca.xiiij.E
¶Pilis redire cogantur.
Ca.cxxxix.B.
¶Podagra.
Ca.i.G.
Ca.xxij.E
Ca.xxiiij.E L.
Ca.lxxxij.I
Ca.xciij.in fine
Ca.cliij.in fine.
¶Pulmonis vitia valet.
Ca.xxxi.L
¶Puſtulas ſoluit.
Ca.xviij.in fine
Ca.xxij.B.
¶Pruritus.
Ca.i.D
Ca.lxxxvi.A
¶Prurigines tollit
Ca.xxiij.G.
¶Pulices necare
Ca.cxviij.A C D F.

¶Pulices effugare.
Ca.cxviij.E H.⁊ i fine.
¶Pediculos interficit.
Ca.cxix.ꝑtotū capl'm.
Qui vexant
ab incubis.
Ca.xlviij.E
Renum do-
lorem curat.
Ca.iij.D
Ca.v.D F.
Ca.li.A.
¶Reumatiſmū curat
Ca.v.H
Ca.xxxiiij.K
Ca.lv.A
Ca.lxxvij.L
¶Rubeta venena
auxiliatur.
Ca.xliij.A
Sanguinē
meliorem generantia.
Ca.ij.B
Ca.iij.A
¶Sanguinis ſputum.
Ca.v.I
Ca.cxx.E.
¶Sanguinem
mingentibus
Ca.ij.F
¶Sanguinis fluxus
narium ſiſtitur
Ca.i.E.
Ca.v.E G D.
Ca.xiiij.H
Ca.xxij.L.
Ca.xxvij.H.
Ca.xxxiiij.G
Ca.liiij.G
Ca.cl.E H
¶Sanguinē ꝯſtringit
Ca.xi.B
¶Sanguinis excrea-
tiones iuuat.
Ca.lix.A
¶Scabiem abſter-
gendam.
Ca.i.D
¶Sanguiſuga vt
cadet de gutture.
Ca.xlvi.B.
¶Spaſmus.
Ca.clix.in fine
¶Spaſmus exple-
nitudine confert.
Ca.xxxi.K.
¶Splenis ſudorem
adiuuat.
Ca.xxxiiij.E
¶Splenem liquefacit.
Ca.xiiij.in fine.
¶Splenis duriciei
confert.
Ca.v.I
¶Splenem attenuat
Ca.xij.A.
¶Serpigo
Ca.i.D
¶Secundinam
excludit.
Ca.xij.A.
Ca.xxxi.K
Ca.liiij.D
¶Serpentes fugare.
Ca.xxij.H.
Ca.xl.A.
¶Serpens vt illo die
te non tangat.
Ca.lxxv.A
¶Serpentes vt
non timet.
Ca.xxxiiij.D
¶Serpentum ictus.
Ca.cliiij.B
¶Sincopis.
Ca.xxxiiij.C
Ca.c.A.
¶Squinantia.
Ca.i.I K.⁊ in fine.
Ca.cxl.H
¶Spinas ⁊ furculas
extrahit.
Ca.cxxx.L
¶Stomachum
mundificat.
Ca.lxxx.A.
¶Stomacho ex frigido
dolenti confert.
Ca.xiiij.L
¶Stomachum exulce-
ratum curat.
Ca.xiiij.I
¶Stomachū confortat
Ca.xlv.A
Ca.lxxi.in fine.
¶Scotomia.
Ca.c.B
¶Scorpiones interficit.
Ca.i.A
Ca.cxxxvi.B C
¶Scorpionib' ꝑcuſſis.
Ca.c.xxxix.in fine
¶Scorpiones vt de
domo fugantur
Ca.cxxxvi.A.
¶Scorpio ſi momorde-
rit aliquem.
Ca.cxxxvi.D
¶Scorpiōis pūctura.
Ca.v.H.
¶Scrophulas
Ca.v.C.
Ca.xviij.in fine
Ca.xxvij.in fine.
¶Surdos ſanat.
Ca.xxij.B.
¶Sudorem inhibet.
Ca.xxij.H.
Tetani cura
Ca.cxxij.D
¶Tenaſmoni.
Ca.xiiij.H.
¶Tremori confert.
Ca.xxxi.N
Ca.lxxxiij.D L
¶Tremulos liberat.
Ca.xxiiij.A.
Ca.cxl.D
¶Timorem melan-
colicum amputat
Ca.c.B.
¶Tinea pellit.
Ca.xxxiiij.L
Ca.xlv.A B
¶Tumores ſoluit
Ca.cxl.E
¶Tumorem vulnerib'
non admittit.
Ca.xviij.C
Ca.xxvij.F.
¶Tuſſis.
Ca.v.I N
Ca.xxxiiij.G
Ca.cxxij.B.
Venenis
omnibus reſiſtere.
Ca.i.F.
Ca.ij.E
Ca.lij.C
Ca.lxxiiij.F.
Ca.lxxv.in fine.
Ca.lxxxiij.B.
¶Venenum bibitum
extinguit
Ca.xxij.E
¶Venena toxica
curanda.
Ca.xxij.I
¶Venena leporis mari-
ni curat.
Ca.cxxviij.in fine
¶Ventres puerorꝫ ſiue
infantium ſoluit.
Ca.xcix.D
Ca.cli.C.
Ca.clvij.F
¶Ventrem diſſoluit.
Ca.xlv.A
Ca.lxxi.in fine.
¶Ventris vulneratio
nes curat.
Ca.v.H.
¶Ventris dolor
pungitiuus.
Ca.xxxi.R.
¶Ventrem mollit
Ca.v.H
Ca.liiij.B.
¶Ventrem abſtinet.
Ca.xxiiij.H.
¶Urinam ꝓuocantia
Ca.xxvij.A
Ca.xlv.B
Ca.lxxi.in fine.
¶Urine difficultatem.
Ca.xcix.P.
Ca.cij.in fine
¶Verrucas curat.
Ca.xxiiij.F L.
Ca.xxvij.H
Ca.xcix.L.
Ca.cxxx.in fine
¶Vermes expellit.
Ca.xxxiiij.L
Ca.cxij.C.
¶Vermes ex ſolutione
vomitum educant.
Ca.cxxxi.B
¶Ventoſitati ſtomachi
et inteſtinorum.
Ca.xxxiiij.E
¶Veſtigia cutis curat
Ca.v.F.
¶Virge dolores curat
Ca.ij.F.

Tabula ſuper tractatu de Auibus.

¶Viſum confortandū.
Ca.lxxviij.B
¶Ulcera oris ſanat.
Ca.xiiij.D
¶Ulcera inteſtinorum.
Ca.v.Q.
Ca.liiij.E
Ca.lxxxiij.D.
¶Ulcera capitis
Ca.cliij. B
¶Ulcera que ſerpunt ſananda.
Ca.iiij.B.
¶Ulcera ambulantia
Ca.v.F.
¶Ulcera putrida mundat.
Ca.xv.A
Ca.lxxij.B
¶Ulcera antiqua ſananda.
Ca.i.K
¶Uulnera recētia ad ſanitatem perducunt.
Ca.xiiij.B.
¶Uulnera ſanat
Ca.xiiij.D
¶Uultum gratum et niueum facit
Ca.i.I
¶Uxor tua vt te diligat ſemper.
Ca.xlvi.B.

Ydropicis.
Ca.iiij.K
Ca.v.I
Ca.xiiij.L M.
Ca.xxij.I.
Ca.xxvij.S
Ca.lxxiiij.in fine.

Tabula de Auibus.

¶Ad Alopitiam
Ca.x.A.
¶Aurium dolor
Ca.xxxij. F
Ca.xciiij.E.
Ca.cxiij. A
¶Ad Aſma
Ca.xvi.A
Ca.liij.in fine.
¶Aquam in aure eijciendam
Ca.x.L
¶Aluum ſiſtit.
Ca.ix.L
¶Apoſtematibus calidis.
Ca.xci.F
¶Apoſtematibus cancroſis.
Ca.x.L.
¶Aſpredo palpebrarum
Ca.xciij.B
Ca.xcviij.E
¶Auis que omnes infirmitates egrotantis tra ſe colligit.
Ca.xxi.A B C

Calculus
Ca.xxiiij.C
¶Carbunculus.
Ca.xxxij. F
Ca.xciiij.E
Ca.cxiij.A
¶Capitis dolorem ſiue ſodam ſedat
Ca.xxxiij.A
Ca.lxxxiiij.C.
Ca.xcviij.B
¶Capillos creſcere facit.
Ca.xix.H
¶Capita clauorum.
Ca.xix.B
¶Colica paſſio.
Ca.xxxij.in fine.
Ca.liij.F.
Ca.xciiij.B
¶Colli dolorem ſedant
Ca.liij.M.
¶Combuſtionibus.
Ca.xciij.F
¶Coitum commouet.
Ca.ix.E
Ca.xci.D Q
Ca.xcij.A B
¶Cor confortandum
Ca.xci.in fine.
¶Culices effugandas.
Ca.xli.p totum caplm.

Diſſinteria.
Ca.xciij.B

Empetigo.
Ca.xix.H Q
Ca.xxxij.B
Ca.ci.in fine
Ca.cxij.A
¶Epilentia.
Ca.xxvij.D
Ca.lxij.B
Ca.xcviij.F.
¶Ebrietatem curat
Ca.lxxxiij.in fine

Faciem purgandam a lentigine.
Ca.xcij.E
¶Faciei fiſſuras.
Ca.x.A
¶Falco ſi non potest firmare.
Ca.xlv.A
¶Falco ſi nimium laxatur.
Ca.xlv.B
¶Falco ſi os fractum habuerit in crure vel in ala.
Ca.xlv.C D E
¶Freneſis.
Ca.xvi.in fine
¶Flegmones qui naſcūtur in naribus.
Ca.liij.in fine
¶Fluxum ſanguinis narium.
Ca.xxxij.D
Ca.liij.D
¶Flux⁹ oēs ſtringūt.
Ca.liij.I.

Homo egrotans an viuat vel moriatur
Ca.xxi.A B
¶His qui cibos digerunt.
Ca.lxxxix.A

Iuncturarum dolores.
Ca.lij.in fine
¶Ignem ſacrum
Ca.xci.R
¶Ignis aduſtionem
Ca.xci.E

Labiorum fiſſuras.
Ca.x.A.
¶Lentiginem elimat.
Ca.lxxiiij.A
¶Lingue aſperitas.
Ca.liij.B
¶Lumborum dolorem remouendum.
Ca.i.in fine.

Menſtrua imperant.
Ca.xix.I P.
Ca.xci.R
¶Mamillas puellarū phibet a magnitudine
Ca.cxv.B.
¶Morphea.
Ca.xix.H
Ca.lxxiiij.A
Ca.cxij.A.
¶Morſibus ſerpentū.
Ca.xxxij.E
Ca.liij.in fine.
¶Morſus cāis rabioſi
Ca.xxxij.B.
Ca.xxxix.in fine
Ca.lxij.in fine.
¶Morbum caducum.
Ca.cxix.B
¶Morbos faucium.
Ca.lxij.D.
¶Morbo regio
Ca.xcij.C
Ca.xcviij.in fine.
¶Mulier vt narrabit omnia que geſſit.
Ca.xvi.B
¶Muſce vt necantur.
Ca.lxxxi.A.in fine.

Oculorum dolores.
Ca.iiij.A
Ca.xxxij.B E
Ca.liij.D
Ca.lxxix.A
Ca.lxxxi.B
Ca.xcix.A
Ca.cxv.C

Tabula ſuper tractatu de Piſcibus.

Ca.cxix.D.
¶Oculorum albuginem abſtergit
Ca.iiij.B
Ca.lxij.B
Ca.cxix.F.
¶Oculoꝝ ſuffuſiones.
Ca.xciiij.A
Ca.cxiij.B C.
¶Oculorum caligines.
Ca.iiij.in fine.
Ca.xxi.A D
Ca.lxij.C
Ca.xciij.B
Ca.xcviij.E
Ca.cxix.E.
¶Oculorum claritatem reſtituit.
Ca.i.A B C
Ca.xvi.D
Ca.xxi.B
Ca.xcviij.D
¶Obliuioni confert.
Ca.xcviij.in fine.

Paraliticis.
Ca.lix.B
Ca.lxxxiiij.C
¶Podagra
Ca.xxxij.B
Ca.xci.J.
Ca.xciij.C.
¶Puſtulas oculorum reprimit.
Ca.liij.L
¶Pulices effugare.
Ca.xxxix.A

Qui ſumpſit venenum.
Ca.xci.L D

Scabiem abſtergendum
Ca.xix.B D
¶Sanguinem bonum generantes
Ca.liij.B
¶Secundinā excludit.
Ca.cxix.E.
¶Serpentes fugare
Ca.xvi.E.
Ca.cxix.A.
¶Squinantia.
Ca.lxij.E.
¶Sanguinem melancolicum generantia.
Ca.lix.A
¶Scinifes vt non intrant domum.
Ca.cvij.A.
¶Stomachum confortare
Ca.liij.E
¶Sperma multiplicandum.
Ca.ix.E.

Theſaurus tuus vt augetur.
Ca.lxvi.in fine.
¶Tumores ſoluit.
Ca.lxij.C.

Ventrem fluere facit.
Ca.vi.in fine.
¶Ventrem ſtringit
Ca.vi.A
Ca.cx.A.
¶Venenis omnibus
Ca.xxvij.B
¶Verrucas
Ca.xix.D
¶Veſparum puncture.
Ca.cxvi.C D E.
¶Viſum acuit.
Ca.cvi.B
Ca.cxv.D
¶Viſum confortandā.
Ca.lxij.E.
¶Vocem clarificandā.
Ca.ix.E
Ca.liij.C
¶Vrinam prouocantia.
Ca.xix.C P.
¶Vnguibus leproſis faciunt cadere.
Ca.xix.A N P.

Ydropicis.
Ca.xix.K.

Sequitur Tabula de Piſcibus.

¶Ad alopitias
Ca.xxxvi.in fine.
Ca.lxxxvi.C
Ca.ciij.C
¶Aurium dolores.
Ca.ij.B
¶Anhelitus conſtrictiones.
Ca.xlix.L
¶Aſina.
Ca.lxxxi.D
¶Aluum emollit.
Ca.xci.D.
¶Aborsum faciunt.
Ca.xlix.F

Capitis dolorem tollunt.
Ca.xci.C
¶Calculos ſanat.
Ca.xxxvi.D
Ca.lxxxvi.F
¶Carbunculus.
Ca.xlix.K
Ca.lxi.E.
¶Carnes excreſcentes tollit.
Ca.lxxxi.J
¶Cicatrices tollere
Ca.lxxxvi.E
Ca.cij.A.
¶Coleram deponunt
Ca.lxxxvi.ꝓpe finem.
¶Coitum ſtimulare dicuntur.
Ca.xxv.A
¶Corpori tela extrahuntur.
Ca.lxxxi.B.

Dentium dolores.
Ca.ciij.D
¶Dentes purgantur
Ca.xxij.A
¶Dentes abſtergunt
Ca.xvi.B.
¶Dentes dealbandos.
Ca.lxxxi.K

Epilenticis.
Ca.xxxviij.B
Ca.lxxiiij.in fine.
¶Extenuatis.
Ca.xvi.D

Faciem dealbandam.
Ca.lxxxi.in fine.
¶Faſtidijs medentur
Ca.lxvi.A.
¶Febrium venientes
Ca.xxv.B
Ca.xxvij.C
Ca.lxxvij.A
¶Febribus quartanis.
Ca.xvi.D
¶Febres frigidas ſanat.
Ca.ciij.B

Ignis aduſtionem.
Ca.xxij.B
¶Ictibus ſcorpionum.
Ca.xxiij.B
Ca.lxxxvi.B
¶Ictibus ſiue morſus draconis marini.
Ca.xxvi.C D H J K
Ca.xc.A.

Lacrimas prohibet.
Ca.xvi.C
¶Lepra.
Ca.xxvij.A
Ca.lix.in fine
¶Libidinem excitandam.
Ca.lxxxviij.B.

Mammas mulierum ſanat.
Ca.lviij.in fine.
Ca.lxxiiij.B
¶Maculas in facie mulierum delet.
Ca.lviij.B
¶Maculas carnis
Ca.lxxxi.B

Tabula ſuper tractatu de Piſcibus.

¶ Menſtrua mulierum
Ca.lxi.D
¶ Morſus draconis curatur.
Ca.iij.B.
¶ Morſus reptilium
Ca.iiij.A
¶ Morſus ſcorpionis marini.
Ca.lxxxvi.A B L M
¶ Morſus vipere
Ca.xcvij.A
¶ Morſus canis rabidi
Ca.xcvij.B
¶ Morſus murene
Ca.lix.A.

Oris vlcera.

Ca.xcvij.L
¶ Oculorum caligines tollunt.
Ca.lxxxvi.J
¶ Oculorum ſuffuſiones detergunt.
Ca.lxxxvi.M J
¶ Oculorum rubedini valet.
Ca.xlix.L
¶ Oculorum tumores.
Ca.lxxxi.E.
Ca.xci.B.
¶ Oculorum cicatrices.
Ca.lxxxi..F
¶ Oculorum carnes ſuperuacuas conſumit
Ca.cij.A.
¶ Oculorum albuginē.
Ca.xxv.in fine.
Ca.lxxxi.F

Pannum ac

lentigines delendum
Ca.xvi.B E.
Ca.xxxvi.J
Ca.xlix.B
Ca.lviij.L
Ca.ciij.B.
¶ Parotidas ⁊ ſtrumas curat.
Ca.lviij.L
¶ Partus facilis.
Ca.xcij.in fine.
¶ Prefocationibus matricis.
Ca.xxxviij.B.
¶ Pilos generat.
Ca.xlix.L.
¶ Pilos ⁊ carnes abradit.
Ca.xlix.L
¶ Pilos inutiles in palpebris cohibet.
Ca.xlix.D
¶ Podagra.
Ca.xlix.J.

Qui habent

tedium vini
Ca.ij.in fine.
Ca.lxi.in fine.

Scabies pectoris.

Ca.iij.A
¶ Scabies palpebraꝝ.
Ca.xvi.L
¶ Stericis offocationibus
Ca.lxxiiij.F.
¶ Sciaticos liberat
Ca.lxi.L
¶ Spinas acutas extrahendas.
Ca.xvi.F.
¶ Signum tempeſtatis
Ca.xix.A
¶ Stomacho debili.
Ca.xxiij.A
Ca.xlix.L
¶ Stomachū reficiunt.
Ca.lxvi.A.

Tuſſis

Ca.xxiij.in fine
¶ Tenaſmon.
Ca.lxvi.L.
¶ Tumores tollit.
Ca.lviij.in fine.
¶ Toracem curat.
Ca.lxxxi.D

Ventrem

mollificare.
Ca.xxxvi.A.
Ca.lxxxi.A
¶ Ventrem mouent
Ca.lxxiiij.in fine.
¶ Venena curanda
Ca.xxvi.E
Ca.lxi.B.
Ca.lxxiiij.A
¶ Venena leporis marini curantur.
Ca.lxvi.A
¶ Viſum abſtergendum
Ca.xlix.E.
¶ Vlcera deſiccanda
Ca.xvi.L
¶ Vlceribus capitis
Ca.lviij.A
Ca.lxxiiij.A.
¶ Vlcera veſice.
Ca.lxvi.D.
Vuam ſedat.
Ca.lxvi.E
¶ Vrine difficultas.
Ca.xlix.L
¶ Vultum grātum ac niueum faciendum.
Ca.xxv.D.
¶ Vulnera ſordida purgat
Ca.xxxvi.L.
¶ Vulnera nimis profunda concarnantur
Ca.lxvi.in fine.
¶ Vulnera putrida gingiuarum.
Ca.lxxiiij.D E
¶ Vulnera glutinant
Ca.xci.D
¶ Vngulā reſoluendam
Ca.xvi.L.

Ydropicis.

Ca.xxvij.D

Tabula de Lapidibus.

¶ Ad alopicias.
Ca.xxij.B.
Ca.xlv.B L D
¶ Aurium dolorem
Ca.xxxvi.A.
Ca.lxxxvi.L
Ca.ci.A
¶ Aurium fluxus.
Ca.xvij.E.
¶ Aurium vlcera.
Ca.xvi.L
¶ Aurium attritiones.
Ca.cxxiij.M.⁊ in fine
¶ Aurum augere tradit.
Ca.xxxvi.F.
¶ Apoſtematibus inguinis.
Ca.xvi.B.
¶ Apoſtemata gingiue.
Ca.xvi.D.
¶ Apoſtemata putrida curat.
Ca.xxx.E
¶ Apoſtemata frigida.
Ca.xxxv.E
¶ Apoſtemata ſplenis.
Ca.xlij.E F
¶ Apoſtemata flegmatica cūrat.
Ca.cxix.D P
¶ Apoſtemata flegmatica teſticuloꝝ maturāda.
Ca.cxxiiij K
¶ Apoſtemata dura reſoluit.
Ca.cxxxi.B
¶ Apoſtemata que fiunt in ano
Ca.cxxxiiij.in fine.
¶ Apoſtematibus vulne conuenit
Ca.cxxiiij.F
¶ Apoſtematibus calidis mammillarum
Ca.cxx.F.
¶ Apoſtematum in initio conuenit.
Ca.lxxij.A
¶ Aſma.
Ca.xxij.D.
Ca.xxxviij.A

Tabula ſuper tractatu de Lapidibus.

Capitulum.lxxi.G.
Cap.ci.C
Cap.cxxiij.D
¶Ad dolorem ſtoma/chi.Ca.iiij.A.
¶Amorem conciliat.
Ca.x.F
¶Ad iras regum et do/minorum.
Ca.xxxiij.E
¶Ad prelias et ad cau/ſas vincendas.
Ca.xxxij.C
¶Ad impetrandum quodlibet.
Ca.cvij.C
¶Ad diuitias valet.
Ca.lxv.D
¶An ſit virgo vel cor/rupta.
Ca.lviij.D
¶Ad venereos vo/luptates.
Ca.lij.C
¶Artetice paſſioni.
Ca.xcix.A.
¶Ancharũ doloribus confert ⁊ iuncturaꝝ.
Ca.ci.A
¶Ad fiſſuras que fiunt in ano.
Ca.xxxv.G
Ca.cxx.A.
¶Aduſtioni ignis
Ca.xvij.H.
Ca.lxxviij.E
¶Argentum viuum extinguendum.
Ca.xxi.D

Bothororis

Ca.cxxxi.B.

Capitis do/

lorem tollunt.
Ca.lxxvi.A
¶Catarrum prohibet.
Ca.xxvi.C.
¶Cardiaca.
Ca.lxxviij.A.F.
Ca.lxxxvi.F
Ca.cxxxv.in fine
¶Caput purgium
Ca.lxxxvi.B.J
¶Capillos attenuat.
Capitulum.lxxxix.B
Ca.c.H
¶Cauſam litis ante iu/dicem reprimere.
Ca.xliij.B.
¶Carnem ſuperfluam auferendam
Ca.viij.A
Ca.xv.G.
Ca.xxxv.D
Ca.c.B.
¶Cancer
Ca.xiiij.J
Ca.xv.B
Ca.xvij.B
¶Carnes humidas deſiccandas
Ca.xij.B
¶Cerebrum mundifi/candum.
Ca.xiiij.H
¶Cephalargicis
Ca.lxxvi.A
¶Ciliaca paſſio.
Ca.lxiij.B
¶Colicom paſſionem curat.
Ca.lij.A
Ca.cxl.F
¶Cordis confortantia.
Ca.xviij.C.
Ca.lxv.in fine
Ca.lxxviij.D.⁊ in fine
Ca.lxxxvi.C.
Ca.cxxx.in fine.
¶Cordis tremorem
Ca.xviij.F.H
Ca.xx.C.E
Ca.lxxviij.F
¶Cordis leticiã reddit.
Ca.lx.A
Ca.lxv.D
¶Colorem in facie per/ditum recuperat.
Ca.lxxv.F
¶Corpora pinguia extenuandum.
Ca.viij.B
¶Cõiugij dat amorem
Ca.xxij.A.⁊ in fine
¶Conceptum prohibet
Ca.lxvi.F
¶Conquaſſationibus que fiunt in interioribꝫ membris
Capitulũ.lxxxvi.D
¶Contra oẽs inimicos
Ca.lxvi.J.
¶Contra hoſtes.
Ca.i.A.G
Ca.xxiij.D
¶Contra inſaniam
Ca.i.A.⁊ in fine.
Ca.xxxiij.A
¶Contra rixas ⁊ in/iurias.
Ca.i.A
¶Contra incurſiones fantaſmatum.
Ca.i.A
Ca.xxxviij.B
¶Contra pigriciam
Ca.xxiij.D
¶Contra feruorem ani/mumqꝫ cõmotum
Ca.v.A.
¶Contra triſticiam et grauitatem
Ca.v.in fine
Ca.lx.A
¶Contra morbum caducum.
Ca.x.E.G
Ca.lviij.A.
¶Contra poliſpum.
Ca.xv.C
¶Contra periculum tonitrui
Ca.xxxij.in fine.
¶Contra nocturnos ti/mores.
Ca.xxxviij.in fine.
¶Contra tempeſtates ⁊ grandines
Ca.xlij.in fine.
¶Contra vana mõſtra.
Ca.xlij.H
¶Contra toxicum.
Ca.lxv.D
Ca.lxxvij.K
¶Contra melancoliam
Ca.cxxxv.B
Ca.cxlij.A.
¶Contra fantaſticas viſiones.
Ca.cxxxv.in fine
¶Coleram nigram educendam.
Ca.xiiij.H.
¶Coitum retinet
Capitulum.xiij.G

Dentes ab/

ſtergit.
Ca.i.E
Ca.lxxviij.E
Ca.cv.C.D.E.F
Ca.cxxxix.K
¶Dentium dolores.
Ca.lix.H
¶Dentes dealbandos.
Ca.xliij.in fine.
¶Dentes purgantur.
Ca.i.D.E
¶Dentium corroſio/nem prohibet
Ca.xvi.E
¶Dentes confortat.
Ca.xvij.in fine.
¶Dentiũ ſordes ab/ſtergit.
Ca.xliiij.in fine
¶Deuincere inimicos
Ca.xlvij.A.C
¶Demonia vincere.
Ca.xxxviij.C
¶Demones fugat
Ca.lviij.B
¶Demonibus ⁊ incan/tationibus reſiſtit
Ca.lviij.E.L
¶Diſſinteria
Ca.lxiij.B
Ca.lxxij.E
Ca.cvij.in fine.
¶Diuitias auget
Ca.x.D.F

Emoroi/

das exiccandas
Ca.xv.A
Ca.xx.E
¶Ebrietatem tollere
Ca.viij.A.B.C
Ca.xlix.C.D
¶Epilenticis
Ca.xiij.H
Ca.xxxij.A
Ca.xlij.G
Ca.xlv.D
Ca.lviij.G
Ca.lxxxvi.A
Ca.cxiij.C
¶Epatis dolorẽ curare
Ca.xxiij.B

Tabula ſuper tractatu de Lapidibus.

Ca.lxxxv.F
¶Emigranea
Ca.lxxxvi.A
¶Elephantia.
Ca.cxxiij.G
¶Empetigo.
Ca.cxxiij.F.P
Ca.cxxix.A.
¶Emoptoica.
Ca.cxxiij.B
Faciem deal
bandam
Ca.lxxiij.D
¶Fantaſmata pellit.
Ca.lxvi.F.ꝛ in fine.
Ca.lxviij.C
¶Flammam extinguibilem extinguendam.
Ca.xij.A
¶Facundum prudētem amabilem gratum facit.
Ca.ij.A.D.
Ca.xxxiij.B
Ca.lx.in fine.
¶Febrium cura.
Ca.xxxvi.A
Ca.lxvi.B
¶Febribus quartanis.
Ca.cxlij.A.
¶Febribus etbicis.
Ca.cxxvi.E.
¶Febribus peſtilentialibus.
Ca.xxvi.in fine
¶Febribus melancolicis.
Ca.xliij.in fine
¶Febris calorem mitigare.
Ca.lxi.C.
¶Fetorem oris tollit
Ca.xvij.G.
Ca.xviij.G.
Ca.xx.B.
¶Flegma viſcoſum.
Ca.xx.D
¶Feſſos ꝛ debiles reuouere.
Ca.lxxxiiij.A
¶Furfures capillorꝝ.
Ca.lxxxix.H
Ca.cxxxix.B K
¶Formice cura.
Ca.xvi.G
Ca.cxxiiij.P
¶Fiſtulam curandam.
Ca.xv.B.
Ca.xvi.E.
Ca.xli.M.
Ca.cxxxviij.B C
Gingiue
fluxe.
Caplm ꝑmū.D F
Ca.cxxiiij.F G
¶Gingiuarum inflationes.
Ca.xvij.B.ꝛ in fine
¶Gingiuis humectis ſeu dentibꝫ mollibꝫ.
Ca.xvij.D.
¶Gutturis dolorē valet
Ca.lxxxvi.D
Heriſipila.
Ca.xvi.G
Ca.lxxiij.G
Ca.cxxiiij.P.
¶Hominem virginem facit.
Cap.vij.C.
¶Hominem diſcretum et gratum facit.
Ca.vi.G
¶Hominem tutum cuſtodit.
Capitulum.lv.A.
Ictericia.
Ca.lxxij.in fine
Ca.cxxiij.I
¶Ingeniū bonū reddit.
Ca.lxv.D
Ca.cx.A
¶Intellectum bonum reddit.
Ca.vij.C.
¶Incugorum et ſuccuborum cura.
Ca.ꝑmum.A
¶Inteſtinorꝝ vlcera
Ca.xxvi.D.
Ca.xlij.C
Ca.cxxx.C
¶Inteſtinorꝝ ſordes purgantur.
Ca.xxvij.A.
¶Inteſtinorꝝ ventoſitati confert.
Capitulū.lxxxvi.G
¶Incauſtum optimum ad ſcribendum.
Ca.c.in fine.
¶Iras mitigare
Ca.xliij.A
Lapiſ qui in
manu dextra contra ſolē tenuerit radios emittit ꝛ ignem vomit: ita vt videntes mirentur.
Ca.lv.D
Lapis ſi ab homine geſtetur a muſcis vel apibꝫ non mordetur.
Ca.lxiiij.D F
¶Lapis quē qui in ore geſtauerit magis cogitationem ꝛ opinionem iudex efficitur: et amabilis redditur.
Ca.lxiiij.E
¶Lapis quē qui portatus tutū reddit peregrinum ꝛ gratū hoſpitibꝫ.
Cap.lxv.B.
¶Lapis qui valet contra peſtiferas regiones portatus
Ca.lxv.C
¶Lapis qui portatꝰ fit tutus a fulgure.
Ca.lxv.E
¶Lapis qui eum portat non mergatur.
Ca.lxvi.G
¶Lapis poſitus ſub lingua confert diuinando dicere futura.
Ca.lxviij.in fine.
¶Lapis quādo ſuſpenditur ad collū infantis remouet ab eo timores.
Ca.lxxi.E
¶Lapis qui inducit inſenſibilitatem ne ſentiat cruciandus
Ca.lxxiij.A
¶Lapis ſi quis portatus nō videbit in nocte ſomnia mala
Ca.cviij.A
¶Lapis qui antracem fugat.
Cap.cix.A
¶Lapis qui optimꝰ eſt contra fraudes
Ca.cix.F
¶Lapis qui fugat morbum qui dicitur noli me tangere
Ca.cix.H.
¶Lapis qui reddit hominem caſtū et pudicū.
Ca.cix.A
Ca.cxi.A
Ca.c.xxij.B H.
¶Lapis qui in collo ſuſpenſus curat emitriteū ꝛ caducos morbos
Ca.cxiij.I
¶Lapis qui portatꝰ facit bonam memoriam et tempeſtatem euertit
Ca.cxiij.in fine
¶Lapis qui portatus i ore facit diuinare futura
Ca.cxv.B F
Lapis qui aſcenſus permanet calidus ꝑ ſeptem dies vel amplius.
Ca.iiij.D
Lapis qui ſemel accenſus vix aut nunq̄ poterit extingui.
Ca.cix.A
¶Lapis qui facit oſtendere multa ſimulachra ſomniorum
Ca.ij.C
¶Lapidem veſice frāgit
Ca.i.C
Ca.li.E
Ca.cxix.M.ꝛ in fi.
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.cxxxix.C L
¶Lapidem frangit qui eſt in renibꝫ cauſatus.
Ca.cxix.E
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.cxxxix.H
¶Lac generandum in mammillis.
Ca.xxxix.E.
Ca.lix.F.
¶Lepra.
Ca.xiiij.I
Ca.xviij.A
Ca.cxiij.E.

Capitulum.cxxiiij.E
Ca.cxxxviij. L
Lienteria et Diarria curantur.
Ca.lxxviij.B
Luxuriam ſedare.
Cap.x.D
Luxuriam cohibet.
Ca.lxvi.F
Ca.cxl.A
Lunaticis ac demone repletis
Ca.i.in fine.
Ca.xxxiij.A D.
Lumbricos ⁊ aſcarides expellendas.
Ca.cxl.D

Matricis

fluxum prohibet.
Ca.xvi.in fine.
Ca.xxvi.D.
¶Mania.
Ca.xiiij.H.
¶Malam cogitationē repellendum.
Ca.vij.L.
¶Mamillas puellaꝝ ⁊ teſticulorum puerorum prohibet augmentari
Ca.xlv.A
¶Menſtrua mulierum auxiliatur.
Ca.xliij.A L.
Ca.lxxi.G.
¶Menſtrua ſtringunt.
Ca.xv.J
Ca.lxxviij.E
¶Melancolicas egritudines
Ca.xiiij.F G H.
¶Melancolicum humorem laxat..
Ca.lxxi.E.
¶Morſus ſcorpionis.
Ca.ij.A.
¶Morſus vipere.
Ca.ij.A.
Ca.c.xxiiij.H
¶Morſui rane cōuenit.
Ca.cxxiiij.K
¶Morſui tyri conuenit.
Ca.cxxx.E
¶Morphea.
Ca.xiiij.J

Capitulum.c.F.
Ca.cxxvij.F O.
¶Morſus canis rabidi
Ca.lxxxix.F
Ca.cxxx.E
¶Morſus reptilium
Ca.xxvij.in fine
¶Mulieribꝫ vt repleat vbera lactē.
Ca.xxxix.B
Ca.lix.A L.
Ca.cvi.B.
¶Mulieribꝫ que volūt placere viris.
Ca.vi.B D
¶Mures interficere
Ca.xxi.H

Nefreticam

paſſionem
Ca.lxxx.A
¶Ne oua nimis caleſiant in nido.
Ca.x.K.
¶Non potentibus retinere vrinam
Ca.lxxxvi.K.⁊ in fine

Oculorum

dolores.
Ca.xv.J K.⁊ in fine
Ca.xxiij.B.⁊ in fine
Ca.xxxiij.B G
Ca.xlij.B
Ca.xlv.in fine.
Ca.xc.A
Ca.xciij.A B.
Ca.cviij.K
Ca.cxix.K.
Ca.cxxxiiij.J.⁊ in fine.
¶Oculoꝝ albuginem
Ca.ci.B.
¶Oculorum caligines tollunt
Ca.c.J
Ca.cxxxviij.A.
¶Oculoꝝ albedo.
Ca.lxxviij.E
Ca.cxxv.in fine
¶Oculorum dolorem ex humida cauſa.
Ca.lxviij.D.
¶Oculorum cicatrices limpidat.
Ca.cv.A

Capitulum.cxxxviij.A.
¶Oculorum carnem ſuperfluam aufert
Ca.cv.A L
Ca.cxxiij.E
¶Oculorum ſordes purgare.
Ca.cix.B
¶Oculos humidos ſanat.
Ca.xxiij.D
¶Oculoꝝ puſtule
Ca.xx.E
¶Oculoꝝ vlcera
Ca.xviij.D F
¶Oculoꝝ obſcuritati.
Ca.xxxvi.B.
¶Oculoꝝ lacrime
Ca.xlij.B L
Ca.lxi.in fine
¶Obtalmie confert.
Ca.cxix.J
¶Opiniones ⁊ cogitationes facit bene iudicare.Ca.lx.E
¶Omnes turbas contemnit.
Ca.lv.in fine
¶Oues vt lacte repleantur
Ca.lix.L.
¶Oues vt ab eis ſcabies fugant.
Ca.lix.L

Paraliſis

Ca.lxxxvi.A.
¶Partus facilis.
Ca.x.A B L D
¶Pannum oculi mundificat.
Ca.lxxxviij.B.
¶Paces conciliat
Ca.cix.E
¶Palpebraꝝ duriciei
Ca.xvi.B
Ca.cxxxviij.B L
¶Palpebraꝝ groſſitudinem ſubtiliandam.
Ca.xvi.in fine
¶Palpebraꝝ carnē ſuperfluam corrodendam.
Ca.xvij.H.
Pregnantibꝫ conuenit.
Ca.x.D F

Capitulū.l.E
¶Peſtilentiam curat.
Ca.xxiiij.A
Ca.xxv.B E
¶Pediculos interficit
Ca.xvij.G
Ca.xxi.A L
Ca.lxxxix.H
¶Prenūciare futura.
Ca.xxxiij.A
¶Ptiſicus.
Ca.xxvi.D
Ca.xv.B.⁊ in fine.
¶Pilos et carnes abradit
Ca.xxij.B.in fine
Pilos naſci facit in palpebris.
Ca.lxi.A B
¶Pium ⁊ deuotum ad deum efficit
Ca.cix.L
¶Podagram.
Ca.viij.D F
Ca.lxxxiiij.A L.
Ca.cxxiij.K O.
Ca.cxxiiij.O
Ca.cxxxi.B
¶Pulmonis conſtrictioni valet
Ca.lxxxvi.O
¶Prurituī confert.
Ca.lxxix.D
Ca.cxxiij.H
Ca.cxxiiij.D G
Ca.cxxxi.B
¶Puncturam ſcorpionis curat.
Ca.c.xxiij.G.
Ca.cxxiiij.H

Qui coire nō

poſſunt.
Ca.vi.D
¶Qui ſolus loquitur.
Ca.xviij.in fine
¶Qui biberit argentum viuum
Ca.xxi.F G
¶Qui ſaliuas ſanguineas emittunt
Ca.li.D
¶Qui tranſglutiunt acum vel aliud ferrū.
Ca.lxxvij.L

¶ Qui biberint can/
tarides.
Ca.cxxx.K
Renum do/
lorem curat.
Ca.lxxi.I
¶ Regali conuenit
honori.
Ca.xcij.A.
Scabiei con/
uenit.Ca.xvi.B.
Ca.xvij.B.
Ca.xviij.A.
Ca.xx.E
Ca.xxi.B
Ca.xxij.C.
Ca.lxi.C.
Ca.lxviij.D.
Ca.lxxiij.D.
Ca.cxxiij.E
Ca.xxix.A.
Ca.cxxxix.D
¶ Sanguinem prohibet
a naribus fluentem.
Ca.xiij.in fine
Ca.xv.E F H K
Ca.xvi.D H.
Ca.lxxx.F.
Ca.cxl.E.
¶ Sanguis reſtrictiua.
Ca.xiij.A
Ca.xlij.A
Ca.lxxxvi.D
Ca.c.vij.in fine
¶ Sanguinis fluxum
prouocat.
Ca.iij.A
Ca.iiij.in fine
¶ Sanguinis fluo/
rem abſtinet.
Ca.xxix.C.
Ca.xlij.A
¶ Sanguinem con
ſtringentia.
Ca.xxx.D F
Ca.liiij.C
Ca.lxiiij.A B.
Ca.lxvi.D.
¶ Sanguinem coagu
latum reſoluit.
Capitulum.c.A
¶ Sanguini mortuo cō
uenit q̄ eſt ſub oculo
Capitulum.cxxiiij.D.
¶ Splenis duriciei
conuenit.
Ca.viij.E
Ca.c.xxiiij.A.
¶ Splenis dolorem
Ca.lxxxvi.K
Ca.cxxxv.C
¶ Serpentes fugat.
Ca.xxi.I.
Ca.lviij.E K
¶ Serpentes vt ſtatim
occidentur
Ca.xxiiij.D
¶ Seipſum magnificare
Ca.xxiij.A.
¶ Squinantie valet.
Ca.lxxxvi.I.
Ca.cxxiiij.E
Ca.c.xxv.A.
¶ Singultui valet.
Ca.lxxxvi.A
¶ Sincopis.
Ca.lxxvij.A.
Ca.cxlij.B
¶ Si de adminiſtratio/
ne veneni aliquis ſuſpec
tus ſit impoſitus in cibo
illo prohibet ne poſſit de
glutiri.
Ca.x.E H.ꝛ in fine.
¶ Spiritualia ꝯfortat.
Ca.xxxviij.A.
Ca.lxxviij.A
¶ Stomacho malo
Ca.xxxvi.B
Ca.xlij.D
Ca.lij.in fine.
Ca.lxxv.A.
¶ Stomachi ſanguinē
ꝛ inteſtinoꝝ
Ca.lxxxix.H.
Sode flegmatice.
Ca.lxxxvi.A
¶ Solis ardorem
non timebit.
Ca.li.B
¶ Scotomie.
Ca.lxxxvi.A
¶ Scorpionis punctu
ram valet
Ca.lxxxvi.D H
¶ Somnia vana repel/
lit.Ca.i.H.
¶ Somnioꝝ interpreta
tionē plenā facit intelligi
Ca.iiij.B.
¶ Somnum inducens.
Ca.lvi.in fine.
¶ Sitim remouendum
Ca.vi.A C D H.
Ca.xxxix.A
¶ Somnos dulces
prouocare.
Ca.xxxij.in fine
Ca.lxv.C
¶ Sputum ſangui/
nis retinet.
Ca.xlij.C.
Ca.lxxxv.F
Ca.cxix.S
¶ Sudorem ꝓuocandū
Ca.cxxiiij.in fine
¶ Sudorem ꝓhibet
Ca.lxxij.B
¶ Surditati ꝛ obliuiōi.
Ca.cxxij.L.
¶ Stulticiam pellere et
ſapientiam adducere.
Ca.xxxviij.E
Tuſſis.
Capitulum.xxij.D.
Ca.lxxxvi.E
¶ Tutum ꝛ victorem
reddere
Ca.xlviij.A
Ca.lxvi.E.
¶ Tutum facit con/
tra dolos.
Ca.liiij.C
¶ Torture oris.
Ca.lxxxvi.A
Ventrem
mouent
Ca.lxvi.A
¶ Ventris fluxū ſanat
Ca.li.E.
Ca.lxxij.in fine.
¶ Ventris dolorē pungi
tiuum.Ca.ci.D.
¶ Ventrem ſtringit.
Ca.lxxxv.D E
¶ Ventrem excitat.
Ca.vi.C.
¶ Venena curandum.
Ca.cxiij.A B.
¶ Venenum fugat.
Capitulum p̄mū.H
Cap.iiij.B
Ca.xxiij.B
Ca.xlvij.C
Ca.xlviij.A
Ca.liiij.C
¶ Vertigo.
Ca.xiiij.D.
Ca.cxij.A
¶ Vermes veneno/
ſos effugare.
Ca.lviij.H
¶ Vermes aurium.
Ca.lxxxix.in fine
¶ Vermes in ventre oc/
cidit.Ca.lxxxv.H.
Ca.ci.E.
¶ Vermes interficien/
tibus educit
Ca.lxxxix.E
¶ Verrucas aufert.
Ca.lxxi.E.
¶ Veſicam dolentem
Ca.lij.D
¶ Veſicarum vlcera
Ca.lxxxvi.P
¶ Viſum clarificandum
Ca.lxvi.D.
¶ Viſum confortat.
Ca.xcviij.A
Cap.c.H.
Ca.cxxxiij.A D
¶ Viſus obſcuritas
Ca.xvij.D
Ca.lxxviij.E
¶ Viribꝰ cordis ꝯuenit.
Ca.ij.in fine
¶ Vincere aduerſarios.
Ca.iiij.H.
Ca.lxi.A.B
¶ Vincere pericula.
Ca.ij.D
¶ Victus ꝛ ſuſpiria
tollere.
Ca.xxiij.B.
¶ Virginitatem
deprehendit.
Ca.lviij.in fine
¶ Vomitū ꝓuocandum
Ca.xiiij.C D
Ca.lxxi.H.
Ca.cxxx.I
¶ Vocem clarificare.
Ca.xxviij.B
Ca.xxxij.A
¶ Vulnera difficilia ad

ſanandum.
Ca.xli.D.
¶ Uulnera cõſolidanda.
Ca.lxxxv.C.
Ca.cxix.A.
¶ Uulnerũ orificia apit.
Ca.cxix.F.
¶ Ulcera ſanare.
Ca.li.E.
¶ Ulcera oculoꝝ ſanat.
Ca.lxiij.E.
¶ Ulcerationem virge curat.lxxiij.F
¶ Ulceribꝫ renũ ꝯuenit.
Ca.cxx.B
¶ Ulcera que fiunt in naribus ꝛ in auribꝫ.
Ca.cxl.B
¶ Ulcera pulmonis curanda.viij.E
¶ Ulcera ꝓfũda curãda
Ca.viij.A
¶ Ulcera fraudulenta.
Ca.viij.B C
Ca.cxxx.A
¶ Ut omibus hominibꝫ placebis.
Ca.xxxiij.E
¶ Unguentũ ꝓ facie abſtergendum.
Ca.xxv.A.
¶ Uuluam ſedat.
Ca.cxxv.A
¶ Uxor tua an ſit caſta vel adultera.
Ca.lxxvij.D y.

ydropicis.

Ca.xvij.B.
Ca.lxvi.B.
Ca.lxxvij.P Q.
Ca.cxxiiij.D
¶ yliaca.
Ca.lij.A
Ca.lxxxix.D

Tabula generalis De Herbis.

Aarona. Capitulũ.i.
Abrotanum.ij.
Abſinthium.iij
Accacia.iiij
Acetoſa.v.
Acorus.vi.
Affodillus.vij.
Agaricus.viij.
Agrimonia.ix
Agrifolium.x.
Agnus caſtus.xi.
Alga marina.xij.
Alcanna.xiij
Allium.xiiij
Altea.xv
Alleluia.xvi.
Alkekengi.xvij
Aloe.xviij
Aloes lignum.xix
Ambra.xx.
Ambroſia.xxi.
Amomum.xxij
Ameos.xxiij
Amidum.xxiiij
Amigdala.xxv.
Anacardus.xxvi.
Anetum.xxvij.
Anteflorum.xxviij
Aniſum.xxix
Antillis.xxx
Anthos vel Roſmarinus.xxxi
Ancuſa.xxxij
Apium.xxxiij.
Apium ſilueſtre.xxxiiij.
Apium.ruſticum.xxxv.
Apium emorroidarum.
Cap.xxxvi
Appios.xxxvij
Aproſtilla.xxxviij
Arthemiſia.xxxix.
Ariſtologia rotunda.
Cap.xl.
Ariſtologia longa.xli
Arbor glandis.xlij.
Arbor vel lignum vite paradiſi.xliij
Abies.xliiij.
Armoniacum.xlv
Aſa fetida.xlvi
Azarum.xlvij.
Aſtragulos vel aſtragallus.xlviij.
Aſpergula.xlix.
Atriplex.l.
Auellana inda.li.
Auena.lij
Auricula muris.liij
Azedar.liiij.
Acetum.lv.
Aqua.lvi

Barba Iouis.lvij.

Barba ſiluana.lviij
Baluſtia.lix.
Balſamus.lx
Balſamita.lxi
Baſilicon.lxij
Branca vrſina.lxiij.
Betonica.lxiiij.
Bedaguar ſiue Spina alba.lxv.
Bellirici.lxvi
Bel vel Sel.lxvij
Behem.lxviij.
Ben vel Balanus.lxix
Blera.lxx
Bdellium.lxxi
Berberis.lxxij.
Buzeiden.lxxiij
Bitumen iudaicũ ſiue Aſpaltum.lxxiiij.
Brionia.lxxv.
Brictanica.lxxvi
Botris.lxxvij.
Borago.lxxviij
Bombax vel Cottum.
Ca.lxxix.
Bugloſſa.lxxx.
Butalmos.lxxxi
Buxum.lxxxij.
Bruſcus.lxxxiij
Butirum.lxxxiiij

Camomilla

Ca.lxxxv
Canapis ſiue Canapũ.
Ca.lxxxvi.
Capillus veneris.
Ca.lxxxvij.
Cardo benedictus.
Ca.lxxxviij.
Cardus.lxxxix.
Camedreos.xc
Camepitheos.xci.
Carui.xcij.
Cardamomum.xciij
Cartamus.xciiij
Calomus aromaticus
Ca.xcv
Calamus agreſtis.xcvi
Caparis ſiue Caparus.
Ca.xcvij.
Camphora ca.xcviij.
Camſice aut ſicen.
Ca.xcix
Catapucia.c
Caulis.ci.
Cauda equina.cij.
Caſſiafiſtula.ciij.
Caſſia lignea.ciiij.
Caſtanea.cv
Celidonia.cvi.
Cedrus.cvij.
Cerifolium.cviij
Cepe.cix
Ceterach.cx
Cheiri.cxi
Centaurea.cxij
Ceraſum.cxiij.
Cretanus.cxiiij
Cicuta.cxv.
Cicorea.cxvi
Cinogloſſa.cxvij
Citonia.cxviij.
Cipreſſus.cxix.
Ciprus.cxx
Ciperus.cxxi.
Cinamomum.cxxij
Ciminum.cxxiij.
Citrullus.cxxiiij
Citrum.cxxv
Cinoſbatum.cxxvi.
Criſpula.cxxvij
Criſocolla.cxxviij
Criſogonium.cxxix
Colubrina.cxxx
Coloquintida.cxxxi.
Cõſolida maior.cxxxij.
Cõſolida minor.cxxxiij
Cõſolida rubea.cxxxiiij
Condros.cxxxv.
Condes.cxxxvi
Coriandrum.cxxxvij
Cornea ſiue arbor cranea.cxxxviij.
Cordumentum.cxxxix.
Coſtus.cxl

Tabula generalis de Herbis.

Corula vel Melaper-
ſica. Ca.cxli
Cotula fetida.vel Oculus bouis.cxlij.
Cotula non fetida.vel Oculus vacce.cxliij.
Cocognidiũ. Camelea. vel Mezereon.cxliiij
Crocus.cxlv.
Cucumer.cxlvi.
Cucurbita.cxlvij.
Culcaſia ſiue Caſo.
Ca.cxlviij.
Cuſcuta.cxlix
Colofonia.cl.
Cera.cli.
Caro.clij.
Caſeus.cliij

Dactilus

Capitulum.cliiij.
Daucus.clv
Draganium vel
Dragagantum.
Cap.clvi.
Diptamum.clvij
Doronicum.clviij.

Epatica.

Ca.clix
Ebanus vel Ebenus.
Ca.clx.
Elatinus.clxi
Edera arborea.clxij
Edera terreſtris.
Ca.clxiij
Elleborus albus
Ca.clxiiij
Elleborus niger.
Ca.clxv.
Eupatorium.clxvi.
Eufragia.clxvij.
Emolici.clxviij
Endiuia.clxix
Endiuia ſilueſtris.clxx.
Elitropium.clxxi
Epithimum.clxxij
Epimedium clxxiij
Effemereon.clxxiiij
Ebulus.clxxv.
Eruca.clxxvi
Enula cãpana.clxxvij.
Eſula maior & minor.
Ca.clxxviij
Euforbium.clxxix.

Faba.

Capitulum.clxxx
Faba egyptiaca.clxxxi.
Faba inuerſa.clxxxij
Fagaſmon.clxxxiij.
Fagus.clxxxiiij.
Faſeolus.clxxxv.
Fraxinus.clxxxvi.
Flammula.clxxxvij.
Fragaria.clxxxviij.
Feniculus.clxxxix.
Febrifuga.cxc.
Fenugrecum.cxci.
Fenum.cxcij
Ferula.cxciij.
Ficus.cxciiij.
Ficus lupi.vel
Comarus.cxcv
Ficus egyptiaca.cxcvi.
Filipendula.ſiue
Viſcago.cxcvij
Filius ante patrem.vel
Gariofilon.cxcviij.
Fiſtula paſtoris.cxcix.
Filix.ſiue Filex.cc.
Folium.cci
Fumus terre.ccij.
Fungus.cciij

Gariofilum

Ca.cciiij
Gariofilata.ccv.
Galla.ccvi.
Galbanum.ccvij
Galanga.ccviij
Gallitricum.ccix
Gallitricũ agreſte.ccx.
Gladiolus.ccxi.
Granatum.ccxij.
Granati ſilueſtris.ccxiij.
Gramen ccxiiij
Grana tinctorum.ccxv
Granum culcui.ccxvi
Genciana.ccxvij
Geneſtra.ccxviij.
Girb.ccxix.
Gũmi arabicũ.ccxx

Hauſer.vel

Hauſor.ccxxi
Hermodactilus.ccxxij.
Hermerocalles.ccxxiij.
Herba paliſis.ccxxiiij.
Herba graſſula.ccxxv
Herba fetida.ccxxvi.
Herundina.vel
Harundina.
Ca.ccxxvij.

Iuſquiamus

Ca.ccxxviij
Iuniperus.ccxxix.
Iuiube.ccxxx
Iuncus.ccxxxi
Iudaica.ccxxxij
Incenſaria.ccxxxiij.
Indicus.ccxxxiiij.
Iſopus.ccxxxv
Iſopũ humidũ.ccxxxvi.

Karabe.

Ca.ccxxxvij
Kalendula.ccxxxviij
Kubebe.ccxxxix.

Lactuca.

Capitulum.ccxl.
Lacca.ccxli
Larix.ccxlij
Lappaciũ maior.ccxliij.
Lappacium minor.
Ca.ccxliiij.
Lapago.ccxlv.
Laurus.ccxlvi
Laureola.ccxlvij
Laudanum.ccxlviij
Lanua.ccxlix
Lauendula.ccl.
Leuiſticum.ccli.
Lauiſticũ ſilueſtre.cclij
Lenticula aque.vel
Lentigo aque.ccliij
Lens.ccliiij
Lilium.cclv
Lilium conuallium
Ca.cclvi
Lilialis.cclvij.
Liquiricia.cclviij
Liguſtici.cclix.
Limon.cclx
Linaria.cclxi
Linum.cclxij.
Lingua auis.cclxiij
Liſimachion.cclxiiij.
Licium.cclxv.
Lonchitis.cclxvi
Lupinus.cclxvij
Lupillus.cclxviij
Lac.cclxix

Maiorana.

Ca.cclxx.
Macis.cclxxi.
Malua.cclxxij
Malum.cclxxiij
Mala maciana.
Ca.cclxxiiij.
Manna.cclxxv.
Mandragora vir.
Ca.cclxxvi
Mandragora femina
Ca.cclxxvij
Marua.cclxxviij
Marubium.cclxxix
Marubiaſtrum.vel
Marubiũ nigrũ.vel
Marubium ſilueſtre
Cap.cclxxx
Matriſilua.cclxxxi
Melliſſa vel Meliſſa
Ca cclxxxij.
Mellilotum.cclxxxiij
Melon.cclxxxiiij.
Melon indus cclxxxv.
Melongena.cclxxxvi
Memithe .cclxxxvij.
Menta.cclxxxviij.
Menta non odorifera.
vel Calamentum.
Ca.cclxxxix.
Mentaſtrum.ccxc.
Meu.ccxci
Mel.ccxcij
Medica.ccxciij.
Meſpila .ccxciiij
Millefolium.ccxcv
Milium ſolis.ccxcvi
Mirabolani.ccxcvij.
Mirra.ccxcviij.
Morcelſi.ccxcix
Morabacci.ccc
Morſus galline.ſiue
Anagallus.
Ca.ccci.
Mirtus.cccij.
Maſtix.ccciij.

Naſturcium

Ca.ccciiij.
Naſturcium aquaticũ.
vel Senation.vel
Cardamus agreſtis
Ca.ccc.v.
Napellus.cccvi.

Tabula generalis de Herbis.

Narciſcus.vel Bul/
bus vomſſerus.vel
Cepe marinum.
Ca.cccvij
Nabach.cccviij.
Nenufar.cccix
Nigella.cccx
Nymphea.cccxi
Nux vſualis.cccxij.
Nux auellana.cccxiij.
Nux muſcata.cccxiiij
Nux indica.vel Nux
magna.cccxv.
Nux vomica.cccxvi.
Nux metel.cccxvij.

Ordeum.

Ca.cccxviij.
Oleander.cccxix
Oliuarum.cccxx.
Oleum oliuarum.cccxxi.
Olibanum.cccxxij.
Opopanax.cccxxiij
Onomia.cccxxiiij
Origanum.cccxxv.
Orobus.cccxxvi
Olus.cccxxvij.

Papauer

Ca.cccxxviij
Paritaria.cccxxix.
Palma chriſti.cccxxx.
Pallacium leporis
Ca.cccxxxi
Plantago maior.vel
Arnogloſſa.vel quinque
neruia.vel Lingua
arietis.cccxxxij
Plantago minor.
Ca.cccxxxiij
Platanus arbor.
Ca.cccxxxiiij.
Paliurus.cccxxxv
Paſtinaca domeſtica
Ca.cccxxxvi
Panis porcinus
Ca.cccxxxvij
Peonia.cccxxxviij.
Pionia.cccxxxix.
Petroſilinū.cccxl.
Pes coruinus.cccxli.
Pes colūbinꝰ.cccxlij
Pelicinus.cccxliij.
Peplos ſeu Peplum.
Cap.cccxliiij.
Pentaphilon.cccxlv
Peucedanū.cccxlvi
Perſicus.cccxlvij
Perſica.ſiue Mela per/
ſica.ſiue Microceta.
Ca.cccxlviij
Perſiccaria.cccxlix
Perfoliata.vel herba
vmbilicorum.cccl
Premula veris.cccli
Pepo.ccclij.
Pera paſtoris.vel Bur
ſa paſtoris.cccliij
Piſs.cccliiij
Piſcacea.ccclv.
Pinicum.ſiue Pan/
nicum.ccclvi
Picea.ccclvij.
Pira.ccclviij
Piper.ccclix
Piper nigrum.ccclx
Piperelle.ccclxi
Piretrum.ccclxij
Pinus.ccclxiij
Pimpinella.ccclxiiij
Peridemon.ccclxv
Pinaria.ccclxvi
Pſilium.ccclxvij
Polegium.ccclxviij
Populꝰ arbor.ccclxix.
Polipodium.ccclxx
Policaria.ccclxxi.
Poligonia.ccclxxij.
Polio.ccclxxiij.
Politricon.ccclxxiiij
Porrum.ccclxxv
Proſerpinata.ccclxxvi.
Pulmonaria.ccclxxvij.
Pruna.ccclxxviij.
Prunella.ccclxxix.
Pix.ccclxxx.
Pix liquida.ccclxxxi.
Panis.ccclxxxij.

Rapa.

Capitulum.ccclxxxiij.
Raphanus.ccclxxxiiij.
Radix.ccclxxxv
Raphanus agreſtis.
Ca.ccclxxxvi.
Radicula.ccclxxxvij.
Rannus.ccclxxxviij.
Reubarbarum.ccclxxxix.
Reuponticum.cccxc
Reſina.cccxci.
Ribes.cccxcij
Rizi.cccxciij
Robelia.cccxciiij
Rododendron.cccxcv
Robur.cccxcvi.
Rotabea.vel Rodaba
Ca.cccxcvij
Roſa.cccxcviij.
Ratera.vel Antera.
Ca.cccxcix.
Roſtrum porcinum
Ca.cccc
Ruta.cccci
Rubus.ccccij
Rubea tinctorum.
Ca.cccciij.

Saluia.

Cap.cccciiij.
Salix.ccccv
Sambucus.ccccvi.
Sambacus.ccccvij
Sandix.ccccviij
Samſucus.ccccix
Saliunca.ccccx
Saluina.ccccxi.
Sandalum.ccccxij
Satirion.ccccxiij.
Saturegia.ccccxiiij.
Saponaria.ccccxv
Saphatum.ccccxvi
Scabioſa.ccccxvij.
Scalongia.ccccxviij
Scamonea.ccccxix.
Saxifraga.ccccxx
Staſiſagria.ccccxxi.
Sanguis draconis
Ca.ccccxxij.
Sarcocolla.ccccxxiij
Spatula fetida
Ca.ccccxxiiij
Sebeſten.ccccxxv
Semen lumbricorum.
Ca.ccccxxvi
Sene.ccccxxvij.
Senecion.ccccxxviij.
Serpillum.ccccxxix
Serapinum.ccccxxx
Seſama.vel Seſamo.
Ca.ccccxxxi.
Seride.ccccxxxij
Spelta.ccccxxxiij
Simphitū.ccccxxxiiij.
Sinomum.ccccxxxv
Sinapis.ccccxxxvi
Siſeleos.ccccxxxvij
Siderica.ccccxxxviij
Siliqua.ccccxxxix
Siſamus.ccccxl
Siligo.ccccxli
Siſimbrium.ccccxlij.
Silphio.ccccxliij
Siſer.ccccxliiij
Sicla.ccccxlv.
Siticados.ccccxlvi.
Sticados citrinum
Ca.ccccxlvij
Spica celtica.
Ca.ccccxlviij.
Spicanardi.vel
Nardus.ccccxlix.
Spinachia.ccccl
Spina.ccccli.
Squinantum.cccclij.
Strignos.ccccliij
Squilla.cccclij.
Solatrum.cccclv.
Sorbes arbor.cccclvi
Soldanella.cccclvij.
Scolopēdria.cccclviij.
Scrophularia.cccclix
Storax.cccclx.
Subere.vel Suberie
Ca.cccclxi
Sumach.cccclxij
Sapor.cccclxiij

Tanacetum

Ca.cccclxiiij
Tapſia.cccclxv.
Tamariſcus domeſticꝰ
Ca.cccclxvi
Tamariſcus agreſtis
Ca.cccclxvij.
Tamarindi.cccclxviij.
Tapſus barbatus.ſiue
Tapſus barbaſſus
Ca.cccclxix.
Tereniabyn.cccclxx
Terebentina.cccclxxi.
Teda.cccclxxij
Tilia.cccclxxiij.
Titimallus.cccclxxiiij.
Thimus.cccclxxv.
Trifolium.cccclxxvi.
Tribulus.cccclxxvij

Tribuloſa.cccclxxviij.
Triticum.cccclxxix.
Tripolion.cccclxxx.
Tormentilla.vel Cata/philon.cccclxxxi
Turbit.cccclxxxij.
Tubera.cccclxxxiij.
Thus.cccclxxxiiij

Valeriana.

Ca.cccclxxxv
Verbena.cccclxxxvi
Verbaſco.cccclxxxvij.
Vecticon.cccclxxxviij.
Vectis.cccclxxxix
Vermicularis.ccccxc.
Veruix.ccccxci
Viola.ccccxcij
Virga paſtoris.
Ca.ccccxciij
Vitis.ccccxciiij.
Virem.ccccxcv.
Viſcus.ccccxcvi
Viticella.ccccxcvij.
Vithuen.ccccxcviij.
Volubilis.ccccxcix.
Vuapaſſula.ccccc.
Vua verſa.ccccci
Umbilicus veneris vel Cimbalaria.cccccij
Ungula caballina.
Ca.cccccij.
Urtica maior.cccccciij.
Urtica minor.cccccv.
Ulpicum.cccccvi
Ulnus.cccccvij
Vſyr ſiue quſyr.cccccviij
Vſnea.cccccix
Vinum.cccccx.

ycea.

Capitulum.cccccxi.
yaſdane.cccccxij.
yreos.cccccxiij.
yris illirica.cccccxiiij.
ydea.cccccxv
ypericon.vel Scopa regia.cccccxvi.
yſia.cccccxvij.
yringus.cccccxviij.
ydropiper.cccccxix
ynguirialis.vel Stel/laria.cccccxx.
ypoquiſtidos.cccccxxi.
ypogloſſos.cccccxxij

Zparagus.

Ca.ccccccxxiij
Zeduar.cccccxxiiij
Zinziber.cccccxxv.
Zirnabum.cccccxxvi
Zirumb.ſiue Zi/rumbet.cccccxxvij.
Zinirmon.cccccxxviij.
Zua vel muza.cccccxxix.
Zuccarum.cccccxxx.

De anima/libus.

Homo.Capi.i.
Agnus.ij.
Aries.iij.
Aper.iiij.
Azinus.v.
Abane..Alches.vi.
Anabulla.Antalpon.
Aptalo.Ankacinor.vij.
Afferaco.Affudio.viij.
Anfibena.Armena.ix.
Aſpis.x
Aranea.xi.

Blatte biſancia.Cap.xij.

Bonnacon.xiij
Bos.xiiij.
Bomber.xv
Borax.Botracha.xvi
Bufo.xvij.
Bubalus.et Biſontes.
Ca.xviij.
Bruchus.xix
Bupreſte.xx.
Bubione ſiue Bibione.xxi

Capra.

Capitulum.xxij.
Caprea.xxiij
Canis.xxiiij
Cattus.⁊ Cathaplepa.
Ca.xxv.
Coccus.xxvi
Camelus.xxvij.
Cameleon.xxviij
Camelopardus.xxix.
Capreolus.xxx.
Caſtor.xxxi.
Chama.xxxij
Calopus.xxxiij
Ceruus.xxxiiij.
Ceruleus.xxxv
Cecula.⁊ Celidros.⁊
Cenchrus.xxxvi.
Ceraſtes.xxxvij
Cephos ⁊ Cencrocota.
Ca.xxxviij.
Cirogrillus.xxxix.
Cicade.xl.
Cirotrochea.xli
Critetus.xlij
Coluber.xliij
Cocodrillus.xliiij
Cuniculus.xlv

Damma.

Cap.xlvi.
Damula.xlvij.
Draco.xlviij.
Draconcopedes.xlix
Darus.l.
Dypſa.li.
Dromeda.et Dammula.lij
Duran.liij

Equus

Capitulum.liiij.
Elephas.lv.
Enchires.lvi
Enidros.⁊ Enitra.lvij.
Erinacius.⁊ Ermi/neus.lviij
Edus.lix
Emorrois.Enidros.et Excedra.lx.
Engula ⁊ Eruca.lxi.

Falena et Fiber.lxij.

Formica.lxiij.
Formice maiores.lxiiij.
Furus et Furun/culus.lxv

Gala ⁊ Geneta.lxvi.

Gamaleon.lxvij.
Gazelle.lxviij.
Glãdoſa ⁊ Gnatrix.lxix
Grillus ⁊ Gurgulio.lxx

Hiricius.

Capitulum.lxxi.
Hyena.lxxij
Hiſtrix.lxxiij
Hircus.lxxiiij
Hynnulus.lxxv.

Jaculus et Ipnalis.lxxvi

Icinus et Inacblin
Ca.lxxvij.

Lacertus.

Cap.lxxviij
Lamia ⁊ lauſanum.
Ca.lxxix.
Leo.lxxx.
Leopardus.lxxxi
Leontophonos.et Leu/crocuta.lxxxij.
Lepus.lxxxiij
Leuiathan.lxxxiiij.
Lanificus.lxxxv
Linx.lxxxvi.
Locuſta.lxxxvij.
Lupus.lxxxviij
Luther.lxxxix.
Lumbricus.xc
Luchaonẽ ſiue Licha/onẽ.⁊ Lintiſcus.xci.

Mariconiorion.Cap.xcij

Muſtela.xciij.
Mumunetus ſiue ma/monetꝰ ⁊ mãticora.xciiij
Marcatus.xcv
Melo.xcvi
Migale.xcvij.
Mulos.xcviij
Mus.xcix.
Muſquelibet.et
Muſcus.c
Muſio.ci
Multipes.cij

Nepa.

Capitulum.ciij
Neomon.ciiij

Onager

Cap.cv.
Oraſtus.cvi
Onocenthaurus.et
Oraſius.cvij.
Orix.cviij.

Panthera.
Capitulum.cix
Papio.cx.
Parthyon.cxi
Parandrus et
Pardus.cxij
Piloſus. Pirolus.
Putorius.cxiij
Pegaſus.cxiiij.
Pigargus.cxv.
Pigmei.cxvi
Poledrus.cxvij
Pulex.cxviij
Pediculus.cxix.
Porcus.cxx
Pader. Parias.
Preſter.cxxi.
Rana. Ca.cxxij.
Rangifer ꝛ Roſurella
Ca.cxxiij
Rattus ꝛ ſorex.cxxiiij
Regulus.cxxv
Rinocephalus et
Rinoceron.cxxvi.
Rutela.cxxvij
Rubetum ſiue
Rubeta.cxxviij
Salamādra
Cap.cxxix.
Saura.cxxx.
Sanguiſuga.cxxxi
Scrabrones.cxxxij.
Salpiga. Scitalis et
Seps.cxxxiij.
Situla Spuans et
Sirena.cxxxiiij.
Symia.cxxxv.
Scorpio.cxxxvi
Seta. Simultas. et
Soliſuga.cxxxvij
Spoliator. Stella co-
lubri. Ca.cxxxviij
Talpa Ca.cxxxix
Thaurus.cxl.
Tarandrus.cxli.
Taxus.cxlij
Tragelaphus.et
Tragodita.cxliij
Terredo.cxliiij
Tynea.cxlv.
Tyrus.cxlvi
Tygris.cxlvij
Tortuca ꝛ Taranta
Ca.cxlviij.
Trogodice.cxlix
Vacca
Capitulum.cl.
Veruex.cli
Veſontes.clij.
Vitulus.cliij.
Vipera.cliiij
Unicornus. Varius.
Ca.clv.
Uro.clvi.
Urſus.clvij.
Uncia.clviij
Vulpis.clix
Ybex.
Capitulum.clx
Ychneumon.et
Ypotam⁹.clxi
Ydra.clxij
Zubro.
Capitulum.clxiij.
Zilio.clxiiij

De Auibus.

Aquila.Ca.i.
Achacus.ꝛ auib⁹ para-
diſi.ꝛ Aurifrigius.ij.
Achantis.iij
Accipiter.iiij.
Aeriophilon.v.
Agochiles.et
Alauda.vi.
Alietus.vij
Altion.viij.
Anas.ix.
Anſer.x.
Ardeola.Ardea.Azalō.
et Azida.xi.
Apis.xij
Baſiliſcus.
Capitulum.xiij
Barliata ꝛ Bernecka.
Ca.xiiij.
Biſtarda ꝛ Bonoſa
Ca.xv.
Bubo.xvi.
Buteus. Butorius.et
Butaurus.xvij
Bibones.ꝛ Blata.
Ca.xviij
Cantarides.
Capitulum.xix.
Carbates.xx
Caladrius.xxi.
Capo ꝛ Caprimulgus
Ca.xxij
Carduelus.xxiij
Carabdrion.ꝛ Cariſti
Ca.xxiiij
Ceruus volans.xxv.
Cicade.xxvi.
Ciconia.xxvij
Cignus.xxviij.
Cinomulgus.Ciſpedo.
ꝛ Citramo.xxix
Cinomia.xxx.
Dicendula Cimice.et
Coſtro.xxxi.
Columba.xxxij
Coredulus.et Cornix
Ca.xxxiij.
Coruus.xxxiiij.
Cucurnix.xxxv.
Cocyx.xxxvi
Crochilos.xxxvij.
Corintha.xxxviij
Cuculus.xxxix.
Cubeth.xl.
Culex.xli
Dyomedas
Capi.xlij.
Draycha.xliij
Egithus.
Emeria.ꝛ Ercinia.
Cap.xliiij.
Falco.
Capitulum.xlv.
Faſianus.xlvi.
Fatator.xlvij.
Fenix.xlviij.
Filomena.et Ficedula.
Ca.xlix
Fulica.Cap.l.
Fucus.li.
Gallus.
Capitulum.lij.
Gallina.liij
Gallinaceus.liiij
Graculus.et.Granulus
Capitulum.lv.
Grippes.lvi.
Gricocenderon.lvij.
Girfalco.ꝛ Goſturdo
Ca.lviij.
Grus.lix.
Gluta.lx.
Harpia.
Capitulum.lxi.
Hyrundo.lxij
Herodios.lxiij.
Ibis. Ca.lxiiij
Iboz.lxv.
Iſpida.lxvi
Iches ꝛ Koky.lxvij
Kynius.ꝛ Karbolos.
Ca.lxviij.
Lagus. Lu-
cidus.Ca.lxix.
Lagepus.lxx.
Linachos.lxxi.
Luſcinia.lxxij.
Magnales.
Cap.lxxiij.
Merula.lxxiiij
Mergus.lxxv.
Merillus.ꝛ Meropes
Cap.lxxvi.
Melancoriſus. Mo-
fex.Ca.lxxvij.
Memonides. Meauce
Meruſtiones.lxxviij.
Miluus.lxxix.
Monedula.et
Muſcicapa.lxxx
Muſca.lxxxi.
Nicedula.
Ca.lxxxij.
Nilus.lxxxiij.
Nocticorax vel Noctua.
Ca.lxxxiiij.
Nepas ſiue Nepa
Ca.lxxxv.
Onocrotul⁹
Cap.lxxxvi
Opimachus.lxxxvij

¶Oriolus et Origome-
tra. Ca. lxxxviii.
¶Oſyna ⁊ Oſſifrago
Ca. lxxxix
¶Otbus. xc
¶Oua. xci

Paſſer.
Cap. xcii
¶Pauo. xciii
¶Palumbus. xciiii
¶Platea ⁊ Pluuialis.
Ca. xcv.
¶Papiliones. xcvi.
¶Pellicanus. xcvii
¶Perdix. xcviii.
¶Pica. xcix.
¶Picus. c.
¶Piralis. ci
¶Pſitacus. cii
¶Porphirio. ciii.

Regulus.
Ca. ciiii.

Sclabrones
Ca. cv
¶Scarabei. cvi.
¶Scinifes. cvii
¶Strix. Selentides. ⁊
Strophilos. cviii.
¶Sturio. cix
¶Sturio camelo. cx.

Tarda. Tra
gopa. cxi
¶Turdela. Turdo. cxii
¶Turtur. cxiii.

Vanellus.
Ca. cxiiii.
¶Veſpertilio. cxv.
¶Veſpa. cxvi.
¶Ulula. cxvii
¶Upupa. cxviii.
¶Vultur. cxix

Xyon.
Capitulum. cxx.

Yboz.
Capitulum. cxxi

Zelentides.
Cap. cxxii.

De Piſcibus
Abremon. Achandes.
Accipiender. Albiret. ⁊
Alpharam. Ca. i.
Anguilla. ii
Allec. iii.
Aranꝰ. aries. arini. iiii.
Aſpidochelon. ⁊
Aurata. v.
Alforam. vi.
Aſturam. vii
Aureum vellus. viii
Arburcium. Amnis
Abaniger. Afferus. ⁊
Aſtralus. ix.
Abydeo. x.
Abuna. xi
☞Barchora. xii.
Borbata. Bota. ⁊
Brenna. xiii.
Balena. xiiii
Babilonicus et
Belue. xv.
☞Cancer. xvi.
Caab et Canis
marinus. xvii
Caucius. Capitatus. ⁊
Carpera. xviii.
Cetus. xix
Celethi ⁊ Ceruleo. xx
Chiton. ⁊ Circhos. xxi.
Conche. xxii.
Cochlee. xxiii
Conger. Corem. Coruꝰ
marinus. xxiiii.
Cocodrillus. xxv
☞Draco marinꝰ. xxvi.
Delphin. xxvii
Dentrix ⁊ Dies. xxviii
☞Eracboides. Exochi-
nus ⁊ Ericius. xxix.
Elcus ⁊ expoſita. xxx.
Eceola. xxxi.
Equus marinus. Equo
nilus. ⁊ Equus fluminis
Cap. xxxii.
Effimerion. ⁊ Eſcarus.
Ca. xxxiii.
Eſtiuis. xxxiiii
Eriox. ⁊ Erox. xxxv.
Ethenay vel Echini.
Ca. xxxvi.
Ezor. xxxvii
☞Felchus. Foca. et
Salata/ Cap. xxxviii.
Faſtaleon. Faſtem. et
Fitis. xxxix

Gardus.
Gladius ⁊ Glautus. xl.
Gobius ⁊ Granus. xli.
Gamanē ⁊ Gonger. xlii.

Hamius.
Hyrundo. xliii.

Icinus ma-
rinus. xliiii.

Kalaoz. Kar-
kora. Kyloch. xlv
Karabo. Kylione. xlvi.
Koky. xlvii.

Leo marinꝰ
Ca. xlviii.
Lepus marinus. xlix.
Leuiathan ⁊ Ludo-
lachra. Caplm. l.
Loligo. li.
Locuſta marina. lii.
Lucius. liii.
Lupus marinus. liiii.

Megar. Mi
galus ⁊ Miluus. lv.
Mugilus. lvi
Mus marinus. lvii
Murix. lviii
Murena. lix
Multipes. lx
Mulus ⁊ Mullus. lxi.
Monachus marinus ⁊
Monoceron. lxii

Narcos nau
tilos ⁊ Nubeo. lxiii.
Nereideu et Orcha
Ca. lxiiii

Orbis. Ca. lxv
Oſtrea. lxvi.

Pagrus. pa-
uus. Pectine ⁊ Perca
Ca. lxvii.
Plataniſte. ⁊ Perna.
Ca. lxviii.
Piſtris. lxix
Pinna ⁊ Plais. lxx
Porcus marinus. lxxi
Polippus. lxxii.
Pungitiuus. lxxiii.
Purpura. lxxiiii

Rayte ⁊ Ra-
ha. Ca. lxxv
Rana marina. lxxvi.
Rumbus. lxxvii
Rubus et Ryache.
Ca. lxxviii

Salmo. Sal
pa. Ca. lxxix
Sparus et Staurus.
Ca. lxxx.
Sepia. lxxxi
Serra ⁊ Scilla. lxxxii
Syrena. lxxxiii.
Spinachia et Squati-
na. lxxxiiii
Solaris ⁊ Solea
Ca. lxxxv.
Scolopendria. lxxxvi
Spongia. Squamis ⁊
Scinti. lxxxvii
Stoncus ſiue Stincꝰ.
Ca. lxxxviii
Sturio. lxxxix
Stella. xc
Sfungia. xci

Teucha. titi-
mallus. Torpedo. xcii
Trebius. Tructa. xciii.
Teſteum. xciiii
Teſtudo. xcv
Tigruis. Tritte. xcvi
Thynnus. xcvii.
Tortuca. xcviii

Vacca ⁊ Vi-
tulus marinꝰ. xcix
Verit. c
Vergiliales. ci.
Vranoſcopus. cii

Ypotamus.
Ca. ciii

Zedroſus. zi
drach. ⁊ zifius. ciiii
Zitiron. cv.
Zifius. cvi.

Tabula generalis de Lapidibus.

Tabula de Lapidibus.
Adamas. Capl'in p̄mū.
Agates ſiue agapis. ij.
Alabandina. iij.
Alabaſtrites. Amandinus. Abſinthus. iiij
Androdamāta. Antracites. Capiuulum. v.
Allectorius. vi.
Ametiſtus. vij.
Aſius. viij.
Abeſton. ix
Aquile lapis. x.
Aſtrion ⁊ Aſterites. xi.
Arena. xij
Argilla. xiij
Armenus. xiiij.
Antimonium. xv
Atramentum. xvi
Alumen. xvij.
Aurum. xviij
Auricalcum. xix.
Argentum. xx
Argentum viuū. xxi.
Arſenicum. xxij.
Balagius.
Capitulum. xxiij.
Bezaar. xxiiij.
Belliculi marini. xxv
Bolus armenus. xxvi
Borax. xxvij
Calliaca. carcedonius ⁊ Calcofanus
Capitulum. xxviij
Carbunculus. xxix
Calx. xxx.
Cariſtecum ⁊ Numidicus. xxxi.
Calefarios. et Coranticos. xxxij
Celidonius. xxxiij
Celonites ⁊ Cimedia. Ca. xxxliij
Cerusa. xxxv
Criſolectrus. ⁊ Criſocolla. xxxvi
Criſoprassus. ⁊ Criſopassios. xxxvij
Criſolitus. ⁊ Criſolāſis Ca. xxxviij
Criſtallus. xxxix.
Cynabar. xl
Cinis. xli.
Corallus. xlij.
Corneolus. xliij
Conchilium. xliiij
Cos. xlv
Cuprum. xlvi.
Draconides
Capitulum. xlvij.
Deimonis. Dyadochos et Droſelitus. xlviij
Dyacodos Dyamanticus. ⁊ Dyoniſia. xlix.
Exacōtalit⁹.
Ermiſtion. et Ethites. Cap̄lm. l.
Emathites. li.
Exacolitus. Exebenos. Ca. lij.
Enidros. Efeſtis. Egipcilla. liij.
Elitropia. liiij.
Epiſtites. lv
Falcanos.
Filaterius. Flongites ⁊ Flogmos. Ca. lvi.
Ferrum. lvij.
Gagates
Capitulum. lviij.
Galactites ⁊ Garamantites. Ca. lix.
Granatus ⁊ Garatidē. Ca. lx.
Gagacromeon. Griſolitus ⁊ Galatides. lxi
Gelacies ⁊ Gloſopetra. Ca. lxij.
Gipſum. lxiij
Hyena. ⁊ hyeratides. Ca. lxiiij
Jacinctus.
Capitulum. lxv.
Jaſpis. lxvi.
Iris. lxvij.
Iſcultos ⁊ Jena. lxviij.
kakabrates
Kamam ⁊ Kenne. lxix
Karabe. lxx
Lazuli. Ca. lxx.
Lacteus. Lincis. lxxij.
Litargirum. lxxiij
Lichinis. lxxiiij.
Ligurius ⁊ Liparia Ca. lxxv.
Lune. lxxvi.
Magnes
Capitulum. lxxvij
Margarite. lxxviij.
Magneſia et Markaſita. lxxix.
Malcha. Gipſum. lxxx.
Marmor. lxxxi.
Melochites ⁊ Murrā. Ca. lxxxij
Memphites. lxxxiij.
Medus. lxxxiiij.
Mogra. lxxxv.
Mumia. lxxxvi
Niſus. Ca. lxxxvij
Nigrox. lxxxviij
Nitrum. lxxxix.
Obtalmius
Capitulum. xc.
Onix. xci.
Orphanus. xcij.
Opalus. xciij.
Orites. oſtratites. xciiij.
Ophites. Purpurites. Porfirites. Parius. xcv.
Palagius.
Cap. xcvi.
Pantherus. xcvij.
Praſſius. xcviij
Peridonius. xcix.
Piritides. c
Petroleum. ci.
Peanites. cij
Podoros. ciij.
Phragies ⁊ Phingetes. Ca. ciiij.
Pumex. cv
Quadratus
Quadras. Quirin. cvi.
Quirinus. Raclai. Rāno. cvij.
Rubeus.
Capitulum. cviij
Saphirus.
Capiuulum. cix
Sardius ⁊ Sarda. cx.
Sardonis. cxi
Samius et Sarcofag⁹ Ca. cxij
Smaraldus. al's Smaragdus. cxiij.
Sagda ⁊ Sandariſo. Ca. cxiiij
Silenites et Sirtite. Ca. cxv.
Stellarius. cxvi
Specularis. cxvij.
Siſtos. cxviij
Spongia marina. cxix
Sordicies parietis balnei. cxx.
Silex. cxxi.
Siccinus ſiue Succinus. cxxij.
Sulphur. cxxiij.
Sal. cxxiiij.
Sal armoniac⁹. cxxv
Sal alkali. cxxvi.
Sal indus. cxxvij
Trachius.
Capitulum. cxxviij
Tartarus. cxxix.
Terra ſigillata. cxxx.
Tegula. cxxxi.
Topazion. cxxxij
Torchois. ⁊ Thegolit⁹ Ca. cxxxiij.
Tutbia. cxxxiiij
Varach ⁊ venix. Ca. cxxxv
Uegentana ⁊ Unio. Ca. cxxxvi.
Uelice ⁊ molarſ. cxxxvij
Viride eris. vel Eris erugo. cxxxviij
Uitrum. cxxxix
Uitriolum. cxl.
Yris. Ca. cxli.
Zymenella
zuri. Ca. cxlij
Ziʒaa. cxliij
Zignites. cxliiij

Finis.

KDm 7/693

5264.